

JACOBI PIGNATELLI
E CRYPTALEIS IN SALENTINIS
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris

CONSULTATIONUM CANONICARUM
Tomus Decimus;

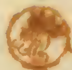
IN QUO PRÆCIPUÆ CONTROVERSIÆ DE IIS, Quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Concilium Tridentinum; ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, jurisdictionem Ecclesiasticam, ac hujusmodi alia potissimùm pertinent; non solùm ex utroque Jure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus judicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis, ex moribus receptis, breviter, ac perspicuè dirimuntur.

OPUS, QUOD NUNC PRIMUM PRODIT, OMNIBUS Utriusque fori Judicibus, Jurisconsultis, ac politici studii mystis, in primis Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Consiliariis, & Advocatis utile planè, ac necessarium.

CUM DUPLICI INDICE, ALTERO CONSULTATIONUM, altero Rerum notabilium.

VENETIIS, M.DC.XCVII.
Apud Paulum Balleonium.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

BEATISSIMO PATRI
ac Domino noſtro
INNOCENTIO
DUODECIMO

JACOBUS PIGNATELLUS.

Uod in Deo ſuſpicimus, in Te quoque veneramur, BEATISSIME PATER, Religione, Pietate, Juſtitia Maxime. Te nanque quotus neſciat hiſce Virtutibus meritas Digni-

tates conjunxiſſe, cùm Utriuſque Signaturæ Referendarius ac Suffragator, in Provinciis Eccleſiaſticis Gubernator, in Inſula Melitenſi Quæſitor, apud Magnum Etruriæ Ducem, apud Regem Poloniæ, apud Imperatorem Nuncius Apoſtolicus fuiſti; ideoque ad Eccleſiæ Lycienſis Epiſcopatum promotus, & profeſſione non abjecta, ſed mutata, iterùm ad Urbem evocatus, Congregationis ſuper Epiſcopis ac Regularibus à ſecretis, Cubiculi Pontificii Præfectus acceſſiſti, atque, ut præmium aliquod Tibi daretur ac inſtrumentum, inter Auguſtos Patres adoptatus, purpuram es aſſecutus patientiâ meritorum? Mox præclara operum fama ad Eccleſiam Faventinam, ad Legationem Bononienſem evectus, tandem Inſulam Neapolitanam legitimo certamine Tibi deſponſaſti. Quæ autem ubique feciſti, dicere poterit, qui valeret facere, credere, qui meruit videre. Ad Summum Pontificatum aſſumptus Divis Templa, Templis cultum aſſerviſti. Eccleſiæ Romanæ Colonias tuis ſubſidiis, ac impendio in Orbem Terrarum mittis, ut Catholica ea ſit non minus tempore, quàm loco. Agnum Euchariſticum, qui ſub ni-

veo

veo latet vellere, ſolenniori ſpectaculo ad infirmos pro Sacro Viatico deferri juſsiſti, Tibique debetur deambulans triumphali ritu Numen, illi viatica ea pompa. Chriſtianos Principes, in arma ruentes, aſsiduè compellis, movens Cœlum precibus, Terras literis, maria claſsibus, ut trans maria abeant, & ferro redimant Redemptoris tumulum. Ut ſplendidè exciperentur mortalium infortunia, hoſpitales Ædes magnificè excitaſti, etiam Lateranenſe Palatium, ut Conſtantinum ipſum tua veluti Pietate vinceres, ad egenos, ad invalidos, ad orphanos, ad pupillos alendum, ut pauperes viverent, non paupertas. Tanque illæ inſtructæ ſunt, ut egeſtatem in miſerorum oblectamenta mutarint, & jam divites pauperibus invideant. Mitto quotidianas pauperibus epulas, à tua manu porrigente lautiores, in pauperes comitatem, dum eos frequenter inviſis, ac etiam decumbentes erigis, ut planè felicitas ſit, miſerum eſſe. Pauperibus dives, Tibi pauper, magnifica Telonia conſtruxiſti, ut merces omnes eſſent pauperum vectigales. Adeoquè Tibi grata eſt paupertas, ut Tibi vivens pauperem Urnam erexiſti, niſi quòd

mo-

morum probitas ſupra quicquid eſt peregrini marmoris eam ornabit, ſemperque in illa palpitabit vena miſericordiæ, ſpiritus Charitatis. At quantum illud, in quo certum eſt, Te non priorem ſimilem, nec habere ſequentem? Ne pauperibus obeſſes, neve ſanguine molleſceret adamas tui pectoris, conſanguineos abeſſe voluiſti, & cognatione proximos procul habes, quia conſanguinei, ac proximi tui, pauperes ſunt. Neque id ſatis, ſed graviſſima Conſtitutione ſanxiſti, quid Pontificum nepotibus dandum, quantum Chriſti auri in eorum ſinum implueret. Publicam tranquillitatem operoſa mente agitans, ut piratarum, turbinum, tempeſtatum fluctus ſacro tuo Tridente diſſipes, utque pacatum volitent per mare Navitæ, in Regno Neptuni, in ruinis Antii Portum inſtruis, miſerorum perfugium, præſidium ſalutis. Annonæ ſtudes, annis præſertim avarè mentientibus, exundante Romæ copia, quamvis non fluctuaret in campis ſeges. Aſtræam, quæ olim, relictis Terris, ad aſtra evolaverat, è Cœlo attraxiſti, & in monumento auguſto ad Montem Citatorium in centro Urbis baſilicè collocaſti, ubi

mo-

moles ſuſpendit miraculum, & magnitudo operis certat cum ſacramento Pietatis. Hîc mutus hæret hoſpes, hîc paſſim ſtupor abire cogit in ſaxa immotos viros. Quare Tibi ex eo debent opem inopes; opes opulenti, tuti ſecuritatem: Illud nanque eſt delubrum æquitatis, Curiæ, ac Fori Romani Areopagus. Idque amplius, Gregorium, verè in hac re etiam Magnum, imitans, die uno in hebdomada Juſtitiæ ſacra peragis adeò, quòd Tibi contigiſſe divinitus nomen videatur, nempe, ut eſſes tutela Innocentiæ, INNOCENTIUS. Stylum Curiæ, quem incuria & tempus fœdaverat, ſuæ reſtituiſti elegantiæ. Immunitatis, Libertatis, Juriſdictionis Eccleſiaſticæ cuſtos es, ac Vindex. Honores, & gradus non diſtribuis affectui, ſed virtuti. Æquus omnibus, ſed non æqualis. Dignitatibus viros defers, non Dignitates viris, ut eſſent præmia virtutis, non dona fortunæ. Verùm hæc, aliaque hujuſmodi explicabunt olim Annales Eccleſiaſtici, qui feliciſſimè in tuis Virtutibus excurrent. Interim, BEATISSIME PATER, liceat mihi ob tot, tantaque beneficia in Rempublicam Chriſtianam collata, im-

pu-

punè Tibi gratum eſſe, atque hunc meum Conſultationum Canonicarum Decimum Tomum, velut manipulum ſpicarum, Tibi, Summo Sacerdoti, citra temeritatem offerre, ut omnes intelligant, nos Te, non autoritate tantùm, ſed ſapientia quoque æſtimare, cùm pedibus tuis etiam Oracula ſiſtimus, judicio tuo probanda. Benedic.

NVMERVS, ORDO,

ET ARGVMENTA CONSVLTATIONVM,

Quæ in hoc Tomo Decimo continentur.

CONSVLTATIO I.

An, & quatenus Regulares teneantur seruare interdictum Ecclesiasticum ab Ordinario appositum? Vbi aliqua prius de interdicto quoad alios, & multa de communicatione priuilegiorum inter Regulares.

CONSVLTATIO II.

An, & quatenus liceat Regularibus habere fenestras prospicientes in viam publicam?

CONSVLTATIO III.

An vxor, quæ obtinuit ab ordinario suo sententiam separationis thori, ac restitutionis suæ dotis ob adulterium sui viri, qui dictam sententiam accepit, possit ingredi Monasterium Monialium, & in eo professionem emittere, absque eo, quod eius vir assumat alium statum?

CONSVLTATIO IV.

De varijs suspicionibus, ex quibus Episcopus censeatur inimicus suæ Ciuitatis, quodque ideo recusari possit.

CONSVLTATIO V.

An sit valida consuetudo, etiam immemorabilis, qua deputati Seculares Ciuitatis ingrediuntur Monasterium Monialium sine licentia Episcopi, prætextu associandi Medicos, Chirurgos, aliosue ingredientes Monasterium?

CONSVLTATIO VI.

Cuinam debeatur præcedentia ratione antianitatis, Moniali ne, quæ professionem prius emiserat, non completo anno probationis ex dispensatione Summi Pontificis, an moniali postea professæ, ex quo ipsa naturaliter annum probationis antea compleuerit?

CONSVLTATIO VII.

Pius Testator Antonius ita disposuit: Item volens insuper D. Testator; & mandans, quod si dictum Monasterium non construatur in dictis domibus Sancti Petri, construantur in domibus ipsius Testatoris, & habeat, & habere debeat bona omnia ipsius Testatoris, demptis legatis infrascriptis, post mortem tamen Domini Cæsaris hæredis infrascripti, iussit, voluit, & mandauit, quod infrascriptus Cæsar eius filius, & qui ab eo fuerit constitutus, perpetuò, semper, & futuris temporibus habeat, & habeant ius eligendi vnam monialem, & constituendi in dicto Monasterio pauperem, & honestæ vitæ, quæ admittatur, & de ipsa facta nominatione, & electione, censeatur admissa in Monasterium Monialium, & Moniales teneantur recipere sine aliqua dote, aliàs Monasterium in casu non paritionis dictæ eius voluntati cadat à legatis prædictis.

Idem Cæsar hæres in Codicillis factis disposuit, quod electio, & ius post suam mortem eligendi vnam Monialem in Monasterio supradicto iuxta tenorem Testamenti Antonii, quandocunque succederet mors, siue casus monialis, competat Francisco, & eius hæredibus, & successoribus, substitutis ab eo in infinitum.

Dubitatur modò, an ex eo, quod idem Cæsar anno subsequenti donauerit præfato Monasterio omnia, & quæcunque bona stabilia (sunt verba donationis,) ipsius Domini Donatoris vbicunque sita, & existentia, reseruato sibi usufructu, & addito post multa, *etiam vsusfructus, eo mortuo iret ad Monasterium vnà cum prædictis bonis stabilibus, ut supra donatis, ac iuribus, & nominibus, ut supra donatis, ac iuribus, nominibus, & actionibus quibuscunque ipsius Domini Donatoris.*

Dubitatur inquam, an ex hac donatione bonorum propriorum Cæsaris sit reuocata nominatio antecedenter facta in Codicillis de personis Francisci, ac eius descendentium,

CONSVLTATIO VIII.

An Confraternitatibus Secularibus liceat quæstuare sine licentia Episcopi? An hæc licentia possit ad tempus concedi? Alia de hac re. An possint Confratres confirmare suum Priorem aliumue officialem, prohibente id decreto Synodali? An Constitutiones Synodales sint necessario confirmandæ, vt obligent? De causa in Rota cum clausulis solitis. Vbi an Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus habeat iurisdictionem aliquam, postquam causa est legitimè introducta coram alio Tribunali?

CONSVLTATIO IX.

An, & quatenus causæ Regularium, aliorumque ab Eminentissimis Cardinalibus iudicatæ committi possint per appellationem Sacræ Rotæ, aut alijs Tribunalibus ad eas recognoscendum?

CONSVLTATIO X.

An, & quatenus Regulares, etiam Abbates, possint suspendi, excommunicari, priuari suis officijs, ac dignitatibus à Legatis, siue Nuncijs Apostolicis?

Vbi quid si ipsi Regulares, & Abbates sententiam priuationis sua subscriptione admiserint? Quidue si à Sacra Congregatione super Episcopis, & Regularibus iniunctum fuerit Nuncijs, vt capiant diligentem informationem, & decernant quod iudicauerint opportunum?

CONSVLTATIO XI.

An tempus, quod requiritur in assequendis officijs, muneribus, ac dignitatibus Ecclesiasticis tam regularibus, quàm secularibus, debeat esse completum? Vbi ad id exempla. Quid de manutentione in officijs, ac dignitatibus eorum, qui tempus à Constitutionibus requisitum minimè seruarunt?

CONSVLTATIO XII.

Noui Conuentus, & Ecclesiæ Regularium quatenus construi possint: De noui operis nunciatione ex quauis causa, præsertim luminis, & prospectus. An id locum habeat etiam inter Ecclesias? De attentatis in hac materia.

Quomodo purganda? Quaenam causa ab illis excusent? Alia.

CONSVLTATIO XIII.

Fuit ad Seminarium Ciuitatis Catholicae admissus Olympius ex patria haeretica, cuius Seminarii alumni ex priuilegio Apostolico promoueri possunt, etiam ad Sacros Ordines, absque literis dimissorijs proprij Episcopi. Ab eo post quadriennium finitis studijs, dimissus, adijt aliam Ciuitatem Catholicam alterius Dioecesis, à cuius Episcopo post biennium petijt promoueri ad Sacros Ordines, ac simul prouideri aliquo beneficio curato; emissa prius declaratione, velle in ea perpetuò permanere, & re ipsa Episcopus ad dictos ordines eum promouit. Quaeritur, an hic Episcopus incurrerit poenam aliquam? *Vbi Constitutio Emi. D. N. de Sacris Ordinationibus.*

CONSVLTATIO XIV.

Vtrùm electio Patrum Generalium pertinere possit ad aliquot Prouincias, sitque ea confirmanda, & quatenus; an verè ad vniuersam Religionem?

CONSVLTATIO XV.

An, & quatenus Principibus, Baronibus, alijsvè competat ius prohibendi venationem, & piscationem?

CONSVLTATIO XVI.

An, & quatenus electio ad dignitates Ecclesiasticas per abusum secularis potestatis irrita, infectaque sit? Quid de electione ad beneficia, & de ea obtinente, vel conferente, ac de eorum poenis? Et an electio sit irrita, si fiat hebdomadem maiore?

CONSVLTATIO XVII.

Vacatio per renunciationem Praesulatus, aut officii regularis, aut noua electio ad illum, à quo tempore incipiat? Vtrùm à tempore habita scientia renunciationis, an à tempore factae renunciationis?

CONSVLTATIO XVIII.

An, & quatenus ex vitio personae irritanda sit electio Regularium ad officia, & dignitates suae Religionis, aut ab illis suspendendi, pendente accusatione?

CONSVLTATIO XIX.

1. *An Visitator, ac Praeses Capituli Regularium eligi possit in Vicarium Prouincialem, & electio inde sequuta sit valida?*
2. *An priuatio vocis actiuae, & passiuae fieri possit post allegationem suspicionis, siue post probatas causas, & latam sententiam per Arbitros, & electio inde sequuta sit valida?*
3. *An Capitulum intimatum pro certa die differri possit?*
4. *An interposita inter Regulares appellatione, surrogari possit aliquis in loco aliorum, & electio item sic facta sit valida?*
5. *An visitator procedere possit ad Capitulum prouinciale, contemptis aliquibus, suffragiis priuatis, qui appellauerant, & institerant admitti, & electio inde sequuta sit valida?*

CONSVLTATIO XX.

An, & quatenus electores excusari possint in eligendo excommunicatum, & electio sit valida? Vbi de executione Breuium Apostolicorum.

CONSVLTATIO XXI.

1. *An, & quatenus qui transit ad secundam Religionem, si velit adducere causam nullitatis suae professionis, audiri amplius possit absque eo, quod redeat ad primam Religionem?*
2. *An saltem audiri possit extra primam Religionem?*
3. *An tempus nouitiatus, in quo aliquis dispensatur ad duos, vel tres menses incipiat à die obtentae dispensationis, an à die, quo nouitius admittitur ad nouitiatum in Conuentu per dictam dispensationem assignato? &*

An Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus possit concedere licentiam Regularibus transeundi ad laxiorem Religionem?

CONSVLTATIO XXII.

Ad validitatem electionis canonicae Regularium quot suffragia de iure communi requirantur?

CONSVLTATIO XXIII.

An, & quatenus maior pars Capituli, imò & minor, possit deuenire ad electionem? An suffragia absentium supplenda? De legitimatione suffragiorum, absentibus ijs, de quorum suffragijs agitur. Et an Eminentissimi Cardinales Praesidentes Capitulis ferre possint suffragia? Et quatenus secunda electio sit nulla, & attentata?

CONSVLTATIO XXIV.

Quinam sit verus apostata à Religione? Recessus à Religione quando dicatur temerarius, & habilis ad contrahendam apostasiam? Quid de dimittente habitum suae Religionis sine sui superioris licentia, & transeunte ad aliam diuersi habitus? Translatio de vna Religione ad aliam quando dicatur legitima? Quid de translatione Monialium? Quidue in ea sit attendendum? Quid etiam de Religiosis Societatis Iesu post emissa vota simplicia? An liceat Religioni eijcere Religiosum professum tanquam incorrigibilem? An si eiectus à Religione, habituque priuatus ex iusta causa, repetatur à Religione, si Regularis redire recuset sit apostata? Quid de Regulari, qui habitum defert sub veste? Quaenam causa id excuset? Nulliter professus an possit sine crimine apostasiae ad seculum redire?

CONSVLTATIO XXV.

Quibusnam competat dare signum in Choro, & Coenaculo, aliaque huiusmodi facere, etiam tempore Capituli generalis, absente Patre Generali?

CONSVLTATIO XXVI.

An Monachi Casinenses, alijque iurisdictionem spiritualem per se ipsos, temporalem verò per Iudices deputatos administrare possint?

CONSVLTATIO XXVII.

An electio in Abbatem, facta in personam exteram contra Breue Apostolicum, quo mandatur, ne Abbatia conferatur exteris, sit valida?

Et quid de electione coarctata ad oriundos, & nationales? Quidue si Abbatia esset unita alij Monasterio?

CONSVLTATIO XXVIII.

An Regulares, obtinuerunt à Papa Breue directum Episcopo, ad id delegato, vt alienare possint bona quædam Ecclesiastica, illudque ei præsentarunt, eiusque firmata iurisdictione, fuit coram eo præuijs edictis inceptus processus, & inchoatum iudicium pro dicta alienatione cum solemnitatibus, ad id requisitis, possint, etiam vigore cuiuscumque alterius facultatis, hoc iudicium omittere, & aliud inire, an verò teneantur coram ipso Episcopo illud prosequi, & quibus sub pœnis?

CONSVLTATIO XXIX.

An, & quatenus Regulari, de crimine accusato, vel damnato debeantur à Monasterio alimenta, & sumptus litis?

CONSVLTATIO XXX.

Quam iurisdictionem habeant Priores eorumque Vicarij Sacræ Religionis Hierosolymitanæ in suos subditos? Vbi ad rem adducitur decretum Sacri Concilij Tridentini sess.23. cap.15. de reformat. ac illius explanatio.

CONSVLTATIO XXXI.

De quibusdam nullitatibus, quæ in Congregationibus, siue Capitulis Regularium nonnunquam intercedunt.

CONSVLTATIO XXXII.

An, & quatenus Regulares, qui nouum Conuentum in aliquo loco fundare cupiunt, appellare possint à decreto admissionis nouorum articulorum, qui ab alijs Regularibus, impugnantibus huiusmodi fundationem fuerunt producti?

Et quid agendum, si constiterit de irrationabili dissensu Regularium ad hanc fundationem; Et quatenus erectio Monasterij Monialium sit confirmanda?

CONSVLTATIO XXXIII.

Electio Prælatorum Regularium ad quemnam pertineat? An possint iterum, atque iterum immediatè post primam, secundam ac plures alias electiones eligi? An restringi possit à Cardinalibus eorum Protectoribus? Quid si allegetur Summi Pontificis viuæ vocis oraculum? Vbi de viuæ vocis oraculis aliqua, & quæ fides de huiusmodi oraculis Cardinalibus adhibenda? Temporarius ne, an perpetuus supremus Prælatus optabilior sit? Et facultatum Cardinalium Protectorum Ordinum moderatio.

CONSVLTATIO XXXIV.

Cuinam Moniali debeatur cella Monialis defunctæ?

CONSVLTATIO XXXV.

An, & quatenus Regularibus, & Monialibus, præsertim Ordinis Sancti Francisci liceat appellare ad Summum Pontificem siue ad Sacram Congregationem super Regularibus omissis suis superioribus.

CONSVLTATIO XXXVI.

Pius Testator disposuit, quod antiquior ex hæredibus conducat ad nutum actu Sacerdotem cum annuo stipendio præferendo semper propinquos, & inter eos proximiores descendentes à fratribus, & Sororibus, incipiendo à descendentibus à fratribus, & ita successiuè; quæritur, an dicta Capellania ab hærede concessa Titio, qui prouenit ex Sororibus, qui tempore concessionis erat proximior Testatori, debeat modò à Titio auferri ad instantiam fratris Alberti Regularis, qui nunc est proximior, tanquam descendens ex fratribus, sed non habet pro se voluntatem hæredis?

CONSVLTATIO XXXVII.

An, quando dubitetur, vtrum Conuentus aliquis Regularium sit exemptus à Prouinciali, an immediatè subiectus Patri Generali, causa committenda sit ipsi Patri Generali?

CONSVLTATIO XXXVIII.

An existente hac regulari Constitutione, *quod Pater Generalis proponat tres, si fieri poterit, eiusdem Prouinciæ, non habita ratione antiquitatis promotionis ad Magisterium, sed potius probitatis doctrinæ*, possit eligi in Prouincialem Baccalaureus? Vbi quod præcipuè considerandum in electione Prouincialis? Quidue si accesserit mala fama electi? Obiectiones in electum quando fieri debeant? Quid si aliquot electores careant suffragio actiuo? Et electus ante confirmationem, se intruserit muneri? Vbi etiam cur dicatur Baccalaureus Licentiatus, Magister artium?

CONSVLTATIO XXXIX.

An Ecclesia constructa à Patrono, ac donata Regularibus, quæ prius erat oratorium, siue sacellum rurale sub iurisdictione Episcopi, possit modo visitari ab ipso Episcopo? Ex quibus cognoscatur, Ecclesiam esse regularem, vbi ad rem explanatur cap.8. sess.7. Sacri Concilij Tridentini.

CONSVLTATIO XL.

Electio Capitularis Regularium quatenus sit confirmanda? Quid de Capitulo celebrato ante completum tempus Capituli præcedentis? Quid de electione accusati de aliquo crimine? Quidue de electione infirmi, siue valetudinarij impotentis seruare vitam communem? Quid de habente ius dubium ferendi suffragium? An creari possint vocales noui, ac insoliti? Quid de non vocato ad Capitulum, qui habet ius certum ferendi suffragium? Quatenus quis dicatur contemptus? An, & quatenus aliquis excludi possit ab electione passiua ex eo, quod fuerit priuatus voce? Declaratio priuationis vocis ex quibus constare debeat? Ex quibus probentur attentata in materia electionis? Iniustitia cassationis electionis ex quibus comprobetur?

CONSVLTATIO XLI.

An, quatenus, & à quibus concedenda sint licentiæ ingrediendi Monasteria Monialium, Superioribus Regularibus subiectarum? Et quomodò sit occurrendum inhibitionibus Auditoris Cameræ Apostolicæ nomine huiusmodi Monialium expeditis contra Ordinarios?

CONSVLTATIO XLII.

An, & quatenus Regulares habentes Monasterium sub Cœlo insalubri, ac longè distans à Ciuitate, habere possint pro cura infirmorum hospitium Religiosorum, intra Ciuitatem, ibique Oratorium priuatum erigere? Quid si alij Regulares obstarent, & ad eorum fauo-

rem Ordinarius decerneret, Oratorium esse demoliendum? Quidue si ab huiusmodi decreto appelletur, & causa committatur Iudici delegato, qui decretum Ordinarij reuocaret? An à decreto Delegati Regulares contradicentes appellare possint, & quomodo, cuiuè incumbat onus transportandi acta?

CONSVLTATIO XLIII.

An interposita ab utraque Parte appellatione ad Summum Pontificem, etiam ad effectum petendi Generalem, possit illa ab altera Parte posthaberi, ac procedi ad electionem regularem?

CONSVLTATIO XLIV.

De electione Capitulari Regularium Simoniaca? Ex quibus Simonia necessariè constituatur? An, & quatenus probetur ex præsumptionibus, & coniecturis? Quomodo ex Testibus? An ex electione per acclamationes publicas facta? Quando pro nullitate actus metus adduci possit? Quid de his verbis prolatis à Præside Capituli: Volo mille aureos ab eo, qui vult eligi in Prouincialem? An probetur ex mutuo, quod accepit Prouincialis post suam electionem? An, & quatenus ex confessione extraiudiciali? An probetur ex eo, quod alius promisit soluere minorem summam pro munere Prouincialis assequendo? Quando ex Testibus de auditu super pecunia existente in Capsula? An ex eo, quod in Capitulo reseruata fuerint in pectore Patris Generalis aliqua officia? Quatenus probetur ex publica voce, & fama? Quid de pactione: Elige tu illum, & ego eligam quem tu mihi propones? Quidue de electoribus paciscentibus inuicem de commodis electionis? Quid etiam de pactione: Elige me in Generalem, & ego eligam te in Guardianum, aut contra? An liceat offerre pecuniam electori volenti eligere indignum, vel minus dignum? Quid si offeratur pecunia Electoribus volentibus eligere indignum, aut minus dignum, vt eligant dignum determinatè? Quibus in casibus liceat Electoribus pecuniam dare, ne eligant indignos, aut minus dignos, sed dignum? Quid si electores subornentur vi, aut fraude? Quidue si subornentur pretio, aut precibus, ne quis eligatur? An tibi liceat pecuniam, & munera dare Electori, qui accepit à tuo competitore pecuniam, & munera? Quid si electione iam facta à maiori parte, detur aliquid Electori contradicenti, vt cesset à contradictione? Electus an possit pretio redimere vexationem iniustam, quam patitur in confirmatione electionis? Quid si apud Electores iniustè vexetur? Quidue si iniustè vexatio fiat ab ijs, ad quos non pertinet electio? Quidue si fiat iniusta vexatio ab ijs, ad quos pertinet? Vt vexatio precio redimi possit, quid necessarium sit? An debeat esse vexatio actualis, an sit satis, quod probabiliter timeatur? Si aliquis electorum accipiat pecuniam, vt cesset à vexatione, an electio sit Simoniaca? An qui monetur ad vexandum, vt mediante vexatione obtineat pecuniam, committat Simoniam? Si electus vexetur in ordine ad possessionem, an possit precio redimere vexationem? Quando ius ad possessionem est dubium, an liceat precio redimere vexationem contra possessionem? Quid si electus vexetur in possessione acquisita vigore electionis, aut deturbetur? Quid si vexetur per viam iuris circa possessionem iam adeptam? Quid si des pecuniam alicui, ne tibi in electione exceptionem opponat? Quid si unus ex concurrentibus det alteri pecuniam, vt à concursu desistat ob impedimentum tollendum? Quidue de pacto, quod tu non concurras mecum ad hanc electionem, & ego non concurram tecum ad subsequentem? Quid de dante alicui pecuniam, vt metum incutiat competitori, & desistat à concursu? Quidue de subornatione contra subornationem? Ad vitandam subornationem in electione an possit induci consuetudo, quod nullus adhibeatur tractatus? Alia.

CONSVLTATIO XLV.

An Regularis, qui origine est filius Prouinciæ Italiæ, quique postmodum obtenta filiatione Prouinciæ Germaniæ, tanquam verus filius huius ultimæ Prouinciæ doctoratum, & magisterium assequutus est, non iuxta Constitutiones Ordinis, sed iuxta priuilegium Vltramontanis concessum, possit modò redire ad antiquam Prouinciam Italicam, ibique tractari debeat, tanquam doctor, & magister?

CONSVLTATIO XLVI.

Pius Testator in hunc modum disposuit: Lego Patribus Religionis A. ex mea hæreditate scuta viginti millia, vt Monasterium in meis ædibus construant, dummodò tamen intra annum legatum acceptent, locumque accipiant, alioquin eis substituo Patres Religionis B. Quæritur.

1. An, & quatenus in hoc casu factus sit locus substitutioni? Vbi plura in hanc rem discutiuntur.
2. An dictis Patribus, donec eis non soluantur dicta scuta viginti millia, debeantur aliqui fructus sine labe usurarum?

CONSVLTATIO XLVII.

Quæ, quotue requisita intercedere debeant, vt Regularis dicatur filius natiuus alicuius Conuentus?

CONSVLTATIO XLVIII.

De ordine militum Sepulchri Dominici, deque priuilegijs, exemptionibus, gratijs concessis à Summis Pontificibus, Guardiano, ac fratribus Terræ Sanctæ.

CONSVLTATIO XLIX.

An sit credendum fide Catholica Sanctis innotescere omnes preces nostras ad eos directas? Siue.

An hoc ipsum sit absolutè necessarium ad fidem, & praxim inuocationis Sanctorum, vt sit salutaris?

CONSVLTATIO L.

De Cultu, ac veneratione Sanctorum ea Augustissima Diui Augustini doctrina, vbi resolutio practica eiusdem de miraculis, ac plerisque controuersiis ex cap. 8. 9. ac 10. lib. 22. de Ciuit. Dei lib. 2. retract. cap. 64. sic ait: Librum de cura pro mortuis gerenda scripsi, cum interrogatus literis fuissem, vtrum prosit cuique post mortem quod corpus eius apud Sancti alicuius memoriam sepeliatur.

CONSVLTATIO LI.

Quod in Canonizatione Sanctorum virtutes potius in gradu heroico examinanda sint, quàm miracula? Et cur in Carthusiensi ordine nulla, aut rara, ut in reliquis ordinibus, miracula fiant?

CONSVLTATIO LII.

An sit annuendum petitioni Confraternitatis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, vt oblationes ipsi oblatas intuitu dicti Ordinis conuertat in aliud opus pium?

Et an id saltem ex gratia sit concedendum?

CON-

CONSVLTATIO LIII.

De electione cum contemptu Suffragatorum, eorumque non admissione ad Capitulum. Quid si contempti non prosequantur suum contemptum? Pro appellatione à non admissione ad Capitulum quid satis sit? Appellatio à contemptu an habeat tempus præscriptum? Quinam excludendus ab electione? Quando Visitator possit allegari suspectus? Quæ pœna in allegantem suspectum Visitatorem? In Iudicijs Regularium necessaria citatio? Processus Legitimandus etiam inter Regulares. Recursus Regularium ad Iudices Laicos quomodò prohibetur?

CONSVLTATIO LIV.

Exemerat Summus Pontifex à iurisdictione Episcopi nonnulla Monialium Monasteria, illaque subiecerat quibusdam Rectoribus cum potestate illas regendi in temporalibus, & spiritualibus. At postea ex relatione Nuncij Apostolici, & postulatione ipsarum Monialium idem Pontifex Visitatores earumdem Monialium suo diplomate instituit, nulla facta mentione de potestate Rectorum eligendi Visitatores.

Quæritur, an huiusmodi institutio sit subreptitia, & obreptitia? Vbi de visitatione cumulatiua, & priuatiua quoad alios? An per deputationem specialis Visitationis censeatur derogatum facultati visitationis generalis? De munere visitatorum? An iidem Rectores possint nominare seipsos? De oris aperitione quoad Sacras Congregationes, præsertim super Episcopis, & Regularibus. An melius sit, quod Visitatores sint perpetui, & quid de alijs Officialibus?

CONSVLTATIO LV.

Frater professus in Religione Sancti Spiritus acquisiuit bona, & pecunias ex fructibus Commendarum dictæ Religionis, quas infirmus commendauit viro fideli, ut illas post suam mortem traderet suo fratri. Cum pecunijs item sic acquisitis emit bona stabilia nomine dicti sui fratris, eiusque heredum.

Quæritur primò, an dicta dispositio facta à dicto Religioso tempore suæ infirmitatis sit valida?

Secundò, an sit valida illa, quam fecit tempore suæ sanitatis?

CONSVLTATIO LVI.

An Religiosi Conuersi, & oblati sedere possint in Superioribus Chori Sedibus pro Sacerdotibus, & Clericis Choro destinatis, quemadmodum ipsi prætendunt?

CONSVLTATIO LVII.

In quadam Regularium Prouincia extat conuentio Breui Apostolico firmata, quod in futuris Capitulis Prouincialibus electiones Prouincialis, Custodis, ac Definitorum alternatim fierent ex tribus Regionibus eiusdem Prouinciæ. Extat quoque hoc statutum generale Ordinis in hæc verba: Si moriatur aliquis Definitor, intelligatur ipso facto subrogatur ille Pater in Prouincia qui erit dignior in paternitate. *Ex his dubitatur.*

An prædicta alternatiua in electionibus Capitularibus locum habere debeat in subrogationibus?

CONSVLTATIO LVIII.

An electio sit nulla, non intimatis omnibus Vocalibus? Quid si ex ijs aliquis reperiatur absens? Sique non fuerit expressum intimatione, quod vocentur ad effectum electionis? Nec fuerit assignatum tempus certum ad comparendum? Neque expectatum tempus competens à die intimata electio nulla ad quem deuoluatur? De munere, & auctoritate Præsidis Capituli.

CONSVLTATIO LIX.

An, & quatenus Ciuitas, Baro, aliiue Seculares manutenendi sint in vsu, ac retentione duarum ex quatuor clauibus arcæ, in qua situm est corpus alicuius Sancti?

Quid de manutentione aperiendi, & claudendi eamdem arcam ad libitum; & expoliri faciendi corpus à Cappellano Magistratus, Superpelliceo, ac stola induto, eodem Magistratu præsente, cum facultate illud liberè ostendendi Populo; ac distribuendi flores, resque alias, quæ Sacras reliquias tetigerunt?

Quid de manutentione in quasi possessione eligendi Officialem, qui die festiuitatis eiusdem Sancti assistat, eique tradantur claues Ecclesiæ, præsertim Regularium, in qua requiescit idem corpus?

Quid denique de manutentione in administratione oblationum, & eleemosynarum, quæ fiunt dictæ Ecclesiæ occasione dicti corporis.

CONSVLTATIO LX.

An Eminentissimi Cardinales Protectores Regularium possint Commissarium deputare ad cognoscendum, an electio Capitularis Regularium sit valida, anne inualida?

CONSVLTATIO LXI.

An, & quatenus dandus sit nouus Commissarius ad construendum nouum processum super validitate electionis Prouincialis, aliorum officialium?

CONSVLTATIO LXII.

In statutis generalibus cuiusdam Ordinis confirmatis in forma speciali à Summo Pontifice hæc extant verba: Qui sua sponte, licet obtenta prius licentia, ad alienam Prouinciam transierunt Patres tam incorporatis, quàm incorporandi, in ea locum, ordinem, ac præcedentiam à die tantum incorporationis suæ non autem à die receptionis habitus, aut emissæ professionis teneant, & habeant.

Dubitatur modò, an qui ex Prouincia *exempli gratia Neapolitana*, obtinuit transferri, & incorporari in Prouinciam Mediolanensem, & qui post factam, ac diù seruatam hanc incorporationem, iterum obtinuit transferri, & incorporari in antiquam Prouinciam Neapolitanam, gaudere debeat præcedentiis iuxtà ordinem primæ receptionis, an potius iuxtà ordinem modernæ incorporationis, vt prædicto statuto cauetur?

CONSVLTATIO LXIII.

An, & quatenus Clerici Seculares, & Regulares examinari possint ad fauorem rei, imò contra reum, etiam in criminalibus?

CONSVLTATIO LXIV.

An, & quatenus Generalis Ordinum possint eligere Priores locales Conuentuum, sibi subiectorum?

CONSVLTATIO LXV.

Fuit Regularis à Prouinciali, ac Definitorio suæ Prouinciæ electus ad generale Capitulum proximè celebrandum cum mandato proponendi negotia eiusdem Prouinciæ. Capitulum generale non fuit celebratum, quia Summus Pontifex per-

per suum Breue confirmauit Generalem ad aliud Sexennium. Interim dictum Regularis, ut supra electus, narrata Summo Pontifici dicta sua electione, & tacito, quod dictum proximum Capitulum, pro quo fuerat electus, iam suum sortitum fuerat effectum per dictum Breue Apostolicum obtinuit ab eo confirmationem Sua electionis, à Prouinciali, & Definitorio iam facta pro Capitulo generali tunc proximè celebrando. Quæritur, an huic Regulari, sic à Pontifice confirmato, liceat interesse Capitulo generali proximè celebrando?

CONSVLTATIO LXVI.

An Abbas regularis relegatus in exilium, exacto exilij tempore, recuperet suam Abbatiam, quam habebat ante exilij sententiam ab Abbate Generali alij collatam? & Quid de recuperatione pensionis? Quidve quoad pensiones decursas? Quid si restitutio fiat à Principe laico, aut à Pontifice? Quomodo cognoscendum sit, an Pontifex ad restituendum utatur iurisdictione ciuili, an Ecclesiastica?

CONSVLTATIO LXVII.

An, & quatenus iurisdictio, & collatio beneficiorum in locis Abbatia? Spectet priuatiuè, quoad Episcopum, ad illius Abbatem? Et quid quoad cognitionem causarum criminalium? Vbi adducuntur decreta aliquot Sacræ Congregationis Concilij Tridentini in cap. 20. sess. 24. de reformat.

CONSVLTATIO LXVIII.

De transitu Regularium ab una ad aliam Religionem siue laxiorem, siue strictiorem, ut canonicè fiat, quid requiratur? Quanam actio competat Superioribus primæ Religionis ad reuocandum suum subditum, illegitimè translatum? Vbi ad id decretum Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus, Sacræ Congregationis Concilij, & Constitutiones Summorum Pontificum.

CONSVLTATIO LXIX.

An, & quatenus domus mulierum oblatarum sub regula, exempli gratia Sancti Benedicti, quæ tria Vota simplicia in manibus Superioris Regularis emittunt, subque eius regimine viuunt, subiecta sit Regularibus, an potius Episcopo? Vbi actus visitationis quando non sit habendus in consideratione? Exemptio quomodo sit docenda? Vt Mulieres sint religiosæ Regulares, quid requiratur? Quid ut sint Tertiariæ? De mulieribus collegialiter viuentibus. Vt quis Religioni incorporetur, possitque dici Religiosus, ac verè Regularis, quid exigatur? Quid de promissione obedientiæ ab eiusmodi Mulieribus facta Abbati generali. Quanam præstatio obedientiæ faciat regularem, & Monachum. De voto simplici obedientiæ, eiusque effectu. Episcopus super iurisdictione quoad omnes Ecclesias loca pia, & personas Ecclesiasticas suæ Diœcesis, quàm iuris assistentiam habeat. Religio in quo consistat? Quanam vere Moniales? Quænam persona Ecclesiastica? Qui habet iurisdictionem in principali, illam quoque habet in dependentibus, & accessorijs. Ex quibus probetur domum aliquam mulierum viuentium in communi esse subiectam Episcopo? Ex actibus particularibus iurisdictionis infertur ad vniuersales, Cura Spiritualis in Monialibus an sit propriè iurisdictio? Quisnam teneatur probare priuilegium? Ex quibus actibus inferatur iurisdictio? Qui vocentur Superiores? Quæ pertineant ad solam potestatem, & curam Spiritualem? In materia exemptionis fieri debet stricta interpretatio, Ex diuersitate nominis arguitur diuersitas Ordinis. Tertiariæ, etiam exemptæ subijciuntur Episcopo. Potest exemptioni renunciari; Factum aliquorum nequit omnibus præiudicare? Actus, qui dederunt causam liti, an sint attendendi? stante assistentia iuris, releuatur quis ab onere probandi exercitium suæ iurisdictionis. Actus visitationis continui, etiam facti, lite pendente, cuius sint virtutis? Ex omissione actus facultatiui non potest prætendi quasi possessio contra visitationem Ordinarij. Aduersus Visitationem an detur præscriptio, aut immemorabilis? Quatenus subditus dici possit constitutus in quasi possessione exemptionis?

CONSVLTATIO LXX.

An, & quatenus in Ecclesia Parochiali, vnita Monasterio Abbatiæ Regularis, requiratur concursus? An sufficiat nominatio Abbatis Commendatarij, examen verò, & approbatio dumtaxat Episcopi? Ex quibus signis, & argumentis probetur, Abbatiam esse nullius, atque effectam territorium Separatum à Diœcesi Episcopi? Graues ad id, & accurata præ cæteris Sacræ Rotæ Romanæ decisio, quæ integrè adducitur. Quatuor dubia cum declarationibus Sacræ Congregationis Concilij de locis Abbatiæ positis inter limites Diœcesis Episcopi.

CONSVLTATIO LXXI.

An edictum Episcopale super casibus reseruatis in quo inter cætera mandat, quod Confessarij Regulares confessiones audiant in habitu, quo utuntur in Choro, eisdemque prohibet pœnitentes auscultare extra Confessionarium, & extra cratem ligneam, idque ianuis apertis dumtaxat & in Confessionarijs à suis Visitatoribus intra præfatum terminum approbandis, neue in proprijs ædibus accedant ad infirmos pro Sacramento pœnitentiæ ministrando, absque licentia Episcopi, vel Curati; minusque certas personas utriusque Sexus ante ortum, & post occasum solis auscultent, & si fenestella, vel lastra fuerit deuastata, siue eius foramina dilatata Confessarij suspensi remaneat, cum impositione pœnæ Suspensionis, & pecuniaria cuilibet Confessario, si talia edicta non recipiat & illa inuiolabiliter per singula capita non seruauerit, deroget priuilegijs Regularium, ideoque sit corrigendum, expurgandumque?

CONSVLTATIO LXXII.

An exequutor deputatus ad distribuendum pauperibus eleemosynam, [illegible], aliàs teneatur exquirere pauperiores? Vbi quod Collatores possunt diuidere ius conferendi per turnum, licet electio esset ab omnibus facienda. Discrimen inter nominationem, & electionem. Forma capit. Quia propter de elect. in quibus electionibus procedat? Et an Legatum relictum pro pauperibus possit distribui nobilibus, qui in suo statu pauperes sunt? Pauperum nomine qui veniant? Quibus Pauperibus distribuendum? Quomodo voluntas Testatoris accipienda? Nobilis indigens an veniat nomine pauperis? Maior paupertas quomodo accipiatur? In quo consistat. Ex quo mensuretur?

CONSVLTATIO LXXIII.

Legitur hæc Regularis Constitutio. Si Pater Generalis obierit in Secundo anno sui Generalatus, Primus Definitor sit Vicarius generalis. Quod si Generalis obierit post festum omnium Sanctorum, fiat electio noui Generalis in festo Pentecostes.

Quæritur, an si Generalis moriatur ante unum, vel duos dies festi Pentecostes, fieri debeat electio noui Generalis eodem festo, An verò ipse Vicarius Generalis continuare debeat suum Vicariatum usque ad Capitulum

Ge-

Generale celebrandum in proxima Pentecoste? Et quid si ipse Vicarius in dicto Capitulo eligatur in Generalem.

CONSVLTATIO LXXIV.

An facultas, quæ competit Monasterio, eiusque Superiori ferendi in Capitulis duo suffragia, si dictum Monasterium auctoritate Apostolica transferatur ad aliud Monasterium, dicta facultas planè cesset? Vbi quid de his rescriptis, Lectum, *aut nihil, quæ in libellis, Sacris Congregationibus porrectis, sæpè apponi solent?*

CONSVLTATIO LXXV.

An, & quatenus claues Sacræ Imaginis miraculosæ Beatissimæ Virginis, aliorumue Sanctorum in Ecclesia, concessa Regularibus à Summo Pontifice retineri possint à Magistratu seculari? Ordinatio rerum, ad quem pertineat? Imagines Sacræ sunt de genere spiritualium. Earum cura quibus competat? An Imagines veniant nomine Reliquiarum? Spiritualia non cadunt in laicos. Laici non habent potestatem Spiritualem, nec eis res Ecclesiasticæ committi possunt. Laicis obsequendi manet necessitas. Reliquiæ non possunt esse laicorum. In id negligentia Prælatorum. Cura reliquiarum ad quem pertineat de iure? Enunciatiua an, & quod ius tribuant? Quando probent veritatem enunciati? De iure precarij. Precarium quando censeatur reuocatum? Virtus, & gratia miraculorum quomodo reliquijs, ac Imaginibus sit infusa? Ex sola possessione an rectè inferatur ad titulum proprietatis? Testes quomodo probare debeant immemorabilem? Quadragenaria in rebus Spiritualibus pro Laicis an ijs suffragetur? Testibus de communitate an fides adhibenda, si causa Communitatis agatur? Possessio iurium Ecclesiæ an probari possit à Testibus ad fauorem laicorum? Quomodo tradita alicui claui, videatur etiam tradita possessio eorum, quæ sub claui sunt? Scientia, & patientia sufficit ad acquirendum dominium, ac possessionem. Decreta visitationis quam probationem inducant? Sola possessio sine titulo quando sufficiat? In annexis Spiritualibus quænam possessio sit Satis? Nomine reliquiarum an comprehendatur Imago Beatæ Virginis? Proprietas verborum retinenda. Regula de iure quæsito non tollendo effectus. Quomodo ei derogetur? Quænam administratio rerum spiritualium laicis permissa? Vt precarium esset, quænam requirantur? Alia.

CONSVLTATIO LXXVI.

Quænam potissimum requirantur, vt quis verè sit Religiosus Religionis Hierosolymitanæ? Virtus professionis. Professio expressa quomodo saltem constare debeat? Professio tacita quomodo inducatur? Annus probationis vbi peragendus? Nullitas professionis manifesta quomodo sananda? Qualis actus sit acceptatio profitentis ad Religionem? Professio nulla requirit nouum consensum profitentis, & Monasterii. An Pontifex suppleat consensum Monasterii pro ratificanda professione nulla? Quam ratificationem professionis admittant iura?

CONSVLTATIO LXXVII.

De electione Regulari per subornationem. Eius pernities. Quid in Sacerdotijs? Nullitates huiusmodi electionis. De electione restricta ad duos, vel tres. Secreta suffragia in electione, quæ, quomodo, quando? Ad id alia.

CONSVLTATIO LXXVIII.

An electio, in qua Præsidens Capituli proponit Electoribus, an velint eligere viua voce, sit valida?

CONSVLTATIO LXXIX.

An, & quatenus Regularis habeat factionem Testamenti? Voluntatem alterius declarare? Quomodo hæc declaratio facienda?

CONSVLTATIO LXXX.

An, & quatenus Monachi, siue Regulares possint assumi ad administrationem piorum Legatorum? Quid de administratione beneficiorum? Quando censeatur legatum pium; & quando beneficium?

CONSVLTATIO LXXXI.

Declarata nulla prima electione, quibus nam electoribus competat noua electio? Quænam probationes requirantur ad probandum recursum Regularis ad Iudices Laicos? Vbi effectus huiusmodi recursus.

CONSVLTATIO LXXXII.

Constitutiones generales cuiusdam Religionis disponunt confessionem propriarum culparum, mutuam proclamationem, & correctionem fraternam per vnumquemque fratrum in Capitulo faciendam. Quæritur an Definitorium generale eiusdem Religionis constituere possit, ne Conuersi, aut Oblati, siue Donati publicis proclamationibus Sacerdotum, & Professorum Vocalium interesse possint, nec vlli Conuerso, aut Donato licere quenquam Sacerdotum, aut Clericorum Professorum, & Vocalium priuatim, vel palam in Capitulo proclamare?

CONSVLTATIO LXXXIII.

De recusatione Iudicis regularis, siue delegati, siue Ordinarij. Suspicio Iudicis delegati quomodo probetur? Quando dari debeat adiunctus, Causa recusationis Iudicis Ordinarij. Recusatio Iudicis quam sit fauorabilis? Hac in re praxis Curiarum.

CONSVLTATIO LXXXIV.

An Regulares retinere possint in Ciuitatibus, Oppidis, aliisue locis simplex hospitium?

CONSVLTATIO LXXXV.

An, & quatenus de rebus Ecclesiæ etiam Regularis, fieri possit compromissum, ac eligi in arbitrum Princeps secularis? Et an huiusmodi compromissum, & laudum inde sequutum sit approbandum, ac sustineri valeat?

CONSVLTATIO LXXXVI.

An, & quatenus Religiosi Clerici, & Conuersi possint interuenire Capitulis suæ Religionis?

CONSVLTATIO LXXXVII.

An, & quatenus à Patre Abbate Generali auocari possit causa eius subditi regularis? vbi strictim de causis auocationis, & quid ea sit?.

CON-

CONSVLTATIO CV.

Ex quibus præcipuè secundum Capitulum Regularium reddatur invalidum, & electio in eo facta sit iusta?

CONSVLTATIO CVI.

An vigore decreti Clementis octavi, in quo mandatur erectio Baldachini, quando Episcopi in Ecclesiis Regularium, etiam exemptis, Pontificalia exercent, vel Pontificalibus functionibus assistunt, in quo etiam eisdem Episcopis conceditur facultas puniendi Regulares inobedientes censuris, ac pœnis Ecclesiasticis, quod decretum integrè adducitur, possint episcopi cogere Regulares ad secundum in scamno parato, & dimittendum sedes ligneas, & in casu contraventionis eos punire censuris?

CONSVLTATIO CVII.

An, & quatenus per Constitutiones Pontificias censeatur aliquando derogatum exemptioni Regularium, qui immediatè Sedi Apostolicæ subiecti sunt?

CONSVLTATIO CVIII.

An episcopus eligere possit Regularem in suum Vicarium generalem sine licentia eius superioris?
An Regulares in audiendis Sacris confessionibus dependeant omninè à suis superioribus.
Anne prædicare possint absque licentia suorum superiorum?

CONSVLTATIO CIX.

Iterum quomodo probetur, præsertim à regularibus, fuisse paritum Brevibus, aut decretis Apostolicis?

CONSVLTATIO CX.

An, & ex quibus maximè Provincialis, aliusve superior Regularis suspendi possit ab officio, aut eo redintegrari? Quid si ei renunciaverit? Quidve de cassatione eius electionis, & de celebratione novi Capituli, & nova in eo ministrorum electione?

CONSVLTATIO CXI.

An Capitulum Regularium cui præest notoriè excommunicatus, sit validum? Quod si esset absolutus in forma Cancellariæ Apostolicæ? Et quibus officiis eiusmodi excommunicatus sit privatus, aut privandus?

CONSVLTATIO CXII.

An sit permissum superioribus Regularium, etiam Generalibus, Provincias suæ Religionis dividere, & unam alteri subiicere? Quid si adesset beneplacitum Apostolicum, eiusque excessus? Circumstantiæ rei an debeat Pontifici innotescere? Quando pro executione Brevis Apostolici requiratur citatio Partis?

CONSVLTATIO CXIII.

Vigore sequentis Indulti: Sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Regularium præposita, attentis narratis, benignè indulsit, ut Orator, ubi saltem per quadraginta dies in dicta Religione, & præfato Conventu, licet non designato, sese probaverit, ad professionem emittendam, admitti valeat, servata in reliquis forma Apostolicarum, & Ordinis prædicti Constitutionum. Romæ die 10. Decembris 1695. Orator habitum regularem Romæ die 17. Novembris eiusdem anni iam sumpserat, inde Neapolim petiit, & postea supplicavit S. Congregationi, & obtinuit, ut supra, ac subinde gratiam accepit Neapoli die 22. Decembris ubique emisit professionem die 28. eiusdem. Quæritur, an huiusmodi professio sit valida.

CONSVLTATIO CXIV.

De iusta Provinciarum Regularium divisione, earumque confusione evitanda. Quomodo dividenda? Iustitia divisionis, ex quibus erui possit: Divisio Provinciarum, de quibus Provinciis intelligatur? Ex traditione proprii Sigilli censentur distinctæ. Portiones quomodo assignandæ? Confusio ratione Conventuum evitanda. De divisione reali, & intellectuali. De Conventibus in una Provincia, vel Civitate pro Patribus eiusdem Religionis, sed diversæ nationis. Absurda, quæ ex huiusmodi confusione suboriuntur. Confirmatio in forma communi. Provinciarum divisio cur inducta? Ut una Provincia faciat unum corpus cum alia, quid requiratur? Quid si una Provincia haberet plura loca, quàm alia? Quidve si Commissarius ad dividendum Provincias deputatus excederet fines suæ commissionis? forma commissionis quomodo observanda? Ubi multa. Quid de concordia super divisione Provinciarum? Quæ requirantur, ut sit valida? Ad quam rem etiam multa?

CONSVLTATIO CXV.

Clarius, atque uberius de notorio, publico, manifesto, famoso, occulto, ubi qualis notorietas requiratur ad obligationem vitandi percussores Clericorum iuxta secundam illam exceptionem Concilii Constantiensis?

CONSVLTATIO CXVI.

An, & quatenus iurisdictio, ac iura, etiam Episcopalia, præscribi possint? Et quid de iurisdictione Episcopi visitandi suos subditos?

CONSVLTATIO CXVII.

An, quatenus, & quam Eminentissimi Cardinales in Ecclesiis suis Titularibus habeant iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem? Quam in rem animadversio.

CONSVLTATIO CXVIII.

Torquatus, vir nobilis destinaverat Religioni Hierosolymitanæ duos suos filios, quos in Libro Baptizatorum, quem vocant Natalium, tanquam plures annos antea natos describi fecit, ut cuius commendam consequi possent. Patre defuncto Sempronius eius Primogenitus, paternæ conscius fraudis, alterum fratrem Coadiutorem Episcopalem à Principe nominari obtinuit, & novo confecto natalium libro, sub prætextu eum redigendi in meliorem formam, novi Coadiutoris ætati aliquot menses adiunxit, ut eo facilius in Romana Curia Coadiutoriæ obtineret confirmationem quominus à legitima ætate Coadiutor abesset; qui fraudis huiusmodi nec autor, nec approbator, suasus à Doctoribus, quod nihil inesset mali, ex quo nemini fiebat iniuria, ad Sacerdotium bona fide promotus, irregularitatem timens, minime celebravit. Testes super Coadiutoris vita moribus, & ætate examinati, sive in Primogeniti obsequium, sive credule, vitiatis, & corruptis Natalium libris fidem habentes, Coadiutorem ætatis esse legitimæ deposuerunt, licet revera tertium supra vigesimum annum adhuc non attigerit: Hisque malis artibus sub falsi expositione nominatus à Principe, & à Sede Apostolica confirmatus Coadiutor, instante sua consecrationis die, supplicat pro convalidatione subreptitiæ confirmationis pro facultate celebrandi, ac consecrationis, & Coadiutoriæ munus obeundi prævia dispensatione super ætatis defectu, cum alias immineant toti Regni Scandala, sibi infamia, Episcopo coadiuto, senio confecto, & ad pastoralia munia inhabili, afflictatio, Diœcesi urgens detrimentum.

pitur

pitulum ad Seruitium Ecclesiæ, illiusque honores ad fructuum, ac distributionum participationem? Quid de natis ex altero Parente non extero, sed Ciue? Quidue de nato ex Parente, qui Ciuitatem longo incolatu, aut priuilegio est adeptus.

CONSVLTATIO CXXXIX.

1. *An erectio Collegij, siue Seminarij adolescentium à pio Testatore dotati, ut ij teneantur magnificè, ac splendidè Sanctissimum Viaticum comitari, approbanda sit? An etiam approbandum.*
2. *Quod electio, ac nominatio huiusmodi adolescentium ad Collegium admittendorum ad hæredes dicti Testatoris pertineat, habeantque in illo Iuspatronatus honorificum?*
3. *Quod Collegij Rector, & Collegiales sint exempti ab omni Ordinarij iurisdictione, excepta visitatione generali, quodque in Spiritualibus subijciantur Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, in temporalibus verò Reputatis ab ipsis hæredibus?*

CONSVLTATIO CXL.

An, & quatenus Episcopus, atque Ciuitas in causa matrimonij suspicionem faciant, & quatenus sit locus restitutioni mulieris suo prætenso marito?

CONSVLTATIO CXLI.

An cura animarum, unita Capitulo, possit exerceri à Vicario per Canonicos deputato, & ab Episcopo approbando, vel ab ipsis Canonicis per turnum?

CONSVLTATIO CXLII.

An, & quatenus oblata à fidelibus alicui sacræ Imagini pertineant tam quoad usum, quàm quoad administrationem ad Episcopum, an ad Parochum?

CONSVLTATIO CXLIII.

Habet Sacerdos, Rector, & Visitator cuiusdam Ecclesiæ, ac Hospitalis priuilegium Apostolicum, quod est huiusmodi: Vt in Hospitali, & Monasterio, ac alijs locis, non solùm omnium ad disciplinam Ecclesiasticam spectantium, nempè ad administrationem Sacramentorum, professionem monialium, alloquendi licentiam, missarum celebrationem, presbyterorum correctionem, & legata pia Hospitali, ac Monasterio, locisque huiusmodi pro tempore facta concernentium curam gerere, sed etiam omnia alia, quæ locorum Ordinarij intra suarum Diœcesum, & iurisdictionum fines facere, & exercere possunt, & solent.

Quibus ex verbis quæritur, an hic Rector veniat nomine Ordinarij, de quo in Sacro Concilio Tridentino sess. 23. cap. 25. de reformat.

CONSVLTATIO CXLIV.

Quomodo Episcopi moribus castè informandis inuigilare debeant. Ab eorum correctione quatenus appellandum?

CONSVLTATIO CXLV.

In criminalibus appellatio ab Episcopo, quando Metropolitano, aut uni ex vicinioribus committenda iuxta Sac. Concilij decretum in cap. 2. sess. 13. de reformat. Et quando iudices à Synodo designandi, qui deligentur à Sede Apostolica, à quibus, & ordinarijs causa breuiter ordinanda iuxta cap. 10. sess. 25. de reformat.

CONSVLTATIO CXLVI.

Quænam locationes bonorum Ecclesiasticorum prohibeantur? Quænam facta irritentur? Quid de locatione iurisdictionis Ecclesiasticæ? Quidue de iurisdictione super damnis bonorum Ecclesiarum illatis? Quid de locatione officij Vicarij? Modus irritandi locationes bonorum Ecclesiasticorum. Casus, in quibus locari, & alienari possunt bona Ecclesiarum. Quid de renouatione emphyteusis? Quid si nulla adesset spes celebrandi Concilium prouinciale? Quænam simpliciter locationes damnentur? Quæ sententia requirantur pro declaratione nullitatis locationum? An hic permissa appellatio? Quid de locatione locorum iurisdictionalium Ecclesiarum, & piorum locorum? Pœna in contrauenientes. Nomine Italiæ quid contineatur? De alienatione bonorum Ecclesiæ remissiuè, omnia ferè ex decreto Sacri Concilij Tridentini capit. 11. sess. 25. de reformat. cuius hæc sunt verba.

Magnam Ecclesiis perniciem afferre solet, cum earum bona repræsentata pecunia in successorum præiudicium locantur. Omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præiudicium Successorum validæ intelligantur, quocunque indulto, aut priuilegio non obstante; nec huiusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur. Non liceat etiam iurisdictiones Ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus locare, nec conductoribus per se, aut alios ea exercere, aliterque concessiones etiam à Sede Apostolica factæ, surreptitiæ censeantur. Locationes verò rerum Ecclesiasticarum auctoritate Apostolica confirmatas, sancta Synodus irritas decernit, quas à triginta annis citra ad longum tempus, seu, vt in nonnullis partibus, ad viginti, seu bis viginti nouem annos, vocant factas, Synodus prouincialis, vel deputandi ab ea, in damnum Ecclesiæ & contra canonicas Sanctiones contractas fuisse, iudicabunt. Hæc Concilium.

CONSVLTATIO CXLVII.

De indictione Sacrorum Conciliorum, eorum usus quam vetustus. Eorum necessitas. Summi Pontificis absque Concilio potestas. Cur dicantur Oecumenica? De nomine Concilij. Ex quibus Concilium esse legitimum dignoscatur? Eius causa verba in nomine Christi variè exposita. Cur assumptus ad Pontificatum; mutet suum nomen, dicaturque Maximus? An possit errare? Eius potestas, Sede vacante, apud quem resideat? Eius potestas an etiam sit temporalis? Quorsum hæc potestas? Ea quam latè pateat? Ratio conuocandi Concilium. Cur Papa se appellet Episcopum? De nomine officio, ac dignitate Episcopi. Cur etiam vocetur Seruus Seruorum? Causa finalis Conciliorum. An exquiri debeant Principum Sententiæ? Loci Concilij electio ad quem pertineat? Causa formalis Concilij. Causæ dilationis. Quare Pontifices ad Concilia non accedant? Diem Concilio indicere, ad quem pertineat? Cur Pontifex possit inuocationem Sanctissimæ Trinitatis inuocet Sanctos Apostolos Petrum, & Paulum? An necessarius assensus Cardinalium? Quinam, & quibus ex locis ad Concilium generale teneantur accedere, & quibus pœnis; & an personaliter? Quomodo Concilium generale dicatur esse maioris auctoritatis? Quænam admonitio sufficiat, & arctet vocatos ad Concilium? Quid si dies [illegible] non apponatur? Post quantum tempus lex non afficiat ignorantes, & præsumatur scientia. Obseruationes in indictionem Sacri Concilij Tridentini. Romani Pontificis dignitas ad gubernandam Ecclesiam, etiam congregatam in Concilium. Quid de eius potestate supra laicos? Supra Sacras personas? Quid de Episcopis collectiuè etiam in Concilium adunatis. Romani Pontificis est, aliorumue Antistitum etiam in Concilium œcumenicum congregatorum, iudicia firma, quantumuis legitimè congregata, & adsint Legati ipsius Pontificis. De instructionibus

datis

datis legatis à Pontifice. Quomodo obseruanda? An possit Pontifex suis legatis committere priuilegium personale suæ in fide indefectibilitatis? Quæ Concilia confirmationem Pontificiam petierint? Alia plura.

CONSVLTATIO CXLVIII.

De Canonicis scripturis iuxta decreta Sacri Concilij Tridentini sess. 4. Nomine Canonicarum scripturarum quinam Libri veniant? Quinam libri Canonici? Canonici opponuntur apocryphis. Quinam libri apocryphi? Cur dicantur apocryphi? Quando aliquid dicatur apocryphum? Quomodo distinguantur canonicæ scripturæ ab apocryphis? Auctoritas Sacræ Scripturæ in quo consistat? Sacrarum Scripturarum consonantia. Quid pro verbo Dei habendum? Verbum Dei non solum in libris scriptis continetur. Traditiones, quæ, quotuplices sint? Earum auctoritas. De auctoritate Scripturarum. De verbo Homousion, & Theotocos. De consuetudinibus Ecclesiæ vniuersalis, & vnius cuiusque Ecclesiæ. Index Sacrorum Librorum: Traditiones aliæ ad fidem, aliæ ad mores. Pœna in non suscipientes Sacros libros, & traditiones. Euangelistarum Canonicas Scripturas corrumpentium Synopsis historica, & illorum in Sacram Scripturam conuicijs, blasphemijs, & phalarismis.

CONSVLTATIO CXLIX.

De instituenda lectione Sacræ Scripturæ, & liberalium artium ex varijs Constitutionibus. Quid illis Concilium Tridentinum adiecerit? Neglectus Sacrarum Scripturarum christiano homini quam indignus. Nomine Ordinarij qui veniant? Præbenda, cui onus legendi est adiunctum, qua ratione liceat conferre? Idonei qui dicantur, ac sint? Quando eas per substitutum adimpleri possit? Et quando censeatur electa industria personæ? In quibus Ecclesijs Sacræ Scripturæ lectio habenda sit? Quid si omnes Canonicatus redditus in quotidianis distributionibus consistant? Quidue si secularis Clericus ad præstandum onera, huiusmodi præbendæ adiuncta, idoneus non reperiatur? Resignatio in fauorem non inducit vacationem. Quid si ad alium, quàm ad Episcopum spectet collatio præbendæ? Quid de præbenda in Ecclesijs, in quibus est ius optandi? Quid de Canonicatibus Sedi Apostolicæ reseruatis, vel quomodocumque affectis? Quæ magis necessaria, curane animarum, an lectio Sacræ Scripturæ? Quid in Ecclesijs Collegiatis, quarum præbendæ sunt de laicorum iurepatronatus? Opus incompatibile quale sit? Clausula ipso facto quid importet? Quid de collatione præbendæ factæ illi, qui theologiam non profitetur. Quid in Ecclesijs non numeratis, siue Regularibus, & in his, quibus non potest assignari præbenda primo vacatura? Quomodo satisfaciendum huic Concilij decreto? Non est beneficium, quod secum non afferat onus aliquod. Quænam beneficia teneantur contribuere pro lectione Sacræ Scripturæ? Episcopus an teneatur Capituli consilium sequi? Tempus, hora, & materia, quæ ex Sacris literis sumi debet, Ordinarij arbitrio relinquitur. Quæ materia lectionis magis congrua menti Sacri Concilij? Quid quando redditus Ecclesiæ tenues sunt, & populus exiguus? Gratis non docentes in quod crimen incurrant? Hoc Concilij decretum ad quas Ecclesias restringatur? De obligatione Monachorum circa Magistros. Alia de Monachis. Quid negligentibus Abbatibus, vel Prælatis inferioribus? Quatenus a sententijs Episcopi, etiam ut Sedis Apostolicæ delegati appellari possit? Differentia inter Monachos, & cæteros Regulares. An pro legendi licentia aliquid exigi possit, vel permitti? An, & quibus conditionibus Scholares Ecclesiastici possint ad gymnasia studiorum causa se transferre? Ad hoc, ut possint fructuum suorum beneficiorum perceptione gaudere, quid requiratur? Et an gaudeant, ut gaudent docentes? In casu proposito an lector habendus sit præsens? Quod aliud beneficium lector obtinere nequeat? Quid si mala valetudine laboraret? An possit alium sibi substituere? Quid si esset contumax?

CONSVLTATIO CL.

De residentia Episcoporum. An ex decreto Sacri Concilij Tridentini cap. 1. sess. 23. colligatur, hanc residentiam esse de iure diuino? Quid suo decreto in Episcopis pro residentia requirat? Summus Pontifex est totius Orbis Episcopus. Quomodo omnibus Ecclesijs præsideat? Quam multi Episcopi mercenariorum more residentes? Deserere gregem quid importet? Quid abesse? Residentia Episcoporum ex quo præcepto diuino sit? ex quo præcepto diuino Baptismus, & integritas confessionis? Festorum obseruatio? Cura animarum quomodo commodius administretur? Præceptum residentiæ an obliget semper, & ad semper? Quantū sceleris sit Episcopum Ecclesiam suam deserere? Quæ requirantur, ut Clericus ab Ecclesia sua abesse possit? Sedes Apostolica an absolutè dispensare possit, ut quis non resideat? Sanctorum Pontificum ad id exempla. Super præcepto residentiæ dispensatio propriè, seu relaxatio considerari non videtur, sed potius interpretatio. Hæc interpretatio à quibus fieri possit. Actiones circumstantijs reguntur. Decreta Pontificum de residentia Episcoporum, etiam Cardinalium, & visitatione Diœcesis. De residentia Parochorum. De cura Sacramentali, eiusque onus. De cura trium, aut quatuor incolarum. De cura duarum Ecclesiarum unitarum. De cura Dignitati unita. Vicarij perpetui quando, ac ubi deputandi? De beneficio curato annexo Simplici. De unione accessoriè facta. Quid de obtinente Ecclesiam Baptismalem? Quid de Rectore, qui in Rectoria habet Vicarium perpetuum? Quidue de habentibus in Cura Vicarium amouibilem? Quinam habentes Curam animarum compelli possint ad residendum? De Coadiutoribus in Cura. Quid de cura animarum duobus, tribusue, aut pluribus presbyteris incumbente? Quid in Ecclesijs receptitijs? An & quatenus Clerici, quorum beneficia alias non requirunt residentiam, ad residentiam compelli possint? Et commendatitiæ libera sint eis deneganda? De Archidiacono, cui incumbit cura animarum. An, & quatenus Curati, & Archipresbyteri Spoliorum Commissarij deputari possint? Quid de cura animarum, unà cum Canonicatu? Parochorum absentiæ causa à quo cognoscenda? Cura animarum ad quem principaliter spectet, ad quem instrumentaliter? Vt Clericus ab Ecclesia sua absit, quæ causa, & licentia requiratur? An satis sit, quod petatur? Quid si denegetur? Residere quàm strictè accipiatur? An Parochus compelli possit in domibus Parochialibus habitare? Quid si domus non existant intra Parochiam? Quid in Parocho, cui ratione infirmitatis datus fuit Coadiutor? Quando, & quomodo liceat Parochis abesse à suis parochijs? Quid si adesset distantia bidui, vel tridui à Sede Episcopali? Vel causa repentina se efferret? Abesse sine huiusmodi licentia, ne per hebdomadam quidem licet. De absentia duorum mensium Parochis concessa. Quid in Ecclesijs Parochialibus, quarum institutio, & visitatio ad inferiores spectat? Quid de constitutione Episcopi, ne Parochi sine ipsius licentia absint per duos dies? An in huiusmodi constitutione imponi possit pœna Excommunicationis? In hac re temperamentum. An Episcopus, ne Parochus resideat, possit dispensare? Aut causam legitimam non residendi declarare? Et quatenus? Quæ causæ excusari possint Parochum à residentia. Quid de Parocho criminaliter condemnato à suo Episcopo, & Romam proficiscente? Residens in sua Parochia, an liceat per alium curam exercere? Residentia Parochorum an eos excuset, ne accedant in quibusdam solemnitatibus ad Ecclesiam matricem? Tempore pestis an, & quatenus Parochi residere debeant? Quid de Episcopis, etiam persecutionis tempore. Quot casus persecutionis? Quot fructus Parochus ob non residentiam amittat? Et congrua portio ei debeatur? Omnia iuxta mentem Sacræ Scripturæ, Sacrorum Conciliorum, præcipuè Tridentini, Constitutionum Summorum Pontificum, & Sacrarum Canonum, Patrumque doctrinam.

CON-

CONSVLTATIO CLI.

Cùm in cap. Inter cætera de Offic. ordin. *habeatur ignorantia impedimentum non excusare Episcopum à munere prædicationis, quandoquidem in* d. cap. *defectum scientiæ reprobandum, nec de cætero tolerandum dicitur, quod Sacri Concilij decreto* in cap. 2. sess. 5. de reformat. *innouatur,* quid dicendum cùm ferè nullus hoc tempore reperiatur, Episcopus, qui per se ipsum populo sibi commisso prædicet Sanctum Dei Euangelium? Et an requiratur, vt sit in Sacro ordine constitutus is, cui hoc munus committitur? Vbi de modo prædicandi. Quomodo differant ineptitudo, & ignorantia? Sancti Episcopi docti, inepti tamen ad concionandum. Qualis prædicatio Episcopis iniungatur? De ministrorum deputatione ad prædicandum Munus prædicationis animarum curæ annexum. An committi possit simplici Clerico, laico, mulieri. Prædicatio quibus competat iure proprio? Peccant mortaliter qui Concionatores non idoneos eligunt. Quibus saltem diebus prædicandum? Concionator quæ docere debeat? De Ecclesiis parochialibus subiectis Monasteriis in nulla diœcesi existentibus. Quid de Concionatoribus regularibus? Consuetudo deputandi Concionatorem obseruanda. Episcopus in Regularibus quid hac in re facere possit? De Concionatoribus, errores, aut scandala seminantibus, hæreses prædicantibus. Priuilegia prædicandi quomodo nulla sint.

CONSVLTATIO CLII.

De facultate concessa Episcopis, aliisque maioribus Prælatis visitandi Ecclesias quascumque, quibuscunque non obstantibus. Ad id decreta Sacræ Congregationis Concilij. Error Typographi in decreto Sacri Concilij. Quænam Capitula in Concilio comprehendantur? An tollatur immemorabilis? An etiam concordia? Quænam Concordiæ præferuntur? Quid de iuramentis? Quando Episcopus per seipsum solum, quando per alios visitare possit? Quid de iure communi? An aliud sit visitare Episcopum cum Capitulo, & aliud cum aliquibus de Capitulo? De visitatione Ecclesiæ Collegiatæ omninò exemptæ à iurisdictione Abbatis. Quid si Abbatia esset nullius Diœcesis? Quid si Episcopus in visitatione iuramentum, ac depositione testium in Scripturam redigere voluerit. Quo in loco Episcopus visitare possit Capitulum? Decanus, & Capitulum potest cumulatiuè ipsum Capitulum visitare. Et quomodo? Quænam decreta in visitatione Capituli Episcopus condere possit? An decreto cap. 4. sess. 6. *Sacri Concilij obstent priuilegia ex fundatione? Quos adiunctos poterit sibi Episcopus assumere in visitatione personarum sui Capituli? Ecclesias exemptas quomodò Episcopus visitare teneatur? Portionarij, aliique, qui Canonici non sunt &c. quomodò subiaceant Episcopo?*

CONSVLTATIO CLIII.

Quomodò excessus Sæcularium Clericorum, & Regularium, degentium extra Monasteria, ab Ordinario loci corrigenda sint? Quæ requirantur in corrigendis excessibus? Quomodò Ordinarius agere possit contra professores militarium, etiam Religionis Hierosolymitanæ? Reformatio, & correctio an idem? Decreta.

CONSVLTATIO CLIV.

Quod Episcopus in aliena Diœcesi nec Pontificalia exercere, nec ordines conferre valeat. Alieno Episcopo quatenus liceat exercere Pontificalia in aliena Ecclesia, & ministrare. An de licentia Capituli, Sede Episcopali vacante? Quid de ordinatione familiarium Episcoporum? Quid de Abbatibus benedictis. Ordinati illegitimè ex capit. 5. sess. 6. de reformat. *quas pœnas incurrent? Et quas ordinantes? Vicarius an possit concedere licentiam, vt alienus Episcopus Pontificalia exerceat in sua Diœcesi?*

CONSVLTATIO CLV.

Quinam sit Sacramenti Confirmationis Ordinarius Minister? Quatenus Abbas illud conferre possit? Quis illius extraordinarius minister? Definita à Pontificibus, & Concilijs generalibus dupliciter differunt. Quæ reuocare nequeat Pontifex? In quibus Pontifex infallibilitatem non habeat? Quid possit Pontifex contra Concilia? Quomodò, & in quibus successores Pontifices à Pontifice non ligantur. De iis, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam concernunt, quaue ad fidem. Decretum irritans appositum in Conciliorum decretis quanti roboris? Derogatio specialis Concilij an necessaria?

CONSVLTATIO CLVI.

1. *De tenentibus plures Cathedrales Ecclesias. Vbi an comprehendantur Cardinales? Quid de retinentibus plures commendas, Beneficia &c.*
2. *Quibus personis beneficia conferenda? pœna in prouisum, & prouidentem. Quid si non reperiantur viri idonei?*
3. *De retentoribus plurium beneficiorum contra canones. De quibus beneficiis id intelligatur? An de commendis? Casus in quibus pluralitas beneficiorum toleratur. Præsumpta dispensatio an habeat locum contra decreta Concilij? Vbi decreta.*

CONSVLTATIO CLVII.

1. *De obtinentibus plura beneficia curata. De beneficiis, quæ nullum seruitium per ipsos beneficiatos, neque per substitutos requirunt. Beneficia cur instituta? Quatenus ostendendus sit titulus beneficij? & ad id cogendus beneficiarius?*
2. *Quæ beneficiorum uniones validæ censeantur.*
3. *Beneficia Ecclesiastica Curata, perpetuo unita, quomodo visitanda? Quomodò eis prouidendum Decreta.*

CONSVLTATIO CLVIII.

De auctoritate Capituli quoad literas dimissorias, Sede vacante. Pœna in contrauenientes decreto Sacri Concilij Tridentini, quia ex causa Capitulum, vel eius Vicarius possit intra annum dare dimissorias? Et ex qua facultate? Pœna interdicti in decreto Concilij an latæ sententiæ, quid ac literis commendatitijs? Pœna interdicti personalis in decreto apposita non reseruata? Pœna priuationis priuilegij Clericalis ibidem lata quomodo afficiat? Ordinati in minoribus an hoc casu quomodo incurrant, suspensionem, quid in locis, in quibus Tridentinum non sit receptum, quid de hoc ex antiquiori iure.

CONSVLTATIO CLIX.

An, & quatenus facultates de promouendo suffragentur? Et quomodo, & à quo unusquisque promoueri debeat? Pœnæ in contrafacientes.

CONSVLTATIO CLX.

An, & quatenus à quocunque præsentati ad beneficia Ecclesiastica, instituendi sint ab ordinarijs? Vbi decreta.

CONSVLTATIO CLXI.

1. *Acta primæ instantiæ intra quot dies dari debeant gratis reo appellanti?*
2. *Testes deponentes contra Episcopum quales esse debeant? Vbi quid de causis Episcoporum.*

CON-

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An liberatio à morbo nephritico cum suppressione vrinæ per triduum, emisso, post inuocatum auxilium alicuius Serui Dei, calculo instar oliuæ, adscribenda sit miraculo? Vbi quid si testis non reddat rationem per sensum corporis, & auditum?

CONSVLTATIO CLXXXV.

An mundatio à lepra, applicatis ei reliquijs alijsue rebus, quæ eas tetigerint sit miraculo adscribenda?

CONSVLTATIO CLXXXVI.

An pulsationes sonitus, crepitus, strepitus, rumores, tinnitus, concussiones, & id genus alia, quæ audiuntur intus arcas, siue sepulchra, in quibus quiescunt corpora quorundam Seruorum Dei, sint adscribenda miraculo?

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An testes deponentes de solo auditu alieno, publicaque voce, & fama, admitti possint ad probandum miraculum? Quidue si adessent alij testes de visu, & certa scientia? Et an circumstantiæ miraculi debeant plenè, & concludenter probari? Quot testes requirantur ad probationem miraculi? Opinio testium an probet factum? Quid de teste impubere? An & quatenus probet? Quidue de testimonio puberis de visis in pupillari ætate? Quid de infante?

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

1. *Intra quod tempus processus Canonizationis confici debeat?*
2. *Ad probandum miraculum quot testes sufficiant?*
3. *An apponendo diadema capiti alicuius Beati ac exhibendo illi, vel subscribendo illius imagini titulum Sancti, transgrediantur limites beatificationis?*

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An puer submersus in mari, in puteo aqua musti, spatio trientis, vel quadrantis horæ, vel semiquadrantis, unco per vestes extractus, liuidus, & lingua exerta, si inuocato auxilio alicuius Serui Dei, non moriatur, id miraculo sit adscribendum?

CONSVLTATIO CXC.

An, & quatenus Sanatio instantanea à neruorum conuulsione pluribus annis confirmata cum manuum, pedumque attractione, ac lingua ad loquendum impedita, implorato alicuius Serui Dei auxilio, sit miraculo adscribenda? An, & quatenus adhibenda sit fides assertioni dicentis, quod aliquis Seruus Dei sibi apparuerit, ac præseruauerit ab infirmitate, à periculo, à morte?

CONSVLTATIO CXCI.

An, & quatenus sanatio à vulnere lethali, emissis precibus ad aliquem Dei Seruum statim consolidato, cicatrice tantum apparente, sit supra vires naturæ?

CONSVLTATIO CXCII.

De Canonizatione Sanctorum. Martyres vindicati. Miracula post mortem. Processus Canonizationis. Ritus eiusdem. Canonizatio de Cœlo. Canonizatio miraculis confirmatur. An miracula sint necessaria in Ecclesia: A Ioanne Caluino tentata mortui resuscitatio.

CONSVLTATIO CXCIII.

1. *An aliquis ob miraculorum euidentiam à sede Apostolica in Sanctorum numerum referri possit?*
2. *Quid de habente donum scientiæ, ac prophetiæ?*
3. *Quidue de eo, qui pro Sancto à principibus Viris, & à Populo denunciatur?*

CONSVLTATIO CXCIV.

De miraculis diligenter etiam atque etiam examinandis in Canonizatione Sanctorum. De modo illa examinandi. Et quæ necessaria sint pro Sanctis in Ecclesia militante declarandis?

CONSVLTATIO CXCV.

Qui ordo iudiciarius in Canonizatione obseruari consueuerit? Actiones in ea requisita. Et an ordo iudiciarius tam in Canonizatione Martyrum, quàm Confessorum obseruandus?

CONSVLTATIO CXCVI.

Quænam actiones, in Sanctorum Canonizatione requirantur?

CONSVLTATIO CXCVII.

De rebus, quæ pro celebranda Canonizatione fieri solent. De Consistorijs. De suffragijs. De septem honoribus, qui Canonizatis debentur. Et quatenus etiam à Sede Apostolica non Canonizatis, debeantur?

CONSVLTATIO CXCVIII.

1. *An conductores bonorum Ecclesiæ, vel Clericorum pro bonis conductis gaudeant immunitate à vectigalibus &c.*
2. *Et quid de Colonis?*

CONSVLTATIO CXCIX.

1. *An denunciatio pro accusatione, & denunciator pro accusatore habendus?*
2. *An denuncians cogi possit ad crimen delatum probandum, & in iudicio contra delatum procedendum?*
3. *Si denuncians non probat delictum delatum, an, & qua pœna affici debeat?*
4. *Quando Iudex arbitrium suum formabit in puniendo falsum accusatorem, falsumque denunciatorem?*

CONSVLTATIO CC.

De Imperatoris, Regum, ac Principum officio in protegendo Romanam Ecclesiam, Sedem Apostolicam, eiusque immunitatem, libertatem, ac iurisdictionem. A quo tempore, & qualiter Imperatores Ecclesiam Romanam defenderint. Ioannis Papæ, & Iustiniani Imperatoris Epistolæ, quæ habentur sub titul. de summ. Trinit. Cod. Iustiniani an sint genuinæ? Quomodo Ecclesiastica protectio à Græcis Imperatoribus ad Gallorum Reges translata fuerit. Vbi vera causa translationis Imperij Græci ad Germanos. Alia præcipuè de Patriciatu.

ALIE-

AD LECTOREM.

Vibus rationibus, quibusque partium studiis huius Operis auctor ducatur, ubicumque de Fori competentia Ecclesiastici cum sæculari, seu de Ecclesiastica Immunitate, & illuc spectantibus scribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillime etenim id ex lectura animadvertes, & ni fallor tam scribentis genium, & statum, quàm temporum necessitatem, seu mavis corruptelam agnosces; Cæterùm ne imprimendi operis permissu, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo existimares, permittendum fuit eò impressorum dumtaxat rationibus, & mercatura id datum fuisse, ac si id ageretur non deesse celeberrimos Doctores, solidasque doctrinas, quibus Principibus, & Magistratibus, contra novarum opinionum sectatores, sua jura probè constent.

D. IACOBI PIGNATELLI
CONSVLTATIONVM CANONICARVM
Tomus Decimus.

CONSVLTATIO I.

An, & quatenus Regulares teneantur seruare interdictum Ecclesiasticum ab Ordinario appositum? Vbi aliqua prius de interdicto quoad alios, & multa de communicatione priuilegiorum inter Regulares.

1 Autum est *in cap. Episcoporum de priuileg. in 6.* ne seculares, aut Regulares quantumcunque exempti, vel priuilegiati scienter celebrent, aut celebrari faciant Diuina in locis interdictis ab Ordinarijs, vel Delegatis, vel à iure, nisi quatenus à iure conceditur, & ne interdictos ad Diuina officia, & Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittant. Qui verò contra præsumpserint, præter alias pœnas à iure statutas, ingressum Ecclesiæ sibi nouerint interdictum, donec de trangressione huiusmodi ad arbitrium Ordinarij, cuius sententiam contempserunt, satisfecerint competenter.

2 Declaratur id primò, quod secundùm magis communem sententiam hic Textus procedit contra Ecclesiasticos, seculares, vel Regulares tantùm priuilegiatos, siue exemptos à iurisdictione Ordinarij loci, vt testatur Nauarr. *cap. 27. n.* 157. Suarez *de censur. disp. 37. sect. 4. n. vlt.* & tradunt Ioan. Andr. Gemin. Anchar. & Io. Monach. *in d. cap. Episcoporum* contra Glossam, Barbosam *in d. textum num.* 3. & Sayrum *lib. 5. de censur. cap. 14. num. 11. ac* 34. qui dicunt, illam particulam *quantumcunque priuilegij, vel exemptionis, &c.* esse ampliatiuam, non restrictiuam ad illos solos. Verùm tenenda est communior sententia, secundùm quam ratione huius transgressionis exempti fiunt de foro Episcopi, vt per Ioan. Andr. *ibidem num.* 3. & Ioan. Monach. *num. item* 3. Sicque poterit Episcopus illos punire pro suo arbitrio. Non poterit tamen eos excommunicare, si habent priuilegium, ne possint excommunicari, nisi à Papa, vt per eumdem Io. Monach. *loco citato*.

3 Deindè declaratur, quod ex *cit. cap. Episcoporum*, tolluntur priuilegia concessa admittendi ad diuina interdictos, vel celebrandi tempore interdicti, vt tradunt Io. Andr. & Ioan. Monach. *ibid. n.* 2. Præseruantur tamen priuilegia clausa in corpore iuris, nempè moderatio, vt in *cap. Alma mater de sentent. excomm. in 6.* Neque derogatur alijs priuilegijs postea concessis etiam extra corpus iuris.

4 Item declaratur quod in hoc *cap.* non continentur Episcopi per text. *in c. quia periculosum de sent. excomm. in 6.* & Franch. *in d. cap. Episcoporum*.

5 Declaratur postremò quod intelligitur de non admittendis interdictis nominatim declaratis, vel in loco interdicto nominatim declarato ab *Extrauag. Ad euitanda*, de qua fusè alibi, & in hac specie Henriq. *lib. 13. c. 5. n. vlt.* Auila *de censur. par. 5. disp. 5. dub. 4. concl. 4.* Et de omni interdicto locali docent Suarez *eod. tit. disp. 37. sect. 2. n. 5.* Coninch. *disput. 17. dub. 5. in fine*, ac Bonacin. *de interdict. pun. 7. n. 1.* Interdictum autem personale generale obligat ad vitandum, si fuerit denunciata per nomen talis Vniuersitas, etiamsi non fuerint singuli nominati iuxta probabiliorem cum Sayro *de censur. lib. 1. cap. 13. n.* 23. Suar. *loc. cit. n.* 3. Alter. *de interd. disput.* 10. *cap.* 4. Auil. *ibid. num.* 5. Coninch. *d. disp. 17. n.* 26. contra Nauarr. Emanuelem Sà, quos refert Bonacina *vbi suprà*.

6 Clerici autem violantes interdictum personale, aut locale incurrunt suspensionem ab officio, vt de communi ait Sayr. *lib. 5. c. 14. num.* 12. cum multis, & Auila *par. 5. disp. 5. dub. 4. §. præterea* ex *cap. fin. de excess. Prælat.* sed alij dicunt, esse sententiam ferendam, non latam, vt Sayr. *ibid.* Bonacin. *d. disput. 5. pun. 7. n. 4.* Coninch. ea *disp. 17. n.* 71. Alij dicunt esse suspensionem latæ sententiæ ab officio, non autem à beneficio, vt Suar. *disp. 34. sect. 4. n.* 16. Alij dicunt, esse suspensionem, etiam à iurisdictione, vt Laym. *lib. 1. tract. de interd. cap. 3. num.* 3.

7 Celebrans verò in loco interdicto fit irregularis per textum *in c. is, qui de sent. excomm. in 6.* Suar. *de censur. disp. 34. sect. 4. n.* 14. vbi multos Doctores adducit, & ampliat procedere tam de Clerico seculari, quàm regulari. Idemque est, si quis violet interdictum personale, quo ligatus existit, etiam occultè, vt per Suar. *ibid. n.* 21. ex *d. cap. is, qui §. is vero*.

8 Id limitatur ex *cap. pen. de Cler. excomm. vel interd. ministr.* vbi excusat ignorantia probabilis ab irregularitate, crassa autem, & supina facilitat dispensationem à Sede Apostolica obtinendam, ad quam pertinet hæc dispensatio, vt *in cit. §. is vero*.

9 Celebrans autem contra Interdictum fit ineligibilis actiuè, & passiuè secundùm aliquos. Qua de re vide Suar. *ibidem n.* 16. Celebrare vero persistens in interdicto, siue contra interdictum, postquam fuerit monitus, incurrit eo ipso pœnam perpetuæ depositionis, *cap. 3. de Cleric. excomm. & interdict. ministr.* vbi Barbos. *n.* 2. cum Alterio. Nam verbum illud, *incurrant*, ibi positum iuxta magis communem est latæ sententiæ, Tiraquell. *in l. si vnquam, v. reuertatur n.* 147. *C. de reuoc. donat.* Contra censeit Sayrus *d. lib. 5. cap. 14. n. 7. &* 8. ac Diaz *in prax. cap.* 18. qui putant esse ferendæ sententiæ in hoc casu. At etiam stante hac secunda sententia, consequenter ob notorietatem huius criminis, depositione digni, erit infamis infamia iuris, ac inde irregularis. Quia omne crimen depositione dignum, si fuerit notorium, reddit infamem infamiam iuris, ac proindè irregularem, Sayr. *d. lib. 7. cap. 12. n.* 12. vbi plures allegat, & Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 12. n.* 2. & si ibi loquatur de celebrante in contemptum clauium.

10 Episcopus verò si violet interdictum à Papa latum, exempli gratia, illud non promulgando, vel obseruari non procurando, aut contrauenendo, aut interdictos absoluendo secundum aliquos incurrit pœnam priuationis Episcopatus, siue depositionis à dignitate, & loco Episcopali. Ita probare conatur Martha *de iurisdict. par. 3. cap. 21. ex can. Theugnaldum* 11. q. 3. per illa verba, *Episcopatus exutos regimine consistere definientes*. Quæ verba videntur significare declaratoriam pœnæ latæ sententiæ incursæ. Item quia Episcopi iuramento adstricti sunt defendere libertatem Ecclesiæ, *cap. ego de iureiuran.* Quod si ad debiti sui executionem fuerint à Papa requisiti, id negligant, infidelitatis causa, & periurij videntur incurrere pœnam priuationis Episcopatus. Ad id allegat Raynerium, & Iacobinum.

11 At nullo iure hæc sententia probatur, ideòque non est admittenda. Quia *in d. c. Theugnaldum* Doct. cõmuniter docent, Episcopum in tali casu esse deponendum, non ipso facto depositũ, & illam sententiam ibi fuisse depositionis promulgatoriã, non declaratoriam tantùm. Ita *ibi* Turrecremata, & Præpositus,

tus, ac procedit quando adest grave, & publicum scandalum, vt patet ex eodem textu.

12 Similiter quod ait de iureiurando, communiter Doctores inquiunt, periurium non inducere pœnam privationis beneficiorum ipso facto, cùm id iure non sit expressum. Ita innoc *in c. Inter dilectos de excess. Prælat. sub initio*, Felin. *in c. 2. n. 3. de rescript.* ac omnes *in c. querelam de iureiur.* Raynerius autem, & Iacobinus loquuntur in casu privationis feudi, & videre est apud eos locis ab ipso citatis. Vnde non est facienda extensio ad Episcopatum, quia maior est connexio Episcopi cum Ecclesia, quam Vassalli in feudo. Hæc de interdicto in communi.

13 Quod verò ad Regulares ex *c. 3. de priuileg. §. excommunicatos, & §. fin.* si Religiosi etiam exempti, admiserint ad diuina nominatim interdictos ab Episcopo, vel ab eo nominatim denunciatos, eorum Ecclesiæ, in quibus admiserint ex præsumptione, subiaceant interdicto. An autem sit interdictum latæ sententiæ contra istos admittentes in tali casu, certant Doctores sunt, qui dicunt, esse latæ sententiæ, sed posse ab Episcopo denunciari, siue declarari contra istos Regulares, etiam exemptos. Quia verbum, *subiaceat*, est latæ sententię, vt *can. si quis suadente 17. q. 4.* Gloss. *in c. 1. de iniur. in 6.* Ita refert aliquos tenere Ostien. in hoc *cap. in fin.* & plures pro hac sententia refert Tiraq. *in d. l. si vnquam v. reuertatur n. 148.* vbi *n. 150.* eam per se veriorem ait, nisi ex subiecta materia aliud colligatur. Contrarium inquit communem Abb. *in d. c. 3. n. 7.* Ostien. *ibi*, & Cardin. *in fin.* dicentes verbum, *subiaceat*, intelligi ministerio Episcopi, sententiam laturi, aitque Cardinalis, hanc expositionem tanquam benignam esse amplectendam, eamque communem in eo casu fatetur ipse Tiraqu. *n. 149.* Vnde sequitur, quod si tales Religiosi habent priuilegium, ne possint excommunicari, nisi à Papa, non poterit Episcopus, talem sententiam contra eos fulminare; at secundum primam sententiam posset declaratoriam proferre, vt per Henriq. *lib. 7. cap. 25. n. 7.*

14 Id autem hodie limitatur per *d. c. Alma de sent. excommun. in 6.* vbi certis modis moderatio facta est interdicti localis, generalis, vel personalis generalis. Primò vt omnes admitti possint ad pœnitentiæ Sacramentum, si non sint excommunicati, vel culpabiles de tali interdicto, vel specialiter interdicti, & officia diuina possunt ianuis clausulis celebrari submissa voce, laicis exclusis, ac sine sonitu Campanarum. Sed & quater in anno, imò quinquies, idest Natali Domini, Paschate, Pentecoste, Assumptione Beatæ Mariæ, & Corporis Christi festo ianuis apertis, exclusis excommunicatis; interdictis verò culpabilibus non admissis ad communionem Eucharisticam, & ad oblationem. Ac idem est de interdictis nominatim, siue specialiter, vt docent Suarez *disp. 34. sect. 1. n. 33.* Laym. *lib. 1. de interdict. cap. 2. §. quarta exceptio*, Sayr. *lib. 5. cap. 13. n. 12.* Io. Andr. & Henriq. *in d. c. 3.*

15 Regulares etiam exempti interdictum generale locale non obseruantes, aduertentes illud obseruari ab Ecclesia Cathedrali, siue Matrice, siue Parochiali, incurrunt excommunicationem latam *in Clem. 1. de sent. excommun.* non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus. Idque procedit, etiamsi prætenderetur illud interdictum nulliter latum, vt per Sayr. *lib. 3. cap. 33. n. 45. & 48.* cum alijs ab eo citatis. Non procedit autem hæc Constitutio contra Clericos, vt aiunt Doctores superius allegati, neque in interdicto speciali locali, neque personali, etiam generali, vt per Tolet. *lib. 1. cap. 39. §. vndecima*, vbi accuratè explicat hanc materiam.

16 In casu item prædicto Religiosi Minores Sancti Francisci si admittunt suos Tertiarios in suis Ecclesiis ad diuina officia, excommunicationem incurrunt, Papæ reseruatam, ante scilicet satisfactionem, sed satisfactione præstita, tunc sunt absoluendi ab Episcopo auctoritate Apostolica à iure delegata *ex Clem. cum ex eo de sent. excommun.*

17 Et licèt Lapus *in Clem. 1. eod. tit.* cum Paulo existimet in tali casu hos Regulares incurrere etiam excommunicationem alteram, de qua *n. 13.* contra tamen censet Glossa *in d. Clem. 1.* Laudensis, & Cardinalis *n. 6.* Quia pœnæ non sunt multiplicandæ, eiusdem præsertim rationis pro eadem causa, sed illa prior censetur in hanc grauiorem commutata. Procedit autem hæc pœna eodem modo, sicut prior, quando est interdictum generale, & seruatur ab Ecclesia matrice, vt per Vital. in eadem *Clem. 1. n. 10.* satisfactio verò fiet Ecclesiæ militanti læsæ arbitrio Diœcesani ex Vitalino *ibidem num. 19.*

18 At verò Regulares non teneri in suis Ecclesijs seruare interdictum ab Ordinario positum, dummodò diuina peragant clausis ianuis, voce submissa, non pulsatis Campanis, & exclusis omnibus, qui causam interdicto dederunt, vel nominatim interdictis, asserit Collect. *priuil. Mendic. v. Interdictum 3.* ibique Capuc. *annot. vers. tertio tempore interdicti*, ac Rodriq. *tom. 2. quæst. regul. q. 112. art. 2.*

Nec obstat Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 25. c. 12. de Regular.* Non enim reuocat priuilegia omnibus Regularibus concessa, sed ea tantùm, quæ a quibusdam Regularibus vigore quorumdam specialium priuilegiorum prætendebantur habere de nullo modo interdictum seruando, inter quos Milites Hierosolymitani, & fratres ministri, vt per eumdem Collect. *ibid.* & colligitur ex verbis eiusdem *c. 12.* quod sicut duas continet partes, duas item distinctiones facit. Vbi enim intendit obligare copulatiuè Regulares omnes, vtitur his verbis, *Dies etiam festi, quos in Diœcesi sua seruandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus seruentur*. Vbi verò eos non comprehendit, sic ait, *Censuræ, & Interdicta &c. etiam ab Ordinario promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, & seruentur*. Ex quibus apparet non obligare ad obseruationem interdicti verè exemptos, & cum moderatione priuilegiatos, sed illos tantùm, qui prætendebant omnimodam exemptionem exorbitantem, & contra consuetudinem, vt per Sayrum ex Collect. *priuil. Mendic. d. v. Interdictum*, alioquin distinctio inter primam, & secundam partem decreti Concilij supervacanea esset. 19

20 Minùs etiam obstat Constitutio Gregorij XIII. cuius initium: *In tanta rerum, & negotiorum mole*. Per eam enim non reuocantur, nisi illa priuilegia, quę Concilio aduersantur, Medin. *lib. 1. instruct. Confess. c. 11. §. 13.* Rodriq. *in exposit. Bull. Cruc. §. 5. n. 15. & in addit. n. 13. & 35. ac in quæst. regular. tom. 2. q. 112. art. 1*, Sayr. *de censur. lib. 5. c. 13. n. 24. & seqq.* Mirand. *tom. 2. manual. q. 37. art. 12.* ac Delacruz *lib. 2. c. 7. dub. 2. concl. 2.*

21 Quinimò eodem priuilegio gaudent Tertiarij, famuli, familiares, domestici, syndici, Aduocati, Procuratores, & Officiales Ordinarij tam Fratrum, quam Monialium, qui omnes possunt per fratres, quibus inseruiunt, admitti ad diuina, Rodriq. *tom. 2. q. 114. art. 1. & seqq.* ac etiam ad Ecclesiasticam sepulturam, Collect. *ibid. v. Quinto Tertiarij*. Idem de laboratoribus, & alijs salario, vel gratis, siue obsequio tantùm inseruientibus, Suarez *tom. 4. de relig. tr. 3. lib. 9. c. 4. n. 14.* Tambur. *de iur. Abb. disp. 6. q. 16. n. 8.* Nam familia gaudet priuilegio Domini, Zerol. *in prax. par. 3. v. Episcopi n. 24.* apud Collect. *d. v. Interdictum*.

22 Interdictum verò generale quacunque auctoritate positum omnino suspendunt Regulares in festiuitatibus Paschatis Resurrectionis, Natiuitatis, Pentecostes, Assumptionis, nonnullisque alijs solemnitatibus, quin etiam in festis Sanctorum eorum Religionum, itaut possint pulsatis Campanis, voce alta, apertisque ianuis diuina facere, ac fidelibus Sacramenta ministrare, non autem interdicto causam præbentibus, Ipsisque nominatim interdictis, Henriq. *in Summ. lib. 13. c. 48.* Delacruz *dub. 1. c. 7. & dub. 2. concl. 2.* Mirand. *in man. tom. 2. q. 37. art. 15.* Villalob. *p. 1, Sum. tr. 20. diff. 6. n. 2.* Castropal. *de censur. disp. 5. punct. 4. §. 2.* Alter. *de interd. disp. 1. cap. 4.* Sanctor. *in comm. Stat. Ordin. Minor. cap. 2. stat. 14.* Suarez *loc. cit.* Quibus adhuc diebus possunt Regulares tradere sepulturæ in suis Ecclesiis cadauera secularium, Capuc. *annot. v. Interdictum 3. vers. & per priuilegia, & vers. seqq.* vbi cum Corduba concludit, licere Regularibus diebus prefatis tradere Ecclesiasticę sepulturæ, adhibitis consuetis solemnitatibus corpora defunctorum, Tambur. *de iure Abbat. disp. 16. q. 7. n. 4.*

23 Quatenus verò locum adhuc habere Sacrum Concilium Tridentinum, & Constitutionem Gregorij XIII. aliquis dixerit, attamen noua Constitutio Clem. VIII. omnem dubietatem è medio tollit. Ita enim ait, *Vt temporibus interdicti quacunque etiam Apostolica auctoritate appositi festa Sanctorum Ordinis Sancti Francisci, &c. solemni ritu celebrentur perinde, ac si interdictum huiusmodi minimè appositum esset, non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Vniuersalibus, & Prouincialibus, Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus, necnon omnibus illis, quæ in præfatis indultis, & literis Apostolicis concessum est, non obstantibus. Datum Tusculi die 17. Octobris anno 1595. Pontificatus nostri anno quarto.*

24 An autem hoc priuilegium suffragetur alijs Regularibus propter communicationem priuilegiorum; affirmatiuè videtur respondendum. Nam Suarez *lib. 8. de legib. cap. 17. num. 7.* Rodriq. *quæst. regul. 55. art. 20. tom. 1.* Portel. *in*

resp.

respons. moral. tract. 1. *disput.* 4. *punct.* 2. §. 9. *n.* 5. ac Hieronym. Rodriq. *in compend. resol.* 65. *num.* 2. asserunt in celebratione festorum locorum habere communicationem priuilegiorum. Quod præcipuè locum habeat quoad eos Regulares, qui habent prægnantissimam priuilegiorum communicationem, gratiarum, concessionum, quæ ab Apostolica Sede emanarunt, ac in futurum emanabunt. Idque extenditur ad Moniales, quæ profitentur regulam alicuius Ordinis Religiosorum habentium communicationem priuilegiorum. Quamuis etiam sint subiectæ Ordinarijs, & non Regularibus. Nam iuxta earumdem capacitatem gaudent omnibus priuilegijs, & facultatibus concessis Regularibus eiusdem Ordinis per ea, quæ tradunt Suarez *d. lib.* 8. *cap.* 10. *n.* 7. Rodriq. *quæst. regul.* 13. *art.* 22. *tom.* 2. Bonacin. *de legib. q.* 3. *pun.* 7. §. 2. *num.* 1. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tom.* 3. *disput.* 4. *pun.* 12. *n.* 1. Tambur. *de iur. Abbatiss. disput.* 17. *q.* 5. *tom.* 1. *& de iur. Abbat. disput. item* 17. Dum enim regulam talis fundatoris profitentur, habent ipsum pro fundatore, quamquam ab alijs sint institutæ.

25 Et quidem per communicationem priuilegia fiunt propria Religionis, cui communicantur, tanquam si per se primo essent ipsi concessa. Quia est communicatio absoluta, & perfecta ita, vt non redundet ex alio in ipsam, vt redundant priuilegia Religionis in familiares, mariti in vxorem, sed possint vti ex propria persona, tanquam si nulli alteri essent concessa. Nam priuilegia tali pacto communicata se habent, vt priuilegia ad instar, itaut concedant omnem fauorem, & effectum, quem secum habet priuilegium alteri concessum, vt docent Bald. *in l. omnia*, *Cod. de Episcop. & Cleric.* Nauarr. *in com. de iubil. notab.* 26. *num.* 2. Mandos. *de priuil. ad instar q.* 2. *n.* 9. Rodriq. *tom.* 2. *quæst. regul.* 58. *art.* 4. Cordub. *in adnot. ad priuileg. Mendicant. & priuilegiorum communicatio in fine*, Suarez *d. lib.* 8. *de legib. cap.* 16. *num.* 15. Merol. *tom.* 3. *theolog. moral. disp.* 6. *cap.* 4. *dub.* 1. *num.* 9.

26 His accedit, quod Leo Decimus voluit omnes quatuor Ordines Mendicantium, nempè Prædicatorum, Minorum, Carmelitarum, & Eremitarum Sancti Augustini esse æquales in priuilegijs concessis, & concedendis, ac proindè motu proprio, & ex certa scientia statuit, quod in posterum priuilegia vni Religioni concessa, sint etiam concessa alteri, atque adeò instituit communem concessionem æqualiter respicientem huiosmodi Ordines, vt habetur in Constitutione decimaoctaua eiusdem Pontificis apud Confectium. Quæ quidem Constitutio cùm respiciat bonum commune Religionum Mendicantium, & habeat pro fine eas reducere ad æqualitatem quoad participationem gratiarum Sedis Apostolicæ, non continet merum priuilegium, sed habet vim legis ordinatæ ad moderationem communitatis, & ad tollendam illam partialitatem affectus Romanorum Pontificum erga hanc, vel illam Religionem, & ad inducendam debitam æqualitatem, vt sicut Religiones omnes æqualiter insudant, quælibet iuxta propriam regulam pro seruitio Ecclesiæ, ita etiam æqualiter compotes sint, ac participes concessionum Apostolicarum. Ex quo fit, quod dicta Constitutio habeat locum quoad omnes Religiones, in quibus militat ratio legis, iuxta communem doctrinam per Textum *in l. Illud*, *ff. ad leg. Aquil. & l. si postulauerit*, §. 2. *ff. ad leg. Iul. de adult. & l. à Titio*, *ff. de furt. & l. Illud*, *Cod. de Sacrosanct. Eccles.*

27 Constatque etiam ex eo, quod persæpè habent Religiones talem communicationem priuilegiorum, & talibus verbis conceptam, vt non sit mera communicatio, sed habeat vim nouæ concessionis singulorum priuilegiorum in specie. Adest enim clausula, *Quæ omnia, ac si de verbo ad verbum insererentur pro expressis*, *&c.* quæ habet vim specialis, & indiuiduæ expressionis, vt tradunt Felin. *in cap. nonnullis in* 6. *de rescript.* Crauett. *consil.* 127. *num.* 7. Butr. *consil.* 2. *num.* 5. Gemin. *consil.* 65. *num.* 22. Cassador. *dec.* 10. *num.* 3. *& decis.* 38. *num.* 3. *ad regul. Cancell.* Sarnen. *ad easdem regul. quæst.* 6. *in proœm.* ac Rot. *decis.* 466. *num.* 5. *par.* 1. *recent.* ac sæpè alibi. Facitque quod omnia habeantur pro expressis, non secus, ac si fuissent expressa de verba ad verbum, vt dixit Rota *decis.* 407. *num.* 7. *par.* 1. *recent.* alias *par.* 4. *& decis.* 607. *num.* 2. *par.* 1. apud Farinac. *in posthumis*.

28 Adsunt quoque verba, *Extendimus, ampliamus, concedimus*, quæ important concessionem priuilegiorum factam etiam ipsis. Siquidem extendere, & ampliare importat talem dilationem, qua res extensa trahatur secundum se, ac per se primò ad illud, ad quod fit extensio, & operatur quod dispositum in vno sit æquè dispositum in alio, vt *in cap. fin. in fine*, *ne Cleric. vel Monach.* Præcipuè sit adsit etiam verbum *concedimus*. Ex vi etiam ipsius priuilegium sortitur eumdem prorsus effectum, ac si de nouo concederetur, nulla alia præexistente ipsius concessione.

Pariter extensio est facta cum clausula, *Plenarij effectus*, & ideò debet sortiri illum eumdem effectum, quem sortita est prima concessio. Nam plenarium est illud, cui nulla additio fieri potest, vt notant Bald. *cons.* 379. ac Tusch. *lit. D. conclus.* 330. *num.* 1. Non esset autem cum plenario effectu, si haberet aliquid minus quam habeat in sua concessione. 29

Ac præsertim si apposita sit etiam clausula, *Æquè principaliter, ac pariformiter, perinde ac si*, *&c.* Ea enim constituuntur Regulares, vt principales, participes priuilegiorum. Dictio namque, *Æquè* in totum, ac omninò parificat tam quoad qualitatem, & substantiam, quàm quoad effectum, *l. Inuictus in fin. ff. de fideic. liber. & l. Interdum*, *ff. de hæred. instit. & l. Legata inutiliter in fine*, *ff. de leg.* 1. & notant Corn. *consil.* 75. *num.* 24. *& consil.* 240. *num.* 4. *vol.* 1. Alexand. *consil.* 170. *vol.* 5. Gomez *in* §. *Æquè in* 8. *Instit. de act.* ac Cened. *singul.* 77. *num.* 1. 30

Idemque operatur dictio *Perindè ac*. Quia ponit identitatem totalem, atque omnimodam ita, vt quod statuitur circa vnum, sit etiam statutum eodem modo circa aliud, vt docent Bald. *in l. Sed si lege*, §. *Perinde*, *ff. de petit. hæred.* Felin. *in rubr. de probat.* Aretin. *in l. rem*, *ff. de acquir. possess.* Ac proindè facit, quod concessio ita amplietur, ac si esset vna, & eadem facta pluribus Religionibus in earum primordio. 31

At ego censeo, huiusmodi priuilegium non suffragari alijs Regularibus virtute communicationis priuilegiorum. Nam interdicti appositio, eiusque sublatio est ius Ordinariorum in signum subiectionis Populorum, & vt ipsi possint proprias Oues, etiam per censuras ad sibi obediendum cogere. Vnde *in dict. cap. Episcoporum de priuileg. in* 6. imponuntur pœnæ contra Regulares, qui interdictum non seruare præsumpserint, vt hoc ius Ordinarijs præseruetur. Ex quo fit, quod priuilegium non obseruandi interdictum sit speciali nota dignum, tanquam illud, quod tangit ea, quæ sunt reseruata Episcopis in signum superioritatis ipsorum, & quæ solent excipi in concessione aliorum priuilegiorum. Priuilegia autem, quæ sunt speciali nota digna non veniunt sub generali communicatione priuilegiorum, argum. *ex* §. *sed & quid Instit. de iur. natur. gent. & ciuil. & l.* 1. *ff. de Constit. Princip.* & obseruant Ias. *in l.* 1. *num.* 21. *ff. de legat.* 1. Natt. *consil.* 4. *num.* 6. Butr. *consil.* 19. *num.* 9. Riminald. iun. *consil.* 46. *num.* 100. Rota *decis.* 54. *num.* 14. *par.* 2. *diuers. & decis.* 214. *num.* 5. *par.* 2. *recent. ac decis.* 4. *num.* 1. *par.* 4 & coram Buratt. *decis.* 704. *num.* 13. & coram Merlino *decis.* 855. *num.* 6. 32

Et ex eo etiam, quod hoc ius sit reseruatum Episcopis, fit, quod priuilegium contra tale ius sit ex illis, quę difficilè, ac rarò conceduntur. Priuilegia autem, quæ rarò, & cum difficultate conceduntur, non veniunt sub generali communicatione, vt tradunt communiter Doctores, nominatim Soccin. *in l.* 1. *num.* 3. *ff. de legat.* 1. ibique Ias. *num.* 22. Ripa *num.* 9. Alciat. *num.* 4. & prosequuntur Nauarr. *consil.* 13. *num.* 4. *de priuileg.* Rot. *in Canariensi nullius iurisdictionis* 15. *Ianuarij* 1577. coram Cantuccio, *& decis.* 214. *num.* 5. *par.* 2. *recent. & decis.* 40. *n.* 1. *par.* 4. & coram Pegna *decis.* 190. *num.* 12. 33

Quinimò ex eo, quod huiusmodi priuilegium sit præiudiciale iurisdictioni Episcoporum, dum quod est ipsis reseruatum in signum propriæ iurisdictionis, facit etiam alijs commune. Ideòque hoc priuilegium non potest alijs particeps fieri, nisi in specie, aut concedatur, aut communicetur iuxta communem doctrinam, quam perpetuò sequitur Rota, præsertim *in Valentina decimarum* 28. *Decembris* 1603. coram Lancellotto, *& in Toletana decimarum* 6. *Decembris* 1605. coram Iusto, *& in Mediolanensi decimarum* 10. *Aprilis* 1606. coram Coccino, *& in Vallisoletana Quarta funeralis* 19. *Aprilis* 1606. coram eodem 34

iusto, & coram Caualerio *decis.* 101. *num.* 3. passimque alibi.

35 Quod verò ad *dict. cap.* 12. *sess.* 25. *de regular.* cùm Doctor Nauarrus, vt alibi dixi, editurus suum Manuale Confessariorum consuluisset Sacram Congregationem, an priuilegia Regularium, quibus conceditur eis facultas celebrandi diuina in diebus Sanctorum suorum Ordinum, & aliquot alijs tempore interdicti, ianuis clausis, &c. sint sublata per hoc decretum, & per *cap.* 22. *de Regular. in fine*, dixit Sacra Congregatio, posse responderi, priuilegia concessa Regularibus exercendi tempore interdicti cum moderatione, non censeri sublata à Concilio, siue illa moderatio sit secundùm terminos *cap. fin. de sent. excommunic. in* 6. siue amplior, dum non eludant substantiam interdicti. Quia tamen vnus Cardinalis dissentijt propter Sancti Antonini auctoritatem, qui *in* 3. *par. tit.* 26. *cap.* 5. §. 1. tradit, sublatis priuilegiis, videri etiam sublata ea, quæ cernunt moderationem, Sacra Congregatio denuò, considerato loco Sancti Antonini, & visa informatione Nauarri, censuit, priuilegia Regularium eatenus esse in terminis huius decreti sublata à Concilio *dict. cap.* 22. quatenus continentur in iure communi, quod Concilium præcessit, nempè *d. cap. fin. de sent. excommun. & Clem.* 1. *eodem titul.*

36 Cæterùm interdictum nullo modo sustinetur ex defectu causæ, vt si esset appositum propter homicidium in personas particulares, etiam Clericorum, patratum à paucis personis particularibus. Quia cùm interdictum sit saltem extensiuè, grauior pœna excommunicatione, ad illud validè apponendum requiritur causa grauissima, alioquin contemneretur, quod esse debet neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, Sayr. *lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 2. *ac seqq.* Nec etiam culpa grauissima quarumdam personarum particularium tantùm potest esse causa sufficiens interdicti, Io. Monach. *in cap.* 1. *de usur. in* 6. Henriq. *in cap. in quibusdam de pœn.* & alij, quos congerit Sayr. *loc. cit.*

37 Vt enim interdici possit Vniuersitas, requiritur delictum in Principe, vel in alio habente iurisdictionem temporalem, *cap. non est vobis de sponsal. & cap. sane*, vbi Felin. *de offic. deleg.* Vel in magna parte populi, Sayr. *ibidem num.* 8. *&* 11. Vt autem delictum personæ priuatæ possit esse causa sufficiens interdicti generalis, requiritur quod idem delictum redundet in Principem, vel Officiales locorum, tuncque dicitur redundare in personas, quando requisiti de expulsione delinquentium, illos eijcerere è Ciuitate neglexerint, Sayr. *ibid. num.* 12. Secus autem si homicidia, vel alia delicta euenerint occasione bellicæ commotionis, quàm non potuerint sedare Princeps, neque officiales. Quo in casu tutius est recurrere ad orationem publicam, Sacramentorum frequentiam, supplicationes, aliaque huiusmodi, quæ iram Dei placant, & animos hominum emolliunt, quibus omninò aduersatur interdictum, quod minuit diuinum cultum, ac deuotionem, estque occasio relaxationis in Clericis, qui idcircò pigriores fiunt in exercitatione diuinarum rerum, vt ait Pontifex in *d. cap. Alma mater de sent. excommun. in* 6.

CONSVLTATIO II.

An, & quatenus liceat Regularibus habere fenestras prospicientes in viam publicam?

1 NOn licèt, nisi tantùm ad lumen. Ita statuit Clemens Octauus Constitutione sua sub anno millesimo sexcentesimo primo *tom.* 4. *Bullarij* per hæc verba, *Conuentus fenestra omnes, quæ in vias publicas, aut in vicinas laicorum ædes prospiciunt, muro ita obstruantur, vt omninò is prospectus impediatur.* Et in alia sua Constitutione sub anno millesimo sexcentesimo quarto §. 60. hunc in modum, *Decretum Sanctissimi Domini Nostri de fenestris, quæ in vias publicas, aut in vicinas laicorum ædes prospiciunt, muro obstruendis, quamprimum executioni mandetur. Et si lux aliunde non possit, &c. saltem ita obstruantur, siue fixæ aptentur, vt nulla ratione fratres à vicinis videri queant*, Idem statuit Vrbanus Octauus die 30. Iunij 1625. apud Lezanam *in Summ. quæst. regul. tom.* 4. *vers. Monasterium num.* 17. his verbis, *Item nec fenestras in viam publicam prospicientes efficere possint, nisi ad lumen tantum, nullo autem modo ad prospectum.*

2 Ad id adduci possunt Sacræ Scripturæ sententiæ, quibus habetur mortem intrare per fenestras, & per oculos animas deprędari. Quare Iob 31. fœdus inijt cum oculis suis, ne de Virgine cogitaret. Sanctus Vgo Episcopus annis quinquaginta mulierem non aspexit, Guid. *in eius vita*. Quod Dauid non obseruans, ideò adulterium, ac homicidium Vriæ patrauit 2. *Reg. cap.* 11.

3 Quare contra Regulares id non obseruantes, potest ad instantiam Partis res huiusmodi committi locorum Ordinarijs, coram quibus, processu instructo, reque comprobata, mandari debet sub pœna interdicti exequutio dictarum Constitutionum, non obstante quacunque inhibitione Auditoris Cameræ, cùm agatur de morum correctione, ac de scandalis euitandis.

CONSVLTATIO III.

An vxor, quæ obtinuit ab Ordinario suo sententiam separationis thori, ac restitutionis suæ dotis ob adulterium sui viri, qui dictam sententiam accepit, possit ingredi Monasterium Monialium, & in eo professionem emittere absque eo, quod eius vir assumat alium statum.

1 AFfirmo. Nam in hunc casum concurrere videntur omnia requisita pro licentia necessaria, nempè adulterium notorium ea parte viri, quod probatur ex eius confessione in iudicio super separatione thori, quæ probat adulterium ad effectum separationis, vt per Ricc. *in praxi decis.* 238. *num.* 2. Probatur item ex confessione adulteræ, ea depositione Testium, qui rectè probant, & coadiuuant probationem factam super adulterio, quia deponunt de certa scientia, ac de publica voce, & fama. Imò sola confessio iudicialis viri sufficit ad probandum adulterium, per Text. *in cap. vnic. de adulter.* ibique Gloss. *vers. confessionem*, alijque adducti à Sanchez *de matrim. lib.* 10. *disput.* 12. *num.* 49. Farinac. *de delict. carn. quæst.* 143. *num.* 13. Guttier. item *de matrim. cap.* 129. *num.* 10. & firmauit Rota *in Romana separationis thori* coram Pegna *decis.* 193. *num.* 1. *ac seqq.*

2 Ex hoc autem adulterio adulter omne ius coniugale remisit, & libera remansit vxor innocens ab obsequijs maritalibus, & consequenter ab obstaculo ingressus in Religionem, etiam inuito eius viro, *cap. Constituens*, *cap. veniens de conuers. coniug. & can. Agathosa* 27. *q.* 2. & tradunt Innoc. *in d. c. Constituens*, vbi ait, licitè potuisse Ordines Sacros suscipere, ac Monasterium ingredi, cùm vxor commisserit adulterium, Ostiens. *ibidem num.* 1. *& in d. cap. veniens in* 8. vbi sequitur Io. Andr. *num.* 3. qui ait; Maritus adulteræ, ipsa inuita, potest fieri Monachus. Nam iura, quæ videntur aduersari, vt *cap. Cum sis prædictus, de conu. coniug.* aliaque huiusmodi loquuntur de voluntariè vouentibus, & quando in pœnam alter non priuatur iure suo, vt per Panorm. *in d. cap. Constituens num.* 4. *ac* 5. Syluest. *in Summ. v. diuortium num.* 76. Nauarr. *consil.* 7. *tit. de conuers. coniug.* Guttier. *can. quæst. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 3. *& seqq.* Sanchez *dict. lib.* 10. *disput.* 10. *num.* 15. *ac disput.* 11. *num.* 2. *ac seqq.* vbi asserit in id omnes conuenire, ac prosequitur Gratian. *discept.* 102. *num.* 24. *& seqq.* pluresque ex ijs loquuntur, siue adulterium commissum fuerit à viro, siue ab vxore.

3 Etenim adulterium sufficit pro separatione thori, *can. dicit Dominus* 32. *quæst.* 1. Gloss. *in cap.* 1. *v. violata in fin. de adult.* Rot. *in Bisuntina separationis thori* 11. *Februarij* 1598. coram Iusto, *& in Romana separationis thori* 8. *Martij* 1603. coram Pegna, Sanchez *dict. lib.* 10. *disput.* 11. *n.* 1. *& seqq.* alijque innumeri.

4 Concurrit sententia super separatione thori, prælo etiam consensu eiusdem viri promulgata, in qua ingrediendi Monasterium conceditur licentia, cùmque innitatur consensu mariti, est omninò exequutioni demandanda ex pluribus allegatis à Gratiano *discept.* 959. *n.* 7.

5 Facitque ad rem, quod sententia fuit à viro accepta, & cum auctoritate Ordinarij exequutioni demandata quoad restitutionem dotis, & quoad alimenta. Vnde exequutio incepta, terminari debet, nisi superueniat causa vrgentissima, quæ in hoc casu desideratur.

6 Neque obstare videtur, quod hæc licentia non sit concedenda vxori, nisi eius vir mutet statum ex *c. sane*, *c. Cum sit*, *c. significauit de conu. coniug.* Nam ista, & similia procedunt, quan-

quando res est integra, vt si matrimonium non fuisset separatum ex causa legitima. Eo enim casu non potest deueniri ad separationem thori, nisi coniuges mutent statum, secus autem, quando alter ex coniugibus patrauerit adulterium notorium, & scandalum, ac desuper emanauerit sententia definitiua ex parte executioni demandata. Hoc enim casu vxor innocens ob adulterium sui viri remansit libera, vt dixi, à debito coniugali, potestque absque eo, quod maritus adulter mutet statum, ingredi Religionem, vt cauetur *in dict. cap. Constitutus, & cap. veniens, & d. can. Agathosa*, aliàs esset in potestate adulteri reuocare, ac suspendere effectum separationis, & ex pœna adulterij consequi fauorem in odium innocentis, cùmque ipse præstiterit consensum separationi, & acceptauerit sententiam, eamque ex parte exequutus fuerit, videtur renunciasse suo fauori, ac reconciliationi ex traditis à Sanch. *d. lib. 10. disput. 10. n. 15.*

7 Quæ omnia faciliùs admittenda sunt, si vir esset saltem annorum sexaginta, itaut ratione ætatis, ac etiam imbecillis constitutionis corporis cessaret suspicio, siue periculum incontinentiæ; quo in casu asserunt Doctores ferè omnes *in d. cap. Cum sis prædictus*, quod vxor possit ingredi Monasterium, ibique professionem emittere, viro remanente in seculo, & posita separatione thori possit vxor id etiam facere sine eius consensu, vt tradunt Doctores *in d. cap. Cum sis prædictus*, & præ cæteris Ancharanus, & Zabarella.

8 Minùs obstat, si dicatur posse dubitari de suspicione incontinentiæ viri, non obstante dicta ætate. At cùm concurrat ætas, imbecillitas corporis, eiusque mala constitutio, poterit super hoc fides adhiberi Ordinario. Necesse enim est dari casum, in quo locum habeat Textus *in dict. c. Cum sis prædictus*, ex ratione in eo expressa, *vbi cessat suspicio incontinentiæ*. Cùmque id consistat in facto ex ætate, & qualitate subiecti, poterit profectò super hoc haberi veritas, cùm aliter nunquam haberet locum eiusdem Textus dispositio.

9 Pariter non obstat, quod sententia separationis ferri potuerit, data opera vtriusque coniugis. Nam hoc esset in fraudem legis, ideòque non esset præsumendum, sed præsumitur pro iustitia sententiæ. An autem sententia sit iusta, poterit ordinarius processum transmittere. Data enim iustitia sententiæ, res caret difficultate ex capite separationis.

10 Nec similiter obstat, quod stante separatione, possint coniuges redire in gratiam, & amoris reconciliationem mutuo consensu. Id equidem admitto, sed necesse est etiam admitti, quod non possunt ad id cogi. Necesse est etiam admitti, quod stante dicta separatione, potest vxor ingredi Monasterium, ibique professionem emittere, vt docent ijdem Doctores, atque adeò quod possint agere vtrunque.

11 Et quamuis citati Doctores loquantur in casu, in quo sit sequuta separatio ex causa adulterij, attamen hæc causa non potest esse, loquendo in genere tantùm ex parte vxoris, sed etiam ex parte viri, qui tribus modis committere potest adulterium. Primò quando habet rem carnalem cum nupta. Deinde si vir coniugatus cognoscit mulierem solutam. Postremò si vir solutus cognoscit mulierem nuptam, vt per Clar. *in §. adulterium num. 2.* Doctores autem superiùs adducti loquuntur de separatione siue causa procedat ex parte vxoris, siue ex parte viri. In hoc autem casu potest esse, quod concurrat ex parte viri aliquod ex prædictis adulterijs, cùm fuerit condemnatus in dicta sententia ad dotis restitutionem, quandoquidem sola confessione viri probatur adulterium ad effectum separationis, vt per Glossam magistralem *in v. vel nisi can. 1. 32. q. 1. cap. ex litteris*, ibique Gloss. *vers. quæris de diuort. cap. intelleximus*, ibique Abbas *num. 3. & 4.* Couar. *p. 2. cap. 7. §. 5. num. 12.* Natt. *cons. 24. n. 1.* Rota *par. 4. diuers. decis. 751.* aliàsque.

12 Probatur item adulterium ex sententia, vt per d. Gloss. *in allegato can. 1. v. nisi ipsa conuicta sit per sententiam*, Gloss. *in cap. fin. de adult.* Natt. *cons. 116. lib. 1.* & Gratian. *discept. 102. num. 25.*

13 Nec obstaret, quod in sententia non comprobetur adulterium, sed tantùm declaretur esse locum separationi, ac licere vxori seorsum viuere à suo viro. Quia cùm sententia emanauerit in executionem probationum, & ideò subsequitur acta, & probationes factas; nam sententia habet relationem ad acta, & ab illis recipit interpretationem, cùmque probationes factæ probent adulterium, vtique sententia dicitur comprobare adulterium, alioquin sententia nullam subsistentiam haberet, neque iustificationem, essetque diuersa ab actis, & à probationibus contra omnem regulam. Quod nullatenus videtur dicendum.

Idque aduerto, quod adulterium est difficilis probationis, ideòque leuiores probationes admittuntur, satisque sunt testes singulares, vt per Mascard. *conclus. 59. & 65.* & familiares, Alexand. *cons. 77. in fine lib. 4.* ibique alij, ac socius criminis, Castr. *cons. 349. lib. 1.* Quod si agatur de adulterio continuo viri nobilis, vel magnatis reputatur publicum, & notorium. 14

CONSVLTATIO IV.

De varijs suspicionibus, ex quibus Episcopus censeatur inimicus suæ Ciuitatis, quodque ideò recusari possit.

Et quidem ex eo, quod Episcopus more maiorum certiorem non reddiderit Ciuitatem de sua promotione ad Episcopatum, quinimò salutatus ab ea per literas congratulationis, noluerit ei salutationem reddere, illamque ingressus non admiserit Syndicum, vel Magistratum ad solita obsequia exhibendum, vtique declarauit se Ciuitatis inimicum ex Grat. *discept. 284. n. 26.* Guazzin. *defens. 1. cap. 21. n. 37.* Farinac. *in fragm. p. 2. v. Iudex n. 821.* Baron. *de effect. inimic. in prælud. n. 112.* Giurb. *cons. 38. n. 20.* ac Rota *decis. 643. p. 2. rec. n. 1.* Attenta præcipuè causa inimicitiæ præcedente, Mascard. *de probat. lib. 2. conclus. 857.* Crescent. *decis. 3. aliàs 271. num. 2. & 5. sub tit. de testib.* Farinac. *q. 53. n. 1. & 27.* ac minis contra eamdem Ciuitatem prolatis de se vindicando in omni occasione, Farinac. *in fragm. n. 870. p. 2.* & Guazzin. *loc. cit. n. 36.* Ideòque iustè illum poterit Ciuitas recusare, ac iurare suspectum, proponendo formiter capita suspicionum in petitione arbitrorum, & appellatione ab vlterioribus, vt aliàs seruatum refert Rota coram Merlino *decis. 562. n. 1.* 1

Nam etiam Episcopus, & Archiepiscopus recusari potest, vt per Farinac. *in fragm. p. 2. d. v. Iudex num. 750.* Guaz. *defens. 1. c. 19. n. 22.* Giurb. *obser. 68. num. 17.* Merlin. *loc. cit. n. 15. ac seqq.* Et quia suspicio prouenit ex capite inimicitiæ, credi debet, quod minus sit exequuturus. Constat enim ex Tullio *lib. 4. Tusc. quæst.* In micitiam iram esse vlciscendi tempus obseruans. Quod prosequuntur Lucas de Penna *in l. vnica, Cod. si propter inimicitiam elect. fact. sit lib. 10.* & alij apud Baron. *loco alleg. n. 3.* 2

Ex eo etiam, quod Episcopus præceperit Concionatori Cathedralis, ne in concione tribuat Ciuitati titulum Illustrissimæ ab immemorabili tempore ei tributum, & ab Antecessoribus Episcopis, ipsisque præsentibus permissum, omnique iure debitum ob Viros Principes, Marchiones, Barones, ex quibus Ciuitas constat. Quare honorandi sunt hoc titulo, ut per Cassan. *in Catal. glor. mund. par. 8. consid. 6. & 15.* 3

Si Episcopus emiserit decretum de dote Monialium inuestienda periculo dotantium. Id enim non solùm repugnat antiquæ, & immemorabili obseruationi, sed rationi, & æquitati adeò, vt attribui non possit, nisi suspicioni, & inimicitiæ; Siquidem præcipit solvi dotes in pecunia numerata, illamque esse prius inuestiendam, suspensa interim professione, donec inuestiatur. Quod si dos assignetur in bonis stabilibus, atque adeò inuestiatur, reijcit admissionem, & iubet inuestimentum fieri periculo dotantium. Hoc enim iniustum est. Nam dos, aut soluenda est in pecunia numerata, vt declaratum refert à Sac. Congregatione Aldanus *in compend. Canon. resol. tit. 10. n. 2.* & solutione, siue depositione pecuniæ debite obligatio debet extingui, nec de faciendo inuestimentum suo periculo debent obligari dotantes, ex adductis ab Aldano *d. tit. 10. n. 25.* vbi quod debet fieri depositum dotis, siue eleemosynæ pro puella Monachanda, soluendum ad omne mandatum Monialium. Facto igitur deposito liberari debent dotantes. 4

Aut Monasterium prætendit pecuniam inuestitam, & recusare non debet bona stabilia. Quia tunc dos traditur inuestita. 5

Etenim dotes Monialium acceptari debent in pecunia, quemadmodum tradit Tambur. *de iur. Abbat. disp. 5. q. 7. n. 7.* qui *q. 2. n. 4.* ait, in constituenda dote attendendam esse locorum consuetudinem, & professionem faciendam tempore statuto à Conc. Trid. *sess. 25. de Regular. & Monial. cap. 15.* absque eo, quod expectentur inuestimenta dotium, quæ dantur in pecunia, cum professio retardari nequeat, nisi iusta de causa, vt si dos esset incompetens, si Monialis non esset benè instituta, & ex alijs huiusmodi, vt per Lezanam *in Summ. quæst. regular. cap. 24. num. 41.* 6

7 Ex his, alijsque suspicionum capitibus resultare videtur inimicitia inter Episcopum, & Ciuitatem. Comperta autem inimicitia inter Pastorem, & Oues, custodia non est seuera, vt probat textus *in can. quod suspecti* 3. q. 5. Fontanell. *decis.* 1. *n.* 1. *& seqq.* Guazzin. *defens.* 1. *cap.* 19. *n.* 1. *& seqq. & obseruat.* 95. *n.* 6. ex Baron. *de effect. inimic. effect.* 38. *n.* 3. vbi quod inimicitia est iusta causa extrahendi subditum à iurisdictione inimici, & tradit Capoblan. *de auctor. Baron. cap.* 13. *num.* 12. ac fusius Giurb. *cons.* 66. *n.* 28.

CONSVLTATIO V.

An sit valida consuetudo, etiam immemorabilis, quâ deputati seculares Ciuitates ingrediantur Monasterium Monialium sine licentia Episcopi, praetextu associandi Medicos, Chirurgos, aliosue, ingredientes Monasterium?

1 Affirmandum videtur. Cùm enim Ciuitas ab immemorabili, & à fundatione Monasterij consueuerat in electione Magistratus deputatos huiusmodi eligere, si modò prohiberentur Monasterium ingredi, scandalum profectò orireeur. Vnde cùm id appareat iniustum ex eo solùm quòd contra obseruationem immemorabilem innouetur ex Rota *decis.* 150. *n.* 4. *p.* 5. *recent. tom.* 2. Giurb. *obser.* 71. *n.* 2. ac de Marin. *lib.* 2. *var. cap.* 13. & per omnes Episcopos antecessores huiusmodi associatio fuerit laudata, manifestè ostenditur, id ex odio procedere, non autem ex zelo clausuræ Monialium.

2 Accedit, quod hæc obseruatio immutari non potest, etiamsi ius ei resisteret. Nam censetur concessa ex priuilegio speciali, ad quod probandum non est aliud necessarium, quàm allegare ipsam immemorabilem, vt docent de Marinis, & alij superiùs adducti. Eòque magis substinenda est, dum salutaris comprobatur, ac principijs iuris, & rationis conuenit. Etenim Medicus, & Chirurgus ingredientes Monasterium necessitatis causa debent associari à duobus socijs ex familia Monasterij, qui à Medico, vel Chirurgo non separentur, vt asserunt Campanil. *in diuers. iur. canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 27. Miranda *de Sacr. Monial. quæst.* 3. *art.* 7. *conclus. vnic. vers. quintus casus*, Barbos. *allegat.* 102. *num.* 51. *& seqq.* Iodoc. in Concil. Trident. *cap.* 5. *sess.* 25. *num.* 94. Thomas Delbene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 19. *dub.* 40. *num.* 9. qui vult in associatione harum personarum obseruari consuetudinem, & statum Monasterij. Et quod licentia Medicis, & Chirurgis de trimestri in trimestrum renouari debeat ab Episcopo, vt declarauit Sacra Congregatio super Regularibus *in Camertina* 27. *Martij* 1588. & refert Selell. *in select. canon. cap.* 18. *n.* 28. ac Delbene *dict. cap.* 19. *dub.* 4. *num.* 10. Additque idem Delbene, associationem huiusmodi fieri debere non solùm per Religiosos viros, sed etiam per seculares, Religiosis moribus, & christiana pietate conspicuos. Idemque habet Tambur. *de iur. Abbatissar. disput.* 24. *q.* 10. *n.* 4.

3 Et quamuis ex recentioribus Sacræ Congregationis decretis associari debeat Medicus, & Chirurgus à duabus Monialibus ad id deputatis, huic tamen immemorabili, & salubri obseruationi non censetur derogatum, vt per Gabr. *de clauf. concl.* 3. *num.* 42. Rot. *decis.* 614. *num.* 1. *par.* 2. *recent. & decis.* 642. *num.* 3. *part.* 4. *diuers.* Eòque potissimum, quia Sacra Congregatio super Regularibus tota quidem intenta est ad euitanda scandala, cùmque ex antiquissima ista obseruatione nullum scandalum intercesserit, approbari debet, quia finis, & intentio legis per eam obtinetur. Hinc Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus scripsit Episcopo Venusino, Regni Neapolitani Visitatori Apostolico, ne super hac re innouaret.

4 At nihilominus negatiuè respondendum est. Id enim prohibet Sacrum Concilium Tridentinum *cap.* 5. *sess.* 25. *de regul.* Constitutio Gregorij Decimitertij, quæ incipit, *Vbi gratiæ*, edita anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto Idibus Iulij, & firmant Rodriq. *tom.* 1. *quæst. regul.* 47. *art.* 1. Barbos. *in collect. ad d. locum Concilij num.* 58. *& de potestat. Episcop. par.* 3. *allegat.* 102. *num.* 52. Nouar. *in Summ. Bullar. ad Bullam Pauli Quinti n.* 2. *& seqq.* Diana *in Summ. v. Ingredi Monasteria*, vbi in specie de Medico, qui debet ingredi solus absque practico famulo, vel alia persona, Ventrigl. *in prax. par.* 1. *de clausur. Monial. annotat.* 5. omnesque communiter. Et quod hæc associatio solùm fieri debeat cum tribus, aut quatuor Monialibus antiquioribus, aut Rodriq. *loc. cit. art.* 4. Barbos. *dict. alleg.* 102. *num.* 52. Campanil. *in diuers. iur. canon. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 17. qui adducunt Constitutionem Sixti Quarti reuocatoriam Constitutionis Vrbani Quarti, quæ permittebat associationem cum duobus de familia Monasterij.

Quod verò ad consuetudinem satis est respondere, illam 5 esse contra dispositionem S. Conc. Trid. aduersus quam si non valet priuilegium Apostolicum, in quo expressè non derogetur dispositioni Concilij, multò minus valebit consuetudo, quæ non habet consensum Summi Pontificis, vt per Fagnan. *in par.* 1. *Decretal. cap. quando de consuet. num.* 42. *& seqq. & in lib.* 2. *cap. si quis de foro compet. num.* 65. *ac seqq.* Sicuti nec quidem aduersus Constitutiones Apostolicas, quæ continent decretum irritans, vt est Constitutio Gregorij Decimitertij, quod inficit possessionem, ac imponit ipso facto pœnam excommunicationis, Fagnan. *in* 2. *decretal. cap. cum venissent de iudic. num.* 60. Diana *par.* 1. *tr.* 1. *resol.* 29. Sperell. *tom.* 2. *decis.* 97. *num.* 34. Quinimò hæc consuetudo extirpari debet, tanquam illicita, & perniciosa corruptela nutritiua peccati, vt per Doctores *in c. consuetudo de consuet. & in cap. quisquis de elect.* ac vtrobique Fagnanus. Quare tenendum est, quod volentes ingredi Monasteria ex aliqua causa, quantumlibet necessaria, debent licentiam ab Episcopo petere, qui illam in casibus necessarijs concedere debet.

CONSVLTATIO VI.

Cuinam debeatur precedentia ratione antianitatis, Moniali ne, qua professionem prius emiserat, non completo anno probationis ex dispensatione Summi Pontificis, an Moniali postea professæ, ex quo ipsa naturaliter annum probationis antea compleuerit?

Deberi huiusmodi Moniali prius professæ, censeo respondendum, eique deneganda non est manutentio, 1 si docuerit de sua quasi possessione anteriori in stallo, & capitulo, accedente præcipuè consuetudine, quod prima professa præcedat, quæ in hoc attenditur, etiamsi in contrarium ius assisteret, Rota apud Post. *de manuten. decis.* 299. *num.* 1. *& seqq. ac decis.* 372. *num.* 3. *in fin. par.* 3. *rec.*

Quoniam antianitas incipit à die solemnis professionis 2 tam inspecta consuetudine Monasterij, quæ sola sufficit, Rota *decis.* 214. *num.* 4. *&* 24. *tom.* 2. *par.* 4. *recent.* quàm dispositione iuris communis, Buratt. *decis.* 868. *num.* 2. Nam ante emissam professionem Nouitia non efficitur filia Monasterij, neque est de corpore Monasterij, *cap. porrectum de regular.* Bartol. & alij *in auth. si qua mulier*, vbi Iaf. *num.* 59. *Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Honded. *cons.* 94. *num.* 5. *lib.* 1. Soccin. iun. *cons.* 48. *num.* 21. *lib.* 4. ac proinde cùm hæc Monialis fuerit prius effecta filia, quàm alia, & quidem legitimè, cùm inter habilem ex dispensatione, & habilem naturaliter nulla admittitur differentia, Otthobon. *decis.* 187. *num.* 12. naturæ, ac rationi consonum non videtur, quod secundogenita præcedat.

Neque ad hunc effectum suffragatur anterior Nonitiatus. 3 Quia professio non potest retrotrahi ad tempus ingressus, quo talis professio erat prohibita iuxta ea, quæ adnotat Gloss. *in l. talis scriptura*, §. *fin. ff. de legat.* 1. & in terminis Paul. de Castr. *cons.* 432. *num.* 4. *lib.* 1. ubi ad rem plura, & legem non fingere, nec retrotrahi ad id, quod esset contra ius de veriori sententia testatur Lamberteng. *de contract. gloss.* 2. *num.* 67. Gregorius Decimusquintus *decis.* 227. *num.* 4. Rota *decis.* 275. *num.* 1. *par.* 2. *recent.*

Hinc non obstat regula de iure quæsito non tollendo. 4 Quippè cùm nouitia nullum habeat ius in re radicatum, minusque ad rem, sed conditionale duntaxat, & casuale, quia potest ante professionem egredi è Monasterio, mortem obire, à Monialibus non recipi, nec statim completo nouitiatu ad professionem admitti. Ius autem casuale cadere non potest sub regula de iure quæsito, cùm conditio nihil ponat in esse, donec purificata non fuerit, & habenda est interim, ac si non esset iuxta regulam, de qua *in l. cedere diem, ff. de verbor. signific.* Quodque hoc sit ius tantum conditionale est, textus *in cap. super eo*, *cap.*

cap. significatum, cap. statuimus de regular. in 6. & tradunt Dec. *in auth. ingressi num.4. C. de Sacros. Eccles.* & Sanchez *in decalog. tom.1. lib.4. cap.39. num.20. & tom.2. lib.6. cap.10. num.21.*

5 Et in specie quod regula de iure quæsito præseruet ius in re, & saltem ius ad rem proximum, licet in hoc sit controuersia, & Rota senserit contrarium apud Caputaq. *decis.337. num.4. & 6. part.1. recent. ac decis.174. num.8. eadem part.1.* vbi de iure tantum pleno, & iudicato, prout loquitur regula de iure quæsito, sed nunquam conditionale, afferunt Cassador. *super regula decis.24.* Gomes. *super eadem regula quæst.1. post num.5.* Rot. coram Mantic. *decis.30. n.8.* Achill. *decis.4. de prebend. num.17. in fine*, & pro regula generali firmauit Rota *decis.730. num.4. part.3. recent.* Sicuti dicimus in fortioribus, quod in materia iurispatronatus præsentatus ante acceptationem nullum habeat ius, neque impetrans beneficium tenetur id exprimere tanquam non considerabile, ut per Mohed. *decis.1. & 39. de prebend.* ac Seraph. *decis.1091. num.2.*

6 Minus obstare potest, si dicatur, quod gratia fuerit subreptitia. Nam hæc obiectio influeret etiam in nullitatem professionis. Cum autem professio fuerit legitimè emissa, præuia verificatione Breuis super dispensatione, Ordinario directi cum clausula solita *si tibi constiterit*, per quam Ordinarius non potuisset procedere, nisi præmissa extraiudiciali informatione veritatis causæ, ideò pro Iudice semper præsumitur, Innoc. *in cap. quoniam de probat.* Burant. *decis.622. num.2.* & satis est, si Ordinarius dixisset, quod in reliquis ad impleta sunt alia requisita necessaria. Quæ attestatio indirectè importat causæ cognitionem, ut in specie Rota *decis.103. num.5. part.3. recent.* In his enim rebus non fit processus, sed præcedit extraiudicialis informatio, quæ de iure sufficiens reputatur, etiam vbi requiritur cognitio causæ, Rota *decis.345. n.4. part.4. recent.*

CONSVLTATIO VII.

1 Pius Testator Antonius ita disposuit. *Item volens insuper D. Testator, & mandans quod si dictum Monasterium non construatur in dictis domibus Sancti Petri, construatur in domibus ipsius Testatoris, & habeat, & habere debeat bona omnia ipsius Testatoris, demptis legatis infrascriptis, post mortem tamen D. Cæsaris hæredis infrascripti, iussit, voluit, & mandauit, quod infrascriptus Cæsar, eius filius, & qui ab eo fuerit constitutus perpetuò, semper, & futuris temporibus habeat, & habeant ius eligendi unam monialem, & constituendi in dicto Monasterio pauperem, & honesta vita, quæ admittatur, & de ipsa facta nominatione, & electione censeatur admissa in Monasterio Monialium, & Moniales teneantur recipere sine aliqua dote, alias Monasterium in casu non paritionis dictæ eius voluntati, cadat à legatis prædictis.*

2 *Idem Cæsar hæres in Codicillis factis disposuit, quod electio, & ius post suam mortem eligendi vnam Monialem in Monasterio supradicto iuxta tenorem Testamenti Antonij quandocunque succederet mors, siue casus Monialis, competat, Francisca, & eius hæredibus, & successoribus substitutis ab eo in infinitum.*

3 *Dubitatur modò, an ex eo, quod idem Cæsar anno subsequenti donauerit præfato Monasterio omnia, & quæcunque bona stabilia (sunt verba donationis) ipsius Domini Donatoris vbicunque sita, & existentia, reseruato sibi vsufructu,* & addito post multa, *etiam vsufructus, eo mortuo iret ad Monasterium vnà cum prædictis bonis stabilibus, vt supra donatis, ac iuribus, nominibus, vt supra donatis, ac iuribus, nominibus, & actionibus quibuscunque ipsius Domini Donatoris.*

4 *Dubitatur inquam, an ex hac donatione bonorum propriorum Cæsaris sit renocata nominatio antecedenter facta in Codicillis de personis Franciscæ, ac eius descendentium.*

Affirmatiuè videtur respondendum. Nam cùm dictus Cæsar institutus hæres vniuersalis habeat ex prælegato ius nominandi, ac eligendi Monialem in Monasterio, quod supradictus Testator ex suis bonis construi iufferat, sequitur, quod fuerit huiusmodi ius effectum proprium, ac liberum eiusdem Cæsaris, transmissibile ad quoscunque, nec retinuerit amplius qualitatem Testatoris iuxta receptissimam conclusionem, quod statim ac aditur hæreditas, bona omnia, & iura defuncti, efficiuntur propria hæredis, & amittunt penitus pristinam naturam, considerantur que quoad transmissibilitatem, vti propria, nullo habito respectu ad illorum acquisitionis originem, vt probant Fab. de Anna *cons.45. num.73.* Corn. *cons.97. num.9. lib.1. & cons.305. n.6. lib.4.* Laderch. *cons.37. num.8.* Eugen. *cons.83. num.31. lib.1.* ac Rota *decis.321. num. 17. part.5. recent. & in Leodiensi successionis 14. Iunij 1652. sub initio* coram Cerro, *& 26. Iunij 1658. §. Certa est enim* coram Beuilaqua. 5

Nec dubitari potest, quin hoc ius nominandi esset ad quoscunque transmissibile, postquam ab eodem Cæsare fuit expresse acceptatum per nominationem factam de Francisco. Tum quia fuit ita expresse relictum, vt scilicet tam Cæsar legatarius, quàm is, qui ab eo fuisset institutus, perpetuò illud haberet. Tum quia hæc est natura iuris nominandi, quando non competit nomine Testatoris, sed proprio, suitque acquisitum titulo legati iuxta distinctionem Cyni, relatam à Bartolo *in l. Illud num.4. ff. de opt. legat.* & quam in hac specie firmauit Rota *in Romana iuris nominandi 10. Febr. 1640. §. nec obstat* coram Tarraconensi per hæc verba. Nec obstat, quod ius, seu facultas nominandi censeatur personalis, ac propterea non transeat ad hæredes, prout diximus de facultate concessa per Testatorem alicui nominandi hæredem, vel legatarium, illam cum persona expirare, vt firmat text. *in l. unum de familia, §. rogo, & l. Si quis Titio, §. fin. ff. de legat.2. l. fin. §. Sed si quis, C. commun. de legat.* 9. ex illa ratione, quod qui ius eligendi alicui confidit, non censeatur confidisse de eius hærede. 6

Quia respondebant Domini, hanc facultatem esse transitoriam ad hæredes, cùm ius istud eligendi, siue nominandi non competat Marino nomine Catonis Testatoris, sed nomine proprio, cùm acquisiuerit titulo legati, quo casu transit ad hæredes Marini quæ distinctio est Cyni relata à Bartolo *in l. Illud n.1. ff. de opt. legat.* Molin. *de primogen. lib.2. cap.4. num 62.* Noal. *in tract. de trasm. cas.37. n.2. & 18.* 7

Ad cognoscendum autem, an ius nominandi competat Marino nomine suo, an alieno, recurrendum est ad theoricam Bartoli *in l.2. §. Data, ff. de opt. legat.* vbi competere dicitur nomine alieno, si ipse Testator elegisset, mediante persona alterius, puta si dixisset, eligo eum in Capellanum, quem Marinus nominauerit, quo casu Marinus nominaret nomine alieno, & diceretur nudus minister. Si verò simpliciter fuerit demandata nominatio, prout factum fuit, tunc competit nomine proprio, & transmittitur ad hæredes nominantes. Ita Bartolus *cons.23. num.21. lib.2.* Crot. *cons.11. num.82.* & Surd. *cons.262. num.11.* Hæc Rota. 8

Posito autem quod Cæsar possit ad libitum de hoc iure nominandi Monialem, tanquam de re propria disponere, videndum solum restat, ad cuius fauorem disposuerit, & quæ dispositio præualere debeat, an scilicet prima, quæ specialiter hoc ius titulo legati tribuit Francisco, eiusque successoribus, an verò vltima generalis, omnia iura comprehendens, reseruata solum quadam pecuniarum summa ad effectum testandi; facta titulo donationis irreuocabilis inter viuos ad fauorem eiusdem Monasterij iam erecti? 9

Et pro Monasterio resoluendum videtur. Siquidem legatum, etiam rei particularis per subsequentem donationem generalem omnium bonorum, ademptum, & reuocatum intelligitur, Natt. *cons.613. num.1. cum seqq.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.12. tit.6. num.8.* 10

Non obstat, quod hæc donatio, veluti restricta ad iura propria, non comprehendat istud, quod non erat proprium, sed prouenichat ex Testamento Antonij. Quoniam, vt diximus, fuerat hoc ius per acceptationem legatarij effectum proprium, et propterea sine dubio venire debet sub quacunque vniuersali dispositione, stante præsertim libera facultate disponendi. Nec authoritates, quæ adduci possunt in contrarium procedunt, nisi vbi non adsit hæc libera facultas, puta si bona relicta fuissent cum grauamine restituendi. Tunc enim tam ex potestatis, quàm ex voluntatis defectu non veniunt sub vniuersali dispositione quemadmodum scitè distin- 11

distinguendo, ac declarando rem hanc, fuit dictum *in decis.219. num.vlt. part.4. diuers. & in Forosempronien. emphyteusis 28. Nouembris* 1631. §. *Demum, & in Casenatensi emphyteusis* 11. *Decembris* 1635. §. *Contrariam* coram Merlino inter impressas *decis.535.num.23. & decis.655.num.44.*

12 Præterea certa est distinctio inter ius nominandi, & disponendi Testatoris vnum de certis, vel vnum de incertis. In primo casu verum est, quod ex necessitate nominationis nominatus habet ius à primo Testatore, & nominans censetur nudus minister, ac exequutor, ideoque nominatione non facta, omnes ex illo ordine, vel familia petere possunt. Et in his terminis loquitur textus *in l. vnum ex familia, ff. de legat.2.* vbi electio erat facienda de familia Testatoris. In secundo casu quando scilicet facultas nominandi data est libera, vel indefinita absque coarctatione ad aliquod genus, siue ordinem personarum, ille, in quem fit dispositio, dicitur recognoscere à facultatario, de cuius bonis, siue iuribus dicuntur ea, de quibus est dispositum, vt perspicuè inter vnum, & alium casum distinguendo dixit Rota *in Romana dotis 15. Iunij* 1643. *& 10. Decembris* 1644. coram Decano, quæ sunt impressæ *part.9.recent.decis.305.num.5.& decis.319. num.6. ac 7.* vbi ad id adducitur Surd. *cons.29.num.18.* qui respondet *ad cons.11.* Crotij. Eademque distinctio comprobatur *in Romana Census, siue Saluiani 27. Iunij* 1653. §. *Cumque* coram Bichio, *& in Romana Emphyteusis 29. Nouembris eodem anno* coram Verospio.

13 Nos autem versamur in hoc secundo casu, dum in Testamento Antonij solum dicitur, quod Cæsar, & post eius mortem, qui ab eo fuerit constitutus, habeat hoc ius eligendi. Vnde absque dubio est in hæreditate ipsius Cæsaris, & ab eo potuit ad fauorem cuiuscunque personæ, tanquam de re propria disponi, vt dixit Rota *decis.62. num.8. & 9.* post Merlinum *de legitim.* & sustinetur grauamen, atque onus à disponente adiectum, vt probat Surd. *d.cons.29. num.18. & seq.*

14 His minimè attentis, negatiuè respondendum censeo. Etenim duo distinguendi sunt casus in hac re. Alter, in quo Testator tribuit alicui facultatem nominandi, vel eligendi, nec ad vlteriora procedit. Et hoc casu locum habet distinctio desumpta ex *d. l. vnum ex familia de legat.2.* an scilicet fuerit data facultas nominandi incertum de certo genere, vel potius tradita fuerit facultas nominandi incertam personam, vt tribuerit debenti eligere, vt primo casu accipi videtur à Testatore, ex quo habens eligere, debet necessariò vnum ex illis eligere. Alter casus est, quando Testator non solum alteri tribuit facultatem nominandi, sed vlterius disponit, quod sic nominatus habeat ius, vel emolumentum à Testatore relictum, ac dispositum. Et tunc Testator videtur iure fideicommissi voluisse, vt emolumentum perueniat ad nominatum, ideòque facta electione, electi censentur à Testatore vocari per fideicommissum. Vnde Testatoris voluntas non poterit per aliam electionem reuocari, vt rectè distinguit Crot. *d.cons.11. num.24. lib.1.*

15 Nam vbi Testator non solum tribuit facultatem, sed etiam disponit ad fauorem sic nominandi, habens eligere, videtur nudus minister, neque ex persona propria videtur eligere, sed ex aliena, quæ proinde semel electa, reuocari non potest, vt pulcherrimè expressit Bartol. *in l.3. num.6. in addit. de opt. legat.* vbi examinans hanc quæstionem, quando eligens eligat iure proprio, vel alieno, tanquam illius minister, ait, spectanda esse diligenter verba tribuentis facultatem. Si enim ius eligendi concedat alteri, nec vlterius procedat, tunc transfert in eum ius eligendi, quod proindè iure proprio exercebitur. At vbi tradita facultate eligatur ille, qui fuerit nominanis, non videtur in eum ius nominandi translatum, sed nudum dumtaxat ministerium eligendi tanquam illius minister. Hanc doctrinam sequitur Crot. *loc. citat. n.32. & seq.* & approbat Rimin.iun. *cons.693. num.22. & seqq.*

16 Et hic est casus noster. Nam Testator non tribuit Cæsari simplicem dumtaxat facultatem nominandi, sed vlterius disposuit, quod nominatus à Cæsare habeat ius eligendi, ideòque iure fideicommissi Testator disposuit ad fauorem nominandi, & voluisse videtur, quod Cæsar non eligeret iure proprio, sed alieno tanquam nudus minister Testatoris, atque adeò dispositionem immutare non potuit, vt comprobant Crotius, & Riminaldus locis adductis.

17 Ex alio etiam fundamento stabilitur hæc distinctio. Quia cùm Testator disposuerit ad fauorem eligendi, & voluerit quod eidem emolumentum deferat electio statim ac facta est, ideòque trahit secum executionem; Quia nimirum eo ipso locum obtinet dispositio Testatoris, perinde ac si ab initio disposuisset ad fauorem illius. Vbi autem electio trahit secum executionem, non potest amplius reuocari, nec variari, Surd. *cons.164. num.34. & cons.413. num.17. ac seq.* Rimin.Iun. *d.cons.693. num.23.* pluresque alij relati à Giurb. *ad consuetud. Messan. cap.10. glos.6. part.1. sub n.* 25.

Hinc non aduersantur in contrarium adducti. Quia non loquuntur in casu, in quo Testator tradita facultate nominandi instituit, nec ad eius fauorem disposuit. Minusvè loquuntur vbi facta est electio, quæ statim trahit secum exequutionem 18

Sublata igitur potestate reuocandi, frustra quæritur, an Cæsar potuerit sub generali donatione electionem semel factam reuocare, & Monasterio tribuere. Imo metiendo voluntatem a potestate, non censetur hoc voluisse, *l.generaliter*, §. *Cum autem*, *Cod. de instit. & substit.* Rota *decis. 362. num.19. part.8. recent.* 19

Quibus hæc etiam subijcimus. Primò donatio tam in ea parte, quæ loquitur de bonis stabilibus, quam in ea, quæ facit mentionem de iuribus, est restricta ad bona, & iura ipsius Donatoris. Ergo non comprehendit ius nominandi, quod non erat proprium ipsius, sed proueniebat ex præcepto, ac dispositione Testatoris. Ergo non reuocat codicillos. Quia cùm in donatione disponatur de iuribus donatoris, in codicillis disponitur de iuribus Testatoris. Consilium est celebre Decij 425. *ex num.7.* vbi ponens casum de eo, qui mandauerat, quod nihil vltra peteretur in bonis suis; firmat, præceptum non impedire petitionem bonorum, quæ ex fideicommisso pertinebant ad disponentem. Consonat doctrina Bartoli in *l. vt iusiurandis §. Si liberi ad fin. ff. de oper. liber.* Iasonis *cons.214. propè fin. lib.2.* Guidop. *decis.93.* Caldas Pereir. *de empt. & vendit. cap.10. num.1.* vbi de eo, qui vendiderat bona sua. 20

Deinde habens facultatem nominandi, non censetur consumpsisse hanc facultatem, & nominasse per generalem institutionem hæredis, per successionem ab intestato, vel per alium similem modum vniuersalem, sed debet in specie hanc facultatem consumare, ut per Caldas Pereir. *de nominat. emphyt. quæst.7. num.18.* quem in terminis hæredis ab intestato sequuta est Rota *in Romana domus 14. Iunij* 1641. coram Bichio, §. *Nam quicquid sit*, vbi dicitur, quod conditio hæc nominandi adimpleri debet in forma specifica per actum voluntaris dispositivæ. 21

Insuper habens facultatem nominandi, præsertim in vim Testamenti, siue alterius vltimæ voluntatis semel tantum nominare potest, & nominatione semel facta, non habet facultatem variandi. Ita Doctores communiter, nominatim Bartol. *in l. Seio, cui 19. ff. de legat.2.* Gomes. *de contr. cap.11. num.44.* Cald. Pereir. *de nomin. emphyt. quæst.10. n.83.* vbi ait hoc esse introductum in gratiam vltimæ voluntatis, ne scilicet diù maneat suspensa, & incerta. Ergo cùm Cæsar semel nominasset, credendum non est, quod in generali donatione hanc nominationem semel factam reuocauerit. 22

Denique dispositio Antonij Testatoris, qui post mortem Cæsaris vocat ad omnia bona Monasterium, quinque nihilominus distinctè vult, quod Cæsar, & nominandi ab ipso, habeant ius de puella paupere, videtur manifestè ostendere, quod ius istud tribui non poterat eidem Monasterio executori, nedum quia actio, & passio in hoc casu concurrissent in vnum, ac idem subiectum contra textum *in l. Vranius*. Sed etiam quia hoc modo facilè potuisset fraudari mens Testatoris. Hinc exequutor destinatus ad distribuendum, & nominandum, non potest distribuere in commodum suum, ac nominare in propriam vtilitatem, vt præ cæteris tradit Rota *in Romana bonorum, siue fructuum 4. Maij* 1646. coram Arguelles. 23

CONSVLTATIO VIII.

An Confraternitatibus sæcularibus liceat quæstuare sine licentia Episcopi? An hæc licentia possit ad tempus concedi? Alia de hac re. An possint Confratres confirmare suum Priorem, aliumve officialem, prohibente id decreto synodali? An Constitutiones synodales sint necessariò confirmandæ, vt obligent? De causa in Rota cum clausulis solitis. Vbi an sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus habeat iurisdictionem aliquam postquam causa est legitimè introducta coram alio Tribunali?

Ll-

1 LIcere, videtur respondendum, præsertim Confraternitati suffragij pro animabus Purgatorij. Nam ius diuinum, & humanum clamant pro huiusmodi libertate quærendi eleemosynas, ut per Navarr. *cons.* 33. *num.* 5. *de pænit. & remiss. lib.* 5. Rodriq. *quæst. regul.* 58. *art.* 7. Accedit vniuersalis totius Orbis consuetudo ex Nauarro, & Rodriquez *loc. cit. & Constitutio* 115. *Clementis Octaui tom.* 3. *Bullar.* & tradit Nouar. *in Lucerna Regular. vers. Confraternitas n.* 10.

2 Ideòque dicta quæstuatio retardari non potest ex eo, quod eleemosynæ quæri non possint, nisi prius à Confraternitate acceptetur licentia quæstuandi ab Episcopo concessa. Quia cum quæstuandi facultas competat ex iure naturæ, ac diuino, atque etiam ex Constitutione Apostolica, vtique ipsius Episcopi licentia non est necessaria iuxta textum *in l.* 2. *Cod. quando decr. opus non est*, Ruin. *cons.* 35. *num.* 22. *& cons.* 157. *num.* 25. *tom.* 1. à Ponte *cons.* 1. *num.* 119. *lib.* 1. Capyc. *decis.* 16. *num.* 4.

3 Eòque minus, si Sacra Congregatio non iusserit, quod Episcopus licentiam concedat, sed ex mera benignitate mandauerit, quod Confraternitas illi preces porrigeret pro remotione præcepti de non quæstuando. Quo in casu Episcopus mentem Sacræ Congregationis transgredi non debet, sed eam reuerenter executioni demandare, sicque non egredi terminos remotionis præcepti, Rota *in Metensi Abbatia* 19. *Iunij* 1628. coram Dunozetto. Magna enim est differentia inter remotionem præcepti, & concessionem licentiæ. Ex illa enim non læditur Confraternitas, quæ tamen plurimum læditur ex licentia, cùm ista supponat ius quærendi eleemosynas sibi non competere, ex quo licentia est concessio libertatis facta personæ, quæ ex seipsa non habet, vt per Bald. *cons.* 290. *num.* 6. *vol.* 3.

4 Minusque attendenda est hæc licentia, si per Episcopum fuerit ex gratia concessa. Cùm enim quæstuandi facultas competat, vt diximus, ex iure diuino, & humano, & ex vniuersali consuetudine, debetur ex iustitia, & propterea non est acceptanda, cùm non dicatur gratiam facere, qui debitum exhibet, Bald. *cons.* 501. *num.* 1. *volum.* 5. Rota coram Gregorio Decimoquinto *decis.* 240. *num.* 11. *in fine, ac num. seqq.* & Oldrad. *de lit. & mandat. Princip. prælud.* 7. *num.* 17. longèque differt gratia à iustitia, vt præclarè Ansaid. *cons.* 23. *num.* 46. *lib.* 1.

5 Et hæc licentia eo faciliùs reijcienda est, si sit ab Episcopo concessa cum clausula: *Saluis iuribus*, quæ resolutionem Sacræ Congregationis moderatur, ac restringit, Rota coram Buratto *decis.* 165. *num.* 1. Sique sit restricta ad aliquot menses tantùm. Nam hæc limitatio irrogat præiudicium, cùm post eos menses contrariam dispositionem iuri communi contineat, Rot. *decis.* 396. *num.* 2. coram Buratto.

6 Quod verò ad confirmationem Prioris, alteriusvè officialis in eodem officio vltra annum contra synodalem Constitutionem, dicendum pariter videtur, illam non obligare, si non fuerit à Sede Apostolica confirmata, neque vnquam vsu recepta, vt per Brun. *inter cons.* Purpur. *cons.* 432. *num.* 2. Surd. *cons.* 58. *num.* 9. Menoch. *cons.* 75. *num.* 91. Soccin. Iun. *cons.* 126. *num.* 25. *vol.* 3. Decian. *cons.* 40. *num.* 76. *vol.* 4. ac Rota *decis.* 714. *num.* 5. *part.* 3. *recent.* Quod si contrarium prætendatur, id debet ostendi ac probari, Menoch. *cons.* 449. *num.* 33. *lib.* 5. Becc. *cons.* 16. *num.* 12. Grat. *cons.* 16. *num.* 21. *lib.* 1. Cyriac. *contr.* 14. *n.* 18. *& contron.* 205. *num.* 143. Ioseph. Ludouic. *decis.* 98. *num.* 2. *part.* 2. Rota coram Verallo *decis.* 203. *num.* 4. *&* 8. *part.* 3. *& decis.* 714. *num.* 5. *part.* 3. *recent.* Præsertim si constet de contraria consuetudine, illamque non fuisse vsu receptam, Purpurat. *cons.* 137. *num.* 3. *lib.* 1.

7 Et propterea quatenus versaremur in terminis confirmationis officialium, ea nullatenus afficeret, cùm certum sit, quempiam ex consuetudine posse confirmari, non obstante statuto, vel lege, tempus determinante, Greg. Lopez *in l. non, glos.* 5. *tit.* 18. *part.* 2. Laudens. *de offic. quæst.* 129. Natt. *cons.* 18. *num.* 2. Surd. *d. cons.* 261. *num.* 15. *lib.* 2. & Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 76.

8 Præcipuè verò si hæc Constitutio emanauerit fauore Confratrum, ne scilicet inuiti plura munera subire cogerentur, neue vltra annum ad illa constringi possint, sicque non applicatur in non recusantibus onus, vt constare poterit ex assidua obseruatione, quæ tantæ est virtutis, vt non solum suffragetur veræ interpretationi, sed etiam contra verum dispositionis intellectum, Becc. *cons.* 101. *n.* 49. Honded. *cons.* 92. *n.* 30. *vol.* 1. *& cons.* 35. *n.* 45. *vol.* 2. Latrea *decis.* 45. *n.* 24. Add. ad Gregor. *decis.* 584. *n.* 8. & Rot. *decis.* 608. *num.* 6. *part.* 2. *recent.*

9 Aut si electio, siue confirmatio Prioris fuerit concorditer facta, cui propterea synodalis Constitutio non obstat. Nam leges, quæ disponunt, quod nemo vltra annum in officio confirmari possit, debent intelligi in casu, in quo aliquis in actu confirmationis contradixisset. Quando autem nemo contradicit, tunc valida est confirmatio, vt est textus perspicuus *in auth. de defensor. Ciuit. §. fin.* ibi, *sed vsque ad hoc solum stat tempus, nisi cuncta Ciuitas, nullo reluctante, elegerit*; & eleganter prosequitur Bald. *in cap. quoties in fine de pact.* Angel. *in l. & solum, §. hodie tamen num.* 3. *ff. de pact.* Roman. *singul.* 96. Surd. *cons.* 261. *num.* 13. *lib.* 2. & Natt. *cons.* 58. *n.* 2. *&* 10. Præsertim verò si Prior iurisdictionem non habeat, vt pluribus probat Mastrill. *de magistrat. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 78. nullumque ex officio consequatur emolumentum, sed onera dumtaxat, *l. honor municipalis, §. Munus in fin. ff. de mun. & honor.* Surd. *cons.* 261. *num.* 9. *&* 16. *lib.* 2. & Mastrill. *loc. cit. num.* 79.

10 Vel si omnes ferè Confratres in actu electionis expresè fuerint protestati nolle se amplius, in Confraternitatem conuenire nisi Exprior onus Prioratus iterum accipiat, sicque huiusmodi electio non poterit impugnari, cum fauor animarum Purgatorij illam exposcit, Io. Petr. Ala *de Christian. & polit. decurs. quæst.* 76.

11 Et licet synodalis Constitutio decernat qood officialis per annum tantùm inseruiat, in illa tameo non statuitur, quod aliter electio non valeat, hoc est non continet decretum irritans, atque adeò est valida, Honded. *cons.* 27. *num.* 28. *ac seq. vol.* 1. Bursatt. *cons.* 74. *num.* 52. *lib.* 1. Giurb. *decis.* 66. *num.* 1. Rota *in Ariminensi gabella* 19. *Aprilis* 1627. coram virili in fine, *& in Perusina releuationis Testamenti* 7. *Maij* 1632. coram Pirouano, *& decis.* 7. *num.* 5. coram Caualerio, *& decis.* 34. *num.* 2. *part.* 1. *recent.*

12 At nihilominus tenendum est, non licere Confraternitatibus laicis quæstuare sine licentia Episcopi, qui etiam ad tempus illam concedere potest, & cum onere reddendi rationem, & cum clausula præseruatiua iurium partium. Et quoad licentiam ad tempus, ita etiam est de iure, cum concessio huiusmodi licentiarum peodeat à libero arbitrio Episcopi, vt in specie tradit Vitalin. *in Clem.* 2. *num.* 15. *de pænit. & remiss.* Sic quoque ac in fortioribus terminis Episcopus potest Confessarijs regularibus dare licentiam ad tempus, si ita ei videbitur, vt per Genuen. *in prax. cap.* 59. *num.* 25. iuxta nouam editionem.

13 Eòque magis si adsint iustæ causæ ita coarctandi licentiam, præcipuè oe Confratres illa abutarentur, si esset libera. Sique ita cautum reperiatur in synodo Diœcesana, quam obseruare promiserunt Confratres, estque valida sine confirmatione; nullus enim extat textus, qui contrarium dispooat. Vnde potest Episcopus statuere præter ius, etiam sine confirmatione Papæ, Glos. *in cap. fin. vers. statuto de constit. in* 6. Lapus *alleg.* 86. *num.* 2. Alex. *cons.* 106. *num.* 15. *&* 16. *lib.* 2. ac Rota *decis.* 15. *num.* 2. *part.* 2. *recen.* & ex causa sibi beneuisa potest limitare licentias ad tempus etiamsi aliàs essent concedendæ perpetuæ, vt tradunt congesti à Fagundez *ad precept.* 2. *Eccles. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 17. & à Barbosa *ad Concil. sess.* 23. *cap.* 15. *num.* 48.

14 Nec potest Episcopus impediri, ne apponat præseruatiuas iurium partium, si a Confratribus fuerint commissa attentata. Præseruans enim nil dat, nihilque tollit. Imò is etiam, cui est mandatum aliquod, potest adijcere protestationes, & præseruatiuas, ex quibus non potest argui, quod non paruerit, vt dixit in specie Rota *decis.* 319. *num.* 1. *part.* 2. *recent. & decis.* 264. *num.* 6. *part.* 3. *& decis.* 649. *num.* 2. *&* 3. *part.* 4. *& in Vicentina Canonicatus* 10. *Decembris* 1623. coram Merlino.

15 Quod autem non liceat quæstuare sine licentia Episcopi, sunt textus illustres *in cap. Cum ex eo de pænit. & remiss. & in Clem.* 2. *eod. tit.* ibique Anchar. *num.* 4. Zabarell. *n.* 3. & Vitalin. *num.* 11. quorum dispositio innouata fuit à Concilio Tridentino *sess.* 21. *cap.* 9. vbi derogatur omnibus priuilegijs, etiam Monasterijs, Ecclesijs, ac pijs locis concessis, vt per Ricc. *decis.* 171. *part.* 3.

16 Id ipsum probatur in terminis Confraternitatum ex Constitutione 115. Clementis Octaui §. 8. in qua conceditur potestas aggregandi Confraternitates, & communicandi priuilegium quæstuandi iuxtà modum, & formam ab Ordinario loci præscribendam. Si igitur Constitutio disponit non posse id fieri sine approbatione Episcopi in casu, in quo Confraternitati communicantur priuilegia quæstuandi, multò minus

id

id permittere intelligitur, si sine aliqua communicatione hoc vellet intentare, arguendo à maiori ad minus, sic id, de quo magis videbatur inesse, & non inest; ergo neque id, de quo minus, *cap. licet vniuersitas* 33. *de testibus* cum vulgò alijs. Atque id ex Constitutione Clementis colligi asserunt Franc. Leo *in thes. for. Eccles. lib.4. cap.2. num.146.& seqq.* & Gauant. *in man. Episcop. verf. Confraternitates num.*36. Quodque Confraternitatibus sit prohibitum quæstuare sine licentia Episcopi aliàs in Confraternitatem Rosarij decreuit Sacra Congregatio apud Riccium *loc. citato*, & de Confraternitatibus expressè loquitur Constitutio 30. Beati Pij, vbi reuocauit licentias, & priuilegia concessa ex quacunque pia causa.

17 Neque idcircò differuntur suffragia pro animabus Purgatorij. Quia non prohibentur missæ, neque eleemosynæ erogandæ pro defunctis, sed quæstuatio, sicuti etiam non impediuntur opera pia à Sacris Concilijs, & tamen quæstuatio prohibetur in dictis *cap. ex eo*, & *d. Clem.*2. & à Beato Pio Quinto *loco allegato*, §. 3. prohibetur quæstuatio eleemosynarum quibuscunque personis cuiuscunque piæ causæ fauore tam in Hospitalibus, Ecclesijs, & Monasterijs, quàm alibi, quibus autem rationibus id vetitum alibi fusè differui.

18 Et ex citata Constitutione Beati Pij tollitur distinctio, aliàs absque auctoritate, & ratione à nonnullis data, inter quæstuantes extra Ecclesiam, & intra Ecclesiam. Nam verbis expressis prohibet quæstuare etiam intra Ecclesiam, vt tradunt specialiter Genuens. in *d. prax. cap.44. n.*13.

19 Nec refragatur Nauarrus *d. consf.*33. *de pœnit. & remiss.* vbi ait, quæstuare esse omni iure licitum, inferens, licere id fratribus S. Antonij. Nam Sacra Concilia id prohibent. Pauperes verò, quibus passim hoc permittitur, id faciunt per seipsos, subueniendo suis necessitatibus sine quæstuariorum ministrorum, quæ à Concilijs seuerè prohibetur. Nec impediuntur animæ Purgatorij, quin, Deo inspirante, pij fideles eleemosynas pro illis erogent; sed prohibita est quæstuatio. Scripsit autem consilium suum Nauarrus ad impediendam prohibitionem, quam Beatus Pius Quintus postea fecit, etiam contra fratres Sancti Antonij Viennensis. Et ideò, sicuti non creditur doctori consulenti, cuius consilium fuit iudicando reprobatum, multò minus credi debet Nauarro, cuius consilium fuit per Constitutionem Pontificiam repudiatum.

20 Quod verò ad confirmationem Prioris, ea prohibetur à statuto synodali, quod Confraternitas iurauit obseruare.

Nulla igitur est illius confirmatio, cum iuramentum sit seruandum, *cap. Clericus* 35. *de iureiur.* Imò de iure nulla est confirmatio sine licentia Episcopi, vt declarauit Sacra Congregatio, teste Ricciullo *lib.4. elucubrat. Eccles. cap.5. n.8.* & firmat Mar. Anton. *var. resol. lib.1. cap. vlt. cas.*64. licèt enim electio pertineat ad Confraternitatem, confirmatio tamen pertinet ad Episcopum, vt tradit Ricciull. *ibid. num.8.* dicens ita decretum à Sacra Congregatione. Neque etiam de iure communi, licèt continuare officia, §. *Si vero auth. de defens. Ciuit.* etiam quando non habent iurisdictionem, sed simplicem administrationem, Vincent. de Anna *alleg.*15. Vinius *decis.*129. *num.*2. & in hac specie Mar. Ant. *loc. cit.*

21 Non obstant exempla in contrarium adducta. Quia sunt abusus cum omni auersione repellendi, vt latè ac rectè ad rem hanc Mar. Anton. *d. cas.*64. Nec datur consuetudo, nisi ita fuerit obseruatum quadraginta annis, Parte sciente, & contradicente, ac ita fuerit in contradictorio iudicio obtentum iuxta receptam opinionem à Rota obseruatam, vt per Caualer. *decis.*77.*n.*6. *& decis.*177.*n.*54. *part.*5. *recent.* ac sæpè alibi. Estque præsertim electio nulla, si Prior fuit confirmatus viua voce, cum suffragia dari debeant à singulis ordinatim, vt audiri possint contradicentes, alioquin electio est irrita, per text. *in l. Si constet, ff. de appell. & in cap.2. de elect.*

22 Et quoad iurisdictionem Sacræ Congregationis, hæc non habet iurisdictionem aliquam, postquam causa est legitimè introducta coram alio Tribunali. Clarissima enim est Constitutio Sixti Quinti, qui in erectione huius Sacræ Congregationis, quæ est 12. *Constit.*74. §. 1. apposuit has exceptiones, *præter eas, quæ Concilij Tridentini interpretationem exigunt, vel ordinem iudiciarium reipsa requirunt.* Et in fine §. 4. adest decretum irritans, & clausula sublata, etiam Cardinalibus aliter iudicandi, ac interpretandi facultate, quæ claudit os omnibus, & operatur nullitatem ipso iure, Rota *in Calaguritana* confidentiæ coram Pegna apud Marchesi. *part.*2. *fol.*426. *num.*2. *& seqq.*

23 Ac ita, vt non obstet, quod causa sit commissa cum clausula *sine præiudicio executionis*. Nam huiusmodi clausula præseruat executionem decretorum iam factorum, sed non potest Iudex à quo, neque alius exequi, nisi decreta, prout iacent, non autem alia facere, vt declarat Rota in *Camerinen. hæreditatis* 17. *Maij* 1621. coram Pirouano.

Nihil igitur rescribendum videtur à Sacra Congregatione, instantibus Confraternitatibus, quando causa est legitimè introducta in Rota cum clausulis *quam, & quas cum incidentibus, emergentibus, annexis, & connexis, totoque negotio principali.* Hæ nanque clausulæ comprehendunt omnia, quæ possunt deduci, quomodocunque tangentia negotium principale, ita, vt commissio nunquam possit dici restricta ad expressa, Gregor. *decis.*270. *num.*5. Andr. *decis.*44. *n.*10. cum alijs cumulatis in *Romana vineæ* 28. *Ianuarij* 1643. coram Cerro. 24

Adeòque, vt si appellatio sit super vno capite, possit in secunda instantia prosequi aliud caput, etiam diuersum, Achill. *decis.*7. *de appell.* Andr. *d. decis.*44. *num.*8. *& seqq.* & Rota *in Placentina Aquarum* coram Arigonio per Marchesi. *part.*1. *fol.*232. *num.*2. ac 3. Et operatur, vt censeatur auocata causa, & totum negotium, Papaz. *ad decis.*23. *num.*3. *ac seq. de rescript. in nou.* Put. *decis.*343. *sub num.*4. *lib.*3. *& decis.*187. *num.*5. *& seqq. part.*2. *diuers. & in Laudensi iurispatronatus* 20. *Martij* 1629. coram Virili. 25

Atque hinc est quod inhibitio Rotalis causat attentata, non solum super his, quæ sunt in lite, sed etiam super annexis, & connexis aliquo modo negotium illud tangentibus, Rota *diuers. decis.*201. *num.*5. *part.*2. *& in Calaguritana* coram Sacrato apud Marchesan. *part.*2. *fol.*478. *num.*1. *in Volaterrana transactionis* 22. *Martij* 1634. coram Verospio, *in Bononiensi Prædij* 5. *Decembris* 1636. coram Ghislerio, *& in Bononiensi pecuniaria* 28. *Aprilis* 1645. coram Bichio. 26

CONSVLTATIO IX.

An, & quatenus causæ Regularium, aliorumque ab Eminentissimis Cardinalibus iudicatæ, committi possint per appellationem Sacræ Rotæ, aut alijs Tribunalibus ad eas recognoscendum?

Respondeo negatiuè. Obstat enim peruetustus, & receptissimus stylus Curiæ Romanæ, quod causa semel commissa Cardinalibus, non committatur alijs inferioribus, quemadmodum testatur Rota *decis.*3. *in fine de appell. in nou.* ibi, *Raro, vel nunquam huiusmodi causas appellationum vidi committi in Palatio, semper consueuerunt committi alijs Dominis Cardinalibus*, Bellamer. *decis.*37. *in fine*, vbi quod hoc fit propter honorem tantæ dignitatis, Papaz. *in addit. ad decis.* 23. *num.*7. *de rescript. in nou.* Milef. *verf. appellatio, quæ fit à Cardinali*, Sarnen. *in compend. vtriusque signat. quæst.*16. *num.*48. Gonzal. *ad regul.*8. *Cancell. glos.*6. *n.*198. Lancellot. *de attent. cap.*10. *in præfat. num.*61. Marchesi *part.*2. *tit. de decim. Cardinalib. direct. n.*1. alijque. 1

Quod eò magis procedit, dum non agitur de sententia lata ab vno Cardinali, sed à pluribus, doctrina, iustitia, & integritate præstantissimis. Vnde nec dari quidem appellationem, distinguendo inter vnum, & alterum casum inquit Scacc. *de appellat. quæst.*15. *limit.*3. vbi alij benè multi. 2

Dixi autem ratò, vel nunquam. Quoniam signanda videtur commissio, quando dubitari non potest, quin causa sit appellabilis, & quando causa est ardua, continetque iuris articulos disputabiles, licèt sit effecta Cardinalitia. Hoc enim casu solet Sacræ Rotæ committi iuxta tradita per Marchesi. *de commiss. part.*2. *tit. de commiss. caus. quæ Illustriss. Cardinal. num.*10. *fol.*451. passimque signatur commissio, quod Cardinales procedant de voto Rotæ, prout Innocentius Decimus pluries rescripsit, præsertim in causa Meleuitana nullitatis professionis inter Dominos Corsinos, & in Ianuensi fabricæ inter fratres minores de obseruantia, & Patres Iesuitas, & Alexander Octauus causam Bononien. nullitatis professionis de Foppa commisit Sacræ Rotæ, postquam tertiò fuerat declaratum à Sacra Congregatione Concilij, professionem fuisse validam, vt in *decis.* coram Emerix, quam refero *tom.*9. Idemque apud maiores nostros ab alijs Pontificibus factitatum. Et iure, meritoque; nam quando causa requirit ordinem iudicialem, semper solet committi Tribunali contentioso, vt disponitur *in Constitutione* 74. §.1. *Sixti Quinti*, vbi loquens de causis, quarum cognitio ad Cardinales deferri solet, 3

solet, sic statuit: *Dummodo formam iudiciariam non requirant*. Vnde passim solet supremum Tribunal signaturæ Sanctissimi in hac re dispensare, committendo causas Cardinalitias Rotæ, & Rotales Cardinalibus, ut constat ex recentioribus exemplis, ac etiam priscis *in decis.25. de dolo, & contumacia in antiquis*.

4 Quod autem causa committenda sit præstanti iudicio opus est, examinando præsertim circumstantias personarum, temporum, locorum, rerumque aliarum, vt si disceptaretur, an donatio facta à Moniali primo Monasterio, animo ibi moriendi, sequuto post modum ejus egressu ex causa necessaria, & cum licentia Sacræ Congregationis, resoluatur? Siue an bona Monachi transeuntis ad alterum Monasterium, pertineant ad primum?

5 Siquidem hic iuris articulus videtur nimis dubius ob dissidentes Doctorum sententias, & ob deducta hinc inde à Canonistis *in cap. quod à te de Cleric. coniug*. & ob congesta à Iappia *in auth. impressi, C. de sacros. Eccles. vers. suas*, ab Aufrer. ad Capell. Tolos. *decis.39.* à Campanil. *in diuers. Iur. can. rubr. 12. cap.9. num.10.* & ab Azorio *instit. moral. part.1. lib.12. cap. 15.* Vndè affirmatiuè respondet Archid. *in can.1. 17. quæst.4.* Abbas, & communiter Canonistæ *in d. cap. quod à te*, Menoch. *de arbitr. lib.2. cap.436. à num.25.* Pelliccion. *illustr. quæst.21. cap.10.* aliique relati à Staiban. iun. *lib.2. resol. for.125. n.26. & resol.126. n.6.* Gratian. *cap.96. num.22.* Quia tunc dicitur deficere causa finalis, ob quam facta fuit donatio, præsertim quando translatio facta est à Monasterio ad Monasterium diuersi Ordinis, traditque Rota apud Seraphin. *decis.1361. n.1.* Etiamsi donatio ab initio facta fuerit irreuocabilis. Quia non videtur emisisse professionem in primo Monasterio, qui ab illo ex causa egreditur, & ad secundum transfertur, vt per Gratian. *loc. cit.*

6 Adeòque, vt non obstet, quod licentia egrediendi concessa fuerit cum clausula *sine præiudicio*. Nam intelligitur quoad dotem, quæ ex opinione aliquorum remanet in primo Monasterio, non autem quoad alia bona donata. Præterea clausula hæc non tribuit jus, nisi prout de iure, vt firmat Rota *decis.232. num.28. part.7. recent. & in Romana Saluiani 10. Februarij 1651. §. vltim.* coram Corrado. De iure autem verior videtur opinio, quod bona obuenta post professionem emissam in secundo Monasterio, eidem acquirantur.

7 At vero contrarium alij asserunt. Probant id ex textu *in auth. de Monach. collat.1. §. Si quis autem, & §. Si vero relinquens, & ex auth. de sanctis Episcopis, §. Si Monachus 1.* & in specie de translato ad aliud Monasterium cum licentia superioris firmat Speculator *de stat. Monach. §. qualiter n.10.* Petrus de Perus. *de mutat. stat. Eccles. cap.1. num.3.* Couar. *de testam. cap.1. num.20 ac 21.* Syluestr. *in summ. vers. Religio 4. num.10.* Nauarr. *cons.55. num.7. & 8. de Regular.* Molin. *de iust. & iur. disp.140. vers. quando religiosus*, Rodriq. *tom.3. quæst. regul.5. art.5.* Azor. *cit. cap.15. quæst.3.* latè Sanchez *in summ. lib.7. cap.32. à num.3.* Gemon. *de sacror. immun. lib.3. cap.4. num.33. 35. & 37.* Bonac. *tom.1. de clausur. quæst.2. punct. 9. num.2. cum seqq. ac de Monialibus*, Rodriq. iun. *resol.98. n. 10. & resol.123. num.82.* Tambur. *de iur. Abbatiss. disput.21. quæst.7. & de iur. Abbat. tom.3. disp.7. quæst.6. num.7.* Barbos. *de iur. Eccles. lib.1. cap.42. num.91.* egregiè Suarez *de relig. tom.4. lib.3. cap.14. num.5.* Fontanell. *decis.227.* Cabed. *decis. 260. num.2. part.1.* Capyc. Latr. *decis.193. num.30. & seqq. lib. 2. vbi num.31.* refert plures resolutiones Sacræ Congregationis, ac fusiùs Bottiglier. *de success. ab intest. cap.2. resol.78.*

8 Et quamuis aliqui contra sentiant, eorum tamen opinio vel est communiter reiecta, vel procedit in translato ad aliud Monasterium propter pœnitentiam in eo peragendam, cùm non sit congruum, quod ei debeat esse onerosus. Et in his terminis loquitur textus *in d. cap. ad hæc de Cleric. coniug.* ab ijs allegari solitus. Hæc autem ratio cessat in casu, in quo agitur de translatione voluntaria, & obtenta à Sacra Congregatione cum expressa clausula præseruatiua iurium acquisitorum primo Monasterio per professionem ibi emissam.

9 Ex quibus apparet quàm hic articulus apud Doctores sit dubius, augeturque dubitatio, dum hæc translatio fieri nequit absque licentia Sacræ Congregationis copulatiuè cum licentia superioris, ex traditis a Capyc. Latr. *decis.193. n.19. & seq. lib.2.* & à Rota *decis.119. num.4. part.2. rec.* & propterea dum hæc licentia est restricta cum dicta clausula præseruatiua, nequit operari, nisi adimpleta conditione, quod translatio non esset præiudicialis primo Monasterio, vt in specie notat Capyc. *d. decis.193. n.20.*

10 Vel si disceptaretur de nullitate professionis religiosæ, & peteretur restitutio in integrum aduersus lapsum quinquennij. Nam omissa quæstione, an detur, dum Sacrum Concilium Tridentinum *sess.25. de regular. cap.19.* expressè decernit, non esse audiendum reclamantem aduersus professionem, nisi intra quinquennium, cùm tamen partem negatiuam teneant Paris. *de resignat. lib.13. quæst.5. num.46.* Armendar. *ad recopil. leg. Nauar. lib.2. tit.18. lib.7. de relig. n.19.* & Sanchez *de matrim. lib.7. disp.37. num.21.* Id planè certum est, huiusmodi restitutionem nunquam concedi, quoties non constet saltem summariè de nullitatibus deducendis, ac de iusto impedimento ad reclamandum intra dictum tempus, vt aiunt Portel. *in dub. regular. vers. Professio num.45.* Rodriq. Iun. *in compend. quæst. regular. resol.101. num.71.* Barbos. *ad Concil. d. cap.19. num.10.* Sanchez *loc. cit. num.27.* Nouar. *in Lucer. Regular. vers. Reclamare num.6.* vbi post alios inquit non sufficere iuramentum ad probationem talis impedimenti, & tradit Rota coram Merlin. *decis.1. num.9.*

11 Eòque minus est concedenda hæc restitutio, quando nedum est lapsum vnum quinquennium, sed plura, nec appareret quod intra tantum tempus vnquam, saltem coram consanguineis, vel personis domesticis fuerit reclamatum, vel allegata nullitas professionis, sed potius apparet, quod reclamans semper se gesserit pro Moniali, peragendo quoscumque actus demonstrantes validitatem professionis. Ex illis enim, quatenus ab initio professio fuisset nulla, præsumeretur tacitè ratificata, vt per Nauar. *cons.3. num.10. de Regular.* Rodriq. *d. resol.101. num.75.* Sanchez *d. disp.37. num.24.* & Rota *d. decis.1. num.8. & in Vlyssiponensi nullitatis professionis 17. Maii 1641. §. tamen hodie* coram Compostellano.

12 Petita igitur restitutio ad impugnandam professionem factam, concedi nullatenus videtur, cùm Sacrum Concilium *loc. cit.* deneget audientiam post quinquennium, & Gregorius Decimus tertius dixit, hoc seruandum, etiamsi allegarent vim, ac metum durasse, adhuc non esse audiendos post quinquennium, vt testatur Paris. *de resignat. lib.13. quæst.5. num.26. & seq.* Quia non debet audiri, nisi docto de iusto impedimento non reclamandi.

13 Quinimò Vrbanus Octauus statuit, vt post decennium nequidem in signatura audiretur ad tollendas lites, & subterfugia quorumdam Regularium. Et ideò sine clausula, dummodò intra decennium reclamauerit, non concedebat restitutionem, nec audiebat petentes restitui, vt etiam testatur Pyrrus Corradus *de dispensat. lib.5. cap.14. num.53.* & Bordon. *de profess. regular. cap.7. num.20.*

14 Et petitio restitutionis appareret quidem calumniosa, si non peteretur simpliciter, sed tantum ad effectum annullandi donationem factam primo Monasterio, vel aliis. Ex hoc enim colligere licèt non ex bono spiritu duci ad id petendum, sed ad effectum semel donata auferendi, obstantque duæ regulæ. Altera quod qui verè profitetur, renunciat mundo, parumque curat de bonis mundanis, iuxta Bald. *cons.407. n.13. lib.1.* Altera, quod cum professio sit contractus cum Religione, non potest quis contractum partim approbare, partimque reprobare, Anchar. *cons.1. num.208. num.11.* Bald. *cons.34. num.1. lib.2.* Mohedan. *decis.10. de sent. & re iudic.* Mantic. *decis.13. num.8.* Gregor. *decis.467. num.5.* & in terminis, quod non possit Monialis obtinere, quod prima professio declaretur nulla, & reuocetur explicitè renunciatio, si vult remanere, vel statim redire ad Religionem, tradit Bordon. *var. resol. cap.60. num.13. & quæst.9. num.14.*

15 Quod si petitio admittatur, causa committi poterit cum clausula, appellatione remota. Ita enim supremus Princeps, à cuius potestate hoc pendet, persæpè concedere solet, vbi concurrit aliqua causa, quæ celeritatem desiderat, vt notat Bald. *in cap. vt debitus n.8. de appellat.* vbi inter alios recenset causam pietatis, quæ semper versatur in personis religiosis, quibus admodum expedit, lites citius terminari, ne distrahantur à vita contemplatiua. Eamdem causam approbant Sot. *de iust. & iur. quæst.6. art.3.* Couar. *pract. quæst. lib.1. cap. 23. n.6.* & Marchesan. *de commiss. tom.1. de commiss. cum clausula appellatione remota cap.8. num.6.* & Ruginel. *de appellat. §.12. cap.2. num.5.*

16 Idque facilius concedi solet, si commissio sit dirigenda pluribus Cardinalibus, quorum dignitas non patitur, vt a sententijs cum maxima maturitate a se prolatis, detur appellatio, vt per Scacc. *de appellat. quæst.16. limit.3.* Vndè facilè id eis conceditur, Gomes. *in compend. signat. num.48. in 9. priuil. & num.49.* & Marches. *part.2. num.27. fol.252.* Facitque ad id con-

16 conclusio, quod ubi causa committitur Iudici peritissimo, ac integerrimo, facilius Princeps mouetur ad concedendum hanc clausulam, vt præ alijs tradunt Couar. *loc. alleg.* Sanchez *cons. moral. lib. 3. cap. vnic. dub. 10. num. 2.* & Marches. *vbi supra num. 5.*

17 Atque hæc exempli causa sint satis. De validitate autem, et nullitate professionis, & de donatione facta à Moniali primo Monasterio, ejusque dote fusè, nec obiter tantùm disserui *tom. 1. ac 9. & alibi.*

CONSVLTATIO X.

An, & quatenus Regulares, etiam Abbates, possint suspendi, excommunicari, priuari suis officijs, ac dignitatibus à legatis, siue nuncijs Apostolicis?

Vbi quid si ipsi Regulares, & Abbates sententiam priuationis sua subscriptione admiserint?

Quidue si à Sacra Congregatione super Episcopis, & Regularibus iniunctum fuerit Nuncijs, vt capiant diligentem informationem, & decernant, quod iudicauerint opportunum?

1 Videtur, non posse, nisi prius constiterit de delictis, quæ priuationem, siue depositionem inducunt, & nisi à decretis nuncij non fuerit appellatum, aliàs enim debent in suis officijs manuteneri, & conseruari, donec de meritis causæ cognoscatur, vt de Abbate claustrali ait Post. *de manut. obseru. 45. num. 34.* & Caualer. *decis. 525.* Præsertim si non habuerint se pro spoliatis, sed ab huiusmodi decretis appellauerint, & recursum petierint ad Sanctam Sedem, hoc est Sacram Congregationem. Et ideò, pendente recursu, debent interim manuteneri in quasi possessione regiminis, & administrationis, officiorumque Monasterij, & Monachorum per text. *in cap. cum teneamur 17. de appell.* Gratian. *discept. 769. num. 41.* Posth. *loc. cit. obseru. 11. num. 53. 84. ac seq.* & apud ipsum Rota *decis. 336. num. 9. ac* 10. & coram Coccino *decis. 125. num. 1. & 4.* & coram Caualer. *decis. 228. num. 4.* & coram Gregorio Decimo quinto *decis. 313. num. 4. & decis. 365. num. 3.* ac sæpè in alijs.

2 Et quidem de nullitate constare poterit; si Nuncius absque legitima facultate processerit ad suspensionem, vel priuationem Abbatis. Si namque literis Sacræ Congregationis fuerit ei tantummodò iniuncta visitatio Monasterij, & Monachorum, sicque poterat ipse visitare, & condere processum de prætensis erroribus, eumque transmittere, & posteà expectare eiusdem Sacræ Congregationis decreta, non autem ad suspensionem, vel priuationem procedere, inconsulto Romano Pontifice per text. in *can. accusatus, can. quamuis, can. multum 3. quæst. 6.* traditque Abb. *in cap. non potest num. 5. de sent. & re iudic.*

3 Vel si nuncius processerit absque trina Canonica monitione, & absque sententia in scriptis, seruatis alijs requisitis in Constitutione septima Leonis Decimi, §. *septimo* quæ ex decreto irritanti; adiecto *in* §. 39. in fine sunt necessaria pro validitate, prout etiam de iure aduertunt in Abbate Nouar. *in summ. Bullar. vers. Abbas num. 12.* & Barbos. *Apostol. decis. collect. 1. num. 4.* Ideòque nullo modo poterit de iure sustineri huiusmodi suspensio, siue priuatio, Tambur. *de iur. Abbat. tom. 2. disput. 5. quæst. 1. num. 4.* vbi, quod de iure etiam requiritur in suspensione sententia in scriptis, præuia trina canonica monitione.

4 De iniustitia verò constabit, si nulla comprobabetur legitima causa ad suspensionem, vel depositionem necessaria. Ea enim, tanquam pœna grauissima, non est ferenda, nisi pro graui, & enormi crimine, siue grauissima culpa, Tambur. *loc. cit. disput. 14. quæst. 1. num. 3. & disput. 15. quæst. 5. n. 6.* vbi quod etiam in suspensione requiruntur peccata grauia, & *num. 7. in fine*, quod ignorantia iuris, vel facti, sicuti excusat à peccato, ita etiam à suspensione.

5 Nec deueniri poterit ad deputationem œconomi; id enim non licèt, nisi quando Abbas nequit amplius administrare, vel quia inhabilis, vt per Cost. *de remed. subsid. remed. 115. num. 22.* Vel quia dissipat bona Monasterij, absque legitima causa. Tunc enim poterit etiam suspendi ab administratione, & iurisdictione, Rebuff. *in compend. alienat. rer. Eccles. num. 110.*

6 Non obstat decretum renunciationis officij à Nuncio emanatum, & ab Abbate subscriptum, ac receptum. Quia in illo agitur de renunciatione in præiudicium sui ipsius, ac dignitatis Abbatialis in ijs, quæ requirunt ordinem, & iurisdictionem Monasterij, & sic cum præiudicio publico, & priuato, vt per Abb. *in cap. si diligenti 12. num. 7. de for. compet.* Dec. *in cap. si de terra num. 14. & seqq. de priuileg.* & subscriptio præsumitur facta per metum cadentem in constantem virum. Vnde deficit liber consensus omninò necessarius in quolibet actu, & idcircò non valet quoad ipsum factum, nec quoad iuris effectum *cap. ex eo de regul. iur. in 6.* Alexand. Octauus *decis. 109. an. 13.*

Metus autem deduci poterit, si subscriptio facta fuerit coram ipso Nuncio, qui renunciationem summo cum studio exoptabat. Actus enim gestus ab officiali, censetur factus per metum *l. 1. C. de contr. Iudic. l. penult. C. quod met. caus.* Rota *decis. 274. num. 1. part. 8. recent.* Præsertim si accesserit comminatio depositionis Abbatis facta à Nuncio cum iactura eius honoris, nisi ipse subscriberet. Quod pro iusto metu considerat Rota *d. decis. 274. num. 5. & 6.* Timor enim iacturæ suorum iurium, ac priuilegiorum cum discrimine præsertim honoris, sine dubio actum meticulosum reddit, Adden. *ad decis. 217. num. 42. & seq.* cum alijs ibi adductis *part. 9. recent.* 7

Si concurrerint plures coniecturæ, ac præsumptiones, quæ in hac re admitti solent ad probandum metum; Bald. *cons. 26. num. 2. lib. 3.* Rota *decis. 17. num. 9. & decis. 107. part. 10. rec. & d. decis. 274. num. 2.* Vt si aderit maxima inuerisimilitudo, quod Abbas voluerit per subscriptionem, & approbationem decreti se priuare potestate, ac iurisdictione in Monachos, ideòque approbatio huiusmodi nonnisi ex metu processisse præsumitur, cùm non aliter Abbas iuri suo sine causa renunciasse censeatur, Rota *decis. 17. num. 12. & d. decis. 274. num. 7. part. 8. recent.* Nulla quidem verior potest afferri præsumptio in hoc casu, quàm illa, quod omninò inuerisimile est, quod Abbas voluerit se priuare iurisdictione, administratione, ac omnibus iuribus, & priuilegijs suæ dignitatis sine vlla causa, vt in hac specie ratiocinantur Mascard. *conclus. 1051. num. 41. & seqq.* Farinac. *in fragment. crim. vers. metus num. 178.* Menoch. *lib. 3. præsumpt. 126. num. 9.* & firmat Rota *decis. 643. num. 19. part. 1. & d. decis. 17. num. 12. part. 8. recent.* vbi quod metu renunciatum præsumitur illud, quod non ita facilè renunciari solet, nisi accedat metus, & timor amittendi maiora, *& d. decis. 274. num. 6. & 7. part. 8.* 8

Si intercesserint protestationes, & querelæ Abbatis de violentia. Istæ enim metum apertè ostendunt, Rota *d. decis. 274. num. 3. ac seqq.* & coram Vbaldo *decis. 234. num. 7.* etiamsi sint extraiudiciales, Ruin. *cons. 131. num. 24. & seqq. lib. 4.* Dec. *cons. 219. num. 2.* Surd. *decis. 194. num. 26.* Rota *decis. 274. num. 3. part. 8.* vbi etiamsi factæ sint, dato aliquo temporis interuallo, iusta concurrente causa, vt *decis. 341. num. 1. & num. 2. part. 10. recent.* 9

Si nulla causa subsistente Nuncius processerit contra Abbatem absque canonica monitione, ac de facto potiùs, quàm de iure, quod sanè metum concludit, vt aduertit Rota coram Gregorio *decis. 526. num. 36.* 10

Si Abbas non subscripsisset, seditio facta esset, tumultus autem popularis, siue militaris causat metum cadentem in virum constantem, habilem ad irritandum actum, vt consulut Bald. in causa electionis Vrbani Sexti *in quæst. post eius lectur. ad l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. n. 27. 33. ac 37.* 11

Non obstat, quod Abbas potest remittere ea, quibus renunciauit. Nam quilibet fauori suo renunciare potest. Distinguendum etenim est, Aut agitur de iure merè personali, & concernente duntaxat fauorem renunciantis, & vera est obiectio. Aut agitur de iure, quod licèt competat personæ particulari, & tamen implicatum publico fauori, vel saltem tangit aliorum vtilitatem, & hoc casu renunciatio non sustinetur, ne respectu quidem renunciantis, quando ius priuati renunciantis separari non potest à iure publico, vel à iure ad aliorum beneficium inducto. Ita distinguit Abb. *in d. cap. si diligenti n. 9. de for. compet.* Felin. *ibid. n. 16.* Dec. *in cap. si de terra num. 14. de priuil.* Couar. *in cap. Quamuis pactum part. 2. sub initio num. 9. de pact. in 6.* Sicque renunciatio facta per Abbatem non sustinetur. Quia versatur vel circa iurisdictionem Abbatialem, vel circa regimen Monachorum, vel circa œconomiam, & gubernium Monasterij. Quæ omnia disiungi nequeunt, quia continent vel ius publicum Abbatis, vel vtilitatem Monachorum, & totius Monasterij, & quia iura renunciata vel sunt de iure commu- 12

ni

ni canonico, vel ex Constitutionibus Apostolicis annexa dignitati Abbatiali; vnde co minus est licita renunciatio per textum *in l. ius publicum cum alijs, ff. de pact.*

13 Et quoniam renonciatio huiusmodi aduersatur regimini Monasterij tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, sobintrat conclusio, quod non licet Abbati, qui est caput Monasterij, & Collegij id, quod non liceret membris particularibus nimirum Monachis, nempè quod possit renunciare ijs, quæ vertuntur in detrimentum totius Collegij, ac Monasterij, vt esset profectò, si verus Abbas non præsideret, Canonicus gubernator non regeret, verus Oeconomus non administraret, ceu notant Canonistæ *in d. cap. si diligenti*; & prosequuntur Alexander de Neuo *cons. 56. num. 1.* cum alijs cumulatis à Graf. *de effect. Cleric. cap. 1. num. 43.* Bellett. *part. 1. disquis. Cleric. tit. de fauor. Cleric. person. §. 2. num. 28.*

14 His tamen minimè obstantibus, Abbas non est restituendus suis iuribus Abbatialibus, sed seruanda sunt decreta à Nuncio Apostolico emanata pro regimine Monasterij tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, donec deponatur, vt alias deposuit Sacra Congregatio Abbatem Oliuetanum 3. Decembris 1649.

15 Noncius enim Apostolicus, tanquam gerens vices summi Pontificis, habet potestatem ordinariam in omnes subditos suæ Prouinciæ, etiam exemptos, *cap. Cùm venerabilis de consuet. cap. 1. de offic. leg.* & docet Specul. *in tit. de legat. §. nunc ostendendum*; atque adeò potest eos iudicare, corrigere, punire, excommunicare, carceribus mancipare, deponere, degradare, suspendere, ac interdicere, vt fusè Gambar. *de auctor. legat. cap. 21.* Estque missus, vt euellat, dissipet, ædificet, plantet, vt per Villadieg. *de legat. part. 1. quæst. 16. num. 12.* Gutier. *quæst. canon. lib. 1. cap. 11. n. 4. & seqq.* Seraph. *decis. 485. n. 7.* & procedere potest, etiam iuris ordine non seruato, Adden. ad Specul. *eod. tit. §. 4. n. 6.*

16 Maximè autem poterit Nuncius suspendere Abbatem ab administratione temporalium, & spiritualium, si procedat ex auctoritate Sacræ Congregationis hisce verbis expressa: *Capiat diligentem informationem, & decernat, quod iudicauerit opportunum*: Hæc autem verba non important, quod Nuncius debeat referre Sacræ Congregationi, sed quod iura de nouo induceret, ac formaret iuxta eorumdem verborum significationem, vt per Barbos. *dict. 79. n. 1. & 2.*

17 Quare non solum potest Abbatem deponere, sed moltò magis iurisdictionem ei coarctare, quod sanè potest à superioribus ad suum arbitrium fieri, ac præcipere Abbatibus, alijsque Prælatis, ne in hoc, vel illud se ingerant, vt docet Suarez *de relig. lib 2. cap. 3. n. 22. & seqq.* Idque etiamsi fieret iniustè, ac inordinatè, vt per eumdem Suar. *ibid. n. 25. ac seq.*

18 Quod si Regularis recurrat ad Summum Pontificem, donec non reuocetur præceptum, debet illud seruari, Suarez *loc. cit. lib. 3. cap. 11. n. 9.* & donec non constiterit de notoria iniustitia, non debet aliquid innouari, Couar. *practic. quæst. cap. 33. n. 6. & 8.* Suarez *loc. cit.* Constitutio Clementis Octaui, quam refert Tambur. *de iure Abbat. tom. 1. quæst. 13. n. 13.* in qua enumerantur causæ, propter quas possit Abbas suspendi ab officio, ac deponi, & decernitur his verbis: *Si vero circa huiusmodi depositionis sententiam in modum tantum, vel ordine sit erratum, causa verò legitima sit, depositus non est restituendus.*

19 Inter autem iustas causas suspendendi Abbatem ab officio, de quibus Tambur. *loc. allegat.* præcipua est scandalum, vt si Monachi vellent obsistere Abbati, ij enim Abbati malè administranti obsistere possunt, vt per Abb. *in cap. per inquisitionem de elect.* Tambur. *ibid. tom. 3. quæst. 8. n. 2.* Ad euitandum autem scandalum tenetur Religiosus obedire superiori, etiam cum suo damno, ac iuri suo cedere Peyrin. *de subdit. quæst. 1. cap. 7.*

20 Ideòque potest Abbas, confirmando decretum Nuncij iuri suo cedere. Quisque enim iuri suo cedere potest, *l. si quis in conscribendo, C. de Episc. & Cleric.* Nec distinctio Panormitani superius adducta, quod non possit renunciari iuri mixto, locum habet in hoc caso. Exemplum enim exhibet illius distinctionis Rota in Clerico, qui non potest se subijcere Iudicibus laicis, renunciando iuri Clericali, quod competit Ordini, *vt in Vlyssiponensi Monasterij* 1625. coram Remboldo apud Tamburin. *de iur. Abb. disp. 81. num. 8.* Abbas verò renunciat iuri suo personali, & potest etiam renunciare Abbatiam, Paris. *de resignat. lib. 3. quæst. 1. num. 68.* Quinimò nuncius in actu visitationis potest sine forma iudicij deponere Abbatem ab administratione, & officio, vt in Bullario Casinensi *Constitut. 49. num. 2. & Constitut. 53. num. 6. & 15.*

21 Neque Abbati ad effectum manutentionis iuuat allegare metum, quia debet prius à renunciante concludentissimè probari, Paris. *loc. citat. lib. 13. quæst. 4. num. 3. & seqq.* vbi alij plures, debetque probari per actus proximos, alias non est attendendus, Paris. *ibid. quæst. 1. n. 107. & seq.* Et quando quis metum patitur propria culpa, non dicitur metus iniustus, *l. 3. §. Sed vim, ff. quod met. caus.* Alexand. *cons. 99. sub init. lib. 3.* Mascard. *de probat. conclus. 1051. num. 31.* & Paris. *d. quæst. 1. num. 125.*

22 Religio verò Monachorum Sancti Benedicti est exempta expresè à iurisdictione Nunciorum, vt in specie firmauit Rota coram Coccino *decis. 83. n. 1.* & constat ex Constitutione Eogenij Quarti, confirmata à Iulio Secundo, ac regesta per Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 1. fol. 450.* ac per Rodriq. *in collect. priuil. Regul. Constit. 7. Eugenij Quarti.*

23 Vnde non obstaret, si Nuncius assereret se habere facultatem specialem visitandi, vel corrigendi Monasterium expresè exemptum à sua iurisdictione. In hoc enim casu non tenetur Abbas ei credere, nisi prius Nuncius transmittat exemplar huius specialis facultatis. Nam nec Legato quidem à latere creditur, nisi in ijs solam, quæ ei competunt de iure communi ex generali officio legationis, non autem in ijs, quæ specialiter concessa prætendit, vt dixit Rota coram Seraph. *decis. 142. n. 1.* & in terminis quod citatio sit nulla, si Cardinalis Legatus non mandauerit inseri Breue facultatum speciatim sibi concessarum, statuit Rota in Conimbrien. Decanatus 19. Nouembris 1593. coram Millino apud Farinac. *post primum vol. consil. decis. 95. n. 2.*

CONSVLTATIO XI.

An tempus, quod requiritur in assequendis officijs, muneribus, ac dignitatibus Ecclesiasticis, tam regularibus, quàm sæcularibus debeat esse completum? Vbi ad id exempla. Quid de manutentione in officijs, ac dignitatibus eorum, qui tempus à Constitutionibus requisitum minimè seruarunt?

1 SVnt qui affirment. Nam vbi tempus ab aliqua Constitutione in mensura certa reperitur determinatum, iam sequitur, vt si minima quæque pars temporis defecerit, vnaque dumtaxat dies, nihil actum esse dicatur. Textus ad rem hanc *in l. fin. §. Quoties, ff. de public. & vectig.* vbi priuilegia mancipij veterani consequi quis non potest, nisi in vrbe per annum continuum seruiat, ibique Bart. *n. 3.* exemplificat de Fratribus minoribus, firmans tempus debere esse integrum, & vndequaque perfectum, Egregiè Suarez de *relig. tom. 3. lib. 5. cap. 15. n. 1.* dicens, quod vbi lex, vel Constitutio taxat tempus, tunc præcisè, & quasi in indiuisibili constituit talem mensuram. Ex qua ratione concludit annum nouitiatus debere esse integrum, ac perfectum, vt computetur de momento ad momentum ita, vt vnius diei detractio professionem irritet, traditque Sanch. *lib. 2. de matr. disput. 24. n. 22.* ex eadem ratione, quia tempus ordinatum à lege, vel statuto debet esse completum ad vltimum vsque momentum, *& in decalog. tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 32.* ait, quod tempus petitum ad aliquem actum censetur peti tanquam forma ita, vt nec minimum quid integritati temporis detrahi possit citra nullitatem actus, Adstipulantur Diana *part. 5. tract. 5. de paruit. mater. regul. 19.* vbi quod hic est casus, in quo paruitas materiæ, scilicèt temporis à lege præfixi irritat actum Lessius *lib. 2. de iust. & iur. cap. 41. dub. 7. n. 59.* Castropal. *tom. 3. tr. 6. disp. 1. punct. 12. n. 8. cum seqq.* Tambur. *de iur. Abb. disp. 6. qu. 11. a num. 15.* Et ex hac eadem ratione plenissimè firmauit Rota in Burgensi nullitatis professionis coram Arguelles 16. Aprilis 1649. *§. Enim vero, & §. Qui omnes rationem reddunt*, quod vbi fit mentio de tempore à lege, vel Statuto, cum *§. seq.*

2 Vbi igitur ex. gr. taxatur tempus *saltem* biennii ijs Regularibus, qui paternitatem Prouincialem desiderant, vt nimirum in illis permanere debeant *saltem* per biennium constare debet de hac permanentia. Et ponderanda est vltra præcisam determinationem dictio *saltem*, per quam maius quidem tempus biennij constitutio, siue lex laudat, sed minori tempore nullatenus contentatur, vt per Cæsar. de Graff. *decis. 6. in fin. de prebend.* Gregor. *decis. 434. num. 7.* vt ex hoc non taxationem tantùm temporis, sed irritatio-

nem actus Constitutio præseferat, si ad vltimum vsque momentum tempus non fuerit integrum propter vehementem
2 applicationem, quam circa temporis determinationem adhibuit, vt post alios latè comprobant Vela *differtat.vir.23.num.* 35. & Escobar, *in tract.de vtroq.for.art.2.n.8.*

3 Prout etiam non sine magna animi applicatione Constitutio apposuerit verbum *Permaneat*, vt scilicet tempus accessus, & recessus non sit in id tempus computandum, sed illud integrè in ipsamet actuali permanentia intra limites destinatæ Prouinciæ requirat. Non enim in loco manere dicitur, qui ad locum accedit, sed qui in eo consistit, vt ex Nonio Marcellino. Hinc mora, quam quis in alio loco traheret, non est computanda in adimplementum permanentiæ biennalis, iam semel ab ipso voluntariè interruptæ per egressum à Prouincia Data enim dissolutione voluntaris cum migratione à Prouincia, tempora amplius non coniunguntur, vt in specie tradit Bartol. *in d. l, fin.* §. *Quoties num.* 2. *&* 3. *ff. de public. & vect*, vbi ponit exemplum de fratribus Minoribus, & ait quod dicitur veteranus ille, qui ante annum voluntariè exuit è Monasterio, quamuis posteà iterum ingrediatur, & quod pariter veteranus non dicitur, qui detulit habitum per annum, sed eum non detulit, vt profiteretur. Per opportunè ad hanc rem Zuarez *de relig. dict. tom.* 3. *lib.5. cap.* 15. *num.1.* Sanchez *in decalog. loc. cit. num.*32. Lapus *allegat.*146. *num.*3. *& seq.* ac finè Rota *in d. Burgen. nullitatis professionis à*, §. *Cum ergo*, vbi firmat tempus semel moraliter interruptum ex voluntate illius, cui tempus præfixum est pro forma, non renouari, nec coniungi cum tempore subsequenti, ac pluribus, & fortioribus modis id ampliat.

4 Quinimò ne Pater quidem Generalis poterit Indulgere, vt Regularis moretur extra Prouinciam, simulque consequatur paternitatem, quæ habet pro conditione formalem permanentiam biennalem in Prouincia. Quia forma est à Summo Pontifice præscripta, & idcircò nequit illam Pater Generalis Pontifice inferior, immutare; alioquin esset in sua potestate aut ingressum ipsum in Prouinciam impedire, aut statim post ingressum ingredientem è Prouincia euocare. Quod absonum, & absurdum est, cum ne Generalis quidem possit Constitutiones formales suæ Religionis commutare, vt per Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 45. *num.* 8. vbi copiosè more suo, Sanchez *in decalog. lib.9. cap.4. num.*71. multòque minus Constitutiones Pontificias, habentes clausulam *sublata*, & decretum irritans, quemadmodum tradit Rota *decis.* 231. *n.3. ac 12. part.5. decis.599. n.3. & decis.* 374. *num.*27. *ac* 28. *part.8. recent.*

5 Ac ita, vt ne impotentia quidem excuset ab executione formæ substantialis, quia deficit tunc voluntas concedentis, qui præcogitauit formam actus, non impotentiam agentis, §. *Impossibile. Instit. de inutil. stipul. l. non solum*, *ff. de act. & obligat.* Sarment *l.1. Select. interpret. cap.4.* & post alios abundè Duran. *de condit. & mod. impossib, part.2. cap.2. num.*26. cum sequentibus, deque impedimento tenetur expressè protestari, alias sine protestatione impedimentum, etiam iustum, non suffragatur, vt exactu ob illud omisso, impeditus priuilegia consequatur, Alex. *in l. qui in aliena*, §. *Census num.6, ff. de acquir. hered.* excusatio enim ex impedimento, si non præcesserit protestatio, non iuuat, Ias. *in l. de pupillis*, §. *Si quis ipsi Prætori num,* 2. *ff. de nou. oper. nun*, Crauett. *conf.*152. *n.*23.

6 Et sanè, quid sit, an absentia excuset a pœna inflicta absenti, certum equidem est, quod non afficit, vt absens consequatur emolumenta, & dignitates, quæ præsentibus impertiuntur, licèt absentia esset necessaria, & ob causam Reipublicæ per text. *in l.1*, ibi, *Stipendia*, *& donatiua temporis, quo apud hostes fuisse te dicis, restitui tibi post liminio regresse, non iure desideras*, *Cod. de re milit. lib.* 12. Et quod absentia, siue aliud impedimentum necessarium non suffragetur ad consequendum præmium, quod datur præsentibus, docet Bald. *in l. Si vno*, §. *Item cum quidam* propè finem, Abbas, ac cæteri Canonistæ *in cap.1. de Cleric. ægrot.* Idèque confirmat Couarr. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Quia forma Constitutionis est omnino seruanda, illiusque conditiones adimplendæ, Rota *in recent. decis.* 673. *num.* 5. *part.* 3. *& decis.* 73. *num.* 16. *part.7.* concurrente præcipuè decreto irritante, & clausula sublata, vt per Rotam *decis.* 16. *num.* 23. *part.6. recent.*

cumque permanentia per biennium sit quid facti, ipse Regularis debet plenè, & concludenter probare, Mascard. *de probat. conclus.* 1248. *num.9.* Rot. *dict. decis.*673. *num.2. part.* 3. *recent.* Idque adeò clarum, ac certum est, vt nulla egeat probatione, Burat. *decis.* 120. *num.* 8. Itaut non sufficiant vrgentissimæ præsumptiones, Buratt. *decis.*773. *num.* 7. Si quę probatio non fuerit pernecesse concludens, non est attendenda, Pegna *decis.* 29. *num.* 12. *& decis.* 234. *num.* 13. *& sequent.* etiamsi testes deponant de publica voce, & fama; nam vel talis fama non remanet probata ex eisdem testibus, si nullum habeant contestem de visu, & non deponant se audiuisse à maiori parte Populi, neque reddant rationem sui dicti per sensum corporis, ex cumulatis à Mascardo *conclus.* 749. *num.* 2. *&* 15. Vel non sufficit probatio per famam in huiusmodi rebus, quæ requirunt probationem concludentem, Pegna *decis.* 522. *num.* 8. *& decis.* 634. *num.*4.

At nihilominus hic Prouincialis, qui hactenus potitus est præcedentia, definitorio, alijsque honoribus, ac priuilegiis, quibus cæteri Prouinciales, durante Prouincialatu, eoque etiam exacto, potiri solent, ac debent, manutenendus videtur in sua possessione, si constiterit de possessione, siue quasi, quæ quidem sola satis est ad manutentionem obtinendam, Cancer. *var. resolut. cap.* 14. *num.3. part,* 3. Seraph. *decis.* 342. *num.* 1. Rota *decis,* 155. *num.* 1. *part.4.* cùm in summarissimo attendatur solummodò nudum factum ipsius possessionis, siue detentionis, Rota *decis.* 573. *num.* 5. *part.2. recent.* Quod generaliter procedit ad effectum, vt manutentio detur in quasi possessione iurium, ac rerum incorporalium, Aret. *in* §. *retinenda num.* 2. *Instit. de interd.* Tiber. *in prax. A. C. lib.* 2. *cap.7. num.* 2 *ac* 3. Seraphin. *decis.* 277. *num.1, &* 2. *& decis,* 299. *num.* 9. Cenc. *de cens. decis.* 232. *num.* 1. & specialiter in quasi possessione præeminentiæ, ac præcedentiæ, Menoch. *conf.* 52. *num.* 49. Rota *decis.* 595. *part.* 4. *diuers.* Coccin. *decis.*46. *ac decis.* 452. *num.*1. & in quasi possessione assistendi, ac interessendi Capitulo Rota *decis.* 397. *part.* 2. *recent.* Coccin. *decis.* 490. *num.*1. necnon, & in quasi possessione ferendi suffragium, Rota *decis.*465. *num.*1. *&* 2. *part.1. recent. & dict. decis.*397. 7

Quasi autem possessio concludenter ex eo comprobari poterit, si ipse palam, vidente ac patiente Capitulo generali, interfuerit Definitorio generali, ibique suffragia tulerit, præcedendo etiam alijs Prouincialibus recentioribus, quod liquere debet ex depositione duorum Testium, siue ex actis Definitorij, & Capituli generalis, quæ faciunt notorium, *l. Diuus*, *ff. de offic. Præsid. l. Qui sententiam*, *C. de pæn. cap. cum olim*, ibique Abb. *num.* 3. *de verb. significat.* & Grammat. *decis,* 36. *numer.* 38. 8

Vnde fit, quod sicuti admissus fuit ad huiusmodi actus, qui citra nomen, ius, ac priuilegium iusti, ac legitimi Prouincialatus ab eo exerceri non potuissent, ita denegari illi nequeat manutentio in quasi possessione aliorum actuum ex eodem priuilegio, ac iure competentium. Quandoquidem quasi possessio vniuersalis acquiritur per vnicum actum, etiam particularem, quando, vt in hoc casu causa vtentis est vniuersalis, Giouagnon. *conf.9. num.44. lib.* 1. Rot. *decis.*139. *num.*12. *part.* 2. *diuers.* Rot. post Vriuian. *de iurepatr. decis.*88. *num.* 8. cùm in huiusmodi possessoriis magis attendatur causa actus, quam ipse actus, & ipsius actus exercitium, Gratian. *discept.*425. *num.*43. Lotter. *de re benefic. tom.1. lib.1, quæst.*38. *num.*127. ac Rota *decis.*583. *num.*1. *part.1. recent.* 9

Ideòque priuilegium continens plura capita, conseruatur in omnibus, si fuerit ad exercitium deductum quoad quædam, Add. ad Ludouis. *decis.* 557. *num.* 9. Post. *de manuten. obseruat.*73. *num.* 150. & actus præcedentiæ, ac præeminentiæ vnius speciei suffragantur manutentioni, etiam in aliis, dum omnes habent causam vniuersalem vniformem, Buratt. *decis.*903. *num.*1. Quæ congruentius procedunt in casu, in quo probatur exercitium actuum magis principalium, ac vniuersalium Prouincialatus cohærentium, cuiusmodi sunt assistentia, visitatio, & præcedentia in Capitulo generali. Actus enim vniuersales magis influunt ad acquisitionem quasi possessionis vniuersalis quoad alios actus particulares subuniuersa- 10

lita-

litate eiusdem causæ comprehensos, Tusch. *vers. possessio conclus. 422. num. 3.* Post. *loc. cit. n. 130. & seq.*

11 Præcipuè verò si Pater Generalis per expressas literas eidem Patri Prouinciali conscriptas non solum fateatur eum esse in quasi possessione paternitatis Prouinciæ, sed etiam alias manutentionem eidem concessit. Concludenter enim possessio ad effectum manutentionis dicitur probata ex mandato de manutenendo aliàs eidem possessori concesso quod non datur, nisi possessionem habenti, Mantic. *decis. 252. num. 2.* Caualer. *decis. 217. num. 2. & decis. 242. num. 1. & decis. 501. num. item 1. ac decis. 505. num. pariter 1.* Præsertim si sequuta fuerit illius exequutio, vt per Post. *obseru. 29. num. 11. & seq.* prout probata quoque dicitur ex confessione emanata in literis missiuis, Caualer. *decis. 432. num. 1.* Quæ pluris est facienda, cùm ea sit ipsius Patris Generalis, qui non modò præsumitur apprimè informatus de meritis, ac iuribus subditorum, sed sic etiam confitendo, ac declarando aduersarijs præiudicium intulit, perinde ac si hoc ipsimet confessi fuissent, cum factum Iudicis reputetur factum partis, Caualer. *decis. 219. num. 2. & seqq.*

12 Neque peritæ manutentioni refragari potest, quod Pater Prouincialis non resederit in sua Prouincia per biennium, vt frui possit honoribus, ac prærogatiuis, ab ipso Prouincialatu fluentibus. Ideòque, stante Apostolica Constitutionum confirmatione, quæ id statuunt cum clausula *sublata*, & decreto *irritante*, agi non possit de manutentione, quasi decretum irritans irritet, inficiat, & vitiet possessionem, dominium, ac titulum habentis illud contra se ita; vt nec manutentio detur, Post. *obseruat. 46. num. 5.* neque locus sit alicui remedio possessorio, *ibidem num. 7.* Cùm sit penetrabilius omni gladio ancipiti, *num. 8.* & iunctum cum clausula *sublata* claudat os Parti, tollatque facultatem aliter iudicandi, & possessionem sic ex eo infectam manutenendi, Rota *decis. 17. num. 57.* post eiusdem *tract. de manutent.*

13 Nam respondetur, prædicta, & huiusmodi alia procedere, quando certum est, quod subintret dispositio, siue priuilegium, in quo dictæ clausulæ sunt appositæ; aliàs dum de eo dubitatur, & donec dictæ clausulæ comprobentur, possessorem in sua possessione esse manutenendum, asserunt omnes apud eumdem Post. *obseruat. 46. num. 15. & decis. 139. num. 12. & decis. 182. num. 5. & decis. 194. num. 8. & decis. 215. num. 19. ac 25. & decis. 286. num. 4.*

14 Quare constare debet, quod subintret dispositio eiusmodi. Constitutionis, & proindè à Parte aduersatrice probari debet negatiua assertæ residentiæ in Prouincia, prout opus omninò est fundanti se in illa, siue agendo, siue excipiendo, Brun. à Sole *in loc. commun. v. negatiua*, Adden. ad Buratt. *decis. 10. num. 30.* Ideòque, ea non probata, interim Pater Prouincialis præsumitur resedisse, ac cætera omnia adimpleuisse, quæ necessariò præcedere debuerant ad acquirendam istam possessionem, quia pro possessore magna viget præsumptio, Menoch. *cons. 1171. num. 20.* Post. *obseru. 1. num. 21.* habetque fundatam intentionem in sola possessione, Argel. *de acquir. possess. quæst. 8. art. 34. n. 833.* & dicitur constare de bono illius iure statim ac constat de possessione, vel quasi, Rota *post tract. de manuten. decis. 200. num. 1. ac 6. & decis. 281. num. 1.* adeò ut transferatur onus probandi in actorem, quo non probante, reus, ac possessor regulariter est manutenendus, vt latè per Post. *d. obseruat. 1. num. 12. & seq.*

15 Et quatenus probaretur non residentia per biennium, non inde tamen probata remaneret inobseruatio Constitutionum; nam istæ, prout cætera omnia statuta, passiuam recipiunt interpretationem à iure communi, Paris. *cons. 167. in fin. lib. 4.* Bartol. *in l. omnes Populi num. 53. ac 60. de iust. & iur.* Altograd. *cons. 31. num. 42. & cons. 58. num. 36.* Ideòque pati etiam debent omnes interpretationes, limitationes, & conditiones à iure communi datas in materia, de qua disponunt, Butr. *cons. 9. n. 4.* & Castr. *cons. 466. n. 2.*

16 Atqui de iure communi Prælatus impune abesse potest à residentia per tres menses singulis annis ex æqua causa, soli conscientiæ non residentium relicta, vt expressè disponit Sacrum Concilium Tridentinum *cap. 1. sess. 23. de reformat.* Ergo non sufficit, quod probaretur non residentia per biennium integrum, quia residendo per duodeuiginti menses ex dictis, Constitutioni fit satis.

17 De iure item communi residentia ex causa rationabili est dispensabilis; licèt enim eam esse de iure diuino magis communiter traditum sit, vt per Caietan. *2. 2. q. 81. art. 5.* Sot. *de iust. & iur. lib. 9. qu. 2. art. 1. & 2.* & Couar. *var. resol. cap. 3. n. 9.* hoc tamen accipiendum est de iure diuino latè sumpto, & per hominem, vt diximus, dispensabili ex iusta causa, vt doctè probat Corduba *lib. 1. quæst. theolog. quæst. 19.*

18 Non igitur probata non residentia, statim certum esset habere locum decretum irritans. Nam, & si aliàs clara, & notoria exceptio non iuris possessoris manutentionem impediat, Giouagn. *cons. 8. n. 114. lib. 2.* Seraphin. *decis. 810. n. 14.* Ludouis. *decis. 425. n. 3. & 4.* talis tamen non est exceptio non residentiæ ob possibilem contrariam probationem dispensationis, cum dici non possit constare de non iure possessoris, quandiù doceri potest de iure, Seraph. *decis. 555. n. 8.* Rota post *tract. de manut. decis. 74. n. 17. & decis. 99. n. 10. p. 1. diuers.* adeò, vt non sufficiat, quod constet de non iure ex aliquo capite tantùm per confessionem ipsius possessoris; aut rem iudicatam quia non idcircò redditur notorium illius non ius, donec de aliquo alio titulo docere possit, Rota *decis. 516. num. 5. part. 1. recent.*

19 Si ergo probaretur quod Pater Prouincialis à Prouincia sua euocatus fuerit à Patre Generali, eique obtemperauerit, nihil sanè illi imputari posset ob dispensationem ei concessam, & quam concedere censetur Prælatus eo ipso, quod præcipit contra regulam ex iusta causa, quo in casu obedientes subditi se in omnibus præbere debent, vt in specie tradit Miranda *in man. Prælat. reg. 31. art. 8. conclus. 2. tom. 2.*

20 Dispensationis autem, ac præcepti iusta causa est, si concurrat aliqua causa non residendi, quam Sacrum Concilium Tridentinum *d. sess. 23.* approbationi Metropolitani remittit, nempè Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas. Auctoritas autem, & potestas Patris Generalis in suos subditos æqualis est potestati, qua pollent Primates, Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in suis Diœcesibus, cum de iure communi sit verus, legitimus, ac supremus Prælatus suæ Religionis ita, vt possit cum subditis dispensare in omnibus illis casibus, in quibus expressè non est prohibitus, vt per Mirand. *loc. cit. reg. 7. art. 1.* vbi etiam adstruit, quod, exceptis casibus, Summo Pontifici reseruatis, potest Generalis in suos subditos ea omnia, quæ potest Summus Pontifex in Ecclesia vniuersali, allegatque Nauarr. *in cap. nullum d. q. 2. n. 4.* & generatim quod Prælati regulares dispensare possint ex causis, à Tridentino Concilio adductis, firmat *quæst. 30. art. 5.*

21 Quinimo, cessantibus iustæ absentiæ causis, sufficit licentia Generalis, vt Prouinciales pro suis priuatis negotijs, veluti suos domesticos inuisendi causa, impunè abesse possint à suis Prouincijs vltra tres menses, vt per Mirand. *quæst. 9. art. 5.* vbi æqualem facit licentiam Papæ, & Generalis.

22 Quod si etiam probetur, Patrem Prouincialem ob bellum, aut aliam temporum calamitatem ingredi non potuerit suam Prouinciam, hæc sola impossibilitas residendi excusat non residentem. Nam absentia ex causa belli iustum præbet impedimentum non accedendi ad locum, in quo quis adesse tenetur, Menoch. *cons. 53. num. 4. & 5.* Farinac. *quæst. 11. n. 52.* & protrita est regula, quod necessitas legem non habet *cap. 1. de excess. Prælat. in 6.* ac Cæphal. *cons. 451. num. 300.* Bellum autem inducit necessitatem causantem, vt illicita licita fiant, Tusch. *v. Bellum conclus. 38. num. 3.* & est casus non residentiæ expressus à Sacro Concilio Tridentino *cit. cap. 1. sess. 23. de reform.* nempè vrgens necessitas.

23 Omnisque cessaret difficultas, si obseruatio Constitutionum Ordinis committatur arbitrio Patris Generalis, vt si Constitutiones ab omnibus fratribus, ac personis, quantum fieri possit, & expedire Pater Generalis iudicauerit obseruari auctoritate Apostolica curet, &c. Verbum enim *iudicauerit* importat arbitrium boni viri, Menoch. *de arbitr. quæst. 8. num. 58.* moderatum à iure, Signorol. *cons. 210. num. 9.* Paris. *cons. 95. num. 22. lib. 1.* & illa clausula, auctoritate Apostolica curet, alterat iurisdictionem ordinariam, eamque facit delegatam, Bartol. & Alex. *in l. merè maior, ff. de iurisdict. omn. iudic.* Mart. *de claus. part. 1 claus. 186. num. 8.* Imò importat liberam potestatem, Bart. *in l. Creditor, §. Lucius, ff. de mand.* Abb. *in cap. intelleximus de iudic. & in cap. exposuit de dilat.* Marta *ibidem num. 7.* Ac proinde Patrem Generalem auctoritate Apostolica, quoties ita iudicauerit expedire, dispensare potest cum subditis in obseruatione Constitutionum.

24 Eoque præsertim, si decretum, quo exclusus fuit Pater

Prouincialis, fuerit latum præcipitanter eadem die factæ ex aduersa petitionis ; hoc enim casu esset nullum, Rota apud Post. *decis.119.num.9.* Præsumitur enim emanasse absque causæ cognitione, Mantic. *decis.165. num.2.* Regularium enim superiores in iudicandis subditorum causis non eximuntur à iure communi, neque ab ijs, quæ sunt de substantia, & essentia iuris, ex quo legitimas audire debent defensiones, cum sine ipsis iudicium esset iniquum ; vbi audiretur impugnatio, & non defensio, vt post alios benè multos aduertit Ghisl. *de Iudic. regul. cap. 13. num.13.* Vt idcirco aduersus decretum, & factum Iudicis nulliter, ac iniustè procedentis, manutentionem Rota passim impartiatur, Caualer. *decis.48.num.3. & decis.171.num.8. & decis.432.num.2.* Quia sententia nulla, vel iniusta non priuat possessorem anteriori sua possessione, Post. *de manuten. decis.13.num.7. & decis.45. num.1. & decis.192.num.2. & decis. 233.num.3.* neque impedit manutentionem possidenti, idem *decis.208.num.2.*

25 Vt proindè controuersiæ huiusmodi sæpè resoluantur in iniustas turbationes. Nam turbari dicitur possessor ex iniustitia, & mandato nullo, Rocat. *de interd. vti possid.cap. 11.num.5.* Vel quoquomodo controuersia ei fiat ne iure suo liberè vti queat, Post. *de manuten. obser.41.n.9.* Ideòque concedi debet possessori mandatum de manutenendo, quod fuit adinuentum, ne molestiæ inferantur, & illatæ remoueantur, Monach. *decis.Bonon.36.n.9.* Valasc. *decis.70.lib.1.* Vnde ab illis, vtpotè fastum, & inuidiam redolentibus vltrò abstinere debent ij, qui memores sunt eius, quod scribit D. Hieronymus *in epistol.ad rusticum*, nempè quod *vilis tunica contemptum sæculi probat, ita dumtaxat si animus non tumeat, nec habitus sermoque dissentiant.* Boni enim Religiosi verus honor est humilitas, & licèt *omnes delectet celsitudo gradus, tamen est humilitas*, Et vt inquit disertissimus Augustinus *de verb. Dom. A gradu incipe, & ascendisti.*

26 Alij verò asserunt, sufficere, quod annus sit inceptus ex communi regula Glossæ *in cap.Cum in cunctis, vers. Exegerit de elect.* & in hac specie Hieron. Roderic. *tit. de Abbatis resol. 2. num.5.* & autor compendij ad Ministrum generalem Reformatorum Sancti Francisci *tit.de ministris prouincialibus n. 8.* vbi attestatur, hanc regulam esse communem in toto Ordine Seraphico, estque conforme iuri communi, vt in *Clement. Generalem in fin. de ætat.& qualit.* cui adhæret Sacrum Concilium Tridentinum *sess.23.cap.12.de reformat.* vt notat Viuian. *in pr. Iurispatr.lib.1.cap.1.n.188.* Grat. *discept.397.n.17.*

27 Nec obstat textus *in l.ad Rempublicam, ff. de honor.& oner.* qui in fine videtur velle, tempus appositum debere esse completum. Nam primo respondeo, Textum illum in principio disponere, quod annus sit incœptus, etiam quoad honores Reipublicæ ; in fine postea requirit illum completum, si sit commissa administratio. Vbi igitur defertur honor, non autem iurisdictio, siue administratio, quæ nulla est apud Custodes, siue definitores apud dictos Reformatos, vt firmat Portel. *vers. Prælatus*, inquirens quod in Ordine Minorum nomine Prælatorum intelligitur primò Generalis, postea Commissarius generalis, deinde Prouincialis, demum custodes, & Guardiani, & aduertit nomine custodis ibi intelligi, qui sub se habet Conuentus, & Guardianos subditos, non autem de Custode vocali, & notat Roderic. *tom.1. quæst. regul.70.n.2.* & Vrbanus Octauus in Bulla, quæ incipit, *Alias per Congregationem*, tribuit præcedentiam Custodi regiminis, quam non habet Custos Vocalis.

28 Deinde respondeo textum *in d. l. ad Rempublicam* habere locum in dignitatibus sæcularibus, non autem Ecclesiasticis, Videatur Gloss. *in d. cap. Cum in cunctis cit. vers. Exegerit de elect.* vbi respondet ad *d.text. in l. ad Rempublicam*, distinguens Inter dignitates Ecclesiasticas, & sæculares, & restringitur respectu Ecclesiasticarum, vt dumtaxat annorum completio requiratur in Episcopatibus, in quibus id habetur speciale, secus verò procedat in alijs quibuscumque dignitatibus Ecclesiasticis sine aliqua distinctione, vtrum habeant, an ne administrationem.

29 Minus obstaret Constitutio, si in illa exprimatur, quod *debeant habere quadraginta, vel quinquaginta annos*, Abbas enim *in d.cap.cum in cunctis num.6.* interpretatur hoc verbum *habeat* pro eo, quod requirat ætatem completam, & allegat Glossam *in cit.Clem.generalem*, & Bartol. *in l. si cui legatur, ff.de legat.1.* videtur verbum *habeat* interpretari pro anno completo.

30 Nam quoad Abbatem respondeo primò, illum niti auctoritate Glossæ *in d. Clem.generalem*, in qua, ne verbum quidem, quod consonet verbo haberi, legitur, sed generaliter dicitur, quod annus incœptus habetur pro completo, cui cum se subscribat Abbas, non dissentit ab hac conclusione. Quod verò ad Bartolum, ipse loquitur in dispositione hominis, & in legato, in quo fit stricta interpretatio. Quia Testator minus præsumitur voluisse grauare hæredem in dando legato, & minus grauat, si tardius soluit, non autem in dispositione iuris, de quo, vt vidimus, sufficit attigisse tempus, vel annum præscriptum.

31 Respondeo secundò, conclusionem posse procedere, vbi ex alio non educeretur voluntas Constituentis, vt si dixerit in alijs capitibus Constitutionum, quod nouitii Clerici non recipiantur, nisi transegerint decimum quintum annum ; quod nouitii laici non admittantur nisi compleuerint vigesimum annum ; quod ordinandi non suscipiant sacros Ordines, nisi exegerint sex annos in Religione ; quod non detur titulus Concionatoris, nisi operam dederit Theologiæ completo triennio ; Quod non eligatur in Guardianum, in Priorem, nisi qui spatium triginta annorum excesserit ; Quod non eligatur in Confessarium qui trigesimum annum non exegerit. Vnde statuentes, quando voluerunt ætatem perfectam, se explicarunt, quod sufficit pro interpretatione Constitutionis iuxta Rot. *decis.428.n.23.& decis.484.n.17.part.5.recent.*

32 Præsertim si vltima statuta correxerint prima. Quando enim constat de mente statuentis, quod per nouam legem voluerit corrigere primam, standum est in secunda, Imol. *in l. verò, §.de viro, ff.solut.matrim.* Alex. *cons.107.n.6.vol.1.* Iason post Glossam communiter approbatam, & aliós Doctores *in l.sciendum, ff. qui satisd.cog.*

33 Hinc sunt, qui asserant, quod valeat matrimonium, vt matrimonium, si ad complendam ætatem desint duo, tres, aut quatuor dies, vt Ostiens. *in cap. puberes n.5.de desponsat. impub.* Vetacrux *in sp.coniug.p.1.art.16.* Ledesm. *p.2.qu.60.art. 1.* quos sequitur Guttier. *de matr.cap.2.n.20.* & Ledesma vult, habere id locum, etiamsi desint decem dies, fundaturque in eo, quod hæc ætas moraliter computari debeat, & quia quod parum distat, nihil distare videtur.

34 Et qui Vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo sacro Ordine suscipiendo, potest manè præcedenti illum suscipere, Ledesm. *in summ. par.1. tr. de Sacram. Ordin.cap.7.* quam opinionem non minus probabilem, quam oppositam existimat Diana *part.2.tr.16.resol.27.* quia cùm parum distet, non censetur distare, cùm modica non veniant in consideratione *l. quamuis de condit.& demonstrat. & cap. coram dilecto de offic. deleg.*

35 Et quod sufficiat annus quadragesimus inchoatus pro ætate Monialis eligendæ in Abbatissam, tenent Nouar. *in singul.iur. Canon.conclus.13.n.8.* Narbona *in annal.iur.an.40. quæst.2.n.5.* Portel. *in respons. moral. cas.13.num.1.* vbi pluribus id confirmat. Quæ opinio desumitur ex iis, qui docent, quod vt quis non dicatur minor tali anno, sufficit, si attigerit illum annum, vt Zerol. *vers.beneficia, §.1.* Henriq. *lib.14.sum.cap.8. §.10.in fin.* Sa *v.beneficium n.31.* & Azor. *p.2.lib.6.cap.5.quæst.3.*

36 Ego tamen ita statuo. Tempus assignatum à Constitutione, à iure, computari debet de momento ad momentum, nisi aliud sit determinatum textus est *in l.3.§.minor, ff.de maior.* & tradunt Gloss. & Doctores *ibid.* Io. Andr. *in cap. super eo de appell.* ibique alii, Ias. *in l.1. §. minor, ff. de maior.* Afflict. *decis.73.n.7.* Bald. *cons.447. num.1.* Angel. *cons. 404. in fine*, Corneus alios referens *cons.27.num.4.lib.3.* Mysing. *obser.15. cent.5.* Gomez *ad leg.70.Tauri n.25.* Lambertēg. *de iurepatr. lib.2.par.2.qu.1.art.14.* ac Rota *decis.333.n.4.par.4.diuers.* quæ est Romana societatis 27.Iunii 1597. coram Lancellotto, ac proinde anni debent esse completi.

37 Pro contrahendo autem matrimonio requiri ætatem habilem ad copulam, certum omnino est, vt constat ex *d. cap. puberes de desponsat. impub.* vbi Gloss. *fin.* Quia debet adesse ætas, quæ sit apta, vt matrimonium initum sortiri possit suum effectum. Hæc autem ætas importat pubertatem, & quoad mares importat annum quartum decimum, quoad fœminas annum duodecimum, vt statuitur *in cap.Continebatur 4. & in cap.attestationes, & in cap. ex literis eod.tit.* & tam in mare, quam in fœmina debet esse completa, vt desumitur *ex d. cap. ex literis*, ibi, *Donec compleat puer annum decimum quartum*, & *cap.fin.eodem*, ibi, *Quidam filiam suam circiter duodecim annos habentem*, de quo tamen matrimonio statuitur, quod si non erat ætatis nubilis, aut malitia non supplebat ætatem, non fuisse matrimonium, sed tantum sponsalia ;

& ta-

& tamen dum erat ætatis annorum circiter duodecim, oportebat, quod duodecimus annus esset inceptus.

38 Ideòque non valet matrimonium, si aliquis dies desit ad complendam ætatem præfinitam, Sic Abb. *in d. cap. fin.* ibique Cardin. *num.2.* Henric. Boich. *in d.cap.puberes num.5.* Alex. de Neuo *in d.cap. attestationes num.8. articul.5.* Brunell. *de sponsal. conclus.4. num.6.* Sanch. *lib.7. de matrimon. disput.104. num.3.* Pont. *eodem tit. lib.7. cap.65. num.1.* Vnde Sacra Congregatio in Reatina 14. Iunij 1621. declarauit nullum matrimonium cum puella, cui sex dies deerant pro complemento anni duodecim. Quod intelligitur, nisi malitia suppleat ætatem iuxta *d. cap. fin. de desponsat. impub.* vbi dum dicitur annorum duodecim circiter aut solum parum quid deficiebat complemento duodecim anni, aut parum quid excedebat. Dictio enim *Circiter* ad modicam quantitatem refertur, vt ponderat Gloss. *ibidem*, Vnde si non obstaret defectus duorum, aut trium dierum, constasset de ætate nubili, nec opus fuisset declarare matrimonium nullum sub conditione, si puella non erat ætatis nubilis, aut malitia non suppleuisset ætatem. Ex quo conficitur argumentum, quod non admittitur à iure matrimonium eius, qui circiter habet annos præfixos à iure. Quando autem deest etiam vnicus dies, adsunt tantum circiter anni præfixi. Atque adeò tunc matrimonium initum non admittitur.

39 Adduci etiam potest textus in *d.cap. ex litteris*, vbi Pontifex Vrbanus Tertius decernit, quod ad contrahendum matrimonium expectandum sit, donec puer compleat annum quartumdecimum. Quando autem deest aliquod tempus, non solum annus non est completus, sed neque habetur pro completo. Tum quia qui non compleuit annum, dicitur minor illo anno, *l. Denique, §. Minorem, ff. de minor.* Tum quia annus non completus non potest numerari pro anno *l. anniculus, ff. de verb. signif.*

40 Ex quibus deducitur quod licèt ij, qui loquuntur de sponsalibus, vt Couar. *in 4. decretal. part.1. cap.2. num.2.* Mandos. *de ætat. minor. cap.14. num.11.* Lopez *part.2. instruct. cap.37. de matrim.* Henriq. *lib.11. cap.13. num.2.* ac ij, qui loquuntur de matrimonio, vt Villalob. *tom.1. sum. tract.14. diffic. 22. num.1.* Barbos. *in collect. lib.4. tit.3. cap. 14. num.2. tom. 2.* dicant, sufficere, quod vltima dies anni designari sit incepta, tenendum tamen est, quod debeat esse completa, vt præ cæteris docet Pontius *d.cap.65. num.1.* Nam cum tempus computari debeat de momento ad momentum, nulla pars temporis debet deesse; alioquin annus non esset completus. Neque enim completum est, cui aliquid deest. Quia non est integrum, cui quid minimum desit, *l. nomen filiorum, §. fin. ff. de legat.3. & l. decem, ff. de fideic. libert.* & notant. Paris. *cons.116. num.14. vol.1.* Alex. *cons 201. n.7. vol.6.* Natt. *cons.164. num.9.* Menoch. *cons.918. num.3.* ac Rota *decis.300. num.10. part.1. recent.*

41 Quod verò ad Ordines, sufficere annum inchoatum, qui iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini requiritur pro illis suscipiendis, docent communiter Doctores, nominatim Nauar. in *Man. cap.25. num. 116.* Gutier. *lib. 1. quæst. Canonic. cap.26. num.8.* Henriq. *lib.10. sum. cap.19. §.2.* Garz. *de benef. part.7. cap.4. num.21.* Rodriq. *tom.3. quæst. regul.23. art.6.* Maiol. *de irregul. lib.1. cap.3. num.8.* Coninch. *de Sacram. disput.20. num.102.* Miranda *tom.1. manual. quæst.39. art.2.* Sayr. *lib.4. claus. reg. cap.14. num.4.* Ledesma *part.1. sum. tract. de Sacram. ordin. cap.7.* Auila *de censur. part.3. disp.5. dub.7. §. notandum undecimo*, Leon. *part.1. Thesaur. for. Eccles. cap.4. num.31.* Campanil. *in diuers. iur. rubr.7. cap.3.* Bonac. *disput.8. de Sacram. quæst. vnic. punct.5. num.14.* Acugna *in can. nemo num.1. d.78.* Barbosa *de potest. Episc. part.2. alleg.16. num.1. & lib.1. de iur. Eccles. cap.33. num.88. & cap. 37. num.3.* Spin. *in spec. testam. glos.3. tit. de Capel. num.37.* Lopez *part.2. instruct. cap.33.* Salzed. ad Diaz. *cap.26. §. ante legitimam ætatem*, Diana *part.2. tract.16. resol.27.* Vulp. *in pr. for. Eccles. cap.7. num.3, & cap.8. num.4.* Sanchez *lib.7. consil, moral. cap.1. dub.33. num.4.* Caspar. Hurtad. *de Sacram. Ord. diffic.21.* Marchin. *eod. tit. tr.1. part.5. cap.2.* Villalob. *part.1; summ. tract.11. diffic.11. n.2.* Reginald. *in pr. for. pænit. lib.30. tract.3. n.166.* Hieron. Rodriq. *in cap. quæst. regul. resol.106. n.9.* Et ita declarasse Sacram Congregationem, refert Gallemart. *ad Concil. Trid. sess.23. cap.12. de reformat.*

42 Constatque ex communi obseruatione, quæ optimè interpretatur legem *l. si de interpretatione, ff. de legib. & cap. cum dilectus de consuet.* Hæc autem obseruatio subsequuta fundatur, primò in iure antiquo. Nam ex illo sufficiebat, quod annus assignatus pro aliquo Ordine esset inceptus ex *Clem. generalem de ætat. & qualit. ordin* Vnde cum sit vitanda correctio iuris, quoad fieri potest, dicendum est, quod Concilium Tridentinum accipi debeat de anno incepto, assignato pro quolibet ordine. Deinde in dispositione Concilij nam *sess. 24. cap.12. de reformat.* decernit, eum posse esse Curatum, qui attingit annum vigesimum quintum. Ergo etiam potest fieri Sacerdos. Quia Curatus debet esse Sacerdos.

Fundatur quoque in iure communi. Nam qui est ingressus aliquem determinatum annum, dicitur peruenisse ad illum, *l. qui filium, §. Fabius, ff. ad Senat. Consult.* & obseruat Corn. *cons.213. n.7. vol.1.* Guttier. *l.1. quæst. Canonic. cap.26. n. 10.* Sanchez *loc. cit.* Qui autem peruenit ad aliquem annum, non est ante illum annum, & sic comprobatur dispositio Tridentini, quod ingressus annum vigesimum secundum non suscipiat subdiaconatum ante annum vigesimum secundum. 43

Opinio verò Ledesmæ, ac Dianæ caret omni probabilitate, 44
ideòque oppositum tradunt Villalob. *part.1. summ. tr.2. dub. item 2.* Pont. *d. lib.7. de matr. cap.65. n.1.* Sanch. *d. lib.7. consil. cap.1. dub.23. n.6.* Narbon. *in annal. iur. anno 22. q.1. n.10.* Quæ sententia certa omninò videtur. Nam annus, exempli gratia, vigesimus secundus debet diuidi ab anno vigesimo primo, cum sint anni distincti, & facientes numerum, ac proinde debet assignari aliquis terminus, in quo diuidantur, ita, vt totum tempus, quod est ante hunc terminum, sit de anno vigesimo primo, & quod subsequitur sit de anno vigesimo secundo. Ex hoc autem fit, quod qui est in tempore antecedente dictum terminum, sit ante annum vigesimum secundum. Quia nondum peruenit ad terminum anni vigesimi primi, neque ingressus est annum vigesimum secundum. Atque adeò qui solum Vespere peruenit ad terminum anni vigesimi primi, & ingreditur annum vigesimum secundum, & manè antecedente ordinatur, suscipit Ordinem contra dispositionem Sacri Concilij Tridentini. Quia suscipit ante annum præscriptum pro illo Ordine ita, vt nullo pacto comprobari possit, quod non susceperit ante annum, quem Vespere ingreditur, cum adhuc ducat annum antecedentem, nec possit comprobari, quod annus præcedens non sit secundum omnes suas partes ante annum subsequentem. Quando enim sumus in successiuis, & attenditur ipsa successio, assignato subsequenti, non potest pro ipso substitui antecedens, sed debet excludi secundum se totum, cum secundum se totum segregetur à subsequenti.

Atque hinc statuitur in iure, quod quotiescunque à lege 45
definitur certum, ac determinatum tempus, debeat computari de momento ad momentum, vt expresè habetur in *d. l. Denique Diuus cum alijs superius adductis.*

Pro ætate autem Monialis eligendæ in Abbatissam de iure 47
nouo statuitur in Sacro Concilio Tridentino *sess.25. cap.7. de regular. vt eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post professionem laudabiliter vixerit. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum superiori, qui electioni præest, videatur ex eis, qui in eodem Monasterio annum trigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur.*

Annus autem hic quadragesimus debet esse completus, nec sufficit inchoatus. Ita docent Garz. *de benef. part.7. cap.4. n. 71.* Barbos. *de potest. Episc. part.3. alleg.100. n.12.* Tambur. *de iur. Abbatis. disput.18. quæst.3. num.11.* vbi videtur hoc supponere. Desumitur ex ijs, qui docent, quod per formulam, quod quis non sit minor tali anno, significatur debere annum esse completum, Ita glos. *in d. Clem. generalem, & in decimo octauo*, Abb. *in d.cap. cum in cunctis n.6. de elect.* Felin. *in cap. cum vigesimum n.1. de offi. deleg.* Corn. *cons.213. n.7. vol.1.* Aldobrandin. *in §. Pupillis num.14. Instit. quib. mod. tut. fin.* Guttier. *lib.1. Can. quæst. cap.26. num.10.* Bellam. *decis.726.* Tabiena *ver. ætas n.2.* Armilla *num.3.* Vega *part.1. sum. cap.96. cas. vnic.* Molin. *de iust. & iur. tom.2. disput.573. sub init.* Lessius *eod. tit. lib.2. cap.34. num.108.* ac Rota *decis.26. de rescript. in nou.* quos adducit Garz. *loc. cit. n.68.* quorum tamen aliqui vix aliquid dicunt, vnde hoc deduci possit.

Hæc autem sententia fundatur in Sacro Concilio Trident. 48
sess.24. cap.12. §. ad cæteras de reformation. vbi decernitur, quod minores viginti duobus annis non promoueantur ad cæteras dignitates, nempè non habentes curam animarum, ac personatus, & Sacra Congregatio semel ac ite-

iterùm declarauit, annos viginti duo debere esse completos, ita rescribente Antonio Cardinali Carapha, Et anno 1594. die 24. Septembris Hieronymus Cardinalis Mathæius idem rescripsit Episcopo Abulensi apud Garziam. Vnde si Tridentinum iuxta Sacram Congregationem per minorem viginti duobus annis intelligit, quod annus vigesimus secundus non sit expletus per minorem etiam quadraginta annis intelliget eam Monialem, quæ nondum annum quadragesimum expleuit.

49 Et sanè qui non attigit quadragesimi anni diem vltimum, est minor quadraginta annis, per textum expressum in *l. 1. ff. de manumiss.* vbi cùm dubitaretur, an qui diem vltimum anni vigesimi attigit, possit manumittere, respondit Vulpianus, posse manumittere, quasi annum vigesimum compleuerit, quia solum minor viginti annis prohibetur manumittere, subditque rationem; *Iam autem minor non est, qui diem supremum agit anni vigesimi*. Ex hoc enim luculenter habetur, quod, vt aliquis non sit minor aliquo determinato anno, debet agere saltem diem vltimum illius anni, Quod etiam habetur ex *l. Denique, § minorem, ff. de muner. & honor.* vbi idem Vulpian. quærit, an dicendus sit minor viginti quinque annis in ordine ad beneficium restitutionis, qui nondum compleuit annum vigesimum quintum, & dicendum esse, concludit, ibi; *Et cum nondum compleuerit, ita erit dicendum*.

50 Idque confirmatur, Nam is est maior quadraginta annis, qui compleuit annum quadragesimum, Siquidem esse maiorem dicit, esse supra talem annum, ipsumque excedere Qui enim non excedit, maior non est, Cùm ergo maior opponatur minori, ille minor erit, qui non compleuit annum quadragesimum. Quia qui non adæquat maiorem, maior est ipso, Vnde qui non est maior annis quadraginta, est minor,

51 Et adnotandum est, Concilium non dicere, quod non eligatur minor anno quadragesimo, quia tunc sufficeret annus inceptus, siquidem tunc minoritas excluderet annum totum quadragesimum, sed inquit, quod non eligatur *minor quadraginta annis*, Quo loquendi modo requiruntur anni, tanquam numerabiles. Annus autem inceptus, & non completus, non potest numerari pro vno anno; atque adeò non facit numerum cum alijs completis *d. l. anniculus, ff. de verb. signif.* Ac proindè non habens annum quadragesimum completum est minor quadraginta annis. Quia annus quadragesimus non facit numerum cum cæteris.

52 Ex quibus euertitur sententia Portelli *d. part. 2. resp. moral. cas. 13.* & aliorum, qui volunt, quod, quando lex ponit numerum annorum *in ablatiuo*, sufficiat annus inchoatus. Nam id solum verum est, quando annus non requiritur, vt faciens numerum cum cæteris annis, sed tantùm secundum suum tractum successiuum, Quando autem facit numerum, accipitur secundum se totum indiuisibiliter, Quia numerus constat ex vnitatibus indiuisibilibus, & tunc annus facit numerum, quando appellatur in plurali simul cum alijs *l. si in anno, ff. de condit. & demonstr.*

53 Non obstat, quod Sacrum Concilium Tridentinum *dict. cap. 7. sess. 25. de regular*, quando vult annum trigesimum completum, vtitur verbis id significantibus. Ait enim, *quæ annum trigesimum excesserit*; hæc autem verba non apposuit, quando requirit annos quadraginta,

54 Nam verba posteriora accipienda sunt, vt declaratiua superiorum. Vnde sicut vult, quod in illo casu excesserit annum trigesimum, ita in alio casu, quando requirit, quod Monialis non sit minor quadraginta annis, debet eodem modo intelligi de quadraginta completis ita, vt excesserit quadragesimum, cum præsumendum sit, eundem tenorem sequi in eodem decreto sanciendo.

55 Minus subsistit, quod idem Portellus ait *loc. cit.* quod cum vna lex debeat explicari per aliam, eodem modo dicendum est de Abbatissa apud Moniales quoad inchoationem assignati anni, ac de Prælato Regularium. Vt autem quis possit eligi in Prælatum Regularium, sufficit annus vigesimus quintus inceptus *ex Clement. 1. de stat. Monachorum*.

56 Quoniam id locum haberet, quando ex iure lex ista non explicaretur, In iure autem explicatur, quod, vt quis non sit minor quadraginta annis, requiritur annus quadragesimus completus, vt constat ex iam dictis,

57 Denique non obstat, quod in fauorabilibus, præsertim in Ordine ad dignitates, annus inceptus habetur pro completo, *d. l. ad Rempublicam, ff. de muner. & honor.* Ac proindè non erit minor annis quadraginta, qui quadragesimum attigit,

58 Nam respondeo, id esse verum, quando fauor est merus fauor, & respicit solum commodum personæ; secus autem quando habet annexam administrationem rerum publicarum, vt ipse Vlpianus in citata lege limitat. Cùm enim dixisset, quod pro administratione Reipublicæ æquum est, vt non admittantur ad honores, & munera minores viginti quinque annis, & quod annus inceptus habeatur pro completo, subdit limitationem: *Sed in his honoribus, in quibus Reipublicæ quid eis non committitur. Cæterum cum damno publico honorem eis committi non est dicendum*. In hoc autem casu igitur de administratione totius Monasterij, ex qua dependet bonum commune ipsius, & ideò lex prædicta non habet locum, sed debet expectari annus completus,

CONSVLTATIO XII.

Noui Conuentus, & Ecclesiæ Regularium quatenus construi possint? De noui operis nunciatione ex quanis causa, præsertim luminis, & prospectus. An id locum habeat etiam inter Ecclesias? De attentatis in hac materia. Quomodo purganda? Quænam causa ab illis excusent? Alia.

1 DE hac re lege; quæ diximus in primo tomo, Nunc aliqua ijs addimus, & hanc regulam constituimus, Quandocumque non obstet dispositio Sacrorum Canonum, expressè prohibentium nouas Ecclesias, & Monasteria in quibuslibet Ciuitatibus, vel locis ædificari, erigi, ac introduci cum præiudicio iurium aliorum ibidem existentium, vt habetur *in can. Quicumque Concilij Vermaciensis, in can. Ecclesiæ Concilij Cabilonensis 16. quæst. 1. in can. sicut antiquitus Concilij Triburiensis 17. quæst. 4. in cap. 2. de Eccles. ædific.* & alibi apud Seraph. *decis. 847.* cum alijs latè deductis a Rota in Ianuensi priuilegiorum 28. Iunij 1649. coram Cardinali Corrado, in qua confirmantur aliæ duæ decisiones Rotæ coram Roias, Neque obstent priuilegia distantiæ centum quadraginta cannarum in eisdem Rotæ decisionibus relata, vt in *constit. 7.* Clementis Quarti, confirmata à Sixto Quarto, Clementi Octaui, Gregorij Decimi Quinti, Vrbani Octaui, quas refert, & approbat Rota in d. Ianuen. possunt quidem construi noui Conuentus, nouæque Ecclesiæ Regularium,

2 Præiudicium autem perspicuum esset, si Regulares sint mendicantes. Quamobrem diminuto fidelium concursu, necessariò resultat eleemosynarum diminutio, atque adeò præiudicium. Ex huiusmodi quoque Conuentuum vicinitate insurgere possunt æmulationes, iurgia, dissentiones, & scandala, pro quorum euitatione constituta est hæc distantia, Præsertim autem si ageretur de Conuentu erigendo, In hoc enim casu Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus, vt a loco, in quo Regulares suum Conuentum ædificare cœperant, omninò recedere iubet, & in alio loco ædificare, vt in decreto typis edito apud Peyrinum in fine formularij *fol. 540.*

3 Ac ita, vt non obstaret, si noui Regulares haberent dotem congruam pro suo victu, & quod propterea cesset causa requirendi consensum aliorum Regularium expressa in decretis Clementis Octaui, & Gregorij Decimi quinti, nempè cognoscendi, an Regulares nouiter introducendi possint commodè sustentari absque aliorum detrimento.

4 Nam demus ijs hanc dotem congruam, adhuc tamen certum est, quod si erigerent nouum Conuentum, administrabunt Sacramenta, percipient eleemosynas pro Missis celebrandis, defunctos sepulturæ tradent, concionabuntur, aliaque peragerent, ex quibus diminuitur concursus, ex qua diminutione indirectè perueniet diminutio eleemosynarum Regularium antiquorum pro eorum commoda sustentatione, quam ipsi ante noui Conuentus constructionem habebant, vt inter Theatinos, & Fatres Oratorij Sancti Philippi, qui habebant dotem superabundantem, firmauit Rota in d. Ianuensi priuilegiorum coram Roias sub die 24. Ianuarij 1648. § *Etenim*,

Nec

5 Nec obstant, imò fauent decreta Clementis VIII. & Gregorij XV. Nam volunt quod Regulares introducendi tunc demum possint introduci, quando constat sustentari posse sine aliorum detrimento, quod non contingit, quando diminuerent concursum aliarum Ecclesiarum, & alia emolumenta, quamuis non mendicauerit iuxta ea, quæ ponderat Rota ibidem *num. præcedenti*.

6 Minus obstat decisio Rotæ 475. *part. 2. recent.* Nam ibi agebatur de erigendo Collegio, in quo tantum celebrarentur Missæ, & Eucharistiæ Sacramentum conseruaretur, vt constat ex eadem decisione.

7 Denique non obstat, quod electio sepulturæ; eleemosynæ pro celebrandis Missis, & anniuersarijs sunt actus facultatiui, cum possit quilibet, si vult, pia opera facere, & vbi vult sibi eligere sepulturam, qui proinde si alicui subtrahantur, nullum ipsi infertur præiudicium, vt ponderauit Rot. *d. decis.* 475. Quia Gregorius XV. considerauit præiudicium etiam ex actibus facultatiuis, qualis est largitio eleemosynarum, ibi: *Quo fit, vt non habita debita eleemosynarum, seu redditnum cuiuscumque Monasterij, Conuentus, seu Domus ratione, &c.* sicut etiam considerauit Rota in dicta Ianuensi. Quia præjudicium non sumitur strictè, prout dicit læsionem iustitiæ, sed pro quocumque damno, siue quacumque diminutione alimentorum, siue eleemosynarum.

8 Quoniam verò hanc materiam Sacra Rota Romana præclarè expressit, ideò operæ pretium me facturum censeo, si eius decisiones in dicta Ianuensi priuilegiorum huc adducam. Eæ sunt huiusmodi.

R. P. D. R O I A S

Ianuen. Priuilegiorum.

Veneris 24. Iunij 1647.

9 PAtribus Oratorij S. Philippi Nerij Ciuitatis Ianuen. non licere residere in Ecclesia Sancti Pancratij post quantam causæ propositionem, fuit hodie resolutum ex quo d. Ecclesia S. Pancratij non distat ab Ecclesia Parrochiali S. Siri in qua resident Patres Theatini per Cannas 40. Vnde obstant priuilegia Apostolica emanata ad fauorem plurium Religionum, ne alij Religiosi, vel personæ Ecclesiasticæ, vel pia loca valeant acquirere intra spatium 140. Cannarum. Potissimum est illud ad fauorem Patrum Carmelitarum Clemen. IV. siue potius Clementis V. relatum per Roderic. *quæst. reg. tom. 2. quæst. 49. art. 5.* Confirmatum per Sixtum Quartum vt refert, Sorb. *in compend. priuil. regul. verb. ædificare num. 19.* in quo expressis verbis prohibetur ne intra spatium 140. Cannarum proximum Ecclesijs Carmelitarum possint per quascumque personas Ecclesiasticas nouæ Ecclesiæ ædificari siue de nouo recipi; vnde quamuis prima pars prohibitionis locum fortasse sibi non vendicaret in præsenti, ex quo Patres Oratorij non intendunt nouam construere Ecclesiam; sed constructam ampliare iuxta *decis.* Mantic. 163. certè locum sibi vendicat secunda pars priuilegij prohibens ne de nouo Ecclesiæ recipiantur, in quibus terminis nos versari non est dubium.

Præfatum verò priuilegium Concessum per summos Pontifices Patribus Carmelitanis suffragari in præsenti Patribus Theatinis dicebant Domini, ex quo Clemens Septimus communicauit eisdem generaliter omnia priuilegia mendicantium, vt habetur in Constitutione eiusdem Clementis VII. la 38. *num. 12. Bullar. tom. 1. fol.* 505. ibi, *Exemptionibus, immunitatibus, & infrà exemptiones, gratias, &c.* plenarium effectum sortiri debere decernimus, quæ priuilegia venire sub communicatione censuit Rot. *decis. 87. num. 5. part. 4. recent.* cuius priuilegij tenor est seruandus *cap. porro de priu.* Rot. *decis. 791. n. 1. part. 3. recent.* Mantic. *d. decis. 163. n. 2.* & communicatio priuilegiorum operatur idem ac si eadem priuilegia specificè concessa fuissent Oldrad. *cons. 300. in princ. n. 6.* Paris. *cons. 22. num. 5. lib. 4.* Rot. *decis. 40. in princ. part. 4. rec.* & tradit Roderic. *quæst. reg. tom. 1. quæst. 9. art. 9.*

10 Nec obstat, quod dicta Communicatio priuilegiorum non intelligatur de priuilegijs tendentibus in præiudicium tertij, & fuit decisum in *Valentina decimarum* 28. *Iun.* 1603. Cor. Lancellotto penes Marches. *de Commiss. tom. 1. fol.* 639. *num. 2. in Valisoletana quartæ funeralis* 19. *Aprilis* 1606. Coram Iusto, apud Tambur. de iur. Abb. *tom. 3. decis. 83. num. 6.* Caual. *decis. 101. num. 3.* quia hæc responsio non visa fuit tuta ex quo in pandio quod d. priuilegio Clementis V. gaudeant alij habentes communicationem cum priuilegijs mendicantium tradit Barbos. *de Iur. Eccles. vniuers. lib. 2. cap. 12. num. 72. in fin.* Campanil. *diuersorum Iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. sub num. 81. vers. Et quia præsertim*, cum d. communicatio priuilegiorum ad fauorem Patrum Theatinorum sit amplissimis verbis concepta, & loquatur etiam de priuilegijs præiudicialibus Ordinario seu tertio.

11 Minus obstat alia responsio adducta per informantes pro Patribus Oratorij Sancti Philippi quod d. priuilegium non sit in vsu in Ciuitatibus magnis qualis est Ciuitas Ianuensis dum in illis valent plura Monasteria mendicantium viuere ob magnam affluentiam eleemosynarum quibus illa Ciuitas abundat, vt notat Sorb. *in compen. priuil. regul. verb. ædificare num. 20. in annot. vers. quoad dispositionem* Tambur. de Iur. Abb. *tom. 3. disput. 5. quæst. 3. sub num. 2.*

12 Attamen contrarium visum fuit manifestè apparere ita, & aliter vt tale priuilegium extet in vsu etiam in Ciuitatibus magnis prout expressè voluit Confect. *in lib. de priuil. mendic. tit. 3. cap. 3.* Campanil. *diu. Iur. canon. d. rubr. 12. cap. 13. num. 18. vers. Sorbus autem, & vers. Attamen vbi reprobat Sorbum* supra adductum, & reddit rationem quia cum priuilegium sit concessum ordini regularium, non abrogatur per eius non vsum aut contrarium vsum aliquorum Monasteriorum *cap. si dilecti de for. compet.* Miran. *manual. Prælat. quæst. 33. art. 3.* vbi quod non ammittitur hoc priuilegium per non vsum per decennium neque per vllum tempus Barbos. *de potest. Episc. alleg. 26. num. 10.* Rot. *decis. 240. num. 5. & sequent. part. 4. diuers.* Burat. *decis. 704. num. 9. & 10. & part. 1. recent. decis. 72. num. 9. & part. 5. decis. 63. num. 10.* vltra quod ad probandum non vsum non sufficit attestatio aliquorum Doctorum cum illis circa hoc non credatur præsertim quia non sunt versati in Ciuitate Ianuæ Surd. *cons. 74. num. 14.* Mohed. *decis. 2. num. 3. de consuet.* Coccin. *decis. 123. num. 27.* cum alijs congestis per Mascard. *de probat. conclus. 578. num. 1. & seq. vbi num. 3.* ampliat etiamsi plures Doctores testentur de contrario.

13 Nec fuerunt habita in consideratione exempla adducta per Patres Oratorij quia esset probandum quod in illis casibus regulares vicini, vt in præsenti se opposuerint dum fundans se in obseruantia tenetur eam probare in terminis indiuiduis casus controuersi Mantic. *decis. 56. num. 7.* Seraph. *decis. 326. num. 2.* Buratt. *decis. 229. num. 6.* quandoquidem casus, qui pro non vsu adducuntur non concludunt, quia valuit in illis interuenire regularium vicinorum consensus, quocirca non est inferendum ad casum quo ipsi contradicunt vt in præsenti prout in terminis priuilegij super 4. funerali extat decisio *in Rauennaten. quartæ funeralis* 20. *Iunij* 1622. *coram bon. mem. Coccino* ea ratione quia non fuit in potestate Regularium consentire, vt Monasteria noua erigerentur, talis obseruantia affirmatiua in actibus facultatiuis non conuincit quod idem sit seruatum ipsis Religiosis inuitis, Rum. *cons. 28. n. 10. & seq. lib. 1.* Menoch. *cons. 205. num. 63.* Surd. *cons. 460. n. 80.* Seraph. *decis. 817. num. 5.* Verall. *decis. 204. num. 2. part. 3.* Canal. *decis. 85. num. 1.*

14 Sed cessat difficultas quia obseruantia, & vsus dicti priuilegij potius probatur in præsenti ex Breui san. mem. Pauli V. ad fauorem eorumdem Patrum Theatinorum contra RR. PP. Societatis Iesu *Summario Theatinorum num. 6.* prout rursus idem fuit seruatum contra Presbyteros sæculares S. Caroli in Ciuitate Neapolitana *d. Summ. num. 7.* de quo meminit P. *de Lezana in summ. quæst. reg. verb. Monasteria regular. num. 2. fol. 403. vers. Vnde cum qui Presbyteri S. Caroli certè nec erant mendicantes*. Quod Breue valdè vrgere dictum fuit siue interpretetur emanatum fuisse in exequutionem antiquorum priuilegiorum siue in vim noui priuilegij, vtroque casu idem militat dum priuilegium concessum Monasterio vnius loci prodest omnibus, & singulis Monasterijs aliorum locorum eiusdem Religionis ex constitutione Pij IV. quæ licèt non procedat in priuilegijs concessis seu concedendis particularibus personis Religiosorum locum tamen habet in omnibus priuilegijs concessis ipsi Monasterio vt perbelle explicat Roderic. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 55. art. 9. & art. 18. vers. aduertendum*, & id totum etiam in vim alterius Constitutionis Leonis X. relatæ à Confecto *in collect. priuil. regul. inter const. Leonis X. Const. 18. fol. 188.* ibi, aut in posterum concedentur, etiam priuilegia postea concessa, & in futurum concedenda suffragantur cum lex semper loquatur *l. Ariani, C. de hæret.* Castr. *cons. 235. num. 1. vers. restat respondere lib. 1.* Rot. *in Cracouien. Iuris legendi 19. Iunij 1626. cor. bon. mem. Coccino.*

Nec

15 Nec est dicendum præfatum priuilegium fuisse reuocatum per Constitutiones nouissimas Clementis Octaui *la 99. Bullar. nou. tom. 3. fol. 146. Gregor. XV. constit. 31. tom. 4. fol. 138. & Vrbani VIII. Const. 25. eod. tom. 4. fol. 265.* nam in dd. Constitutionibus ne verbum quidem de 140. Cannis, de quibus specificè legitur facta mentio in antiquis Constit. & Rot. in hac materia seruat antiquas Constitutiones, *vt in Ianuen. Domorum coram Manzanedo, quæ est la 87. num. 5. part. 4. rec.* & cum præfatæ constitutiones non disponant nisi inter regulares non derogant Iuri prohibendi quod ex dicto priuilegio regulares habent aduersus cunctas personas Ecclesiasticas ne Ecclesias de nouo recipiant de quo dd. Constitutiones non loquuntur iuxta theoricam Bald. *in l. 1. §. final. C. de latin. libert. tollen.* Ramon. *cons. 17. num. 1. & 2.* Manric. *decis. 104. num. 5.* Rot. *decis. 103. num. 5. part. 2. recent. & decis. 289. num. 7. part. 3.*

16 Satis autem præfatas antiquas Constitutiones seu priuilegia vrgere ponderatum, fuit contra Patres Oratorij S. Philippi propter præiudicium quod eorum nimia vicinitas infra spatium cannarum 40. afferret Patribus Theatinis in Ecclesia Sancti Siri residentibus ratione eleemosynarum quas dubitari non potest quin erga eosdem Theatinos tenuiores redderentur propter nimiam vicinitatem, dum Ecclesia Sancti Siri Sacramenta percipere per assuetos diuerteretur ad nouam Ecclesiam Oratorij, Sancti Philippi quod præiudicium quamuis non esset considerabile si ageretur de noua introductione in Ciuitate idonea ad subministranda alimenta omnibus mendicantibus iuxta terminos dictæ Constitutionis 99. Clementi Octaui, de qua loquitur Rota *decis. 745. part. secunda recent.* summoperè tamen extat considerabile, quod noua Ecclesia construeretur intra d. breue spatium præfatarum cannarum 40. propter emulationem, & rixas quæ inter Ecclesias tam vicinas possent exoriri ad quas euitandas emanauit priuilegium Clementis V. vt habetur in verbis relatis à Roderico *in collect. priuileg. tom. 1. fol. 209. col. 1. num. 79. ibi, & vt quieti eorum fratrum &c.* Rot. *d. decis. 87. num. 5. part. 4. recent.* Nec sat est quod intrare volentes non mendicent quia oportet vt nec aliud faciant ex quo aliquod detrimentum cæteris regularibus obuenire possit, vt tradit Pater de Lezan. Modern. Carmel. Mattiten. *in d. summ. quæst. reg. verb. Monasterio fol. 400. num. 6.* Rot. *decis. 87. num. 5. part. 4. recent.* Quocirca nil vrget imo retorquetur *d. decis. 676. num. 10. part. 1. rec.* in qua dictum fuit non præiudicari Theatinis per vicinitatem Collegij Societatis Iesu dum in huiusmodi Collegijs nullus non Religiosus ex eisdem sepelitur nec ibi eleemosynæ pro Missis, & alijs officijs admittuntur: & non attendi an hi qui de nouo volunt Ecclesias acquirere sint mendicantes vel non mendicantes habetur ex d. priuil. Sixt. IV. vbi extendit priuilegium Clem. V. loquentis de mendicantibus ad omnes alios Religiosos aliorum ordinum etiam non mendicantium, & ad quascumque alias Ecclesiasticas personas refert Sorbo *in compend. Priuil. Regul. verbo ædificare num. 19.* & eadem Bull. *est impressa à Lezana tom. 5. summ. part. 2. §. 79. fol. 519. & in comment. num. 431. fol. 807.*

17 Quam sententiam eo libentius Domini amplexi fuere dum Patribus Oratorij S. Philippi nil nocet residere in loco remotiori, & Patribus Theatinis hoc multum prodest præsertim cum ipsi sine redditibus ex puris eleemosynis sponte à fidelibus oblatis, & non emendicatis viuans, suntque certè omnia facienda, quæ cæteris non nocent, & illis prosunt iuxta text. *in l. 2. ibi, nisi ei nihil noceat,* & ibi Bart. *vers. ad huius autem, ff. sol. matr.* Imol. *cons. 17. num. 18.*

Et ita resolutum vtraque parte informante, &c.

Pergit S. Rota,

R. P. D. ROIAS

Ianuen. Priuilegiorum,

Veneris 24. Ianuarij 1648.

18 Firmatum fuit coram me sub die 24. Iunij 1647. quod priuilegium Clementis V. ad fauorem Carmelitarum concessum, relatum à Roderic. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 30. art. 5.* confirmatum per Sixtum IV. vt refert Sorb. *in compend. priuileg. regul. verb. ædificare num. 16.* prohibens; ne alij Religiosi, vel personæ Ecclesiasticæ, aut pia loca possint intra spatium 140. Cannarum proximum Ecclesijs Carmelitarum nouas Ecclesias ædificare, aut de nouo recipi, suffragari debeat PP. Theatinis, quibus idem priuilegium communicatum fuit per Clementem VII. vt habetur in 38. Constitutione inter eius impressas in Bullar. *tom. 2. num. 12. fol. 505.* vbi generaliter omnia priuilegia mendicantium prædictis PP. Theatinis communicauit. Quapropter dictum fuit, vt Presbyteri Oratorij S. Philippi Nerij Ciuitatis Ianuæ nequeant, residere in Ecclesia S. Pancratij, quæ non distat ab Ecclesia Parochiali S. Siri, vbi resident PP. Theatini per Cannas 40. ex rationibus, & fundamentis adductis in decisione per me extensa, super quibus hodie reproposita causa DD. steterunt in decisis.

Admittunt enim PP. Oratorij existentiam prædicti priuilegij, ac illius communicationem ad fauorem Theatinorum, sed solum dicunt, illud nullo modo esse attendendum, tum quia in dissuetudinem abijt; Tum etiam quia fuit de medio sublatum, & reuocatum per Constitutiones Clementis VIII. la 99. Gregorij XV. la 31. Vrbani VIII. la 25. in ordine inter Constitutiones eorumdem Pontificum, in quibus noua forma præscribitur circa erectionem conuentuum, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, cæterisque in contrarium facientibus. 19

Non vsus autem dicti priuilegij deducere denuò conantur ex litteris Sacræ Congregationis Episcoporum, & regularium; vbi attestatur, priuilegium concessum super distantia 300. Cannarum non esse in obseruantia, cui attestationi integræ Congregationis, ac emanatæ de ordine Papæ plura fides adhibenda est, & Rota semper multum detulit Buratt. *decis. 479. num. 3.* vbi Add. *num. 20. & fuit dictum in Maioricen. Parochialis 13. Iunii 1646. coram Reu. P. D. meo Celso.* 20

Sed huic obiecto responsum fuit, quod ex dd. litteris non inducitur probatio non vsus prædicti priuilegij Clementis V. cum loquantur de priuilegio prohibente, ne infra spatium 300. Cannarum ædificari possit, illudque dicitur non esse in vsu; Vnde ex hoc desumi non potest probatio non vsus quoad istud priuilegium valdè diuersum ab illo. Et quatenus verò probaretur dictus non vsus, tamen non sufficeret, ad hoc vt priuilegium Clementis V. non sit attendendum. Quia nos versamur in casu priuilegij facultatiui respectiuè, quod non amittitur simpliciter ex non vsu; sed ad hunc effectum requiritur lapsus temporis cum contrario vsu, *cap. si de terra, & cap. accedentibus de priuil. glos. in l. 1. ff. de nundin.* Abbas *cons. 18. num. 4. & 7. vers. non obstat circa medium, & cons. 61. n. 7. part. 2.* latè Suarez *de legib. lib. 8. cap. 34. num. 15. & 16.* & resoluit Rota *in Messanen. Decanatus 23. Maij 1644. coram R. P. D. meo Ghisilerio;* Itaut ad probandum dictum contrarium vsum requisitum pro amissione priuilegij opus sit specificè doceri, quod alij Religiosi, seu personæ Ecclesiasticæ intra spatium 140. Cannarum propè Ecclesias Theatinorum ædificarunt ipsis Theatinis contradicentibus, quod esset actus eidem priuilegio contrarius ex relatis per Reuerendiss. Dom. meum Decanum *in d. Messanen. Decanatus 27. Ianuarij 1642.* cui actui positiuo, si Theatini acquicuissent, tunc reuera prætendi posset, dictum priuilegium facultatiuum fuisse amissum, vt tradunt DD. *in l. 1. C. de seruit. & acqu.* Surd. *cons. 127. num. 2.* & dixit Rota coram bon. mem. Merlino *in Dertusen. Vicaria 22. April. 1624. quæ est decis. 186. post Post. de manuten. & in decis. 288. n. 14. part. 6. rec.* 21

Nec subsistit, quod dictum priuilegium Clementis V. fuerit abrogatum, seu reuocatum ex nouis Constitutionibus Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. supra relatis. Quia in dd. Constitutionibus nulla fit mentio de hoc priuilegio; sed tantum prohibent, ne noua Monasteria erigi possint, nisi vocatis Procuratoribus aliorum Conuentuum, sine quorum detrimento Conuentus erigengendus substentari valeat: Quod nihil commune habet cum d. priuilegio. Vnde, cùm istud non repugnet expressis, & dispositis in eisdem Constitutionibus, non debet per illas censeri priuilegium derogatum Bald. *in l. vnica. §. fin. C. de latin. libert. sollen.* Mantic. *decis. 104. num. 5. & 289. num. 6. par. 3. recent.* Cùm itaque dispositum in Constitutionibus non sit contrarium dispositis in priuilegio, sed ad inuicem se compatiuntur, nullo modo data d. Compatibilitate nouæ Constitutiones tollunt primum priuilegium, vt in simili dixit Rota coram Verall. *decis. 377. part. 2.* Put. *decis. 83. lib. 3. in correct. & decis. 29. num. 33. part. 7. recent.* Et tantum abest, quod dd. Constitutiones sint illi derogatoriæ, quinimò dici possint ampliatiuæ; nam non solum respiciunt d. distantiam 120. Cannarum, sed prohibent etiam, ne erigantur de nouo Monasteria, seu Conuentus, nisi citatis, & auditis Prioribus, seu Procuratoribus aliorum Conuentuum existentium in 22

alijs

alijs locis per quatuor millia passuum circumuicinis, quorum consensus ad hunc effectum requiritur, vel constare debet Ordinarijs locorum, quod sine illorum detrimento d. Monasteria erigi possint, prout disponitur in Constitutione Gregorij XV. in §. 3. quam fel. record. Vrbanus VIII. in sua seruari mandat.

23 Quamobrem dixerunt DD. (admisso etiam, quod d. priuilegium fuerit per huiusmodi Constitutiones de medio sublatum) illas fauere PP. Theatinis, dum respiciunt detrimentum aliorum Conuentuum anteà erectorum, præseruando dispositionem Sacrorum Canonum, vt in Constitutione Vrbani, quibus prohibetur nouæ Ecclesiæ constructio in loco, vbi præiudicet alijs iam constructis iuxta dispositum *in can. Ecclesiæ, & can. Quicumque 16. quæst. 1. cap. 2.* ibi ad aliorum iniuriam nolumus redundare *de Eccles. ædifican.* & dixit Rota coram Seraph. *decis. 847. num. 1.*

24 Etenim consideratum fuit, maximum detrimentum fore allaturum PP. Theatinis, si Presbyteri Oratorij residerent in Ecclesia S. Pancratij, quæ non distat ab Ecclesia S. Siri, vt supra dictum est, spatio 40. Cannarum. Quo stante diminueretur concursus Populi in prædicta Ecclesia S. Siri, & consequenter eleemosynæ, quæ est Christi fidelium concursu vberiores fiunt erga PP. Theatinos ex illis viuentes; itaut ex diminutione d. concursus, & eleemosynarum, diminuerentur etiam alimenta Theatinis ex eisdem prouenientia, quod lex abhorret, ad text. *in l. solent, ff. de aliment. & cibar. legat.* Bart. *in l. cum hi, §. vult igitur, ff. de transact.* Iason. *ibid. num. 12.* Ruin. *cons. 81. sub num. 4. vers. Quia vbi à pluribus lib. 2. & consil. 44. sub num. 6. vers. si non potest lib. 5.* Anchar. *consil. 254. circa fin. vers. nisi ad ipsorum, Rota in Romana alimentorum 20. Iulij 1642. coram R. P. D. meo Bichio.*

25 Non obstat, quod PP. Oratorij habeant proprios redditus à fundatore assignatos. Quia non ab eorum, sed à Theatinorum egestate præiudicium desumitur, & sufficit omne præiudicium aliunde etiam, quam ex mendicitate; seu quæstuatione Ecclesiæ vicinæ resultans, vt tradit Modern. Carmel. Marriten. *in Summ. quæst. regular. tom. 3. verb. Monasteria regularium sub num. 6. vers. adde etiam fol. 400.*

26 Ex quibus, ac alijs in præterita decisione deductis, eam confirmandam esse vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

Et luculenter prosequitur.

DECISIO S. ROTÆ ROMANÆ

Coram R. P. D.

C O R R A D O

In causa Iauuen. Priuilegiorum.

Lunæ 28. Iunij 1649.

27 COmmissa mihi causa appellationis interpositæ ad Sanctiss. D. N. pro parte RR. PP. Congregationis S. Philippi Nerij Ciuitatis Iauuen. à sententia Rotali, qua fuit declaratum illis non licuisse, neque licere Ecclesiam, Domum, seu Conuentum ædificare, vel recipere, neque habitare, aut residere in Ecclesia Sancti Pancratij, vel alio loco infrà spatium centum quadraginta cannarum ab Ecclesia Sancti Siri, seu Conuentu RR. PP. Theatinorum distanti iuxta Summorum Pontificum Constitutiones. Hodie dubitaui, An illa sit confirmanda, & Domini re denuò exactè discussa responderunt affirmatiuè.

28 Quia nititur expressis verbis Bullæ sanct. mem. Sixti IV. Priuilegium hoc concedentis RR. PP. Carmelitis sub Dat. 4. Kal. Decembris 1476. ut in ea legitur penes Roderic. *in Collect. Priuilegior. Regular. fol. mihi 209. sub num. 79.* & P. Lezan. *in summa qq. Regul. tom. 5. par. 2. fol. mihi 519. sub eodem num. 79.* ibi; *Et vt quieti eorumdem Fratrum dicti Ordinis vlterius consulatur Constitutionem fel. record. Clem. Papæ V. etiam prædecessoris nostri super Domibus professorum Mendicantium prope Domos aliorum Ordinorum Mendicantium professorum infra spatium centum quadraginta cannarum de nouo non recipiendis. Ad omnes alios Religiosos aliorum Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium vtriusque sexus, & quascunque alias Ecclesiasticas personas prope Domos Fratrum dicti Ordinis de Monte Carmelo nouas Ecclesias, & Loca construere, vel alias de nouo recipere, & habere volentes extendimus. Ita vt nulli eorum infra prædictum spatium centum quadraginta cannarum etiam per aerem mensurandarum, vbi aliàs commodè per terram mensurari non possent, ædificare de nouo, seu construere, aut inhabitare iuxta Loca prædictorum Fratrum de Monte Carmeli præsumant. Si quis vero cuiusuis conditiones, status, aut dignitatis fuerit, qui contra prædicti Clementis prædecessoris Constitutionem, & nostram ampliationem venire, aut agere præsumpserint tam ipsi, quàm auxilium, vel fauorem præstantes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, quam ferimus in his scriptis, & nihilominus cuncta, & singula ab eis facta pro infectis habeantur, &c.* Additis in fine clausula sublata, &c. & Decreto irritanti, &c. & amplis derogationibus.

Idemque referunt Hieronym. Sorb. *in Compend. Priuileg.* 29
Regular. in verb. ædificare sub num. 19. vers. idem Sixtus fol. mihi 314. ac ipse iterùm Roderic. *qq. Regular. tom. 2. quæst. 50. art. 5. vers. quo priuilegio*, Ludou. Mirand. *in manual. Prælat. tom. 1. q. 33. art. 4. in tertia conclusione*, Barbos. *de vniuers. iur. Eccles. lib. 2. cap. 12. sub num. 76. vers. pro Fratribus, &c.* & alij.

Quod quidem fuit deindè communicatum, ac principa- 30
liter concessum eisdem PP. Theatinis tam à Clem. VII. in Constitutione incip. Dudum pro parte vestra, Dat. 3. Martij 1533. in ordine 38. §. 12. Ac insuper vobis, Bullar. par. 1. ac Pium V. in eius Constitutione incip. Ad immarcescibilem, Dat. septimo Idus Februarij 1567. in ord. 31. in §. 14. Ipsisque, & §. 15. Bullar. par. 2. & sanct. mem. Greg. XIV. in eius Breui, Dat. 5. Aprilis 1591. ibi, *Et insuper volentes prædictam Congregationem pro singulari quo eam ob eminentia merita, charitatis affectu complectimur amplioribus fauoribus, & gratijs, vt par est, cumulare, & exornare, eisdem Congregationis, & Clericis, vt vltra priuilegia, & alia sibi concessa prædicta, omnibus, & singulis alijs Priuilegijs, exemptionibus, facultatibus, Indultis, Indulgentijs, & peccatorum remissionibus, & relaxationibus, cæterisque gratijs tam spiritualibus, quàm temporalibus quibusuis Religionibus, Congregationibus, & Ordinibus quocunque nomine nuncupentur etiam Mendicantium, ac tam virorum, quàm mulierum, eorumque Monasterijs, Domibus, & alijs Pijs locis per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac Nos, dictamque Sedem hactenus quomodolibet concessis, & in posterum concedendis, ac quibus illorum vtriusque sexus persona de iure, vel consuetudine, aut ex priuilegio, vel alias quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum in his, quæ eorum Regularibus Institutis non aduersentur dumtaxat, non solum ad eorum instar, sed æquè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per omnia, perinde ac si eisdem Congregationi, & Clericis specialiter, & expressè concessa forent vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè valeant perpetuo concedimus, & indulgemus, illaque eis communicamus, & concedimus, & ad eos extendimus. Decernentes præsentes litteras, & in eis contenta quæcunque etiam ex eo, quod interesse habentes ad hoc vocati non fuerint, nec eisdem præmissis consenserint, nec ex quibuscunque alijs causis quantumuis legitimis, & iuridicis de subreptionis, ac nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel quopiam alio defectu notari, impugnari, retractari, &c. non posse, &c. sublata, &c. ac irritum, &c.* & prout latiùs constat ex eodem Breui, cuius vigore quæcunque Priuilegia cæteris Religionibus concessa, & concedenda effecta sunt propria dd. PP. perindè, ac si fuissent ipsis nominatim concessa, independenter ab alijs *l. omnia, & ibi not. Cod. de Episcop. & Cler.* Oldrad. *consil. 300. sub num. 8. vers. & præsertim*, cum alijs relatis per Horat. Mandos. *in eius tract. de priuileg. ad instar q. 4. per tot.* Rot. penes Crescent. *dec. 9. sub num. 5. vers. secundo quia, & in fin. de priuileg.* & latiùs *decis. 30. num. 2 vers. quæ communicatio par. 4 tom. 2. recent.* & pro eisdem PP. fuit aliàs dictum *in Licien. quartæ funeral. 15. Ianuarij 1618 coram bon. mem. Coccin. in princ. vers. in casu autem de quo agitur*, & in Rauennaten. *iur. sepultur. 19. Februarij 1618. coram eodem in princip. vers. priuilegia suffragantur etiam prædictis Clericis Regularibus.* Quare omninò sunt obseruanda, nec ab eorum tenore recedi potest, *cap. porro, vbi gloss. fin. & cap. seqq. de priuileg.* Rot. penes Cardin. Mantic. *decis. 320. num. 1. vers. nam tenor priuilegij, ac in recent. decis. 226. num. 24. vers. quod cum fuerit par. 7.* cum alijs relatis per Modern. Roman. *discept. 947. num. 28. vers. cuius tenor.*

Nec aduersantur Decisiones *in Toletan. Readificat. Capellæ* 31
24. Februarij 1592. coram bon. mem. Card. Mantic. *dec. 163. &*

in

bitione non comprehenditur, vt probat Mirand. *in manual. Prelat. tom. 1. d. quaest. 33. art. 5. conclus. 2.* Suar. & alii relati per Barbos. *d. cap. 12. sub num. 78. vers. sicut etiam*. Aliae verò in particularibus casibus, in quibus peculiares vigebant rationes, nec constat de hac distantia actum fuisse. Et propterea ex illis ad casum propositum congrua fieri non potest illatio, iuxta reg. *l. Papinianus 21. ff. de minor. l. si maritus, la prima in fin. vbi gloss. in verb. separata sit, Cod. de donat. inter vir. & vxor.* Castr. *in consil. 97. ne improperius vtamur vocabulis sub num. 3. vers. nec obstat, &c. par. 2.* Rot. penes Cardin. Seraph. *decis. 892. num. 4. vers. & ideò est decis. 349. sub num. 1. vers. quia termini istarum decisionum par. 4. diuers.* & penes sanct. mem. Greg. *consil. 470. sub num. 9. vers. ex quo dicebant Domini*.

39 Secundò quia ob solam patientiam, & tollerantiam Regularium, vel aliquorum ex eis non fuerunt amissa hujusmodi priuilegia validissimis clausulis, ac decretis irritantibus roborata, quae ex Principis intentione omnia contra eorum tenorem per inferiores acta ita inficiunt, & quovis iuris effectu prorsus destituunt, ac si gesta non fuissent. Ideòque non vsus, vel contrarius vsus suffragari non potest, Archid. *in cap. cum de beneficio sub num. 2. vers. sed pone, de praebend. in 6.* Felin. *in cap. cum accessissent sub num. 30. vers. quarto limita, &c. de constit.* Rot. *decis. 3. de priuileg. in antiq.* & penes Crescent. *d. decis. 4. num. 4. vers. & in hoc, & seqq. vsque ad fin. eod. tit. & decis. 240. nu. 5. vers. & cum illud priuilegium, ac seqq. par. 4. d. vers.* Cardin Caualer. *decis. 423. num. 2. vers. respondebatur insuper, & seqq.* Burati. *decis. 704. num. 10. vers. tertio quia, &c.* Horat. Mandos. *de priuileg. ad instar gloss. 15. sub num. 32. vers. noto fallit, &c.* Io. Baptist. Confect. *in summa priuil. Mendic. aut. tit. 3. cap. 2. fol. mihi 292.* idemque in specie comprobat reiectis contrarijs, Campanil. *in diuersor. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. sub num. 81. vers. Sorbus autem, &c.* & P. Lezan. *in loco supra cit.* Eòque magis hoc procedit stante mutua generali communicatione priuilegiorum inter ipsos Regulares per Summos Pontifices facta, ob quam gaudent concessis à Nicolao IV. sanct. mem. PP. Carthusiensibus, & ab Eugen. IV. sanct. mem. PP. Cassinensibus, qui ab eiusmodi praeiudicijs praeseruantur, vt apparet ex Bullis relatis per Roderic. *in dict. Collect. Bullar. sub eodem Eugen. Bulla 9. num. 19. versic. Adiicientes fol. 86. & Bulla 11. num. 10. vers. Adiicientes, fol. 90.* & P. Lezan. *in eius summa par. 4. in verb. priuilegia Regularium sub num. 17. vers. notanda etiam, fol. mihi 488.*

40 Tertio quia, quicquid sit de alijs Religionibus; Certum est quod obiectio ex facto tollitur quoad PP. Theatinos, nam hi quoties casus euenit huiusmodi priuilegio tam in iudicio, quàm extra vsi fuerunt, & specialiter in ipsa Ciuitate Ianuae cum RR. PP. Iesuitis, vt apparet *ex decis. 676. num. 11. vers. quia tamen par. 1. & à dec. 87. par. 4. recent.* ac iterum cum eisdem in Ciuitate Messanae anno 1542. vt patet ex litteris S. Congregationis Episcoporum, & Regularium, & cum RR. PP. Praemonstratensibus hic in Vrbe. Ac demum cum Presbyteris secularibus S. Caroli Borromaei in Ciuitate Neapolis, vt apparet ex Decreto eiusdem S. Congregationis sub die 16. Februarij 1643. relato etiam à P. Lezan. *in loco citat. sub dicto num. 20. vers. vnde cum Neapoli*. Ita quod licet quoad alios non essent in vsu, tamen quoad ipsos seruari debent, quibus propria diligentia prodesse, aliorum autem incuria nocere non debet; Abb. *in cap. cum accessissent sub n. 8. ad fin. vers. dic vbi priuilegium, de constit.* Rot. penes Cardin. Seraphin. *decis. 951. num. 1. vers. priuilegium, ac seqq. & d. decis. 240. num. 6. vers. hoc autem par. 4. diuers.* Buratt. *decis. 704. num. 9. vers. secundo quia*, Ioan. Baptist. Confect. *dict. cap. 3. sub princip.* Anton. Cordub. *in Addit. ad Sorb. in compend. priuileg. Regular. in verb. communicatio priuilegiorum in verb. tandem, fol. mihi 198.* Roderic. *qq. Regular. tom. 1. quaest. 8. art. 5. & q. 55. art. 19.* Mirand. *in manual. Praelat. tom. 2. q. 47. art. 8.* Portel. *in dub. Regular. d. verb. communicatio priuilegiorum sub n. 11. vers. quamuis vna Religio, & in verb. priuilegij communicatio sub num. 22. vers. quando vna Religio*. Quod fortiùs etiam procedit attenta confirmatione, & noua concessione eorundem omnium priuilegiorum ad ipsorum fauorem emanata à sanct. mem. Gregor. XV. Motu proprio, ex certa scientia, & de Apostolicae potestatis plenitudine per aliud Breue, Dat. 16. Octobris 1621. cuius vigore praecedentia reuiuiscunt, & in pristinum statum reducuntur à quibusuis antea actis praeiudicijs vindicata, Ioan. Baptist. Confect. *dict. cap. 3. in fin. vers. quae quidem innouationes, fol. 293.* Roderic. *qq. Regular. tom. 1. q. 8. art. 4. col. 2. vers. imò talis confirmatio*, Suar. *de legib. lib. 8. c. 19. sub n. 1. vers. quia confirmatio ex certa scientia, &c. & cap. 20. sub n. 8. vers. secundo dicendum est, &c. ac seqq.*

Postremò huiusmodi non vsus eo minus allegari debet pro 41
parte PP. d. Congregationis, qui siue eiusdem Instituti Confratres in dicta Ciuitate Neapolis superioribus annis à san. mem. Vrbano VIII. similem prohibitionem obtinuerunt, ut apparet ex Breue, Dat. die 17. Maij 1631. producto in Registro Rotali fol. 297. & seqq. Itaque iustitiae, & aequitati consonum est, vt eodem ipsimet iure aequo animo vtantur erga seipsos, quod in alios exercuerunt, iux. illud. *Thob. cap. 4.* ibi, *quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias, ac in Euang. S. Matthaei cap. 7. in princip. & S. Lucae cap. 6. post med. & in cap. dilecti, vbi gloss. in verb. nolles, de maior. & obed. ac in l. 1. ff. quod quisque iur. cum concord.* relatis per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloss. 13. sub num. 6. vers. praeterea cum seqq.*

Cùm igitur ex praedictis, & alijs doctè, ac plenè addu- 42
ctis in duabus praecedentibus Decisionibus coram R. P. D. meo Royas sub diebus 24. Iunij 1647. & 24. Ianuarij 1648. appareat iustitia sententiae Rotalis, cuius validitas ex ipso processu iustificatur, in quo fuerunt seruata seruanda iuxta *decis. Verall. 262. par. 2.* Iure meritò fuit per Dominos conclusum illam esse confirmandam, ad text. *in cap. ea quae*, vbi Gloss. & DD. *de sent. & re iudic.*

Et ita decisum informantibus tantùm RR. PP. Theatinis. Alia verò parte saepè saepiùs citata, &c.

Hactenus grauiter, iuxta ac doctè S. Rota Romana.

Quod si Regulares inciperent nouam Ecclesiam conti- 43
guam, & praeiudicialem Conuentui, aut Ecclesiae aliorum Regularium, debet ab istis nunciari nouum opus, vel coram Ordinario, vel in Sacra Congregatione super Episcopis, & Regularibus. Sique, hoc minimè obstante, non cessarent in aedificio incoepto, instari debet pro reuocatione attentatorum, & pro demolitione totius fabricae.

Pro comprobatione attentatorum debet adduci nuncia- 44
tio iudicialis noui operis, ratione cuius demoliri debet aedificium, quantumuis pij, & Ecclesiastici, per Text. *in l. 1. ff. de non. oper. nunc.* Imol. *in l. de pupillo, §. si plurium n. 19. & §. Si quis forte num. 7. vers. forus eodem tit.* Gratian. *discept. 85. num. 5.* Lancellott. *de attent. par. 2. quaest. 3. num. 27.* Rotam *in Sabinen. attentatorum* apud Marchel. *par. 2. fol. 37. num. 2.* & in terminis de Ecclesia est Textus *in cap. fin. de nou. oper. nunt.* ibique Glossa, & Doctores communiter, praesertim Abbas *n. 1.* Surd. *cons. 233. num. 13.* Nam etiam Ecclesia aedificata post noui operi nunciationem, demolienda est, cùm Ecclesia non sit construenda in praeiudicium alterius per *dict. cap. fin.*

Maximè autem, si inhibitio fuerit aduersarijs praesen- 45
tata, & contempta, atque abiecta, quo in casu praebent certam causam demolitionis aedificij, vt per Lancellott. Gallia *consil. 52. n. .... cum binis seqq.*

Aut si nouum aedificium esset tam propinquum Conuen- 46
tui aliorum Regularium, vt eius lumini, & aeris salubritati non modicè officeret, ideòque licitè poterit illud impediri, vt limitando Textum *in l. altius, Cod. de seruit.* tradit Alexand. *in l. si prius num. 24. ff. de non. oper. nunt.* ac Surd. *d. cons. 233. num. 14. in fine.*

Vel si nouus Conuentus, siue noua Ecclesia constru- 47
cta sit intra spatium centum quadraginta cannarum proximum Ecclesijs, siue Conuentibus aliorum Regularium, vt superiùs dictum est.

Ex quibus pronunciandum est pro attentatis, quae an- 48
te omnia sunt reuocanda, si constiterit, fabricam controuersam fuisse coeptam, siue continuatam post nunciationem noui operis; quae cum habeat vim inhibitionis, operatur, vt omnia subsequuta reuocentur priuilegio attentatorum, per Textum, & Doctores, modò allegatos.

Ac ita, vt non releuaret, si nunciatio non esset facta in 49
faciem loci, vt pro forma cauetur *in d. l. de pupillo, §. nunciationem, ff. de non. oper. nunc.* Nam ibi traditur forma nunciationis extraiudicialis, quae aliter facta non tenet, at non excluditur nunciatio iudicialis, nec quod innouatum post iudicialem inhibitionem sit demoliendum. Imò cùm noui operis nunciatio impediat nouum aedificium propter implicitam inhibitionem, multò magis, atque impensius impleri debet per inhibitionem iudicialem, postquam omnia gesta reuocantur per viam attentatorum, & reponantur in pristinum absque aliquo priuilegio nunciationis, vt per Caputaquen. *decis. 93. par. 1.* Achill.

de

de Graff. *decis. 29. de appellat.* & Rota *in dicta Sabinen. attentatorum*, passimque alibi.

50 Nec dicatur, nunciationem posse contemni, tanquam iniustam, sed semper timenda est siue iusta, siue iniusta fuerit adeò, vt quicquid post illam fuerit innouatum, reuocari debeat, etiamsi iure factum fuerit, vt notant Bart. & Ias. *in d.l.1.ff.de nou.oper.nunc.* Lancellott. *loc. cit. dict. part.2. cap.28. num.63.* Gaill. *lib.1. obseru.16. num.1.* Bertrand.*consil. 290. num.1. vol.4.* Gallia *consil.52. num.1. & seqq.* Imò audiri non potest nunciatus super iustitia ædificij, nisi prius opere demolito, vt aduertit Abb. *in cap.2. num.2. de nou.oper.nunc.* & Gallia *ibid.num.3.*

51 Quinimò etiamsi fundus, siue murus esset Regularium, non licet illum adeò in altum extollere, vt præcludatur alijs Regularibus sol, atque aer, qui aliundè haberi non possunt, vt limitando Textum *in d.l.altius, Cod. de seruit.* tradunt Alexan. *in d.l. si prius*, Petrus de Vbald. *tract. de duob.fratrib. p.6. quæst.4. in 2. fallent.* Surd.*d.consil.233.num.14. in fin.* Cæpol.*de seruit.vrban.præd.cap.27. num. 4.* alijque relati à Gallia *d. cons. 52. num. 31.* Et multominus, non dimisso legitimo spatio decem pedum, Iuxta Textum *in l. si Imperatores, ff. de seruit. vrban. præd.* vel saltem duorum iuxta dispositionem, *l. fin. ff. finium regundor.*

52 Nec suffragatur excusatio aliqua. Nam qualiscunque illa sit, suffragari poterit ad euitandam pœnam, non autem vt euitetur purgatio attentatorum, iuxta distinctionem Rotæ in Gerunden. beneficij 10. Februarij 1620. coram Coccino, in Valentina præceptoriæ 10. Maij 1627. coram Virile, & in Leodiensi matrimonij 4. Maij 1647. coram Cardinali Verospio.

53 Quatenus verò allegaretur aliquod priuilegium construendi huiusmodi Conuentus, siue Ecclesias, debet illud exhiberi, interim seruandæ sunt Constitutiones Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. superiùs adductæ, quæ ad hunc præcisum effectum reuocationis licentiarum, & priuilegiorum emanarunt, innouando prohibitiones antiquas cum clausulis amplissimis derogatorijs omnium Constitutionum Pontificiarum, & Consistorialium, & cum clausula *sublata*, & decreto *irritante*.

54 Denique non obstaret prætensus consensus aliorum Regularium, elicitus ex eorum taciturnitate in principio constructionis. Nam cùm priuilegium sit concessum Ordini Regulari, & Mendicantibus, non amittitur per non vsum vnius Monasterij, in cuius potestate non est consentire erectioni noui Conuentus, aut nouæ Ecclesiæ; præsertim quia versamur in priuilegio facultatiuo, quod non amittitur per non vsum, nisi fuerit oppositum, contraque illud iudicatum, & non reclamatum, vt tradit Rota *in Dertusen. Vicaria* coram Merlino apud Post. *de manutent. decis.186. num.8. & in Hispalen. quarta funeralis* coram Cardinali Pamphilio 4. Iulij 1590. *& in Licien. quarta item funeralis* 27. Iulij 1642. coram Royas.

55 Cæterùm vulgaris conclusio est, quod in proprio solo cuilibet competat ius liberè ædificandi, ac ædificium tollendi vsque ad Cœlum, *d.l.altius, Cod. de seruit. & aqua l. fin. ff. eodem l. cum eo, & d.l. Imperatores, ff. de seruit. vrban. præd. l. Proculus, ff. de damn. infect.* Honded.*consil.80. num.18. vol.1.* Soccin.*consil.14. num.1. lib.1.* Surd.*consil.127. num.18.* Bero.*consil. 134. num.1. lib.3.* Gail. *pract. obseru. lib.2. cap.6. num.1.* Gomes. *ad l. 46. Tauri num.6.* Menoch *de arbitr. cas.156. num.3.* Viu. *decis.306. num. 1.* Magon. *decis. Lucen. 29. num. 7.* & Rota *in Maceraten. fabrica* coram Durano *decis.450. num.1. & in Tiburtina Calcariarum* coram Buratto *decis. 38. eodem numero, & in Romana Tramontana* coram Pirouano apud Rubeum *in singul.* Rotæ *tom.1. pag.514.* ac in Gerunden. iuris fabricandi per tres decisiones, quæ leguntur *in addit. ad 5. p. recent.* nempè *decis.577. 596. & 599. ac decis.611.*

56 Quæ facultas est adeò libera, & naturalis, vt procedat, etiamsi officeretur lumini vicini, illudque omninò obscuraretur, dummodò id principaliter fiat, vt prosit ædificanti, non autem ad æmulationem, & quatenus non adsit seruitus, per Text. *in d.l. cum eo, ff. de seruit. vrban. prædior.* & tradunt Padil. *in d. l. altius num.21. Cod. de seruit. & aqua*, Cæpol. *de seruit. vrban. prædior. cap.39. num.1.* Mandel.*cons.21. nu. 19. in fin.* Iason. *consil.98. num.4. & 8. lib.1.* Rimin. iun. *consil. 367. num.15. lib.4.* Honded.*d. consil.80. num.16.* Bero.*cit. consil. 134. num.26. & cons.135. num.1. & 4. lib.3.* ac Rota coram Durano *d. decis.450. n. 1.* & in d. Gerunden. iuris fabricandi.

57 Præcipuè si intercesserit consuetudo loci, in quo propter angustiam situs ædificia extolluntur præter assuetum modum; estque protritum axioma Glossæ *in l. 1. vers. prohibetur, Cod. de seruit. & aqua* relatum à Gail. *lib. 2. obseru.92. num.1. quod qui habet solum, habet cœlum*. Consuetudinem autem regionis in hac re plurimum esse attendendam, significat Text. *in l. 1. & l. Præses, Cod. de seruit. & aqua, & in l.3. Cod. de ædif. priu.* Padil. *in d.l. altius num.8. Cod. de seruit. & aqua*, dicens huiusmodi consuetudinem, tanquam vniuersalem ligare, etiam Clericos, Cæpol. *loc. cit. cap. 39. num. 2.* Gail. *obseruat. 69. num. 16. lib.2.* Franc. Marc. *decis.460. num.3.* Surd. *decis.168. num.7.* Gratian. *cap.957. num.45. & seqq.* ac Rota coram Durano *citata decis.450. num.2.*

Probato igitur concludenter dominio soli, in quo ædificatur noua Ecclesia, non poterit impediri illius fabricæ prosequutio, nisi probetur, & quidem plenè, casus exceptionis, scilicet ius seruitutis, vel quod ædificium fiat ad æmulationem, vt in specie firmatur in citatis decisionibus 587. *num.2. & 611. num.3. par.5. recent. tom.2.* 58

Eòque maximè, quia vtraque exceptio habet præsumptionem contra se, ideòque illam allegans grauatur onere plenioris probationis, vt de seruitute, & aqua *l. dum eo, ff. de seruit. vrbanor. prædior.* plenè Gail. *d. obseru. 69. num. 3.* Bero. *consil.134. num. 6. lib.3.* Io. de Amic. *consil.50. num.10.* Hond. *d. consil.80. num.16. ac seqq. lib.1.* Cæphal.*consil.53. n.16.* Menoch. *lib.1. præsumpt.39. num. 1. cum seqq.* Rota *in adducta decis. 587. num. 7. & 8. & decis.596. num.1. & decis.599. num.5. par.5. recent. tom.2.* 59

Et de æmulatione, quod pariter nunquam præsumatur, sed potius quod quis principaliter ædificet ad suam vtilitatem, non autem per inuidiam, & æmulationem, est Gloss. *in l. fluminum §. vlt. vers. non teneri, ff. de damn. infect.* & tradunt Imol. *in l. si in meo fundo, ff. de aqu. pluu. arc.* Iai. *in l. quominus n. 23. ff. de flum. & in l. ex hoc iure num.11. ff. de iust. & iur.* Surd. *consil.154. num.14.* Crauett.*consil.49. num.2.* Honded.*d. consil. 80. nu.34. lib.1.* Menoch.*de arbitr. cas.156. num.8. & præsumpt. 29. num.3. lib.6.* Gail.*d. obseru.29. num.30.* ibique Greuen.*n.6.* ac Rota *d. decis.587. num.3. & decis.599. num.15. & decis.611. num 16. ac 23. par.5. recent. tom.2.* 60

Tunc autem solum quisque suspicari potest de æmulatione, quando ædificium est damnosum vicino, & nullam ædificanti affert vtilitatem, vt per Surd. *consil. 32. num. 8.* Honded. *consil. 80. num. 35. lib. 1.* Grat. *cap. 745. num. 37.* Secus autem si sit ædificanti quoquomodo vtile. Nam licèt inde oriatur damnum vicino, præsumitur tamen, quod ob propriam vtilitatem, non autem in alterius odium fit constructum, Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 23.* Honded. *d. consil.8. num.35. lib. 1.* ac Rota *in allegat. decis.599. num.28. par.5. recent. tom.2.* cum alijs per Adden. ad Buratt. *decis.631. num. 27. in fine.* 61

Attentis præsertim qualitate ædificij, quod construitur in honorem Dei, & qualitate Religiosorum, ex quibus remoueri quamcunque suspicionem æmulationis, ait Rota *decis.587. num.14. & d. decis.599. n. 35. par.5. recent.* 62

Ex quibus non obstat, quod vbi ex ædificio prouenit maximum, & intolerabile præiudicium, possit vicinus impedire illius eleuationem. Et quod vicino non licet altius extollere, quando officit lumini, aeri, & prospectui alterius. Neque applicantur Textus, ac Doctores, qui contra citari possunt. Nam *l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. fun.* solùm ait, quod vicinus tenetur vendere fundum vicino ad vsum sepulchri, dummodò tamen inde non patiatur magnum detrimentum, quod summa ratione conceditur ei, qui cogitur vendere rem suam, ne scilicet exindè magnum detrimentum patiatur. Textus verò *in l. binas ædes, §. Marcellus, ff. de seruit. vrbanor. prædior.* potius retorquetur, dum ibi clarè statuitur, quod ædes altius possint extolli, etiam obscurando lumen vicini, Barbosa verò *lib. 2. cap. 2. num. 12. de iur. Eccles.* loquitur de Ecclesia Parochiali, quæ construitur sine causa, & absque auctoritate Pontificis in præiudicium alterius Parochialis, qui non est casus noster. Denique Grat. *cap. 896. num. 6. & 7.* loquitur in terminis *d.l. Si quis sepulchrum.* 63

Prætereà quando non impeditur aeris benignitas, nec ingressus salubrium ventorum, vt si Auster, & Aquilo liberè perflarent, neque etiam impediretur Fauonius, quemadmodum ex hisce circumstantijs cessare præiudicia, resoluit Rota coram Buratto *decis.631. num. 6.* An autem ædificium officiat lumini, standum est peritorum relationi, probatque Alex. *consil.171. in fin. lib.2.* & Mandell. *consil. 20. num. 19. in* 64

apo-

apostill. præsertim si fuerint iudicialiter electi à Partibus, quo fit, vt eorum relationi magis standum sit, Rota *decis.* 526. *n.* 1. *par.* 4. *rec.* & in Anconitana computorum coram Innocen. X.

65 Nec ideò ex lapsu temporis, etiam longissimi, quo in situ, vbi construitur noua Ecclesia, non fuerit ædificatum, prætendi potest acquisitam fuisse seruitutem non tollendi. Quia dum versamur in actu merè facultatiuo ædificandi, non amittitur libera facultas, etiamsi per mille annos non fuerit ad actum reducta, nisi probetur, quod Dominus fundi volens ædificare, fuerit prohibitus, & prohibitioni acquieuerit, *l. Qui luminibus*, ibique Glossa, & Doctores *C. de seruit. rustic. prædior. & in l.* 1. *Cod. de seruit. & aqua*, Ias. *consil.* 98. *n.* 5. *vol.* 1. & generaliter quod in huiusmodi seruitutibus negatiuis non currat præsumptio, nisi à die prohibitionis, & acquiescentiæ, tradit Anchar. *in cap. Cum dilectus nu.* 21. *de Capell. Monach.* Couarr. *var. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 2. Garz. *de nobilit. gloss.* 33. *num.* 65. Gonzal. *ad reg.* 8. *gloss.* 5. §. 6. *num.* 37. Capy. *dec.* 209. *n.* 25. Giouagn. *consil.* 9. *n.* 64. *lib.* 1. Guttier. *canon. quæst. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 68. *& seqq.* Gratian. *discept.* 561. *n.* 24. Rot. *dec.* 536. *n.* 3. *part.* 2. *recent. & decis.* 321. *n.* 22. *& seqq.* apud Post. *de manut.*

66 Cessaretque facilè attentatorum prætensio, si ædificium in partibus, in quibus fuit fabricatum post inhibitionem iam à pluribus mensibus inchoatum fuerat, videntibus Patribus aduersarijs, necnon etiam approbantibus per plures actus positiuos. Vnde id, quod fuit factum, non potest vllo modo comprehendi sub interdicto nihil innouandi, quod prospicit tantummodò innouationem in parte controuersa, sed censeri debet continuatio, quæ non est prohibita, etiam post inhibitionem, nec causare potest attentata, ex traditis à Lancellott. *de attent. post inhibit. limit.* 9. & à Rota *decis.* 87. *nu.* 3. *par.* 4. *recent.* vbi pro exclusione attentatorum consideratur similis continuatio operis in ea parte, in qua prius fuerat fabricatum scientibus, & patientibus ijs, qui attentata prætendebant. Et quod attentata post inhibitionem considerentur solum, quando fuit contrauentum in ea parte, quæ erat in lite, nec ad alia extendi possit inhibitio, probat Seraph. *dec.* 1003. *n.* 4. *in fine*, & Lancell. *de attent. post inhib. limit.* 17.

67 Et eo magis si Regulares ædificantes potuerint ita credere, cum pro exclusione attentatorum, quæ sunt odiosissima, & important delictum, sit sumenda omnis possibilis interpretatio, vt in specie de attentatis prætensis per gesta post præceptum de non ædificando, tradit Bart. *in l. non solum* §. *sed vt probari num.* 3. *&* 4. *ff. de non. oper. nunc.* cum alijs à Lancellott. *de attent. par.* 1. *num.* 121. *& part.* 2. *de attent. post inhib. declarat.* 1. *num.* 33.

68 Maximè autem dum attentata prætenduntur ad effectum deuolutionis, quæ cum sit pœna, supponit dolum, qui non inducitur absque scientia indubitata, & præcisa prohibitionis, per Text. *in l. iubemus*, §. *quæ in posterum*, *C. de testam.* Et pro exclusione doli, ac pœnæ admittitur quæcumque excusatio, & causa etiam iniusta, *l. Igitur*, §. *Potest*, *ff. de liber. caus.* Honded. *consil.* 42. *num.* 45. *lib.* 2. Lancellott. *de attentat. post inhib. limit.* 24. *num.* 25. & dixit Rota *in Marsicen. iurisdictionis* 25. *Ianuarij* 1645. §. *Prout* coram Bichio. Et sufficere quod attentata sint turbida, vt illorum cognitio reijciatur, tradit Rota *decis.* 651. *num.* 4. *par.* 3 *& decis.* 411. *nu.* 4. *par.* 4. *recent. tom.* 3. *& decis.* 426. *num.* 15. *par.* 5. *tom.* 2.

69 Quin etiamsi attentata essent clarissima, non essent in hoc casu attendenda, si constiterit de bono iure Regularium ædificantium, & de non iure aduersariorum, iuxta theoricam Bartoli *in l.* 1. *num.* 6. *ff. de nou. oper. nunc.* Papien. *in forma libelli actionis noui operis num.* 2. *cum seqq.* Bald. *cons.* 45. *num.* 2. *&* 3. *lib.* 2. Carpan. *ad Stat. Mediolan. cap.* 340. *num.* 4. *& seqq. & num.* 55. Gail. *lib.* 1. *obseru.* 16. *num.* 4. latè Surd. *cons.* 54. *nu.* 20. 23. *&* 25. vbi respondet ad obiectionem, quod non attendatur, vtrum iure, an iniuria quis fabricauerit, dicens id non procedere quando agitur ad effectum demolitionis, & notoriè constat de non iure illam petentis. Quod sequitur Greuen. ad Gaillum *loc. cit. num.* 11. cum alijs per Gratian. *cap.* 84. *num.* 36. *&* 37.

70 Cæterùm quoad distantiam 300. cannarum pro Regularibus S. Francisci, de qua *in compend. priuil. Minor. vers. ædificare*, vt aduertit Sorbus ibid. id non potest obseruari in magnis Ciuitatibus, minusque in paruis, vt proindè non sit in vsu. Vnde in Vrbe, alijsque magnis Ciuitatibus omnes Conuentus Regularium sunt vicini intra dictas cannas Romanas, neque aliæ Religiones habent idem priuilegium redactum ad cannas 140. à Clemente IV. Vrbano IV. & Sixto IV. vt in citato compendio; & nihilominus videtur nullibi hoc seruari. Seruabatur autem, quando tam Fratres Minores, quàm alij Regulares ædificabant Conuentus in Eremitorijs, in Montibus, in locis extra Ciuitates. At vbi receptum est eos habitare in Ciuitatibus, huiusmodi priuilegium videtur abijsse in desuetudinem. Quod si seruaretur, multæ essent Ciuitates, & loca, in quibus non posset degere, nisi vnica Religio.

CONSVLTATIO XIII.

Fuit ad Seminarium Ciuitatis Catholicæ admissus Olympius ex patria hæretica, cuius Seminarij alumni ex priuilegio Apostolico promoueri possunt, etiam ad Sacros Ordines absque litteris dimissorijs proprij Episcopi. Ab eo, post quadriennium finitis studijs dimissus, adijt aliam Ciuitatem Catholicam alterius Diœcesis, à cuius Episcopo post biennium petijt promoueri ad Sacros Ordines, ac simul prouideri aliquo beneficio curato; emissa prius declaratione, velle in ea perpetuò permanere, & re ipsa Episcopus addictos Ordines eum promouit. Quæritur, an hic Episcopus incurrerit pœnam aliquam?

1 ET quidem non incurrisse pœnas aliquas in Sacro Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 8. *de reform. & in cap.* 2. *de temp. ordin. in* 6. contentas, existimo licèt enim ex dispositione dictorum iurium non possit Episcopus Ordines conferre Clericis exteris sub pœnis ibidem inflictis absque literis dimissorijs proprij Ordinarij, id tamen non procedit in hoc casu. Quia dum propria Diœcesis fuit ab hæreticis occupata, potuit proindè hic Olympius promoueri ad Sacros Ordines ab alio Episcopo, in cuius Diœcesi permanet, vt in specie est Text. *in can. Clericos* 4. *d.* 71. ibi, *Exceptis illis, qui proprias Ciuitates perdiderunt, & ex necessitate ad alias Ecclesias migrarunt*, vbi Gloss. *vers. ex necessitate propè fin.* Archid. *post init.* Turrecrem. *ante num.* 1. Gemin. *in princ.* ac cæteri communiter.

2 Nullaque subest difficultas, cùm dictus Olympius in Ciuitate Episcopi ordinantis per biennium habitauerit, & illius domicilium elegerit, præuia expressa declaratione ibidem perpetuò habitandi, ac morandi; quo casu indistinctè aliquis ordinari potest ab Episcopo domicilij sic electi, & declarati; vt latè firmat Vgolin. *de Episc. cap.* 26. §. 2. Barbos. *eod. tract. par.* 2. *alleg.* 4. *n.* 26. *&* 40. *in fine*, & in addit. ad Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. d. c.* 8. *n.* 29. Pax Iord. *elucubr. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 53. Squiliant. *de priuil. Cleric. c.* 4. *n.* 253. Sanch. *de matr. lib.* 3. *disput.* 23. *sub n.* 2. & habetur *in cap. fin. de Paroch.* estque *consil.* 2. aliàs 10. Nauarri *de temp. ord.*

3 Nec obstat, quod non intercesserit habitatio decennalis, & translatio maioris partis bonorum. Nam hæc sunt necessaria, quando non adest declaratio expressa contrahendi domicilium, illudque est dubium. Tunc enim animus elicitur ex coniecturis, & in primis ex habitatione decennali, & translatione bonorum. Secus autem quando quis verbis explicitis declarant animum suum perpetuò habitandi, & domicilium expressè eligit, vt in hoc casu. Tunc enim statim acquiritur domicilium, nec requiritur alius temporis cursus, neque translatio bonorum; maximè quando sumus in Clerico paupere, de quo non constat, quod in loco originis, aut alibi possideat bona, quæ transferre potest, vt declarat Roderic. à Cugna *in suo comm. ad init. d. dist.* 71. *n.* 12. Squillant. & Iordan. *locis allegatis*, & Barbos. *d. alleg.* 4. *n.* 24. *in fin. & ad d. c.* 8. *Concilij sub eod. n.* 29. Qui omnes loquuntur in his terminis ad effectum collationis Ordinum. Et generatim quod ex sola animi declaratione statim acquiratur domicilium absque lapsu alicuius temporis, standumque sit dicto sic declarantis in ijs, quæ pendent ab eius animo, probat Gail. *lib.* 2. *obser.* 35. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. cas.* 86. *n.* 2. ac Rot. *dec.* 150. *n.* 7. *diuers. p.* 2. *& in rec. dec.* 188. *n.* 3. *p.* 3. *& decis.* 52. *num.* 5. *par.* 5.

4 Eòque magis cùm dictus Olympius, qui talem declarationẽ fecit habuerit animum assequendi beneficium curatum in d. Diœcesi, requirens residentiam perpetuam. Ex quo tantò magis elicitur coniectura eius voluntatis perpetuò in ea commorandi, quæ vbi concurrunt cum expressa declaratione verborum, potest Episcopus domicilij absque vlla difficultate conferre Ordines Clerico sic declaranti, vt firmant Doctores modò allegati.

5 Quæ sine dubio procedunt quoad Episcopum, qui tanquam existens in bona fide, habuit iustam causam ordinandi dictum Olympium, qui domicilium in eius Diœcesi elegerat, & stante huiusmodi bona fide nulla suspensionis censura ligatus remansit, vt per Nauarr. *consil.*

40. in non. de tempor. ord. Sayr. *dec. 62. eod. tit.* Vgolin. *de offic. Episc. cap. 26. §. 22. n. 2.* & Barbos. *ad d. cap. 8. n. 31.*

6 Verumtamen vt radicitus euellantur omnes abusus, omnesque fraudes, quæ in animis tam conferentium, quàm suscipientium Sacros Ordines fidenter infixerant, Sanctissimus Dominus Noster hanc edidit Constitutionem, ac legenda nostra Consultatio de hac re in tom. 9. vbi prolixè, & ad mentem eiusdem Constitutionis.

Sanctissimi Domini Nostri Domini

I N N O C E N T I I

Diuina Prouidentia Papæ XII.

C O N S T I T V T I O,

Qua plura declarantur, ac præscribuntur pro tollendis abusibus, & fraudibus circa Ordinationes alienorum Subditorum.

I N N O C E N T I V S

Episcopus Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

7 SPeculatores Domus Israel, quæ est Sancta Dei Ecclesia, per ineffabilem Diuinæ Bonitatis abundantiam constituti, eo potissimum ab ipsis Pontificatus Nostri primordijs Pastoralis vigilantiæ nostræ studia conuertenda esse duximus, vt qui in sortem Domini vocantur, sacrisque addicuntur ministerijs, quippè quos irreprehensibiles esse conuenit, vt præesse valeant corrigendis, ac in quos tanquam in speculum reliqui oculos conijciunt, ex ijsque sumunt quod imitentur, tales sint, qui dignè possint Dominica Sacramenta tractare, ac ædificent cunctos tā fidei scientia, quàm operum disciplina.

8 Sanè hoc inito consilio, non alios quantum fieri potest, quàm qui in sanctitate, & iustitia per ordinatissimos Ecclesiasticæ Militiæ gradus statis interuallis ambulauerint, ac piè, & fideliter in ministerijs anteactis se gesserint, ad Sacerdotium assumi, sacrasq; ordinationes, iuxta priscum Ecclesiæ morem, præscriptis à iure temporibus orationi, & ieiunio consecratis, haberi cupientes, seuerioré quamdam in concedendis Indultis suscipiendi sacros Ordines extra tempora huiusmodi, & interstitijs ad id designatis minimè seruatis, vltrò Nobis proposuimus adhibendam rationem; qua videlicet seruata, ante meritū laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minimè tribuatur, nec vnquam heri sacrilegi, hodie Sacerdotes, heri prophani, hodie sacrorum Antistites, veteres vitio, virtutes rudes, & recentes, discipuli simul, ac Magistri pietatis creentur, sed ij tantùm, iuxta constitutas à Maioribus Leges, ab humili gradu fidelis Populi ad sacrarum administrationum sublimitatem promoueantur, qui post mutatum habitum secularem diuturna conuersatione inter Clericos fuerint comprobati, ac multò tempore didicerint, quæ postmodum alios docere tenentur; Cæterùm per ea ipsa Indulta, quæ super præmissis parciùs quidem, ac ex certis tantùm, & magis rationabilibus causis concedere decreuimus, contraria quauis illorum interpretatione penitùs improbata, salutarem illam, quam Sac. Generalis Tridentini Concilij Decreta de non ordinandis ad patrimonij titulū, nisi illis, quos Episcopi pro necessitate, vel commoditate suarum Ecclesiarū assumendos iudicauerint, præscribunt disciplinam, nequaquā relaxatam intelligi; quinimò nec vnquam ad Indulta huiusmodi exequenda Episcopos ipsos arctare, sed illorum executionem arbitrio semper eorumdem Episcoporum, quorum conscientias hac in re strictissimè oneratas volumus, prorsus relinquere declarauimus; sperantes in Domino eos, qui iuxta Apostoli monitum, nemini citò manus imponendas esse probe norunt, sibi & vniuerso gregi attendentes, in quo eos posuit Spiritus Sanctus regere Ecclesiam Dei, reuerenda ipsis spiritibus Angelicis ministeria ab hominibus sine consideratione apprehendi nunquam permissuros, nec temerè præripi passuros, quæ vita probata dumtaxat accipere promeretur. Omnes insuper, & singulos cuiuscumq; tandem gradus, ordinis, & dignitatis fuerint, quibus ex huius Sanctæ Sedis gratia sacros ordines præfatos extra eadem tempora conferendi, vel alijs, vt illos sic conferre valeant, indulgendi potestas fieri consueuit, cum diuinos Ordines largiri districti semper esse iudicij oporteat, seriò monitos volumus, vt præscriptos sibi desuper in suis quique facultatibus terminos religiosè custodiant, nec eos cuiusuis consuetudinis, aut exempli prætextu vllatenus transgrediantur.

Verùm quo impensiùs Apostolicæ gubernationis curam, & cogitationes in hæc intendimus, eo maiori cum animi nostri dolore ex quamplurium Venerabilium Fratrum nostrorum Archiepiscoporum, & Episcoporū in diuersis Regionibus existentium delatis ad Nos querelis accepimus, grauiora quotidiè malignari inimicum in Sancto, sacrilega scilicet illorū impudentia in dies crescente, qui propriæ salutis immemores, Clericales Ordines sibi forsan à proprijs Præsulibus denegatos, seu quos, aliquibus canonicis sibi obstantibus impedimentis, denegari merito verentur, ab alienis Episcopis, non quæ Iesu Christi, sed eas, quæ ad ipsos non pertinent, Oues in animarum suarum perniciem quærentibus, nec tot canonicas damnationes contra vsurpantes alienæ plebis hominem latas perhorrescentibus, absque suorum Prælatorum commeatu, hoc est dimissorijs, commendatitijsue eorum literis destituti, quinimò eis inscijs, & sæpè etiam inuitis, sub minus legitimis Beneficij Ecclesiastici, Originis, Domicilij, seu etiam familiaritatis, ac continuæ Ordinantium Episcoporum commensalitatis quæsitis titulis, in sacrarum legum fraudem, & contemptum, illegitimè suscipiunt, atque ita non intrantes per ostium, & nihilominus Tabernaculum Domini cum macula inhabitare non dubitantes, sacrificium in sacrilegium conuertunt, iudicium absque misericordia sibi consciscunt, Deoque minimè placentes, & tamen placare velle præsumentes, non modò eum non placant, sed magis irritant, dum videntur in cordibus suis dicere: non requiret. 9

Hinc est quod Nos ex commissæ Nobis diuinitùs Apostolicæ seruitutis munere, abusus, fraudes, ac scandala huiusmodi penitùs, & omninò è medio tollere, ac irreligiosam contrafacientium audaciam, quantum Nobis ex alto conceditur, compescere, & reprimere volentes, necnon fel. rec. Vrbani VIII. contra malè ordinantes, & malè ordinatos, quæ incipit: Secretis, aliorumque Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, ac etiam Conciliaribus hac in re editis Constitutionibus, & Ordinationibus inhærentes, illasque quoad ea, quæ præsentibus non aduersantur, quatenus opus sit, innouantes; de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium eiusdem Concilij Tridentini Interpretum, qui quæcumq; ante hac super præmissis ab ipsorum Cardinalium Congregatione in particularibus casibus edita decreta, declarationes, seu responsa ad earumdem præsentium limites reducenda esse censuerunt, consilio, ac etiam motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ad Omnipotentis Dei Gloriam, Ecclesiæ vtilitatem, veteris disciplinæ instaurationem, totiusque Christiani Populi ædificationem; Hac generali nostra, & perpetuò valitura Constitutione decernimus, & declaramus, nulli Episcopo, seu cuiusuis loci Ordinario, tametsi Cardinalatus honore fulgeat, licere exterum quempiam, ac sibi ratione Originis, seu Domicilij, iuxta modum inferiùs declarandum, legitimè contracti non subditum ad Clericalem tonsuram promouere, cuiusuis Beneficij Ecclesiastici ei statim, ac tonsura huiusmodi insignitus fuerit conferendi, seu ad quod is à Patronis iam præsentatus, seu nominatus fuerit, prætextu etiamsi Beneficium prædictum de nouo ea expresse adiecta lege fundatum fuisse constiterit, vt quis immediatè post Clericalem characterem susceptum ad illud instituatur; Prætereà Clericum, qui legitimè iam à proprio Episcopo ad eamdem Clericalem tonsuram, seu etiam ad minores Ordines promotus fuerit, non posse ab alio Episcopo ratione, ac titulo cuiuscumque Beneficij in illius Diœcesi obtenti ad vlteriores Ordines promoueri, nisi ante eorumdem susceptionem testimoniales literas proprij Episcopi tam Originis, quàm Domicilij super suis Natalibus, ætate, moribus, & vita sibi concedi obtinuerit, easque Episcopo Ordinanti in actis illius Curiæ conseruandas exhibuerit. 10

Licèt verò Clericus ratione cuiusuis Beneficij in aliena Diœcesi obtenti subijci dicatur iurisdictioni illius Episcopi, in cuius Diœcesi Beneficium huiusmodi situm est, eam tamen de cętero hac in re inconcussè seruari volumus Regulam, vt nemo eiusmodi subiectionē ad effectū suscipiendi Ordines acquirere censeatur, nisi Beneficiū prædictum eius sit reditus, vt ad congruā vitæ sustentationem siue iuxta taxam Synodalem, siue ea deficiente, iuxta morem Regionis pro promouendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus, per se sufficiat, illudq; ab ordinādo pacificè possideatur, sublata quacūq; facultate supplendi quod deficeret fructibus eiusdē Beneficij cū adiectione Patrimonij 11

etiam

etiam pinguis, quod ipse Ordinandus in eadem, seu alia quauis Diœcesi obtineret, ac Episcopus sic Ordinans tam de prædictis Testimonialibus Litteris, quàm de reddito Beneficij huiusmodi expressam in consueta collatorum Ordinum attestatione mentionem facere debebit.

12 Cæterùm subditus ratione originis is tantùm sit, ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in ea Diœcesi, in qua ad Ordines promoueri desiderat, dummodò tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occasione nimirùm itineris, Officij, Legationis, Mercaturæ, vel cuiusuis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ eius Patris in illo loco, quo casu nullatenus eiusmodi fortuita natiuitas, sed vera tantùm, & naturalis Patris origo erit attendenda. Quod si quis tantò temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti, sicut præmittitur, natus est, moram traxerit, vt potuerit ibidem canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario eius loci litteras Testimoniales, vt suprà, obtinere illasque Episcopo Ordinanti per eum in collatorum Ordinum Testimonio similiter recensendas præsentare teneatur.

13 At si Pater in alieno loco, vbi eius filius natus est, tamdiù, ac eo animo permanserit, vt inibi verè Domicilium de Iure contraxerit, tunc non origo Patris, sed Domicilium per Patrem legitimè, vt præfertur, contractum pro Ordinatione eiusdem filij attendi debeat.

14 Subditus autem ratione Domicilij ad effectum suscipiendi Ordines is dumtaxat censeatur, qui licet alibi natus fuerit, illud tamen adeò stabiliter constituerit in aliquo loco, vt vel per decennium saltem in eo habitando, vel maiorem rerum, ac bonorum suorum partem cum instructis Ædibus in locum huiusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuò ibidem permanendi animum demonstrauerit, & nihilominus vlterius vtroque casu se verè, & realiter animum huiusmodi habere iureiurando affirmet. Si quis tamen à propriæ originis loco in ea ætate discesserit, qua potuerit alicui canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarij suæ originis testimoniales litteras, vt suprà, afferre debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum Ordinū Literis facienda erit.

15 Ad hæc nullus Episcopus alienæ Diœcesis subditum familiarem suum ad aliquos Sacros, seu Minores Ordines, vel etiam primam tonsuram promouere, seu ordinare præsumat absque eius proprij, originis scilicet, seu Domicilij Prælati testimonialibus litteris, vt suprà, & nisi ad præscriptum Concilij Tridentini præfati *sess. 23. cap. 9. de reform.* Familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in suo actuali seruitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit; Beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, iuxta modum superiùs præfinitum, sufficiat quacumque fraude cessante, statim hoc est saltem intra terminum vnius mensis à die factæ ordinationis, re ipsa illi conferat, ac in Ordinationis huiusmodi Testimonio expressam itidem familiaritatis, ac litterarum prædictarum mentionem facere teneatur.

16 Porrò, vt quicumque fraudibus aditus omninò præcludatur, volumus, & Apostolica Authoritate statuimus, atque decernimus, vt Episcopus quilibet suos ratione originis, siue Domicilij subditos Clericos quoscumq; ab alienis Episcopis quauis authoritate, etiam cum suis commendatitijs literis promotos, nedum ad formam Concilij Tridentini supradicti *sess. 14. c. 3. de refor.* quoad scientiam examinare valeat, verùm etiam Ordinum eis collatorum testimoniales literas, gratis tamen, recognoscere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præsentis Constitutionis forma, & dispositio adimpleta fuerit, assignato sic promotis termino competenti ei magis beneuiso ad docendum de eiusmodi adimplemento, ita vt quos eo termino elapso id minimè præstitisse compererit, à susceptorum Ordinum exercitio, si ita, & quamdiù ei expedire videbitur, suspendere, illisque, ne in Altari, aut in aliquo Ordine ministrent, interdicere possit.

17 Ita verò præmissa omnia, & singula perpetuò, ac inviolabiliter obseruari, atque adimpleri volumus, vt si quid in ijsdem præmissis, seu eorum aliquo secus fiat, Ordinās quidem à Collatione Ordinum per annum, Ordinatus verò à susceptorum Ordinum executione, quamdiù proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit, alijsque insuper grauioribus pœnis pro modo culpæ nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis vterque subiaceat.

18 Decernentes pariter easdem præsentes literas semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, & per omnia plenissimè, & inuiolabiliter obseruari. Sicque, & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Palatij Apostolici Auditores, ac eiusdem S. R. E. Cardinales etiam de latere Legatos, ac Sedis præfatæ Nuncios, aliosue quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, ubique iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon quibusuis etiā iuramento, confirmatione Apostolica, aut quauis firmitate alia roboratis Statutis, & Consuetudinibus; Priuilegijs quoque, Indultis, & literis Apostolicis sub quibuscumq; verborum tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusq; & alijs decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, in genere, vel in specie, seu alias quomodolibet in contrarium præmissorū concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, & insererentur, nihil penitùs omisso, & forma in illis tradita obseruata, eisdem præsentibus pro expressis, & insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque. 19

Volumus autem, vt præsentes literæ in Valuis Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ de Vrbe, vt moris est, publicentur, & affigantur, sicque publicatæ, & affixæ, omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perindè arctent, & afficiant, ac si vnicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent; Quodque earumdem præsentium transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides tam in Iudicio, quàm extra illud, vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. 20

Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostrorum Decretorum, Declarationes, Voluntatis, Statuti, & Derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto, Pridiè nonas Nouembris, Pontificatus Nostri Anno Quarto. 21

B. Card. Prodatarius. I. F. Card. Albanus.

Visa de Curia I. Sacripantes.

D. Ciampinus.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Breuium.

Anno à Natiuitate Domini Nostri IESV Cristi millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto, Indictione secunda, die sexta mensis Nouembris, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini Innocentij Diuina Prouidentia Papæ XII. Anno quarto. Supradictæ Literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Ecclesiæ S. Io. Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, in Acie Campi Floræ, ac in alijs locis solitis, & consuetis Vrbis per me Thomam Orlandum eiusdem Sanctissimi D.N. Papæ Cursorem.

Franciscus Antonius Simoncellus Mag. Curs.

CONSVLTATIO XIV.

Votum electio Patrum Generalium pertinere possit ad aliquot Prouincias, sitque ea confirmanda, & quatenus, an verò ad vniuersam Religionem.

Affirmatiuè respondendum videtur, nempè quod huiusmodi electio facta ab aliquot Prouinciis sit iusta, non obstante exceptione, quæ pertineat ad vniuersam Religionem. 1

Quæ exceptio, ne in petitorio quidem potest obstare, multòque minus in possessorio, cùm ad effectum confirmationis non sit discutienda pertinentia, & proprietas, sed simplex solummodò quasi possessio eligendi ita, vt solus vltimus status sufficiat, cap. querelam de elect. ibique Abb. nu. 12. in fine, & in cap. Consultationibus num. 2. de iurepatr. Gutierez consil. 3. num. 1. Lapus allegat. 78. num. 9. Post. de manuten. obseru. 10. num. 40. & seqq. ac Rota decis. 1432. num. 10. coram Seraphino, & decis. 752. num. 2. par. 2. recent. & decis. 219. num. 1. & 3. coram Durano. Nam electio est fructus possessionis, non autem proprietatis, Dec. consil. 134. n. 1. tom. 1. Ricc. resol. 523. num. 2. & seqq. Ac propterea electus ab existente in quasi possessione eligendi præfertur electo à proprietario, Garz. de benef. par. 5. cap. 5. num. 4. Roland. cons. 47. num. 28. & seqq. vol. 1. Dec. loc. cit.

2 Quod eo faciliùs procedit si eiusmodi electio sit pluries facta fuerit, & plenarium effectum fuerit sortita, vt per Rotam d. dec. 752. & d. dec. 219. num. 1. coram Durano, & in Legionen. confirmationis electionis 1. Iunij 1609. coram Lancellotto, siquè Patres aliarum Prouinciarum Generalem ab aliquot Prouincijs electum sciuerint, & absque vlla contradictione, tanquam Generalem canonicè electum recognouerint, eique in actibus tum priuatis, tum capitularibus obedientiam ritè detulerint, Rota d. dec. 752. num. 2. & apud Marches. de commiss. dec. 42. n. 1. & in Regien. Prioratus 24. Maii 1585. coram Cardinali Pamphilio.

3 Quare huiusmodi electio, tanquam canonicè facta est confirmanda, & Prouinciæ priuari non possunt dicta quasi possessione eligendi, in qua repetiuntur, Rota decis. 264. num. 6. par. 8. recent. & in Ragusina iurisdictionis 11. Decembris 1620. coram Remboldo apud Post. de manuten. decis. 285. n. 6.

4 Quod eo liquidius apparet, cùm etiam in petitorio constet hoc ius eligendi Patrem Generalem ad ipsas tantum Prouincias pertinere, Dec. consil. 84. num. 2. Paris. consil. 107. num. 3. part. 1. Gratian. discept. 402. num. 2. tom. 3. ac Rota decis. 412. num. 3. coram Ludouisio, ibique Add. lit. B.

5 Consuetudo enim debet attendi in cognoscendo ad quem pertineat ius eligendi ex d. cap. querelam, ibi, per electionem Populi, ad quem de antiqua consuetudinem pertinet electio, traditque Dec. dict. consil. 134. num. 1. Castellin. de elect. can. cap. 4. num. 36. Barbosa in cap. Cumana num. 3. de elect. ac Rota decis. 264. num. 7. par. 8. recent. & decis. 285. nu. 6. apud Post. de manutent. Et in Fauentina iuris conferendi 4. Iulij 1584. coram Vicecomite. Hæc enim iurisdictionem tribuit, Samuel. de canon. elect. tract. 3. contr. 12. concl. 3. num. 8. Sigismund. eodem tit. par. 1. cap. 6. dub. 44. num. 5. Surd. consil. 465. num. 4. & seqq. lib. 4. ac Rota decis. 577. num. 9. par. 5. tom. 2. recent. Conceditque ius illis, qui alias non haberent, vt in specie electionis firmat Castropal. de benefic. Eccles. tract. 13. punct. 11. §. 1. num. 2.

6 Si igitur non solùm in possessorio, sed etiam in petitorio dictis Prouincijs, Satis essent electiones, & consuetudo, annis quadraginta continuata, vt ius eligendi priuatiuè quoad omnes alias Prouincias præscriberent, Rota decis. 71. num. 15. par. 7. recent. Quantòmagis id affirmandum in casu, in quo inueterata consuetudo centum annis præscripta concurrerit, Rota in Gerunden. iuris conferendi 24. Nouembris 1631. coram Queippo, & à tota Religione, atque ab ipsis etiam Summis Pontificibus spatio tanti temporis approbata? Valens. consil. 98. num. 31. lib. 1. Bolognet. consil. 1. num. 174. lib. 1. Aym. consil. 933. num. 10. & seqq. Ios. Ramon. consil. 24. num. 88. lib. 1. Auendagn. in cap. 1. Prætor. par. 1. num. 29. ac 30.

7 Ac ita quidem, vt non obstaret, etiamsi ex Constitutionibus Religionis ius eligendi spectet ad vniuersam Religionem. Nam consuetudo, siue potius præscriptio vim habet abrogandi legem, & Constitutionem, & concedendi ius aliàs non habenti, vt in terminis electionis idem Castropal. loc. cit. Azor. instit. moral. lib. 3. cap. 28. quæst. 3. & Barbos. de potest. Episcop. tit. 1. cap. 3. num. 27. par. 1. Adeòut sola consuetudo annorum quadraginta satis esset, Cardin. in cap. fin. num. 27. ibique Butr. n. 39. Anan. num. 11. Abb. eodem num. Imol. num. 15. Anchar. num. 7. de consuetud. Ciarlin. controuers. 192. num. 40. lib. 4. Gratian. disceptat. 395. num. 6. tom. 2. Rota decis. 19. num. 7. & dec. 800. num. 9. coram Buratto, & decis. 497. num. 4. part. 1. & in Pampilonen. pænitentiarum 1. Iunij 1606. coram Pamphilio.

8 Cum itaque constiterit de quasi possessione dictarum Prouinciarum eligendi Patrem Generalem absque interuentu aliarum Prouinciarum Religionis ex pluribus electionibus continuatis, licèt vnica tantùm sufficeret per Textum in cap. Consultationibus, ibique Abb. num. 2. de iurepatr. Rota decis. 17. nu. 1. par. 2. diuers. & in Messanen. electionis coram Durano decis. 219. n. 1. apud Post. de manutent. decis. 200. num. 2. illa est confirmanda ex regula, quod electio trahit ad se confirmationem, Dec. in cap. postquam num. 38. in fin. de elect. Rota decis. 444. num. 16. par. 5. recent. cum in hac materia electionis consuetudo, ac vltimus status attendatur, vt præter superiùs adductos, tradit Cassad. decis. 22. num. 3. vbi quod in hoc casu debet seruari consuetudo, etiamsi declinaret à iure.

9 Neque obstaret, quod tam ex Constitutionibus Religionis, quàm ex iure communi electio Patris Generalis pertinet ad totam Religionem. Quoniam hæc exceptio est reijcienda ad petitorium, atque adeò non debet impedire confirmationem electionis iam factæ ex supra deductis. Nec obstat, quod non probetur negatiua conuocationis aliarum Prouinciarum ex regula, quod possessio qualificata non sit manutenibilis, nisi probata dicta qualitate ex Gregorio, & alijs. Quia dum ex tenore electionum constat, quod solùm aliquot Provinciæ deuenerint ad electionem Patris Generalis spatio centum annorum, & ampliùs, scientibus, & patientibus alijs Prouincijs, hoc sufficit, vt electio ab eis facta debeat confirmari, nulla habita ratione defectus vocationis aliarum Prouinciarum, quæ nunquam probant electioni fuisse, neque ad illas vocatas fuisse, vt in terminis præsentationis, & institutionis præsentati, quæ pari passu ambulant cum electione, & confirmatione, fuit resolutum in Fesulana Parochialis 29. Iunij 1633. coram Mormanno, cuius decisionem dabo in fine huius Consultationis.

10 Hinc tollitur virtus decreti irritantis in Constitutionibus Religionis appositi. Quia vbi interuenit centenaria possessio, non attenditur decretum irritans in priori priuilegio contentum. Nam ex centenaria resultat titulus contrarius dicto priuilegio, & fortioribus clausulis munitus, vt benè Rota decis. 224. n. 3. & 4. par. 4. recent.

11 His tamen minimè obstantibus, tenendum est, electionem Patris Generalis de iure communi ad vniuersas Religionis Prouincias pertinere per text. in can. fin. 16. quæst. 7. can. Abbatem 1. & 2. 18. q. 2. cap. cum dilectus de consuet. & in §. Iubemus, Auth. de Sacros. Episc. & tradunt Nauarr. consil. 3. num. 4. de elect. lib. 1. Quos textus adducit Rota in Vallisoletana præeminentiarum 24. Nouembris 1603. coram Cardinali Pamphilio, quæ est decis. 65. num. 4. par. 3. recent. ad probandum, quod electio Abbatis Generalis Congregationis Ordinis Sancti Benedicti Hispaniarum pertinebat ad totam Congregationem. Et hanc decisionem in his terminis sequuntur post alios Tambur. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 1. q. 4. num. 1. Samuel de elect. can. tract. 3. disp. 1. controu. 1. concl. 1. num. 1. & 2. Barbos. in d. can. Abbatem 18. quæst. 2. Sigismund. de elect. Prælat. dub. 101. num. 1. Lauor. var. elucubr. titul. 4. de elect. cap. 23. num. 1. Lezana tom. 1. quæst. regul. cap. 15. num. 4. & tom. 5. in comment. in mare magnum Eremitarum Sancti Augustini §. 26. num. 79. & in mare magnum Seruitarum §. 4. num. 11. Et quamuis hæc iura potius loqui videantur de Abbate particulari alicuis Conuentus, ob rationis tamen identitatem idipsum in Generali totius Religionis declarant Rot. dict. decis. 65. n. 5. Tambur. d. q. 4. n. 1. Samuel loc. cit. conclus. 2. num. 3. & 4.

12 Eoq; præcipuè si hoc idem præcipiatur in Constitutionibus Religionis, confirmatis à Summo Pontifice cum decreto irritante, de cuius efficacitate Doctores, ac nos pluribus in locis passim.

13 Ex quibus euertitur prætensa consuetudo eligendi Patrem Generalem cum sola conuocatione aliquot Prouinciarum, Quia cùm ipsæ sciuerint non solùm de iure communi, sed etiam ex Constitutionibus ad omnes Prouincias Religionis pertinere Patris Generalis electionem, deficiebat principale requisitum, hoc est bona fides, sine qua præscriptio, & consuetudo locum habere non potest, cap. mala fides, & cap. possessor de reg. iur. in 6. cap. vlt. de præscript. & tradunt Seraphin. decis. 740. Gratian. discept. 918. n. 41. Nauarr. in manual. cap. 17. n. 85. ac Rota par. 2. rec. decis. 164. n. 3. & par. 1. decis. 221. n. 7. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 1. cap. 18. & Bonac. de contract. & restit. disput. 1. q. vlt. §. 2. num. 14.

Au-

14 Augeturque mala fides, ac impossibilitas introducendi eiusmodi abusum, quia cùm etiam Constitutiones auctoritate Apostolica confirmatas Religio ipsa sine Sedis Apostolicæ auctoritate non possit abrogare, siue illis derogare iuxta ea, quę notant Doctores, quos refert, & sequitur Rota in Perusina reintegrationis 13. Iunis 1644 coram Royas in hæc verba, *Nec pariter apparet de confirmatione Summi Pontificis, prout indubitanter requirebatur, maximè cum ageretur de abrogando antecedentibus statutis Summorum Pontificum auctoritate munitas*, Dec. in cap. Cum accessisset num. 3. de constitut. Ludouic. Bell. consil. 68. n. 3. cum seqq. Bald. cons. 407. num. 2. lib. 2. Corn. cons. 111. num. 4. lib. 4. Surd. cons. 58. num. 21. & seqq. Rota decis. 536. num. 1. & 78 . num. 2. par. 1. diuers. & decis. 104. n. 2. par. 3. recent. & in Perusina nullitatis cessionis 28. Ianuarii 1619. coram Remboldo dec. 30. n. 14. post Gilian. ad compend. Statut. Perusin. sit Rota. Et in his terminis optimè Nauarr. d. cons. 3. n. 1. Atque adeò, ne consuetudinem quidem inducere potuerat, Aymon. cons. 134. n. 25. Grat. discept. 973. n. 38. Staiban. iun. resolut. 98. n. 87. ac Rot. par. 5. recent. decis. 577. num. 55. cum seqq. & in Corduben. dimidia portionis 20. Iunii 1653. coram Meltio, §. nec aliqua.

15 Nec sufficit allegare consuetudinem, sed ab allegante probanda est, Gloss. in l. 1. vers. probatis, Cod. quæ sit longa consuetudo, Ludouis. decis. 162. num. 1. Rota par. 3. recent. decis. 679. num. 6. & in Carpentoraten. decimarum 1. Iulii 1647. coram Bichio, & in Beneuentana decimarum 8. Martii 1649 §. Quia coram Royas.

16 Et sanè probanda est legitimè præscripta, quia est contra ius, Rota decis. 456. num. 15. par. 1. recent. & par. 4. tomo 2. decis. 1. num. 8. Caualer. decis. 649. num. 4. & 419. num. 5. Et obtenta cum contradictione, Oldrad. cons. 237. num. 1. Aymon. consil. 96. num. 4. & 7. Dec. consil. 16. num. 166. Grat. disceptat. 740. num. 22. & seqq. Staiban. d. resol. 98. num. 122. Rota coram Coççino decis. 182. num. 4. & par. 7. recent. decis. 82. num. 12.

17 Ac omninò in hoc casu contradictio ostendenda est, quia cùm contemptus aliorum non inficiat electionem, nisi contemptis reclamantibus, vt per Butr. in c. Sicut de elect. n. 25. Tambur. de iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. q. 3. n. 1. ac 6 & seqq. Rota coram Buratto decis. 259. n. 6. & 251. n. item 6. Samuel loc. cit. tr. 1. disp. 2. contr. 7. n. 1. Portel. in dub. regular. vers. electio sub n. 13. sequitur in hac re, tanquam facultatiua, partem aduersam eo minus consuetudinem, aut præscriptionem allegare posse, nisi doceatur prohibitio, & acquiescentia l. 2. ff. de vi publ. Cancer. var. p. 2. cap. 2. n. 109. Buratt. decis. 43. n. 7. ac Rota dec. 393. n. 1. p. 5. recent. Quinimò ex eiusmodi actibus, ne quidem possessio inducitur, Rota p. 3. rec. decis. 473. n. 1. & 4. Merlin. dec. 706. n. 9. & dec. 825. n. 24. & decis. 838. n. 8. ac Post. de manut. obser. 53. n. 1. & seqq.

18 Et propterea improbabilis videtur hæc consuetudo. Nam ita constans, & inconcussa esse debet, vt vnicus actus contrarius illam penitus excludat, quamuis milleni pro consuetudine darentur, Cancer. var. contr. 460. n. 31. & seqq. Grat. discept. 36. n. 18. Staiban loc. alleg. n. 138. Rot. coram Ludouis. dec. 162. n. 9. ibique Additionator n. 15. & p. 6. dec. 141. n. 13. Merlin. decis. 554. n. 31. & firmauit in Toletana decimarum de Solana 22. Aprilis 1641. coram Bichio, & in Interamnen. mercedis 15. Maii 1645. coram Peutingerio, & in Beneuentana iurisdictionis 27. Ianuarii 1653. coram Zarate §. Immemorabilis, & in d. Corduben. dimidia portionis d. §. nec aliqua coram Meltio.

19 Cùmque actus contrarij ex permissione aliarum Prouinciarum, vel ex confirmatione Apostolica, supplente omnes defectus ob non reclamationem illarum obtenta, effectum habuerint, utique ex illis nulla consuetudo induci potest, cùm actus turbidi, difformes, & æquiuoci attendi non possint, Gonzal. ad regul. 8. gloss. 4. §. 2. num. 41. Sed ostendi debent actus gesti animo inducendi consuetudinem, & in vim consuetudinis cum effectu, can. consuetudo d. 1. Abb. in cap. fin. col. penult. de consuet. Surd. post alios cons. 154. n. 30. & cons. 293. n. 28. Aymon. cons. 171. n. 14. & cons. 197. n. 12. Staiban. ibidem n. 121. ac Rota decis. 441. n. 2. par. 2. recent. & in Treueren. Abbatia Sancti Maximini 24. Ianuaris 1625. coram Coccino apud Lauor. variar. elucubr. tit. 4. cap. 21. n. 156.

20 Similesque consuetudines coercentes facultatem eligendi, nemine vt tantùm prudentiores senes, ac ætate prouectiores suffragium habeant in Capitulo, & admittantur in electionibus Superiorum reprobant Nauar. lib. 1. cons. 2. de consuet. Mirand. in man. Prælat. q. 23. art. 23. tom. 2. & Lauor. d. tit. 4. cap. 15. n. 83.

21 Atque ex his deneganda est eiusmodi electionis confirmatio, quia est inualida cap. nihil §. Cæterùm de elect. Rota in d. Treueren. Abbatia, cuius decisio confirmata fuit 24. Ianuarii 1625. Cùm enim ab vniuersa Religione Generalis electio fieri debeat, & præter aliquot Prouincias, omnes aliæ fuerint contemptæ, hinc certo sequitur, non quod electio sit nulla ipso iure, quia contemptis non contradicentibus, sustinetur, sed quod contemptis reclamantibus, non est confirmanda, sed irritanda electio, cap. quod sicut de elect. in fin. ibi, *Quod si eos non vocatos fuisse constiterit, sed contemptos, infirmanda erit penitus electio taliter celebrata, nisi posteà propter bonum pacis curauerint consentire*. Idipsum habetur in cap. Venerabilem sub init. & in cap. Quia propter, ibi, *præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse*, & in cap. Ecclesia vestra de elect. Semperque distinguitur, an adsit bona fides, an ne, Gratian. disceptat. 577. num. 8. & optimè dixit Innocent. in cap. in litteris n. 4. post med. ibi, *etsi talis possessor eligat, contra electum petentem confirmationem excipietur, quod non debet eius electio confirmari, cum sit facta à malæ fidei possessoribus*, & inferiùs: *Replicabitur quod ab eo fieri non debuit, cùm esset malæ fidei, &c.* Neque attenditur possessio, quando saltem per Instrumenta, siue Scripturas constat de proprietate, sicuti constat in hoc casu non modò ex dispositione iuris communis, sed etiam ex Constitutionibus Religionis. Tunc enim proprietas absorbet possessionem, Merlin. decis. 450. n. 4.

22 Hinc frustra petitur manutentio. Quia nec possessio ostenditur, nec ostensa esset manutenibilis. Nam esto, quod aliquot Prouinciæ Patrem Generalem elegerint, spretis aliarum Prouinciarum Patribus, & huius rei possessionem habeant manutenibilem, non autem ostendunt electionem, ita factam, contradicentibus contemptis, fuisse cum effectu, inter quos casus maxima est differentia, cum prima electio confirmanda sit, secunda verò infirmanda, & tamen manutentio, nonnisi ad limites possessionis concedi solet, Couarru. pract. cap. 17. num. 1. Post. de manutent. obseruat. 73. num. 48. & seqq. Et ideò si ad plures facultas aliqua pertineat, qua vnus vtatur, non autem alius, datur quidem manutentio vtendi, non tamen priuatiuè quoad alium, qui vsus non est, nisi præcesserit prohibitio, & acquiescentia, Post. loc. cit. nu. 29. ac plurib. seqq. Quare cùm dictæ Prouinciæ adhuc non ostendant, quod ipsæ solæ elegerint, etiamsi aliæ contemptæ reclamauerint, & quod tandem eædem contemptæ acquieuerint, non possunt, contemptis reclamantibus, manutentionem petere, estque generale, quod in iuribus negatiuis, nisi præcedat prohibitio, & acquiescentia, nulla possessio est considerabilis, vt egregiè Ripa in cap. Cum Ecclesia Sutrina n. 50. de caus. possess. & propriet. ac Rota decis. 265. num. 36. par. 1. recent.

23 Maximè quia in primo casu electio est valida, in secundo est reuocanda, & ideò in hoc secundo casu possessio eo minus manutenibilis est, quo illi ius commune, & Constitutiones Religionis resistunt, Seraph. decis. 1463. n. 2. & Rota apud Post. de manutent. decis. 321. num. 34.

24 Multòque magis dum Constitutiones habent decretum irritans, quod proculdubio inficit possessionem, saltem quando non dubitatur, Constitutiones hunc casum comprehendere. Quia licet decretum irritans non tollat detentionem, ac insistentiam facti, hoc tamen procedit quando dubium est, an dispositio, decreto irritante munita, comprehendat casum, secus autem si comprehensio est indubitata, in quo casu, quamuis decretum tollat insistentiam facti, illam tamen priuat omni iuris effectu ita, vt possessio habeatur pro vacua ad effectum manutentionis, vt scitè declarauit Rota in Bononien. manutentionis 26. Iunij 1648. §. hinc non obstat coram Bichio. Vbi igitur euidenter apparet de iniustitia possessionis, siue ius commune, siue Constitutiones, siue prætensam consuetudinem spectemus, non requiritur alia disputatio, nec agi potest de manutentione, alioquin aperiretur via calumnijs, & temerarij fouerentur litigatores, & iniustitia notoria fieret, Scacc. de sentent. & re iudic. gloss. 14. quæst. 19. num. 98. ac fusè Post. obser. 42. à num. 137. ac plurib. seqq. Contra enim decretum irritans quasi possessionem eligendi, vel conferendi non suffragari, ait Rota in Dertusen. Vicariæ apud Merlin. dec. 106. num. 2. & 5.

25 Nec dictis Prouincijs suffragatur, cap. querelam de elect. & cap. Consultationibus de iurepatr. Nam in primis bona fide necessaria est, quæ in hoc casu desideratur, iuxta Gloss. in

d. cap. consultationib. vers. possidebat, estque vnum ex requisitis, vt per Calder. *consil.* 12. *de iurepatron.* quod pluribus comprobat Barbos. *in collect. ad d. cap. num.* 5. vbi etiam plures decisiones adducit, ac Post. *obseru.* 32. *num.* 27. Cùmque contra conclusionem desumptam ex *d. cap. Consultationib.* excitaret idem Barbosa obiectionem ex *cap. Cum olim de caus. possess.* respondit pluribus modis, quarum responsionum summa est, quod *in d. cap. Cum olim*, ius commune contrarium disponebat, indeque mala fides præsumebatur. Quod cùm præsenti casui applicetur, sequitur eo minus applicari Textum *in d. cap. Consultationibus*.

26 Accedit etiam, quod cùm liquido constet ius eligendi ad omnes pertinere ex iure communi, & Constitutionibus, non applicantur obiecti Textus secundùm doctrinam Abbatis, ubique receptam *in d. c. Consultationibus num.* 9. Rota *dec.* 374. *num.* 4. *par.* 1. *recent. & par.* 5. *decis.* 277. *num.* 1. Barbos. *loc. cit. num.* 3. ac Post. *d. obseru.* 32. *num.* 2. cum decisione Merlini 354. *num.* 2. & 3. Præsertim quia possessio, vel non concurrit, vel saltem est valdè turbida, cùm tamen ad contrarium effectum esse debeat clara, & indubitata, vt per Gonzal. *ad regul. Cancellar. gloss.* 45. §. 2. *num.* 38.

27 Hinc etiam eliditur obiectio ad obseruatione deducta, quod scilicet Patres aliarum Prouinciarum non reclamauerint. Nam vt diximus, electio, contemptis alijs suffragatoribus, non est ipso iure nulla, sed valida, si contempti non contradicant, aliàs secus. Ideòque mirum non est, si aliquando confirmata fuerit huiusmodi electio, quæ nunc quoque confirmanda esset, si contempti non contradicerent. Unde excluditur contraria consequentia, olim confirmata fuit hæc electio; ergo etiam hodie confirmari debet. Quia olim contempti non contradixerant, hodie contradicunt. Imò sicuti ipsis non contradicentibus, electio tanquam valida, fuit à tota Religione approbata, & à Summo Pontifice confirmata, ita hodie contemptis contradicentibus, electio confirmari non debet nec à Religione approbari, ne quidem cum clausula, *supplentes*, qua utitur Pontifex, quando contempti non contradicunt, secus quando contradicunt, cùm Pontifex non soleat tollere ius tertij, vt in specie clausulæ. *supplentes*, notant Ruin. *consil.* 35. *n.* 35. *vol.* 1. Ferrett. *consil.* 31. *num.* 33. & *consil.* 32. *num.* 46. *lib.* 1. Marr. *de claus. par.* 1. *claus.* 181. *num.* 9. Rub. *in suis singular.* ex Rota Romana *tom.* 2. *par.* 4. *claus.* 807. *num.* 8. & *seqq.* Barbos. *de claus. claus.* 177. *num.* 15. & 16.

28 Præterquamquod in huiusmodi rescriptio ex gratia, & liberalitate alicui concessis, etiam per plures annos, non impeditur aliquis ea denegare, vt latè Ripa *in d. cap. cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. num.* 43. *ac seqq.* Gomez loquens de longissimo tempore mille annorum *decis.* 20. *num.* 2. quos sequitur Post. *de manut. obseru.* 53. *num.* 11.

29 Cessat igitur possessio, & multò magis consuetudo ex eo, quod decretum irritans tollit consuetudines non solùm præteritas, sed etiam futuras, Gabr. *de claus. concl.* 3. *n.* 40. cum alijs apud Barbos. *claus.* 41. *num.* 35. & in materia electionis Rota *in dicta Treueren.* apud Lauorium, confirmata à Rota apud eumdem, in qua vbertimè respondetur, huiusmodi consuetudinem necessario requirere scientiam, & consensum Pontificis, sine quibus illius leges abrogari nequeunt, vt ibidem respondetur quoque confirmationibus Apostolicis, & quod ex illis scientiam non induci, licèt semper vigeat illa inconcussa responsio, quod Pontifex confirmauit electionem validam, quia contempti non contradixerunt, & quia ipsi fuerat suppositum, electionem fuisse ritè, ac rectè factam iuxta Sacros Canones, & statuta Religionis, adeòut applicentur responsiones in his terminis datæ in dicta Treueren. Abbatiæ Sancti Maximini. Vt in specie consuetudinis negatiuæ, quod ad eam concludenter probandam necesse sit, vt Testes exprimant, actus fuisse factos ad contradictionem alterius Partis inpugnantis, vt tradit Franch. *in cap. fin. col.* 2. *post med. de consuet. in* 6. Abb. *in cap. Abbate num.* 10. & *seqq. de verb. signif.* Marescott. *var. lib.* 2. *cap.* 100. *n.* 6. ac Rota *in Leodien. decimarum* 28. *Aprilis* 1652. coram Meltio. Et sic à me satis dictum sit. Peccat enim qui non videt, quod est satis. Decisio verò *in Fesulana Parochialis* est huiusmodi.

30 Postquam Franciscus à Dominis de Dinis pro duabus ex tribus partibus præsentatus per tres sententias Rotales, easque conformes contra Petrum pro vna tantùm voce à Morellis similiter præsentatum, obtinuisset institutionem, ijdem de Morellis prosequentes iudicium super proprietate iurispatronatus obtinuerunt per tres sententias conformes declarari se cum Dominis Dinis æquale jus, æqualemque portionem habere in huiusmodi patronatu, & occurrente Parochialis, de qua agitur, vacatione cum illis fore admittendos.

Et deinde ad instantiam D. Petri prosequentis iudicium aduersus Franciscum super retractione institutionis, fuit mihi præsentata commissio restitutionis in integrum. Verum proposito dubio, an constaret de causis, Domini negatiuè responderunt. 31

Nullibi enim apparebat, quod post deficientiam familię de Caualcantibus dicti Morelli pro æquali portione aliquo unquam tempore præsentassent, aut quod aliquo modo fuissent in possessione ita præsentandi; & ideò potius erat præsumendum, quod Dini essent in quasi possessione præsentandi pro duabus portionibus, quos constabat alias ita præsentasse, quam dicti Morelli, quos in quasi possessione pro æquali non constaret, extitissent, in simili respondit Feder. de sen. *consil.* 234. *num.* 4. In eo autem dubio, ut præsentatio, & institutio sustineatur, attendendus erat vltimus status, qui operatur, vt retractari non debeat actus institutionis factæ cum nulla contra dictum vltimum statum, adesset confessio Partis, aut res iudicata, sine quibus de proprietate, absorbente possessorium, non poterat dici constare, Rota *decis.* 269. *n.* 4. & 5. *par.* 2. *diuers.* & *decis.* 435. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* Adden. ad Gregor. XV. *decis.* 77. *num.* 12. 32

Et de vltimo statu attendendo in terminis conditionis aliter obseruatæ, quam in limine fundationis reperiretur ordinatum ad effectum validitatis præsentationis, fuit dictum in *Giennen. Capella* 15. *Iunij* 1628. coram R. P. D. Ameo Verospio. 33

Neque obstat, quod quemadmodum fructus percepti post litem contestatam, eo quod sententia, quæ inducit malam fidem ad diem ipsius litis contestationis retrotrahitur, *l. Certum*, *l. Si fundum*, *C. de rei vendic.* ita in iurepatronatus, cuius fructus est præsentatio, fieri debet restitutio per remotionem instituti, Abb. *in c. Consultationibus ante n.* 4. *de iurepatr.* Quia eiusmodi fructus non consistunt in commodo pecuniario ita, vt in eo militet ratio locupletationis, propterquam fieri debet fructuum restitutio, sed potius propter fauorem Ecclesiarum, ne in euentum longissimæ litis differatur institutio, spectandum est initium bonæ fidei, vt notabiliter tradunt Innoc. *in d. cap. Consultationibus num.* 1. Bald. *in l.* 2. *nu.* 87. *Cod. de seruit. & aqua*, &c. 34

Hæc Rota.

CONSVLTATIO XV.

An, & quatenus Principibus, Baronibus, alijsue competat ius prohibendi venationem, & piscationem?

Respondeo, nulla ratione id iis competere. Ista enim de iure gentium omnibus hominibus libera esse debent, *l.* 1. 2. 3. *ff. de acquir. rer. dom.* §. *fere*, *instit. de rer. diuis.* & ideò si neque a supremo Principe regulariter tolli, ac prohiberi possunt sine rationabili causa, vt per Dec. *consil.* 7. *num.* 1. & *seqq.* Ias. *consil.* 119. *num.* 3. *lib.* 4. vbi de communi Afflict. *in constit. Regni, Scire volumus in fine*, Roland. *consil.* 9. *n.* 10. *lib.* 2. Couarr. *in reg. peccatum in* 2. *part. relect.* §. 8. *num.* 1. & Natta *consil.* 522. *num.* 27. 1

Sine vlla prorsus difficultate non possunt prohiberi à vassallis, & feudatarijs inferioribus. Huiusmodi enim Oppidorum, & Castrorum Domini, quantumuis cum iurisdictione, ac mero, & mixto imperio inuestiti, non possunt venationem, & piscationem prohibere, vt extra omnem controuersiam scribunt Canonistæ *in cap. non est de decim.* & tradunt Ias. *d. consil.* 119. signante *num.* 10. Roland. *loc. cit. n.* 1. & *seqq.* Sebast. Medic. *tract. de venat. q.* 5. *nu.* 5. alijque apud Couarr. *d.* §. 8. *n.* 1. ac Rolental. *de feud. cap.* 5. *concl.* 24. *n.* 1. ac præter allegatos ab eis, Bossius *tit. de regal. nu.* 22. & *tit. de aqua, & flum. n.* 19. Guidopap. *dec.* 514. Natt. *cons.* 375. *num.* 1. Menoch. *cons.* 943. *n.* 44. ac Honded. *cons.* 100. *num.* 13. dicens propterea huiusmodi vassallos valdè delinquere, exercendo majorem iurisdictionem, & superioritatem, quam exercere non possunt. 2

Et sanè quoad piscationem, aut illa fit in flumine publico, & ideò ius piscandi in eo tanquam de regalibus est supremo Principi reseruatum, *cap.* 1. vbi Afflict. *vers. piscationem, quæ sunt regalia*, Dec. *d. cons.* 197. *n.* 1. Menoch. *cons.* 694. *n.* 30. Decian. *respons.* 22. *nu.* 22. *lib.* 4. nec potest ijs competere sine speciali illius concessione, Dec. *d. n.* 1. cum alijs, quos sequitur Peregr. *de iur. fisc. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 9. 3

Aut

4 Aut sit in fosseis fluminis, quæ sunt alijs communes, ideòque, ne quidem potest in eis prohiberi piscatio, quia non potest vnus socius alium prohibere, ne re communi vtatur ad vsum destinatum, *l. Cum duobus*, §. *Item alia*, *ff. pro Soc. l. si ade*, *ff. comm. diuid.* ac docetur Felin. *in cap. Cum omnes num.* 17. *fall.* 1. ibique Dec. *num.* 12. *de constit.* Surd. *cons.* 429. *num.* 34.

5 Maximè verò si extaret particulare diploma supremi Principis, illudque esset in viridi obseruatione, prout in dubio præsumitur iuxta *decis.* 717. *num.* 5. *part.* 4. *diuers.* venationes, & piscationes permittens, inhibensque quibuscumque personis cuiuscunque sint status, & conditionis, ne possint illas prohibere cum decreto, etiam irritante. Ex hoc enim tolleretur omnis difficultas, cum certum sit, inferiorem non posse tollere factum Principis superioris, *cap. Cum inferior de maior. & obed. Clem. ne Romani de elect.* & in specie, quod Magnates, qui superiorem recognoscunt, licèt de facultate Principis in suis locis possint habere ius hoc prohibendi, quod tamen eo vti non possint, vbi Principis supremi lege contrarium sit constitutum, asserit Menoch. *de iust. & iur. tom.* 1. *disput.* 46. sub initio; præcipuè, propter decretum irritans, quod reddit quidquid in contrarium fit ipso iure nullum, *cap. si eo tempore de elect. in* 6. Cassad. *decis.* 1. *num.* 7. *de restit. spoliat.* Rota *decis.* 24. *num.* 5. & *decis.* 149. *num.* 2. *part.* 2. *diuers. cum alijs* apud Gabr. *de claus. conclus.* 3. *num.* 57. *eff.* 11. & Gonzal. *in reg* 8. *glos. vlt. num.* 12. afficitque non solum scientes, sed etiam ignorantes, etiam non adiectis illis verbis scienter, vel ignoranter, vt probant Gabr. *d. conclus.* 3. & Gonzal. *ibidem num.* 18.

6 Nec obstant proclamata, quibus locorum Domini venationem, & piscationem prohibent. Nam ex decreto irritante nullum habere possunt iuris fomentum, cùm ex eo titulus inficiatur, & possessio, Cassador. *decis.* 7. *num.* 3. *super reg.* Simon *de rescr. quæst.* 40. *num.* 1. Gabr. *d. conclus.* 3. *num.* 5. *eff.* 7. Garz. *de benef. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 427. ac Rota *decis.* 189. *num.* 4. *part.* 2. & *decis.* 613. *num.* 7. *part.* 1. *recent.* omnisque tollatur contraria consuetudo, ac præscriptio, vt per Gabr. *loc. cit. num.* 39. & 44. *in* 3. & 4. *eff.* & Gonzal. *d. glos. vltim. num.* 50.

7 Præterquamquod nec de iure, etiam communi, per inferiores vassallos fieri possunt hujusmodi proclamata sine consensu Populorum, aliorumve, quorum interest, vt per Roland. *d. cons.* 9. *num.* 12. Maximè vero vbi generaliter, ac indistinctè sit prohibitio, non autem ad certum tempus, & ex legitima causa, Rebuff. *in l.* 1. *Cod. de venat. ferar. lib.* 11. Couar. *d.* §. 8. *num.* 2. Natt. *d. cons.* 375. *num.* 8. cùm vasalli, sicuti non possunt contra ius commune statuere per legem generalem, ita nec per particularem prohibitionem, & proclamata, vt præclarè Surd. *cons.* 161. *num* 6. Contra quæ non possunt hi vasalli acquirere aliquam prohibentem facultatem, nisi doceant de titulo cum possessione quadragenaria, vel, deficiente titulo, de immemorabili, vt per Couar. *eo*, §. 8. *num.* 1. *propè fin. & num.* 10. *post initium*.

CONSVLTATIO XVI.

An, & quatenus electio ad dignitates Ecclesiasticas per abusum sæcularis potestatis irrita, infectaque sit? Quid de electione ad beneficia, & de ea obtinente, vel conferente, ac de eorum pœnis? & an electio sit irrita, si fiat hebdomade maiori?

1 Abusus sæcularis potestatis, propter quem electio irritetur, dicitur solùm, primò quando Ecclesiastici requirunt laicos, vt electioni intersint. Secundò quando Principis sæcularis assensum de certa persona eligenda requirunt. Tertiò quando eligunt minis alicuius sæcularis potestatis. Ita Tambur. *de iur. Abb. tom.* 1. *disput.* 5. *quæst.* 22. *n.* 11. Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 80. & *num.* 234. Suar. *de censur. disput.* 31. *sect.* 3. *num.* 13. Samuel *de elect. tr.* 2. *contr.* 10. *in princip.* Addo autem ego, quod electio facta per abusum laicæ potestatis ab Ecclesiasticis, dicitur, quando laicus admissus est vltrò ad actum electionis, & interfuit auctoritatiuè, vt per Gloss. *in cap. Quisquis de elect. vers. abusum*, ibique Abb. *n.* 4. Azor. *lib.* 6. *cap.* 14. *quæst.* 9.

2 Secus autem si laica potestas intersit electioni pro libertate electorum. De iure namque simplex interuentus laici, tanquam consulentis, vel protegentis, aut pro bono pacis, vel libertate electionis interessentis non est prohibitus, Bald. *in cap. Messana num.* 1. ibique Abb. *num.* 3. Bellamer. *num.* 5. Imol. *num.* 5. *de elect.* Archidiacon. *in can. Abbatem sub initio* 18. *quæst.* 2. Præpos. *in can. Episcopus num.* 47. *quæst.* 1. vel, vt electione sequuta tradatur electo inuestitura bonorum temporalium. Quòd fieri posse, probat Cucch. *instit. moral. lib.* 4. *tit.* 1. *de elect. numer.* 108. & *sequ.* Sigismund. de Bonon. *de elect. cap.* 5. *dub.* 90. *num.* 5. Vel ad tuendas appellationes ad summum Pontificem, & Sedem Apostolicam interpositas. Quod non prohibetur in Bulla Cœnæ, §. 14. vt obseruat Lezana *in sum. vers. Bulla Cœnæ num.* 38. & firmauit Rota *decis.* 36. *de appell.* apud Acchilem cum alijs adductis *in decis.* 377. *num.* 76. & *seq.* ac *decis.* 378. *num.* 6. & 7. & *decis.* 1093. *num.* 13. coram Pegna. Præsertim si ad id nullius appareat electorum recursus, aut mandatum, nullaque ratificatio probetur, vt tradit Rota *in Cæsaraugustana beneficij de Liuares* coram Bichio, cum alijs *in Hispalen. decimarum*, §. *Præterea non obstat* coram Cerro.

Quare nihil interuenit illicitum, quando electores im- 3
plorant brachium sæculare, vt ad electionem deueniat. Nam electores, quando timent compulsiones, possunt recurrere ad Principes laicos, vt assistant, etiam armata manu. Neque ex hoc dicitur electio facta per abusum laicæ potestatis, cùm id non sit se ingerere in electionem, sed tantum assistere pro libertate, ac securitate electionis, & electorum, vt egregiè Bald. *in d. cap. Messana in princip. de elect.* ibique Io. Andr. *num.* 4. Imol. *num.* 3. Bellam. *num.* 5. Cucch. *d. tit.* 1. *num.* 110. & Sigismund. *d. dub.* 9. *eod. n.* 5.

Idque, etiamsi laica potestas mandasset deueniri ad electio- 4
nem, dummodò non procedat per viam iurisdictionis, cùm non sit Iudex, neque citatio Partis interueniat, sed requisita, vt assistat, & suum brachium impartiatur pro libertate electionis etiamsi mandaret ad electionem deueniri, offerens suam assistentiam, quibuscumque non obstantibus. Horum enim verborum verus sensus est, quod electores suam electionem facerent, nec aliquid timerent. Verbum enim, *mando*, vbi non iungitur cum verbo, præcipio, non importat præceptum, sed intelligitur iuxta subiectam materiam; præcipuè autem quando dirigitur illi, cui iubere non possumus, importat petitionem, & rogationem, nec vllam necessitatem imponit, Felin. post Archidiac. *in cap. nam concupiscentiam de constit. num.* 7. & latè Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 9. alijque apud Barbos. *dict.* 196. *num.* 1. Pro validitate autem electionis sufficit, quod ipsius electionis actus sit liber, nec vitiatur ex ijs, quæ electionem præcedunt, cum potius respiciant tractatum, qui est diuersus ab ipsa electione, vt benè Archidiacon. in *can. laici num.* 2. *d.* 63. Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *d. cap.* 19. *n.* 234. & in terminis fortioribus respondit Bald. *in tract. de schism.* qui habetur impressus post eius lecturam *ad l. fin Cod. de edict. Diu. Adr. Tollen.* vbi consultus de validitate electionis Nicolai Quinti, ad quam Cardinales deuenerant per vim ipsis illatam à Populo Romano, qui ipsos in Conclaui restrinxit, & ad eligendum compulit, respondit electionem valere, quia actus electionis fuit liber, & Populus non coegit ipsos ad certam personam eligendam, firmatque Samuel *de elect. tract.* 2. *contr.* 9. *conclus.* 2. vbi quod metus antecedens electionem non obstat, quando electio ipsa fit libera; Idemque asserit Suarez *de censur. disp.* 31. *sect.* 3. *num.* 14.

Quod verò ad beneficia obtinentes, vel conferentes per 5
abusum laicæ potestatis *in can. si quis deinceps* 16. *quæst.* 7. Gregorius VII. ita decreuit: *Si quis Episcopatum, vel Abbatiam, vel aliam Ecclesiasticam dignitatem de manu laicæ personæ susceperit, nullatenus inter Episcopos, vel Abbates habeatur, & introitum ei Ecclesiæ interdicimus, quousque locum talem per ambitionem obtentum deserat*; & laici id præsumentes eamdem sententiam interdicti incurrant, ex eodem textu. Vnde prouisio est nulla, & incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ ad tempus, Comitol. *lib.* 1. *quæst.* 78. *num.* 5. & 6. & Turrecrem. *in can. quoniam* 16. *quæst.* 7.

Tales etiam sunt excommunicandi tam scilicet conferens, 6
quàm prouisos de beneficio aliquo per abusum laicæ personæ *d. can. quoniam*, *can. si quis Clericus*, *can. si quis Episcopus* 16. *quæst.* 7. & *cap. præterea de iurepatronat.* Imò sunt ipsi prouisi ipso iure excommunicati, excommunicatione non reseruata ex *dd. can. quoniam*, & *can. si quis Clericus* 16. *quæst.* 7. Comitol. *loc. cit. num.* 5. Ipsi autem laici conferentes beneficia incurrunt excommunicationes, & pœnas latas contra vsur-

pan-

pantes iura beneficiorum, seu Ecclesiarum, quæ sunt Papæ reseruatæ.

7 Ex Concilio autem Lateranensi sub Leone Decimo recipiens beneficium à laico Domino non habente Apostolicæ Sedis priuilegium, siue titulum, saltem coloratum, redditur inhabilis ad beneficia quælibet obtinenda, donec à Papa fuerit dispensatus, vt per Diaz. *in pr. cap. 53. & cap. quisquis de elect.* Qui recipit beneficium via electionis factæ per abusum laicæ potestatis, est eò ipso ineligibilis ad dignitates Ecclesiasticas, Barbos. *ibi n. 5.* nisi cum eo dispensetur, vt notat *Gloss. ibid. verb. fiat*, & Barbos. *num. 3.* & potest Episcopus dispensare, Barbos. *ibid. num. 4.*

8 In specie autem omnis recipiens beneficium per abusum, siue collationem vsurpatam à laico, incurrit vitium, & pœnas intrusionis. Vnde est inhabilis ad illud, etiam per nouam prouisionem, *cap. relatum de iurepatronat.* Salzed. ad Diaz *cap. 51. & 53.*

9 Electionem verò celebrantes per abusum laicæ potestatis sunt priuati ea vice potestate eligendi. Nam electio illa fuit nulla, nec ipsi possunt tunc alium eligere, suntque suspendendi ad triennium ab officijs, & beneficijs ex *d. cap. Quisquis de elect.*

10 Dimittere autem tenentur prouisi per abusum laicæ potestatis beneficia sic recepta, quia prouisio, siue collatio est nulla per text. *in dd. can. si quis deinceps, can. quisquis, & cap. præterea de præben. in 6.* traduntque Canonistæ *in d. can. quisquis*, & Comitol. *loc. cit.* suntque compellendi ad ea dimittenda per excommunicationem, & alias censuras, & si fuerint contumaces, sunt deponendi ab ordine, & officio, *d. cap. præterea de iurepatronat.*

11 Animaduertendum autem est, atque notandum, quod istæ pœnæ cessant, quando laicus habet priuilegium à Summo Pontifice conferendi beneficia, vt per Garz. *de benef. part. 1. cap. 2. num. 33.* cum ibi allegat. Non tamen potest laicus acquirere ius conferendi ex sola consuetudine, sed requiritur saltem immemorabilis consuetudo cum fama constanti priuilegij, Garz. *ibid. n. 38.*

12 Quod vero ad electionem in hebdomada maiori, illam in ea fieri non posse dicendum videtur ex *cap. conquestus de fer.* vbi habetur, quod in eiusmodi ferijs negotia quiescere debent. At esse validam hanc electionem censeo. Quia hic textus loquitur de actibus iudicialibus, qui prohibentur fieri diebus feriatis, quales sunt dies hebdomadis maioris, non autem de extraiudicialibus, qualis est actus electionis, qui nullum ordinem iudicij requirit. Quod sine dubio procedit, quando necessitas, vel pietas id suadet, quo in casu etiam actus iudicialis fieri conceditur his diebus ex dispositione dicti *cap. conquestus*, ibi: *nisi necessitas vigeat, vel pietas suadeat.*

CONSVLTATIO XVII.

Vacatio per renunciationem Præsulatus, aut officij regularis, aut noua electio ad illum, à quo tempore incipiat? Vtrum à tempore habita scientiæ renunciationis, an à tempore factæ renunciationis?

1 CEnseo, tempus præfixum ad eligendum incipere à die renunciationis, dummodo scientia vacationis aliquo modo habeatur. Quamuis enim verissima sit conclusio, quod dictum tempus currat à die scientiæ vacationis, non autem ab ipsa vacatione, ad hunc tamen effectum non est præscripta aliqua forma renunciandi, sed satis est, quod habentes ius eligendi habeant de vacatione scientiam, quomodocunque illam sciant, vt egregiè firmat Passerinus, vir pius, & doctus *de elect. cap. 13. num. 17.*

2 Et licèt Donatus *tom. 2. rer. Regular. part. 3. tract. 3. quæst. 1. num. 4.* dicat, vacationem esse electoribus intimandam, citetque Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disput. 5. quæst. 7. num. 4.* ipse tamen conuincitur ex falsa allegatione. Quia Tamburinus nihil ait de intimatione. Cæteri autem Doctores loquuntur de scientia, quæ intelligitur quomodocumque habeatur, constatque ex rebus beneficialibus, & ex huiusmodi alijs, in quibus non est necessaria scientia per intimationem iudicialem, sed sufficit, quod illa quomodocunque habeatur ita, vt Rota Romana talem scientiam admiserit aliquando per famam, vt habetur apud Garz. *de benef. part. 10. cap. 2. num. 31. & 33.* Pax Iordan. *tom. 2. elucubr. lib. 10. tit. 12. n. 21. & 24.* qui firmant, hoc pendere ab arbitrio Iudicis, qui debet examinare, an verè constet de vacatione.

3 Et quamuis etiam Doctores asserant, requiri scientiam certam, non tamen excluditur præsumpta, quando arbitrio Iudicis præsumptiones iudicantur efficaces, vt docent Garz. & Pax Iordanus locis allegatis, qui licèt non explicauerint hanc conclusionem, eius tamen ratio est; quoniam aliud est scientia esse præsumptam, aliud esse probatam ex iustis, ac legitimis coniecturis, ex quibus etiam vera scientia probatur ad quemcunque effectum, vt per Rotam coram Seraph. *decis. 1459. num. 4. & 5.* & post Zacch. *de oblig. Camer. decis. 189. num. 21.*

4 Vt si Prior aliquis regularis coram omnibus ferè Conuentus fratribus sui Prioratus renunciationem publicauerit, illamque dixerit acceptasse suum superiorem. Hoc enim casu cessarent omnes iuris disputationes, dum intimatio facta fuerit ore proprio fratribus præsentibus, & audientibus, & ille, qui allegat aliam causam, & aliud tempus scientiæ, tenetur illud probare iuxta ea, quæ tradunt Surd. *cons. 473. num. 44.* Crauett. *cons. 937. num. 14. & seqq.* Rota coram Durano *decis. 74. num. 56. & decis. 285. num. 42.* & post Zacch. *loc. cit. decis. 9. num. 5.*

5 Maximè si allegantes ignorantiam accepationis sint actores, seque in illa fundent, quod scilicet vacatio antea non fuerit eis nota. Actor enim debet probare id, quod est fundamentum suæ intentionis, etiam quando se fundat in negatiua, vt per Giurb. *decis. 37. num. 5.* Rota coram Buratto *decis. 10. num. 5. ac 30. & decis. 264. num. 8. & decis. 286. num. 3. & decis. 448. num. 1. & in recent. decis. 179. part. 2. num. 7. ac decis. 351. num. 4. part. 10.* Et saltem ex illa notificatione tenerentur inquirere, an id verum sit, cum dubitans teneatur inuestigare, & facere diligentiam, præcipuè si renunciatio fiat ab eo, cui credere debent, vt per Calcan. *cons. 75. num. 54.* Seraph. *de priuileg. iuram. priuil. 4. num. 167.* Passerin. *d. cap. 13. num. 18.* Alioquin est ignorantia crassa, & supina, quæ non suffragatur, vt per Calcan. *loc. cit.* & in his terminis Garz. *d. cap. 2. n. 20.* Pax Iordan. *d. tit. 12. n. 23.*

CONSVLTATIO XVIII.

An, & quatenus ex vitio personæ irritanda sit electio Regularium ad officia, & dignitates suæ Religionis, aut ab illis suspendendi, pendente accusatione?

1 IN hac re illud certum est, quod ad fauorem electorum militat protrita iuris regula, nimirum electo sufficit docere de sua electione, quia præsumitur canonica, & contrarium asserenti incumbit onus probandi, iuris ordine seruato, vt tradunt Lapus, Geminianus, Ioannes Andreas, & alij, quos refert, ac sequitur Rota *decis. 289. num. 25. & seq. part. 6. & decis. 244. num. 34. part. 8. recent.* Hinc ad irritandum electionem ex vitio personæ deueniri non potest, nisi citato, & audito electo, iuxta *cap. 1. de caus. possess. & propriet.* ibi: *neque nos contra inauditam partem aliquid possumus definire*, & confirmant Rodriq. *quæstion. regul. tom. 2. quæst. 52. art. 12. ad 1.* Portell. *part. 2. cas. 4. num. 3. & 4.* Peyrin. *in formular. lit. C. cap. 18. num. 7.* Mirand. *tom. 2. quæst. 23. art. 22.* alijque cumulati à Passerino *de elect. cap. 33. quæst. 11. num. 152. & 161.* vbi reprobando modum cassandi electiones ex defectu electi, eo non citato, aut non audito, etiamsi aliàs illius famæ consulatur, sic concludit: *Ideò bonum est via regia incedere, & non auditum non damnare, & eo magis quod experientia demonstrat sæpissime oppositiones ad vocem eius, contra quem diriguntur, veritatis luce splendente, euanescere, & multoties expertus sum eas, quæ grauiores erant, eo falsiores inuentas fuisse.* Quæ ex dicta prudentia dicta sunt.

2 Quod eò libentius admittendum est, si electiones fuerint confirmatæ à Superiore. Quo in casu ad eas irritandas requiruntur exactæ, & concludentes probationes, vt notat Lauor. *de elect. cap. 19. num. 121.* Rodriq. *tom. 1. quæst. 14. ar. 3.* cum alijs apud Lezanam *consult. 13. num. 90.* Eoque præsertim, si contra electos nullus exhibetur processus legitimè factus, sed dumtaxat quædam extraiudiciales, & secretæ denunciationes, quæ si emanauerint, Parte non citata, & absque interrogatorijs, nullum gradum probationis constituunt, Glos. *in cap. per tuas de testib.* Mantic. *decis. 9. num. 6.* Ludouis. *decis. 351. num. 47.* Buratt. *decis. 100. num. 27.* ibique Additionator, ac cæteri, quos sequitur Rota *decis. 214. num. 5.*

post

post 2. vol. consil. Farinacij. Aut si Testes ad id inducti complures patiantur defectus tam circa dicta, quàm circa personas. In quo casu, etiamsi essent formiter examinati, nihil probarent, non obstante numero, ex traditis à Ciarlino *contr. 10. num. 125.* Crauett. *cons. 99. num. 10.* Farinac. *cons. 60. num. 16. lib. 1.* cum alijs per Rotam *decis. 277. num. 11. & decis. 279. n. 12.* coram Merlino.

3 Atque ex his nullatenus est locus suspensioni, aut remotioni electorum. Licèt enim quando agitur contra Regulares ad effectum remotionis ab administratione non requirantur probationes ita exactæ, sicuti contra sæculares; attamen semper sunt seruanda substantialia iudicij, nempe, vt reus vocetur, possitque se defendere, quemadmodum probat textus *in cap. ad petitionem, §. Cùm igitur de accusat.* cum alijs constipatis à Fagnano *in cap. qualiter, & quando 2. n. 49. & seq. eodem tit.*

4 Quinimò regulariter officialis, pendente inquisitione, non suspenditur ab officio, neque ei administratio interdicitur, etiam post litem contestatam, latamque sententiam, si ab ea appellet, vt in validioribus terminis decidit Glos. *in cap. sapè, vers. sententia de appell.* Felin. *in cap. Omnipotens in princip. de accus.* Iason. *in l. 1. num. 10. ff. de re iudic.* Bertrand. *cons. 83. num. 1. & seq. lib. 1.* Scacc. *de appell. quæst. 3. num. 72.* & iudicauit Senatus Dolanus, teste Ioanne Griuel. *decis. 60. num. 14.* Opinio verò contraria procedit dumtaxat, vel quando agitur de delictis commissis in officio iuxta distinctionem Bartoli *in l. libertus, §. In quæstionibus, ff. de municip.* Paris. *de sindic. vers. accusatus col. 1.* cum alijs per Vincent. de Franch. *decis. 8. num. 1. & 4.* Vel quando receptis Testibus offensiuis, concludenter apparet, causa cognita, ac decretis prius inquisito defensionibus, concludenter probata esse crimina, & delicta, propter quæ officio sit priuandus, cum nemo debeat ab officio suspendi, nisi vrgentissima, & comprobata causa. Maximum enim est dedecus ab officio remoueri, vt animaduertit Franch. *d. decis. 8. num. 4.* & tradit Fagnan. *in cap. licèt Heli num. 10. de Simon. & in d. cap. qualiter, & quando n. 29. & 50. de accus.* Mastrill. *de magistrat. lib. 5. cap. 5. num. 46. & 49.* Bertrand. *loc. cit. num. 7. & seqq. vol. 1. part. 1.* Castill. *decis. Sicul. 166. num. 16. & seq.* Gabr. Berart. *in specul. visit. cap. 7. num. 2. & 7.* vbi quod si casus suspensionis faciendæ sibi occurreret nunquam aliquem suspenderet ab officio, pendente inquisitione, nisi plenè per testes integræ famæ, & opinionis probatum esset; officialem plura, & grauiora delicta in officio commisisse, itaut vix ab eis se defendere posset. Quod etiam approbatum est à sapientissimo Consilio, Neapolitano, vt testatur Ioannes Franciscus à Ponte *decis. 7. n. 16. & decis. 27. num. 7.* cum alijs cumulatis à Vermigliol. *cons. 241. num. 14.*

5 Prætereà Prælatus manutenetur in administratione officij, etiam constructo processu summarijssimo super prætensis delictis, quotiescunque non constat sibi adstrinxisse qui veritatem sciunt, vel alio modo corrupisse, vel eis minatum fuisse, *can. vobis 12. quæst. 2.* Zabar. *in cap. venerabilem num. 1. & 3.* ibique Abb. *num. 8. de offic. deleg.* multique alij apud Vermigliol. *cons. 378. num. 8.*

6 Quod facilè admittendum, si processus nullum gradum probationis constituant, & testes examinati patiantur exceptiones, tam circa dicta, quàm circa personas. Si resultet vehemens suspicio falsitatis, & calumniæ tum propter inuerisimilitudinem prætensorum criminum, tùm etiam propter bonam famam Prælati, siue officialis, vt per Bartol. *in l. 1. §. penult. ff. de re militar.* Castr. *cons. 283. num. fin. lib. 2.* Corn. *cons. 134. col. fin. lib. 4.* cum alijs allegatis à Crauett. *cons. 99. num. 11.* Idque maximè attentis attestationibus iuratis quamplurium super bona fama vitæque probitate Officialis, quæ longè præualere debet prætensis denunciationibus secretis. Tum quia illæ emanare solent à personis suspectis, & criminosis, tum etiam quia magis creditur testibus deponentibus de bona fama, licèt paucioribus, quàm alijs de mala, licèt numero plures, ad tradita per Abbat. *in cap. cum in tua num. 3. de sponsal.* Felin. *in cap. cum contingat num. 2. de rescript.* & alios à Rota deductos *decis. 368. num. 9.* coram Merlino.

7 Quare huiusmodi Officialium electio confirmanda videtur, si constiterit de illius validitate quoad substantiam propter concursum maioris, & sanioris partis Capituli, prout ex illius instrumento, quod in hac materia facit probationem probatam, Innoc. *in cap. innotuit num. 7. de elect.* vbi Ioannes Andr. *num. 2.* Cardin. *num. 7.* Bellam. *num. 20.* alijque plures apud Rotam *decis. 574. num. 64. pars. 4. tom. 3. recent.* Quoad formam quidem, si seruata in electione fuerint omnia requisita in Constitutionibus Ordinis, & iuris communis *in cap. Quia propter de elect.* Sicque electi manutenendi sunt ex iuris regula, quod possessor, lite pendente, non est priuandus sua possessione, traditque Abb. *in cap. 1. vt lite pendente num. 4.* ac sequitur Dec. *cons. 97. num. 1.* Gabr. *comm. opin. lib. 5. tit. de acquir. possess. conclus. 6. num. 2. & seq.* Certi namque iuris est, quod pendente iudicio nullitatis electionis, electus habet plenariam administrationem, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, vt perspicuè decernit textus *in cap. cum nobis de elect. cap. indemnitatibus, §. sanè,* vbi Doctores *eod. tit. in 6.* & in hac specie firmauit Rota *decis. 139. num. 2. part. 7. recent.*

8 Hisque accedit, quod sola accusatio, siue denunciatio non excludit quempiam ab electione. Aliàs enim esset in facultate calumniatoris viros probos ab electione excludere. Quod planè absurdum est, vt animaduertit Innocent. *in cap. accusatum num. 2. de simon.* quem sequitur Fagnan. *in d. cap. Omnipotens num. 33. & 34. de accus.* Ideòque ad hunc effectum non sufficit sola accusatio, siue inquisitio, sed requiritur etiam litis contestatio per rei citationem, vt probat Nauar. *cons. 7. num. 5. lib. 5. tit. de accus.* & quod persona sit infamata apud graues, & probos viros, vt docent Ostiensis, Ioannes Andreas, & alij, quos refert, & sequitur Barbos. *de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 43. num. 14.* Sigismund. à Bonon. *de elect. dub. 86. num. 6.*

9 Ac ita, vt ne Præses quidem Capituli possit aliquem excludere ab electione, nisi præcedente sententia, & iuris ordine seruato, scillcet citato reo, & in suis exceptionibus audito; vt per Rodriq. *quæstion. regul. 52. art. 12. part. 2.* Mirand. *in manual. Prælat. tom. 2. quæst. 23. art. 22. conclus. 3.* Castellin. *de elect. cap. 13. tit. de direlt. pacif. elect.* Lezan. *tom. 1. quæst. regul. cap. 15. num. 34.* cum alijs adductis à Passer. *de elect. cap. 2. quæst. 4. num. 71.* traditque Sanctor. *ad stat. & constit. sui Ordin. cap. 18. stat. 67.* ibi: *Veruntamen est, quod non sufficit sola attestatio visitatoris ad excludendum ab officijs, sed necessaria est causæ cognitio, quia statutum ait: Quos indignos legitimè iudicauerint.*

10 Extatque hac de re decretum Apostolicum pro reformatione Regularium sub die 14 Octobris 1601. approbatum à Clemente VIII. quod est huiusmodi: *Priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, ac inhabilitatis decreta, sententiæue ab eisdem superioribus Ordinis lata, ne deinceps in ipso electionis actu pronuncientur, promulgenturuè, atque ea promulgata vocales minimè afficiant, nisi per mensem antè fuerint intimata Parti, sanctitas sua omnino vetuit.* Quod nominatim obseruari præcepit iussu Pauli V. Cardinalis Verallus Ordinis Minorum Protector 27. Maij 1616. vt testatur Lantusca *in theatr. regular. vers. casus, seu lis num. 2.* Hoc autem decretum fundatur in iure communi, iuxta quod omnes mutationes, & sententiæ prolatæ in limine Capituli præsumuntur factæ ad fraudandam futuram electionem, vt aduertunt Castellin. *de elect. canon. cap. 13. num. 14.* & Pelliz. *in man. Regul. tract. 9. cap. 2. sect. 2. num. 8.*

11 Secus autem dicendum est in casu delapidationis rerum, & in alijs delictis commissis in officio. In his enim casibus, pendente inquisitione, procedi potest ad remouendum Officialem ab administratione iuxta prædictam distinctionem Bartoli *in cit. l. libertus, §. Libertus,* quam sequitur Consilium Neapolitanum apud Vincent. de Franch. *d. decis. 8. num. 1. & 4.* Quod etiam comprobat *in d. cap. qualiter, & quando n. 74.* ibi: *probata tamen suspicione dilapidationis, in alijs vero indicijs secus, de accusat.*

12 Antequam igitur procedatur ad remotionem ab administratione, vocandi sunt electi, vt se defendere possint ad formam *d. cap. qualiter, & quando* per hæc verba: *Et exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerat inquirendus, vt facultatem habeat defendendi seipsum.* Ad quem textum Doctores omnes, præcipuè Fagnan. *num. 50.* ibi: *aut fit inquisitio, vt ab administratione remoueantur,* & latè comprobat Vermigliol. *cons. 368. num. 1.* Quia cum agatur contra Prælatos, qui sunt positi tanquam signa ad sagittas, & propter iustitiam, & morum correctionem soleant frequenter incurrere odium multorum, contra eosdem requiruntur probationes maiores, quàm contra alios, vt animaduertit Bald. *in l. obseruare, ff. de offic. Procons.* Paris. *de sindic. vers. Probat, §. contra Officiales num. 6.* Mascard. *de probation. tom. 2. conclus. 957. num. 28. & tom. 3. conclus. 1254. n. 18.* Rodriq. *tom. 3. qu. regul. 77. ar. 4.* Fagnan. *loc. cit. n. 22. & 48.* alijque communiter.

Idque

13 Idque etiamsi versaretur in quocunque notorio, si reus est absens. In hoc etiam casu requiri citationem, testatur Clar. *in prax. §. fin. quæst. 9.* vbi prudenter admonet Iudices, vt in huiusmodi notorijs cautè procedant, ne seipsos inuoluant, nimis properando, atque Ecclesiast. *cap. 11. verf. 7. Antequam interroges, ne vituperes quenquam, & cum interrogaueris, corripe iuste*. Ideòque semper reus citandus est, audiendusque, an aliquam excusationem pro se adducere possit, velitnè, *Clement. Pastoralis, §. Cæterum de re iudic.* cum alijs per Farinac. *quæst. 39. num. 32.* qua de re nos *alibi* fusius.

CONSVLTATIO XIX.

1 *An visitator, ac Præses Capituli Regularium eligi possit in Vicarium prouincialem, & electio inde sequuta sit valida?*

2 *An priuatio vocis actiuæ, & passiuæ fieri possit post allegationem suspicionis, sine post probatas causas, & latam sententiam per Arbitros, & electio inde sequuta sit valida?*

3 *An Capitulum intimatum pro certa die differri possit?*

4 *An interposita inter Regulares appellatione, surrogari possint aliqui in loco aliorum, & electio item sic facta sit valida?*

5 *An visitator procedere possit ad Capitulum prouinciale, contemptis aliquibus, suffragio priuatis, qui appellauerant, & institerant admitti, & electio inde sequuta sit valida?*

1 AD 1. negatiuè. De Iure enim communi prohibetur eligere in Vicarios prouinciales huiusmodi Præsides, & visitatores, vt per Mirand. *in manual. Prælat. tom. 2. quæst. 22. art. 7.* Castell. *de elect. cap. 13. diff. 3. à num. 18.* Donat. *in pr. rer. regul. tom. 2. tract. 2. quæst. 27.* Nam propter auctoritatem Præsidis, electio non posset esse libera. Aut enim donis, aut minis, aut pretio, aut precibus, aut fraude, aut dolo suffragia subditorum facilè corrumpere posset. Ideòque huiusmodi electiones præsumendæ sunt in foro exteriori violentæ, malisque artibus extortæ. Vt proindè Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus has electiones irritas declaret.

2 Ad 2. pariter negatiuè, idque subiacet vitio nullitatis, Rota in *Anglonen. territorij* 13. Iunij 1650. coram Meltio. Præsertim in Iudice delegato, contra quem satis est sola allegatio suspicionis, Glos. *in l. apertissimi, ff. ad Trebell.* Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 66. num. 13.* & in terminis Regularium Ghisler. *de iudic. regular. cap. 14. n. 41.*

3 Neque obstat, quod suspiciones possunt contemni. Quia visitator regularis non potest allegari suspectus. Nam id locum non habet, quando visitator assumit partes Iudicis, vt in specie distinguunt Ghisler *loc. cit. n. 44.* Barbos. *de potest. Episcop. alleg. 73. num. 38.* Lezana *in summ. tom. 4. verf. recusatio Iudicis num. 7. & verf. visitator regularis num. 13.* Porrò causæ de nouo emergentes, vt negatio defensionum, non admissio exceptionum, & eiusmodi alia præbent locum suspicioni, vt præ cæteris tradit Ghisler. *d. cap. 14. num. 24.*

4 Ad 3. etiam negatiuè, hoc est non posse differri, nisi de consensu Capitularium alioquin deuoluitur ad superiorem proximum Capituli, vt probat Syluest. *in sum. verf. electio 1. quæst. 7. num. 8. & seqq.* Mirand. *tom. 2. manual. quæst. 13. art. 4. conclus. 4.* Donat. *loc. cit. tract. 3. quæst. 6.*

5 Ad 4. Item negatiuè. Nam inter Regulares appellatio admitti debet ad vtrumque effectum, quando sententia est super priuatione, vel alia materia graui, quemadmodum ex Sanchez, Peyrino, & alijs aduertit Lezana *in summ. tom. 1. cap. 9. num. 7. & tom. 3. verf. appellatio num. 4.* Ghisler. *ibid. cap. 15. num. 44.* Ideòque electio inde sequuta irrita est, cum sint appellatione pendente surrogati alij loco Patrum priuatorum, contempta recusatione. Contemptus enim Consilij Discretorum inducit nullitatem actus per text. *in cap. Cum in veteri de elect.* ac probat Ostien. *in summ. tit. de his, quæ fiunt à Præl. sine cons. Capit. num. 2.* ac Felin. *in cap. ex parte num 1. de constit.* Et quod processus ad vlteriora post recusationem causæ non solum inducat nullitates, sed etiam reddat attentata omnia inde sequuta, inquit Glos. Margin. *in cap. quoniam, verf. recusationem deprobat.* Lancellott. *de attent. part. 2. cap. 6. num. 8.* Rota apud Verall. *decis. 68. num. 1.* & coram Buratt. *decis. 368. num. 2.* Præsertim quando recusatio non est friuola, sed facta iustis de causis ab Arbitris approbatis, quæ solemnitas non est necessaria in Iudice delegato, vt ex Ghisler. *d. cap. 14. num. 41.*

6 Quare cum huiusmodi priuationes non sint validæ, non possunt loco Patrum priuatorum surrogari alij. Ob reuerentiam enim Sedis Apostolicæ nihil est, appellatione pendente innouandum, vt in specie de electione alterius, quod pendente lite, vel appellatione, sit attentata, decernit textus in *cap. 1. vt lit. pendent. in 6.* ibique tradunt Doctores communiter. Et quod etiam in dubio, an sententia priuationis, aut inhabilitatis suspendat, sit ob reuerentiam abstinendum à quacunque innouatione, inquit Gloss. *in cap. Quamuis, verf. sed quod in dubio de elect. in 6.* & probant Nauar. *cons. 8. eod. tit.* Samuel. *de elect. tract. 2. contr. 6. num. 8. & 9.*

7 Eoque præsertim, si, appellatione pendente, admissi fuerint ad ferendum suffragium alij Patres nulliter electi à Diffinitorio. Quod sanè inducit nullitatem electionis, cum non sit in potestate Præsidis admittere illos, qui non sunt de corpore ipsius Capituli, *per textum in cap. quia propter*, ibique Barbos. *num. 28. de elect.* solumque Doctores dubitant, an ad congressum capitularem admitti possint aliqui de iure non vocandi, quando accederet omnium Capitularium consensus; secus autem si aliquis discrepet: Et hanc circumstantiam interuentus vnanimis consensus omnium de necessitate requiri, post Nauarrum, Passarellum, ac Peyrinum tradit Pelliz. *in manual tom. 2. tract. 9. cap. 8. sect. 1. num. 27. & sequent.*

8 Non obstat id, quod aliqui aiunt, appellationem inter Regulares non suspendere. Nam contrarium asserunt Doctores citati. Quinimò hæc obiectio magis comprobat nullitatem electionis. Si enim appellatio operatur deuolutionem, vtique non potest Præses nouos ministros in locum priuatorum eligere, antequam in deuolutiuo causa pendens terminetur. Maximè quia damnum priuatorum suffragijs est irreparabile, cùm in proximo futuro Capitulo eorum officium cesset, vt ad effectum appellationis, etiam in materia inappellabili, & contra rem iudicatam ponderant Lancellott. *de attent. part. 2. cap. 18. num. 40.* Odd. *de restitut. in integr. quæst. 43. num. 17.* & Scacc. *de appellat. quæst. 19. remed. 2. num. 73. & 75.*

9 Ad quintum similiter negatiuè, & huiusmodi Capitulum esset irritum ex certo iuris principio, quod scilicet vocalis priuatus, si appellauerit, non potest contemni, sed est admittendus, vt in hac specie Nauarr. *d. cons. 8. lib. 1. de elect.* Samuel *eod. tit. tract. 2. contr. 6. num. 8. & 9.* vbi alij. Contemptus enim inducit insanabilem nullitatem per textum *in cap. bonæ memoriæ 2. & in cap. Venerabilem, §. Obiectioni de elect. & in cap. Quod sicut, & in cap. coram eod. tit.* traduntque Launt. *var. lucubr. tit. 4. cap. 17. num. 13.* ac Pelliz. *loc. cit. d. cap. 8. sect. 1. num. 24.*

10 Ac ita, vt non excludat contemptum sententiam priuationis, cùm fuerit nulliter lata, pendente recusatione, & sic tanquam attentata, nullius est momenti. Præcipuè si ab eadem sententia fuerit appellatum, quæ appellatio, quamuis aliàs secum traxisset exequutionem, debet tamen effectum sententiæ omninò suspendere, ac interim vocalis contemptus admittendus est, vt per textum *in cap. venientes de iureiur.* probant Sigismund. de Bonon. *de elect. dub. 94. num. 5.* & Lauot. *d. tit. 4. cap. 21. num. 78.* Firmantque Doctores superius adducti, etiam in dubio post appellationem non esse innouandum. Quibus addo in his terminis Peyrinum relatum à Pelliz. *eo cap. 8. sect. 1. num. 29.* dicente, quod si inhabilitas sit aliquo modo dubia, non potest aliquis contemni. Vnde non potest procedi ad aliam electionem, donec terminetur secunda instantia, vt cauetur *in cap. Considerauimus de electis*, & dicitur de facto attentatum præsumptum, quicquid fit post appellationem à sententia super electione *cap. si postquam de elect. in 6.* Seraph. *decis. 598. num. 2. & seqq.* maximè si in contemptum appellationis post factam secundam electionem, *cap. concertationi de appellat. in 6.* Idemque nulla est etiam electionis confirmatio, Rota *decis. 119. num. 1. & seqq. part. 3. recent.* Ac præcipuè quia Iudex delegatus, etiam post rem iudicatam, potest quidem exequi sententiam in quantum loquitur. At si factum aliquod de nouo fieri debet, nulliter procedit, si ab eo fuerit appellatum, Achill. *decis. 4. n. 7. & seqq. tit. de sent. excomm.* ac Put. *decis. 270. lib. 3.*

11 Ac ita etiam, vt non suffragetur, quod in fauorem illorum, qui fuerunt electi, suffragia superessent. Nullitas enim non fundatur in defectu vnius, vel alterius suffragij, sed in contemptu ejus, qui de jure vocandus est. Si namque ipse opponat de contemptu, & causam prosequatur, electio, quamuis non sit ipso iure nulla, est tamen annullanda, licet vnus tantùm contemptus fuerit, cum plus obsit contemptus vnius, quam contradictio multorum, vt inquit textus *in cit. cap. bona memoria*, ibi; *Tum quia inuentus est fuisse contemptus, licet vnus solus extiterit, cum plus in talibus consueuerit contemptus vnius obesse, quàm contradictio multorum*. Quod fuit innouatum *in d. cap. Venerabilem d. §. obiectioni eod. tit.* cuius hæc sunt verba: *Pateat eos perperam processisse, cùm electioni plus contemptus vnius, quàm contradictio multorum obsistat, cap. quod sicut, §. 2. & cap. venerabilem eod. tit.* ac docent Castell. *eodem argum. cap. 8. num. 1.* Lauor. *var. elucubr. tit. 4. cap. 17. num. 13.* Tambur. *de iur. Abb. disp. 15. quæst. 3. num. 2. & 3.* ac Rota *decis. 36. num. 1. part. 6. recent. ac l. si in tres, ff. de arb. & l. si duo, ff. de re iudic.*

CONSVLTATIO XX.

An, & quatenus Electores excusari possint in eligendo Excommunicatum, & electio sit valida? Vbi de exequutione Breuium Apostolicorum.

1 IN hac re certum omninò est, quòd declarati excommunicati tempore electionis, nequeunt ferre suffragia in Capitulo per *text. in cap. fin. de Cleric. excommun. ministr. & in cap. constitutus de appell.* vbi Gloss. *vers. excommunicationis*, vbi Canonistæ communiter, ac Rota *decis. 5. post med. de concess. præb. in nou.* Dec. *cons. 522. num. 1.* Atque adeò electio est irrita.

2 Neque excusantur eligentes, si allegarent ignorantiam à pœna nullitatis electionis. Nam hæc eis non præiudicat, sed electio, vt explicat Glos. *in d. cap. fin. vers. scienter*, Ostien. *num. 5. ad med.* Butr. *num. 16.* alijque Bial. *de elect. part. 2. cap. 1. num. 1.* Conarr. *in cap. alma mater part. 1. §. 7. num. 3.* Suarez *de censur. disp. 13. num. 3.* Auil. *part. 2. cap. 6. disput. 5. dub. 1. conclus. 1. in 1. notab.* Alter. *de censur. disp. 6. lib. 2. cap. 2.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. cap. 16. num. 8.* Garz. *de benef. part. 7. cap. 13. num. 28. & seqq.*

3 Idque procedit non solum in beneficijs, sed etiam in officijs, vel Dignitatibus Ecclesiasticis temporalibus, quæ habent exercitium iurisdictionis, vt post alios tradit Garz. *d. cap. 13. num. 22. & 23.* & de electione Regularis in superiorem loquitur Dec. *d. cons. 523. num. 1.*

4 Probatur autem aliquis excommunicatus per declaratoriam, & absolutio ab excommunicatione probanda est concludenter, sufficitque danti de nullitate electionis probare, quod alias electus fuit excommunicatus, vt in terminis firmauit Rota *decis. 11. de probat. in antiquis*. Ac ita quidem, vt non suffragetur absolutio superueniens, sed requiritur specifica tempore electionis, vel antea, nec superueniens potest electionem irritam conualidare, vt in his terminis tradunt Nauar. *in manual. cap. 27. num. 11.* Auil. *d. dub. 1. conclus. 1.* Couar. *d. §. 7. num. 2.* Rota coram Cassad. *decis. 1. num. 8. de præben. & in Calaguritana beneficij* coram Sacrato apud Marchesan. *de commiss. part. 3. fol. 111. num. 5.*

5 Nam pro habilitate eligendi attenditur tempus electionis, non tempus confirmationis, *cap. dudum de elect.* ibique Abb. *num. 8.* ac cæteri, & Calder. *cons. 1. num. 3. de elect.* nec satis esset absolutio à Patre Generale obtenta, si censura lata esset ab Auditore Cameræ Apostolicæ, fortassis ob non paritionem litteris Apostolicis, vt sæpius contingit, quem adire oportet pro illius absolutione. Vulgaris enim est distinctio, quod è censura generali, lata à iure, quisque potest absoluere, si non sit reseruata; à sententia verò, siue à censura particulari, lata à Iudice, non potest absoluere, nisi ipse Iudex, vel eius superior. Est communis assertio Theologorum cum S. Thoma *in supplem. quæst. 24. art. 1. in cap. & Canonistarum* nominatim Federic. de sen. *cons. 16. num. 12.* Couar. *in d. cap. alma mater part. 2. §. 12. num. 2. & seqq.* & omnium apud Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 7. num. 14. & 15.* Quod sanè si toleraretur, actum jam esset de iurisdictione Ecclesiastica, vt per *can. relegantes 44. 23. quæst. 5.* & Rota *decis. 404. num. 8. & 9. part. 5. recent.*

Porrò vt dicatur paritum Breuibus Apostolicis, nil aliud 6
comprobare opus est, nisi quod fuerint executioni demandata absque eo, quod altera Pars liti cedere teneatur, vel promittere discessum à molestijs, vt doctè fuit à Rota decisum apud Mohedan. *decis. 9. in fin. de sentent. & re iudic.* & consultum quod ita in posterum in eiusmodi dubijs decidi deberet, eamque decisionem sequuta est Rota in Tullen. Monasterij 5. Iulij 1608. coram Sacrato, quæ est *decis. 194. num. 1. part. 3. recent.* vbi quod dum Prouisus Apostolicus vigore Breuis possessionem adeptus fuerat, hoc sufficere dixit pro paritione. Idemque sentiunt Vestr. *in prax. lib. 8. cap. 3. num. 10.* & Rub. *in singul. part. 4. claus. 322. num. 24.* Quia clausula, *parito*, supponit contradictionem, & appellationem à Breui, quæ propterea per eam non impeditur, solumque suspenditur audientia, donec constiterit de exequutione, vt inquit Gonzal. *ad regul. Cancell. in annot. contra nullus, num. 247. cum seq.* ac Rota coram Caualer. *decis. 483. num. 9. & 10.* Imò permissa esse protestationem, quæ præseruet iura protestantis post exequutionem Breuis, dixit Rota *in Oscen. Parochialis 16. Nouembris* 1620. coram Pamphilio.

Quod eo magis procedit, dum agitur de materia, in qua 7
non est locus restitutioni fructuum, vel expensarum, quæ regulariter præcedere debet ad hoc, vt censeatur huic clausulæ satisfactum, sufficitque, quod Breue ad id non obliget, vt firmat Rota coram Buratt. *decis. 645. num. 4. & in d. Oscen. §. minus obstat, & in Forolinien. beneficii* 10. *Martij* 1623. coram Vbaldo, *& in Leodien. hereditatis 9. Iunij* 1656. coram Dunozetto.

De exequutione autem constare poterit in hoc casu ex 8
attestationibus iuratis plurium virorum grauium, qui de visu asserant fuisse celebratum Capitulum, & Prælatum in Breui nominatum, possessionem inijsse, & hanc rationem potissimum in testibus attendi deducitur ex textu in *cap. cum causam* ibi: *visu, auditu, de testibus*, & tradunt Doctores, quos sequitur Farinac. *quæst. 70. num. 127. & 129.* vbi quod ratio per sensum visus est concludentior quocumque alio. Ita quidem, vt non officiat quod fides sit extraiudicialis. Quia dum est verisimilis, & adminiculata, iure, meritoque attendenda est, vt per Rotam coram Buratto *decis. 306. n. 6. & decis. 260. num. 4. part. 5. recent. & decis. 592. num. 18. in addit.* ad eamdem *part. 5. & decis. 24. num. 18. part. 6.*

Eòque facilius admittendæ sunt attestationes extraiudicia- 9
les, si nulla fuerit adhuc lis introducta, vt dixit Rota coram Buratt. *decis. 827. num. 4.* Eiusque pendentiam præcipuè derogare earum fidei, dixit etiam *in Bononien. Fideicommissi* 18. Maij 1648. coram Melzio. Si causa vertatur inter Regulares, in quibus non attenditur iuris rigor, & cognoscitur in Sacra Congregatione, in qua non proceditus seruata forma iuris, vt habetur in Constitutione Sixti V. super eius erectione, & obseruat Lezana *in sum. vers. Congregatio n. 15.* Vel si denique ex facto Iudicis nimis Parti aduersæ suspecti, non possint haberi acta capitularia. Vnde illi hoc imputandum est, ad cuius instantiam tanquam interesse habentes præsumendum est, huiusmodi impedimentum prouenire ex adductis in Rota in Gandauen. exemptionis 22. Iunij 1648. coram Celso, & in Pampilonen. decimarum 12. Iunii 1649. coram Arguelles.

CONSVLTATIO XXI.

1 ***An, & quatenus qui transit ad secundam Religionem, si velit adducere causam nullitatis suæ professionis, audiri amplius possit absque eo quod redeat ad primam Religionem?***

2 ***An saltem audiri possit extra primam Religionem? &***

3 ***An tempus nouitiatus, in quo aliquis dispensatur ad duos, vel tres menses incipiat à die obtentæ dispensationis, an à die, quo nouitius admittitur ad nouitiatum in Conuentu per dictam dispensationem assignato? &***

4 ***An Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus possit concedere licentiam Regularibus transeundi ad laxiorem Religionem?***

AD 1. negatiuè, Quia Concilium Tridentinum *sess. 25.* 1
de Regular. cap. 19. apertè disponit, quod Regularis spontè discedens prætextu nullitatis suæ Religionis, habitu dimisso, siue retento, nullatenus admittatur ad audientiam,

sed

sed ad Monasterium redire cogatur. Et ideò Regularis, qui sæpius requisitus recusauit redire ad suam primam Religionem, non est amplius audiendus super opposita nullitate professionis. Quia verba illa, *nullatenus ad audientiam admittatur*, quæ respectus spontè reuertentis intelliguntur, donec redieris, sunt respectu non regredientis de bono, & æquo intelligenda, vt sonant, quod scilicet in pœnam perpetuò remanere debeat exclusus ab audientia, prout ita distinguit post Suarez Castropal. *de suscept. relig. stat. disp.2. punct.7. num.7. tom.3.* Nam quod hæc conciliaris dispositio locum habeat, etiam contra transeuntem ad aliam Religionem, siue reuertentem ad primam, à qua fuit legitimè translatus, non videtur hæsitandum. Quia; licèt transiens ad aliam Religionem, non dicatur deserere Religionem in genere, sed institutum, vis tamen, ac ratio Concilij non consistit in recessu à Religione in genere, sed in recessu à Religione in specie. Quia mens Concilij fuit specialiter prouidere Religioni, ne priuetur iure suo prætextu nullitatis professionis. Porrò longè differt simplex recessus à Religione à pertinaci recusatione redeundi post monitionem. In primo enim casu, si habitu resumpto, redeat, potest audiri super nullitate professionis. In secundo autem casu ratione maioris contumaciæ nullatenus audiri debet, vt probat Suarez *tom.3. de Relig. lib.7. cap.3. num.14.* & Castropal. *loc. cit.*

2 Ad 2. esto, quod sit audiendus, audiri tamen non potest extra suam primam Religionem, non solum quia resistit Concilium, sed etiam ius commune. Nam professus propria auctoritate ingrediens aliam Religionem, aut est apostata, vt post nouissimas summorum Pontificum Constitutiones fusè tuetur Castropal. *de vot. Relig. obed. disp.4. punct.16. num.7. lib.3.* Aut saltem est fugitiuus, & competunt contra eum remedia iuris, vt omnes admittunt, præcipuè Sanchez *in summ. lib.6. cap.8. num.9.* Ricciul. *de iur. person. lib.8. cap.3. num.3.* post Gloss. *in cap. ex parte* 10. *de temp. ordin.* Laym. *lib.2. theol. moral. tract.1. cap.16. num.1.* & est etiam excommunicatus, vt de magis communi docet Sylnest. *vers. excommunicatio 9. num.54. & vers. Religio 4. quæst.4.* Nauar. *in manual. cap.27. num.131.* Azor. *instit. moral. lib.12. cap.13. quæst.3. & cap.14. quæst.10. & cap.17. quæst.11. tom.1.* Suarez *de censur. disp.23. sect.24. num.32.* Castropal. *loc. cit. num.9.* Atqui certum est neque apostatatam, seu fugitiuum audiri posse, nisi reuertatur, Glos. *in cap. intelleximus, vers. curam de etat, & qualit.* Laym. *d. num.1.* Neque excommunicatum, nisi resipiscat, *cap. pia de excepe. in 6.* Auil. *de censur. disp.7. cap.6. part.2.* & Layman. *lib.1. tract.5. part.2. cap.2. num.14.*

3 Præterea si non esset apostata, neque fugitiuus, neque excommunicatus, & locum non haberet Concilium, imò etiam licitè transijsset ad secundam Religionem, teneretur nihilominus redire ad primam ad effectum reddendi rationem suæ administrationis, si rerum sui Monasterij administrator fuerit, per textum *in l. Interdum 16. ff. de publ. & vectigal.* quem notans adducit Mugnoz *de ratioc. cap.3. num.5.* cuius dispositio procedens in seruo, rectè applicatur Religioso, qui seruo æquiparatur, Dec. *in cap. decernimus num.79. de iudic.* cum alijs huiusmodi.

4 Litè igitur pendente super nullitate suæ professionis, debet Regularis restitui Monasterio, quod fuit illicitè spoliatum sua possessione ante legitimam declarationem iustitiæ transitus, Sanchez *in decalog. lib.6. cap.7. num.100. & sequent.* Ratio quippe, ob quam Concilium præcipit, ne professus audiatur super nullitate professionis, nisi habitu resumpto, hæc potissimum est, ne scilicet, lite pendente, Religio priuetur iure suo.

5 Ad 3. respondeo, tempus hoc incipere à die admissionis ad nouitiatum. Quia cùm dispensatio remoueat obicem Apostolicarum Constitutionum quoad tempus, & locum, de cætero est intelligenda, prout de iure, vt per Bartolum, & Doctores *in l.1. sub inic. ff. de leg. falc.* traditque idem Bartol. *in l. omnes Populi, quæst.6. ff. de iustit. & iur.* De iure autem tempus probationis incipit ab eo momento, quo Nouitius admittitur ad probandas difficultates Religionis, vt disertè Suarez *tom.3. de Relig. lib.5. cap.13. num.6.* Castropal. *de essent. Relig. stat. disp.1. punct.12. §.3. num.1. tom.3.* Et non est necessarium quod nouitiatus peragatur in aliquo certo Monasterio, imò etiam extra Monasterium peragi valet iuxta receptiorem sententiam, quam ex mente Sacræ Congregationis probat Nauar. *lib.3. consil. tit. de Regular. cons. 41. & 42. alias 31.* Azor. *loc. cit. lib.12. cap.2. quæst.8. part.1.* Less. *de iust. & iur. lib.2. cap.41. dub.7. num.59.* Suarez *d. l.5. cap.14. num.13.* Sanch. *lib.5. sum. cap.4. num.27. & 28.* Castropal. *loc. cit. §.4. num.2. ac 3.* Et satis est, quod contrarium non sit expressè cautum in dispensatione, & quod aliquo modo hanc possit recipere interpretationem ad hoc, vt professio sustineatur, vt in terminis similis dispensationis est decisio prima de rescriptis apud Achillem, vbi dicitur, quod quamuis dubitari posset, an forma rescripti in emissione professionis esset præcisè seruata; quia tamen modus seruatus poterat saltem comprehendi secundum latam significationem, fuit responsum pro validitate, consultis Dominis de Pœnitentiaria, à quibus rescriptum emanauerat, subdens satis esse declarationem eorumdem concedentium, quod ita etiam fuissent concessuri. Hanc declarationem posset Sacra Congregatio facere in casibus, quatenus opus esset ad tollendum lites inter Religiones, fauendo professioni, pro qua in dubio est iudicandum, Nauar. *cons.13. num.10. de regular.* Sanchez *de matrimon. lib.7. disput.37. n.12.* ac Seraph. *decis.1361. in fine.*

Cessaretque omnis dubitatio in casu, quo licèt professio 6
expressa esset nulla, esset tamen tacitè conualidata per delationem habitus professorum per plures annos, cùm ad huoc effectum delatio annalis sufficiat, Honded. *cons.78. num.18. lib.1.* Gratian. *cap.640. num.20.* Menoch. *præsumpt.83. num.25. lib.6.* Rota *decis.529. num.2. part.1. recent.* Et validius per exercitium actuum, ac præcipuè per administrationem officij, quod per solos professos potest administrari, vt per Cyriac. *controu. 311. num.13.* Achill. *decis.11. de probat.* Bellam. *decis.76. num.2.* Rota *decis.216. num.19. part.2. diuers.* quæ loquitur in specie reualidationis.

Nec dicatur, quod ad validandam professionem requira- 7
tur quinquennium ob præsumptam ignorantiam nullitatis, quæ excludit intentionem ratificandi, ad tradita per Sanchez *de matrim. d. lib.7. disput.37. num.10.* & per Rotam coram Emerix à me relatam *tom.9.* Nam id ad summum possit procedere, si Regularis non impetrasset dispensationem, & ignorasset factum, cuius ignorantia præsumitur, vel esset minor, in quo cadit probabilis ignorantia iuris. Secus autem si qui dispensationem impetrauerat, non sit minor; sed professus quamplurium annorum, Sacerdos, Confessarius probè versatus in huiusmodi rebus, tunc enim ignorantia nullitatis, si quæ sit, excluditur ex qualitate personæ, Menoch. *præsumpt.23. num.15. lib.6.* Bellam. *decis.693. num.2.* & tollitur etiam ex verbis suæ professionis; ibi: *Ex certa scientia, & spontanea voluntate.* Et sic locum non habet limitatio superius adducta, quæ sanè hodie non est tuta, eamque non amplectitur Sacra Congregatio Concilij, sed contrarium censuit, vt in declarationibus relatis in *Meten. professionis* 7. Iunij 1636. coram Carillo, quæ est tertia apud Tambur. *de iur. Abbatiss.* vbi quod Vrbanus Octauus huiusmodi declarationes obseruari mandauit 1. Februarij 1637. *in Romana nullitatis professionis*, & fuit etiam firmatum in Vlysiponen. professionis 17. Maij 1641. coram eodem Carillo, vbi etiam latè ostenditur ad huiusmodi reualidationem non requiri nouam acceptationem Religionis. Quia Pontifex, tanquam supremus Religionis Prælatus, censetur id supplere ex doctrina Sanchez *d. disput. 37. num.64.* Qua de re nos alibi sæpè.

Ad 4. negatiuè respondendum videtur ex Sixto Quinto in 8
Congregat. 11. pro consultationibus Regularium, ibi: *Concedimus etiam, vt dictis Regularibus non ad laxiorem, neque ad parem, sed ad arctiorem Religionem transeundi dare possint licentiam*, Vnde Bonac. *tom.1. de clans. prop.2. num. 12. part.3.* inquit: *Multi Doctores existimant neque Summum Pontificem licitè posse absque iusta causa facultatem Religioso concedere transeundi ad Religionem æquè arctam. Quia non potest in foro conscientiæ derogare iuri acquisito Religioni, nisi id faciat ex causa.* Causas adducit *num.13.* additque *num.14.* neque Summum Pontificem posse in foro conscientiæ licentiam transeundi ad laxiorem Religionem concedere sine iusta causa.

At verò affirmatiuè respondendum censeo. Quod autem 9
ad Constitutionem Sixti, illa intelligitur, quod Sacra Congregatio non possit hujusmodi licentiam concedere sine causa. Tunc enim solus Pontifex illam concedere potest. Si enim cum causa possunt Prælati inferiores Papa illam concedere; ergo multò magis Sacra Congregatio, vt per Sanchez *in decalog. d. cap.7. conclus.7.* vbi Nauarrus, Azor. & alij.

CONSVLTATIO XXII.

Ad validitatem electionis Canonicæ Regularium quot suffragia de iure communi requirantur?

1 CErta omninò regula est, quod ad validitatem electionis canonicæ non sufficit habere maiorem partem suffragiorum respectu minoris, sed necessariò requiritur maior pars respectu Capituli iuxta doctrinam Abbat. *in cap. Ecclesia vestra de elect.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. quæst. 6. num. 24. & 27.* Add. ad Buratt. *decis.* 809. *num.* 10. ac plenè Barbos. *de Canon. & dignit. cap.* 38. *num.* 10. vt proindè electio, quæ est quidem maior respectu minoris, dum alter, exempli causa, quindecim obtinuerit suffragia, alter quatuordecim, sed minor respectu totius Capituli, si omnes vocales fuerint triginta, nullatenus valida sit.

2 Nec obstat, si dicatur, non esse audiendos illos, qui in actu electionis non contradixerint. Nam si electio est nulla ex Capituli consensu, quod importat substantiam, & operatur nullitatem ipso iure, vt inquit Rota post Tambur. *loc. cit. tom. 3. decis.* 22. *num.* 4. ratificatio deducta ex non contradictione post publicatam electionem non habet locum. Quia electio à principio nulla, nequit per superuenientem consensum ratificari, vt tradit Lauor. *var. elucubr. tit. 4. c. 19. num.* 113.

3 Prætereà non data scientia nullitatis, impossibile est dare consensum, qui suffragetur. Hinc, etiam electione sequuta cum consensu omnium, licitum est reclamare ex defectu, & causa nouiter emergente, ac prius electoribus ignota, vt expressè statuitur *in cap. nulli licere de elect. in 6.* & firmat idem Lauor. *dict. cap. 19. num.* 115. & 118. Si igitur Electores ignorauerint quot suffragia alter habuerat, & statim, ac veritatem facti resciuerint, reclamarunt, appellaruntque, non potest prætendi tacita ratificatio, siue approbatio ex non reclamatione.

4 Minus obstat, quod id probari non possit; quia scrutatores ob iuramentum præstitum de fideliter suum munus exercendo, nequeunt deponere aduersus id, quod publicarunt. Nam id probari poterit ex Præside Capituli. De iure enim officium Præsidis consistit in discernendis, ac iudicandis actis capitularibus, præcipuè quoad suffragia; vt probat Lezana *in summ. quæst. regul. tom. 4. vers. Præses Capitulorum.* Probari etiam id poterit ex ipsis scrutatoribus, si reuera non iurauerint. Quod patebit ex actis Capituli, qui est modus probandi negatiuam, Buratt. *decis.* 633. *num.* 3. Addens ad eumdem *decis.* 620. *num. 3. lit. B.* Denique scrutatores admitti ad testificandus, quando aliqui ex electoribus reclamant, & dicunt de non veritate electionis, probat Text. *in cap. Cum dilecti* 32. *de elect.* his verbis: *Prædicti tres electores iuramenti vinculo adstringantur dicere veritatem, quot ex Canonicis examinationis tempore in præfatum Archidiaconum conuenerint*, vbi Gloss. *vers. etsi tres*, ait, quod licet isti suspecti essent, & de facto suo quodammodò dicant, admittitur tamen eorum testimonium in defectum probationis, firmatque Lauor. *loc. cit. eoque c. 19. num.* 110.

5 Non obstat Innocen. *in dict. cap. Cum dilecti num. 8.* Inquit enim *quod si dicerent isti electores: nos amore, vel pretio decepti, vel etiam ignorantia iuris cum contra formam elegimus, non valeret testimonium eorum ad probationem infra de testib. cap. sicut, & 14. quæst. 2. can. fin. sed hoc intelligitur, quando hoc non dicebant, imo se ignorantia, vel alio modo excusabant.* Quando igitur dixerint scrutatores, ac Testes considerasse maiorem numerum suffragiorum respectu minoris, non respectu totius Capituli, & declarasse electionem, sic suadente, ac dicente qui interuenit, valeret eorum testimonium.

6 Eademque patet responsio ad doctrinam Bellameræ *in cit. cap. Cum dilecti* in hæc verba: *Soluit Innoc. d. q. prædicta non inferunt, quod peccarent, quia potuit esse, quod formam ignorabant. Et in fine, hi verò non sic dicebant, sed ignorantia, vel alio modo se excusabant.*

7 Huiusmodi ergo electio est irrita, cùm eius nullitas respiciat formam substantialem electionis, nempè consensum eligentium.

CONSVLTATIO XXIII.

An, & quatenus maior pars Capituli, imò, & minor possit deuenire ad electionem? An suffragia absentium supplenda? De legitimatione suffragiorum, absentibus ijs, de quorum suffragijs agitur. Et an Eminentissimi Cardinales Præsidentes Capitulis ferre possint suffragia? Et quatenus secunda electio sit nulla, & attentata?

IN hac re ita censeo. Sufficit, quod maior pars velit deuenire ad electionem adeò, vt prætextus absentium sit omninò irrelevans, nec tempus prorogari possit, Oldrad. *consil. 122. num. 1. & seqq.* Ioan. Andr. *de specul. tit. de elect. §. 1. in 2. addit.* Mandag. *eodem tit. cap. 16.* vbi alij, ac Bertachin. *de Episcop. lib. 1. par. 3. num. 36. tom. 13. tract. par. 2. fol.* 306. 1

Imò etiam minor pars, stante lapsu temporis assignati ad comparendum pro facienda electione potest deuenire ad electionem, non expectatis absentibus, qui non debent cum sua negligentia præiudicium inferre præsentibus, qui diligentes fuerunt, Innocent. *in cap. Cum nobis num. 6. de elect.* Castren. *in l. sicut municipij, §. In decurionibus num. x. ff. quod cuiuscumque vniuersitatis nomine*, Angel. *in summ. v. electio num.* 13. Armill. *eodem v. num.* 6. Tabien. *v. item eodem n.* 3. Nauarr. *consil. 6. num. 2. tit. de elect.* Mirand. *in manual. tom. 2. q. 23. art.* 5. Roman. *cons.* 352. *num.* 15. & Franc. Marc. *decis. 784. num. 1. & decis. 785. num. 5. par.* 1. 2

Nec suffragia supplenda sunt, vt docent Doctores allegati, sed procedendum est ad electionem per præsentes, nihilque aliud expectandum, sustulitque hunc prætextum Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 6. de regular.* prohibendo, suppleri suffragia. Certum enim est, quod non comparentes in tempore, faciunt se alienos a Capitulo, *cap. Cum nobis 19. de elect.* ibique Abb. *num.* 3. ait quoad actum explicandum haberi, ac si non essent de Capitulo, nec computandi sunt in numero Capitularium, & ideò nec suppleri possunt absentium suffragia, etiamsi essent impediti, quia ex impedimento aliquorum non debet retardari electio, sed solùm absentes habent tunc facultatem constituendi procuratorem ad eligendum *cap. Si quis iusto 56. §. Si autem de elect. in 6.* ibique Gloss. *v. admitte*, & Franch. *num.* 2. Et in terminis illum Textum Concilij exemplificat in voto absentis impediti accedere ad Capitulum, Portel. *in dub. regul. par. 2. cas.* 1. 3

Quod verò ad legitimationem suffragiorum faciendam absentibus ijs, de quorum suffragijs agitur, id fieri posse existimo, quando oritur aliquod dubium super illorum legitimatione, secus quando dubium non excitatur. Præsertim si omnes approbarunt, & subscripserunt admissionem vocalium, quo in casu eam impugnare ampliùs non possunt, vt disponitur *in cap. nulli 8. de elect. in 6.* 4

Et quoad suffragium Eminentissimorum Cardinalium in Capitulis, illud ferre possunt, si ijs præsideant. Habent enim Præsidentes suffragium, vt ait Lezan. *par. 2. summ. c. 12. q. 12. num.* 55. Maximè si pluries ita seruatum fuerit, adsitque in breui clausula *cum facultatibus, & iuribus solitis concedi Præsidentibus.* Et solitum dicitur etiam quod vna vice aliàs fuit seruatum, *l. Mela 14. §. 1. ff. de alim. & cibar. leg.* Castr. *consil. 30. num. 3. lib.* 2. Alex. *consil. 5. n. 13. lib.* 5. Crescent. *decis. 1. num. 1. de consuet.* 5

Quod autem ad secundam electionem, regula est, quod electio præcedens vbi est valida, vel saltem non euidenter nulla, semper præbet impedimentum secundæ, nisi prima fuerit iudicialiter declarata irrita, vt decernitur *in cap. considerauimus*, ibique Bellam. *n. 8. de elect.* Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 17. num.* 110. cum alijs per Rotam *decis. 210. num. 35. par. 9. recent. tom.* 1. 6

Esset etiam secunda electio nulla, & attentata propter appellationes anteà interpositas à maiorem partem Diffinitorij constituentibus, qua pendente, ad nouam electionem procedi, absque vitio attentatorum non poterit ad tradita per Innocen. *in cap. auditis num. 2. de elect.* Rota *d. decis. 210. num. 29. & 33. & dec. 279. num. 2. part. 9. tom. 1. recent.* cum alijs adductis *in decis. 29. num. 49. & seqq. & decis. 37. num. 31. ac 32.* coram æternæ memoriæ Alexandro VIII. 7

CONSVLTATIO XXIV.

Quinam sit verus apostata à Religione? Recessus à Religione quando dicatur temerarius, & habilis ad contrahendam apostasiam? Quid de dimittente habitum suæ Religionis sine sui superioris licentia, & transeunte ad aliam diuersi habitus translatio de vna Religione ad aliam quando dicatur legitima? Quid de translatione Monialium? Quidvè in ea sit attendendum? Quid etiam de Religiosis Societatis Iesu post emissa vota simplicia? An liceat Religioni eijcere Religiosum professum tanquam incorrigibilem? An si eiectus à Religione, habituque priuatus ex iusta causa, repetatur à Religione, si regularis redire recuset, sit apostata? Quid de regulari, qui habitum defert sub veste? Quænam causa id excuset? Nulliter professus an possit sine crimine apostasiæ ad sæculum redire?

1 AD constituendum recessum à statu Religionis duplicem conditionem requirit Caldetinus *cons.1. de apostat.* Primò, quod Regularis vagus existat, dimittatque habitum. Deinde quod si habitum retineat quantumcunque vagetur, apostasiæ nota maculari non poterit, quasi quod apostata propriè dici non possit, nisi qui ad sæculum omninò redierit, quod dici non potest de eo, qui defert habitum monasticum, qui est peculiare signum Religionis, *cap. Clerici officia de vit. & honestat. Cleric.* Oldrad. *cons.* 186. *num.* 12. *& seq.* Hanc sententiam sequuntur Clar. *in pr. crimin. §. fin. quæst.* 78. Nauar. *cons.* 10. *num.* 6. *de apostat.* Bannes, 2. 2. *quæst.* 12. *art.* 1. ibique Pesant. *disp.* 2.

Contrariam sententiam, quod nempe sufficiat solus recessus à Religione, etiamsi Regularis habitum deferat, probant Soccin. *in cap.* 1. *num.* 2. *de apostat.* ibique Abb. *n. item* 3. Anan. *num.* 3. Decian. *in tract. crimin. lib.* 5. *cap.* 73. *num.* 21. *&* 25. Mascard. *de probat. lib.* 1. *conclus.* 12. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. cas.* 546. *num.* 36. *cent.* 6. Iacob. Anton. de Maur. *alleg.* 13. *num.* 1. & ex Theologis Caietanus ad dictum Diui Thomæ *art.* 1. ibique Valentia, Angel. *in summ. v. Apostasia num.* 4. Armilla *eod. v. num.* 11. & Azor. *part.* 1. *cap.* 17. *quæst.* 6. & hæc sententia magis communis, magisque recepta videtur.

2 Probatur, quia sicuti habitus Monachum non facit, sed professio regularis, *cap. porrectum, & cap. ex parte*, vbi Doctores *de regular. cap. consuluit*, ibique Anchar. *num.* 1. Qui Cler. vel vou. Bald. *in l. Interdum, §. Diuus quoque, ff. de publ.* adeò, vt valeat professio facta sine habitus susceptione, *dict. cap. porrectum*, vbi Doctores passim, præsertim Abb. *in summ. & num.* 7. Ita retentio habitus tantum non debet facere, aliquem esse in Religione, tum vt æqualiter fiat dissolutio, & colligatio vinculi, *l. nihil est de regul. iur. l. ab emptione, Cod. quando licet ab empt. disced. §. Item per acceptilationem, instit. quib. mod. oblig. tollat.* Tum etiam quia habitus non est de substantialibus, sed de accidentalibus Monachatus, Abb. *in dict. cap. porrectum num.* 5. *de regul.* & ante ipsum Butrius *ibid. num.* 5.

4 Quin etiam cum cætera opera, & præcipuè conuersatio sæcularis, Religioni non congruant, vtique habitus delatio videtur magis in Religionis contemptum redundare, vt colligitur ex *cap. Deus, cap. ad decorem, & d. cap. Clerici, officia de vit. & honestat. Clericor. & ex Clem.* 2. *eod. titul.*

5 In hac re ita distinguendum est. Proposita enim hac controuersia in Sacra Rota sub die 11. Februarii 1555. coram Oradino, post maturam discussionem, tandem consultis Præsidentibus Sacræ Pœnitentiariæ, fuit conclusum, quod ad effectum, vt dicatur contracta apostasia vera, & propria, quæ inferat inhabilitatem ad obtinendum beneficia, requiratur recessus sine licentia, & dimissio habitus, animo illum amplius non resumendi, adeò, vt si appareret, habitum esse dimissum cum voluntate illum resumendi, non censeretur contracta apostasia, quæ infert inhabilitatem, sed tantum illa, quæ infert excommunicationem, vt testatur Achill. *decis.* 1. *tit. de apostat.* Ex quibus conciliantur adductæ sententiæ, vt nimirum prima sententia vindicet sibi locum in apostasia vera, & propria. Secunda verò procedat in apostasia minus propria, & per quam sola excommunicatio contrahitur.

6 Discessus autem à Religione ita demum temerarius dicetur, si sit à Sacris Canonibus, vel particularibus Religionis Constitutionibus improbatus. Ita colligi potest ex *can. nihil* 7. *quæst.* 1. *& can. hanc consuetudinem in fin.* 10. *quæst.* 1. Aliàs enim in casibus à lege permissis discessus temerarius dici non poterit, cum temerè facta dici nequeant, quæ lege permittente fiunt, *l. fin. ff. qui satisdar. cog. l. Gracchus* cum ibi notat. *ad leg. Iul. de adult. l. sancimus ff. de adm. tut.* cum alijs huiusmodi.

7 Ex hoc infertur primò, quod is, qui intra annum probationis habitum reliquit, & à Religione discessit, nullo pacto apostata reputari potest, *cap. consuluit, & cap. penult. de regul.* Lap. *alleg.* 46. & Menoch. *de arbitr. cas.* 546. *n.* 45. Quinimò licitè potest ad ordines promoueri, *cap. postulasti eod. tit.* Nec tenetur soluere expensas Monasterio, Ias. *in l.* 1. *num.* 4. *Cod. de sacros. Eccles.* Idque non solum ex generali ratione, quod talis discessus non improbetur à Sacris Canonibus, sed etiam quia Regularis ante emissam professionem non dicitur propriè Religionem ingressus, nisi quoad beneficium canonis, *cap. Religiosi, §. Quamuis*, ibique Gemin. & Franch. *de sentent. excommun. in* 6. Bartol. *in l.* 3. *num.* 4. *Cod. ne sanct. baptism. & in auth. Ingressi num.* 56. *Cod. de sacros. Eccles.* ibique Ias. *num.* 56. Bald. *in l. si quando, Cod. de bon. vac.* Castrens. *cons.* 211. *num.* 2. *part.* 2. ac Rimin. iun. *cons.* 477. *num.* 9. *lib.* 4.

8 Ideòque conditio, si ingrediatur Monasterium, non comprobatur ante professionem, Imol. *in l. In substitutione*, vbi Ias. *num.* 12. *de vulg. & pupillar.* Bero. *cons.* 28. *num.* 11. *ac* 12. *vol.* 1. & Clar. *in §. Testamentum quæst.* 28. *num.* 6. Quod tamen intelligendum est, nisi mors superuenerit intra annum professionis. Tunc enim professio, veluti dependens à conditione successiua, habetur pro completa, vt in casu, de quo per Surd. *decis.* 303. & per Gratian. *decis.* 25. Nec hodie facienda est distinctio, an fuerit ingressus animo relinquendi sæculum, necne, cùm professio facta intra annum probationis, sit ipso iure nulla, nullumque penitus pariat effectum, non solum in mendicantibus, quod erat antea statutum in *cap.* 1. *de regular. in* 6. Sed generatim in omni, & quocumque Monasterio tum virorum, tum mulierum adeò, vt neque obliget ad Religionem in genere, ita disponente Sacro Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 16. *de regul.* & animaduertunt Nauar. *in can. nullam num.* 45. 18. *quæst.* 2. & Menoch. *loc. cit. num.* 6.

9 Monendus tamen hic est, vt postquam ad sæculum redierit, honestam vitam ducat, & in relictæ Religionis memoriam honestiores vestes assumat, vt post Innoc. & Ioan. Andr. illum monet Anania *in d. cap. consult. num.* 4. *de regular.* Decentia siquidem habitus extrinseca morum intrinsecam bonitatem ostendit, *Clement.* 2. *de vit. & honest. Clericor.*

10 Id tamen non procedit in Monasterijs Mulierum, quæ Conuertitæ vulgò nuncupantur. In his enim ex laudabili consuetudine, & ex Constitutionibus iam olim in earum Monasterijs præscriptis, professio fieri solet per ingressum. Et ideò si post ingressum è Monasterio recedant, possunt veluti professæ reuocari, quas Constitutiones Sacrum Concilium Tridentinum auctoritate sua firmauit *in cap.* 18. *in fin. sess.* 25. *de regular.*

11 Deinde infertur, quod cum oblatæ Turris Speculorum Vrbis non sint verè Moniales, neque Religiosæ regulares adeò, vt ad clausuram minimè obligentur, sed solùm sint oblatæ Religioni Sancti Benedicti, oblatione, quæ non facit eas Moniales, sed quæ reddit eas tantùm obligatas ad obseruandam obedientiam, & ad suum peculiarem modum viuendi, approbatum à sede Apostolica, non in vim Religionis sed tamquam bonum, vt ex pluribus docet Nauarr. *cons.* 82. *de regular.* iuxta primam impressionem, si que illarum ab obedientia, siue à Domo quandocumque recesserit, non potest dedecore apostasiæ notari, cum non sit recessus à Religione, sed ab approbato viuendi modo, qui sicuti non facit eas regulares, sic recessus ab eo non potest parere crimen apostasiæ, *argum. l. manumissionis, ff. de inst. & iur. l. Deum, ff. de verb. oblig.*

12 Nunc huiusmodi oblatæ non includentur in dispositione *cap. periculoso de stat. regular. in* 6. neque in dispositione Sacri Concilij Tridentini *sess.* 25. *cap.* 14. *de regular.* neque in dispositione Constitutionum Pij Quinti, & Gregorij Decimi Tertij, decernentium, vt Moniales cuiuscumque Ordinis & Religionis existant, perpetuam seruent clausuram. De hisce autem oblatis nos alibi fusè. Idemque dicendum est de instituto Patrum Congregationis Oratorij, & aliorum eiusmodi.

13 Tum infertur, quod qui habitum Religionis extra Monasterium assumpsit, quamuis longo tempore illum gestauerit, potest nihilominus mutata voluntate illum dimittere sine apostasia, vt desumitur ex cap. Vt Clerici de regular. quatenus præcipit eum, qui extra Monasterium habitum gestat, vrgendum esse, vel habitum dimittere, vel Religionem ingredi, notanque ibidem Ostiens. num. 1. Abb. col. 2. sub initio, & ante eos Gloss. in Clem. eos, v. aliqua eodem tit. Calder. consil. 5. de regular. Felin. consil. 29. Siquidem ex delatione habitus extra Religionem cessat tacitæ professionis præsumptio, cap. vnic. de vot. in 6. Abb. in cap. 3. de apostat. post Innoc. in cap. porrectum de regular. Quinimò ex hac delatione habitus neque probari professionem, scribit Io. Faber in d. authent. Ingressi num. 13. Menoch. præsumpt. 83. num. 15. ac Rota decis. 50. n. 2. par. 1. diuersor. Quod quidem procedit, etiamsi deferens habitum, fateatur, se esse eiusdem Religionis, vt gerat se, tanquam talem, vt per Rotam apud Puteum decis. 136. lib. 1. & apud Mohedan. decis. 1. de præsumpt. Et ex hac ratione Plumbator in Curia Romana, quamuis deferat habitum, siue scapulare certi coloris, & in collatione officij, quod accipit à Papa, nuncupetur Conuersus Ordinis Cisterciensis; attamen non dicitur dicti Ordinis Religiosus. Quæ omnia sine dubio procedunt post Concilium Tridentinum, quo cauetur, vt nemo possit esse verus Religiosus, nisi post annum probationis completum, vt in cap. 15. sess. 25. de regul.

14 Mox infertur, Regularem, qui euitandi periculi gratia dimisit habitum, dum per loca periculosa iter agebat, non posse apostatam dici, vt probat text. in d. cap. Clerici officia; ibi nisi iusta causa timoris, ibique notant Gloss. v. causa in fin. de vit. & honestat. Cleric. & in cap. 2. eodem tit. in 6. ubi etiam Gloss. v. rationabilis, & eadem Gloss. in c. 2. v. Clerici, & in c. 4. v. relaxaueris eod. tit. traduntque Butr. in d. c. 3. n. 6. de apost. D. Anton. in 3. par. tit. 24. cap. 33. Siluest. in summ. v. habitus num. 3. Soccin. in cap. 1. num. 5. de apost. Afflict. in Constit. apostatantes num. 9. Decian. tract. crim. cap. 75. num. 3. & Menoch. de arbitr. cas. 546. num. 40. Hinc euitandi periculi causa licèt Clerico barbam, & comam deferre, Gloss. in cap. Clericus de vit. & honest. Cleric. armaque deferre ad terrorem improborum hominum, Gloss. in cap. 2. ibique Anchar. num. 3. eodem tit. necnon & vestes virgatas, Clem. 2. eodem tit.

15 Ad hæc infertur, neque apostatam esse dicendum Regularem, qui intra septa Monasterij non exhibens se hominum conspectui, sed vt vel commodius somnum capiat, vel propter animi leuitatem, vt expeditius currat, ludat, vel se in balneo, aut flumine lauet, habitum dimittat, aliaque huiusmodi faciat. In his enim casibus non solùm apostata dici nequit, sed neque incurrit excommunicationem inflictam in d. cap. periculoso, vt ibi adnotat Io. Andr. num. 5. Franch. num. 4. & regulariter quantumcunque habitus, etiam ex lasciuia, relinquatur, si non relinquitur animo deliberato illum non resumendi, non contrahitur apostasia, vt respondit Oldrad. consil. 202. in hanc rem edito, ac Rodriq. tom. 1. quæst. regular. 30. art. 1.

16 Infertur item, quod si quis ab obedientia, siue à Religione recesserit, si tamen statim redierit, non potest inter apostatas recenseri ex Diuo Thoma 2. 2. q. 39. art. 4. Bald. in l. 1. num. 19. Cod. de ædil. edit. Imol. consil. 84. num. 18. Nauarr. in manual. cap. 21. num. 4. Rodriq. eod. art. 1. Facitque quod ait Abb. in cap. super specula num. 9. ne Cler. vel Monach. vbi quod licet Monachus è claustro exiens audiendi gratia leges ciuiles, incidat in excommunicationem, & alias pœnas, si tamen postquam exiuit, mutato consilio, se contulerit ad studium permissum, pœnas non incurrit. Quia cùm ad apostasiam constituendam requiratur recessus, vtique ille intelligitur de recessu cum effectu, cap. relatum de Cleric. non residen. l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque iur. l. qui per alium, §. docere, ff. ne quis eum, qui in ius eum vulgò alijs. Quod dici de eo nequit, qui recessit, & illicò redijt. Nam hic recessisse minimè videtur can. diuortium, vbi Gloss. de pœnit. d. 1. l. 1. §. Qui præsens, ff. de verb. oblig. vbi Alex. in princip. Bald. in auth. habita num. 40. Cod. ne fil. pro patr. & in d. l. 1. num. 9.

17 Hinc statutum puniens fugientes à carceribus, non includit eos, qui fugiunt, & illicò reuertuntur, Bald. in l. 1. C. de seru. fugit. num. 27. ac Plot. in l. si quando num. 883. C. vnde vi, & qui constituit, fraudare vectigal, & cœpit, si deindè sponte pœniteat, & reuertatur, non incidit in pœnam, pro vectigali fraudato constitutam, vt tradunt Io. Andr. in addit. ad specul. tit. de constit. §. 2. post num. 8. lit. G. quem laudat Bertacch. de gabell. par. 8. num. 1. Mascard. de probat. par. 2. conclus. 834. num. 26. Secus verò dicendum est, si fuga casu aliquo effectum non habuerit, quia fortè in via caperetur à Superioribus. Tali enim casu habetur perindè, ac si fuga suum fuisset sortita effectum, vt notat Angel. in l. Quid sit fugitiuus, §. Idem Cælius num. 2. ff. de ædil. edit. & in l. 3. §. & is, qui volens transfugere, & in aliquem actum processit, capite punitur, perindè ac si cum effectu aufugisset.

18 Præterea infertur, quod quamuis Regularis vagetur, si tamen redeundi animum habuerit, non erit apostata, vt docet Diuus Anton. in summ. par. 2. tit. 12. cap. 6. Siluest. v. apostasia, vers. quarto quæro, Tabien. & Pisanell. eodem v. Quia dum habet animum reuertendi, semper intelligitur esse sub Superioris potestate, l. Pomponius, §. Idem Pomponius, ff. famil. ercisciund. §. Apium, vers. in ijs autem, Instit. de rer. diuis. Cùmque recessus non à fuga, sed ab animi affectu intelligatur, reguleturque d. l. Quid sit fugitiuus, §. Item apud Vinianum, Bald. in cap. ad nostram n. 4. de appell. sequitur, vt apostasia, tanquam animi vitium, non contrahatur, nisi Regularis ex animo, & proposito progrediatur ad aliquem actum extrinsecum, vt egregiè more suo notat Bald. in d. l. Quid sit fugitiuus §. Idem in antiqua lectione. Curet tamen Regularis, ne hac securitate ductus, diù vagetur. Nam etsi hoc verum sit, vbi tamen diuturnus eius recessus fuerit, tunc præsumitur animum redeundi amisisse §. Pauonum Instit. de rer. diuis. vbi Doctores communiter, & habetur ac si nunquam talem animum habuisset l. 3. §. Emansor, & l. 4. §. Edicta, ibique Gloss. v. Emansores, ff. de re milit. can. aut facta de pœnit. d. 1. & Bald. in cit. l. 1. num. 27. C. de seru. fugitiu.

19 Pari ratione apostata dici non poterit Regularis, qui cùm à suo Superiore carceribus mancipatus detineatur, timens, ne eo immoderatè abutatur, ausugit ad Superiorem, vt per Bald. in d. cap. ad nostram num. 4. de appellat. Rodriq. d. q. 30. art. 3. tom. 1. quæst. regul. Idemque dicendum est de eo, qui aufugit ad alium, veluti ad amicum, quem deprecatorem apud Superiorem habet, d. l. Quid sit fugitiuus §. sin autem, leg Bonem, §. 1. ff. eodem, Boss. tit. de carcer. fideiuss. commiss. num. 46. Sanchez lib. 6. in decal. cap. 8. num. 17. Tambur. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 8. Basseus v. Religiosus. Quod licet verum sit, inspecta dispositione iuris communis, attamen hodie difficultatem patitur ob dispositionem Sacri Concilij Tridentini sess. 25. cap. 4. de regul. qua expressè cauetur, ne liceat Regularibus à suis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab ijsdem missi, aut vocati fuerint, aliàs ab Ordinarijs locorum, tanquam desertores sui instituti, puniantur. Cuius quidem decreti vigore, Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. censet, Regularem in tali casu apostasiæ reatum incurrere.

20 At enim verò verius videtur Sacrum Concilium non intelexisse imponere pœnam in casu, in quo Regularis per fugam, seu recessum à suo Conuentu nihil aliud expostit, quàm Superioris auxilium contra sæuitiam, aut immoderatam tractationem sui Prælati, vt visum est Rodr. d. q. 30. art. 3.

21 Et quidem credendum est, quod Sacrum Concilium voluerit per suam Constitutionem coercere actus illicitos, non autem punire actus licitos, & auferre remedium Regulari iustè competens, c. audita, §. quia tamen, ibique Abb. n. 5. de restitut. spol. cap. factum legitimè de regul. iur. in 6. l. 1. ad fin. ff. de legib. l. leges Sacratissimæ, C. eodem, & Card. consil. 146. n. 1. Quandoquidem licitum est, etiam seruis, per fugam, & recessum quærere auxilium à superiore contra sæuitiam, & asperitatem sui domini l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. §. sed maior. Instit. eod. tit. Ergo licet etiam Regulari. Nam quæ de seruis dicuntur, possunt aptissimè ad Regulares transferri, Bald. in cit. l. quid sit fugitiuus, ff. de ædil. edit. Præterea Prælatus, cæteriq; Superiores digni animaduersione, ac pœna iudicantur, si nimis acriter in subditos se gerant, d. l. 2. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. cuius auctoritate fretus Baldus ibi n. 2. & 4. ait, posse Rectorem, siue Officialem propter hoc ab officio remoueri. Non est igitur dicendum, quod Sacrum Concilium voluerit immoderatos Superiores in eorum sæuitia fouere.

22 His etiam accedit, quod Sacri Canones maximè abhorrent subtrahi, & impediri recursum ad superiores cap. dilecti 52. cum ibi traditis per Abb. in princip. & num. 6. de appell. cap. vnic. de Cler. peregr. Et propterea non ita facilè existimandum est, mentem Sacri Concilij fuisse, tollere remedium reccurrendi in casibus, in quibus de iure aliàs liceret,

Licet igitur Constitutiones regulares, ac decreta generalia Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus præscribant modum appellandi, nempe à superiore locali ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Emmentissimum Protectorem, à Protectore ad Summum Pontificem, ex hoc tamen non est prohibitum appellare, etiam omissu medio ad Summum Pontificem, cap. ad Romanam 2. & 7. & can. quoties 1. 2. quæst. 6. d. cap. dilecti 3. ibique Glos. v. illud generale de appell. cum alijs congestis à Scacc. de appellat. quæst. 7. num. 46. Quia suprema auctoritas Papæ censetur semper in quacunque dispositione excepta, ac præseruata, cap. Dudum de praben. in 6. cum alijs.

23 Ideoque huiusmodi Constitutiones, ac decreta non comprehendere appellationes, quæ interponuntur ad Sedem Apostolicam, fuit pluries decisum à Sacra Rota, præsertim decis. 96. num. 5. & 6. part. 2. diuers. & decis. 615. num. 6. & 7. coram Cardinali Seraphino, & decis. 191. num. 4. coram Vrgellensi cum alijs cumulatis in Meleuitana Mareschallatus 10. Januarij, §. nec visa fuit, & 26. Maij 1642. §. neque obstat coram Dunozetto. Hinc regularem vexatum à suo superiore, posse à Conuentu recedere ex iusta causa, dummodo id faciat alium superiorem adeundi gratia, & apostasiæ pœnas non incurrere, tradunt etiam Nauarr. cons. 2. num. 61. de regular. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 2. cap. 11. quæst. 7. & 8. Bonac. de clausur. & pœn. eam viol. quæst. 2. punct. 11. §. 1. n. 9. Tambur. de iur. Abbat. tom. 3. disp. 5. quæst. 11. num. 79. Peyrin. de subd. relig. tom. 1. quæst. 1. de obed. cap. 2. in princip. Portell. in dub. regular. v. Episcopus n. 10. & alij apud Barbos. ad d. cap. 4. num. 9. Concilij.

24 Quinimò sunt grauissimi Doctores, qui asserant in casu certæ violentiæ, vrgentis necessitatis, & malæ voluntatis superioris, ad quem deberet fieri recursus, liceat oppresso vim sibi illatam repellere, vtendo sæcularis potestatis auxilio, vt Suar. de censur. disp. 11. sect. 1. & tom. 13. & in Reg. Angl. lib. 4. cap. 34. & 35. num. 6. ac 9. Sousa in Bulla Cœn. disp. 5. conclus. 2. Fusch. de visit. lib. 2. cap. 23. n. 5. Velasc. consult. 100. num. 2. Azor. tom. 1. cap. 13. quæst. 2. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 4. Portell. loc. cit. v. appellatio in addit. num. 3. Diana part. 3. tract. 1. resolut. 53. & part. 5. resol. 16. tract. 1. Valer. de differ. vtriusque for. v. peccatum differ. 30. quem citat, & sequitur Belas. in prompt. Regular. v. Religiosus.

25 Quodque insuper possit Regularis in tali casu licitè absque licentia sui superioris adire Principem sæcularem per modum adiutoris ab eo petendi, tradunt Portell. loc. cit. & in addit. num. 4. vbi ait, extare Bullam, cuius meminit Bannes de iustit. & iur. quæst. 67. conclus. 6. Seruarique in Hispania, Ioan. Cochier. in thes. polit. lib. 2. cap. 4. Fusch. ibidem cap. 18. num. 104. Nauarr. in cap. cum contingat remed. 4. num. 3. Sess. de inhibit. instr. cap. 8. num. 71. Suarez de censur. d. excom. 13. Et dicunt aliqui, vigere hanc praxim in alijs Regnis.

26 Probatque id Bannes, primò quia ius Pontificium non derogat iuri naturali. Deinde quia consentaneum est, vt Rex Ecclesiasticum corrigat, qui per Ecclesiasticum Iudicem corrigi non potest can. petimus 11. cap. 1. Ad hæc, quia, quando est periculum in mora, à regulis iuris est recedendum, l. de pupill. §. si quis, ff. de non. oper. nunc. arg. can. baptizari d. 5. Etenim mora fugienda, vbi timetur periculum, can. ne quod absit de consecr. d. 4. Postremò quia iudex sæcularis est primus defensor Reipublicæ, Aristot. politic. lib. 5. cap. 10. Facitque lex si quis in hoc, Cod. de Episc. & Cleric. vbi Iustinianus ait: Sitque cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, velut crimen publicum prosequi. Ergo tantò magis ad Sacram Congregationem recurrere poterit, quæ inter Religionis Tribunalia numeratur. Alioquin decreta, & censuræ Ecclesiasticæ, vt est illa contra Religiosos ad Tribunalia sæcularia recurrentes, contra suos Prælatos, & illa Bullæ Cœnæ contra impedientes recursum ad Sedem Apostolicam, retorquerentur contra ipsam Apostolicam Sedem.

27 Vnde Regularis fugiens ad superiorem suum, dicendo se esse grauatum, vexatumque iniustè ab inferiori, non peccat, neque recedit ab obedientia, sed dicitur appellare de facto, quamuis antea verbo non appellauerit, vt per Suarez de relig. tom. 4. tract. 5. lib. 3. cap. 1. num. 6. Lezan. tom. 1. quæst. regul. cap. 9. num. 12. Azor. lib. 12. cap. 11. quæst. 7. & 8. Sayr. in cla. reg. lib. 12. cap. 17. num. 4. Sa v. Religiosus num. 71. Diana de dub. regul. dub. 61. & 115. part. 3. Basseum v. Religio, Portell. part. 1. cap. 18. ad 3. & in addit. v. appellare num. 3. Nauarr. lib. 2. consil. tit. de sent. & re iudic. præcipuè Rodriquez tom. 1. quæst. regul. 30. art. 3. vbi refert Baldum in d. cap. ad nostram, argum. l. contra pupillum, l. qui ad maius, ff. de re iudicat. & argum. cap. dilecti 2. de appell.

Quare non obstat Sacrum Concilium Tridentinum dict. cap. 4. sess. 25. de regular. Quia, vt inquit Rodriq. non est credendum, Concilium voluisse derogare hujusmodi iuri. Præsertim quod non est petenda licentia ab illo, ad cuius grauamen tollendum, & delictum castigandum agitur. Quod affirmat etiam Nauarr. comm. 2. de regul. num. 67. iuxta Gloss. in can. cum pastoris 2. quæst. 7. & arg. cap. ex parte de accus. Suarez de relig. d. tom. 4. lib. 2. cap. 102. num. 4. Idemque Rodriquez testatur, ita fuisse declaratum à Sacra Congregatione super Regularibus, quæ sanè pro legitimo Superiore habenda est, quia fuit à Sixto V. instituta speciatim pro regimine Regularium, vt ait Thomas à Iesu tract. 3. de visit. regul. cap. 17. num. 8. licentia enim tacita Superioris, ad quem, in hoc casu præsumitur, Suarez d. tom. 4. tract. 5. lib. 3. cap. 1. num. 6. Lezana dict. tom. 1. cap. 16. num. 9. vbi ex Nauarro, & Sayro ait Concilium Tridentinum de iniquè grauatis intelligi non debere. Non enim prohibet Concilium iustam appellationem, sed quod Regulares non verè grauati absque Superiorum licentia illos adeant. Mens igitur Concilij fuit subtrahere Regularibus inanes, affectatosque prætextus, quibus subnixi sæpissimè nonnulli ex leuissimis causis è Conuentu recedebant. Quibus in casibus intellexit, Regulares esse puniendos, tanquam sui Ordinis desertores, etiamsi recedant prætextu accedendi ad suos Superiores, vt, quoad fieri possit, in proprio officio, & obedientia contineantur, & vagandi occasio ipsis auferatur. 28

Pariter non obstat decretum Sacræ Congregationis, quod incipit: Quoniam nonnulli, quo prohibetur, Regulares recurrere ad Romanam Curiam absque Suorum Superiorum licentia. Nam in illo prohibetur tantùm recursus temerarius, & ex leui causa, & inordinatus, hoc est per saltum, non autem rationabilis ex graui causa, debitoque ordine factus. Alioquin hoc decretum esset contrarium decreto allegato à Rodriquez, ac censuris Bullæ Cœnæ contra impedientes recursum ad Sedem Apostolicam, sicque decreta decretis contraria facere diceretur, vel saltem propria decreta, & censuras abrogare, Peyrin. tom. 1. de Prælat. regul. quæst. 1. cap. 8. 29

Hinc deducitur, quod, si Regularis latuisset, donec Superioris iracundia efferuesceret, non esset apostata d. l. quod sit fugitiuus, §. Item vt interrogarus, ff. de ædil. edict. quem ad hoc expendit Azor. lib. 12. cap. 16. & Rodriq. tom. 1. quæst. regul. 30. art. 3. 30

Idipsum etiam dicendum est de eo, qui iracundiæ calore à Monasterio recedit, animo amplius non redeundi. Non enim prius poterit apostata reputari, quàm appareat deliberata perseuerantia, quæ indicet, quodnam iudicium animi fuerit, quæque perpetuam discessionem confirmet, ac proinde, si postquam efferbuerit ira, ad Monasterium redierit, apostata dici non potest ad text. in cap. diuortium de pœnit. d. 1. cui concinit can. constitus 3. qu. 1. facitque maximè quod tradit Abbas in cap. super specula n. 9. ne Cler. vel Monach. vbi quod licet Regularis discedat à Claustro audiendi gratia physicam, vel leges ciuiles, si tamen, mutato proposito, contulerit se ad studium Theologiæ, non incidit in excommunicationem, & in alias pœnas impositas in d. cap. super specula. Quia non dicitur factum, quod postquam factum fuit, non durauit, cap. n. m, & ego de verb. signific. cap. ad nostram, vbi Gloss. & Doctores de regul. & l. si filius, ff. quod cum eo. Et quia sicuti Deus mutat sententiam, peccatore mutante vitam, can. Incommutabilis 22. quæst. 4. ita constitutio Ecclesiæ mutat dispositionem, peccatore mutante consilium cap. vt nostrum procedat in princip. vt Ecclesiastica beneficia. Tempus autem ad redeundum videtur triduum dierum, vt desumitur ex cap. ad nostram, vbi Gloss. v. triduum de regul. & in l. 3. Cod. de error. aduoc. ex l. fin. Cod. de Iudic. Quibus suffragantur quæ scribit Anan. in cap. consuluit in fin. eod. titul. 31

Egrediens autem à Religione in casibus sibi permissis, ad suorum subuentionem cum licentia Superioris, durante causa subuentionis, nunquam incurrit apostasiam, Nauarr. cons. 1. num. 8. tit. de Paroch. Talis enim recessus non est temerarius, nec improbus, sed rationi, & charitati consentaneus, S. Thom. 2. 2. quæst. 121. art. 4. Nauarr. 32

in

in can.18. quæst.7. & 8. & in man. cap.4. num.11. Menuch. *de arbitr. cas.546. num.41.* etiamsi oporteret manere in habitu Clericali, ut ait idem Navarr. *conf. 54. & 55. alias 71. & 72. de regular.*

33 Hæc autem licentia concedi consuevit per Sacram Pœnitentiariam, si, & quatenus, re diligenter discussa, constiterit, parentes, aut liberos in statu necessitatis reperiri, eisque aliter, quàm opera, & auxilio Regularis honestè subueniri non posse, ac consideratis quæ circa ejusdem Regularis statum, & continentiam consideranda videntur, ac diligenter proviso, ne sub necessitatis alienæ prætextu, in periculo propriæ salutis maneat, ac durante tantum necessitate, & interim aliqua opera Religionis à Confessario iniungenda, quotidiè faciat, ut ea adimplens meminisse semper possit obligationis, qua adstringitur.

34 Dimittens verò habitum suæ Religionis absque superioris licentia, & transiens ad aliam diversi habitus, non est apostata per textum *in cap. vltim. de apost.* ibique Innoc. & Ioan. Andr. *cap. intelleximus de ætat. & qualit.* Gloss. *in cap. ex parte de temp. ordin. & in extrauagant. Ambitiosa de regular. ad fin.* Lap. *alleg.33. & 130. num.4.* Bald. *in auth. Iubemus num.4. §. sernos sane, Cod. de Episcop.* & Cler. Roman. *conf.341. num.1.* Gemin. *in cap. vt periculosa in fin. ne Cler. vel Monachi num.6.* Franch. *ibidem, §. penult. ad fin.* Calcan. *conf.123. num.2. & seq.* Rebuff. *in pr. tit. de translat. Monach. num.11.* Boer. *decis.260. num.29.* Decian. *conf.20. num.25. lib.1.* & Rodriquez *tom.1. quæst. regul.30. art.1.*

35 Quia per huiusmodi transitum non desetit substantialia Religionis, & propterea non potest dici ab ea secessisse. Porrò una est Religio in genere, Lap. *d. alleg.130. num.4.* Gemin. *in d. cap. periculosa in fine*, & ideò professus unam Religionem, omnes professus videtur, vt præter citatos scribit Ostiens. *in cap. ad Apostolicam de Regul.* Feder. de Sen. *conf.5. & conf.19. col.2.* Omnes autem Religiones tria profitentur, nimirum paupertatem castitatem, & Religionem, *cap. cum Monasterium in fin. de statut. Monach.* & notatur *in cap.2. de Ecclesi. ædif.* Lap. *d. alleg.130. col. vlt.* post S. Thom. *1.2. qu.108. art.4. & 2. 2. quæst.186. art.7. & seq. & quæst.188. art.1.*

36 Hinc, quamuis ab vna Religione fiat transitus ad aliam, etiam laxiorem, non tamen regularis desinit esse regularis, prout dicitur de milite ex vno numero ad alium translato *in l. vnic. in fin. ff. de bon. possess. ex testam. milit.* Nec per transitum ab vna Religione ad aliam mutatur Religionis substantia, paterque ex eo, quod Religiosus in nouo Monasterio non cogitur emittere nouam professionem, vt dicatur professus, Federic. *dict. conf.5.* Rebuff. *loc. cit. sub initio*, Boer. *dict. num. 29.* Decian. *ibidem num. 24.* Vt autem censeatur Monachus secundi Monasterij requiritur noua professio, vt obligetur peculiaribus Religionis statutis, sicque intelligendus Abb. *in cap. Abbate Sancti Syluani num. 5. de verb. significat.* & Rebuf. *conf.105. num. 4.* quos ita declarat Dec. *in cap. præter num. 6. de præb.* Neque hic Regularis incurrit excommunicationem statutam *in dict. cap. periculoso*. Quia in quacunque Religione existat, semper erit in Religione, ac tribus votis substantialibus adstrictus.

37 Non obstat omissio habitus propriæ Religionis. Quia non dimisit illum animo vagandi, sine quo apostasia locum habere non potest, vt tradit Roman. *conf. 341. num. 1.* quem sequitur Staphil. *de rescript. apost. in form. Breu. sub num.23.* Id autem verum est, quod hic regularis, licèt apostasiam non incurrat, si tamen absque superioris licentia se transfert in laxiorem, parata sunt adversus eum alia iuris remedia, nempè remedium *cap. cum, qui de præben. in 6.* vt ait Gemin. *in cap. Cum singula in 3. not. eodem tit.* Rebuff. *in pr. de transl. Monach. num.12.* Nec potest recuperare bona, quæ transtulit ad primum Monasterium, Soccin. *d. conf.22. num.3. & conf.270.* sed potest ad propriam Religionem revocari à superiore, in cuius contemptum se transtulit, vt decernitur *in cap. fin. & cap. Ioannes, & cap. non est nobis de regular.* & docet Roman. *d. conf. 341.* addens ex sententia Innocentij *in dict. cap. fin.* esse in hac re triplici remedio superiori consultum ad revocandum, nempe rei vendicatione, & alijs, vt ibi per eum, & per Abb. *in dict. cap. fin. num. 15.* Vnde si in translato ad laxiorem admittatur non intercedere apostasiam, æquius admittitur in translato ad parem, & ad arctiorem, pro quo tamen vindicando eadem superiori competunt remedia, quæ pro translato ad laxiorem, Roman. *dict. conf.341. num.3.*

De religiosis autem societatis Iesu hæc trado. Cùm hæc salutaris societas sit vera, & propria Religio mendicans, gaudeatque omnibus priuilegijs mendicantium, & ex peculiaribus Constitutionibus Pauli Tertij, Gregorij Decimi Tertij, & aliorum Pontificum eius Religiosi post emissa vota simplicia siue sint sacerdotes, siue scholares, siue Coadiutores, quoad ipsos pertinet, obligentur perpetuò Religioni, non verò Societas, sed tamdiù, quamdiù Præpositus generalis eos retinendos esse censuerit, rectè sequitur, quod si post emissa vota simplicia eorum aliquis ad sæculum redierit, etiam prætextu cuiusuis indulti concessi, aut concedendi, absque expressa Generalis licentia; incurrit apostasiam cum excommunicatione, à qua non potest absolui, nisi à Summo Pontifice, vel superiore Societatis, vt cauetur ex peculiari Constitutione Beati Pij Quinti, sub Datum sexta Kalendas Februarij 1565. Additque simili Constitutione Gregorius Decimus Tertius octauo Kalendas Iunij 1584. vt deficientes ab hac ipsa Societate post vota emissa, elapso biennio possint, tanquam veri apostatæ puniri, ac subiaceant excommunicationi latæ sententiæ, alijsque apostatarum pœnis Sedi Apostolicæ, ac Generali Præposito reseruatis. 38

Quin etiam rescripto Pauli Tertij nemo, post emissa secundùm Constitutiones Societatis vota, potest ad alium transferri, præterquam ad Carthusianorum Ordinem, nisi de expressa eiusdem societatis Præpositi, aut Sedis Apostolicæ licentia, quod pariter à Pio Quarto, & Beato Pio Quinto est confirmatum, adiecta etiam pœna excommunicationis ipso facto incurrenda tam contra Religiosos recedentes, quam contra ipsos recipientes, etiam prætextu cuiuiuis indulti concessi, aut concedendi, aut alterius cuiusuis quæsiti coloris ob melioris vitæ frugem, ac strictioris observantiæ regularis. Additurque ex eisdem indultis, vt transire volentibus ad Carthusianos spatium sex mensium, ad alium verò Ordinem terminus Superioris arbitrio præscribatur, intra quem debeant reipsa ingredi. Et quatenus in illis permanere nolint, aut non possint, absque vlla mora ad societatem reuerti sub præfata excommunicationis pœna teneantur. Quod tamen à Beato Pio Quinto viuæ vocis oraculo, ac deindè à Gregorio XIII. speciali rescripto fuit aliqua ex parte innouatum, atque statutum, vt transire volens ad Chartusianos, tres menses habeat ad transeundum, quibus elapsis, non ei amplius liceret, respectu Carthusiæ, sine Præpositi licentia, confirmauitque Beati Pij Quinti concessionem, perinde ac si litteræ super concessione illa confectæ fuissent, excommunicationis, & apostasiæ pœna irrogata, vt hæc omnia liquent ex ipsius societatis compendio priuilegiorum, *v. apostata*. 39

Non autem esset apostata, si superioris auctoritate fuerit dimissus. Quia cum huius societatis Constitutionibus caueatur, vt liceat eius Præposito Generali ex causa sibi benevisa, dimissionem indicere, non potest dici recessus temerarius ille, qui fuit, vt superioris obsequatur imperio, *can. quid ergo 11. quæst.3.* Lap. *alleg.130. n.4.* Nauarr. *comm.2. de regular. n.36.* Azor. *instit. moral. lib.12. cap.16. quæst.12. & 14.* Quin, etiamsi causa, qua superior fuit motus ad dimissionem præcipiendam, non vndequaque probaretur, tunc Religiosus dimissus, aut expulsus, nedum immunis erit à metu apostasiæ, sed etiamsi talem in sæculo se præferat, qualem decet hominem, qui semel tam piæ, ac doctæ societati fuerit adscriptus summoperè erit obedientiæ nomine laudandus. Nam, etsi per obedientiæ præceptum non liceat facere malum, *l.1. Cod. de mulier. quæ se propr. seru. iun.* potest tamen, ac debet bonum, quod agitur, intermitti, vt superiori obsequium exhibeatur *d. can. quid ergo*, vbi Gloss. *v. intermitti*, ait bonum esse pro obedientia pati. 40

Id autem intelligendum est, dummodò dimissio, aut expulsio ex mera superioris procedat voluntate, quæ nullo sit Religiosi facto procurata. Nam si fortè quispiam sit, qui societatis callens instituta, ex industria in facinora, aut fœdas negligentias labatur, vt superior graues eius mores pertæsus, illi dimissionem indicat, hic quidem dubio procul est in statu perditionis, non secus ac si sua sponte, nullo superioris facto egrederetur, ac proinde, saltem in foro conscientiæ, teneri facere, quod in se est, vt in eamdem societatem recipiatur, quidquid sit in foro exteriori, in quo sola superioris licentia spectatur, & de illis, quæ in secreto sunt, iudicari non solet, *cap. vt nostrum, §. Porro, vt Eccles. benef.* 41

benefic. sine dimiss. confer. cap. 1. de cland. dispens. In foro tamen interiori, in quo etiam occulta inquiruntur, Roman. *cons.* 506. *num.* 11. licentia, siue dimissio malis artibus affectata, Religiosum tutum non reddit.

42 Porrò, quod non liceat Religioni eijcere Religiosum professum, tanquam incorrigibilem, probatur primò, quod per eiectionem daretur eiectis occasio vagandi, ac magis licentiosè viuendi. Quod sanè in Religiosis est maximè cauendum, *d. cap. periculosa, ne Cler. vel Monach. in 6. can. iuxta cum seqq. 16. quest. 1.*

43 Secundò, quia per emissionem professionis censetur quodammodo celebratus contractus inter Religionem, & professum, *cap. ad Apostolicam de Regular.* Et propterea non videtur, quod sola Religio, inuito professo, possit illum rescindere. Quia quod ab initio fuit voluntatis, ex post facto est necessitatis, *l. sicut Cod. de act. & obligat.* Surd. *consil.* 38. *num.* 2.

44 Tertiò, quia perspicuum est Monacho per Monasterium deberi alimenta, Io. Andr. Franch. ac cæteri *in d. cap. periculosa*, Innocen. *in cap. quanto num. 2. de offic. ordin.* Abb. *in cap. ex parte num. 8. de accusat.* Castr. *consil. 76. num. 1. lib. 1.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 57. num. 1.* adeòut si quis Monacho infirmo extra Monasterium alimenta præstauerit, poterit ea repetere à Monasterio, Franch. *loc. cit.* Non videtur ergo, quod possit illum eijcere, ne contingat ei alimenta denegare, quod idem est, ac necare, *l. vel negare, ff. quemadmodum testam. aper. l. necare, ff. de liber. agnosc. & can. pasce d. 86.*

45 Quartò, quia hoc videtur expressum *in cap. ult. de regular.* ubi generaliter præcipitur omnibus Præpositis Religionum, ut fugitivos, & eiectos perquirant, eosque corrigant, multò ergo minus possunt eijci.

46 Quintò, quia sequeretur, quod esset in potestate Religionis dissoluere vota religiosa, quod falsum est, Galcan. *consil.* 123. *num.* 30. cùm hoc tantùm Papæ concedatur, & ex causa vrgentissima secundùm opinionem; de qua per Abb. *in cap. Cum ad Monasterium num. 71. de regular.* & per Felin. *in cap. si quando num. 5. de rescript.*

47 Sextò tandem hoc idem in specie videtur sensisse Cardin. *in Clem. ne in agro, §. Quia verò num. 5. de stat. monach.*

48 His tamen minimè obstantibus, contraria sententia, communi usu omnium Religionum recepta est, eamque probat S. Bonaven. *in opusc. de determ. quest. circa regulam S. Francisci cap. 14.* Humbert. *in exposit. regul. S. Augustini c. 99.* Turrecrem. *in exposit. regul. S. Benedicti tract. 99.* ac de iure ea tenent Angel. *in summ. verb. Abbas q. 18.* Siluest. *verb. Religio q. 17.* Tabiena *eod. vers. quast. 15.* Armilla *eodem etiam vers. q. 28.* asserentes, id esse de mente S. Thomæ *quodlib. 12. q. ult. in.* quibus adstipulatur Nauarr. *in can. non dicatis 12. q. 1. n. 36. & 65. & consil. 50. de regul. & consil. 65. num. 2. & in can. nullam n. 52. 18. q. 2.* & Rodriq. *d. q. 30. art. 14. & seqq.*

49 Huic sententiæ primo suffragari videtur illud S. Matth. c. 18. dum præcipit fratrem, quanta vice peccantem, esse habendum uti ethnicum, & publicanum, quæ verba interpretatur Augustinus, & S. Thomas inobedientem, & contumacem à communione fratrum esse separandum, ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeat, corrumpatur, intereant, vt ait S. Hieronymus ad Galat. *cap. 5.* relatus *in can. resecanda 24. q. 3.*

50 Deindè probatur *ex can. illud sanè 24. q. 3.* ibi, *quibus non potuit prodesse correctio, non parcat abscissio.*

51 Tum quia Clerici incorrigibiles deponuntur, ac traduntur Curiæ sæculari, *cap. Cum non ab homine de iudic.* Ergo tantò magis potest Religiosus habitu, & consortio Religionis priuari.

52 Ad hæc quia necessarium reputatur abscindi membra; quæ fomentum non recipiunt medicinæ, *can. quia in fin. 81. dist.* Atqui meliùs est Religioni his carere membris, quàm cum ipsis æterna pati supplicia, *d. can. illud sanè 24. q. 3.*

53 Item quia id suadetur exemplis. Ex hac enim ratione Senator à Senatu eijcitur, *l. 1. ff. de Senat.* Miles habitu, & insignijs priuatur, & à militia dimittitur *l. 3. §. si intra, ff. de re milit.* Quæ quidem iura extendi possunt, etiam ad eiectionem Religiosorum, vt per Bart. *in l. 2. §. ignominia in fine, ff. de infam.* & per Felin. *in cap. ex litteris num. 5. de constit.*

54 Tum quoniam eiectio videtur remedium magis salutare. Quia expulsus potest à consanguineis, & amicis libenter obiurgari, & pudefactus citiùs resipiscere. Et quia prauis moribus, & malo exemplo minus potest nocere, dum incorrigibilis ab omnibus reputatur, quàm in Religione existens, vbi plus exemplo nocere potest, *can. nec licuit d. 17. can. nemo d. 83. & can. 1. d. 96.* Adde, quod hæc mutatio quandoque valet ad mutandum mentis affectus, *can. valet dist. 81.*

Postremò quia suadet æquitas concedi superiori, vt familiam suam possit improbis hominibus expurgare *l. 3. & l. congruit*, vbi Doctores *ff. de offic. Præsid.* ac *l. 3. in princip. ff. de offic. Præf. vigil.* Neque huic modo potest occurri, si detineatur in ergastulis, vt *in can. impudicus 27. q. 1.* Quoniam cùm loquamur de incorrigibili, præterquamquod Religio grauaretur expensis, plurimum possent abesse alijs consilio, & suasionibus, vt *in l. omne delictum, §. qui in acie, ff. de re milit. §. sed etsi credat, Instit. de oblig. quæ ex delict. nasc.* 55

Non obstat prima ratio in contrarium adducta. Nam finis primarius, propter quem Regularis eijcitur, non est, vt citiùs pudefactus reuertatur, quod etiam videtur sentire S. Thom *in Matth. cap. 18.* 56

Neque secunda. Quia cùm in professione promiserit obedientiam præstare, vitamque religiosam ducere, vtique cùm non seruet promissa, contractus resoluitur, & Religio ampliùs non tenetur, *cap. 3. de iureiuran. can. si infidelis 28. q. 2. l. 1. in fin. ff. de loc. publ. l. si diuersa, C. de transact.* 57

Neque tertia. Primo quia non est insolens, vt alimenta denegentur contumacibus, refractarijs, & inobedientibus. Hac etenim ratione denegantur etiam liberis, *§. aliud quoque capitulum auth. vt cum de appell. cognosc.* Et nihilominus constat liberis alimenta deberi iure naturæ, *l. 1. §. huius studij, ff. de iust. & iur. & sub init. tit. Instit. de iur. natur.* & vtrobique Doctores. Deindè quia eiectus poterit sibi victum, vel proprio labore, vel mendicitate parare, Nauarr. *in d. can. non dicatis comm. 2. num. 36. cum seqq. 12. q. 1.* 58

Nec quarta. Quia textus ille intelligi debet de eiectis, ordine iudiciali non seruato, vel propter crimen, non autem de eiecto, vt incorrigibili quemadmodum ex multis declarat Nauarr. modò citatus *num. 36. & consil. 51. de regular.* ac Rodriq. *d. q. 30. art. 22.* 59

Nec quinta. Nam eiectus, & habitu Religionis priuatus non liberatur à votis Religionis solemnibus, vt pluribus probat Azor. *lib. 12. cap. 16. q. 4.* Sed tantùm desinit esse claustralis, eòque tantùm respectu non habet ampliùs communionem cum Religione, Abb. Anania, & Soccinus *in cap. fin. de infant. & languid. expos.* 60

Neque sexta. Quia Cardinalis ibi loquitur de criminoso simpliciter, non autem de incorrigibili, quo casu non procederet ad tradita per Gloss. *in d. cap. nec licuit v. per seculares d. 17.* Quis autem in hac re judicandus sit incorrigibilis, tradit Rodriq. *d. q. 30. art. 14. tom. 1.* de quibus Ricciull. *lib. 8. de iur. person.* ex cujus fonte hausi plura, quæ superius scripsi, quæ ante me etiam hauserat Theophilus Raynaudus *in lucubr. de Apostatis à religiosis ordinibus cap. 1. & 2.* vbi commoda à quorumdam Religiosorum defectione, inde purgatio bonorum, auctior eorumdem nitor, atque venustas, firmitas denique, ac tutela major, & gratulandum Ordini abscessu apostatæ, qui non erat ex ordine lege in hanc rem tractatum Patris Nigronij Societatis Iesu de Religione per dimissionem expurganda. De ijs vberiùs dicerem, sed video te fatigatum, lector, ideòque taceam.

CONSVLTATIO XXV.

Quibusnam competat dare signum in Choro, & Cœnaculo, aliaque huiusmodi facere etiam tempore Capituli Generalis, absente Patre Generali?

PVto, hæc competere Prouinciali, Guardiano, siue 1
Priori, & Vicario Conuentus, non autem Definitoribus generalibus, cum isti non sint Prælati, eorumque dignitas sit merè personatus, nullamque habeant auctoritatem, nec iurisdictionem, nisi expressam in Constitutionibus Religionis; Prouincialis verò dicitur habere iurisdictionem quasi Episcopalem in suos subditos, vt firmat Rodriq. *tom. 2. quest. regul. 43. art. 2. ac tom. 3. q. 65. art. 3.* ac similiter Guardiani, siue Priores reputantur verè Prælati in suis Conuentibus, & dicuntur habere dignitatem Ecclesiasticam, vt tradit idem Rodriq. *tom. 1. q. 12. art. 4.* ideòque de iure præponendi sunt *cap. statuimus de maior. & obed. cap. ex ore de priuileg.* Seraph. *decis. 1223. num. 2.* ac Rota *decis. 326. n. 4. p. 4.*

din.

din. eòque magis in proprio Conuentu, Corneus *cons.* 193. *num.* 15. *lib.* 2. Capyc. *decis.* 27. *num.* 24. *& seqq.* ac Rota *in rec. decis.* 616. *num.* 3. *par.* 1.

2 Accedente præsertim consuetudine antiquissimas, quæ in materia præcedentiæ semper attenditur, ac præualet, etiam dispositioni iuris, etiamsi sit quadraginta annorum, Purpurat. *in l.* 1. *num.* 206. *ff. de offic. eius*, Gratian. *disceptat.* 288. *num.* 8. ac Rota in Tirasonen. preeminentiarum 6. Aprilis 1590. coram Comitolo, quinimò decem annorum, Rota in Siguntina præcedentiæ 23. Iunij 1609. coram Pamphilio, Beltram. *ad decis.* 124. *num.* 4. Gregorij XV.

3 Ac præsertim in ea Religione, in cuius regula, & antiquis Constitutionibus non legitur fuisse factam institutionem, nisi Prouincialium, & Guardianorum, siue Priorum, ac Custodum, non autem officij Definitorum generalium; Vnde redditur dicta consuetudo, etiam conformis regulæ, & Constitutionibus, & ex tali antiquitate magis comprobatur, huiusmodi præeminentias esse debitas Prouinciali, & Guardiano, habentibus antiquiorem dignitatem secundùm Glossam communiter approbatam, *vers. Prædicatorum*, ibique Franch. *num.* 4. *de elect. lib.* 6. Caualer. *decis.* 588. *num.* 4. ac Rota *in S. Agathæ Gothorum præcedentiæ* 24. *Ianuarij* 1629. coram Mormano.

4 Non obstat, quod Definitores generales habeant primum locum apud Patrem Generalem tempore Capituli tam in Choro, quàm in Cœnaculo, & alibi. Quia non idcirco id extendi debet ad functiones cultus Diuini, neque ad actus pertinentes ad Chorum, & Mensam, cùm materia præcedentiæ, vti odiosa, non admittat extensionem, vt per Rotam in Asten. Sedis 27. Februarij 1589. coram Gypsio, quam refert, ac sequitur Gratianus *d. discept.* 298. *n.* 13.

5 Quin etiam inferiores in aliquo loco, vel negotio ratione officij, quod ibi exercent, præcedere debent ijs, qui aliàs sunt maiores, vt si ageretur de præcedendo in propria Ecclesia, Collegio, vel Conuentu per textus *in l.* 1. *Cod. de offic. Vic. & in cap.* 1. *& cap. officium de offic. Archid. & offic. Archipr.* Abb. *in cap. postulasti num.* 8. *de concess. preb.* & Purpur. *in d. l. num.* 195. Menoch. *consil.* 51. *num.* 56. latè Gratian. *discept.* 106. *num.* 1. *& seqq. & d. discept.* 298. *num.* 1. vbi copiose Rub. *in suo responso à num.* 27. traditque Rota *decis.* 104. *num.* 4. *& seqq. lib.* 3. *in correctis*, Rot. *decis.* 91. *num.* 4. *part.* 6. *recent. in Cæsaraugustana præeminentiarum* 28. *Aprilis* 1634. coram Ghislerio, *& in Mutinensi præcedentiæ* 25. *Iunii* 1638. coram Merlino.

CONSVLTATIO XXVI.

An Monachi Casinenses, alijsque iurisdictionem spiritualem per seipsos, temporalem verò per Iudices deputatos administrare possint.

1 Respondeo affirmatiuè, ac ita, vt textus *in cap. recolentes de stat. Monach.* non videatur obstare, quominus id possint. Primò quia decretalis illa est directa Monachis Cistercienſibus, quibus ex dispositione eorum regulæ erat prohibitum habere tales iurisdictiones, ibi, *Contra ordinis vestri regulam, Villas, Ecclesias, & Altaria possident*, & infrà: *sic etiam in paupertate secularium rerum se lætentur, vestris institutionibus confirmatas*. Monachi autem Casinenses tempore Alexandri III. auctor dictæ decretalis, scriptæ Abbatibus, & Conuentibus Cisterciensis Ordinis, iam possidebat Villas, & Oppida, vt habetur in eius litteris Abbati Casinensi, eiusque successoribus in perpetuum sub datum Idus Nouembris 1159. ibi, *In Oppidis vestris, seu villis agetis*, & asserit etiam Gloss. *in d. c. recolentes vers. Ecclesia*, ibi, *quas possunt habere nigri Monachi*.

2 Deindè quia hæc differentia in præcisis terminis *d. cap. recolentes* inter Cistercienses, & Monachos Sancti Benedicti optimè deducitur, ac probatur à Rodriq. *tom.* 3. *quæst. regul.* 75. *art.* 1. ubi ait, quod cursu temporis fuit etiam Cisterciensibus concessum ex priuilegijs Apostolicis, vt possint retinere Vasallos, Castra, & iurisdictiones. Imò idem Rodriq. *loc. cit. art.* 2. refert, quod Alexander VI. anno 1496. suo peculiari priuilegio concessit Monachis Benedictinis, quod de causis, quas inter Vasallos Monasteriorum respectiuè pro tempore mooeri contingeret, superiores ipsorum Monasteriorum cognoscere debeant.

3 Tum quia de Abbate Montis Casini, & Sanctissimæ Trinitatis Casiensis, ac Sancti Pauli de Vrbe, quoad iurisdictionem, extant innumera ferè priuilegia Sedis Apostolicæ, vt per Rotam *in Sorana Beneficij* 8. *Martij* 1627. coram Merlino, & apud Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 3. *q.* 4. *num.* 19. Quibus priuilegijs concessis vni Monasterio Congregationis Sancti Benedicti, Eugenius IV. sub anno 1434. voluit, quod omnia alia Monasteria eiusdem Ordinis gaudere valeant, ac si nominatim singulis concessa forent, vt refert idem Rodriq. *ibidem art.* 2. idque confirmauit Alexander VI. 1. Kalendas Aprilis 1501. apud Bullarium Casinense *Constit.* 110.

Item quia concurrit obseruatio tot seculorum, Summis 4
Pontificibus satis, superque nota, quæ sola sufficit ad allegandum meliorem titulum, vt ait Rota *decis.* 27. *n.* 8. *tom.* 2. *par.* 4. *recent.* atque adeò quodcunque priuilegium Apostolicum.

Ad hæc quia sicuti simplex Monachus potest delegari, vt 5
notat Glossa *in cap. cum olim* 14. *vers. Monacho de priuil.* traduntque Specul. *tit. de offic. deleg.* §. *Excipitur, vers. numquid Monacho*, Gambat. *de offic. & potest. legat. lib.* 8. *num.* 32. ita poterit etiam iurisdictionem exercere.

Præterea quia Monachus, ex facultate à suo Superiore 6
sibi data, potest munus Vicarij, Officialis, & Locumtenentis exercere per ea, quæ ferè tradit Paris. *consil.* 40. *num.* 19. *vol.* 4. Rota *decis.* 3. *num.* 1. *de offic. Vicar. in antiq. & decis.* 4. *in antiquior.* Guidopap. *decis.* 563. *num.* 2. *in fin.* qui testatur de Monacho Priore, qui fuit Vicarius, & Officialis Viennensis, & posteà Lugdunensis. At hodie Sacra Congregatio non probat, quod Regulares sint Vicarij Episcopi. Tum quia non decet eos extra claustra degere, nec possunt ex Clemente VIII. *Constit.* 60. §. 19. Tum quia militiam à Iurisconsultis potiùs, quam à Theologis administrari conuenit, nisi tamen cum alijs requisitis habeant licentiam Apostolicam degendi extra claustra, vt eadem Sacra Congregatio *in Caputaquen.* 17. *Nouembris* 1593. Vel nisi sit Abbas, qui habeat iurisdictionem quasi Episcopalem in personas seculares. Nam hic potest deputare Vicarium Monachum iurisperitum. Quod si talem non habeat, debet tenere Vicarium Clericum secularem doctorem. Et si id minus fieri potest, poterit deputare Vicarium Monachum non doctorem, assignando ei Doctorem pro Assessore, sine cuius consilio nihil agere possit, quod requirat altiorem indaginem. Eadem Sacra Congregatio *sub die* 23. *Decembris* 1603. *&* 21. *Nouembris* 1605. concessit aliquando licentiam assumendi Regulares in Vicarios Episcopales etiam Cœlestinos, ac Dominicanos, vt suo loco dicemus.

Postremò id suadetur ea ratione, quia sicuti in Abbate, 7
habente iurisdictionem ordinariam talis administratio est necessaria, & per consequens conuersatio cum hominibus laicis, etiam in causis secularibus, multò magis poterit iudicare in causis spiritualibus, & officialibus laicis ab eo deputatis in temporalibus præsidere. Nam cum dictis Monachis sit permissum id, quod magis, multò validius id, quod minus, vt in his terminis firmat Guidopap. *d. decis.* 563. *num.* 2.

Denique sicut Episcopi, & Barones proximè studeat fi- 8
nes suæ iurisdictionis extendere, ita non videtur committenda cura iurisdictionis Monachalis exteris, sed tantùm proprijs Monachis, qui illam diligenter custodiant, & conseruent, suosque subditos cum æquitate, & charitate gubernent. Quod alij Officiales plerumque negligunt, ideòque censeo, non esse recedendum ab obseruatione immemorabili, quod scilicet Monachi iurisdictionem spiritualem exerceant, temporali præsideant.

CONSVLTATIO XXVII.

An electio in Abbatem, facta in personam exteram contra Breue Apostolicum, quo mandatur, ne Abbatia conferatur exteris, sit valida?

Et quid de electione coarctata ad oriundos, & nationales? Quidnè si Abbatia esset vnita alijque Monasterio?

Respondeo, esse initam, cum sit facta contra formam 1
Breuis Apostolici, disponentis, quod existentibus oriundis, & nationalibus, Abbatia Religionis exteris conferri non possit, sed ipsi oriundi, & nationales de illa providean-

deantur cum clausulis annullatiuis, & irritantibus, quæ operantur nullitatem electionis ipso iure, ac sufficeret esse factam contra legem Pontificis, vt sit irrita iuxta ea, quæ tradit Fagnan. *in cap. Cum dilectus num. 56. cum seqq. de consuet.* & Passerin. *de elect. cap. 2. q. 3. num. 53.*

2 Quod autem valeat coarctatio electionis ad oriundos tantùm, & nationales, certum est, cùm Doctores omnes indistinctè teneant, illam fieri posse ex consuetudine à Capitulo generali cum consensu eligentium, aliisuè modis, vt tradit Passerin. *d. cap. 2. q. 3. num. 45.* & Sigismundus à Bononia *de elect. dub. 52. & n. 3. & 5.*

3 At quando coarctatio facta est Papa, nefas est de illius potestate dubitare, cùm ius eligendi in electionibus canonicis, nonnisi à Sede Apostolica proueniat; ideòque Papa, non solùm potest decernere, vt fiat electio ex certo genere personarum, sed etiam potest illam coarctare ad vnum, vel duos, vt per Castellin. *de elect. cap. 3. num. 7.* vbi excipit Papam, & latè Passerin. *loc. cit. q. 1. num. 34. & seqq.* Et omissis alijs, quod valeat huiusmodi priuilegium eligendi oriundos, & nationales tantùm, firmat cum multis Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. num. 163.* ac sæpiùs respondit Rota, præsertim coram Crescentio *decis. 4. de priuileg. & in Maioricensi Indultorum* coram Merlino inter eius impressas *decis. 814.* & in alia, quæ non habetur inter impressas, sed est apud Dianam post sextam partem, edita sub die 16. Aprilis 1639. & in alia edita 16. Nouembris 1640. coram Peutingerio. Et huiusmodi coarctationem esse honestam, & Cultui Diuino proficuam, fusè ostendit Gonzal. *d. n. 163. & gloss. 9. §. 1. n. 37. & seqq. & §. 2. num. 45.*

4 Nec obstaret vnio. Primò, quia hæc vnio probari debet, ad quem effectum requiruntur probationes plenæ, certæ, & concludentes. Deindè quia, si constiterit, Abbatiam semper fuisse collatam in titulum, non potest dici, quod vnio facta sit accessoriè, per quam extinguitur titulus, & Ecclesia vnita fit prædium alterius, sed dici debet, quod facta sit æquè principaliter; per quam conseruatur titulus collatiuus, neque alteratur modus conferendi, vt latissimè probat Caualer. *decis. 330. & 595. num. 3.*

5 Neque obstaret obseruatio contraria, & vltimus status. Quia cùm constet certò de Constitutione Summi Pontificis, quod Abbatia conferatur oriundis, obseruatio contraria dicitur potius violatio Constitutionis, quæ non attenditur, vt per Rotam coram Coccino *decis. 203. num. 15. & in rec. decis. 319. num. 4. & 5. ac 14. par. 6. & decis. 66. num. 12. par. 7.* Stante præsertim clausula sublata, & decreto irritante; ex quibus tollitur omnis obseruatio contraria, Rota *d. decis. 319. num. 6. & decis. 31. num. 2. & decis. 66. num. 8.* & in hac specie firmat Rota coram Crescentio *d. decis. 4. de priuileg. & in d. Maioricen. Indultorum* coram Merlino, & Peutingerio.

6 Ex quibus diluuntur etiam, quæ dici solent de vltimo statu. Nam vltimus status inualidus, & infectus non attenditur, maximè quando constat de inualiditate dicti vltimi status, Rota *decis. 374. num. 6. par. 1. & 435. num. 4. part. 2. & decis. 568. num. 7. par. 4. recent. & in Volaterrana Capellania* 27. Iunij 1630. coram Dunozetto, & in Lucana Capellaniæ 1. Iulij 1650. coram Bichio, neque attenditur vltimus status, quando constat de initio contrario per Constitutiones Summi Pontificis, vel per fundationes beneficiorum, vt alibi diximus.

CONSVLTATIO XXVIII.

An Regulares, qui obtinuerunt à Papa Breue directum Episcopo, ad id delegato, vt alienare possint bona quædam Ecclesiastica, illudque ei præsentarunt, eiusque firmata iurisdictione, fuit coram eo præuijs editis inceptus processus, & inchoatum iudicium pro dicta alienatione cum solemnitatibus, ad id requisitis, possint etiam vigore cuiuscunque alterius facultatis hoc iudicium omittere, & aliud inire, an verò teneantur coram ipso Episcopo illud prosequi, & quibus sub pœnis?

1 RESpondendum videtur, non posse hunc Episcopum hos Regulares cauere, interdicto, excommunicatione, aliaue pœna Ecclesiastica punire. Quia propter exemptionem, qua ipsi, ipsorumque Ecclesiæ gaudent, nullo pacto possunt puniri ab Ordinarijs. Imò Ordinarij præcipientes capi Regulares exemptos, sunt excommunicati, per Textum *in Clem. 1.* ibique Gloss. *v. capiunt*, Abb. *n. 4.* Card. *num. 1.* Imol. *num. item 4.* Anchar. *num. 2.* & Vitalin. *num. 6. de excessib. Prælat.* Et in specie quod Ordinarius non possit deuenire ad comprehensionem regularis exempti, tradit Rodr. *tom. 2. quæst. regul. 63. art. 7.* vbi id ampliat ad Ordinarios, manus inijcientes in Regulares, aitque eos incidere in excommunicationem, ex Nauarr. *consil. 25. num. 83.*

Eademque ratione non possunt excommunicari, neque interdici, vt per Gloss. *in d. Clem. 1. v. Interdicuntur*, vbi etiam Imol. *num. 10.* Abb. *num. 10.* Vitalin. *num. 37. ac seqq.* S. Antonin. *in summ. par. 3. tit. 26. & par. 5. tit. 1.* ac Ricc. *in prax. var. resol. 250. num. 1.* 2

Quod eo faciliùs procedit, quia simplices Clerici quantumuis subiecti suis Ordinarijs, non debent carceribus mancipari, nisi prius constiterit delictum, vt per Ioannem Andr. *in cap. si Clericos de sentent. excomm. in 6.* Farinac. *in prax. de inquisit. q. 2. num. 2. & de carcer. q. 27. num. 79.* ac Rota *in Tarraconensi electionis Abbatiæ 4. Maij* 1611. coram Attrebatensi. 3

Sic etiam, cessante legitima causa probata, non possunt Ecclesia, & Clerici interdici, *can. nemo Episcopus 2. q. 1. cap. Sacro*, ibique Glossa, & Doctores communiter *de sent. excommunic.* ac Vitalin. *loc. cit.* 4

Præsertim verò hæc locum habent in ijs Regularibus, qui non possunt obtinere bona stabilia, vt sunt obseruantes Sancti Francisci, ac Patres Theatini, sed illa debent alienare iuxta eorum Institutum. Ideòque illis non refragantur Canones disponentes, quod non possint bona Ecclesiastica alienari, prout in specie declarauit Sacra Congregatio Concilij pro ijsdem Theatinis, vt alibi diximus. Sique in Breui dictum fuerit, quod huiusmodi facultas non fuit concessa, quod illa Regulares indigerent, sed ad maiorem cautelam emptorem, cui absque dubio potuerit renunciari, *cap. ad Apostolicam de re iudic. cap. 5. de termin in fin. de priuil.* Gloss. *in l. 1. & in l. si quis in conscribendo, C. de pact.* 5

Nec dicatur, quod in hoc casu Ordinarius potest procedere, tanquam delegatus, saltem ratione suæ læsæ maiestatis. Quia non adest aliquod delictum, nec potest dici læsa maiestas, cùm partes, etiam vbi proceditur iudicialiter, possint concordare, ac desistere à lite sine aliqua iniuria Iudicis. Et pro excludendo delicto, etiam in dubio, facienda est interpretatio, *l. merito, ff. pro socio*, Becc. *consil. 77. n. 17.* Surd. *consil. 321. num. 29.* Ponderando etiam, quod ipse procederet, non solùm, vt Ordinarius, sed etiam vt delegatus, de cuius iure non est facienda strictissima interpretatio, Natt. *consil. 39. sub initio*, Roland. *consil. 28. num. 37. vol. 4.* ac Becc. *consil. 21. num. 14.* Et in duodecim modis, in quibus exempti subijciuntur Ordinarijs, quos enumerat Rodriq. *d. tom. 2. q. 63. art. 11.* talis facultas non reperitur. Quinimò articulo præcedenti firmatur, ob ius reuerentiale Ordinarios non posse in exemptos iurisdictionem exercere. 6

At nihilominus dicendum est, non posse huiusmodi Regulares, etiam vigore cuiuscunque alterius facultatis, hoc iudicium omittere, & aliud inire, sed tenentur coram Episcopo delegato omnia peragere, vt per Bald. *in l. 2. n. 29. C. de seruit. & aqua, & in l. eadem num. 13. Cod. locati, & in l. 1. num. 1. in fin. Cod. de re iudic.* Clarius Neguzan. *de pignor. par. 4. num. 25.* Ruin. *consil. 57. num. 30. & consil. 127. num. 12. lib. 4.* & firmauit Rota *in Pampilonensi Parochialis* 14. *Iunij* 1613. coram Vbaldo, cuius decisionem damus in fine, & in Ariminensi bonorum 27. Iunij 1618. coram Sacrato. Nam eo ipso, quod quis prætendit omittere primum Iudicem, hoc semper redundat in maximum ludibrium, & contemptum ipsius, vt aiunt Baldus, alijque supracitati, & totum id, quod sequitur vigore illius noui Iudicis, omisso primo, est ipso iure nullum, vt præter Doctores allegatos tradit Rota *in dicta Pampilonensi*. 7

Recteque applicatur Textus *in cap. vt qui duas de elect. in 6.* Quia etiam admisso, quod Regulares habeant duplex Breue, siue plures facultates pro facienda alienatione, producto tamen vno coram Iudice delegato, & coram ipso incepto iudicio, non possunt vti alia facultate, nisi sequuta remissione causæ à primo Iudice, vt per Gemin. *in d. cap. vt qui duas num. 3.* Franch. *n. 2.* Paris. *consil. 77. num. 6. lib. 4.* ac Surd. *decis. 92. num. 13.* 8

Et ideò cùm isti Regulares faciant, quod sibi de iure non licet, aperteque contemnant maiestatem Iudicis delegati à Summo Pontifice, non est dubitandum, quin ipse Delega- 9

tus

rus vigore suæ commissionis, ac iurisdictionis possit eos in pœna huius contumaciæ, & contemptus punire, *cap. de causis*, ibique Abb. *num.* 12. Cardin. *num.* 2. Butr. *num.* 13. *de offic. deleg.* Capell. Tholos. *q.* 275. *num.* 2. Ricc. *in collect. decis.* 415. Quia huiusmodi Regulares, non obstante quacunque exemptione, in omnibus his, quæ concernunt merita, & incidentia eiusmodi causæ sunt subiecti iurisdictioni delegati per Butrium, Abbatem allegatos, & Decium *in d. cap. de causis num.* 13.

10 Pro infligenda autem pœna est aduertendum, quod quando non reperitur pœna à iure statuta, tunc siue pars contemnat prosequi iudicium, siue non pareat, pœna delicti est arbitraria, vt per Butrium *in d. cap. de causis num* 8. *& seqq.* Præsertim quando est delegatus Pontificis ad vnam tantum causam, vt per eumdem Butr. *num.* 13. Quia tunc non solum est ei permissum suspendere, ac interdicere, sed etiam acrius delictum contumaciæ, ac inobedientiæ punire, *cap. præterea*, ibique Butr. *num.* 1. *&* 5. Dec. *num.* 1. *cum binis seqq.* & Abb. *num.* 1. *de offic. deleg.*

11 Nec solùm hi Regulares irritè agerent, sed etiam incurrerent pœnas à Sacris Canonibus inflictas contra alienantes bona Ecclesiastica, *in Extrauagan. Ambitiosa de reb. Eccles. non alienan.* & alias, quas congerit Quarant. *in Summ. Bullar. v. alienatio num.* 49. ac Rebuff. *in tract. de reb. Eccles. non alienan. a num.* 105. Eæque sunt sacrilegium, depositio, suspensio, indignatio Papæ, periorium, simonia, & homicidium, & quoad has pœnas puniri possunt.

12 Item attentarè procederent, contemnendo maiestatem Iudicis exequentis, coram quo lis pendet, etiamsi extraiudicialiter hic procederet, Bellam. *decis.* 7. §. 8. Felin. *in cap. super literis num.* 19. *de rescript.* sicut dicimus quoad committentem, etiam ante partis citationem, quod verè lis pendeat, Rot. *decis.* 6. *vt lit. pend. in nou. decis.* 17. *de dol. & contumac.* Cassador. *decis.* 6. *super reg.* Crescent. *decis.* 12. *de caus. possess. & propriet.* Put. *decis.* 239. *lib.* 2. Verall. *decis.* 169. *p.* 2. Lancellott. *de attentat. lit. pend. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 35. & per attata offenditur maiestas Iudicis, qui punire potest, Lancellott. *ibidem par.* 3. *cap.* 27. *num.* 10. 39. *& seqq.*

13 Quinimò manifestam iniuriam inferrent Delegato, impediendo iurisdictionem executoris delegati, quo in casu potest Delegatus Regulares ita contemnentes, & inferentes iniuriam, punire, per Textum *in cap.* 1. *de pæn. in* 6. Doctores *in cap.* 1. *de offic. delegat.* Et quod quando impeditur processus Delegati, dicatur ei fieri iniuria, tradunt Doctores *in d. cap.* 1. nominatim Innoc. *num.* 5. *de offic. deleg. & in d. c.* 1. *de pæn. in* 6. Quæ iniuria esset manifesta per acta publica, spernendo, attentando in fraudem iurisdictionis Apostolicæ delegatæ; imò illam vsurpando, & auctoritate propria faciendo id, quod auctoritate Apostolica, specialiter delegata, faciendum, & executioni demandandum est, necnon impediendo. Imò ad contemptum sufficit sola contumacia, Lancellott. *de attent. lit. pend. limit.* 18. Et licet requiratur dolus, vt dicatur turbata iurisdictio, in hoc tamen casu esset patens, ex quo fieret venditio contra præceptum Papæ, Lancellott. *ibid. d. limit.* 18. *& in præfat. num.* 127.

14 Idque etiam, non obstante Regularium exemptione. Nam etiam Episcopi possunt punire exemptos turbantes suam iurisdictionem *per d. c.* 1. *de pæn.* vt declarauit S. Congregatio Concilij in Panormitana contra Religiosos Melitenses exemptos. Cùm enim eidem S. Congregationi expositum esset, quod quidam miles Religionis Hierosolymitanæ offendit ministrum Archiepiscopi Panormitani in actu exercendi suum officium, & cum Archiepiscopus vellet contra eum procedere, opposuit se esse exemptum, & propterea non posse ab Archiepiscopo puniri. Vnde, ne huiusmodi delictum remaneret impunitum, & Archiepiscopus in futurum sciat quomodo possit contra eiusmodi delinquentes procedere, emanauit dubium, *An milites Hierosolymitani offendentes personam Officialium Curiæ Archiepiscopalis Panormitanæ in actu exercendi suum officium, aut alias Archiepiscopi iurisdictionem impedientes, ab eodem coerceri, & puniri possint.*

15 *Sacra Congregatio Cardinalium, Concilij Tridentini, Interpretum, partibus auditis, dubioque accuratè discusso, censuit, posse: R. Cardinalis Vbaldinus.*

16 Quæ sanè multò magis procedunt, si in exemptione Regularium non derogetur Concilio Lugdunensi, de quo *in cap.* 1. *de priuil. in* 6. vbi clarè habetur, quod exemptio non suffragatur ratione delicti. Dispositio namque Conciliaris, nisi in specie derogetur, habet clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones, *cap. ex parte de Capell. Monach.* ac fusè Moneta *de commut. vlt. vol. cap.* 1. *num.* 165. *& cap.* 7. *n.* 177.

Sed demus tandem, quod Regulares sint exempti, quæ tamen dicuntur de Episcopo, & Archiepiscopo *in d. cap.* 1. *de pæn.* & in dicta declaratione Panormitana, multò magis procedunt in ordinario delegato, cui subijciuntur in hoc omnes subiecti iurisdictioni Papæ delegantis, vt per Doctores *in d. cap.* 1. *de offic. deleg.* vbi Innoc. *num.* 2. alijque, quos ibi refert Barbos. *num.* 2. *&* 4. Præsertim in hoc casu, in quo Papa sciens, ac prudens commisit causam ad instantiam Regularium, ipsique præsentarunt literas Apostolicas. Ordinatio, sicque subintrat regula, quod delinquens coram Iudice, fit de illius foro, & iurisdictione, Gail. *obseruat.* 39. *lib.* 1. & Peguera *decis.* 79. 17

Nec obstat, quod Regulares nonnulli habeant facultatem alienandi per seipsos. Nam cùm elegerint hanc viam, illaque obtinuerint à Pontifice, ac eius literas Apostolicas præsentauerint, iudiciumque inceperint, non possunt modò ab illa recedere, vt in specie de illo, qui propria authoritate poterat facere, si Iudicem adiuerit, firmauit Rota in dicta *Pampilonensi Parochialis* coram Vbaldo, cuius particula est huiusmodi. 18

Secundò mouebantur Domini, quia malè videbatur capta possessio, & ideò non manutenibilis, quamuis alias qui cœpit, esset bono iure munitus, Rota *dec.* 21. *nu.* 3. *&* 6. *par.* 2. *div.* Quod autem malè esset capta, deducebatur, quia fuit capta propria authoritate, licèt enim hæc facultas illi competeret ex natura subrogationis gratiosæ, Put. *dec.* 214. *lib.* 1. cum alijs allegatis, tamen cum ante captam possessionem adiuerit Rotam pro iustificatione suæ gratiæ, & super hoc fuerit cœpta disputatio, videtur sibi præiudicasset, vt non poterit, relicta via Iudicis, quam semel elegerat, redire ad viam facti, & ad propriam authoritatem, qua anteà vti poterat, Baldus *in l.* 2. *q.* 10. *num.* 34. *C. de seruit. & aqu. & in l.* 3. *num.* 21. *Cod. locat. & in l.* 1. *num.* 1. *C. de exec. rei iudic.* Alex. *consil.* 105. *num.* 32. *lib.* 3. *& consil.* 130. *num.* 12. *lib.* 4. Ias. *in l.* 2. *num.* 114. *C. de iur. emphyt.* Dec. *consil.* 146. *num.* 5. *&* 6. Buin. *consil.* 57. *n.* 3. *lib.* 4. *& consil.* 127. *num.* 11. *ac seqq. lib.* 5. Soccin. *consil.* 195. *n.* 6. *lib.* 2. Decian. *consil.* 42. *lib.* 3. cum alijs cumulatis per Corbul. *de caus. priu. ob non solut. Canon. q.* 13. *num.* 2. & fuit dictum in causa Romana domus 5. Nouembris 1599. coram Lancellotto, & in causa Mediolanen. bonorum, seu emphyteusis 18. Aprilis 1603. coram Reuerendissimo Bononiensi, & in Romana domorum 24. Februarij præteriti coram me, & plura similia ad hoc congerit Lancell. *de attent. lit. pend. p.* 2. *c.* 4. 19

CONSVLTATIO XXIX.

An, & quatenus Regulari, de crimine accusato, vel damnato debeantur à Monasterio alimenta, & sumptus litis?

IN hac re decantatissimum est, quod lite pendente, non sunt collitiganti sobministranda alimenta, & sumptus litis, per Textum *in l. Imperatores, ff. de tutel. & ration. distrahen.* Add. *ad dec.* 617. *num.* 1. *ac seqq. par.* 4. *tom.* 3. *rec.* vbi plures Rotæ decisiones adducuntur, & firmatur in Reatina Castrorum 19. Iunij 1636. coram Albergato. 1

Receditur tamen ab hac Regula vbi concurrunt copulatiuè paupertas, & præsumptio boni iuris, vt communiter tradunt Doctores, & seruat praxis. Vbi verò deficit alterum requisitum, vt si fuerit per sententiam condemnatus de crimine, cessat præsumptio boni iuris, sicut enim sententia fauorabilis probat præsumptionem boni iuris ad effectum obtinendi aliments, quamuis ab ea fuerit prouocatum, & per appellationem remanserit suspensa per *l. si instituta §. de inofficioso, ff. de inoffic. testam.* Dec. *in cap. quoniam num.* 134. *de probat* Et passim firmauit Rota, ita sententia contraria, donec non fuerit reuocata, præbet præsumptionem mali iuris, vt arguit gloss. *in cit. §. de inofficioso v. decerni*, ibi, *& cum obtinuit in præsenti, aliàs fortè secus*. Quod sequitur frequenter Rota, præsertim *dec.* 748. *num.* 2. *par.* 2. *rec.* vbi quod ideò sententia contraria non nocet, quia fuit per aliam reuocata. 2

Hæc quidem faciliùs procedere debent in Regulari, qui debet humiliter parere sententiæ contra se latæ, non autem ad confouendum se diutiùs in contumacia, rescriptum appellationis impetrare, vt prouidè fuit sancitum in Concilio 3

La-

Lateranensi, relato *in cap. reprehensibilis de appell.* his verbis: *Nec subiecti contra disciplinam Ecclesiasticam in vocem appellationis erumpant*. Doctèque Abbas Canonistarum phœnix, *in cap. Cum contingat num. 17. de for. compet.* ad hanc rem opportunè, quod vbi per Superiorem fuit contra subditum actum secundum regularia instituta, si velit subditus reclamare, minimè sunt ei sumptus litis, & alimenta subministranda. Cùm enim superior de salute sui Monachi quærit, ille debet humiliter obedire. Nam siue plectendo, siue corrigendo, hoc solùm benè agitur, & vita hominum corrigatur. Hæc Abbas.

4 Quibus suffragantur tradita per Ricc. *dec. 191. num. 3. par. 1.* vbi rectè ait, quod si Monachus Abbatem accuset, mereri potest litis expensas, quia Monasterij causam agit, secus si ipse contra Abbatem rescriptum impetrasset. Quia tunc agit causam propriam, nec vlla Monasterij vtilitas concurrit. *Et vtilius*, inquit Augustinus, adductus *in can. non omnis 5. q. 5.* *esurienti panis tollitur, si de cibo securus, iustitiam negligebat, quàm esurienti panis frangitur, vt iniustitiæ seductus*, alias securius, *acquiescat*. Contingit enim plerumque, vt spes habendi alimenta, & sumptus litis inducat multos ad temerè litigandum, vt proindè Menoch. *præsumpt. 35. num. 21. lib. 1.* asserat, in Monachum debere potissimum concurrere hoc requisitum præsumptionis boni iuris, vt possit obtinere alimenta, & sumptus litis.

5 Atque hæc est distinctio, quam in hac materia regularis litigantis contra superiorem, non tamen accusando Abbatem pro vtilitate Monasterij Canonistæ communiter sequuntur, inhærendo Speculatori *de inquisit. §. vlt. num. 5.* quod scilicet, si fuerit processum contra Monachum ad inquirendum de eius criminibus secundùm regularia instituta, nulla debent expensæ litis subministrari, si verò processum fuerit secundùm formam iuris, cum debeat sibi superior imputare, quod hanc viam elegerit, ad quam non tenebatur, debet pariter pati, quod Monacho accusato, & in iudicium tracto subministrentur sumptus litis necessarij, vt præ alijs tradunt Anan. *in cap. ex parte num. 5. de accus.* vbi etiam Butr. *num. 7.* Anchar. *eodem num.* Felin. *num. 4.* Soccin. *n. 6.* & Abb. *in cit. cap. Cum contingat num. 37. de for. compet.* Eamdemque distinctionem approbant Boer. *dec. 325. num. 1.* alijque multi.

6 Porrò si non debentur alimenta, & sumptus litis in futurum, multò minus prætendi possunt pro tempore præterito, cum hæc sit differentia inter alimenta, quæ prætenduntur iure actionis, & ea, quæ in subsidium, vti hæc sunt, quemadmodum differit Bart. *in l. libertis, §. manumissos num. 3. ff. de alim. & cib. leg.* rationem reddens, quod vbi sunt debita in subsidium, & officio Iudicis, cessat ratio, quod peti valeant, vbi quis iam se alimentauit. Ad ipsum post Baldum, & alios probat Felin. *in d. cap. ex parte num. fin.* ac Surd. *de aliment. tit. 5. q. 32. num. 40.*

7 Et quidem de præteritis nulla prorsus habenda est ratio, si non adsit specialis petitio, nec Regularis doceat, se aliquod debitum contraxisse, vt per Bart. *in d. l. libertis d. num. 3.* vbi, quod si filius se suis laboribus alimentauerit, vel fuerit ei donatum aliquid, non agit contra patrem pro alimentis præteritis, Surd. *loc. cit. num. 43.* Gratian. *discept. 60. num. 20.* & Afflict. *dec. 10. num. 4.*

8 Præterea certum est, quod Regularis habetur loco filij, & tanquam filius Monasterio obligator. Vnde si Regularis grauiter suum Superiorem offenderit, vt si deueniret ad actum proximum propinationis veneni, quemadmodum, si id patraret in patrem naturalem, poterit iustè exhæredari, *auth. vt cum de appell. cognosc. §. causas autem, versic. vita parentum suorum per venenum, aut alio modo insidiari tentauerit*, ita & à Monasterio licitè ipsi denegantur alimenta, Gloss. *in l. si quis à liberis §. idem Iudex v. detulerat ff. de liber. agnosc.* Surd. *ibid. tit. 7. q. 1. n. 5.* ac Rota *in Bononien. alimentorum 4. Martij 1654.* coram Albergato.

9 Itaque, vel alimenta petuntur ex beneficio, quod habet collitigans pauper, vel ex necessitate, qua tenetur Monasterium erga Monachos. Si primo modo deficit principale requisitum, nempè bonum ius, si Regularis habet contra se sententiam, vt per Rotam coram Crescentio *dec. 8. de re iud.* coram Seraph. *decis. 426. num. 1.* Add. ad Buratt. *decis. 25.* idemque Buratt. *dec. 26. n. 1. & dec. 708. n. 6.*

10 Si secundo modo frustratur alimentorum petitio, si quæstio est super delicto commisso in personam, præcipuè proprij superioris, iustè namq; denegantur alimenta illi, qui enormiter delinquit in obligatum alere. Sic de filio delinquente in patrem, probat Surd. *d. tit. 7. q. 1. n. 1. & seqq.* Sic rursus de filio naturali calumniosè impugnante testamentum patris, Grat. *discept. 567. num. 14.* sic de filia, quæ peccauit in corpus suum, idem Surd. *loc. cit.* quem sequitur Rota in d. Bononiensi coram Albergato. Et in terminis Monachi impugnantis sententiam electionis, quod etiam, durante lite ei non debeantur alimenta; firmat Rota coram Puteo *dec. 202. lib. 1.* Estque regula, quod vbi Monachus prosequitur causam propriam, nec agit de vtilitate Monasterij, Monasterium non teneatur ad alimenta ei præstandum, neque sumptus litis. Ita resumpta doctrina dicti *cap. ex parte de accus.* disertè confirmat Put. *dec. 264. num. 1. lib. 1.*

Ad id autem, quod Monachus delinquens fame periret, 11
si ei alimenta non subministrarentur, optimè respondet Paulus de Castro *consil. 76. lib. 1.* in quo firmat in terminis Monachi ob delictum expulsi, quod sublata per delictum causa accidentali, quam dicit habere Monasterium respectu Monachi, subintrat causa naturalis parentum, & consanguineorum eiusdem in sæculo degentium, & quod proindè ab ijs petenda sunt alimenta.

In omnem tamen casum alimenta sunt præstanda domi a- 12
pud Monachos, in quibus nulla suspicio cadere potest ob qualitatem vitæ Religiosæ, attento præsertim, quod Sac. Congregatio super Episcopis, & Regularibus non consueuit talem suspicionem admittere, sed solet mandare, vt è carceribus transferantur ad sua Monasteria, nulla habita consideratione vehementissimæ suspicionis, quam plerumque allegant. Huic nostræ Consultationi subnectere operæ pretium putaui causa Panormitana Congruæ, vtrinque peroratam, ac dignam, quæ referatur multis, ac magnis authoritatibus nixam, ac documentis authenticis instructam, omnibusque iuris præsidijs cumulatam, semel, iterum, ac pluries iudicatam. Status enim Reipublicæ rebus iudicatis continetur, eiusque interest res iudicatas non rescindi. Verùm illam differre iudicaui suo loco referendam.

CONSVLTATIO XXX.

Quam iurisdictionem habeant Priores, eorumque Vicarij Sacræ Religionis Hierosolymitanæ in suos subditos? Vbi ad rem adducitur decretum S. Concilij Tridentini sess. 23. cap. 15. de refor. ac illius explanatio.

RESpondeo. Habent priuilegium exercendi iurisdictio- 1
nem temporalem, & iurisdictionem quasi Episcopalem in subditos suorum Prioratuum *ex Constitutione 9.* Pij IV. *§. 20. & 21.* ideòque iustè possunt approbare confessarios ad confessionem audiendum, quod est præcipuus effectus dictæ iurisdictionis. Idemque Pius IV. *ibid. §. 29.* tribuit facultatem audiendi confessiones omnibus Capellanis Hospitalis. Quod est de iure, vt habentes quasi Episcopalem iurisdictionem possint approbare confessarios, vt tradunt Zabarel. *in Clem. Dudum §. statuimus num. 7. de sepult.* ibique Anchar. *num. 12.* Imol. *num. 27.* & Vitalin. *num. 10.* ac prosequuntur Siluest. *in sum. v. Confessarius 2. q. 7.* Moneta *de commut. vltim. volunt. cap. 5. num. 455.* Bordon. *resol. regul. tom. 1. resol. 36. num. 56.* Boss. *sect. 3. cas. 2. num. 6.* Campanil. *in diuers. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 76.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 25. num. 9.* vbi in specie de Prioribus Hierosolymitanis, & latè firmauit Rota *dec. 798. par. 4. diuers. & dec. 203. num. 12. par. 7. recent.*

Nec refragatur dispositio S. Concilij Tridentini *sess. 23. cap.* 2
15. de reform. nam, licèt loquatur de Episcopis, non tamen excludit alios Ordinarios, habentes quasi Episcopalem iurisdictionem in Clerum, & populum sibi subiectum, vt respondit Rota *d. dec. 798. num. 2. & seqq.* falliturque in ijs locis, vbi hæc Religio, eiusque Priores vtranque exercent iurisdictionem in populum, sibi subiectum, & omninò exemptum à iurisdictione Ordinarij.

Cùm enim ex hoc habeant iurisdictionem quasi Episcopa- 3
lem, dicuntur venire nomine Episcopi, de quo loquitur Concilium. Ita Siluest. *loc. cit.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 29. num. 5. & lib. 8. disp. 2. num. 12. & lib. 2. moral. c. 11. num. 5.* Gratian. *discept. 212. num. 3.* Barbos. *in Collect. ad d. c. 15. num. 29.* ac fusè Ciarlin. *controu. tom. 2. cap. 208. post num. 44. & 53. ac seqq. & cap. 22. sub num. 67. ac seqq.* vbi alios cumulat, Bordon. *d. resol. 36. num. 63.*

Ideò-

4 Ideòque S. Concilium huiusmodi Prælatis, seu Vicarijs, quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, non dicitur resistere, sed assistere, vt plenè per eumdem Ciarlinum *d. cap. 208. num. 45 & seqq.* & consequenter in his locis approbatio Confessariorum, ac reseruatio casuum pertinet ad Vicarium generalem Prioratus priuatiuè quoad Ordinarium, vt in terminis Henriq. *in summ. lib. 6. cap. 6. §. 1.* alijque citati à Sanch. *d. disput. 29. num. 14.* Squillant. *de priuil. Cler. cap. 1. n. 58.* & Nouar. *in conclus. nou. iur. Pontif. concl. 68. num. 3.* Ciarlin. *loc. cit. num. 45.* Rota *in Montis Casinensis iurisdictionis* 27. Martij 1651. coram Bichio.

5 Quapropter facultas, quam habent Episcopi ex decreto S. Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 6. de reform.* competit etiam omnibus Prælatis inferioribus, habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem in populum exemptum ab Ordinario. Dicuntur enim veri Ordinarij in locis suæ iurisdictionis, vt latè Sanch. *de matrim. d. lib. 8. disput. 2. num. 12. & lib. 2. moral. d. cap. 11. num. 5.* Moneta *de commut. vlt. vol. cap. 5. num. 455.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 2. disput. 17. q. 8. num. 4. & 5.* vbi rem examinat, alijque apud Ciarlin. *d. cap. 208. num. 47.*

6 Ratio autem est, quia habentes ex priuilegio Apostolico iurisdictionem quasi Episcopalem cum plena exemptione in locis præcipuè sub suo dominio existentibus, faciunt territorium separatum ab Episcopo, ac propriam Diœcesim, Rota coram Matt. Andr. *decis. 54. num. 2. & 5.* ac per totam, *& decis. 117. num. 3. & 4.* apud Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3.* quo casu dicitur verus Ordinarius, ac Diœcesanus, talisque etiam declaratur à Papa in dicta Constitutione Pij IV. §. 65. & in Constitutione 60. Gregorij XIII. §. 3. ac propterea venit sub nomine Episcopi, de quo loquitur textus S. Concilij Tridentini *in d. cap. 15. sess. 23.*

7 Nulloque pacto ad hanc rem pertinet Constitutio 115. Clementis VIII. Nam loquitur de Confraternitatibus aggregatis, non de Equitibus Hierosolymitanis. Ideò marginator in hoc voluit abundare in docendo, non autem declarare Constitutionem Pij, vt patet ex verbis, quibus vtitur. Simpliciter enim se remittit, non statuit. Nec constitutio Clementis moderatur priuilegium Religionis Hierosolymitanæ, nec procedit in locis penè exemptis, in quibus Priores Religionis sunt veri Ordinarij.

8 Idemque dicendum est de reseruatione casuum. Pendet enim ab eadem iurisdictione, vt in specie tradunt Gypsius *de casib. reseru. cap. 1. in præf. num. 6.* Vasquez *in 3. par. D. Thom. q. 91. art. 3. dub. 1. num. 9.* Suarez *in eadem 3. par. disp. 29. n. 7.* Iuniper. *de casib. reseru. par. 1. disp. 1. q. 2. num. 1.* Miranda *in manual. tom. 2. q. 34. art. 1.* Rodriq. *tom. 1. quæst. regul. 21. art. 2.* qui vltimi dicuntur esse quasi assertionem hæreticalem asserere contrarium.

9 Neque obstat Constitutio 77. §. 7. B. Pij V. quæ reducit priuilegia Religionis Hierosolymitanę ad terminos Concilij in ijs, quæ concernunt curam animarum; nam id procedit tantùm in visitatione, non autem extra eam, quando scilicet Religio habet territorium separatum cum iurisdictione, vt ex declaratione dictæ S. Congregationis Concilij tempore Cardinalis Vicecomitis, quæ est impressa apud Nouarium *in summ. Bullarij tom. 2. fol. 607. in 4. & 5. dubio proposito.*

10 Imò in locis, in quibus habet Religio Hierosolymitana vtramque iurisdictionem, nullatenus possunt Ordinarij visitare, vt declarasse S. Congregationem pro hac Religione referunt Lezana *in summ. par. 2. cap. 5. num. 52.* & Barbos. *in apostil. decis. collect. 214. num. 18.*

11 Et generaliter in alijs exemptis, quando ij habent vtramque iurisdictionem, non competere Episcopis vllum ius visitandi, decernitur in S. Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 11. in fin. de regul.* vbi Barbos. *num. 15.* & tradit Rota apud Mantic. *decis. 362. ante finem*, & apud Seraphin. *decis. 1067. num. 2. & par. 2. recent. decis. 493. num. 5. & in Abellinensi Iurisdictionis* 4. Iulij 1646. coram memoriæ nunquam periture Alexandro VIII.

12 Attendique debet obseruantia, quæ militat pro Religione, nec aliqui forsan actus facti ab Episcopis attendi debent, si non constiterit de scientia, & patientia superiorum Religionis. Eoque præsertim, quia Constitutio Pij IV. continet decretum irritans, & clausulam *sublata*, quæ impediunt contrariam obseruantiam, Caualer. *decis. 595. num. 5.* Merlin. *decis. 187. num. 3. & dec. 846. num. 18. & dec. 288. num. 15. & decis. 319. num. 6. & 7. par. 6. recent.*

13 In qua quidem possessione S. Religio, eiusque Priores, & Vicarij sunt manutenendi, Post. *de manut. obser. 45. num. 34.* & in specie post alios Ciarlin. *d. cap. 220. num. 74. & seqq. & num. 123.*

14 Constito igitur, quod hæc S. Religio, eiusque Vicarij habeant in suis locis, non solùm iurisdictionem temporalem, sed etiam spiritualem ex priuilegijs Apostolicis, quæ tribuunt ei potestatem Episcopalem cum omnimoda exemptione ab Ordinarijs, vtique habere dicuntur separatum territorium, separatamque iurisdictionem priuatiuè ad Episcopos, etiamsi agatur de existentibus intra limites eorum Diœcesum, vt latè per Cardin. Mantic. *decis. 361. & 362.* ac per Ciarlin. *d. cap. 220. à num. 84.* vbi ait, nihil repugnare, quod aliquis exemptus, etiam nullius, sit extra fines alicuius Diœcesis ex Rota apud Tambur. *de iur. Abbat. par. 3. decis. 48. num. 7.* ac plenè *in dicta Montis Casinensis, §. ex quibus*, vbi quod hæc Constitutio territorij separati intelligitur non impropriè, ac per modum æquiparationis, prout esset casus in simpliciter exempto, sed verè, ac propriè, vt contingit in exemptione plena, qualis hæc est.

15 Siquidem ex priuilegio Clementis VII. relato in dicta Constitutione 9. Pij IV. §. 20. *tom. 2. Bullar. & §. 29. & 65.* concessa legitur magno Magistro, & Conuentui omnimoda iurisdictio in personas, & bona, necnon plena exemptio ab Ordinarijs, adeòut Præceptores Commendarum intra limites suarum iurisdictionum veri Ordinarij existant. Quod etiam legitur confirmatum, ac dispositum à Gregorio XIII. Constitutione 60. §. 3. eiusdem *tomi 2. Bullar. & §. 36.* eiusdem Constitutionis Pij IV. hospitale, & loca quæcunque, ac personæ etiam Ecclesiasticæ, & curam animarum exercentes, plenè eximuntur, & sub protectione S. Petri, ac Sedis Apostolicæ suscipiuntur. Quæ quidem exemptio sub protectione S. Petri tollit penitus omnem difficultatem, vt expresè decernitur *in cap. si Papa, §. si autem de priuil. in 6. & in cap. ex parte 1.* ibique Gloss. *v. specialiter eod. tit.* ac fusè Rota *in Rossanensi exemptionis* 20. Aprilis 1640. confirmata 22. Iunij eiusdem anni coram Carillo.

16 Præsertim verò, si ex testibus probetur, hanc iurisdictionem quasi Episcopalem semper Vicarium generalem S. Religionis exercuisse, ac exerceri. Quæ probatio suffragatur ad effectum, de quo agitur ex traditis à Gratiano *discept. 871. num. 1. & seqq.* Barbosa *ad Concil. Trident. sess. 24. de refor. cap. 18. num. 15. & seqq.* & à Ciarlino *d. cap. 220. num. 66. & 75. cum tribus seqq. ac num. 123.*

17 Omnia verò, quæ in contrarium adduci possunt, procedunt, vel in illis Prælatis inferioribus, qui sunt in Diœcesi Episcopi, licèt sint exempti, quia licet non sint de Diœcesi propter exemptionem, sunt tamen in Diœcesi, secus autem si sunt nullius. Ita Abbas, Felinus, & alij, quos refert, ac sequitur Ciarlin. *d. cap. 208. num. 9* vel extra casum plenæ, ac omnimodæ iurisdictionis, quando autem agitur de exemptione plena, fundata est intentio in Constitutione territorij separati per modum non improprium, sed verum, quamuis locus, de quo agitur, sit intra limites Diœcesis Episcopi iuxta doctrinam Geminiani *in cap. Cum Episcopus n. 4. de offic. Ord. in 6. & in cap. 2. num. 19. de constit. eod.* Gratian. *d. discept. 212. num. 8.* cum alijs congestis in d. Montis Casinensis, quibus adde Monetam *loc. cit. n. 443. 454. & seqq.*

18 Quod eo faciliùs affirmandum est, quia huiusmodi licentiarum concessio est actus iurisdictionis, Bordon. *d. resol. 36. n. 65.* Bonac. *de pænit. par. 4. §. 1. num. 16.* adeòut ex hoc iurisdictionem Episcopi in locis, qui prætendebantur exempti, argui dixerit Rota *dec. 22. num. 2. & decis. 203. num. 14. par. 7. recent. & in Beneuentana iurisdictionis* 13. Maij 1652. § *cessantibus* coram Zatate; & propterea iste actus ab eo solùm exerceri potest, qui habet propriam, ac veram iurisdictionem in eos, quibus illam conferre intendit.

19 Quod sanè procedunt non modò quoad approbationem Sacerdotum sæcularium, sed etiam Regularium degentium in territorio, vt per Bordonum, qui pluribus rationibus id probat *dicta resol. 36. num. 64. & seqq.*

20 Vnde dubitari non potest, quin dicti Vicarij possint aliquos casus sibi reseruare, cum is, qui confessarios approbandi potestatem habet, casus etiam reseruandi habeat facultatem, Bonac. *loc. cit. q. 7. punct. 5. propr. 1.* Mirand. *tom. 2. q. 34. art. 1.* & alij, quos sequitur Bordon. *d. resol. 36. num. 28. & seqq.*

21 Eòque magis, quia is, qui habet iurisdictionem Episcopalem, potest dispensare, & absoluere suos subditos à casibus in Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 6.* Episcopo in sua Diœcesi concessis, vt per Sanchez *de matrim. dict. lib. 8.*

disp. 2.

*disp.2. num.*12. ac dispensare à voto, Sanchez *lib.4.in decalog. cap.*38. *num.*19. & Moneta *d. cap.* 5. *num.* 455.

22 Ideòque, cùm ex dictis pateat huiusmodi Priores, eorunque Vicarios posse à reseruatis absoluere, possunt etiam reseruare. Qui enim potest soluere, potest etiam ligare *can. verbum Dei de pœnit. dist.* 1. & Bordon. *d.resol.*36.*n.* 30.

23 His autem positis, nihil releuat, si dicatur, prætatos actus approbationis Confessariorum, ac reseruationis casuum posse expediri per ipsammet S. Religionem, apud quam residet iurisdictio, non autem per eius Vicarium, qui solùm habet talis iurisdictionis exercitium.

24 Nam quæ conueniunt Episcopo ex officio, competunt etiam eius Vicario, nisi contrarium in Concilio Tridentino sit cautum, Sanchez *d. disp.* 29. *num.* 16. & propterea, cum habens iurisdictionem quasi Episcopalem veniat nomine Ordinarij, & prædicta facere possit, poterit etiam ea facere ipsius Vicarius, vt probat Sanch. *de matrim. d. disput.* 29. *nu.*.4 & in terminis Ordinum militarium, idem Sanchez *ibid. num.* 19.

25 Vnde, cum Vicarius sit constitutus in quasi possessione administrandi iurisdictionem quasi Episcopalem in sua Diœcesi priuatiuè, quoad Episcopum, ex hoc resultat, quod ipse omnia possit explere, quæ de iure sunt Episcopo concessa contemplatione Diœcesis, vt per Gloss. *in Clem. vn.* §. *volumus, v. Diœcesanis de for. compet.* Monetam *loc. cit. d. cap.* 5. *n.* 457. & Sanch. *d.disp.*29.*num.* 16.

26 Nec obstat, si Episcopus pluries concesserit eiusmodi licentias confessarijs locorum S. Religionis cum reseruatione casuum. Nam oportet probare, quod eas concesserit cum dicti Vicarij scientia, & patientia, prout, stantibus dictis priuilegijs Apostolicis, & illius quasi possessione id agendi, est necessarium, vt aliquod hinc ius Episcopo potuisset acquiri, Rot.*decis.*41.*num.* 11.*par.*5. *& decis.* 185.*num.*1.*par.*3. *recent. & decis.*181. *num.*20. apud Post. *de manut.*

27 Maximè autem, si contrarium doceatur, quod scilicet Vicarius nunquam permiserit aliquem Confessarium ab Episcopo approbatum, confessiones audire, notamque reseruationis casuum ab eo indictam à confessarijs deleri, & casus à se reseruatos affigi curauerit. Ex quibus omnis Vicarij acquiescentia prorsus excluditur. Quo stante, approbationes Episcopi non sunt attendendæ, Rota *in Placentina Beneficiorum* 11, Maij 1646. §. *Illa verò, & §. seqq.* coram Ghislerio.

28 Quia in locis immediatè subiectis Religionis, eorunque Prioribus, id pertinet ad eorum Vicarios, non ad Episcopum. Quia dicti Priores sunt veri Ordinarij in proprio territorio ex priuilegio Apostolico, in quo habent iurisdictionem quasi Episcopalem, quam exercent per Vicarium; vt latè Flor. de Mena *var.lib.*3.*q.*24.*num.*18.

29 Præterea non obstat Constitutio B. Pij V. nec Constitutio Gregorij XIII. & Sixti V. quæ reducunt priuilegia Religionis ad terminos S. Concilij Tridentini in ijs, quæ pertinent ad curam animarum, & administrationem Sacramentorum, in quibus locorum Ordinarij, tanquam Sedis Apostolicæ delegati procedere possunt, non obstante exemptione.

30 Nam procedunt, prout loquuntur, in locis subiectis Ordinario, in quibus simplex exemptio non suffragatur quoad visitationem, & curam animarum, secus autem in locis pleno iure subiectis Religioni, eiusque Prioribus, qui in illis ex priuilegio habent proprium territorium, & omnimodam iurisdictionem, suntque veri Ordinarij ita, quod, ne possint quidem visitari ab Episcopis, nisi authoritate delegata, Barbos. *in collect. Bullar. v. Eques Hierosolymitanus*, referens ex Armendario, ita declaratum fuisse à S. Congregatione super Episcopis, & Regularibus, *& in tract. Apostolic. decis.* 314. *num.* 18. Imò etiam dicta Constitutio Gregorij XIII. *in Bullar.* 67. §. 2. excipit personas, quæ Ecclesijs actu inseruiunt, & intra tecta dictorum Equitum resident, ac sub eorum obedientia viuunt. Vnde à fortiori non videtur comprehendere voluisse loca, & populum Religioni subiectum, cum ad ipsam, eiusque Priores, & capita Ordinum pertineat omnis iurisdictio, atque etiam visitatio, Barbos. *de potest. Episcop par.*2. *alleg.*74. *num.*27.

31 Minùs obstat, quod Oppida existant intra limites Diœcesis Episcopalis. Quia cùm hæc S. Religio in illis habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, territorium proindè habetur, ac si in omnibus, & per omnia extra Episcopi Diœcesim adesset, Gloss. *in d. Clem.* 1. §. *volumus, v. Diœcesanis*, ibique Abb. *num.*15. *de for. compet.* Gratian. *d.discept.*212. *n.*8. *& 9.* Rota *decis.*619. *par.*4. *diuers.* & coram Matt. Andr. *decis.* 54. *num.* 5. & coram Seraph. *decis.* 1278. *num.* 4. *& in recent. decis.* 324. *n.* 1, *par.* 1. *& dec.*234. *n.* 2. *par.*4. *& in d. Montisfiascon.* coram Bichio.

Denique non obstat, quod Episcopus Ecclesias dictorum locorum pluries visitauerit. Nam ex dispositione S. Concilij possunt Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, omnes Ecclesias viciniores, etiam nullius Diœcesis, visitare *ex cap.*9. *sess.* 24. *de reform.* ac proindè assertæ visitationes potius in vim delegatæ, quàm ordinariæ iurisdictionis, factæ præsumuntur, Rota *dec.* 184. *num.* 17. apud Post. *de manut. in Aquilana iurisdictionis* coram Innocentio X. impressa apud Marchel. *de commiss. par.* 1. *fol.* 981. Neque ex illis dici potest fuisse interruptam quasi possessionem S. Religionis exercendi spiritualem iurisdictionem, aut in aliquo eius iure, ac priuilegijs fuisse derogatum, Rota in allegata *Aquilana iurisdictionis num.* 4. *in fine*. Quinimò licet Episcopus probaret collationem sacrorum Ordinum, & Chrismatis à se factam, hi tamen actus ex dicta Constitutione Pij IV. §. 27. *&* 62. in locis subiectis, possunt haberi à quocumque Catholico Antistite, ideòque hi actus, tanquam facultatiui non inducunt subiectionem. 32

Decretum autem S. Concilij Tridentini *dicto cap.* 15. *sess.* 23. *de reform.* est huiusmodi: *Quamuis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus, nullum, etiam regularem, posse confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili non obstantibus.* 33

In hoc decreto ponitur regula de ijs, qui audire Confessiones Regularium, etiam Sacerdotum, possint; & restringitur, quod statuitur *in Clem. Dudum de sepult.* §. *statuimus*, quod scilicet Regulares approbati ad audiendas confessiones à suis superioribus possint audire confessiones sæcularium, etiam sine licentia Ordinariorum, si tamen illam petierint, & sine iusta causa ab ipsis non obtinuerint. 34

Nullum etiam Regularem, non tamen respectu suorum subditorum regularium. De his enim hoc decretum non loquitur, cum hi, excepto tempore Iubilæi, quo ex sententia Sac. Congregationis dixit Gregorius XIII. posse illos confiteri quibuslibet ex Sacerdotibus ab Ordinario ad audiendas Confessiones approbatis confiteri debeant suis Regularibus. Imò dicti Regulares, nec ratione illorum sæcularium, qui sunt ex familia, & continui commensales hoc decreto comprehenduntur, cùm horum omnium possint confessiones audire; non tamen illorum, qui deseruiunt in illorum Monasterijs, & illorum, qui vocantur ex tertio ordine, cum priuilegia reuocata censeantur. Ex quibus patet nullum in Confessarios Monialium ipsis Regularibus subiectarum Episcopum iurisdictionem posse sibi vindicare, ad hoc vt audiant illarum confessiones deputatos. Nec cum *ex cap.* 10. *sess.* 24. Monialibus, præter ordinarium confessarium, alius extraordinarius ab Episcopo debeat offerri, Moniales poterunt vigore Bullæ Cruciatæ, aut aliquo alio prætextu eligere sibi alios Confessarios, quos voluerint, etiam si sint ex illis, qui ad aliorum confessiones audiendas ab ipsomet Ordinario fuerint approbati, vt censuit S. Congregatio. 35

Nisi aut Parochiale beneficium. Qui tamen non ob id censendus est vbique idoneus, vt absque alia Episcoporum approbatione audire possit confessiones tum eorum, qui habent sibi eligendi idoneum confessarium, tum etiam eorum, qui de proprij Parochi licentia, & consensu huiusmodi habent facultatem. Imò nec si huiusmodi beneficium per concursum obtinuerit in alio loco, quàm in Ciuitate, & Oppido, vbi situm est beneficium, non autem in tota Diœcesi, idoneus minister ad audiendas confessiones est reputandus. 36

Aut ab Episcopis. Ergo nec Archidiaconus in districtu suæ iurisdictionis, nec Prælati inferiores exempti ratione suorum subditorum, si intra fines alicuius Diœcesis existant, poterunt suos subditos ad audiendas confessiones approbare, non obstantibus exemptionibus, cùm hoc Episcopis à Concilio committatur; benè tamen poterunt Episcopo, intra cuius fines sunt suos subditos, vt ad audiendas confessiones approbentur, offerre, non item inferiores nullius Diœcesis, & habentes propriam, & quasi Episcopalem iurisdictionem in suos subditos, cum ipsi suos 37

sub-

subditos possint ad audiendas Confessiones approbare.

38 *Perexamen*. Hioe dixit Sac. Congregatio, Episcopum indistinctè licentias confessiones audiendi abantecessore tam sæcularibus, quàm Regularibus Presbyteris concessas, suspendere, ac reuocare posse, donec pro maiori conscientiæ suæ quiete, ab ipso denuo, præuio examine approbentur, & tales interim non esse eligibiles, etiam ex Bulla Cruciatæ.

39 Regulares verò ab Episcopo semel ad audiendas secularium Confessiones approbati iuxta Consutotionem B. Pij V. à successore quidem, vt dictum est, poterunt examinari, non autem ab illo, à quo alliis fuerunt approbati, cum quoad hoc non iudicauerit Sac. Congregatio reuocatam per redoctionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij factam à Gregorio XIII. Et aduertendum in eorum licentijs de audiendis scilicet Confessionibus, non debere apponi, quod durant ad beneplacitum Episcopi. Poterunt benè licentia tam Regularibus, quàm sæcularibus concessæ ab eodem Episcopo, à quo conceduntur ex rationabili causa superueniente, etiam extraiudicialiter reuocari. Er cum dubitaretur, an possit Episcopus mandare, vt nonnisi de licentia proprij Parochi iuxta Constitutionem, *cap. Omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss.* quis tempore Paschatis fratribus Mendicantibus confiteatur, staore Constitutione Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius de treg. & pac. in extranag. commun.* visis eorum priuilegijs *pag.* 22. *vers. Ioannes XXII.* non posse Episcopum facere huiusmodi mandatum, iudicatum fuit, cum ibi citetur *cap. omnis vtriusque sexus*, quod loquitur tantùm tempore Paschatis. Vide Quarantam *in summ. Bullar. vers. Confessor*, vbi ad rem plura.

40 *Aut aliàs idoneus iudicetur*, Absolutio ergo data à Sacerdote vigore facultatis generaliter à Summo Pontifice, vel specialiter à Parocho concessæ, si ab Episcopo is Sacerdos approbatus, & examinatus non fuerit, etiam quoad eos, qui tali Sacerdoti bona fide confessi sunt, rati esse approbatum, vel ignorantes approbationem requiri, nolla censetur, licèt hi quoad Deum tuti haberi possint, nihilominus, enm primum sciuerint, oportet illas Confessiones iterare.

41 *Obtineat*. Ergo eo dimisso, ampliùs idoneus non habebitur, non placuit S. Congregationi tempus hoc præsens extendi ad præteritum.

42 *Non obstantibus*. Vnde contra hoc decretum Concilium Prouinciale, aut Metropolitanum non poterit aliquid statuere, veluti quod aliqois Baro prætextu inimicitiarum cum Episcopo, aot eius Clero valeat confiteri peccata sua extero Sacerdoti, etiam approbato ab ipsius Sacerdotis Ordinatio, sed si hunc voluerit accersire, qui eius, & suæ familiæ confessiones audiat, poterit ei permitti ex dicto Concilio Prouinciali, vel Metropolitano, dummodò ab Episcopo Baronis pœnitentis pro idoneo sit approbatus, nec ipsi Episcopo vigore priuilegij, de quo *in cap. fin. de pœnit. & remiss.* possunt sibi eligere Sacerdotem, sibi non subditum, qui à proprio Ordinatio non fuerit adhoc ad formam huius decreti admissus, seu approbatus ad Confessiones audiendas.

43 Adoertendom hic in priuatis etiam domibos dictum fuisse ex vrgenti causa audiri posse Confessiones sæculatium, etiam Sacerdotum, veluti infirmorum, & senum, qui ob ingrauescentem ætatem commodè Ecclesiam adire non possunt. Et in huiusmodi casibus Constitutiones Synodales, & alias prohibitiones obligare non posse.

44 Non etiam abre erit hoc in loco annotare illos, qui intra Dominicam Palmarum, & Dominicam in Albis Eucharistiam acceperunt à Fratribus Minoribus, à quibus ex ipsorum priuilegijs omni tempore, præterquam in die Dominicæ Resurrectionis potest Eucharistia sumi, præcepto, de quo *in dict. cap. Omnis vtriusque*, non satisfecisse. Nec licere illis, qui intra dictum tempus de manu Parochi Eucharistiam acceperunt, & sic præcepto Ecclesiç satisfecerunt, vel habent intentionem, antequam labatur octaua Paschatis de manu Parochi Eucharistiam in ipso die Dominica Resurrectionis de manu dictorum Religiosorum communicare.

CONSVLTATIO XXXI.

De quibusdam nullitatibus, quæ in Congregationibus, siue Capitulis Regularium, nonnunquam intercedunt.

1 QVotiescumque Congregatio facta est contra formam Sacrorum Canonum, statutorum, & consuetudinum Religionis, ac S. Concilij Trid. *sess.* 25. *de regul. & monial. cap.* 6. ipso iure est nulla, vt per Fagnan. *in cap. quisquis de elect. n.* 3. & Samuel. *de elect. canon. tract.* 1. *contr.* 7. *conclus.* 1. *n.* 3. *& concl.* 3. *n.* 7. habeturque expreisè *in d. cap.* 6. Sac. Concilij per hæc verba: *Si verò contra huius decreti Constitutionem aliquis electus fuerit, electio irrita sit. Et in cap. quia propter de elect.* his verbis: *Aliter electio facta non valeat*, & firmat Rota *decis.* 574. *num.* 4. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.*

2 Vt si fuerit dolosa, est inualida Paris. *consil.* 27. *n.* 41. *lib.* 1. Mar. Anton. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 70. *n.* 24. Passerio. *de elect. tit. de coarct. elect. ex parte eligent. cap.* 3. *n.* 51. *& seqq. & tit. de temp. elect. cap.* 12. *quæst.* 8. *num.* 50. *&* 52. ac meliùs *in tit. de loc. elect. cap.* 12. *quæst.* 5. & Fagnan. *in dict. cap. Quia propter num.* 65.

3 Præcipuè ex omissione alicuius suffragatoris, qui necessariò vocandus erat, vt disponitur *in d. cap. quia propter*, ibi, *præsentibus omnibus, qui debent*, vbi Gloss. *lit. B.* ait, *quia omnes, qui habent ius in electione, sunt vocandi*, atque adeò etiam qui habet suffragium perpetuum.

4 Item si fuerit Congregatio facta, non transmissis prius litterijs citatorijs, non præcedente visitatiooe Conuentuum, non celebrata Missa Spiritus Sancti, non discussis meritis, & qualitatibus Patrum eligendorum, sine quibus necessarijs requisitis actus redditur oullus, prout de missa Spiritus Sancti, ac litteris citatorijs decernit S. Conc. Trid. *sess.* 24. *de reform.* & habetur *in c. Cum terra* 13. *de elect. & cap. Cum inter* 18. *eodem tit.* traditque Passer. *tit. de quibusd. præmit. ad elect. cap.* 15. *n.* 1. *& seqq.* Quæ litteræ sunt necessariò transmittendæ, nedum in Capitulis Prouincialibus, sed etiam io Congregatione capitulari iuxta dispositionem statutorum quarundam Religionum.

5 De visitatione autem Conuentuum pro eorum necessitatibus, ac de discussione qualitatum eligendorum, qood hæc omittens peccet contra fidelitatem, firmat Azor. *par.* 2. *lib.* 6. *c.* 15. *q.* 1. Panorm. *in cap. bona de postul. Prælat. & in cap. scriptum de elect.* Sigism. de Bonon. *de elect. dub.* 35. *num.* 1. *p.* 1. Ragg. *de regimin. Regular. par.* 1. *dub.* 16. *num.* 1.

6 Pro nullitate quoq; Coogregationis habenda est ratio temporis, quo celebratur, si nempè quadragesimæ, quo tempore Regulares Concionibus, audiendis confessionibus, alijsqoe rebus spiritualibus incumbere debent, maximè nulla compellente necessitate; quandoquidem pro Capitulis, & Congregationibus faciendis tempus opportunum est inter Pascha Resurrectionis, & Pascha Pentecostes iuxta plurium Religionum statuta, quæ non vrgeote necessitate, sunt omninò seruanda, vt in his terminis plenè firmat Passerin. *loc. cit. tit. de temp. elect. cap.* 13. *q.* 4.

7 Si in Coogregatione eligaotur in Superiores Regolares inquisiti, crimine accusati, damnati, qoi tanquam incapaces dignitatum, noo possunt ad illas eligi per text. *in l. reus, ff. de muner. & cap. Omnipotens de accus.* vbi plenè Barbos. & tradunt Lauor. *var. lucubr. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *num.* 103. Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 16. *n.* 11. & Ragg. *loc. cit. par.* 3. *dub.* 60. *cap.* 1. *n.* 2. Samuel. *de elect. tract.* 1. *dub.* 6. *tit. de merit. ac idoneit. eligendor. n.* 4. *&* 8. vbi plures alij recensentur, adeòque id cordi esse debet electoribus, vt si eligatur indignus ex peccato noto alia scientia, quam quæ habetur per Sacramentalem Confessionem, nedum eligens mortaliter peccat saltem contra iustitiam distributiuam, ex latè congestis à Samuel. *de Canon. elect. tr.* 2. *contr.* 7. *concl.* 1. *num.* 2. *& seqq.* sed etiam incurrit incensuram suspensionis, vt clarè disponitur *in c. cum in cunctis de elect. & elect. potest.* §. *fin. c. per inquisitionem* 26. *eod. tit.* vbi Gloss. *v. se indignum*, Lezana *par.* 1. *summ. cap.* 15 *n.* 15. Bonac. *de censur. disp.* 3. *q.* 4. *part.* 1. & cum plotibus docet Passerio. *tit. de elect. indigni cap.* 29. *q.* 10. *num.* 84.

8 Ac præcipuè si eligantur fratres laici de varijs criminibus inquisiti in Priores, in Guardianos. Quod saoè absurdum censetur in omnibus Religionibus. Quod si aliquando ad huiusmodi dignitates admittatur aliquis frater laicus, is est moribus probatus exemplo S. Didaci. Nam Soperiores Regulares debent esse professi, & quidem expresè, *c. cum causam* 27. *cap. cum ad nostram* 37. *& cap. cum in magistratum* 94. *de elect.* fusè Paiserin. *titul. de qualitat. eligend. cap.* 25.

q. 30. *num.* 345. vbi ait, electionem non professi esse ipso iure nullam, & refert S. Congregationis declarationem, in qua dicitur esse reseruatam Summo Pontifici tantùm facultatem laicos promouendi, & comprobat Rota coram Seraphino *decis.* 647. Maximè si huiusmodi laici adeò sint ignari, vt nesciant literas. Quod multis relatis detestatur Passerinus *eod. tit. de qualit. cap.* 25. *concl.* 2. Sufficitque pro inualiditate electionis fuisse electos illos, qui causam scandali in Populo, ac Religione sunt præbituri, etiamsi nullum alium paterentur defectum, Seraphin. *decis.* 516. *num.* 4. Rota coram Alexandro VIII. *decis.* 202. *num.* 16. coram Comitolo *decis.* 119. *in fin.* & omissis alijs coram Beuilaqua *in Calagurritana beneficij* de Bilbao 18. Iunij 1657. §. *Nec Antonio*, & tradit Samuel *de elect. tract.* 1. *controu.* 1. *concl.* 5. *num.* 8. *ac* 9.

9 Ad hæc si electio non fuerit secreta, quemadmodum exertè præcipitur in Sacro Concilio Tridentino *dict. cap.* 6. *sess.* 25. *de regular.* & *in d. cap. quia propter de elect.* Ideòque non solùm oritur nullitas electionis ad formam Sacri Concilij *d. cap.* 6. & *d. cap. quia propter*, sed etiam priuantur suffragio eligentes, audientes, & tacentes publicationem, vt per Samuel. *loc. cit.* ac Peyrin. *tom.* 3. *cap.* 9. *num.* 34.

10 Ac denique si Pater Prouincialis ante Congregationem non curauerit, vt necessario requiritur legi solitas Constitutinnes, speciatim illam Vrbani VIII. quę incipit, *Sanctissimus Dominus noster*. Ex quo sequitur nullitas actus, & imponitur ipso iure Superiori priuatio officij, ac vocis actiuæ, & passiuæ, & firmant Bordon. *par.* 1. *resol.* 26. *n.* 30. & *par.* 2. *resol.* 18. *q.* 25. *n.* 62. alijque communiter.

CONSVLTATIO XXXII.

An, & quatenus Regulares, qui nouum Conuentum in aliquo loco fundare cupiunt, appellare possint à decreto admissionis nouorum articulorum, qui ab alijs Regularibus impugnantibus huiusmodi fundationem fuerunt producti? Et quid agendum, si constiterit de irrationabili dissensu Regularium ad hanc fundationem? Et quatenus erectio Monasterij Monialium sit confirmanda?

1 IVstè quidem possunt appellare, si articuli contineant easdem prorsus materias in Interrogatorijs à testibus Regularium, volentium fundare Conuentum, euacuatis expressas, & sunt directè contrarij articulis, super quibus pro hac parte fuerunt examinati plures testes, & didicita testificata. Obstat enim dictæ admissioni certissima, & in praxi quotidiana obseruata conclusio, quod post didicita testificata, non est danda facultas probandi, ne quidem super ijsdem articulis, nec super alijs directè contrarijs, auth. *vt qui semel*, ibique Gloss. *v. didicerit*, *C. de probat. cap. Fraternitatis, cap. intimauit, cap. cum venisset de testib.* & *Clem. fin. eod. tit.* ac prolixè Surd. *cons.* 176. *n.* 3. Gregor. *decis.* 48. *n.* 2. & *decis.* 266. *num.* 1. *par.* 6. *recent.* & *decis.* 41. *eod. num. par.* 7. & latè in Romana dotis 28. Iunij 1651. coram Corrado, & in Tullensi matrimonij 12. Ianuarij 1654. §. *Vrget enim* coram Albergato, in qua firmatur, quod ad effectum, vt dicantur didicita testificata, non est necessaria solemnis publicatio, sed sufficit, quod pars habuerit facultatem perscrutandi depositiones Testium, & in his præcisis terminis remissoriam petitam pro impedienda fundatione Collegij Societatis Iesu, ex quo in partibus fuerant super eisdem materijs examinati plures Testes, Sacra Rota denegauit in Pacensi Collegij 1. Iulij 1639. coram Tarraconensi.

2 Quod maximè procedit, vbi agitur inter Regulares, quorum causæ tractati debent simpliciter, ac de plano, solaque veritate inspecta, vt monet Lezana *in summ. quæst. regular. v. Iudicium num.* 19. In causis enim summarijs eo minus admitti nouam receptionem Testium post didicita priora testificata, probant congesti a Farinacio *de testib. q.* 75. *num.* 83.

3 Si igitur ex depositione Testium probetur, Ciuitatem, Oppidum, locum, in quo nouus Conuentus construi desideratur esse opulentum, & Ciues admodum propensos operibus misericordiæ, & quampluribus Monasterijs Mendicantium, qui actu quæstuabant, fuisse vberrimè prouisum, nec reclamare, nisi vnum, vel alterum Religiosorum Conuentum, quibus abundè subministrantur omnia necessaria, itaut præter eorum substentationem, ipsi eleemosynam alijs erogant, ac erogarunt tempore charitatis annonæ, etiam pauperibus Conuentibus, & proindè quod noui Regulares possint commodè ali, & manuteneri in numero duodeno absque vllo aliorum Regularium præiudicio, rectè sequitur irrationabilem esse vnius, vel alterius Conuentus Regularium contradictionem, & non immunem à suspicione æmulationis, sicque cessare rationem Constitutionum Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbani VIII.

4 Ideò namque hi Summi Pontifices exposcunt in fundatione noui Conuentus, quod audiantur alij Regulares, vt causa cognita, possit Episcopus certior reddi, quod noui Religiosi absque aliorum detrimento valeant commodè substentari, vt habetur in Constitutione Clementis, quam cæteræ confirmant, §. 1. his verbis: *Nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, ac locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa, seruatis seruandis, cognita, constiterit in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè substentari posse*. Et in specie quod si Episcopus cognoscat Regulares absque iusta causa contradicere, valeat nihilominus concedere licentiam pro noua fundatione, aduertit Lezana, *v. Monasteria Regularium num.* 7.

5 Quinimo non esse absolutè necessarium alios Regulares vocari, & audiri, sed posse aliundè Ordinarios certiores reddi de commoda substentatione Religiosorum, qui fundare volunt noua Monasteria, declarauit Sac. Congregatio Concilij sub Gregorio Decimoquinto, & habetur in eius Constitutione 31. dum *in* §. 3. post relatam dispositionem Clementis, quod vocari, & audiri debeant alij Regulares, leguntur hæc verba: *Vel aliàs Ordinarijs locorum constiterit, Religioses Monasterij, Conuentus, seu Domus Regularis sic erigenda absque detrimento aliorum in numero duodecim congruo, & commodè manuteneri, & tali posse*. Dictio enim, *vel*, tanquam alternatiua, cadit inter diuersa, eaque disiungit, ex traditis à Gonzal. *ad reg.* 8. *gloss.* 48. *num.* 17. & *gloss.* 52. *num.* 3. Idemque importat dictio, *Aliàs*, vt per Put. *decis.* 170. *in fin. lib.* 3. *in correct.*, & Barbol. *dict.* 9. *num.* 3. & in hac specie, quod per dicta verba tribuatur arbitrium Ordinarijs vocandi, vel non vocandi Regulares, quando aliundè possunt esse certi de commoda substentatione Regularium noui Conuentus, probat Cespedes *de exempt. Regular. quoad Monasterior. ædific. cap.* 1. *dub.* 4. vbi respondet Peyrino *in addit. ad Constit.* 3. *alias* 13. *Vrbani notab.* 2. contrarium asserenti ea ratione, quod dum Constitutio Vrbani confirmat omninò Constitutionem Clementis tollit arbitrium, quod Gregorius Episcopis tribuerat. Quæ responsio planè proba non est. Vrbanus siquidem non solùm confirmauit Constitutionem Clementis, sed etiam declarationem, siue decretum Congregationis iussu Gregorij editum, ex quo conceditur dictum arbitrium. Vnde ratio Peyrini nullum fundamentum habet, falsoque credit Constitutionem Vrbani solum confirmasse Constitutionem Clementis, non autem decretum Gregorij, ac ita respondendo Peyrino antea obseruauerat Lezana *d. v. Monasteria num.* 7.

6 Quod certum existimo, si posita commoda substentatione Regularium vrgeant etiam causæ, ob quas concedenda est licentia fundationis noui Conuentus, nimirum penuria Sacerdotum, qui iuuent animas in loco, & magnum augmentum Diuini Cultus. Quod testari debet Ordinarius, ac deponere testes, quemadmodum has circumstantias pro concedenda licentia nouæ fundationis post Venet. *lib.* 6. *exam. cap.* 10. *n.* 6. maximè aduertit Cespedes *loc. cit. cap.* 1. *dub.* 1. *num.* 2.

7 Erectio verò Monasterij Monialium ab Episcopo facta, videtur confirmanda, si concurrant omnia requisita, nempè constructio ad formam Monasterij cum Ecclesia exteriori, ac omnibus officinis necessarijs, dos sufficiens, introductio Monialium, & auctoritas Ordinarij, *can. quidam*, & *can. qui Religiosis fœminis*, loquens de Monialibus *cum duob. seqq.* 18. *q.* 2. & Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *in fine de regul.* & *monial.* traduntque Remig. Gonz. *de immunit. Ecclesiast. ampliat.* 3. *primæ reg. num.* 7. *tom.* 13. *tract. fol.* 89. alijque.

8 Præcipuè si Monasterium vndique muris sit præcinctum, ex quo dici possit, iam adesse clausuram, dum est adeo clausum, vt ad illud pateat aditus tantùm per vnum ostium, Bart. *in l. si quis fugitiuus*, §. *apud Celsum*, *ff. de ædil. edit.* Sitque tandem ab Episcopo benedictum, vel consecratum ad textum *in auth. de Monach.* §. 1. *collat.* 1.

9 Quę sanè videntur sufficere, vt eiusmodi erectio confirmetur, licèt tutius sit, quod fundationes huiusmodi à Sede Apostolica confirmentur, vt tradit Rebuff. *in pr. tit. de erect. in col.*

leg.

leg.num. 1. Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 1. num.* 6. Gambar *de offic. & potest. legat. à later. lib. 5. cap. 3. num.* 30. Garz. *de benefic. part.* 12. *cap. 5. num.* 4. ac ita, vt si Episcopus recusaret Monasterium confirmari, poterit ad id compelli *cap.* 1. *de iurepatron.* Abb. *consil.* 59. *num.* 2. Lambert. *de iurepatr. p.* 1. *lib.* 1. *quæst.* 2. *art.* 16. Azor. *instit. moral. tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 10. præclarè Ludouis. *dec.* 240. *num.* 12. Quia id magis est actus iustitię, quàm gratiæ, Luduuis. *loc. cit.* & in fundatione Monasterij possunt Fundatores apponere conditiones sibi beneuisas, etiamsi essent contra ius, dummodò non sint impossibiles, vel turpes, Lambert. *loc. cit. quæst.* 9. *art.* 1. Mills *in repert. v. patronus*, ac Rota *decis.* 443. *num.* 3. *par.* 3. *diuer.* & in Romana iurispatronatus 31. Maij 1613. coram Sacrato, & in Giennensi Capellaniæ 15. Maij 1628. coram Verospiu, sæpèque alibi.

CONSVLTATIO XXXIII.

Electio Prælatorum Regularium ad quemnam pertineat? An possint iterùm, atque iterùm immediatè post primam, secundam, ac plures alias electiones eligi? An restringi possit à Cardinalibus eorum Protectoribus? Quid si allegetur Summi Pontificis viuæ vocis oraculum? Vbi de viuæ vocis oraculis aliqua, & quasi des de huiusmodi oraculis Cardinalibus adhibenda? Temporarius ne, an perpetuus supremus Prælatus obtabilior sit? Facultatum Cardinalium Protectorum Ordinum moderatio.

1 ELectio huiusmodi pertinet liberè ad Religionem tam ex priuilegijs Religionum, quàm ex dispositione iuris communis, vt in *can. Abbatem* 1. 18. *q.* 2. *& can. fin.* 16. *q.* 7. cum alijs in hac specie per Rotam adductis *decis.* 65. *num.* 4. *par.* 1. *recent.* Atque ita debet esse libera electio, vt si vna tantum persona excludatur, non esset libera facultas eligendi, vt abundè firmat Rota *loc. cit. num.* 6. *ac* 7. vbi etiam *n.* 8. ponderat, quod de iure est eligendus ille, qui est magis idoneus.

2 Ac proindè non videtur attendenda restrictio liberæ electionis approbata à Cardinali Protectore. Quia positis priuilegijs cum derogatoriarum derogatorijs, alijsque clausulis amplissimis, ne Papa quidem censetur voluisse illis derogare, si de illis nulla penitus facta fuerit mentio, Paris. *consil.* 1. *num.* 85. *lib.* 1. Rota *decis.* 128. *num.* 4. *par.* 2. *recent. & decis.* 464. *num.* 4. *par.* 1. *diuers.* ac Seraph. *decis.* 1293. *n.* 3.

3 Eòque magis in Summo Pontifice esset necessaria specialis derogatio, quia priuilegium liberæ electionis est clausum in corpore iuris *d. can. Abbatem, & cap. fin. de consuet.* Hoc enim in casu Pontifex non præsumitur voluisse illud tollere sine speciali derogatione, vt latè Gonzal. *de alternat. gloss.* 36. *num.* 34. *cum seqq.* ac Rota *decis.* 767. *n.* 5. *par.* 2. *recent.*

4 Et quia dispositio *d. can. Abbatem, & d. can. fin.* trahit originem à Concilio Toletano, atque adeò dicitur conciliarij, Rot. *decis.* 123. *num.* 3. *par.* 1. *diuers.* Ex quo fit, quod illi non censeatur derogatum sine expressa mentione, *cap. ex parte de appell.* ac Rot. *decis.* 122. *num.* 1. *& seqq. par.* 1. *diuers.*

5 Præterea in huiusmodi nouis Constitutionibus est necessaria derogatio regulæ de iure quæsito non tollendo, quia per eas infertur præiudicium totæ Religioni; restringendo antiquam formam liberæ electionis, vt in his terminis tradit Rota *dict. decis.* 65. *par.* 1. *recent.* Qua derogatione deficiente, ne Papa quidem censetur voluisse dictum ius auferre, ac Religioni præiudicare, ex iuribus vulgò notis.

6 Ac propterea nullum potest fieri fundamentum in asserto viuæ vocis oraculo, dato Cardinali Protectori. Tum quia illud non obstat, si non legatur in eo subscriptio ipsius Cardinalis ad formam Constitutionis Gregorij Decimi Quinti emanatæ sub die 21. Iunij 1622. Et tum quia superius allegata loquuntur in dispositione Summi Pontificis, quæ habetur pro subreptitia, & prorsus inualida defectu intentionis ob non factam mentionem priuilegiorum, quæ clauduntur in corpore iuris, & quæ proueniunt à Concilio. Quod si hæc procedunt in ipso Pontifice, multò magis procedere debent in Cardinali, quamuis testaretur de viuæ vocis oraculo.

7 Accedit, quod admisso huiusmodi oraculo, illud non esset perpetuum, si solum indefinitè dicatur, quod Prælati Regulares per triennium debeant vacare à quolibet officio, itaut non possint confirmari, & ideò prima vice fuit consumptum iuxta textum *in l. Boues, §. hoc sermone, ff. de verbor. obligat.* Io. Monach. *in cap. Cum expediat num.* 6. *de elect. in* 6. Alexan. *consil.* 16. *num.* 4. *vol.* 4.

8 Quod eo magis procedit, quia huiusmodi oraculum, ita intellectum, tollit absurda, quæ possunt contingere. Nam hoc pacto tollitur potentia quorumdam Regularium, qui nimis præualent in Religione, & constituuntur alij in dignitate, & officio, & ita status Regularis reducitur ad æqualitatem, neque est necesse, quod perpetuò mutetur à tot seculis feliciter asseruatus. Vnde facienda est interpretatio, perquam priuilegia antiqua ad concordiam cum huiusmodi oraculo reducantur, itaut vtraque dispositio salua maneat, Crauett. *consil.* 144. *num.* 14. Gabr. *consil.* 7. *num.* 4. *lib.* 1. Quod est generale in quacumque materia, & speciatim leges, & statuta antiqua, quoad fieri potest, cum recentioribus sunt concordanda, vt euitetur correctio, *l. fin. §. in computatione, Cod. de iur. delib.* Roman. *consil.* 104. *num.* 2. *& consil.* 197. *num.* 2. Ac etiam in dubio facienda est interpretatio, vt priuilegium non censeatur reuocatum, Anchar. *consil.* 162. *num.* 3. C ftr. *consil* 258. *lib.* 1. Roman. *consil.* 237. *num.* 1. ac Dec. *cons.* 371. *num.* 12. *ac* 18.

9 Quæ quidem eo faciliùs procedunt, quod alias assertum oraculum esset inualidum, quia non fuit in eo facta mentio priuilegiorum, nec præsumitur, quod Papa habuerit illorum notitiam, neque obseruantiæ diuturnæ, ad text. *in cap.* 1. vbi Io. Andr. Gemin. Franch & alij *de constit. in* 6.

10 Imò in hoc casu non essent sublata priuilegia antiqua; nisi illorum facta esset mentio, & adesset derogatio saltem generalis cum clausula, *non obstantibus*, vt per Archidiac. *in can. renouantes num* 6. *dist.* 22. Gemin. *consil.* 301 *num.* 3. & ad reddendum subreptitium oraculum, sufficit sola possessio colorata. Quia Papa illam tollere non præsumitur, Abb. *in cap. Cum nostris num.* 19. *de concess. præbend.* Soccin. iun. *consil.* 120. *num.* 6. *lib.* 3. Sarnen. *in reg. de annal. quæst.* 10. *num.* 2. ac Feltn. *in cap. in nostra num.* 35. *de rescript.*

11 Si igitur nullibi constiterit Summum Pontificem sciuisse, quod Religioni tam ex Apostolicis, quàm proprijs Constitutionibus, ac perpetua obseruantia competebat libera facultas reeligendi Prælatos, & Officiales ad eadem officia toties quoties illi videbatur expedire, inuerisimile est, quod voluerit eis derogare, Archidiacon. *in cap.* 1. *num.* 3. *ac seqq. de constit. in* 6. Vbi ex eo, quod Summus Pontifex verisimiliter ignorat statuta, & consuetudines Ecclesiæ, vel loci particularis, infert inuerisimile esse, quod voluerit aliquid contra illas statuere, vel indulgere, vel ea reuocare, ac tollere, stante ignorantia facti, quod approbat Alexan. *consil.* 122. *num.* 10. *vol.* 4. Curt. sen. *consil.* 35. *num.* 32. itaut ne quidem sufficiant clausulæ motu proprio, ac de plenitudine potestatis. Quia non operantur in ijs, de quibus præsumitur habere ignorantiam, Aym. *de antiquit. tempor. part.* 1. *§. Non omitto num.* 42. *& consil.* 126. *num.* 3. ad rem inquit, non posse dici, quod Princeps tacitè voluerit vti iurisdictione potestatis ad derogandum priuilegio, quod est facti, de quo verisimiliter notitiam non habebat, cum etiamsi expressè fuisset vsus ea plenitudine, non etiam aliud quidquam operata fuisset in iis, quæ sunt facti, & in quibus cadit probabilis ignorantia, *& consil.* 241. *num.* 10. cum alijs per Menoch. *cons.* 1. *num.* 426. *vol.* 1.

12 Et multò magis hoc est dicendum, si possessio sit adeò antiqua, & assidua, vt habeat fomentum à tot titulis Apostolicis. Nam sola possessio alicuius temporis considerabilis releuat, & suffragatur non solum si sit conformis dispositioni iuris, vt in hoc casu, sed etiamsi sit contra ius, Franch. *in cap. ad decimas not.* 8. *de restit. spol. in* 6. ac Rota *decis.* 53. *num.* 7. *par.* 1. *diuers.*

13 Neque officeret, si aliquando fuerit seruatum contrarium. Quia vltimi actus, tanquam turbatiui, & dantes causam liti, non sunt attendendi, Rot. *d. dec.* 61. *n.* 13. Et quia vti facti contra priuilegia Pontificia, non probata scientia Papæ, non debent esse in aliqua consideratione, nec priuilegia possunt tolli per contrarium vsum, Caualer. *decis.* 77. *num.* 3. *& decis.* 111. *num.* 1. *& decis.* 423. *num.* 4.

ne aliàs sit in potestate subditorum eludere Pontificias Constitutiones.

14 Præsertim verò si Religio sit in quasi possessione, quæ in incorporalibus vnico actu acquiritur, Dec. *consil.* 125. *num.* 3. Verall. *par.* 2. *decis.* 337. *num.* 6. *& in recent. decis.* 633. *n.* 1. *par.* 2. eligendi, elapso triennio pro alio triennio subsequenti eamdem personam in Prælatum, nedum semel, sed pluries tam ante, quàm post assertum oraculum.

15 Effectus autem huius quasi possessionis est, vt sic electus à Religione, existente in dicta quasi possessione eligendi ritè, rectèque electus dicatur, ac verum, iustumque titulum assequatur, etiamsi posteà appareat defectus tituli, siue iuris eligendi in petitorio contra Religionem, *cap. Consultationibus de iurepatron.* Zabarell. *consil.* 69. *numer.* 4. Dec. *consil.* 129. *num.* 4. Ripa *in cap. Cum Ecclesia Sutrina num.* 30. *de caus. possess. & propriet.* Rota *decis.* 167. *num.* 7. *& seqq. par.* 2. *recent.* ac Seraph. *decis.* 875. *num.* 5.

16 Hinc non obstaret dictum assertum oraculum quo præcipitur, vt Prælati vacare debeant ab omni officio per triennium, Quoniam ob non factam mentionem quasi possessionis, & antiquæ consuetudinis, ac libertatis, etiam à pluribus Pontificibus confirmatæ, iterùm eligendi Prælatos pro pluribus triennijs continuis, non fuit sublata iura Religionis, & assertum oraculum, tanquam subreptitium corruit, *cap. veniens*, ibique Gloss. *v. nullam de præscript.* Seraph. *decis.* 1293. *num.* 3. *& seqq.*

17 Ita quidem, vt non obstaret, si aliquæ Constitutiones Religionis non loquantur in specie de aliquo Prælato. Quia non solùm constituitur fundamentum in Constitutionibus, sed in quasi possessione, vsu, ac libertate eligendi. Licèt enim in Constitutionibus non fiat mentio specialis de aliquo Prælato, cuius officium forsitan posteà fuit institutum, nihilominus priuilegia Apostolica intelliguntur de omnibus officijs, tunc existentibus, & futuris, vt copiosè firmat Rota post plurimos, quos allegat *decis.* 17. *num.* 8. *part.* 2. *diuers.*

18 Iuncta præsertim obseruantia antiquissima priuilegiorum in specie respectu illius Prælati, cuius nulla fit mentio in Constitutionibus, quæ deseruit pro interpretatione, quatenus res esset dubia, Rota *decis.* 256. *n.* 5. *& 6. par.* 2. *diuers.*

19 Idque præcipuè, quia ex d. Constitutione Gregorij XV. oracula sublata sunt, nisi fiat subscripta. Quod est intelligendum de subscriptione speciali, cum vbi lex requirit subscriptionem, vt actus subsistat, intelligatur de particulari, nec sufficiat generalis, *l.* 1. *§. Testamenta*, & Clarius *l. Diuus §. Planè*, vbi Bartol. *in §. Item Senatus num.* 3. *& seqq. ff. ad l. Cornel. de fals.* Alexand. *consil.* 149. *num.* 6. *lib.* 2. Clar. *in §. Testium quæst.* 14. *num.* 4. cum alijs adductis à Gabr. *de præsumpt. conclus.* 3. *num.* 5. Maximè quando subscriptio deseruire debet pro authoritate, siue pro authorizanda scriptura, & non tendit ad præiudicium subscribentis, sed tertij, vt tradunt Castr. *consil.* 209. *par.* 2. & Gabr. *loc. cit. num.* 4.

20 Minus obstaret, quod reuocatio oraculorum Gregorij excipit ea, in quibus oracula iam suum sortita sunt effectum. Quia non impugnantur electiones factæ ante dictam reuocationem, quæ effectum sortitæ sunt, sed posteà factæ, non obstante asserto oraculo, quod sublatum censetur per posteriores Constitutiones Religionis à Summo Pontifice in manibus Protectoris benedictas, cum benedictio supponat examen, & confirmationem rei benedictæ, & adimat oppositiones, benedictionem impedientes, *cap. meminimus*, vbi Ioan. Andr. *num.* 4. Anchar. *num. item* 4. Abb. *num.* 2. Felin. *num. etiam* 2. *de accusat. & cap. Indemnitatibus §. Sanè de elect. & elect. potest. in* 6.

21 Potissimum verò si in facultatibus, ac priuilegijs Religionis contineatur facultas faciendi Constitutiones, & quod postquam factæ sunt authoritate Apostolica valeant. Quæ in hoc casu eo magis, quoad electionem Prælatorum validæ esse debent, quo per illas Religio ponitur in libera facultate eligendi, & ab ea tollitur præiudicium restrictionis electionis, quæ restrictio efficere quandoque poterit, vt magis idoneus, magisque expertus in officijs non possit eligi, vt in similibus terminis electionis Regularium latissimè fuit deductum, ac resolutum in Vallisoletana præeminentiarum *decis.* 65. *par.* 1. *recent.*

22 Possessio verò Religionis controuerti non poterit, si præter possessionem continuam à vetustissimis temporibus obseruatam, adsit possessio specialis post assertum oraculum, ipso Cardinali Protectore adhuc superstite. Ex hoc enim præsumitur legislatorem noluisse Religionem illo obligare, nisi ab illa obligaretur, vt pulchrè animaduertit Salas *de legib. disput.* 16. *sect.* 1. *num.* 6. Quæ quidem sola possessio sufficeret. Quia possessio eligendi acquiritur vnico actu, Ripa *in d. cap. Cum Ecclesia Sutrina num.* 9. *&* 55. Ferrett. *consil.* 132. *num.* 11. ac Rota *diuers. decis.* 17. *num.* 1. *&* 20. *& decis.* 435. *num.* 1. *par.* 2. *recent.*

23 Vnde locus est conclusioni relatæ à Felino *in cap.* 1. *num.* 6. *de treg. & pace*, quod scilicet lex noua non acquirit vires, quando sciente, & non contradicente conditore, fiunt actus contra illius dispositionem, quia non dicitur moribus vtentium recepta, & Superior videtur acquiescere inobseruantiæ. Indeque infert cum Baldo *in auth. omnes Peregrini num.* 7. *Cod. de commun.* quod si fuerit facta quædam reformatio contraria statuto, quod tamen ante, & post fuit obseruatum, statutum præualet. Quia reformatio fuit more vtentium approbata, nec dicitur interruptum, quod semper viguit. Pari ergo ratione in hoc casu debent præualere Constitutiones antiquæ, permittentes reelectionem, non obstante dicta declaratione, quæ non fuit vsu recepta, maximè propter eius duritiem, & repugnantiam cum primæuis institutis, & consuetudine.

24 Cùmque non agatur principaliter de validitate priuilegiorum, & an sint reuocata per assertum oraculum, sed agatur incidenter ad effectum validitatis electionis, hæc sola quasi possessio absque alia discussione suffragatur, non solùm ad effectum possessorij, sed etiam petitorij, iuxta textum *in d. cap. Consultationibus*, ibique Panorm. alijque communiter *de iurepatron. & in cap. querelam de elect.* traduntque Calder. *consil.* 25. *de præb.* ac Rota *decis.* 134. *n.* 18. *par.* 2. *diuers.*

25 Reelectioni igitur Prælatorum, in primæua origine Religioni permissæ in eius Constitutionibus a Summis Pontificibus, ac pluries reipsa obseruatæ, non videtur obstare assertum oraculum, nouis Constitutionibus insertum, confirmatis à Cardinale Protectore, quæ ex ordinaria illius facultate non possunt substineri, cum lex Superioris per inferiorem tolli nequeat, *Clem. ne Romani in princip. de elect.* vbi Gloss. *v. inferiorem*, notat hoc maximè procedere, quando inferior ab illo Superiore accepit potestatem, sicque Protector, qui omnem potestatem acceperat à Papa, non poterat per se tollere legem, à Sede Apostolica prius conditam super facultate reeligendi in litteris Apostolicis contenta. Qua ratione Nauarr. *consil.* 3. *num.* 5. *de elect.* ait, ne P. Generalem quidem cum maiori parte sui Ordinis posse tollere modum eligendi, quem habet conformem iuri communi absque facultate expressa in id à Summo Pontifice facta. Quia nulli inferiori licet edere legem contrariam iuri communi, *cap. quod super his de maiorit. & obed.* cum similibus. Quod repetit Salas *de legib. disput.* 8. *sect.* 12. *num.* 56. vbi etiam *num. seqq.* ex Gersone, & alijs firmat, Prælatos Religionis non posse legem ferre, nec aliquid præcipere, præter regulam, siue Institutum, primamue Constitutionem.

26 Nec quidem substineri potest ex eo, quod asseratur, id emanasse iussu Pontificis eidem Protectori dato eius viuæ vocis oraculo. Nam præter dicta, respondetur primò, illud non constare secundùm formam præscriptam à Gregorio Decimoquinto, nec propterea quoad illius fidem, standum esse simplici assertioni, non docto de ipso oraculo subscripto, & confirmato manu propria eiusdem Cardinalis Protectoris, vt per forma cauetur à Gregorio in sua Constitutione. Quicquid enim ibi exprimitur aliter, quam prius esset à iure communi dispositum, dicitur de forma Felin. *in cap. Cum dilecta num.* 34. *de rescript.* Anchar. *consil.* 245. *num.* 11. Dec. *consil.* 262. *num.* 4. *& consil.* 234. *num.* 1. *& consil.* 451. *n.* 7. *& consil.* 531. *num.* 1. *& consil.* 532. *num.* 3. Becc. *consil.* 62. *num.* 43. *lib.* 1. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *q.* 38. *num.* 45. Quæ forma est præcisè, & ad vnguem seruanda, Bald. *in l.* 2. *n.* 11. *C. quomodo, & quando Iudex*, Angel. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. de liber. & posth.* Alexan. *cons.* 42. *num.* 16. *vol* 3. Ias. *consil.* 97. *num.* 14. *lib.* 4. adeout cessante forma permissiua, immediatè succedat destructiua, & consequenter actus ipso iure efficitur nullus, vt post Bald. notat Ias. per Textum *in leg. Prætor ait*, *§. Sine autem num.* 2. *&* 3. *ff. de oper.*

oper. nou. nunc. Mantic. *deciſ.* 285. *num.* 3. *&* 4.

27 Nec forma prædicta videtur impleta ex ſubſcriptione Cardinalis Protectoris in fine Conſtitutionum. Quia Conſtitutio Gregorij dum loquitur de oraculis firmatis manu Cardinalium, intelligit de ſubſcriptione eiuſdem oraculi, itaut præcedat tenor illius, & immediatè ſequatur ſubſcriptio Cardinalis, aſſerentis illud ſibi datum fuiſſe, & ex illa firmetur, nec reddatur dubia fides ipſius oraculi. Vnde hæc forma non videtur impleta ex ſola enunciatiua compilatoris Conſtitutionum, & generali ſubſcriptione Cardinalis, qui præcedentes Conſtitutiones ſolum confirmauit, & approbauit in genere, nulla prorſus facta mentione aſſerti oraculi, ad tradita per Angel. *conſil.* 400. *num.* 2. *&* 5. vbi ex eo, quod ſubſcriptio poteſt fieri ad multos effectus, & realis in ſignum confirmationis, per Textum *in leg. Si quis per calumniam, ff. de Epiſcop. & Cleric.* infert *num.* 5. non ſufficere generalem, ſed requiri ſpecificam, vt nulli ambiguitati ſit ſuppoſita, maximè quando lex, vt in hoc caſu, requirit pro validitate ſcripturæ, quod conſtet de conſenſu ſubſcribentis, tunc enim exigitur ſubſcriptio ſpecialis, nec ſufficit generalis, vt declarando iura adducta per Bart. *in d. l. Diuus §. Item Senatus, ff. ad leg. Cornel. de falſ.* inquit Alexand. *conſil.* 147. *num.* 6. *vol.* 2.

28 Ceſſatque omnis difficultas; quia dùm pro forma validitatis oraculi ſtatuitur in dicta Conſtitutione Gregorij, vt illud firmetur manu Cardinalis, aſſerentis, illud ſibi datum fuiſſe, vtique nil actum cenſetur per generalem ſubſcriptionem ſtatutorum, in quibus ſimpliciter enunciatur. Quoniam vbi forma eſt inducta, nihil dicitur actum, ſi aliquid vel minimum deficiat, *cap.* 1. *de baptiſm.* & tradit Bald. *in l.* 2. *num.* 64. *Cod. de ſeruit. & aqua.*

29 Deindè quia, ne Cardinali quidem creditur, aſſerenti viuæ vocis oraculum ſibi datum in requirentibus ſpecialem facultatem, qualis profectò eſt prohibitio reelectionis perpetuò obſeruatæ, & conceſſæ tam ex regula, quàm ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, quod vt dixi, à Prælatis Religionis fieri nequit ſine expreſſa facultate Summi Pontificis, vt communiter tradunt Doctores relati à Felino *in cap. quod ſuper num.* 9. *de fid. inſtrum.* Gabr. *tit. de probation. concluſ.* 3. *num.* 10. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *diſp.* 17. *num.* 18. Ideòque Rota *deciſ.* 33. *num.* 1. *de probat. in antiq.* ait, non credi Cardinali, niſi circa ſuam iuriſdictionem, non autem circa alia, & Seraph. *deciſ.* 143. *num.* 1. declarauit, non credi Cardinali aſſerenti de facultatibus ſuis in ijs, quæ neque de iure communi, neque ex generali officio ſibi competunt.

30 Prout neque illi creditur in ijs, quæ directè concernunt præiudicium Tertij, Angel. *conſil.* 132. *num.* 1. Felin. *in cap. Cùm in iure num.* 6. *de offic. delegat.* Gozzadin. *conſil.* 41. *num.* 15. Gabr. *dict. concl.* 3. *num.* 9. *&* 16. Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 2. *num.* 14. *de præbend.* Non enim poteſt inficiari, quia aſſerta declaratio ſit præiudicialis tam ijs, qui primum triennium in officio exegerunt, quàm ipſi Religioni, nedum quia priuatur facultate reeligendi eos, qui triennio præcedenti in ſuis officijs non propriæ, ſed communi totius Religionis vtilitati, ac commodo vacarunt, verum etiam quia frequens mutatio Prælatorum illi perniciosa eſt ex multis, quæ ponderant Nauarr. *in cap. multam num.* 318. *queſt.* 2. *& in com* 3. *de regular. num.* 3. *ac per tot.* Cordub. *in expoſit. regul. fratr. minor. queſt.* 3. *introduct. §. Sicut*, ac Suarez *tom.* 4. *de religion. lib.* 2. *cap.* 7. Caſtellin. *de elect. canon. cap.* 20. *propoſit.* 5. *n.* 8. *& ſeqq.*

31 Porrò temporarium aliqui mallent ſupremum Religionis Præſidem, quippè modeſtius imperaturum. Quod ſi inferiores Prælati intolerabiles eſſent, niſi mutabiles, quomodò ſupremus, idemque immutabilis toleretur?

32 Alij verò, quibus adſtipulor, aiunt, re generatim inſpecta, & ſecreta à peculiaribus circumſtantijs, quæ moralibus axiomatis multam ſemper exceptionem aſpergunt è Republica eſſe, vt Supremi Præſides perpetui ſint.

33 Multa ſunt, quæ id perſuadent. Primum quia eiuſmodi iuriſdictio eo bono inſtituta eſt, vt gubernator, dum ſubditis conſulit, negotium ſuum agat, eaque charitate illos complectatur, qua cuncti noſtra diligimus. Atque in hoc verſatur diſcrimen illud celebre obſeruatum à Chriſto Paſtorem inter ac mercenarium, quod ad hunc, cuius non ſunt oues propriæ, non pertinet de ouibus. Ex quo naſcitur præceptum diuinum Epiſcopis iniunctum manendi in ſua Diœceſi, nec eam credendi Vicarijs, quippè mercenarijs non paſtoribus, atque adeò incurioſius curaturis. At nemo, vt ſuum agnoſcit, ac diligit, quod citò deponere cogitur. Commodatum hoc eſt, non dominium, conductoris, non heri.

34 Alterum eſt, quia vbi Rector ſe in ordinem redigendum prænoſcit, priuatum, ac publicum bonum internoſcit, illud perpetuò retinendum, hoc breui relinquendum. Non ergo ſemper eadem ſibi, ac Reipublicæ vtilia iudicabit, quo diſcrimine nihil ſubditorum incolumitati nocentius, perindè ac humano commercio nil deterius eueniſſe Tulius queritur, quàm quod homines honeſtatem ab vtilitate diſtinxerint. Et verò tanti hoc fuit pleriſque Populis, vt hac præcipuè de cauſa ſucceſſionem, quàm electionem in ſuis Principibus malint; præoptantes Regem qualem fors obtulerit, adeòque non rarò, vel ingenio tardum, vel moribus prauum, dummodò eodem loco habeat rem ſuam, & publicam, quàm optimum, qualem electio tribueret, ſed priuata in ſuis poſteris à publico Regni bono diſcernentem.

35 Hæc eadem cauſa impulit nationes illas, quæ Principem non à progenie accipiunt, ſed à ſuffragijs, vt conſueuerint nihilominus duo ſeruare. Alterum, vt is legatur, qui multò plus ab ea electione accipiat, quàm aliundè poſſideat. Alterum, vt huic ex frequentiſſimis præteritarum electionum exemplis ſpe principatum poſteris augeretur, ſi cum cum laude adminiſtrauerit. Hæc enim duo efficiunt, vt principatum ipſum conſideret, ceù primatum bonum, & id præcipuum, quod in poſteros tranſcribere ſibi liceat, ſi non hæreditate, ac iure certè meritò, ac re.

36 In ſacris verò dominationibus, vbi hæc conſuetudo ſufficiendi conſanguineos non decet, curam illam poſterorum plurimum cœlibatus remittit. Quis enim neget ſegnius irritari mortales fraternæ, quàm propriæ ſobolis charitate?

37 At in religioſis familijs ſatis cauetur diſtinctio priuati, ac publici boni, ſi Præſes ad vitam creetur. Nec enim ille conſanguineos habere ſolet huiuſmodi, qui ſint eius Reipublicæ membra, & quorum bono in totam progeniem duraturo conſulere poſſit per publica detrimenta.

38 Accedit tertia ratio. Præſes enim dominaturus ad vitam, hoc eſt quàm diutiſſimè per humanam curam obtineri poteſt, abſoluit Religionem à frequenti ſollicitudine, ac diſſentione, hoc eſt à non ſeparabilibus Comitiorum malis, quorum vitatio altera fuit cauſa, cur tot nationes rem maximam, hoc eſt imperium, potius fortunæ in progenie, quàm conſilio in electione commiſerint. Nullum enim monſtrum, plurium periculorum ferax, quàm tot ſimul capita, præſertim ſine capite. Nimis timendum, ne frequenter coacti, qui in legem dominantur, aliquando legem euertant, ſeu ad oſtendendam potentiam, quæ priuatis, quo rarior, eo iucundior, ſeu ex domeſticis ſimultatibus, ſeu veterum faſtidio, & nouitatis illecebra, quæ ſæpè facit, vt mortales pro ijſdem ſumant alia, & meliora. His de cauſis Concilia generalia, quæ tamen nunquam ſine capite, nonniſi tanquam potentiora pharmaca ſunt adhibenda, hoc eſt, tanquam grauium morborum remedia. Neque illorum frequentiam amant, niſi qui Catholicæ Eccleſiæ bonum, vel non dignoſcunt, vel non amant. Ideò etiam prudenter cautum eſt, ne Summi Pontificis Electores poſſint quidquam de Pontificijs legibus inducere, vel immutare, ſed vnam habeant ſubſtituendi Principem, atque interim curandi Populos poteſtatem.

39 Adiungitur quarta ratio pro eiuſmodi Rectorum ſtabilitate, quia ingeniorum varietas, & aliena reprehendendi libido ſolet efficere, vt quæ dubio exitu deceſſor inchoauit, præcidantur à ſucceſſore. Et tamen multa ſunt opera, ac præſertim difficilia, qualia ſemper magna, quæ longam curam efflagitant, quando per ipſam diuturnæ elaborationis neceſſitatem Ariſtoteles difficile definiuit. Si ergo Summi Præſides temporarij fuerint, pauci magna aggredientur, pauciores conficient.

40 Nec Superioribus rationibus leuior quinta eſt. Scilicet imperium, ſi breue nec reuerentiam, nec metum habet, quando ſubditi Rectorem aſpiciunt, non tam vt in præſentia maiorem, quàm vt mox æqualem, & eorum aliquis, vt fortaſsè ſubiectum. Ideò Deus ſummè verendus, *quia Regni eius non erit finis.*

41 At inquies ab amore meliùs, quàm à timore Religioſo Antiſtiti reuerentia paratur. Fateor, amorem quærendum Principi, vt magnum, quamuis incruentum, regnan-

di telum. Fateor, subditus honestius amore, quàm timore commoueri, quo magis assimilent cœlestem Rempublicam, ex qua regnatrix charitas timorem, quasi mancipium, exturbat. Qui tamen timorem ab humana dominatione seiunctum vellent, si propriè, ac presè loquantur, vim iurisdictionis ignorant. Amor enim & amico, & minori communis est, ius timorem inferendi, id vnum est, quo Præses priuatos excellit. Præmia ipsa, vt Diuus Thomas admonuit, à priuato respondi possunt, pœnæ hoc est iustum malum, iustique timoris irritamentum, Præsidis ærarium, & legiones sunt. Si punitionis timorem tollis, Principatum tollis, ni anteà peccandi potestatem abstuleris. Illud in Terris euenit, hoc in Cœlo.

42 Non igitur quæstio esse potest, vtrum solo amore constante, ac timore prorsus amoto, Regnum constet, sed an Principi, vt tutò regnet solus timor quærendus sit, amore neglecto, quod aliqui non inhumanius, quàm falsius asseruere, an potius amor timori nectendus, quo fœdere nil validius ad munimentum Principatus. Cæterùm conferre iurisdictionem nil aliud est, quàm conferre potentiam iustè cogendi, ac plectendi, ac proindè quam intentare mortalibus aculeum timoris.

43 His rationibus demonstrasse ij arbitrantur, Rectoribus, qui subditos verè suos regunt, vtilius perpetuam, quàm temporariam iurisdictionem impertiri.

44 Inquiunt è diuerso in Præsides, qui subditos non suos, sed sibi creditos moderantur, eiusmodi rationes non conuenire, imò aduersas, adeòque illos expedire temporarios.

45 Non quidem in eos conuenit prima ratio, hoc est, vt aspiciant imperium, & subditos, tanquam sua, non tanquam commodata; item neque altera, hoc est vt publicum bonum à priuato nihil distinguant. Neutram enim his Rectoribus quadrare potest, vt patet ex ipsa eorum definitione, qua dicuntur alienos gubernare, non suos. Non tertia de vitandis discordijs, ac periculis imminentibus ex acephalo multorum conuentu. Quandoquidem Rectores hi sine turbis creari possunt ab ipso superiore Præside, vel si à subditis eliguntur, non eliguntur à cœtu præpotenti, & amplissimæ iurisdictionis, sicut supremi.

46 Non quarta quæ spectat ad perficienda incepta grandia, & diuturni operis indigna. Quoniam principis causæ est tanquam architecti præstituere finem, atque in eum inferiores causas, quasi fabros dirigere. Quamuis ergo alij alijs temporibus subeant administri eiusdem dominatoris, idem tamen est omnium scopus, quem dominator præsignauit, quemadmodum alia, & alia iacula eodem tendunt, si ab eodem iaculatore in idem signum euibrentur.

47 Denique non quint de metu, ac reuerentia languescente propè occasum Magistratus. Nam in Rectoribus absentem dominum repræsentantibus, hunc veremur, hunc timemus, quem Rectoris honor colit, vel despectus contemnit. Quo circa si quis Vicarium Præsidem violet, læsæ Maiestatis in Principem reus est, non ita qui Dynastam Principis beneficiarium violat. Licèt enim vterque potestatem habeat à Principe, non tamen hic, sicut ille personam Principis gerit. Donec ergo illam gerit, verendus manet, quamuis eam breui positurus; sicut nemo auderet vestem Regis contaminare, licèt eam in horas à Rege exuendam prænosset. Quod si tamen aliquid reuerentiæ decedit Præsidi decessuro, satis est, hæc si maneat illibata in Principem, cui arbitrarium est eam opportunè cæteris Magistratibus distribuere. Nec enim animal periclitatur frigescentibus manibus, pedibusuè, si vitalis calor in columnis perseueret in corde.

48 Addunt, multas esse causas, quæ nominatim suadeant regiminis breuitatem præscribendam Rectori, aliena moderanti.

49 Prima est, quod cùm his nequeat subditos intueri, tanquam aliquid proprium, expedit, vt omnes contueatur, tanquam alienos, & omnibus æquus amoris, atque odij causas procul habeat. Id verò fieri nequit, si longior mora, & consuetudo familiaritatis conglutinet, offensiones exciter. Expedit ergo, eiusmodi Magistratuum tempus, nec adeò correptum, vt ante desinant regere, quàm dignoscere incipiant, nec adeò productum, vt seorsim Rectoris animus, vel re, vel quod in ciuilibus perindè est, suspicione peculiares procliuitates contraxerit, idque subditis graue sit, tanquam diutius duraturum.

50 Adstipulatur ratio altera. Nam qui alienos curat, alteri seruit, ac proindè, vt ritè seruiat, calcar, ac frenum sentiat, oportet, spem, & metum. Nec tantùm metuere debet pro grauioribus noxis grauia supplicia. Leuia sunt, quorum vitatione præstantia regiminis continetur. Timeat ergo Rector necesse est, etiam pro negligentijs, ac prætermissionibus leuiusculam pœnam, hoc est vel indecoram vacationem, vel ad inferiora munera depressionem. Contra verò meliora speret, si laudabiliter creditam prouinciam obierit. Hæc porrò incommodè fient, si magistratus illi suapte natura perpetui sint, non commutabiles. Moderatio autem facultatum Eminentissimorum Cardinalium Protectorum Ordinum Regularium hæc est.

Sanctissimi Domini Nostri Domini

INNOCENTII PAPÆ XII.

Constitutio Moderatoria facultatum Protectorum Ordinum Regularium.

INNOCENTIVS EPISCOPVS

Seruus Seruorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

CHristi fidelium, qui spretis sæculi huius illecebris sub suaui Religionis iugo Diuini Numinis sese mancipaturunt obsequijs, salubriori regimini, & felicioribus in Domino progressibus, quantum Nobis ab Alto conceditur, prospicere satagentes, inter multiplices curas, quibus occurrentium rerum, negotiorumque varietatibus obsidemur, ad illam quoque nostræ considerationis aciem dirigimus, per quam huiusmodi Religiosorum Ordines S.R.E. Cardinalium protectioni commissi, ita eiusdem protectionis perfruantur subsidio, vt claustralis disciplinæ vigor illibatus permaneat, Institutique obseruantia sartatecta seruetur, ac propterea, quæ curæ huiusmodi Protectorum, & quæ censuræ Superiorum regularium respectiuè, & magis aptè conueniunt, congrua distinctione ordinentur, seu potius, quæ respectu alicuius Ordinis, per Romanos Pontifices Prædecessores nostros prouidè desuper ordinata noscuntur, quo ad illum confirmationis nostræ munimine constabiliantur, & quo ad eundem, & alios Ordines præfatis Protectoribus siue similiter, siuè dissimiliter commendatos pro vna, eademque regula, ad limites tamen præsentium, pariformiter constituantur.

Sanè licèt Sanctus Franciscus de Assisio in eius Regula, per Sedem Apostolicam confirmata, hisce verbis præceperit; Per obedientiam ad hoc iniungo Ministris, vt petant à Domino Papa vnum de Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, qui sit gubernator, protector, & corrector istius Fraternitatis, vt semper subditi, & subiecti pedibus eiusdem S. R. E. stabiles in Fide Catholica paupertatem, & humilitatem, & sanctum Euangelium Domini Nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, obseruemus; Nihilominus nonnulli Romani Pontifices Prædecessores nostri Protectoris huiusmodi facultates declarandas, finesque, quibus illæ concludi deberent, præscribendos esse, in Domino existimarunt, suisque desuper editis literis decreuerunt.

Cùm enim aliqui eorumdem Protectorum suam potestatem nimium extendisse dicerentur in pluribus, ex quibus in Ordine Minorum graues perturbationes, & scandala fuissent exorta, fel. rec. Gregorius Papa XI. Prædecessor Noster suis sexto Kal. Iunij Pontificatus sui anno tertio expeditis literis, vt idem Ordo in sua primæua quiete permaneret, de virtute in virtutem iret assiduè, & quibuslibet amotis præpedimentis, eradicatisque spinis, & tribulis, fructum non solùm consuetum, sed etiam vberiorem afferret, ad radicalem submotionem turbationum, & scandalorum eiusmodi iam exortorum, & ne orientur in posterum, prouidere, ac eiusdem Ordinis pro tempore existentibus Protectoribus transgressionis suæ potestatis occasionem tollere efficaci remedio cupiens: Auctoritate Apostolica eisdem Protectoribus districtius inhibuit, ne præsumerent quæcumque ordinata, statuta, siue disposita, aut ordinanda, statuenda, seu disponenda per generalia, vel prouincialia, aut custodialia Capitula infringere, reprobare, corrigere, suspendere, aut dispensare super ipsis, seu contra ea, vel eorum aliquid quomodolibet immutare, nisi contra præmissos articulos in præfata regula, vt præfertur positos, vel aliquem ipsorum existeret manifestè.

Aut

Aut quemcumque Prælatum, seu officialem dicti Ordinis, seu alicuius loci eiusdem quocumque nomine nuncuparetur, ponere, seu instituere; aut deponere, destituere, seu priuare, aut à suo officio suspendere, seu impedire super eius libero exercitio quouis modo.

Aut aliquem Fratrem Ordinis antedicti ad lectoratum, aut quamcumque lecturam, seu studium, vel gradum promouere, aut promotos ab eis remouere, seu etiam reuocare.

Aut de loco ad locum mittere, aut mutare, siue alicui Fratrum eorumdem eundi ad quodcumque Monasterium, vel locum alium, vel domum, vel aliquam personam, licentiam impartiri.

Et ne insuper quemuis singularem Fratrem memorati Ordinis de quocumque crimine, vel delicto punire, vel à pœna, seu pœnitentia liberare, aut eam minuere, augere, vel immutare.

Aut etiam alicui Fratri locum, cameram, cellam, libros, vel alias res dicti Ordinis concedere, vel eius vsui deputare.

Aut quemcumque per Prælatos eiusdem Ordinis, aut alios deputatum quomodolibet amouere.

Nec etiam de rebus, aut correctione Fratrum dicti Ordinis, nisi in casibus præmissis contentis in præfata regula, seu eorum aliquo se aliquatenus intromittere quouis modo, itaut dictus Ordo, seu Fratres eiusdem Ordinis in nullo subessent futuris Protectoribus, nisi in casu, in quo ipsorum Fratrum Communitas, vel generale Capitulum (quod abesset) à prædictis articulis, vel eorum aliquo deuiassent, alioquin si secus fecissent, id decreuit irritum, & inane.

Et nihilominus Fratres, qui contra eiusmodi inhibitionem quidquam impetrassent, seu post inhibitionem eiusmodi vsi fuissent etiam per alios impetratis, punirentur illis pœnis, quibus fuissent pro grauibus culpis secundum statuta dicti Ordinis puniendi, & nihilominus essent actibus priuati legitimis, & à suis, si quæ habuissent, suspensi officijs ipso facto.

Cæterùm memoratus Gregorius Prædecessor eosdem futuros Protectores hortatus fuit attentius, quod per facti efficaciam sic nominis sui officij procurarent effectum, vt Ordo ipse per eos non læderetur in aliquo, sed potiùs ab aduersis, pro tempore forsan imminentibus, suo opportuno defensionis clypeo protegeretur, & a noxijs præseruaretur: sic acturi prouidè, & æquitatis, ac modestiæ limites seruaturi, vt non traheretur ad noxam, quod prouisum fuerat ad salutem, sed ex charitatiuis gestis eorum Ordo præfatus quietem, & consolationem perciperet, & ipsi Protectores magnum apud Deum præmium sortirentur, & super contrario non oporteret dictæ Sedis prouidentiam aliud remedium adhibere.

Successiuè rec. mem. Sixtus Papa IV. etiam Prædecessor noster, qui cùm sibi in minoribus constituto memorati Ordinis generalis cura, & administratio incubuisset, saluberrimum, opportunum, & necessarium dicto Ordini fuisse conspexerat, vt Protectores vltra præfixum, ab eiusdem Ordinis regula, auctoritatem non extenderent, nam expertus fuerat, & viderat, quanta pax, quies, vtilitas, quantaque commoda præfato Ordini, & Fratribus eiusdem ex firma, & inconcussa præfatarum literarum dicti Gregorij pariter Prædecessoris obseruantia prouenerant, quæ, & quantæ perturbationes, iacturæ, incommoda, damna, & grauia scandala in dicto Ordine suscitata fuerant, quoties illius Protectores suæ auctoritatis limites excedere attentantes, in particularibus dicti Ordinis, & Fratrum eiusdem causis, & negotijs se intromittere, & vsurpata sibi auctoritate ea videre, cognoscere, iudicare, & decernere voluerant: Cupiens vt Religio, & Ordo præfatus, quem affectuosissima charitate complectebatur, vtpotè quia in eo à teneris annis enutritus, & doctrina, ac regularibus disciplinis, & moribus institutus fuerat, quieto consistens statu, virtutibus, & meritis augeretur, & multiplicaretur, vt Fidei Catholicæ, & Christianæ Reipublicæ augmentum, & multiplex, ac solidum fundamentum ex eiusdem Ordinis Fratrum operibus, & exemplis sapientia, & splendore, ac fructuosis studijs, & prædicationibus prouenirent, promptissimo, & liberali animo id dignum censuit, & debitum, vt ea, quæ pro ipsius Ordinis quiete, pace, tranquillitate, & prosperitate à Romanis Pontificibus Prædecessoribus prouidè statuta, & ordinata fuerant, illibata perdurarent, suæ approbationis munimine solidauit, interpretatus fuit, & declarauit, prout ipsius Ordinis tranquillitati conspexit salubriter expedire.

Præmissa igitur dictarum memorati Gregorij prædecessoris literarum insertione, ac præuia huiusmodi narratiua, idem Sixtus Prædecessor, vt de cætero ipsius Ordinis professoribus omnis euagandi extra Religionem occasio tolleretur, & vera suis Prælatis obedientia, in qua Religionis verum, & solidum firmamentum, & robur consistit, exhiberetur, præfatique Ordinis, & Fratrum eiusdem negotia, & causæ non alibi, neque per alios, quàm in ipso Ordine; & per ipsius Prælatos tractarentur, agitarentur, iudicarentur, & determinarentur, tunc existentis Generalis dicti Ordinis Ministri, & totius generalis Capituli in hac parte supplicationibus inclinatus, inhibitionem, & literas præfatas memorati Gregorii prædecessoris auctoritate Apostolica suarum tenore literarum approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit.

Et per eas Protectori præfato pro tempore existenti, nisi in illis casibus, & articulis in regula dictorum Fratrum expressis, & præfati Gregorij Prædecessoris literis declaratis, neque in illis, dum non vniuersi, sed aliqui ipsius Ordinis professores in quouis numero à Fidei vnitate, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia deuiarent, vel regulam præfatam non seruarent, sed de eorumdem deuiantium, & non obseruantium regulam correctione, aut reductione, ac alijs quibuslibet causis, & negotijs dicti Ordinis se intromitteret, inhibitum fuisse, dicta auctoritate decreuit, & declarauit.

Hortatusque fuit illum, qui ad officium Protectionis huiusmodi, quod tunc per obitum bon. mem. Bessarionis Episcopi Sabinensis dicti Ordinis, dum viueret, Protectoris, vacabat, assumi, & deputari contigisset, & ipsius successores dicti Ordinis Protectores, ac eis in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo inhibuit, ne extra prædictos articulos, & casus in regula præfata contentos, & expressos, nec etiam in illis, cum non vniuersus Ordo, sed aliqua ipsius pars, vel speciales personæ errarent, ipsorum Fratrum querelas audire, seu de ipsorum causis, & negotijs contra literas, & declarationes huiusmodi intromittere se quoquo modo præsumerent, sed curarent, vigilarent, & intenderent, vti erat eorum officium, & prædicti Sancti Francisci, & præfatæ Sedis intentio fuerat, ipsum Ordinem in quieto, tranquillo, & pacifico statu conseruare, & augere, & ab impugnantibus, molestantibus, & perturbantibus protegere, defendere, & tueri, ne secus agendo Ordinem præfatum non solùm non protegerent, conseruarent, & exaltarent, vt tenebantur, sed in animarum suarum perniciem, & dicti Ordinis detrimentum, & scandalum perturbarent, destruerent, & confunderent, vt in eiusdem Sixti prædecessoris Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, quinto Kal. Februarij, Pontificatus sui anno secundo expeditis literis continetur.

Quas, ac alias præfatas memorati Gregorij Prædecessoris literas piæ mem. Iulius Papa II. etiam Prædecessor noster, qui in minoribus constitutus, Cardinalatus honore fulgens, dicti Ordinis Protector viginti sex annis, & vltra fuerat, dictosque Fratres tanquam peculiares filios in visceribus charitatis gerens, eadem commoda, & tranquillitatem sinceris affectibus exoptabat, præuia ambarum præfatarum insertione, alijs suis literis sub Dat. Anno Incarnationis præfatæ millesimo quingentesimo octauo, Idibus Octobris, Pontificatus sui anno quarto, approbauit, ac earumdem suarum literarum patrocinio communiuit.

Cupientes itaque, vt pluries animo attentè reuoluimus, etiam in hac parte Apostolicæ solicitudinis studium apponere, ac nolentes salutaris prouisionis remedium iamdiu à Nobis præmeditatum, ac etiam a quampluribus diuersorum Ordinum Regularibus suppliciter petitum, diutius differre, dictorumque Romanorum Pontificum Prædecessorum vestigijs inhærentes, Motu proprio, ex certa scientia, & matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, necnon de nonnullorum Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum pietate, doctrina, prudentia, & rerum vsu præstantium ad hunc effectum de mandato nostro congregatorum consilio, præfatas memoratorum Gregorij, Sixti, & Iulij Prædecessorum literas tenore præsentium approbamus, confirmamus, innouamus, & ad primæuum statum, pristinumque vsum reducimus, & reintegramus, illisque in omnibus, & per omnia perpetuum, & inuiolabilis firmitatis robur adijcimus.

Insuper, vt in omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Ordinibus memoratorum Protectorum curæ commissis,

missis,

missis, seu committi consuetis, vna, eademque, & pariformis, huiusmodi Protectionum sit, & perpetuò esse debeat regula, & disciplina, omnia, & quæcumque tam in præfatorum Prædecessorum, vt præfertur, confirmatis, quàm in præsentibus nostris literis contenta, in omnibus, & singulis, siue Sancti Francisci, siue cuiuscumque alterius Regulæ, vel Instituti, ac quomodocumque erectis, reformatis, seu existentibus, ac erigendis, reformandis, seu futuris, & quomodolibet nuncupatis, seu nuncupandis Ordinibus, Religionibus, Congregationibus, vel Reformationibus tam virorum, quàm mulierum, curæ Protectorum Ordinis, cuius illi, seu illæ existunt, generaliter commissorum, seu commissarum, obseruanda, attendenda, ac omnimodæ exequutioni demandanda esse, & fore, motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus, hac in perpetuum valitura Constitutione sancimus, & mandamus. Et nihilominus ne huiusmodi Protectores in aliquibus negotijs, causis, seu rebus, quæ vniuersum Ordinem, seu totum corpus Religionis non concernunt, ex quacumque causa, occasione, titulo, seu prætextu sese quoquo modo intromittant, seu ingerant, etiam tenore præsentium penitus prohibemus, statuimus, atque decernimus.

Hinc cum retento præfatarum à Nobis confirmatarum, & ad omnes Ordines Regulares extensarum, ac præsentium nostrarum literarum themate, congruere, & in consequentiam venire videatur, vt memorati Protectores etiam à cognitione, & definitione causarum, seu litium, vel negotiorum dictos Regulares, vel eorum bona, iura, domos, aliaque vt præfertur particulariter concernentium pariter, seu magis abstinerent: Vice autem versa causæ, lites, instantiæ, petitiones, vel negotia huiusmodi, siue ex indultis, priuilegijs, aut Constitutionibus Apostolicis, siue ex Regulis, vel Statutis, seu Ordinationibus aliquorum Ordinum; siue ex declarationibus, vel decretis dictæ S. R. E. Cardinalium aliquibus Congregationibus præpositorum, siue ex vsu, vel quacumque consuetudine, in aliqua instantia, seu gradu cuiuscumque appellationis, vel recursus à memoratis Protectoribus, seu eorum aliquibus hactenus cognita, examinata, seu iudicata fuerint, vel cognosci, examinari, seu iudicari potuisse, vel debuisse dignuscerentur, seu prætenderentur: Propterea vt modus, forma, & ordo in præfatis confirmatis, & extensis, ac præsentibus nostris literis constituti, suum plenarium, & consimilem etiam in hac parte sortiantur effectum, omnibus, & singulis præfatis Indultis, Priuilegijs, Constitutionibus, Regulis, Statutis, Ordinationibus, Declarationibus, Decretis, vsibus, & consuetudinibus, quorum omnium, & singulorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti essent, pro plenè, & sufficienter expressis habemus, plenissimè, & amplissimè motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, derogamus, & derogatum esse volumus, & mandamus, illis aliàs in suo robore permansuris, ac quamcumque instantiam, siue gradum cuiuscumque appellationis, vel recursus coram Protectoribus, seu ad Protectores huiusmodi, remouentes, tollentes, seu resecantes, quamcumque instantiam, prout de iure, & iuxta ordinis instituta relinquimus, & cuiuscumque appellationis, seu recursus gradum, quem singulis Cardinalibus Protectoribus tenore præsentium omninò, & absolutè adimimus, ipsis Cardinalibus, insimul tamen in Congregatione negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium Præposita conuenientibus, earumdem tenore præsentium restituimus, concedimus, tribuimus, & impartimur, seu verius vtrumque, seu duplicem appellationis gradum, qui super præmissis prius ad Cardinales Protectores præfatos, & successiuè, vel respectiuè, omisso medio, ad memoratam Congregationem deuoluebantur, in eadem Congregatione consolidamus, annectimus, & vnimus, & ad vnum cognitionis, seu appellationis gradum reducimus.

Ad hæc cum pariter ex Indultis, Priuilegijs, seu Constitutionibus Apostolicis, vel ex Regulis, Statutis, seu Ordinationibus, siue ex vsibus, & consuetudinibus, vel aliàs quoquo modo, aliqua nonnullos Prælatos, Superiores, seu alios in aliquibus Ordinibus eligendi, seu deputandi, vel alia quæque facultas, seu auctoritas nonnulla quæcumque gerendi, committendi, mandandi, demandandi, seu ordinandi præfatis Protectoribus, seu aliquibus eorum quomodolibet attributa, commissa, commendata, seu demandata specialiter, vel generaliter contra formam præfatarum Gregorij, & Sixti Prædecessorum literarum existat; Hinc Nos huiusmodi electiones, seu deputationes ad limites Sacrorum Canonum; seu Regularum, & Instituti, vel ad modum, & formam in Comitijs generalibus, seu per Nos auctoritate Apostolica statuendum, & statuendam reducimus, & reductas esse volumus, & mandamus; Quo verò ad cetera, facultatem, seu auctoritatem, quàm ijsdem singulis Cardinalibus Protectoribus in præmissis, & circa ea penitus adimimus, eorumdem Cardinalium Congregationibus, iuxta cuiuslibet Congregationis facultates, congrua congruis referendo, similiter restituimus, concedimus, tribuimus, & impartimur; sub ea tamen moderatione, seu declaratione, vt præfatæ Congregationes in illis dumtaxat, quæ ad Protectores huiusmodi ex Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, seu ex Statutis, Regulis, vel Constitutionibus cuiuslibet respectiuè Ordinis, non autem ex vsu, consuetudine, vel aliàs spectarunt, loco eorumdem Protectorum subrogentur, & subrogatæ sint, & intelligantur.

Quia verò sæpè sæpius contingit, vt in Causis, seu negotijs, quæ in memoratis dictorum Cardinalium Congregationibus proponuntur, exquiratur super expositis informatio, ac quandoque etiam votum, seu delegetur resolutorum exequutio, eamdem proportionem, seu distinctionem, quàm præmisimus, etiam in hac parte seruari mandamus, vt nimirum in respicientibus totum Ordinem Protectorum Curæ, vt præfertur, commissis, seu relictis, ijsdem Protectoribus; In cæteris verò Causis, & Negotijs, Superiori generali, siue Procuratori generali, & in vtroque, seu alterutro casu, etiam Congregationi siue Assistentium, siue Definitorum, siue Consultorum, siue aliter quomodocumque nuncupatæ hic in Vrbe, vel in alio Italiæ loco existenti, in qua Ordinis negotia tractantur, seu tractari solent, vel debent, & quo ad illos Ordines, in quibus huiusmodi insimul, & continuè conueniens Congregatio non existit, seu existit, sed extra Italiam, eidem Procuratori Generali vel soli, vel insimul etiam nonnullis alijs eiusmodi Ordinis Superioribus seu Prælatis, tametsi in diuersis locis in Italia seu extra eam respectiuè, vt præfertur, commorantibus, arbitrio semper cuiuslibet ex præfatis Cardinalium Congregationibus, iuxta rerum, locorum, & personarum qualitates, & circumstantias respectiuè, informatio, & Votum vt præfertur, necnon exequutio huiusmodi, congrua congruis referendo, & seruata cæteroquin quoad singulos Ordines forma propriæ Regulæ, statutorum, seu Instituti, remittatur, delegetur, seu committatur.

Perpendentes etiam Christianæ Reipublicæ præ cæteris expedire, vt Ordinibus Regularibus Prælati inculpatæ vitæ, morumque integritate, virtutibus, meritis, rerumque experientia præstantiores, & aptiores præficiantur, & ad hunc effectum omnimodam, & ab humanis respectibus vndequaque immunem, & sacrosanctam libertatem in illorum electionibus, nedum mirabiliter conferre, sed requiri, memoratos Protectores in Domino hortamur, & enixè obsecramus, ac Electoribus pariter in Domino, & in virtute Sanctæ Obedientiæ districtè præcipimus, seu hortationes obsecrationes, & præcepta huiusmodi renouamus, vt in comitijs præsertim generalibus, quibus eosdem pro tempore præsidere, & respectiuè interesse contigerit, nedum inter se, & alijs intra claustra degentibus, sed exteris ipsis quibuscunque etiam Laicis, quacumque maiestate, præeminentia, gradu, & dignitate fulgentibus, propriæ indifferentiæ, ac vnici in Dei gloriam, & Religionis bonum respectus, ità se præbeant singulare specimen, & exemplar, talemque huius rectæ intentionis, & melioris operationis odorem diffundant, vt illi propterea vexationes, & importunas commendationes, vbi Spiritus Paraclitus spirat, & præsidet, inutiles, & incongruas esse, seu fore, certius agnoscentes, ab ijsdem prorsus abstineant, seu desistant, indèque tam intrinsecùs, quàm extrinsecùs, omnibus vexationibus, commendationibus, machinationibus, humanisque finibus eliminatis, & explosis, integra, illibata, & intacta Vocalibus remaneat eligendi facultas, & tam Superioris Generalis, quàm aliorum respectiuè Prælatorum, vndequaquè libera, optima, & canonica sequatur electio, ad quàm cum Voto, si quod, & eo modo, quod Protectori iuxta cuiusque Ordinis Regulas, Statuta, vel aliàs competit, Deum, eiusque honorem, & gloriam dumtaxat præ oculis habens, concurrat. Nolumus tamen absentium vota, nec Protectoris, nec cuiuscumque alterius nec etiam ipsarum Cardinalium Congregationum auctoritate suppleri, seu alios Vocales eorum-

dem

dem absentium loco, seu vice subrogari, deputari seu eligi, sed ius eligendi in solis, iuxta iuris, & Instituti regulas ad hunc effectum assumptis, & in destinatis loco & tempore conuenientibus consolidari, seu aliàs, prout de iure, permanere omninò volumus, & mandamus.

Vt autem præmissa omnia, & singula eo magis debitum consequantur effectum, & exequutioni demandentur, ac ad maiorem cautelam, seu declarationem, omnia, quæcumque, & singula, qua in præmissis confirmatis, ac extensis, & præsentibus nostris literis sunt quoquo modo explicitè, vel implicitè memoratis Protectoribus interdicta, in posterum annullamus, cassamus, & irritamus, seu potiùs nulla, cassa, inania, irrita, nulliusque roboris, & momenti ipso iure, & ipso facto omni meliori modo declaramus, atque decernimus. Mandantes ijsdem nunc, & pro tempore in futurum existentibus Protectoribus, ne cuncta, vel singula præmissa quoquo modo iniungant, faciant, mandent, committant, permittant, siue tolerent; necnon quibuscunque Regularibus vtriusque sexus, tùm Superioribus etiam Generalibus, tùm Subditis, ne ijsdem omnibus, & singulis vt præfertur præmissis pareant, obediant, morem gerant, adhæreant, seu illa tolerent, vel permittant, siue omnia, vel singula præmissa quæcumque fiant, seu attenteutur per sententias, vel decreta, siue in forma iudiciali, siue extraiudiciali, tam per patentes, quàm per priuatas literas, seu epistolas, siue per seipsos, siue per quoscumque alios, nedum per viam præcepti, iussionis, mandati, vel commissionis, sed etiam commendationis, & siue palam, siue secretè, tùm in quibuscumque scriptis, tum oretenùs, & tam directè, quàm indirectè, mediatè, vel immediatè, ac alijs quibuscumque formis, & modis, nihil penitùs omisso, præfatorum omnium conscientias desuper onerantes.

Propterea omnes, quascumque, & singulas facultates, auctoritates, & iurisdictiones quomodocumque, qualitercumque, & quandocumque, tam in genere, quàm in specie omnibus, & singulis antehac, siue nunc existentibus Protectoribus huiusmodi, & tam eorum personis, quam gradui, muneri, vel officio concessas, & attributas, vel communicatas, seu ab illis quoquo modo exerceri consuetas, etiam speciali, & indiuidua mentione, moderatione, seu reuocatione dignas, earumdem omnium, & singularum tenores, ac si de verbo ad verbum inserti essent, pro plenè, & sufficienter expressis habentes, in omnibus, & singulis, quæ præmissis aduersantur, moderamur, reformamus, & ad limites, modum, formam, & tenorem præsentium reducimus, & pro sic moderatis, reformatis, & reductis haberi, censeri, & intelligi volumus, & decernimus; Sicque pariter, & non aliàs quam seruata forma præsentium, & omnium, ac singulorum in illis contentorum facultates, iurisdictiones, & auctoritates huiusmodi, necnon deputationes eorumdem Protectorum in posterùm quomodocumque concedendas, attribuendas, seu communicandas, & respectiuè faciendas, obseruari, attendi, intelligi, & exequi omninò volumus, & mandamus.

Quò circa præfatæ Congregationi memoratorum negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium Præpositorum, Cardinalium & dilecto filio Curiæ Causarum Cameræ Apostolicæ Generali Auditori per Apostolica scripta motu simili mandamus, quatenus omnibus, & singulis præmissis semper saluis, & in suo robore permanentibus, Congregatio, vel Auditor præfati præsentes literas in ea parte, quæ prædictam moderationem, seu limitationem facultatum Protectorum huiusmodi, ac in contrarium desuper ab ijsdem Protectoribus gerendorum, nullitatem, seu irritationem dumtaxat concernunt, vbi, & quando opus fuerit, quoties pro parte quorumcumque desuper interesse habentium Congregatio, vel Auditor præfati fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque desuper efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant auctoritate nostra easdem præsentes in dicta parte dumtaxat firmiter obseruari, & singulos, quos eædem literæ in dicta parte concernunt, illis pacificè gaudere, non permittentes eos quomodolibet indebitè molestari, contradictores auctoritate nostra appellatione postposita compescendo.

Decernentes, easdem præsentes literas, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quod omnes, & singuli supradicti, ac alij quicumque cuiusuis status, gradus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis, seu aliàs specifica, & indiuidua mentione, & expressione digni, in præmissis quomodolibet ius, vel interesse habentes, seu habere prætendentes, ijsdem præmissis non consenserint, nec ad ea vocati, seu auditi fuerint, tametsi suorum indultorum, vel priuilegiorum vigore consentire, seu vocari, & auditi semel, vel pluries quoquo modo debuissent, aut ex alia quacumque iuridica, priuilegiata, & rationabili, ac etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmissorum necessario exprimenda foret, causa, & occasione, colore, pretextu, titulo etiam oneroso, & capite etiam in corpore iuris clauso, vllo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet etiam maximo, substantiali, essentiali, & formali, aut incogitato defectu notari, impugnari, infringi, inualidari, retractari, rescindi, in controuersiam reuocari, ad terminos iuris reduci, seu aduersus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudue quodcumque iuris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, seu etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus concesso, quempiam in Iudicio, vel extra illud vti, seu se iuuare nullatenus posse, sed easdem præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque semper, & perpetuo firma, valida, & efficacia existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere debere, & ab omnibus ad quos spectat, & pro tempore quandocumque, & quomodocumque spectabit, inuiolabiliter, & inconcussè obseruari; Sicque, & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos etiam Causarum Palatij Apostolici Auditores, & quoscumque Nuncios, & Cardinales etiam de latere Legatos, necnon quascumque eorumdem Cardinalium Congregationes, & quosuis alios qualiber auctoritate præeminentia, & potestate fungentes, & quandocumque functuros; sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, iudicari, & definiri debere; Irritum quoque & inane, quidquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus omnibus, & singulis præmissis, & quatenus opus sit, nostris, & Cancellariæ Apostolicæ regulis, & signanter illa de iure quæsito non tollendo, & alia, quod Cardinales in Constitutionibus, & regulis per Nos edendis non comprehendantur, nisi illæ eorumdem Cardinalium fauorem concernant, vel ipsæ edendæ Constitutiones de illorum, seu maioris partis eorum consilio editæ fuerint, alijsque quibuscumque etiam in Generalibus, Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, etiam Apostolicis, necnon quorumcumque, & singulorum Ordinum Regularium, Religionum, Congregationum, seu Reformationum Institutis, Regulis, Statutis, Decretis, & Ordinationibus quibuscumque etiam in limine erectionis, fundationis, seu reformationis, etiam in Comitijs Generalibus quoquo modo factis, ac vsibus stylis, & consuetudinibus quibuscumque etiam centenarijs, & immemorabilibus, Priuilegijs quoque & Indultis, ac literis Apostolicis quibuscumque sub quibusuis tenoribus, & formis, & cum quibuscumque etiam derogatariarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, efficacissimis, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in specie, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus, etiam consistorialiter, ac alias quomodolibet, in contrarium præmissorum concessis, editis, confirmatis, & approbatis, ac pluriès, & quantiscumque vicibus innouatis; Quibus omnibus, & singulis, & etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores, formas, causas, & occasiones, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata exprimerentur, & insererentur, ijsdem præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, insertis, seruatis, & specificatis respectiuè habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum harum serie specialiter, & expressè, ac plenissimè, & amplissimè derogamus, & derogatum esse, volumus; & mandamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Volumus autem, vt earumdem præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsùs fides in iudi-

Iudicio, & extra illud habeatur, quæ haberetur præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omninò hominum liceat paginam hanc nostrarum approbationis, confirmationis, innouationis, reductionum, reintegrationis, sanctionis, mandatorum, prohibitionis, statuti, decretorum, derogationum, voluntatum, ademptionum, restitutionum, concessionum, consolidationis, annexionis, vnionis, hortationis, obsecrationis, præcepti, renouationis, annullationis, cassationis, irritationis, declarationis, onerationis, moderationis, & reformationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo nonagesimo tertio, Quartodecimo Kalendas Martij Pontificatus Nostri Anno Tertio,

B. Card. Prodatarius. I. F. Card. Albanus,

Visa de Curia I. Sacripantes,

D. Ciampinus,

Loco † plumbi.

Registrata in Secretaria Breuium.

Anno à Natiuitate Domini Nostri IESV Christi millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto, Indictione secunda, die verò decimaseptima Februarij, Pontificatus autem Santissimi in Christo Patris, & Domini Nostri Domini INNOCENTII Diuina Prouidentia Papæ XII. Anno Tertio, supradicta Constitutio affixa, & publicata fuit ad Valuas Ecclesiæ S. Ioannis Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, in Acie Campi Floræ, ac in alijs Locis solitis, & consuetis Vrbis per me Io: Baptistam de Comitibus eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursorem,

Petrus Cammamellinus Curs. Magister.

CONSVLTATIO XXXIV.

Cuinam Moniali debeatur cella Monialis defunctæ.

1 ASsignari debet Moniali antiquiori arbitrio Abbatissæ, vt pluries decreuit Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus apud Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 44. n. 59. ac in annot. ad Concil. Trident. sess. 25. de regul. & monial. cap 2. num. 12.* Pelliz. *de monial. cap. 4. num. 23.* Idque præsertim si accedat consuetudo antiqua distribuendi has Cellas monialibus senioribus, quæ probari poterit ex attestatione Abbatissæ, & ipsarum monialium, quæ hanc distributionem vocant optionem propter similitudinem, quibus attestationibus, quamuis extraiudicialibus, standum est, tum attenta qualitate personarum, attestantium ex traditis à Decian. *cons. 51. num. 101. lib. 2.* Merlin. *decis. 714. num. 16.* & post Zacch. *de oblig. Camer. decis. 181. num. 14.* Tum etiam, quia in huiusmodi causis procedendum est, sola facti veritate inspecta. Nam apud viros graues procedentes sola facti veritate inspecta, testes probant, quamuis formiter examinati non fuerint, vt ait Dec. *cons. 54. num. 2. ad med.* Crauett. *cons. 198. num. 11.* & Bursatt. *cons. 345. num. 29.*

2 Ac ita, vt non obstaret, si monialis defuncta suam cellam permutauerit cum cella alterius monialis. Nam, quidquid sit, pro tempore, quo ipsa vixerit, certum est, quod non potuerit de dicta cella dispositionem facere, quæ duraret post suam mortem, & illius distributionem impediret, quemadmodum in specie quod non concedatur monialibus facultas disponendi de Cellis suis post mortem in præiudicium dictæ distributionis, Senioribus faciendæ, habetur in eisdem decretis Sacræ Congregationis, relatis ab adductis auctoribus *loc. cit.* Nam moniales nullum ius habent in cellis, sed solum vsum sua morte finiturum, ideòque non possunt permutantes transferre in alias ius duraturum post mortem, & sic maius quam ipsæ habebant, dum viuerent, ad textum *in l. nemo 54. ff. de reg. iur.*

3 Tolliturque omnis difficultas, si permutatio non fuerit facta, nisi ad vitam monialis defunctæ, ac moniales testarentur, ita sensisse, ac pluries fassam esse ipsam monialem viventem; ac ita etiam Abbatissam requisitam de approbatione permutationis dixisse, quod eam admittebat tantum ad vitam, ac fieret præiudicium distributioni senioribus faciendæ. Id enim sufficeret, quia certum est, quod attendi debeat voluntas Abbatissæ, in quam per votum obedientiæ moniales transferunt iura propriæ voluntatis, vt in specie monialium tradit Pasqualig. *in quæst. moral. quæst. 324. num. 5.*

4 Sicque cessaret omnis dubietas dictæ approbationis, ac prætensio, quod intelligi debeat ad vitam monialis viuentis, dum moniales contrarium testantur, dumque adest declaratio ipsius Abbatissæ, cui propterea standum est, Alex. *cons. 146. num. 25. lib. 5.* Becc. *cons. 3. num. 17. lib. 1.* Rota *decis. 238. num. 5. part. 3. & decis. 63. num. 7. part. 6. recent.* maximè autem, si, non solum sit adminiculata attestationibus aliarum monialium, sed etiam, quia est omninò verisimilis; in quo casu statur etiam attestationi, quæ alias regulariter non probaret, Add. ad Gregor. *decis. 214. num. 7.* Merlin. *decis. 714. num. 18. & in recent. decis. 122. num. 7. part. 1. & decis. 260. num. 4. part. 5.*

5 Verisimilitudo autem inde eruitur, quia si Abbatissa approbasset permutationem ad vitam monialis viuentis, perturbasset ordinem, ac intulisset aliqualem iniuriam monialibus senioribus. Contra verò approbando ad vitam monialis defunctæ, se conformabat dispositioni iuris, ac decretis Sacræ Congregationis, ac proinde ita fecisse præsumitur, Crot. *cons. 1. num. 36. lib. 1.* Rota coram Gregor. *decis. 56. num. 5. & decis. 307. num. 6.* & coram Coccino *decis. 67. num. 17.*

6 Præterea nec potuisset Abbatissa permittere moniali defunctæ liberam dispositionem cellæ post eius mortem duraturam. Quia decreta Sacræ Congregationis expressè prohibent concedere monialibus hanc facultatem. Et quatenus eam concedere potuisset, concessissetque, si modò vult recedere, ac distribuere cellam senioribus ad sedandas turbas Monasterij, quod monialis iunior debeat obtinere cellam meliorem, monialis viuens non potest hanc Abbatissæ voluntatem impugnare, cum propter votum paupertatis non potuerit acquirere in cella, nisi vsum, arbitrio ipsius Abbatissæ amouibilem, ex Concilio Tridentino *sess. 25. de regular. cap. 2.* cum alijs adductis à Donato *de reb. monial. tom. 3. tract. 15. quæst. 8.* vbi quod hoc est de iure naturali, diuino, & positiuo, & quod possit super rem semel concessam ad libitum reuocare, Surd. *de alim. tit. 82. priuil. 79. num. 5.* & quod non valeat promissio per eum facta de non reuocando, Sanchez *in decalog. lib. 7. cap. 8.* Et in terminis monialium, quod, si Abbatissa permittat Moniali disponere de aliqua re ad fauorem alterius, & promittat dispositionem non reuocare, adhuc tamen ad libitum eam reuocare possit, ait Pellizar. *de monial. cap. 4. num. 23.*

7 Nec suffragatur, quod aliquando cellæ hoc modo permutatæ non fuerint senioribus distributæ. Quia id forsitan euenit ex eo, quod distributio non fuerit petita. Vnde probari debet fuisse petitam, & recusatam, cum aliàs in hisce materijs facultatiuis simplex non vsus non possit tollere ius, siue consuetudinem contrariam, vt in terminis tradit Monet. *de option. cap. 8. num. 18.* Merlin. *decis. 838. num. 7.* Mantic. *decis. 10. num. 11.* ac Seraph. *decis. 1086. num. 1.* passimque alibi.

8 Denique non suffragatur asserta æqualitas cellarum. Quia dum cella monialis defunctæ communiter æstimatur melior, ita credi debet, cum valor non percipiatur sensu, sed communi æstimatione, vt inquit Aret. *in §. Si quis agens num. 3. Institut. de act.* & Rota coram Pegna *decis. 479. num. 15.* & sufficit, quod ea consueuerit distribui senioribus ad hoc, vt reputetur dignior, & sine iniuria eis denegari non possit, vt in simili notat Cyriac. *controuers. 274. num. 27.* Vnde liquet, non posse adduci æquitatem, sed iniuriam, vt post Bald. *cons. 9. ad med. lib. 1.* tradit Gabr. *cons. 116. num. 44. lib. 1.* & Anchar. *cons. 398. num. 4.* ac Becc. *cons. 3. num. 45.*

CON-

CONSVLTATIO XXXV.

An, & quatenus Regularibus, & Monialibus, præsertim Ordinis Sancti Francisci, liceat appellare ad summum Pontificem, siue ad Sacram Congregationem super Regularibus, omissis suis Superioribus.

1 RESpondeo affirmatiuè. De iure enim cuicumque licitum est appellare, omisso medio, ad summum Pontificem, atque adeò ad Sacram Congregationem super Regularibus, illius Vicariam, illumque repræsentantem per text. *in can. quoties, & can. ad Romanam 2. quæst. 6.* & probant Abb. *in cap. dilecti num.* 11. Franch. *num.* 25. ac Dec. *num.* 15. *de appell.* Guidopap. *in tract. de appell. quæst.* 41. *num.* 34. Schaderch. *eod. tit. num.* 7. Ioan. Ferrar. *eod.* pariter *tract. cap.* 5. *num.* 139. & Scacc. *eodem argument. quæst.* 7. *num.* 46.

2 Idque præcipuè permissum est personis Ecclesiasticis, vt firmat Scacc. *loc. cit. num.* 88. ac potissimum personis miserabilibus, vt tradunt Rebuff. *de sent. prouis. art.* 3. *glos. vltim. num.* 31. Cancer. *var. resol. part.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. Scacc. *ibid. num.* 113. Nouar. *de priuileg. miserab. person. priuil.* 61. *num.* 7. inter quas connumerantur moniales, vt decidit Velasc. *decis.* 65. *num.* 35. Pereyr. *decis.* 22. *num.* 1. & Cabed. *decis.* 54. *part.* 1.

3 In specie verò id esse permissum Regularibus Ordinis Sancti Francisci, firmant Rodriq. *in prax. crim. tit.* 27. *de appell. num.* 29. Pereyr. *de priuileg. Regular. tom.* 3. *fol.* 417. *num.* 14. Lucern. Regular. *de appell. num.* 1. Frano de Toran. *in suo compend. v. appellatio fol.* 45. *vers. an vero appellare.*

4 Eoque maximè quia ex Constitutione 27. Gregorij XIII. in Bullar. *tom.* 2. §. 2. permittitur Regularibus Ordinis Sancti Francisci de Obseruantia appellatio alternatiua, vel ad Generalem Ministrum, vel ad Protectorem, vel ad Papam, supremum Ecclesiæ vniuersalis Iudicem, ibique testatur summus Pontifex sic antiquitus fuisse semper consuetum. Clarum enim est in alternatiuis electionem eligendi Iudicem spectare ad appellantem, vt tradit Scacc. *de appellat. quæst.* 5. *num.* 99.

5 Quod facilius procedit, quando grauamen illatum fuit à Commissario, siue delegato Patris Generalis, aut Vicarij Generalis, quo casu appellationem interponi posse, omisso medio, ad summum Pontificem, asserunt Specul. *tit. de appell.* §. *nunc tractemus num.* 3. & 5. Felin. *in cap. super quæstionem*, §. *Porro num.* 13. *fallent.* 3. ibique Abb. *num.* 4. *de offic. deleg.* Franch. *in d. cap. dilecti num.* 29. *de appell.* & Scacc. *eo loco quæst.* 6. *num.* 50. & 69.

6 Nam quidquid gessit delegatus Patris Generalis, aut Vicarij Generalis, habetur ac si gestum esset ab ipso Generali delegante *cap. super literis de rescript. & cap. cum aliquibus eod. tit. in* 6. Surd. *decis.* 292. *num.* 9. ac Rota *decis.* 55. *num.* 4. *par.* 4. *recent.*

7 Et ob hanc rationem, quando non agitur de delegato à summo Principe, non recognoscente superiorem, sed de delegato ab inferiore, numquam appellari potest à grauamine illato per talem delegatum ad ipsum delegantem, sed ad superiorem Iudicis delegantis per Textum *in l.* 1. §. 1. & 3. *ff. quis, & à quibus appell.* & firmant Bart. *in l. præcipimus sub init. num.* 2. *in* 2. *notab. C. de appell.* Archid. *in cap. Romana de appell. in* 6. Sbroz. *de Vicar. lib.* 3. *quæst.* 2. *num.* 8. Gratian. *discept.* 374. *num.* 23. Reginell. *de appell.* §. 5. *num.* 24.

8 Ideoque causa cognoscenda est à Sacra Congregatione, nulla habita ratione Patris Generalis, aut Vicarij Generalis, vt tradunt Abb. *in cap. Nicolaus num.* 6. ibique Franch. *num.* 7. & Cardin. *num. item* 7. *de appell.* & Scacc. *d. quæst.* 7. *num.* 57. Siquidem omnia grauamina illata à Commissario, censeri debent, ac si ab ipso Generali delegante processerint, ex adductis à Doctoribus *in l. Item eorum*, §. *Decuriones*, *ff. quod cuiusque vniuers. nom. & l.* 2. §. *omnia*, *Cod. de vetor. iur. enucl.* Gemin. *in cap. Romana*, §. *Archidiaconis num.* 4. *cas.* 6. ibique Franch. *n.* 4. *limit.* 7. *de appell. in* 6. ac Brederard. *de appell. part.* 1. *tit.* 18. *col.* 204. *lit. C.* Concurrentibus maximè grauaminibus illatis ab ipso Generali, ob quæ redditur suspectus ad noua grauamina inferendum, vt aduertit Scacc. *loc. cit. qu.* 17. *limit.* 47. *membr.* 3. *num.* 2. *ac* 3.

CONSVLTATIO XXXVI.

Pius testator disposuit, quod antiquior ex hæredibus conducat ad nutum actu Sacerdotes cum annuo stipendio, præferendo semper propinquios, & inter eos proximiores descendentes à fratribus, & sororibus, incipiendo à descendentibus, à fratribus, & ita successiuè, quæritur *an dicta Cappellania, ab hærede concessa Titio, qui prouenit ex sororibus, qui tempore concessionis erat proximior Testatori, debeat modo à Titio auferri ad instantiam Fratris Alberti Regularis, qui nunc est proximior, tamquam descendens ex Fratribus, sed non habet pro se voluntatem hæredis.*

1 CEnseo negatiuè respondendum tum ex iure, quod à persona Titij oritur, tum ex defectu, qui ex persona dicti Regularis deducitur. Quod ad ius Titij, cùm ipse fuerit admissus ad Capellaniam tempore, quo erat proximior, illam non amittit ex interuentu alterius proximioris. Ita in terminis Capellaniæ probant Gratian. *decis. March.* 199. *in addit. num.* 3. Garz. *de benef. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 33. & in puncto proximioris descendentis ex masculo, qui agebat de exclusione descendentis ex fœmina iam nominati, tradit Rota coram Seraphino *decis.* 489. *num.* 3. quam integram refert Garz. *loc. citat.*

2 Non obstat, quod id procedat in Capellanijs perpetuis, non autem in istis amouibilibus ad nutum. Nam omisso, quod Capellania hæc non est talis, cùm testator dixerit, quod Capellanus eligatur, & conducatur ad nutum hæredis antiquioris, non autem quod possit amoueri ad nutum, quæ valdè differunt inter se. Aliud enim est eligere ad nutum, aliud amouere ad nutum. Amouibilitas ad nutum potest quidem operari, quod habens facultatem amouendi, ea vti valeat ad sui placitum, non autem cogit habentem huiusmodi facultatem, vt remoueat iam prouisum, superueniente proximiore.

3 Quamuis igitur admittamus doctrinam Butrij & aliorum, de qua *tom.* 9. quod Capellanus ad nutum possit quandocumque amoueri, hoc tamen non habet locum in hoc casu, in quo habens facultatem nominandi non amouit Titium; sed quæstio est cum proximiore, qui superuenit post prouisionem Titij, quique ab habente facultatem nominandi, & amouendi, adhuc nihil obtinuit.

4 Quod verò ad defectum, qui ex persona dicti Regularis deducitur, cum ipse sit Regularis, est incapax huius Capellaniæ sæcularis. Sæcularia enim sæcularibus, regularia verò Regularibus beneficia danda sunt, *cap. cum de beneficijs de preb. in* 6. vbi glosa, & Doctores.

5 Capellaniam autem huiusmodi esse sæcularem, probatur primò, quia talis de iure præsumitur, quando per sæculares in Ecclesijs sæcularibus fundantur, Franch. in *d. cap. cum de beneficijs num.* 1. Gonzal. *ad regul.* 8. *glos.* 7. *num.* 1. & 2. Viuian. *de iurepatr. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 23. ac Rota *decis.* 2. *num.* 2. *de preben. in nou.*

6 Secundo quia ipse fundator ad Capellaniam nominauit sæcularem filium sororis, quamuis tunc viueret Regularis, filius fratris, qui erat in genere prædilectorum ab eo fundatore. Si enim ad dignoscendum sæcularitatem Capellaniæ, etiam in Ecclesijs regularibus erectæ, optimum argumentum est, quod illæ per sæculares teneri sint solitæ, vt in his terminis tradunt Sanchez *in decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 27. alijque relati à Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 14. certè firmissimum argumentum est, quod ex facto ipsius fundatoris deducitur. Nam, si reuera Testator noluisset excludere Regulares, admisisset illum, qui tunc erat ex proximioribus ab se dilectis, non autem sæcularem minus proximum, minusuè dilectum.

7 Tertiò perspicuè probatur ex verbis erectionis, nimirum: *Qui Sacerdos pro huiusmodi celebratione missarum non sit, nec esse debeat subiectus legibus, factis, nec faciendis à quacumque persona, communi corpore, collegio, & communitate Ecclesiasticis cuiuscumque auctoritatis, & dignitatis.*

8 Cùm enim recepta sententia sit, quod intentio subditorum Regularium in celebratione Missarum spectet ad Prælatos, & eorum superiores adeo, quod dicti Prælati possint etiam intentionem subditorum in Missarum celebratione

itti-

irritare, vt specialis applicatio ei tantùm valeat, cui à Regulari Prælato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari, vt per Armil. *in sum. v. Missa num.36.* Rodriq. pariter *in summ. part.1. cap.251. conclus.19.* Fraxinell. *de sacerdot. obligat. sect. 7. 6. & 7.* & Barbos. *de offic. ac potest. Episcop. part.2. alleg. 24. num 28.* his verbis. Quoad Regulares verò Sacerdotes strictius proceditur, Possunt etiam Prælati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare. Eo igitur ipso, quod testator voluit, Sacerdotem non esse subiectum pro celebratione Missæ alicui legi, manifeste patet constituisse Capellaniam merè sæcularem,

9 Quarto ex eo etiam probatur, quod Testator Sacerdoti deputando legauit annuum stipendium, quod est incompatibile Regulari, qui legatorum, & reddituum incapax est ratione propriè personæ. Licèt enim Religio in communi possit esse capax, ideòque possit etiam legati Regulari existenti in Religione capaci, hoc tamen non videtur excludere demonstrationem ex præsenti legato ductam. Quia Testator verba direxit in eumdem Sacerdotem deputandum, quasi ei dans dominium. Si enim ille disposuit. *Cui Sacerdoti conducendo dictus Testator pro eleemosyna legauit, & legat annum redditum.*

10 Denique id ipsum probatur ex eo, quod Testator expressè prohibuit, ne Regulares aliquo modo in suis bonis, & hæreditate aliquid prætendere possent, nec quidem succedere. Cùm enim hæc prohibitio per dictionem *aliquo modo*, concepta sit, & non solum loquatur de successione, & hæreditate, sed etiam de bonis, clarissimè ostendit, testatorem voluisse omnino excludere Regulares à quocumque commodo suorum bonorum.

CONSVLTATIO XXXVII.

An, & quando dubitetur, vtrum Conuentus aliquis Regularium sit exemptus à Prouinciali, an immediatè subiectus Patri Generali, causa committenda sit ipsi Patri Generali?

1 REspondeo, nequaquam causa huiusmodi remittenda est Patri Generali. Nam agitur de eius commodo, an scilicet Conuentus iste sit exemptus à Prouinciali, an subiectus immediatè ipsi Generali, annuè subijci debeat Prouinciali quemadmodum, & reliqui omnes Prouinciæ Conuentus, qua in re pro subiectione adest assistentia iuris Sacri Concilij Tridentini *sess.25. cap.20. de Regular.* Sicuti enim se habet Abbas ad suum Monasterium, ita se habet Prouincialis ad suam Prouinciam, vt per Suarez *de relig. tom.3. lib.5. cap.10. num.6.*

2 Ideòque iure, meritòque suspectus redditur Pater Generalis, cùm valdè intersit competentia iurisdictionis, de qua in hoc casu principaliter agitur, non autem incidenter. Et, quamuis Iudex possit cognoscere, an sua sit iurisdictio, id tamen procedit, quando lis est de prædio, de fundo, de pecunia, vel re simili, & oritur quæstio, an Iudex sit competens; secus autem quando quæstio principalis est super iurisdictione. Tunc enim non potest cognoscere, vel saltem potest vti suspectus remoueri, vt scitè distinguit Innocent. *in cap. venerabili num.5. de censib.* ac prosequitur Angel. *in l.2. num.7. in 1. & 2. fallent. ff. si quis in ius voc. non ier.* vbi etiam Ias. *num.22.* & tradunt Abb. *in cap. super litteris num.10. de rescript.* Dec. *in cap. ad audientiam num.* item *10. de appell.* Alexand. *cons.1. num.10. & seq. lib.5.* Surd. *cons. 286. num.15.*

3 Sic etiam Episcopus, qui, licet sit Iudex competens in causa suæ Ecclesiæ, potest tamen allegari suspectus, Abb. *in cap. postremo num.6. de appell.* vbi etiam Franch. *num.15.* alijque congesti à Surd. *cons.50. num.17. & seqq.* ac Rota *decis.562. num.15.* coram Merlino.

4 Eoque præsertim, si Pater Generalis propalauerit animum suum, vt si decreuerit nouitios recipi in hoc Conuentu sine aliqua licentia Prouincialis, ac Definitorij, sed cum sua tantùm licentia, distinguendo hunc Conuentum à reliqua Prouincia. Ex hoc enim oritur iusta causa recusationis, vt per Præpos. in *d. cap. postremo n.11. caus.18. de appell.* ibique Franch. *n.20. caus.37.* Menoch. *cons.94. n.13. & seq.* ac Cæsar. de Graff. *decis.4. num.5. de except.*

5 Aut si se constituerit fautorem Prioris dicti Conuentus, vel aliorum, qui hanc causam contra Prouincialem mouent. Quo quidem in casu iusta causa recusandi est, vt per Castr. *cons.313. sub initio lib.2.* Butr. *in dict. cap. postremo num.11.* vbi etiam Præpos. *num.11. in 1. & 28. caus.* Franch. *num.20. in 21. caus.* ac Bertach. *de Episcop. lib.4. part.4. num. 30. in 32. causa.*

6 Eædemque causæ vigent contra Procuratorem Patris Generalis, & contra Assistentes, qui interuenerunt in Congregatione. Quinimò sufficit esse suspectum Patrem Generalem, vt tota Congregatio possit recusari, vt suspecta, quemadmodum plenè firmant Menoch. *cons. 98. num. 11.* Ioseph. Ludouic. *decis. Perus.* 108. *num. 4. ac per tot.* & Iosephus Roman. *cons.3. num. 4. ac pluribus seqq.*

7 Et ita quidem, vt non obstaret consensus in iurisdictionem, si superuenerit notitia causarum recusationis, quæ prius ignorabantur. In quo casu potest huiusmodi exceptio proponi quandocumque, & de ignorantia, statur iuramento partis, vt explicant Couarr. *pract. cap. 26. num. 2.* Ricc. *decis. 143. num.3. lib.3.* & Mastrill. *decis.151. num.69. ac seqq. part.2.*

CONSVLTATIO XXXVIII.

An existente hac regulari Constitutione, quod Pater Generalis proponat tres, si fieri poterit, eiusdem Prouinciæ, non habita ratione antiquitatis promotionis ad Magisterium, sed potius probitatis doctrinæ, *possit eligi in Prouincialem Baccalaureus? Vbi quid præcipuè considerandum in electione Prouincialis? Quidvè si accesserit mala fama electi? Obiectiones in electum quando fieri debeant? Quid si aliquot electores caueant suffragio actiuo? Et electus ante confirmationem se intruserit muneri? Vbi etiam cur dicatur Baccalaureus, licentiatus, Magister artium?*

1 SEcundùm ea, quæ proponuntur respondendum videtur affirmatiuè. Nam Pater Generalis proponit tantùm eligendum, non autem eligit, quemadmodum neque eligere potest, neque restringere electores ad insignitos illa qualitate, nisi reperiatur expressa in Constitutione, vt per Rodriquez *tom. 2. quæst. regul. 52. in fine*, vbi speciatim agit de eligendo tres per restrictionem Patris Generalis. Vnde si reperiantur in Baccalaureo cæteræ qualitates, non poterit dubitari de validitate electionis per Glos. *in cap. quamuis v. eo ipso de elect. in 6.* & in specie electionis firmat Rot. in Leodien. Præpositurae 19. Ianuarij 1650. coram Alexandro VIII.

2 Idque præsertim, si in Constitutionibus Religionis legatur, quod in Prouincialem non eligatur, nisi talis, qui sit bonæ vitæ, & famæ, & in sacris litteris mediocriter eruditus. Quibus ex verbis colligitur non esse necessarium, quod Prouincialis eligatur magister, qui non mediocriter, sed apprimè debet esse doctus, ac promotus, præuio rigoroso examine, vt notat Cardinal. *in proœmio libri sexti decretal. v. Bononiensi*, Baccalaureo autem sufficit mediocris scientia.

3 Non obstat, quod aliter obseruatur in Capitulo generali. Quia non probè infertur à Capitulo generali ad Prouinciale, hoc est à dispositione vnius ad dispositionem alterius. In Capitulo enim generali proceditur, vt aiunt, *per ballottas*, in Prouinciali per suffragia, & scrutinium. Regula autem vulgaris est, quod à diuersis non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de minor.*

4 In electione item Prouincialis primò considerantur habilitas ad regimen, deinde doctrina. In Constitutionibus autem debet attendi, quod principaliter disponitur, non quod secundariò, per text. *in l. cum Pater, §. dulcissimis, ff. de legat.3. l. si de certa*, vbi Bart. *C. de transact.*

5 Et, quamuis in Constitutionibus fiat mentio magistrorum, non tamen dispositione requirit magistros, sed procedit ex suppositione, quod adsint in Capitulo Magistri, qui velint eligi, non ex necessitate eligendi, sed ex congruo, vt ex illis verbis restrictiuis, *si fieri poterit*, quæ excludunt necessitatem eligendi magistros. Constitutio enim debet intelligi ad literam, non autem interpretationem accipere ab argumentis ita, vt si Constituens voluisset eligi magistrum, hoc expressisset Alex. *cons.115. n.4. lib.2.* quem sequitur Paris. *cons.49. n.8. lib.3.*

Præ-

6 Præsertim autem, si hoc ipsum disponatur in constitutione aliqua Summi Pontificis, cui non obstaret non vsus. Quia non vsum constitutionis Apostolicæ non potest opponi, cum eo ipso, quod sit publicata, dicitur usu recepta, & ligat semper, ac vbique, nec ei derogatur per contrarium vsum absque scientia Pontificis, vt per Abb. *in cap.1.n.4.de treg.& pac.* ac Rot. *dec.10. de consuet.in antiq.* & coram Caualer. *decis.111. n. 2.* & quando lex præcipit duo, si vius abrogauerit vnum, non censetur abrogatum alterum, Rota *dec.126.n.21.p.6.rec.* Quia lex iuxta vsum est obseruanda, vt per Alex. *cons.115.n.6.lib.6.* Gail. *obs.79.n.5.lib.2.*

7 Quod sanè certum videtur, si accesserit pro Baccalaureis consuetudo, vt si in Prouincijs, quæ magnam Magistrorum copiam habent, electi fuerint in Prouinciales Baccalaurei. Ex hoc enim tollitur omnis contraria obseruantia, quæ nisi sit conformis, non suffragatur ad tradita per Bartol. *in l.2. n.12.ff.sol.matr.* Aym. *cons.313.n.33.* ac Rot. *dec.45. n.4.p.1.rec.* Et constitutiones Religionum sunt generales, non vnius tantùm Provinciæ. Poteritque negari obseruantia contraria. Nam ad hunc effectum non sufficeret demonstrare, quod nunquam fuerit electus in Prouincialem Baccalaureus, sed necesse est ostendere Baccalaureum electum fuisse, ac fuisse reiectum, Gratian. *discept.694.num.56.* ac Rota *dec.141. p.6. diu.*

8 Quod verò ad malam famam electi, absolutè id negandum erit, cum delictum non præsumatur, nisi probetur, Menoch. *præsumpt.86. n.5.lib.3.* Et quatenus probaretur non comprehenditur delictum ante octo annos patratum iuxta Concilium Trid. *sess.25.cap.7.de regular.* restringens bonam famam electi ad octo annos. De laudabili autem vita electi non poterit dubitari, si fuerit electus ab omnibus ferè suffragatoribus. Dicere enim, quod omnes electores sint improbi, prout essent, si eligerent indignum, est impingere maculam toti capitulo, accidentibus præcipuè meritis electi in rebus theologicis, & Concionibus.

9 Denique obiectiones fieri debent in ipso Capitulo, ne detur occasio suspendendi effectum electionis iuxta plurium Religionum prudentes Constitutiones, in quibus satis prudenter disponitur in hæc verba, *si quis nouerit causam, propter quam vocem quis actiuam, vel passiuam habere non debeat in præsenti capitulo, illam referat Iudicibus causarum; alias enim sine vitio pertransibunt omnes electiones, nec postquam electio Prioris Prouincialis incepta fuerit, alicuius super hac re proclamatio admittetur.* Hanc protestationem Præsidentes Capitulorum in Capitulis facere debent alta, & intelligibili voce, ne prætendatur ignorantia. Id profectò sufficeret, quoad oppositiones contra qualitates electorum.

10 Si verò aliquot electores caruerint suffragio actiuo, non idcircò electio esset irrita, quia sustineretur pro maiori parte legitima *per cap.in Genesi §. nos hic de elect.* traditque Castell. *de elect.cap.4.num.41.* vbi ponderans hunc casum, concludit, quod si maior pars constitueretur ex vocalibus non legitimis, tunc esset irritanda electio, quia illa constituit maiorem numerum.

11 Verum Abbas *in cap.consultationibus num.6. de procur.* post Innoc. *in cap.illa de elect.* concordat dictum *cap.in Genesi cum cap. Messana eod.tit.* & distinguendo ait, quod vel electores admiserunt ad eligendum inhabilem scienter, electio est nulla; si ignoranter est valida. In casu igitur quo electores nullam haberent scientiam obiectorum, ex eo, quod non sint eius generis, vt omnibus innotescant, quemadmodum exemplum exhibet Abbas *loc. cit.* in laico, vt si iste admittatur ad electionem, cuius qualitas omnibus est nota, electio est nulla. Si verò admittatur excommunicatus, & excommunicatio non est nota, non dicitur admissio voluntaria. Ita etiam Innocen. *loc.alleg.* & tradit Castellin. *ibid. cap.4. num. 53.*

12 Minusque obijci poterit electo, quod ante confirmationem se ingesserit muneri. Et id quoque poterit negari, si per definitorum acta fuerint, quæ obijciuntur. Quod si aliquo modo se ingesserit, id forsan fecerit iussu P. Generalis. Et quanquam id comprobaretur, non tamen esset electio nulla, sed incidisset electus in pœnas *c. auaritiæ de præb.* electionem enim non inficiunt quæ subsequuntur, sed quæ præcedunt electionem *d. cap. Messana de elect.* Innoc. *in cap.nihil est, vers.idem dicimus eod.tit.*

13 Doctores autem, qui solent allegari pro infirmatione electionis fundantur *in cap.indemnitatibus §. sanè de elect.* vbi quod opponens contra electionem debet docere tantùm de mala fama electi, quam superior accipere potest extraiudicialiter. Quod sanè verum est ad effectum supersedendi in confirmatione, nè statim concedatur, vt per Innocen. *in c.1. n.3. de elect.* ad effectum vero infirmandi electionem requiruntur probationes iudiciales, Glos. *in d.§.sanè*. Quandoquidem electio est voluntatis, confirmatio necessitatis, vt loquitur Abbas *in c.postquam de elect.*

14 His tamen minimè obstantibus nullam censeo hanc electionem ex parte electi. Primò quia ipse est Baccalaureus, atque adeò incapax dignitatis Prouincialatus. Secundum enim plurium Religionum Constitutiones Prouincialis, quoad fieri potest, debet eligi vnus ex tribus Magistris proponendis in Definitorio, non habita ratione antiquitatis promotionis ad magisterium, sed potius probitatis, ac doctrinæ; si ergo inter eligendos non est consideranda prioritas in gradu magisterij, electio debet fieri de similibus Magistris, inter quos Constitutiones nolunt attendi ordinem, ac prioritatem in magisterio, sed experientiam, & doctrinam. Requiritur itaque magisterium in positiuo, licet non in comparatiuo, cum comparatiuum disponat positiuum *l.vbi autem ff.de verb.oblig.* vbi Doctores, præcipuè Cuman. *n.1.*

15 Et in hoc casu comparatiuum antiquior disponit positiuum in eadem specie, Benincas. *de constit.q.2.num. 20.* & propriè non tollitur comparatiuum, si non relinquatur in dispositio positiuum, Bartol. *in l.illud 7.§.si cuius dolo ff. de trib.act.* Dec. *cons.184. num.6.* ac Surd. *dec.65. num. 12.* Illudque verbum *proponat* directum ad Superiorem importat necessitatem, & verba *quoad fieri potest*, restringunt potestatem, vt minores numero non proponantur, nisi fuerint tres, ex quibus vnus est eligendus.

16 Quod etiam est de iure, vt sicut Doctor ad dignitatem, ita Magister ad Prouincialatum eligi debeat, ex quo æquiparatur Episcopo. Sicut enim Episcopus non potest esse, nisi Magister, vel licentiatus *cap. cum in cunctis de elect.* Conc. Trid. *sess.22.cap. 2. de reformat.* ita etiam non potest esse Prouincialis, vt in his terminis arguit Mirand. *in manual. Prælat. tom. 2. de elect. q. 4. art. 1.* ac prosequitur Rodriqu. iun. *resol.114. num.3.* ac Peyrin. *tom.1. de Prælat. q.1.cap.35. §.3.* vbi ait, quod literatura debet esse in Generali maior, quàm in Prouinciali, & in isto maior, quam in Priore in eadem specie Theologiæ. Et *tom.2. q.2 §.1. n. 38.* vbi quod Prouincialis debet excellere in Theologia, & sic esse Doctor, & Magister.

17 Non obstaret, si constitutio Religionis statuat, quod non eligatur, nisi sacris litteris mediocriter eruditus. Nam intelligitur de mediocriter erudito inter Magistros, qui adsunt. Inter enim Doctores datur scientia sublimis, mediocris, & infima, multique sunt Doctores, qui non sunt docti, vt ostendit Gratian. *discept.186.num. 29. ac seqq.* vbi multa planè curiosa, & Rota in Bononiensi Bonorum de Muletis 17. Iunij 1634. coram Pamphilio dixit, qualitatem Doctoratus competere Ioanni Venenti in concursu Marescotti, viri excellentissimi.

18 Nec officit, quod constitutio dicat, *proponat*, non quod teneatur proponere. Nam ex toto contextu mandat eligi vnum ex propositis. Et hæc differentia non subsistit in legibus tradentibus formam, in qua verba potestatis necessitatem important, Surd. *decis.168. num.13.* quem sequitur Cyriac. *controu.207. n. 19.* Et relata ad superiorem necessitatem. inducunt, Dec. *in l.1.n.13. ff. de iurisd.omn.Iud.* Et in hac materia verbum *potest* exponi pro *debet* aiunt adducti à Parit. *de resign.lib.5. q.3. n.84.*

19 Illud verò, quod in Capitulo generali procedatur per ballottas, in Prouinciali autem per suffragia, est differentia, quæ non pertinet ad hunc casum, concernentem personas, non modum eligendi, & ut ait Socinus, non potest ita argui, alioquin liceret dicere, lex loquitur de Titio, nos loquimur de Seio, *cons.62. n.2. lib. 5.*

20 Falsumque videtur, quod in Prouinciali consideratur secundario doctrina, principaliter verò regimen prouinciæ. Nam regimen sine doctrina non potest exerceri, vt ex pluribus sacræ scripturæ locis probat Peyrin. *loc. citat. q. 2. cap.2. n.7.*

21 Quod autem constitutio non loquatur dispositiuè de Magistris, sed per verba, *quoad fieri potest*, corruit ex facto, cum requirat qualitatem magisterij, si adsunt Magistri idonei, & illa verba, *quoad fieri potest*, restringunt potestatem ita, vt stante potentia, non liceat aliter facere, proponendo minores, si adsunt tres Magistri.

22 Non obstat, quod electio debeat esse libera. Debet quidem esse libera, sed in personis qualificatis, ac solitis eligi, non autem in diuersis, Castellin. *de elect. cap.* 4. *n.* 36. Cum autem ea constitutione appareat, quod tres nominare debeat Generalis, & vno ex eis non electo, nominet alios, hæc consuetudo, approbata à statuto particulari, non est improbanda, vt in specie tradunt Couar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 3. §. 5. *n.* 9. ac Lezana *tom.* 1. *sum. cap.* 15. *n.* 21.

23 At hoc extra rem est, Non enim est quæstio, an liceat P. Generali, siue Præsidenti nominare tres, sed an possint eligi Baccalaurei, anuè soli magistri, quod est certum, solos posse eligi, prout semper fuerunt electi, & consequenter electio facta de Baccalaureo non sustinetur, Castellin. *d. c.* 4. *n.* 36.

24 Accedente præsertim obseruantia subsequuta, quæ est optima rerum magistra, & declarat verba Constitutionum, si quæ sint dubia, vel æquiuoca, *cap. cum venissent*, ibique Butr. *n.* 12. *de constit.* Rota *dec.* 194. *n.* 4. *& dec.* 365. *n.* 1. *p.* 2. *rec. & dec.* 14. *n.* 4. *& dec.* 226 *n.* 79. *p.* 7. *rec.* Nec requiritur, quod aliàs Baccalaureus fuerit electus, & non admissus, Rot. *decis.* 193. *n.* 4. *p.* 4. *rec.* Quia sumus in interpretatiua, in qua aliqua probatio requiritur, Rot. *d. dec.* 193. *n.* 2. *& dec.* 6. *num.* 9. *ead. p.* 4. *tom.* 1 *rec.* Et sufficit, quod per decem annos ita fuerit obseruatum, Caualer. *dec.* 80. *n.* 5. *&* 7. *& dec.* 427. *n.* 2. *&* 3. Quod autem irrita sit electio Baccalaurei, qui ea consuetudine non solet eligi in Prouincialem, asserit Castellin. *loc. cit. d. c.* 4. *n.* 36.

25 Multoque magis id procederet, si electus sit crimine imputatus, processatusque, non obstante S. Concilio Tridentin. *sess.* 25. *cap.* 7. *de Regular.* quod eligatur, quæ post professionem octo annis laudabiliter in monasterio vixerit. Nam hic textus loquitur in Moniali non processata, non autem in Monacho, adeò quidem, vt nec requiratur sententia, sed sinistra opinio sufficiat, Rota in Beneuentana Parochialis apud Marches. *p.* 1. *fol.* 293. *n.* 3. Processatus enim, multoque magis condemnatus ratione scandali non potest eligi, vt dixit Rota de processato tantùm non condemnato in Rauennatensi parochialis, & in Sabinensi concursus apud Marches. *p.* 1. *fol.* 291. *n.* 3. *& fol.* 293. *n. item* 3. Reijci enim debet à dignitatibus, qui scandalum præberet populo, Abb. *in cap.* 5. *num.* 8. *de elect.* Seraph. *dec.* 516. *n.* 4. Comitol. *dec.* 119. *n.* 1. *& seqq.* Et in Leodiensi Præpositura 19. Ianuarij 1650. §. *penult.* coram Alessandro VIII.

26 Aut si electores aliquot carerent voce actiua, quo in casu electio est nulla, nec potest sustineri ex aliorum suffragio, *c. cum inter in fin. & cap. bona de elect.* Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 57. 60. *& seqq.* Vnde omnes Magistri possunt ante confirmationem se opponere ratione præiudicij, quod oritur ex huiusmodi electione, nunquam in praxim deducta, vt in specie Sigismund. *de elect. p.* 1. *cap.* 7. *dub.* 48. vbi quod omnes de collegio possunt confirmationi se opponere, qui sunt ex numero eligendorum.

27 De Baccalaureo triplex est huius cognominis etymologia, mea sententia non absurda. Prima est à baculo dicuntur bacularij, vel quod adhuc in pistrino laborantes baculis impelluntur, vel quod nondum in disciplinis absoluti, opus habeant rectore baculo. Hæc est probabilis. Secunda. Constat, lauro baccas esse nigras, & amaras. Porrò quoniam id temporis etiam num arrodentes amarum sapientiæ corticem, nondum ad nucleum dulcissimum penetrarunt, Baccalaureos appellari placuit. Ista probabilior. Tertia est. Arbitratur non nemo dictionem compositam à *Vacca*, & *laro* Vaccalarius. Aliquæ enim nationes pro *b*, sonant *v*, consonantem, & contra. Vacca autem lac porrigit, & larus auis est auidissima. Iam de amabili illo sapientiæ Principe dictum est, *Mel, & lac sub lingua eius*. Vnde quos vehemens quidam ardor huius lactis agit, rapitq; vaccalarij dicuntur. Hæc est etiam probabilis.

28 In licentiati autem vocabulo vulgus errat periculosè, credens illi iam licere quodlibet, velut ab omni honesta functione dimisso, eoque nonnulli tum se dedunt otio, cùm maximè sint suscipiendi labores. Atqui secus habet. Hæc licentia non dicitur à *licet* verbo impersonali, sed à *licere*, quod est ex eorum numero, quæ Græci vocant *Autopadetica* quod genus est vapulo, vnde deductum licitari. Tum enim plurimi fiunt, & velut à licitantibus auertuntur alius ad aulam, alius ad curam pastoralem, alius ad Abbatiam, alius ad opimam præbendam, alius alio.

29 Magistri verò honoris causa græcè dicuntur Theologi, hebraicè Rabini, quod latinè sonant Magistri nostri.

CONSVLTATIO XXXIX.

An Ecclesia constructa à Patrono, ac donata Regularibus, quæ prius erat oratorium, siue sacellum rurale sub iurisdictione Episcopi, possit modò visitari ab ipso Episcopo? Ex quibus cognoscatur Ecclesiam esse regularem, vbi ad rem explanatur cap. 8. *sess.* 7. *S. Concilij Tridentini.*

RESpondeo negatiuè. Aut enim Episcopus prætendit ius 1
visitandi ratione Oratorij, siue sacelli ruralis antiqui, cùm illud fuerit dirutum, ac solo æquatum, cessat prætensio. Nam per destructionem Ecclesia amittit consecrationem, *can. de fabrica de consecr. dist.* 1. *cap. proposuisti, & c. ligneis de consecr. Eccles.* ac proinde amittit omnia sua iura, imo beneficium ipsum, quatenus in illa extiterit, Abb. *in cap.* 2. *num.* 5. *de nou. oper. nunc.* Sylua *de benef. p.* 3. *q.* 42. Remig. de Gonn. *de immun. ampl.* 20. *n.* 50.

Aut hoc prætendit ratione nouæ Ecclesiæ à Patrono con- 2
structa, & cessat pariter prætensio, cùm sit regularis, ac omninò exempta ab Episcopi visitatione, ut sæpius declarauit S. Congregatio Concilij, teste Barbosa *in collect. ad c.* 5. *n.* 15. *ac* 16. *sess.* 7. *& cap.* 8. *sess.* 22. *n.* 20. *ac* 21. *de refor.* ac Rot. *decis.* 260. *n.* 3. *&* 6. *p.* 7. *rec.* passimque alibi.

Ecclesiam autem esse regularem poterit cognosci tum ex 3
eo, quod ei Regulares inseruiunt, vt pluries declarauit eadem S. Congregatio, testante Fagn. *in c. graue n.* 18. *de offic. ordin.*

Tum ex confessionibus Episcoporum antecessorum, ex 4
quibus liquere poterit, Ecclesiam esse subiectam Conuentui Regularium, & propterea dubitari non poterit, esse exemptam à visitatione, & correctione Episcopi, vt frequenter etiam declarauit eadem S. Congregatio, referente eodem Fag. *in c. nullus n.* 3. *&* 4. ibi: *Et regulares censeri etiam monasterio vnitas, vel ab eo dependentes, si eis à Regularibus deseruiatur, de parochi, & in d. c. graue n.* 18. ibi: *Et regulares interpretata est eadem S. Congregatio, etiam monasterio vnitas, & ab eo dependentes, si à Regularibus deseruiantur de offic. ordin.*

Item, si constiterit, eiusmodi Ecclesiam fuisse concessam 5
Patrono laico ea consensu Episcopi, & a Patrono concessam Regularibus, ac vnitam eorum Conuentui, atque adeo, quemadmodum est exemptus Conuentus, ita censeri debeat exempta Ecclesia, illi vnita per text. *in cap.* 1. ibique Glos. *v. exempto de priuil. in* 6. cum alijs per Rotam *dec.* 8. *n.* 3. coram Merlino, & in Cathacensi prętensę obedientię 22. Maij 1650. coram Bichio. Ea concessione enim Ecclesia remansit vnita Conuentui, siue Monasterio Regularium, & propterea iudicanda est exempta, sicut idem monasterium *ad* text. *in d. c.* 1. & *in c. recolentes*, vbi etiam glos. *fin. de stat. Monach.* Cumque in hanc concessionem Episcopus consenserit sine aliqua reseruatione Iuris laicalis, effecta est regularis, vt tradunt communiter Doctores *in cap. pastoralis de donat.*

Nec obstarent visitationes Episcoporum. Nam præter- 6
quam quod fuerunt forsitan controuersiæ, ac propterea nullum ius tribuere potuerint in præiudicium Regularium, vt in specie firmauit Rot. in Brixiensi iurisdictionis apud Tambur. *de iur. Abbat. to.* 3. *dec.* 25. *n.* 10. esto, quod Regulares acquieuerint nullo tamen modo potuerint successoribus, ac Religioni præiudicium inferre iuxta ea, quæ tradit Cocchier. *de iurisdict. ordin. in exempt. p.* 3. *q. vlt.* & Tambur. *loc. cit. disp.* 17. *q.* 4. *n.* 7. ac Rota *dec.* 81. *n.* 12. apud eundem Tambur. *ibid.* & in hac specie respondit Archiepiscopo Ianuensi S. Congregatio Concilij apud Peyrinum *in priuil. minim. annot. ad Constit. Sixti IV.* §. 10. *n.* 8. & Tambur. *eo loco disp.* 15. *q.* 7. *n.* 50.

Nec ius aliquod acquirere potuerint Episcopi, tum pro- 7
pter decretum irritans in constitutionibus Apostolicis ad fauorem Regularium exemptorum, quod inficit, ac irritat omnia in contrarium facta ita vt nullum producant iuris effectum per *cap. si eo tempore de elect. in* 6. traditque præ cæteris Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 61. *n.* 12. Et tum quia explorati iuris est, quod exempti non possunt prorogare iurisdictionem Episcopi sine consensu Romani Pontificis, cui sunt immediatè subiecti, *c. cum temp. in fin.* ibique Abb. *n.* 2. *de arbit.* Io. Andr. *in c. scienti col.* 14. *de reg. iur.* ac Rot. *dec.* 233. *n.* 4. coram Mant.

Itemque si fuerit in visitationibus Episcoporum enuncia- 8
tum, Ecclesiam huiusmodi fuisse pleno iure concessam Regularibus, licet enim sint simplices enunciatiuæ, cum tamen emanauerint ab ipsis Episcopis, de quorum præiudicio agitur, videntur attendendæ, vt in validioribus terminis, quod enunciatiuæ Ordinariorum præbeant iuspatronatus, ponderauit Rot. coram Mant. *dec.* 350. *n.* 3. *& dec.* 349. *n.* 4. *&* 5. *ac dec.* 563. *num.* 12. coram Merlino cum alijs *in dec.* 224. *num.* 15. *& dec.* 234. *n.* 20. coram Orthobono.

Ac ita quidem, vt non refragetur, si in Ecclesia existeret ca- 9
pella de iurepatronatus vniuersitatis, siue laicali. Nā ex declaratione S. Congr. Conc. nequeūt Episcopi visitare capellas, siue altaria laicorum in Ecclesijs regulariū erecta, quibus animarū

cura non incumbit, vt apud Tambur. *d. q.7. post n. 50.* Barbos. *de potest. Episc. p.2. alleg.75. n.13.* & Fagnan. *in d. c. grane n.4. de offic. ordin.*

10 Minusque obstaret si Sacrarium Ecclesiæ prouideat vniuersitas sæcularis omnibus rebus necessariis ex redditibus Capellæ. Quia cùm id fiat ex oblationibus, ac eleemosynis fieri solitis dictæ Ecclesiæ, nullatenus pertinent ad vniuersitatem, atque adeo in eas nullum jus sibi arrogare potest Episcopus, cùm pertineant ad eosdem Regulares, qui eidem Ecclesiæ deseruiunt ex textu *in cap.* 1. ibique Abb. *n. 4. de stat. Monach. cap. nimis*, vbi Doctores *de exces. Prel.* Lezan. *in sum. v. Oblation.4.* Ricc. *p.4. Collect.99. &* 1113. ac Rota *dec. 38. n.4.* coram Mantica, & *dec.232. n. 2. ac 3.* coram Merlino; & ex declaratione S. Congregationis 31. Ianuarii 1642. apud Lezan. *loc. cit. tom.2. cap.15. n.27.*

11 Denique non releuarent enunciatiuæ antecessorum Episcoporum, quod Regularibus concessus fuerit dumtaxat vsus Ecclesiæ; nam prætermisso, quod huiusmodi enunciatiuæ sunt recentes, ac emanatæ ab ipsis Episcopis, suntque contrariæ instrumento concessionis, & enunciatiuis antiquioribus, satis est, quod Ecclesiæ nulla immineat cura animarum personarum sæcularium, eique inseruiant Regulares, vt regularis sit iudicanda. Et propterea nullum ius quoad visitationem prætendere potest Episcopus, etiam vti delegatus Sedis Apostolicæ vigore constitutionis 18. Gregorii XV. *de exempt. priuil.* vt declarauit S. Congregatio Concilij cum speciali confirmatione eiusdem Pontificis post præfatam constitutionem *to.3. Bullarii.*

12 Quo verò ad decretum S. Concilij Trid. *cap.8. sess.7. de reform.* eius verba sunt huiusmodi: *Locorum ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas, auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & opportunis iuris remedijs prouidere, vt quæ reparatione indigent, reparentur, & cura animarum, si qua illis immineat, alijsque debitis obsequijs minimè defraudentur appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus, etiam immemorabili tempore præscriptis, Iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitus exclusis*, Concil. Tolet. *6. c.35.* Concil. Brachar. *2. c.1.* Concil. Arel. *c.17. can. Episcopus, & can. placuit 10. q.1.*

13 Etenim omnes Ecclesiæ subiectæ sunt Episcopis earum diœcesum, *can. omnes Basilicæ*, quarum aliæ sunt sæculares, aliæ regulares sæcularium verò exemptiones tolluntur, Regularium verò Ecclesiæ, cum illarum nulla fiat mentio, non intelliguntur comprehensæ. Porrò cum regulares habeant sub se plures Ecclesias sæculares, & harum aliæ sint exemptæ, aliæ sint pleno iure ijs subiectæ, exemptæ ac sæculares similiter comprehensæ videbuntur. De subiectis pleno iure agitur *sess. 25. cap.11. de Regular.* & nos alibi, de quibus omnibus *cap. cum plantare §. in Ecclesijs*, ibique Gloss. *& cap. quoniam de priuil.* Nec obstant *cap. per exemptionem & cap. si Papa de priuil. in 6.*

14 Vnde S. Congregatio Concilij respondit, Ecclesias sæculares tametsi ad Regulares pertinere asserantur, ab ijsque dependeant, dum per sæculares illis deseruiatur, hoc decreto comprehendi, non autem monasteria, & Ecclesias Regularium, quæ nec etiam possunt visitari ad inspiciendum, an decenter Sanctissimum Sacramentum Corporis Christi custodiatur, congruoque apparatu, & ornatu altaria sint instructa modo præsupposito, quod Episcopus quascunque sæculares Ecclesias curatas exemptas, siue illius Diœcesis Monasterijs Cassinensibus unitas, vel subiectas, dummodo in illis locis vtraque iurisdictio ab Abbatibus non exerceatur, possit visitare, & eis deseruientes in diuinis corrigere, ac reformare, præsertim ex declaratione S. Congregationis ad hoc decretum, & *ad cap.9. sess.24.*

15 Quæritur ordinaria ne ipsis Episcopis, an verò delegata authoritate visitare licere adeo, vt nisi expressè declarauerint, se tanquam Sedis Apostolicæ delegatos visitare, possit eis obsisti? Et stante declaratione S. Congregationis, quod Episcopis non solùm per se ipsos, sed etiam per suos in spiritualibus generales vicarios munus visitationis permissum sit exercere, quæritur secundò, an vicarii eo casu specialem in scriptis facultatem habere debeant, & de illa prius per authentica documenta ipsis Abbatibus superioribus, vel eorum Officialibus, & subditis, dimissis sibi illorum exemplis de verbo ad verbum fidem facere teneantur, & donec istud fecerint, liberè, ac licitè ipsis valeat resisti?

16 Censuit S. Congregatio quod primum, licere Episcopis delegata tantùm auctoritate visitare quoad vtrumque caput idque expressè declarandum. Quoad secundum opus esse speciali in scriptis facultate, de eaque huiusmodi fidem faciendam. Quodque si Episcopus non exerceat hanc iurisdictionem, sibi a Concilio delegatam, constat ex S. Congregationis decreto, nullam eum pœnam incurrere, benè tamen in casibus, in quibus decreta Concilij vtuntur præceptiuis, siue obligatorijs verbis, incidere in peccatum mortale. Quin etiam in casibus, in quibus dispositio Concilij non absolutè adimit exemptis hanc iurisdictionem, sed tantùm; si Ordinarij velint ea vti, ordinarijs nolentibus, eam exercere possunt exempti. In casibus verò, in quibus Concilium absolutè adimit hanc iurisdictionem exemptis, & præcipit Episcopis, ut ipsi soli eam exerceant, non posse.

17 *Singulis annis visitare teneantur.* Respondit S. Congregatio, hoc decretum habere locum tantum in Ecclesijs exemptis intra diœcesim existentibus. Vnde ab eadem S. Congregatione dictum, comprehendi etiam Ecclesias, quæ in aliquo territorio, seu districtu subiecto alicui monasterio ita tamen quod territorium sit intra fines alicuius diœcesis.

18 Ad hæc quæsitum fuit, an ab Episcopo illæ Ecclesiæ exemptæ possint visitari, quæ à suis Ordinarijs inferioribus iure proprio visitantur. Respondit S. Congregatio, posse nec obstare, quod Ecclesiæ grauarentur duplici visitationis onere, vt colligitur *ex cap.3. sess.24.* de Archidiaconis; nec tolli per hoc decretum, quominus dicti Ordinarij cumulatiuè cum Episcopis possint visitare.

19 Item S. Congregatio censuit, licere Episcopo visitare Capellam iurispatronatus laicorum ad instar iurispatronatus Regum, ex priuilegio sibi concesso, quia in sua diœcesi. Nec iuspatronatus, quanquam Regum, obstat, nisi in fundatione id expressum sit. Quod si probaretur Capella exempta, tunc Episcopus visitabit, tanquam Apostolicæ Sedis delegatus.

20 *Minimè defraudarentur.* S. Congregatio censuit pro reparatione, vel alijs, quæ in visitatione sibi videbuntur necessaria, Episcopum posse fructus sequestrare.

21 *Illorum inhibitionibus penitus exclusis.* Et si obijceretur, quod verbi gratia, Ecclesiæ exemptæ in sua Diœcesi repetiuntur, iureiurando solemniter cessisse; quia ordinarius ex S. Congregationis sententia non potest se eximere ab ordinationibus, quæ continentur in hoc, & in alijs similibus decretis, & similiter sibi à Concilio non sublatas neque rem iudicatam, neque concordias.

22 Sed fuit dubitatum, an decretum Concilij *sess.24. cap.20.* in fine intelligatur, sustulisse res iudicatas, quæ innituntur priuilegijs ante idem Concilium obtentis? Sixtus V. audita relatione Congregationis, & rationibus vtrinque expositis, respondit, sententias in hoc loco sublatas, pariterque res iudicatas, Glos *in Clem. dudum v. pacta de sepult.* Et decisionem Congregationis in hoc decreto positam, non intelligi, nisi de duobus vinculis, quorum alterum vinculum per se obstat. Et ita mandauit in similibus responderi.

CONSVLTATIO XL.

Electio capitularis Regularium quatenus sit confirmanda? Quid de capitulo celebrato ante completum tempus capituli præcedentis? Quid de electione accusati de aliquo crimine? Quidve de electione infirmi, siue valetudinarij impotentis seruare vitam communem? Quid de habente ius dubium ferendi suffragium? An creari possint vocales noui, ac insoliti? Quid de non vocato ad capitulum, qui habet ius certum ferendi suffragium. Quatenus quis dicatur contemptus? An & quatenus aliquis excludi possit ab electione passiua ex eo, quod fuerit priuatus voce? Declaratio priuationis vocis ex quibus constare debeat? Ex quibus probentur attentata in materia electionis? Iniustitia cassationis electionis ex quibus comprobetur?

1 CОnfirmanda est electio non solùm ex regula, quod electo sufficit docere de sua electione, quia præsumitur Canonica, & contrarium asserenti incumbit onus probandi, iuris ordine seruato, ad tradita per Lap. *in c. licet Episcopus n. 3. & seqq. de prob. in 6.* ibique Gemin. *n.12.* Io. Andr. *in cap. sicut n.11. de sent. & re iud.* cum alijs per Rotam *dec.289. num. 25. & 26. p.6. & dec.244. num.34. par.8. recent.* Sed etiam ex illius instrumento, quod in hac re facit probationem probatam, Innocent. *in cap. innotuit num. 7. de elect.* vbi Ioan. Andr. & Bellamer. *num. 2.* Rota *dec. 574. num.64. p.4. tom.3. rec.* Tam quoad substantiam ex eo, quod maior pars voca-

lium adhæserit electioni, quàm etiam quoad formam, si seruata fuerint omnia requisita à Constitutionibus Religionis, & à iure communi *in c. quia propter de elect.* ubi Doctores communiter.

2 Constareque poterit, electionem fuisse Canonicam, ex literis Scrutatorum, quæ in confirmatione sunt præcipuè attendendæ juxta constitutiones quam plurium Religionum, vt de Religione Prædicatorum testatur Donat. *rer. regul. to. 2. tr. 7. q. 6. n. 4. & 5.* Ex literis item Patrum Definitorum, ab oppositoribus productis, quæ plenè probant, vt per Ludouis. *dec. 331. n. 12. & dec. 353.* ubi Add. *n. 19.*

3 Si fuerit confirmata, nedum à Commissario, & Præsidente Capituli, sed etiam à tota Prouincia recognita, & approbata, vt proindè non sint audiendi pauci tantum opponentes, si non appellauerint intra tempus præscriptum, vt disponit tex. *in cap. concertationi de appel. in 6.* Nec seruata forma à jure requisita, scilicet cum expressione causarum prætensæ nullitatis electionis, ac præstito iuramento, eas esse veras, & credere eas posse probari, ut decernit textus *in c. vt circa de elect. in 6.* & tradit Rota *dec. 17. in fine de except. in antiq. & decis. 36. de appel. in nov.* cum alijs cumulatis in allegata *dec. 289. vers. Et proinde p. 6. rec.*

4 Soletque S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus rescribere, confirmandum esse capitulum, & omnia gesta in eo, nisi ad primam Congregationem aliquid releuans fuerit deductum. Quia confirmatio electionis debetur ex iustitia, & sine iusta causa denegari non potest, vt cum alijs latè probat Passerin. *de elect. canon. cap. 33. q. 11. n. 134. & seqq.*

5 Non est itaque deneganda confirmatio electionis, quotiescunque contra electionem, vel contra electum nihil opponi potest, quod subsistat, ut inquit Abb. *in c. postquam num. 1. de elect.* & post alios Castellin. *eod. tit. cap. 14. n. 36.*

6 Nec obstaret, capitulum fuisse celebratum ante completum triennium post electionem Prouincialis defuncti, licet enim in plerisque Religionibus officia ministri Prouincialis, & aliorum Prælatorum sint triennalia, & propterea capitula celebrari debeant de triennio in triennium, attamen huiusmodi tempus non intelligitur mathematicè, sed ciuiliter, siue legaliter, ac ita, ut non ita præcisè intelligatur, quin possit per mensem, aut per menses prorogari, & abbreuiari, dummodo tempus à lege præscriptum non excedatur, vt de ordine Minorum tradunt Rodriq. *tom. 2. quæst. regul. 52. ar. 2.* Casarub. *in comp. priuil. fratr. Minor. tit. Officia ordin.* ibique Add. Capuc. §. 2. Miranda *in man. Prel. lib. 2. tit. de c. provinc. q. 16. art. 4.* Portel. *in dub. regul. v. officia Ordinis in add. n. 6.* & Sanctor. *ad stat. & Constit. gener. ordin. min. stat. 36. & ad stat. 65.* Quinimo in fortioribus terminis, quod cedente, aut decedente ministro Prouinciali, nouus Prouincialis in dicto Minorum Ordine eligi possit ante completum triennium præcedentis Capituli pro indubitato supponitur in constitutione Vrbani VIII. sub datum 13. Augusti 1625. impressa post statuta generalia anni 1658.

7 Minus obstaret, si electus fuerit accusatus, ac processatus de crimine, præsertim, si ad hunc effectum adducatur simplex fides extraiudicialis personæ incognitæ, se referentis ad acta, cui nulla fides est adhibenda: Tùm quia non creditur referenti, nisi constet de relato, *auth. si quis in aliquo Cod. de edon.* Rot. *dec. 754. n. 3.* coram Buratto cum alijs in *dec. 743. num. 11.* coram Merlino. Et tum quia, admisso, quod hac attestatio esset notarij publici, nihil tamen releuaret, quia notario asserenti de actu præterito à se gesto sine testibus non creditur, Innoc. *in cap. quoniam n. 6. de probat.* Bald. *cons. 428. n. 5. lib. 1.* Alex. *cons. 142. n. 12. lib. 1.* ac Rota *dec. 137. n. 3. & dec. 588 n. 2.*

8 Nam, etiamsi reuera fuerit accusatus, ac processatus, adhuc tamen non redderetur ineligibilis ex sola accusatione, aut denunciatione, ut per Io. Andream, Innocentium, & alios relatos à Fagnano *in c. omnipotens n. 6. 25. & 32. ac 35. de accusat.* eoque magis si agatur de re antiqua complurium annorum, & sic electus ad dignitates, & officia Ordinis fuerit assumptus.

9 Minusque officeret, non potuisse eligi infirmum, & valetudinarium, ac impotentem agere vitam communem, ac regularem obseruantiam, si attestationes, siue testes concluderent simplicem infirmitatem actualem de tempore præterito, non autem habitualem, quæ sola excludit ab electione passiua ex Iuris communis dispositione, ut tradunt Sayrus, Vgolinus, & alij, quos sequitur Passerin. *de elect. cap. 25 q. 27. num. 330.*

10 Idque præcipuè, si electio esset iam confirmata, ad quam annullandam non sufficiunt simplices attestationes, sed requiritur plena probatio, vt firmat Lauor. *de elect. c. 19. n. 121.* Rodriq. *tom. 1. quæst. reg. 14. art. 3.* cum alijs adductis à Lezana *consul. 13. n. 9.*

11 Præterea minus obstaret, quod electio facta fuerit, lite pendente, atque adeo quod fuerit attentata, si prætensa litis pendentia non comprobaretur, nisi per solam commissionem ad instantiam electi, & nunquam fuerit præsentata, & effecta communis per citationem, vel alium actum iudicialem ex eo, quod commissiones contineant clausulam, *quatenus pars vti velit*, vt tradit Abb. *in cap. ex conquæstione n. 11. de restit. spol.* cum alijs per Rot. *dec. 138. n. 3. ac seq.* coram Buratto, *& in Comen. Canonicatus 16. Martij 1654. §. non obstat* coram Cerro.

12 Aut si prætensa litis pendentia fuerit omninò extincta per renunciationem litis ab oppositoribus factam, ob quam receditur ab appellatione, vt ponderauit Rota *dec. 349. num. 3.* coram Caualerio, *& decis. 29.* vbi Add. *num. 4.* coram Ludouisio cum alijs *in dec. 37. n. 4.* post Tambur. *de iur. Abbat.* Impetrans enim commissionem causæ, quamvis etiam fuisset decreta citatio, pœnitere potest, illique renunciare, & post renunciationem, nullam remanere litis pendentiam, firmauit Rota penes Achill. *decis. 10. n. 1. de rescript.* & post alios comprobat Lancellott. *de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. n. 46.* dicens *num. 49.* id procedere, licèt commissio in manuali Notarij, siue in libro publico descripta esset.

13 Cessatque omnis difficultas, quia electio, tanquam actus extraiudicialis fieri potest, etiam lite pendente, absque vitio attentatorum, vt probat Lancellot. *loc. cit. limit. 22. n. 1. ac seqq.*

14 Quod autem aliquis non fuerit admissus ad ferendum suffragium, non refragaretur, si ille non habebat huiusmodi ius, satisque esset, vt sit dubium, an hoc ius ei competeret, præsertim, si de hoc suo prætenso iure non docuerit apud Iudices suffragiorum, aut si cùm esset præsens in loco, vbi celebratum fuit Capitulum, non comparuerit, neque deduxerit, aut opposuerit coram eodem Capitulo.

15 Vocales autem nouos, & insolitos creare, ac inducere in Capitulis Prouincialibus, non solùm nequit Superior, sed videtur, quod ne ipse quidem P. Generalis id possit, cum electio Prouincialis pertineat tantùm ad certos, & determinatos suffragatores, & P. Generalis nequeat Constitutiones alterare, siue commutare, nisi per tria Capitula Generalia approbetur, vt in Religione Prædicatorum, quod non possit augeri numerus vocalium, probat Passer. *loc. cit. c. 3. q. 2. n. 11. & q. 3. n. 48. & 50.*

16 Vnde satis est, quod dubitari possit, an alicui competat ius ferendi suffragium, ne possit admitti, cum nunquam habuerit possessionem prætensi iuris eligendi, sine qua, licet exclusus non possit dare de contemptu, quia ipsi nulla fuit facta iniuria, cum nunquam possederit, ex iure enim dubio nemo debet immitti in possessionem, vt distinguendo tradit Passerin. *loc. cit. cap. 14. q. 7. n. 44. & n. 48. ac seqq.*

17 Doctores verò contrarij loquuntur in casu, quo non fuit vocatus ad Capitulum, qui habebat ius certum, vt Lauor. *de elect. tit. 4. cap. 17. n. 13.* Eòque magis, si non admissus ad suffragium, esset præsens in Conuentu, in quo celebrabatur Capitulum. Poterat enim, ac debebat ad locum electionis accedere. Quod si non accesserit, non potest dici contemptus, cum per sonum campanæ vocantur omnes præsentes in conuentu, nec fiunt monitiones singulatim ex communi Religionum praxi.

18 Priuatio autem vocis actiuæ, & passiuæ debet intimari Patribus Conuentus, cum nemo excludi possit ab electione passiua ex capite priuationis vocis, nisi sit priuatus per sententiam, quæ transiuerit in iudicatum, vt tradit Passer. *ibid. c. 25. n. 601. & 602.* Cumque agatur de vitio personæ, sicque de grauissimo præiudicio, procedendum est cum probationibus, & actio iudicialiter, vt docent Castell. *de elect. c. 4. n. 36.* Barbos. *vot. 35. n. 15. lib. 2.* Passerin. *eo loco c. 33. n. 153. & n. 164.* Estque communis sententia; Ideoque asserta declaratio priuationis vocis non est attendenda, si ea constet per simplices narratiuas, aut fides extraiudiciales, vt latè in terminis Barbos. *vot. 97. n. 42. & seqq. lib. 3.*

19 Ac præsertim, si constiterit de nullitate, de attentatis, ac de iniustitia priuationis. De nullitate quidem, vt si non præcesserit citatio, cuius defectus est insanabilis ad textum *in clem. sæpe §. non sic de verb. signif. in Clem. pastoralis §. cæterum de re iudic. & in l. de unoquoque ff. eod.* Aut si citatio facta non fuerit pro illa die, qua fieri debebat declaratio, Rota *decis. 312. n. 4. p. 4.* Et sententia declarationis requiritur ex iure, vt post multos tradit Passer. *cap. 25. n. 624. & seqq.*

30 Aut si constiterit de attentatis ex appellationibus interpositis super denegatione induciarum, vel à comminatione dictæ pœnæ priuationis. Cùm enim non agatur de correctione morum, neque de visitatione sine dubio licet appellare, Rodriq. *tom.2. quæst.reg.29. art.2.* prolixè Donat. *tom.2. de appellat.tract.10. quæst.30.num.6. & seqq.* ac in terminis Barbos. *d.vot.97. num.120. lib.3.* & Passer. *d.cap.25. num.602.*

31 Vel si constiterit de iniustitia, vt si denegatæ fuerint induciæ, nec vllum delictum commissum fuerit. Non enim est contra obedientiæ votum rationes, ac iura proponere præcipienti petere inducias, & appellare, cum hæc sint permissa de iure, vt tradunt S. Bonauentura *in spec.discipl.par.1. princ. quæst.1.cap.4.* Turrecrem. *in reg.S.Benedicti cap.66. tract.43.* & Aluarez *tom.2. de vit.spirit.lib.5.cap.15.*

32 Cùmque in Constitutionibus Regularium sit expressè statutus modus pro reformatione, vtique superior secundum illas debet procedere, vt ex decreto S. Congregationis, tradit Fagnan. *in cap.recolentes num.6.de stat.Monach.*

33 Aut si constiterit, quod asserta declaratio priuationis non doceatur fuisse Patribus intimata, ideòque nunquam potuerit transire in iudicatum, aut esse impedimento, quin electio esset valida, vt per Passerin. *cit.cap.25,n.600. & 602.*

34 Eòque magis, si oppositiones tangerent vitium personæ. Hoc enim casu debet iuridicè, citatis citandis, ac probatis probandis procedi, vt communiter docent Doctores nominatim Passerin. *ibid.cap.33. num.153. & seqq.*

CONSVLTATIO XLI.

An, quàtenus, & à quibus concedendæ sint licentiæ ingrediendi Monasteria Monialium, Superioribus Regularibus subiectarum? Et quomodo sit occurrendum inhibitionibus Auditoris Cameræ Apostolicæ nomine huiusmodi Monialium expeditis contra Ordinarios?

1 SAcra Congregatio Concilij, & S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus pluries declarauit, nemini licere ingredi clausuram Monialium, etiam exemptarum, ac subiectarum Regularibus, nisi prius obtinuerit licentiam in casibus necessarijs, concedendam non solùm à Superioribus Regularibus, sed etiam ab Ordinarijs, non obstantibus legibus, statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Imò quod huiusmodi licentia non sit concedenda à Superioribus Regularibus in illis locis, in quibus extat consuetudo, quod à solis Episcopis concedatur, æquè dumtaxat sufficiat, etiam priuatiuè quoad Regulares.

2 Hæc autem declaratio non solùm speciatim emanauit pro Episcopo Perusino, vt ex sequenti Epistola, sed etiam sub 10. Ianuarij 1637. fuit confirmata, & iusta eius executio ab Vrbano VIII. vt ex subiecta declaratione.

3 Et quamvis hæ declarationes, siue decreta sint perspicuæ, ac peruulgatæ, Regulares tamen, præcipuè Monachi Casinates, prætendunt esse suarum Monialium superiores priuatiuè quoad Ordinarios, earumque nomine expedire curant inhibitiones ab Auditore Cameræ Apostolicæ ad illos impediendum, ne eas visitent, neuè visitari faciant à suis Officialibus earum clausuram, multòque minus concedant licentiam clausuram ingrediendi.

4 Ideòque à dictis S.Congregationibus rescribendum est Ordinarijs, vt procedant ad executionem decretorum, siue declarationum huiusmodi, non obstante quacumque inhibitione, aut quod manuteneantur in sua, suorumque antecessorum possessione, donec controuersia terminetur. Nam huiusmodi inhibitionum prætextu, quas Moniales extorquent, nullum ius habentes, cum ei Vrbanus VIII. derogauerit, augentur insolentiùs mala, de quibus Ordinarij protestari debent, ne de illis rationem Deo reddant.

5 Declarationes, siue decreta in hanc rem, præter alia, quæ adduximus *tom.1.* sunt huiusmodi.

6 Ad secundum. *Tametsi aliàs S.Congregatio declarauerit licentias ingrediendi septa Monasteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum ex necessitate tantum, quæ Moniales respiciat, concedendi, & accedendi ad colloquendum cum Monialibus pertinere ad ipsos Superiores Regulares; nihilominus sub die 13. Nouemb. 1610. quo magis clausuræ obseruationi consuleretur, facultate sibi à S.D.N. tributa, statuit, & decreuit, vt intra huiusmodi septa nemini ingredi, nec alloqui liceat, nisi licentia in casibus necessarijs concedenda, nedum à superioribus Regularibus dictorum Monasteriorum, sed etiam à locorum Ordinarijs obtenta fuerint, non obstantibus quibuscumque contrarijs legibus, statutis, consuetudinibus etiam immemorabilibus.*

7 *Postremo autem ad remouendam omnem dubietatem, quæ ex huiusmodi decreto forsan oriri posset, negotio iterum in S. Congregatione proposito, atque S. D. N. relato die 21. Maij 1630. Sanctitas sua declarauit huiusmodi licentias à superioribus Regularibus non esse concedendas in illis locis, in quibus adesset consuetudo, vt ista ab Episcopis tantum concedantur. Hoc enim casu statuit, & decreuit talem consuetudinem esse obseruandam, & ipsorum Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam priuatiuè quoad ipsos Regulares.*

8 *Quod reliquum est diuinam Clementiam precor, vt diu incolumem seruare dignetur Eminentiam vestram, cuius perofficiosè deosculor manus, meque humillimè commendo. Romæ die 10. Ianuarij 1637. Eminen. V. humillimus seruus F. Cardinalis Verospius. Franciscus Paulucius S. Congregationis Concilij Secretarius.*

9 A Milano al Cardinal. Federigo Borromeo. *E stato più volte ordinato da questa S. Congregatione, che le licenze da concedersi à secolari d'entrare à parlare alle Monache soggette alla cura de' Regolari, e di entrare ne' Monasteri delle medesime Monache, debbano sottoscriuersi da Vesconi; ò da loro Vicarij, o insieme da medesimi Regolari sicome fu gia significato al Vicario di V. S. Illustr. in fin dall'anno 1599. Tuttauia perche s'intende, che alcuni Regolari pretendono il contrario sotto pretesto di certa dichiaratione, che dicono hauere più, e più anni sono, ottenuta dalla S. Congregatione del Concilio, hanno questi Illustr. miei Signori voluto, che l'ordine loro fatto per necessità di buon gouerno de Monasteri, e fondato nel Sacro Concilio sia in ogni maniera osseruato, imperoche possono, e verisimilmente debbono i Vesconi molto meglio conoscere la qualità delle persone, e più facilmente castigarle, quando trasgrediscono, che non possono i Regolari, massimamente per la frequenza delle loro mutationi. Potrà percio V. S. Illustr. notificar tutto questo à chi pretendesse il contrario, e commetterà, che l'ordine sudetto sia in ogni modo osseruato, & eseguito. E perche s'intende ancora, che in molti di cotesti Monasteri, così sottoposti à V. S. Illustr. come à Regolari si riceuono le visite à porta aperta, doue anche vi si fà dimora di ore continue, mi hanno i medesimi Illustr. Signori ordinato di scriuerle, che quanto à quello, che in questo particolare appartiene à Monasteri di lei, vi proueda secondo la solita sua prudenza, e pietà, e quanto à Monasteri sottoposti à Regolari, ella, chiamati à se i superiori de' medesimi Regolari, prenda insieme con essi loro quella prouisione, che le parerà più espediente per togliere così notabil disordine. Adì Genaro 1618.*

CONSVLTATIO XLII.

An, & quatenus Regulares habentes Monasterium sub Cœlo insalubri, ac longè distans à Ciuitate, habere possint pro cura infirmorum hospitium Religiosorum intra Ciuitatem, ibique oratorium priuatum erigere? Quid si alij Regulares obstarent, et ad eorum fauorem Ordinarius decerneret, oratorium esse demoliendum? Quidvè si ab huiusmodi decreto appelletur, & causa committatur Iudici Delegato, qui decretum Ordinarij reuocaret? An à decreto Delegati Regulares contradicentes appellare possint, & quomodò, cuivè incumbat onus transportandi acta?

1 VIdetur respondendum, non posse construi huiusmodi Oratorium, & in eo Altare ad celebrandum Missæ sacrificiũ. Nam id prohibetur per constitutiones Apostolicas, præsertim per constitutionem 25. Vrbani VIII. ac proinde potest Ordinarius decernere, quod demoliatur Altare, tamquam erectum sine licentia, & visitatione Ordinarij.

2 Quod si ab hoc decreto appellaretur, & causa appellationis interpositæ committeretur per Breue Apostolicum Iudici Delegato, in quem aduersarij consentirent, qui, actis transportatis, auditisque partibus accederet ad locum, reque maturè discussa, decerneret, licere dictis Regularibus habere, ac retinere Oratorium iam constructum, cui decreto si aduersarij non acquiescentes, in gradu recursus causam in S. Congregatione recognosci peterent, ij non possunt audiri, nisi prius per ipsos transportentur acta speciatim illa, coram Delegato agitata.

3 Nam transportatio actorum facienda est per aduersarios recurrentes. Certum siquidem est, quod in Causis inter partes iudicialiter deductis, S. Congregatio non potest se ingere-

re, nisi partibus consentientibus iuxta Concilium Nauarri a. *n.4. de relig. domib.* & declarauit Sixtus V. in Concistorio habito 11. Maij 1588. sicut refertur post *Constit.72.* eiusdem Pontificis. Et licet, vt ibidem legitur idem Sixtus declarauerit, etiam post causam iudicialiter deductam, posse partes concordes adire S. Congregationem, attamen exprimitur, quod in hoc casu S. Congregatio debet ad se acta transportari facere, atque hæc transportatio fieri debet per recurrentes, & appellantes, qui volunt in causam procedere, vt per Scacc. *de appell. quæst.20.n.7. & seqq.* cum alijs ibi latissimè allegatis.

4 Hæc autem actorum transportatio eo magis est necessaria, quo potissima huius causæ decisio pendet à ponderatione loci, in quo constructum est Oratorium, an scilicet sit locus secretus, decens, & honestus, quæ probatio non potest aliter liquere, nisi per acta Iudicis Delegati, qui accessit ad locum, & propria loci visitatione, illius statum descripsit. Quòd est de substantia huius causæ, vtpotè quod probatio per euidentia facti, & loci visitationem, vbi agitur de re, quæ ex oculari inspectione percipi potest, dicitur speculatiua probatio, quæ omnes alias probationes excellit, Crauet. ad Vestr. *lib.4. cap.4. n.26.* Menol. *cons.91 n.10.* Post. *de manut. obs.101. n.5.* Maximèque confert ad faciliorem causæ resolutionem, cum veritas magis per oculum, quàm per aures infigatur, *Instit. de gradib. §. fin.* ibique Glos. *cap. quia iudicante de præscript.* cum Glos. *in can. inter memoratos 16. qu.3.*

5 Ex huiusmodi autem descriptione, & actorum transportatione liquebit iustitia sententiæ delegati, qui declarauit fuisse licitam dictam Oratorij constructionem, attentis circumstantijs concurrentibus circa qualitatem loci, quibus concurrentibus in hospitium, tanquam Granciam, & partem principalem Monasterij permittitur posse construi Oratorium cum sola licentia superiorum Regularium pro celebratione diuinorum officiorum, etiam sine licentia Ordinarij, non obstante Conc. Trident. *sess.22. cap.9. in decr. de obseru. & euit. in celebr. Miss.* Quia Concilium loquitur solum de priuatis domibus, & huiusmodi hospitia, siue Granciæ non sunt domus priuatæ, vt per Rodriq. *tom.2. qu. reg.75. art.1. & 2.* Peyrin. *to.1. priuil. minim. in Constit. Pyrrhi n.129.* Nec solum sine licentia Episcopi, sed etiam repugnante Episcopo, vt per Lezan. *in sum. to.3. v. Altare 14.* Rodriq. *loc. cit.* Io. de Cruce *de stat. Regul. lib.2. cap.5. dub.7. conclus.2.*

6 Constitutio verò Vrbani non obstat. Quia non versantur in erectione noui loci sæcularis, sed in constructione Oratorij in Hospitali, quod est pars, siue Grancia antiqui Monasterij iam erecti.

CONSVLTATIO XLIII.

An interposita ab vtraque Parte appellatione ad summum Pontificem, etiam ad effectum petendi Generalem, possit illa ab altera Parte posthaberi, ac procedi ad electionem regularem?

1 Negatiuè respondendum censeo. Nam huiusmodi appellatio effecta est communis, atque adeò non potest ab altera Parte in præiudicium iuris alteri Parti quæsiti, posthaberi, vt docent Bart. *in l. si quis libellos 28. n.1. C. de appell.* Felin. *in cap. ex part. de rescript. 2. n.5.* alijque relatis, Scacc. *de appell. quæst.17. limit.2. e n.95.*

2 Et in terminis electionis, quod renuncians electioni, vel in alium eam remittens, pœnitere amplius non possit, ait text. *in cap. causis de elect.* vbi glos. & Doctores communiter, & tradit Castellin. *de elect. canon. cap.16. n.1.* addens, quod vbi ex causa alicuius suffragij scribitur ad superiores, interim abstinendum est ab electione.

3 Præsertim si Capitulum fuerit dimissum ab habente auctoritatem cum cæremonijs à Constitutione præscriptis, omnibus approbantibus, & consentientibus. Ex hoc enim euidenter sequitur non posse deueniri ad electionem. Quia Capitulum primò intimatum amplius non durat, & aliud non est à persona legitima indictum, vt requiritur, & asserunt Castell. *loc. cit. cap.13. n.5.* & Lezan. *in sum. v. Præses Capituli n.4.*

4 Eoque magis, quod hic non est de illis casibus, quibus obligatus indicere Capitulum, illud indicere neglexerit, & cum circumstantijs, de quibus Donatus *in prax. rer. regular. to.2. part.1. tract.3. quæst.8.*

5 Ac præcipuè si nouum Capitulum fuerit celebratum absque formali intimatione, & tempore, quo iam aliqui discesserant, vel non reperiebantur in loco, ex quibus euidens nullitas resultat: Quoticumque enim Capitulum non intimatur, vel aliqui ex electoribus negliguntur, electio semper irrita est, contemptis maximè reclamantibus, *cap. Cùm inter vniuersitas 18. de elect. cap. quod sicut, cap. coram dilecto, cap. Quia propter eod. tit.* & firmant Donat. *loc. cit. tom.2. par.1. tract.4. quæst.12. & quæst.21.* Lezana *ibid. tom.1. cap.15. n.8.* & Lauor. *var. lucubr. tit.4. cap.17. num.1.*

CONSVLTATIO XLIV.

De electione Capitulari Regularium simoniaca? Ex quibus simonia necessariò constituatur? An, & quatenus probetur ex præsumptionibus, & coniecturis? Quomodo ex Testibus? An ex electione per acclamationes publicas facta? Quando pro nullitate actus metus adduci possit? Quid de his verbis prolatis à Præside Capituli. volo mille aureos ab eo, qui vult eligi in Prouincialem? An probetur ex mutuo, quod accepit Prouincialis post suam electionem? An, & quatenus ex confessione extraiudiciali? An probetur ex eo, quod alius promisit soluere minorem summam pro munere Prouincialis assequendo? Quando ex testibus de auditu super pecunia existente in Capsula? An ex eo, quod in Capitulo reseruata fuerint in pectore Patris Generalis aliqua officia? Quatenus probetur ex publica voce, & fama? Quid de pactione: Elige tu illum, & ego eligam quem tu mihi propones? Quidvè de electoribus paciscentibus inuicem de commodis electionis? Quid etiam de pactione elige me in Generalem, & ego eligam te in Guardianum, aut contra? An liceat offerre pecuniam electori volenti eligere indignum, vel minus dignum? Quid si offeratur pecunia electoribus volentibus eligere indignum, aut minus dignum, vt eligant dignum determinatè? Quibus in casibus liceat electoribus pecuniam dare, ne eligant indignos, aut minus dignos, sed dignum? Quid si electores subornentur vi, aut fraude? Quidvè si subornentur precio, aut precibus, ne quis eligatur? An tibi liceat pecuniam, & munera dare electori, qui accepit à tuo competitore pecuniam, & munera? Quid si electione iam facta à maiori parte, detur aliquid electori contradicenti, vt cesset à contradictione? Electus an possit precio redimere vexationem iniustam, quam patitur in confirmatione electionis? Quid si apud electores iustè vexetur? Quidvè si iustè vexatio fiat ab ijs, ad quos non pertinet electio? Quidvè si fiat iusta vexatio ab ijs, ad quos pertinet? Vt vexatio precio redimi possit, quid necessarium sit? An debeat esse vexatio actualis, an sit satis, quod probabiliter timeatur? Si aliquis electorum accipiat pecuniam, vt cesset à vexatione, an electio sit simoniaca? An qui monetur ad vexandum, vt mediante vexatione obtineat pecuniam, committat Simoniam? Si electus vexetur in ordine ad possessionem, an possit precio redimere vexationem? Quando ius ad possessionem est dubium, an liceat precio redimere vexationem contra possessionem? Quid si electus vexetur in possessione acquisita vigore electionis, aut deturbetur? Quid si vexetur per viam iuris circa possessionem iam adeptam? Quid si des pecuniam alicui, ne tibi in electione exceptionem opponat? Quid si vnus ex concurrentibus det alteri pecuniam, vt à concursu desistat ob impedimentum tollendum? Quidvè de pacto, quod, tu non concurras mecum ad hanc electionem, & ego non concurram tecum ad subsequentem? Quid de dante alicui pecuniam, vt metum incutiat competitori, vt desistat à concursu? Quidvè de subornatione contra subornationem? Ad vitandam subornationem in electione an possit induci consuetudo, quod nullus adhibeatur tractatus? Alia.

Simoniæ crimen probatum non dicitur, nisi pactio, & conuentio probetur, quæ vtrinque inducant obligationem, & præcedant collationem, aut prouisionem, quæ simoniaca præ- 1

ten-

tenditur; ita Marescot. var. lib. 2. cap. 35. n. 24. & seq. Paris. cons. 30. n. 21. lib. 4. Dec. cons. 118. n. 4. Farin. cons. 180. n. 6. Put. decis. 167. n. 5. lib. 2. Mohedan. decis. 1. n. 3. in fine de simon. Seraphin. decis. 1029. n. 11. Rota decis. 93. part. 4. tom. 2. recent. n. 6. & decis. 534. par. 4. to. 3. decis. 111. n. 9. post cons. Farinac. vol. 1. & decis. 234. n. 2. Buratt. decis. 445. n. 13. passimque alij. Desumitur ex iure canonico in can. qui studet 1. qu. 1. & cap. Cum pridem sub tit. de pact. & c. quæsitum de rerum permut. vbi Butr. n. 3. Anan. n. 5. Ostien. in cap. 1. n. 3. Anchar. ibid. eod. n. 3. de simon.

2 Quia simonia est emptio, & venditio rei spiritualis, aut alicuius, quod sit spirituali annexum, vt communiter tradunt Doctores, nominatim Diuus Thom. 2. 2. qu. 100. art. 1. Alens. par. 2. qu. 187. membr. 2. Palud. in 4. dist. 25. quæst. 5. art. 1. concl. 1. Richard. art. 2. qu. 1. Adrian. quodlib. 9. art. 2. S. Anton. part. 2. tit. 1. cap. 1. §. 1. Victor relect. de simon. par. 1. n. 7. Nauarr. cap. 33. man. n. 100. Less. lib. 2. de instit. & iur. cap. 35. dub. 1. n. 3. cum Glossa in causa 1. qu. 1. sub princip. & desumitur ex d. cap. quæsitum. Venditio autem, & emptio non perficitur, nisi partium conuentione, & pacto.

3 Nec sufficit solus tractatus, nisi pactum, & conclusio pacti probetur ex d. decis. 534. n. 10. part. 4. tom. 3. Lotter. de re benef. qu. 29. lib. 3. n. 42. & 150. vbi quod simoniæ crimen constituatur pacto, & conuentione Gratian. discept. 210. n. 16. Burat. decis. 445. n. 13. Farinac. decis. 137. n. 3. post cons. vol. 2. ita, vt non probetur ex actibus subsequutis post prouisionem, & collationem perfectam, nisi etiam probetur, quod in via pacti, & præcedentis conuentionis subsequantur, Ludouis. decis. 238. n. 9. Lotter. d. q. 29. n. 47. & seq. Vbi qood exigitur illud principium, quod afferat necessitatem. Quia, vt rectè ait Pegna decis. 211. num. 3. Munera, quæ subsequuntur actum collationis, & prouisionis, prouenire possunt à mera liberalitate in remunerationem beneficij accepti, quæ de iure non probibetur, Lotter. d. quæst. 29. n. 46. & seq. & n. 50. Farin. decis. 134. n. 10. post. 2. vol. cons. Rot. decis. 23. n. 14. & 15. part. 4. tom. 2. rec. Idque potius excludit præsumptionem simoniæ, Lotter. d. qu. 29. n. 50. Rota d. decis. 93. n. 13. & seq. & decis. 701. num. 3. in nouis. per Farin. Mellin. decis. 4. n. 3.

4 Itaque conuentio tantùm, siue pactum inducunt simoniam, quando antecedit, cap. Astaldus 8. quæst. 1. & cap. tua nos de simon. & notant communiter Glos. ibid. & in can. quam pia, v. postmodum 1. quæst. 2. Cardin. ibidem num. 33. Alciat. cons. 2. num. 20. lib. 1. Paris. d. cons. 30. num. 21. lib. 4. Butr. in d. d. cap. quæsitum num. 3. de ver. permut. alijquè superius adducti, ac Rota coram Puteo decis. 167. num. 5. & coram Seraph. d. decis. 1029. num. 8. & coram Caualerio decis. 359. num. 7. & coram Martino Andrea decis. 94. n. 5. & coram Ludouisio decis. 517. num. 30. & decis. 166. n. 9. part. 2. recent. & in Romana, seu Hispalensi prætensæ simoniæ 7. Februarij 1596. coram Blanchetto, & in Calaguritana confidentiæ 25. Iunij 1593. coram Pamphilio, & in Aquensi Beneficij, seu simoniæ 17. Maij 1593. coram eodem Blanchetto, & in Consentina prætensæ confidentiæ 4. Februarij 1591. coram Orano.

5 Pactum namque, & conuentio est forma, qua constituitur simonia, vt firmat Mohedan. d. decis. 1. de simon. ac Ludouis. d. decis. 517. n. 32. Nam requiritur aliquod principium, vnde oriatur necessitas exequendi, quod fuit in tractatu, vt obseruant Abb. in cap. Cum M. Ferrariensis n. 24. de constit. Rota coram Verallo decis. 239. num. 7 part. 3. Vnde, secluso pacto, excluditur constitutiuum simoniæ, atque adeò omnis simonia, etiam confidentialis.

6 Et proindè ex ijs, quæ requirunt actum, in quo prætenditur simonia, non posse præsumi simoniam, licèt immediatè subsequantur, tradunt Glos. in d. can. quam pio d. v. postmodum 1. q. 3. Dec. cons. 118. n. 4. Mohedan. decis. 266. Put. decis. 167. n. 5. Rot. coram Blanchetto, coram Pamphilio, & coram Ludouisio modo citatæ, ac Doctores in d. cap. tua nos de simon. Quia nimirum quæ subsequuntur actum, non sunt simoniaca, nisi subsint præcedenti conuentioni, à qua tota simonia dependet, vt dictum est.

7 Requiritur insuper, quod huiusmodi pactum probetur plenè, ac concludenter, siue ciuiliter agatur ad effectum priuationis, siue criminaliter per accusationem, vel denunciationem, Buratt. decis. 445. n. 7. & 15. Rota decis. 380. n. 3. par. 4. & decis. 93. n. 3. & 5. Farin. decis. 108. n. 3. post cons. vol. 2. & cons. 75. n. 25.

8 Nec obstat, quod simoniæ crimen secretò committi soleat, & ideò præsumptionibus, & argumentis probari satis debet ex d. decis. 108. n. 2. ac plenius ex Chartar. decis. 91. num. 18. & 60. Vnde Seraphinus decisum refert in decis. 237. & 244. Quod impensum post collationem beneficij præsumatur in vim tractatus, & pacti præcedentis, & hac ratione probari simoniam.

9 Nam coniecturæ, & argumenta, quando per accusationem proceditur, vel etiam ciuiliter ad priuationem, debent esse legitima, & indubitata, vt reum necessariò conuincant, Chartar. d. decis. 91. n. 58. & seqq. Buratt. decis. 445. n. 7. Farinac. decis. 111. n. 9. post 1. vol. cons. & Add. ad decis. 9. lit. C. veluti per euidentiam facti, Lotter d. q. 29. lib. 3. n. 59. Idque attenta etiam Constitutione B. Pij V. Rota decis. 538. n. 16. par. 4. tom. 3. rec. adeò, vt simoniam non probari per vnum Testem idoneum, & duos socios criminis, referat Chartar. citat. decis. 91. Nec per duas semiplenas probationes, Glossa in cap. veniens 1. v. illorum de testibus, ibique Abb. num. 4. Alciat. cons. 2. num. 4. lib. 1. vbi testatur de communi, Seraph. decis. 129. num. 1. vbi quod ita aliàs censuit Rota in Firmana Capellaniæ 7. Maij 1572. coram Clemente VIII. & in decis. 358. n. 10. par. 2. recent.

10 Nec refragantur allegatæ decisiones Seraphini 137. & 244. Quia inibi simoniæ crimen objiciebatur excipiendo, secus verò agendo, vel accusando. Quia tunc cautius, ac strictius proceditur, vt per Lotter. d. q. 29. num. 61. & seqq. Idque, etiamsi essemus in ambiguis, in quibus facienda est illa interpretatio, quæ excludit delictum l. merito ff. pro socio, & cap. estote de regim. & notant Abb. in cap. cum in de testib. Natt. consil. 549. num. 11. Farinac. in prax. crim. q. 85. num. 1. Mascard. de probat. concl. 496. Menoch. lib. 5. præsumpt. 161. num. 26. & in terminis de simonia, Felin. in cap. super his num. 17. de accus. Put. decis. 440. num. 3. lib. 1. Rota decis. 418. num. 4. par. 1. recent. & decis. 491. num. 10. par. 5. Atqui actus, cùm possit, accipi debet, tanquam factus eo modo, quo licitè fieri potest, non autem eo modo, quo illicitus esset iuxta ea, quæ tradunt Crauetta cons. 106. num. 8. & 9. Alexan. consil. 185. num. 2. lib. 6. Paris. consil. 53. num. 4. lib. 4. Tusch. lit. A. concl. 138. num. 1. ac Rota decis. 596. num. 4. par. 2. recent.

11 Quæ non solùm habent locum in foro exteriori, in quo delictum clarè constare debet cap. euidentia de accus. sed etiam in foro interiori, in quo res secundum conscientiam iudicantur. Siquidem in foro quoque interiori non habet locum simonia, nisi concurrant ea, quæ sunt necessaria ad ipsam constituendam, cùm vniuersim nulla res subsistat absque ijs, quibus constituitur. Simonia autem constituitur per pactum, aut conuentionem ex adductis.

12 Hinc quoties non insurgit aliqua probatio concludens, vehemens, ac indubitata præsumptio, simoniæ crimen probatum nullo modo dici potest. Non autem ex testibus, qui vel de auditu, vel de iudicio, & credulitate deponunt. Ii enim simoniam non probant nec plenè, neque semiplenè, l. Testium, Cod. de testibus, cap. tam is eod. tit. can. Testes 3. q. 9. & in hac specie Rota in Conchensi Archipresbyteratus 19. Nouembris 1602. coram Litta, & coram Ludouisio dec. 517. num. 14. & seqq. Seu redduntur suspecti, Farinac. de testib. q. 69. num. 191. Menoch. de arbitr. cas. 475. num. 7. & seqq. Boss. de opposit. contra Testes num. 42. Si à quo audiuerint non deponant, vel si deponant, an viuant, nec fuerint examinati, Menoch. loc. cit. num. 6. & consil. 98. num. 54. lib. 1. Honded. consil. 17. num. 46. An tales sint, qui nominantur, quibus etiam iudicialiter examinatis non crederetur, vt plenè Farinac. d. q. 69. num. 85. & 92.

13 Minusque probatur simonia ex eo, quod quis per publicas acclamationes ab omnibus vocalibus contra formam c. quia propter de elect. & Concilium Tridentinum electus fuerit. Quoniam aut consideretur publica acclamatio respectu acclamantium, & hæc ad cautelam potius, & probationem virtutum, ac meritorum electi adduci potest, quàm ad aliquem illicitum finem præsumendum, argum. Text. in d. c. Quia propter, ibi, Quasi per inspirationem esset ab omnibus absque vitio celebrata, & iuxta ea, quæ traduntur à Cuch. instit. maior. lib. 4. tit. de elect. num. 26. Sigismund. à Bonon. de elect. & potestat. Prælat. par. 1. dub. 2. n. 5. & 6. Moron. resp. 72. num. 15. aut respectu ipsius Præsulis, qui ex nominatione electi in Prouincialem causa fuit, vt acclamaretur ab Electoribus, & hæc nominatio, vel notari prætenditur ad finem inducendi aliquem defectum in electione, postea subsequuta in personam eiusdem nominati, & non videtur subsistere, cùm nullatenus dici possit impedita libera facultas eligentium in scrutinio secreto, quod est finis, ac intentio Concilij Tridentini sess. 25. cap. 6. de regular. disponentis, quod ad electionem procedatur per vota secreta, Itaut nomina eligentium nunquam publicentur, vt aduertit Sigismund.

nund. *loc. cit. num.* 7. & Moron. *ibid. num.* 32. qua de re nos alibi.

14 Aur id adducitur ad arguendum crimen simoniæ, quod scilicet moueri potuerit Præses Capituli ad nominandum electum propter aliquod lucrum. Hæc autem præsumptio, vti leuissima, ac remotissima, nullius est considerationis, debetque cedere alteri præsumptioni ex eodem actu nominationis prouenienti, quod scilicet ad nominandum electum motus fuerit ex zelo Religionis, ac iustitiæ, propter eius singularia merita, morum honestatem, ac virtutum decora ex regula, quod vbi ex aliquo actu duplex oriri potest præsumptio, altera delicti inclusiua, altera exclusiua, illa recipitur, quæ delictum excludit, Cacher. *consil.* 64. *num.* 57. *in fin. & consil.* 65. *num.* 40. *lib.* 1. Mascard. *concl.* 864. *num.* 30. *lib.* 2. Grammat. *decis.* 18. *num.* 5. Et quod ad actum faciendum potius ex causa licita, & excludente delictum quis motus fuerit, quàm ex causa illicita, Abb. *consil.* 68. *col.* 2. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 4. *num.* 19. *lib.* 5. Farinac. *quæst.* 81. *num.* 19. *& seqq.* vbi quod talis præsumptio est adeò potens, vt præualere etiam debeat, dato, quod in contrarium concurreret pro delicto aliqua specialis præsumptio ex Menochio, Rolando, Garzia, Alciato, & alijs ibi allegatis, idque tutius, attentis meritis nominati, ex traditis à Farinac. *d. q.* 85. *num.* 24. *& seqq.* & à Mascardo *conclus.* 1224. *num.* 26.

15 Dicunt forsitan Testes, quod Electores ex hac nominatione, & acclamatione publica perterriti fuerint, & propterea non fuerint ausi contradicere. Nam id non pertinet ad simoniam, sed ad nullitatem electionis, quam, nequidem probant. Quia non quod ipsi testes perterriti fuerint deponunt, sed quod alii. Quod est prorsus hariolari contra Textum *in l. solam C. de testib. & can. si Testes §. sola 4. quæst.* 3. traditque Farinac. *consil.* 125. *num.* 31. vbi quod sic deponere non est hominis, sed pecoris.

16 Præterea metus tunc pro nullitate actus, & electionis adduci potest, quando talis probatur, qui cadat in constantem virum, per Textum *in cap. vbi periculum §. Cæterum de elect. in* 6. Gloss. *in cap. bona, v. metuebant eodem tit.* Nauarr. *lib.* 1. *consil.* 5. *num* 2. *de elect.* Alter. *de censur. tom.* 2. *tit. de susp. disp.* 13. *cap.* 5. Sigismun. *loc. cit. par.* 2. *dub.* 52. *num.* 4. & fusius *dub.* 54. vbi quod sola reuerentia non inducit per se sufficientem metum, sed necesse est, quod minans sit potens minas exequi, imò & quod etiam sit solitus, vel saltem quod reuocetur in dubium.

17 Ex verbis autem illis, *Volo mille aureos ab eo, qui vult eligi in Prouincialem*, pactum non inducitur, atque adeò nec simonia, neque alteri nocere possunt, si probaretur, quàm proferenti ex Farinac. *consil.* 75. *num.* 7. Præsertim si Testes id deponant de auditu non à Præside, sed ab ijs, qui examinari potuerant, & non fuerunt examinati, quo in casu nedum non probare, nec aliquod indicium facere, sed vrgentem ex eo nasci suspicionem contra denunciatores, & accusatores, probat Menoch. *consil.* 98. *num.* 54. *lib.* 1. *& consil.* 207. *num.* 36. *lib.* 3. *& consil.* 410. *num.* 53. *lib.* 5. Farinac. *q.* 69. *num.* 38. & fusius *num.* 92. *& consil.* 182. *num.* 15.

18 Minus etiam simonia deduci potest ex pecunia, quam in mutuum accepit Prouincialis post munus Prouincialatus assequutum. Ex hoc enim simoniam non probari, esto, quod Præsidi soluta fuerit pecunia, supra ostendimus ex Farinac. *decis.* 234. *num.* 10. *post* 2. *vol. consil.* Pegna *decis.* 211. *num.* 3. Rota *decis.* 93. *num.* 13. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* Quia non probatur pactum præcedens, nec aliqua pecuniarum summa conuentioni correspondens in vim præcedentis pacti soluta ex Lotter. *de re benefic. quæst.* 29. *lib.* 3. *num.* 150. Ludouis. *decis.* 238. *num.* 9. & alijs superius allegatis. Præsertim si probetur in aliam causam pecunias mutuò acceptas, expensas fuisse, in quo casu nulla prorsus dubitatio, vel suspicio subesse potest, Rota in Consentina prætensæ residentiæ 4. Februarij 1591. coram Orano, & in Melitensi Canonicatus 6. Martij 1595. coram Rodiensi, & apud Ludouisium *d. decis.* 238. *num.* 7.

19 Non item deducitur simonia ex confessione extraiudiciali ipsius electi, quam Testes deponunt, ex qua probari simoniam voluit Rota *decis.* 9. *num.* 2. Nam contrarium asserunt Mascard. *conclus.* 347. *num.* 13. *&* 57. Herculan. *de negatiu. n.* 198. *in fine*, qui testantur de magis communi, Gabr. *tit. de confess. concl.* 1. *num.* 63. Farinac. *consil.* 75. *num.* 8. Ludouis. *d. decis.* 238. *num.* 10.

20 Nec obstat Rota in allegat. *decis.* 9. Quia in illa ciuiliter agebatur, vt *num.* 4. & pro nullitate pensionis, non ad priuationem, vel criminaliter, vt aduertit ibi Additionator *litt. A.* & tunc demum confessio extraiudicialis plenè probat, præbetque indicium, aut semiplenam probationem, quando testes, qui super ea deponunt, sunt contestes, ac omni exceptione maiores, Guazzin. *defens.* 22. *cap.* 34. *n.* 13. *&* 14. Chartar. *decis.* 60. *num.* 7. *& decis.* 62. *num.* 10. Lotter. *lib.* 3. *q.* 29. *num.* 58. non autem singulares, & non contestes in omnibus, vt Doctores requirunt, Guazzin. *d. cap.* 34. *num.* 13 & Chartar. *d. decis.* 92. *num.* 11. nec inimici, qui à testando penitus reijciuntur, Sanfelic. *decis.* 174. *num.* 3. & Ludouis. *cit. decis.* 517. *num.* 7.

21 Ac ita, vt ne quidem suffragetur, si testes amicos se profiteantur; quia non idcircò inimici non sunt, talesque æstimandi, si constiterit inimicitia, odium, vel causa odij, Farinac. *consil.* 216. *num.* 11. Giurb. *consil.* 37. *n.* 22. Mellin. *decis.* 316. *num.* 10. Eòque magis sunt vitandi, cum inimicitiam occultando, quærant inimico magis nocere, Mellin. *loc. cit.* Facta enim repugnant assertioni, vt ait Mellinus, qui verbo occultant inimicitiam, & vti secretos accusatores inimicos se profitentur, Ludouis. *d. decis.* 317. *num.* 11. Eòque magis Testes prædicti reijciendi sunt, si propria subscriptione post electionem contrarium testati fuerint, Rota *decis.* 163. *num.* 27. *& decis.* 581. *num.* 34. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.* Gait. *de credit. cap.* 3. *tit.* 1. *num* 602. *&* 605. ac etiam vti instigatores, & accusatores *l. Generaliter, Cod. de non num. pecun.* Ibi, *Nimis enim indignum esse indicamus, quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioque proprio resistere.*

22 Minus deduci potest simonia ex eo, quod Præses recusauerit in Prouincialem eligi, offerentem soluere minorem summam, si id deponatur per eosdem testes, & solum de auditu, & fama, ex qua nec dici potest probari simonia, Coccin. *decis.* 69. *num.* 10. Marescott. *cap.* 35. *num.* 22. *lib.* 2. Farinac. *decis.* 111. *num.* 8. *post* 1. *vol. consil. & consil.* 73. *num.* 32. Ludouis. *d. decis.* 517. *num.* 23. Maximè si à quo audiuerint, non deponant, vel talem nominent, cui etiam iudicialiter id deponenti non crederetur, Farinac *consil.* 182. *num.* 15. *& q.* 69. *num.* 75. 76. *&* 85. *& consil.* 73. *num.* 58. *&* 113. & ipsimet de auditu deponentes suspecti sunt, Farinac. *d. q.* 69. *num.* 94. vbi quod Testes de auditu, & fama in casu, quo admittuntur, debent esse omni exceptione maiores, Capyc. Latr. *decis.* 162. *num.* 36. Sique contra famam prædictam vrgeat depositio Testis pro fisco examinati, plenè concludentis optimam famam electi, quæ contrariam famam euertit, Chartar. *decis.* 87. *num.* 22. *& seqq.* Farinac. *consil.* 161. *num.* 10. *& consil.* 147. *num.* 34.

23 Multò minus deduci potest simonia ex Capsula Præsidentis, quam grauem, & pecunijs plenam ex suo iudicio, & auditu deponunt aliqui testes, quibus credi magis non potest, quàm ijs, à quibus dicunt se audiuisse ex Morono, Farinacio, Capycio, & alijs allegatis, ne, inquiunt, copiæ magis credatur, quàm originali. Debent igitur examinari testes, à quibus dicunt audiuisse, qui se examinati nihil amplius deponant, quàm vidisse capsulam prædictam, nullam inducerent prauam suspicionem, vt liquet ex *l. merito, ff. pro socio*, & ex plenè traditis à Farinacio *q.* 85. *n.* 19. *& seqq.* vbi quod si ex facto duplex potest desumi præsumptio altera boni, altera mali, boni præualet ad exclusionem mali, Rota *decis.* 519. *num.* 10. *par.* 2. *recens.* vbi quod præsumptio est irreleuans, atque inefficax, quæ fundatur in eo, quod potest esse, & non esse. Præterea etiamsi probata fuerit pecuniarum existentia, nulla ex ea præsumptio simoniæ admitti potest. Esset enim præsumptio de præsumpto, quæ de iure non datur *l.* 1. *Cod. de dot. promiss. l. si seruum filii, ff. de leg.* 1. Farinac. *consil.* 55. *num.* 25. *& consil.* 127. *num.* 7. Merlin. *decis.* 409. *num.* 6. Peregr. *consil.* 2. *n.* 14. *lib.* 6. ac Rot. *decis.* 69. *num.* 14. *post* 1. *vol. cons.* Farinacij.

24 Nec simonia deduci potest ex eo, quod Præses in Capitulo reseruare fecerit in pectore Generalis aliqua officia, quæ ipse post biduum distribuit cum publica voce, quod pretio vendiderit. Quia modum istum eligendi, ac prouidendi, quatenus respicit electiones, validum esse, fatentur omnes, si nemine dissentiente, in aliquem, vel aliquos compromittatur de persona eligenda, ex *cit. cap. Quia propter*, ibi, *Vel saltem aliquibus viris idoneis committatur eligendi potestas*, *cap. in causis*, vbi Panormit. *num.* 2. *cap. Cum in iure, & cap. cum dilectus*, ibique Butr. *num.* 2. *de elect.* Siluest. *v. electio* 2. *q.* 15. *num.* 18. Rota in Metensi Monasterij 5. Iulij 1621. coram Coccino §. *penultimo*, solùmque diffi-

cul-

cultas est, vbi aliquis ex electoribus, & compromissarijs dissentiat. Quo in casu distinguit Sigismundus inter compromissum limitatum, & absolutum, vt *in dict. tractat. de elect. dub. 21. cap. 3. num. 1. & seqq.* Minimè obstante, quod ipsemet Generalis postmodum non elegerit, sed Praeses eius vices gerens, cuius electioni acquieuerint, Panormit. *in cap. Qui matrimonium, & in cap. cum olim de causis poss. & propriet.* Cucch. *instit. maior. tit. de confirmat. num. 43.* ac fusè Sigismund. *dub. 48.* vbi, an, quomodo, & intra quod tempus possit opponi.

25 Quod verò ad publicam vocem, & famam, in qua tota ferè simoniae inquisitio saepè fundatur, sit prima assertio. Fama non probat simoniam, etiamsi esset legitimè probata, Ludouis. *d. decis. 517. num. 23.* & Marescott. *lib. 2. cap. 35. num. 22.* Farinac. *decis. 111. num. 8. post 1. vol. consil.* Quoniam si in alijs causis ciuilibus semiplenam tantùm inducit probationem, Surd. *consil. 94. num. 49.* in criminalibus, nec semiplenè probat, maximè vbi agitur de simonia ad effectum priuationis, Rota *decis. 358. num. 8. par. 2. recent.*

26 Secunda assertio. Fama tunc indicium praebet in criminalibus, quando Testes de illa deponentes, idonei sunt, & omni exceptione maiores, Mascard. *conclus. 749. num. 37.* Farinac. *q. 47. num. 210.* Capyc. *decis. 163. num. 36.* licet verius sit eam indicium non praebere, sed tantum alias probationes coadiuuare, ex Farinac. *d. q. 47. num. 50.* ac Giurb. *consil. 62. num. 6.* Secus autem si Testes super fama tales non sint, sed odiosi, qui recipi non possunt, nec recepti afficiunt reum, Rota *d. decis. 358. nu. 4.* Mellin. *decis. 316. num. 10.* Giurb. *consil. 37. num. 33.* Sique alijs defectibus notentur, ex quibus omninò reijciuntur, Merlin. *decis. 279. num. 5.* Sperell. *decis. 79. num. 50.* Praecipuè si famam simoniae deponentes, statim post electionem propriam culpam, ac turpitudinem allegent. Nam si verè simonia fuerit commissa, debebant contradicere, & opponere, non testificari contrarium, sicque modo repellendi sunt, Sigismund. *de elect. cap. 7. dub. 48. num. 5.*

27 Tertia assertio. Probatio huius famae falsa praesumitur, & ad subornationem, si contrarium post absolutam electionem Patri Generali testati fuerint, Gait. *de cred. cap. 3. tit. 1. num. 602, & 605.* Rota *decis. 363. num. 27. & decis. 581. num. 34. par. 4. tom. 3. recent.*

28 Quarta assertio. Fama tunc admittitur, cum nominentur personae, à quibus ortum habuit, ipsaeque tales sint, quibus credi possit, ac fides adhiberi, Farinac. *consil. 73. n. 58. & 143. & 161.* non autem quando vel neminem allegant, vel tales, quibus credi non potest.

29 Denique corruere videtur tota inquisitio, si accusator ad poenam talionis, vel ad aliam Iudicis arbitrio se non subscripserit, *cap. licet nullus de simon. cap. dudum 2. de elect. & cap. super his de accus.* ibique Budrig. *num. 2.* Rota coram Crescentio *in manuscriptis decis. 159. & in Hispalen. beneficij de Carmona 13. Februarij 1581.* & Farinac. *d. consil. 73. n. 23.*

30 Porrò in pacto illo; *Elige tu illum, & ego eligam istum, quem tu mihi proponis*, interuenit simonia, si pactum fit de electione secundum substantiam, etiamsi non committetur cum re spirituali. Quia simonia non solum dicit, quod spirituale committetur cum temporali, sed quod spirituale subijciatur contractui humano. Imo in hoc praecipuè consistit simonia. Quia haec est praecipua iniuria, quae fit rei spirituali, & per hoc praecipuè inuertitur debitus ordo rerum. Sicuti enim spiritualia sunt in ordine superiori, & eleuant hominem ad participandum aliquo modo in esse diuino; ita si humano contractui subijciantur, inuertitur iste ordo, & homo vtens ipsis indebitè, auertitur ab vltimo fine, quia non tendit in ipsum iuxta exigentiam rerum spiritualium. Hinc Matth. 10. *vers. 8. Gratis accepistis, gratis date*, per quod prohibetur omnis contractus circa spiritualia, & proinde etiam *in cap. pactiones de pact.* damnatur, vt illicitum omne pactum, & omnis conuentio circa spiritualia.

31 Si verò sermo fit de commodo electionis, videtur non interuenire simoniam, si de ipso Electores paciscantur per se loquendo. Quia tale commodum est, quod temporale. Vnde si vnus elector percipiat commodum ex vna electione; alter ex alia, si de hoc commodo inuicem paciscantur, non committunt simoniam.

32 Verum id solum habet locum, si commodum electionis separari posset ab electione; quia tunc solùm esset commutatio temporalis pro temporali. At quia coniungitur cum electione, vt effectus cum sua causa, qui non potest haberi, nisi per positionem causae, nempè electionis, ideò paciscens de tali commodo, implicitè paciscitur de electione, ac proindè tale pactum est illicitum, quia venit in contractum ipsa electio.

Ex quibus diluitur sententia negatiua, quam tradunt 33 Aragon. *2. 2. q. 100. art. 1.* Victoria *in relect. de simon. n. 17.* Sot. *lib. 9. de iust. & iur. q. 5. art. 2. ad 3.* Sanchez *tom. 2. opusc. lib. 2. cap. 7. dub. 44. num. 3. aliique recentiores*. Nam, inquiunt, nihil temporale datur pro spirituali, sed spirituale cum spirituale commutatur.

De pactione autem mutua electorum de commodis ele- 34 ctionis, nempè de vtilitate, quae percipitur ex electione facta in tali, vel tali persona, vt esset gratificare amicum, constituere aliquem in officio, à quo sperare possis aliqua beneficia, & huiusmodi alia, distinguendum puto. Aliud est pacisci de commodo electionis. Aliud est proponere mutuum commodum electorum, si eligantur hae, vel illae personae, seu si ostendatur voluntas eligendi aliquem, si talis tamen prius eligatur. Primo modo inducitur obligatio, quae sequitur ex natura pacti. Posteriori autem modo non inducitur, sed solum est quaedam, veluti suasio, qua electores inducantur ad eligendum aliquem, oblata spe alicuius commodi, quod sequatur ex alterius electione, remanent tamen plenè liberi.

Atque hic posterior modus est de se licitus, solumque 35 vitiari potest ratione mali finis, ac circumstantiarum. Nam continet tantùm quamdam suasionem, quae de se non est mala, sed tantùm ex obiecto, & fine malo vitiari potest.

Neque hoc pactum est contra iura prohibentia procuratio- 36 nem suffragiorum, ac praecipuè contra Constitutionem Clementis VIII. editam sub die 20. Martij 1601. quae incipit: *Nullus omnino, §. vt officiorum ambitus*, in qua prohibetur tam directa, quàm indirecta suffragiorum procuratio, tam pro se, quàm pro alijs. Solum enim Pontifex prohibet illam suffragiorum procurationem, quae ordinatur ad malum, finem, vt si aliquis indignus eligatur, aut aliquo alio pacto electio praeiudicium patiatur. Nam procurare suffragia, vt dignus eligatur, est laudabile. Vnde licet proponere merita, quibus aliquis redditur dignus electione.

An autem possint electores inuicem pacisci de commodo 37 electionis ita vt Petrus eligat Antonium, seclusa tamen iniuria electionis, negatiuè respondendum censeo. Quia tale pactum destruit naturam electionis, quae cum fiat mediante suffragio, debet elector libero modo suffragari, cum de ratione electionis sit, vt libera sit. Posito autem tali pacto, non esset liberum suffragium. Quia elector suffragaretur ex obligatione contractus. Nam pactum de commodo electionis obligaret suffragium.

Quod autem ad pactum; *Elige me in Generalem, & ego* 38 *eligam te in Guardianum*, & è contra si est tantùm de commodo electionis, vt iam diximus, videtur posse censeri licitum de se, quatenus adeò posse aliquos ita pacisci, supposito tamen, quod vtraque electio sit alias de se licita, & honesta, & vt talis ab vtroque habeatur, alioquin esset pactum de re illicita. Nam etiam commodum electionis est illicitum, quando sequitur ex electione illicita.

Quia tale commodum est aliquid temporale, & supra 39 ipsum cadit pactum, & nullum praeiudicium infertur electioni, quia de se supponitur honesta. Et sicuti si tale commodum esset separatum ab electione, posset esse obiectum pacti absque vllo scrupulo, ita etiam si sit connexum electioni. Quia quae sunt de se obiectum contractus, adhuc de se sunt talia, quando sunt annexa spiritualibus, & possunt simul cum spiritualibus, quibus sunt annexa, permutari, dummodò contractus distinctò fiat permutatio, ita vt contractus cadat praecisè supra temporalia *cap. ad quaestiones de rer. permut.*

Verum hoc minimè obstante, huiusmodi pactum est illi- 40 citum. Rationem superius attulimus. Quia obligat ante electionem suffragium, atque destruit naturam electionis, quae exigit, vt suffragia sint libera. In hoc autem casu suffragia non essent libera, quia electores suffragium ferrent ex obligatione pacti. Quia dum se obligarent ad commodum electionis, se etiam obligarent ad suffragium, tanquam ad causam, qua mediante tenerentur ad commodum electionis. Et proinde Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 6. de regul.* praecipit, quod suffragia sint secreta, ut possit illorum libertas seruari.

31 Fa-

31 Facitque *can. si quis obiecerit 1. q. 3.* ubi habetur: *Qui unum vendit, sine quo nec alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit*. Ex hoc enim significatur illa connexio, qua res ex natura sua inseparabiliter connectuntur, & ideò eo ipso, quod vna est obiectum contractus, est etiam altera. Quia non possunt separari, vt esset obligatio ad actum spiritualem, quæ non est separabilis ab ipso actu, Vnde cadetent sub contractu secundum ordinem ad spiritualia. Quod etiam contingit in illis, quæ sunt separabilia, quando ob connexionem cum spiritualibus pluris æstimantur. In hoc autem casu commodum electionis inseparabiliter connectitur cum electione, vt effectus cum sua causa. Et ideò si venit in contractum, venit etiam electio, vt connexa cum commodo.

32 Quod autem liceat electori, qui vult eligere indignum, aut minus dignum, offerre pecuniam, ne eligat, tradunt Innocen. *in cap. nemo de simon.* Adrian. *quodlib. 9.* Valentia *tom. 3. disp. 6. q. 16. punct. 2.* Sot. *lib. 9. de iust. & iur. q. 6. art. 1. dub. vlt.* Nauarr. *in summ. cap. 23. num.* 102. Less. *lib. 2. de iust. cap. 35. dub. 9.* Laym. *lib. 4. theol. mor. tract. 100. cap. vlt. §. 2. nu.* 23. Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 50 num. 36.* Villalob. *tom. 2. summ. tract. 37. disp. 23. num. 1. par. 2. summ. tract. 12. post concl. 9.* Caiet. *opusc. de simon. q. 3.* Bonac. *tom. 1. disp. 1. de simon. q. 6. punct. 5. num.* 11. Aragon. 2. 2. *q. 10. art. 2. dub. ultim. conclus. 1.* Palaus *par. 3. tract. 17. disp. 3. dub. 20. num. 8.* Reginal. *lib. 23. prax. for. pœnit. num.* 133. Hurtad. 2. 2. *disp. 173. sect. 17.* §. 234. ac Pontius *lib. 5. de matrim. cap. 18. §. 6. num. 43.*

33 Nam, inquiunt, offerre pecuniam ad impediendam electionem indigni, aut minus digni, est minus malum, quàm si eligatur indignus. Quia in illo casu elector peccat contra iustitiam distributiuam, remanet obligatus ad resarcienda omnia damna, peccat contra charitatem debitam Ecclesiæ, seu Communitati, cui talis electio est valdè noxia. Vnde ait Pontius, licèt offerre materiam minoris peccati:

34 Hæc sententia probabilior est. Difficultas est in reddenda ratione fundamentali. Quicquid enim sit, an liceat offerre materiam minoris peccati. Si enim hoc verum est, tunc ad summum valet, quando in offerenda tali materia non committitur peccatum. At quando offerri non potest, quin ipsa oblatio sit peccatum, tunc nullo modo licet. Quia peccatum nunquam de se est licitum. Offerre autem pecuniam electori pro electione facienda; etiamsi per hoc impediatur electio indigni, aut minus digni, est ita malum, vt nullo extrinseco fine honestari possit. Quia electio compensatur pretio, atque adeò spirituale temporali.

35 Vera igitur ratio est, quia talis actus habet obiectum honestum, vnde erit actus honestus. Nam actus sumunt honestatem, vel turpitudinem ab obiecto. Obiectum autem talis actus non est pecunia compensare spirituale, aut per ipsam sternere sibi viam ad spirituale, sed expellere à iudice malam dispositionem, & ita eum allicere, ac benemereri animum ipsius, vt recedens à prauo sensu constituatur in debita rectitudine, ac dispositione, quam quilibet elector debet habere, & vt sic dispositus procedat rectè in electione, eligendo quem debet eligere. Quare cum obiectum sit bonum, ac etiam finis extrinsecus, actus erit vndequaque licitus.

36 Atque ex his soluitur contrariæ sententiæ, nempè Gloss. *in cap. nemo de simon.* Syluest. *v. Simonia q. 9.* Gabr. *in 4. d. 25. q. 2.* Palud. *q. 5.* Sanch. *lib. 2. opusc. cap. 3. dub. 30. num. 60.* Moscos. *in summ. tract. 15. num. 16.* Dian. *par. 1. tract. 14. resol. 1.* Quia dicunt, hoc esset, mediante pecunia, munire viam ad acquirendum aliquod spirituale, atque adeò spirituale compensaretur pecunia. Non enim sic munitur via ad spirituale, sed tollitur impedimentum obstans rectæ electioni.

37 Estque notandum cum Caietano, Aragono, Palao, Ledesma *loc. alleg.* & cum Maiore *in 4. dist. 25. q. 5. ad 2.* licitum esse offerre pecuniam, vt eligatur aliquis dignus in communi. Quia hoc est redimere vexationem Ecclesiæ, quæ cum habeat ius, vt eligantur digni, redimi potest iniusta ipsius vexatio. Quæ sanè ratio vera est, non autem, quam tradit Villalobus, inquiens, quod idem est offerre, vt non eligant indignum, & vt eligant dignum. Est enim longè diuersum. Nam offerre ne eligant indignum, est impedire malum. Offerre autem, vt eligant dignum, est pretio procurare bonum. Vnde nisi reducatur ad redemptionem vexationis, esset compensare pretio electionem.

38 Si autem electores velint eligere indignum, aut minus dignum, non licet offerre illis pecuniam, vt eligant aliquem dignum determinatè. Ita Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 50. num. 28. & 41.* Less. *lib. 2. de iust. cap. 35. n.* 106. Laym. *lib. 4. theol. mor. tract. 10. cap. vlt. §. 2. num. 23.* Pont. *lib. 5. de matr. c. 18. §. 6. num. 44.* Caiet. *d. opusc. de simon. q. 3.* Ledesm. *part. 2. summ. tract. 12. post conclus. 29.* Villalob. *part. 2. summ. tract. 37. dis. 25. nu. 3.* Aragon. *de iust. & iur. q. 100. art. 2. dub. vlt. concl. 3.* Reginald. *lib. 23. prax. pænit. nu.* 133. Bonac. *tom. 1. disp. 1. de simon. q. 6. punct. 5. num. 11.* Sotus *lib. 9. de iust. & iur. q. 6. art. 1.* qui addit, quod quando plures digni sunt, non licet hoc facere in fauorem dignissimi. Quia directè tribueretur pecunia pro ipsa electione. Vnde spirituale compensaretur pretio. Addo. Quia non potest intendi, quod quis determinatè ex pluribus eligatur, nisi intendatur electio ipsius determinatè. Vnde pecunia offerretur pro ipsa electione. Quia offerretur pro eo, quod intenditur.

39 Hanc sententiam ita nonnulli limitant. Quando contingit, quod electores nollent eligere dignos ex malo affectu erga ipsos, tunc licet offerre pecuniam pro aliquo digno determinatè, vt ipsi concilientur electores, & reducantur ad debitam dispositionem, non tamen, vt ipsum eligant. Tenentur enim electores habere bonam dispositionem erga eligendos, & peccant, quando prætermittunt dignos, & eligunt indignos, aut minus dignos, præsertim ex malo affectu. Cùm autem actus dandi pecuniam pro conciliandis electoribus alicui ex eligendis habeat obiectum bonum, atque etiam finem, erit actus bonus, atque adeò licitus.

40 Neque hoc est alicui procurare electionem, sed tantum procurare bonam affectionem electorum erga ipsum. Quod si ex hac bona affectione sequitur electio, id est per accidens. Nam est in potestate electorum quemlibet ex dignis eligere, neque cum ipsis fit pactum, quod talem determinatè eligant; sed ad summum, quod erga talem deponant malum animum.

41 Ex quibus notandum est cum Ledesma *loc. cit.* quod postquam data est pecunia, ne eligant indignos, sed dignum in communi, licèt bona fide, ac debitis medijs procurare electionem digni in particulari. Quia vterque actus ordinatur ad alium.

42 Quando verò ex eligendis vnus est tantùm dignus, licèt offerre electoribus pecuniam, ne indignos eligant, non autem, vt illum solum eligant, qui dignus est. Ita Valent. *tom. 3. disp. 6. q. 76. quæstiunc. 4.* & Laym. *loc. cit.* Quia tunc non datur pecunia pro electione personæ determinatæ, sed tantùm, ne eligantur indigni, & per accidens censetur, si vnus solus dignus sit, qui possit eligi.

43 Hæc sententia præ cæteris probabilior videtur, quia tribuit actui obiectum honestum. Est enim honestum impedire malum, quoad fieri potest, & ijs omnibus medijs impediri potest, quæ ex natura sua non sunt mala. Ex natura autem sua non est malum aliquem promereri pecunijs, ac muneribus, vt sibi complaceat, abstinendo à malo. Vnde per hoc medium poterit impediri mala electio. Neque enim aliquid spirituale compensatur pecunia, sed datur pecunia, ne aliquod malum fiat.

44 Esse autem licitum, quando electores subornantur vi, aut fraude, redimere pecunijs hanc vexationem, quando subornans adhibens vim, aut fraudem, non est vnus ex electoribus, docent Sot. *lib. 9. de iust. & iur. qu. 6. art. 1. ad 5.* Less. *eodem tit. lib. 2. cap. 35. dub. 18. num. 19.* Vgolin. *tab. 1. de simon. cap. 9. §. 9. num. 3.* Valent. *tom. 3. disput. 6. q. 16. punct. 3. concl. 2. circum. 2.* Suar. *d. lib. 4. de relig. cap. 50. num. 2.* Laym. *d. §. 2. num. 22.* Gordon. *lib. 8. theol. moral. q. 8. cap. 18. nu. 54.* Aragon. *d. q. 100. art. 2. in dub. circa sol. 5.* Quia hoc est purè redimere iniustam vexationem, & non datur pecunia ad obtinendum auxilium pro electione; sed tantùm ad vitandum nocumentum. Secus autem, inquiunt, si subornans prodesse possit, vt si sit elector. Debet enim intelligi de eo, qui potest prodesse cooperando per se ad actum electionis. Quia tunc censeretur pecunia offerri, vt prodesset, atque adeò in ordinem ad electionem.

45 At verò esse licitum, etiam quando subornans vi, aut fraude prodesse potest ita, vt sit elector, docent Syluius 2. 2. *q. 100. art. 2. concl. 3.* Aragon. *in dub. circa sol. 2.* Malder. *tr. 9. cap. 3. dub. 17.* Less. *lib. 2. cap. 35. dub. 17* Vgolin. *d. tab. 1. disp. 1. de simon. q. 6. punct. 5. num. 6. ac 7.* Cœlestin. *in compend. theol. mor. tr. 7. c. 4. n. 9.* Sanch. *lib. 2. consil. mor. c. 3. dub. 30. n. 5. & 9.* Quæ sententia valdè probabilis est, eamque sequitur Palaus *par. 3. tr. 17. disp. 3. de simon. punct. 20. num. 4.*

Non

46 Non enim datur pecunia illi, qui prodesse potest, vt prosit, sed tantùm ob redimendam ipsius iniustam vexationem. Habet enim ius sibi à natura concessum se, suaque defendendi, atque adeò potest redimere quamcumque vexationem sibi noxiam, siue directam, siue indirectam.

47 Posse etiam absolutè redimi vexationem, etiam quando subornans potest prodesse, & est vnus ex electoribus, docent Villalob. *tom.* 2. *summ. tract.* 37. *diff.* 3. *num.* 3. citans Aragonam, Sanch. *d. dub.* 30. *num.* 5. Fernandez *par.* 3. *exam. theol. mor. cap.* 32. *num.* 28. Dian. *par.* 5. *tract.* 14. *resol.* 2. Suarez *dict. cap.* 50. *num.* 28. & Palaus *loc. cit. num.* 6.

48 Prior pars assertionis probatur. Quia quando vexatio huiusmodi fit ab eo, qui non potest prodesse electioni, habet meram rationem nocumenti; Vnde qui læditur, potest vti iure naturali, quod habet ad se defendendum, & ad auertendum à se quodlibet malum. Neque medium, quod adhibetur, est malum. Quia quod pretio obtinetur, non est quid spirituale, nec quid connexum per se cum ipso, neque consequens per se ad ipsum. Quia remanent Electores in eo statu, in quo essent, si non fieret subornatio, sed tantùm, quod subornans deponat prauum animum subornandi.

49 Altera pars ita probatur. Quia licet, quando subornans prodesse potest, quia est elector, censeri posset, quod illa subornatio pertineret ad munus ipsius, ac proindè daretur ipsi pecunia, vt electori, quia tamen subornatio est contra munus electoris, vtpotè contraria bonæ electioni, ideò si datur ipsi pecunia ex hoc præciso fine, vt desistat à subornatione, non datur tanquam electori, sed tanquam malè affecto, & in tali casu eadem est ratio de ipso, ac de eo, qui non potest prodesse, vt notat etiam Suarez *loc. cit.* Ideòque hoc licitum est, quia non ordinatur ad acquirendum aliquod spirituale, sed merè ex intentione dantis ad auertendum à se nocumentum. Neque iura, quæ prohibent simoniam prohibent vti iure proprio naturali ad sui defensionem.

50 Solùmque iura positiua damnant, vt simoniam, redemptionem vexationis, quando fit in ordine ad obtinendam electionem, siue beneficium. Quia intentio est illa, quæ dat speciem operi. Secus autem est, quando fit solùm in ordinem d constituendum electorem in debita dispositione, & ad amouendam subornationem. Quod si per hoc inclinatur animus electoris ad eligendum, id est per accidens, ac præter intentionem. Vnde non potest inficere redemptionem vexationis.

51 Licitum etiam est procurare pretio, ne impediatur electio, quin iuridicè fiat. Hæc assertio est Syluestri *v. Simonia q.* 13. & Sanchez *d. lib.* 2. *consil. moral. cap.* 3. *dub.* 30. *num.* 9. Quia per hoc non obtinetur pretio ipsa electio, sed tantùm redimitur vexatio, quam pateretur Capitulum, si ex malitia alicuius electio non fieret iuridicè. Habet enim Capitulum ius ad iuridicam electionem, ad quam tenetur concurrere, ipsamque procurare quoad fieri potest. Vnde si quis facit, ne iuridicè fiat, infert iniuriam Capitulo in re graui, quia ipsum malitiosè fraudat fine, quem intendit, ac proindè licet redimere hanc iniustam vexationem.

52 Id, quod etiam extendendum censeo cum Sanchez citato, quamuis, vt ipse ait, aliqui Doctores oppositum sentiant, quando agitur de electione alicuius personæ determinatæ; adhuc enim redimitur vexatio, quando datur pretium, ne impediatur, quin electio ipsius iuridicè fiat. Si enim eligeretur, & non iuridicè, adhuc fieret iniuria Capitulo, quod fine suo frustraretur in tali electione. Nec datur pretium in hunc finem, vt ipsum eligant, sed vt eligendo, iuridicè procedant. Vnde manent electores in illa æqualitate, ac dispositione, quam haberent, secluso omni pretio, si ad electionem rectè procederent. Quare nulla committitur simonia. Quia non trahitur mediante pretio electio ad aliquem.

53 Si autem elector accepit à meo competitore pecunias, aut munera, licèt mihi munera, & pecunias ei dare. Est Petri Hurtadi *in* 2. 2. *disp.* 173. *sect.* 17. §. 243. vbi ait, quod si certò scio electorem accepisse pecuniam, potero indicare animum meum, & ostendere me esse paratum ad dandas pecunias, si elector eas voluerit. Quia hoc non est prouocatio, neque consilium; absolutè tamen non licet offerre; quia ego non vexor iniustè, & elector potest esse antecedenter determinatus in fauorem competitoris sine vlla iniustitia. Subdit tamen, non esse improbabile, posse offerri illam pecuniam; quia quod ego peto, potest fieri & benè, & malè, nempè vt mihi opituletur. Quod si malè fit, est culpa ipsius, quam ego non teneor vitare cum graui damno. Est autem graue damnum, vt elector sit à competitore pecunijs deuinctus. Neque illi sum causa peccati, quia iam formaliter est in peccato. Hactenus Hurtadus. Idem tradit Palaus *d. par.* 3. *tract.* 17. *disp.* 3. *de simon. punct.* 20. *num.* 8.

54 Et quidem hic actus non est malus ex obiecto, quia non datur pecunia in compensationem suffragij, ac proindè non est simonia ex obiecto; imò est bonus, quia dare alicui pecuniam, aut munera ad sibi ipsius animum conciliandum, est actus munificentiæ, ac liberalitatis, quæ est specialis virtus. Et licet procedat ex amore concupiscentiæ erga seipsum, adhuc tamen importat conuenientem vsum pecuniæ.

55 Neque est malus ex fine. Quia datur pecunia electori ad præponderandam inclinationem, quam habet erga meum competitorem eo, quod pecunia ab ipso quoque deuinctus sit, qui finis bonus est. Quia nihil aliud intenditur, quam quod eius animus reducatur ad illam æqualitatem inclinationis, quæ debita est in singulis Electoribus erga competitores, vt iusta electio sequatur. Hæc autem æqualitas nedum est bona de se, sed etiam necessaria pro ipsa electione. Vnde qui eam procurat, non facit aliquid in præiudicium bonæ electionis, sed facit in fauorem illius. Nam quoad se procurat, vt iustè fiat, & non intendit inclinare animum ad eligendum.

56 Electione autem facta à maiori parte, committitur simonia, si datur aliquid electori contradicenti, vt cesset à contradictione per Textum *in cap. Matthaeus de simon.* Quamuis enim electio sit iam facta, quia tamen contradictio tendit ad illam annullandam, ideò pecunia remouere contradictionem, est tibi electionem de nouo per pecuniam adiudicare. Qua de re infrà.

57 Sed quid si contradictio sit iniusta? Committi simoniam, ait Sanch. *d. lib.* 2. *cons. mor. cap.* 3. *dub.* 30. *num.* 8. Quia hoc pacto paratur via ad electionem, quæ stante contradictione, nondum est sub pleno iure electi, adducitque Cardinalem, Panormitanum, & alios *in d. cap. Matthaeus*, ac Syluestrum *v. Simonia q.* 10. sub initio, & Innocentium *in cap. significasti de elect.*

58 At verò, id licitum esse, quando contradictio est iniusta, & non esse simoniam, tenet Glossa *in cit. cap. Matthaeus v. maioris*, intelligens Textum solummodo de contradictione iuxta, quando scilicet electo aliquid rationabiliter opponitur, Gloss. *in c. dilectus* 1. *de simon.* & tradunt Præpos. 1. *q.* 1. *num.* 3. Suar. *tom.* 1. *de relig. d. lib.* 4. *de simon. cap.* 50. *num.* 8. & Palaus *loc. cit. num.* 1. Quæ sententia probabilior est.

59 Nam in hoc casu licet electo se defendere iuxta ius, quod habet à natura. Et ideò cum in contradictione patiatur iniustitiam, potest non modo se ab illa tueri, sed etiam redimere vexationem iniustam, præueniendo iniustam turbationem electionis. Quia vnusquisque habet ius ad manutenendum proprium statum contra omnem iniustitiam, & proindè habet ius ad manutenendum statum propriæ electionis contra iniustam contradictionem, eam redimendo.

60 Quod etiam locum habet, quando electio indiget vlteriori confirmatione. Quia tunc non datur pecunia pro confirmatione, sed pro auertenda iniusta contradictione, quæ fit contra electionem, quæ est iam sub iure electi. Quare defendit quod suum est.

61 Confirmatur ex communi regula, quod post ius acquisitum liceat pecunijs redimere vexationem iniustam, quæ fit pro turbando ipso iure. Eam tradunt Gloss. *in can. quaesitum* 1. *q.* 3. *v. redemptione*, *& in can. decimas* 3. 16. *q.* 6. *& in d. c. dilectus* 1. *de simon.* vbi Innocen. Panorm. & alij, ac D. Tho. 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. *ad* 5. pluresque alij, quos refert, ac sequitur Suar. *d. cap.* 50. *num.* 2. Cùm enim quis est electus à maiori parte, licèt nondum confirmatus, fecit iam suam electionem, & ideò potest contra iniustè turbantes illam defendere, ac etiam præuenire turbationem dando pecunias.

62 An autem electus possit pretio redimere vexationem iniustam, quam patitur in confirmatione electionis, ita distinguendum est. Quando vexatio est ab eo, qui potest prodesse, non licet eam pretio redimere. Quia tunc ille actus tenderet non solum ad vexationem tollendam, sed etiam ad parandam viam ad confirmationem. Vnde saltem mediatè ordinatur ad obtinendam confirmationem, quia non daret pecuniam, si non vellet obtinere electionem, ac proindè dat ex intentione obtinendi. Si verò vexans non potest prodesse, quia non pertinet ad ipsum de confirmatione, tunc licet redimere iniustam vexationem. Atque ita docent Suarez

rez *d.cap.50. num.*8. cùans Præpositum, & Bellameram, & prosequuntur Laym. *lib.4. tr.10. cap.vltim.* §.2.*num.*22. Gordonius *lib.8. theol.mor. q.8. cap.*18. *n.* 54. Villalob. *p.2. summ. tr.*37. *diff.*30. *num.*4. Bonac. *d.tom.*1. *disp.*1. *de simon, quæst.*6. *punct.*5.*n.*4.

63 Et sanè quando confirmatio non pertinet ad vexantem, tunc dare pecuniam pro redimenda vexatione, est pura redemptio vexationis, nec habet admixtum aliquid, quod spectet ad confirmationem, & alioquin redemptio vexationis est iusta, cùm spectet ad defensionem. nec interuenit aliquid spirituale, pro quo datur pecunia. Quando autem vexatio iniusta est ab eo, ad quem spectat confirmatio, est eadem ratio, ac de electore iniustè vexante, de quo diximus supra. Quare tenendum est, quod etiam si vexans prodesse possit, adhuc licet ab ipso iniustam vexationem redimere. Quia tunc pecunia non datur pro confirmatione obtinenda, sed pro remouenda iniusta vexatione, & constituendo confirmatore in debita æqualitate, quam debet habere. Vnde talis actus habet pro obiecto aliquid honestum, nempè animi æqualitatem in confirmatore, in ipso necessarium, & remouere ipsum à malo, ac peccato, in quo est, dum iniustè vexat.

64 Eum autem, qui apud Electores iustè vexatur, non posse redimere vexationem, vt tollat impedimentum propriæ electionis, tradunt communiter Doctores, dum docent absolutè, non licere redimere vexationem iustam. Ita Glossa in *d.cap. Matthæus v.paucis de simonia*, Panormit. *in d. cap. dilectus eod.* ibique Innoc. Abb. *num.* 3. Felin. *numer.* 4. quibus adstipulantur Redoan. *par.*3. *cap.*22. *in fine*, Nauarr. *cons.*41. *n.*2. *de simon.* Suar. *d.cap.*50. *num.*10. Azor. *p.*3. *lib.*12. *cap.*3. *q.*3. Laym. *d.tr.*10. *cap.*8. *num.*22. Bonac. *loc.cit.num.*3. Palaus *d.punct.*20. *num.*4. ac Reginald. *lib.* 23. *prax. form. pænitent. num.*125.

65 Verum hac in re ita distinguendum est, quando vexatio iusta iniustè fit, vt si fiat ab eo, à quo opponi non potest, vel fiat ex malo animo, & non ex intentione bonæ electionis, vel si ex aliquo alio capite, tunc pretio redimi potest, non solum absque simonia, sed etiam absque peccato, si cum recta intentione id fiat, nimirum si tantùm detur, vt deponatur malus animus, vnde prouenit vexatio, maneat tamen in sua libertate.

66 Nam ratione defensionis, quæ de iure naturali est, possumus à nobis propulsare omne malum, præsertim quando iniusto modo infertur, etiam si alioquin de se iustum sit. Vnde si quis mortem mereatur, potest se defendere contra conantem occidere, si iniusto modo velit occidere, quia nimirum non habet potestatem occidendi. Vnde potest etiam propulsare vexationem sibi iniustè illatam.

67 Quintò quando iusta vexatio iusto modo fit ab eo, qui non tenetur ex aliqua obligatione opponere eligendo, vt contingit in illis, ad quos non pertinet de electione, si fiat redemptio cum debita intentione, nimirum vt intendatur tantum auertere proprium nocumentum, potest etiam precio redimi. Quia potest eligendus uti iure suo naturali, quo potest se defendere, & propulsare omne malum, quod fit à quocunque, cui non subijcitur ita ut possit ab ipso puniri; atque adeo omne malum, quòd non habet rationem iustæ punitionis, & potest adhibere pecuniam, vt medium indifferens. Tunc enim cum talis vexatio non sit iusta punitio, talis actus habebit obiectum honestum, nempe propulsationem mali per medium licitum. Vnde etiam actus licitus erit.

68 Sed quando iusta vexatio est ab ijs, ad quos pertinet de electione, distinguendum pariter est. Fieri enim potest, quod elector, aut quiuis alius, ad quem pertinet de electione, possit, ac debeat opponere, quæ habet contra eligendum, & tunc certum est, non posse precio redimi hanc vexationem. Qui enim tenetur opponere, quæ habet contra eligendos, peccat mortaliter, si non opponit. Quia in re graui non satisfacit proprio muneri, & ideò inducere ipsum pretio, aut alio modo ad tacendum, est inducere ad peccatum.

69 Si verò solùm potest opponere, sed non tenetur, quia vel absolutè non habet obligationem, vel ab ipsa excusatur ratione circumstantiarum, tunc est eadem ratio de ipso, ac de ijs, ad quos non pertinet de electione, ac proinde potest vexatio precio redimi. Militat enim eadem ratio. Quia nimirum eligendus potest uti iure suo propulsandi malum à se ipso, & potest exigere ab eo, qui illaturus est, vt non inferat, desistendo ab oppositione, à qua cum possit licitè ex libertate sua desistere, nihil illicitum ab eo exigitur.

70 Quo in casu considerandum est, quod si quæ opponi possunt, reddunt inhabilem pro electione, aut indignum, tunc nullo modo ij, ad quos pertinet electio, tacere possunt. Nam permitterent eligi indignum, & inhabilem. Vnde essent auctores totius damni, quod ex huiusmodi electione sequeretur, & ideò à nullo induci possunt siue precio, siue aliquo alio modo, vt taceant. Quia hoc esset, eos inducere ad malum.

71 At si quæ opponi possunt eligendis, non reddunt indignos, aut inhabiles pro munere, ad quod concurrunt, sed tantum non dignos beneficio electionis ita, vt negatio electionis sit potius quædam pœna malis moribus inflicta, quàm aliquid debitum Communitati, tunc licet pretio redimere hanc vexationem, aut alio modo operari, ne ea proferantur, quæ impedire possunt electionem.

72 Nam electores tenentur solum eligere dignum & habilem ad illud munus, pro quo fit electio, ac proinde tenentur solum impedire ratione sui muneris, ne eligatur aliquis, qui inhabilis sit, & cuius electio damnosa sit Communitati. Vnde quamuis possint, præterquam ex inhabilitate, & indignitate, etiam ex alijs demeritis denegare electionem, non tamen tenentur. Quia sufficit, quod prouideant de persona idonea, & consequenter qui nouit demerita eligendi, quæ non præiudicant idoneitati, ac bono electionis, non tenetur propalare apud alios electores, vt eos inducat ad denegandam electionem, sed tacere potest. Et ideo si hoc ab ipso exigatur, non inducitur ad aliquod malum, cum exigatur, quod licitè potest facere.

73 Potest autem vexatio precio redimi, etiamsi adiri possit superior, aut alio modo vitari. Ita Suarez *d. cap.*50. *num.*6. ac Fernandez *p.*3. *exam. theol. cap.* 14. §. 1. *num.* 28. Quia nulla adest obligatio, qua teneamur alio modo prouidere, ne vexemur. Siue enim possimus, siue non possimus alio medio propulsare vexationem, semper hic actus propulsandi est secundum ius naturæ, quo nobis conceditur defendere nos ipsos, habetque idem obiectum, nempe defensionem propriam, siue conseruationem proprij status, atque eorum, quæ ad nos pertinent. Vnde semper de se est actus honestus, habetque obiectum honestum, atque adeo est actus licitus, quo hoc ipsum intendimus, ac proinde pro ipso obtinendo possumus applicare quodcunque medium, quod de se malum non sit, & nobis magis expediat applicare.

74 Non obstant Io.Andr. *in cap. ad aures de simon.* Abb. *in d. cap. dilectus* 1. *num.*4. *eodem tit.* ibique Felin. *num.*3. Rebuff. *in prax. tit. de simon. in renunc. num.*30. & 31. Redoan. *par.*3. *cap.*2. *n.*17. Bonac. *d.tom.*1. *disp.*1. *de simon. q.*6. *punct.*5. *num.* 11. Sotus *lib.*9. *de iust. & iur. quæst.*6. *art.*1. Reginald. *lib.* 23. *prax. for. pænit. num.* 133. affirmantes necessarium esse, vt vexatio aliter vitari non possit moraliter loquendo; nam si vitari potest alio modo, vt adeundo superiorem, qui cohibeat vexantes, tunc non liceret illam precio redimere. Mouentur hac ratione, quia quando precio redimitur vexatio, electio simoniaca est quantum est ex parte electoris, atque adeo nulla. Non licet autem procurare electionem inualidam, etiamsi adsit intentio procurandi conualidationem à Summo Pontifice, nisi adsit vrgens causa.

75 Nam hæc ratio solum militat in redimenda vexatione ab electoribus, quæ nec quidem in hoc casu valida est. Nam esto, quod electio ex parte electorum sit simoniaca, non sequitur, quod dans pecuniam, procuret electionem inualidam, sed tantùm procuret impedire propriam vexationem, vtens iure suo, & quod electio sit inualida per accidens se habet, prouenitque ex malitia electorum.

76 Præueniri autem posse vexationem, ac precio redimi, quando est apertè futura iniusta, docet Reginald. *loc. cit. n.* 126. & quando certò cognoscitur inferenda, Fernand. *d. cap.* 14. §.1. *num.*28. Quod sanè tenendum est, atque addendum, quod quotiescunque vexatio potest redimi, potest etiam præueniri redemptio, nec est necesse, quod certò cognoscatur inferenda, sed sufficit, si probabiliter timeatur. Quotiescunque enim imminet malum siue certò, siue probabiliter, possumus vti iure naturali defensionis, ac ipsum propulsare, nec debemus expectare, quod sit præsens, nisi quando medium ad propulsandum est de se illicitum, & sit tantum licitum ob necessitatem vitandi mali præsentis, ac proinde requirit præsentiam mali vt honestetur, vt est homicidium

pro

pro defensione propria, quod de se non est licitum, sed tantùm honestatur ex necessitate defendendi propriam vitam ab actuali vi illata. In hoc autem casu adest malum, quod probabiliter timetur, & medium ad ipsum auertendum non est illicitum, sed indifferens, nempè traditio pecuniæ, aut largitio munerum, quæ possunt benè, vel malè adhiberi iuxta finem, ad quem ordinantur. Atqui in hoc casu ordinantur ad finem, qui est secundum ius naturale, nempè ad propriam defensionem, mediante reconciliatione illius, qui paratus est nocere, ac reductione animi illius ad beneuolam affectionem. Cur ergo id non erit licitum, cùm nihil turpitudinis in his omnibus reperiatur, antequam vexatio præsens fiat?

77 Nec refragatur, quod tradit Sotus *d. q. 6. art. 1.* ac Bonac. *d. punct. 5. num. 11.* qui aiunt, vexationem debere esse actualem, vt possit pretio redimi, nec sufficere quod probabiliter timeatur. Quia non licet vim vi repellere, nisi vis inferatur; Vnde nec pretio redimere vexationem, nisi adsit vexatio, cum adsit periculum scandali, & simoniæ. Nam ex hoc fieri potest, vt elector moueatur ad promouendam electionem ob pecuniam.

78 Id inquam non refragatur; non enim est eadem ratio de vi. Quoniam vis non est de se licita, sed tantùm fit licita, existente vi in contrarium. Est enim vis de se iniuriosa, & ideò non potest adhiberi, nisi ad repellendam vim actualem. Periculum autem scandali, aut simoniæ, potest tantùm esse ex parte accipientis, non quidem ratione oblationis pecuniæ, quia non datur pro spirituali, neque est talis, quin iusto modo accipi possit, si accipiatur per modum muneris, quando circumstantiæ sunt tales, vt permittant habere rationem muneris. Quando autem non permittunt, potest respui. Vnde totum scandalum erit passiuum, & totum periculum simoniæ erit ex malitia accipientis. Deindè qui dat pecuniam vexatori parato, non offert materiam peccati, quasi ex oblatione ordinetur ad peccatum, sed offert medium ordinatum ad sui defensionem, & conseruationem. Qui autem accipit eam, facit materiam peccati ex propria malitia.

79 Quando vexans, & accipiens pecuniam est elector, aut alius, ad quem pertinet, concurrere quomodocumque ad electionem, quia prodesse potest, tunc electionem esse simoniacam, tradit Præpos. *2. quæst. 1. sub. inu. n. 30.* aitque, hanc esse tanquam communem sententiam Canonistarum *in dict. cap. dilectus de simon.* quorum tamen plures tantùm dicunt, id esse iniustum, vt Glossa, Panormitanus, aliique. Idem afferit Laym. *dict. tractat. 10. cap. vlt. num. 23.* qui citat Valentiam, qui tamen non absolutè loquitur, sed solum de eo, qui animo simoniaco non vult conferre spirituale, & concludit electionem esse simoniacam secundum præsumptionem in foro externo. Quod etiam docet Adrian. *quodlib. 9. in solut. 2. confirm. 3. arg. princip.*

80 At huiusmodi electionem non esse simoniacam, & proindè esse validam, firmant Suarez *dict. cap. 50. num. 14.* Reginald. *loc. cit. num. 128.* Bonac. *cit. quæst. 6. pun. 5. num. 4.* Quæ sententia, vt probabilior tenenda est. Certum etenim est, quod non committitur simonia, nisi vendatur spirituale, & subijciatur humano contractui. In hoc autem casu nihil spirituale subijcitur venditioni, & humano contractui. Nam materia contractus est tantum vexatio remouenda à vexante. Vexatio autem est quid merè temporale. Et quamuis vexans prodesse possit electioni, non tamen cadit sub contractu, quod prosit, quia solum intuitu pecuniæ cessat à vexatione, deindè est in arbitrio ipsius, vt prosit, vel non prosit eligendo, neque enim de hoc aliquid exigitur.

81 Hæc tamen sententia limitanda est, primò quando quod traditur pro redimenda vexatione, non est quid spirituale. Nam si esset spirituale, committeretur simonia, quia spirituale pro temporali commutaretur, vt statuitur *in can. Euphemium 2. q. 3.* vbi, vt simoniaci puniuntur qui acceperunt Ordines ab Episcopo pro relinquenda eiusdem Episcopi accusatione.

82 Secundò autem limitari debet, vt non habeat locum, quando ipsa vexatio spiritualis est, vt si fiat per manutentionem iuris spiritualis, atque adeò non possit cessari ab ipsa, nisi cedendo alicui iuri spirituali. Tunc enim venit in contractum aliquid spirituale, quod pretio æstimatur, ideòque simonia committitur. Quia in re aduertendum est, quod spirituale nunquam potest esse ipsa formalis vexatio, sed tantùm materia, per quam fiat vexatio. Vexatio enim formalis est illa molestia, quæ prouenit ab animo malè affecto, si sit iniusta, vel ab animo illam intendente ob aliquem iniustum finem.

Qui ex eo, quod prodesse potest, mouetur ad vexandum, vt mediante vexatione obtineat pecuniam, iniustè agit, ac tenetur ad restitutionem. Imò in foro externo præsumeretur simoniacus, & posset puniri. Quia electio mediante vexatione subijcitur contractui, ac pretio. Intendit enim per vexationem inducere eligendum ad emendam electionem. Vnde ex parte ipsius committeretur simonia, licèt non committeretur ex parte redimentis. 83

Quando vexatio in ordine ad possessionem est per violentiam illatam à vexatore propria auctoritate, & vt à priuata persona, ad quem non spectat de possessione, potest pretio redimi. Quia tendit redemptio illa ad remouendum tantùm impedimentum merè temporale, vt si electus detineretur ab aliquo, ne posset adire Superiorem, à quo est conferenda possessio. 84

At quid si vexatio sit à Superiore, vel ab aliquo, qui vexet apud Superiorem, vt impediat, ne ipsi conferatur possessio, seu quandocumque vexatio est iuris, non facti tantum, vt tendat ad iuridicè impediendam possessionem? Et posse redimi vexationem, quæ obstat possessioni, desumitur ex D. Thom. *2. 2. cit. q. 100. art. 2. ad 5.* quatenus docet, acquisitio iure, licere vexationem redimi, vbi Aragona, Rodr. *tom. 2. summ. cap. 59. n. 5. & cap. 61. n. 2.* Vega *par. 2. summ. cap. 101. cas. 19. 33. & 44.* Pttanell. *v. simonia* 1. Ledes. *par. 2. summ. tr. 12. concl. 26. & seqq.* Maior. *in 4. d. 25. q. 2. ad 2.* Suar. *d. c. 50. n. 31.* Less. *lib. 2. de iust. & iur. cap. 35. dub. 18. n. 10* Reginald. *lib. 23. prax. for. panit. n. 130.* Rosella *v. simonia* 1. §. 13. Ang. *eod. v. 2. §. 11.* Palaus *par. 3. tr. 17. disp. 3. de simon. dub. 20. n. 3.* Laym. *lib. 4. theol. mor. tr. 10. cap. vlt. num. 22.* Sanch. *lib. 2. opusc. cap. 3. dub. 30. n. 11.* ac Villalob. *par. 2. summ. tr. 37. diff. 30. num. 5.* aliique superius relati, etiam ex Canonistis. Hæc sententia nedum est probabilior, sed certa ex his principijs. 85

Primum est, quod non est simonia compensare pretio quod non est spirituale, sed temporale, ac pretio æstimabile, dummodò saltem non ita sit annexum spirituali, vt trahat secum ipsum spirituale, & spirituale principaliori modo se habeat, vt contingit in beneficio, in quo ius spirituale est principalius, & connectitur cum temporali. Alterum est, quod possessio est quid merè temporale, quia non dicit aliud, quàm quoddam factum corporale, quo res possidenda consignatur possessori, nec in spiritualibus secundum se differt à possessione in ciuilibus, sed est omninò idem factum; solùm enim differt ratione tituli. Et licet sit annexa titulo spirituali, non tamen vexatio est circa titulum, ac ius, quia supponitur ius iam plenè acquisitum. Vnde remanet, quod redimatur vexatio tantùm in ordinem ad temporale. 86

Huic sententiæ aduersantur ij, qui docent non licere huiusmodi vexationem pretio redimere, nominatim Glossa *in can. decimas 2. causa 16. q. 7.* Abb. *in d. c. ad aures de simon. & d. c. dilectus eod. tit.* vbi Felin. *n. 3.* Præpos. *in caus. 1. q. 1. subinitio n. 28. & seqq.* Redoan. *p. 3. c. 22. n. 2.* Vgolin. *d. tab. 1. c. 9. §. 8. n. 5.* Guidopap. *dec. 1. in fin.* Nauarr. *in man. cap. 23. num. 102.* Sot. *lib. 9. de iust. & iur. d. q. 6. art. 1. ad 5.* licèt dubitanter, Armil. *v. simonia n. 25.* Syluest. *eod. v. 4. 3.* Sum. Confess. *lib. 1. tit. 1. de simon. q. 46.* Sum. Corona *par. 3. tr. de simon. n. 32.* Lopez *p. 2. instr. cap. 302.* Garzia *de benef. par. 1. cap. 2. n. 53.* qui *nu. seqq.* affert decisionem Rotæ Romanæ in Maioricen. præeminentiarum sub die 21. Maij 1554. coram Vestano, in qua fuit decisum, possessionem Canonicatus fuisse simoniacam, quia fuit tradita cum pacto de non habenda voce in Capitolo, nec possidenda domo Canonicali vsque ad certum tempus. Idque probant; quia possessio est quid spirituale. Nam datur in ipsa ius spirituale administrandi officium, vel saltem est connexa cum spirituali, nempè cum administratione officij, & auctoritatis, quæ inde sequitur. 87

At verò id non obstat. Quia licet requiratur possessio pro administranda auctoritate, & officio, non tamen talis administratio est annexa possessioni, vt consequens ad ipsam, nam consequitur ad titulum, & ius acquisitum per electionem, sed possessio se habet tantum, vt conditio, sine qua ius acquisitum exerceri non potest in administratione auctoritatis, & officij. 88

Minus obstat, quod possessio sit annexa iuri spirituali. 89
Quia non illud trahit secum, sed supponitur iam acqui-

situm,

situm, & ideò pecunia non ordinatur ad acquirendum aliquid spirituale. Nec possessio magis firmat ius spirituali modo, seu dans aliquid spirituale de nouo, sed tantum dicitur firmare, quatenus ius coniungitur cum suo obiecto, & fit ius executioni mandatum.

90 Si verò ius ad possessionem est dubium multi ex ijs, qui docent, licitum esse redimere vexationem, quæ fit contra possessionem, acquisito iure per electionem, negant id licere, quando ius est dubium. Quia hoc esset conseruare, & roborare ius infirmum. Nam daretur pecunia pro possessione, vt trahente secum consolidationem, ac determinationem iuris dubij. Ita Suar. Palaus, Laym. & Reginal. *loc. alleg.*

91 Distinguendum tamen est. Aut vexatio est contra possessionem, aut contra ius ad possessionem acquisitum per electionem. Si vexatio sit contra possessionem, potest pretio redimi absque vlla simonia. Possessio enim non solùm reuera, sed etiam secundum citatos auctores est quid temporale. Vnde dare pecuniam pro ipsa, est dare pro re merè temporali. Adde quod neque datur pecunia pro ipsa, sed tantùm pro vexatione propulsanda, cui cum non teneatur subiacere, potest illam quocumque licito medio propulsare.

92 Nec dici potest, quod possessio trahat secum ius spirituale, aut corroboret, & faciat melioris conditionis. Nam cum possessio consequatur ad ius, & ius debeat antecedere possessionem, non potest per possessionem conualidari, aut corroborari, neque effectus corroborat suam causam, quia ipsam supponit, vt illam, à qua accipit esse, ac proindè validitas possessionis est à validitate iuris acquisiti per electionem, & possessio est nulla, si ius sit nullum, & dubia, si est dubium.

93 Si autem vexatio sit contra ius acquisitum, quod tamen sit dubium, tunc cum per electionem possideat illud ius qualecumque sit, & in dubijs sit melior conditio possidentis, potest illud ius, tanquam aliquod proprium sui ipsius defendere, & adhibere omnia illa media, quæ ad iustam sui, suarumque rerum defensionem permittuntur, ac vti iure naturali defensionis. Atque adeò potest pretio redimere vexationem. Quia hoc est vnum ex illis medijs, quæ ad defensionem concessa sunt. Nam id non est aliud, quàm defendere ius proprium. Neque enim tunc pecunia ordinatur ad aliquid spirituale acquirendum, sed tantum ad defendendum acquisitum. Vnde obiectum istius actus est iusta defensio rerum propriarum, quæ cum sit quid honestum, actus quoque erit honestus, atque adeò licitus.

94 Non posse autem electum pretio vexationem redimere, si vexetur in possessione acquisita virtute electionis, aut deturbetur ab ipsa, aut in ijs, quæ consequuntur possessionem, tradit Vgolin. *dict. tab.* 1. *cap.* 9. §. 8. *num.* 6. Quia videtur ordinari illud pretium ad spirituale, aut saltem ad annexum spirituali. Nam inseruit pro recuperando, quod est amissum, & quod sine simonia per pecuniam prius obtineri non poterat.

95 Communis tamen sententia firmat, posse pretio redimi vexationem. Hanc tradunt etiam ij, qui negant posse redimi vexationem contra possessionem, eamque docent Glossa *in d. cap. dilectus* 1. *de simon.* ibique Felin Præposit. *in cit. causa* 1. *quæst.* 1. *num.* 30. Turrecr. *in cap. nullus* 1. *q.* 1. *& in d. can. decimas* 16. *q.* 7. Suar. *d. cap.* 50. *num.* 34. Reginal. *loc. cit. num.* 131. Bonac. *d. punct.* 5. *n.* 8. Laym. *d. tr.* 10. *cap. vlt. n.* 22. & Sanchez *lib.* 2. *opusc. cap.* 3. *dub.* 30. *n.* 12. Hæc sententia, vtporè vera, tenenda est.

96 Nam, acquisito pleno iure per electionem, & confirmationem, captaque possessione, tota vexatio, quæ est per deturbationem possessionis, & contra cætera, quæ consequuntur possessionem, est mera violentia, nec aufert aliquid spirituale; quia non habet vexans auctoritatem auferendi. Vnde redemptio vexationis ordinatur ad merum temporale, cum semper remaneat apud vexatum totum, quod spirituale est. Nec est eadem ratio de prima acquisitione. Quia in prima acquisitione est acquirendum quid spirituale, in recuperatione autem nihil spirituale est acquirendum, cum non sit amissum.

97 Idque confirmatur ex doctrina, quam tradunt communiter Doctores, quod nimirum acquisito pleno iure, licèt vexationem redimere. Eos superiùs adduximus, quibus addendi Raphael à Turre *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 1. Gloss. *in can. nullus Episcopus* 1. *q.* 1. *v. restituas, & in can. quæsitum* 1. *caus.* 1. *q.* 3. *v. redemptione, & in d. c. dilectus* 1. *de simon.* ibique Innoc. Panorm. & alij, Turrecr. *in d. can. quæsitum, & in can. altaria* 1. *q.* 3. Nauarr. *in man. cap.* 23. *num.* 102. Syluest. *verb. simonia q.* 3. *reg.* 3. Rebuff. *in prax. tit. de simonia in renunc. n.* 18. Et suffragantur *d. cap. dilectus, & d. can. quæsitum*, vbi non censentur peccasse, qui dederunt pecuniam, vt se liberarent à grauaminibus circa ea, quæ iam possidebant.

Si verò electus vexetur per viam iuris circa possessionem iam habitam, non potest pretio redimere vexationem. Ita Suar. *cit. cap.* 50. *num.* 31. cum Turrecr. *in d. can. altaria, & d. can. decimas*, Reginald. *lib.* 23. *prax. for. punct. num.* 131. Sanchez *d. dub.* 30. *num.* 12. Laym. *d. tract.* 10. *c. vlt. num.* 22. Quia hoc pacto ordinaretur pecunia ad spirituale. Nam daretur pro possessione, vt est annexa iuri spirituali, & esset redimere, ac sibi firmare ius ad possessionem. 98

Contrarium tamen suaderi potest. Quia non remanet priuatus possessione, neque iure ad ipsam, nisi per sententiam. Vnde ante sententiam potest habere & ius, & possessionem pro suis, ac vti iure naturali defendendi se, ac sua, & pretio redimere vexationem. 99

Dare autem pecuniam alicui, ne tibi in electione exceptionem opponat, quam iure opponere potest esse simoniacum, docent Vgolin. *tab.* 4. *de simon. cap.* 50. §. 8. Parif. *de confid. benefic. q.* 47. *num.* 9. Prosp. de August. *in addit. ad Quarantam v. simonia addit.* 3. Nauarr. *cons.* 3. *n.* 1. *de simon. in antiqua edit. & in alijs editionib. cons.* 39. 41. *& seqq.* Palaus *d. tract.* 17. *disp.* 3. *de simon. punct.* 20. *num.* 2. Sanch. *d. lib.* 2. *opusc. cap.* 3. *dub.* 30. *nu.* 13. ac ij, qui docent, non posse redimi vexationem iustam. Quia hoc pacto redderetur per pecuniam via securior ad beneficium, siue ad electionem. 100

Hæc tamen doctrina difficilis videtur. Nam oppositio exceptionis est quod merè temporale, vnde quantum est de se, non est materia simoniæ, si circa ipsam fiat contractus, & alioquin quilibet habet ius ad se conseruandum indemnem; Vnde cum oppositio exceptionis sit ipsi damnosa, poterit, quantum est ex hoc capite, eam pretio impedire. Nec redimere talem oppositionem trahit secum aliquid spirituale, quod sit ipsi annexum, ac proindè sit materia simoniæ, vt quid annexum spirituali. Nam non trahit secum electionem. Quia adhuc est in potestate electorum, sicut erat anteà. Nec adest aliud spirituale, quod secum trahere possit. 101

Neque etiam dici potest, quod hoc sit tibi parare viam ad electionem. Quia præparare viam ad electionem est aliquid facere, quod conducat ad ipsam per se directè, ac positiuè, non autem tollere, siue impedire obstacula, quæ possent obstare electioni. Nam via ducit ad terminum, & est quædam incompleta assequutio illius, quod non est solum remouere impedimentum. 102

Quod autem reddatur via securior ad electionem, id non est verum de securitate positiua, sed tantum de negatiua. Quia non est ponere aliquid positiuum, quod reddat securam electionem, sed tantùm remouere obicem. Remouere autem obicem, sicut non est comparare aliquid spirituale, nec aliquid temporale, quod trahat secum spirituale, ita non est materia simoniæ, sed quisque habet ius remouendi ea, quæ sibi etiam iustè obesse possunt, dummodò non teneatur ea subire per modum pœnæ. 103

Si autem vnus ex concurrentibus det alteri pecuniam, vt à concursu desistat ob impedimentum tollendum committit simoniam. Ita Maiol. *lib.* 5. *de irreg. cap.* 45. *num.* 3. Vgolin. *dict. tab.* 4. *cap.* 5. §. 9. *num.* 2. Prosp. de August. *loc. cit.* Sanchez ibidem *dub.* 3. *num.* 13. Palaus *dict. tract.* 17. *disput.* 3. *de simon. punct.* 20. *num.* 2. Less. *lib.* 2. *de iust. & iur. cap.* 35. *dub.* 18. Pontius *lib.* 5. *de matrim. cap.* 13. §. 6. *num.* 40. Nam hoc est parare sibi viam ad electionem, ac redimere vexationem iustam, quæ sibi infertur ab alio competitore. Addo, quod dum facit, quod concurrentes desistant à concursu, trahit electionem ad seipsum, quia electores eligent ipsum, dum non sunt alij, qui concurrant, & ideò pecunia pararet sibi viam ad electionem. 104

Pactum autem cum alio, quod non concurrat tecum in ordine ad hanc electionem, & tu non concurras secum ad subsequentem esse illicitum, ait Sanchez *dict. dub.* 30. *num.* 13. Quia obligatio non concurrendi posteriori vice, est pretio æstimabilis, & ideò per id, quod est pretio æstimabile, paratur via ad electionem. Ac subdit, quod non est simonia completa, donec adimpleatur quod promissum est, non concurrendo pro posteriori vice, etiamsi in priori concursu electus fuerit qui promiserat. 105

106 Verum si obligatio non concurrendi pro posteriori vice est pretio æstimabilis, etiam obligatio non concurrendi pro priori vice erit pretio æstimabilis, atque adeò in hoc contractu fit commutatio eorum, quæ sunt pretio æstimabilis, nempè vnius obligationis cum alia obligatione. Quando autem commutantur, quæ sunt pretio æstimabilia, nulla committitur simonia.

107 Rationem igitur cur huiusmodi pactum sit illicitum, eam esse puto, quia hoc pacto faceres tuam electionem, cum fieri possit, quod remaneas solus, præsertim si ille, vel illi, cum quibus fit pactum, sint te digniores.

108 Qui autem dat alicui pecuniam, vt metum incutiat competitori, vt desistat à concursu in ordine ad electionem, ad quam ipse quoque concurrit, certum est, quod peccat. Nam inducit aliquem ad inferendam iniustam violentiam, quæ est contra iustitiam. Nam impedit ius competitoris, quod habet ad concursum.

109 An autem contingat simonia, & electio sit nulla, si cadat in dantem pecuniam pro incutiendo metu, affirmat Vgolin. *dict. tab.* 1. *de simon. cap.* 48. §. 3. *num.* 5. *& dict. tab.* 4. *cap.* 50. §. 9. *in fine*. Quia hoc pacto conducit se ad electionem, atque adeò mediante pecunia. Electio enim est motiuum dandi pecuniam pro incutiendo metu.

110 In electione licere vti subornatione contra subornationem, affirmat Villalob. *tom.* 2. *summ. tract.* 37. *diffic.* 30. *num.* 5. Vnde per ipsum licebit adhibere munera, preces, promissiones, aliaque huiusmodi in ordinem ad subornandum electores, quando scio ab aliis adhiberi. Quia nimirum licet vim vi repellere, & monupolium alio monupolio dissoluere.

111 Hæc tamen sententia nullo modo probabilis est. Nam, etsi aliquando liceat adhibere munera, & preces ad aliquid iustum, ac honestum obtinendum, non tamen in ordinem ad subornandum. Vnde tenendum est nullatenus esse licitum adhibere subornationem contra subornationem, vt docent etiam Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 3. *lib.* 4. *de simon. cap.* 50. *num.* 26. ac Bonac. *d. tom.* 1. *disp.* 1. *de simon. q.* 6. *punct.* 5. *num.* 15.

112 Nam elector subornatus non potest benè eligere, cum eligat secundum mensuram subornationis. Vnde qui subornat, quantum est de se, semper ponit causam malæ electionis, ac intendit, quod electio sequatur secundum mensuram illius subornationis. Et ideò intendit, quod de se est malum. Nunquam autem licet intendere malum, sine in ordinem ad bonum, siue in ordinem ad aliud malum propulsandum. Et absque noua subornatione potest adhiberi remedium priori subornationi, eam detegendo, & manifestando electoribus, ac proponendo motiua iustæ, ac debitæ electionis.

113 Neque est eadem ratio de vi. Quia vis, qua altera vis repellitur, non ordinatur ad malum, sed ad id, quod licitum, & honestum est, nempè ad defensionem, vel personæ, vel rerum, quæ est de iure naturali, & ideò licita, & honesta est contra aliam. At subornatio per se primò ordinatur ad malum, licèt possit inde sequi aliquod bonum. Non sunt tamen facienda mala, vt eueniant bona.

114 Est pariter diuersa ratio de monupolio. Quia monupolium quoque est iniuriosum communitati, & particularibus personis, quæ sunt de communitate, ac infert moralem vim, ideoque est licita defensio contra ipsum. Vnum autem ex mediis aptis ad defensionem est alterum monupolium contra ipsum, & ideò licet ipsum adhibere, quia vis moralis, altera vi morali depellitur.

115 Ad vitandam autem subornationem in electione, posse induci consuetudinem, quod nullus adhibeatur tractatus, ait Sigismund. à Bononia *p.* 2. *de elect. c.* 1. *dub.* 55. *n.* 11. Quia licèt sit contra ius canonicum, est tamen ex causa vrgenti, ac verisimiliter non præcisâ à canone, nempè ne occasione tractatus fiat subornatio; Vnde toleratur, cum surgat ex tacito consensu, vt ait Panorm. *in Clem. Etsi principalis num.* 6. *de rescript.* Tum quia non præsumitur ambitio, & quia maius scandalum orir etur ex reprobatione consuetudinis.

116 At hæc doctrina nullatenus sustineri potest. Nam, quicquid sit, an possit induci consuetudo contra ius canonicum, hæc tamen consuetudo reiicienda omninò est, tanquam abusus, & contraria substantiæ electionis. Ipsius enim ratione sequitur, electiones esse nullas. Nam electio, in qua non præcedit debitus tractatus, est nulla, ex *cap. in Genesi de elect.* ac docent Gloss. *in cap. cum in veteri, v. in tractatu eod. tit. & in can. in nomine Domini, v. tractantes d.* 23. Butr. *in cap. cum inter num.* 7. *& in cap. in causis pariter de elect.* aliique passim. Deest enim aliquid substantiale, sine quo non potest fieri electio, quæ cum sit assumptio vnius præ cæteris, eò quod præ illis debeat eligi, non potest talis assumptio habere locum sine tractatu, quia sine ipso non potest electoribus innotescere, quinam sit cæteris præferendus. Cùmque debeat collegialiter præferri, debet etiam collegialiter innotescere, quod sit præferendus. Ac optimè quidem canon præuidit, posse tractatum euadere subornationem, ideòque decreuit pœnas contra subornantes. Nec verum scandalum oriri potest ex reprobatione prauæ consuetudinis, tollentis necessaria ad bonam electionem. Verum quia facillimum est hominibus in eo, quod cupiunt, hallucinari, & quod iniustum est, iniustum opinari, quinimò in materia simoniæ iudices ipsi facilè in errores incidunt; ideò protestor, quod per suprascriptas doctrinas, etiam ex opinione sapientum Doctorum traditas, quibus diuersimodè docetur, licere absque simonia iniustam vexationem, vel iniustum grauamen pecunia, vel aliter conuentionibus profanis redimere, non autumo, lectorem tutum facere in conscientia, nisi consulat probos, doctosque viros super omnibus, ac singulis facti circumstantiis in suo casu existentibus, prout semper Sacra Congregatio Concilii, abstinendo à decretis theoricè petitis, respondet in huiusmodi materiis: Proponantur casus particulares illisque posteà propositis cum omnibus facti circumstantiis attentè consideratis, consultò respondet: *Constare, vel non constare de simonia*. Cæterôqui enim nimis periculosum est incidere in errores per solam doctrinam theoricè datam.

CONSVLTATIO XLV.

An Regularis, qui origine est filius Prouinciæ Italiæ, quique postmodum obtenta filiatione Prouinciæ Germaniæ, tanquam verus filius huius vltimæ Prouinciæ doctoratum, & magisterium assequutus est, non iuxtà Constitutiones Ordinis, sed iuxtà priuilegium Vltramontanis concessum, possit modò redire ad antiquam Prouinciam Italicam, ibique tractari debeat tanquam doctor, & magister?

QVoad filiationem constans sententia est, quod nemo potest esse filius duarum Prouinciarum. Quia sicut repugnat naturæ duas habere matres, ita repugnat fictioni iuris. Ius enim in istis imitatur naturam, vt de adoptione sunt Textus *in §. minorem Instit. de adopt. l. si Paterfamilias, §. In arrogationibus, ff. de adopt.* 1

Cùm ergo hic Regularis postquam erat filius Prouinciæ Italicæ, obtinuerit filiationem Prouinciæ Germanicæ, hæcque filiatio sortita fuerit plenè suum effectum, quia ipse, tanquam filius huius nouæ Prouinciæ admissus fuit ad priuilegia, quæ solis filiis competunt, impossibile est, quod remanserit filius Prouinciæ Italicæ. 2

Idque, etiamsi specificè, ac verbaliter non renunciauerit antiquæ filiationi. Nam actus est incompatibilis, & qui vult antecedens, videtur velle necessariò consequens, vt pluribus exemplis probat Barbos. *axiom.* 30. & in iure fortius est id, quod declaratur factis, quàm id, quod firmatur verbis *l. Certum, ff. si certum pet. can. existimant* 12. *q.* 2. Cæphal. *cons.* 77. *num.* 2. *lib.* 1. 3

Atque ex his, vel hic Regularis prætendit resumere antiquam filiationem iure proprio, & prætensio est vana. Quia semel alteri perfectè incorporatus, definit esse membrum primæ matris, illamque postmodum cogere non potest ad se iterùm recipiendum, vt de Religioso ad alteram Religionem translato, qui postmodum redire intendit ad primam, est text. *in can. mandamus* 19. *q.* 3. & tradunt Pelliz. *in manual. regul. tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 5. *n.* 105. Sanch. *in decalog. lib.* 6. *c.* 7. Bordon. *resol. moral. q.* 16. *n.* 57. *& seqq.* Donat. *in prax. rer. regul. tom.* 1. *par.* 2. *tract.* 5. *q.* 52. 4

Vel prætendit illam resumere ex benigna acceptatione antiquæ Prouinciæ, at cum ista nedum ipsum non acceptauerit, sed reipsa eius instantiæ se opponat, eius prætensio remanet inanis. 5

Quod verò ad magisterium res habet minorem difficultatē. Nam demus tandem aliquando, quod hic Regularis prætendere 6

dere posset reditum ad primam Prouinciam, magisterium tamen non poterit ei aliqua ex parte suffragari, quia fuit obtentum ad formam priuilegij Vltramontanis concessi. Priuilegium autem eatenus suffragatur, ac durat, quatenus in priuilegiato reperitur, ac durat qualitas, siue ratio, ob quam priuilegium fuit concessum, vt probant Anchar. *cons.* 394. *num.* 3. Roman. *cons.* 404. *num.* 5. *& 6. & anteà cons.* 180. *num.* 7.

7 Et quidem si hoc admitteretur, aperiretur via fraudibus. Incapaces enim magisterij ad formam Constitutionum, obtinerent à Prouincijs Vltramontanis filiationem, atque adeò facilitatem assequendi magisterium iuxta priuilegia Vltramontanis concessa, & redeunda posteà ad suas Prouincias, gauderent magisterijs, non obstantibus Constitutionibus. Quod minimè consentaneum est.

CONSVLTATIO XLVI.

Pius Testator in hunc modum disposuit: Lego Patribus Religionis A. ex mea hæreditate scuta viginti millia, vt Monasterium in meis ędibus construant, dummodò tamen intra annum legatum acceptent, locumque accipiant, alioquin eis substituo Patres Religionis B. Quæritur.

Primò, an & quatenus in hoc casu factus sit locus substitutioni? Vbi plura in hanc rem discutiuntur.

Secundò an dictis Patribus, donec eis non soluantur dicta scuta viginti millia, debeantur aliqui fructus sine labe vsurarum?

1 AD primum. Affirmatiuè respondendum videtur. Perspicua etenim est Testatoris voluntas, vt ædificetur Monasterium intra annum à die sui obitus cum expressione non solum temporis, sed etiam caducitatis. Vnde si post habitam notitiam effluxerit tempus præscriptum, caducitas euitari non potest, per Text. *in c. vos quidem*, ibique Doct. *de testam.* & firmauit Rota in his terminis in Romana hæreditatis 10. Decembris 1655. coram Albergato, & 28. Aprilis 1659. coram Meltio.

2 Neque in hoc casu opus est discutere, an sit necessaria monitio, quam requirit Textus allegatus. Quia licèt solutio quæstionis esset pariter clara, quando tempus, vt in hoc casu fuit expressè in testamento præscriptum. Tunc enim currit à die aditæ hæreditatis, vt rectè distinguit Abb. *in d. cap. nos quidem n.* 10. & post alios ibidem Couar. *n.* 1. & generaliter, quod vbi præceptum testatoris est clarum, nulla sit necessaria monitio ad incurrendam priuationem, plenè probat Paris. *cons.* 19. *n.* 206. *cum seqq. lib.* 1. & Altograd. *cons.* 101. *num.* 35. *lib.* 2. Euelliturque ex anima omnis hæsitatio, & augetur magis contumacia, si intercesserit interpellatio tam ex parte heredis, quàm PP. substitutorum.

3 Non obstat, quod tempus à testatore non fuerit præscriptum ad construendum Monasterium, sed solum ad accipiendum locum, quod vtique factum fuit antequam laberetur annus. Ideòque substitutio in casum contrauentionis statim euanuerit.

4 Nam cùm ipse Testator destinauerit locum eligendum in suis ædibus, verba, quæ subsequuntur, nempè vt accipiant locum, non possunt referri ad solam electionem situs, cuius Patres A. nullum habebant arbitrium, sed necessitate præcisa constricti erant ad constructionem Monasterij in loco designato. Et quatenus in eo fieri non potest, causa cognita, & obtenta dispensatione, potuisset constructio fieri in alio loco per *d. cap. nos quidem*, vbi Gloss. *v. in loco de testam.* ibique communiter Doctores. Alioquin voluntas testatoris frustraretur, quod est contra iuris regulas, vt sæpè firmauit Rota, specialiter in Romana executionis laudi 14. Iunij 1647. §. *Quod eo facilius* coram Arguelles, Faber *in Cod. lib.* 6. *tit.* 18. *defin.* 12.

5 Ac licet verba illa, *vt accipiant locum*, ex propria significatione non importent Monasterij fundationem, id tamen non obstat, quia Testatores sæpè sæpius plus significant, quàm loquantur, ideòque non est standum verborum cortici, sed attendendum qualis fuerit eorum voluntas, monet Iurisconsultus *in l. Cum auus, ff. de condit. & demonstr. & l. cum acutissimi, C. de fideicomm.* passimque Doctores; Cùmque in hoc casu Testator voluerit, quod tam per Patres A. quàm per Patres B. substitutos intra annum accipiatur locus sub pœna caducitatis, hoc sanè repetitum præceptum sub pœna amissionis legati indicat aliquid amplius testatorem voluisse, quàm verba illa accipiendi locum, possent in se continere, vt per Surd. *dec.* 272. *n.* 6. Cyriac. *contr.* 128. *n.* 48. ac Rot. *dec.* 298. *n.* 4. *p.* 2. *diuers.* & quatenus etiam standum esset in propria significatione verbi accipiendi locum, adhuc Patres A. non adimpleuerunt Testatoris voluntatem. Nam verbum *capere*, intelligendum est cum effectu, vt habetur *in l. aliud capere* 79. *ff. de verb. sign.* §. ibi, *aliud est capere, aliud accipere, capere cum effectu accipitur*. Ideòque non videtur quis capere quod est restiturus. Quare esto, quod Testatoris præceptum se ad illud restringeret, quod scilicet Patres A. deberent intra annum locum Monasterij capere ad formam, quod propriè significat hoc verbum, nihilominus ne quidem id adimpleuerint, cùm nec locum emerint, nec vllum actum acquisitionis dominij, ac possessionis gesserint, ex quo liquidissimè apparet, nunquam posse dici locum fuisse cœptum, nec ad formam mentis Testatoris, neque ad formam dispositionis iuris. Quia capere locum in sua propria significatione, est dominium, & possessionem loci acquirere irreuocabiliter, vt probat Textus supra allegatus, & tradit Cagnol. *in l. non videndum* 13. *n.* 161. vbi propriè capere est cum effectu penes se retinere *ff. de regul. iur.* Alciat. *in d. l. aliud est capere, ff. de verb. signific.* alijque per eos relati.

6 Præterea certum est, non posse recipi à Regularibus noua loca, nisi ad præscriptum Constitutionis 99. Clementis VIII. editæ sub die 13. Iulij 1603. *in Bullar. tom.* 2. quæ inter alia requirit, vt obtineatur consensus Superiorum Conuentuum aliarum Religionum, & licentia Ordinarij, idque fiat causa cognita, & inducit formam omninò seruandam, vt tradunt omnes, nominatim Gratian. *discept.* 517. *n.* 18. *& seqq.* Laur. de Franchis *de contr. inter Episc. & Regul. resp.* 18. *pag.* 115. Barbos. *de offic. & potest. Episc. allegat.* 26. Et quod hæc omnia sint adimplenda ante ipsam Crucis erectionem, ait Donat. *rer. regul. tom.* 2. *par.* 2. *tr.* 1. *q.* 7. *n.* 10. *& q.* 11. *n.* 1. *&* 3. vbi etiam, quod licentia Episcopi debet esse in scriptis, imò erat necessaria licentia Summi Pontificis, sine qua loca noua acquiri à Regularibus non possunt, vt ex Constitutione 25. Vrbani VIII. & ex sententia Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus, de qua Tambur. *de iure Abbat. tom.* 3. *disput.* 33. *n.* 6. *par.* 1. & firmat Rota in Craconiensi fundationis 19. Aprilis 1649. §. 1. *&* 2. ac 20. Iunij 1650. coram Cardinali Celso. Vnde cum nec per viam facti, neque per viam iuris acceperint locum intra annum, adimpleta est cōditio apposita à Testatore, atq; adeò statim fuit ius acquisitum à substitutis, ad Text. *in l. si ita fuerit* 13. *ff. de manum. testam.* Menoch. *consil.* 78. *n.* 27. ac Rota in d. Romana hæreditatis coram Albergato. Caducitas autem ex eo etiam euitari non potest, quod non solum Testator præceperit, vt intra annum caperetur locus, sed locus suarum ædium. Quod cum non adimpleuerint, manifestum est à legato iure cecidisse, vt disponitur *in l. Quod traditum, & l. nam ad ea, ff. de condit. & demonstr.* à Rota in Romana Primogenituræ 7. Iunij 1617. §. *Præter quod* coram Dunozetto, & in specie, quod sit seruanda voluntas Testatoris, etiam quoad locum, est Text. *in d. cap. nos quidem de test.*

7 Nec Episcopus potest commutare voluntates Testatorum. Id enim ad solum Pontificem Summum pertinere, probatur *in Clement. Quia contingit de relig. domib.* traditque Rota *decis.* 544. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* & afferunt in his terminis Couarr. *de testam. cap.* 3. *num.* 7. Rodriq. *tom.* 2. *q.* 125. *art.* 10. Miraud. *in manual. Prælat. quæst.* 33. *art.* 7. & Barbos. *loc. cit. allegat.* 83. Demumque, quod Episcopus id posset, debet tamen id facere causa cognita, vt ex pluribus firmat Ricc. *decis.* 163. *num.* 5. *par.* 3. Quod cum ita factum non fuerit, nec constet fuisse Episcopo expositum, quod Monasterium esset in loco à testatore assignato erigendum, dici non potest, causa cognita factam fuisse commutationem eius voluntatis, per Textum *in cap. super litteris de rescript.* Faber. *in suo Cod. lib.* 1. *tit.* 2. *defin.* 2. *n.* 6. Rota *decis.* 499. *n.* 4. *&* 5. coram Caualerio. Nam, vt aliquid dicatur factum causa cognita, non sufficit expressio causæ in genere, sed exprimendæ sunt causæ particulares ipsius commutationis, vt per Honded. *consil.* 32. *num.* 109. *& seqq. lib.* 2. Rota *decis.* 594. *num.* 37. *cum seqq. par.* 5. *recent.* vbi quod non dicitur cum causæ cognitione processisse Iudicem, quando non constat ex quibus causis motus fuerit, & non apparet quas causas potuerit discutere.

8 Debebant igitur Patres A. cum solemnitatibus necessa-

rijs

rijs intra annnm acceptare legatum, etsi locus à Testatore designatus iustis de causis non fuisset repertus opportunus, debebant instare pro commutatione voluntatis iuxta formam traditam *in cit. cap. nos quidem*. Vnde solus accessos factus per nonnullos ex Patribus A. ad patriam Testatoris, & asserta electio alterius loci absque vllo actu iudiciali, & absque cognitione causæ nullatenus importare potest impedimentum aliqnod adeò, vt statim euanuerit substitutio, sed potius inde magis augeatur contrauentio.

9 Nec minns redditur clarum ex facti circumstantijs, quod dictis Patribus nullo modo competere possit restitutio in integrum ex duplici ratione. Prima est, quod ubi concurrit dolus, etiam in omittendo, restitutio non datur, vt declarat Baldus, cuius doctrina in hac quæstione celebris est *in l. Pupillorum, C. de repud. vel abst. hered.* Zabarell. *in d. cap. nos quidem num. 9.* Aretin. *cons. 67. num. 9.* Matt. Felician. *inter cons. Castr. cons. 259. par. 1.* Cæphal. *cons. 304. n. 197. cum seqq.* Odd. *de restitut. in integr. par. 2. q. 82. num. 63. & q. 83. n. 21.* Non autem dubitari poterit, quin concurrat dolus verus, quando is resultet ex eo ipso, quod Patres scientiam habentes dispositionis Testatoris, nolnerint illam adimplere, vt in hac specie Monasterij asserit Bald. *loc. cit.* ibi, *Nisi Monasterium fuerit in dolo, quia cùm sciret, & posset, noluit conditioni parere*, Zabarell. *ibidem*, ac Odd. *cit. q. 82. num. 23.* & Cæphal. *d. cons. 304. n. 198.* probans, quod vera contumacia continet in se verum dolum, illumqne, ait, augeri, quando contumacia est geminata, vt *num. 202.*

10 Altera ratio, quod restitutio nunqoam datur, quando res non est amplius integra, vt fusè probat Menoch. *consil. 103. num. 25.* Rimin. ion. *cons. 655. n. 87.* Grat. *discept. 667. n. 45. & seqq.* ac in similibus terminis quod donatarius non restituatur aduersus non acceptatam tempestiuè donationem, quando res non est amplius integra, idest qoando alteri fuit interim verè quæsitum ius, probat Odd. *q. 89. n. 13.* quem sequitur Fontanell. *de pact. nupt. claus. 4. gloss. 29. num. 16. & 17.* & comprobat Staib. *resol. 36. num. 14.* & in his terminis firmauit Rota *in d. Romana hæreditatis* coram Albergato, estque Gloss. *in cap. ex parte 4. v. quamuis de restit. spoliat.*

11 Quin etiam subintiaret caducitas ex alio capite, si nempè Patres, non obstantibus pluribus monitionibus iudicialibus, nunquam curauerint ædificationem Monasterij, quæ vel erat facieuda intra annum, vt ex Textu, Glossa, Innocentio, & alijs probat Fagnan. *in dict. cap. nos quidem de testam.* Vel iuxta opininem Abbatis *in dict. cap. num. 9.* quod inspicienda sit qualitas operis, certè Patres officio suo defuerunt, si nihil post monitiones iudiciales fieri curauerint. Vnde non solum fuerunt in mora, quæ nullo modo purgari potest, ad tradita per Bartol. *in l. 1. num. 10. & in l. cum quidam num. 7. ff. de legat. 2.* Gratian. *disceptat. 239. num. 19.* ac Rotam coram Gregorio XV. *decis. 316. n. 5.* Sed etiam in manifesto dolo, qui committitur, etiam quando aliquid omittitur fieri absque iusta causa, *l. Dolus, & l. si procurator, ff. de dol.* Natt. *consil. 12. num. 5. lib. 1.* Sicque etiam ex hoc capite ceciderunt à legato, vt admittunt Doctores communiter, ac etiam Rota, quæ in contrarium allegari solet *in Neapolitana hæreditatis 30. Ianuarij 1660.* coram Cardinali Cerro.

12 At nihilominus negatiuè respondendum censeo, si tamen constiterit Patres primò vocati à die habitæ notitiæ legati, acceperint locum pro Monasterio iuxta Testatoris voluntatem, aliaque fecerint, quæ concludenter probent agnitionem legati, & loci acceptationem, ad quem effectum sufficit quomodocumque voluntas declaretur siue verbis, siue factis, vt de agnitione legati firmat Rota *decis. 195. num. 22. par. 7. recent.* & de acceptatione est Textus *in l. Paulus respondit ff. rem ratam haberi*, & Rot. post Zacch. *de obligat. Cameral. decis. 189. num. 22. & seqq. ac decis. 40. num. 32. par. 9. recent.* Quia nil aliud est, quàm quædam animi declaratio, Paris. *consil. 117. num. 10. lib. 4.* & Rota *decis. 229. num. 17. par. 9. tom. 1. recent.* Præsertim autem si acceptatio legati, ac loci in tempore, ac illius commutatio facta ex causa legitima probetur, nedum à testibus, sed etiam ab Episcopo in eius visitatione, cuius assertio vti facta in actu visitationis, plenissimè probat Cæsar de Grass. *decis. 1. num. 1. de reb. Eccles. non alien.* Rota *decis. 318. n. 12. par. 5. & decis. 50. num. 6. par. 7. recent.*

13 Quare prætensio Patrum, qui secundo loco nominantur penitus cessat, quia cùm illi sint vulgariter substituti in casum, in quem Patres primò vocati intra annum locum non acciperent, dum acceptatio facta est intra tempus, substitutio aliorum euanuit, neque hodie cum illis agendum est per Text. *in l. post aditam, C. de impub. & al. substit.* Rot. *decis. 97. num. 1. & decis. 661. num. item 1. part. 4. tom. 3. recent.*

14 Solùmque versaretur quæstio, ad quem deuolutum sit ius exequendi huiusmodi legatum, si post acceptationem nondum fuerit exequutum, quod intelligitur de illo exequendo ad fauorem Legatarij, à quo fuit acceptatum, non autem ad effectum tradendi alteri. Nam id non est exequi, sed destruere voluntatem Testatoris, & auferre legatum illi, cui fuit acquisitum, vt probat Text. *in d. cap. nos quidem de testam.* ibique Barbat. *num. 43.* ac Imol. *n. 10.* Carol. Marant. *respons. 32. n. pariter 32. & seqq. ac resp. 41. num. 45. & 48. par. 1.* Spin. *in specul. testam. gloss. 28. num. 5. & seqq.*

15 Quo super non immoror. Nam siue ius exequendi deuolutum sit ab hærede ad Patres primò vocatos, vt firmant Imola, & Barbatia *loc. cit.* siue ab ipsis Patribus ad Episcopum, vel fabricam Sancti Petri, id non refragatur, dum semper exequutio facienda est pro construendo Monasterio ad fauorem dictorum Patrum, quibus legatum est acquisitum, nec aliquid ipsis imputari poterit, si legatum ipsis non fuerit traditum; nam respectu legatarij tempus non incipit currere ad construendum, nisi à die, quo legatum est ei solutum, vt in specie firmat Ias. *in l. si cui legetur 51. n. 18. ff. de legat. 1.* Cancer. *var. resol. lib. 3. cap. 1. num. 160.* & Antonell. *de temp. legal. lib. 4. cap. 6. num. 4. & 5.*

16 Hinc nihil obstarent interpellationes de non perfecta constructione intra annum, si Episcopus, ad quem deuoluebatur ius exequendi, non procurauerit consignationem legati, à quo tempore, vt dixi, tempus currere incipit, non autem debuerat interponere decretum pro caducitate legati, quæ non intrat, sed ipsius legati exequutio, ad Text. *in d. cap. nos quidem*.

17 Tolliturqne omnis difficultas, si Patres primò vocati inceperint construere Monasterium, quod sufficit. Nam annus datus ad construendum intelligitur ad incipiendum, non autem ad perficiendum iuxta veriorem, & magis communem sententiam, quam seqnitur Barbat. *in d. cap. nos quidem n. 39.* vbi ponderando verba illa, *Monasterium debeat ordinare*, ait, quod verbum, *ordinare*, non denotat perfectionem, tenetque ibidem Abb. *num. 9.* & Anan. *num. 10.* ibi, *Si tamen inciperet intra annum sufficit*, & prosequuntur Couarr. *n. 9.* ac Rocch. de Curte *de Iurepatr. v. Construxit q. 10.*

18 Ex quibus, cùm pateat hanc sententiam esse communem, non est attendenda contraria, quam ibidem tuetur Fagnanus, qui se fundat in illis verbis Textus *d. cap. Nos quidem*, quibus præcipitur Episcopo, quod moneat hæredem, quatenus intra annum Monasterium debeat ordinare, & cuncta secundum voluntatem defuncti construere. Nam illa prima verba, quod intra annum debeat Monasterium ordinare, non denotant perfectionem, vt dixi; in sequentibus verò, quod debeat cuncta secundùm voluntatem defuncti perficere, non reperitur terminus intra annum, vt notant superiùs allegati Doctores, cùmque illa sint directa ad hæredem, in omnem casum nil aliud operantur, nisi quod ius exequendi auferatur ab hærede, & deferatur ad legatarium, & à legatario ad Episcopum, qui debet procurare exequutionem pro legatarijs. Neque legatarius vnquam constituitur in mora, nisi postquam illi fuerit solutum legatum, vt firmant Iason, Cancer. & Antonell. *loc. alleg.*

19 Cæterum, etsi aliqua fuisset commissa negligentia, vel mora, & caducitas fuisset expressè apposita, etiam in hoc casu non perfectæ constructionis intra annum, quæ tamen apposita non fuit, sed tantùm in casu non factæ acceptationis loci intra annum sequutæ, adhuc tamen Patribus primò vocatis succurrendum esset per viam restitutionis in integrum, quæ datur aduersus non factam constructionem in termino præfixo, etiam quando alius est substitutus, qui est casus fortior, vt in terminis, articulo ad partes discusso, respondendo omnibus contrarijs, firmat Bald. *in dict. l. Pupillorum à num. 3. Cod. de repud. hæred.* quem sequitur Card. Zabarell. *in d. cap. nos quidem n. 4. in 5. q. de testam.*

20 Nec obstaret, quod Monasterium non fuerit fundatum in loco destinato à Testatore, si id factum fuerit ex iustis, ac legitimis causis cum consensu hæredum, &

Episcopis. Quando enim Monasterium non potest construi in loco, vbi Testator maodauit, potest construi in alio, consentiente Episcopo, vt probat text. *in d.cap.nos quidem,§. Quod infra*, ibique Anan. *num.*7. & Couar. *n.*12. & tradunt Tiraqu. *de priuil.pie cauſ.priuil.*43. vbi latè Add.& Monet. *de commutat.vlt.volunt. cap.*3. *num.* 78. Mirand. *in manual.* Prælat. *tom.*1. *quæſt* 33.*num.*7. Rodriq. *tom.*2. *quæſt.regul.*125. *art.*10. ac Donat. *rer.regular. tom.*1.*par.*2.*tract.*1.*tit.de Monaſt. ædif.* Sufficere autem consensum Episcopi, qoomodocumque probatum, etiam tacitum, ac implicitum, nec esse necessarium, quod præstetur in scriptis, firmant Syl. *de benef.part.*1. *quæſt.*6. *num.*21. Azor. *inſtit.moral.part.*2.*lib.*9.*cap.*3.*quæſt.*2. Ricc. *decif.*168.*num.*2.*par.*4. Meroi.*tom.*3.*theolog.moral.diſp.* 7.*num.*146. ac Donat. *rer.regul.tom.*1.*par.*2.*tr.*1.*quæſt.*11.*n.*2. sufficitque, etiamsi coosensus Episcopi post factum superueniat, vt probat Glos. *in cap.de Monach.v.probatio*, ibique Archidiaconus, ac cæteri 18. *quæſt.*2. Fagoan. *in cap. non amplius num.*58. *de inſtit.* ac Donat. *d.quæſt.*11.*num.*2.

21 Nec obstat, quod aliæ Religiooes non consenserint. Nam hæc dicitur obiectio de iure tertij, quæ io his rebus uoo admittitur, & aliàs reiecta fuit à Sacra Coogregatiooe, vt testatur Donat. *loc.cit. quæſt.*30.

22 Aut igitur Patres B. suppoount esse factum locum substitutioni ob conditiooem in tempore non adimpletam, & audiendi sunt, si fundamentum suæ intentionis probarent, *l.ss, cui, ff. de act. & oblig.* Buratt. *decif.*781.*num.*3. Rota *decif.*639.*n.*2.*part.*4.*tom.*2.*recentior.* Cyriac. *controuerſ.*451.*num.*29. com substitutioni ooo sit locus, nisi veoerit casus vocationis, Rot. *decif.*314.*num.*2.*part.*4. *tom.*2.*recent.* sed cum Patres primò vocati acceptauerint legatum, locumqoe acceperint intra tempus à testatore præfixum, licèt non à Testatore ordinatum, quia commodus non erat pro Monasterio ædificando, sed alium commodum, præcedente causæ cognitione iuxt. *d.cap.nos quidem de teſtamen.* propterea omois alia sobstitutio, quæ in casu acceptationis noo sequutæ, ac loci intra tempus præfixum non cæpti, fuerat à testatore facta, euanuit, Magon. *decif.*144.*num.*1.*& ſeq.* Surd. *decif.*144.*n.*13.*& ſeq.* Fusar. *conſ.*64.*n.*4.*&* 6. ac Rota *decif.*570.*n.*5.*part.*4. *recent.*

23 Aut propter caducitatem incursam ex eo, quod Monasterium intra annum noo ædificauerint ex *d.cap.nos quidem*. At dispositio huius textus non inducit caducitatem legati, sed solum auocat facultatem hæredi, vel exequutori testamentario, eamque deuoluit Episcopo, vt omnes ad dictum textum obseruant, quibus etiam adstipulatur Fagnanus.

24 Nec tempus vnius anoi ad constructionem Monasterij præfixum currit, nisi à die monitionis, vt desumitur ex eodem textum, quæ quidem monitio est superuacanea, si pecunia pro ædificatione saltem non offetatur, Bald. *in l.*1.*num.*22. *C.de vſur.* vbi quod petens adimplementum, sed deficiens, etiam in minimo, obtinere oon potest, Rota *decif.*90.*n.*13. *part.*4.*tom.*2.*recent.& decif.*215.*num.*1.*part.*5.*tom.*1.*recentior. & in Mediolanenſi frumenti* 18. *Octobris* 1587. coram Orano.

25 Et priuatio supponi non potest, nisi adsit sententia declaratoria, Fusar. *de ſubſtit.quæſt.*583.*n.*2. Quod decisum aiunt Magon. *decif.*16. Giouagn. *reſponſ.*61.*n.*26.*lib.*1. quæ nunquam potest contingere, cùm à pœna caducitatis, & contrauentiouis quælibet causa, nedum iusta, sed etiam colorata, excoset, Merlin. *decif.*491.*num.*1. Rota *decif.*429.*num.*3.*part.*4.*diuerſ.* Gregor. *decif.*388.*n.*4. Buratt. *decif.*182.*num.*25. Rota *decif.* 293.*n.*4.*&* 5.*par.*6.*& decif.*230.*num.*2.*& ſeqq.part.*7.*recent.* solumqoe aperta malitia, & manifestus dolus malus priuationem causent, Rota *in Neapolitana hæreditatis* 10. *Decembris* 1660.§.*Verum quia* coram Cerro.

26 Et quidem certum est pactum resolutiuum non habere locum, nisi ex negligentia in adimp'eodo onere iinposito, vt notant communiter Doctores io *cap. Verum de condit.* Hæc autem negligentia non solum debet esse apud Prælatum, sed etiam apud Capitulum, Doctores, quos sequitur Alphon. de Leoo. Quia factum solius Prælati non potest nocere Ecclesiæ, vt ijdem docent communiter cum Glossa *in can.*1. *cauſ.*17.*qu.*6. & ideò si sit Prælatus negligens, non habet locum pactum resolutiuum.

27 Præter autem negligentiam requiritur etiam mooitio, Doctores apud Viuian. *de iurepatr.lib.*2.*cap.*5.*num.*49. Quæ licèt asseratur interuenisse, Legatarius tamen non potest argui de mora, siue negligentia, si semper fuerit oppositum cum exceptionibus, & caosis excusationis, vt per Doctores communiter apud Menoch. *conſ.*381.*num.*46.

28 Requiritur etiam præter negligentiam, & monitionem, quod Ecclesia, siue Legatarius non sit paratus purgare negligentiam. Quia dum potest mora purgari, non est in culpa, Alphons. de Leon *de Offic.Capell.* alijque apud ipsum. Quod procedit, etiamsi sit appositum tempus. Quia, re integra, admittitur ex æquitate purgatio moræ, ac negligentiæ, vt ootat Glos. in *cap.potuit de locat.* ibique Ber. *num.*61.

29 Et, quamuis non admittatur moræ purgatio, quando adest pactum resolutiuum, vt inter alios notat Put. *decif.*66. *lib.*3. Vin. *decif.*531. Id tameo procedit solum de iure ciuili, non autem de iure Canonico, vt docet Peguer. *decif.*129. Verall. *decif.*231.*part.*2. Riccius, & alij apud Rotam *decif.* 504.*part.*4. *diuerſ.*

30 Quantum autem tempus elabi debeat, vt dici possit mora purgata, sublataquè negligentia, ne habeat locum pactum resolutiuum, variæ sunt opiniones. Quidam volunt incootinenti, atque adeò intra triduom. Alij intra decem dies, qui tamen communiter reijciuntur. Alij intra duos menses. Intra quatuor alij. Alij totum tempus, quod currit vsque ad contestationem litis. Alij totum tempus vsque ad sententiam exclusiuè necessariò requirunt, quorum opiniones refert Menoch. *de arbitr. cent.* 1. *lib.* 2. *cap.*7.

31 Attenendum est, quod in hoc non potest assignari certa regula, sed relinquendum prudentis iudicio, & arbitrio Iudicis ita tamen, vt debeant considerari omnes, ac singulæ circumstantiæ, ac præsertim iuxta subiectam materiam iudicandum. Ita loqoentes de mora tradunt Glos. *in dict. cap. potuit de locat.* ibique Doctores, ac Menoch. *loc.citat.num.*13. & Rota cum alijs *decif.*640.*n.*5. *in fin.part.*5.*recent.*

32 Quamuis enim Testator adiecerit oneri pactum resolutiuum legati, non est tamen verisimile, quod ita exegerit rigorosè strictum adimplementum oneris, vt voluerit priuare legatarium legato propter negligentiam, quæ saltem ex æquitate purgari possit. Nam cum priuatio legati iam quæsiti, sit grauis pœna, non debet censeri imposita, nisi ob grauem negligentiam, cum debeat pœna commensurari delicto. Cùmque legatum factum sit etiam in beneficium Ecclesiæ, siue Religionis legatariæ, atque adeò ex affectione erga ipsam, non est verisimile, quod Testator velit illam priuari ob negligentiam, quæ non sit notabilis.

33 His accedit, quod quando plura iniunguntur per modum vnius, si aliquid ex ipsis omittatur ex negligentia, oon inducitur caducitas, dummodo tamen aliquid adimpleatur, quod sofficiat, vt dicatur onus iniunctum partialiter adimpletum, vt si constructio Monasterij iam fuerit incœpta intra tempus appositom, Ita Ber. *conſ.*15.*num.*13. *volum.*1. Et sequitur ex regula seruanda in pactis resolutiuis, vt scilicet semper sumenda sit illa interpretatio, quæ excludit resolutionem, & manutenet, qood factum est *l. ſi inter virum, ff. de reb.dub.* ibique Doctores Mantic. *de tacit.lib.*2.*tit.*4. *num.*30. Vnde, cùm pactum resolutiuum possit ioterpretari appositum pro casu, in quo totum onus dimitteretur, debet ita accipi ad conseruandum ius quæsitum legatarij; præsertim quia dici non potest, quod legatarius non exequatur voluntatem Testatoris, quando ex parte exequitur onus iniunctum.

34 Hinc autem fit, quod quando obtinetur finis ex parte, non habet locum pactum resolutiuum. Nam adhuc finis legati perseuerans secundùm aliquas reliquias manutenet legatum, oec sinit subintrare pactom resolotiuum, quod ex dispositione solum sobintrare potest, quando, deficiente finali causa, deberet deficere legatum, si esset successiuum, & non esset translatum in dominium legatarij.

35 Præterea ponamus, quod Ecclesia, siue Religio legataria moram non purgauerit in tempore, adhuc taoien tenendum est absolutè, quod possit restitui, secluso dolo malo, & quod sit parata purgare moram. Ita Alphons. de Leon supra, & apud ipsum Riccius & Viuianus, qui aiunt, resolutionem legati non induci, si Ecclesia parata sit moram purgare. Et præcipuè si pactum resolutiuum io Testamento appositum sit verbis obliquis, qood noo resoluit ipso iure, neqoe transfert dominiom, sed solom parit actionem ad illud resoluendum, vt communiter tradunt Doctores per *l.fin. ff. de legat. commiſſ. & l.commiſſaria C. de pact. inter emptor.*

emptor. & venditor. Atque adeo requiritur factum Iudicis, vt succedat priuatio. Ergo potest haberi restitutio in integrum, quia potest condonari, quod deliquit, & non deueniri ad priuationem.

36 Nec obstat, si dicatur, hanc restitutionem esse io præiudicium legatarij substituti. Nam id oon est in eius præiudicium. Quia cum primus legatarius non sit adhuc priuatus iure, ac dominio legati, non potest ius aliquod acquiri substituto. Dum autem non est ipsi ius aliquod acquisitum, non ipsi infertur præiudicium aliquod per restitutionem, cùm præiudicium consistat in læsione iuris.

37 Nec etiam iuuat, si instetur, quod legatarius substitutus habet ius à testatore petendi resolutionem legati in casu, quo primus legatarius onus non adimpleat. Restitutio autem primi legatarij ad legatum priuat hoc iure. Quia impedit, quominus substitutus possit consequi legatum.

38 Nam respondetur, substitutum acquirere hoc ius, sed sub tacita conditione, si non fiat restitutio. Cùm enim restitutio de iure locum habere possit, censetur Testator disposuisse in conformitate ad ius, ac proinde coocessisse facultatem substituto repetendi legatum, quando attento iure communi, non esset primus legatarius restitutus.

39 Accedit, quod restitutio est introducta ob publicam vtilitatem, vt subueniatur lapsis, vel deceptis, & fundatur in æquitate, *l. 1. ff. de restit. in integr. l. Diuus Antoninus ff. eod.* & ideo oon debet priuatum commodum præualere contra æquitatem, & vtilitatem publicam. Vnde ius acquisitum legatario substituto est ios subordinatum æquitati, ac vtilitati publicæ; atque adeo admittens restitutionem primi legatarij, quando esset conformis æquitati.

40 Quare manutenendi sunt ij Regulares in legato, quando defectus adimplementi non potest refundi in eorum voluntatem, dum ipsi præstiterint quantum in se est, vt modus adimpleretur, ac proinde habetur pro impleto, Doctores communiter apud Menoch. *cons. 262. n. 13.*

41 Ad secundum respondeo pariter negatiuè. Nam legatum est pecuniarium, vnde legatarij habent tantùm actionem ad pecuniam. Pecunia autem nullum ex se fructum reddit. Quia pecunia oon creat pecuniam, ideoque non possunt prætendi aliqui fructus sine labe vsorarum ad tex. *in cap. salubriter de vsur.* traditque Rota *decis. 130. n. 1. & decis. 301. n. 4. p. 5. recent.*

42 Estque certum, quod creditor pecuniarum, vt consequi possit aliquod lucrum licitum, debet probare adesse requisita Pauli de Castro *in l. 3. ff. de eo, quod certo loco* iuxta opinionem Rota, vt in *dec. 90. n. 3. p. 2. diuers.*

Cum igitur in hoc casu ex pecunia legata, testator iusserit construi Monasterium, certè nec ob retardatam solutionem, neque ob non adimpletum opus, aut ob aliquem alium prætextum Patres legatarij possint prætendere lucrum, cum ipsi non sint passi aliquod damnum, Surd. *dec. 365. num. 39. & cons. 101. n. 24. lib. 1.*

43 Nec obstat, quod legatarijs à die motæ litis debeantur fructus. Nam id locum habet, quando res legata est ex se fructifera, vt si fuissent legata bona stabilia, vel loca montium, tunc enim, pendente lite, fructus debentor legatario. Nos autem versamur in casu, in quo legata est pecunia, quæ non potest ex se parere fructus legatario, & propterea, licèt Patres legatarij potuerint agere contra loca montium, tanquam bona Testatoris legaotis obligata pro satisfactione legati, sine actione tamen agunt pro fructibus, essetque manifesta vsura.

CONSVLTATIO XLVII.

Quæ, quotuè requisita intercedere debeant vt Regularis dicatur filius natiuus alicuius Conuentus.

1 RESpondeo, quod noo solum requiratur origo, & patria in illa Ciuitate, in cuius Conuentu filius esse velit, sed etiam quod io eadem Ciuitate habitum suæ Religionis suscipiat, nooitiatum agat, & suffragantibus Patribus dicti Conuentus suam ibi professionem emittat, Nauarr. *in com. 4. de regular. cap. statuimus num. 22.* & *cons. 1. num. 10. lib. 3. vt lit. pend. vol. 2.* ac Bordon. *de regul. trans. resol. 43. num. 37. ac seqq.* Nam ad ipsum Conventum, eiusque Superiores spectat recipere illum ad nouitiatum, & professionem, ac dignoscere, an expediat illum in Monasterio admittere *ex cap. nouit 4. & cap. 5. & cap. ea noscitur 6. de ijs, quæ fiunt à Prælat.* & suadetur ex *can. Monasterijs 19. q. 3. & cap. non solum de reg. iur. in 6.* traduntque Vecch. *de nouit. disp. 6. dub. 2. num. 2. & disp. 7. dub. 2. num. item 2.* Nauarr. *cons. 9. de constit. num. 12.* Mirand. *tom. 1. q. 15. art. 1. concl. 2.* Sanch. *in decal. lib. 4. cap. 16. num. 52.* ac Bordon. *loc. cit. resol. 29. num. 4. & 5. & in cap. 3. de profess. regul. q. 9.* & receptio semper fit pro certo Conuentu, oon autem pro Religione, aut Prouincia, vt per Bordon. *d. resol. 29. n. 5.*

2 At ita quidem, vt nullius esset momenti filiatio alterius Conueotus deducta ex eo, quod ipse Regularis aliquando moram in illo traxerit, ac sæpè vocatus fuerit Pater huius Conuentus. Nam ex huiusmodi denominatione oon tollitur filiatio originaria, dum non docetur ibidem commorasse animo deserendæ propriæ & natiuæ filiationis, Nauarr. *in d. com. 4. de regular. num. 22.* quam oe ipse quidem ex se deserere, aliamque eligere potest, etiamsi vellet, nisi cum licentia sui Generalis, Nauarr. *d. cons. 10. num. 10. in fine.* Vel nisi probetur sua propria, & natiua filiatione ex licentia eiusdem Generalis priuatum fuisse, qua sine sua culpa priuari non potest.

3 Neque iure cogi poterit propriam, & natiuam filiationem dimittere, & ad aliam transire. Quemadmodum enim etiamsi vouisset illud monasterium ingredi, & ab eo non reciperetur, aliud etiam eiusdem Religionis ingredi non tenetur, Diuus Thomas 2. 2. q. 88. *art. 3. ad 2. & q. 189. art. 3. ad 2.* quem sequitur Nauarr. *in d. com. 4. eodem num. 22.* Ita etiam cum in ingressu, & in professione se, ac omoia sua bona dicauerit eidem Monasterio, & tanquam eiusdem filius ad illius obsequium sit adscriptus, & obligatus priuatiuè quoad alia, *auth. ingressi C. de sacros. Eccles. can. si qua 19. q. 2. & can. quia ingredientibus ead. q. vlt.* Nauarr. *d. com. 2. de regul. in cap. non dicatis num. 4. & 5.* Panorm. *in cap. in præsentia num. 74. de probat.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 128. num. 7.* Oldrad. *cons. 29. col. 2. in princ.* Calder. *cons. 23. de Regular.* ac Rota *decis. 4. num. 6. & 8. p. 6. recent.* eidemque Monasterio quæsiuit omnia bona, Nauarr. *in d. cap. non dicatis num. 46. 50. & 54. ac plenè num. 38.* ad aliud etiam eiusdem Religionis sine culpa, & causa cognita transire de iure cogi non potest, Nauarr. *in d. com. de Regul. d. num. 22. & in d. cons. 1. num. 10.*

4 Sed alimenta ibidem ab eo ex origine, & ex professione quæsita, sunt à Monasterio ipsi vbique præstanda, Nauarr. *in cap. statuimus num. 22. & in d. cap. non dicatis n. 5.* Sanchez *in decal. lib. 6. cap. 9. num. 8.* Surd. *de aliment. tit. 6. q. 35. n. 6. tit. 1. q. 128. num. 12.* & Molin. *de iust. & iur. disp. 140. §. Quidam religiosus,* sumptusque etiam litis sunt eidem à Monasterio subministrandi, Surd. *loc. cit. tit. 1. d. quæst. 128. num. 6. & q. 121. num. 2.* & Sanchez *d. lib. 6. cap. 9. num. 8.* vbi plenè more suo.

5 Cæterum filiatio probatur per tractationem in filium, per reciprocam nominationem in filium, per communem reputationem, ac per coniecturas, vt de tractatione scribunt Doctores *in l. quidam quasi ff. de liber. agnoscend.* vbi firmant, quod si quis tractauerit aliquem in filium, constituit eum in quasi possessiooe filiationis, donec contrarium probetur, Mascard. *de probat. conclus. 789. num. 1.* Et de reciproca nominatione asserunt etiam Doctores locis allegatis, ac Paleot. in suo tractatu *de noth. & spur. cap. 23. num. 2.* Mascard. *conclus. 190. num. 17. & 39.* De fama autem, ac communi reputatione idem Mascard. *conclus. 191.* Ac demum de coniecturis, ac præsumptionibus ipse Mascard. *conclus. 796.* qui licèt loquantur de filiatione carnali, idem tamen procedit in filiatione spirituali, cùm argumentum à Matrimonio carnali ad spirituale valeat *cap. 2. de sponsal. & cap. inter corporalia de translat. Prælat.*

6 Vode filiatio non resultat ex sola natiuitate, neqoe ex loco nouitiatus, siue professionis. Nam si hoc verum esset, duo tantùm, aut tres Conuentus vniuscoiusque Prouinciæ haberent filios, cæteri verò nullum haberent filium, cùm in vnaquaque Prouincia totius Religionis sint, ac reperiantur solum duo, vel tres Conuentus pro nouitiatu, & tamen certum est aliter disponi in S. Concilio Trid. *sess. 25. de regul. c. 3.* ac etiam in Apostolicis Sanctionibus, & decretis Sacræ Congregationis super statu Regularium, ac præsertim io decretis Sacræ Congregationis à S.D.N. Innocentio Papa XII. super disciplina regulari specialiter deputatæ, eiusdemque Sanctissimi Domini Nostri auctoritate editis, quæ sunt huiusmodi.

DE-

D E C R E T A

Sacræ Congregationis à Sanctissimo Domino Nostro Innocentio Papa XII. Super disciplina Regulari specialiter deputatæ.

Eiusdem SS. D. N. authoritate edita.

SAnctissimus in Christo Pater, & D.N. D. Innocentius Diuina Prouidentia Papa XII. pro Paterna charitate, qua Religiosos Ordines multis, magnisque in Ecclesiam Dei meritis refulgentes, & peculiaris erga Sedem Apostolicam deuotionis nomine commendatos complectitur, volens eorum conseruationis, & propagationi consulere, simulque ex iniuncto sibi cœlitus Pastoralis Officij debito prouidere, vt Regularis in ijs Disciplina ad Religiosorum salutem, & totius Christiani Populi ædificationem, vtilitatemque, sartatecta custodiatur, ac vigeat, & sicubi collapsa est, adiuuante Domino reparetur, constituit, & declarauit, se licentiam recipiendi Nouitios in singulis approbatis Ordinibus benignè concessurum, vt volentibus è periculosis sæculi fluctibus ad Religionis portum confugere facilis, tutusqoe aditus aperiatur; dummodò tamen ea, quæ pro Regulari vita rectè instituenda tam à Sacrosancta Tridentina Synodo, quàm à Prædecessoribus suis Romanis Pontificibus, præcipuè verò fel. recor. Clemente VIII. in Decretis Generalibus pro Regularium reformatione, necnon Innocentio X. & Alexandro VII. pro Nouitiorum receptione, & Professorum educatione salubriter constituta sunt, quibus omnibus firmiter inhæret Sanctitas Sua, eaque, quatenus opus sit, confirmat, & renouat (saluis tamen in hac parte singulorum Ordinum statutis, seu alijs Ordinationibus ab Apostolica Sede in forma specifica post eadem Decreta forsitan approbatis, aut editis) exactè, & inuiolatè seruentur.

Quocirca Sac. Congregat. ab eodem Sanctissimo Domino Nostro super Disciplina Regulari specialiter deputata, quæ plura hactenus pro recta nonnollorum Monasteriorum gubernatione Decreta edidit, aliaque in dies editura est, vt omnibus præfata eiusdem Sanctissimi Domini Nostri mens pareat, ac pleniùs, & celeriùs innotescat, de mandato Sanctitatis Suæ præsentis Decreti tenore denuntiat omnium, & singulorum Ordinum Regularium (ijs dumtaxat exceptis, qui in præfatis Clementis VIII. Decretis excepti reperiuntur) Superioribus tam Generalibus, quam Prouincialibus, quocumque nomine nuncupentur, cæterisque, ad quos spectat, vt in vnaquaque Prouincia per Italiam, & Insulas adiacentes quàm primum deputent aliquos Conuentus, quos magis aptos censuerint, vel vnum saltem, ibique authoritate Apostolica statuant omnimodam obseruantiam Regulæ, Constitutionum vniuscuiusque Ordinis, & Decretorum Apostolicorum, præcipuè verò exactæ Vitæ Communis ad formam eorumdem Decretorum ab omnibus Religiosis, qui in Conuentibus, vbi recipiendi Nouitij, & Professi educandi suot, morabuntur, omninò seruandæ. Postquam verò Regularem Obseruantiam, & signanter quoad exactam Vitam Communem cum effectu stabilitam fuisse, tam ex eorumdem Superiorum Generalium, seu Prouincialium relatione, quàm Præpositi, & Fratrum in præfatis Conuentibus degentium iureiurando firmato Testimonio, necnon per Secretas informationes, atque etiam, vbi opus fuerit, per Apostolicos Visitatores ad hoc specialiter deputandos, eidem Sac. Congreg. sufficienter constiterit, tunc Sanctitas sua antedictam licentiam, quam hactenus distulit, Nouitios ibi recipiendi benignè concedet, & locum ad Professos pietate, & literis instituendos vsque ad Sacerdotium, vel aliàs juxta Constitutiones, & laudabiles cuiusque Ordinis consuetudines, in ijsdem Conuentibus, non autem in alijs, nisi fuerint eiusdem obseruantiæ, destinabit.

Quæ quidem omnia quo faciliùs efficacius, & durabilius ad praxim deduci valeant, eadem Sac. Congreg. Sanctitatis Suæ authoritate committit, & in virtute S. Obedientiæ præcipit præfatis Superioribus, ad quos pertinet, vt in supradictis Conuentibus non collocent, nisi Religiosos graues, deuotos, exemplares, regularis obseruantiæ, & puritatis regulæ studiosos, orationi præsertim, ac mortificationi, sine quibus non potest Religiosa vita consistere, addictos, quique, consentiant exactè seruare Vitam Communem, atque inde amoueant eos omnes, qui tam Sanctæ Ordinationi contradicere, seu verbis, aut factis quoquomodo se se opponere audeant.

Vt autem tam laudabilis vitæ institutum, & Regulari Professioni maximè proprium Religiosi alacriùs abripiant, omnisque excusatio infirmioribus præcludatur, eadem Sacra Congregatio similiter præcipit Superioribus antedictis, vt memoratis Conuentibus (implorata etiam, vbi opus fuerit, Apostolica authoritate) præfici omninò curent viros non solum disciplinæ zelo, sed etiam charitate, & morum suauitate præditos, compatientes, Fraternitatis amatores, misericordes, quorum regimini libenter alij se submittant. Studeaot verò præcipuè vt ea omnia, quæ tam ad victum, & vestitum, quàm ad reliquas vitæ necessitates pertinent, singulis Religiosis promptè sobministrentur, ac præsertim ægritudinis tempore nihil alicui desit, quod ad sanitatem recuperandam pertineat: Ac propterea Religiosos in ijsdem Conuentibus morari non patiantur vltra eum numerum, qui ex illorum redditibus, & consuetis communibus, vel etiam singulorum eleemosynis, alijsuè quibuscumque obuentionibus pariter in commune conferendis valeat commodè sustentari. Eos verò, qui semel præfatæ obseruantiæ, & exactæ Vitæ Communi libenter, vt verè Religiosos viros decet, se se subiecerint, & in ea laudabiliter perseuerent, nullatenùs à memoratis Conuentibus oolentes transferant, nisi fortè ad alia Monasteria, vbi similis obseruantia vigeat, ijsque pariter de omnibus ad vitam necessarijs possit commodè prouideri.

Quod si reddituum, & eleemosynarum tenuitas huiusmodi exactæ Vitæ Communis obseruantiæ alicubi videatur obsistere, liceat eisdem Superioribus, vel per annuam contributionem aliorum Conuentum huic necessitati prospicere, vel ab Apostolica Sede per suppressionem alicuius Conuentus minus vtilis perpetuam, vel ad tempus, vel alia demum ratione, quæ opportunior visa fuerit, remedium postulare.

Sciant verò Superiores prædicti, eos qui præfata omnia sedulò, vt par est, adimplere curauerint, specialem à sanctitate sua, & Sede Apostolica inituros gratiam, & protectionem, atque in ijs præcipuè, quæ ad antedictam obseruantiam stabiliendam pertinent, fauorem omnem, & auxilium experturos; qui verò è contra negligentes, aut (quod absit) contumaces reperti fuerint, grauibus pœnis pro modo culpæ, & etiam priuationis Officiorum, ac parpetuæ inhabilitatis ad ea, aut alia in posterum obtinenda puniendos fore: Præfatæ aotem obseruantiæ nihilominus stabiliendæ per alios Superiores, vel per Commissarios Apostolicos, vbi opus fuerit, etiam extra Religionem assumendos, à sancta Sede efficaciter prouidendum; omnemque interim, vbi eadem obseruantia non vigebit, recipiendi Nouitios licentiam denegandam.

Porrò nè Regularis Disciplina, dum in Conuentibus iam erectis statuitur, relaxetur in erigendis, & quod vna ex parte construitur, simul ex altera destruatur, Sacra Congregatio sanctitate Sua similiter approbante, statuit, atque decernit, nulla in posterum Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, aut alia Religiosorum Virorum loca fundari, erigi, aut quouis modo institui debere, nisi sub expressa obligatione exactæ Vitæ Communis ab omnibus Religiosis ibi commorantibus perpetuò, & inuiolatè seruandæ; ac prӕpterea nullas deinceps admittendas huiusmodi fundationes, nisi præter alia ad id requisita, priùs legitimè constiterit, ad esse annuos redditus, vel certam eleemosynarum spem, quibus duodecim saltem Religiosi in exacta vita Communi commodè valeant sustentari.

Non obstantibus circa præmissa omnia, & singula Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non quorumcumque Ordinum Statutis, consuetudinibus, priuilegijs, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Ad extremum eadem Sacra Congregatio Regulares omnes, cuiuscumque Ordinis; & Instituti sint, Sanctitatis Suæ verbis, seriò admonet, & in Domino obtestatur, vt omni mora post posita, sicuti filios Obedientiæ decet, ad Regulæ, quam amplexi sunt, præscriptum vitam instituant, & componant, Decretisque Apostolicis pro æterna illorum salute editis sincerè, ac fideliter pareant, nec ab eorum obseruantia inanibus interpretationibus, & fallacijs, aut relaxationum prætextibus, ad excusandas excusationes in peccatis, abduci se sinant; sed Professionis suæ memores,

qua

qua se totos Dei obsequio manciparunt, susceptum Christianæ perfectionis iter, arduum quidem, sed Diuinæ charitatis dulcedine aspersum, abiectis terrenarum rerum curis, alacriter prosequantur: Nimis enim turpe esset, eos ad sæcularia desideria, quibus semel aspirante Domino renunciarunt, animum reuocare, & obligatam Deo, qui non irridetur, primam fidem irritam facere. Meminerint, se ad peculiarem Saluatoris Nostris sequelam vocatos, qui cùm diues esset, propter nos egenus factus est, veterumque illorum fidelium gloriosos imitatores, ac veluti hæredes esse, quorum erat cor vnum, & anima vna, nec quisquam eorum, quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia, diuidebatur autem singulis, prout cuique opus erat; ideoque in Regularis vitæ, ac præcipuè Sanctæ Paupertatis, quæ est parens quædam generatioque virtutum, proposito perseuerent, omnem solicitudinem suam proijcientes in eum, cuius oculi in pauperes respiciunt, qui non derelinquit sperantes in se, sed diues in misericordia centuplum, & vitam æternam propter nomen suum relinquentibus omnia repromisit.

Dat. Romæ die 18. Iulij 1695.

G. Cardinalis Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

Carolus Augustinus Fabronus S. Congr. Secret.

Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, Indictione tertia, die vero vigesima prima Iulij, Pontificatus autem Sanctissimo in Christo Patris, & D. N. D. Innocentij Diuina Prouidentia Papæ XII. anno eius Quinto, supradicta Decreta affixa, & publicata fuerunt ad Valuas Ecclesiæ S. Ioannis Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, & Curiæ Generalis in Monte Citorio, ac in alijs locis solitis, & consuetis Vrbis per me Gregorium Staggium eiusdem Sanctissimus Domini Nostri Papæ Curs.

Ioannes Gracus Mag. Curs.

7 Prætereà, si Regularis ortus sit, exempli gratia, Neapolis, & eius Parentes Brundusij, dictus Regularis dici poterit oriundus è Brundusio. Nam alicuius origo probatur ex eo, quod illius Pater, vel eius maiores originem ex eo loco duxerint. Filius enim retinet originem sui Patris, etiamsi alibi nascatur, vt firmant Glos. *in cap. 1. §. 1. v. alienigenus de vsur. in 6. l. assumptio §. filius ff. ad municip.* ac Doctores, præcipuè Bartol. *in l. libertas §. Patris, & in l. 1. ff. eodem, & in l. originem cum l. seqq. C. de municip. & orig. & in l. ciuis C. de incol. eod.* traduntque Bald. *cons. 294. vol. 4.* ac Boer. *decis. 13. n. 5. & seqq.*

8 Tandem puto, quod ad hoc, vt aliquis dicatur filius natiuus alicuius Conuentus, debet esse receptus à duabus ex tribus partibus filiorum, ac Patrum illius Conuentus particularis, vbi vult recipi, ac pro illo adscribi, nulla habita ratione de illius natiuitate, siue origine, idque ex iure communi, saluis semper Constitutionibus Religionum.

9 Pro Dominicanis verò Regni Neapolitani extat apud S. Congregationem super Episcopis, & Regularibus sequens decretum. *Die 9. Ianuarij 1682. Quoad transfiliationem vsque adhuc factas in Conuentu S. Dominici Neapolis nihil innouetur. Imposterum tam respectu dicti Conuentus, quàm reliquorum Regni Neapolitani nullatenus concedantur per P. Generalem, & alios Superiores, inconsulta Sacr. Congregatione.*

CONSVLTATIO XLVIII.

De ordine militum Sepulchri Dominici, deque priuilegijs, exemptionibus, gratijs concessis à Summis Pontificibus, Guardiano, ac fratribus terræ Sanctæ.

1 QVi huius sunt ordinis à Iacobo Alphæi fratre Domini originem sese habere gloriantur, vt sic antiquitatis argumento se hominibus commendent. Mirum est autem huius rei, præsertim tanti momenti, vel à Clemente Alexandrino, vel Egesippo, & Iosepho, vel alijs probatis historicis veteribus nullam prorsus fieri mentionem. Dominus autem discipulis suis non sepulchri sui custodiam, sed verbi Dei, & Euangelij prædicationem commendauit. Et sanè Iacobus, aut alij Apostoli non probè officio suo functi fuissent, qui relicta Hierosolymorum Vrbe, Pellam concesserunt, & Apostolici veri permiserunt fieri, vt sepulchrum Domini lapidibus obrueretur, & templum spurcissimæ Veneris ibi ædificaretur, Socrate auctore *lib. 1. cap. 17.*

Sunt igitur, qui referant, Ioannem XXII. vel juxta alios XXIII. ordinem hunc militarem instituisse. Sed hæc sententia à quocunque habeat, recipi non potest. Ioannes enim hic Papa Pontificatum Romanum tenuit circa annos Domini 1320. Ioannitæ autem Templarij, reliquique Christiani omnes, præsertim qui ob militiam erant celebres circa annum Christi 1300. tota Syria à soldano excedere iussi sunt. 2

Probabilior ergo eorum videtur opinio, qui putant, cœpisse hos milites post captam demum à Christianis Hierosolymam, Gottifredo Bullioneo Duce, cùm paulò ante Ioannitæ etiam emersissent. Quamquam ne huic quidem sententiæ absolutè subscripserim, cum nulli auctorum his temporibus aliquam saltem, quod equidem sciam, mentionem faciant. 3

Qui tamen in hac postrema sunt sententia indicant, hunc Ordinem Patriarchæ Hierosolymitano subiectum fuisse, atque normam vivendi illi datam, quam Canonicam appellant, amplis prædijs dotatum à Gottifredo, alijsque Regibus. Rubram, & geminam Crucem holosericeam togis adsuisse. 4

E Syria autem pulsi, Ordinis totius caput Perusium constituerunt, sed tandem ab Innocentio Octauo circa annos Christi 1485. militiæ Rhodiorum Equitum agglutinati, sui iuris esse desierunt. Hierosolymis verò electis inde militibus sacris, Sepulchri Dominici custodia soldani assensu, & iussu, Franciscanæ familiæ monachis tradita, & commissa fuit. 5

Et quidem anno 1336. Pontificis Romani venia octo Monachis Franciscanis Sepulchrum hoc commendatum fuit, qui ei in hodiernum vsque diem præsunt. Nam, & si post Rhodi expugnationem Ioannitæ, alijque tota Asia excessissent, & in Europam traiecissent, ac Solymanus Turca edicto cauisset, vt omnes Christiani latini nominis suis Prouincijs, Syria præsertim, & Hierosolyma, excederent, concessit tamen, vt soli Armeni, Syriani, Georgiani, Græci, & Franciscani ibidem habitarent. 6

Ab anno igitur 1304. vsque ad hunc annum 1695. tantùm bonorum operum, ac frugis animarum in Palestina, Syria, Ægypto, alijsque in partibus Orientis Ordo Minorum protulit, vt Summi Pontifices Religiosos in illas partes proficiscentes, in eisdemque commorantes varijs priuilegijs, indultis, gratijs, exemptionibus, & fauoribus prosequuti fuerint, quorum omnium, ac singulorum tenores in varijs Ordinis Archiuis asseruari ad manus non habentur. Ex multis hæc modò producimus. 7

Clemens VI. concessit, & confirmauit Minoritis loca sancta, ijsdem à Roberto, & Sancia, Siciliæ Regibus comparata, vel eorum sumptibus in meliorem, & firmiorem Ordinem redacta. Item facultatem ad ea mittendi idoneos Ordinis sui fratres, qui transfretato mari, subsint Præfecto, seu Guardiano Terræ Sanctæ. Incipit eius diploma: *Gratias agimus omnium largitori*, datum Auenione 11. Kalendas Decembris Pontificatus anno primo. 8

Innocentius VI. Hospitale in Monte Syon fundatum per Sophiam Florentinam subijcit regimini Guardiani pro tempore montis Syon. Incipit: *Pijs fidelium studijs*. Datum apud Villam nouam Auenionensis Diœcesis nonis Septembris, Pontificatus sui anno tertio. 9

Vrbanus Quintus approbat concessionem Innocentij VI. quod fratres Minores ferrum, & ligna ad Infidelium partes pro locorum suorum restauratione, & constructione deferre possint, & construere Monasterium propè Ecclesiam Beatæ Virginis Mariæ In Valle Iosaphat. Incipit: *Rationi congruit*. Datum Auenione sexto Idus Nouembris Pontificatus sui anno primo.

Gregorius Vndecimus concedit fratribus Minoribus facultatem ædificandi Ecclesiam, & Domum apud Bethleem propè Capellam sancti Nicolai, & quod Religiosi in ea habitantes gaudeant priuilegiis toti Ordini concessis. Incipit: 10

In-

Inter cunctos ordines. Datum Auenione 7. Kalendas Octobris Pontificatus sui anno quinto. Idem concessit fratribus Minoritis potestatem dandi facultatem pijs fidelibus vtriusque sexus manendi in Terra Sancta ad tempus, vel perpetuò, si illuc se contulerint cum Apostolicæ sedis licentia. Incipit: *Dilectis filijs Ministro, & Custodi Terræ Sanctæ, ac Guardiano loci de Monte Syon*. Datum Auenione 7. Kalendas Decembris Pontificatus sui anno quinto.

11 Item facultatem reconciliandi Ecclesiæ Catholicæ illos, qui ab ea recesserunt, & adhæserunt Mahumeticæ, vel alteri Sectæ. Incipit: *Sicut de damnabili filiorum errantium*. Datum Auenione 7. Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno quinto.

12 Idem in Syria instituit Inquisitorem Minoritam. Incipit: *Inter sollicitudines innumeras*. Datum Auenione 4. Kalendas Ianuarij, Pontificatus sui anno quinto.

13 Bonifacius Nonus instaurauit societatem fratrum peregrinantium in fidei obsequium, magnis per Sedem Apostolicam facultatibus ornatam. Incipit: *Exultat cor nostrum in Domino*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum 8. Idus Ianuarij, Pontificatus sui anno decimo. Præficit Antonium Salpensem Minoritam classi mittendæ in Tartariam. Incipit: *Animarum salutem*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum 7. Idus Ianuarij, Pontificatus sui anno duodecimo.

14 Ioannes XXII. confirmat priuilegia Pontificum, & aliorum Principum Fratribus Terræ Sanctæ concessa. Incipit: *Cum à nobis*, 4. Kalendas Iulij Pontificatus anno quinto. Item quod possint Minoritæ in illis partibus existentes excipere omnium confessiones, & ab omnibus reseruatis, etiam Episcopis, absoluere.

15 Martinus Quintus concessit Guardiano Montis Syon, seu alijs Minoritis, in Terra Sancta degentibus, facultatem, vt ab excommunicatione absoluere possint alios fratres proficiscentes ad prædicta loca absque licentia Sedis Apostolicæ. Incipit: *Votis vestris*. Datum Florentiæ 7. Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno tertio.

16 Idem concedit Guardiano Montis Syon potestatem absoluendi ab excommunicatione Mercatores Ianuenses, Venetos, Catalanos &c. proficiscentes ad prædicta loca absque licentia Sedis Apostolicæ. Incipit: *Exigit vestræ deuotionis &c.* Datum Florentiæ 4. Idus Iulij, Pontificatus sui anno tertio.

17 Idem mandat Archiepiscopo Gradensi, vt fratres Minores loca Terræ Sanctæ inhabitantes pacifica possessione dictorum locorum gaudere faciat, & vti possint oblationibus ipsis elargitis. Incipit: *Ad assiduum Christi seruitium deputatos*. Datum Florentiæ Idibus Iulij, Pontificatus sui anno tertio. Extat autographum in Archiuo Sancti Isidoris Vrbis *num.* 16. Et processus factus à Patriarcha, quo eadem consignauit iussu Martini V. *num.* 25. Incipit: *In nomine Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis*. Datum Mantuæ anno 1421. die 7. Ianuarij, Pontificatus sui anno quarto. Fratribus Minoritis in Terra Sancta degentibus concessit, vt Confessores eligere possint, qui eos in articulo Mortis absolutione plenaria absoluant. Incipit: *Prouenit ex vestræ deuotionis effectu*; 7. Idus Iulij, Pontificatus sui anno tertio.

18 Confirmat indulgentias, aliaque priuilegia, immunitates, exemptiones ab alijs Pontificibus, ac Principibus concessa Fratribus Terram Sanctam inhabitantibus. Incipit: *Cum à nobis &c.* Datum Florentiæ 7. Idus Iulij, Pontificatus sui anno tertio.

19 Concessit Fratribus locum de Barutho mittendis in possessionem ab Archiepiscopis viciniorіbus, seu per longa temporum spatia antea possessum confirmat. Incipit: *Salutare studium*. Datum Romæ 16. Kalendas Maij, Pontificatus sui anno quarto.

20 Ijsdem Fratribus Montis Syon, & Terræ Sanctæ concessit licentiam sacrum faciendi ante lucem. Incipit: *Sinceritas vestræ deuotionis*. Datum Romæ 4. Idus Martij, Pontificatus sui anno quarto.

21 Vt possint recipere oblationes medio Procuratore pro sustentatione vitæ. Incipit: *His, quæ pro Ecclesijs*. Datum Romæ decimo sexto Kalendas Martij, Pontificatus anno quarto.

22 Eugenius Quartus concessit Fratribus Minoribus inter infideles habitantibus, quod bona tam mobilia, quàm immobilia per Apostolicos Syndicos administranda, retinere possint. Incipit: *Exultantes in Domino*. Datum Bononiæ anno 1437. quarto Idus Iulij, Pontificatus sui anno septimo.

23 Idem multa concessit priuilegia ijsdem pro Sacramentorum administratione, præsertim pœnitentiæ. Instituit Iacobum de Primadicijs eiusdem Ordinis suum Vicarium in partibus Orientis, Septentrionis &c. cum facultate absoluendi à quibuscunque censuris tam à iure, quàm ab homine, exceptis casibus voluntarij homicidij, bigamiæ, mutilationis membrorum, & administrandi Sacramenta Baptismatis, Eucharistiæ, ac extremæ vnctionis, & alia, concedendi plenariam indulgentiam in articulo Mortis, cum excommunicatis, & Schismaticis conuersandi, noua loca acquirendi cum communicatione omnium priuilegiorum, exemptionum &c. toti Ordini concessorum. Incipit: *Pastor bonus*. Datum Bononiæ anno 1437. quarto Idus Iulij, Pontificatus sui anno septimo.

24 Nicolaus Quintus concedit Minoritis Terræ Sanctæ, vt possint omnes Ordines Sacros extra tempora ab Ecclesia statuta, eosque simul suscipere ab Episcopo quouis Catholico. Incipit: *Apostolica Sedis copiosa benignitas*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno 1451. 11. Kalendas Augusti, Pontificatus sui anno primo.

25 Confirmat gratias à Summis Pontificibus, vel Regibus, Minoritis inter infideles habitantibus concessas. Incipit: *Cum à nobis petitur*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno 1452. pridie Kalendas Aprilis, Pontificatus sui anno sexto.

26 Calixtus Tertius concessit omnia Indulta, & priuilegia, &c. in genere, vel aliàs quomodolibet antea concessa Fratribus Minoribus, commorantibus in partibus Hierosolymitanis. Confirmat concessionem locorum per totam Asiam, permittit noua recipere, & ædificare, gaudere priuilegijs toti Ordinis communibus, absoluere à quibuscunque peccatis, & pœnis, excepta literarum Apostolicarum falsificatione, vti in baptismate, & extrema vnctione, veteri chrismate, altaria, Calices, & alia Diuino Cultui dicata benedicere, Missas ante lucem celebrare, Guardianis Montis Syon fratres pro eleemosynis ad citramontanas partes mittere, aduocare ad se fratres quoscunque voluntarios, cum ijsdem super regulæ præcepta in itinere dispensare, permittere, vt Schismatici, & Infideles ipsorum Missis possint interesse, ab ijsdem medicamenta recipere &c. Incipit: *Et si ex debito solicitudinis pastoralis*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1455. quarto Idus Ianuarij Pontificatus, sui anno primo.

27 Ijsdem confirmat prædicta loca, dat potestatem noua erigendi, etiam in Monte Synai, & vt gaudeant priuilegijs totius Ordinis. Incipit: *Licet pro nostra ad B. Franciscum &c.* Datum Romæ anno 1455. quinto Idus Maij Pontificatus sui anno primo.

28 Concedit Guardiano Montis Syon posse viginti personas ab omni voto absoluere, præter peregrinationis ad limina Apostolorum, & quod fratres Terræ Sanctæ eidem obediant, & nullus audeat absque speciali eius facultate ad transmarinas partes transire. Incipit: *Apostolica Sedis copiosa &c.* Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno 1455. Pontificatus sui anno primo.

29 Mitigat in illis partibus rigorem paupertatis Minoritanæ. Concedit ex defectu Sacerdotum Ordinario, vt possint fratres alijs confiteri, innoxios reddit, qui pro sui, vel locorum Sanctorum defensione aliquem infidelium mutilant, aut occidunt, potestatem facit Guardiano Hierosolymitano admittendi ad tertium Ordinem Sancti Francisci, atque eiusdem ministrum instituendi, concedendi facultatem alienis Sacerdotibus quorumcunque venientium audiendi confessiones, & faciendi sacrum à media nocte vsque ad horam nonam, mandat quod nullus Sacerdos secularis, siue regularis cuiuscunque Ordinis possit manere in partibus Saracenorum contra voluntatem Guardiani, nisi habeat specificam à Sede Apostolica facultatem. Incipit: *Deuotionis vestra ardor*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno 1457. pridie nonas Februarij, Pontificatus sui anno tertio.

30 Paulus Secundus Petro Maronitarum Patriarchæ Antiocheno commendat fratrem Griphonem, & Confodales Franciscanos, & vt horum dictis adhæreat, etiam suo nomine proponendis. Incipit: *Virtutem Deus Omnipotens*. Datum apud Sanctum Petrum anno 1469.

nonis Augusti; Pontificatus sui anno Quinto.

31 Sixtus Quartus tribuit potestatem Petro de Neapoli, Vicario Generali obseruantium eligendi, & mittendi Nuncium in partibus Maronitarum, qui eadem potestate gaudeat, ac si à Sede Apostolica fuerit electus. Incipit: *Suscepti cura regiminis*. Datum Romæ anno 1475. pridie Idus Februarij, Pontificatus sui anno quinto.

32 Leo Decimus anno 1516. concessit Guardiano Montis Syon, vt possit ordinare milites Sanctissimi Sepulchri, & facere, sicut fecerunt sui Prædecessores anno supradicto 1516. Item Lectores Theologiæ, Iudices, & notarios creare anno 1518. die quarta Februarij.

33 Clemens Septimus confirmat in Castro sancti Angeli omnia indulta, facultates, & gratias concessas per Prædecessores suos Romanos Pontifices.

34 Pius Quartus confirmat omnes Indulgentias, gratias, & priuilegia Guardianis, & fratribus Terræ Sanctæ à suis Prædecessoribus tam in scriptis, quàm viuæ vocis oraculo, tam in genere, quàm in specie, & aliàs quomodolibet hactenus concessa. Incipit: *Diuina disponente clementia*. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno 1561. decimo sexto Kalendas Augusti, Pontificatus secundo.

35 Gregorius Decimus tertius Ecclesiam, & Domum Constantinopolitanam, indulta, item & priuilegia alijs locis, & fratribus Ordinis communia Minoritis Hierosolymitanis concedit, & confirmat. Incipit: *Cum sicut nobis*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die octaua Martij 1585. Pontificatus sui anno decimotertio.

36 Sixtus Quintus priuilegia, & gratias Terræ Sanctæ per Prædecessores suos concessa confirmat, à quibuscunque peccatis, censuris, & pœnis, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, absoluendi, dispensandique in irregularitatibus; in foro conscientiæ, benedicendi Ecclesiastica paramenta facultatem confert, venias, indulgentias locis Sanctis, & alijs in Terris infidelium constitutis impertitur. Incipit: *Votis, ex quibus*. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 19. Aprilis 1588. Pontificatus tertio.

A P P E N D I X.

37 Clemens V. concessit Minoritis ad infidelium partes proficiscentibus, posse verbum Dei proponere constitutis in terris, quæ adhuc Sedis Apostolicæ magisterio non intendunt cum excommunicatis ibidem conuersati, alios cupientes ad fidem conuerti, baptizare, aggregatos, & baptizatos, vbi Episcoporum Catholicorum copia non extiterit, confirmare, vti oleo, & chrismare antiquis, vbi nouum haberi non poterit, volentes insigniri caractere clericali, & ipsos ad Acholitatus ordinem promouere, in impedimentis Matrimonialibus dispensare, omnium fidelium ibidem existentium confessiones excipere, excommunicatos à Canone, vel alio modo absoluere cum irregularibus earumdem partium in casibus, in quibus solent legati Sedis Apostolicæ dispensare, ac cum Clericis patientibus defectum natalium, dummodo non sint ex adulterio, vel incestu, aut à Regularibus procreati, apostatas tam à fide, quàm à Religione recipere, occisores Clericorum, & religiosarum personarum absoluere, fundare de nouo Ecclesias, reconciliare profanatas, nouiter fundatis de rectoribus idoneis prouidere, schismaticis, ac nouiter conuersis dare licentiam, vt vxores suas, cum quibus in gradibus à lege Diuina non prohibitis, contraxerunt, retineant, causas matrimoniales cognoscere, discordantes ad concordiam reducere, inordinatè viuentes compellere, censuris Ecclesiasticis ad satisfactionem, & meliorem frugem, in locis suarum residentiarum Missas, & diuina officia celebrare, Cæmiteria benedicere, in Ciuitatibus, Castris, vel villis, seu locis quibuscunque ad habitandum domus, & loca quæcunque de nouo recipere, hactenus recepta mutare, eadem venditionis, permutationis, donationis, aut cuiusuis alienationis titulo in alios transferre. Incipit: *Cum hora vndecima sit diei*. Datum Pataüij 10. Kalendas Augusti, Pontificatus 2. Eadem omnia concessit Ioannes XXII. dilectis filijs de ordine fratrum Minoritarum in Terris Saracenorum. Datum Auenione 10. Kalendas Nouembris, Pontificatus anno sexto.

38 Gregorius nonus, Innocentius Quartus, & alij Pontifices antecessores concesserunt plura priuilegia, indulta, gratias &c. Fratribus proficiscentibus in partes Infidelium, atque ibidem existentibus, quæ omnia fuerunt confirmata à successoribus ipsorum fratribus Terræ Sanctæ.

39 Ex quibus, & aliorum plurium Summorum Pontificum indultis Guardiani sacris Montis Syon magna, & varia est potestas, est Commissarius Apostolicus in partibus Orientalibus, ex eius vel Vicesgerentis licentia possunt Peregrini loca Sancta perlustrare, potest Cruces Sanctissimæ Trinitatis pro redimendis Captiuis benedicere, suæ Religionis habitum conferre alijs Religiosis, vt sic facilius valeant peregrinari, fulget dignitate Protonotarij, vtitur mitra, baculo, cæterisque Pontificalibus in festis solemnioribus, potest Ordines minores conferre, Altaria, Calices, Corporalia, &c. benedicere, euocare quos sibi placuerit Religiosos ex omnibus Prouincijs sui Ordinis, coercere Religiosos cuiuscunque Ordinis, etiam Clericos Seculares, siue militares, qui in illis partibus scandala committunt; reuocare Bullas Apostolicas, quas deferunt Peregrini ex concessione Innocentij Octaui, aliaque multa præstare, quæ breuitatis causa omittuntur.

C O N S V L T A T I O XLIX.

An sit credendum fide Catholica Sanctis innotescere omnes preces nostras ad eos directas? siue

An hoc ipsum sit absolutè necessarium ad fidem, & praxim inuocationis Sanctorum, vt sit salutaris?

1 AD primum respondeo, non esse prorsus necessarium fide Catholica credere omnes nostras preces, quæ ad Sanctos, siue Sanctorum animas diriguntur, eis à Deo reuelari, sed sufficere quod hoc piè credamus, sitque nobis ita persuasum, tum ob Patrum, & Scholasticorum auctoritatem, scripturæ Sacræ consentaneam, tum ob rationem beatitudinis, & amicitiæ, quam habent cum Deo.

2 Quamuis enim scholastici tam *in 4. dist.* 45. quàm vel 22. q.8. vel *supplem.* S. Thomæ q.72. vel alijs in locis vnanimiter doceant, idoneisque argumentis confirment preces, quas ad sanctos dirigimus, ipsis innotescere, ideoque non sine grandi temeritate possit quispiam oppositum tenere; nulla tamen extat vel aperta scripturæ sententia, vel euidens traditio, aut Ecclesiæ definitio, quæ certò statuat, ac decernat omnes eis à Deo reuelari nostras preces ad Sanctos directas.

3 Vndelicèt Sanctus Augustinus agnoscat, Beatos rerum nostrarum, ac etiam orationum, quas facimus per diuinam potentiam esse conscios *lib.22. de Ciuit. cap.29.* & in *psal.88. ac serm.94. de diuers.* libro tamen de cura pro mortuis *cap. 16.* non definit, *quemadmodum opitulentur Martyres ijs, quos certum est per eos adiuuari, vtrum ipsi per se ipsos adsint vno tempore tam diuersis locis, an ipsis in loco suis meritis congruo ab omni mortalium conuersatione remotis, & tamen generaliter orantibus pro indigentia supplicantium, sicut nos oramus pro mortuis, quibus vtique non præsentamur, nec vbi sint, vel quid agant, scimus, Deus omnipotens exaudiens Martyrum preces per Angelica ministeria vsquequaque diffusa prebeat hominibus ista solatia.*

4 Hinc Bellarminus *lib.1. de Beat. cap.20.* & si dicat, certum esse, quod sancti preces nostras cognoscant, non tamen dicit, fide certum esse, quod illas præsertim omnes cognoscant; vti nec Vasquez, qui *in 1.p. dub.50. cap.9.* ait, Ecclesiam certò sibi persuadere, preces nostras esse Beatis cognitas, de fidei tamen certitudine nihil dicit. Estius *in 4. dist.45. §.18.* scribens esse plusquam probabile, quod Beati preces inuocantium cognoscant, addit Patres Concilij Tridentini noluisse illud tanquam dogma fidei definire. Supponit autem nullam anteriorem Ecclesiæ definitionem extare. Vnde §.20. rursum scribit ex doctrina Patrum Ecclesiæ, atque ex ipso more Ecclesiastico inuocandi Sanctos, plusquam probabile esse, quod preces nostras ipsi cognoscant, non ita profectò, sed cum maiori asseueratione loquuturus, si existimaret esse certum fidei dogma.

5 Si dicas, Pesantium *in 4. 12. 1.p. dub.7.* dicere esse de fide, Beatos cognoscere orationes, quas ad illos fundimus. Respondeo id, quod vnus, atque alter Doctor censet esse fidei, non idcirco esse fidei, vel certum fidei dogma, quando Ecclesia nihil super ea re definiuit, neque est constans aliorum

rum

rum Orthodoxorum sententia, quod hoc ad fidem pertineat.

6 Ad secundum etiam negatiuè respondeo, ac dico, quod ad fidem, & praxim inuocationis Sanctorum, vt ea sit salutaris, non est absolutè necessarium credere, omnes nostras preces ipsis innotescere. Etiamsi enim daremus, quod tamen, vt ex iam supra allatis notum est, non damus, eos non audire orantes, nec cognoscere nostras preces, non ideo consequens foret, frustra eos inuocari. Nam aliquis alius eorum vice fungitur, sicut non frustra supplicat Regi, qui certò scit, Regem non lecturum supplicationem, sed aliquem alium ex aula eius, & nihilominus ita se impetraturum, quod petit, ac si Rex legisset supplicationem. Ita Bellarminus loco citato, & ei conformiter Estius allegato §.20. cum præmisisset argumentum hæreticorum, quo Sanctorum inuocationem oppugnant ex eo capite, quia preces nostras non cognoscunt, solui posse negatione consequentiæ id, quod & Bellarminus non tacuit.

7 Eodemque pertinet, quod Raphael de la Torre *in 2.2. q. 83. art.4. disp.3.* scribit, etiamsi Beati nostras orationes non cognoscerent, inde inferri non posse, quod non orent pro nobis. Quoniam illi benè sciunt nos versari in magnis periculis, & pluribus egere; Ergo possunt petere, & petunt auxilium diuinum pro nobis, sicut nos quamuis ignoremus, quos in particulari cruciatus patiantur animæ Purgatorij, pro eis tamen fundimus preces. Et addit, ex eo quod Beati ponerentur ignorare nostras petitiones per se ipsos; non sequi, illos inutiliter inuocari. Nam aliquis v.g. Angelus potest eas Deo præsentare, & nobis satis est, quod Deus ipsas audit. His conformia videri possunt apud Hugon. Victor. *in l.2. de Sacram. p.16. cap.11.*

8 Quod ad primum obijcitur primo ex *to.4.* Conciliorum in Senonensi decreto 13. fidei, quod est non tantum de inuocatione, sed etiam de notitia illa Beatorum.

9 Secundo ex quadam tacita definitione totius Ecclesiæ per hanc ipsam praxim tam antiquam, & communem inuocandi directè Beatos, confitendi illis, iurandi per illos, tanquam præsentes, vel saltem audientes; sicuti & plura alia olim ita definita fuerunt, vt peccatum originale infantium per praxim eos baptizandi; non rebaptizandos hæreticos baptizatos per praxim eos non rebaptizandi.

10 Tertio ex Sancto Augustino *lib. de vera Religione cap. 55. Quisquis in Deo manet, & potest humanas preces sentire, in illo me exaudit.* Quo prorsus supponit, sensum, seu cognitionem precum nostrarum à Beatis necessariam esse ad earum exauditionem.

11 Quarto ex Alexandro Pesantio *in 1.p. D.Thomæ q.12. art. 10. disp.7. concl.6.* vbi notat expressè esse de fide, quod Beati cognoscant preces, ad eos directas.

12 Quinto ex Indice expurgatorio Antuerpiensi sub anno 1571. vbi sub censura in plerosque Georgij Cassandri libellos, ex quodam eius hymno expungitur: *Omnes sancti orate Deum pro me, perinde valet ac si dicatur: vtinam omnes sancti orent pro me.* Quia inquiunt Censores, *reuera Sanctos inuocamus, preces eorum postulantes, non solum desiderantes, & amplius petit, qui dicit: Ora pro me, quàm qui dicit: vtinam ores pro me. Nam illud intelligenti, & audienti dicitur, hoc verò etiam non audientibus, & non intelligentibus optari potest.*

13 Ad primum quidem respondeo, Concilium Senonense tantùm fuisse Prouinciale sub annum 1528. nec confirmatum à sequente Concilio Tridentino, aut Clemente Septimo eiusdem temporis, neque decreuisse cognitionem precum nostrarum à Sanctis esse de fide, sed probare inuocationem Sanctorum per facilem earum notitiam à Sanctis ex speculo Essentiæ Diuinæ, aut reuelatione Angelica. Porrò quando Concilia reddunt aliquam rationem suæ definitionis, non eam condefiniunt, vt patet ex 2. *Concilio Niceno act.5.* de pingendis Angelis, & quare. Denique non loqui vllo modo, quo adhoc definitiuè. Vnde Suarez 3. *part. tract. 1. lib. 2.* tantùm inde elicit, quod faueat visioni precum à Beatis in verbo; sed & fauet plurimum nobis contra hæreticorum insaniam, & præstigias, vt idem Concilium loquitur.

14 Ad secundum respondeo, dupliciter intelligi posse, aliquid definiri per praxim, seu traditionem practicam, sicut etiam per Sacram scripturam. Primò quidem per eam formaliter, tanquam per ipsam definitionem. Secundo per eam quasi causaliter, tanquam per motiuum aliquod extrinsecum definiendi. Porrò nec Sacra Scriptura, nec traditio est formaliter alicuius definitiua, nisi in certissimo, ac expresso sensu formali. Vnde nec praxes illæ, siue traditiones practicæ non rebaptizandi hæreticos, aut baptizandi infantes, fuerunt definitiuæ, aut definitiones, sed motiua definiendi, teste D. Augustino libris contra Pelagianos, & Donatistas, speciatim libris de baptismo contra Donatistas, vbi excusat Sanctum Cyprianum ab errore contra fidem in rebaptizandis hæreticis, *priusquam plenarij Concilij sententia quid in hac re sequendum esset, totius Ecclesiæ consensio confirmasset; inquit lib.1. cap.18. Quamuis, ait, lib.2. cap.7. saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia* (videlicet non rebaptizandi) *quam credo ex Apostolica traditione venientem. Et cap.9. consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum, & hac sola opponebatur volentibus inducere nouitatem.* Libris autem contra Pelagianos ita quidem ex consuetudine baptizandi infantes probat eorum peccatum originale, vt hoc ipsum confirmet ex cæremonijs exorcismi ante baptismum *lib. 1. de peccatorum merit. & remiss. cap.34. lib.2. de nupt. & concupisc. cap.29.* Et ex Sacræ scripturæ testimonijs, vt *lib. 1. de peccat. mort. & remiss. cap. 28.* ex illo ad *Roman. 5. Sicut in Adam omnes moriuntur &c.* nec dum tamen, vt expressè definitiuis, sed potius, vt motiuus definiendi per Pontifices Romanos, & Concilia ab eis confirmata, Palestinum, Mileuitanum, Arausicanum, vt patet ex libris Beati Augustini contra duas Epistolas Pelegianorum.

Quantò minus praxis illa orandi Beatos per modum alloquutionis est definitiua, imo nec sufficiens ratio definiendi auditionem, siue cognitionem omnium talium precum à Beatis, cum nec sit propriè alloquutio eorum immediatè. Omnes enim docent Beatos non audire, siue intelligere à nobis è Cœlo immediatè preces nostras, sed à Deo formaliter, aut virtualiter per se, vel per Angelos suos, quorum inferiores illuminantur etiam à Deo de multis per Superiores ipsis reuelante, sicuti speculum voluntarium repræsentaret intuenti, aut echo reddit vocem audienti, vel quis refert aliquid nescienti, aut interpretatur non intelligenti, aut tradit epistolam absenti. Nec alloquutio inferat, aut supponat semper necessario actualem sui auditionem ab eo, ad quem dirigitur, neque Ecclesia id inferat, aut supponat, sed potius oppositum, tum in suis benedictionibus, exorcismis, formis Sacramentorum directis æquè salubriter ad non audientes, aut non intelligentes, ac è contra, vt quando ante baptismum interrogatur infans: *Vis baptizari, credis?* Pro quo respondet susceptor, *volo, credo &c.* Quare non possint etiam salubriter inuocari Beati, Deo pro ipsis audiente, & exaudiente? Tum sub communi vsu illius. *Iob 5. Voca si est qui tibi respondeat &c.* pro inuocatione Sanctorum defunctorum à viuis ex spe tantùm, aut etiam dubio expresso responsionis, seu attentionis, & illius. *Iob 19. Miseremini mei saltem vos amici mei*, pro quadam inuocatione viuorum, quamuis actu nescientium à defunctis. Tum denique sub hac distincta forma externa inuocandi in Litanijs Christum, & Sanctos. *Christe audi nos, Christe exaudi nos. Omnes Sancti, & Sanctæ Dei intercedite pro nobis.* Non autem exaudite, imo nec *audite* nos. 15

Quibus adde illud Hugonis de Sancto Victore loco citato. *Hoc vnum certum est, animas Sanctorum in decreto diuinæ contemplationis constitutas, eorum, quæ foris aguntur tantum scire, quantum illis vel ad gaudium, vel nobis ad auxilium prodesse constat. Nos intercessores quærimus apud Deum. Quid amplius vis? Times, ne fortè non orent, qui semper orant? Si non audiunt, inquis, & ego inuentum fundo verba non audientibus, & non intelligentibus loquens &c. Ecce dicamus, non audiunt. Nunquid Deus non audit.* 16

Quid quod nec ipsa praxis tam publica, & expressa officij, & festi de Conceptione Immaculata Deiparæ Virginis sit adhuc definitiua ipsius Immaculatæ Conceptionis, Quomodo ergo inuocatio Sanctorum per modum alloquutionis esset definitiua auditionis omnium talium precum ab ipsis? 17

Ad tertium respondeo primo Sanctum Augustinum sæpè quidem statuere, aut supponere notitiam precum nostrarum à Beatis, non tamen tanquam necessariam ad salutarem eorum à nobis, & pro nobis orationem, vt patet ex toto illo *cap.16. de cur. pro mort.* 18

Respondeo secundo, sententiam illam *c. 55. de cura Relig.* non requirere actualem, & distinctam notitiam nostri, ac precum nostrarum à Beatis, ad exauditionem in Deo, sed tan- 19

tantùm posse sentire, seu potentiam cognoscendi, aut notitiam habitualem, vel etiam actualem, sed generalem innocantium se, aut Deum in suis memorijs, vt loquitur illo *cap. 16. de cur. pro mort.*

20 Respondeo tertio, non requirere illam qualemcunque nostri notitiam, ad hoc, vt possint salubriter à nobis orari, & pro nobis orare, sed ad nostri exauditionem in Deo: Exauditio autem longè plus supponit auditionem exauditi ab exaudiente, quàm innocatio supponat auditionem inuocantis ab inuocato.

21 Respondeo quarto, exauditionem illam in Deo ex vi totius contextus non significare propriam operationem Beatorum circa nos in Deo, aut ex Deo, tanquam obiecto, sed tantùm vicariam ipsius Dei pro illis, seu ipsorum tantùm per Deum, sicuti *lib. 5. de Ciuit. cap. 12. Quando Angeli nos exaudiunt, Deus nos in eis exaudit, tanquam in templo suo non manufacto*, per hanc ipsam etiam exauditionem Angelorum, tanquam suam, seu sui vicariam. Aut certè illam non esse aliam operationem Beatorum circa Deum, & nos, quàm perfectam adhæsionem Deo, eiusque beneuolentiæ, ac beneficentiæ erga suos supplices, vt patet ex hac sententia immediatè sequenti: *Quisquis ipsum habet bonum suum, in illa, me adiuuat.* Tum denique ex toto illo contextu, ac intentione expressa Beati Augustini, ibi videlicet solum Deum nobis esse colendum absolutè, & simpliciter loquendo, seu cultu latriæ, nec inde offendi, sed nobis etiam conciliari omnes Dei amicos.

22 Ad quartum respondeo primò, vnicum Pesantium ita sentire, ac scribere. Secundò, non velle alijs hanc fidem præscribere. Tertiò nequidem sentire, quod sit de fide omnes omninò preces ad sanctos, eis semper reuelari, sed aliquas & aliquando, vel ad summum solere reuelari. Quartò ita sentire hac sola ratione: *Quia alioquin frustra innocarentur*, cuius contradictorium expresè respondent, probant, & exemplificant Bellarminus, alijque.

23 Ad quintum respondetur, illam interpretationem Cassandri, quantumuis auctoris suspecti, non tamen censurari, vt hæreticam, imo nec; vt falsam, de sensu aliquo possibili, sed de actuali, ac communi; neque vt positiuam, siue affirmatiuam illius etiam sensus, sed vt negatiuam, siue exclusiuam alterius, nostram autem interpretationem non esse exclusiuam alterius sensus, sed etiam inclusiuam, vel ad summum præcisiuam, nec disiunctiuè, sed disiunctim expressam, nec de sensu actuali, & communi, sed de possibili tantùm, idest quod preces non dirigantur ad Sanctos ex fide catholica reuelationis earum, nec necessario ex pia credulitate illius reuelationis, sed posse etiam aliquas, & aliquando ad eos dirigi, præscindendo à reuelatione, & non reuelatione, ex solo desiderio participandi orationibus Sanctorum, expresso per verba mentalia, aut vocalia, potius ad significandum, vel excitandum nobis ipsis desiderium, siue spem ac fiduciam nostræ à Deo exauditionis per preces, & merita Sanctorum, tanquam dispositionem ad participandum precibus eorum, quam ad loquendum eis, vel eos mouendum ad orandum, prout Diuus Augustinus *epist.* 121. ad Probam interpretatur communes formulas precandi Deum, quibus videmur ei significare rationes motiuas exaudiendi nos. *Deus*, inquit, *cap. 8. non vult sibi voluntatem nostram orationibus innotescere, sed exerceri, & dilatari desiderium nostrum ad capiendum, quod præparat dare. Et cap. 11. nobis verba necessaria sunt, quibus commoneamur, & inspiciamus quid petamus, non quibus Dominum, seu docendum, seu flectendum esse credamus.* Quamuis enim longè sit alia ratio Dei, quam Beatorum, quod ille nec possit ab extrinseco discere, aut moueri, cùm tamen nostræ ad Deum preces per modum alloquutionis, & persuasionis necessariò requirant illam interpretationem, quare non possint aliquæ preces, & aliquando à nobis exprimi ad sanctos in simili sensu, quando quidem nec Beati videantur à nobis immediatè discere, aut moueri posse?

24 Ad illam autem differentiam censorum inter *Ora pro me, & vtinam ores pro me*, quod illud intelligenti, & audienti dicatur, hoc verò etiam à non audientibus, & non intelligentibus optari possit. Respondetur primò, hanc formam æquè supponere audientiam, ac illam. Vnde videntur voluisse potius dicere, *vtinam oret*, quam *vtinam ores*, sicuti Diuus Augustinus inuocat B. Cyprianum *lib. 7. de baptism. contra Donatistas cap. 1.* Adiuuet nos orationibus suis. Quæ forma inuocandi Sanctos sine dubio est expressiua illius desiderij, de quo supra. Respondetur secundò, procedere tantùm ex communi modo loquendi, & sentiendi, non autem ex aliqua determinatione Ecclesiæ ad hunc sensum, ut patet tùm ex supradictis, tùm ex eo, quod Ecclesia vsurpet preces ad Crucem Christi, ad Sacras Imagines, ad membra, vel vulnera Christi sub forma alloquutionis, non eorum in se, sed in suis prototypis, in suo capite, ex persona; cur non etiam possint inuocari Sancti, tanquam perfectæ Imagines Dei, & membra Christi per modum alloquutionis, non tam eorum, in quam in Deo, & Christo Domino? Respondetur tertio, quod quidquid importare videtur illa forma orandi vltra desiderium, est alloquutio, siue humilis significatio, & expositio nostri desiderij ad Beatos, quæ quidem non est necessariò vocalis, cùm non dirigatur ad audientes aure corporali, sed mentalis, de qua tam problematicè disputatur inter Doctores, vtrum sit actus transiens, vel immanens tantùm, vtrum sit intellectus, an solius voluntatis; vtrum sit solum desiderium, an consensus loquentis, vt ab alio intelligatur, an quid aliud, vt hæc ipsa incertitudo sufficere videatur ad probandum, formam illam orandi non esse ita ab Ecclesia determinatam ad sensum, & intentionem alloquendi propriè Beatos, quin possint etiam ita orari ex solo desiderio participandi precibus eorum ad quaslibet etiam necessitates.

CONSVLTATIO L.

De cultu, ac veneratione Sanctorum ex Augustissima Diui Augustini doctrina, vbi resolutio practica eiusdem de miraculis, ac plerisque controuersijs ex cap. 8. 9. ac 10. lib. 22. de Ciuit. Dei lib. 2. retract. cap. 64. sic ait: *Librum de cura pro mortuis gerenda scripsi, cùm interrogatus literis fuissem, vtrum prosit, cuique post mortem, quod corpus eius apud sancti alicuius memoriam sepeliatur.* Hic liber sic incipit,

C*Ap. 1. Diu Sanctitati tuæ, Coepiscope venerande Pauline, rescriptorum debitor fui &c. vtrum prosit cuiquam post mortem, quod corpus eius apud sancti alicuius memoriam sepeliatur.* 1
Infra: *Nam dicis videri tibi non esse inanes motus animorum religiosorum, atque fidelium pro suis istu curantium. Adiungis etiam vacare non posse, quod vniuersa pro defunctis Ecclesia supplicare consueuit, vt hinc & illud conijci possit, homini prodesse post mortem, si fide suorum humando eius corpori talis prouideatur locus, in quo appareat opitulatio etiam isto modo quæsita Sanctorum.*

Infra: Conciliato illo Apostoli 2. *Cor. 5. Recipiet vnusquisque, prout gessit in corpore*, cum cura, quam aliquoties hoc capite religiosam vocat, fidelium pro defunctis, hancque confirmatam ex oblato pro defunctis sacrificio 2. *Machab.* 12. & ex consuetis precibus sacerdotis pro defunctis ad Altare in vniuersa Ecclesia, *ita cap. 2.* regreditur ad intentum principale: *sed vtrum aliquid prosit animæ mortui locus corporis sui, operosius inquirendum est &c.* Quo disputato in fauorem corporum Martyrum, & pauperum fidelium, quamuis insepultorum, contra superstitionem Gentilium circa Sepulturas, crudelitatem tyrannorum, & vanitatem etiam fidelium ditiorum monet tamen. 2

Cap. 3. Nec ideo tamen contemnenda, & abiicienda sunt corpora defunctorum, maximèque iustorum; ac fidelium, quibus, tanquam organis, & vasis ad omnia bona opera sanctus vsus est spiritus. Quo confirmato, tum similibus moralibus, tum exemplis antiquis Sacræ Scripturæ, ita iterum resumit intentum. 3

Cap. 4. Quod si verum est, profectò etiam prouisus sepeliendo corporibus apud memoriam Sanctorum locus, bonæ affectionis humanæ est erga funera suorum. Quoniam si nonnulla Religio est, vt sepeliantur, non potest nulla esse, quando vbi sepeliantur, attenditur. Sed cum talia viuorum solatia requirantur, quibus pius in suos animus appareat, non video, quæ sint adiumenta mortuorum, nisi ad hoc, vt dum recolunt vbi sunt posita eorum, quos diligunt corpora, eisdem sanctis illos, tanquam patronis susceptos apud Dominum adiuuandos orando commendent. 4

5 Infra : *Cum itaque recolit animus , vbi sepultum sit carissimi Corpus , & occurrit locus Martyris venerabilis , eidem martyri animam dilectam commendat , recordantis , & precantis affectus &c.*

6 Et Infra: *Verum, & si aliqua necessitas vel humari corpora , vel talibus locis humari , nulla data , facultate permittat , non sunt pretermittendae supplicationes prospiritibus mortuorum , quas faciendas pro omnibus in Christiana , & Catholica societate defunctis , etiam tacitis nominibus quorunque sub generali commemoratione suscepit Ecclesia , vt quibus ad ista de sunt parentes , aut filij , aut quicunque Cognati , vel amici ab vna eis exhibeatur pia matre communi . Si autem deessent ista supplicationes , quae fiunt recta fide , ac pietate pro mortuis , puto, quod nihil prodesset spiritibus eorum quantumlibet in locis sanctis exanima corpora ponerentur.*

7 *Cap. 5. Cum ergo fidelis mater filij sui defuncti corpus desiderauit in basilicam Martyris poni , siquidem credidit eius animam meritis Martyris adiuuari , hoc quod ita credidit , supplicatio quaedam fuit , & haec profuit , si quid profuit .* Si quid non dubitatiuè , sed maximè . *Et quod ad idem sepulchrum recurrit animo , & filium precibus magis , magisque commendat , adiuuat defuncti spiritum , non mortui corporis locus , sed ex loci memoria , viuus matris affectus . Simul enim & quis , & cui commendandus sit , non vtique infructuosè religiosam mentem precantis attingit . Nam & orantes de membris sui corporis faciunt , quod supplicantibus congruit , cum genua figunt , cum extendunt manus , vel etiam prosternunt solo , & si quid aliud visibiliter faciunt , quamuis eorum inuisibilis voluntas , & cordis intentio Deo nota sit nec ille indigeat his indicijs , vt humanus ei pandatur animus , sed his magis seipsum excitat homo ad orandum, gemendumque humilius; atque feruentius &c.*

8 Infra : *Ita etiam cum plurimum intersit , vbi ponat corpus mortui sui , qui pro spiritu eius Deo supplicat , quia & praecedens affectus locum eligit sanctum , & illic corpore posito , recordatus locus sanctus , eum, qui praecesserat , renouat , & auget affectum , tamen, etiamsi non possit , vbi religiosus animus elegit humare quem diligit, nullo modo debet à supplicationibus necessarijs in eius commendatione cessare &c.*

9 *A cap. 7. ad 10.* refert varia exempla , & rationes permissionis Diuinae , vt quaedam corpora martyrum beneficio sepulturae priuata fuerint, & pietatis , & compassionis humanae circa sepulturam fidelium defunctorum, quamuis nihil amplius sentientium.

10 *A cap. 10. ad 13.* huius occasione refert apparitiones mortuorum in somnis , vel aliter reuelantium corpora sua inhumata , & commendantium eorum sepulturam in operationes angelicas ex Dei permissione , ac prouidentia , non autem semper , aut necessariò in praesentiam , aut notitiam eorum , qui videntur apparere , Quod probat cùm exemplis dormientium ., qui somniant sibi apparere , & loqui viuos absentes , prorsus inscios illorum somniorum . Tum exemplis visorum in somnis , quae reuera ita fiunt , sicut videntur ; non tamen à mortuis, sicut, nec à viuis, à quibus fieri videntur . Tum exemplis phraeneticorum , quibus etiam vigilantibus , videntur praesentes , siue viui, siue mortui , quorum tantùm phantasmata patiuntur . Tum denique exemplis extaticorum , seu raptorum à corporis sensibus , & ita occupatorum quibusdam visionibus , quasi res ipsae praesentes essent, & quae ipsis videntur , fierent , quorum vnum admirabile refert sui temporis de quodam rustico municipij Tulliensis , qui vocabatur Curina Curialis , vel vt alia editio habet Curia Curialis , habebatque vicinum eiusdem nominis , sed fabrum Ferrarium . Ille raptus à sensibus , visus sibi fuit mortuus , & deductus ad locum defunctorum , vidisse quomodo pro diuersitate meritorum tractarentur , & inter alia audiuisse , *quod non Curina , seu Curia Curialis , sed Curina , seu Curia faber Ferrarius , ad loca illa mortuorum praeceptus fuisset adduci* . Vnde quasi à mortuis vitae restitutus , *mox , vt aperuit oculos ; eat aliquis , inquit , ad domum Curinae , seu Curiae fabri Ferrarij , & videat quid ibi agatur . Quo cum itum esset , inuentus est mortuus eo momento , quo iste fuerat sensibus redditus , & penè à morte reuixerat* . Super quibus cum eum illius visionis monitu à se baptizatum B. Augustinus examinasset , deprehendit fuisse tantùm visionem , ex eo, quod videbatur sibi etiam vidisse viuos , & inter alios , & alia Augustinum se baptizantem ; Cumque in eadem visione moneretur , vt baptizaretur , *iam factum esse respondit ; cui rursus ille , qui cum eo loquebatur ; vade , inquit , verè baptizare nam illud in visione vidisti .*

11 Vnde cap. 13. infert : *Sicut vidit viuos eisdem nescientibus viuis , cur non ergo ita & illos mortuos , eisdem nescientibus mortuis ? Cur non istas operationes Angelicas credimus per dispensationem prouidentiae Dei ?* Et infra : *Vt volet accipiat quisque, quod dicam : si rebus viuentium interessent animae mortuorum , & ipsae nos quando eas videmus alloquerentur in somnis , vt de alijs taceam, me ipsum pia mater nulla nocte desereret &c.* Infra , *si autem parentes non intersunt , qui sunt aliis mortuorum , qui nouerunt quid agamus , quidnè patramur?*

12 Infra: *Hi ergo sunt spiritus defunctorum , vbi non vident quaecunque aguntur , aut eueniunt in ista vita hominibus . Quomodo ergo vident tumulos suos , aut corpora sua, vtrum ab...ta iaceant , an sepulta &c.*

13 *Et cap. 15. Proinde fatendum est , nescire quidem mortuos , quid hic agitur , sed dum hic agitur ; postea vero audire ab eis , qui hinc ad eos moriendo pergunt , Non quidem omnia , sed quae sinuntur etiam ista meminisse , & quae illos , quibus haec indicant , oportet audire . Possunt & ab Angelis , qui rebus , quae aguntur hic praesto sunt , audire aliquid mortui , quod vnumquemque illorum audire debere iudicat, cui cuncta subiecta sunt &c.*

Infra ; Possunt etiam spiritus mortuorum aliqua , quae hic aguntur , quae necessarium est , eos nosse , & quae necessarium non est eos non nosse , non solum praeterita , vel praesentia , verum etiam futura , spiritu Dei reuelante, cognoscere , sicut non omnes homines , sed prophetae , dum hic viuerent , cognoscebant , nec ipsi omnia , sed quae illis esse reuelanda Dei prouidentia iudicabat *tom. 4. de cur. pro mort. dict. cap. 15.* & similia *lib. 3. de spiritu , & anima cap. 39.* quoad notitiam . Quoad praesentiam autem subdit ibidem : *Mitti quoque ad viuos aliquos ex mortuis , sicut è contrario Paulus 2. Cor. 12. ex viuis in paradisum raptus est , diuina scriptura testatur 1. Reg. 18. & Ecclesi. 46. de Samuele .*

Infra : *Sed si huic libro ex Hebraeorum , quia in eo non est , canone contradicitur , quid de Moyse dicturi sumus , qui certè , & in Deuteronomio mortuus , & in Euangelio cum Elia , qui mortuus non est , legitur apparuisse viuentibus 1 Matth. 17.*

14 *Et cap. 16. Hinc & illa soluitur quaestio , quonam modo Martyres ipsis beneficijs , quae dantur orantibus , indicant se interesse rebus humanis , si nesciunt mortui , quid agant viui ? Non enim solis beneficiorum effectibus , verum etiam ipsis hominum aspectibus confessorem apparuisse Faelicem , &c. cum à barbaris Nola oppugnaretur , audiuimus , non incertis rumoribus , sed testibus certis . Verum ista diuinitus exhibentur , longè aliter quam se se habet vsitatus ordo &c.*

15 Infra : *Alij itaque sunt humanarum limites rerum , alia diuinarum signa virtutum . Alia sunt , quae naturaliter ; alia , quae mirabiliter fiunt , quamuis & natura Deus adsit , vt sit , & miraculis natura non desit . Non ideo igitur putandum est viuorum rebus quoslibet interesse posse defunctos , quoniam quibusdam sanandis , vel adiuuandis Martyres adsunt , sed ideo potius intelligendum est , quod per diuinam potentiam Martyres viuorum rebus inter sunt , quoniam defuncti per naturam propriam viuorum rebus interesse non possunt .* Quid absulutius , quid expressius pro distinctione , ac excellentia Beatorum super communi statu defunctorum quoad praesentiam , & notitiam viuorum dici potuit?

16 Subdit tamen Augustinus suum illud desuper dubium , non de notitia , aut praesentia extraordinaria Sanctorum defunctorum, nec de ope eorum ordinaria per suas preces , etiam in particulari pro inuocantibus se , aut in suis memorijs, sed tantùm de modo ordinario . *Quamquam , ait , ista quaestio vires intelligentiae meae vincat, quemadmodum opitulentur Martyres ijs, quos per eos certum est adiuuari, vtrum ipsi per se ipsos adsint vno tempore tam diuersis locis , & tanta inter se longinquitate discretis , siue vbi sunt eorum memoriae,*

ria, siue præter suas memorias vbicunque adesse sentiuntur, an ipsis in loco suis meritis congruo ab omni mortalium conuersatione remotis, & tamen generaliter orantibus pro indigentia supplicantium, sicut non oramus pro mortuis, quibus vtique non præsentamur, nec vbi sint, vel quid agant scimus, Deus Omnipotens, qui est vbique præsens, nec concretus nobis, nec remotus a nobis exaudiens Martyrum preces per Angelica ministeria vsquequaque diffusa præbeat hominibus ista solatia, quibus in huius vitæ miseria iudicat esse præbenda, & suorum merita Martyrum, vbi vult, quando vult, quomodo vult, maximeque per eorum memorias, quoniam hoc nouit expedire nobis ad ædificandam fidem Christi, pro cuius illi confessione sunt passi, mirabili, atque ineffabili potestate, ac bonitate commendet. Res hæc altior est, quam vt à me possit attingi, & abstrusior, quàm vt a me valeat perscrutari, & ideo quid horum duorum sit, an vero fortassis vtrumque sit; vt aliquando ista fiant per ipsam præsentiam Martyrum, aliquando per Angelos suscipientes personam Martyrum, definire non audeo, mallem à scientibus ista perquirere.

17 Super quo *cap. 17.* libenter, ac obsequenter consuluisset quendam Sanctum Monachum Ioannem, qui adhuc viuus alicui apparuerat, quonam videlicet horum modorum apparuisset. *Quodlibet*, inquit Augustinus, *mihi responderet ille homo Dei, & de martyribus ab illo pergerem quærere, vtrum illi adsint in somnis, vel quocunque alio modo videntibus eos in qua figura voluerint, & maxime quando ab eis se torqueri Dæmones in hominibus confitentur, & rogant eos, vt parcant sibi, an ista fiant Dei nutu per Angelicas potestates in honorem, commendationemque Sanctorum, ad vtilitatem hominum, illis in summa quiete positis, & ad alia longè meliora visa vacantibus seorsum a nobis, orantibusque pro nobis &c.*

18 Infra verò *cap. 18.* ita regreditur ad statum communem fidelium defunctorum. *Quæ cum ita sint, non existimemus ad mortuos, pro quibus curam gerimus peruenire, nisi quod pro eis siue altaris, siue orationum, siue eleemosynarum sacrificijs solemniter supplicamus, quamuis non pro quibus fiunt, omnibus prosint, sed ijs tantum, quibus dum viuunt comparatur, vt prosint, sed quia non discernimus qui sint, oportet ea pro regeneratis omnibus facere, vt nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia possint, ac debeant peruenire. Melius enim supererunt ista eis, quibus nec obsunt, nec prosunt, quàm eis deerunt quibus prosunt.* Infra: *Quod vero quisquam apud memoriam Martyrum sepelitur, hoc tantum mihi videtur prodesse defuncto; vt commendans eum, etiam martyrum patrocinio, affectus pro illo supplicationis augeatur.*

19 Quod verò ad miracula, Augustinus *cap. 8. de Ciuitat.* loquens de miraculis, quæ vt Mundus in Christum crederet, facta sunt, sub initium, sic ait: *Etiam nunc fiunt miracula in Christi nomine, siue per Sacramenta eius, siue per orationes, vel memorias Sanctorum eius. Primum miraculum, quod Mediolani factum est, cum illic essemus, quando illuminatus est cæcus, ad multorum notitiam potuit peruenire, quia & grandis est Ciuitas, & ibi erat tunc Imperator, & immenso populo teste, res gesta est, concurrente ad corpora martyrum Protasij, & Geruasij, quæ cum laterent, ac penitus nescirentur, Episcopo Ambrosio per somnum reuelata reperta sunt, vbi cæcus ille, depulsis veteribus tenebris, diem vidit.*

20 Secundum. *Apud Carthaginem autem quis nouit præter admodum paucissimos, salutem quæ facta est Innocentio Exaduocato Vicariæ Præfecturæ, vbi nos interfuimus, & oculis aspeximus nostris?* Et post pauca. *Ego*, inquit Augustinus, *prorsus orare nil poteram, hoc tantummodo breuiter in corde meo dixi: Domine quas tuorum preces exaudis, si has non exaudis?*

21 Ac infra, estque tertium. *In eadem Carthagine Innocentia religiosissima fœmina de primarijs ipsius Ciuitatis, in mamilla cancrum habebat.* Et mox: *A perito medico acceperat, & ad solum Deum se orando conuerterat. Admonetur in somnijs appropinquante Pascha, &c. quæcunque illi baptizata primitus excurrisset, eumdem locum signo Crucis signaret. Fecit, & confestim sanitas sequuta est.*

22 Nota *ad solum Deum*, non ad exclusionem Sanctorum, aut aliorum sacrorum mediorum salutarium, quibus ibidem vsa est, sed medicorum, & remediorum naturalium.

23 Quartum. *Medicum quemdam podagricum in eadem Vrbe &c. in baptismate ipso non solum dolore &c. verum etiam podagra caruisse nouimus.*

24 Quintum. *Vir Tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet in Territorio fussalensi fundum, Zubedi appellatum, vbi cum afflictione animalium, & seruorum suorum domum suam malignorum spirituum vim noxiam perpeti comperisset, rogauit nostros, me absente, presbyteros, vt aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederet. Perrexit vnus, obtulit ibi sacrificium Corporis Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deo protinus miserante cessauit.*

25 Ecce rogatum sacerdotem, oblatum sacrificium.

26 Infra: Miraculum octauum. *Victoriana Villa dicitur, qua ab Hippone regio minus triginta milibus abest. Memoria Martyrum Mediolanensium Geruasij, & Protasij ibi est. Portatus est eo quidam adolescens, qui cum equum ablueret, dæmonem incurrit. Ibi cum iaceret Vespertinos hymnos, & orationes cantare cœperunt. Qua voce, ille quasi percussus, excussus est, & cum grandi eiulatu parci sibi rogans, confitebatur, vbi adolescentem, & quando, & quomodo inuaserit. Postremo se exiturum esse denuntians, membra eius singula nominabat, quæ se amputaturum exiens minabatur, atque inter hæc verba discessit ab homine; sed oculus eius in maxillam fusus, tenui venula ab interiori quasi radice pendebat &c. Quo viso, maritus sororis eius, qui eum illo detulerat: Potens est, inquit, Deus Sanctorum orationibus, qui fugauit dæmonem, lumen ei reddere. Quod cum fecisset, sanissimum inuenit.*

27 Nonum. *Hipponensem quamdam Virginem scio cùm se oleo perunxisset, cui pro illa orans Presbyter instillauerat lachrymas suas, mox à dæmonio fuisse sanatam.*

28 Decimum. *Scio etiam Episcopum semel pro adolescente, quem non vidit orasse, illumque illico dæmone caruisse.*

29 Vndecimum. *Erat quidam senex Florentius Hipponensis noster; homo religiosus, & pauper, qui sartoris se arte pascebat, casulam perdiderat, & vnde sibi emeret, non habebat. Ad viginti martyres, quorum memoria apud nos est celeberrima, clara voce, vt vestiretur, orauit. Audierunt eum adolescentes, qui forte aderant irrisores, eumque discedentem, exagitantes, prosequebantur, quasi a Martyribus quinquagenos folles, vnde vestimentum emeret, petiuisset. At ille tacitus ambulans, eiectum grandem piscem palpitantem vidit in litore, eumque illis fauentibus, atque iuuantibus apprehendit, & cuidam coquo, Carchoso nomine, benè Christiano ad coquinam conditariam, indicans, quid gestum sit, trecentis follibus vendidit, lanam comparare inde disponens, vt vxor eius quomodo posset ei, quo indueretur, efficeret. Sed coquus conscindens piscem, annulum aureum in ventriculo eius inuenit, moxque miseratione flexus, & religione perterritus, homini eum reddidit, dicens: Ecce quomodo viginti Martyres te vestierunt.*

30 Ecce tibi orationem, non tantummodo memoriam, sed ad ipsos viginti Martyres, non tantum ex testimonio adolescentum irrisorum, sed ipsius Augustini, ita totum referentis, & quasi communem illam praxim fidelium approbantis. Vnde nec illi iuuenes eum irridebant, quod à martyribus petijsset, cum ei etiam opem, & fauorem desuper præstiterint; sed videbantur tantùm ioco fingere quod quinquaginta folles ab eis petijsset.

31 Duodecimum. *Ad aquas Tibilitanas, Episcopo afferente Preiecto reliquias martyris gloriosissimi Stephani, ad eius memoriam veniebat magna multitudinis concursus, & occursus. Ibi cæca mulier, vt ad Episcopum portantem pignora sacra duceretur, orauit, flores, quos habebat, dedit, recepit, oculos admouit, protinus vidit &c.*

32 Decimum tertium. *De Lucillo Episcopo repente sanato à molesta fistula, vectatione earumdem reliquiarum.*

33 Decimum quartum. *De Euchario Presbytero sanato à veteri morbo calculi per memoriam præfati Martyris Stephani, & postea resuscitato quasi à morte ex alio morbo delatione tunicæ eius ad memoriam sancti Stephani, & relatione, & applicatione ad corpus eius.*

34 Decimum quintum. De conuersione Martialis cuiusdam viri primarij ad fidem Christianam, & baptismum per preces sui Generi pro eo ad memoriam Sancti Stephani, & per applicationem florum ab altari ad caput dormientis.

35 Decimum sextum. De duobus podagricis, ibidem per

eumdem martyrem sanatis.

36 Decimum septimum, De puero rota vehiculi ad mortem vsque obtrito, qui delatus à matre ad aliam memoriam sancti Stephani, totus illæsus reuixit.

37 Decimum octauum. De moniali defuncta, & resuscitata, operto eius cadauere tunica ab eadem memoria relata.

38 Decimum nonum, De quadam puella eodem modo resuscitata,

39 Vigesimum. De puero resuscitato vnctione corporis eius oleo eiusdem martyris.

40 Vigesimum primum, De infantulo Eleusirij viri Tribunitij, ad vitam restituto super alia memoria eiusdem martyris.

41 Vigesimum secundum. De alijs fermè septuaginta notatis miraculis apud Hipponem regium ad aliam memoriam eiusdem martyris.

42 Vigesimum tertium. De longè pluribus notatis Calamæ.

43 Vigesimum quartum. De multis etiam præclaris Vzali, quæ omnia exemplificantur tantùm in duobus.

44 In Petronia clarissima fœmina ab ipso Beato Augustino desuper examinata, quæ non tantùm Vzali sanata fuit ab inueterato, & incurabili morbo, impetrante eodem glorioso Martyre Stephano, sed etiam in itinere ad limina Sancti Martyris, subitò distincta à quadam superstitione cuiusdam annuli, qui integer exilijt ad pedes eius ex integro quodam cingulo capillario, quo suasu cuiusdem Iudæi ad carnem subcincta erat, Vnde & vinculum, & annulum proiecit in flumen.

45 In vno fratre, ac Sorore Hippone, ad Sanctum Martyrem orando sanatis ab illo horribili tremore, quo cum alijs sex fratribus, & duabus sororibus maledicto matris quatiebantur,

46 Cap. 9. Hæc habet Augustinus: *Cui, nisi huic fidei attestantur ista miracula, in qua prædicatur Christus resurrexisse in carne, & in Cælum ascendisse cum carne;*

47 Et infra: *Siue enim Deus ipse per se ipsum miro modo, quo res temporales moderatur æternus, siue per suos ministros ista faciat; & eadem ipsa, quæ per ministros facit, siue quædam faciat, etiam per Martyrum Spiritus, sicut per homines adhuc in corpore constitutos; siue omnia ista per Angelos, quibus inuisibiliter, immutabiliter, & incorporaliter imperet, operetur, ut quæ per Martyres fieri dicuntur, eis orantibus tantum, & impetrantibus, non etiam operantibus fiant, siue alia fiant istis, alia illis modis, qui nullo modo comprehendi à mortalibus possunt, ei tamen attestantur hæc fidei, in qua carnis in æternum resurrectio prædicatur.*

48 Nota hæc attestari, *fidei, in qua*, idest toti illi, non autem huic præciso articulo, Vel eo sensu, quo Sanctus Augustinus, *Serm.* 31. exponit contra omnes hæreses illud S. Ioann. 4. *Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum venisse in carne, ex Deo est*. Nam hoc ipso, quo aliquid sentiunt alienum a Christo, eiusque Sponsa Ecclesia, non confitentur hunc Christum, huius Ecclesiæ Sponsum. Ita & de resurrectione huius Christi, & Sponsi huius Ecclesiæ.

49 *Et cap. 10. Hic fortè dicturi sunt, etiam Deos suos aliqua mira fecisse. Sed nobis Martyres non sunt Dij &c. fecerunt ista Dæmones eo fastu impura superbia, quo eorum Dij esse voluerunt. Faciunt autem ista Martyres, vel potius Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis, ut fides illa proficiat, quam illos non Deos esse nostros, sed vnum Deum habere nobiscum credimus. Denique illi talibus Dijs suis, & templa ædificauerunt, & statuerunt aras, & Sacerdotes instituerunt, & sacrificia fecerunt. Nos autem Martyribus nostris non templa, sicut Dijs, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt spiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus altaria, in quibus sacrificemus Martyribus, sed vni Deo, & Martyrum & nostro, sacrificium immolamus, ad quod sacrificium sicut homines Dei, qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco, & ordine nominantur, non tamen à sacerdote, qui sacrificat, inuocantur. Deo quippe, non ipsis sacrificat, quamuis in memoria sacrificet eorum, quia Dei sacerdos est, non illorum. Ipsum vero sacrificium corpus est Christi, quod non offertur ipsis, quia hoc sunt & ipsi &c.*

50 *Lib.* 21. contra Faustum *cap.* 21. *Quod etiam hinc nobis calumniatur Faustus, quod Martyrum memorias honoramus hoc dicens nos Idola conuertisse, non me mouet, ut huic calumniæ respondeam &c.*

51 Infra: *Populus autem Christianus memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum consocietur, atque orationibus adiuuetur, ita tamen, vt nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum sacrificamus, quamuis in memoriam Martyrum constituamus altaria. Quis enim Antistitum in locis sanctorum corporum assistens altari, aliquando dixit: Offerimus tibi Petre, aut Paule, aut Cypriane, sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronauit, apud memorias eorum, quos coronauit, vt ex ipsorum locorum admonitione maior affectus exurgat, ad augendam charitatem, & in illos, quos imitari possumus, & in illum, quo adiuuante, possumus. Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis, & societatis, quo & in hac vita coluntur sancti homines Dei, quorum cor ad talem pro Euangelica veritate passionem, paratum esse sentimus. Sed illos tanto deuotius, quanto securius post certamina superata, quanto etiam fidentiore laude prædicamus, tam in vita feliciori victores, quam in ista adhuc vsque pugnantes. At verò illo cultu, qui græcè latria dicitur, latinè vno verbo dici non potest, cum sit quedam propriè diuinitati debita seruitus, nec colimus, nec colendum docemus, nisi vnum Deum. Cum autem adhunc cultum pertineat oblatio sacrificij, vnde idolatria dicitur eorum, qui hoc etiam idolis exhibent, nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam Martyri, vel cuiquam Sanctæ animæ, vel cuiquam Angelo &c.*

52 *Et lib. 8. de Ciuitat. cap. 26. vbi est illa querela luctuosa Hermetis, quod terra Ægypti Sanctissima Sedes delubrorum, atque templorum futura esset sepulchrorum, mortuorumque plenissima? Nempe spiritus fallax cuius instinctu Hermes ista dicebat, per eum ipsum coactus est confiteri iam tunc illam terram sepulchrorum, & mortuorum, quos pro Dijs colebant, fuisse plenissimam. Sed dolor dæmonum per eum loquebatur, qui suas futuras pœnas apud sanctorum Martyrum memorias imminere mœrebant. In multis enim talibus locis torquentur, & confitentur, & de possessis corporibus hominum eijciuntur.*

53 *Cap. 27. Nec tamen nos eisdem martyribus templa, Sacerdotia, Sacra, sacrificia constituimus, quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus. Honoramus sanè memorias eorum, tanquam sanctorum hominum Dei, qui vsque ad mortem suorum corporum pro veritate certarunt, vt innotesceret vera Religio, falsis Religionibus, fictisque conuictis, quod etiam si qui antea sentiebant, timendo reprimebant. Quis autem audiuit aliquando fidelium stantem sacerdotem ad Altare, etiam super sanctum corpus Martyris ad Dei honorem, cultumque constructum, dicere in precibus; Offerimus tibi sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane, cum apud eorum memorias offeratur Deo, qui eos, & homines, & martyres fecit, & sanctis suis Angelis cælesti honore sociauit, vt ea celebritate, & Deo de illorum victorijs vero gratias agamus, & nos ad imitationem talium coronarum, atque palmarum, eodem inuocato in auxilium, ex eorum memoria renouatio e adhortemur. Quæcunque igitur adhibentur Religiosorum obsequia in Martyrum locis, ornamenta sunt memoriarum, non sacra, vel sacrificia mortuorum, tanquam Deorum. Quicunque etiam epulas suas eo deferunt, quod quidem à Christianis melioribus non fit, & in plerisque locis nulla est talis consuetudo; tamen quicunque id faciunt, quas cum apposuerint, orant, & auferunt, vt vescantur, vel ex eis etiam indigentibus largiantur, sanctificari ea volunt per merita Martyrum in nomine Domini Martyrum, Non autem ista esse sacrificia martyrum nouit, qui nouit vnum, quod illic offertur sacrificium Christianorum.*

54 Ex epistola 137. *Quis potest Dei consilium perscrutari, quare in alijs locis hæc miracula fiant, in alijs non fiant? Multis enim notissima est sanctitas loci, vbi sancti Felicis Nolensis corpus conditum est, quo volui, vt pergerent, quia inde nobis facilius, fideliusque scribi potest quicquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum. Nam & nos nouimus, cum Mediolani apud memoriam Sanctorum, vbi mirabiliter, ac terribiliter dæmones confitentur, furem quemdam qui ad eum locum euenerat, vt falsum iurando deciperet, compulsus fuisse confiteri an furtum, & quod abstulerat, reddere. Nunquid non est Africa Sanctorum corporibus plena est? Et tamen nusquam sci-*

mus

mus hic talia fieri. Sicut enim quod Apostolus dicit 1. Cor.
12. non omnes Sancti habent dona curationum, nec omnes
habent diiudicationem spirituum, ita nec in omnibus memorijs
Sanctorum ista fieri voluit ille, qui diuidit omnia propria vni-
cuique, prout vult.
55 Ex lib. 21. de Ciuitat. cap. 27. Illi iusti, qui tanta san-
ctitate vixerunt, vt alios quoque recipiant in æterna taber-
nacula, quibus amici facti sunt de mammona iniquitatis.
Luc. 26. Vt tales essent misericordia liberati sunt, &c. Illi
autem, qui recipiuntur à talibus in æterna tabernacula,
fatendum est, quod non sint his moribus præditi, vt eis li-
berandis, sine suffragio Sanctorum sua possit vita suffi-
cere.
56 Infra: Est itaque quidam vitæ modus, nec tam mala,
vt his, qui ea viuunt, nihil prosit ad capessendum Re-
gnum Cœlorum largitas eleemosynarum, quibus etiam iu-
storum sustentatur inopia, & fiunt amici, qui in æterna
tabernacula suscipiant. Nec tam bona, vt ad tantam
beatitudinem adipiscendam eis ipsa sufficiat, nisi eorum
meritis quos amicos fecerint, misericordiam consequan-
tur. Mirari autem soleo etiam apud Virgilium, istam
Domini reperiri sententiam, Æneid. 6. Quisque sui me-
mores aliot. facere merendo, id est, qui promeruerunt
alios, eosque sui memores promerendo fecerunt. Prorsus
tanquam eis diceret, quod frequentatur ore Christiano,
cùm se cuique Sanctorum humilis quisque commendat, &
dicit: Memor mei esto. Atque vt id esse possit, promeren-
do efficit.
57 In psalm. 85. Christus orat pro nobis, vt Sacerdos no-
ster. Orat in nobis, vt caput nostrum, oratur à nobis, vt
Deus noster.
Infra: Dominus noster Iesus Christus adhuc interpellat
pro nobis, omnes martyres, qui cum illo sunt interpellant pro
nobis, non transeunt interpellationes eorum, nisi cum tran-
sierit gemitus noster.
58 In psal. 88. sub finem. Tenete omnes vnanimiter Deum
Patrem, & Matrem Ecclesiam. Natalitia Sanctorum
cum sobrietate celebrate, vt imitemur eos, qui præcesserunt,
& gaudeant de vobis, qui erant pro vobis.
59 In psalm. 44. Ostendatur mihi Roma in tanto honore tem-
plum Romuli, in quanto ibi ostendo memoriam Petri. In Pe-
tro quis honoratur, nisi ille, pro nobis defunctus? Sumus enim
Christiani, non Petriani.
60 Epist. 42. ad Madaurenses. Videtis Imperij nobilissimi
eminentissimum culmen ad sepulchrum Piscatoris Petri, sub-
misso diademate supplicare.
61 Epist. 120. cap. 29. Annunciant Angeli non solum nobis
beneficia Dei, verum etiam illi preces nostras. Nam scriptum
est Iob 12. vbi Angelus hominibus dicit: Ego obtuli memoriam
orationis vestræ.
62 Et epistol. 121. cap. 9. Postulationes vestræ innotescant
apud Deum, non tanquam Deo innotescant, sed nobis &c. aut
fortè etiam Angelis, qui sunt apud Deum, vt quodammodo eas
offerant Deo prout Iob 12.
63 Sermon. 1. in fest. sancti Stephani: Commendamus er-
go nos orationibus eius. Multo magis enim exauditur nunc
pro bene orantibus se.
64 Lib. de cognition. veræ vitæ cap. 39. Cum animæ no-
stræ aliquid secundum Deum desiderant, & hoc sibi à Deo
per Sanctos dari, siue corde, siue lingua, siue voce postu-
lant, animæ Sanctorum, quibus est idem audire, quod vi-
dere, & è conuerso non voces, & verba intuentes, desiderata
à Deo eis impetrant.
65 Lib. 5. de baptism. cap. 17. Orationibus B. Cypriani adiu-
tus, discam &c.
66 Lib. 7. cap. 1. Adiuuet itaque nos orationibus suis.
Serm. 18. qui est 2. In festo Annunciationis: Sancta Ma-
ria succurre miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora
pro populo, interueni pro Clero, intercede pro deuoto femineo
sexu, sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam
commemorationem.
68 Lib. 20. de Ciuitat. cap. 9. Neque piorum animæ mor-
tuorum separantur ab Ecclesia, quæ etiam nunc est regnum
Christi &c. Regnat itaque cum Christo nunc primum Ecclesia
in viuis, & mortuis.
68 Serm. 131. de temp. Credo Sanctorum communionem,
id est cum illis Sanctis, qui in hac, quam suscepimus fi-
de, defuncti sunt Societate, & spei communione tenea-
mur.

Lib. 10. de Ciuit. cap. 7. Cum Beatis sumus vna Ciuitas 69
Dei, cuius pars in nobis peregrinatur, pars in illis opitulatur,
&c. geritur enim ibi cura de nobis.
De qua societate, & communione per preces Sanctorum 70
pro nobis, & à nobis alibi differit.
Quamuis autem Beatus Augustinus solus pro omnibus, 71
ac præ omnibus huic veritati, sicut & alijs omnibus satisfac-
cinat, ad perfectam tamen harmoniam audiatur desuper
concentus Sanctorum Patrum. S. Chrysostomus tom. 1. ho.
2. in psalm. 50. Dauid mortuus viuo patrocinabatur. Hom.
44. in Gen. Confugiamus ad Sanctorum præsens auxilium,
& oremus, vt pro nobis intercedant, sed non illorum pre-
cibus tantùm confidamus &c. Tom. 3. Orat. de S. Philogo-
nio. Tum quidem patrocinabatur hominibus aduersus homi-
nes. Hic autem adest hominibus patrocinans aduersus Dæ-
mones.
Ambrosius tom. 1. lib. de Viduis. Obseruandi sunt An- 72
geli, qui his ad præsidium dati sunt. Martyres obseruandi,
quorum videmur nobis quoddam corporis pignore, patrocinium
vendicare.
Et Beatus Hieronymus toto libro contra Vigilantium. 73
Nam tract. 1. Vigilantius calumniabatur Catholicos, ob
cultum Sanctorum, esse cinerarios, & idolatras. Respon-
det Hieronymus: Honoramus reliquias Martyrum, vt eum,
cuius sunt Martyres adoremus. Honoramus seruos, vt honor
redundet ad Dominum.
Tractat. 2. obijcit Vigilantius inter alia: Dum viuimus 74
mutuo pro nobis orare possumus. Postquam autem mortui fue-
rimus, nullius pro alio exaudienda est oratio. Respondet
Hieronymus: Si Martyres adhuc in corpore constituti pos-
sunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse sol-
liciti, quantò magis post coronas, victorias &c. Et infra.
Male ergo facit Romanus Episcopus, qui super mortuorum
hominum Petri, & Pauli secundum nos ossa veneranda, se-
cundum te vilem puluisculum, offert Domino sacrificia. In-
fra: Et post hæc de barathro pectoris tui cœnosam spurcitiem
euomens, audes dicere: ergo cineres suos amant animæ Mar-
tyrum, & circumuolant eos, semperque præsentes sunt, ne
forte si aliquis precator aduenerit absentes audire non possint.
O portentum &c. Infra: refert hanc hæresim ad Eunomium
auctorem, vocatque etiam Cainam.

CONSVLTATIO LI.

Quod in Canonizatione Sanctorum virtutes potius in gra-
du heroico examinandæ sint, quàm miracula? Et cur
in Carthusiensi Ordine nulla, aut rara, vt in reliquis
ordinibus miracula fiant?

AD 1. Plures sunt, qui cum fama sanctitatis moriun- 1
tur, quique in sua vita magna, arduaque facinora
patrarunt. Vt autem probetur, ea iussu Dei fuisse patrata
ad eorum miracula confugitur, quæ ediderint, quæque in-
dicio sint, ipsos instinctu Dei illa fecisse.
At demus maximè omnia ea miracula illos fecisse, non 2
tamen sequitur eos instinctu, & iussu Dei ea perpatrasse.
Si desit enim expressum Dei verbum, & mandatum, mira-
cula nos de voluntate eius certiores reddere non poterunt.
Permittit namque Deus interdum etiam falsos Doctores, &
malos, impiosque homines edere miracula, quod de magis
Ægyptiacis constat Exod. 7. & Matth. 7. inducit Christus
quosdam in die iudicij dicentes: Nonne Domine in nomine
tuo Dæmonia eiecimus? Nonne in nomine tuo multas virtutes
edidimus? Quibus tamen dicetur: Nunquam noui vos, dis-
cedite à me, qui facitis iniquitatem, Matth. 24. ait Do-
minus: Surgent pseudochristi, & pseudo prophetæ, & si-
gna magna dabunt ita, vt in errorem inducantur, si fieri pos-
sit, electi. A Paulo quoque 2. Thess. 2. Antichristi aduen-
tus describitur secundum operationem Satanæ cum signis,
& prodigijs mendacibus. Hinc Cyrillus lib. 7. cap. 11. in
Euangelium Ioannis, Miracula, inquit, nihil adijciunt
Sanctitatis homini, cum malis, & reprobis id etiam compe-
tat. In quam etiam sententiam Gregorius Magnus in Euan-
gelia hom. 4. inquit: Corporalia miracula ostendunt aliquan-
do sanctitatem, non autem faciunt.
Ad 2. Bonifacius Ferrarius, qui vixit circa annos 1420. na- 3

tione Cathalanus, Ordinis Carthusiensis, scripit tractatum, cur in ordine Carthusiensi pauci Canonizati sint, & miracula nulla publica fiant. Sunt qui putant, quod nulla miracula in hoc Ordine fiant inde esse, ne propter miraculorum ad eos concursum, quies, & solitudo, cui se totos addixerunt, disturbetur. Quod ego ex eo colligo, quod Antonius refert *titul.* 15. *cap.* 22. §. 2. Circa annos Domini 1175, quemdam Carthusiæ Monachum mortuum miracula multa ad sepulchrum edidisse, vt maxima multitudo hominum quotidie eo confluxerit. Cùm autem Prior eius loci videret quietem Monachorum turbari, siue vt Antoninus loquitur, dissolui ex eo concursu, & multa simul scelera ab ijs, qui eo concurrerent perpetrari, accessisse ad tumulum defuncti, eique præcepisse in virtute sanctæ obedientiæ, vt sicut in vita sibi obedierit, ita & nunc faciat, ac nullum de cætero miraculum edat. Quod & factum sit. Hæc se legisse Antoninus dicit in Chronico huius Ordinis si verò de miraculis Sancti alicuius nihil constat, non canonizatur etiam.

CONSVLTATIO LII.

An sit annuendum petitioni Confraternitatis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, vt oblationes ipsi oblatas intuitu dicti Ordinis conuertat in aliud opus pium?

Et an id saltem ex gratia sit concedendum?

1 RESpondeo negatiuè. Primò quia ordo Sanctissimæ Trinitatis Diuina reuelatione fuit institutus pro redemptione Captiuorum ab Innocentio Tertio, & sub propria regula confirmatus, vt constat ex Bullario Romano *tom.* 1. *Constit.* 1. *& 9.* dicti Pontificis concedentibus alijs Summis Pontificibus gratias, indulgentias, priuilegia, facultatesque Religiosis redemptoribus, ac fidelibus Christianis, qui ad Captiuorum redemptionem eleemosynam erogarent, vt liquet ex literis Apostolicis eisdem Religiosis concessis, quas breuitatis causa missas facimus. Vnde præcipuum institutum, essentialeque exercitium huius Religionis est Captiuorum redemptio, quæ cum sit opus tàm pium, ac necessarium, Religio hæc Sanctissimæ Trinitatis magno in honore habita est, vt deducitur ex Cassaneo in catalogo gloriæ Mundi, D. Antonino, Sabellico, Gaguino, & ex Pontificia historia Innocentij Tertij.

2 Vnde in limine fundationis, & ex vi sui instituti, ac regulæ habet hic ordo facultatem quærendi, & accipiendi eleemosynas, & legata relicta pro redemptione Captiuorum. Hinc est, quod plures Summi Pontifices per suas Bullas concessas in fauorem dicti Ordinis præceperunt vniuersis, ac singulis Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, eorumque Vicarijs, & officialibus generalibus, vt quando fratres Ordinis Sanctissimæ Trinitatis pergerent ad colligendas eleemosynas Confraternitatum, darent illis literas commendatitias, vt eos benignè acciperent, honestè tractarent, ac eis eleemosynas conferrent. Confratribus item dicti Ordinis concesserunt magna priuilegia, indulta, ac indulgentias ad excitandam ipsorum pietatem erga miseros captiuos Christianos. Hæc omnia leguntur in Bullario dicti Ordinis, ac præ omnibus legi poterit Constitutio Septima Clementis Septimi. Cum ergo ex vi instituti, regulæ, ac priuilegiorum Ordinis Sanctissimæ Trinitatis competat eius Religiosis petere, & accipere eleemosynas pro redemptione Captiuorum, iniustè volunt Confratres, quod tales eleemosynæ non dentur dictis Religiosis; cum potius deberent illas dare Patribus Trinitatis titulo Confraternitatis, gratitudinis, ac fidelitatis.

3 Deinde quia pretensio Confraternitatis tendit in diminutionem, ac destructionem operis redemptionis Captiuorum, quod ex suo instituto, & regula competit Religiosis Sanctissimæ Trinitatis. Cùm enim propriæ non supperant facultates dicti Ordinis pro redemptione Captiuorum facienda, indiget eleemosynis fidelium, vt in Bulla citata inquit Clemens VII. Quare si eleemosynæ ab ipsis Confratribus oblatæ intuitu Ordinis Sanctissimæ Trinitatis, ac eius instituti auferantur, nec dentur eius Religiosis, cessabit ipsorum proprium institutum.

4 Ad hæc si huiusmodi confratrum petitio exaudiretur, induceretur exemplum alijs Confraternitatibus; sunt enim plurimæ, quas ordo Sanctissimæ Trinitatis habet in diuersis Orbis Christiani Prouincijs, quæ similiter possent prætendere non dare eleemosynas Redemptoribus dicti ordinis, ex quo exercitium redemptionis frustraretur. Patet id exemplo Archiconfraternitatis Confalonis Vrbis, quæ habet priuilegium à Sixto Quinto, vt ipsa sola in ditione Ecclesiastica recipiat eleemosynas, & legata pro redemptione Captiuorum, & tamen plures anni elapsi sunt absque eo, quod aliquem captiuum redemerit, pecuniasque collectas expendit inducendis matrimonio virginibus. Ita pariter possent facere aliæ Confraternitates, sicque nec ipsæ redimerent Captiuos, & Redemptores ex instituto priuabuntur suo pijssimo munere, vt conditori omnium perhumilis pietatis obsequia placentes, operibus misericordiæ fouendo miseros, & de Paganorum vinculis redimendo Captiuos, quos dura sors in Infidelium seruitutem redegit, quique etiam diuersis pœnis, ac tormentis vexati, Christi fidem in baptismo per eos receptam, persæpè (proh dolor!) deserunt in Christi nominis contumeliam, incessanter laborare non desinunt, vt ait Vrbanus V. literis Romæ datis, Pontificatus sui anno secundo.

Præterea huiusmodi pretensio est contra fidelitatem, & gratitudinem debitam ordini Sanctissimæ Trinitatis, cujus maior, ac Generalis minister in Bulla, qua aggregat suo Ordini Confraternitates, loquens cum Rectore, siue Capellano ponit clausulam tenoris sequentis: *Dantes tibi, tuisque successoribus præsentium tenore facultatem benedicendi scapularia, siue habitus cruce rubra, ceruleaque signatos, eosque conferendi, siue imponendi Confratribus Confraternitatis, eorum eleemosynas pro redemptione Captiuorum colligendi, easque tradendi ad hunc effectum dilecto Confratri nostro Patri Ministro Conuentus nostri S. N. siue eiusdem Conuentus procuratori, &c.* 5

Tum quia id esset contra ius, ac rationem. Nam qui sentit commodum, debet utique sentire onus. Cùm igitur Confratres aggregati Ordini Sanctissimæ Trinitatis sentiant maximum commodum spirituale in communicatione, ac participatione Indulgentiarum, suffragiorum, aliorumque bonorum operum, quæ per Dei gratiam in vniuerso Ordine Sanctissimæ Trinitatis fiunt, sentire debent, & onus dandi eleemosynas, præsertim quia dare illas dicto Ordini potius quàm alijs, nullum est onus, sed recognitio, fidelitas, & iustitia. 6

Ad secundum, nec quidem ex gratia. Nam Sedes Apostolica non concedit gratias in præiudicium Tertij, cui quæsitum est ius, vt in specie de communicatione priuilegiorum, quæ tendit in læsionem iuris alicuius, probat Io. Andr. *in cap. dubium num.* 5. *de priuil.* Butr. *cons.* 19. *num.* 9. Natta *cons.* 4. *num.* 6. & in fortioribus, quod etiamsi priuilegium communicatiuum sit concessum cum amplissimis verbis, tamen non trahatur ad ea, quæ sunt alteri præiudicialia, latè probat Spada *cons.* 21. *num.* 54. *ac seqq. lib.* 1. *&* *cons.* 144. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2. ac firmauit Rot. *decis.* 55. *num.* 14. *p.* 2. *diu.* *& in Valentina decimarum* 28. *Nouembris* 1603. *coram Lancellotto*, apud Marches. *de commiss. part.* 1. *pag.* 639. *num.* 2. & coram Caualerio *decis.* 101. *num.* 3. & coram Pegna *dec.* 1090. *n.* 12. 7

Præiudicium autem Conuentus, ac etiam totius Ordinis Sanctissimæ Trinitatis, si concederetur facultas conuertendi eleemosynas, quæ percipiuntur intuitu huius Religionis in alium vsum, quam redemptionis Captiuorum juxta eius peculiare institutum, esset grauissimum, dum Religio non habet ex se facultates sufficientes pro redimendis pauperibus captiuis, vt proinde ipsi Sedes Apostolica concessit, quod ad huiusmodi opus tam pium, ac laudabile peragendum eleemosynas fidelium colligere possit, vt in d. *Constitut.* 7. Clementis VII. §. *Vnde cum ad ipsam* Religionem principaliter spectet captiuos redimere, istudque sit eius peculiare institutum à Sede Apostolica confirmatum, & tantopere commendatum, non debent eleemosynæ, quæ contemplatione dicti instituti à fidelibus dantur, concedi extraneis, vt in similibus terminis, quod ad præiudicium Religiosorum, qui habent ius colligendi eleemosynas ad proprium institutum necessarias in quodam loco, non sit concedenda erectio alterius Conuentus, quorum Religiosi studeant collectioni eleemosynarum, ne fiat præiudicium tam graue, fusè firmauit Rota in Ianuensi priuilegiorum 24. Ianuarij 1648. coram Royas, *ac decis.* 745. *num.* 1. *p.* 2. *rec.* vbi quod Constitutum 8

A com stu-

rationes Apostolicæ prohibentes nouam erectionem Monasteriorum, potissimè considerant hoc præiudicium prouemens ex eleemosynarum diminutione.

9 Imò præiudicium etiam esset totius Orbis Christiani. Nam eleemosynæ, quæ huic Ordini erogantur, sunt adeò fideliter custoditæ, vt nullum sit dubium, quod possint in alium vsum conuerti, & Religiosi semper sint prompti ad nutum Superiorum eas in redemptionem captiuorum erogare.

10 Nec obstat, quod in aggregatione non adsit hæc obligatio, sed fuerit id remissum arbitrio Confratrum. Nam verba illa superiùs relata important quidem arbitrium circa benedictionem Scapularium, & eleemosynarum collationem ita, vt Confraternitas hoc facere possit, si velit; at postquam vsa fuit hac facultate retinendo eleemosynas, easque colligendo, non remanet arbitrium circa consignationem, sed est actus merè necessarius, non obstante, quod etiam hæc traditio regatur ab eodem verbo *dantes facultatem*, quia etiam verba, quæ videntur facultatiua, vbi tamen respiciunt certum effectum, vt in hoc casu, ibi, *Easque tradendi* ad hunc effectum redemptionis, induunt necessitatem iuxta consilium Cumani 148. *n.* 4. & comprobat Seraph. *de priuil. iuram. priuil.* 33. *n.* 71. ac Rota *dec.* 48. *n.* 6. *par.* 2. *recent.*

CONSVLTATIO LIII.

De electione cum contemptu suffragatorum, eorumque non admissione ad Capitulum. Quid si contempti non prosequantur suum contemptum? Pro appellatione à non admissione ad Capitulum quid satis sit? Appellatio à contemptu an habeat tempus præscriptum? Quinam excludendus ab electione? Quando visitator possit allegari suspectus? Quæ pœna in allegantem suspectum visitatorem? In iudicijs Regularium an necessaria citatio? Processus legitimandus etiam inter Regulares. Recursus Regularium ad Iudices laicos quomodo probetur?

1 IN hac re certum videtur, quod appellatio non suffragetur, nisi fuerit interposita coram Capitulo, eique intimata intra mensem iuxtà Clement. *causam de elect.* Scacc. *de appellat. q.* 6. *num.* 33. Quo stante defectu, nulla prorsus de illa est habenda ratio, ac si facta non fuisset, quia est omnino nulla, Scacc. *loc. cit. num.* 6.

2 Mandatum verò ad reclamandum debet etiam intra mensem intimari. Quia in appellatione extraiudiciali, prout est appellatio ab electione, intimatio mandati procuratoris ad appellandum, est indistinctè necessaria, & quidem in forma authentica, sicque oportet, quod aliud simile mandatum subscriptum ab ipsis suffragatoribus contemptis sit subscriptum, intimetur Electoribus, aut electo ex *d. Clem. causam*, & in specie notat Scacc. *ibid. num.* 34.

3 Nec sufficit mandatum ad appellandum, nisi procurator appellet, Scacc. *loc. cit. q.* 5. *num.* 12. de qua appellatione constare debet, nec suffragaretur, nisi fiat intra decem dies *cap. ex concertatione de appellat.* Rota in his terminis *decis.* 289. *num.* 61. *par.* 6. *recent.* debetque etiam intimari intra mensem *ex d. Clem. causam*. Et isti defectus sunt substantiales, nec possunt suppleri per arbitrium Iudicis, qui non est supra canones.

4 At demus, quod appellatio fuerit legitima, nihil releuaret, si suffragatores aliud non opponant, quàm fuisse contemptos, si dixerint fuisse contemptos, quia non fuerunt nominatim vocati. Nam sufficit vocatio generalis, quæ semper præsumitur, quia non est inuerisimile, quod Capitulum congregetur absque vocatoria, satisque remaneret probata ex relatione Capitulari, si in illa enunciaretur.

5 Si autem dixerint, se contemptos, quia non fuerunt admissi, id doceri debet ex accessu ad Capitulum. Nec satis esset dicere, quod per diem ante Capitulum Præsidens illius aliquot suffragatores inhabiles declarauerit, cùm aliud sit, quod suffragator declaratur inhabilis à Iudice propter delictum, aliud quod vel validè iudicatus excludatur à Capitulo. Nam cum exclusio suffragatoris inducat nullitatem ipso iure, quod instat admitti, requiritur quod compareat, & præcisè repellatur ab eis, à quibus admitti debet, vt docet Suarez *tom.* 4. *de relig. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 14. Vnde vanum, futileque est dicere, quod suffragator iudicatus extra Capitulum dicatur contemptus à Capitulo.

6 Si verò dixerint, se contemptos ex eo, quod ob timorem, vel aliam ob causam fuerint impediti accedere personaliter ad Capitulum, debebant mittere procuratores, vt decernunt textus *in cap. bona memoriæ, & in cap. quia propter de elect.*

7 Et quamuis fuerint contempti, potuerunt tamen, ac debuerunt contemni, si recursum habuerint ad Iudices laicos, cùm ex Constitutione Clementis VIII. relata per Lezanam *in summ. par.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. sint ipso iure excommunicati, ac priuati voce actiua, & passiua. Quod sufficeret, etiamsi nulla lata fuisset sententia declaratoria ex theorica Abbatis *in cap.* 2. *num.* 15. *de postul. Prælat.*

8 Ac ita, vt non obstet decretum, ne intra mensem possint suffragatores priuari. Nam intelligitur de sententia priuationis, non autem de sententia declaratoria, & multò minus de sententia confirmante declaratoriam. Nam in primo casu suffragator redditur inhabilis ex sententia, in altero inhabilitatur à Canone, siue Constitutione, & Iudex nil aliud facit, quàm declarare factum. Quod non solùm facere potest in limine Capituli, sed debet, ne admittantur inhabiles, præsertim excommunicati, in præiudicium electionis, & ab hac declaratoria non datur appellatio suspensiua, multòque minus quando factum probatur ex confessione Partis, & sic est notorium, quæ notorietas etiam sufficit absque declaratoria pro exclusione suffragatorum. Et quæ dici possunt de appellatione, quod suspendat priuationem suffragatoris, non applicantur declaratoriæ, cùm aliud sit priuare, aliud priuatum declarare.

9 Vel si admiserint mulieres in Monasterium. Hoc enim casu ipso iure sunt excommunicati per Constitutiones Beati Pii V. & Gregorij XIII. relatas à Lezana *d. tom.* 1. *c.* 10. *num.* 9. Quarum effectum non potest suspendere inferior, sufficitque notorietas facti resultans ex processu, vt possint non admitti ad electionem.

10 At nihilominus tenendum est, quod si constiterit suffragatores aliquot non fuisse admissos ad Capitulum, subintrat nullitas ex capite contemptus, quæ talis est, vt etiamsi vnus dumtaxat ex ijs contemptus fuerit, adhuc tota electio corruat. Textus sunt expressi *in cap. quod sicut de elect. & in cap. bona* 2. *eod. tit.* & latè prosequuntur Lauor. *var. elucubr. tit.* 4. *cap.* 17. *num.* 13. *& seqq.* Castell. *de elect. can. cap.* 4. *num.* 25. *& cap.* 8. *num.* 1. Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 1. *disput.* 5. *q.* 3. Barbos. *de canon. & dignit. cap.* 39. *à n.* 22. ac Rot. coram Buratt. *decis.* 351. *num.* 3. *ac seqq.* alijque à nobis alibi adducti.

11 Estque indubitatum iuris principium, quod licet contempti non prosequantur contemptum, adhuc eorum suffragia debeant numerari ad cognoscendum, an habito respectu ad illos, electio facta fuerit à maiori parte. Nam alias remaneret nulla, vt aiunt in terminis Innoc. *in cap. in Genesi num.* 8. vbi etiam Abb. *num.* 11. *de elect.* atque ex his, alijsque Additionator ad Buratt. *decis.* 351. *num.* 12. Vt si ex actis capitularibus constaret, quod ex triginta tribus vocalibus defuerint, Prouinciali electo tredecim, certè si his addantur quatuor contempti, apparebit illum non habuisse maiorem partem suffragiorum.

12 Pro appellatione autem poterit inseruire ipsum mandatum procuræ subscriptum à contemptis, & datum præcisè ad appellandum, ac irritandum Capitulum iunctis subsequentibus comparitionibus procuratorum, & porrectione libelli in Sacra Congregatione Episcoporum. Quotiescumque enim quis non audet accedere ob iustum, siue probabilem metum, satis est appellare coram Iudice à quo, vel coram honesto viro, vel coram Iudice, ad quem appellationem, & oppositionem suam deducat, vt probant in terminis Maranta *in praxi par.* 6. *act.* 2. *num.* 133. & Scacc. *de appellat. d. q.* 6. *signatè à num.* 20.

13 Nec oppositio de contemptu habet præscriptum tempus. Vnde communiter inquiunt Doctores, satis esse, quod fiat ante confirmationem electionis, si electio tali contempto fuerit notificata, vel innotuerit, quinimò, & post confirmationem si talis antecedens notificatio, siue scientia non probetur. Videantur in terminis Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 17. *num.* 14. Barbos. *loc. cit. cap.* 39. *num* 35. quod repetit more suo *lib.* 1. *de iur. eccles. cap.* 9. *num.* 115. & alibi.

Per-

14 Perperam igitur appellatio tarda, feraque dicitur si fuerit oppositum de contemptu ante confirmationem. Nec forma *cap. vt circa de elect. in* 6. seruari debet, quotiescumque appellatio interponitur ex capite contemptus, quia tunc appellans non dicitur opponere contra electionem, sed solum prosequitur Ius suum. Ita inquit in specie Oldradus omninò videndus *conf.* 188. Elector verò, appellatione pendente, admittendus est ad suffragium, Lauor. *loc. cit. cap.* 21. *num.* 78. Et regula iuris est, quod omnia gesta, pendente tempore ad appellandum, reuocari debeant ex capite nullitatis, quamuis intra dictum tempus appellatio non fuerit posteà interposita, *cap. non solum de appell. in* 6. cum alijs, de quibus fusè Rota in Anglonensi Territorij 13. Iunij 1650. coram Meltio. Et omnia gesta, appellatione pendente, tanquam attentata non sunt habenda in consideratione *tot. tit. ff. & Cod. nihil nouari appell. pend. cap. non solum de appell. in* 6. ac Rota in Auersana Iurispatronatus 26. Iunij 1651. coram Zarate.

15 Idque præsertim si Pater Generalis præcisè irritauerit quascumque suspensiones, ac priuationes contra suffragatores faciendas, vt suffragium dare valeant in Capitulo Prouinciali, cum nemo excludi debeat ab electione ob delictum, & culpam, quæ non habet annexam excommunicationem, nisi causa fiuita, *c. illa quotidiana de elect.* iuncta Gloss. Lauor. *ibid. cap.* 15. *num.* 13.

16 Et licet Regulares prohibeantur de Iure allegare suspectos suos visitatores, quando isti sola inquisitione generali volunt visitare ad correctionem morum, ijs tamen permittitur, ac licitum est allegare suspectos eosdem visitatores, quando inquisitione speciali, compilato processu, siue alia forma iuridica contra ipsos procedere intendunt, vt in hac specie Ghisler. *de Iudic. regul. cap.* 14. *num.* 44. Barbos. *de potest. Episcop. alleg.* 65. *num.* 28. Lezana *in sum. tom.* 4. *vers. recusatio num.* 7. *& vers. visitator num.* 13. *& nos tom.* 9. Estque regula iuris, quod pœna priuationis imponi non possit, nisi in casibus ab eodem iure expressis, *can. satis peruersum d.* 56. Crescen. *decis.* 9. *num.* 1. *de probat.* Sigismund. à Bonon. *de elect. par.* 1. *cap.* 7. *dub.* 49. *n.* 5. De iure autem communi cautum non reperitur, quod allegans suspectum visitatorem, puniatur pœna priuationis, sed solùm in iure disponitur, quod allegatione reiecta, procedatur in causa. Vnde hæc pœna imponi non potest ex capite recusationis.

17 In Iudicijs verò Regolarium est omninò necessaria citatio, quia inter ipsos omittuntur quidem subtilitates, sed non veritates. Ita Genesi *cap.* 3. *&* 4. probat Ghisler. *loc. cit. cap.* 10. *num.* 21.

18 Nec obstaret processus contra suffragatores factus, si fuerit consequens actum visitationis. Vnde si visitator fuerit recusatus, & appellatio ad Patrem Generalem deuoluta, dicendum necessariò est, quod etiam processus culparum à tali visitatore conditus, vel remanserit nullus, vel fuerit ad ipsum Patrem Generalem deuolutus, vt per Lezanam *dict. vers. visitatio num.* 3. Aut si fuerit simplex examen Religiosorum factum in ipso actu visitationis absque eo, quod fuerint eiusmodi Religiosi postmodum repetiti, vel processus aliquo modo legitimatus. Explorati enim iuris est, processum legitimandum esse, etiamsi causa inter Regulares ventiletur, nam id respicit defensionem, Ghisler. *loc. cit. cap.* 10. *num.* 22. *ac seqq.* & in terminis processus fabricati in visitatione Lezana *dict. vers. visitator num.* 1. *in fine*, ibi, *nihilominus oppositum obseruari debet in causis grauioribus.*

19 Et quoad recursum Regularium ad Iudices seculares quando is adducitur ad effectum priuationis, debet claris, & concludentibus probationibus, non autem per simplices fides comprobari, vt post multas alias decisiones fuit firmatum in Vlysiponen. censurarum coram Beuilaqua, & nos sæpè.

CONSVLTATIO LIV.

Exemerat Summus Pontifex à iurisdictione Episcopi nonnulla Monialium Monasteria, illaque subiecerat quibusdam Rectoribus cum potestate illas regendi in temporalibus, & spiritualibus. At posteà ex relatione Nuncij Apostolici, & postulatione ipsarum Monialium idem Pontifex visitatores earumdem Monialium suo diplomate instituit, nulla facta mentione de potestate Rectorum eligendi visitatores.

Quæritur, an huiusmodi institutio sit subreptitia, & obreptitia? vbi de visitatione cumulatiua, & priuatiua quoad alios. An per deputationem specialis visitatoris censeatur derogatum facultati visitatoris generalis? De munere visitatorum. An ijdem Rectores possint nominare seipsos? De oris apertione quoad Sacras Congregationes, præsertim super Episcopis, & Regularibus. An meliùs sit, quod visitatores sint perpetui, & quid de alijs officialibus?

1 Respondendum videtur eiusmodi diploma, tanquam subreptitium, & obreptitium nullatenus posse Monialibus suffragari, *l. etsi legib. Cod. de contr. iu. vel vtil. publ. cap. Constitutus, cap. Super litteris, cap. Postulasti, & cap. ad audientiam* 2. *de rescript.* & tradunt Aym. *conf.* 103. *num.* 17. Gozadin. *conf.* 9. *num.* 23. Zabarell. *conf.* 31. *num.* 3. ac Rota coram Mantica *decis.* 358. *num.* 4. & coram Durano *decis.* 100. *num.* 6.

2 Subreptio autem est perspicua, cùm non fuerit expressum Pontifici, quod Rectores habebant iùs præsentandi visitatores ex priuilegio Pontificio, quodque visitatio cumulatiua non solum ab eis acquisita fuerat ex priuilegio, sed etiam ex lapsu quadraginta annorum, ac vltra, & quod ex eodem priuilegio eligi debebant de triennio in triennium. Quæ omnia si Pontifex sciuisset, vtique non edidisset suum diploma, in quo mandat nullum ius competere Rectoribus circa visitationem, & in quo illis adimit facultatem visitatores præsentandi, ac tribuit facultatem Nuncio Apostolico confirmandi in perpetuos visitatores duos ab eodem Nuncio eligendos, Rota coram Caputaquen. *decis.* 189. *par.* 3. & apud Seraph. *decis.* 708. *num.* 9. *&* 10. *& dec.* 418. *num.* 1. *par.* 1. *& decis.* 94. *num.* 61. *par.* 6. *recent.* & coram Durano *decis.* 100. *num.* 7. *& decis.* 208. *num.* 8. *& in Romana hæreditatis* 28. *Aprilis* 1659. §. *nec refert coram Meltio.*

3 Obreptio pariter redditur manifesta, ex quo Pontifici fuit expressum, Rectores habere solummodò iurisdictionem temporalem, non autem spiritualem expressam in eorum priuilegio, Rota coram Mantica *decis.* 358. *num.* 4. & coram Durano *d. decis.* 100. *num.* 6. *& decis.* 285. *num.* 13. ex quo constat, huiusmodi Rectores esse cum amplissima facultate loco Ordinarij, à cuius iurisdictione, & superioritate Monasteria exempta fuerunt in omnibus, & subiecta visitationi, correctioni, & superioritati, quoad visitationem eisdem Rectoribus tam circa temporalia, quàm spiritualia, nedum quia simpliciter, ac indefinitè ipsis conceditur cura, gubernium, regimen, & administratio absque aliqua restrictione temporis, sed etiam quia datur eis expressa facultas faciendi, ac edendi statuta, & ordinationes circa curam, & regimen Monasteriorum tam circa temporalia, quàm spiritualia, & in specie circa receptionem, & admissionem, numerum, ætatem, qualitates, victum, amictum Monialium, necnon earumdem instructionem, ac disciplinam, & modum, ac formam recitandi diuina officia, preces, orationes, & suffragia, quæ omnia concernunt spiritualitatem, data etiam eisdem facultate præcipiendi Monialibus obseruantiam sub pœnis; Vnde liquidò constat vniuersalem, ac indefinitam iurisdictionem ijs tributam esse, tanquam repræsentantibus loci Ordinarium, eiusque vice suffectis, ne aliàs daretur inconueniens, quod huiusmodi Monasteria essent absque Superiore, qualis dici non potest visitator, qui singulis annis in certis tantùm temporibus deputatur, quia illius iurisdictio, completa visitatione expirat.

4 Concessa autem iurisdictione generali, ac indefinita sub-

subintrat consequenter ius visitandi, quod est vnus ex actibus iurisdictionis, & gubernij, *cap. Conquerente de offic. ordin.* vbi Gloss. & Doctores, Seraph. *decis.* 1008. *n.* 4. Merlin. *decis.* 84. *num.* 3. egregiè Gregor. *decis.* 304. & Rota in Burgen. siue nullius iuris visitandi 14. Iunij 1647. coram Royas. Et ita, vt non obstaret, quod in Monasteriorum visitatorem aliquis alius deputatus esset. Nam ex alicuius specialis visitatoris deputatione non infertur ad negationem iuris visitandi annexi iurisdictioni ordinariæ, ac generali, quæ alteri competit, vt per Gregor. *dec.* 8. *Et quamuis hec quæstio*, an specialis visitatoris deputatio faciat cessare ius visitandi annexum iurisdictioni generali in terminis iuris communis suos habeat contradictores ex adductis per eumdem Gregorium *decis.* 4. Negari tamen non potest, saltem id esse dubium, vt firmatur apud eumdem Gregorium *d. decis.* 8. quod sufficit, vt subsequuta longa obseruantia visitandi, omninò attendenda sit, tanquam interpretatiua, cùm in casibus dubijs obseruantia sit semper optima interpres, ac interpretationum regina, vt per Caualer. *decis.* 80. *&* 99. Adden. ad Gregor. *decis.* 184. à Rota *decis.* 14. *num.* 4. *par.* 7. *recent.* & in Romana pecuniaria 5. Iunij, & 31. Iulij 1648. coram Corrado, passimque alibi.

5 Et sic obseruantia non adducitur, tanquam præscriptio, siue introductio iuris, aliàs non competentis, sed tanquam interpretatio, quod sub dicta generali iurisdictione, & gubernio à Pontifice concessa, venerit etiam ius visitandi, tanquam vna ex specialibus iurisdictio. Satis autem refert, obseruantiam non esse præscriptiuam, vel noui iuris inductiuam, sed declaratiuam eius, quod tacitè inesse prætendi potest. Quia sic neque temporis lapsus, neque aliud præscriptionis requisitum desiderandum est, sed sufficit ita aliquando seruatum esse, Caualer. *dict. decis.* 80. *num.* 5. *&* 427. *num.* 2. Mantic. *decis.* 320. *num.* 5. *& decis.* 139. *num.* 32. *&* 15. apud Viuian. *de iurepatr.* In subsequuta igitur obseruantiæ standum est, cum ius ei non resistat, Rota *decis.* 132. *num.* 5. *par.* 7. *recent.* Siquidem præscriptione, & obseruantia annorum quadraginta ius visitandi in alicuius præiudicium acquiritur, Rota *decis.* 394. *num.* 1. *&* 2. *part.* 1. *recent.* Quæ obseruantia comprobat etiam, quod à principio iurisdictio visitandi fuerit cumulatiuè concessa, Rota *decis.* 76. *num.* 7. *par.* 7. *recent.*

6 Quod autem non possit dici de obreptione, vel subreptione dicti diplomatis, ex quo oris apertio non fuerit obtenta, perperam obijcitur, si constiterit oris aperitionem fuisse obtentam, dum specialiter super hoc diplomate fuit reclamatum, & Pontifex commisit causam in Sacra Congregatione discutiendam, quod sufficit pro aperitione oris, Marcocian. *de commiss. tom.* 2. *fol.* 416. *num.* 52.

7 Prætereà illa, quæ dicuntur super defectu iurisdictionis ob clausulam sublata, *& quod de subreptione, vel obreptione, &c.* procedunt in Iudicibus Ordinarijs, ac inferioribus, qui iuxta suas ordinarias facultates, prout de iure, in causis procedere intendunt. His enim ex huiusmodi clausulis adepta est facultas iudicandi, non autem in Sacris Congregationibus, quæ Principis potiùs, quàm Iudicis partes explendo de subreptione, & obreptione Breuis cognoscere intendit ad effectum consulendi Pontifici eius reuocationem, tanquam indebitè extorti, præsertim vbi agitur de Breuibus ad Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus consultationem emanatis, dum passim in eorumdem Breuium corpore Sacræ Congregationis facultas reseruari solet, accedente præsertim remissione supplicis libelli per Summum Pontificem desuper facta, qui est loco commissionis super aperitione oris; Cùm dicta Sacra Congregatio ex Constitutione 74. Sixti V. in eius erectione non procedat in forma iudicij, sed per viam extraiudicialis, ac summariæ cognitionis. Vnde propterea necessaria non est illa formalitas commissionum, quæ in Iudicibus in forma iudiciaria procedentibus requiritur.

8 Ex quibus tam subreptio, quàm obreptio Breuis manifestè conuincitur, nec censendum, quod Princeps ius Rectoribus ex concessione Apostolica, & de iure etiam, vt suprà quæsitum, tollere voluisset, vt per Dec. *cons.* 13. *num.* 5. *tom.* 1. Paris. *cons.* 65. *num.* 24. *& seqq. par.* 4. Honded. *cons.* 39. *num.* 45. *vol.* 2. Rota coram Seraph. *decis.* 351. *num.* 7. & coram Caualer. *decis.* 374. *num.* 7. & in Gerunden. iurisdictioni 22. Aprilis 1630. coram Coccino.

9 Præcipuè si Pontifex nullam habuerit notitiam, quod maior pars Monasteriorum ab huiusmodi Breui reclamauerit. Quod si ille sciuisset, certè gratiam alijs non concessisset, cùm semper standum sit cum maiori numero, *l. & suum heredem in fine, & l. seqq. ff. de pact.* Rota *decis.* 160. *n.* 22. *p.* 6. *recent.*

Aut si nulla expressa fuerit causa, ob quam facultas Rectoribus concessa, & obseruantia diuturna exercita esset tollenda. Quapropter ab huiusmodi nouitatibus cauendum est, vt *in cap. Cum consuetudine de consuet.* ibique Gloss. *vers. vel nouas*, vbi ait nouitates sine causa inducendæ non sunt. Nam ex illis dissentiones, & scandala oriuntur, & ideò tanquam odiosæ, sunt omninò tollendæ, Anchar. *cons.* 157. *num.* 4. & scandala sunt penitus euitanda, *c.* 1. *de offic. leg. in* 6. *Clem.* 1. *de offic. ordin.* ibique Zabarell. *notab.* 7. *& Clem.* 1. *de immun. Eccles.* Neuiz. *inter cons. Bruni cons.* 12. *num. penult.* ac Federic. de Sen. *cons.* 185. *num.* 1. & ex ijs cessare Principis gratiam, firmat Oldrad. *cons.* 262. *n.* 2. Quinimò etiam à iure recedendum, tradit Feder. de Sen. *loc. cit. num.* 2. Præsertim si huiusmodi scandala sint vniuersalia in omnibus Monasterijs, Zabarell. 150. *num.* 10. 10

Et ponderandum est, quod ex hoc Breui tollerentur quamplures optimi effectus, qui ex cumulatiua visitatione proueniunt, & præcipuè quia si visitator esset vnus, vel duo, & non plures, omnia necessaria prouidere non possent, prout prouiderentur, si essent plures, & hac de causa visitatio cumulatiua alias fuit admissa, vt *in decis.* 4. *&* 6. Ludouisij, & in Barchinonensi iurisdictionis 1. Iulij 1644. coram Bichio, & in Valentina iuris visitandi 27. Nouembris 1653. coram Peutingero. Et in specie, quod iurisdictio visitandi semper dicatur concessa cumulatiuè, non autem priuatiuè, tradit Gratian. *discept.* 154. *num.* 4. *& discept.* 270. Pur. *decis.* 213. *num.* 4. *lib.* 3. & Gratianus attestatur fuisse resolutum in Sacra Congregatione Concilij. 11

Insuper si visitatores sunt plures, meliùs possunt consulere necessitatibus Monasteriorum, cùm firmiora sint consilia, quæ plurimorum iudicio confirmantur, per Text. *in cap. prudentiam prope fin.* ibi, *Cum sicut Canones attestantur integrum sit iudicium, quod plurimorum sententijs confirmatur*, vbi Gloss. *v. plurimorum de offic. deleg. & can. de quibus d.* 20. ibi, *facilius nempè inuenitur, quod à pluribus Senioribus queritur*, ibique Gloss. *v. pluribus, & in l.* 32. ibi, *vt per ampliores heredes perfectissima veritas reueletur*, *Cod. de fideicomm.* Anchar. *cons.* 157. *num.* 2. Menoch. *cons.* 145. *num.* 26. vbi plurium electionem, & administrationem anteferendam, ait electioni, & administrationi vnius, Gratian. *cap.* 544. *num.* 36. 12

Idque ex vetustissimo tenore, siue stylo Sedis Apostolicæ, cum huiusmodi causarum cognitiones potius duobus, quàm vni, tribus quam duobus libentius delegare consueuerit, vt firmatur *in d. cap. prudentiam in fin. de offic. deleg.* vbi dictam rationem iudicij plurimorum assignat. 13

Et quidem ad constituendum Senatum requiritur multitudo non exigua præcipuorum virorum. Nam si Senatum conflesex paucis, poterunt inter se conspirare, suæque vtilitati, & magnitudini velificare, post habito emolumento, & honore communi totius Populi. Ita Decemviri apud Romanos constituti ad ferendas leges, conspiratione facta, statuerunt non deponere potestatem decemviralem, atque adeò iniustum imperium exercere in populum, libertatemque inuecta perpetua potestate euertere. At si magnus sit numerus conspicuorum hominum, vix poterit fieri, aut difficillimè fiet, vt velint conspirare ad opprimenda publica iura. 14

At nihilominus tenendum censeo, non esse locum reuocationi, seu moderationi dicti Breuis, vtpotè motu proprio ex certa scientia, & prævia matura causæ discussione in Sacra Congregatione super Episcopis, ac Regularibus emanati, cum clausula, quod de obreptione, & sobreptione dari non possit, necnon cum clausula sublata, & decreto irritante, vnde non obtenta prius à Summo Pontifice oris aperitione, pars aduersatrix audiri non potest, Rota coram Seraph. *decis.* 764. *num.* 1. confirmata *in decis.* 776. coram eodem. 15

Eòque minus dum nullo pacto sobreptio, & obreptio subsistit. Nam quatenus obreptio deducitur ex narratiua, quod in Breui fuerit Rectoribus concessa cura, regimen, & administratio solum quoad temporalia, & tamen ex eodem Breui prætendatur eam extendi etiam ad spiritualia. 16

Ref-

17 Respondetur primò nihil fuisse narratum Pontifici, cùm ille non processerit ad supplicationem, sed motu proprio sumpta occasione relationis sibi de huiusmodi Monasteriorum statu à Nuncio Apostolico datæ. Vnde perperam dicitur; quod à parte supposita fuerit restitutio facultatis Rectorum, iuxta decisionem Achill. 50. *de præb.* Putei *decis.* 387. *lib. 1. in correct.* Seraph. *decis.* 1484. *num.* 10. *& in recent. decis.* 633. *num.* 3. *& decis.* 645. *num.* 2. *par.* 1. *& decis.* 656. *n.* 1. *par.* 2. & coram Merlino *decis.* 318. *num.* 1.

18 Deindè respondetur à dicta Sacra Congregatione probè fuisse consideratum, & examinatum Breue Rectorum, & Papam eius tenorem pro expresso habuisse. Quare non est dicendum fuisse in hoc præsupposito erratum, dum ex eiusdem Breuis lectione de contrario euidenter non constet, vt post Innocentium, & Abbatem optimè dixit Rota *decis.* 36. *num.* 13. *&* 14. *par.* 2. *diuers.*

19 Postremò respondetur non absque veritate fuisse in vltimo Breui narratum, quod facultates Rectorum erant quoad temporalia; dum ita verè deprehenditur ex proprietate verborum, ibi; *Cura, gubernio, regimini, & administrationi*: Et clausis: *Qui ipsa Monasteria, illorumque proprietates, & bona mobilia, & immobilia, fructus, redditus, prouentus, iura, res, actiones, oblationes, & eleemosynas gubernare, & administrare possint.* Quæ sanè satis perspicuè ostendunt facultatem Rectorum fuisse restrictam ad nudum, & merum facti ministerium, & potius œconomos, quàm superiores appellandos esse, ex quo dicta facultas tributa fuerit contradistinctè ab omnimoda iurisdictione, ac superioritate in Breui concessa visitatoribus. Vnde ad temporalia censeri debet restricta, nec aliquid concessum de iure speciali, seu de spectantibus ad iurisdictionem ex ponderatis à Surdo *cons.* 554. *num.* 7. *&* 8. & ab Add. ad Greg. *decis.* 301. *num.* 18. & à Sanleger. *quæst. ciuil. cap.* 99. *num.* 6.

20 Nec obstat, quod fuerit ijsdem Rectoribus data facultas edendi statuta tam circa temporalia, quàm circa spiritualia; Vnde omnimoda iurisdictio desumitur.

21 Nam id ambiguò dicitur, dum ea fuerit concessa primis Rectoribus, quorum prudentia, & integritate fretus Pontifex plurimum confidebat, non autem eorum successoribus. Vnde necessariò sequitur, cessare penitus prætensum ius visitandi, cum sit vnus ex præcipuis actibus iurisdictionis, & à iurisdictione omninò dependens *d. cap. conquerente de offic. Ordin. cap.* 1. *§. fin. de cons. in* 6. Panuin. *de visit. q.* 1. *num.* 8. *par.* 1. Soccin. *eod. tract. num.* 4. & firmat Rota *decis.* 396. *num.* 2. *par.* 2. *diuers.* & apud Mantic. *decis.* 322. *num.* 14. & coram Seraphin. *decis.* 475. *num.* 1. *&* 615. *num.* 2. *&* 1008. *num.* 4. & coram Gregorio *decis.* 4. *num.* 4. & coram Merlin. *decis.* 84. *num.* 2. *&* 3. & coram Buratto *decis.* 504. *num.* 1. ibique Add. *num.* 12. & in nullius, siue Burgensi iuris visitandi 14. Iunij 1647. §. *Quibus accedunt* coram Royas, & in Brixiensi iurisdictionis 21. Iunij 1652. & 24. Martij 1633. coram Peutingerio, & in Beneuentana iurisdictionis 13. Maij 1652. §. *Cessantibus*, & 27. Ianuarij 1653. §. *penult.* coram Vallisoletano, & in Viennensi Prioratus 31. Maij 1655. coram Verospio.

22 Minus obstat, quod aliàs hæc Monasteria remanerent sine capite, & sine superiore, iurisdictionem habente, dum visitatores extra visitationis actum nihil facere possunt.

23 Nam eiusmodi visitatoribus facultas data est non solum visitandi simpliciter, sed etiam plenissimè concessa est omnimoda iurisdictio, & superioritas. Vnde non potest esse restricta ad tempus visitationis, sed continua, itaut censeantur constituti Ordinarij huiusmodi Monasteriorum cum eadem prorsus auctoritate, quam prius habebant Episcopi, à quibus iurisdictio fuit adempta.

24 Quare dum Rectores moderni sunt penitus omni titulo destituti circa prætensum ius visitandi, recurre nequeunt ad obseruantiam, quam dicunt sufficere interpretatiuam, dum ea locum non habet, nisi quando dispositio est dubia, vt dixit Rota *decis.* 136. *num.* 10. *& decis.* 196. *num.* 7. *par.* 1. *rec. & decis.* 319. *num.* 2. *par.* 6. passimque alibi.

25 Rectè igitur Summus Pontifex præuia matura cognitione, ac discussione, in dicta Sacra Congregatione facta, quod Rectores nullam iurisdictionem habentes indebitè ius visitandi Monasteria cumulatiuè cum visitatoribus prætendebant, sibique arrogabant, declarauit nullum ius, ne cumulatiuè quidem circa visitationem huiusmodi illis competere.

26 Et quidem an competat visitatoribus deputatis in Breui Apostolico priuatiuè quoad alios, posset forsitan esse locus disputationi, si quæstio versaretur cum Episcopo habente fundatam intentionem in iurisdictione ordinaria, quam habet super omnibus Monasterijs suæ Diœcesis. Esset enim discepetandum, an per deputationem specialis visitatoris censeretur derogatum facultati visitatoris generalis, in qua re licèt aliqui dissentiant, affirmatiuam tamen tuentur Bald. *in l.* 1. *n.* 2. *ff. de offic. Consul. & in l. Quod in rerum, §. si quis, ff. de leg.* 1. Ruin. iun. *cons.* 715. *num.* 10. *& seqq.* Menoch. *præs.* 18. *num.* 17. *lib.* 2. & latè, discusso articulo, sensit Rota coram Gregorio *d. decis.* 4. *num.* 17. vbi, & si dicat, hanc esse materiam valdè intricatam, concludit tamen hanc opinionem esse procul dubio veriorem.

In hoc autem casu cessat quæcumque dubitatio, dum 27
quæstio non est cum habente vniuersalem iurisdictionem, in quo residet totum fundamentum eorum, qui tenent opinionem contrariam, sed cum Rectoribus, qui non aliam habent facultatem, quam concessam in eodem Breui, eamque restrictam ad gubernium, & administrationem; Vnde nequeunt se in visitationem ingerere, quæ, vtpotè trahens secum iurisdictionem, non censetur concessa ei, qui aliàs non habet iurisdictionis fundamentum, nisi specialiter fuerit dictum, vt aduertit Gabr. *cons.* 195. *num.* 6. *lib.* 2. Rota coram Gregorio *dict. decis.* 4. *n.* 3. *& seqq.* & rectè distinguit inter vnum, & alterum casum cum Baldo, & alijs Corneus *cons.* 30. *n.* 4. *sub initio, & propè fin. vol.* 2. & optimè tradit idem Bald. *in l. vn. §. vbi autem n.* 6. *Cod. de caducis toll.* dicens, quod sicuti sunt distributæ iurisdictiones, ita censentur priuatiuè concessæ, non autem cumulatiuè. Nec videtur verisimile, quod Pontifex voluerit grauare hæc Monasteria duplicis visitationis onere, vt arguit Ruin. *loc. cit.* & post alios Marescott. *var. cap.* 54. *n.* 4.

Tenendum etiam puto, quod nominatio visitatorum 28
in posterum non debeat fieri ab ipsis Rectoribus. Quod sanè videtur rationi congruum. Quia cùm visitatio facienda sit tam in capite, quàm in membris, & visitatores incumbere debeant reformationi regularis disciplinæ, sicque debeant etiam per consequens prospicere, quod Rectores, & Gubernatores munus ipsis iniunctum fideliter expleant, securius profectò erga eosdem Rectores procedere poterunt, si eos nominauerint independenter ab illis ijdem visitatores, quoties eorum aliquis vel recedere, vel decedere contingat. Ita namque remouebitur omnis suspicio, & longè meliùs consultum erit regimini Monasteriorum, dum visitatores optimè gnari status regularis, & conditionis Monialium, deputare poterint viros tali muneri idoneos. Neque est insolens, quod prædecessor eligat sibi successorem. Nam id habetur in specie approbatum in dicto Breui respectu Rectorum, & in fortioribus, nempè in beneficijs ecclesiasticis non est à iure improbata talis forma nominandi successorem, vt firmauit Rota in Baren. beneficij 31. Maij coram Taia; & extat hac de re plenum consilium Lambertini, editum Patauij, ac integrè relatum *in tract. de iurepatr. lib.* 1. *par.* 1. *q.* 9. *princip. art.* 3.

Tenendum item arbitror, Rectores in omnem casum 29
non posse, nec debere nominare seipsos. Idque adeò iustum, & iuris dispositioni consentaneum est, vt dubitari non possit, quin ita etiam fuerit à Summo Pontifice intellectum, licèt non expressè statutum. Quare dicenda est potius declaratio eius, quod de iure inest, vt in simili habetur in Clerico patrono Ecclesiæ vacantis, qui non potest seipsum ad eam præsentare per Textum *in cap. per nostras*, ibique Doctores *de iurepatr. & in cap. fin. de instit.* ac fusè probat Viu an. *de iurepatr. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. *&* 2. dixitque Rota ploribus alijs relatis in Cæsaraugustana beneficij de Lenares 26. Iunij 1645. §. *nec dicendum* coram Bichio.

Denique tenendum existimo, visitatores huiusmodi esse 30
debere perpetuos, vt eorum authoritas in concursu cum Rectoribus, qui sunt perpetui, non paruipendatur, nec vilescat. Quod sanè plurimum interest regiminis Monasteriorum. Nam qui diutiùs in officio permansuri sunt, meliùs, ac rectiùs suo muneri satisfaciunt, sicque occurritur detrimento, quod mutationes producere solent, ad Text. *in can. hinc est etiam*, ibique Gloss. *v. detrimenti* 16. *q.* 1. Estque Aristotelis sententia 2. *polit.* 1. satiùs esse, si fieri posset, vt semper ijdem gerant magistratum, quam plures sequuntur, vt refert Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 26. *cum seqq.* dicens *num.* 34. dissentientes opiniones conciliari, vt nempè sint in Republica minora officia annua-

nua-

malia, per quæ probantur homines, an sint apti maioribus, & idoneitate comperti transferantur ad maiora officia, quæ sint perpetua.

31 Hinc narrat Tacitus *annal. cap.* 80. Tiberium consueuisse continuare imperia, ac plerosque ad finem vitæ in ijsdem exercitibus, aut iurisdictionibus habere, variasque causas recenset. Alij, inquit, tradunt, id fecisse tædio nouæ curæ. Quidam inuidia, ne plures fruerentur. Sunt qui existiment, noluisse Tiberium admouere dignitatibus homines eisdem prorsus indignos. Hinc fiebat, vt non facilè inueniret, quorum opera vteretur, hincque cunctatio, & mora in electione nouorum Magistratuum.

32 Verùm ego hanc rem ita definio. Etsi diceret Tiberius, se, non mittendo nouos Præsides, parcere Prouincijs, non propterea videbatur carere inuidia erga reliquos, quos non mittebat. Nam, si non mittantur subindè noui Præsides, fit iniuria reliquis ex ordine procerum. Illi, qui regunt Prouincias cùm penitùs incubuerint eiusmodi Magistratui, securi de Principe, securi aduersus pœnas pro lubitu, nimisque graui cum authoritate rem gerunt. An igitur peccauerit olim Respublica Romana, quæ voluit annuos esse Magistratus? Quod si omnia in vtramque partem expenderis, fortè dices latiùs esse non pati diù in Prouincijs degere Magistratus, quàm eorum dignitatem ad multos porrigi annos.

CONSVLTATIO LV.

Frater professus in Religione S. Spiritus acquisiuit bona, & pecunias ex fructibus commendarum dictæ Religionis, quas infirmus commendauit viro fideli, vt illas post suam mortem traderet suo fratri. Cùm pecunijs item sic acquisitis emit bona stabilia nomine dicti sui fratris, eiusque hæredum.

Quæritur primò, an dicta dispositio facta à dicto Religioso tempore suæ infirmitatis sit valida.

2 *Secundò, an sit valida illa, quam fecit tempore sui sanitatis?*

1 AD primum negatiuè. Nam dictus frater, vti professus in dicta Religione, præuio voto paupertatis, non poterat disponere de dictis bonis, contemplatione dictæ suæ Religionis acquisitis, tum ex iure communi per Textum *in can. si manifeste* 12. *q.* 1. *cap.* 2. *de testam. & authent. ingressi, Cod. de sacros. Eccles.* Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 54. Rodriq. *quæst. regul.* 48. *art.* 7. *tom.* 2. loquens de Regulari beneficiario, & latè Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 42. *n.* 210. ac Rota coram Gregorio *dec.* 109.

2 Tum ex vi statutorum eiusdem Religionis *cap.* 35. *&* 36. in quibus auferuntur à Religioso pecuniæ absconditæ superiori. Et tum quia Sixtus IV. *const.* 12. *tom.* 1. *Bullar.* ac Nicolaus IV. *constit.* 4. §. 2. *eiusdem tomi*, ac Pius item IV. *const.* 84. §. 3. *tom.* 2. adiudicarunt omnes fructus, & redditus, ac quæcumque pia subsidia Hospitali S. Spiritus erogata, in substentationem expositorum, ac pauperum infirmorum, decernendo Religiosos professos esse debere contentos solo victu, & vestitutu. Vnde patet, eos non habere bona, de quibus possint disponere, vt docent Doctores superiùs adducti, speciatim Glossa *in cap. Cum olim* 2. *de priuileg. v. restitutionem*, ibi, *Quare donare non potuit, quia qui nihil habet, nihil donare potest.*

3 Idque procedit, etiamsi dictus Religiosus disposuisset fauore piæ causæ, quicquid sit de Clerico sæculari. Nam Regulari professo interdicitur testari, & mortis causa donare, etiam ad vsus pios propter votum paupertatis, nisi accesserit licentia Summi Pontificis, vt in terminis Monald. *cons.* 33. *num.* 6. *lib.* 9. Barbos. *loc. cit. num.* 208. *& in d. auth. ingressi num.* 34. *C. de Sacros. Eccles.*

4 Adeò, vt illi non suffragetur licentia Prælati inferioris, cum sit necessaria licentia Summi Pontificis, vt aduertit Barbosa *ibid. num.* 209. & Marsil. *de success. par.* 4. *q.* 4. *art.* 3. *num.* 14. & in terminis Religiosi Beneficiarij tradit Molina *de iust. & iur. tract.* 2. *disp.* 141. *num.* 11. Graff. *decis.* 31. *par.* 1. *lib.* 3. *de Regul. cap.* 5. *num.* 53.

5 Non obstat, quod dictus Religiosus non decesserit ex dicta infirmitate, sicque adhuc remanere possit Dominus, & administrator huiusmodi pecuniarum. Quia cùm in dicto actu dispositionis, quo voluit pecunias esse tradendas suo fratri post suum obitum, ostenderit se voluisse eas pecunias possidere iure proprio, ac dominio irreuocabili, repugnat tam voto paupertatis emisso in Religione, quàm ipsi administrationi, quæ cessat in Religioso post suum obitum ex D. Thoma 2. 2. *q.* 185. *art.* 8. *ad* 3. & insuper aduersatur dictis statutis, in quibus excommunicantur fratres proprietarij, & damnantur ad restitutionem.

Ad secundum etiam negatiuè. Quia Beneficiarius Regularis est incapax dominij, eiusque dispositio quoad fructus est restricta, vel ad vtilitatem Ecclesiæ, ex qua fructus percipit, vel Religionis, cui se tradidit, vel tandem ad pios vsus, vt post Suarez firmat Lezana *in summ. tom.* 2. *cap.* 18. *num.* 15. 6

Hinc Pontifex *in cap. Cum olim* 2. *de priuil.* declarauit, non valuisse donationem duorum millium morapetinorum factam ab Episcopo Regulari ejus Monasterio ex bonis acquisitis in Episcopatu, sicut etiam authoritate Zabarellæ, ac Butrij probat Barbos. *ad d. caput num.* 20. 7

Et licet secundum aliquos Religiosi commendatarij habeant facultatem disponendi de fructibus commendæ, ac si essent Clerici sæculares, attamen est aduertendum primò, id non procedere respectu Religiosi viuentis sub obedientia Superioris, vt rectè declarat idem Barbosa *decis.* 89. *num.* 15. Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 7. *& seqq.* Sanchez *in decal. lib.* 7. *cap.* 32. *num.* 73. qui loquitur in specie beneficiarij manualis, & ad nutum amouibilis. 8

Secundò, quia ratio administrationis apud Commendatarium Regularem fundatur in tacita licentiâ Superioris, inclusa in titulo concessionis commendæ, vt tradunt Doctores, qui asserunt Regularem beneficiarium habere facultatem disponendi de fructibus beneficij, prout habent beneficiarij sæculares. Hæc autem licentia, vel censeri debet concessa ad formam Regulæ, & dictarum Constitutionum, nempè, vt dicti Commendatarij possint disponere de fructibus in substentationem pauperum infirmorum, ne aliàs potestas data in ædificationem deseruiret in destructionem contra illud Pauli 1. *ad Corinth.* 10. Vnde meritò firmat Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 19. *num.* 102. ac Molina *de iust. & iur. d. tr.* 2. *disp.* 140. *num.* 27. quod licentia data non suffragatur, ne quidem si dicti Regulares Capellaniam instituant ex bonis acquisitis occasionem Monasterij. 9

Vel in omnem casum dicta licentia potest quandocumque ab eodem Superiore virtute suæ supremæ iurisdictionis Regularis reuocari, absque eo, quod Religiosus professus possit reclamare, nedum attento dicto voto obedientiæ, sed etiam quia reuocatio est secundum regulas, ad tradita per D. Thomam *quodlib.* 10. *art.* 10. 10

Quinimò Superior non tenetur seruare facultatem testandi datam suo Religioso, vel quia non potest dari talis obligatio, vt tradit Sanch. *loc. cit. cap.* 8. *num.* 13. Vel quia requiritur licentia Summi Pontificis ex superiùs adductis. 11

Atque ex his respondetur ad tertium, quod scilicet possit Præceptor applicare dicta bona, dictasque pecunias ad vtilitatem Religionis. Quæ omnia acquisita per dictum fratrem professum ex fructibus Commendæ spectant addictam Religionem tam ex vi dictorum statutorum, quàm ex dispositione iuris communis, vt articulo plenè discusso, pro Religione Hierosolymitana firmauit Rota coram Gregorio *decis.* 87. *signatè num.* 12. *ac decis.* 109. & generaliter in Romana censuum 27. Maij 1652. coram Bichio. 12

CONSVLTATIO LVI.

An Religiosi Conuersi, & oblati sedere possint in Superioribus Chori sedibus, pro Sacerdotibus, & Clericis Choro destinatis, quemadmodum ipsi prætendunt?

NEgatiuè omninò. Decet enim, ac honestum est in omni ordinata Republica, & politia quoque Monastica, esse distinctionem personarum instar Cœlestis Hierarchiæ, & humani corporis, in quo multa sunt membra, licèt non eumdem actum habeant, sicuti ex vi Regulæ cuiusque Religionis fuerunt ab initio distinctæ personæ, prio- 1

tis

tis scilicet Ordinis Sacerdotes, secundi Ordinis Clerici, tertij verò, ac vltimi Ordinis Conuersi, & oblati, qui pariter in ministerio, habitu, & officio sunt distincti, quin potius circa frequens ministerium fratrum sollicitè satagere debent.

2 Quod planè congruit cum dispositione iuris ex notatis *in cap. statuimus de maior. & obed.* vbi Gloss. plures adducit, ad cuius rei dignitatem aptè loquitur D. Gregorius relatus *in can. 7. dist. 89.* his verbis: *Ad hoc dispensationis, alias dispositionis, diuinæ prouisio, gradus diuersos, & ordines constituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret, & ex diuersitate contextio, & rectè officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret. Quia verò quæque creatura in vna, eademque qualitate gubernari, vel viuere non potest, cælestium militiarum exemplar nos instruit; quia dum sunt Angeli, & sunt Arcangeli, liquet quia non sunt æquales, sed in potestate, & ordine, sicut nostis, differt alter ab altero.* Ita Diu. Gregorius ad Episcopos Galliarum *lib. 4. epist. 52.* cuius verba leguntur penè eadem in Epistola Bonifacij secundi ad Eulalium; sic quoque in alijs Epistolis Sancti Gregorij multa leguntur, quæ in scriptis Superiorum Pontificum habentur.

3 Et quidem quis non eos Iuri diuino iniurios arbitrabitur, si meminerit primos accubitos vltrò conquisitos à Christo Domino sæpè condemnari, & inuitatis ad nuptias nouissimi loci sessionem identidem ab eodem esse persuasam, ac rubore suffusi dignioribus cedere cogerentur ab inuitantibus? Quid, amabò, causæ fuit, cur Zebedei filijs primas sedes illius regni spiritualis ambientibus responsionis solito seuerioris infixerit aculeos, eosque densissimis ignorantiæ tenebris inuolutos, vel in ipso diuinæ lucis intuitu retardauerit? *Nescit*, inquit, *quid petatis*. Non ad sedium dignitatem, sed ad amarissimi calicis, quem ego bibiturus sum consortium conuocati. In amantissimos certè durius animaduertit, ne pullulantis ambitionis germen erumperet, & in ipsa sui ortus teneritudine per censuræ pruinam feliciter decoqueret.

4 Non ad sedes Superiores in Choro fratres conuersi, & oblati per diuini spiritus afflatum, mensarum ministerijs deputati sollicitantur, sed potius ad vitæ pœnitentis amaritudinis calicem ab omnibus ambitionis fæcibus defæcatum, cum Clericis ad vltimos vsque spiritus epotandum; non verò ad sessionem cum ipsis in subsellijs superioribus cælitus aduocantur. Nesciunt igitur quid petant.

5 Ius prætereà canonicum confundere volunt nullo muniti priuilegio, imò ex omnium Religionum Prouincijs consuetudine protsus immemorabili, & cum ipsis Religionibus orta fratres oblati, imo & fratres laici, qui quamuis aliquo gradu Superiores, id nunquam hactenus attentarunt, sedem in inferioribus sedibus iuxta morem omnium Orbis totius Regularium, imò & totius Ecclesiæ, quæ nunquam laicos, neque oblatos in Superioribus subsellijs sedere passa est.

6 Deindè quis nesciat in iure Canonico strictissimam esse Sedis in Choro, & vocis in Capitulo coniunctionem, & fœdus inijsse ita indissolubile, vt non sine iniuria denegari possit sedes in Choro, cui vox in Capitulo conceditur? Quod si à contrario sensu liceat argumentari, non sine iniuria sedes in Choro Conuersis, & oblatis quibus vox capitularis denegatur, concedetur.

7 Cùm insuper Congregatio Sacrorum Rituum in vintimilliensi 10. Decembris 1604. in responsione ad tertium dubium censuerit, sedes, scamna, & loca laicorum moderanda esse arbitrio Episcopi, manifestè colligitur Patres Generales, qui secundum omnia aura potestate fruuntur quasi Episcopali in suos subditos, decernere posse fratres conuersos, & oblatos sedere debere in inferioribus sedibus tempore diuini officij, dum eos adesse contigerit.

8 Denique relata in eadem Sacrorum Rituum Congregatione per Cardinalem Franciottum controuersia, à fratribus conuersis, & oblatis professis Ordinis Minimorum excitata, ex quo ijs præcedentiam ibi deberi præsumerent supra nouitios Clericos, qui nondum professionem emiserant.

9 *Eminentissimi Domini, visis, ac maturè perpensis partium iuribus, censuerunt, præcedentiam deberi nouitijs Clericis supra laicos iuxta dispositionem iuris communis, & Constitutiones editas à Capitulis Generalibus Romano, & Massiliensi. Et ita vbique, & in toto Orbe seruandum esse mandarunt sub pœnis in contrauenientes, vel non acquiescentes per Regulæ Constitutiones decretis, alijsque arbitrio S. Congregationis die 28. Septembris 1658. Iulius Episcopus Sabinensis Cardinalis Sacchettus. Franciscus Maria Phæbus Congregationis Sacrorum Rituum Secretarium.*

Ex hoc autem decreto totalis inter Sacerdotes Conuersos, & oblatos controuersia dirimitur argumento à minori ad maius desumpto. Si enim ex illo nouitijs Clericis cedere compelluntur, quomodo in hoc casu à contrauentione præfati decreti defendere se poterunt? 10

At sufficiat vnius nunquam satis laudata Constantini Magni modestia, qui in Generali Synodo Nycena Sacris Ecclesiæ proceribus assidere non est ausus, sed in humiliori subsellio constitutus Synodalium Patrum excipiebat oracula, vt aliorum confundant audaciam. Meminerint, Basilios olim, & Chrysostomos in Oriente, Ambrosios in Occidente, vel ipsos Imperatores in Presbyterorum subsellijs sedere volentes eum inuicta generositate ad sedes inferiores compulisse. 11

CONSVLTATIO LVII.

In quadam Regularium Prouincia extat conuentio Breui Apostolico firmata, quod in futuris Capitulis Prouincialibus electiones Prouincialis, Custodis, ac Definitorum alternatiuè fierent ex tribus regionibus eiusdem Prouinciæ. Extat quoque hoc statutum generale Ordinis in hæc verba: *Si moriatur aliquis Definitor, intelligatur ipso facto subrogatus ille Pater in Prouincia, qui erit dignior in paternitate.* Ex his dubitatur.

An prædicta alternatiua in electionibus Capitularibus locum habere debeat in subrogationibus.

ET negatiuè censeo respondendum. Primò quia hæc alternatiua emanauit in casu electionis. Vnde nullo pacto extendi potest ad casum subrogationis. In contractibus enim omissum habetur pro omisso. Quia stipulationes omnes sunt stricti iuris, & in eis strictissima fieri debet interpretatio ad limites verborum, & promissionis, *l. quidquid adstringenda, ff. de verb. oblig.* Rot. *dec. 50. n. 4. & 5. p. 1. rec. & dec. 268. n. 10.* coram Vrgeliensi, *& dec. 578. n. 2.* coram Merlino cum alijs congestis in Bononiensi Bonorum 2. Martij 1654. *§. Adfuisse etiam* coram Cerro. 1

Deindè quia, cùm eiusmodi alternatiua sit contraria præfatæ dispositioni statutorum generalium, tanquam correctoria, & odiosa, extendi non debet ad casum subrogationis, etiam ex identitate rationis, licèt versaremur in dispositionibus, non autem in contractibus, vt probat Honded. *cons. 95. n. 98. & 112.* Tiraq. *de retract. in præfat. num. 62. & seqq.* Tusch. *tom. 6. concl. 31. & 43. lit. R.* & in specie similium subrogationum tradit Sanctor. *ad stat. & Constit. Ordin. Minor. cap. 8. stat. 36. vers. respondeo negatiuè.* 2

Tum quia non parua est differentia inter electiones, & subrogationes. Hæ namque pendent à sola dispositione iuris, nempè statutorum generalium; illæ ab eligentium consensu. Quare dispositum in vno, non censetur in alio, quia ex diuersis non fit illatio, *l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. oblig.* cum vulgò alijs, idque, etiamsi diuersitas sit in sola ratione, vt per Menoch. *cons. 106. n. 304.* ac Rota *decis. 116. n. 46. & decis. 255. n. 20. par. 2. tom. 2. recent.* 3

Prætereà cum huiusmodi subrogatio sit materia, quæ tardò contingat, non potest dici, quod ad illam extendatur dicta conuentio. Vnde liquet solum cogitatum fuisse de electionibus. Nam contractus non trahitur ad incognita, *l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iudic. l. nec ignorans, ff. de donat.* Federic. de Sen. *cons. 325. p. 8.* Roman. *cons. 273. col. 1.* & Olasen. *decis. 90. num. 16.* 4

Cessatque insuper omnis dubitatio ex dicta dispositione statutorum generalium Ordinis superius relata, si subrogatus habet qualitates requisitas a dicta conuentione alternatiuè. Nam idem operatur fictio legis in casu ficto, quod veritas in casu verò ad Text. *in l. 5. ff. de adopt. l. 1. §. hoc senatusconsulto, ff. ad Trebell. & cap. ad audientiam de Cleric. non resid.* & quia regula est, quod subrogatum sapiat naturam eius, cui subrogatur 5

gatur

gatur cum omnibus qualitatibus, maximè in subrogatione legis, vt in præsenti casu, Berous *cons. 71. num. 42. & seqq. lib. 1.* Rimin. iun. *cons. 18. num.* 88. Quod sanè non procedit, quando aliquid est specialiter attributum, vel quando versamur in odiosis, aut priuilegijs ex traditis à Barbos. *de axiom. iur. axiom. 223. num. 4. 6. & seqq.*

6 Tandem quia hæc alternatiua emanata pro alia Prouincia, quod non comprehendat casum subrogationis, decreuit Capitulum Generale dicti Ordinis, cuius sententiam approbauit Cardinalis Protector, & confirmauit S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus. Quare commouenda non videntur, quæ apud maiores nostros certam interpretationem habuerunt, *l. minimè, ff. de legib.* Nam inducunt obseruantiam, quæ est attendenda, cum sit optima legum interpres, quamuis ipsarum verba repugnent, Honded. *consil. 35. num. 45. col. 1.* cum alijs *in decis. 584. n. 7.* coram Gregorio, & *decis. 450. num. 12.* coram Merlino.

7 Ac ita, vt non obstet Breue confirmationis dictæ conuentionis. Quia non excedit limites conuentionis superiùs adductæ ex illa vulgati iuris regula, quod confirmatio non ampliat, siue extendit actum confirmatum, sed ab illo regulatur, ad Text. *in c. 1. & 2. de confirm. vtil. vel inutil.* Rot. *decis. 511. num. 1.* coram Gregor. & *decis. 126. n. 32. part. 6.* cum alijs *in decis. 226. num. 24. par. 7. recent.*

8 Minusque aduersetur derogatio generalis statutorum, de qua in dicto Breui. Quia derogationes sunt stricti iuris, & propterea non ampliantur, sed restringuntur ad terminos dispositionis, cui adiunguntur; maximè quando, vt in re præsenti, possunt in vno casu habere effectum, Cæphal. *cons. 104. n. 17. lib. 1.* Rom. *cons. 199. n. 6.* Otasch. *dec. 59. n. 19.* cum adductis à Rota *dec. 563. n. 1. p. 1. & dec. 23. n. 19. p. 5. recent.*

CONSVLTATIO LVIII.

An electio sit nulla, non intimatis omnibus vocalibus? Quid si ex ijs aliquis reperiatur absens? Sique non fuerit expressum in intimatione, quod vocentur ad effectum electionis? Nec fuerit assignatum tempus certum ad comparendum? Neque expectatum tempus competens à die intimatæ electionis? Electio nulla, ad quem deuoluatur? De munere, & auctoritate Præsidis Capituli.

1 ET quidem electio in omnibus casibus prædictis nulla est. Electio enim, non intimatis omnibus vocalibus, est nulla per Text. *in c. Quod sicut*, vbi Gloss. *v. vocatos, c. obeuntimus, c. quanto de elect.* & asserunt Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. disput. 5. q. 3. n. 2. & 3.* & Lauor. *var. elucubr. tit. 4. de elect. canon. cap. 17. num. 1. & seqq.*

2 Ac ita, vt non obstet, quod aliquis reperiatur absens, si eius absentia non sit vltra tres dietas, quo in casu vocandus, & expectandus omninò est. In materia tamen vocationis absentium seruanda est consuetudo, vel statutum Ordinis, Lauor. *l. c. n. 3.*

3 Intimatio autem debet expresse continere, quod qui vocantur, ad effectum electionis vocantur, ne aliàs vocati, negligant suum aduentum, vt habetur in formula intimationis apud Sigismun. à Bonon. *in tr. de form. can. elect. dub. 9. num. 3.* Lauor. *ibid. num. 27.* approbata à Lezana *in summ. quæst. regul. tom. 3. v. electio n. 5.*

4 Assignandumque est tempus certum, quod debent comparere, vt tradunt citati auctores. Regula enim iuris est, quod citatio non continens diem certam, non arctet, & omnia cum tali citatione gesta subiaceant vitio nullitatis, *l. aut qui aliter §. 1. ff. qui vi, aut clam*, ibi, *debebit enim & diem, & horam denunciationem complecti*, *l. fin. §. sin vero, C. de iur. domin.* ibi, *Quatenus ille eum requisierit certo tempore*, & docent Bart. *in l. Qui ante Kalendas n. 5. ff. de verb. oblig.*

5 Denique debet expectari tempus competens à die intimationis directæ ijs omnibus, qui fuerunt intimati. Acceleratio enim electionis semper præsumitur dolosa, Sigismun. *loc. cit. dub. 73. n. 7.* & Lezan. *d. n. 5. in fin.* Vnde cum citatio ad statim, & statim contineat terminum adeò breuem, vt impossibile sit in eo comparere, habetur pro non facta, vt *in Extrauag. rem non nouam de dol. & contumac.* ibi, *arctent citatos post lapsum terminum, quem considerat a locorum distantia, volumus citationibus ipsis competentem apponi*, & firmant Cresc. *decis. 6. de dol. & contum.* ac Put. *decis. 178. n. 2. lib. 1.* vbi quod citatio debet fieri saltem vna die pro alia.

6 Data autem nullitate huiusmodi electionis, poterit procedi ad nouam electionem, Lauor. *ibid. c. 21. n. 29.* per deputatũ à P. Generali cum omnimoda auctoritate. Quotiescumque enim electio est nulla, ius eligendi deuoluitur ad immediatũ Superiorem, *c. quam sit de elect. in 6. c. fin. de suppl. negl. Prel.* Lauor. *d. c. 21. n. 90.*

Nec obstaret, si deputatus à Generali non procederet per 7
viam nominationis, sed per viam electionis. Nam deputatus, qui potest per se solum nominare, confirmando electionem nullam nullitate iuris positiui, illi adijcit robur, & validitatem, Lauor. *eo cap. 21. n. 23.*

Minùs obstaret, quod Præses esset solum deputatus ad præ- 8
sidendum Capitulo, siue Congregationi, & ad confirmandũ, ac cognoscendum, an electio sit valida, necne. Nam quicquid sit, an Præses in ipso actu Congregati Capituli hoc agere possit, de quo dubitat Castel. *de elect. c. 13. n. 24.* Certè vbi instituto legitimo processu, ac præuijs necessarijs citationibus ad declarationem nullitatis electionis deuenerit, non potest de illius iurisdictione dubitari iuxta ea, quæ tradit Lezana, rerum regularium accuratissimus Scriptor *tom. 1. c. 15. n. 34.* qui *tom. 2. c. 12. n. 30.* subdit hæc verba: *Quare si dum tempore facienda electionis aduertit, hoc posse fieri, etiam in ipso actu electionis, dummodo clarè constet de nullitate, seu inhabilitate vocalis.*

Nam Præses Capituli est veluti Iudex, habens ius ad eum fi- 9
nem, vt omnia legitimè fiant, Lezana *tom. 4. v. Præses Capitulorum n. 3. & tom. 2. c. 12. n. 31.* vbi, quod proprium munus Præsulentis est dirigere gremiales ad electiones legitimè faciendas. Et quoniam munus Præsidentis Capituli latè se habet ad omnia, quæ respiciunt profectum spiritualem Religiosorum, cum ad illum effectum Capitula, & Congregationes conuocentur ita, vt possint, ac debeant etiam fugitiuos, & electos quærere, vt per Lezan. *d. c. 12. n. 3.* ideò illius iurisdictio in concernentibus personas vocalium, qui præcisè in Capitulo interuenire debent, est omninò certa.

CONSVLTATIO LIX.

1. *An, & quatenus Ciuitas, Baro, aliique sæculares manutenendi sint in vsu, ac retentione duarum ex quatuor clauibus arcæ, in qua situm est corpus alicuius Sancti?*
2. *Quid de manutentione aperiendi, & claudendi eamdem arcam ad libitum, & expolari faciendi corpus à Capellano Magistratus, superpelliceo, ac stola induto, eodem Magistratu præsente, cum facultate illud liberè ostendendi Populo, ac distribuendi flores, resque alias, quæ Sacras Reliquias tetigerunt?*
3. *Quidue de manutentione in quasi possessione eligendi Officialem, qui die festiuitatis eiusdem Sancti assistat, eique tradantur claues Ecclesiæ, præsertim Regularium, in qua requiescit idem corpus?*
4. *Quid denique de manutentione in administratione oblationum, & eleemosynarum, quæ fiunt dictæ Ecclesiæ occasione dicti corporis?*

MAnutentionem in his omnibus censeo, denegandam 1
esse ex defectu possessionis legitimæ, & manutenibilis.

Et quoad primum. Cùm claues dictæ arcæ ab initio tra- 2
ditæ fuerint Regularibus, debet pro parte Ciuitatis, Baronis, aliorumuè ostendi, quomodo, & à quo postmodum fuerint eis traditæ, & quo tempore, ac per quot annos eas retinuerint; alioquin nisi exhibeatur legitimus titulus, maxima vrget vsurpationis suspicio, quam certè suadet subiecta materia cum sacrarum Reliquiarum claues debeant esse apud Rectorem Ecclesiæ, aut ad Summum, vbi adsit consuetudo, soleat permitti laicis vsus vnius tantùm ex clauibus, non quidem, vt inde ius aliquod quæsitum prætendi valeat, sed solum gratia securioris custodiæ, vt habetur in Concilio Prouinciali Mediolanensi 4. *tit. de sacr. reliq. §. Is porro locus act. p. 1.* ac refert Gauant. *in man. Episc. v. Reliquiæ Sanctorum nu. 20.* Laici namque ex dispositione Sacrorum Canonum sunt incapaces exercendi ius aliquod in Ecclesia, vt docent Azor. *instit. mor. p. 1. lib. 5. c. 14. q. 16. in fin.* ac Bellett. *disq. Cler. p. 1. §. 7. de fauor. cler. person. n. 8.* Et propterea quemadmodum aduertit Barbos. *collect. in c. sacrosancta n. 2. de elect. & electi potest. tom. 1.* cum alijs ibi citatis, non possunt se ingerere in administrationem rerum spiritualium, sacrarumque vti sunt corpora, siue Reliquiæ Sanctorum, vt tradunt Farin. *de furt. q. 172. n. 64.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. c. 45. dub. 3. n. 15.* Ricc. *in prax. resol. 6. n. 4. p. 1.* vbi cum Suar. *in 3. p. D. Th. q. 25. sect. 2. disp. 55. tom. 1.* ait Reliquiæ nomine nõ tantum corpora Sanctorum, sed etiam vestes, & vasa, in quibus deferuntur, aliaq; similia comprehendi.

3 Neque ijs ita facilè patere debet ingressus in Sanctuarium, vt habetur in Apostolicis Constitutionibus Clementis Romani *lib.* 3. *cap.* 10. vbi quod ij, qui non sunt ad hoc munus electi, sed auctoritate propria se inserunt, & intrudunt, timere possunt Oziæ supplicium. Idemque habetur in Concilio Bracarensi primo *c.* 1. *n.* 31. *Concil. general. vol.* 2. Ideòque vbi agitur de re spirituali, cuius laici sunt incapaces, non sufficere possessionem ad effectum manutentionis, sed vlterius exhibendum esse titulum, tradunt Fusch. *de visit. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 7. *& seqq.* & cum alijs Post. *de manut. obseru.* 44. *à num.* 49.

4 Nec pro euitanda huiusmodi incapacitate suffragaretur præscriptio, siue consuetudo. Quia illa non esset super re, quæ à laicis præscribi potest, sicuti est administratio spiritualium, & sacrarum rerum, quæ nullo vnquam tempore præscribi possunt, quemadmodum firmat Peregr. *cons.* 74. *num.* 6. *tom.* 1. & sequitur Beliett. *loc. cit.* qui *num.* 9. Subdit, quod laicus possidens, siue administrans spiritualia, semper præsumitur in mala fide, ideòque debeat compelli ad ostendendum titulum, alias nulla temporis præscriptione, quantumuis immemorabili, iuuari possit. Id, quod anteà dixerat Bald. *in l. super col.* 4. *C. de long. tempor. præscript. & in l. malè agitur, C. de præscript.* 30. *ann.*

5 Ad secundum non est sufficienter prouisum incapacitati Magistratus laicalis exercendi supradictos actus, spectantes ad personas Ecclesiasticas, deputando Capellanum, qui fungatur tali officio. Quia cùm iste non proprio nomine id agat, sed ipsius Magistratus, qui illi prætendit dare huiusmodi iurisdictionem non videtur cessare incapacitas, sed eo magis vigere, ponderando præsertim, quod Reliquiæ Sanctorum tanquam res Ecclesiasticæ pretiosissimæ solùm contractari possunt à dignioribus Ecclesiarum Ministris, non autem à Capellanis mercenarijs laicorum, qui aliquod ius in Ecclesijs prætendere nequeunt, nisi ex gratia Ordinarij, cuius vices gerit Superior Regularis in propria Ecclesia, vt firmat Ricc. *decis.* 198. *num.* 2. *tom.* 2. qui *num.* 3. vlterius addit, quod ipso contradicente, moltò minus possunt laici in Ecclesia deputare Ministros. Quodque absque difficultate procedit respectu Ecclesiarum Regularium propter eorum priuilegia, in quibus expressè indulgetur, quod nemo, inuitis ipsis Regularibus in eorum Ecclesijs, siue Monasterijs aliquid celebrare faciat. Maximè cum super eis nullum ius competat Ciuitati, Baroni, alijsuè, cùm illas non fundauerint, neque dotauerint, neque ostendant priuilegium Summi Pontificis in limine fundationis, vel dotationis, vt requiritur ad effectum acquirendi iuspatronatus in Ecclesijs Regularium iuxta *cap. Nobis*, §. *Ceterum*, vbi Gloss. *vers. de sua iurisdictione de iurepatron.* & pluries decidit Rota, præcipuè *decis.* 366. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2. coram Puteo, *& decis.* 159. *num.* 9. coram Alexandro VIII. Ecclesiæ namque ex sua origine respectu laicorum sunt liberæ, solùmque subiectæ iurisdictioni Ordinariorum per *can. Omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. etiam sub pœna anathematis inflicta per Concilium Aurelianense *cap.* 1. *quæst.* 10. *num.* 1. Cùmque omnes Ecclesiæ sint res Sacræ, nunquam esse possunt in bonis, & dominio laicorum, §. *Nullus*, *&* §. *Sacra res Instit. de rer. diuis.* solusque Papa, qui habet omne ius plenarium in quibuscumque beneficijs, & Ecclesijs tam liberis, quàm patronatus ratione supremi dominij vniuersalis Ecclesiæ, & tanquam Ordinarius Ordinariorum totius Mundi, illas ad suæ voluntatis libitum concedere potest, Viuian. *de iurepatr. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 3.

6 Vnde si Pontifex concesserit Regularibus Ecclesiam liberam, & exemptam à iurisdictione Ordinarij, & Capituli Cathedralis, sub dicta concessione nedum comprehenditur corpus materiale ipsius Ecclesiæ, sed etiam comprehenduntur omnia, & singula, quæ tunc existebant intra illius septa, vt per Barbos. *de iur. Eccles. vniu. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 26.

7 Et quidem res aliter se habere non potest. Nam ex Iure communi custodia Reliquiarum pertinet ad Ordinarium, non autem ad laicos, vt ait Rot. *decis.* 482. *num.* 37. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Et propterea qui earum custodiam prætendit sibi competere, opus illi est ostendere assensum Apostolicum, sine quo Reliquiæ, vti res pretiosissimæ concedi non possunt, notante Riccio *in prax. resolut.* 60. *num.* 3. *& seqq. part.* 1. Quod videtur concordare cum declaratione Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus in Auximana sub die 20. Ianuarij 1597. in qua resolutum fuit, quod claues Reliquiarum, quæ sunt in Ecclesijs Regularium, non debent remanere apud sæculares, licèt Dominos Capellarum, vbi custodiuntur.

Porrò ingredi Ecclesiam, & peragere functiones cum proprio Capellano, superpelliceo, & stola induto, est actus iurisdictionis; Vnde etiam Parochus, è cuius Parochia funus defertur ad alienam Ecclesiam, præcipuè Regularium, potest quidem cum superpelliceo, & stola funus comitari vsque ad ianuam Ecclesiæ, non autem illam ingredi cum stola, minusque in ea potest peragere officium funebre, aut aliquod aliud, vt pluries fuisse declaratum à Congregatione Sacrorum Rituum, refert Selelles *in select. canon. cap.* 69. *num.* 46, & Barbos. *in collect. decis. collect.* 558. *num.* 3. Prout etiam est actus iurisdictionis aperire, & claudere arcam Reliquiarum ad libitum, distribuere flores, ac tegumenta Sancti corporis, cum hæc ratione contractus, vt diximus, inter Reliquias adnumerentur, vt post D. Thomam, & D. Augustinum, & alios latè probat Ricciul. *elucubr. Ecclesiastic. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 6. *cum seqq.* vbi ait Sanctitatem, quæ inest Corporibus Sanctorum transferri ad res, quamuis inanimes, & cum D. Gregorio *epist.* 30. *lib.* 3. refert, quod S. Leo primus res tactu Sanctorum corporum santificatas, adeòque venerandas censuit, vt quoties rogabatur, vt Reliquias largiretur, consueuerit Missam ad corpora Sanctorum, quorum Reliquiæ petebantur, brandeumque Altaris, quo Corpus Domini inuoluerat in particulas diuidere, quas deindè pro Reliquijs distribuebat. 8

Propterea longè maior incapacitas respectu harum prætensionum considerari debet in laicis, cum super Reliquijs nullum omninò ius prætendere valeant, cum non cadant sub dominio alicuius, vt expressè docet Abb. *in cap. nullus not.* 1. *de iurepatr.* quem sequitur Redoban. *de simon. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. & Marant. *resp.* 3. *num.* 16. *par.* 2. Atque ita fuisse decretum à dicta Congregatione Sacrorum Rituum, tradunt Selel. *loc. cit. cap.* 58. *num.* 2. & Barbos. *ibidem collect.* 656. *num.* 5. Minusque possunt laici exercere ius aliquod in Ecclesia aliena, etiam prætextu iurispatronatus, nisi doceant de legitimo titulo, cùm aliàs, quamuis probaretur longissima possessio, præsumeretur vsurpatio, præsertim in Vniuersitate, & Barone iuxta decretum Sacri Concilij Tridentini *session.* 25. *de reform. cap.* 9. requirens probationem immemorabilis, quæ in re præsenti esset impossibilis, si doceatur de concessione Ecclesiæ cum plenissima exemptione, ac libertate, ac præcipuè cum Sanctorum Reliquijs, alijsque omnibus iuribus. 9

Ad tertium poterit hoc permitti intra limites simplicis custodiæ, & assistentiæ, sed seruandus est modus, ne prætextu custodiæ, & assistentiæ prætendatur acquiri ius aliquod super Ecclesia, & ideò non videtur permittenda libera clauium traditio, minusque toleranda prætensio, quod Superior Regularis cum alijs suis Regularibus obuiam erat officiali sæculari extra ianuam Ecclesiæ; Cùmque huiusmodi occursus sit actus reuerentiæ debitus ab Inferiore erga Superiorem, dedecet profectò, quod Superior Ecclesiasticus, qui habet assistentiam iuris præcedendi cuicumque in propria Ecclesia, vti Prælatus, qui digniorem obtinet auctoritatem, quam dictus officialis, imò maiorem, ac nobiliorem administrationem, cùm præsit personis, ac rebus Ecclesiasticis, quibus laici sunt inferiores, debeat cum Ordinis dedecore occurrere inferiori, vt in caso ferè simili consuluit Ricc. *in praxi præcedentiarum resol.* 553. *num.* 4. *tom.* 2. *par.* 1. & tradit Rota *decis.* 310. *num.* 4. coram Gregorio. 10

At ita, vt non obstet, quod aliquando huiusmodi officiali obuiam itum fuerit, atque adeò manutenendus sit in possessione. Quia cùm hæc possessio, siue obseruantia sit contra ius, dum hic Officialis, qui est inferior præcederet Superiori tam ratione Ordinis, cum Clericus sit maior quocumque laico, etiam Principe, *cap.* 1. *in fin. d.* 16. *& cap. quis dubitet d.* 96. quam ratione dignitatis, cum Superior Regularis sit Prælatus, non temporaneam habens iurisdictionem, quasi est illa Officialis laici. Vnde hæc obseruantia, tanquam irrationabilis, vti præferens minus dignum, censenda potius est corruptela, vt rectè ad 11

rem

tem hanc respondit Ricc. *dict. resolut.* 553. *num.* 4.

12 Ad quartum respondetur cum Paschali Papa *in cap. causa de verbor. signific. quod quicumque, etiam per potestatem secularem oblationes, & eleemosynas Ecclesijs factas obtinere praesumat, & raptor, & sacrilegus iudicatur*. Hoc idem fuit etiam sancitum à Sacro Concilio Tridentino *sess. 22. de reformat. cap.* 11. & tradit Fusch. *de visit. lib.* 1. *c.* 24. *num.* 7. Etenim ius ad oblationes est Ecclesiasticum, ad Clericos pertinens, atque adeò sub laicorum dominio nequeunt detineri, vt per Barbos. *in. collect. Doctor. ad caus.* 10. *q.* 1. *can.* 15. *num.* 1. ita, vt ne consuetudo quidem, sine praescriptione laicis suffragetur, vt firmant Marescott. *var. resolut. cap.* 42. *num.* 5. *lib.* 2. & Fagnan. *in c. Pastoralis n.* 19. *de his, quae fiunt à Prelat.*

13 Quae sanè potiori iure admittenda sunt respectu oblationum, & eleemosynarum, quae fiunt Ecclesijs Regularium, siue eorum reliquijs ibi existentibus, quo in casu non alijs acquiruntur, quàm Monasterio, ac Monachis ibi seruientibus, vt tradunt Marescott. *loc. cit. num.* 3. Ricc. *decis.* 170. *num.* 3. *tom.* 4. ac Rota *decis.* 373. *num.* 11. *par.* 5. *recent.* & post alios Fagnan. *ibid. num.* 34. inquiens hoc esse ratione exemptionis.

14 Non obstat, si dicatur, quod Magistratus, Baro, aliique non praetendunt in proprios vsus conuertere oblationes, sed tantùm illarum administrationem habere. Nam respondetur, quod cùm oblationes sint res spirituales, *can. Quia Sacerdotes* 10. *q.* laici non debent in illas quoquomodo se ingerere, & contraria consuetudo est contra libertatem Ecclesiasticam, vt inquit Fagnan. *loc. cit. n.* 20. Doctores verò, qui in contrarium allegari possunt, loquuntur in casu, quo laici ad percipiendum, & custodiendum huiusmodi oblationes deputantur ab habente auctoritatem, secus autem si iure proprio id agerent. Tunc enim vsurparent intra Ecclesiae propria auctoritate contra Textum *in cap. decernimus de iud.* ac iuxta ibi notata per Doctores, & Fagnan. *in d. cap. Pastoralis num.* 21.

CONSVLTATIO LX.

An Eminentissimi Cardinales Protectores Regularium possint Commissarium deputare ad cognoscendum, an electio Capitularis Regularium sit valida, anve inualida?

1 Negatiuè respondendum videtur. Primò, quia Eminentissimi Protectores non possunt aliquo pacto se ingerere in negotijs Religionis iuxta Constitutiones Gregorij Decimi primi, & aliorum Pontificum, quorum mentionem etiam facit Lezana *in summ. quaest. regul. tom.* 2. *cap.* 9. *sub initio*.

2 Secundo, quia posito etiam, quod Eminentissimi Protectores possint in negotijs Religionis se immiscere, non tamen possunt suam iurisdictionem delegare, sed tenentur per seipsos cognitionem assumere.

3 Tertiò, quia data facultate delegandi, non debent Eminentissimi Protectores committere Commissario à se deputato, vt quatenus Capitulum nullum reperiret, nouum Prouincialem, ac Definitorem nominaret. Nam id esset priuare integram Prouinciam iure electionis.

4 His tamen non obstantibus, affirmatiuè respondendum censeo. Quod autem attinet ad primum, Constitutiones Summorum Pontificum loquuntur in casu, in quo sine aliqua causa ex abrupto Eminentissimi Protectores id agere vellent. At vbi per viam appellationis ijdem Eminentissimi cognoscunt, extat decretum Sacrae Congregationis super Episcopis, & Regularibus, firmans in tali casu eorum iurisdictionem. Vult enim, quod à Prouinciali appelletur ad Generalem, à Generali ad Protectorem, à Protectore ad dictam Sacram Congregationem. Huius decreti meminerunt Lezana *loc. cit. tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 4. & *tom.* 3. *vers. appellatio num.* 4. Sorbus *de priuileg. mendic. eod. vers. appellatio*, ex additione Capucini, *sub initio*, & Gbisler. *de iudic. regul. cap.* 15. *num.* 59.

5 Si igitur assertus Prouincialis obtineat confirmari suam electionem à P. Generali, non obstante, quod doceretur de nullitate, vt si electores conuenerint per apocam de certis personis eligendis, quae reuera fuerunt electae, id aduersatur *cap. Quia propter de elect.* Lauor. *var. elucubr. tit.* 4. *de elect. canon. cap.* 21. *num.* 19. & *seqq.* Lezana *dict. tom.* 1. *cap.* 13. *num.* 24. & 29. & *tom.* 2. *cap.* 12. *n.* 35. A grauamine autem illato per huiusmodi confirmationem, non poterit appellari ad alium, quàm ad Eminentissimum Protectorem.

Nec obstat, quod dicta apoca contineat potius compromissum, quod cum scrutinio mixto de iure permittitur in electionibus. Nam aduertendum est, quod tunc dicitur compromissum mixtum cum scrutinio, quando ita compromissum est, vt compromissarij ipsi exquirant suffragia singulorum, illumque eligant, in quem maior, & sanior pars consenserit. Ita in specie declarat Rota in Treuerensi Abbatiae Sancti Maximini 24. Ianuarij 1625. coram Coccino, referente Lauorio *loc. cit. nu.* 167. & in Metensi Monasterij in fine. Secus autem si non fuerit compromissa electio facienda per personas determinatas, sed fuerit conuentum de personis determinatis eligendis, & de vocalibus ad electionem determinatam trahendis, quod fieri nequit, vt scitè probauit Rota in dicta Treuerensi vbi, quod electio facta per compromissum mixtum cum scrutinio est nulla, si suffragia à compromissarijs suscipienda non sunt secreta. 6

Quod ad secundum. Aut Eminentissimi Protectores sunt Iudices Ordinarij, aut Delegati. Si Ordinarij possunt delegare, Si delegati, cum sint delegati ad vniuersitatem causarum, possunt pariter subdelegare. Ita in specie de Eminentissimi Protectoribus P. Lezana *d. tom.* 2. *cap.* 9. *num.* 2. 7

Quod verò ad tertium. Quotiescumque electio est nulla, & electores redduntur inhabiles, ius eligendi deuoluitur ad immediatum Superiorem, *cap. ne pro defectu de elect. cap. fin. de suppl. negl. Prelat. cap. quamquam*, vbi Gloss. *v. nota primo, de elect. in* 6. Lauor. *loc. cit. n.* 45. Et ab illo immediato Superiore ad alium proximè immediatum, sicque gradatim vsque ad Summum Pontificem, Lauor. *ibid. n.* 9. referens plures Rotae decisiones, nominatim *decis.* 271. *n.* 10. & *seqq.* coram Mantica. 8

Si igitur Pater Generalis, qui est immediatus Superior, confirmauerit Capitulum, tanquam validum, & sic privauerit semetipsum illa facultate, quae stante nullitate electionis, sibi fuerat delata, iure quidem, ac merito Eminentissimus Protector, qui post Patrem Generalem est immediatus, hac facultate vti poterit, quatenus reuera Capitulum sit nullum. Sub hac enim conditione facultas nominandi nouum Prouincialem concedi debet. Caeterum seruanda est hodie Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Innocentij XII. super Cardinalibus Protectoribus, quam integram alibi adduximus. 9

CONSVLTATIO LXI.

An, & quatenus dandus sit nouus Commissarius ad construendum nouum processum super validitate electionis Prouincialis, aliorumque Officialium?

Respondeo, non esse dandum, praecipuè in expiratione officiorum. Tunc enim petitio praetenditur fieri ad impediendam celebrationem noui Capituli, illudque statum Prouinciae intricandum, quod permitti non debet, sed iuxta Constitutiones Ordinis, ac dispositionem iuris Canonici, finito tempore, Capitulum celebrari debet per Text. *in cap. in singulis de stat. Monachor.* 1

Quatenus verò praetendatur reuocare in dubium gesta à Prouinciali, & officialibus, hoc non est permittendum propter publicam vtilitatem, *leg. Barbarius, ff. de offic. Praetor.* 2

Neque est locus petito Commissario, si Capitulum fuerit confirmatum, praeuio processu, à primo Commissario. Cùm enim decretum confirmationis transiuerit in iudicatum, non potest contra electionem, & illius confirmationem aliquid opponi, nec peti nouus Commissarius, aut instirui nouus processus. Quia res iudicata imponit finem liti, & post rem iudicatam non conceduntur amplius Commissarij, aut remissoriae, vt per Seraph. *decis.* 1308. *num.* 1. Rota *decis.* 406. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* & *decis.* 168. *num.* 2. ibique Adden. *num.* 7. coram Gregorio. 3

Nec releuaret forsitan appellatio, si illa non fuerit intimata Prouinciali, & officialibus, si quae non fuerit interposita coram eodem Commissario, qui confirmauit, aliàs non suffra- 4

gatur de iure, per Tex. *l. 1. ff. Quando appell. sit*, qui Textus approbatur *in can. biduum 2. q. 6. & in cap. vt debitus*, vbi Canonistæ *de appell.* Lancellott. *de attent. appell. pend. ampl. 15. num. 27.* ac Rota in Toletana decimarum 2. Decembris 1620. coram Vbaldo.

5 Vel si fuerit appellationi renunciatum ab aduersarijs, qui recognouerint Patrem Prouincialem, & alios officiales pro legitimè electis, ideòque non sunt ampliùs audiendi super prætensa appellatione, vt per Scacc. *de appell. q. 17. limitat. 2. num. 1. & seqq.*

6 Ac etiam insuper non possunt audiri petendo ex integro deputari Commissarios, sed debent transportare acta primæ instantiæ, & procedere, tanquam in gradu appellationis, iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 20. de reform. l. 2. Cod. de eden.* ac Rota *decis. 104. num. 1. par. 4. & decis. 495. num. 26. & 31. par. 8. recent.* Vnde liquet, non esse discutienda merita validitatis electionis, quæ iam fuit sortita suum effectum.

7 Eòque magis, si nullitates, quæ modo opponuntur, post Capituli recognitionem, examen, & confirmationem sint eædem, & nunquam probatæ, ac proindè eo minus admittendus est nouus Commissarius. Non enim calumnia vacant, & tanquam intempestiuæ, & scandalosę, fraudique proximæ à singulari prudentia huiusmodi petitiones reijciendæ sunt ex notatis *in cap. super his*, vbi Innoc. *num. 7. de accus.* de Marchi. *decis. 1392. num. 3.* & Gloss. *in cap. si fortè de elect. in 6.*

8 Quare non videntur præbendæ aures malignantibus præcipue si illi interfuerint, & approbauerint electionem publicatam, & Prouinciali electo ritè obedientiam detulerint, quo in casu pro validitate præsumitur, & iudicandum est, *cap. nulli licere de elect. in 6.* vbi exiguntur defectus de nouo emergentes in persona electi, siue ex causa prius occulta, vel posteà manifesta, & seruata forma, *cap. vt circa eodem tit. & lib.* Si Prouincialis fuerit admissus ad omnes actus capitulares, & ad electionem ipsius Patris Generalis, si per biennium ferè in administratione sui officij pacificè se gesserit, tunc nonnisi per modum solemnis accusationis aduersus eum, & ex nouiter deductis esset procedendum, causa in continenti probata, vt tradunt Doctores *in cap. Super his de accusat.* Gloss. *in cap. fortè, verb. defectum de elect. in 6. & in cap. bonæ memoriæ 23. vers. per rerum naturam propè fin. eod. tit.* Quandoquidem diuturna obseruantia confirmat validitatem gestorum, nec defectus cadentes fortassè super confirmatione tunc inficiunt electionem, alioquin validam, & canonicè factam vnanimi suffragatorum scrutinio, *cap. si confirmationem de elect.* traditque Seraph. *decis. 1274. num. 2.* ac Peyrin. *de subd. par. 1. cap. 31. §. 11.*

9 Quæ quidem certa sunt, ac in iudicijs omninò seruanda, præcipuè in terminis electionis Regularium; cæteroquin semper esset apertus aditus per calumniam, malitiamque vexandi quoscumque, quantumuis canonicè electos; nam in tanta suffragiorum, ac suffragatorum diuersitate, tarò, aut nunquam synderesis malitiæ abest; vt aduertit in hac specie Sigismundus à Bononia *de elect. par. 1. dub. 48. num. 3. & seqq.* Anchar. *in cap. Cùm dilecti num. 1. de elect.* & tradunt communiter Doctores *in cap. fin. eod. tit. in 6.* ac Rota in Legionensi puritatis sanguinis 13. Iunij 1633. coram Motmanno, *& decis. 359. num. 8. & 9. p. 6. recent.*

10 Ex quibus meritò in Concilio Lugdunensi à Gregorio X. relato *in dict. cap. vt circa*, fuerunt reiectæ huiusmodi excogitatæ calumniantium oppositiones, ne Religiosorum, ac subiectorum animi vagentur in incerto, nouitates quærendo aduersus suos Superiores, ac Prælatos, aliàs benemeritos, qui ex officio nequeunt omnibus complacere ex causis, ac rationibus à Pontifice ponderatis *in cap. Qualiter, & quando 2. de accus.* Si enim sunt, quasi signum positi ad sagittam, & quia non possunt omnibus placere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam aliquando suspendere, nonnunquam verò ligare, frequenter odium multorum incurrunt, ac inuidia patiuntur, atque ideò Sancti Patres prouidè statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facilè admittatur, sed diligens adhibeatur cautio, per quam non solùm falsæ, sed etiam malignæ criminationi ianua præcludatur.

CONSVLTATIO LXII.

In Statutis Generalibus cuiusdam Ordinis, confirmatis in forma speciali à Summo Pontifice, hæc extant verba: *Qui sua spontè, licèt obtenta prius licentia, ad alienam Prouinciam transierunt Patres tam incorporati, quàm incorporandi, in ea locum, ordinem, & præcedentiam à die tantùm incorporationis suæ, non autem à die receptionis habitus, aut emissæ professionis teneant, & habeant.*

Dubitatur modò, *an qui ex Prouincia, exempli gratia, Neapolitana, obtinuit transferri, & incorporari in Prouinciam Mediolanensem, & qui post factam, ac diu seruatam hanc incorporationem, iterùm obtinuit transferri, & incorporari in antiquam Prouinciam Neapolitanam, gaudere debeat præcedentijs iuxta ordinem primæ receptionis, an potius iuxta ordinem modernæ incorporationis, vt prædicto statuto cauetur?*

Respondeo. Præsupposita perfecta incorporatione in Prouinciam Mediolanensem, huiusmodi statutum habere locum. Quia quemadmodum Regularis translatus ad aliam Religionem, eique perfectè vnitus per professionem, posteà obtinens transferri ad Ordinem, in quo primùm professus fuerat, non reddit ad iura primogenituræ, sed manet in loco secundæ receptionis, vt ex Sanchez *in decalog. lib. 3. cap. 7.* & ex Bordon. *resolut. moral. quæst. 16. num. 17. & seqq.* tradit Donat. *in prax. rer. regul. tom. 1. part. 2. tractat. 5. quæst. 52.* ac Lezana *in summ. quæst. regul. vers. Transitus num. 14.* ac Pelizar. *in man. Regular. tom. 1. tractat. 3. cap. 5. num. 105.* Ita Regularis translatus ad aliam Prouinciam, eique perfectè vnitus per incorporationem, non potest ex nouo transitu ad primam Prouinciam resumere iura primogenituræ. 1

Ratio enim vtrique casui est communis. Quia sicuti in transitu ad aliam Religionem Regularis, qui in illa profitetur, desinit esse membrum primæ, ac proindè cogere non potest primam Religionem, vt iterùm ab ea recipiatur, sed hoc pendere debet à voluntate Religiosorum, per Textum *in can. mandamus 19. q. 3. & in cap. Intelleximus de ætat. & qualit.* ibi, *Ne quis Canonicus Regularis, &c. efficiatur Canonicus, etsi factus fuerit ad Canonicatus Ordinem reuertatur, vltimus in Choro maneat*, ita etiam in casu incorporationis in aliam Prouinciam iuxta formam Statuti Religionis, desinit esse membrum primæ, eamque cogere non potest, vt ipsum iterùm incorporet. 2

Nec obstat *cap. Intelleximus de ætat. & qualit.* Nam Gloss. *fin.* rectè ibi declarat Textum, inquiens, intelligendum esse, quando quis ex leuitate transijt ad aliam Religionem, & in ea professionem non emisit, sicque remansit membrum primæ. Secus autem est in re præsenti, cum per incorporationem in Prouinciam Mediolanensem desierit esse membrum Prouinciæ Neapolitanæ. 3

Vnde non poterit Definitorium Prouinciæ Neapolitanæ incorporare huiusmodi Religiosos cum priuilegio præcedentiæ à die susceptionis habitus. Quia hoc est omninò contra Statutum Capituli Generalis in forma speciali à Summo Pontifice confirmatum, in quo nullus inferior Pontifice potest dispensare. Hinc cùm multoties Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus ab eiusmodi incorporatis pro dispensatione suppliciter fuerit exorata, noluit annuere, eò vel maximè, quia perturbarentur Prouinciæ propter præiudicium, quod iuri tertij inferretur. Quod vtique fuit præcipuum motiuum Capituli Generalis supplicandi Pontifici pro speciali confirmatione, præcauentis, ne Superiores Ordinis facilè dispensarent. 4

Nec refragatur doctrina Mirandæ. Quia non scripsit in terminis huius statuti. Quare licet vera sit eius doctrina in terminis iuris communis, cum Religiosus eiusdem Ordinis, siue ad vnam, siue ad aliam Prouinciam transeat, semper remanet filius eiusdem Religionis, certè quando 5

adest statutum, concedens filiationes singulis Prouincijs, ac præcedentiam à die incorporationis, non à die suscepti habitus, non potest amplius haberi ratio, quod sit filius eiusdem Prouinciæ, sed eiusdem Religionis.

6 Quod autem statutum loquatur de transitu ad alienam Prouinciam, & non de reditu ad propriam, frustra, & sine causa dicitur, quandoquidem, cum quis transit in aliquam Prouinciam, sequuta incorporatione, adeò abalienatur à priori Prouincia, in qua habitum susceperat, quod, si ad illam velit reuerti, omnes, quas in posteriori Prouincia conditiones statutales adimpleuit, pariter adimplere tenetur, & interdum etiam patitur repulsam, nec voti compos fieri permittitur. Vnde ergo in casu eiusmodi incorporationis colligitur fauorabilis intentio statuti, quoad præcedentiam tantùm, & non quoad ipsam incorporationem, quæ vtique pari passu deberet incedere.

7 Nec merita huiusmodi Incorporati haberi possunt in consideratione ad obtinendum per viam gratiæ id, quod ipsi ex iustitia non debetur. Quia cùm huiusmodi gratia illatura sit præiudicium alijs Religiosis, non solent suprema Tribunalia gratiam concedere in præiudicium tertij, præcipuè, quando statuta Ordinis sunt confirmata à Summo Pontifice in forma speciali cum clausula *sublata*, & decreto irritanti.

CONSVLTATIO LXIII.

An, & quatenus Clerici Seculares, & Regulares examinari possint ad fauorem rei, imò contra reum, etiam in criminalibus?

1 RESpondeo, posse, cum licentia tamen suorum Superiorum. Clerici enim seculares cum licentia sui Episcopi testes esse possunt, vt per Innoc. *in cap. delictorum de testib.* Guidop. *q.* 65. *n.* 1. & nos alibi. Et sic pariter Regulares cum licentia suorum Superiorum deponere valent, vt per Ricc. *resol.* 459. *n.* 1. *&* 2. *p.* 2. & nos etiam alibi. Idq; ne defectu probationum assertus reus indefensus remaneat, ac innocens moriatur, ideòque debet Episcopus, & Superior regularis ijs licentiam pro examine concedere, cum Clerici pro rei defensione, ac innocentia detegenda coram Iudice laico admitantur, ex traditis à Felino *in cap. de cetero num.* 3. *de testib.* & à Farinac. *de opposit. contra person. test. quæst.* 61. *oppos.* 12. *num.* 93. Præsertim vbi veritas aliter deberi non potest, Mascard. *de probat. conclus.* 306 *num.* 5. *vol.* 1. Farinac. *loc. cit. num.* 93. Guazzin. *defens.* 1. *cap.* 2, *num.* 9.

2 Adeò quidem, vt nedum possint admitti, sed etiam debeant compelli ad se subijciendum examini, Aretin. *in dict. cap. de cetero num.* 3. Præpos. *in can. testimonium q.* 1. Genuen. *in prax. Cur. Neapol. cap.* 35. *num.* 6. Imò in potiori casu Clericum non modò ad defensionem in testem admitti posse in criminalibus, verum etiam contra reum inquisitum, tradit Grammat. *consil. crimin.* 3. *num.* 9. ac Bellett. *in disquis. Cleric. par.* 1. §. 3. *num.* 14.

3 Et quoniam aliquando huiusmodi licentia non suffragaretur, nisi etiam saluus conductus testibus concederetur, cum sæpè reorum inimici obijciant eis crimina, & minentur carceres, aut mortem. Vnde ipsi examinari recusant, ideò potest eis cum licentia concedi etiam saluus conductus, duratore tantùm tempore examinis, ne sequatur absurdum, quod veritas occulta remaneat, & innocens opprimatur, vt in difficilioribus terminis de bannito ad hunc effectum concedi saluum conductum, firmat Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 4. *cas.* 337. *n.* 2. *& seqq.* Guazz. *ad defens.* 12. *circa excus. pro abs. cap.* 12. *num.* 58.

CONSVLTATIO LXIV.

An, & quatenus Generales Ordinum possint eligere Priores locales Conuentuum, sibi subiectorum?

1 ET non posse, dicendum videtur per Textum *in cap.* 1. *de elect.* vbi disponitur, quod Priores locales eligantur à proprio Conuentu.

2 Possunt tamen, si Conuentus particulares, in quibus fit electio, siue nominatio à Generalibus, non reclamant. Quo in casu Definitorium Prouinciale nullum ius habet contradicendi.

3 Nam vel illud deducitur ex allegato *cap.* 1. *de elect.* & satis est, vt diximus, quod Conuentus non reclamant. Vel deducitur ex possessione eligendi, in qua Definitorium asserit, se reperiri, si hæc possessio militat, etiam pro Generalibus, non est causa, cur potius Definitorio, quàm Generalibus hæc possessio, siue quasi possessio, suffragari debeat.

4 Præcipuè verò, si hoc etiam disponunt Constitutiones Ordinis, itaut non obstet, quod in hac parte derogent iuri communi, sintque illi contrariæ, ex quo de iure electio pertinet ad Conuentus, ideòque illæ obstare non possunt, nisi accesserit specialis confirmatio Sedis Apostolicæ.

5 Nam respondetur primò, huiusmodi Constitutiones, concedentes Generalibus auctoritatem eligendi, ac nominandi Priores, esse admodum rationabiles, ac honestæ, vt probant Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 10. *cap.* 3. *num.* 5. Samuel *de canon. elect. pag.* 557. Lezana *in mare magno cap.* 1. *n.* 47. in his enim terminis statuta, etiam iuri communi contraria, non indigent confirmatione speciali, vt in hac specie inquit Rota coram Merlino *decis.* 828. *num.* 11. in Spoletana Successionis 19. Ionij 1651. coram Celso, & in Ariminensi fructuum 7. Iunij 1655. coram Bichio, §. *non obstat, quod sic statuimus.*

6 Deindè respondetur, confirmationem in forma speciali intercedere per diploma Summi Pontificis, si in illo contineatur clausula, *Quorum tenores pro sufficienter expressis haberi volumus, eaque auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, & roboramus.* Quo in casu dubitari non potest de confirmatione in forma speciali. Illa quippè clausula, *Quorum tenorem*, vim habet specialis, ac indiuiduæ mentionis, vt per Paris. *de resignat. lib.* 12. *q.* 14. *num.* 16. Rot. *decis.* 466. *par.* 1. *recent.* ac plenissimè Barbos. *claus.* 127. *num.* 4.

7 Et postremò respondetur, diuturnitatem temporis, iuncta obseruantia, inducere sufficientem præsumptionem eiusdem confirmationis, ad validitatem earumdem Constitutionum necessariam, vt notant Glossa, & Doctores *in cap. peruenit de empt. & vendit.* ac Rota coram Puteo *decis.* 363. *num.* 4. *lib.* 2. & coram Seraph. *decis.* 1027. *num.* 9. & coram Gregorio *decis.* 343. vbi etiam Adden. *n.* 4.

8 Idque præcipuè, si Religio habuerit reuera huiusmodi Constitutiones pro confirmatis. Cùm enim Conuentus, ac Definitoria Prouinciarum per suos vocales interfuerint Capitulis Generalibus, in quibus fuerunt approbatæ, & confirmatæ, non possunt hodie illarum dispositioni aduersari per regulam, *quod semel placuit, &c.*

CONSVLTATIO LXV.

Fuit Regularis à Prouinciali, ac Definitorio suæ Prouinciæ electus ad Generale Capitulum proximè celebrandum cum mandato proponendi negotia eiusdem Prouinciæ. Capitulum Generale non fuit celebratum, quia Summus Pontifex per suum Breue confirmauit Generalem ad aliud sexennium. Interim dictus Regularis, vt suprà electus, narrata Summo Pontifici dicta sua electione, & tacito, quod dictum proximum Capitulum, pro quo fuerat electus, iam suum sortitum fuerat effectum, per dictum Breue Apostolicum obtinuit ab eo confirmationem suæ electionis, à Prouinciali, & Definitorio iam facta pro Capitulo Generali tunc proximè celebrando. Quæritur an huic Regulari, sic à Pontifice confirmato, liceat interesse Capitulo Generali proximè celebrando?

1 NEgatiuè respondendum censeo. Primò ex regulis, quod à forma mandati non est recedendum, siue illa respiciat res, siue personas, siue locum, siue tempus, vt per Bald. *in l.* 1. §. *si igitur, ff. de exercit. & act. vers. nota, quod forma mandati.* Et quod mandatum extendi non potest ad alios casus, quàm expressos, sed debet diligentissimè omni cum cura obseruari, *l. diligenter, ff. mandati*, non solum in substantia, sed etiam in qualitate, Butr. *in cap. Pisanis not.* 7. *de restit. spoliat.* Dec. *cons.* 493. *num.* 3. etiamsi qualitates

consistant in re modica, Paris. *consil.* 47. *num.* 42. *& seqq. lib.* 1.

2 Hinc cum dictum mandatum datum fuerit ad Capitulum, tunc proximè celebrandum, eoque tunc non habito, deindè celebrato altero, extendi non potest ad istud subsequens, *cap. Si Clericus de præb. in* 6, vbi si Pontifex mandat prouideri alicui de præbenda, proximè vacatura, si prouisio non sequatur, non potest de alia prouideri. Rationem reddit ibi Glossa *v. extincta*, quia forma tradita per rescriptum erat super prima vacatura, ideò non potest ad aliam extendi., cum proximum dicatur id, quod aliud non antecedit, nullumque admittit medium, Tiraq. *de retract. lignag.* §. 11, *n.* 1. *& seqq.* Accedit, quod mandatum est stricti iuris, *cap. qui ad agend. de proc. in* 6. Roman. *cons.* 330. *num.* 11. Caputaq. *decis.* 181. *n.* 1. *& decis.* 191. *n.* 3. *p.* 2. & latè Ioseph, Ludou. *dec. Perus.* 117. *n.* 12. *cum plurib. seqq.* & limitatus actus limitatum parit effectum, nec operatur vltra intentionem agentium, concessumque ad tempus, post illud censetur prohibitum, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 5. *proœm. n.* 4. 6. *&* 7.

3 Qoinimò, licèt facultas non fuisset expressè limitata ad proximum Capitulum, adhuc de proximo intelligeretur iuxta regulam *l. Boues*, §. *hoc sermone*, *ff. de verbor. signific.* quam in omni materia, & in omni dispositione seruandam esse, tradit Alexand. *cons.* 16. *vers. Et sic patet lib.* 4. Ias. *cons.* 36. *n.* 19. *cum seqq. lib.* 3. ac Tiraq. *in d. l. num.* 1.

4 Et in proximis terminis de facultate data Patribus Concilij Generalis eligendi locum Concilij, quod intelligatur de prima electione post Abbatem in sermone habito in Concilio Basileensi, tradit Felin. *in cap.* 2. *n.* 4. *de treg. & pac.*

5 Nec obstat, quod hic electus in præterito Capitulo suum munus non exercuerit. Quia dum actus fuit validus, non minus eius facultas fuit consumpta, ex fusè deductis per Tiraquell. *in dict. l. Boues limit.* 1. Vbi quod reiteratio tantùm procedit, quando primus actus fuit nullus, & inualidus.

6 Deindè quia dictum mandatum datum fuit à Prouinciali, & Definitoribus illius temporis, ideoque propter eorum mutationem, re integra expirauit, Gabr. *concl.* 2. *de procur.* vbi *n.* 10. *ait*, conclusionem, quod mandatum, re integra expirat post mortem mandantis procedere etiam in reuocatione tacita, quæ insurgit ex mutatione status personarum, & regulariter, resoluto iure datoris, resoluitur etiam ius acceptoris, vt in terminis expirationis mandati tradit Bellamet. *cons.* 12. *n.* 10. *& seqq.* Et quando res est integra, expirat mandatum datum ab administratoribus, alijsque Officialibus, gerentibus negotia publica, quicquid sit, quando res non est integra, Alex. *cons.* 128. *n.* 5. *lib.* 6. Præterquàm Prouincialis, & Definitores, qui dederunt mandatum ob creationem illorum respectu illorum remanserit; tanquam ciuiliter mortuum eorum mandatum, ipsis in dictis officijs persistentibus, suum non sortiatur effectum, deuenit ad eum casum, à quo incipere non potuit, & sicut extinctum remansisset, si ipsi constituentes naturaliter fuissent mortui, Gabr. *loc. cit.* ita etiam extinctum remanet ob finitum eorum officium, ex quo reputantur mortui morte ciuili, quæ æquiparatur naturali, Gonzal. *ibidem num.* 20. & Mantic. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 23. *n.* 13.

7 Et quidem, aliàs plura sequerentur absurda. Primum, quia præcipuum munus eiusmodi electi non solùm consistit in ferendo suffragium nomine omnium Conuentuum Prouinciæ, à qua eligitur, sed etiam proponere omnia, quæ ad Conuentus dictæ Prouinciæ pertinent. Tempore autem, quo iste fuit electus, multa potuerant contingere in ipsa Prouincia in Capitulo Generali proximè celebrando, vtique proponenda, quæ in secundo Capitulo committi non possunt. Secundum, quia omnes moderni Conuentuales, Prouincialis, ac Definitores priuantur suo iure eligendi alium magis forsan idoneum, ac prudentiorem. Posse autem Definitorium ad sui libitum alium eligere, videtur æquitati consentaneum, argum. Textus *in cap. Si quis iusto*, §. *Verum de elect. in* 6. vbi, quod orta differentia circa procuratorem à Capitulo deputatum ad eligendum, ad illud spectat determinatio, ibi, *sed is admittatur dumtaxat, quam Capitulum, vel maior pars elegerit*, vbi Anchiaranus ait, iura omnia concordare in hoc, quod Capitulum sit Iudex, & eo eligente, discordiæ terminentur.

8 Nec obstat, quod eius electio sit confirmata à Pontifice. Quia confirmatio non facit electionem perpetuam, neque immutat illius naturam; sed solum tribuit ei robur secundum eius naturam, non ex defectu potestatis Pontificis confirmantis, sed ex defectu eius voluntatis, proindèque dicta electio sic confirmata remanet in eodem statu, in quo erat ante ipsam confirmationem, vt in hac ferè specie firmat Rota in Meleuitana pensionis 29. Maij 1637. coram Ghislerio impressa *part.* 7. *recent. decis.* 219. *num.* 1. *& seqq.* semperque intelligitur secundum naturam, & cum qualitatibus rei confirmatæ, Rota *decis.* 752. *num.* 4. *par.* 3. *recent.* & non operatur, quod res confirmata comprehendat casum, quem non comprehendisset, si Breue confirmationis non emanasset, Rota *decis.* 111. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* Nec etiam comprehendit ea, quæ fuerunt aliena à mente, ac intentione confirmantis, Gregor. *decis.* 164. *num.* 8. Nihil enim de nouo tribuit, neque extendit confirmatum, Bald. *in cap. Ex parte num.* 19. *de constit.* Dec. *in rubr. eiusdem tituli n.* 2. Prætereà confirmatio non operatur, quando non repetit confirmabile, nec reddit validum, quod in se nullum est ex allegatis *in decis.* 84. *num.* 19. *par.* 7. *recent.*

9 Et clausulæ derogatoriæ, appositæ in Breui, reguntur à dispositione principali, cuius limites non egrediuntur, *dict. decis.* 111. *num.* 4. latè Curt. iun. *consil.* 56. *n.* 3. *lib.* 1, & Cacher. *decis.* 764. *num.* 2. Eòque magis, quia confirmatio est subreptitia, dum in ea non fuit narratum, quod Capitulum Generale, pro quo fuerat missus specialiter electus, fuerat consumptum, & ideò nihil prorsus operatur, vt in his terminis Seraphin. *decis.* 965. *num.* 13. *& decis.* 972. *num.* 17. *&* 981. *num.* 1. vbi ait, hoc etiam procedere, vbi fuisset rescriptum ex certa scientia, & in Brixiensi Archipresbyteratus 30. Ianuarij 1626. coram Remboldo. Et cessante causa mandati, cessat ipsum mandatum, per Textum *in cap. Si pauper*, his verbis, *cùm cessat causa mandati*, *&c.* ibique Glossa *verb. cessat*, *de præben. in* 6. & Tiraquell. *in tract. cessante causa par.* 1. *num.* 18. Mantic. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 20. *n.* 3. *& tit.* 22. *num.* 10.

10 Præsertim cùm respectu eiusmodi electi res sit integra, Vnde mandatum in eius persona, vel expirauit per mutationem Prouincialis, & Definitorum, quemadmodum dicitur de mandato dato per Tutores, quod extinguitur, finito officio, *l. si per epistolam*, *ff. de acquir. hered.* Alexand. *cons.* 128. *num.* 2. *lib.* 6. Soccin. Sen. *cons.* 122. *num.* 12. *&* 15. *lib.* 1.

11 Vel quatenus datum à Definitorio Prouinciali, posset dici etiam post mutationem officialium durare, attamen censeretur finitum per reuocationem, cum indubitatum sit mandatum, re integra, reuocari posse, *l. Si ante litem cum seqq. ff. de procur.* Cyriac. *controuers.* 452. *num.* 14. & tacitè ex coniecturis, ex quibus appareat de mutatione voluntatis, ex adductis per Mantic. *dict. lib.* 7. *tit.* 22. *numer.* 33.

CONSVLTATIO LXVI.

An Abbas Regularis, relegatus in exilium, ex acto exilij tempore, recuperet suam Abbatiam, quam habebat ante exilij sententiam, ab Abbate Generali alij collatam? Et quid de recuperatione pensionis? Quidue quoad pensiones decursas? Quid si restitutio fiat à Principe laico, aut à Pontifice? Quomodò cognoscendum sit, an Pontifex ad restituendum vtatur iurisdictione ciuili, an Ecclesiastica?

AD primum affirmatiuè per Textum perspicuum *in l.* 1. 1
Cod. de sent. pas. & rest. & tradunt Felin. *in cap. Quæ in Ecclesiarum num.* 27. *de constit.* Roland. *cons.* 45. *num.* 21. *lib.* 4. Mohedan. *decis.* 6. *num.* 2. *de restit. spoliat.* ac Rota *par.* 2. *decis.* 465. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* quia restitutio tendit ad tollendum effectus sententiæ, & veluti ad eam abolendam, tanquam si non emanasset iuxta *leg. fin. Cod. eodem*, vbi etiam Doctores, ac Rota coram Merlin. *de-* 1
cis. 125. *num.* 45. Neque enim quis censetur restitutus in pristinum statum, nisi obtinuerit plenam restitutionem, *cap. venerabilis*, ibique Abbas *de offic. delegat. & l. cum indulgentia*, *& dict. leg. fin.* & notant Bartol. *in*

l. Quod si minor §. restitutio , ff. de minor. Aretin. §. *rursus , instit. de act.* Paris. *cons. 96. num. 112. lib. 1.* Menoch. *de recuper. possess. in prælud. num. 4.* ac Soccin. sen. *consil. 262. lib. 2.*

2 Non obstat , si dicatur , restitutionem esse intelligendam sine præiudicio tertij , atque adeo sine præiudicio Abbatis generalis , qui post sententiam dicti exilij alium Abbatem deputauit in regimine Abbatiæ . Nam respondetur , hanc deputationem habuisse originem , ac prouenisse a sententia condemnatoria dicti Abbatis , qua rescissa per gratiam restitutionis , consequenter acquisitio ab illa immediatè prouenìens , censetur resoluta , vt per Rot. *d. decis. 465. num. 6.* Franch. *decis. 213. num. 40. & seqq.* Restitutio namque in pristinum statum operatur , quod restitutus talis habeatur , qualis esset , si nullum habuisset impedimentum per ea , quæ tradunt Bald. *in l. si cum dotem §. vxor ff. solut. matr. & l. Imperialis v. nota C. de nupt.* Bartol. *in l. & qui §. si in metallum ff. de mun. & honor.*

3 Quando enim restitutio est plenissima , tunc restituit etiam ad bona in alium alienata , quæ proinde recuperantur , vt docent Felin. *in cap. inter quatuor num. 6. de maior.* & ibidem Claud. Aquens. *in l. Gallus §. Et quid si tantum num. 31. ff. de lib. & posth.* Paris. *cons. 1. num. 29. 37. & 51. lib. 1.* Roland. *d. cons. 45. num. 21.* Laderch. *cons. 94. num. 4.* Fachin. *cons. 15. num. 23. & 37. lib. 1.* Odd. *de restit. in integr. quæst. 99. art. 12. num. 108.* Farinac. *in praxi q. 6. num. 38.* Mastrill. *ad Indult. general. cap. 22. num. 45.* Peregrin. *de iur. fisc. lib. 5. tit. 2. num. 55.* & Rota coram Seraphin. *decis. 998. num. 9.* & coram Merlino *decis. 125. num. 2.* & in Vrbeuetana hæreditatis 3. Aprilis 1620. coram Manzanedo . Non enim esset plenissima , si remaneret aliquid , ad quod non se extenderet , aut si non restitueret tantum , quantum Iudicis sententia abstulit *dict. l. fin. §. fin. Cod. de sentent. pass. & restit.*

4 Ad 2. Hæc restitutio non habet locum in pensione . Quia si restitutio prouenit à Principe laico , non est sufficiens ad restituendam pensionem amissam . Cum enim fructus, quos importat pensio , sint consolidati beneficio , eo quod pensio remanet extincta , non secus ac in morte naturali , debent de nouo veluti separari à beneficio , circa quod nihil potest potestas laicalis , quia non potest se immittere in spiritualia, qualis est separatio fructuum a beneficio , siue restitutio pensionis, *can. 1. cum seqq. 10. q. 1. & cap. decernimus 2. de iudic. & cap. Ossius , & cap. Massana de elect. & cap. causam de præscript.* & notant Abb. *in cap. querelam num. 9. de election.* ac Rota coram Seraphino *decis. 1381. num. 5.* & coram Pegna *decis. 905. num. 3.* & in Toletana iuris nominandi die 28. Ianuarij 1583.

5 Vnde si restitutio fiat , etiam à Pontifice , pro aliquo sibi subdito in temporalibus , non tanquam a Pontifice , sed tanquam à Principe laico, habente iurisdictionem temporalem in terras subiectas Ecclesiæ , non se extenderet ad restitutionem pensionis , quia tanquam fundata in potestate ciuili , etiamsi esset plenissima , non excederet limites potestatis ciuilis iuxta *can. Cum ad verum d. 90.* vbi vsus potestatis , & legum ciuilium habet locum tantùm in temporalibus . Et sicut ciuilis potestas est coarctata ad terras subiectas Ecclesiæ in temporalibus , ita etiam est coarctata ad res temporales , & ciuiles , non secus ac potestas laicalis.

6 Si verò plenissima est restitutio , & est à Pontifice , non præcisè , tanquam Domino temporali, sed vt Pontifice , exercente , etiam iurisdictionem spiritualem , restituit , etiam ad pensionem , quia aliàs restitutio non sortiretur plenissimum effectum, quæ proinde se extendit, etiam ad translatam in alium.

7 Neque obstat, quod sit ius acquisitum tertio . Quia præter iam dicta , quando quis priuatur bonis , ex confiscatione , in quemcunque , & quocunque modo transferuntur , transeunt sub tacita conditione restitutionis in euentum , quod is , cui confiscata sunt , plenissime restituatur in pristinum statum . Cùm enim sit in potestate Principis restituere plenissimè ad pristinum statum , & hæc potestas non rarò deducatur ad actum , bona confiscata remanent subiecta huic potestati , & cum hac subiectione transeunt in quemcunque possessorem . Ideo si cogatur restituere , non priuatur iure acquisito , sed eueniente conditione , sub qua erant restituenda , obligatur possessor ad restitutionem .

8 Ad 3. Hæc restitutio non recuperat pensiones decursas , sed tantum decurrendas à die restitutionis . Quia pensio est annua , & proinde tot sunt pensiones , quot sunt anni . Imitatur enim in hoc legatum annuum , quod non est vnum , sed multiplex iuxta annorum numerum *l. cum in annos ff. de ann. legat.* Et ideo , sicuti legatum annuum est affixum singulis annis , & fit debitum iuxta eorumdem cursus , ita si aliquo anno non fuit debitum , vel ex incapacitate legatarij , vel quia non habeat locum opus , in quod impendi debet , vel ex quocunque alio capite , non potest amplius peti , vt de legato alimentorum obseruat Surd. *de alim. tit. 9. q. 33. num. 11.* Ideoque hoc ipsum etiam seruandum est in pensione , vt restitutio non habeat locum quoad pensiones decursas quia , tanquam distinctæ à subsequentibus , non trahuntur ab ipsis , atque adeò restitutio ad subsequentes non trahit secum decursas .

9 Ad 4. Tunc autem censendum est , Summum Pontificem vsum fuisse potestate ciuili , si sententia , a qua emanauit confiscatio , fundatur tantùm in potestate laica , seu ciuili , secus autem si emanauit à sententia fundata in potestate Ecclesiastica . Nam restitutio tendit ad tollendum effectus sententiæ , & veluti ad eam abolendam , tanquam si non emanasset , vt dictum est . Vnde fit , quod Pontifex vtatur illa potestate suprema , cui subijcitur potestas Iudicis , qui sententiam tulit . Potestas enim restituendi in integrum est potestas sibi subordinans directè ipsam sententiam , & potestatem , à qua processit .

CONSVLTATIO LXVII.

An , & quatenus iurisdictio , & collatio beneficiorum in locis Abbatiæ spectet priuatiuè quoad Episcopum ad illius Abbatem ? Et quid quoad cognitionem causarum criminalium ? Vbi adducuntur decreta aliquot Sacræ Congregationis Concilij Tridentinum cap. 20. sess. 24. de reformat.

1 RESpondeo spectare ad Abbatem, si ipse habet iurisdictionem temporalem , & spiritualem in dictis locis , eorumque personis . In hoc enim casu censetur illorum Ordinarius , & habere iurisdictionem Episcopalem, vel quasi , vt per Rotam coram Mantic. *decis. 361. num. 1. & 2. & dec. 619. num. 1. p. 4. diuers. & decis. 100. num. 3. post primum vol. cons. Farinac.* coram Andr. *decis. 54. num. 5. quæ in recent. est decis. 234. p. 4.* Gratian. *disc. 212. num. 3.* & pro Abbate generali contra Episcopum Sancti Angeli Lombardorum fuit decisum coram Pirouano , coram Peutingerio , & coram Panzirolo , ac per tres conformes pronunciatum ; & dum Abbas exercet iurisdictionem quasi Episcopalem , dicitur habere territorium separatum , & iurisdictio penitus ab Episcopo adempta , *Clem. 1. § volumus* , vbi Glos. *v. Diœcesanis* , ac Doctores de *foro comper.* cum alijs deductis a Rota in Constantiensi iurisdictionis apud Post. *de manutent. decis. 438. num. 5. & in d. S. Angeli* , etiamsi loca essent circumdata limitibus Diœcesis Episcopi , ex latè cumulatis à Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 9. n. 18.*

2 Id autem comprobaretur , si extaret sententia antiquissima supra centum annos ad fauorem Abbatis , in qua declaratur , nullam Episcopum habere iurisdictionem , nullumque ius exercere posse in dictis locis , quæ probaret etiam sine actis , Cassador. *decis. 3. num. 2. de procur.* Put. *decis. 338. lib. 2.* cum alijs in hac specie coram Andrea *d. decis. 54. n. 11.* Sique accesserint tres sententiæ conformes contra Episcopum , quæ tanquam respicientes statum , faciunt ius contra omnes , Achill. *decis. 5. de sent. & re iudic.* Seraph. *dec. 1422. n. 8.* Andr. *loc. cit. n. 3.* & firmatur in d. S. Angeli præsertim in *1. dec. §. 3. in 2. § Quæ omnia .*

3 Si constet ex concessione Principis , quod iurisdictio temporalis eiusmodi locorum pertineat ad Episcopum , quamuis modò administratio , & gubernium temporale sit apud alium ex concordia , per quam Abbas cessit ei loca quoad gubernium temporale , reseruatis sibi seruitijs personalibus , siue baronalibus ratione directi dominij , ac proprietatis , in quorum seruitiorum quasi possessione vna cum iurisdictione spirituali Abbas existit adeo , vt sicuti dubitari non potest , quin Abbas vtrumque dominium antea habuerit , sic neque de retentione dominij directi propter reseruata dicta seruitia baronalia dubitari potest , ad tradita per Gail. *obseruat.*

nat.62.num.12.lib.2. Vincent. de Ann. *sing.* 560. Capoblanc. *de Baron. pragm.16.num.41.* & *seqq.* Nouar. *de grauam. vasall. grauamen.78.* Et dominus directus ratione ciuilis possessionis potest in re concessa omnia facere, dummodò non impediat dominium vtile, siue illius vsum, Bartol. *in l.2. num.3. C. de iur. emphyt.* Soccin. *cons.* 167. *num.* 15. *lib.* 3. ac Rota in Romana Domus 10. Maij 1638. coram Salmantino. Vnde ex prædictis Abbas repræsentatur, & persona repræsentata attenditur *l.sermo legato §. si testator ff. de leg.* 1. Surd. *decis.*291. *n.*3. & 4. cum alijs per Adden. *ad d. decis.* 15. *n.*22. *p.*3. *recent.*

4 Iurisdictio verò spiritualis probari poterit ex literis Apostolicis, maximè si fuerint confirmatæ per tres sententias conformes, & ex enunciatiuis Summorum Pontificum.

5 Dictæque possessionis quasi possessio probari etiam poterit tum ex testibus ætatis decrepitæ, vel senilis, tum ex actibus, ex quibus resultat omnimoda iurisdictio ex allegatis sub initio, Media autem quasi possessio præsumitur, probatis extremis, Seraph. *decis.*1141. *num.*3. Rot. coram Buratto *decis.*375. *num.*3. & pro Abbate contra Archiepiscopum, Rota *decision.*643. *numer.* 3. *part.* 2. *recent.* & in Barchinonensi iurisdictionis prima Iulij 1643. coram Bichio.

6 Ac ita, vt non obstaret, quod aliqui Testes dicantur examinati absque citatione, dummodo tamen alij formiter examinati fuerint, licet essent duo, vt in terminis Rota *decis.*283. *num.* 3. *p.* 7. *recent.* alij verò inseruiunt pro adminiculo, ac pleniori probatione, & per Rot. *dict. dec.*283. *num.*4. & apud Post. *de manuten. decis.* 269. *num.* 5. Tum quia veritas depositionis potest confirmari ex actibus iurisdictionis per scripturas, Farinac. *de testib. q.*65. *num.*129. Rota *decis.*69. *num.*63. *p.*7. *rec.* & ex dicta re iudicata contra Episcopum.

7 Scientia verò Episcoporum præsumitur ex multiplicitate actuum cum lapsu tanti tempori, Innoc. *in cap.bona* 2. *n.*1. *de postul. Prælat.* Seraph. *decis.*306. *num.*5. cum congestis in hac specie à Rota coram Andrea *d.decis.*54. *num.* 15. & in d. Constantiensi iurisdictionis *d.decis.*438. *n.*12. apud Post. *loc. cit.* & in d. Barchinonensi.

8 Quod si dicatur, Episcopum aliàs visitasse, ac beneficia contulisse, respondetur, quod tales actus vel non dantur, vel si deducantur, sunt ex testibus absque citatione examinatis, ideoque illi ex hoc non probant, *cap.* 2. *de testib.* cum alijs per Rot. apud Post. *decis.* 323. *num.*6. neque concludunt, eoque magis si reddantur suspecti. Quia si adessent aliqui actus, adhiberentur, Menoch. *præsumpt.* 91. *num.* 4. *lib.* 2. Peregrin. *cons.* 25. *num.*3. *lib.* 3. Præsertim si contrarium deponant testes pro Abbate, & accedant alij, addentes, quod quando Episcopi, seu Vicarij tentarunt visitare, fuerunt reiecti. Quod confirmari poterit ex protestationibus, & contradictionibus Rectorum Parochiarum eiusmodi locorum, quamuis non releuarent, non apparente scientia Abbatis, qui erat in quasi possessione, vt plenè in d. Constantiensi n. 18. apud Postium.

9 Neque respectu cognitionis causarum criminalium matrimonialium, ac similium locum habet dispositio Sacri Concilij Tridentini pro Episcopis contra Abbates *sess.* 24. *cap.*20. *de reform.* vt in subiectis declarationibus. Nam illa procedit contra Abbates fundantes se in exemptione, consuetudine, vel priuilegio, non autem contra Abbates habentes omnimodam iurisdictionem ordinariam, & quasi episcopalem cum proprio territorio. Hi enim dicuntur Ordinarij, vt latè firmat Rota in Salamantina iurisdictionis 9. Maij 1682. coram Seraph. & coram eodem *dec.*1052. Rot. *decis.*207. *in fine p.*1. & *decis.*619. *num.*1. *par.*4. *diuers.* & coram Vbaldo *decis.*65. *num.* 8. post Tambur. *de iur. Abbat. in recent. decis.*346. *num.*1. *p.*1. & coram Andrea *d.decis.* 54. *num.*9. & *seqq.* & in d. S. Angeli, & tradit Gratian. *dict. discept.*212. *num.* 7. *cum seqq. ac num.* 37. & 38. & hos Abbates venire appellatione Ordinarij in dispositione Concilij Tridentini ex Gloss. *in d.Clem.*1. *§.volumus v. Diœcesanis de for.compet.* docent Sanch. *de matrim. lib.*3. *disp.* 29. *num.*16. Gratian. *loc. cit. num.* 30. & *seqq. ac num.* 37. & 38. Rota *d. decis.*619. *par.* 4. *diuers.* Et circa dimissorias, & collationem ordinum firmant Gratian. *ibidem numer.* 21. & *seqq.* Campanil. *in diuers. iur. canon. rubr.* 9. *cap.* 8. *numer.* 4. Tamburin. *loc. allegat. tom.* 2. *disputat.* 2. *quæstion.* 26. *num.* 2. & 3. Nouar. *in lucern. regular. v. Ordo num.* 6. & 11. At de hac re vide quæ alibi diximus.

Addamus effata in dictum Sacri Concilij *cap.*20. 10

Nuncius Apostolicus potest de consensu partium, & Ordinarij cognoscere causas in prima instantia. 11

In Taraconensi. Quando legitimè appellatur à sententia Episcopi, qui eam tulit, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus ex facultate decretorum Concilij nihil est derogatum auctoritati Metropolitanorum *cap. licet de offic. Ordin.* 12

In Calaritana. Redarguuntur Metropolitani, qui non seruata forma huius decreti, suis suffraganeis inhibent. Possunt tamen Metropolitani prædicti appellationes admittere à sententijs suffraganeorum, seruata forma Concilij, & à casibus ab eo permissis. 13

In Patauina, & Aquileiensi. Metropolitanus, quando ad eum appellatur in causis concernentibus executionem decretorum Concilij Tridentini, à cognitione earum abstinere debet. 14

In Vlysipponensi. Quando per Breue capitur possessio beneficij, & aliqui volunt illam impedire, causa potest tractari in Vrbe, etiam in prima instantia, & Auditor Camerarius est Iudex competens. 15

Archidiaconi non solum causas expressas *in d. cap.*20. cognoscere possunt, stante immemorabili, sed etiam alias beneficiales, quæ tamen, dum probatur immemorabilis, cognoscuntur ab Episcopo. 16

In Aprutina. Et si isti Diaconi, aut Archidiaconi essent exempti, hoc decretum procedit. 17

In Messanensi. Pendente iudicio inter Episcopum & inferiorem Ordinarium de & super cognitione causarum matrimonialium, criminalium, legatorum ad pios vsus, & aliorum Episcopo reseruatorum, de quibus in hoc decreto, & *cap.*8. *sess.*22. & *cap.*5. *sess.*25. Episcopus debet de ijs omnibus cognoscere. 18

In Cremonensi. Præpositus, etiam exemptus, non potest cognoscere has causas matrimoniales. 19

In Neapolitana. In Ecclesia sanctæ Crucis de Turre Græci Magistri possunt nominare illum, qui est ab Episcopo deputatus ad curam animarum, qui tamen non potest ab eisdem amoueri. 20

In Ruscoducensi, Decani, Archidiaconi, & Abbates qui sunt nullius Diœcesis, non obstante hoc decreto, causas hic prohibitas, cognoscere possunt; secus si tantùm essent exempti. 21

In Cremonensi Decani, & alij, dignitates obtinentes, qui ex antiqua, & immemorabili consuetudine causas criminales, & matrimoniales cognoscere solent, adhuc possunt, sicut antea. Quia Concilium non sustulit immemorabilem. 22

In Burgensi, & in Salernitana. Dum autem probatur hæc immemorabilis, cognitio prædictarum causarum pertinet ad Episcopum. 23

In Siracusana. Quod Decani, & alij dignitates obtinentes, ac cæteri in hoc decreto nominati, non possint cognoscere causas matrimoniales, procedit, etiamsi essent exempti. Si autem isti Decani, Archidiaconi, & alij in dicto decreto expressi, haberent aliquod emolumentum in benedictionem annulorum pro matrimonijs, vel alijs similibus, Concilium eis nihil præiudicauit, remanente salua dispositione *cap.* 1. *huius sess.*24. *de reformat. matrim.* 24

In Veronensi. Abbas Abbatiæ habentis pleno iure spiritualem, & temporalem iurisdictionem, potest de causis matrimonialibus cognoscere. 25

In Pisciensi. Præposito Pisciensi, cui demandata est iurisdictio, collatio, correctio, & superioritas etiam quoad institutionem, præsentationem, & nominationem, prout illam habebat Episcopus, sunt committendæ literæ in forma dignum, & dispensationes matrimoniales. 26

CON-

CONSVLTATIO LXVIII.

In transitu Regularium ab vna ad aliam Religionem, siue laxiorem, siue strictiorem, vt canonicè fiat, quid requiratur? Quænam actio competat superioribus primæ Religionis ad reuocandum suum subditum, illegitimè translatum? Vbi ad id decretum Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus, Sacræ Congregationis Concilij, & Constitutiones summorum Pontificum.

1 DE hac re plura diximus in alio loco, pluraque dicunt Doctores, nominatim Fagnan. *in cap. ad Apostolicam de regular.* passimque alibi. Nunc strictim asserimus; vt transitus huiusmodi sit validus ad Religionem laxiorem non solum requiritur licentia Superioris Ordinis, in quo Regularis est professus, per Textum *in can. statuimus 19. q. 3. can. Monachum 20. q. 4. cap. licet de regular.* vbi Io. Andr. Ostien. Cardin. alijque relati à Rota *decis. 109. num. 4. par. 2. recent.* Glos. *in cap. intelleximus in fin. de ætat. & qualit.* ibique Butr. *num. 8.* & Abb. *num. 1.* sed etiam Sedis Apostolicæ, & ex subiecto Sacræ Congregationis decreto. In transitu verò ad regulam strictiorem, adhuc est necessaria petitio licentiæ Superioris per *d. cap. licet*, Glos. *in cap. cum singula §. vlt. de prabend. in 6.* vbi Gemin. ac cæteri Canonistæ, D. Thom. 2. 2. *q. vlt. art. 8.* ac Rota in Romana fideicommissi de Vecchis 20. Februarij & 20. Martij 1604. coram Litta.

2 Attenta præcipuè Constitutione Beati Pij V. reuocante quæcunque priuilegia recipiendi ad strictiores regulas præter formam iuris, & mandante restitui sic receptos suis Monasterijs. Quæ Constitutio est conformis iuri communi, ex cuius dispositione competit actio ad superiori ad recuperandum suos Monachos professos, per Text. *in cap. Ioannes*, ibique Abb. *num. 2. de regular.* Idque vel rei vindicatione, vel conditione ex canone, vel officio Iudicis, vt per Innocent. *in dict. cap. licet num. 4.* ibique Butr. *numer. 48.* & Abb. *numer. 15.* idemque Abb. *in dict. cap. Intelleximus num. 2.*

3 Quinimò superiori contra suum Monachum datur manutentio, constito de eius antiquiori professione, Abb. in *cap. suborta num. 2.* ibique Butr. *num. 7.* & Cardin. *in c. oppos. de re indic.* idem Abb. *in cap. quemdam in 3. notab. de elect.* ac Roman. *cons. 341. num. 3.* Vnde superiori Regulari non solum concedenda est manutentio, sed etiam pro illius executione, quatenus opus fuerit, licentia implorandi auxilium brachij secularis.

4 Decretum autem Sacræ Congregationis est tenoris sequentis: *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negocijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, attentis narratis, & re maturè discussa, censuit, non licuisse, neque licere Præposito generali Congregationis Clericorum Regularium sancti Pauli, etiam quacunque ex stante causa, vel sub prætextu assertorum priuilegiorum huiusmodi facultatem transeundi ad laxiorem sui subditi impartiri, ac proinde Oratorem, omnesque alios in ea Congregatione professos, qui absque expressa Sedis Apostolicæ licentia ad huiusmodi Ordines se transtulerint ad primæuam Religionem, atque habitum Congregationis præfatæ reuocandos, prout reuocari mandauit, nouamque professionem in ijs emissam nullam, & inualidam declarauit. Generalibus verò Congregationis eiusdem, & aliorum quorumcunque Ordinum, ac Superioribus respectiuè mandauit, vt in posterum à dimissione, aut receptione similium omninò abstineant sub pæna priuationis officij, & vocis actiuæ, & passiuæ, alijsque contra receptores Apostatarum emanatis, eisdemque affici voluit professos, qui contra huiusmodi formam decreti ad præfatas Religiones se transferre præsumpserint, quibuscunque non obstantibus. Datum hac die 20. Ianuarij 1651.*

5 Et generaliter loquendo, professus in vna Religione non potest transire ad aliam Religionem, nisi ad arctiorem zelo Sanctitatis vitæ, venia à suis Superioribus petita, etiam non obtenta, *d. cap. licet de regular.* ibique Canonistæ, Sanchez *in decalog. lib. 6. cap. 7. q. 2. & 7.* Laym. *lib. 4. de stat. Relig. cap. 6. num. 9.* Transire autem ad æque arctam, vel laxiorem nemo potest, nisi obtenta licentia à Summo Pontifice, & à proprio Prælato cum iusta causa, Abb. *in cap. non est num. 5. & in cap. significatum num. 9. de regular.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. num. 103.* Sanch. *ibidem num. 59.* Laym. *loc. cit.*

Ex decreto Sacræ Congregationis Concilij, quod habetur 6 in Bullario inter Constitutiones Vrbani Octaui *num. 26. §. 3.* statutum est, vt nullus permittatur ad arctiorem transire, nisi prius legitimè constet Superiori illam Religionem paratam esse eum recipere, & tunc recta via transferatur ad arctiorem, aliter Superior præsumens facere, incurrit eo ipso pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & inhabilitatem ad talia, & reseruatur dispensatio Papæ priuatiuè, etiam ad Generalem, & Cardinalem Protectorem.

Si quis transeat ad arctiorem, venia non petita, vel ex 7 temeritate, aut leuitate, ira, odio, aut contemptu, aliave inordinata passione, professio in secunda, scilicet arctiori, erit nulla, Innoc. *in dict. cap. licet*, ibique Abb. *num. 3.* Rosell. *v. Religio 4. num. 6.* Sanchez, & Layman. *locis allegat.*

Religiosi verò transeuntes ad aliam Religionem sine li- 8 centia competenti, secundum aliquorum sententiam incurrunt in excommunicationem, & censuras, ac pœnas latas contra Apostatas à Religione, siue ob depositionem habitus, ita tenuit Nauarr. *in man. cap. 27. num. 131.* cum Syluestro, & Caietano. Sed contraria est verior. Quia neque est apostata, cum discedat solum ab hoc instituto, non autem à Religione absolutè, neque deponit habitum cum periculo euagationis, *vt cap. 2. ne Cler. vel Monach. in 6.* Atque ita Angel. *v. Religiosus n. 37.* Gemin. & Io. Andr. *in d. c. 2.* Abb. *in cap. sanè de regul.* Less. *lib. 2. cap. 41. num. 102. per cap. ex parte de temp. ordin.*

Religiosi autem mendicantes non possunt transire ad 9 aliam Religionem non Mendicantium sine licentia Sedis Apostolicæ, excepto ordine Carthusianorum, alias professio est nulla, & tam transeuntes, quàm recipientes incurrunt excommunicationem Papæ reseruatam *in Extrauag. 1. de regular.*

Hæc tamen prohibitio, ac pœna intelligitur de transitu 10 sine iusta causa. Si enim adsit causa legitima, possunt adhuc superiores ipsi dare suis licentiam transeundi Nauarr. *cons. 56. de regular.* Less. *ibidem cap. 41. num. 104. lib. 2.* Sanchez *d. cap. 7. num. 68.* & Laym. *cap. 6. num. 9.* Et quamuis in dicta Extrauag. dicatur, neque maiorem Pœnitentiarium posse talem licentiam indulgere; hodie tamen ex nouis facultatibus eam concedere potest.

Religiosi verò, scilicet professi Mendicantium Ordi- 11 num, si transeant ad non Mendicantes, etiam obtenta licentia à Sede Apostolica, non possunt habere vocem in Capitulo, neque administrationes, neque Curam, siue regimen animarum, neque officia quæcunque, siue vt propria, siue vt vicario nomine, seu vices aliorum gerendo, & in contrarium acta irrita sunt, non obstante quocunque priuilegio, *d. Clem. 1. de regul.*

Quod amplia, vt hîc nomen officij latè accipiatur. Vn- 12 de continet non solum officia cum Superioritate, sed etiam alia, quæ sunt cum honore, non cum solo onere, vt Sacristæ, Camerarij, Æconomi, Concionatoris, Lectoris Theologiæ, vt per Glos. *in d. Clem. v. officia*, ibique Anchar. *n. 5.* Lap. *n. 7.* Vitalian. *num. 74.* Less. *d. cap. 41. n. 105.* Sanch. *ibid. n. 127. & seqq.*

Amplia item, vt dicta Clementina procedat etiam de 13 Mendicantibus post illam institutis, & approbatis, & non solum ex quatuor Ordinibus Mendicantium, de quibus *cap. Religionum, §. sanè de relig. domib. in 6.* sed etiam de alijs quibuscunque, siue sint mendicantes ex regula, siue ex Constitutionibus, vt per Azor. *tom. 1. lib. 12. cap. 14. quæst. 12.* Bartol. de Vecch. *de admit. nouit. disp. 15. dub. 5. num. 14.* Et procedit etiam de ijs, qui ex priuilegio Tridentini Concilij possunt habere bona in communi Sanchez *eo loco num. 115.*

Quod sanè limitandum est, vt non procedat de transeun- 14 tibus ad Carthusianos ex iuris communis dispositione, Bart. de Vecch. *ibid. n. 14.*

Limitandum etiam, vt non procedat, quando à Ponti- 15 fice conferretur Religioso Mendicanti Prælatura, vt Abbatia in Religione aliqua non mendicanti. Quia tunc haberet vocem in Capitulo, Gloss. *in d. Clem. v. inibi*, Archid. *num. 10. q. 1.* Vitalin. *num. 61.* Cardinal. *num. 5.* & Sanchez *ibidem num. 122.*

Re-

16 Religiosi autem Mendicantes, si prætextu licentiæ veræ, vel falsæ transeundi ad aliam non mendicantium, vagentur extra Religionem, siue cum habitu, siue sine habitu si moniti intra quindecim dies non redeant ad suam Religionem, sunt excommunicari, & vt notorij Apostatæ denunciandi ex *d. extrauag. 1. de regul.*

17 Ex Bulla verò Pauli Tertij, Iulij Tertij, & Sixti Quinti fratres Franciscani de obseruantia transeuntes ad Capucinos, & Capucini illos recipientes sine licentia Papæ, aut Prouincialis incurrunt excommunicationem, & inhabilitatem ad officia, Bonacin. *de censur. in partic. disp. 2. q. 8. punct. 3. n. 2.*

18 Et ex Bulla vnionis Leonis Decimi, de qua Sorb. *v. Conuentuales fratres in addit. num. 2.* prohibitum est sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne fratres reformati Sancti Francisci transeant ad Conuentuales, vel recedant ab obedientia suorum Ministrorum, & ne Conuentuales audeant recipere Reformatos, nisi cum licentia Capituli Prouincialis ob iustam causam.

19 In Bulla Vrbani Octaui, quæ incipit: *Iniuncti nobis* anno 1628. die 9. Augusti statutum est, vt Religiosi Capucini non possint transire ad laxiorem sine speciali licentia Sedis Apostolicæ in scriptis. Ad Cathusianos autem, vel alium Ordinem, scilicet non laxiorem, requiritur licentia Ministri Generalis in scriptis, aliàs transeuntes incurrant pœnam excommunicationis, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & apostasiæ, ac infamiæ ipso facto. Sed loquitur contra præsumentes transire contra hanc formam; vnde excusat ignorantia non affectata.

20 Fratres verò Minimi si recipiant Fratres Minores de Obseruantia sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reseruatam ex Bulla Iulij Secundi, Viuald. *in candel. v. Excommunicatio nulli reseruata.*

21 Religiosi Carmelitæ ad Carthusianos sine licentia sui Superioris transeuntes incurrunt excommunicationem ipso facto ex Bulla Beati Pij Quinti, & hoc priuilegium competit per communicationem alijs quibusdam Religionibus, Sanchez *d. lib. 6. cap. 7. n. 20.*

22 Religiosi quicunque, exceptis Carthusianis, recipientes aliquem Religiosum Societatis Iesu sine licentia Papæ, vel Præpositi Generalis, & ipsi transeuntes, & dantes eis auxilium, incurrunt excommunicationem ex Bulla Beati Pij Quinti, vt per Suar. *de censur. disput. 22. sect. 5. num. 21.* & Sanchez *loc. cit.*

23 Ex Bulla Vrbani Octaui data sub anno 1635. die 21. Maij, & edita anno 1636. die 20. Decembris statum est, vt Regulares quicunque, qui ex suo Instituto votum habent, siue iuramentum annexum de non procuranda, vel acceptanda extra suam Religionem dignitate, aut superioritate, transeuntes ad aliam Religionem, etiam cum licentia Papæ, aut à Religione sua dimissi, vel electi, remaneant adstricti voto, siue iuramento prædicto.

24 Circa quam Constitutionem notandum est, quod quamuis Doctores, qui ante illam scripserunt, communiter dixerint, vota supradicta de non procuranda, vel acceptanda dignitate, & alia similia religiosæ professioni annexa, ex intentione vouentis censeri accessoria illi professioni, & per translationem ad aliam Religionem, siue secundam professionem, vel per expulsionem, vel dimissionem extingui eo ipso, vt Sanchez *d. cap. 7. num. 87. & cap. 9. num. 56.* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. de vot. cap. 3. n. 7.* Vega *in summ. tom. 2. cap. 86. cas. 16.* tamen hodie per hanc Constitutionem est inducta præsumptio iuris, ac de iure, quod dicta vota censeantur principaliter ob cultum Dei, & absolutè emissa, & non restricta ad præsentem statum illius Religionis in specie, alias autem in causas, vt bonum Religionis illius &c. præsumit impulsiuas, siue secundarias, siue conditionem, sine qua non, & consonat *cap. ex parte 2. de conuers. coniug. & cap. magna de vot.* in quibus iuribus apparet ius canonicum semper præsumere vota ob aliquam causam extrinsecam emissa, esse emissa principaliter ob Cultum Dei, & ideo non cessare, cessante dicta causa extrinseca, de qua re vide Sanchez *in decalog. lib. 4. cap. 2. n. 48.* & Canonistas in dictis *c. ex parte, & c. magna.*

25 Hoc autem votum per se loquendo non est Papæ reseruatum, cum non sit votum solemne, neque votum Religionis. Quare potest Prælatus ex causa iusta dispensare de iure communi, Less. *lib. 2. cap. 40. num. 74.* Sanchez *d. lib. 4. cap. 24. num. 30.* Si tamen agatur in ordine ad promotionem illius apud Sedem Apostolicam, ad Papam tantùm pertinet dispensare, seu relaxare, ad quem pertinet tunc cognitio causæ, an expediat promoueri.

CONSVLTATIO LXIX.

An, & quatenus domus Mulierum oblatarum sub Regula, exempli gratia Sancti Benedicti, quæ tria vota simplicia in manibus superioris regularis emittunt, subque eius regimine viuunt, subiecta sit Regularibus, an potius Episcopo? Vbi actus visitationis, quando non sit habendus in consideratione? Exemptio quo modo sit docenda? Vt mulieres sint religiosæ regulares, quid requiratur? Quid, vt sint Tertiariæ? De mulieribus collegialiter viuentibus. Vt quis Religioni incorporetur, possitque dici religiosus, ac verè regularis, quid exigatur? Quid de promissione obedientiæ ab eiusmodi mulieribus facta Abbati Generali. Quænam præstatio obedientiæ faciat regularem, & Monachum? De voto simplici obedientiæ, eiusque effectu. Episcopus super iurisdictione quoad omnes Ecclesias, loca pia, & personas Ecclesiasticas suæ Diœcesis, quàm iuris assistentiam habeat? Religio in quo consistat? Quænam veræ Moniales? Quænam personæ Ecclesiasticæ? Qui habet iurisdictionem in principali, illam quoque habet in dependentibus, & accessorijs. Ex quibus probetur domum aliquam mulierum viuentium in communi esse subiectam Episcopo? Ex actibus particularibus iurisdictiones infertur ad vniuersales. Cura spiritualis in Monialibus an sit propriè iurisdictio? Quisnam teneatur probare priuilegium? Ex quibus actibus inferatur iurisdictio? Qui vocentur superiores? Quæ pertineant ad solam potestatem, & curam spiritualem? In materia exemptionis fieri debet stricta interpretatio. Ex diuersitate nominis arguitur diuersitas Ordinis. Tertiariæ, etiam exempta subijciuntur Episcopo. Potest exemptioni renunciare. Factum aliquorum nequit omnibus præiudicare. Actus, qui dederunt causam liti, an sint attendendi? Stante assistentia iuris, releuatur quis ab onere probandi exercitium suæ iurisdictionis. Actus visitationis continui, etiam facti, lite pendente, cuius sint virtutis? Ex omissione actus facultatiui non potest prætendi quasi possessio contra visitationem Ordinarij. Aduersus visitationem an detur præscriptio, aut immemorabilis? Quatenus subditus dici possit constitutus in quasi possessione exemptionis?

NVllam iurisdictionem competere Superiori regulari super hac mulierum oblatarum domo, tenendum omnino existimo. Nam, quoad quasi possessionem si de nullo alio actu doceatur, nisi de visitatione, cùm hic actus sit ille, qui dedit causam liti, non est habendus in consideratione, vt per Calder. *cons. 13. de iurepatr.* Afflict. *decis. 395. num. 7.* ac Rota coram Gregorio *decis. 4. num. 11.* ibique Adden. *& decis. 409. num. 4. par. 2. rec.* Ne ad effectum quidem manutentionis, Rota *decis. 30. num. 2. p. 2. recent.* Eoque magis, quia nullus inferior potest acquirere aliquam quasi possessionem iurisdictionis in præiudicium Ordinarij, sine illius scientia, & patientia, Bartol. *in l. fin. num. 4. ff. vti possident.* Rot. *decis. 595. num. 5. p. 1. diuers. & decis. 508. num. 4. par. 2. recent.* & in Calaguritana Lenager. 20. Martij 1615. coram Vbaldo, atque alibi sæpè. Præcipuè si in visitatione emissa fuerint decreta aliqua circa gubernium temporale commune cum Monasterio Monialium, cuius iurisdictio spectat ad Episcopum. Vnde non poterant superiores Regulares in hæc se ingerere, quia etiam super his ratione communionis spectabat iurisdictio ad Episcopum, vti digniorem ex adductis à Gratian. *discept. 641.* signati *num. 16.*

Quod

2 Quod verò ad ius, & fundamentum prætensæ iurisdictionis, frustra illud deducitur, si deducatur ab exemptione, qua prætenditur gaudere dicta domus, vel tanquam membrum, vel aliud quippiam necessarium Religioni Benedictinæ, quod eodem priuilegio exemptionis potiatur, cum de huiusmodi exemptione non doceatur, nec per speciale, & expressum aliquod exemptionis priuilegium, neque per sententiam, vt de iure requiritur per Text. *in cap. si Papa de priuileg. in 6.* vbi Gloss. & Doctores, neque de sufficienti etiam unione, & incorporatione Ordini Benedictino,

3 Nam mulieres dictæ domus non sunt Religiosæ regulares, ac veluti moniales dicti Ordinis, neque etiam sunt Tertiariæ eiusdem Ordinis, sed particularis quædam species cum particulari modo viuendi, approbato à Sede Apostolica.

4 Non sunt quidem Religiosæ regulares, quia non emittunt solemni professione tria vota substantialia Religionis, sine quibus mulier dici non potest religiosa, nec monialis per Textum *in cap. ad Apostolicam de regular.* & tradunt Sylvestr. *v. Religio* 3. *num.* 18. Nauarr. *cons.* 6. *num,* 10. *&* 22. *de stat. Monach.* Less. *de iust. & iur. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 1. *num.* 3. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 3. *ac* 10. *& lib.* 6. *cap.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 11. *cap.* 23. Bellarm. *tom.* 2. *tit. de Monachor. cap.* 2. sub initio, Sanch. *in decalog. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 14. *& seqq.* Monachos enim nemo fit sine professione *ex cap.* 1. *de regular. in* 6. *cap. ex parte, eodem titul.* Gloss. *in cap. conceptum v. professio eodem etiam titul.* Suarez *loc. citat. lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 2. *& cap.* 2. *num,* 12. Sanchez *d. cap.* 1. *num,* 22.

5 Ac etiam quia non obligantur ad seruandum regulam Benedictinam, neque cæremonias illius Religionis cum intentione faciendi se moniales, vt requiritur ex Nauarro *cons.* 49. *num,* 3. *de regular.* & Rodriq. *tom.* 3. *quæst. regul.* 21. *art,* 1. Minusque tanquam Moniales, obligantur ad clausuram iuxta Text. *in cap. periculoso de Stat. Regul. in* 6. ac dispositionem Sacri Concilij Tridentini *sess.* 25. *de regul. cap.* 5. & Constitutionem octauam Beati Pij V.

6 Neque sunt Tertiariæ, non solum quia Pontifex in confirmatione earum Constitutionum eas non appellat Tertiarias, sed generali nomine vbique vocat mulieres, à qua denominatione desumit argumentum in casu oblatarum Turris Speculorum de Vrbe Nauarr. *cons.* 6. *num.* 14. *de stat. Monach.* Ex diuersitate autem nominis arguitur etiam diuersitas Ordinis, *l. si idem C. de Codicil,* Mandel. Alb. *cons.* 750. *num.* 18. *& seqq.* Seraph. *decis.* 528. *num.* 1. *&* 1137. *n.* 3. Sed etiam quia habent proprias Constitutiones diuersas a Constitutionibus iam editis ab antiquo pro Tertiarijs Ordinis Benedictini, quibus standum; si enim hæ mulieres essent Tertiariæ, secundum illas viuere deberent, & superfluum fuisset nouas, ac diuersas Constitutiones particulares, & ad beneplacitum pro hac domo edi, & approbari per Sedem Apostolicam. Quo argumento similiter vtitur Nauarr, *d. cons.* 6. *n.* 17.

7 Sed demus tandem, quod aliquo modo dici possint Tertiariæ, attamen vel essent sub iurisdictione ipsius Ordinarij, vel saltem, quatenus essent exemptæ, non possent dici subiectæ Regularibus. Nam ab exemptione ab Ordinario non infertur ad subiectionem Regularibus, cessante incorporatione Ordini Regularium. Exemptio enim non tribuit alteri iurisdictionem, sed solum operatur, quod exemptus sit immediatè subiectus Sedi Apostolicæ, ac Ordinario, tanquam eiusdem Sedis Delegato ex dispositione Sacri Concilij Tridentini, & ex adductis a Rota *decis.* 207. *num.* 1. *p.* 2. *diuers.*

8 Remanet igitur tertia quædam species particularis mulierum collegialiter viuentium iuxta proprias Constitutiones. Et licet sub vna Priorissa viuant, vnum Oratorium, vnum Refectorium, vnumque vestiendi modum habeant, cuius generis dicuntur esse multæ domus in Germania, & Hispania à Nauarro *d. cons.* 6. *num.* 18. non tamen inde sequitur, quod emittant religiosam professionem, & Ordini Regulari incorporatæ censeantur, vt per Text. *in cap. Indemnitatibus §. penult. de elect. in* 6. *& Clem.* 1. *in fin. de relig. dom.* vbi Cardin. *q.* 12. & tradit Nauar. eodem *cons.* 6. *n.* 9. *ac* 18. & Suar. *tom.* 3. *de relig. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 17.

9 Etenim, vt quis Religioni incorporatus sit, possitque dici religiosus, ac verè regularis, non sufficit emisisse vota religiosa secundum aliquem modum viuendi, quantumuis approbatum à Sede Apostolica, sed requiritur, quod professio fiat, & vota emittantur in Religione approbata pro Religione per Text. *in cap. vn. de vot. in* 6. *cap.* 1. *de regular. eod. lib.* Glos. *in Clem.* 1. *in princ. v. obedientia de relig. dom.* Abb. *in rubr. de regular. num.* 1. Nauarr. *in com.* 1. *de regular. n.* 19. *& cons.* 35. *num.* 1. *de regular. & d. cons.* 6. *num.* 11. *de Statut. Monach.* Azor. *p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 6. *q.* 2. Suarez *d. tom.* 3. *lib.* 6. *cap.* 2. *n,* 32. *& cap.* 3. *num.* 31. & Sanchez *d. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 19. *ac nos alibi,*

10 Nec obstat, quod hæ mulieres in emissione suorum votorum iuxta proprias Constitutiones promittant obedientiam Superiori Benedictino. Ex hac enim promissione obedientiæ in manibus Superioris volentis incorporare Religioni, incorporatio sequitur, atque adeo subiectio Regularibus, & exemptio à iurisdictione Ordinarij.

11 Nam respondetur primo, quod etiamsi in manibus Superioris, valentis recipere, & aggregare Religioni, emitterentur vota omnia substantialia Religionis, hoc tamen non sufficeret, nisi promissa esset obedientia Monachalis, vt per Innocent. *in cap. consuluit qui Cler. vel Mon.* Calder. *cons. fin. de regul.* Felin. *in cap. præsertim n.* 4. *de probat.* Rodriq. *tom.* 3. *q. regul.* 21. *art.* 1.

12 Non enim omnis præstatio obedientiæ facit regularem, & Monachum, sed debet esse obedientia Monastica secundum regulam illius Religionis cum intentione certa, & determinata promittendi obedientiam Monasticam cum omni renunciatione suæ voluntati, ac submissione voluntati Superioris, vt per Innoc. *in d. cap. consuluit in fin.* ac Rodriq. *d. q.* 2. *art.* 1. Et in casu Oblatarum d. Turris speculorum, tradit Nauarr. *in alleg. cons.* 6. *num.* 16. *&* 20. ac Suarez *d. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 6. Recipere enim aliquem ad præstationem votorum, & ad professionem, non est propriè actus iurisdictionis, sed solum cuiusdam Superioritatis, vt per Franch. *in cap.* 3. *num,* 7. *de regul. in* 6 Sanchez *in decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 78. & Bartholom. de Vecch. *in prax. admit. nouit. disp.* 12. *dub.* 1. *n.* 2. 5. *&* 14.

13 Ideoque non obstat, quod Abbas Ordinis aliquando in dictis Constitutionibus appelletur Superior harum mulierum. Quia ij quoque vocantur Superiores, quibus debetur dumtaxat simplex reuerentia, & obedientia sine vlla tamen iurisdictione Suarez *de relig. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 1. *n.* 21. *& cap.* 3. *n.* 4. *&* 5. *& cap.* 4. *n.* 2. *&* 5.

14 Cum igitur hæ mulieres non promittant obedientiam Monasticam secundum regulam Benedictinam, sed vnia secundùm proprias Constitutiones, consequitur, quod obedientiam, quam præstant, nullo modo potest importare monachismum, neque subiectionem Regularibus, neque sui traditionem,

15 Deinde respondetur, quod hæ mulieres promittunt obedientiam limitatè iuxta proprias Constitutiones, non autem absolutè secundùm regulam Benedictinam, vt modo diximus, & propterea illarum votum obedientiæ continetur intra terminos earumdem Constitutionum, vt per Suar. *d. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 3. *num.* 11. & Nauarr. *d. cons.* 6. *num.* 2. in quibus Constitutionibus cum nullum sit verbum de subiectione Superioribus Regularibus, non est possibile, quod vouendo suum proprium modum viuendi adstringantur ad aliquid præter suam intentionem. Votum enim est promissio non obligans præter intentionem vouentis, Syluestr. *v. Religio* 3. *quæst.* 12. Less. *de iustit. & iur. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 1. *num.* 19. ac Toletan. *in summ. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 19.

16 Postremò respondetur, quod est impossibile has mulieres transisse in ius, & potestatem, ac subiectionem Regularium per dictum votum obedientiæ in manibus ipsorum. Quia huiusmodi votum est votum simplex, vtpotè emissum extra Religionem, Nauar. *in d. com.* 1. *de regular. num.* 19. Suarez *d. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 1. *num.* 23. *& cap.* 2. *num.* 2. Nam votum solemne consistit in emissione, & professione trium votorum substantialium in Religione *ex d. cap. vnic. de vot. in* 6. Azor. *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 6. *q.* 2. *& q.* 6. Per votum autem solemne, constans ex tribus substantialibus, & non per vota simplicia quis transfertur in ius, ac potestatem Superiorum, idque ratione solemnis, ac publicæ traditionis, qua quis se tradit Religioni, ac se submittit potestati coactiuæ, & dominatiuæ superiorum, vt per Syluest. *d. v. Religio* 6. *q.* 6. Suar. *d. cap.* 2. *num.* 13. Azor. *d. cap.* 6. *q.* 6. Sanch. *d. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 2. *& lib.* 6. *cap.* 2. *n. item* 2.

17 Si ergo hæ mulieres non faciunt professionem religiosam

cum

cum emissione votorum substantialium in Religione approbata, sequitur, quod non faciunt votum solemne obedientiæ, atque adeo cessat traditio in iis, & potestatem Superiorum Religionis, vt fusè per Suarez *d.lib.6.cap.2.num.4. & seqq.* Cessante autem traditione, & incorporatione Religioni, cessat potestas illa gubernatiua, & dominatiua apud Superiorem, quæ resultat a volunrate profitentium in Religione, cessat quoque potestas Clauium propriæ iurisdictionis, data à Christo Papæ, & Episcopis; quæ est distincta à supradicta alta potestate, ut scitè ait Suarez *d. tom. 3. lib. 2. cap.16. num.5. & seqq.* Vnde cum Patres Benedictini illam non habeant ex Constitutionibus dictæ domus, de iure illis non competit.

18 Quare necessariò dicendum est, quod ex dicta præstatione obedientiæ in manibus Regularium nihil aliud illis tribuatur, ac promittatur, nisi quod ex proprijs Constitutionibus expressè concessum est. Idque voluisse Summum Pontificem intelligere, dum in dictis Constitutionibus expressit casus quosdam particulares, in quibus hæ mulieres subesse deberent Regularibus, nempe quando agitur de dispensatione ieiuniorum, ac similium, & quando agitur de eijcienda aliqua, quæ esset incorrigibilis. Quæ expressio casuum particularium aliàs esset superuacanea, si Pontifex intendisset illas omninò sub esse debere iurisdictioni Regularium. Vnde ex illis inferri non potest ad iurisdictionem omnimodam, quia concessio iurisdictionis restricta ad certos actus, illos non egreditur. Imò inclusio, & expressio vnius facultatis omnes alias excludit *l. Cum Prætor in fin. ff. de iudic. l.vlt. C. de pact.conuent. l. Maritus C. de procur.* Gratian. *discept.554. num. 23.* Maximè cum agatur de præiudicio Ordinarij, cuius respectu, etiamsi adesset exemptio, deberet in ea fieri stricta interpretatio, vt per Ostien. *in cap. cum Capella num. 1. & 2. de priuil.* Rota *p.1. diuers. decis.744. in fin. & p.2. decis.55. num. 1.* cum alijs per Cochier *de iurisd. Ordin. in exempt. p.1. q.2. num.7. & p. 4. numer. pariter 7. & seqq.* Cened. *quæst. can. 26. num. 8.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q.23. num.4.* & concessa quoad vnum, non extenditur quoad alia: Imò etiam in ea inclusio vnius est alterius exclusio, Soccin. *in d.cap.cum Capella num.6. & 7.* ac Rota *d.decis.744. n.3. p.1. diuers.*

19 Præsertim verò si etiam in his casibus particularibus Pontifex concesserit talem facultatem non absolutè, sed simul cum Superiorissa innuens, quod non principaliter propter Regulares hanc dederit facultatem, sed potius propter ipsam Superiorissam. Nam actus huiusmodi, tanquam actus iurisdictionis, non possunt absolutè exerceri per fœminam ratione sexus, qui est incapax iurisdictionis Ecclesiasticæ per D.Thom. *in 4. dist.25. q.2. ar.2. q.1. ad 2.* Glos. *in cap. Dilecta de maior. & obedent.* Innocent. *in cap. tua de pænit. & remiss.* Syluest. *v. Abbatissa*, Rodriqu. *tom. 1. q. 15. art. 1.* Suar. *d. tom.3. lib.10. cap.12.* & Sanch. *in decal. d. lib.6. cap. 1, num.17.*

20 Ex quibus apertè conclusum esse videtur, quod hæ mulieres non subsunt iurisdictioni Regularium, quo cessante frustra contenditur, illas esse exemptas, de qua exemptione, quatenus etiam constaret, nihil referret, si ipsæmet mulieres profiteantur, quod nolint hac vti exemptione, sed subesse velint Ordinario, cum exemptioni renunciare possint, cum nihil inde præiudicij resultet, nisi ipsis renunciantibus, Castr. in *l. pactum num. 4. ff. de pact.* Angel. in §. *Idem iuris num.41. Instit. de except.* Feder. de Sen. *cons.14. n.5.* Felin. *in cap. Cum omnes num. 8. de constit.* Cochier. *de iurisd. Episcop. in exempt. p.3. q.11. in princ. & q.34.* Seraph. *dec. 547. num. 7.* ac Rota in Mediolanensi decursus aquarum 10. Martij 1581. coram Clemente Octauo. Quando quidem, & si essent subiectæ Sedi Apostolicæ, possent profectò quoad se ipsas, & in suum præiudicium renunciare exemptioni iuxta notata per Innocentium, Abbatem, & Felinum *in cap. Cum olim de præscript.* & per eumdem Abbatem *in cap. 1. num. 19. de sentent. & re iudic.* cum alijs per Cochier. *in d. tract. de iurisd. Ordin. in exempt. p.2. q.7. num.6.* & quatenus per exemptionem essent subiectæ Regularibus, possunt nihilominus prorogare iurisdictionem Episcopi. Quia hoc pacto fieret redditus ad ius commune, quod est fauorabile, vt latè per eumdem Coch. *d. q.7. num.22. & seqq.* ac Lotter. *loc. cit. lib. 1. q.24. num.233.* Præcipuè si in Constitutionibus à Sede Apostolica confirmatis nulla fiat mentio exemptionis ab Ordinario. Quod tamen fuisset necessariò exprimendum. Nam aliàs huiusmodi priuilegium non præsumitur concessum, & asserenti, fuisse concessum, incumbit onus probandi; vt per Doctores in *d. cap. cum personæ*, ibique Barbos. *in collect. num. 2.* qui plures etiam decisiones Sacræ Rotæ adducit *de priuil. in 6.*

Nec obstat si pro Episcopo non ostendantur actus iurisdictionis. Quia, vel stante assistentia iuris Episcopus releuatur ab onere probandi exercitium suæ iurisdictionis, præcipuè si neque etiam ipsi Regulares sint in aliqua quasi possessione saltem legitima, vt ex communi conclusione per Text. *in d. cap. Cum personæ de priuil. in 6.* testatur Marescottus, plures allegans *lib.1. var. resol. cap. 11. num.1. & 3.* Rota *dec.332. num. 1. part. 1. recent.* & in Sulmonensi iurisdictionis 4. Decembris 1615. coram Buratto, & in Theatina iurisdictionis 14. Martij 1625. coram Vbaldo; Vel sufficeret vnicus actus propter causam vniuersalem ex superius allegatis. 21

Præsertim autem si adducantur actus visitationis ab Episcopo factæ continuatiui priorum actuum, etiamsi essent facti, lite pendente, Glos. *in cap. non solum de appell. in 6. & in Clem.2. vt lit. pend.* cum alijs per Lancell. *de attent. lit. pend. limit.1. n.21. & seqq.* 22

Nec refert, si antea non visitauerit. Nam ex omissione talis actus facultatiui prætendi non potest quasi possessio contra visitationem Ordinarij ex congestis à Rota *dec.562. n.10.* coram Gregorio, vbi Add. *lit. C.* 23

Maximè quia nulla datur præscriptio, ne quidam immemorabilis, aduersus visitationem *cap. cum ex officio*, ibique Glos. & Doctores *de præscript.* Bellett. *disq. Cleric. tit. de Cler. debit. p.1. §.12. n.13.* & disponitur in S. Concilio Tridentino *sess.7. de refor. cap.21. & cap.8. ac sess.24. cap.3. & 9.* & testatur Rota *d. dec.744. n.1. p.1. diuers.* 24

Ita quidem, vt subditus dici non possit constitutus in quasi possessione exemptionis, ex eo solum, quod non appareat Episcopum in eum non exercuisse iurisdictionem, nisi probetur euenisse casum, illam exercendi; Et Episcopum fuisse repulsum, & repulsioni acquieuisse, vel alias habuisse se pro spoliato, vt ex Innocentio, Ostiensi, Ioanne Andrea, Butrio, Boic, & Verallo, firmat Rota *dec.491. n.8. & 10. p.1. rec.* cum alijs per Barbos. *in d. c. Cum personæ n. 14. de priuil. in 6.* 25

His omnibus accedit, quod Episcopus super iurisdictione quoad omnia loca, omnesque Ecclesias, & cunctas personas Ecclesiasticas in tota sua Diœcesi existentes, habet assistentiam iuris itaut illæ dicantur ei subesse priuatiuè quoad omnes, nisi adsit, & ostendatur exemptio, siue aliquod aliud priuilegium in contrarium, à Sede Apostolica concessum, vt expressè cauetur, non solum in iure communi in *cap. Constitutus cum seqq. de relig. domib. in cap. cum Episcopus de offic. Ordin. in 6. in d. cap. cum personæ in fine de priuileg.* eodem, *in can. omnes Basilicæ 16. q.7.* & asserit Rota *decis.306. lib.1.* coram Verallo, Azor. *instit. moral. p.1. lib.12. cap.19. q.19.* Cochier. *loc. cit. lib.1. q.4. num.6. & q.16. num.2. & seq. & lib.2. q.6. num.5. & q.8. num.2. & 6. & q.45. num.150. & lib.4. q.88. num. 10.* Sed etiam in Sacro Concilio Tridentino *sess.7. cap. 8. de reformat. & sess. 21. cap. pariter 8. de reform.* & tradit Rota *decis.501. num.1. p.2. recent.* & in Nucerina iurisdictionis prima Maij 1627. coram Pirouano, cuiuscunque status existant, siue secularis, siue regularis, vt ex allegatis à Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 21. numer. 4. & 5.* 26

Hæc autem dispositio tam iuris communis, quàm Sacri Concilij Tridentini tanto magis locum habere debet in his mulieribus. Tum ex eo, quod tanquam non emittentes tria vota substantialia Religionis nequeunt dici propriè, ac verè Religiosæ. Quia sine dictis tribus votis non potest Religio consistere, nec aliquæ possunt verè Moniales appellari, iuxta communem Theologorum, & Canonistarum sententiam, vt per Diuum Thomam 2. 2. q. 186. *art. 6. & 7.* Nauar. *lib.3. tit. de Regular. cons.13. num.3. & cons.23. num.6. & cons.81. num.22.* Syluester *v. Religio 1. num. 8.* Zech. *de repub. Eccles. tit. de regular. cap.1. num.3.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap.41. num.4. cum binis seqq. & num.15.* Azor. *loc. cit. lib.12. cap.6. quæst.9.* sed solum dici possunt personæ Ecclesiasticæ, & quæ non possunt contrahere matrimonium, vt per Zech. *loc. cit.* 27

Idque præsertim, si hæc domus sit annexa alicui Monasterio Monialium, illique sit accessoria tam respectu regiminis temporalis, & spiritualis, quam respectu ingressus in earum habitationes, ac tituli, siue inuocationis Ecclesiæ. 28

Ex hoc enim negari non potest, quin dicta domus dicatur accessorium, & tanquam membrum, & de pertinentijs Monasterij Monialium, ad notata per Rebuff. *in l. verbum illud pertinere* 181. *col.*3. *in princ. ff. de verbor. signific.* & Gratian. *discept.*164. *num.* 21. Quin etiam inter dictas Moniales, & has mulieres adsit manifesta communicatio ad Text. *in l. prædiis* 89. §. *balnea ff. de leg.*3. *l. Cætera* 43. §. *hoc Senatusconsulto* 2. *ff. de leg.*1. *l. planè* 34. *eod. tit.* cum alijs per Gratian. *discept.* 526. *num.* 5.

29 Vnde sequitur, quod sicut dictum Monasterium, dictæque Moniales subiiciuntur soli Episcopo, non autem Regularibus, ita etiam dici debeat de his mulieribus. Qui enim habet iurisdictionem in principale, illam quoque habet in dependentibus, & accessorijs, Felin. *in cap. super his num.* 20. *de rescript.* Marsil. *singul.*211. propè *med. & cons.*84. *num.*18. Mandel. Alb. *cons.*322. *num.*25. Lotter. *loc. cit. lib.*1. *quæst.*20. *num.*27.

30 Ac præsertim si Episcopus interuenerit fundationi dictæ domus, eamque susceperit sub sua protectione, inspectione, ac visitatione, & requisitus fuerit pro licentijs introducendi Sacerdotes ad celebrandum Missam in Sacello dictæ domus, & pro adhibendis Confessarijs dictarum mulierum, easque ad habitum admiserit. Hæc clarè ostendunt, hanc domum esse subiectam Episcopo, non autem Regularibus. Nam aliàs si fuisset subiecta Regularibus, præfatæ licentiæ, præsertim ingrediendi dictam domum, erant petendæ, & concedendæ ab ipsis Regularibus, non ab Episcopo, qui illas concedere potest, vel auctoritate ordinaria in Monasterijs sibi subiectis, vel auctoritate delegata in subiectis Summo Pontifici, vt per Bonac. *de clausur. q.*4. *punct.*2. *num.*2. cum alijs per Barbos. *de offic. & potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 102. *num.* 38. 40. & 41. & *in collect. ad cap. vnic. num.* 22. & *seqq. de statut. regular. in* 6. & regulariter petitio, & concessio licentiæ ostendit, quisnam sit verus possessor & dominus, cùm illa sit ab ijs petenda, & ad eos spectat illius concessio, vt per Iac. de Aren. *in l. litera num.* 1. *ff. ne quid in loc. publ.* Surd. *consil.* 482. *num.* 3. ac Rota in Reatina Barchæ 23. Ianuarij 1617. coram Buratto.

31 Ex quibus actibus particularibus iurisdictionis infertur ad iurisdictionem vniuersalem, in qua fundantur huiusmodi actus. Quia in his iuribus vniuersalibus, & in hac potissimum materia iurisdictionis, magis attenditur causa actuum, quàm ipsorum actuum exercitium, vt per Bald. *in repet. lib.*1. *num.*22. *C. de emancip. liber.* Felin. *in cap. conditis num.* 29. *de prescript.* ac Rota *decis.*320. *num.*6. coram Mantica, & *decis.* 1047. *num.*1. & 2. coram Seraph. & *decis.*557. *num.*2. coram Gregorio, ibique Adden. *n.*6. & in Tusculana Syluarum 6. Iunij 1616. coram Verospio, & *dec.*139. *num.*12. *p.*2. *diuers.* & *decis.*491. *n.*3. *p.*1. *rec.*

32 Denique, etiamsi concedatur Regularibus iura spiritualis harum mulierum, nulla eis competit iurisdictio. Quia cura Spiritualis non est propriè iurisdictio, imò ab ea plurimum differt, vt patet ex traditis per Butr. *in cap. cum ab Ecclesiarum num.* 23. *de offic. ordin.* Lotter. *ibid. lib.* 1. *q.* 5. *num.* 37. & *q.*20. *n.*20. & *seqq.*

CONSVLTATIO LXX.

An, & quatenus in Ecclesia Parochiali, vnita Monasterio Abbatiæ Regularis, requiratur concursus? An sufficiat nominatio Abbatis Commendatarij, examen verò, & approbatio dumtaxat Episcopi? Ex quibus signis, & argumentis probetur, Abbatiam esse nullius, atque effectam territorium separatum à Diœcesi Episcopi? Grauis ad id, & accurata præ cæteris Sacræ Rotæ Romanæ decisio, quæ integrè adducitur. Quatuor dubia cum declarationibus Sacræ Congregationis Concilii de locis Abbatiæ, positis inter limites Diœcesis Episcopi.

1 EXplorati hodie iuris est, non requiri concursum, sed solum examen, & approbatio Episcopi, si tamen extiterit Summi Pontificis indultum hisce, aut similibus verbis expressum. *Nec non eidem Abbati Commendatario, eiusque successoribus Monasterij huiusmodi Abbatibus &c. iurisdictionem Ecclesiasticam in Monasterio præfato, ac in bona, & personas, & Ecclesias per nos, vt præfertur exemptas priuatiuè quoad*

Episcopum &c. & quemuis alium loci Ordinarium, ita ut Episcopus, & Ordinarius huiusmodi, ne quidem tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, & vigore decretorum Concilii vllam omnino iurisdictionem, siue actum iurisdictionis in Monasteria, & bona, personas, & Ecclesias prædictas quacumque de causa exercere, seu prætendere possit, tenore præsentium concedimus, & impertimur, &c.

2 Horum enim vigore dubitari non potest, Monasterium, Ecclesias, & personas eidem subiectas, esse separatas à Diœcesi Episcopi, & subiectas Abbati Commendatario, atque effecta Territorium separatum ipsius loco Episcopi, vt cum alijs tradit Grat. *discept.*212. *n.*7. & in specie huiusmodi indulti, & Ecclesiæ Parochialis Monasterio subiectæ firmauit Rota in nullius, siue Sancti Seuerini Parochialis 12. Ianuarij 1660. §. *moti ex Indulto coram Beuilaqua.*

3 Quare vel nullo opus est concursu, quia in Ecclesia regulari annexa, & vnita Monasterio, cessat dispositio Sacri Concilij Tridentini *cap.*18. *sess.*24. *de reform.* sufficitque nominatio Abbatis, & examen, atque approbatio dumtaxat Episcopi, vt docent Barbos. *in collect. ad dictum Concilii locum nu.* 7. Garz. *de benef. p.*9. *c.*2. *n.*197. & *seqq.* vbi refert eiusdem Sacri Concilij Congregationis declarationem, ac Rota in Ferrariensi Parochialis 8. Nouembris 1596. coram Corduba, & pluries firmauit Rota ex cumulatis in d. Nullius §. *Quibus quoque accedit coram Beuilaqua.*

4 Prætereà cum potestas Episcopi faciendi concursum, pendeat à dispositione Sacri Concilij *loc. cit.* cessat omnis difficultas, attenta clara dispositione Indulti Summi Pontificis, per quam ablata fuit ab Episcopo omnis iurisdictio tam ordinaria, quàm delegata, & translata in Abbatem Commendatarium, vt declarauit S. Congregatio eiusdem Concilij in causa Castri Durantis vltima Aprilis 1611. Ideòque licet Episcopus habebat intentionem fundatam in omnibus beneficijs intra limites suæ Diœcesis ex sola iuris assistentia ad effectum manutentionis in materia concursus, fallit id tamen quando in contrarium exhibetur titulus Indulti Summi Pontificis, ad quem pertinet loca diuidere, & assignare Diœcesis, ad tradita per Abbatem *in cap. cum contingat n.*18. *de for. compet.* cum alijs per Buratt. *decis.*912. *num.*1.

5 Vnde licet Monasterium cum suis membris, & Ecclesiis vnitis fuerint de Diœcesi Episcopi, cum tamen sint modò ab ea subtracta, & effecta proprium, ac separatum territorium Abbatis cum propria, & separata Diœcesi, adeò vt Abbas habeat iura quasi Episcopalia, & veniat appellatione Diœcesani, censetur derogatum omni iuri, ac iurisdictioni Episcopi tam ordinariæ, quàm delegatæ vigore Sacri Concilij Tridentini, vt plenè firmat Rota in citata *dec. Nullius, eod.* §. *moti,* & §. *seqq.*

6 Cùmque dignitati Monasterij Abbatialis exempti cum territorio separato, & propria Diœcesi sit perpetuò annexa Ecclesia Parochialis, non est necessarius concursus, Grat. *discep.* 273. *n.*48. Castropal. *oper. mor. tom.*2. *tr.*13. *disp.*3. *pun.*2. § 5. *n.*6. cum alijs allegatis à Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg.*60. *n.* 24. & *seqq.*

7 Vel omninò repellendus est Episcopus ex iure indulti. Quia cùm Ecclesia fuerit per illud à iurisdictione, ac Diœcesi Episcopi subtracta, & separata, necnon subiecta Abbati Commendatario, ipsi, tanquam proprio Episcopo competit illius prouisio, & concursus ex traditis a Massobr. *in prax. hab. concurs. req.*2. *n.*4. Tambur. *de iur. Abb. tom.*3. *disp.*9. *q.*1. *n.*2. Rot. *dec.*308. *p.*1. & *dec.*43. *n.*4. *p.*6. *rec.* & in his terminis firmauit Rota in d. Nullius §. *Ideo cum Dominus Cardinalis Commendatarius.*

8 Idipsum autem dicendum est, si constiterit de vnione, vel subiectione Ecclesiæ Parochialis Abbatiæ, siue regulari Monasterio. Et licet non exhibeatur instrumentum vnionis, probari tamen ea poterit per signa, & argumenta, Ecclesiam esse subiectam, aut vnitam Monasterio, vel de eius Mensa, iuxta ea, quæ tradit Rota *dec.*102. *n.*1. *p.*3. *rec.* Seraph. *dec.*1304. *n.*4. & *dec.*153. *n.*1. *p.*2. *rec.* cum alijs *in dec.*625. coram Merlino.

9 Quia non solum in hoc casu cura dicitur translata in Abbatiam, siue Monasterium, cui facta est vnio, ad quod pertinet propterea nominatio, & præsentatio Rectoris, reseruata dumtaxat Episcopo approbatione, siue examine, vt firmauit Rota *dec.* 419. *n.* 3. coram Cavaler. & in Pampilonensi iuris nominandi 11. Iunij 1647. §. *nec refert* coram Peutingerio.

10 Sed etiam quia ex vnione huiusmodi Parochialis Monasterio regulari, illa fuit effecta regularis, & eiusdē naturæ Monasterij, cui facta fuit vnio, atq; adeò eodem plano modo de illa

est iudicandum, ac de ipso Monasterio, cuius est membrum ad Text. *in cap. recolentes §. Caterum de stat. Monach.* traditque Castropal. *tom. 2. tract. 10. disp. 6. punct. 2. §. 1. num. 11.* Ideoque non est necessarius concursus, cùm dispositio Sacri Concilij *d. cap. 18. sess. 24.* non habeat locum in beneficijs regularibus, siue in titulum conferantur, siue in commendam, vt sæpius declarauit Sacra Congregatio Concilij, latèque tradit Fagnan. *in cap. cum sit ars num. 37. ac seqq. de atat. & qualitat. & in cap. cum ad nostram, numer. 23. de elect.*

11 Quando igitur Ecclesia Parochialis est Monasterio regulari subiecta, vel annexa, vel de mensa, tunc non est locus concursui, sed Abbas nominat, & nominatus debet approbari ab Episcopo, præuio tantùm priuato examine sine concursu, iuxta Constitutionem 46. Beati Pij V. *§. volumus*, & decisionem Sacræ Rotæ in d. Nullius §. *Quibus quoque accedit.*

12 Signa autem, & coniecturæ ad hunc effectum eruuntur ex publicis Instrumentis donationis, vel erectionis Ecclesiæ Parochialis ad fauorem Monasterij, quæ plurimum conferunt ad probandam vnionem, vt ponderauit Rot. *in d. decis. 625. n. 4.* Ex compluribus enunciatiuis antiquis, ex priuilegijs Apostolicis, vt per Seraphin. *decis. 886. num. 1. & decis. 724. num. 3. p. 2. recent.* cum alijs in *decis. 95. num. 1.* coram Merlin. Ex descriptione huiusmodi Ecclesiæ in antiquissimo libro eiusdem Monasterij inter alias eidem subiectas ex continuatis solutionibus factis per illius Rectorem ad fauorem Abbatis in recognitionem dominij ad tradita per Panormit. *in cap. bona num. 15. de appell.* cum alijs in *decis. 505. num. 1.* coram Pegna. Quæ omnia, licet per se sola forsan non sufficerent, simul tamen iuncta exuberant ad probandum, quod Ecclesia, sit de mensa Monasterij, & ad illud pertineat, vt Iudicio suo ponderauit Rota *in decis. 204. num. 4. p. 2. recent.* Ex altaribus, siue Capellis de iurepatronatus laicorum, quorum præsentati, fuerunt instituti ab Abbatibus cum expressa mentione, quod Ecclesia est membrum vnitum Monasterio. Ius enim instituendi ad altaria alicuius Ecclesiæ denotat pertinentiam eiusdem Ecclesiæ ad instituentem, præsertim quando institutiones sunt antiquæ, & factæ cum expressa mentione talis pertinentiæ, vt per Rotam coram Merlino *decis. 625. n. 2. & 3.*

13 Nec obstat, vnionem non probari ex donationibus, si ex fuerint extractæ ex Archiuo Monasterij, cuius scripturæ probant solum inter personas subiectas, non autem contra tertium. Nam respondetur, quod cum agatur de compluribus Instrumentis, & antiquissimis; quamuis extracta sint ex Archiuo priuato, admodum tamen benè releuant, vt tradit Osaich. *dec. 69. n. 6.* ac Rot. *dec. 264. n. 39.* coram Merlino.

14 Et ita quidem, vt non aduersetur vna, vel altera prouisio per concursum Ecclesiæ Parochialis facta ab Episcopo, & approbata forsitan ab Abbate Commendatario.

15 Nam omisso, quod tanquam vnica non releuat, subiacet decreto irritanti præfati Indulti Apostolici, quod inficit quamcunque dispositionem in contrarium, *cap. si eo tempore de elect. in 6.* Achil. *decis. 385.* cum vulgò alijs, respondetur quod attento statu regulari præcedenti, huiusmodi prouisio fuit nulla ex eo, quod neque Episcopus, neque Abbas Commendatarius mutare potuerant defectu potestatis statum regularem prædictæ Ecclesiæ in statum secularem ad Text. *in cap. cum de beneficio de preb. in 6.* vbi Doctores communiter, ac Rota *decis. 664. n. 10. & seqq.* coram Pegna, *& decis. 636. n. 9.* coram Buratto cum alijs in *dec. 160. n. 2.* coram Merlino & in d. Nullius § *fin.* Neque Commendatarius approbatione sua potuit præiudicare Monasterio, vt per Vitalin. *in Clem. 1. num. 97. de offic. Vicar.* & Rotam coram Seraphino *decis. 1278. n. 3.*

16 Denique non obstat quod in Monasterio amplius Monachi non resideant. Nam ex hoc cessauit quidem solum regularitas actualis, non autem habitualis, quæ sufficit ad hunc effectum, vt in *d. decis. Nullius §. non releuat*, quæ huiusmodi est,

Nullius, siue S. Seuerini Parochialis
Lunæ 12. Ianuarij 1660. coram Beuilaqua.

17 Sequuta vacatione Parochialis Ecclesiæ S. Mariæ Castri Perrini, Eminentissimus D. Cardinalis Antonius Barberinus Commendatarius Monasteriorum S. Mariæ de Rambona, ac Sanctorum Laurentij de Doliolo, & Eustachij, inuicem vnitorum, ad eam, vti ad dicta Monasteria, sibi commendata, spectantem, ex causa vnionis, & subiectionis nominauit Antonium Fabarium, Ordinarius verò Sancti Seuerini, præuio concursu, approbauit Horatium Doantium. Hinc orta inter Collatores, & Prouisos controuersia, & ad Rotam deuoluta, proposui dubium, an constaret de bono iure D. Cardinalis Commendatarij, & constare Domini responderunt.

Moti ex indulto Apostolico de anno 1641. eidem D. Cardinali, & in Commendam successoribus per sanctæ memoriæ Vrbanum VIII. concesso, in quo præuia narratiua, & confirmatione exemptionis eisdem Monasterijs, personis, bonis, & Ecclesijs à se de anno 1632. ac per ejus prædecessores Cœlestinum, & Honorium Tertium tributæ à quacunque Ordinarij loci iurisdictione, ac exemptione, litè posthæc excitata per Reuerendissimum S. Seuerini Episcopum, prætendentem se, nisi ordinaria, delegata tamen auctoritate a Sacro Concilio Tridentino in *sess. 7. cap. 8. sess. 14. cap. 4. & sess. 24. cap. 11. de reform.* posse Monasteria quæcunque exempta visitare, motu proprio, & ex certa scientia eidem Domino Cardinali Abbati, & perpetuis Commendatarijs iurisdictionem Ecclesiasticam in Monasterijs prædictis, ac in bona, personas, Ecclesias, censum eis soluentes, priuatiuè quoad Episcopum S. Seuerini, & quamuis alium loci Ordinarium etiam, vti Sedis Apostolicæ delegatum, vigore decretorum Concilij ita, vt nullam omninò iurisdictionem, siue actum iurisdictionis in Monasteria, & bona, personas, & Ecclesias prædictas quacunque de causa vnquam exercere, siue prætendere possit, concessit, & impertitus fuit.

Ex cuius indulti contextu Domini assequebantur, Mona- 18
steria, & loca exempta cum suis membris & Ecclesiis, licèt ex natura, & originaliter essent de Diœcesi Episcopatus S. Seuerini, per illud tamen fuerunt ab eo subtracta, & translata in Abbatem Commendatarium, & effecta territorium separatum, & appellatur propria Diœcesis ipsius, habentis ibidem iura Episcopalia, & venit appellatione Episcopi, ac Diœcesani *c. si quis deinceps 16. q. 7. cap. si Papa de priuil. in 6.* Gloss. in *Clem. 1. verb. volumus de for. compet. & in Clem. Monasteriorum v. propri. post med. de reb. Eccles. non alien.* Felin. *in cap. Cum olim 18. in princ. vers. secundo limita de rescript.* Franc. *in cap. 2. sub num. 5.* vbi Prob. ad Monach. *num. 48. de preb.* Sarn. *ad reg. de annal. q. 21. num. 4.* Gauant. *in prax. Episcop. v. Abbas num. 52.* plenè Gratian. *discept. for. cap. 222. num. 7. & per tot.* Modern. *cap. contron. 219. num. 71. & 72.* Rota *in recent. decis. 324. num. 1. p. 1. & decis. 45. num. 5. p. 5. decis. 100. num. 3. post 1. vol. cons. Farinac.* coram Andrea *decis. 54. num. 5.* apud Tambur. *de iur. Abb. decis. 52. num. 2. p. 3. & decis. 69. num 7.* in Cassinen. iurisdictionis 27. Martij 1651. coram Bichio, in Astoricen. siue nullius iurisdictionis 19. Iunij 1654. coram Reu. D. meo Decano, §. *Nihilominus*, & in Canensi Collationis Ordinum 26. dicti mensis, & anni coram R.P.D. meo Verospio §. *non tamen*, & in nullius, seu Montis Virginis Iurisdictionis 12. Iunij 1656. §. *vnde proposito* coram bo. me. Dunozetto.

Ideo cum dictus Dominus Cardinalis Commendatarius, 19
nitatur speciali priuilegio, habeat separatum Territorium, & in eo, tanquam Episcopus, se gerat, per hoc derogatum est iuri ex canonum dispositione, Ordinario competenti, vt non ipsi, sed illi competat Ecclesiæ prouisio, *c. 2. & fin. 16. q. 4.* Paris. *cons. 35. num. 8. lib. 4.* Gratian. *d. cap. 242. num. 44. & 45.* Barbos. *de iur. vniu. Eccles. lib. 1. cap. 17. num. 102.* Massobr. *in prax. hab. concurs. requis. 2. num. 4.* Tambur. *de iur. Abbat. to. 3. disp. 9. q. 1. num. 2.* Flores de Mena *var. resol. lib. 1. q. 24. n. 21.* Rota *dec. 798. n. 1. p. 4. diuers. & decis. 308. n. 4. p. 1. & dec. 45. n. 14. p. 6. rec.*

Nec visum fuit subsistere, quod dictum priuilegium, & In- 20
dultum sit restrictum ad monasteria B.M. de Rambona, ac SS. Laurentij, & Eustachij, & non extendatur ad Parochialem hanc. Nam comprehensio apertè colligitur ex ipsis literis Apostolicis, vbi eximuntur ex ordinarij iurisdictione bona, personæ, & Ecclesiæ, Monasterijs census soluentes, ibi super prædictis Monasterijs, eorumque bonis, & Ecclesijs censum soluentibus &c. & de solutione facta à Rectoribus pro tempore ipsius Ecclesiæ Abbatibus, & Monachis monasteriorum apparet ex pluribus vniformibus, & multiplicatis partitis ab anno 1574. vsque ad annum 1657. extractis ex libris Monasteriorum, in Archiuo repertis, specificè, excepta vna, loquentibus de censu ab hac Ecclesia, eisdem Monasterijs debito. Quæ quidem partitæ cum sint plures, & adminiculatæ, signanter ex onere coniuncto Rectoribus in Instrumentis institutionum

de

de annis 1313. 1362. huiusmodi censum singulis annis præstandi, & recognitione manus vnius ex illis concludentissimè probationem constituunt, Glos. *in cap. ad audientiam* 13. *v. censualos de præscript.* Felin. *in cap. 2. num. 2. de fid. instrum.* Bald. *in l. fin. num. 9. C. si sine censu*, Rota coram Achill. de Grass. *decis. 5. de fid. instrum.* Coccin. *decis.* 258. *n.* 6. & apud bo. me. Merlin. *decis.* 264. *n.* 40. *&* 41. & indicant subiectionem, & annexionem Ecclesiæ Monasterijs, sicque in indulto exemptionis esse comprehensam, *cap. 2. in fin. & c. cum olim* 19. vbi Abb. *n.* 3. *de censib.* Paris. *cons.* 22. *n.* 2. *lib.* 4. Roman. *cons.* 127. *col.* 1. Barbat. *cons.* 8. *n.* 19. *&* 20. Rot. *decis.* 204. *n.* 5. *p.* 2. *& decis.* 343. *n.* 9. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.*

21 Quod eo magis Domini admittendum censebant, quia vltra huiusmodi exemptionis priuilegium, extat probatum per publica Instrumenta vsque de anno 1292. Ecclesiam istam fuisse de Ordinarij licentia constructam, & dotatam ab Abbate, & Monachis Sancti Laurentij de Doliolo; quapropter magis cogebantur credere solutiones censuum subsequentes, fuisse pro dicta Ecclesia principaliter factas, ratione præcedentis tituli fundationis, & in vim illius, adnotata *in l. 1. C. de acquir. possess.* Et quemadmodum Monasteria sunt regularia, ita & Ecclesia ipsis accessoriè vnita, & membrum illius effecta regularis quoque reputatur, *cap. 1. de Capell. in* 6. Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 8. n. 30. & 31.* Rota coram sa. mem. Gregorio XV. *decis.* 370. *num.* 3. Pegna *decis.* 443. *num.* 2. Duran. *decis.* 144. *n.* 3. *& in recent. dec.* 153. *num.* 2. *p.* 2. Nihil enim est, quin etiam Regulares possint habere beneficia, quæ secularibus conferantur in titulum perpetui beneficij, Abb. *in cap. de monachis num. 9. ad fin. de preben.* Felin. *in cap. in nostra num. 44. vers. septimo nota in fin. de rescript.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 34. n. 8.* Rota *decis.* 578. *num.* 2. *part.* 1. *recent.* & in montis Casinensis Parochialis 7. Februarij 1648. coram bonæ memoriæ Bichio, §. *Quia licet.*

22 Non releuat, quod in Monasterijs amplius Monachi non residëant. Quia non inde sequitur extinctam fuisse conferendi potestatem, sed solum cessauit regularitas actualis, non autem habitualis, quæ sufficit, *cap. Cum dilectus de consuet.* & in terminis respondit Rota in *decis.* 587. *&* 188. *p.* 4. *diuers.* Pegna *d. decis.* 443. *n.* 5. *& decis.* 323. *num.* 7. *par.* 2. *recent.*

23 Quibus quoque accedit longissimi temporis obseruantia, deducta ex pluribus deputationibus Rectorum per Abbates, in dictis Monasterijs pro tempore residentes, factis cum obligatione soluendi recognitionem ipsis Collatoribus, ac effectum sortitis per obitum, resignationem vel permutationem prouisorum iuxta vulgatum consilium Oldradi 229. passim à Rota approbatum, ut coram Cardinali Seraphino *decis.* 337. *num.* 1. sa. mem. Gregorio XV. *decis.* 215. *num.* 1. & ibi Add. *num.* 8. iuncta alia prouisione anno 1527. à bon. me. Cardinali de Monte tunc Commendatario in persona Raphaelis Dominici, vt in *sum. num.* 9. Vnde patens videbatur bonum ius Eminentissimi moderni Commendatarij, cui reseruatum fuit ius præsentandi, vt antea Abbatibus regularibus competebat absque alia indictione concursus requisiti ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *in sess.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* Quia quando Parochialis est Monasterio subiecta, aut annexa, vel de mensa, ita vt cura apud illud resideat, tunc non est locus Concilij decreto, sed sufficit approbatio Episcopi post nominationem, Rectoribus ab Abbate factam, iuxta Constitutionem Pij V. antiquo Bullario 46. §. *volumus*, & post Text. *in cap. 1. de appell. Monach. in cap. de Monach. de præb.* tradunt Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. q.* 5. §. 7. *num.* 13. Garz. *de benef. p. 9. cap. 22. num.* 197. qui ita censuisse Sacram Congregationem eiusdem Concilij, referunt Castropal. *oper. moral. tom. 2. tract. 13. disput. 13. §. 1. num.* 11. *&* 12. Barbos. *de potest. Episc. allegat.* 58. *num.* 53. Rota *in rec. dec.* 202. *n.* 1. *p.* 1. *dec.* 153. *num.* 1. *& dec.* 223. *n.* 6. *&* 8. *p.* 2. coram Buratto *dec.* 214. *sub n.* 1. & ibi Add. *lit. A. & decis.* 123. *n.* 10. Merlino *dec.* 115. *n.* 1. *&* 2.

24 Neque refert, quod de anno 1601. Episcopus Sancti Seuerini, præuia licentia Sacrorum Rituum Congregationis, Ecclesiam istam de Parochiali in Plebaniam erexerit, secularibus conferendam. Quia, præterquod tollitur eadem responsione, quod non sit prohibitum Regularibus habere collationem beneficiorum secularium, potuit id agere auctoritate delegata, & sic actus esse æquiuocos, & posse ad illam referri ad effectum, vt in illis vis fieri non valeat, Tambur. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 11. q. 19. num. 26. & seqq.* Rota *decis.* 447. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* & in nullius, siue Montis Virginis iurisdictionis 12. Iunij 1656. §. *minusque obstant*, coram bo. mem. Dunozetto, Add. ad Buratt. *dec.* 572. *num.* 17. *&* 18.

25 Et cessat omnis difficultas, cum erectio emanauerit ante literas Vrbani, ex quarum forma pro exemptione Ecclesiæ ab Ordinarij iurisdictione, & subsistentia collationis Eminentissimi Commendatarij sat esse videtur iustificari actualis census solutio, non exhibita illius origine, nec rigidè discusso, ad quem verè collatio pertinebat, ad tradita per Rotam coram bo. me. Merlino *dec.* 1311. *num.* 4. repetita in *rec. decis.* 576. eodem *n.* 4. *p.* 4. *tom.* 2.

26 Postremò non potest Episcopo suffragari vltimus status, elicitus ex deputatione Concionatorum, visitationibus, & prouisionibus de annis 1621. 1630. Quia cùm de legitimo statu anterioris regularitatis liquidò constet, vltimus non attenditur, nec sufficiens est ad illum manutenendum in alterius præiudicium *cap. si Iudex laicus* §. *Idem esse vers. & status præsens de sent. excommunic. in* 6. Dec. *cons.* 126. *n.* 4. Rota *decis.* 2. *num.* 2. *de præben. in n.* & apud Merlin. *decis.* 689. *n.* 9. *in recent. dec.* 188. *num.* 1. *& decis.* 229. *n.* 3. *&* 4. *p.* 4. Add. ad Gregor. *decis.* 77. *num.* 12. *in fine*, & in Lucana Cappellaniæ 1. Iulij 1650. coram bo. mem. Bichio *vers. Itaut nec releuet*, & in specie, quod non sint attendendæ prouisiones Ordinariorum ad effectum mutandi statum beneficij, ex quo ad id potestate carent, notatur *in cap. cum de beneficio de præb. in* 6. Felin. *in cap. In nostra num. 4. de rescript.* Rota *decis.* 163. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* Merlin. *decis.* 88. *in fine*, & multominus in præsenti, dum Indultum Apostolicum, in quo decernitur exemptio, habet clausulam *sublata*, & decreti irritantis, per quam inficitur quæuis contraria obseruantia, & possessio, Franch. *in d. cap. cum de beneficio num. 4. de præb. in* 6. Rota coram Coccino *decis.* 51. *num.* 51. *& decis.* 142. *num.* 4. *par.* 2. *recent.*

27 Ex quibus fuit resolutum, constare de bono iure Eminentissimi Commendatarij vtraque Parte informante. Atque ita Sacra Rota.

28 1. Dubia verò hæc sunt. Intra fines Spoletanæ Diœcesis extant quædam loca status Abbatiæ Ferentilli, ad quæ accedere volens, per dictam Abbatiam transire cogitur, quorum Ecclesias Episcopus Spoletanus visitare intendit, saltem tanquam delegatus Apostolicus, non obstante prætensa exemptione ex aduerso allegata. Ideo supplicat idem Episcopus per Sacram Congregationem declarari, id sibi licere.

29 2. Idem postulat declarari nulli alteri licere Ordines conferre, aut literas dimissorias concedere Clericis secularibus præfatæ Abbatiæ, præterquam ipsi Episcopo Spoletano, nec posse excommunicationes ad finem reuelationis ab alio decerni, quàm ab eodem Episcopo Spoletano.

30 3. Idem petit edoceri, an possit compellere Clericos dictæ Abbatiæ, vt vadant ad Synodum?

31 4. An procuratio pro visitatione dictæ Abbatiæ soluenda sit à Capitulo Sancti Ioannis Lateranensis, an verò à visitatis?

32 Præsupposito Abbatiam Ferentilli, & loca, de quorum visitatione agitur, esse intra fines Diœcesis Spoletanæ, Congregatio Concilij censuit Episcopum Spoletanum posse ex *c.* 9. *sess.* 24. illa visitare, ac Clericos eiusdem Abbatiæ teneri accedere ad eamdem Episcopi Synodum.

33 Item Clericos seculares eiusdem Abbatiæ Ordines suscipere, & literas dimissorias impetrare debere ab Episcopo, intra cuius Diœcesis fines existunt ordinandi, aliterque promotos à susceptorum ordinum exequutione suspensos esse iuxta *cap.* 16. *sess.* 23. & sic suspensos ministrantes irregularitatem incurrere.

34 Item excommunicationes ad finem reuelationis, si præfata loca nullius Diœcesis sunt, licèt intra fines Diœcesis Spoletanæ petendas esse à Sede Apostolica, nec posse ab Episcopo Spoletano decerni.

35 Procurationem non à Capitulo, sed à visitatis esse soluendam.

CONSVLTATIO LXXI.

An edictum Episcopale super casibus reseruatis, in quo inter cætera mandat, quod Confessarij Regulares confessiones audiant in habitu, quo vtuntur in Choro, eisdemque prohibet pœnitentes auscultare extra Confessionarium, & extra cratem ligneam, idque ianuis apertis dumtaxat, & in Confessionarijs à suis visitatoribus intra præfatum terminum approbandis, neuè in proprijs ædibus accedant ad infirmos pro Sacramento Pœnitentiæ ministrando, absque licentia Episcopi, vel Curati, minusque certas personas vtriusque sexus ante ortum, & post occasum solis auscultent, etsi fenestella, vel lastra fuerit deuastata, siue eius foramina dilatata Confessarij suspensi remaneant, cum impositione pœnæ suspensionis, & pecuniaria cuilibet Confessario, si talia edicta non recipiat, & illa inuiolabiliter per singula capita non seruauerit, deroget priuilegijs Regularium, ideòque sit corrigendum, expurgandumque?

1 NEgatiuè videtur respondendum. Æquum enim, & salubre censetur in ea parte, in qua mandat, quod nullus Confessarius siue secularis, siue regularis audiat confessiones, nisi per fenestellas confessionalis, à deputatis Episcopi approbandas, & in Ecclesia ianuis apertis, & seculares Sacerdos, nisi indutus superpelliceo, stola, & bireto, Regularis stola, & habitu, mulierum, & adolescentium confessiones ante solis ortum, vel post ipsius occasum audire prohibet, & formam confessionalis ad scandala euitanda præscribit.

2 Hæc enim omnia præcipiuntur in Concilijs Prouincialibus Sancti Caroli Borromæi, nec aduersatur iuri, quod Episcopus ex legitima causa possit Confessariorum, etiam Regularium, approbationem ad certum locum, tempus, & personas restringere, vt ex pluribus probat Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg. 25. num. 32.* cum administratio huius Sacramenti Pœnitentiæ animarum curam concernat, de qua potest Episcopus, etiam contra Regulares, cognoscere, vt tradit idem Barbos. *loc. cit. alleg. 105. n. 29.*

3 Quare huiusmodi edictum non videtur derogare priuilegijs, Mendicantibus concessis. Quia iuxta Sanctorum Patrum instituta, monita, & consilia editum est, neque Episcopus in aliquo Regularibus præiudicium inferre intendit, minusque eorum priuilegia tollere, sed accuratè ea, quæ tanti Sacramenti administrationem concernunt, & animarum salutem respiciunt, piè, & sanctè statuere.

4 Non enim repugnat eorum priuilegijs, quod Confessionalia debeant habere fenestellam, & quod ipsis ianuis apertis, ac tempore congruo mulierum, & adolescentum confessiones audiant, quodque Confessionalia debeant per Episcopi deputatos recognosci, an habeant debita requisita, prout non est indecens, neque repugnat, quod ipsi in Confessionali sedentes debeant cum stola, & habitu, quo in Choro vtuntur, sedere.

5 Minus conqueri possunt, quod ex proprij Parochi licentia, debeant infirmorum in aliena Parochia confessiones audire, dum excipitur casus necessitatis, & quod Bulla in Cœna Domini, edictum Episcopi super casibus reseruatis, & Sacra aliqua Imago in quouis Confessionali debeant esse affixæ.

6 Quod verò ad censuras, ipso facto incurrendas, in casu contrauentionis non videtur adesse nimis rigorosum. Frustra enim publicaretur editum, si talem pœnam illud ijs non minaretur. Nam ad probandum huiusmodi delicta, non debet, neque potest processus constitui, cum plerumque occultè patrentur, & sint difficilis probationis in foro exteriori.

6 His tamen minimè obstantibus *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit, præfatum editum moderandum, & corrigendum esse, prout præsentis decreti vigore moderatur, ac corrigit, prout infra. Quoad habitum, quo vti debent Regulares in administratione Sacramenti Pœnitentiæ declarauit sufficere, si audiant cum habitu eorum Ordinario, & stola iuxta decretum aliàs emanatum sub die 20. Iunij 1625. à S. Congregatione visitationis Apostolicæ. Quoad locum mandauit auscultari in Ecclesia, & intra crates, quando tamen necessitas, vel rationabilis causa aliter non suadeat, ac enim in Sacrario, vel alio decenti loco poterunt audiri, super quo, & declarauit, non licere Episcopis neque per se, neque per suos deputatos visitare Confessionaria, siue loca Regularium, vbi confessiones audiuntur, nec etiam ad effectum videndi, an sint iuxta ipsorum decreta, sed hoc relinquendum est omninò visitationibus suorum Superiorum. Similiter inhærendo alijs decretis ab eadem Sac. Congregatione emanatis, & præcipuè 13. Septembris 1641. noluit teneri Regulares petere licentiam ab Episcopo, vel Curato accedendi ad infirmos pro Sacramento Pœnitentiæ administrando, sed sufficere, si posteà fidem habita confessionis in domo eorumdem Infirmorum relinquant. Insuper mandauit tolli omnino ab eodem edicto verba illa, quibus de certo genere personarum fit mentio. Voluit siquidem, vt loquatur absolutè, ac simpliciter de omnibus, nulla facta speciali mentione, ita quod scilicet nemini administretur tale Sacramentum ante ortum, nec post occasum solis, nisi tamen necessitas, vel rationabilis causa aliter suaserit, in quo casu voluit & licere, & cum omnibus. Vlterius præcepit pœnas omnes tam suspensionis, quàm pecuniarias ab eodem edicto tollendas, cassandas, & expurgendas esse. Et ita vtraque parte informante hac die, &c.*

CONSVLTATIO LXXII.

An èxequutor deputatus ad distribuendum pauperibus eleemosynam, dotem puellis, aliauè, teneatur exquirere pauperiores? Vbi quod Collatores possunt diuidere ius conferendi per turnum, licèt electio esset ab omnibus facienda. Discrimen inter nominationem, & electionem. Forma cap. Quia propter de elect. in quibus electionibus procedat? Et an legatum relictum pro pauperibus possit distribui nobilibus, qui in suo statu pauperes sunt? Pauperum nomine qui veniant. Quibus pauperibus distribuendum? Quomodò voluntas Testatoris accipienda? Nobilis indigens an veniat nomine pauperis? Maior paupertas quomodò accipiatur? In quo consistat? Ex quo mensuretur?

SVnt qui asserunt, quod quandó actus diuersimodè considerari potest, censetur factus, prout facienti est magis vtilis, *l. cum pater, ff. de iur. dot. & l. 3. ff. de testam. milit.* & notat Alex. *cons. 55. vol. 5. & cons. 185. n. 2. vol. 6.* Crau. *cons. 106. n. 9.* Surd. *cons. 19. n. 28.* Quia cùm operans ex intentione boni operetur, censetur semper intendere, quod sibi melius est, & ideò actus debent accipi cum illa interpretatione, cum qua sunt ipsi vtiliores. Cum autem legatum pro pauperibus contineat maiorem pietatem, est vtilius leganti, quia magis virtuosè operatur, & ideò debet ita accipi, vt censeatur relictum pro pauperioribus. 1

Accedit etiam, quod actus, & dispositio ita accipienda est, vt censeatur prouisum causæ magis necessariæ, *l. cum ex plurib. ff. de solut.* & obseruat Bart. *in l. Titium, ff. de verb. oblig.* & Menoch. *cons. 195. n. 5.* Est autem magis necessariú, quod subueniatur pauperioribus, quam minus pauperibus. Siquidem ratione charitatis plus obligamur respectu eorum, qui sunt in grauiori necessitate. Et ideò cum Testator præsumatur legare iuxta ordinem, & exigentiam charitatis, censetur legasse pauperioribus. 2

Attnihilominus censeo, huiusmodi executorem ad id non teneri, sed sufficere, quod pauperes eligat, etiam omissis pauperioribus, iuxta doctrinam Bartoli *in l. 1. n. 31. C. de Sacros. Eccl. & in l. Id, quod pauperib. n. 34. C. de Episc. & Cler.* Natt. *cons. 537. n. 24. lib. 3.* Vbi quod satis est mediocris diligentia, licèt maior adhiberi potuisset, Beninc. *de paupert. q. 4. n. 50.* Cardin. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 5. n. 6. & seqq.* vbi ait ita fuisse resolutum in Romana dotis de Matthæis 17. Decēbris 1584. coram Bubalo, Alex. Raud. *dec. Pisan. 37. n. 290.* Caepra *de execut. vlt. volunt. membr. 6. n. 160.* & absolutè hanc sententiam tenet Gironda cum alijs *de priuil. num. 1388. & seqq.* Carpius *de execut. testam. lib. 2. cap. 19. n. 66.* 3

Quare non potest redargui forma, quæ obseruatur in electione puellarum ad dotes illis distribuendum, quia cùm Testator non iusserit pauperioribus dotes distribui, satis est, quod pauperibus distribuantur, & consequenter cessat inconueniens, quod possit puella minus pauper pauperiori præferri. Quia satis est, pauperem eligi. 4

Legatú certè distribuendú est pauperibus, spectata paupertate in genere, non autem in specie. Quia difficilè esset eligere pauperiores in specie, cum sit moraliter impossibile habere exactam notitiam paupertatis. Quia cùm voluntas Testatoris debeat accipi, vt verba sonant, quemadmodum notat Bartol. *in l. Si arrogatur num. 27. ff. de adopt.* Corn. *consil. 44. num.* 4

num 4. vol. 3. dum legat pauperibus, debet voluntas accipi, prout sonat nomen pauperis. Nomen autem pauperis non intelligitur, nisi secundum communem acceptionem, atque adeò ille, qui in communi æstimatione habetur pro paupere. Et ideò cum Testator præsumatur respexisse ad eos, qui in communi æstimatione habentur pro pauperibus, censetur eis legasse. Ex quo respondetur initio deductis.

6 Nec obstare potest, quod electio puellarum ad dotes fieri quidem possit à tota Congregatione, non autem à Priore, à Custode, alioue Officiali. Quia cùm omnes de Congregatione Priore fiant, omnibus de Congregatione tempore sui Prioratus competit electio, quę quodammodò diuisa apparet per turnum. Et hoc fieri posse exemplo Collatorum, qui possunt ibi diuidere ius conferendi per turnum, licèt electio esset ab omnibus facienda, probat Text. *in Clem. plures, §. & vt facilius*, vbi Gloss. *v. alternis vicibus*, & Canonistæ communiter *de iurepatr. c. fin. de praben. in 6.* vbi etiam Gloss. *v. statuto*, ac cæteri, traduntque Lambert. *de iurepatr. lib. 1. p. 1. q. 2. princ. art. 36. n. 6. & seqq.* Couarr. *pract. quæst. cap. 40. n. 1.* Gonzal. *gloss. 45. §. 1. n. 19. & 71.* Garz. *de benef. p. 5. c. 1. num. 725.* Cęs. de Grass. *dec. 3. de sent. & re iudic.* Seraph. *decis. 980. n. 11.* Buratt. *decis. 540. n. 6.* cum alijs in Pampilonensi Capellaniæ 19. Iunij 1648. coram Corrado §. *Nec alternatio*. Et electio hoc modo facta perindè est, ac si fieret à tota Congregatione, Gloss. *in d. cap. fin. v. Capituli*, Rota coram Vrgellensi *decis. 275. num. 5.* Seraph. *loc. cit.* cum alijs in dicta Pampilonensi *eodem §.*

7 Maximè autem si Priores pro tempore non eligant, aut acceptent, sed solùm nominent, siue proponant, Congregatio verò possit sic nominatam, siue propositam non admittere, siue non eligere. Tunc enim non dicitur coarctata electio, neque illius libertas læsa, vt ex D. Thom. *part. 2. q. 13. art. 6.* in hac specie notat Samuel *de elect. canon. tractat. 2. disp. 1. controu. 3. conclus. 5. num. 9.* loquens, quando vnus solum ad eligendum proponitur.

8 Et quidem in electione facienda præcedit tractatus inter eligentes, in quo nullo iure est prohibitum, imò permissum, vt aliqui ex Prioribus Collegij nominent aliquas personas, quæ ponantur in scrutinio, & possint electores eligere, vel non eligere, ad Text. *in cap. Quod sicut 28. de elect.* vbi cum opponebatur contra electionem, quod præcesserat alia electio ex tribus, ait Papa, non fuisse propriam electionem, sed nominationem, & ex ea nullum ius acquisitum fuisse nominatis, vt explicat Gloss. *v. iuris*, ex illa tantùm nominatione, quæ fit in scrutinio acquiritur ius, non autem ex illa, quæ præcedit in tractatu. Vnde Abbas in hunc Textum *num. 1.* inquit, triplicem esse nominationem. Prima est, quæ fit de eligendo. Secunda, quæ fit in scrutinio. Tertia, quæ fit à Superiori solemniter, vt ex duobus vnum eligat. De prima tractat Textus, & adducit exemplum, quando aliqui proponuntur in Collegio, tanquam boni viri, vt de illis fiat scrutinium. Eum sequitur Sebast. Medic. *in addit. ad Abbatem* antiquum *addit. 3.*

9 Hoc idem tradit Innoc. post initium ante *n. 1. in d. c. quod sicut*, vbi discrimen esse, ait, inter nominationem, quæ fit ante electionem in tractatu, & deliberatione, & inter nominationem, quæ fit in ipsa electione, dum dicitur: Eligo talem, quod sequuntur ibidem Butr. *num. 2.* Imol. *num. item 2.* Bellam. *num. 16.* Zabarell. *n. 6.* ac cæteri Canonistæ.

10 Iusta igitur est forma eligendi, vt scilicet Prior, siue Custos, alijsue proponat puellas pro dote consequenda, & præmissis informationibus, tota Congregatio deueniat ad scrutinium, & approbet, vel reprobet, prout sibi magis placet. Non enim in nominatione cauetur, quod sit necessariò eligenda vna ex illis. Ergo est in libertate totius Congregationis hanc, vel illam reprobare, hanc, vel illam eligere, vt in fortioribus quando ij, qui nominant, volunt coarctare, quod liceat eligentibus alium eligere, tradunt Mirand. *in Manual. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 22. conclus. 3.* Rodriq. *tom. 2. q. reg. 52. art. 40.* Sigismun. *de elect. dub. 12. n. 5.* & Samuel *eod. tit. tract. 2. controu. 4. num. 37.*

11 Quando enim relinquitur facultas eligendi, vel reprobandi electoribus nullo iure prohibitum esse nominationem quarumdam personarum à Priori, alioue Officiali facienda ante electionem, lationemque suffragiorum, nec coarctare electionem, tradunt in terminis, non adductis, tamen citatis antiquioribus, Samuel *d. tract. 2. controu. 3. num. 9.* & Pelliz. *tom. 2. tract. 9. cap. 2. num. 34.*

12 Nec repugnant verba Testamenti, imò suffragantur, si Testator disponat de acceptatione, & ipsa electione per suffragia facienda, non autem de propositione, & nominatione antecedenti puellarum, quæ differt ab acceptatione. Acceptatio enim supponit præcedentem alterius propositionem, & oblationem, *l. fin. §. si aliquis, ff. de muner. & honor. l. Seio 10. in fin. ff. de an. leg.*

13 Neque ad hanc rem facit forma, *cap. Quia propter de elect.* Quia procedit solum in Ecclesijs viduatis, non autem in electionibus aliarum dignitatum, vel personarum, vt ibi notant Innoc. *sub initio*, Compost. *n. 1.* Butr. *n. 19.* Zabarell. *n. 2. in fin.* Abb. *n. 9.* Imol. *n. 3.* Mendag. *de elect. cap. 21. post med.* Felin. *cons. 38. n. 2.* Garz. *loc. cit. par. 1. c. 6. n. 19. & seqq.* ac Rot. *decis. 5. n. 1. de elect. in nou.* vbi quod est communis, ac certa sententia, & in Leodiensi Decanatus 26. Februarij 1627. coram Manzanedo, & 14. Iunij 1628. coram Pirouano.

14 Nec obstat, quod omnes puellæ pauperes habeant ius eligendi passiuum. Nam id omninò pernegamus. Habent quidem habilitatem, & aptitudinem, sed nullum ius prætendere possunt, vt in specie legati relicti pauperibus eligendi, inquit Gabr. *cons. 183. n. 20. lib. 2.* & probat etiam Text. *in d. c. Quod sicut de elect.* nullum ius acquisitum esse nominatis ante electionem; Vnde nulla species iuris quæsiti reperiri poterit ante nominationem.

15 Pendet etenim id omninò à voluntate exequutorum, qui possunt distribuere cui maluerint, dummodò habeat qualitates à testatore requisitas, nec tenentur, neque iuste cogi possunt ad distribuendum pauperioribus, vel magis habilibus, vt suprà diximus, & in specie tradunt etiam congesti à Sim. de Prat. *lib. 4. dub. vlt. n. 73.* Sanch. *cons. moral. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 60. n. 11.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 3. n. 6. in addit.* vbi refert dictam decisionem in Romana dotium de Matthæis, in qua etiam dicitur, quod non debet onerari exequutor quoad ea, quæ non reperiuntur expressa in testamento, vt ait etiam Buratt. *dec. 129. n. 1. & 2.* Alioquin autem plura sequerentur absurda. Nam ponamus in Ciuitate magna, vt Neapolitana, Mediolanensi, Veneta, extare mille pauperes puellas, necesse est ante acceptationem præmittere informationes, quæ fiunt manu publici notarij, examinando Testes, vt semper appareat iustitia eligentium. En nouum vectigal super pauperibus puellis. Duo enim circiter scuta impenduntur pro huiusmodi informationibus. Multiplicatio huius oneris est quoque consideranda. Mille hoc anno concurrunt, quę faciunt has impensas, solùm tamen admittuntur viginti, vel triginta. Sequenti anno reiterandæ sunt probationes, sicq; annis singulis. Quis hæc pauperum onera audire poterit, & non compati? Et magnum onus imponeretur deputatis, qui sunt viri insigniores Ciuitatis, alijs grauissimis negotijs implicati. Visitare autem tot puellas, accipere informationes, suffragia ferre de tanta multitudine, quis non videt onus esse magnum?

16 Ad secundum verò, quod attinet, distinguunt aliqui, & asserunt, quod si legatum sit tenue, non poterit distribui pauperibus nobilibus, secus autem si sit pingue. Nam testator censetur legasse ad subleuandum pauperes. Si autem legatum sit tenue, non est aptum ad subleuandum nobiles pauperes, sicut est aptum, quando est pingue. Ita Bald. *in l. Si quis ad declinandam n. 5. C. de Episc. & Cler.* Angel. *in l. sed & si susceperit, §. Si libertis n. 3. ff. de iudic.* Mandel. *cons. 69. num. 7.*

17 Id autem fundatur in eo, quod nomine pauperum veniant non solum mendicantes, sed etiam qui, attento statu personę, non habent congruam substentationem, vt notant Bart. *in l. 1. n. 35. C. de Sacros. Eccles.* Tiraq. *de pia causa in præfat.* Spin. *in spec. testam. gloss. 6. n. 10.* Mascard. *de probat. concl. 1554. nu. 14.* Alex. *cons. 91. n. 4. lib. 7.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 93. num. 30.* Petr. Barbos. *in l. maritum num. 6. ff. solut. matrim.*

18 Alij tenent, quod huiusmodi legatum non possit nobilibus distribui, sed debeat distribui pauperibus. Ita idem Bald. *in l. Cum multa n. 3. in fin. ff. de donat. ante nupt.* Mantic. *loc. cit. tit. 5. nu. 5*, per dictum Text. *in l. Si quis ad declinandam, §. vbi autem, C. de Episc. & Cleric.* Verum in hoc Textu supponitur, quod sit erogandum pauperibus, ex quo infertur, quod cedat in fauorem Hospitalis, quia ibi aluntur pauperiores, nempè qui inopia laborant, & sibi victum laborando quærere non possunt. Vnde ex congruentia, quod erogetur pauperioribus, disponitur, quod erogetur talibus hominibus. Hæc autem dispositio modò in praxi non est, & cùm sit etiam circa pias causas, non valet iuxta eos, qui docent, Principes seculares non posse statuere circa pias causas.

19 Hanc quæstionē ita censeo definiendam esse. Maior paupertas,

tas, quæ vt diximus, consideranda est secundum genus in eligendis pauperibus, non debet attendi absolutè, & secundum se, sed habita ratione conditionis, & status personarum. Vnde poterunt eligi nobiles indigentes, quando spectata conditione, & statu ipsorum tam indigentes erunt in suo statu, quàm mendici in suo. Fieri enim potest, quod plus indigeat nobilis, qui habet vnum aureum, quam mendicus, qui habet semiassim, præsertim quia facilius potest mendicus parare sibi necessaria, mendicando, quam nobilis, qui mendicare non potest.

20 Nam paupertas consistit in eo, quod quis non habet necessaria pro congrua substentatione, ad tradita per Archid. *in can. quo iure d.8.* Castr. *in l. Id quod pauperibus C. de Epistol. & Cler.* Tam ergo pauper est, qui non habet intra statum mendicitatis, quam intra statum nobilitatis. Ac proinde paupertas mensuratur ex qualitate personarum, vt notant Alex. *consult.* 213. *num.8. lib.8.* Beninc. *d. tract. de pauper. q.1. num.40.* Quare cùm possint esse æquè pauperes proportione seruata, nobiles, ac mendici, poterunt tales nobiles eligi ad participandum in legato, quod pauperibus, siue pauperioribus distribuendum est.

21 Poterit confirmari ex eo, quod legatum relictum nobili indigenti, vel pro alimentis, vel pro dotandis filiabus, intelligitur esse ad piam causam, vt notant Bartol. *in d. l. si quis ad declinandam num.5.* Cæpoll. *tract. de Imperat. milit. elig. priuil.* 21. Ias. *in l. si constante num.* 151. *ff. solut. matrim.* Tiraquell. alios referens *de nobilit. cap.* 20. *num.* 148. Bellon. *consult.* 16. *num.* 6. Nam adhuc tendit ad subleuandam paupertatem, & subleuatio eò nobilior est, quo maiori compassione digni sunt nobiles, quam plebei redacti ad necessitatem. Quare omnium mortalium fama celebrat in Sancto Nicolao illud insigne Christianæ benignitatis exemplum, dum nobili tantùm subministrauit; vnde filias posset collocare in matrimonio, Breu. Rom. 6. Decembris.

CONSVLTATIO LXXIII.

Legitur hæc regularis Constitutio, si Pater Generalis obierit in secundo anno sui Generalatus, Primus Definitor sit Vicarius generalis. Quod si Generalis obierit post festum omnium Sanctorum, fiat electio noui Generalis in festo Pentecostes.

Quæritur, An si Generalis moriatur ante vnum, vel duos dies festi Pentecostes, fieri debet electio noui Generalis eodem festo, An vero ipse Vicarius Generalis continuare debeat suum Vicariatum vsque ad Capitulum generale celebrandum in proxima Pentecoste? Et quid si ipse Vicarius in dicto Capitulo eligatur in Generalem?

1 RESpondendum censeo. Vicarius Generalis continuare debet suum officium vsque ad nouum Capitulum generale. Quia cum Generalis obierit ante vnum, vel duos dies Pentecostes, non potest conuocari, ac celebrari Capitulum eodem die. Ideoque Constitutio est intelligenda, & restringenda ad mortem sequutam post festum omnium Sanctorum tempore habili ad conuocandum Capitulum ipso die Pentecostes. Semper enim lex, siue Constitutio regulatur ab habilitate per Text. *in l. vt gradatim §. Et si lege*, vbi DD. communiter *ff. de muner. & honor.* Bertaz. *in l. si quis maior num.* 216. *Cod. de transact.* attento præsertim, quod Constitutiones loquuntur, si Generalis moriatur *post* festum omnium Sanctorum, dictio autem *post* intelligenda est tempore proximo diei, cui adijcitur per Text. & Glos. *in l. Anniculus, ff. de verb. signif.* neque possunt intelligi de obitu proximo diei Pentecostes. Quia non poterit tam breui tempore conuocari Capitulum, ac fieri noua electio. Constitutiones enim, vt dixi, debent ita interpretationem accipere, vt sint possibiles, & accommodatæ ad honestum, & congruum ipsarum vium, & tempus, vt per Sot. *lib.* 1. *de iust. & iur. q.5. art.3.* Mirand. *in manual. Prælat. q.25. art.9.* & Lezan. *tom.2. summ. pag.* 390. *num.* 9. Dictio igitur *post*, intelligi debet in casu possibili secundum naturam actus ipsius electionis super quo interposita fuit, vt inquit Rayner. *consf.* 109 *n.4. lib.1.* Surd. *consf.3. n.21. & decis.* 43. *num.* 16. & dixit Rota coram Seraphino *dec.* 542. *n.6. & decis.7. n. item 7. p.6. rec.* ac sæpè alibi.

Nec refragatur, quod natura ipsius dictionis *post* non admittat aliquod temporis interuallum. Quia non est verisimile, quod legislator voluerit imponere onus impossibile, quod scilicet fiat electio Generalis eo casu, quo sequeretur mors illius in Vigilia Pentecostes. Vnde cum mens legislatoris ab huiusmodi actu sit prorsus aliena, vt ex se patet, meritò eadem dictio *post* amplianda est, etiam contra suam propriam significationem, & iuxta mentem ipsius legislatoris, qui si de hac re fuisset interrogatus, vtique in casu tantùm possibili, electionem fieri respondisset, vt comprobat Rota *dec.* 25. *n.11. & seq. p.5. rec.* 2

Etenim mens potius attendenda est, quàm verba in omni dispositione *l. Labeo in fine ff. de suppellect. leg. & l. nominis, & rei §. verbum ff. de verbor. signific.* latè Tusch. *conclus.* 119. *litt. M.* Vnde cum non præuiderit legislator, quod huiusmodi Regularis Constitutio non posset in hoc casu executioni demandari, respiciendum est ad mentem ipsius, quid nimirum voluisset, si præuidisset, & fuisset interrogatus *l. Titius §. Lucius ff. de liber. & posth.* Glos. *in l. tale pactum in fine ff. de pact.* de quo plura Gabr. *lib.6. comm. opinion. tit. de reg. iur. concl.* 10. *num.* 1. 4. & 6. Cumque nemo præsumatur velle, quod fieri non potest *l. Lucius §. Imperatores ff. ad municipia, & l. si ubi §. vnius ff. de opt. leg.* & notant Glos. *in leg. Peto sub initio ff. de legat.* 2. ibique Bald. Surd. *consf.* 431. *num.* 41. ac Rota *dec.* 364. *num.* 3. apud Farinac. *part.* 1. *rec.* Quia voluntas respicit finem assequendum, atque adeo solum media, quæ apta, & possibilia sunt pro illius assecutione, & vltra huiusmodi fines non progreditur; habetur voluntas interpretatiua legislatoris, quod si non sufficiat tempus pro celebrando Capitulo, possit fieri extensio ad proximam Pentecostem. Siquidem interpretatio potest extendere, aut restringere legem, iuxta mensuram, & terminos rationis. Cum enim ratio sit mensura legis, & eam trahat ampliando, vel restringendo ad proprios terminos *leg. cum pater §. dulcissimis ff. de legat.* 2. *& l. adigere §. Quamuis ff. de iure patr.* debet interpretatio concipi ex ipsa ratione legis, & ideo secundam ipsius exigentiam poterit eam extendere, aut restringere, cum potius ratio, quàm verba debeant considerari *l. scire §. aliud ff. de excus. tut.* 3

Cum igitur dispositio huiusmodi Constitutionis in hoc casu esset inanis, si dictio illa *post* accipiatur secundum suam significationem, subintrat dispositio *l. non aliter ff. de legat.* 3. ibi: *Non aliter à significatione verborum eius recedi, quàm cum manifestum est, aliud ipsum sensisse.* Est autem manifestum Capitulum generale non posse conuocari, ac celebrari vno, eodemque die, ac proinde illam intellexisse de tempore opportuno, hoc est de proxima Pentecoste. Præsertim quia cum verba deseruiant intentioni, verba legis sumi debent, vt accommodata menti legislatoris, *d. l. scire, d. §. aliud* ibi: *Sed & si maximè verba legis hunc habeant intellectum, tamen mens legislatoris aliud vult.* Siquidem mens disponentis recipit interpretationem illius, quod commodè fieri potest, *c. nos quidem de testam.* 4

Accedit etiam, quod cum difficultas æquipararetur impossibilitati *l.2. §.2. & l.37. §. eum qui ff. de verb. obligat.* & notant Felin. *in cap. Ecclesia num.8. de constit.* ac Medic. *de casib. fortuit. p.1. q.4. num.13.* quælibet difficultas, licet non magna, æquiparabitur alicui impossibilitati. Quæcumque autem impossibilitas in hoc casu est sufficiens vt dicatur, non posse impleri huiusmodi Constitutio. 5

Minus suffragaretur appellatio ab huiusmodi continuatione officij, & ab electione ipsius vicarij in Generalem, si in libello appellationis non iuretur, causas in illo expressas, esse veras, sicuti pro forma requiritur ex dispositione *cap. vt circa de appellat. in 6.* cuius forma non seruata etiam quoad iuramentum quis non auditur super inualiditate electionis iuxta *decision.* 289. *numer.* 36. *ac seqq. part.* 6. *recent.* 6

Et quamuis seruata esset huiusmodi forma, non potest tamen opponi amplius nullitas electionis, si post interpositam appellationem debita obsequia electo Generali appellantes præstiterint, eiusque se subiecerint iurisdictioni, ac obedientes præbuerint. Censentur enim electioni consensisse, & à protestationibus, atque appellatione recessisse, vt in his terminis firmat Rota in Ilerdensi electionis Priorissæ 5. Decembris 1636. post Tambur. *de iur. Abbat. decis.* 37. *num.* 4. 7

Hisque cessantibus, nihilominus subsisteret electio. Quia militant pro eius validitate regulæ generales, quod nempè 8

suffi-

sufficiat ostendere electionem, cum præsumatur canonica, Ioan. Andr. *in cap. Sicut num.* 11. *de iudic. & cap. 1. de conseff. preb. in* 6. Lapus, Gemin. & alij *in cap. licet de praben. eod.* & neganti, esse talem, incumbit onus hanc negatiuam probandi, vt articulo maturè discusso, firmatur à Rota *d. decis.* 289. *num.* 25. *& seqq. par. 6. recent.* Idque maximè, si ipsimet appellantes decreuerint, & iudicauerint Capitulum Generale protrahi posse, ac debere ad sequentem Pentecostem, quo in casu à dolo excusantur per Caualer. *decis.* 81. *num.* 3. Mantic. *decis.* 54. ac Rotam *decis.* 293. *num. 5. par.* 6. de quo plenè Capyc. Latr. *consult.* 1. *n.* 105. Vnde si non intercesserit nullitas, quæ turpitudinem, violentiam, vel scandalum contineat, non sunt attendendæ nullitates, quæ sæpè adducuntur ad æmulationem inter Regulares, cum quibus de bono, & æquo, omissis iuris solemnitatibus, est procedendum ex latè deductis à Lapo *allegat.* 73. *num.* 4. ibique Mandol. *in addit. litt. M.*

CONSVLTATIO LXXIV.

An facultas, quæ competit Monasterio, eiusque Superiori ferendi in Capitulis duo suffragia, si dictum Monasterium auctoritate Apostolica transferatur ad aliud Monasterium, dicta facultas planè cesset? Vbi quid de his rescriptis, lectum, aut nihil, quæ in libellis Sacris Congregationibus porrectis, sæpè apponi solent.

1 RESpondeo, non cessar, sed semper retinet suum priuilegium iuxta Gloss. *in cap. priuilegium, v. Item si auctoritate de reg. iur. in* 6. Felin. *in cap. cum dilecte num.* 21. *de rescript.* cum alijs per Rotam in Marsicensi iurisdictionis 26. Maij 1651. §. *hincque patet* coram Corrado, & fauet etiam regula surrogatorum iuxta *l. si eum §. Qui iniuriarum, ff. si quis cantion. cum concordantibus.*

2 Ac ita quidem, vt non vrgeat, quod translatio, siue subrogatio testa icta videatur solùm ad res, & bona. Nam hæc verba, maximè cum vniuersalibus dictionibus prolata, comprehendunt etiam iura omnia, vt per Barbos. *in suis locis*, & in specie priuilegiorum, Mirand. *in manual. Prel. tom. 2. quæst. 43. art. 2. conclus. 1.* Lezan. *tom. 2. summ. verb. Priuilegia Regularium num.* 14. Nam huiusmodi priuilegia, Congregationibus, ac Vniuersitatibus concessa, sunt vera illarum patrimonia, & peculium, quasi Castrense, argum. Text. *in l. multa priuilegia, Cod. de bon. quæ liber.* Cost. *consil. 1. num. 48. & cons. 6. num.* 10. Cùm igitur Monasterium fuerit translatum cum omnibus suis bonis, & rebus, rerum appellatione veniunt quoque iura, & actiones, ad Text. *in l. rei appellatione* 23. *& in l. bonorum* 49. *ff. de verb. signific. ar.* Maceraten. *var. resol. lib. 2. resol. 57. num.* 69. cum alijs plenè cumulatis per Barbos. *de appellat. verb. signific. cap. 35. num. 1. & cap. 235. num.* 9. & in specie, quod omne ius honorificum transiuerit cum vniuersalitate bonorum, dixit Rota *decis.* 89. *num. 4. par. 6. recent.* Idque adeò verum est, vt procedat, etiam in materia pœnali, ad tradita per Marchabrun. *cons. 83. num. 64. cum binis seqq.*

3 Etenim translata Ciuitate, Castro, Monasterio ab vno loco ad alium, ille locus, ad quem fit translatio, dicitur in omnibus repræsentare locum translatum, ac omnibus eius priuilegijs, & prærogatiuis gaudet, Pegna *decis.* 93. iuxta Venetam editionem, alias 117. iuxta editionem Lugdunensem, Rota in d. Marsicensi iurisdictionis, & in terminis bonorum, ac priuilegiorum Monasterij translati, firmat Rota *decis. 193. num. 7. par. 5. recent.* & in Calagurritana decimarum S. Ascentij 7. Februarij 1656. coram Cerro, vbi de priuilegijs exemptionis à decimis, & similibus.

4 Vnde cum in translatione omnia iura, quæ pertinent ad Ecclesiam translatam, transferantur ad eam, ad quam fit translatio, *cap. Abbate in fine de verbor. signif.* vbi Gloss. & obseruat etiam Gloss. *in can. Si quis vult 16. q. 7.* Io. Andr. *in cap. cum persona de priuileg. in* 6. ibique Anchar. *not.* 13. Rebuff. *in prax. benef. tit. de translat. Episcop. num.* 19. Lap. *allegat.* 68. & Seraph. *decis. 1149. num.* 16. Iura quoque suffragiorum transferuntur ad posterius Monasterium, tanquam ad illud, ad quod fit translatio Monasterij dictorum Regularium.

5 Ad secundum, huiusmodi rescripta non officiunt, cùm incertam relinquant petitionem, ad Text. *in l. de ætate, §. nihil, ff. de interrog. act.* Vnde huiusmodi libelli cum hisce, alijsque huius generis rescriptis, præcipuè si non sunt subscripti, nec à quo fuerint porrecti appareat, cum nulla in ijs porrigendis requiratur expensa, nullius sunt effectus, ad tradita per Adden. ad Gregor. *decis. 331. num.* 19. Seraph. *decis. 373. num.* 1. & fuit dictum in Romana, seu Veliterna affictus 15. Martij 1652. §. *memoriale*, ac 13. Ianuarij 1653. §. *fin.* coram Bichio.

CONSVLTATIO LXXV.

An, & quatenus claues Sacræ Imaginis miraculosæ Beatissimæ Virginis, aliorumuè Sanctorum in Ecclesia, concessa Regularibus à Summo Pontifice, retineri possint à Magistratu seculari? Ordinatio rerum ad quem pertineat? Imagines Sacræ sunt de genere spiritualium. Earum cura quibus competat? An Imagines veniant nomine Reliquiarum? Spiritualia non cadunt in laicos. Laici non habent potestatem spiritualem, nec eis res Ecclesiasticæ committi possunt. Laicis obsequendi manet necessitas. Reliquiæ non possunt esse laicorum. In id negligentia Prælatorum. Cura Reliquiarum ad quem pertineat de iure? Enunciatiuæ an, & quod ius tribuant? Quando probent veritatem enunciati? De iure precarij. Precarium quando censeatur reuocatum? Virtus, & gratia miraculorum quomodo Reliquijs, ac Imaginibus sit infusa? Ex sola possessione, an rectè inferatur ad titulum proprietatis? Testes quomodo probare debeant immemorabilem? Quadragenaria in rebus spiritualibus pro laicis, an ijs suffragetur? Testibus de communitate, an fides adhibenda, si causa Communitatis agatur? Possessio iurium Ecclesiæ an probari possit à Testibus ad fauorem laicorum? Quomodo tradita alicui claui, videatur etiam tradita possessio eorum, quæ sub claui sunt? Scientia, & patientia sufficit ad acquirendum dominium, ac possessionem. Decreta visitationis, quam probationem inducant? Sola possessio sine titulo quando sufficiat? In annexis spiritualibus quænam possessio sit satis? Nomine Reliquiarum an comprehendatur Imago Beatæ Virginis. Proprietas verborum retinenda. Regulæ de iure quæsito non tollendo effectus. Quomodo ei derogetur? Quænam administratio rerum spiritualium laicis permissa? Vt precarium cesset, quænam requirantur? Alia.

1 NEgatiuè respondendum videtur. Cùm enim certum sit ex litteris Summi Pontificis prædictam Ecclesiam auctoritate Apostolica pleno iure, & cum Sanctorum Reliquijs, & omnimoda administratione temporali, & spirituali perpetuo vnitam, concessam, applicatam, & appropriatam fuisse Regularibus, sequitur pernecessè curam, & liberam administrationem Sacræ Imaginis, quæ in eadem Ecclesia collocata est, priuatiuè quoad omnes alios, spectare ad dictos Regulares. Nam ordinatio illius esse debet, cuius est res possessa, *can. 1. vers. diuina etiam leges*, vbi post Glossam, Turrecrem. *num. 3. 16. q. 2.* & cuique rei suæ cura committenda est, *l. nemo, Cod. de Iudæis*, Gloss. *in d. can. 1. vers. Institutio.*

2 Dicta enim imago, multis clara miraculis, est de genere spiritualium de iure Diuino, quemadmodum Reliquiæ Sanctorum sunt de spiritualibus secundum essentiam, vt probat Textus *in cap. 2.* iuncta Gloss. *v. venalis de Reliq. & vener. Sanctor.* & in specie tradunt Abb. *in cap. Consuluera num. 3. de simon.* Roch. de Curt. *de iurepatr. v. ius n.* 1. Redoan. *de simon. ment. par. 1. cap. 4. num. 2. & de simon. real. par. 3. cap. 4. num.* 16. vbi ait, esse de genere spiritualium iure diuino, quod vocatur spirituale essentialiter. Et mouetur sub *num.* 21. quia huiusmodi spiritualitas in Reliquijs infunditur propter virtutes, ac dona Dei, gratia Spiritus Sancti, ac merita illius, cuius sunt, quæ infusio à Deo dumtaxat, non à Papa, vel à iure positiuo procedit.

3 At ea, quæ sunt spiritualia secundum propriam essentiam, nullo iure possunt à laicis possideri, vel præscribi sine speciali priuilegio Sedis Apostolicæ, *cap. causam, quæ de*

præ-

præscript. vbi Gloss. *v. detineri*, alij, solam naturalem detentionem non sufficere laicis ad possidendum. Quia exigitur possessio ciuilis in huiusmodi spiritualibus, nempè, vt persona sit talis, in quam possit cadere huiusmodi possessio de iure, notatque Abbas *num.* 2. nulla temporis præscriptione iuuari laicos in hisce spiritualibus, inferendo ad confirmationem notabilis dicti Ioannis Andreæ, & Monachi *in dict. cap.* 2. *de præbend. in* 6. qood laici non possunt præscribere spiritualia, etiam per tantum tempus, de cuius initio memoria non existit. Nam cum illa neqoeant possidere, consequens est, vt nullo temporis cursu possint præscribere. Quia sine possessione non currit præscriptio, *cap. sine possessione de reg. iur. in* 6. cum alijs adductis à Peregr. *consil.* 74. *num.* 6. *lib.* 1. Ergo magistratus secularis non potuit ius dominij, vel possessionis acquirere in dictam S. Imaginem, ac illius administrationem, retinendo claues, illamque aperiendo, quia es dictis liquet, esse de spiritualibus corporeis secundum propriam essentiam, non autem de anneais rei spirituali. Præsertim quia virtus, & gratia miraculorum illi est dioinitus insusa, vi benè ad rem animaduertit Redoan. *de sim. real. par.* 3. *d. cap* 4. *n.* 21. Quapropter Abbas *in cap. nullus ante num.* 1. *de iurepatr.* Negat Reliquias posse vllatenus esse laicorum, quia non cadunt in alicuius dominium, cuius dictum refert, ac sequitur Redoan. *de simon. ment. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. & propius ad rem hanc Azor. *instit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *cap.* 8. *q.* 7. statuit regulam generalem, quod Reliquiæ non sunt tractandæ per laicos cuiusuis ordinis, & dignitatis. Ideò cura, & administratio illius solis Regularibus, alijsue personis Ecclesiasticis concedenda est. Primò quia cedit Ecclesiæ, illis pleno iure concessæ instar gemmæ auro, vel argento inclusæ, de qua *in l. Cum aurum* 19. §. *perueniamus*, & §. *fin.* & *l. pedicis* 32. §. 1. *ff. de aur. & arg. leg.* Deindè, quia est de genere spiritualium, liberæ eorumdem administrationi commissorum. Postremò quia venit appellatione Reliquiarum, quæ illis nominatim concessæ, & appropriatæ fuerunt.

4 Nec permittendum, vt Magistratus secularis eius claues, ne quidem cumulatiuè retineat, & diebus solemnitatibus aperiat. Tum quia spiritualia, qualis est dicta Imago, non cadont in laicos *can. causam q.* 7. vbi Gloss. *v. detinere*, notant absurdom esse, quod laici habeant potestatem spiritualium, *cap. Sacrosancta*, §. *attendentes de præscript.* & *cap. Messana*, ibique Gloss. *ver. per laicos*, notat spiritualia non posse à laicis possideri *de elect. can. bene quidem d.* 96. Bero. *in cap. illud num.* 7. & 8. ac Rebuff. *in cap. postulastis num.* 179. *de iurepatr.* Præthereà, si *in can. nullus* 16. *q.* 7. dicitur, quod nullus laicorum Ecclesias, vel Ecclesiarum bona disponat, *in can. indicatum*, §. *de cætero d.* 89. asseritur, cauendum esse, ne viris secularibus res Ecclesiasticæ committantur, idemque statuitor *in can. in nona*, & *in can. laici* 16. *q.* 7. multò quidem minos eis committenda cura Reliqoiarum, quæ sunt res Ecclesiæ pretiosissimæ Genuen. *in adnot. ad prax. Cur. Archiep. Neap. cap.* 57. *num.* 4. *in fine*. Semper enim vrget ratio, *can. non placuit* 16. *q.* 7. quod laicis obsequendi manet necessitas, non imperandi. Ideò non debent habere aliquam potestatem statuendi in Ecclesia.

5 Tum ex doctrina Abbatis *in cap. nullus ante num.* 1. *de iurepatr.* dicentis, quod Reliquiæ non possunt esse laicorum, cum non cadant sub alicuius dominio, quam refert, ac sequitur Redoan. *loc. cit. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. Vnde Gulielm. Durand. *de mod. General. Concil. celebrand. par.* 3. *rubr.* 59. *n.* 1. redarguit de negligentia circa dioinum obsequium, & cultum Prælatos permittentes, quod Reliquiæ Sanctorum teneantur, & ostendantur à laicis.

6 Et tum qoia cura Reliquiarum de Iure pertinet ad Episcopum, vt ex Text. *in l. decernimus* 26. *Cod. de Episcop. & Cleric.* notant Petr. Gregor. Tholos. *in syntagm. iur. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 3. Ideò priusquam Pontifex illas vnà cum Ecclesia concessisset Regularibus, erant penes ipsom Episcopum, nec propterea poterant competere Magistratui.

7 Ac ita quidem, vt nullom ius tribuaot in petitorio enunciatiuæ visitatorum, nempè quod claues dictæ Imaginis reperirentur apud Magistratum secularem. Primò si enunciatiuæ sint recentes, nempè intra centum annos, quæ nihil probant in præiodicium Episcopi, ad quem tunc de iure pertinebat custodia dictæ Imaginis, Gloss. *in leg. Cum aliquis*, *v. ex hoc*, ibique Bart. *num.* 2. *Cod. de iur. deliber.* Innoc. & alij *in cap. Dudum num.* 3. *de priuil.* Gregor. XV. *decis.* 382. *num.* 14. Rota *decis.* 160. *num.* 11. & *dec.* 432. *num.* 4. *par.* 1. & *decis.* 233. *num.* 8. *par.* 5. *recent.* & in Andrien. seu nullius iurisdictionis 18. Martij 1613. coram Vbaldo.

Secundò, quia enunciatiuæ non probant veritatem enunciati, quando principaliter contingit de ea dubitari, vt in hoc casu, Alex. *cons.* 21. *num.* 4. vbi Adden. *litt. N.* & *cons.* 136. *num.* 11. *vol.* 1. Dec. *cons.* 360. *num.* 6b. & *cons.* 539. *num.* 1. Aym. *cons.* 29. *num.* 30. Bero. *cons.* 67 *n.* 33. *vol.* 1. Paris. *cons.* 94. *num.* 19. *vol.* 1. Cæphal. *cons.* 265. *in fin. vol.* 2. & *cons.* 317. *num.* 67. *vol.* 3. cum alijs congestis à Genua *de enunciat. lib.* 1. *num.* 7. 10. & *seqq.* qui dicit magis communem *num.* 12. Caputaq. *decis.* 247. *n.* 3. *par.* 3. Gregor. *decis.* 372. *num.* 3. ac Rota *decis.* 383. *n.* 3. *par.* 2. *recent.* 8

Tertiò, quia etiamsi dictis enunciatiuis credendum esset, non tamen inde censeretur probatum, qood Magistratus retineret claues dictæ Imaginis iure proprio, sed præcario tantùm, & caosa custodiæ, eò quia tunc in Ecclesia non aderant Clerici, apud quos illa tutò dimitti potuisset. Nam cum ex parte Magistratus non deducatur titulus habilis ad translationem dominij in re spirituali, & Sacra, vtique retentio clauium præsumenda est in dubio ea causa custodiæ, veluti post Gloss. *in l. Cum pater* 77. §. *Pater*, *v. Custodiæ causa*, per illum Textum distinguendo notat Bart. *num.* 1. & 3. *ff. de legat.* 2. quem ibidem seqountur Cuman. *num.* 1. Castr. *num. item* 1. Imol. *num.* 7. & Florian. *num.* 4. Alex. *in addit. ad Bartol. in l. Claus.* 74. *ff. de contrahen. empt.* Præsertim autem, si in visitatione id recenseatur per verbum *dicitur*, quod nihil ponit in esse, Rota *decis.* 461. *n.* 9. *par.* 1. *recent.* Ac etiamsi visitationes supponant, claues dictæ Imaginis teneri per Magistratum, eiusdemque curam ad illuot spectare, nihil tamen super hoc deponunt, ideò non præstant legitimum titulum. Aliud enim est supponere, aliod verò disponere, Rimin. inn. *cons.* 158. *num.* 25. *vol.* 2. cum alijs per Surd. *decis.* 282. *num.* 8. & 9. 9

Quare huiusmodi precarium censetur reuocatum statim, ac Pontifex Ecclesiam pleno iure Regolaribus concessit vnà cum Sanctorum Reliquijs, ac libera administratione spiritualiom; maximè quia tunc cessaoit causa, propter quam custodia clauium fuerat concessa Magistratui, ad tradita per Abbat. *in cap. Quanto num.* 10 *de iudic.* vbi ex supposito, quod laicus non potest possidere rem merè spiritualem, nec totam, nec partem *d. cap. causam*, *quæ de præscript.* infert, quod laicus non potest in cœmeterio sacrato, vel in Ecclesia propriè possidere, vel qoasi sepulchrum, sed tolerari in hac permissione ex quadam homanitate; Ideò Felin. *ibid. num.* 2. supponit pro constanti, quod si quid merè spirituale conceditur laico, non dicitur ab eo possideri, sed detineri nomine Ecclesiæ, *cap. Cùm Apostolica*, ibique Butr. *de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli.* 10

Cùm ergo ex dictis liquidò constet, nos versari in re merè spirituali secundum propriam essentiam, nec doceatur de titulo legitimo, habito à Sede Apostolica, firmum manet, quod supradictum fuit, nempè Magistratum retinuisse claues dictæ Imaginis precario nomine Ecclesiæ, non proprio. 11

Neque obstat, quod ille in concessione non fuerit vocatus, qnia de natura precarij est, vt tamdiù duret, quamdiù is, qui concessit patitur *l.* 1. *ff. de precar.* & quod censeatur reuocatum statim, atque dominium rei precario concessæ, qualis est hoc casu Romanus Pontifex, mutauit voluntatem, concedendo Regularibus *l.* 2. §. *est enim natura*, & *l.* & *habet summam* 15. *ff. de precario.* 12

Et quia in litteris Summi Pontificis adest decretum, quod nequeant impugnare ex eo, quod quicumque interesse habentes præmissis non consenserint, vel ad illam vocati, causæque, propter quas emanarunt coram Ordinario, etiam tanquam a Sede Apostolica delegato, vel alibi examinatæ non fuerint cum clausula sublata, & decreto irritante. Propterea cum volontas Papæ sit certa, & sacrilegium sit dubitare de illius potestate, videtur absolutè concludendum, nullum hodie ius competere dicto Magistratui super retentione claniom dictæ Imaginis. 13

Vnde etiam corruit fundamentum super retentione clauium. Tum quia ex sola possessione non rectè infertur ad titulum proprietatis, de quo hodie quæritur, cum nihil commune habeat proprietas cum possessione, *l. naturaliter* 14

12.

12. §. *nihil commune*, *ff. de acquir. possess.* Tum quia huiusmodi retentio semper fuit controuersa, itaut neque statum manutenibilem præstet.

15 Nec vlla via fieri potest in Testibus pro Magistratu examinatis, si non ostendatur deponere iuxta requisitæ Glossæ *in cap. 1. v. memoria de præscript. in 6.* Quam Doctores communiter sequuntur, vt ibi notat Franch. *num.* 16. Couarr. *in reg. possess. q. 2. §. 3. num. 7.* Rebuff. *de decim. q. 13. num. 99.* Gabr. *tit. de præscript. conclus. 1. num.* 81. Caputaq. *decis. 71. par. 2. & decis. 290. par. 3.* Rota *decis. 58. num. 2. & decis. 230. num. 2. & decis. 248. num. 2. par. 2. recent.* Gregor. XV. *decis. 252. num. 3. & decis. 434. num. 11. ac decis. 449. num. 9.* Ad probandum enim immemorabilem, pernecesse est, vt quilibet Testis deponat de omnibus requisitis dictæ Glossæ, nec sufficit, quod vnus de vno, alter verò de alio assereret, Gregor. *d. decis. 252. num. 3.* vbi Adden. *num.* 15. Mantic. *decis. 289. num.* 4. Rota in Hieracensi Iurispatronatus 17. Februarij 1617. coram Verospio, Marescott. *lib. 2. var. resolut. cap. 100. num.* 10. Eo enim ipso, quod Testis in vno ex illis deficit, non probat immemorabilem, Rota *decis. 557. ante fin. par. 4. diuers.* cum alijs relatis in dicta Hieracensi.

16 Si verò fuerint inducti ad probandum quadragenariam, responderetur, quod etiamsi illam probarent, probata adhuc non releuaret in hisce rebus spiritualibus, quæ non cadunt in laicos, nisi probetur alius titulus, quam præscriptionis, Gloss. *in d. c. causam quæ v. detinere de præscript.*

17 Præterquamquod dictis Testibus nulla prorsus fides adhiberi potest, cùm causa mixtim agatur nomine Magistratus, & Communitatis, hique sint de eorum numero, Bald. *consil. 391. num. 1. & cons. 438. in fine, & cons. 481. num. 3. vol. 1. & cons. 168. num. 2. vol. 2.* Fulgos. *cons. 174. num. 2.* vbi de communi, Roman. *cons. 7. num. 4. & cons. 508. in fine,* Abb. *cons. 58. col. 2. part. 1.* Calir. *cons. 110. num. 7. par. 1.* Roland. *consil. 72. num. 17. vol. 2.* cum alijs per Farinac. *de testib. q. 70. illat. 17. num. 496.* ac Rota *decis. 136. num. 1. & seqq. par. 1. & dec. 350. num. 2. & seqq par. 2. recent.*

18 At nihilominus tenendum esse puto, quod si Testes pro Magistratu examinati deponant, illum pro tempore existentem per annos quinquaginta citra retinuisse claues d. Sacræ Imaginis, illiusque ostium aperuisse, & claudi fecisse in solitis festiuitatibus, videtur sine dubio concludentissimè probatum eius dominium, & possessio, vt in his terminis ait Soccin. Sen. *cons. 13. num. 14. lib. 4.* Oldrad. *cons. 209. n. 2. & 3.* Anchar. *cons. 190. num. 3.* Tiraquell. *de con. a. potest. p. 2. ampl. 3. num. 3,* Menoch. *de retinend. possess. remed. 3. num. 569.* & in specie possessionis iurium Ecclesiæ *num.* 584. Mild. *in repert. v. possessio q. 34.* Mascard. *de probat. conclus. 1184. num. 11. & seqq. & nu. 17.* ac firmauit Rota in Barchinonensi murorum 10. Iunij 1615. coram Verospio, cùm traditis alicui clauibus, videatur etiam tradita possessio rerum, quæ sub claui sunt, vt post multos allegatos firmat Gratian. *discept. 681. num. 5.* & Mascard. *loc. cit. conclus. 298. num. 2.*

19 Præsertim autem, si Testium depositio sit etiam adminiculata ex Instrumentis publicis confectis super hac retentione clauium, apertione, ac reseratione ostij eiusdem Imaginis, quæ pariter plenam probationem inducunt, vt in terminis firmat Soccin. Sen. *cons. 205. num 5. lib. 2.* Roland. *cons. 46. num. 18. lib. 2.* & Rota in Tudertina Prædij 24. Maij 1610. coram Ottembergo, & in Mediolanensi bonorum 15. Maij eiusdem anni coram Lancellotto, passimque alibi.

30 Et de hoc dominio, deque hac possessione tantò minus dubitari poterit, si omnes prædicti actus sint facti scientibus, & patientibus ipsis Regularibus, siue Clericis, eorum prædecessoribus; quæ scientia, & patientia sufficit ad effectum, vt acquisitum dicatur dominium, ac possessio, Cæsar de Grassis *decis. 76. num. 9.* Mantic. *decis. 207. n. 6. & decis. 184. num. 1. par. 1. diuers.* Seraph. *decis. 1432. n. 5.* Gregor. *decis. 249. num. 3.* & præsumitur nedum ex eorum præsentia, si per Testes probetur, sed etiam ex multiplicitate actuum, & ex diuturnitate temporis, vt dixit Rota *decis. 179. num. 2. par. 1. diuers.* & coram Seraphin. *decis. 306. num. 5. & 7. & decis. 685. num. 4. par. 1. recent.*

21 Idque præcipuè si accedat, quod ijdem Regulares accersebant Magistratum, vt accederet cum clauibus, vel mitteret ad aperiendum ostium, ex quo videtur ipsos Regulares fuisse confessos dominium, ac possessionem dictæ Imaginis ad illum spectare, vt per Rotam coram Gregorio *decis. 402. num. 1. & decis. 458. num. item 1.*

22 Vel si possessio, ac dominium Magistratus etiam comprobetetur ex decretis in visitatione Ecclesiæ, ac dictæ Imaginis emanatis, in quibus expresse dicatur, quod Magistratus retinet claues Imaginis, & quod illius cura ad ipsum pertinet, præsente Rectore dictæ Ecclesiæ, quarum visitationum attestationi omninò standum est, vt ait Rota coram Seraphino *decis. 780. num. 1. & 2.* cum visitatores præsumantur fuisse plenè informati de iuribus vtriusque partis, & causa cognita decreta edidisse, licèt non in forma iudiciali, vt ait Seraph. *decis. 780. num. 4. & seqq.* Vnde videntur facere probationem probatam, à quibus non datur appellatio, vt pluries firmauit Rota, præsertim in Mediolanensi Beneficiorum 18. Decembris 1595. coram Litta.

23 Nec obstat, quod cum non appareat aliquis titulus Magistratus, sola possessio suffragari ei non possit. Tum quia cùm dicta possessio semper retenta, & continuata fuerit cum scientia, & patientia Regularium, eorumque Prædecessorum, ipsa sola sine alio titulo sufficit ex allegatis. Et tum quia cùm semper fuerit ab ipso continuata, ex tanti temporis lapsu præsumitur etiam, titulum præcessisse, vt per Felin. *in cap. licet Heli num. 10. de simon.* Aym. *de antiquit. tempor. par. 3. §. vidimus num. 28.* ac Rota *decis. 134. num. 2. par. 1. diuers.* & coram Seraph. *dec. 1292. n. 2.* vbi firmat, sufficere vigintiquinque annos. Et in his annexis spiritualibus sufficit possessio quadraginta annorum. Quia per tantum temporis dicitur inducta præscriptio, vel discontinuata, Bald. *in l. 2. num. 7. Cod. de seruit. & aq.* Aretin. *cons. 99. num. 11. & seqq.* Feder. de Sen. *cons. 234. num. 3.*

24 Minus obstat, quod Summus Pontifex dictam Ecclesiam cum Sanctorum Reliquijs, & omnimoda administratione temporali, & spirituali concesserit, & applicauerit Regularibus, & propterea debeat etiam ad ipsos spectare administratio dictæ Imaginis.

25 Primò, quia cùm Pontifex omne ius, curam, & administrationem temporalem, & spiritualem, quam in dicta Ecclesia, eiusque bonis, Clerici habebant, suppresserit, atque extinxerit, eaque omnia cum Sanctorum Reliquijs concesserit, & applicauerit Regularibus, non videtur ijs voluisse concedere, nisi ea, quæ habebant dicti Clerici, vt per Angel. *cons. 138. in principio*, sed apud Magistratum remansisse, cùm Pontifex illud non abstulerit, nec velle auferre declarauerit, vt tradit Dec. *cons. 407. num. 23. & seqq.*

26 Deindè quia sub nomine Reliquiarum Sanctorum non venit hæc Imago Beatæ Virginis. Quia cùm illa sit Mater Dei, tanquam Sanctorum Reliquijs eminentior, debebat expressè nominari, alias sub expressione generali non censetur comprehensa, ex traditis per Roman. *cons. 498. nu. 10. & seqq.* Anchar. *cons. 295. num. 4. & 5.* Mandol. *super reg. 19. de infirm. resign. q. 2. num. 4.* cum vulgò alijs. Eoque magis, quia proprietas verborum, quam semper sequi debemus, id non patitur, Soccin. Sen. *cons. 304. num. 3. lib. 2.* ac Tiraquell. *de retract. conuent. §. 2. glos. 1. n. 41.* Et quamuis simul cum alijs Reliquijs nominetur etiam hæc Imago, id tamen attendi non debet, quia impropriè ita fuit appellata, vel quia fuit posita simul cum alijs Reliquijs, quæ sub illo solo nomine veniunt, & propterea talis nominatio non præiudicat, vt per Alex. *cons. 86. num. 2. lib. 1.*

27 Ad hæc cum, non obstante dicta concessione, Magistratus, scientibus, & patientibus ipsis Regularibus, continuauerit in retentione clauium, aperiendo, & claudendo ostium Imaginis, videtur declaratum, quod Regularibus nullum ius super dicta Imagine concessum fuerit, vt specialiter ait Roman. *cons. 271. num. 4.* Aym. *cons. 201. nu. 11.* Soccin. Iun. *cons. 61. num. 36. lib. 2.* ac Rota *decis. 503. num. 2 diuers. & decis. 571. num. 3. par. 1. & decis. 256. num 5. & 6. p. 2. & decis. 261 num. 4. p. 1. recent.*

28 Præterea quia cùm in suis litteris Pontifex non solùm non fecerit expressam mentionem concessionis prædictæ Imaginis, sed neque mentionem iuris dicti Magistratus, obstat Regularibus regula de iure quæsito non tollendo, quæ operatur, vt ipsi hac in re non censeatur in aliquo præiudicatum, Paris. *cons. 51. num. 15. & seqq. lib. 4.* Dec. *cons. 407. num. 23. & seqq.* Rot. *decis. 33. num. 8. de præben. in antiq.* & in Viterbien. Castrorum 12. Februarij 1611. coram Sacrato, & in Vritana Archipresbyteratus 18. Iunij 1599. coram Corduba, & in terminis in Oicensi indulti 1. Iulij 1602. coram Millino.

Ita

29 Ita quidem, vt non videatur illi per clausulas amplissimas in dictis litteris appositas, derogatum. Nam, vt illi derogatum censeatur, requiritur specialis, & expressa mentio dictæ regulæ, vt tradit Caputaq. *decis.* 30. *par.* 3. Seraphin. *decis.* 1802. *num.* 1. *&* 7. & firmatum fuit à Rota in Terdonensi Iurispatronatus 13. Maij 1613. coram Pamphilio, ita sanè, vt licet etiam Pontifex sciret præiudicium partium, non tamen censeatur illis præiudicasse, nisi expressè dictæ regulæ derogauerit, vt dicitur in dicta Terdonensi, & firmatur in Vlisyponensi concordię 14. Ianuarij 1600. coram Iusto, & in dicta Oscensi coram Millino.

30 Minus etiam obstat, quod hæc Imago, tanquam res spiritualis non possit retineri, neque administrari à laicis. Nam hæc administratio eis non competit, vti de re merè spirituali, sed vti de iure annexo rei spirituali, quod laicis non est prohibitum, vt docet Abbas *in cap. Quantò num.* 4. *&* 6. ibique Felin. *num.* 2. *de iudic.* Roch. *de iurepatr. v. Ius num.* 2. Alex. *cons.* 58. *num.* 7. *lib.* 1. Vel ratione officij, vt ait Roch. *loc. cit.* Vel ex antiqua obseruantia, vt in Imagine Sanctissimi Saluatoris ad Sancta Sanctorum Vrbis, cuius cura, & custodia pertinet ad custodes Hospitalis illius, in Imagine Beatissimæ Virginis de Populo, etiam Vrbis, cuius cura pertinet ad custodes Hospitalis Incurabilium, & in alijs, vt per Roch. *ibid. v. & in Ecclesia q.* 1. *limit.* 2. *num.* 5. & dum publicè à tanto tempore Magistratus retinuerit claues, & Pontifex in suis litteris dictum ius eas retinendi ipsis non ademerit, censetur voluisse, quod in eas retinendo continuaret, iuxta *c. inter corporalia de translat. Episc. cap. ad audientiam in fin. de decim.* & Cassad. *decis.* 4. *num.* 4. *de constit.*

31 Denique non obstat, quod Magistratus videatur retinere claues non iure proprio, sed precario, quod censetur per dictas litteras Pontificas reuocatum. Quia cùm non constet de aliqua concessione per Regulares, neque per eorum prædecessores dicto Magistratui facta, vt requiritur, ad Text. ibique Doctores *in l.* 1. *ff. de precar.* Castr. *cons.* 439. *in princip. lib.* 2. Couarr. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 15. *sub initio*, neque constet de principio dictæ concessionis, vt inquit Castr. *cons.* 440. *col.* 2. *lib.* 2. Imò habeat possessionem tanti temporis, vt omne ius Regularibus præscripserit, præsumitur iure proprio, tanquam Magistratus, & Custodes illas retinere.

32 His tamen hunc modum adhibendum esse iudico, vt nimirum claues retineantur à Magistratu priuatiuè quoad Regulares, qui accedere debeat ad Ecclesiam, & tradere illas vni ex dictis Regularibus, qui superpelliceo indutus aperiat ostium S. Imaginis, præsente Magistratu cum cereis funalibus.

CONSVLTATIO LXXVI.

Quænam potissimum requirantur, vt quis verè sit Religiosus Religionis Hierosolymitanæ? Virtus professionis. Professio expressa quomodo saltem constare debeat? Professio tacita quomodo inducatur? Annus probationis vbi peragendus? Nullitas professionis manifesta quomodo sananda? Qualis actus sit acceptatio profitentis ad Religionem? Professio nulla requirit nouum consensum profitentis, & Monasterii. An Pontifex suppleat consensum Monasterii pro ratificanda professione nulla? Quam ratificationem professionis admittant iura?

1 REquiritur, quod sit professus, aliàs enim sine professione non est censendus Religiosus, *cap. Religioso de sentent. excomm. in* 6. *c. ex parte de regular.* & tradunt Dec. *in cap. in præsentia num.* 202. ibique Bero. *num.* 56. *de probat.* Soccin. iun. *cons.* 48. *num.* 21. *vol.* 4.

2 Hinc de professione expressa constare debet; saltem ex attestatione receptoris Religionis in aliquo Prioratu, sub quo fuit receptus, qui attestari debet, ipsum peragisse nouitiatum, ac professionem, cui attestationi in spectantibus ad eius officium adhibenda est fides, Seraph. *decis.* 792. *num.* 3. ac Rota *decis.* 200. *num.* 5. *& decis.* 525. *num.* 5. *par.* 2. *recent.*

3 Ex quo excluditur professio tacita. Quia licet illa ante Sacrum Concilium Tridentinum induceretur per actus, qui non possint fieri, nisi à professis, post tamen Concilium, quando non apparet fuisse peractum annum nouitiatus, ea nunquam potest censeri facta, Nauarr. *cons.* 19. *num.* 4. *de regular.* & latè Sanch. *in decalog. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 36.

4 Quod eo magis procedit, quia non solum concurrit prohibitio Concilij Tridentini, sed attentis stabilimentis huius Religionis, est peragendus annus probationis in Conuentu, & prohibetur admissio, nisi peracto anno nouitiatus, vt *in stabil.* 28. *de recept. fratr.*

5 Præcipuè si non concurrit aliquis actus, qui non potuerit fieri, nisi à professis, sine quo professio tacita, ne quidem ante Concilium Tridentinum inducebatur, *cap. statuimus*, vbi Gloss. *de regular.* Abb. *in cap. vidua num.* 6. ibique Ioan. Andr. *num.* 7. *eod. tit.* Menoch. *cons.* 396. *num.* 15. Surd. *decis.* 303. *in fin.* Licèt enim quis detulerit Crucem auream, hæc tamen defertur etiam ante professionem in infantili ætate, non autem in pallio, in quo solet deferri à professis, vt statuitur *in stabil.* 1. *vers. Questo è il nostro segno, de recept. fratr.* Et ideò ista delatio Crucis aureæ non potest inducere professionem tacitam, Abb. *in d. cap. vidua num.* 6. ibique Doctores communiter, *cap.* 1. vbi Ioan. Andr. Gemin. Franch. & alij *de regular. in* 6. Gratian. *discep.* 640. *num.* 39. Adden. ad Gregor. *decis.* 385. *num.* 6. *vers.* Item etiam requiritur, quod habitus nouitiorum sit distinctus. Et delatio habitus, etiam professorum, per quantumcumque temporis spatium extra Conuentum non inducit professionem, Mohedan. *decis.* 1. *de præsumpt.* Put. *dec.* 136. *lib.* 1. Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 83. *num.* 15.

6 Demùm professio tacita non inducitur, nisi concurrente voluntate, ac scientia Superioris, qui potest incorporare Religioni, qui anteà non erat professus, & qui per illas intelligebatur tacitè profiteri, Cardin. *in cap. porrectum de regular.* & post Nauarrom, Sanch. *d. cap.* 3. *num.* 14. Prout etiam eadem voluntas, & scientia debet probari in eo, qui prætenditur professos, etiam quod esset in anno nouitiatus, Abb. *in d. c. vidua num.* 7. Sanch. *loc. cit. num.* 16. & Nauarr. *de regular. com.* 4. *num.* 74. *& cons.* 19. *de regular.* vbi *num.* 5. ait, quod multi eruditi nesciunt induci professionem tacitam per similes actus.

7 Vnde si non constiterit de voluntate, & scientia Superioris, neque de voluntate, & scientia Religiosi, sed potius apparuerit de contrario, quia ipse assiduè protestatus fuerit coram honestis viris, nolle esse Religiosum, sed deferre Crucem auream deuotionis causa, prout illam deferebat ab infantili ætate, quod excludit professionem, etiamsi detulerit habitum professorum, Abb. *in cap. consulteis n.* 1. *& in cap. postulasti num.* 2. *de regular.* Menoch. *d. præsumpt.* 83. *num.* 17. nunquam erit versus Religiosus.

8 Et quamuis plures sint, qui doceant, sufficere nouum consensum professi ratificantis professionem inualidam, nec requiri nouum consensum Monasterij, vt Nauarr. *consil.* 77. *num.* 2. *de regular.* Graff. *par.* 1. *decis. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 24. Less. *lib.* 2. *de iust. & iur. cap.* 41. *num.* 67. Suar. *tom.* 3. *de relig. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 16. Sà *in aphorism. v. religio num.* 25. Sanch. *lib.* 7. *de matrim. disp.* 37. *num.* 60. Rodrig. *tom.* 3. *quæst. regular.* 17. *art.* 3. §. *aut nullitas*, Sorb. *in compend. priuil. mendic.* §. 4. Bartol. à S. Fausto *in Thes. Relig. lib.* 5. *q.* 257. *edit. vlt.* Vecch. *in prax. pro admitt. nouit. disp.* 14. *dub.* 4. *num.* 3. Portel. *in dub. regul. v. professio num.* 41. Scrofa *de inualid. profess. dub.* 9. Bordon. *de profess. regul. cap.* 6. *q.* 11. quos sequuta est Sacra Rota Romana in Vlisyponen. nullitatis professionis die 17. Maij 1641. coram Carillo.

9 Id tamen locum habere arbitror, quando nullitas professionis est omninò occulta, itaut Monasterium sit in bona fide de illius inualiditate, ad quod faciunt iura, quæ admittunt tacitam professionem, vel per delationem habitus professorum, vt *can. Interrogasti d.* 27. *can. deuotis* 2. *q.* 1. *cap. ad nostram, cap. super eo, cap. cum virum, cap. cum sæmus, cap. sicut à nobis, cap. ex parte de regular. & c.* 1. *ac seqq. eod. tit. in* 6. Vel per exercitium actuum, qui sunt proprij professorum, de quo fit mentio *in can. Cùm progenitores* 20. *q.* 1. *& d. cap. vidua de regular.* Hoc enim pacto professio nulla ratificatur per professionem tacitam superuenientem.

10 Quia Monasterium cum permaneat in bona fide, habens ipsum pro validè professo, se gerit cum ipso, tanquam cum professo, per quod virtualiter ratificat non solum delationem habitus ipsi concessam, sed etiam consensum proprium acceptandi illum ad professionem. Nam se gerere cum ipso, tanquam cum professo, est effectus illius consensus, quo

quo ipsum acceptauit in professione, ac proindè huiusmodi consensus manet virtualiter in tali effectu, ex quo fit quod habeat vim ratificandi ex parte Monasterij virtuali modo professionem. Quia sicut expressè exhibitus, expressè ratificat, ita virtuali modo de nouo exhibitus, virtuali quoque modo ratificat.

11 Secus autem dicendum est, si nullitas professionis sit manifesta, & nota Monasterio, cum non possit, sublata bona fide, se gerere cum nulliter professo, tanquam cum verè professo, & hoc pacto manutenere virtuali modo pristinum consensum, & virtuali, siue tacito modo acceptare tacitam ratificationem nulliter professi; Vnde quod requiratur nouus consensus Monasterij, docent Azor. *tom. 1. lib. 14. cap. 4. q. 7.* Poncius *lib. 4. de matr. cap. 25. num. 12.* & Palaus *part. 3. oper. moral. disp. 2. de suscept. relig. stat. punct. 5. num. 2.*

12 Quia professio est contractus mutuus, quo professus se obligat Religioni, & Religio se obligat professo. Contractus autem est obligatio proueniens hincinde ex voluntate partium, *l. labeo, ff. de verb. signific.* Vnde sicut ad ineundum contractum requiritur mutuus consensus partium, ita etiam ad ratificandum contractum nullum requiritur mutua ratificatio. Nam quando consensus est nullus perindè se habet, ac si non fuisset.

13 Quod præcipuè verum est in professione regulari. Nam obligatio profitentis acceptari debet à Prælato regulari, itaut non sortiatur suum effectum, nisi acceptetur. Vnde cùm prior intentio acceptandi fuerit inanis, & nullum sortita sit effectum, quia ex parte profitentis non aderat vera obligatio, necessaria est noua intentio acceptandi nouam obligationem profitentis. Nam intentio non se extendit, nisi ad obligationem præteritam, circa quam solum versatur. Et cum obligatio ratificans non cadat sub intentione Prælati, non potest acceptari per illam intentionem. Quia solum acceptatur, quod intenditur acceptari. Est enim talis acceptatio actus superioritatis, vt notant Franch. *in c. destitutionum §. in alijs num. 7. de regular. in 6.* Gemin. *ibid. num. 6.* Rolella *v. nouitius num. 21. in fine*, Tabiena *eod. v. num. 8.* & Sanchez *lib. 5. in decalog. cap. 4. num. 78.* qui exercetur à Prælato, vt à capite Collegij, atque adeò nomine ipsius Collegij, & ideò se extendit solùm ad tempus, personam, & actum, ad quæ se extendit determinatio Collegij, & transacta illa vice, expirat facultas in Prælato, quia functus est munere suo, & compleuit id, quod ex determinatione Collegij poterat præstare. Talis enim acceptatio est actus dependens toties, quoties extendenda est à determinatione Collegij, & ideò si semel inanis fuit defectu profitentis, non potest Prælatus iterùm acceptare, Quia expirauit eius facultas.

14 Nec dicatur, quod ex parte Monasterij maneat moraliter virtualis consensus, qui censetur manere, donec retractetur. Nam quando desinit bona fides, iam Monasterium cognoscit contractum professionis fuisse absolutè nullum; Vnde non potest continuare virtualiter consensum suum, tanquam validum; nam cognoscit iam fuisse nullum; quia non potest quis validè consentire in id, quod non subsistit, nec se obligare velle illi, tanquam subdito, qui non fit subditum, vt subditum, ac proindè cum talis consensus non subsistat, nec etiam virtualiter permanere potest. Præterea non est quicumque consensus, sed consensus contractationis, hoc est obligans consentientem, & simul acceptans alterius obligationem. Et quoniam obligatio non est mutua, si non subsistit in ratione acceptationis alienæ obligationis, nec etiam potest subsistere in ratione obligationis. In ratione autem acceptationis non potest subsistere, quia non adest materia, quæ acceptetur. Sic votum, promissio non subsistunt, deficiente materia.

15 Minus etiam dicatur, quod quatenus noua acceptatio requiritur, suppletur à Summo Pontifice, vt inquit Sanch. *lib. 1. de matrim. disp. 37. num. 64.* Nam in iure non habetur huiusmodi supplementum. Etenim *ex cap. ad nostram, & cap. significatum, & cap. cum verum de regular. & cap. perlatum de ijs, quæ vi, & cap 1. eod. tit. in 6.* solùm habetur, quod professio nulla subsistit, si postea ratificetur à professo, quod non suffragatur oppositæ opinioni. Nam debet intelligi de ratificatione in debitis terminis, & iuxta exigentiam materiæ. Vnde cum sit ratificatio de contractu mutuæ obligationis, debet intelligi de ratificatione à parte acceptata, & ratificante etiam ipsam suam mutuam obligationem, siquidem etiam obligatio Monasterij fuit nulla. Cùm enim ratio sit anima legis, *l. Cùm Pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2.* & verba legis ampliari, ac restringi debeant ad limites rationis, vt tradit Abbas *in cap. fin. de rescript.* debemus prædictos Textus accipere secundum exigentiam rationis. Ratio autem exigit, quod quando obligatio mutua nulla ratificatur à parte, acceptetur ratificatio ab alia parte. Quia in contractibus non tenet obligatio, nisi acceptetur.

Nec talis consensus suppletur à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 19. de regular.* Nam ibi solum decernitur, quod nulliter professus possit reclamare per totum quinquennium à die professionis, & quod transacto quinquennio, non possit amplius reclamare, sed præsumatur professus. Quare ante quinquennium non suppletur consensum, sed relinquit totum in suo statu, quem habet ex vi primæ professionis. Transacto autem quinquennio, nec quidem supplet consensum, sed solum vult quod ex taciturnitate præsumatur professus, atque adeò solum in foro exteriori, non autem in foro conscientiæ, quod satis ex eo patet, quod elapso quinquennio, restituitur nulliter professus ad reclamandum. Quod sanè fieri non potest, si in foro interno esset verè professus. 16

Er quamuis in contractibus non requiratur mutuus consensus temporaneus, sed possit successiuè præstari, *l. 1. ff. de verb. oblig.* nihilominus debet successio esse talis, vt contineat moralem simultatem, itaut consensus posteà præstitus sit in ordine ad acceptandum consensum alterius partis anteà præstitum. Id autem non potest habere locum, quando semel contractus est nullus. Quia tunc consensus partium se inuicem respiciunt, & vnus consumatur per ordinem ad alium, nec ordinatur ad consensum alias præstandum in supplementum prioris inualidi, sicut ordinatur, quando consensus ab vna parte exhibetur vno tempore, & ab alia exhiberi debet tempore subsequenti. 17

CONSVLTATIO LXXVII.

De electione regulari per subornationem. Eius pernicies. Quid in Sacerdotes? Nullitates huiusmodi electionis. De electione restricta ad duos, vel tres. Secreta suffragia in electione, quæ, quomodo, quando? Ad id alia.

EX Constitutione 128. Beati Pij V. quæ incipit, *Pastoralis officij* §. 4. habetur: *Qui vero electionibus omnibus, vel ante eas per sex menses pro se, vel pro alio subornare, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, à qua absolui non possit, nisi à Pontifice pro tempore existente, ac voce actiua, & passiua perpetuo careat.* Eam confirmauit Clemens VIII. in decretis pro reformatione Regularium *Constit. 60. num. 35.* & innouauit Vrbanus VIII. decreto edito à Sacra Congregatione Concilij, quod legitur *in Constit. 26.* eiusdem Pontificis, vbi in electionibus Superiorum Regularium prohibetur omnis procuratio suffragiorum tam pro ipsis, quàm pro alijs directè, vel indirectè, & transgressores puniuntur ipso facto pœna priuationis officiorum, quæ obtinent, & perpetuæ inhabilitatis, extantque plurium Religionum statuta, in quibus disponitur, quod subornatores declarentur, qui donis, & promissis, comminationibus, & obsecrationibus importunis, laudibus, aut vituperationibus falsis aliquem inducere conantur, vt sibi, aut alteri suffragium in electionibus ferat, quiuè colligationes, aut inductionea fecerint. Insuper subornatores actibus legitimis ipso facto priuantur, de quibus, atque alij nos agimus *tom. 9. in Consultat. de ambitu.* 1

Ex his autem constat, prohibitam esse subornationem. Imo hoc crimen, tanquam pestis Reipublicæ, ac pernicies Religionum, connumeratur inter illa, quæ ab omnibus accusari possunt, Molsef. *in prax. crimin. & ad statut. sua Releg. cap. 15 q. 50. §. Ad cuius*, cum alijs ibi allegatis. Lex de ambitu dicta est, quæ de re, quæ ad ambitum, seu circuitionem populi, cuius erant suffragia, siue ius electionis in Comitijs Magistratuum. Vnde *in l. 1. ff. ad leg. Iul. de ambitu* incidit, qui illicitis artibus populi fauorem, vel eorum, qui eligendi ad Magistratus Officia, vel Sacerdotia potestatem habent, suffragia aucupantur. Hinc Iustinianus omnium malorum occasionem vnam, accipere suf- 2

ſuffragium à Iudicibus, dicit, totiuſque nequitiæ principium, & terminum, quæ accuratè, & veriſſimè perſequitur per exempla *in §. an certe non omnibus manifeſtum eſt, tit. vt indic. ſine quoque ſuffrag. Conſtit. nouel.* 8. vbi digna optimo Principe ponuntur.

3 In Sacerdotijs obtinendis, etiam ambitum locum habere, & puniendum, placet Modeſtino *d. l. 1. ad leg. Iul. nemo*, inquit Leo Cæſar *l. ſi quemquam, Cod. de Epiſcop. & Cler. gradum Sacerdotis, pretio venalitate mercetur. Quantum quiſque mercatur, non quantum dare ſufficiat, æſtimetur.* Idem ſanciuit Iuſtinianus *§. ſed neque Clericum, §. ſed neque Xenodochium, Cod. de Sanctiſ. Epiſcop. in nouel.* Firmiuſque decretum Sacris Canonibus ex ſententia ſacræ paginæ, quibus pro ſpirituali adminiſtratione, vel ordine, vel magiſtratu Eccleſiaſtico quippiam accipere, ſimonia dicitur, *cap. non ſatis de ſimon. can. quos conſtiterit, can. ſunt nonnulli, can. ſi presbyter, can. quidquid, can. ſaluator.* 1. & ſeueriſſimè vindicatur *can. ſi quis, can. presbyter, can. quicumque, can. qui ſtudet, can. ſi quis Epiſcopus cum quinque ſequentib.* 1. *q.* 1. *& tot. tit. de ſimon.* In legem Iuliam de ambitu item incidere Æcadius, & Honorius *in d. l. vn. Cod. ad leg. Iul. de ambitu* tradunt eum, qui iteratio petierit principatum, ſiue Commentarienſis gradum, vel cætera officia, quibus iam functus ſit, cùm publicæ diſciplinæ ſemel geſta ſufficiant.

4 In electione igitur, in qua obtinetur intentum per efficacem perſuaſionem, & exquiſitam exagerationem ita inducantur, & colligantur voluntates ſuffragatorum, illos deterrendo, vt ad ſui, vel alterius fauorem ſuffragium feratur, interuenit vera ſubornatio, colligatio, atque inductio interdicta, de qua idem Molſeſ. *loc. cit.*

5 Sicque prima nullitas huiuſmodi electionis reſultat ex hoc capite ſubornationis interdictæ. Quia facta eſt contra legem prohibentem, licèt non contineat expreſsè decretum irritans. Nam pro irrito haberi debet, quod habet cauſam perpetuæ inhabilitatis, *l. non dubium* 5. *Cod. de leg. cap. licèt canon. tit. de elect. can. vides diſt.* 10. *& cap. tua* 4. *de ſponſ. duor.* ibi, *Imperator ait procedere, licèt lex non annullet contra ſe factum.* Quod etiam habetur *in can. Imperiali* 13. 5. *q.* 2. traditque Dec. *in cap. in nomine de teſt. num.* 17. Electio enim præſeferens perpetuitatem, & ſucceſſionem in omnibus Religionibus reprobatur, ac ita, ne Summus quidem Pontifex poſſit ſibi eligere ſucceſſorem, vt per Iacobat. *lib.* 5. *de Concil. art.* 22. Azor. *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 5. *q.* 3. quos cum alijs benè multis refert, ac ſequitur Diana *p.* 10. *tr.* 4. *reſol.* 2. *&* 4. Electio autem per ſubornationem habet perpetuitatem, & ſucceſſionem. Nam officiales prædeceſſores per ſubornationem concludunt electionem iuxta ſuam mentem contra omnium expectationem, atque adeò ſucceſſorem ſibi eligont.

6 Inſuper, præter ea, quæ ex mente Beati Pij V. & Clementis VIII. contra ſubornatores retulimus, additur, quod ſubornatus, & is, pro quo facta eſt ſubornatio, incorrunt camdem excommunicationem, Papæ reſeruatam, eamdemque priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, ex eadem Beati Pij V. Conſtitutione. Et quidem de eo, pro quo fit ſubornatio, id ſtatutum eſt, quia ſciens ſubornationem fieri pro ſe, & tacens indirectè dicitur ſubornare, dum non obſtat, ſed ratum id habet. Rati autem habitio etiam in delictis, mandato comparatur, *l. hoc iure, §. deiicit, ff. de reg. iur.* & ſufficit ratihabitio tacita, quæ ex facto, ſiue acceptatione colligitur, vt per Dec. *in l. ſemper, ff. de reg. iur. num.* 8. Et quia non prohibendo, ſubornationem mandaſſe creditur, *d. l. ſemper*, vbi etiam Decius.

7 Secunda nullitas deducitur ex defectu libertatis, qua caret huiuſmodi electio. Nam in omnium ſententia libertas eſt de eſſentia electionis, ſine qua ſubſiſtere non poteſt, *c. Cùm terra* 4. *de elect. cap. vbi periculum, §. Caterùm eodem tit. in* 6. ibique Gloſſ. *v. metuebat, cap. bona memoria* 13. *eod. pariter tit.* Rodriq. *tom.* 2. *quæſt. regul.* 51. *art.* 10. Sigiſmund. de Bonon. *de can. elect. dub.* 52. *cum binis ſeqq.* Lauor. *var. elucubr. tit.* 4. *q.* 22. Ex officiales enim per ſubornationem toto conatu, & omnibus viribus cogunt ſuffragatores ad ferendum ſuffragium pro quibus ipſi volunt. Preces namque importunæ, & aſſiduæ cum actibus vehementiſſimis aptis ad animos etiam conſtantium virorum commouendum, quibus ſuorum fautorum auxilium ſæpè clamoribus implorant, beneficia ſua in eos commemorantes, minitantes aliàs eos fore proditores, incutiunt metum grauem; nam preces eorum, quibus reuerentia debetur, cauſant iuſtum metum, libertatem tollunt, ac vim, & impreſſionem faciunt, præſertim quando cum clamore fiunt, *can. ſi ergo ſub initio* 8. *q.* 1. Afflict. *deciſ.* 69. *num.* 4. *&* 5. Crauett. *conſ.* 10. *num.* 17. Rota *deciſ.* 105. *num.* 3. *par.* 1. *nouis*, & Sanchez *de matrim. lib.* 4. *diſp.* 4. *num.* 5. *&* 7. Vnde ſuffragatores meritò timere poſſunt, ſe contumelijs afficiendos, vel in alijs electionibus illos ſibi inimicos experturos, ex quo cauſatur iuſtus metus, Sanch. *loc. cit. n.* 11. Vel ſi Electores non pareant ſubornatoribus, imminet graue periculum ſeditionis cum graui ſcandalo populi, & ſequeretur facilè ſubtractio eleemoſynarum. Iactura enim bonorum, ac honoris Religionis cauſat iuſtum metum, Sanch. *ibid. diſp.* 5. *num.* 13. 15. *&* 27. Quod autem verum eſt, vt ſola iuſta, & probabilis ſuſpicio metus ad id ſufficiat; Nam illa habetur pro metu, Bald. *in l. fin. num.* 7. *Cod. de iur. deliber.* Rimin. Sen. *conſ.* 15. *num.* 6. Alban. *conſ.* 77. *num.* 18. quos ſequitur Rota *deciſ.* 374. *num.* 18. coram Gregorio, & Sigiſm. à Bonon. *loc. cit. dub.* 14. *n.* 15.

8 Imò huiuſmodi electiones non ſolum carent libertate, ſed nulla in eis apparet intrinſeca ratio formalitatis, quæ de ſe eſt aſſomptio vnius ex pluribus, vt per Abb. *in d. c. cum terra* 14. *de elect.* vbi cæteri Canoniſtæ. Quia neceſſarius eſt plurium concurſus, ſaltem duorum ad electionem paſſiuam, vt indifferentia libertatis determinetur magis ad vniuerſalem, quàm ad alterum; aliàs ſi vnus eſſet, non diceretur indifferens, ſed determinatus, ſine neceſſitatus ad vnum. Per ſubornationem autem ſuffragatores non poſſunt dici eſſe indifferentes, dum ijs vnus eligendus proponitur cum excluſione aliorum.

9 Tandem nulla eſt electio reſtricta ad duos, vel tres, alijs excluſis, & hæc conſuetudo reprobatur in citato *cap. cum terra*, traduntque Rodriq. *tom.* 2. *q.* 51. *art.* 11. Mirand. *tom.* 2. *q.* 23. *art.* 12. Sigiſmund. *loc. cit. dub.* 52. qui refert reſponſum Sacræ Congregationis in hæc verba: cùm enim proponeretur, *an ſtante libertate electionis, liceat Prælato Regulari proponere duos, vel tres, ex quibus neceſſariò eligatur vnus? Sacra Congregatio cenſuit; non licere.* Idipſum refert Lauor. *d. tit.* 4. *cap.* 22. *de elect. num.* 16. Hoc denique modo non ſolum libertas deſtruitur electorum, ſed etiam ex parte electionis contra eius naturam, dum non fit aſſumptio vnius ex pluribus, ſed aſſumptio vnius ex ſeipſo tantùm.

10 Tertia nullitas huiuſmodi electionis eruitur ex defectu ſecreti. Nam ad electionem procedendum eſt per ſecreta ſuffragia ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de regular.* vbi cauetur, vt in electione Superiorum quorumcumque, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, atque aliarum Præpoſitarum, quo omnia rectè, & ſine fraude fiant, omnes prædicti eligi debeant per vota ſecreta, itaut ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec impoſterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoſcumque titulares ad effectum electionis faciendæ conſtituere, aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere. Si verò contra huius decreti Conſtitutionem aliquis electus fuerit, electio ſit irrita, & is, qui ad hunc effectum ſe in Prouincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiſerit, deinceps ad omnia officia in Religione obtinenda inhabiles exiſtat.

11 Vnde electio facta cum publicatione vnius ſchedulę dumtaxat non ſecretæ, nulla reputatur à Rota in Treuerenſi Abbatiæ Sancti Maximini 20. Aprilis 1624. coram Coccino apud Maſſorb. *in prax. habendi concurſ. prælud.* 8. *num.* 13. *&* 67. & Sigiſmund. à Bonon. *dub.* 31. *num.* 4. Quod etiam locum habet ſiue ante, ſiue poſt electionem immediatè, etiam toto Capitulo conſentiente, publicetur, vt per Rodriq. *d. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 9. Peyrin. *tom.* 4. *q.* 1. *cap.* 36. §. 8. & Lezan. *tom.* 1. *quæſt. regular. cap.* 19. *num.* 17. Per ſubornationem autem non ſolum coguntur ſuffragatores, verùm etiam dum ſubornatur, quod ferant ſuffragium pro aliqua determinata perſona manifeſtantur eorum ſuffragia, antequam ſingulorum vota inquirantur, & ſubijciantur ſcrutinio.

12 Qua in re notandum primo eſt, quod pœna illa inhabilitatis eſt latæ ſententiæ. Quia verbum, *exiſtat*, excludit miniſterium hominis, & ſignificat eo ipſo indoci, vt per Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 9. Intelligitur autem, pœnam procedere ſolum contra ſupradi-

dictos titulares constitutos ad effectum electionis faciendæ.

13 Deindè notandum est, quod ex vi huius Tridentini decreti electio irrita redditur, si fuerint quidem in scrutinio secreta suffragia, sed in patentibus, & confirmatione electi nomina suffragantium fuerint expressa, vt declarauit Sacra Congregatio apud Suarez *tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 5. num. 11.* Non est tamen necesse, vt suffragia dentur in scriptis clausa, sed possunt etiam voce dari coram tribus, vel quatuor Scrutatoribus, vt per Garz. *de benefic. par. 5. cap. 4. num. 189.* Suarez *loc. cit. num. 10.* nisi aliud sit cautum ex speciali Constitutione alicuius Religionis, vt Minorum de Obseruantia, & Bulla Sixti V. Rodriq. *d. q. 51. art. 8.*

14 Et licèt aliqui velint, intentionem Concilij esse, vt non manifestentur suffragia, neque publicè, neque occultè, seu priuatè, ita tamen, quod si manifestentur publicè, & Capitulum consentiat, seu permittat, electio sit nulla. Si autem priuatè, aut sine consensu Capituli, tunc non sit nulla electio, nisi suffragium istius fuerit necessarium ad numerum, & causa fuisset talis manifestatio illius electionis. Quia hoc solum suffragium est cassandum, & non alia, ne sit in potestate vnius particularis subuertere quamlibet electionem *per cap. fin.* ac ibi notata *de prec.* Nauarr. *consil. 9. de elect.* Rodriq. *d. q. 51. art. 9.* Mirand. *d. tom. 2. man. quæst. 23. art. 19.*

15 Alij tamen strictiùs aiunt, mentem Concilij esse absolutè non publicari suffragia, vt siue ab vno, siue à multis reuelatio fiat, siue publicè, siue priuatim, electio sit nulla, si publicatio, seu manifestatio fiat in actu electionis, vel ante consumationem, siue publicationem, vel ante confirmationem electionis inclusiuè, & non vltra. Et ita declarasse Sacram Congregationem, tradit Suarez *d. tom. 4. tract. 1. lib. 12. cap. 5. num. 12.* Garz. *loc. cit. n. 193.* qui tamen *num. 194. & 196.* dupliciter limitat. Primò, vt non irritetur, si id faciat quis in fraudem, vt subuertat electionem. Secundò, vt non irritet, si propalatio solo verbo fiat, aut taliter, vt non possit inde certò sciri, an verè tali dederit suffragium.

16 Prætereà notandum est, quod ait Concilium de non supplendis suffragijs absentium, intelligendum esse, vt non possint suppleri à Præside electionis, vel Capitulo propria auctoritate, sed benè per procuratorem constitutum cum speciali mandato, vt declarauit S. Congregatio apud Garz. *ibid. n. 199.* ac Rodriq. *loc. cit. art. 6.* Aduertitque Garz. modò citatus, non posse mandatum in scriptis dari de suffragio dando certæ personæ, quia sic esset publicatio suffragij, sed benè potest separatim oretenus hoc mandare, tamen si ille non pareat huic mandato, & alteri det suffragium, valet electio, siue suffragatio. Quia mandatum formale externum est generale, sed peccat grauiter. Ita Garz. *num. 202.*

17 Denique notandum est, quod si electio fiat contra dictam Tridentini pro foro conscientiæ, multi aiunt, validam esse, si omnia iure naturali requisita interueniant, donec per sententiam cassetur, vt Nauarr. *d. consil. 9. num. 2.* Rodriq. *tom. 1. q. 27. art. 10.* Sà *v. electio num. 5.* & de communi testatur Miranda *in man. tom. 1. q. 23. artic. 30.* ac Innoc. *in cap. quod sicut de elect.* Vide quæ de hac re alibi diximus, vbi fusè decretum Sacri Concilij Tridentini explicauimus.

CONSVLTATIO LXXVIII.

An electio, in qua Præsidens Capituli proponit Electoribus, an velint eligere viua voce, sit valida?

1 Respondeo, non esse electionem validam, sed suggestiuam. Ita Card. Zabarella *in cap. quia propter de elect.* ac Rip. *resp. 5. n. 10. eod. tit.* Nam hoc modo non seruatur forma electionis, quæ de iure seruari debet. Non enim fit per scrutinium, non per compromissum, neque per inspirationem, vel quasi inspirationem. Per vnum enim ex his modis electio necessè fieri debet *d. cap. quia propter de elect.*

2 Nec dicatur, quod huiusmodi electio fit per inspirationem ex eo, quia post acclamationem primi vocalis, omnes subsequenter acclamant. Nam hic non est modus eligendi per inspirationem, qui non fit, nisi quando omnes quasi ebrij virtute Spiritus Sancti vna voce, nulla interposita mora, nulloue ordine successiuo simul eligunt eamdem personam, vt per Ostiens. *in d. cap. quia propter num. 50.* ibique Abb. *num. 3.* Oldrad. *cons. 155.* Gregor. Lop. *in leg. partit. tit. 5. l. 21. p. 1.* Quod hodie propter peccata nostra raro euenit, vt notat ibidem Ioan. Andr. *n. 40.* Petr. de Baix *in direct. elect. par. 3. cap. 16. num. 2.* Franc. Marc. *dec. 1252. in fin. par. 1.* In hoc autem casu non simul, sed ordine successiuo, neque ex aliquo impulsu Spiritus Sancti, sed potius ex suggestione Præsidentis deuenitur ad acclamationem, itaut electio non fiat per inspirationem, sed per acclamationem, qui est nouus eligendi modus à Sacris Canonibus minimè inuentus.

Ideòque plures Summi Pontifices per suas peculiares Constitutiones pro multis Religionibus, vt Paulus V. pro Religione Sancti Augustini Constitutione sua 16. Maij 1614. expressè præcepit, vt in ea Religione electiones non fiant, nisi per secreta suffragia, derogando omnibus, ac quibuscumque Constitutionibus hactenus editis. Quinimo, vt omninò seruetur secretum, & vt nulli possint innotescere vota eligentium, prohibuit, ne in recipiendis votis, adhibeatur Scriba, vt in alia Constitutione edita die 14. Iulij eiusdem anni, de quibus in Bullario eiusdem Religionis. Huiusmodi autem Constitutiones sunt conformes dispositioni Sacri Concilij Tridentini *cap. 6. sess. 25. de regular.* qua ad euitandum fraudes cauetur, & datur pro forma, vt electiones Superiorum Regularium fieri debeant per secreta suffragia, itaut electio aliter facta, irrita sit, & taliter electus ad omnia officia in posterum obtinenda, inhabilis existat. Quæ dispositio cum contineat decretum irritans, ligat etiam ignorantes, *cap. dudum, & cap. pen. de præben, cap. si solo de conces. prebend. in 6.* Felin. *in cap. Ceterum num. 19. de rescript.* Cassad. *decis. 3. num. 1. de decr. in rescr.* & Caputaq. *decis. 1. num. 2. par. 2.* 3

Neque dici potest, huiusmodi electionem fieri per quasi inspirationem. Quia licet suffragia non ferantur simul quasi quodam repentino Spiritus Sancti afflactu, omnes tamen successiuè vnus post alium eligit eamdem personam. 4

Nam respondetur primò, quod prætterquamquod in ea non concurrunt illa requisita necessaria, quæ recenset Baix *loc. cit. cap. 16.* sub initio, ac Ripa *d. resp. 5. n. 10.* debet etiam post omnium vota committi vni, vt vice omnium eligat, secus autem tot essent electiones, quot sunt eligentium vota, & electio esset irrita, *cap. in Genesi de elect.* Specul. *eod. arg. tit. de via inspirationis num. 6.* Oldrad. *dict. cons. 155. num. 2.* & Sigismund. à Bonon. *de elect. can. par. 1. cap. 1. dub. 2. num. 6.* Ac etiam debet concurrere aliud requisitum, vt scilicet vota sint secreta iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini *loc. cit.* Sigismund. *ibidem num. 7.* vbi testatur, ita fuisse declaratum à Sacra Congregatione Concilij, cuius declarationem adducit. 5

Deindè respondetur, quod siue seruandum sit secretum siue non sit seruandum, debet saltem apparere, omnium vota concurrisse in eamdem personam. Id autem fieri non potest, nisi eligentium vota fuerint scripta. Præsertim autem si statim in principio electionis fuerint electi tres scrutatores, atque adeò fuerit inchoata electio per viam scrutinij, vt per Speculat. *loc. cit. §. 1. n. 12.* Et ideò non poterit posteà mutari. Electa enim vna via, non potest ad aliam conuolari, *l. si quis agere*, vbi Gloss. *verb. præclusisse, C. de Codicilli.* 6

Comprobaretur autem, quod Præsidens iam in animo conceperat eligere personam sibi benè affectam, si protinus, nulla interposita mora post talem acclamationem confirmauerit illius electionem. Ad confirmationem enim non potest deueniri, nisi facta prius diligenti perquisitione de vita, moribus, & qualitate electi per Text. *in cap. postquam, & cap. nihil est de elect.* Archid. & Butr. *in cap. fin. eod. tit. in 6.* 7

CONSVLTATIO LXXIX.

An, & quatenus Regularis habeat factionem Testamenti? Voluntatem alterius declarare? Quomodo hæc declaratio facienda?

In hac re primum dicendum est, verissimum esse propositionem, quod Regularis, etiam Superior, non habet factionem Testamenti, nec pro se, neq; pro alio, sed non minus veram esse limitationé, quod Regularis potest pro alio declarare, & voluntaté alterius explere, aperire, & arbitrari. Ita firmat præ omnibus S. Rota in Rom. bonorum, siue fructuum 1

4. Maij 1646. coram Arguelles. Itaque etiam sine licentia Superioris, quando legata, & declarationes respiciunt piam causam, vt in citata decisione §. *sed huic difficultati in fine*.

2 Deindè dicendum est, veram esse regulam, quod huiusmodi declaratio debet fieri cum iuramento, sed nec minus veras esse limitationes, quando sine iuramento declaratio sustinetur, vbi vel adsunt coniecturæ, quod talis reuera esset voluntas Testatoris, vt per Mantic. *de coniect. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 16. Rota in eadem Romana 16. Ianuarij 1652. Vel is, qui declarare debet non eligitur in simplicem testem, sed etiam in arbitratorem, vt ex decisione in Romana Legatorum 27. Maij 1639. coram Cardinali Verospio, inquit Rota in dictâ Romana bonorum coram Zarate.

3 Postremò dicendum est, verum esse assumptum, quod tota substantia dispositionis non potest remitti in voluntatem tertij, sed non minus veras esse limitationes, quod vbi agitur de simplici declaratione voluntatis, vel de præscribendo, & arbitrando modos, quibus relictum erogari, & distribui debet, id potest in tertium remitti. Ita scribentes communiter, & speciatim Ruinus videndus *cons.* 19. *lib.* 2. vbi allegat Text. optimum *in l. quem heredi, ff. de reb. dub.* Angel. *cons.* 201. *num.* 3. Cancer. *var. lib.* 3. *c.* 20. *num.* 7. *ac seqq.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 33. *num.* 58. ac Rota post alias in Bononiensi fideicommissi de Monterentijs 27. Iunij 1657. coram Dunozetto. Et de facultate distributoria tradunt cumulati à Paulo Rubeo *de testament. cap.* 59. *num.* 58. ac Rota *decis.* 178. *num.* 10. *par.* 6. *recent.* Et sine difficultate, quod etiam impossibile iam est, quod dispositio Testatoris redditur inanis, vel quia tertius declarauit, vel quia etiam declaratione non facta, dispositio nihilominus subsisteret, vt benè fuit ponderatum in citata Bononiensi in fine.

4 Quando igitur Testator non remisit in regularem substantiam suæ dispositionis, quia ipse per se claris, & explicitis verbis instituit hæredem in proprietate, & vsufructu, in quo consistit substantia, remisit benè declarationem, & dicamus etiam arbitrium circa modum erogandi, & conuertendi hæreditatem, quod importat solam distributionem, firma remanente dispositione, hoc est permissum, vt in tertia limitatione probauimus.

5 Non obstat, quod Regularis posset declarare in euersionem dispositionis Testatoris: Qui si talem declarationem faceret, poterit semper hæres petere reductionem arbitrio boni viri. Aliud enim est remittere in liberam voluntatem tertij. Aliud in arbitrium, & declarationem tertij, vt scitè præ cæteris distinguit ad rem, Cancer. *loc. cit. par.* 3. *c.* 20. *num.* 100. *& seqq.* & de reductione ad arbitrium Iudicis, qui tali casu succedit in locum boni viri, est plena decisio in dicta Romana Bonorum 4. Maij 1646. coram Arguelles. Cessatque difficultas, si declaratio sit fauore hæredis, sicque subintrat ponderatio decisionis in dicta Bononiensi in fine.

6 Si verò casus est ad terminos limitationum secundæ regulæ, non est necessarium iuramentum. Nam quoad hæredem vehementer eruitur voluntas Testatoris, quod redditus hæreditatis conuertantur in eius beneficium. Respectu autem arbitrij Testator clarè ostendit, Regularem fuisse electum, non in simplicem testem, sed etiam in arbitratorem, vt de simili verbo *videbitur*, inquit Cancer. *d. num.* 100.

7 Si demum casus est ad terminos limitationis primæ regulæ, poterit Regularis stare in terminis declarationis, & meri arbitrij, & circa substantiam dispositionis tam respectu hæredis instituti, quàm substituti in casum contrauentionis, dum nihil prorsus immutat, vel addat dispositioni Testatoris.

8 Et hæc quidem satis clara sunt. Cæterùm si his addatur licentia Patris Generalis hæreditatem liberè, & pro arbitrio administrandi, & omnes circa eam iuxta mentem Testatoris necessarios, & opportunos actus faciendi, res prorsus erit absque difficultate. Permittitur enim Regularibus explere munus, & officium arbitrandi, exequendi, ac declarandi supremas defunctorum voluntates de licentia Superiorum, *cap. fin. de testament. in* 6. cum vulgò alijs.

CONSVLTATIO LXXX.

An, & quatenus Monachi, siue Regulares possint assumi ad administrationem piorum legatorum? Quid de administratione beneficiorum? Quando censeatur legatum pium, & quando beneficium?

NVlli dubium esse potest, quin legatum sit pium, non autem beneficium, quando ab Ordinario non fuit erectum in beneficium. Vnde nequit in eo se immittere, nec erigere in titulum perpetuum, vel temporale ex prohibitione Testatoris. Quare dicitur legatum pium, non beneficium, Guidop. *decis.* 187. *n.* 1. *& seqq.* Nauarr. *cons.* 5. *de praeben.* Felin. *cons.* 45. *n.* 2. *& seqq.* Gonzal. *gloss.* 5. *n.* 20. ac Rota *decis.* 238. *par.* 5. *recent.* & in Monopolitana hebdomadæ 14. Decembris 1612. & 1. Iulij 1613. coram Manzanedo, & 22. Aprilis 1616. coram Cardin. Verospio, & in Calaguritana Capellaniæ 17. Maij 1648. coram Melitio. 1

Hinc sequitur, quod ex sui natura potest spectare etiam ad laicum, & ab ipso administrari. Imò etiam à fœmina, Rota *decis.* 182. *num.* 2. *par.* 1. *& decis.* 264. *n.* 1. *par.* 4. *diuers.* ac Pegna *decis.* 151. *per tot.* 2

Et cum fundator non prohibeat, quin Monachi, siue Regulares possint ad huiusmodi administrationem assumi, non debent vllo pacto excludi, si non reliquerit aliquid nomine dotis, sed vt detur quantitas nomine stipendij, quo in casu absque dubio esse non potest beneficium, Lotter. *lib.* 1. *q.* 31. *num.* 60. *& seqq.* cuius stipendij non sunt incapaces Regulares, vt in terminis tradunt Nauarr. *cons.* 8. *num.* 10. *de testam.* vbi quod habet tantam libertatem is, qui debet eligere, quantum haberet in curando celebrari alias Missas, & diuina Officia. Quod sequitor Sanchez *in decalog. lib.* 7. *cap.* 20. *num.* 5. 3

Nec refragatur decisio in Pampilonensi Capellaniæ 19. Iunij 1648. coram Cardinali Corrado. Quia loquitur in casu, in quo aderat inhibitio, ne posset Capellania dari alteri, qui non inseruisset Ecclesiæ, in qua erant celebrandæ Missæ, & ideò ille, qui assumpserat Canonicatum Regularem in alia Ecclesia, dicitur effectus incapax illius legati. Quod est verissimum ex causa concordiæ, non autem quod alias de iure aliquid obstaret, cum etiam Religiosus possit præsentari, vt per Lambertin. *de iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 7. *art.* 10. *num.* 21. 4

Pariter doctrina Garziæ *de benefic. par.* 7. *cap.* 10. *num.* 37. *in addit.* non videtur adaptari. Nam loquitur de Capellania erecta in titulum, non autem de non erectis, in quibus sine dubio viget diuersissima ratio superiùs adducta. 5

Nullumque est inconueniens, quod in Ecclesia seculari officietur Capella à Regulari, qui non facit vnum corpus cum alijs Presbyteris secolaribus in dicta Ecclesia seculari, cum collegialiter non possint simul vniri *Clement.* 1. *de elect.* Secus autem si non constituunt Collegium, sed vti singuli interueniant, vt per Anchar. *ibi num.* 1. Zabarell. *num.* 5. Capra *num.* 3. Imol. *num.* 13. & Barbat. *n. item* 12. 6

Nec obstat, quod Regulares, præcipuè Mendicantes, non possint habere proprium. Quia certum est, quod habere possunt administrationem peculij, etiam ex iure nouissimo, vt tradunt congesti à Sanchez *loc. cit. cap.* 22. *n.* 13. Bordon. *tom.* 1. *resolut.* 43. *num.* 48. *&* 51. Dian. *par.* 1. *tract.* 6. *resol.* 32. & alijs omissis firmat Rota coram Buratt. *decis.* 584. *num.* 2. *& seqq.* 7

Sic etiam tollitur, quod Capellania fuerit alteri prouisa, dum Regularis erat absens, & ideò amoueri non debeat jam prouisus, vt per Garz. *d. p.* 7. *cap.* 1. *num.* 73. Nam id procedit in Capellano perpetuo, secus verò in Capellanis, qui sunt amouibiles ad nutum, iuxta celebre consilium 51. Butrij, & Leon. *de offic. Capell. quæst.* 50. *num.* 251. ac Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. 8

Magis vigeret, si Testator mandaret eligi Sacerdotem non subiectum, cum tamen Regulares sint subiecti suis Superioribus. Verum hæc subiectio censetur restricta ex causa missarum, non autem quod non sit subiectus alijs de causis. Aliàs ne alij quidem Sacerdotes seculares essent capaces, cum omnes subsint suis Ordinarijs. 9

Minus refragaretur obseruātia. Quia ex electione Sacerdo- 10

tis

tis secularis non potest induci obseruantia exclusiua Regularis, nisi probetur, exclusos fuisse Regulares proximiores iuxta Calderini consil. 19. tit. de prebend.

CONSVLTATIO LXXXI.

Declarata nulla prima electione, quibus nam Electoribus competat noua electio? Quanam probationes requirantur ad probandum recursum Regularis ad Iudices laicos? Vbi effectus huiusmodi recursus:

1 AD primum competere Electoribus vltimi Capituli inualidi, cum non possint admitti pro vocalibus electi in Capitulo nullo, ac declarato pro irrito. Nam electio, si de iure non potuit habere effectum, est reiteranda per Electores, ad quos redit ius eligendi, *cap. si electio 26. de elect. in 6.* vbi Doctores, atque alij congesti à Gonzal. *gloss.* 45. §. 5. & 6. Sigismund. à Bonon. *de elect. dub. 12. n. 1. & seqq.* Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 238.*

2 Ideoque facultas primorum eligentium non fuit consumpta, vt rectè aduertit Gonzal. *d. n.* 6. Nam electio nulla eorum non consumit *decis. 868. num. 1. par. 4. diuers.* & redit ad eosdem electores, ait Sigismund. *loc. cit. num. 3. & 4.* Probatur ex *Clem. exiui, §. Demum de verbor. signific.* his verbis *Si fuerit infirmata, ad Capitulum Prouinciale huiusmodi electio reuertatur.* Si debet reuerti, ergo debent eligere ijdem, qui prius elegerant, vt ibi tradit Zabarell. *num. 23.* inquiens, congregandum, prout in anteà celebrato constitutum fuerat. Quod sequitur Franc. Marc. *decis. 1360. n. 2. par. 1.*

3 Quare electio sic facta est valida, nulloque pacto potest impugnari, nec aliquis contra illam audiri adeò, vt appellantes reijci debeant à limine iudicij, nisi allegent in ipsa appellatione iustas causas cum iuramento, quod ex sint veræ, ac possint probari, *c. vt contra, & c. 15. qui de elect. in 6. Clem. Constitutionem eod. tit.* ac Rot. *dec. 289. n. 38. & seqq. p. 6. recent.*

4 Ad secundum videtur probari huiusmodi recursus ex oppositione Iudicis Ecclesiastici, cui nihil opponit recurrens. Hæc enim taciturnitas opponendi, præcedente interrogatione in actu præiudiciali operatur confessionem, Surd. *consil.* 202. *num.* 38. Rota *decis. 237. num. 2. tom. 2. par. 4. recent.* vbi plures referuntur. Item probari videtur ex ipsa sententia facta per Iudices laicos. Cum enim illa sit inscripta nomini ipsius Regularis recurrentis, ad eius quoque instantiam, ac ipso petente lata dici debet iuxta doctrinam Bartoli *in l. vlt. num. 5. ff. de quæst.* quam passim sequitur Rota in his terminis, vbi, quod actus semper dicitur factus ad instantiam illius, de cuius commodo tractatur, Rota coram Pegna *decis. 119. n. 6.* & coram Buratto *decis. 335. n. 4.*

5 Etque magis, si non agatur de priuatione iuris quæsiti, sed de lucro, seu amissione iuris quærendi, satis sunt probationes præsumptiuæ, vt in hac specie firmauit Rota in Burgensi Abbatiæ 7. Februarij 1586. coram Cantuccio, & latiùs coram Pegna inter eius impressas *decis. 1111. n. 2. & seqq.* vbi est casus, in quo opponebatur recursus ei, qui obtinuerat sibi prouideri de beneficio. Quicquid igitur sit, si ageretur de priuando exempli gratia eum, qui, cùm iam esset Prouincialis, habuisset recursum, certè vbi agitur de impedienda assequutione, & electione, solæ præsumptiones sufficiunt.

6 Nec refragatur, quod de excommunicatione ob huiusmodi recursum non fuerit oppositum. Nam electio facta de excommunicato est ipso iure nulla, *cap. Constitutis de appellat. cap. postulasti de Cler. excom. ministr.* Alter. *de censur. com. 1. lib. 2. disp. 6. cap. 3. in princip.* quem, atque alios allegat Lauor. *var. elucubr. tit. 4. cap. 16. num. 85.* ac ita, vt ne facta quidem, ab ignorantibus sustineatur, vt per Lauor. *loc. cit.* Nec suffragetur confirmatio electionis. Nam intelligitur de confirmatione, si & quatenus ad formam Sacrorum Canonum, Concilij Tridentini, ac Statutorum Ordinis facta fuerit. Vnde electio aliter facta non potest confirmari. Nihil enim confert confirmatio, quando electio in semetipsa est nulla, Abb. *in cap. ad probandum num. 5. de sent. & re iud.* Lauor. *ibidem cap. 23. num. 72. & seqq.*

7 At verò excommunicatio propter huiusmodi recursum ad effectum repellendi electum, debet plenè, & concludenter probari, vt per Rotam *decis. 534. num. 8. & seqq. p. 1. recent.* vbi respondet obiectioni, & firmat, non sufficere præsumptiones, quæ aliàs sufficerent ad denegandum audientiam.

Tomo X.

Audiamus eamdem Sacram Rotam, quæ hanc rem ita præclarè more suo definit in Vlissyponensi Censuratum 15. Decembris 1653. coram Beuilaqua contra Patrem Ioannem Andradam.

Quia præterquamquod huiusmodi recursus, & impedimenta nullo modo extant probata ex simplici fide, quæ regulariter fidem non facit, & vt plurimum fit, vt complaceatur Patribus eam petentibus iuxta vulgatam regulam *in l. 3. Idem ff. de testib.* Gloss. *in cap. præterea eod. tit.* Roland. à Valle *consil. 40. num. 5.* & vbi admittenda esset in odium recurrentium ad Iudices laicos, deseruire posset pro audientia illi deneganda, ad quem effectum tantummodò solet adhiberi fides similibus scripturis informibus, ac minus legitimis, Felin. *in cap. prudentia n. 16. & 17. de offic. deleg.* Bald. *in leg. Publicati quæst. 8. in fin. de testam.* & pluries Rota decidit, vt coram Seraph. *decis. 1094. num. 7.* coram Coccino *dec. 425. num. fin.* coram Buratto *decis. 448. num. 1. & 6. & decis. 536. num. 4. & decis. 632. n. 2. & 3. in recent. decis. 17. num. 8. par. 6. & decis. 83. n. 4. & decis. 309. n. 2. par. 7.* 8

Non autem ad effectum, vt declararetur excommunicatus. Nam tali casu agitur de præiudicio graui, & propterea plena, & concludens requiritur probatio per Textum expressum *in cap. 1.* ibi, *probare valeat aptissimis documentis, de except. in 6.* quem in terminis adducit Oldrad. *consil.* 183. *num.* 16. Gregor. *decis. 96. num. 1. & 3.* Caualer. *decis. 329. num.* 2. Merlin. *decis. 179. num. 5. & decis. 751. n. fin. p. 2. recent.* Adden. ad Buratt. *decis. 416. litt. A.* & fuit dictum in Cæsaraugustana beneficij de Linares 27. Aprilis 1644. §. *At non fuit iustificatum* coram Bichio. 9

Cùm igitur ex præmissis constet, allegatos recursus non esse iustificatos, corruit etiam fundamentum, ex illis deductum ad arguendum Patrem Andradam innodatum remansisse excommunicatione in Bulla Cœnæ Domini, & per consequens sententia per Auditorem Cameræ lata redditur nulla, & vti talis, nullum quoque operatur effectum, Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 16. num. 42.* Auil. *eod. tit. p. 2. cap. 6. disp. 1. dub. 1. ante fin.* Gutier. *lib. 2. quæst. can. cap. 4. num.* 36. Salzed. *ad Diaz. in prax. crimin. can. cap. 33. v. est etiam.* 10

Ex ita vtraque parte, &c. 11

CONSVLTATIO LXXXII.

Constitutiones generales cuiusdam Religionis disponunt confessionem propriarum culparum, mutuam proclamationem, & correctionem fraternam per vnumquemque Fratrum in Capitulo faciendas. *Quæritur an Definitorium generale eiusdem Religionis constituere possit, ne Conuersi, aut Oblati, siue Donati publicis proclamationibus Sacerdotum, & Professorum vocalium interesse possint, nec vlli Conuerso, aut Donato licere quemquam Sacerdotum, aut Clericorum Professorum, & vocalium priuatim, vel palàm in Capitulo proclamare?*

REspondeo id nullo modo videtur tolerandum. Quia cùm Constitutiones Generales sint auctoritate Apostolica confirmatæ, sunt omninò obseruandæ ad tradita per Abbatem *in cap. dilecti num. 14. de prebend.* Felin. *in cap. Cum accessissent num. 4. & 7.* ibique Dec. *num. 19. de constitut.* cum alijs per Rot. *decis. 19. num. 2. p. 7. recent.* 1

Præterea cum eiusmodi confessio, necnon mutua correctio, & proclamatio spatio quamplurium annorum ab ipso prædictæ Religionis exordio obseruata fuerit, nullatenus permittendum videtur, quod immutari possit huiusmodi laudabilis consuetudo. Tum quia hæc est potentior statuto, & transactione, vt probat Felin. *in cap. quod super num. 10. de maior. & obed.* Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 45. §. 1. num. 79.* cum alijs per Barbos. *in axiom. iur. vsu freq. axiom. 86. num. 5.* 2

Tum etiam quia ex ea per spatium tanti temporis fuit ius quæsitum, & præscriptum ad fauorem Conuersorum, & Donatorum, ad tradita per Aym. *cons. 111. num. 7. & 25.* qui ad hunc effectum possunt quemcumque titulum allegare ex cumulatis à Gabr. *concl. 1. num. 71. de præscript.* Et propterea Capitulum generale non potest iuri prædicto ad sui fa- 3

fauorem, mediante nouo statuto præiudicare, Roc. *decis.* 3. *de reb. Eccles. non alienand.* Dec. *in cap. Cum accessissent n.* 54. ibique Felin. *n.* 4. *de constit.* Abb. *in cap. In Genesi n.* 2. *de elect.* Cardin. *cons.* 131. *in princip.* Oldrad. *cons.* 272. *num.* 31, latè Anchar. *cons.* 298. *num.* 3.

4 Quibus accedit, quod huiusmodi noua Constitutio aduersatur intentioni Religionis ad hanc Religiosam, & mutuam charitatem inter omnes fratres fouendam, insuperque Clericis, & vocalibus interesse permittit confessioni Conuersorum, & Donatorum, eosdemque in Capitulo corripere, & proclamare concedit, & contra, eisdem denegat, summam continet iniquitatem, non solum Sacris Canonibus, ac iuri ciuili, sed etiam naturali præcepto contrariam propter vulgatas regulas, de quibus *in cap. non licèt de reg. iur. in* 6. *& in l. non debet, ff. eodem, & tot. tit, ff. quod quisque iuris.*

5 Nec obstat, Capitulum generale, posse noua leges condere, & antiquas mutare. Nam id non procedit ad solam statuentium commoditatem, & tertij præiudicium, vt perspicuè decernit Text. *in cap. Cum omnes de constit. & in c. mutare de regul. iur. in* 6. *in l. non potest, ff. eod.* Et propterea certum est, quod licet apud Episcopum, & Capitulum resideat facultas noua statuta condendi, & antiqua mutandi, vt fusè firmat Rota *decis.* 697. *num.* 1. coram Merlino, attamen non procedit, quando statutum antiquum, vt in hoc caso, concernit tertij vtilitatem, vt in specie probat Dec. *in dict. cap. Cum accessissent num.* 3. *de Constit,* Gemin. *in cap.* 1. *num,* 19. *eod. in* 6.

6 Quinimò cum ex antiquis Constitutionibus resultet quoddam priuilegium reciprocum in hac materia inter Clericos, & Conuersos, vt in simili tradit Aretin. *in l. non amplius, §. si certum, ff. de leg.* 5. vbi Iason, *num.* 13. non potest tolli, aut in eo dispensari per solos Clericos per nouum statutum, vt post Butrium probat Abb. *in cap. at si Clerici, §. De adulterijs num.* 10. *de iudic.* Cardin, *cons.* 150. Gemin. *in cap. licet Canon sub initio num.* 8. *de elect. in* 6. Etenim in ijs, quæ omnes tangunt, maior pars Capituli non præiudicat minori, imò sufficit, quod vnus tantùm reclamet ex traditis per Gloss. & Felin. *in dict. cap. Cum omnes n.* 15. *de constit.* cum alijs per Rot. *decis.* 81. *n.* 19. *& decis.* 82. *num.* 38. apud Tamburin. *de iur. Abbat. tom.* 3.

5 Nec releuat ad hanc nouitatem colorandam, quod Incommodum sit, Conuersos interesse confessionibus aliorum toto tempore Capituli, cùm vacare debeant seruitijs Monasterij. Nam Conuersi huiusmodi rebus vacantes, excusantur à Capitulo, prout hactenus seruatum est. Quod verò Conuersi abutantur iure proclamandi prouisum est per easdem Constitutiones pœnis hoc casu infligendis, quibus opportunius consulitur huic prætenso malo, quàm abrogatione Constitutionis.

8 Minusque releuat, quod minimè deceat, Conuersos interesse confessionibus Sacerdotum, & aliorum vocalium, Quia contrarium videmus in Religione Prædicatorum, Minorum, aliorumque, apud quos laici absque vlla distinctione intersunt huiusmodi Capitulis, estque de iure, vt huiusmodi Conuersi admitti debeant vnà cum Clericis ad omnes actus Monasterij, exceptis spiritualibus, vt diffusè tradit Abb. *in cap. In Ecclesia num.* 5. *&* 6. *de instit.* Quia, licet non sint Clerici, prout erant antiquitus omnes Monachi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, vt ibidem asserit Abbas, & propterea in Religione Minorum, & alijs laici, & Conuersi eligebantur olim ad Prælaturas, vt testatur Lezan. *tom.* 1. *quæst. regul, cap.* 10.

9 Denique non obstat, Conuersos, tanquam laicos non posse de iure Clericos accusare. Nam, omisso, quod hoc procedit in merè laico, habitu, & professione, de iure etiam Conuersus potest accusare, ac denunciare proprium Abbatem, etiam non petita venia, vt exertè statuitur *in c. ex parte de accusat.* & in terminis probat Abb. *in cap. Illa præpositorum num.* 2. *eodem tit.* Et cum in hoc casu agatur de accusatione merè ciuili, in qua Conuersi habent proprium interesse, etiamsi essent merè laici, non possent excludi ab accusatione Clericorum, vt in specie firmat Abb. *in c. cum P. Manconella num.* 6. vbi Doctores communiter *de accusat.*

CONSVLTATIO LXXXIII.

De recusatione Iudicis Regularis, siue delegati, siue Ordinarij. Suspicio Iudicis delegati quomodo probetur? Quando dari debeat adiunctus? Causa recusationis Iudicis Ordinarij. Recusatio Iudicis quam sit fauorabilis? Hac in re praxis Curiarum.

SVspicio Iudicis delegati, non autem Ordinarij, probatur solo iuramento recusantis, vt firmat Rota coram Caputaq. *decis.* 102. *p.* 1. & de stylo testatur Ridolphin. *in prax. c.* 7. *n.* 127. *p.* 1. Et in hoc casu ad differentiam Iudicis Ordinarij, non datur adiunctus, sed delegatus omninò remouetur, vt tradunt Doctores *in l. apertissimi, Cod. de iudic.* 1

Quæ sanè eo libentius videntur admittenda, si non modò Iudex à parte aduersa fuerit exquisitus, verùm etiam ad illius fauorem in causa simili pronunciauerit. Quod solum exuberaret ad illius recusationem, etiamsi ageretur de Iudice ordinario iuxta ea, quæ tradit Aretin. *cons.* 29. *num.* 25. Innoc. *in cap. Irrefragabili sub initio de offic. Ordin,* Capyc, *dec.* 146. *ac sæpè alibi.* 2

Accedit, quod recusatio Iudicis, tanquam defensio de iure naturæ, vt decernit Textus *in can. suspecti* 3. *quæst.* 5. est adeò fauorabilis, vt ne à supremo quidem Principe sine causa repelli soleat ad tradita per Abbat, *in cap. Cum inter num.* 8, vbi etiam Felin. *de except.* & propterea iure meritòque maximè. 3

Vnde Curiarum praxis est, vt suprema Tribunalia facile aures præbeant commissionibus suspicionis Iudicum, præsertim in principio causæ grauis, & magni præiudicij, vt de signatura Iustitiæ testatur Marches. *de commiss, par.* 2. *titul. de commiss. suspic. Iudic. §.* 1. *num.* 6, *ad* 31. Et ad hunc effectum sufficit quælibet leuis causa, vt probant Gloss. Abb. & alij *in c. cum R. Canonicus de offic. deleg.* & firmat Rota in Gerundensi administrationis 6. Octobris 1574. coram Robusterio apud eumdem Marches. post *d. §.* 1. *n.* 3. Vide plura de hac re in nostro tom. 9. de qua fusè, latèque diximus. 4

CONSVLTATIO LXXXIV.

An Regulares retinere possint in Ciuitatibus, Oppidis, aliisue locis simplex hospitium?

AFfirmant Ospedes, Donatus, Lezana, Peyrinus, Bordonus, alijque Regulares, quos adduxi *tom.* 1. *consult.* 79. *n.* 35. Nam, inquiunt, Constitutiones Pontificiæ, earumque requisita, quę concurrere debent in fundatione Conuentuum, non habent locum in hospitio simplici. 1

At verò ex Constitutionibus Apostolicis prohiberi etiam huiusmodi hospitia, probauimus *loc. cit.* Nunc addimus, quod simplex hospitium, si concedatur, habere non potest Ecclesiam, sed tantùm Oratorium priuatum, cuius ingressus in viam publicam immediatè non respondeat, nec sit in plano, nec habeat campanam, nec ibi ministrari possint Sacramenta, nec continuam permansionem Religiosorum, nisi infirmorum, & seruientium, nec sepulturam, nisi specialiter concedatur, Ita sæpiùs declarauit Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus, vt die 7. Ianuarij 1617. 3. Aprilis 1618. 16. Nouembris 1646. 10. Decembris 1649. & 26. Aprilis 1653. ac alibi. Et quærentibus Capucinis, an retinere possint in loco Carignenæ Cæsaraugustanę Diœcesis simplex hospitium, in paruo regesto rescriptorum, ac resolutionum dictæ Sacræ Congregationis ad antescriptas preces, ita respondit. *Ex audientia Sanctissimi* 24. *Nouembris* 1660. *Capucini d'Aragona. Sanctissimus renuit, &* 12. *Augusti* 1661. ita decreuit: *Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, attentis narratis iuxta alias resoluta, censuit, ac decreuit, prout præsentium tenore decernit, Fratribus Capucinis non licuisse, neque licere, nedum prætensam Conuentus erectionem, verum etiam, nec Hospitij in dicto loco Carignenæ retentionem. Ac proinde committendum esse, prout harum serie pariter committit Archiepiscopo Cæsaraugustano, vt omnibus iuris, & facti remedijs opportunis, ac etiam per censuras Ecclesiasticas eosdem Fratres Capucinos inde discedere, & hospitium prædictum deserere omninò, cogat, & compellat, appellationibus, Iudicum deputationibus, eorumque inhibitionibus, cæterisque in contrarium non obstantibus quibuscumque.* 2

CON-

CONSVLTATIO LXXXV.

An, & quatenus de rebus Ecclesiæ, etiam Regularis, fieri possit compromissum, ac eligi in arbitrum Princeps secularis? Et an huiusmodi compromissum, & laudum inde sequutum sit approbandum, ac sustineri valeat?

1 RESpondeo negatiuè, & non posse sustineri ex defectu potestatis. Quamuis enim possint Ecclesiastici de rebus proprijs compromittere in laicum, vt probatur *in c. exposita, & c. dilectis de arbit.* & tradunt Abb. *conf.* 83. *n.* 5. *& seqq. p.* 2. Matth. *de iurisd. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 40. *n.* 5. qui *n.* 7. verius existimat, esse necessarium consensum Episcopi, *& c.* 120. *n.* 3. Bellett. *disq. cler. p.* 1. *tit. de fauor. Cler. real.* §. 2. *n.* 71. Attamen super rebus Ecclesiæ, vel spiritualibus non possunt in laicum compromittere, *cap. contingit*, vbi Ostien. *n.* 4. Abb. *n.* 1. & 4. *de arbitr.* Felin. *in c.* 2. *n.* 8. ac Dec. *num.* 195. *de Iudic.* Scacc. *de iudic. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 37. Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 858. Barbos. *in collect. ad d. cap. contingit n.* 2. vbi alij Grat. *discept.* 379. *n.* 1. *ac seqq.* vbi ait esse non posse laicum arbitrum inter laicum actorem, & Clericum reum in quocunque possessorio, siue agatur actione personali, siue reali.

2 Et licet aliqui dubitauerint de rebus temporalibus Ecclesiæ, attamen quod neque de ipsis possit in laicum compromitti, saltem absque superioris assensu; post Glossam, & Abbatem *in cap. si diligenti de for. compet.* asserit de Graff. *loc. cit. num.* 861. ac Roman. *cons.* 375. *num.* 3. Admittuntque posse laicum esse arbitratorem, siue amicabilem compositorem, Dec. *in d. c.* 2. *num.* 4. *de iudic.* Bellett. *vbi d. num.* 72. & Barbos. *loc. allegat. num.* 3. vbi plures. Id tamen videtur solum recipiendum in ijs casibus, in quibus Clericus, siue persona Ecclesiastica potest absque solemnitate bona Ecclesiæ alienare; secus autem quando non potest alienare; tunc enim neque de illis potest compromittere sine licentia Superioris, vt per Roman. *cons.* 364. *num.* 18. Soccin. Sen. *cons.* 18. *num.* 33. *& seqq. vol.* 1. qui ponderatis hincinde, quæ pro vtraque parte solent afferri, hanc dicit veriorem, & magis communem opinionem, vt sequitur Bellett. *loc. cit. p.* 1. *tit. de Cleric. debit.* §. 6. *num.* 1. *& seqq.* latè Ricc. *in prax. emphyt. Eccles. p.* 3. *cap.* 565. *num.* 3. *ac seqq.*

3 Hinc cum Regulares, qui certè non possunt sine assensu Superiorum bona suarum Ecclesiarum alienare, neque Confraternitates, aliæuè, quæ subijciuntur Constitutionibus Apostolicis, quæ prohibent alienationem rerum Ecclesiæ, vt si Confraternitates sint erectæ auctoritate Ordinarij ad opus pium, si habeant Altare, si subijciantur visitationi Episcopi, vt per Barbos. *de iur. Eccl. lib.* 2. *c.* 8. *n.* 88. ac Rota in Romana Spolij 4. Iulij 1625. & 31. Ianuarij 1629. coram Coccino, & in Caietana bonorum 3. Decembris 1646. coram Cardinali Cerro, in qua fuit firmatum huiusmodi Confraternitates non esse merè laicales, nequeunt compromittere; sique bona sint mobilia, sed Sacra, vt Cruces argenteæ, vel aureæ; Calices, aliaue, quæ quoad solemnitatem requisitam in alienatione æquiparantur immobilibus, Redoan. *de reb. Eccl. non alien. q.* 7. *num.* 15. *&* 16. ne quidem potest de ijs fieri compromissum in laicum arbitratorem, vt præter allegatos tradit idem Redoan. *loc. cit. quæst.* 8. *num.* 7. Ricc. *in praxi part.* 3. *resolut.* 165. vbi ait, id procedere immobilibus, quæ seruari possunt, cùmque res Sacræ dicantur annexæ spiritualibus, Redoan. *dict. cap.* 7. *num.* 16. Laicus arbiter non potest in illis se ingerere, Blanch. *de compromiss. quæst.* 2. *num.* 62. & saltem requiritur, vt ei adiungatur arbiter Clericus ex permissione Episcopi, vt per de Graff. *d. effect.* 1. *num.* 180. Bellett. *d.* §. 2. *de fauor. Cleric. real. n.* 69. & Blanch. *d. quæst.* 2. *num.* 64. de quo infra.

4 Quæ magis amplexari debemus, si eligatur in arbitrum Princeps, habens iurisdictionem in loco, ne prætextu huiusmodi compromissorum aperiat viam se immiscendi in ijs, quæ spectant ad Ecclesiasticos, ac turbandi Ecclesiasticam iurisdictionem, cogendo partes ad compromittendum in se, tanquam amicabilem compositorem, ex traditis à Blanch. *cit. q.* 2. *num.* 41.

5 Et quidem *in dict. cap. contingit de arbitr.* certum est; quod de rebus spiritualibus in laicum compromitti non potest. Imò non valet compromissum in laicum super rebus, vel causis spiritualibus. Nam etsi *d. cap. contingit*; simpliciter prohibeat, gesta tamen contra legis prohibitionem sunt ipso iure nulla, licèt lex non procedat vlterius ad irritationem actus, vt per Doctores *in cap. Cum accessissent de constitut.* & nos alibi. Et ita intelligunt Canonistæ *dict. cap. contingit*; dum aiunt, non posse in laicum de rebus spiritualibus compromitti. Negant enim potentiam ad Gloss. *in cap.* 1. *v. non potest de regul. iur. in* 6. quam Bartolus, alijque Legistæ sequuntur *in leg. Gallus, ff. de liber. & posthum.* Et expressè huiusmodi compromissum, seu arbitrium non tenere, firmat *in dict. cap. contingit*, Gloss. *v. Si vero compromittatur*, quam Butr. *num.* 4. ac cæteri sequuntur.

Et, quamuis Textus adducat rationem, quia non decet, vt in talibus laicus arbitretur, tamen, vt aiunt Ostien. *n.* 4. & Ioan. Andr. *n.* 2. nec debet, neque expedit. Et secundum Abbatem *in vlt. notab.* id, quod non decet, non licet, vt hìc, quamquam aliquando, quod non decet, liceat, vt *in c. Magnæ de vot. & in cap.* 1. *de spons. impub.* 6

Itaque laicus non potest esse arbiter in causa spirituali, sicut non potest esse delegatus, nisi delegatio ei fieret à Pontifice, *can. præter hoc* §. *verum d.* 32. *cap. Memnam* 2. *q.* 5. *& can. nos si ead. q.* 7. ac plenè notatur *in cap. decernimus de iudic.* per Gloss. *in dict. cap. contingit ad fin.* Innoc. *num.* 2. Ostien. *num.* 3. Boich. & Bellam. *num.* 2. & Abb. *num.* 1. Nec potest in talibus esse Iudex, etiam in causa reconuentionis, vt *in cap.* 1. *de mut. pet.* 7

Ratio autem est, quia spiritualia negotia laici tractare non debent, *cap. Massana de elect.* nec illorum arbitrio talia disponantur, in quibus eis manet necessitas obsequendi, non auctoritas imperandi, *can. bene quidem dist.* 96. Et quoniam si res spiritualis in laicum compromitteretur, ex illius iudicio videretur pendere talis rei dispositio, cùm tamen de vniuersa Ecclesia malè iudicet, qui Iudicium quærit laicorum, *can. placuit* 11. *q.* 1. *& d. cap. contingit*, per Gloss. *ibi*, ac Ostiens. *num.* 4. qui addit, hoc procedere, etiam de iure ciuili, vt *in auth. de Eccles. tit.* §. *Si vero collat.* 6. & sequitur Io. Andr. *num.* 3. *gloss.* 1. 8

Quod quidem ampliatur primò, vt habeat locum, etiam si Episcopi auctoritas intercedat. Quia sicut nullus inferior Summo Pontifice potest laico causam spiritualem committere, ita nullus inferior Pontifice potest de iure spirituali in laicum compromittere. Et quamuis oppositum tenuerint Vincent. *in dict. cap. contingit*, Innoc. *in princip. & num.* 2. ac Ioannes *in can. plures in gloss. verb. discernant* 16. *q.* 1. ac tamen primam opinionem Glossæ sequitur indistinctè Ostien. *num.* 1. *&* 5. & Bellam. post Henricum *num.* 2. *&* 3. qui tutiorem ait Abb. *num.* 3. qui veriorem appellat. Quia Textus *in d. c. contingit*, generaliter prohibet, ne huiusmodi compromissum fiat in laicum. Ergo nullus præter Papam, potest hanc Constitutionem violare, cùm inferior Constitutionem Superioris non possit tollere, nec moderari, aut illi aliquatenus detrahere, vt *in Clem. ne Romani de elect.* Estque adeò expressum *in can. Institutionis* 25. *q.* 2. vt responderi non possit secundum Archidiac. *in cap. licet Canon num.* 3. *de elect. in* 6 Fagnan. *in cap. dilectus de temp. ordin.* 9

Præsertim quia hæc prohibitio est Concilij Generalis, in quo non dispensant Episcopi, vt est Text. *in Extrauagan. Ioannis XXII. Sancta Romana* §. *Quidam autem*, ibique notat Gloss. *v. Concilij Generalis de Relig. domib.* & huic opinioni suffragatur Textus *in cap. decernimus de iudic.* vbi est expressum, non debere Prælatum negotia Ecclesiastica laicis committere per eos tractanda. 10

Ampliatur id secundò, vt ne quidem incidenter de re spirituali compromitti possit in laicum. Nam de talibus Iudex laicus, ne incidenter quidem potest cognoscere, *cap. tuam de ordin. cognit. cap. lator qui fil. sint legit. & in dict. cap. contingit*, tenet Gloss. & Innocen. *num.* 1. Ostien. *num.* 4. 11

Id tamen limitatur primò, si compromissum de re spirituali fiat in laicum, & Clericum simul. Propter enim mixturam Clerici, sustinetur per Text. *in cap. ex parte de arbitr.* Nam magis dignum trahit ad se minus dignum, vt res potius valeat, quàm pereat, *cap. Quod in dubijs de consecr. Eccles. & cap. Abbate de verbor. significat.* Quod procedit, etiamsi vnus tantum sit Clericus, & plures laici, vt est casus *in dict. cap. ex parte*, dummodò tamen eiusmodi compromissum fiat auctoritate Superioris, prout ibi factum fuit auctoritate Archiepiscopi; alioquin non valeret, vt illic patet, & tenent Gloss. 12

in dict. cap. contingit, ver. sed si compromittatur, Ostiens. num. 1, Henric. & Bellam. num. 2. Butr. num. 4. Abb. num. 3. & Gloss. fin. communiter approbata in d. c. ex parte.

23 Nec obstat, quod causa spiritualis non possit delegari simul Clerico, & laico, vt per Abb. in d. cap. contingit n. 4. Nam arbitrari de re spirituali non est actus spiritualis secundum Ioan. Andr. in dict. cap. ex parte, & Martin. de Salua, relatum à Bellamer. loc. cit. num. 3. Nec ab eo remouetur laicus, nisi propter decentiam, & auctoritatem iudiciorum, & arbitriorum, quæ instar iudiciorum sunt redacta, meritò in Clericum, & laicum potest compromitti auctoritate Superioris. At iudicare de causa spirituali est quid spirituale, vt in cap. quanto de indic. Laicus autem non est capax iuris spiritualis, etiam admixto Clerico, vt probatur in d. cap. Massana de elect. & notat Ioan. Andr. in d. cap. nobis de iurepatr. & Abb. in d. cap. contingit n. 4.

24 Limitatur secundo, si compromissum fiat in laicum de rebus Ecclesiæ non spiritualibus, sed merè ciuilibus, seu temporalibus. Nam valet compromissum, vt firmat Gloss. in d. cap. contingit, vbi cum solum prohibeatur de spiritualibus, censetur de temporalibus permittere, can. qualis 25. q. 1. d. cap. exposita de arbitr. & cap. nonne de præsumpt. & tradunt Innoc. in d. cap. contingit num. 1. Ostiens. num. 1. Ioan. Andr. num. 5. Henric. sub initio, Bellam. num. 2. Butr. num. 3. & est casus in d. cap. dilecti de arbitr. & in d. cap. exposita, adeò ut in tali compromisso, nec requiratur consensus Iudicis Ecclesiastici secundum Tancredum, Innoc. & Ostiens. in d. cap. dilecti, & Bellam. in d. cap. contingit num. 2. qui etiam allegat Archid. in can. Clericum 21. q. 1. licèt Goffred. contra sentiat in d. cap. dilecti. Quod intelligendum est, dummodò compromissum fiat de iure, secus si de facto, cum qua distinctione respondendum est ad illam quæstionem, an de re spirituali possit in laicum compromitti, tanquam in arbitratorem, siue amicabilem compositorem.

25 Etenim aut compromissum huiusmodi fit de iure, & de facto, itaut liceat arbitratori controuersiam dirimere pro libito suæ voluntatis, & vni rem auferre, alteri dare, compromissum non valet. Quia, ne quidem in Clericum potest sub hac forma de rebus spiritualibus compromitti, vt respondit Gemin. cons. 109. & scribit Fagnan. in cap. 2. num. 30. & seqq. de arbitr.

26 Aut compromissum in arbitratorem fit de iure tantùm, itaut teneatur controuersiam amicabiliter decidere, & componere, tanquam vir probus, & declarare cui ex compromittentibus res de iure debeatur, in quo casu dissident Doctores. Nam sunt, qui absolutè negant, laicum esse posse arbitratorem in causis spiritualibus, siue Ecclesiasticis, ita Abb. in d. cap. Contingit num. 1. Andr. Sicul. in c. 2. de indic. & Roman. in l. Titia col. 5. ff. solut. matrim. vbi refert se ita consuluisse, vt habetur in eius cons. 299. n. 9. & seqq. vbi hoc extendit, vt ne incidenter quidem in causa spirituali laicus possit esse arbitrator.

27 Rationes multæ sunt. Primò, quia Textus in d. cap. contingit, generaliter prohibet, fieri compromissum in laicum de re spirituali, nec distinguit, an in arbitrum, anuè in arbitratorem. Ac proindè generaliter est intelligendus, l. non distinguemus, ff. de recept. arbitr. cum similibus; præsertim quia Textus reddit rationem prohibitionis, quia non decet, vt laicus in talibus arbitretur. Quæ ratio militat etiam in arbitratore secundum Roman. d. n. 9.

28 Deindè quia laici nec principaliter, neque ministerialiter possunt tractare negotia Ecclesiæ, vt videtur probari in d. cap. 2. de indic. vbi post alios Abb. ac cæteri hoc ipsum tenent, ponderando illud verbum, tractare, quod generale est.

29 Postremò, quia in his spiritualibus non potest transigi, cap. super eo de transact. Arbitramentum autem est quædam transactio, vt per Gloss. in auth. ad differ. indic. §. Si vero contigerit, v. Conuentum, Oldrad. cons. 176. n. 1.

30 Alij verò asserunt, compromissum de re spirituali fieri posse in laicum, tanquam arbitratorem, quod amplexantur Doctores communiter, nominatim Ostiens. & Ioan. Andr. in cap. fin. sub init. de rer. permut. Roman. dict. cons. 299. Specular. in tit. de arbitr. §. restat, Bald. in d. c. 2. col. fin. de indic. & in tit. de pac. Constantia, v. possessionis, Anchar. cons. 34. num. 7. & cons. 98. in princip. Quod probauit Romanus, sibi contrarius cons. 173. Alex. in l. quoties, Cod. de indic. & cons. 91. col. 2. lib. 2. & Ioan. de Anan. in cap. sicut in vno col. 1. de heret. quos sequitur Dec. in d. cap. 2. num. 4. vbi ait, hanc esse communem opinionem, & ab ea non esse recedendum. Idipsum testatur Mandos. ad Roman. d. cons. 299. vbi etiam adducit Ruinum cons. 66. n. 11. lib. 4. & Felin. in cap. Cum sit generale num. 3. de for. compet. & pro hac opinione Ostiens. & Ioan. Andr. allegant c. cum tempore de arbitr. & d. cap. contingit, & cap. penult. eod. & cap. nisi de preben. Et hæc sententia tenenda est. Rationes eruuntur ex responsione ad argumenta primæ opinionis.

31 Non obstat prima ratio, quia Textus in d. cap. contingit, procedit in arbitro, prout loquitur, non autem in arbitratore. Ratio differentiæ est, quia arbitria ad instar iudiciorum sunt redacta, vt l. rem non nouam §. 1. de indic. Nam arbiter dicitur, qui eligitur, vt Iudex, vt scilicet procedat in substantialibus, seruato ordine iudiciali, ac litem dirimat coram se cœptam, vel coram alio, l. 1. l. qualem, & l. diem, §. stari, ff. de recept. arbitr. Vnde arbitrium definitur trium actibus personarum, sicut in iudicio confligentium, vel causa in dicendo iure voluntariè posita. Atque ita quamuis arbitrari de re spirituali non sit actus spiritualis, tamen ab eo remouetur laicus propter decentiam, & auctoritatem iudiciorum, & arbitriorum. Hæc autem ratio indecentiæ cessat in arbitratore, quia eligitur, vt aliquid æstimet, & sine ordine iudiciario dicat, & arbitretur, quod sibi videatur, & amicabiliter componat, vt Instit. de empt. & vendit. §. pretium, l. si societatem 1. ff. pro socio, l. si quis arbitratu, ff. de verb. oblig. cum huiusmodi alijs secundum Innoc. in cap. Quintauallis num. 5. de iureiur. & cum eo cæteri Canonistæ. Nec arbitramentum dicitur propriè sententia, nec quasi sententia, sed implementum compromissi, ideòque actio oritur ex compromisso, non ex arbitramento, vt per Cardin. cons. 139. num. 6. Quod est Saliceti, & Ioan. de Anania cons. 16. num. 3. & complures alias differentias inter arbitrum, & arbitratorem recensent Innoc. Ostiens. & Bellam. loc. cit. Non igitur mirum, si de re spirituali in laicum compromitti non possit, vt in arbitrum. Simile in auth. si vero contigerit de indic. Vbi patet in Iudicem posse compromitti, vt in arbitratorem, non vt in arbitrum.

32 Minus obstat secunda ratio. Quia laicus etiam in spiritualibus procurator esse potest, cap. 1. de procur. in 6. & acceptare potest beneficium pro Clerico absente, vt notat Io. Andr. in cap. accedens de prebend. quem cæteri communiter sequuntur, vt testatur Dec. in d. cap. 2. num. 6. de indic. & consuleret Calder. cons. 122. aliàs 1. de prebend. Item laico causa ciuilis Ecclesiastica ab Episcopo delegari potest, & tenet Gloss. in d. cap. 2. v. non præsumant, quam omnes approbant, testante Decio ibidem num. 7. Atque adeò laici non prohibentur negotia Ecclesiastica spiritualia tractare, tanquam ministri. Neque restringitur Textus in d. c. 2. Quia verbum, tractare, ibi accipitur non ita generaliter, sed prout congruit rubrica de indic. sub qua collocatur l. Imperator ff. de in diem addict. & notatur in l. Si verò, §. Si verò, ff. locat. & ita laici prohibentur ibi tractare negotia Ecclesiæ, scilicet iudicando. Quod suadent verba ibi posita, nempè: Prælati de negotiis Ecclesiasticis laicorum iudicio non disponant, atque ita, quod supradixit, videlicet: Laici Ecclesiastica tractare negotia non præsumant, intelligi debet iudicando, ac disponendo, non autem, vt nudi ministri.

33 Nec refragatur tertia ratio. Nam, etsi de his spiritualibus non possit fieri transactio, potest tamen fieri amicabilis compositio, vt per Anchar. d. cons. 34. num. 7. Io. de Anan. in cap. post miserabilem num. 20. de vsur. & Felin. in cap. cum sit de for. compet. Quia transactio de sui natura requirit, vt aliquid detur, promittatur, vel retineatur, l. 1. ibique Gloss. 1. ff. de transact. l. 3. C. de repud. hered. Gloss. in l. Tutores, §. ab eo, v. transactum, ff. de administr. tutor. Angel. cons. 240. Vnde fieri non potest in spiritualibus sine labe simoniæ d. cap. super eo, Gloss. in cap. fin. v. Temporalis de rer. permutat. Item transactio dicitur species alienationis, l. si profundo, Cod. de transact. & notat Bald. in cap. si vassallus de beneficio suo in fine, si de feud. contr. fuer. inter domin. & agn. & in cap. 1. de controu. inter vassall. & alium de benef. Rom. cons. 160. nu. 1. Tiraq. de vtroq. retract. tit. 1. §. 1. gloss. 14. num. 66. & seqq. & post num. 55. meritò de spiritualibus, quæ alienari prohibentur, non potest transigi, & ob has rationes non valet compromissum in his spiritualibus de iure, & de facto, vt diximus. Hæc autem omnia cessant in amicabili compositione, vt in tit. cap. super eo de transact.

Por-

34 Porrò compromissum factum in laicum de re spirituali, tanquam in arbitrum, arbitratorem, siue amicabilem compositorem, pœna adiecta, sustinetur, vt sic res magis valeat, quàm pereat, *cap. Abbate de verb. signific.* & vtile per inutile non vitietur, vt in regula *vtile in 6. l. 2. §. conuersio, vers. proinde de Iudic.* ac tenet Io. de Anan. *in d. cap. post miserabilem, & num.* 20. estque ex mente Ostien. *in cap. 2. num. 4. de arbitr.* per *cap. nisi de preben.* vbi Compromissarij fuerunt assumpti, vt arbitri, & tamen ordinatio valet, vt arbitratoris, quia vt arbitri valere non posset.

35 Et suffragatur, quod notat Speculat. *tit. de arbitr. §. penult. alias vlt. vers. sed pone*, vbi tenet, si compromissum fuerit in aliquem, vt arbitrum arbitratorem, nec appareat quo iure pronunciauerit, dictum eius sustineri eo iure, quo melius valere potest. Et quamuis ibi concludat valere iure arbitri, hoc tamen dixit, quia in suo casu vtroque iure valere potuit. Ergo ex mente ipsius, si vt arbitrium valere non potuisset, debuisset valere vt arbitramentum, ne partes censerentur elegisse viam, per quam iudicium suum infringeretur *l. miles ff. de testam. mil. & l. Claudius ff. de acqu. hared.* ac ita declarat Bald. *in l. non codicillum num. 7. C. de testam.* Et nihilominus, etiamsi vtroque iure valere possit, tamen sustineri, vt arbitramentum, cum hoc sit humanius propter reductionem ad arbitrium boni viri. Contra Specul. tenet, Collectar. post Ostien. *in d. cap. 2. num. 5.* & Bellam. *ibidem num. 18. in 3. q. de arbitr.* similiter secundum Innoc. *in d. cap. Quintavallis de iureiur.* propter naturam negocij intelliguntur electi, vt arbitratores, vbi aliàs de mente non apparet. Et hoc casu secundum Ioann. de Anan. *loc. cit.* cautela est, vt in laudo arbitrator declaret se procedere, tanquam amicabilem compositionem iuxta plenè notata in *d. c. Quintavallis.*

36 An autem super quæstione vsuraria fieri possit compromissum, præsertim in laicum, vide Abbat. *in d. cap. contingit num. 2.* Anan. *in d. cap. post miserabilem de vsur.* & Felin. *in d. cap. Cum sit num. 3. de for. compet.* Et quid de causa electionis vide pariter Innoc. *in d. cap. Contingit in fin.* concludentem negatiuè. Idemque ait Io. Andr. etiam in fine per *cap. Massana de elect.*

CONSVLTATIO LXXXVI.

An & quatenus Religiosi Clerici, & Conuersi possint interuenire Capitulis suæ Religionis?

1 NEgatiuè respondendum est ex dispositione iuris communis *in cap. ex eo 32. §. In Ecclesiis quoque de elect. in 6.* Cuius hæc sunt verba: *In Ecclesiis quoque regularibus, vel Monasterijs hi, qui non sunt tacitè, vel expressè professi, non debent cum professis, vel Conuersi laici cum Clericis electionibus interesse.* Id ipsum decernitur in *Clement. vt ij de ætat. & qualit.* quod confirmat Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 22. cap. 4. de reformat.* per hæc verba: *Quicumque in Cathedali, vel collegiata seculari, vel regulari Ecclesia diuinis mancipatus officijs in subdiaconatus ordine constitutus non sit, vocem in huiusmodi Ecclesiis in Capitulo non habeat, etiamsi hoc sibi ab alijs liberè fuerit concessum.* Vnde sumitur regula, quod laici careant voce actiua in electione Prælati regularis, vt de mente Textus tradunt Cuch. *instit. moral. lib. 4. tit. de elect. n. 114.* Suarez *de relig. tom. 4. lib. 2. cap. 4. n. 3.* & Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 49.*

2 Cum igitur obstet ipsis dispositio iuris communis, debent laici ostendere priuilegium Apostolicum, vel statutum Apostolica auctoritate confirmatum, vel consuetudinem legitimè præscriptam, per quam huiusmodi ius eligendi vel ipsis concessum fuerit, vel legitimè præscriptum, vt expressè declarat Gloss. *in d. cap. ex eo v. electoribus*, & latè comprobant Barbos. *loc. cit. num. 49.* ac Sigismund. à Bonon. *de elect. dub. 91.*

3 Et quamuis in Constitutionibus alicuius Religionis contineantur hæc verba: *Ille verò, qui eligitur Sacerdos sit, vel Clericus ordinibus aptus*, ex ijs tamen non tribuitur laicis ius actiuum eligendi. Argumentum enim à contrario sensu strictè accipitur respectu eius, quod continetur in sensu directo, vt aduertit Butr. *in cap. Cum Apostolicam in vlt. notab. de his, quæ fiunt à Prel.* Fab. An. *cons. 90. num. 14.* Ideo cum in sensu directo dicatur dumtaxat, *ille qui eligitur, sit Sacerdos, vel Clericus*, à sensu contrario potest solum inferri, eum qui Sacerdos non est, vel Clericus, eligi non potest; at nunquam potest inferri, electionem fieri posse in laicum, de quo nihil dictum fuerat in sensu directo, vt abundè tradit Honded. *cons. 110. n. 5.* Canc. *var. resol. p. 2. cap. 10. n. 78.* & dixit Rota apud Mantic. *decis. 283. num. 3.* & apud Buratt. *dec. 116. num. 12.*

Quod sanè certum est. Quia de iure communi prohibetur laicis vox actiua. Et ideo Constitutio præcipiens eligi Sacerdotem, trahi non potest ad indulgendum laicis vocem actiuam in correctionem iuris communis iuxta Glossam communiter approbatam *in l. Cupientes §. Quid si per viginti v. petere de elect. in 6.* Bald. *in l. 1. num. 1. C. de inutil. stipulat.* Dec. *cons. 364. num. 10.* Euerar. *in sua topic. loc. à contr. num. 9.* Rota coram Buratt. *dec. 116. n. 11.* & latè in Romana, siue Perusina Census 12. Decembris. 1644. coram Bichio. Et quod casus omissus cadat sub dispositione iuris est Textus in *l. Cum dotem, & l. commodissimè ff. de lib. & posthum.* Rot. *dec. 22. n. 10. & 18.* coram Buratto. 4

Quapropter casus hic non decisus à Constitutione, remanet sub censura iuris prohibentis laicis concursum eligendi, vt rectè ratiocinatur Castr. *cons. 106. num. 1. & seqq. lib. 2.* Crauett. *cons. 289. num. 1.* Gratian. *discept. 276. num. 17.* Cæs. Manent. *dec. 63. num. 4.* & Rota in d. Romana *vers. statutum verò.* 5

Præsertim si adfuerit longissima obseruantia, inconcussè obseruata, non admittendi Conuersos, siue laicos ad vocem etiam actiuam. Obseruantia enim præbet verum intellectum dispositionibus, licet verba habeant à iure veteriorum intellectum contrarium, Gregor. *decis. 184. num. 8.* Buratt. *dec. 944. n. 6.* Rota in S. Seuerinæ decimarum 28. Iunij 1647. coram Tarraconensi. 6

Secus autem tenendum est, si adsit clara Constitutio, quod Clerici, & laici conuersi admittantur in Capitulis, præsertim Conuentualibus. Cum enim Constitutio sit confirmata in forma specifica cum insertione illius tenoris, ad Text. *in c. si Apostolica*, vbi Glos. *v. Confirmamus de preb. in 6.* Felin. *in c. Cum accessissent num. 4. & seqq. de Constit.* cum alijs per Rot. *dec. 743. num. 13.* coram Merlin. *& decis. 46. n. 2.* coram Alexandro Octauo, tanquam Constitutio Pontificia omninò seruanda est Abbas *in c. Dilecti n. 14 de preb.* Felin. *loc. cit. n. 4. & 7.* ibique Dec. *n. 19.* Gabr. *concl. 7. n. 20. tit. de clausul.* ac Rot. *dec. 19. n. 2. p. 7. rec.* 7

Et quidem quod attinet ad Conuersos perspicua est dispositio iuris communis, secundùm quam ij, si fuerint professi, admitti debent vnà cum Clericis ad omnes actus capitulares Conuentuum, excepta electione, vt probat Textus à contrario sensu *in cap. In Ecclesia in fine*, ibi: *Sed in alijs debent interesse, de instit.* Rodriq. *tom. 2. quæst. regul. 51. art. 5.* Bord. *resol. 53. q. 72. n 84.* Pellizar. *tom. 2. tr. 9. cap. 8. sect. 4. n. 123.* dicens omnes Religiosi professi iure communi indistinctè habent vocem in negotijs Conuentuum tractandis. Quia cum hæc omnes tangant, debent ab omnibus approbari, & cum sint communia omnibus, singuli admittendi sunt ad ea, etiam in sacris non constituti, vt in specie tradit Vitalin. *in Clementin. vt ij, numer. 14. de ætat. & qualitat.* 8

Idque præcipuè si concurrat dispositio regulæ in forma specifica confirmata, quæ nullam quoad hæc distinctionem facit inter Clericos in sacris constitutos, ac minoribus ordinibus tantùm initiatos, & Conuersos, sed omnes communi fratrum nomine ad vocem actiuam in Capitulis localibus pro negotijs, & admissione nouitiorum admittit. 9

Vnde; licet de iure canonico laici conuersi cum Clericis non debeant interesse electionibus, per Textum expressum *in cap. ex eo, §. In Ecclesiis quoque de elect. in 6.* vbi tamen vel ex Constitutione approbata per Summum Pontificem, vel ex consuetudine præscripta Conuersi laici admittendi forent, hoc ius eis negandum non est, vt ait Glos. *in d. §. In Ecclesiis, v. Electionibus*, ac tenent Mirand. *in manual. Prel. regul. tom. 2. q. 23. art. 4. conclus. 4.* Barbos. *de iur. Eccles. to. 1. lib. 1. c. 19. n. 49. & in collectan. ad d. cap. ex eo num. 8. in fin.* vbi alij referuntur. 10

Rationem addunt Innocent. *in cap. 2. num. item 2. de instit.* quod in istis laicis professis, qui professione sunt regulares, & Ecclesiastici atque in Monasterijs degunt, non viget illa iuris resistentia, & incapacitas, quæ militat in alijs. Idipsum repetit Gloss. *in cit. cap. ex eo, d. v. electionibus*, inquiens: *non obstat, quod in talibus non valeat consuetudo. Quia illud* 11

dico

dico verum secundum Imolam, & Innocent. & Ostien. de tacite professione, & habita, non de Conuersis. Cum ergo Conuersus sit Ecclesiastica persona, tale ius spirituale præscribere potest. Dum enim ius commune huiusmodi Conuersos in *d.cap.ex eo* ab electionibus dumtaxat excludit, eos ad omnes alios actus Conuentuales admittit, vt in specie tradit Abb. *in d.c. in Ecclesia num. 7. in fine de instit.* quod etiam tradit Calder. *cons. 30. de regul.* vbi obseruat, quod huiusmodi Conuersi, quia tria substantialia promittunt, non differunt à Monachis, aut Canonicis regularibus, & eorum appellatione comprehenduntur; sed Conuersi appellantur, quia de facto non ordinantur, vel ordinari non possunt; & ideo regulariter, excepta electione, gaudent priuilegijs, oneribus, & honoribus Regulæ, sicuti alij professi. Siquidem Professio trium votorum est de essentia Religionis, nempe paupertatis, obedientiæ, & castitatis, non autem Clericatus. Vide Nauar. *cons. 10. de regular. num. 2.* ac Pinot. *lib. 2. hist. Canon. Regular. cap.* 81. vbi multa contra statutum Monachorum, quibus ex priuilegio concessus fuit Clericatus.

12 Eoque magis si concurrerit etiam in hoc casu aptitudo, & capacitas Conuersorum interessendi electionibus, alijsque Contractibus pertinentibus ad Monasterium, non solum quia vigore professionis sunt personæ Ecclesiasticæ, sed etiam quia ita cauetur in eorum Constitutionibus, cessaretque omnis difficultas ex obseruantia, quod fratres Conuersi admittantur in Capitulis conuentualibus. Interpretatio enim quæ fit ex obseruantia, tanquam aliarum interpretationum regina, omnibus est præferenda, Rota *decis.* 184. *num.* 8. coram Gregorio; *& decis. 944. num. 6.* coram Buratto cum alijs *in decis.* 165. *num.* 20. coram Alexandro Octauo.

13 Quod verò ad secundum, nempe ad vocem actiuam in electionibus respectu Clericorum professorum; cessaret etiam omnis difficultas, si id eis Constitutio concederet. Et quamuis textus *in Clem. vt ij de ætat. & qualit.* nec non Sacrum Concilium Tridentinum *cap. 4. sess. 22. de reform.* statuant, vt habentes vocem in Capitulis debeant esse sacris ordinibus initiati, attamen cum huiusmodi Conciliares dispositiones non comprehendant Monasteria, & Conuentus Regularium, sed Ecclesias Collegiatas Canonicorum Secularium, aut Regularium dumtaxat, vt declarauit Sacra Congregatio Eminentissimorum Sacri Concilij Tridentini Interpretum 22. Maij 1577. his verbis: *Quoniam decretum Concilij non comprehendit Monasterium Regularium, sed Ecclesias Seculares, de quibus ibi sermo est*, prout sunt Cathedrales Pamphilonensis, Calaguritana, & aliæ Collegiatæ in Hispania, vt testatur Cardinalis Bellarminus *ad d. cap. 4. Concilij sess.* 22. & in specie tuetur Rodriq. *tom. 2. quæst. regul. 51. ar. 5.* Tabiena *in sum. v. electio 1. num. 5.* Portel. *eod. v. num. 2.* Passarell. *in priuil. Minimorum in annot. super can. Concil. can. 13.* & alij, quos refert, ac sequitur Pelliz. *in man. tract. 9. cap. 2. sect. 2. num. 92. & seqq.* traduntque Garz. *p. 3. de benef. cap. 4. num.* 31. Sigismund. a Bononia *de elect. dub. 91. n. 2.* Bordon. *de profess. cap. 20. num.* 6. Portel. *in dub. regular. ver. electio num.* 6. & Barbos. *de Canon. & dignit. cap. 37. num.* 7. alijque.

14 Vnde sequitur, quod etiam, inspecto iure communi, Clerici professi, licet sacris ordinibus non insigniti, admittendi sunt ad vocem actiuam in electionibus, cum ad hunc effectum sufficiat sola professio, vt decernit text. *in d. cap. ex eo §. In Ecclesijs*, vbi Gemin. *num. 1. de elect. in 6.* Innocent. *in d. cap. In Ecclesia num. 2. de instit.* Abb. *in cap. 1. num. 9. de procur.* Felin. *in cap. non dubium num. 3. de sentent. excommunicat.* Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 3. num.* 3.

15 Idemque dicendum est de Conuersis, supposita dispositione Regulæ ad eorum fauorem, quo in casu cessat dispositio iuris communis vigore *d. cap. ex eo §. in Ecclesijs*, quod Conuersi laici non debeant cum Clericis interesse electionibus. Quia lex generalis non derogat particulari Constitutioni, aut consuetudini, aut Statuto, etiam præcedenti; quod tanquam quid facti præsumitur ignorari à Pontifice, nisi de illo expressam mentionem faciat, vt per Text. *in cap. licet*, vbi communiter Doctores *de constit. in 6.* Et in hac specie, quod laici, & Conuersi possint, non obstante prædicto *cap. ex eo*, habere vocem in electionibus ex particulari Constitutione, aut consuetudine Religionis, tradit Ioann. Andr. *in d. cap. ex eo in fin.* Innoc. *in cit. cap. In Ecclesia*, Miranda *loc. cit. to. 1. q. 23. art. 5.* Pelliz. *d. tr. 9. cap. 2. q. 2. sect. 2. num. 92.* & Fagnan. *in cap. Messana de elect.* Vitalin. *in dict. Clem. vt ij, num.* 13. inquiens: *Vbi est dare aliquos non deputatos ad diuina officia, sicut est Laicus, & Conuersus in Ecclesijs regularibus, tunc statur iuri antiquo, vt tales non repellantur à voce capitulari, ex eo, quod non sunt in sacris, dum tamen id haberent ex priuilegio, statuto, fundatione, vel consuetudine.* Quod docet praxis plurium Religionum, præsertim Sancti Francisci, in qua conuersi laici admittuntur, nedum ad vocem actiuam, sed etiam ad passiuam in electionibus.

16 Nec obstat, quod examen idoneitatis, aliarumque qualitatum recipiendorum ad professionem fieri non possit per Clericos tyrones in Religione. Quia cùm ad effectum admissionis duo requirantur, idoneitas recipiendi, & facultates Conuentus recipientis; Primum satis præstatur per examen, quod fit à Superiore, & alijs ad id deputatis. Secundum verò cum respiciat interesse totius Conuentus; approbari debet ab illius familia. Quod etiam docet praxis Religionis Minorum, ac Minimorum, apud quos Sacra Congregatio sub anno 1642. & 1648. declarauit, ius suffragandi in receptione nouitiorum, spectare, nedum ad Clericos professos, sed etiam ad laicos, & Conuersos.

17 Quod videtur non solum conforme dispositioni Regulæ, ac iuris communis, sed etiam necessitati, ex quo plerumque superiores ad se confouendum in regimine Conuentuum, nolunt permittere Clericis ascensum ad sacros Ordines, nisi post aliquot annos, & sibi benè affectis. Sicque administratio rerum temporalium dependeret à sola voluntate duorum, vel trium Sacerdotum cuiuslibet Conuentus. Quod an sit laudabile, ac proficuum, alij iudicent.

18 Minus obstat obseruantia contraria. Quia cum dispositio Regulæ, ac iuris communis in contrarium satis sit perspicua in fauorem Clericorum, & Conuersorum, prætensa obseruantia non releuat, estque reijcienda per Textus *in l. ille, aut ille §. Cum in verbis ff. de legat.* 3. Rota coram Gregorio XV. *dec. 184. num. 5. & dec. 319. num. 3. & 4. p. 6. recent.* cum alijs, quos in terminis similis obseruantiæ contra statutum Religionis Hierosolymitanæ refert, ac sequitur Rota in Meleuitana Commendæ 11. Maij 1657. §. *non obstat obseruantia*, coram Dunozetto Decano. Ac præsertim si obseruantia dederit causam liti, quo in casu non est attendenda, Rota *dec. 66. n. 10. p. 7. rec. & dec. 159. num. 13. ac seqq.* coram Alexandro Octauo.

19 Quibus accedat, quod cum Regula, siue Constitutio Religionis contineat clausulam sublata, & decretum irritans, quælibet obseruantia in contrarium est nullius roboris, ac momenti per Textum *in cap. si eo tempore de elect. in 6. cap. 1. de conces. præb. etiam in 6.* Gonzal. *ad regul. octauam glos. 67. num. 12. cum seqq.* Gratian. *discept. 283. num. 3. & 791. n. 13.* ac Rota *dec. 178. num. 3. p. 1. diuers.* Cassad. *decis. 1. num. 7. de restitut. spoliat.* Gabr. *claus. 3. num.* 56. ac Rota *decis. 31. num. 2. ac decis. 66. num. 8. part. 7. recent.* cum alijs in *decis. 187. num. 3. & decis. 814. num. 6. & decis. 846. num.* 18. coram Merlino.

20 Neque etiam obstaret, si in aliquo nouo statuto Religionis disponeretur, admittendos esse in Capitulo Conuentuali Clericos initiatos ordine Sacro dumtaxat. Quia, præterquam quod huiusmodi statutum non esset forsitan confirmatum auctoritate Apostolica, cum deroget iuri quæsito ad fauorem Clericorum, & Conuersorum ex dispositione Regulæ, ac iuris communis, fieri non poterit, ipsis spretis, ac inauditis, vt tradunt communiter Doctores in *cap. Cum omnes de Constit.* ac in terminis similis noui statuti in præiudicium fratrum Conuersorum, siue Laicorum Tertij Ordinis Sancti Francisci, necnon Congregationis Fuliensis, siue Cisterciensis Reformatorum declarauit Sacra Congregatio 6. Aprilis 1646. & 12. Augusti 1660. referente Emin. Cardinali Franciotto.

21 Denique non obstat, quod argumentum à contrario sensu non admittatur in statutis ad correctionem iuris communis, & propterea quod ex reseruatione vocis actiuæ ad fauorem Clericorum, & Sacerdotum inferri non possit, quod è contra vox actiua debeatur etiam fratribus Conuersis. Tum quia ius Conuersorum ad vocem actiuam non deducitur ex solo argumento à contrario sensu, sed ex dispositione Regulæ: Tum etiam quia argumentum à contrario sensu in Statutis

tutis semper admittitur, etiam ad correctionem iuris communis, quando statutum in sensu directo nihil operaretur, vt tradit Bald. *in l. obseruare §. Proficisci ff. de offic. Proconsule.* Fulgos. *in l. liberis C. de collat.* Craueta *cons. 105. num. 7. lib. 1.* Corneus *cons. 91. col. 2. lib. 5.* Dec. *cons. 626. col. 2.* post *num. 6.* cum alijs per Mascard. *de general. statut. interpret. conclus. 4. n. 31. in fine.*

CONSVLTATIO LXXXVII.

An, & quatenus à P. Abbate Generali auocari possit causa eius subditi regularis? vbi strictim de causis auocationis, & quid ea sit?

1 CEnseo, non esse locum auocationi, sed causam esse terminandam coram Patre Abbate Generali, coram quo fuit in prima instantia inchoata. Habet enim Abbas Generalis iurisdictionem ordinariam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 20. de reformat.* verbis illis: *coram ordinarijs locorum*, quorum appellatione non modo veniunt Episcopi, sed etiam exempti, Episcopalem iurisdictionem habentes, qualis est Abbas Generalis, vt per Rodriq. *tom. 1. quæst. regul. 36. artic. 4.* Rotam *decis.* 100. post Farinac. *par. 4. prax. crim.* Paris. *de resignat. lib. 3. quæst. 11. num. 19.*

2 Et dato, non autem concesso, quod præfatus Abbas non veniat appellatione Ordinarij in dicto decreto Sacri Concilij, non tamen idcircò ex eo sublatæ fuerunt Conseruatoriæ Regularium, etiam quod causæ graues sint, & plenariam cognitionem requirant, vt censuit eiusdem Sacri Concilij Congregatio in Mediolanensi ac refert Rota in Oscensi iurisdictionis 12. Decembris 1614. coram Vbaldo. Conseruatoriæ autem huiusmodi Abbatibus Generalibus à Sede Apostolica tributæ, & confirmatæ leguntur passim apud scriptores.

3 Eoque magis, si ad majorem suæ iurisdictionis ordinariæ firmitatem, haberet etiam iurisdictionem à Summo Pontifice specialiter ad id delegatam. Vnde non potest de iure causam huiusmodi Commissarius sibi auocare, saltem qua dictus Abbas Ordinarius est.

4 Primo, quia hoc esset in præiudicium eiusdem Ordinarij, vt per Suarez de Paz *in pract. tom. 2. prælud. vlt. n. 18.* Satau. *de iurisdict. Adiunct. q. 7. n. 7.*

5 Deinde quia hoc esset in graue damnum actoris propter sumptus litis, & probationum difficultatem, cùm cogeretur causam agere extra proprios lares, vt per Ostien. *in sum. tit. de remun. §. nam possunt col. 1.* Surd. *decis. 41. num. 5. & decis. 277. num. 9. & seqq.* Grattan. *discept. 892. num. 10. ac 11.*

6 Ad hæc maximè, si pars non producat acta iam agitata coram Ordinario. Certum autem est, quod qui petit auocari causam, siue sit actor, siue reus, tenetur acta producere, Guidopap. *decis. 441.* Mart. *in compil. dec. v. causa c. 5. tom. 1.*

7 Quod verò coram Ordinario, siue Commissario fuerit in causa inducta pendentia litis, atque adeò quod præcesserint acta, constare poterit ex confessione partis in libello, siue Commissione, quam porrigit his, aut similibus verbis: *præuia auocatione causa, & causarum huiusmodi à dicto Abbate*, Confessio enim facta in libello plenè probat contra Confitentem, vt firmat Text. *in cap. fin. de iureiur. in 6.* & tradunt Ruin. *cons. 41. num. 3. vol. 4.* Auocatio enim causarum nihil aliud est, quam litis pendentiæ coram Inferiore ad Superiorem absque prouocatione facta translatio, vt ait Benintend. *dec. 43.* Gall. *decis.* pariter 41. & Marth. *d. tom. 1. cap. 4. ad fin. d. v. causa.*

8 Postremo quia deficit causa, sine qua auocatio non præsumitur, neque datur, cum sit odiosa, Cassad. *decis. 2. n. 6. de appellat. & decis. 1. num. 1. de rescript.* Felin. *in cap. ad audientiam 2. fallent. 10. eod. tit.* ac Rota coram Caual. *dec. 117. num. 3.*

9 Causæ autem, propter quas datur auocatio, solent esse, si Iudices ordinarij intra mensem, Partibus instantibus, iustitiam ministrare renuant, aut iudicium apertè denegent, siue illud in longum protrahant, vt testatur Misynger. *dec. 82. par. 5.*

CONSVLTATIO LXXXVIII.

An, & quatenus facienda sit à Curia Romana remissio causarum, etiam Regularium, ad Iudices Regni Franciæ, vt ab ijs definiantur?

QVoties agitur de sententia lata præuio processu formali, & in contradictorio iudicio, & Partes sunt de Regno Galliæ, ac ius, de quo disceptatur, est in Regno, locum habent concordata inter Leonem Decimum, & Franciscum Primum impressa in Bullario Romano *tom. 1.* quorum particulam dabimus in fine. Quia cum concordata sint clara, quod causæ debeant vsque ad tertiam sententiam inclusiuè cognosci in partibus, dubitari non potest, quin sint obseruanda cum transiuerint in vim Contractus, Crescent. *decis. 2. & 3. de priuileg.* & Summus Pontifex nunquam derogat Concordatis, sed potius semper illa excipit, & præseruat, vt latè per Gonzal. *ad regul. 8. glos. 23. num. 8.* 1

Eoque magis, quia hæc concordata strictè custodiuntur, atque obseruantur, dum causæ Regni Franciæ dijudicantur in Curia Romana, sed omnes cognoscuntur a suis Iudicibus in partibus, & propterea multò magis obseruanda sunt, cum non sint immutanda, quæ semper certam, & diuturnam consuetudinem habuerunt, *l. si de interpretatione & l. de quibus, ff. de legib.* 2

Iuncto etiam decreto irritante, expressè apposito à Pontifice in hoc concordato, ex quo Iudicium in Curia Romana vanum, infectumque esset. Quia decretum irritans tollit vires sententiæ ac eius executionem impedit, Cassador. *decis. 12. num. 5. & 6. ac 7.* & Gabr. *de claus. conclus. 3. num. 51.* 3

Accedit plerumque impossibilitas cognoscendi causas in Curia Romana. Quia non datur partibus facultas transportandi processus, sine quibus non potest cognosci, an sententiæ sint iustæ, anuè iniustæ. Et quamuis interdum, deferantur aliqua iura, adhuc tamen constare non poterit, an ex illis fuerit lata sententia. Quia non probatur hoc esse, quod non contingit abesse, *l. neque natales C. de probat.* Et acta sunt integrè transmittenda ad Iudicem appellationis, non solum ex dispositione iuris communis *l. 2. Cod. de eden.* Sed etiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 20. §. Præterea de reform.* Ideoque, actis non integrè transportatis, nequit procedi in causa appellationis, & aliter lata sententia non est attendenda, *l. si cum nulla*, vbi Gloss. & Doctores *ff. de re iudic.* Mohed. *dec. 3. num. 1. & 2. de testam.* Seraph. *decis. 615. num. 5.* ac in Lunensi Sarzanensi iurisdictionis 3. Iulij 1623. coram Remboldo, & in Romana spolij domus 20. Nouembris 1624. coram Manzanedo. 4

Et quamuis Concilium loquatur tantum de actis coram Episcopo, illud tamen decretum obtinet etiam in actis coram quocunque Iudice Ecclesiastico, vt latè firmauit Rota in Toletana habitus 10. Iunij, & 6. Nouembris 1626. coram Pirouano. 5

Particula autem concordati est huiusmodi: *Statuimus quoque, & ordinamus, quod in Regno Delphinatus, & Comitatus prædictis omnes, & singula causa, exceptis maioribus in iure expressè denominatis, apud illos Iudices in partibus, qui de iure, aut consuetudine præscripta, vel priuilegio illarum cognitionem habent, terminari, & finiri debeant.* 6

Et ne sub vmbra appellationum, quæ nimium, & nonnunquam friuole interponi consueuerunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæpe multiplicari, iniustis vexationibus materia præbeatur, volumus, quod si quis offensus coram suo Iudice, Iustitia complementum habere non possit, ad immediatum superiorem per appellationem recursum habeat, nec ad aliquem superiorem, etiam ad nos, & successores nostros, & Sedem Apostolicam, omisso medio, nec à grauamine in quacunque instantia ante definitiuam sententiam quomodolibet appelletur, nisi forsitan tale grauamen extiterit, quod in definitiua reparari nequiret, & eo casu non nisi ad immediatum Superiorem liceat appellari. 7

Si quis vero immediate subiectus Sedi Apostolicæ ad eamdem Sedem duxerit appellandum, causa committatur in partibus per rescriptum vsque ad finem litis, videlicet vsque ad tertiam sententiam conformem inclusiuè, si ab illis appellari contigerit, nisi propter defectum denegatæ iustitiæ, aut iustum 8

me-

metum, & tunc committi debeat in partibus conuicinis, & cum causarum expressione, quæ etiam de illis, etiam legitimè, aliàs quam per iuramentum coram Iudicibus à Sede Apostolica deputandis constare debeat. Processus autem contra præmissa attentatos nullos, & irritos esse volumus, ac rescripta contra præmissa impetrantes in expensis, damnis, & interesse condemnari debere decernimus, atque declaramus.

CONSVLTATIO LXXXIX.

An, & quatenus in Ecclesiis Parochialibus, quæ membra sunt Abbatiarum, requiratur concursus?

1 SI Episcopus ante prouisionem Ecclesiæ Parochialis, factam ab Abbate regulari, celebrauerit concursum iuxta dispositionem Sacri Concilij Tridentini *sess.24. cap.18.* non est ei deneganda manutentio; secundum vulgares conclusiones, & in hac specie extat *decis.559. num.2. in fine, par.2. recent.*

2 Vnde non obstat, quod Ecclesia sit membrum Abbatiæ, atque adeò, quod in illius prouisione non requiratur concursus per *decis.99. par.3. recen.* Quoniam ad hunc effectum est attendendus vltimus status, qui vnioni repugnat, Rota in Vicensi Parochialis 20. Iunij 1650. coram Bichio §. *Vnionis autem, & in decis.564. n.13. p.5. recent.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.28. n.104.*

3 Præterea vnio est concludenter probanda, Rota *in d. Vicensi*, vel per publicum instrumentum, vel præsumptiuè per præsumptiones ad id sufficientes, vt si probaretur, quod Abbatia sit domina bonorum Ecclesiæ, si tradat dumtaxat huiusmodi Parochis aliquam annuam præstationem, si illa sustineat onera Ecclesiæ, & huiusmodi alia; quæ ad probandum vnionem ponderat in his terminis Rota *d. decis.99. p.3. recent.*

4 Neque inferri potest, collatio, siue præsentatio pertinet ad Monasterium, ergo est illi vnita. Nam hoc ius prouenire potest ex capite Iurispatronatus. Rota in Valentina Rectoriæ 22. Iunij 1650. coram Bichio §. *Et ex abundanti.*

5 Et quatenus vnio probaretur, adhuc non sufficeret pro excludendo concursu, nisi vlterius comprobaretur, quod cura habitualis resideret apud Monasterium. Nam Ecclesia vnita, quæ habet curam actualem, & habitualem prouideri non potest sine concursu, vt ex mente Sacræ Congregationis Concilij dixit Rota *decis.179. sub initio part.2. recent.*

6 Multoque minus allegari potest, quod Ecclesia sit Regularis. Nam ad id, vt dicebam, attendendus est vltimus status, Doctores *in cap. cum de beneficio de prebend. in 6.* Rota *decis. 2. de prebend. in nou. & decis.154. num.3. part.1. recent. & in d. Valentina Rectoria* coram Bichio §. *firmato.*

7 Idque præsertim, si pro regularitate non adducantur sufficientes probationes. Non enim attendendæ sunt antiquæ prouisiones factæ in persona regulari. Quia nisi concludenter doceatur, illas fuisse obseruatas spatio quadraginta annorum, in nulla sunt habendæ consideratione, concurrentibus alijs prouisionibus in seculari adeò, vt in hoc casu semper dicendum sit, beneficium fuisse seculare, nec considerari possit, quod statum regularitatis beneficio impressum, subsequentes prouisiones factæ secularibus immutauerint, vt firmauit Rota in dicta Valentina §. *Prout nec applicatur*, cuius particula his subijcitur.

8 Et quatenus etiam probaretur à principio impressus status regularitatis, adhuc tamen per longissimi temporis cursum, quo beneficium secularibus prouisum fuit, status diceretur mutatus Rota *dict. decision. 2. de prebend. in nou.*

9 Et quamuis admitteremus, quod quando mediante titulo Commendæ prouidetur secularis regulari beneficio, illud non mutet statum iuxta decisionem Pegnæ 443. de qua re nos alibi, id tamen ad summum procederet respectu Abbatiæ, quæ in titulum commendæ confertur, non autem quoad beneficium, quod nunquam probatur collatum fuisse titulo commendæ.

10 Sicuti etiam nihil releuat ad probandum regularitatem beneficij, quod illud pertineat ad collationem Monasterij regularis, quia sæpius regulares tenentur conferre seculari, & hoc casu seculare dicitur, Gonzal. *ad regul.8. Cancellar. glos.8. num.38.* Lotter. *loc. cit. lib.1. q.34. num.8.* Rota in Valentina *d. §. & ex abundanti*; & in Montis Casinensis Parochialis 17. Februarij 1648. coram Bichio §. *A qua receptissima* post Dianam *tom.9. in fine.*

Siquè plura concurrant, quæ conuincant secularitatem, præsertim quia est in statu collatiuo, quod non conuenit Regulari, Gonzal. *glos. 5. §. 6.* & quia super eo liberam semper exercuit iurisdictionem Ordinarius. Quod si esset regulare, illi non fuisset licitum. Obstaret enim exemptio. 11

Particula decisionis in Valentina hæc est: Prout nec applicantur, quæ dicuntur de mutatione status, negando, quod allegatæ prouisiones Apostolicæ ex defectu voluntatis, & Ordinarij ex defectu potestatis mutauerunt statum huius beneficij de regulari, & mutarunt in seculare, & collatiuum. Quia cùm vnica detur antiquissima collatio facta regulari, nempe fratri Iacobo Bonetto de anno 1331. ideoque non probatur antiquissimus status regularitatis originaliter, aut quadragenaria præscriptione constitutus, vt oportet *cap. cum de beneficio de preb. in 6.* Gonzal. *ad regular. 8. glos. 7. num. 8.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q.34. num. 45.* Rota coram Buratto *decis.636. num.1.* & post Modern. Pitan. *de compar. dec.44. num. 5.* non intrat quæstio mutationis status, sed allegatæ prouisiones, & collationes factæ secularibus collatiuum, & seculare perpetuò fuisse beneficium declarant, Rot. *dec.482. n.2.* coram Gregorio XV. *dec.57. n.9. & seq. p.6. rec. dec.656. n.6.* coram Pegna, & in Pampilonensi præceptoriæ 21. Februarij 1612. coram eodem. 12

His addo sequentem Sacræ Rotæ Romanæ decisionem coram Melzio, in Bononiensi Parochialis 24. Aprilis 1651. 13

DECISIO.

PEr obitum Francisci Sambucchij, secutum de mense Nouembris 1648. vacante Ecclesia Parochiali S. Mamæ in Ciuitate Bononiæ, fuit ab Eminentissimo Cardinali Archiepiscopo eiusdem Ciuitatis indictus concursus iuxta dispositionem Concilij Tridentini, & Constitutionis Pij V. at quia in termino edictorum se se opposuerunt Abbas, & Monachi Monasterij S. Proculi Ordinis S. Benedicti prætendentes ius conferendi eandem Parochialem ad ipsos spectare, eò quia illa esset vnita eorum Monasterio, atque Ecclesiæ; fuit inter Sindicum Mensæ Archiepiscopalis ex vna parte, ac Abbatem, & Monachos ex altera ventilata controuersia huiusmodi coram Vicario Archiepiscopali, qui citatis citandis, decreuit Mensam Archiepiscopalem, ac illius Sindicum manutenendos esse in quasi possessione liberè conferendi, & propterea ad vlteriora proceden. esse in concursu, reseruatis tamen iuribus eisdem Abbati, & Monachis agendi in iudicio petitorio; Vnde prosecuto concursu fuit pro magis idoneo præelectus Philippus Bosius, qui etiam adijt Sanctissimum pro obtinenda collatione ratione mensis reseruati. Sed postmodum mihi commissa causa in gradu appellationis ad instantiam eorumdem Abbatis, & Monachorum, fuit per Procuratores mensæ, ac Philippi Bosij de d. Parochiali prouisi adita Signatura pro obtinenda reformatione d. Commissionis, à qua emanauit rescriptum cum clausula sine præiudicio concursus arbitrio Rotæ, ad cuius formam proposito sub hac die per me dubio, An intret arbitrium pro retardatione, visum fuit DD. non intrare. Nam cum illud veniat regulan. à iuris dispositione Cæs. de Grass. *dec.7. & 8. num.2. de sent. & re iud.* Rot. *decis.641. num.1. par. 1. diuers. & in recent. dec.365. num.1. par.1. dec.698. num.1. par. 2. & dec.289. num.3. par.7.* ac sæpissimè in alijs; de iure est quod non retardetur exequutio litteris Apostolicis, neque detur appellatio suspensiua aduersus prouisionem factam de Parochiali per concursum, vt sancitum fuit in Conc. Tridentin. *sess.24. c. 18. de reform. vers. nec prædictorum examinatorum relationem*, ac in Constit. Pij V. de quibus per Gonzal. *ad regul 8. Cancell. glos.9. §.1. in annot. contra nullitat. & attent. n.209.* cum alijs relatis per Rot. in Ceson. Parochialis 17. Nouembris 1642. coram R.P.D. meo Peutingero, Add. ad Buratt. *dec.22. num.39.* quod eo magis procedit in hoc casu, in quo habemus decretum etiam latum ex remedio possessorij summarijssimi per Vicarium ad fauorem mensæ Archiepiscopalis Bonon. atque illius Sindici, per quod fuit declaratum illos manutenendos esse in quasi possessione liberè conferendi

ferendi Ecclesiam Parochialem S. Mamæ, & ideò procedendum esse ad vlteriora in concursu, ac eius collatione; quod pariter appellationem suspensiuam reijcit etiam de iure canonico, vt per Seraph. *decis.* 1295. *num.* 1. *&* 2. nec quidquam refert, vt causa reperiatur commissa cum clausula arbitrio, quia nihilominus illud denegatur vt firmauit Rot. *dec.* 211. *num.* 1. *& seqq.* inter impress. apud Moder. *de manut.* & fuit etiam resolutum in Cæsaraug. decimarum 12. Decemb. 1650. §. 1. *in fin. coram me*,

Neque obstat nominatio, & admissio Vicarij facta per Abbatem Monasterij S. Proculi in personam Io: Platesij sub prætextu quod d. Parochialis S. Mamæ sit vnita, & ideò vt fieri non potuerit ab Ordinario concursus, sed Prælatus Monasterij qui est etiam Rector Ecclesiæ vnitæ præsentare teneatur, ac Ordinarius solum approbare possit iuxt. trad. *in cap.* 1. *de capell. Monach.* Rot. *in recent. dec.* 102. *num.* 1. *&* 9. *vbi alia allegantur par.* 1. *dec.* 153. *num.* 2. *part.* 2. *decis.* 445. *num.* 2. *par.* 5. *& dec.* 16. *num.* 12. *par.* 6. Buratt. *dec.* 214. *num.* 1. & ibi Add. Duran. *decis.* 2. *num.* 2. quod est etiam iuxta dispositionem Constit. Pij V. de Vicarijs, quæ est in ordine la 47. de qua per Rot. *d. dec.* 16. *par.* 6. *rec. sub num.* 17. quia respondetur quod obiectum procedere posset; quatenus vnio de qua principaliter quæritur probaretur clara, & indubitata ita vt altiorem indaginem non requireret; cum ex illa excludatur quæcumque reseruatio ex latè deductis coram R. P. D. meo Orthobono in Regien. Parochialis 31. Maij 1649. *sub §. certum est enim*, & in Vicen. Parochialis 20. Iunij 1650. coram R. P. D. meo Bichio, necnon in Barchinon. Parochialis de Palau. 5. Decembris 1650. coram R. P. D. meo Albergato. Huiusmodi autem probatio in proposito prorsus deficit, quia de vnione non apparet per aliquam scripturam, prout necessarium esse tradit Crau. *cons.* 258. *num.* 11. Alex. *cons.* 219. *num.* 16. *lib.* 6. Rot. *decis.* 606. *num.* 5. *part.* 3. *recent.*

Imo iustitia concursus eo magis detegitur, quia illa probatur ex possessione 89. annorum resultan. ex quatuor collationibus effectuatis, quæ fuerunt factæ per Ordinarium, nempe tres ex causa liberæ resignationis, & respectiuè permutationis factæ auctoritate Ordinaria de annis 1559. 1566. & 1590. & quarta ex causa resignationis auctoritate Apostolica, & in litterarum Apostolicarum executione de anno 1600. quibus accedit, & alia secuta de anno 1621. per obitum in mense reseruato facta auctoritate Apostolica præuio concursu coram Ordinario ad fauorem Sambucchij vltimi possessoris defuncti de anno 1648. summar. mensæ Archiepiscopalis, ac Philippi Bosij num. 3. quæ prorsus repugnant vnioni; cum illa impediat vacationem *Clem. frequens*, §. *quidam etiam Ecclesias*, vbi gloss. *in verb. mensa de excess. Prælat.* Oldrad. *cons.* 257. *n* 26. Rebuff. *in prax. tit. de vnion. benef. num.* 12. *in fin.* Vnde Parochialis ista quatenus fuisset vnita, ac de mensa vti præsupponit Ioannes Platesius, vacare non potuisset per obitum Vicarij Gregor. XV. *dec.* 77. *num.* 2.

Sed quod magis stringit est vltima collatio facta ad fauorem Sambucchij de anno 1621. quæ constituit vltimum statum omninò attenden. ad effectum sustinendi collationem factam vti de reseruato, sicuti in puncto contra prætendentem vnionem fuit resolutum in Vicen. Parochialis 20. Iunij 1650. §. *omnis autem probationem*, coram R. P. D. meo Bichio, & in iam alleg. Barchinon. Parochialis de Palau. 3. Decembris 1650. §. *siquidem*, *vers. & hic vltimus status*, coram R. P. D. meo Albergato, & eo magis in hoc casu est attendendus vltimus status ad sustinen. parochialis collationem tanquam resultans ex quasi possessione Rot. *dec.* 57. *n.* 3. *p.* 6. *recent.*

Ponderatum fuit etiam per DD. quod vltimus status in hoc casu eo maioris sit releuantiæ, quia concursus factus de anno 1621. ab Archiepiscopo suum habuit effectum per collationem Apostolicam sequutam ad fauorem prænominati Sambucchij vltimi possessoris non obstante, quod Abbas, ac PP. S. Proculi se se iudicialiter opposuissent, quia nihilominus mensæ Archiepiscopali concessum fuit mandatum de manutenendo, de quo in Summ. eiusdem mensæ, & Philippi Bosij num. 3. sub litt. E. cui mandato ipsi PP. acquieuerunt, nec vnquam per spatium 27. annorum, scilicet vsque ad tempus vltimæ vacationis reclamarunt, quare etiamsi ipsi per prius fuissent in quasi possessione conferendi, nihilominus per tam longam patientiam, atque acquiescentiam quamcumque eorum anteriorem possessionem amisissent, cum spacio decennij illa deperdatur iuxt. doctr. Bartol. *in l. si de eo*, §. *si forte num.* 4. *ff. de acq. posses.* Rot. inter impress. apud Modern. *de manut. dec.* 103. *num.* 4. & coram bo. mem. Coccino *decis.* 50. *num.* 6. *&* 7. ac illam acquisiuisset Archiepiscopus, vt in specie de iure conferendi declarat Io. Silu. *de benef. par.* 2. *q.* 7. *num.* 3. *ante fin. vers. ex quibus infertur*, *& num.* 4. *vers. & ratio assignatur*, prout in simili de iurepatronatus egregiè firmauit Rot. in Asculana iurispatronatus 7. Iunij 1638. §. *vltra*, coram Eminentiss. Domino Card. Panzirolo.

Hac eadem responsione optimè tollitur etiam obiectum factum, quod vt sit locus clausulæ arbitrio pro retardatione executionis, non requiratur tam plena probatio vnionis, sed sufficiat quoquomodo rem turbidam reddere, quia hoc sanè procedere posset, quatenus non intercessisset tantum temporis spatium, quo Abbas, ac Patres parare potuissent suas probationes secus è conuersò, vt declarauit Rot. *decis.* 756. *num.* 1. *&* 4. *par.* 2. *recent.* & fuit resolutum in Gerund. beneficij 30. Aprilis, & 18. Iunij 1640. coram R. P. D. meo Roias; in casu autem isto d. Abbas, & PP. satis commodè parare poterant eorum probationes vsque ab anno 1621. quo contra eos emanauit sententia in summarijssimo possessorio ad fauorem Archiepiscopi reseruatis iuribus Abbati plenius probandi in petitorio, quod cum non fecerint imputent sibi ipsis, nec eorum negligentia eis suffragari potest Rot. *dec.* 71. *n.* 8. *p.* 4. *recent. tom.* 2.

Neque pro concludentibus probationibus vnionis inseruire valent nominationes, præsentationes, seu prouisiones diuersis temporibus factæ per Abbatem S. Proculi in personas Monachorum, quæ præsupponuntur confirmatæ per Vicarium, & Capitulum Bonon. & dantur ab anno 1271. vsque ad annum 1582. quia illæ referri omnes possunt ad titulum iurispatronatus, nam eorum aliquæ continent expressam mentionem iurispatronatus, aliæ loquuntur non de Vicario, sed de Rectore, & ferè omnes emanarunt ex causa vacationis, ex quibus resultat vt effectuata aliqua vnio allegari non possit; nam certum est, quod illa impediuisset quamcumque vacationem Feder. de Sen. *cons.* 200. *n.* 2. Sarnen. *de trienn. q.* 8. Rebuff. *de vnion. num.* 3. vacatio enim adeò repugnat vnioni, vt vnitum absolutè numquam vacet, neque possit impetrari Rot. coram Card. Caual. *decis.* 330. *num.* 3. 373. *num.* 3. *&* 408. *num.* 3. 411. *num.* 1. *&* 435. *num.* 2. cum pluribus alijs relatis in Regien. Parochialis 15. Iunij 1650. coram R. P. D. meo Orthobono, in d. Barchinon. Parochialis de Palau. 5. Decembris eiusdem anni coram R. P. D. meo Albergato.

Non aduersatur, quod præsentationes fieri possint non solum ratione simplicis iurispatronatus, sed etiam ratione annexionis, & vnionis vt firmauit Rot. *decis.* 441. *sub n.* 7. *par.* 5. *recent. tom.* 2. Quia hoc procederet quotiescumque aliunde constaret de vnione in quo casu optimè applicarentur etiam omnes actus qui pro parte Monasterij, ac Ioannis Platesij adducuntur pro comprobatione eorum prætensæ vnionis, & in similibus terminis loquitur decisio Barchinonen. Vicariæ S. Eulalij de Ospitaletto 12. Decembris 1638. coram bon. mem. Coccino, ex cuius lectura apparet in principio, quod vnio probata remanebat per scripturas, in isto autem casu, quia per aliquam scripturam omninò necessaria ad eam probandam ex supra allegatis non docetur, ita neque de per se soli illam probare valent ponderati actus, ac verba æquiuocum sensum habentia, cum illa potius importent patronatum, & subiectionem quam vnionem, & tamen ad effectum probandi vnionem verba debent esse adeò clara, vt pernecesse illam concludant Duran. *decis.* 430. *num.* 121. Add. ad Greg. XV. *decis.* 196. *num.* 3. *vers. secundo*, Rota in Celsonen. Parochiali 1. Iulij 1643. coram R. P. D. meo Peutingero.

Vilius neque visum fuit releuantiæ, quod Ecclesia, de qua agitur dicatur ædificata in solo Monasterij, scilicet in vinea, quæ de anno 1269. fuit à Monasterio, & Monachis concessa pro ædificatione domorum, vt in Summ. Platesij *num.* 5. ex quo infertur ad vnionem: Quia primo non probatur, quod ista Ecclesia sit ædificata in prædicta vinea, imo potiùs contrarium demonstratur, nam pro confine ipsius vineæ assignatur Burgum S. Mamæ ibi, *& iuxta Burgum S. Mamæ*, vnde continans pro separato semper habetur à confinato ex trad. per Hier. à Mont. *de fin. cap.* 15. *num.* 2. *& seq. & cap.* 101. *num.* 4. Rot. *decis.* 236. *num.* 7. *&* 8. *par.* 6. *recent.* Sed esto etiam quod Ecclesia ædificata dici posset in solo Mo-

na-

nasterij, hoc quidem suffragaretur ad proban. iuspatronatus, non autem vnionem, quæ indigeret alijs signis, ac requisitis secundum opinionem Rota *dec.* 204. *n.*5. *par.* 2. *rec.* Buratt. *dec.*330. *n.*15.

Quod autem Ecclesia S. Mamæ soluat singulis annis Monasterio S. Proculi bononenos 24. neque ex hoc inferre licet ad aliquam vnionem, cum potius solutio huiusmodi indicet meram subiectionem *cap. omnis anima in fin. de cens.* Abban *c. in causa sub num.* 4. *de caus. poss. & propriet.* Rot. in Perusina Ecclesiarum S. Crucis, & S. Luciæ 13. Martij 1620. coram Remboldo, & fuit etiam dictum in alleg. Regien. parochialis 31. Maij 1649. & 15. Iunij 1650. coram R. P. D. meo Orthobono §. *solutiones annuæ*.

Prout etiam nihil teferunt compromissum, & laudum anni 1226. & 1227. iuncto alio instrumento anni 1445. sum. Monasterij *num.* 4. ex quibus apparet Monasterium fuisse constitutum debitorem decimarum, quæ debentur Ecclesiæ Cathedrali Bononiæ etiam pro eiusdem Monasterij Ecclesijs, inter quas describitur ista S. Mamæ, ex qua solutione arguitur de vnione d. Ecclesiæ ad Monasterium, quia alias illud ad eas non teneretur Rot. *decis.* 16. *num.* 9. *part.* 6. *rec.* Quia respondetur, quod cum solutiones fuerint factæ non solum ratione bonorum Monasterij, sed etiam aliorum ad Ecclesias inferiores spectantium, istæ magis excludunt vnionem; nam si verè Ecclesiæ fuissent vnitæ Monasterio nequaquam potuisset dici, quod illæ bona propria haberent Rot. *decis.* 282. *num.* 15. *& seqq. par.* 6. *recent.* & in d. Regien. parochialis 15. Iunij 1650. coram R. P. D. meo Orthobono, *sub ead.* §. *solutiones annuæ in fin.*

Præterea neque refragatur, quod de anno 1509. facta fuerit consignatio bonorum mobilium huius Ecclesiæ per Abbatem D. Nicolao de Cimatoribus, tunc temporibus huius Ecclesiæ Rectori, vt in Summ. Abbatis num. 8. quod demonstrare videtur eorumdem mobilium custodiam fuisse prius penes ipsum Abbatem, quia neque actus huiusmodi potest deseruire ad proban. aliquam vnionem, nam d. Nicolao de Cimatoribus Ecclesia S. Mamæ fuit collata, tanquam vacans per obitum prædecessoris, quæ sola vacatio ex iam dictis repugnat vnioni, sed quidquid sit an isti actus sufficere possint ad demonstran. Ecclesiam S. Mamæ pertinere ad Monasterium S. Proculi, ex tali tamen pertinentia non valet illatio ad vnionem Rot. *dec.* 282. *n.* 32. *& seqq. p.* 6. *rec.* & coram Pen. *dec.* 261. *n.* 9. *& seqq.*

Demum non obstat, quod Constitutio Pij V. 47. edita de anno 1567. super Vicarijs Parochialium vnitarum contineat decretum irritans, vnde dicitur ex eo infectam remanere quamcumque possessionem; quæ allegara, possit per Ordinarium conferendi huiusmodi Ecclesiam, quia sufficit vt sit controuersia super statu d. Ecclesiæ, an scilicet ea sit vnita, nec ne vt decretum irritans non afficiat, quod locum habet solummodo, quando liquido apparet de eius iustificatione non autem quando res aliquo modo est turbida, vel adest vmbra dubitandi, vt firmauit Rot. in Barchinon. Canonicatus 15. Decembris 1645. coram R. P. D. meo Roias, §. *nam Domini dicebant*.

Et ita vtraque &c.

CONSVLTATIO XC.

Quas Ecclesias Episcopus, vti proximior, vigore Sacri Concilij Tridentini visitare possit? Vbi eius decretum adducitur, expenditurque.

1 DEcretum Sacri Concilij Tridentini *sess.* 24. *cap.* 9. *de reformat.* ex quo viciniores Episcopi possunt visitare Ecclesias nullius, non habet locum in Ecclesijs regularibus. Primò quia est restrictum ad Ecclesias seculares illis verbis: *Eadem etiam in eis Ecclesiis secularibus obseruentur, quæ in nullius Diœcesi esse dicuntur*: Ideoque ad Ecclesias regulares nullatenus est extendendum *l. si cum dotem ff. solut. matrimon. l. si ita quis*, §. 1. *ff. de legat.* 2. Rota in Bononiensi fideicommissi de Rubeis 4. Martij 1641. coram Cardinali Panzirolo, & in Romana hæreditatis de Fabijs 19. Iunij 1643. coram Bichio.

2 Hinc Barbosa *in collectan. ad d. cap.* 9. *S. Concilij num.* 2. loquitur tantum de Ecclesijs secularibus, atque nullo modo huiusmodi Ecclesias seculares posse visitationem effugere. Quod declarat præ cæteris Fagnan. *in cap. nullus de paroch. & alien. parochian. num.* 37. inquiens quoad Ecclesias regulares in dicto decreto nullam Episcopis per Concilium esse attributam facultatem. *Et infra numer.* 38. extendit declarationem, etiamsi Ecclesiæ regulares essent Curatæ ac ita etiam declarauit Sacra Congregatio Concilij 7. Nouembris 1573. his verbis: *Episcopus tanquam vicinior Ecclesias exemptas, quæ regulares sunt, visitare non potest, cum Concilium in hoc loco de secularibus tantum expresserit*.

3 Ac ita quidem, vt non refragetur, quod Abbatia regularis secularibus commendetur, & Ecclesiæ inseruiant Presbyteri seculares a Commendatario deputati. Quia non exinde censetur antiquum statum regularitatis amisisse, sed illud adhuc habitu dicitur retinere, Rota *decis.* 587. *num.* 2. *& decis.* 588. *par.* 4. *diuers.* ac in nullius Sancti Seuerini Parochialitatis 12. Ianuarij 1660. §. *Quod eo magis*, *&* §. *non releuat*, coram Beuilaqua.

4 Deinde quia decretum Concilij tribuit Episcopis facultatem visitandi illas Ecclesias, quæ Summo Pontifici immediatè subijciuntur, non autem illas, quæ habent proprium Ordinarium, qui in eas iurisdictionem exercet. Quo in casu Episcopus vicinior, neque iure ordinario, neque delegato visitabit, sed ipse Prælatus, cui Ecclesiæ sunt immediatè subiectæ iuxta distinctionem, quam tradunt Cochier. *de iurisdiction. in exempt. part.* 4. *q.* 23 *num.* 3. Mendez de Castro *in prax. lusitan. par.* 2. *lib.* 2. *&* 3. *num.* 31. *in princip.* Barbos. *de potestat. Episcop. part.* 3. *alleg.* 74. *num.* 2. *&* 3.

5 Præsertim si agatur de Prælato, & Ecclesijs habentibus non solum exemptionem, sed etiam Territorium separatum, ac proprium, quorum Abbas, siue Commendatarius habet iurisdictionem in omnibus ita, vt Territorium appelletur Diœcesis, habens iura Episcopalia, & veniat appellatione Episcopi, ac Diœcesani, vt declarauit Rota in d. nullius, siue S. Seuerini §. moti ex indulto ibi: *Licet ex natura, & originaliter essent de Diœcesi Episcopatus S. Seuerini, per illud tamen fuerunt ab eo subtracta, & translata in Abbatem Commendatarium, & effecta territorium separatum & appelletur propria Diœcesis habentis ibidem iura Episcopalia, & venit appellatione Episcopi, & Diœcesani.*

6 Eritque certa iurisdictio ordinaria Commendatarij in Ecclesiam, si illa fuerit à Summo Pontifice concessa, in cuius diplomate contineatur exemptio à iurisdictione Episcopi, etiam ei delegata, vigore decretorum Sacri Concilij Tridentini. Ex quo resultat omnimoda exemptio à iurisdictione Ordinarij vigore priuilegij Apostolici, omnino excludentis Episcopum à visitatione.

7 Decretum autem Sacri Concilij Tridentini *in d. cap.* 9. *sess.* 24. est huiusmodi. *Quæ alias sub fel. record. Paulo III. & nuper sub Beatissimo D. N. Pio IV. in hoc eodem Concilio de adhibenda ab Ordinarijs diligentia in beneficiorum, etiam exemptorum, visitatione, constituta sunt, eadem etiam in ijs Ecclesiis secularibus obseruentur, quæ in nullius Diœcesi esse dicuntur, vt ab Episcopo, cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, si id constet, alioquin ab eo, qui semel in Concilio Prouinciali à Prælato loci illius electus fuerit, tanquam Sedis Apostolicæ delegato visitentur, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus quibuscunque, etiam immemorabilibus.*

8 In *sess.* 7. *cap.* 8. decernitur quonam pacto locorum ordinarij Ecclesias, quomodolibet exemptas, visitare possit, & *sess.* 21. *cap.* 8. Quemadmodum Regulares Ecclesiæ, etiam exemptæ, ab ijsdem Episcopis possint visitari; in hoc autem decreto *cap.* 9. ampliatur eadem facultas visitandi Ecclesias, quæ sunt nullius, nedum suæ Diœcesis, per eum Episcopum, qui est vicinior, vel semel electus in Concilio Prouinciali à Prælato illius loci. Antiquitus enim omnes Basilicæ erant sub iurisdictione Episcoporum, *can. omnes Basilicæ* 16. *q.* 7. ibique Glossa, sed dum excipiuntur in fine illius Glossæ Ecclesiæ exemptæ, corrigitur per verba huius decreti, in quibus, vt non obstant priuilegia, sic etiam non obstat *cap. per exceptionem, & cap. si Papa de priuil. in* 6. neque *cap. cum & plantare* §. *in Ecclesiis vero eodem tit.* Quod dicit Glos. *in fin. can.* 3. 10. *q.* 1. *can. sane* 7. *q.* 2. *cap. In Ecclesiis de Capell. Monach.* semper intelligendum, nisi in talibus Monasterijs regularis obseruantia vigeret, vt *in d. cap.* 8. *sess.* 21. vel plenè vtroque iure ad Monachos pertineret, de quo in *cap. quoniam de priuil.* Vnde S. Congregatio censuit, hoc decretum non habere locum in Ecclesijs regularibus.

9 Et aduertendum est, Abbates regulares posse parochiales Ecclesias visitare, & alios inferiores vnà cum vicino Epis-

Episcopo cumulatiuè. Et Gregorius XIII. dixit, quod Parochiales, quibus inseruitur per presbyteros seculares, censentur seculares, non regulares, licet vnitæ, ac dependentes à Regularibus, & ideò hoc decreto comprehendi.

10 Proximior autem rationi Ecclesiæ, non Territorij, & vt proximior, ad illum ex Sacra Congregatione spectat literas dimissorias concedere ijs, qui nullius sunt; quando non constabit, an sint intra fines alicuius Diœcesis. Donec autem controuertitur causa vicinitatis, is dicitur vicinior, contra quem causa dirigitur, maximè, si non agitur contra alium Episcopum, Rota in Toletana siue nullius iurisdictionis 28. Maij 1612. coram Pirouano. Item in visitatione, monere, & corrigere, ac punire, prout *in cap. 2. sess. 5.* vt plebem sibi commissam vnusquisque salutaribus verbis pascat.

11 Dum visitat illum, qui est nullius, si non residem, vel indiscretas licentias non residendi suis subditis concesserit, punire potest, & corrigere.

12 Ad dictum verò Episcopum, tanquam viciniorem, non spectat Sacramentum Confirmationis ijs, qui nullius Diœcesis sunt, ministrare, cum possint accersire quem maluerint Catholicum Antistitem, saluo tamen maiori iure Episcopi, si aliunde id sibi competit, & non modo Ecclesiam visitabit, sed Prælatum illius, aliosque Ministros.

13 Dicitur in decreto *à Prælato loci*, non ergo à Metropolitano, qui Concilium coegit Prouinciale, electio Episcopi, qui visitat, facienda est, sed ad Prælatum visitandum huiusmodi electio spectabit, & talis electio obligat successores.

CONSVLTATIO XCI.

An, & quatenus hodie Monasteria tam virorum, quàm mulierum erigi, mutari, vel dimitti possint? Quando licentia Episcopi necessaria? Ad id sacrorum Canonum varietas. Conciliantur. Adducitur Sacra Rota Decisio. Quomodo intelligenda? Sententiarum conformitas & iustitia, ex quibus comprobetur? Ad erectionem huiusmodi quinam vocandi? Remissoria an, & quatenus in hac re sit concedenda. Vbi alia non importuna.

1 DE hac re plura diximus multis in locis. Nunc strictim rem magis perspicuam reddimus, *ex can. quidam 18. q. 2. can. de Monachis ead. can. Cellulas ibidem*, Religiosi, quamuis approbati à Sede Apostolica nouum Monasterium erigere non possunt sine licentia Episcopi loci.

2 Ex *cap. 1. de excess. Prælat. in 6.* Quod est Bonifacij Octaui Religiosi Mendicentes non possunt possessa loca dimittere, vel ad alia se transferre, vel noua suscipere sine speciali Sedis Apostolicæ licentia. Excipiuntur tamen ibi Eremi solitariorum. Vnde ex hoc iure requiritur licentia Episcopi, & Papæ pro Mendicantibus, vt per Cherubin. supra Bulla nona Gregorij XI. & per hanc Bonifacij Constitutionem adempta fuit Episcopis facultas, quam habebant ex dispositione antiquorum Canonum, quoad monasteria, & loca Ordinum Mendicantium dumtaxat, sed salua erat, quoad Eremitas, & non mendicantes.

3 Ex *cap. vnico de Relig. domib. in 6.* Regulares Mendicantes approbati post Concilium Lateranense, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant, vel alienant sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem non reseruatam.

4 *Ex Clem. Cupientes de pœn.* absolutè statutum est, vt Religiosi mendicantes non possint sine Sedis Apostolicæ speciali licentia noua loca recipere, aut mutare, aut in alios transferre quæsita, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, non autem reseruatæ.

5 Quoniam verò huiusmodi Constitutionibus fuerat per varia Sedis Apostolicæ priuilegia, diuersis Religionibus concessa, derogatum, vt per Nauar. *cap. 27. num. 144.* Suarez *de censur. disp. 23. sect. 5. num. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 39. §. Decima*, Filiuc. *tr. 14. num. 145.* & Regulares ijs priuilegijs prætendebant, se ne quidem licentia Episcopi indigere in nouis locis acquirendis, Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 3. de regular.* statuit, ne de cætero Regularium loca erigantur sine licentia Episcopi, in cuius Diœcesi erigenda sunt.

6 Ex quo sacri Concilij decreto quæritur, an hodie monasteria erigi possint de licentia solius Episcopi? Negant Campanil. *in diuers. iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. num. 80.* Zerol. *in pr. Episc. p. 1. v. Monachi §. 2.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. p. 2. alleg. 26. num. 4.* arbitrantes Episcopi consensum non sufficere, nisi etiam Summi Pontificis accedat auctoritas. Mouentur ex eo, quod Concilium Tridentinum in *d. cap. 3.* non abrogauerit iuris communis dispositionem, de qua in *d. c. 1. de excess. Prælat. in 6.* & referunt ita decisum fuisse per Eminentissimos Patres eiusdem Concilij Interpretes.

7 Id confirmant, quod multæ Religiones impetrarunt indulta à Sede Apostolica erigendi Monasteria de sola Episcopi licentia, hinc deducentes, sine huiusmodi indulto monasteria sic erigi non posse, alioquin priuilegium nihil eis contulisset contra Textum *in cap. in his de priuil. & cap. Abbate de verb. signif.*

8 Contra verò Episcopi tantùm licentiam esse necessariam, asserunt Sorb. *in comp. priuileg. Mendic. v. ædificare in annot. §. 20.* ac Rodriq. *tom. 2. q. regul. 49. art. 3.*

9 In hac re ita distinguendum est. Quod ad loca eremitica, & Monasteria non Mendicantium, nulla est difficultas. Nam facultas, quam Episcopi habebant ex iure antiquo similia loca erigendi ex dictis *can. de Monachis, can. quidam, can. Cellulas 18. q. 2.* fuit expressè illis præseruata in *d. cap. 1. de excess. Prælat. in 6.* quoad loca eremitica, & quoad Monasteria non Mendicantium non fuit illis adempta, cum prohibitio illa loquatur tantummodò de Mendicantibus. Vnde quod non mutatur, stare non prohibetur, *l. Sancimus C. de testam. & l. præcipimus in fin. de appel.* & cum Constitutio de Mendicantibus negauerit, de non mendicantibus censetur concessisse, *cap. nonne de præsumpt. & l. præter ff. de iudic.*

10 Quod verò ad Mendicantes, exceptis Capucinis, & Minoribus de obseruantia Sancti Francisci, videtur idem dicendum. Nam prohibitio Bonifacij Octaui in *d. cap. 1.* locum habet in illis Mendicantibus, quibus victum tribuit incerta mendicitas, & qui redditus, aut possessiones ex regula, vel Constitutione habere non possunt per Text. *in cap. vn. de relig. domib. in 6.* & notat Glos. *in cit. decretali Bonifacij v. Mendicantes*. At ex Concilio Tridentino *in d. cap. 3. in princip.* Regularibus quorumcunque Ordinum, prædictis tantùm exceptis, licet bona immobilia possidere, atque adeò in eis videtur cessare prohibitio Bonifacij, & nihilominus, quoad omnes Concilium videtur Episcopis restituisse facultatem, eis ademptam à Bonifacio, cum de omnibus loquatur sub vnica determinatione, & iuris correctio sit fauorabilis, cum per eam fiat reductio ad ius commune antiquum, vt notatur *in cap. Cum dilectus*, in Glossa *v. iuri communi*, ac ibi per Ostien. *num. 17.* Nec credendum est S. Synodum voluisse arctare eos, qui licentiam erigendi Conuentus a Summo Pontifice impetrarunt, ad altam licentiam obtinendam ab Episcopo Diœcesano, cum licentia sit gratia, per quam alicui licet, quod prius non licebat, secundum Card. & Lauden. *in Clem. fin n. 9. de elect.* Nec Patres eo casu fuissent vsi verbo *licentia*, sed potiùs verbo *consensus*, quemadmodum vsus fuit Pius IV. dum voluit, vt dispensationes Apostolicæ de non residendo studiorum causa non suffragarentur, nisi accedente Ordinariorum consensu, vt in Constitutione, incipien. *Sanctissimus*, edita die 26. Nouembris 1564.

11 Ex Constitutione 99. Clementis Octaui, cuius initium, *Quoniam ad institutum* edita die 23. Iulij 1603. de voto Sacræ Congregationis Cardinalium super negotijs Episcoporum, & Regularium, declaratur, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus cuiuscunque Mendicantium Ordinis in Ciuitatibus, & locis eorum &c. Ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, & alijs interesse habentibus, & causa, seruatis seruandis, cognita, constiterit in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Quod si à sententijs Ordinariorum ad Sedem Apostolicam appellari contigerit, tamdiù ipsos Ordinarios erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque ab ipsa Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, Decernens irritum, &c. Ex qua Constitutione à contrario sensu, seruata forma in ea præscripta, Conuentus Mendicantium erigi

poterunt de licentia Ordinarij, nec opus erit licentia Sedis Apostolicæ.

12 Hunc intellectum iam pridem probauit Sacra Congregatio Concilij, dum censuit pro erectione Monasterij, nedum requiri licentiam Ordinarij, sed seruandum esse decretum Clementis Octaui, nisi erigatur de licentia Sedis Apostolicæ, quia tunc erigi potest sine Ordinarij licentia.

13 Patet igitur, non esse admittendam opinionem eorum, qui dicunt Sacrum Concilium *in dict. cap. 3.* non sustulisse Constitutionem Bonifacij Octaui, sed præter licentiam Sedis Apostolicæ, voluisse, vt adhiberetur etiam licentia Ordinarij. Imò etiam ex sententia Sacræ Congregationis, vbi erectio fit de licentia Papæ, Ordinarij licentia non est necessaria, & vbi fit de licentia Ordinarij, non est necessaria licentia Papæ, sed tantummodò seruari debet solemnitas Constitutionis Clementis. Et ita multoties obseruatum fuisse, testatur Fagnan. *in cap. non amplius numer. 66. de institut.* Nam, inquit, eadem Sacra Congregatio, multas Monasteriorum erectiones approbauit, ab Ordinarijs factas, sine licentia Sedis Apostolicæ. Quinimò aliàs eam censuisse firmat, concedendum Congregationi Peregrinantium Ordinis Prædicatorum, vt possint erigere Conuentus, inconsultis Episcopis, quoad loca, in quibus non sunt Episcopi. Aliorum verò locorum Episcopis commendandos esse hos Regulares, vt cum postulauerint alicuius Monasterij erectionem, illis faueant pro tempore, nisi aliquid releuans obstiterit. Et aliàs censuit, Episcopum non prohiberi de Capituli, & quorum interest consensu, & absque Rectoris præiudicio Ecclesiam secularem ordinaria auctoritate in Monasterium erigere, Et Datarius idem censuit, nisi agatur de commutatione vltimæ voluntatis. Rursus censuit, Episcopum non prohiberi ordinaria auctoritate Monasterium Monialium erigere.

14 Quin etiam hanc facultatem nouum Monasterium erigendi Sacra Congregatio nec denegauit Vicario Generali Episcopi, ad id speciale mandatum habenti. Nec forsitan Vicario Capituli, sede vacante, & propterea quoddam Monasterium fratrum Sancti Dominici, cœptum ædificari de illius licentia, respondit, sinendum esse ad finem produci. Ex quibus credit Fagnanus apocripham esse decisionem, quam referunt Campanilis, & alij præcitati, cum præsertim loquantur de Monachis, qui nullo iure arctantur ad obtinendum super hoc licentiam Sedis Apostolicæ, nec talem decisionem vnquam se reperisse in publicis libris Sacræ Congregationis ipse testatur.

15 Non obstant indulta erigendi Monasteria de licentia solius Ordinarij. Nam, si rectè aduertatur, Regulares, præsertim non Mendicantes, indulta hæc non impetrarunt, vt se eximerent ab obtinenda licentia Summi Pontificis, quia non indigebant, sed solum, vt se eximerent á forma Constitutionis Clementis Octaui, vt scilicet Monasteria possent erigere vbique locorum, nullo aliorum Ordinum Regularium requisito consensu, quemadmodum constat ex indultis pro Monachis Congregationis B. Mariæ Fuliensis, pro Carmelitis Discalceatis, pro Clericis Regularibus Sancti Pauli Decollati, quæ habentur in tribus Constitutionibus Pauli Quinti, nempe 51. ac 10. aliàs 8. & 64. *in tom. 3. Bullarij.*

16 Quod verò ad Moniales dubitatur, an Episcopis liceat ordinaria auctoritate Monasterium Monialium erigere in vim *d. cap. 3. sess. 25. de Regular.* Praxis est, vt erectiones fiant à Sede Apostolica, tum propter gratias, indulgentias, priuilegia, & exemptiones, quæ ab illa impetrantur, tum propter facultatem educendi Abbatissam ex alijs Monasterijs pro noui Monasterij institutione. Cum enim hæc facultas fuerit Episcopis adempta per Constitutionem Beati Pij Quinti super clausura Monialium, illa non consueuit concedi, nisi pro Monasterijs erigendis auctoritate Apostolica. Supplicationes autem remittuntur à Sanctissimo ad Congregationem super Episcopis, & Regularibus, in qua examinantur conditiones, & qualitates ad id requisitæ, nempè, vt erectio non fiat pro pauciori numero quàm duodecim Monialium Choristarum, vt dos constituatur non in Censibus, sed in bonis stabilibus frugiferis, ac liberis ab omni onere, & fideicommisso purificato, aut purificando, & non minoris redditus pro dicto numero duodecim, quàm trecentorum ducatorum aureorum, & maioris pro locorum qualitate, vltra dotes ordinarias à puellis deferendas; vt Monasterium erigatur intra Mænia in loco salubri, ac libero à prospectu, vt fabrica, clausura, Ecclesia interiori, & exteriori, loco pro Nouitijs distincto, atque omnibus officinis sit sufficienter instructum, & alia id genus.

In decreto Sacræ Congregationis Regularium iussu Gregorij Decimiquinti anno 1622. die 20. Iunij, quæ est Constitutio 31. Gregorij XV. in Bullario statutum est, ne erigantur noua Regularium Monasteria, siue Domus in quacunque Ciuitate, Oppido, aut alio quocunque loco, nisi cum consensu aliorum Regularium intra quatuor milliaria existentium, & quod constet de tali consensu ordinario, & quod saltem duodecim de familia ibi ali possint. Et quod si ibi intra quatuor milliaria non sint alij Regulares, necessaria sit conuocatio, & consensus Incolarum, aliàs appellandum est ad Sedem Apostolicam suspensiue; & derogauit omnibus priuilegijs contrarijs. 17

Vrbanus Octauus Constitutione sua 25. quæ incipit: *Romanus Pontifex* anno 1624. die 28. Augusti statuit, vt Regulares Superiores erigere, recipere, fundare, vel instituere, vel cœpta finire præsumentes noua Monasteria, siue Domos sine licentia expressa Episcopi, ac seruata forma prædictarum Constitutionum, ac decretorum Clementis Octaui, & Gregorij XV. incurrant pœnam excommunicationis, non reseruatæ, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorum; & inhabilitatis ad huiusmodi, & derogauit omnibus priuilegijs. 18

Sacra Congregatio Concilij decreto edito de celebratione Missarum auctoritate Vrbani Octaui anno 1625. die 21. Iunij, quod est in Bullario Constitutio 43. Vrbani Octaui §. 14. statuit, vt si loca deinceps recepta fuerint, siue erecta à Regularibus, quibus saltem duodecim Regulares sustentari non valeant, & actu duodecim non habuerint ibidem, locorum Ordinarijs sint omninò subiecta. Sed hoc decretum solum procedit in Italia, & Insulis adiacentibus, vt ibi patet. 19

Aduertendum autem est, quod hodie ex dictis Constitutionibus neque licet Regularibus sine licentia Episcopi, ac solemnitatibus prædictis mutare locum, etiam in eadem Ciuitate, quia eadem est ratio præiudicij vicinorum, & propter argumentum de toto ad partem, *l. Quæ de tota ff. de rei vindic.* & tradunt Gemin. *in d. cap. 1. de excess. Prælat. in 6.* Cherubin. *super citat. Constit. Clem. 8. schol. 1.* Portel. *de dub. regular. v. Monasteria num. 5.* Rodriq. *to. 5. quæst. reg. 23. ar. 7.* quamuis Diana *resol. 136. tract. 2. tom. 2.* cum Miranda, & alijs, dicat, per priuilegia concessa Religionibus posse fieri talem mutationem sine licentia Episcopi, neque Tridentinum derogasse priuilegijs, quod mutationem, sed quoad nouam erectionem tantum. Sed non videtur recedendum à priori sententia. Quia verè in tali mutatione reperitur erectio, siue fundatio in aliquo nouo loco, quod est prohibitum in dicta Constitutione Clementis Octaui, & decreto Gregorij XV. & Concilij Tridentini, nisi cum licentia Episcopi supradicta, & ex *d. can. de Monachis* ponderat Glos. 1. illud verbum *nouum*, & ait requiri consensum Episcopi, si totum Monasterium sit destructum, quia nouum dicitur, cuius facies immutatur *l. 1. §. Opus nouum ff. de non. oper. nunc.* Secus in reparatione *can. si quis vult 16. q. vltim. cap. Iudæi de Iud. ac l. 2. & 3. C. de oper. publ.* eademque Glos. *in d. can. de Monachis in v. probante*, notat satis esse, vt Episcopi consensus accedat post erectionem. Quia ratihabitione potest confirmare *consult. 21. q. 1.* & consentiunt ibi Hugo, Archidiaconus, & alij. Alioquin quod factum fuerat, destruatur, vt in *can. placuit de consecr. d. 1.* Licentia verò Sedis Apostolicæ tunc temporis non requirebatur, *vt cap. nimis 2. v. adhoc de excess. Prælat.* & notat Glos. *in dict. cap. 1. v. deinceps in 6.* 20

Imò in citata Bulla Vrbani Octaui prohibetur sub dictis pœnis loca etiam cœpta finiri, non tamen videtur per supradictas Constitutiones antiquas, & nouas interdictum Regularibus aliquod hospitium recipere, vel domum recreationis. Quia in his cessat ratio considerata à Gregorio XV. in tali decreto, nempe præiudicium vicinorum, & angustia circa eleemosynas, & sustentationem, cùm hæc loca sustententur de redditibus Conuentus principalis, cui accedunt. Et ita tenent Glos. *in dict. cap. 1. de excess. Prælat. in v. habitandum.* Caiet. *in summa excommunicat. c. 55.* Nauarr. *d. cap. 27. num. 144.* Suar. *de censur. dict. sect. 5. num. 35.* 21

num. 35. Sed neque eis prohibitum est loca, iam cum licentia legitima Episcopi, vt supra possessa, augere, siue extendere, vt per Lapum *alleg.* 188. Syluest. *in summ. verb. excommunicatio* 9. §. 86. ac Toler. *d. cap.* 39. nisi talis extensio veteres limites aggrediatur, consideratos in priori licentia iuxta decretum Gregorij XV. Quia sic fieret nouum præiudicium alijs Religiosorum locis, & dummodò non augeatur numerus Regularium sine licentia.

22 Nam ex dicto decreto Sacræ Congregationis Concilij *de celebrat. Missar.* prohibitum est Superioribus Regularium numerum augere Religiosorum suæ familiæ, semel taxatum, & à Sacra Congregatione approbatum, nisi cum licentia eiusdem Sacræ Congregationis, etiamsi prætextu augumenti redditnum. Sed hoc decretum solum procedit in Italia, & Insulis adiacentibus. Contrafacere præsumentes incurrunt priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & officiorum. Hoc decreto corroboratur simile decretum Concilij Tridentini *dict. cap.* 3. *sessione* 25. *de Regular.*

23 Denique per Constitutionem Innocentij X. quæ incipit, *Instaurandæ* publicata die 22. Octobris 1652. in qua ex causis in proemio expressis primo extinguuntur, ac supprimuntur Conuentus omnes Regularium virorum tàm mendicantium, quàm non mendicantium existentes intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium in literis à Congregatione super statu Regularium propediem expediendis nominatim exprimendi, in quibus ob paruum numerum Religiosorum regularis disciplina seruari non potest. Ac deinde quia parum est mala præcidere, nisi etiam malorum causa, & radix euellatur, innouantur Constitutiones Bonifacij, & Clementis, quarum superius meminimus; aliorumque Romanorum Pontificum super erectione nouorum Conuentuum editæ, illisque addendo prohibetur, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis Societatis, & cuiusuis alterius instituti, etiam Societatis Iesu, in aliqua Ciuitate, Castro, Villa, seu loco ad habitandum domos, vel loca quæcunque de nouo recipere, seu Monasteria Conuentus, & Collegia incipere, vel fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, plenam, & expressam faciente de prohibitione huiusmodi mentionem in scriptis & gratis concedenda, præuia examinatione Sacræ Congregationis, negotijs Episcoporum, & Regularium præpositæ. Si secus egerint eo ipso incurrant pœnas priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, nec non dignitatum, & officiorum ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda. Et nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones sint ipso iure nullæ, & inualidæ, & domus, ac loca ipsa, & personæ in eis degentes omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni Ordinarij loci plenè in omnibus subiaceant. Ita Constitutio Innocentiana.

24 Quare cessant hodiè difficultates, quæ ex præcedentibus Constitutionibus, ac Tridentini Concilij decretis oriebantur. Nam post Constitutionem Innocentij X. manifestum est, noua monasteria erigi non posse sine licentia Sedis Apostolicæ. Sed quia hæc Constitutio loquitur de Monasterijs Virorum, & nondum egressa est fines Italiæ, ac Insularum adiacentium, propterea in Monasterijs Monialium, & vltra Montes seruari debent antedictæ Constitutiones, vt aduertit *loc. cit.* Fagnan. *n.* 71. *in fin.*

25 His subnecto Sacræ Rotæ Romanæ decisionem in Cæsaraugustana fundationis Conuentus sub die 6. Iunij 1659. coram Verospio, quam iuxta superius dicta intelligendam esse velim. Illa est huiusmodi.

26 Noui Conuentus erectio in Oppido de Carignena à Patribus Capucinis inchoata tribus huius Sacri Tribunalis sententijs obnoxia nullitati sancita fuerat, super quarum conformitate, & exequutionem post remissoriam ijsdem ex irreleuantiæ fundamento denegatam, dubium hodie propositum, resolutum affirmatiuè. Conformitas enim ex vnius sententiæ confirmatione ab altera simpliciter edita, optimè concluditur, vt post Glos. *in Clem.* 1. *de re iudic.* notant communiter DD. Soccin. iun. *cons.* 74. *num.* 2. *lib.* 2. Cæphal. *cons.* 209. *num.* 3. Aym. *cons.* 183. *num.* 1. Surd. *cons.* 162. *num.* 9. *cum seqq.* Gratian. *discept. for. cap.* 879. *num.* 26. Rota *decis.* 647. *num.* 1. *p.* 1. *recent.* & in Romana Censuum 27. Aprilis 1654. coram R.P.D. meo Beuilaqua. Et proinde cùm validitati, atque iustitiæ eædem probentur innixæ, debent executioni demandari ad text. *in l.* 1. *C. ne liceat tertio prouoc.* & *in Clem.* 1. *de sent. & re iudic. cap. sua nobis de appellat.* vbi notat Dec. *num.* 5. Alex. *cons.* 77. *num.* 1. *lib.* 2. Cæphal. *cons.* 209. *num.* 12. Rota coram Crescentio *decis.* 1. *de sent. & re iudic.* & *dec.* 38. *n.* 1. *cum seqq. p.* 7. *rec.*

27 Ipsarum enim validitatem acta reuolita præseferunt iuxta Decisionem Veralli 260. *par.* 2. Iustitia verò ex decisionibus hactenus editis in causa depromitur. Fundatio quippe Conuentus in eis inualida sancitur ex non adhibito Sedis Apostolicæ beneplacito, ad hunc effectum necessario iuxta Textum *in cap. vnic. de exces. Prælat.* & *in cap. Religionum §. Confirmatos*, vbi notant Franc. & Gem. *in princ. de Relig. dom. lib.* 6. *Clem. Cupientes §. de pænit.* & tradit Barbos. *de potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 4. Rota in Toletana manutentionis 7. Februarij 1658. §. *non etiam* coram R. P. D. meo Melzio, nec non etiam ex defectu licentiæ Ordinarij Cæsaraugustani, quæ vna cùm Apostolicæ Sedis assensu copulatiuè requiritur, licet Sacri Concilij Tridentini dispositio in *sess.* 25. *cap.* 3. *de Regular.* Ordinariorum consensum, quacunque beneplaciti Apostolici mentione posthabita, exposcat, vt declarauit Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum, quam referunt Campanil. *in diuers. iur. canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 8. Barbos. *in d. cap. vnic. de excess. Prælator. lib.* 6. & *de offic. Episcop. part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 4. Rodriqu. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 7. & *tom.* 2. *q.* 49. *art.* 3. *in fine*, Rota in Cracouien. fundationis Monasterij 19. Aprilis 1649. *in* 1. §. *cum seqq.* & 20. Iunij 1650. coram R. P. Domino meo Celso.

28 Hinc vrgere non poterunt Religionis Patrum Capucinorum Constitutiones, fundationem noui Conuentus permittentes in casu, quo vna cùm Ordinarij licentia incolarum concurrat assensus. Quoniam assensus Ordinarij intelligi debet requisitus, præter alterum Summi Pontificis; vt declarauit Sacra Congregatio in causa Maioricen. relata in decis. huius causæ edita 18. Maij 1657. coram R. P. D. meo Beuilaqua, licèt eadem statuta ex fa. me. Vrbani VIII. decreto confirmationis robur assumpserint. Confirmatio enim actui confirmato vires respectu iuris dumtaxat attribuit, non tamen vltra ibidem contenta porrigitur ad Text. *in l. Aurelius §.* 1. *ff. de liberat. leg. cap.* 1. & 3. *de confirm. util. vel inutil.* Alex. *cons.* 122. *num.* 20. *vol.* 4. Ruin. *cons.* 97. *n.* 2. *vol.* 3. Surd. *cons.* 330. *num.* 18. Rota coram Seraph. *decis.* 981. *n.* 5. & *dec.* 177. *n.* 53. *p.* 5. *rec.*

29 Et licet post denegatam ab Ordinario Cæsaraugustano licentiam, Ordinarius Oscen. ab Hispaniarum Nuncio delegatus, eam Patribus Capucinis indulserit, non tamen eisdem potuit suffragari, ex quo ab huiusmodi denegatione ad Nuncium prouocare non poterant, sed per modum recursus Sacram Congregationem dumtaxat Episcoporum, & Regularium tenebantur adire, vt in Constitutione sanctæ memoriæ Gregorij XV. expressè sancitur, inter impressas 31. §. 4.

30 Pro validitate præterea fundationis incolarum assensus exigi debuerat, necnon Patrum quoque Minorum Sancti Francisci de obseruantia Conuentum incolentium, ab eodem Oppido per quatuor mille passus nullatenus distantem, vt disponit eadem Constitutio Gregorij XV. innouata per sa. me. Vrbanum Octauum inter cæteras impressas 25. ac denique Parochi in eodemmet Oppido degentis, qui ex causa præiudicij, quod sibi circa oblationes, & obuentiones poterat inferri, debuerat in noua fundatione vocari ad Text. *in c. pastoralis de his, quæ fiunt à Prælat. sine cons. Capit.* & tradit Barbos. *de offic. Episcop. p.* 2. *alleg.* 26. *num.* 5. Ricc. *in prax. fori Eccles. p.* 4. *resol.* 298. *n.* 2. *cum seqq.*

31 Et ita altera tantum Parte informante, altera verò, licèt pluribus citationibus lacessita, informare recusante, resolutum. Hæc Sacra Rota

32 Porrò quoad remissoriam, & vt coadiuuentur probationes, & manifestetur veritas, quod noua Monasterij fundatio nullum præiudicium inferat alijs Regularibus, illa concedenda videtur, quoties est releuans. Quod in hac re potissimum attendendum est, cum Apostolicæ Constitutiones id solum requirant, & ad hunc tantum effectum exposcant vocationem aliorum Regularium existentium in loco, vt ponderant Cesped. *de exempt. regul. quoad Monasteriorum ædific. cap.* 1. *dub.* 4. Lezan. *in summ. v. Monasteria num.* 7. Donat. *in prax. p.* 2. *tit.* 7. *q.* 27. *num.* 1. Et Pasqualig. ad Laur. de Franch. *tit. de Convent. non fundand. num.* 486. Nauarr. in

M 2 prax.

praxim nou. iur. Pontific. conclus. 12. aliàs 15. *numer.* 4. Barbol. *de offic. & potestat. Episcop. part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 2. & 6.

34 Non obstante, quod examinati iam fuerint hinc inde plures Testes, si materia magis distinctè, ac præcisè articuletur. Quod sufficit pro concessione nouæ remissoriæ, cessante maximè omni suspicione calumniæ, vt si noui Regulares iam deseruerint locum, siue hospitium; vnde ista breuis dilatio nullum præiudicium antiquis Regularibus inferre poterit. Et in specie quod cesset calumniæ suspicio, quando petens remissoriam est actor, & non possidet, dixit Rota in Vlisyponensi nullitatis professionis 27. Februarij 1624. coram Compostellano.

35 Poterit etiam Sacra Congregatio per remissionem habere sinceram informationem veritatis ab Episcopo, cui plurimum ipsa deferre solet, quando adest testium discrepantia, quemadmodum sæpè factum est, præsertim in Tirasonensi fundationis Monasterij ad instantiam Patrum B. Mariæ de Mercede in loco de Coreglia.

36 Et quidem remissoria concedenda est, quia versamur in profanis, & materia articulata est releuans, quo in casu, etiam sine sumo, passim conceditur, *l. Iudicas C. de fid. instrument.* & dixit Rota in Calciaten. decimarum 4. Iulij 1636. coram Dunozetto, in Toletana decimarum 16. Martij 1648. §. 1. coram Celso, in Toletana decimarum de Capilla 12. Iunij 1654. §. *fauorabilem*, coram Verospio, & in Meleuitana Commendæ 14. Iunij 1654. coram eodem, vbi quod pro remissoriæ concessione sit sufficiens, quod probationes faciendæ aliquo pacto suffragari valeant, & quod semper concedi soleat, quando materia articulata est sufficiens pro victoria causæ firmauit Rota cum alijs in Ianuensi pecuniaria 27. Iunij 1642. coram Dunozetto, & in Anconitana pecuniaria 13. Maij 1647. coram Arguelles.

37 In hoc autem casu materia articulata est releuans, ac sufficiens pro victoria causæ, dum probari intenditur, quod Incolæ loci, in quo fundari debet nouus Conuentus, tot affluunt diuitijs, & tam liberales sint in eleemosynis erogandis, vt per erectionem noui Conuentus nullum inferatur præiudicium alijs Regularibus. Vnde, secluso huiusmodi præiudicio, nec non data etiam congrua sustentatione nouis Regularibus, necessario sequitur, quod nouus Conuentus ex eisdem Constitutionibus Pontificijs non possit prohiberi. Præsertim ex Constitutione Clementis Octaui, quæ solum prohibet erectionem nouorum Conuentuum, præcipue Mendicantium, nisi absque aliorum detrimento commodè sustentari possint, attenta illa dictione *nisi*, quæ quoties præcedit oratio negatiua, prout in hoc casu resoluitur in affirmatiuam, iuxta theoricam Bartol. *in l. actione num.* 1. ibique Dec. *num.* 5. *C. de transact.* Grat. *cons.* 126. *num.* 19. *lib.* 2. Ofasch. *dec.* 131. *num.* 19. Gratian. *discept.* 9. *num.* 25. *in fine*, vbi quod perinde est, ac si fuisset dictum, quod actus valeat, estque certum, quod causa finalis, tanquam substantia actus, ac principium intentionis agentis, sola est attendenda ex traditis à Tiraquell. *in tract. cessante causa limit.* 1. *à num.* 1. Bursatt. *cons.* 109. *num.* 31. ac Rota *decis.* 125. *num.* 28. *part.* 5. *recent.* & in Romana Domuncularum 10. Februarij 1648. coram Dunozetto.

38 Eoque facilius remissoria concedenda est, si congruam, etiam pro nouis Regularibus sufficientem esse, deposuerint testes ita, vt ex ea coadiuuarentur probationes iam factæ, & ex simul iunctis concludentissima probatio resultaret, quod per nouam Conuentus constructionem nullum detrimentum inferatur antiquis Regularibus. Vnde Episcopus licentiam non poterit denegare pro illius constructione ex notatis à Barbosa *loc. citat. part.* 2. *cap.* 1. *allegat.* 26. *num.* 1. Quod si beneplacitum Apostolicum in fundatione noui Conuentus etiam requireretur, facilè poterit impetrari, ponderando, quod agitur de augendo cultu diuino, ac de reficiendis cibo Spirituali animabus incolarum, qui huiusmodi nouum Conuentum desiderant.

39 Ac ita quidem, vt nec remissoriam impedire valeat Breue per antiquos Regulares à Summo Pontifice forsan impetratum, ne in Prouincia noui Conuentus recipiantur, nisi à Conuentibus antiquis distent, saltem duodecim milliaribus, si Breue respiciat tempus futurum, quo in casu non potest comprehendere fundationem noui Conuentus iam in litem deductam ante Breue promulgatum. Nam actus ante editam legem inchoati, licet subiaceant illius dispositioni, si post eam deducantur ad vsum, ex Bartol. *in l. omnes populi num.* 45. *ff. de iust. & iur.* Felin. in *cap. quoniam num.* 11. *de Constitut.* attamen hæc conclusio admittitur dumtaxat in casu, quo lex simpliciter disponit, nulla temporis distinctione adhibita, secus verò, quando dispositio respicit tempus futurum, Dec. *in cap. final. num.* 44. & 46. *de constitut.* Bolognet. *in d. l. omnes populi num.* 161. *cum seqq.* Mascard. *de general. status. interpr. concl.* 13. *num.* 43. ac Rota *decis.* 142. *num.* 4. & 5. & *decis.* 158. *num.* 4. *p.* 3. *diuers.*

Præsertim verò si Breue fuerit per subreptionem extortum, nulla facta mentione litis iam vertentis, cum certum sit, Papæ intentionem esse nemini velle præiudicare, vt per Dec. *in cap. cum omnes num.* 10. *de Constitut.* Ruin. *cons.* 30. *num.* 1. & *seqq. lib.* 1. Nec ius tertio quæsitum tollere, licet possit, *cap. Cæterum*, ibique Doctores *de præscription.* ac Rota in Bononien. iuris macinandi 1. Februarij 1638. coram Dunozetto, & consuluit Brun. *cons. feud.* 7. *num.* 3. ubi id firmat etiam in gratia facta motu proprio, Alexan. de Neu. *cons.* 49. *num.* 7. vbi, quod Papa nunquam præsumitur velle alteri præiudicium inferre, etiamsi agatur de iure quæsito ad rem tantum, & prosequitur Rota in Nazarena, siue Montis viridis beneficij 22. Nouembris 1646. coram Verospio, Et procul dubio si Papæ fuisset expositum, posse ab incolis æquè prouideri congruæ sustentationi omnium Regularium, vtique Breue, aut non concessisset, aut saltem difficilius concessisset. Quod exuberat pro reddenda gratia subreptitia, vt per Rebuff. *cons.* 90. *num.* 6. Rota in Meleuitana dignitatis 4. Aprilis 1643. coram Dunozetto, & in Carpentoraten. hæreditatis 16. Decembris 1658. coram Beuilaqua. Aut si Breue plus non contineret, quam Constitutio Clementis Octaui, quæ non aduersatur noui Conuentus fundationi, quando pro omnibus adest congrua substentatio, vt superius ostendimus, & tradit Barbos. *d. allegat.* 26. *num.* 6. vbi, quod distantia ab vno Conuentu ad alium attenditur tantum in Oppidis, ac locis paruis, non autem in magnis, & populosis. Quia in ijs cessat ratio prohibitionum. Eoque magis, quia modò non est strictè articulus examinandus super noua ædificatione Conuentus, sed tantum, an remissoria sit concedenda, vt comprobata prius congrua sustentatione pro omnibus, examinetur postea, vtrum sit locus noui Conuentus erectioni. 40

CONSVLTATIO XCII.

An, & quatenus requiratur titulus ad Sacros Ordines, non modò in Clericis Secularibus, sed etiam in Regularibus? Ad id Canones antiqui. Quid hac de re disponat S. Concilium Tridentinum? Quid Beatus Pius V. ac Sixtus V. Et quid de Religiosis Societatis Iesus?

PRæter alibi à nobis dicta, certum est ad Sacros Ordi- 1
nes neminem sine titulo promoueri posse, vt patet ex *can. neminem d.* 70. vbi legitur: *neminem absolutè ordinari Presbyterum, vel Diaconum, vel quemlibet in Ecclesiastica ordinatione constitutum, nisi manifestè in Ecclesia Ciuitatis, siue possessionis, aut in Martyrio, aut in Monasterio, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicata vocabulum*, vbi Glossa per illam dictionem *absolutè* intelligit sine titulo, & per nomen, *possessionis* intelligit titulum patrimonij; & per *Martyrium*, putat intelligi locum, vbi sunt reliquiæ Martyrum, vel Ecclesiam regularem.

Idipsum constat ex *can. Sanctorum, ead. d.* 70. qui est de- 2
sumptus ex Concilio Chalcedonensi *act.* 15. *can.* 6. vbi dicitur: *Sanctorum Canonum statutis consona sanctione decernimus, vt sine titulo ordinatio irrita habeatur*, hoc est sic ordinatus incurrat suspensionem latæ sententiæ, quàm violans efficitur irregularis.

In c. non liceat de præb. hæc habentur: *non liceat vlli Epis-* 3
copo ordinare Clericos, & eis nullas alimonias præstare; sed duorum alterum eligat, vel non faciat Clericos, vel si fecerit, det illis, vnde viuere possint.

In

4 *In cap. Episcopus eodem tit.* statuitur : *Episcopus si aliquem sine certo titulo , de quo necessaria vitæ percipiat , in Diaconum , vel Presbyterum ordinauerit , tandiu eis necessaria subministret , donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ Clericalis assignet , nisi talis ordinatus de sua , vel paterna hæreditate subsidium vitæ possit habere* , vbi Gloss. *v. Diaconum ait* , idem esse intelligendum de subdiacono.

5 *In cap. tuis eodem tit. de præbend.* ita Innocentius Tertius scribit Archiepiscopo Bisuntino : *Tuis quæstionibus respondemus , quod Clericos in Minoribus Ordinibus constitutos de patrimonialibus bonis habentes , vnde possent congruè sustentari , & si nondum fuerint beneficium Ecclesiasticum assequuti , dummodo aliud canonicum non obstat , ad superiores poteris ordines promouere.*

6 Hoc ipsum decernitur in Concilio Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reformat.* his verbis : *Cum non deceat eos , qui Diuino ministerio adscripti sunt , cum ordinis dedecore mendicare , aut sordidum aliquem quæstum exercere , statuit Sancta Synodus , ne quis deinceps Clericus sæcularis ad sacros Ordines promoueatur , nisi prius legitimè constet , eum beneficium Ecclesiasticum , quod sibi ad victum honestè sufficiat , pacificè possidere . Patrimonium vero , vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint , nisi illi , quos Episcopus iudicauerit assumendos pro necessitate , vel commoditate Ecclesiarum suarum , eo quoque prius perspecto , patrimonium illud , vel pensionem verè ab eis obtineri , taliaque esse , quæ eis ad vitam sustentandam satis sint* . Citatque Concilium in margine *can. Diaconi sunt d. 93.* in quo dicitur : *mendicat infelix Clericus in plateis , & ciuili operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam . Et quidem ex eo despicitur cunctis sacerdotale officium , dum misericordia desolatus , iustè putatur ad hanc ignominiam deuenisse.* Citat etiam *c. postulasti de rescript.*

7 Ex dictis igitur constat , neminem ad Sacros Ordines posse ascendere absque titulo . Imo olim non poterat quis ad minores ordines promoueri sine titulo , vt sentiunt Gloss. *in dict. can. neminem d. 70. & in cap. 2. de præben. & cap. Episcopus eodem* , & tradunt Nauarr. *cons. 14. num. 1. de tempor. ordinat.* ac Suarez *tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 23.* vbi ait , *in can. neminem* , esse Sermonem de omnibus ordinibus , etiam minoribus ; nam verba Textus absoluta sunt . Consuetudine verò introductum est , vnumquemque habilem posse promoueri ad Ordines minores absque vllo titulo , vt obseruant Gloss. *in d. cap. 2. de præbend.* ibique Dec. *num. 29.* Paris. *de resignat. lib. 2. q. 6. num. 4.* ac Rota *decis. 631. num. 13. part. 1. diuers.* Et quidem Sacrum Concilium Tridentinum *dict. cap. 2. sess. 21.* solum requirit titulum in eo , qui Sacris Ordinibus initiatur , vt notant Petr. de Ledesm. *in summ. part. 1.* vbi agit de *Sacrament. Ordin. cap. 7.* non longe à fine , Rodriquez *in summ. tom. 2. cap. 15. num. 16.* Salzed. ad Diaz *in pract. crimin. cap. 18. num. 5.* & Vgolin. *de irregul. cap. 61. num. 2.*

8 Porrò Sacrum Concilium Tridentinum citato *cap. 2.* loquitur solum de Clericis sæcularibus , non autem de Religiosis professis , vt patet ex illis verbis : *Ne quis deinceps Clericus sæcularis* , vt etiam loquitur Constitutio 29. Sixti Quinti contra Clericos malè promotos , quæ habetur in Bullario ibi : *Aut quoad sæculares sine titulo sufficientis beneficii , vel patrimonii* , & notat Rodriquez *tom. 3. quæst. regul. 23. art. 3.* vbi ait , ius canonicum , quod in hoc non reuocauit Sixtus Quintus , statuens , vt nullus sine titulo beneficij , aut patrimonij ordinetur , non extenditur ad Regulares , vt aduertit etiam Nauar. *in manual. cap. 27. n. 159.* & Vgolin. *loc. cit. n. 3.*

9 Nec sub dicto decreto Sacri Concilij Tridentini comprehenduntur Religiosi Societatis Iesu , qui post biennium probationis emiserunt vota simplicia , vt notant Rodriq. *art. 3.* Garz. *de benefic. par. 2. cap. 5. num. 9.* Mandos. *consil. 13.* cum sint veri , ac proprij Religiosi non secus ac professi cuiuscunque alterius Religionis , vt declarauit Gregorius XIII. in sua Constitutione , quæ incipit : *Ascendente Domino* sub anno 1584. Nam ad substantiam status religiosi non requiruntur necessariò vota solemnia , sed sufficiunt vota simplicia , vt probant Vasquez *in 1. 2. disp. 165. cap. 2. 3. & 9.* Petrus Ribadeneira *in lib. de instit. Societatis Iesu cap. 25. & seqq.* Sanchez *lib. 5. decal. cap. 1. num. 25.* & colligitur apertè ex Caietano *in 2. 2. q. 88. art. 7.* vbi ait : Mutatio status mancipando hominem ad diuinum cultum , & religiosa opera stare potest cum voto simplici , vt si Ecclesia instituerit , quod in sacro ordine , & Religione aliqua votum simplex fieret.

Non obstant Doctores , qui communiter scribunt , hominem fieri religiosum per votum solemne non autem per votum simplex , vt Gloss. *in cap. 1. de relig. domib. v. dedicanda* , D. Thom. *2. 2. q. vlt. art. 7. ad 1.* Angel. *v. Religiosus in princip.* Tabien. *v. Religio in princip.* Armil. *eod. v. num. 1.* Syluest. *eodem pariter v. sub initio , & numer. 3.* Antonin. *par. 3. tit. 16. cap. 3.* nominatim verò Caietan. *in 2. 2. q. 188. art. 1. in solut. ad 4.* & Sot. *lib. 7. de iust. & iur. q. 5. art. 1. conclus. 8.* sentiunt esse non posse veram Religionem absque votis solemnibus . Sic etiam Nauarr. *in canon. non dicatis 12. q. 1. num. 15.* in prima editione , addens , eos , qui finito nouitiatu emittunt vota simplicia in Societate Iesu non esse verè , ac propriè Religiosos , & Gloss. in *cap. porrectum de regular.* ait , quempiam fieri Religiosum per solam professionem , & colligitur ex *Clem. 1. de relig. domib. in princip.* vbi dicitur , quasdam mulieres non fuisse religiosas , quia non profitebantur regulam aliquam approbatam . Hoc idem etiam colligitur ex *cap. religioso de sentent. excomm. in 6.* vbi statuitur , eumqui Religionem ingreditur , non posse dici Religiosum verè , nisi fuerit professus , vel expressè , vel tacitè , & in *dict. cap. porrectum* dicitur , quod Monachum non facit habitus , se professio. 10

Nam respondeo primò , dictos Doctores , ac Textus non dicere , vota solemnia ita esse de essentia status religiosi , vt non possit Summus Pontifex instituere Religionem cum solis votis simplicibus , sed solum ita loqui , quia tunc temporis omnes Religiosi emittebant vota solemnia , & per sola vota simplicia olim non efficiebatur vllus Religiosus . Nam Romani Pontifices cum solis votis solemnibus instituerunt Religiones , & Ecclesia tunc non acceptabat statum religiosum sine emissione votorum solemnium , non tamen auferunt potestatem Summo Pontifici instituendi aliquam Religionem cum solis votis simplicibus , vt de facto salubriter instituit Societatem Iesu , quamuis in ea plurimi sint , qui solemnem emittant professionem. 11

Hinc Eminentissimi Cardinales S. Inquisitionis tempore Sixti Quinti vna cum eodem Pontifice declararunt , statum religiosum regulariter consistere in emissione votorum solemnium , posse tamen Summum Pontificem aliter instituere . Hanc declarationem refert Ribadeneira *loc. cit. cap. 17. ad 3.* 12

Deinde cùm votum solemne , ac simplex non differant essentialiter , sed solum accidentaliter , & ex sola Ecclesiæ institutione , vt affirmant Scot. *in 4. dist. 38. q. vn.* ibique Paludan. *quæst. 4. art. 4. conclus. 11. num. 49.* Guillelm. Varcilong. *q. vnic. propos. 16.* Caietan. *in 2. 2. d. qu. 88. art. 7. dub. 1.* Azor. *tom. 1. lib. 12. cap. 6. q. 1.* Abulen. *in cap. 3. Num. quæst. 100.* Medin. *de Sacror. homin. contin. lib. 4. contron. 7. cap. 22.* Ribaden. *loc. alleg. cap. 15.* Sanchez *lib. 7. de Matrimon. disput. 25. num. 2. & d. lib. 5. in decalog. cap. 1. num. 5.* Vasquez *1. 2. d. disp. 165. cap. 2. & seqq.* & deducitur ex *cap. vn. de vot. in 6.* vbi Bonifacius Octauus ait , voti solemnitatem ex sola Ecclesiæ institutione esse inuentam , sequitur Summum Pontificem posse instituere aliquam Religionem cum solis votis simplicibus , sicut etiam sequitur , Societatem Iesu esse veram , propriam , & omnibus numeris absolutam Religionem , etiamsi in illa non reperiretur vllus professus , vt asserunt Vasquez *d. disp. 165. cap. 9. num. 105. & 106.* Sanchez *d. lib. 5. in decalog. cap. 1. num. 28.* Cum igitur Clerici Societatis Iesu sint veri , ac proprij Religiosi , non comprehenduntur sub dicto decreto Sacri Concilij Tridentini , requirente in ordinandis titulum. 13

Vnde non aduersatur Iesuitis Constitutio 74. Beati Pij Quinti edita sub anno 1568. incipiens , *Romanus Pontifex* , in qua statuit , vt decretum Sacri Concilij Tridentini comprehendat etiam Clericos regulares non professos sub pœna suspensionis ab exercitio ordinum aliter susceptorum . Quod etiam notant Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 15. num. 1.* Salzed. *ad Diaz. in princ. crim. cap. 18. num. 2.* Paris. *de resign. lib. 2. q. 6. num. 19.* Vgolin. *de irregular. cap. 61. num. 3.* & declarauit Sacra Congregatio apud Garz. *de benef. p. 2. cap. 5. num. 12.* his verbis : *Nullus Clericus sæcularis , aut regularis non professus debet ad sacros Or-* 14

Ordines promoueri sine sufficienti titulo ex Bulla Pij V. data anno 3. pridie idus Octobris. Et dicta Constitutio intelligitur tam in ijs, qui non sunt professi, quàm in ijs, qui nulliter sunt professi ex Sacra Rota in Vigellensi Canonicatus 3. Martij 1595. coram Blanchetto, cuius hæc sunt verba.

15 Domini absque vlla controuersia dixerunt, Ferdinandum per susceptionem Ordinum eo modo, quo illos suscepit, contraxisse incapacitatem ad beneficium. Constitutio enim Pij Quinti est clarissima, qua suspenduntur absque aliquo titulo contra formam Concilij Tridentini *sess. 21. cap. 2. de reformat.* Quæ Constitutio habet locum tam in non professis, quàm in nulliter professis, cum loquatur de his, qui liberè, ac licitè ad seculum redire possunt. Quare cum Ferdinandus se nulliter professum prætendens, per consequens potuisset ad seculum redire ad titulum paupertatis religiosæ, vt professus Sacros Ordines susceperit, fuit suspensus ab executione suorum ordinum, & beneficij acquirendi incapax effectus, *cap. cum bona de ætat. & qualitat.* vbi Gloss. & Abb. *num. 6. cap. fin. de cler. excommunic.* vbi Gloss. *cap. lator. de excess. Prælat.* Gemin. *cons. 91. num. 3. & cons. 133. num. 2.* & fuit resolutum coram Domino Gypsio in causa Melitenen. Abbatiæ 24. Ianuarij 1590. Et cum postea ipse promotus ad subdiaconatus ordinem obtinuerit sub prætextu emissæ professionis in Diaconum, ac Presbyterum ordinari, fuit factus irregularis, cùm ascendendo ad maiores, ministrare dicatur in minoribus, Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 2. num. 11. & lib. 4. cap. 33. num. 2.* cum alijs allegatis in d. Melitenen. & hoc ipsemet Ferdinandus in suo libello porrecto Ordinario fatetur. Nam dum asserit se non ministrasse in ordine Presbyteratus, per hanc exclusionem videtur includere, se ministrasse in alijs ordinibus, & ex hac irregularitate nouam contraxit inhabilitatem ad beneficia, Modern. *de resignat. benef. lib. 5. cap. 6. n. 99.*

16 Non obstat prætensa dubietas, primo quia contrarium apparet ex eius confessione in libello, dum asserit, se statim post dictam professionem nullam, & etiam in ipsa ordinum susceptione, & postea reclamasse semper, ex qua reclamatione probatur, ipsum habuisse animum dimittendi habitum, & ad seculum redeundi, ideò debebat abstinere ab Ordinibus suscipiendis, tanquam verè professus, & Ordinarium non decipere, qui, si de tali animo, & statu fuisset informatus, eum ab Ordinum susceptione repulisset. Præterea ignorantia crassa ipsum Ferdinandum non excusat, Nauarr. *in manual. cap. 27. num. 241.* præcipuè ad effectum acquirendi beneficium, quo casu sunt probandæ habilitates. Et dato, quod fuisset dubius, tutiorem viam debebat eligere, & ab ordinum susceptione abstinere, donec de validitate professionis fuisset iudicatum *cap. ad audientiam de homic.* Nauar. vbi suprà *num. 284.* Et ex his, & alijs ita fuit decisum. Hactenus sacra Rota.

17 Causa autem cur in Religiosis professis non requiratur titulus, vt ordinari possint ad Ordines Sacros, ea est, quia si Religio possidet in communi, satis est ordinari ad titulum paupertatis, cum hoc sit illorum institutum, quia Dei benignitas, & prouidentia, quæ nemini deest, & volatilia Cœli pascit, est eorum titulus, & patrimonium indeficiens; Vnde aliqui dicunt Regularibus esse pro titulo sportulam, Mendicantibus præcipuè. Si autem quis non est professus, non potest ordinari absque titulo sufficienti. Nam ante professionem emissam habetur pro seculari quoad hunc effectum.

18 Non obstat, dixi Constitutio Beati Pij V. Clericis Societatis Iesu, quia Gregorius XIII. exemit à dicta Constitutione Beati Pij Religiosos Societatis Iesu. Quare isti possunt ad Ordines Sacros promoueri sine titulo, vt notant etiam Suar. *tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 38.* Enriqu. *in summ. lib. 13. cap. 37. num. 8.* Genuen. *in prax. Archiep. Cur. Neapol. cap. 63. num. 1.* Rodriq. *in summ. tom. 2. cap. 15. num. 1. & tom. 3. quæst. regul. 23. art. 3.* Salzed. & Paris. *loc. cit.* Ricc. *in prax. rer. quotid. for. Eccles. resol. 448. num. 1. & 7.* Martinus Fornar. *in tract. de ordin. cap. 8. num. 9.* vbi ait; *est autem triplex titulus ordinandorum, nempe beneficij, patrimonij, & professionis solemnis in Religione approbata, ad quam reducitur titulus Societatis Iesu. In ea enim, qui post biennium probationis emittunt vota simplicia, possunt ex priuilegio ordinari, non obstante Constitutione Pij V. vt concessit Gregorius XIII.* Ita etiam habetur in compendio priuilegiorum societatis Iesu *v. Ordo §. 1.* his verbis: *Gregorius XIII. concessit Societati Iesu, quod qui tria vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ in Societate emiserunt, de licentia Præpositi Generalis possint promoueri ad sacros Ordines, etiam ante solemnem professionem emissam, si modo sint ætate, moribus, & doctrina idonei, non obstante Constitutione Pij V. quæ decretum Concilij Tridentini sess. 21. cap. 2. de reformat. ad Religiosos non professos extendit.* Ita etiam, teste Garzia *par. 2. de benef. cap. 5. num. 29.* declarauit Sacra Congregatio Concilij his verbis: *Ab hac Pij Constitutione Gregorius XIII. exemit Clericos Societatis Iesu, aut potius declarauit in illa Constitutione Pij Quinti eos non comprehendi.* Hoc etiam fuit confirmatum à Gregorio Decimoquarto in sua Constitutione, qua Societatis Iesu institutum confirmatur, edita sub anno 1595. quarto Kalendas Iunij, & à Paulo V.

19 Atque ex his nonnisi ex opinione præiudicata, & errore successorio scribunt Marchin. *de Sacramen. Ordin. tract. 3. par. 6. cap. 5. num. 3.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. par. 2. alleg. 19. num. 7.* Pasqualig. *in obseruat. ad Laur. de Franchis contron. inter Episc. & Regular. tit. de Regular. ordin. q. 34. in fin.* Martin. à S. Iosepho *de Ord. tom. 1. lib. 3. tr. 8. num. 3.* Leand. *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 9. q. 2.* Petr. Marchant. *in trib. Sacr. tom. 3. p. 1. tract. 6. tit. 3. q. 8. §. 3.* Mosplict. *in summ. tract. 2. cap. 15. num. 12.* Gabr. à S. Vincentio *de Sacram. Ordin. par. 4. disp. 2. q. 4. num. 36.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcop. cap. 26. §. 8. num. 1.* Muscon. *de Maiest. milit. Eccles. lib. 1. par. 2. cap. 1. num. 380.* Hurtad. *de Congreg. to. 2. lib. 7. resol. vltim.* Boss. *Moral. de ordin. tit. 3. §. 8. numer. 23.* Hallier. *de Sacrament. ordin. tit. de Reg. Ord. §. 5. à num. 21.* aliique nonnulli, qui autumant, quod Societatis Iesu ex quodam decreto Sacræ Congregationis Concilij, cuius verba aliqui referunt, tenetur Sacerdotibus à se dimissis congruam alimentationem aureorum quadraginta annuatim subministrare.

20 Nam, quidquid sit de tali decreto, illud certum est, quod eo relato B. Pio V. ipse noluit annuere, decernendo, quod more aliorum Regularium Patres Societatis profiteantur, & deinde ad Sacros Ordines promoueantur, & dicant officium in communi, sed postmodum hæc resolutio non placuit. Vnde Sacra Congregatio postea censuit, iniungendum esse per Breue P. Præposito Generali, vt quoties aliquem promotum ad Sacros Ordines velit eijcere, siue dimittere, isque nullum patrimonium, beneficium, pensionem, vnde viueret, habeat, teneatur prouidere, & procurare et de aliquo, vnde viuat, aut alere de bonis Religionis. Et si aliquid postea acquirat, vnde possit viuere, desinat eum alere, vt constat ex Archiuo Sacræ Congregationis.

21 Tractu autem temporis nec prima, nec altera placuit resolutio. Quia nedum non fuit vnquam editum Breue iuxta secundum resolutionem, sed anno 1582. Summus Pontifex Gregorius XIII. totum oppositum decreuit in sua Constitutione 77. vbi sanciuit, quod Religiosi Societatis possint promoueri à quolibet Antistite, cui à Præposito Generali præsentati fuerint absque vlla promissione, vel obligatione Societatis per hæc verba.

22 *Gregorius Papa XIII. ad futuram rei memoriam, Pium, & vtile societatis Iesu Institutum non patitur certa quadam ab ijs, qui sub eius vexillo, atque disciplina salutari militant, obiri, quæ in sacris ineundis generaliter præscribuntur. Quocirca cum dictæ Societatis, ac disciplinæ alumni nulli Ecclesiæ, nullius loco certo mancipati sint, vt ibi permaneant, sed veluti viatores omni tempore parati, expectantesque diem, & horam, qua vel ad extremas Orbis regiones, cum venit vsus, emittantur, vbi quisque pro captu suo, & iuxta datam sibi a Domino Sapientiam sese in vinea Domini excolenda exerceat, cuiusque rei causa felicis recordationis Paulus Papa Tertius Præposito eiusdem societatis concesserit, vt idoneos, & comprobatos ab ipsa societate quibuscunque mallet Catholicis Antistitibus gratiam, & communicationem Sedis Apostolicæ habentibus, præsentare posset, qui illos sic præsentatos absque vlla promissione, vel obligatione ad ordines huiusmodi promouerunt, nonnulli tamen Antistites post Concilij Tridentini decreta eos sic præsentatos, prius in cuiusque tam minorum quam Sacrorum Ordinum huiusmodi præscripto munere exercitatos, temporumque determinatorum post susceptos præscriptum finem, antequam ad Superiores Ordines ascendant, omnino*

ninò exputandum, eosque in eorum Ordinum functionibus, Chorique officijs plenè instructos, & denique super eorumdem vita, moribus, ætate, & natalibus ad Parochi inquisitionem, aut aliàs testimonium, & certa alia requisita habenda esse contendunt, quamuis nonnisi ad eosdem Ordines suscipiendos numeris aliquis omnibus idonei dimittantur. Nos his incommodis, quantum in nobis est, occurrere volentes, omnibus Episcopis, & alijs Antistitibus præsentibus, & futuris in perpetuum præcipimus, atque interdicimus, ne ab huiusmodi promouendis, qui licentiam à Præposito Generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerunt, quidquam prædictorum requirant, vel exigant, sed ipsos, etiam absque vlla functione in Ordinibus ipsis, interstitiorumque ad illos suscipiendos obseruatione, aut inquisitione de cantu, officijs, & cæremonijs Ecclesiasticis idoneitate proprij Ordinarij licentia, & alijs in alijs requisitis ad minores, ac etiam extra tempora à iure statuta, tribusque Dominicis, vel alijs festis diebus etiam continuis ad Sacros, etiam Presbyteratus ordines promoueant, ac si illi omnibus requisitis prædicti essent. Nos enim illos Ordines prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos ipsis conferendi facultatem tribuimus, non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque. Præsentis autem gratiæ communicationem omnibus alijs, etiam qui sua priuilegia cum ipsa Societate copiosè participant, participareque potuerunt quomodolibet in futurum fieri omnino prohibemus. Cæterum quia difficile esset præsentes quocumque illas opus erit deferre, volumus, vt earumdem præsentium transumptis manu notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu etiam dicti Præpositi munitis, eadem prorsus fides in Iudicio, & extra illud adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Tusculi sub annulo Piscatoris die 22. Septembris 1582. Pontificatus nostri anno secundo.

23 Constitutio autem Pauli III, quam Gregorius confirmauit est in ordine 48: data 15. Kalendas Nouembris 1549. incipiens, *licet debitum* §. 19. & in litteris Apostolicis Instituti Societatis *pag.* 35, estque huiusmodi: *Et quia eiusdem Societatis fratres, & Socios de locis ad loca transferri contingit, propterquod stabilem, & continuam in certis, & determinatis domibus mansionem habere non possunt, & in ipsa Societate idoneos tantum, & comprobatos ad Sacros Ordines promoueri intelleximus, eidem Præposito Generali, quod ordinandos Socios, & Fratres huiusmodi Societatis quibuscumque maluerint Catholicis Antistitibus, gratiam, & communionem dictæ Sedis habentibus, præsentare ipsisque Antistitibus præsentatos huiusmodi absque omni promissione ipsorum Ordinandorum Fratrum, & Sociorum ad omnes, etiam sacros, & presbyteratus Ordines promouere.*

24 Extatque alia similis Constitutio Gregorij XIII. emanata sub anno 1573. cum expressa derogatione Sacri Concilij Tridentini, estque sequentis tenoris,

25 *Gregorius Papa XIII. Ad futuram rei memoriam ex Sedis Apostolicæ benignitate prouenire dignum est, vt Regularia Instituta pro Religionum quarumlibet salubri directione edita, illibatam obtineant roboris firmitatem. Cum itaque instituto Clericorum Regularium Societatis Iesu, quod per fel. record. Paulum III. & Iulium etiam III. prædecessores nostros approbatum, & confirmatum fuit, cuique per Sacrum Concilium Tridentinum derogatum minimè existit, inter alia expressè caueatur, quod Socij omnes, etiam qui in sacris fuerint, Horis Canonicis recitandis satisfecisse censeantur, si eas extra vsum Romanæ Ecclesiæ singuli priuatim, & particulariter, & non communiter, seu in Choro recitauerint, necnon, vt ij, qui in eadem Societate tria paupertatis, & castitatis, & obedientiæ vota emiserint ad omnes etiam sacros, & presbyteratus Ordines de licentia pro tempore existentis sui Præpositi Generalis, etiam antequam solemnem professionem emiserint, promoueri valeant, nos considerantes Religionem prædictam vberrimos fructus ad Dei laudem, Sanctæ Catholicæ fidei propagationem per vniuersum Orbem dedisse, meritoque in suis pijs Institutis confouendam esse, motu proprio, & ex certa scientia nostra Socijs prædictis, vt horas canonicas singuli, & priuatim iuxta vsum Romanæ Ecclesiæ, non autem communiter, seu in Choro recitare teneantur, quo acrius studiis, lectionibus, & prædicationibus intendere possint, necnon, vt ij, qui tria vota prædicta in eadem Societate emiserint, de licentia sui Præpositi Generalis ad sacros, etiam Presbyteratus Ordines, etiam ante solemnem professionem emissam, dummodo alias ætate, moribus, & doctrina idonei sint, promoueri valeant, Instituta prædicta approbantes tenore præsentium auctoritate Apostolica, quatenus opus sit, de nouo concedimus, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & in specie Constitutione Pij V. Prædecessoris nostri, qua decretum Concilii Tridentini, quod incipit. Cum non deceat, ad Clericos Regulares non professos extendit, cæterisque contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die vltima Februarij 1573. Pontificatus nostri anno primo.*

26 Itaque in dictis resolutionibus Sacræ Congregationis, quæ non fuerunt executioni demandatæ, nec à Beato Pio V. sub quo emanarunt, approbatæ fuerunt, quinimò à Gregorio XIII. contrarium sancitum fuit, nullum prorsus fundamentum oppositum constitui potest, quia etiam ex citatis Constitutionibus cessat omnis disputatio, dum in illis cautum est, quod Pater Præpositus Generalis suos Religiosos potest ordinari facere sine vlla promissione, vel obligatione, id quod etiam statuere placuit sanctæ memoriæ Gregorio XIV, in sua Constitutione 50. edita anno 1591. in qua approbauit concessiones Societati factas hac in re à Sede Apostolica, vt in eius §. 16. legitur, nempè, *ac Religiosos huiusmodi post emissa vota, etiamsi simplicia, ad sacros etiam Presbyteratus Ordines, iuxta Summorum Pontificum concessiones promoueri posse.*

27 Vnde societas, quæ ab Apostolicis Constitutionibus exempta est ab omni obligatione ob promotionem suorum Religiosorum ad sacros Ordines, nullo modo arctari potest ad subministranda alimenta eisdem Religiosis post Sacerdotium, ex iusta causa dimissis, etiamsi per iustam dimissionem euenire possit, quod aliqui cum dedecore mendicare cogantur. Quia id euenit per accidens, non autem per culpam Religionis, sed per aliquem Religiosi excessum, vt tradit Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 2. *disp.* 3. *q.* 30. *nu.* 9. ibi, *Neque item obstat, quod huiusmodi Religiosi post primam professionem possint relinquere Societatem, vel etiam expelli, atque ita cum sui etiam Ordinis, & status dedecore cogantur mendicare. Nam mali euentus secundum regulam iuris, l. Inter stipulam, §. sacro, ff. de verbor. oblig. cum per accidens eueniant, non veniunt in considerationem.* Quod latè firmat Suarez *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 7. & 12.

28 Et quidem tum ex alibi à me dictis in hoc tomo, tum ex ijs, quæ in hac actione adduxit vir pius, ac doctus Hilarius de Amicis, Religio Societatis Iesu Sacerdotibus iusta de causa à se dimissis, non tenetur alimenta subministrare. Eatenus enim Religioni inest obligatio alendi, quatenus Religiosus emissis votis adstrictus ei seruit in ijs muneribus, quæ eius præscribit institutum, non verò inest, quando per dimissionem a votis absoluitur, secus enim conditio dimissorum, qui nullum Religionis retinent onus, esset par conditioni eorum, qui in Goa, vel Insulis Iapponensibus, aut Regno Sinarum pro Orthodoxæ fidei propagatione sustineat pondus diei, & æstus, vt votis Religionis, eiusque satisfaciant Instituto, vt probat in specie Castropal. *oper. moral, tom.* 3. *tractat.* 16. *disp.* 3. *punct.* 18. *num.* 1. his verbis; *Facilius est horum decisio, si Religiosus iustè expulsus est, eo ipso excluditur à Religionis cura, & potestate, ac proinde Religionis alimenta percipere non debet. Quod à fortiori procedit in Religiosis Societatis Iesu non professis, qui à Religione dimissi à votis omnino absoluuntur, & seculares fiunt, ac si nunquam Societatem ingressi fuissent. Hos enim nullatenus Societas alere tenetur.*

29 Idipsum asserunt Fagundez *in præcept. decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 1. qui pluribus rationibus comprobat, Societatem non teneri præstare alimenta Sacerdotibus, ex iusta causa dimissis,

30 Diana *de dub. regul. par.* 7, *tract* 1. *resolut.* 191. *nu.* 2. & *seqq.* qui idem concludit de iure, salua supradicta resolutione Sacræ Congregationis, de cuius authentico ipse dubitat.

31 Pernosin. *de offic. & Sacrosf. Eccles. tract.* 2. *ad rubr. & tit. de temp. ad q.* 12. *num.* 6. *ac seqq.* vbi etiam testatur, ita in praxi seruari, ibi, *In praxi semper audiuimus, nunquam Prælatos illius Religionis eiicientes propter demerita, & indignos tanta, & grauissima Societatis electis subuenire, nec parum honestissimis alimentis iam effectis Sacerdotibus.*

32 Garzia, reprobans Mosconum, & Vgolinum *in addit. ad* 2. *par. tract. de benefic. cap.* 5. *num.* 13. hunc in modum: *Et Mosconus, qui malè ait, quod isti Iesuitæ post Sacerdotium*

tium eiecti, ali debeant à Religione, & nouissimè etiam Vgolinus, qui etiam malè ait, quod post Sacerdotium prouidere eis debet de redditu saltem quadraginta scutorum aureorum ex bonis Religionis.

33 Alloza *alphab. mor. v. Ordo sect.* 2. *num.* 34. vbi testatur, exageratum ab alijs decretum Sacræ Congregationis nunquam executioni demandatum fuisse.

34 Bartolus in vita S. Ignatij *lib.* 8. *num.* 20. testans d. Sanctus Patriarcham plures, etiam nobiles viros dimisisse, & exoratum, vt aliquid causa subsidij præstaret Christophoro Laines ab eo dimisso, respondisse: *Se io hauessi tutto l'oro del mondo, non aiutarei di vn sol quattrino quelli, che per demerito si rendono indegni, che la loro Religione gli tenga.*

35 Pellizarius *in man. Regul. tom.* 1. *par.* 3. *cap.* 6. *num.* 20. qui itidem pluribus rationibus comprobat, Religionem iustè dimissis non teneri alimenta præstare, & generaliter de alijs Religionibus magistraliter tradit Paulus de Castro *cons.* 76. *n.* 2. *lib.* 1. Surd. *de aliment. tit.* 7. *q.* 35. *à num.* 1.

36 Quinimò, supposita iusta causa dimissionis, quæ his verbis, alijsuè huiusmodi modestè concipi solet: *Quamuis N. N. per aliquot annos in nostra Societate vixerit, fidem tamen facimus ipsum nullam in ea professionem emisisse, nosque iustas ob causas illum ab obligatione, quam erga Societatem nostram habebat, auctoritate Societati nostra à Sancta Sede Apostolica concessa, & nobis ab admodum R. P. Nostro N. Præposito Generali communicata, liberum dimittere. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, ac sigillo nostra Societatis munitas dedimus.* Si Religio teneretur dimissis alimenta præstare, cogeretur dare præmium pro noxa, ac præpostero ordine iustitiæ, loco pœnæ delinquens celebre commodum reportaret. Quod omninò absurdum est, ac omni possibili modo vitandum, ne aliquibus, aut multis Religiosis, decrescente feruore, propter spem stipendij augeatur desiderium ad repetendum sæculum cum excessibus, quos patrare possunt, v à Religione dimittantur, vt tradunt Gabr. à S. Vincent. *de Sacram. Ordin. par.* 4. *disp.* 2. *q.* 4. *num.* 36. Fagund. *loc. cit. d. cap.* 6. *num.* 5. Diana *d. resolut.* 191. *n.* 2. Pelliz. *d. par.* 3. *cap.* 6. *n.* 20. & Fermosin. *d. q.* 12. *num.* 7.

37 Prætereà, si Sacerdotibus iustè dimissis tribuatur alimentaria congrua, nedum id aduersatur inueteratæ consuetudini Religionum nihil illis tribuendi, tanquam membris à suo corpore abscissis, de qua testantur Doctores citati, sed etiam corrumpitur corpus ipsum Religionis. Quia permulti erunt, qui in societatem deinceps ingredientur, & post didicitas scientias causam inuenient egressus per dimissionem euenturi, certò scientes sibi victum non defuturum, tanquam à Religione subministrandum. Et cum à domibus professis subministrari non possit, tanquam in arctissima paupertate constitutis, ac de simplicibus eleemosynis viuentibus, opus est particularium Collegiorum opes diuidere, quę plerumque aut necessarijs indigent, aut habent redditus à pijs benefactoribus relictos cum certo onere Magistros, & Confessarios manutenendi. Quod deinceps crescente dimissorum multitudine, haud poterit expleri. Vnde frustrarentur piorum voluntates benefactorum contra ius publicum, quo enixè præcipitur voluntatum executio iuxta Text. *in l. vel negare*, ibi, *publicè enim expedit suprema hominum iudicia exitum habere*, *ff. quemadm. test. aper.* & *in l.* 1. *Cod. de Sacrosanct. Eccles.* ibi, *Nihil est, quod magis hominibus debeatur, quàm vt supremæ voluntatis; postquam aliud velle non possunt, liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit, arbitrium.* Et prosequuntur Gob. *cons.* 1. *num.* 4. & 89. Altograd. iun. *contron.* 16. *num.* 22. Cæpbal. *cons.* 429. *num.* 51. & *seqq. lib.* 3 ac Cyriac. *contron.* 407. *num.* 127.

38 Atque hinc iurgia exorirentur, nedum inter Collegia ipsa, verum etiam inter Ciuitates, in quibus illa fundata sunt, cùm quærendum sit, vnde, ac ex quorum redditibus alimentariæ huiusmodi congruæ desumendæ sint, & inde eueniet, quod vbi hodiernis temporibus feruet in Ciuitatibus amor piarum largitionum, ac cupido nouarum fundationum, deinceps frigescent benefactores, qui Summo iure pati nollent substantias, ad pias causas destinatas, conuerti in alimoniam illorum, qui ob excessus è Societate dimittuntur, vt ad rem hanc ponderat Fagund. *dict. cap.* 6. *n.* 5. Fermosin. *dict. cap.* 12. *num.* 7. ac Diana *dict. resolut.* 191. *num.* 2.

39 His accedit, quod Religio magnos facit sumptus in Religiosos alendos, eosque imbuendos scientijs, proindèque multum ab æquitate, & iustitia detrahetur, etsi post Sacerdotium desides euadant, cogaturque societas eos dimittere, maiora subire debeat incommoda, eos alendo, iam seculares effectos, votis ab omnibus liberatos, ac seculi libertate gaudentes, vt rectè perpendit Pelliz. *d. cap.* 6. *n.* 20. Fagund. eo pariter *cap.* 6. *n.* 5. §. 5.

Hæc; & alia, quæ ad hanc rem, alioquin claram, adduci possent, comprobat tum mens Summorum Pontificum, tum inueterata, & inconcussa Societatis nihil iustè dimissis Sacerdotibus tribuendi obseruatio. Mens quidem Summorum Pontificum, quia tribuerunt Societati libertatem suos Religiosos post emissa tria vota simplicia ad Sacerdotium promouendi ex titulo religiosæ paupertatis, declarando eos esse veros Religiosos, vt in Constitutioni 89. Gregorij XIII. cuius initium *ascendente Domino*, edita 8. Kalendas Iulij 1584. §. 20. ac 21. & in litteris Apostolicis Instituti Societatis *pag.* 225. per hæc verba. 40

Ad hæc dictam Societatem firmo Sedis huius præsidio communire volentes, hac nostra perpetua Constitutione, motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus statuimus, atque decernimus tria vota huiusmodi, etsi simplicia, ex huius Sedis Institutione, ac nostra etiam declaratione, & confirmatione esse verè substantialia Religionis vota, ac in dicta Societate, tanquam in Religione approbata per Sedem eamdem admissa fuisse, ac esse, ac per nos admitti, nec illis à quoquam, præter nos, & Sedem huiusmodi dispensari, nec ea vllo alio modo, quàm per legitimam dimissionem à Societate cessare posse. 41

Et non modo eos, qui in coadiutorum formatorum, siue spiritualium, siue temporalium gradus, & ministeria, vt præfertur, admittantur, sed & scholares ipsos, ac supradictos alios omnes, & quoscumque, qui in ipsam Societatem admissi biennio probationis à quolibet eorum peracto tria vota substantialia prædicta, tametsi simplicia emiserint, aut emittent in futurum verè, & propriè Religiosos fuisse, & esse, ac fore, & vbique semper, & ab omnibus censeri, & nominari debere, non secus, atque ipsos tum Societatis, tum quorumuis aliorum Regularium Ordinum professos, suisque Præpositis in omnibus, & per omnia obedire, & huic Sedi immediatè subiectos, & à quorumuis Ordinariorum, & Delegatorum, seu aliorum Iudicum iurisdictione omninò exemptos, prout nos etiam vigore præsentium eximimus. 42

Prout etiam libertatem tribuerunt eos ex iusta causa dimittendi, ac penitus à votorum emissorum obligatione liberandi, vt in Constitutione 10. Gregorij XIV. quæ incipit, *Ecclesia Catholica* 4. Kalendas Iunij 1591. & in litteris Apostolicis Instituti Societatis *pag.* 280. in qua §. 13. ita disponitur, *Quod verò attinet ad dimissionem declaramus, formam iudiciariam adhibendam non esse, sed modum in Constitutionibus præscriptum, & hactenus in ipsa Societate seruatum, de cætero seruari volumus, nempe vt etiam sine vlleo processu, tela, aut ordine iudiciario, ac nullis terminis, etiam substantialibus seruatis, sola facti veritate inspecta, culpa, vel rationabilis causa tantum ratione habita, aut personarum, aliarumque circumstantiarum, quarum consideratione sic cum charitate, & prudentia coniuncta procedi possit, auctoritate prædicta declaramus, & decernimus.* 43

Et §. 14. in hunc modum statuitur: *Quin etiam omnes facultates, omnemque iurisdictionem, quod ad subditorum correctionem, & punitionem pertinet, quibuscumque Ordinibus, eorumque Generalibus hactenus concessas, non ad instar, sed æquè principaliter ipsi Societati, eiusque Præposito Generali concedimus, & elargimur.* 44

Et §. 16. sic decernitur: *Ac Religiosos huiusmodi post emissa vota, & si simplicia, ad sacros etiam Presbyteratus Ordines, iuxta Summorum Pontificum concessiones promoueri posse.* 45

Ac demum §. 19. ita declaratur: *Potestatem quoque à Societate dimittendi quosuis non professos ab hac Sede Apostolica sæpius approbatam, eosque ab omni obligatione votorum iuxta Constitutiones, & diplomata huiusmodi emissorum per dimissionem ipsam, per quam vota prædicta cessant liberandi, tanquam rem magni momenti, ad Societatis puritatem, & conseruationem retinendam, omnino ratam, intactam, & illibatam esse volumus.* 46

Et tamen nullibi disposuerunt Sacerdotibus dimissis aliquid, vel minimum, pro alimentis esse præstandum, qui- 47

nimò

nimò indulserunt, vt Religiosi post tria vota simplicia emissa, ac promotionem ad Sacerdotium, bona retineant, vt in casu dimissionis, Societas maiorem habeat libertatem cum minori iniuria eos dimittendi, vt in Constitutione 89. Gregorij XIII. edita anno 1584. §. 16. in qua hæc leguntur: *Et licet qui ad gradus professorum, & Coadiutorum formatorum nondum peruenerint, bonorum suorum ius, ac dominium, tum aliàs ob iustas causas, tum etiam, vt maiorem Societas habeat libertatem illos, si opus fuerit, cum minori offensione dimittendi, ad tempus, Generalis Præpositi iudicio præscribendum, valeant retinere*. Vnde patet, quod Summi Pontifices nullo modo grauare voluerunt Societatem ad præstandum alimenta Sacerdotibus dimissis, cùm si tale grauamen voluissent illi imponere, vtique illud expressissent, nec contra decreuissent, quod sine aliqua promissione, vel obligatione eos faceret promouere ad Sacerdotium, & multò minus concessissent eisdem Religiosis facultatem retinendi bona, vt cum minori iniuria dimitti possent.

48 Obseruatio autem quoniam à die fundatæ Societatis nihil vnquam Sacerdotibus dimissis pro alimentis attributum fuit, licèt Pater Vitellescus, Præpositus Generalis non desierit eos adiuuare apud Sedem Apostolicam, ac Principes, vt alij Cathedras, alij verò beneficia Ecclesiastica, vel dignitates assequerentur. Id enim probat Patrem Vitelleschum officiosa opera exhibuisse, non verò de bonis Societatis præstitisse alimenta, ideòque inconcussa remanet, nihil pro alimentis tribuendi obseruatio, comprobata sæpius in Sacra Congregatione Concilij, præsertim in illa causa Limana, disputata anno 1662. die 11. Februarij, in qua super puncto alimentorum nihil innouandum esse decretum fuit. Proposito enim hoc dubio cum suis rationibus ob Archiepiscopo: *Eminentissime, ac Reuerendissime Domine, Archiepiscopus Limanus in Indijs humiliter petit declarari ab Eminentia sua*.

49 *An Patres Societatis Iesu in sacris constituti iuxta indulta, & priuilegia eiusdem Ordinis, & posteà dimissi, seu eiecti absque patrimonij, aut beneficij Ecclesiastici assignatione, ad propriam sustentationem competente, iuxta Constitutionem Concilij Tridentini sess. 21. cap. 2. habeantur, vt suspensi ab executione præfatorum Ordinum?*

50 *Et licet dicti Patres nullum priuilegium ostendant, & prætendunt dictos dimissos, seu eiectos non esse suspensos ex eo, quod Constitutio Vrbani VIII. felicis recordationis edita sub die 21. Septembris anno 1624. eos non comprehendat, nihilominus iura omnia, & Canones clamant, non esse permittendum, in sacris constitutum esse sine patrimonio, aut beneficio Ecclesiastico, ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis, & seruili opere mancipatus à quolibet poscat eleemosynam, sicuti scriptum est in can. Diaconi 99. dist. Imo in can. neminem, & in can. Sanctorum dist. 70. constitutum est, quod Episcopus laborare, quam maximè possibile fuerit debeat, ne quis titulo sufficienti ad victum carens, promoueatur ad Ordines, & quisquis contrariò audeat ex his ordinatis vacuam habeat manus impositionem, vbi Glossa vacuam quoad executionem illam appellat, & confirmat Masolus de irregul. lib. 4. cap. 15. in princip. idem Trident. sess. 21. d. c. 2.* P. Laurea *in epit. can. 5. Ordines Sacri quatenus prohibentur, vbi quis non habet titulum, seu beneficium, vel patrimonium suspenditur ab executione ordinum*.

51 *Vlterius dato, quod prædicti eiecti non sint suspensi, queritur, à quibus debeatur, & quidem epit.* Barb. *in collect. sess. 21. de reform. d. cap. 2. num. 6. ibi, Si contingat Societatem, quem eijci, in Sacris iam constitutum, & beneficio carentem, tunc Prælati eiusdem Societatis de honesto victu saltem de redditu quadraginta aureorum illis prouidere debent, donec sufficiens beneficium fuerit assequutus*. Ita Marchin. *tract. 2. par. 6. cap. 5. num. 5.* Idem Barbos. *de offic. & potest. Episcop. alleg. 19. num. 7.* Molphes. *in summ. tract. 2. c. 15. n. 2. refert, Sixtum V. reddita relatione Sacræ Congregationis, declarasse Iesuitas, cum post Sacerdotium exire non possint, nisi à Superioribus eijciantur, prouideant illis de redditu quadraginta aureorum ex bonis Religionis, quoad alios, qui arbitrio suo exire, quando volunt, possunt, ne detur illis occasio exeundi, vt fruantur illo redditu, vocentur prius, & intelligantur, qua alia via prospici possit, deindè maturè deliberandum,* Vasquez *tom. 3. in 3. par. disp. 146. num. 62.* aliquos refert dictus Barbos. *de offic. & potest.*

52 *At verò Societas libello Episcopi hæc reposuit Eminentissimi, e Reuerendissimi Signori Monsignor Arciuescouo di Lima con vna sua scritta à questa Santa Sede rappresenta, che i dimessi dalla Compagnia di Giesù lo molestano per ottener beneficij Ecclesiastici, tanto più nel pretendere ciò importuni, quanto che si trouano doppo la dimissione senza titolo, senza patrimonio per la loro sostentatione necessaria, e supplica, che si dichiari, che detti dimessi siano sospesi dall' esercitio degl'ordini riceuuti nella Religione.*

53 *Questa istanza Eminentissimi Signori altre volte fu discussa in cotesta Sacra Congregatione, e risoluto, che i dimessi dalla Compagnia non sono compresi nel decreto de eiectis. Ne osta, che poi questi tali restano senza titolo, al quale furono ordinati, imperoche la dimissione dalla Compagnia non toglie loro la legitima della loro ordinatione fatta à titolo di pouertà, venendo vn tal titolo approuato da Sommi Pontefici à fauore della Compagnia di Giesù, e principalmente dalla santa memoria di Gregorio XIII. nella Bolla, che comincia: Ex Sedis Apostolicæ benignitate, concessa l' anno 1573. doppo hauer confermato à' medesimi la libertà di rigettar via da se ancora i Sacerdoti, non stimati vtili alla Religione, parlando di questa materia di sospensione, e che in essa non incorrano quei, che legitimamente ordinati hanno perduto il titolo, à che furono ordinati, anche per loro colpa,* Auila *de censur. par. 3. dub. 5.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 17. num. 38.* Diana *resolut. moral. par. 5. tract. 10. resol. 57.*

54 *Ne in ciò Monsignor Arciuescouo di Lima può chiamarsi aggrauato, perche, se sua Signoria Illustrissima farà riflessione alla qualità dè dimessi dalla Compagnia, trouerà, che sono di nascimento, d'ingegno, di ricchezze, di scienze, di conditioni tali, che senz' altro titolo di beneficio ponno viuere honestamete. Che se questi con la loro vita, e costumi si fanno degni della protettione di sua Signoria Illustrissima, non deue come buon Padre di famiglia hauere à discaro, che le siano alla mano molti operarij buoni, e che l' aiutino nella cultura della vigna, raccommandatale da Dio. Quando poi i dimessi non viuono conformi all' obligo del Sacerdotio, può Monsignor Illustrissimo giustamente ributarli, e senz' altra dichiaratione di questa Sacra Congregatione sospenderli dall' essercitio degli Ordini, si come glieno danno l' autorità il Sacro Concilio Tridentino, e le ordinationi Apostoliche.*

55 *Che se pure Monsignor Arciuescouo insiste, che i dimessi dalla Compagnia, poueri in estremo, sono molti in numero, supplica il Prouinciale della Prouincia del Perù della medesima Compagnia l' Eminenze Vostre di ordinare, che dij i nomi, acciochè non vi sia qualche supposta persona, che inganni il Mondo con questo; essendo certo l' Oratore, che di tali dimessi in conditione si pouera non ve ne conterà vn paro in tutta la Prouincia del Perù, che pure gira tante leghe, e comprende tanti Collegi. Ne pare giusto, che per prouedere à due si metta in rouina vna Religione, impedendo la libertà di mandar fuori di essa i malcontenti, in che consiste la conseruatione principalmente della Religione.*

56 *Questo motiuo, Eminentissimi Signori, persuase altre volte cotesta Sacra Congregatione à rigettare l' istanze de' dimessi, quando pretesero dalla Compagnia il patrimonio, si come si legge nel decreto terzo della Congregatione settima della Religione, il cui decreto si dà per extensum,* e ne parla il Garzia *de benefic. in addit. p. 2. c. 5. num. 13. & eruditamente secondo il solito l' Eminentissimo Pallauicini nel libro intitolato Vindicationes Societatis al cap. 34.*

57 *E se bene alcuni Autori portano vna risolutione di Sisto V. à fauore de' dimessi in questo proposito di patrimonio, l' Oratore però supplica l' Eminenze Vostre di auuertire, che vna tal dichiaratione fu fatta in caso particolare da alcuni, che pretesero, inaudita Societate, migliorare le proprie conditioni, mà non si sà, che hauessero l' essecutione. Anzi dalle medesime parole si caua, che quel Sommo Pontefice non volle quel tal decreto fosse vniuersale, ne transiret in exemplum, per le pessime consequenze, che apportarebbe: Onde dice: Vocentur prius, & intelligantur, qua alia via prospici possit, deindè maturè deliberandum. E la deliberatione de' suoi Santi successori, particolarmente di Clemente VIII. fù di non voler nouità in questo punto tanto graue, & importante per mantenere l' osseruanza regolare nella Compagnia di Giesù, & Deus, &c.*

58 *Sacra Congregatio Concilij respondit, Religiosos Societatis, post tria vota simplicia dumtaxat vigore pri-*

nu-

uilegiorum eiusdem Societatis dimissos, non comprehendi in Constitutione Vrbani VIII. de apostatis, & eiectis. Quoad reliqua nihil innouandum.

59 *Ita reperitur in Regesto autographo decretorum eiusdem S. Congregationis lib. 23. fol. 59. In fidem, &c. hac die 21. Iuly 1693.*

R. Pallauicinus Sacræ Congregationis Secretarius.

60 Et in volumine resolutionum Sacræ Congregationis Sacri Concilij Tridentini annorum 1662. & 1663. apud Eminentissimum D. Cardinalem Franciottum vnum ex Eminentissimis Dominis Cardinalibus dictæ Sacræ Congregationis, reperitur in margine restrictus dictæ causæ Limanæ manu propria eiusdem Cardinalis: *Dimissos quoad vota simplicia non comprehendi. Quoad alimenta nihil innouandum, vt ex fide notarij A. C. Pelusii 18. Augusti 1694.*

61 Id ipsum decreuit eadem Sacra Congregatio in causa Gerundensi sub die 4. Iulij 1672. vtraque parte informante. Cùm enim proponeretur, *quod Martianus Balle Gerundensis, alias ad titulum paupertatis in Societate Iesu promotus, post duodecimum annum, professione nondum emissa, cum ab ipsa salutem iniuisset, & eius mater in grauem incidisset paupertatem anno 1664. gli fu donata licenza (sunt verba Oratoris) di esser Prete secolare, confidandosi i Superiori Giesuiti, che il detto Oratore sarebbe proueduto dal suo Vescouo del primo beneficio curato, che vacarebbe, e che frà tanto camparebbe bene, insegnando, & essendo Parochiano. Sed quoniam propter Episcoporum mutationem nullum beneficium obtinuit, & demum anno 1669. duobus beneficiolis promisus in Curia, cum illa litibus inextricabilibus implicita comperit, iam annus est, ex quo Romam reuersus, incassum semper supplicibus libellis pro beneficijs instituit, necessarijs ad victum destitutus, ne cum Ordinis dedecore mendicare cogatur, petijt, vt sibi prouideretur de annuo redditu quadraginta aureorum ex bonis Religionis iuxta decretum sanctæ memoriæ Sixti V.* relatum à Barbosa *de potest. Episc. par. 2. allegat. 19. Cum autem Sanctitas sua dubium in Sacra Congregatione proponi iussisset, Eminentissimorum Patrum erit decernere. An secundum ea, quæ proponuntur Oratori prouidere debeat de dicto annuo reddito super bonis Religionis?*

62 *Die 4. Iunij 1674. Sacra Congregatio Eminentissimorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, perpensis deductis tum pro parte Oratoris, tum pro parte Religionis responderunt: Nihil esse innouandum.*

63 Et claræ memoriæ Cardinalis Grimaldus Archiepiscopus Aquensis ita declarauit: *Vniuersis, & singulis præsentes inspecturis salutem in Domino. Quia Religiosi Societatis Iesu non offerunt se ad sacros Ordines suscipiendum, nisi post exploratos eorum mores, probatamque vocationem per quindecim circiter annos, postque impensam erudiendæ iuuentuti Sacræ Theologiæ studio per idem tempus operam; propterea visum est nobis declarare, non esse intentionis nostræ dictos Religiosos comprehendere in ordinatione vigesima prima statuti nostri de Sacra Ordinatione. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas per Secretarium nostrum infrascriptum fieri, & subscribi, sigillique nostri iussimus, & fecimus appositione muniri anno 1676. die vero mensis Nouembris 18.*

Hieronymus Cardinalis Grimaldus Archiepiscopus.

Cornelius Secretarius.

64 Quamobrem si inconcussa est obseruatio nihil tribuendi pro alimentis, & quidem per vnum seculum cum dimidio religiosè obseruata, nihil remanet, de quo hæsitandum sit cum sola centenaria, quando Societati non fauerent Pontificiæ Constitutiones, superiùs citatæ, præbeat meliorem titulum, imò & Apostolicum priuilegium, Rota coram Coccino *decis. 864. num. 2. & in recent. decis. 646. num. 6. & decis. 770. num. 10. par. 18.* & in Romana Castri Oreiani 16. Ianuarij 1679. *§. Imo adhuc* coram Bourlemont.

65 Hæc fundamenta, quæ placuerunt Parlamento Tolosano ad excludendam, tanquam iniustam petitionem alimentorum, quam olim fecerat Ioanni Gentilio Prouinciali Claudius Bernardus è Societate dimissus, vti testantur Fagundez *d. cap. 6. num. 5.* Diana *d. resolut. 191. num. 2.* & Pelliz. *d. tract. 3. cap. 6. num. 20.* credimus satis omnibus sufficere, cum nequeant obstare, quæ non nemo opponere potest. Nec obstat Institutum ipsius Societatis in illis verbis; *Circa statum vitæ eorum Superiores studeant eos dirigere, vt aliquam conuenientem vitam seruiendi Deo inueniant.* Quia verba huiusmodi pertinent ad vitam spiritualem, non verò ad alimenta corporis, vt genuinus sensus ipse demonstrat, & declarauit S. Patriarcha Ignatius, quando P. Laines ab ipso dimisso, quid etiam minimum subsidij denegauit. Melior enim legis declaratio haberi non potest, quàm illa, quæ ex ipsius legislatoris ore procedit, *l. heredes palàm, §. Si quis post, ff. de testam. & qui testam. facer. poss.* Rota coram Coccino *decis. 1680. num. 155. & par. 19. recent. decis. 385. num. 37.*

Multò minus obstare potest Sacrum Concilium Tridentinum *d. c. 2. sess. 21. de reform.* in quo prohibetur, quod nemo promoueri possit ad Sacerdotium sine beneficio, vel patrimonio, ne mendicare cogatur. Quia Conciliaris dispositio non comprehendit Regulares, multòque minus Religiosos Societatis Iesu, vt superiùs dictum est, nec illos ligat Constitutio 75. B. Pij V. extensiua Concilij ad omnes Regulares. Quia dicta Constitutio sublata fuit ab alijs Constitutionibus Gregorij XIII. & Gregorij XIV. supracitatis, & tradunt Piasec. *in pr. Episc. art. 7. num. 9.* Peyr. *de privileg. Regul. in Constit. 2. Sixti IV. num. 37. ad med.* Vulp. *in pr. for. Eccl. cap. 8. num. 16.* Gobat. *moral. tract. 8. cas. 16. num. 644. tom. 2.* Bellett. *disq. Cler. par. 2. §. 28. num. 12.* 66

Hinc non subintrat paritas, quod sicuti Episcopus qui sine titulo aliquem ordinat, tenetur illum alimentare, donec de beneficio prouideat, ita etiam tenetur Religio, quæ suos promoueri facit Religiosos titulo religiosæ paupertatis, ne cogantur mendicare in dedecus Ordinis, quem etiam dimissi exercent. Nam Episcopi ligati sunt Conciliari dispositione, non autem Societas, cui Pontifices priuilegium dederunt, vt promoueri faciat suos Religiosos sine beneficio, vel patrimonio. Quinimò etiam Religiosis dictæ Societatis gratiam fecerunt, vt dimissi etiam sine beneficio Sacerdotes remaneant. Si autem Societas teneretur dimissos alere, non haberent priuilegium, sed onus positiuum, & quidem intolerabile, vt supra ostensum fuit. Et ideò priuilegium in onus, ac odium retorqueretur, contra Textum *in l. Quod fauore, C. de legat.* Surd. *cons. 315. num. 68. & cons. 426. num. 16.* Rota coram Celso *decis. 326. num. 13.* passimque alibi. 67

Neque in dimissis Societatis considerari potest suspicio mendicitatis. Quia in Religione tot scientias acquirunt, vt annuatim cum earum exercitio acquirere possint plusquam scuta quadraginta, quæ ex verberata grandine vinea, vel prædio valoris scutorum mille percipere possunt, nisi ab omni se labore velint excutere, vt experientia vsque in hæc tempora, quibus nullus dimissus mendicare visus fuit, manifestè docuit, de qua etiam testantur Card. Pallauic. *d. cap. 34.* Pelliz. *d. cap. 6. num. 20.* & firmaui *tom. 5. consult. 77. num. 44.* vbi hac de re plura. 68

Et certè Summi Pontifices in promotione Religiosorum Societatis, quorum posteà dimissionem liberam indulserunt, non habuerunt alium respectum, nisi ad scientias, quas acquisiuerunt in Religione, vt dimissi viuere possint, non verò ad modicum sexcentorum, vel octingentorum aureorum patrimonium, temporum vicissitudinibus quandoque noxijs subiectum, vt declarauit Gregorius XIII. in sua Constitutione 77. §. 2. *in fine*, ibi, *Quamuis nonnisi ad eosdem Ordines suscipiendos numeris alioquin omnibus idonei dimittantur.* Vnde sicuti si Episcopus ex priuilegio Sedis Apostolicæ suos diœcesanos sine titulo promoueret, ad nihilum teneretur, ita neque tenetur Societas, quæ ex priuilegio Pontificum promouet suos Religiosos sine titulo patrimonij, sed cum maiori beneficio scientiarum, quæ exiguo patrimonio tutiores sunt, ac pro patrimonio admitti possunt, vt per Dian. *in summ. v. Ordinis subiectum n. 18.* Auil. *de censur. par. 3. disp. 5. dub. 16.* Henriq. *Theol. mor. lib. 13. cap. 35. in Gloss. litteram N.* Gabr. à S. Vincent. *de Sacram. disput. 2. q. 4. num. 44.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. Gloss. 4. num. 36.* Gratian. *discept. 57. num. 30.* de quo tamen nos alibi. 69

Et in hoc casu cessare videtur omnis difficultas. Quia Summi Pontifices Collegialibus, sub directione Patrum Iesuitarum degentibus, priuilegia indulserunt, vt sine beneficio, vel titulo ad Ordines promoueantur, vt sunt alumni Græci, Germanici, Illyrici, Pragenses, Fuldenses, ac similes, de quibus extant Constitutiones Vrbani VIII. 64. §. 10. 66. §. 11. 67. §. 9. & 96. §. 12. non quidem alio pensato, nisi pinguiori titulo scientiarum, quas illi acquirunt in Collegijs. Quapropter multò fortiùs dicendum est, quod idem priuilegium concesserint Religiosis Societatis, quia maior ita statuendi ratio concurrit quoad di- 70

ctos

ctos Religiosos, quam quoad dictos alumnos, dum maior in illis scientiarum copia concurrit, maximè quia expressè decreuerunt, quod Religiosi promoueantur sine aliqua promissione, vel obligatione Societatis, vt supra probatum est.

71 Atque ita demum eadem Sacra Congregatio Concilij in Panormitana Congruæ declarauit, vt ex sequentis decreti grauitate.

72 *Panormitana Congrua. Proposita huiusmodi causa diebus 11. & 25. Septembris 1694. cum dubiis infrascriptis dilata fuit, ac precibus Patris Generalis Sanctissimo porrectis, ac Secretario remissis: A Monsignor Segretario, che ne parli, istantis pro discussione dubii, quoad personam Vaccarini dumtaxat, Sanctitas sua die 2. Decembris 1694. audita relatione per Secretarium facta, mandauit eidem, vt suspensa dubii propositione in abstracto, idem dubium proponatur in concreto tantum, ac in casu particulari dimissionis Sacerdotis Georgii Vaccarini, nec interim vltra esse innouandum, ne fiat in Societate Iesu turbatio, ac status eiusdem immutatio. Quare dignentur EE. VV. benigniter reassumere folium, & intra transmissa dicta die 11. Septembris 1694. & parte vtrinque informante decernere.*

73 *Primo, An Georgio Vaccarino ordinato Sacerdoti ad titulum religiosa paupertatis in Societate Iesu, & deindè ab ea dimisso, debeatur congrua portio saltem aureorum quadraginta scutorum?*

Secundo, An eidem sint subministranda alimenta, & sumptus litis?

74 *Die 28. Maii 1695. Sacra Congregatio Concilii, iuribus ab vtraque Parte deductis mature perpensis, ad vtramque respondit, negatiuè. Et facta de præmissis relatione Sanctissimo in audientia habita die 4. Iunii 1695. vna cum votis Eminentissimorum PP. quatuor pro dilatione ex nouem, & quinque prædicta resolutione, Sanctitas sua inhærendo decreto, & menti alias 2. Decembris 1694. expressa, fauorabilem Societati Iesu sententiam Congregationis approbauit, & mandauit, Vaccarinum non esse amplius audiendum, ac in posterum nihil innouandum, inconsulta Sanctitate sua, &c.*

75 His subijcio, tanquam in epilogum antea dictorum, Placita, & Decreta Summorum Pontificum, &c.

PLACITA, ET DECRETA.

Summorum Pontificum, necnon Decreta Sac. Congregationis Concilij Tridentini, in causis prætensæ congruæ, seu præstationis alimentorum, à Sacerdotibus dimissis è Societate Iesu, non semel proposita; quorum instantia perpetuò fuit, constanterque reiecta, ex typographia Cameræ Apostolicæ Superiorum facultate anno 1696.

I.

PAVLVS III. qui primus Societatis Institutum approbauit, eiusque Sucessores IVLIVS III. MARCELLVS II. PAVLVS IV. & PIVS IV. quamuis in ipso Societatis primordio intellexerint, nonnullos Sacerdotes, eosque pauperes, veluti beneficio, patrimonio, & pensione destitutos aliquando dimitti; nihil tamen de rebus eiusdem Instituti, signanter ad dimissionem pertinentibus immutarunt.

II.

B. PIO V. sedente, Nicolaus Ormanetus, tunc in Curia degens, olim S. Caroli Borromei in Archiepiscopatu Mediolanensi Vicarius Generalis, Episcopus exindè Patauinus renunciatus, primam de Congrua Alimentati præstanda Sacerdotibus pauperibus, è Societate dimissis quæstionem instituit, & dubium super hac re, anno 1567. cùm alijs dubijs, ad suimet instructionem FRANCISCO CARDINALI ALCIATO proposuit. Qui cùm materias Conciliares ageret, veluti alter ex S. Congregationis Concilij Præsidibus, Societate inaudita, eiusque Instituto inexpenso, quadraginta scuta aurea annuatim esse à Societate præstanda censuit, & hoc iudicium suum in calce dubiorum adnotauit. Hæcque adnotatio tantam nonnullis Auctoribus ansam credulitatis præbuit, vt Decretum esse Sac. Congregationis Concilij ausi sint asserere; cùm re vera pro legitimo, & valido Decreto ab eadem Sac. Congregatione successiuis hucusque temporibus nunquam habitum fuerit; illudque ideò à dignioris notæ, & sanioris doctrinæ Scriptoribus improbetur. Quinimò BEATISSIMVS PIVS Congruam, seu Alimentorum præstationem huiusmodi, vti inconsonam, & indebitam (nunquam relationibus sibi factis annuendo) constantissimè repressit, sed potius mandauit, vt Religiosi Societatis, more aliorum Regularium profiteri tenerentur, antequam promouerentur ad Sacros Ordines; Quare anno sequenti 1568. *pridiè Idus Octobris*, Constitutionem edidit Decreti Concilij Tridentini *sess. 21. cap. 2. de reform.* de Clericis sæcularibus absque titulo Beneficij, seu Patrimonij, ad Sacros Ordines non promouendis, ad Clericos etiam Regulares non professos extensiuam.

Sed maximum ex hac Sacerdotum promouendorum dilatione detrimentum Societati obuenire; rumoreque latè diffuso, à B. Pontifice Societatis Institutum, prout in alijs Religiosis Ordinibus inceptum fuerat, multifariam immutandum; FRANCISCVS CARDIN. PACHECVS, S. Francisco Borgia, tunc Præposito Generali Societatis rogante, B. Pij animum explorare studuit, qui teste Franc. Sacch. Andr. Victor. Christoph. Gomez, & alijs, exclamasse, fertur, in hæc verba, *Absit à nobis hoc grande peccatum; Videmus Deo complacitum in his famulis suis, perque eos vtilitates Ecclesiæ suæ præclaras afferre. Dum ita viuent, non est, quod negotium eis quisquam facessat, sed vt fauorem potius, atque patrocinium accommodet, qui secundum vitæ suæ formam seruitio se Diuino impendant.* Hæc Sanctissimus Pontifex. Nec sanè de cætero aliter se ipse gessit; Quin & Societatem amplis fauoribus, & indultis cumulauit.

III.

GREGORIVS XIII. Cui Societas nonnulla postulata obtulit, pro recto ipsius regimine, ad Instituti sui normam, præsertim in ijs, quæ ad Religiosos spectant, ante solemnem professionem Sacris Ordinibus initiandos; postulata eadem vnà cum Instituto ad trutinam reuocato examinanda, & perpendenda tradidit quatuor S. R. E. Cardinalibus, non minus probitate, quàm doctrina, rerum experimento, & prudentia illustribus; nimirùm S. Carolo Borromeo, Ioanni Aldobrandino, Gabrieli Paleotto, & Paulo Aretino; quorum Consilio, die vltima Februarij 1573. in Constitutione sua, incipiente, *Ex Sedis Apostolicæ benignitate*, Religiosis Societatis indulsit, vt ad Sacros Ordines promoueri possent, post vota simplicia dumtaxat, ante solemnem professionem, *non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, & in specie Constitutione Pii V. Prædecessoris Nostri* (sunt verba Pontificis) *qua Decretum Concilii Tridentini, quod incipit, Cùm non deceat ad Clericos Regulares non professos extendit, cæterisque contrariis quibuscumque.*

Huiusce Constitutionis vigore, qua derogatum fuit Concilio Tridentino, in ea parte, cui Sacerdotes dimissi, pro alimentis consequendis innituntur; quæcumque etiam eorumdem alimentorum præstatio Sacerdotibus ipsis, licèt absque beneficio, aut patrimonio promotis, exindèque dimissis, ex conciliari interpretatione quomodocumque dimanans, fuit proculdubio proscripta. Prætereà idem Pontifex Societatis Institutum, pluribus adiectis priuilegijs, promouendæ Catholicæ Religionis zelo, bonarumque artium studio confirmauit.

IV.

SIXTVS V. Etsi Societatis Institutum meditatus aliquando fuerit in re aliqua alterare; Nihilominus factum maturiùs aduertens, professus est, Institutum idem velle omninò esse Ecclesiæ Sanctæ, illudque intactum, inuiolatumque seruauit.

Proindè nulla ratione subsistit, quod Molfesius, Barbosa, & alij eorum asseclæ allegarunt, de quadam declaratione Sixti V. super alimentis Sacerdoti dimisso præstandis; quasi fuerit prætensæ Congruæ 40. aureorum annuorum confirmatoria. Declarationem enim huiusmodi neque edidit, neque etiam sibi suasit hic Pontifex. Adhibitæ quippè sunt possibiles, & exquisitissimæ diligentiæ, ad eam obseruandam in fonte suo, vel in Scriptoribus, qui tempus, locum, aut aliquam circumstantiam indicarent, vbi inueniri posset, sed frustrà. Scriptores Sixto V. contemporanei, nihil prorsus de hac declaratione retulerunt. Prosper Fagnanus, qui per quinquaginta, & vltra annos in Curia

versa-

versatus, variarum Congregationum, præcipuè Episcoporum, & Regularium, idemque Concilij longo tempore Secretarius, & in suis in Decretales Commentarijs, plura de rebus Societatis collegit, plurima etiam Decreta earumdem Sacrarum Congregationum recensuit; de supposita tamen declaratione Sixti V. prout de asserto Decreto super congrua 40. aureorum annuorum, nec verbum quidem protulit, (protulisset tamen, si vera fuissent.) Cæteri quoque Scriptores antiquiores, qui meliùs rem nosse poterant, nihil penitùs de hisce Decreto, & Declaratione disseruerunt. Vnde fateri cogimur, declarationem ipsam à veritate absonam, & merum esse commentum.

V.

GREGORIVS XIV. Institutum Societatis approbauit, confirmauitque; præsertim modum, & formam dimissionum explicando, & quorumdam impugnationes die 4. Kal. Junij 1591. Apostolica Sanctione retrusit.

VI.

CLEMENS VIII. cui oblatus fuerat, die 21. Aprilis 1597. supplex libellus, ab incerta Persona, pro Sacerdotibus è Societate dimissis, vt ne ad egestatem, & mendicitatem cogerentur, de aliquo remedio prouidere dignaretur, HIERONYMO CARDINALI MATTHÆIO, prudentia, fide, & integritate probatissimo, qui alter erat ex Cardinalibus Sac. Congregationis Concilij, libelli materiam disquirendam commisit; Qui ea seriò, & accuratè discussa, Pontifici retulit, aliàs hoc negotium, per Summos Pontifices, & Congregationem S. Officij, fuisse examinatum, & intactum demum relictum. Pontifex, ijs auditis, eamdem etiam rem integram Societati reliquit, Laur. de Paul. *in diar. pag.* 48. *& decret.* 3. *Congreg. Gen.* 7. §. 8.

VII.

PAVLVS V, qui Institutum Societatis, anteà ex eius mandato discussum anno 1606. pridiè nonas Septembris speciali Constitutione probauerat, viso supplici libello, sibi oblato, anno 1615. à quodam Sacerdote è Societate dimisso, alimenta petente, illum ROBERTO CARDINALI BELLARMINO remisit, vt Patribus Societatis in Congregatione tunc Generali Septima conuocatis, prospiciendum proponeret, quid facto opus esset, circa Sacerdotes è Societate dimissos; Congregatio autem Pontificem omni animi submissione rogauit, vt Societatis Iura; receptamque consuetudinem tueri dignaretur, pluribusque argumentis ostendit, nihil in hac re immutandum fore, *cod. decret.* 3. *Congreg. Gen.* 7. §. 8. nihilque adeò à Summo Pontifice immutatum est.

VIII.

VRBANO VIII. libellum supplicem exhibuerat anno 1630. Cosimus Curmus, Sacerdos è Societate dimissus, pro alimentis ob inopiam exigendis, & Sac. Congregationi Episcoporum, & Regularium à Pontifice remissum; cuius tunc obibat munus à Secretis præfatus Prosper Fagnanus, qui cùm audisset Cosimum actionis suæ suppetias quærere à prætenso Decreto Congruæ 40. aureorum, & ab asserta Sixti V. declaratione; ille vt erat rei peritissimus, Sacerdotem hunc à prosequenda causa dimouisse creditur, & ab errore, seu fallacia deduxisse; quoniam actione deserta recessit.

IX.

ALEXANDRO VII. In supremo Solio imperante, Archiepiscopus Limanus in Indijs petijt à Sacra Congregatione Concilij declarari; *An Patres Societatis IESV in Sacris Constituti, iuxta Indulta, & Priuilegia eiusdem Ordinis, & posteà dimissi, seu eiecti, absque patrimonij, aut beneficij Ecclesiastici assignatione, ad propriam sustentationem competente, iuxta decretum Concilij Tridentini c. 2. sess. 21. de reform. habeantur, vt suspensi ab executione præfatorum Ordinum, & quatenus non sint suspensi, an Religio teneatur illis prouidere de honesto victu, saltem in redditu 40. aureorum, donec sufficiens beneficium fuerint assecuti.*

Die 11. Februarij 1662. Sac. Congregatio respondit, Religiosos Societatis post tria vota simplicia dumtaxat, vigore Priuilegiorum eiusdem Societatis dimissos, non comprehendi in Constitutione Vrbani VIII. de Apostatis, & Eiectis; QVOAD RELIQVA, NIHIL INNOVANDVM.

X.

AD CLEMENTEM X. anno 1672. recursum habuit Martinianus Batle, Gerundensis Sacerdos è Societate dimissus, vt Sanctitas Sua iniungere dignaretur Præposito Generali Societatis, de illi soluendo singulis annis scuta 40. annua ex bonis Religionis, ad mentem (vt ille aiebat) Decreti S. Congregationis Concilij, & declarationis Sixti V. libellum verò Pontifex S. Congregationi Concilij transmisit, vt rem disquireret, & resolueret. Proposito igitur dubio, *An Oratori prouideri debeat de dicto annuo redditu super bonis Religionis.*

Die 4. Iunij 1672. S. Congregatio perpensis deductis tum pro parte Oratoris, tum pro parte Religionis, respondit, NIHIL ESSE INNOVANDVM.

XI.

Sub cæteris Pontificibus, quotquot à Societatis exordio, vsque nunc imperarunt; nempè sub VRBANO VII. INNOCENTIO IX. LEONE XI. GREGORIO XV. INNOCENTIO X. CLEMENTE IX. ET ALEXANDRO VIII. vel nulla excitata fuit de hac re controuersia, vel nec aurem quidem ijdem Summi Pontifices huiusmodi petitionibus inclinarunt; cum nullum reperiatur hisce temporibus de eadem quæstione monumentum.

SANCTISSIMO demùm INNOCENTIO XII. Pontificatus sui imperium ad præsens feliciter tenente, Georgius Vaccarinus, Sacerdos Siculus anno 1690. è Societate dimissus, actionem de alimentis consequendis anno 1694. antiquis, & recoctis argumentis innixus, recens instaurauit; libellum supplicem eidem Sanctissimo obtulit, S. Congregatione Concilij remissum; coram qua dimissorum etiam omnium iura, non minus quam sua, itam alimenta, & sumptus litis petens, acerrimè propugnare conatus est; In qua causa decreta infrascripta Sanctissimi, & Sac. Congregationis emanarunt.

1. Instante eodem Vaccarino, vt resolueretur dubium, tam in abstracto, pro interesse quorumcumque dimissorum, quàm in concreto, pro suomet interesse, & è contra rogante Societate Sanctissimum, vt dispiciendum mandaret factum dumtaxat Vaccarini, *Sanctitas Sua, audita relatione sibi facta de speciali eius commissione ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Raynutio Pallauicino, tunc S. Congregationis Secretario, nunc Vrbis Gubernatore, die 2. Decembris 1694. mandauit, vt suspensa propositione in abstracto, dubium proponeretur in concreto tantum, ac in casu particulari Sacerdotis Georgii Vaccarini, nec vltra esse innouandum, ne fiat in Societate IESV turbatio, ac status eiusdem immutatio.*

3. Huiusce Decreti virtute, duplex itaque dubium fuit in S. Congregatione propositum, pro interesse petentis tantummodò. *Primò, An Georgio Vaccarino ordinato Sacerdoti, ad titulum Religiosæ paupertatis, in Societate IESV, & deinde ab ea dimisso, debeatur congrua portio, saltem aureorum quadraginta annuorum. Secundò, An eidem sint subministranda alimenta, & sumptus litis.*

Die 28. Maii 1695. S. Congregatio, iuribus ab vtraque parte deductis maturè perpensis, ad vtrumque respondit negatiuè.

3. Et facta de præmissis, ab eodem Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Pallauicino Secretario relatione Sanctissimo die 4. Iunij 1695. SANCTITAS SVA FAVORABILEM SOCIETATI SENTENTIAM SAC. CONGREGATIONIS APPROBAVIT, & MANDAVIT, VACCARINVM NON ESSE AMPLIVS AVDIENDVM, ET IN POSTERVM NIHIL INNOVANDVM.

4. Explosam hanc in concreto instantiam, eam in abstracto reassumpsit Vaccarinus, supplici oblato S. Congregationi libello, vbi tria dubia resoluenda proposuit. *Primò, An Sacerdotes è Societate dimissi, absque congrua, in Sacerdotio remanere possint. Secundò, An ad hanc congruam Societas teneatur. Tertio, Et quatenus Societas non teneatur, ad quem congruæ onus pertineat.*

Die 11. Iunii 1695. S. Congregatio instantiam reiecit; rescriptumque est, RELATA, idest *Nihil*.

5. Sanctissimi mentem Vaccarinus alio supplici libello recuso, in publica audientia retentauit; petijtque causam committi de voto Rotæ.

Sanctitas vero Sua die 16. Iulii 1695. referente eodem Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Pallauicino Secretario, ex commissione speciali sibi facta, STETIT IN DECRETIS 4. IVNII PRÆDICTI.

6. Rursus in alia publica audientia Vaccarinus supplicem libellum Sanctissimo exhibuit, rogans sibi, & cæteris Sacerdotibus è Societate dimissis alimenta præstari, sub prætextu

textu

textu nouæ scripturæ, repertæ in libris eiusdem Sac. Congregationis, in qua (vt ipse asserebat) seipsam ad hanc præstationem obligauerat: Societate tamen exaduerso ipsius scripturæ futilitatem, leuitatemque plurimis rationibus confirmante, cuius tenorem olim, & aliàs in præcedentibus causis expensum, & refricatum, atque nouissimè animaduersum S. Congregatio neglexit.

Sanctitas sua die 27. Iulij 1695. *rescripsit*, ACQUIESCAT.

7. Nec tamen acquiescente Vaccarino, nouumque supplicem libellum Summo Pontifici offerente, pro executione præfatæ (manus) scripturæ, vt à paupertate subleuaretur, & creditoribus suis satisfacere posset.

Die 8. *Septembris* 1695. *referente eodem Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Pallauicino Secretario, ex commissione speciali sibi facta*, SANCTITAS SVA MANDAVIT ORATOREM ACQVIESCERE DEBERE, ET AMPLIVS NON AVDIRI, QVIBVSCVMQVE ETIAM DE NOVO SVPPLICATIS NON OBSTANTIBVS.

8. Aliàs item preces in sequenti publica audientia Vaccarinus reformato libello coram SANCTISSIMO subrogauit, rescriptumque obripuit die 26. prædicti Septembris, remissionis præfati libelli ad Sacram Congregationem Concilij, sed obreptione à Societate intellecta, iterumque eius iuxta facti seriem expositis.

Die prima Octobris 1695. *SANCTISSIMVS, attenta relatione præfati Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Pallauicini Secretarij, de iis omnibus, quæ ad causam pertinebant, ex speciali commissione sibi facta*, STETIT IN DECRETIS, VACCARINVM NON ESSE AMPLIVS AVDIENDVM, ET ILLIVS INSTANTIÆ SILENTIVM IMPONI MANDAVIT.

9. Siluit per aliquot menses Vaccarinus, & cum videret integram, & rectam SANCTISSIMI constantiam, in eius petitionibus refellendi, nouam à S. Congregatione Concilij audientiam obtinere studuit, supplici oblato libello, antiquas propositiones repetente.

Die 14. *Aprilis* 1696. *S. Congregatio instantiam reiecit, rescriptumque*, LECTVM; idest *Nihil*.

Porrò præstationem hanc alimentorum membris à suo corpore perpetuò abscissis, quam Sacerdotes dimissi sibi deberi contendunt, (hi autem illam prætendentes paucissimi sunt, & vix sex ex iis, centum & quinquaginta annorum interuallo apparuerunt; plurimi quidem fortassè in posterum surrecturi, si aditus iste aperiretur,) nullatenus esse debitam in tractatu opportunè euulgando firmabitur, nec scilicet de iure Naturali, nec de Iure Canonico, nec de iure Ciuili, nec ex Conciliorum Generalium, præsertim Tridentini dispositione, nec Instituto Societatis, nec ex Constitutionibus Summorum Pontificum, nec ex Sacrarum Congregationum responsis, nec ex Statutis Synodalibus Episcoporum, nec ex quibusnè Supremorum Tribunalium iudicijs, nec ex solidioribus Scriptorum sententijs, nec ex inconcussa, & inuiolata Societatis praxi, & obseruantia, nec ex meliori Ecclesiæ Sanctæ bono, nec ex vtilitate Christianæ Reipublicæ, nec ex motiuis prudentialibus, nec in subsidium benigno Iudicis officio, vbi etiam æquiuoca super asserto decreto de congrua scutorum 40. & alia in hac hypotesi deteguntur; Aduersariorum fallacijs vndequaque occurritur; obiecta quæcumque excogitata remouentur, Auctorum quorumdam conspiratio euertitur, turbationes, quæ in Societate fierent, scandala, & mala euentura, eaque desperato remedio indicantur. Et demùm ostenditur, impracticabilem omninò esse hanc alimentorum præstationem, nisi Societatis Institutum toties à Sancta Sede Apostolica confirmatum, integrum etiam seruatum, subsdeque vertatur, illiusque substantialia conuellantur.

Hucusque decreta.

Cæterùm pro omnibus alijs Regularibus quibuscumque tertium edico, rem hanc indigere Apostolica Constitutione, qua statuatur, vt quod Summus Pontifex Pius V. in explicatione decreti Concilij Tridentini, quod est *sess.* 21. *cap.* 2. construxit, executionem habeat: Episcopus, ne Clericum vllum regularem, neque secularem, qui Regularium more in communi vitæ disciplina sit, beneficiumq; Ecclesiasticum non habeat, Ordinibus Sacris adscribat, nisi à superiore fidem ille attulerit, se religionis, cui adscriptus est, professionem confecisse, iuratusque affirmet scripto manu sua signato, coram Episcopo, se id spontè fecisse, aut ratam habuisse. Illud autem scriptum in Archiuo asseruandum Episcopus curet.

Decreti istius æquitas ex eo patet, quod cùm loco tituli Ecclesiastici sit regularis professio, sicut Ecclesiasticum titulum Ordinatori suo comprobare debent seculares ordinandi, quia ipsius est cauere, ne sine eo titulo, seu beneficij, seu patrimonij facta ordinatio vitiosa sit, ita apud eumdem de regulari professione emissa ordinandos Regulares testari oportet, ne ad titulum Monasterij falsò aliqui ordinentur, & professionem regularem ideò mentiantur.

Quia verò vel extorta, vel ante ætatem facta, vel ante probationem annuam, vel alijs eiusmodi conditionibus necessarijs destituta, regularis professio nulla est, pro nulla habeatur, consultò additur illa regularis professionis coram Episcopo ratæ habendæ formula, ab iis, qui ordinandi sunt, seruanda, ne abolita posteà professione, absque titulo vllo quis ordinatus remaneat, & ita cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere cogatur, cuius rei vitandæ causa Concilium Tridentinum impositam ordinandis hanc legem firmauit, vt sine titulo beneficij, vel patrimonij ad victum sufficientis promoueri nemo possit.

Huic verò Clericalis Ordinis infamiæ vitandæ non hac solum, sed alia etiam ratione prouidendum est, vt Regulares quicumque (Iesuitas semper excipimus ob causas superius adductas) sine litteris Superiorum suorum, quibus constet eos vota Religionis emisisse, non ordinentur, promoti verò, siquando ab huiusmodi Superioribus pro criminis exigentia puniri conueniat, & vrgeat necessitas, ne possint tamen habitu Religionis priuari ita, vt extra Monasteria in contemptum Ecclesiæ, deijciantur mendicaturi, sed intra eorumdem Monasteriorum septa detineri, puniri, & sustentari, & ad id prædicti Superiores per ordinarios compellantur.

Vnde nemo Regularium ordinandus, nisi Monasteria, domus religiosæ, siue Conuentus, in quibus professionem emiserit quicumque ordinandus est, spondeant, se ei quolibet prætextu, specie, vel occasione eiectus, ex suis redditibus alimenta datura, ne indedecus Cleri stipem corrogare cogatur. Satius enim est, onus aliquod Monasteriis, aut religiosis domibus imponi, quàm vniuersum Clericalem Ordinem mendicantis Clerici vtilitate dehonestari. Æquum quoque est, religiosarum domuum impensis infamiam Clericalis Ordinis deuitari, eam præsertim, quæ ex procurato religiosarum domuum per ordinationes splendore, atque vtilitate oritetur.

Id precor, id opto, id voueo pro arcendo hoc probro ab Ecclesia. Vtinam Deus nobis occurrat in precibus, in optatis, in votis.

CONSVLTATIO XCIII.

An dum Episcopus est in possessione iurisdictionis in Clerum, & Populum alicuius loci, cuius exemptio controuertitur, possit punire, nedum censuris Ecclesiasticis, sed etiam carceribus prætensos exemptos, de facto Episcopum in dicta sua iurisdictione turbantes?

Et ad quem Iudicem pertineat cognitio huius causæ, aliarumque huiusmodi, an ad Sacram Congregationem super Episcopis, & Regularibus, an ad Sacram Congregationem Concilij, an verò ad Sacram Rotam?

AD primum respondeo affirmatiuè. Quia nulla datur exemptio, quæ suffragetur ad hunc effectum Iudicis turbati, siue cuius aures offensæ sunt, cum defensio propriæ possessionis, & iurisdictionis sit etiam de iure naturæ. Vnde Episcopus rectè procederet, se defendendo aduersus turbatores. Excepto enim casu exemptionis ab omnimoda incompetentia iurisdictionis, qualis est illa Iudicis laici in Clericos, non datur priuilegium exemptionis, quod suffragetur aduersus iurisdictionem Iudicis, alioquin incompetentis à iure concessum ob eius offensionem iuxta terminos *cap.* 1. *de offic. deleg. cap. tam litteris de testib.* cum alijs apud Farinac. *quæst.* 114. 1

num. 67. *& seqq.* vbi quod, nemine discrepante, id omnes admittunt, estque iuris principium absolutum, vt per eumdem Farinac. *cons.* 134. *n.* 4. *& 5. vol.* 2. vbi de familiaribus Cardinalium, quos certum est habere amplam exemptionem à iurisdictione Ordinariorum, Imò, licèt aliquis in rebus indifferentibus esset exemptus à iurisdictione Episcopi, attamen ob turbatam Episcopi iurisdictionem, eumque offensum, efficitur eius subditus, ac iustè puniri poterit.

2 Et sanè cum Episcopus habeat assistentiam iuris in omnibus locis, & Ecclesijs sitis intra suam Diœcesim, *can. Omnes Basilicæ* 17. *quæst.* 7. Concil. Trident. *cap.* 8. *sess.* 7. *de reform.* ac Rota *decis.* 501. *num.* 1. *par.* 2. *recent.* præcipuè si habeat immemorabilem, & pacificam possessionem exercendi plenariam iurisdictionem in loco, Clero, Populo, & Ecclesijs, quod constare poterit ex collationibus beneficiorum, visitationibus, ordinationibus sacris, processibus, & sententijs in causis, alijsque actibus iurisdictionalibus antiquis, & recentibus extractis ab Archiuo Episcopali, vt probant Buratt. *decis.* 667. *num.* 5. vbi Adden. *num.* 13. *& seqq.* Coccin. *decis.* 128. *num.* 3. vtique poterit continuare suam possessionem, illamque defendere, ac procedere contra quoscumque turbatores, etiam per censuras *dict. cap.* 1. *de offic. delegat.* vbi Innoc. ac Dec. *num.* 2. & Ioan. Andr. *num.* 11.

3 Quod quidem habet locum tam in delegato, quàm in Iudice ordinario, vt pluribus rationibus, & auctoritatibus firmat Farinac. *de crim. læs. maiest. quæst.* 114. *num.* 75. *cum alijs seqq.* Prout etiam poterit procedere criminaliter ad carcerationem, vt post cæteros, quos allegat, tradit idem Farinac. *loc. citat. num.* 1. *& seqq.* Etiamsi turbans esset exemptus à iurisdictione Episcopali. Nam ratione delicti, ac turbatæ iurisdictionis efficitur subditus ex eodem Farinac. *d. quæst.* 114. *num.* 67. *& 79.*

4 Ac ita quidem, vt non obstaret, si turbator diceret, quod fuerit malè tractatus in carceribus. Si enim testes essent examinati pro informatione Curiæ, Parte non citata, non probant, Farinac. *de testib. quæst.* 72. *num.* 87. *& seqq.* Præcipuè autem si testes essent vassalli, & subditi in temporalibus domini loci controuersi, Gloss. *in can. de forma propè fin.* 12. *quæst.* 5. Aufrer. *de reprobat. testium num.* 94. Gabr. *de testib. lib.* 1. *conclus.* 10. *num.* 22. Quoniam vassallus non est integræ fidei, & ei non creditur, quando est subditus ratione iurisdictionis, & agitur de probando factum, vel dictum in loco illius Domini, cuius testis productus est subditus, Boss. *in tit. de opposit. contra test. num.* 99. *post med.*

5 Eoque magis id locum habet in vassallis, & subditis angarijs, & perangarijs, cum habeantur pro vilibus personis, & valdè subiectis suo Domino, vt eis minus sit credendum, Afflict. *decis.* 304. *num.* 14. ibique Vrsill. *num.* 6. Grammat. *consil.* 21. *num.* 31. Gabr. *loc. cit. num.* 25. aguntque causam propriam, vt ita eximantur à iurisdictione Episcopi, eiusque lege Diœcesiana. Et obseruandum, quod omnes Doctores admittentes testimonium subditorum, & vassallorum pro eorum Dominis, vel Superioribus procedunt cum duplici temperamento. Primò, nempè quod sint personæ qualificatæ. Secundò, quod nullum habeant interesse in causa, vt constat ex Afflict. *dict. decis.* 304. Pegna *decis.* 321. & alijs.

6 Ad secundum respondeo, spectare ad Rotam, in qua formiter tractari debet cum probationibus, & formalis processu, quem ex præscripto Constitutionis 74. Sixti V. quam decreto suo innouauit, & declarauit Sanctissimus Dominus Noster Innocentius XII. quod huic consultationi subijcimus, Sacræ Congregationes nun conficiunt, prout in similibus controuersijs perpetuò seruatum est, vt ex causis Sancti Angeli Lombardorum, nullius, seu Beneuentana iurisdictionis, de quibus extant decisiones, & ex Toletana iurisdictionis 9. Maij 1659. 21. Maij 1660. ac 27. Ianuarij 1662. coram Beuilaqua, & in eadem 10. Iunij 1661. coram Taya; Vnde pars aduersa deducere debet in Sacra Rota suas rationes, quibus approbatis per tres conformes, aut per rem iudicatam, Episcopus abstinebit ab exercitio suæ iurisdictionis, in qua semper fundatam habet intentionem, & manutenendus est donec per tres conformes, aut per rem iudicatam firmata fuerit qualitas nullius cum Territorio separato, vt plenissimè probatur in allegata Toletana coram Beuilaqua, & Taya, de quo nos alibi, & quotidie seruatur in Sacra Congregatione Concilij, præsertim sub anno 1662. & 1662. in Vulturariensi contra S. Religionem Hierosolymitanam, & in Anglonensi, in quibus Prælatus inferior erat de facto in possessione exercitij iurisdictionis spiritualis per tempus antiquissimum, prout in eadem possessione erat magnus Prior Castellę in citata Toletana coram Beuilaqua, & Taya.

7 Nec datur amplior exemptio, quam concessa per Pium IV. in sua Constitutione 9. Sacræ Religioni Hierosolymitanæ tam respectu personarum, quàm Ecclesiarum, & bonorum ita, vt Priores, & Commendatarij declarentur verè Ordinarij cum omnimoda exemptione, quæ tamen procedit respectu iurisdictionis passiuæ, quoad personas, & bona ipsorum Religiosorum, non autem quoad Clerum, & Populum eorum locorum, quæ ad Prioratus, Commendas pertinent, quia Pontifex non segregauit istas oues ab antiquo Pastore, qualis est Episcopus, vt plenè habetur in dicta Toletana coram Beuilaqua, & Taya. Et decisiones in Sancti Angeli Lombardorum, & in nullius, seu Montis Virginis non fundantur in generalibus priuilegijs, sed in Territorio separato, formiter probato cum priuilegijs Apostolicis, & cum pacifica plurium sæculorum possessione, concurrente etiam altera circumstantia, quod in eis agebatur non de simplici Prælato inferiori, sed de Generali, siue Capite totius Ordinis, cui magis congruit iurisdictio quasi Episcopalis, ac ei regimen animarum Ecclesiæ magis confidit.

8 Decretum autem super renouatione, ac declaratione Constitutionis Sixti V. est huiusmodi videlicet.

9 *Vt debitus ordo seruetur inter Tribunalia Vrbis, & opportunè prouideatur, ne ob litigantium importunitatem causæ, telam iudiciariam alioquin requirentes, deferantur ad Sacras Congregationes, in quibus negotia non aliter, quam in forma extraiudiciali cognosci, & definiri debent, Congregatio particularis à Sanctissimo Domino Nostro (vt infra) deputata, quamuis agnouerit, quod eædemmet Sacræ Congregationes plerumque, ac de per se remittant ad suos Iudices easdem causas; nihilominus, vt firmius in posterum prouideatur, tollaturque ansa huiusmodi importunitatibus, censuit, si Sanctissimo placuerit, innouandam esse quoad causas, quæ in Tribunalibus Vrbis commodè cognoscerentur, Constitutionem 74. sanctæ mem. Sixti V. super erectione plurium Sacrarum Congregationum, in ea præsertim parte, in qua vel ex subiecta materia ibidem expressa, vel litteraliter disponitur, non posse in dictis Congregationibus cognosci causas contentiosas, seu negotia formam, & ordinem iudiciarum requirentia.*

10 *Causas autem contentiosas, & ordinem iudiciarium requirentes censuit esse omnes illas, in quibus necessarius est processus iudicialis, aut fieri debent probationes, Parte citata, siue mediante examine Testium in Curia, siue mediante iurium, & instrumentorum productione, ac reproductione, siue mediante expeditione litterarum remissorialium, vel compulsorialium, aut interponendum foret aliquod decretum iudiciale, sublata idcirco eisdem Sacris Congregationibus, earumque Præfectis, ac Secretarijs, omnibusque alijs facultate causas prædictas reassumendi aduersus Iudices Ordinarios, illisque, seu Partibus inhibendi, aut quomodolibet deueniendi ad purgationem attentatorum, aut quouis alio modo iudicialiter procedendi; Quod si secus à præsenti decreto factum fuerit, omnia acta, resolutiones, ac decreta, sint ipso iure nulla, perinde ac si non emanassent.*

11 *Quatenus verè Partes etiam in Iudicialibus velint concorditer subire iudicium Sacrarum Congregationum iuxta declarationes eiusdem Sixti V. impressas in Bullar. nouo post d. eius Constit. 74. censuit Congregatio, consensum huiusmodi præstandum esse in scriptis ab ipsis Partibus, vel ab eorum legitimis Procuratoribus speciale habentibus mandatum ad consentiendum apud acta illius notarij, qui negotiis Sacrarum Congregationum incumbit. Et nihilominus etiam in hoc casu acta, & processus probatorios fieri debere coram Iudicibus Ordinariis, à quibus remittendi erunt ad easdem Sacras Congregationes.*

12 *Cessante verò præfato expresso Partium consensu, vt supra, censuit Congregatio, in causis, & negotiis telam iudicialem requirentibus, iurisdictionem Sacrarum Congregationum non esse prorogabilem, nisi per specialem commissionem manu*

San-

sanctissimi signatam, neque censeri prorogatam ex simplici rescripto in supplicibus libellis, qui eidem sanctissimo porrigi solent, sed imo similia rescripta habenda esse pro subreptitie extortis, nec vllatenus in iudicio, vel extra suffragari posse, perinde ac si non emanassent.

13 *Rursus censuit Congregatio in omnibus causis criminalibus tam contra laicos, quam contra Ecclesiasticos saeculares, siue rei sint praesentes, siue contumaces, processus, & appellationes deferendos esse ad Iudices Ordinarios etiam quoad delicta Regularium commissa extra claustra, seruata forma Sacri Concilij Tridentini, & Constitutionis 39. sanctae memoriae Clementis VIII. neque in causis praedictis eosdem Iudices Ordinarios etiam hic in Curia procedere posse tanquam delegatos à Sacris Congregationibus, nisi vbi fuerit impetrata specialis Commissio Sanctissimi, citato, vel audito Procuratore fiscali Generali Sanctitatis suae, alias acta, resolutiones, & decreta sint, vt supra ipso iure irrita, & nulla, perinde ac si non emanassent.*

14 *Et quoniam post eamdem sanctae memoriae Sixti V. Constitutionem Sacra Congregatio Boni Regiminis instituta fuit pro felici, & oeconomico gubernio Communitatum Status Ecclesiastici, & ad hoc, vt sublatis debitorum subterfugijs expeditior esset exactio onerum, & collectarum eisdem vniuersitatibus incumbentium exinde censuit Congregatio, causas omnes tam pro adimplemento Bullae Boni Regiminis nuncupatur, quàm alterius declaratoria impressa post Constitut. 10. Clementis VIII. siue sint ciuiles, siue criminales, aut mixta iuxta aliam Constit. 25. Pauli V. contra quoscumque earumdem Vniuersitatum officiales, Administratores, Appaltatores, aut quosuis alios debitores, ex causa tamen onerum Cameralium, & Communitatiuorum, aliorumque redituum in Tabella Sacrae Congregationis descriptorum, siue etiam ratione publicae Annonae, necnon appellationes, aut recursus super praemissis omnibus interponendos spectare ad eamdem Sacram Congregationem priuatiuè quoad omnes alias Sacras Congregationes, Iudices, & Tribunalia, etiamsi agatur de personis, & locis Ecclesiasticis quantumuis exemptis, & priuilegiatis, ac speciali nota dignis ita, vt ad eamdem Sacram Congregationem Boni Regiminis pertineat priuatiuè, vt supra, cognitio, An priuilegia, & exemptiones suffragentur contra dictas Communitates, eorumque administratores, & appaltatores, & an onera sint Cameralia, Communitatiua, vel mixta, iuxta praefatam Bullam declaratoriam sanctae memoriae Clementis VIII. & iuxta alia decreta Congregationis particularis edita die 4. Decembris 1680. & 15. Ianuarij 1681. à sanctae memoriae Innocentio XI. approbata.*

15 *Caeteras vero causas tam actiuas, quàm passiuas earumdem Vniuersitatum (exceptis debitoribus, & officialibus, vt supra) censuit Congregatio spectare ad Iudices ordinarios, prout de iure. Hac die 9. Augusti 1693.*

16 *Facta per me infrascriptum sub eadem die relatione Sanctissimo Domino Nostro praemissae resolutionis, sanctitas sua illam approbauit, eamque publicari, & inuiolabiliter obseruari mandauit.*

Ansaldus de Ansaldis Sanctissimi Domini Nostri Auditor.

Nomina Praelatorum, qui superius enunciatae Congregationi Particulari à Sanctissimo deputatae interfuerunt.

R. P. D. Prosper Bottinus Archiepiscopus Myrensis fisci, & R. Camerae Apostolicae Aduocatus, & Promotor fidei.

R. P. D. Iacobus Emerix Sacrae Rotae Decanus.

R. P. D. Antonius Altonitus Sacrae Congregationis Episcoporum, & Regularium Secretarius.

R. P. D. Ioannes Dominicus Thomatus A.C. Locumtenens.

R. P. D. Curtius Origus Signaturae Iustitiae Auditor.

R. P. D. Ioseph Sacripantes Sanctissimi Domini Nostri subdatarius.

R. P. D. Ferdinandus Nuptius Reuerendae Camerae Apostolicae Commissarius Generalis.

R. P. D. Ansaldus de Ansaldis Auditor Sanctissimi.

R. P. D. Antonius de Philippo vot. Signaturae Iustitiae.

R. P. D. Fatinellus de Fatinellis Camerae Apostolicae Praeses.

Paulus Fatius Apostolicae Camerae, & Sacri Palatij Apostolici Notarius.

CONSVLTATIO XCIV.

An, & quatenus Monachi, & Regulares omnes fuerint olim subiecti iurisdictioni Episcoporum. Quis eos exemerit, & in quibus hodie sint ijs subiecti?

CErtum est de iure communi veteri omnia Monasteria subiecta fuisse Episcopo Dioecesano. Constat ex *can. Monasteria* 18. *q.* 2. & ad eum spectabat cura, & solicitudo etiam Monachorum, *can. si quis Abbas, & càn. Abbates ead. caus. & q. can. qui verè in fine* 16. *q.* 1. Vnde ipse poterat nulliter professos à Religione ejcere, sicut poterat ad eam admittere, *can. si vir* 27. *q.* 2. *can. nulla, & can. vxor d.* 23. *can. de viduis* 27. *q.* 1. & *cap. dudum de conuers. coniug.* Circumscriptis enim exemptionibus, ac priuilegijs Apostolicis, Regulares de iure communi originaliter subsunt Episcoporum iurisdictioni, *dict. can. qui verè, & can. peruenit* 16. *quaest.* 1. de quibus per Oldrad. *cons.* 274. Lap. *allegat.* 42. *num.* 3. Nauarr. *consil.* 8. *num.* 4. *de rescript.* Seraph. *decis.* 1353. *num.* 3. ac Doctores *in cap. Episcopus de offic. ordin. lib.* 6. Non quidem quoad legem Dioecesanam, sed quoad legem iurisdictionis, Gloss. 2. *in cap. ex parte de regular.* Vnde Episcopus de iure communi fundatam habet suam intentionem super iurisdictione ordinaria, non tantùm contra Clericus saeculares, sed etiam contra omnes Regulares suae Dioecesis. Ex eo enim quod Monasteria sint in Dioecesi, sunt Episcopo loci ipso iure subiecta, *cap. Cum non liceat de praescript. can.* 1. *dict. can. Abbates cum seqq.* 18. *quaest.* 2. *cap. de Xenodochijs de relig. dom.* Gloss. *v. in tua, cap. sicut de exces. Praelat.* Nisi speciali priuilegio sint exempta, *can.* 1. 16. *quaest.* 2. Quae exemptio non praesumitur, donec non probatur, *can. contra morem d.* 100. Gloss. *dict. cap. sicut, v. in tua in fine.* Vnde in dubio debet Episcopus ratione superioritatis intentionem suam fundatam in Ecclesiis sibi subiectis, quod in eis omne superioritatis ius habeat, *cap.* 1. *de restit. spoliat. in* 6. Soccin. *cons.* 86. *num.* 5. *vol.* 1. Montan. *in tr. fin. regund. cap.* 61. *num.* 4. Euerhard. *in loc. legal.* 16. *loc. à tot. ad part.* Schurf. *cons.* 26. *num.* 2. *contr.* 1. Quin etiam in iure statutum est, vt omnes Ecclesiae cum vniuersis earumdem bonis, ac iuribus, Episcopis subiectae, in eorumque potestate sint, vt apparet ex *can. decretum, & can. quaecumque cum duobus seqq.* 10. *quaest.* 1. Quod vsque adeò verum est, vt non valeat pactum appositum, quod res Ecclesiae oblatae non debeant ad ordinationem Episcopi pertinere, tanquam pactum contra naturam contractus, vt est Textus *in can. si quidam*, iuncta Gloss. 10. *quaest.* 1. quam videntur sequi Bart. *in auth. vt nullus fabricet n.* 3. & latiùs Paulus de Cittadin. *de iurepatr. par.* 3. *q.* 9. *caus. acquir.* 2.

Hinc est, quod iure etiam Canonico constitutum fuerit, 2
vt Monasteria continuò, postquam erecta fuere, Episcopo, cuius in Dioecesi constructa sunt, debeant esse subiecta iuxta *d. can. Monasteria* 18. *q.* 2. & *d. c. omnes Basilicae* 18. *q.* 2. tacitque *can. interdicimus* 16. *q.* 1. & *c. cum persona in princip.* iuncto *vers. quod si tales*, ibi, *licèt Ordinariorum de priuil. in* 6. *c. cum venerabilis de Relig. dom.* & *c. cum Episcop. de offic. Ordin. lib.* 6. quae iura ad hoc allegat Panurm. *in cap. recepimus de priuileg.*

Monasteria igitur Episcopis erant subiecta cum Abbati- 3
bus, & Monachis, à quibus etiam visitabantur, & corrigebantur, si quid minus piè, rectèque ab ipsis ageretur. Nam in Aurelianensi prima Synodo *c.* 21. ita sancitum fuit: *Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistunt. Et si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur.* Citat etiam Gratian. *eod. loc.* 18. *q.* 2. ex Aurelianensi quadam Synodo, sed in nulla reperitur, canonem, qui praecipit, *vt non semel, sed saepius in anno Episcopi Monasteria Monachorum visitent, et si aliquid corrigendum fuerit, corrigant.*

In Cabillonensi quoque Synodo anno 658. habita *cap.* 22. 4
sancitum fuit, vt Episcopi Monachos, à Benedicti regula discedentes, in ordinem redigant. Gregorius Magnus constituit, *vt visitandi, exhortandique gratia ad Monasterium quoties placuerit, Episcopus erat; sic tamen charitatis officium illic impleat, vt grauamen aliquod Monasterium non incurrat* 18. *q.* 2. sanciuitque Aurelianensis secunda Synodus tempore Vigilij

Papæ celebrata, *vt Abbates, qui Episcoporum præcepta contemnunt ad communionem penitus non admittantur, nisi contumaciam humilitate suscepta deponant*. Et Moguntina quædam Synodus sub Vucfrido, eius loci Episcopo, tempore Pipini Francorum Regis habita, decreuit, *vt Monachi vbique Episcopis sint subiecti, eosque diligant, nec Ecclesiasticis, nec sæcularibus sese negotijs miscere audeant, nisi eos Episcopus ad necessarium aliquod opus anocauit*, sicut refert Stumpfius *lib. 5. cap. 3. Chron.*

5 Quidquid etiam sine licentia Episcopi ab Abbate de rebus monasticis venderetur, ad potestatem Episcopi reuocandum Agathensis Synodus statuit *cap. 56.* Extat quoque 17. q. 4. in venditionibus. Qua de re, & Aurelianensis tertia Synodus tale decretum edidit: *Abbatibus, Presbyteris, cæterisque Ministris, de rebus Ecclesiasticis, vel sacro ministerio alienare, vel obligare absque permissu, & subscriptione Episcopi sui, nihil liceat. Quod qui præsumpserit, degradetur, communione concessa. Et quod præsumptum, vel alienatum, vel temerè ordinatum est, ordinatione Episcopi reuocetur, can. Abbatibus* 12. *quæst.* 2. In eamdem ferè sententiam ita quoque præcipitur *cap.* 11. Aurelianensis quartæ Synodi: *Si quid Abbatibus, aut Sacris Monasterijs oblatum fuerit, in sua proprietate hoc Abbates minime reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet quacumque occasione. Quibus si fuerit necessarium, vt statuta conuellant, non aliter valeat, nisi fuerit sui Episcopi subscriptione firmatum*.

6 Nec licere cuiquam Monachorum absque venia Episcopi Monasterium ædificare, Concilium Chalcedonense, & Agathense præceperunt 18. *q.* 2. *can. quidam Monachorum*. Imò ne peregrè quidem eis licebat ire sine Episcopi assensu. Nam in Cabillonensi Synodo *cap.* 15. statuitur, *ne Abbates, vel Monachi ad Principem eant sine Episcopi sui concessione sub anathematis pœna*. Sæpè tamen sine Principum, & Regum etiam concessione, Abbatibus non licuit peregrè abire, vt apparet ex Theodori Fuldensis Abbatibus epistola ad Benedictum. Ecclesias denique Monachorum Episcopo subiectas esse debere in Concilio apud Fauentiam celebrato definitum fuit 16. q. 4. *can. statuendum*.

7 Vnde ab initio nascentis Ecclesiæ, quo Monachismus inuentus est, teste Cassiano *collat.* 18. *cap.* 5. & ex eo Bellarmin. *de Monach. lib.* 2. *cap.* 5. Quod & Concilium Meldense *can.* 9. affirmat, nempè Ordinem Monasticum à Deo inspiratum, ab ipsis Apostolis fundatum, & à Sanctissimis Patribus excultum, & habetur in Concilio Coloniensi *cap.* 1. *par.* 10. Monachos, eorumque Monasteria sub iurisdictione Episcoporum per quinque sæcula absque interruptione fuisse. Omnes enim Basilicæ potestati, & iurisdictioni Episcoporum subiectæ erant. Sic enim statutum fuit in Concilio Aurelianensi relato *in can. Omnes Basilicæ* 16. q. 7. Ex quo omnes Doctores concludunt, quod tam Ecclesiæ sæculares, quàm regulares, & Monasteria de iure communi subiaceut iurisdictioni Episcoporum, & Ordinariorum. Quod statuit Concilium Chalcedonense sub Leone I. anno 451. *can.* 4. relatum *in can. Quidam Monachorum* 18. *q.* 2. & in Concilio Aurelianensi primo sub Symmaco anno 511. de quo Gratianus *in can. Abbates ead. caus. & quæst.* & in Concilio Aurelianensi quarto sub Ioanne primo anno 524. de quo etiam Gratianus *ibidem dict. can. Monasteria*, traditque Fagnan. *in cap. nimis praua num.* 3. *de excess. Prælat.* & ex Regularibus Rodriquez *tomo* 2. *quæst. regul.* 64. *art.* 1. ac Rota in pluribus decisionibus adductis *in decis.* 238. *num.* 2. *par. recent. & decis.* 47. *n.* 14. apud Tambur. *de iure Abbat.* idemque Tambur. *in dict. tract. tom.* 3. *disp.* 5. *q.* 11. *num.* 1. *&* 2.

8 Quia verò Episcopi hac sua potestate sæpè sunt abusi, ipsorum audacia non rarò fuit repressa. Nam Gregorius Magnus in Concilio quodam Lateranensi decreuit, *vt nullus Episcoporum vltra præsumat de redditibus, de rebus, vel curtis Monasteriorum, vel de cellis, & villis, quæ ad ea pertinent quocumque modo, qualibet exquisitione minuere, vel immissiones, aut violentias aliquas facere, aut in describendis, peruidendisque rebus Monasterij acquisitis, vel datis, acquirendisue vlla occasione se permiscere, sed si qua causa fortè inter terram venientem suarum Ecclesiarum, & Monasteriorum euenerit, & pacificè non potuerit ordinari apud electos Abbates, & alios Patres, sine voluntaria dilatione, medijs Sacrosanctis Euangeliis finiatur*.

9 Idem sanciuit Herudfordiana Synodus Angliæ *can.* 3. & in Toletana Synodo decretum fuit, *vt Episcopi si aliquid in Monachos Canonibus interdictum præsumpserint, aut vsurpare quicquam de Monasterijs rebus tentauerint, excommunicentur can. hoc tantum* 18. *q.* 2. In Toletana septima Synodo *can.* 7. cautum etiam fuit, *vt defuncto Abbate, nihil ab Episcopo auferatur, & aliquid de Monasterij rebus minuatur*. Et Gratianus eodem loco, *can. non semel §. Pro talibus indicat, propter Episcopos tales, qui animarum curam non habentes, bona tantum Monasteriorum in suos vsus conuertere cupiunt, statutum esse, vt Monasteria cum suis rebus penitus sint libera à potestate, & dominio Episcoporum*.

Sæpè etiam Monasteria ab Episcopis, alijsque Clericis 10 occupabantur, & tanquam Abbatibus regebantur. Hoc verò prorsus non vult fieri Gregorius Magnus. Sic enim hac de re scribit *lib.* 7. *epist.* 40. Maximiano Rauennatensi Episcopo: *Dudum ad nos multorum relatione peruenerat, Monasteria in Rauennatibus partibus constituta, omnino Clericorum vestrorum dominio prægrauari, ita, vt occasione quasi regiminis, ea velut in proprietate possideant. Quibus non modicum condolentes, decessori vestro litteras misimus, vt hoc emendare per omnia debuisset, sed quoniam vita est termino eius præoccupatus, ne hoc onus Monasteria remaneret, fraternitati vestræ eadem nos scripsisse recolimus. Et quia vt comperimus, in huius rei hactenus cessatum correctione est, hæc ad vos iterum prauidimus scripta dirigere. Hortamur ergo, vt omni mora, omnique excusatione submota, ita Monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis grauamine releuare, quatenus nullam deinceps in eis Clerici, vel hi, qui in Sacro sunt Ordine constituti, aliud habeant, nisi orandi tantummodò causam accedendi licentiam, aut si fortè ad peragenda Sancta Missarum fuerint inuitati mysteria. Sed ne vel pro cuiuslibet Monachi, aut Abbatis promotione onus aliquod fortassè sustineant, studendum vobis est, vt si quispiam Abbatum, aut Monachorum ex quocumque Monasterio ad Clericatus officium, vel Ordinem Sacrum accesserit, non illic aliquam habeat vlterius potestatem, ac Monasteria huius occasionis velamine, ea, quæ prohibemus, sustinere onera, compellantur. Hoc itaque omnia vigilanti cura emendare iam secundò commonita fraternitas vestra non differat, ne si post hoc negligentes vos esse, quod non credimus, senserimus, aliter Monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit, quia tanta necessitati seruorum Dei Congregationem subiacere amplius non patimur*. Idem Gregorius decreuit quoque, ne Episcopus in Monasterij Cathedram collocet, vel aliquam potestatem exerceat, seu ordinationem, quamuis leuissimam faciat, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus.

Circa tamen Carolinorum tempora frequentissimo fuit 11 in vsu, præsertim per Germaniam, & Galliam, vt Episcopi vice Abbatum præessent Monasterijs, & Monachos regerent. Probari hoc posset multis exemplis ex Chronologia Bruschij de Monasterijs Germaniæ, itemque ex sumptis annalibus Heluetiorum de Monasterijs S. Galli, & Augiæ diuitis. Sed satis sit, quod in genere alicubi Bruschius dicit vsque ad annos Domini 850. Abbates Episcopos factos, post hæc verò tempora Episcopos opimiores Abbatias cœpisse ad se rapere, & simul Abbates, ac Episcopos agere, ob ventrem.

Imò Politici quoque auaritiæ studio Monasteria, & Ab- 12 batias regendas post ea tempora non rarò susceperunt, easque suo nomine gubernandas alijs commendarunt, ipsis interim politico regimini vacantibus, vt est videre apud Annonium *lib.* 5. *cap.* 41. de gestis Francorum, & Iacobum Meyerum in Flandrica historia.

In Turonica secunda Synodo quoque *cap.* 6. sancitur, 13 ne Episcopus Abbatem sine omnium suorum Abbatum consensu loco eijciat, & alium per præmia ordinet. Et in Moguntina Synodo præcipitur, ne liceat Episcopo res Monasterij ob peccatum Abbatis tollere, *can. Episcopo* 16. *q.* 6.

Prætereà licebat Abbatibus, ab Episcopo ad Principem, & 14 Concilium prouocare, vt colligitur ex Rabani epistola ad Orgatium de causa Saxonis fugitiui Monachi. In Synodo verò Toletana 7. *cap.* 15. præcipitur, ne Abbates, aut Monachi patrocinio sæculari vtantur, nec ad Principem sine Episcopi sui licentia eant, sin minus excommunicentur. Si etiam Episcopi Abbatibus præter debitam obedientiam contra libertatem Ordinis à Pontificibus Romanis indultam, ali-

quid

quid exigant, liberum relinquitur Abbatibus auctoritate Apoſtolica, quod petitur, denegare, *cap. ſanè de exceſſ. Prælator.*

15 Quidam tamen Abbates cum ſuis Monachis, & Monaſterijs ab omni obedientia Epiſcoporum erant penitus exempti, Nam Gregorius Magnus Monaſterio in Succeſſorum Ciuitate priuilegium dedit, vt tantùm Pontifici Romano pareat, vt eſt videre in libro eius 12. *c.* 32. & Leo Oſtienſis *lib.* 1. *c.* 4. indicat, Caſinenſe Monaſterium tantùm Romano Pontifici ſubiectum fuiſſe, & ab omnium Epiſcoporum iuriſdictione liberatum. Sic etiam Monaſterium S. Maximi propè Treuerum Ordinis primum, & Regulę Orientalium Monachorum, nunc verò Benedictinæ profeſſionis, quam ſuſcepit circa annum Domini 764. ab Imperatore Conſtantino ſub perpetuo duraturam tuitionem Imperatoriam ſuſceptum eſt, & adhuc hodie ab omni Archiepiſcopali, & Epiſcopali iugo exemptum, in temporalibus ſoli Imperatori Romano, in ſpiritualibus ſoli Summo Pontifici ſubeſt, Bruſchius *de Monaſt. German. fol.* 125. idem refert *ibid. fol.* 28. Adrianum Pontificum maximum, ac huius nominis primum Andegario Campidonenſi Abbati circa annos Chriſti 780. inſigne priuilegium dediſſe, in quo Pontifex Campidonenſe Monaſterium ab omni Epiſcopali iugo exemptum, & perpetuò liberum eſſe ſtatuerit. Zacharias etiam, & poſteà Benedictus Romani Pontifices Fuldenſe Cœnobium ſibi ſolis voluerunt eſſe ſubiectum, vt patet ex epiſtola Theutonis ad Benedictum Papam, & Hattonis ad Leonem.

16 Circa annos etiam Domini 676. Monaſterium Sancti Martini Turonis in Gallia à Theodato Papa Romano exemptum eſſe dicitur ab omni Epiſcopali ſubiectione, & gubernatione. Exemplum priuilegij huius profert Baronius *tomo* 8. *annalium pag.* 536. quod inter alia ſic habet: *Ægiricus Religioſus Presbyter, & Abbas Monaſterij Sancti Martini ſupplici voce precatus eſt, vt priuilegium Apoſtolica auctoritate ſubnixum ob munitionem Venerabilis Monaſterij; quod beata recordationis confeſſor Chriſti Martinus Turonenſis Eccleſiæ Epiſcopus, in Gallicanis partibus ad conuerſorum ſalutem ſui Sanctiſſimi Corporis conſecratione decorauit, cui nunc præeſſe ſe perhibens, ſcriptis oſtenderat, ei concedere deberemus. Parumper autem ambigimus idcirco, quod mos, atque traditio Sanctæ noſtræ Eccleſiæ plus non ſuppetat à regimine Epiſcopalis prouidentiæ Religioſa loca ſecernere. Verum, &c.*

17 Ex his verbis priuilegij huius mos, atque traditio Sanctæ Eccleſiæ noſtræ plus non ſuppetat à regimine Epiſcopalis prouidentiæ religioſa loca ſecernere, colligit Baronius, ceſſaſſe hoc tempore Romanos Pontifices eiuſmodi exemptiones, & immunitates concedere Monaſterijs. Id fortaſsè, quod experimento didiciſſet, eiuſmodi immunitates obfuiſſe potius, quam profuiſſe monaſticæ diſciplinæ. Ex ijs verò exemplis Gregorij Magni, & Leonis Oſtienſis, quorum paulò ante mentio facta eſt, conſtat, non ceſſaſſe, ſed ſubindè duraſſe hunc morem, & conſuetudinem, etiam in Romana Eccleſia. Atque hæc res valdè mihi ſuſpectam facit hanc epiſtolam, ſiue priuilegium Adeodati Romani Pontificis, præſertim cum Baronius ipſe teſtatur, Pontificis huius res geſtas alto ſilentio ſepultas eſſe vnicam hanc epiſtolam per Papirium Maſſonum nuper in lucem vindicatam.

18 Alexander II. Papa monitus ab Oderico Vindocinenſis Monaſterij Abbate circiter annum Chriſti 1040. à Gaufrido Andegauorum Comite, & Agnete Pictauienſium Comitiſſa Monaſterium in honorem Trinitatis apud Caſtrum Vindocinum fundatum fuiſſe, & a Nicolao II. ſpeciale priuilegium conceſſum præter ea, quæ à Clemente, & Victore indulta fuerunt, hoc addidit, nimirum, vt inter Sedis Apoſtolicæ Pontificem, & Abbatem illius Venerabilis loci nulla prorſus perſona media habeatur. Et quoniam Beato Principi Apoſtolorum Petro, eiuſque ſucceſſoribus in allodium proprium bona à Gaufrido, & Agnete collata erant, Eccleſiam B. Priſcæ in Vrbe Romana cum dignitate Cardinalis Sancti, vt ait, Spiritus iudicio Oderico Abbati decernens ſtatuit, *vt nulla, niſi ſolius Papæ perſona poteſtatem, aut dominationem aliquam in illo cœnobio exercere auderet, vel pro eius loci rebus Abbatem, quem Alodiarium B. Petri vocat, ſiue fratres ſollicitare contenderet, ſed ſi quis contra eos cauſari vellet, Papæ præſentia requireretur.*

19 Vnde infinita Germaniæ Monaſteria à Summis Pontificibus olim in protectionem ſuſpecta, ad promiſſæ protectionis indicium quotannis vnum Bizantium, ideſt aureum nummum Lateranenſi Palatio perſoluebant, cuius rei, vt alia innumera prætereamus exempla, euidens documentum habemus ex diplomate primæ fundationis Monaſterij Buberenſis, dato ab Vrbano II. ſub anno Dominicæ Incarnationis 1099. octauo Kal. Februarij indictione ſeptima Pontificatus eius anno vndecimo, quod hodie Monachis deſtitutum in Ducum Vuitergienſium poteſtate eſt.

20 Nec diſpari argumento narrat Vrſpergenſis Philippum Cæſarem Monachorum fundis annuum quiddam ipſorum permiſſu indixiſſe defenſionis nomine ſibi penſitandum. Qua etiam beneficiaria formula Pontifices Maximi ſeſe conſtituerunt Monaſteriorum Protectores. Teſtatur idipſum vetus Hirſangienſis Cœnobij pactio cum Sacroſancta Petri Sede apud Trithemium, vt Romæ quotannis perſolueretur nummus aureus, quo Pontificiæ Maieſtatis auſpicij, præſidioque firmum illud, ſtabileque ſemper tegeretur, quemadmodum eius rei mentionem facit priuilegium eiuſdem Vrbani II. eidem Monaſterio anno redemptionis humanæ 1099. octauo Idus Martij conceſſum. Alijs inſuper exemplis fidem faciunt Nauclerus 2. *generat.* 27. Stumpfius *Chron. Heluet. lib.* 6. *cap.* 6. Spangenb. Hennemberg. *Chron. lib.* 1. *cap.* 39.

21 Sic etiam annuæ penſionis Protectori tributæ exemplum memorabile habemus in Ciuitate, & Epiſcopatu Bambergenſi, quem Henricus Imperator ex teſtimonio Leonis Oſtienſis ſub tuitionem Summi Pontificis ea pactione obtulit, vt penſionis nomine annuatim equus albus cum ornamentis omnibus, & phaleris, centumque marchis argenti ab Epiſcopo eius loci Summo Pontifici, tanquam Protectori, penderetur, Cuſpinian. *de Cæſar. in Henrico II. pag.* 261. Chron. Spiren. *lib.* 2. in anno Chriſti 1001. *pag.* 175. Illa verò penſione annua Eccleſiam Bambergenſem, vt liberaret Henricus Iunior vice talis annui Honorarij tradidit Eccleſiæ Rumanæ Beneuentum tempore Leonis IX. Papæ, vt per Baronium *tom.* 11. *annal. Eccleſ. anno* 1019. *num.* 2.

22 Ioannes Papa Tertius annus 559. Monaſterio S. Medardi apud Sueſſones Ordinis S. Benedicti ampliſſimam exemptionem conceſſit, inſtante Clotario Rege. Huius exemptionis exemplar tradit Chopin. *in tract. de iur. Cœnob. tom.* 2. *lib.* 1. *n.* 29. & hanc fuiſſe ſecundam exemptionem, Monachorum adſtruit Tamburinus *tom.* 3. *de iur. Abbat. q.* 11. *n.* 10.

23 Habito demum Concilio Romano ſub Gregorio Magno anno 601. exemptio Monachorum ampliata fuit, & tunc fortaſſe initium habuere huiuſmodi exemptiones à Sede Apoſtolica, vt autumat Cardinalis Pallauicinus in Hiſtoria Concilij Tridentini *lib.* 8. *cap.* 17. *num.* 11. Iſta verò non fuit exemptio vniuerſalis, ſed ſolùm reſtricta ad certos Monachos Caſinenſes, quod innuit Tambur. *d. q.* 11. *n.* 14. vbi ait exemptionem vniuerſalem Congregationis Caſinenſium Monachorum nullam extare ante Eugenium Quartum. Patetque ex eo, quod ſi fuiſſet vniuerſalis non oportebat eam petere à Theodoro Pontifice pro Monaſterio Bobienſi anno Domini 643. neque à Zacharia primò pro Monaſterio montis Caſinenſis anno 741. neque à Gregorio Tertio pro Monaſterio Peruſino anno 835. neque ab Vrbano Secundo pro Monaſterio Cauenſi anno 1092. neque ab Alexandro Tertio pro Monaſterio Florentino anno 1176. neque ab alijs Pontificibus pro alijs Monaſterijs, vt ex Diplomat. regeſt. in Bullar. Caſinenſi Conſtit. 2. 3. 5. 8. 18. & alijs, ac præcipuè pro Monaſterio Romano S. Pauli, quod Innocentius Tertius anno 1203. Sedi Apoſtolicæ ſubiecit, vt ex eodem Bullario Conſtit. 22.

24 Quinimò exemptiones nonnullis Monaſterijs conceſſæ ſunt ab ipſis Epiſcopis. Sic enim anno 509. B. Germanus Epiſcopus Pariſienſis exemit in aliquibus à poteſtate Ordinariorum Monaſterium Sancti Vincentij Ordinis Sancti Benedicti, inſtante Rege Chidelberto, cuius exemptionis exemplar refert Chopinus *loco citato*, quam exemptionem confirmatam fuiſſe a Gregorio Primo, teſtatur Aym. *rer. Francic. lib.* 3. *cap.* 2. & ex eo idem Chopin. *ibid.* Tamburin. *cit. quæſt.* 11. *num.* 10. qui hanc exemptionem fuiſſe primam teſtatur. Anno 658. alius Epiſcopus Pariſienſis exemptione donauit Monaſterium Sancti Dionyſij. Epiſcopus Ambianenſis exemit Monaſterium Corbienſe anno 664.

25 Quare ex his, atque alijs ipſi Regulares, vt Rodriq. *tom.* 3. *quæſt. regular.* 2. *art.* 8. quærens, an de iure communi Iudex immediatus Regularium ſit Abbas, anuè alius Prælatus, reſpondet, quod in ijs, quæ reſpiciunt regularem obſeruantiam Abbas eſt Superior, ſecus quoad extranea.

Hanc quæstionem latiùs examinat *quæst. 64. artic. 1.* vbi adducens ea, quæ faciunt pro Abbatibus ait, illam opinionem non habere solidum fundamentum, concluditque, attento iure communi, nullum in hac re esse constituendum discrimen inter Clericos sæculares, & Regulares, Tamburinus *tom. 1. de iur. Abbat. disput. 15. quæst. 2.* disquirens, quo iure Abbates, Prælati, Regulares, ac Religiosi sint exempti à iurisdictione Ordinariorum, atque sibi obijciens, quod videantur exempti de iure communi, per Textum *in can. nullam quæst. 2.* decernit de iure communi Monachos esse Episcopo subiectos, ac subiungit, quod nulla extat lex Canonica, per quam tota iurisdictio in Monachos Abbatibus tribuatur, & Episcopis eximatur. Nec obstare *d. can. nullam*, quia ibi Pontifex loquitur de ijs, quæ spectant ad Regularem obseruantiam; Et licèt ibi dicatur totam potestatem Monasterij ad Abbatem pertinere, non tamen excludit Episcopum, sed Monachos.

26 Hiacynthus Donatus *in prax. rer. Regular. quæst. 7.* quærens, an Regulares possint dici exempti de iure communi, respondet, esse exemptos quoad legem Diœcesanam, non autem quoad legem Iurisdictionis, à qua non sunt exempti; nisi speciali priuilegio sint muniti, sed manent sub iurisdictione Episcopi, ibique *n. 3. & 4.* sequitur sententiam Rodriquez, nimirum quod Regulares quoad Regularia instituta sunt subiecti Prælato suo de iure communi, secus quoad externa.

27 Lezana *in summ. v. exemptio Regularium* petens, an exemptio Regularium à Iurisdictione Ordinariorum sit de iure communi? Respondet, quod, licet videatur de iure communi competere per *cap. quam sit necessarium, & can. nullam 18. q. 2.* oppositum tamen dicendum est. Residet tamen in opinione eorum, qui dicunt de iure commmni esse exemptos à lege Diœcesana, & quoad ea, quæ spectant ad Regularium obseruantiam,

28 Bordonus verò dicens exemptionem competere Regularibus de iure communi, quia eorum priuilegia inserta sunt in iure communi, hallucinatur. Nam, licet priuilegia inserta in iuris corpore faciant ius commune, quoad nominatos, vt voluit Io. Andr. *in cap. ex parte 1. num. 3. de decim.* quem sequitur Fagnan. *in cap. His, quæ num. 35. de maior. & obed.* id tamen non procedit, quando priuilegium est insertum in corpore iuris per modum priuilegij, vt declarat Dec. *in cap. in 2. lect. num. 12. de Constit.* Iacob. Niger *in repet. l. diom functo num. 17. ff. de offic. asses.* Priuilegia autem Regularium esse inserta in corpore iuris per modum priuilegij, patet ex eo, quia illis quotidie derogatur, vt *in cap. volentes de priuileg. in 6.* Et quia in multis sunt subiecti Episcopis, de quibus latè Fagnan. *in cap. graue à n. 34. ad 82. de offic. Ordin.* Campanil. *diuers. iur. rubr. 12. cap. 13.* & nos alibi.

29 Nec Cespedes, sequens opinionem Bordoni, imò illam amplians, dum inquit, quod de iure communi Episcopus non habet iurisdictionem in Regulares, nec quoad legem Diœcesanam, nec quoad iurisdictionem, audiendus est. Tum quia loquitur contra communissimam Doctorum sententiam, de qua Sanch. *lib. 6. cons. cap. 9. dub. 1.* Tum quia fundatur *in c. nimis praua de exces. Prælat.* vbi Summi Pontifices in multis, quæ spectant ad legem iurisdictionis exemerunt Regulares ab Episcopis. Si enim in multis per modum priuilegij exempti sunt, in reliquis remanet illæsa iurisdictio Episcoporum, quæ de iure communi competit Episcopis. Ita in hac specie Fagnan. *in d. c. nimis praua n. 3.* Quod liquet ex *c. cum venerabilis de relig. domib.* ac tenent *in d. c. nimis praua*, Innocentius, Abbas, Marianus, Socinus, quos citat, & sequitur Fagnan. *loc. alleg.* Lotther. *de re benef. lib. 1. q. 24. n. 96.* ac Rota *decis. 320. num. 2. par. 5. recent.* & fusè Episcopus Barbastrensis *in pastor. Regular. p. 2. q. 2. art. 8.* adducens *decis. 78. p. 1. diu. & decis. 13. p. 1. rec.* in quibus, disputato articulo, Rota firmauit hanc sententiam, responderque contrarijs, satis scitè aduertens aliud esse exemptum de iure, aliud exemptum in iure. Nam exemptio de iure debet esse omnimoda absque aliqua limitatione. Exemptio verò in iure est illa, quæ est limitata ad casus expressos, qualis est exemptio Regularium.

30 Atque hæc olim, hodie verò Regulares ferè omnes exempti sunt per priuilegia Summorum Pontificum à iurisdictione Ordinariorum, exceptis quibusdam in casibus, de quibus nos alibi fusè. Possunt tamen Pontifices ijs priuilegijs derogare, imò & illa abrogare, cùm per hoc fieret redditus ad ius commune, & antiquum, vt notat Gloss. *in cap. statutum v. numerandum de præbend. in 6.* Ias. *in auth. quas actiones num. 20. de Sacros. Eccles.* Roman. *consil. 318. num. 5.* plenè Curt. iun. *cons. 9. num. 4.* Grammat. *decis. 92. num. 15.* Eoque præsertim, quia nunquam certè placuit S. Bernardo, atque alijs, quod ex pluribus locis epistolarum eius apparet, vt Monachi ab Episcopali obedientia huiusmodi priuilegijs se subtraherent, eum, vt diximus, experientia docuit eiusmodi immunitates obfuisse potius, quàm profuisse monasticæ disciplinæ. Sed an id expediat, præstantissimo iudicio opus est, considerando circumstantias temporum, locorum, personarum, argum. *cap. suggestum de decim.* ita & quilibet alius abutens priuilegio sibi concesso, meretur illud amittere, Gloss. *in d. cap. suggestum, can. priuilegium 11. q. 3. cap. vt priuilegia, & cap. tuarum de priuil. l. qui sine de negot. gest. l. Iudæos 11. C. de Iud. & cap. licet quibusdam de regular.* Siquidem prætextu priuilegiorum flagitiorum authoritatem crescere, ac publicam vtilitatem vacillare non oportet, *l. 2. Cod. de priuileg. schol.* & est Textus *in auth. de mandat. Princip. §. quod si delinquentes*, ibi, *non permittas priuilegiis aliquibus vti nocentes, & in cap. Abbate de verb. signific.* Quod tamen non est temerè faciendum.

CONSVLTATIO XCV.

Dubitatum iamdudum, an, & quatenus Regulares omnes approbari debeant ab Ordinario pro audiendis Sacris Confessionibus vtriusque sexus fidelium, & pro concionando in alienis Ecclesiis teneantur petere ab eodem licentiam, in proprijs verò benedictionem? Quod si adfuerit tolerantia ipsius Ordinarij, qua passus fuerit eos Confessiones audire sine approbatione, conciones habere sine licentia, sine benedictione? Quid in Regnis Hispaniarum, quidue in Indiis Occidentalibus? Appellatione Regnorum Hispaniarum, quæ Regna comprehendantur? Quomodo contra Regulares hac in re Ordinarij se gerere debeant? Ad id multa ex oraculis Sacrarum Congregationum, & Diplomate Summi Pontificis, & aliqua de Regularum Conseruatoribus.

IN Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 15.* ita decernitur: *Quamuis Presbyteri in sua Ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus, nullum etiam Regularem, posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi, aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur, esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur; & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, & consuetudine quacumque, etiam immemorabilis, non obstantibus.* Id ipsum ferè statuitur *in Clem. Dudum, §. ac deinde de sepult.* 1

Quis autem pro Episcopo intelligatur, inter se discrepant Doctores, Alij dicunt Episcopum pœnitentis, alij Episcopum loci, alij Episcopum ipsius Confessoris, alij etiam cuiuslibet loci; asseruntque plures, quod Sacerdos exemptus semel approbatus ab Episcopo in vna Diœcesi, censeatur approbatus à Successore in omni Diœcesi, ea ratione, quod exempti videntur habere immediatè iurisdictionem à Summo Pontifice, cùmque semel ab Episcopo sunt approbati, videtur satisfactum menti Sacri Concilij. Et hæc quidem generatim. 2

Pro Indijs verò Occidentalibus extat Breue B. Pij V. *tom. 2. Bullar. sub 24. Martii 1567.* directum Philippo II. Hispaniarum Regi, quod incipit *Exponi nobis nuper fecit tua Maiestas Regia*, in quo hæc habentur: *Omnibus, & singulis Religiosis quorumcumque, etiam Mendicantium Ordinum, in dictis Indiarum partibus, & in eorumdem Ordinum Monasteriis, vel de illorum Superiorum licentia extra illam commorantibus, vt in locis ipsarum partium eis de simili licentia assignatis, & assignandis, officium Parochiale huiusmodi, matrimonia celebrando, & Ecclesiastica Sacramenta ministrando, prout hactenus consueuerunt, dummodo ipsi in reli-* 3

quis

quis solemnitatibus dicti Concilij formam obseruent, exercere, & verbum Dei, vt præfertur, quatenus ipsi Religiosi Indorum illarum partium idioma intelligant, de suorum Superiorum licentia, vt præfertur, in eorum Capitulis Prouincialibus obtenta, prædicare, ac Confessiones audire, Ordinariorum locorum, & aliorum quorumcunque licentia minimè requisita, liberè, & licitè valeant, licentiam, & facultatem auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Et insuper, ne in locis illarum partium, in quibus sunt Monasteria Religiosorum, qui animarum curam exercent, aliquid per prædictos Episcopos innouetur, eadem auctoritate, & tenore statuimus, & ordinamus. Sic per quoscunque Iudices &c. Ac quicquid secus &c. irritum, & inane decernimus.

4 Non obstat Bulla Gregorij XIII. cuius initium, *In tanta rerum, & negociorum mole*, quæ præfatam Bullam B. Pij V. videtur reuocare, ex eo, quod eiusdem B. Pij Bullas, quæ Concilio Tridentino aduersari videbantur, ad terminos eiusdem Concilij reduxit. Bulla autem B. Pij aduersatur capiti XI. Concilij *sess.25. de reform.* Nam in eo *cap. 11.* B. Pij Bulla non excluditur, sicut in illo alij, Religiosi, & aliæ Monasteria non excluduntur, ergo maiori ratione Religiosi, & Monasteria Indiarum excludi non debent, cum ipsi fundatores sint illius nouæ Ecclesiæ, & nunc fidei propagatores existant. Et quamuis Bulla B. Pij reuocata fuisset, eam nihilominus confirmauit Gregorius XIV. Bulla sua, incipiente. *Quantum animarum*, his verbis: *Episcopi illarum partium prætendunt, Religiosos prædictos id facere non posse absque eorum speciali licentia, vt examine pro eo, quod deinde piæ memoriæ Gregorius Papa XIII. prædecessor noster illos motus proprios, quos decretis Concilij aduersabantur, ad ordines reduxit, & qui animarum curam sine Episcopi licentia exercent, ij decretis eiusdem Concilij aduersantur. Et propterea litera dicti Pij Prædecessoris in hoc obseruari non debent contra mentem, & intentionem eiusdem Pij prædecessoris. Nos ad omnem, quæ inde nascitur, & nasci poterit in futurum controuersiam componendam, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium super causis Episcoporum quibus hoc negocium examinandum, & nobis referendum commisimus, consilio, literas prædicti Pij prædecessoris, quarum tenoribus præsentibus haberi volumus pro expressis, ac de verbo ad verbum insertis, Apostolica auctoritate præsentium robur Apostolicæ confirmationis, illasque debitæ executioni demandari volumus, ac præcipimus, inhibentes omnibus, & singulis Episcopis illarum partium sub interdicti ingressus Ecclesiæ pœna eo ipso per contrafacientes incurrenda, ne de cætero prædictos professores præmissis, seu alijs quibuscunque prætextibus quoquomodo desuper molestare, aut inquietare audeant, seu præsumant, non obstantibus &c.*

5 Minus obstat Constitutio Gregorij XV. *Inscrutabili*, emanata sub die 7. Februarij 1622. cuius hæc sunt verba: *Hac generali, ac perpetuo valitura Constitutione decernimus, statuimus, ac declaramus, vt deinceps tam Regulares, quàm seculares quomodolibet exempti, siue animarum curam personarum secularium Monasterijs, seu domibus regularibus, aut quibusuis alijs Ecclesijs, vel Beneficijs, siue Regularibus, siue secularibus incumbentem, exerceant, siue aliàs Ecclesiastica Sacramenta, aut vnum ex illis ministrent, sine prævia Episcopi licentia, & approbatione, siue quoquomodo in dicta Cura exercitio, aut in eorundem Sacramentorum, vel alicuius ex illis administratione de facto absque vlla auctoritate se intromittant in ijs, quæ huiusmodi curam, seu administrationem concernunt, omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi, tanquam Apostolicæ Sedis Delegati, plenè in omnibus subijciantur.*

6 Præmittit itaque Pontifex in his verbis non expressè, sed aliqualiter præuiam Episcoporum licentiam ad curam animarum exercendam, & præter eam expressè adijcit, quod illi, qui hanc licentiam habent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi, tanquam Apostolicæ Sedis Delegati, plenè in omnibus subijciantur. Hæc autem non habent locum in Indijs. Primò, quia licet Constitutio pro toto Orbe fuerit edita, non tamen pro America, & Indijs Occidentalibus, quæ nouus Orbis dicuntur, in quibus Religiosorum circa Sacramentorum exercitium, & Parochorum administrandi ritus est valdè diuersus ab illo, qui in cæteris tribus Orbis partibus obseruatur. De qua America, si Pontifex Summus plenè edoctus fuisset, certè in sua Constitutione partem illam excepisset *can. illud d.12.* ibi: *Nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subuerti*, vbi ait Glossa: *Arguitur hic contra Episcopos, qui sic argumentantur contra Ecclesiam aliquam, ex quo alia Ecclesia hoc, vel illud faciunt, ergo & ista idem faciat.* Respondetur ergo eis, quod consuetudo vnius Ecclesiæ non subuertitur propter contrarias consuetudines aliarum.

Deinde quia Vrbanus Octauus in suo motu proprio sub die 21. Aprilis 1625. instante Duce de Pastrana, tunc temporis Hispaniarum Regis Oratore, mandauit, vt in Regnis Hispaniarum Constitutio Gregorij XV. nullatenus executioni demandetur, testantibus Lezana *tom.1. summ. cap. 19. num.35.* Augustino de Bellis *in tractat. pro defensione Religionum §.1. num.2.* cuius verba refert Diana *p.7. tit.12. resol.25.* Alphonso de Carranza in *informat. 2. pro Religionib.* & integrè illum refert Antonius Inoiosa in *director. decision. regul. v. Confessarius §. In nomine.* Nec Bulla B. Pij V. fuit reuocata per Bullam Vrbani VIII. incipientem: *Cum sicut accepimus*, editam anno 1628. solùm enim in ea reuocantur priuilegia concessa ipsis Regularibus, ac Religionibus, non autem concessa Principibus, ac Regibus. 7

Nec refragatur, quod Breue Vrbani Octaui suspensiuum Constitutionis Gregorianæ, tanquam particulare, non habeat robur aduersus Constitutionem emanatam per modum legis generalis. Nam constat de voluntate Pontificis expressa his verbis: *Motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione; deque Apostolica potestatis plenitudine committimus, & mandamus, vt in Regnis Hispaniarum ad executionem literarum huiusmodi supersederi auctoritate nostra cures, & facias.* Quam voluntatem satis est allegare, cum de potestate non sit dubitandum. 8

Quod autem Breue Vrbani comprehendat Indias Occidentales tradit Rota in Barchinonensi Canonicatus 4. Decembris 1644. coram Verospio, in qua plenè probatur, quod appellatione Regnorum Hispaniæ continentur omnia Regna Regis Hispaniarum Dominio subiecta, solumque excluditur Cathalonia, quia illa non est Regnum, sed Principatus. Vnde cum Indiæ gaudeant regali dignitate, vt tradit Ioannes Soler. *de iur. Indiar. Occident. lib.4. cap. 9. n. 1. & seqq.* vbi quod in illis constituitur Prorex ad Regnorum gubernationem, & qui Regis locum, ac vicem habeat; secus autem in Cathalonia, cui qui præest, non appellatur Prorex, sed locumtenens generalis, vt in alia decisione Sacræ Rotæ in eadem Barchinonensi 9. Iunij 1645. coram eodem. Quare non potest vllo modo controuerti earum comprehensio sub dispositione dicti Breuis suspensiui, vt ex Vitalino, Mantica, & alijs firmatur in dicta decisione. 9

His tamen minimè attentis, fit regula vbique gentium, quod nullus Sacerdos tam regularis, quàm secularis potest audire confessiones secularium, absque licentia Episcopi loci, vt disponit Sacrum Concilium Tridentinum *d. cap.15. sess.23. de reformat.* auferens omnem contrariam consuetudinem, aut præscriptionem immemorabilem, omniaque priuilegia. Vnde Rota apud Buratum in Maltecensi iurisdictionis 20. Octobris 1621. absolutè firmat, Confessores ab Episcopo non approbatos, confessiones audire non posse, etiamsi iis pendeat super approbatione, siue licentia danda. 10

Quod adeò verum est, vt nec ipse Episcopus possit impertire hanc licentiam Sacerdoti non sibi subdito absque proprij Ordinarij licentia, vt habet declaratio Sacræ Congregationis Concilij ad *d. cap. 15.* vbi ex Cardinali Carafa *num. 1. & 10.* Interpretes dixere, nullus, præterquam Episcopus, se interponere debet in ijs, quæ spectant ad approbandum Sacerdotes, sacros Confessionis Ministros. Et *num 4.* quod ne ipsi quidem Superiores, & Prælati regulares possunt audire confessiones secularium, ipsis inseruientium, absque licentia Episcopi. 11

Vnde confessiones aliter auditæ sunt inualidæ per clausulas irritantes Constitutionis Beati Pij V. quæ est 133. in Bullario, declaratam per Sacram Congregationem Concilij *in d. cap.15. num.11.* his verbis: *An absolutio data à Sacerdote vigore facultatis generaliter à Summo Pontifice, vel specialiter à Parocho concessæ, si ab Episcopo is Sacerdos examinatus, & approbatus non fuerit, valida censeatur quoad eos, qui tali Sacerdoti bona fide confessi sunt, ratì esse approbatum, vel ignorantes approbationem requiri? Congregatio Concilij censuit, nullam censeri tametsi confitentes quoad* 12

Deum

Deum excusati censeantur. Vbi tamen resciuerint, reiterandam esse confessionem. Idem reperit alia declaratio sub *n. 22.* & nos sæpè.

13 Atque his inhærendo Clemens VIII. in sua Constitutione 415. §. 8. præscribit Regularibus ad audiendum confessiones duplicem approbationem, à suo scilicet Superiore, & ab ipso Ordinario loci. Notatque Cardinalis Bellarminus in dictum Concilij locum. Et hanc doctrinam religiosissimè sectantur Patres Societatis Iesu, decernentes Prædicatores; & Confessarios per Prouincialem constituendos esse, præmisso tamen domestico examine, & approbatione Ordinariorum iuxta formam Sacri Concilij Tridentini. Ita legitur in Regula Societatis *cap. 3. de regimine Prouincialis num. 26.* & in Regula Missionum *num. 7. pag. 169. & in compendio priuilegiorum Societatis v. Confessarius §. 2.* vbi habetur declaratio P. Claudij Aquauiuæ, Præpositi Generalis sub *n. 11. v. absolutio §. 1.* referente & approbante Sanchez *de stat. relig. lib. 9. c. 17. n. 41.*

14 Idque procedere, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, docent omnes ferè Doctores, nominatim ex Societate Iesu doctissimi Viri Suarez *tom. 4. in 3. p. D. Thomæ disp. 18. sect. 7. dub. 3.* Vasquez *in d. p. 3. q. 93. dub. 4.* Card. de Lugo *de Sacram. pœnit. disp. 41. sect. 2. n. 19.* Fagundez *in precept. Eccles. lib. 7. cap. 2. num. 85.* Filiucius *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 263.* Emanuel Sà *in aphor. v. Confessor, num. 4.* Cardinalis Tolet. *lib. 3. summ. cap. 13. num. 6.* omnesque alij, qui de hoc argumento scripserunt post Concilium Tridentinum, quibuscunque Regularium priuilegijs minimè obstantibus, cum dispositio Beati Pij V. comprehendat omnes Regulares, etiam Societatis Iesu, vt notat Barbos. *in corol. Concil. cap. 16. sess. 21. de reform. num. 8. & in collect. Bullar. v. Clerici regulares Societatis Iesu,* illisque per clausulas generales derogatorias iam satis derogatum fuisse, tradit Diana *p. 7. tr. 10. resolut. 19.*

15 Et ita quidem, vt non obstet tolerantia Episcoporum, qua interdum Regulares confessiones secularium audiunt absque illorum approbatione, quæ per tolerantiam censetur remissa. Nam tolerantia superioris non tribuit ius aliquod inferiori per Text. *in cap. fin.* vbi Glos. *v. approbare de sentent. excommun.* Grilenson. *cons. 157. num. 3.* vbi quod, quando tolerantia habet vim concessionis, oportet quod dependeat à Superiore, ita expressè volente. Maximè autem in his actibus facultatiuis, nempe in quibus Ordinarius ex causa potest non concedere licentiam, & non approbare. Quo casu ex tolerantia non inducitur consuetudo, siue Ius aliquod contra tolerantem, Rota coram Gregorio *decis. 162. n. 10.* ibique Adden. *lit. C.*

16 Imò ad hunc effectum requiritur, quod Ordinarius prohibuerit, & ipse non obstante prohibitione acquieuerit. Ita in terminis examinis, ac approbationis dixit Rota in Hispalensi Curæ Sacrarij 7. Maij 1618. coram Remboldo per hæc verba. Conclusum fuit &c. Non obstat prætensa quasi possessio Capitulis dictos Capellanos deputandi, nullo alio præuio Ordinarij examine: Quia vltra quod &c. non fuit dicto Capitulo acquisita quasi possessio iuris negatiui, quod scilicet dictus Archiepiscopus non possit dictos Capellanos examinare, antequam admittantur, & admissos reijcere, nisi probetur euenisse casum, quod dictus Archiepiscopus voluerit illos examinare, & fuerit prohibitus, atque huic prohibitioni ipse acquieuerit, & Capellani fuerint absque eius examine admissi, cùm istud sit requisitum necessarium ad hoc, vt posset dici quæsita Capitulo quasi possessio iuris negatiui, ad tradita per Doctores *in cap. Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propr.* Aym. *cons. 154. num. 2.* Rota *diu. decis. 411. num. 7. p. 1.* Card. Seraph. *decis. 151.* Obstat enim dictæ possessioni decretum Concilij, & Illustrissimæ Congregationis dicti Concilij Interpretum declarationes, quibus, vt ex copia, quæ datur, apparet fuisse decisum, quod Capellani, vt supra deputati tenentur se, etiam non obstante quauis alia, etiam immemorabili possessione in contrarium, Episcoporum examini subijcere.

17 Et in Dertusensi Vicariæ 21. Aprilis 1624. coram Merlino in hunc modum: Firmato in hac causa &c. Præsertim, quia non probatur nominationem aliquam Capituli ad Vicarios præfatos fuisse reiectam ab ordinario, & ita deuentum fuisse ad actum prohibitionis, seu contradictionis cum subsequuta acquiescentia Capituli, prout requiritur ad effectum, vt amittatur ius, siue priuilegium, & inducatur contraria quasi possessio in facultatiuis, Franch. *in c. significante num. 3. de appell.* Felin. *in cap. pastoralis num. 5. de offic. ordin.* Castren. *in l. Qui luminibus num. 2. vers. sed tamen ff. de seruit. vrban. præd.* Rota apud Seraph. *decis. 1080. num. 6.* & in Reatina Barchæ 23. Ianuarij 1617. coram R. P. D. Buratto. Et quatenus etiam probationem huiusmodi prohibitionis cum acquiescentia Capituli præstitisset Episcopus, attamen Domini respondebant, inde non aliud inferri posse, nisi errorem tam Episcopi, quàm etiam Capituli. Sic Rota.

18 Vnde tolerantia huiusmodi poterit quidem excusare culpam ante hac, non autem conferre inferiori ius aliquod erga Superiorem in posterum. Ita simili obiectioni respondit Rota in Treuerensi Abbatiæ S. Maximini coram Coccino, relata à Castellino *de elect. c. 4. n. 29.*

19 Hoc idem prorsus dicendum est de prædicatione: Quia idem Concilium Tridentinum *sess. 5. de reform. cap. 2.* quoad Regulares in proprijs Ecclesiis statuit, eos teneri petere benedictionem ab Ordinario, antequam prædicent. In alijs verò Ecclesijs licentiam, & approbationem, & *sess. 24. cap. 4.* Extatque declaratio Sacræ Congregationis Concilij apud eumdem Cardinalem Carafam sub *num. 27.* Ordinarium etiam à Concionatoribus petere posse professionem fidei.

20 Quare poterit Episcopus in Contumaces, & inobedientes Confessarios, & Concionatores Ecclesiasticis censuris animaduertere, vt disponit Gregorius XV. in dicta sua Constitutione. *Inscrutabili §. 6.* & Vrbanus VIII. in sua quoque Constitutione edita 22. Septembris 1628. vbi derogatur omnibus priuilegijs Regularium, & quarumcunque Societatum, etiam Societatis Iesu. Quæ omnia magis procedunt contra Regulares, qui nullum priuilegium exhibent, quique exhibere tenentur, ac solemniter publicare, vt statuit Sixtus V. apud Casarub. *in priuil. mendicant. v. Conseruatores.*

21 Ex quibus manifestum est, Regulares omnes, etiam Societatis Iesu, non posse audire sacras Confessiones personarum secularium sine approbatione Episcopi, vt in Concilio Tridentino *d. cap. 15. & in d.* Breui Vrbani Octaui incipien. *Cum sicut accepimus,* in quo reuocantur omnia indulta audiendi secularium confessiones absque Ordinarij examine, & approbatione quibusuis Regularibus concessa. Similiter manifestum est, prædictos Regulares non posse prædicare in Ecclesiis sui Ordinis, non petita Episcopi benedictione, nec in alijs Ecclesiis sine ipsius licentia, vt in *d. c. 2. sess. 5.* nec in Ecclesiis etiam sui Ordinis, ipso contradicente, vt in *c. 4. sess. 24.*

22 At licèt Episcopi decretorum Sacri Concilij Tridentini sint exequutores, non tamen illa exequi possunt contra exemptos, nisi in casibus, in quibus hæc facultas specialiter eis attribuitur. Quod factum non legitur in præcitatis decretis Concilij. Quinimmò Bulla Pij IV. quæ incipit: *Benedictus Deus in §. mandamus autem,* dum præcipit Episcopis, vt decreta ipsius Concilij in suis Ecclesiis, Ciuitatibus, & Diœcesibus obseruent, & obseruari faciant, addit illa verba: *à subditis quisque suis,* quales non sunt Regulares exempti. Et Concilium in *d. cap. 2. sess. 5.* postea quam inhibuit, ne Regulares prædicent, non petita benedictione, vel non obtenta licentia Episcopi, immediatè subiunxit: *Si vero, quod absit, Prædicator errores, aut scandala disseminauerit in Populum, Episcopus ei prædicationem interdicat. Sed si hæreses prædicauerit, contra eum secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus.* Vnde patet quanta circumspectione processerint Patres Concilij in non violandis exemptorum priuilegijs, cum noluerint quoad hoc eos subijcere coercitioni Episcopi, nisi in prædictis duobus casibus, & tunc auctoritate tantum delegata.

23 Ideoque Sacra Congregatio Cardinalium eiusdem Concilij Interpretum consulta, An Regulares absque Episcopi approbatione personarum secularium confessiones audire præsumentes, ab ipso Episcopo iure puniri queant, die 9. Maij 1597. respondit: non posse puniri ab Episcopo, sed tantum à suis Superioribus regularibus. Et in causa Hieracensi die 14. Decembris 1613. censuit: *In Ecclesiis suorum Ordinum Prædicatores debere prius se Episcopo præsentare, ab eoque petere benedictionem. Si verò in alijs Ecclesiis prædicare voluerint, etiam licentiam habere, teneri. Nullo autem modo, Episcopo contradicente, prædicare debere. Ceterum non posse ab Episcopo prohiberi per censuras, atque alias pœ-*

pœnas, quemadmodum si contrafecerint, non ab Episcopo, sed à suis Superioribus regularibus esse puniendos.

24 Sicque in vim Concilij Tridentini non possunt Episcopi prohibere sub excommunicationis latæ sententiæ pœna Regularibus, qui non docent se huiusmodi approbationem, ac licentiam obtinuisse, vt à Confessionibus audiendis, & prædicatione verbi Dei abstinerent, & ab hac manifesta iniuria, & violentia liceret eis ad remedium Conseruatorum confugere, vt ex *cap.1. & final. de offic. deleg. lib.6.* Dicuntur enim Conseruatores contra notorias iniurias seruatores, vt inquit Archidiac. *in d. c.1.*

25 Verùm postea superuenit dict. Constitutio Gregorij XV. cuius initium, *Inscrutabili Dei prouidentia*, quæ tribuit facultatem Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato coercendi, ac puniendi, etiam per censuras Ecclesiasticas, Regulares delinquentes in administratione alicuius Sacramenti, & verbum Dei prædicantes, non petita, vel habita Episcopi benedictione, aut ipso contradicente. Et quamuis hæc Constitutio dicatur fuisse suspensa in Hispania per Breue Vrbani Octaui, transmissum ad Cardinalem Sacchettum tunc temporis ibi Nuncium Apostolicum, de hoc tamen non liquet authenticè, & Constitutio Gregorij dicitur recepta in Indijs etiam ex ordine Regio, vt obseruat Fagnan. *in cap. sane 2. num.27. de offic. & potest Iudic. delegat.* Vnde non videtur ambigendum, quin Episcopus in vim huius Constitutionis possit sub censuris prohibere Regularibus, ne confessiones secularium audiant, aut verbum Dei prædicent absque sua approbatione, ac licentia.

26 Subditque Fagnanus, non obstare, quod ex decreto Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, edito die 20. Nouembris 1615. Episcopus non potuerit duobus integris Collegijs simul adimere facultatem audiendi secularium confessiones, ipsa Congregatione inconsulta. Etenim decretum hoc ex intentionis defectu non videtur extendi ad remotissimas Indiarum partes per Textum in *can. Cum longè d. 63.* Ac præterea hoc casu Ordinarius non adimit facultatem audiendi confessiones, sed tantum prohibet, ne illas audiant Regulares, qui approbationem non obtinuerint, iubetque, vt vel ostendant, vel petant licentias, quas promptè se daturum offert.

27 Ex quo tollitur etiam aliud obiectum, quod Episcopus ex decreto ipsius Sacræ Congregationis non possit suspendere Confessarios à se liberè approbatos sine noua causa, eaque ad confessiones pertinente. Nam Ordinarius hoc casu non suspendit Confessarios iam approbatos, sed tantum inhibet, ne confessiones audiant non approbati. Atque ita videtur solùm executioni demandare decretum Concilij in vim facultatis sibi attributæ in præcitata Constitutione Gregorij XV. quo posito, nullam infert iniuriam. Nam is, qui iure publico vtitur, non dicitur iniuriæ inferendæ causa hoc facere. Iuris enim executio non habet iniuriam, ait Textus in *l. Iniuriarum 1. ff. de iniur.* atque adeo non videtur Regularibus licere ob hanc causam, quasi à manifestis iniurijs Conseruatores eligere.

28 Iuuat his subnectere Breue Innocentij X. in quo isti, alijque multi casus definiuntur. Illud est huiusmodi: *Innocentius Papa X. Ad futuram rei memoriam. Cum sicut accepimus, aliquæ fuerint ortæ differentiæ inter Venerabilem fratrem Ioannem Episcopum Angelorum in Indiis Occidentalibus ex vna, & dilectos filios Clericos Regulares Societatis Iesu, partibus ex altera de, & super munere prædicationis verbi Dei tam in proprijs eorumdem Clericorum Regularium, petita solum Episcopi benedictione, quam in alienis Ecclesiis, petita, & obtenta ab eodem Episcopo Diœcesano licentia exercendi, nec non super confessionibus laicorum audiendis, prævio examine, sine approbatione eiusdem Episcopi Diœcesani, quæ dicti Clerici Regulares in vim priuilegiorum prædictæ Societati Apostolica auctoritate concessorum sibi proprio iure licere prætendebant, & desuper in partibus fuerit deuentum ad plures actus iudiciales, & pro parte Clericorum Regularium huiusmodi ad electionem Conseruatorum priuilegiorum huiusmodi, nobisque tam dicti Ioannis Episcopi, quam eorumdem Clericorum Regularium nomine pro sopiendis differentijs huiusmodi quædam dubia decisionem differentiarum præfatarum, nec non iurisdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipsorum Clericorum Regularium exemptionem à iurisdictione Ordinarij concernentia fuerint proposita, ad quæ ambæ partes respondere, & quid desuper obseruandum sit auctoritate nostra Apostolica statui, & stabiliri desiderabant. Nos, qui omnium fidelium, & præsertim Ecclesiasticorum quieti libenter incumbimus, differentias prædictas, totumque negocium particulari Congregationi aliquorum venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum examinandas commisimus, qui auditis sæpius Procuratoribus prædicti Ioannis Episcopi, nec non Procuratore Generali Societatis prædictæ, negocio maturè discusso, omnibus dubijs, & petitionibus hinc inde propositis responderunt, prout sequitur, videlicet.*

Sacra Congregatio à Sanctissimo Domino nostro deputata super controuersiis vertentibus inter Episcopum Angelorum in Indijs Occidentalibus, & Religiosos Societatis Iesu, sæpius auditis Procuratoribus ab eodem Episcopo ad Vrbem ablegatis, nec non ipsius societatis Procuratore Generali, negocioque accuratè discusso, censuit, prædictos Religiosos nequaquam posse in Ciuitate, & Diœcesi Angelopolitana personarum secularium confessiones audire sine approbatione Episcopi Diœcesani, nec verbum Dei prædicare in Ecclesiis sui Ordinis, non petita ipsius benedictione, nec in aliis Ecclesiis sine eius licentia, nec in Ecclesiis etiam sui Ordinis, ipso contradicente, & contrauenientes ab Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ delegato, coerceri, & puniri posse, etiam censuris Ecclesiasticis in vim Constitutionis san. mem. Gregorij XV. quæ incipit: Inscrutabili Dei prouidentia, ac proinde memoratis Religiosis, qui huiusmodi approbationem, & licentiam se obtinuisse non docuerint, potuisse Episcopum, siue eius generalem Vicarium præcipere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt à confessionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione abstinerent. Nec ob eam causam licuisse dictis Religiosis, quasi à manifestis iniuriis, & violentiis eligere Conseruatores, eosque, vt præfertur, electos, in Episcopum, eiusque vicarium Generalem indebitè, ac nulliter excommunicationem fulminasse. Cæterum Congregatio seriò in Domino hortatur, ac monet Episcopum, vt Christianæ mansuetudinis memor erga Societatem Iesu; quæ laudabili suo Instituto in Ecclesia Dei tam fructuosè laborauit, ac sine intermissione laborat, paterno se gerat affectu, eamque in regimine Ecclesiæ suæ perutilem adiutricem agnoscens, benignè foueat, ac pristina sua beneuolentia restituat, quemadmodum S. Congregatio ipsum facturum confidit, sibique certò pollicetur, cum eius zelum, pietatem, ac pastoralem solicitudinem compertam habeat. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648. 29

Et præmissorum occasione pro parte prædicti Ioannis Episcopi, nec non Religiosorum Societatis Iesu in eadem Congregatione proposita fuerunt diuersa dubia de mandato Sanctissimi resoluenda, quæ quidem Sacra Congregatio sæpius auditis, vt in præmissis, ab eodem Episcopo ad Vrbem missis, necnon Procuratore generali ipsius Societatis, negocioque maturè perpenso, ad singula dubia ab vtraque parte proposita, respondit ordine, quo sequitur. 30

Primo. *An in casu, quo Episcopus præcipiat decreta aliqua Concilij Tridentini à Regularibus obseruari, & executioni demandari, Regulares quicunque, etiam Societatis Iesu, sub prætextu, quod huiusmodi præcepta infringant sua priuilegia, possint eligere Conseruatores?* Congregatio respondit, *si Episcopus præcipiat Regularibus, etiam Societatis Iesu, vt decreta aliqua Concilij Tridentini obseruent, ac exequantur in illis casibus, in quibus per ipsum Concilium, vel Constitutiones Apostolicas Regulares exempti subijciuntur iurisdictioni, & correctioni Episcopi, minimè licere ipsis Regularibus ob eam causam Conseruatores eligere.* 31

Secundo. *An quando Ordinarius procedit, iuris ordine seruato, aduersus Regulares exemptos in casibus, in quibus per Concilium Tridentinum, vel Constitutiones Apostolicas ipsi subijciuntur, possint Conseruatores Iudices assignare?* Respondit, vt ad proximum, *non posse.* 32

Tertio. *An Regularibus, etiam Societatis Iesu, asserentibus, se habere priuilegia, quominus obediant Episcopo in executione decretorum iuris communis, Concilij Tridentini, & Constitutionum Apostolicarum, Ordinarij debeant ipsi adhibere fidem absque exhibitione huiusmodi priuilegiorum?* Respondit, *Ordinarios non teneri huiusmodi assertioni fidem adhibere absque integrali priuilegiorum exhibitione.* 33

Quinto. *An in casu, quo Regulares quicunque, etiam Societatis Iesu exhibeant aliqua priuilegia, & Ordinarij iudicent, ea non suffragari casui, de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares præfati possint, ac debeant prouocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotissimis ad* 34

Me-

Metropolitanum, siue Ordlıarium viciniorem, vel potius possint hoc casu eligere Iudices Conseruatores? Respondit: Si verba priuilegiorum sunt obscura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum, nec Conseruatores eligere, sed ad Summum Pontificem pro interpretatione esse adeundum.

35 Quinto. Vtrum Constitutio fel. record. Gregorij XV. circa Conseruatores Regularium, publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentissimorum Sacræ Congregationis Concilij Interpretum desuper editis æquè afficiat, & comprehendat Religiosos Societatis Iesu, ac reliquos Regulares ita, vt omnia alia præfata Societatis priuilegia fuerint redacta ad terminos dictæ Constitutionis, & sic in posterum debeant ab ijs eligi Conseruatores, iuxta formam, & tenorem præscripta Constitutionis. Respondit, huiusmodi Constitutionem cum declarationibus, vt præfertur editis, æquè afficere Religiosos Societatis Iesu, atque aliorum Ordinum, & Conseruatores ad illius præscriptum esse eligendos, non obstantibus quibusuis priuilegijs, quippe quæ omnia sunt redacta ad terminos ipsius Constitutionis.

36 Sexto. An Regulares prædicti grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel Testamentorum executores possint conueniri coram Ordinario, si Conseruatores non nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum. Respondit, Regulares in causis præfatis coram Ordinario loci esse conueniendos, si ad præscriptum Constitutionis fa. mem. Gregorij XV. Conseruatores non elegerint, ipsumque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ ipsius ordinarij non exhibuerint, ac dimiserint.

37 Septimo. An dicti Regulares, Conseruatores, siue ad iura, siue ad priuilegia tuenda assumentes, teneantur ante exercitium commissionis præstare cautionem coram Ordinario, siue alio Iudice competente de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, casu quo in lite, siue causa succubuerint. Respondit, non teneri.

38 Octauo. An, quando Episcopus iura, vel decimas Cathedralium aduersus Regulares prædictus, dote sua spoliantes Ecclesias, coram Iudice competente tueatur, librosque, memorialia, & allegationes producunt, ius Ecclesiarum Cathedralium exprimentes, & acquisitiones Religiosorum, aliaque id genus annumerantes, huiusmodi scriptorum occasione possint Regulares nominare Conseruatores, prætendentes iniuriam sibi inferri in referendo immoderatas acquisitiones. Respondit, si Episcopi pro tuendis iuribus Cathedralium Ecclesiarum coram Iudice competenti huiusmodi scripta producant, & Regularium immoderatas acquisitiones veraciter, & modestè referant, non licere ob eam causam ad Conseruatores recurrere.

39 Nono. Vtrum Regularis quicunque, etiam Societatis Iesu, possit administrare Sacramentum pœnitentiæ secularibus absque licentia Episcopi Diœcesani, etiamsi in alia Diœcesi ab Episcopo approbatus sit. Respondit, Regulares, etiam Societatis Iesu, in vna Diœcesi ab Episcopo approbatos, ad confessiones personarum secularium audiendas, nequaquam posse in alia Diœcesi huiusmodi confessiones audire, sine approbatione Episcopi Diœcesani.

40 Decimo. An Episcopus contra dictos Regulares audientes in sua Diœcesi confessiones secularium absque approbatione, vel concionantes absque licentia Episcopi intra, & extra proprios Ecclesias, possit procedere, eos à talibus Ministerijs remouendo, siue præceptis, & alijs iuris remedijs coercendo. Respondit, eisdem Regularibus, qui confessiones personarum secularium audiunt sine approbatione Episcopi loci, vel prædicant in Ecclesiis sui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in alijs Ecclesiis absque ipsius licentia, vel in Ecclesiis, etiam sui Ordinis, ipso contradicente, posse Episcopum in vim constitutionis fel. record. Gregorij XV. quæ incipit, Inscrutabili Dei prouidentia, tanquam Sedis Apostolicæ delegatum administrationem Sacramenti pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdicere, eosque iuris remedijs coercere, ac punire.

41 Vndecimo. An quando Episcopo constat, dictas licentias obtentas non fuisse, possit ipse præcipere, vt donec licentiam intra præscriptum tempus exhibeant, à tali Ministerio abstineant, & an requirendus sit per Episcopum pro his exhibendis Prouincialis in alia Diœcesi, vel longissimè existens, vel ipsi Regulares Confessarij, vel eorum superiores eiusdem Diœcesis, in qua prædicta exercentur. Respondit, posse Episcopum sic præcipere, nec pro huiusmodi licentijs requirendum esse Prouincialem, sed satis esse ipsos Religiosos requirere, aut eorum Superiores in Diœcesi Episcopi existentes.

42 Duodecimo. An si contingat, vt aliquis prædictorum Regularium insurgat contra Episcopum in propria Diœcesi, maledictis, scriptis, vel dicto Populum scandalizando, possit ab Episcopo puniri, & qua animaduersione. Et quid si huiusmodi delinquens transierit ad aliam Diœcesim hoc casu seruandum sit, & qua pœna puniendus sit Regularis, qui commorans in vna Diœcesi, spargat famosos libellos contra Ordinarium alterius Diœcesis. Respondit, si Regularis intra claustra degens, extra ea in casibus in dubio expressis, ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante, teneri Superiorem Regularem intra tempus ab eo præfigendum, seuerè illum punire, ac de punitione Episcopum certiorem facere, alioquin sic delinquentem ab Episcopo puniri posse ad præscriptum Concilij Tridentini cap. 14. sess. 25. de Regul. Quod si delinquens ad aliam Diœcesim migrauerit, seruandum esse quod præcipitur in constitutione sanctæ memoriæ Clementis Octaui incipien. suscepti muneris ratio.

43 Decimotertio. An conseruatores nominati, & electi à Regularibus præscriptis ante exercitium suæ iurisdictionis, teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum. Respondit, vtique teneri.

44 Decimoquarto. An priuilegia, quæ sunt contra iurisdictionem Ordinarij, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares præfati, debeant Episcopis notificari, seu insinuari. Respondit, Regulares teneri huiusmodi priuilegia Episcopo exhibere, si eis vti voluerint.

45 Decimoquinto. An prædia rustica, metallorum fodinæ, sacchari opificina à Regularibus Societatis, vel alijs possessa, vel alia domus seculares, in quibus videlicet vnus, vel duo Regulares tantùm commorantur, gaudeant priuilegio Collegiorum, seu Conuentuum. Respondit, non gaudere.

46 Decimosexto. Vtrum Regulares præscripti apothecas quarumcunque mercium, macella, & similia, præsertim propè collegia, seu Conuentus exercentes, possint ab Ordinario sub censuris inhiberi, ne huiusmodi exerceant. Respondit, non posse Episcopum hæc prohibere Regularibus exemptis; sed si in præmissis ita notoriè delinquant extra claustra, vt Populo scandalo sint, seruandum esse, quod dictum est supra in responsione ad duodecimum.

47 Decimoseptimo. Vtrum Regulares, etiam Iesuitæ in suis prædijs, opificinis, alijsque suis domibus secularibus, sitis intra limites Parochialium, ad se spectantium, possint administrare Sacramenta baptismatis solemnis, matrimonij, extremæ vnctionis, & Eucharistiæ in festo Paschatis famulis mercenarijs, rusticis, siue alijs id genus hominibus secularibus absque Ordinarij, vel Parochi licentia. Respondit, non posse.

48 Decimooctauo. Vtrum Patres Societatis in Ciuitate, & Diœcesi Angelorum possint consecrare vasa sacra, Altaria, & similia, in quibus vnctio requiritur. Respondit itidem, non posse.

49 Pro parte verò Religlosorum Societatis Iesu proposita fuerunt infrascripta dubia.

50 Primo. An Episcopi in partibus Indiarum possint ex integro totum vnum Monasterium, vel collegium ab audiendis confessionibus suspendere. Respondit, Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul vnius Monasterij, vel Collegij Confessarijs adimere facultatem audiendi confessiones personarum secularium, etiam inconsulta Sacra Congregatione, Episcoporum, & Regularium negocijs præposita, cum decretum ab ea editum sub die 20. Nouembris 1615. ex intentionis defectu, & conuenientia morali non extendatur ad regiones illas tam longè ab vrbe dissitas. Verum ab hac generali suspensione, quæ vix sine scandalo, & animarum pernicie contingere potest, abstinendum esse Episcopis, nisi grauissima subsistente causa, super qua Sacra Congregatio illorum conscientias grauiter voluit esse oneratas.

51 Secundo. An Episcopus Regularem pro confessionibus semel approbatum sine noua causa suspendere possit ab ipsis confessionibus audiendis. Respondit, Regulares, aliàs liberè ab Episcopo, præuio examine approbatos ad audiendas confessiones personarum secularium, ab eodem Episcopo suspendi non posse sine noua causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.

52 Tertio. An Bulla Pij Quinti 34. in ordine tom. 2. Bullarij, con-

concessa, instante, & supplicante Serenissimo Rege Catholico, non ad petitionem Regularium, sit reuocata in Bullis Summorum Pontificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur. Respondit, *agendum cum Sanctissimo, an velit declarare Bullam non esse reuocatam, illam tamen non suffragari, nisi in locis, vbi est defectus Parochorum.*

53 Quarto. *An Episcopus possit cum censuris procedere contra Regulares exemptos, si inobedientes fuerint in confessionibus audiendis, vel prædicatione verbi Dei, & hoc, an vigore Concilij Tridentini, vel per quem Canonem.* Respondit, *posse procedere, non quidem in vim Concilij Tridentini, sed in vim Constitutionis Gregorij XV. quæ incipit, Inscrutabili Dei prouidentia.*

54 Quinto. *An licentia audiendi confessiones, & prædicandi ab Episcopo per literas missiuas, an solum per literas patentes Cancellariæ concedi possit.* Respondit, *posse concedi etiam per literas missiuas, si ita Episcopo videbitur.*

55 Sexto. *An talis licentia oretenus sine scripturis concedi possit.* Respondit, *vt ad proximum.*

56 Septimo. *An facultas eligendi Conseruatores, concessa Societati à Gregorio Decimotertio suffragetur illis in locis, in quibus non adsunt Iudices Synodales.* Respondit, *priuilegium Gregorij XIII. suffragari, vt societas non teneatur ex illis eligere conseruatores, dummodo tamen in reliquis seruetur forma Constitutionis Gregorij Decimi quinti hac de re edita.*

57 Octauo. *An Conseruatores Societatis Vicarios generales Episcoporum auctoritate Apostolica per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas compellere possint virtute Bullæ Gregorij XIII. incipientis: Æquum reputamus, data vltima Februarij 1573.* Respondit, *posse à manifestis iniurijs, & violentijs eos compescere, etiam censuris & pœnis Ecclesiasticis. Datum Romæ die 16. Aprilis 1648. Quapropter, vt præmissa firmius subsistant, & inuiolabiliter obseruentur, nobis pro parte Ioannis Episcopi huiusmodi fuit humiliter supplicatum, vt illa auctoritate Apostolica confirmare dignaremur. Nos igitur dicti Ioannis Episcopi votis hac in re annuere, illumque specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & eundem Ioannem Episcopum à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluendum, & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati præinserta responsa, siue resolutiones auctoritate prædicta tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque Apostolicæ firmitatis vim, & robur adijcimus, & inuiolabiliter obseruari mandamus; salua tamen semper in præmissis auctoritate dictæ Congregationis. Decernentes sic, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiam de latere legatos, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inanè si quid secus à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus Apostolicis, ac vniuersalibus, Prouincialibusque, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, & specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, necnon Ecclesiæ Angelopolitanæ, ac Societatis prædictæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis eiusdem Ecclesiæ, & Societatis sub quibuscunque verborum tenoribus, formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac decretis etiam irritantibus, etiam motu proprio, ac etiam consistorialiter, & aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro sufficienti illorum derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad effectum præmissorum specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud S. M. Maiorem sub annulo Piscatoris die 14. Maij 1648. Pontificatus nostri anno quarto.*

CONSVLTATIO XCVI.

An, quatenus, & qui Regulares eligi possint in Conseruatores Regularium? Quibus in casibus, intra quod tempus, & intra quos fines eligi debeant? Illustratur decretum Sacri Concilij Tridentini sess. 7. cap. 24. de reform.

VIdetur, posse eligi Regulares, Priores Ecclesiarum Conuentualium, qui saltem habitu habent personatum, & dignitatem in Ecclesia Collegiata, qualis non impropriè dicitur Conuentualis, atque adeò comprehenduntur in dispositione Textus *in cap. fin. de offic. & potest. deleg. in 6.* vbi Pontifex approbat posse eligi in Conseruatores Abbates, seu dignitates, vel personatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesijs obtinentes, vt in specie, hunc Textum exponendo, tradit Monet. *de conseruat. cap. 5. num. 16. cum seq.* Idemque antea de Prioribus non habentibus in Conuentu Abbatem, cui subsint, ait Rodriq. *tom. 1. q. regul. 6. art. 3.* Et cum eadem distinctione inter Priores, ac Prælatos regulares, qui nullum ius Monasterio Superiorem habent, & alios habentes Abbatem Superiorem procedit Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3. disp. 17. q. 4. num. 6. & q. 5. num. 4.* Quod clarum apparet respectu Clericorum Regularium Societatis Iesu ex priuilegio eidem à Beato Pio V. concesso, quod possint in Conseruatores eligere omnes, & singulos Episcopos, Archiepiscopos, & Abbates, nec non alias personas in Ecclesiastica dignitate constitutas, vt ex Constitutione 1. §. 2. Gregorij Decimitertij, qui dictum priuilegium confirmauit. 1

Ad hanc autem electionem Conseruatorum deueniri minimè potest prætextu defensionis priuilegiorum Regularium circa exemptionem ab Episcopi iurisdictione, cum obstet declaratio Sacræ Congregationis, ac decretum Sacri Concilij Tridentini *sess. 7. de reform. cap. 14.* vbi sic disponitur. *In exemptorum causis constitutio Innocentij Tertij, quæ incipit: Volentes in generali Concilio Lugdunensi edita, seruetur, quam eadem Sacrosancta Synodus innouandam censuit, & innouat, addendo insuper, quod in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum Clerici Seculares, aut Regulares extra Monasterium degentes quomodolibet exempti, etiamsi certum Iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus habeant, in alijs vero, si ipsum Iudicem non habuerint, coram Locorum Ordinariis, tanquam in hoc ab ipsa Sede delegatis, conueniri, & iure medio absoluendum debitum cogi, & compelli possint, priuilegiis, exemptionibus, Conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris.* 2

Quomodolibet exempti, nisi tamen essent extra Monasterium de licentia suorum Superiorum, vt pro seruitio Ecclesiæ, quia tunc non subsunt Ordinario, sed remanent sub visitatione, & iurisdictione suorum Superiorum, & dummodo loca illa, in quibus habitant, sint membra Monasteriorum, vel ipsis vnita. Atque ita censuit Sacra Congregatio Concilij, & *can. qui verè 16. q. 1.* sic est intelligendus. Fuitque dubitatum occasione huius decreti, an Regulares adeuntes Monasteria Monialium sine licentia Episcopi, incidant in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit? Et dato, quod incidant, an possint absolui ab eorum Superioribus, an verò ab Episcopo, qui in ipso edicto absolutionem reseruauit? Respondit Sacra Congregatio Concilij: Si Regulares ab excommunicatione Ordinariorum suis nominatim priuilegijs eximantur, non incidere quidem, sed si intra Claustra degant, puniendos esse iuxta dispositionem *cap. 3. sess. 6. de reform.* Et quoad secundum membrum quæstionis respondetur, posse absolui à suis Superioribus, quatenus incidant, nisi Episcopus sibi absolutionem reseruauerit. 3

Sed deueniri debet propter iniurias, & grauamina in violento modo procedendi aduersus Regulares, alijsque causis, quæ tanquam iniuriæ, ac violentiæ manifestè procuidubio parant viam Conseruatorum electioni, tam de iure iuxta *d. cap. fin. de offic. & potest. delegat. in 6.* quam, ex dicta Constitutione Gregorij XIII. decernente Conseruatores per Clericos Societatis Iesu eligi posse ad compescendos iniurios, & cognoscendum de quibuslibet molestijs, & iniurijs, vt in §. 3. 4

No-

5 Neque necesse est, quod Episcopus consentiat hujusmodi electioni, & quòd eo non consentiente, eligendi sint arbitri super competentia iuxta dispositionem Sacri Concilij *sess. 14. cap. 5. de reform.* Id enim procedit, quando Conseruatores non eliguntur aduersus iniurias illatas ab ipso Episcopo, sed ab alijs, quo in casu ad occurrendum scandalis, quæ aliquando intercedunt Ordinario cum ipsis Iudicibus Conseruatoribus super competentia iurisdictionis, quam potissimum ob causam ad mutuas inhibitiones persæpè solet deueniri, Sacrum Concilium decreuit, quod in tali casu procederetur ad electionem Arbitrorum, prout declarat Moneta *loc. cit. cap. 9. num. 93.* Aliàs enim nunquàm poterit dari casus, quod Conseruatores habeant facultatem procedendi, etiam per censuras contra Episcopos, cum Episcopi semper dissentirent, ad hoc, vt deueniatur ad electionem Arbitrorum. Quod est contra mentem Sacrorum Canonum, & ipsius Sacri Concilij.

6 Et quatenus prætendatur, iniurias, & grauamina non esse tanti ponderis, quanti existimant Regulares, ponderandum id relinquitur Eminentissimis Patribus Congregationis Sacri Concilij, qui sua prudentia considerare poterunt quanta cum iniustitia, & violentia fuerit per Episcopos contra Regulares processum, & quomodo eorum fama, & Religio contaminata remanserit, vt propterea per publicam declarationem instauranda foret.

7 At vero tenendum est, perperam eligi conseruatores contra dispositionem *cap. statuimus de offic. & potest. deleg. in 6.* in quo permittitur, imò potiùs restringitur electio ad Episcopos, & Abbates, similesque in dignitate Ecclesiastica constitutos, vt per Rodriq. *d. tom. 1. q. 65. art. 3.* qui licet proferat, Guardianos, ac Priores Mendicantium dici in Ecclesiastica dignitate constitutos, firmat tamen, eos officium Conseruatoris exercere non posse, etiam cum licentia suorum Superiorum, & post Baldum, Socinum, Alexandrum, & Alciatum tradit Barbos. *de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 106. num. 15.* vbi refertur decretum Sacræ Congregationis Cardinalium, negocijs Episcoporum, & Regularium præpositæ.

8 Qua in re aduertendum, quod cùm electio Conseruatorum, siue facultas eligendi Conseruatores procedat à solo Summo Pontifice, vt ex declaratione Sacræ Congregationis *ad cap. 5. sess. 24. de reform.* de hac facultate Regulares docere debent, alioquin Episcopus poterit in eos procedere, non obstante *cap. 1. de offic. & potest. delegat. in 6.* vbi quod Conseruatores, ac Iudices delegati possint contra Episcopos procedere. Nam intelligitur in delegato ipsius Pontificis, vt notat ibi Glossa, non autem in subdelegatis. Et quamuis Conseruatores dentur Regularibus ad tuendum eorum personas, bona, & iura, sub quibus possunt comprehendi eorum priuilegia, vt ait Gloss. *in dict. cap. 1. ad fin.* attamen de ijs debet constare, vt notat Rodriqu. *loc. citato.*

9 Et quamquam vbi non sunt Iudices synodales, possint eligi Conseruatores, habentes dignitatem in Collegiata Ecclesia ad præscriptum *d. cap. fin. de offic. & potest. delegat.* vt Sacra Congregatio Concilij declarauit, & Prior Conuentualis dicatur habere dignitatem in Ecclesia Collegiata, ideoque possit esse non modò Iudex delegatus, vt est Text. *in Clem. 2. de rescript.* & notat Felin. post alios *in cap. Cum olim num. 1. de maior. & obed.* Sed etiam Conseruator vt in *d. Clem. 2.* firmant Gloss. *v. delegatus*, Imol. *num. 30.* & Vital. *num. 37.* Tabiena *v. Conseruator §. 2.* Attamen non desunt qui oppositum sentiant, vt Buttius relatus per Imol. *loc. cit.* & Sanchez *in decal. tom. 2. lib. 2. cap. 13. num. 79.* Vnde quærente Archiepiscopo Turritano, an Regulares vnius Conuentus, Monasterij, vel Domus, aliquem Priorem, siue Guardianum, vel quèmuis alium, quauis dignitate regulari fulgentem, in suum Conseruatorem eligere, vel deputare possint. Sacra Congregatio Cardinalium, negocijs Regularium præpositorum, non posse, respondit, Romæ 6. Octobris 1617.

10 Multò minus in Conseruatores eligi possunt Diffinitores Prouinciæ pro Capitulis Generalibus, qui nullam habent dignitatem Ecclesiasticam, eorumque auctoritas vltra decem, vel quindecim dies non extenditur; Ideoque in Conseruatores eligi non possunt, vt in *d. cap. fin. de offic. & potest. deleg. in 6.* licet gesta fortè sustineri poterint ex persona alterius legitimi Conseruatoris, si ambo fuissent deputati in solidum, vt in *cap. Cum plures eodem tit. & lib.* Vel cum clausula: *Quod si non omnes &c. vt in cap. scissitatus de rescript.* licet sit argumentum contra *in cap. Messana de elect.*

Et notandum, quod ex Constitutione Bonifacij Octaui *in d. cap. fin.* statutum est, vt Conseruatores vltra vnam diætam aliquos à fine Diœcesum eorum trahere non præsumant. Vnde quamuis in suo edicto asserentes, se hoc facere in vim Constitutionis Gregorij XIII. quæ extendit facultatem Conseruatorum ad tres diætas, attamen hæc Constitutio sublata est per Constitutionem posteriorem Gregorij XV. de Conseruatoribus §. 11. vbi Gregorius innouat prædictam Constitutionem Bonifacij Octaui in omnibus, quæ suæ Constitutioni non aduersantur, & contrarijs priuilegijs derogat. 11

Nec Conseruatores excedere debent, ne in ordine quidem procedendi. Nam etsi generaliter Conseruatores Regularium possint vti Censuris Ecclesiasticis, etiam contra Episcopos, tam de iure communi per *d. cap. 2. de offic. deleg. in 6.* quam ex memorata Constitutione Gregorij XIII. §. 3. & Sacra Congregatio Concilij in compilatione constitutionis Gregorij XV. de Conseruatoribus noluerit eis hanc facultatem adimere, tamen in his deferendum est præcipuè dignitati Episcopali, & seruandus ordo præscriptus in *d. c. 2.* Vnde ab initio non debent excommunicare Episcopos. Et quamuis excommunicatio ex hoc capite non esset nulla, quia ille Textus procedit de honestate, tamen vt ibi ait Glossa, ipsi non benefacerent, Quare quemadmodum Regulares Episcopis, vt par est, honorem, & reuerentiam exhibere debent, ita quoque Episcopi erga Regulares, qui in Ecclesia Dei fructus tam vberes in dies proferunt, paterno se gerere debent affectu. 12

CONSVLTATIO XCVII.

De Episcopo regulari. An liceat ad Episcopatum assumi Regularis? A quo promouendus, vbi de Romani Pontificis auctoritate in promouendis Episcopis; An expediat promoueri? Quomodò promouendus? Alia plura præsertim de pallij vsu ac potestate.

AB ipsis ferè Apostolorum temporibus Ecclesia Religiosos viros à Monachali instituto ad Episcopatum assumpsit, vt in sequenti consultatione fusius demonstrabo. Id comprobant Sacri Canones, vt *can. de Monachis 16. q. 1. can. Monachos 18. q. 1. cap. statutum de elect. in 6. cap. nullus Religiosus, cap. Quorumdam cum aliis eod. tit.* Vnde illud, quod effutiuit Ioannes Andreas, celebris alioquin Canonista, quod scilicet transitus à simplici Religiosi statu ad statum Episcopalem, sit quædam subtilis apostasia, falsum est, irreligiosum, ac contra iudicium Sedis Apostolicæ, minusque rectè deduxit Caluinus *lib. 4. Instit. cap. 13. §. 8.* olim pios viros, qui Monachi fiebant, hoc tantum inijcendisse, vt in Monastica disciplina se præpararent ad Episcopatum. Nam eos è Monasterio ad Episcopatum ascendisse inuitos infra ostendemus, ex quo hæretici effatum præclarè improbat Bellarm. *de Monach. tom. 2. cap. 6.* adductis plurium Episcoporum Monachorum sententijs, quibus fatentur, se nonnisi coactos Monasterium reliquisse. Quod euincitur ex Augustino *epist. 81.* relata in *can. vos autem 16. q. 1.* vbi constat, consuetudinem tunc fuisse assumendi Monachos ad Episcopatum, hortaturque eos Augustinus, *vt dignitatem nec elatione auida susciperent, nec blandiente desidia respuerent, sed miti corde obtemperarent Deo.* 1

Quoniam verò ad Summum Pontificem iure diuino pertinet assumere omnes Episcopos, eosque Ecclesijs in toto Orbe præficere, atque adeò etiam Regulares, vt probatur ex collata Petro, ac successoribus potestate *Matth. 16. & Ioannes 21. ex can. quis nesciat dist. 11. ex can. omnes d. 22.* ac toto titulo *de elect. & translat. Episcoporum*, firmatque S. Thom. *in opusc. contra errores Græcorum*, Caiet. *de auctor. Papæ, & Concilii cap. 13.* Suarez *de pœnit. disput. 25. sect. 1. num. 10.* Dual. *tom. 2. p. 3. q. 6.* Bellarm. *tom. 1. controuer. de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 24. & tom. 2. de Cleric. lib. 1. cap. 8.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 2. cap. 28. q. 3.* Ideo huiusmodi assumptio, siue electio non indiget alterius confirmatione, aut assensu. 2

Nam hoc ferunt tituli illi, *Romana Sedes, mater dignitatis Sacerdotalis, & Romana Ecclesia matrix, & radix* 3

totius

totius Catholicæ Ecclesiæ. Item *Petrus auctor nominis, & honoris Episcopalis*. Leguntur ista apud varios antiquos Pontifices, qui cum santissimi, & eruditissimi fuerint nec falsi sunt per ignorantiam, nec fallere voluerunt per malitiam. Ita ergo Anacletus *epist.* 1. Iulius 1. *epist.* etiam prima ad Orientales, Innocentius quoque primus *epist.* ad Concilium Carthaginense, quæ est apud S. Augustinum 93. Itemque ibidem *epistol.* 91. Similiter S. Leo *epist.* 89. & *serm.* 3. *de anniuers. suæ assumpt.*

4 Propositio ergo tot, tantorumque Pontificum auctoritate communita, & sancti insuper Cypriani suffragio roborata cum eodem sensu nominat Ecclesiam Romanam *radicem, & matricem Catholicæ Ecclesiæ*, nec non sancti Cæsarij *epist.* ad Symmachum Papam, disertè aientis, Episcopatum sumere initium à persona B. Petri, indeque optimè inferentis, Romani Pontificis esse, omnes docere, non potest non continere sensum verum, sed quis ille sit, non omninò liquet.

5 Existimarunt aliqui, eatenus in S. Petro cœpisse Episcopatum, & ab eo emersisse totam Episcopalis nominis auctoritatem, quod prædictæ loquutiones seruot, quatenus omnes planè Orbis vniuersi ordinationes, vel à Sancto Petro, vel ab eius successoribus sunt deriuatæ. Nam solum Sanctum Petrum fuisse à Christo ordinatum Episcopum, ab ipso autem Sancto Petro alios Apostolos fuisse initiatos ordine Episcopali, sicque à Santo Petro vel immediatè, vel mediatè omnes Episcopos, esse ordinatos, contendunt Turrecremata *lib.* 5. *summ. de Eccles. cap.* 32. Isidor. de Isolan. *lib.* 2. *de imper. milit. Eccles. tit.* 1. *quæst.* 2. & Bellarm. *lib.* 1. *de Pontif. cap.* 23. *priuil.* 22. & videtur idem velle Ecbertus *ser.* 10. *aduersus Catharos sub initio*.

6 Hac certè ratione quotquot ab alijs Apostolis in varijs Orbis Prouincijs fuerunt ordinati, habebunt Sanctum Petrum mediatum auctorem suæ ordinationis. Quandoquidem ab eo initiati sunt Apostoli, cæterorum ordinatores. Qui verò à successoribus Sancti Petri ordinati sunt, quos magno numero esse, tradit Innocentius primus *d. epist.* 41. & latè Sanderus *lib.* 3. *de claue Dauid cap.* 4. æquè Sanctum Petrum habebunt pro ordinationis suæ radice. Quandoquidem successores suos ipse constituit, immediatè quidem vnum, aut alterum, mediantibus verò istis, cæteros.

7 Ad eum ergo modum exponunt auctores prædicti radicationem vniuersæ Hierarchiæ in Sancto Petro. Hæc tamen ægrè satisfaciunt. Nihil enim est, quod persuadeat Sanctum Petrum initiasse ordine Episcopali omnes Apostolos. Deinde constat Sanctum Paulum primo triennio sui Apostolatus consecrasse plurimos Episcopos, & Sacerdotes, neque tamen adhuc viderat Sanctum Petrum. Quod autem consecratus sit ab alijs Apostolis, vel discipulis, à Sancto Petro consecratis, in obscuro est, cùm eius Baptismus per Ananiam sit adnotatus, non item consecratio in Episcopum. Nec inuerisimiliter dicitur, eum, vt iurisdictionem non ab hominibus, neque per hominem, ita characterem, & ordinationem à Christo ipso accepisse. Tandem de Iudæ Episcopatu, alteri tradendo, extat prædictio *Psalm.* 108. Erat ergo Iudas Episcopus quoad Ordinationem, seu characterem, quando nondum Sanctus Petrus erat Pontifex. Id quippè tantum obtigit Sancto Petro post Christi Resurrectionem.

8 Non ergo vniuersus Episcopatus à Sancto Petro ordinatore sumpsit initium, nisi ordinatio, vt interdum contigit, vsurpetur pro sola collatione iurisdictionis, & assignatione Sedis, ac Territorij. Qua ratione nihil vetaret affirmare, Apostolos omnes aliquatenus esse à Petro ordinatos, quatenus Apostoli, etiam si à Christo ipso acceperant iurisdictionem, tamen Territorium videri potuerunt à Petro accepisse eo ipso, quod priusquam digrederentur in cætu omnium Apostolorum præside, & approbante Petro, attributa cuique est sua Orbis terræ portio, quam præcipuè excoleret, & institutis Episcopis, alijsque Ministris, planctaret in Christianam Ecclesiam. Qua ratione Sanctus Chrysostomus dixit, Sanctum Iacobum fuisse à Sancto Petro ordinatum Hierosolymitanum Antistitem, vt semel ac iterum tradit Roffensis ad *art.* 25. *Lutheri*. Desideratur tamen adhuc plenior aliqua ratio radicandi omnes ordinationes in Sancto Petro, & reuocandi totam Hierarchiam ad Sedem Apostolicam, tanquam ad matricem.

Existimant itaque nonnulli, dici posse non incommodè, vt omnia vera esse, quatenus Hierarchia à Sancto Petro, siue à Sede Apostolica dependit magna ex parte in fieri, & vniuersa etiamnum in diem pendet in conseruari quoad licitum vsum ordinis, & validum simul, ac licitum vsum iurisdictionis, quam etiam est valde probabile à Summo Pontifice immediatè manare, sin minus quoad Parochos, vt voluit Alexander à Sancto Elpidio *opusc. de Ecclesiast. potest. tract.* 1. *cap.* 7. At saltem quoad Episcopos iuxta graues, plerosque Doctores adductos à Lelio Iordano *tract. de maior. caus. ad Papam refer. cap.* 7. nominatim verò à Turrecremata ad *art.* 1. *Basiliensium à num.* 26. 9

Id, quod optimè confirmari videtur ex traditione pallij. Nam pallium ex vsu perantiquo, de quo plenè Andr. Saussayus *lib. de pallio*, operi de mysticis Galliæ Scriptoribus inserto, *cap.* 4. 7. & 8. est nota plenitudinis potestatis ita, vt ante acceptum pallium Archiepiscopus nequeat obire munera Pontificalia, tantique fiebat eius vsus, vt Sanctus Bernardus *epistol.* 246. professus sit Eugenio Papæ, tolerabilius sibi futurum fuisse, interdici sibi ipsi celebratione Missarum, quàm amico suo Rhemensi Archiepiscopo interdici vsu pallij, vt fecerat Eugenius. 10

Huiusmodi itaque Symbolum plenitudinis potestatis plena libertate exercendæ, vt rectè distinxit Bosquetus ad *lib.* 1. *Epistol.* Innocentij Tertij *epist.* 47. quod nonnisi enixè petentibus, ac ferè præsentibus, demptis infrequentissimis euentibus; de quibus Iuretus ad *epist.* 130. Innocentij, concedebatur, semper est à Pontifice collatum in signum acceptæ ab eo Episcopalis iurisdictionis. Quod autem Agnellus Episcopus Rauennas ait, Valentinianum Imperatorem sobiecisse Archiepiscopo Rauennati quatuordecim Episcopos, eique pallium attribuisse ex lana candida, quo tunc temporis soli Imperatores vtebantur, si verum est, accipi debet de alio quopiam pallio, quàm de eo, quo humeri Antistitis vtrinque cinguntur, estque nota plenitudinis potestatis. Nam tali pallio vsos Imperatores, est inauditum. Nec si illud Episcopo Rauennati per se ipsum concedere voluisset Valentinianus, contulisset reuera iurisdictionem, sed præter gressus partes suas, dignus fuisset, qui Lepram Ozæ deuocaret in frontem suam. 11

Manifestissimum verò erit quantopere Sancti Petri, eiusque successorum iudiciaria Cathedra supra omnes aliorum Ecclesiasticorum Iudicium Cathedras sublimis efferatur, si supponamus omnium Antistitum iurisdictionem communicari à Summo Pontifice ita, vt sicut tota temporalis iurisdictio est à Supremo Principe, & ab eo in quoscunque ciuilis iurisdictionis participes deriuatur, vt probat Molin. *tractat.* 5. *de iustit. disput.* 3. ita, vt spiritualis iurisdictio Antistitum inferiorum tota manat à spirituali Supremo Principe, Christi Vicario, qui non tantum designet personam Episcopali iurisdictioni diuinitus imprimendæ substernendam, vt ferebat olim quorumdam sententia apud Bellarminum *lib.* 4. *de Pontif. cap.* 22. sed etiam largiatur vnicuique potestatem iurisdictionis, muneri obeundo consentaneam, & pro temporum, ac locorum, cæterarumque circomstantiarum varietate, diuersam quoad magis, & minus. 12

Est in ea sententia Isidorus de Isolan. *loc. cit. tit.* 4. *tota quæst.* 2. Henriqu. *lib.* 6. *summ. cap.* 3. Molin. *dict. tract.* 5. *disput.* 4. Bellarm. *eod. lib.* 4. *de Pontif. cap.* 24. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *par. disput.* 25. *sect.* 1. *num.* 21. Megalia *in proem. Epistol. ad Timoth. sect.* 12. Ægidius 3 *par. disput.* 8. *de pœnit. dub.* 3. Duallius *tract. de Pontific. p.* 1. *q.* 2. Malder. *eod. tract. disp.* 1. *dub.* 1. Fagundez *in* 2. *precept. Eccles. lib.* 7. *cap.* 1. *à num.* 25. Viderique posse hanc sententiam insinuasse Sanctus Cyprianus *lib. de vnitat. Eccles.* vbi Cathedram Petri confert cum capite, radice, fonte, Sole. Sicut ergo virtus animalis membrorum corporis deriuatur à capite, & virtus ramorum arboris fluit à radice, aqua item riuorum ex fonte manat, ac denique lex radiorum à Sole oritur, ita omnium aliorum Episcoporum vis motiua, & gubernatiua, totaque iurisdictio Ecclesiastica profunditur à Pontifice. Quam proinde rectè contulerimus cum Moyse, de cuius spiritu accepit Deus, 13

communicauitque septuaginta Senioribus, quos ei dabat coadiutores, vt habetur *num.* 11. Neque enim Deus de Moysis spiritu accepit, quod alijs daret, quasi imminuerit spiritu Moysis. Nam sic frustra accepisset coadiutores, vt Sanctus Augustinus benè aduertit *quæst.* 18. *in num.* Dicitur itaque Deus de Moysis Spiritu accepisse, & dedisse senioribus, quia auctoritatem, quam in Moyse fontaliter collocauit, transfudit à Moyse ad reliquos.

14 Eamdem sententiam significauit Nicolaus Primus *epist.* ad Michaelem, applicans Episcopis in Pontificem refractarijs, illud Isaiæ 10. *Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secet in ea? Aut exaltabitur Serra contra eum, qui trahit eam?* Spectare eidem potest, quod S. Optatus *lib.* 7. ait, solum Sanctum Petrum accepisse Claues Cœlorum, ab eo communicandas alijs. Nec multum abest, quod Gregorius Nyssenus *orat. in ægreferentes reprehend. submed.* ait, Claues à Domino Episcopis datas esse per Petrum. Referri itidem huc possunt illæ aliæ loquutiones apud Pontifices, & Patres celebres. Vnitas Sacerdotalis è Petri Cathedra est exorta, quo pacto loquitur Sanctus Cyprianus *epistol.* 55. *num.* 90. Denique faciunt ad hanc rem quam maximè, quæ habet Sanctus Leo *epistol.* 89. docens. In Sancto Petro, Apostolorum omnium Summo, principaliter collocatum à Christo, esse Diuini muneris, hoc est Pontificij, Sacramentum, *vt ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet. Et Sermo* 3. *anniuers. suæ assumpt.* ait de Sancto Petro, *ab ipso omnium Chrismatum Fonte, tam copiosis est irrigationibus inundatus, vt cum multa solus acceperit, nihil in quempiam sine illius participatione transierit.* Et inferius: *Magnum, & mirabile, dilectissimi, huic viro consortium potentiæ suæ tribuit diuina dignatio. Et si quid cum eo commune cæteris voluit esse Principibus, nunquam, nisi per ipsum dedit quidquid alijs non negauit.* Deniqueinfra: *Dicitur Beatissimo Petro, Tibi dabo Claues Regni Cœlorum; & quæcumque ligaueris super terram, erunt ligata & in Cœlis, & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in Cœlis: Transiuit quidem in alios Apostolos ius potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ Principes decreti huius constitutio commeauit; sed non frustra vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergo Petri priuilegium vbicunque ex ipsius fertur æquitate iudicium, nec nimia est, vel securitas, vel remissio, vbi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod Beatus Petrus aut soluerit, aut ligauerit.*

15 Ex eo porrò, quod Romanus Pontifex sit origo, & initium Hierarchiæ, rectè sequitur, Sedem Romanam esse initium, ac originem Religionis iuxta illud Episcoporum Galliæ in Synodica ad S. Leonem: *Ab Apostolica Sede Religionis nostræ fons, & origo manauit.* Et idem voluit Sanctus Cæsarius *Epist. ad Symmachum Papam*, cum ex eo, quod Romana Sedes sit Hierarchiæ vniuersæ initium, infert eamdem esse fontem doctrinæ Christianæ quaquauersum diffusæ, & ad eam spectare, docere omnes Christianos. Illa quippe doctrina, haud alia est, quam Religionis plantatio, atque diffusio. Nec aliter Concilium Trosleianum *cap.* 15. cum dixisset, Ecclesiam esse fundatam super Sancti Petri confessionem, addit omnes Italiæ, Galliæ & Hispaniæ Ecclesias à S. Petro, eiusque successoribus esse constitutas, nempe & Episcopatuum erectione, & præuia fidei disseminatione, quæ est Religionis prima plantatio. Videndus in hanc rem Caspar Sancius *tract.* 3. *de prædicat. Sancti Iacobi in Hispania cap.* 1. iuncto *tract.* 4. *cap.* 2. Et quia eadem sunt conseruationis, & primæ productionis principia, rectè ex eodem fundamento collegit Rex Armeniorum, scribens ad Innocentium Tertium, in omnibus ad Religionem spectantibus, ad Romanum Pontificem esse recurrendum, his illum, præter cætera, affatus: *Cum constet, vos celeberrime Pater, & Domine, Sanctæ Ecclesiæ, ac Religionis Christianæ curam, & prælationem, dante Domino, gerere, constat vtique, nos & ad vestri refugium, tanquam ad tutissimum receptaculum, debere recurrere, in quo tota spes nostra, & fiducia post Dominum dependet, & a Beatitudine vestra in nostris necessitatibus præsidium postulare.*

16 Hæc autem cum vera sint, videtur tamen, non posse Summum Pontificem assumere Regularem ad Episcopatum. Primò quia non potest iniungere opus consilij, Episcopatus autem est opus consilij, quod etiam oblatum laudabilius recusatur. Sic etiam nequit iniungere ingressum Religionis. Et quemadmodum non potest Religioso iniungere transitum ad strictiorem Religionem, ita nec quod acceptet Episcopatum. Et sicut non potest cogere ad contrahendum Matrimonium corporale, ita nec ad Episcopatum, in quo contrahitur Matrimonium spirituale.

Deinde quia Summus Pontifex, vt supremus Prælatus non potest Regulari præcipere, nisi quæ Prælatus regularis. Dum enim Regularis promisit, vouendo obedientiam, suis Prælatis obedire, consequenter promisit eodem voto obedire etiam Papæ. Atque adeò Regularis tenetur obedire Pontifici in omnibus, ad quæ se extendit suum votum. Votum autem obedientiæ à Regulari emissum non se extendit ad acceptandum Episcopatum. Quia non vouit, nisi quod est in regula. Acceptare autem Episcopatum in nullius Religionis regula impositum reperitur. 17

Ad hæc, quia tenetur Pontifex maius bonum minori præponere, & communem vtilitatem particulari, vt per Innoc. *in cap. licet de regul.* Vnde S. Thom. 2.2. *q.* 185. *art.* 2. *ad* 3. ait, votum de non acceptando Episcopatum non excludere, nisi casum imminentis necessitatis. Igitur vbi non imminet necessitas, non poterit Pontifex Regularem promouere ad Episcopatum. 18

Postremò quia in casu, quo Regularis existimaret se in statu Episcopali grauiter peccaturum, videtur, Pontificem non posse ei præcipere, quod acceptaret Episcopatum. Quia non potest præcipere, quod subditus debet de iure Diuino visitare. Occasiones enim peccandi sunt de iure diuino vitandæ. Et quidem munus Episcopale ita ijs implicitum difficultatibus, pressumque oneribus attentius consideranti apparet, vt quantumuis firmos humeros, ne tantæ moli impares fatiscant, terrere posse videatur. Ad Episcopatum enim pertinet illud de Episcopali munere maximè verum, *bonum opus desiderat*, qui talem perfecturam desiderat. Bonum quidem opus, idest ærumnosum, & admodum graue. Opus quippe in scripturis non raro idem sonat, quod arduum, & operosum, eoque sensu alicubi dicitur, Virum fidelem, opus inuenire. Proinde idem Apostolo est, bonum opus, ac arduum, & graue. Vnde Apostolus consequenter ad suum illud pronunciatum de bono opere Episcopatus, subiungit, *oportet ergo Episcopum, irreprehensibilem esse, sobrium &c.* quas, & alias dotes Episcopo necessarias per illatiuam particulam cum præcedente sententia nectit, vt liqueat verè dictum esse, desiderium Episcopatus, esse desiderium boni operis, idest ardui, & operosi negotij. 19

Tradit hanc vocis illius notionem Franciscus Turrianus *lib.* 2. *Constit. Apostol. cap.* 25. *num.* 6. cui præiuerat Isidorus Pelusiota *lib.* 3. *epist.* 216. qui benè vocis *opus* significationem ex peritis Ethnicis, & scripturis sacris confirmat. Nec multum abest Aluarus Pelagius *de planctu Ecclesiæ art.* 18. qui post S. Hieronymum *in cap.* 3. *Sophon.* ac Gregorium *p.* 1. *pastor. cap.* 8. bonum opus in eo Apostoli effato exponit Martyrium. 20

Et sanè ea erat primis illis Ecclesiæ temporibus Episcopatuum conditio, vt qui in Episcopum promouebatur, paratus esse deberet, abripi primus ad Martyrium, ac proinde tunc Episcopatum desiderare, idem planè esse videbatur, quod desiderare Martyrium, cui nemo *boni operis*, idest *ardui*, & vt *Iacobi* 1. dicitur, operis perfecti, titulum vnquam negauit. Reuera non minus in Episcopatum quadrat nomen *Martyrij*, quam in sanctificationem illam, quæ Principatus insigne erat apud Hebræos, quam septuaginta voce Martyrij expressere, vt notauit Procopius *in lib.* 4. *Reg. cap.* 11. 21

Hanc bonitatem operis, verè ærumnositatem magnam periculis, ac discriminibus innumeris obreptam in Episcopali munere cerni, extra controuersiam est. Videndus præsertim Nazianzenus *in Apolog.* cuius imitatione de eodem argumento conscriptum à se opus Pastorale, profitetur Sanctus Gregorius Magnus *in pastor.* Multus item, ac potens in hac materia est Sanctus Chrysostomus cùm alijs plerisque locis, tùm maximè in opere de Sacerdotio, 22

rio, cui luculentum, sed non supra merita, elogium pangit Isidorus Pelnsiota, qui & ipse *lib.4. epist.*219. in eodem argumento collocauit operam, vt & Sanctus Gregorius, non modò in Pastorali, præsertim *par.*1. *&* 2. Sed alibi quoque *lib.6. regist. indict.* 15. *epist.* 4. Itemque S. Ambrosius', vel quisquis apud eum auctor operis de dignitate Sacerdotali, nec non Petrus Damiani *opusc.* 19. *cap.*5. *& opusc.*20. *cap.*7. *& lib.*1.*epist.*1. ac Laurentius Iustinianus *lib. de regim. Prælatorum cap.* 1. & crebro, ac insigniter S. Augustinus *lib. de Pastor. cap.*1. *hom.*7. *&* 25. *&* 50. cuius illa est tam substricta verbis, quàm diffusa sensu sententia *ser.*39.*&* 40. *nouis. Episcopus nomen periculi*, nimirum ob assidua in tanta muneris Episcopalis arduitate grauiter ruendi discrimina, & diuinis sæpè oraculis prodita, & visis cælestibus firmata, quale illud, quod redux ad superos diuino permissu anima fudisse proditur apud Hieronymo adscriptam regulam Monachorum *cap.*15. & apum Cantipratanum *lib.*1. *apum cap.* 20. *num.*4. *Si fuissem de numero Episcoporum, essem de numero damnatorum*. De Gaufrido a Perona Priore Claræuallensi in Episcopum Tornacensem electo, sed inaugurationi præmortuo id produnt Petrus Blesensis *epist.* 102. & Menologium Cisterciense 15. Ianuarij. Homine suppresso idem referunt Cæsarius *lib.* 2. *cap.* 29. & Adelagus Bremensis, scribens ad Frodoardum *epistol.* præfixa historiæ Rhemensi.

23 Belli aduersus innumeros, & truculentos hostes ductorem, multis æque ac magnis discriminibus fieri obnoxium, nemo eat inficias. Quam in rem Sanctus Chrysostomus *lib.6. de Sacerdot. cap.* 12. horrificam belli speciem, & ducis in primo agmine siti, cuneosque hostium perrumpentis imaginem viuis coloribus exprimit, vt demonstret, non esse pauciora, aut minora Episcopi in bello contra Spiritualia nequitiæ ducis discrimina. Quod si pastores temporales Populorum tot, & tanta obsepiunt pericula æterni exitij, quanta proponunt plerique in eo argumento, & benè Lactantius *lib.* 5. *cap.* 24. Petrus Damiani *opusc.* ac Robertus Olchot *lect.*77. *in Sap.* Quæ enim præterea temporalis regiminis onera vrget ex Aristotele Iulianus Apostata ad Thearistium, Scribens, omitto, dubium esse non potest, nec debet, quin multò maiora, & plura Episcopis animarum moderatoribus impendeant æternæ salutis discrimina, cùm & eorum præfectura sit magis lubrica, & spiritualia spectet, non temporalia. Vt propterea à Viris Sanctis non ambitus modò Episcopalis muneris, sed etiam vltronea, & non adacta admissio ingentis audaciæ, ac penè dementiæ damnetur.

24 Non autem aliam ob causam de Sapientum sententia, grauis est, & obnoxius periculis Episcopatus, quàm quia circa regendas, & tractandas animas occupatur iuxta illud S. Augustini *ser.*39. *&* 40. *nouis.* in Cathedræ suæ natali, oneris, quod subibat, magnitudinem exponentis apud Plebem sibi concreditam. *Corripiendi sunt inquieti, pusillanimes consolandi, infirmi suscipiendi, contradicentes redarguendi, insidiantes cauendi, imperiti docendi, desidiosi excitandi, contentiosi cohibendi, superbientes reprimendi, litigantes pacandi, inopes adiuuandi, oppressi liberandi, boni approbandi, mali tolerandi, omnes amandi.* Optimè S. Gregorius 24. *moral. cap. vltim. Penset qui ad satisfaciendum districto Iudici de sua tantummodo anima fortasse vix sufficit, quia quot regendis subditis praeest, reddenda apud eum rationis tempore, vt ita dicam, tot solus animas habet. Quæ nimirum cogitatio, si assiduè mentem excoquit, omnem superbiæ tumorem perimit. Et Rector prouidus tantò iam neque Rex apostata, neque Dux impius vexabitur; quanto ei cogitatione sollicita, potestas, quam accepta est, non honor, sed onus æstimatur. Nam cui esse nunc Iudicem libet, huic redire tunc Iudicem non libet.*

25 Ad eamdem mentem sic S. Chrysostomo *hom.* 34. *ad Hebr.* ambitum cuiusuis Ecclesiastici muneris hinc coercens: *Papæ quantum est periculum! Quid miseris illis dixeris, qui se conijciunt in tantam abyssum suppliciorum? omnium, quos regis, mulierum, & virorum, & puerorum, à te reddenda est ratio: Tantò igni caput tuum subijcis? Miror, an fieri possit, vt aliquis ex Rectoribus sit saluus, cum videam post minas; & præsentem socordiam aliquos adhuc accurrentes, & se conijcientes in tantam molem rectionis, & administrationis. Nam si ij, qui necessitate trahuntur, non habent quo confugiant, & quo se excusent si rem malè administrent, & si negligenter.*

Nam & Aaron tractus est necessitate, & venit in periculum, & Moyses rursus venit in periculum, cum supra recusasset, Saul, cui fuerat creditum aliud Imperium, postquam recusauit, vocatus est in periculum, quoniam ipsum malè administrarat, quantò magis ij, qui in hoc suum studium ponunt, & in id irruunt? Qui est autem talis, longè magis se priuabit omni venia. Timere enim oportet, & contremiscere & propter conscientiam, & propter molem imperij, & neque si semel trahantur, recusare, neque si non trahantur in ipsum irruere. Imò verò etiam fugere præuidentes magnitudinem dignitatis Rursus autem eos, qui fuerint comprehensi, oportet esse cautos, & reuerentes. Si priusquam factus sis, nullum modum non præsentaris, secede, tibi persuade, te ea re esse indignum. Si rursus fueris comprehensus, similiter cautionem adhibe, & reuerentiam. Egregiè quoque in hanc sententiam disserit, exponens apprecationes cœlestium suppetiarum ab Apostolo factas discipulo amantissimo Tito in priore ad eum epistola.

Vides quam verè de hoc Sacro Principatu dixerit S. Gregorius 1. *part. pastor. cap.* 9. *Quid aliud est potestas culminis, quàm tempestas mentis?* Tempestas planè non modò agitans, sed plerumque etiam in summum discrimen adducens, ac subuertens funditus quos percellit. Verè igitur *non honor est, sed onus, species læsura ferentem*, vt ex Poeta, ait Philippus Abbas *lib. de contin. Cler. cap.* 94. addens id esse allidi ab eleuante. Et propterea contestatur Sanctus Chrysostomus *homil. in epist.* 1. ad Titum, magna se teneri admiratione, quod reperiantur, qui huiusmodi onera captent, non considerantes, si impares sint, reddendæ rationi pro singulari ipsorum anima, quanto grauius sit, & importabilius futurum, tot animarum onere grauari, quot sunt subditi curæ eorum concrediti. 26

Hanc considerationem præ oculis habendam Episcopis proponit suo aureo monito Origenes *homil.*20. *in num.* vbi contestatur liberè se eloquuturum, quod nonnemini graue futurum non ambigeret, subdens: *Peccauit Israel, & dixit Dominus ad Moysen, vt assumat omnes Principes, & ostentet eos Domino contra Solem. Populus peccat, & Principes ostentantur contra solem. Iidem ad examinandum producuntur vt arguantur à luce. Vides qua sit conditio Principum Populi. Non solum pro suis proprijs arguuntur delictis, sed & pro Populi peccatis coguntur reddere rationem; ne ipsorum sit culpa, quod Populus deliquit, ne fortè non docuerint, ne fortè non monuerint, neque solliciti fuerint arguere eos, qui initium culpa dederint, vti ne contagio dispergeretur in plures. Hæc enim omnia facere Principibus imminet, ac Doctoribus. Si enim illis hæc non agentibus, nec sollicitudinem gerentibus circa plebem peccauerit Populus, ipsi ostentantur, & ipsi ad iudicium producuntur. Arguit enim eos Moyses, id est lex Dei, velut negligentes, ac desides, & in ipsos conuertetur iracundia Dei, & cessabit à Populo. Hæc si cogitarent homines, numquam caperent, nec ambirent ad Populi Principatum. Sufficit enim mihi pro meis proprijs argui delictis. Sufficit mihi pro memetipso, & peccatis meis reddere rationem. Quid mihi necesse est, etiam pro Populi peccatis ostentari, & ostentari contra Solem, antea quem nihil potest abscondi, vel obscurari.* 27

Quod autem in Episcopatu sint occasiones grauiter peccandi, exemplo sit Petrus Damiani è Monacho Cardinalis, & Episcopus, qui dignitati cessit, etiam Summo Pontifici inuito, quia iudicabat sibi expediens esse, declinare pericula peccandi, quæ in illo statu pertimescebat. Quæ causa multis sanè ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit, id muneris refugiendi. Nazianzenus siquidem è patria discessit, ne ad eum honoris gradum ascendere cogeretur. S. Ephræm eiusdem rei gratia insaniam simulauit. S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit. S. Bernardus semel iterum ac tertiò Episcopatum sibi vltrò oblatum, respuit. Idem Sanctus quoque Thomas fecisse perhibetur. S. Cyprianus & ipse diù recusauit. S. Augustinus suscipit inuitus. S. Bonauentura semel quantum potuit relutauit, sed posteà tandem Romani Pontificis iussu coactus recepit. Digna est & relatione mea, & lectione vestra epistola Cardinalis Ardicini à Porta Nouariensis scripta Innocentio Octauo, dum in Cœnobium Oliuetanum se contulerat siue in ea consideretur efficacitas siue prudentia, siue reuerentia in summum Pontificem. Eius hæc sunt verba. 28

O 2 Bea-

29 Beatissimo padre. Ho riceuuto per mano di Mastro Gratiano da Villanoua il Breue, che la Santità Vostra m'hà inuiato, con la lettione del quale si sono commesse tutte le mie viscere, intendendo la perturbatione della mente di Vostra Santità, e del sagro Senato de' Reuerendissimi Signori miei Cardinali della Santa Romana Chiesa, e vedendo, che viene sinistramente interpretato quello, che nè temeraria, nè leggiermente è stato fatto, ne repentinamente, mà con matura deliberatione circa la mutatione dello stato di mia vita.

30 Si ricorderà la Santità Vostra, che fin dal primo anno della sua felicissima assuntione al Pontificato, feci istanza, che si degnasse di consentire, che io adempissi l'ardente desiderio, che haueua della vita regolare, e di ritirarmi in qualche Religione, il che essendomi negato da lei, non ho mancato negli anni seguenti di rinouare l'instanza molte volte hauuta con lagrime, e questo auanti che io fussi promosso al Cardinalato, sebene sempre ne riportai la ripulsa. Fatto poi Cardinale, ardendo tuttauia il mio petto di questo Santo desiderio nel mese di Aprile passato, supplicai di nuouo per la medesima licenza, o gratia la Santità Vostra, la quale dopo d'hauere allegate molte ragioni contro la mia domanda, finalmente mi diede il suo consenso viuæ vocis oraculo, e mi concedette licenza d'entrare nella Religione, e di nuouo sottoscriuendo due mie suppliche da me porte in questo proposito, me la confermè. Auuicinandosi il tempo della mia partenza di nuouo domandai licenza alla Santità Vostra, rassegnando insieme nelle mani sue il Capello di Cardinale, e da lei ottenni gratiosa licenza, e dandomi la sua beneditione mi ammise al bacio de' suoi Santissimi piedi.

31 Non scriuo Beatissimo Padre queste particolarità, perche io stimi necessario ricordarle alla Santità Vostra, che è sauissima; mà acciòche intendano quelli, che hanno fatto sinistro giuditio di questa mia attione, che non è stata fatta repentina, e precipitosamente, nè sono con leggerezza venuto in questa risolutione. Nò si dee marauigliare alcuno, nè stimarla cosa nuoua ò temeraria, concio sia che anche frà Pontefici Romani dalla Santa Chiesa Canonizati, si ritroua chi hà fatto il medesimo, cioè Celestino Quinto, per altro nome Pietro da Morone, il quale dal Papato si ridusse alla vita priuata, e religiosa, come anche San Girolamo, che dicono essere stato Cardinale, Pietro Damiano, il quale ancorche non sia canonizato, si honora con tutto cio come Santo, habbiamo da libri da lui composti, e da me letti, che fu Cardinale, e se non erro, ancor Vescouo Ostiense, che con licenza del Pontefice si fe Monaco, non mi ricordo però, se ne ottenesse licenza anche dal Sacro Collegio de' Cardinali, da quali io non l'ho domandata, stimando di non essere tanto limitata la potestà del Vicario di Christo, che non fosse sufficiente à porger la mano in aiuto di chi desideraua al miglior modo, che gli fosse possibile di prouedere alla salute dell'anima sua.

32 Io non niego, che non debba il Sommo Pontefice ne' negotij ardui sentire il parere de' Cardinali, mà in vn'affare, nel quale non si tratta d'altro, che della salute dell'anima d'vna persona particolare, stimo, che basti di vantaggio l'autorità del Pontefice. Conciò sia cosa che, Beatissimo Padre, altro non è l'entrare in Religione, o fare in essa professione, se non humiliare, e per così dire annichilare se stesso, pigliando forma di seruo, soggettandosi all'obedienza insino alla morte ad imitatione del nostro Saluatore, il quale facendo questo stesso, à noi hà dato esempio. Così S. Gregorio Nazianzeno lasciò il Vescouato per attendere allo studio, & alla vita contemplatiua. Quelli adunque, che riprendono me, perche mi ritiro alla Religione, accusino ancora i nominati, che hanno fatto il medesimo. Se essi errarono, ho io ancora fallito, ma può bene, credo io, l'autorità de' Padri tanto graui, e l'istessa ragione rendermi scusabile.

33 Quanto poi all'hauermi io posto in viaggio senza l'habito da Cardinale, non penso, che sarò tacciato, e ripreso dalle persone graui, e prudenti, imperoche volendo io, che il negotio fosse segretissimo, tanto che, nè anche ne haueua io dato notitia al mio proprio fratello, giudicai di esser meglio mutar l'habito frà quelli, che non mi conosceuano, che andar con l'vsato; che perciò stimo di essere in questa parte senza colpa, e non meritare per questo fatto pena, o nota alcuna. Con tutto ciò, quando io habbia, come huomo errato, supplico la Santità Vostra, che mi hà perdonato colpe maggiori, voglia anche perdonarmi questa, & io pronta, & humilmente farò la penitenza, che degnerà d'impormi.

34 Beatissimo Padre, la Santità Vostra, che mi hà sempre tanto teneramente amato, & in varie maniere tanto mi hà honorate, degnisi fauorire quest'opera, e fattura sua mantenendomi nel Santo proposito, ricordeuole, che niuna cosa è più propria del Vicario di Christo, che l'esser sollecito della salute dell'anime. Qui si tratta della salute dell'anima mia, ch'è l'vnica cosa, alla quale ho hauuto la mira in questa risolutione, perche se bene io, che lo stato di Cardinale, e di Vescouo è più perfetto di qualsiuoglia stato Religioso, ho contutto ciò giudicato di esser cosa più sicura alla fragilità mia il passare allo stato inferiore della Religione. La Santità Vostra sa benissimo, che dourà render conto nello stretto giuditio di Dio dell'anima mia, qual conto molto più facilmente potrà rendere, se concederà alla mia debolezza questo passaggio, che se mi impedisce l'esecutione di questo mio antico e santo proposito.

Conceda, supplico la Santità Vostra, questa gratia alle mie 35
lagrime, & alle humilissime preghiere, che le porgo, e non voglia permettere, che quello, che mi resta di vita, mi si renda più amaro della morte. E certo è, che tanta grande l'afflittione, e la turbatione del cuor mio che appena so quello, che mi scriua in questa lettera. Habbia misericordia dell'anima mia la Santità Vostra, che mi è Padre pietosissimo, e che in tutte le occasioni mi si è mostrata affabile, benigna, e misericordieuole, tolerando con indicibil clemenza le mie inettie, e si compiaccia di condescendere à queste mie humili, & importune preghiere, che offerisce auanti à gl'occhi della sua pietà. Conuertere Domine aliquantulum, & vide afflictionem meam, e degnisi di considerare, come si possa prouedere all'honor mio. Se adesso, che ho posto la mano all'aratro guarderò indietro, non sarò io notato da tutti come huomo leggiere sono andato, così con la medesima leggerezza sii ritornato à dietro? Degnisi la Santità Vostra di considerare con la sua solita sapienza queste ragioni, e consolarmi con la desideratissima sua risposta, confermandomi la licenza, e la gratia prima benignamente concessami, e poi riuocata, restituendomi nello stato di prima, sicura, che non può concedermi al presente più pretioso, nè più caro dono. E, se bene io sono peccatore, & indegno, che le mie preghiere siano esaudite da Dio, mi sforzarò con tutto ciò, se impetro la gratia, di corrispondere abbondantemente al fauore di Vostra Santità con le mie orationi appresso di sua Diuina Maestà. Starò aspettando risposta di Vostra Santità, al volere della quale soggetterò sempre la volontà mia, e douunque ella vorrà, che io sia, o qualunque cosa commanderà, che io facci, vbbidirò sempre, come à Vicario di Christo, e come à Christo, e non mi partirò punto dal suo cenno. Viua felice la Santità Vostra, di cui bacio humilmente i Santissimi piedi. Di Ronciglione à 12. di Giugno del 1492. Ita Cardinalis à Porta, qui ob denegatam gratiam ex mærore animi vitam hanc mortalem breui cum æterna commutauit.

Verùm quia cum Pontifex habeat in omnes absolutam 36
iurisdictionem, quam præ cæteris confirmat testimonijs sacræ scripturæ, Sacrorum Canonum, Patrumque sententijs Turrecrem. *de Eccles. lib. 2. cap. 44. & seqq.* Ideò Regulares debent obedire, acceptando Episcopatum ab illo iniunctum. Videndus Suarez de *Relig. tom. 3. lib. 10. cap. 11. num. 9. & seqq.*

Hinc respondetur ad primum, posse à summo Pontifice 37
Regularem promoueri ad Episcopatum ex eius suprema in omni Ecclesiastico munere designando potestate, quam luculenter expressit Nicolaus secundus, & habetur in *can. omnes d. 22.* de qua etiam Bernardus *epist.* ad Mediolanenses, quæ est 131. ita loquitur: *Plenitudo siquidem potestatis super vniuersas Orbis Ecclesias singulari prærogatiua Apostolica Sedi donata est. Potest, si vtile iudicauerit, nouos ordinare Episcopatus, vbi hactenus non fuerint, potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios substituere, prout ratio sibi dictauerit.* Quod ait Bernardus de Episcopatibus, diceret proculdubio etiam de Episcopis, sine quibus Episcopatus non subsistunt.

Eòque præsertim, quia Summi Pontificis auctoritas ma- 38
ior est illa, quàm alijs communicauit ex regula 79. iuris Canonici. Concessit autem, quod Regulares eligerentur in Episcopos, vt probauimus supra. Ergo multò magis potest ipse Regulares ad Episcopatum assumere.

Vnde Pontifex potest Regularem cogere ad accipiendum 39
Episcopatum, vt communiter tradunt Theologi, quos adducit Cardinalis de Lugo *lib. 3. respons. moral. dub. 5. n. 7.* cum S. Thom. 2. 2. q. 185. *art. 2. & in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 4. ad quartum*, vbi ait: *Quidam dicunt, quod Papa non potest præcipere alicui, quod accipiat Episcopatum, quia consensus debet esse liber. Sed hoc posito, periret Ecclesiasticus Ordo.*

nisi

Nisi enim aliquis posset cogi ad suscipiendum regimen Ecclesiæ, Ecclesia conseruari non posset, cum quandoque illi, qui sunt idonei, hoc nolint suscipere, nisi coacti.

40 Quod in specie probatur exemplo plurium Sanctorum, qui inuiti à Religiosa professione, ad Episcopalem statum transierunt, iussi à Summo Pontifice, vti necessarium ad salutem iudicarunt, dum id imponit, esse obtemperandum. Ex Ordine enim Prædicatorum inter cæteros B. Albertus Magnus, S. Antoninus ille Ratisponensis, hic Florentinus Archiepiscopus iniunctum Præsulatum recusarunt, donec Summo Pontifici resistere vlterius non debere iudicauerint, cuius facti innumera sunt exempla Sanctorum Regularium ex Græcis, & Latinis, quorum plures recensent ex quacunque Religione, Platus *de bono statu Relig. lib.* 1. *cap.* 38. & *lib.* 2. *cap.* 29. Suar. *de Relig. tom.* 4. *tr.* 10. *lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 12. Sanch. *in decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 18. *n.* 33. ac de Lug. *loc. cit.* aliique non pauci.

41 Ea quidem ratione, quia Summus Pontifex si expedire iudicauerit, potest imponere opus consilij. Nam poterit etiam esse materia præcepti. Quia quòd est opus solius consilij, non potest iniungi sub præcepto, sicut ingressus Religionis, vel transitus ad strictiorem. Atque adeò potest imponere Regulari, quod accipiat Episcopatum. Quia Episcopatus est opus consilij. Est enim opus bonum iuxta illud Apostoli ad Timot. 3. *Qui Episcopatum desiderat bonum opus desiderat*. Est etiam materia præcepti. Nam *alias*, vt ait S. Thomas *loc. cit. periret Ecclesiasticus ordo, si opus Episcopatus præcipi non posset*.

42 Quinimò, præcisa etiam quacunque necessitate & vtilitate maiori Ecclesiæ, potest Pontifex iustis de causis, sibi tantùm notis, Regularem ad Episcopatum promouere. Nam Summi Pontifici non præscripsit Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat.* formam illam, quam iuxta Sacros Canones ab Azorio *p.* 2. *instit. moral. lib.* 6. *cap.* 15. §. *In hoc igitur*, collectos, à cœteris, qui aliquod ius à Sede Apostolica habent præficiendi Episcopos, vel ad hoc operam suam præstant, obseruandam statuit, quod scilicet eligerent digniores, & Ecclesiæ, magis vtiles. Quia Summus Pontifex Canonicis Conciliorum decretis non coercetur. Dicitur enim in *cap. Significasti de election. Quasi Romana Ecclesia legem Concilia vlla præfixerint, cum omnia Concilia per Romana Ecclesia auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & in eorum Statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas*.

43 Nec idcircò putandum est, quod Summus Pontifex sine vlla necessitate eligat aliquando minus dignos, minusque vtiles. Nam cùm eius finis sit vniuersalibus Ecclesiæ bonum, censendum est, ipsum iudicare id, quod apparet huic Ecclesiæ particulari esse minus vtile, esse vniuersali Ecclesiæ magis expediens. Quare non licet in praxi talem eius electionem impugnare, sed ea posita, est illi à Regulari electo penitus obtemperandum. Quod deducitur ex S. Thoma 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. & *quæst.* 185. *artic. item* 2. quem præ alijs sequitur Suarez *de Religion. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 10. *num.* 20.

44 Hæc autem Summi Pontificis suprema potestas cogendi Regularem ad accipiendum Episcopatum non competit ei ex vi voti obedientiæ, quod Regulares emittunt, sed ex vi iurisdictionis, quam habet in omnes. Nam ex vi voti obedientiæ regularis tenetur tantùm ad ea, quæ in regula continetur. Vnde Prælatus, cuius potestas est limitata ad ea, quæ sunt secundum regulam, non potest illi præcipere, nisi quæ in regula continentur, vt per Sanctum Thomam, *quodlib.* 10. *art.* 10. In regula autem non continetur, quod accipiat Episcopatum, atque adeò ex vi voti obedientiæ Prælatus non habet hanc potestatem illi præcipiendi, ac proinde nec Summus Pontifex, qui ex vi voti emissi habet solum illam potestatem in Regularem, quam habet illius Prælatus, sed tantum ex eius summa in omnes iurisdictione.

45 Id asserunt Doctores, dum tradunt obediendum esse Pontifici, iniungenti Episcopatum, nominatim S. Thomas *in* 3. *dist.* 39. *q.* 1. *art.* 3. loquens enim de iuramento non accipiendi Episcopatum, ait: *Huiusmodi iuramentum incautum reputatur, quia quantum in se est, Prouidentia diuina præiudicat, & obedientiam ad Superiores excludit, quibus in hoc obedire tenentur*, docetque Suarez *loc. cit. num.* 19. & *seqq.*

Ad primum respondetur, quod licet Episcopatus sit opus consilij, tamen includitur etiam intra limites præcepti. Vnde S. Thomas 2. 2. *q.* 185. *art.* 2. *ad* 8. ait: *Accipere Episcopatum non esse de se necessarium ad salutem, sed fieri necessarium ex Superioris præcepto*. 46

Ad secundum iam diximus, Pontificem iniungere Episcopatum Regulari, non ex vi voti obedientiæ, sed ex sua suprema iurisdictione. 47

Ad tertium etiam diximus, non licere Regulari se excusare, prætextu, quod non adsit necessitas vt in Episcopum eligatur, sed debet Summo Pontifici obedire, dummodo sit idoneus, nec credatur futurus Ecclesiæ noxius. Nec iuramenti, aut voti emissi de non accipiendo Episcopatum est transgressor, qui auctoritate Apostolica ad id astringitur, iuxta *capit. non est de votum*, cum implicitè, vel explicitè in iuramento, & voto excipiatur casus, in quo à Summo Pontifice, ad accipiendum quis cogeretur. 48

Ad quartum, hunc casum videtur expressisse Sanctum Gregorium *lib.* 32. *Moral.* & refertur in *can. nerui distin.* 13. dum inquit: *Alius obedire trepidat, & non obedire formidabat ne, aut obediens Deum in suis præceptis deserat, aut rursus non obediens Deum in electo Priore contemnat*. Hinc respondetur, quod Regularis existimare non debet, quod se exponat probabili periculo, Deum grauiter offendendi, si Summo Pontifice imponente, Episcopatum accipiat, sed potius debet sibi persuadere, quod humiliter obedienti Deus dabit gratiam, quia vitare poterit in illo statu, qui per se bonus est, omne peccatum. Si verò nollet, cùm possit, ac teneatur, hanc existimationem deponere, quicquid fecerit, peccabit, vt tradit Nauar. *in cap. si quis autem num.* 95. *de pœnit.* Vnde peccabit acceptando Episcopatum, & non acceptando. Nam iuxta veriorem, ac securiorem sententiam peccat, qui se, etiam oppressum, exponit periculo Deum offendendi. Nam contra conscientiam, quæ dictat oppositum facit. Peccat item non acceptando. Quia cum possit, ac debeat deponere illam existimationem, tenetur deponere, ac obedire. Impedimentum enim, quod nos prohibet obedire Superiori præcipienti rem bonam, & rationabilem, vt est Episcopatus, si non remoueatur, dum à nobis remoueri potest, non excusat à mortali culpa inobedientiæ, vt per S. Thom. 2. 2. *q.* 183. *ar.* 2. *ad* 2. ibique Syluium §. *Quæri etiam*. 49

Confirmatur ex eo, quod legitur in *epist.* 1. Clementis Papæ I. vbi narratur S. Petrum ipsi, recusanti Episcopatum dixisse: *Si periculum peccati timeas suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto, quod amplius peccas, qui Populum Dei, velut in fluctibus positum, & periclitando, cùm iuuare possis, subterfugis, tui tantummodo habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouidens*. 50

Recusauit quidem Canonicus ille regularis Episcopatum, sed sine culpa, quia non contra præceptum Superioris, quod obligare poterat, sed contra maiorum consilium, vel ex humilitate, & cum merito. Quisquis autem Regularis tam in humili suo statu, quam ad Episcopatum assumptus timere debet pericula, quæ vbique sibi imminent. At ne timeat exemplo ei sint quamplures Regulares Episcopi in Sanctorum ordinem adscripti. An isti, ait Augustinus *lib.* 8. *confess. cap.* 11. *in semetipsis potuerunt, & non in Domino Deo suo? Quid in te stas, & non stas? Projce te in eum, noli metuere, non se subtrahet, vt cadas. Projce te securus, & excipiet te & saluabit te*. 51

De Petro Damiani falsum est, eum inuito Summo Pontifice Episcopatui cessisse. Constat ex illius epistola apologetica in sui facti defensionem, cuius titulus est huiusmodi: *Dilectissimis Apostolicæ Sedis electo, & virga Assur Hildebrando Petrus Peccator Monachus seruitutem*. Cum enim instantissimè petijsset à Summo Pontifice, vt abiecto Episcopali regimine sibi liceret dilectum sibi solitudinem repetere, contradicebat acriter Cardinalis Hildebrandus, postea Gregorius VII. vnde illum virgam Assur appellauit, sed obtinuit tandem à Summo Pontifice Alexandro Secundo, quem Apostolicæ Sedis *electum*, dicit, facultatem, quam petebat, teste Baronio ad annum 1601. Euinciturque ex his verbis epistolæ: *Benedictio Omnipotentis dispensatio Conditoris, quia ad vos nuper ascendens, duorum Episcopatuum vnius regendi, alterius visitandi mole depressus, præcepta alpium iuga transmisi, mox Sarcina tribulationis abie-* 52

cta exoneratus, & liber ad dilectam solitudinem, tanquam fugitiuus postliminio repedaui &c. Nostis, planè, certumque tenetis, hæc in me proiecta fuisse onera, non susceptas. Quapropter occasione nacta pondus libenter abieci, quod vltroneus ante non subij &c. vnde ego cum Ecclesiasticum vobis regimen renunciare disposui, non erraui, quia Romana, qua vos estis, Ecclesia, quod suum erat, dignè restitui, & vt vobis me confessum esse confitear, pro hac refutatione centum annorum pœnitentia mihi est consequenter iniuncta, per illa nimirum remedia, quæ Monasticis sunt regulis instituta. Et post alia ita suam conclusit epistolam: *Propterea dilectissimi &c. nolite mihi de cætero esse molesti, vt quietis portum, in quem à Christo, per vos gubernante, relapsus sum, deseram*. Ex quibus verbis perspicuè liquet, hunc sanctum virum, postquam diu in Episcopatu, ad quem ex suo Monasterio inuitus fuerat assumptus, vixisset, desiderasse, & obtinuisse ex benignitate Apostolica reuerti, vnde exiuerat, vt liberius posset, se ad mortem, quam vicinam credebat, præparare.

53 Porrò Regularis potest etiam eligi, postulari, seu præsentari, vt Episcopus fiat ab alijs, Summo Pontifice inferioribus, qui tale ius habent à Sede Apostolica, vt ait Concilium Tridentinum *sess. 24. de reformat. cap. 1.* de qua re suo loco.

CONSVLTATIO XCVIII.

An expediat Regularem ad Episcopatum promouere?

1 VIdetur, non expedire, Pontificem assumere Regulares ad Episcopatum, nec si fuerint electi, postulati, seu præsentati, eos admittere. Nam Religiosi vtiliores esse possunt Ecclesiæ in suo statu, quàm illum in Episcopatum commutando, cum possint pluribus in locis concionari, docere, fidem, ac morum disciplinam propagare, Episcopi autem vni tantùm Populo sunt proficui. Nec debent assumi propter Ecclesiæ necessitatem. Nam potest illi æquè benè prouideri de Sacerdotibus secularibus, quorum multi sunt præclarissimi Theologi, iuris vtriusque periti.

2 Minus id expedit, quoad Religiones, ex quibus assumuntur. Nam priuantur doctioribus viris. Quapropter S. Gregorius *in can. hinc est 16. q.1.* concessit cuidam Monasterio priuilegium, quod illius Abbas nunquam in Episcopum eligeretur. Ex quo suspicari possumus, Summum Pontificem perpendisse; hanc electionem noxiam esse Monasterijs, cum eius occasione melioribus priuetur. Sancti Religionum fundatores Dominicus, & Franciscus cuidam Cardinali optanti eorum Religiosos Episcopos fieri, contradixere, eiusque iudicium grauissimis rationibus improbarunt. Sanctus Ignatius Loyola, vt huic malo efficacius prospiceret, decreuit, suos Religiosos arctare ad respuendas dignitates extra Societatem, à se in militantis Ecclesiæ subsidium, ac robur erectum, donec eas respuere culpa non esset, nec vllum immotum lapidem reliquit, vt impediret, ne dignissimus eius Religiosus à Pontifice promoueretur. Quod in eius vita refert Rabadinera *lib.3. cap.* 14. Exinde in eadem Societate, Sancto Ignatio defuncto, & postea in pluribus Religionibus votum de non accipiendis dignitatibus reperitur introductum, & à Sede Apostolica comprobatum. Extatque in chronicis Dominicanis *p.1. lib. 3. cap.* 46. Epistola quædam Vmberti Generalis ad B. Albertum Magnum, in qua Religionis suæ detrimenta exponit, quæ illi ex ipsius assumptione ad Metropolim Ratisponensem imminere metuebat. Et *lib.2. cap.*20. narratur, Fratrem Ioannem Theutonicum, Vmberti in Generalatu prædecessorem, petijsse precibus instantissimis à Summo Pontifice, ne vnquam aliquem de ordine suo ad Episcopatum promoueret ex hac certè ratione, quia Ordini suo id non expedire iudicabat.

3 Nec quidem expedit Religiosis ad Episcopatum assumi. Desererent enim statum illum quietum, & tranquillum, quem elegerunt, vt perfectionis viam, & securiorem ad salutem consequendam, & transirent ad statum Episcopalem, ex se quidem perfectum, sed curis innumeris fluctuantem, animæ periculis plenum, laborum pelagus, omniumque ærumnarum abyssum, vt ait Chrysostomus *lib. 3. & 6. de Sacerdotio*. Hinc Sancti Viri religiosi de sua salute solliciti, ne ad Episcopatum assumi cogerentur, se occultarunt. S. Thomas Aquinas, S. Bernardus oblatos sibi Episcopatus constantissimè recusarunt, quia sibi id expedire non iudicabant. Vide Suarez *de Relig. tom.4. tract.* 10. *lib.6. cap.8. num. 11. ac seqq.* Ipseque Regularis vix potest accipere Episcopatum sine culpa. Nam dum illum accipit, vel existimat se cæteris digniorem, vel æqualem, vel inferiorem. Si digniorem, est superbus, ac temerarius. Si æqualem, adhuc temeritatem non effugit. Si inferiorem, est præsumptuosus, cum consentit se melioribus præferri.

At verò in Ecclesia Catholica consuetum semper fuisse 4
Regulares ad Episcopatum promouere, latè probat Platus *de bon. stat. Religion. lib. 2. cap.* 29. Et olim demonstrauit Drachontio Monacho Episcopatum renuenti S. Athanasius *in epistol. ad eumdem* scripta, quod ita viget in Ecclesia Græca, vt soli Monachi ad Episcopatum assumantur adeo, vt si ille, qui dum assumitur, Monachus non esset, prius Monachus fiat, quàm Episcopatus characterem suscipiat. Præterea Summi Pontifices, vt antea dictum est, consueuerunt è Monasterij Regulares ad Episcopatum assumere, eosque eligi, postulari, & præsentari posse ad hanc dignitatem canonicis legibus decreuerunt, ac etiam inuitos aliquando ad consentiendum coegisse. Quod quidem nunquam factum fuisset, si non expediret assumenti, assumpto, Religioni. Id, quod extendi etiam potest ad Summi Pontificatus dignitatem, seruata illa limitatione, quod Pontifex à Cardinalibus eligitur, statimque ac electus est, omnes habet inferiores, nec indiget confirmatione. Eius enim electio est sui ipsius confirmatio.

Quare asserendum est. Expedit Summo Pontifici, cæ- 5
terisque, qui ad id ius habent, eligere, postulare, seu præsentare Regulares ad Episcopatum. Expedit quidem, si assumantur, non qui ambitione, vel honoris appetitu, aut religiosæ vitæ fastidio ad Episcopatum ducuntur, sed qui futuri sunt Populis scientia, & exemplo conspicui, si speretur, quod pauperum inopiæ prospicient, Cleri mores Sacrorum Canonum institutis informabunt, cæteraque facient, quibus sanctus Episcopos Regulares æmulentur, de quibus dixit Sulpitius in vita Sancti Martini: *Quæ esset Ciuitas, aut Ecclesia, quæ non sibi de Martini Monasterio cuperet Sacerdotem?*

Hinc si Summus Pontifex suo motu proprio, ex sua scien- 6
tia, & voluntate promoueat Regularem ad Episcopatum, aut iste eligatur, seu præsentetur, aut vrgeat præceptum charitatis, expedit Religioni, vt eius Religiosus ad Episcopatum asciscatur. Ex hac enim promotione Religio decus acquirit, & finem, propter quem instituta fuit, adæquatè consequitur. Nam, vt inquit Sanctus Bernardus, *epist.* 142. ad Monachos Alpenses, quorum Abbas assumptus fuerat ad Episcopatum: *Bonus Pater vester, atque noster, auctore Deo, ad altiorem gradum assumptus est &c. Sol est ipse Pater, per quem Alpensis Congregatio illustris vbique redditur, tanquam Luna per Solem*. Nec Religiones, ex quibus quotidie plures Religiosi ad Episcopatum assumuntur, pijs, doctisque viris destituuntur. Nam vno sublato, non deficit alter, qui Religionis munia æquali cum laude exerceat. Quod si aliquid detrimenti patiatur, perferendum est, cum cadat in bonum Ecclesiæ vniuersalis. Præterea finis adæquatus Religionis cuiuscunque est instituere viros, qui Ecclesiæ sint vtiles doctrina, & exemplo. At qui id plenius, & perfectius fit ab Episcopo, quàm à Regulari.

Si autem Regularis vocetur ad munus Episcopale ex me- 7
ra illius voluntate, qui hoc ei potest iniungere, vel si ad id obliget charitatis necessitas, cum ipse dignitatem non quæsiuerit, expedit ei, vt Episcopus fiat. Expedit namque Religioso, vt accipiat opus sibi iniunctum, quod laudabiliter exerceri potest in Ecclesiæ vtilitatem. Episcopatus verò appetitus, & procuratus rarò exercetur laudabiliter. Quia procuratio, & appetitus huiusmodi infert desiderium honoris, dignitatis, diuitiarum, quibus excludit Episcopus nedum proprium opus, sed etiam ipsum nomen, vt docet S. Thomas *1. ad Timoth.3. lect.1.* Quamuis enim imperium eisdem artibus retineatur, quibus initio partum est, difficileque sit, vt bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio *can. miramur dist.* 61. potest tamen fieri, etsi rarò, quod qui ad Episcopatum temporalia respiciendo peruenerit, deposita priori intentione, totum se occupet in opere, quod maximè admodum bonum est, neglectis temporalibus; vnde Bernardus *epist.* 27. ad Ardationem, qui ex Curia electus fuerat ad Episcopatum Gebennensem, sic

sic ait : *Dicemus nempè , quod à Domino factum est illud, & est mirabile in oculis nostris . Sic Paulus ex persecutore Doctor Gentium factus est . Sic Mattheus de telonio vocatus . Sic Ambrosius de palatio assumptus est . Iste ad Episcopatum, ille ad Apostolatum, sic alijs quamplures nimmus de vita , & habitu sæculari, vtiliter extitisse promotus. Denique nonnè multoties vbi superabundauit delictum , videtur superabundare , & gratia ?* Et in epistola 8. sic iterùm : *Sed si occurrat de Ambrosio, quod de Tribunalibus ad Sacerdotium raptus fuerit , non me valdè conturbat, cum à puero mundam in mundo duxerit vitam .* Et post pauca : *quamquam si tale quidpiam , quandoque bene , & vtiliter factum fuisse agnoscitur , de quo dici veraciter possit : Hæc est mutatio dexteræ excelsi, non tam exemplum, quàm miraculum afferri debet .*

8 Nec abnuimus , quin possit Summus Pontifex præficere Ecclesijs sæculares Sacerdotes moribus , & doctrina insignes , ad forenses lites terminandas, doctrinæ tamen potissimum, & Religionis curam Summo Pastori Moysi commissam video , litium verò , & causarum sæculi contentiones , veluti tantò indignas Præsules , ad inferiorum iudicia relegaras.

9 Ex eo autem priuilegio , quod Sanctus Gregorius concessit illi Monasterio , vt eius Abbas assumi non possit ad Episcopatum , non rectè infertur , id omni Monasterio indicasse proficuum . Siquidem lege constitutum est , quod Regulares possint assumi ad Episcopatum . Ex priuilegio autem Abbas illius Monasterij non poterat assumi ad Episcopatum . Quia ex aliqua speciali ratione , Abbate illius Monasterij creato Episcopo , tollebatur bonum commune, quod lex intendit , dum statuit , Regulares assumi posse ad Episcopatum . At hoc erat singulare illi Monasterio , non autem omnibus commune . Idque colligitur etiam ex Glossa *in d. can. hinc est* 16. q. 1. vbi rationem reddit, cur S. Gregorius illi Monasterio priuilegium præfatum concesserit, *solent* , ait , *Abbates electi in Episcopos dispergere res Ecclesiæ suæ , cum se recessuros sperant , quia non parcit Populis regimen breue* . Abbates igitur, de quibus potest esse ista suspicio , non eligantur . Hinc idem Gregorius , qui Abbatem illius Monasterij arcere voluit ab Episcopatu, coegit Marianum Monachum renuentem Episcopatum accipere , vt colligitur ex eius *epistula* 45. *lib.* 4. Constatque, ipsum assumpsisse ad Episcopatum plures Abbates, nominatim eos , quos misit in Angliam ad prædicandam fidem.

10 Fundatores verò Religionum , vt tollerent à suis Religiosis omnem ambiendi dignitatis motum, optarunt , eos nonnisi à Papa coactos, posse Episcopatum accipere . Hoc intendebat Generalis ille Dominicanus in adducta epistola . Estque perpendendum , quod Summus Pontifex Ioanni Theutonico respondisse narratur , cum peteret suos Religiosos ad Episcopatum non promoueri , hoc nimirum : *Vos sapete bene , Padre Generale , quello , che dice Christo nel Vangelo , che non si dee occultare la Lucerna , ma porla sopra il candeliere , accioche mandi il lume à tutti . E che in vn altro luogo riprese quel pigro seruo , che haueua nascoso il talento riceuuto dal suo Padrone , senza trafficarlo altrimente . Hauendo adunque Iddio dato à molti dell' Ordine vostro luce di dottrina , e di predicatione , e talenti di molte altre virtu , douete contentarui , che le spendano per suo seruitio in tutti quei carichi , che ò da lui , ò dal suo Vicario saranno loro imposti .*

11 Cæterùm Religiosi in statu Episcopali remanent essentialiter Religiosi , possuntque perfectiores euadere, quam in Religione , sicuti perfectior est forma, quam dispositio illam introducens . Quod prosequitur Sanctus Thom. 2. 2. q. 185. *art.* 8. Humilitas autem, paupertas, obedientia , cæteræque virtutes Religiosæ , ita sunt Episcopali statui annexæ , vt ab eo in sua perfectione, considerato , vix diuelli possint . Vnde, quamuis Episcopus non fuerit Regularis , si tamen eis præfulgeat, Episcopali dignitati singulare augebit ornamentum, vt patet ex *can. Episcopus vilem distin.* 41. *& can. contra morem dist.* 100. vbi ex Gregorio *epist.* 54. *lib.* 2. sic habetur : *Nihil in Episcopali ceruice splendidius fulget , quàm humilitas .*

12 Ideòque dum dicitur plures sanctos viros Regulares , coactos Episcopatum accepisse , alios oblatum constantissimè recusasse hanc in primis denotat religiosam humilitatem, optabiliorem esse Episcopali dignitate, vt eruditè Platus *de bono statu Relig. lib.* 2. *cap.* 38. Ex qua ratione S. Gregorius *epist.* 4. *lib.* 11. noluit concedere Vrbicium Abbatem, ad Episcopatum electum, ac dignum habitum , sic aiens : *Sed quia cæteris sic est aliquis præponendus, vt dum ipse exterius proficit , interius non decrescat , quietem ipsius turbare non possumus , ne cum eum ad altiora producimus , minorem illum seipso fieri mississum in fluctibus compellamus* : Humilitas quippè Regularium heroicas patefacit, atque illustrat virtutes.

13 Neque ex parte eius , qui assumatur , ait S. Thomas *d. q.* 185. *art.* 3. *in corp. requiritur , quod reputet se alijs meliorem , hoc enim esset superbum , & præsumptuosum , sed sufficit , quod nihil in se inueniat , per quod ei illicitum reddatur assumere prælationis officium . Vnde licet Petrus interrogatus esset , an Dominum plus cæteris diligeret in sua responsione , non se prætulit cæteris , sed simpliciter respondit , quod Christum amaret* . Ad quem locum Caietanus inquit : *Is , qui eligitur non tenetur ad comparatiuam . Non enim tenetur ad hoc , quod licitè acceptet , reputare se alijs magis idoneum ad Ecclesiæ regimen, sed tantum ad positiuam , quod nullum in se impedimentum inueniat ad prælationis officium assumendum* . Impedimenta verò, si quæ fuerint, sunt Pontifici aperienda . Quæ si ipse tollat, vel dissimulet , vel talia non esse iudicet , certum est, Regulari tunc expedire a Summo Pontifice iniunctum Episcopatum accipere sine vlla superbia , vel præsumptionis suspicione, imò cum spe magnos fructus de se ipso , ac de alijs percipiendi.

CONSVLTATIO XCIX.

In qua generatim , ac prolixè discutitur , an liceat Ecclesiasticas appetere dignitates , vel refugere ? Patrum Græcorum , ac latinorum sententia . Quid reuera de hoc sentiendum ?

1 CVm Episcopatus omnium Ordinum , ac dignitatum apex sit , ad quem attingendum maior vtique , quam ad aliquos Ordines inferiores , vel dignitates Ecclesiasticas perfectionis excellentia requiritur , ideò qui de appetitu isto, & ambitu disseruerunt Patres, de Episcopatu præsertim verba fecerunt . Arripuerunt autem ferè omnes occasionem ex Diui Pauli sententia : *Qui Episcopatum desiderat , bonum opus desiderat* , 1. *ad Timoth. cap.* 4. Verum ea , quę eodem orationis filo subiungit Apostolus verba : *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, &c.* quibus mox Diaconorum creandorum conditiones subdit, dum ait : *Diaconus similiter pudicos, &c.* consentiunt vulgò ijdem Patres, vt Hieron. *epist.* 85. *ad Euag.* Chrysost. Theodor. Prim. Bruno , Luran. alijque passim in dictum locum Paoli de Presbyteris æquè , ac Episcopis intelligenda esse.

2 Patrum igitur exemplo quæstio de Episcopatu præsertim mouenda est, ex cuius decisione de cæteris dignitatibus Ecclesiasticis , vel appetendis, vel fugiendis iudicium ferendum erit , primumque si Scripturæ Sacræ locos in vtramque partem proferre liceat , hinc pro appetitu Episcopatus prædicta Pauli verba adduci possunt : *Qui Episcopatum desiderat , bonum opus desiderat* . Illinc contra ambitum , & appetitum eiusdem Pauli *ad Hebræos* 5. sententia : *Nemo sumit sibi honorem , sed qui vocatur a Deo , tanquam Aaron . Tum Ecclesiastici verba cap.* 7. *noli quærere à Rege Ducatum , neque a Rege Cathedram honoris* , & paulò post ibidem : *Noli quærere fieri Iudex , nisi valeas virtute irrumpere iniquitates* . Quæ omnia, vt immoderatam, & temerariam Episcopatus appetentiam excludunt , ita rationabile , ac discretum Episcopalis operis , atque solicitudinis desiderium admittunt. Patrum quoque in hos locos sententia vniuersim ea esse videtur, Episcopatum (quod idem seruata proportione de Pontificatu, Cardinalatu, cæterisque Ecclesiasticis dignitatibus dicere poteris) ordinariè loquendo , nec minimè oblatum appetendum , aut propria voluntate ambiendum esse, nec oblatum, atque impositum recusandum , non vacare peccato , qui inordinatè ambiunt , nec à crimine immunes esse , qui impositum pertinaciter respuunt, appeti tamen , & quæri posse à dignis, ab indignis verò, atque ineptis recusari semper debere.

3 Et quidem Episcopatum , cæterasque Ecclesiasticas dignitates ordinariè , nec appetendas esse , nec fugiendas , periculosius tamen appeti , quam recusari , docere videtur Orige-

rigenes, qui Isaiæ Deo se offerentis, & Moysis recusantis comparatione quodnam satius sit Ecclesiasticas dignitates appetere non oblatas, vel oblatas refugere, his verbis inquirit *homil. 6. in cap. 6. Isaia: Nescio enim, si potest quis eam contrarietatem negotiorum, qua in vtroque videtur intendens, dicere, quia id ipsum fecerit Moysis, quod Isaias. Ego audacter feci comparans duos Sanctos, & Beatos Viros, ac decernens, & dicens, Moysem verecundius fecisse, quàm Isaiam, Moyses quippe Exodi 4. magnitudinem considerabat praesse Populo ad educendum eum de terra Ægypti, & repugnare Ægyptiorum incantationibus, propter hoc ait, prouide alium, quem mittas. Iste autem cap. 6. Isaia non expectans audire, quid ei iuberetur, vt diceret, ac si electus fuisset, ecce, inquit, sum ego, mitte me, &c.* Tum subdit comparationem Isaiæ, & Ionæ: *Ille*, inquit, *mittitur prædicare euersionem Niniuitis post tres dies, & piget eum proficisci nolentem causam malorum Ciuitatis. Iste vero non expectans, quid ei imperaretur, vt diceret, ait, ecce ego, &c.* Ex quibus hoc concludit; *Bonum est non prosilire ad eas, quæ à Deo sunt, dignitates, & Principatus, & mysteria Ecclesia, sed imitari Moysem, & dicere cum eo, prouide alium, quem mittas, neque ad Principatum Ecclesia venis, qui saluari vult, sed ad seruitutem Ecclesia.*

4 Basilius similiter *in eth. reg. 70. cap. 3.* primò asserit eum, qui ideircò designatus est, vt Euangelium prædicet, nullo modo *ex sua animi libidine*, aggredi ad huiusmodi munus debere, sed maturam temporis opportunitatem operiri, cum id videlicet visum Deo fuerit, ac tum demum prædicationem aggredi, cum ei permissum sit, & apud illos, ad quos missus sit, probatque pluribus Scripturæ Sacræ testimonijs, tum maximè ex eo Christi Domini oraculo Io. 8. *Ego enim ex Deo processi, & veni, neque enim à me ipso veni, sed ille me misit.* Ex quo nempè deducitur neminem seipsum Ecclesiasticis debere dignitatibus ingerere, à Deo non vocatum, ab hominibus non electum, neque missum. Secundo sequenti ipse capite ostendit, *quod qui ad prædicationem Euangelij vocatus est, is obedire confestim debet, neque vllam rei moram interponere*, probatque ex illo Christi, quo eum reprehendit *Luca 9.* qui ab ipso vocatus ad sepeliendum patrem se proficisci dicebat, vt in sequendo Christo moram necteret. Itemque ex illo Apostoli ad Galat. 1. *cum autem placuit Deo, qui me segregauit ex vtero matris mea, & vocauit per gratiam suam, & reuelaret filium suum per me, vt euangelizem illum in Gentibus, continuo non acquieui carni, & sanguini, &c.*

5 Fusiùs verò, & clariùs Sacerdotij dignitatem, nec appetendam esse, nec fugiendam, docet Gregorius Nazianzenus *orat. 1. apologet.* qua causas exponit, ob quas in Pontum fugerit, posteàquam Presbyter creatus fuisset, ac posteà Nazianzum rediuit. Vbi enim fusè exemplo Ionæ Prophetæ quem scriptura reprehendit, quod prædicandi officium à Deo impositum renuisset, & à facie Domini fugisset, Sacerdotium contumaciter non esse respuendum docuit, mox pluribus ostendit, ipsum me temerè apprehendendum, nec impositum respuendum esse, cuius verba, paucis quidem truncatis ijs, quæ minus ad rem faciunt, proferemus; *Mihi*, inquit, *quænam tandem excusatio, aut quis defensionis locus reliquus foret, si diutius ad fratrum contumax forem, atque hoc ministerij iugum, leue, an graue dicere oporteat, nescio, mihi quidem certè impositum recusarem. Si enim quod vnum in his rebus firmum, & validum proferri potest, hoc quispiam concesserit, nos multò inferius sitos esse, quàm vt Sacerdotio apud Deum fungamur, alter fortassè nos inobedientiæ crimine minimè liberabit. Graues porrò mina, grauesque pœna aduersus inobedientiam intenduntur, quemadmodum scilicet in alteram quoque partem, hoc est eorum, qui nihil refugiunt, ac recusant, nec vt Saul ille sub paternis vasis paulum saltem se occultant, cum ad præfecturam vocantur, quam me deponere quidem tutum est, nec posteriori consilio prioris medicinam afferre. Ac proindè ipse varijs cogitationibus laborabam, quid facto opus esset exquirens, mediusque inter duos timores hærens, quorum alter me deprimebat, alter erigebat, ac videte quam rectè, quamque iustè inter vtrumque timorem negotium transigam, nimirum, vt me minimè oblatam præfecturam appetam, nec oblatam repudiem. Illud enim temerariorum hominum est, hoc inobedientium, vtrumque autem imperitorum, atque ipse inter nimis audaces, & nimis timidos quodammodo intersectus sum, nempe & his, qui ad præfecturam omnes prosiliunt, timidior, & ijs rursus, qui omnes fugiunt audacior.* Tum subdit, periculosius esse contra obedientiæ legem onus impositum refugere, quàm ex imprudentia acceptare: *Nam timori quidem suscipiendæ præfecturæ lex quoque obedientia forsasse opem ferre queat, Deo videlicet pro sua benignitate fidem remunerante, eumque in perfectum, ac numeris omnibus absolutum Antistitem componente, qui fiduciam in ipso, ac spes omnes suas positas habuerit. At inobedientia periculo haud scio quisnam opitulari, aut quænam ratio ad fiduciam hortari possit. Verendum enim est, ne de ijs, qui fidei nostra commissi sunt, hoc audiamus, animos eorum de manibus vestris exquiram Ezech. 34. & quemadmodum repulistis me, ne Populi mei duces, & Principes essetis, ita & ego repellam vos, ne sim vobis in Regem. Ac rursus quemadmodum non audiuistis vocem meam, sed dedistis tergum durum, & inobedientes fuistis, sic erit cum inuocaueritis me; ego autem non respiciam ad orationem vestram, nec exaudiam. Absit, vt hæ voces nobis à iusto Iudice veniant.* Probat deindè sententiam suam exemplis: *Eos omnes*, inquit, *quos diuina gratia, vel ad gubernandam plebem, vel ad prophetiæ munus vnquam elegit, partim alacri animo vocationi paruisse, partim oblata gratiæ moram iniecisse reperio, nec vel eorum, qui pedem subduxerunt, culpandam timiditatem, vel eorum, qui ad impositum sibi munus obeundum impigrè se accinxerunt, reprehendendam alacritatem. Illi quippe ministerij magnitudinem extimuerunt, hi contra vocantis ope confisi paruerunt. Aaron promptus erat, Moysis autem repugnabat. Esaias impigrè obediuit, at Hieremias iuuenilem ætatem metuebat, &c.*

Idipsum pluribus in locis ostendit Chrysostomus, sed maximè in suis de Sacerdotio libris, in quibus hæc duo ex professo ostendit. Primum Sacerdotium quidem ab indignis refugi, à dignis ex charitate, & dilectione erga proximum appeti posse. Alterum operis Episcopalis iuxta Beati Pauli doctrinam, appetitionem licitam esse primatus desiderium illicitum. Primum quidem, confecto inter ipsum, & Basilium dialogo, ita ostendit, cum enim ipse pastoris studium erga gregem, charitatis erga Deum symbolum esse dixisset, subinfert Basilius apud Chrysost. *lib. 2. de Sacerdot. cap. 4. Tu vero Christum non amas.* Reponit Chrysostomus. *Et amo, & amare certè nunquam desistam. Cæterum vereor, ne quem amo, eum irritem. Hoc vero*, inquit Basilius, *ænigmate quodnam aliud obscurius esse queat, si Christum illum, à quo ametur, oues suas pascere iussis; tu autem hoc nomine nolle pascere affirmes, quod eumdem illum, qui hoc iusserit, ames. Non est*, respondet Chrysostomus, *sermo hic ænigma, quinimò apertus, & simplex. Nam si par, atque idoneus, administrando muneri isti, iuxta id, quod Christo placitum est, nihilo secus tamen munus ipsum detractassem, hæsitare quidem ad verba mea conueniret; posteà verò, quam me ad functionis istius præstationem animi huius imbecillitas minus idoneum reddidit quis huic quæstioni, dubitationiuè locus?* 6

Posterius quoque ijsdem libris docet: Cùm enim pestilens istius honoris appetendi virus esse dixisset, mox quoque petitæ ex Diuo Paulo obiectioni, ita occurrit *lib. 3. c. 11. Neque id dico, cum Beato Paulo pugnare volens, quinimò, vt maximè cum illius verbis consentiam. Ea verò cuiusmodi sunt? Si quis Episcopi munus appetit, honestum munus desiderat. At ego non operis ipsius, sed dominationis, ac potentiæ desiderium pestilens esse dixi, atque hoc desiderium sic toto studio ab animo abijciendum esse censeo, vt ne animum quidem ipsum permittas ab illo occupari, vt is rerum omnium liberè agendarum potestatem habeas.* 7

Similia habet, prædicta Pauli verba commentans *homil. 10. in cap. 3. prior. ad Timot.* vbi opus quidem Episcopale appeti posse, dignitatem, & potentiam non debere exponit: *Si quis Episcopatum desiderat, non culpo, non improbo, opus quippe regiminis est. Si quis hunc ideirco appetit, non principatus, ac dominationis fastu, verum cura regiminis, & charitatis affectu, non improbo*, inquit. *Bonum quippe desiderat opus, quippè & Moyses eam rem appetere cognoscitur; verùm ille huiusmodi potentiam, ambitumque dominandi nequaquam quæsiuit, sed eam rem ita cupiuit, vt illi diceretur, quis te constituit principem, & Iudicem super nos. Si quis igitur ita desiderat benè. Episcopus enim ex eo dicitur, quod inspiciat, cunctaque speculetur.* 8

Idem quoque omninò Theodoretus ad eumdem Apostoli locum. *Non accusat*, inquit, *simpliciter cupiditatem, sed ambitionem, & magistratus gerendi desiderium, & docet non* 9

hono-

honorem, sed virtutem appetere, non desiderare dignitatem, sed dignitatis officium inquirere.

10 Eadem quoque Isidoro Pelusiotę placere visa est sententia. Primum enim viros probatæ eruditionis, ac pietatis Episcopatum appetere posse, alios non posse affirmat *epist. ad Leontium* 104. *lib.* 1. his scilicet verbis: *Non est quorumlibet virorum præclare Episcopatum appetere, verum eorum, quorum vita ex Pauli legibus dirigitur. Quamobrem si illam in te ipso sinceritatem perspicis, libenti atque alacri animo ad tanti fastigij ascensum pergis. Sin autem ea tibi deest quoad ipsam adeptus sis, ea, quæ attingere nefas est, minimè attinge. Caue, ne ad ignem, qui materiam absumit accedas.* Secundo *epist.* 216. *lib.* 3. ad Palladium Diaconum fusè ostendit, non omnium esse Episcopatum appetere, sed paucorum, qui non minus populis, quibus præfecturi sint, præcellant, quam Pastores ouibus; oportere siquidem Episcopum irreprehensibilem esse, &c. Vnde inuehitur in eos, *qui cùm præclarè secum actum esse putare debeant, quod in subditorum classe censentur, ipsi contra ea appetunt, quæ consequi nequeant, atque Episcopatus amorem in seipsis alunt, Apostolumque, qui exitialem eorum morbum profligare studuit, tanquam morbo suo patrocinantem, testem citant.*

11 Ostendit posteà, Apostolum huiusmodi non suffragari; tum quod non iusserit, vt vnus quisque Episcopatum desideret, nec amorem Episcopalis operis, cuius ibidem difficultates ostendit, laudarit, sed eiusdem operis excellentiam. Tum quod iuxta communem modum loquendi *opus*, quo nomine vtitur Apostolus, vulgò dici soleat, *arduum, & quod ægrè confici possit, negotium.* Ex quibus iuxta mentem Pauli ita concludit: *Ego Episcopatus opus mirificè laudo. Diuinum enim est, ipsius autem amorem minimè laudo. Periculosus enim est, non dico benè facit, &c.* Hinc varia Episcopatus pericula recenset, variasque difficultates, quæ nos ab Episcopatu expetendo deterreant. Idem quoque eadem Epistola ad eumdem Palladium ferè habet, hocque præcipuè notatu dignum, Diuum Paulum, *in medio relinquere suspensum Sacerdotij desiderium, neque instigare ad id quemquam, ne indignos excitet ad capessendam rem perdifficilem, quæque omnem superat Reipublicæ administrationem, neque ab eo arcere quemquam, ne id, quod omni Regno maius est, fugiendum esse proponat.* Subditque, *ipsum vnumquemque sui ingenij æstimatorem, ac iudicem constituisse, neque expetere, neque fugere præcepisse.*

12 Eadem latinorum Patrum mens fuit. Verum in hac quęstione dissoluenda excelluit Augustinus duobus præsertim in locis, primumque suo, & fratrum cum ipso degentium nomine scripta ad Eudoxium Presbyterum, & alijs cum ipso fratribus regularem vitam agentibus *epist.* 81. quæ ex parte refertur *in can. vos autem* 16. *q.* 1. ipsis nec appetendum ex superbia, nec ex desidia refugiendum Sacerdotium ijs verbis egregiè persuadet: *Vos autem fratres, exhortamur in Domino, vt propositum vestrum custodiatis, & vsque in finem perseueretis, ac si quam operam vestram mater Ecclesia desiderauerit, nec elatione auida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, sed miti corde obtemperetis Deo, cum mansuetudine portantes eum, qui vos regit, qui diriget mites in iudicio, qui docet mansuetos vias suas Psalm.* 14. *nec vestrum otium necessitatibus Ecclesiæ præponatis, cui parturienti, si nulli boni ministrare vellent quomodo nasceremini, non inueniretis. Sicut autem inter ignem, & aquam tenenda est via, vt nec exuratur homo, nec demergatur, sic inter apicem superbiæ, & voraginem desidiæ iter nostrum temperare debemus, sicut scriptum est Deuter.* 17. *non declinantes neque ad dexteram, neque ad sinistram. Sunt enim qui dum nimis timent, ne quasi in dexteram rapti extollantur, in sinistram lapsi demerguntur. Ex altera parte iactantiæ fastu corrupti, atque consumpti, in fauillam, fumumque vanescunt. Sic ergo dilectissimi, diligite otium, vt vos ab omni terrena delectatione refrænatis.*

13 Secundo, docet Augustinus, idem opus Episcopale appeti posse, dignitatem non posse, impositum Episcopatum recipere licere, ambire nefas esse, habitum siquidem, moresque Christiani populi depingens tria vitæ genera statuit, moxque hæc subdit *lib.* 9. *de Ciuit. cap.* 19. *Ex tribus vero illis vitæ generibus, otioso, actuoso, & ex vtroque composito, quamuis, salua fide, quisque possit in quolibet eorum vitam ducere, & ad sempiterna præmia peruenire; interest tamen quid amore teneat veritatis; quid officiu charitatis impendat, nec sic quisque debet esse otiosus, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi, nec sic actuosus, vt contemplationem non requirat Dei. In otio enim non iners vacatio delectare debet, sed aut inquisitio, aut inuentio veritatis, vt in ea quisque proficiat, & quod inuenerit, teneat, & alteri non inuideat. In actione vero non amandus est honor in hac vita, siue potentia. Quoniam omnia vana sub sole, sed ipsum opus, quod per eumdem honorem, vel potentiam fit, si rectè, atque vtiliter fit, idest, vt valeat ad eam salutem subditorum, quæ secundum Deum est. Vnde iam superius disputauimus, propter quod ait Apostolus, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, exponere volui, quid sit Episcopatus, quia nomen est operis, non honoris. Itaque à studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium, locus verò superior, sine quo regi non potest, etsi ita teneatur, atque administretur, vt decet, tamen indecenter appetitur. Quamobrem otium Sanctum quærit charitas veritatis, negotium istum suscipit necessitas charitatis, quam sarcinam, si nullus imponit, percipienda, atque intuenda vacandum est veritati; si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem.*

14 Augustinum præceptorem suum S. Prosper Aquitanicus studiosè expressit *lib.* 3. *de vita contemplat. cap.* 28. Vbi enim eos reprehendit, qui communi bono prodesse nolunt, cum possint, vt contemplationi vacarent, mox, & eos coarguit, qui Ecclesiasticas dignitates digni respuunt, vel indigni admittunt, dignitatemque Ecclesiasticam ex se, nec fugiendam scribit, nec appetendam: *At per hoc ait, contra iustitiam faciunt hi, qui merito suæ conuersationis, vel eruditionis electi otiosum studium fructuosæ vtilitate regendæ multitudinis antoponunt, & cum possint laboranti Ecclesiæ subuenire, operosæ administrationis laborem, fruendæ quietis contemplatione, refugiunt. Sed quoniam sunt multi, qui se impares tantæ sarcinæ norunt, tales iusti se etiam quæsiti non offerunt, ne videantur non Ecclesiasticos labores velle suscipere, sed honores ambire, cum dignitas Ecclesiastica, nec ambienda sit, nec vitanda. Qui verò præesse, ac prodesse populis possunt, si quæsiti non fuerint, iustè seipsos percipiendæ sapientiæ studijs tradunt. Verumtamen si & illi, qui lucris per se profecturum crescunt, & isti, qui in seipsis sub Deo suo sapientia spirituali perceptione proficiunt, in proposito permaneant, itineribus quidem diuersis incedunt, sed ad vnam patriam tendunt, & ad vnum Regnum disparibus militantes officijs, Christo rege omnium vocante perueniunt.*

15 Paulò aliter Gaudentius Brixianus *in schol. ad locum Apost.* qui tempore persecutionis Episcopatum appeti posse docet, non similiter alijs temporibus, *Cum*, inquit, *Episcopatum cogitas, ne referas animum ad hæc tempora, quibus Episcopi nihilominus norunt, quàm eas partes, quæ illis à Paulo assignantur. Neque quicquam aliud nunc intelligitur appellatione Episcopi, quam fructus, & vectigalia, & inanes honores, sed tempora illa ante oculos propone, cum Paulus ipse, qui alios instituebat Episcopos, peragebat Orbem omnium terrarum in fame, & siti, in frigore, & nuditate, in verberibus, & plagis, in carceribus, atque quotidianis mortibus. Eo igitur tempore optare Episcopatum nihil omnino erat aliud, quàm optare quotidie millies pro Christo mori, Quod sanè optare nulla Religio prohibet.*

16 Annuit Gregorius Magnus, qui fusè pariter idem argumentum tractauit, tum pluribus in locis, tum maximè in libro pastoralis curæ *cap.* 8. Vt enim omittam, quæ ipse tum aduersus eos, qui Episcopatus vocati respuunt, tum aduersus illos, qui è contra inflati eosdem ambiunt, ibi fusè edisserit *cap.* 7. & 17. prædicationis officium laudabiliter, & quæri ex charitate, & ex humilitate recusari posse, his verbis ostendit; Isaię nempè, & Hieremiæ exemplum prosequutus: *Quamuis nonnunquam prædicationis officium, & nonnulli laudabiliter appetunt, & adhoc nonnulli laudabiliter coacti pertrahuntur, quod liquidè cognoscimus, si duorum Prophetarum facta pensamus, quorum vnus, vt ad prædicandum mitti debuisset, sponte se præbuit, quo tamen aliter pergere cum pauore recusauit: Esaias quippè Domino quærenti, quem mitteret, vltrò se obtulit, dicens: Ecce ego, mitte me. Hieremias autem mittitur, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens a, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et ab vtrisque exterius diuersa vox prodijt, sed non a diuerso fonte dilectionis emanauit. Duo quippè sunt præcepta charitatis, Dei, videlicet amor, & proximi. Per actiuam igitur vitam prodesse proximis cupiens Esaias, officium prædicationis appetit. Per contemplationem*

vere

vero Hieremias amori conditoris sedulo inhærere desiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Quod ergo laudabiliter alter appetit, hoc laudabiliter alter expauit. Ille ne tacita contemplationis lucra loquendo perderet, iste, ne damna studiosi operis tacendo sentiret, sed hoc in vtriusque est subtiliter intuendum, quia & is, qui recusauit, plenè non restit, & is, qui mitti voluit, ante per altaris calculum, se purgatum vidit, ne aut non purgatus adire quisque ministeria sacra audeat, aut quem superna gratia eligit, sub humilitatis specie superbè contradicat. Quia igitur valdè difficile est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur, nec declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur, &c.

17 Cæteri omnes Patres à prædictis nequaquam dissentiunt, ex quorum proindè doctrina hæc colligimus, Episcopatum ex se indifferenter appeti posse, & recusari, dummodò ex charitate appetatur, ex humilitate vitetur, non ex desidia eum recusandum, non ex superbia appetendum esse; propter opus appeti posse, propter celsitudinem, & dominationem appeti non posse; ab ijs tantùm, qui oneri pares fuerint, vixque, nisi ab ijs, qui ad illud legitimè vocati sint, assumendum; ab indignis, & ijs, qui oneri impares sunt, nunquam concupiscendum esse, periculosius expeti, quàm vitari, præsertim eo tempore, quo redditus, & honores dignitati adnexa sunt; tunc verò æquius appetitum fuisse, cum laboris ipsi plurimum inesset, & operis, voluptatis parum, vel nihil; peccare & qui temerè appetunt, & qui vocati pertinaciter renuunt. Quia tamen duplex hic quæstio videtur proponi, quarum prima est, vtrum Episcopatus appeti, altera vtrum recusari possit, vtraque sigillatim discutienda est.

18 Quod igitur ad primam pluribus certè Patres Episcopatus ambitum exagitarunt. Origenes *hom. 6. in Isaiam*, *bonum esse docet, non prosilire ad eas, quæ à Deo sunt, dignitates, & principatus, & mysteria Ecclesiæ, sed imitari Moysem, & dicere cum eo, prouide alium, quem mittas. Neque enim*, subdit, *ad Principatum Ecclesiæ venit, qui saluari vult*. Fuseque posteà ostendit, eum ipsum, qui præest, cogitare debere, se non ad dominationem, sed ad seruiturem esse constitutum.

19 Basilius *in Constit. Monast. cap.* 14. in Monacho præsertim Sacerdotij, & præfecturæ cuiusuis appetentiam damnat, oblatosque etiam honores ipsis recusare necessum esse, docet. Idem quoque cum Collegijs suis Episcopis Italiæ, & Galliæ scribens *epist. 69.* ex ambitu Episcopatus hæc mala profecta enumerat, perijsse grauitatem Sacerdotum, distributiones pauperum in proprios vsus, donaque insumptas, canonum exactam obseruationem pessum iuisse, multam peccandi libertatem patuisse. Nam qui fauore humano ad imperium deuenerunt, id agunt, vt gratias ijs rependant, quorum opera sunt promoti. Hinc fieri, vt populi sint immorigeri, præfecti non liberè loquantur.

20 Eiusdem sententiæ fuisse constat Sanctum Ephrem Diaconum, siue, vt alijs placet, Presbyterum Edessenum *de vit. spirit. cap. 35. tom. 1. eius oper. Curam*, inquit, *animarum ne appetieris. Nam cum ad eam metam nondum perueneris, vt cunctis animi tui passionibus imperes, & tibi ipsi, & illis, qui te sequerentur noceres. Quod si inuitus ad curam eiusmodi traheris, in ea administranda maximam diligentiam adhibe.*

21 Gregorius Nyssenus *orat. catech. cap.* 23. Basilij frater dominandi illud studium damnat, atque, *esse initium, & fundamentum ad deteriora propensionis*, nec dubitat, *matrem omnium vitiorum* vocare. Idem quoque in vita Moses eos reprehendit, qui illoti, & amictu sordido vitæ vtentes Sacerdotium raperent pluribus in locis.

22 Nazianzenus *orat. 1. 8. 19. & orat.* 8. in eos inuehitur, qui temerè, ac festinanter ad Sacerdotium promoueri contenderent, & qui Episcopatum, *rem amolam, & tyrannicam, & mirificam quamdam voluptatem habentem indicarent.*

23 Chrysostomus *lib. 3. de Sacerdotio* passim, *hom. 3. in Acta, hom. 35. in Matth. hom. 29. ad Roman. hom. 1. ad Tit. hom. vlt. ad Hebr. hom. 6. de Pauli laudibus*, vitium istud in Ecclesia insectatur, adeòque exitialem principatus Sacri, seu Sacerdotij cupiditatem esse putat, vt ne eius tenuem quidem *scintillam* cupiditatis esse retinendam asseruerit *lib. 3. de Sacerdot. cap.* 10. eosque, qui Episcopalem dignitatem ambiant, *contumaciæ, & temeritatis* damnet, atque hominem huiusmodi ambitione incautum, *infelicissimum hominem, atque miserrimum* appellet *ibidem cap. 7. & hom. 1. ad Tit.*

24 Nec prætermittendus Cyrillus Alexandrinus in *Abac. n.* 25. qui, quantum Ecclesiæ detrimentum illa dignitatum Ecclesiasticarum ambitio attulerit, nobis innuit, dum hæreseon primos omnes auctores *amore dominandi superatos, prostratosque* fuisse pronunciat. Nec exempla plurima desunt, quibus istam probare potuisset propositionem. Nam de Thebuli, & Montano Eusebius *lib. 4. cap.* 21. de Valentino Tertullianus *in Valent. cap.* 4. de Marcione Epiphanius, & Augustinus aduersus hæreses *in hæres. Marcionitarum*, de Nouatiano Ambrosius *lib. 1. de pænit. cap.* 15. de Ario Theodoretus *lib. 1. cap.* 2. de Florino, & Blasto, Asterio Sophista, & alijs passim referunt, eos ab Ecclesia Catholica defecisse, quod in Sacerdotij petitione repulsam passi fuissent. Denique adiungi potest Græcis Patribus S. Ephrem, qui præclarè temerariam Sacerdotij cupiditatem damnat, *ego vero*, inquit *lib. de Sacerdot. obstupesco fratres dilecti, ad ea, quæ solitì sunt quidam insipientum audere, qui impudenter, ac temerè sese conantur ingerere ad munus Sacerdotis assumendum, licet non adsciti à gratia Christi, ignorantes miseri, quod ignem, & mortem sibi accumulent.*

25 Hoc ipsum patet ex latinis Patribus. Certè Ambrosius ambitionem dignitatum conciliatricem exagitat, eaque in eam scribit, quæ in hunc locum optimè referri possunt; experimento constat, quam verum sit illud tanti Doctoris *lib. 4.* in Lucam: *Hoc ipso perniciosior est ambitio, quod blanda quædam est conciliatricula dignitatum, & sæpè quos nulla vitia deflectunt, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos. Habet enim forensem gratiam, domesticum periculum, & vt dominetur alijs, prius seruit, curuatur obsequio, vt honore donetur, & dum vult esse sublimior, fit remissior, cum in ipsa potestate quod præcellit, alienum sit.*

26 Idem quoque verba ista Apostoli discutiens ad Hebr. 5. *nec sumit quisquam sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron*, hic etiam, inquit, *percutit Sacerdotes honoris cupidos, & Sacerdotij auidos, non pro salute populi, sed propter ambitionem sæculi.*

27 Hieronymus similiter eamdem cupiditatem, tanquam noxiam restincturus *lib. 3. com. in Hierem. cap.* 12. *audiant*, ait, *qui principes volunt esse populorum, quod non solum pro se, sed & pro commissis sibi gregibus reddituri sunt rationem in die Iudicij*. Idemque obseruandum illud præceptum monet *Eccles. 7. ne quæras Iudex fieri, ne fortè non possis auferre iniquitates*. Fusè quoque *in epist.* 1. ad Heliodorum, sed latenter Sacerdotij desiderium, quasi periculosum incusat.

28 Nec ab ijs dissentit Augustinus, cuius & præclara ista sententia *hom. 13. ex §. 50. Honor te quærere debet, non ipsum tu. Debes enim in loco humiliori discumbere, vt qui te inuitauit, faciat te ad honoratiorem locum ascendere*. Cui fauet Eusebius Emisenus, seu potius ille est Eucherius Lugdunensis in laudatione Sancti Maximi, cuius celebre illud dictum: *Meriti prærogatiua est, honoris repulsa*. Cui non absimile illud Pontij Diaconi in Vita S. Cypriani: *magis digis dignus efficitur, qui quod meretur, excusat.*

29 Verùm Sacerdotij cupiditatem, quæ suo tempore iam in Ecclesiæ perniciem magis sese prodebat, egregiè redarguit Summus Pontifex Gregorius, quem dum loquentem audiemus, vix fieri poterit, quin superbiæ nostræ nos pudeat: *Hinc ergo*, ait *par. 1. pastor. cap. 7. quique præcipites colligant, non quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, si Sancti viri plebium ducatum suscipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Moyses, suadente Domino, trepidat, & infirmus quisque, vt honoris onus suscipiat, anhelat, & qui ad causam valdè vrgetur ex proprijs, humerum libenter opprimendum ponderibus, submittit alienis. Quæ egit, ferre non valet, & auget, quæ portet*. Sed & Apostolicæ nobis sententiæ excusationem præripit, dum subdit *ibidem cap. 8. Plerumque verò, qui præesse concupiscunt, ad vsum suæ libidinis instrumentum Apostolici sermonis arripiunt*, quo ait: *Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Qui tamen laudans desiderium, in fauorem vertit protinus, quod laudauit, cum repentè subiungit, oportet autem Episcopum irreprehensibilem esse. Cumque virtutum necessaria subsequenter enumerat, quæ sit irreprensibilitas ipsa manifestat, & fauet ergo desiderio, & terret ex*

pra-

præcepto, ac si apertè dicat, laudo quod quæritis, sed prius discite quod quæratis, ne, dum vos metipsos metiri negligitis, tanto fœdior vestra reprehensibilitas appareat, quanto, & à cunctis conspici in honoris arte festinatis. Plura ipse alibi *par. 1. past. cap. 1. 2. 8. 9. & 10.* Item *lib. 1. regist. indict. 12. epist. 29.* ad Maximianum, & *lib. 7. ep. 110.* Syagrio, & alibi in eumdem sensum effudit, cuius ideò sententias in eam rem aliquas Concilij Aquisgranensis primi sub Ludouico Pio habiti *cap. 14. & 15.* Patres ad Ecclesiasticæ disciplinæ restaurationem collegerunt. Huic attexere possumus Bernardum *de conuers. ad Cleric. epist. ad Henric. Senon.* passimque alibi, qui grauiter quoque eos insectatus est, qui honorum Ecclesiasticorum desiderio flagrarent, & inuerecundè ad Sacros Ordines prosilirent.

30 At verò, vt accuratam huius quæstionis explicatio tradatur, vtrum nempè Episcopatum, siue alias Ecclesiasticas dignitates expetere liceat, in Episcopatu præsertim hæc tria cum Diuo Thoma 2. 2. *q. 185. art. 1. in corp.* & scholasticis Theologis considerari possunt. Officium gradus Episcopalis celsitudo, temporalia bona istis adiuncta. Officium, cuius causa Episcopatus institutus, & quod ad vtilitatem proximorum, deique cultum impenditur. Celsitudo gradus, qui maximam perfectionem exigit, & principatum infert in subditos, dignitatem inuehit, auctoritatem conciliat. Temporalia bona, redditus Episcopatus annuatim assignati. Officium cuius meminit Christus *Ioan. 21.* dum pascendi officium Petro commisit, dum Apostolus *Ioan. 20.* ad Euangelij disseminationem misit, sicut ipse à Patre missus fuerat. Celsitudo gradus supra reliquam Domini familiam iuxta illud Christi apud Matth. 24. *fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam*. Temporalia denique bona, quæ & officium, tanquam prœmium laboris, & gradum, tanquam instrumenta virtutis, & honestamenta dignitatis consectantur, de quibus Apostolus 1. *ad Timot. cap. 5. Qui benè præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur*.

31 Hoc autem supposito, ita censendum est; officium quidem Episcopale per se laudabiliter appeti, licet ab ineptis quidem absolutè, efficaciter, sine temeritate nunquam, à non indignis verò aliquando periculosè expetatur. Celsitudinem verò gradus ex se appetere, presumptionis, honorem, diuitias, cæteraque eiusmodi annexa, vel inordinatæ elationis, vel auaritiæ crimen esse, hæc nunquam, vt finem, intendi debere. Eadem in Episcopatus susceptione, si vt motiua adfuerint, puritati intentionis officere, si neglecta fuerint, non obesse, quominus vel necessitate vrgente, vel vtilitate suadente, onus, quod honori coniungitur, officium, quod dignitati annectitur, ex charitate suscipiatur, appetatur, inquiratur.

32 Primò, quod officium Episcopale per se appeti possit, nemo negauerit, qui eminentissimæ ipsum esse charitatis, ac perfectæ virtutis actum cognouerit. Itaque si abstractè consideretur, si in seipso, & secundum se attendatur, nemo, nisi vel tepidus, vel omninò frigidus, nemo, nisi ignarus, vel impius alienum à se esse volet, quod Deo carissimum, proximo vtilissimum, Ecclesiæ honorificentissimum est. Quis ergo non expetat talia opera facere, qualia Episcopum decent, si ipsum contingeret ad Episcopatus dignitatem sublimari? Quis non se Episcopali officio dignum esse cupiat? Quis non eniti debeat, vt quamuis Sacerdos non sit, vel Episcopus, Episcopalis tamen sit, vel Sacerdotalis, & licet se officio huiusmodi indignum credat, non tamen expetat se dignum fieri, qui eiusmodi officium subeat? Si nos Apostolus charismata meliora æmulari præcipit 1. *Cor.* 12. Si Christus ad perfectionis diuinæ imitationem pro viribus vnumquemque admitti exhortatur, cui non officij Sacerdotalis Sanctitatem æmulari licebit? Cui non Sacerdotalis functionis exhibendæ dignitatem expetere fas erit? Nec vitium licet appetere, nec virtutis actus fugere. Porrò Episcopalis functio, opus Episcopale, charitatis actio est, religionis, iustitiæ, aliarumque virtutum est. Ideòque per se nec odio haberi, nec recusari, proindeque appeti potest. Circa hæc vide Diuum Thomam supra, & in 1. *ad Timoth. cap. 3. lect. 1.* Caiet. *in D. Thom.* Syluest. & Armill. *v. Episcopus*, Sot. *lib. 1. de iust.* Valent. *tom. 3. disp. 10. q. 3.* D. Anton. 3. *par. tit. 10.* passimque alios.

33 Idipsum docent Sancti Patres, quorum plurimos superius protulimus. Chrysostomus supracitatus id clarè ostendit *lib. 3. de Sacerdotio cap. 8.* dum *non operis ipsius, sed dominationis, ac potentiæ desiderium pestilens*, se dixisse memorat, dum se ea ratione non improbare docuit Episcopatus desiderium *homil. 10. in quæst. ad Timoth. Si quis hunc idcirco appetit, non principatus, ac dominationis fastu, verum cura regiminis*. Theodoretus *in cap. 3. primæ ad Timoth.* dum ab Apostolo nos instrui docet, *non honorem, sed virtutem appetere, non desiderare dignitatem, sed dignitatis officium inquirere*. Theophylactus *ibid.* ijs per omnia consentit, necnon Ambrosius, qui & rationem duxit subdit, vir, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, *hoc enim*, inquit, *cupiens bonam vitam appetere videtur. Si tamen non ab ijs declinet, quæ in subiectis habeatur, ne ambitione, aut desiderio pecuniæ hoc egisse videatur*.

Nec minus apertè Hieronymus multis in locis, tum 34
epist. ad Oceanum 83. ad tom. 2. Si quis, ait, *Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat; opus, non dignitatem; laborem, non delitias; opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio*. Tum commentarijs in Sophoniam *cap. 3. Qui Episcopatum desiderat. Videte, quod dixerit, bonum opus desiderat, non dignitatem; si autem despecto opere, solam adspexerit dignitatem, citò corruit turris in solea, & excelsa cedri fulmine feriuntur, & erecta ceruix frangitur, & cygnus extenso collo, & in sublime se tendens, inter immundos volucres computatur*. Ibi enim eos vituperat, qui Episcopatum propter diuitias, vel honorem consectantur, eos verò non vituperandos apertè innuit, qui opus solum Episcopatus; officiumque intendunt.

Fauet Augustinus *lib. 19. de Ciuitat. cap. 19. & in cap. 3. So-* 35
phon. vbi à studio cognoscendæ veritati Episcopalis, neminem deterreri affirmat, celsitudinem verò gradus, quam *locum Superiorem* appellat, indecenter appeti dicit, etsi ita teneatur, atque administretur, vt decet.

Assentitur quoque Gregorius a nobis adductus *part. 1. pa-* 36
stor. cap. 8. dum ait, *tunc laudabile fuisse Episcopatum quærere, quando per hunc quemque dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire*. Hoc enim indicat officium Episcopale per se laudabiliter expeti posse, quamuis periculosè ob adiacentia bona appetatur. *Quia nempe*, vt ait, idem Sanctus loco citato *cap. 9. sunt nonnulli, qui in subeundo pastorali ministerio bona opera animo sibi proponere videntur, quamuis hoc elationis intentione appetant, aliudque intendant, quàm quod sibi ipsis videntur intendere*. Vnde vnumquemque conscientiam suam conuenire iubet ibidem *cap. 8. & 9.* an Episcopatum appetendo boni operis ministerium, vel honoris gloriam quærat, probans scilicet tutos esse eos, qui Episcopale opus solum appetant, si à cæteris appetendis, quæ ipsi annexa sunt, sese contineant.

Secundo, quod ab imperitis, vel ipsum Episcopale offi- 37
cium absoluto, & efficaci desiderio nunquam sine crimine expeti possit, patet, quia sicut opus virtutum secundum se laudabile est exercere velle, ita temerarium est, non proportionatum viribus suis sibi velle assumere; & huiusmodi operis sibi obligationem accersere velle, cui adimplendo impares simus. Qui enim amat periculum, in ipso peribit, *Eccles. 3.* nec temeritatis notam effugit, *Luc. 14.* qui turrim cœpit ædificare, quam non potuit consumare, nec legis sanctitatem, legislatoris auctoritatem veretur, qui quam adimplere non potest, sibi legem seruandam imponit, atque de Ecclesiastica dignitate loquens Hieronymus *epist. 1.* ad Heliodorum, *probet*, inquit, *se vnusquisque, et sic accedat. Non facit Ecclesiastica dignitas Christianum. Nec sibi quisquam de corporis tantum castitate supplacidat. Non est facile stare loco Pauli tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium. Ædificaturus turrim, futuri operis sumptus computa*. Quibus verbis ineptos à Sacerdotij appetitu, & susceptione deterrere vult Hieronymus, ne opus viribus suis impar assumant. Fusè quoque Isidorus Pelusiota supra laudatus, cui assentitur alter Isidorus Hispalensis Episcopus ijs verbis *lib. 3. sent. cap. 34. Qui regimen Sacerdotij contendit appetere, ante se discutiat, si vita honori sit congrua. Quod si non discrepat, humiliter ad id, ad quod vocatur, accedat*.

Tertio, quod periculosum pariter videatur, quemcum- 38
que, quamuis ad hoc opus valdè aptum, absoluto, atque efficaci operis Episcopalis desiderio, alijs inconsultis, teneri, facilè deducitur. Tum quia dispositio, ad opus Episcopale rectè exequendum, ea necessario requiritur, quam vix vllus sibi inesse absque præsumptione potest suspicari. Ideòque qui absolutè, & efficaciter opus Episcopale desiderat, vel illotis, vt aiunt, manibus ad perfectissimum opus sese

accin-

accingere paratus est, & diuinum officium non dignè tractare sibi proponit, quod absque sacrilegij, vel irreuerentiæ crimine nemo in animum suum inducit, vel sibi inesse eam, quæ necessaria est, nec adeò facilè in quouis reperitur, ad Sacerdotij functiones dispositionem persuadet, quod sine præsumptione vix quisquam de se ex propria animi sententia suspicatur: *Quia igitur*, vt habet Gregorius *part. 1. past. cap. 7. Valde difficile est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis officium tutius declinatur*; præsertim quia sæpiùs, vt idem etiam Gregorius ostendit *d. cap. 9. de se mens ipsa mentitur, & fingit se de bono opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non amare, quod amat, quæ principari appetens, fit ad hoc pauida, cum quærit, audax cum peruenerit.*

39 Ideòque cum Episcopatum propter diuitias, honorem, principatum appetere ex inferiùs dicendis, crimen sit, periculosum autem sit, ne in Episcopali opere appetendo, faciliter sibi mens nostra illudat, & potius ea, ad quæ sensuum titillatione ferimur, mentis oculos, animique desideria conuertamus, quàm ad ipsius Episcopalis operis difficultates, & perplexitates, à quibus expetendis iners naturæ nostræ corruptæ conditio abhorret, propterea periculosum omninò est Episcopalis officij cupiditati inseruire, ne in opum, honoris, & dominationis desideria simulata appetitione incidamus. Vnde propter illam priuatus, seu celsitudinis gradus cum Episcopali officio coniunctionem rectè concludit Augustinus periculosè ipsum appeti Episcopatus officium *lib. 19. de Ciuit. cap. 19. locus vero superior*, inquit, *sine quo regi non potest, & si ita teneatur, atque administretur, vt decet, tamen indecenter appetitur.* Nam vel ipsius operis difficultas timenda est, ne, vt ait idem Gregorius, *in occupatione regiminis, ipse quoque boni operis vsus perdatur, qui in tranquillitate tenebatur.*

40 Dixi autem vix appeti posse Sacerdotium ex propria animi sententia. Nam ea, quæ iam viget vrgente Ecclesiæ necessitate, non dubium mihi videtur, quin boni viri, ac pij, prudentum, & proborum consilio acquiescere possint, vt quandoquidem Episcopatus nemini iam, nisi volenti, ac petenti imponitur, possit quis Episcopatum expetere, quo iudicatus fuerit non indignus. Quod infra confirmabimus.

41 Quarto, quod nec celsitudo gradus Episcopalis, seu Ecclesiasticæ Hierarchiæ apex, ac fastigium, & perfectionis alijs communicandæ diuinitus accepta auctoritas, per se, tanquam finis absque aliquo scelere appeti possit, docent Patres superius allati, præsertim verò Chrysostomus, & Isidorus Pelusiota supra, ijque, quos modò retulimus Theodoretus, Theophylactus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, operis Episcopalis appetitionem permittentes, dignitatis verò, ac dominationis cupiditatem vituperantes. Nec abs re id censent. Est enim quoddam inordinatæ elationis genus, celsissimum istum statum appetere, altissimum scilicet eorum omnium, ad quos assurgere potest humana cupiditas, ad quem nemo ex creationis suæ, vel saluationis fine destinatur; de quo vix aliquis probabiliter conijcere potest, an sibi ex Diuinæ prouidentiæ ordine paratus sit, periculum est, ne cum lucifero in terram deijciantur, qui cum eodem in corde suo dicunt, *In Cælum ascendam, super astra Cæli extendam solium meum, sedebo in monte Testamenti, in latere Aquilonis*; Isaiæ 14. Qui vel reliquis nihilo meliores cæteris præesse concupiscant, vel de se adeò præsumunt, vt in excelsissimo gradu putent se collocandos.

42 Neque tamen tantam ex hoc desiderio peruersionem inesse existimo, quanta in appetendo Episcopatu propter honorem, vel redditus temporales reperitur, vel quanta ad mortalis peccati reatum requiritur, nisi ex eo desiderio, vel ad illicita accendenda animus moueatur. Etenim magis vtique Ecclesiæ bono repugnat, Episcopatum propter honores, vel redditus temporales concupiscere, quam gradus ipsius celsitudinem expetere. Ex posteriori verò non item. Quinimo perfectionis studio accidit sæpè, vt inflammetur, qui perfectionis statum cogitat, eumque sibi obtinendum proponit, ac cæteris morum sanctitate præcellere in animum suum inducat, qui cæteris ampliorem gradum, & perfectionem suorum votorum magnitudine sibi destinat, tantumque abest, vt perfectissimi gradus meditatione studia nostra in officio pastorali remittantur, quin potius augeantur; tum quod redditus temporales, honor nobis exhibendus, cæteraque eiusmodi longè sint infra Episcopatum; Celsitudo verò gradus Episcopatus non sit infra Episcopatum, sed sit ipsa Episcopatus dignitas. Ideòque longè minor est inordinatio voluntatis, dum Episcopatum propter celsitudinem istam appetit, quàm cum propter redditus temporales, vel honores mundanos concupiscit. Vnde nec mortalem in eo culpam admittere æquum iudicamus, qui cum sibi nulla iniusta via ad Episcopalem dignitatem grassandum proponat, celsitudinis tamen desiderio incalescit. Neque enim adeò rerum ordinem peruertit, vt huius prauitas desiderij mortalis criminis necessariam inordinationem attingat.

Quintò, grauius proindè, &, ni fallor, exitiale scelus est, propter redditus temporales, vel honores mundanos, tanquam propter finem Episcopatus desiderio voluntariè inhærere. Tum quia in eo desiderio inordinatio maxima, & peruersitas voluntatis apparet, præferente scilicet naturalia supernaturalibus, cælestia terrenis, inferioris longè ordinis bona superioribus, donumque, quo nullum hominibus maius dari potuit, in hominum vtilitatem institutum, exterius commodis, & blandimentis fortunæ. Tum, quod in damnum totius Reipublicæ Christianæ hæc intentionis peruersitas cedere videatur, cùm sæpissimè accidat, vt qui diuitiarum, vel honoris solùm causa, Episcopatus appetunt, de salute animarum, sibi commissarum, nequaquam cogitent, ijque, qui eiusmodi desiderio ducti Episcopatum consequantur, officium suum negligant, cuius minimam ante rationem habuerunt, plurima Ecclesiæ vtilia honori, ac diuitijs postponant, salutis proximi minus auidi sint, quam pecuniæ, vel gratiæ, & Ecclesiæ Christianæ bonis minus inuigilent, quàm priuatis commodis. Tum denique, quia cùm Episcopatus natura sua officium sit, spiritualis potestas, & agendi in alios diuina auctoritas, natura vtique sua ad opus, actionemque refertur, vt supra docent Patres. 43

Episcopatu itaque abutuntur, qui ad alios fines extraneos ipsum referunt, & institutam à Christo ad agendum dignitatem suo fine priuant. Verùm qui redditus temporales, honorem, aliaque eiusmodi Episcopatui annexa, tanquam motiua ad illum appetendum respiciunt, non videntur vllo se crimine ex eo præcisè constringere, quamuis imperfecti videantur, nec intentio eorum omninò pura censeatur. Accidit autem naturæ nostræ corruptæ vitio, vt vix reperiri possint, qui diuina propter se solum expetant, & irreflexis ad terrestria oculis, cælestia solum intueantur. Quinimò omnis ferè nostra intentio terrestrium commodorum aliqua admixtione fœdatur. Sed hæc admixtio imperfectio quidem est, non tamen culpa semper est. 44

Sextò, ex prædictis quidem infertur, Episcopatum rarò appeti posse, nec passim ab omnibus, vt Chrysostomus, Isidorus Pelusiota, Gregorius Nazianzenus, & alij passim Pastores ostendunt. Aliquando tamen, & à quibusdam, puta ab ijs, qui & digni sunt, & passim tales habentur, vrgente Ecclesiæ necessitate, vel vtilitate euidenti appeti licere, ijs præsertim temporibus, quibus tantùm abest, vt inuiti ad Episcopale munus cogi soleant, vt potius nemo Episcopatum consequatur, nisi non solum appetierit, sed petierit, nec petierit tantum, sed flagitarit, & quæsierit. Si enim viris bonis, quos nulla grauia scelera coarguunt, probatorum autem virorum testimonia de aptitudine ad Episcopale ministerium gerendum tutos faciunt, Episcopatum appetere non licet. Sola ergo ijs ad Episcopatum via iam patebit, qui suæ conscientiæ nullam habeant rationem, vt Episcopi fiant. Cæteris, qui innocentiam seruare malint, quam consequi dignitatem aditus obstruetur, sequiturque vix vllum iam in Ecclesia Episcopum esse, qui non peccato sibi ad eam dignitatem viam fecerit. Ijs igitur temporibus sicut non licet vnicuique suis iuribus ita fidere, vt aptum se tanto munere existimet, ita nec ijs, quos *ad eumdem ordinem*, vt ait Hieronymus *epist. 1.* ad Heliodor. *pia fratrum* blandimenta, malim ego dicere testimonia, *& vota solicitant*, quos malè acta vita non reprehendit, non omnis nempè, vrgente Ecclesiæ vtilitate, vel necessitate, appetendi Episcopatus libertas adimenda est. Non enim in eiusmodi desiderio præsumptio reprehenderetur, cui non bona de se ex priuato sensu existimatio, sed humilis ex aliorum laudatione, ac persuasione probabili exorta audientia ortum dederit, quod non ambitio, sed charitas excitarit, non propriæ gloriæ cupiditas, sed animarum procurandæ salutis zelus prouocarit, nec temerariæ in pericula præcipitantiæ insimu- 45

simulabitur eiusmodi cupiditas, si non præpoperè, vel occæcato iudicio, sed maturè ex ardenti in bonum publicum affectu, cui priuatam vnusquisque quietem, & tranquillitatem tenetur postponere, Episcopatus appetatur: Si propter fratres, pro quibus anathema esse à Christo cupiebat D. Paulus *Galat.* 3. periclitari non dubitemus, pro quibus etiam Christus mori dignatus est, & factus est maledictum, tunc certè cum Ecclesia, quos moueat in ministerio dignos, etiam inuitos eligebat nemini Ecclesiæ iudicium desiderio suo præuenire, aut ei contradicere licebat, sed iam Ecclesiæ silentis, ac tacentis voces, bonorum, qui bonos quosque, & eruditos ad Episcopatum inuitant, vota, testimonia, & consilia esse videntur, quibus consentire, neque nefarium, neque præsumptuosum existimarim.

46 Quæ verò diximus, confirmat Zosimus Papa, qui *epist.* 1. ad Hesychium Salonitanum Episcopum, *iam vero ad Presbyterij*, inquit, *fastigium talis accedat, vt nomen ætas impleat, & meritum probitatis stipendia anteacta testetur. Iure igitur Summi Pontificis locum sperare debebit.* Vides Summi Pontificis locum ex mente Zosimi Papæ sperari posse. Assentitur Gregorius Primus *part. 1. pastor. cap.* 7. dum *nonnumquam prædicationis officium, & nonnullos laudabiliter appetere, & ad hoc nonnullos laudabiliter coactos protrahi*, docet, quod & exemplo probat Esaiæ 6. *qui Domino quærenti, quem mitteret, vltrò se obtulit*; eoque prætereà tempore Episcopatum laudabiliter appeti potuisse, asserit ibidem *cap.* 8. quo qui plebibus præerat ad martyrij tormenta primus trahebatur, quamuis tamen isto tempore non minus præsumptionis periculum in Episcopatus desiderio esset, quàm hodierno: Quippè cum eædem conditiones, imò fortè plures tunc desiderarentur in Episcopo, quàm nunc requirantur, tota verò ratio discriminis hodierni, ac primi illius temporis est, quod hodierno quidem tempore cauendum sit maximè, nedum videtur officium experi, honor, & redditus temporales potius expetantur, cui certè periculo pro viribus est prouidendum, ne nos in appetitu tam excelsi culminis imago cogitatę dignitatis arripiat. Primis verò Ecclesiæ temporibus aberat quidem illud periculum, sed aliud non minus fortè aderat, ne videlicet qui Episcopatum desiderabat, in totius Ecclesiæ perniciem præ cæteris ad mortem quæsitus, tormentorum atrocitate victus, tandem succumberet. Verum pericula illa omnia charitas superat, qua qui verè incenditur ob commune Ecclesiæ bonum periculi nulla tenetur, vt & maioris meriti sibi gloriam, & proximo vtilitatem impendat. Sicut enim periculo se exponere absque necessitate peccatum est, ita vrgente boni publici vtilitate, vel necessitate, ex charitate pericula subire meritorium est.

47 Septimo, hæc cum ita sint, nemo tamen sibi blandiatur, nemo sibi aduletur; facilis siquidem hic casus non in appetendo solum Episcopatu, sed in obeundo. Plurimos, vt iam docuimus, auaritia trahit, plurimos ambitio obcæcat, plurimorum temeritas, ac præsumptio studia accendit; qui tamen charitatis zelum prætendant, qui Ecclesiæ vtilitatem solum sibi pręoculis habere videntur, & proximorum salutem. Facilè vitia virtutum speciem induunt, easque præsertim virtutes, quæ communem virtutis rationem excedunt, vitia sæpius, simulata boni specie, mentiuntur. Plurimi quoque sibi facilè applaudunt, & de se magnificentius cogitant, quàm veritas patiatur. Pauci vires suas ex æquitate, & Episcopatus magnitudinem ex veritate metiuntur. Quod de Galba aliquando dictum est, cum imperio dignum fuisse visum, nisi imperasset, id de pluribus dici non minus verè poterit, quàm multos Episcopatu, & Pontificatu dignos habendos, nisi Episcopi, vel Pontifices facti fuissent.

48 Sic ergo Ecclesiæ consulendum est, vt propria salus non negligatur. Non vitupero charitatis excellentissimæ ad Episcopatus officium admittentis feruorem; sed timeo, ne vel zelus non sit, vel non secundum scientiam, ne vel maiora viribus audeamus, vel ad maximum, & diuinum opus infima nos, & sordida auaritiæ, vel ambitionis motiua inducant. Nam & cautè perspiciendum est, ne vel desiderium temerarium sit, vel impurum, ne vel rem viribus imparem desiderando, voluntas excedat, vel ex indigno motiuo rem diuinam appetendo deficiat, sicque & in excessu temerè, & in defectu imprudenter eligat: Terrent me tot Sanctissimi Patres, qui Episcopatus desiderium vituperant. Terret me Augustinus *lib.* 19. *de Ciuit. cap.* 19. qui Episcopalem Sarcinam, si nullus imponit, non ambiendam, non appetendam, non quęrendam esse docuit, sed intuendæ tunc temporis vacandum esse veritati. Terret Gregorius *p.* 1. *past. cap.* 9. qui inter Episcopatus difficultates, & bona, quid sequendum, quid tenendum sit, exponit, *nisi, vt virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus vacuus, ne coactus accedat.* Qui dignos ipsos culmen, fastigiumque Ecclesiasticæ potestatis, *& ex corde debere fugere, & inuitos obedire* docuit. Terret Isidorus Hispalensis *lib.* 3. *sent. cap.* 34. qui viro Ecclesiastico præcipit, *vt ad dispensationem Ecclesiastici Ordinis, si ex Dei voluntate peruenerit, nolens quidem, sed humilis gubernandam suscipiat.* Terret Nazianzenus *orat.* 1. *apolog.* qui nec oblatam præfecturam expetendam voluit, nec minimè oblatam expetere cuiquam permisit. Terrent me plures alij, qui vniuersim appetere Episcopatum periculosum esse, censuerunt; sed & periculosum esse censeo, nec nisi ob Ecclesiæ necessitatem, vel vtilitatem, quæ hoc tempore maxima est, quo contra Ecclesiæ veteris morem nemo inuitus ad Ecclesiasticas dignitates eligitur, Episcopatus desiderium cuiquam permitto.

Hactenus verò de appetitu, ac desiderio Episcopatus superest, vt de eius fuga, siue recusatione quædam subijciamus. 49
Primum siquidem pro certo habendum est, eum, qui se certis testimonijs ineptum, & Episcopali muneri, vel alteri cuiuis ordini, dignitatique gerendis imparem esse compertum habuerit, tuta conscientia posse Episcopalem dignitatem, vel aliam iniunctam recusare, imò & debere, idque supra auctoritate Chrysostomi *lib. 4. de Sacerdot. cap.* 1. exemplisque ab eo adductis ostendimus, cui etiam ratio aperta suffragatur. Naturali siquidem iure vetitum est, ne indignus ad sacras dignitates confundat. Cùm ergo naturalis iuris violatio nulla Superiorum voluntate, nulla vel ratione, vel excusatione permittatur, iustumque sit in conspectu Dei, Deum potius, ordinationes indignorum, promotionesque prohibentem *Act.* 4. quàm homines vocantes audire, nemo in dubium reuocare potest, quin satius omninò sit Superiorum iussis abluctari, Episcopatum recusando, quàm diuinas, naturalesque leges acceptando violare.

Rectè tamen notat D. Thom 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 2. *ad* 2. 50
impedimentum, quo quis irretitum se nouit, quominus voluntati Superiorum obtemperet, triplex esse. Vnum, quod remoueri potest ab ipso, cui pastoralis cura imponitur, & iniungitur, vt si peccandi habeat propositum, cui nempè renunciare potest, quale impedimentum ad Episcopalem dignitatem declinandam allegabat Synesius *epist.* 105. fratri, qui se & ludo deditum, & rei vxoriæ addictum, & philosophiæ ethnicę placitis nimis addictum publicè testabatur, cùm tamen in ipsius potestate situm esset, quod & ipse factis ostendit, vt & ludis, & vxoriæ rei voluptatibus vale diceret, & philosophiæ errores Catholicæ fidei minimè consentaneos damnaret, tunc ergo ille, cui auctoritate Superioris pastoralis solicitudo imponitur, & ob rationabilem causam præcipitur, tenetur obtemperare, obicemque voluntatum à se remouere.

Alterum est, quod per eum quidem, cui iniungitur pastorale munus, remoueri non potest, cum tamen per Superiorem imperantem remoueri possit, tuncque tenetur inferior, cui onus istud imponitur, defectum patefacere Superiori, cui dispensanti debet obedire. Quod exemplo Moysis ostendit Diuus Thomas, quem cum Dominus ad Pharaonem mittere voluisset, defectum ipse eloquentiæ, & linguæ tarditatem, impedimentumque obiecit. Sed præcipienti Domino, vt pergeret, promittentique se in ipsius ore futurum, dicturumque quid loqueretur, protinus obtemperauit, *Exod.* 4. 51

Tertium, quod nec à Superiore iubente, nec ab eo, cui iniungitur, remoueri potest. Quo casu nemo onus imponenti obtemperare obligatur, vt si iubeat Archiepiscopus, & Episcopus onus suscipiat, qui irregularitate obstringitur, in qua solus Papa dispensare possit, poterit is Episcopatum recusare, quem nempè Archiepiscopi iubentis præceptum sibi licitum non facit. Iubeat Summus Pontifex, vt stupidus, & gerendę rei ineptus Episcopatum suscipiat, non tenebitur obedire, qui se imparem oneri apertè recognoscit, imò nec debebit morem gerere. Nam naturalis, diuinæque legis obligatio, Pontificis imperio præponderat, & iussio, quantumuis Summi Pontificis, ab eorum violatione non excusat; quamuis tamen huius iussionis auctoritas, eum, qui de sua capacitate dubitaret, in conscientia tutum efficere possit, nec plus suo, quàm tantæ suæ auctoritatis iudicio credere debeat, quia 52

sibi de virium suarum imbecillitate dubius metuit.

53 Secundò certum est, nec Episcopatum iniunctum omnino debere recusari, nec cæteras dignitates oblatas ab ijs, qui non se oneri impares apertè recognoscuntur, refutari debere. Idque primo Scripturæ Sacræ testimonijs possumus confirmare. Primò enim in ea legimus, Ionam à Deo punitum, quod concionandi Niniuitis officium detrectasset, *Iona* 1. Mosem reprehensum, in eumque iratum Deum, quod educendi populum Iudaicum è Pharaonis seruitute munus reijceret, *Exod.* 4. legimus, Apostolos, impigrè Christo ad Apostolatus dignitatem eos vocanti, obediuisse, *Matth.* 4. *&* *Marc.* 1. ac *Luc.* 5. Matthæumque è telonio vocatum continuò voci Domini paruisse, *Act.* 9. Saulum de peccatore Apostolum factum, illicò sese obtulisse, dicendo, *Domine, quid me vis facere?*

54 Secundo damnantur in Scripturis *Matth.* 25. qui talenta abscondunt, *Luc.* 19. qui mnam in sudario ligant, *Matth.* 5. *Marc.* 4. *Luc.* 11. qui lucernam sub modio ponunt, quibus quidem parabolis hi reprehendi videntur, qui diuina dona in aliorum vsum impendere renuunt, nec ad proximorum salutem, quamuis vocati, præesse volunt, Quibus parabolis affinis est ista Prouerbiorum sententia: *Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis: benedictio autem super caput vendentium Prouerb.* 11. Ex qua rectè inferimus, cum Episcopi, alijque Sacri Mystæ, ac Pastores sint ministri Christi, & dispensatores mysteriorum Dei 1. *Corinth.* 4. eos malè agere, qui spiritalem alimoniam impertiri, verbique diuini, ac Sacramentorum dispensationem sibi commissam, obire renuunt, proindeque qui vel Episcopatus, vel alias Ecclesiasticas dignitates impositas suscipere detrectant.

55 Tertiò, cum, *vt Ecclesiastici liber cap.* 17. ostendit, *vnicuique mandauerit Deus de proximo suo*, præceptum sit, vt, *qui misericordiam habet, doceat, & erudiat, quasi pastor gregem suum*, quis inficiari poterit, quia necessitate proximi exigente, & Superiori imperante, ad Sacras populorum præfecturas diuina lege vnusquisque tanti muneris capax adstringatur? Alia testimonia Scripturæ Sacræ vrgent Athanasius *epist. ad Dragontium*, Gregorius Nazianzenus *orat.* 1. Basilius *in ethic. reg.* 70. *cap.* 3. Gregorius Magnus *par.* 1. *pastor. cap.* 5. & alij Patres.

56 Rationes verò duas huius rei assignat D. Thomas *loc. cit.* Primum, quia charitati erga proximos repugnat, Episcopatum iniunctum recusare, pro quorum nempè vtilitatibus nemo est, qui non se teneatur exponere. Quod ex Augustino *lib.* 9. *de Ciuitat. cap.* 19. confirmat, asserente, quod *negotium iustum suscipit necessitas charitatis*. Alterum quia idipsum humilitati opponitur, probatque ex his Gregorij verbis *par.* 1. *pastor. cap.* 6. *Tunc ante Dei oculos vera est humilitas, cum ad respuendum hoc, quod vtiliter subire præcipitur, pertinax non est*. Nazianzenus pariter *orat.* 1. inobedientiæ eos coarguit, qui sacræ præfecturæ onus impactum reijciunt, ex eoque proindè capite voluntatis inordinationem quoque petendam esse demonstrat. Prosper Aquitanicus insuper *lib.* 3. *cap.* 28. eosdem iustitiæ accusat, quod & vitę socialis vincula dissoluant, & vtilem, debitumque Ecclesiæ laborem subtrahentes, suffurari videantur. Certè cùm quæuis pars vtilitatibus totius inseruire debeat, suaque etiam commoda postponere, non dubium est, quin vnusquisque priuatus vtilitate Ecclesiæ cogi possit ad sacram præfecturam subeundam, etiam cum iactura propriæ quietis. Item cum non nobis tantùm, sed toti Communitati fouendæ nati simus, iniquè agimus, si debita, necessariaque Reipublicæ Christianę officia subtrahamus.

57 Neque verò in ea re demonstranda pluribus rationibus opus est, cum consentientes in ea propositione docenda Patrum sententias teneamus; varias superius Patrum auctoritates, huic proposito fauentes, adduximus, ex quibus hoc elicere licet. Ex Nazianzeno quidem supra, neque appetendam *minimè oblatam præfecturam, neque fugiendam eamdem oblatam. Illud enim temerariorum hominum esse, hoc inobedientium, vtrumque autem imperitorum*. Ex Chrysostomo *lib.* 2. *de Sacerdot. cap.* 4. non licere munus Episcopale, cui pares sumus impositum, detrectare. Ex Augustino *epist.* 81. ad Eudoxium, necessarium esse, *vt si quam operam nostram Mater Ecclesia desiderauerit, nec elatione auida suscipiamus, nec blandiente desidia respuamus, sed miti corde obtemperemus Deo*. Itemque *lib.* 9. *de Ciuit. cap.* 18. *neminem*, ait, *sic debere esse otiosum, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi*. Ex quo infert, *Episcopalem Sarcinam si nullus imponit percipienda, atque intuenda vacandum esse veritati. Si autem imponitur, suscipiendam esse propter charitatis necessitatem*. Ex Prospero Aquitanico *de vita contempl. cap.* 20. *Contra iustitiam facere eos, qui merito suæ conuersationis, vel eruditionis electi, otiosum studium fructuosæ vtilitati regendæ multitudinis anteponunt, & cum possint laboranti Ecclesiæ subuenire, operosæ administrationis laborem fruendæ quietis contemplatione refugiunt*. Itemque *Dignitatem Ecclesiasticam nec ambiendam esse, nec vitandam*, Ex Gregorio Magno *p.* 1. *past. cap.* 7. prædicationis officium licet tutius declinetur, attamen *declinari pertinaciter non debere, cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur*.

Iis verò plura alia Patrum testimonia addi possunt, 58
Primum enim extat egregia D. Petri ad Clementem exhortatoria oratio in Episcopatu capessendo in epistola, quæ fertur ejusdem Clementis ad Iacobum fratrem Domini, in qua plurima ad præsentem quæstionem soluendam eruuntur, Cùm enim ad pedes Diui Petri procidisse se excusantem, & declinantem honorem Cathedræ, ac potestatem narrasset, mox Diuum Petrum in hæc verba respondisse, refert; *Pro hoc ne me rogaueris, Hoc enim fieri statutum est mihi, & eo magis, quod excusas. Quia hæc Cathedra eum, qui cupit eam, & audacter expetit, non requirit, sed ornatum moribus, & in verbis eruditum. Quod si esset alius melior, si quis mihi alius adiutor, tam sedulus adstitisset, si quis tam plenè doctrina mea rationem cepisset, sed & Ecclesiasticas dispositiones tam plenè didicisset, habens alium talem, non te cogerem, opus bonum suscipere nolentem. Superfluum est ergo alium quærere, cum primitias eorum, qui ex gentibus per me saluantur, & præcipuè huius Vrbis, te primum obtulerim Deo, sed & illud intuere, quia si periculum peccati timens suscipere refugis Ecclesiæ gubernacula, certus esto, quia amplius peccas, qui populum Dei velut in fluctibus positum, & periclitantem cum iuuare possis, subterfugis, tui tantummodo habens considerationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouidens, sed certus esto, quod necesse est, te suscipere omne periculum. Quia nec ego pro salute omnium ab obsecrando cessabo, &c. Sed & illud cupio, te mecum iusta ratione perspicere, quando maxime tua opera indiget Christus, nunc cum inimicus aduersus sponsam commouet bellum, an in futuro tempore, quando iam Christus post victoriam triumphabit, nec vltra vllius opera indigebit? Quis non etiam parui sensus intelligat, quod istud est tempus, in quo operam tuam Christus requirit? Tota igitur mente in præsenti necessitate præbe operam, &c. libenter ergo suscipe Episcopatus officium, &c.*

Ex ijs si quidem verbis discimus primò necessitatem 59
acceptandi Episcopatum inferioribus à Superiori imponi posse. Secundò eam tamen, Ecclesiæ vtilitate vrgente, nec vnquam, nisi Episcopali muneri aptissimis imponi debere. Tertiò peccare, qui cum huius muneris capax sit imponenti pertinaciter resistit. Quartò periculosissimis Ecclesiæ temporibus, & tumultuosis, tunc maximè legem istam vrgere, & imminere obtemperandi necessitatem, Episcopalemque operam persequutionis tempore ab ijs, qui digni sunt, præsertim exigi posse, ac præstari oportere.

Athanasius integram scripsit epistolam ad Dracontium, 60
qua eum ad Episcopale munus gerendum vocat, & Episcopatum minimè fugiendum, aut Monasticæ solitudinis prætextu recusandum esse demonstrat, eoque præsertim tempore, quo Ecclesiæ persecutio ingruerit, nefas esse dictitans, eum, qui gratiam acceperit, ipsam occultare, & quos denarios acceperit, in occulto habere, Episcopalem dignitatem non contemnendam prædicans, quam Christus instituit, per quam Ecclesiæ subsistunt, & Christiani facti sumus, admonens omnibus, si fugiendi mens inesset, Ecclesias desertas iri, Apostolos ideò Christo vocanti alacriter paruisse, ad deus iuramentis, quo se ad fugiendam istam Draconitus dignitatem obstrinxerat, nullam ei habendam esse rationem; ex scripturis quoque fugiendi consilium reprobans, cùm & Ieremias, & Moses, qui ab initio recusabant, mittenti tandem Deo paruerint, cùm Ionas, qui ab initio fugerat, posteà denuò prophetarit, rationem etiam istam subiungens, quod Deus nostra melius nouerit, quam nos ipsi noscamus;

Mo-

Monachorum quoque exempla subdens, qui Episcopatus Sarcinam impositam subierint, obiectioni patitet occurrens de Episcopatus, laborisque periculis, & peccandi exindè occasionibus. Quibus omnibus vbi respondit, tandem concludit periculum ipsi imminere, *ex ista detrectatione Ecclesiastici Ordinis*.

61 Similiter sentit Nazianzenus. Nam non solum prædicta, quàm citauimus apologetica oratione, verum etiam alia ad patrem suum habita, cùm ei curam Ecclesiæ Nazianzenæ commisisset, eamdem sententiam docuit. Vbi enim timorem suum expressit, animique sui infirmitatem allegauit, quæ ei montes, & solitudines aduocandum contemplationi, conscientiamque purgandam petere suadebant, mox vtilitatis publicæ causa sibi necessariam fuisse curam pastoralem assumere, allata comparatione ostendit. *Quia*, inquit, *vt hortus præstantior est, quàm stirps vna, & Cœlum vniuersum cum suis ornamentis, quam vnica stella, & corpus, quam vnicum membrum, ita præstabilior est tota Ecclesia rectè composita vno homine officio suo probè fungente. Neque etiam oportet sua quemque dumtaxat commoda spectare, sed & aliorum rationem habere. Nam ipse quoque Christus, cui in suo honore, ac deitate manere liceret, non solum vsque ad serui formam seipsum exinaniuit, sed etiam contempta ignominia Crucis, supplicium subijt*. Vnde & concludit, sibi optimum visum, mediam quamdam sequi viam inter cupiditatem, & timorem. Id autem sic fieri posse, si nec sacrum munus omninò defugeret, ne quod periculosum est, gratiam reijceret, nec rursus, quod molestum, & acerbum est, grauiorem, quàm vires ferant, Sarcinam humeris tolleret: *Pij autem viri, simulque tranquillitati sua consulentis esse functionem Sacram viribus metiri, vt scilicet, tanquam in cibis, eam admittamus, cui pares esse possumus, eam autem, qua vires nostras superat, repudiemus, &c.*

62 Ex quibus colligas publicis vtilitatibus vnumquemque seipsum, non tantom suam operam debere Christi exemplo ad id nos incitari, periculosum esse Dei gratiæ resistere, perniciosum impar humeris suis onus subire, subeundum, si vtilitas postulet Ecclesiæ, & vires nostræ ferant, neque priuatis nostris incommodis in publica commoda peccandum esse, & iniquam futuram superioris iussionem, quæ ad illicita, vel supra vires posita tentanda necessitatem nobis imponeret. Synesius quoque *epistola* 105. ad fratrem varia se allegasse Theophilo scribit, quibus se Episcopali muneri imparem esse ostenderet; paratum tamen, si has ipse exceptiones non admitteret, onus subire, & ita apud se existimasse, cum nec Imperatoris, nec Augustalis Præfecti mandatis absque pœna resisti possit, multò minus pœnam euasisse, qui Deo vocanti minimè obtemperarent.

63 Augustinus præter ea, quæ superius ex ipso protulimus, libro quoque de fide, & operibus c. 17. *tom.* 4. eos redarguit, *qui nolunt in Ecclesia suscipere dispensationis officium, dispensationem prætendentes excusationem, nolle se rationem reddere de peccatis alienis, qui audiunt, & non faciunt, idest accipiunt, & non reddunt*, cum è contrario, vt ibidem innuit dispensator fidelis, ac diligens in erogando sit paratissimus, & lucrorum dominicorum auidissimus. Eleganter in hac materia disseruit Prosper Aquitanicus *lib.* 3. *de vit. contemplat. cap.* 28. *Videndum est*, inquit, *vtrum iustè faciant illi, qui se remouentes ab occupationibus cunctis, ac studijs spiritualibus offerentes, nihil humana societati proficiunt, & desideria sua commodis omnium præferentes, vtilitatem communem desiderata vacationis electione contemnunt, cùm profectis laborantibus opem ferre nolle, cum possis, & communi bono posthabito, otiosa quiete frui velle, nihil habeat æquitatis, cùm æquitati, qui seruiunt omnes omnium bono viuunt, ac velut sibi inuicem nati, salutem mutuam tuentur, ac diligunt, ac per hoc contra institiam faciunt hi, qui meritò sua conuersationis, vel eruditionis electi, otiosum studium fructuosa vtilitati regenda multitudinis anteponunt*. Nonnè verò ista euidenter conoineunt impositi Episcopatus recusationem iniquam esse, & iniustam, nec solum charitati, & dilectioni proximi repugnantem?

64 Palmam verò in hac quæstione dirimenda, & explicanda, meo quidem iudicio, omnibus præcipuit Sanctus Gregorius *lib. Pastoral. par.* 1. *cap.* 5. & 6. qui de ea materia non semel disputauit. Et quidem in libro pastoralis curæ, vbi ex instituto magis hanc quæstionem tractat, duo genera statuit eorum, qui pastoralem curam respuunt. Primum eorum, qui quietem propriam sectantes, opus illud refugiunt. Alterum eorum, qui pondus regiminis per humilitatem subire detrectant. Priores ita carpit, quia nimirum, *hi cumulos regiminum si vocatis suscipere renuant, ipsa sibi plerumque dona adimunt, qua non prosse tantummodò, sed etiam pro alijs acceperunt, cumque sua, & non aliorum lucra cogitant, ipsi se, qua priuata habere appetunt, bonis priuant*. Quod quidem Scripturæ Sacræ auctoritatibus sic demonstrat. *Hinc itaque ad discipulos veritas dicit Matth.* 5. *Non potest Ciuitas abscondi supra montem posita, & nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Hinc Petro ait, Simon Ioannis amas me? qui cum amare se protinus respondisset, audiuit Ioan.* 21. *si diligis me, pasce oues meas. Si ergo dilectionis est testimonium vera pastionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei pascere renuit, Pastorem summum conuincitur, non amare. Hinc Paulus dicit* 1. *Cor.* 5. *Si Christus pro omnibus mortuus est: Ergo omnes mortui sunt. Et si pro omnibus mortuus est, superest, vt, qui viuunt iam non sibi viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.*

Fusiùs id ostendit ex antiquæ legis præcepto *Deuter.* 5. 65
quo frater superstes filio suo mortuo semen suscitare iubebatur, tandemque ita concludit: *Sunt itaque nonnulli, qui magnis, vt diximus muneribus ditati, dum solius contemplationis studijs inardescunt, parere vtilitati proximorum in prædicatione refugiunt, secretum quietis diligunt, secessum speculationis petunt, de quo si districtè iudicentur, ex tantis proculdubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse potuerunt. Qua enim mente is, qui proximis profuturus enitesceret, vtilitati cæterorum secretum præponit suum, quando ipse Summi Patris vnigenitus, vt multis prodesset, de sinu patris egressus est ad publicum?*

Posteriores autem, eos nempè, qui ex humilitate pastorale officium reijciunt, ne eis, quibus impares se æstimant, præferantur, hoc argumento egregiè repellit *c.* 6. 66
eit. Quia eorum profectò humilitas, si cæteris quoque vtilitatibus cingitur, tunc ante Dei oculos vera est, cum ad respuendum hoc, quod vtiliter subire præcipitur, pertinax non est. Neque enim verè humilis est, qui supernis nutus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen præesse contemnit, sed diuinis dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, cum sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuentus est, quibus & alijs prosit, & ex corde debet fugere, & inuitus obedire.

Idemquoque Sanctus Gregorius *lib.* 5. *moral. cap.* 4. moraliter exponens illud *Iob. cap.* 3. *Qui expectant mortem, & non venit*, eos interpretatur, *qui desiderat mortificare se funditus, atque ab omni vita gloriam temporalem extinguere, sed occultis sæpè Dei iudicijs, vel præesse in regimine, vel occupari iniunctis honoribus compelluntur, atque inter hac mortificationem plenissimam indesinenter expectant, sicque se gerunt, quatenus nec à perfectione per intentionem recedant, nec dispositioni conditoris per superbiam contradicant*. Quorum perfectionis incrementa, & gloriæ, quem sibi coacervant cumulum ibidem ostendit. Ex quibus inferre iure possumus, eos, qui Episcopatui ritè gerendo pares sunt, & Deo vocanti obedire debere, superbiæ potius, quàm humilitatis notam, si tali electioni pertinaciter obluctentur, contrahere. 67

In eamdem conspirat sententiam Isidorus Hispalensis 68
lib. 3. *sent. cap.* 34. *multis*, inquit, *intercipit Sathanas fraudibus eos, qui vita, & sensu vtilitate præstantes, præesse, ac prodesse alijs nolunt, & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, consultius arbitrantes, otiosam vitam agere, quàm lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentes eos per speciem boni, vt dum illos à pastorali officio retrahit, nequaquam proficiant, qui eorum verbis, atque exemplis instrui poterant*. Item: *Sancti viri nequaquam occupationum secularium curas appetunt, sed occulto ordine sibi impositas gerunt. Et quamuis illas per meliorem intentionem fugiant, tamen per subditam mentem portant, quas quidem summopere si liceat vitare, festinant, sed timentes occultam Dei dispensationem, su-*

suscipiunt, quod refugiunt, exercent, quod vitare nascuntur. Intrant enim ad cor, & ibi consulunt, quid velit occulta voluntas Dei, seseque subditus debere esse summis ordinationibus cognoscentes humiliant ceruicem cordis iugo diuina dispensationis.

69 Ex his ergo patet, indobitatum esse, tum ex Scriptura Sacra, tum ex communi Patrum doctrina, Episcopatum iniunctum nemini capaci, & ideoeo licere omoinò recusare; peccare qui tanto muneri pares illud pertinaciter suscipere renuunt. Ex quo inferr D. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 2. ad 3. *Eum, qui votum emittit de non suscipiendo Episcopatum, si per hoc intendat se obligare ad hoc, quod nec per obedientiam Superioris Prælati accipiat, illicitè vouere. Si autem intendit se obligare, vt quantum est ae se Episcopatum non quærat, nec suscipiat, nisi imminente necessitate, licitum esse votum, quia vouet se facturum id, quod hominem facere decet.*

70 Corollarium Dioi Thomæ euidens est. Cùm enim votum sit solum promissio maioris bonis, optimum autem sit Episcopatus desiderium continere, & primatus cupiditatem frænare, ad eumque, nisi volentem accedere, rationabiliter quidem Deo vouere quis potest, se Episcopatum, nec appetiturum, nec libenter susceptorum. Quia tamen tum ex naturali dictamine rationis, tum ex diuino iure vnusquisque, oecessitate Ecclesiæ vrgente, Episcopatum tenetur suscipere, oemo rationabiliter Episcopatum in eo casu se recusaturum vouet. Imò nec sine sacrilegij crimine id vouere potest, ne letalem omissionem voti sanctitate confirmat. Addo etiam nec vllum vouere posse se, Ecclesiæ vtilitate exigente, præcepto Superioris in Episcopatu suscipiendo, si dignus euadat, minimè pariturum. Neque enim melius est in eo casu, Episcopatum tenuere, quàm acceptare. Nam, vt Patres superius citati ostendunt, magis meritorium est in eo casu, quod voleotes oolentes ad Episcopatum suscipiendum feramur, quàm vt pertinaciter renuamus. Cùm ergo non possit voueri, nisi quod melius est, profectò oec illo casu Episcopatus fuga voueri potest. Vnde apparet rectè in libro modestiæ discussionis assertionem Kellioni, qui Nicolao Smethæo tribuitur propositionem istam, *quod votum non acceptandi Episcopatum sit validum, & Sanctum, tanquam ambiguam reprehensam. Et quatenus extenditur ad recusationem Episcopatus tam impositi, quam oblati, tam vrgente, quàm cessante necessitate, falsam, temerariam, & statui Episcopali contumeliosam*, à Parisiensibus Doctoribus iudicatam fuisse anno 1630.

CONSVLTATIO C.

Quam sit peruetustum, ne in Cœnobia Monachorum mulieres eant, & in id pœna. E contra, ne ad Monasteria puellarum viri accedant.

1 QVoad primum Gregorius Magous mulieres a Cœnobia Monachorum subire in vniuersum vetuit *in epist.* ad Valentinum Abbatem relata *in can. peruenit 18. q. 2.* Quod etiam referunt Sabellic. *enn. 8. lib. 5.* Chronicon Chronicorum, & Robertus Barus. Ob eamque causam sanciuit etiam in quadam Lateranensi, *Missas publicas non celebrandas in Monasterijs ab Episcopis*, ne scilicet concursus illuc fiat populi, & præsertim mulierum. In Synodo Toronica secunda celebrata anno 570. *cap.* 17. in eamdem sententiam decernitur, *ne mulier sola Monasterium aliquod ingrediatur. Quod si quis eam viderit, nec statim eiecerit, excommunicari iubetur.* Repetitur, & confirmatur in Aotisiodorensi Synodo anno 614. habita *cap.* 26. In Concilio Generali 6. Coostantinopolitano *cap.* 47. præcipitur, *ne mulier in virorum Monasterio dormiat*. Et in Nicæna Synodo secunda anno 788. habita *cap.* 18. saocitum fuit: *Si quis mulierem in Monasterio habeat, ad Monasterium aliquod obeundum putatur: Et si in suburbanis mulieres esse contigerit, ac Monasterij Præfectus illuc iter facere voluerit, præsente illo, mulier nullum Monasterium obeat, sed alio in loco seorsim agat.*

2 Excommunicationem incurruot Papę reseruatam, etiamsi sint Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, si audeant ingredi Monasteria Religiosorum ex Bulla Beati Pij V. quæ incipit, *Regularium*, & reuocat omnes licentias concessas. Idem Beatus Pius alia Bulla, quæ incipit, *Decet Romanum* declarauit, vt procedat etiamsi mulieres intra prima claustra Regolarium, quando in eis Missæ, & Diuina officia celebrantur, vel processiones, aut sepulturæ fiunt. Item quando magnus est Populi concursus ita, vt commodè per portam Ecclesiæ iogredi, vel egredi non possint, modò recta via procedant. Hæc Bulla declaratoria non fuit publicata, vt patet in fine illius, cum desit relatio Cursorum.

3 Eadem excommunicatio fertur, Papæ reseruata, contra mulieres, vt supra iogredi audentes claustra, siue clausuram Religiosorum in Bulla Gregorij XIII. incipit, *Vbi gratia*, & continet similiter etiam Comitissas, Marchionissas, & Ducissas, & reuocat omnes licentias.

4 Id limita primo, quod non continentur in dicta prohibitiooe Reginæ, & Imperatrix, earumque filiæ, quia non sunt ibi expressæ, nisi inferiores eisdem, & ipsæ sunt speciali nota dignæ, vt per Sanchez *in decalog. lib. 6. cap. 17. num.* 5. Laym. *lib. 4. tract. 5. cap. 12. num.* 5. ac Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 7. num.* 4.

5 Secundo limitant alij, vt non procedant dictæ Bullæ, & excommunicatio, nisi contra mulieres intrantes prætextu licentiarum in dictis Bullis reuocatarum. Ita tenent Rodriqoez *tom. 1. quæst. regul. 47. art.* 1. Philiarc. *lib. 3. de offic. Sacerd. cap. 30. num.* 31. Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 31. n.* 11. Emman. Sà *v. excommunicatio Papæ reseruata num.* 15. Suarez *de censur. disp. 22. sect. 6. num. 11. & de relig. loc. cit. num.* 9. ac Filiuc. *tract.* 15. *num.* 119. & valdè probabilem ait Laym. *ibidem cap. 5. num.* 12. Ad declarationem Beati Pij V. respondent, quod non publicata declaratoria, non ligat, Salas *de legib. disp. 21. sect. 13. nu.* 31. Sà *v. lex num.* 23. Suar. *de legib. lib. 6. cap. 1. num.* 3. & ita respondent Rodriq. & Laym. *loc. cit.*

6 Ad stylum verò Curiæ, & Pœnitentiariæ respondent, non ligare extra Curiam, quia est tanquam ius Prætorium, quod non ligat, nisi in suo Tribunali, Bellug. *in specul. rubr.* 11. *num.* 8. *& 9.* ibique Borell. *littera F.* Capella Tolosan. *decis.* 115. *num.* 3. & Ceual. *quæst.* 737. *num.* 20.

7 Contraria tamen sententia est magis communis, & praxi recepta, etiam extra Curiam, vt contineantur etiam mulieres, non prætextu licentiarum intrantes. Eam tenent Nauarr. *in man. cap. 27. num. 150. §. 61.* Quaranta *in summ. Bullar. v. Monasteria* post Bullam Pij V. Cherub. *super dict. Bulla Gregorij XIII. schol.* 1. Gordon. *lib. 6. q. 5. n.* 130. & Sanchez *d. lib. 6. cap. 16. num. 79. & cap. 17. n.* 35. qui se fundat in Bulla Beati Pij V. noo autem in Bulla Gregorij, Bonac. *de clausur. q. 5. punct. 2. & 3.* & facit quod stylus Curiæ, qui est interpretatiuus Constitutionis Papæ, vbique seruandus est, Rota *decis. 196. num. 2. par. 1. recent.* Et ita videmus passim recurri ad Sedem Apostolicam pro tali absolutione.

8 Ex Bulla superius allegata Beati Pij V. incipiente, *Regularium*, fertur sententia suspensionis à diuinis ipso facto incurrendæ, contra Superiores locorum eorumdem, & alios particulares Religiosos, siue eorum subditos, præsumentes admittere fœminas, vel introducere in Monasterium, siue Conuentum.

9 Hæc suspensio non est reseruata, Sanchez *loc. cit. cap. 17. num.* 41. Procedit autem, vt patet, non solum contra Superiores, sed & alios quoscumque, vt ootat Sanch. *ibid. num. 35. in fin.* Reqoirit tamen dolum, siue scientiam, Sanchez *n.* 35. Et procedit etiam de introductione non prætextu licentiarum secundum veriorem sententiam. Et ita declarauit B. Pius V. dicta Bulla, *Decet Romanum*, quæ tamen, vt dixi, non fuit publicata in locis Vrbis consuetis; fuit tamen ad praxim deducta.

10 Ex Bulla Gregorij XIII. superius allegata, fertur excommunicatio Papæ reseruata contra Abbates Conuentus, & alios Monasteriorum Soperiores, ac personas qoocunique nomioe vocentur in Monasterium, domus, & loca sua mulieres quoscumque prætextu facultatum, ibi reuocatarum, ingredi facientes, aut permittentes.

11 Et quamuis hæc Bulla videatur loqui de admissione mulierum prætextu facultatum, magis tamen communiter, & in praxi obseruatur, etiamsi non eo prætextu inducantur. Atqoe ita de praxi totius Italiæ restatur Beya *par. 1. resp. cas.* 30. & ita respoodisse ipsum Gregorium XIII. ait Villagut. *tract. de vsur. quæst. 35. num. vlt.* ac tenet Azor. *lib. 3. cap. 8. quæst. vltim. tom.* 1. Filiuc. *tract. 15. n.* 118. Et si contrarium dicant Sayr. *lib. 3. de censur. cap.* 31.

num.

num. 13. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 79. & Suarez *de censur. disput.* 22. *sect.* 6. *num.* 11.

12 Neque hic requiritus dolus, sed sufficit culpa lata, limitant tamen aliqui in hac Bulla non contineri Religiosos subditos, sed superiores, vt Sanchez *dict. cap.* 16. *n.* 84. Cherubin. super eadem Bulla, & Rodriquez *quaest.* 47. *art.* 1. *tom.* 1. Quod est contra Suarez *de censur. disput.* 22. *sect.* 6. *num.* 14. Filliuc. *dict. tract.* 15. *num.* 118. *& sequent.* Quarant. *loc. cit.* super hac Bulla.

13 Ex Bulla prædicta Beati Pij V. & Gregorij XIII. Regulares omnes introducentes, vt supra, incurrunt pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatem ad illa sine alia declaratione, scilicet pœnæ commissæ.

14 Et citata Bulla Gregorij XIII. præfati Superiores locorum Regularium, & secundùm probabilem, etiam alij particulares Religiosi incurrunt eo ipso priuationem beneficiorum suorum, & inhabilitatem ad huiusmodi. Vide Sanchez *d. cap.* 17. *num.* 35. vbi notat hanc differentiam.

15 An autem omnes istæ pœnæ ligent ante sententiam declaratoriam. Aliqui dicunt solas censuras ante sententiam ligare, non autem aliàs, vt Suarez de magis communi testatur *dict. tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 7. *in fine*. Alij verò inquiunt, pœnam inhabilitatis obligare ante declaratoriam criminis commissi, & hæc est magis communis.

16 Aduertendum autem est, quod Sacra Pœnitentiaria, quando absolutionem, vel dispensationem concedit Regularibus super introductione mulierum intra claustra ad malum finem, scilicet luxuriæ, solet decernere, vt remaneant priuati officijs, ac dignitatibus sui Ordinis, & inhabiles in futurum ad similia. Quia non intendit cum talibus dispensare in totum, sed super sola irregularitate, si celebrarunt in talibus censuris. Quando autem introductio non fuit ad malum finem, tunc solet in totum eos rehabilitare.

17 Quod verò ad secundum. Prohibitum fuit, ne ad Monasteria Sanctimonialium viri cuiuscumque conditionis, vel status accedant, & ne vel loquantur cum eis. Ita enim sanciuit Synodus Matisconensis prima anno Domini 583. habita secundum Panuinium *cap.* 2. his verbis: *Nullus Episcopus, Presbyter, Diaconus, Clericus, vel quicumque sæcularis in Monasterijs puellarum, nisi probata vita, & ætatis prouecta, præter vtilitatem, aut pro quacumque reparatione Monasterij in quacumque earum necessitate habitare, aut secretas colloquutiones habere præsumant, neque intra salutatorium, aut oratorium ingredi permittantur, præcipuè Iudæi, nec pro quocumque negotiorum occasione puellis intra Monasterium Deo dicatis aliquid secretius alloqui, aut familiaritatem, vel moras ibidem habere conentur.*

18 In Hispalensi etiam Synodo prima, vel iuxta alios secunda, anno 634. habita, *cap.* 10. Etsi Monasteria Virginum Sacrarum Monachorum curæ committantur, quorum administratione gubernentur, tamen hæc cautio adhibetur: *vt Monachi remoti à Virginum familiaritate maneant*. Sic enim sancitur: *Abbati, vel ei, qui præficitur, extra eam præest, loqui Virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem non pertineat, non licebit, nec cum ea sola, quæ præest frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum, vel trium sororum ita, vt rara sit accessio, & breuis omnis loquutio. Absit enim, vt Monachos Christi Virginibus familiares esse velimus, sed eos tantum earumdem gubernaculis deputamus, constituentes, vt vnus Monachorum probatissimus eligatur, cuius cura sit, prædijs earum rusticis, vel Vrbanis intendere, fabricas extruere, etsi quid aliud est ad necessitatem Monasterij prouidere, vt Christi famulæ pro anima sua tantùm vtilitate solicitæ, solis diuinis cultibus viuant, operibusque suis inseruiant. Vestes autem illæ ijsdem faciant, à quibus tuitionem expectant, ab ijsdem denuo laborum fructus, & procurationis suffragium receptura. Si qui Monachorum contrafecerint, sciant quod eorum temeritas excommunicationis sit plectenda censura.*

19 Vnde intelligitur habuisse Abbatissam quoque suum inspectorem, & quasi Cœnobij curatorem, videlicet ex Monachis aliquem, qui tamen seorsim habitaret, & cui nec cum alia virgine sola, nisi cum Abbatissa loqui licuerit.

20 Constantinopolitana sexta Synodus vniuersalis c. 47. statuit etiam, *ne vir in Monasterio mulierum dormiat*. Et Nicæna secunda Synodus *c.* 20. ita statuit: *Non Monachus liberè cum Monacha loquatur, vel Monacha cum Monacho seorsum confabuletur, nec cubet Monachus in fœminarum Monasterio, nec Monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria parte virorum ad regulares fœminas deferuntur, extra portam hæc accipiat Monasterij muliebris Præfecta cum aliqua anu Monacha. Si autem eueniat, vt aliquam cognatam velit Monachus aspicere, præsente Præfecta, cum ea colloquatur exiguo, & breui sermone, & mox ab ea recedat*. Hæc referuntur *in can. definimus* 18. *q.* 2. Citat hunc Canonem Gratianus ex Synodo octaua, sed est septima.

21 In Foroliuiensi verò Synodo *cap.* 12. *præcipitur, vt Monasteria Virginum nulli fas sit adire, neque Episcopis, neque Presbyteris, & Diaconis, vel visitationis, vel prædicationis gratia sine licentia Episcopi, & vt tunc secum habeat testes*.

22 Et Moguntina Synodus sub Carolo Magno anno 813. habita, *cap.* 26. decreuit: *Presbyteris tantum ad Missarum solemnia puellarum Monasteria ingredi licere, quibus finitis, statim egrediantur*. Idem etiam sancitur in Arelatensi Synodo quarta, vbi & Clerici, & Monachi iuuenes à puellarum congregationibus prorsus arcentur, nisi aut paterna, aut germana necessitudo id postulet; probatæ autem vitæ, & ætatis prouectæ, viri ad quascumque Virginum Sacrarum necessitates, vel ministrationes permittuntur intrare.

23 *Et cap.* 1. *de Stat. Regular. in* 6. nulli aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit speciali licentia, ingressus, vel accessus pateat ad easdem. Et Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 5. *de Regular.* ingredi intra septa Monasterij nemini liceat cuiuscumque generis, conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtinenda sub excommunicationis pœna; ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessarijs, neque alius vllo modo possit, etiam vigore cuiuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

24 Hæc autem excommunicatio, quatenus ex vi huius decreti, non est reseruata Sanch. *d. lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 71. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 41. §. 8. Si tamen violatio fiat clausuræ per ingressum ad malum finem, id est luxuriæ, extra Vrbem Romam per totam Italiam est reseruata Papæ, vt neque priuilegiati possint absoluere ex decreto Sacræ Congregationis, seu Clementis VIII. de quinque casibus reseruatis, de quo alibi diximus, & ita notat Filiuc. *tract.* 15. *n.* 119.

25 Secundum item opinionem multorum, quam sequitur stylus Curiæ, in omni casu, etiamsi ingressus fiat non ad malum finem, excommunicatio est Papæ reseruata ex alijs Constitutionibus, vt mox dicetur ita, vt neque Episcopus possit absoluere, nisi tamen casus sit occultus iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* Sanchez *d. lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 76. & Bonac. *de clausur. q.* 1. *punct.* 5. *n.* 1. Incurrunt autem hanc excommunicationem Concilij Tridentini etiam intrantes cum licentia, sed subreptitia ex falsis narratis; Sanch. *loc. cit. cap.* 16. *num.* 73.

26 An autem incurrant ingredientes cum licentia, sed non in scriptis obtenta, multi affirmant vt Sanchez *ibid. num.* 31. Confect. *de priuil. mendic. tit.* 20. *cap.* 6. Suarez *d. tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 15. Alij negant, vt Homobonus, & Bellochius apud Dianam *p.* 2. *tract.* 2. *resol.* 129. Primam sententiam puto veriorem, ac tutiorem. Datur enim forma concedendi huiusmodi licentiam. Forma autem est necessariò obseruanda, cum sit de substantialibus. An etiam ex eodem Concilio prohibeantur ingredi infantes, id est ante vsum rationis ita, vt saltem introducentes incurrant excommunicationem, communior negat, Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 5. Diana *d. tract.* 2. *resol.* 67. Laym. *lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 12. *n.* 2. At contrarium alibi probaui, etiam ex declarationibus Sacrarum Congregationum.

27 Id tamen aduertendum, quod facultas generalis concessa, verbi gratia Abbatissæ ad concedendas licentias, non requiritur, vt sit in scriptis. Neque licentia concessa pro ingressu in necessarijs casibus debet esse toties, quoties, sed potest esse generalis pro casibus specificatis ex *dict. cap.* 1. *de Stat. Regular. in* 6. Diana *d. resol.* 129. cum alijs Doctoribus.

28 Alia excommunicatio Papæ reseruata, lata est ex Bulla Gregorij XIII. quæ incipit: *Vbi gratia* contra quascumque personas, etiam Comitissas, Marchionissas, Ducissas, aut Comites, Marchiones, Duces, ingredi audentes prætextu facultatum, ibi reuocatarum, clausuram Monialium.

29 Excommunicatio simili tenore etiam lata est à Paulo V. Bulla, quæ incipit, *Monialium*. Aduertendum autem est, quod licet hæ Constitutiones videantur loqui de ingredientibus prætextibus dictarum facultatum, ex stylo tamen Curiæ, intelliguntur generaliter, etiam de intrantibus sine tali prætextu, quod iterùm annotamus, ac ita etiam tenent Nauarrus, Beia, Villagut. Azor. Zechius, & Graffius apud Sanchez *dict. cap. 16. num. 77. in fine*, Cherubin. *in comp.* super Bulla 28. Gregorij XIII. Bonac. *tract. de suspens. punct. 5. num. 35.* Etsi contrarium teneant Suarez *de censur. disput. 22. sect. 6. num. 14.* Sayr. *eodem tract. lib. 3. cap. 31. num. 10.* Sanchez *ibidem num. 78. & seqq.* Diana *par. 1. tract. 4. resolut. 23. & par. 1. resolut. 32. miscell. 2.* & Barbos. *allegat. 102. numer. 37.*

30 Ex alia item Bulla Pauli V. quæ incipit *facultatem* declaratur, quod quoties facultas à Sede Apostolica conceditur alicui, verbi gratia, mulieri, etiam Comitissæ, Marchionissæ, Ducissæ, ingrediendi aliqua Monasteria Monialium certis vicibus, verbi gratia secundò, aut tertiò, intelligitur illa particula secundò, aut bis, aut similis collectiuè, idest de omnibus Monasterijs concessis, non autem distributiuè, seu de singulis. Et additur, vt mulieres aliter tales licentias interpretantes, aut alijs vtentes, siue abutentes incurrant ipso facto pœnas ex Concilio Tridentino, & Constitutionibus Apostolicis inflictas intrantibus sine licentia.

31 Id autem, quod ibi dicitur de interpretantibus, Cherubin. *loc. cit.* videtur intelligere, vt incurrant dictas censuras ob meram interpretationem speculatiuam. Sed contradicendum est, quia accipi debet de interpretatione practica, siue non separata ab ipso vsu. Nam dictio alternatiua *aut*, vel *seu*, *&c.* posita post genus, resoluitur in expositiuam, siue declaratiuam, Rota *decis. 300. num. 26. par. 1. recent.* Et idem est quando aliàs recederetur à iure communi, & fieret dispositio exorbitans, cum debeat sic intelligi, vt iuri communi magis adaptetur, & de tali interpretatione, quæ sufficiat ad incurrendas pœnas violationis clausuræ, vt in simili Seraph. *decis. 393. num. 7. & seqq.* vbi quod in tali casu dictio alternatiua potest stare expositiuè. Vide quæ de hac re fusiùs alibi scripsimus.

CONSVLTATIO CI.

De visitatione Monasteriorum, eorum etiam, quæ in commendam reperiuntur, ac de restituendis in dictis Monasterijs Prioribus. Quibus Monasteria commendanda?

1 AD primum. In Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 20. de Regular.* ita decernitur: *Abbates, qui sunt Ordinum capita, ac cæteri prædictorum Ordinum Superiores, Episcopis non subiecti, quibus est in alia inferiora Monasteria, Prioratusue legitima iurisdictio, eadem illa sibi subdita Monasteria, & Prioratus suo quisque loco, atque ordine ex officio visitent, etiamsi commendata existant. Quæ cum Ordinum suorum Capitibus subsint, declarat Sancta Synodus, in ijs, quæ aliàs de visitatione Monasteriorum commendatorum definita sunt, non esse comprehensa, teneanturque quicumque prædictorum Ordinum Monasterijs præsunt prædictos visitatores recipere, & illorum Ordinationes exequi. Ipsa quoque Monasteria, quæ sunt Ordinum capita iuxta Sanctæ Sedis Apostolicæ, & cuiusque Ordinis Constitutiones visitent. Et quamdiu durabunt huiusmodi commendæ, Priores claustrales, aut in Prioratibus, Conuentum habentibus, Subpriores, qui correctiones, & spirituale regimen exercent, à Capitulis Generalibus, vel ipsorum Ordinum Visitatoribus instituantur. In cæteris omnibus præfatorum, Ordinum priuilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sint, & illæsa.*

2 Ex verbis illis: *Etiamsi commendata existant*, quæro, An vbi Monasteria commendata habent certum numerum professorum, & nouitiorum, quibus decedentibus in loca præmorientium ad portiones perpetuas vacantes, alij surrogantur ius admittendi nouitios ad loca præfixa, & ad illas portiones perpetuas instituendi pertineat ad Priorem, & Monachos ex hoc decreto, an verò ad Commendatarios, quibus talium Monasteriorum regimen, & administratio in spiritualibus, & temporalibus plenariè committi solet?

3 Sacra Congregatio censuit, tale ius ita demum pertinere ad Commendatarios, si Monasteria non existant sub aliqua Congregatione habente suos Regulares Superiores, & consuetudo Commendatarios non excludat.

4 Ad secundum excitata *sess. 25. cap. 21. de Regular.* Monasteria Regularibus conferenda sunt. Ordinum capita nemini in posterum commendanda. Hæc autem Monasteria conferri debent Regularibus spectatæ virtutis, & sanctitatis, vt tradit Sanctus Gregorius *lib. 2. indict. 11. epist. 13.* & pro necessitate Ecclesiæ asserit, habenti vnam Ecclesiam, alia commendatur, Redditus verò Ecclesiæ commendatæ debere expendi pro illius reparatione, & subuentione Cleri, correctionem, & iurisdictionem tamen illius commendauit *lib. 7. epist. 73.*

5 Concilium verò Lateranense sub Leone X. *sess. 9.* prohibet de cætero mandari in commendam Monasteria, nisi Cardinalibus dumtaxat, personis qualificatis, & benemeritis cum assignatione quartæ partis pro instauratione fabricæ, & ornamentis, & alijs ad cultum diuinum necessarijs, aut sustentatione pauperum, si tamen mensa fuerit separata, si verò communis, tertiæ partis omnium fructuum pro supradictis oneribus.

6 Subditque Concilium Tridentinum: *Quæ verò in posterum vacabunt, nonnisi Regularibus conferantur.* Ex quibus etiam quæro, an Sacrum Concilium prohibeat, ne dentur Monasteria in Commendam Cameralem? Et non prohibere, dixit Sacra Congregatio, cum vtatur verbo illo *confidit*, quod verbum comprehendit etiam hunc versiculum: *Quæ verò in posterum, &c.* Et quando Concilium voluit prohibere, vtitur, vt in sequenti verbo, *teneatur*.

CONSVLTATIO CII.

De Sanctimonialibus. De nominibus Virginum Sacrarum, Sacerdotissarum, Nonnarum, Monialium, Monacharum. De Sanctimonialibus Iudæorum. De earum exercitijs, ac institutis, tonsura, consecratione, seu velaminis impositione, quoto anno impositum progressu, Abbatissis, Canonissis, rebusque alijs.

1 MVlieres Monachismum profitentes variè appellantur. In primitiua Ecclesia ante Constantini Magni tempora, Virgines simpliciter vocatas fuisse, certum est, nec facilè aliud nomen eis tributum reperies.

2 Sanctus Basilius verò in libello *de Virginit.* *Sacerdotes* eas appellat: *Nullus* inquit, *adeo furiosus sit sacrilegus, qui impollutam Sacerdotem petulantibus manibus contingat*: Sacerdotum autem est, populum docere, baptizare, Sacram Cœnam administrare, &c. Vnde & nomen *Sacerdotis* habent, quod *Sacrum dent*, sicut ait Beda, & Gregorius *in pastor. lib. 2. cap. 18.* Et Plato quoque in eo, qui ciuilis, vel de regno inscribitur dialogo, *Sacerdotum*, inquit, *esse vt intelligant, doceantque quo pacto donaria Dijs, & Sacra sint offerenda; Item qua ratione, vouendum sit, quidue à Dijs petendum.*

3 Dum igitur hoc nomen Virginibus Sacris imponit Basilius, videtur aduersari Paulo, qui iubet, vt mulier in silentio discat, neque auctoritatem in virum exerceat, vtque in Ecclesia sileat, nec doceat 1. *Cor. 14. & 1. Timoth. 2.* Inseruierunt quidem Viduæ, & Virgines primæ Ecclesiæ, & Paulus eas in Diaconatum allegauit, verum non propterea erant Sacerdotes, aut Presbyteridæ; neque ita vel à Paulo, vel ab alio nominatas fuisse demonstrari potest. Nam nudum ipsæ manuum ministerium præbebant, & Diaconis pa-

parebant. Parabant enim mensas, quæ in Ecclesiis eo tempore agapos instruebantur, curabant ægrotos, debiles, & infirmos, excipiebant peregrinos, illorumque pedes lauabant. Quæ omnia non solum commodius a fæminis, quàm à viris, sed etiam honestius fiebant, & gerebantur, præsertim verò cura ægrotantium. Si enim ægrot esset Christiana mulier morbis occultis, & quæ honestè à maioribus tractari non possunt, laborasset, ad eas multò honestius mulieres intromissæ fuerunt, quàm viri. Docendi verò, baptizandi, aut simile officium Sacerdotum proprium, illis, aut alijs demandatum non fuit. Hoc adeò verum, vt Epiphanius hæresi Collyrydianorum q.79. scripserit: *Presbyterissa, aut Sacerdotissa non sunt in Ecclesia. Celebrare enim sacra in Ecclesia non possunt.*

4 Nec obstat, quod Eusebius *lib.1.* de vita Constantini refert, mulieres è suo sexu eligere solitas fuisse aliquas, quæ eas docerent, ne in publicis congressibus conuenirent cum viris: Licinius enim Imperator, homo profanus contra morem Ecclesiæ, & mandata Dei, edicto ac lege vetuerat, ne in Syria simul cum viris congregarentur, & conuenirent mulieres.

5 Superest igitur, vt Basilius, & qui eum in hoc sequoti sunt Patres ab Ethnicis id hauserint, apud quos mulierculæ quædam Sacerdotes sunt appellatæ, quod Sacra eis commissa fuerint. Sic Cicero *action.7.* in verrem, *Sacerdotes*, inquit, *Cereris, atque illius fani Antistitæ, maiores natu, probatæ, ac nobiles mulieres ad Magistratus suos deferunt.* Et pro Marco Fonteio *nolite pati*, ait, *Iudices, aras Deorum immortalium, Vestæque matris quotidianis Virginis lamentationibus de vestro iudicio commoueri. Prospicite, ne ignis ille æternus, nocturnis Fonteiæ laboribus, vigilijsque seruatus sacerdotis Vestræ lacrymis extinctus esse dicatur.* Pro Cor. *Sacra*, inquit, *Cereris per Precas semper curata sunt Sacerdotes*, & ibidem: *Sacerdos illa, quæ græcum illud sacrum ministraret, & faceret.* Et Virgilius *lib.6. Ænead.* de Sibylla loquens, ait; *Hæc vbi dicta dedit Phœbi longæua Sacerdos.* Tales Gellius Sacerdotissas appellat. Nam *lib. 3. cap. 15.* inquit; *Easdem fermè ceremonias sunt, quas Flaminicas Sacerdotissas Dialeis seorsum aiunt obseruasse.* Ad hæc in veteri Ecclesia Pepuziani hæretici voluerunt, *mulieres esse posse, & Presbyteridas, & docere, & Sacramenta administrare.* Verum propterea ab omnibus Orthodoxis, ac præsertim in Carthaginensi Synodo quarta sunt damnati.

6 Extat apud S. Hieronymum Nonnæ vocabulum, quod id genus hominum insignitur in epistola ad Eustochium Virginem. *Quia Maritorum*, inquit, *experta dominatum, viduitatis præferunt libertatem, castæ vocantur, & Nonnæ, & post cænam dubiam Apostolos somniant.* Apparet autem hoc verbum ab Ægyptijs in vulgi sermonem venisse. Solent enim aliquoties res eius generis sortiri vocabula, in qua præcipuè fuerint, aut vnde natæ sunt. Ægyptus autem, præter cæteras Prouincias, Monachorum gregibus abundauit ab initio, & Hieronymi adhuc ætate. Quorum lingua puto, Monachos, & Sanctos Nonnos fuisse vocatos, Monachas, & Virgines Nonnas. Nam in eadem *epistol. ad Eustoch.* cùm de Monachorum Ægypti agit generibus, Ægyptijs vtitur vocabulis. *Tria sunt*, inquit, *in Ægypto genera Monachorum. Primum Cœnobitæ, quod illi causes gentili lingua vocant. Tertium est, quod Remboth dicunt.* Deinde meminit Suidas Nonni cuiusdam Ægyptij, qui Parthenum Theologum versibus sit interpretatus. Et Athanasius *Apologia 2.* mentionem facit Nonni Episcopi Ægyptij patrocinatoris Sancti Athanasii in Synodo Tyri. Mater etiam Sancti Gregorij Nazianzeni Nonna appellata fuit, quemadmodum in vita Gregorij Nazianzeni Gregorius Nyssenus refert. Sanctus Benedictus Hursinus Abbas in sua regula *c.63.* *Nonni* vocabulum interpretatur *Paternam reuerentiam*, & iubet, *vt iuniores Monachi Priores suos Nonnos vocent.* Quod etiam præcipitur in Aquisgranensi Synodo anno 816. celebrata.

7 Dicuntur etiam nostra ætate Moniales, & Sancti Moniales, a græco, vt opinor nomine *monios*, quod solitudinem captantem, solitarium, & solivagum significat. Denique Monachæ quoque vocatæ sunt, ac virgines.

8 Diuus Ambrosius in libro de Virginibus scribit: In Templo Hierosolymitano apud Iudæos, assuetas fuisse puellas Virgines. Quod licet apud Iosephum alicubi non fiat earum mentio, & ad Iudæorum instituta accommodari non possit, Testatur enim Augustinus de Virginitate *cap.4.* mores Iudæorum votum perpetuæ Virginitatis non tulisse, quod etiam Rabbi Salomon *in cap.9. Genes.* & Rabbi Kimchi in *cap.56. Isai.* testantur. Habuit tamen, vt arbitror, Ambrosius id ex *lib.2. Machab. cap. 3.* vbi mentio fit conclusarum virginum.

Profitebantur autem ab initio hoc Institutum, seu vitæ 9
genus sua sponte, ac liberè à nullo vel iussæ, aut coactæ. Deus enim id cuique liberum reliquit. Christus seruator noster aiebat discipulis, cùm sermo incidisset de non contrahendo Matrimonio. *Non omnes capiunt verbum istud. Qui potest capere capiat.* Hanc doctrinam filij Dei constanter etiam Diuus Paulus tradidit: *De Virginibus* inquit, *præceptum Domini non habeo.* Item: *non hoc dico, vt cuiquam laqueum iniiciam.* Quibus vtrisque verbis ostendit, Virginitatem liberam esse seruandam, nec aliquam ad eam cogendam vltra quam possit.

In quam sententiam etiam Diuus Cyprianus *in sermon. de* 10
Natiuit. Christi clarè dicit. *Quod ad continentiam, & virginitatem neque necessitas, neque mandatum aliquod impellat.* Cassiodorus quoque *in psalm.75.* docet, *omnino esse liberum, Virginitatem vouere, vel non.* Et Basilius Magnus ait: *non præcepit Dominus vllibi Virginitatem.* Cumque ante Cyprianum iam tum Tertulliani tempore ab aliquibus ad Virginitatem cogerentur nonnullæ, reprehendit id vir ille, & grauissimè conqueritur, obseruatione eius cælibatus innumera patrari infanticidia. *Non enim*, inquit, *confitebuntur, nisi suorum ipsorum infantium vagitibus prodita. Quantum autem plures, non etiam de pluribus sceleribus suspectos habebis? Dicam, licet nolim, difficile mulier fit, quæ timet fieri quæque iam facta, potest virginem mentiri sub Deo. Quanta enim circa vterum suum o: debit, ne etiam mater detegatur? Scit Deus quot iam infantes & perfici, & produci ad partum integros duxerit, debellatos aliquandiu à Matribus. Facillimè semper concipiunt, & felicissimè pariunt huiusmodi virgines, & quidem simillimus patribus. Hæc admittit flagitia coacta, & inuita virginitas.* Et Epiphanius contra Montanistas *heres.48. lib.2. tom. 1.* de eodem ita scribit: *Nos non necessitatem imponimus, verum cum bono consilio admonemus, exhortantes eum, qui potest. Non autem necessitatem imponimus non potenti, neque reijcimus ipsum à vita, sanctum enim verbum omnibus prædicauit, vt debilium infirmitatem portemus, velut etiam ipse sanctus Apostolus dicere comperitur, & tales redarguere, qui non sunt eiusdem doni.* Addit: *Bonos Pastores cohortari eos, qui possunt, non autem imponere necessitatem non potenti. Paulum etiam*, inquit, *redarguere eos, qui non sunt eiusdem doni.* Et Ambrosius *lib. 1. de virginitat.* inquit: *Sola virginitas suaderi, & optari, non imperari potest. Nam quæ supra non sunt, in voto magis, quam in magisterio sunt.*

Quod tamen Beatissima Maria Mater Christi vouerit per- 11
petuam virginitatem probant Bellarminus *lib. de Monach. cap.12.* & Baronius ex Sacris scripturis, & ex Patribus tum Græcis, tum Latinis, eamque asserunt Theologi, qui citantur apud Magistrum *in 4. lib. sent. dist.* 30. Fuisse autem mox post Apostolorum tempora in primitiua Ecclesia mulieres quoque Virgines continentium, & castitatem perpetuam profitentes, negari non potest. Tertullianus enim *in lib. ad vxorem* clarè indicat, *inter Christianos esse perpetuam continentiam seruantes.* Et Cyprianus *lib.1. epistol. 11.* indicat, *fuisse suo tempore inter Christianos virgines Deo dicatas, quæ continentiam præstare voluerint, nec tamen omnes potuerint.* Meminerunt etiam historiæ Virginum Cæciliæ, Agnetis, & aliarum. Pius quoque Primus, Romanus Pontifex in decretalibus virginum Sacrarum, earumdemque consecrationis mentionem facit circa annum Domini 150. Et Eusebius *lib. 4. de vita Constantini* refert, fuisse ante Constantinum etiam huiusmodi Virgines continentes, vbi & magnopere approbasse disciplinam eiusmodi Imperatorem Constantinum, affirmat adeo, vt & frequenter earum contubernium adierit. Helenam etiam, Constantini Matrem, Hierosolymis virgines Deo sacras reperisse, Socrates testatur *lib.1. cap.17.* Quarum professionem vsque adeò probauit, vt ministram sese illis præbuerit, sicut Theodoretus indicat *lib.1. cap.18.* & Socrates *lib. 4. cap. 24.* ex Euagrio tradit, in Ægypti solitudinibus mulieres æque ac viros Monasticam vitam professas fuisse. Quod etiam Epiphanius, testatur in narratione illa de formula, Statutis, & traditionibus Ecclesiæ Catholicæ. Meminit, & Ambrosius Mauritanarum Puellarum, quas Mediolani

ipse

ipse velarit *lib. 1. de virginibus ad Marcellinam*.

12 In Europa verò Virginitatis votum apud muliebrem sexum commune suo tempore fuisse, testatur Ambrosius eodem libro. Romæ certè Marcella, nobilissima vidua, prima omnium fœminarum ausa est Monachæ institutum profiteri, cum id vocabuli vehementer inuisum esset Romanis auribus. Conceperat autem mulier hæc ardorem hunc ex Athanasio, ac cæteris Ægyptijs Sacerdotibus, qui tum Arrianæ factionis persecutionem declinantes Romam confugerant. His enim referentibus Antonij vitam, cuius etiam num viuentis mira fuit nominis celebritas, & Monachorum in Thebaide versantium, virginum item, ac viduarum didicerat institutum. Eadem autem ad emulationem propositi sui complures allexit, tum matronas, tum virgines, cum primis autem Sophroniam, Principiam, Paulam & Eustochium, & breui tantus accreuit numerus, mundi contemptum profitentium fœminarum, vt quod prius ob nouitatem inuidiosum erat, postea cœperit esse gloriosum. Hoc ipsum testatur Hieronymus in Epitaphio Marcellæ Viduæ ad Principiam, vbi inquit; *nulla eo tempore*, quo Marcella nimirum hoc vitæ genus instituit, *Nobilium fœminarum nouerant Romæ propositum Monachorum, nec audebat propter rei nouitatem ignominiosum, vt tunc putabatur, & vile in populis assumere nomen. Hæc ab Alexandrinis Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & posteà Petro, qui persecutionem Arrianæ hæreseos declinantes, quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romæ confugerant, vitam Beati Antonij adhuc tunc viuentis, Monasteriorumque in Thebaide Pachomij, & Virginum, ac viduarum didicit disciplinam, nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognouerat*, &c. Et quoniam eo tempore florebat in pluribus sanctis matronis monastica disciplina in Romanis suburbijs, ita de illis scripsit Hieronymus. *Suburbanus ager nobis pro monasterio fuit; multoque ita vixistis tempore, vt ex imitatione vestri panderemus, Romam factam Hierosolymam. Crebra Virginum Monasteria Monachorum innumerabilis multitudo, vt quod prius ignominiæ fuerat, esset postea gloriæ.*

13 Miratur tamen Polydorus eos, qui tradunt Marcellam hanc primam fœminarum ausam esse hoc institutum profiteri Romæ, cum diu ante illam Pius Primus consecrationem Virginum puellarum instituerit, & Soter Papa, qui secundo loco successit Pio, constituerit, *ne Monacha vlla pallam attrectaret*.

14 Porrò, & si in veteri Ecclesia Tonsura Clericis, & Monachis mandata fuerit, vt nos suo loco dicemus, à fœminis tamen, quas Moniales vocamus nunquam est requisita. Pugnare enim videtur non solum cum verbo Dei, sed etiam cum ipsa natura. Nam Diuus Paulus ait 1. Corint. 11. *Omnis Mulier orans, aut prophetans non operto capite, deturpat caput suum. Vnum enim est, ac si decaluetur. Nam si non velatur mulier, tondeatur. Quod si turpe est mulieri tondere, aut decaluari, velet caput suum.* Quod perinde est ac si diceret: Communi sensu perturpe est fœmina rasa. Vnde Plinius scribit *lib. 11. cap. 37. capillorum defluuium in muliere rarum esse*. Et Zonaras exponens Canonem 17. Gangrensis Synodi, ait: *Tam proprium nouit Natura fœminis esse comam, vt ipsis caluitium non fiat naturale*.

15 Verum quia Paulus loco citato in genere de omnibus mulieribus loquitur; ideò excipi debent illæ, quæ Religionis ergo tonsuram assumunt, vt reliquis humiliores videantur. Diuus quidem Hieronymus in Epistola ad Sabinianum testatur, morem fuisse suo tempore in Ægypti, & Syriæ Monasterijs, vt tam virgo, quàm vidua, quæ se Deo vouissent, & seculo renunciantes, omnes delicias seculi conculcassent, crinem Monasteriorum matribus offerrent desecandum, non intecto postea contra Apostoli voluntatem incessuræ capite, sed ligato pariter, ac velato, neque hoc quenquam, præter tondentes, & tonsas nouisse. Factum autem hoc esse ab ipsis nulla superstitione, sed necessitate solum cogente, idem Hieronymus eodem loco testatur. *Hoc* inquit, *duplicem ob causam de consuetudine versum est in naturam, vel quia lauacrum non adeunt, vel quia oleum nec capite, nec ore norunt, ne à paruis animalibus, quæ inter cutem, & crinem gigni solent, & concretis sordibus, opprimantur.*

16 Morem autem hunc eitros capillorum de tondendi, peculiaribusque diuis vouendi ab Ethnicis, vt pleraque alia in Christianam Religionem transijsse, Adrianus Iunius in libro de Coma *cap. 4.* fatetur. Apud Romanos enim Vestales Virgines tondebantur etiam, earumque crinis ad Loton arborem, Romæ vetustissimam, cognomento *capillatam* consecrandus deferebatur, vt à Plinio memoriæ est proditum.

Quando autem voto Virginitatis, aut cœlibatus publico ac solemni cum aliqua Episcoporum consecratione cœperint Moniales obligari, ita conijcere licet. Putant aliqui id sub Constantino Magno factum. Refert enim Eusebius *lib. 4. de vita eius*, Imperatorem hanc legem seueram correxisse, qua cauebatur apud priscos, *ne sterilis quique liberis careret, heres esset fecundi*. Sciebat enim prudentissimus Imperator, aliquos esse qui optarent quidem liberos, verum ob naturæ imbecillitatem illis non succedere. Indignum igitur iudicauit, vt tanquam delinquentes punirentur. Et alios esse intellexit, qui abstinerent quidem à coniugijs, non quod liberorum procreationem horrerent, vel odissent, sed ob nimium philosophiæ Christianæ amorem. Ne hos quidem puniendos illa lege putauit Imperator, vt hæreditate excluderentur propinquorum suorum. Hoc vbi narrauit Eusebius de Constantino, mox subijcit: *Mulieres ad perpetuam virginitatem se Deo consecrasse, necnon ad Sacerdotum Dei*. Quibus vtique verbis haud obscurè dicere voluisse videtur, Puellas, & Mulieres publicè in Ecclesijs ab eo tempore receptas, quæ virginitatem, siue Cælibatum profiteri constituissent. Sed hæc coniectura tantum est, cui lectores, quantum visum fuerit, tribuant. 17

Sunt qui Diuum Basilium Magnum huius instituti, siue consuetudinis auctorem faciant, Ambrosij, & Hieronymi demum ætatem sacratas Virgines, & Velatas ab Episcopo habere cœpisse. Vnde etiam Ambrosius *lib. 1. de Virginibus* ad Marcellinam refert de Placentino Sacrandas Virgines; Item de Bononiensi, & Mauritania Mediolanum venire, vt ibi scilicet ab Ambrosio, eius Vrbis Episcopo, velentur: Hoc autem institutum suum velandi sacras Virgines, quod in Mediolanensi Ecclesia tunc, vt nouum, & peregrinum reprehendebatur, conatur Ambrosius ex Tecla, tanquam traditionem Apostolicam probare, ac tueri. 18

Polydorus Virgilius *de inuent. rer. lib. 4. cap. 13.* consecrationes Virginum sacratum, quibus nimirum vota continentiæ facientes Religioni addicuntur, Pij Primi Romani Pontificis institutum esse, autumat. Habetur Pij decretum *in can. virgines 20. q. 1.* in quo hæc leguntur: *Non consecrandas sacras Virgines, nec velamen eis imponendum, nisi in Epiphania in Sabbatho Paschæ, & in Apostolorum natalitijs, nisi mortis causa vrgente*. 19

Tertullianus librum scripsit de velandis virginibus, ex quo titulo nonnulli colligunt eius tempore Virgines sacras dedicatas, & velatas esse. At certum est, librum hunc Tertulliani nihil minus spectare, quàm virgines ab Episcopis consecratas, sed hoc est libri eius argumentum. Virgines Carthaginensium veniebant in Templa aperto capite. Id factum cum à quibusdam reprehenderetur ex Pauli verbis ad Corinthios, Carthaginenses responderunt locum illum Pauli tantum de nuptis mulieribus, non de Virginibus intelligendum esse. Tertullianus itaque probat, verba illa Pauli pertinere ad omnes, & tam Virgines, quàm nuptas in actu sacro velari oportere. 20

Ab initio autem huius ritus siue consuetudinis, tam à Sacerdotibus, & Presbyteris, quàm ab Episcopis consecrabantur, vt ex Ambrosio intelligitur, qui *lib. 3. de Virginibus* ad Marcellinam ita scribit: *Aiunt plerique maturioris ætatis virgines esse velandas. Neque ego abnuo, Sacerdotalis cautionis esse debere, vt non temerè puella veletur.* Idem ad virginem lapsam, *ante veli*, inquit, *impositionem Sacerdos dicit &c.* Innocentius etiam primus in Epistola ad Victricium *c. 12. Quæ Christo*, inquit, *spiritualiter nubunt, & à sacerdote velantur, can. 10. 27. q. 1.* 21

In Concilio autem Carthaginensi 2. *can. 3.* prohibitum fuit, ne consecratio puellarum, seu Virginum à presbyteris fieret, *can. si iubet sanctitas 26. q. 6.* Factum æra 428. circa tempora Syricij Papæ. Et in Carthaginensi tertia Synodo *cap. 36.* Sancitum fuit, *ne Presbyter hoc faceret, inconsulto Episcopo*. Et Eutychianus Papa constituit, *vt Abbatissa præsumens velare Virginem, vel viduam, excommunicetur, can. statuimus 20. q. 2.* 22

Quoto autem ætatis anno virgines consecrari, seu velari debeant, variè traditur. Diuus Paulus vult ordinari viduas Diaconissas, in quarum locum postea sanctimoniales substitutæ sunt, sexagenarias. In his enim vigor ille naturæ, & prolificus prorsus interijsse, ac defecisse videtur. Nulla 23

enim

enim est, quæ post sexagesimum annum concepisse referatur, nisi miraculo id factum sit ac præter naturæ ordinem, quod Saræ, Abrahami Vxori accidit *Genes.* 18. At Apostolum loqui de viduis, quas Ecclesia eo tempore aluebat, probat Bellarm. *de Monach. cap.* 35. & quæ à Paulo hoc loco de viduis dicuntur, ea *cap.* 24. ad moniales refert, indeque probat, matrimonia post votum editum illicita esse, quia damnationem habeant, quæ primam fidem irritam faciant. Gregorius Magnus etiam *lib.* 3. *epist.* 11. *nullum Episcoporum*, inquit, *fraternitas tua, nisi sexagenariam virginem, cuius ætas hoc, atque mores exegerint, velare permittat.*

24 In Concilio Romano, sub Sylvestro habito *cap.* 10. Sancitum est, *vt nullus Episcoporum Virginem Sacratam benedicere attentet, nisi eam probauerit septuaginta duorum annorum esse, vbi probari possit iudicium vera pudicitia, & vt deinde vncto vertice, introducatur ad nuptias Christi, velamen capitis ferens.*

25 Imminutum est autem hoc annorum tempus. Nam in Cæsaraugustano Concilio *cap.* 8. decernitur, *non velandas Virgines, quæ se Deo vouerunt, nisi quadraginta annorum probata ætate, quam Sacerdos comprobauerit.* Sic etiam in Agathensi Synodo Sancitum fuit *can.* 19. *vt Sanctimoniales, licet vita, & mores earum probati sint, tamen ante annum ætatis quadragesimum non velentur.* Gratianus 20. q. 1. citat hunc Canonem ex Carthaginensi Concilio, sed falsa est inscriptio. Leo Primus etiam constituit, *vt Monacha non acciperet velaminis capitis benedictionem, nisi probata fuerit in virginitate sexaginta, alij legunt quadraginta annos, tom.* 1. *Concil. fol.* 716. Sabellicus *ennead.* 8. *lib.* 2. Meminit etiam Platina, & Valer. Anselm. Idem etiam sancitum fuit in Chalcedonensi Concilio *can. Diaconissam* 27. q. 1. ne videlicet, *Diaconissa ordinetur ante quadraginta annos*, & vt hoc cum diligenti *probatione fiat.* Vbi notandum, quod Glossa apud Gratianum hoc loco contrahit hanc legem Chalcedonensis Concilij de Diaconissa, siue vt hodie vulgò appellantur de Moniali, ad Abbatissam. Quod sanè commentum est. Nam Cæsaraugustana Synodus de Virginibus hæc statuit, & in neutro istorum Conciliorum mentio vlla fit Abbatissæ. Ad hanc ætatem absque dubio respexit etiam Basilius, quando *quæstione* 15. iuuenes in Virginitatis professione maturam ætatem, & iudicij confirmationem expectare iubet.

26 Sed & hoc tempus, tanquam nimis longum esset, restrictum est, & constitutum, vt statim post vigesimum quintum ætatis annum posset virgo quælibet votum monasticum suscipere, & à Prælato consecrari. Ita enim decreuisse Pium Primum Romanum Pontificem Gratianus refert 20. q. 1. *can. Virgines non velentur ante vigintiquinque annos, nisi fortè necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis.* Sed falsò adscribitur Pio. Nam in decretalibus eius epistolis prorsus non inuenitur. Testatur hoc etiam Glossa correcta Gregoriani iuris 20. q. 1. *can.* 15. *Caput hoc*, inquit, *inter decreta Pij non est inuentum, & abest à tribus vetustis Gratiani exemplaribus*, sed est Gelasij Primi decretum 10. *epist.* 1. ad Episcopos Lucaniæ *cap.* 14. & 15. Idem Gratianus 20. q. 1. Carthaginense quartum Concilium sanciuisse, *vt ante annos viginti quinque ne Diaconi ordinentur, nec virgines consecrentur, nec lectores populum salutent.* Eadem verba extant *dist.* 77. & simpliciter ibi dicitur, esse ex Africano Concilio. In tomis autem Conciliorum, qui à Laurentio Surio editi sunt, hic Canon non in quarto, sed tertio Carthaginensi Concilio habetur, vbi etiam adnotat Surius, hoc Capitulum in quibusdam vetustis codicibus sic habere: *Placuit, vt lectores populum non salutent, & vt ante annos viginti quinque nec Clerici ordinentur, nisi primum diuinis scripturis instructi, vel ab infantia eruditi propter fidei professionem*, ut consecrationis virginum mentio nulla hic fiat. Reperitur tamen in Mileuitana Synodo sub Arcadio, & Honorio Augustis celebrata *can.* 26. vbi etiam *conceditur intra annos viginti quinque virgines consecrare, si necessitas postulet.* Et quid per necessitatem intelligatur explicat; sic enim habent verba Canonis: *Placuit, vt quicunque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitia virginalis, cum vel petitor potens, vel ra, tor aliquis formidatur, vel aliquo etiam minori scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet, velauerit virginem, seu velauit intra viginti quinque annos ætatis, non ei obsit Concilium, quod de isto annorum numero constitutum est.* Idem etiam sanciuit Synodus Arelatensis *cap.* 27. Turonensis etiam Synodus *c.* 20. constituit, *ne ante annum ætatis vigesimum quintum Virgines velentur.* Et Basilius Magnus *interrogatione* 15. in Regulis docuit, *eam, quæ se sua sponte Deo offerat, & virginitatem amplectatur, si annum decimum octauum compleuerit, in virginum ordinem referendam esse.*

Verumtamen, & hoc tempus restrictum fuit progressu 27 temporis, & constitutum, vt statim post annos pubertatis, hoc est post duodecimum ætatis posset, quæ votum ordinis, & vitæ Monasticæ suscepisset, etiam à Prælato consecrari. Ante duodecimum autem ætatis annum, ne ex parentum quidem iussu, & confirmatione votum ab ijs factum ratum fuit. Vnde & Carolus Magnus cauit in Constitutionibus suis Aquisgrani, *vt infantulæ ætatis puellæ non velentur antequam illa eligere sciant, quid velint.* Mox tamen Triburiensis Synodus anno 895. *c.* 24. decreuit; *Si virgo etiam ante annum duodecimum sponte, ac propria voluntate velamen sacrum sibi imposuerit, vt velata permaneat, licet patronus eius eam repetere velit.* Atque ita paulatim hæc res à veteris Ecclesiæ sententia recessit.

Diuus Ambrosius, cùm à quibusdam reprehenderetur, 28 quod Virgines admodum puellas Deo pateretur consecrari, tali excusatione vsus fuit: Dei Sacerdotem oportere quidem in hoc negotio rationem ætatis habere. Verum, inquit, non annorum, aut castitatis, grauitatis, constantiæ, educationis, & consimilium. Quod verò ad annos attinet, eorum causa nullas excludendas a virginitatis professione. Ambrosij verba hæc sunt: *Aiunt plerique maturioris ætatis Virgines esse velandas. Neque ego abnuo, Sacerdotalis esse cautionis debere, vt non temerè puella veletur. Spectet planè, spectet ætatem Sacerdos, sed fidei, vel pudoris; spectet maturitatem verecundiæ; examinet grauitatis canitiem, morum senectam, pudicitia annos, animos castitatis. Tum deinde, si matris tuta custodia, comitum sobria sedulitas. Si hæc præsto sunt, non deest Virgini longæua canities. Si desunt, differatur puella, moribus quàm annis adolescentior. Non ergo ætas reijcitur florentior, sed animus examinatur. Et certè Teclam non senectus, sed virtus probauit. Et hinc quid plura contexam? Cum omnis ætas habilis Deo perfecta sit Christo, &c.* Et mox duo subdit testimonia: *Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem.* Et: *Sinite paruulos venire ad me.*

Reliquum est, vt dicamus, quæ fuerit ratio hoc tempore 29 velandi, & consecrandi virgines istas. In Carthaginensi igitur Synodo quarta, quæ habita est iuxta Prosperum anno 401. vel iuxta Marianum Scotum 418. Sancitum fuit *cap.* 11. *vt Sanctimonialis Virgo, cum ad consecrationem suo Episcopo offeratur, in talibus vestibus producatur, quibus semper vsura sit, professioni, & Sanctimoniæ aptis, can.* 24. *dist.* 23. Deinde adducebatur ad Altare solemni Conuentu, accensisque candelis, cui tum Sacerdos ante veli impositionem dicebat: *Aspice filia, & intuere, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, vt concupiscat Rex decorem tuum.* Ad quæ verba simul tegebatur velo, tanquam castitatis, & verecundiæ testimonio, & omnis populus acclamabat, *Amen.*

Optatus Mileuitanus *lib.* 2. ad Parmenianum indicat, 30 virginibus mitras impositas fuisse. Videtur autem per mitras nihil aliud intelligere, quàm velum. Preces tum super Virginem velatam dicebantur ex institutione D. Ambrosij *de Virginis institut. cap.* 7. Accurrebant denique ad velatam certatim matronæ Religiosæ, & nobiles oscula eius petentes. Sunt hæc desumpta ex libro Ambrosij ad Virginem lapsam, quæ propemodum extant apud Hieronymum sub titulo Epistolæ ad Matrem, & filiam. Ex Alcimo Auito apparet, pluribus in locis Moniales chrismate quoque inunctas fuisse.

Post plura secula habuit hoc Monasticæ vitæ genus cætus 31 Virginum, siue monialium, aut Sanctimonialium. Ac testatur Gregorius Magnus *lib.* 6. *epist.* 23. suo tempore tria millia ancillarum Dei Romæ fuisse. Monialium autem in Benedictinorum familia Scholastica, Soror Benedicti, fundatrix fuisse perhibetur. Quemadmodum enim Benedictus virorum primus, ita Scholastica Virginum prima Congregationes suo tempore instituit, earumque regularem vitam certis legibus, & ordinibus adhibitis, inchoauit, Pantaleon *in Chron.* Obligauit etiam Sanctimoniales eius temporis ad Regulam Benedicti Synodus quædam Francia *tom.* 2. *Concil.*

De

32 De exercitijs autem, institutis, & consuetudinibus Sanctimonialium illius temporis constitutum inuenio à D. Gregorio Magno, *ae Baptizatorum commatres fiant*. Quo decreto nimiam familiaritatem cum laicis, tam viris, quàm mulieribus eis prohibere voluit. Deinde in Cabillonensi Synodo *cap. 59. præcipitur, vt Sanctimoniales in Monasterio constituta, habeant studium in legendo, & in cantando, & in Psalmorum celebratione, siue oratione. Et horas canonicas, matutinam videlicet, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinam, Completoriam pariter celebrent. Et omnes, excepta, quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant, & omnibus diebus ad collationem veniant.*

33 Adelhelmus Durotellus, Malmesburgensis Cœnobij Abbas, laudat hoc nomine sanctimoniales, *quod sacris literis incumbant, quod historias euoluant, variasque Patrum expositiones, chronologias legant*. In libro de virginitate cap. 61. Cabillonensis Synodi sancitur, *non debere Sanctimoniales in proprijs mansionibus, seu Cellis suis cum aliquibus masculis Clericis, siue laicis consanguineis, siue extraneis bibere, siue comedere. Sed si quando id agendum sit, in auditorio agatur, & vbi auditorium desit, non fiat. Et cum nullo masculo eis colloquium habere liceat, nisi in auditorio, & ibi coram testibus*. Et cap. 62. statuitur: *Vt Sanctimoniales; nisi forte Abbatissa pro aliqua sua necessitate iacumbente, illas mittente, nequaquam de monasterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos, aut famulas non habent, ad exercenda negotia ad portam Monasterij perueniant, & ibi coram Testibus negotia sua conficiant*. Similiter constitutum fuit in Concilio vniuersali Constantinopolitano 6. cap. 46. *Sanctimoniales extra Monasterium, ne progrediantur. Quod si necessitas hoc eas facere cogat, id faciant cum benedictione eius, quæ præest eis, tuncque non sola per se, sed cum aliquibus vetulis, & quæ in Monasterio primæ sunt, exeant. Extra vero cubandi venia non datur.*

34 In Synodo Aurelianensi quinta anno 552. habita cap. 19. sancitur, *vt illa puellæ, quæ vel propria voluntate Monasterium expetunt, vel à parentibus offeruntur, annum in ipsa veste, qua intrauerunt permaneant. In ijs vero Monasterijs, vbi non perpetuo tenentur inclusæ, triennium in ea, qua intrauerunt, veste permaneant, & postea secundum statuta Monasterij ipsius in loco, quo elegerint, permanere, vestimenta religionis accipiant.*

35 Sanctimoniales fornicantes post tertiam verberationem in carcerem conijciebantur, ibique cum pane, & aqua per annum pœnitentiam agebant, iuxta Bonifacij Germanorum Apostoli, Decretum in Synodo factum Anno 742.

36 In Concilio Sexto generali Constantinopolitano cap. 4. Sancitur. *Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel subdiaconus, vel lector, vel Cantor, vel ostiarius Monacham vitiarit, deponatur, Laicus verò segregetur*. In eodem Concilio cap. 45. præcipitur, *ne futuræ Monachæ induantur sericis, aut alijs sumptuosis vestibus eo die, quo ingressuræ sunt Monasterium.*

37 Consecrabantur autem, seu velo ornabantur ab Episcopo, in cuius erant Diœcesi, non ab Abbatissa. Hoc enim fieri prohibet Parisina Synodus sub Ludouico, & Lothario celebrata cap. 41. & 43. Ritus autem consecrandi, velandi, & initiandi Moniales indicatur in veteri quadam Agenda circa annos Domini 900. scripta. Primum vestimenta, quibus deinceps noua nupta ordinanda erat, consecrabantur in Altari ab Episcopo. Post ijs induebatur, solùm velum Episcopus reseruabat. Ipsa verò consecratis iam induta vestibus, duos vtraque manu cereos tenens ardentes, ad altare accedebat, ibique sese prosternebat. Post lectum verò Euangelium Episcopus ipse hac orationis forma benedicebat.

38 *Deus plasmator corporum, afflator animarum, qui nullam spernis ætatem, non sexum reprobas, non vllam conditionem gratia tua ducis indignam, sed omnium creator æqualis, & redemptor, tu hanc famulam tuam, quam ex omni numero gregis bonus pastor eligere ad seruandam coronam perpetuæ Virginitatis, & castimoniam dignatus es animæ, tuo protectionis scuto circumtege, & ad omne opus virtutis, & gloriæ magis ornante sapientia præparato, vt vincens carnis illecebras, & illicita connubia recusans, insolubilem filij tui Domini nostri Iesu Christi copulam mereatur. Huic petimus, Domine, arma suggeras, non carnalia, sed spiritus virtute potentiam tribuas, vt te muniente illius sensum, & membra, in eius corpore non possit dominari peccatum, atque sub tua gratia viuere cupiens, nihil sibi malorum defensor; & inimicus bonorum de hoc vase, iam tuo nomini consecrato, præualeat vendicare. Omnem etiam genitalium calorem imber gratiæ cælestis extinguat. Lumen vero perpetuæ castitatis accendat, facies scandalis pudica non pateat, nec incautis occasionē tribuat negligentia delinquendi, sicque in ea causa Virginitas, & ornata pariter, & armata fide integra, spe certa, charitate sincera, vt præparato animo ad continentiam virtus tanta præstetur, qua superet diabolica vniuersa figmenta, atque contemnens præsomnia, futura sectetur. Ieiunia carnalibus epulis præferat, & lectiones sacras conuiuijs, & potationibus anteponat, vt orationibus pasta, & eruditionibus expiata, luminata vigilijs opus gratiæ virginalis exerceat. His virtutum armis hanc tuam famulam interius, exteriusque communicas, præsta ei inoffensum cursum virginitatis implere per ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, qui tecum, & cum Spiritu Sancto viuit, & regnat in æterna sæcula sæculorum, Amen.*

39 Et accepto velo consecrato, virginis capiti illud imponebat: *Accipe*, inquiens, *velum Puella, quod perferas sine macula ante Tribunal Domini Nostri Iesu Christi, ipso auxiliante, cui est honor, & gloria in sæcula sæculorum.*

40 Eamque his consecrabat verbis: *Domine Deus, qui humanam substantiam in primis hominibus diabolica fraude contaminatam, ita verbo tuo, per quod omnia facta sunt, reparas, vt eam non solum ad primæ originis innocentiam reuocas, sed etiam ad experientiam quorumdam bonorum, quæ in nouo sæculo sunt habenda, perducas, & obstrictos adhuc conditione mortalium, tam ad similitudinem prouehas Angelorum, respice Domine super hanc famulam tuam, quæ in manu tua continentiæ suæ propositum collocans, tibi deuotionem suam offert, à quo ipsa vota sumpsit. Quando enim animus mortali carne circumdatus legem naturæ, libertatem licentiæ, vim consuetudinis; & stimulos ætatis euinceret, nisi tu per liberum arbitrium hunc amorem virginitatis clementer accenderes? Tu hanc cupiditatem in eius corde benignus aleres? Tu fortitudinem ministrares? Offusa namque super omnes gentes gratia tua ex omni natione, quæ est sub Cælo, in stellarum innumerabilem numerum noui Testam. heredibus adoptatis, inter cæteras virtutes, quas filijs tuis, non ex sanguinibus, neque ad voluntatem carnis, sed de tuo spiritu genitis indidisti, etiam hoc donum in quasdam mentes de largitatis tuæ fonte defluxit, vt cum honorem nuptiarum nulla interdicta minuissent, ac si per sanctum coniugium initialis benedictio permaneret, existerent tamen sublimiores animæ, quæ in viri, ac mulieris copula fastidirent connubium, concupiscerent sacramentum, nec imitarentur, quod in nuptiis agitur, sed diligerent quod nuptijs prænotatur. Agnouit Auctorem suum Beata Virginitas, & æmula integritatis Angelicæ, illius thalamo, illius cubiculo se donauit, qui sic perpetuæ Virginitatis est sponsus, quemadmodum perpetuæ Virginis est filius. Implorantibus ergo auxilium tuum, Domine, præsta benedictionis tuæ munimen, & regimen, ne hostis antiquus, qui excellentiora studia subtilioribus infestat insidijs, ad obscurandam perfectæ continentiæ palmam, per aliquam mentis serpat incuriam, & rapiat de proposito virginum, quod etiam moribus non esse nuptarum. Sit in ea, Domine, per donum spiritus tui prudens modestia, sapiens benignitas, grauis lenitas, casta libertas. In charitate ferueat, & nihil extra te diligat. Laudabiliter viuat, laudari non appetat. Te in sanctitate corporis. Te in anima suæ puritate glorificet. Amore te timeat, amore tibi seruiat. Tu ei honor sis, Tu gaudium, Tu voluntas, Tu in mœrore solatium, Tu in ambiguitate consilium, Tu in iniuria defensio, in tribulatione patientia, in paupertate abundantia, in ieiunio cibus, in infirmitate medicus. In te habeat omnia, quem diligere appetit supra omnia, & quod est professa, custodiat, scrutatori pectorum non corpore placitura, sed mente. Transeat in numerum sapientum puellarum, vt cælestem sponsum, accensis lampadibus, cum oleo præparationis expectet, ne turbata improuiso Regis aduentu, sed secura cum lumine. & præcedentium choro lætanter occurrat, ne excludatur cum stultis, regalem ianuam cum sapientibus virginibus introeat, & in Agni tui perpetuo comitatu probabilis mansura castitate permaneat.*

41 Huic consecrationi tandem preces subijciebantur ad Deum pro perseuerantia. Porrò quemadmodum Monachi Abbates, sic Monachæ, vel Sanctimoniales Abbatissas habuerunt. De harum verò negligentia Turonensis tertia Synodus anno Domini 813. iuxta Sigilbertum habita-

ta ita conquaeritur *cap. 26. In Monasterijs Puellarum multa inueniri possunt, quae emendatione indigent. Nam quaedam Abbatissarum negligentius, quàm oporteat, viuere dicuntur, & ob hoc earum vita, & conuersatio à multis diffamatur, Sed & talium actus subditam familiam imitari velle, credendum est. Victus etiam, ac vestimenta, aliaque nonnulla necessaria, quae iure ab Abbatissis praeparari debuerat, abstracta sibi eadem conqueritur familia.*

42 Vnde in Cabillonensi Synodo anno 813. celebrata, ob reformationem Abbatissarum huiusmodi canones editi sunt de officio illarum *cap. 52. Monasterijs Puellarum tales praefici debent foeminae, & Abbatissae creari, quae & se, & subditum gregem cum magna religione, & sanctitate custodire norint, & his, quibus praesunt, prodesse non desinant. Sed & se, & illas ita obseruent, vtpote vasa Sancta in ministerio Domini praeparata. Talem enim se debet Abbatissa exhibere subditis in habitu, in veste, in omni conuictu, & eis ad caelestia regna pergentibus ducatum praebeat. Sciat etiam, se pro his, quas in regimine accepit, in conspectu Domini rationem reddituram.*

43 De eisdem *cap. 14.* sic habet: *Abbatissa diligentem habeat curam de Congregatione sibi commissa, & prouideat, vt in lectione, & in officio, & in psalmorum modulatione ipsae sanctimoniales strenuae sint, & in omnibus operibus bonis illa eis ducatum praebeat, vtpotè pro animabus earum in conspectu Domini redditura, & stipendia sanctimonialibus praebeat necessaria, ne forte per indigentiam cibi, aut potus peccare compellantur.*

44 Et cap. 54. *Abbatissa cum viris Clericis, siue laicis horis incompetentibus non loquatur, sed quicquid cum masculis Clericis, siue laicis de rebus necessarijs peragere debet, à prima hora vsque ad Vespertinam peragat, & hoc non cum singulis, sed coram pluribus.*

45 Et rursus in cap. 56. praecipitur, *vt à Vespera vsque ad primam, neque Abbatissa, neque aliqua sanctimonialis cum quibuslibet masculis vllum colloquium habeant, nisi fortè talis fuerit occasio, quam euitare non possint, vtque si necessitas incubuerit, id coram Testibus faciant. Abbatissam quoque aedificare ea debere, aut restaurare, quae ad Sanctimonialium necessitatem pertinent.*

46 De Abbatissis decreuit etiam Synodus apud Palatium Vernis habita anno 766. cap. 6. *Vt nulla duo Monasteria habeat, nec extra Monasterium exeat, nisi necessitate cogente.* Qua de re io Cabillonensi iterum Synodo huiusmodi quoque Canon extat: *Abbatissa, quae in Ciuitate Monasterium habet, nequaquam de Monasterio egrediatur, nisi per licentiam Episcopi sui, aut qui eius vicem obtinet. Et si quando foras pergit, de Sanctimonialibus, quas secum ducit, curam, & vigilantiam habeat, vt nulla eis detur peccandi licentia, siue occasio. Sed & cum pergit, in Monasterio talem vice sua constituere debet, quae de Sanctimonialium animabus curam, & vigilantiam habeat.* Eadem habet canon. 30. Toronensis Synodus.

47 In Synodo Foroiuliensi *cap. 12.* Sancitum fuit, *vt nulle vnquam tempore licentia sit Abbatissae, vel cuilibet Monachae Romam orationis gratia adire.* Et Lullus, Episcopus Ofuitames, Abbatissam excommunicauit, quod Virgines velatas sine suo consensu peregrinationes suscipere passa fuisset.

48 Non licebat autem Abbatissis manus imponere, ordinare sacerdotes, & velare Virgines. Cumque nonnullae Caroli Magni aetate hanc potestatem sibi arrogarent, prohibentur à Carolo in Constitutionibus suis, vbi etiam indicat, id contra morem Ecclesiae fieri, & monet Episcopos, vt interdicant. In Parisiensi quoque Synodo sub Ludouico, & Lothario habita, praecipitur *can. 41. & 43. ne Abbatissa, vel caetera Sanctimoniales, vel viduas, vel virgines velent.*

49 Diuus Gregorius Magnus in Registro nullam omninò iuuenculam, sed sexagenariam tantum virginem ordinandam Abbatissam voluit, sicut etiam videre est *in can. iuuenculas 20. quaest. 2.*

50 Praeter haec à nobis hactenus dicta, legenda sunt, quae de monialibus Sacrum Concilium Tridentinum, & Constitutiones Apostolicae obseruari praecipiunt, de quibus nos etiam alibi sparsim.

CONSVLTATIO CIII.

De Confraternitatibus laicorum, earum origo, Progressus. De Canonissis. Quas functiones Capellani Confraternitatum in earum Ecclesijs peragere possint? Deque iuribus parochialibus in earum Ecclesijs.

Confraternitates, siue fraternitates, societates, vel sodalitates, & Fratriae sunt mixtum quid ex Monachis, & laicis. Nam vt Laurentius Surius *tom. 4. de vitis sanctorum* indicat, multi deuoti saeculares habitum, & regulam per omnia Religionum, siue ordinum Monachorum assumere saepe non valentes, & tamen societatem, siue participationem, & communionem orationis, & meriti Ordinis alicuius habere summopere expetentes, tunc sodalitates, siue Confraternitates instituunt, in quibus sub certis, non tamen rigidis obseruationibus, ac si in ipso ordine essent, in misericordiae, aliarumque virtutum, vt sibi quidem persuasum habent, operibus, proficientes, Christo, & membris eius pia exhibent obsequia. Magistri, qui his sodalitatibus praeficiuntur, statis diebus omnes laicos conuocant ad ceremonias nonnullas concelebrandas, ad orandum, pauperes alendos, ac similia peragenda. In supplicationibus publicis procedunt ordine, vt plurimum, saccis, linoque ora contecti, sese flagello conuerberant in verae poenitentiae signum. 1

Originem harum fraternitatum Polydorus *lib. 7. cap. 6.* ad Apostolos vsque refert, atque extendit. *Apostoli*, inquit, *statim ac Christus est morte affectus, officij memores Conuentus facere, prout in Actis patet, coeperunt, vbi orando, consulendo, agendo, rem christianam propagandam mirum in modum curabant, non secus atque illi, qui eorum opera Religionem amplexi sunt posteà facere, Teste Tertulliano in Apologetico qui cap. 39. ita scribit: Coimus in coetum, & aggregationem, vt ad Deum quasi manu facta, precationibus ambiamus orantes. Haec vis Deo grata est. Oramus etiam pro potestatibus, pro statu saeculi, pro rerum quiete. Coimus ad literarum diuinarum commemorationem, si quid praesentium temporum qualitas, aut praemonere cogit, aut recognoscere, &c.* Hoc Tertullianus Addit Polydorus; *vnde vsus facilè ad Posteros mandasse videtur, vt profani quoque homines coeperint Apostolorum more diuini cultus causa instituere societates, siue vt ita dicam, fraterna charitatis Collegia, illisque magistros dare, qui statutis diebus reliquos socios conuocarent ad ceremonias nonnullas concelebrandas. Inde tot militum Ordines prodiere. Durauit institutum, abijsque in varias societates, quae vulgo Confraternitates vocantur.* 2

At institutum hoc multum distare videtur ab Apostolorum facto. Collegerunt illi coetus fidelium, quibus Euangelium annunciarunt, cum quibus publicè orarunt, sacramentis vsi sunt, & pauperum rationem habuerunt. Ad haec fraternitate ea, quae inter omnes Christianos esse debet contenti fuerunt, de qua in carmine Graduum. *Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum.* 3

Rectius igitur illi sensisse videntur, qui fraternitates has à sodalitijs Romanorum originem sumpsisse volunt. Cornelius Tacitus enim *Sodales Sacerdotes Romulum vnà cum Titio Societate, fecisse*, scribit; vnde *Titij Sodales*. Et Suetonius *sodales Augustales* vocat, sicut apud Iulium Capitolinum, *Antonianos Sodales* legimus Plinius refert, *Romulum instituisse Arualium Collegium, seque duodecimum appellari voluisse fratrem.* 4

Originem verò apud Christianos harum fraternitatum ad Sanctum Bonifacium natione Anglum, & Germanorum Apostolum multi referunt, qui vixit circa annos Christi 730. Ab eo autem tempore, quo sodalitates istae esse coeperunt, longè, latèque sunt propagatae, inque varias societates, seu familias distinctae. Instituit etiam sodalitatem talem Coelestinus, qui posteà creatus fuit Pontifex Maximus, Surio Teste *tom. 3. de vit Sanct.* Est Confraternitas, quam vocant Disciplinatorum Beatae Mariae Virginis, quae est Senis in domo hospitali de Scala. In hanc nulli admittuntur, nisi quorum fama integra, & bona existimatio, aut saltem esse censetur ex hoc loco omnes ferè Italiae benè moratorum, siue disciplinatorum laicorum exercitationes, vel deuotionis studia manasse volunt. Prodierunt inde Ioannes Columbini Iesuatorum Institutor primus, & eius Socius Franciscus 5

Vin-

Vincent , itemque ordinis Montis Oliueti fundatores, Petronius de Petronijs, postea Carthusianus effectus, Andreas Gallerani, Bernardinus Senensis Albizeschi Instituti de obseruantia iuxta aliquos in Minoritio Ordine auctor, alijque permulti, vt indicat Surius *loco citato*.

6 De Canonissis verò hæc habeo. Cùm Ludouicus Pius, Caroli Magni filius; imperaret, in Concilio Prouinciali Aquisgranensi anno tertio Imperij eius habito, Ordo Canonicarum sæcularium constitutus est primum, teste Gobelino Persona in vita Meinulphii apud Surium *tom.5. de vit. Sanct.* Sunt autem, quæ continentiæ quidem studium sectantur, absque tamen voti professione, & in Collegijs degunt; quibus etiam inde prodire, ac nubere licet.

7 Inter prima Monasteria pro Congregatione talium id numeratur, quod Meinulphus hic tempore Ludouici Primi Imperatoris extruxit. Tale etiam Collegium fuit Coxiense quod pro duodecim nobilibus puellis extructum est. Tale etiam fuit Lindouiense Collegium.

8 In Comitijs sub Carolo V. & Ferdinando Primo Imperatoribus de harum Canonissarum reformatione promulgata quoque inter alia multa Constitutio his verbis circumfertur. *Etiamsi non habeant Canonissa, quam tamen decentissimum esset habere, mensam communem, sed suam quæque peculiarem, debent tamen commune habere dormitorium, ne pudicitia insidiatori Sathana detur occasio ad incontinentiam tentandam. Debent quoque à nimis exquisito, & procaci habitu abstinere, nec sæcularibus comptis incedere vestibus exculta, sed in habitu modesto, mundo, & casto, vt sint earum Monasteria schola pudicitiæ, & virtutis, in quibus filiæ nobilium discant non lasciuire, non superbire, sed Deum timere, & orare. Pijs assuescant exercitijs, ac moribus bonis, vbi voluerint nuptura in Domino. Talia autem Collegia, si cubi in his virgines ad liberiorem vitam, famam suam in periculum adducant, per superiores, & Episcopos reformentur.*

9 Canonissarum etiam frequens in Canonico iure fit mentio, & per singulos annos visitari iubentur. Summi tamen Pontifices protestantur, earum se Regulam non approbare De eisdem *lib.3. Clementin. tit. 10. cap.2.* ad hunc modum etiam præcipitur: *Illas mulieres, quæ vulgo dicuntur Canonicæ seculares, & seculares Canonicam vitam ducunt, non renunciantes proprio, nec professionem aliquam facientes, per locorum Ordinarios, si exemptæ non fuerint, sua, si vero exemptæ fuerint, Apostolica auctoritate præcipimus visitari, per hoc tamen non intendentes earum statum, Regulam, siue ordinem approbare.*

10 De sodalitatibus multa nos pluribus in locis scripsimus; nunc subijcimus hanc recentissimam Sacræ Rotæ Romanæ decisionem.

11 Taurinen. Iurium Parochialium. Veneris 28. Iulij 1688.

12 Cùm Confratres Beatæ Mariæ Gratiarum, & Sancti Antonij Abbatis Oppidi Paduarini agnouerint, non posse, seruato iuris ordine, & in iudicio subsistere exercitia aliquarum functionum in suis Oratorijs, seu Ecclesijs per suos Capellanos, vt missas, & Vesperas solemnes celebrare, confessiones audire, mortuos sepelire, Sacramenta ministrare, publicas ducere processiones per Parochiæ limites, ac Nouenas occasione Sanctissimi Sacramenti peragere, illiusque expositiones publicæ fidelium adorationi cum benedictione in prædictis nouenis, ac alijs festiuitatibus in præiudicium Parochi Coradi Ceregiæ, prætendentis ad ipsum hæc omnia in sua Parochia priuatiuè spectare, dum semper contrarias reportauerunt sententias tam ab Archiepiscopo Taurinensi de anno 1665. & 1688. quàm de anno 1654. ab Illustrissimo Nuncio Apostolico Taurinensi, in qua fuit denegata remissio causæ ad dictum Archiepiscopum, & confirmata inhibitio, ne Confratres exerceant controuersas functiones,

13 Mutato idcircò consilio, obtinuerunt à Sanctissimo Breue Apostolicum, quo ipsis concedebatur facultas, vt Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in eorum Ecclesia, debitis tamen cum honore, & reuerentia assiduè, ac perpetuò asseruare, illudque per Presbyteros ipsius Ecclesiæ, ministrare facere liberè, & licitè Summario Parochi *num.8.* quod ab Archiepiscopo Taurinensi Iudice delegato fuit executioni demandatum, non citato, neque audito Parocho, à quo ipse appellauit, & commissa causa per Breue Auditori Generali Nunciaturæ reportauit sententiam reuocatoriam alterius Archiepiscopi cum mandato de manutenendo in exercitio functionum peragendarum per ipsum, vel alium de eius licentia Sacerdotem in Ecclesia Confraternitatis, item cum declaratione, quod Confraternitas non possit asseruare Sanctissimum Sacramentum, non obstante dicto Breue dicto Summario *num.10.*

14 Prouocauit iterum ab hac sententia Auditorem Confraternitas; & causa mihi commissa, dubium proposui, cui esset dandum mandatum de manutenendo, & responsum dederunt Domini, mandandam manutentionem Parocho in exercitio controuersarum functionum, ipso tantum informante.

15 Et sic decidendi fuit ratio; quia Parochus habet fundatam intentionem ex assistentia iuris tam in Ecclesia Parochiali, quàm intra fines totius Parochiæ priuatiuè quoad omnes alios circa administrationem Sacramentorum, & actionem oblationum funeralium, & exercitium omnium actuum, & iurium parochialium; *c. dilectus de Capell. Monach. cap.1. & 3. de sepult, cap.5. de Paroch. Clemen. Dudum, §. Verum de sepult. cap. statuimus vt sedes 1. quæst. 1.* Barbos. *de offic. Parochi part.1. cap.12. num.2.* Panimol. *decis.1. annot.8. num.2. decis.2. num.5.* Rota *decis.124. à num.1. decis.214. num.6. & 7. part.12. & decis.231. num.2. part.13. decis.225. num.1. par.19.* per quam rectè datur manutentio *decis.214. num.6. & 7. par. 19.* Panimol. *decis.1. annot.9. num.7.*

16 Idcirco ratione sui officij, & ad conseruanda iura sua potest prohibere Clericis, alijsque Capellanis, ne in Oratorijs, siue Ecclesijs sitis intra limites Parochiæ quacumque de causa præsumant sine sua præsentia, vel saltem consensu missas, siue votiuas, siue alias priuatim, vel in cantu celebrare, Innoc. *in cap. fin. de cens.* Zabarell. *cons.8. Baixo in prax. Eccles. part.3. quæst.66.* Lezan. *tom.2. quæst. regul. cap.15. n.22. & 29.* Bordon. *tom.3. oper. moral. part.2. resol.72. num.23.* & Mantic. *decis.294.*

17 Similiter interdicere valet Confraternitatum Capellanis, ne in illarum Ecclesiis solemniter celebrent, confessiones audiant, Sacramenta ministrent, mortuos sepeliant, nec solemnes pro illis missas, vel alia officia, præsentibus cadaueribus, ibidem fortasse tumulandis, sine expressa Ordinarij, & Parochi licentia, Laur. *de Franch. controu. inter Episc. & Regular. quæst.1. de erect. Confrat. in addit. num.222. & 226.* Barbos. *de iur. Eccles. lib.2. cap.2. num.105. & in collect. apost. decis. v. Confraternitas num.17.* Capon. *discept. forens. tom.4. discept.276. num.32.* Iul. Lauor. *var. elucubrat. tom.2. cap.20.* Pellizar. *in man. Regul. tom.2. tract.8. cap.20. sect.6. num.288.* Bordon. *vbi supra resol.72. num.23.* quibus adstipulatur Synodus Taurinensis *tit.12. de Sacrament. pœnitent. §.2. fol.49. & de Confraternitatibus, seu sodalit. laicor. §.2. fol.116.* dicto Summario *num.10.*

18 Sicuti Parochus rectè cogit Capellanos Confraternitatum, vt in suis Ecclesijs, seu Oratorijs diebus festis missam celebrent horis assignatis, & post missam Parochialem *Nicol. canon. elucubrat. lib.3. tit.41. num.7. tom.2.* Gauant. *in manual. Episcop. v. missa num.21. & num.5.* Panimoll. *decis.5. annot.1. num.25.* cum quibus pariter concordat Synodus Taurinensis dicto Summario *num.10.*

19 Ac etiam licet Parocho prohibere, ne processiones Confraternitatum extendantur, & incedant per vias Parochiæ, sed tantum intra Oratorij siue Ecclesiæ circumire, nisi de licentia, consensu, aut cum Cruce Parochi, vt in Regulariom Confraternitatibus pluries declarasse Sacram Congregationem, docent Gallus *post tractat. de restitut. in integr. in comm. ad Constitut. Vrbani Octaui de præiudic. Eccles. n.172.* Barbos. *de potest. Paroch. part.1. cap.12. num.13.* Frances *de Eccles. Cathedr. cap.25. num.353.* Nouar. *in Summ. Bullar. par.1. com.104. num.2. & in lucern. Regular. v. Processiones num.24. & 25.* Nicol. *canon. elucubr. lib.1. tit.31. de process. num.14. tom.2.* & neque super hoc deficit similiter Synodi Taurinensis dispositio *d. summ. num.11.*

20 Insuper in Oratorijs Confratrum non potest retineri, nec exponi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vt monet Sacra Congregatio Episcoporum interrogata, Gauant. *in rubric. v. Confraternitas num.21.* Pignatel. *tom.4. consult.84.* neque Episcopi talem licentiam concedere possunt pro Ecclesiis non parochialibus, sed requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas, Barbos. *in Concil. Trident. sess.13. cap.6. num.3. & in collect. cap.110.* & dato quod Archiepiscopus Taurinensis in prædictis Oratorijs ex aliqua publica, & iusta causa expositionem concedat, fieri debet benedictio à Parocho, vel alio Sacerdote de eius licentia vt cauetur in Synodo *sess.13. §.2.*

21 Vltra iuris assistentiam, qua gaudet Parochus, reperitur

etiam

etiam in quasi possessione exercendi omnes functiones controuersas in Ecclesia Confraternitatis per se, vel per alium de eius licentia, vt probant Testes formiter examinati dicto Summario *num.* 13. de quo etiam testantur tres Sacerdotes ad instantiam Confraternitatis in partibus producti, qui contra contradicentem, & producentem plenè probant Rota *decis.* 73. *num.* 15. *&* 310. *num.* 10. *&* 409. *num.* 4. *p.* 19. Præsertim quia sunt informati, & deponunt, & in Iudicio manutentionis superabbundant *dec.* 279. *n.* 4. *&* 5. *post Posth. de manuten. & dec.* 356. *n.* 5. *p.* 9. 10. 2.

22 Concurrit pariter obseruantia elicita ex licentijs Archiepiscopi concedentis sub explicita conditione assensus Parochi, & hæc subsequenti eiusdem consensu, d. Summario *num.* 3. *&* 14. per quos actus, nedum Parochi ius læsum non fuit, verum sua iurisdictio confirmata remansit, Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 33. *n.* 74. Rota *dec.* 124. *num.* 5. *p.* 12. *dec.* 231. *num.* 3. *&* 4. *par.* 13. quique tribuunt sufficiens ius pro manutentione, *& decis.* 214. *num.* 2. 3. 4. *p.* 12. *& dec.* 231. *num.* 3. *&* 4. *p.* 13.

23 Non obstat Indultum Apostolicum impetratum à Confraternitate, quo vt supra dictum est, conceditur facultas seruandi, & ministrandi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. Tum quia fuit obtentum, nulla facta de lite mentione, nec de sententijs contrarijs. Ideoque vti subreptitium, exequutionem non meretur, *cap.* 1. *ne lit. pend. cap. olim de re iudic.* Rota *dec.* 370. *n.* 4. *p.* 5. Rosa *de execut. lit. Apostolic. p.* 1. *cap.* 1. *n.* 14. *p.* 5. *cap.* 2. *n.* 11. *&* 12. Rota *dec.* 2. *n.* 17. coram Gregorio. Tum quia Archiepiscopus malè processit ad illius executionem sine vlla causæ cognitione, & sine Parochi citatione, omninò necessaria, stante clausula, *Constito tibi de narratis*, quæ facit executorem mixtum, Rosa *vbi supra p.* 1. *cap.* 4. *n.* 145. Ridulf. *p.* 2. *cap.* 5. *n.* 124. *&* 133. Eoque magis quia colligitur ex tenore Breuis, Papam noluisse Parochum in nihilo præiudicare, dum apposuit clausulam, *sine vllo suorum iurium Parochialium præiudicio*, quæ conseruat in totum iura Parochi, Rot. *dec.* 124. *n.* 7. *&* 8. *p.* 12. *& dec.* 231. *n.* 14. *p.* 13.

CONSVLTATIO CIV.

An, & quatenus dimissio habitus regularis censenda sit temeraria? Quid de dimissione habitus ante sententiam nullitatis professionis? Argumentum à contrario sensu quando valeat? Quando Regularis audiri possit, non resumpto habitu? Quid ve si sententia nullitatis professionis prætendatur nulla, tanquam lata non à Superiore loci emissæ professionis? Quando sententia dicatur nulla? Temeritas dimissionis habitus in quo consistat? Testium Sacerdotum fides. Fratrum, coniunctorum, amicorum testimonium an, quatenus, & quibus in causis admittatur? Dimissio habitus regularis quando licita, etiam ante sententiam nullitatis professionis? Quando permittendum Regulari, vt, resumpto habitu, & extra Monasterium causam nullitatis suæ professionis coram suis Iudicibus deducat? Decretis Sacræ Congregationis Concilij quando fides sit adhibenda?

1 ET quidem dimissio habitus regularis post sententiam nullitatis professionis non censetur temeraria, sed tunc solum, si facta sit sine iusta causa. Ita tradunt communiter Doctores, innixi decreto Sacri Concilij Trident. *c.* 15. *sess.* 25. *de regul.* ibi: *Quod si antea habitum spontè dimiserit*; Vnde si dimissio fiat post deductam causam nullitatis, ac post sententiam definitiuam superioris Regularis, & Ordinarij non est temeraria. Cum enim Sacrum Concilium prohibeat, temerariamque decernat dimissionem habitus spontè factam antea, non prohibet, nec temerariam iudicat, sed potius permittit dimissionem, quæ facta est postea, suscepto argumento à contrario sensu quod valet in verbis legis per Text. *in l.* 1. *§. huius rei*, vbi Doctores *ff. de offic. eius*, ac Rotam *decis.* 185. *n.* 7. *p.* 1. *rec.* & in similibus terminis Nauarr. *cons.* 26. *n.* 13. & *cons.* 73. *n.* 1. *de regul.*

2 Concurrente præcipuè certioratione, & assensu Generalis Ordinis, etiam extra Capitulum, totam Religionem repræsentantis, vt in specie tradit Rota in Toletana professionis 14. Nouembris 1594. coram Pamphilio seniori per hæc verba: Domini steterunt in resolutis coram R.P.D. meo Arrigono, quod Ioannes sit audiendus, etiam non reassumpto habitu. Quia cum illum dimiserit, prius discussa causa inualiditatis professionis, & præuia sententia lata per ordinarium Toletanum cum interuentu sui Superioris iuxta formam Concilij Tridentini, *sess.* 25. *cap.* 19. *de regular.* cui sententiæ Religio acquieuit, non potest hodie cogi ad illum reassumendum &c.

Non obstat appellatio &c. Quod quidem est separatum à dimissione habitus, cuius respectu sufficit, quod Religio acquieuerit sententiæ, agnoscendo nullitatem professionis, & dederit ei licentiam dimittendi habitum &c. Sic Rota. 3

Et in fortioribus quod sustineatur dimissio habitus facta ante sententiam de licentia Prouincialis, quodque Regularis audiendus sit absque illius resumptione, declarauit Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus in Tullensi nullitatis professionis. Cum enim Sacræ Congregationi expositum esset, quod *Pater Prouincialis fratrum Prædicatorum Prouinciæ Lotharingiæ, capta informatione super nullitate prætensa cuiusdam professionis Catherinæ Darnecourt, eadem communicata Episcopo Tullensi Ordinario, cum illius consensu, eamdem Catharinam extra locum claustralem, Monasterium nuncupatum, in quo tunc reperiebatur, multis abhinc annis dimiserit, cum autem nuper ipsa admitti vellet ad hæreditatem sui Patris, illius consanguinei eam admittere recusarunt, & in iudicio nullitatis huiusmodi prætensæ professionis eam audiri in iuribus suis non posse opposuerunt, nisi constitutam in dicto claustrali loco sub obedientia illius Superiorum in habitu regulari. Verum cum huiusmodi oppositio esset friuola, quando quidem Religio non sit in causa, sed ab illius superioribus ipsa fuit dimissa, supplicat ab hac Sacra Congregatione declarari, eam posse in iuribus suis audiri absque eo, quod reuertatur ad dictum claustralem locum, Monasterium, vt præfertur, nuncupatum.* 4

Sacra Congregatio, negotijs Episcoporum, & Regularium præposita, attentis narratis, censuit, si SS. Dominus Noster annuerit, permittendum esse Oratrici, vt super præmissis audiatur, etiamsi ad Monasterium huiusmodi non redierit. Romæ die 14. *Martij* 1631. Quod confirmauit Summus Pontifex, & approbauit Sacra Rota *dec.* 455. *in fine, & dec.* 523. *num.* 2. *&* 3. coram Merlino. 5

Et in alio casu vrgentiori dimissi habitus ipsa die prolatæ sententiæ nulliter, & attentatæ post inhibitionem, ac remissionem causæ ad Sacram Congregationem, ac intra decendium à iure datum ad appellandum, & post interpositam appellationem in Auenionensi sub anno 1658. pro D. Marchionissa Castellana, filia Marchionis de Ampus post maturam causæ discussionem. 6

Ac ita vt non obstaret, si dicta sententia prætendatur nulla, tanquam lata ab alijs, quam à Superiori loci emissæ professionis, & ab eius Ordinario. 7

Nam in iure ista nullitas nullam habet subsistentiam. Quia Sacrum Concilium Tridentinum in *cit. cap.* 19. non statuit, quod causa nullitatis sit proponenda coram superiore Regulari, & Ordinario loci emissæ professionis, sed simpliciter *coram Superiore suo, & Ordinario*, quod optimè potest intelligi de Superiore, & Ordinario domicilij, in quo degit nulliter professus tempore propositæ nullitatis ex latè probatis à Barbosa *in collectan. ad cap.* 8. *Sacri Concilij sess.* 23. *de reformat.* ibi: *Vnusquisque autem à proprio Episcopo ordinetur*, firmans ibidem *n.* 28. ea intelligi de Episcopo loci, vbi Regularis ordinandus degit, quod repetit more suo in *tract. de offic. & potest. Episc. p.* 2. *alleg.* 4. *n.* 60. 8

Quare licet Sacra Congregatio Concilij deinde declarauerit verba *d. c.* 19. intelligi de Superiore, & Ordinario loci emissæ professionis, nihilominus sententia lata ab alio superiore, & ordinario, non propterea redargui potest de nullitate. Quia non est lata contra literam legis, sed contra id, quod in lege scriptum non est, vt per Burr. *cons.* 27. *n.* 1. Et ad summum prætendi posset contra dictæ Congregationis, ac Doctorum opinionem, qui cum dicta declaratione sentiunt. Quo in casu non induceretur nullitas ad notata in *cap.* 1. *de Constit.* ad quod Barbat. *n.* 142. & firmat Grat. *cons.* 77. *num.* 14. *lib.* 2. ac Rota *dec.* 12. *n.* 5. *p.* 2. *diuers.* vbi specialiter asseritur quod defectus iurisdictionis, tunc inducit nullitatem, quando prouenit ex certa, & clara iuris dispositione, secus verò quando ex communi opinione. 9

Præsertim autem, si sententia obtenta fuerit à Religioso, qui non est iurisperitus adeò, vt scire debuerit omnes declarationes Sacræ Congregationis, quemadmodum in simili considerat Nauarr. *cons.* 23. *n.* 4. *de Regul.* 10

Quinimò, etiamsi fuisset iuris peritissimus, & declaratio, prout enunciatur à Doctoribus, fuisset in Iudicio producta, 11

ducta, adhuc tamen potuisset de illa iuridicè dubitari, donec non esset producta in forma authentica cum subscriptione, ac sigillo Cardinalis Præfecti Sacræ Congregationis, iuxta decretum eiusdem Sacræ Congregationis, quod huiusmodi est: *Cum Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum sæpius, ac nouissimè sub die 29. Aprilis 1621. inhærendo Constitutioni fel. recordat. Pij Quarti, quæ incipit: Benedictus Deus, decreuerit Indici librorum prohibitorum addendas esse omnes, & quascunque declarationes, interpretationes, seu decisiones sub nomine eiusdem Congregationis Concilij absque illius auctoritate impressas, & imprimendas, cumque ad illius notitiam peruenerit quam plures ex declarationibus, interpretationibus, seu decisionibus iuxta contingentia casuum, illorumque qualitates, & circumstantias, à se diuersis temporibus factis secundum ea, quæ proponebantur, fuisse alteratas, immutatas, diminutas, ac forsan alias mentito Sacræ Congregationis nomine confictas, nulloque propterea authentico sigillo munitas, istasque per Tribunalia tam in vrbe, quam per orbem circumferri, ac imprimi, consideransque quantum detrimenti recipi posset, si aliqua fides illis adhiberetur, ex speciali Sanctissimi Domini Nostri Vrbani Diuina Prouidentia Papa Octaui iussu mandat, & præcipit, huiusmodi declarationibus tam impressis, & imprimendis, quam manuscriptis nullam fidem esse in Iudicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium, munita fuerint. In quorum fidem has propria manu subscripsimus, & sigilli nostri impressione communiri, ac typis mandari iussimus. Datum Romæ die 2. Augusti 1631. Reuerend. Cardinalis Vbaldinus, loco ✠ sigilli, Franciscus Paulutius Sacræ Congregationis Secretarius.* Occasionem edendi hoc decretum Barbosa præbuit, tum in Collectaneis ad Sacrum Concilium Tridentinum, tum alibi, vbi multa apocrypha congessit, in quibus licet inueniatur aliqua veritas, propter tamen multa falsa, nulla est in eis canonica veritas.

12 Neque ad id applicatur declaratio eiusdem Sacræ Congregationis Concilij in Taurinensi nullitatis professionis sub anno 1655. nam in illo casu sententia verè nulla fuit, nec subsistebat, tanquam lata à solo Ordinario, & sic contra expressam mentem Sacri Concilij, requirentis copulatiuè Superiorem Regularem, & Ordinarium. In hoc autem casu mens Sacri Concilij non repugnat, dum non decernit expressè, quod Superior, & Ordinarius debeant esse loci emissæ professionis. Ideoque non sumus in terminis dictæ declarationis, atque adeo nec proinde sententia nulla est.

13 Idque comprobatur ex alia certa conclusione, quod licèt sententia sit nulla, quando lata est contra expressam iuris dispositionem, Id tamen non procedit, quando lata est contra Extrauagantem, vt probat Bartol. *in l. Cum prolatis* 32. *num. 1. ff. de re iudicat.* Fulgos. *in l. 2. C. quando prouoc. non est necess.* Felin. *in cap. 1. num. 12. de re iudic.* ibique Abb. *n. item* 12. Gemin. *in proœm. Sexti decretal. §. sanè n.* 4. & Fagnan. *in c. Quoniam n. 3. de Constit.*

14 Maximè autem, si non agatur de confirmanda, nec de reuocanda dictam sententiam, sed tantùm incidenter deducatur vna cùm licentia, & permissione Patris Generalis ad effectum ostendendi, habitus dimissionem non fuisse temerariam. Dum enim illam præcessit factum Superioris, qui discusso decreto Sacri Concilij, sententiam protulerat, nullam declarando professionem, ac liberando Regularem à iugo Religionis, eumque sæculo restituendo, neque ipsi obstitit iurisdictionis defectus, præcessitque monitio ipsius Generalis, eiusque assensus, nulla penitus excitata difficultate circa iurisdictionis defectum, vtique dimittendo postea ipse Regularis habitum, temeritatem nullatenus incurrit, nec dolo id egit, sed bona fide, & iusta credulitate, quod dimissio sibi liceret, dum etiam ita iudicarunt viri peritissimi. Ad effectum enim excludendi temeritatem, ac dolum quælibet causa, etiam iniusta, sufficit, *l. Igitur, §. Qui potest ff. de liberal. caus.* & tradunt Honded. *cons.* 42. *lib. 2.* ac Buratt. *dec. 182. n. 25.*

15 Ponderando præcipuè, quod totum temeritatis fundamentum constituitur super spolio Religionis de facto exinde commissa. Hoc autem non interuenit, stante Patris Generalis assensu. Cessat enim, ad remittitur spolium ex consensu, nedum expresso, sed etiam tacito, vt per Posth. *de subhast. inspect. 58. num. 123. cum seqq.* & sufficit consensus habentis legitimam administrationem, Seraph. *dec. 135. num. 1.* ac Rota *diuers. p. 2. decis.* 93. & in Rauennatensi bonorum 7. Iunij 1666. coram Eminentissimo Carpineo, §. *Idque procedere.*

Ac ita etiam, vt non obstaret, quod huiusmodi assensus probetur ex iurata attestatione duorum Testium, quorum alter est frater germanus ipsius Regularis, si vterque sit Sacerdos integræ famæ, quo in casu alteruter sufficit. Quia ratione Sacerdotij habet vim Testimonij duorum, Menoch. *cons. 92. num. 89.* Capyc. Latr. *decis. 12. num. 14. lib. 1.* Barz. *dec. 50. num. 3.* Præcipuè, si alter de facto proprio testetur, Mantic. *dec. 325. n. 4.* Merlin. *dec. 867. n. 3.* & in fortioribus, etiamsi Sacerdos fuisset procurator in causa, Rota *decis. 276. n. 19. p. 10. rec.* 16

Et frater de iure admittitur ad testandum pro fratre in causa ciuili, Glos. *in l. Parentes, v. nec volentes C. de testib.* ac de communi tradit Bartol. *ibidem num. 4.* Alberic. *num. 2.* Lanfranc. de Oriano *in cap. Quoniam num. 348. de probation.* Mascard. *eodem tit. conclus. 811. num. 1.* Boss. *de opposit. contra Testes num. 109.* & Farinac. *de Testib. quæst. 54. numer. 112.* Præcipuè verò, si hæc depositio tendat ad innocentiam fratris, iniustè notati de apostasia, quo in casu testimonium fratris admittitur, etiam in causa criminali, Salic. *in l. Parentes num. 2. C. de testib.* Lanfranc. *loc. citat. num.* 348. Et speciale insuper est, quod in hac materia admittantur attestationes amicorum, affinium, & quorumcunque Consanguineorum, Ricc. *decis. Cur. Neapol. p. 1. decis. 182. n. 3. & seqq.* 17

Cæterum cessat quælibet hæsitatio, ex quo licita est, ac permissa, non autem prohibita, nec temeraria dimissio habitus, facta, etiam ante propositam nullitatem professionis, & ante obtentam sententiam, quando fit ex aliqua iusta causa, & præsertim quando nulliter professus, volens nullitatem deducere, nequit eam proponere coram suo Superiore, & Ordinario loci emissæ professionis, ex quo alibi assignatus est. In hoc enim casu, si habitum dimittit, temeraria non dicitur eius dimissio, vt in hac specie probant Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 3.* Ricc. *loc. cit. p. 4. decis. 48. num. 8. & 9. & in prax. quotid. rer. for. Eccles. p. 3. resolut. 320. num. 2.* Gratian. *discept. 413. numer. 4. & 5.* Pelliz. *in man. Regul. tom. 1. tract. 3. cap. 5. sect. 2. num.* 40. qui cum alijs, posita conclusione, quod ex Tridentino dimittens habitum nullatenus audiri debet, duas eidem adducunt limitationes. Alteram in locis allegatis quoties habitum dimittit ex aliqua iusta causa, & sic absque temeritate, quæ tantummodo punitur à Concilio: Alteram, quando temerè habitum dimittit, sed illum vult resumere, requirendo proinde habitus resumptionem in sola temeraria dimissione, vt per Sanchez *d. disput. 37. num. 4.* Ricc. ea *decis. 48. numer. 10. & 11.* ac citata *resolution.* 320. *num. 3.* Gratian. *ibidem num. 6. & seqq.* Pelliz. *eodem num. 40.* 18

Dum igitur temeraria non est habitus dimissio, quamuis facta ante sententiam, quando subest aliqua iusta causa, vtique tantomagis firmandum est, non esse temerariam, quando non solum subest iusta causa assignationis in aliquo Monasterio, à quo Regularis non potest discedere, neque adire suum Superiorem, & Ordinarium loci emissæ professionis, cum nec possit præmissis pluribus instantijs obtinere licentiam accedendi ad faciendas suas probationes, sed etiam præcesserit sententia, & assensus sui Generalis. Præcipuè verò si accesserint vexationes, quas ipse iniustè passus fuerit in Religione, vt proinde Sacra Congregatio in hac re cum summa pietate, ac mitissimè procedere solet. Quod seruauit in superius allegatis Tullensi, & Auenionensi. 19

CON-

CONSVLTATIO CV.

Ex quibus præcipuè secundum Capitulum Regularium reddatur inualidum, & electio in eo facta sit irrita?

1 EXpluribus, præsertim autem, si introducta fuerit causa nullitatis primi Capituli coram Sacra Congregatione, vel in Sacra Rota, vel in Tribunali Auditoris Cameræ, à cuius sententia fuit appellatum; vnde non poterit procedi ad aliam electionem, donec terminetur secunda instantia, vt cautum est in *c. Consideranimus de elect.* Et attentatum de facto præsumptum dicitur, quicquid fit post appellationem à sententia soper electione, *cap. si postquam de elect. in 6.* Seraph. *decis. 598. num. 2. & seqq.*

2 Si res deducta fuerit coram Iudice delegato ad cognoscendum causam nullitatis primæ electionis, non autem ad nouam electionem faciendam. Iudex enim delegatus, etiam quando sua sententia transiuit in iudicatum, & est exequibilis, non obstante appellatione, potest quidem eam exequi in quantum loquitur, sed si aliquid de nouo debet fieri, non potest ab eo fieri, sed ad Iudicem superiorem, cuius est causa appellationis, est committendum, Achil. *decis. 4. n. 7. & seqq. de sent. excommunic.* ac Put. *dec. 270. lib. 3.*

3 Si celebretur extra tempora à Constitutionibus Religionis statuta, in quo casu electio est nulla, vt per Auend. *de exec. mand. Reg. p. 1. cap. 19. n. 14.* & nos alibi.

4 Si eligentes tempore electionis erant excommunicati, *cap. fin. de Cler. excomm. ministr. & cap. Constitutus de appell.* vbi Glos. *verb. excommunicationis*, alijque Canonistæ, Rot. *decis. 5. post med. de conces. preben. in nou.* ac Dec. *cons. 522. num. 1.*

5 Neque excusantur, si allegarent Ignorantiam. Nam pœna ista nullitatis electionis eis non præiudicat, sed electo, vt explicant Glos. *in d. cap. fin. v. scienter*, Ostiens. *n. 5.* Butr. *n. 16.* alijque communiter, & tradunt Bias. *de elect. p. 2. cap. 1. n. 1.* Couar. *in c. alma mater p. 1. §. 7. num. 3.* Suarez *de censur. disp. 13. num. 3.* Auila *p. 2. cap. 6. disp. 5. dubit. 1. conclus. 1. notab. 1.* Alter. *eodem argum. lib. 2. disp. 6. cap. 2.* Sayr. *eodem tit. lib. 2. cap. 16. n. 8.* & Garzia *de benef. p. 7. cap. 13. n. 28. & seq.*

6 Quod procedit, non solum in beneficijs, sed etiam in officijs, vel dignitatibus Ecclesiasticis temporalibus, iubentibus exercitium iurisdictionis, vt post alios tradit Garz. *loc. citat. n. 22. ac 23.* & de electione Regularis in Superiorem loquitur Dec. *d. cons. 522. n. 1.*

7 Respectu electorum est nulla electio, si adfuerint electores notoriè excommunicati, Mardagor. *de elect. p. 1. cap. 20. sub init.* ac Dec. *ibidem num. 1.* passimque alij. Ac ita, vt eis non suffragetur absolutio Patris Generalis, confirmans electionem. Quia non suffragatur absolutio superueniens, sed requiritur specifica tempore electionis, vel ante electionem; vnde superueniens non potest electionem nullam conualidare, vt in his terminis docent Nauarr. *in man. cap. 27. num. 11.* Auila *d. dub. 1. concl. 1.* Couarr. *d. §. 7. n. 2. in 7. notab.* Suarez *ea disp. 13. n. 2.* ac Rota coram Cassador. *decis. 1. n. 8. de preb.* & in Calagnritana beneficij coram Sacrato post Marches. *p. 1. n. 5. fol. 101.*

8 Nam attenditur tempus electionis, non autem tempus confirmationis, *c. Dudum de elect.* ibique Abb. *n. 8.* Calder. *cons. 1. n. 3. de elect.* Præterea non potest Pater Generalis absoluere à censora lata ob non paritionem ab Auditore Cameræ Apostolicæ, qui est adeundus pro absolutione, iuxta distinctionem, quod à sententia generali, lata à iure, quilibet potest absoluere, si non est reseruata, à sententia verò particulari, lata à Iudice, nemo absoluere potest, nisi ipse Iudex, vel eius superior, vt per Theologos communiter cum Sancto Thoma *in supplem. q. 24. art. 1. in corp.* & per Canonistas, Feder. de Sen. *cons. 16. n. 12.* Couar. *in d. cap. alma mater p. 6. §. 12. n. 2. & seqq.* Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 7. num. 14. & seqq.* Actumque erit de iurisdictione Ecclesiastica, si huiusmodi inobedientiæ, & contumaciæ tolerarentur, vt aduertit *can. relegantes 28. q. 5.* & Rota *dec. 404. n. 8. & 9. p. 5. rec.*

CONSVLTATIO CVI.

An vigore decreti Clementis Octaui, in quo mandatur erectio Baldachini, quando Episcopi in Ecclesiis Regularium, etiam exemptis, Pontificalia exercent, vel Pontificalibus functionibus assistunt, in quo etiam eisdem Episcopis conceditur facultas puniendi Regulares inobedientes censuris, ac pœnis Ecclesiasticis, quod decretum integrè adducitur, possint Episcopi cogere Regulares ad sedendum in Scamno parato, & dimittendum Sedes ligneas, & in casu contrauentionis eos punire censuris?

1 NEgatiuè censeo respondendum. Constat id ex ipso decreto, in cuius procemio solum narratur, quod Episcopis fuerat controuersa erectio baldachini in locis exemptis. Vnde clarissimè patet, quod huic soli erectioni Summus Pontifex & Sacra Congregatio intendebant prouidere. Proemium enim declarat mentem, & voluntatem disponentis, Rota coram Gregorio XV. *dec. 531. n. 5.* & coram Buratt. *decis. 377. n. 3. & dec. 658. n. 6.*

2 Vbi verò in dispositiua circa modum sedendi de solis Episcopis loquitur, sic ait; *liceat eisdem Episcopis &c. erigi facere, atque sub eo sedere, & stare, quemadmodum in proprijs & Cathedralibus eorum Ecclesiis stare, & sedere solent.* Ex hoc autem discretiuo loquendi modo planissimè sequitur, quod si aliquid circa Sedes Ministrorum, & celebrantium Regularium in eorum Ecclesijs S. Congregatio disponere voluisset, pari modo dixisset per regulam *l. vn. §. Sin autem C. de caducis. tollen.*

3 Vt autem luculentius id demonstretur, liceat, rem altius repetere. De iure communi in materia Episcoporum quoad loca exempta duæ constituuntur regulæ. Prima, quod Episcopi in locis exemptis suæ Diœcesis possunt sine licentia exemptorum vti insignibus Pontificalibus, & exercere ea, quæ sunt honoris, & præeminentiæ Episcopalis, & alia, quæ non habent mixturam iurisdictionis, vel officij. Secunda, quod Episcopi in huiusmodi locis exemptis non possunt exercere sine licentia exemptorum ea, quæ sunt iurisdictionis contentiosæ, vel etiam voluntariæ, nec ea, quæ sapiunt Superioritatem, habentque mixturam iurisdictionis per Text. *in Clement. Archiepiscopo*, quæ est decretum Concilij Viennensis *de priuil.* vbi Gloss. & Doctores communiter, & prosequitur Gratian. *discept. 467. n. 35.* & *in addit. ad decis. March. 113. n. 3. & seqq.*

4 In vim primæ regulæ possunt Episcopi celebrare cum Pontificalibus, ac erigere Cathedram, siue solium cum Baldachino. Quia hæc concernunt merum honorem, & reuerentiam dignitatis, Gambar. *de auctor. legati lib. 2. §. Illud nosse n. 249.* Ricc. *in prax. resol. 313.* Gratian. *in citat. addit. n. 7. & in d. discept. num. 54.*

5 In vim secundæ non possunt Episcopi celebrare facere ab alijs in sua præsentia cum Pontificalibus. Quia hoc esset exercere iurisdictionem auctoritatiuam, sed solum sine illis, Gratian. *in d. addit. n. vlt.*

6 Prout generaliter non possunt iurisdictionem aliquam exercere, personis exemptis, vel priuilegiatis molestiam inferre, aliquod earum exemptioni, vel priuilegio præiudicium irrogare, nec ius aliquod quomodolibet sibi acquirere, vt ait text. *in d. Clem. Archiepiscopo in fin. de priuileg.*

7 Hæc res erat in his terminis satis de iure decisa. Verum quia nonnulli Regulares vano quarumdam immunitatum, ac priuilegiorum prætextu, sunt verba ipsa decreti Clementis, Episcopis in eorum Ecclesiis in Pontificalibus interessentibus, non modò renuebant in eis supra locum Episcopalis solij Baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorum Episcoporum curantes prohibere, & arcere ausi fuerant. Superuenit Clemens Octauus, & speciali decreto diligenter prospexit, posse Episcopos erigere Baldachinum, & impedientes Ecclesiasticis censuris, ac pœnis coerceri, vt per Ric. *d. resol. 313. n. 1.*

8 Ex his autem apertè resultat, quod Clemens VIII. in præfato decreto innouauit quidem id, quod erat Episcopis in materia honoris antea concessum, sed nihil de nouo eis tribuere voluit in materia iurisdictionis, quo in casu prætextus immunitatis, & priuilegiorum non fuisset vanus, qualem illum vocat in suo decreto Summus Pontifex, sed verus, & renouando actum honoris diceretur concessisse actum iurisdictionis, quæ sanè inter se sunt omninò distincta, tanquam ea, quæ à diuersis principijs dimanant.

9 Vnde in specie, quod ex hoc decreto Clementis non possit dici concessa facultas instituendi processiones in dictis Ecclesijs, concedendi indulgentias, ac cœtera huiusmodi, docet Lezana *in sum. q. regular. tom. 3. v. Baldachinum num. 4.* vbi in fine subdit hanc rationem. Nam exemptis, & priui-

legiatis non præiudicatur in suo priuilegio, nisi quatenus in illo exprimitur, & priuilegiatus in aliquo non potest extendere suum priuilegium ad aliud.

10 Quamuis igitur in hoc casu admittamus erectionem baldachini, & coactionem aduersus recusantes posse per Episcopum exerceri, quatenus Regulares non obtemperarent, ex hoc tamen inferri non potest, quod Episcopus eos cogere valeat ad seruandum Cæremoniale Episcoporum, non obstantibus priuilegijs, & consuetudinibus in Regularium fauorem militantibus. Nam id esset exercere iurisdictionem, quod Episcopis in locis exemptis, & contra exemptos non est permissum, & expresse contraueniunt decreto Concilij Viennensis *in d. Clemen. Archiepiscopo*, verbis superius relatis.

11 At demus aliquando, sine tamen veritatis præiudicio, quod Episcopi aliquo modo prætendere possint a Regularibus obseruationem Cæremonialis Episcopalis, id tamen agere debent, contrauenientendo illos coram eorum Iudicibus per regulam, de qua Grat. *in d. discept. 467. n. 40.* Vbi quod si Episcopus prohiberet de facto aliquid agere in locis exemptis, quod alias est ei permissum, non potest contra exemptos procedere, sed agere debet coram eorum superiore.

12 Nec obstant, quod Episcopi sint deputati executores Cæremonialis. Quia nec in Constitutione 69. Clementis Octaui, neque in Constitutione Innocentij Decimi, quæ permittitur eidem Cæremoniali, hoc legitur, nec quatenus legeretur permissum ijs est, id agere per censuras. Censuræ enim ferri nequeunt in Regulares, nisi in casibus expressis à Constitutionibus Apostolicis, & Sacris Canonibus. Quia sunt exempti à iurisdictione Ordinariorum.

13 Porrò exemptionem Regularium à iurisdictione Ordinariorum constat habuisse initium ex decreto Gregorij Magni, quod appellatur *Constitutum S. Gregorij*, edito in Concilio Romano sub anno 601. nonis Aprilis, in quo interfuerunt viginti Episcopi, præter Presbyteros, & Diaconos Cardinales. Illud ex Bibliotheca Vaticana recenset Binius inter alia Concilia, eiusque integrum decretum refert Passerin. *tom. 3. de stat. homin. q. 189. n. 10. inspect. 10. n. 974.*

14 In illo autem hæc habentur: *Neque audeat ibi*, scilicet in Monachorum Cœnobio, *cathedram collocare*, scilicet Episcopus, *vel quantamlibet potestatem habere imperandi, nec aliquam ordinationem, quamuis leuissimam, faciendi, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus, quatenus Monachi semper maneant in Abbatum suorum potestate, nullumque Monachum sine testimonio, vel concessione Abbatis in aliqua Ecclesia teneat, vel ad aliquem promoueat honorem.* Quod autem per huiusmodi formam verborum concedatur plena exemptio à iurisdictione ordinaria Episcoporum, habetur expresse declaratum à Bonifacio Octauo *in cap. si Papa de priuileg. in 6.* & ex eo id annotarunt Syluest. *v. exemption. 5.* Tabiena *n. 3.* D. Antonin. *p. 3. tit. 16. cap. 9. §. 2.* Sanchez *lib. 6. consil. cap. 9. n. 4.* Lezana *d. v. exemptio num. 6.* Barbos. *de offic. & potest. Episcop. allegat. 123. num. 12.* Tamburin. *de iur. Abb. tom. 1. disput. 15. q. 5. numer. 13.* & Passerin. *loc. citato num. 692.*

15 Hinc Gratianus hac in re multipliciter errauit 18. *qu. 2.* Primò quia non expressit ex quo loco sumpserit *can. quam necessarium*, imò indicauit illum desumptum fuisse ex aliqua Diui Gregorij Epistola ad omnes Episcopos, cum tamen recensita in illo canone, habeantur in decreto illo Conciliari. Deinde quia non retulit ea omnia, quæ in dicto decreto continentur, & quæ maximè faciebant ad quæstionem, ibidem ab eo discussam. Et præcipuè omisit verba superius relata, quæ plenam exemptionem continent. Postremò quia nonnulla ex verbis relatis posuit in *can. Luminoso*, quem refert desumptum ex Epistola D. Gregorij ad Castorium Ariminensem, quæ habetur *lib. 4. registr. epist. 43.* in qua tamen epistola verba hæc *nec audeat &c.* minimè continentur, sed leguntur in dicto Conciliari decreto.

16 Auctoritate Gratiani plures decepti sunt, vt Barbos. *de offic. Episcop. alleg. 105. num. 5.* Tambur. *loc. cit. q. 1. num. 5.* Pax Iord. *lib. 6. tit. 14.* dicentes, *can. quam necessarium*, desumptum fuisse ex Epistola Diui Gregorij ad Episcopum Rauennatensem *lib. 7. registri indict. 1. epist. 18.* & continere priuilegium particulare, concessum Monasterio sanctorum Ioannis, & Stephani, cum tamen Canon ille habeatur in citato Sacri Concilij *Constitute*. Ex titulo autem Gratiani dicitur desumptum ex Epistola D. Gregorij ad omnes Episcopos; vniuersaliter enim loquitur, quemadmodum Constitutum illud, vnde in fine illius Vniuersi Episcopi congregati dixerunt: *libertati Monachorum congaudemus, & quæ nunc statuit Beatitudo vestra, firmamus.*

17 Deceptus fuit etiam Suarez *tom. 4. de relig. tr. 8. lib. 2. cap. 1. num. vlt.* tradens *in d. can. quam sit necessarium* non concedi exemptionem à iurisdictione, negatque ex hoc exemptionem Regularium habuisse originem à sancto Gregorio. Aliter sanè dixisset si vidisset Concilium illud Romanum, continens formam plenæ exemptionis à iurisdictione in verbis supra relatis iuxta declarationem Bonifacij Octaui *in d. cap. si Papa de priuilegijs in 6.* & Doctores citatos.

18 Quare excusandi sunt Doctores, qui scribentes super *cap. Dilectus de offic. ordin.* dixerunt, Regulares de iure communi exemptos esse à lege Diœcesana, non autem à lege iurisdictionis. Prætermissio enim, quod distinctio ista non est doctrinalis, ea non subsistit. Quia nec datur lex Diœcesana, quæ non sit iurisdictionis, neque lex iurisdictionis, quæ non sit Diœcesana, de quo videantur ad *d. cap.* Butrius, Panormitanus, & Fagnanus. Excusandi inquam, quia in errorem inducti à Gratiano, & ex ijs plures scripserunt ante Bonifacium Octauum, declarantem verba illa: *nec audeat &c.* continere plenam exemptionem à iurisdictione. De hac re vide quæ alibi multis in locis scripsimus.

19 De iure itaque communi Episcopi possunt aliquando erigere baldachinum in Ecclesijs Regularium. Per decretum autem Apostolicum editum die decima Iunij 1603. à Clemente Octauo, nihil de nouo conceditur Episcopis, sed solum declaratur, quod possint censuris compellere Regulares, aliosque exemptos, nolentes assentiri, quod Episcopi vtantur baldachino in eorum Ecclesijs. Tenor autem decreti est huiusmodi.

20 *Decet Episcopis pro eo, quo in Ecclesia Dei excellunt Dignitatis gradu, in quocunque suarum Diœcesum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adesse, & assistere contingit, eam, quam par est, reuerentiam, & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare non sine graui animi dolore auditum est, nonnullos Regulares vano quarumdam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Episcopis in eorum Ecclesiis Pontificalibus interessentibus, non modo renuisse in eis supra locum Episcopalis Sedis baldachinum erigere, verum etiam id iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere, & arcere ausos fuisse. Atque ideo Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, facto verbo cum SS. D. Nostro Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis suæ speciali, & expresso mandato, hoc præsentis decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cætero Episcopi, vbi tam ex consuetudine, & priuilegio, quam ex Sacrorum Canonum Constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis cum mitra, vel etiam sola Cappa induti in quibusuis Regularium tam mendicantium, quàm non mendicantium, & Monachorum etiam Casinentium, clericorum, Presbyterorum, & cuiusuis alterius ordinis, Religionis, militiæ, societatis, aut Congregationis Ecclesiis interesse possunt, ipsi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congrue baldachinum attollere. Eis autem id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacunque earumdem Regularium, aut alia quantumuis exempta Ecclesia, supra episcopale Solium, seu Pontificale faldistorium erigi facere, atque sub eo sedere, & stare quemadmodum in proprijs, & Cathedralibus eorum Ecclesiis stare, & sedere solent, eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales huiusmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipse, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, statuto decreto, & mandato inobedientes, & contumaces fuerint sciant se ab eisdem Episcopis ad id per censuras, & pœnas Ecclesiasticas huius decreti virtute cogi, & compelli posse, aliisque pœnis tam spiritualibus, quàm temporalibus arbitrio summi Romani Pontificis subiacere, & obnoxios fore, non obstantibus &c. Romæ 10. Iunij 1603.* Ita decreto suo S. Congregatio.

21 Non possunt tamen Episcopi in dictis Regularium Ecclesiis eas Pontificales functiones, quæ considerationem mixtam habent, istis inuitis, exercere, vt ordines conferre, degradare, &c. Imo nec fortasse prædicare Diana *p. 3. tr. 2. res. 109.* secus autem est in Ecclesiis Regularium, etiam exemptorum, si sint Parochiales. Vnde cum quæreretur in Sacra Congregatione Concilii, an eminentissimus Episcopus Brixiensis in Ecclesia Paro-

Parochiali Monachorum exemptorum, possit administrare Sacramentum confirmationis, inuitis ipsis Regularibus. Et quatenus possit, an contra eosdem Regulares impedientes dictam administrationem valeat censuris procedere.

22 Sacra Congregatio, re pluries proposita, & maturè examinata, vtraque Parte informante, affirmatiuè ad vtramque dubitationem respondit 9. Iunij 1657. *argum. cap. responso 43. de sentent. excommun.* Vbi ex concessione Baptismi tempore interdicti Papa interpretatus est, intelligi concessum etiam chrisma, quod ex Glossa est quasi quoddam complementum Baptismi. Sicut autem Episcopus, tanquam primus Parochus, posset proculdubio baptizare in Ecclesiis Parochialis Regularium, ita etiam ex chrisma conficere, illudque ministrare *arg. cap. Quoniam de sent. excommunicat. in 6.*

23 Id autem non debet extendi ad Vicarios Episcoporum, etiam absente Episcopo, ex declaratione Congregationis Sacrorum Rituum die 10. Iulij 1621. quæ declarauit, non posse huiusmodi Vicarios, inuitis Regularibus, erigere baldachinum, in eorum Ecclesijs.

CONSVLTATIO CVII.

An, & quatenus per Constitutiones Pontificias censeatur aliquando derogatum exemptioni Regularium, qui immediatæ Sedi Apostolicæ subiecti sunt?

1 ASserendum est priuilegio exemptionis alijsque Regularium priuilegijs non derogari, nisi facta eorum expressa mentione. Vnde licet per clausulas quantumlibet vniuersales, & efficaces, tam in iure, quam in alijs Constitutionibus Apostolicis detur alicui etiam Episcopo plenissima administratio gubernandi Diœcesim, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, & committitur exactissima cura Diuini Cultus, eidemque imponatur cura pastoralis, tam Cleri, quàm Populi, hæc tamen intelliguntur, saluo iure exemptionis eorum, qui Sedi Apostolicæ immediatè subiecti sunt.

2 Cùm enim intersit eximenti, non amittere suam immediatam iurisdictione, & quod sibi immediatè subditus, alij non subijciatur, Rota *decis. 456. n. 13. par. 5. & decis. 461. num. 23.* eiusdem par. & *decis. 50. n. 5. par. 10. recent.* Mandos. *de signat. Grat. §. Exemptiones ab Episcopo, v. exemptus à iurisdictione,* Sanchez *lib. 4. moral. cap. 39.* Rodriq. *tom. 3. quæst. regul. 36. n. 5.* ex hoc planè sequitur primo, non posse Regulares huic priuilegio renunciare, vt decernitur apertè *in cap. cum tempore de arbitr.* vbi Panormitan. *num. 2.* qui hoc ipsum docet *in cap. significasti num. 8. & 9. de for. compet. & in cap. 1. num. 19. de re iudicat.* Castr. *cons. 431. num. 3.* Roman. *cons. 300. n. 18.* Surd. *cons. 46. num. 25.* Mantic. *decis. 237. numer. 4.* Ludouis. *decis. 325. num. 23.* Rota *loc. cit.* Et licet Gloss. *fin. in dict. cap. cum tempore putauerit*, exemptum posse renunciare exemptioni in sui præiudicium, id tamen meritò reijcit Panormitanus *eo loco*. Quia ius exempti non potest separari à iure eximentis, Rota *d. dec. 456. n. 11. & seqq. & dec. 467. num. 24. p. 5. & decis. 50. n. 7. par. 10. rec.* Quod maximè procedit in exempto, immediatè subiecto Sedi Apostolicæ *c. ad audientiam de præscript.* vbi Panorm. *n. 12.* Felin. *n. 13.* ac Rota coram Seraphino *decis. 1024. n. 22. & 23.*

3 Hinc est, quod huic priuilegio exemptionis non derogatur per specialia rescripta, aut priuilegia, quæ ad fauorem cuiuscunque emanant, nisi eius facta speciali monitione. Et quidem nedum rescriptum rescripto, aut priuilegium priuilegio, sed neque lex priuilegio derogat, non facta eius mentione, Glos. *in cap. 1. v. facti de Constit. in 6.* ibique Archid. & Anchar. Gemin. *n. 16.* Franch. *n. 5.* alijque.

4 Nec obstat, quod id non procedat in priuilegijs notorijs, ac insertis in corpore iuris, quibus facilius derogatur. Vnde illis derogatur, si Pontifex disponit contrarium priuilegio, etiam nulla facta eius mentione, quia non potest præsumi inuoluntarium in Pontifice ex ignorantia, aut inconsideratione eius, quod est insertum in corpore iuris, estque in iure notorium, sicut in eodem *cap. 1. de constit. in 6.* docent Gloss. *d. v. facti*, Gemin. *n. 12.* Anchar. Archid. & Franch. *n. 5.* Felin. *in cap. 1. num. 12. de rescript.* & Fagnan. *in cap. nonnulli*, vbi alij *n. 18. & seqq. eod. tit.*

5 Nam id diluitur. Primò, quia non comprobatur, vbi Pontifex non disponit contra priuilegium per viam legis, sed solum per viam rescripti, aut priuilegij. Hoc enim modo, etiam si Pontifex rescribens apponat clausulam: *non obstantibus priuilegijs* insertis in corpore iuris. Quia præsumitur, quod Pontifex sub nomine priuilegiorum intelligat, non inserta in corpore iuris, quæ propriè sunt priuilegia. Nam aliàs inserta in corpore iuris, ius commune faciunt; ideo cùm derogatio sit strictæ interpretationis, clausula: *non obstantibus priuilegiis*, strictam accipit interpretationem, vt de solis priuilegijs non insertis in corpore iuris intelligatur, Felin. *in d. cap. nonnulli n. 12.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 36. num. 34.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 14. n. 8.* Poncius *lib. 8. de matrim. cap. 19. n. 6.* pluresque alij apud istos. Cæterum, quod rescriptum, aut priuilegium non deroget iuri communi, atque adeo nec priuilegijs insertis in corpore iuris, quæ ius commune constituunt, est sententia communis, vt per Gloss. *in cap. 1. v. noscatur de constit. in 6.* vbi Anchar. *n. 8.* Io: Monach. *n. 1.* Archid. *n. 2.* Panormit. *in d. cap. nonnulli n. 10.* ibique Felin. *n. 9.* Fagnan. *n. 29. & seqq.* Rota *dec. 347. n. 3. & dec. 4. n. 3. tom. 2. p. 4. rec. & dec. 1. n. 1. & 2.* coram Cæsar de Grass. *& dec. 308. n. 4. lib. 3.* coram Puteo, *& decis. 122. num. 22. p. 1. diuers. & dec. 761. n. 1. & 2. p. 2. rec.*

Præcipuè verò vbi priuilegium est munitum derogatorijs ad futuras dispositiones, ei non derogatur, nisi facta eius speciali mentione, vt communiter tradunt Doctores, quod etiam comprobatur, vbi Pontifex de nouo disponit per modum legis, vt nec priori lege deroget habenti derogatorias ad futura, nisi eiusdem legis fiat mentio *d. cap. nonnulli de rescript.* vbi Panormitan. *num. 10.* Felin. *in cap. ex parte de Cappellan. Monachor. & cap. vnic. de excessor. Prælat. in 6.* Franch. *in cap. 1. num. 12. de Constitut. in 6.* Nam aliter postea, quod rescriptum non valeat contra legem habentem derogatorias ad futura, probat diffusè Felin. *in dict. cap. nonnulli num. 2.* Et quod per rescriptum non derogetur priuilegio habenti derogatorias ad futura rescripta, nisi fiat eius mentio, imò, quod non sufficiat clausula generalis: *non obstantibus priuilegijs* tradiderunt Panormitan. *in cap. Cum instantia num. 5. de censib.* Felin. *in dict. cap. nonnulli num. 4.* Cardin. *in Clem. 1. de sepult. & cons. 53.* Federic. de Sen. *cons. 239.* Castr. *cons. 53.* Palaus *disp. 4. art. 3. punct. 21. §. 4. num. 4.* Bonac. *de legib. disp. 1. q. 3. punct. 8. n. 11.* 6

Priuilegia autem Regularium continent amplissimas derogatorias ad futuras dispositiones. Manifestum enim est *ex cap. cum ordinem de rescript.* Cistercienses Monachi hoc ius obtinere, vt nullo rescripto Papali contra eos impetrato teneantur, nisi in eo fiat specialis mentio illius Ordinis. Consimile, imò in ampliori forma priuilegium habent Monachi Casinenses concessum ab Eugenio IV. *constitut. 58. §. 21. in Bullar. Casinens. & Constit. 61.* per totam, *& Constit. 64. §. 22. & Constit. 68. per tot. & Constit. 75. num. 2.* & à Leone X. *Constit. 129 §. 3. & 25.* & à Paulo III. *Constitut. 156. §. 8.* & à Paulo V. *Constitut. 266. in eodem Bullario*. In Bullario item Ordinis Prædicatorum iussu Pauli IV. in authenticam formam redacto per Franciscum de Albericis, Auditorem Cameræ, habetur *fol. 107.* Constitutio specialis Eugenij IV. quæ incipit: *Sacra Religionis sinceritas*, data 5. Idus Aprilis anno 1439. in qua eidem Ordini conceditur, ne priuilegijs, indultis, gratijs, eidem Ordini concessis, aut concedendis per Sedis Apostolicæ literas præiudicetur, aut præiudicari possit, nisi in literis, priuilegijs, facultatibus, & indultis eiusdem Ordinis, eiusque fratrum, domorum, &c. fiat expressa mentio. Huius priuilegij mentionem faciunt, Casarub. *v. priuilegia fratrum §. 6. lib. 4. contr. 8. cap. 1. n. 22.* 7

Pariter Paulus III. *in Constit. 48. Decet debitum* in Bullario Romano, data 15. Kal. Nouembris anno 1540. §. 42. decreuit, quod concessa per eum in illa Constitutione ad fauorem Societatis Iesu, præsertim exemptio à iurisdictione Episcopali §. 13. sub nulla reuocatione, aut derogatione, limitatione, aut contraria dispositione comprehendantur. Præmonstratenses quoque Monachi, & Religio S. Antonij Viennensis haud dissimili gaudet priuilegio, quod habetur in Constitutione Vrbani Octaui mox citanda. Alijs etiam Ordinibus id ipsum concessum fuisse legitur apud Casarub. *v. priuilegium*, & Mirandam *p. 2. q. 45. n. 6.* Lezana *eod. v. n. 21. & seq.* Huiusmodi autem priuilegia virtute priuilegij communicationis priuilegiorum communia sunt omnibus regularibus, quia est concessum per verba generalissima, & amplissimas clausulas, ideoque comprehendit etiam quæ difficilè conceduntur, etiam præiudicialia, Rota *dec. 3. n. 3. 4. & 5. p. 4. tom. 2. rec. & dec. 337. n. 13. & 14.* & coram Royas *dec. 327. num. 3.* 8

Estque notandum, quod præfata priuilegia, quæ inducunt formam seruandam in futuris dispositionibus, ac derogationibus comprehendunt expresè futuras dispositiones, etiam ex certa scientia, & motu proprio emanatas.

9 Secundò, quia non procedit, quando priuilegium contentum in corpore iuris extra illud sæpissimè per specialia rescripta emanatum, sæpius, ac sæpius confirmatum fuis. Tale enim priuilegium, licet insertum in corpore iuris, non reuocatur. Geminatio namque, ac multò magis multiplicatio rescriptorum Papæ super eadem re, operatur, vt confirmatio, licet data in forma communi, censeatur data motu proprio, Tusch. *tom.4. conclus.28.num.55.* Et rescriptum geminatum ea hoc continet virtutem clausulæ derogatoriæ, *non obstantibus, & ex certa scientia, &c.* vt per Felin. *in d. cap. nonnulli num.* 14. Vnde præcipuè considerandum est, quod multiplex eiusdem rei concessio, ac reiterata eiusdem priuilegij confirmatio est signum euidens, nedum certæ scientiæ in concedente, sed etiam deliberationis plenæ, ac firmæ voluntatis, *l. si mulier, C. ad Velleian. C. si quis iratus 2. quæst.3.* vbi Glos. *v. iterare.* Et ideò actus geminatus, multòque magis sæpius, ac sæpius multiplicatus est fortior, Felin. *d. num.14.* Cùm igitur Summi Pontifices priuilegia Regularium, & præcipuè priuilegium exemptionis tot tantisque iteratis rescriptis concesserint, & concessum confirmauerint, non est verisimile, nec præsumi potest, quod illi velint derogari, si nullam illius mentionem faciant.

10 Et quidem hac in re cessabit omnis quæstio, si animaduertatur, quod vbi noua dispositio non habet clausulas derogatorias, attendi debet, an noua dispositio sit antiquiori contraria. Nam, vt noua dispositio deroget priori, necessarium omnino est, quod sit illi contraria, *l. Sed & posteriores, & l. non est nouum, ff. de leg. cap.1. de constit. in 6.* vbi Glos. *v. priorem*, Io. Monach. *num.2.* Archid. *num. item 2.* Anchar. *num.7.* Gemin. *num.5.* Franch. *num. etiam 5.* Prob. ad Monach. *n. pariter 5.* Bartol. *in l. Omnes in 3. quæst. ff. de iust. & iur.* Martinez *part.2. quæst.97. dub.1. conclus.1.* Suarez *de legib. lib.5. cap.25.* Aut igitur noua dispositio, per quam asseritur derogari priuilegio exemptionis, est manifestè contraria eidem priuilegio, & tunc locum respectiuè habere debent superius dicta. Aut contrarietas non est manifesta, sed dubia, & tunc certum esse debet, quod priuilegio non derogetur. Primò, quia quoad fieri potest, contrarietas in dispositionibus, ac legibus vitanda est, *l. vbi repugnant, ff. de reg. iur. cap. cum expediat*, ibique Doctores *de elect. in 6.* Vnde omnis rationabilis interpretatio fieri debet, vt concilietur legum contrarietas. *Sic enim iuris regula est*, quod derogatio est stricti iuris, strictæque interpretationis, Rota *decis.23. num.19. & decis.384. num.39. part. 5. recent. & decis.1582. num.10.* coram Pegna, *& decis.48. num.18.* coram Durano. Quare non censetur derogatum, nisi quod expresè deducitur, vel quod ex necessitate infertur, Pegna *loc. cit. num.11.*

11 Deinde quia priuilegiatus virtute priuilegij acquirit ius, & materia exemptionis acquirit libertatem à iurisdictione, ac subiectione Episcopali, & sic libertas huiusmodi est propria exempti, qui super illam habet, quasi dominium. At verò certi iuris est, quod ita noua dispositio, ac præcipuè nouum rescriptum, aut priuilegium interpretationem accipere debeat, vt non præiudicet Tertio. Princeps autem nunquam censetur derogare iuri Tertij, Seraphin. *decis.* 351. *num.7.* Gratian. *cons.158. num.28.* Maximè vbi præiudicium non est leue, Soccin. iun. *cons.76. num.105. lib.1.* quo stante, priuilegium nullum dicatur, Panorm. *in cap. penult. n.8. de Cleric. non residen.* Anch. *n.3.* Cardinal. *in 3. q.* Propterea Doctores asserunt improprianda esse verba dispositionis Principis, ne contineant Tertij præiudicium, Felin. *in cap. causam quæ num.19. de rescript.* Iason. *in l. fin. num. 21. ff. de Constit.* Rub. *ad decis.666. num.70. part.4. tom.3. recent.* Quæ interpretatio sumenda est, etiamsi Princeps procedat motu proprio. Quia non censetur adimere ius Tertij, sed illud præseruare, vt post Partsium, Hondedeum, Ruinum, & alios firmat Rota in Romana Dotis 14. Februarij 1642. coram Dunozetto. Imò potius præsumenda est in Principe obliuio, vel quod rescriptum sit falsum, quàm quod voluerit tollere ius, Tertiò quæsitum, Panorm. *in cap. ex part.2. num.7. & fin. de offic. delegat.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsumpt.9. num.9.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. Glos.28. num.10.* Gratian. *discept.730. num.32.* Idque maximè si reuocatio priuilegij inferat præiudicium immediatæ subiectioni ad Sedem Apostolicam.

Vbi igitur in noua dispositione deficiunt contrarietas manifesta ad priuilegium, & clausulæ derogatoriæ, manifesti iuris est, quod illa non derogat priori dispositioni in corpore iuris contentæ, ac pluries per literas Apostolicas comprobatæ. 12

CONSVLTATIO CVIII.

An Episcopus eligere possit Regularem in suum Vicarium generalem sine licentia eius Superioris?

An Regulares in audiendis Sacris confessionibus dependeant omninò à suis superioribus?

Anve prædicare possint absque licentia suorum superiorum?

AD primum negatiuè. Nam Regularis non potest assumi in Vicarium, etiam ab Episcopo, sine licentia sui Superioris, vt habetur expresè definitum a Sancto Gregorio in suo Constituto, ibi: *nullumque Monachum sine testimonio, vel concessione Abbatis in aliqua Ecclesia teneat, vel ad aliquem promoueat honorem.* Nec hodie Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus permittit, Regulares esse Episcoporum Vicarios, vt testantur Lauret. de Franch. *quæst.122. num.1.* Peyrin. *ad Constitut.4. Sixti Quinti, §.10. num.34.* Præsertim Religionis mendicantis, siue strictioris non mendicantis. Alij verò secundum aliquos possunt creari Vicarij, dummodò adsit consensus suorum Superiorum, natalium defectu non laborent, habeantque cætera requisita. At dicta Sacra Congregatio id non probat. Tum quia non decet, eos extra Claustra degere, nec possunt ex Constitutione 60. Clementis Octaui §. 19. Tum quia iustitiam à Iurisconsultis potius, quam à Theologis administrari conuenit. Ita scripsit Episcopo Caputaquensi 17. Decembris 1591. Nisi cum alijs requisitis habeant etiam licentiam Apostolicam degendi extra Claustra, vt in eadem Caputaquensi 17. Nouembris 1593. Vel nisi sit Abbas, qui habeat iurisdictionem quasi Episcopalem in personas sæculares. Hic namque potest deputare Vicarium Monachum Iurisperitum. Quòd si talem non habeat, debet tenere Vicarium Clericum sæcularem, Doctorem. Si que id minus fieri possit, poterit assumere Vicarium Monachum non Doctorem, dando et Doctorem pro Assessore, sine cuius consilio nihil agere possit, quod requirat altiorem indaginem. Eadem Sacra Congregatio 23. Decembris 1603. & in nullius Trainutola 21. Nouembris 1605. quæ aliquando concessit licentiam assumendi Regulares in Vicarios Episcopales Monachos Cœlestinos, & Dominicanos vt in Puteolana 3. Februarij 1593. & Vestana 15. Nouembris 1606. Et Vicarius Patriarchæ Latini Constantinopolitani solet esse Regularis ex minoribus Obseruantibus ex eadem Sacra Congregatione 22. Decembris 1618. 1

Ad secundum. Affirmatiuè. Quod adeò verum est, vt Regularis approbatus ab Episcopo ad audiendum Sacras confessiones, nulla præcedente licentia, siue approbatione sui Superioris, nulliter confessiones audiat. Nam Ordinarij non habent facultatem approbandi Regulares ad Sacras confessiones, nisi seruata forma Clementinæ Dudum, *§. statuimus de sepultur.* & tradunt Suarez *tom.3. de relig. tract.10. lib.9. cap.2.* Pasqualig. ad Lauret. de Franch. *part.1. num.1442. & 1447.* Coron. *lib.2. controuers.7. n.83.* Passerin. *tom.2. de stat. hom. quæst.187. num.1. cap. 221. & sequent.* qui *num.223.* aduertit, quod Regularis, inuito Prælato suo, est incapax recipiendi iurisdictionem pro audiendis sacris confessionibus. Vnde si Prælatus regularis sit inuitus, nulla est Episcopi approbatio, Fagundez *ad præcept. Eccles. lib.7. cap.2. num.32.* Necessaria enim solum est Regulari ad sæcularium Sacras confessiones audiendum Episcopi approbatio in terminis *d. Clem. Dudum*, & Sacri Concilij Tridentini *sess.23. cap.15. de reformat.* Qua quidem habita, Regulares ab alio non dependent, cum ex iure non teneantur habere, nisi approbationem sui superioris, & Episcopi. 2

Ad 3. Prohibentur Regulares concionari absque licentia suorum superiorum ex Concilio Trident. *sess.5. cap.2.* & tradunt Nauar. *in sum. cap.25. num.141. & 143.* Lezana *in summ. tom.1. cap.20. num.1.* Barbos. *de offic. Episcop. allegat.76. num.8.* 3

num. 8. Pax Iordan. *lib. 6. tit. 1. num. 87.* Anton. à Spiritu Sancto *par. 1. tract. 2. disp. 3. num. 141.* Basseus *v. Prædicator num. 4.* Passer. *loc. cit. art. 1. num. 1034.* Ac præter huiusmodi licentiam requiritur in Regulari pro prædicatione habenda in propria Ecclesia benedictio Episcopi, & pro aliena Ecclesia licentia Episcopi ex eodem Sacro Concilio Tridentino loco citato, *& sess. 24. cap. 4. de reform.* De qua re nos alibi fusiùs.

CONSVLTATIO CIX.

Iterum. Quomodo probetur, præsertim à Regularibus, fuisse paritum Breuibus, aut decretis Apostolicis?

1 POterit id probari ex attestationibus grauium virorum, præsertim in Curia existentium. Et quamuis ex Regula fides non faciat fidem, id tamen procedere non videtur, quando attestationes sunt subscriptæ à viris egregijs, quibus credendum est per Textum *in can. nobilissimus d. 97.* Lap. *allegat. 32. num. 3.* Roman. *consil. 59. num. 6.* Vt de attestatione Præpositi Theatinorum firmauit Rota *dec. 325. num. 1.* coram Mantica. De attestatione extraiudiciali Rectoris Societatis Iesu in Auenionensi simulationis 9. Ianuarij 1635. coram Panzirolo, *& decis. 594. num. 17. par. 5. tom. 2. recent.* Præsertim, si attestatio est eiusdem personæ, cui aliàs in re grauiori fides adhibita fuit, iuxta ea, quæ tradit Bald. *in l. Si quis testibus num. 1.* Sitque plurium Virorum. Nam attestationes inter se coadiuuantur, & vna ex altera robur accipit, vt tradit Rota in Melcuitana Commendæ 3. Iulij 1645. *§. Sed his non obstantibus* coram Bichio. Ac præcipuè si Viri, qui id testantur degant in Curia. Ab ijs enim faciliùs, clariusque veritas haberi poterit, & operatur, vt libentius huiusmodi attestationibus credatur. Rota in Aretina Commendæ coram Seraphino *decis. 755. num. 3.* & in Cauriensi præstimonij coram Pegna *decis. 230. num. 2.* typis Lugdonensibus.

2 Item nec videtur habere locum in Tribunali, quod procedit, inspecta æquitate naturali, & quod potest iudicare secundum conscientiam suam, Farinac. *de testib. q. 72. num. 59. ac seqq.* Nec quando contenta in dictis attestationibus sunt verisimilia apud idem Tribunal, Farinac. *loc. cit. num. 70.* & Add. ad Gregor. *decis. 204. littera B.* Neque in Sacra Congregatione super Episcopis, & Regularibus, quæ procedit extra Ordinem, ac sine processu, vt ait Lezan. *in Summ. v. Congregationum. 15.* vbi quod vigore Bullæ Sixti V. datur illi facultas decidendi controuersias inter Regulares exortas sine forma iudiciali, solumque in illa attenditur veritas, & æquitas, nec proceditur per apices iuris. Quinimò, non existente lite, ac processu, Testes nulliter examinati sustinentur ex Rota *decis. 827. num. 4.* coram Buratto.

3 Eoque præsertim, si Iudex; à quo tanquam suspectus denegauerit acta causæ, ne transportari possent ad Sacram Congregationem. Quod probari pariter poterit ex attestatione, & præsumitur id fecisse ad instantiam partis aduersæ, interesse habentis. Ex quo sequitur, quod eadem acta originalia habeantur pro productis, & non requiratur transportatio illorum, adhibeaturque fides cuicumque scripturæ informi, quæ aliàs non probaret, vt in specie tradit Rota coram Buratto *decis. 416. num. 3. & seqq.*

4 Quinimò ex eo solum, quod iudex noluerit dare copiam actorum, vt haberi posset recursus ad Sedem Apostolicam, sufficit ad faciendum probationem concludentem iuramentum procuratoris instantis sine alijs attestationibus. Nam quoties aliquis non exhibet illud, quod exhibere tenetur, statur iuramento instantis, per Text. *in §. Si ad exhibendum*, vbi Gloss. & Doctores *Instit. de offic. Iud.* & in hac specie scripturarum non adhibitarum probant adducta per Ridolph. *in prax. par. 3. cap. 2. num. 166. & seqq.*

5 Atque ita, vt non obstet, si dicatur, non fuisse paritum Breuibus, aut decretis voluntariè, sed coactè. Quia voluntaria paritio non requiritur, maximè in foro fori, & quando Iudex illa executioni demandauerit. Imò in hoc casu potest haberi recursus ad superiores pro iustitiæ complemento. Et quia paritio, etiam coacta, sufficit, cùm voluntas, etiam coacta, voluntas sit, per Text. *in §. per traditionem Instit. de rer. diuis.* Azor. *in summ. C. lib. 2. tit. 20. n. 7.*

6 Quod si aliqui fuerint excommunicati, ex quo parere noluerint, antequam deueniretur ad executionem ob contumaciam in non obediendo. Id dici non poterit, nisi contra illos, quos in specie probaretur fuisse personaliter, ac legitimè citatos, vt per Rotam *decis. 17. num. 2. & decis. 109. num. 12.* coram Buratto, quorum respectu dari debet absolutio ad cautelam, cum reincidentia, vt audiantur. Respectu verò aliorum, qui vel non fuerunt citati, vel se non opposuerant exequutioni, non est necessaria absolutio aliqua. Nam delictum vnius alteri imputari non debet, & culpa suos debet tenere auctores, & non alios ex vulgari *l. Quemadmodum, ff. de noxal. act.* Nec vlterius contra eos progreditur, qui procul sunt à calumnia, Farinac. *de delict. & pæn. quæst. 24. num. 1. & seqq.* vbi ampliat etiam in Patre, qui non tenetur pro delicto filij; minusque delictum personæ potest præiudicare Ecclesiæ, vel Prouinciæ, quominus iustitiam suam exquirere, ac prosequi possit, *cap. peruenit de arbitr. & cap. quia detestam.* & vtrobique Glossa, & Doctores.

CONSVLTATIO CX.

An, & ex quibus, maximè Prouincialis, aliusuè Superior Regularis suspendi possit ab officio, aut eo redintegrari? Quid si ei renunciauerit? Quidue de cassatione eius electionis, & de celebratione noui Capituli, & noua in eo ministrorum electione?

1 PRimo ex simonia, si de ea contra Prouincialem sit inquirendum, quæ cum cadat super ipso officio Prouincialatus, nempè ad illius confirmationem assequendam, interim debet ab eo suspendi, ad Text. *in cap. licet Hely §. qui verò de simon. in can. quia 3. q. 2. & in l. 2. Cod. de decur.* Luc. de Penna *in l. Iudicem Cod. de dignit.* Paris. de Put. *de syndic. tit. de offic. synd.* Etenim satis est suspicio criminis, vt ab administratione suspendi possit, Abb. *in d. cap. licet Hely n. 9. & 18. in fine, & in cap. inter num. 1. de purgat. & in cap. & si Clerici num. 31. & 33. de iudic.* Io. Andr. *in cap. 1. de accusat. in 6.* Foller. *in pr. crimin. canon. cap. 34. num. 17. & 25.* & Farinac. *cons. crim. 25. num. 58. lib. 1.*

2 Imò ex hoc solum, quod est conficiendus processus contra exercentem iurisdictionem, & subditos habentem, debet omninò suspendi, vt liberè absque metu procedat, vt ex pluribus probat Grammat. *cons. 10. num. 2. & seqq.* quem sequitur Lancellott. *ac attent. par. 2. cap. 5. num. 17.* Vnde si Prælatus, & Officialis cum pleno iure suspendi potest ante formationem processus, moltò magis poterit suspendi qui nondum est confirmatus. Nam ius ex sola electione est tenue, reuocabile, & imperfectum, *cap. nihil est de elect. & cap. qualiter, & cap. cum duobus eod. tit.*

3 Præsertim si ab hac suspensione sibi notificata non appellauerit, prout nec appellare poterit, saltem ad effectum suspensiuum iuxta peculiarem facultatem quorumdam Generalium, vt Generalis Sancti Augustini concessam à Sixto IV. ac relatam a Sorbo *in compend. priuil. v. Generalis nu. 11. & 12.* & à Barbosa *in cap. ad nostram num. 3. & vot. 4. num. 68. lib. 1.* qui etiam ex iuris communis dispositione *num. 61. & seqq.* ostendit, quod à similibus suspensionibus ab officio Prouincialatus non datur appellatio suspensiua.

4 Nec huiusmodi suspensio poterit prætendi attentata ex appellatione, si appellatio fuerit interposita à persona non habente mandatum procuræ, nec concurrerit aliqua ratificatio, quo casu perindè est, ac si non fuisset interposita per Text. *in l. Quæsites ff. qui satisdar. cog. l. 1. §. de appellat.* Rota *decis. 627. num. 15. par. 3. recent.* & plenè in Perusina bonorum 23. Iulij 1651. coram Celso *§. facilius verò*. Vel si fuerit interposita post decem dies. Post eos enim non potest amplius appellari *auth. hodie C. de appell. l. 1. §. Quod in sententia ff. quando appell.* ac Rota *decis. 61. num. 1. & decis. 289. num. 47. par. 6. recent.*

5 Vel si appellatio nunquam fuerit deducta ad notitiam Superioris Regularis. Vnde rectè procedi poterit ad suspensionem absque vllo scrupulo attentatorum, per Text. *in cap. si duobus de appell.* Specul. *de appell. §. nouissimè num. 2.* Card. *in Clem. 1. vers. sextus casus de seqq. possess.* & alios, quos refert, ac sequitur Lancell. *de attent. par. 2. cap. 12. limit. 36.*

6 Suspensio igitur ab officio facta, donec causa terminetur excludit Prouincialem, aliumue à redintegratione,

quando

quando causa criminalis nondum est terminata, imò nec instructa.

7 Præsertim si Prouincialis spontè, ac liberè renunciauerit Prouincialatui, licet eius renunciatio non fuerit accepta à Superiore, si tamen facta fuerit ante confirmationem electionis iuxta communem Doctorum distinctionem, secus si facta fuerit post confirmationem. Tunc enim sine Superioris acceptatione non valeret, atque ita procedunt Doctores contrarij. Facta autem ante confirmationem sine acceptatione superioris subsistit, vt per Gloss. *in cap. si electio, vel renunciatio de elect. in 6.* vbi Gemin. *num.* 5. Franch. *num.* 3. Paris. *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 1. *num.* 78. Rota *decis.* 6. *num.* 1. *de elect.* & *decis.* 8. *num.* 3. *de impetr.* vbi Doctores communiter.

8 Et non ostendatur, Prouincialem recessisse à renunciatione. Quo casu, etiamsi renunciatio indigeret acceptatione Superioris, adhuc tamen necesse est, ostendere renunciantem pœnituisse, & renunciationem reuocasse; Vnde nemo potest super hoc absque speciali mandato audiri, cùm à solo animo renunciantis hæc mutatio voluntatis habenda sit per Gloss. *in l. Idem Pomponius* §. *fin.* vbi Bart. & Angel. *de rei vindicat.* Alexan. *cons.* 78. *num.* 14. *lib.* 5. Bald. *cons.* 27. *lib.* 2. Surd. *cons.* 281. *num.* 32. ac Rota *decis.* 145. *num.* 8. & 9.

9 Nec suffragaretur, si post renunciationem procederetur ad vlteriora in inquisitione, ac ipsemet suspensus appellaret à deputatione Regularis in Rectorem Prouinciæ. Quoniam hæc sunt res penitus distinctæ, nempè renunciatio spontanea; & inquisitio ex officio facienda à Iudice confirmatore adeò, vt etiamsi renunciatio esset valida, non tamen impediret, quia ipse Iudex possit, ac debeat inquirere veritatem, & ad vlteriora procedere, vt in his terminis firmat Sigismund. à Bonon. *de elect. par.* 1. *dub.* 39. *n.* 8. & 10. & Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 240. Et notandum est cum Miranda *in prax. crimin. can.* q. 3. *art.* 1. *in fine*, & cum Barbos. *d. voc.* 4. *num.* 63. quod modò minor causa requiritur, imò quod quæcumque sufficit, vbi agitur de officijs Regularibus, præsertim dum ante confirmationem non agitur de tollendo iure quæsito, vt ad rem ponderat Donat. *tom.* 2. *tract.* 7. *de confirmat. elect.* q. 14. *n.* 5.

10 Non poterit ergo prætendi aliqua redintegratio ex spolio, si renunciatio est valida. Imò & per eam renuncians spontè cecidit à sua possessione, si quam habebat, Pont. *de spol. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 19. Rota *decis.* 4. *num.* 1. *de renunc. in nou.* & Cassad. *decis.* 4. *num.* 10.

11 Sententia pariter cassationis electionis Prouincialis excludit eius prætensam redintegrationem, si valida sit. Eritque valida sit Iudex confirmator, antequam ad illam deueniat, solum ex officio inquirat extraiudicialiter. Nam in causa confirmationis proceditur sine figura Iudicij, vt decernitur expresse *in cap. indemnitatis* §. *sanè de elect. in* 6. per hæc verba: *Sine strepitu Iudicij, & figura per Superiorem inquiratur primitus, antequam confirmetur, vel etiam infirmetur. Et in Clem. ex iure de verb. significat.* §. *Demum*, vbi Gloss. *in* 5. *not.* aduertit, in confirmatione Prouincialis non procedi iudicialiter; Vnde quod sufficiat etiam habere causam extraiudicialem, ex eo, quia non agitur ad puniendum, sed ad excludendum, tradunt communiter Doctores *in cap. postquam de elect.* & *in cap.* 1. *de postulat. Prælat.* Lauor. *tom.* 1. *var. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 59. Bagnes *de iust.* & *iur.* q. 67. *art.* 2. *in resp. ad* 2. *argum.* Barbos. *de iur. Eccl. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 255. qui ita in praxi seruari testatur. Donat. *in prax. tom.* 2. *par.* 3. *tract.* 9. q. 6. *num.* 2. & q. 9. *num.* 8. & 10. ac Rodriq. *tom.* 2. *quæst. regul.* 52. quem defendit Sigismund. *loc. cit. dub.* 44. *num.* 12. vbi inuehitur in Mirandam, qui contrarium ostendit.

12 Idque præcipuè, si extet Constitutio particularis Ordinis, quæ statuat tempus decem dierum tantùm à die petitionis confirmationis ad confirmandam, vel infirmandam electionem. Hoc enim casu non potest procedi, nisi per inquisitionem extraiudicialem, cùm in tam breui termino sit impossibile in partibus habere probationes iudiciales, ac processum formalem conficere, electum examinare, aliaque facere ad terminum; &c. & seruatis seruandis de iure in iudicio formali.

13 Ac ita, vt ne possit quidem controuerti validitas cassationis electionis ex eo, quod forsitan seruata non fuerit forma præscripta à Sacra Congregatione, vt scilicet Pater Generalis processum conficeret, ac procederet ad pœnas, prout de iure. Nam cassatio electionis non est pœna, sed simplex exclusio. Satis est ergo, quod in cassatione procedatur, prout de iure. Quia rescriptum, etiamsi non haberet clausulam, *prout de iure*, adhuc tamen intelligitur, vt processus fieret super quibus de iure processus est faciendus, & quatenus de iure requiritur ad Text. *in cap. causam quæ*, ibique Abb. & Dec. *in* 1. *notab. de rescript.* Gloss. *in can. paratus v. Seuero* 23. q. 1. & egregiè Rota *dec.* 29. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* Nec modus procedendi super cassatione impedit modum procedendi super punitione. Ideòque nihil ageretur contra rescriptum, cum vnus modus procedendi alium non impediat, ex traditis à Fagnan. *in cap. qualiter & quando num.* 39. *de accusat.*

Secundo ex irregularitate propter homicidium commissum, etiam ante pubertatem, & absque dubio in vndecimo, vel duodecimo ætatis anno, vt per Abb. *in cap. exhibita num.* 2. *de homicid.* Gloss. *in Clem. vnic. v. infans eod. tit.* Maiol. *de irregular. lib.* 7. *cap.* 43. *num.* 1. Perez *lib.* 1. *gloss.* 1. *par.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *ord.* Gauant. *in aphor. Episcop. v. Irregularitas*, Præpos. *in* 2. *par.* q. 5. *de irregul. dub.* 10. *n.* 76. malè reclamante Ioanne Sanchez *in select. dub.* 3. *allegat.* 1. Nam loquitur contra communem, ac tutiorem sententiam, nec rectè allegat Auilam, & Henriquez, qui id non asserunt, & opinio contraria videtur erronea, & communiter reiecta, cùm solum infans, & minor septennio, qui non est doli capax irregularitatem in delicto non incurrat, sique aliquem occidat, vt *in Clement. vnic. de homicid. volunt.* Et quod pueri grandiusculi, etiam ante pubertatem, cum sint doli capaces, sint propter homicidium irregulares, nisi penitus vacent culpa, firmant communiter Doctores *in exhibit. eodem tit.* nominatim Abbas *num.* 2. dicens, quod tenentes contrarium, loquuntur de infantili ætate, quæ quidquid videt, ignorat, idemque tradunt *ibidem* Felin. *in princip.* ac Butr. *num.* 5. & habetur *in cap.* 10. *de delict. puer.* ibique Ostens. *num.* 5. ponens exemplum de puero cultrum proijciente, quo aliquis occiditur, dicitque ex hoc effici irregularis, & si animum occidenti non habuerit. Quod repetit *in cap.* 2. *num.* 2. *in fine*: Adducitque exemplum in puero decennij, qui est doli capax. Et de veriori sententia testantur Maiol. *de irregularit. lib.* 5. *cap.* 48. *num.* 11. inquiens verius, ac tutius esse, quod maior septennio propter homicidium fiat irregularis, licèt facilius obtineri soleat dispensatio propter imperfectionem consilij. Et post alios idem tenet Pelliz. *in manual. regul. tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *sect.* 1. q. 8. *num.* 11. 14

Irregularitas autem ex homicidio ita est impedimentum canonicum, vt electio subsequuta irrita sit, nec sit confirmanda, vt latè Nauarr. *in manual. cap.* 27. *num.* 251. Castell. *de elect. cap.* 11. *num.* 19. Passerin. *eod. tract. cap.* 25. *n.* 315. vbi fusè probat, electionem de irregulari factam non esse ipso iure irritam, sed tamen cassandam. 15

Certumque est, irregularitatem, quæ ex delicto prouenit, nullatenus per professionem in Religione emissam tolli, *cap.* 2. *de apost.* vbi Gloss. *v. Religiosus*, Ostiens. *num.* 6. Butr. *num.* 13. Cardin. *num.* 2. *in* 5. *oppos.* Anchar. *num.* 4. *in* 1. *oppos.* Abb. *num.* 6. Anan. *in fin.* & tradunt Syluest. *v. Irregularitas* q. *vlt.* Nauarr. *com.* 2. *de Regular. num.* 60. Couarr. *in Clem. si furiosus p.* 1. §. 2. *num.* 6. *de homic.* alijque communiter. Quinimò hæc irregularitas adeò regularem reddit inhabilem, vt eius electio sit nulla ipso iure per *cap. Si eo tempore de rescript. lib.* 6. *cap.* 15. *qui de sent. excommun.* pariter in 6. Peyrin. *de Prælat.* q. 5. §. 3. *num.* 44. & *seqq.* & Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 24. & 29. 16

Neque mors occisi excusari poterit, quod non fuerit sequuta ex vulnere, sed ex defectu medicaminis, & culpa medici, nisi quando vulnus illatum non esset letale, sed adeo leue, vt nullo, aut modico medicamine vulneratus posset liberè sanus euadere, vt declarat Henriq. *in summ. lib.* 14. *de irregul. cap.* 3. *num.* 4. Couarr. *eod. loc. p.* 2. §. 2. *nu.* 9. dicens, quod aliàs considerabilis non est negligentia in medicamine, cum ipsum vulnus directè, ac per se mortem intulerit, & ad id optimè expendit Textum *in cap. exhibita de homicid. volunt.* in quo fuit considerata medicantis imperitia, & nihilominus omnes ibi concludunt, quod solius culpæ defectus in vulnerante aptus est excusare ab irregularitate. Et licet Castropal. *de censur. disp.* 6. *punct.* 15. §. 5. videatur de hac opinione dubitare, se tamen declarat, quod illa tutò procedit, quoties vulnus fuit tale, vt proximam morti causam præbuerit. Et in dubio concludit, quod mors subsequuta sit tribuenda vulneri, non autem intemperan- 17

tiæ

tiæ vulnerati, vel negligentiæ medici, maximè dum intra breue tempus contingit. Vnde quod vulneratus obierit defectu medicaminis probari debet, alioquin ex præsumptione iuris præsumitur, illum decessisse ex vulnere, si intra paucos dies decesserit, Farinac. *in prax. p. 5. q. 127. num. 24.* ac Boer. *decis.* 323. *n.* 11.

18 Minusque excusari poterit irregularitas, quod homicidium dicatur fuisse commissum ad propriam defensionem, vel quod per longi temporis spatium fuerit præscriptum, aut in eo fuerit dispensatum. Nam quod homicidium fuerit patratum ad propriam defensionem probari etiam debet, alioquin contrarium præsumitur, si non constiterit occisum offendisse, aut voluisse offendere occisorem, aut si mortiferum vulnus dolo inflixerit. Ad irregularitatem autem incurrendam satis est excedi moderamen inculpatæ tutelæ, *cap. significasti*, vbi Gloss. & Doctores *de homicid.* Farinac. *q.* 125. *n.* 418. & vulgò alij.

19 Præsertim autem si quis ob leuem causam, ob temporalium scilicet rerum conseruationem, aliquem interfecerit, aut occasionem mortis præbuerit, irregularis efficitur per notata *in cap. suscepimus de homic.* Nauarr. *in manual. c.* 10. *num.* 30. Syluest. *v. excommunicatio* 16. *q.* 1. Doctores verò tenentes contrarium, loquuntur in fure nocturno, aut latrone. Vnde verior, ac tutior opinio est, quod sola bonorum defensio nullatenus excuset ab irregularitate, vt mordicus defendit Fagnan. *in cap. Interfecisti num.* 17. & latiùs *in cap. suscepimus num.* 12. *de homicid.*

20 Nec vlla potest allegari præscriptio, si nouissimè peruenerit ad notitiam. Nam præscriptio incipit à die notitiæ, præsertim in delicto patrato in loco campestri, quod est difficilis probationis, iuxta distinctionem relatam à Farinac. *q.* 10. *num.* 12.

21 Minus etiam suffragaretur dispensatio Sacræ Pœnitentiariæ. Nam illa restringitur ad forum internum tantùm ex his verbis, quæ in ea solent apponi: *Ita quod huiusmodi absolutio, ac dispensatio in foro iudiciali nullatenus suffragetur.* Vnde quoad forum externum huiusmodi dispensatio inefficax est ex defectu voluntatis Pontificis, vt in specie Nauarr. *de iudic. cons.* 4. *num.* 7. Et multominus suffragaretur dispensatio Superioris Regularis, vt per Nauarr. *consil.* 5. *de priuil. tom.* 2. *art.* 7. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disput.* 26. *num.* 7. *& lib.* 8. *disp.* 34. *num.* 4. *& seqq.* Donat. *in prax. tom.* 2. *tract.* 5. *de eligen. q.* 19. *num.* 3. Minusque suffragari potest dispensatio, quæ fit a Superioribus ante electionem, vt probat Donat. *loc. cit. & tract.* 4. *q.* 45.

22 Quod si dicatur allegari posse aliam dispensationem præsumptam, quæ suffragetur etiam quoad forum exteriorem, respondetur, hanc præsumptionem cessare, si reus se restrinxerit ad dispensationem Sacræ Pœnitentiariæ, vt præclarè quidem Rota in Gerundensi beneficij 30. Aprilis 1640. §. *nec potest* coram Tarraconensi, & in Romana subhastationis de Alexijs 15. Maij 1648. §. *Quia enunciatiua* coram Decano.

23 Nec requiritur sententia super crimine, sine qua irregularitas nullius considerationis est in foro exteriori; Nam id procedit ad effectum puniendi, secus autem ad incapacitatem ob irregularitatem, vt per Bonac. *de legib. disput.* 3. *q.* 8. *punct. fin.* Ricc. *in prax. p.* 1. *resolut.* 81. Thesaur. *de pœnis Eccles. p.* 1. *cap.* 29. Merol. *tom.* 2. *de leg. disp.* 4. *c.* 5. *dub.* 4. Doctores verò, qui contra sentiunt loquuntur de alijs criminibus, & ad alios effectus, non autem de homicidio respectu irregularitatis, Dian. *par.* 2. *resol.* 69. & in hoc casu, in quo non proceditur iudicialiter super confirmatione, satis est habere causam etiam non probatam ordine iudiciali. Et quod etiam irregularitas occulta impediat confirmationem electionis, docet Anan. *in cap. innotuit n.* 2. vbi sic ait: *Nota, quod electus non debet tacere irregularitatem occultam, de elect.* & post eum Castell. *eodem tit. cap.* 11. *num.* 19. asserens, quod etiamsi alijs irregularitas non innotescat, tenetur irregularis omninò recusare confirmationem; Et quod irregularitas præbeat impedimentum, etiamsi fuisset ab ipso impedito ignorata, probat Donat. *d. tom.* 2. *de eligen. tract.* 5. *q.* 19. *num.* 2.

24 Tertiò cassatio electionis comprobari poterit ex transmissione magnæ pecuniarum summæ pro obtinenda confirmatione. Ex hoc enim plura insurgunt. Primum quod ipse paupertatem professus, non poterat peculium habere, nec de eo liberè disponere, cum respectu Religiosi includat proprietatem, quæ opponitur essentialiter voto paupertatis, per Text. *in can. non dicatis* 12. *q.* 2. *in cap. quando de offic. Ordin. & in cap. Monachi de stat. Monach.* vbi Fagnan. *num.* 10. *et seqq.* non obiter tantùm, sed ex professo rem hanc pertractat, & tam de iure communi, quam ex Concilio Tridentino, ac decreto Clementis VIII. & Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus probat huiusmodi peculium esse illicitum, etiam ex licentia Superiorum Regularium.

Secundùm si hanc pecuniarum summam transmiserit propter confirmationem obtinendam, ideòque intellexit etiam confirmationem extorquere per simoniam, quæ satis probatur præsumptionibus, & coniecturis, *cap. per tuas*, ibique Abb. & alij *de simon.* quod semper sequuta est Sacra Rota, vt testatur Spad. *cons.* 111. *num.* 1. vbi plures adducit decisiones; idque, etiamsi non fuerit effectum sortita, solùmque esset mentalis. Nam satis est, quod deuenerit ad actum exteriorem *cap. Tua, & cap. vlt. de simon.* Barbos. *in collect. num.* 4. *& in d. cap. Tua num.* 5. Paris. *de resignat. lib.* 14. *q.* 7. *num.* 35. Et ex sola transmissione pecuniarum negari non potest quin deliquerit contra Constitutiones Bonifacij VIII. Gregorij XIII. Clementis VIII. *de dat. & promiss. pro iustit. & gratia*, siue *de largit. munerum*, quas refert Donat. *in prax. tom.* 1. *tract.* 16. Ricc. etiam *in prax. par.* 4. *resolut.* 81. Suarez *de leg. lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 2. Item contra Constitutionem Alexandri VII. quam edidit super eodem argumento, in quibus præcisè præter alias pœnas §. 8. Constitutionis Clementis decernitur, quod contrauenìens incapax in futorum ad quæcumque munia obtinenda existat, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ sine vllo Superioris decreto, aut ministerio ipso facto incurrat, sicuti optimè præ alijs hanc inhabilitatem absque alia sententia firmant Ricc. *in prax. loc. cit.* Sayr. *lib.* 3. *clau. Reg. cap.* 9. *num.* 24. *cum plurib. seqq.* Bonac. *tom.* 2. *de leg. disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 7. §. 2. *num.* 9. & Suarez *loc. cit.* 25

Non obstaret, si non probaretur exactio pecuniarum. Nam id potest quidem excusare ab incursu pœnarum Constitutionum eum, cui pecuniæ missæ sunt, non autem mittentem, qui quoad se Constitutionibus contrauenit, & ipso facto inhabilitatem contraxit, præsertim ad effectum confirmationis obtinendæ, quam pecunia emere intenderat. 26

Quartò. Iustitia cassationis electionis probaretur ex recursibus habitis ad Curiam sæcularem, de quibus pariter constare debet, saltem per sumptum extractum à notario ex suis originalibus, & copijs authenticis, Caualer. *decis.* 529. *num.* 2. ex quibus ipso iure incurritur in excommunicationem, *cap. nouerit, cap. grauem de sentent. excommun. & in can.* 16. Bullæ, quæ legitur publicè quot annis feria quinta Cœnæ Domini, ac ita, vt non suffragetur, quod recursus habuerit pro defendenda possessione. Ad hoc enim plenè, ac rectè respondet Rota in Iundensi beneficij 5. Aprilis 1604. coram Pegna apud Marches. *de commiss. part.* 3. *post* §. 2. *decis.* 14. *num.* 6. & 8. quæ est decisio magistralis in hac materia, & respondet ad omnes decisiones, quæ contra nonnunquam allegantur; Vnde non obstat, quod talis recursus fuerit habitus pro tuenda iustitia possessionis, & pro remouendis violentijs. Quoniam hic prætextus nullatenus comprobare poterit huiusmodi recursus, vt per Lezan. *in Summ. v. exemptio Regularium num.* 15. 27

Notandum autem est, quod licet recursus ad Iudices laicos indueat priuationem ipso iure: Certum tamen est ad huiusmodi effectum requiri, quod præcedat sententia declaratoria super facto ipso recursus, vt probant Sanchez, Castropalaus, & alij, quos in specie similis recursus refert, ac sequitur Rota *dec.* 83. *p.* 7. *rec.* quæ est decisio 908. *n.* 6. *&* 7. coram Merlino: Vnde ad huiusmodi effectum requiruntur probationes certæ, & concludentes, vt firmat Rota *decis.* 309. *n.* 9. *p.* 7. *rec.* Comprobaretur ex facto ipso, si recursus pluries habiti fuerint non pro simplici auxilio, sed super ipsa cognitione suspensionis ab officio Prouincialatus ex decreto item Curiæ secularis, atque ex alijs; & sic absque dubio violatur Ecclesiastica libertas, vt tradit Rota *d. dec.* coram Pegna, præsertim si non appellauerit, nec recursum habuerit ad Sedem Apostolicam, nisi postquam non potuerit aliquid obtinere à laico Tribunali. Et in specie quod sic recurrente sint ipso iure excommunicati, latè probat Bellett. *disquisit. Cleric. p.* 1. *de fauor. Cleric. person.* §. 2. *n.* 31. ac plenissimè Farinac. *cons.* 78. *num.* 6. firmatque Rota *decis.* 181. *n.* 1. *& decis.* 281. *post* 2. *vol. cons.* Farinac. & coram Caualer. *de-* 28

cis.

cis. 372. *&* 529. vtrobique *num.* 1. *& decis.* 172. *num.* 3. *par.* 6. *recent.*

29 Celebratio quoque noui Capituli, & electio noui Prouincialis, qui reperitur in legitima possessione, obstarent prætensæ redintegrationi ita, vt depositus agi non possit, nisi illo vocato, & audito, vt ad partes disputando probat Donat. *de elect. tract.* 7. *q.* 14. qui loquitur in electione à Iudice confirmatore facta intra tempus, pro quo primus erat electus. Ergo multò magis si tempus, pro quo Prouincialis depositus erat electus, expirauit, & illo expleto, fuerit habitum Capitulum Prouinciale, ac electiones omnium officialium iuxta Constitutiones Religionum, illæque fuerint approbatæ à Patre Generali. Vnde non poterit tractari, vt dixi, de noui Prouiocialis amotione, nisi legitimè citetur, atque audiatur. Si enim hæc citatio est absolutè necessaria ad hoc, vt validè ferri possit sententia pro primo electo, etiamsi secundus fuerit subrogatus in locum alterius, ac habeat ius dependenter à cassatione primæ electionis ex Donato *loc. cit.* vtique longè maior necessitas citandi possessorem insurgit, quando ipse non fuit electus ob cassationem primi, sed elapso tempore, quo præcedens Capitulum durabat, fuit vnanimiter electus à Prouincia iuxta suas Constitutiones, legitimè congregata, & confirmatas à Patre Generali, ex quo plenissimum ius fuerit assequutus, & pacificam possessionem, in qua meritò est manutenendus.

30 Et cum hodie Prouincia maneat in summa quiete, prout præclarum testimonium de hoc præbere potest concordis electio noui Prouincialis, hæc pax summoperè turbaretur, si contingeret, Prouincialem depositum redintegrationem obtinere cum spolio noui Prouincialis legitimi possessoris. Quo in casu restitutio, etiam iniustè spoliato, non conceditur, vt dixit Speculat. *par.* 6. *de petit. & possess. & spol.* §. *Quoniam*, vbi inter plures casus, in quibus denegatur restitutio, primo loco recenset scandalum, & habetur *in cap. litteras de restit. spol.* ac probat Federic. de Sen. *cons.* 283. *num.* 2. & post alios Pontan. *de spol. dict. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 82.

31 Nec poterit dubitari de validitate noui Capituli, si nullum prorsus adfuerit impedimentum, quominus suo tempore celebrari potuerit, vt si non adfuerit pendentia litis, minusque aliqua inhibitio, quemadmodum necessarium fuisset, sed potius doceretur, quod lis cessauerat per liberam Prouincialis renunciationem, vt ad rem hanc tradit Rota apud Cassador. *decis.* 4. *num.* 3. *de restit. spoliat.* & coram Buratto *decis.* 852. *num.* 1. nihil obstante defectu acceptationis Superioris. Nam eius necessitas, vt supra dixi, potest quidem procedere in obtinente beneficium. Cùm enim sit legitimus Ecclesiæ sponsus, non potest ei renunciare sine Superioris auctoritate, vt *in cap. si admonet*, *& in c. quod in dubiis de renunciat.* & in his terminis Rota in Anglonensi Archipresbyteratus 28. Iunij 1654. §. *Quia cum non sit in facultate beneficiati* coram Albergato, secus autem est, vbi nondum præcesserat Superioris confirmatio, quæ sola efficit, vt Prælatus dicatur Ecclesiæ sponsus, vt rectè distinguit Donat. *in prax. tom.* 2. *tract.* 7. *de confirmat. elect. q.* 17. *num.* 7.

32 Obstaret etiam defectus mandati procuræ. Cùm enim per liberam renunciationem amiserit omne ius, & possessionem, quæ prius ei competere potuisset, perperam deindè absque ipsius mandato speciali peteretur redintegratio, prout requiri mandatum speciale ad effectum acquirendæ, seu recuperandæ possessionis, per Text. *in l. Quemadmodum, ff. de acquiren. possess.* fusè probat Posthum. *de manut. obseruat.* 55. *num.* 120. Obstaret item prætensæ redintegrationi libera litis renunciatio, per quam quis cadit à possessione facto proprio. Quo casu non competit remedium possessorium, vt firmat Rota *decis.* 4. *num.* 1. *de renunciat. in nou.* & apud Cassad. *decis. pariter* 4. *num.* 10. *de restit. spol.* & plenissimè in d. Anglonensi 23. Martij 1650. §. *ac proinde* coram Corrado, in qua id ampliatur, etiamsi renunciatio non processisset ex puro consensu, maturaque deliberatione, sed ex timore.

CONSVLTATIO CXL.

An Capitulum Regularium, cui præest notoriè excommunicatus, sit validum? Quid si esset absolutus in forma Cancellariæ Apostolicæ? Et quibus officiis eiusmodi excommunicatus sit, aut priuandus?

1 AD primum, Capitulum eiusmodi esse nullum. Nam notoriè excommunicatus per trinas sententias, ob non paritionem scilicet rei iudicatæ, aut recursum ad Iudices laicos, nullo modo esse potest Iudex, nec aliquam iurisdictionem exercere, *cap. ad probandum de re iudic. can. audiuimus* 24. *q.* 1. Innoc. *in cap. aduersus de immunit. Eccles.* Vant. *de nullit. tit. de nullit. ex defectu iurisdiction. deneg. num.* 61. Mirand. *in manual. Prælat. q.* 35. *art.* 8. *concl.* 4. *tom.* 2. Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 31.

2 Idque, non obstante forma Cancellariæ Apostolicæ per clausulam, *Te absoluentes, &c.* Quia huiusmodi clausula nullo modo suffragatur Insordescentibus, aut contumacibus rei iudicatæ, vt expressè disponit *regula* 66. *Cancellariæ, tit. de insordescentibus*, & firmauit Rota *decis.* 1099. *num.* 12. coram Pegna, *& decis.* 136. *num.* 42. coram Merlino.

3 Cæterùm certi iuris est, quod excommunicatus non priuatur beneficijs antea obtentis, neque ad illa retinenda redditur incapax, sed tantum priuari potest, si postea in excommunicatione perseueret in contemptum clauium, vt rescripsit Cœlestinus III. *in cap. cùm bona de ætat. & qualit. cap. Pastoralis* §. *Verum de appellat.* & tradunt Butr. *in cap. postulastis*, ibique Zabarell. *num.* 5. Abb. *num.* 7. *de Cler. excommun. ministr.* cum alijs per Rotam *decis.* 906. *n.* 3. coram Merlino.

CONSVLTATIO CXLI.

An sit permissum Superioribus Regularium, etiam Generalibus, Prouincias suæ Religionis diuidere, & vnam alteri subiicere? Quid si adesset beneplacitum Apostolicum, eiusque excessus? Circumstantia rei, an debeat Pontifici innotescere? Quando pro executione Breuis Apostolici requiratur citatio Partis?

1 NEgatiuè. Ita Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul.* 23. *art.* 8. vbi refert decretum Nicolai IV. pro directione Ordinis Minorum Sancti Francisci per hæc verba: *Statuit, & ordinauit, ac districtè prohibuit, ne in Ordine Fratrum Minorum fiat diuisio alicuius Prouinciæ, vel nouarum Prouinciarum multiplicatio absque Romani Pontificis licentia speciali per eius patentes literas concedenda, faciente plenam, & expressam de huiusmodi statuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem, decreuitque irritum, & inane, si secus in hac parte contigerit attentari.* Idipsum repetit *tom.* 3. *q.* 43. *art.* 1. sub initio, esseque hoc decretum conforme dispositioni iuris monet *art.* 8. *in fine*, firmatque Donat. *tom.* 4. *tr.* 12. *q.* 47. nullatenus à Patre Generali huiusmodi translationem fieri posse. Quod probat ex Text. *in cap. sicut vnire* 8. *de excess. Prælat. & cap. Quoad translationem* 4. *de offic. legat.* citatque pro hac sententia plures alios.

2 Quod si Pater Generalis afferat, fuisse sibi commissam hanc facultatem per speciale Breue Apostolicum, debet id docere per Text. *in cap. cùm in iure de offic. & potest. Iud. deleg. & in Extrauag. Iniunctæ de elect. ac l. vnic. de mand. Princip.* & ita in terminis tradit Donat. *loc. cit. quæst.* 58. præsertim vbi agitur de re, quæ merè non dependet ex eius voluntate, & arbitrio.

3 Ac ita, vt non suffragaretur beneplacitum Apostolicum, restrictum ad duos, vel tres Conuentus, & Generalis excederet limites facultatis sibi tributæ, augendo numerum. Quia tenetur sub pœna nullitatis actus seruare omninò, ac diligentissimè formam suæ commissionis, *cap. dilecta de rescript.* Abb. *cons.* 41. *in princip. par.* 1. & tradit Rota *decis.* 614. *num.* 2. *par.* 1. *rec. ac decis.* 676. *n.* 5. *p.* 2 *&* 261. *n.* 12. *par.* 7. & coram Merlino *decis.* 701. *num.* 42. adeò ut excessus quidem minimè rei tatione indiuiduitatis decreti causet nullitatem in omnibus, per Text. *in l. In hoc iudicio*, ibique Gloss. *v. non valere, ff. famil. hercisc.* ac firmauit Rota coram Puteo *decis.* 315. *num.* 2. *& seqq. lib.* 3. in correctis, ac

dec.

dec. 221. *num.* 1. *& decis.* 315. *num.* 4. *par.* 2. *divers.* & coram Buratto *decis.* 169. *num.* 7. *& decis.* 286. *num.* 5. *& decis.* 337. *num.* 22. & in Romana diuisionis 10. Iunij 1641. & in Viterbiensi fideicommissi, seu attentatorum 13. Maij 1644. coram Decano,

4 Etenim forma consistit in indiuisibili *l. si veritas Cod. de fideicomm.* & notant communiter Doctores, ac Rota *decis.* 30. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* Ac proindè dat esse proprium rei, quam constituit, non solum in rebus physicis, sed etiam in moralibus, & in omni actu *l. Diuus ff. de in integr. restit. & l. Mævius, ff. de condit. & demonstr. & Clem.* 1. *de reb. Eccles. non alienand.* Ideòque non recipit aliquam variationem, sed debet in totum, etiam secundum minimas partes, seruari, etiam in ciuilibus *l. Cùm hi §. Si Prætor ff. de transact. & l. Qui Romæ §. Flauius ff. de verb. oblig.*

5 Eòque minus beneplacitum Apostolicum suffragari poterit, si Pontifici non innotuerit circumstantia notabilis, quod scilicet ijdem Conuentus sint adeò distantes, vt nequeant saltem quotannis visitari. Id enim si sibi fuisset ei significatum, vel non concessisset hanc facultatem, vel se reddidisset difficiliorem ad illam concedendum, vt in specie probat Garz. *de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 118. Surreptionem autem vitiare ipso iure vnionem Apostolicam post Abbatem, Felinum, & alios tradit idem Garz. *loc. cit, num.* 117.

6 Præsertim autem si concurreret defectus citationis Patrum Prouinciæ, sine qua non poterit vllo modo deueniri ad executionem Breuis Apostolici, vt distinguendo inter executorem datum ad actum, qui non potest esse præiudicialis, & eum, qui potest esse, docet Abb. *cons.* 34. *num.* 6. *lib.* 2. firmans in secundo casu esse omninò vocandam partem, quæ potest lędi, & audiendas eius exceptiones. Vnde hanc citationem interesse habentium esse absolutè necessariam in terminis diuisionis, firmat Rota in Comensi dismembrationis 22. Iunij 1648. §. *Præterea deficit* coram Corrado, *vbi §. seqq.* ait, id procedere, quamuis agatur de executione Breuis, cum non idcircò potuit delegatus prætermittere debitam causæ cognitionem, ac citationes interesse habentium. Quare Pius II. in quodam priuilegio concesso Priori, & Conuentui Sancti Benedicti Vallisoletani vniendi aliqua Monasteria voluit, quod expressus eorumdem Monasteriorum ad id interueniret assensus, vt patet ex tenore dicti priuilegij relati à Rodriq. *tom.* 3. *q.* 80. *art.* 1. Eòque magis est necessaria citatio, si interueniat contradictio Patris Prouincialis cum protestatione, & instantia pro recursu, quemadmodum fuit benè consideratum in d. Comensi *cit.* §. *Præterea*, sique non deficiat iusta contradicendi causa ob grauissima præiudicia, quæ non solum Prouinciæ, sed aliquando etiam toti Religioni ob huiusmodi vniones inferuntur.

CONSVLTATIO CXIII.

Vigore sequentis indulti: Sacra Congregatio Cardinalium negotijs Regularium præposita, attentis narratis, benignè indulsit, vt Orator, vbi saltem per quadraginta dies in dicta Religione, & præfato Conuentu, licèt non designato, sese probauerit, ad professionem emittendam, admitti valeat, seruata in reliquis forma Apostolicarum, & Ordinis prædicti Constitutionum. Romæ die 10. *Decembris* 1695.

1 ORator habitum Regularem Romæ die 17. Nouembris eiusdem anni iam sumpserat, inde Neapolim petijt, & postea supplicauit Sacræ Congregationi, & obtinuit, vt supra, ac subindè gratiam accepit Neapoli die 22. Decembris, ibique emisit professionem die 28. eiusdem. Quæritur *an huiusmodi professio sit valida?*

2 Negatiuè respondendum censeo. Patet enim Oratorem emisisse professionem, non expectato tyrocinij tempore per multos dies, siue inspiciamus tempus datæ, quæ fuit dicta die 10. Decembris, siue receptæ gratiæ, quæ fuit die 22. Et nihilominus ad nullitatem sufficit momentum, vt tradunt Doctores, quos alibi adduxi, ac refert Barbos. *ad cap.* 15. *sess.* 25. *Concil. Triden. de Regular.*

3 Nec puto verum, quod dies quadraginta sint computandi à primo die susceptionis habitus, nempè 17. Nouembris. Tum quia rescriptum intelligitur iuxta petita. In petitione autem, ne verbum quidem habetur de habitu Romæ suscepto, neque de tempore, quinimò excluditur, dum omisit narrare tempus, & habitum, & petit ex integro licentiam peragendi Nouitiatum in Conuentu Neapolitano per quadraginta dies. Tum quia lex prouidet in futurum, & nunquam trahitur ad præterita, nisi expressè caueat *l. leges, Cod. de legib.* Buratt. *decis.* 367. *num.* 11. Imò non currunt, nisi à die habitæ notitiæ dictæ gratiæ, quemadmodum dicitur de patronis respectu quadrimestri, Rota *decis.* 15. *num.* 12. *& decis.* 221. *par.* 7. *recent.* Et quod attendatur tempus præsentatæ, non autem obtentæ gratiæ, docet Seraph. *decis.* 844. *num.* 2. & tempus præsentatæ, non autem obtentæ commissionis, ait Barbos. *claus.* 46. *num.* 5. subductis tamen diebus itineris, vt per Adden. ad Ludouis. *decis.* 127. *vers. declara tertio.*

Idque confirmatur. Nam gratia erat facultatiua, & 4 executio non pendebat à sola voluntate Oratoris, sed etiam aliorum contrahentium, ac proindè dies non poterant currere, donec non perueniebant ad notitiam Patrum Conuentus Neapolitani, in quo cupiebat ad professionem admitti, ad hoc, vt prius ostenderentur Oratori in quadraginta diebus iura Religionis, quibus in omni circulo subijciuntur Nouitij, sicut dicimus de decreto, & dilatione Iudicis, quę non currit ante intimationem.

Quod in hoc casu potiori iure admittendum est. 5 Quia gratia Sacræ Congregationis est exorbitans à iure, illudque restringit. Et propterea omnis interpretatio facienda est contra se fundantem in illa, Buratt. *decis.* 325. *num.* 2.

Non item puto verum, quod copula *&* posita in 6 Indulto, scilicet per quadraginta dies in dicta Religione, *&* præfato Conuentu sit alternatiua. Primò, quia non tollit obiectum, nempè dies computandos à die datæ, vel habitæ notitiæ. Deindè quia dictio *&* apposita præsertim inter genus Religionis, & speciem Conuentus copulat, & requirit adimplementum vtriusque termini, *l. si quis ita stipulatus, ff. de verbor. oblig.* Rota *decis.* 167. *num.* 12. *par.* 5. *& decis.* 600. *num.* 3. *par.* 2. *recent.* Postremò quia ex lectione decreti diluitur obiectio. Nam vnico verbo vterque terminus regitur, & pari modo terminatur, ibi, *In dicta Religione, & in præfato Conuentu se probauerit.*

Et quidem ponderando verba Indulti, Constitutio- 7 nes Pontificias, facultates, & morem Sacræ Congregationis, ita rem hanc debemus interpretari. Verba, quia *&* copulat Constitutiones Clementis VIII. 60. §. 20. & Vrbani VIII. *Constitutione* 5. quæ iubent, Nouitiatum fieri in locis destinatis, & reprobant factum per Regulares in alijs locis. Facultates Sacræ Congregationis, quæ non se extendunt ad abrogationem dictarum Constitutionum propter clausulam sublatam, & decretum irritans. Morem Sacræ Congregationis, quia dum ex indulgentia interdum designat loca, semper intelligit, vt totus Nouitiatus peragatur, ibi, *ad formam dictarum Constitutionum*, alias esset facto ipso derogare Constitutionibus, quod non facit, *l. non dubium, Cod. de legibus.* Eòque minus dum semel derogauit Concilio *in dict. cap.* 15. quod mandat fieri per annum Nouitiatum.

Quæ verò afferri possunt de tacita professione per de- 8 lationem habitus, per officia in Religione administrata, non obstant, si nondum elapsum fuerit quinquennium. Et quatenus esset elapsum, irrita etiam esset huiusmodi professio vti carens quinque requisitis, de quibus Sanch. *in decalog. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 14. *& seqq.* qui *num.* 13. monet post Sacrum Concilium Tridentinum rarissimè contingere, vt validè quis tacitè profiteatur. Idemque post multas decisiones, ac declarationes Sacræ Congregationis Concilij, tradit Tamburin. *de iur. Abbatiss. disp.* 6. *q.* 13. *num.* 6. *ac seqq.*

CON-

CONSVLTATIO CXIV.

De iusta Prouinciarum Regularium diuisione, earumque confusione euitanda. Quomodò diuidenda? Iustitia diuisionis, ex quibus erui possit? Diuisio Prouinciarum, de quibus Prouinciis intelligatur? Ex traditione proprii sigilli censentur distincta. Portiones quomodò assignanda? Confusio ratione Conuentuum euitanda. De diuisione reali, & intellectuali. De Conuentibus in vna Prouincia, vel Ciuitate pro Patribus eiusdem Religionis, sed diuersa nationis. Absurda, qua ex huiusmodi confusione suboriuntur. Confirmatio in forma communi. Prouinciarum diuisio cur inducta? Vt vna Prouincia faciat vnum corpus cum alia, quid requiratur. Quid si vna Prouincia haberet plura loca, quam alia? Quidue si Commissarius ad diuidendum Prouincias deputatus excederet fines sua commissionis? Forma commissionis quomodo obseruanda? Vbi multa, Quid de concordia super diuisione Prouinciarum? Qua requirantur, vt sit valida? Ad quam rem etiam multa?

1 INiustitia diuisionis colligi potest ex confusione tam ratione Prouinciarum in genere, & transitus de loco ad locum, quàm etiam ratione Conuentuum eiusdem loci. Confusio autem Prouinciarum in genere est omninò irrationabilis. Quia cùm agatur de diuisione Prouinciarum, non debeat adiudicari Conuentus in vna Prouincia positi alteri Prouinciæ. Ita enim statuunt, *can. quicumque 16. sub initio q. 3.* & Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 9. de reform.* & tradunt Barbos. *de potest. Episcop. alleg. 131. num. 3.* Hieronym. de Monte *de finib. regund. cap. 75. & 76.* ipsaque suadet ratio seruandæ æqualitatis, de qua Textus *in l. Inter filios 11. Cod. famil. hercisc.* Menoch. *cons. 1087. n. 16.* Paul. de Montepico *cons. 15. num. 7. 15. & seqq.* Bardellon. *cons. 58. num. 91.*

2 Et quia diuisio Prouinciarum, vel intelligitur de Prouinciis sæcularibus, quæ nationes constituunt, & vicissim ab aliis separantur, prout nomen Prouinciæ vsurpari tradunt Cyn. *in l. Cum in longi temporis num. 1.* ibique Bald. *num. 11. Cod. de præscript. long. temp.* Bart. *in Extrauag. Qui sint rebelles v. Lombardia*, Angel. *in l. vnic. num. 5. C. de Metropolit. Berit. lib. 11.* Hieronym. de Monte *loc. cit. cap. 4. n. 3.* Vel saltem Prouinciæ pro ratione Archiepiscopatuum debent disponi, vt proindè non possint Conuentus positi intra limites vnius Prouinciæ, & Archiepiscopatus alteri assignari.

3 Idque præcipuè, si iam fuerint distinctæ Prouinciæ, & vnicuique traditum proprium sigillum, quod est signum distinctæ iurisdictionis, quæ sine districtu, non secus, ac forma sine materia, considerari non potest, Gloss. & Doctores *in cap. 2. de fid. instrum.* Mascard. *de probat. concl. 1302. num. 44. & 45.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 57. n. 3. & 4.* Gratian. *discept. 893. num. 48. & seqq.* Hoping. *de sigil. iur. cap. 4. num. 52.* & vnaquæque vti voret se distincta, semper receperit Regulares Conuentuum sitorum in sua Prouincia, per Gloss. *in cap. Quamuis v. vberiorem*, vbi Io. Andr. & Butr. *de præben. in 6.* Quod si nomen Prouinciæ stat collectiuè ad omnes Ciuitates ipsius Prouinciæ, multò magis includit propriam Ciuitatem, à qua denominatur ipsa Prouincia per d. Gloss. Ioan. Andr. & Butr. *loc. cit.* & annuit Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 11. vers. exceptis de Regul. & Monial.* Vnde Prouinciales non debent inuiti propriam Sedem, & suæ Prouinciæ principalem Conuentum exteris concedere, vt in simuli tradunt Curt. iun. *cons. 129. num. 1.* Crauett. *cons. 201. num. 14. & 15.* ac Menoch. *cons. 1060. num. 101.*

4 Confusio autem ratione transitus de loco ad locum pariter improbatur. Vt enim commodiùs membra subalterna cuiusque Prouinciæ possint habere communicationem cum principali, & quasi Metropolitano Conuentu, in quo Prouincialis residet, non debet fieri diuisio per saltum, & intersectiones, sed Conuentus contigui debent cuique Prouinciæ assignari, alioquin diuisio esset contra æquitatem, *l. ad officium 3. Cod. commun. diuid. §. si familia inst. de offic. Iudic. l. Venditor, & l. penult. §. fin. de act. empt.* Petr. de Vbald. *de duob. fratr. par. 11. num. 80.* Michalor. *de fratribus cap. 38. num. 26.* Barz. *decis. 100.* Adeò ut si vnus habeat fundum proprium propè fundum diuidendum, ipsi in illa parte debeat assignari portio, ad Text. *in l. Quicumque 2. C. com. agr. deser.* Petr. de Vbald. & Michalor. *loc. cit.* Boer. *decis. 46. num. 1.* Barz. *in tract. de decim. tut. cap. 32. num. 6.* Agora *de part. q. 1. cap. 1. num. 11.* Morquech. *de diuis. bonorum lib. 4. c. 4. num. 16.*

5 Nec confusio ratione Conuentuum eiusdem loci potest sustineri. Quia non solum de iure in faciendis partitionibus res in vno, eodemque loco sitæ non pluribus, sed vni tantum sunt adiudicandæ, *l. hac edictali, Cod. de sec. nupt. l. si qua 7. Cod. famil. hercisc.* prout passim obseruatur in bonorum assignatione pro legitima, quæ licet debeatur de substantia, tamen non de omnibus corporibus, sed in vna re arbitrio boni viri solet præstari, vt benè perpendit Valasch. *de partition. cap. 22. num. 4. 20. ac seqq.* Ipsique Summi Pontifices decernunt, quod Prouinciæ separentur, absque tamen vlla Conuentuum, vel Domorum Regularium confusione.

6 Non enim congruit, quod in vna, eademque Prouincia, imò in eadem Ciuitate reperiantur, duo Conuentus eiusdem Religionis pro Patribus diuersæ nationis. Id enim repugnat causæ finali diuisionis Prouinciarum, quæ eo tendit, vt duo Prouinciales possint suis Conuentibus vnitis, & magis contiguis facilius præesse, illisque inuigilare. Alioquin Regularis disciplina susdeque euerteretur. Quia confusis domibus, oritur dubietas circa iurisdictionem in Religiosos Nouitii vnius nationis, qui in aliena Prouincia, tanquam in sua, professionem emittunt, agnita Prouinciarum distinctione vix possunt se continere, quin ea de causa tentent à Religione egredi, ambitus occasio præbetur iisdem Religiosis, qui vltra suos fines in aliena Prouincia Conuentus persequuntur. Excitatur temporalium quæstuum vsurpatio; discoli, & inobedientes habent quo refugiant, aliaque innumera nascuntur absurda, quæ cum fuerint considerata in casu simili, S. Congregatio super Episcopis, & Regularibus prohibuit Patribus Minimis Calabriæ, ne in Ciuitate Neapolitana Conuentum ædificarent in præiudicium Neapolitanorum.

7 Idque, etiamsi nondum completus sit cuiusque Prouinciæ numerus Conuentuum, & iurisdictionis exercitium ad actum non sit deductum. Quia non propterea minus distinctæ sunt Prouinciæ. Non enim solum de iure datur diuisio realis in corporalibus, & intellectualis in incorporalibus, prout est iurisdictio, sed intellectualis etiam diuisio potest fieri in rebus corporalibus, re inter plures manente indiuisa, vt aduertit Valasch. *loc. cit. cap. 27. num. 6.*

8 Eòque magis, si in statutis Religionis legatur Prouinciarum distinctio, etiamsi illa confirmata sint in forma communi. Hoc enim sufficeret, quia sunt iuri consentanea, vt per Rot. *decis. 510. num. 9. par. 4. diuers.* Duran. *decis. 36. num. 42.* & coram Merlin. *decis. 745. n. 23.*

9 Quod autem sint iuri consentanea ex eo deducitur, quod Prouinciarum diuisio inducta est ad euitandas confusiones, vt proindè à Dionysio Papa facta fuerit Parochiarum diuisio ex Sacro Concilio Tridentino *sess. 14. cap. 9. de reform.* & in hac specie, quod iustissimum sit statutum diuidendi Prouincias in Religionibus, quæ habent plures Conuentus, latè comprobat Rodriq. *tom. 3. quæst. regul. 43. art. 1. ad fin.* Vt autem vna Prouincia faciat idem corpus cum alia, necesse est, vt vnio fiat per suppressionem tituli, ac Prouinciæ vnitæ, Gonzal. *ad reg. 8. gloss. 5. §. 7. n. 26.* qui ab articulo beneficiali infert ad causam profanam, & citat dictum Bartoli *in l. Si conuenerit §. si nudam 20. ff. de pignor. act.* dicentis Prouinciam quandoque adiici Regno, vel Castrum, aut Villam accessoriè adiici Comitatui, ita ut vnum sit Regnum cum primo, & vnus Comitatus, & tunc disponi secundum Regulas Regni, aut Comitatus, cui accedit, eisdemque legibus, ac priuilegiis gubernari. Quandoque vnionem non fieri accessoriè, sed per viam subiectionis, vt si Regno detur Comitatus, & tunc talem Comitatum disponi secundum leges suas, tradit Felin. *in cap. translata n. 6. de constit.* licèt non loquatur ita clarè, vt Bartolus, & Gonzalez.

10 Nec obstaret, si vna Prouincia haberet plura loca, si id proueniret ex eo, quod omnia essent intra suos fines. Meliùs enim est, quod vna Prouincia plures habeat Conuentus, quam

quam quod confundantur locorum fines, cum iuxta eos, sicut antiquitus disponebantur diuisiones Diœcesium, ita hodie Prouinciarum Regularium partitiones disponi debent, Rodriq. *loc. cit.* & *tom. 1. quæst. 23. art.* 8. Tholosan. *de benefic. lib. 1. cap. 4. num.* 3. ac Lotther. *de re benefic. lib. 1. q. 10. num. 7.* & 8.

11 Maximè autem si Commissarius ad diuidendum Prouincias deputatus excesserit fines suæ delegationis, quam diligenter tenebatur obseruare, *cap. Cum dilecta de rescript.* & *Posanis de restit. spoliat.* Bart. *in l. lecta n.* 16. *cum seqq. ff. si cert. petat.* Surd. *decis.* 144. *n.* 17. *diuers. decis.* 180. *n.* 2. *par.* 4. apud Fenzon. *ad Statut. Vrb. decis.* 172. Gregor. *decis.* 1. *in num.* 1. Merlin. *decis.* 702. *num.* 42. & *in recent. decis.* 614. *num. 2. par. 1.* & *decis.* 676. *num. 5. par. 2.* & *decis.* 261. *n. 12. p. 7.* Et in similibus terminis diuisionis factæ contra formam erectionis, firmauit Rota in Gerundensi administrationis 10. Martij 1638. coram Ghislerio.

12 Forma enim commissionis debet præcisè obseruari, quia est substantialis, ac subindè sanari nequit per confirmationem, *cap. Venerabili de offic. iudic. delegat.* Bart. *in l. Cum hi, §. Si Prætor in princip. ff. de transact.* Aret. *in l.* 2. *n.* 7. *ff. de vulg. & pupill.* vbi notat, quod quamuis cesset ratio, ob quam fuit inducta huiusmodi forma, non tamen cessat eiusdem obseruationis necessitas, Dec. *in c. de appell. num. 15. ac seqq. de appell.* & probauit Rota in Valentina Baroniæ de Cortes 20. Martij, & 19. Aprilis 1603. coram Ortembergo, & coram Gregorio XV. *decis.* 393. *num.* 7. & *decis.* 518. *n.* 2. coram Caualerio, & *decis.* 612. *n. 16. ac seqq.* coram Vrgellensi, & *decis.* 225. *n.* 16. & *seqq.* & *in rec. decis.* 167. *num. 9. par. 2.*

13 Quod sanè comprobaretur, si diuisio non sit facta cum reseruatione licentiæ, vel confirmationis Apostolicæ obtinendæ, ac eius contemplatione, in quo casu tanquam conditionalis, quandocumque obtineretur confirmatio, esset purificata, & perfecta, & ex confirmatione vires assumeret, vt aduertit Grat. *discept.* 514. *n.* 3. ac Rota in Auximana bonorum 2. Iunij 1595. coram Millino apud Marches. *de commiss. tom. 1. fol.* 867. sed fieret diuisio post obtentam licentiam, non quidem simpliciter, sed per viam Commissionis, & sub certa forma deueniendi ad illam, quæ cùm in ipsa diuisione non seruetur, ex subsequuta confirmatione robur assumere minimè potest, obstante defectu præscriptæ formæ. Quia vbi potestas conceditur alicui, eam non habenti, sub certa forma, ea non seruata, non tenet à principio, quod agitur, neque exindè sanari potest, quando dicta forma respicit ordinem, cum sit substantialis, atque adeò præcisè seruanda, vt censuit Rota in dicta Valentina Baroniæ, & coram Vrgellensi *decis.* 250. *n.* 14. & *in recent. decis.* 167. *n. 9. p. 2.* & *d. decis.* 261. *num.* 11. & *seqq. par.* 7.

14 Atque adeò qui dictam formam adamussim seruari non curauerint, nequaquam diuisionis, & gratiæ confirmatoriæ beneficio gaudere possunt, *l. Cum hi, §. Si Prætor, ff. de transact.* Doctores *in l. fin. §. sin vero postquam adiuerint*, ibi, *Nec legis nostra beneficio perfruantur, quam contemnendam esse censuerunt*, *Cod. de iur. delib. Clem.* 1. vbi Doctores *de reb. Eccles. non alienan.* Rota coram Vrgellensi *d. decis.* 225. *num.* 4. & *decis.* 261. *num.* 6. & *decis.* 773. *n.* 9. *par. 3. recent.* & in Bononiensi fideicommissi de Raudinis 9. Maij 1638. coram Decano, & *decis.* 131. *n.* 6. & 7. & 14. Decembris 1637. coram Ghislerio, & *d. decis.* 261. *num. 7. par. 7. recent.* sæpèque alibi.

15 Aut si Conuentus aliquis ex sua fundatione fuerit assignatus suæ Prouinciæ; Vnde non poterit alteri assignari contra voluntatem fundatoris, cum id sit commutatio legatorum piorum, soli Summo Pontifici reseruata, *Clem. quia contingit de relig. domib.* Redoan. *de reb. Eccles. non alienan. rubr. 18. n. 78. cum seqq.* Bero. *cons. 49. n. 8. vol. 2.* Genuens. *in praxi Archiep. cap. 19. n.* 1. Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 5. col. 233. n.* 206. quæ, ne legatis quidem à latere, solet impertiri, vt notant communiter Doctores *in d. Clem.* Genuensis, & Monet. *loc. cit.*

16 Et ita profectò, vt nec etiam suffragaretur aliqua concordia, qua Superiores Religionis de huiusmodi diuisione consenserint. Prouinciarum enim, & Conuentuum Regularium diuisio ad solum Summum Pontificem pertinet, eiusque est priuatiuæ iurisdictionis, *can. Felix 16. q. 1. can. de loco de consecr. d.* 1. & in specie tradit Rodriq. *d. tom. 1. q. 23. art.* 8. & *d. tom. 3. q. 43. art.* 1.

17 Si careat beneplacito Apostolico, cuius defectus irritat quamcumque transactionem de re Ecclesiastica initam, Federic. de Sen. *cons.* 94. *num.* 3. Crauett. *cons.* 323. *num.* 1. Redoan. *loc. cit. cap. 10. num.* 12. & 18. Caputaq. *decis. 106. par.* 1. Rot. *decis. 241. num. 10. par. 4. tom. 2. recent.* coram Vrgellensi *decis.* 459. *in principio*, & in Acernensi Vicarij 30. Maij 1650. §. *Quia Domini* coram Alexandro VIII. etiamsi agatur de transactione facienda inter personas Ecclesiasticas, Grattan. *discept.* 674. *num.* 3. & 4. Rota *decis.* 277. *num. 8. par. 4. tom. 2. recent.* & in Cracouiensi decimarum 21. Maij 1644. coram Cardinali Cerro, in Leodiensi decimarum 25. Iunij 1649. §. *Quoniam* coram Cardinali Corrado, & in dicta Acernensi Vicarij.

Si non fuerint vocati ij Patres, de quorum præiudicio agebatur, vt propterea non possit res inter alios acta, illis præiudicium inferre, *l.* 1. & *tot. tit. Cod. res inter alios act.* Tiraquell. *eodem tractat. in princip.* Berous *cons.* 76. *num.* 18. *lib.* 1. Pancirol. *cons.* 112. *num.* 34. & *cons.* 173. *num.* 19. Surd. *cons.* 209. *num.* 9. ac Rota *decis.* 430. *num. 1. par. 4. recent.* 18

Si inita fuerit in causa propria, & ad propriam vtilitatem, *l. 1. ff. de auth. tut.* Addens ad Gregor. *decis.* 473. *n.* 23. Millin. *decis.* 359. *num.* 1. Rota *decis.* 710. *num. 2. p. 5. recent.* & in Perusina bonorum de Baptistis 12. Decembris 1625. coram Pirouano, & in Romana Cambij; seu pecuniarum 22. Iunij 1639. §. *non obstat* coram Dunozetto. 19

Si Patres per vim, & metum concordiam inierint. 20 Nam metus, imò sola metus suspicio, liberum consensum tollit, Dec. *cons.* 490. *num.* 10. Bald. *cons.* 165. *n.* 6. Mascard. *de probat. conclus.* 1085. *num.* 17. Sanchez *de matrim. lib. 4. disp. 2. num.* 17. Rota in Meleuitana nullitatis professionis 13. Ianuarij 1653. §. *Vlterius* coram Tarraconensi, in Romana transactionis 21. Iunij 1655. coram Cello, & in Romana nullitatis professionis 14. Ianuarij 1656. coram Dunozetto. Vnde huiusmodi transactiones per metum factæ irritantur à Rota iuxta responsum Prætoris, *Metus causa gestum, ratum non habeo*, de quo I. C. *in l. 1. ff. quod met. caus. l. Interpositas, Cod. de transact.* Roland. *cons.* 120. *num.* 129. *vol.* 4. Mandell. *cons.* 745. *n.* 2. Cæphal. *cons.* 225. *num.* 9. Bort. *decis.* 100. *num.* 1. Rota *decis.* 172. *num. 42. par.* 7. & *decis.* 318. *num. 20. par.* 5. & *decis.* 115. *num. 16. par. 6. recent.* præuia *decis.* 60. *num.* 6. & fusè pluribus relatis in d. Meleuitana nullitatis professionis, & in dicta Romana transactionis, passimque alibi.

Quod autem concurrerit verus metus, sufficiens ad irritandum concordiam, probari poterit ex minis incussis à persona, quæ timeri debet. Nam minæ regulariter solent inducere iustum metum, Aretin. *cons.* 24. *num.* 9. Grammat. *decis. 5. num.* 4. Rota *decis.* 405. *num.* 12. coram Buratto; multò magis quando proueniunt à persona, quæ solet illas exequi, & quæ habet potestatem exequendi. Tunc enim in subditis semper præsumitur metus, Natt. *cons.* 106. *num.* 11. & 12. Surd. *cons.* 127. *num.* 25. Rota *decis.* 616. *num. 3. par. 3. recent.* Et quod factum in exequutionem regiæ promissionis, ac metu Regij consilij dicatur iusto metu factum, firmat Rota *decis.* 371. *num.* 15. coram Buratto. 21

Si accesserint plures, ac reiteratæ protestationes, quod nullo pacto intenderent sibi præiudicium inferre per quoscumque actus, quodque ad concordiam non deueniebant, nisi metu minarum. Eiusmodi enim protestationes ostendunt protestantium intentionem sibi præiudicium non inferendi, atque idcircò eorum iura remanent illæsa, *l.* 4. §. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu.* Bart. *in l. non solum §. morte num. 23. ff. de oper. nou. nunc.* Surd. *cons.* 385. *n.* 20. Rota *decis.* 387. *n. 3. par. 7. recent.* & in Senogalliensi Saluiani 3. Iunij 1647. §. *Quia* coram Corrado, & in d. Romana nullitatis matrimonij §. *nec potest* coram Dunozetto. 22

Multòque magis si prius fuerit protestatum, quod transactio extorquebatur per vim, & metum. Hoc enim casu protestatio fundatur in veritate præsumpta, excludit calumniam ex parte protestantis, simulque metum includit, Mascard. *de probat. d. concl.* 1055. *n.* 11. Vbi quod protestatio antecedens subsequentis actus effectum impediat Rota *dec.* 205. *n.* 15. coram Buratto, & *dec.* 385. *n.* 22. & 27. coram Pegna, & *decis.* 859. *n.* 4. coram Seraph. vbi quod protestatio consensum excludat, Greg. *dec.* 326. *n.* 9. & *dec.* 374. *n.* 4. & 5. *post.* 2. *vol. cons.* Farinac. & *dec.* 242. *n.* 2. & *dec.* 500. *n.* 1. *p. 3. rec.* & in Meleuitana antianitatis 1. Martij 1631. §. *Quoad narrata* coram Pirouano, & in Barensi, seu nullius pecuniaria 26. Maij 1645. §. *decisio* coram Cerro, & in Meleuitana Præpositura 3. Iulij 1649. sub initio coram Bichio, & in dicta Romana transactionis coram Cello. 23

24 Sique protestationes fuerint post actum reiteratæ. Nam ex subsequenti protestatione elicitur, actum fuisse coactum, Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 4. *num.* 15. *& præsumpt.* 126. *num.* 23. & vbi protestationes sunt factæ tam ante, quàm post actum, nullatenus potest dubitari, quin verum, iustumque metum præseferant, vt in terminis Rota *dict. decis.* 205. coram Buratto *num.* 16. & in dicta Romana transactionis coram Celso, & in dicta Romana nullitatis matrimonij §. *Nec potest* coram Donozetto.

25 Posita autem nullitate concordiæ, certum est nullius esse roboris Breue Apostolicum, quo illa confirmaretur. Quia cùm Pontifici nulla facta fuerit mentio de nullitate, confirmatio corruit defectu intentionis, etiamsi facta fuerit ex certa scientia, eum regulariter confirmari non possit, quod ab initio non subsistit, vt pluribus relatis tradit Soccin. Iun. *consil.* 32. *num.* 40. *& seqq. lib.* 3. & Alexand. *consil.* 123. *num.* 18. Præsertim si non interuenerit mandatum speciale totius Religionis, quod ad obtinendam confirmationem requiritur, *cap. Nonnulli*, §. *Cum autem*, vbi Gloss. *v. sine speciali mandato de rescript.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.* 6. *n.* 399. *&* 407. Rota in Ferrariensi bonorum *dec.* 624. *n.* 5. *p.* 1. *rec.*

26 Nam si Pontifex sciuisset, diuisionem subsequutam fuisse contra formam Commissionis cum confusione Conuentuum, ac permutatione Prouinciarum, vel non concessisset confirmationem, vel difficilius concessisset; Vnde manifestum est subreptionis vitium, quod inficit ipsam gratiam, *cap. Constitutus*, *cap. super litteris*, *cap. postulanti*, *& cap. ad audientiam* 2. *de rescript. l. Vniuersi*, *Cod. de diuer. rescript.* Seraphin. *decis.* 601. *num.* 2. *& decis.* 496. *num.* 1. *par.* 5. *& decis.* 718. *num.* 6. *par.* 2. *recent. & decis.* 621. *num.* 3. *& seqq. par.* 3. *& dicta decis.* 261. *n.* 8. *par.* 7. Confirmatio autem nihil de nouo tribuit, neque à confirmante aliquid datur, sed corroboratur duntaxat ius anteà quæsitum, *l. si donata*, §. 1. *ff. de donat.* Bald. *in l. ex placito num.* 13. *Cod. de rer. permut.* Ias. *in l. more maior. num.* 26. qui de priuilegio loquitur *sub num.* 30. *ff. de iurisdict. omn. Iudic.* Parisius *cons.* 19. *num.* 45. *vol.* 1.

27 Et licet nouum ius tribui possit ex confirmatione actus nulli, ac inualidi, facta ex certa scientia, & cum causæ cognitione iuxta notata *in cap.* 1. *de confirm. vtil. vel inutil. & in cap. veniens de rescript.* attamen exploratì iuris est; quod siue roboret solum ius antiquum, siue nouum inducat, neutro casu mutat indolem prioris concessionis, cum actus humanus non debeat trahi extra suam naturam, vt in terminis confirmationis actus, ait Bald. *in l. nominatione num.* 3. *Cod. de appellat.* ipsaque confirmatio dicatur conualescentia prioris entis, vt subdit Bald. *loc. cit.*

68 Ideòque, si subreptitiè obtineatur, nec executori, neque supplicanti ius tribuit, sed omni debet carere effectu, *cap. Cum litteris*, vbi Felin. *de rescript.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 201. *num.* 24. Gregor. *decis.* 150. *in princip.* Merlin. *decis.* 906. *num.* 24. Rot. *decis.* 423. *num.* 7. *par.* 1. *recent.* & in terminis subreptitiæ confirmationis tradit Gloss. *in cap.* 1. *v. exorta in fin. de confirmat. vtil. vel inutil.* Butr. *in cap.* 2. *in* 1. *opposit. de pact.* Soccin. iun. *consil.* 32. *num.* 40. *lib.* 3. Rota *decis.* 370. *num.* 4. *cum seqq. par.* 5. *& dec.* 351. *num. vltim. par.* 6. *recent.* & in Gerundensi iurisdictionis 22. Maij 1645. §. *Nihil obstat* coram Tarraconensi. Ac ita, vt nihil operari possint clausulæ Breui adiectæ, nempè, *sublata*, *decretum irritans*, *& quod de subreptione dici non possit*. Quia sunt à principali gratia subreptitia dependentes, Rota *dict. decis.* 370. *num.* 7. *par.* 5. *recent.* & vbi Breue emanauit ad postulationem Partis, nullatenus impediunt, quominus dari possit de subreptione, Marches. *de commiss. aperit. oris p.* 2. §. *vn. n.* 17. *&* 18. Put. *dec.* 208. *lib.* 2. & Rota *decis.* 228. *n.* 4. *par.* 1. *recent.*

29 Minusque euitari poterit subreptio, si in Breui confirmatorio sub generalibus verbis, & clausolis legatur, *quorum tenores, &c. Et pro expressis, &c.* ex quibus colligi potest, cuncta fuisse nota Pontifici confirmanti. Nam suppositis causis, nunquam id admittitur in his, atque huiusmodi grauis tertio præiudicialibus, nisi ex dictis clausulis, ac tenore gratiæ pernecessè inferri possint ea, quæ speciatim non fuerunt expressa, vt declarat Felin. *in cap. in nostra n.* 15. ibique Abb. *n.* 4. *de rescript.* Alex. *cons.* 94. *n.* 3. *& seqq. lib.* 2. Olasch. *decis.* 142. *num.* 16. & Grammat. *decis.* 66. *num.* 18.

30 Idemque dicendum est, si Breue confirmatorium fuerit concessum à Pontifice ad relationem alicuius Congregationis: Si enim Pontifex fundasset suum Breue in dicta relatione, quam ex qualitate, ac numero deputatorum credidisset, vel credere debuisset, esse veram, Barz. *dec. Bonon.* 150. *n.* 3. non autem ex seipso huiusmodi causę cognitionem adhibuisset. Aliud enim est, quod Pontifex aliquid simpliciter disponat, vel declaret, aliud verò, quod ad alienum relationem, cui expressè profiteatur inhærere. Tunc enim apparet, eum noluisse simpliciter, & absolutè actum facere, sed voluisse illum dirigere à relatione sibi facta, quæ si detegatur erronea, patens est intentionis defectus, vt tradit Gemin. *cons.* 53. *n.* 14. quem sequitur Rota in Tullensi Monasterij 19. Ianuarij 1609. coram Sacrato, confirmata die 22. Maij eiusdem anni, quæ inter recentiores est *decis.* 224. *par.* 1.

31 Quia etiam tunc à dicta relatione potest prouocari, non vti à determinatione Pontificij, etiam quod Pontifex ipse confirmauerit, sed tanquam à declaratione eorum, quibus factum minus fideliter expositum, minus etiam verè ijdem retulerunt Pontifici, Barz. *d. dec.* 150. Scacc. *de appellat. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 130. vbi in specie quod videtur magis appellari aduersus errorem relatoris, quàm à determinatione Principis, *& num.* 44. dicens, grauamen, quod infertur per mendacem relationem posse per appellationem reparari. Regulariter enim potius præsumitur, falsum Principis rescriptum, quàm quod iniustè, ac indebitè voluerit præiudicium alterius iuribus inferre, Abb. *in cap. ex parte* 2. *de offic. delegat.* Curt. Iun. *cons.* 170. *n.* 40. Surd. *cons.* 203. *n.* 30. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 28. *n.* 10.

32 Et quamquam etiam Pontifex mandaret, quod opponi non posset de defectu intentionis, nihilominus fieri poterit, vt firmauit Rota coram Seraph. *dec.* 965. *n.* 11. *& seqq.* Huiusmodi enim defectus locum obtineret, si constiterit per probationes extrinsecas, Pontificem malè fuisse informatum, & appareret ea sua dispositione, Rota *dec.* 664. *in princ. p.* 2. *rec.* Seraph. *dec.* 398. *&* 965. *num.* 11. *& seqq.* Intelligendo siquidem non de defectu illius intentionis, quę apparet extrinsecè in eius confirmatione, fundata in falsis narrationibus, sed de illa sancta, & recta intentione, qua Pontifex non vult, nisi iustum, nec vnquam intendit tollere ius alteri quæsitum. Quod si sciuisset, nullatenus talem confirmationem concessisset. Quo in casu ignota Papæ facti veritas fuit causa confirmationis, ac ideò nuncupatur defectus notitiæ antecedentis operæ. Vnde fit, vt opera ipsa sit inuoluntaria, vt concludit Diu. Thom. 1. 2. *q.* 6. *art. vlt.* & Azor. *instit. mor. lib.* 1. *cap.* 12.

33 Consonantque verba Text. *in cap. si quando de rescriptis*, vbi Alexander III. Archiepiscopo Rauenati hæc scribit, auro digna: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes. Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reuerenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris quod praua nobis fuerit insinuatione suggestum.* Ex quibus verbis exprimentibus moderationem animi, quæ Principem maximè decet, concludunt Doctores communiter, quod dum agitur de præiudicio tertij inauditi, debet expectari secunda iussio Principis non edocti de meritis causæ, Bald. *cons.* 44. *lib.* 1. ibi, *Quandoque Princeps mandat, aliquid præcipit ante causæ cognitionem, & tunc antequam fiat præceptum, debet cognosci de causa, & si contineretur in litteris Principis, quod non cognosceretur de causa, præsumeretur, quod litteræ non emanassent de Principis conscientia.* Ex Zabarell. *cons.* 742. præsertim *num.* 4. *ac seqq.* inuehitur contra Prælatos, qui non audent replicare Summo Pontifici, ac eum benè de veritate informare, ac interim supersedere in executione iussionum, sola *ad Constitut. Sabaudiæ, tit. de interinat. gloss.* 2. *n.* 21. *& seqq.*

34 Extatque ad id regula 18. Cancellariæ a Summis Pontificibus promulgata his verbis: *Ne per varias, quæ pro commissionibus, seu mandatis, & declarationibus habendis in causis, plerumque fiunt, suggestiones, iustitia postponatur, idemque Sanctissimus Dominus decreuit, & declarauit suæ intentionis fore, quod deinceps per quamcumque signaturam, siue concessionem, aut gratiam, vel litteras Apostolicas pro Commissionibus, seu mandatis, aut declarationibus huiusmodi, etiamsi motu proprio ex certa scientia, aut eius ante motam litem à sanctitate sua manauerint, vel de eius mandato faciendas, nulli ius sibi quæsitum quomodolibet tollatur.*

35 Quam sanè regulam procedere, nedum in Beneficiali-

libus, sed etiam in prophanis, firmat Gozadin. *consil.* 41. *num.* 14. Farinac. *consil.* 202. *in fine part.* 3. Seraph. *decis.* 351. *num.* 10. *& seqq. & decis.* 398. *&* 1294. *n.* 2. Mohedan. *decis.* 7. *num.* 2. *de restit. spoliat.* ac Rota *decis.* 664. *num.* 3. *& seqq. par.* 2. *recent.* Atinsuper locum sibi vendicare, siue ius procedat à dispositione iuris communis, siue ex priuilegio, siue ex contractu ita, vt sufficiat, adesse quoduis præiudicium, etiam minimum, declarauit Rota *decis.* 1. *num.* 6. *& 7. de verbor. significat.* coram Cæsare de Grassis, & coram Seraph. *decis.* 1271. *n.* 5. ibique Apostil. *& decis.* 1082. & in eadem causa coram Orano relata per Rubeum *ad decis. Oran.* 289. *lib.* 2. Necnon requirere specificam, & indiuiduam derogationem, cum sit fundata in defectu intentionis Pontificis, Rota *d. dec.* 1. *num.* 11. Rub. *in d. addit.* vbi refert alias decisiones, at præcipuè Seraphini, Adden. ad Buratt. *decis.* 576. vbi ait nec sufficere clausulam, *Quorum tenores, &c.*

36 Et minus etiam obstaret, si Breue confirmatorium diuisionis contineret clausulam, *quod suos plenarios effectus sortiri debeat, non obstantibus quibuscumque appellationibus.* Nam hæc clausula, illiusque efficacia referri potest tantummodò ad appellationes friuolas, non tamen excludit appellationes legitimas, Bart. *in l.* 1. *§. pauci sub num.* 13. *ff. Quod vi, aut clam*, Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 1. *n.* 93. vbi de communi. Nec operatur, quando appellans ob metum non potuit comparere, & causam suam defendere, *cap. ex parte* 47. *de appellat.*

CONSVLTATIO CXV.

Clariùs, atque vberiùs de notorio, publico; manifesto, famoso, occulto. Vbi qualis notorietas requiratur ad obligationem vitandi percussores Clericorum iuxtà secundam illam exceptionem Concilij Constantiensis?

1 SCripsi alibi de hac re quid dixerint Canonistæ, nunc quid dicant etiam Theologi. De significatione harum vocum agunt Panormitanus *in cap. verba de cohab. Cleric. & mul.* & Syluest. *in summa v. notorium quæst.* 1. quorum opiniones diligenter aliàs examinaui. Et quamquam non desint magni nominis Theologi, rem hanc sedulò pertractantes, præsertim in ordine ad vitandum percussores notorios Clericorum, & licitam narrationem criminum, siue ex notorietate, siue ex fama publicorum, quique non pauca etiam doceat ad forum exteriorem iudicialem pertinentia, nobis tamen in præsentia curandum est, vt quoad fieri potest, prædictæ illæ voces, clariùs, ac expeditiùs explicentur.

2 Notorium igitur est duplex, iuris, & facti. Notorium iuris, etiam est duplex, impropriè, ac propriè. Notorium iuris impropriè est id, quod dicit notorium ex præsumptione iuris, hoc est, quod faciat solum euidentiam ex ordinatione iuris, seu quod ius euidenter præsumit ex coniecturis ab ipso iure inductis. Notorium iuris propriè est triplex. Vel per sententiam Iudicis, vel per confessionem Rei in iudicio. Vel per Testium depositionem in iudicio.

3 Notorium facti, vel est facti permanentis, vt quod Basilica Sancti Petri sit in Vaticano, quasi res nota omnibus volentibus illam videre. Vel est facti transeuntis, & non redeuntis, vt si in foro, vel celebri platea eo tempore, quo multis innotescere potuit, cum sit notorium pro tunc, non autem pro nunc. Vel facti interpolati, vt cum quis paratus est mutare ad vsuram.

4 Hoc itaque notorium facti siue permanentis, siue transeuntis, & non redeuntis, siue interpolati, dicitur notorium materialiter, id est ex parte ipsius facti præcisè; quod deindè redditur notorium formaliter, per numerum personarum, quæ factum euidenter norunt. Vnde si factum sciatur euidenter à quatuor, vel quinque solum, etiam in Congregatione decem personarum, non dicetur notorium formaliter, sed solum materialiter.

5 Rursus loquendo de notorio facti formaliter, idest ratione numeri personarum, quæ norunt euidenter. Primum est notorium simpliciter, & absolutè, quod tunc est, vt inferiùs dicam, quando decem euidenter factum sciunt in aliqua Ciuitate, siue isti decem sint eiusdem Parœciæ, Viciniæ, Collegij, ac domus, siue diuersorum huiusmodi locorum.

Secundum est notorium secundum quid, ac respectiuè, idest, quod euidenter scit maior pars alicuius Congregationis personarum, quæ tamen pars sit infra decem, sed non sit infra decem congregatio ipsa. Vnde fit, vt sex vsque ad nouem inclusiuè, sint maior pars congregationis constantis ex decem, aut vndecim, & sic de alijs partibus maioribus non pertingentibus ad decem respectu Congregationum suarum propriarum, respectu quarum ipsæ sunt partes maiores, verbi gratia septem respectu Congregationis constantis ex tredecim, octo respectu constantis ex quatuordecim, aut quindecim, denique nouem respectu constantis ex sexdecim, aut ex decem & septem. 6

Si nouem personæ sciant euidenter delictum commissum in Ciuitate, poterit quidem illud dici penè notorium, penè publicum, & etiam penè manifestum, non tamen notorium publicum, & manifestum simpliciter, neque secundum quid. Non simpliciter; Quia non sunt decem, qui sciunt euidenter. Non secundum quid, quia cùm sint sparsim ex illa Ciuitate, non verò omnes eiusdem Parœciæ, aut viciniæ, vt supponitur, consequenter non sunt maior pars propriæ suæ Congregationis, ac populi. Si itaque delictum notum sit euidenter nouem tantùm personis diuersorum locorum in Ciuitate aliqua, poterit illud dici penè notorium, penè publicum, penè manifestum, non verò notorium, publicum, manifestum simpliciter, aut secundum quid, vt dictum est. 7

Publicum idem est, quod notorium iuris, quod notorium facti formaliter, & quod famosum, fama nimirum vulgata ad multos, saltem apud decem. 8

Manifestum idem est, quod publicum, sed magis propriè est id, quod est famosum propriè, non verò famosum ex vanis populi vocibus. 9

Famosum propriè idem est, ac manifestum propriè, vt dictum est, quod famosum ita Panormitanus definit, vbi suprà, cùm dicit, famam propriè esse communem loqutionem ex verisimilibus coniecturis surgentem. Et Lessius, esse id, cuius fama ex sufficientibus indicijs orta ad multos peruenit ita, vt maior pars Ciuitatis, vel Parœciæ, vel viciniæ illud norit. Adde etiamsi solum ad decem talis fama peruenerit. Quia decem constituunt multitudinem, ac populum, vt constat ex iam dictis. 10

Denique occultum est id, quod neque est notorium iuris, neque notorium facti formaliter, siue tale notorium sumatur simpliciter, & absolutè, siue secundum quid, ac respectiuè, neque est id, quod est publicum, vel manifestum, vel famosum. Breuiter occultum, latè sumptum, negat omnia ista, nempè notorium iuris, notorium facti, formaliter quodcumque, publicum, manifestum, famosum. Aliquando tamen occultum sumitur determinatè in vno aliquo genere occulti, verbi gratia pro occulto, quod opponitur contradictoriè notorio facti, &c. 11

Quoniam verò nos hic agimus præcipuè de notorio, & occulto in ordine ad secundam illam exceptionem Concilij Constantiensis de notorio Clerici percussore, de quo etiam alibi, ideò explicatius adhuc dicendum est de notorio facti, formaliter sumpto, idest in ratione numeri personarum, quæ illud euidenter sciant, & similiter de occulto, notorio huiusmodi contradictoriè opposito. 12

Notorium igitur huiusmodi formaliter sumptum non quidem ratione facti præcisè, siue permanentis, siue transeuntis, & non redeuntis, siue interpolati, sed vt dictum est, ratione numeri personarum, est duplex. Vnum est notorium simpliciter, & absolutè. Alterum notorium secundum quid, ac respectiuè. Quę duo satis nota sunt ex dictis. 13

Occultum, his notorijs contradictoriè oppositum, est etiam duplex, idest occultum simpliciter, & occultum secundum quid. Occultum simpliciter est id, quod negat vtrumque notorium prædictum, cùm neque sit notorium simpliciter, & absolutè, neque notorium secundum quid, ac respectiuè. Atque ita occultum huiusmodi simpliciter, dicetur, esse id, quod vel quinque, vel paucioribus, vel nulli euidenter notum est. 14

Occultum verò secundum quid, illud erit, quod negat notorium simpliciter, & absolutum, non tamen negat no- 15

notorium secundum quid, ac respectiuum, idest quando Testes, qui sciunt euidenter, non sunt decem, sed solum sunt maior pars Congregationis, vel constantis ex decem, vel ex pluribus, dummodò hæc maior pars non sint decem.

16 Videamus iam ex professo, quot personæ sufficiant, vt factum dicatur notorium simpliciter, & absolutè, & non solum in adunatione hominum non valdè magna, vt in vicinia, Parochia, pago, &c. Sed etiam in multò maiori, vt in Ciuitate, Prouincia, &c.

17 Syluester *in summ. v. notorium quæst.* 4. quærit, vtrum ad notorium facti requiratur notitia totius populi, aut maioris partis, aut certè notitia decem virorum? Deindè respondet, de hoc fuisse opiniones, quarum vna requirit scientiam totius, vel maioris partis, Altera verò scientiam decem personarum.

18 Angelus pariter *in summ. eod. v. Notorium quæst.* 1. quærit, similiter quot hominum scientia requiratur ad faciendum notorium facti? Deindè eodem modo testatur, vnam esse opinionem Glossæ 2. *quæst.* 1. *de manifesto*, quod sufficiat scientia decem hominum ad minus. Quam opinionem ita intelligit, vt nimirum, si vicinia non habet decem homines, seu personas, non possit oriri notorium. Si habeat decem personas solum, debeant omnes scire. Si denique habeat plures, debeant omnes scire, vel maior pars, quæ non debeat esse minor decem personis.

19 Hæc opinio non ita facilè explicatur, dum ponit Angelus duos tantum illos casus. Primò quando vicinia constat ex decem solum, & omnes sciunt. Secundo quando constat ex pluribus, hoc est ex vndecim, duodecim, &c. vsque ad decem, & nouem inclusiuè, & omnes sciunt, vel maior pars non minor decem. De tertiò verò casu nihil dicit, quando scilicet vicinia constat ex pluribus, quàm ex decem, & nouem, verbi gratia ex centum. In quo casu, si decem solum sciant euidenter, cum non sciant omnes, neque maior pars, videri posset, non esse notorium iuxta intelligentiam ipsius. Quod nihilominus esset contra ipsum, qui ait, in illa opinione scientiam decem hominum sufficere ad esse notorium.

20 Sic itaque explicandus erit hic auctor in declaratione prædictæ opinionis. Primò dicendo, quod posuerit tantùm duos illos casus, quia hac ratione meliùs probaret intentum, nempè ad notorium scientiam decem personarum sufficere. Sic enim procedebat in casibus certioribus, ac facilioribus. Nam certius videbatur in illis reperiri notorium simpliciter, & absolutè, in quibus vel totus populus scit, idest decem, ex quibus solum constat tota vicinia, vel sit saltem maior pars populi, quæ pars similiter sit decem personarum ad minus. Et hoc intendebat probare Angelus iuxta illam opinionem, quam declarabat, quod scilicet sufficeret ad notorium scientiam decem personarum, vt propterea etiam affirmarit, nouem non facere notorium.

21 Secundò explicari potest Angelus alio modo, dicendo scilicet, quod ideò posuerit solum duos illos casus, quia in his propter varietatem opinionum posset aliqua maior dubitatio oriri, an decem sufficiant ad notorium simpliciter, & absolutè. Siquidem in vicinia pauciorum, quàm viginti, idest decem, & nouem personarum, aut pauciorum vsque ad decem inclusiuè, si solum decem sciant, non apparet tam clarè absoluta notorietas facti, sicut quando in Ciuitate decem personæ sciunt, quæ cum sint sæpè ex diuersis vicinijs, faciliùs diuulgant factum per totam Vrbem, quàm illæ aliæ decem eiusdem viciniæ, quæ quasi quibusdam loci priuati terminis coercentur, ne ita facilè factum alijs remotioribus narrent.

22 Rosella autem *dict. vers. notorium*, ait, decem homines facere populum *Gloss.* 10. *quæst.* 11. *& secundum Gloss. Ray. dicentem, quod si Parochia habeat mille Parochianos, & solum decem ex illis graues, & honestæ personæ de focaria Sacerdotis scandalizantur, dici possit, quod populus scandalizatur. Quia decem homines populum faciunt.*

23 Quamuis autem in hoc casu non ita expresè videatur probari notorietas facti, sed solum publicitas, nihilominus non parum confirmatur id, quod dicebamus, nempè decem homines, qui sciant euidenter factum, sufficere ad notorium facti simpliciter, Id, quod etiam confirmari poterit ex Molina infra, quamuis ipse etiam loquatur potius de publicitate facti in ordine ad infamiam, siue ad licitam relationem criminum publicorum, quàm de propria notorietate facti, de qua nunc est sermo in ordine ad sciendum, quando percussor Clerici sit notorius, & iuxta decretum Concilij Constantiensis vitandus.

Adrianus *in 4. de Euchar. ante vlt. dub. §. Oritur* quæstio, quærit similiter, quot hominum scientia requiratur, vt aliquid dicatur notorium per facti euidentiam? Et respondet, requiri scientiam euidentem totius viciniæ, vel ferè. Quia testimonium vnius Parochiæ facit crimen notorium esse, sed ad minus, inquit, requiritur scientia decem. Quia vbi tot non fuerint, non faciunt Parochiam. 24

Nisi fallor, opinio Adriani talis est. Quærit, quot hominum scientia requiratur, vt aliquid dicatur notorium per facti euidentiam, idest, notorium simpliciter, & absolutè. Deindè respondet, requiri scientiam euidentem totius viciniæ, vel ferè, idest viciniæ cuiuscumque, seu viciniæ constantis ex quocumque numero vel decem, vel plurium personarum. Quia, inquit, *testimonium vnius Parochiæ facit crimen notorium esse*, idest facit esse notorium simpliciter, & absolutè, & non solum in illa Parochia, seu vicinia, *sed ad minus requiritur scientia decem, quia vbi tot non fuerint, non faciunt Parochiam*, idest, ita requiritur scientia euidens totius viciniæ, vel ferè totius, quocumque numero constantis, vt ad minus sint decem, vt dictum est, qui sciant euidenter, quocumque, inquam, numero constantis, scilicet supra numerum nouenarium, qui quidem numerus nouenarius non constituit Parochiam, & per consequens, si solum noueni sciant, non poterit tunc dici, quod testimonium vnius Parochiæ faciat crimen esse notorium simpliciter, & absolutè. 25

Factum igitur ex Adriano, tunc dicetur esse simpliciter, & absolutè notorium, quando illud nouerint euidenter in vna aliqua vicinia, seu Parochia, decem personæ contradistinctæ à delinquente, vt Testes delicti ipsius. 26

Similiter dicit Fagundez *par. 2. lib. 5. cap. 3. à num. 2.* notorium facti esse id, quod in præsentia multorum fit, vt in loco publico, verbi gratia, foro, in celebri Platea eo tempore, quo multis innotescere potuit, & nulla tergiuersatione celari, vel quod maiori parti viciniæ passim ob oculos versatur, vt si quis in platea pugnet, vel iurgia misceat cum clamore, vel publicè concubinam domi habeat, & domi filios alat. Existimo tamen hoc, quod est factum nulla posse tergiuersatione, siue probabili ratione celari, esse quid consequens ad notorium simpliciter; huiusmodi autem notorium consistere præcisè in hoc, quod decem euidenter nouerint, vt Testes distincti ab ipso delinquente. Addit deindè ibidem Fagundez, *vt aliquid dicatur notorium non opus esse, vt sciatur in ordine ad totam Vrbem, & vt maiori parti illius notum sit, sed sufficere, vt maiori parti viciniæ, aut plateæ, aut vicini notum sit. Quod enim in Vrbe fit, in vicinia, platea, aut vico fit.* 27

Suarez tamen *tom. 5. de censur. disp. 9. sect. 2. num. 11.* docet, nullam certiorem regulam assignari posse, quam prudens arbitrium ita, vt certus numerus definiri non possit, qui semper sit necessarius, sed modo maiorem, modo minorem sufficere iuxta adstantium qualitatem, auctoritatem, & alias circumstantias. Existimo, vt paulò antenotaui, qualitates, & circumstantias huiusmodi conferre quidem ad hoc, vt factum aliquod euidenter notum decem personis, nulla possit tergiuersatione celari, sed non pertinere propriè, ac formaliter ad constituendum illud in ratione notorij. 28

Cum Suarez, & alijs sentit Bonacina *de excommun. in com. disput. 2. q. 2. §. 1. num. 5.* vbi similiter respondet, id esse relinquendum iudicio viri prudentis, cùm non idem numerus requiratur respectu omnium. Vnde, inquit, *delictum commissum coram decem non esset notorium respectu magnæ Ciuitatis, quamuis respectu Collegij, aut viciniæ notorium sit.* 29

Saytus *in thesaur. c. 12. n. 19. notorium*, ait, *dicitur, quod maiori parti viciniæ, aut Collegij, aut Oppiduli per Testes oculatos notum est. Vnde scientia pauciorum, quam sex, rem notoriam non reddit, sed neque sex, aut octo Testes vidisse in Ciuitate satis erit, vt factum dicatur notorium*, & citat [illegible]quez, 30

Ex

31 Ex dictis habemus, quàm sit obscuræ, ac diuersæ auctorum opiniones de notorio facti, formaliter sumpto, in ratione numeri personarum. Ex quibus assero primo, opinionem Suarez, & aliorum, cum ipso sentientium, quod hoc relinquendum sit arbitrio prudentis, parum vtilem esse, saltem in pluribus casibus, in quibus opus est statim operari cum recto dictamine rationis, verbi gratia in vitatione percussorum notoriorum Clerici; posito, quod ad obligationem eos vitandi non requiratur definitio Iudicis. Nec loquor, quando definiendum esset in Iudicio ad aliquos effectus, an hoc, vel illud factum esset notorium simpliciter. Quia tunc data maiori temporis opportunitate, maturè adhiberi potest diligentia necessaria inquirendi veritatem.

32 Loquendo verò de casibus frequenter accidentibus, in quibus opus est subita definitione, quomodo poterit aliquis facilè sibi persuadere hic, & nunc sufficientem adesse numerum personarum talium, vel talium qualitatum ad constituendum notorium in hoc, vel illo loco, nisi prius saltem sciat numerum habitantium in tali Vrbe, aut loco, &c. Quod certè, quàm difficilè, ac operosum sit, nemo non videt. Hæc ergo opinio præbet occasionem non leuem scrupulorum, anxietatis, ac perturbationis conscientiæ timoratorum, præsertim contra intentum Concilij Constantiensis sub Martino V. & ideò nullo modo placet.

33 Assero secundo, eisdem rationibus refutandam esse illam aliam opinionem requirentem totius, aut maioris partis populi scientiam.

34 Assero tertio, veram esse opinionem asserentem, sufficere scientiam maioris partis cuiuscumque Congregationis personarum non pauciorum, quàm decem. Hanc assertionem sic explico. Quando Congregatio est decem personarum, vel plurium, tunc maior pars sufficit ad notorium, præscindendo à notorio simpliciter, & à notorio secundum quid. Si pars maior non est decem personarum in aliqua ex dictis Congregationibus, sufficit tantum ad notorium secundum quid, ac respectiuum. Si verò pars maior est decem personarum, tunc distinguendum est, vel delictum, verbi gratia, commissum est ab vna ex illis decem coram reliquis nouem, vel commissum est ab aliqua alia persona coram omnibus illis decem. Si primum, tunc erit notorium secundum quid. Si secundum, erit notorium simpliciter, & absolutè. Quia populus, qui in rigore est populus, & non solum pars populi, euidenter nouit, cum in primo casu solum Testis sit pars populi.

35 Assero quarto. Ad notorium simpliciter, & absolutè, requiri saltem decem Testes, qui euidenter factum sciant, & illos sufficere. Probatur primò ex opinionibus supra relatis. Deindè ex confutatione opinionum contrariarum, præsertim Suarez, dicentis, nullam certiorem regulam assignari posse, præter prudens arbitrium, cum potius hæc regula incertissima sit, ac difficillima. Contra verò in nostra opinione facilius, ac expeditius assignatur quidam numerus personarum certior, & rationabilior, hoc est, populus decem personarum, qui sit testis per euidentiam facti. Postremò, quia sic magis abest periculum peccandi, scrupulorum, ac perturbationis conscientiæ timoratorum.

36 Dixi in assertione, requiri saltem decem, &c. Quia nonnulli aiunt, non semper talem numerum denarium esse ad notorium sufficientem. Verùm possunt nihilominus ita explicari, vt in ordine ad aliquem specialem effectum requiratur notorium magis perfectum, seu quod sit notum euidenter pluribus, quàm decem. Et tamen adhuc verum est, quod notorium simpliciter, & absolutè semper constituatur per euidentem scientiam decem personarum, vt constat ex iam dictis, probando conclusionem.

37 Qualis autem notorietas requiratur ad obligationem vitandi percussores Clericorum iuxta secundam illam exceptionem Concilij Constantiensis, prima opinio est Suarez loco citato, quam breuius explicat Filiuc. *tract.* 2. *&* 3. *de censur. cap.* 4. *q.* 5. *num.* 66. vbi cum eodem Suarez quærit, quis dicendus sit notorius percussor Clerici? Deindè respondet. Primo requiri, vt sit notorius notorietate facti, non iuris, idest, non per sententiam, sed per euidentiam facti. Secundo, vt sit talis euidentia, vt non possit vlla tergiuersatione celari, nec satis est, inquit, quod probari possit per duos Testes, quia id tantùm efficit probabilitatem, non autem notorietatem, nec etiam satis est publica infamia, quia hoc dicitur famosum tantùm, non verò notorium, cùm ad hoc requiratur, vt delictum sit commissum coram multis testibus, & deindè eorum testimonio ita factum sit publicum, vt non possit vlla tergiuersatione celari. Tertio eum testium numerum requiri, & satis esse, qui prudentis arbitrio circumstantijs loci, & temporis consideratis, possit efficere factum notorium.

Hoc tertium requisitum adhuc explicat magis Suarez *ibidem num.* 12. quærens, an illi, qui vident delictum, teneantur vitare percussorem, antequam delictum magis publicum, siue notorium fiat? Deindè ait, posse probabiliter responderi, quod si taliter committatur delictum coram aliquibus, vt nihilominus moraliter censeatur secretum, & occultum, quia nimirum qui testes fuerunt, taciti creduntur, & sub secreto seruaturi delictum, in eo casu non teneantur ad vitandum huiusmodi delinquentem, etiam ij, qui delictum viderunt. Quia nondum delictum notorium est, quod Extrauagans illa requirit. At verò si delictum ita fiat coram aliquibus, vt ex modo, ac circumstantijs, quibus fit, moraliter censeatur publicè fieri, & statim, ac sine vlla mora diuulgandum esse, etiam possit statim censeri moraliter notorium, & consequenter sic delinquens excommunicatus statim sit vitandus ab ijs, qui delictum viderunt. Quia quod parum distat, moraliter iam adesse censetur. 38

Secunda opinio est Fagundez *par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 11. vbi aduertit, non sufficere constantem famam, quæ publicet, aliquem fuisse publicum percussorem Clerici, cùm adhuc excusari possit remedio iuris, dicendo, quod non cognouerit, illum esse Clericum, quod fuerit ebrius, aut quod percusserit iustè, se defendendo, & possit tergiuersatione celare, allegando in iudicio rumoris falsitatem. Et ita concludit, non esse notorium Clerici percussorem, quamdiu non constat per Iudicis sententiam, illum iuris remedio non posse excusari. 39

Primo itaque requirit hic auctor, quod percussio sit notoria notorietate iuris, vt nullo iuris remedio possit excusari. Notorium autem iuris dicit esse illud, de quo constat per iuridicam sententiam, latam in legitimo iudicio, vel per confessionem rei in iudicio, vel per legitimam Testium depositionem in eodem iudicio. 40

Secundo requirit, quod ea percussio nulla possit tergiuersatione celari. *Vnde*, inquit, *quamuis illa notoria sit, & patens multis, si tamen non sit notorium ijs, qui illam viderunt, percussorem nullam habuisse legitimam excusationem, qua in eo facto à peccato excusaretur, adhuc non censetur vitandus*, citatque Sayr. *lib.* 2. *de censur. cap.* 12. *num.* 18. Et cum dicit hoc loco Fagundez, percussorem huiusmodi non esse vitandum, quando non est notorium ijs, qui viderunt, quod nulla adfuit legitima causa excusandi à peccato, videtur consequenter asserere, eum esse vitandum, quando notorium est ijs, qui viderunt, nullam talem legitimam causam excusandi à peccato defuisse. 41

His positis, non video, qua ratione superiùs dixerit, non sufficere constantem famam, quæ publicet, fuisse publicum percussorem Clerici, cum adhuc excusari possit remedio iuris, dicendo quod non cognouerit, illum esse Clericum. Quare dicendo quod non cognouerit, illum esse Clericum, non est euitandus, quamuis ita dicendo non excusetur à peccato commisso, cum etiamsi non cognouerit, illum esse Clericum, adhuc peccarit. Ac proindè non videtur cohærenter posteà asserere, eum percussorem esse vitandum, quando constat nullam legitimam causam excusandi à peccato adfuisse. Potest enim tunc constare nullam talem legitimam causam adfuisse, quando se excusaret, dicendo, quod non cognouerit esse Clericum. Ergo tunc esset, & non esset vitandus. Esset quidem vitandus, quia etiamsi diceret, quod non cognouerit esse Clericum, adhuc non excusaretur à peccato, cum iniustè, vt suppono, percusserit hominem. Item non esset vitandus, quia talem causam legitimam, vt Fagundez existimat, afferret, dicendo videlicet, quod non cognouerit esse Clericum. 42

Deindè ita ipse concludit, *opus esse, vt constet percussorem nullam habuisse causam percutiendi, vt euitetur. Nam si potest*, inquit, *probabilitate aliqua allegare veram causam, qua à peccato excusetur, quamdiu non constiterit, non ita esse, non erit* 43

vitandus. Hoc autem constare non potest, nisi per Iudicis sententiam, & citat eumdem Sayrum, vbi supra, Suarez *de censur. disp.* 1. *sect.* 2. *num.* 13. Aullam *eod. tract. par.* 6. *dub.* 4. §. *Tertio sequitur*. Denique *n.* 15. ait, *quandiu percussio non est notoria notorietate facti, & iuris simul, percussorem non esse vitandum. Nam quamuis sit notoria facto ita, vt factum illud nulla tergiuersatione celari possit, adhuc poterit remedio iuris excusari*. Oportet ergo, *vt vtraque notorietas concurrat, quia rarò contingit, percussorem Clerici ita esse notorium facto, vt non possit aliquo iuris remedio probabilitate aliqua excusari*.

44 Sayrus autem eo *lib.* 2. *c.* 12. *n.* 18. §. *Quarto infertur*, ait, solum excommunicatum notorium ob Clerici percussionem, ante denunciationem tum priuatim, tum publicè vitandum esse, duobus concurrentibus. Primum est, si adeò manifestè constet, aliquem in eam excommunicationem incidisse, vt nullo modo celari possit. Secundum est, vt notorium etiam sit, percutientem nullo iuris remedio, aut ratione excusare se posse, quominus in excommunicationem inciderit.

45 At ipse non intelligo duo hæc requisita à Sayro. Si enim, vt dicitur in primo requisito, adeò manifestè constet, aliquem in eam excommunicationem incidisse, vt nullo modo celari possit, hoc ipso notorium est ei, qui obligari videretur ad vitandum percussorem, nullo iuris remedio, aut ratione excusare se posse, quominus in excommunicationem inciderit. Nam si posset se aliquo iuris remedio, aut ratione excusare, non constaret ipsi manifestè percussorem in excommunicationem incidisse. Ergo superfluum est secundum requisitum.

56 Puto tamen ita intelligendum esse, quod ibi dicit, vt nimirum primo requirat, debere adeò manifestè constare, percussorem in excommunicationem incidisse, vt nullo modo celari possit, idest ex parte ipsius facti, seu percussionis Clerici, vt sic præcisè non verò simpliciter, & absolutè, nisi addatur secundum requisitum, quod scilicet talis percussor nullo iuris remedio, aut ratione possit se excusare. Et ideò fortasse Sayrus posuit tale exemplum, dicens: *Vnde, licet notorium sit, Petrum percussisse Clericum, si tamen notorium etiam non sit, Petrum nullam excusationem pro se habere, vitari non debet, antequam citatus denuncietur excommunicatus*. Quia verò hæc duo rarò concurrunt, siquidem, vt ait Gabr. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 3. *art.* 1. *notab.* 3. vix in aliquo tanta poterit esse facti euidentia, ideò rarò sic excommunicatum ante denunciationem vitare tenemur.

47 Antequam definiamus, quid in hac quæstione dicendum sit, ponderanda sunt verba Concilij, dum ab illo indulto in fauorem animarum edito excipit notorium Clerici percussorem: *Saluo si quem*, ait Concilium Constantiense, *pro sacrilega manuum iniectione in Clericum, sententiam latam à Canone adeò notoriè constiterit incurrisse, quod factum non possit aliqua tergiuersatione celari, nec aliquo suffragio excusari*, Suar. *vbi sup. n.* 12. aliqualiter diuersis verbis recitat hanc eamdem exceptionem Concilij, vbi sic: *Aut si aliquem ita notoriè in sententiam Canonis constiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiuersatione celari, idest si quem adeò notoriè constiterit in sententiam canonis incidisse*, iungendum verbum *notoriè* cum verbo *constiterit*. Sed ego existimo non esse veram opinionem Suarez, & Concilium esse ita explicandum, vt verbum, *notoriè* iungatur cum verbis, *sententiam latam à Canone incurrisse*, idest, *saluo, si quem adeò notoriè*, sententiam Canonis incurrisse *constiterit*.

48 Atque ibi Suarez verba illa Extrauagantis non requirere, vt delictum absolutè sit notorium, sed vt notoriè constet, delinquentem incidisse in sententiam Canonis. Et ideò proponens hanc dubitationem, an scilicet videntes Clerici percussorem teneantur percussorem vitare, antequam fiat magis notorium? Respondet, quamuis delictum illud non sit notorium simpliciter, & respectu omnium, esse tamen notorium ijs, qui viderunt, ac per consequens id esse satis, vt respectu aliorum excommunicatus ille vitandus sit.

49 Contrarium puto, esse verius, hoc est huiusmodi videntes percussionem Clerici, nisi sint saltem decem contradistincti à delinquente, non teneri ad vitandum. Quod igitur spectat ad sententiam, ac interpretationem Suarez sic arguo. Et primò suppono Suarez per verbum, *notoriè*, intelligere notorium immediatè, vel mediatè, vt patet ex dubitatione, quàm proposuit, An videntes teneantur vitare, antequam fiat magis notorium. Præterea in responsione ait, *quamuis delictum illud*, non sit notorium simpliciter, & respectu omnium, est tamen notorium ijs, qui viderunt. Igitur per notorium intelligit id, quod est notum alicui per sensum, siue immediatè, siue mediante fida relatione, vel scilicet prudenter dubitari de veritate non possit, quamuis id delictum non sit notorium immediatè multis.

His positis sic arguo. Nostra interpretatio magis conuenit cum intentione Concilij, quàm illa Suarez. Quod sic probo. Si enim *notoriè* iungatur cum verbo *constiterit*, videtur esse potius contra intentum Concilij excipientis ab illo indulto, in fauorem animarum edito, percussorem Clerici notorium. Intendit enim Concilium, hoc suum indultum esse amplissimum ita, vt exceptio huiusmodi percussionis accipiatur adeò limitatè, vt valdè parum diminuat amplitudinem indulti illius generalis, quod probè fit, *si notoriè* iungatur non cum verbo *constiterit*, sed cum verbis *in sententiam Canonis inciderit*. 50

Et patet. Quia si cum his verbis iungatur, limitatur exceptio ita, vt non dicatur tam amplè, quod scilicet vitandus sit percussor Clerici, quandocumque notoriè constiterit, siue notum fuerit immediatè, vel mediatè, eum in sententiam Canonis incidisse, sed dicatur cum tali limitatione, idest quando notum fuerit certò moraliter percussorem notoriè incidisse in sententiam Canonis, hoc est coram multis. 51

Iam verò ad propositam quæstionem respondeamus, qualis scilicet notorietas requiratur ad obligationem vitandi percussores Clericorum iuxta exceptionem Concilij. Et dico primo, requiri saltem decem Testes, scientes per euidentiam facti, & contradistinctos ab ipso delinquentes. Probatur. Nam, & si lex de vitando tali percussore, edita sit in fauore Ordinis Ecclesiastici, est nihilominus exceptio ab indulto maximè fauorabili animabus. Atque adeò quam minimè potest, derogare debet tali indulto, cùm præsertim sit lex pœnalis, & quidem non solum respectu delinquentium, sed etiam aliorum innocentium, qui tam seuerè obligantur ad abstinendum à communicatione cum huiusmodi notorijs Clericorum percussoribus. Ac proindè lex ista quoad fieri commodè potest, restringenda est potius, quàm amplianda. Hoc autem fit, si dicamus, fideles obligari ad vitandum, quando adest notorietas delicti, quæ sit notorietas simpliciter, & absolutè, seu quæ sit propriè, secundum quid, ac respectiuè. 52

Vnde Bonacina *de excomm. in comp. disput.* 2. *quæst.* 2. §. 1. *num.* 5. ait, delictum commissum coram decem non esse notorium respectu magnæ Ciuitatis, quamuis respectu Collegij, aut viciniæ notorium sit. Et Auila plus addit *par.* 2. *cap.* 6. *disp.* 2. *dub.* 2. quod nimirum non sit notorius plus Clerici percussor in magna Ciuitate ille, qui percussit coram decem, vel duodecim, benè tamen in Oppido paruo, & in vicinia illius magnæ Ciuitatis. 53

Rogabis, an decem istæ personæ, ad hoc, vt percussio sit notoria simpliciter, debeant esse ex diuersis domibus, vicinij, &c. an verò satis sit, si sint ex vicinia eadem omnes, aut ex eadem domo, &c. 54

Respondeo, siue sint ex eadem, siue ex diuersis, sufficere ad notorium simpliciter, & requisitum ad obligationem vitandi percussorem Clerici. Nam auctores requirentes decem personas, loquuntur absque illa distinctione, & absolutè requirunt saltem decem, vt ex dictis colligitur. Et confirmatur. Quia si alio modo requirerentur huiusmodi decem testes, sæpè esset impossibilis notitia circa Testes requisitos, ac sufficientes ad hoc, vt diceremur obligari ad tales percussores vitandos, vt ea se patet, & ex his, quæ contra Suarez iam diximus. 55

Dices fortassè, si hoc modo debeat sumi notorietas simpliciter, & absolutè, sequitur, quod si supponatur, vt probabilis opinio, quæ dicit aliquando in aliqua Ciuitate requiri plures, quàm decem ad notorium, debeat etiam dici tunc non obligari fideles ad vitandum percussorem Clerici notum tantùm decem testibus per euidentiam facti. Respondeo, concedendo sequelam propter rationem hactenus assignatam. 56

Restat, vt dicamus de alio requisito à Concilio, nempè, vt nulla tergiuersatione celari possit, nec aliquo iuris suffragio excusari. Deindè de notitia huiusmodi delicti, quam debeat habere is, qui obligandus sit ad talem notorium percussorem vitandum. 57

Dico secundo. Vltra notorietatem prædictam, requiritur, vt factum non possit aliqua tergiuersatione celari, nec aliquo iuris suffragio excusari, vt retulimus 58

ex verbis Concilij, idest, vt percussio hominis; atque hominis Clerici, nulla tergiuersatione celari possit, quatenus percussor benè nouit, illum esse Clericum. Rursus, vt nullo possit remedio iuris excusari, idest non possit excusari ab Excommunicatione Canonis incursa. Si ergo verba Concilij ita intelligantur, benè apparet qua ratione hæc duo non significent omninò idem, sed diuersa, nempe certitudinem percussionis iniuriosæ in homine Clericum, & certitudinem incursæ excommunicationis.

59 Ideoque rectè Suarez illo *tom.5. de censur. disp. 9. sect. 2. num.3.* inquit, illa verba, *neque aliquo iuris suffragio excusari*, intelligenda esse de probabili suffragio, & ita apparente, vt constituat rem dubiam, vt si alleget, se via defensionis percussisse, quod ait, præsumi potius debet, quamdiu oppositum non constat. Deinde addit, *similiter, si constanter neget percussum esse Clericum, & ex circumstantijs, & qualitate personarum id reddatur verisimile, aut saltem oppositum reddatur incertum, & probatur ex fine Concilij intendentis tollere dubia, ideoque fecisse illam exceptionem de percussore in casu certo, non vero dubio. Quandiu ergo non est certum, & indubitatum, percussor non est talis, qualis esse debet, vt vitetur.* Postea concludit: *Quacunque ratione excusatio probabilis sit, aut probabile ingerat dubium, non erit casus, in quo vitandus sit.*

60 Maximè placet hæc doctrina Suarez, nisi quod illud additum, *Similiter si constanter neget percussor, esse Clericum*, pertinet potius ad priorem illam certitudinem, qua certum esse debet, quod percussor sciens, ac volens percusserit, non tantùm hominem, sed etiam hominem Clericum.

61 Nunc de notitia, quam habere quis debet, vt obligetur vitare Clerici percussorem, Suarez vbi supra *num. 11.* ait, *necessarium esse, quod tale delictum factum sit coram multis, & deinde, vt ex eorum testimonio ita factum sit publicum, vt nulla tergiuersatione possit celari.*

62 Deinde quærens, quantus testium numerus ad huiusmodi notorietatem facti requiratur, ait, vt supra etiam notauimus, nullam certiorem regulam assignari posse, quàm prudentis arbitrij, nullumque certum numerum Testium designari posse, qui semper necessarius sit, sed iuxta eorum qualitatem, & auctoritatem, & alias circumstantias interdum maiorem, interdum minorem sufficere. Idemque dicendum esse de publica notitia talis facti ex huiusmodi Testium relatione. Non enim oportet, vt res vbique diuulgata sit, aut in tota Ciuitate, vel Oppido, sed in magna eius parte iuxta prudentem arbitrium. Quasi dicat Suarez, si attendamus ad eius verba præcisè, vltra notorietatem facti, requiri etiam eiusdem publicationem, & quidem talem, vt nullus tergiuersationi locus sit.

63 Idemque habet Filiucius *tract. 13. & 3. de censur. cap. illo 4. q. 5. num.6.* in epilogo eiusdem *cap. 4.* vbi ait, eum dici notorium percussorem Clerici, qui per euidentiam facti ita percussit, vt nulla tergiuersatione celari possit, ideoque requiri, vt delictum coram multis Testibus factum sit, ac deinde ex eorum testimonio factum sit publicum. Similiter dixerat idem Filiucius *num.7.* eiusdem *q. 5.* de notitia denunciationis ad hoc, vt obliget ad vitandum excommunicatum. *Debet enim*, inquit, *notitia esse talis, vt ex parte Iudicis sit actione aliqua publicè vsitata ad res iuridicè promulgandas manifestata. Ex parte vero aliorum debet, vel per testimonia digna fide, vel per publicam famam in eorum notitiam euenire, denunciationem esse factam. Non debet autem notitia ex fama esse dubia, sed moraliter certa.*

64 Cæterum si velint ambo, adhoc, vt adsit obligatio vitandi respectu omnium requiri publicationem, siue denunciationis excommunicati, siue in nostro casu excommunicationis incursæ ob notoriam Clerici percussionem, si hoc, inquam, velint, non repugno. Si verò velint publicationem huiusmodi requiri, vt aliquis obligetur ita, vt is non maneat obligatus ad vitandum, nisi facta sit communis ea publicatio, & non sufficiat notitia moraliter certa, quàm ipse habeat, quantumuis non sit facta communis publicatio respectu aliorum, si inquam, hoc secundum velint, ipsis non assentior, cum non sit negandum, quod teneatur quis vitare percussorem Clerici notorium, quem nulla probabilis tergiuersatio facti, vel iuris celare, aut excusare potest, si solus totum id nouit per relationem habitam ab aliquo, vel aliquibus fide dignis ita, vt dubitare de veritate non possit, quamuis raro id possit contingere, vt certo adeò constet moraliter sine sententia Iudicis.

Dico igitur tertio. *Si detur aliquando iste casus*, vt alicui constet per testimonium fide omninò dignum ita, vt nulla probabili ratione dubitare queat, tum de percussione hominis Clerici, tum de incursa excommunicatione, dabitur obligatio in illo ad vitandum. Quod tamen vt dictum est, rarò continget. 65

Vnde dico quarto regulariter loquendo, requiri sententiam Iudicis, declarantem, siue denunciantem excommunicationem incursam, vt sic constare possit ijs, qui talem percussorem vitare tenentur, vel immediatè per ipsam denunciationem, vel mediatè per certam relationem. Quando enim non concurrunt omnia requisita adhoc, vt percussor Clerici sit vitandus, remanet iste comprehensus in illo generali, ac fauorabili indulto Concilij, & per consequens non vitandus: Quare ait Fagundez, quem supra citauimus, quamdiu percussio non est notoria notorietate facti, & iuris simul, percussorem non esse vitandum. Sayrus similiter, vbi supra, inquit, quamuis notorium sit, Petrum percussisse Clericum, si tamen notorium etiam non sit, Petrum nullam excusationem pro se habere, vitari non debet, antequam citatus denuncietur excommunicatus. 66

Plura alia, quæ nos hic examinare non possumus, docet loco citato Sayrus, qui *num.21.* infert ea, quæ de vitando, aut non vitando excommunicato dixit, locum etiam habere in alijs censuris, ac sententijs à iure, vel ab homine latis. Primò, vt suspensus, & interdictus vitandus sit in his, quæ per censuram eis prohibita sunt, vbi is pro tali denunciatus fuerit, & talem non vitans in officijs diuinis, aut in actibus deputatis suis ordinibus, aut in Sacramentis, peccat mortaliter, si talis suspensus fuerit ab officijs diuinis, aut Sacramentorum administratione, vel receptione, & sic suspensus denunciatus, & citat Nauarrum *in man. cap.27. n.163.* 67

Quamobrem non approbat Sayrus id, quod ait Henriqu. *lib.13. de excommunic. cap.5. §.5. quod scilicet* scandalo seclu- 68
so, non peccat mortaliter is, qui à denunciato suspenso audit Missam, aut simul cum illo missæ, & alijs diuinis officijs interest, si illum nullo modo induxit, cùm nullo iure probetur præceptum; hoc inquam, non approbat Sayrus cum Nauarro *in cap.1. §. Laboret num.17. Quia Extrauagans ad euitanda* eodem modo disponit de excommunicatis, suspensis, & interdictis vitandis post denunciationem, Bonacina etiam *de excomm. in com. 1, q. 2. §.1, num.8.* loquens de suspenso, vel interdicto, vel irregulari vitando, similiter ait, illum dici, qui denunciatus est suspensus, vel interdictus vel irregularis.

Addit Sayrus ibidem, cum sic suspenso à diuinis licitè 69
participari in humanis, cum humana illi non sint prohibita. Imò eum, qui cum illo participat in diuinis, non incurrere censuram aliquam, cum nullo iure id exprimatur.

Secundò infert Sayrus, quod sicut excommunicatus 70
denunciatus caret vsu iurisdictionis, ita etiam suspensus à Sacramentorum administratione, & denunciatus validè absoluere non potest.

Tertiò infert, quod sicut excommunicatus notorius, 71
excepto Clerici percussore, non priuatur iurisdictione, nec in humanis, aut diuinis vitandus est ante denunciationem ab eo, qui scit illum excommunicatum, ita neque suspensus, aut interdictus, etiam notorius in humanis, aut diuinis vitandus est, antequam denuncietur.

Et quarto, quod sicut excommunicatus, etiam nomi- 72
natim, & specialiter ante denunciationem Parochiano petenti Sacramenta ministrare potest, & valide absoluere, etiam absque peccato, dummodò conteratur, ita etiam suspensus, aut interdictus, si denunciatus publicè, & nominatus non sit, subditis petentibus Sacramenta, licitè, ac validè ministrare potest, nec ministrando peccat, aut irregularitatem incurrit.

CON-

CONSVLTATIO CXVI.

An, & quatenus iurisdictio, ac iura, etiam Episcopalia præscribi possint? Et quid de iurisdictione Episcopi visitandi suos subditos?

1 IVrisdictionem, ac iura etiam Episcopalia posse consuetudine legitimè præscripta a non Episcopis acquiri, manifestum est ex *cap. audotis de præscript.* ibi: *Vt videatur in eis Episcopale ius legitime præscripsisse*, & ex *cap. Cum olim eod. tit.* ac vtrobique Gloss. & Doctores, & ex *cap. Cum persona*, vbi Doctores *de priuil. in 6.* & nominatim Innocent. *num. 2.* traduntque Panormit. *in dict. cap. audotis*, *& in cap. Cæterum num. 3. de iudicijs*, *& cap. super eo, num. 6. de paroch.* Gemin. *in cap. statutum §. Cum vero num. 3. de rescript. in 6.* ac Rota *decis. 2. num. 1. de præscript. & decis. 207. num. 6. p. 2. diuers. & decis. 394. num. 2. p. 1. recent.* Seraphin. *decis. 455. num. 1. & 2.* Gregor. XV. *decis. 289. num. 7.* Gratian. *discept. 212. num. 13.* Bellet. *disquisition. Cleric. p. 1. tit. Iurisdictio Abbat. S. Michaelis de Clus. §. vnic.* vbi latè probat, inferiores Episcopis posse præscribere contra Episcopos exemptionem, ac omnia iura ad vtramque legem siue iurisdictionis, siue diœcesanam pertinentia, & quidem non tantùm cumulatiuè, sed etiam priuatiuè.

2 Et sanè duo sunt, quæ iurisdictionem tribuere possunt, priuilegium, & consuetudo, Rota *decis. 577. num. 10. & decis. 584. num. 34. p. 5. recent.* Et propterea quod consuetudo possit præscribere iurisdictionem Episcopi, etiam in Ecclesijs Cathedralibus regularibus, docet Corn. *cons. 93. num. 5.* & firmat Rota *decis. 69. num. 2. p. 1. recent.* Quod multò magis verum est de consuetudine inimemorabili, pluribus seculis præscripta, qualis est, quod inferiores habeant iurisdictionem in suos subditos priuatiuè ad Episcopos. Huiusmodi enim consuetudo hanc iurisdictionem eis tribuere potuit, *can. conquæstus 9. q. 3. cap. Irrefragabili §. 1. cap. dilectus in princip. de offic. Ordin. cap. Cum contingat de for. competen.* Rota *d. decis. 577. num. 9.* Eo magis, quod immemorabilis, & priuilegium pari passu incedunt, Rota *dec. 604. n. 2. p. 2. & decis. 379. n. 5. p. 5. recent.* Pegna *decis. 138. num. 5.* Habetque vim cuiuscumque tituli, ac iustæ causæ, Seraphin. *decis. 303. nu. 4. & decis. 707. nu. 3.* Vnde per eam acquiritur iurisdictio, etiam in loco existente intra Diœcesim Episcopalem, Rota *decis. 24. num. 26. p. 10.* Et similis consuetudo cognoscendi causas in præiudicium Episcopi non fuit abrogata per Sacrum Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 20. de reformat.* vt ex decreto eius Sacræ Congregationis in Palentina Archidiaconatus 10. Martij 1575. annotauit Seraphin. *decis. 585.* Immemorabilis enim præbet titulum, ac ius, Pegna *decision. 63. num. 2. & decision. 128. num. 2.*

3 Non obstant Textus in *cap. Irrefragabili de offic. ordin. & in cap. Cum ex officio de præscript.* Caputaquen. *decis. 306. p. 1. num. 5. & 6.* ac Post. *de manuten. obseruat. 44. num. 36.* Nam loquuntur de præscriptione correctionis, seu visitationis, siue reformationis, siue etiam procurationis, Episcopo visitanti debitæ, siue de exercitio iurisdictionis, iurisdictione manente, ac supposita, vt patet ex illis verbis *d. cap. Irrefragabili*: *Decernimus, vt executionem ipsorum, scilicet correctionis, & reformationis, nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire*. Aliud enim est correctio, ac reformatio; aliud ius corrigendi, & reformandi. Primum supponit iurisdictionem permanentem, si legitimè fit, & non potest præscribi consuetudine, quia non potest impediri, quominus superior habens ius corrigendi, ac reformandi non corrigat, neque reformet. Id enim est contra ius naturale, ac diuinum, contra quod non valet consuetudo, & idcirco à subditis aduersus Prælatum suum obedientiam non exhibere nunquam præscribitur, *cap. licet de præscript.* At ius corrigendi contra Episcopum præscribi potest, & alteri acquiri. Sic subditi, licèt non possint præscribere, vt à nullo corrigantur, vel quod nullus habeat ius illo corrigendi, possunt tamen præscribere, vt ius illos corrigendi alteri competat.

4 Id probatur ex eodem *cap. Irrefragabili*, vbi hæc habentur: *Excessus tamen Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ, qui consueuerunt corrigi per Capitulum, per ipsum in illis Ecclesiis, quæ talem hactenus consuetudinem habuerunt, ad commonitionem, seu iussionem Episcopi corrigantur*. Ex his clarissimè liquet, quod Capitulum contra Episcopum potuit consuetudine acquirere ius corrigendi Canonicos. Non absimile habetur ex *d. cap. cum ex officij* per hæc verba: *Cum contra procurationem, quæ ratione visitationis debetur, præscribi nequiuerit, quemadmodum nec contra visitationem ipsam, & si alius contra eum præscribere posset vtramque*. Ex quibus, licet procuratio non possit præscribi, ius tamen visitandi, & sic habendi procurationem, potest auferri ab Archiepiscopo, & ab alio præscribi.

5 Certum igitur est, quod iura Episcopalia præscribi possunt, etiam à subditis, qui licet consuetudine non possint obtinere, ne vlli subsint, vel si subsunt Episcopo, ne ab Episcopo corrigantur, aut reformentur, aut visitentur, possunt tamen consuetudine assequi, vt subsint alij, non autem Episcopo, vel vt sint immediatè sub cura Sedi Apostolicæ, vt probat Oldrad. *cons. 172. num. 5. & cons. 254. numer. 1.* Et hæc consuetudo est rationalis. Nam est approbata à iure, vt diximus, imò de qua est lex. Quia cum consuetudo sit lex non scripta, illa consuetudo est rationabilis, quæ habet conditiones iustæ legis, Gemin. *in cap. 1. de consuet. in 6.* Butr. *in cap. fin. de consuet.* Syluest. *v. consuetudo q. 1. num. 2.* Tabien. *eodem v. num. 5.* Sot. *de iust. lib. 1. q. 7. ar. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 4. num. 41.* Suarez *de legib. lib. 7. cap. 6. num. 17.* Gabr. Martinez *p. 2. q. 97. num. 3. dub. 2.* Martinez de Prado *cap. 3. quæst. 14. num. 12.* & Fermosin. *in rubric. de consuet. q. 1. num. 7.* Vide quæ alibi pluribus in locis hac de re diximus.

CONSVLTATIO CXVII.

An, quatenus, quam Eminentissimi Cardinales in Ecclesiis suis Titularibus habeant iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem? Quam in rem animaduersio.

1 EDidit hac de re disceptationem Eminentissimus Cardinalis Albitius, seculi nostri alter Sceuola, typis Romanis excusam sub anno 1668. in qua paucis ferè omnia, quæ ad hanc iurisdictionem pertinent, complectitur. Quoniam autem illa non est omnibus obuia, ideo huc eam adducere operæ pretium censuimus, ac restrinximus. Ea hæc est. Domus fidelium in Sacrorum vsum conuersæ, quas nos Ecclesias dicimus à maioribus nostris Tituli appellabantur, siue quia in earum consecratione, & erectione Crux ponebatur in Titulum, vt censet Baronius *tom. 2. ad annum 112. num. 5. & 6.* & in notis ad Martyrologium die 16. Iulij *v. Titulus*, Binius in vita Euaristi *vers. Hic titulus*, quo ex more emanarunt Constitutiones, ne quis ædificaret Ecclesiam, nisi prius Ciuitatis Episcopus veniat, & ibi Crucem figat, vt patet ex Concilio Aurelianensi registrato *in can. nemo 9. de consecr. dist. 1. & in l. Decernimus C. de Sacros. Eccles.* & *in auth. Vt nullus tit. 17. in capit. franc. lib. 5. cap. 239.* & in Rituali Romano *de diuin. offic. cap. de ædific. Eccles.* Siue quia ad fores Ecclesiarum in honorem Martyrum erectarum Vela quædam suspendebantur, in quibus depingebatur ipsius Martyris imago, aut nomen, quæ Tituli dicebantur, vt ex Gregorio Turonensi *lib. 4. mirac. B. Martini*, & ex S. Paulino *Natal. 6.* qui sic canit:

. . . . Qui plura tegentis
Vela ferant foribus, seu pura splendida lino
Siue coloratis textum fucata figuris
Hi leues Titulos lento potant argento
Sanctaque præfixis obducant limina lamnis.

Quæ vela Diuus Ambrosius Cortinas Regias appellat *lib. 5. epist. 33.* Siue quia in ædibus in honorem sanctorum erectis affigebantur Tabellæ quædam cum inscriptione nominis illius Sancti, quo ædes Deo erat dedicata, quæ tituli vocabantur, desumpta nomenclatura à fiscalibus Titulis, de quibus in *l. si quando 2. C. de bon. vac. lib. 10.* Cum enim bona vacantia fisco incorporanda essent, huiusmodi incorporatio per Tabellæ, siue Tituli impositionem fiebat, quæ nonnisi à fisco poterat apponi, vt in *C. vt nemo priuatus Titulos, & in l. 1. Cod. de nauib. non excus. lib. 10.* ex Cassiodoro *lib. 4. epist. 14. & lib. 5. epist. 6.* & *lib. 9. epist. 18.* ex Symmacho *lib. 2. epist. 27. & lib. 5. epistol. 54.*

2 Ideò Imperator Iustinianus *in Nouel. 28. cap. 5.* vetuit, *ne aliquis Titulum imponat prædijs, vel alienis ædibus; Siquidem*

dem hoc solummodo Fisci proprium est, & Regiarum domorum tam nostrarum, quàm Pientissimæ Augustæ. Si verò sub alterius appellatione Tabulas, siue Titulos impositos deprehenderit tam ipsas protinus detrahet, quàm eum, qui illas affixerit, peruestigabit &c. Quod repetit in *Nouel.* 29. seu *Auth. de Prætore Paphlagoniæ cap.*4. §.*Certè*, & *Nouel.*30. siue de Prætore Capadociæ *cap.*8. *in fine*. Concordant Textus *in l.*2.*C.ut nemo priuatus Titules*, & *in l.fin.ff. quod vim, aut clam*. In illo enim statuitur, ne quis Vela Regia suspendere, vel Titulum audeat. In isto autem habetur, si ad ianuam alienam Tabulas affixeris.

3 Siue denique quia cum domus fidelium in Sanctorum hominum memoriam ædificarentur, memoria illa Titulus vocabatur, desumpto argumento à Sacris literis. Nam *lib.*2. *Reg.cap.*18. habetur: *Porrò Absalon erexit sibi, cum adhuc viueret, Titulum, qui est in valle Regis. Dixerat enim non habeo filium, & hoc est monumentum nominis mei, vocauitque Titulum nomine suo*. Sic etiam Iacob *Genes. cap.* 18. lapidem, quem supposuit capiti suo, cùm in somnis vidit scalam, erexit in Titulum.

4 Vtcunque sit Ecclesiæ in honorem Sanctorum ædificatæ ab initio nascentis Ecclesiæ Tituli vocati sunt. Sic ex Prudentio *hymno* 5. de S.Vincentio.

Iam nunc & ossa extinsere,
Ne sit sepulchrum funeris,
Quod plebs gregalis excolat,
Titulumque figat Martyris
Ex *Hymno* 12. *Parte alia Titulum Pauli via seruat Ostiensis*.

5 Ex istius sunt sententiæ, vltra Baronium *loco citato*, Honuphrius Panuinius *de septem vrbis Eccles.cap.* 2. *in princip.* Azor. *instit. moral. tom.*2. *lib.*4. *cap.* 1. Naucler. *de Monarch. diuin. Ecclesiast. & saecular. tom.* 1. *p.* 2. *lib.*4. Martin. Roa *lib. singul. cap.* 10. *in finem*, & de die natali *cap.*22. Iuret. *ad Symmach. epist.*23. Amaya *ad l. si vacantia a num.*3. *Cod. de bon. vac. lib.* 10. Io.Ferrand. Antcien. *in disquisit. Reliquiaria lib.*1. *cap.*6. *art.*2. Et hoc nomen Tituli a tutando deriuasse, eo quod vbi essent affixæ Tabulæ pro suo vendicarent, atque tuerentur, voluit Cuiacius, Iuretus, & alij citati ab Amaya *d.l. si vacantia num.*6. Quod tamen non placet Iulio Cæsari Scaligero *lib.*1. *poet. cap.* 5. quem referunt Ludouic. à Cerda *lib.*3. *Ænead. vers.*545. Theodor. Hopping. *in tract. de insignijs cap.*22. §.1. *num.* 15. Nam credidit Scaliger verbum Tituli deriuare a verbo græco *Timi*, quod honorem significat, vt idem sit honor, ac Titulus.

6 Et ex his assentire non possum Ciaconio in vita Sancti Higinij Papæ in discursu *de orig. Cardinal.* quem sequutus est Casalius *de veter. Sacr. Christian. ritib. cap.*83. & nouissimè Passerin. *de statib. & offic. homin. tom* 1. *q.*185. *numer.* 20. existimantibus, Titulos nil aliud esse, quam redditus, vel prouentus ex villis, prædijs, feudis, aut agris à pijs, siue viris, siue fœminis ad alendos Ecclesiæ ministros relicti, & hinc ortos esse Titulos Equitij, Vestinæ, Pammachij, Lucinæ, Iulij, Callisti, Damasi, Pastoris, Eudoxiæ, Emilianæ, Crescentiæ, Faiciolæ, Tygridæ.

7 Nam nomen Tituli non bonis, & redditibus applicatum fuit, sed ædibus, & Ecclesijs ad diuinum Cultum destinatis, vt colligitur ex Baronio *in notis ad Martyrolog. die* 19. *Iunij*, vbi de titulo Vestinæ, & *die* 26. *Iulij*, vbi de Titulo Pastoris, & *die* 1. *Augusti*, vbi de Titulo Eudoxiæ, & de Titulo Equitij Damasus in Syluestro hæc habet: *Hic fecit in Vrbe Roma Ecclesiam in prædio cuiusdam Presbyteri sui, qui vocabatur Equitius, quam Titulum Romanum constituit iuxta Thermas Diocletianas, qui vsque in hodiernum diem appellatur Titulus Equitij*. Et de Titulo Vestinæ Anastas. in Innoc. primo, *eodem tempore dedicauit Basilicam Sanctorum Geruasij, & Protasij*. Et infra: *Titulum Romanum constituit*. Et opinionem Ciacconij reprobat Victorellus ad eumdem Ciaccon. *loc. cit. verb. Tituli autem pag.* 45. dum ait, *Euaristus Pontifex, dum Titulos in vrbe diuisit, nullam de redditibus mentionem fecit*.

8 Verum est, quod successiuis temporibus prædia Clericis assignata ad victum, & Ecclesijs relicta Tituli nomine vocata sunt, vt apparet ex *lib.* 1. *feud. tit.*6. §. 1. ibi: *Si Episcopus, vel Abbas, vel Abbatissa, vel Dominus Plebis feudum dederit de rebus Ecclesiarum, quæ eis subiecta sunt, & Tituli vocantur*. Quod nomen transfusum est ab Ecclesijs ad bona, vt ex nostris notat Caluin. *in lexicon iur. v. Tituli*, vbi quod Tituli primum erant certæ sedes Clericis attributæ, in quibus munus suum exercerent; postea verò eo nomine prædia ijs ad victum, cultumque assignata.

9 Et hoc etiam prius tradidit Quintanaduegnas *lib.* 3. *Ecclesiast. in explicat. Canon.*4. *Concilij Chalcedon. numer.* 13. *Nam hoc tituli Verbum ponimus in certo quodam loco, & sede certa, quæ in Ecclesia Clericus attributa erat, vt munus suum exercerent, quo nomine prædia etiam his ad victum, cultumque assignabantur*.

10 Hinc orti sunt postea Tituli ordinationum, de quibus in *d.cap.*4. *Concilij Chalcedon. registr. in can. neminem* 70. *dist.* Non enim antiquitus admittebatur quis in Clerum, nisi qui certæ Ecclesiæ esset adscriptus Petr. Gregor. *in institut. rei benef. cap.*8. *num.*3. Tondut. *quæst. Canon. p.*2. *cap.* 1. §. 11. *n.* 2. Vnde eius Ecclesiæ, & Tituli dicebatur, in cuius albo erat descriptus, Baronius *ad annum* 112. *num.*4.5. & 6. Binius *ad vit. Euaristi vers. Hic Titulos*.

11 Nec cum Casalio possum sentire, qui loco superius citato existimat, quod si redditus Ecclesiarum essent opulenti, non vnus, sed duo, ac plures singulis Titulis præficiebantur. Licet enim verum sit, plures Presbyteros vni Titulo fuisse addictos, & ex eodem Titulo plures denominari, vt constat ex subscriptionibus Concilij Romani primi sub Symmacho, cui subscripsere plures Presbyteri eiusdem Tituli, & Synodi Romanæ sub Gregorio Magno, de qua *lib.*4. epistolarum eiusdem Gregorij *indict* 13. *cap.*88. cui subscripsere Presbyteri S.Balbinæ tres; S. Damasi duo, sanctorum Apostolorum tres. Non tamen hoc euenit propter redditiuum opulentiam, sed quia fidelium crescente numero, oportuit crescere ministros in Titulis, qui Sacramenta ministrarent, vt ait Card. Turrecrem. *in summ. de Eccles. lib.*1. *cap.*83. *vers. Quod verò*.

12 Porrò huiusmodi Tituli ab Euaristo fuerunt in Vrbe Presbyteris assignati, vt ex libro Pontificali Damasi Papæ ex Anastasio Bibliothecario in eius Vita, & Baronio *ad annum* 112. *num.*6. Sed quia in vrbe fidelium numerus crescebat in dies, Fabianus Pontifex constituit in ea septem Diaconos per septem Vrbis Regiones, qui Regionarij sunt dicti, & ex Michaele Medina *lib. de contiment.* asserit Vasquez *in* 3. *p. disput.*326. *num.*79. Quod innuit Sixtus V. in Bulla, qua præfinituit Titulos Cardinalium, quæ incipit: *Religiosa in* 2. *tom. Bullarij noui Constit.* 55. *in princip.* Et propterea in Concilijs, & decretis Pontificum subscribebant Diaconi cum nomine Regionum, vt patet in decretis Symmachi, quibus ita subscripti reperiuntur, nempe.

13 *Cyprianus Diaconus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Regionis septimæ his subscripsi, & consensi.*

Anastasius Diaconus Regionis primæ subscripsi.
Ioannes Diaconus Regionis secundæ subscripsi.
Tertullius Regionis quartæ subscripsi.

14 Porrò officium Presbyterorum, qui dictis Titulis adscripti erant, fuit administrare Christi fidelibus Sacramenta, & ad instar Parochorum, animarum curam gerere, Panuinus *de septem vrbis Eccles. cap.*2. Baron. *ad ann.* 112. *num.* 5. & 6. Azor. *instit. moral. tom.*2. *lib.*4. *cap.* 1. *q.*4. Petrus Andr. Gammia *in repet. Extrauag. Iulij II. de Simoniaca Papæ electione n.*127.

15 Officium verò Diaconorum Regionum non erat, vt assisterent Pontifici, vt statuit Euaristus, sed vt Christianam Religionem propagarent, & conseruarent, Vasquez *dict. disp.*236. *num.*79. & expressè Sixtus V. præcitata *Constitut. in principio*. Assignatis postea tractu temporis Diaconis Ecclesijs Regionum, non cum nomine Regionis decretis, seu Concilijs Summorum Pontificum subscripsere, sed cum nomine Ecclesiæ sibi assignatæ, non tanquam Titulis, qui solum Ecclesijs presbyteralibus datus erat, sed tanquam Diaconia. Qui mox vsque ad hæc tempora seruatur. Talis enim est Diaconorum subscriptio.

Ego N. Sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardinalis.
Ego N. S. Eustachij Diaconus Cardinalis.

16 Crescente verò dignitate Cardinalium, quia functionibus Papæ assistebant, creuit & in Titulis auctoritas. Ideò non vt simplices Parochi, seu Plebani, sed pinguiori iure administrarunt, vt notat Felin. in *cap. his, quæ de maior. & obed. in princ.* Ioan. Andr. *in cap. Dilectus num.*9. & ibi Host. *num.*3. Abb. *num.* 12. *de Cappell. Monach.* non sublata illis obligatione residendi in dictis Titulis ita, vt Leo IV. & non III. vt in decretali, Anastasium Presbyterum Cardinalem S. Marcelli, cùm suum Titulum deseruisset, & monitus residere neglexisset, à dignitate deposuit, vt constat ex *cap. ex*

gestis

gestis de Cleric. non residen. vbi Abb. & cæteri Fagnan. *ibid. num.* 10. cuius depositionis historiam latè prosequitur Cardinalis Baronius *ad annum* 853. *num.* 45. vbi *num.* 55. sententiam depositionis apposuit, & ex nostris Lotber. *de re benefic. lib.* 3. *q.* 27. & 53. Macedo *in tract. de clauib. lib.* 4. *tr.* 5. *c.* 8. qui eamdem Leonis IV. historiam refert.

17 Hoc autem pinguius ius, quod habent Cardinales in suis Titulis declarauit Bonifacius VIII. Ioanni Monacho Cardinali, & eius Vicecancellario, vt ipse testatur *in cap. vnic. de maior. & obed. in* 6. Dicit enim Ioan. Monach. quod Papa sibi respondit, quod Cardinales in suis Ecclesijs habent ius Episcopale, quod dictum referunt, & sequuntur plerique ex Doctoribus infracitandis, & præsertim Ioan. Andr. in *d. cap. vnic. numer.* 3. Martin. Lauden. *de Cardinal. q.* 60. *in princip.* Cassan. *ad consuetud. Burgund. tit. de Iustic. et rubric.* 1. §. 4. *pag.* 136. Redina *in prompt. recept. sent. tit.* 18. *de Card. num.* 5.

18 Et quamuis huiusmodi dictum, tanquam incertum, non approbetur à Suarez *de relig. tom.* 2. *tract. de vot. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 10. & à Sanch. *in summ. lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 2. Nihilominus, tanquam certissimum habendum est, non solum quia sic sentiunt quotquot super hac materia scripserunt, sed quia Paulus IV. in sua Constitutione, quæ incipit, *Cum venerabiles* in Bullario nouo *tomo* 1. *Constit.* 5. sic declarauit, & statuit, ibi: *Ac diuersæ Almæ vrbis nostræ Parochialibus Ecclesiis pro eorum Cardinalatus Titulo siue denominatione præficiuntur, & in eis Episcopalem iurisdictionem habeant.* Quam iurisdictionem agnouerunt etiam ipsemet Suarez, & Sanchez locis infra citandis.

19 Statuenda est igitur, tanquam certissima, & indubitata conclusio, quod Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum iurisdictionem Episcopalem habent, quæ desumitur à sententia Honorij III. registratâ *in cap. his, quæ de maior. & obed.* vbi Abb. *num.* 1. dicit, *& tene menti, quod Cardinales habent in Titulo suo, & in Ecclesiis subiectis Titulo iurisdictionem Episcopalem*, Felin. *ibidem in princ.* dicit ex mente Imolæ *in Clemen. ne Romani de elect. quod Cardinales in suis Titulis habentur loco Episcoporum quoad iurisdictionalia, & quoad Episcopalia, si sunt Episcopi*, Ioannes Andreas *ibidem num.* 11. ait: *in suis Ecclesiis habent Cardinales ius Episcopale.* His consentiunt Bellamer. *num.* 11. *in fin.* Cardin. *in* 5. *oppos.* & R.P.D. Fagnanus *n.* 15. ibi; *Quinto nota Cardinales in suo Titulo, & in Ecclesiis Titulo subiectis habere Episcopalem iurisdictionem.* Et subiungit: *Hic est Textus, qui ad hoc consueuit quotidie allegari & non reperitur alibi, quem omnes extollunt.*

20 Et hanc sententiam sequuntur Doctores tam antiqui, quam moderni, nempe Cardinal. *in Clement. ne Romani* §. *Irritum num.* 4. *de elect.* Abb. *in cap. dilectos de Capell.* Monach. Roman. *in serm. habito in Concilio Basil. registr. in fine sum. Consil. num.* 19. Iacobat. *de Concil. lib.* 6. *art.* 12. *num.* 11. Falcon. *de reseruat. q.* 2. *princip. num.* 10. Villadieg. *de origin. Cardinal. num.* 7. Manfred. *de Cardinal. decis.* 106. Paris. *de resignat. lib.* 2. *q.* 12. *num.* 10. Alban. *de Cardin. q.* 46. Mandos. *ad reg.* 7. *Cancell. q.* 2. Grillenzon. *consil.* 63. *num.* 1. Germon. *de Indult. Cardin.* §. *Tam ratione num.* 10. Leo *in thesaur. for. Eccles. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 17. Azor. *Instit. moral. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.* 3. Squill. *de priuil. Cleric. cap.* 2. *num.* 2. Rub. *in aphor. Episcop. v. Cardinalis*, Tuschus *lit. C. conclus.* 100. *num.* 49. qui subiungit, Imò Cardinales, etiam non Episcopi in Ecclesijs sui Tituli vtuntur pleno iure Episcopali, Alter. *de censur. disp.* 17. *lib.* 5. *cap.* 1. Lotber. *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 8. *num.* 50. & *lib.* 6. *q.* 2. *num.* 7. & eodem *lib. quæst.* 35. *num.* 11. Barbos. *in tr. iur. vniu. Eccles. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 33. & *in c. his quæ de maior. & obed.* Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *num.* 440. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *resol.* 12. Pilaia *decis.* 5. *num.* 9. *lib.* 1. Didac. Francesc. *in Pastorali interno tr.* 3. *q.* 2. *num.* 11. Gabriel à Sancto Vincentio *de censur. disp.* 9. *q.* 7. *num.* 117. Scipio Redina *in prompt. iur. tom.* 1. *tit.* 11. *num.* 5. vbi latè Petr. Andr. Gamma *in d. Extrauag. Iulij II. num.* 126. Franc. Marches. *dec.* 1286. *num.* 4. *tom.* 2. inferens ex hoc, quod debent postulari secundum Abbatem in *cap. fin. de postul. Prælat.* Victorel. *in vit. S. Higinij de orig. S. Rom. Eccles. Cardinalium*, Bottiglier. *de success. ab intest. tit. de renunc. success. cap.* 2. *num.* 2. Merol. *in theol. moral. disp.* 1. *de volunt. & inuolunt. diffic.* 5. *n.* 525.

21 Et quamuis nonnulli ex prædictis Doctoribus dicant, Cardinales in Ecclesija suorum Titulorum habere iurisdictionem non Episcopalem, sed quasi Episcopalem, quod etiam asserit Sixtus V. *in cit. Constitut.* 55. *in princip.* Hoc tamen intelligendum est, non habere ex sua natura iurisdictionem Episcopalem, qui non sunt Episcopi. Non enim habent isti ea, quæ sunt ordinis, vt conferre Sacramentum confirmationis, & Ordines sacros, habent tamen ea, quæ sunt iurisdictionis, vt benè distinguit Moneta *de conserv. cap.* 5. *n.* 34.

Hinc declaranda est opinio Cardinalis Bellarmini, dum *in tom.* 2. *Controuers. lib.* 1. *cap.* 16. *de Cleric. vers. pari ratione* dicit, quod Presbyteri, & Diaconi Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum sunt veluti Parochi, Episcopo subiecti, & nihil possunt, nisi quantum eis Episcopus permiserit, cuius opinionem sequuntur Garonda *de Episcop. lib.* 1. *disput.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. Sebastian. Cæsar *de Ecclesiast. hierarch. p.* 1. *disp.* 2. *num.* 9. Zachar. Bouer. *tom.* 2. *de monstr. Symbol. vert. & fals. Relig. art.* 4. *Symb.* 6. *de Card. success.* Vasquez *in* 3. *p. disp.* 242. *q.* 2. 22

Videlicet intelligatur de antiquo statu, & iurisdictione ante tempora Bonifacij Octaui, & sententiam Honorij III. *in d. cap. his, quæ de maior. & obed.* Alias si eorum opinio ad nostra tempora mandaretur, esset non solùm contra iuris communis dispositionem, sed etiam contra Constitutiones Summorum Pontificum Pauli IV. & Sixti V. & diplomata eorumdem Titularium. Nam de iure communi Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum possunt exercere ea, quæ non possunt Parochi, nempe excommunicare, suspendere, instituere, & destituere, vt dicunt supracitati Doctores, & præsertim Zabarell. *in d. cap. his, quæ in fin.* & Felin. *in princ.* Nam Plebani in suis Ecclesijs non habent ita pingue ius, sicut habent Cardinales in suis titulis, Archidiacon. *in can. nullus* 16. *q.* 7. *num.* 5. Præposit. *in can.* 1. *dist.* 21. *num.* 6. Et opinionem hanc Bouerij, & aliorum benè reprobat Victor. *in addit. ad Ciaccon. in vita S. Higinij de origine S. R. E. Cardinalium, vers. Zacharias.* 23

Et hoc ius Episcopale, seu quasi, non solum habent Cardinales Presbyteri in dictis Ecclesijs suorum Titulorum, sed etiam Cardinales Diaconi in suis Diaconijs, Paris. *de resign. d. lib.* 2. *q.* 12. *num.* 10. Barbos. *d. tr. iur. vniu. cap.* 4. *n.* 33. Quod etiam statuit Sixtus V. dicta sua *Constit.* 55. & ex ea R. P. D. Fagnanus *d. c. his, quæ n.* 18. & 19. 24

Et hoc procedit siue Tituli, vel Diaconiæ sint Clericorum secularium, siue Regularium, cum Sixtus V. in dicta sua Constitutione pari formiter loquatur de Ecclesijs secularibus, & Regularibus, & Summi Pontifices in diplomatibus Titulorum Ecclesias Regulares plenariè subijciant Cardinalibus, vt cuique legenti patet, & videbimus infra. 25

Hisce sic firmatis, Primò infertur, Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum posse promulgare, & ferre leges obligantes in conscientia, Castropal. *tom.* 1. *tract.* 3. *disput.* 1. *punct.* 23. *num.* 12. Acugna *in cap.* 1. *dist.* 2. *num.* 4. Alij à Diana *d. p.* 5. *tr.* 2. *resolut.* 7. Baldel. *tom.* 1. *Theol. de potest. legislat. q.* 50. *sect.* 9. Suarez *de legib. lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 4. Cotton. *contr. celebr. lib.* 3. *de Cler. contr.* 8. *cap.* 3. *n.* 55. 26

Secundò infertur, Cardinales in prædictis Ecclesijs habere ius corrigendi, excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententiam ferendi, *d. cap. his, quæ de maior. & obed.* & ibi Canonistæ, R.P.D. Fagnanus *ibidem num.* 19. & *in cap. ne pro dilatione num.* 42. *de pænit. & remiss.* vbi quod habent auctoritatem cætera faciendi, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, Germon. *de indult. Cardinal.* §. *Tam ratione num.* 18. Barbos. *d. cap.* 4. *num.* 38. Alios adducit Diana *d. p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 12. Cotton. *loc. cit. n.* 55. 27

Tertiò infertur, Cardinales in præfatis Ecclesijs habere ius visitandi, sicut habent Episcopi in suis Diœcesibus, Felin. *in d. cap. his, quæ in princ.* Pauin. *de visitation. par.* 2. *q.* 2. *num.* 26. Fagnan. *loc. citat. num.* 20. Sunt enim dictæ Ecclesiæ quasi eorum paruæ Diœceses intra fines Episcopatus Romani, Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap.* 5. *n.* 452. Cotton. *loc. cit. n.* 55. 28

Quod expressè concessum fuit, Imò mandatum à Concilio Basiliensi *sess.* 23. & repetitum in Concilio Lateranensi sub Leone X. vt apparet ex sua *Constitutione* 7. in ordine *in* 1. *tom. Bullar. nou.* in qua cauetur, quod Cardinales, si præsentes sint in Curia personaliter, si verò absentes per Vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent Clericos, & populos Ecclesiarum Titulo suo subiectarum, cum diligentia inquirant circa cultum Diuinum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque in primis, & vitam Clerico- 29

rum,

rum, & Parochianorum solerter explorent. Quod refert Faschus *de visit. lib.1. cap.2. num.5.* Visitatio autem fit per Cardinalem, adhibito ad minus vno ex Regularibus, dicto Titulo inseruientibus iuxta Text. *in cap. debent Superioribus suis in Extrauagant.* inter *commun. de offic. Indic. Ordin.* & ibi Barbos. *in Summ.* idem *de Canon. & dignit. cap. 1. num. 17.*

30 Quartò infertur, Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum habere ius instituendi, & destituendi *cap. querelam de elect.* ibi: *A Cardinali Sancta Susanna, cui dicta Ecclesia, tanquam Cappella suo Titulo in spiritualibus est subiecta, canonicè fueras institutus.* Et sic docet Innocent. *in cap. dilectus num.4. de Cappel. Monach.* dicens institutionem, & destitutionem spectare ad Cardinales in suis Titulis, Felin. *in d. c. his, quæ in princ.* Mandos. *d. reg.7. q.3. num.5.* Germun. *de Indult. Card. §. Tam ratione n.19.* Barbos. *d. cap.4. n.36.* Fagnan. *d. cap. his, quæ n.21.*

31 Ideò possunt conferre Beneficia sita in dictis Ecclesijs, Felin. *d. cap. his quæ num.1.* Sarnen. *reg. de trien. q.31. num.16.* Barbos. *d. cap.4. num.36.* & ex Panulno Fagnan. *loc. cit. n.22.* Grillenzon. *conf.63. per tot.* Siue sint Canonicatus, siue Præbendæ, siue Beneficia, curam animarum habentia, siue non Azor. *instit. moral. d. cap.3. q.2.* Nam Sixtus IV. Testibus Felinu, Azorio, Fagnano, & Barbosa locis superius citatis, concessit priuilegium Cardinalibus, vt conferre possint omnia beneficia sita in Ecclesijs, quas ratione Tituli, vel Commendationis, vel administrationis habent, non obstantibus expectatiuis, & reseruationibus, nisi vacent in Curia, & Summus Pontifex dicta beneficia, nisi de expresso Ordinarij, vel Commendatarij consensu conferre non debeat.

32 Quæ facultas non cadit sub reuocatione Indultorum Cardinalium circa collationem beneficiorum facta à Gregorio XIV. & Paulo V. In eorum enim decretis prædicti Pontifices declarant nihil velle innouare circa collationes beneficiorum, quæ ad Cardinales spectant ratione Ecclesiarum Titularium, vt patet ex decreto, siue Constitutione Gregorij Decimi quarti *in 2. volum.* Bullarij noui *sub num. 19.* & in Constitutione Pauli Quinti *Bullar. nou. tom. 3. Constitut.58.*

33 Aduertendum tamen est, quod huiusmodi facultate possunt vti Cardinales, dummodo sint præsentes in Curia, Gonzal. *ad reg.8. Cancellariæ gloss.13. n.20.* Tondut. *quæst. benef. p.2. cap.3. §.8. n.8.*

34 An autem possint dici Cardinales præsentes in Curia ad hunc effectum, si moram trahant in districtu Vrbis, non tamen vltra duas dietas, scio in materia optionis Decanatus Sacri Collegij fuisse resolutum, competere optionem Cardinali absenti ab Vrbe per duas dietas, vt tempore Clementis VII. die 26. Septembris 1533. accidit in persona Cardinalis Senensis, qui cum abesset ab vrbe per duas dietas, admissus fuit ad optionem Decanatus vacantis per obitum Cardinalis de Monte, non obstante contradictione Cardinalis Tranensis, qui cum esset præsens in Curia, prætendebat optionem ad se spectare.

35 Ita etiam fuit obseruatum sub Paulo V. in persona Cardinalis Gioiosæ, qui cum moraretur in Abbatia Sublacensi, optauit nihilominus Decanatum vacatum per obitum Cardinalis Pinelli, quos casus refert Cherubinus *in addit. ad Constitutionem* Pauli Quarti in ordine 5. *in tom.2. Bullarij.*

36 Aduertendum secundo, quod licet Cardinalis Titularis habeat iuris assistentiam in collatione Beneficiorum existentium in Ecclesia sui Tituli, vel Commendæ, illa tamen non sufficit, vt ei possit concedi mandatum de manutenendo, si probetur alium esse in quasi possessione conferendi eadem beneficia, vt resoluit Rota *decis. 413. numer. 3. par.1. recent.* & post eam Diana *dict. tract. 2. resolut. 97. num.27.*

37 Aduertendum tertio, quod facultas conferendi huiusmodi beneficia, intelligitur secundum qualitates beneficiorum. Quia si beneficia sint liberæ collationis, liberè poterunt conferre. Si verò sint subiecta Iuripatronatus, & Iuripresentandi, habebunt tantùm institutionem, seu confirmationem, *can. decernimus, can. pie mentis 18. q.7.* Gloss. *in cap. quanquam de elect. in 6.* & in *c. querelam eod. tit.* Grillenzon. *d. conf.63. n.7. & 8.* qui *n.9.* subiungit, quod si patroni discordent in præsentando, Cardinales, sicut Episcopi prouident Ecclesijs, *c. si vero, & c. in quibusdam de Iurepatr.*

E contrario poterunt beneficiatos destituere, hoc est deponere, vt ex Mandosio, Gomez, & Parisio, tenet Barbos. *d. cap.4. num.36.* Grillenzon. *d. consf.63. num.2.* Paris. *de resign. benef. lib.7. q.10. num.11. & q.14. num. 5.* Imò in destituendo minor solemnitas requiritur, quàm in instituendo, Gonzal. *ad regul.8. glos.7. num.12.* Barbos. *in cap.1. de Capel. Monach. num.6.* 38

Quinto infertur ad Cardinales Titulares curam animarum Parochianorum suis Titulis subiectorum spectare. Sunt enim suæ oues, & de eis in districto Dei iudicio rationem reddituri sunt, vt benè loquitur Concilium Basiliense *sess.23.* & asserit Gratian. *discept.298. num.76.* Auersa *q. 16. de ministro Sacram. Pœnit. sect.7. pag.789.* vbi quod Cardinales ratione tituli suarum Ecclesiarum, in Vrbe habent curam, & regimen animarum, suntque superiores Parochis. Et propterea si sint Sacerdotes, possunt audire confessiones subditorum, Auersa *loc. cit.* 39

Possunt interesse Matrimonijs, & alijs interessendi licentiam concedere, Azor. *lib.4. cap.3. num.7.* Sanchez *lib. 3. de Matrimon. q.28. num.7.* Basil. Ponce *eodem tract. lib. 5. cap. 10.* Gutier. *eodem tr. cap.66. num.9.* Boss. *eod. tr. cap.4. §. 23. num. 61.* 40

Et denique omnia, quæ ad Parochum spectant, poterunt per se, vel per Vicarium exercere, Gratian. *d. discept. 298. n. 77.* Cotton. *loc. cit. n.55.* 41

Sexto infertur, posse Cardinales in præfatis Ecclesijs vti insignibus Pontificalibus, & solemnem benedictionem impartiri more Episcoporum, licèt Episcopi non sint, Hostien. & Io. Andr. *in cap.1. de supplen. neglig. Prælat.* Felin *in cap. inter Monasterium num.2. de re iudic.* Monet. *de conseruat. cap. 5. num.34.* Barbos. *d. cap.4. num.35.* Cotton. *loc. cit.* Fagnan. *in d. cap. ne pro dilatione num.42.* vbi allegat Extrauagantem Clementis VII. quæ incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*, Bottiglier. *loc. cit. n.8.* 42

Sed quia Doctores in hoc numero allegati, loquuntur de Presbyteris Cardinalibus, meritò dubitari potest, an huiusmodi benedicendi solemniter priuilegium competat Cardinali Diacono in sua Diaconia? 43

Et quod non competat, suaderi potest ex eo, quod inter officia, quæ Diaconis assignata sunt, non connumeratur solemnis benedictio. Si enim ad Ecclesiam Apostolorum aspiciamus, munus eorum erat, ublationes colligere, etiam opes Ecclesiæ administrare, vt colligitur ex *Act. Apostolor. cap.6. ex serm.* Sancti Leonis Papæ de Sancto Laurentio. Sequentibus verò temporibus, officium eorum fuit, Sacerdoti sacrificanti assistere, & ministrare populo, Eucharistiam distribuere, Euangelium legere, baptizare, prædicare, publicos pœnitentes reconciliare, de quibus latè Cardinalis Bellarmin. *lib.1. de Cler. cap.13. vers. Sextus ordo Diaconorum*, vsque ad finem, Marchin. *de Sacram. ordin. tr. 2. p.7. de Diaconatu cap.3. per tot.* Fermosin. *ad rubr. de offic. Archid. q.1. à n.6.* 44

Hodie verò nonnulla ex ijs abrogata sunt. Nam à Concilio Nicæno *registrat. in can. peruenit 1. dist. 93.* potestas distribuendi Sacram Eucharistiam sublata est Diaconis. 45

Similiter sublato vsu, & potestate à fidelibus communicandi sub vtraque specie, etiam facultas dispensandi Populo Sanguinem Christi à Diaconis sublata est. Quamuis aliquis vsus eius in Pontificio Sacello persistat, quia dum Pontifex solemniter celebrat post datam Pacem, ad sedem suam pergit, & tunc Diaconus post sumptionem corporis, consecratum Calicem ei propinandum porrigit. 46

Pariter & si Diaconi in Ecclesiæ primordijs ob Sacerdotum inopiam, & credentium copiam solemniter sæpè baptizare solebant, nunc autem ob Sacerdotum numerum vsus iste in Ecclesia Dei sublatus fuit, in tantum, quod si hodie Diaconus solemniter baptizaret, irregularitatem non effugeret, Nauarr. *lib.5. consf.1. & 2. de Cler. ordin. minis.* Henriqu. *de Sacramen. Baptism. lib.2. cap.29. num.2.* Vgolin. *de offic. Episcop. cap.15. §. 6. num. 6.* & alij, quos refert Marchin. *loc. citat. num.15.* Quamuis ille *num. 16.* dicat, tunc effici irregularem, si baptizet solemniter iussu Sacerdotis, secus si ex Sacerdotis delegatione, opinionem tamen Nauarri, & aliorum tenet Fermosin. *loc. cit. n.16.* 47

Sublata est etiam Diaconis potestas præessendi opibus Ecclesiæ, & eleemosynis fidelium, easque à fidelibus colligendi, & collectas inter pauperes distribuendi. Quia cum tanto officio intumescerent aduersus Presbyteros, & iniquè in- 48

insolescerent, & ob id reprehensi à Sancto Cypriano lib. 3. epist. 9. à S. Hieronymo epist. 35. ad Euagrium, & a Sancto Bernardo lib. 4. de consid. ad Eugen. & prius à Sancto Augustino q. 101. in lib. quæst. vtriusque Testam. ideò sublata fuit illis hæc potestas, Marchin. loc. cit. num. 26. Binius ad Vitam Anastasij I. vers. Constituit. Cum ergo inter officia, & munia Diaconorum non legatur potestas benedicendi solemniter, non est cur ea Cardinalibus Diaconis concedatur.

49 Secundo quia potestas benedicendi solemniter competit ratione Ordinis, vt vult Gloss. in can. Ecce v. benedicere d. 95. Archid. in can. Denique d. 21. & ibidem, etiam Turrecremat. Et quidem ordinis Sacerdotalis, vt notat Isaac Habertus in Pontifical. Græcor. ad part. 11. Liturgiæ ordinum in dissertat. de ritu benedicendi cap. 6. in fin. Et propterea in cap. 28. lib. 8. Constit. Apostol. dicitur, Diaconus non benedicit, neque benedictionem dat, accipit verò ab Episcopo, & Presbytero, quem locum interpretatus Gsetserus de benedictione lib. 1. cap. 7.

50 Tertio quia quicquid sit de benedictione, quæ datur à Sacerdotibus in fine Missæ, quam priuatam appellat ex nostris Præpos. in dict. can. Ecce dist. 95. & minorem collector. Apostolicarum Constitutionum lib. 3, cap. 10. Certè quod attinet ad solemnem benedictionem, quæ datur, incipiendo ab illis verbis. Sit nomen Domini benedictum &c. solus Episcopus illam dat, non Sacerdos, neque Diaconus, Glos. in d. can. Ecce v. benedicere, & ibi Præpos. vers. Alia est benedictio non priuata, sed solemnis, cui videtur fauere Concilium Agathense celebratum anno 506. can. 30. ibi: Benedictionem in Ecclesia super plebem fundere Presbytero penitus non licebit, solemnem scilicet benedictionem interpretatur Isaac Habertus loc. cit. pag. mihi 290.

51 Et quod solis Episcopis competat ius benedicendi solemniter, non autem Sacerdotibus, vel Diaconis, tenet Gloss. in cap. Abbates v. si Abbas de priuil. in 6. Syluest. in summ. v. benedictio in princip. & alij Summistæ in d. v. Doctores in d. c. Abbates, Vgolin. de offic. Episcop. cap. 32. §. 2. Barbos. eodem tr. alleg. 72. num. 63. & 66. Ferdinand. Paez in repetit. Cap. Missas de consecr. dist. 1. num. 124. Sanchez lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 17. num. 10. Quart. de benedict. Eccles. tit. 1. dub. 3. Quocirca si Sacerdos, & Diaconus solemniter benedicerent cum illis verbis: Sit nomen Domini benedictum, irregularitatem non effugeret; vt ex can. ministrare, iuncta Gloss. 26. quæst. 6. notat Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 13. num. 4.

52 Quarto quia sic vsus inualuit in Vrbe, vt Cardinales Diaconi, dum assistunt Missæ decantatæ in suis Diaconijs, non fundunt solemnem benedictionem, vt testati sunt mihi Magistri Cæremoniarum.

53 Cæterum, his non obstantibus, intrepidè sentio, Cardinales Diaconos habere potestatem solemniter benedicendi populo in suis Diaconijs, non quidem iure proprio, sed ex Apostolico priuilegio. Cùm enim Cardinales Diaconi in suis Diaconijs habeant iura Episcopalia, vel quasi, vt latè firmaui supra, non est dubitandum, quin stante huiusmodi priuilegio, possint solemniter benedicere, vt præter allegatos tenent Fagnan. in cap. ne pro dilatione de pænit. & remiss. num. 42. vbi nulla facta distinctione inter Presbyteros, & Diaconos, ait, quod cum Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum habeant facultatem corrigendi, censuras Ecclesiasticas fulminandi, & cætera faciendi, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, conferunt minores Ordines, vtuntur Episcopalibus insignijs, & benedicunt solemniter, licèt non habeant consecrationem aliquam, sed nudos ordines sacros, Iacobat. de Concil. lib. 10. n. 204. vers. Item aliud priuilegium, dicit, quod Cardinalis, etiamsi non sit Episcopus, potest facere solemnem benedictionem.

54 Idem voluit Pater Diana p. 5. tr. 2. resolut. 12. ibi: Possunt Pontificijs insignibus vti, & benedictionis solemnem ritum more Episcoporum exercere, etiamsi Episcopi non sint, Azor. institut. moral. p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 2. in fine, ibi: & benedicendi solemnem ritum more Episcoporum, Fragos. de regim. Reipub. p. 2. lib. 6. disp. 15. §. 2. num. 2. vbi dicit, quod possunt solemniter benedicere instar Episcoporum, quamuis Episcopi non sint, Sebast. Cæsar. de Eccles. Hierarch. p. 1. disp. 2. de Cardin. §. 5. num. 8. vbi ait, possunt etiam non Episcopi solemniter benedicere. Plures autem possent adduci ex allegatis supra, sed in puncto, quod Cardinales Diaconi solemnem benedictionem largiri possunt, tenet S. Antonin. in summ. 3. par. tit. 14. cap. 16. §. 9. & post eum Hieron. Manfred. de Cardinalatis de Sacr. Collegio decis. 88. vbi habet hæc verba: Cardinalis non Episcopus solemnem benedictionem largiri potest, quia Presbyter Cardinalis, vel Diaconus, etiamsi nullum Sacerdotis Ordinem receperit, tamen solemniter benedicet, & notant Canonistæ in cap. licet de elect. & in ca. in nomine Domini 23. d. cum alijs ibi per eum allegatis, & Manfredum sequitur Cohellius de notit. Cardin. cap. 7. de Cardin. Diacon. ibi: Et Cardinalem Diaconum.

55 Ratio autem potissima est, quia qui iura Episcopalia, vel quasi Episcopalia habet, solemnem benedictionem impartiri potest, vt constat ex cap. Abbates de priuileg. in 6. vbi Canonistæ, Rodriq. quæst. regul. q. 18. ar. 1. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 20. q. 7. Tambur. de iur. Abb. tom. 2. disp. 2. q. 7. cum alijs per Barbos. ad d. cap. Abbates n. 3. & de potest. Episcop. alleg. 3. n. 30.

56 Qui Textus licet loquatur de Abbatibus, habet tamen locum in alijs Prælatis, etiam inferioribus, habentibus iura Episcopalia ex priuilegio, vt notat Glos. in d. c. Abbates, v. Abbates, & ibi Archid. vers. eis Abbatibus, vbi dicit, quod non est vis, quod Textus loquatur de Abbatibus, nam idem dicendum est de his, qui super hoc priuilegiati sunt, sicut sunt plures inferiores, quia eadem est ratio, Anchar. ibid. num. 1. vbi dicit, quod Glossa intelligat de Præpositis, & alijs inferioribus Prælatis, Præpositus in can. licet 95. dist. vbi dicit, quod licet benedictio solemnis in forma, Sit nomen Domini benedictum &c. non possit dari, nisi ab Episcopo, nihilominus potest dari ab inferiori Episcopo, si habeat ex priuilegio, Pax Iordan. tom. 1. lib. 5. tit. 25. num. 18. Et de Archipresbytero Carpi dicit Ciarlin. controu. for. cap. 67. n. 13. & 14. Et si hoc priuilegium competit inferiori Prælato ab Abbate, habenti iura Episcopalia, vel quasi, multò magis competere debet Cardinali Diacono, qui maior est Episcopo.

57 Non obstant modò in contrarium adducta. Non primum, quod inter officia, & ministeria Diaconatus non connumeretur facultas benedicendi solemniter. Quia cum Cardinalis Diaconus non habeat istud ius benedicendi ex natura, & officio ipsius Diaconatus, sed ex priuilegio, mirum non est, si inter eius ordinaria ministeria, & officia non connumeretur, quemadmodum dicimus de Sacerdote, inter cuius ministeria, & officia non connumeratur ministratio chrismatis, quæ ad solum Episcopum iure ordinario spectat, vt statuit Concilium Florentinum sub Eugenio IV. & Tridentinum in can. 3. de Sacram. Confirmat. Et tamen ex priuilegio Summi Pontificis potest chrisma ministrare, vt de magis communi tenent innumeri relati à Barbosa ibidem d. can. 3. de Sacram. confirmat. quibus addo Basilium Pontium de confirmat. par. 4. cap. 3. per tot. Verricel. de Apostol. missión. tit. 7. q. 129. num. 2. vbi infiniti nouissimè, Fermosin. qui & multos alios allegat de offic. & Sacr. Eccles. tom. 2. de Sacram. confirmat. q. 7. n. 12.

58 Non obstat secundum, quod scilicet facultas benedicendi solemniter competat ratione Ordinis Episcopalis, vel Sacerdotalis. Quia hac facultas ab ordine non dependet, sed à iurisdictione, vt notat egregiè Præposit. in can. Ecce 95. dist. vbi dicit, quod talis benedictio solemnis non est ordinis, sed iurisdictionis Episcopalis, & reddit rationem, quia si esset Ordinis Episcopalis, non concederetur inferiori. Et per eamdem rationem idem tenet Villadiego de legato q. 6. num. 8. Gratianus post Abbat. & Cardinal. disceptat. 467. num. 66. Ciarlin. d. cap. 67. num. 13. Fagnan. in cap. ne pro dilatione num. 42. de pænit. & remiss. Sed quamuis esset Ordinis, eius tamen exercitium est iurisdictionis, vt notat Præposit. in can. denique 21. dist. & non est taliter annexa Ordini Episcopali, vt non possit inferiori Episcopo concedi, vt constat ex c. Abbates de priuileg. in 6.

59 Præterea aliqua benedictio etiam solemnis in Ecclesia non denegatur Ordini Diaconali, cum benedictio Cerei Paschalis publicè Diacono concedatur, vt notat Gauant. in Rubr. Missal. p. 4. tit. 10. sect. 7. & post eum Hallier. de ordin. hierarch. lib. 3. sect. 2. cap. 2. art. 3. §. 3. Saltem de mandato Sacerdotis, ipsoque præsente, vt notat Andr. de Saussaij in panoplia Sacerdot. part. 2. lib. 2. de muner. benedicendi art. 9.

60 Conceditur etiam ei, quod est commune Episcopo, & Sacerdoti, vt in recitatione Horarum canonicarum dicat verba ista: Dominus vobiscum, quæ salutationis populi, & benedictionis rationem obtinet, vt notat idem Hallier. loc. cit.

cit. Et ratio esse potest, quia vt inquit D. Thomas *3. p. q. 82. art. 3. ad primum*, Diaconus, tanquam propinquus Ordini Sacerdotali participat aliquid de eius officio, & D. Thomam sequitur Auersa *q. 10. de minist. Euchar. sect. 3. vers. 4.* & Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 18. n. 7.*

61 Ad locum Constitutionum Apostolicarum respondet Hallier. *loc. cit.* vt debeat intelligi, quod Diaconus non benedicat propria auctoritate, sed ministeriali accepta ab Episcopo, vel Presbytero. Nam sicuti Diaconi ab alijs consecrata ministrare possunt, ita & benedictionem Episcopi, vel Sacerdotis nunciare, & tanquam ministri Superiorum Ordinum proferre possunt.

62 Ex his tollitur tertium obiectum, quod facultas benedicendi solemniter, sit solius ordinis Episcopalis. Quia non solum priuilegio, sed consuetudine etiam ab inferioribus acquiri potest, vt notat Isaac Habertus in *Pontifical. Eccles. Graca ad part. 11. Liturgia Ordinis, de ritu benedictionis*, vbi habet, quod in Ecclesia Parisiensi Presbyteri, etiam Parochiales solemni benedictione post Missarum celebrationem ijsdem omninò verbis, quibus Episcopus, triplicique consignatione populo benedicunt, vbi subdit, quod in Ecclesia Græca nullum discrimen est inter benedictionem solemnem, quam dat Episcopus, & illam, quam dat Sacerdos. Nam in Liturgia Sanctorum Basilij, & Chrysostomi Presbyter ijsdem verbis populo benedicit, quibus Episcopus.

63 Non obstat quod sic vsus in Vrbe incaluerit. Quia hoc euenire potuerit ex eo, quia non consideratum fuit priuilegium à Summis Pontificibus concessum Cardinalibus Diaconis, qui tamen vsus non per hoc potest illud auferre, sicuti videmus, quod Cardinalibus Diaconis conceditur à iure priuilegium deferendi compages, hoc est Sandalia, & mappulas, vt notant Canonistæ in *can. nonnulli §. Compages, & in can. illud 93. distin.* & præsertim Præposit. & Turrecremat. Ioann. Dartis *dist. 96. decr. Gratiani*. Quæ Sandalia omninò testitui debent, vt tam in ministrando Summo Pontifici, quàm in funere ijs vti possint, quia illis competunt ratione dignitatis amplissimæ Cardinalatus, de quibus latè idem Saussay *in panopl. Episcop. lib. 7. cap. 9.*

64 Septimò infertur, posse Cardinales in dictis Ecclesijs suis subditis, & familiaribus primam tonsuram, & minores ordines conferre, Hostien. & Ioan. Andr. *in d. cap. 1. de suppl. neglig. Prælat.* idem Io. Andr. *in cap. Cum contingat de ætat. & qualit. & in d. cap. ne pro dilatione num.* 42. Maria *obser. 12. num. 40.* post Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 20. num. 3.* Lezana *in summ. v. Cardinalis num. 5.* Bottiglier. *loc. cit.* Iacobar. *de Concil. lib. 1. art. 12.* Laudens. *de Cardinal. q. 20.* Rota *decis. 751. num. 10. p. 1. diuers.* multos alios refert Barbos. *d. cap. 4. num. 40.* vbi reprobat Azor. & German. de huiusmodi facultate dubitantes, Fagnan. *in d. cap. his, qua n. 25.* & in *c. Cum contingat de ætat. & qualit.* Monet. *de conseruat. d. cap. 5. n. 35.* dummodo tamen sint Sacerdotes, alias secus per ea, quæ notantur *in can. quoniam dist. 69.* Fagnan. *d. cap. his, qua n. 35. in fine.*

65 Et quamuis Sanchez *tom. 3. consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num.* 1. dicat Concilium Tridentinum *cap. 10. sess. 23. de reformat.* sustulisse huiusmodi priuilegium Cardinalibus, quia illud habent ex consuetudine, vt ait idem Sanchez *ibid. n. 4.* Marchin. *de Sacram. Ordin. p. 2. de legit. Ordin. ministr. cap. 10. n. 1.* Consuetudinem verò etiam immemorabilem fuisse super hoc à Concilio sublatam.

66 Eius tamen opinio non est amplectenda. Quia nec Concilium *d. cap. 10.* loquitur de Cardinalibus, sed de Abbatibus. Et quatenus comprehenderet Cardinales, præseruat facultatem conferendi primam tonsuram, & ordines minores suis subditis. Hinc est quod Doctores, qui post Concilium scripserunt, quos longa serie enumerat Diana *d. p. 5. tract. 2. resolut. 5.* de huiusmodi priuilegio mentionem faciunt, de reuocatione verò nullum verbum. Et in puncto hoc priuilegium Cardinalibus Titularibus non esse reuocatum à Concilio, tenet Bonacin. *de suspens. in partic. disput. 3. q. 1. punct. 11. num. 4.* nouissimè Fermosin. *ad Rubr. & titul. de tempor. ordin. q. 5. num. 19. & 20.* vbi plures Allegat, Lezana *loc. cit. num. 4.* vbi dicit contraria consuetudine hoc esse introductum, quæ dat potestatem, vel arguit illam habere à Papa, Bottiglier. *loc. cit.* qui plures Doctores allegat, & dicit in Cardinalibus Presbyteris contrarium procedere.

67 Rursùs quæstionem hanc, an scilicet Cardinalis in Ecclesia sui Tituli possit conferre primam tonsuram, & ordines minores suis subditis, examinat Diana *in p. 8. tr. 1. resol. 33.* aduersus Adrian. *in 4. de Sacramen. Confirmat. art. 3. §. 2. princ.* & concludit ad fauorem Cardinalium, quem sequitur Fermosin. *loc. cit. q. 4. num. 5.* vbi respondet ad contraria.

68 Octauo infertur, posse Cardinales cum suorum Titulorum subditis dispensare in omnibus casibus, in quibus possunt Episcopi dispensare de iure, vt vult Didacus Antonius Frances *in pastoral. interno tr. 3. q. 2. n. 11.*

69 Et licet Sanchez *in summ. lib. 4. cap. 38. num. 2.* Et ante eum Suarez *de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 10. numer.* 10. dicant, Cardinales in suis Titulis non posse dispensare in voto, eorum tamen opinio minimè vera est. Quia illis in locis negant, vel saltem dubitant de iurisdictione Episcopali, seu quasi Cardinalium in dictis Titulis, quam tamen alibi fatentur, nempe Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 28. num. 7.* & Suarez *de legib. lib. 4. cap. 5. num.* 4. Vel intelligenda est, vt non possint dispensare in his, quæ conceduntur Episcopo contemplatione propriæ Diœcesis, secus tamen in his, quæ possunt Episcopi in vim iurisdictionis Episcopalis, vt benè distinguit Moneta *de commut. d. cap. 5. num. 452. & 453.* & post eum Diana *d. tr. 2. resol. 58.* Didacus Frances. *loc. cit. n. 13.* Et posse relaxare iuramenta, dicit Meroll. *disp. 1. de volunt. & inuolunt. diffic. 5. num. 525.* licet Billot. *de absolut. à iuram. lib. 1. cap. 7.* asserat, quod ex communi obseruantia in Romana Curia non dispensant, quia à præsentia maioris Prælati, nempe Summi Pontificis, & Maioris Pœnitentiarij impediuntur. Sed hæc ratio nihil valet, quia de honestate Cardinales cessant à dispensatione, & relaxatione à iuramento, non autem ex necessitate.

70 Hinc deducitur, non posse Cardinales in Ecclesijs suorum Titulorum vti facultate concessa Episcopis à Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 6. de reformat.* dispensandi in irregularitatibus occultis, præterquam homicidij voluntarij, licet enim Henriquez *in sum. lib. 6. cap. 26. §. 1.* & alij plures, quos citat Barbos. *ad d. cap. 6. vers. Contra*, teneant, illam facultatem competere etiam Prælatis habentibus iurisdictionem, quasi Episcopalem; contrarium tamen putant verius Arag. 2. 2. *q. 88. art. 21.* & alij citati ab eodem Barbosa adducto loco *num. 7.* Et ita fuisse decisum à Sacra Congregatione Concilij refert Garz. *de benef. p. 7. cap. 11. num. 13. & 17.* & eam declarationem refert Armendar. *ad leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. leg. 7. de irregul. num. 10.* & Fagnan. *in d. cap. his, qua n. 16.* vbi ait, quod Gregorius XIII. dixit, se nolle, vt ea, quæ concessa sunt Episcopis à Concilio Tridentino, competant Cardinalibus in suis Titulis, & latius *in d. cap. ne pro dilatione n.* 42. vbi refert, sic declaratum fuisse à Sacra Congregationi Concilij, quam declarationem Gregorius XIII. approbauit, & in *c. dilectas n. 27. de temp. ordin.* vbi quod in reliquis salua manet iurisdictio Cardinalium in suis Titulis.

71 Et ratio esse potest, quia cum hæc facultas sit iure speciali, & exorbitante à iure communi, concessa Episcopis, intelligi debet de verè Episcopis, & non de illis, qui non sunt Episcopi, Fagn. *in d. c. his qua n. 16.* & in *d. cap. ne pro dilatione n. 42.* & in terminis, Cardinales non posse vti hac facultate in suis Titulis, tenet Didacus Frances in *pastoral. interno loc. cit. n. 13.* Tolet. *in summ. lib. 1. cap. 89. n. 5.* Baldel. *de fid. & infidel. lib. 1. disp. 48. n. 24.* Monet. *de commutat. d. cap. 5. n. 453.* quamuis dicat contrariam opinionem in fauorem Cardinalium defendi posse, quod etiam tenet Diana *d. tr. 2. resol. 59. vers. verum liceat mihi*. Quæ opinio non est certè improbabilis, cum hæc facultas concessa sit Episcopis contemplatione Diœcesis, vt volunt Sanch. & Henriq. ab eodem Diana citati. At vt supra diximus, Ecclesiæ Cardinalium Romæ sunt veluti eorum Diœceses. Ergo non videtur deneganda Cardinalibus in suis Titulis huiusmodi facultas.

72 Nono infertur, posse Cardinales in Ecclesijs prædictis Indulgentias centum dierum concedere, cum id habeant à consuetudine, etiam quod non sint Episcopi, Nauar. *de Iubil. not.* 2. Duuallius *de indulg. p. 2. q. vnic. art. 9.* Cotton. *d. controu. 8. cap. 3. n. 55.* Lanor. *de Indulgen. p. 2. cap. 11. n. 15.*

73 Decimo infertur, seclusa Summi Pontificis prohibitione, seu reseruatione, posse Cardinales in prædictis Ecclesijs vltimas commutare voluntates, Monet. *d. cap. 5. n. 440.* Diana *d. tr. 2. resol. 57.* Cotton. *loc. cit.* Et derogare fideicommissis ad eam Ecclesiam spectantibus, Monet. *d. tr. cap. 9. conclus. 22. n. 634.* Diana *loc. cit. resol. 61.* Cotton. *loc. cit. n. 55.* Lezana in *summ. tom. 3. v. Cardinalis n. 8. in fine.*

74 Multò magis posse disponere de legatis relictis Ecclesiæ

sui Tituli, quia tam vigore Bullæ Sixti V. quàm diplomatum Titularium concessa est illis cura, & regimen bonorum, tam spiritualium, quàm temporalium dicti Tituli, quorum appellatione veniunt prædicta legata, Pasqualig. *in select. q. moral. iurid. q.127. num.*10. qui tamen malè distinguit inter Titulos antiquos, & nouiter erectos à Sixto V. Nam in antiquis dicit curam, & administrationem legatorum spectare ad Titularem, in nouis verò ad eos, ad quos ante erectionem cura, & administratio dictorum legatorum spectabat, ex quo erectio nouorum Titulorum facta fuit cum clausula *sine alicuius præiudicio*. Quia non benè aduertit, vir alioqui doctus, clausulam illam intelligi de præiudicio non expresso, Oldrad. *cons.*330. Paris. *cons.*70. *n.*12. *lib.* 1. Rota *decis.* 192. *p.*1. *rec.* & melius ad propositum *decis.*720. *num.* 6. *p.*3. *rec.* Ideò cùm cura, & regimen rerum spiritualium, & temporalium Titulorum nouiter erectorum fuerit demandata Cardinalibus Titularibus, illa clausula, *sine præiudicio*, non præseruat hoc præiudicium expressum. Non enim cura, & regimen dictarum rerum potest esse penes Cardinales, si remanere debet penes alium. Debet ergò verificari in casu nostro expresso, verbi gratia, si in dicta Ecclesia essent Cappellæ de Iurepatronatus, quarum patronis non censetur factum præiudicium vt benè Grillenzon. *d.cons.*63. *per tot.*

75 Vndecimo infertur, Cardinales à subditis suorum Titulorum posse exigere charitatiuum subsidium, Remig. Gond. *de charit. subsid. q.*21. Diana, qui alios refert *d.tr.*2. *resol.* 55. Cotton. *loc. cit.* Lezana *loc. cit.* Veneriglia *in prax. lib.*2. *annot.* 25. §. 1. *num.* 20. Cassan. *loc. cit. pag.*136. *vers. Item etiam dic, quod Cardinales.*

76 Duodecimo infertur, posse Cardinalem Titularem Ecclesiæ Collegiatæ saltem vnum Canonicum ad sui seruitium, siue obsequium tenere, vt puta pro Cappellano, secretario &c. vt consuluit Nauarr. *cons.*2. *de Cler. non residen. per tot.* quem sequitur Lotter. *de re benef. lib.*3. *q.* 27. *n.*184. qui extendit etiam ad duos Canonicos, qui Canonicus lucrabitur fructus suæ præbendæ, non autem distributiones quotidianas, vt consuluit idem Nauar. *d. cons.*2.

77 Hæc omnia cum possint Cardinales exercere per se ipsos, poterunt etiam exercere per eorum Vicarios. Nam certum est, posse in eorum Titulis Vicarium deputare, vt colligitur ex dicta *Constitut.* Leonis X. *in ordin.*7. *in* 1. *tom. Bullar. noui.* Quod dixit Abbas *in d.cap. his, quæ n.*1. Bursatt. *cons.* 107. *num.*7. *vol.*1. Fusc. *de visit. cap.*2. *n.* 5. *lib.* 1. Sbroz. *de offic. vicar. lib.*1. *q.*3. *num.*23. Barbos. *d.cap.*4. *n.*39. nouissimè Carolus Pellegrin. *in prax. vicar. p.*1. *sect.* 2. *subsect.*1. *n.*8. *vers. Quarto loco.*

78 An autem in Titulis Regularium possint deputare in Vicarium vnum ex prædictis Regularibus, videbimus infra.

79 Et cum iurisdictio, quam habent Cardinales in prædictis Ecclesijs suorum Titulorum, sit ordinaria, vt notat Innoc. *in cap. dilectus v. de iure communi de Cappell. Monach.* Zabarell. *in Clem. ne Romani §. Irritum q.*3. *de elect.* Felin. in *d. cap. his quæ in princip.* Rota *decis.*28. *num.*20. *par.*6. *recent.* Fragos. *de regimin. Reipub. tom.*1. *q.*3. *disput.* 13. *num.*67. & in iure fundata, latè est interpretanda, ad tradita per Cassad. *decis.*8. *num.*6. *de præb.* Caputaqu. *decis.*88. *num.* 6. *p.*2. in terminis Moneta *d.cap.*5. *num.*442. Et propterea non expirare, sede vacante, dixit Cardin. *in Clem. ne Romani §. Irritum q.*3. *de elect.* Fagnan. *in c. cum olim n.*68. *de maior. & obed.* qui subiungit. *n.*84. *quam tamen*, iurisdictionem, non per se ipsos, dum manent in Conclaui, sed per suos Vicarios, & ministros exercere possunt.

80 Non obstat, quod si hæc omnia de iure procedant, contrarium tamen de consuetudine seruari. Huic enim motiuo plures adaptantur responsiones. Et primo cum iurisdictio Cardinalis Titularis sit iurisdictio Episcopalis, nulla consuetudo introduci potest, quæ præstet impedimentum exercitio prædictæ iurisdictionis, *c. Irrefragabili de offic. ordin. c. Cum ex officijs de præscript.* Caputaq. *dec.*306. *p.*1. *n.*5. *&* 6. Posth. *de manutent. obser.*44. *n.*36.

81 Secundo, quod cùm asserta consuetudo sit contra vtilitatem Ecclesiæ, valere non debet, *cap.*1. *de consuet.* & ibi Glos. & Abbas, Rota *dec.*265. *num.* 14. *p.*1. *recent. tom.*1. Imò contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, tanquam irrationabilis est reijcienda, vtpotè à iure improbata, Rota *d. dec* 265. *num.* 23. Et præsertim cum iurisdictio Cardinalis Titularis pendeat ferè ab auctoritate visitandi Ecclesiam sui Tituli, cùm ius visitandi sit publicum auctoritate, & vtilitate nunquam præscribi potest *d. c. cum ex officijs de præscript.* Fagnan. *in c. Venerabili n.* 23. *de censib.* Nec consuetudo in hoc est toleranda, *can. nos consuetudinem dist.*12. Innoc. *in d. c. Venerabili n.*6. Fagnan. *ibidem n.*23. *in fine.*

Tertiò cùm plures ex actibus iurisdictionalibus supranarratis sint facultatiui, aduersus eos consuetudo aliqua introduci non potest, Verall. *dec.*306. *n.*7. *p.*1. Rota coram Penia *dec.*734. *n.*6. 82

Quartò negatur, adesse huiusmodi consuetudinem, quia in dies Cardinales in suis Titulis exercent actus iurisdictionales. Nam, & conferunt beneficia vacantia, & solemnem benedictionem impertiuntur, vt notum est. Certum est autem exercitium vnius actus iurisdictionalis conseruare iurisdictionem in omnibus alijs actibus, Doctores *in d. cap. dilectus de Cappel. Monach.* & præsertim Innocent. *num.*3. Ioan. Andr. *n.*8. Butr. *num.*15. Boich. *num.* 11. Felin. *in cap. auditis n.*19. *in* 3. *declarat. de præscript.* Menoch. *de retinen. remed.* 3. *n.*158. & plures resoluit Rota, vt in decisionibus allegatis à Barbosa *in d. cap. dilectus n.*6. & rursus *decis.*24. *num.*35. *p.*10. *rec.* vbi dicitur, quod pro conseruatione vniuersalis iurisdictionis sufficit Episcopo etiam minimum illius actum exercuisse, & ibi plures aliæ allegantur decisiones. Ad retinendum enim vsum priuilegij sufficit illius vsus respectu alicuius rei, vel actus, Seraph. *dec.*1043. *n.*4. Adden. *ad dec.*557. Gregorij XV. *num.*9. Pegna *dec.*734. *n.*12. *&* 13. & prius *dec.* 11. *num.*8. 83

Hinc propterea cautè legendus est Mandosius in *regul.* 7. *Cancell. q.*12. *n.*7. qui cùm ex speculatore, & Aluarotto dixisset, Cardinales ratione suorum Titulorum posse audire causas concernentes suam Ecclesiam Titularem, & Ecclesias suo Titulo subiectas, quod etiam voluit Manfred. *de Cardinal. c.*9. *vers. Habent enim*, vbi quod Cardinales in suis Titulis habent absolutam iurisdicendi potestatem ciuilium contractuum, actionum, atque obligationum, iurium, possessionum suorum Titulorum, ac cæterorum, quæ ab huiusmodi Ecclesijs pendent, sequuntur Paris. *de resign. d. lib.*7. *q.* 12. *n.* 31. Barbos. *d. cap.*4. *n.*37. *d. c. his, quæ n.*7. 84

Subiungit, quod talis iurisdictio non est vsu recepta, vel tempore succedente euanuit. Quia si conseruata fuit per exercitium aliorum actuum iurisdictionalium, euanescere non potuit, saltem de iure. Imò modernis temporibus hanc Cardinalium iurisdictionem agnouisse Summum san. mem. Pontificem Vrbanum VIII. ex eo apparet, cum in sua Constitutione moderatoria facultatum S.R.E. Cardinalium Archipresbyterorum, ac Protectorum & Titularium Ecclesiarum, & locorum piorum Vrbis, quæ Constitutio, vt in appendice nouissima ad Bullarium Romanum Viterbij impressum anno 1659. est in ordine 158. limitando facultates Cardinalium Archipresbyterorum S. Ioannis in Laterano, S. Petri, & S. Mariæ Maioris, ac Cardinalium Protectorum Monasteriorum, ac aliorum locorum piorum, easdem limitationes voluit seruari à Cardinalibus Titularibus. Ea quo datur intelligi, non obstante prætensa consuetudine, Summum Pontificem agnouisse etiam his temporibus Cardinales habere iurisdictionem in causis Ecclesiarum suorum Titulorum, & illis subditorum. 85

Sed quatenus adesset consuetudo illa, sublata fuit non solum per Constitutionem Sixti V. sed in specie per diplomata collationis Titulorum, in quibus habentur hæc verba: *Ac eandem Ecclesiam regere, et gubernare, prout alij Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, regere, et gubernare potuerunt, sine etiam debuerunt.* Ex quibus verbis clarè patet Summos Pontifices voluisse tollere ea omnia, quæ ex negligentia antecessorum emanare potuerunt, Rota *decis.*240. *n.*4. *p.*4. *diuers.* & *dec.*332. *num.*26. *p.*10. *rec.* Vbi, quod per nouam concessionem omnia præcedentia reuiuiscunt, & in pristinum statum reducuntur, à quibusuis anteactis præiudicijs vindicata. Cui Constitutioni, & diplomatibus annexum est decretum irritans, quod tollit omnem præscriptionem, & consuetudinem, & omnem vsum, vel contrarium vsum, Gabr. *de clans. concl.*3. *n.*40. Gonzal. *ad reg.*8. *glos.*67. *n.*50. cum alijs per Barb. *claus.*40. *n.*30. *et* 35. Rot. in pluribus decisionibus relatis *in dec.*20. *n.*24. *p.*9. & *dec.*337. *n.*22. *p.*10. *rec.* & alibi sæpè. 86

Nullum ergo fundamentum fieri potest in asserta consuetudine, sed dicendum est, omnia priuilegia Cardinalium in Ecclesijs suorum Titulorum inconcussa, & illibata manere, quibus si ipsi non vtantur, cum ferè omnia tendant ad diuinum cultum reparandum, & augendum, & in vtilitatem Ecclesiarum sint concessa, vereor, ne strictam de omissis rationem Deo omnipotenti reddere teneantur. 87

Firmata sic iurisdictione Eminentissimorum Domino- 88
rum

rum Cardinalium in Ecclesijs suorum Titulorum, videndum est, quam iurisdictionem habeant in Monachos, & alios Regulares degentes in Monasterijs, dictis Titulis annexis, & inseruientes eidem Ecclesijs Titularibus.

89 Mandosius *in d.reg.7. Cancellaria* q. 2. *num.* 10. *in fine*, dicit, aduertendum esse, quod cum aliqui ex Titulis Cardinalium sint Monasteria, satis dubitabile videtur decidere, quam potestatem in his Titulis, Monasterijs, & Monachis habeant, & vt ipse dicebat Titularem Sancti Eusebij Ordinis Cœlestinorum, quorum ille erat Aduocatus, non habere iurisdictionem super Monachos Sancti Eusebij, & Religionis huiusmodi, aliàs essent plura capita, videlicet P. Abbas Generalis, & Cardinalis Titularis, quorum vterque in solidum, & principaliter haberet iurisdictionem, quod non est dicendum. Mandosij doctrinam referunt Azor. *d. cap.* 3. q. 3. *vers. Quaeret aliquis*, Moneta *de commut. vltim. volunt. d. cap.* 5. *num.* 443. Diana *d. tr.* 2. *resol.* 60. nouissimè eam sequitur Cotton. *controu. celebr. lib.* 3. *de Cleric. controu.* 8. *cap.* 3. *num.* 56. Lezana *in sum. tom.* 3. *v. Cardinalis num.* 2. qui ait, non videre, quod in Ecclesijs Titularibus, quales sunt Sanctorum Syluestri, & Martini in Montibus, S. Chrisogoni, & S. Mariæ Transpontinæ Cardinales exerceant aliquod ius, quod idem credit de alijs Monasterijs.

90 Augetur difficultas ex *d. cap. dilectus de Cappell. Monach.* ibi: *Cum autem Monasterium Monialium fuerit, & generaliter in vrbe seruetur, vt nullum Monasterium sit Titulo subiectum.* Ex quo Textu infert Nicolius *lucubrat. vtriusque iuris tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 33. *pag.* 76. quod Cardinalis Titularis non habeat auctoritatem super Regulares, licet habeat domicilium in Ecclesia sui Tituli.

91 Sed si hæc res metienda sit à iure communi non incongruè dici potest, quod cùm sint Monachi, & Regulares, qui morantur, & deseruiunt Ecclesijs Titularibus Cardinalium, & instar se habeant Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, & Collegiatæ, vt tradunt Doctores in *cap. causam* 1. *de iudic.* & ibi Hostien. *num.* 1. Io. Andr. *num.* 3. Abb. antiq. *num.* 2. Bellam. *num.* 11. Butr. *n.* 4. & 8. Dec. *nu.* 38. Panorm. *num.* 8. Gratian. *discept.* 270. *num.* 19. Sarauia *de adiunct. q.* 12. *num.* 18. Michael Frances. *de Eccles. Cathedr. cap.* 31. *num.* 17. Omnem iurisdictionem Cardinalis Titularis habebit in eos, exceptis ijs, quæ regularem obseruantiam concernunt *cap.* 1. *ne sede vacante*, Gloss. *in cap. nullus ver. Regularis de elect. in* 6. & ibi Anchar. *num.* 3. Io. Andr. *num.* 3. *in Glos. vlt.* Gemin. *num.* 7. *in Glos. fin.* & ita resoluit Rota in Montis Regalis iurisdictionis coram bonæ memoriæ Coccino, quæ est *dec.* 157. in eius impressis, & *decis.* 69. *p.* 1. *rec.* Barbos. *de Canonic. & dignit. cap.* 1. *n.* 12.

92 Quæ iurisdictio competit Cardinali priuatiuè quoad Superiorem Religionis, & non cumulatiuè, Abb. *in d. cap. causam de iudic. num.* 10. Franch. *in d. cap. nullus num.* 3. *de elect. in* 6. Mich. Frances *d. cap.* 31. *num.* 56. Lotter. *de re benef. lib.* 1. q. 18. *num.* 18. & pluries resoluisse Rotam dicit Gratian. *d. cap.* 170. *num.* 11. & *præsertim in Montis Regalis iurisdictionis*, quæ est *decisio* 121. *p.* 1. *rec.* Valenz. *cons.* 43. *num.* 5. & 12. *vol.* 1. Barbos. *loc. cit. n.* 27.

93 Neque obstat auctoritas Mandosij *d. regul.* 7. q. 2. *in fine*; quia eius auctoritas non est tanti facienda, quanti eam æstimant Domini de Scuerolis in suis allegationibus. Nam Rota *decis.* 43. *v.* 9. *par.* 1. *recent.* eum vocat Doctorem, qui nimium se inuoluit, nec considerat ea, quæ faciunt ad rem, sicuti in casu nostro non considerauit. Voluit enim nimium indulgere Monachis S. Eusebij suis Clientibus. Non enim ratio per eum adducta subsistit, cùm non sit monstrum, quod in vna Ecclesia duo sint capita diuersis tamen respectibus, vt considerauit Rota in dictis decisionibus Montis Regalis Iurisdictionis 69. & 121. *p.* 1. *recent.* & ex Textu *in l. fin. ff. de iurisdict. omn. Iudic.* voluit Sarauia *de adiunct. quæst.* 12. *n.* 29. Et propterea illius opinio declaranda est, vt Cardinalis Titularis nullam habeat iurisdictionem in Monachos in ijs, quæ respiciunt regularem obseruantiam, secus tamen in alijs concernentibus seruitium Ecclesiæ Titularis, vt voluit Azor. *d. lib.* 4. *cap.* 3. *vers. quaeret aliquis in fine*, & Mandosium reprobat Cohel. *in notit. Cardinalat. cap.* 6. *priuil.* 4. *lit. A. vers. verum pace tanti viri.*

94 Neque obstat text. *in d. c. Dilectus de Cappel. Monach.* Quia huic Textui plures applicantur responsiones. Primò, vt non habeat locum in Cardinali Titulari, sicut non habet locum in Episcopo, vt notat Glos. *in d. c. dilectus in v. Titulus*, sed tantummodo procedit in Titulo simplicis Plebani.

Secundò respondetur, Textum loqui de Monasterijs Monialium, vt apertè habetur, ibi: *Cum enim Monasterium Monialium fuerit*, in quibus ius instituendi non pertinet ad simplicem Plebanum, vt notat ibi Anchar. *n.* 24. *vers. vel dic*, Anan. *n.* 13. *vers. est speciale*, Abb. *n.* 12. *vers. nec obstat*, sed melius omnium Butrius *n.* 2. 95

Neque obstat verbum *nullum* quod est vniuersale, & aptum comprehendere omne Monasterium tam virorum, quàm mulierum. Quia huiusmodi dictio non est semper vniuersalis negatiua, vt patet ex Textu, iuncta Glossa *in c.* 1. *de capit. Conrad.* & in *can. Abbas*, ibi *nulla Ecclesia subijciantur* 18. q. 2. & tradunt Abb. *in cap. fin. n.* 35. *de præscript.* Cened. *singul.* 76. *num.* 2. relatus per Barbos. *dict.* 229. *num.* 5. sufficit enim quod illa dictio possit verificari in aliquo, vt sentit Abb. *loc. cit.* 96

Tertiò respondetur, illum Textum debere intelligi circa ea, quæ concernunt regularem obseruantiam, *arg. Textus in can. nullam* 18. q. 2. vbi & si Summus Pontifex omnimodam iurisdictionem tribuat Abbati, non egreditur tamen ea, quæ respiciunt regularem obseruantiam, vt tenet Valenzuela *cons.* 43. *à n.* 17. vsque ad 30. Ruta *decis.* 15. *num.* 11. *p.* 1. *recent.* 97

Vlterius non obstat, quod ea, quæ dicta sunt de Regularibus inseruientibus Ecclesiæ seculari non procedant, nisi, quando Ecclesiæ sunt Cathedrales, vel Collegiatæ. Nam limitatio à nullo auctore legitur probata. Etenim ratio, quare subsunt Monachi Episcopo in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata est, quia Episcopus in illis Ecclesijs est loco Abbatis, vt in illa Montis Regalis iurisdictionis *decis.* 157. *n.* 1. coram Coccino. Quæ ratio militat in Cardinali Titulari, quia in Ecclesia sui Tituli est loco superioris Religiosorum, ei inseruientium. 98

Non enim est differentia inter Episcopum, & Cardinalem Titularem, sed sufficit, quod Religiosi sint Cardinali pleno iure subiecti, vt notat Glossa *in cap. volentes, verb. nisi illi Monachi de priuil. in* 6. Campanil. *in diuers. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *n.* 116. 99

Non enim Cathedralitas, vel Collegium faciunt, vt Monachi, qui inseruiunt, tanquam Canonici in Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis distinguantur ab alijs, qui inseruiunt Ecclesijs inferioribus, Ordinario subiectis, Trullus *de Canonic. regular. lib.* 5. *cap.* 2. relatus à Rodriq. *quæst. regular. to.* 1. q. 1. *art.* 3. *vers. magnum autem.* 100

Sed idem in omnibus Ecclesijs seruari debet, cum in materia iurisdictionis Episcopi nulla detur differentia inter Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, & Religiosos inseruientes alijs Ecclesijs, vt patet ex Textu in *cap. sanè de Regular.* Et ita notarunt in terminis Sarauia *de adiunct. q.* 12. *num.* 19. Frances. *de Eccles. Cathedr. cap.* 31. *num.* 52. & hæc secundum dispositionem iuris communis. Sed quia in casu, de quo agitur res definienda est iuxta Constitutiones Apostolicas indubitanter tenendum est, Cardinales Titulares omnimodam iurisdictionem habere in Monachos, siue Regulares, qui inseruiunt Ecclesijs suorum Titulorum. 101

Nam omisso priuilegio Ioannis Octaui, de quo meminit Baronius *ad annum* 882. quod refert etiam Cohel. *in not. Cardinalat. cap.* 6. *priuileg.* 14. clara sunt verba Constitutionis Sixti V. de qua supra. Nam, postquam ille Summus Pontifex erexit, ac præfiniuit Ecclesias Titulares Cardinalium, nulla vt dictum est, facta distinctione inter Ecclesias Seculares, & Regulares *in §. Sic igitur*, ait. *Sic igitur ipsi Cardinales, quibus huiusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus, & temporalibus sollicitè, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac iuxta Constitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. Prædecessoris nostri in Concilio Lateranensi nouissimè celebrato editam, frequenter visitent, circa cultum diuinum inuigilent, mores, et vitam Cleri, et populi ei subiecti diligenter explorent, eosque ad rectè, et honestè viuendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium, reddituum curam gerant.* 102

Et non est dubium, quin appellatione Cleri veniant etiam Regulares, *can. Cleros* 21. *dist. can. duo sunt genera* 12. q. 1. Paul. de Eleazar. *in Clemen.* 1. *de elect.* Abb. *in cap.* 1. *de iuram. calumn. in vlt. notab.* Ioan. Baptista Caccialup. *inter Consil.* Zabarell. *cons.* 4. *num.* 20. Mar. Ant. *lib.* 1. *resol. fin. cas.* 50. *vers. primò*, Tambur. *de iur. Abb. disput.* 25. q. 1. *num.* 225. & 226. 103

104 Sed clarissimè sunt verba inserta diplomatibus Titulorum, in quibus habetur: *Tibi pro tuo Cardinalatus Titulo concedimus, & assignamus &c. Teque illi in Presbyterum Cardinalem præficimus, curam, & regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ Tibi in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, ita quod liceat tibi regiminis, & administrationis eiusdem Ecclesiæ, ac membrorum, iurium, & pertinentiarum huiusmodi possessionem, siue quasi per te, vel per alium, siue alios propria auctoritate liberè apprehendere, & de illorum fructibus, redditibus, & prouentibus, & emolumentis vniuersis disponere, & ordinare, ac eamdem Ecclesiam regere, & gubernare, prout alij Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, de illis disponere, & ordinare, ac eamdem Ecclesiam regere, & gubernare potuerunt, seu etiam debuerunt. Quocirca circumspectioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus curam, & administrationem prædictas sic exercere studeas sollicitè, fideliter, & prudenter, quod dicta Ecclesia Gubernatori prouido, & fructuoso administratori gaudeat se commissam, Tuque valeas exinde apud nos non immeritò commendari, Ac superiori, & Conuentui dictæ Ecclesiæ, alijsque illius ratione Tibi subditis personis, vt Tibi pareant, & obediant, alioquin sententiam, siue pœnam, quam ritè tuleris, seu statueris in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino, vsque ad condignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari.*

105 Ex quibus verbis apparet luce meridiana clarius, Cardinales non solum in Ecclesiam regularem Titularem, sed etiam in Conuentum, & illius superiorem, omnem auctoritatem habere, Cui enim commissum est regimen, merum, & mixtum imperium tributum esse censetur argument. Textus *in l. vnic. in princ.* ibi; *Regimentis Reipublicæ in Imperatorem translatis ff. de offic. Prætor.* Paul. de Castr. *cons. 187. num. 2. vol. 2.* Botell. *de magistrat. lib. 3. cap. 1. num. 155. & 156.*

106 Præsertim quia Summus Pontifex vtitur verbo *plenariè*, quod omnem iurisdictionem, & in quoscunque comprehendit, Innocent. *in cap. Præterea super verb. plenariè de offic. delegat.* Paul. de Castr. *d. cons. 187. num. 2. vers. maximè.*

107 Et Superiorem, & Conuentum subditos facit Cardinali Titulari, æquiparando eos alijs subditis. Nam dictio, *alijs*, relata ad personas, facit illas eiusdem qualitatis, Roman. *cons. 485. n. 5.* Barbat. *cons. 33. n. 26. vol. 2.* cum alijs per Barbos. *dict. 26. n. 1. & 3.*

108 Datque illi expressam facultatem in Conuentum, & Superiorem, si ei non pareant, tanquam in rebellis procedendi, eosque puniendi, quæ facultas ex iurisdictione dimanat, Doctores in *l. Omnes populi ff. de iustit. & iur.* & *in l. 1. ff. si quis, & ius dicenti non obtemper.* & ibi Cagnol. *n. 46.* Ias. *n. 17.* Dec. *in cap. quæ in Ecclesiarum n. 12. de Constit.* Roland. *cons. 99. n. 3. vol. 4.*

109 Quæ tanto magis locum habere debent, cum ex ista subiectione res reducatur ad terminos iuris communis, secundum quod Monachi, & Regulares erant subiecti Episcopis, *cap. cum persona de priuileg. in 6. cap. cum contingat*, & ibi Doctores *de for. compet. can. 1. 18. q. 2.* cum alijs per Rotam *dec. 15. à n. 2. vsque ad 7. p. 1. rec.* Tambur. *de iur. Abb. disput. 16. q. 2. per tot.*

110 Et propterea huiusmodi priuilegium latè est interpretandum, Rota *decis. 400. num. 33. part. 9. recent. tom. 2.* Nec possunt conquæri Monachi, vel Regulares, etiamsi ab eo sentiant damnum, Glos. *in l. si vnus §. pactus ne peteret ff. de pact. can. ab exordio 35. dist.* Rota cit. *decis. 400. n. 42.*

111 Sed quia supra dictum est, quod ea, quæ potest exercere Cardinalis Titularis per seipsum, potest etiam exercere per Vicarium, quæri potest, an Cardinalis possit deputare in Vicarium vnum ex Religiosis Conuentus, qui deseruiunt Ecclesiæ Titulari.

112 Et proculdubio dicendum est, posse. Quia Regularis non prohibetur esse Vicarius Episcopi, cum id nullo iure contradicatur, Abb. *in cap. fin. de Cleric. ægrot.* Cardinal. in *Clem. 2. num. 17. q. 16. de rescript.* & ibi Imol. *num. 25.* Anchar. *num. 9.* Rebuff. *in prax. benef. tit. de Vicar. Episcop. num. 30.* Nauarrus, & alij relati à Stroz. *de Vicar. Episc. lib. 1. q. 38. num. 4.* Sanchez *ad præcept. decalog. lib. 6. cap. 13. num. 8.* Pelliz. *de regular. tr. 8. cap. 6. sect. 4. num. 247.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 3. 17. q. 5. num. 7.* cum alijs per eum allegatis.

Et quamuis nonnulli limitent in Regulari ex ordine 113
Mendicantium, ducti ex *Clem. 1. §. Ad Prioratus de Regul.* limitatio tamen non est admittenda. Quia Clementina solum prohibet, ne Mendicantes, qui ad non Mendicantes transierint, possint assumi ad Dignitates, non autem loquitur de puris Mendicantibus, vt benè Sanchez *loc. citat. num. 88. in fine*, & Pelliz. *loc. cit.* Acuña *in can. si quis alterius distinct. 38. numer. 17.* vbi reprobat contrarium sentientes.

Nec isto casu erit necessarius consensus, siue licentia 114
Superioris Religionis. Quia cum Cardinalis Titularis habeat superioritatem in Regulares, qui inseruiunt titulo, vt supra dictum est, sufficit illius deputatio, cum circa hoc non sunt exempti, Glos. *in can. Cum Pastoris 2. q. 1.* Dominic. in *cap. si Religiosi in fin. de elect. in 6.* & ibi Franch. *n. 3.* Sanch. *ad præcept. d. lib. 6. cap. 13. n. 91. in fin. & n. 99.* præsertim quia Regularis iste non auocatur à Claustro, nec ei iudicia forensia committuntur.

Quæ est causa, quare Mendicantes non assumuntur in 115
Vicarium, vt dicit Rebuff. *loc. cit. n. 32.* sed solum committuntur ea, quæ spectant ad cultum diuinum, & præficiuntur ad alia spiritualia in Ecclesia Titulari, & Conuentuali peragenda, Barbos. *in cap. 1. de Cappel. Monach. n. 2.*

Imò debet Cardinalis Vicarium Regularem in dicta Ec- 116
clesia sui Tituli deputare, cùm Ecclesia sit Regularis, cùm non debeant homines diuersæ professionis in eodem officio sociari, *can. in noua 16. q. 7.* ne ex dispari obseruantia in eodem loco scandalum generetur, *cap. Deus, qui de vit. & honestat. Cleric. cap. cum causam*, & *cap. Cum in magistrum de elect. cap. intelleximus de ætat. & qualitat. Clemen. 1. de elect.* Calderin. *cons. 28. de regular.* Dec. *cons. 640.* vbi quod habens beneficium regulare, posito, quod possit deseruire per substitutum; talis substitutus debet esse Regularis, & eum sequitur Crauett. *cons. 96. n. vlt.* latè Rota, quæ loquitur in Sacrista *dec. 238.* coram Coccino.

Successiuè poterit Cardinalis Titularis deputare Paro- 117
chum in dicta Ecclesia. Cùm enim cura animarum penes ipsum resideat, illam per Vicarium amouibilem exercere poterit, Oldrad. *cons. 67 in princip.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 6. n. 67.* vbi de Episcopo Calaguritano apud quem cum cura totius Diœcesis resideat per Clericos deputatos curam exerceri mandat, Cassador. *dec. 11. de præb.* Seraph. *decis. 942. in princ.* Rota *dec. 17. n. 1. p. 1. diuers.*

Et talis deputatus non appellatur Parochus, sed Coadiu- 118
tor Episcopi in officio curæ, *cap. fin. de offic. Archidiac.* Imol. *in Clem. fin. n. 14. de priuileg.* Caputaq. *decis. 240. p. 3.* cum alijs per Gonzal. *d. glos. 6. n. 68.*

Et ratio est, quia vna Ecclesia non potest habere duos 119
sponsos, *c. Quoniam de offic. ordinar. cap. Cum non ignores de præb.* Rota *in pluribus decis. relatis* à Tondut. *resolut. benefic. cap. 1. n. 1.*

Neque iurrat dispositio Textus *in can. sanè 16. q. 2.* & in 120
cap. 1. de Cappell. Monach. quibus statuitur, quod in Ecclesijs curatis regularibus Episcopus deputet Parochum de consilio Superioris Regularis. Quia illi Textus procedunt vel quando Ecclesia est de iurepatronatus Regularium, vt notat Abb. *in d. cap. 1. num. 6.* Vel quando Ecclesia est vnita Monasterio, vel quando spectat pleno iure ad Monasterium, vt declarauit Rota coram Durano *dec. 92. n. 19.* Barbos. *vot. decisiu. lib. 2. vot. 50. n. 27.* Secus autem si spectet pleno iure ad Cardinalem Titularem.

Sed, quatenus obseruanda esset dispositio dictorum 121
Textuum, nihilominus Cardinalis Titularis habet liberam deputationem dicti Vicarij: Quia, & si debeat requirere consilium Superioris Regularis, non tamen tenetur illud sequi, *l. Cum pater 79. §. Quando*, & ibi Bartol. *ff. de legat. 2. cap. cum olim de arbitr.* Et ideo deputatio spectat ad solum Cardinalem, Rota *decision. 79. de rescript.* Pur. *decis. 494. lib. 2. in correction.* Anania, & Butrius *in dict. cap. 1. num. 5.* & Abb. *num. 3. de Cappell. Monach.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 96. num. 23. & 24.* Barbos. *d. vot. 50. n. 24. & 25.*

Ita vt talis Regularis sic deputatus non poterit amoueri 122
à Superiore Regulari. Quia cum institutio spectet ad Cardinalem, ita etiam destitutio, vt dicit expresè idem Textus *in dict. cap. 1.* ibi: *Vt ex solius Episcopi arbitrio tam ordinatio, quàm depositio, & totius vitæ pendeat conuersatio*, & ibi Glos. *in v. solius*, & omnes Canonistæ, Barbos. *loc. cit. n. 25.*

Po-

123 Poterit etiam Sacristam, Concionatorem, Confessarios, & alios Ecclesiæ ministros deputare, cum ad Cardinalem Titularem ea omnia spectent, quæ tendunt ad Cultum diuinum, & ad salutem animarum procorandam *cap. Cum inter cætera §. præcipimus de offic. Ordinar.* Syluest. *in summ. v. Episcopus num.* 11. Tabien. *eod. v. num.* 17. Merlio. *decis.* 743. *n.* 1.

124 An aotem Vicarius, Parochus, & alij supradicti Ministri sint exempti ab obedientia sui Prælati, Doctores omnes transeunt cum distinctione. Aut Ecclesia nullatenus subijcitur Prælatis Monasterij, tunc illi Religiosi eximuntur ab obedientia Prælati, & remanent subiecti Episcopo, qui deinceps erit eorum Abbas.

125 Aut Ecclesia subijcitur Prælatis Religionis quoad sola temporalia, & tuoc eximuntur ab obedientia quoad spiritualia.

126 Si verò eis erit subiecta, quoad spiritualia, erunt exempti quoad temporalia.

128 Si verò sit subiecta Prælato regulari, quoad omnia, pariter Ministri erunt in omnibus Prælato Regulari subiecti. Sic habetur in *can. In Parochia* 16. *q.* 1. & *can. sanè ead. caus. q.* 2. Henric. Boic. *in cap. quod Dei honorem n.* 8. *de stat. Monach.* & ibi Hostiens. *num.* 9. Io. Andr. *num.* 14. Card. *n.* 5. *q.* 2. Summistæ ferè omnes, quos adducit Sanchez *ad præcept. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 56. Pelliz. *de regular. tr.* 8. *cap.* 4. *sect.* 4. *num.* 115.

129 Finito tamen officio, tenentur redire ad obedientiam Prælati, si sint in Monasterio, & ad Monasterium, si ea exerceant extra Monasterium. Sic Saochez *loc. cit. num.* 36. *in fine.*

130 Superest vltima, & non quidem leuis difficultas an Summi Pontifices in collatione Titulorom eximant Ecclesias prædictorum Titulorum à iurisdictione Prælatorum regularium?

131 Sciendum est exemptiones nollis esse alligatas formulis, sed quouis verborum modo, & genere concedi posse, *cap. si Papa §. licet autem de priuileg. in* 6. *cap.* 1. *§. declarationem de verbor. signific. in* 6. Cocchier. *de iurisdict. in exempt. p.* 1. *q.* 9. *in princip.*

132 Inter alias formulas concedendi exemptionem illa est, quando concessa est pleno iure Abb. *in d. cap. Cum inter cætera num.* 3. Gloss. *in cap. Cum & plantare v. pleno iure*, vbi Abb. *num.* 5. *de priuileg.* Host. *in cap. Quoniam eod. tit.* & ibi Abb. *n.* 3. Cochier. latè *d. p.* 1. *q.* 9. *a.* 6. 7. & 8. plures Barbos. *d. cap. quoniam a.* 2. *de offic. ordin.*

133 Tunc dicitur facta exemptio pleno iure, quando Papa concedit facultatem in spiritualibus, & temporalibus, Glos. *in d. cap. Quoniam v. vtroque iure*, & *in d. cap. cum & plantare §. In Ecclesiis §. pleno iure*, vbi Zabarell. *a.* 1. Butr. *num.* 26. Dec. *n.* 12. & 16. Barbos. *in d. cap. Quoniam a.* 2. & *de potest. Episc. alleg.* 88. *n.* 15. Fagnan. *in cap. inan.* 7. *de Cler. non resident.*

134 Cardinalibus autem non solum Papa concessit aoctoritatem in spiritualibus, & temporalibos in eorum Ecclesiis Titularibus, verum, & ipsas plenariè illis subiecit. Quare de exemptione à superioritate Monachorum, & Regularium non est dubitandum. Sed quia nulla est adeo ampla potestas, quæ onera admixta non habeat, addam hic obligationes & onera, quæ habent Cardinales erga Ecclesias suorum Titulorum.

135 Et primò offert se Conciliom Basiliense, quod in *sess.* 23. hæc habet: *Pro conseruandis Cardinalium Titulis, quorum aliqui tam in diuino cultu, quàm in ædificiis, nimirum, proh dolor, in opprobrium Sedis Apostolicæ, & in ipsorum Cardinalium, collapsi sunt, statuit hæc sancta Synodus, vt de redditibus, & prouentibus Terrarum Romanæ Ecclesiæ, quorum medietas iuxta Constitutionem Nicolai Papæ ad Cardinales, vt prædictum est, pertineat decima pars eius, quod spectat ad quemlibet Cardinalium proprio titulo singulis annis applicetur, & nihilominus vel in vita, vel in morte tantum proprio Titulo quilibet Cardinalis relinquat, vnde communiter,* (aliàs commodè) *vna persona sustentari possit. Quod si non fuerit tam pro hoc, quàm pro dicta decima parte, bona omnia ipsius Cardinalis obligata sint vsque ad debitam satisfactionem, & ad executionem huius oneramus primum Cardinalem illius Ordinis, de quo ille defunctus erat. Visitet per se quilibet Cardinalis præsens in Curia, absens verò per Vicarium idoneum singulis annis Titulum suum, Clericosque, & Populum Ecclesiarum subiectarum, & cum diligentia inquirat, & salubriter prouideat super Cultu diuino, bonisque ipsarum Ecclesiarum, ac vita, & moribus Clericorum, & Parochianorum, de quibus cum sua sint oues, in districto Dei iudicio rationem redditurus est, & tam quoad tempus visitandi, quàm quoad alia seruet, quæ instituta sunt in decreto nostro de Conciliis Synodalibus.*

Addamus & Concilium Lateranense sub Leone X. *sess.* 9. quod aliqua io parte reformauit decretum Concilij Basiliensis. *Titulos suos loca, si præsentes in Curia fuerint, personaliter; si verò absentes per Vicarium idoneum semel saltem singulis annis visitent Clericos, & populos Ecclesiarum Titulo suo subiectarum, cum diligentia inquirant, vigilentque circa diuinum cultum, & bona dictarum Ecclesiarum, moresque in primis, & vitam Clericorum, & Parochianorum solerter explorent, eosque omnes, & singulos ad rectè, & honestè viuendum paterno moneant affectu. Pro augmento autem Diuini Cultus, & salute animæ suæ quilibet Cardinalis vel in vita donet, vel in mortis articulo relinquat suo Titulo quantum sit satis ad Presbyterum vnum commodè ibi sustentandum, vel si Ecclesia indigeat reparatione, vel alia subuentione tantum illi relinquat, vel donet, quantum conscientia sua videbitur.* 136

Tertiò loco accedat Constitutio Sixti V. de præfinitione Titulorum, & Diaconiarum pro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, in qua §. 12. hæc habentur: *Sic igitur ipsi Cardinales, quibus huiusmodi Ecclesiarum regimen, cura, & administratio pro tempore commissa erunt, eas in spiritualibus, & temporalibus sollicitè, & fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac iuxta Constitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. Prædecessoris nostri in Concilio Lateranensi nouissimè celebrato, editam, frequenter visitent circa Cultum diuinum inuigilent, mores, ac vitam Cleri, & Populi eis subiecti diligenter exploreat, eosque ad rectè, & honestè viuendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium redditũum curam gerant. Sic ad Dei gloriam, & fidelis populi ædificationem pia, & magnifica structura, & fabrica suas quisque Ecclesias instaurare studeant, & exornare, & tam in vita, quàm in mortis articulo pro Diuini cultus augmento, & salute animarum suarum ad congruè sustentandum aliquem Presbyterum, qui inibi in Diuinis inseruiat, seu alias erga ipsas Ecclesiae si reparatione indigeant, vel alia subuentione de bonis sibi à Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conscientia dictauerit, munificos se exhibeant, & liberales, vt earumdem Ecclesiarum decora, & ornamenta tantorum Præsulum respondeant dignitati, ac ipsæ Ecclesiæ tam sublimibus personis gaudeant se commissas, & eorum amplitudine illustratas. Iidemque Cardinales exinde ipsius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cuius nobilissima membra sunt, maiestatem, sua pietate, sollicitudine, & prudentia in dies magis extollant, & reuerentiam omnium gentium erga illam exemplis bonorum operum insigniter augeant, ac denique præter æterna retributionis præmia digna quoque laudum præconia à nobis, & Apostolica Sede valeant promereri.* 137

Denique inseram hic exemplar diplomatis, quo à Summis Pontificibus conferuntur tituli Presbyteris Cardinalibus, vt omnibus pateat, qua auctoritate sint fulsulti. 138

Innocentius Episcopus, seruus seruorum Dei. Dilecto filio Francisco Tituli, Sanctæ Mariæ in via nuncupata, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali Albizi nuncupato, salutem, & Apostolicam benedictionem. Decet Romanum Pontificem, quem Pastor ille Cœlestis potestatis plenitudine sibi tradita Ecclesiis prætulit vniuersis, de singularum præsertim Almæ Vrbis Ecclesiarum statu sollicitè recogitare, & fidem tuam, quam ad Cardinalatus honorem, & vna secum vniuersalis Ecclesiæ onera partiantur pro tempore assumit, eorumque personas condignis honoribus sublimare. Quapropter earum regimen pro eorum Cardinalatuum Titulis eis interdum committit, vt per illorum prudentiam circumspectam Ecclesiæ ipsæ præseruentur auxiliis, ac felicibus in spiritualibus, & temporalibus, adiuuante Deo, proficiant incrementis. Cum itaque nos aliàs Te ob grandium virtutum merita, quibus personam tuam illarum largitor Altissimus insigniuit de Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, & assensu, atque de Apostolicæ potestatis plenitudine in eiusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyterum Cardinalem ad assistendum nobis in regimine eiusdem vniuersalis Ecclesiæ Apostolica auctoritate duxerimus assumendum, & Ecclesia S. Mariæ in Via, quæ Titulus Presbyteri Cardinalis existit, certo, quem præsentibus haberi volumus pro expresso, modo vacauerit, & vacet ad præsens. Nos cupientes Te, prout iuris, & rationis 139

tionis existis proprio Cardinalatus Titulo decorare, Ecclesiam prædictam, vt præfertur vacantem, cum omnibus, & singulis illius membris iuribus, & pertinentijs vniuersis Tibi pro tui Cardinalatus Titulo de similis consilio dicta auctoritate concedimus, & assignamus, seque illi in Presbyterum Cardinalem præficimus, curam, regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ Tibi in spiritualibus, & Temporalibus plenariè committendo. Itaque liceat Tibi regiminis, & administrationis eiusdem Ecclesiæ, ac membrorum, iurium, & pertinentiarum huiusmodi possessionem, seu quasi per Te, vel alium, seu alios propria auctoritate liberè apprehendere; & de illorum fructibus, redditibus, & prouentibus, ac emolumentis vniuersis disponere, & ordinare, ac eamdem Ecclesiam regere, & gubernare, prout alij Presbyteri Cardinales, qui illi pro tempore præfuerunt, de illis disponere, ac eamdem Ecclesiam regere, & gubernare potuerunt, seu etiam debuerunt. Quocirca circumspectioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus curam, & administrationem prædictas sic exercere studeas solicitè, fideliter, & prudenter, quæ dicta Ecclesia Gubernatori prouido, & fructuoso Administratori gaudeat se commissam, Tuque valeas deinde apud nos non immeritò commendari, ac Superiori, & Conuentui dictæ Ecclesiæ, alijsque illius ratione Tibi subditis personis, vt Tibi pareant, & obediant alioquin sententiam, siue pœnam, quam rite tuleris, seu statueris in rebelles, ratam habebimus, & faciemus, auctore Domino, vsque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Et insuper vt statum tuum iuxta Cardinalatus sublimitatem decentius tenere, & expensarum onera, quæ Te iugiter de necessitate subire oportet, facilius perferre valeas, motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro se nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ac nostra mera liberalitate tecum, vt etiam, postquam in vim præfectionis prædictæ pacificam possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis dictæ Ecclesiæ, ac illius bonorum, seu maioris partis eorum assecutus fueris, omnia, & singula monasteria, etiam Consistorialia, Prioratus, & Conuentuales Præceptorias, Præpositatus, Præpositruas, cæteraquè beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, secularia, & quorumuis ordinum militiarum, & Hospitalium, etiam S. Ioannis Hierosolymitani regularia qualibet de quibusuis concessionibus, & dispensationibus Apostolicis in Titulum, Commendam, administrationem, vt alias quomodolibet obtinens, ac in quibus, & ad quæ ius Tibi quomodolibet competit, quæcunque quomodocunque, & qualiacunque sint, vt prius, quoad vixeris, retinere, ac quascunque pensiones annuas Tibi super quibusuis fructibus, redditibus, & prouentibus Ecclesiasticis, ac eorum loco fructuum ipsorum Apostolica Tibi auctoritate reseruatum, & assignatum reseruatas, & assignatas, ac vna cum illes, & illas transferendi, ac de rebus, & bonis tuis testandi, nec non beneficia, & officia quæcunque conferendi, alijsque facultatibus, & indultis Tibi concessis, vt prius, quoad vixeris, percipere, exigere, & leuare, ac in suos vsus, & vtilitatem conuertere liberè, & licitè valeas, nostra quatenus opus sit de exprimendo vero annuo valore beneficiorum per promotos ad Ecclesiarum regimina obtentorum in dispensationibus tibi concedendis super illorum retentione, alioquin illæ non valeant, alijsque constitutionibus, & ordinationibus, ac etiam quatenus opus sit, dictæ Ecclesiæ etiam iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrarijs nequaquam obstantibus, Apostolica auctoritate earumdem tenore præsentium de speciali dono gratiæ dispensamus, decernentes propterea, Monasteria, Prioratus, Præceptorias, aliaque beneficia per Te obtenta huiusmodi non vacare, pensionesque, & fructuum reseruationes prædictas non cessare, ac transferendi, testandi, conferendi, aliasque facultates, & indulta huiusmodi non expirare. Irritum quoque, ac inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Volumus autem, quod propterea in Monasterijs, & Prioratibus Conuentualibus huiusmodi diuinus cultus, ac solitus Monachorum, seu Canonicorum, ac etiam ministrorum numerus nullatenus minuatur, aliaque beneficia huiusmodi debitis propterea non fraudentur obsequijs, & animarum cura, si qua illis immineat, nullatenus negligatur, sed eorum, & dilectorum filiorum conuentuum, Monasteriorum, & Prioratuum Conuentualium huiusmodi congrua supportentur onera consueta. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, decimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno decimo.

140 Hæc Pontifex Innocentius, & Cardinalis Albitius, cuius disceptatio, doctrina, eruditione, argumentis, ordine claritate talis est, ut non cedat Summorum Canonistarum, & legistarum consilijs, & nihilominus contra Albitium quoad iurisdictionem Cardinalium in Monachos, aliosque Regulares, degentes in Monasterijs quæ titulis sunt annexa, & inseruientes Ecclesijs Titularibus, pugnarunt clarissimi viri Nicolaus seuerolus, & Marcellos eius filius, Iulius Fagnanus, magni quidem Iurisconsulti, quorum maxima est apud Romana Tribunalia iudicandis causis autoritas, ac etiam Patris Generalis, & Procurator Generalis Ordinis fratrum seruorum, quorum argumenta plenè, ac aptè idem Cardinalis suo peculiari scripto, typis edito luculenter diluit, extatque in hac causa res iudicata pro Monachis, & Regularibus. Nos autem iurisdictionem quasi Episcopalem, quam Eminentissimi Cardinales habent in suis Ecclesijs Titularibus, ita etiam cum Albitio declaramus.

141 Certum siquidem est, Gregorium Decimum Tertium declarasse, nolle se ut ea, quæ in sacro Concilio Tridentino concessa sunt Episcopis, competant Eminentissimis Titularibus. Quia licet habeant in multis iurisdictionem Episcopalem, non tamen sunt Episcopi. Huius declarationis testes sunt Cardinalis Toletus *in sum. lib. 1. cap. 89. n. 5.* Boldell. *theol. moral. tom. 2. lib. 2. disp. 48. num. 24.* Fagnan. *in cap. his, quæ num. 16. de maior. & obed.* & *in cap. ne pro dilatione num. 42. de pœnit. & remiss.* ac Nicol. *elucubrat. iur. lib. 1. tit. 33. num. 6.*

142 Rationes multæ sunt, eæque graues, præcipuè verò hæ sunt. Primò quia ex iurisdictione quasi Episcopali non infertur ad ea, quæ speciali iure, maximè verò ad ea, quæ solum ex delegatione etiam generali concessa sunt. Regula enim generalis est, quod, qui succedunt Episcopo in iurisdictionem ordinaria, etiam plenissima, non idcircò succedunt in Episcopali iurisdictione quoad ea, quæ speciatim sunt Episcopo concessa, ut Episcopo, vel ei sunt delegata, vel quatenus electa est industria personæ, aut spectata fuit Episcopalis dignitas. Atque hinc est, ut, quoad hæc, Capitulum, sede vacante, non succedat in Episcopali iurisdictione, quamuis aliàs certum sit, illud succedere, sede vacante, in iurisdictione Episcopi, ut per Panormit. *in cap. scriptum de elect.* & in *cap. verum de for. compet.* & *in cap. his, quæ de maior. & obed.* Prob. ad Monach. *de supplend. neglig. Prælat. num. 7.* Fagnan. *in cap. Cum olim num. 43. & 46. de maior. & obed.* vbi *num. 54.* quod non succedat in iurisdictione delegata, etiam ex generali iurisdictione sedis Apostolicæ; & *n. 55.* quod in Capitulum, sede vacante, non transeunt quæ pertinent ad Episcopum, tamquam sedis Apostolicæ delegatum ex vi Concilij Tridentini. Hæc eadem docent Syluest. *v. Capitulum §. 2.* Selu. *de benef. lib. 3. cap. 66. num. 3.* Paris. *de resignat. lib. 7. q. 23. num. 24.* Suar. *de censur. disp. 7. sect. 2. num. 4.* Passerin. *tom. 2. de stat. homin. quæst. 187. art. 1. numer. 301. & sequent.* Multò minus igitur hæc transire ad Eminentissimos Titulares declarauit Gregorius XIII.

143 Deinde quia in concessione generali non comprehenduntur specialia, quæ superint non est verisimile concessurus, *cap. cum in generali de offic. vicar. num. 6.* & *cap. si Episcopus de pœnit. & remiss. cap. in generali de reg. iur.* pariter *in 6.* vt proinde Gemin. *ad d. cap. cum in generali num. 2.* dicat, quod genus non comprehendit Speciem, quando adduci potest aliqua causa, ob quam species aliqua non comprehendatur. Quod etiam notant Glos. in *cap. pia de exception. in 6.* Et propterea vicario Episcopi ex mandato generali nec cognoscere causas criminales, nec conferre beneficia, nec alia plura competunt, *cap. 2. & 3. de Offic. Vicar. in 6.* vbi hoc ipsum tradunt Archid. Io. Andr. Anchar. Butr. Gemin. & Franch. Ex hac igitur generali ratione, quod Eminentissimi Titulares habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, non potest colligi, quod ijs competunt ea specialia, quæ sacrum Concilium Tridentinum speciatim concessit Episcopis, & quidem nec propriè, ut Ordinarijs, neque ut sedis Apostolicæ delegatis, qualis est omnis illa iurisdictio, quæ quoad Curam animarum à Concilio, & à nouis Constitutionibus Apostolicis concessa est Episcopis in Regulares exemptos.

144 His accedit, quod licet Prælati non Episcopis, habentes iurisdictionem Episcopalem, si simul habeant Territorium proprium quod nullius sit Diœcesis, & Episcopo non subiectum, sed ab eius iurisdictione plenè exemptum, aliquando

ve-

veniant nomine Episcopi, & in specie comprehendantur sub decreto Sacri Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 11. de regular.* per quod Monasteria, quæ habent annexam curam animarum secularium, quoad hanc curam, subduntur visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita, vt per Rotam in Piscien. iurisdictionis coram Gyptio 5. Maij 1589. & in eadem 20. Octobris 1593. coram Pegna, & 15. Iunij 1590. coram Plato, tradit[que] Pals. *to. 3 de stat. hom. q. 189. n. 10 an spelt. 10. n. 693.* Quod tamen neque id vniuersaliter verum est, quia huiusmodi Prælati non veniunt sub eo nomine Episcopi in Constitutione Gregorij XV. quæ incipit, *Inscrutabili de exempt. priuileg.* nec illis competit facultas ibi tributa, & delegata Episcopi, corrigendi Regulares delinquentes in administratione Sacramentorum personis sæcularibus, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij in declarationibus post præfatam Constitutionem Gregorianam.

145 Nihilominus Prælati non Episcopi, quamuis in multis habeant quasi Episcopalem iurisdictionem, si tamen non habeant Territorium proprium ab Episcopi iurisdictione plenè exemptum, nec habeant subditos ab eadem Episcopi iurisdictione plenè exemptos, in Concilio, in iure communi, in Constitutionibus Apostolicis non veniunt nomine Episcopi, vel Ordinarij, præsertim in illis casibus, in quibus à Concilio Tridentino datur Episcopis facultas in Regulares, quoad ea, quæ concernunt curam animarum sæcularium. Vt enim aliquis dicatur habere Territorium proprium, quod sit nullius Diœcesis, ac sibi plenè subiectum, ac ipse dici possit illius Territorij Ordinarius, necessè omninò est, vt habeat iurisdictionem, & Clerum, & populum, excluso Episcopo, Gloss. *in Clem. 1. §. Volumus v. Diœcesani de for. compet.* Gemin. *in cap. 2. de constit. in 6.* ibique Anchar. *n. 10.* Fagnan. *in cap. significasti num. 17. de offic. Ordin.* Vbi igitur Territorium est de Diœcesi Episcopi, eius Ordinarius non est Prælatus inferior, sed Episcopus, qui est totius suæ Diœcesis Ordinarius, *cap. cum Episcopus de offic. Ordin. in 6.* & sic iurisdictio concessa Ordinario à Concilio Tridentino competit Episcopis, qui simpliciter sunt Ordinarij, & habent iurisdictionem in populum in huiusmodi Territorijs, ac locis, ab Episcopo non exemptis.

146 Facitque ad id, quod ait Fagnanus *in cap. Sacro num. 60. de sentent. excommun.* quod scilicet Prælato inferiori potest dupliciter competere iurisdictio, quasi Episcopalis. Primò, vt nulla Episcopo remaneat iurisdictio neque actu, neque habitu, vt si ipse, eiusque Territorium sit omninò exemptum, & immediatè Sedi Apostolicæ subiectum. Secundo, vt inferior solum ex priuilegio, aut præscriptione habeat in aliqua parte Diœcesis iurisdictionem actu, Episcopus habitu. Et hoc modo huiusmodi Superior non est illius partis Ordinarius, cum vna Diœcesis non possit habere duo capita, siue duos Ordinarios. In quo casu Episcopus potest agere omnia illa, quæ sunt iurisdictionis ordinariæ, & sunt denegata illi inferiori, quasi iurisdictionem Episcopalem in eo loco habenti.

CONSVLTATIO CXVIII.

1 TOrquatus, vir nobilis, destinauerat Religioni Hierosolymitanæ duos suos filios, quos in libro Baptizatorum, quem vocant Natalium, tanquam plures annos anteà natos describi fecit, vt citiùs commendam consequi possent. Patre defuncto, Sempronius eius Primogenitus, paternæ conscius fraudis alterum fratrem Coadiutorem Episcopalem à Principe nominari obtinuit, & nouo confecto Natalium libro, sub prætextu eum redigendi in meliorem formam, noui Coadiutoris ætati aliquot menses adiunxit, vt eo faciliùs in Romana Curia Coadiutoriæ obtineret confirmationem, quominus à legitima ætate coadiutor abesset, qui fraudis huiusmodi nec auctor, nec approbator suasus à Doctoribus, quod nihil inesset mali, ex quo nemini fiebat iniuria, ad Sacerdotium bona fide promotus, irregularitatem timens, minimè celebrauit. Testes super coadiutoris vita, moribus, & ætate examinati, siue in Primogeniti obsequium, siue creduli, vitiatis, & corruptis Natalium libris fidem habentes, Coadiutorem ætatis esse legitimæ deposuerunt, licèt reuera tertium supra vigesimum annum adhuc non attigerit. Hisque malis artibus sub falsi expositione nominatus a Principe, & à Sede Apostolica confirmatus coadiutor, instante suæ consecrationis die, supplicat pro conualidatione subreptitiæ confirmationis pro facultate celebrandi, ac consecrationis, & coadiutoriæ munus obeundi, præuia dispensatione super ætatis defectu, cum aliàs immineant toti Regno scandala, sibi infamia, Episcopo coadiuto, senio confecto, & ad pastoralia munia inhabili afflictatio, Diœcesi ingens detrimentum. Ex quibus quæritur, *an, & quomodò in his omnibus cum Oratore sit dispensandum?*

Respondeo. Licèt Episcopus debeat esse ætatis triginta annorum, *cap. Cùm in cunctis de elect.* ibi, *statuimus, vt nullus in Episcopatum eligatur, nisi qui iam trigesimum ætatis annum exegerit.* Dignitates verò infra Episcopatum, *quæ curam animarum habent annexam, nullus omnino suscipiat, nisi qui iam vigesimum quintum annum ætatis attigerit,* ibidem §. *Inferiora*, quin & Sacerdos sine prædicta ætate quis esse non possit, Tridentin. *sess. 25. cap. 4. de reform.* 2

In hoc tamen casu distinguendum est. Aut enim quæritur, an Summus Pontifex possit in prædictis dispensare, eaque conualidare: Et certum est, eum posse. Nam Papa validè ordinare potest etiam infantem in Episcopum, vt docent Auctores, quos congerit Diana *de potest. Pontific. resol. 32.* ergo faciliùs in hoc casu. Aut quæritur, an id expediat? Et stantibus prædictis, vt scandalis, infamiæ, ac Diœcesis necessitatibus occurratur, quatenus tamen præfata omnia sint occulta, censeo dispensandum. 3

CONSVLTATIO CXIX.

An, & quatenus constare possit de sufficienti causa renunciandi liberè Episcopatum in manibus Summi Pontificis.

PLures ad id afferri solent causæ, quas prudenti iudicio Sacræ Congregationis examinandas relinquo, generatim vero nunc assero Cœli grauitatem, siue aeris inclementiam, quæ valetudini, ac corporis constitutioni Episcopi notabilem in modum officiat, illumque in diem pastorali officio minus habilem reddat, sufficientem renunciandi causam habitam semper fuisse, tum ex benigna, & rationabili consuetudine Sacræ Congregationis, quæ sæpè Episcoporum renunciationes hac de causa factas admitti posse, rescripsit; tum ex Sacrorum Canonum dispositione, vt ex *can. quorumdam 6. d. 24.* relato à Glossa *in cap. ad supplicationem v. morari de renunc.* ibique Ostiens. *in princ.* Bald. *num. 5.* & tradit Felin. *in cap. accedens num. 2. vt lite non contest.* Paris. *de resignat. lib. 5. q 3. n. 245. & seqq.* vbi testatur de communi, quando Cœli grauitas est corporis Episcopi constitutioni obnoxia, latè Spetell. *in suo tract. de Episcopo*, ita llicè scripto *p. 1. cap. 44. §. 3.* & B. Petrus Damiani *epist. 9. lib. 1.* refert B. Syluanum Episcopum Phylopolitanum post tres annos meritò renunciasse eamdem Ecclesiam, cùm Thraciæ frigidi aeris inclementiam sine sanitatis incommodo ferre non posset. 1

Quod autem Episcopus graues morbos ab aere Diœcesano patiatur, liquidò constare debet ex depositione plurimi Testium, qui formiter examinari debent, cum simplices fides non iuratæ satis non sint, necnon ex relatione, & iudicio Medici, & Chirurgi de partibus, qui secundum artem, nedum de existentia, & grauitate morbi præcisè deponant, sed etiam morbi causam in pernoxium aerem Diœcesanum referant. Atque ex his probationibus eruitur iusta causa admittendi renunciationem, siue resignationem requisita, per Text. *in d. cap. ad supplicationem*, vbi dicitur adesse iustam causam, quando non potest in loco securè morari, vbi Gloss. *v. morari*, inquit, *forsitan propter aeris intemperiem*, licet ad hunc effectum sufficeret verisimilis suspicio periculi vitæ, siue timeatur periculum mortis, vt in *d. cap. ad supplicationem*, aduertunt Butrius, Imola, & Abbas *num. 2.* ibique Barbos. *in collect.* vbi ait, quod hæc dispositio locum habet; etiamsi Episcopus per aliquot menses anni sanus viueret ita, vt posset tunc muneribus fungi corporis. Nam si peritorum iudicio Episcopus identidem intra annum subiret periculum mortis, hoc sufficeret, vt iuxta *d. cap. ad supplicationem* dimitteret Ecclesiam. Nec tenemus iterùm experiri, quia sufficit timor iustus, & experientia. Experiri enim faciliùs suadetur, quam fit. Nam periculosum esse, ait Felin. *in d. cap. accedens num. 9.* cum non tractetur de periculo amissionis bonorum, se de occur- 2

currendo morti absq; discrimine. Quo casu omnes Doctores physici admonent Cœlum noxium fugiendum, nominatim Hypocrates *lib. de nat. tom. 4. in fine Text.* his verbis; *prouidendum, vt spiritus quàm minimum in corpus intret, sitque maximè peregrinus, & penes facultate mutanda sunt loca regionum, in quibus sanè morbus fuerat auspicatus*. Petitorum autem depositionibus standum esse, tradunt Doctores cum Rota *decis. 353. num. 2. par. 2. recent.* Alia de hac re alibi adduxi, præcipuè *tom. 4. consult. 137. à num. 90.*

CONSVLTATIO CXX.

An Canonicus, aliusuè grauiter percutiens Clericum in aula Capitulari, in qua interueniunt decem, vel duodecim personæ Capitulares, ita incidat in can. Si quis. suadente diabolo, vt non sit necessaria declaratoria incursus in excommunicationem iuxta Constitutionem Concilij Constantiensis, quæ incipit, Ad euitanda? An ad id possint esse Testes sufficientes Canonici, aliquè eiusdem Capituli? Quid de testibus eiusdem Communitatis, Societatis etiam sæcularis? Quatenus eiusmodi Testes plenè probent? Absolutio à Sacra Pœnitentiaria obtenta, quatenus suffragetur?

1 CVm agatur de percussione Clerici non occulta, sed notoria, percussor illicò remanet maiori excommunicatione irretitus, etiam ante declaratoriam, à qua non nisi à Summo Pontifice, & quidem cum partis offensæ satisfactione poterit absolui, & interim efficitur inhabilis ad quemcumque actum, & in specie ad præsentandum, siue nominandum ad beneficia Ecclesiastica, vt ex communi sententia probat Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 13. §. 7. n. 4. in fine*, dicens, quod vbi hæc duo concurrunt, delictum scilicet percussionis Clerici fuisse publicum, & ab omnibus sciri, esse delictum, ineuitabilis est notorietas, nulla egens denunciatione, ad hoc; vt iuxta Extrauagantem *Ad euitanda*, non sit tolerandus. Idipsum docent Laym. *theolog. moral. tr. 5. p. 2. cap. 5.* propè fin. Nauarr. *in manual. cap. 27. n. 92.* alijque passim.

2 Notorietas autem non excluditur ex circumstantia, quod aula capitularis sit clausa, dum locus est publicus, & in ea Capitulum congregatu cum interuentu quampluriu. Ex quibus circumstantijs satis resultat notorium, vt post Gloss. *in can. de manifesta 1. q. 2.* probant in hac specie Auila *de censur. p. 2. cap. 6. disp. 2. dub. 4. §. hinc tamen*, Alter. *eod. tr. tom. 1. disp. 6. lib. 1. cap. 2. col. 6.* & Bonac. *tom. 1. de excommun. disp. 2. q. 2. punct. 1. §. 1. n. 3.* Idque solùm à Doctoribus ponderatur pro excludendo notorio, quod factum contigerit in loco secreto, & paucis scientibus, vt declarat Abb. *in cap. vestra n. 16. de cohab. cler. & mul.*

3 Quin, etiamsi factum dici posset occultum respectu aliorum, sat esset, quod esset notum ipsimet Capitulo, à quo debet fabricari processus, ex traditis per Couarr. *in cap. alma mater §. 2. primæ par. n. 9. de senten. excommunicat. in 6.* vbi ait, opinionem Abbatis, & Felini, qui tenent non requiri declaratoriam, esse veram, quando ipsemet, qui est Iudex executionis, est etiam Iudex competens ad cognitionem ipsius causæ. Vnde sine declaratoria huiusmodi excommunicatus est euitandus, Auil. *loc. cit.* dicens cum Abbate *in d. cap. vestra n. 16.* Quod discretus Iudex ex varijs circumstantijs, & ex qualitate actus, loci, ac temporis arbitrabitur, factum esse notorium, vel non. Et vers. *Hinc sequitur*, addit, notoriam vtique dici percussionem Clerici, factam à Collegio Religiosorum. Hoc idem asserunt Alterius, & Bonacina locis allegatis, & statuitur *in cap. cum non ab homine de sentent. excommunic.* ibi, *à communione illius, qui pro sacrilega manuum iniectione in Clericum in edictum excommunicationis incidit, licet denunciatus non sit*, ibique Gloss. *v. denunciatus in Concil. Constant.* relatò à Gutier. *lib. 1. canon. quæst. cap. 1. num. 1. & 7.* vbi, quod vsus Ecclesiæ Catholicæ illud recepit, *& num. 13.* ostendit differentiam inter notorium percussorem Clerici; & alios, qui in excommunicationem incidunt, Sayr. *de censur. lib. 6. c. 3. num. 4. & seqq.*

4 Idque; donec obtinuerit legitimam absolutionem, *cap. cum desideres de sentent. excommun.* Quæ esse debet pro foro exteriori, Alter. *de cens. lib. 4. toto cap. 2.* Filiuc. *tract. 15. cap. 1. q. 10. num. 45.* vbi exhibet praxim Sacræ Pœnitentiariæ absoluendi percussores Clericorum; & ait, quod si delictum fuerit publicum, absolutio non suffragatur adeò, vt quis in actionibus publicis se gerere possit pro absoluto, subditque. Nam absolutio Sacræ Pœnitentiariæ ferri non solet pro foro externo. Eum sequitur Bonac. *de excommunic. in partic. disp. 2. q. 3. punct. 6. num. 23.* & nos alibi. Vnde non sufficit hæc absolutio, quando factum est notorium, & deductum ad forum contentiosum. Ita enim, & non aliter vindicatur iniuria publica, & satisfit Ecclesiæ offensæ, ac parti læsæ.

5 Et in hac re ijs Testibus omninò deferendum est, qui fuerunt præsentes, & totam facti seriem perspexerunt, minimè obstante, quod sint de gremio Capituli. Quamuis enim fuerit ipsummet Capitulum offensum, attenta qualitate delicti commissi in aula Capitulari, & in personam sui Canonici, dum omnes erant congregati pro seruitio Ecclesiæ, non tamen Capitulares dici possunt Testes minus idonei, dum non agitur de ipsorum particulari commodo, vt in specie de beneficiatis, quod non reijciantur à testimonio ferendo pro sua Ecclesia, tradit Rota pluribus allegatis in Ampuriensi, seu Ciuitatensi conuocationis ad Synodum 23. Iunij 1642. §. *Quia quoad primum* coram Meltio his verbis. Quia quoad primum Testem beneficiatum, ille non reijciatur à testimonio pro Ecclesia, in qua est Beneficiatus, dummodò principaliter de eius commodo non agatur, licet secundariò commodum aliquod honoris ipse sentire posset, Dec. *cons. 342.* Alex. *cons. 68. lib. 2.* Ruin. *cons. 111. n. 6. lib. 5.* Honded. *cons. 59. num. 40. lib. 1.* Rota *decis. 340. num. 2. & 3.* coram Gregorio XV.

6 Et de confratribus, quod pariter sint Testes idonei pro confraternitate, dum ex actu, de quo deponunt, ipsis non resultet particulare commodum, firmat Rota in Albinganensi præcedentiæ 20. Iunij 1653. §. *non obstat* coram Bichio, hisce pariter verbis; Non obstat, quod de prædictis deponant Testes, qui sunt Confratres ipsius Confraternitatis, ac proindè ad eius fauorem non mereantur fidem, præsertim in re magni honoris, Bald. *in cap. cum nuncius num. 1. ad fin. de testib.* Felin. *in cap. insuper num. 6. eod. tit.* Rota *decis. 136. num. 1. par. 1. recent.*

7 Quia obiectum procederet, si exindè emolumentum aliquod, vel honorem, vt singuli reportarent. Cum autem minimè reportent, quia vt singulis non debetur honor debitus, vt vniuersis, Præpos. *in can. Concilia §. Episcopum num. 3. dist. 17.* Gratian. *discept. 296. num. 46. & seqq.* aliosque refert modernus Matritensis *in summ. q. regul. vol. 1. tom. 2. cap. 15. num. 23.* plenè probant pro confraternitate, Bald. *in dict. cap. cum nuncius num. 3. de test.* Honded. *cons. 79. num. 39. & 40. lib. 1.* Et in specie de Confratribus, Rota *decis. 290. num. 13. par. 3. recent.* in Anconitana bonorum 13. Ianuarij 1645. §. *Quia etiam* coram R. P. D. meo Meltio, & magis in puncto in Taurinen. delationis Baldachini 4. Iulij 1646. §. *Et licèt* coram Eminentissimi D. Cardinali Corrado. Maximè quia supplentur ex numero, & adminiculantur ab instrumento antiquitatis, ac in aliquibus etiam à testibus ex aduerso inductis plenè probantibus contra inducentem *l. Si quis Testibus, Cod. de testib.* Surd. *cons. 390. num. 18.* Mantic. *decis. 274. num. 1. vers. Et quod amplius*. Ita Sacra Rota Romana.

8 Præsertim verò dum agitur de facinore patrato in ipsomet Capitulo clauso, sicque alij, quam Capitulares nequeunt haberi, qui præsentes fuerint. Vnde fit, quod etiamsi paterentur exceptiones aliquas, quod negatur, adhuc benè probarent per Text. *in l. consensu §. super C. de repud. & in cap. fin. de testib. coger.* & tradunt Gomes *var. tom. 3. cap. 12. num. 21.* & Farinac. *de testib. q. 62. num. 55.* ac Rota *decis. 598. num. 6. par. 2. recent.*

9 Neque suffragari potest limitatio, quod id patratum fuerit ob subitam, atque improuisam animi passionem. Nam solum id admittitur, quando percussio esset tam subita, vt ex defectu plenæ deliberationis actus dici posset imperfectus, neque ad letalem culpam pertingens, vt declarant Caietan. *in summ. verb. excommunic. cap. 10.* Nauarr. *in man. cap. 27. num. 85.* Auila *de censur. par. 2. cap. 5. disput. 3. dub. 13.* Laym. *in theolog. moral. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 8. vers. altera excusatio est imperfectio actus, non pertingentis ad culpam mortalem, puta ob subitam passionem iræ*, Bonac. *de excomm. in partic. disp. 1. q. 3. punct. 6. sect. 4. num. 3.* Castropal. *eodem tit. disp. 3. punct. 23. §. 3. num. 31.* Non autem si ab actu prætenso

pro-

prouocationis intercessetit aliquod temporis interuallum, quod excludit primum motum, & inaduertentiam per Textum *in cap. Si vero 3. de sentent. excommunic.* vbi eatenus Alexander III. excusari posse putauit percussorem Clerici ab incursu in excommunicationem, quatenus esset facta non ex deliberatione, sed incontinenti vim vi repellendo, vbi Gloss. *v. turpiter*, ait, *aliàs ex interuallo non liceret*. Quod autem interuallum excludat inaduertentiam, probant Doctores communiter, ac præ alijs Sayr. *loc. cit. lib. 3. cap. 27. num.* 23. & post alios Castropal. *ibid. num.* 14.

10 In casu autem, quo Canonicus percussor debeat conferre aliquod beneficium Ecclesiasticum, siue ad illud aliquem præsentare, & prætendatur expectari lapsus sex mensium, qui per Concilium Lateranense sunt præfixi ad conferendum, siue præsentandum, ac interim posse istum obtinere absolutionem. Respondetur, quod id procedere posset, si ipse percussor esset collator independenter à Capitulo, secus autem dum ius conferendi omninò residet apud Capitulum. Quia non idcircò collatio desinit spectare omninò ad Capitulum, quod Canonicus Turnarius repræsentat, vt eximiè tradit Gloss. *in cap. vlt. de præbend. in 6.* ac ibi Doctores communiter. Quo in casu expectandus non est lapsus sex mensium, sed Capitulum potest, vt sibi libuerit, conferre ad nominationem capacis, & habilis, qui tempore vacationis existit in turno.

CONSVLTATIO CXXI.

An Vicarius Capitularis possit indicere processiones publicas sine consensu Capituli, & minari censuras, & pœnas Canonicis, processionibus non interessentibus.

Et quatenus negatiuè, An saltem possit eas indicere sine consilio Capituli, ac minari censuras, & pœnas, vt supra?

1 AD primum, quoad vtramque partem affirmatiuè puto respondendum. Habet enim Vicarius Capitularis fundatam intentionem in exercitio ordinariæ iurisdictionis, eadem prorsus sibi ratione, qua ipsi Episcopo competentis, Gloss. *in cap. Romana v. generaliter*, ibique Doctores *de appell. in 6. in cap. tua v. Vicarij de offic. Vic.* Couar. *pract. quæst. cap. 4. num. 87. & variar. quæst. lib. 3. cap. 20. num.* 4. Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 29. q. 19. num.* 1. Sbroz. *de offic. & potest. Vicar. q. 55. num.* 9. vbi alij quamplures, & Garz. *de benefic. par. 5. cap. 8. num.* 21. Quod procedit etiam in Vicario simpliciter Capitulari, Sede vacante, Garz. *loc. cit. num.* 22. ibique alij.

2 Vnde in terminis primæ partis dubij, an scilicet possit Vicarius Capitularis indicere processiones publicas, & præscribere quò, ac quomodo sint dirigendæ, cùm hoc ius priuatiuè quoad alios resideat apud Ordinarium ex mente Sacræ Congregationis Concilij in Elborensi 14. Ianuarij 1617. teste Barbosa *de vniuer. iur. Eccles. cap. 43. num. 161. & seqq.* Non obstante, quod Capitulum, vel alij essent in quasi possessione contraria, & non obstante etiam immemorabili consuetudine, & Congregatione Sacrorum Rituum in Camertina 24. Augusti 1619. quam refert idem Barbos. *loc. cit. num.* 163.

3 Eademque prorsus iurisdictio indicendi publicas processiones, illasque ad euitanda scandala potius per hanc, quàm per aliam viam dirigendi, residet, absente Episcopo in Vicario Generali, cum consilio tamen Capituli, non autem consensu, ac eodem modo, quo posset Episcopus, si præsens esset, testatur idem Barbos. ex eadem Congregatione in Vigiliensi 28. Septembris 1630.

4 Quod verò ad secundam dubij partem perspicua sunt verba Sacri Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 13. de Regular.* scilicet, *Exempti autem omnes tam Clerici seculares, quàm Regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas processiones vocati accedere compellantur*. Ideòque Vicarius potest nedum minari censuras, & pœnas, etiam extraordinarias Canonicis ad publicam processionem accedere recusantibus, verum, & illas exequi, Ricc. *in collect. decis. 882. ad med.* Barbos. *in collect. ad Concil. loc. cit.* Sbroz. *ibidem q. 182. n. 1. & seqq.* ne alias Ordinarius haberet iurisdictionem absque coerctione Ecclesiastica, qualis est censura.

5 Ad secundum non potest Vicarius Capitularis processiones publicas, siue generales indicere, Capitulo non requisito, ac sine eius consilio, atque adeò nec præcipere, vt Canonici eis intersint sub pœna pecuniaria, & censurarum. Nam in Sacri Concilij Tridentini *cap. 6. sess. 24. de reform.* statuitur, quod Episcopus habeat primam Sedem, & locum, quem sibi elegerit in processionibus, eiusque sit præcipere omnium rerum agendarum auctoritas, consuetudine immemorabili etiam non obstante.

6 Et quidquid sit, an possit in totum Capitulum præscribere ius indicendi processiones, prout posse, consulit Valenzuol. *cons. 134. à num. 3. tom.* 2. Id planè certum est, quod neque Episcopus, neque Vicarius potest illas indicere sine consilio Capituli. Quia facultas indicendi illis competit cum eodem consilio, non autem liberè iuxta plures declarationes Sacræ Congregationis, relatas à Valenzuola *loc. cit. à num.* 22. ac Ricc. *decis. Cur. Neapolit. 379. à num. 3. par.* 4. & à Barbosa super Concil. *ead. sess. 24. cap. 13. à num. 41. & in summ. Apost. decis. collect. 605. à num. 3. ac de offic. & potest. Episcop. allegat. 23. à num.* 4.

7 Ac proindè præceptum huiusmodi reuocandum est. Quia indictio ipsa sine consilio Capituli, irrita est, habeturque acsi non esset facta, vt probat idem Valenzuol. *ibidem. num. 45. cum seqq.* qui *à num.* 59. declarat idem esse ad hunc effectum consilium, & consensum, cùm vnum, aut alter debeat antecedenter peti, ac interuenire, & sine eo Vicarius non debet, neque potest præcipere sub pœna excommunicationis, & pecuniaria, vt prosequitur *à num.* 69.

8 Porrò consilium Capituli intelligi de priuatis, non autem de publicis processionibus, declarauit Sacra Congregatio Concilij, quæ etiam declarauit intelligi de processionibus, quæ fiunt in Ciuitate. Quia Episcopus non tenetur requirere consilium Capituli Cathedralis in decernendis, ac dirigendi processionibus Oppidi suæ Diœcesis, vt in Elnensi pro Oppido Perpiniani sub anno 1596.

CONSVLTATIO CXXII.

Iterum, *An excommunicatio sit actus irretractabilis?*

1 NEgatiuè alibi respondi, ac probaui actum irretractabilem, dici solummodò illum, qui post executionem factam ad primæuum statum reduci non potest, qualis est abscissio membri, tortura, carceratio, ac cætera huiusmodi, vt per Alexand. *in l. 4. §. Condemnatum num.* 10. ac Ias. *num. 24. ff. de re iudic.* Cùm autem per absolutionem præsertim in gradu appellationis, siue alio modo obtentam, quis iniustè excommunicatus, restituatur in statum pristinum, sequitur, vt excommunicatio appellari non possit actus irretractabilis.

Nec obstat, quod interim excommunicatus priuetur suffragijs Ecclesiæ, quæ per absolutionem non recuperat. Etenim, aut iustè excommunicatur, & tunc conqueri non potest de amissione suffragiorum, quia iustè patitur, & mens Sacrorum Canonum est prouidere iniustitiæ, non autem impedire iustitiam.

2 Aut excommunicatur iniustè, & interim non amittit suffragia generalia Ecclesiæ, neque internam Sanctorum communionem, Nauarr. *in man. cap. 27. num.* 3. ibi, *nisi in foro exteriori, quia non adimit communionem, quæ omninè est interior, neque suffragia generalia, quæ Ecclesia, & eius Ministri faciunt*. Quod sequitur Valer. *de differ. vtriusque for. v. sententia differ. 3. num.* 2. Quia excommunicatio iniusta non priuat apud Deum, neque in foro interiori, sed solummodò in exteriori ad tollendum scandala, quæ ex publico contemptu censurarum possent oriri, Gloss. *in cap. Romana v. irretiti de sentent. excommun. in* 6. & latiùs per Nauarr. *loc. cit.* & Valer. ibidem, *ac verb. Excommunicatio n. 1. & 7.* vbi addit, quod ex illius obseruatione in foro exteriori nullum damnum anima patitur, quia perceptio Sacramentorum, & communio fidelium, qua excommunicatus interim gaudere potuisset compensatur merito patientiæ, ac obedientiæ.

3 At nihilominus, re diligenter etiam, atque etiam perpensa, nunc assero, excommunicationem esse actum irretractabilem, quia continet grauamen irreparabile, vt in specie loquuntur Barbosa, qui plures constipat *in collect. lib. 2. tit. 28. cap. 60. num.* 19. Quaranta *in Summ. Bullar.*

v. Ar-

v. Archiepiscopi auctoritas lit. R. apud quem extat declaratio Sacræ Congregationis super Episcopis per hæc verba, *Cum agrauamine, quod per definitiuam reparari nequit, vt indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis, etiam comminatæ, appellatur.*

4 Non obstat, quod sententia excommunicationis possit quandocumque retractari, atque adeò quod sit actus retractabilis ex Alter. *de censur. tom. 1. disput. 6. de causis excommunic. lib. 3. cap. 1. lit. C.* Nam inde non sequitur, nec fieri potest, quod pars grauata per sententiam excommunicationis, executioni demandatam, non patiatur illud præiudicium, & cruciatum, à quibus per absolutionem subleuare minimè potest, vt in his terminis firmat Rodriquez *quæst. regul. in prax. crimin. cap. 4. tit. 27. de appell. n. 3.*

5 Doctores autem, qui contra solent allegari, non aiunt, quod excommunicatio non sit actus irretractabilis, sed quod sit vinculum dissolubile, & quod possit tolli quandocumque. Imò Alter. *loc. cit.* firmat, quod excommunicatio est pęna, quæ secum trahit complurima damna, & incommoda spiritualia, & temporalia, quibus non tantùm animi, sed etiam corpus vexatur, ac torquetur; Vnde meritò vocatur pęna maxima, & summa inter omnes pœnas.

6 Nec locum habere potest in foro Ecclesiastico, quod actus irretractabilis tunc dicatur, quando agitur de morte hominis, vel de alicuius membri mutilatione. Nam Iudex Ecclesiasticus non exequitur pœnam mortis, aut mutilationis. Quare sicuti in foro Ecclesiastico nulla maior pœna dari potest excommunicatione, *can. corripiantur 24. q. 3.* ita omnis interpretatio facienda est, vt excommunicatio recenseatur inter actus irretractabiles.

7 Eòque præcipuè, si à Sacra Congregatione super Episcopis prohiberetur Episcopo, ne contra Canonicos, vel Beneficiatos, & eorum quemlibet ad actus irretractabiles, etiam carcerationis procedat, ponderando, quod nullus actus irretractabilis, præter excommunicationem, assignari potest, nisi præcedente carceratione.

8 Vnde, dum Sacra Congregatio prohiberet, etiam carcerationem, & sine ista non potest dari alius actus irretractabilis, nisi excommunicationis, necessariò dicendum est, in dicta prohibitione, eam comprehendi; eò præsertim si emanaret ad instantiam Canonicorum, aut Beneficiatorum, & ad consulendum eorum securitati, ob carcerationes, & censuras, ad quas Episcopus contra illos procedebat, & sic accipi debet interpretatio iuxta supplicationem; Rota coram Crescentio *decis. 8. de præbend.* & coram Buratt. *d. 226. num. 8.* Quod quidem in interpretatione decretorum maximè attenditur, Rota coram Caputaq. *decis. 75. num. 6. par. 1.* coram Gregorio *decis. 108. num. 11.* coram Caualerio *decis. 255. num. 8.* & coram Alexandro VIII. *decis. 155. num. 5.* passimque alibi.

9 Quare si post eiusmodi prohibitionem Episcopus proferret sententiam excommunicationis, illa est attentata, atque irrita ex defectu iurisdictionis, tanquam prolata contra formam decreti Sacræ Congregationis, Felin. *in c. Cum dilecta col. 1. de rescript.* Gratian. *discept. 100. num. 42. ac seqq.* & Rota *in Forolmiensi pecuniaria 20. Maij 1596.* coram Litta apud Marches. *de commiss. par. 3. fol. 44.* Quo in casu, vt deinceps prouideatur indemnitati Canonicorum, aut Beneficiatorum prohiberi poterit, etiam sub censuris Episcopo, vel eius Vicario, ne tam in causis motis, quam mouendis contra ipsos procedat, nisi cum Adiuncto. Quod si executioni non demandaretur, nullatenus excusari poterunt ab attentatis, *cap. tibi, qui de rescript. in 6.* Cassador. *decis. 2. num. 6. de restitut. spol.* alioquin sequerentur absurda perniciosi exempli, quod scilicet auctoritas Sacræ Congregationis, eiusque decreta contemnantur, & accipiant interpretationem ad nutum Iudicis inferioris. Quod sanè non est permittendum.

CONSVLTATIO CXXIII.

An ius visitandi Diœcesim competat Capitulo, Sede Episcopali vacante?

1 ET affirmatiuè respondeo. Ita omnes, excepto Fuscho *de visit. lib. 1. cap. 2. num. 20.* Hanc opinionem affirmatiuam præ alijs sequuntur Quaranta in suo Bullario *v. Capitulum, Sede vacante,* Azor. *institut. mor. lib. 3. cap. 37. q. 14. & seqq.* Barbosa *de potest. Episc. allegat. 73. num. 24.* Panin. *de potest. Capitul. Sede vacante q. 1. num. 45.* Simanch. *de Catholic. institut. tit. 25. num. 6.* ac Ricc. *in praxi rerum for. Eccles. decis. 609.* Sequuta etiam est Sacra Congregatio Concilij, vt in pluribus declarationibus apud Barbos. *de canon. & dignit. cap. 42. num. 68.* & ad Concilium *sess. 24. cap. 3. num. 6. de reform.* & Sacra Rota, vt in Pampilonensi iuris visitandi coram Merlino, & in Burgensi iuris visitandi 1. Iulij 1598. coram Orano tenoris sequentis.

2 Pampilonensi. Pro Capitulo Ecclesię Cathedralis responsum fuit, scilicet ipsum Capitulum, Sede Episcopali vacante, habere intentionem fundatam in iure visitandi vniuersam Diœcesim, ac omnia, & singula membra, ac proindè etiam Clerum de Guipuzcta ea ratione, quia dum Ecclesia Cathedralis sua viduata est sponso, quæ ad iurisdictionem spectant, in ipsum transeunt Capitulum, *cap. Cum olim,* vbi Abb. *num. 2.* Feder. de Sen. *cons. 18. num. 2.* Nauarr. *cons. 49. num. 2. de temp. ordin. & cons. 7. num. 1. de fil. Presbyt.* Rebuff. *in prax. tit. de deuolut. num. 58. par. 1.* Paris. *de resignat. q. 23. num. 17. & 28. lib. 8.* Molin. *de iust. & iur. tract. 5. disp. 21. num. 5.* Rota *diuers. decis. 1. num. 13. par. 2. & inter recent. decis. 326. num. 2. par. 1. & decis. 623. num. 4. p. 2.*

3 Visitatio autem Diœcesis, vtpotè quæ versatur, nedum ad accessum per vnamquamque, si id commodè peragi potest, Ecclesiam, sed etiam in perquisitione rationum, & reformatione morum tam Cleri, quàm Populi, bonos tuendo, & prauos corrigendo, aliter exercendo, vt *in cap. 1. de cens. in 6.* & in Sacro Concilio Tridentino *sess. 24. c. 3.* cum sit actus præcipuè ad iurisdictionem pertinens, *cap. conquerente de offic. Ordin. in 6. cap. 1. §. fin. de cens.* Rota *diuers. decis. 196. num. 2. par. 2.* & apud Cardin. Seraph. *decis. 475. num. 1. & decis. 615. num. 2. & decis. 1004. num. 4.* & apud Mantic. *decis. 326.* apud Sanctæ memoriæ Gregorium, *decis. 4. num. 4. & decis. 304. num. 2. & inter recent. decis. 168. num. 2. & decis. 346. num. 2. & decis. 394. n. 4. par. 1.* sequitur, vt defuncto Episcopo, Capitulum succedat in hoc iure iurisdictionali, & proindè munus visitationis obire possit eodem modo, quo poterat Episcopus. Et in puncto, quod, Episcopali Sede vacante, facultas visitandi Diœcesim resideat penes Capitulum, dixerunt Abb. *cap. cum olim sub num. 2.* vbi etiam Bald. *num. 1. de maior. & obed.* Francbus post Imolam, & Geminianum *in cap. 1. num. 5.* Archid. *in cap. Si Episcopus num. 2. de supplen. neglig. Prælat. in 6.* Federic. de Sen. *cons. 16. num. 2. & cons. 40. num. 1.* Rebuff. *in prax. tit. de deuolut. num. 65.* Azor. *institut. moral. lib. 3. cap. 37. q. 14. par. 2.* Rota *in recent. decis. 346. num. 2. par. 1.* & alias fuit dictum in Burgensi procurationum 10. Martij 1597. coram Orano, & in Tudensi iurisdictionis 28. Nouembris 1607. coram Sacrato.

4 In Burgensi autem coram Orano ita Sacra Rota, Domini, circumscriptis priuilegijs Abbatum Ordinis Sancti Benedicti, censuerunt, Capitulum Ecclesiæ Burgensis, Sede Episcopali vacante, fundatam habere intentionem super iure visitandi, & exigendi procurationes debitas ratione visitationis. Quia, vt inquit Gloss. *in Clem. 1. §. Propter quod in v. Capituli de heret.* Cùm de iure communi Episcopus possit visitare, & procurationes recipere, *tot. tit. de offic. Ordin.* visitatio autem sit actus iurisdictionis, In qua succedit Capitulum, Sede vacante, *cap. his, quæ de maior. & obed. cap. Cum olim eodem tit.* sequitur, quod eo casu, Capitulum visitationis munus exercere possit, & procurationes, quæ in eius sequelam veniunt recipere; Archidiac. *in cap. Si Episcopus num. 2. de supplen. neglig. Prælat. lib. 2.* Abb. *num. 2. vers. & limita,* Cardin. *in Clem. 1. num. 17.* vbi Vital. *num. 178. de heret.* Gemin. *in cap. 1. de maior. & obed. num. 4. & 5.* & post eum Franch. *num. 5.* vbi refert Ioan. de Imol. dicere, hanc opinionem veriorem, Federic. de Sen. *cons. 16. num. 2. vers. vndecimo quare* cum allegatis. Hanc verò potestatem visitandi, Sede vacante, nedum Capitulum habet respectu generalis visitationis, qua visitari consueuit Ciuitas, vel Diœcesis, sed etiam respectu particularis, quæ potest institui contra certas personas, suborta præcedente diffamatione, Bonif. *in Clem. 1. num. 177. et seqq.* Vel quando datur quasi Sedis Episcopalis vacatio, vtpotè Episcopo ab hostibus, Paganis, Schismaticis, vel Hæreticis capto; *cap. Si Episc. de supplen. neglig. Prælat. in 6.* & ita conclusum, &c.

5 Hæc Sacra Rota. Nec obstant, quæ adducit Fuschus *loc. cit.* Nam ad illud, quod Capitulum, Sede vacante,

non

non fuccedat in voluntaria Epifcopi iurifdictione, & quod ius vifitandi fit iurifdictionis voluntariæ, refpondeo, ius vifitandi non ad voluntariam, fed contentiofam iurifdictionem pertinere, quia redditur in inuitum, & fubditi illam impedire nequeunt, & fuperior vifitare tenetur, *cap. fopita 14. de cenf. can. relata in fin. 10. q. 1.* & in fpecie Abb. *in cap. cum olim num. 2. de maior. & obed.*

6 Ad illud verò, quod fucceffori notabilem in modum præiudicetur, refpondeo, id negando. Quia potius fucceffor ab onere fubleuatur. Nec expectandus tardus, ac ferus nimis fucceffor, vt mores fubditorum corrigantur, fed feruandum eft tempus pro vifitatione à Concilio Tridentino ftatutum. Reipfa monita adhuc recordor carminum noftri Ouidij *lib. 1. de remed. amor.*

Principijs obfta, ferò medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.
Vidi ego quod fuerat primo fanabile vulnus,
Dilatum longe damna tuliffe mora.

CONSVLTATIO CXXIV.

An, & quatenus exemptio à iurifdictione Ordinarij concedenda fit, etiam toti Capitulo, aliifuè. Quanam fint lites affectatæ, calumniofæ, iniuftæ? Quanam fæuitia ad id requiratur? Alia,

1 EXemptionis petendæ caufa legitima videtur rationabilis fufpicio atrocis fæuitiæ tyrannicè adhibitæ contra Capitulum, de qua plures actus deduci debent. Vel caufa litium iam diu acerrimè verfantium, præfertim fi refpiciant iurifdictionem, nullo pretio æftimabilem, iuxta *l. Julian. §. non enim, ff. fi q. omiff. cauf. teft.* Gonzal. *fuper reg. 8. Cancellar. §. 4. proœm. num. 29.* Caualer. *decif. 613. num. 61.* Et quidem refpectu fæuitiæ paffim concedi, tradunt Roland. *conf. 18. num. 8. & conf. 40. num. 32. lib. 4.* Lotther. *de re benefic. lib. 1. q. 24. num. 32.* Guidopap. *decif. 62.* vbi Adden. *v. atrociter*, Caffad. *decif. vlt. num. 4. de priuil.* Rota *decif. 280. num. 5. par. 5. recent. & decif. 258. num. 29. par. 7.* Et propter lites animaduertunt Staphil. *de liter. iuftit. tit. de refcript. in for. Breuis §. Indultum num. 10.* Parif. *de refignat. lib. 7. q. 11. num. 7.* Gabr. *de iudic. concl. 4. num. 31.* Caputaq. *decif. 62. n. 4. par. 2.* ac Rota *dict. decif. 280. num. 3. & 6.* vbi teftatur de ftylo Signaturæ, & Sacræ Congregationis. Saltem verò dari poterit Adiunctus, quoad actus irretractabiles, ficut facillimè ob folum fumum fufpicionis confueuit hoc indulgeri, ex traditis à Staphil. *loc. cit. in cap. verum autem valeat num. 2.* Mandof. *de Commiff. fuper Commiff. deput. Adiunct.* Marchef. *eod. tract. par. 2. §. 2. tit. de Iudic. fufpic. num. 40.*

2 Hæc clara funt, verumtamen, vt clariora reddantur, præter alibi à nobis dicta pro fubditis, hæc addimus pro fuperioribus. Aut petitur exemptio à iurifdictione ob lites, quæ aduerfus Ordinarium à fubditis promouentur, aut ex eo, quod Ordinarius in exercenda iurifdictione malè fe gerat.

3 Si primum exemptio non eft concedenda, Quia omnis à iure abhorret, fubditos à iurifdictione fuperioris eximere propter lites, & ideò fignaturam, vbi fola proponatur formido fæuitiæ propter lites, lacerare preces exemptionem petentis, vel ad fummum, fi detur aliquis vehemens fumus, confueuiffe refcribere Iudici controuerfiæ ciuilis, vt conftito de fæuitie, inhibeat, teftatur Lotther. *loc. cit. num. 39. cum feqq.* & ante eum Mandof. *in tract. de inhibit. quæft. 104. fub num. 4.*

4 Multoque magis neganda videtur, vbi ratio præteriti temporis admonet plures lites promotas, & quidem magni momenti Ordinarium æquo animo fuftuliffe, & maximè fi lites recentes fint affectatæ, calumniofæ, ac iniuftæ, Marchef. *de commiff. in commiff. auoc. cauf. à num. 71.* Nam fi indiffinitè, atque promifcuè ob caufam litium daretur exemptio, facilè fubditus procuraret lites contra Superiorem, vt exemptionem obtineret, eafque diutiùs pro viribus confoueret, ac protraheret. Quod non effe ferendum, firmat Rota *decif. 6. de præben. num. 5.* coram Caffadoro,

5 Suntque lites affectatæ, & calumniofæ, fi per plures fententias, fiue decifiones Rotales fuerint definitæ, Rota *decif. 7. num. 2. de dol. & contum.* coram Caffador. Vel fi abfque vllo fundamento iuris excitentur, Lotther. *loc. cit. lib. 2. q. 20. num. 96.* Bifign. *decif. 2. de rer. permut.* Quo in cafu in nulla prorfus habentur confideratione, ac fi non adeffent, Rota *d. decif. 7. de dol. & contum. & decif. 2. num. 2. de rer. permut.* ibique Adden. *fub lit. A. v. litis motio.* Et fufficeret, quod ante hac plures calumniofæ lites fuerint excitatæ, Decian. *conf. 10. num. 41. & 42. vol. 1.* Nonar. *de grauam. vaffall. prel. 7. num. 9. tom. 1.* Maftrill. *decif. 263. num. 15. lib. 3.*

6 Si autem fecundum, debet doceri, Ordinarium tyrannicè fe geffiffe, & tunc neque deueniendum eft ad exemptionem, nifi præcedente monitione, vt Ordinarius fe corrigat, vel vt inftituat nouum Vicarium, qui meliùs fe gerat, Roland. *conf. 40. num. 32. lib. 4.* cum alijs per Lotther. *d. q. 24. num. 31.* Nec docetur fæuitia, fiue probatur ex fimplici carceratione, fed requiritur carceratio iniufta, & atrox, vt per Guidop. *d. decif. 62. num. 1.* ibique Adden. Viuian. *decif. 447. num. 17.*

7 Quare petentes eximi ab Ordinarij iurifdictione nullo pacto id debent obtinere, nifi fubfiftente legitima caufa, vt firmatur *in l. vnic. C. fi quacumque prædictus poteft. §. 1.* ibique Doctores, Faber, *in l. offic. ff. de offic. Procof. & legat.* Roffental. *de feud. cap. 10. §. 85. littera A.* Petr. *de poteft. Princip. cap. 8. num. 84.* Petr. de Gregor. *de conceff. feud. par. 8. fol. 289. num. 1. & feqq.* Scrader. *de feud. tom. 2. par. 9. cap. 6. num. 61. & feqq.* & ex caufis iniuftis, Felin. *in cap. Cum non liceat in princip. de refcript.* Anton. de Pret. *in clyp. Paftor. cap. 4. n. 4.* Romao. *conf. 37. num. 1.* Giurb. *conf. 66. num. 25.* Maftrill. *d. decif. 263. num. 11. lib. 2.* ac in fpecie fæuitiæ, requiritur fæuitia maxima per modum tyrannicum, Lotther. *d. q. 24. n. 39.* Rota *decif. 280. num. 3. & 8. par. 5. recent.*

8 Vnde fæuitia non probaretur, fi fuerint carceribus mancipati nonnulli Canonici, quia fibi arrogarunt iurifdictionem priuandi aliquos Canonibus diftributionibus, quam cum non haberent commiferunt delictum grauiffima pœna dignum, Bellug. *in fpec. Princip. rubr. 22. num. 15.* Guidopap. *q. 423. poft num. 2.* Farinac. *q. 114. num. 6. & feqq.* vbi de Magiftratu excedente limites fuæ iurifdictionis, Maftrill. *de Magiftrat. lib. 3. cap. 2. num. 20. cum feqq.* In his enim concurfus fingulorum, vel maioris partis omninò requiritur ex difpofitione iuris communis *in l. Item fi vnus §. 1. l. fi in tres, l. ficuti ff. de arb. l. duo ex tribus, ff. de re iudic. l. Cum Magiftratus, C. quando prouoc. non eft neceffe*, Ludouic. à Sarauia *de iurifdict. Adiunct. q. 31. num. 19.*

9 Neque probaretur ex intrufione Canonici in carceres pro fumenda criminis alicuius informatione, fi recufaret, tanquam teftis crimen deponere. Hoc enim cafu poterit arbitrio Iudicis in carceribus retineri, Farinac. *q. 74. num. 41. & feqq.* Clarumque eft, quod Teftes, fiue Clerici, fiue laici poffint compelli, etiam cenfuris, per Iudicem Ecclefiafticum ad perhibendum teftimonium veritatis coram eo, iuxta *cap. 1. cap. fuper eo, cap. peruenit 1. & 2. cap. Cæterum, cap. cum contra de teftib. cogen.* vbi Pontifex teftificari recufantibus beneficij Ecclefiaftici priuationem, & excommunicationis fententiam minatur, fiue in caufa ciuili, fiue in criminali iuxta veriorem opinionem Oftienf. *in cap. dilectorum eodem tit.* quæ eft vfu recepta, vt teftatur Foller. *in prax. canon. v. teftibus*, Clar. *in §. fin. num. 19.* Farinac. *q. 78. num. 116.* Genuenf. *in prax. Curia Archiepifc. Neapol. c. 9. num. 1.* Guazin. *defenf. 14. cap. 11. num. 1. & 23.* Idque, etiam fi quis teneretur iuramento non reuelandi delictum, cùm certum fit ad crimen detegendum, teftem, non obftante iuramento, compelli poffe, *d. cap. peruenit.* Iuramentum enim non obligat in illicitis, Oldrad. *conf. 259. num. 9.* Guttier. *de iurament. par. 1. cap. 38. num. 14.* Guazin. *loc. cit.* vbi quod non tenet iuramentum de non reuelando, quando id, quod reuelari quæritur, eft delictum.

10 Atque hæc, & huiufmodi alia relinquuntur prudenti Iudicis arbitrio ad pendendum fæuitiam, ac lites propofitas, an atrox, an calumniofæ, an futiles, an iniuftæ fint. Porrò caufa exemptionis remittenda eft ad Rotam, fi in ea lites pendeant inter partes, vt per Mandof. *in dict. tract. de inhibit. q. 104. num. 9.* ac ita refcriptum legitur apud Achill. *decif. 16. num. 1. de priuileg.* Et confueuit Sacra Congregatio articulum exemptionis ad illam remittere, vt feruatum fuit in Gerundenfi exemptionis *in dec. 108. par. 5. recent.* & adftipulantur tradita de obferuatione fignaturæ, per Lotther. *lib. 1. q. 24. num. 42.* Eoque magis cum pro ipfius legitima decifione requiratur ordo iudiciarius, vt ex Conftitutione 74. Sixti V. ibi, *Caufas item, et controuerfias, &c. præter eas, quæ Concilii Tridentini interpretationem exigunt, vel or-*

ordinem iudiciarium re ipsa requirunt, examinent. Et generatim respondendum est, non esse locum petitæ exemptioni, cùm iniustis de causis petatur, Roman. *cons.* 37. *n.* 1. ibique Adden. *v. reiicit*, & Felin. *in cap. cùm non liceat in princip. de præscript.*

CONSVLTATIO CXXV.

In Synodo Diœcesana decernitur, quod ille Archipresbyter cum suis Capitulo, & Clero, qui esset antiquior in possessione Archipresbyteratus, qualibet contradictione cessante, præferatur. Huic Constitutioni tam Episcopatus, quàm dicti Archipresbyteri, atque Canonici vtriusque Capituli suis proprijs, & aliorum Canonicorum absentium nominibus se subscripserunt, & in actis dictæ Synodi referri voluerunt, Quæro, an huiusmodi Constitutio sustineatur ita, vt obliget successores ex eo, quod non sit confirmata à Sede Apostolica?

1 RESpondeo, sustineri, ac obligare successore, Siquidem dictus Archipresbyter antiquior habet intentionem fundatam in præfata Constitutione Synodali, quæ præsumitur vsu recepta, nisi contrarium probetur, Cardinalis Mantica loquens de Constitutione Synodali, præferente antiquiorem *decis.* 115. *num.* 2. Constitutiones enim Synodales ligant omnes existentes intra Diœcesim, Seraph. *decis.* 813. *num.* 2. prout in durioribus, quod similes Constitutiones attendi debeant, non autem ius commune, tradit Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ gloss.* 9. §. 1. *num.* 18. Buratt. *decis.* 852. *num.* 3. *&* 4. Concurrente maximè obseruantia nedum præsumptiua, sed etiam vera, & positiua, resultante ex præcedentijs obseruatis, & subsequutis ad fauorem illius, qui pro tempore erat antiquior.

2 Idque præsertim, si non solum à dicta Constitutione non fuerit appellatum, nec reclamatum, prout per annum à prima illius publicatione appellari potuisset, Rota *decis.* 107. *num.* 23. sed fuerit de communi Partium consensu accepta, & approbata, necnon demandata executioni, ex quo, attenta obseruantia cum cursu annorum triginta à tempore dictæ Constitutionis, subintrat præsumptio confirmationis Apostolicæ, Rota *decis.* 107. *num.* 24. *par.* 7. *recent.*

3 Quinimò cum dicta Constitutio emanata pro remouendis litibus, & controuersijs, vt in illa exprimitur, sapiat naturam transactionis, subintrat doctrina, quod Constitutio, quæ transiuit in contractum, non potest amplius reuocari in præiudicium eorum, quibus est ex illa ius quæsitum, vt in hac specie tradit Cardinalis Caualerius *decis.* 45. *num.* 2.

4 His accedit, quod hæc Constitutio non potest redargui de iniustitia. Etenim alternando antiquiorem Archipresbyterum pro tempore existentem vnius, vel alterius dictarum Ecclesiarum, neuter potest dici læsus, vt in his ferè terminis ait Rota *dec.* 36. *num.* 1. coram Seraphino, nouumque non est, quòd inter Ecclesias pro euitandis scandalis, litibus, & controuersijs admittantur huiusmodi turni ex Gonzal. *loc. cit.* §. 4. *procem. num.* 31. *& gloss.* 45. *n.* 43. *ac* 56.

5 Nec agitur de subijciendo alteri vnam ex dictis Dignitatibus, & Ecclesijs, sed de modo conueniendi, ac sedendi in Synodo, quo in casu ad effectum obligandi successores, nequidem requiritur auctoritas Superioris, Rota coram Seraph. *d. decis.* 36. & latius in Consentina præcedentiæ 6. Iunij 1618. coram Dunozetto, cuius hæc est decisio.

6 Lite mota ab anno 1550. &c. Hoc posito visum fuit Dominis, Rectores, & Parochianos Sancti Gregorij non satis iustificasse iniustitiam concordiæ, aut læsionem, ex eo, quod asserunt, transactionem inter Partes initam super re purè Ecclesiastica sine confirmatione Sedis Apostolicæ, non sustineri ad hoc, vt liget successores, *cap. veniens de transact.* Capitag. *decis.* 165. *num.* 1. *par.* 5. Idque, eò magis, quia hæc materia præeminentiarum censetur magni præiudicij, Put. *decis.* 449. *num.* 4. *lib.* 2. *& decis.* 6. *lib.* 3.

7 Responsum enim fuit, non fuisse transactum super totali subiectione vnius Ecclesiæ alteri, sed super modo incedendi, & conueniendi in processionibus, quo casu non requiritur Superioris auctoritas, vt ligentur successores per Textum expressum *in cap. fin. de pact. in* 6. & ibi Doctores, & præcipuè Franch. *num.* 2. *vers. vltimo nota*, vbi decisum fuit, similes concordias, etiam sine Sedis Apostolicæ, ac superiorum licentia factas, inuiolabiliter esse seruandas, dummodò sint licitæ, & honestæ, quia talia pacta non disponunt de alienatione iurium, aut subiectione Ecclesiæ, sed modum adhibent honestæ administrationi *d. cap. fin.* & in simili controuersia respondit Rota coram Seraphino *decis.* 36. *per tot.* sic Rota.

8 Præterea cùm dicta Constitutio emanauerit inter Archipresbyteros, & eorum Capitula, valida est, etiamsi ex ea læderetur valida ex dictis Ecclesijs, Gemin. *cons.* 129. *num.* 2. Præcipuè verò, si concurrat præscriptio quadragenaria cum titulo dictæ Constitutionis, quæ etiam inter Ecclesias omnem remouet difficultatem, Ceuett. *cons.* 10. *num.* 10.

CONSVLTATIO CXXVI.

An, & quatenus congrua Parochialis semel assignata, sit augenda?

Et ad quæ onera teneatur Vicarius Parochialis perpetuus?

1 AD primum. Regula certa est, quod congrua semel assignata non est augenda. Ita Gregor. *decis.* 429. *num.* 2. ibique Additionator cum alijs *decis.* 48. *num.* 2. *par.* 13. & in Barchinonensi Congruæ *decis.* 218. *num.* 6. coram Cardinali Matthæio *par.* 18. *recent.*

2 Limitatio autem, quando est ita tenuis, vt Vicarius mendicare cogatur, vltra quod comprobari id debet ex probatione reddituum, saltem per decennium, computato anno sterili cum fertili ex Rota *decis.* 189. *num.* 4. *par.* 1. *diuers.* & coram Bichio *decis.* 152. *num.* 21. & super excrescentia fructuum Abbatiæ *d. decis.* 218. *à num.* 7.

3 Aduertendum est, congruam ab initio assignatam pro dote in ipso actu erectionis Vicariæ, fuisse sufficientem, & non tenuem, prout in decisionibus, quæ pro limitatione allegantur 420. *par.* 1. *&* 449. *par.* 2. *recent.* Quod tempus pro congrua attendendum est.

4 Eòque præsertim, si præuia authoritate Apostolica, non in redditibus, sed mediante dismembratione quorumdam bonorum cum translatione pleni dominij in Vicarium, & ablatione à Rectore principali congrua fuerit assignata, quo casu illorum reddituum, augumentum, seu decrementum ad Vicarium spectat, *d. decis.* 48. *num.* 17. Et sicut in casu augumenti Vicarius non teneretur supplere congruam Rectori principali iuxta prædictam decisionem in Barchinonensi in secunda instantia, & alias duas latissimas in prima coram Cardinali Tala, quæ secunda est in eadem *par.* 18. *decis.* 81. in quibus exactissimè materia fuit discussa, ita nec Rector principalis in casu decrementi tenetur supplere Vicario ex regula, quod contrariorum, & relatiuorum eadem est dispositio.

5 Idque certius, concurrente lapsu temporis cum obseruantia quamplurium annorum ex adductis in primo allegatis decisionibus, & explicita auctoritate Apostolica, quæ taciturnitas fuit considerata in eisdem Barchinonensibus decisionibus. Estque de natura dismembrationis transferre omnia iura actiuè, & passiuè, ne reliqua bona remaneant amplius obligata, quamuis dismembrata minuerentur exemplo legitimæ assignatæ filio, de qua Peregrin. *de fideicommiss. art.* 36. *num.* 143.

6 Aduertendum etiam, quod in re ista respectu diminutionis attendenda est consuetudo locorum *in d. decis.* 84. *par.* 13. *num.* 13. vbi argumentum desumitur ex redditibus aliarum Parochialium, qui debent comprobari, si tales sint in Diœcesi.

7 Ad secundum. Est iuris conclusio, quod Vicarius perpetuus non est Rector Ecclesiæ, sed est solius Curæ Rector secundum Vitalin. *in Clem. vnic. num.* 24. *de offic. Vicar.* & firmat Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellar gloss.* 5. §. 3. *num.* 23. atque adeò Rector principalis, siue Commendatarius, qui est Rector Ecclesiæ, vt *in d. Clem.* inquit idem Vitalinus, tenetur ad omnia onera, quæ incumbunt ipsi Ecclesiæ, & Vicarius perpetuus, qui est Rector curæ animarum tenetur ad omnia onera, quæ incumbunt ipsi curæ.

8 Hinc populus instare poterit, quod Rector principalis resarciat Ecclesiam iuxta dispositionem Sacrorum Canonum

num

num *in can. quatuor*, *can. de redditibus*, *& can. cognouimus 12. quaest. 1.* & tradunt Doctores *in cap. 1. de Eccles. aedific.* Ex quibus Lambert. *de iurepatr. in 3. par. 6. q. princip. 3. lib. 1. num.* 8. expressè ait, Ecclesiarum Rectores teneri ad reficiendum, & reaedificandum Ecclesias. Quod videtur sine difficultate procedere, quando non adest consuetudo in contrarium, vel non sunt assignati aliqui fructus pro fabrica, vt tradit Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 14. §. 1. num. 3.* ex Sacro Concilio Tridentino *sess. 21. c. 7. de reformat.* & ex alijs iuribus, vbi ait, hanc refectionem esse faciendam ex fructibus, deductis prius alimentis pro Vicario, habito quidem respectu ad Ecclesiam, non autem ad dignitatem Parochi.

9 Et certè sicut Episcopus solus tenetur resarcire suam Ecclesiam Cathedralem secundum Fusch. *de visit. lib. 1. cap. 10. num. 15.* ita Rector principalis Ecclesiae tenetur solus ad illius instaurationem.

10 Tenetur item ipse Rector resarcire domum habitationis ipsius Vicarij. Nam si tenetur ad instaurationem Ecclesiae, videtur etiam teneri ad instaurationem Domus, quae est pars Ecclesiae, argum. *l. prædis*, *§. penultimo*, *ff. de legat.* 3. & notat Bartol. *in leg. Olump. co*, *ff. de seruit. urban. præd.* Ac soluere procurationes debitas Episcopo visitanti. Nam ad eas tenetur visitatus, vt latè prosequitur Vgolin. *loc. citat. cap. 49. §. 4. par. 2.* Vnde cum visitetur Ecclesia, tenetur eius Rector.

CONSVLTATIO CXXVII.

An, & quatenus legatum dotis pro Moniali à Testatore relictum, debeatur puellæ extraneæ primum in Testamento nominatæ, non autem consanguineæ Testatoris, quæ deindè ab ipso nominatur?

1 DEberi puellæ extraneæ, statuendum puto. Prædilectio namque puellæ exteræ clarissimè resultat ex prælatione nominationis, dum in ea parte Testamenti, in qua agitur de eligendis puellis, primùm nominatur puella extranea, & deindè consanguinea Testatoris. Ex hoc enim infertur certissima coniectura prædilectionis. Ex ordine quippè litteræ charitas, & beneuolentia Testatoris benè dignoscitur *l. Quoties*, *ff. de vsufr. leg. generaliter*, *ff. de fideicommiss. liber. auth. hoc amplius*, ibi: *Prout quisque eorum prius nominatus est*, *Cod. de fideicomm.* Decian. *consil. 46. num. 70. lib. 2.* Tiraq. *de pæn. tempor. caus. 22. n. 3.* Granett. *cons. 161. num. 5. & cons. 297. n. 2. & cons. 367. num. 19.* Carol. de Grass. *de effect. amicit. n. 82. & seqq.* & in hoc testator sequutus est sanctiones legum, in quibus legitur charitatem necessitudini, & amicitiam consanguinitati in ordine scripturæ, tanquam potentiorem, esse prælatam, vt habetur in *l. Sed si plures*, *§. in arrogato in fine*, ibi, *amicus*, *vel cognatus*, *ff. de vulgar. & pupillar. & l. si seruus plurium*, *§. vlt.* ibi, *legatarij charitas*, *& necessitudo*, *ff. de leg.* 1. *& l. Theopompus*, ibi, *amici mei*, *& cognati*, *ff. de dot. praleg. & l. affectionis*, ibi, *amicos*, *vel necessarios*, *ff. de donat.* Quod verbum, *necessarios*, Glossa ibidem exponit consanguineos iuxta *l. fin. ff. de inst. & iur.* Quod & fecit Esdras ille Propheta, & scriba hebræus cap. 4. *Non meminerunt*, inquit, *cum biberunt*, *charitatem*, *nec fraternitatem*, & Dauid. psal. 37. *Amici mei*, *& proximi mei aduersus me appropinquauerunt*. Ac Tullius in orat. pro Sexto Roscio Amerino, *quod is simul*, *atque sensit de amicorum*, *cognatorumque sententia*, *Romanus confugit*. Et Salustius in bello Iugurthino de Micipsa loquens, *cum sibi finem vitæ adesse intelligeret*, *coram amicis*, *& cognatis huiusmodi verba fertur habuisse*.

2 Atque adeò præferenda est, tanquam à Testatore prædilecta *d. l. Si seruus plurium*, *§. fin. l. Aurelius*, *§. Titio*, *ff. de liberat. legat.* Soccin. *cons. 23. num. 21. lib. 1.* Simon de Pret. *de interpret. vlt. volunt. lib. 1. interpret. 2. fol. 5. n. 1. & seqq.* Fusar. *de substitut. q. 468. in princip.* Castill. *lib. 3. contrlandit. cap. 15. n. 23.* Nec obstat, quod ordo literæ non attendatur, quando non interecedunt aliæ coniecturæ, vel quando extant coniecturæ in contrarium ex consanguinitate, dum probauimus nexum sanguinis postponendum esse amicitiæ.

3 Hæc autem prædilectio desumenda est ex coniecturis, vt si inter Testatorem, & Patrem puellæ exteræ, arctissima animorum coniunctio, & plusquam fraterna amicitia intercedebat, vt propterea non mirom, si voluerit anteponi filiam exteram sui amici suæ consanguineæ. Siquidem amicitia necessitudini, siue consanguinitati anteponenda est, aut certè non postbabenda ex Platonis, ac Ciceronis sententia, cuius hæc sunt verba *lib. 1. offic.* *sanguinis coniunctio*, *& beneuolentia deuincit charitate homines. Magnum est enim eadem habere monumenta maiorum*, *eisdem vti sacris*, *sepulchra habere communia*, *sed omnium societatem nulla præstantior est*, *nulla firmior*, *quàm cum viri boni*, *moribus similes*, *sunt familiaritate coniuncti*. Idemque in Lelio hanc eamdem sententiam hac ratione comprobat: *Ex propinquitate beneuolentia tolli potest*, *ex amicitia non potest. Sublata enim beneuolentia*, *amicitiæ nomen tollitur*, *propinquitatis remanet. Ergo illud*, *in quo necessariè beneuolentia permanet*, *anteponendum est ei*, *à quo beneuolentia remoueri potest*. Valerius autem Maximus *lib. 4. cap. 7.* ita exorditur: *Contemplemur nunc amicitiæ vinculum*, *neque vlla ex parte sanguinis viribus inferius. Hoc etiam certius*, *& exploratius*, *quia illud nascendi fortuitum opus*, *hoc vnius cuiusque solido iudicio inchoata voluntas contrahit. Itaque celerius sine reprehensione propinquum accersere*, *quàm amicum*, *quia altera diremptio vtique iniquitatis*, *altera leuitatis crimini subiecta est*. Isocrates ad Demonicum effert miris, magnisque laudibus Hipponicum ipsius Demonici Patrem, quod magis approbat amicos, quàm propinquitate vlla deuinctos existimabatque ad societatem esse potentiorem, natura legem, mores genere, delectum necessitate.

Ex Patribus Sanctus Ambrosius plerumque ait, amici se potius beneuolentiæ quisque committit, quàm fratris necessitudini. Et Sanctus Thomas disserens *in 2. 2. q. 27.* de ordine charitatis, censet, coniunctos sanguine in ijs dumtaxat, quæ naturam ipsam concernunt, amicis anteponendos, in cæteris postponendos, quem sequitur Sanctus Antonin. *in 4. par. summ. tit. 6. cap. 5. §. 6.* ac alibi, idem Sanctus Thomas, in eo scilicet opusculo, quod scribit de dilectione Dei, & proximi, simpliciter asserit, amicitiam plerumque consanguinitati præponderare. Audiamus Salomonem prouerb. 18. *Vir*, ait, *amicabilis ad societatem magis amicus erit*, *quàm frater*, & amicitiam plerumque præferri consanguinitati, est apud Doctores attestissimum, vt testatur Menoch. *consil. 683. num. 20. cum trib. seqq.* qui pariter loquitur in successionibus, exceptis filijs. Præclarè Decian. *consil. 51. num. 58. lib. 4. & consil. 46. num. 69. cum seqq. lib. 2.* idem Menoch. *lib. 3. præsumpt. 124 num. 29.* Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 11. num. 25.* Tiraquell. *de pæn. tempor. caus. 22. à n. 1.* 4

Ex legum latoribus autem sunt, qui pluris existimant amicitiam, quàm illam fraternitatem, quæ cæteris necessitudinibus præponitur, at qui sanxerunt magis amicitiæ, atque consortij rationem esse habendam, quàm fraternitatis ad metiendam, iudicandamque qualitatem rerum à fratre, eodemque Commilitone donatarum *in l. Cum allegas*, *Cod. de Castr. pec.* vbi si frater ex commilitio amicior factus fratri Commilitoni quippiam donauerit, id in peculio Castrensi habendum est, considerata potius qualitate amicitiæ, quæ ex commilitio processit, quàm fraternitatis. Estque in eandem rem Textus similis, nisi quod generaliter de agnatis loquitur, *in leg. penult. in princip. ff. eodem tit.* Quarum legum auctoritate fulfultus Alberic. *in l. Sed & hæ personæ*, *ff. de in ius vocan.* inquit, amicitiam plus habere ponderis, quàm fraternitatem, cui planè concinit Homerus, omnis virtutis parens à Iustiniano *in proœm. ff. de appellatus*, qui censet fidum amicum non esse fratri postponendum. Sunt enim versus illius huiusmodi in fine lib. 8. Odyssea: 3

Ἤ τίς που καὶ ἑταῖρος ἀνὴρ κεχαρισμένα εἰδώς,
Ἐσθλὸς ἐπεὶ οὐ μέν τι κασιγνήτοιο χερείων
Γίνεται ὅσκεν ἑταῖρος ἐὼν πεπνυμένα εἴδῃ.

Latinè autem,

Si quis forsan amicus sit, gratusque, bonusque
Quandoquidem is non inferior, vel fratre putandus.

Et hæc quoque ex eo fulciuntur, quod licèt id, quod interest ob affectionem coniunctionis sanguinis, aut aliàs, non noti sit, vt quis pro altero stipulari possit per id, quod voluit Gloss. *in leg. stipulatio ista*, *v. neque enim*, ibique Bart. & alij, *ff. de pact.* & idem Bartol. *in leg. Quod dicitur ff. eodem*, *& in leg. 1. col. 7. Cod. de sentent.* quæ pro eo, quod inter Nicol. Neapol. qui eam Gloss. dicit singularem *in l. stipulatio ista*, *§. alteri*, *ff. de verbor. obligat.* estque Textus *in l. quod* 6

dictum, vbi Ang. & Rap. Fulg. *ff. de pact.* & *in leg.* 3. §. *Sed etsi forte*, *ff. de iudic. sol.* Tamen habemus Glossam, quæ id negat procedere in eo, quod interest ob amicitiam. Id enim satis esse, vt pro altero stipulari possit. Ea est *in leg. Si vnius* §. 1. *v. videamus*, *ff. de pact.* ibique Bald. Angel. Paulus Castrensis, Alexander, & Iason *cons.* 41. *col. penult. lib.* 3. ex quo, & ipse Iason id animaduertens *in l.* 1. *col.* 2. *ff. de iniur.* dicit mirabile id, quod interest ratione amicitiæ esse fortius eo, quod interest ratione coniunctionis sanguinis.

7 Quinimò sunt, qui tradant, quod amicitia superat parentum affectionem. Id clarè liquet ex eo, quod scribit Bartol. *in l. alimenta* §. 1. *ff. de alim. & cib. leg.* per textum ibi, quod licet appellatione filiorum non veniant filij filiorum, idest nepotes, *l. Quod si nepotes*, *ff. de testament. tut.* & *l. filii*, & *l. iusta*, *ff. de verbor. significat.* Fallit tamen in nepotibus, quos testator præ singulari amore, vt filios nominabat, atque tractabat, habita scilicet potius ratione amicitiæ, quam sanguinis. Et hoc sequuntur Alex. *ibi in addit.* Bartoli, & Roman. *in repeti l. Si vero*, §. *de viro in* 35. *fal. ff. sol. matr.*

8 Vt iam mirum non sit, quod plerique censuerunt, quicquid in iure statuitur inter coniunctos, & necessarios ratione affectionis sanguinis, id quoque obtinere inter amicos, ita enim ait Panormit. *in cap. requisisti* per Gloss. *ibi de testam.* & Alex. *in l. exigendi col.* 2. ibique etiam Ias. *col.* 2. & 5. *Cod. de proc.* Barbat. *in l. sciendum col.* 31. *ff. de verbor. oblig.* & *in cap. cum M. Ferrariensis de Constit.* & *in cap. ex parte*, & *in cap. nonnullis de rescript.* & *in cap. coram de offic. deleg.* & *in repet. cap.* Raynaldus *col.* 118. *de testib.* & *consil.* 75. *col.* 4. *lib.* 4. Felin. *in cap. quoniam col.* 3. *de offic. deleg.* & Iason *in l. Titia col.* 6. *ff. de verbor. oblig.* & *cons.* 70. *col.* 45. *lib.* 1. & *in l. Si res obligata col.* 2. *ff. de leg.* 1. Alciat. *in l. lata*, §. *amicus*, *ff. de verbor. significat.* Marsil. *in reper. rubr. ff. de fideiuss. num.* 234. Io. Montefer. *in repet. l. frater a fratre col.* 6. *in* 4. *not. ff. de condit. indeb.* Quod & probatur ex multis, quæ abundè collegit Tiraquell. *de pen. temp. caus.* 22. vbi & inter cætera omnium abundantissimè tractat, verum amicus pro amico admittatur sine mandato.

9 Si pater puellæ exteræ assiduò conuersabatur cum Testatore, qui etiam dum ad patriam accedebat in illius propria domo, non autem alicuius consanguinei morabatur. Vnde maioris, & stabilioris beneuolentiæ fiducia, & dilectio, atque adeò prælatio resultat *l. legatis*, §. *si vnus*, *ff. de legat.* 3. Decian. *resp.* 46. *num.* 37. *lib.* 2. Simon de Pret. *loc. cit. fol.* 63. *num.* 24. & Fusar. *dict. quæst.* 468. *num.* 26. Ex viu enim, & consuetudine viuentis præsumitur voluntas eiusdem morientis, *l. Titia* §. *Qui mar. ff. de ann. leg. l. Sempronio*, §. *fin. ff. de vsufr. leg.*

10 Si Testator patri eiusdem puellæ opimum legatum reliquerit, & vestibus lugubribus indui mandauerit. Ex his enim colligitur dilectio, Natt. *cons.* 462. *num.* 4. & 5. cum alijs per Cyriacum, *controu.* 8. *n.* 70. Et magis dilectus dicitur, qui magis honoratur, & maiorem habet vtilitatem, *arth. hoc amplius*, ibi, *Vel legatario maioris emolumenti*, *C. de fideicommiss.* Crauett. *cons.* 161. *n.* 5. & *cons.* 297. *n.* 2. vbi in specie de legato pingui, & *cons.* 263. *n.* 18. *vers. proculdubio est*; *eum impensius diligi*, *cui amplius datur*, & *consil.* 623. *n.* 12. *vers. E enim dilectio maior arguitur*, *quo ex maiori quis potione vocatur*, & *cons.* 725. *num.* 16. cum alijs per Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 16. *num.* 4. Et hoc sanè emolumentum valdè præponderat commodo vocationis consanguineorum vsque ad quintum gradum, Simon de Pret. *ibidem num.* 29. Fusar. *d. q.* 468. *num.* 8. & *cons.* 42. *num.* 8. Cyriac. *controuer.* 174. *num.* 46. Eoque magis si nihil, aut parum legauerit consanguineis. Quæ quidem coniecturæ maximè vrgent ex eo, quod nominatio puellæ exteræ dicitur facta contemplatione Patris.

11 Si dicta puella extera fuerit à Testatore leuata è Sacro fonte baptismatis. Ex hoc enim resultat vinculum cognationis spiritualis, & affectio obligans ad plura, vt per Tiraquell. *de pen. tempor. caus.* 21. *n.* 2. *ac seqq.* & 9. vt meritò superet amorem consanguineorum ex traditis per Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 54. *num.* 3. Et ideò huiusmodi puellæ vocantur filiolæ *in can. de eo* 30. *q.* 1. & cum eis interdicitur matrimonium ratione supradictæ affectionis, *cap. veniens*, & *cap. ex litteris de cognat. spir.* Sanch. *loc. cit.* Et quod præferatur cognatio spiritualis consanguinitati carnali, patet ex ordine titulorum in volumine decretalium. Nam prius ponitur titulus de cognatione spirituali, & posteà titulus de consanguinitate, & affinitate, idque ex ea ratione, vt aduertit Abb. *in summ. rubr.* quia cognatio spiritualis, tanquam dignior, est præferenda.

Si speciali nominatione dicta puella extera fuerit à Testatore vocata, *l. Cum ita*, §. *in fideicom. ff. de legat.* 2. Curt. iun. *cons.* 161. *n.* 4. Crauett. *cons.* 77. *n.* 12. & *cons.* 809. *n.* 15. *vers. dilectio plane*, & *affectio vehementer ex nominatione speciali arguitur*, Menoch. *d. præsumpt.* 16. *n.* 4. ac fusè Fusar. *de subst. d. q.* 468. *n.* 13. & post alios Simon de Pret. *de interpret. vlt. vol. d. lib.* 1. *fol.* 65. *n.* 19. & *lib.* 3. *fol.* 336. *n.* 4. *vers. Item magis nominati in specie*, *quam in genere*, Castill. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 25. Quæ dilectio comprobatetur, si Testator huiusmodi legatum dotis voluerit in codicillis illud extendi ad filias nascituras sui amici. Ex hac enim reiteratione, ac geminatione dispositionis resultat vehemens affectionis præsumptio iuxtà celebrem Textum *in l. Balista*, *ff. ad Trebell.* Bursatt. *cons.* 180. *n.* 43. Surd. *cons.* 73. *n.* 64. ac Rota *decis.* 568. *n.* 2. *par.* 1. & *decis.* 377. *n.* 3. *par.* 4. *recent. lib.* 2. 12

Si electores, & exequutores testamentarij prætulerint in dicto legato dictam puellam exteram consanguineis Testatoris, tanquam specialiter nominatam, & magis dilectam, quod valdè attendendum est, cùm ad exequutores spectet testatoris voluntatem declarare, Bald. *consil.* 468. *num.* 2. *lib.* 1. *et consil.* 259. *lib.* 4. cum alijs per Mantic. *de coniectur. lib.* 3. *titul.* 1. *num.* 20. Simon de Pret. *lib.* 1. *fol.* 9. *num.* 16. *et solut.* 7. *fol.* 9. *num.* 36. *et solut.* 7. *fol.* 21. ac Rota *decis.* 365. *num.* 2. *par.* 5. *recent.* 13

Atque hæ coniecturæ, non quidem seorsim, sed coniunctim considerandæ sunt ita, vt vna alteram coadiuuet, & vicissim roboratæ testatoris mentem demonstrent, Rota *decis.* 6. *n.* 32. *par.* 5. *et decis.* 310. *num.* 48. *par.* 6. *et decis.* 69. *num.* 62. *et seqq. par.* 2. *recent.* 14

Ac ita, vt non obstaret, quod ista præcederent vbi res esset integra, non autem si facta fuerit electio, in qua puella extera fuit postposita consanguineis, præsertim si dicta puella non haberet legitimam ætatem, ad quam, cùm peruenerit, non potest electio retractari, cùm consanguineis ius sit quæsitum, Spin. *in spec. testam. gloss.* 4. *num.* 70. *et seqq.* Gonzal. *ad reg.* 8. *gloss.* 5. *in princip. num.* 527. Gratian. *ad decis. March.* 198. *num.* 3. *et* 4. cum alijs. 15

Nam, præterquamquod Spinus, Gonzalez, & Gratianus, prout etiam Perez, à Spino allegatus *lib.* 1. *ordin. tit.* 6. *lib.* 1. loquuntur expresse, quando Capellania fuit assignata, siue ad eam præsentatus fuit institutus, & actus perfectè consummatus. Vnde quod sufficiat, qualitatem Sacerdotij interuenire tempore collationis, tradunt Ceual. *q.* 893. *n.* 20. Gutier. *cons.* 1. *num.* 15. Valenzuel. *cons.* 25. *num.* 53. dicentes, quod per electionem fuit ius quæsitum, mortuo eo, quod illud tolli non potest. Vnde requiritur, quod venerit tempus electionis, prout requiritur, quod venerit tempus successionis, quando quæritur de habilitate Molin. *de primogenit. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 37. Caualer. *loc. cit. num.* 1. Et proinde si ex ipsa electione constet ex retractu hæreditatis non extitisse pecunias sufficientes pro dicto legato, sequitur electionem habere tractum successiuum, & talliter collatam in tempus futurum, quo introitus sufficerent, Rota *decis.* 213. *num.* 4. *par.* 2. *diuers.* Marescott. *lib.* 1. *var. cap.* 45. *num.* 7. *et* 8. Rota in Viterbiensi Castrorum 29. Maij 1635. coram Coccino, adeò, vt sufficiat qualitatem adesse secundum tempus verbi, *l. in delictis*, §. 2. *ff. de noxal.* Crauett. *cons.* 212. *num.* 7. Rota coram Buratt. *dec.* 12. *n.* 4. Et tempore, quo persona potest, ac debet admitti, *cap. ex eo*, *cui de præben. in* 6. Gutier. *d. cons.* 1. *num.* 15. Ex quo attenditur tempus, quo dispositio sumit effectum, *l. eum*, *qui ff. de iurisdict. omn. iudic.* cum alijs per Menoch. *præsumpt.* 201. *n.* 9. *lib.* 4. & Giouagn. *resp.* 98. *n.* 8. *lib.* 1. 16

Quare si puella extera compleuerit ætatem duodecim annorum, erit habilis ad habitum Monachalem suscipiendum ex dispositione Concilij Tridentini *sess.* 25. *de regular. cap.* 17. iuxta declarationem eius Sacræ Congregationis, solùmque à Concilio exigitur ætas sexdecim annorum ad profitendum, non autem ad habitus regularis susceptionem, ad quam sufficit ætas duodecim annorum. Habilitas enim requiritur tempore electionis ex Buratto in allegata *decis. num.* 8. *et* 9. atque adeò illa in admissione erit præferenda, ex quo testator voluit, electionem fieri tempore, quo dos esset in promptu, & euenerit 17

casus

casus eligendi. Vnde tempus adiectum electioni dicitur esse de forma, & specificè, atque ad literam est adimplendum, auth. quæ supplicatio, vbi Doctores C. de precib. Imper. offer. Decian. resp. 77. n. 16. lib. 4. Castil. de conect. vlt. volunt. cap. 45. num. 37. cum seqq. vbi num. 43. & 44. quod tempus determinato modo prolatum alterius temporis non
2 recipit subrogationem post Bald. & Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 74. num. 57. Altograd. cons. 46. num. 43. & seqq. vbi quod tempus formam inducit, quæ mutari non potest, alias per mutationem qualitatis temporis mutaretur substantia dispositionis.

18 Adeò, vt ipsa electio supplantatiua habentium ius eligendi, veniente casu, non sit attendenda, vel intelligatur, rebus sic stantibus, non superueniente ante casum habilitate puellæ exteræ, l. Cum quis in princ. ff. de solut. l. Quod seruitus, ff. de condit. ob caus. Tiraquell. in l. si vnquam in præfat. num. 167. Honded. cons. 111. num. 50. lib. 2. & Gratii. decis. 45. num. 17. Et in specie, quando nominatio fit ante casum, non tribuere ius nominato, quia dicitur inutiliter, & ante tempus fieri, tradit Surdus cons. 264. nu. 34. quem sequitur Rota in Giennensi Capellaniæ 23. Martij 1620. coram Innocentio Decimo, quæ fuit confirmata mense Iunij eiusdem anni coram eodem, vbi quod propterea potest reuocari per Textum in l. si vnum ex familia sub initio, ff. de legat. 2. Crot. consil. 11. num. 36. vbi alij. Vt enim electio sit valida, debet fieri iuxta mentem præscriptam, nec sustinetur, quando executor excedit fines sui mandati, & abutitur potestate sibi tradita, vt per Mantic. de coniectur. lib. 8. tit. 5. num. 8. & per Rot. in Romana dotium de Matthæis 17. Decembris 1584. coram Bubalo, & in Romana electionis coram Bubalo decis. 129. num. 2. Nam in Testamentis voluntas Testatoris dominatur l. in conditionibus, ff. de condit. & demonstrat. §. disponant, auth. de nupt. & l. Cum quæstio in fin. Cod. de leg. Mantic. de coniectur. lib. 3. tit. 3. num. 3. ac Peregr. de fideicomm. art. 40. num. 45.

19 Quæ quidem voluntas post obitum Testatoris, necessariò elicienda est ex coniecturis l. licèt Imperator, ff. de legat. 3. l. Cum virum, Cod. de fideicom. Rota par. 2. recent. dec. 703. num. 1. Et illæ non solum desumuntur ex serie testamenti, Rota decis. 455. num. .... par. 1. recent. sed etiam ex dictis, & gestis antea, & post testamentum, Ruin. cons. 92. num. 5. lib. 2. Soccin. iun. cons. 32. num. 12. lib. 4. cum adductis à Surdo cons. 411. num. 66.

20 His accedit, quod si admittenda esset prælatio consanguineorum Testatoris vsque ad quintum gradum, inanis esset vocatio puellæ exteræ. Est autem sumenda omnis possibilis interpretatio, ne dispositio reddatur inanis, Curt. iun. cons. 2. num. 9. & cons. 129. num. 37. lib. 3. Crauett. consil. 133. num. 25. ac Fusar. de substit. q. 320. num. 18.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An Sacra Religio Hierosolymitana priuilegium habeat, ne causæ ab Insula Melitensi auocentur? Quid si ageretur de Regalibus, ac de bonis pyratarum captis à Christianis? Quidue si Magistratus, vt aiunt, dell Armamento, nolit cognoscere causas, easque remittat ad Iudices, vt vocant Castellaniæ? Potestas Tribunalis Armamenti. A remissione causæ, an detur appellatio? Castellania Tribunal quale? Causæ fiscales vbi agitandæ?

1 RESpondeo causæ omnes actiuæ, & passiuæ inter Clericos sæculares, siue Regulares, aut inter ipsos, & laicos, debent in quacumque instantia cognosci, ac terminari vsque ad tertiam sententiam definitiuam per Iudices Melitæ à Magno Magistro deputatos, atque adeò remittendæ sunt ad Curiam Melitensem, reiectis commissionibus Partium. Nam Religio Hierosolymitana gaudet priuilegio, ne causæ ab Insula Melitensi auocentur. Illud concessit Martinus Quintus, alijque Romani Pontifices, præcipuè Pius Quartus in sua Constitutione nona §. 1. 8. & 36. & refertur à Crescentio decis. 16. propè medium tit. de priuilegijs. Cùmque huiusmodi priuilegium sit à Sede Apostolica concessum ex causa onerosa belli sacri contrà hostes christianæ fidei, obseruandum

est, nec Pontifices solent ei derogare, vt latissimè firmat Decian. cons. 51. num. 45. & seqq. lib. 3.

2 Præsertim autem, si agatur de regalibus, vt si bona sint pyratarum, capta à christianis sine conflictu bellico, quo in casu bona spectant ad Principem, non ad milites, Franch. decis. 268. num. 3. Castill. decis. 107. num. 60. & fuisse decisum ita, vt amplius non dubitetur in Regno Neapolitano, tradit Fuluius Constant. in l. 1. num. 135. C. de classic. lib. 11.

3 Ac ita, vt non obstet, si Magistratus Armamenti nolit cognoscere huiusmodi causas, sed eas remittat ad Iudices Castellaniæ. Nam à remissione causæ non datur appellatio, Rota decis. 1. de offic. deleg. in nouis.

4 Et remissio esset iniustissima. Quia licet Tribunal Armamenti habeat facultatem cognoscendi causas inter priuatos ratione artis pyraticæ, secus autem est in casu, quo prætenditur à fisco Magni Magistri non potuisse christianos bona pyratarum prædari, sed ad ipsum pertinere nauigia, siue exploratoria, siue ab hostibus relicta, & sine vlla pugna occupata. Hoc enim casu ob interesse fisci coram Iudicibus fiscalibus causa tractanda est, siue is reus sit, siue actor l. 1. Cod. si aduersus fiscum, l. 2. & l. fin. Cod. vbi causæ fiscales, Bald. in l. cum eorum num. 7. Cod. de sent. & interl. alijque communiter. Etiam in tertia instantia, nec potest ad Curiam trahi, dict. l. 2. & dict. l. fin. ac l. 3. C. de bon. vacan. Farinac. par. 1. fragm. v. Fiscus num. 180. & seqq. ac ita disponitur etiam in dicta Constitutione Pij IV. §. 1. & 36. & regulariter nec causæ fiscales alterius Principis ad Curiam trahi, & committi in Rota, quæ solum causas ciuiles cognoscit inter priuatas personas, non autem principaliter de crimine, sicut nec de causis fiscalibus, quæ habent suos particulares Iudices, coram quibus debent terminari.

5 Neque ij possunt allegari suspecti ratione commodi, siue interesse Religionis. Nam huiusmodi prætextus contra Iudices fiscales nil penitus releuare docet quotidiana praxis, ac etiam theorica, quæ sancitur in l. Si quis aduersus, Cod. vbi causa fiscales, ibique Doctores.

6 Ac ita etiam, vt non obstaret, quod Castellania sit Tribunal laicum, si agatur de interesse fisci, & iis sit introducta contra laicos. Quo in casu debet siue Clericus, siue eques Hierosolymitanus adire Tribunal competens reo, atque adeò Tribunal laicum, vt disponitur in cap. si Clericus laicum de for. comp.

7 Ac præterea si agatur de crimine ex spolio vi armata secuto contra primum occupatorem, & sic de pœna l. Si quis in tantum, Cod. vnde vi, Farinac. de furt. q. 175. num. 2. & 45. quæ pœna habet locum, etiamsi spoliator credat id iure proprio facere potuisset, Abb. cons. 100. num. 4. par. 1. Farinac. d. q. 175. num. 54. & seqq.

CONSVLTATIO CXXIX.

An, & quatenus Vicario Apostolico debeatur integrum salarium, quamuis inseruiat per substitutum?

AFfirmatiuè censeo respondendum. Nam vt ei debeatur integrum salarium satis est, quod inseruiuerit per substitutum, dum interim alius Vicarius non fuerit deputatus, nec Episcopus duplici onere salarij prægrauatus, etiamsi nulliter facta fuisset substitutio iuxtà notata in l. Titio 36. vbi Bartol. num. 2. ff. ad municip. Bald. in l. non dubium 5. num. 25. ff. de legib. & alibi. Et tunc Vicarius substitutus non dicitur verus Vicarius, sed vicesgerens, aut Locumtenens, Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 43. q. 3. 1

Quinimò, etiamsi nullo modo alium substituisset, si tamen absuerit ex licentia, aut iussu vocatus à Superiore, adhuc pariter ei debetur integrum salarium, dum abest licito commeatu, Cæphal. consil. 71. num. 12. lib. 1. Ronchag. in l. nemo est num. 29. & seqq. ff. de duobus reis, Gratian. decis. Marchi. 200. & discept. 166. num. 1. Amat. decis. 52. Nouar. de elect. & variat. for. sect. 2. q. 35. num. 13. 2

Cessatque difficultas, si substitutio validè facta fuerit vigore Breuis Apostolici Vicario, concedentis facultatem substituendi in casu necessitatis, quæ casu euenisse, licet conditionalè non cogitur probari, prout cogeretur persona priuata, sudans 3

se in euentu conditionis, in quibus terminis loquuntur plures Auctores. Quando quidem standum est Iudicis assertioni, quod venerit casus necessitatis subdelegandi absque alia probatione, vt ex veriori, & magis communi sententia, reiectis contrarijs, testatur Menoch. *cons. 17. num. 11. lib. 1. & de arbitr. lib. 1. q. 76. num. 16.* Et in terminis de subdelegante ob causam absentiæ tradit Barbos. *in collect. sur. canon. cap. 3. num. 3. de offic. deleg.*

4 Et quatenus cogeretur necessariam absentiam probare, liquidissimè illa probaretur ex Superioris iussu. Iusta enim Principis, & Superioris necessariam inducant absentiam; Gratian. *disceptat. 868. num. 14.* prout etiam munus datum à Principe pro Republica *l. 1. C. quibus ex caus. maior.* Ronchag. *in d. l. nemo est num. 3.* vbi multos constipat.

5 Nec refragatur, quod necessitas non possit dici magna, & præcisa, si alius æquè idoneus poterat à Superiore deputari. Nam, licèt hoc verum sit, quoad Superiorem, qui vtique multos alios poterat æquè idoneos inuenire, non id comprobatur quoad Vicarium præcipuè vocatum, Nam quoad ipsum necessitas dicitur vrgens, ac præcisa eo ipso, quod à Superiore fuit vocatus, prout est in Canonico, qui factus fuit à suo Episcopo Vicarius. Nam licet ad id munus obeundum plures alios æquè idoneos potuisset inuenire, nihilominus quoad ipsum legitimè à seruitio Ecclesiæ dicitur abesse, ac durante officio etiam in absentia fructus lucratur, Garz. *de benefic. part. 3. cap. 2. num. 357.* Rota *decis. 133. n. 16.* coram Durano. Idemque est, si Canonicus inseruiret Episcopo, & si alterum Canonicorum seruitio æquè benè vti posset, Garz. *d. c. 2. n. 345. & seqq.*

6 Minus refragatur, quod necessitas ad hunc effectum consideratur tantùm in casu infirmitatis, vel rationabilis absentiæ ad modicum tempus, vt per Seraph. *decis. 1033. n. 2.* & alios apud Garz. *loc. cit. p. 5. c. 8. n. 150.* Nam ij loquuntur in Vicario electo ab Episcopo, habente, vel non habente facultatem substituendi, non autem in Vicario Apostolico, habente in suo Breui huiusmodi facultatem Vicarius enim Apostolicus, qui habet substituendi facultatem, longè maiorem, & ampliorem habet in substituendo facultatem, quam Vicarius ab Episcopo constitutus, cùm ille dicatur à Summo Pontifice delegatus ad vniuersitatem causarum, hic verò ab inferiore, vt rectè Paris. *consil. 80. num. 22. lib. 4.* & Sanchez *de matrimon. lib. 3. disput. 31. num. 1. & 5.* Gratian. *discept. 106. num. 29. ac 30. & discept. 111. num. 56.* vbi quod Vicarius Episcopi, à Papa constitutus, habet omnes qualitates, quæ ipsi Episcopo insunt, & proptereà sit æqualiter honorandus, *& num. seqq.* differentiam inter vnum, & alterum latissimè prosequitur.

7 Cùm autem ex iure communi in absentia necessaria, & priuilegiata non respiciatur ad longum, vel modicum tempus, sed ad durationem officij, & legitimam absentiæ causam, vt ait Textus *in l. Si cui 38. §. tamdiu, ff. ex quib. caus. maior.* Ideò substituendi facultas, à Papa concessa, regulari non debet à modico tempore, sicuti in illa ab Episcopo concessa, sed à duratione causæ substituendi, & absentiæ iuxta terminos iuris communis.

CONSVLTATIO CXXX.

Quonam pacto Episcopi olim eligebantur? An sit iuris diuini, vt Populus in Episcopo eligendo suffragium ferat?

Quomodo aliqua Ciuitas cognoscatur esse Germanica, atque adeò quod illius Capitulum Ecclesiasticum gaudeat priuilegio eligendi suum Episcopum? Electio Episcopi ex iure antiquo, ad quos pertinebat, & nunc pertineat? Vbi aliqua de inuestituris Episcopatuum.

1 AD primum. Certum omninò est, Apostolos auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopus elegisse, & creasse. Nam singuli eorum idoneos præfecerunt Ecclesiarum Pastores, qui ex Vrbano II. *in can. quorum vices dist. 68.* dicuntur Apostolorum locum tenere. Deindè verò primis illis Episcopis, quos creauerunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinuit, tanquam ad Successorem Petri, cui data est à Christo summa potestas in totam Ecclesiam. Et hoc est, quod ait Nicolaus II. scribens Mediolanensibus per Petrum Damianum Legatum suum *in can. omnes d. 22. Omnes siue Patriarchij cuiuslibet apices, siue Metropoleon primatus, aut Episcopatuum Cathedras, vel Ecclesiarum cuiuslibet Ordinis dignitates instituit Romana Ecclesia.*

At verò primis illis Ecclesiæ temporibus post Apostolos, expresso, vel tacito Romanorum Pontificum consensu electiones Episcoporum fiebant. Nam scientibus, & non repugnantibus, nec aliud statuentibus Romanis Pontificibus, cum iure possent, Clerici cuiusque Ecclesiæ Cathedralis in vnum simul conuenientes vnum quemdam in Episcopum nominabant, designabant, eligebant. 2

In hac porrò nominatione, designatione, & electione non semper idem mos, & vsus est retentus. Aliquando enim Clerus simul, & Populus nominabant, designabant, eligebant, & offerebant ex Cypriano *epist. 2. ad Antonianum lib. 4. in can. factus 7. q. 1.* ex Gelasio Papa ad Philippum, & Geruntinum Episcopos *in can. plebs Diocesis*, ex Stephano Papa ad Romanum, ex Nicolao Papa ad Ioannem Rauennates Archiepiscopos; ex Pelagio Papa ad Iulianum Episcopum Grunientinum *distinct. 63.* Aliquando populus quidem petebat, ac postulabat Episcopum, Clerus verò eligebat ex Leone Papa ad Rusticum Narbonensem Episcopum *epist. 90. aliàs 92. cap. 1. in can. Nulla d. 62.* Aliquando & ipse populus non solum petebat, sed etiam nominabat, & designabat, Clerus verò eligebat *dict. can. nulla*. Aliquando etiam Episcopus sibi adiutorem adiciuit, quem posteà successorem nominauit, vel morti vicinus Episcopum in sui locum successiuum designauit ex Ioannes Tertio ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ epistola vnica *cap. 2. in can. Si Petrus 8. quæst. 1.* & ex S. Augustino *epist. 111.* Aliquando Clerici eligebant, populus verò nominabat, & Principis requirebatur assensus ex Diuo Gregorio ad Ioannem Episcopum primæ Iustinianæ Illyricæ *lib. 4. epist. 15.* siue *cap. 59. in can. Quia igitur*, ex eodem ad Ioannem Subdiaconum *epist. 30.* siue *cap. 69. lib. 2. indict. 11. in can. Quanto*. Ex Pelagio Papa ad Laurentium Episcopum Centumcellensem *in can. principali*, ex Leone Quarto ad Lotharium, & Ludouicum Angustos *in can. Reatina*, & ad Ritam Comitissam *in can. Nobis*, & ex Stephano Papa ad Guidonem Comitem *in can. lectis dist. 63.* ex Innocentio III. *in cap. Quod sicut de elect.* 3

Tandem canonica est sanctione decretum, vt soli Clerici Episcopum eligerent, laicis penitus exclusis ex Hadriano Secundo in octaua Synodo Constantinopolitana sub ipso celebrata *in can. Nullus*, ex eodem in eadem Synodo *act. 1. in can. Hadrianus*, ex Concilio Laodicensi *cap. 13. in cap. non est*, ex Concilio Martini Papæ *cap. 1. in cap. non licet dist. 63.* ex Gregorio Septimo in generali Synodo *cap. 1. & 2. & lib. 6. regesti* eiusdem *in can. Si quis deinceps 16. quæst. 7.* 4

Ad extremum tota Episcopum eligendi facultas ad Canonicorum Collegium redacta, & deuoluta est ita, vt soli Canonici, exclusis non solum laicis, sed etiam cæteris Ecclesiæ Clericis, quamuis beneficiatijs, Episcopum eligerent, quæ lex, & consuetudo dici in Ecclesia durauit per Germaniam, Galliam, Angliam, Poloniam, Italiam, & Hispaniam, quæ posteà lex, Romanorum Pontificum auctoritate est abrogata, & ius nominandi, designandi, offerendi, ac præsentandi Episcopos datum est Imperatoribus, Regibus, atque Principibus eorumdem Romanorum Pontificum nutu, & assensu. Vnde nunc Hispaniæ Reges Episcopos nominant, designant, eligunt, & offerunt Romano Pontifici, vt eos in Ecclesijs instituant. Idem ius habent Reges Galliæ, ac Poloniæ, solum per Germaniam vetus consuetudo in Ecclesijs seruatur, in quibus Canonicorum Collegium Episcopum nominat, designat, & eligit, electus verò Romani Pontificis auctoritate confirmatur. 5

Nec itaque infeciamur veterem ritum, ac morem Episcopos eligendi, quo plebe præsente, imò & ipsius suffragijs aliquando eligebantur. Nam in Africa illum morem esse obseruatum constat ex electione Eradij successoris Sancti Augustini, de quo extat epistola eius 150. In Græcia ætate Sancti Chrysostomi ex libro eius 3. *de Sacerdotio*. In Hispanijs *ex epist.* Sancti Cypriani ad Clerum, ac Plebs in Hispania consistentes, de Basilide, & Martiale, quæ est *epist. 68.* & ex Sancto Isidoro *lib. 2. de offic. Ecclesiast.* 6

In

In Gallijs ex *epist. Cælestini Papa*. Romæ quoque ex *epist.* 87. Sancti Leonis.

7 Quæ quidem eligendi Episcopi ratio vsque ad Sanctum Gregorium Magnum, vt constat ex eius epistolis, imò & ad Caroli Magni, & Ludouici Pij Imperatorum vsque tempora perdurauit. Hi enim cùm nouis Regnum, atque Imperium legibus stabilirent, & confirmarent, in hunc modum de Episcoporum electione sanxerunt, teste Sigonio *lib. 4. de Regno Italia*; *Sacrorum Canonum non ignari, vt Dei nomini Sancta Dei Ecclesia suo liberius potiatur honore, assensum Ecclesiastico Ordini prebemus, vt Episcopi per electionem Cleri, & Populi secundum statuta Canonum de propria diœcesi, remota personarum, & munerum acceptione, ob vitæ meritum, & sapientia donum eligantur, vt exemplo, & verbo sibi subiectis vsquequaque prodesse valeant*. Ex quibus perspicitur, Carolum Magnum aut non habuisse vnquam ius eligendi Episcopos, aut si habuit, id iuris habuisse priuilegio Romani Pontificis, & eo priuilegio posteà sua spontè cessisse.

8 Extat canon Concilij Toletani *in can. qui in aliquo dist.* 51. in hæc verba: *Sed nec ille deinceps Sacerdos erit, quem nec Clerus, nec populus propriæ ciuitatis eligit*, & *can. nulla dist.* 72. ex decreto Leonis Papæ dicitur: *Nulla ratio sinit, vt inter Episcopos habeantur, qui nec à Clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti*, *can. Hadrianus dist.* 63. habetur, Hadrianum Pontificem Carolo Regi tradidisse ius, & potestatem eligendi Episcopos, & Archiepiscopos per singulas prouincias, ipsi subiectas ita, vt nisi ab eo laudarentur, & instituerentur, à nemine sacrarentur, quam Episcopi institutionem, inuestituram vocarunt, eamque annulo dato, & porrecto baculo perfici voluerunt. Idem ius concessit Leo VIII. Othoni I. Imperatori, vt habetur in *can. in Synodo d. dist.* 63. An autem hæc duo decreta, vt Gratianus citauit, veritatem habeant, sunt qui dubitant. Meo tamen iudicio cùm ea decreta sumpserit ex Sigiberto Monacho, qui in hac re deceptus est, hic Gratianum decepit.

9 Porrò concessum est ius nominandi, vel petendi Episcopum plebi, ne, inuitis ouibus pastor traderetur, & vt probaretur eorum testimonio, quibus dabatur, & vt magis amaretur, & coleretur ab his, quorum precibus, & votis fuerat postulatus, Carolo, & Ludouico, ac Othoni primo Regibus tributum est ius Episcopos nominandi, ad lites, & dissidia Clericorum, & populorum tollenda.

10 Præterea constat ex Gratiano *dist.* 63. per aliquot Canones, & ex Concilio Laodicensi *can.* 12. *et* 13. & ex græcis Synodis à Martino Bracharensi Præsule collectis *can.* 1. *et* 2. & excitata Sancti Leonis epistola, electionem Episcoporum ad plebem minimè pertinere. Leo enim singulorum in electione officia distinguit, requirit vota ciuium, testimonia populorum, electionem Clericorum, electio per subscriptionem, nominatio verò, postulatio, vel designatio voce tantummodò fieri solebat, & Henricus Quartus Imperator sibi vsurpauerat ius eligendi Episcopos, & Archiepiscopos; At Leo Nonus, & Gregorius Septimus eiusmodi ius Ecclesiæ restituerunt, vt scilicet Clerus, & Populus Episcopos nominarent, & eligerent legibus sanxere. Idem constituerunt Alexander Secundus ante Gregorium Septimum, & Pascalis Secundus post eumdem Gregorium, teste Sigonio *lib. 7. de Regno Italia*.

11 Tandem electio Episcoporum à tempore Gregorij Septimi deuoluta est, aut reuocata ad Clerum, & deindè ad Collegia Canonicorum, eaque consuetudo, vt constat ex decretis Innocentij Quarti, Gregorij Decimi, Nicolai Tertij, & Bonifaci Octaui *de elect. in 6.* durauit multis sæculis, imo vsque ad Clementem Quintum, vt patet ex eius Constitutionibus in Concilio Vienensi editis *de elect. in Clementinis*. Posteà verò datum est Romanorum Pontificum auctoritate Regibus, tanquam Ecclesiarum patronis, ius nominandi, designandi, & offerendi Episcopos, ab ipso Romano Episcopo instituendos. Ex quo factum est, vt Episcopi Regum, & Principum aulam, & Curiam sequantur. Testibus item Innocentio *in d. cap. quod sicut de elect. cap. super his de accusat.* & Abbate *in cap. 1. de elect. et cap. cum inter eodem tit.* Princeps debet certior fieri de morte Prælati, antequam ad electionem procedatur.

12 Ad secundum. Hæretici contendunt, Iuris esse diuini, idque colligere conantur ex quibusdam sacrarum litterarum locis, & ex Sancti Cypriani, & quorumdam aliorum Patrum testimonijs. Sed constans, & vera est omnium Catholicorum sententia, ius eligendi Episcopum nequaquam esse à Christo Domino Plebi datum, liberum tamen Ecclesiæ reliquisse, vt ipsa quod magis expedire iudicaret, in hac parte decerneret. Quare Ecclesia in hac re posteà pro varietate temporum, personarum, & rerum varium morem seruauit. Quibusdam enim Principibus, benè de Republica Christiana meritis, priuilegium dedit, vt ipsi Episcopos nominarent, designarent, & eligerent, quo quia illi paolatim abuti cæperunt, meritò illud amiserunt. Sic etiam aliquando permisit, vt populus vnà cum Clero Episcopum nominaret, & eligeret, quod tamen ius deindè ob varia incommoda iure est abrogatum. Non igitur diuini iuris est, vt populus, vel nominet, vel postulet, vel designet, vel eligat, vel offerat, sed totum hoc est in libera Ecclesiæ potestate, & arbitratu relictum.

13 Nec refragatur Sanctus Cyprianus *epist.* 68. inquiens; *Diligenter de traditione diuina, et Apostolica obseruatione obseruandum esse, et tenendum, quod apud nos quoque, et ferè per Prouincias vniuersas tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas ad eam plebem, cui Præpositus ordinatur, Episcopi eidem Prouinciæ proximi quique conueniant, et Episcopus eligatur, plebe præsente, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, et vniuscuiusque actum de eius conuersatione perspexit*. Idque colligit Cyprianus tum ex electionibus in veteri testamento factis, tum etiam ex his, quæ in nouo memorantur. Nam *Act.* 1. sic est Matthias in Iudæ locum Apostoli substitutus, & Paulus, ac Barnabas in Euangelium Dei segregati, imò etiam septem Diaconi electi, *Act.* 6.

14 Nam ex his omnibus colligi tantummodò id factum fuisse, non tamen iure diuino sic fieri oportere. Nec enim quidquid Christus, vel Apostoli fecerunt, id fieri ab alijs iusserunt. Et cum ait Cyprianus, id traditione diuina esse seruandum, nomine traditionis non ius intelligit, sed ritum, & morem, qui facto ipso ad tempus seruatus est, tum in veteri Hebræorum populo, tum etiam initio Apostolicæ Ecclesiæ surgentis.

15 Ad tertium. Ante Regulas Cancellariæ Apostolicæ spectasse electionem Episcopi ad Canonicos constat *ex cap. bonæ memoriæ* 23. *cap. Cum Vuintonensis* 25. *cap. dilectus* 32. *cap. ne pro defectu* 41. & *cap. in veteri* 52. *de elect.* & *cap. cupientes* 16. *cap. Si eo tempore* 45. *eodem tit. in 6.* Et in Germania, vt diximus, adhuc perdurat huiusmodi dispositio, & de Ecclesia Bisuntina testatur Cardinalis Tuschus *v. Bisuntina Ciuitas concl.* 99.

16 Regola igitur Cancellariæ, reseruans omnes Ecclesias Cathedrales, videtur non habere locum in huiusmodi Ecclesijs, cum concordatum fuerit cum Imperatore, ac Principibus inclytæ Nationis Germanicæ, & Nicolao Quinto ex eius Constitutione prima §. 3. vt in Metropolitanis, & Cathedralibus fiant electiones Canonicæ, & sic vbi vigent concordata, cessat virtus dictæ Regulæ, Brander. ad eadem concordata *q. 6. n. 2.* Cochier. *ad d. reg. num. 2.* ac Rot. *decis.* 250. *num. 5. par. 7.*

17 Quod autem aliqua Ciuitas, saltem quoad Episcopatum, subsit Concordatis, liquere potest ex eo, si Episcopus habeat ius sedendi in Comitijs Imperialibus, vti Princeps Imperij, ceù tradunt non pauci, & ex descriptione Germaniæ, ac Rumelino ad auream Bullam, vbi de Ciuitate Bisuntina, prout etiam Dux Burgundiæ interuenit, vti Princeps Imperij ex Gail. *de arest. cap. 6. num.* 11. & Bisantiom ex hoc esse Ciuitatem Imperialem, ait Bortel. *de præstant. Regis Catholici cap. 46. num.* 383.

18 Atque ita, vt non releuet, quod beneficia alicuius Ciuitatis prætendantur subiecta reseruationibus. Nam, quidquid sit de hac re, id non videtur obstare. Quia cùm Episcopus sit Imperij Princeps, & in Comitijs Imperialibus locum habeat, vti pars Germanicæ Nationis, poterit gaudere huiusmodi prærogatiua, licèt loca, quæ non sunt subiecta Imperio, non gaudeant, vt scitè ratiocinatur Ioannes Vuamotius *consil.* 255. *num.* 10 *post init.* & in vna, eademque diœcesi potest esse, quod seruentur concordata quoad loca Imperio subiecta, & quoad ea, quæ sunt extra Germaniam non seruentur, vt fusè tradit Zypeus *lib. 3. tit. de præbend. consult.* 6. vbi signatè *col. pen. post med.* aduertit, non esse inconueniens, vt concordata seruentur in capite, non autem in membris ex differentia ista, quatenus sint de corpore Imperij Germanici, vel extra illud.

19 Probatqoe obseruatio ; an & in quantum accepta fuerint concordata, vt optimè admonet idem Zypeus *lib. 3. iur. Pontific. tit. de instit. num. 11.* & Paulus Christineus *decis. 358. num. 16. lib. 1.* Essetqoe obseruatio clarissima, si Episcopus à principio concordatorum semper fuerit electus à Canonicis.

20 Nec obstaret, quod aliquæ prouisiones factæ sint à Summis Pontificibus, nisi probetur, quod factæ non sint in casibus exceptis à concordatis, vt per mortem Cardinalium, qui est casus exceptus io dicta Constitutione Nicolai §. 2. in casu nollitatis electionis, vt fuit prouisio de Ecclesia Bisuntina tempore Vrbaoi VIII. qui pariter est casus exceptus §. 3. necnon per viam coadiutotiæ cum consensu Capituli, quo casu non mutatur status, etiamsi esset simpliciter facta prouisio. Quia semper intelligitur sub tacita conditione, quatenus non dissentiat Capitulum, Dec. *cons. 126. num. 4.* Rota coram Verallo *decis. 189. num. 2. par. 3.* Est enim rrita conclusio, quod prooisiones Pontificis statum non motant, Seraph. *decis. 799. num. 3.* cum alijs apud Merlin. *decis. 61. num. 7. & decis. 421. num. 2. par. 4. recent.*

CONSVLTATIO CXXXI.

An Episcopo excommunicato, vel Archipresbytero, qui habet iura Episcopalia, possit aliquis eligi in Vicarius Capitularem?

1 HÆc questio videtur decidi à Glossa *in c. 1. v. ipsius de offic. Vicarij in 6.* vbi expressè tradit, Episcopo excommunicato, iurisdictionem deuolui ad Summum Pontificem. Hanc opinionem tenet etiam Syluest. *in sum. v. Vicarius n. 4.* pro qua citatur Textus *in cap. 1. de supplen. neglig. Prælat. in 6.* At reuera in eo textu solum disponitur, non deuolui iurisdictionem ad Archiepiscopum. Ex hoc enim non rectè iofertur, deuoloi ad Summum Pontificem, cùm possit dici, quod deuoluatur ad Capitulum.

2 Meliùs censeo probari opinionem Glossæ per Textum *in cap. Si Episcopus de supplen. neglig. Prælat. in 6.* vbi, licet statuatur, quod Episcopo capto à Paganis, vel à Schismaticis, iurisdictio non deuoluatur ad Archiepiscopum, sed ad Capitulum, additur tamen, *donec per Sedem Apostolicam, cuius interest*, sunt verba Textus, *Ecclesiarum prouidere necessitatibus, super hoc per ipsum Capitulum, quàm citò poterit consulendam, aliud contigerit ordinari.* Vnde patet, quod mens huius textus est, vt Capitulum non succedat in iurisdictione, nisi per modum prouisionis, ne, donec Pontifex sit certior factus, & prouideat, Ecclesia sine Rectore permaneat.

3 Ex paritate rationis id ipsum puto esse dicendum in casu excommunicationis, quo tempore dicitur Ecclesia quasi vacans, vt per Ostiens. *in summ. lib. 3. ne Sed. vac. aliq. innou. num. 2.* Sicut etiam dicitur in caso Textus, dum Episcopus est captiuus, Gloss. *ibidem vers. Sed Capitulum*, & in vtroque casu iurisdictio Episcopi impedita, non abdicata, aut extincta remanet.

4 Confirmatur id auctoritate Ostiensis *in d. cap. 1. n. 18. de supplen. neglig. Prælat.* vbi fatetur, nullam esse rationem, cur Episcopo excommunicato iurisdictio non debeat deuolui ad Archiepiscopum, nisi sola Pontificis voluntas, aliter statuentis.

CONSVLTATIO CXXXII.

An, & quatenus Collegium mulierum emittentium votum castitatis, & obedientiæ, censeatur licitum? Quid si fuerit ab Episcopo visitatum? Quidnè si ei fuerint concessa indulgentię? Earum dotes quatenus sint eis egredientibus restituendæ? Quid si Collegij Constitutiones decernant, quod huiusmodi mulieribus deficientibus, dos acquiratur Collegio? Alia in hanc rem non pauca.

1 CEnseo Collegium huiusmodi esse illicitum, & nolliter erectum tam ex dispositione iuris communis, quàm ex Constitutionibus Apostolicis. Vnde molieres, quæ illud ingrediuntur, non obligantur votis, & iuramentis in illo perseuerare, nullaque alia obligatione tenentur, vt per Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. nu. 11. & 14.* Suarez *de relig. tom. 3. lib. 2. cap. 16. num. 15. & seqq. ac num. 22.* cum duobus alijs, ac Pelliz. *in manual. Regular. tom. 1. tract. 1. cap. 2. num. 16.*

2 Quod autem hoiusmodi Collegia siot illicita ex dispositione iuris communis, probatur, quia licet *in l. 1. ff. de colleg. illic.* permittantur illa, quæ fiunt Religionis caosa, ex quo Textu huiusmodi Collegia defendit Cyriac. *contron. 504. n. 36.* hæc tamen dispositio iuris ciuilis est correcta à iure canonico, vigore cuius hodie prohibentur fieri quicumque ordioes, & quæcumque Coogregationes, siue Collegia tam virorum, quàm mulierum prætextu Religionis, vt aduertit Abb. *in cap. fin. num. 2. de Relig. dom.* quem commendat Suarez *loc. cit. num. 13.* Et generatim quod huiusmodi Collegia, Congregationes, & instituta sint absolutè prohibita, nisi à Summo Pontifice approbentur, tenet Abbas *in cap. nullus num. 11. de for. competent. & consil. 55. num. 1. lib. 1.* ac firmant Lessius, Pellizzarios *ibidem*, & Pasqualig. *in addit. ad Lauret. de Franch. de contron. inter Episcop. & Regular. par. 2. num. 2.* Thesaur. *in prax. par. 2. v. Religiosi cap. 4.* ac Suarez *d. num. 22.* vbi reprobat Cardinalem, & Felinum.

3 Ratio autem id prohibendi fuit nimia confusio, ac periculom, quod oriebatur ex varia, & multiplici institutione Religionum, quæ sanè ratio æquè militat in Ordinibus, & Collegijs, si non approbentor à Sede Apostolica; Nam possent facilè ab eis errores admitti, & fideles decipi, ac institui modus aliquis viuendi saluti animarum noxius, Ecclesiæ perniciosius. Quod eruitur ex *dict. cap. fin. de relig. domib.* & ex *cap. vnic. eodem tit. in 6.* vbi Pontifex non solum prohibet Religiones, sed etiam Ordines, quod nomen latius patet, vt proindè non solum comprehendat Religiones, sed etiam Congregationes, & Collegia, licèt alioquin verum statum religiosum non habeant, vt ponderat Suar. *d. n. 22. & 23.* Pelliz. *d. num. 16.* estque expressum *in Clem. 1. de relig. domib.* vbi Ioannes XXII. damnat quasdam mulieres, quæ similem Congregationem facere præsumpserant.

4 Quare hodie ad huiusmodi Collegiorum erectionem, non solum ex dispositione Sacri Concilij Tridentini requiritur Ordinarij licentia in scriptis, quæ constare debet, vt per Lauret. de Franch. *loc. cit. num. 510.* Rotam in Toletana maoutentionis 7. Februarij 1656. coram Melzio *§. sed nullitas*, & in Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. coram eodem *§. hinc cessat*; vbi in his terminis ait, quod qui præsupponit, nihil disponit circa præsuppositum; Vnde ad huoc effectum non releuat, quod Episcopus fuerit declaratus protector Collegij, nec quod illud visitauerit, nec quod explorauerit puellarum voluntates, quodqoe receperit earum renonciationes. Nam sunt actus præsuppositiui erectionis, qui circa illam nihil disponunt. Et quod ex visitatione facta per Episcopum, non inferatur ad approbationem, decernit Text. *in cap. fin. vers. illas quoque de stat. Monach.* Nec creditur asserenti, quod in erectione intercesserit beneplacitum Apostolicum oretenus concessum. Quia in materia, quæ solet expediri per Breue, standum non est assertioni iuxta *l. prohibitum, Cod. de iur. fisc. l. probatorias, Cod. de diuers. offic. lib. 12. ac l. vnic. Cod. de mand. Princip.* Ibique Bart. *num. 1.* & Bald. *num. etiam 1.*

5 Sed etiam requiritur copulatiuè licentia Sedis Apostolicæ, itaut non sufficiat vna sine alia, vt tradunt Doctores magis communiter, præcipuè Rodriqoez *tom. 1. quæst. regul. 35. art. 7.* Ricc. *dec. Cur. Archiepisc. Neapol. p. 4. dec. 168.* Campanil. *in diuers. iur. canon. rubr. 12. cap. 13. n. 80.* qoi reprobant Sorbum, & alios, contrarium asserentes, Barbos. *de potest. Episc. alleg. 89. num. 4. & in collect. ad Concil. Trident.* Lezana *in summ. quæst. regul. par. 1. cap. 9. num. 1.* Tambur. *de iur. Abbatiss. disp. 33. q. 1. n. 6. & de iur. Abbat. tom. 3. disp. 5. q. 1. n. 3.* Nouar. *in singular. noui iuris Pontif. concl. 1. aliàs 12. & seq.* Pelliz. *in man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 7. sect. 2. n. 48.*

6 Ac ita etiam sæpiùs declarauit Sacra Congregatio Concilij, & super Episcop. & Regular. seruatqoe in praxi Curia Romana, & relecta *decis. 745. p. 2. recent.* firmat Rota in Cracouiensi fundationis Monasterij 19. Aprilis 1649. & 20. Iunij 1650. coram Celso, & in Cæsaraugustana fundationis Conuentus 18. Martij 1657. coram Beutlaqua, & 12. Nouembris eiusdem anni coram Melzio, & in Toletana manutentionis 7. Febr. 1656. & in Romana hæreditatis 28. Aprilis 1659. coram eodem, & 4. Februarij 1658. coram Cerro.

Nam

7 Nam Concilium Tridentinum nihil aliud decernit, nisi quod de cætero similia loca non erigantur sine licentia Episcopi, quæ verba cum nullam contineant taxatiuam, quod illa sufficiat, neque sint incompatibilia cum licentia Summi Pontificis, vtique non potest censeri derogatum dispositioni Sacrorum Canonum, qui illam requirunt, cum ad hunc effectum necesse sit, quod lex posterior contineat expressam abrogationem legis anterioris, aut aliquid incompatibile cum ea contineat, alias nunquam dispositio legis prioris extinguitur iuxta doctrinam Felini *in cap. 1. num. 19. de constit.* & in his terminis respondet Rota in Ianuensi priuilegiorum 24. Ianuarij 1648. coram Royas §. *nec subsistit*, & in dicta Cracouiensi Fundationis Monasterij 1649. & in dicta Cæsaraugustana, §. *neque obstat*. Quæ ratio non fuit perpensa à recentioribus, qui contrariam opinionem sequuti sunt.

8 His accedit alia ratio, quod Vrbanus VIII. in sua Constitutione 25. in qua innouauit Constitutiones Clementis VIII. & Gregorij XV. prohibet fundari noua Monasteria, Collegia, & domus, nisi de expressa Ordinariorum licentia, & seruata in omnibus, ac per omnia Sacrorum Canonum, & Sacri Concilij Tridentini forma, nec non Prædecessorum Pontificum Constitutionibus. Ex quibus verbis patet, ipsum omninò voluisse concursum licentiæ Pontificis, requisitæ à Sacris Canonibus, & licentiæ Ordinarij, requisitæ à Concilio Tridentino, dum Sacrorum Canonum, & Sacri Concilij Tridentini formam seruari mandat, vt notat etiam Lezana *tom. 4. quæst. regul. v. Monasteria num.* 4 Pelliz. *in manual. tom. 2. sect 2. numer. 89. & 92.* & egregiè Rota in citata Cæsaraugustana §. *Et apertè* coram Beuilaqua, & coram Meltio §. *neque ex eo*, & in d. Cracouiensi coram Celso.

9 Ex hac autem Constitutione tollitur difficultas, an huiusmodi Collegia comprehendantur in prohibitione Vrbani. Nam in illa prohibetur fundatio non solum Monasteriorum, sed etiam Collegiorum, & quorumcunque Ordinum, & Institutorum apertèque id constat ex Bulla suppressionis omnium Congregationum Iesuitissarum edita ab eodem Vrbano sub anno 1630. in qua supprimit, & extinguit omnes Congregationes mulierum, quæ sub nomine Iesuitissarum Collegia, & Domos instituerant, & erexerant, prohibetque in futurum erigi, liberans omnes à vinculo cuiuscunque voti, & iuramenti, & à quacunque alia obligatione, illisque concedens facultatem discedendi cum suis bonis, ac de illis disponendi etiam inter viuos, & transmittendi ad hæredes ab intestato, non obstantibus votis, & iuramentis. Quæ quidem Constitutio cum sit munita clausula sublata, & decreto irritante, impedit, ne possit aliter iudicari, Rota *decis. 180. num. 2. part. 2. recent.* & *decis. 62. num. 7. & 8. par. 6.* & *decis. 107. num. 5. part. 9. tom.* 1. & in d. Cæsaraugustana coram Beuilaqua, & in d. Cracouiensi coram Celso.

10 Nec dubitari potest, quin dicta Constitutio comprehendat etiam Italiam, cùm Vrbanus VIII. in proœmio profiteatur, se moueri ex huiusmodi Congregationibus, etiam in Italia erectis, ibi: *In nonnullis Italiæ, & Vltramontanis partibus*. Et quamuis dicat alias mandasse Nuncio inferioris Germaniæ, vt prouideret, non tamen ad illum se restringit, sed loquitur etiam de alijs Ordinarijs ibi: *Apostolicæ Sedis in partibus inferioris Germaniæ Nuncio, & nonnullis locorum ordinarijs*. Et in fine indistinctè mandat, d. Constitutionem executioni demandari ab omnibus vbilibet existentibus, ibi: *Quocirca venerabilibus fratribus, ac dilectis filijs nostris, & Apostolicæ Sedis Nuncijs, necnon Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Ordinarijs vbilibet existentibus per Apostolica scripta mandamus, vt statim &c.* Quæ verba perspicua sunt, & cum ratio sit generalis, restringi non potest, imò extendit legem ad omnes casus sub ratione comprehensos, Cæphal. *cons. 196. num. 26.* Mascard. *de generali stat. interpr. concl. 5. n. 27.* & in his terminis Suarez *d. cap. 16. n. 22. & 23.*

11 Non obstat Cyriac. *d. contron. 504.* Nam loquitur cum suppositione, quod erectio Collegij sit valida, & loquitur de dote applicanda Collegio per mortem naturalem mulieris ingressæ. Quare si mulieres ex Collegio nulliter erecto, se transferunt ad Monasterium, validè erectum, pro emittenda professione in ordine religioso, ac regulari, non impediuntur transferre secum bona sua, maximè attenta Constitutione Vrbani id concedentis. Nam Pontifex id facere potest, etiam quando egrediuntur è primo Monasterio, in quo validam professionem emiserant; ergo multò magis quando non emittitur professio, vel illa est nulla, & inualida, vt in hoc casu ex cumulatis per Capye. Latr. *decis. 193. num. 7. & 8. p. 2.* Neque in hoc casu locus esse potest quæstioni multum agitatæ, an monialis ab vno ad aliud Monasterium translata, recuperet dotem, in qua magis communiter negant Doctores, vt legere est apud Tambur. *de iur. Abb. disp. 21. q. 7.* Donat. *tom. 3. tract. 4. q. 19.* de quo nos etiam *tom. 1.* Ea potissimum ratione, quia dos datur sub conditione professionis. Vnde ea sequuta irreuocabiliter acquiritur Monasterio, quæ ratio cessat in hoc casu, cùm non dato Monasterio validè fundato, nequit dari professio legitima. Aliàs enim sequeretur hoc absurdum, quod huiusmodi mulieres quæ non tenentur in Collegio perseuerare, voluntque perfectiorem vitam eligere in Monasterio Sanctimonialium, vt Vrbanus Octauus suadet, non possunt id exequi, cum Monasterium non debet eas recipere sine dote, vt de transeunte ait Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 44. num. 76.*

Minus obstant Constitutiones huiusmodi Collegij. Quia 12 non obligant, etiamsi consideretur Collegium, vti laicale. Quia Constitutiones Collegij laicalis ligant solum, quatenus aliquis in Collegio manet, non autem postquam discedit, & in eo amplius nolit permanere, vt per Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. num. 11.* Pelliz. *loc. cit. tom. 1. tract. 1. cap. 1. num. 10.*

Idque etiamsi Constitutio dicat, quod deficiente aliqua 13 Virgine, dos remaneat apud Collegium. Nam hæc Constitutio non obligaret, si facta non sit a Collegio licito, neque à Sede Apostolica approbata, & casus deficientiæ intelligitur de obitu per textum *in l. qui duos §. 1. ff. de marum. testam.* & probat Mantic. *de coniect. vlt. lib. 11. tit. 6. num. 1.* subestque ratio quod ita solum Constitutio fuerit intellecta, cum dotes dentur respectiuè ad alimenta, quæ a loco recipiuntur. Vnde si virgo è loco egreditur, prout egredi potest, dum ex iam dictis non est adstricta votis, par est, quod suam recuperet dotem, cessante causa, quæ secundum Cyriacum *d. contron. 504. n. 51.* est, vt Collegium toto tempore vitæ Virginis eam alat.

Minus etiam obstat, quod Constitutio Vrbani, requi- 14 rens copulatiuè beneplacitum Apostolicum, & approbationem Ordinarij, loquatur solum de Monasterijs regularibus, ideoque non sint tradenda ad hunc casum. Nam verba illa §. a *noua Monasteria, Collegia, Domos*, sunt apta ad comprehendendum etiam huiusmodi Congregationes, vt inspecte, quod sub illis comprehendantur etiam Congregationes Seculares post Nouarium, & Cespedem, probat Donat. *in praxi tom. 1. p. 2. tr. 1. de Monast. adis. q. 20.* vbi etiam adducit resolutionem S. Congregationis.

Imò facilius reprobanda esse loca mulierum erecta sine 15 auctoritate Apostolica, & ordinaria, cùm non sint secundum aliquam ex Regulis approbatis, habetur ex *can. perniciosam 18. q. 2. ex cap. ne nimia de relig. domib.* & ex *Clem. vlt.* vbi Gloss. *v. approbare de Stat. Monach.* ac fusè probat Donat. *in prax. tom. 3. tit. de Monast. Monial. tr. 2. qu. 1. & q. 2.* vbi non comprobat quorumdam opinionem, qui tenent, toleranda esse, dummodo fuerint erecta cum licentia Episcopi, quod aduersatur Constitutionibus Gregorij IX. Pij V. & Vrbani VIII. qui vehementius damnat mulierum cætus auctoritate priuata, & de facto institutos, iubetque perpetuò supprimi, & extingui cum absolutione à quibuscunque votis.

Repetitio itaque dotis in hoc casu pendet ab eo, an Col- 16 legium huiusmodi sit licitum, aoue illicitum. Si est licitum, dos semel data, repeti non potest, imò Virgines tenentur in illo vsque ad mortem permanere, vt rectè in his terminis repetitionis dotis ex hoc capite, quod Collegium sit licitum respondit Cyriac. *loc. cit num. 36 & seq.* Si verò est illicitum dos, & res omnes datæ intuitu ingressus restituendæ sunt. Quia Collegio illicito dari, aut donari non potest, *l. Collegio C. de hered. instit. l. Cum Senatus 21. ff. de reb. dub.* & Bart. *in l. 1. C. eadem*.

Quod autem huiusmodi Collegia sint illicita, probatur 17 ex eo, quod Cætus mulierum, specialiter non approbatus à Papa, reperitur damnatus ab Innocentio II. in *d. can. perniciosam 18. q. 2.* his verbis: *Perniciosam, et detestabilem consuetudinem quarumdam mulierum, quæ licet neque secundum Regulam B. Benedicti, neque Basilij, aut Augustini viuant,*

San-

Sanctimoniales tamen vulgo censeri desiderant, aboleri decernimus, à Pio V. *Constit.* 8. §. 2. & tradit ad rem Pelliz. *de Monial. tit.* 3. *tr.* 10. *cap.* 1. *num.* 5. Mirand. *in Manual. tom.* 1. *q.* 35. *art.* 4. *et tit.* 3. *de Monial. art.* 4. §. *ex quibus*, *Bonifacij Octaui verbis*, Donat. *in prax. rer. regular. p.* 4. *tr.* 17. *q.* 3. *num.* 5. *ac seqq.* Lezan. *in sum. tom.* 2. *cap.* 14. *n.* 29. vbi refert decretum Sacræ Congregationis super Episcopis, & Regularibus de mulieribus, ac Virginibus, quæ collegialiter viuunt, in quo decernitur, quod huiusmodi mulieres omninò subiaceant Constitutioni B. Pij V. cuius decreti verba ipse Lezana declarat *n.* 38.

18 Præsertim si Virgines non voueant paupertatem, sed professionem emittant cum solis votis castitatis, & obedientiæ. Ex hoc enim Collegium est prorsus illicitum. Quia in citata Constitutione Beati Pij V. statuitur, quod mulieres Tertiariæ in Congregatione viuentes moneantur ab Ordinarijs, & Superioribus, vt votum solemne emittant, quod si non emiserint, non possint vllam aliam in futurum admittere. Ex quo videtur mentem Pontificis fuisse, quod penitus extinguantur huiusmodi mulierum Congregationes, votum solemne non emittentium, & ita etiam declaratum à Sacra Congregatione sub anno 1596. refert Piasec. in sua praxi. Imò cum hic modus profitendi cum solis votis castitatis, & obedientiæ, non cohæreat alicui regulæ, siue Religioni approbatæ, nouam formam Religionis præsefert, atque adeo subintrat dispositio textus *in cap. vlt. de relig. domib.* in quo ita etiam decernitur: *Ne nimia Religionum diuersitas grauem in Ecclesiam Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam Religionem inueniant, sed quicunque ad Religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat*, Concinit textus cum Glossa *in cap. vn. eod. tit. in* 6.

19 Collegium igitur mulierum est illicitum, si non est approbatum à Papa, si non seruat clausuram, si non emittitur in eo votum solemne.

CONSVLTATIO CXXXIII.

An obliget decretum Synodale, quo mandatur, vt Sacerdotes, & Clerici certis diebus in Ecclesiam conueniant ad horas canonicas, diuinaque officia publicè recitandum, aliasque Ecclesiasticas functiones excercendum?

1 AFfirmatiuè respondendum puto, si extet consuetudo, ad quam inducendam sufficit decennium, Abb. *in cap. fin. num.* 11. *de consuet.* Garz. *de benef. p.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. & in his terminis Rota *decis.* 365. *num.* 4. *p.* 2. *recent.* cum non sit contra ius, sed potius illi, ac iuri diuino sit consormis, tendatque in augumentum cultus Diuini. Id enim deducitur ex *psalmo* 67. *In Ecclesijs benedicite Deo*, & apertè tradit Innocent. *in cap.* 1. *num.* 1. *de celebrat. Missar.* Turrecrem. *in can. fin. num.* 2. *in* 2. & 3. *conclus.* vbi in terminis de consuetudine, & *num.* 3. *in* 4. *conclus.* vbi multis rationibus probat, decentius esse, quod officium diuinum recitetur in Ecclesijs, quàm Domi, quod prosequuntur Albert. Ferrar. *de horis canon. num.* 54. Sot. *de iust. & iur. lib.* 10. *q.* 5. *art.* 3. *vers. hoc ergo differt*, inquiens, Clericos ex sua primæua institutione esse deputatos Ecclesiarum seruitio, & *art.* 4. *in* 3. *conclus.* ait, templa ad hoc extructa, destinataque esse, vt in illis horæ canonicæ celebrentur, sicut & Missarum solemnia.

2 Hinc Episcopus suo statuto non potest obligare Clericos ad horas canonicas publicè recitandas, nisi adsit consuetudo, Less. *de iust. & iur. lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 9. *num.* 46. maximè autem si nullum beneficium Ecclesiasticum habeant. Vnde necesse est probari hanc consuetudinem, *l.* 1. ibique Gloss. *v. probatio*, & Bartol. *num.* 3. *C. quæ sit longa consuetudo*, nam consuetudo est quid facti *l. De quibus*, *ff. de leg.* quæ autem sunt facti non præsumuntur *l. in bello* §. *fratres ff. de capt. & post lim. recurs. l. quæcunque* §. *fin. ff. de public.* Rota *decis.* 11. *n.* 5. *p.* 1. coram Caputaq. ac Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 4. *n.* 1. & *seqq.*

3 Certum igitur est, nequeiuri communi, neque consuetudine vniuersali Clericos, præsertim minorum Ordinum, ratione sui gradus ad horas canonicas non adstringi, quia nondum sortiti sunt statum inter Ecclesiæ Ministros, possunt enim matrimonio iungi. Si tamen in aliqua Diœcesi esset generalis consuetudo, quæ per modum legis sit recepta, ibi tenerentur, vt docet Medina *C. de orat. quæst.* 7. Imò nec Episcopus suo præcepto, vel statuto potest ad inducere. Quia quod Ecclesia vniuersalis relinquit liberum, non potest Episcopus particularis in sua Ecclesia facere præceptum, nisi in ea Ecclesia sit peculiaris ratio, alioquin facilè fieret, vt nimium grauarentur subditi, si non solum Pontifex, sed etiam singuli Episcopi possent onera perpetua imponere. Et quia omnes ordines descendunt à Summo Pontifice in totam Ecclesiam. Ergo ad illum solum pertinet disponere de functionibus, & obligationibus, quæ ratione Ordinis imponuntur. Et tandem quia alioquin non posset seruari vniformitas, quæ tamen multum facit ad Ecclesiæ decus, & vnionem. Hinc etiam fit, vt Episcopus non possit statuere de ætate, vel temporibus ordinationum.

Vnde licet olim habentes simplex beneficium Ecclesiasticum, tenebantur ad residentiam *cap. final. de rescript. in* 6. Gloss. *in Extrauag. execrabilis de præbend. & in Extrauagan.* Ioannis XXII. *v. Ecclesiastica*, Sbrot. *de ver. & perfect. Cleric. lib.* 2. *cap.* 44. Paril. *de resignat. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 36. & 66. cum adductis à Garz. *de benef. p.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Ex generali tamen Ecclesiæ consuetudine beneficia simplicia residentiam non requirunt, Sbrot. *loc. cit. num.* 2. Rebuff. *in prax. tit. de dispensat. de non residen. num.* 2. Hoteda *de incompatib. benef. cap.* 17. *num.* 25. Mandos. *super reg.* 1. *Cancellar. q.* 14. *num.* 8. Rota *decis.* 482. *num.* 2. *par.* 1. *diuers.* Cæsar. de Graff. *decis.* 115. *num.* 3. Garzia, & Parisius locis citatis, vbi quamplures alij. 4

Et ad huiusmodi consuetudinem censeo respexisse Sanctum Carolum Borromæum, qui in Synodo Mediolana secunda *tit.* 2. *quæ ad Miss. diuin. offic.* &c. *decr.* 28. ita decreuit: *Curet Episcopus, vt qui Clerici certæ Ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ij Dominicis, festisque singulis diebus in Parochiali Ecclesia, in cuius finibus quisque eorum habitat, Ecclesiasticum beneficium obtinet, quod residentiam non requirit, aut in ea, quæ Episcopo videbitur Rectori operam, atque adiumentum nauent ad diuina officia celebranda.* Et ex Concilio Mediolanensi tertio *cap. de ijs, quæ par. ad Ordin. Sacramen.* §. *quod altera* sic statuit: *Quod altera Prouinciali Synodo decretum est, vt Clerici certæ Ecclesiæ ministerio non addicti festis diebus in Parochialem Ecclesiam, in aliamue Episcopi arbitratu conueniant ad diuina officia celebranda, id præstant omnes diligenter, etiam qui Sacerdotes sunt, idque tum maximè in solemnis Missæ Sacro, itidemque in Vesperarum officio.* 5

Nec obstat, quod ex actibus facultatiuis non resultat consuetudo. Tum quia id procedit, quando non agitur de fauore Ecclesiæ, & augumento diuini cultus, Rota *decis.* 365. *num.* 5. *p.* 2. *recent.* Adden. *ad decis. Gregor.* 162. Tum etiam quia dato, quod consuetudo habuisset initium voluntarium, fuit tamen redacta ad necessitatem, ex qua transiuit in legem propter decretorum Synodalium, ac diuturnæ obseruationis concursum, quæ facit, quod istis Clericis, & Sacerdotibus dicatur inhærere hoc onus, cum quo censetur ordines suscepisse & ad illud se obligasse, Albert. Ferrar. *loc. cit. n.* 53. ac Rota *d. decis.* 365. *n.* 6. 6

Et acceptatio expressa Constitutionis Synodalis tollit omnem dubitationem. Nam esto, quod ius commune istis Clericis, atque Sacerdotibus assisteret, nihilominus cum respiciat priuatum fauorem ipsorum, illi renunciare potuerunt ita, vt acceptando hanc Constitutionem sibi præiudicauerint, vt post Archid. *in can. certè* 12. *q.* 1. & Gemin. *in can. placuit col. penult. d.* 32. tradit Monet. *de distrib. p.* 2. *q.* 13. *num.* 14. 7

Modum autem alternatim psallendi in suam Ecclesiam Antiochenam primus introduxit S. Ignatius, vnde sensim in totum Orientem dimanauit. Causam dedit visio quædam cœlestis, in qua Angelos, Sanctam Trinitatem alternis vocibus collaudantes audiuit, teste Socrate *lib.* 6. *histor. cap.* 8. In Occidente verò primus Sanctus Ambrosius eamdem rationem in sua Ecclesia instituit, teste Isidoro *lib.* 1. *de effic. Eccles. cap.* 7. quem reliquæ Occidentis Ecclesiæ sunt sequutæ, antea omnes simul canebant, nec erant in choros distincti. 8

CON-

CONSVLTATIO CXXXIV.

An, & quatenus Parocho in sua iurisdictione Parochiali danda sit manutentio?

1 Ecclesia, Hospitale, Societas secularis &c. si habet intentionem fundatam super exemptione sibi à Summis Pontificibus priuilegio concessa, & vigore prædictæ exemptionis non solum fuerit priuilegiatus locus, sed etiam personæ ac fuerit etiam concessa exemptio ab omnimoda Ordinarij iurisdictione, clarè sequitur quoad Curam animarum, & Sacramentorum administrationem nihil prætendere posse Parochum, licèt Ecclesia, Hospitale &c. intra fines eius Parochiæ sint, vt in hac specie firmat Rota in Romana exemptionis 22. Aprilis 1640. coram Carillo. Nam assistentia iuris non prodest Parocho, dum Ecclesia, Hospitale &c. antiquissimam probat possessionem, Rota *decis.* 685. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* Add. ad Gregor. *decis.* 312. *num.* 4. & apud Posth. *de manut. decis.* 200. *num.* 24. vbi quod in his casibus debeat denegari manutentio alleganti solam iuris assistentiam, & illa danda sit habenti pro se præscriptionem, & priuilegium exemptionis ex latè deductis ab eodem Posth. *observ.* 44. *num.* 23. cum pluribus *seqq.*

2 Priuilegium enim exemptionis, quando est clarum tollit omninò iurisdictionem Ordinarij, multoque magis Parocho inferiori, vt fusè Rota in Montis Casini iurisdictionis 27. Maij 1651. §. *esse autem* coram Bichio. Per exemptionem enim a Summo Pontifice concessam, locus redditur separatus à Parochia, vel Diœcesi, licèt exstat intra eius limites, Rota coram Martin. Andrea *decis.* 54. *num.* 1. *& seqq.* & in Beneuentana iurisdictionis 13. Maij 1652. §. *maximè quia* coram Zarate, confirmata 27. Ianuarij 1653. §. *siquidem* coram eodem.

3 Cessatque omnis difficultas, si ex iuratis, & authenticis attestationibus factis a Viris Senioribus, constet, curam animarum in dicta Ecclesia, hospitali, &c. semper fuisse exercitatam per Cappellanos dictæ Ecclesiæ hospitalis, &c. nunquam contradicentibus Parochis, cum etiam, circumscripto priuilegio exemptionis, iura Parochialia contra proprium Parochum ab alio ex consuetudine præscribi possint, *cap. cum contingat, & cap. cum in tua*, vbi Gloss. *v. de antiquo de decim.* Rota in Nouariensi Decimarum 1. Decembris 1634. coram Cardinali Verospio, & in Tarentina vigesimæ 16. Aprilis 1638. propè finem coram eodem. Vnde multò magis, concurrente priuilegio, vt docet in terminis Vitalin. *in Clem. quia, contingit n.* 22. *& seqq. de relig. domib.* & Gratian. *discept.* 165. *n.* 9. *& to.*

4 Et in specie, quod cura animarum, & potestas administrandi Sacramenta absoluendi à peccatis, & huiusmodi alia, possint præscribi aduersus Parochum, firmat Glos. in *d. Clem. Quia contingit §. Cæterum v. parochialis*, ibique Auchar an. *num.* 17. *&* 18. Imol. *num.* 20. Cardin. *num.* 3. & tradit Genuen. *in prax. Archiepiscopal. Neapol. cap.* 61. *num.* 2. cum alijs copiosè congestis à Gratiano *discept.* 492. *num.* 2. *cum seq.* Præcipuè si non solum concurrat lapsus quadraginta annorum, sed temporis immemorabilis, quo in casu iura Ecclesiæ, & hospitalis &c. manere debent inconcussa ita, vt Parochus nullam mouere possit controuersiam circa curam animarum, vt concludit Genuen. *loc. citat. num.* 1. *&* 2.

5 Eoque magis, si in dicta Ecclesia, hospitali &c. ab immemorabili semper extiterit fons baptismalis, administratum fuerit baptismi Sacramentum, asseruata Eucharistia, Sacrum Oleum infirmorum quotannis receptum a Cathedrali, non autem ab Ecclesia Parochiali, ex quibus non solum præscriptio fuerit completa, dum Parochus non reclamauit, ex traditis à Sperello *decis.* 121. *num.* 74. *& seqq.* sed etiam exemptio, à Pontifice concessa, fuerit plenè executioni demandata, cuius virtute Ecclesia, hospitale &c. non solum remansit exemptum à iurisdictione Ordinarij, sed etiam cuiuscunque alterius inferioris, & subiecta dumtaxat Sedi Apostolicæ, qua de re extant decisiones apud Seraph. *dec.* 1025. *num.* 5. & in Roffanensi exemptionis 20. Aprilis 1640. coram Carillo, confirmata 22. Iunij eiusdem anni coram eodem, & in d. Montis Casinensis iurisdictionis 27. Martij 1651. coram Bichio, sæpeque alibi.

CONSVLTATIO CXXXV.

An Episcopus ingerere se possit in cognitionem causarum, super contractibus inter ipsos initis ex eo, quod in illis appositum sit iuramentum?

IN hanc rem extat in primo tomo nostra consultatio, in qua fusè quidem sententiam affirmatiuam probauimus, eamque tandem prudentia temperauimus. Nunc autem accuratius re examinata, non per præstigia, sed palam edicimus, non posse. Nam ita decreuit Innocentius Tertius in *cap. licet ex suscepto, & cap. ex tenore de foro competent.* & Alexander Tertius *in cap. Causam secunda, qui fil. sint legit.* 1

Non obstat, quod huiusmodi cognitio inter laicos etiam ad Episcopum cumulatiuè pertineat ex eo, quod in contractu fuerit appositum iuramentum, per Text. *in cap. fin. de for. compet. in* 6. & in *cap. licet mulieres de iureiuran.* etiam *in* 6. 2

Nam adhuc asserendum est, huiusmodi cognitionem ad solum Iudicem laicum spectare, non autem ad Episcopum. Primò quia vbi agitur inter laicos, tunc ad fauorem Iudicis laici pugnat adducta iuris communis dispositio, quæ non limitatur ex iuramento apposito in contractu, cùm huiusmodi limitatio nulli protius canoni innitatur. Non quidem *d. cap. licet mulieres*. Quia tantùm abest, quod in eo decernatur hæc limitatio, vt potius confirmetur iurisdictio Iudicis laici contra laicum super contractu iurato, cum ibi Pontifex non rescribat Iudici Ecclesiastico, siue Ordinario, vt ipse causam contra laicum cognoscat, & decidat, sed potius absolutam cognitionem Iudici laico demandat, & Ordinario nihil aliud relinquit, nisi vt Iudicem laicum compellat, vt in iudicando in causa iuramenti non leges ciuiles, sed ius canonicum seruet. Vnde hic Textus contra Episcopum retorquetur. 3

Minus obstat Textus *in cap. fin. de for. compet.* Nam loquitur in casu, in quo quis contra iuramentum, à se præstitum, temerè veniebat, vt manifestè liquet ex verbis illis: *contra iuramentum, à se præstitum temere venientem*, atque ita locum non habet in casu, in quo laicus non venit temerè contra iuramentum, à se præstitum, nec illud temerè impugnat. 4

Eoque minus obstat, cum ibi agatur de persona Ecclesiastica, quæ pro laico interesserat, vt patet ex eius lectione, & aduertit, atque comprobat Igneus *in repet. L. necessarios §. non aliàs num.* 511. *ff. ad Senat. Consultat. Syllanian.* 5

Sicque nulla lege, nulloque canone dispositum est, quod propter iuramentum causa inter laicos in foro Ecclesiastico possit cognosci, sed potius contrarium sancitur. Vnde discendum, tunc demum in eo foro cognoscendam esse, si agatur cum persona Ecclesiastica, quæ cum iuramento promiserit, vt declarat Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.* 86. *n.* 4. & Gomez. in §. *Item si quis postulante num.* 8. *in fin. Instit. de act.* 6

Vel si ageretur de iuramento præstito ab aliquo Principe nullum recognoscente Superiorem. Tunc enim solus Summus Pontifex, & ab eo delegatus causam cognoscere poterit, vt tradit Barbos. *in cap. venit, numer.* 60. *de iudic.* 7

At secus quando agitur inter merè priuatos, & inter laicos, & ad præstandum ea, quæ in dispositione iurata promissa fuerunt. Tunc enim solus Iudex laicus est competens, & causæ cognitio ad ipsum tantummodo pertinet, cum ex iuramento non fit mutatio, & cumulatio fori, vt in specie distinguit, & comprobat Niger *de laudem. tom.* 1. *quæst.* 17. *art.* 2. *n.* 87. 8

Quare non refragantur Doctores, asserentes causam propter iuramentum effici de iure canonico, longeque inter se differunt causam esse de iure canonico, & de foro Ecclesiastico, cum possit esse de iure canonico, quod scilicet ea sit decidenda iuxta Canones, & tamen non cognoscatur coram Iudice Ecclesiastico, sed coram laico, vt optimè in his terminis explicat Seraphin. *dict. priuileg.* 86. *num.* 4. 9

Neque etiam refragatur, quod causæ cognitio ad Episcopum pertineat, saltem quando quis agit vigore instrumen- 10

menti obligatione Camerali vallari ex Zacch. *de obligation. Camer. q.47. num. 3.* Nam sufficit responsio, quod Zachias nulla prorsus legis auctoritate suffultus est, nullumque Auctorem allegat; sicque de ipso nullatenus curandum est iuxta Textum *in l. illam 19.* ibi: *Eo quod nulla Constitutio super huiusmodi collatione posita esset, C. de collat.* Berous *cons. 3. n. 22. vol. 3.* Cyriac. *contr. 248. n. 17. tom. 2.* Monach. *dec. Bononien. 40. punct. 4. n. 14.* vbi tanquam effatum somniantis ait reputari.

11 Eoque minus, cum obiter tantum loquatur, vt per Altograd. *cons. 22. num. 37. lib. 2. & cons. 37. numer. 56. lib. 2.* Surd. *decis. 238. num. 8.* Monach. *loc. cit. num. 30.* & Rota in Romana legitimæ 27. Nouembris 1617. coram Sacrato *in fine.* Nec firmiter id asserat, sed dubitanter, & solum ita sentire debet quoad Clericos, non autem quoad laicos, vt constat ex verbis illis, *Quicquid sit quoad laicos.*

12 Quæ sanè fortiora redduntur ex Constitutione 285. Pauli Quinti, in qua cognitio obligationis Cameralis non demandatur Episcopo, sed Auditori Cameræ. Eoque magis considerandum est, quod si causæ, in quibus apponitur iuramentum, & Cameralis obligatio cognosci possent coram Episcopo, sequeretur absurdum, quod actum esset de iurisdictione Iudicis laici, cum in omnibus contractibus iuramentum, aut obligatio Cameralis passim adijciatur, & sic ad dignoscendum ad quem causa pertineat, ipsa tantùm substantia contractus, non autem accidentalia, & actus consecutiui, siue clausulæ, respicienda sunt.

13 Deinde, & eo faciliùs id asserendum est, si ad Domini loci fauorem præter iuris communis dispositionem, militet etiam Sedis Apostolicæ priuilegium, in quo expresè inhibetur Cameræ Apostolicæ, & quibuscunque Gubernatoribus, legatis, & alijs eiusdem sedis deputatis, ne vllam in dicto loco iuris dictionem exerceant. Vnde cùm non agatur de Sacramentis, neque de respicientibus sacros Ordines, neque de alijs rebus spiritualibus, sed de contractibus inter laicos, iurisdictio Domini loci censetur concessa non cumulatiuè, sed priuatiuè quoad Episcopum, cùm eam abdicauerit à quibuscunque etiam legatis, & sic à maioribus, vt præclarè Ferret. *cons. 142. num. 15. lib. 1.* Adden. ad Roman. *cons. 94. vers. non obstat.*, & Rota in Montis Regalis iurisdictionis 27. Nouembris 1606. coram Coccino.

14 Quod priuilegium comprobaretur ex subsequuta obseruatione, si nunquam huiusmodi causas Episcopi cognouerint, sed eas soli Domini loci, eorumque Iudices priuatiuè quoad omnes iudicauerint. Quæ quidem longissima obseruatio sufficeret, etiamsi esset contra veram dispositionis intelligentiam, vt per Honded. *cons. 35. num. 45. vol. 2.* Becc. *cons. 109. num. 49. lib. 1.* Monach. *decis. Florentin. 28. num. 20. & seqq.* Larr. *decis. 45. num. 24.* ac Rota *decis. 608. numer. 6. part. 2. recent.* & de Apostolico priuilegio, & antiquissima præscriptione, ait Riccius inter responsiones Caroli Marantæ *respons. 40. numer. 68. & sequent. tom. 3.*

15 Quare cognitionem huiusmodi causarum ad Iudicem laicum, non autem ad Episcopum pertinere ex antiquissima consuetudine, ac præscriptione abundè tradit Ferret. *dict. cons. 142. num. 13. lib. 1.* Valenzuol. *cons. 48. num. 33. lib. 1.* ac Rota *decis. 577. num. 9. & 10. par. 5. recent. to. 2.* & videtur censuisse Sacra Congregatio in fine citatæ nostræ consultationis, vt si nunquam Episcopi in eas se immiserint, nullumque actum iurisdictionis in illis exercuerint. Quod ostendere debent, si reuera in eis iudicauerint, cùm acta penes ipsos, ac suos Notarios asseruentur, eaque facillimè exhibere possint Soccin. *sen. cons. 159. num. 18. & cons. 190. num. 4. vol. 2. & cons. 92. num. 12. vol. 4.*

CONSVLTATIO CXXXVI.

An Episcopus possit Episcopum excommunicatione percellere pro prætensa defensione sui iuris dubij? Vbi de Relationibus, & appellationibus ad Romanam Ecclesiam, earumque antiquitate, vsu in Oriente, & Occidente. Quid in casu certo perturbatæ suæ iurisdictionis?

AD primum respondeo, non posse. Nulla enim lex, nullus Canon id ait. Non enim potest facere se iudicem, sed causa est Summo Pontifici reseruata triplici Sacri Concilij Tridentini decreto. Primo in *cap. 6. sess. 13.* quo statuitur, vt Episcopus non possit à quoquam citari, aut moneri, vt personaliter compareat, nisi ob causam, ex qua deponendus, siue priuandus esset. Si igitur Concilium voluit, quod Episcopus non possit, ne citari quidem, aut moneri, vt personaliter compareat citra dictam causam, etiam per quoscunque Episcopo Superiores; quanto magis censendum est voluisse, quod non possit à simplici Episcopo excommunicari pro simplici prætenso suo iure? 1

Secundo in *cap. 5. sess. 24.* quo cauetur, vt causæ crimi- 2
nales contra Episcopos, ab ipso tantùm Summo Pontifice Romano cognoscantur, ac terminentur, & si extra Romanam Curiam sint committendæ, non committantur alijs, quàm Metropolitanis, aut Episcopis, à Summo Pontifice eligendis per rescriptum manu Sanctitatis suæ signatum, nec aliter, quàm vt solam facti instructionem sumant, processumque conficiant; quem statim Romano Pontifici transmittant, reseruata eidem sententia definitiua. Si autem Concilium reseruat causas criminales Episcoporum Summo Pontifici, nec vult, quod committantur Metropolitanis, aut Episcopis, nisi vsque ad sententiam exclusiuè, quanto minus censendum est, voluisse, quod Episcopus possit contra Episcopum, etiam propria auctoritate procedere, eumque excommunicare ex iure solum prætenso? Vnde licet de iure antea Episcoporum causæ à Metropolitano poterant cognosci, tamen non poterant terminari *can. quamuis q. 6.*

Hoc autem decreto primò ampliatur *cap. 8. sess. 13.* vbi 3
datur regula, in quibus casibus Episcopus esset citandus ad personaliter comparendum, hic verò cui committenda causa criminalis, & de qualitatibus, & facultatibus Commissionis. Secundo ibi certa aliàs confirmantur decreta tam *d. cap. 6.* quàm Concilij Lateranensi *cap. qualiter, & quando de accusat.* Tertiò datur facultas Concilio Prouinciali cognoscendi, ac terminandi minores causas contra Episcopos, idque procedit, quando Episcopi deponendi, vel priuandi non essent. Quænam verò sit depositio, quomodo differat à suspensione, differentia inter suspensionem, & priuationem colligitur ex *cap. Et si Cleric. de Iudic.* vbi Doctores. Tertiò in *cap. 20.* eiusdem *sess. 24.* quo à causis per Episcopos cognoscendis excipiuntur causæ, quæ iuxta canonicas Sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ.

Quod autem causæ criminales Episcoporum, abstrahen- 4
do à turbata iurisdictione, & à delicto in aliena Diœcesi commisso, de quo infra pertractandæ sint apud Sedem Apostolicam; extant literæ Vigilij Papæ ad Eutherium *epist. 2.* qui sic ait: *Ad Ecclesiam Romanam tam summa Episcoporum negotia, & iudicia, atque querela, quam & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput referenda sunt.* Et Ioannes Octauus ad Episcopum Arelatensem *epist. 93.* scribit: *Si qua inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter Episcopos causa emerserit, quæ discerni difficilius possit &c. ad nostrum Iudicium referatur.* Itemque Sanctus Leo *epistol. 82.* ad Anastasium inquit: *Si fortè inter ipsos, qui præsunt, de maioribus peccatis causa nascatur, ad nostram cognitionem, quicquid illud est, transferatur.* Vnde etiam Valentinianus Imperator *epist.* ad Theodosium; relata in Concilio Chalcedonensi *par. 1.* ita loquitur: *Beatissimus Romanæ Ciuitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotij super omnes Antiquitas contulit, locum habet, ac facultatem de fide, & Sacerdotibus iudicandi.*

Idque adeò verum est, vt Sanctus Zepherinus Papa 5
etiam Patriarchis, Primatibus, ac Metropolitanis interdicat, ne causas Episcoporum cognoscerent, neue aduersus Episcopum ferant sententiam, nisi Apostolica auctorita-

te

re fulti, Breuiar. Roman. 26. Auguſti, cautumque habetur antiquiſſimis canonibus, ne Epiſcopus Epiſcopum excommunicare præſumat. Ita Sixtus I. *epiſt. ad omnes Epiſcopos*, Sixtus II. *epiſt. ad Epiſcopos Hiſpanos*, & Iulius I. *epiſt.* 1. *ad Orientales Epiſcopos cap.*8. Non refragante Epiphanio, quod excommunicationem Ioanni Patriarchæ Hieroſolymitano comminetur, eo quod Origeniſtarum hæreſi faueret, ex quo infertur, quemlibet Epiſcopum, vbi cauſa communis eſt, & agitur, præſertim de hæreſi, in quemcunque, etiam ſummum, ex officio, ac propria Epiſcopali auctoritate agere debere. Nam Epiphanius cum Ioanne vel de excommunicatione non agit; ſed à ſua tantùm communione ſeipſum ſeparaturum minatur, ſi Origeniſtarum patrocinium non deſerat, vel ab Eccleſia excommunicandum monet.

6 Quinimò ita abhorruit ab antiqua Eccleſiæ diſciplina, vt cauſæ Epiſcoporum poſſent à particularibus Epiſcopis iudicari, vt etiam ante Apoſtolicam reſeruationem non poſſent iudicari, niſi à Concilijs Prouincialibus. Siquidem Concilium Carthaginenſe primum *c.*11. & ſecundum *c.* 10. Cauſas Epiſcoporum duodecim Epiſcopis iudicandas committit. Quod eſt poſtea decretum fuit a Leone IV. *epiſt.* 2. ad Epiſcopos Britanniæ, & à Ioanne Octauo *epiſtol.* 93. ad Epiſcopum Arelatenſem, & Innocentius Tertius *epiſt.* 2. *ad Vict. c.*3. in hæc verba: *Si maiores cauſæ fuerint in medium deuolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, poſt iudicium Epiſcoporum referantur.*

7 Et ſanè in Eccleſia duorum generum cauſis Relationum, vel Conſultationum vſus erat accommodatus. Aut in ijs, quæ fidei controuerſiæ, aut in ijs, quæ dubiæ diſciplinæ capita reſpiciebant. Relationum autem recipiendarum ius in Eccleſia, ſummarum Sedium Antiſtitibus competebat. Id docet egregiè Hieronymus *epiſt.*61. ex qua diſcimus, Epiſcopos, aut Metropolitanis ſuis, aut Patriarchis, ſi de fide ageretur, Referre debuiſſe. Etenim cùm Ioannes Hieroſolymorum Epiſcopo, qui quidem de Origenis erroribus, quos plurimi, velut reditiuos amplectebantur in Palæſtina, ad Theophylum Alexandriæ Archiepiſcopum ſcripſiſſet, Hieronymus grauiter expoſtulauit, eo ſolum nomine, quod ad Cæſareæ Metropolitanum, vel Antiochiæ, quæ ſecundum Nicenos Canones Metropolis erat Orientis, ac proinde Paleſtinæ, referre debuiſſet. Itaque ex eo colligitur, euidentiſſimè iura relationum deberi Patriarchis?

8 Cæterum quia præ alijs Romana ſedes principatu quodam vigebat, hinc factum, vt Orientis, & Occidentis Synodicæ Conſultationes ad Romanum Pontificem mitterentur, teſte locupletiſſimo Hieronymo, qui ſe apud Damaſum ijs reſpondendis operam nauaſſe, profitetur in Epiſtola ad Ageruchiam. Hinc eſt, quod Cyrillus Alexandrinus, cum Neſtorium crebrioribus literis ad ſaniorem mentem hortatus eſſet, perfidia hæretici illius in dies erumpente, rem omnem ad Cœleſtinum *ex more Eccleſiarum* retulerit, vt ipſe tanto morbo, qui in Eccleſia grasſabatur, coniunctis viribus pro dignitate loci ſui mederetur. Hoc teſtatur ipſe Cyrillus Cœleſtino: *longa Eccleſiarum conſuetudo ſuadet, vt eiuſmodi res ſanctitati tuæ communicentur.* Relatione facta Cœleſtinus Synodo Romæ coacta, non ſolum de fidei capitibus decernit, ſed etiam ipſum Neſtorium hæreſeos auctorem a communione ſua, & ab Eccleſia Conſtantinopolitana deijcit, niſi intra decem dies nefariam doctrinam conceptis verbis anathematizet, & Cyrillo dat in mandatis, vt Romanæ Sedis auctoritate adſcita, & Cœleſtini *vice, ac loco cum poteſtate vſus ſententiam iſtam exequatur, & illi Eccleſiæ proſpiciat.* Hoc Cœleſtini Iudicium probatum eſt a Concilio Epheſino, quod damnationis ſententiam in Neſtorium, trinis literis euocatum ad Synodum, & iudicio ſe ſiſtere recuſantem, protulit quidem; ſed ad eam ſententiam ferendam coactos ſe fatentur Patres in ſuæ ſententiæ periculo, & à Sacris Canonibus, ſcilicet ob contumaciam Neſtorij, quæ Canonibus plectitur; & ab Epiſtola ſanctiſſimi Epiſcopi Cœleſtini, qui Neſtorium Sacerdotio priuaret ad relationem Cyrilli. Quare Iuſtinianus legitimè, & ex ordine loquitur, cùm omnia, quæ ad ſtatum, & vnitatem Eccleſiarum pertinent, referri à ſe ad Beatitudinem Papæ veteris Romæ ſcripſit, quod ſit caput omnium Domini Sacerdotum. Eius verba hæc ſunt in *l.*7. *C. de Summ. Trinitat. In omnibus ſeruato ſtatu vnitatis Sanctiſſimarum Eccleſiarum cum ipſo Sanctiſſimo Papa veteris Romæ, ad quem ſimilia hiſce perſcripſimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum, quæ ad Eccleſiaſticum ſpectant ſtatum, non etiam ad eiuſdem Referatur Beatitudinem, cum ea ſit caput omnium Sanctiſſimorum Dei Sacerdotum.*

Idipſum obſeruatum in Occidentis Prouincijs, in quibus relationes ad Sedem Apoſtolicam in cauſis fidei mittebantur, vt de integro cognitione habita, quod à Synodis iudicatum erat, illius ſedis decreto firmaretur. Damnata Pelagij, & Cœleſtij hæreſi, Concilium Mileuitanum, & Carthaginenſe ad Innocentium retulerunt. Sed quo fine ex eorum verbis addiſcimus. Ita enim aiunt Mileuitani Concilij Patres *epiſt. ad Innocentium: Hoc itaque geſtum, Domine frater, ſummæ charitati tuæ intimandum duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhibeatur auctoritas.* 9

De Relationibus vtriuſque Concilij & Carthaginenſis, & Mileuitani cognitio habita eſt in Synodo Romana ab Innocentio, qui Iulium Epiſcopum Aurelio Epiſcopo Carthaginenſi *reſtituit, cum Apoſtolicæ Sedis ad Relationem duplicis Synodi iudicatis*, vt ex Innocentij Epiſtola ad Aurelium. Rectè, & ex ordine iudiciorum Relationem vocat, ſynodicam Epiſtolam ad ſe miſſam. Qua dictione etiam vtitur in Epiſtola ad Aurelium, & Auguſtinum *epiſtol.* 9. & 96. inter Epiſtolas Auguſtini; *Veſtras*, inquit, *Relationibus reſpondentes reſcripſimus.* Et in literis ad Concilium Mileuitanum datis: *Fiant enim neceſſe eſt cautiores, cum inuentores malorum ad duplicis relationem Synodi, ſententiæ noſtræ Statutis viderint ab Eccleſiaſtica communione ſeiunctos.* 10

Ius iſtud Relationum Sedi Apoſtolicæ, & ex antiqua conſuetudine, & è Canonibus ſibi vindicauit Innocentius ea Epiſtola, quam ijs verbis conceptam obſeruauit Auguſtinus *epiſt.*106. quæ Sedis Apoſtolicæ Sacerdotem decebant. Cuius Epiſtola ad Concilium Mileuitanum datæ ſententia eo tendit, vt doceat antiquam eſſe regulam, vt de rebus dubijs, præſertim ſi de fide agatur, ex omnibus prouincijs ad Romanam Eccleſiam Referatur, vt quæ ſequenda ſint omnibus Eccleſijs promanent. *Diligenter*, inquit Innocentius apud Auguſtinum *epiſtol.* 91. *Et congruè Apoſtolici conſulitis honoris arcana, honoris inquam illius, quem præter illa, quæ ſunt extrinſecus, ſollicitudo manet omnium Eccleſiarum, ſuper anxijs rebus, quæ ſit tenenda ſententia, antiquam ſcilicet regulam ſequuti, quam toto ſemper orbe mecum noſtis eſſe ſeruatam. Neque enim hoc veſtram credo latere prudentiam, qui id etiam actione firmaſtis, ſcientes, quod per omnes Prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanent, præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum, id eſt ſui nominis, et honoris auctorem Referre debere, velut nunc retulit dilectio veſtra, quod per totum Mundum poſſit Eccleſiis omnibus.* Et infra: *Gemino igitur bono Charitas veſtras fungitur. Nam et Canonum potietur gratia ſeruatorum, et beneficio veſtro totus Orbis fruetur,* 11

Et Epiſtola, qua ad Concilium Carthaginenſe reſcripſit, ius iſtud Relationum ab antiqua traditione, ab Eccleſiaſtica diſciplina, & à Patrum inſtitutis diuina ſententia decretis apertiſſimè repetit. *Antiquæ*, ait, *Traditionis exempla ſeruantes, et Eccleſiaſticæ memores Diſciplinæ, noſtræ religionis vigorem non minus nunc in Conſulendo, quàm antea cum pronunciaretis, veneratione firmatis, qui ad noſtrum Referendum approbaſtis eſſe iudicium, ſcientes quid Apoſtolicæ Sedi debeatur, cum omnes hoc loco poſiti, ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum, à quo Epiſcopatus, & tota auctoritas nominis huius emerſit. Quem ſequentes tàm mala iam damnare nouimus, quàm probare laudanda, vel id vero, quod Patrum inſtituta Sacerdotali officio cuſtodientes non cenſetis eſſe calcanda, quod illi non humana, ſed diuina decreuere ſententia, vt quicquid, quamuis de diſiunctis remotiſque Prouincijs ageretur, non prius ducerent finiendum, niſi ad Sedis huius notitiam perueniret, vt tota huius auctoritate, iuſta quæ fuerit pronunciatio, firmaretur*, verba illa indefinita: *Quicquid, quamuis de remotis Prouincijs ageretur, non prius ducerent finiendum, quam ad Sedis huius notitiam perueniret*, ad omnes maiores cauſas extendi debent, 12

Præter autem controuerſias Fidei, de rebus dubiæ diſciplinæ ad ſidem Apoſtolicam referebatur. Quia cum Eccleſiæ Occidentis nondum aliquo Canone ſcripto tenerentur, ſed 13

tota

tota ratio Disciplinæ consuetudine, ac vsu quodam constaret, qui sincerius in Ecclesia Romana seruabatur, inde Sacræ politiæ forma velut à capite Institutionum erat omninò repetenda. Quare cum Himerius Taraconensis Episcopus de quibusdam Disciplinæ articulis, qui baptismum, Pænitentiam, & Clericorum, Monachorumque officia contingebant, Syricium Pontificem consuluisset, *ad Romanam Ecclesiam*, inquit ille epist. ad Himerium, *vtpote ad caput tui corporis Retulisti*: Quibus verbis debitam ex officio Relationem esse significat. Responsa verò non ante dedit Consultationi Himerij, quàm in Conuentu Fratrum sollicitius Relatio lecta fuisset, vt omnia diligentius tractarentur.

14 Frequentissimus erat istarum Consultationum vsus sub Damaso, vt tradit Hieronymus, & tempore Innocentij, qui Relationibus ab Episcopis Italiæ, Hispaniarum, & Illyrici missis respondit, & Consultationibus Episcoporum Gallicanorum, vt patet ex literis datis ad Exuperium Tolosanum Episcopum. *Dilectio tua*, inquit, *institutum secuta prudentum ad Sedem Apostolicam Referre maluit, quid de rebus dubijs custodire deberet, quàm vsurpatione præsumpta, quæ sibi viderentur, de singulis obtinere*.

15 Porrò Relationes istæ ad eum finem mittebantur, vt Synodis Prouinciarum pateret, quod in re illa dubia, & controuersa, post responsum Apostolicæ Sedis sequendum esset, tum in negotio, de quo emerserat quæstio, tum in similibus speciebus. Vnde profectum est, vt decreta Pontificum, quæ in collectione Dionysij continentur, ad Relationes Episcoporum nunc generaliter de re dubia, nunc de specie quadam proposita constituta sint. Qui mos etiam sequentibus temporibus inualuit adeo, vt magna illa Decretalium moles è rescriptis Pontificum ad varios Episcoporum Consultationes ferè tota constet.

16 Et quidem ea inualuit consuetudo ante Nicenum Concilium, vt si in dirimendis Clericorum contentionibus, dubitaretur de aliquo Ecclesiasticæ regulæ capite, vel ratione habita personarum, vel rerum, Synodus Prouinciæ ante, vel post iudicium redditum, Relationem ad Sedem Apostolicam mitteret, vt iusta sententia illius Sedis auctoritate firmaretur, vel executio iniusta suspenderetur, quæ consuetudo canone sexto Niceni Concilij confirmata est. Quod summam in Iudicijs reddendis Apostolicæ Sedis auctoritatem euincit, sine vllo appellationum adiumento.

17 Huius rei probatio liquet, si verba illa Innocentij sincerè expendantur. Is enim epistol. ad Victricium Rotbomagen. *cap*. 3. sic ait: *Si quæ autem causæ, vel contentiones inter Clericos tam superioris Ordinis, quàm etiam inferioris fuerint exortæ, vt secundum Synodum Nicenam congregatis eiusdem Prouinciæ Episcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat sine præiudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui debet in omnibus causis reuerentia custodiri, relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias. Si autem maiores causæ in medio fuerint deuolutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post iudicium Episcopale referantur*.

18 Ex hoc Innocentij loco discimus, eam fuisse mentem Synodi, cùm de iudicijs Episcoporum, & reliquorum Clericorum decerneret, vt nullum fieret præiudicium Romanæ Ecclesiæ, & ei reuerentiæ, quæ illi in omnibus causis debetur, reuerentiam porrò illam in maiorum causarum Relatione versari. Siquis verò hunc Innocentij locum componat cum altero, qui ex Epistola ad Concilium Mileuitanum iam prolatus est, Inueniet, hos esse Canones, & hanc antiquam Regulam toto Orbe seruatam, vt de rebus anxijs, quæ sit sequenda sententia Sedes Romana consulatur, idest in maioribus causis ex præscripto Nicenæ Synodi, ac veteris Consuetudinis ad eam Referatur. Hinc maiores causæ pro anxijs, & dubijs sunt accipiendæ, quinimo Pelagius Papa *epist*. ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, Maiores causas eas esse apud Innocentium interpretatur, quæ sint difficiles; *Maiores verò, & difficiles quæstiones, vt Sancta Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, ad Sedem Apostolicam semper Referantur*. Quod vicem appellationis subibat, sed formalis legum, ac disceptationum forensium angustijs reos non atterebat.

19 Et licèt Hincmaro Remensi visum sit *epist*. 9. *c*. 12. de Synodo Sardicensi, & de appellationibus Episcoporum gradu suo deiectorum agi apud Innocentium. *Beatus quoque Innocentius*, inquit, ad Victricium Rothomagensem Episcopum *duo Capitula magni Concilij Niceni, & Capitulum Sardicensis Concilij de Episcoporum ad Sedem Apostolicam Appellatione vno Capitulo sagaciter, atque patenter explicat*, veteri tamen consuetudini à Concilio Nicæno firmatæ successit Concilij Sardicensis decretum, quo Appellationibus ad Romanam Ecclesiam modus quidam est præscriptus. Quod apud Gallias a primis Ecclesiæ temporibus viguit hac in parte Romanæ Ecclesiæ auctoritas, vt docet Leo primus in *epist*. ad Episcopos Prouinciæ Viennensi per hæc verba: *Nobiscum itaque fraternitas vestra recognoscat, Apostolicam Sedem pro sui Reuerentia à vestræ etiam Prouinciæ Sacerdotibus innumeris Relationibus esse consultam, & per diuersarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, Appellationem causarum, aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia*.

20 Alia est Relationis species, qua Synodi generales vtebantur, vt rerum gestarum seriem Apostolicæ Sedi per literas insinuarent, quibus Romani Pontificis consensum, & exequendi curam petebant. Extant in eo genere officij Synodi Arelatensis ad Syluestrum, & Sardicensis ad Iulium Epistolæ, item secundæ Synodi, & sequentium Conciliorum. Vnde patet eo proposito missas, vt debita Sedi Apostolicæ reuerentia, & auctoritas seruaretur. Quare Concilij Sardicensis Patres Relationem illam ex officio deberi satis significant his verbis: *Hoc enim optimum, & valdè congruentissimum esse videbitur, si ad caput, idest ad Petri Apostoli Sedem, de singulis quibuscunque Prouincijs Domini Referant Sacerdotes*.

21 Orientalium quoque Episcoporum Relationem Synodicam de Apollinaris hæresi ad se missam, Ita Damasus excepit, ac si debitum Sedi Apostolicæ munus exoluissent, quod testantur Epistolæ Damasi ad Orientales prima verba apud Theodoretum *lib*. 5. *cap*. 10. *Quod vestra charitas debitam Sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit, vobis ipsis quoque maximo honori est*. Sed de consensu Romani Pontificis, qui rectè etiam apud veteres Confirmatio dicitur quatenus Necessarius esse censeretur, alibi dicendum est.

22 Ad secundum. Potest Episcopus contra Episcopum, qui illius iurisdictionem de facto turbat, excommunicationem, aliasque censuras validè, ac iustè proferre, talesque censentur, non solum ex eo, quod pro illarum validitate, & iustitia præsumitur *cap. ex parte cum* ibi notatis de *verb. signif*. Ricc. *in collect. decis*. 1748. ita, vt contrarium allegant incumbat onus probandi, Scraph. *decis*. 1164. Bellet. *disquis. Clerisc. p*. 1. *tit. de fauor. Cler. can*. §. 4. *num*. 17. Ledesm. *c*. 4. sed etiam quia in hunc casum concurrunt illa tria præcipua requisita ad id necessaria, nimirum potestas excommunicantis, causa ex se grauis, & vrgens, ac subiectio ex parte excommunicati.

23 De potestate autem Episcopi excommunicantis dubitari non potest. Perspicui namque iuris est, quod Episcopi in suis Diœcesibus iure ordinario, proprioque officio hanc excommunicandi potestatem habeant *can. corripiantur* 24. *q*. 3. *cap. transmissam* 15. *de elect*. ac Doctores in *cap. Cum Ecclesiarum de offic. Ordin*. Io. de Lignan. *de censur*. §. 8. *num*. 1.

24 Causa legitima, & sufficiens est turbatio iurisdictionis, quæ vtique censetur causa vrgens, ac sufficiens ad hunc effectum, *cap. dilecto*, ibique Doctores *de sent. excom*. Borgnin. *dec*. 28. *n*. 4. *p*. 1. Bellet. *loc. cit. n*. 29. Siquidem potest Episcopus pro defensione suæ iurisdictionis contra violenter eam turbantem prompto vti remedio excommunicationis, & spirituali gladio iura sua tueri *c. venerabilibus* §. *attamen*, vbi Doctores *de sent. excommunicat*. ac Suarez *de censur. disp*. 2. *sect*. 4. *n*. 8.

25 Subiectio autem Episcopi excommunicati etiam concurrit, quia dum delinquit in Diœcesi ac iurisdictione alterius Episcopi, illam ei turbando, efficitur de illius iurisdictione delicti patrati, Abb. *in cap. cum inferior num*. 1. *de maior. & obed*. Anchar. *in Clem*. 1. *n*. 1. *de for. compet*. Alter. *de censur. disp*. 10. *lib*. 3. *cap*. 5. *tom*. 1. Quo in casu non consideratur amplius, vti Episcopus, & exemptus ratione dignitatis, sed vti priuata persona, & subiecta, *cap. à collatione de appellat. in* 6. Panorm. *in cap*. 1. *num*. 12. *de raptor*. Sayr. *de censur. lib*. 1. *cap*. 5. *num*. 28. & Gratian. *discept*. 393. *num*. 1. *& seqq*.

26 Atque ex his Episcopus licitè excommunicare potest Episcopum in sua iurisdictione delinquentem, quamuis sit in di-

dignitate Episcopali constitutus, vt in specie Glossa *in can. Si qui Episcopi*, *v. dignitate d. 92.* Felin. *in dicto cap. Cum inferior num. 2.* ibique Abb. *num. 1.* ac Innoc. *de maiorit. & obed.* & tradunt Decian. *conf.* 118. *numer.* 17. *lib.* 3. Vgolin. *de censur. tab.* 1. *cap.* 12. §. 15. *num.* 3. Sayr. *ibid. num.* 27. *& seq.* Farinac. *in fragm. part.* 2. *v. Iudex numer.* 973. Salas *de legib. disput.* 14. *sect.* 4. *num.* 49. Cornejus *tom.* 2. *in* 3. *part.* D. Thom. *tract.* 5. *de censur. in gener. disput.* 3. *num.* 1.

27 Imò etiam si penderet lis super iurisdictione, adhuc licet Episcopo contra turbantem suam iurisdictionem censuras proferre, Bellet. *ubi supra n.* 31. Ricciul. *de iur. person. lib.* 4. *cap.* 61. *n.* 2.

28 Nec obstat, quod ex Sacro Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 5. *de reform.* causæ Episcoporum sint Summo Pontifici referendæ, & coram ipso graviores, aliæ verò coram Metropolitano cognosci, ac terminari debeant. Tum quia Concilium Tridentinum nihil addidit iuri Pontificio, cum id de iure tam statutum erat *in cap. nec potest*, ibique Abb. *num.* 4. *& 8. de sentent. & re iudicat. & in cap. grave nimis num.* 4. *de preben.* Tum quia dum Concilium expressè non providit circa delictum commissum in aliena Diœcesi, illud non comprehendit *cap.* 1. *de privileg. in* 6. Carleval. *de iudic. disp.* 2. *num.* 717. *num.* 1. Cancer. *var. resol. cap.* 1. *num.* 75. *de att. & oblig. tom.* 3. Sed ut casus omissus remanet in dispositione iuris *leg. Commodissimè ff. de liber. & posthum.* Tum etiam quia Concilium loquitur de illis causis, in quibus ex ordine procedi debet, ac terminari, ut infertur ex illis verbis *cognoscantur, & terminentur*, quæ sonant in iudicialem cognitionem, & in causis, quæ indigent discussione iuridica, prævio processu, citatione ad comparendum, & post alios actus iudiciales per definitivam sententiam terminantur. Quapropter videtur Sacrum Concilium voluisse dumtaxat subtrahere Episcopos à potestate Archiepiscoporum, ne contra ipsos procederent, prout ante Concilium faciebant, tanquam suffraganeorum Ordinarii, ut colligitur ex Zech. *de Republ. tit. de stat. Patriarch. num.* 4. 5. *Archiepiscopus*, Quaranta *in Summ. Bullar. v. Archiepiscopi auctoritas num.* 10. Non autem loquitur de illis causis, quæ sunt notorii facti, tela iudiciaria non indigentes, ac de repellendo cum vi in actu manifestæ violentiæ, & in aliis casibus à iure permissis. Nam quoad hæc remansit in suo robore dispositio iuris communis, cui Concilium non censetur derogasse. Non enim apponit clausulam derogatoriam iuri communi, quod specialem, ac præcisam requirit mentionem, ac derogationem Rota *decis.* 350. *num.* 29. *part.* 1. *noviss.* siue post *collect.* Farinac. Et euitanda est iuris correctio quoad fieri potest, Rot. *part.* 1. *diuers. decis.* 475. *num.* 2. Buratt. *decis.* 211. *num.* 18. ubi Concilium vult derogari iuri communi, id exprimit, Sanchez *lib.* 7. *conf. moral. cap.* 1. *dub.* 2. *vers. probatur*. Vnde non comprehendit casum, in quo Episcopus non agit iudicialiter, sed extraiudicialiter, ac uti pars pro defensione suæ iurisdictionis turbatæ ab Episcopo, vt facere potest, etiam absque ulla monitione, Dec. *in cap. irreprehensibilis de appell.* Felin. *in cap. Sacro de sent. excommun.* Io. Andr. Gemin. & Franch. *in d. cap. dilecto eodem tit.* vbi etiam Barbos. *num.* 6. Lap. *allegat.* 73. *num.* 3. Bellet. *loc. cit. num.* 29. vbi alii, Ricciul. *ibidem num.* 2. *& 4.* Sayr. *de cens. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 20. Spetel. *decis. for. Eccles.* 39. *num.* 49. ac sine processu, sive alio actu iudiciali, imò & sine scriptis *cap.* 1. *de sent. excomm.* Abb. *in cap. cum venisset* 12. *num.* 10. *de iudic.* Suarez *de censur. d. disput.* 2. *sect.* 4. *num.* 8. ac Bonac. *eodem tit. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 8. *num.* 2. Idcoque post Concilium potest Episcopus ab Episcopo puniri, quando committit crimen in aliena Diœcesi, vt per Gratian. *discept.* 393. *num.* 2. *& seqq.* Potestas enim Episcopi in propria Diœcesi talis est, ut possit etiam punire Delegatum Papæ in delinquentem, vt per Genuen. *in pr. Archiep. cap.* 38. *nu.* 5. *in addit.* cum tamen Delegatus æstimetur maior quocunque Ordinario, *cap. Sane de offic. deleg.* Ostien. & Goffred. *in tit. de offic. deleg.* Imol. *conf.* 150. *num.* 31. Ea quidem ratione, quia ob delictum efficitur minor, ac persona privata, *arg. can. duo* 96. *dist.* Innoc. *in cap. in d. cap. cum inferior de maiorit. & obedient.* Prout etiam Episcopus delinquens in aliena Diœcesi non consideratur, vt Episcopus, sed vti privata persona, Gratian. *ibidem numer.* 1. Et potest uti talis puniri, ac etiam excommunicari ex supradictis.

29 Minus obstat quod Episcopus in Episcopum nullam habeat iurisdictionem ex regula, quod par in parem non habet imperium *cap. innotuit* 20. *de elect.* & quod ratione dignitatis sit saltem exemptus à censuris, per textum *in cap. cum Mattheus de heret.*

Nam regula prædicta cessat, quando Episcopus delinquit in aliena Diœcesi. Tunc enim non reputatur par, sed inferior ratione delicti, Abb. *in dict. cap. cum inferior numer.* 1. Anchar. *in d. Clem.* 1. *num.* 1. & Tamburin. *de iur. Abbatis. disp.* 25. *quæst.* 2. *numer.* 1. Textus verò *in cap. cum Mattheus* loquitur de officialibus Sedis Apostolicæ atque adeò non comprehendit Episcopos, vt in hac specie, Navat. *conf.* 10. *n.* 6. *de verb. significat.* ac Tusch. *pract. conclus. v. officiales concl.* 82. *n.* 6. 30

Nec videtur absurdum, quod Episcopus excommunicetur, cum tantummodo soleat interdici, non autem excommunicari. Nam interdictum contra Episcopos est indultum ex quadam urbanitate, & in causis pensionum, civilibus, & pecuniariis, in reliquis verò possunt de iure suspendi, interdici, & excommunicari *cap. Venerabilibus de sent. excommunic. in* 6. ibique Barbos. *num.* 2. Abb. *in cap.* 2. *de accus.* Franch. *in cap. vt litigantes de offic. ordin.* pariter *in* 6. Et quod Episcopus possit de iure suspendi, & excommunicari, tradit Zech. ibidem, & ex Theologis Cornejus *loc. cit.* vbi ait, si Archiepiscopus aliquis peccaret in Diœcesi Episcopi, sibi non suffraganei, posset ab eo excommunicari. 31

Vnde non refragantur nonnulli, qui cum Suarez *de leg. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 10. Sentiunt, post Concilium non posse Episcopum ab Episcopo puniri. Id enim locum non habet in hoc casu, ne privilegium, & exemptio videatur præbere occasionem ad delinquendum, Franc. Marc. *part.* 2. *decis.* 920. *num.* 3. *ac* 23. Quod esset valde absurdum, & contra textum *in l. conuenire ff. de pact. dotal.* Atque ita demum declarauit Sacra Congregatio Concilii, quod scilicet Episcopus possit excommunicari auctoritate ordinaria, & quod non fuerit mens Concilii eximere Episcopos delinquentes in aliena Diœcesi, verba Sacræ Congregationis, quæ rescripsit Archiepiscopo Barensi huiusmodi sunt. 32

Perillustris, & Reverendissime Domine, vti frater. Nomine Amplitudinis tuæ petitum fuit ab Illustrissimis Patribus Concilii Tridentini decreta interpretantibus, declarari, An Prior Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Nicolai Barensis, quamvis Episcopus, possit pro tuitione iurisdictionis Archiepiscopalis in casibus à Sacra Rota Romana Auditorio resolutis, seruatis seruandis, excommunicari. Et an eidem Priori permissum sit ad Monasteria Monialium istius Civitatis accedere absque Amplitudinis tuæ licentia, & absque ea, quod incurrat in censuras, in edicto desuper publicato contentas. 33

Sacra Congregatio licet censeret Amplitudini tuæ licere D. Priorem Barensem excommunicare auctoritate tua ordinaria, illumque edicto contrauenientem pœnis in eo contentis subiacere, attamen tutius esse putauit, etiam Sanctissimo Domino nostro annuente, vt Amplitudo tua tanquam Sedis Apostolicæ delegata contra dictum Priorem in casibus supra expressis ad censuras, & pœnas respectiuè procedat. Hæc Amplitudini tuæ significare volui, vt sciat quomodo se gerere debeat, cui salutem, & prosperitatem in Domino precor Romæ vigesima martii 1626. 34

Ex quibus satis comprobatur iustitia excommunicationis in Episcopum. Quatenus verò tutius censeatur id in praxim non deduci ob debitam dignitati Episcopali reuerentiam, & ad euitanda scandala, cum sæpè hoc prætextu defensionis propriæ iurisdictionis, armata manu, ac more Castrorum ius dubium defenditur, & non in illius tuitionem, sed in vindictam in Episcopum edicta excommunicationis per totam Provinciam affiguntur, abstinendum est ab huiusmodi censuris, & adeunda Sacra Congregatio Concilii, vel Congregatio super Episcopis consulendi causa. Quod si Episcopus in Episcopum excommunicationem iam protulerit, iure potius quam exemplo excusari poterit. Et licet sit attendatur conflictus Doctorum, & Episcopus excommunicans minus probabilem sequatur opinionem, omissa probabiliori, id ei licuisse doceat Salon. de iust. tom. 1. q. 63. ar. 2. concl. 4. qui in responsione ad vltimum argumentum ait, huius esse sententiæ plures, & grauissimos Auctores, quam sententiæ contrariæ, quoniam idcirco esse probabiliorem, ut per Layman. 35

de inst. lib. 1. tr. 1. cap. 5. num. 7. Dianam *p. 2. tr. 13. resolut.* 3. qui multos allegat. Quam opinionem veram esse aiunt non solum in foro interiori, sed etiam exteriori ita, vt non possit iudex sequens opinionem minus probabilem, probabiliori omissa, puniri, vt per Salon. *loc. citat.* in responsione ad vltimum in fine, Locam. *in* 1. 2. *D. Thom. tom.* 1. *disput.* 39. *num.* 2. Paul. Xammet. *de offic. Iudic. p.* 3. *q.* 3. *num.* 24. Nam quod fit sine culpa, pœna puniri non debet, Sancius *in disput. pract.* 44. *num.* 72. relatus à Diana *cit. resol. in fine*, alijque relati à Fagnano *in cap. ne innitaris num.* 31. *de constit.* Verumtamen hæc opinio damnata est ab Innocentio XI. *propos.* 2. qua asseritur *probabiliter existima, Iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem*, eamque reprobat idem Fagnanus *loc. cit. num.* 335. præsertim in hoc casu post declarationem Sacræ Congregationis in dicta causa Barensi, & proinde Episcopo à pœnis eximendo solum suffragatur, quod bona fide, & non dolo malo processerit ad textum in *d. cap. sacro* §. *Cumque de sent. excomm.* ibi: *Nisi forsan erraueris ex causa*, vbi Felinus, alijque Doctores apud Sayrum *de censur. d. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 12. Et hoc quoque secum ipse recolat Episcopus illud D. Pauli, quod semper recolebat Bernardus: *Omnia possum, sed non omnia licent*.

CONSVLTATIO CXXXVII.

An rectè in Ecclesia Episcopi Titulares instituantur? An fuerint ab exordio Ecclesiæ? An habeant propriam Ecclesiam, & quatenus? Vbi multa de Corepiscopis.

1 VIdetur perquam absurdum esse in Ecclesia, & à Christi institutione alienum, Episcopos creare absolutos, siue Titulares, qui merito Nullatenses vulgus vocat. Fit enim Maritus, sed sine vxore, Episcopus, sed sine Ecclesia. Fueruntque illæ Ecclesiæ, & iam non sunt. Vbi enim fideles non sunt, ibi Ecclesia non est. Quinimò hi Episcopi nec ordinem quidem Episcopalem vllum accipiunt. Quia ordo Episcopalis intrinsecè dicit officium, opus, & ministerium. Hi verò nullum officium, nullum opus, nullum accipiunt ministerium.

2 At tenendum omninò est, iustè Episcopos Titulares in Ecclesia creari; creabantur enim initio quidem nascentis Ecclesiæ Episcopi sine certa Ecclesia, & Ecclesia vniuersali, seu in communi deputabantur. Habet autem Episcopus Titularis propriam Ecclesiam, tametsi infidelium tyrannide occupatam. Fuerunt sanè illæ Ecclesiæ, & adhuc sunt. Neque enim esse desierunt, saltem materialiter, licet sub hostium potestate sint. Siquidem ius in eas Ecclesias apud nos perpetuò viget: vnde quanquam in formali sensu verum sit, quod vbi fideles non sunt, Ecclesia nulla est. Ecclesia enim formaliter est Cætus fidelium, in materiali tamen est falsum, præsertim vbi aliquæ Ecclesiæ fuerunt, quarum ius perpetuò in Ecclesia manet. Quapropter tutè huiusmodi Episcopi in Ecclesia instituuntur, ne ius in eos Episcopatus, olim acqui situm in Ecclesia pereat, & cum eo antiquissimarum Ecclesiarum nomine aliquando deleantur.

3 Neque nouum, neque in Ecclesia inauditum est Titularium Episcoporum nomen. De his enim agit Concilium Antiochenum *can.* 16. relatum à Gratiano *distinct.* 92. *can. Si quis*, illorumque mentio etiam habetur in Concilio Lateranensi sub Leone Decimo *sess.* 9. *de Cardinal.* sed apud Sanctum Gregorium reperitur, quod Episcopi, qui erant electi a proprijs Ecclesijs ob hostilitatem in alijs Ecclesijs vacantibus Cardinales constituebantur, hoc est regimen illarum eis committebatur, donec ad proprias reuerti permitteretur, *can. Pastoralis*, 7. *quæstion.* 1.

4 Sic etiam hodie Summus Pontifex, quando huiusmodi Episcopos creat, vtitur similibus verbis, vt suffragentur talibus, &c. adhuc vel vt sint Episcopi, vel vt suffragentur alijs Episcopis, quorum loco antiquitus in Ecclesia esse videbantur Chorepiscopi, qui erant Presbyteri, & in villis, aut pagis curam animarum gerebant loco Episcoporum, & ea, quæ solis Episcopis reseruata sunt iura, etiam Ordinis Episcopalis facere minimè poterunt, cætera verò omnia præstare poterant, vt statutum est in Concilio Neocæsariensi *cap.* 13. in Antiocheno *cap.* 10. in Hispalensi *cap.* 7. Id etiam pluribus nominibus probant, & decernunt Damasus *epistol.* 3. Leo *epistol.* 86. Ioannes III. *epistol.* 1. De alio etiam Corepiscoporum genere sic loquitur Antiochenum Concilium *cap.* 10. *&* 11. *Qui sunt in vicis dicuntur Episcopi, & si manus impositionem ab Episcopis acceperint, vt Episcopi sunt consecrati.* Hos suffraganeos Concilium Lateranense sub Leone compellat, & permisit Cardinalibus, vt omni conatu suo prouideant inseruire Cathedralibus dignos, & idoneos Vicarios, seu suffraganeos, prout consuetudo fuerit cum digna, & competenti mercede. Et Beatus Pius Quintus post publicationem Concilij Tridentini decreto suo Consistoriali sanciuit, huiusmodi Episcopos non esse creandos, neque in suffraganeos dandos, nisi Ecclesijs Cathedralibus, & illis tantum, quæ illos consueuerunt habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipsis percipi possint, & quod nullibi possint Pontificalia exercere sine expressa licentia Sedis Apostolicæ in illa Diœcesi, cui datus est in suffraganeum.

5 Episcopi autem Titulares integrum Episcopalem Ordinem accipiunt, & cum eo simul officium, opus, ac ministerium in illis Ecclesijs, quarum titulum habent, sicuti contingeret eas in Christianorum potestatem redire, atque idem opus, ac ministerium in quacunque Ecclesia exercere valent, dummodo proprij Episcopi consensus accedat. Non tamen necesse est, quod singularem Ecclesiam, in qua actu ministrare debeant, ita in sua ordinatione sortiantur, vt si ea careant, protinus ordine Episcopali frustentur. Id enim, & illis Episcopis accidere opus esset, qui è suis sedibus ob infidelium incursum pelluntur, qui tamen veri Episcopi sunt, licet Ecclesijs vacent, in quibus actu operari, ac ministrare valeant, vt ex Gregorio constat *lib.* 1. *indict.* 9. *epist.* 43. Qui huiusmodi Episcopos fratres, & Coepiscopos suos appellat, & aliorum Episcoporum iubet facultatibus sustentari.

6 Quamobrem Episcopus duplicem quodammodò respectum habet. Vnum quidem ad Deum, cuius seruitutti per Ordinis Episcopalis consecrationem singulariter mancipatur. Alterum ad Ecclesiam, cui pastorale officium in sua ordinatione se præstiturum pollicetur. Hinc quoties Episcopus ordinatur, vtraque & ordinis, & iurisdictionis potestas eidem confertur. Ordinis quidem à Deo, iurisdictionis verò à Pontifice. Nam etsi & ipsa iurisdictio in genere diuino iure Episcopis debeatur; Iurisdictio tamen in specie non à Deo, sed à Pontifice in Episcopum immediatè fluit, iurisdictionem in genere eam appello, quæ nedum ad hanc, vel illam iurisdictionem, seu Ecclesiam contracta est, & Episcopis in genere ita debetur, vt tamen à singulis Episcopis distributiuè, non collectiuè auferri, aut denegari queat. Iurisdictionem verò in specie, quæ in hac Ecclesiæ, aut executione Ordinis Episcopalis specificè à Pontifice Episcopo determinatur.

7 Hinc facilè quæstio illa soluitur, quæ apud Theologos, agitari solet, An scilicet Episcopus absque propria Ecclesia ordinari possit. Nam eodem planè modo Episcopus, ad propriam Ecclesiam, quemadmodum ad iurisdictionem se habet. Propria enim Ecclesia sine propria iurisdictione nunquam Episcopis datur. Iurisdictio verò saltem ordinata Episcoporum propriam Ecclesiam consequitur. Quo fit, vt cum iurisdictio nonnisi in genere Iure Diuino Episcopis debeatur; in specie verò immediatè a Pontifice pendeat, sic Episcopis propria Ecclesia nonnisi in genere de iure Diuino competat. Quare nulli dubium est, quin Episcopus absque vllo Diuini Iuris præiudicio, sine omnia Ecclesia in specie, ac titulo ordinari possit, tametsi id numquam fiat, neque fieri deceat, vt optimè Gerson *de stat. Prælat. consi.* 8. concludit, cùm ait: *Status Episcopalis, licèt esse possit in aliquo sine plebe, & sine vsu, vel exercitio, hoc fieri non conuenit, quia vanum, & monstruosum in Ecclesia videretur.*

8 At cum Episcopi Titulares sint verè Episcopi habentes eandem potestatem Ordinis, habent etiam verum statum Episcopalem, & verè in illo statu consecrantur Deo, fiuntque veri Pastores, atque adeò speciales Ministri Christi, ac possunt exercere omnia Episcopalia; vnde sunt ipsis debita omnia, quæ sunt de integritate Status Episcopalis.

9 Nec obstat, quod non habeant Populum subiectum, quia hoc per accidens est, nec tollit quin Episcopus Titularis

habeat

habeat veram dignitatem, & statum Episcopalem. Siquidem habere populum sobiectum non constituit statum Episcopalem, sed est quid consequens tanquam materia, circa quam Episcopus potest exercere suum munus. Nec item quod actu non exerceat munus Episcopale, cum tale exercitium consequatur dignitatem, & statum Episcopalem, non autem ipsum constituat, sed per accidens se habeat.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

An validè induci possit consuetudo, quod Clerici, qui nati sunt ex vtroque Parente extero, nullatenus admittantur ad Capitulum, ad seruitium Ecclesiæ, illiusque honores, ad fructuum, ac distributionum participationem? Quid de natis ex altero Parente non extero, sed Ciue? Quidué de nato ex Parente, qui Ciuitatem longo incolatu, aut priuilegio est adeptus?

1 VIdetur huiusmodi consuetudinem aduersari iuris Canonici dispositioni, solam personæ idoneitatem postulantis, non autem loci, originis, aliarumque rerum extrinsecarum qualitatem, vt per Textum in *can. Vndecumque, can. nasci, can. Dominus noster dist. 56.* & in *cap. ad decorem de instit.* tradit ibi Gloss. *v. vndecunque*, alijsque relatis Garz. *de benef. p. 7. cap. 9. num. 4.* vbi Rotam sic pluries resoluisse, testatur, ac Lotter. *de re benef. par. 2. cap. 43. num. 8. & seqq.* Rota *decis. 28. part. 4. diuers. & decis. 290. par. 2. recent.* vbi sic aliàs Rotam firmasse inquit, & in Cordubensi dimidiæ portionis 30. Ianuarij 1654. §. *respectu vero* coram Meltio, vbi de alio simili statuto illius Ecclesiæ puritatem sanguinis requirente, de quo Barbos. *de Canon. & dignitat. cap. 4. num. 17. & 18.* Add. ad Buratt. *decis. 758. num. 13.* Vnde nonnisi à personis potestatem habentibus hæc consuetudo induci potest, non autem à Presbyteris ambitiosis, quinimo auaris, maiores distributiones ex aliorum exclusione pro se affectantibus, vel requirit Apostolicæ Sedis specialem confirmationem, cùm alias dicatur iniusta, illicita, & ambitiosa, vt inquit Rota *d. decis. 290. num. 2.* & in dicta Cordubensi *loc. citat.*

2 Atque esto, quod huiusmodi consuetudo sit rationabilis ex adductis à Rota *decis. 232. par. 7. recent.* ac propterea vbi legitimè probaretur, seruanda sit, de illa tamen nulla est habenda ratio, nisi probetur concludenter ex actuum multiplicitate, hoc est quod euenerint casus Clericorum, qui ex vtroque parente extero, vel ex altero nati fuerint, & quod hac de causa reiecti acquieuerint, vel succubuerint vt per Rot. in Maioricensi Canonicatus 22. Ianuarij 1658. in fine coram Cerro, & in terminis huius consuetudinis in d. Cordubensi per hæc verba.

3 Deduci neque potest præsumptio aliqua confirmationis Apostolicæ, & obiecta obseruantia à Capitulo. Quia etiamsi doctum fuisset, Beneficiatos vsque adhuc receptos in Ecclesia huiusmodi parentes designasse, ac probationes fecisse de earum puritate sanguinis, cum hoc facere potuerint, quia eis ita placuit, hoc tamen nequaquam sufficit ad concludendam aliquam obseruantiam, ad cuius effectum probasse debebatur, vt qui parentes designare, & alias probationes facere recusauerint, fuerint legitimè, & iudicialiter reiecti, itaut euitare non potuerint, si admitti voluerint hanc parentum designationem, aliasque probationes facere ad formam prætensam dicti secundi statuti cum alijs circumstantijs necessarijs ad inducendam obseruantiam, Oldrad. *cons. 337. num. 3.* Rota coram Coccino *decis. 937. num. 9.* & fuit responsum in causa Sancti Seuerini fideicommissi 14. Decembris 1646. coram R. P. D. Verospio. Ita Rota.

4 Ac nisi inducta sit à personis habentibus ad id facultatem, & sic ab ijs, qui id statuendi iurisdictionem habuerint, Rota in Cæsenatensi, seu Sarsenatensi laudemiorum, 19. Ianuarij 1656. §. *Minus suffragatur*, coram Albergato, ac passim alibi. Tales autem proculdubio esse nequeunt simplices Presbyteri, quippe auctoritas Papæ omninò ad hoc exigitur; neque in facultate sola Capituli, siue Ordinarij est, id statuere, vt in specie Lotter. *loc. cit. d. quæst. 43. num. 8. et seqq.* vbi Rotæ decisiones, & allegata *decis. 290. in fine part. 2. recent.*

5 Nisi etiam interueniat lapsus temporis ad hanc consuetudinem requisitus. Aut enim consideramus immemorabilem eo modo, quo fuit dictum *in dict. decis. 232. part. 7. recent.* & Testes illam nullatenus concluderent si non deponunt cum requisitis Glossæ *in cap. 1. v. memoria de præscript. in 6.* scilicet de visu à quadraginta annis ante motam litem de auditu à suis maioribus, & quod nec ipsi, neque eorum maiores contrarium vnquam viderint, nec audiuerint, vt in *dict. decis. 232. et decis. 56. numer. 6. et 7. part. 7.* cum alijs passim: Vnde consuetudo immemorabilis probari nequit, si aliquando hac de re lis extiterit, & de immemorabili fuerit dubitatum Gregor. *decis. 298. numer. 13.* Rota coram Alexandro Octauo *decis. 159. numer. 5. et seq.* & in Pampilonensi Vicariæ 26. Maij 1653. §. *redditur* coram Meltio, & in Beneuentana iurisdictionis eiusdem anni §. *Immemorabilis* coram Zarate, vbi quod stante lite, siue murmuratione, Testes de immemorabili deponentes dicuntur omninò falsi. Porrò tempus litis, siuè murmurationis semper subducendum est, Rota in dicta Pampilonensi §. *repugnat*. Eoque minus fidem mereatur, si examinati fuerint per Iudicem subdelegatum à Delegato, qui subdelegare non potest, ad text. *in leg. 1. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd.* Vel contra formam remissorialium, ac sine intimatione, citationibus, alijsque requisitis, Ridolphin. *in praxi part. 3. cap. 12. num. 143.* Rota in Nazarena, siue montis viridis beneficii 24. Aprilis 1651. §. *non obstat* coram Dunozetto.

6 Aut si Testes sine Partis citatione recepti fuerint, cùm tamen adessent contradictores prætendentes admitti ad Capitulum, propterea, ne minimum quidem præbent adminiculum. Vnde non applicatur *dict. decis. 232. numer. 3.* quia ibi tempore emanatæ probationis nullus aderat contradictor.

7 Minusque de assertis enunciatiuis curandum est. Cum enim de hac consuetudine enunciata principaliter dubitetur, illæ non suffragantur, Rota in Beneuentana quartæ 24. Ianuarii 1650. §. *postremò*, coram Dunozetto, & in Salisburgensi, siuè nullius iurisdictionis 16. Decembris 1652. §. *nec dicatur* coram Tarraconensi. Præcipuè si afferantur ex decretis Capitularibus, quia cùm à Capitulo, de cuius commodo agitur, sint emissæ, reijciuntur à Rota in Aoximana sepulturæ 14. Martii 1646. §. *Tum etiam*, confirmata 28. Maij 1646. §. *minus releuat* coram Arguelles, & coram Buratto *decis. 570. num. 4. et 8.* Aut si decreta ipsa tam Capituli, quàm Ordinariorum, nullitatis vitio ex defectu iurisdictionis subiacerent, ex quo, vt diximus, auctoritas Papæ ad sic statuendum exigitur, vnde corruunt & ipsæ enunciatiuæ. Nam cum dispositio interdicitur, eò magis enunciatio valida denegatur, & redditur nulla, Bald. *in leg. 1. in fin. C. de Episcop. et Cleric.* & in terminis Rota *decis. 290. num. 3. part. 7. recent.*

8 Et quatenus sola quadragenaria pro hac consuetudine sufficeret iuxta Gloss. *in cap. fin. v. legitimè de consuetud.* Sperell. *decis. 89. num. 26. ac 29.* adhuc tamen neque ista concurreret, cum vnicus actus ad illam destruendam sufficiat, Rota in Portuensi affictus 27. Februarij 1651. §. *minus vrget* coram Bichio, & in Cracouiensi Decimarum 27. Ianuarij eiusdem anni §. *Siquidem* coram Verospio.

9 Eoque præsertim, cùm, etsi lapsus temporis concurreret, adhuc tamen si ad consuetudinis perfectionem cætera desint, multiplicitas nempè actuum, & facultas illam inducendi, nequit affirmari legitimè præscripta, vt proindè ad illam infringendam alia præsumptio formalis non requiritur, sed vnicus actus sufficeret. Qui sanè actus non rectè ad meram gratiam Capituli referri possunt, dum posita consuetudinis insubsistentia, rigorosam redolent iustitiam, ad quam potius referendi sunt, vt per Cyriac. *controuers. 178. numer. 8. et 9.* Rota in Cæsaraugustana Cathedralitatis 27. Maij 1658. §. *non subsistente* coram Cerro. Maximè si actus sint geminati, quo casu magis excluditur gratia, Rota in Majoricensi celebrationis Missarum 28. Iunij 1652. §. *Quod etiam* coram Bichio, & in dicta Cæsaraugustana, eodem §. *Nec prodessent protestationes*

Capituli, veluti contrariæ facto, scilicet admissionis, Rota in dicta Beneuentana iurisdictionis, §. *Protestantes*, sed consuetudinem hanc negatiuam non admittendi exteros magis excludunt, si non solum in contradictorio iudicio Capitulum non obtinuerit, vt opus est, sed succumbuerit, Rota in Leodiensi Decimarum 22. Aprilis 1652. §. *neque releuare* coram Meltio, & 27. Ianuarij 1651. §. *non obstat* coram eodem, & in Calaguritana decimarum 17. Aprilis 1654. §. Et insuper coram Zarate.

10 Quæ sanè corroborarentur, si non doceatur, quod aliàs super hoc exorta controuersia fuerit contra exteros pronunciatum, qui acquieuerunt, quemadmodum opus est ex traditis à Rota in dicta Maioricensi celebrationis Missarum 23. Iunij 1658. §. *fin.* coram Cerro, & in specie statuti Ecclesiæ Cordubensis, requirentis puritatem sanguinis, Rota in dicta Cordubensi coram Meltio.

11 Tandem, licèt huiusmodi consuetudo subsisteret, non tamen ita rigorosè accipienda est, vt nati ex patribus, vel matribus exteris, incolatum, domicilium, & Ciuitatem consequutis cum tota familia, solutione onerum realium, ac personalium, exercitio municipalium officiorum, excludi debeant, vt in specie Gonzal. *ad regul.8, glos.9.* §. 1. *numer.* 104. Merlin. *decis.797, num.* 22. Alexander Octauus *decis.* 98. *num.* 2. *&* 3. vbi naturalitatem admittit ad hunc effectum ex acquisitione domicilij, & ciuilitatis. Idemque dicendum de nato ex altero parente Ciue. Nam licet sit natus ex matre, vel patre extero, adhuc tamen verè Ciuis originarius, & actualis existit, vt generalibus omissis, in terminis patrimonialitatis requisitæ per Constitutionem Clementinam in Diœcesi Calaguritana firmat Rota in Calaguritana beneficij 27. Iunij 1652. §. *ex eisdem* coram Bichio, Vnde cum inter hos casus diuersa omninò sit ratio, exclusio vnius, vel alterius ex patre extero nati, non probat consuetudinem contra aliquem ex patre ciue ortum. Nam consuetudo, vt afficiat, probanda est in casu præciso, Rota in Maioricensi Canonicatus 23. Ianuarij 1658. §. *quin Testes*, ac per totam coram Cerro, & in Gerundensi parochialis 5. Martij 1660. in fine coram Beuilaqua,

12 At nihilominus huiusmodi consuetudinem esse rationabilem, atque adeo induci posse, ac obseruandam esse, tuetur Sanchez *consil.moral. tom.1. lib.x. dub.8. num.* 2. & firmauit Rota *dict. decis.232. num.* 16. *par.7. recent.* Eamque sæpius approbauit Sacra Congregatio super Episcopis, & Regularibus, præsertim in Marrubiensi, siue nullius Hydruntina sub anno 1604. Cum enim quidam Curtius Abel prætenderet ad participationem Capituli admitti, Sacra Congregatio mandauit Vicario, quod quatenus dicta consuetudo verè existat, illam inuiolabiliter obseruari faciat. Et sub die 23. Augusti 1658. idipsum eidem Vicario rescripsit. Et 24. Aprilis 1660. fuit etiam ab eadem Sacra Congregatione demandatum, vt obseruaretur solitum. Ac denique discussa huiusmodi consuetudine, sub die 26. Augusti 1661. Eminentissimum Cardinali Astallio, vtraque Parte acerrimè informante, emanauit decretum super illius approbatione his verbis,

13 *Sacra Congregatio Eminentissimorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præpositis, re, Eminentissimo Astallio referente, diligenter examinata, censuit, neque prædictum Bartholomæum Delphinum, & Antonium Graculum, neque vllos alios Sacerdotes, siue Clericos ad numerus participantium matricis Ecclesiæ esse admittendos, nisi ex vtroque parente, tam scilicet patre, quàm matre ex eodem loco ortis, nati sint, ac proinde ita in præmissis seruandus esse præsentis decreti vigore declarat, atque decernit, in contrarium allatis, non obstantibus quibuscunque Romæ 26. Augusti 1661.*

M. Cardinalis Ginettus.

14 Quod ita confirmauit Pontifex, *Alexander Papa Septimus ad futuram rei memoriam, Cum aliàs pro parte dilectorum Presbyterorum filiorum, & Cleri Matricis Ecclesiæ Marrubij &c. Congregationi Venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Episcoporum, & Regularium negotijs præposita expositum fuerit; quod in eadem Ecclesia antiqua vigebat consuetudo non admittendi ad numerum participantium presbyteros, siue Clericos ex genitore, seu genitrice exteris natos, enunciata, & confirmata à quibusdam decretis Visitationis, &c. Et propterea sub die 24. Aprilis solitum in hac materia obseruari mandauerat, subiuncto quod dilecti filij Bartholomæus Delphinus, & Antonius Graule ex parentibus exteris respectiuè nati ad seruitium, et participationem huiusmodi admitti prætendebant etc. Quia verò consuetudo prædicta Sacrorum Canonum dispositioni non aduersatur etc. proinde Congregationi supplicatum, vt in præmissis opportunè prouideret, emanauit decretum tenoris etc. Cum autem supplicari nobis fecerunt pro huiusmodi decreti firmiori subsistentia, et obseruatione, Apostolicæ confirmationis robur desiderent, nos specialem gratiam facere volentes etc. decretum præinsertum auctoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus, et approbamus Datum Romæ 15. Decembris 1661.*

Cùm igitur exter declaratio Sedis Apostolicæ in Breui, 15
quod consuetudo hæc non aduersetur dispositioni Sacrorum Canonum, vtique seruanda est. Non enim dici potest contra Ius, sed laudabilis, vt latè Gutier. *Canon. quæst. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 29. *cum seqq.* vbi refert consuetudines diuersorum locorum laudabiliter seruatas. Nec contrarium decernunt iura, quæ contra adduxi, vt patet ex eorum lectione, & in allegata *decis.290. par.2. recent.* non constabat de huiusmodi statuto, vt patet ex *num.* 3. Minus de eius validitate dubitari potest. Habet enim omnia requisita legitimæ consuetudinis. Nam est inducta à Collegio, siue Communitate, quæ habet potestatem condendi leges pro suo statu, Merol. *tom.* 3. *disput.* 3. *et* 5. *dub.* 1. *num.*2. Quod tamen non est de essentia. Nam populus validè inducit consuetudinem, & nullam habet potestatem, sat enim est, quod sit rationabilis, & legitimè præscripta *cap. fin. de consuet.* & quodlibet Capitulum in ijs, quæ concernunt suum commodum, potest leges condere, ac statuere, vt expressè decernitur in *cap. vnic. de Cler. non resident. in* 6. ibi: *iuxta Ecclesiæ cuiuslibet ordinationem*, & in *cap. omnes de Constitut.* Gloss. *in cap* 2. *v. Statutum de verb. significat.* Marcscot. *lib.2. variar. cap.32. num.*22. ac Rota *decis.606. num.* 1. *p.*4. *diuers. & decis.* 66. *n.*11. *et* 12. coram Ludouisio, & in Cæsaraugustana distributionum 21. Iulij 1641. §. *hoc autem* coram Pancirolo Add. ad Buratt. *decis.748. n.*11.

Potestas enim legislatiua est communicata immediatè 16
omnibus hominibus, quatenus sunt sociabiles in eadem Communitate, vt per Diuum Thomam 1. 2. *q.* 90. *art.* 3. Nam potestas legislatiua est in hominibus, ex eo, quod natura sua sunt sociabiles, atque adeo debent habere omnia necessaria ad formandam, & conseruandam Societatem, Idque etiamsi vna Communitas sit alteri subiecta, dummodò sit apud ipsam aliqua forma regiminis, & statuta non sint contra leges Principis, cui subijcitur. Nam vbicunque est potest ordinatiua Communitatis, ibi potest poni ordo pro bono communi proportionatus potestati, Hinc Capitula possunt aliqua decernere circa ea, quæ pertinent ad Capitulum, vt docent communiter Doctores, quia seorsum ab Episcopo est quoddam corpus ex *cap. vn. ne sed. vacan. in* 6. & ideo potest habere proprium motiuum, quo se dirigit secundum propriam exigentiam.

Cum igitur Capitulum habeat hanc potestatem à iure, 17
non requiritur assensus Apostolicus, qui tunc requiritur, quando statueret circa res, siue commodum Ecclesiæ vniuersalis, vel Episcopi, & ita loquuntur iura contraria. Tunc enim ex defectu potestatis statuta nullius forent momenti. Nec statutum huiusmodi est iuri communi contrarium, quia nullibi inuenitur, quod oriundi admittantur. Et quamuis non sit facienda personarum acceptio, Capitulum tamen rectè potest hac in re disponere, iuxta facultatem sibi à iure concessam, vt in *d. cap. vn. de Cleric. non resident. in* 6. Vnde potest statuere circa distributionem fructuum, & participationem ad textum in *cap. omnes de constitut.* ibique Abb. *num.* 4. Suarez *de legib. lib.*4. *cap.*6. *num.*11. Sebast. Medic. *q.*16. Merol. *tom.* 1. *disp.*4. *cap.*4. *num.*14. Quod procedit etiam in Capitulo Collegiatæ, Abb. *in cap. Cum accessissent de constit.* Alberic. *de stat. q.*3. *&* 6. Castropal. *tr.*7. *disp.* 1. *punct.* 23. *n.* 26. Et quodlibet Collegium hanc facultatem habet, Honor. *in com. iur. canon. lib.* 1. *tit.* 2. *n.*3.

De existentia autem huius consuetudinis, etiam imme- 18
morabilis dubitari non poterit, si de illa deponerent Testes, & sufficiunt duo, Mascard. *de probat. concl.*424. *n.*4. Castropal. *tom.* 1. *tr.* 3. *disp.* 3. *punct.* 6. Cumque agatur de consue-

tudine notoria, cum testes examinentur, non requiritur citatio Partis, Gozadin. *cons.* 101. *num.* 27. *vol.* 3. Mascard. *conclus.* 431. *num.* 3. Eoque magis si Sacra Congregatio rescribat Ordinario, vt se informet de dicta consuetudine, extraiudicialiter id facere poterit absque citatione Partis, vt in simili ait Rota *par.* 7. *recent.* *d. decis.* 232. *num.* 3.

19 Quæ etiam probatur ex enunciatiuis antiquis, factis, tam in Constitutionibus Capituli, quàm in Synodalibus, ac visitationibus. Quod satis est, vt constet de immemorabili Caputaq. *dec.* 347. *n.* 3. *p.* 3. Rota *p.* 1. *rec. decis.* 32. *num.* 2. *&* *dec.* 120. *n.* 3. coram Buratto.

20 Data igitur rationabilitate, ac potestate huius consuetudinis, dubitari non potest, quin illa esset legitimè inducta. Nam vel est præter ius canonicum, & sufficit fuisse per decennium obseruatam, Felin. *in cap. statuimus*, *num.* 2. *de maior. & obed.* Moner. *de distrib.* *p.* 2. *q.* 12. *num.* 9. Rota coram Puteo, *decis.* 150. *numer.* 1. *lib.* 1. Et apud Caualer. *decis.* 117. *num.* 12. Vel est contra ius, quod negatur, cùm nullum ius ei resistat, & tunc de iure canonico sufficit, illam fuisse præscriptam spatio quadraginta annorum, *cap. vlt. in fin.* vbi Glos. *in princ. de consuet.* Gratian. *discept.* 395. *num.* 6. Rota *decis.* 19. *num.* 7. coram Buratto & *p.* 8. *recent. decis.* 11. *num.* 8. Et consuetudo, quæ non est contra ius, sufficit, quod sit longæua, licet per spatium quadraginta annorum præscripta non sit, imò admittitur decennalis, vt firmat Gloss. *in d. cap. fin. v. consuetude*, & tradit Berous *in cap.* 1. *num.* 57. *de constitut.* ac cæteri Canonistæ communiter, Sperell. *decis.* 67. *num.* 40. & *decis.* 87. *num.* 25. Rota *decis.* 165. *num.* 4. *p.* 2. *diuers. & decis.* 37. *n.* 8. *p.* 2. *recent. & decis.* 302. *num.* 10. *p.* 10. vbi ait, consuetudinem non esse contra ius, quoties non datur lex, siue Canon contrarium expressè disponens. Quinimò consuetudo, etiamsi aduersetur Sacris Canonibus, seruanda est, dummodò sit legitimè præscripta quadraginta annis per textum in *can. consuetudo dist.* 12. Glos. *in d. cap. fin. eodem v. de consuet. in* 6. Suarez *de legib. lib.* 5. *cap. vlt.* Sperel. *dec.* 89. *num.* 22.

21 Neque huiusmodi consuetudo dici poterit interrupta per aliquorum admissionem, qui dictis qualitatibus originis paternæ non habebant, si admissiones illæ fuerint factæ ex mera gratia, per quam præseruata est consuetudo, quæ nunquam interrumpitur, quando certa, & determinata potest considerari causa in actibus contrarijs, Vrsell. *conclus.* 148. *num.* 343. Rota *decis.* 438. *num.* 3. *p.* 1. *diuers.* & apud Seraph. *decis.* 382. *num.* 3. Actusque contrarij nunquam interrumpunt consuetudinem, quando sunt compatibiles cùm ipsa consuetudine, vt in hoc casu, in quo non est incompatibile, quod Presbyteri, qualitates huiusmodi non habentes, possint à Capitulo excludi, & quod possit aliquos ad libitum, & ex gratia admittere, vt in similibus tradit Rot. *decis.* 356. *num.* 4. *p.* 1. *recent.* Sicque comprobaretur, quod consuetudo antecedens fuerit iuxta tempus à Sacris Canonibus statutum inducta, & completa, non sufficiunt actus contrarij ad illam interrumpendam, sed requiritur alia formalis præscriptio, cum agatur de auferendo iure, iam alteri quæsito, Alexand. *cons.* 3. *num.* 21. *lib.* 5. Adden. ad Buratt. *decis.* 800. *num.* 16. Ludouis. *decis.* 51. *numer.* 8. *& decis.* 298. *num.* 3. & vt tollatur consuetudo legitimè introducta non sufficiunt duo, aut tres actus, sed requiritur formalis præscriptio, siue alia consuetudo legitimè introducta, & præscripta, vt per Suarez *de legib. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 18.

22 Præsertim si in hisce admissionibus addatur, quod de cætero quoad alios seruetur consuetudo. Actus enim huiusmodi, vti merè voluntarij, & facultatiui nullam obligationem in posterum potuerunt inducere, Innocent. in *cap. Cum Ecclesia Sutrina num.* 5. *de caus. possess. & propriet.* Abb. *in cap. quod translationem num.* 4. *de offic. delegat.* Surd. *cons.* 127. *n.* 81. Adden. ad Ludouis. *decis.* 162. *num.* 15. Cyriac. *controu.* 460. *num.* 28. ac Rota *decis.* 778. *num.* 5. *par.* 1. *diuers.* & in his terminis admissionum ad Collegium ex gratia in Comensi Collegij 7. Iulij 1655. §. *nec refert*, coram Celso.

23 Minus diceretur interrupta per admissionem coactam. Quin potius ex ea confirmaretur, præcipuè, si admissio fieret cum protestatione non præiudicandi consuetudini. Ex ea enim ius Ecclesiæ præseruatum, ac illæsum remansit, Crauett. *cons.* 120. *num.* 3. Surd. *cons.* 385. *n.* 20. ac Rota *decis.* 287. *n.* 3. *p.* 7. *recent.* & *decis.* 67. *n.* 13. *p.* 10. & admissio, tanquam in totum dependens à mera voluntate Capituli, quod si aliquando ita voluit, præseruando tamen consuetudinem quoad alios, non exinde inducta censetur necessitas alios admittendi, vt in allegata Comensi Collegij coram Celso.

24 Nec obstat, quod hæc consuetudo, tanquam exclusiua natorum ex Patre verè Ciue, licèt ex matre extera, dici debeat potius corruptela, quàm consuetudo, & propterea non sit attendenda.

25 Nam ex eo, quod ciuilitas nullam habeat connexionem cum participatione Ecclesiæ, vt constat ex nonnullis Orbis terrarum Ecclesijs, in quibus statutus est certus numerus inseruientium, vel excluduntur presbyteri, non habentes certas qualitates. In illis enim non potest presbyter ciuis ex sola ciuilitate non habens alias qualitates, admitti, cum super huiusmodi exclusione possit introduci à presbyteris consuetudo, vel condi statutum, Rota in Neritonensi Consortij 19. Februarij 1663. coram Thaya.

26 Similiter non obstat quod aliquis sit prouisus à Sede Apostolica de Canonicatu, vel aliqua dignitate cum clausulis generalibus, quibus Summus Pontifex videtur voluisse derogare huic consuetudini. Nam regula procederet, si prouisus Papæ narrauisset huiusmodi consuetudinem, vel si hæc consuetudo non esset immemorabilis, secus autem quando est immemorabilis, tunc enim de illa debet fieri expressa mentio, Rota *decis.* 114. *num.* 5. *p.* 2. *& decis.* 257. *n.* 2. *&* 3. *p.* 4. *tom.* 2. *rec.*

27 Ex alia etiam ratione hi presbyteri excludendi sunt, quatenus non extaret hæc consuetudo, ex eo scilicet, quod redditus Ecclesiæ essent valdè tenues, enim vnuiquique ex participantibus vix cum totius anni seruitio percipiat vicena scuta plus, minusuè. In qualibet enim Ecclesia tot adhiberi debent, quot suppetunt fructus, *can. Diaconi* 23. *dist.* 93. Lotter. *de re benef. q.* 14. *num.* 29. *lib.* 1. Mantic. *decis.* 229. *n.* 3. Rota in d. Neritonensi Consortij, in quibus habetur, quod concurrente tenuitate, Canonici non cogantur admittere alium Canonicum, & si à Summo Pontifice Statutus esset certus numerus Canonicorum. Hoc enim casu non potest cogi Capitulum ad alios presbyteros admittendum, etiamsi alias haberent omnes qualitates, ob quas excludi nequeunt, iuxta textum *in cap.* 1. ibique Glossa, & Doctores *de constit. & cap. quoniam de vit. & honest. cleric.* Maximè verò in Ecclesia receptitia, cuius natura est, vt admittantur presbyteri ad mensuram fructuum Ecclesiæ, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 9. §. 2. *num.* 1. Garz. *de benef. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 517. Ac ita quidem, vt alij presbyteri iam admissi non possint cogi ad alios recipiendos, ne omnes simul mendicare cogantur, Mantic. *d. decis.* 229. *num.* 3. Lotter. *loc. cit. num.* 10. vbi quod ingredi volenti opponi potest exceptio tenuitatis fructuum, & in fortioribus terminis, quod nempe quando etiam auctoritate Apostolica fuerit præfixus certus numerus interuenientium in aliqua Ecclesia, possint iam admissi alios intra numerum excludere, si fructus sint tenues, vt tradit pluribus allegatis Add. ad Gregor. *dec.* 483. *n.* 8.

28 Vnde facilius supradicta procedunt in Ecclesia, in qua non adest certus numerus Presbyterorum, neque præbenda, sed tot, quot existunt nati ex vtroque parente admittuntur, quia si admitterentur nati ex altero parente extero, magnum inferretur præiudicium natis ex vtroque parente, non solum iam admissis, quibus minor portio deberetur, sed etiam admittendis, qui excluderentur per illos, quod æquum non est, omnisque interpretatio sumi debet fauore eorum, qui nati sunt ex Patre, & Matre eiusdem loci, vt per Gutiet. *can. quæst. d. cap.* 11. *n.* 29. 30. *&* 32.

27 Denique non obstat, quod si excluderentur hi presbyteri ab Ecclesia loci, in quo nati sunt, non haberent aliam Ecclesiam, cui necessariò inseruire, & admitti debeant vigore Sacri Concilij Tridentini *sess.* 23. *de reformat. cap.* 6. Nam Concilium non imponit necessitatem cuilibet presbytero inseruiendi certæ Ecclesiæ, sed tantum se remittit voluntati Clericorum, vt si fori priuilegio gaudere cupiant, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inseruire debeant.

CONSVLTATIO CXXXIX.

1 *An erectio Collegij, siue Seminarij adolescentium à pio Testatore dotati, vt ij teneantur magnificè, ac splendidè Sanctissimum Viaticum comitari, approbanda sit? An item approbandum?*

2 *Quod electio, ac nominatio huiusmodi adolescentium ad Collegium admittendorum, ad hæredes dicti Testatoris pertineat, habeantque in illo Iuspatronatus honorificum?*

3 *Quod Collegij Rector, & Collegiales sint exempti ab omni Ordinarij iurisdictione, excepta visitatione generali, quodque in spiritualibus subijciantur Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, in temporalibus verò Deputatis ab ipsis hæredibus?*

1 AD primum, Nulla videtur esse difficultas, quia cùm id respiciat diuinum cultum, Summus Pontifex solet procliuem se ad illum augendum exhibere, *cap. ex parte, vers. volentes de constitut. cap. fin. de rescript. in 6,* Durand, *de mod. celebrat. gener. Concil, rubr, 14. numer, 2,* Quinetiam meretur hic pius Testator idem laudis præconium, quod in vrbe tribuitur nobilissimæ in Regnis Castellæ familiæ Enriquez, quæ in Ecclesia Sancti Laurentij in Damaso Cappellam extruxerit, aliaque excogitauerit, vt quàm decentissimè super diuinissimum Eucharistiæ Sacramentum extra Ecclesiam deferri posset,

2 Ad secundum non videtur improbandum. Nam electio, & nominatio est debita ex sola constructione Collegij, non solum de iure ex *cap. nobis de iurepatronat,* sed etiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *cap. 9. sess. 25. de reformat,* vt considerauit Rota apud Caualer. *decis. 265. num, 3.* Ergo multò magis vbi, nedum adest constructio, sed etiam dotatio,

3 Et ob eamdem rationem multò etiam magis adest debitum Iuspatronatus honorificum, cùm illud non denegetur fundatori, etiam vbi non potest ex dispositione iuris competere ius præsentandi, Lambert. *de Iurepatronat. lib. 1, par. 1. art. 7. quæst. princip. 11. num. 3.* Caualer, *d. decis. 265, num. 7.*

4 Ad tertium, nec similiter videtur deneganda exemptio à iurisdictione Ordinarij. Quia, sicut licet fundatori ex dispositione iuris quamcunque conditionem apponere, etiamsi iuri contraria sit, dunmodò Episcopi consensus accedat; Lambert, *loc. citat. q. 9. art, 1. num. 49.* Rota *decis, 530. num, 2. p. 1. recent.* ita etiam non obstante dispositione Sacri Concilij *cap. 8, sess, 23. de reformat.* debet seruari conditio, vt Ordinarius non se ingerat in huiusmodi Collegij administratione contra mentem fundatoris, si accedat consensus Sedis Apostolicæ,

5 Eoque magis si Collegium non sit institutum pro Ecclesia, in quo missæ præcipuè celebrentur, neque sit in eo Rector perpetuus instituendus in titulum beneficij, quo in casu tanto magis fundator potest apponere conditionem, quod non subsit Episcopo, vt per Cardinalem *in Clement. Quia contingit num, 19.* ibique Anchar. *num. 2,* Imol. *num. 10. de relig. domib.* Ioan. de Sylu. *de benef. p. 3. q. 11. num. 38.* & Sacrum Concilium in hac parte non contradicit, quia est limitatum ad casus concessos in iure, ex cuius dispositione Episcopus est priuatus iurisdictione, si est apposita conditio in fundatione, quam Pontifex solet recipere, ne fideles ab ea retrahantur, vt per Io. de Sylu. *loc. cit. num. 35.* Mandos. *super regul, 1. Cancell, q. 8. num, 3.*

CONSVLTATIO CXL.

An, & quatenus Episcopus, atque Ciuitas in causa matrimonij suspicionem faciant, & quatenus sit locus restitutioni mulieris suo prætenso marito?

1 SI postulantur suspecti Episcopus, & Ciuitas, alibi facienda est inspectio corporis prætensæ vxoris per textum *in can. suspecti 3. q. 5.* vbi Turrecremata aduertit, hanc iuris dispositionem rationi naturali inniti, quia naturale est Iudicem suspectum declinare, *cap. Cum inter de exception.* vbi quod periculosum est coram suspecto litem agere; nec Sedes Apostolica suspectis Iudicibus causas committit, Abb. *in c. ad hæc num. 8. de rescript.* Villalob. *comm. opin. lit. P. num. 21. & seqq.* Et Marches. *de commiss. tit. de Iudic. suspect, §. 1, num. 67,*

2 Idque siue Iudices sint ordinarij, siue delegati, Quia, licet de iure ciuili Ordinarius allegatus suspectus non remoueatur in totum, sed ei detur adiunctus *l. apertissimi C, Iudic,* de iure tamen canonico recusatur in totum *cap. Si quis contra Cler. de for, compet.* Abb. *in cap. Cum speciale in 1. notab. de appellat.* Mandos. *in form. 8. commis. ver. Adiunctum,* Gratian, *discept. 100, num. 1,* Marchel. *loc. cit. §. 2. num. 37, ac seqq,*

3 Causa autem suspicionis respectu Episcopi esset perspicua, si super prætenso matrimonio, semel ad fauorem alterius Coniugis pronunciauerit, Cardin. *in cap. proposuit num. 10. de appell.* vbi quod Iudex, qui semel grauamen intulit, est suspectus de nouo grauamine Dec. *in cap. vt debitus num. 21. eod. tit.* Ias. *in d. l. apertissimi n. 9.* Cont. *in l. vn. oppos. 3. n. 7. C. si de mom. poss.* Menoch. *cons. 94. n. 13.* Scacc. *de appell. q. 17. limit. 47. membr. 3. n. 2.*

4 Præsertim si articulus inspectionis corporis respiciat validitatem matrimonij, de quo loquitur sententia Episcopi. Grauamen enim semel illatum, reddit suspectum Iudicem in alijs causis, quamuis separatis, Franch. *in cap. proposuit num. 7. & in cap. postremo num. 20. de appellat.* Scacc. *loc. cit, num. 3,*

5 Respectu verò Ciuitatis causam suspicionis præbet, tum ipsa suspicio Episcopi, nam suspecto capite, tota Ciuitas suspecta præsumitur, *cap. licet ex suspecto de for. compet.* Berou, *in cap. 1. num, 120. ac seqq. de iudic.* Ripa *in cap. 3 numer. 40. eodem tit.* Præpos. *in cap. Cum speciali num, 28. de appell.* Imol. *cons. 91, n. 19. ac 20.* Dec. *cons. 151. n. 19.* Grat. *cons. 134. n. 1. & 4. lib. 2,* Menoch. *cons. 94. n, 10.* & Lancel. *de attent. p. 2. cap. 6, num. 36. & seqq,*

6 Tum origo, & incolatus aduersarij in eadem Ciuitate, cuius alter est exterus, *cap. Cum R. vbi Glos. addit. v. Cum sint eius socij de offic. deleg.* Franch, *in cap. postremo col. 7. de appell.* Specul. *in tit. de Iudic. deleg. §. superest,* Marant, *in princ, p. 6. n. 56,*

7 Et tum amicitiæ, & consanguinitates inter Aduersarium, ac plurimos dictæ Ciuitatis ad textum in *cap. accedens 2.* vbi Glos. *v. linea, vt lit. non contest. de appell.* Maranta *ibid. n. 3,* post Bald. *in l. Quoniam Tiberi C. de testib.* Quæ propterea accessum alteri parti non tutum reddunt ita, vt vel cogeretur arbitrio Aduersarij causam non persequi, vel subire vitæ periculum, reclamante textu *in dict. cap. accedens, vers. nec ipsi,* vbi Felin. *conclus. 5.* Soccin. *in cap. Cum pro causa, num. 36. de sentent, excommun,* & Oldrad. *cons. 43. num. 3,*

8 Collocanda igitur est mulier in loco libero, et tuto, donec causa terminetur, vt ad rem hanc Paris. *cons. 56. num. 17. lib. 1.* post Soccin. *in cap. fin. col. 3, de for. compet.* estque Textus *in d. cap. accedens §. mandamus.* Nec esse potest locus petitæ restitutionis mulieris, nam illa non datur, nisi quando constat matrimonium fecisse contractum ex legitimo consensu cum copula subsequuta, sine quibus possessio in matrimonio non est considerabilis, *cap. ex transmissa,* vbi Glos. *v. legitimè, & v. & ab ea cognita de Sponsal.* Rota coram Gregorio XV. *decis. 350. n. 40. cum seqq.* vbi subdit, quod propterea tale possessorium dicitur habere admissam causam proprietatis.

9 Non autem poterit dici constare de legitimo consensu, si ex testibus constet, mulierem coactam, & inuitam fuisse ductam. Quod plenè pugnat libertati consensus *cap. 5. de*

his,

bis, quæ vi met. cauf. Et hæc contradictio non potest prætendi purgata ex nouo consensu, donec de illo non constiterit, præsertim si antea fuerint cum alio contracta sponsalia, vel mulier sit minoris ætatis, in quo casu non potest dici constare de legitimo consensu, qui ad hunc effectum præsomitur, quod naturaliter non adsit, nisi in duodecimo anno, Gloss. *in §. 1. vers. viri potentes de nupt.*

CONSVLTATIO CXLI.

An cura animarum, vnita Capitulo, possit exerceri à Vicario per Canonicos deputato, & ab Episcopo approbando, vel ab ipsis Canonicis per turnum.

1 RESpondeo affirmatiuè. Cùm enim cura sit vnita Collegio, dicitur esse habitu penes Capitulum, & actu penes Vicariom, illam exercentem iuxta Gloss. *in cap. super eod. v. annexa de preb. in 6.* Abb. *in cap. extirpandæ in repet. §. Qui vero num. 15. eodem tit.* Felin. *in cap. postulasti num. 1. de rescript.* ac Rota *decis. 710. num. 2. par. 2. recent.* Cauaier. *decis. 595. num. 1. & 2.*

2 Propterea non implicat, quin possint ipsi Canonici per seipsos curam exercere. Omissa enim regola generali, quod cùm id non reperiatur in iure prohibitum, debet censeri permissum *l. 1. ff. de testib.* certum est, quod Collegium, cui cura est vnita, potest personas idoneas, sibi beneuisas, deputare indistinctè, atque adeò etiam ipsos Canonicos. Quia Collegium dicitur Prælatus singulorum, & potest deputare personas, quas vult, illasque mutare; & illæ personæ non dicuntur habere curam animarum, sed ipsum Capitulum, vt per Innocent. *in cap. Cùm non ignores num. 2.* ibique Ostiens. *num. 8.* Ioan. Andr. Imol. ac cæteri Canonistę *de preb. & dignit.* Cassad. *decis. 11. num. 3. de preben.* & Ludouis. *decis. 370. num. 5. & 6.* & quod possit committi cura vni de Collegio, cui est vnita, expressè tradit Abb. *in d. cap cum non ignores num. 6.* ibi, *poterit committere iurisdi-*
2 *ctionem contentiosam, & pœnitentialem.*

3 Cùm itaque cura non pertineat ad singulos Canonicos, sed ad Collegium, siue Capitulum, vnicam personam repræsentans Rectoris. Oldrad. *cons. 67. num. 1.* Put. *decis. 190 lib. 1.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 6. num. 71.* Sequitur, quod non pertineat ad quemcumque Canonicum per se, sed potest, quando ipsi Canonici nolunt illam exercere, idoneo presbytero demandari, vt probat Lap. *alleg. 5. num. 11.* vbi adducit Gloss. *in Clem. 1. de priuil. v. presbytero*, quæ refert Textum *in c. statutum de elect. in 6.* vbi Gloss. *v. Collegiatas*, ac Rot. *par. 2. decis. 340. n. 1. recent.*

4 Vnde poterit Capitulum decernere, quod dicta cura in annos singulos exerceatur per turnum à duobus, vel plori-
5 bus Canonicis presbyteris, approbandis ab Ordinario iuxta Gloss. *in l. 2. Cod. de Const. pecun. v. indefensè*, quam allegat Syluest. *v. Collegium num. 4.* vbi ait, quod circa ea, quæ pertinent ad Collegiom, Capitulum potest facere statutum, adducitque Bartol. *in l. omnes populi, ff. de leg.* & tradit Barbos. *de Canon. & dignit. cap. 42. num. 15.* vbi alij, additque, quod in hoc sofficit tacitus consensus Episcopi, vtpotè quia scit, & patitur, & refert Calder. *cons. 2. n. 2. de Constit.* vbi speciatim de hac re.

CONSVLTATIO CXLII.

An, & quatenus oblata à fidelibus alicui Sacræ Imagini pertineant tam quoad vsum, quàm quoad administrationem ad Episcopum, annè ad Parochum?

1 PLura de hac re alibi diximus, nunc etiam edicimus
2 pertinere ad Parochum. Aut enim Episcopus asserit has oblationes esse liberas, aut esse datas ad certum vsum pro missis, pro fabrica, & huiusmodi alijs. Si liberas, certum est, illas pertinere ad Parochum tam qooad administrationem, quàm quoad vsum, ac dispositionem ex suo iure Parochiali per Textum expressum *in can. quia Sacerdotes, in can. Sanctorum, in can. benè 10. q. 1. in cap. pastoralis de his, quæ fiunt à Præl. sine cons. Capit. & in cap. dilectus de offic. Ordin.* & in specie firmat Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 42. num. 29. & seqq.* ac Rota *decis. 256. par. 1. & decis. 391. in 3. ac seqq. par. 1. recent. tom. 2. & decis. 257.* coram Merlino, ac declarauit Sacra Congregatio Concilij in Cauensi apud Barbos. *de offic. & potest. Paroch. par. 3. cap. 24. num. 29. in fine*, excluso penitus Episcopo, cui tantum debentur oblationes, quæ dantur Imaginibus extra omnem Parochiam existentibus, vt tradit Felin. *in dict. cap. dilectus in princip. & num. 3.* ibique Abb. *num. 4. de offic. Ordin. & in cap. Quoniam num. 1. de decim.* ac fusè pro Parocho contra Episcopum, Decian. *cons. 16. lib. 2.* estque opinio Diui Thomæ *2. 2. quæst. 86. art. 2. præsertim in respons. ad 2. argum.* vbi Valentia, & alij.

Aut datas ad certum vsum, & eas pariter spectare 2
ad Parochum quoad administrationem, non autem quoad commodum, nemo est, qui dissentiat, vt ex sententia eiosdem Diui Thomæ *loc. cit.* testatur Barbos. *dict. cap. 24. num 30.* allegans Textum *in cap. Vulturana, & in can. quatuor 12. q. 2.* Abb. *in dict. cap. Pastoralis num. 2.* & tradunt Ferrett. *cons. 143. num. 4.* Nam oblationes datæ ad certum vsum, non debent conuerti ad alium, sed in illis seruanda est mens offerentium, vt docent Adden. ad Capell. Tolos. *decis. 483.* Rebuff. *de decim. quæst. 1. num. 29. & 30.* Marescott. *dict. cap. 24. num. 1.* Illarum tamen administratio etiam in hoc casu pertinet ad Parochum, non autem ad Episcopum ex eodem iure Parochiali, cùm non solum ex eadem, sed etiam ex maiori ratione, qua Parochus in oblationibus liberis habet commodum, ac dispositionem, in datis ad certum vsum habere debeat administrationem.

Quare ad eum pertinet illarum custodia, & dispositio. 3
Quia Parochus habet ius vniuersale intra limites suæ Parochiæ, & est mediator inter Deum, & populum: Vnde quemadmodum exhibet Populo, eique administrat, quæ sunt Dei, hoc est Sacramenta, ita etiam exhibet Deo, & administrat, quæ sunt populi, nempè preces, & oblationes. Eòque magis, vbi non docetur de aliqua intentione offerentium, de sic in dubio censentur liberæ, & datæ, tum propter seruitium Altaris, vel Imaginis, cui offeruntur, tum etiam propter administrationem Sacramentorum, cum super eas Parochus habeat intentionem fundatam ex iure suo Parochiali tam respectu commodi, quam administrationis ita, vt ex sola iuris assistentia possit petere manutentionem, vt firmat Rota *dict. decis. 391. num. 3.* per Textum *in can. decimas, in can. statuimus, in can. Sacris 16. quæst. 1. & in dict. cap. Pastoralis de his, quæ fiunt, &c. cap. ad audientiam de Eccles. ædifican.* Quia qui Altari seruiunt, de Altari participant, vt rectè Dio. Thom. *loc. citat.* ac præ cæteris tradunt Marescott. *dict. cap. 42. num. 2. & seqq.* Ferrett. *dict. consil. 143. num. 2. & 4.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 7. cap. 38. quæst. 13.* Guttierez *can. quæst. lib. 2. cap. 21. num. 162.* Genuens. *in praxi cap. 72. num. 14.* Riccius etiam *in praxi part. 4. resolut. 296. num. 2.* ac Rota *dict. decis. 391. num. 3. par. 4. recent.*

Quinimmò, etiamsi oblationes fierent in Capellis, 4
in quibus erecta sunt distincta beneficia, debentur Parocho, non autem Beneficiaris ex doctrina Rotæ *in decis. 308. num. 2. part. 2. & dict. decis. 391. num. 7.* Ac etiamsi fierent Imagini depictæ extra Ecclesiam, sed intra fines Parochiæ in pariete alicuius priuati acquiruntur Parocho, & non domino parietis ex adductis à Marescot. *dict. cap. 42. num. 4. & 5.* Maximè autem si concurrat etiam consuetudo fauorabilis, quam plurimum attendendam esse in hac materia oblationum, asserunt Doctores, præcipuè relati à Barbosa *dict. cap. 24. num. 31.* Marescott. *ibidem num. 2.* & Gratian. *disceptat. 393. num. 25.*

CON-

CONSVLTATIO CXLIII.

Habet Sacerdos, Rector, & Visitator cuiusdam Ecclesiæ, ac Hospitalis priuilegium Apostolicum, quod est huiusmodi : *Vt in Hospitali, & Monasterio, ac alijs locis, non solum omnium ad disciplinam Ecclesiasticam spectantium, nempè ad administrationem Sacramentorum, professionem Monialium, alloquendi licentiam, Missarum celebrationem, Presbyterorum correctionem, & legata pia Hospitali, ac Monasterio, locisque huiusmodi pro tempore facta concernentium curam gerere, sed etiam omnia alia, quæ locorum Ordinarij intra suarum Diœcesum, & Iurisdictionum fines facere, & exercere possunt, & solent.*

Quibus ex verbis quæritur, *an hic Rector veniat nomine Ordinarii, de quo in Sacro Concilio Tridentino sess. 23. cap. 25. de reform.*

1 CEnseo, affirmatiuè respondendum, eumque habere iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, quapropter nomine Ordinarij in eodem loco venit ad Text. *in l. more, ff. de iurisdict. omn. iudic.* vbi Doctores, & tradit Gloss. *in cap. Ordinarii v. locorum de offic. Ord. in 6. & in Clem. vn. de for. comp. v. Diœcesanis*, quam celebrem laudat Abb. *ibidem num.* 15. Gemin. *num.* 5. Franch. *nu.* 3. alijque communiter Feder. de Sen. *cons.* 95. *col.* 3. Gutterez *Canon. quest. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 15. Flamin. *de resignat. lib.* 3. *q.* 11. *num.* 19. Hunor. *in summ. iur. Canon. lib.* 1. *tit.* 31. *n.* 1. & Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 4. Ex eo enim, quod hic Rector sit creatus auctoritate Apostolica habet auctoritatem à Pontifice, atque adeò iurisdictionem ordinariam. Nam illi sunt Ordinarij, qui mediante lege habent auctoritatem, & potestatem à Principe, *can. à Iudicibus* 2. *q.* 6. ibi: *Ordinarii vero sunt, qui ab Apostolico, vt Ecclesiastici, vel ab Imperatore, vt sæculares legitimam potestatem accipiunt*, & *l. & quia, ff. de iurisdict. omn. iudic.* Nomine enim Ordinarij locorum veniunt Episcopi, & habentes iura Episcopalia supra sæculares iuxta ea, quæ notat Rota *decis.* 798. *par.* 4. *recent.* & in Salamantina iurisdictionis coram Seraphino.

2 Cùm igitur hic Rector in suo districtu sit Ordinarius, & in eo habeat iurisdictionem quasi Episcopalem ordinariam, nulli dubium est, quin possit audire confessiones absque alia Ordinarij approbatione, cum sit ipse Ordinarius, imò etiam alios presbyteros pro suo districtu approbare; quia hæc approbatio est actus iurisdictionis ordinariæ, & Sacrum Concilium Tridentinum hanc potestatem Episcopis tribuit simpliciter ratione sui muneris. Rector autem iste iurisdictionem quasi Episcopalem habet ita, vt ipsius subditi in hoc foro nullum alium Superiorem, excepto Romano Pontifice, recognoscunt, vt in specie de Prælatis Episcopo inferioribus, iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus, quod veniant nomine Ordinarij, & posse alios approbare, docent Sanchez *loc. cit. num.* 15. *in fin.* Enriq. *de Sacram. lib.* 6. *num.* 3. Suarez *tom.* 4. *de Sacram. disput.* 28. *sect.* 15. *num.* 3. Castropal. *eodem tit. tract.* 23. *disp.* 5. *punct.* 19. §. 3. *num.* 1. Fagundez *ad secund. præcept. Decalog. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 55. Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 2. *disp.* 6. *q.* 11. Bonac. *de Sacram. disput.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 9. & Card. de Lugo *de Sacram. pœnit. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 22.

3 Cùm enim hæc facultas pertineat ad Ordinarium loci, & hic Rector facere possit quicquid facere possunt, & solent Ordinarij intra suarum Diœcesum, ac iurisdictionum fines, vt satis declarant verba priuilegij, non solum Episcopus, sed etiam hic Rector, & quicumque alius, qui in locis exemptis habet iurisdictionem ordinariam, poterit Confessarios approbare in suo districtu. Nam veniunt appellatione Ordinarij, non solum Episcopi, sed etiam quicumque alij, qui ordinariam iurisdictionem habent, siue à Canone, siue à præscriptione, siue à priuilegio, vt tradunt Zabarell. *in Clem. Quia Regulares num.* 11. *de supplen. neglig. Prælat.* Abb. *in cap. vt forma num.* 6. *de sent. excomm.* Dec. *cons.* 121. Bellam. *cons.* 20. Mising. *in cap. post cessionem num.* 2. *de prob.* Paris. *loc. cit.* Nauarr. *cons.* 9. *de priuileg.* Cochier. *de iurisdict. ordinar. in exempt. par.* 1. *tract.* 4. 1. *num.* 9. Et ideò potest ea facere, quæ ordinarijs committuntur.

Eòque magis, si locus sit sub immediata Regia protectione, & Rector sit in hac quasi possessione, & sua iurisdictio sit priuatiuè quoad omnes, nec Ordinarius loci aliquam habet in dicto districtu iurisdictionem, nec visitat, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. 4

Nec solum Rector, & Confessarij ab eo approbati, possent confessiones sacramentales audire subditorum existentium sub iurisdictione Rectoris, seu Visitatoris, verum etiam omnium confluentium ad Ecclesias eidem subiectas, absque approbatione ordinarij pœnitentis, vt tradunt Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 266. Riuald. *in candelab. de confess. num.* 57. *concl.* 3. Fagund. *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 72. Castropal. *loc. cit. disp.* 5. *num.* 4. Coninch. *de Sacram. disp.* 8. *dub.* 7. *num.* 50. Bonac. *eodem argum. disp.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 15. ac de Lugo *d. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 2. 5

CONSVLTATIO CXLIV.

Quomodo Episcopi moribus castè informandis inuigilare debeant. Ab eorum correctione quatenus appellandum?

SAcrum Concilium Tridentinum *sess.* 13. *cap.* 1. *de refor.* illud primum in hac re Episcopos admonendos censet, vt se pastores, non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominentur, sed illos, tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum sæpè plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas. 1

Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate seueritas adhibenda est, vt sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conseruetur, & qui correcti fuerint, emendentur, aut si resipiscere noluerint, cæteri salubri in eos animaduersionis exemplo, à vitijs deterreantur, cum sit diligentis, & pij simul pastoris officium, morbis ouium leuia primum adhibere fomenta, post, vbi morbi grauitas ita postulet, ad acriora, & grauiora remedia descendere; sin autem nec ea quidem proficiant illis submouendis, cæteras saltem oues à contagionis periculo liberare. Hæc sunt nedum ab ouibus sæpè, ac serio ruminanda, sed etiam à pastoribus. 2

Cùm igitur rei criminum plerumque ad euitandas pœnas, & Episcoporum subterfugienda iudicia, querelas, & grauamina simulent, & appellationis diffugio Iudicij processum impediant, ne remedio ad innocentiæ præsidium instituto, ad iniquitatis defensionem abutantur, atque vt huiusmodi eorum calliditati, & tergiuersationi occurratur, ita statuit, & decreuit in causis visitationis, & correctionis, siue habilitatis, & inhabilitatis, necnon criminalibus, ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario generali ante definitiuam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur, nec Episcopus, seu Vicarius appellationi huiusmodi, tanquam friuolæ, deferre teneatur, sed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis iudicio emanata, necnon omni stylo, & consuetudine, etiam immemorabili, contraria non obstante, ad vlteriora valeat procedere, nisi grauamen huiusmodi per definitiuam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiua appellari non possit, quibus casibus Sacrorum, & antiquorum canonum statuta illibata persistant. 3

Hæc Sacrum Concilium, in cuius decreti prima parte præscribitur Episcopis modus corrigendi suos subditos ad diuinum, suaue simul, ac fortè per mixturam lenitatis exigendus. Regimen porrò Dei lenissimum, ac suauissimum manifestè ferunt illa de diuina Sapientia, cuncta regente: *Disponit omnia suauiter* Sap. 8. Hoc quid sit, exponit Hugo Victorinus *homil.* 11. *in Eccles.* sub finem, inquiens: *Nihil excipitur à suauitate eius, omnia disponit suauiter. Quæ* 4

omnia?

omnia? Praua, & recta, bona, & mala, obnoxia, & aduersa. Omnia disponit suauiter; non solum bona, sed etiam mala; non solum recta, sed etiam praua; non solum obnoxia, sed etiam aduersa. Omnia disponit suauiter. Quam suauiter? Vultis scire, quàm suauiter disponit omnia? Sine violentia aduersa subijcit, sine tumultuatione praua dirigit, & in pacatissimo Regno suo quod iustitia intus tenet, mala quoque, & aduersantium vitiorum motus, sine coactione secreto ordine, sapientissimaque dispositione seruire facit. Tam suauiter enim omnia, etiam non suauia disponit, vt omnia, quæ contra eius voluntatem se erigunt, neque potenter extinguat, vt nihil sint, neque violenter compellat, vt nihil possint, sed esse sinens, & posse annuens, currentia contra suam voluntatem manifestè permittit, & occultè conducit ad implendam suam voluntatem, & cum mali volunt illa contra ipsam sine ipsa volunt, cum autem possunt, quod volunt, ab ipsa possunt, cum vero faciunt, quod possunt, putant quidem, & volunt facere se, quod ipsa non vult, tamen, & non aliud faciunt, nec facere queunt, quam quod ipsa vult. Manifestè enim permittuntur, & occultè conducuntur, & suauiter disponuntur, & pertingit vsque ad eos Sapientia ita fortiter, vt ipses ad suam dispositionem restringat, & disponit suauiter, ne eos ipsos contra eorum voluntatem compellat; Sed & si quando exterius violentiam prauis voluntatibus adhibendis, siue plectendis adhibet, nunquam tamen suauitatem suæ dispositionis deserit, quia in se tranquilla permanens, vnde aduersantium pacem malè quietam turbat, inde regnum iustitiæ suæ solidius ad pacem componit. Propterea ergo pertingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. En quanta in regendo diuina suauitas.

5 Expressam symbolo sibili auræ tenuis diuinam hanc regendi, & agendi rationem legere licet 3. *Reg.* 19. Ad hanc tertiò obiectam speciem respexit Tertullianus *lib. de patient. cap.* 15. describens patientiæ thronum: *Sedes*, inquit, *in throno spiritus eius mitissimi, & mansuetissimi, qui non turbine glomeratur, non nubilo liuet, sed est tenore serenitatis apertus, & simplex, quem tertio vidit Elias.* Quamuis autem varij Doctores variè illa symbola vehementis spiritus ignis vocantes, & auræ tenuis Eliæ obiecta interpretantur, tamen admodum verisimilis ea expositio videtur, quæ affirmat, significasse ijs Deum suam agendi, & regendi rationem, non duram, seueram, impotentem, sed lenem, ac suauem esse. Quod latissimè versat Sanctus Chrysostomus *tom.* 1. *homil. de Petro, & Elia, & t.* 6. alia *homil. de Elia. Bonus Elias præ zelo, quo flagrabat austeri, ac duri spiritus erat, cumque Deus satagebat traducere ad lenitatem erga populum, in quem ob Numinis violationem concitatior erat.* Itaque exhibuit se illi Deus specie tenuissima, ac lenissima, nec conterens petras, sed molliter perflans, ac sibilans.

6 Adstipulatur planè Theodoretus *q.* 57. *ad lib.* 3. *Reg.* & concinnè Petrus Blesensis *ep.* 100. cuius, præter cætera, hæc est oratio, dum informat nouum Prælatum: *Turpe quidem, & absurdum est in Prælato cum ira, & austeritate corripere, sicut Apostolus ad Timotheum scribens ait, Dei seruum,* inquit, *non oportet litigare, sed mansuetum esse, & patientem ad omnes; & cum lenitate corripere eos, qui resistunt veritati, &c. Cum Propheta diceret. Ecce spiritus grandis conterens petras, & in spiritu Dominus, & post spiritum commotio, non in commotione Dominus, & post commotionem ignis, non in igne Dominus. Et adiungit; & post ignem sibilus auræ tenuis, & in eo Dominus. Nam cum spiritus iræ, & commotionis, ignisque iracundiæ Deo displiceant, ipsi accepta est lenis, & blanda correctio.* Videndus quoque, qui de hoc sibilo Eliæ obiecto præclarè disserit Philippus Abbas *lib. de silentio Cleric. cap.* 39.

7 Specimina verò diuinæ in regendo suauitatis in ordine naturæ, & in ordine gratiæ ex ipsa praxi manifesta sunt. Nam in ordine naturæ, Deus, vt Sanctus Augustinus sapienter ratiocinatur *lib.* 7. *Ciuitat. cap.* 30. Omnia motus suos agere sinit, quæ est summa omninò agendi, ac regendi suauitas. Mauult Deus cum honoris sui, ac supremæ suæ maiestatis iniuria non temerare naturalia iura, quæ humanæ libertati in seipsam concessit, quàm cum ea temeratione, quæ illi esset planè ad manum, impedire innumera, & atrocia scelera, quibus in momenta singula à mortalibus violatur. Imò non leuis admiratio est, cum aliquando per miraculum agentia merè naturalia prohibeat operatione, humanam tamen libertatem vix vnquam inhibuisse, deprehenditur.

8 In ordine autem gratiæ, verissimè Sanctus Chrysostomus *homil.* 12. *in epist. ad Hebr.* diuinam erga nos suauitatem expressit, docens, Deum, ne nostram temeret libertatem, & vt suauiter, magnaque cum condescensione, omnis violentiæ expertè nobis cum agat, nequaquam nos præuenire, non quod non exigatur semper gratuita Dei præuentio, vt supernaturalis boni quippiam moliamur, sed quod diuinæ gratiæ præuentio non sit eiusmodi, quæ libertatem nostram violet. Indubitatumque esse debet, eam negationem præuentionis, ne nostra libertas temeretur, aliud non excludere, quam violentam voluntatis humanæ coactionem cum libero vsu potestatis vtrolibet flexilis incompossibilem.

9 Eandem diuinæ supernaturalis prouidentiæ, rectricis voluntatum humanarum, suauitatem, violentiæ omnis expertem, suspexere Patres alij. Origenes circa illud Apostoli Roman. 9. *insertus es in bonam oliuam*, ita inquit: *Sicut omnis materia corporalis, cum sine dubio vnius natura sit, per accidentes sibi qualitates, diuersas species profert, vel corporum, vel arborum, vel herbarum, ita & cum omnium rationabilium vna natura, arbitrij æqualiter libertate donata vniusquisque proprij motus, ex arbitrij potestate prolati, vel ad virtutem, vel ad libidinem subiectam sibi animam perducentes, vel in bonæ eam, vel in malæ arboris formant speciem, vt aut bona dicatur arbor, si per arbitrij potestatem delegerit bona, aut mala dicatur, si elegerit mala, & sic vnusquisque secundum proposita sui motus, aut dicetur bona oliua, si iter virtutis incedat, aut si contraria sectetur, oleaster nominabitur. Inde denique, & Dominus in Euangelio dicebat: Aut facite arbore malam, & fructum eius malum, aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum, vt ostenderet arborem bonam, vel malam non nasci, sed fieri. Iam verò si accidit aliquid ad arbitrij libertatem, quod extrinsecus vel ad mala prouocet, vel hortetur ad bona per infallibiles quasdam Diuinæ Prouidentiæ dispensationes, in nullo consequentiam propositæ absolutionis offendit. Habet enim in semet ipso natura rationalis vigentem arbitrij libertatem, quæ vel obedire, si velit prouocanti, vel si nolit, spernere possit hortantem.*

10 Philo Carpathius tractans illud Cantic.... *Terribilis, vt Castrorum acies ordinata*, cum præmisisset necessitatem diuinæ circa nos sollicitationis, quæ inuitationem tantùm, & collectionem ferat, violentiam autem, & necessitudine careat, subdit: *Duo ad salutem sunt nobis maximè necessaria, quorum vnum supra nos, alterum nobis inest ex munificentia conditoris. Diuina gratia scilicet nos præueniens, et liberam de voluntate iudicium. Gratia eliciendo incipit, admissa consequitur, benè retenta, ac fota perficit. Vt enim oaicula, vel alij cuiuis è cicuribus animantis præmonstratum aliquid, eam propius allicit, ac monet, nec tamen cogit, ita menti humanæ, diuinæ gratiæ lumen infusum, voluntatem nostri animi, seu rationis, quam appetitum appellant, allicit, ac trahit, nec vlla vi cogit, sed sola charitate benignissimè inuitat.*

11 Idem habent Eucherus *homil.* 9. *de Paschate*, Ennodius *lib.* 2. *epist.* 19. Bernardus *serm.* 85. *in Cant. sub med.* Sicque se nobiscum gerit Deus, ait Auctor imperfecti operis *in Matth. homil.* 14. ad illud, *adueniat regnum tuum*, quia Rex est, non Tyrannus. Idcircò enim neminem per violentiam adigit, quia Rex legitimus est. Ac ita luculenter S. Dionysius *cap* 4. *diuin. nom. propè fin.* illam multorum siue querimoniam, siue criminationem, quod Deus nos ad virtutem per prouidentiam, necessitatem, ac vim inferentem non trahat, vocans inconsideratum, vanumque multorum verbum, quod negat, approbandum esse, cum destruat naturam, cui diuina suauis gubernatio sapientissimè se accommodat. Arnobius *lib* 2. insulsam illam aduersus Deum criminationem fusè & refert, & refutat, necnon Lactantius *instit. cap.* 5. itemque Basilius *homil. quod Deus non sit auctor malorum*, Nyssenus *orat. de mortuis, & in orat. cath. cap.* 7. Hilarius *in psalm.* 2. Chrysostom. *homil.* 14. *in* 1. *Corinth. &* 83. *in Matth.* Cyrill. *lib.* 1. Glaphyr. *in Genes.* & *de Adam.* Titus Bostrenus *lib.* 2. *contra Manich.* Nemesius *cap.* 41. *lib. de homine*, Æneas Gazæus in *Theophrast.* Ex hæreticis idem tradit Pelagius ea ad Demetriadem Virginem epistola, quam aliquis absurdè S. Hieronymo, alij B. Ambrosio adscripserunt, cùm manifestè spirat Pelagium, & ab ipso Diuo Augustino, tanquam fœtus Pela-

lagij agnoſcatur, & confutetur *lib. de gratia Christi cap.* 28. atque ex Ethnicis ſimplicius *ad cap.* 34. *enchir. Epicteti*, diſputans de cauſa mali.

12 Inſigne præterea diuinæ in regendo ſuauitatis argumentum petere licet ex eo, quod ſiquando iuſtitiæ ratio Deum adigat ad plectendos noxios, temperatiſſima ſemper inſertur vltio. Aduertit id præclarè Saluianus ſub finem libri primi *de prouid.* Expendens, quod refertur *Exod.* 32. de pœna ob vituli conflationem, & adorationem irrogata, *Cum omnis populus*, inquit, *reus fuerit, cur non eſt in omnes miſſa damnatio*? Quia pius ſcilicet Dominus partem percuſſit ſententiæ ſuæ gladio, vt partem corrigeret exemplo, præberetque omnibus ſimul, & coercendo cenſuram, & indulgendo pietatem. Cenſura enim fuit, quod caſtigauit; pietas quod pepercit, quamuis vtrunique impari modo, plus ſiquidem tunc pietati datum eſt, quàm ſeueritati. Ideò vtique, quia cùm indulgentiſſimus Dominus propenſiorem ſe ſemper miſerationi præſtet, quam vltioni, licèt in coercenda tunc Iudaici exercitus parte, iudicio, & ſeueritati cenſura diuina aliquid attribuerit, maiorem tamen ſibi populi portionem pietas vindicauit, ſpecialiter quidem hoc, & peculiari tunc innumeræ plebis miſericordia, ne omnes ſcilicet, quos reatus complectebatur, pœna conſumeret.

13 Egregiè Paulinus *epiſt.* 10. ad Seuerum: Tanta eſt enim ſumma Patris pietas, vt etiam ira eius, miſericordia ſit, & ideò caſtiget, vt parcat. Denique Beatus Apoſtolus ideò cæcatus eſt, vt illuminaretur, cecidit perſecutor, vt Apoſtolus ſurgeret, in itinere iter reperit, & in impietatis via via pacis agnouit. Meritò igitur Ricoldus antiquus, & grauis Mahumetiſmi oppugnator *lib. contra Alcoranum lib.* 10. inde confirmat, legem Mahumeticam a Deo non eſſe, quod ſit lex violentiæ, cùm è contrario diuina lex, & rectio leniſſima ſit, & ſuauiſſima.

14 Ex hac Diuina in regendo lenitate exiſtunt illæ Dei querelæ in Præfectus impotentis animi, & vt ſapiens appellat, *ictus Fluuij*, hoc eſt violentos, vehementes, ac incitatiſſimi impetus, & ferociæ. Eas quærelas apud Ezechielem *cap.* 34. his verbis legimus: *Gregem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidatis, & quod ægrotum non ſanaſtis, quod confractum eſt non alligaſtis, & quod abiectum eſt non reduxiſtis, & quod perierat non quæſitis, ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia, ideſt aſperè, ac dominando*, vt exponit Sanctus Gregorius 23. *moral. cap.* 13. Eadem forma in regendo, *potentiæ* nomine exprimitur apud eumdem Prophetam *cap.* 22. iuxta ſeptuaginta, quos Nazianzenus expreſſit *orat.* 1. *num.* 113.

15 Et hoc maximè nomine gloriam diuinam promouit Christus, quod homines, quorum animas ad Deum conuerſurus venerat non dominantis auctoritate ſubegit, ſed ſubiectorum ſpontanea deditione, quam obtinuit lenitate, & manſuetudine, mirabiliter dexteram eius deducente, vt habet Pſalmus 44. Hac ratione reuocauit Christus ad praxim, quod paſſim vſurpabat in ſermone, ac doctrina. Notauit enim Sanctus Chryſoſtomus *homil.* 60. *in Ioannem* ſub initio, Christum paſſim de lenitate, ac benignitate verba facere ſolitum, Hæc eſt illa Christi in regendo lenitas, per quam Apoſtolus, vt Theophylactus rectè expendit, Corinthios obteſtabatur 1. *Cor. Obſecro vos per manſuetudinem, & modeſtiam Chriſti*, græcè *lenitatem*.

16 Neque eſt, quod quis pugnare cum ea tanta Christi regiminis lenitate exiſtimet, *virgam ferream*, in qua recturum Christum prænunciauit *pſalmo* 2. Dauid. Occurram enim cum S. Hilario ad eum pſalmum, Ne quis temerariæ huic, & impiè præſumptioni locus pateat, proprietates ipſæ verborum in Romanam linguam translatorum cognoſcendæ ſunt, Namque id, quod nobiſcum eſt, *Reges eos in virga ferrea*, quamquam ipſum *reges*, non tyrannicum, neque iniuſtum ſit, ſed ex æquitatis, ac moderationis arbitrio, regimen rationale demonſtret, tamen molliorem adhuc regentis affectum proprietas græca ſignificat. Quod enim nobiſcum eſt *reges eos*, cum illis eſt, *paſtoraliter reges*, regendi ſcilicet eos curam, affectu Paſtoris habiturus. Ipſe eſt enim paſtor bonus, cuius oues nos ſumus, pro quibus animam ſuam poſuit. Ne autem ius tyrannicum ſignificari arbitraremur in virga, quæ in virgæ nuncupatione proprietas ſit ea nouo, & veteri teſtamento noſcendum eſt.

17 Adſtipulantur huic S. Hilarij interpretationi de virga ferrea, hoc eſt inflexibili, & recta, ſed nonniſi paſtorali regimine S. Auguſtinus, Theodoretus, & alij *in pſalm.* 2. necnon Primaſius, Beda, & Rupertus *in cap.* 2. *Apocal.* vbi Ioannes, ſicut etiam *cap.* 12. *&* 19. conſentaneè ad Hebræum, & Græcum Pſaltis contextum, e quo apertè profecit, *virgam ferream*, appellat rectionem paſtoralem, quæ cum ſita ſit in paſcendo, caret amaritudine, eſtque leniſſima. Ne verò hæc expoſitio ſingularis videretur, S. Hilarius adducit plures ſcripturas, quibus oſtendit, virgam, & quidem ferream, nonniſi validam, & firmam, tyrannidis tamen, & violentiæ expertem, poteſtatem ſignificare, qualis ſanè fuit Christi poteſtas, & rectio, quæ eſt etiam Chryſoſtomi de eo loco ſententia.

Quam porrò ipſe Chriſtus Dei imitatione ſeruauit regen- 18
di temperationem, eandem illis, quos ſuos in Eccleſiæ regimine conſtituebat Vicarius, vt loquitur S. Bernardus *ſerm.* in illud, *Audiam quid loquatur*, imò miniſtros ſuo loco præſcripſit *Matth.* 20. Alibi verò *homil.* 6. *in Iſaiam*, ex eodem Chriſti monito Apoſtolis dato, colligit, Epiſcopum, & idem eſt de quouis Rectore Eccleſiaſtico, ſeruum ſtatui eorum, quibus præeſt. Non ad Principatum, inquit, Eccleſiæ venit, qui ſaluari vult, & ſi præeſt, ſed ad ſeruitutem Eccleſiæ, ſi oportet, & de Euangelio *Principes quidem gentium dominantur eis, & qui poteſtatem habent in illis, magiſtratus vocantur. Non ſic autem erit in vobis.* Nec enim dominantur Principes in vobis, ſed qui vult veſtrum eſſe maior, erit omnium minimus. Qui vult eſſe primus, erit omnium nouiſſimus. Qui vocatur ergo ad Epiſcopatum, non ad Principatum vocatur, ſed ad ſeruitutem totius Eccleſiæ.

Angeli quoque, qui noſtri Rectores ſunt, ea lenitate, 19
ac manſuetudine homines dirigunt, quàm nemo vnquam ſatis ſuſpexerit. Ideòque Petrus Bleſenſis *ſerm.* 3. Angelos abſolutè mites appellat. In tribus quidem manſuetudo conſideratur, ſi quis ſcilicet ſocialis eſt, vt cum quibuſcumque viuat, gratioſus ſit eis: Sic Paulus omnibus omnia factus. Si quis etiam lædentem non lædit. Poſtremo etiamſi lædenti benefaciat. Hæc præcipuè in Angelis eminent. Cùm enim ille imprudens, & impudens Lucifer ſe à Deo, & ſocialibus diſſociaret Angelis, ipſi in ſocietate perſtiterunt, in manſuetudine ſua roborati. Iniurias, quas eis quotidie inferimus, dum cuſtodiæ eorum refragamur, patienter ſuſtinent, nec læſi nos lædunt, imò mitius compatiuntur nobis, & quod veriſimile eſt, tanquam medici maiorem ſolicitudinem infirmis impendunt, quam ſanis, & magis gaudent ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia.

Et eſt tamen Angelorum poteſtas maxima, vt præter cæ- 20
teros copioſè proſequitur Sophronius Hieroſolymitanus, eo encomio, quod dixit Sanctis Angelis, & nos in noſtro opere de Sacro fidei Catholicæ Tribunali, nihilque facilius foret. Angelis Sanctis, quàm hominem minimo niſu conterere. Id, quod manifeſtiſſimum fuit in clade, quam vnicus Angelus per breui tempore ſine ſtrepitu intulit copijs numeroſiſſimis, & inſtructiſſimis Sannacheribi. Quare non ſuret vnicuius Angelo operoſus, hominem, cui præeſt, vi adigere quo vellet. Non poteſt quidem Angelus, ſiue intellectum, ſiue voluntatem hominis implere, vt loquuntur Patres, Baſilius initio *lib.* 5. contra Eunom, Fulgentius *de fid. ac inſt. cap.* 3. Paſchaſius *lib.* 2. *de Spiritu Sancto in fine*, Bernard. *lib.* 5. *de conſid. cap.* 3. Rupertus *lib.* 1. *de oper. Spiritus Sancti cap.* 26. Ideſt non poteſt quidem Angelus per ſeipſum directè, ac immediatè hominem ſiue intellectuare, verbum eſt Diui Auguſtini *ſerm.* 18. *in pſalm.* 118. eiuſque intellectui immittere cognitionem, ſiue voluntati eius talem, aut talem actum imprimere, tamen indirectè, & interuentu inferiorum potentiatum ſubordinatarum, in quas per externos ſenſus, ac temperiem corpoream multum iuris habet, ita afficere eas quoque Superiores facultates poteſt, vt non difficilè illas abducat quo libuerit.

Tanta, tamque robuſta, ac valida cum ſit Angelorum 21
poteſtas in eos, quos dirigunt, tamen nihil per vim, ac impetum, ſed omnia ſuauiter, ac moderatè ſuſcipiunt.

Nec deeſt vox Apoſtolorum de neceſſitate exprimendæ in 22
regendo ſuauitatis. Sanctus Petrus *epiſt.* 1. *cap.* 5. chriſtianos rectores informans, ſic ſcribit: *Seniores, qui in vobis ſunt, obſecro, conſenior, & teſtis Chriſti paſſionum, qui & eius, quæ in futuro reuelanda eſt gloriæ communicator. Paſci-*

ſcite, qui in vobis eſt gregem Dei prouidentes, non coactè, ſed ſpontaneè ſecundum Deum. Neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè, neque vt dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo, & cum apparuerit Princeps Paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam. Seniores non ætate, ſed dignitate, ac munere, ideſt Præpoſitos, ſpectat hæc oratio, vt ſequentia manifeſtè oſtendunt, quibus Apoſtolus docet huiuſmodi ſcoporum eſſe, paſcere, ac prouidere.

23 Mirum porrò videri non debet, S. Petrum, ſuauem, temperatamque rectionem adeò probare. Quod enim Sancti Optatus *lib. 7.* in Parmen. Chryſoſtomus *orat.* in Petrum, Eliam, & Petrus Damiani egregiè obſeruarunt, prouiderat Deus nobis, proſpiciens, vt ſeuerior, auſteriorque, & rigidior Petri animus miteſceret, atque molleſceret. Erat ſanè Petros, vt ratiocinantur Sanctus Chryſoſtomus *ſerm. 27.* Vertex Apoſtolorum, Baſis immobilis, Petra firmiſſima, Princeps Eccleſiæ, Portus ineſpugnabilis, Turris ſtabilis; Hunc tamen talem, & tantum in Eccleſiæ Paſtorem electum, impingere, ac in teterrimum abnegati Chriſti peccatum ruere, permiſit Deus. Rationem illius prouidentiæ ſic aperit Sanctus Chryſoſtomus: *Si Doctores, & Sacerdotes minimè peccarent, neque affectibus huius vitæ eſſent obnoxii, aduerſus alios inhumani eſſent, & implacabiles, Ob eam igitur cauſam, etiam Sacerdotes ipſos Eccleſia, affectibus eſſe ſubiectos permiſit, vt ex eo, quod in ſeipſis ſentiunt, faciliores adueniam aliis dandam fiant.*

24 Eumdem Dei, & Chriſti in regendo ſpiritum obtinuit cum Petro Paulus, neque ex diſſimili origine. Nam Paulum quoque, vt Petrus Damiani notat *ſerm. 27.* idcircò Deus multipliciter olim inquinari permiſit, vt tantus rector animorum ſuauitatem regiminis addiſceret. Itaque aliis rectoribus metuens *ad Galat. 6.* diſertè denunciat, verendum eſſe iis, qui in alios ſeuerius, ac inclementius ſe gerunt, ne ſinantur ipſi quoque cadere: *Si præoccupatus*, inquit, *fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris.* Præoccupatum hominem, hoc eſt non ex adulta iniquitate prolapſum, ſed præuentum, & ferè antequam lapſum ſuum perfectè aduerteret in præceps actum, admonet Paulus oportere leniter inſtrui, aut, vt verbi græci emphaſis retineatur, *reſtitui cum manſuetudine*, per rectores ſpirituales aliis dirigendis, ac iuuandis præpoſitos, qui non imperio ſubditis præſideant, ſed miniſterio, vt loquitur Tertullianus *lib. de pudic. cap. 21.* Quod ſi intemperantius ſe gerant, zelum Dei obtendentes, iubet memores eſſe communis naturæ in omnibus prolapſionis obnoxiæ, oſtendens, nihil eſſe procliuios, quam vt qui in alios ferrei, & immites ſunt, cum ceciderint, id enim præſertim eſt coloratı tyrannici ſpiritus, & impotentiæ animi obtendiculum, egeant ipſi aliquando commiſeratione aliena iuſto Dei iudicio, & æquiſſimo permiſſu prolapſi.

25 Alia quædam ex Apoſtolo, quibus lenis eius, ac ſuauis in regendo animus apertè proditur, expendit Origenes *tr. 23. in Matth.* in huuc modum: *Cum ſint multi diſpenſatores, difficilè eſt inuenire fidelem, & prudentem. Propter quod & ait Apoſtolus: Ita nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Hic iam quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur.* Peccat autem in Deum quicumque Epiſcopus, qui non quaſi conſeruis ſeruus miniſtrat, ſed quaſi Dominus, frequenter autem & quaſi amarus dominus dominans, ſimilis conſtitutus Ægyptiis, qui affligebant vitam filiorum Iſrael cum vi, Ergo memores eſſe debent verborum Chriſti dicentis: *Vos vocatis me magiſtrum, &c.* Et illud *Principes gentium dominantur, &c.* Audire autem oportet, & Paulum dicentem; *Cum poſſemus eſſe oneri, vt Chriſti Apoſtoli, facti ſumus paruuli in medio veſtrum. Quemadmodum ſi nutrix foueat natos ſuos, ſic deſiderantes cupimus participare vobiſcum, non ſolum Euangelium, ſed etiam animas noſtras. Et non oportet percutere conſeruos, ſed corripere inquietos, conſolari puſillanimos, ſuſtinere infirmos, & patientes eſſe ad omnes. Quoniam ſeruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes, cum modeſtia docentes eos, qui reſiſtunt.*

26 Spiritus lenitatis, ac benignitatis, qui duos Apoſtolorum Principes ad ſuauem, ac lenem rectionem impulit, æquè cæteros Apoſtolos ad ſimilem regendi formam induxit. Quare dubitare non licet, quin quæ laus fuit duorum Apoſtolorum, vt iure dicerentur, *Vbera Eccleſiæ*, præ lenitate præſertim, ac benignitate, in alios item Apoſtolos omnes ceciderit. Vnde Sanctus Chryſoſtomus *orat.* de S. Ignatio, laudem vnicuipiam Apoſtolorum tributam in omnes æquè, redundare confirmat, ſic ſcribens: *Cum Paulum dico, non hunc ſolum intelligo, ſed & Petrum, & Iacobum, & Ioannem, atque omnem ipſorum chorum. Quemadmodum enim in lyra cum diuerſa ſint chordæ, vnus tamen concentus eſt, ſic etiam in Apoſtolorum choro, quamuis ſint diuerſæ perſonæ, vna tamen doctrina eſt, quandoquidem, & vnus artifex eſt Spiritus Sanctus, qui ipſorum animos mouet, idque Paulus oſtendens, ſiue igitur*, inquit *1. Cor. 15. illi, ſiue ego, ſic prædicamus.* Quare quam regiminis lenitatem Petrus, & Paulus factis, & verbis prætulerunt, facti ſuorum alumnorum nutrices, & vbera, idem vniuerſi quoque Apoſtoli exhibuerunt, & docuerunt.

Nec aliud eſt ab Apoſtolis Apoſtolicorum virorum de neceſſaria imitatione diuinæ in regendo lenitatis iudicium, 27
S. Athanaſius *in exhort.* informans magiſtros Monachorum, & docens quam tutius ſit leniter, ac benignè, quàm durè, & aſperè ſe gerere, ſic loquitur, *Magis benignitatis adhortatienibus de illiciente blandimentis via veritatis oſtenſa, nubem erroris aperite, vt non trahi incipiat vnuſquiſque, ſed ſequi præcedentem. Semper duriora flectenda ſunt, ne viribus incliuata curuatio, priuſquam in circulum veniat fatiſcens, fragmen effundat. Hinc ſæpius ſcandala vulgo dicaciter gignuntur. Dum ad Religionis iugum cenſorium arrogatur imperium, vita noſtra ſubeat, lingua perſuadeat; quia plus auctoritatis geſtat exemplum, & ingerit appetentiam ſui, morum lenis formatio.*

S. Baſilius, cui, auctore Nyſſeno *in exhortat.* ſecundas 28
poſt Apoſtolos partes, ſolum tempus dedit, ſic loquitur *regul. fuſ. in 43. Morum manſuetudo, & humilitas cordis, hæc præcipua antiſtites veluti inſignia ſunto. Si enim Dominus diſcipulis ſuis miniſtrare non erubuit, ſed terræ, ac luti, quod ipſe finxerat, & hominis forma figurauerat, miniſter eſſe non recuſauit: Ego enim in medio veſtrum ſum*, inquit, *ſicut qui miniſtrat, quid eſt tandem, quod erga æquales noſtros præſtando, illius imitationem aſſequutos nos, exiſtimare poſſumus. Hoc igitur eſt, quod primum, & eo vſque magnum, in Antiſtite requiritur, Tum clementem eſſe ipſum oportet, ac eiuſmodi, qui per veram inexperientiam in officiis delinquentes leniter ſufferat. Non tamen qui obticeſcat ad peccantes immorigeros, ac deteſtantes imperium clementer toleret, & ipſis cum quanta maxima poſſit lenitate, moderationeque medicinam adhibeat. Idoneumque præterea, qui accommudata eorum morbis remedia comminiſcatur, & excogitet, non vtrociter obiurgantem, ſed in manſuetudine monentem, clementerque corripientem, ſicut ſcriptum eſt, nempe 2. Timoth. 2.*

S. Auguſtinus informans Præpoſitum *in reg. cap. 15.* aliàs 29
43. ſic breuiter habet: *Ipſe qui vobis præeſt, non ſe exiſtimet poteſtate dominante, ſed charitate ſeruiente felicem.* Addit pleraque in eam ſententiam, quæ in commentario expendit Hugo Victorinus; & inſignia quoque ſunt, quæ habet in eiuſdem regulæ expenſione Philippus Abbas *lib. de obed. cap. 41. in fine*, demonſtrans, quod S. Auguſtinus mandat, vt ſuperior plus ſe amari, quàm timeri velit, eo pertinere, vt omni cum ſuauitate, ac benignitate quantum fas eſt, regat ſubditos, nec vt Philippus loquitur, per odioſam iuſtitiam, reddat regimen inutile iis, in quorum ſolum vtilitatem eſt inſtitutum. S. Leo *epiſt. 84. Sic eſt adhibenda correctio, vt ſemper ſit ſalua dilectio.*

Eadem ferè habet Sanctus Nilus in libello aſcetico agens 36
contra ambientes munus Religioſæ Præfecturæ, S. Dorotheus *doct. 17. num. 2.* agens cum Præfecto Cœnobij, S. Benedictus *in reg. cap. 2. & 64.* vt Abbas erga ſubditos, pium Patris affectum oſtendat ſeriò, & grauiter præcipit, Sanctus Gregorius 21. *moral. cap. 11*, dominatiuam poteſtatem de incutiendo timore ſollicitam, amandat ad præfectos pecorum, atque ferarum, Sanctus Iſidorus *lib. 3. ſent. cap. 48.* reprehendit qui nomen regiminis ad immanitatem tranſuerterunt crudelitatis. Eiuſdemque ſententiæ eſt Antiochus, inſtruens Præfectum cœnobiticum *homil. 111.* Philo Carpathius ad illud 7. *Cantica, Naſus tuus, vt turris libani*, Petrus Damiani *lib. 1. epiſt. 12.* S. Anſelmus, referente Edimero *lib. 1. vitæ*, vbi quamquam agat tantùm de pueris Religioni oblatis leniter tractandis, tamen rationes ferè ſunt vniuerſales. Sanctus Bernardus ſuaptaſi firmauit, quod hic intendimus, vt ſcribit in viri Sancti rebus geſtis Gottidus

dus *lib.* 3. *cap.* 6. de summa eius suauitate, & redundante dulcissimis affectibus pectore, Petrus Blesensis *epist.* 100. in hac lenitate nec Deus, nec homo offenditur, in qua fides à Prælato tam Deo, quàm homini exhibetur. De hac lenitate, & hac fide scriptum est: *In fide, & lenitate ipsius, Sanctum fecit illum*, Thomas Cantipratanus *lib.* 1. *apum cap.* 11. *num.* 2. *in* §. cuius titulus, *Prælati non agant imperiosè*, Laurentius Iustinianus informans moderatores, & rectores *lib. de instit. & regimin. Prælat. cap.* 9. Ioannes Gerso sæpè lenitatem regiminis inculcat Pastoribus 3. *par. opusc. de relig. perfect. consid.* 15.

31 Quoniam verò nulli vnquam peccatori deest imprudens prætextus, ait S. Chrysostomus in *psal.* 140. sunt qui prætexant, inferiores non aliter esse continendos in officio, quàm si superior rigidè, ac pro imperio agat. Causantur quippè superioris auctoritatem facilè eneruari, subsequente contemptu, si molliter, ac remissè agatur. Sic enim interpretantur regimen blandum, ac lene, vt non aliud sit, quàm remissum, & eneruе, cui sapientes omnes maximè semper timuerunt, tanquam exitiali, & perbreui cum subditorum duritie laxitatem, & vniuersæ Ecclesiasticæ disciplinæ dissolutionem inuehenti.

32 At re vera hoc aliud non est, quàm multiplicare defectus, quod proprium est excusantium excusationes in peccatis. Non esse molliter, ac remissè agendum, vt sarta retineatur superioris auctoritas ijs iustius diceretur, qui sunt natura, & ingenio facillimi. Idcircò enim Sanctus Gregorius *hom.* 11. *in Ezechiel.* obseruat Apostolum Tito mandasse, vt omne imperium exprometet, nimirum, quod lenior natura esset, & magna ingenij facilitate, quæ facilè in ignauam remissionem cum subditorum exitio, & auctoritatis contemptu esset degeneratura, nisi Titus animos sumeret. Contra verò idem Apostolus, Timotheum, cui non erat ea genij, & naturæ facilitas, propè accedens ad mollitiem, admonuit regere subditos *cum omni patientia*. Non latebat Apostolum, quod distinctius expressit Sanctus Bernardus *serm.* 25. *in Cantic.* bonorum Præfectorum esse agnoscere se subditorum medicos, non dominos. Est autem plusquam falsum, contemni auctoritatem, si adsit arrogantia imperantis: Quinimò nihil est, quod adeò Episcopalem auctoritatem cum veneratione, & amore coniunctam imminuat, nihil quod odium, & exacerbationem magis conciliet, quàm fastus eius, qui cum aliarum virtutum omnium, tum præsertim humilitatis, & demissionis prælucere exemplo debet, vt munere sibi credito dignus habeatur. Debet enim de quouis Pastore illud iure dici posse, quod in Patris sui laudibus posuit Gregorius Nazianzenus; Velut spiritualem quamdam statuam ad optimæ cuiusque actionis pulchritudinem expolitam, se ad imitandum proponebat. Acriter in huiusmodi deceptionem agit Philippus Abbas *lib. de dign. Cleric. cap.* 17. exemplo Dauidis, qui cum ad regiam auctus esset dignitatem, & alijs imperaret, auctoritatem tamen, qua potiebatur ab humilitate præsertim exornatam voluit, probè gnarus, non augescere, vel retineri fastu auctoritatem. Extat Sancti Basilij querela *epist.* 10. aduersus occidentalium, Damasique in primis prætensum fastum, in qua verissimè statuit, dignitatem non esse æstimandam superbiam.

33 Neque hoc dicimus, non esse contundendam, si deprehendi contingat, subditorum duritiem, aut adeò remissè agendum esse, vt crescat per eam occasionem cœpta disciplinæ laxatio. Hoc S. Gregorius *lib.* 4. *epist.* 8. meritò improbat ex Apostolo admonente honorificandum cuique esse ministerium suum, & ita in corde tenendam Præfecto dimissionem, vt tamen exterius seruetur dignitas, nec feratur licentia extollentium se supra eos, quibus reuerentiam, & obedientiam debent, de quo Sanctus Bonauentura *cap.* 10. *reg.* Sed illud dumtaxat dicimus, non esse ante occupandam per Superiores inferiorum ægritudinem prætextu tuendæ, ac retinendæ auctoritatis, nec prius vtendum asperitate remediorum, quàm eam exposcat, & veluti extorqueat necessitas. Quæ enim ista efferatio, grassari in planè subiectos, & placidos, ne fortè contingat vilescere potestatem? Teneant ergo Superiores exterius, quod pro aliorum auctoritate suscipiunt, seruent interius, quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se humiles, etiam subiecti deprehendunt, quatenus, & in auctoritate eorum, quod formident, videant, & de humilitate, quod imitentur, agnoscant.

Non enim reuera zelus est, sed furor, si Gulielmus Parisiensem *lib. de maioribus cap.* 8. legamus qui in has, vt appellat, *simias zeli* concitator. Vnde & in ore eorum semper sonat vox tyrannica *Crucifigatur, confundatur, deponatur, deijciatur, eruatur*. Potestas in manibus hominum huiusmodi gladius est proculdubio in manu furentis. Vix autem nunquam de ore eorum auditur, *emendetur, corrigatur*. Vrere norunt solummodò & secare, ferrum, & ignem statim adhibere conantur; nihil de vnctionibus, nihil de fomentis, nihil de cataplasmatibus curant, nihil de potionibus, nisi fortè de potione absynthij amarissimi, cuius sumptio tormentum sit, & non medicina. 34

Breuiter, sed eleganter S. Cyprianus *lib. de lapsis*, quo non esse asperitatis arguendum fortem Rectorem, nec remissum posse sibi de lenitate blandiri egregiè docet. Qui peccatorem, inquit, blandimentis adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat, nec comprimit delicta illa, sed nutrit. At qui consilijs fortioribus redarguit simul, atque instruit, fratrem promouet ad salutem. Quos diligo, inquit Dominus, redarguo, & castigo. Sic oportet & Dei Sacerdotem, non obsequijs decipientibus fallere, sed remedijs salutaribus prouidere. Imperitus est medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat, & in altis recessibus viscerum virus inclusum, dum seruat exaggerat. Aperiendum vulnus est, & secandum, & putraminibus amputatis medela fortiore curandum. Vociferetur, & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum cum senserit sanitatem. Laudat hunc Sancti Cypriani locum Hormisda Papa *epist.* ad vniuersas Prouincias, sic addens: *Vnde & S. Ioannes Constantinopolitanus Episcopus arguit, dicens, imperitus medicus est, qui indigesta putredine superducit vulneri cicatricem*. Exemplum hoc medici Ioannes Sarisberiensis *lib.* 4. *polycr. cap.* 8. Rectori optimè accommodat, & egregiè Climacus informans cœnobij Pastorem toto *cap.* 2. & 6. 35

Miscenda itaque est in regendo suauitati fortitudo ad Dei imitationem. Quod nec commodius, neque certius assequi Superiores possunt, quam attentè, & diligenter spectando modum, quo Deus ipse in regendo suauis simul, & efficax est. Hoc autem quantum ex Sanctis Patribus percipi licet, non aliter præstat Deus, quàm attemperando se hominis genio. Quid enim suauius, quàm voluntate sua aliquem ducere, eòque inflectere, quo ipsemet proprio nutu, ac propensione agi velit? Vide Sanctum Augustinum ad Simplicianum *lib.* 1. *q.* 2. & *libell. de prædestinat. sanct. cap.* 4. Præsertim autem intentum assequitur, & felicissimè regit, quia opportunè operatur, & siue lenitatis, siue seueritatis argumenta exhibet, cum opportunum est. Explorandus accuratè genius subditorum, eique accommodanda, quantum licet rectio, & correctio, vt Sanctus Basilius *cap.* 23. *constitut. ad fin.* optimè admonuit. Hoc autem esse, quod in scripturis sæpè dicitur, dandum esse aliquid in tempore, in quem finem constitutum esse seruum fidelem familiæ Dei Præpositum, habent Luc. *cap.* 15. & Matth. *cap.* 24. egregiè exposuit Origenes, tractans illud Leuit. 26. *dabo vobis pluuiam in tempore*, sicut & tritici mensuram seruus fidelis, & prudens in Euangelio conseruis dare iubetur in tempore. 36

Huc pertinet diligens illa seruatio propensionis, ac varietatis animorum, quam tanto studio Rectori indicit Nazianzenus *orat.* 1. & eius vestigia affectatus Sanctus Gregorius Magnus *in pastor.* Talem Superiorem Sanctum Maximum Lerinensem Abbatem, posteà Rhegiensem Episcopum, describit his verbis Faustus *homil.* de eo: *O virum perfectis exercitus idoneum Ducem! O virum per omnia Deo dignum! Eminebat, vt sic dixerim, in ipso habitu animi fortitudo, in specie exteriori ipsam putares expressam imaginem sanctitatis. Terribilis incessu, reuerendus aspectu. Crederes, quod semper inuisibilem illum hostem ipsa vultus sui virtute terreret. Metuendus securitate, benignitate venerandus, auctoritatis censuram, humilitatis mansuetudine temperabat. Minabatur quidem frontis austeritas, sed cordis serenitas blandiebatur, ac sic conueniente in vno diuersitate gratiarum, Paulus apparebat in vultu, Petrus in spiritu, illius districtionis, huius erat pietatis æmulator ita, vt cum præsentiam vix sustineres, absentiam ferre non posse*, &c. 37

Hoc

Hoc suauitatis, ac fortitudinis fædere in regendo commendat Pontius Sanctum Cyprianum *in vit. Quæ illi pietas! Qui vigor? Misericordia quanta! Quanta censura? Tantum sanctitatis, & gratia ex ore eius lucebat, vt aduocaret intuentium mentes. Grauis vultus, & latus, nec seueritas tristis, nec comitas nimia, sed admixta vtrinque temperies, vt esset ambigere, vererine plus, an diligi mereretur, nisi quod & vereri, & diligi merebatur.* Hoc suauitatis cum fortitudine fædus luculenter ostendunt in Christo, in Angelis, in Apostolis Sancti Patres. Clemens Alexandrinus *lib. 1. pædag. cap. 7. in not.* Chrysostomus *in psalm.* 2. Hilarius *homil.* 3. in Esaiam, Gregorius Nyssenus *lib. de perfect. Christ. form. sub finem*, Isidorus Pelusiota *lib.* 3. *epist.* 95. Gregorius Papa *lib.* 1. *moral. cap.* 10, Ambrosius *lib.* 1. *de pænit. cap.* 14. 16. & 17.

38 Ipsi sæculi sapientes de fortitudine suauitati miscenda in primo admonent Plutarchus, qui etsi magnam eius esse difficultatem non neget, ex ea tamen maximè celebrat Phocionem, quod hac comparatione illustrat: *Vt prædicant solem Mathematici non eodem, ac Cælum motu volui, neque prorsus aduerso tamen, & opposito, sed obliquam, atque leniter inflexam cursus formam tenendo, lentum, flexibilem, & sequacem efficere anfractum, quo vniuersitas constat, atque optimam accipit temperaturam. In Republica item minimum directus, & per omnia subditorum voluntati reluctans, ingratus est tenor, ac rigidus, vt contra lubricus, & procliuis, qui peccantes sequitur. Illa vere, quæ partim concedit, indulgetque, indeque exigit, quod frugiferum est, administratio, & moderatio hominum in multis modestè, atque vtiliter, nisi vbique imperiosè, & violenter agantur obtemperantium, salutaris quidem est, verum ardua, eamque ægrè cum lenitate temperatur, retinens grauitatem, quæ cum hac si temperata fuerit, ea demum modulorum fit omnium, & concentuum maximè concinna, & delectabilis temperatura, qua mundum quoque perhibent Deum regere, non violentia, sed lepore, & ratione inducendo leniens necessitatem, &c.*

39 Optimus quidem, ac dilaudandus ille Superior, qui clementiam, atque leuitatem seueritate, austeritateque miscere solet, cum ex eiusmodi virtutum specie dissimilium temperamento, subditi in officio contineantur. Namque si semper, & vbique clemens, & facilis ad condonandum, quid aliud assequetur, nisi vt bonos ad scelera inuitet, malos verò ad deteriora perpetratis alliciat? Seueritatem itaque quandoque adhibeat, cum facinorum ipsorum causa, quoniam feliciores sunt improbi, supplicia luentes, quàm si eos nulla iustitiæ pœna coerceat. Tum boni etiam publici causa, nempè quia serpunt vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contactu nocent. Sed quis eum vereatur, apud quem semper conditum, imò constrictum ferrum est? Aut quis ignorat, inquit Cicero *pro Mil.* maximam illecebram esse peccandi, impunitatis spem? Non certè Imperator ille, qui hoc adspectu inclamat, lenitas improbitatem alit, atque corroborat, Iul. Imper. *in mosopog.* Itaque verissimè, & audenter cum Oratore dixerim *epist.* ad M. Brutum, salutarem seueritatem vincere inanem speciem clementiæ.

40 Verùm hac in re cautio est adhibenda, vt in primis, ne quid, aut durius, aut remissius constituatur, quàm causa deposcit. *Nec enim ait Marcianus l. 11. ff. de pæn. aut seueritatis, aut clementiæ gloria affectanda est, sed perpenso iudicio, prout quæque res expostulat, statuendum est. Planè in leuioribus causis pronior ad lenitatem esse debes, in grauioribus pænis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi.* Quod, vt superior assequatur, videndum, ne per iracundiam supplicia repræsentet. Quia iratus ad pœnam qui accedit, nunquam mediocritatem illam tenebit, quæ est inter nimium, & Parum, vt ne crebrò seueritatis edat exempla, quia ea sæpè committuntur, quæ sæpè vindicantur. Quid ita? Quia frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium irritat. Et maximè si Superioris causa agatur. Tum enim hoc agere debet, vt vel omninò conniueat, vel si admodum improbi, & continuæ malitiæ assueti, vnius supplicio multorum improbitatem coerceat, vtque pœna ad paucos, metus ad omnes perueniat. Neque id tantùm, sed etiam, vt omnes existiment vindictam, ne vtiquam ipsi probari, sed eum, tanquam inuitum cum magno tormento ad castigandum venire. Id, quod ipse assequatur, si ipse suppliciis minus intersit. Nam & C. Caligulæ vitio datum, quod animaduersionibus, pœnisque ad supplicium datorum cupidissimè interesset. Denique, & illud considerandum, vt nocentes receptis suppliciis afficiantur, vt Aristoteles indicauit 5. *polit.* Oportere supplicia more patrio sumi. Exemplar vide apud sacros, & profanos Scriptores. Et hæc omnia ad mentem Sacri Concilij dicta sint, cuius decretum explanari prosequamur.

Vt se Patres non percussores, &c. Ita Sanctus Gregorius ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum *lib.* 2. *epist.* 52. relatus *in can, quidem autem distin.* 45. cuius hæc sunt verba: *Quid autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores & egregius Prædicator ait 2. Timoth. 4. argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina. Noua verò, atque inaudita est illa prædicatio, quæ verberibus exigit fidem. Ioannes Diaconus lib. 3. cap. 9. Poly. lib. 4. tit. 9.* & S. Hieron. ad Nepotianum *epist.* 2. relatus *in can. esto subiectus d.* 96. inquit. *Esto subiectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe.* Et paulò post: *Sed Episcopi Sacerdotes se esse nouerint, non domines, honorent Clericos, quasi Clericos, vt & ipsis à Clericis, quasi Episcopis honor deferatur. Scitum est illud Oratoris Domitij; Cur ego te, inquit, habeam, vt Principem, cum tu me non habeas, vt Senatorem: Quod Aaron, & filios eius, hoc Episcopum, & Presbyteros esse nouerimus. Vnus Dominus, vnum Templum, vnum sit etiam Ministerium. Recordentur semper, quid Apostolus Petrus 1. Petri 5. præcipiat Sacerdotibus: Pascite eum, qui in vobis est, gregem Domini, prouidentes non coacti, sed spontaneè secundum Deum, neque vt turpi lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in Clerum, sed forma facti gregi ex animo, vt cum apparuerit Princeps Pastorum percipiatis immarcescibilem gloriæ coronam. Pessimæ consuetudinis est in quibusdam Ecclesiis tacere Presbyteros, & præsentibus Episcopis, non loqui, quasi aut inuideant, aut non dignentur audire.* Ex Concilio Carthaginensi quarto *cap.* 34. *Episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur, & cap. 35. Episcopus in Ecclesia, & in consessu presbyterorum sublimior sedeat, intra domum vero collegam se presbyterorum esse cognoscat.* 41

Neque exactores, &c. ex Iuone *par. 3. cap.* 137. & habetur *in can. quia 12. quæst. 3. Quia cognouimus, Episcopos per Parochias suas non Sacerdotaliter, sed crudeliter desæuire, & dum scriptum sit 1. Petri 5. forma estote gregi, non vt dominantes in Clero, exactiones diœcesi suæ, vel damna infligant. Ideò censemus, excepto quod veterum Constitutiones à Parochijs habere iubent Episcopos, vt alia, quæ illis huc vsque præsumpta sunt, denegentur, hoc est neque in angarijs presbyteri, aut Diaconi, neque in aliquibus fatigentur indictionibus, ne videamur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Dei Pontifices nominari. Hi vero Clerici tam locales, quàm Diœcesani, qui se ab Episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanum deferre non differant, & Metropolitanus non moretur eiusmodi præsumptiones coercere.* 42

Ob delicti grauitatem virga opus fuerit, &c. Episcopum ad corrigendum subditorum excessus intendere debere, habetur *sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 4. & cap. Irrefragabili de offic. Ordin. cap. qualiter, & quando de accusat.* Vnde Henric. *in dict. cap. Irrefragabili*, *§. prouideant*, multa refert de ira Dei in Sacerdotes, qui timentes delinquentium linguas, delicta relinquunt impunita. Videnda apud Concilium Aquisgranense *cap.* 36. ratio corrigendorum subditorum, etsi id totum pendeat ex ipsius Prælati iudicio, qui tanquam peritus medicus magnam adhibere debet curam in eo, quod vnicuique magis expediat. 43

Cum igitur rei criminum, &c. Hæc est secunda pars, in qua ponitur modus appellandi ab Episcopo. Primò redditur ratio decreti. Nam primus præscriptus erat modus appellandi in causis hoc in loco enumeratis, nempè à definitiua, & absolutoria vim habente definitiuæ, *cap. super eo, & cap. cum cessante de appellat.* de eisdem ve- 44

rò causis habetur *session. 22. cap. 1. in fine*, *& sess. 24. cap. 10.*

45 *Non appelletur*, *&c.* Voluit Sacra Congregatio appellari posse post definitiuam sententiam, ita tamen, vt appellatio non suspendat executionem, nisi grauamen huiusmodi, vt infra. Item etiam citra præiudicium cursus causæ coram Episcopo, Metropolitanum non posse cognoscere de grauamine ante definitiuam, nec posse ad effectum prædictum absque vlla inhibitione mandare simpliciter, quod sibi transmittatur copia processus expensis appellantis.

46 *Appellari non possit*, *&c.* Extenditur ex interpretatione Sacræ Congregationis ad indebitam carcerationem, & ideò ab huiusmodi grauamine appellari potest, & Ordinarius tenetur appellationi deferre, & permittere processum transferri ad Iudicem appellationis, reo tamen remanente in Carceribus, donec Iudex appellationis, causa cognita, aliud iusserit. Item dixit Sacra Congregatio, posse appellare eum qui sine processu, & sine scriptis à suo Ordinario ob correctionem grauamen putat subire, dummodò non suspendatur, neque impediatur executio. Et cum esset quæsitum, an à præcepto aliquid agendi, quod grauamen irreparabile non contineat, possit appellari, si adiecta sit pœna excommunicationis, S. Congregatio respondit, debere Episcopum abstinere ab huiusmodi præceptis cum adiectione pœnæ excommunicationis, quæ nonnisi in subsidium est decernenda iuxta decretum Concilij *cap. 3. sess. 25.* Ab ea tamen si committetur, dari appellatio. Causæ appellationum in criminalibus committendæ Metropolitano, vel eo suscepto, vni ex vicinioribus Episcopis. Alia plura ad hoc Concilij decretum de appellatione alibi adduximus,

CONSVLTATIO CXLV.

In criminalibus appellatio ab Episcopo quando Metropolitano, aut vni ex vicinioribus committenda; iuxta Sacri Concilij decretum in cap. 2. seß. 13. de reform. Et quando Iudices à Synodo designandi, qui delegentur à Sede Apostolica, à quibus & Ordinarijs causa breuiter ordinanda iuxta cap. 10. seß. 25. de reform.

1 SAcrum Concilium Tridentinum loco citato statuit, quod *à sententia Episcopi, vel ipsius in spiritualibus Vicarij Generalis, in criminalibus appellationis causa, vbi appellationi locus fuerit, si Apostolica auctoritate in partibus eam committi contigerit, Metropolitano, seu illius etiam Vicario in spiritualibus generali, aut, si ille aliqua de causa suspectus foret, vel vltra duas legales dietas distet, seu ab ipso appellatum fuerit, vni ex vicinioribus Episcopis, seu illorum Vicarijs, non autem inferioribus Iudicibus committatur.*

2 *Et cap. nonnulli de rescript.* causæ, quæ à Sede Apostolica demandantur vltra duas dietas non debent committi, nisi de consensu partium id fuerit impetratum, vel expressè de ipsa constitutione facta fuerit mentio; Ex hoc autem Concilij decreto habetur, vt Metropolitano, vel eius in spiritualibus Vicario, eòque suspecto, vel vltra duas dietas distante, vni ex vicinioribus Episcopis, seu illorum Vicarijs tantummodò committantur; expresseque huiusmodi commissionem fieri inferioribus Iudicibus prohibetur. De quibus autem inferioribus in hoc loco intelligatur, habetur *cap. 10. sess. 25. de reform.* & dicam infra.

3 *In criminalibus appellationis causa*, *&c.* Hic dubitatum fuit, an Nuncij Apostolici possint suis Auditoribus committere causas appellationum à sententijs per Episcopos, seu eorum generales Vicarios in criminalibus latis? Dubitationi negatiuè respondit Sacra Congregatio, acita, vt huiusmodi sententiæ essent nullæ, nec propter vtilitatem publicam, & prætensum errorem sustinerentur.

4 *Vel vltra duas legales dietas*. Ex hoc loco habetur, de quibus dietis *dict. cap. nonnulli* loquatur, vt enim Glossa *in dict. cap.* asserit pro legali dieta viginti milliaria computantur. Porrò dieta in vna significatione est cœnaculum; in quo die magis, quàm nocte solent homines residere, vt *in l. Lucius, ff. de donat.* Vel domuncula constructa in hortis pro colligendis fructibus, seu oblectationis causa. Ita accipitur *in leg. Senatus, §. Marcellus, ff. de legat. 1.* In alia verò significatione dicitur spatium vnius diei, vel lapsus. Item est vnius diei certa, & determinata comestio. Continet autem dieta legalis viginti millia Italica. Dieta vulgaris dicitur illa, quæ habetur secundum conditionem regiminis.

In cap. 3. de sess. Appellans tenetur acta producere, 5
& is, à quo appellatur; gratis exhibere. Nec obstat *cap. 10. sess. 24. de reformat.* Nam in illo agitur de visitatione, & motum correctione, & quando proceditur non compilato processu, neque iuris ordine seruato, hic verò de causis criminalibus, in quibus seruatis seruandis, prout iuris fuerit, inquiritur. Sequitur *dict. cap. 3.*

Reus ab Episcopo, *&c.* Nouum videtur decretum. Nam 6
in cap. vt debitus de appell. satis erat, si appellans causam aliquam iustam suæ appellationis afferebat, vt Iudex, à quo posset de appellatione cognoscere, ac idem *sess. 24. cap. 20. de reform.* propè finem.

Is autem à quo appellatum fuerit intra triginta dies, 7
acta ipsa postulanti gratis exhibeat, &c. at *dict. cap. 20. sess. 24.* nullum tempus est præfinitum. Respondendum puto hoc decretum loqui de reo appellante in causis ciuilibus. Hoc autem tempus triginta dierum posset dubitari, an incipiat à die sententiæ, an verò à die requisitionis.

Acta postulanti gratis exhibeat, *&c.* Censuit Sacra 8
Congregatio, nihil esse distinguendum, an ex Iudicis officio, an ad querelam partis in causa criminali procedatur, & notandum, quæ in *dict. cap. 3.* habentur, intelligenda esse de persona Iudicis, qui in criminali causa sententiam tulit, & à quo appellatum fuit, vt is scilicet, quantum in se est, acta ipsa postulanti exhibeat gratis, atque ita nullam mercedem eo nomine accipiat. Quæ verò habentur *sess. 24. dict. cap. 20. vers. porro*, intelligenda sunt de persona Notarij, qui actorum copiam tenebitur exhibere appellanti, congrua mercede accepta. Item respondit Sacra Congregatio, si Cancellarij Iudicis, à quo, sunt ijdem, & Notarij, mercedem eis debere ex *dict. cap. 20. sess. 24.* alioquin nihil soluendum esset ex hoc decreto *cap. 3. sess. 13.*

Prout iustitia suaserit, terminetur. Sacra Congregatio 9
censuit, constito de contumacia Iudicis, à quo, recusantis exhibere acta, partes Iudicis, ad quem, esse absoluere partem appellantem à molestationibus, & pronunciare attentata, & sententiam Iudicis, à quo, si vnquam reperiantur, cassa, fore, & esse vana.

Porrò ad reprimendam fallaciam collitigantium, Iudi- 10
ces appellationis vtantur hac clausula in omnibus inhibitionibus: *Dummodo causa non sit in prima instantia*. Et in appellationibus, *dummodo à definitiua fuerit appellatum, vel ab interloquutoria habente vim definitiua, & cuius grauamen per appellationem à definitiua reparari non possit*.

In Salernitana. Dubitatum fuit in Sacra Congregatio- 11
ne super Episcopis, an Archiepiscopus possit per appellationem cognoscere de causis cognitis ab Ordinarijs, & Abbatibus nullius Diœcesis, sitis intra Prouinciam? Et Sacra Congregatio respondit, quod si tales Ordinarij, & Abbates non sint immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, de iure Metropolitanus poterit de eorum causis cognoscere per appellationem eodem modo, quo facit de causis Episcoporum suffraganeorum, saluis tamen indultis, & priuilegijs, ac præscriptionibus dictorum exemptorum, si quæ habent, die 20. Maij 1586.

In Hydruntina Archiepiscopo Congregatio Episcopo- 12
rum. *Vostra Signoria commette a' suoi Officiali, che intorno all'inhibitioni, e auocare le cause de' suffraganei, debbano andare con molta circospettione, e non eccedér le facoltà, che loro competono per dispositione de' Sacri Canoni, e del Sacro Concilio di Trento, auuertendogli, che non è loro lecito intromettersi nelle cause de' suffraganei, se non quando vi sia appellatione da sentenza per essi data diffinitiua, ò che habbia forza di diffinitiua, ouero da grauame, ch' essi faccino di pregiuditio, che non*

possa

possa ripararsi per l'appellatione dalla diffinitiua, si come sarebbe, quando alcono s'appellasse dalla carceratione, ò da altro atto simile, che inferisca al grauato danno irreparabile; Et in tal caso non si dee dal Metropolitano spedir subito inhibitoria, ne commandare, cheglele sii trasmesso il carcerato, nè meno habilitato in qualsioglia modo, mà si bene riceuuta in actis l'appellatione, far lettere al soffraganeo grauante, dandogli notitia della querela, e dell'appellatione, & ordinando se gli trasmettino gl'atti, per poter discernere, se all'appellante sii stato fatto aggrauio, o no, e che frà tanto si habbia da soprasedere per vn breue tempo determinato, da specificarsi in dette lettere dal Metropolitano, come sarebbe di quindici giorni dal dì della presentatione, e consegnatione degl'atti, e più, o meno, secondo il bisogno per la riuisione degl'istessi atti, e speditione dell'articolo; alle quali lettere deue il suffraganeo obbedire. Et il Metropolitano, hauuto gli atti quanto prima, citate & vdite le Parti, dee pronunciare, essersi, ò non essersi fatto aggrauio, come gli parerà di giostitia. E se giodicherà di nò, rimetta con sue lettere dimissiue il negotio al suo Giudice, acciochè possa procedere auanti infino alla diffinitiua. E giodicando, che si sii fatto aggrauio, douerà spedir lettere inhibitoriali assolutamente, & auocare la causa in totto, stante il grauame, che rende sospetto il suffraganeo, per parte del quale potrà pure appellarsi da questa interlocutoria per il pregiudicio, che ne nasce all'Officiale, & al Tribunal suo, e douerà il Metropolitano deferire, & eseguir poi con l'istesso modo di procedere quanto dal Superiore gli sarà ordinato, a' 9. di Maggio del 1589.

13 Caput verò 10. Sacri Concilij Tridentini *sess 25. de reformat.* est huiusmodi: *Quoniam ob malitiosam petentiom suggestionem, & quandoqoe ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus caosa mandantur vsqoe adeo haberi non potest, hincque interdum Iudicibus non vndeqoaqoe idoneis causæ in partibos delegantur, statuit Sancta Synodus in singulis Consilijs Prouincialibus, aut Diœcesanis aliquot personas, que qualitates habeant iuxta Constitutionem Bonifacij Octaui, qua incipit statutum, & alioquin ad id aptas designari, vt præter Ordinarios locorum, ijs etiam post hac caosa Ecclesiastica, ac spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus delegande, committantur. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, sobstitoat Ordinarius loci cum Consilio Capituli alium in eius locom vsque ad futuram Prouincialem, aut Diœcesanam Synodum ita, vt habeat qoaqoe Diœcesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac vt supra qualificatas, quibus huiusmodi caosa à quolibet Legato, vel Nuncio, atque etiam à Sede Apostolica committantur, alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant delegationes quæcomque aliorum Iudicum, alijs, quàm his facta, surreptitiæ censeantur. Admonet dehinc Sancta Synodus tam Ordinarios, qoàm alios quoscumque Iodices, vt terminandis causis quanta fieri poterit breuitate, studeant, ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seo alia parte iudicij differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aot competenti alia ratione occurrant.*

14 Hoc decretum diuiditur in tres partes. Prima est, *Quoniam*: Secunda, *Etsi aliqoem*: Tertia, *Admonet*. In prima parte Concilium Constitutioni Bonifacij Octaui, quæ incipit, *statutum de rescript. in 6.* qua causæ Ecclesiasticæ non debent committi, nisi personis idoneis, addit, vt huiusmodi personæ sint à Concilijs Prouincialibus, vel Diœcesanis designatæ, & approbatæ.

15 *Que qualitates, &c.* Sed quid, si is, qui tempore commissionis in dignitate constitutus reperiebatur, & inter Iudices Synodales designatus, dignitatem resignet, num & ipse de commissa causa cognoscere poterit, vel potius, qui dictam dignitatem posteà obtinuit? Ex Sacra Congregatione resignantem, non autem resignatarium posse cognoscere, dicendum est. Quod si alicui Ciuitati indultum sit à Sede Apostolica, vt Archipresbyter, & Decanus Capituli quascumque causas appellationis delegare possint Iudicibus habentibus qualitates à dicto *cap. Statutum* requisitas, censeti ne debet sublatum, vel moderatum per hoc decretum, & *cap. 2. sess. 13.* & per Constitutionem Pij Quarti super reformatione Signaturæ Gratiæ? Sacra Congregatio respondit, non censeri sublatum, sed vtique ita moderatum, vt hodie huiusmodi causæ committi alijs personis non possint, quam his, qoæ in ijsdem Concilij decretis, eademque Constitutione designatæ sunt.

Ad id aptas, &c. Vnde, si in Synodo non ita faci- 16
lè reperiantur, qui in Iudices deputentur, eligatur Clericus doctor, nec erit admittendus.

Designari, &c. Nominare autem personas in Synodo 17
ad huiusmodi munus designandas, dixit Sacra Congregatio principaliter quidem spectare ad Episcopum; non tamen priuatiuè quoad alios. At num qui eligendi sibi Conseruatores suorum Ordinum, vel Collegiorum auctoritatem à Sede Apostolica habent, vnom ex ijs eligere teneantur? Responsum, non teneri.

Committantur, &c. Et cum committantur in casu, 18
quo aliquo legitimo impedimento detinentur, ipsis non conceditur alteri, quàm alicui ex his, qui in Synodo fuerunt deputati, subdelegare.

Et si aliquem, &c. Hæc est secunda pars decreti, in 19
qua cauetur de casibus, qui circa hanc Constitutionem possunt contingere: *Substituat*. Idipsum dicendum in casu diuturnæ absentiæ: *Consilio Capituli*. Quod Consilium Episcopus, ad hoc, vt valida sit substitutio, tenetur exquirere, noo tamen sequi. Sed an vt substitutio facta absque Capituli consensu vnà cum gestis coram Iudice substituto, conualidetur ex eo, quod plures causas vigore substitutionis cognouerit, Capitulo sciente, & patiente? Dicendum neque substitutionem, neque acta conualidari.

Vel Nuncio, &c. Non tamen criminales, sed matri- 20
moniales, cum hæ neque a Nuncijs vigore suarum facultatum his deputatis possint committi, quemadmodum Constitutionem Pij Quarti *de reformat. signat. Iust.* ad Nuncios quoque extendi, dixit Sacra Congregatio.

Licèt, vt in hoc decreto statum est, in Synodo Diœ- 21
cesana, quæ quotannis celebratur, Iudices delegati deputandi sint, nihilominus si Synodus non celebretur, officium Iudicum iam deputatorum prorogatur, donec Synodus habeatur ex Sacra Congregatione in Mediolanensi. Et alibi dixit, Moneatur Episcopus, qui in prima sua Synodo Diœcesana non constituit Iudices, quibus causæ a Sede Apostolica, & à Nuncijs committantur, in secunda non prætermittat, quin eos eligat. Et in Florentina. Quando Ordinarius vult substituere aliquem in locum Iudicis Synodalis defuncti, vel absentis per longum tempus, debet petere, sed non sequi consilium Capituli.

Admoneat, &c. Monentur Iudices in hac tertia par- 22
te decreti, vt in terminandis causis breuitati, quoad fieri potest, studeant, vt etiam *sess. 24. cap. 20.* Est enim principalis cura, & finis legislatorum, lites minuere, vel extinguere *l. 1. Cod. de non. Cod. fac.* Alioquin gliscet litigandi ars, & studium, vt quemadmodum vis morborum pretia medentibus, sic fori tabes pecuniam aduocatis ferat. Inde publicæ mercis nil tam venale, quàm aduocatorum perfidia. Pestis Europæ cauinum hoc studium, quod haud temerè quispiam concessum latrocinium dixit. Videatur ne legibus fundata Ciuitas legibus euertatur. Etenim vsu constat licet permulta præclarè legibus sint constituta, ea tamen Iurisconsultorum ingenijs corrumpi, ac deprauari. Sine Causidicis satis felices olim fuere, futuræque sont Vrbes.

Lites triennio definiendas Iustinianus dixit *l. 3. tit. 1.* 23
de iudic. Nobis visum est, ne lites fiant penè immortales, & vita hominum modum excedant, &c. non esse eis concedenanm vlterius lites, quam triennij spatio extendere, &c. At nunc vbique gentium multò diutius viuont lites, minuendæ quidem, quod & ipsa humanitatis ratio dictat, & ciuilis politiæ tranquillitas. Incredibile enim dictu, quæ telæ abusuum ex hoc magno litium stamine, & subtegmine enascantur, idque in longè maximam singulorum captionem.

Vespasianus, quo longas litium series tolleret, for- 24
te elegerit, per quos iudicia Centumuiralia, quibus peragendis vix suffectura litigantium ætas videbatur ex-

ita ordinem diiudicarent, redigerentque ad breuissimum numerum, Sueton. *in Vespas. cap.* 10.

25 Carolus Nonus, Galliarum Rex, quo similiter litium nascentium fibras sensim circumcideret, iudiciarium vectigal instituit, vt quicumque litem intenderet, dependeret in fiscum Regium duos aureos, recipiendos, si iurè litigasse iudicatus esset, sin perperam relinquendos, Bellefor. *hist. Gall.* Hoc fortassis Romanorum appellatione, qui tametsi in libera Republica difficulter vectigalia imponi sibi paterentur, vectigal tamen iudiciarium patienter tulerunt adeò, vt decimam partem litis eius rei, quæ in controuersiam veniret, in priuatis, aut quintam, in publicis iudicijs impetrarent. Caligula tamen quadragesimam litis expressisse, Suetonius scribit in eius vita *cap.* 40.

26 Sed & minuendis litibus iuuabit, si numerus pragmaticorum, siue rabularum forensium, qui propè cum sit infinitus, singulique capturis, & lucro forensi sese sustentare debeant, eo fit, vt lites satis per se claræ, ac expeditæ, longius repetitis ambagibus sinuosæ reddantur. Aut è contrario, lites, & causæ disceptationis non expeditæ, ac potius iniustæ, defendendæ, ac perdendæ potius suscipiantur, Itaque communi consensu tot Iudices, & Causidici constituendi sunt, vt omnes veteres semel absoluantur, & nouæ citò dedantur. Nunc autem multi litigant, quia litem superstitem relicturos se sperant. Atque hinc fit, vt clientes acceitis in foro facultatibus solum miserè vertere, atque ad rapinas, artes iniquas, illicitasque sese conuertere cogantur, quo lacunam rei familiaris istorum fallacijs factam explere possint.

27 Galeacius, Mediolanensium Dux, cum aliquoties audisset vafro ingenio Causidicum esse, qui lites serere, & satas producere, atque alere etiam in liquidò iure posset, hominem ad se acitum affatur. Debeo, inquit, pistori meo centum aureos. Non lubet soluere, tu & quid fueri me in iure, & rem protollere potest? Annuit largiter, & Principi promptè se dedit, sed iste ei malum, Nam fraudia sic confessum, verbis prius increpitum, laqueo publicè necari iussit.

28 Sed omissa seueritate, quæ vix hodie in exemplum trahatur, optandum quidem esset, vt saltem Principes hodierni æui attendant ad strophas, & grassaturas forenses, easque solerti cura, & studio detegant, detectas corripiant, correptas, si non tam acri pœna, at foro procul eliminent. Detegent autem ex facili, si viros probos, & rerum forensium vsu spectatos consulant, vt intellectis ab ijs captiunculis, & ambagibus, & circumspectionibus, quibus scatent Tribunalia, alijs procedendi formulis, aut certè breuioribus, & strictioribus, miseris succurrant litigatoribus. Qua in re hoc decet esse diligentiores, quod subditi, quo minus litium sumptibus exhauriuntur, eo locupletiores eruot, & promptiores in subueniendis fisci necessitatibus. Prætetquamquod Indulgentia illa maiorem cauillandi materiam subdolis illis præbebunt, & diuinam quoque offensionem sibi auersent; Quod qui non obest, cùm potest, iniuriæ tam est in vitio, quàm qui facit, & vt est in Damasi rescripto, *can. qui potest* 23. *quæst.* 3. *Non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.*

29 Lutetiæ anno 1602. orta fuit seditio inter gentem Parlamenti, & Præsides. Hi cùm malo more viderent incisos legum neruos, statuentium super salarijs pragmaticorum, easdem leges seriò retractandas statuebant, Verùm quibus ea parabantur obstrepentibus, & sumptis in audaciam animis penitus reclamare adeò, vt vnius ferè mentis iustitium fuerit ab Curiæ conuentu, Septem, & trecenti (mirus numerus) secedebant, & ab causidicina vltrò se submouebant, tandem negotium ita compositum, vt Aduocati in calce Cónsultationum adscriberent honorarium à cliente datum; Procoratores verò quod mercedis daretur, regestis suis annotarent.

39 Olim quidem maximo Reipublicæ bono certum in singulas causas Patronis causarum à Principe definitùm erat honorarium, vt patet ex Taciti *lib. annal.* 11. & Suetonij *cap.* 17. *in Nerone*, alijsque, quem morem, si Principes hodierni reciperent, breui deprehenderent quantum is valeret ad augendam, stabiliendamque Rempublicam. Docet, monetque Ammianus Marcellinus *lib.* 3. *Cum rectè*, inquit, *procedunt iudicia, delubra sunt æquitatis; cum deprauata, foueæ fallaces, & cæca, in quas si captus ceciderit, quisnam nonnisi per multa exiliet lustra, adusque ipsas medullas exuctus.*

Vt meritò maximo in Cœlum tollendus sit Ludouicus XI. quem totis viribus in hoc incubuisse ferunt, vt optimis legibus Gallia constitueretur, & litium forensium, quibus innumeris scatebat, tollerentur tricæ, atque ambages, vt videre est in Commentarijs Philippi Cominæi *lib.* 9. Quo etiam nomine laudandum est statutum illud Patauinum, ne coniuncti, vel affines in controuersijs Iudices alios adeant, quàm arbitros, coram quibus vadimonio citati, ex æquo bono res terminetur ita, quod multis fermè lustris litigatoribus non licet, suum breui temporis compendio assequuntur, alias fortè litibus consumendum. Nam plerumque videmus ad restim redactos non recusare quiduis tandem depacisci, vt è nassa controuersiarum eruantur. 31

Verè ille,

Mnam mihi promissam iubeo numerare Calenum,
Abnuit ille. Aulum consulo Causidicum.
Is mihi iudicio suadit contendere, causam
Suscipit, hac quicquam iustius esse negat.
Quam mihi dum peragit, decimumque extendit in annum
Pene decem decies iam periere minæ,
Ne lis, quod superest exhauriat aris, & aui,
Vito reum pariter, Causidicumque meum.
Certum est nil posthac promittentiue Calenos
Hortanti aut Aulo credere. Causa vale.
Quæris vtrum fugiam magis? Aulum. Namque Calenus
Verba dare, ast Aulus vendere verba solet.

Principes itaque, à quibus Reipublicæ salus dependet, eniti in primis debent, vt tot litium occasiones resecentur, Deindè vt qui Tribunalibus præsunt, summa diligentia, fide, integritateque, nulla habita personarum ratione, vnicuique ius dicant, Tot hodie sunt in litibus diuerticula, tot dilationes, tot prouocationes, vt in labyrinthum, & anfractus inexplicabiles conlecti videantur, qui litigant. Penè citiùs ætatis est finis, quàm litis, & plurimi sunt, qui facta bonorum omnium iactura, hæreditarias tantùm lites nepotibus relinquunt, nec illi finem vident. Non pauci inchoatam deserere litem coguntur, quod bonis exuti prosequi non possint, Tantum abest, vt viduæ multæ, pupilli, pauperes tentare aliquid lite audeant. Qui potentiores sunt, iniecta tantùm litis comminatione, miseros deterrent. Vincunt illi, & qui astutiores sunt. Quasi ibi plus iuris esset, vbi plus fraudis, & astutiæ adeò, & consultum sæpè sit, iuri suo etiam optimo, potius renunciare, quàm litigiosa actione cum aliquo experiri. Quare Principum est, tot illas iuris ambages tollere, idque seuera lege mandare, vt litigantium iure, quàm fieri potest, breuissimè cognito, controuersiæ decidantur. Viduarum, pupillorum, & egenorum summa ratio habeatur, ne à locupletibus opprimantur. Non tot causarum sint patroni, & aduocati, quorum ars est plerumque lites ex litibus procreare, & immortales controuersias inter mortales efficere, Vel alia esse iudicia debent, vel speranda vix sanè iustitia est. Nam lite carere certè pars beatæ vitæ mortalis est, si credamus Martiali *lib.* 10. *epigr.* 47. 32

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Iucundissime Martialis, hæc sunt,
Res non parta labore, sed relicta,
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta.

CON-

CONSVLTATIO CXLVI.

Quanam locationes bonorum Ecclesiasticorum prohibeantur? Quanam facta irritentur? Quid de locatione iurisdictionis Ecclesiastica? Quidvè de iurisdictione super damnis bonorum Ecclesiarum illatis? Quid de locatione officij Vicarij? Modus irritandi locationes bonorum Ecclesiasticorum. Casus, in quibus locari, & alienari possunt bona Ecclesiarum. Quid de renouatione emphyteusis? Quid si nulla adesset spes celebrandi Concilium Prouinciale? Quanam simpliciter locationes damnentur? Quot sententia requirantur pro declaratione nullitatis locationum? An in his permissa appellatio? Quid de locatione locorum iurisdictionalium Ecclesiarum, & piorum locorum? Pœna in contrauenientes? Nomine Italię quid contineatur? De alienatione bonorum Ecclesię remissiuè, omnia ferè ex decreto Sacri Concilij Tridentini cap. 11. sess. 25. de reformat. cuius hæc sunt verba,

MAgnam Ecclesijs perniciem afferre solet, cùm earum bona, repræsentata pecunia, in successorum præiudicium locantur. Omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præiudicium successorum validæ intelligantur, quocumque indulto, aut priuilegio non obstante, nec huiusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur. Non liceat etiam iurisdictiones Ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus locare, nec conductoribus per se, aut alios ea exercere, aliterque concessiones etiam à Sede Apostolica factæ, surreptitiæ censeantur. Locationes verò rerum Ecclesiasticarum, etiam auctoritate Apostolica confirmatas, Sancta Synodus irritas decernit, quas à triginta annis citra, ad longum tempus, seu, vt in nonnullis partibus ad viginti nouem, seu bis viginti nouem annos, vocant, factas, synodus prouincialis, vel deputandi ab ea, in damnum Ecclesiæ, & contra canonicas sanctiones contractas fuisse iudicabunt. Hæc Concilium.

1 *Nullatenus validè intelligantur*. In hac prima parte locationes, anticipatis solutionibus, in præiudicium successorum inualidas esse declaratur. Vnde respondit Sacra Congregatio, locationes factas, non anticipatis solutionibus, non præiudicare successoribus, *can. de precarijs* 10. *quæst.* 2. *& cap.* 2. *de precar.* An verò valerent locationes, si qui vno, & eodem die tribus successiuè, vno post aliud elapso triennio locationem in aliud triennium acciperet, & ab eo anticipatæ solutiones acciperentur? Id ex iure communi pereodum. Neque hoc decreto impediri dixit Sacra Congregatio, quominus possit Episcopus cognoscere in casibus, in quibus licet de iure communi, & vltra triginta annos.

2 *Non liceat*, *&c.* In hac secunda parte decreti non licere sancitur, iurisdictiones Ecclesiasticas locare, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios, quia locare est quædam venditio. At potestas iurisdictionis spiritualis à Deo est, quam nullo studio, nullaque industria comparare non possumus. Vnde simoniacum.

3 *Iudices*, *&c.* Hinc respondit Sacra Congregatio, iurisdictionem, quæ super damnis bonorum Ecclesiarum illatis sub certa annua pensione, & hoc, vt maiori solertia bona Ecclesiarum conseruentur, locari quibusdam Officialibus consueuerat, prohiberi ex hoc decreto, cum sit iurisdictio Ecclesiastica, quamuis redditus super damnis illatis, & bonis Ecclesiarum. Vnde secundum omnes Doctores *in cap.* 1. *ne Præl. vic. suas*, *vel Eccles.* post Ostiensem dicunt, quod obuentiones, seu fructus officij exercentis spiritualem iurisdictionem possunt vendi, & locari, cum aliquid spirituale non contineant, dummodò non vendatur iurisdictio, quo casu ex vna parte simpliciter est committenda, ex altera fructus vendantur ita, vt contractus ad inuicem non misceantur. Obuentiones verò, quæ proueniunt ex iurisdictione, quæ exercetur vendi non debent propter connexitatem, ne videatur vendi iurisdictio, vt inquit Abbas *in dict. cap.* 1. Sunt enim inseparabiles eo casu ab exercitio iurisdictionis, nec inempta, inquit ibidem Ostiensis, relinqueretur iurisdictio.

4 *Vicarios*, *&c.* Is enim, qui postulatur in Vicarium ex parte operarij potest locare operas suas, vt docet Caietan. *in summ.* Sicut etiam is, cui est dare officium, potest conducere operas illius sub certo stipendio, quod non potest intelligi ex parte Prælati, quasi possit locare huiusmodi officium sub certo pretio, quod est prohibitum in hoc decreto, & eodem titulo, *ne Præl. vic. suas*, cum sit vendere iurisdictiones.

5 *Locationes verò rerum Ecclesiasticarum*, *&c.* In hac tertia parte datur modus irritandi locationes bonorum Ecclesiasticorum à triginta annis citra. Cum quæreretur, an Canonici Ecclesiæ, qui soliti sunt inter se conducere bona Ecclesiæ, donec, qui conducit, viuat. Vnde multa mala euenire exposuit Episcopus, & præcipuè quia conductores non residebant, Sacra Congregatio respondit, compellendos Canonicos simpliciter ad residentiam iuxta præscriptum Concilij *sess.* 24. *cap.* 12. & tanquam nullas irritandas huiusmodi locationes, & prohibendas, ne in posterum fiant. Quod si vel Capitulum, vel aliqui, huiusmodi locationes obtinentes grauamen sibi inferre prætenderent, à Congregatione audiantur, ita tamen dixit Gregorius Decimustertius, ne Episcopus exequatur, si præfati senserint, se esse grauatos, compellat tamen eos ad residendum, De hac re vide quæ diximus *tom.* 1.

6 *Irritas*, *&c.* Huiusmodi iudicium respondit Sacra Congregatio non esse Vicarij, neque Ordinarij, sed ad Synodum, vel ab ea deputatos, spectare.

7 *Citra*, *&c.* Intelligendum dixit Sacra Congregatio ante Concilij confirmationem. Quod Gregorius Decimustertius approbauit.

8 *Ad longum tempus*, *&c.* Vnde tantò magis locationes perpetuas comprehendi dixit Sacra Congregatio. Id etiam dictum de contractibus emphyteuticis. Tum quia comprehenduntur à Iustiniano sub titulo locati, & conducti. Tum quia communis vsus loquendi eas appellat locationes. Tum quia forma in hoc decreto designata à Concilio de viginti nouem in alios viginti nouem annos, propriè eis conuenit. Tum quia eadem ratio militat in his, quæ in locationibus simplicibus. Non tamen censetur prohibitum alienare terrulas beneficiales, de quibus *in can. terrulas* 12. *quæst.* 2. de quo etiam nos alibi. Nec obstat Paulina Constitutio *de reb. Eccles. non alien.* quia, vt Doctores tradunt, ab ea excipiuntur casus à iure permissi, ne quod fauore Ecclesiarum ibi statuitur, in earum detrimentum conuertatur.

9 Hinc autem notandum, quod ab hac Paulina Constitutione excipiuntur casus à iure permissi, quibus scilicet sine alia solemnitate, & ex sula Prælati auctoritate potest fieri alienatio.

10 Primus casus est, quando res est modici valoris, & alienatio est in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & res non est Ecclesiæ necessaria *ex can. terrulas* 12. *q.* 2. de quo fusiùs alibi.

11 Secundus casus, quando alienatio est necessaria iure exigente, vt cùm legata sunt bona fructifera Religioni, quæ non potest retinere bona in communi fructifera, vt si fratribus Minoribus de Obseruantia, Capucinis, Domui Professæ Societatis Iesu, Patribus Theatinis *per Clem. Exivi §. proindè de verb. signific.* Concil. Triden. *sess.* 25. *c.* 3. *de Regal.* Sanchez *in Decalog. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 30. ac Rota *decis.* 477. *num.* 7. *par.* 2. posth. Farin. Et pro Theatinis extat decretum Sacræ Congregationis Concilij, de quo alibi.

12 Tertius casus est, quando alienatio est necessaria ex lege contractus, vt propter pactum de retrouendendo in eodem contractu in continenti appositum, quando Ecclesiæ res fuit acquisita, Tiraquell. *de retract. conu. §.* 7. *in fin. tit. num.* 2. *&* 10. cum ibi alleg.

13 Quartus casus est, quando alienatio est necessaria ex præcepto Testatoris, vt ob fideicommissum per *l.* 3. *Cod. quando decr. op. non est.*

14 Quintus casus est vnionis alicuius Ecclesiæ factæ ab Episcopo loco Religiosorum, *Clem. si vna de reb. Eccles. non alienan.* Garz. *de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *de vnion. num.* 77. Sanchez *in decalog. lib.* 7. *cap.* 29. *à num.* 148. Sed hoc ius hodie

hodie est sublatum à Tridentino *sess. 24. cap. 13. de reformat.* excepta causa fundationis, vt declarauit Sacra Congregatio apud Barbosam *in notis*. Item potest Episcopus voire beneficium sæculare pro dotatione sufficienti beneficij Curati sæcularis, vt ex Tridentino *sess. 21. cap. 5. de reformat. & dict. cap. 13.* & ita Rota *par. 2. decis. 196. n. 3. recent.* Alios etiam casus vide apud Quaraniam *in summ. Bullar. vers. Alienatio*, Bonac. *de alien. punct. 4.* Castropal. *tom. 2. tract. 12. punct. 15. §. 6. num. 7.*

15 *Faltas, &c.* Quid si quispiam peteret renouationem emphyteusis ad viginti nouem annos sibi concessam, an sit contra hoc decretum? Respondit Sacra Congregatio, hoc iudicium spectare ad Synodum pronincialem. An huiusmodi renouatio sit damnosa, vnde debere proprietarium permittere, vt continuet emphyteusim, donec Synodus illam damnosam iudicauerit, si tamen iure ordinario de suo iure noluerit experiri. Quid si conueniatur proprietarius ad renouandum, etiamsi elapsi essent decem anni à die, quo debebat renouare? Respondit Sacra Congregatio, hoc decretum non prohibere huiusmodi concessiones, quando non sunt in damnum Ecclesiæ, & ita dicendum de omnibus locationibus ad viginti nouem annos, quibus elapsis, ad alios viginti nouem locationes renouare oporteret, quas non esse declarandas irritas, nisi synodus id declarauerit iuxta formam huius decreti.

16 *Synodus prouincialis, &c.* Cum tamen nulla adesset spes celebrandi Concilium prouinciale in Regno Siciliæ, & Episcopus quidam peteret remedium aliquod à Sacra Congregatione, vt decretum hoc aliquam posset habere executionem circa recuperationem bonorum Ecclesiæ, Sacra Congregatio censuit, Summum Pontificem debere in hoc casu eamdem auctoritatem impartiri Synodo Diœcesanæ, quæ imparcitur à Concilio Tridentino, Synodo Prouinciali, & Gregorius Decimustertius annuit, donec tamen habeatur Concilium Prouinciale.

17 *In damnum Ecclesiæ, &c.* Vnde dixit Sacra Congregatio non prohiberi simpliciter locationes ad longum tempus, & in emphyteusim, nec absolutè damnari, sed illas tantum, quas Synodus iudicabit. Et cum quæreretur ad irritandas locationes ad longum tempus factas, an satis esset probare factas à triginta annis citra, an verò etiam sit necessarium probare, esse in damnum Ecclesiæ, & contra canonicas sanctiones. Respondit Sacra Congregatio huiusmodi locationes probandas esse coram Synodo Prouinciali, vel ab ea deputatis, in damnum Ecclesiæ, & contra canonicas sanctiones factas.

18 *Iudicabunt, &c.* Quæritur, an vna sententia tantùm requiratur, an vero dari debeat appellatio, etiam secundum iuris formam ad tres conformes sententia requiratur? Quod quidem non caret difficultate, & ex eo videtur oriri difficultas alia, an debeat ita valere sententia huiusmodi lata à Iudicibus in specie in causa aliqua deputatis à Summo Pontifice, sicut valeret sententia à Iudicibus generaliter deputatis ab ipsa Synodo Prouinciali? Hæc cum diù Patres perpendissent, primò censuerunt omnes vnanimiter, delegatos à Summo Pontifice non comprehendi hoc decreto Concilij. An autem sufficiat vnica sententia Synodi, res dubia visa est; tum quia Concilium non prohibet appellationem, & regulariter permissa censeatur, quando non est prohibita, & res dura videtur; quod vnica sententia sufficiat. Et aduertendum quod est certum comprehendi locationes auctoritate Apostolica confirmatas, & satis videtur Concilium introducere legem nouam, vt confirmatæ res à Sede Apostolica possint rescindi. Et quia grauat, restrinxit tantùm ad triginta annos. Tum quia Concilium prohibuit appellationem, quando voluit, vt in materia visitationis, præcedentiæ, & alijs. Et licèt non detur appellatio a lege à Concilio, datur tamen appellatio facta super lege super Concilio, sicut *cap. de multa de praben.* facit irritas, & tamen datur appellatio. Ex quibus pro tribus sententijs, & appellatione maior pars tenuit, cui accessit Gregorius XIII.

19 Ad idem *cap. 11.* hæc etiam Sacra Congregatio Concilij declarauit. In Tudertina iurisdictiones Ecclesiæ locari prohibentur. Quod procedit etiam in quolibet minimo officio, iurisdictionem habente, non obstante quacumque contraria consuetudine.

20 In Liciensi. Si quæ domus Monialium sit locata in emphyteusim ad annos viginti nouem, debent permittere, vt locatio duret, donec Synodus Prouincialis, vel deputati ab ea iudicauerint de iuribus locationis, Debent tamen curare, vt iudicium fiat quamprimum.

In Mediolanensi. Hoc decretum comprehendit etiam locationes perpetuas. 21

In Placentina. Postquam Sedes Apostolica concessit Placentiam in feudum, non potuerunt emi, nec vendi iura, & bona Ecclesiastica, vel Ecclesijs attributa vigore Breuis Apostolici, etiam *cap. 11. sess. 22.* Et istæ alienationes sunt à Vicario declarandæ nullæ. Et triginta anni intelliguntur post confirmationem Concilij. 22

Ex Bulla verò 51. Vrbani Octaui, quæ incipit, *Humanæ salutis*, data Kalend. Nouembris 1625. prohibetur omnis alienatio emphyteusis, infeudatio, locatio vltra triennium, iurisdictionem laicalium, seu locorum iurisdictionalium ad Ecclesias, vel pia loca, etiam laicalia, spectantium per vniuersam Italiam tantùm, etiamsi essent solita concedi in feudum, vel emphyteusim, vel nondum incorporata, vel à laicis vsurpata, vel nondum deuoluta. 23

Item prohibetur remissio caducitatis, & non obstante priuilegio quocumque Romani Pontificis, aut consuetudine, etiam immemorabili, aut iure communi scripto, & alijs derogatorijs clausulis, 24

Contrauenire audentes, vel præsumentes dictæ prohibitioni incurrunt ex eadem Bulla, primò excommunicationem, si non sint Episcopi, vel Abbates, sed non est reseruata, Secundo Episcopi, vel Abbates incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed non est reseruatum, Tertio, si dicti Episcopi, vel Abbates sex mensibus insorduerint interdicto huiusmodi, incurrunt suspensionem ab administratione Ecclesiarum, seu Monasteriorum in temporalibus, & spiritualibus, sed non est reseruatum. Quarto Capitula, Conuentus, & aliæ Vniuersitates incurrunt interdictum. Quinto singulares personæ etiam dictarum Vniuersitatum, & alij, etiam Prælati, qui Episcopi, vel Abbates non sunt, incurrunt priuationem omnium officiorum, & beneficiorum, quorum bona alienarint, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & pœnam inhabilitatis ad prædicta, & alia obtinenda. 25

Et notandum, quod hæc Constitutio nullas infert pœnas recipientibus alienata. Et quod ait per Italiam vniuersam, continet Insulas adiacentes, quæ modico freto separantur, idest centum milliaribus *l. notionem, ff. de verbor. significat.* Bart. *in tract. de Insul. vers. nullius num. 1.* Quia istæ sunt pars Italiæ, *l. Insula, ff. de iudic.* ibique Bart. & Angel. ac Doctores communiter, & Aristot. *tractat. de Mundo cap. 2.* Castr. *in dict. leg. Insulæ num. 1.* Cæpol. *de seruit. tit. de mari num. 16.* Bellug. *in specul. rubr. 30. n. 1.* Alij tamen hoc nomine Italiæ vniuersæ dicunt, non contineri Insulas adiacentes, & probabile ait Diana *par. 1. resol. 30. miscell. & par. 2. tract. 2. resolut. 13.* 26

CONSVLTATIO CXLVII.

De indictione Sacrorum Conciliorum, eorum vsus quàm vetustus. Eorum necessitas. Summi Pontificis absque Concilio potestas. Cur dicantur Æcumenica? De nomine Concilij. Ex quibus Concilium esse legitimum dignoscatur? Eius causa. Verba in nomine Christi variè exposita. Cur assumptus ad Pontificatum, mutet suum nomen, dicaturque Maximus? An possit errare? Eius potestas, sede vacante, apud quem resideat? Eius potestas, an etiam sit temporalis? Quorsum hæc potestas? Ea quàm latè pateat? Ratio conuocandi Concilium. Cur Papa se appellet Episcopum? De nomine, officio, ac dignitate Episcopi. Cur etiam vocetur seruus seruorum? Causa finalis Conciliorum. An exquiri debeant Principum sententia? loci Concilij electio ad quem pertineat? Causa formalis Concilij. Causa dilationis. Quare Pontifices ad Concilia non accedant? Diem Concilio indicere ad quem pertineat? Cur Pontifex post inuocationem Sanctissimæ Trinitatis inuocet Sanctos Apostolos

Pe-

Petrum, & Paulum? An necessarius assensus Cardinalium? Quinam & quibus ex locis ad Concilium generale teneantur accedere, & quibus pœnis, & an personaliter? Quomodò Concilium generale dicatur esse maioris auctoritatis? Quænam admonitio sufficiat, & arctet vocatos ad Concilium? Quid si dies Concilij non apponatur? Post quantum tempus lex non afficiat ignorantes, & præsumatur scientia? Observationes in indictionem Sacri Concilij Tridentini. Romani Pontificis dignitas ad gubernandum Ecclesiam, etiam congregatam in Concilium. Quid de eius potestate supra laicos? Supra sacras personas? Quid de Episcopis collectione, etiamsi in Concilium adunatis. Romani Pontificis est, aliorumue Antistitum, etiam in Concilium œcumenicum congregatorum, iudicia firmare, quantumuis legitimè congregata, & adsint legati ipsius Pontificis. De instructionibus datis legatis à Pontifice. Quomodò obseruanda. An possit Pontifex suis legatis committere priuilegium personale suæ in fide indefectibilitatis? Quæ Concilia confirmationem Pontificiam petierint? Alia plura.

1 VSus Conciliorum vnà cum ipsa Ecclesia habuit originem *Act. Apostolor. in elect. Matthia cap. 6.* in eligendis Diaconis, & Clericis *cap. 15.* Ratio proculdubio ea fuit, quæ in Republica rectè ordinata, nempè, vt vocatis primarijs, prudentia, & scientia præstantibus, consultius ageretur. Hinc factum est, vt fide per vniuersum dilatata, vbi primum singulari Dei beneficio Ecclesia pacem sortita est, Concilium Nicænum celebraretur.

2 Dicitur autem Generale à multiplici, & varia in illud conuenientium frequentia. Dicitur etiam œcumenicum, quia ex toto Orbe Episcopi vocantur, & omnes conuenire tenentur, vt ad negocium totius Ecclesiæ tractandum intersint. Legitima tamen causa impediti excusantur, *can. quoniam placuit dist. 18.* alioquin nunquam generale Concilium celebraretur. Ex his tamen non consequitur Concilij, orta in Ecclesia de fide, & moribus difficultate, necessitas. Quia hæc omnia Summus Pontifex per se declarare, ac terminare potest. Probatur id primò, quia Pontifex caput est in Ecclesia & non à populo, vt cæteri Principes præsidendi potestatem habet, sed à Christo, dum illi dixit: *Pasce oues meas.* Ad illum igitur omnes, ac præcipuè fidei quæstiones deferendæ, & ab illo terminandæ sunt, alioquin reclamante Apostolo, *schismata essent in nobis*, & vnitas fidei discinderetur, cum multi fidem sibi præfinire possent. Deinde traditione, Idem enim obseruatum reperimus, dum Innocentius Pelagium, Cœlestinus Nestorium, Leo Eutychetem, non congregato Concilio, damnarunt. Postremò si Summus Pontifex per se talia terminare non posset, non benè à Christo Ecclesiæ consultum esset, cum non ita facilè negocio propter bella, aliasque difficultates semper possit Concilium congregari.

3 De nomine Concilij videndus Isidorus relatus in *can. 1. in fine dist. 15.* qui in *lib. Etymol.* mendosè legitur, & in præfatione eiusdem Isidori editionis Parisiensis Conciliorum præposita, quæ cum aliquot codicibus collata est, sic legitur, *Concilij vero nomen tractum ex communi intentione, eo quod in vnum dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt. Vnde & qui sibimet dissentiunt, non agunt Concilium, quia non sentiunt vnum.* Vbi etiam de nomine Synodi, quæ & græcè dicitur comitatus, vel cætus. In Gratiani codice in his sunt multæ varietates, ex quibus ea lectio retenta est, quæ visa est melior, quamuis adhuc aliquid fortasse desideretur.

4 Sed ex quibus Concilium esse legitimum dignoscatur? Ex quatuor primis causis, in illud concurrentibus. Primò si causam finalem Concilij, vnitatem fidei, & pacem totius Ecclesiæ cognouerimus. Patet hoc percurrendo omnia generalia Concilia, & hinc vtilitas ipsius generalis Concilij colligitur. Secundo, si causam efficientem cognouerimus esse Summum Romanum Pontificem. Ab ipso enim indici debet ex Marcello Papa ad Maxentium, & *seqq. can. 1. dist. 17. cap. significasti de elect.* quod est Paschalis Papæ scribentis ad Archiepiscopum Panormitanum. Deinde ex omnibus generalibus Concilijs, ac testimonio Patrum, & ex Socrate græcó historico habemus irrita esse decreta Concilij, nisi Romani Pontificis auctoritate confirmentur, & in Concilio Chalcedonensi *act. 1.* hæc habentur: *Sine Sedis Apostolicæ auctoritate nunquam licuit Concilium congregari.* Item Iulius Papa Primus in scripto contra Orientales pro Athanasio *cap. 29.* quod extat *in can. Regula dist. 17.* ait: Nec vllum ratum est, aut erit vnquam Concilium quod non fultum fuerit *Romanæ Ecclesiæ auctoritate.* Et Concilium absque sententia Romani Pontificis celebratum, Conuenticulum, vel Conciliabulum appellat Pelagius Papa II. scribens Episcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani *epist. 1. cap. 1.* relata in *can. multis* eadem *dist. 17.* Anselm. *lib. 1. cap. 36.* & Polycarp. *lib. 1. cap. 14.*

5 Deinde ratione, quia illud tantummodo in Concilio sic congregato tractandum est, quod ab ipso Summo Pontifice præscribitur. Nam Cœlestinus in *epist.* ad Synodum Ephesinam sic ait: *Direximus legatos nostros, vt ijs, quæ aguntur, intersint, quæ à nobis antea statuta sunt, exequentes.* Item dixit Leo Papa ad Flauianum: *Mittimus legatos ad eorum causam piè, ac fideliter exequendum.* Colligitur id ex his, quæ ex omnibus generalibus Concilijs eliciuntur. Exemplum sit illud, quod habemus de Leone, qui noluit admittere decretum Chalcedonensis Concilij de præcedentia in fauorem Ecclesiæ Constantinopolitanæ, cùm de eo ex mandato ipsius tractatum non fuerit. Idemque *epist. 47.* Synodo eidem iniunxit, & omissis disputationibus, quid de incarnatione Christi sentiendum confiterentur.

6 Denique patet ex eo, quod Concilij decreta ab eodem debent confirmari ad hoc, vt vim legis in Ecclesia obtineant. Confirmando enim declarat Concilium à se congregatum in eo nihil, nisi ex sua voluntate tractatum, ac proinde, vt legitimum sua confirmatione approbatum *d. can. Regula d. 17.* quod est semper obseruatum in Ecclesia, & demonstratur ex eo, quod Patres in Concilio Chalcedonensi congregati per Epistolam petierunt à Leone acta Concilij confirmari, ac acta Sextæ Synodi, & reliquorum Conciliorum, quæ in Ecclesia reperiuntur à Pontificibus, nempe à Leone II. & alijs confirmata, & approbata fuerunt. & Ariminensis, & Ephesini Secundi acta, & nouissimè Basiliensis ab Ecclesia non recipiuntur, quia à Pontificibus reiecta, minimèque approbata fuere. Quid multa? Decreta Concilij Constantiensis edita ante electionem Martini, eiusdem confirmatione indiguerunt. Ex quibus colligitur, Concilium illam tantum auctoritatem, & iurisdictionem habere, quam illi præstat Summus Pontifex.

7 Contra Constantinus Concilium congregauit. Respondeo, nihil in tali Concilio peractum, nisi postquam consensus, & Sedis Apostolicæ auctoritas accessit, ex quo colligitur ab Episcopis vniuersalis Ecclesiæ, vtcunque congregatis, legitimum constitui Concilium, illius qui potestatem habet congregandi, accedente auctoritate. Is autem est solus Papa, quem Christus in Ecclesia, veluti caput in corpore constituit, dum dixit Petro, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, & alibi: *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*, Limitatur si contentio sit de Papatu, itaut incerta esset electio. Tunc enim siue per Imperatorem, siue per Collegium Cardinalium, vt hodie, poterit Concilium congregari. Missum facio, quando Papa esset hæreticus. Tum quia hactenus non euenit, nec Christo pro eius fide orante eueniet. Tum quia tali casu electio deuolueretur ad Cardinales.

8 Tertio si causam materialem Concilij, Episcopos esse inueniemus. Ex his enim constat Concilium, vt habetur in Epistola Dionysij ad Emphilochium, & inferius patebit.

9 Quarto vt Concilium sit congregatum in nomine Christi. Hæc autem verba multifariam in Sacris scripturis accipiuntur. Aliquando pro auctoritate Matth. vlt. *In nomine meo Dæmonia ejicient.* Pro prætextu Matth. 24. *Multi venient in nomine meo, quia ego sum Christus*, vt hæreticorum Conciliabula. Aliquando etiam significant missionem cum aliquo officio, vel functione, Ioan. 5. *Ego veni in nomine Patris mei.* Sic accipiuntur hoc in loco, nempe, vt illi, qui conueniunt missi sunt à Christo. Ab illo autem mittuntur, cum illi conueniunt, nempe Episcopi per impositione manuum legitimè accipiunt auctoritatem Ierem. 25. *Non mittebam Prophetas, & illi veniebant illuc.* Quod nihil aliud significat, quam quod non in nomine Dei ad prophetandum

dum accesserint, Et sicut in veteri Testamento dicebatur, Prophetas mitti, sic in nouo Episcopos facere, vel conuenire. Hæc igitur quatoor si concurrant in generali Concilio, legitimum Concilium dicendum erit, Obseruationem autem in indictionem Concilij Tridentini hæ sunt,

10 Solet Concilium indici nomine Pontificis, vt Sacrum Concilium Tridentinum sub Paulo Tertio, qui ante Pontificatum dicebatur Alexander. Ex Panuino contra Platinam in vita Ioannis XII, hoc fecit idem Ioannes eo, quod vocaretur Octauianus, quod nomen gentilitatem redolebat, cæteros exemplum sequutos arbitror, tum animaduertentes ad Petrum, qui prius dicebatur Simon, tum religionis gratia, cum in Sacris scripturis noua nomina assumantur, eoque magis hoc obseruarunt, qui barbara habebant nomina, vt Ildebrandus dictus Gregorius VII. Pontifex: Appellatur Pontifex, quia est Princeps Sacerdotum, quasi via sequentium. Ipse, & summus Sacerdos, ipse, & Pontifex Maximus nuncupatur, ipse enim efficit Sacerdotes, atque leuitas, ipse omnes Ordines Ecclesiasticos disponi, quid vnusquisque facere debet, ostendit. Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam maiorum hæc erat consuetudo, vt Rex esset etiam Sacerdos, & Pontifex, vnde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur ex Isidoro *lib. 7. Etymolog. cap. 32.* relato in *can. Cleros distinct. 21.*

11 Dicitur autem Maximus propter maximam, & supremam, quam habet in Ecclesia Dei potestatem, de qua videndus omninò catechismus Romanus. Verùm potest ne Papa cum tam maximam habeat potestatem errare? Respondeo, sumendo quæsitum in his, quæ fidei, vel morum sunt, in quibus videtur fieri quæstio, non posse. Primo quia in ipso fundata cùm fuerit Ecclesia, dum dictum Petro, super hanc petram, petræ fundamenti solidi firmæ esse debent, quæ labefectari, scilicèt errare non possint. Secundo alibi eidem Petro dictum: *Pasce oues meas*. Quod si Pastor in pascendis ouibus hallucinaretur, malè ouibus consultum. Tertio quia fultus oratione Christi: *Oraui*, inquit, *pro te Petre, ne deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, &c.* Quod autem de persona Petri, id & de eius successoribus dictum intelligendum est, quia illa verba, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, ad omnes referuntur: quandoquidem non res Petri, sed totius Ecclesiæ tractabatur, de qua à Christo nulla alia fit mentio, nisi vt sit pasta, & benè iuxta Ioan. vltim. *Pasce oues meas*. In quibus verbis Chrysostomus.

12 Hæc autem potestas, sede vacante, remanet in potentia apud Sedem Apostolicam, & in Ecclesia, quia semper esset congregandum Concilium *cap. si gratiose de rescript. in 6.* ibique Archid. & Ioan. Monach. qui ait, quod licet habens Papatum, vel dignitatem Imperialem sit corruptibilis, tamen Papatus, & Imperij dignitas semper sunt. Ex quo colligitur plenitudinem potestatis nón extingui, mortuo Papa, sed carere administratore iuris, vel facti *cap. Cum nostris de concess. preb.* Hoc ipsum apertè constat ex eo, quod superius diximus factum in Concilio Constantiensi electo Martino. Adde & illud, quod Papa Vicarius est. Ergo, illo deficiente, non deficit principalis, de cuius potestate Daniel: *Potestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur.*

13 Quæres, hæc suprema potestas sitne etiam temporalis, seu secularis, vt dicunt, & regia? Respondeo esse, vt decretum est per Bonifacium Octauum in *Extrauag. vnam Sanctam de maior. & obed.* ideoque Pontifici creato dantur Claues, sicut Pontifici ingredienti Ciuitatem in signum dominij, quo thesauros Ecclesiæ potissimum administrare, & conseruare, suoque tempore distribuere debeat. Sed quorsum tanta potestas? Ad ædificationem nempe, non ad destructionem. De hac potestate certè Bernardus: *Quis faciet mihi de vobis iustitiam, si haberem Iudicem, ad quem vos trahere possem, iam nunc ostenderem vobis, vt parturiens loquor &c. extat quidem Tribunal Christi, sed absit, vt ad illud appellem*. Hæc autem potestas tam latè patet, vt extendatur à mari vsque ad mare, vt declaratum est in Concilio Florentino, quia vbique oues Christi reperiuntur.

14 Pontifex item dignatur nomine Episcopi, cuius nomen apud Iurisconsultum in *l. vlt. de mun. & honor.* nomen est officij apud Tullium ad Attic. *epist.* 109. qui summum arbitrium rerum habet; *Vult enim*, inquit, *me Pompeius esse*, *quem tota hæc maritima ora habebat Episcopon*, idest speculatorem, & custodem. Apud Xenophontem Episcopi Ephori sunt, quibus prouidentia, & cognitio demandata est. Apud Homerum eodem nomine & Episcopum, & Regem appellatum esse nouimus. Hodie ad Antistites transierunt, vt quorum omni studio, ac opera reipublicæ Christianæ prouidere officium sit; nam speculator est præpositus in Ecclesia, eo quod speculetur, & perspiciat populorum infra se positorum mores, & vitam. Hinc Episcopos appellabant Athenienses illos, qui ad benè viuendum alios dirigebant, ab accommodando subditos, vt viuant ex legibus. Quid autem sit Episcopatus, & an sit nomen operis, an honoris lege *can. Qui Episcopatum* 8. q. 1. ex Augustino *lib. 19. de Ciuit. cap.* 19. & nos in hoc tomo.

15 Episcopatu autem non datur maior dignitas, & ordo superior in Ecclesia; continet enim vltimam perfectionem, vt ait Dionysius & Ignatius. Dictus fortasse: ergo Summus Pontifex non differt à cæteris Episcopis? Respondeo differre dignitate iurisdictionis, quæ ab ipso in cæteros Episcopos deriuatur, qui partem sollicitudinis vocantur, vt ex Sacro Concilio Tridentino *cap. 1. in fine sess. 24.* Petro enim dictum fuit: *Super hanc petram &c. Tibi dabo claues &c. Confirma fratres tuos. Pasce oues meas*. Hinc collige Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Metropolitas distingui dignitate iurisdictionis, in dignitate verò Ordinis non differre ab Episcopis.

16 Appellatur etiam Pontifex *seruus seruorum*. Sanctus Gregorius Magnus his verbis primus vsus est, vt confunderet Ioannem, & Cyriacum Constantinopolitanos Episcopos, qui œcumenicos se dixerunt.

17 Indictum autem fuit Concilium Tridentinum in integritatem christianæ Religionis. Et hæc fuit causa finalis Concilij, quæ non est alia ab illa, quam supra posuimus, pax scilicet totius Ecclesiæ, vt sublatis hæretibus, fiat vnum ouile, & vnus pastor Remedium optimum, & opportunissimum. Patet ex omnibus generalibus Concilijs, vt supra probatum. Sed soletne aliquando alia de causa, quam ad tollendas hæreses conuocari Concilium generale? Respondeo negatiuè, & octaua Synodus fuit conuocata ad tollendam controuersiam, quæ inter Photium, & Ignatium de Patriarchatu Constantinopolitano, orta fuit.

18 *Exquisitisque Principum sententijs*. Ergo non ad Papam tantùm, vt supra dictum est, pertinet congregare Concilium. Respondeo sententias exquiri Principum, quia illis repugnantibus non sine magna difficulte Episcopi ab eorum ditionibus euocarentur, de quo inferius.

19 *In Ciuitate Mantuæ*. Ad Pontificem enim spectat loci electio, quia ad illum ius indicendi spectat. Quod obseruatum in Ecclesia, vt patet exemplo Marciani Imperatoris, qui cum Niceæ Concilium designasset, deque Apostolicis legatis non probaretur, celebratum est Chalcedoniæ. Ex quo infertur, locum Concilij debere esse tutum *cap. ad Apostolum de re indic. in 6.* & *Clem. pastoralis eod. tit.* ad hoc, vt liberè sententia à quocunque proferri possit. Faciunt ad id literæ Agathonis in sexta Synodo ad Constantinum Imperatorem.

20 Obijcies constitutionem Concilij Constantiensis, vbi electio loci debet fieri de consensu Patrum, Respondeo Statuta huiusmodi non ligare Pontificem, *c. significasti de elect.* & Concilium illud à Martino fuit approbatum quoad illa, quæ ad fidem concernebant.

21 *Spem propè certam habentes*. Hic ponitur causa finalis Concilij, quam supra annotauimus, & rectè quidem, quia Dei potentia omnes errorum caligines fugabit, omnesque procellarum tempestates sedabit ita, vt tranquillitas magna fiet.

22 *Plurimum reputantes*. Quia tempore belli nec tutum, nec licet Episcopis oues suas deserere *can. sciscitaris 7. q. 1.* Qua de causa fuit dilata sexta Synodus, asserente Imperatore, propter bella non potuisse fieri Congregationes generales Episcoporum.

23 *Tres legatos*. Sed quare Pontifex ad Concilium non accedit? Respondeo primò, quia per legatos potest interuenire *can. Regula dist. 17. & can. 6. dist. 16.* Secundò quia hoc alias factum est à Pontificibus etiam in Orientalibus Concilijs. Ad hoc facit epist. 47. Leonis Papæ, & Epistola Hormisdæ, vbi ait, nouum, & inauditum esse, Pontificem Romanum ad Concilium vocari. Habemus & exemplum Vigilij Papæ, qui dum Constantinopoli esset, & quinta Synodus ce-

lebra-

lebraretur, noluit interesse: Sed dices, id actum, quia Constantinopolitanus Antistes sedere cum illo volebat, vel quia pauci latini Episcopi ibi erant, & proinde verebatur, ne aliquid contra fidem, ipso præsente, decerneretur. Notandum tamen, quod si Papa voluerit interuenire, penes ipsum esset suprema potestas, quia caput est Ecclesiæ *can. 15. 14. quæstion. 1.* Quæro hic, possint ne esse plures legati, vel pauciores tribus? Respondeo, pendere arbitrio Papæ.

24 *Testis est &c.* Quia Pontifex in omnibus debet curare, ne priuatæ causæ studere videatur, cauete, inquit Apostolus, ab omni specie mali.

25 *Quasdam articulos, &c.* Fortasse intelligit de ijs, quos postmodum in Comitijs Augustanis definiuerunt, quos *Interim* vocarunt, quod quale fuerit ab eo potissimum colligitur, quia Ecclesia Petro, & non Imperatori commendata fuit, vt supra multis probauimus, & addo insignem locum Ioannis Papæ *in can. si Imperator dist. 96.*

26 Verumtamen quia omnibus conatibus enitendum, vt bona voluntate eorum, qui in temporalibus Christiano populo imperant, fiantque ad Dei gloriam, & christianæ Reipublicæ conseruationem.

27 Concil. autem diem indicere pertinet ad Papam, quia est eius Concilium indicere, vt probatum. Obijcies ex d. Constitutione *Frequens* Concilij Constantiensis. Respondeo, vt supra. Sed quid dicemus de Concilijs, quæ quot annis Gregorius Septimus habebat? Respondeo, illa non fuisse Concilia generalia, sed Consultationes, quæ difficillimis illis Ecclesiæ temporibus multum adiumenti afferebant.

28 *His igitur &c.* Hæc est quarta pars Constitutionis, quæ indictionem Concilij continet. Post inuocationem Sanctæ Trinitatis, mentionem facit etiam Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli. Petri, quia Papa est ipsius successor, super quem fundata est Ecclesia. Pauli tanquam indiuidui comitis Petri, qui ita se dilexerunt, vt in morte non fuit separati. Postremò meminit Papa suæ auctoritatis, quia est Christi in terra Vicarius, & eadem, qua Petrus functus est, auctoritate fungitur.

29 *De venerabilium &c.* At num sit necessarius hic assensus? Respondeo, non esse, quia, vt inquiunt Doctores passim, & præcipuè Sanctus Antoninus *in 2. p. 3. p.* in rubrica de potestate Papæ, Cardinales assistunt Papæ non per modum limitationis, seu determinationis, sed ministerij, & consilij.

30 Contra. Consuetudo induxit, vt Cardinales sint in quasi possessione, vt Papa ardua non explicet sine illorum assensu. Ita Cardinalis, & Doctores *in cap. 2. de Cleric. non residen. & cap. per venerabilem qui filij sint legit.* Respondeo, consuetudinem non potuisse præscribere contra supremam Papæ auctoritatem, ad quem solum pertinet indicere, vt notauimus, & pulchrè dixit Bald. *in tract. de schism. col. 15.* & Turrecrem. *cap. 8. lib. 3. de potest. Papæ.* De honestate tamen à Pontifice requiritur talis assensus, Felin. *in rubr. de constitut.* An autem de necessitate requiratur Cardinalium assensus in alienatione rerum Ecclesiæ Romanæ, videndum fusius apud Doctores *in can. non liceat Papæ, 12. quæst. 2.*

31 Omnes omnibus ex locis ad Concilium generale regulariter, ac necessariò tenentur accedere, Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi. Patet ex *cap. ego N. de iureiuran.* Quod si dicetur, aliquando Episcopos iurare in manibus Patriarchæ dicentis nomine Papæ recipere *cap. antiqua de priuileg.* Imo cum ipsis Episcopis generalis Concilij negotium, in quo ad vniuersum Christianum orbem pertinentia tractantur, commissum sit, cùm in partem solicitudinis sint vocati *can. satis euidenter. dist. 96.* Papa Episcopos omnes ex omnibus regionibus ad Concilium conuocat *can. 1. dist. 15.* Vnde notandum Episcopos catholicos, etiamsi ex proprijs sedibus sint expulsi, ad Concilium, si venerint, admittendos. Id obseruatum in generalibus Concilijs, patet, quia semper subscriptæ reperiuntur Synodus peractæ à tot Episcopis. & S. Leo Concilium Chalcedonense Episcopale appellat, in quo habetur multos Episcopos Ægyptios, qui cum Dioscoro venerunt, à Concilio fuisse expulsos, clamantibus Episcopis, Concilium esse Episcoporum, *can. Synodus dist. 17.* Idque etiam patet *Act. Apostol. 15.* vbi cum multitudo conuenisset, loquente Petro, tacuit. Hoc ipsum S. Hieronymus indicat, scribens ad Augustinum.

Nec obijcias, quod ad Concilium vocentur Abbates. 32
Nam hi possunt vocari arbitrio Papæ, qui aliquando hos, & alios viros Religiosos, & alios laicos, doctrina, & experientia præstantes ad Concilium vocat, vt factum est in Concilio Constantiensi, vt suffragium consultiuum habeant; aliquibus tamen Abbatibus, & definitiuum ex gratia conceditur, sed non passim. Quia aliqui Abbates numero superarent Episcopos in definiendo. Et hoc modo intelligitur, quando in Concilio reperiuntur fuisse Monachi, & Presbyteri, quod etiam ipsæ descriptiones designant, dum scriptum reperitur. Ego N. Archimandrita subscripsi, nisi ipsi Abbates fuerint legati Papæ, vel aliorum Patriarcharum.

Et aduertendum hic est, quod licet Episcopi auctoritate 33
Papæ definire in Concilio dicantur, non tamen ex hoc sequi id, quod ab ipsis definitur, à Papa non debere confirmari. Quia definitio ipsorum, donec à Papa non fuerit confirmata, perfecta non est.

Sed quid dicendum de Cardinalibus? Respondeo, Cardi- 34
nales Episcopos eiusdem iuris esse cum Episcopis, cæteros verò, si Papa aderit, & ipsos in Concilio, vt membra debere interesse. De Imperatore, ac Regibus dicendum, debere interuenire, non ad potentiam ostendendam, sed ad fidem confirmandam, & definiendam *can. 2. & 3. distin. 96.* & patet ex subscriptionibus illorum, dum in illis dicunt, se definita suscipere, vt in octaua Synodo.

Debent etiam interuenire hi, quorum interesse agitur, 35
ne indicta causa, iudicentur, siue hi laici, siue alij sint. Dices: Papa potest congregare Concilium in suo Patriarchis, & quos vult Episcopos conuocare, & dicitur generale Concilium. Respondeo, tale Concilium dici generale ratione potestatis. Quod quidem Concilium esset eiusdem roboris cum illo, in quod omnes ex omnibus partibus conueniunt. Quia Concilium vt dictum est, quicquid habet, à Papa habet. Quomodo ergo dicitur, Concilium generale esse maioris auctoritatis? Quia maioris æstimationis, cùm Episcopi per totum Orbem Christianum conuocati fuerint.

At nihilominus quia cùm teneantur accedere ex iuramen- 36
to, *d. cap. ego N. de iureiur.* non accedentes sunt periuri, ac proinde puniri possunt, *cap. querelam, cap. tua nos de iureiur.* pœna quidem excommunicationis *can. si quis autem, can. placuit dist. 18.* At in his locis agitur de Concilio prouinciali. Ergo tantò magis id debet intelligi de Concilio generali, & qui discedunt à Concilio, in eamdem pœnam incorrunt, nisi causa superueniens repentina illos cogat. An autem contumaces statim in hanc pœnam incurrisse declarandum sit? Respondeo prius admonendos, & citandos, si tamen citati à Papa detineantur, excusantur, si à Principe seculari, excusantur, si per vim vel minas, etiam feudatarij, vt proinde iureiurando illi addicti, non excusantur, quia in iureiurando semper intelligitur reseruata Superioris auctoritas, *c. veniens de iureiur.*

Et personaliter venire debent, electa est enim industria 37
personæ. Ex quo non obstat, quod dici potest, esse actum iurisdictionis, non ordinis. At oppono, sextæ Synodo tres tantum Episcopi interfuerunt. Respondeo, illud factum esse ex gratia, quia legitimo cæteri detinebantur impedimento. Quænam autem sint iusta, & vrgentissima impedimenta, habetur in *can. peruenit, can. Episcopus, can. placuit dist. 18. can. communis d. 23.* Talibus detentus tenetur ad purgandam contumaciam se excusare per procuratorem, vt in indictione Sacri Concilij Tridentini, & in *d. cap. ego N. & d. cap. querelam de iureiur.* At teneturne aliquem substituere in suum locum? Dico, non teneri, sed posse. Substitutus tamen, non modò si inferior, sed si is sit, qui suffragium consultiuum, ac definitiuum alioqui habeat, vt sunt Episcopi, non admittitur, nisi ex permissione Papæ, vel maioris partis Concilij, Papa absente, iuxta notata *in dict. cap. querelam.* Vide Doctores post Glossam *in cap. decernimus de iudic.* vel *can. decernimus dist. 18.* sed verius in *d. cap. si Episcopus ead. dist.* Et hoc modo intelligendum est, quando in Concilio Chalcedonensi reperitur, vnum pro alio interfuisse.

Cùm verò per literas aliquis Episcopus se excusat, & hære- 38
sim, de qua agendum in Concilio detestatur, sciendum, literas non facere suffragium. Notandum tamen, si hic alium substituerit, non posse substitutum ab eo, quod in literis continetur, recedere, vt per Doctores *in cap. vlt. de elect. in 6.*

Sed

CONSVLTATIO CXXXIX.

1 *An erectio Collegij, siue Seminarij adolescentium à pio Testatore dotati, vt ij teneantur magnificè, ac splendidè Sanctissimum Viaticum comitari, approbanda sit? An item approbandum?*

2 *Quod electio, ac nominatio huiusmodi adolescentium ad Collegium admittendorum, ad hæredes dicti Testatoris pertineat, habeantque in illo Iuspatronatus honorificum?*

3 *Quod Collegij Rector, & Collegiales sint exempti ab omni Ordinarij iurisdictione, excepta visitatione generali, quodque in spiritualibus subijciantur Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, in temporalibus verò Deputatis ab ipsis hæredibus?*

1 AD primum, Nulla videtur esse difficultas, quia cùm id respiciat diuinum cultum, Summus Pontifex soret proclinem se ad illum augendum exhibere, *cap. ex parte, vers. nolentes de constitut. cap. fin. de rescript. in 6,* Durand, *de mod. celebrat. gener. Concil, rubr,* 14. *numer.* 2. Quin etiam meretur hic pius Testator idem laudis præconium, quod in vrbe tribuitur nobilissimæ in Regnis Castellæ familiæ Enriquez, quæ in Ecclesia Sancti Laurentij in Damaso Cappellam extruxerit, aliaque excogitauerit, vt quàm decentissimè super diuinissimum Eucharistiæ Sacramentum extra Ecclesiam deferri posset,

2 Ad secundum non videtur improbandum. Nam electio, & nominatio est debita ex sola constructione Collegij, non solum de iure ex *cap. nobis de iurepatronat,* sed etiam ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *cap. 9. sess. 25. de reformat.* vt considerauit Rota apud Caualer. *decis.* 265. *num.* 2. Ergo multò magis vbi, nedum adest constructio, sed etiam dotatio,

3 Et ob eamdem rationem multò etiam magis adest debitum Iuspatronatus honorificum, cùm illud non denegetur fundatori, etiam vbi non potest ex dispositione iuris competere ius præsentandi, Lambert. *de Iurepatronat. lib.* 1, *par.* 1. *art.* 7. *quæst. princip.* 11. *num.* 3. Caualer, *d. decis.* 265, *num.* 7.

4 Ad tertium, nec similiter videtur deneganda exemptio à iurisdictione Ordinarij. Quia, sicuti licet fundatori ex dispositione iuris quamcunque conditionem apponere, etiamsi iuri contraria sit, dummodò Episcopi consensus accedat; Lambert. *loc. citat. q.* 9. *art,* 1. *num.* 49. Rota *decis.* 530. *num,* 2. *p.* 1. *recent.* ita etiam non obstante dispositione Sacri Concilij *cap.* 8. *sess,* 22. *de reformat.* debet seruari conditio, vt Ordinarius non se ingerat in huiusmodi Collegij administratione contra mentem fundatoris, si accedat consensus Sedis Apostolicæ,

5 Eoque magis si Collegium non sit Institutum pro Ecclesia, in quo missæ præcipuè celebrentur, neque sit in eo Rector perpetuus instituendus in titulum beneficij, quo in casu tanto magis fundator potest apponere conditionem, quod non subsit Episcopo, vt per Cardinalem *in Clement. Quia contingit num,* 19. ibique Anchar. *num.* 2, Imol. *num.* 10. *de relig. domib,* Ioan. de Sylu. *de benef. p.* 3. *q.* 11. *num.* 38. & Sacrum Concilium in hac parte non contradicit, quia est limitatum ad casus concessos in iure, ex cuius dispositione Episcopus est priuatus iurisdictione, si est apposita conditio in fundatione, quam Pontifex solet recipere, ne fideles ab ea retrahantur, vt per Io. de Sylu. *loc. cit. num.* 35. Mandos. *super regul.* 1. *Cancell, q.* 8. *num.* 3.

CONSVLTATIO CXL.

An, & quatenus Episcopus, atque Ciuitas in causa matrimonij suspicionem faciant, & quatenus sit locus restitutioni mulieris suo prætenso marito?

SI postulantur suspecti Episcopus, & Ciuitas, alibi facienda est inspectio corporis prætensæ vxoris per textum *in can. suspecti* 3. *q.* 5. vbi Turrecremata aduertit, hanc iuris dispositionem rationi naturali inniti, quia naturale est Iudicem suspectum declinare, *cap. Cum inter de exception.* vbi quod periculosum est coram suspecto litem agere; nec Sedes Apostolica suspectis Iudicibus causas committit, Abb. *in c. ad hæc num.* 8. *de rescript.* Villalob, *comm. opin. lit. P. num.* 21. *& seqq.* Et Marchesi. *de commiss. tit, de Iudic. suspect.* §. 1, *num.* 67, 1

Idque siue Iudices sint ordinarij, siue delegati. Quia, licet de iure ciuili Ordinarius allegatus suspectus non remoueatur in totum, sed ei detur adiunctus *l. apertissimi C. Iudic,* de iure tamen canonico recusatur in totum; *cap. Si quis contra Cler. de for. compet.* Abb. *in cap. Cum speciale in* 1. *notab. de appellat.* Mandos. *in form.* 8. *commiss. ver. Adiunctum,* Gratian, *discept.* 100. *num.* 1, Marchesi. *loc. cit.* §. 2. *num.* 37. *ac seqq.* 2

Causa autem suspicionis respectu Episcopi esset perspicua, si super prætenso matrimonio, semel ad fauorem alterius Coniugis pronunciauerit, Cardin. *in cap. proposuit num.* 10. *de appell.* vbi quod Iudex, qui semel grauamen intulit, est suspectus de nouo grauamine Dec. *in cap. vt debitus num.* 21. *eod. tit.* Ias. *in d. l. apertissimi n.* 9. Cont. *in l. vn. oppos.* 3. *n.* 7. *C. si de mom. poss.* Menoch. *cons.* 94. *n.* 13. Scacc. *de appell. q.* 17. *limit.* 47. *membr,* 3. *n.* 3. 3

Præsertim si articulus inspectionis corporis respiciat validitatem matrimonij, de quo loquitur sententia Episcopi. Grauamen enim semel illatum, reddit suspectum Iudicem in alijs causis, quamuis separatis, Franch. *in cap. proposuit num.* 7. *& in cap. postremo num.* 20. *de appellat.* Scacc. *loc. cit. num.* 3. 4

Respectu verò Ciuitatis causam suspicionis præbet, tum ipsa suspicio Episcopi, nam suspecto capite, tota Ciuitas suspecta præsumitur, *cap. licet ex suspecto de for. compet.* Berou. *in cap.* 1. *num,* 120. *ac seqq. de iudic.* Ripa *in cap.* 3 *numer.* 40. *eodem tit.* Præpos. *in cap. Cum speciali num,* 28. *de appell.* Imol. *cons.* 91, *n.* 19. *ac* 20. Dec. *cons.* 151. *n.* 19. Grat. *cons.* 134. *n.* 1. *&* 4. *lib.* 2, Menoch. *cons.* 94. *n,* 10, & Lancel. *de attent. p.* 2. *cap.* 6, *num.* 36. *& seqq.* 5

Tum origo, & incolatus aduersarij in eadem Ciuitate, cuius alter est exterus, *cap. Cum R. vbi Glos. addit. v. Cum sint eius socij de offic. deleg.* Franch, *in cap. postremo col.* 7. *de appell.* Specul, *in tit. de Iudic. deleg.* §. *superest,* Marant, *in princ. p.* 6. *n.* 56, 6

Et tum amicitiæ, & consanguinitates inter Aduersarium, ac plurimos dictæ Ciuitatis ad textum in *cap. accedens* 2. vbi Glos. *v. linea, vt lit. non contest. de appell.* Maranta *ibid, n.* 3. post Bald. *in l. Quoniam Tiberi C. de testib.* Quæ propterea accessum alteri parti non tutum reddunt ita, vt vel cogeretur arbitrio Aduersarij causam non persequi, vel subire vitæ periculum, reclamante textu *in dict. cap. accedens, vers. nec ipsi,* vbi Felin. *conclus,* 5. Soccin. *in cap. Cum pro causa, num.* 36, *de sentent, excommun,* & Oldrad. *cons.* 43. *num.* 3. 7

Collocanda igitur est mulier in loco libero, ac tuto, donec causa terminetur, vt ad rem hanc Paris. *cons.* 56, *num,* 17. *lib.* 1. post Soccin, *in cap. fin, col.* 3, *de for. compet.* estque Textus *in d. cap. accedens* §. *mandamus.* Nec esse potest locus petitæ restitutionis mulieris, nam illa non datur, nisi quando constat matrimonium fecisse contractum ex legitimo consensu cum copula subsecuta, sine quibus possessio in matrimonio non est considerabilis, *cap. ex transmissa,* vbi Glos. *v. legitime, & v, & ab ea cognita de Sponsal.* Rota coram Gregorio XV. *decis.* 350. *n.* 40. *cum. seqq.* vbi subdit, quod propterea tale possessorium dicitur habere admissam causam proprietatis. 8

Non autem poterit dici constare de legitimo consensu, si ex testibus constet, mulierem coactam, & inuitam fuisse ductam. Quod plenè pugnat libertati consensus *cap.* 1. *de* 9

bis,

his, quæ vi met. caus. Et hæc contradictio non potest prætendi purgata ex nouo consensu, donec de illo non constiterit, præsertim si antea fuerint cum alio contracta sponsalia, vel mulier sit minoris ætatis, in quo casu non potest dici constare de legitimo consensu, qui ad hunc effectum præsumitur, quod naturaliter non adsit, nisi in duodecimo anno, Gloss. *in* § 1. *vers. viri potentes de nupt.*

CONSVLTATIO CXLI.

An cura animarum, vnita Capitulo, possit exerceri à Vicario per Canonicos deputato, & ab Episcopo approbando, vel ab ipsis Canonicis per turnum.

1 RESpondeo affirmatiuè. Cùm enim cura sit vnita Collegio, dicitur esse habitu penes Capitulum, & actu penes Vicarium, illam exercentem iuxta Gloss. *in cap. super eod. v. annexa de præb. in 6.* Abb. *in cap. extirpanda in repet. §. Qui vero num. 15. eodem tit.* Felin. *in cap. postulasti num. 1. de rescript.* ac Rota *decis. 710. num. 2. par. 2. recent.* Caualer. *decis. 595. num. 1. & 2.*

2 Propterea non implicat, quin possint ipsi Canonici per seipsos curam exercere. Omissa enim regula generali, quod cùm id non reperiatur in iure prohibitum, debet censeri permissum *l. 1. ff. de testib.* certum est, quod Collegium, cui cura est vnita, potest personas idoneas, sibi beneuisas, deputare indistinctè, atque adeò etiam ipsos Canonicos. Quia Collegium dicitur Prælatus singulorum, & potest deputare personas, quas vult, illasque mutare; & illæ personæ non dicuntur habere curam animarum, sed ipsum Capitulum, vt per Innocent. *in cap. Cùm non ignores num. 2.* ibique Oldrad. *num. 8.* Ioan. Andr. Imol. ac cæteri Canonistæ *de præb. & dignit.* Cassad. *decis. 11. num. 3. de praben.* & Ludouis. *decis. 370. num. 5. & 6.* & quod possit committi cura vni de Collegio, cui est vnita, expressè tradit Abb. *in d. cap. cum non ignores num. 6.* ibi, *poterit committere iurisdi-*
2 *ctionem contentiosam, & pœnitentialem.*

3 Cùm itaque cura non pertineat ad singulos Canonicos, sed ad Collegium, siue Capitulum, vnicam personam repræsentans Rectoris, Oldrad. *cons. 67. num. 1.* Put. *decis. 190 lib. 1.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancellar. gloss. 6. num. 71.* Sequitur, quod non pertineat ad quemcumque Canonicum per se, sed potest, quando ipsi Canonici nolunt illam exercere, idoneo presbytero demandare, vt probat Lap. *alleg. 5. num. 11.* vbi adducit Gloss. *in Clem. 1. de priuil. v. presbyteri*, quæ refert Textum *in c. statutum de elect. in 6.* vbi Gloss. *v. Collegiatas*, ac Rot. *par. 2. decis. 340. n. 1. recent.*

4 Vnde poterit Capitulum decernere, quod dicta cura in annos singulos exerceatur per turnum à duobus, vel plori-
5 bus Canonicis presbyteris, approbandis ab Ordinario iuxta Gloss. *in l. 2. Cod. de Constit. pecun. v. indefensè*, quam allegat Syluest. *v. Collegium num. 4.* vbi ait, quod circa ea, quæ pertinent ad Collegium, Capitulum potest facere statutum, adducitque Bartol. *in l. omnes populi, ff. de leg.* & tradit Barbos. *de Canon. & dignit. cap. 42. num. 15.* vbi alij, adduitque, quod in hoc sufficit tacitus consensus Episcopi, vtpotè quia scit, & patitur, & refert Calder. *cons. 2. n. 2. de Constit.* vbi speciatim de hac re.

CONSVLTATIO CXLII.

An, & quatenus oblata à fidelibus alicui Sacræ Imagini pertineant tam quoad vsum, quàm quoad administrationem ad Episcopum, annè ad Parochum?

1 PLura de hac re alibi diximus, nunc etiam edicimus pertinere ad Parochum. Aut enim Episcopus asserit has oblationes esse liberas, aut esse datas ad certum vsum pro missis, pro fabrica, & huiusmodi alijs. Si liberas, certum est, illas pertinere ad Parochum tam quoad administrationem, quàm quoad vsum, ac dispositionem ex suo iure Parochiali per Textum expressum *in can. quia Sacerdotes, in can. Sanctorum, in can. benè 10. q. 1. in cap. pastoralis de his, quæ fiunt à Præl. sine cons. Capit. & in cap. dilectus de offic. Ordin.* & in specie firmat Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 42. num. 29. & seqq.* ac Rota *decis. 256. par. 1. & decis. 391. n. 3. ac seqq. par. 1. recent. tom. 2. & decis. 257.* coram Merlino, ac declarauit Sacra Congregatio Concilij in Cauensi apud Barbos. *de offic. & potest. Paroch. par. 3. cap. 24. num. 29. in fine*, excluso penitus Episcopo, cui tantum debentur oblationes, quæ dantur Imaginibus extra omnem Parochiam existentibus, vt tradit Felin. *in dict. cap. dilectus in princip. & num. 3.* ibique Abb. *num. 4. de offic. Ordin. & in cap. Quoniam num. 1. de decim.* ac fusè pro Parocho contra Episcopum, Decian. *cons. 16. lib. 2.* estque opinio Diui Thomæ *2. 2. quæst. 86. art. 2. præsertim in respons. ad 2. argum.* vbi Valentia, & alij.

Aut datas ad certum vsum, & eas pariter spectare 2
ad Parochum quoad administrationem, non autem quoad commodum, nemo est, qui dissentiat, vt ex sententia eiusdem Diui Thomæ *loc. cit.* testatur Barbos. *dict. cap. 24. num 30.* allegans Textum *in cap. Vulturanæ, & in can. quatuor 12. q. 2.* Abb. *in dict. cap. Pastoralis num. 2.* & tradunt Ferrett. *cons. 143. num. 4.* Nam oblationes datæ ad certum vsum, non debent conuerti ad alium, sed in illis seruanda est mens offerentium, vt docent Adden. ad Capell. Tolos. *decis. 483.* Rebuff. *de decim. quæst. 1. num. 29. & 30.* Marescott. *dict. cap. 24. num. 1.* Illarum tamen administratio etiam in hoc casu pertinet ad Parochum, non autem ad Episcopum ex eodem iure Parochiali, cùm non solum ex eadem, sed etiam ex maiori ratione, quia Parochus in oblationibus liberis habet commodum, ac dispositionem, in datis ad certum vsum habere debeat administrationem.

Quare ad eum pertinet illarum custodia, & disposi- 3
tio. Quia Parochus habet ius vniuersale intra limites suæ Parochiæ, & est mediator inter Deum, & populum: Vnde quemadmodum exhibet Populo, eique administrat, quæ sunt Dei, hoc est Sacramenta, ita etiam exhibet Deo, & administrat, quæ sunt populi, nempè preces, & oblationes. Eoque magis, vbi non docetur de aliqua intentione offerentium, & sic in dubio censentur liberæ, & datæ, tum propter seruitium Altaris, vel Imaginis, cui offeruntur, tum etiam propter administrationem Sacramentorum, cum super eas Parochus habeat intentionem fundatam ex iure suo Parochiali tam respectu commodi, quam administrationis ita, vt ex sola iuris assistentia possit petere manutentionem, vt firmat Rota *dict. decis. 391. num. 3.* per Textum *in can. decimas, in can. statuimus, in can. Sacris 16. quæst. 1. & in dict. cap. Pastoralis de his, quæ fiunt, &c. cap. ad audientiam de Eccles. ædifican.* Quia qui Altari seruiunt, de Altari participant, vt rectè Diu. Thom. *loc. citat.* ac præ cæteris tradunt Marescott. *dict. cap. 42. num. 2. & seqq.* Ferrett. *dict. consil. 143. num. 2. & 4.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 38. quæst. 13.* Gutierez *can. quæst. lib. 2. cap. 21. num. 162.* Genuens. *in prax. cap. 72. num. 14.* Riccius etiam *in praxi part. 4. resolut. 296. num. 2.* ac Rota *dict. decis. 391. num. 3. par. 4. recent.*

Quinimmò, etiamsi oblationes fierent in Capellis, 4
in quibus erecta sunt distincta beneficia, debentur Parocho, non autem Beneficiatis ex doctrina Rotæ *in decis. 308. num. 2. part. 2. & dict. decis. 391. num. 7.* Ac etiamsi fierent Imagini depictæ extra Ecclesiam, sed intra fines Parochiæ in pariete alicuius priuati acquiruntur Parocho, & non domino parietis ex adductis à Marescot. *dict. cap. 42. num. 4. & 5.* Maximè autem si concurrat etiam consuetudo fauorabilis, quam plurimum attendendam esse in hac materia oblationum, asserunt Doctores, præcipuè relati à Barbosa *dict. cap. 24. num. 31.* Marescott. *ibidem num. 2.* & Gratian. *discept. 395. num. 25.*

CON-

CONSVLTATIO CXLIII.

Habet Sacerdos, Rector, & Viſitator cuiuſdam Eccleſiæ, ac Hoſpitalis priuilegium Apoſtolicum, quod eſt huiuſmodi: *Vt in Hoſpitali, & Monaſterio, ac alijs locis, non ſolum omnium ad diſciplinam Eccleſiaſticam ſpectantium, nempè ad adminiſtrationem Sacramentorum, profeſſionem Monialium, alloquendi licentiam, Miſſarum celebrationem, Presbyterorum correctionem, & legata pia Hoſpitali, ac Monaſterio, locisque huiuſmodi pro tempore facta concernentium curam gerere, ſed etiam omnia alia, quæ locorum Ordinarij intra ſuarum Diœceſum, & Iuriſdictionum fines facere, & exercere poſſunt, & ſolent.*

Quibus ex verbis quæritur, *an hic Rector veniat nomine Ordinarii, de quo in Sacro Concilio Tridentino ſeſ. 23. cap. 25. de reform.*

1 CEnſeo, affirmatiuè reſpondendum, cumque habere iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem, quapropter nomine Ordinarij in eodem loco venit ad Text. *in l. more, ff. de iuriſdict. omn. iudic.* vbi Doctores, & tradit Gloſſ. *in cap. Ordinarii v. locorum de offic. Ord. in 6. & in Clem. vn. de for. comp. v. Diœceſanis*, quam celebrem laudat Abb. *ibidem num.* 15. Gemin. *num.* 5. Franch. *nu.* 3. alijque communiter Feder. de Sen. *conſ.* 95. *col.* 3. Gutierez *Canon. quæſt. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 15. Flamin. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 11. *num.* 19. Honor. *in ſumm. iur. Canon. lib.* 1. *tit.* 31. *n.* 1. & Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *num.* 4. Ex eo enim, quod hic Rector ſit creatus auctoritate Apoſtolica habet auctoritatem à Pontifice, atque adeò iuriſdictionem ordinariam. Nam illi ſunt Ordinarij, qui mediante lege habent auctoritatem, & poteſtatem à Principe, *can. à Iudicibus* 2. *q.* 6. ibi: *Ordinarii vero ſunt, qui ab Apoſtolico, vt Eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, vt ſæculares legitimam poteſtatem accipiunt, & l. & quia, ff. de iuriſdict. omn. iudic.* Nomine enim Ordinarij locorum veniunt Epiſcopi, & habentes iura Epiſcopalia ſupra ſæculares iuxta ea; quæ notat Rota *deciſ.* 798. *par.* 4. *recent.* & in Salamantina iuriſdictionis coram Seraphino.

2 Cùm igitur hoc Rector in ſuo diſtrictu ſit Ordinarius, & in eo habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem ordinariam, nulli dubium eſt, quin poſſit audire confeſſiones abſque alia Ordinarij approbatione, cum ſit ipſe Ordinarius, imò etiam alios presbyteros pro ſuo diſtrictu approbare; quia hæc approbatio eſt actus iuriſdictionis ordinariæ, & Sacrum Concilium Tridentinum hanc poteſtatem Epiſcopis tribuit ſimpliciter ratione ſui muneris. Rector autem ille iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habet ita, vt ipſius ſubditi in hoc ſoto nullum alium Superiorem, excepto Romano Pontifice, recognoſcunt, vt in ſpecie de Prælatis Epiſcopo inferioribus, iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, quod veniant nomine Ordinarij, & poſſe alios approbare, docent Sanchez *loc. cit. num.* 15. *in fin.* Enriq. *de Sacram. lib.* 6. *num.* 3. Suarez *tom.* 4. *de Sacram. diſput.* 28. *ſect.* 15. *num.* 3. Caſtropal. *eodem tit. tract.* 23. *diſp.* 5. *punct.* 19. §. 3. *num.* 1. Fagundez *ad ſecund. præcept. Decalog. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 55. Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 2. *diſp.* 6. *q.* 11. Bonac. *de Sacram. diſput.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 9. & Card. de Lugo *de Sacram. pœnit. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 22.

3 Cùm enim hæc facultas pertineat ad Ordinarium loci, & hic Rector facere poſſit quicquid facere poſſunt, & ſolent Ordinarij intra ſuarum Diœceſum, ac iuriſdictionum fines, vt ſatis declarant verba priuilegij, non ſolum Epiſcopus, ſed etiam hic Rector, & quicumque alius, qui in locis exemptis habet iuriſdictionem ordinariam, poterit Confeſſarios approbare in ſuo diſtrictu. Nam veniunt appellatione Ordinarij, non ſolum Epiſcopi, ſed etiam quicumque alij, qui ordinariam iuriſdictionem habent, ſiue à Canone, ſiue à præſcriptione, ſiue à priuilegio, vt tradunt Zabarell. *in Clem. Quia Regulares num.* 11. *de ſupplen. neglig. Prælat.* Abb. *in cap. vt forma num.* 6. *de ſent. excomm.* Dec. *conſ.* 121. Bellam. *conſ.* 20. Miſing. *in cap. poſt ceſſionem num.* 2. *de prob.* Pariſ. *loc. cit.* Nauarr. *conſ.* 9. *de priuileg.* Cochier. *de iuriſdict. ordinar. in exempt. par.* 1. *tract.* 4. 1. *num.* 9. Et ideò poteſt ea facere, quæ ordinarijs committuntur.

Eòque magis, ſi locus ſit ſub immediata Regia protectione, & Rector ſit in hac quaſi poſſeſſione, & ſua iuriſdictio ſit priuatiuè quoad omnes, nec Ordinarius loci aliquam habet in dicto diſtrictu iuriſdictionem, nec viſitat, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus. 4

Nec ſolum Rector, & Confeſſarij ab eo approbati, poſſent confeſſiones ſacramentales audire ſubditorum exiſtentium ſub iuriſdictione Rectoris, ſeu Viſitatoris, verum etiam omnium confluentium ad Eccleſias eidem ſubiectas, abſque approbatione ordinarij pœnitentis, vt tradunt Nauarr. *in man. cap.* 27. *num.* 266. Riuald. *in candelab. de confeſſ. num.* 27. *concl.* 3. Fagund. *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 72. Caſtropal. *loc. cit. diſp.* 5. *num.* 4. Coninch. *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 7. *num.* 50. Bonac. *eodem argum. diſp.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 1. *num.* 15. ac de Lugo *d. diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 2. 5

CONSVLTATIO CXLIV.

Quomodo Epiſcopi moribus caſtè informandis inuigilare debeant. Ab eorum correctione quatenus appellandum?

SAcrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. *de refor.* illud primum in hac re Epiſcopos admonendos cenſet, vt ſe paſtores, non percuſſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, vt non in eis dominentur, ſed illos, tanquam filios, & fratres diligant, elaborentque, vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamen, ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum ſæpè plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm auſteritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm poteſtas: 1

Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt, vt ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris, ac neceſſaria conſeruetur, & qui correcti fuerint, emendentur, aut ſi reſipiſcere noluerint, cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo, à vitijs deterreantur, cum ſit diligentis, & pij ſimul paſtoris officium, morbis ouium leuia primum adhibere fomenta, poſt, vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad acriora, & grauiora remedia deſcendere; ſin autem nec ea quidem proficiant illis ſubmouendis, cæteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare. Hæc ſunt nedum ab ouibus ſæpè, ac ſerio ruminanda, ſed etiam à paſtoribus. 2

Cùm igitur rei criminum plerumque ad euitandas pœnas, & Epiſcoporum ſubterfugienda iudicia, querelas, & grauamina ſimulent, & appellationis diffugio Iudicij proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur, atque vt huiuſmodi eorum calliditati, & tergiuerſationi occurratur, ita ſtatuit, & decreuit in cauſis viſitationis, & correctionis, ſiue habilitatis, & inhabilitatis, necnon criminalibus, ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario generali ante definitiuam ſententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque grauamine non appelletur, nec Epiſcopus, ſeu Vicarius appellationi huiuſmodi, tanquam friuolæ, deferre teneatur, ſed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis iudicio emanata, necnon omni ſtylo, & conſuetudine, etiam immemorabili, contraria non obſtante, ad vlteriora valeat procedere, niſi grauamen huiuſmodi per definitiuam ſententiam reparari, vel ab ipſa definitiua appellari non poſſit, quibus caſibus Sacrorum, & antiquorum canonum ſtatuta illibata perſiſtant. 3

Hæc Sacrum Concilium, in cuius decreti prima parte præſcribitur Epiſcopis modus corrigendi ſuos ſubditos ad diuinum, ſuaue ſimul, ac fortè per mixturam lenitatis exigendus. Regimen porrò Dei leniſſimum, ac ſuauiſſimum manifeſtè ferunt illa de diuina Sapientia, cuncta regente: *Diſponit omnia ſuauiter* Sap. 8. Hoc quid ſit, exponit Hugo Victorinus *homil.* 11. *in Eccleſ.* ſub finem, inquiens: *Nihil excipitur à ſuauitate eius, omnia diſponit ſuauiter. Quæ omnia?* 4

omnia? Praua, & recta, bona, & mala, obnoxia, & aduersa. Omnia disponit suauiter; non solum bona, sed etiam mala; non solum recta, sed etiam praua; non solum obnoxia, sed etiam aduersa. Omnia disponit suauiter. Quam suauiter? Vultis scire, quàm suauiter disponit omnia? Sine violentia aduersa subijcit, sine tumultuatione praua dirigit, & in pacatissimo Regno suo quod iustitia intus tenet, mala quoque, & aduersantium vitiorum motus, sine coactione secreto ordine, sapientissimaque dispositione seruire facit. Tam suauiter enim omnia, etiam non suauia disponit, vt omnia, quæ contra eius voluntatem se erigunt, neque potenter extinguat, vt nihil sint, neque violenter compellat, vt nihil possint, sed esse sinens, & posse annuens, currentia contra suam voluntatem manifestè permittit, & occultè conducit ad implendam suam voluntatem, & cum mali volunt illa contra ipsam sine ipsa volunt, cum autem possunt, quod volunt, ab ipsa possunt, cum vero faciunt, quod possunt, putant quidem, & volunt facere se, quod ipsa non vult, tamen, & non aliud faciunt, nec facere queunt, quàm quod ipsa vult. Manifestè enim permittuntur, & occultè conducuntur, & suauiter disponuntur, & pertingit vsque ad eos Sapientia ita fortiter, vt ipsos ad suam dispositionem restringat, & disponit suauiter, ne eos ipsos contra eorum voluntatem compellat; Sed & si quando exterius violentiam prauis voluntatibus adhibendis, siue plectendis adhibet, nunquam tamen suauitatem suæ dispositionis deserit, quia in se tranquilla permanens, vnde aduersantium pacem male quietam turbat, inde regnum iustitiæ suæ solidius ad pacem componit. Propterea ergo pertingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. En quanta in regendo diuina suauitas.

5 Expressam symbolo sibili auræ tenuis diuinam hanc regendi, & agendi rationem legere licet 3. *Reg.* 19. Ad hanc tertiò obiectam speciem respexit Tertullianus *lib. de patient. cap.* 15. describens patientiæ thronum: *Sedet*, inquit, *in throno spiritus eius mitissimi, & mansuetissimi, qui non turbine eglomeratur, non nubilo liuet, sed est tenore serenitatis apertus, & simplex, quem tertiò vidit Elias.* Quamuis autem varij Doctores variè illa symbola vehementis spiritus ignis vocantes, & auræ tenuis Eliæ obiecta interpretantur, tamen admodum verisimilis ea expositio videtur, quæ affirmat, significasse ijs Deum suam agendi, & regendi rationem, non duram, seueram, impotentem, sed lenem, ac suauem esse. Quod latissimè versat Sanctus Chrysostomus *tom. 1. homil. de Petro, & Elia, & t. 6. alia homil. de Elia. Bonus Elias præ zelo, quo flagrabat austeri, ac duri spiritus erat, eumque Deus satagebat traducere ad lenitatem erga populum, in quem ob Numinis violationem concitatior erat.* Itaque exhibuit se illi Deus specie tenuissima, ac lenissima, nec conterens petras, sed molliter perflans, ac sibilans.

6 Adstipulatur planè Theodoretus *q. 57. ad lib. 3. Reg.* & concionè Petrus Blesensis *ep.* 100. cuius, præter cætera, hæc est oratio, dum informat nouum Prælatum: *Turpe quidem, & absurdum est in Prælato cum ira, & austeritate corripere, sicut Apostolus ad Timotheum scribens ait, Dei seruum*, inquit, *non oportet litigare, sed mansuetum esse, & patientem ad omnes; & cum lenitate corripere eos, qui resistunt veritati, &c. Cum Propheta diceret. Ecce spiritus grandis conterens petras, & in spiritu Dominus, & post spiritum commotio, non in commotione Dominus, & post commotionem ignis, non in igne Dominus. Et adiungit; & post ignem sibilus auræ tenuis, & in eo Dominus. Nam cum spiritus iræ, & commotionis, ignisque iracundiæ Deo displiceant, ipsi accepta est lenis, & blanda correctio.* Videndus quoque, qui de hoc sibilo Eliæ obiecto præclarè disserit Philippus Abbas *lib. de silentio Cleric. cap.* 39.

7 Specimina verò diuinæ in regendo suauitatis in ordine naturæ, & in ordine gratiæ ex ipsa praxi manifesta sunt. Nam in ordine naturæ, Deus, vt Sanctus Augustinus sapienter ratiocinatur *lib. 7. Ciuitat. cap.* 30. Omnia motus suos agere sinit, quæ est summa omninò agendi, ac regendi suauitas. Mauult Deus cum honoris sui, ac supremæ suæ maiestatis iniuria non temerare naturalia iura, quæ humanæ libertati in seipsam concessit, quàm cum ea temeratione, quæ illi esset planè ad manum, impedire innumera, & atrocia scelera, quibus in momenta singula à mortalibus violatur. Imò non leuis admiratio est, eum aliquando per miraculum agentia merè naturalia prohibeat operatione, humanam tamen libertatem vix vnquam inhibuisse, deprehenditur.

In ordine autem gratiæ, verissimè Sanctus Chrysostomus *homil. 12. in epist. ad Hebr.* diuinam erga nos suauitatem expressit, docens, Deum, ne nostram temeret libertatem, & vt suauiter, magnaque cum condescensione, omnis violentiæ expertè nobis cum agat, nequaquam nos præuenire, non quod non exigatur semper gratuita Dei præuentio, vt supernaturalis boni quippiam moliamur, sed quod diuinæ gratiæ præuentio non sit eiusmodi, quæ libertatem nostram violet. Indubitatumque esse debet, eam negationem præuentionis, ne nostra libertas temeretur, aliud non excludere, quam violentam voluntatis humanæ coactionem cum libero vsu potestatis vtrolibet flexilis incompossibilem. 8

Eandem diuinæ supernaturalis prouidentiæ, rectricis voluntatum humanarum, suauitatem, violentiæ omnis expertem, suspexere Patres alij. Origenes circa illud Apostoli Roman. 9. *insertas es in bonam oliuam*, ita inquit: *Sicut omnis materia corporalis, cum sine dubio vnius natura sit, per accidentes sibi qualitates, diuersas species profert, vel corporum, vel arborum, vel herbarum, ita & cum omnium rationabilium vna natura, arbitrij æqualiter libertate donata vnusquisque proprij motus, ex arbitrij potestate prolati, vel ad virtutem, vel ad libidinem subiectam sibi animam perducentes, vel in bone eam, vel in mala arboris formant speciem, vt aut bona dicatur arbor, si per arbitrij potestatem delegerit bona, aut mala dicatur, si elegerit mala, & sic vnusquisque secundum proposita sui motus, aut dicetur bona oliua, si iter virtutis incedat, aut si contraria sectetur, oleaster nominabitur. Inde denique, & Dominus in Euangelio dicebat: Aut facite arbore malam, & fructum eius malum, aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum, vt ostenderet arborem bonam, vel malam non nasci, sed fieri. Iam verè si accidit aliquid ad arbitrij libertatem, quod extrinsecus vel ad mala prouocet, vel hortetur ad bona per infallibiles quasdam Diuinæ Prouidentiæ dispensationes, in nullo consequentiam propositæ absolutionis offendit. Habet enim in semet ipso natura rationalis vigentem arbitrij libertatem, quæ vel obedire, si velit prouocanti, vel si nolit, spernere possit hortantem.* 9

Philo Carpathius tractans illud Cantic.... *Terribilis, vt Castrorum acies ordinata*, cum præmisisset necessitatem diuinæ circa nos sollicitationis, quæ inuitationem tantùm, & collectionem ferat, violentia autem, & necessitudine careat, subdit: *Duo ad salutem sunt nobis maximè necessaria, quorum vnum supra nos, alterum nobis inest ex munificentia conditoris. Diuina gratia scilicet nos præueniens, et liberum de voluntate iudicium. Gratia elliciendo, incipit, admissa consequitur, benè retenta, ac fota perficit. Vt enim ouicula, vel alij cuiuis è cicuribus animantis præmonstratum aliquid, eam propius allicit, ac monet, nec tamen cogit, ita menti humanæ, diuinæ gratiæ lumen infusum, voluntatem nostri animi, seu rationis, quam appetitum appellant, allicit, ac trahit, nec vlla vi cogit, sed sola charitate benignissimè inuitat.* 10

Idem habent Eucherus *homil. 9. de Paschate*, Ennodius *lib. 2. epist.* 19. Bernardus *serm. 85. in Cant. sub med.* Sicque se nobiscum gerit Deus, ait Auctor imperfecti operis *in Matth. homil.* 14. ad illud, *adueniat regnum tuum*, quia Rex est, non Tyrannus. Idcircò enim neminem per violentiam adigit, quia Rex legitimus est. Ac ita luculenter S. Dionysius *cap 4. diuin. nom. propè fin.* illam multorum siue querimoniam, siue criminationem, quod Deus nos ad virtutem per prouidentiam, necessitatem, ac vim inferentem non trahat, vocans inconsideratum, vanumque multorum verbum, quod negat, approbandum esse, cum destruat naturam, cui diuina suauis gubernatio sapientissimè se accommodat. Arnobius *lib* 2. insulsam illam aduersus Deum criminationem fusè & refert, & refutat, necnon Lactantius *instit. cap.* 5. itemque Basilius *homil. quod Deus non sit auctor malorum*, Nyssenus *orat. de mortuis, & in orat. cath. cap.* 7. Hilarius *in psalm.* 2. Chrysostom. *homil. 14. in 1. Corinth. & 83. in Matth.* Cyrill. *lib.* 1. Glaphyr. *in Genes. §. de Adam.* Titus Bostrenus *lib. 2. contra Manich.* Nemesius *cap. 41. lib. de homine*, Æneas Gazæus *in Theophrast.* Ex hæreticis idem tradit Pelagius ea ad Demetriadem Virginem epistola, quam aliquis absurdè S. Hieronymo, alij B. Ambrosio adscripserunt, cùm manifestè spirat Pelagium, & ab ipso Diuo Augustino, tanquam fœtus Pela- 11

lagij agnoscatur, & confutetur *lib. de gratia Christi cap. 22.* atque ex Ethnicis simplicius *ad cap. 34. enchir. Epicteti*, disputans de causa mali.

12 Insigne præterea diuinæ in regendo suauitatis argumentum petere licet ex eo, quod siquando iustitiæ ratio Deum adigat ad plectendos noxios, temperatissima semper inseritur vltio. Aduertit id præclarè Saluianus sub finem libri primi *de prouid.* Expendens, quod refertur *Exod. 32.* de pœna ob vituli conflationem, & adorationem irrogata, *Cum omnis populus*, inquit, *reus fuerit*, *cur non est in omnes missa damnatio?* Quia pius scilicet Dominus partem percussit sententiæ suæ gladio, vt partem corrigeret exemplo, præberetque omnibus simul, & coercendo censuram, & indulgendo pietatem. Censura enim fuit, quod castigauit; pietas quod pepercit, quamuis vtrumque impari modo, plus siquidem tunc pietati datum est, quàm seueritati. Ideò vtique, quia cùm indulgentissimus Dominus propensiorem se semper miserationi præstet, quam vltioni, licèt in coercenda tunc Iudaici exercitus parte, iudicio, & seueritati censura diuina aliquid attribuerit, maiorem tamen sibi populi portionem pietas vindicauit, specialiter quidem hoc, & peculiari tunc innumeræ plebis misericordia, ne omnes scilicet, quos reatus complectebatur, pœna consumeret.

13 Egregiè Paulinus *epist. 10.* ad Seuerum: Tanta est enim summa Patris pietas, vt etiam ira eius, misericordia sit, & ideò castiget, vt parcat. Denique Beatus Apostolus ideò cæcatus est, vt illuminaretur, cecidit persecutor, vt Apostolus surgeret, in itinere iter repetit, & in impietatis via via pacis agnouit. Meritò igitur Ricoldus antiquus, & grauis Mahumetismi oppugnator *lib. contra Alceranum lib. 10.* inde confirmat, legem Mahumeticam a Deo non esse, quod sit lex violentiæ, cùm è contrario diuina lex, & rectio lenissima sit, & suauissima.

14 Ex hac Diuina in regendo lenitate existunt illæ Dei querelæ in Præfectos impotentis animi, & vt sapiens appellat, *ictus Fluuii*, hoc est violentos, vehementes, ac incitatissimi impetus, & ferociæ. Eas querelas apud Ezechielem *cap. 34.* his verbis legimus: *Gregem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit, non consolidatis, & quod ægrotum non sanastis, quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsitis, sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia, idest asperè, ac dominando*, vt exponit Sanctus Gregorius *23. moral. cap. 13.* Eadem forma in regendo, *potentia* nomine exprimitur apud eumdem Prophetam *cap. 22.* iuxta septuaginta, quos Nazianzenus expressit *orat. 1. num. 113.*

15 Et hoc maximè nomine gloriam diuinam promouit Christus, quod homines, quorum animas ad Deum conuersurus venerat non dominantis auctoritate subegit, sed subiectorum spontanea deditione, quam obtinuit lenitate, & mansuetudine, mirabiliter dexteram eius deducente, vt habet Psalmus 44. Hac ratione reuocauit Christus ad praxim, quod passim vsurpabat in sermone, ac doctrina. Notauit enim Sanctus Chrysostomus *homil. 60. in Ioannem* sub initio, Christum passim de lenitate, ac benignitate verba facere solitum, Hæc est illa Christi in regendo lenitas, per quam Apostolus, vt Theophylactus rectè expendit, Corinthios obtestabatur *1. Cor. Obsecro vos per mansuetudinem, & modestiam Christi*, græcè *lenitatem*.

16 Neque est, quod quis pugnare cum ea tanta Christi regiminis lenitate existimet, *virgam ferream*, in qua recturum Christum prænunciauit *psalmo 2.* Dauid. Occurram enim cum S. Hilario ad eum psalmum. Ne quis temerariæ huic, & impiè præsumptioni locus pateat, proprietates ipsæ verborum in Romanam linguam translatorum cognoscendæ sunt, Namque id, quod nobiscum est, *Reges eos in virga ferrea*, quamquam ipsum *reges*, non tyrannicum, neque iniustum sit, sed ex æquitatis, ac moderationis arbitrio, regimen rationale demonstret, tamen molliorem adhuc regentis affectum proprietas græca significat. Quod enim nobiscum est *reges eos*, cum illis est, *pastoraliter reges*, regendi scilicet eos curam, affectu Pastoris habiturus. Ipse est enim pastor bonus, cuius oues nos sumus, pro quibus animam suam posuit. Ne autem ius tyrannicum significari arbitraremur in virga, quæ in virgæ nuncupatione proprietas sit ex nouo, & veteri testamento noscendum est.

17 Adstipulantur huic S. Hilarij interpretationi de virga ferrea, hoc est inflexibili, & recta, sed nonnisi pastorali regimine S. Augustinus, Theodoretus, & alij *in psalm. 2.* necnon Primasius, Beda, & Rupertus *in cap. 2. Apocal.* vbi Ioannes, sicut etiam *cap. 12. & 19.* consentaneè ad Hebræum, & Græcum Psaltis contextum, e quo apertè profecit, *virgam ferream*, appellat rectionem pastoralem, quæ cum sita sit in pascendo, caret amaritudine, estque lenissima. Ne verò hæc expositio singularis videretur, S. Hilarius adducit plures scripturas, quibus ostendit, virgam, & quidem ferream, nonnisi validam, & firmam, tyrannidis tamen, & violentiæ expertem, potestatem significare, qualis sanè fuit Christi potestas, & rectio, quæ est etiam Chrysostomi de eo loco sententia.

18 Quam porrò ipse Christus Dei imitatione seruauit regendi temperationem, eandem illis, quos suos in Ecclesiæ regimine constituebat Vicarios, vt loquitur S. Bernardus *serm. in illud*, *Audiam quid loquatur*, imò ministros suo loco præscripsit *Matth. 20.* Alibi verò *homil. 6. in Isaiam*, ex eodem Christi monito Apostolis dato, colligit, Episcopum, & idem est de quouis Rectore Ecclesiastico, seruum statui eorum, quibus præest. Non ad Principatum, inquit, Ecclesiæ venit, qui saluari vult, & si præest, sed ad seruitutem Ecclesiæ, si oportet, & de Euangelio *Principes quidem gentium dominantur eis, & qui potestatem habent in illis, magistratus vocantur. Non sic autem erit in vobis.* Nec enim dominantur Principes in vobis, sed qui vult vestrum esse maior, erit omnium minimus. Qui vult esse primus, erit omnium nouissimus. Qui vocatur ergo ad Episcopatum, non ad Principatum vocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesiæ.

19 Angeli quoque, qui nostri Rectores sunt, ea lenitate, ac mansuetudine homines dirigunt, quàm nemo vnquam satis suspexerit. Ideòque Petrus Blesensis *serm. 3.* Angelos absolutè mites appellat. In tribus quidem mansuetudo consideratur, si quis scilicet socialis est, vt cum quibuscumque viuat, gratiosus sit eis: Sic Paulus omnibus omnia factus. Si quis etiam lædentem non lædit. Postremo etiam si lædenti benefaciat. Hæc præcipuè in Angelis eminant. Cùm enim ille imprudens, & impudens Lucifer se à Deo, & socialibus dissociaret Angelis, ipsi in societate perstiterunt, in mansuetudine sua roborati. Iniurias, quas eis quotidie inferimus, dum custodiæ eorum refragamur, patienter sustinent, nec læsi nos lædunt, imò mitius compatiuntur nobis, & quod verisimile est, tanquam medici maiorem solicitudinem infirmis impendunt, quam sanis, & magis gaudent super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia.

20 Et est tamen Angelorum potestas maxima, vt præter cæteros copiosè prosequitur Sophronius Hierosolymitanus, eo encomio, quod dixit Sanctis Angelis, & nos in nostro opere de Sacro fidei Catholicæ Tribunali, nihilque faciliùs foret. Angelis Sanctis, quàm homine minimo nisu conterere. Id, quod manifestissimum fuit in clade, quam vnicus Angelus per breui tempore sine strepitu intulit copijs numerosissimis, & instructissimis Sannacheribi. Quare non foret vnicuiuis Angelo operosus, hominem, cui præest, vi adigere quo vellet. Non potest quidem Angelus, siue intellectum, siue voluntatem hominis implere, vt loquuntur Patres, Basilius initio *lib. 5.* contra Eunom, Fulgentius *de fid. ac inst. cap. 3.* Paschasius *lib. 2. de Spiritu Sancto in fine*, Bernard. *lib. 5. de consid. cap. 3.* Rupertus *lib. 1. de oper. Spiritus Sancti cap. 26.* Idest non potest quidem Angelus per seipsum directè, ac immediatè hominem siue intellectuare, verbum est Diui Augustini *serm. 18. in psalm. 118.* eiusque intellectui immittere cognitionem, siue voluntati eius talem, aut talem actum imprimere, tamen indirectè, & interuentu inferiorum potentiarum subordinatarum, in quas per externos sensus, ac temperiem corpoream multum iuris habet, ita afficere eas quoque Superiores facultates potest, vt non difficilè illas abducat quo libuerit.

21 Tanta, tamque robusta, ac valida cum sit Angelorum potestas in eos, quos dirigunt, tamen nihil per vim, ac impetum, sed omnia suauiter, ac moderatè suscipiunt.

22 Nec deest vox Apostolorum de necessitate exprimendæ in regendo suauitatis. Sanctus Petrus *epist. 1. cap. 5.* christianos rectores informans, sic scribit: *Seniores, qui in vobis sunt, obsecro, consenior, & testis Christi passionum, qui & eius, quæ in futuro reuelanda est gloriæ communicator.*

Pasci-

scite, qui in vobis est gregem Dei prouidentes, non coactè, sed spontaneè secundum Deum. Neque turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo, & cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. Seniores non ætate, sed dignitate, ac munere, idest Præpositos, spectat hæc oratio, vt sequentia manifestè ostendunt, quibus Apostolus docet huiusmodi seniorum esse, pascere, ac prouidere.

23 Mirum porrò videri non debet, S. Petrum, suauem, temperatamque rectionem adeò probare. Quod enim Sancti Optatus *lib. 7.* in Parmen. Chrysostomus *orat.* in Petrum, Eliam, & Petrus Damiani egregiè obseruarunt, prouiderat Deus nobis, prospiciens, vt seuerior, austeriorque, & rigidior Petri animus mitesceret, atque mollesceret. Erat sanè Petrus, vt ratiocinantur Sanctus Chrysostomus *serm. 27.* Vertex Apostolorum, Basis immobilis, Petra firmissima, Princeps Ecclesiæ, Portus inexpugnabilis, Turris stabilis. Hunc tamen talem, & tantum in Ecclesiæ Pastorem electum, impingere, ac in teterrimum abnegati Christi peccatum ruere, permisit Deus. Rationem illius prouidentiæ sic aperit Sanctus Chrysostomus: *Si Doctores, & Sacerdotes minimè peccarent, neque affectibus huius vitæ essent obnoxii, aduersus alios inhumani essent, & implacabiles. Ob eam igitur causam, etiam Sacerdotes ipsos Ecclesiæ, affectibus esse subiectos permisit, vt ex eo, quod in seipsis sentiunt, faciliores ad veniam aliis dandam fiant.*

24 Eumdem Dei, & Christi in regendo spiritum obtinuit cum Petro Paulus, neque ex dissimili origine. Nam Paulum quoque, vt Petrus Damiani notat *serm. 27.* idcircò Deus multipliciter olim inquinari permisit, vt tantus rector animorum suauitatem regiminis addisceret. Itaque aliis rectoribus metuens *ad Galat. 6.* disertè denunciat, verendum esse iis, qui in alios seuerius, ac inclementius se gerunt, ne sinantur ipsi quoque cadere: *Si præoccupatus*, inquit, *fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris.* Præoccupatum hominem, hoc est non ex adulta iniquitate prolapsum, sed præuentum, & ferè antequam lapsum suum perfectè aduerteret in præceps actum, admonet Paulus oportere leniter instrui, aut, vt verbi græci emphasis retineatur, *restitui cum mansuetudine*, per rectores spirituales aliis dirigendis, ac iuuandis præpositos, qui non imperio subditis præsideant, sed ministerio, vt loquitur Tertullianus *lib. de pudic. cap. 21.* Quod si intemperantius se gerant, zelum Dei obtendentes, iubet memores esse communis naturæ in omnibus prolapsionis obnoxiæ, ostendens, nihil esse procliuius, quam vt qui in alios ferrei, & immites sunt, cum ceciderint, id enim præsertim est colorati tyrannici spiritus, & impotentiæ animi obtendiculum, egeant ipsi aliquando commiseratione aliena iusto Dei iudicio, & æquissimo permissu prolapsi.

25 Alia quædam ex Apostolo, quibus lenis eius, ac suauis in regendo animus apertè proditur, expendit Origenes *tr. 23. in Matth.* in hunc modum: *Cum sint multi dispensatores, difficile est inuenire fidelem, & prudentem. Propter quod & ait Apostolus: Ita nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.* Peccat autem in Deum quicumque Episcopus, qui non quasi conseruis seruus ministrat, sed quasi Dominus, frequenter autem & quasi amarus dominus dominans, similis constitutus Ægyptiis, qui affligebant vitam filiorum Israel cum vi. Ergo memores esse debent verborum Christi dicentis: *Vos vocatis me magistrum, &c.* Et illud *Principes gentium dominantur, &c.* Audire autem oportet, & Paulum dicentem: *Cum possemus esse oneri, vt Christi Apostoli, facti sumus paruuli in medio vestrum. Quemadmodum si nutrix foueat natos suos, sic desiderantes cupimus participare vobiscum, non solum Euangelium, sed etiam animas nostras. Et non oportet percutere conseruos, sed corripere inquietos, consolari pusillanimos, sustinere infirmos, & patientes esse ad omnes. Quoniam seruum Dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, cum modestia docentes eos, qui resistunt.*

26 Spiritus lenitatis, ac benignitatis, qui duos Apostolorum Principes ad suauem, ac lenem rectionem impulit, æquè cæteros Apostolos ad similem regendi formam induxit. Quare dubitare non licet, quin quæ laus fuit duorum Apostolorum, vt iure dicerentur, *Vbera Ecclesiæ*, præ lenitate præsertim, ac benignitate, in alios item Apostolos omnes ceciderit. Vnde Sanctus Chrysostomus *orat.* de S. Ignatio, laudem vnicuipiam Apostolorum tributam in omnes æquè redundare confirmat, sic scribens: *Cum Paulum dico, non hunc solum intelligo, sed & Petrum, & Iacobum, & Ioannem, atque omnem ipsorum chorum. Quemadmodum enim in lyra cum diuersæ sint chordæ, vnus tamen concentus est, sic etiam in Apostolorum choro, quamuis sint diuersæ personæ, vna tamen doctrina est, quandoquidem, & vnus artifex est Spiritus Sanctus, qui ipsorum animos monet, idque Paulus ostendens, siue igitur*, inquit 1. *Cor. 15. illi, siue ego, sic prædicamus.* Quare quam regiminis lenitatem Petrus, & Paulus factis, & verbis prætulerunt, facti suorum alumnorum nutrices, & vbera, idem vniuersi quoque Apostoli exhibuerunt, & docuerunt.

Nec aliud est ab Apostolis Apostolicorum virorum de necessaria imitatione diuinæ in regendo lenitatis iudicium. 27
S. Athanasius *in exhort.* informans magistros Monachorum, & docens quam latius sit leniter, ac benignè, quàm durè, & asperè se gerere, sic loquitur, *Magis benignitatis adhortationibus de illiciente blandimento via veritatis ostensa, nubem erroris aperite, vt non trahi incipiat vnusquisque, sed sequi præcedentem. Semper duriora flectenda sunt, ne viribus inclinata curuatio, priusquam in circulum veniat fatiscens, fragmen effundat. Hinc sæpius scandala vulgo dicaciter gignuntur. Dum ad Religionis iugum censorium arrogatur imperium, vita nostra iubeat, lingua persuadeat; quia plus auctoritates gestas exemplum, & ingerit appetentiam sui, morum lenis formatio.*

S. Basilius, cui, auctore Nysseno *in exhortat.* secundas 28
post Apostolos partes, solum tempus dedit, sic loquitur *regul. fus. in 43. Morum mansuetudo, & humilitas cordis, hæc præcipua antistitis veluti insignia sunto. Si enim Dominus discipulis suis ministrare non erubuit, sed terræ, ac luti, quod ipse finxerat, & hominis forma figurauerat, minister esse non recusauit: Ego enim in medio vestrum sum*, inquit, *sicut qui ministrat, quid est tandem, quod erga æquales nostros præstando, illius imitationem assequutos nos, existimare possumus. Hoc igitur est, quod primum, & eo vsque magnum, in Antistite requiritur. Tum clementem esse ipsum oportet, ac eiusmodi, qui per veram inexperientiam in officio delinquentes leniter sufferat. Non tamen qui obticescat ad peccantes immorigeros, ac detestantes imperium clementer toleret, & ipsis cum quanta maxima possit lenitate, moderatione que medicinam adhibeat. Idoneumque præterea, qui accommodata eorum morbi remedia comminiscatur, & excogitet, non atrociter obiurgantem, sed in mansuetudine monentem, clementerque corripientem, sicut scriptum est, nempe 2. Timoth. 2.*

S. Augustinus informans Præpositum *in reg. cap. 15.* alias 29
43. sic breuiter habet: *Ipse qui vobis præest, non se existimet potestate dominante, sed charitate seruiente felicem.* Addit pleraque in eam sententiam, quæ in commentario expendit Hugo Victorinus; & insignia quoque sunt, quæ habet in eiusdem regulæ expensione Philippus Abbas *lib. de obed. cap. 41. in fine*, demonstrans, quod S. Augustinus mandat, vt superior plus se amari, quàm timeri velit, eo pertinere, vt omni cum suauitate, ac benignitate quantum fas est, regat subditos, nec vt Philippus loquitur, per odiosam iustitiam, reddat regimen inutile iis, in quorum solum vtilitatem est institutum. S. Leo *epist. 84. Sic est adhibenda correctio, vt semper sit salua dilectio.*

Eadem ferè habet Sanctus Nilus in libello ascetico agens 36
contra ambientes munus Religiosæ Præfecturæ, S. Dorotheus *doct. 17. num. 2.* agens cum Præfecto Cœnobii, S. Benedictus *in reg. cap. 2. & 64.* vt Abbas erga subditos, pium Patris affectum ostendat seriò, & grauiter præcipit, Sanctus Gregorius 21. *moral. cap. 11.* dominatiuam potestatem de incutiendo timore sollicitam, amandat ad præfectos pecorum, atque ferarum, Sanctus Isidorus *lib. 3. sent. cap. 48.* reprehendit qui nomen regiminis ad immanitatem transtulerunt crudelitatis. Eiusdemque sententiæ est Antiochus, instruens Præfectum cœnobiticum *homil. 111.* Philo Carpathius ad illud 7. *Cantica*, *Nasus tuus, vt turris libani*, Petrus Damiani *lib. 1. epist. 11.* S. Anselmus, referente Edmero *lib. 1. vitæ*, vbi quamquam agat tantùm de pueris Religioni oblatis leniter tractandis, tamen rationes ferè sunt vniuersales. Sanctus Bernardus sua praxi firmauit, quod hic intendimus, vt scribitur in viri Sancti rebus gestis Gottri-

dus

dus *lib. 3. cap. 6.* de summa eius suauitate, & redundante dulcissimis affectibus pectore, Petrus Blesensis *epist.* 100. in hac lenitate nec Deus, nec homo offenditur; in qua fides à Prælatu tam Deo, quàm homini exhibetur. De hac lenitate, & hac fide scriptum est: *In fide, & lenitate ipsius, Sanctum fecit illum*, Thomas Cantipratanus *lib. 1. apum cap. 11. num. 2. in §.* cuius titulus, *Prælati non agant imperiosè*, Laurentius Iustinianus informans moderatores, & rectores *lib. de instit. & regimin. Prælat. cap. 9.* Ioannes Gerso sæpè lenitatem regiminis inculcat Pastoribus *3. par. opusc. de relig. perfect. consid. 15.*

31 Quoniam verò nulli vnquam peccatori deest impodens prætexius, ait S. Chrysostomus in *psal.* 140. sunt qui prætexant, inferiores non aliter esse continendos in officio, quàm si superior rigidè, ac pro imperio agat. Causantur quippè superioris auctoritatem facilè eneruari, subsequente contemptu, si molliter, ac remissè agatur. Sic enim interpretantur regimen blandum, ac lene, vt non aliud sit, quàm remissum, & eneruc, cui sapientes omnes maximè semper timuorunt, tanquam exitiali, & perbreui cum subditorum duritie laxitatem, & vniuersæ Ecclesiasticæ disciplinæ dissolutionem inuehenti.

32 At re vera hoc aliud non est, quàm multiplicare defectus, quod proprium est excusantium excusationes in peccatis. Non esse molliter, ac remissè agendum, vt sarta retineatur superioris auctoritas ijs iustius diceretur, qui sunt natura, & ingenio facillimi. Idcircò enim Sanctus Gregorius *hom. 11. in Ezechiel.* obseruat Apostolum Tito mandasse, vt omne imperium expromeret, nimirum, quod lenior naturæ esset, & magna ingenij facilitate, quæ facilè in ignauam remissionem cum subditorum exitio, & auctoritatis contemptu esset degeneratura, nisi Titus animos sumeret. Contra verò idem Apostolus, Timotheum, cui non erat ea genij, & naturæ facilitas, propè accedens ad mollitiem, admonuit regere subditos *cum omni patientia*. Non latebat Apostolum, quod distinctius expressit Sanctus Bernardus *serm. 25. in Cant.* bonorum Præfectorum esse agnoscere se subditorum medicos, non dominos. Est autem plusquam falsum, contemni auctoritatem, si adsit arrogantia imperantis: Quinimò nihil est, quod adeò Episcopalem auctoritatem cum veneratione, & amore coniunctam imminuat, nihil quod odium, & exacerbationem magis conciliet, quàm fastus eius, qui cum aliarum virtutum omnium, tum præsertim humilitatis, & demissionis prælucere exemplo debet, vt munere sibi credito dignus habeatur. Debet enim de quouis Pastore illud iure dici posse, quod in Patris sui laudibus posuit Gregorius Nazianzenus; Velut spiritualem quamdam statuam ad optimæ cuiusque actionis pulchritudinem expolitam, se ad imitandum proponebat. Acriter in huiusmodi deceptionem agit Philippus Abbas *lib. de dign. Cleric. cap. 17.* exemplo Dauidis, qui cum ad regiam auctus esset dignitatem, & alijs imperaret, auctoritatem tamen, qua potiebatur ab humilitate præsertim exornatam voluit, probè gnarus, non augescere, vel retioeri fastu auctoritatem. Extat Sancti Basilij querela *epist.* 10. aduersus occidentalium, Damasique in primis prætensum fastum, in qua verissimè statuit, dignitatem non esse æstimandam superbiam.

33 Neque hoc dicimus, non esse contundendam, si deprehendi contingat, subditorum duritiem, aut adeò remissè agendum esse, vt crescat per eam occasionem cæpta disciplinæ laxatio. Hoc S. Gregorius *lib. 4. epist.* 8. meritò improbat ex Apostolo admonente honorificandum cuique esse ministerium suum, & ita in corde tenendam Præfecto dimissionem, vt tamen exterius seruetur dignitas, nec feratur licentia extollentium se supra eos, quibus reuerentiam, & obedientiam debent, de quo Sanctus Bonauentura *cap. 10. reg.* Sed illud dumtaxat dicimus, non esse ante occupandam per Superiores inferiorum ægritudinem prætextu tuendæ, ac retinendæ auctoritatis, nec prius vtendum asperitate remediorum, quàm eam exposcat, & veluti extorqueat necessitas. Quæ enim ista efferatio, grassari in planè subiectos, & placidos, ne fortè contingat vilescere potestatem? Teneant ergo Superiores exterius, quod pro aliorum auctoritate suscipiunt, seruent interius, quod de sua æstimatione pertimescunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se humiles, etiam subiecti deprehendunt, quatenus, & in auctoritate eorum, quod formideot, videant, & de humilitate, quod innitentur, agnoscant.

34 Non enim reuera zelus est, sed furor, si Gulielmus Parisiensem *lib. de maioribus cap.* 8. legamus qui in has, vt appellat, *simias zeli* concitatur. Vnde & in ore eorum semper sonat vox tyrannica *Crucifigatur, confundatur, deponatur, deijciatur, eruatur*. Potestas in manibus hominum huiusmodi gladius est proculdubio in manu furentis. Vix autem nunquam de ore eorum auditur, *emendetur, corrigatur*. Vrere norunt solummodò & secare, ferrum, & ignem statim adhibere conantur; nihil de vnctionibus, nihil de fomentis, nihil de cataplasmatibus curant, nihil de potionibus, nisi fortè de potione absynthij amarissimi, cuius sumptio tormentum sit, & non medicina.

35 Breuiter, sed eleganter S. Cyprianus *lib. de lapsis*, quo non esse asperitatis arguendum fortem Rectorem, nec remissum posse sibi de lenitate blandiri egregiè docet. Qui peccatum, inquit, blandimentis adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat, nec comprimit delicta ille, sed nutrit. At qui consilijs fortioribus redarguit simul, atque instruit, fratrem promouet ad salutem. Quos diligo, inquit Dominus, redarguo, & castigo. Sic oportet & Dei Sacerdotem, non obsequijs decipientibus fallere, sed remedijs salutaribus prouidere. Imperitus est medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat, & in altis recessibus viscerum virus inclusum, dum seruat exaggerat. Aperiendum vulnus est, & secandum, & putraminibus amputatis medela fortiore curandum. Vociferetur, & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum cum senserit sanitatem. Laudat hunc Sancti Cypriani locum Hormisda Papa *epist.* ad vniuersas Prouincias, sic addens: *Vnde & S. Ioannes Constantinopolitanus Episcopus arguit, dicens, imperitus medicus est, qui indigesta putredine superducit vulneri cicatricem.* Exemplum hoc medici Ioannes Sarisberiensis *lib. 4. polycr. cap. 8.* Rectori optimè accommodat, & egregiè Climacus informans cœnobij Pastorem toto *cap. 2. & 6.*

36 Miscenda itaque est in regendo suauitati fortitudo ad Dei imitationem. Quod nec commodius, neque certius assequi Superiores possunt, quam attentè, & diligenter spectando modum, quo Deus ipse in regendo suauis simul, & efficax est. Hoc autem quantum ex Sanctis Patribus percipi licet, non aliter præstat Deus, quàm attemperando se hominis genio. Quid enim suauis, quàm voluntate sua aliquem ducere, eòque inflectere, quo ipsemet proprio nutu, ac propensione agi velit? Vide Sanctum Augustinum ad Simplicianum *lib. 1. q. 2. & libell. de prædestinat. sanct. cap. 4.* Præsertim autem intentum assequitur, & felicissimè regit, quia opportunè operatur, & siue lenitatis, siue seueritatis argumenta exhibet, cum opportunum est. Explorandus accuratè genius subditorum, eique accommodanda, quantum licet rectio, & correctio, vt Sanctus Basilius *cap. 23. constitut. ad fin.* optimè admonuit. Hoc autem esse, quod in scripturis sæpè dicitur, dandum esse aliquid in tempore, in quem finem constitutum esse seruum fidelem familiæ Dei Præpositum, habent Luc. *cap.* 15. & Matth. *cap.* 24. egregiè exposuit Origenes, tractans illud Leuit. 26. *dabo vobis pluuiam in tempore*, sicut & tritici mensuram seruus fidelis, & prudens in Euangelio conseruis dare iubetur in tempore.

37 Huc pertinet diligens illa seruatio propensionis, ac varietatis animorum, quam tanto studio Rectori indicit Nazianzenus *orat.* 1. & eius vestigia allectatus Sanctus Gregorius Magnus *in pastor.* Talem Superiorem Sanctum Maximum Lerinensem Abbatem, posteà Rhegiensem Episcopum, describit his verbis Faustus *homil.* de eo: *O virum perfectis exercitus idoneum Ducem! O virum per omnia Deo dignum! Eminebat, vt sic dixerim, in ipso habitu animi fortitudo, in specie exteriori ipsam putares expressam imaginem sanctitatis. Terribilis incessu, reuerendus aspectu. Crederes, quod semper inuisibilem illum hostem ipsa vultus sui virtute terreret. Metuendus securitate, benignitate venerandus, auctoritatis censuram, humilitatis mansuetudine temperabat. Minabatur quidem frontis austeritas, sed cordis serenitas blandiebatur, ac sic conueniente in vno diuersitate gratiarum, Paulus apparebat in vultu, Petrus in spiritu, illius districtionis, huius erat pietatis æmulator ita, vt cum præsentiam vix sustineres, absentiam ferre non posse, &c.*

Hoc

Hoc suauitatis, ac fortitudinis fœdere in regendo commendat Pontius Sanctum Cyprianum *in vit.* *Quæ illi pietas! Qui vigor? Misericordia quanta! Quanta censura? Tantum sanctitatis, & gratia ex ore eius lucebat, vt aduocaret intuentium mentes. Grauis vultus, & lætus, nec seueritas tristis, nec comitas nimia, sed admixta vtrinque temperies, vt esset ambigere, vererine plus, an diligi mereretur, nisi quod & vereri, & diligi merebatur.* Hoc suauitatis cum fortitudine fœdus luculenter ostendant in Christo, in Angelis, in Apostolis Sancti Patres. Clemens Alexandrinus *lib. 1. pedag. cap. 7. in not.* Chrysostomus *in psalm. 2.* Hilarius *homil. 3.* in Esaiam, Gregorius Nyssenus *lib. de perfect. Christ. form. sub finem*, Isidorus Pelusiota *lib. 3. epist. 95.* Gregorius Papa *lib. 1. moral. cap. 10,* Ambrosius *lib. 1. de pænit. cap. 14. 16. & 17.*

38 Ipsi sæculi sapientes de fortitudine suauitati miscenda in primo admonent Plutarchus, qui etsi magnam eius esse difficultatem non neget, ex ea tamen maximè celebrat Phocionem, quod hac comparatione illustrat: *Vt prædicant solem Mathematici non eodem, ac Cœlum motu volui, neque prorsus aduerso tamen, & opposito, sed obliquam, atque leuiter inflexam cursus formam tenendo, lentum, flexibilem, & sequacem efficere anfractum, quo vniuersitas constat, atque optimam accipit temperaturam. In Republica item minimum directus, & per omnia subditorum voluntati reluctans, ingratus est tenor, ac rigidus, vt contra lubricus, & proclinis, qui peccantes sequitur. Illa vero, quæ partim concedit, indulgetque, indeque exigit, quod frugiferum est, administratio, & moderatio hominum in multis modestè, atque vtiliter, nisi vbique imperiosè, & violenter agantur obtemperantium, salutaris quidem est, verum ardua, eamque ægrè cum lenitate temperatur, retinens grauitatem, quæ cum hac si temperata fuerit, ea demum modulorum fit omnium, & concentuum maximè concinna, & delectabilis temperatura, qua mundum quoque perhibent Deum regere, non violentia, sed lepore, & ratione inducendo leniens necessitatem, &c.*

39 Optimus quidem, ac dilaudandus ille Superior, qui clementiam, atque lenitatem seueritate, austeritateque miscere solet, cum ex eiusmodi virtutum specie dissimilium temperamento, subditi in officio contineantur. Namque si semper, & vbique clemens, & facilis ad condonandum, quid aliud assequetur, nisi vt bonos ad scelera inuitet, malos verò ad deteriora perpetratis alliciat? Seueritatem itaque quandoque adhibeat, cum facinorum ipsorum causa, quoniam feliciores sunt improbi, supplicia luentes, quàm si eos nulla iustitiæ pœna coerceat. Tum boni etiam publici causa, nempè quia serpunt vitia, & in proximum quemque transiliunt, & contractu nocent. Sed quis eum vereatur, apud quem semper conditum, imò constrictum ferrum est? Aut quis ignorat, inquit Cicero *pro Mil.* maximam illecebram esse peccandi, impunitatis spem? Non certè Imperator ille, qui hoc adspectu inclamat, lenitas improbitatem alit, atque corroborat, Iul. Imper. *in misopog.* Itaque verissimè, & audenter cum Oratore dixerim *epist.* ad M. Brutum, salutatem seueritatem vincere inanem speciem clementiæ.

40 Verùm hac in re cautio est adhibenda, vt in primis, ne quid, aut durius, aut remissius constituatur, quàm causa depofcit. *Nec enim ait Marcianus l. 11. ff. de pœn. aut seueritatis, aut clementia gloria affectanda est, sed perpenso iudicio, prout quæque res expostulat, statuendum est. Plane in leuioribus causis pronior ad lenitatem esse debes, in grauioribus pœnis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi.* Quod, vt superior assequatur, videndum, ne per iracundiam supplicia repræsentet. Quia iratus ad pœnam qui accedit, nunquam mediocritatem illam tenebit, quæ est inter nimium, & Parum, vt ne crebrò seueritatis edat exempla, quia ea sæpè committuntur, quæ sæpè vindicantur. Quid ita? Quia frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium irritat. Et maximè si Superiuris causa agatur. Tum enim hoc agere debet, vt vel omninò conniueat, vel si admodum improbi, & continuæ malitiæ assueti, vnius supplicio multorum improbitatem coerceat, vtque pœna ad paucos, metus ad omnes pertineat. Neque id tantùm, sed etiam, vt omnes existiment vindictam, ne vtiquam ipsi probari, sed eum, tanquam inuitum eum magno tormento ad castigandum venire. Id, quod ipse assequatur, si ipse suppliciis minus intersit. Nam & C. Caligulæ vitio datum, quod animaduersionibus, pœnisque ad supplicium datorum cupidissimè interesset. Denique, & illud considerandum, vt nocentes receptis suppliciis afficiantur, vt Aristoteles iudicauit 5. *polit.* Oportere supplicia more patrio sumi. Exemplar vide apud sacros, & profanos Scriptores. Et hæc omnia ad mentem Sacri Concilij dicta sint, cuius decretum explanari prosequamur.

41 *Vt se Patres non percussores, &c.* Ita Sanctus Gregorius ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum *lib. 2. epist. 52.* relatus *in can. quidem autem distin. 45.* cuius hæc sunt verba: *Quid autem de Episcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, benè fraternitas vestra nouit. Pastores etenim facti sumus, non percussores & egregius Prædicator ait 2. Timoth. 4. argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrira. Noua verò, atque inaudita est illa prædicatio, quæ verberibus exigit fidem. Ioannes Diaconus lib. 3. cap. 9. Poly. lib. 4. tit. 9.* & S. Hieron. ad Nepotianum *epist. 2.* relatus *in can. esto subiectus d. 96.* inquit. *Esto subiectus Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe.* Et paulò post: *Sed Episcopi Sacerdotes se esse nouerint, non dominos, honorent Clericos, quasi Clericos, vt & ipsis à Clericis, quasi Episcopis honor deferatur. Scitum est illud Oratoris Domitij; Cur ego te, inquit, habeam, vt Principem, cum tu me non habeas, vt Senatorem: Quod Aaron, & filios eius, hoc Episcopum, & Presbyteros esse nouerimus. Vnus Dominus, vnum Templum, vnum sit etiam Ministerium. Recordentur semper, quid Apostolus Petrus 1. Petri 5. præcipiat Sacerdotibus: Pascite eum, qui in vobis est, gregem Domini, prouidentes non coacti, sed spontaneè secundum Deum, neque vt turpi lucri gratia, sed voluntariè, neque vt dominantes in Clerum, sed forma facti gregi ex animo, vt cum apparuerit Princeps Pastorum percipiatis immarcescibilem gloriæ coronam. Pessimæ consuetudinis est in quibusdam Ecclesiis tacere Presbyteros, & præsentibus Episcopis, non loqui, quasi aut inuideant, aut non dignentur audire.* Ex Concilio Carthaginensi quarto *cap. 34. Episcopus in quolibet loco sedens stare presbyterum non patiatur, & cap. 35. Episcopus in Ecclesia, & in concessu presbyterorum sublimior sedeat, intra domum vero collegam se presbyterorum esse cognoscat.*

42 *Neque exactores, &c.* ex Iuone *par. 3. cap. 137.* & habetur *in can. quia 12. quæst. 3. Quia cognouimus, Episcopos per Parochias suas non Sacerdotaliter, sed crudeliter deseuire, & dum scriptum sit 1. Petri 5. forma estote gregi, non vt dominantes in Clero, exactiones diœcesi suæ, vel damna infligant. Ideò censemus, excepto quod veterum Constitutiones à Parochijs habere iubent Episcopos, vt alia, quæ illis huc vsque præsumpta sunt, denegentur, hoc est neque in angarijs presbyteri, aut Diaconi, neque in aliquibus fatigentur indictionibus, ne videamur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Dei Pontifices nominari. Hi vero Clerici tam locales, quàm Diœcesani, qui se ab Episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad Metropolitanum deferre non differant, & Metropolitanus non moretur eiusmodi præsumptiones coercere.*

43 *Ob delicti grauitatem virga opus fuerit, &c.* Episcopum ad corrigendum subditorum excessus intendere debere, habetur *sess. 6. cap. 3. & sess. 14. cap. 4. & cap. Irrefragabili de offic. Ordin. cap. qualiter, & quando de accusat.* Vnde Henric. *in dict. cap. Irrefragabili, §. prouideant*, multa refert de ira Dei in Sacerdotes, qui timentes delinquentium linguas, delicta relinquunt impunita. Videnda apud Concilium Aquisgranense *cap. 36.* ratio corrigendorum subditorum, etsi id totum pendeat ex ipsius Prælati iudicio, qui tanquam peritus medicus magnam adhibere debet curam in eo, quod vnicuique magis expediat.

44 *Cum igitur rei criminum, &c.* Hæc est secunda pars, in qua ponitur modus appellandi ab Episcopo. Primò redditur ratio decreti. Nam primus præscriptus erat modus appellandi in causis hoc in loco enumeratis, nempè à definitiua, & absolutoria vim habente definitiuæ, *cap. super eo, & cap. cum cessante de appellat.* de eisdem ve-

possa ripararsi per l'appellatione dalla diffinitiua, si come sarebbe, quando alcuno s'appellasse dalla carceratione, ò da altro atto simile, che inferisca al grauato danno irreparabile; Et in tal caso non si dee dal Metropolitano spedir subito inhibitoria, ne commandare, che glele sii trasmesso il carcerato, nè meno habilitato in qualsiuoglia modo, mà si bene riceuuta in actis l'appellatione, far lettere al suffraganeo grauante, dandogli notitia della querela, e dell'appellatione, & ordinando se gli trasmettino gl'atti, per poter discernere, se all'appellante sii stato fatto aggrauio, o nò, e che frà tanto si habbia da soprasedere per vn breue tempo determinato, da specificarsi in dette lettere dal Metropolitano, come sarebbe di quindici giorni dal dì della presentatione, e consegnatione degl'atti, e più, e meno, secondo il bisogno per la riuisione degl'istessi atti, e speditione dell'articolo; alle quali lettere deue il suffraganeo obbedire. Et il Metropolitano, hauute gli atti quanto prima, citate & vdite le Parti, dee pronunciare, essersi, ò non essersi fatto aggrauio, come gli parerà di giustitia. E se giudicherà di nò, rimetta con sue lettere dimissiue il negotio al suo Giudice, acciòche possa procedere auanti in fino alla diffinitiua. E giudicando, che si sii fatto aggrauio, douerà spedir lettere inhibitoriali assolutamente, & auocare la causa in tutto, stante il grauame, che rende sospetto il suffraganeo, per parte del quale potrà pure appellarsi da questa interlocutoria per il pregiudicio, che ne nasce all'Officiale; & al Tribunal suo, e douerà il Metropolitano deferire, & eseguir poi con l'istesso modo di procedere quanto dal Superiore gli sarà ordinato, à 9. di Maggio del 1589.

13 Caput verò 10. Sacri Concilij Tridentini *sess. 25. de reformat.* est huiusmodi: *Quoniam ob malitiosam petentium suggestionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causæ mandantur vsque adeo haberi non potest, hincque interdum Iudicibus non vndequaque idoneis causæ in partibus delegantur, statuit Sancta Synodus in singulis Consilijs Prouincialibus, aut Diœcesanis aliquot personas, quæ qualitates habeant iuxta Constitutionem Bonifacij Octaui, quæ incipit statutum, & alioquin ad id aptas designari, vt præter Ordinarios locorum, ijs etiam post hac causæ Ecclesiasticæ, ac spirituales, & ad forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus delegandæ, committantur. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum Consilio Capituli alium in eius locum vsque ad futuram Prouincialem, aut Diœcesanam Synodum ita, vt habeat quæquè Diœcesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac vt supra qualificatas, quibus huiusmodi causæ à quolibet Legato, vel Nuncio, atque etiam à Sede Apostolica committantur, alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant delegationes quæcumque aliorum Iudicum, alijs, quàm his factæ, surreptitiæ censeantur. Admonet deinde Sancta Synodus tam Ordinarios, quàm alios quoscumque Iudices, vt terminandis causis quanta fieri poterit breuitate, studeant, ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte iudicij differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.*

14 Hoc decretum diuiditur in tres partes. Prima est, *Quoniam*: Secunda, *Etsi aliquem*: Tertia, *Admonet*. In prima parte Concilium Constitutioni Bonifacij Octaui, quæ incipit, *statutum de rescript. in 6.* qua causæ Ecclesiasticæ non debent committi, nisi personis idoneis, addit, vt huiusmodi personæ sint à Concilijs Prouincialibus, vel Diœcesanis designatæ, & approbatæ.

15 *Quæ qualitates, &c.* Sed quid, si is, qui tempore commissionis in dignitate constitutus reperiebatur, & inter Iudices Synodales designatus, dignitatem resignet, num & ipse de commissa causa cognoscere poterit, vel potius, qui dictam dignitatem posteà obtinuit? Ex Sacra Congregatione resignantem, non autem resignatarium posse cognoscere, dicendum est. Quod si alicui Ciuitati indultum sit à Sede Apostolica, vt Archipresbyter, & Decanus Capituli quascumque causas appellationis delegare possint Iudicibus habentibus qualitates à dicto *cap. Statutum* requisitas, censeri ne debet sublatum, vel moderatum per hoc decretum, *& cap. 2. sess. 13.* & per Constitutionem Pij Quarti super reformatione Signaturæ Gratiæ? Sacra Congregatio respondit, non censeri sublatum, sed vtique ita moderatum, vt hodie huiusmodi causæ committi alijs personis non possint, quam his, quæ in ijsdem Concilij decretis, eademque Constitutione designatæ sunt.

Ad id aptas, &c. Vnde, si in Synodo non ita facilè reperiantur, qui in Iudices deputentur, eligatur Clericus doctor, nec erit admittendus. 16

Designari, &c. Nominare autem personas in Synodo ad huiusmodi munus designandas, dixit Sacra Congregatio principaliter quidem spectare ad Episcopum, non tamen priuatiuè quoad alios. At num qui eligendi sibi Conseruatores suorum Ordinum, vel Collegiorum auctoritatem à Sede Apostolica habent, vnum ex ijs eligere teneantur? Responsum, non teneri. 17

Committantur, &c. Et cum committantur in casu, quo aliquo legitimo impedimento detinentur, ipsis non conceditur alteri, quàm alicui ex his, qui in Synodo fuerunt deputati, subdelegare. 18

Et si aliquem, &c. Hæc est secunda pars decreti, in qua cauetur de casibus, qui circa hanc Constitutionem possunt contingere: *Substituat*. Idipsum dicendum in casu diuturnæ absentiæ: *Consilio Capituli*. Quod Consilium Episcopus, ad hoc, vt valida sit substitutio, tenetur exquirere, non tamen sequi. Sed an vt substitutio facta absque Capituli consensu vnà cum gestis coram Iudice substituto, conualidetur ex eo, quod plures causas vigore substitutionis cognouerit, Capitulo sciente, & patiente? Dicendum neque substitutionem, neque acta conualidari. 19

Vel Nuncio, &c. Non tamen criminales, sed matrimoniales, cum hæ neque à Nuncijs vigore suarum facultatum his deputatis possint committi, quemadmodum Constitutionem Pij Quarti *de reformat. signat. Iustit.* ad Nuncios quoque extendi, dixit Sacra Congregatio. 20

Licèt, vt in hoc decreto statum est, in Synodo Diœcesana, quæ quotannis celebratur, Iudices delegati deputandi sint, nihilominus si Synodus non celebretur, officium Iudicum iam deputatorum prorogatur, donec Synodus habeatur ex Sacra Congregatione in Mediolanensi. Et alibi dixit, Moneatur Episcopus, qui in prima sua Synodo Diœcesana non constituit Iudices, quibus causæ a Sede Apostolica, & à Nuncijs committantur, in secunda non prætermittat, quin eos eligat. Et in Florentina. Quando Ordinarius vult substituere aliquem in locum Iudicis Synodalis defuncti, vel absentis per longum tempus, debet petere, sed non sequi consilium Capituli. 21

Admoneat, &c. Monentur Iudices in hac tertia parte decreti, vt in terminandis causis breuitati, quoad fieri potest, studeant, vt etiam *sess. 24. cap. 20.* Est enim principalis cura, & finis legislatorum, lites minuere, vel extinguere *l. 1. Cod. de non. Cod. fac.* Alioquin gliscet litigandi ars, & studium, vt quemadmodum vis morborum pretia medentibus, sic fori tabes pecuniam aduocatis ferat. Inde publicæ mercis nil tam venale, quàm aduocatorum perfidia. Pestis Europæ caninum hoc studium, quod haud temerè quispiam concessum latrocinium dixit. Videatur ne legibus fundata Ciuitas legibus euertatur. Etenim vsu constat licet permulta præclarè legibus sint constituta, ea tamen Iurisconsultorum ingenijs corrumpi, ac deprauari. Sine Causidicis satis felices olim fuere, futuræque sunt Vrbes. 22

Lites triennio definiendas Iustinianus dixit *l. 3. tit. 1. de iudic. Nobis visum est, ne lites fiant penè immortales, & vita hominum modum excedant, &c. non esse eis concedendum vlterius lites, quam triennij spatio extendere, &c.* At nunc vbique gentium multò diutius viuunt lites, minuendæ quidem, quod & ipsa humanitatis ratio dictat, & ciuilis politiæ tranquillitas. Incredibile enim dictu, quæ telæ abusuum ex hoc magno litium stamine, & subtegmine enascantur, idque in longè maximam singulorum captionem. 23

Vespasianus, quo longas litium series tolleret, sorte elegerit, per quos Iudicia Centumuiralia, quibus peragendis vix suffectura litigantium ætas videbatur ex- 24

tra ordinem dijudicarent, redigerentque ad breuissimum numerum, Sueton. *in Vespas. cap.* 10.

25 Carolus Nonus, Galliarum Rex, quo similiter litium nascentium fibras sensim circumcideret, iudiciarium vectigal instituit, vt quicumque litem intenderet, dependeret in fiscum Regium duos aureos, recipiendos, si iure litigasse iudicatus esset, sin perperam relinquendos, Bellefor. *hist. Gall.* Hoc fortassis Romanorum appellatione, qui tametsi in libera Republica difficulter vectigalia imponi sibi paterentur, vectigal tamen iudiciarium patienter tulerunt adeò, vt decimam partem litis eius rei, quæ in controuersiam veniret, in priuatis, aut quintam, in publicis iudicijs imperarent. Caligula tamen quadragesimam litis expressisse, Suetonius scribit in eius vita *cap.* 40.

26 Sed & minuendis litibus iuuabit, si numerus pragmaticorum, siue rabularum forensium, qui propè cum sit infinitus, singulique capturis, & lucro forensi sese sustentare debeant, eo fit, vt lites satis per se claræ, ac expeditæ, longius repertis ambagibus sinuolæ reddantur. Aut è contrario, lites, & causæ disceptationis non expeditæ, ac potius iniustæ, defendendæ, ac perdendæ potius suscipiantur. Itaque communi consensu tot Iudices, & Causidici constituendi sunt, vt omnes veteres semel absoluantur, & nouæ citò dedantur. Nunc autem multi litigant, quia litem superstitem relicturos se sperant. Atque hinc fit, vt clientes accitis in foro facultatibus solum miserè vertere, atque ad rapinas, artes iniquas, illicitasque sese conuertere cogantur, quo lacunam rei familiaris istorum fallacijs factam explere possint.

27 Galeacius, Mediolanensium Dux, cum aliquoties audisset vafro ingenio Causidicum esse, qui lites serere, & satas producere, atque alere etiam in liquidò iure posset, hominem ad se acitum affatur. Debeo, inquit, pistori meo centum aureos. Non lubet soluere, tu & quid tueri me in iure, & rem protollere potest? Annuit largiter, & Principi promptè se dedit, sed iste ei malum. Nam fraudis sic confessum, verbis prius increpitum, laqueo publicè necari iussit.

28 Sed omissa seueritate, quæ vix hodie in exemplum trahatur, optandum quidem esset, vt saltem Principes hodierni æui attendant ad strophas, & grassaturas forenses, easque solerti cura, & studio detegant, detectas corripiant, correptas, si non tam acri pœna, at foro procul eliminent. Detegent autem ex facili, si viros probos, & rerum forensium vsu spectatos consulant, vt intellectis ab ijs captiunculis, & ambagibus, & circumspectionibus, quibus scatent Tribunalia, alijs procedendi formulis, aut certè breuioribus, & strictioribus, miseris succurrant litigatoribus. Qua in re hoc decet esse diligentiores, quod subditi, quo minus litium sumptibus exhauriuntur, eo locupletiores erunt, & promptiores in subueniendis fisci necessitatibus. Prætereaquamquod indulgentia illa maiorem cauillandi materiam subdolis illis præbebunt, & diuinam quoque offensionem sibi auertent; Quod qui non obest, cùm potest, iniuriæ tam est in vitio, quàm qui facit, & vt est in Damasi rescripto, *can. qui potest* 23. *quæst.* 3. *Non caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.*

29 Lutetiæ anno 1602. orta fuit seditio inter gentem Parlamenti, & Præsides. Hi cùm malo more viderent incisos legum neruos, statuentium super salarijs pragmaticorum, easdem leges seriò retractandas statuebant. Verùm quibus ea parabantur obstrepentibus, & sumptis in audaciam animis penitus reclamare adeò, vt vnius ferè mentis iustitium fuerit ab Curiæ conuentu, Septem, & trecenti (mirus numerus) secedebant, & ab causidicina vltrò se submouebant, tandem negotium ita compositum, vt Aduocati in calce Consultationum adscriberent honorarium à cliente datum; Procuratores verò quod mercedis daretur, regestis suis annotarent.

39 Olim quidem maximo Reipublicæ bono certum in singulas causas Patronis causarum à Principe definitum erat honorarium, vt paret ex Taciti *lib. annal.* 11. & Suetonij *cap.* 17. *in Nerone*, alijsque, quem morem, si Principes hodierni reciperent, breui deprehenderent quantum is valeret ad augendam, stabiliendamque Rempublicam. Docet, monetque Ammianus Marcellinus *lib.* 3. *Cum rectè*, inquit, *procedunt iudicia, delubra sunt æquitatis; cum deprauata, fouea fallaces, & cæca, in quas si captus ceciderit, quisnam nonnisi per multa exiliet lustra, adusque ipsas medullas exuctus.*

31 Vt meritò maximo in Cœlum tollendus sit Ludouicus XI. quem totis viribus in hoc incubuisse ferunt, vt optimis legibus Gallia constitueretur, & litium forensium, quibus innumeris scatebat, tollerentur tricæ, atque ambages, vt videre est in Commentarijs Philippi Cominæi *lib.* 9. Quo etiam nomine laudandum est statutum illud Patauinum, ne coniuncti, vel affines in controuersijs Iudices alios adeant, quàm arbitros, coram quibus vadimonio citati, ex æquo bono res terminetur ita, quod multis fermè lustris litigatoribus non licet, suum breui temporis compendio assequuntur, aliàs fortè litibus consumendum. Nam plerùmque videmus ad restim redactos non recusare quiduis tandem depacisci, vt è nassa controuersiarum eruantur.

Verè ille,

Mnam mihi promissam iubeo numerare Calenum,
Abnuit ille. Aulum consulo Caussidicum.
Is mihi iudicio suadet contendere, causam
Suscipit, hac quicquam instius esse negat.
Quam mihi dum peragit, decimumque extendit in annum
Pene decem decies iam periere minæ,
Ne lis, quod superest exhauriat æris, & æui,
Vito reum pariter, Caussidicumque meum.
Certum est nil posthac promittentique Calenos
Hortanti aut Aulo credere. Causa vale,
Quæris vtrum fugiam magis? Aulum. Namque Calenus
Verba dare, ast Aulus vendere verba solet.

33 Principes itaque, à quibus Reipublicæ salus dependet, eniti in primis debent, vt tot litium occasiones resecentur. Deindè vt qui Tribunalibus præsunt, summa diligentia, fide, integritateque, nulla habita personarum ratione, vnicuique ius dicant. Tot hodie sunt in iuribus diuerticula, tot dilationes, tot prouocationes, vt in labyrinthum, & anfractus inexplicabiles coniecti videantur, qui litigant. Penè citiùs ætatis est finis, quàm litis, & plurimi sunt, qui facta bonorum omnium iactura, hæreditarias tantùm lites nepotibus relinquunt, nec illi finem vident. Non pauci inchoatam deserere litem coguntur, quod bonis exuti prosequi non possint. Tantum abest, vt viduæ multæ, pupilli, pauperes tentare aliquid lite audeant. Qui potentiores sunt, iniecta tantùm litis comminatione, miseros deterrent. Vincunt illi, & qui astutiores sunt. Quasi ibi plus iuris esset, vbi plus fraudis, & astutiæ adeò, & consultum sæpè sit, iuri suo etiam optimo, potius renunciare, quàm litigiosa actione cum aliquo experiri. Quare Principum est, tot illas iuris ambages tollere, idque seuera lege mandare, vt litigantium iure, quàm fieri potest, breuissimè cognito, controuersiæ decidantur. Viduarum, pupillorum, & egenorum summa ratio habeatur, ne à locupletibus opprimantur. Non tot causarum sint patroni, & aduocati, quorum ars est plerumque lites ex litibus procreare, & immortales controuersias inter mortales efficere. Vel alta esse iudicia debent, vel speranda vix sanè iustitia est. Nam lite carere certè pars beatæ vitæ mortalis est, si credamus Martiali *lib.* 10. *epigr.* 47.

Vitam quæ faciunt beatiorem,
Iucundissime Martialis, hæc sunt,
Res non parta labore, sed relicta,
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,

CON-

CONSVLTATIO CXLVI.

Quænam locationes bonorum Ecclesiasticorum prohibeantur? Quænam facta irritentur? Quid de locatione iurisdictionis Ecclesiasticæ? Quidvè de iurisdictione super damnis bonorum Ecclesiarum illatis? Quid de locatione officij Vicarij? Modus irritandi locationes bonorum Ecclesiasticorum. Casus, in quibus locari, & alienari possunt bona Ecclesiarum. Quid de renouatione emphyteusis? Quid si nulla adesset spes celebrandi Concilium Prouinciale? Quænam simpliciter locationes damnentur? Quot sententiæ requirantur pro declaratione nullitatis locationum? An in his permissa appellatio? Quid de locatione locorum iurisdictionalium Ecclesiarum, & piorum locorum? Pœna in contrauenientes? Nomine Italię quid contineatur? De alienatione bonorum Ecclesię remissiuè, omnia ferè ex decreto Sacri Concilij Tridentini cap. 11. sess. 25. de reformat. cuius hæc sunt verba.

MAgnam Ecclesijs perniciem afferre solet, cùm earum bona, repræsentata pecunia, in successorum præiudicium locantur. Omnes igitur hæ locationes, si anticipatis solutionibus fient, nullatenus in præiudicium successorum validæ intelligantur, quocumque indulto, aut priuilegio non obstante, nec huiusmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur. Non liceat etiam iurisdictiones Ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in spiritualibus locare, nec conductoribus per se, aut alios ea exercere, aliterque concessiones etiam à Sede Apostolica factæ, surreptitiæ censeantur. Locationes verò rerum Ecclesiasticarum, etiam auctoritate Apostolica confirmatas, Sancta Synodus irritas decernit, quas à triginta annis citra, ad longum tempus, seu, vt in nonnullis partibus ad viginti nouem, seu bis viginti nouem annos, vocant, factas, synodus prouincialis, vel deputandi ab ea, in damnum Ecclesiæ, & contra canonicas sanctiones contractas fuisse iudicabunt. Hæc Concilium.

1 *Nullatenus validè intelligantur*. In hac prima parte locationes, anticipatis solutionibus, in præiudicium successorum inualidas esse declaratur. Vnde respondit Sacra Congregatio, locationes factas, non anticipatis solutionibus, non præiudicare successoribus, *can. de precarijs* 10. *quæst*. 2. *& cap*. 2. *de precar*. An verò valerent locationes, si qui vno, & eodem die tribus successiuè, vno post aliud elapso triennio locationem in aliud triennium acciperet, & ab eo anticipatæ solutiones acciperentur? Id ex iure communi petendum. Neque hoc decreto impediri dixit Sacra Congregatio, quominus possit Episcopus cognoscere in casibus, in quibus licet de iure communi, & vltra triginta annos.

2 *Non liceat*, *&c*. In hac secunda parte decreti non licere sancitur, iurisdictiones Ecclesiasticas locare, seu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios, quia locare est quædam venditio. At potestas iurisdictionis spiritualis à Deo est, quam nullo studio, nullaque industria comparare non possumus. Vnde simoniacum.

3 *Iudices*, *&c*. Hinc respondit Sacra Congregatio, iurisdictionem, quæ super damnis bonorum Ecclesiarum illatis sub certa annua pensione, & hoc, vt maiori solertia bona Ecclesiarum conseruentur, locari quibusdam Officialibus consueuerat, prohiberi ex hoc decreto, cum sit iurisdictio Ecclesiastica, quamuis redditus super damnis illatis, & bonis Ecclesiarum. Vnde secundum omnes Doctores *in cap*. 1. *ne Præl. vic. suas*, *vel Eccles*. post Ostiensem dicunt, quod obuentiones, seu fructus officij exercentis spiritualem iurisdictionem possunt vendi, & locari, cum aliquid spirituale non contineant, dummodò non vendatur iurisdictio, quo casu ex vna parte simpliciter est committenda, ex altera fructus vendantur ita, vt contractus ad inuicem non misceantur. Obuentiones verò, quæ proueniunt ex iurisdictione, quæ exercetur vendi non debent propter connexitatem, ne videatur vendi iurisdictio, vt inquit Abbas *in dict. cap*. 1. Sunt enim inseparabiles eo casu ab exercitio iurisdictionis, nec inempta, inquit ibidem Ostiensis, relinqueretur iurisdictio.

4 *Vicarios*, *&c*. Is enim, qui postulatur in Vicarium ex parte operarij potest locare operas suas, vt docet Caietan. *in summ*. Sicut etiam is, cui est dare officium, potest conducere operas illius sub certo stipendio, quod non potest intelligi ex parte Prælati, quasi possit locare huiusmodi officium sub certo pretio, quod est prohibitum in hoc decreto, & eodem titulo, *ne Præl. vic. suas*, cum sit vendere iurisdictiones.

5 *Locationes verò rerum Ecclesiasticarum*, *&c*. In hac tertia parte datur modus irritandi locationes bonorum Ecclesiasticorum à triginta annis citra. Cum quæreretur, an Canonici Ecclesiæ, qui soliti sunt inter se conducere bona Ecclesiæ, donec, qui conducit, viuat. Vnde multa mala euenire exposuit Episcopus, & præcipuè quia conductores non residebant, Sacra Congregatio respondit, compellendos Canonicos simpliciter ad residentiam iuxta præscriptum Concilij *sess*. 24. *cap*. 12. & tanquam nullas irritandas huiusmodi locationes, & prohibendas, ne in posterum fiant. Quod si vel Capitulum, vel aliqui, huiusmodi locationes obtinentes grauamen sibi inferre prætenderent, à Congregatione audiantur, ita tamen dixit Gregorius Decimustertius, ne Episcopus exequatur, si præfati senserint, se esse grauatos, compellat tamen eos ad residendum. De hac re vide quæ diximus *tom*. 1.

6 *Irritas*, *&c*. Huiusmodi iudicium respondit Sacra Congregatio non esse Vicarij, neque Ordinarij, sed ad Synodum, vel ab ea deputatos, spectare.

7 *Citra*, *&c*. Intelligendum dixit Sacra Congregatio ante Concilij confirmationem. Quod Gregorius Decimustertius approbauit.

8 *Ad longum tempus*, *&c*. Vnde tantò magis locationes perpetuas comprehendi dixit Sacra Congregatio. Id etiam dictum de contractibus emphyteuticis. Tum quia comprehenduntur à Iustiniano sub titulo locati, & conducti. Tum quia communis vsus loquendi eas appellat locationes. Tum quia forma in hoc decreto designata à Concilio de viginti nouem in alios viginti nouem annos, propriè eis conuenit. Tum quia eadem ratio militat in his, quæ in locationibus simplicibus. Non tamen censetur prohibitum alienare terrulas beneficiales, de quibus *in can. terrulas* 12. *quæst*. 2. de quo etiam nos alibi. Nec obstat Paulina Constitutio *de reb. Eccles. non alien.* quia, vt Doctores tradunt, ab ea excipiuntur casus à iure permissi, ne quod fauore Ecclesiarum ibi statuitur, in earum detrimentum conuertatur.

9 Hinc autem notandum, quod ab hac Paulina Constitutione excipiuntur casus à iure permissi, quibus scilicet sine alia solemnitate, & ex sola Prælati auctoritate potest fieri alienatio.

10 Primus casus est, quando res est modici valoris, & alienatio est in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & res non est Ecclesiæ necessaria *ex can. terrulas* 12. *q*. 2. de quo fusiùs alibi.

11 Secundus casus, quando alienatio est necessaria iure exigente, vt cùm legata sunt bona fructifera Religioni, quæ non potest retinere bona in communi fructifera, vt si fratribus Minoribus de Obseruantia, Capucinis, Domui Professæ Societatis Iesu, Patribus Theatinis *per Clem. Exiui §. proinde de verb. signific.* Concil. Triden. *sess*. 25. *c*. 3. *de Regul.* Sanchez *in Decalog. lib*. 7. *cap*. 26. *num*. 30. ac Rota *decis*. 477. *num*. 7. *par*. 2. posth. Farin. Et pro Theatinis extat decretum Sacræ Congregationis Concilij, de quo alibi.

12 Tertius casus est, quando alienatio est necessaria ex lege contractus, vt propter pactum de retrouendendo in eodem contractu in continenti appositum, quando Ecclesiæ res fuit acquisita, Tiraquell. *de retract. conu. §*. 7. *in fin. tit. num*. 2. *&* 10. cum ibi alleg.

13 Quartus casus est, quando alienatio est necessaria ex præcepto Testatoris, vt ob fideicommissum per *l*. 3. *Cod. quando decr. op. non est*.

14 Quintus casus est vnionis alicuius Ecclesiæ factæ ab Episcopo loco Religiosorum, *Clem. si vna de reb. Eccles. non alienan*. Garz. *de benefic. par*. 12. *cap*. 2. *de vnion. num*. 77. Sanchez *in decalog. lib*. 7. *cap*. 29. *à num*. 148. Sed hoc ius

hodie est sublatum à Tridentino *sess. 24. cap. 13. de reformat.* excepta causa fundationis, vt declarauit Sacra Congregatio apud Barbosam *in notis*. Item potest Episcopus vnire beneficium sæculare pro dotatione sufficienti beneficij Curati sæcularis, vt ex Tridentino *sess. 21. cap. 5. de reformat. & dict. cap. 13.* & ita Rota *par. 2. decis. 196. n. 3. recent.* Alios etiam casus vide apud Quarantam *in summ. Bullar. vers. Alienatio*, Bonac. *de alien. punct. 4.* Castropal. *tom. 2. tract. 12. punct. 15. §. 6. num. 7.*

15 *Factas, &c.* Quid si quispiam peteret renouationem emphyteusis ad viginti nouem annos sibi concessam, an sit contra hoc decretum? Respondit Sacra Congregatio, hoc iudicium spectare ad Synodum prouincialem. An huiusmodi renouatio sit damnosa, vnde debere proprietarium permittere, vt continuet emphyteusim, donec Synodus illam damnosam iudicauerit, si tamen iure ordinario de suo iure noluerit experiri. Quid si conueniatur proprietarius ad renouandum, etiamsi elapsi essent decem anni à die, quo debebat renouare? Respondit Sacra Congregatio, hoc decretum non prohibere huiusmodi concessiones, quando non sunt in damnum Ecclesiæ, & ita dicendum de omnibus locationibus ad viginti nouem annos, quibus elapsis, ad alios viginti nouem locationes renouare oporteret, quas non esse declarandas irritas, nisi synodus id declarauerit iuxta formam huius decreti.

16 *Synodus prouincialis, &c.* Cum tamen nulla adesset spes celebrandi Concilium prouinciale in Regno Siciliæ, & Episcopus quidam peteret remedium aliquod à Sacra Congregatione, vt decretum hoc aliquam posset habere executionem circa recuperationem bonorum Ecclesiæ, Sacra Congregatio censuit, Summum Pontificem debere in hoc casu eamdem auctoritatem impartiri Synodo Diœcesanæ, quæ impartitur à Concilio Tridentino, Synodo Prouinciali, & Gregorius Decimustertius annuit, donec tamen habeatur Concilium Prouinciale.

17 *In damnum Ecclesiæ, &c.* Vnde dixit Sacra Congregatio non prohiberi simpliciter locationes ad longum tempus, & in emphyteusim, nec absolutè damnari, sed illas tantum, quas Synodus iudicabit. Et cum quæreretur ad irritandas locationes ad longum tempus factas, an satis esset probare factas à triginta annis citra, an verò etiam sit necessarium probare, esse in damnum Ecclesiæ, & contra canonicas sanctiones. Respondit Sacra Congregatio huiusmodi locationes probandas esse coram Synodo Prouinciali, vel ab ea deputatis, in damnum Ecclesiæ, & contra canonicas sanctiones factas.

18 *Iudicabunt, &c.* Quæritur, an vna sententia tantùm requiratur, an vero dari debeat appellatio, etiam secundum iuris formam ad tres conformes sententia requiratur? Quod quidem non caret difficultate, & ex eo videtur oriri difficultas illa, an debeat ita valere sententia huiusmodi lata à Iudicibus in specie in causa aliqua deputatis à Summo Pontifice, sicut valeret sententia à Iudicibus generaliter deputatis ab ipsa Synodo Prouinciali? Hæc cum diù Patres perpendissent, primò censuerunt omnes vnanimiter, delegatos à Summo Pontifice non comprehendi hoc decreto Concilij. An autem sufficiat vnica sententia Synodi, res dubia visa est; tum quia Concilium non prohibet appellationem, & regulariter permissa censeatur, quando non est prohibita, & res dura videtur, quod vnica sententia sufficiat. Et aduertendum quod est certum comprehendi locationes auctoritate Apostolica confirmatas, & satis videtur Concilium introducere legem nouam, vt confirmatæ res à Sede Apostolica possint rescindi. Et quia grauat, restrinxit tantùm ad triginta annos; Tum quia Concilium prohibuit appellationem, quando voluit, vt in materia visitationis, præcedentiæ, & alijs. Et licèt non detur appellatio à lege à Concilio, datur tamen appellatio facta super lege super Concilio, sicut *cap. de multa de preben.* facit irritas, & tamen datur appellatio. Ex quibus pro tribus sententijs, & appellatione maior pars tenuit, cui accessit Gregorius XIII.

19 Ad idem *cap. 11.* hæc etiam Sacra Congregatio Concilij declarauit. In Tudertina iurisdictiones Ecclesiæ locari prohibentur. Quod procedit etiam in quolibet minimo officio, iurisdictionem habente, non obstante quacumque contraria consuetudine.

20 In Liciensi. Si quæ domus Monialium sit locata in emphyteusim ad annos viginti nouem, debent permittere, vt locatio duret, donec Synodus Prouincialis, vel deputati ab ea iudicauerint de iuribus locationis, Debent tamen curare, vt iudicium fiat quamprimum.

In Mediolanensi. Hoc decretum comprehendit etiam locationes perpetuas. 21

In Placentina. Postquam Sedes Apostolica concessit Placentiam in feudum, non potuerunt emi, nec vendi iura, & bona Ecclesiastica, vel Ecclesijs attributa vigore Breuis Apostolici, etiam *cap. 11. sess. 22.* Et istæ alienationes sunt à Vicario declarandæ nullæ. Et triginta anni intelliguntur post confirmationem Concilij. 22

Ex Bulla verò 51. Vrbani Octaui, quæ incipit, *Humanæ salutis*, data Kalend. Nouembris 1625. prohibetur omnis alienatio emphyteusis, infeudatio, locatio vltra triennium, iurisdictionem laicalium, seu locorum iurisdictionalium ad Ecclesias, vel pia loca, etiam laicalia, spectantium per vniuersam Italiam tantùm, etiamsi essent solita concedi in feudum, vel emphyteusim, vel nondum incorporata, vel à laicis vsurpata, vel nondum deuoluta. 23

Item prohibetur remissio caducitatis, & non obstante priuilegio quocumque Romani Pontificis, aut consuetudine, etiam immemorabili, aut iure communi scripto, & alijs derogatorijs clausulis. 24

Contrauenire audentes, vel præsumentes dictæ prohibitioni incurrunt ex eadem Bulla, primò excommunicationem, si non sint Episcopi, vel Abbates, sed non est reseruata. Secundo Episcopi, vel Abbates incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, sed non est reseruatum. Tertio, si dicti Episcopi, vel Abbates sex mensibus insorduerint interdicto huiusmodi, incurrunt suspensionem ab administratione Ecclesiarum, seu Monasteriorum in temporalibus, & spiritualibus, sed non est reseruatum. Quarto Capitula, Conuentus, & aliæ Vniuersitates incurrunt interdictum. Quinto singulares personæ etiam dictarum Vniuersitatum, & alij, etiam Prælati, qui Episcopi, vel Abbates non sunt, incurrunt priuationem omnium officiorum, & beneficiorum, quorum bona alienarint, & priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, & pœnam inhabilitatis ad prædicta, & alia obtinenda. 25

Et notandum, quod hæc Constitutio nullas infert pœnas recipientibus alienata. Et quod ait per Italiam vniuersam, continet Insulas adiacentes, quæ modico freto separantur, idest centum milliaribus *l. nationem, ff. de verbor. significat.* Bart. *in tract. de Insul. vers. nullius num. 1.* Quia istæ sunt pars Italiæ, *l. Insulæ, ff. de iudic.* ibique Bart. & Angel. ac Doctores communiter, & Aristot. *tractat. de Mundo cap. 2.* Castr. *in dict. leg. Insulæ num. 1.* Cæpol. *de seruit. tit. de mari num. 16.* Bellug. *in specul. rubr. 30. n. 1.* Alij tamen hoc nomine Italiæ vniuersæ dicunt, non contineri Insulas adiacentes, & probabile ait Diana *par. 1. resol. 30. miscell. & par. 2. tract. 2. resolut. 13.* 26

CONSVLTATIO CXLVII.

De indictione Sacrorum Conciliorum, eorum vsus quàm vetustus. Eorum necessitas. Summi Pontificis absque Concilio potestas. Cur dicantur Æcumenica? De nomine Concilij. Ex quibus Concilium esse legitimum dignoscatur? Eius causa. Verba in nomine Christi variè exposita. Cur assumptus ad Pontificatum, mutet suum nomen, dicaturque Maximus? An possit errare? Eius potestas, sede vacante, apud quem resideat? Eius potestas, an etiam sit temporalis? Quorsum hæc potestas? Ea quàm latè pateat? Ratio conuocandi Concilium. Cur Papa se appellet Episcopum? De nomine, officio, ac dignitate Episcopi. Cur etiam vocetur seruus seruorum? Causa finalis Conciliorum. An exquiri debeant Principum sententia? loci Concilij electio ad quem pertineat? Causa formalis Concilij. Causa dilationis. Quare Pontifices ad Concilia non accedant? Diem Concilio indicere ad quem pertineat? Cur Pontifex post inuocationem Sanctissimæ Trinitatis inuocet Sanctos Apostolos

Pe-

Petrum, & Paulum? An necessarius assensus Cardinalium? Quinam & quibus ex locis ad Concilium generale teneantur accedere, & quibus pœnis, & an personaliter? Quomodò Concilium generale dicatur esse maioris auctoritatis? Quænam admonitio sufficiat, & arctet vocatos ad Concilium? Quid si dies Concilij non apponatur? Post quantum tempus lex non afficiat ignorantes, & præsumatur scientia? Observationes in indictionem Sacri Concilij Tridentini. Romani Pontificis dignitas ad gubernandum Ecclesiam, etiam congregatam in Concilium. Quid de eius potestate supra laicos? Supra sacras personas? Quid de Episcopis collectione, etiamsi in Concilium adunatis. Romani Pontificis est, aliorumue Antistitum, etiam in Concilium œcumenicum congregatorum, iudicia firmare, quantumuis legitimè congregata, & adsint legati ipsius Pontificis. De instructionibus datis legatis à Pontifice. Quomodò obseruanda. An possit Pontifex suis legatis committere priuilegium personale suæ in fide indefectibilitatis? Quæ Concilia confirmationem Pontificiam petierint? Alia plura,

1 VSus Conciliorum vnà cum ipsa Ecclesia habuit originem *Act. Apostolor. in elect. Matthiæ cap. 6.* in eligendis Diaconis, & Clericis *cap. 15.* Ratio proculdubio ea fuit, quæ in Republica rectè ordinata, nempè, vt vocatis primarijs, prudentia, & scientia præstantibus, consultius ageretur. Hinc factum est, vt fide per vniuersum dilatata, vbi primum singulari Dei beneficio Ecclesia pacem sortita est, Concilium Nicænum celebraretur.

2 Dicitur autem Generale à multiplici, & varia in illud conuenientium frequentia. Dicitur etiam œcumenicum, quia ex toto Orbe Episcopi vocantur, & omnes conuenire tenentur, vt ad negocium totius Ecclesiæ tractandum intersint. Legitima tamen causa impediti excusantur, *can. quoniam placuit dist. 18.* alioquin nunquam generale Concilium celebraretur. Ex his tamen non consequitur Concilij, orta in Ecclesia de fide, & moribus difficultate, necessitas. Quia hæc omnia Summus Pontifex per se declarare, ac terminare potest. Probatur id primò, quia Pontifex caput est in Ecclesia & non à populo, vt cæteri Principes præsidendi potestatem habet, sed à Christo, dum illi dixit: *Pasce oues meas.* Ad illum igitur omnes, ac præcipuè fidei quæstiones deferendæ, & ab illo terminandæ sunt, alioquin reclamante Apostolo, *schismata essent in nobis*, & vnitas fidei discinderetur, cum multi fidem sibi præfinire possent. Deinde traditione, Idenim obseruatum reperimus, dum Innocentius Pelagium, Cœlestinus Nestorium, Leo Eutychetem, non congregato Concilio, damnarunt. Postremò si Summus Pontifex per se talia terminare non posset, non benè à Christo Ecclesiæ consultum esset, cum non ita facile negocio propter bella, aliasque difficultates semper possit Concilium congregari.

3 De nomine Concilij videndus Isidorus relatus in *can. 1, in fine dist. 15,* qui in *lib Etymol.* mendosè legitur, & in præfatione eiusdem Isidori editionis Parisiensis Conciliorum præposita, quæ cum aliquot codicibus collata est, sic legitur, *Concilij vero nomen tractum ex communi intentione, eo quod in vnum dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt. Vnde & qui sibimet dissentiunt, non agunt Concilium, quia non sentiunt vnum.* Vbi etiam de nomine Synodi, quæ & græcè dicitur comitatus, vel cætus. In Gratiani codice in his sunt multæ varietates, ex quibus ea lectio retenta est, quæ visa est melior, quamuis adhuc aliquid fortasse desideretur.

4 Sed ex quibus Concilium esse legitimum dignoscatur? Ex quatuor primis causis, in illud concorrentibus. Primò si causam finalem Concilij, vnitatem fidei, & pacem totius Ecclesiæ cognouerimus. Patet hoc percurrendo omnia generalia Concilia, & hinc vtilitas ipsius generalis Concilij colligitur. Secundo, si causam efficientem cognouerimus esse Summum Romanum Pontificem. Ab ipso enim indici debet ex Marcello Papa ad Maxentium, & *seqq. can. 1. dist. 17. cap. significasti de elect.* quod est Paschalis Papæ scribentis ad Archiepiscopum Panormitanum. Deinde ex omnibus generalibus Concilijs, ac testimonio Patrum, & ex Socrate græcó historico habemus irrita esse decreta Concilij, nisi Romani Pontificis auctoritate confirmentur, & in Concilio Chalcedonensi *act. 1.* hæc habentur: *Sine Sedis Apostolicæ auctoritate nunquam licuit Concilium congregari.* Item Iulius Papa Primus in scripto contra Orientales pro Athanasio *cap. 29.* quod extat *in can. Regula dist. 17.* ait: Nec vllum ratum est, aut erit vnquam Concilium quod non fulcitum fuerit *Romanæ Ecclesiæ auctoritate*. Et Concilium absque sententia Romani Pontificis celebratum, Conuenticulum, vel Conciliabulum appellat Pelagius Papa II. scribens Episcopis, qui conuenerant ad illicitam vocationem Ioannis Constantinopolitani *epist. 1. cap. 1.* relata in *can. multis eadem dist. 17.* Anselm. *lib. 1. cap. 36.* & Polycarp. *lib. 1. cap. 14.*

Deinde ratione, quia illud tantummodo in Concilio sit congregato tractandum est, quod ab ipso Summo Pontifice præscribitur. Nam Cœlestinus in *epist.* ad Synodum Ephesinam sic ait: *Direximus legatos nostros, vt ijs, quæ aguntur, intersint, quæ à nobis antea statuta sunt, exequentes.* Item dixit Leo Papa ad Flauianum: *Misimus legatos ad omnem causam piè, ac fideliter exequendam.* Colligitur id ex his, quæ ex omnibus generalibus Concilijs eliciuntur. Exemplum sit illud, quod habemus de Leone, qui noluit admittere decretum Chalcedonensis Concilij de præcedentia in fauorem Ecclesiæ Constantinopolitanæ, cum de eo ex mandato ipsius tractatum non fuerit. Idemque *epist. 47.* Synodo eidem innuait, & omissis disputationibus, quid de incarnatione Christi sentiendum confiterentur. 5

Denique patet ex eo, quod Concilij decreta ab eodem debent confirmari ad hoc, vt vim legis in Ecclesia obtineant. Confirmando enim declarat Concilium à se congregatum in eo nihil, nisi ex sua voluntate tractatum, ac proinde, vt legitimum sua confirmatione approbatum *d. can Regula d. 17.* quod est semper obseruatum in Ecclesia, & demonstratur ex eo, quod Patres in Concilio Chalcedonensi congregati per Epistolam petierunt à Leone acta Concilij confirmari, ac acta Sextæ Synodi, & reliquorum Conciliorum, quæ in Ecclesia reperiuntur à Pontificibus, nempe à Leone II. & alijs confirmata, & approbata fuerunt. & Ariminensis, & Ephesini Secundi acta, & nouissimè Basiliensis ab Ecclesia non recipiuntur, quia à Pontificibus reiecta, minimèque approbata fuere. Quid multa? Decreta Concilij Constantiensis edita ante electionem Martini, electi confirmatione indiguerunt. Ex quibus colligitur, Concilium illam tantum auctoritatem, & iurisdictionem habere, quam illi præstat Summus Pontifex. 6

Contra Constantinus Concilium congregauit. Respondeo, nisi in tali Concilio peractum, nisi postquam consensus, & Sedis Apostolicæ auctoritas accessit, ex quo colligitur ab Episcopis vniuersalis Ecclesiæ, vtcunque congregatis, legitimum constitui Concilium, illius qui potestatem habet congregandi, accedente auctoritate. Is autem est solus Papa, quem Christus in Ecclesia, veluti caput in corpore constituit, dum dixit Petro, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, & alibi: *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Limitatur si contentio sit de Papatu, itaut incerta esset electio. Tunc enim siue per Imperatorem, siue per Collegium Cardinalium, vt hodie, poterit Concilium congregari. Missum facio, quando Papa esset hæreticus. Tum quia hactenus non euenit, nec Christo pro eius fide orante eueniet. Tum quia tali casu electio deuolueretur ad Cardinales. 7

Tertio si causam materialem Concilij, Episcopos esse inuenIemus. Ex his enim constat Concilium, vt habetur in Epistola Dionysij ad Emphilochium, & inferius patebit. 8

Quarto vt Concilium sit congregatum in nomine Christi. Hæc autem verba multifariam in Sacris scripturis accipiuntur. Aliquando pro auctoritate Matth. vii. *In nomine meo Dæmonia eijcient.* Pro prætextu Matth. 24. *Multi venient in nomine meo, quia ego sum Christus*, vt hæreticorum Conciliabula. Aliquando etiam significant missionem cum aliquo officio, vel functione, Ioan. 5. *Ego veni in nomine Patris mei.* Sic accipiuntur hoc in loco, nempe, vt illi, qui conueniunt missi sunt à Christo. Ab illo autem mittuntur, cum illi conueniunt. nempe Episcopi per impositione manuum legitimè accipiunt auctoritatem Ierem. 23. *Non mittebam Prophetas, & illi veniebant illuc.* Quod nihil aliud significat, quam quod non in nomine Dei ad prophetandum 9

dum accesserint. Et sicut in veteri Testamento dicebatur, Prophetas initi, sic in nouo Episcopos facere, vel conuenire. Hæc igitur quatuor si concurrant in generali Concilio; legitimum Concilium dicendum erit. Obseruationem autem in indictionem Concilij Tridentini hæ sunt.

10 Solet Concilium indici nomine Pontificis, vt Sacrum Concilium Tridentinum sub Paulo Tertio, qui ante Pontificatum dicebatur Alexander. Ex Panuino contra Platinam in vita Ioannis XII. hoc fecit idem Ioannes eo, quod vocaretur Octauianus, quod nomen gentilitatem redolebat, cæteros exemplum sequutos arbitror, tum animaduertentes ad Petrum, qui prius dicebatur Simon, tum religionis gratia, cum in Sacris scripturis noua nomina assumantur, eoque magis hoc obseruarunt, qui barbara habebant nomina, vt Ildebrandus dictus Gregorius VII. Pontifex: Appellatur Pontifex, quia est Princeps Sacerdotum, quasi via sequentium. Ipse, & summus Sacerdos, ipse, & Pontifex Maximus nuncupatur, ipse enim efficit Sacerdotes, atque leuitas, ipse omnes Ordines Ecclesiasticos disponi, quid vnusquisque facere debet, ostendit. Antea autem qui Reges erant, & Pontifices erant. Nam maiorum hæc erat consuetudo, vt Rex esset etiam Sacerdos, & Pontifex, vnde & Romani Imperatores Pontifices dicebantur ex Isidoro *lib. 7. Etymolog. cap.* 32. relato in *can. Cleros distinct.* 21.

11 Dicitur autem Maximus propter maximam, & supremam, quam habet in Ecclesia Dei potestatem, de qua videndus omninò catechismus Romanus. Verùm potest ne Papa cum tam maximam habeat potestatem errare? Respondeo, sumendo quæsitum in his, quæ fidei, vel morum sunt, in quibus videtur fieri quæstio, non posse. Primo quia in ipso fundata cum fuerit Ecclesia, dum dictum Petro, super hanc petram, petræ fundamenti solidi firmæ esse debent, quæ labefectari, scilicèt errare non possint. Secundo alibi eidem Petro dictum: *Pasce oues meas*. Quod si Pastor in pascendis ouibus hallucinaretur, malè ouibus consultum. Tertio quia fultus oratione Christi: *Oraui*, inquit, *pro te Petre, ne deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, &c.* Quod autem de persona Petri, id & de eius successoribus dictum intelligendum est, quia illa verba, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, ad omnes referuntur: quandoquidem non res Petri, sed totius Ecclesiæ tractabatur, de qua à Christo nulla alia fit mentio, nisi vt sit pasta, & benè iuxta Ioan. vltim. *Pasce oues meas*. In quibus verbis Chrysostomus.

12 Hæc autem potestas, sede vacante, remanet in potentia apud Sedem Apostolicam, & in Ecclesia, quia semper esset congregandum Concilium *cap. si gratiose de rescript. in* 6. ibique Archid. & Ioan. Monach. qui ait, quod licet habens Papatum, vel dignitatem Imperialem sit corruptibilis, tamen Papatus, & Imperij dignitas semper sunt. Ex quo colligitur plenitudinem potestatis non extingui, mortuo Papa, sed carere administratore iuris, vel facti *cap. Cum nostris de concess. præb.* Hoc ipsum apertè constat ex eo, quod superius diximus factum in Concilio Constantiensi electo Martino. Adde & illud, quod Papa Vicarius est. Ergo, illo deficiente, non deficit principalis, de cuius potestate Daniel: *Potestas eius, potestas æterna, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur*.

13 Quæres, hæc suprema potestas sitne etiam temporalis, seu secularis, vt dicunt, & regia? Respondeo esse, vt decretum est per Bonifacium Octauum in *Extrauag. vnam Sanctam de maior. & obed.* ideoque Pontifici creato dantur Claues, sicut Pontifici ingredienti Ciuitatem in signum dominij, quo thesauros Ecclesiæ potissimum administrare, & conseruare, suoque tempore distribuere debeat. Sed quorsum tanta potestas? Ad ædificationem nempe, non ad destructionem. De hac potestate certè Bernardus: *Quis faciet mihi de vobis iustitiam, si haberem Iudicem, ad quem vos trahere possem, iam nunc ostenderem vobis, vt parturiens loquor &c. extat quidem Tribunal Christi, sed absit, vt ad illud appellem*. Hæc autem potestas tam latè patet, vt extendatur à mari vsque ad mare, vt declaratum est in Concilio Florentino, quia vbique oues Christi reperiuntur.

14 Pontifex item dignatur nomine Episcopi, cuius nomen apud Iurisconsultum in *l. vlt. de mun. & honor.* nomen est officij apud Tullium ad Attic. *epist.* 109. qui summum arbitrium rerum habet: *Vult enim*, inquit, *me Pompeius esse, quem tota hæc maritima ora habebat Episcopon*, idest speculatorem, & custodem. Apud Xenophontem Episcopi Ephori sunt, quibus prouidentia, & cognitio demandata est. Apud Homerum eodem nomine & Episcopum, & Regem appellatum esse nouimus. Hodie ad Antistites transferimus, vt quorum omni studio, ac opera reipublicæ Christianæ prouidere officium sit; nam speculator est præpositus in Ecclesia, eo quod speculetur, & perspiciat populorum infra se positorum mores, & vitam. Hinc Episcopos appellabant Athenienses illos, qui ad benè viuendum alios dirigebant, ab accommodando subditos, vt viuant ex legibus. Quid autem sit Episcopatus, & an sit nomen operis, an honoris lege *can. Qui Episcopatum* 8. q. 1. ex Augustino *lib. 19. de Ciuit. cap.* 19. & nos in hoc tomo.

Episcopatu autem non datur maior dignitas, & ordo superior in Ecclesia; continet enim vltimam perfectionem, vt ait Dionysius & Ignatius. Dictus fortasse: ergo Summus Pontifex non differt à cæteris Episcopis? Respondeo differre dignitate iurisdictionis, quæ ab ipso in cæteros Episcopos deriuatur, qui partem solicitudinis vocantur, vt ex Sacro Concilio Tridentino *cap. 1. in fine sess. 24.* Petro etenim dictum fuit: *Super hanc petram &c. Tibi dabo claues &c. Confirma fratres tuos. Pasce oues meas*. Hinc collige Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Metropolitas distingui dignitate iurisdictionis, in dignitate verò Ordinis non differre ab Episcopis. 15

Appellatur etiam Pontifex *seruus seruorum*. Sanctus Gregorius Magnus his verbis primus vsus est, vt confunderet Ioannem, & Cyriacum Constantinopolitanos Episcopos, qui œcumenicos se dixerunt. 16

Indictum autem fuit Concilium Tridentinum in integritatem christianæ Religionis. Et hæc fuit causa finalis Concilij, quæ non est alia ab illa, quam supra posuimus, pax scilicet totius Ecclesiæ, vt sublatis hæresibus, fiat vnum ouile, & vnus pastor Remedium optimum, & opportunissimum. Patet ex omnibus generalibus Concilijs, vt supra probatum. Sed soletne aliquando alia de causa, quam ad tollendas hæreses conuocari Concilium generale? Respondeo negatiuè, & octaua Synodus fuit conuocata ad tollendam controuersiam, quæ inter Photium, & Ignatium de Patriarchatu Constantinopolitano, orta fuit. 17

Ex quisitisque Principum sententijs. Ergo non ad Papam tantùm, vt supra dictum est, pertinet congregare Concilium. Respondeo sententias exquiri Principum, quia illis repugnantibus non sine magna difficulte Episcopi ab eorum ditionibus euocarentur, de quo inferius. 18

In Ciuitate Mantuæ. Ad Pontificem enim spectat loci electio, quia ad illum ius indicendi spectat. Quod obseruatum in Ecclesia, vt patet exemplo Marciani Imperatoris, qui cum Niceæ Concilium designasset, deque Apostolicis legatis non probaretur, celebratum est Chalcedoniæ. Ex quo infertur, locum Concilij debere esse tutum *cap. ad Apostolum de re iudic. in 6. & Clem. pastoralis eod. tit.* ad hoc, vt liberè sententia à quocunque præferri possit. Faciunt ad id literæ Agathonis in sexta Synodo ad Constantinum Imperatorem. 19

Obijcies constitutionem Concilij Constantiensis, vbi electio loci debet fieri de consensu Patrum. Respondeo Statuta huiusmodi non ligare Pontificem, *c. significasti de elect.* & Concilium illud à Martino fuit approbatum quoad illa, quæ ad fidem concernebant. 20

Spem propè certam habentes. Hic ponitur causa finalis Concilij, quam supra annotauimus, & rectè quidem, quia Dei potentia omnes errorum caligines fugabit, omnesque procellarum tempestates sedabit ita, vt tranquillitas magna fiet. 21

Plurimum reputantes. Quia tempore belli nec tutum, nec licet Episcopis oues suas deserere *can. sciscitaris 7. q. 1.* Qua de causa fuit dilata sexta Synodus, asserente Imperatore, propter bella non potuisse fieri Congregationes generales Episcoporum. 22

Tres legates. Sed quare Pontifex ad Concilium non accedit? Respondeo primò, quia per legatos potest interuenire *can. Regula dist. 17. & can. 6. dist. 16.* Secundò quia hoc alias factum est à Pontificibus etiam in Orientalibus Concilijs. Ad hoc facit epist. 47. Leonis Papæ, & Epistola Hormisdæ, vbi ait, nouum, & inauditum esse, Pontificem Romanum ad Concilium vocari. Habemus & exemplum Vigilij Papæ, qui dum Constantinopoli esset, & quinta Synodus cele- 23

lebra-

lebraretur, noluit interesse. Sed dices, id actum, quia Constantinopolitanus Antistes sedere cum illo volebat, vel quia pauci latini Episcopi ibi erant, & proinde verebatur, ne aliquid contra fidem, ipso præsente, decerneretur. Notandum tamen, quod si Papa voluerit interuenire, penes ipsum esset suprema potestas, quia caput est Ecclesiæ *can.* 15. 14. *quæstion.* 1. Quæro hic, possint ne esse plures legati, vel pauciores tribus? Respondeo, pendere arbitrio Papæ.

24 *Testis est &c.* Quia Pontifex in omnibus debet curare, ne priuatæ causæ studere videatur, cauere, inquit Apostolus, ab omni specie mali.

25 *Quosdam articulos, &c.* Fortasse intelligit de ijs, quos postmodum in Comitijs Augustanis definiuerunt, quos *Interim* vocarunt, quod quale fuerit ab eo potissimum colligitur, quia Ecclesia Petro, & non Imperatori commendata fuit, vt supra multis probauimus, & addo insignem locum Joannis Papæ *in can. si Imperator dist.* 96.

26 Verumtamen quia omnibus conatibus enitendum, vt bona voluntate eorum, qui in temporalibus Christiano populo imperant, fiantque ad Dei gloriam, & christianæ Reipublicæ conseruationem.

27 Concilij autem diem indicere pertinet ad Papam, quia est eius Concilium indicere, vt probatum. Obijcies ex d. Constitutione *Frequens* Concilij Constantiensis. Respondeo, vt supra. Sed quid dicemus de Concilijs, quæ quot annis Gregorius Septimus habebat? Respondeo, illa non fuisse Concilia generalia, sed Consultationes, quæ difficillimis illis Ecclesiæ temporibus multum adiumenti afferebant.

28 *His igitur &c.* Hæc est quarta pars Constitutionis, quæ indictionem Concilij continet. Post inuocationem Sanctæ Trinitatis, mentionem facit etiam Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli. Petri, quia Papa est ipsius successor, super quem fundata est Ecclesia. Pauli tanquam indiuidui comitis Petri, qui ita se di exerunt, vt in morte non fint separati. Postremò meminit Papa suæ auctoritatis, quia est Christi in terra Vicarius, & eadem, qua Petrus functus est, auctoritate fungitur.

29 *De venerabilium &c.* At num sit necessarius hic assensus? Respondeo, non esse, quia, vt inquiunt Doctores passim, & præcipuè Sanctus Antoninus *in 2. p. 3. p.* in rubrica de potestate Papæ, Cardinales assistunt Papæ non per modum limitationis, seu determinationis, sed ministerij, & consilij.

30 Contra, Consuetudo induxit, vt Cardinales sint in quasi possessione, vt Papa ardua non expliceet sine illorum assensu. Ita Cardinalis, & Doctores *in cap. 2. de Cleric. non resident, & cap. per venerabilem qui filij sint legit.* Respondeo, consuetudinem non potuisse præscribere contra supremam Papæ auctoritatem, ad quem solum pertinet indicere, vt notauimus, & pulchrè dixit Bald. *in tract. de schism. col.* 15. & Turrecrem. *cap. 8. lib. 3. de potest. Papæ.* De honestate tamen à Pontifice requiritur talis assensus, Felin. *in rubr. de constitut.* An autem de necessitate requiratur Cardinalium assensus in alienatione rerum Ecclesiæ Romanæ, videndum fusius apud Doctores *in can. non liceat Papæ, 12. quæst. 2.*

31 Omnes omnibus ex locis ad Concilium generale regulariter, ac necessariò tenentur accedere, Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi. Patet ex *cap. ego N. de iureiuran.* Quod si dicetur, aliquando Episcopos iurare in manibus Patriarchæ dicentis nomine Papæ recipere *cap. antiqua de priuileg.* Imò cum ipsis Episcopis generalis Concilij negocium, in quo ad vniuersum Christianum orbem pertinentia tractantur, commissum sit, cùm in partem sollicitudinis sint vocati *can. satis euidenter. dist.* 96. Papa Episcopos omnes ex omnibus regionibus ad Concilium conuocat *can. 1. dist.* 15. Vnde notandum Episcopos catholicos, etiamsi ex proprijs sedibus sint expulsi, ad Concilium, si venerint, admittendos. Id obseruatum in generalibus Concilijs, patet, quia semper subscriptæ reperiuntur Synodus peractæ à tot Episcopis. & S. Leo Concilium Chalcedonense Episcopale appellat, in quo habetur multos Episcopos Ægyptios, qui cum Dioscoro venerunt, à Concilio fuisse expulsos, clamantibus Episcopis, Concilium esse Episcoporum. *can. Synodus dist.* 17. Idque etiam patet *Act. Apostol.* 15. vbi cum multitudo conuenisset, loquente Petro, tacuit. Hoc ipsum S. Hieronymus indicat, scribens ad Augustinum.

Nec obijcias, quod ad Concilium vocentur Abbates. 32
Nam hi possunt vocari arbitrio Papæ, qui aliquando hos, & alios viros Religiosos, & alios laicos, doctrina, & experientia præstantes ad Concilium vocat, vt factum est in Concilio Constantiensi, vt suffragium consultiuum habeant; aliquibus tamen Abbatibus, & definitiuum ex gratia conceditur, sed non passim. Quia aliqui Abbates numero superarent Episcopos in definiendo. Et hoc modo intelligitur, quando in Concilio reperiuntur fuisse Monachi, & Presbyteri, quod etiam ipsæ descriptiones designant, dum scriptum reperitur. Ego N. Archimandrita subscripsi, nisi ipsi Abbates fuerint legati Papæ, vel aliorum Patriarcharum.

Et aduertendum hic est, quod licet Episcopi auctoritate 33
Papæ definire in Concilio dicantur, non tamen ex hoc sequi id, quod ab ipsis definitur, à Papa non debere confirmari. Quia definitio ipsorum, donec a Papa non fuerit confirmata, perfecta non est.

Sed quid dicendum de Cardinalibus? Respondeo, Cardi- 34
nales Episcopos eiusdem iuris esse cum Episcopis, cæteros verò, si Papa aderit, & ipsos in Concilio, vt membra debere interesse. De Imperatore, ac Regibus dicendum, debere interuenire, non ad potentiam ostendendam, sed ad fidem confirmandam, & definiendam *can. 2. & 3. distin.* 96. & patet ex subscriptionibus illorum, dum in illis dicunt, se definita suscipere, vt in octaua Synodo.

Debent etiam interuenire hi, quorum interesse agitur, 35
ne indicta causa, iudicentur, siue hi laici, siue alij sint. Dices: Papa potest congregare Concilium in suo Patriarchis, & quod volt Episcopos conuocare, & dicitur generale Concilium. Respondeo, tale Concilium dici generale ratione potestatis. Quod quidem Concilium esset eiusdem roboris cum illo, in quod omnes ex omnibus partibus conueniunt. Quia Concilium vt dictum est, quicquid habet, à Papa habet. Quomodo ergo dicitur, Concilium generale esse maioris auctoritatis? Quia maioris æstimationis, cùm Episcopi per totum Orbem Christianum conuocati fuerint.

At nihilominus quia cùm teneantur accedere ex iuramen- 36
to, *d. cap. ego N. de iureiur.* non accedentes sunt periuri, ac proinde puniri possunt, *cap. querelam, cap tua nos de iureiur.* pœna quidem excommunicationis *can. si quis autem, can. placuit dist.* 18. At in his locis agitur de Concilio prouinciali. Ergo tantò magis id debet intelligi de Concilio generali, & qui discedunt à Concilio, in eamdem pœnam incurrunt, nisi causa superueniens repentina illos cogat. An autem contumaces statim in hanc pœnam incurrisse declarandum sit? Respondeo prius admonendos, & citandos, si tamen citati à Papa detinentur, excusantur, si à Principe seculari, excusantur, si per vim vel minas, etiam feudatarij, vt proinde iureiurando illi addicti, non excusantur, quia in iureiurando semper intelligitur reseruata Superioris auctoritas, *c. veniens de iureiur.*

Et personaliter venire debent, electa est enim industria 37
personæ. Ex quo non obstat, quod dici potest, esse actum iurisdictionis, non ordinis. At oppono, sextæ Synodo tres tantum Episcopi interfuerunt. Respondeo, illud factum esse ex gratia, quia legitimo cæteri detinebantur impedimento. Quænam autem sint iusta, & vrgentissima impedimenta, habetur in *can. peruenit, can. Episcopus, can. placuit dist.* 18. *can. communis d.* 23. Talibus detentus tenetur ad purgandam contumaciam se excusare per procuratorem, vt in indictione Sacri Concilij Tridentini, & in *d. cap. ego N. & d. cap. querelam de iureiur.* At teneturne aliquem substituere in suum locum? Dico, non teneri, sed posse. Substitutus tamen, non modò si inferint, sed si is sit, qui suffragium consultiuum, ac definitiuum alioqui habeat, vt sunt Episcopi, non admittitur, nisi ex permissione Papæ, vel maioris partis Concilij, Papa absente, iuxta notata *in dict. cap. querelam*. Vide Doctores post Glossam *in cap. decernimus de iudic.* vel *can. decernimus dist.* 18. sed verius in *d. cap. si Episcopus ead. dist.* Et hoc modo intelligendum est, quando in Concilio Chalcedonensi reperitur, vnum pro alio interfuisse.

Cùm verò per literas aliquis Episcopus se excusat, & hære- 38
sim, de qua agendum in Concilio detestatur, sciendum, literas non facere suffragium. Notandum tamen, si hic alium substituerit, non posse substitutum ab eo, quod in literis continetur, recedere, vt per Doctores *in cap. vlt. de elect. in 6.*

Sed

39 Sed an si aliquis post inceptum Concilium venerit, incidat in pœnam? Respondeo, non incidere, quia quandiu durat Concilium est admittendus *can. propter Ecclesiasticas 1. dist. 18.* ibique Glossa. Quid autem de eo, qui propter paupertatem nec accedere, nec mittere procuratorem potuit? Respondeo, hunc excusari, Abb. in *cap. cum dilectus de dol. & contum.* Et hic nota, venientes ad Concilium posse petere, & exigere charitatiuum subsidium, etiam à Monasterijs, Abb. in *cap. conquerente de offic. Ordin.* Idemque dicendum de eo, qui detineretur in itinere, ac de eo, qui captus est ab hostibus, ac de eo, qui propter inimicitias, vt Gregorius Septimus scripsit Lugdunido Episcopo. Sed debeant ne se excusare, qui in Concilio tantummodò suffragium consultiuum habent? Respondeo, non debere, quia hi censentur inuitati tantùm, vt supra dictum est.

40 In vltima verò parte Constitutionis de indictione Concilij contineri debet monitio, & publicatio, quod omnes ad Concilium vocantur, ac dies quo in loco Concilium esse debeat, præfigitur. Et sufficit, atque arctat hæc vnica admonitio hoc modo facta. Imò nota, Papam non solum hoc modo denunciare posse, sed in publica audientia Contradictarum, & in Cancellaria, quæ ab illo emanauit, qui vbicunque, & vndecunque habet potestatem, quia Vicarius illius est, cuius est terra, & plenitudo eius, Gloss. & Abb. in *Clem. 1. de indic.* Deinde quia tali modo facta est ex certa scientia Papæ, *cap. Cum dilecti de dol. & contum.* & fusius Doctores post Io. Andr. *in cap. Quoniam frequenter, vt lit. non contest.*

41 Nec obstat, quod dicitur in *Clem. citata de indic.* Quia illa restrictio secundum Glossam, & verba ipsius Clementinæ non comprehendit Papam, nec illum, cui talis potestas à Papa specialiter data est. Addo, quod hic agitur de generali citatione, ac proinde non in casibus dictæ Clementinæ, & citantur personæ longinquæ, ex quo deueniri potest ad generale edictum, vt per Doctores, *ibi*: Vnde volens probare, quod tale edictum non peruenerit ad suam notitiam, non auditur, cùm Papa voluerit talem citationem habere vim personalis, vt per Cardinalem, & alios *ibidem*, & sic erit, vt inquit Abbas, specialitas Papæ.

42 Quid si constet, quod non malitiosè quis procurauerit, ne ad se perueniret? Respondeo nihilominus, posse edictum decerni. Quid si dies Concilij non apponatur. Respondeo, intelligendum, illos debere accedere quàm primum poterint. Quid quando non est designatus locus. Respondeo, debere comparere in loco soliti Tribunalis Papæ. Notandum tamen, tutius esse assignare locum, ac præfigere diem, vt obseruatum in indictione Sacri Concilij Tridentini secundum Abbatem *in d. cap. dilecti de dol. & contum.* Atque hæc omnia obseruanda essent à Collegio Cardinalium, si daretur casus, non autem ab inferioribus, qui non possunt procedere, nisi per viam denunciationis. Obijcies: Gregorius VII. non hoc modo citabat, sed scribebat Archiepiscopis. Respondeo, id relinquendum arbitrio Papæ.

43 Post spatium autem duorum mensium statutum non efficit ignorantes sine eorum culpa, vt post Gloss. Abb. & Felin. *in cap. cognoscentes de constitut.* Si autem quæras, quando statutum? Distingue secundum Henricum *in dict. cap. cognoscentes.* Et hi menses dantur ad cognoscendam, conuincendam, vel excusandam ignorantiam inferiorum subditorum. An verò præsumatur scientia post lapsum duorum mensium? Distinguit Abbas in locis prææallegatis. Quæro in Constitutionibus Papæ, Romæ publicatis, quod tempus assignabitur? Respondeo, tempus ad excusandam ignorantiam debere esse arbitrarium. Distinguendæ enim sunt Prouinciæ. Quæro, allegans ignorantiam statuti; admittitur ne ad probationem? Respondeo, admitti; sed in casu nostro probatio clara esse debet secundum Innocentium, & in arbitrio iudicis, qui secundum qualitatem præiudicij, personæ, ignorantiæ, & facti iudicabit *c. innotuit de elect.* ibique Glos. *& cap. fin. de iureiur.*

44 Porrò quod antea diximus, quod scilicet dignitas capitis Ecclesiæ, tributa diuinitus Romano Pontifici, extendatur ad gubernanda omnia, quomodocunque sumpta Ecclesiæ membra, atque adeò etiam quosuis Præsules siue sigillatim sumptos, siue congregatos in Concilium quantumcunque generale, cuius iudicia, vt sint planè certa, Romani Pontificis est firmare, ac sua auctoritate communire; colligitur partim ex ijs titulis, quibus Pontifex asseritur caput vniuersæ Ecclesiæ, partim ex illis, quibus dicitur, eum esse in Ecclesia Iudicem vice Christi. Expendamus distinctè singula. Quod omnia Ecclesiæ membra subsint Romano Pontifici, vt capiti, ex eo constat, quod vniuersalis collectio totius Ecclesiæ, vt multi Pontificis tituli ferunt, Pontifici contraposita, subiaceat eius regimini, debeatque ab hoc capite pasci, ac regi. Non enim potestas pontificia est in tota Ecclesia, sed in solo Pontifice. Quod si Ecclesia vniuersa, Pontifici, vt spirituali capiti, subiacet, multò magis idem affirmandum erit de quibusuis Ecclesiæ membris.

45 De laicis res est clara. Nemo quippe laicorum, quantumuis emineat, potest se directioni huius vniuersalis Ecclesiæ Capitis subducere, quin simul à consortio fidelium se remoueat, & partem cum Christo, eiusque corpore mystico habere refugiat. Fidenter Aleonora, Angliæ Regina, satagens pro filio in Austria captiuo, sic affatur Cœlestinum Papam Epistola apud Blesensem 145. *Nonne Petro Apostolo, & in eo vobis à Deo, omne regnum, omnisque potestas regenda committitur? Benedictus autem Dominus, qui talem potestatem dedit hominibus. Non Rex, non Imperator, aut Dux à vestræ iugo iurisdictionis eximitur.* Hincmarus *opusc. de diuortio* Lotharij, & Theabergæ ad *interrogat. 6.* ex secundo loco positis, cùm obiectum fuisset, vertices populorum nullorum legibus, vel iudicijs subiacere, nisi solius Dei, reponit: *Hæc vox non est Catholici Christiani, sed nimium blasphemi, & spiritu diabolico pleni.* Id, quod fusè, ac fortiter persequitur, eiusque disputatio præsertim vrget pro subiectione spirituali debita Summo Pontifici à Regibus. Imò Carnotensis *epist. 106.* rationem huius subiectionis per elegantem aperit, agens cum Rege Angliæ: *Regnum terrenum,* inquit, *cœlesti regno, quod Ecclesiæ commissum est, subditum esse debere, semper cogitetis. Sicut enim sensus animalis, subditus debet esse rationi, ita potestas terrena subdita esse debet Ecclesiastico regimini: Et quantum valet corpus, nisi regatur ab anima, tantum valet terrena potestas, nisi informetur, & regatur Ecclesiastica disciplina. Et sicut pacatum est regnum corporis, cum iam non resistit caro spiritui, sic in pace possidetur regnum Mundi, cum iam resistere non molitur regno Dei; hoc cogitando, seruum seruorum Dei, vos esse intelligite, non Dominum protectorem, non possessorem.* Vtitur hac ipsa carnis, & spiritus comparatione in eam rem, Nazianzen. *orat. 17. num. 15.* Isidor. Pelusiot. *lib. 3. epist. 249.* & S. Thom. *2.2. q. 60. art. 6. ad 3.* Rectè idem prosequuntur, & illustrant Bellarmin. *lib. 5. de Pontif. cap. 6.* & Maucler. *oper. de Monarch. p. 2. lib. 1. cap. 2. ac p. 4. lib. 1. cap. 3.* Quod si corpus ab anima regitur, nec anima corpori, nisi peruersè subiacet, sed corpus animæ subiacere debet, liquet, laicas quascunque personas subiacere debere Capiti Ecclesiæ, & ab eo circa spiritualia regi, quod de ijs ipsis, qui ad clauum seculi sedent, disertè tradit Cyrillus Hierosolymitanus *Catech. 17.*

46 Idem assero de sacris personis, quas, nulla excepta, subesse debere Romano Pontifici, vt Capiti, extra dubium est, cum qui inter personas sacras eminent Episcopi, Romanum Pontificem, Episcoporum Episcopum agnoscant, & Sanctus Cyrillus, tametsi inter Patriarchas secundus, referente Sancto Thoma, professus sit, oportere omnes Antistites Romano Pontifici, vt Capiti, subesse. Non defuerunt tamen, qui tentarent iugum excutere, etiam in Occidente, post Græcos, & quibus primum schisma in Ecclesia est inductum. Hi quippe subiectionem ad Romanos Pontifices ægerrimè tulere iam olim. In Occidente quoque Rauennates Antistites Imperatorum fauore, deinde Exarchorum freti potentia, sæpè sæpius auctoritatem Romani Pontificis excussere, vt signatis varijs illorum motuum temporibus, latè prosequitur Azor. *tom. 2. lib. 4. cap. 16.* addens, quod item Mediolanenses Archiepiscopis aduersus subiectionem, Romano Pontifici debitam sint machinati, vel potius quod Simoniacis, & concubinarijs Clericis aduersus eam subiectionem molientibus conniuentes permiserint, verique mox ad officium, saltem ad tempus, & ad bonam frugem reuocati à Petro Damiani, Mediolanum legato à Nicolao Secundo; qua de re legendus ipse Petrus Damiani.

47 Sed quicquid, siue Occidentis, siue Orientis pauci Antistites, delirarint, verissimè, vtinam æquè constanter, professus est Michael Paleologus, scribens ad Gregorium X. *Sancta Romana Ecclesia Summum, & plenum Primatum, & prin-*

principatum super vniuersam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino, in Beato Petre Apostolorum Principe, siue vertice, cuius Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse, veraciter, & humiliter cognoscit. Et sicut pracateris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si qua de fide suborta fuerint quaestiones, suo debent iudicio definire, ad quam potest grauatus quilibet super negocijs ad Ecclesiasticum forum pertinentibus appellare, & in omnibus causis, ad examen Ecclesiasticum spectantibus, ad ipsius potest iudicium recurri, & eidem omnes Ecclesia sunt subiecta. Ipsarum Praelati obedientiam, & reuerentiam sibi daur. Ad hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclesias caeteras ad solecitudinis partem admittit, quarum multas, & Patriarchales pracipuè, diuersis priuilegijs eadem Romana Ecclesia honorauit, sua tamen obseruata praerogatiua, tùm in generalibus Concilijs, tum in aliquibus alijs semper salua. Hæc verè, & Catholicè Græcus Imperator de quibusdam Antistibus ad Romanum comparatis, atque adeo de suis græcis, & Orientalibus malè subiectionem detrectantibus.

48 Obscurius apud aliquos est, quod subdebam idem esse statuendum de Episcopis collectiuè, etiamsi in Concilium adunatis. Sed Duces habemus Doctorum grauissimos, vt Sanctum Maximum Martyrem ad Abbatem Thalassium, cuius de hac re locus illustris hic est: *Ecclesia Romana, quae ab alim hucusque, vtpotè senior cunctarum, quae sub sole sunt, Ecclesiarum, omnibus praeest hoc certè canonicè tam à Concilijs, & Apostolis, quàm ab horum Summo Principata consequuta, & in sortem adepta; nullis omnino propter Pontificatus preuectionem scriptis, aut synodicarum edictionibus chartarum subiecta, sicut etiam in his omnes ex aequo ei secundum ius Sacerdotale subiecti consistunt.* Ægydius item Abbas Epistola ad Symmachum Papam agnoscit auctoritatem Apostolicæ Sedis esse firmiorem decretis Synodalibus, quod habet quoque Auitus Viennensis Epistola ad Faustum, & Symmachum. Subscribunt Turrecremata in responsione ad Oratores Basilienses, Caietanus *tit.* 1. *opusc. tract.* 1. & 2. Bellarm. *lib.* 2. *de Concil. à cap.* 15. Azor. *tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 13. *q.* 1. Franciscus Bursatus latè *cons.* 109. & latius etiam Franciscus Turrianus libris tribus de auctoritate Pontificis supra Concilia, Malderus *disp.* 4. *de Pontifice dub.* 3. qui alios proferunt. Adstipulatur Corrasius in paraphrasi Sacerdotiorum *p.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. ijs tantùm exceptis, quæ fidem, aut schisma, vel vniuersalem Ecclesiæ reformationem concernunt.

49 Quæ limitatio, si agatur de Pontifice certo, superuacua est, ac explodenda, & vniuersaliter statuendum, Papam esse supra quemcunque Episcoporum collectionem. Nam quæcunque Episcoporum collectio intra Christi ouile clauditur, cùm sit Christiana. Debet ergo Pontificem totius Ouilis vnum Pastorem generalem agnoscere pro capite, atque adeò illi subijci. Nec contrarium quorumdam placitum posse excusari à temeritate inobedientiæ, ac ex eo diffidia, vt plurimum, magnosque semper tumultus effetbuisse in Ecclesia; affirmat Duuallius *tr. de Pont. p.* 4. *q.* 7. *in fine*, addens *quaest.* 8. falsum esse, quod vulgò iactatur, Doctores Parisienses iuramento confirmare, se contrarium illud placitum, quo Concilium supra Papam statuitur, propugnaturos.

50 Ex quibus habetur, Romani Pontificis esse aliorum Antistitum etiam in Concilijs adunatorum, iudicia, alioqui non rarò vacillatura, firmare, exequendo illud Christi iussum ad Petrum: *Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Quod ad eius successores extenduot varij Patres apud Bellarminum *lib.* 4. *de Pontif. cap.* 3. non est dubium, quin Christus sic orans pro indefectibilitate fidei Sancti Petri, & successorum eius, exauditus sit pro sua reuerentia, ex quo patet, fidem eorum esse indefectibilem.

51 Cum ergo Christus pro solo Sancto Petro, quatenus Pontifice, atque adeo etiam pro eius successoribus ad eum modum orauerit, ac ne pro Concilio quidem, quantumuis plenario tales preces fuderit, planè necessarium est, vt certi simus, fidem Conciliorum non mutare, confirmationem Pontificiam illis accedere, quantumuis legitimè sint congregata, & adsint legati ipsius Pontificis. Nam his quoque astantibus, Concilium ex se spectatum, errare poterit, nisi procedat ex instructione à Pontifice, antecedenter data legatis, eamque adamussim sequantur, quæ esset anticipata confirmatio, cuiusmodi instructiones accuratè signantes omnia, dedit aliquando Gelasius primus Fausto, Magistro Legato Constantinopolim *epist.* 4. Item Hormisdam indiculum legatis suis tradidit, valdè accuratum, qui legitur post Epistolam eius 10. Similia commonitoria sæpè occurrunt in vitas Pontificum, & historia Conciliorum atque annalibus Ecclesiasticis.

52 Nisi ergo legati talem aliquam instructionem habeant, & exquisitè seruent, errare poterunt etiam ipsi, & cum ijsdem Concilium. Quia Pontifex non potest legatis committere priuilegium personale suæ in fide indefectibilitatis, vt rectè notauit Castro *lib.* 1. *de iusta heret. punit. cap.* 6. Itaque desideratur, vt finito Concilio, accedat eius de fide decretis calculus ipsiusmet Pontificis, alioqui non erunt planè firma. Idque de fide esse, censet Nanclantus *opuscul. de necessitat. confirmat. Concil.* & videtur annuere Duuallius *loc. citat. quaest.* 5.

53 Ipsa sanè Concilia, etiam generalia, hanc suam ex se ipsis defectibilitatem, & confirmationis Pontificiæ necessitatem apertè professa videntur, cùm petierint sua decreta firmari à Pontificibus. In quam rem exemplum primæ Synodi Apostolicæ vrget Turrianus *lib.* 2. contra Magdeburgenses *cap.* 5. primæ item Nicænæ Synodo accessisse confirmationem à Sancto Syluestro, liquet ex Felice Tertio *epist.* 4. & ex decreto ipsius Syluestri, Concilio Romano suffragante, quod legitur *tom.* 1. Conciliorum Sanctus Leo petitam à Concilio Chalcedonensi *act.* 3. in relatione Synodica confirmationem concessit, scribens ad Martinianum. Benedictus Tertius idem fecit circa Rhemense Concilium Sophronij Hierosolymitani Synodicam Epistolam ad Honorium, qua idem ab hoc Pontifice explicatissimè poscebatur, adducit Turrianus *lib.* 1. contra Sadeelem *cap.* 10. *in fine*, apud quem etiam *lib.* 3. *de dogmat. charat.* Photius Constantinopolitanus, nec dum depositus, idem agnoscit, scribens ad Nicolaum primum, cui fatetur conuenire, *tribuere auctoritatem Synodicæ sententiæ.* Synodum Tridentinam œcumenicam superiori seculo hanc confirmationem expetisse legimus, nec ante eam obtentam valuisse. Denique Gelasius Primus ad Episcopos Dardaniæ, quotquot Concilia hoc munimine caruerunt, fuisse vacua auctoritatis, apertissimè contestatus est. Nec minus perspicuè Pelagius Secundus *epist.* ad Synodum Constantinopolitanam, *nulla*, inquit, *vnquam Synodus rata legitur, quae Apostolica auctoritate non fuerit suffulta.*

CONSVLTATIO CXLVIII.

De canonicis scripturis iuxta decreta Sacri Concilij Tridentini sess. 4. Nomine Canonicarum Scripturarum quinam libri veniant? Quinam libri canonici? Canonici opponuntur apocryphis. Quinam libri apocryphi? Cur dicantur apocryphi? Quando aliquid dicatur apocryphum? Quomodo distinguantur canonica scriptura ob apocryphis. Auctoritas Sacra Scriptura in quo consistat? Sacrarum scripturarum consonantia. Quid pro verbo Dei habendum? Verbum Dei non solum in libris scriptis continetur. Traditiones quae, quotue sint? Earum auctoritas. De auctoritate Scripturarum. De verbo Homousion, & Theotocos. De consuetudinibus Ecclesia vniuersalis, & vnius cuiusque Ecclesia. Iudex Sacrorum librorum. Traditiones alia ad fidem, alię ad mores. Paeą in non suscipientes sacros libras, & traditiones. Euangelicorum Canonicas scripturas corrumpentium, Synopsis historica, & illorum in Sacram scripturam conuitijs, blasphemijs, & phalarismis.

1 POst fidei professionem agit Sacrum Concilium de Canonicis scripturis. Quia cum Ecclesia sit veluti Castrorum acies ordinata, antequam ad certamen cum eius hostibus descendatur, armamentaria, vnde tela præliaturi assumamus, assignantur, vt dicitur in hoc decreto §. *Omnes* itaque intelligant, quo ordine, & via ipsa Synodus sit progressura in vniuersa Concilij tractatione. Aduertendum, cum duo præcipuè Concilium habeat sibi proposita *sess.* 1. hæresum

sum

sum extirpationem, ac morum reformationem, quorum alterum ad mores pertinet, qui cum dogmate, de quo in illa sessione agitur magis conuenire videbuntur.

2 Cum igitur de Canonicis scripturis agendum sit, rectè de abusibus, etiam qui circa illarum vsum irrepserunt, subnectitur. Canonicæ autem scripturæ sunt tam veteris, quàm noui Testamenti libri, qui hoc nomine veniunt, Augustinus contra Faustum *lib.32. cap.1. & 8. libros canonicos*, inquit, *appellamus, quos, Spiritu Sancto dictante, Sacri Auctores exceperunt*. Quos igitur tales esse constiterit, eos proculdubio certissimos, ac veracissimos esse credimus, *can. in Canonicis dist.19. can. ego solus dist.9.* Canonicis apponuntur apocryphi, hoc est occulti, vt idem Augustinus contra Faustum *lib.10. cap.2.* non occulti, quia habendi sunt in aliqua auctoritate secreta, sed quia nulla testificationis luce declarati de nescio quo secreto, nescio quorum præsumptione prolati sunt ad persuadendas fabulas, impietates &c. Et *lib.15. cap.13. de Ciuitat.* *apocrypha*, inquit, *nuncupantur eo, quod eorum occulta origo non claruit Patribus, à quibus vsque ad nos auctoritas veracium scripturarum certissima, & notissima successione peruenit, & si in his inuenitur aliqua veritas, tamen propter multa falsa nulla est canonica auctoritas*. Et paulo post, *ab hæreticis*, inquit, *apocrypha proferuntur*. Qui verò sint apocryphi libri, quære *can. Sancta Romana Ecclesia*, qui est Gelasij *distinct.15.* in decretis.

3 Ex quibus primo colligo, dici aliquid apochryphum, cum ambigitur apud Patres de veritate contentorum, & ab ipsis non sunt approbata, certum sit, necne de auctore. Et hoc modo apocrypha, tanquam falsa, reprobantur. Colligo secundo auctoritate traditionis Ecclesiæ distingui inter se Canonicas, & apocryphas scripturas. Sed quid de lectione huiusmodi apocrypharum scripturarum sentiendum sit? Hieronymus ad lætam, inquit, caueat omnia apocrypha, & si quando ea non ad dogmatum veritatem, sed ad signorum reuerentiam legere voluerit, sciat non eorum esse, quorum titulis prænotantur, multaque his admista vitiosa, & grandis esse prudentiæ aurum in luto quærere.

4 Auctoritas autem Sacræ scripturæ est, quod in ea continetur verbum Dei. Hinc Prophetæ antequam aggrediantur eloqui, soliti sunt attentos reddere auditores, dicendo. Hæc dicit Dominus, & per illos Dominum loquutum, testatur Paulus *ad Hebr.* & Petrus *epist. 2. cap. 1.* ait Spiritu Sancto loquutos sanctos Dei homines, & Christus ipse *Matth.22.* loquit, *Dauid in spiritu dixisse: Dixit Dominus Domino meo*. Idemque multis alijs in locis missionem suam scripturarum testimonio confirmauit. Idipsum factum est à Ioanne Baptista, & Moyses præcepit *Deuter.17.* in difficillimis quæstionibus recurrendum ad diuinam legem. Ex ipsa etiam scripturarum consonantia hæc demonstrantur, qua fit, vt non diuersi, sed vnius illarum scriptor indicetur. Vnde pulchrè Theodoretus diuersos fuisse calamos vnius Spiritus Sancti indicauit. Ad hoc respiciens Augustinus Scripturas sacras appellat, quæ nobis venerunt de illa Ciuitate, à qua peregrinamur. Non est igitur habendum pro verbo Dei illud tantummodo, quod Spiritus sanctus vnicuique in corde loqui dicitur, sicuti quidam hæretici dementissimè somniarunt, quinimò dicentes, se inuisibiliter, missos, signis credendum est, *cap. cum ex iniuncto de hæretic.*

5 Nec solum in libris scriptis verbum Dei continetur, sed etiam sine scripto traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditæ ad nos vsque peruenerunt *2. Thes.2. can. Ecclesiasticarum dist. 11 & cap. cum Martha de celebr. Miss.* Concil. Senonense tempore Clementis VII. *decr.5.* & Coocil. Trident. *d. sess.4. decr. de Canon. script.* Ex quibus etiam colligitur, cum traditionum aliæ sint vniuersales, quæ in tota seruantur Ecclesia, aliæ particulares, quæ pro locorum, & temporum varietate sint in vsu, *can. Catholica Eccles. dist.11.* hoc in loco agi de vniuersalibus, in quibus Dei verbum suaptè natura conseruari posse, fatendum est, licet in posteros commodius transmittatur per scripturas, quia forma illius est, quod à Deo proficiscatur. Patet hoc, quia Christus non iussit scribi Euangelium, sed prædicari, & per Hierem. *cap.31.* prædicit, se daturum legem in visceribus fidelium, ipsique Apostoli, dum scribunt Epistolas, & Euangelium, non ex præcepto Dei id facere asserunt, sed sicut præceptum fuit *Deuter. 4.* quando visum fuit necessarium, scripserunt.

Hinc est, quod Euangelistæ nudam tantùm historiam de vita Christi tradiderunt, vt omnibus exemplo esse posset, quique ex Apostolis scripserunt, obiter de rebus fidei egerunt. Confirmatur, quia traditiones si tollas, ipsas scripturas, vt tollas necesse est. Quomodò scimus Matthæi exempli gratia, Euangelium ab ipso scriptum, nihilque ab alio additum, vel detractum, nisi traditione? Hanc fuisse in veteri Testamento liquet. Dauid enim res præteritas traditione ad se peruenisse testatur psalm.45. *Deus auribus nostris audiuimus, Patres nostri annunciauerunt nobis*. Et in nouo Testamento ex Ioannis *cap. vlt. & penult.* habemus multa facta a Christo fuisse, quæ non sunt scripta, & multa se habere nobis dicere, & *epist. 2. & 5.* inquit, plura vobis scribere habet, & *2. Thes. cap.1. & 2. Tenete traditiones, quas accepistis*, & *cap.3. & non secundum traditionem, quam acceperunt à nobis*, & *1. Corinth. cap.11.* de ritu orandi, ac sumendæ Eucharistiæ agens, exordium sumit à traditionibus, & cum eisdem concludit, & *1. ad Timoth. cap. 6. Præcipio tibi coram Deo, vt serues mandatum* & *2. cap. 2. Quæ audistis ex me per multos Testes commenda fidelibus hominibus*. Et apud Sanctos Patres illostre de his habetur testimonium, Dionysium Areopagitam *de Eccles. Hierarch. cap.1.* Papiam, de quo Euseb. *lib.3. cap.2.3. & 4.* Ignatium *de tradit. Apostol.* Iræneum, & testatur idem Euseb. *lib. 3. cap. 36.* Epiphan. *lib.2. hæres.51.* docet, non omnia in scriptis quærenda, confirmatque testimonio S. Pauli, Tertullianus *in lib. de coron. milit.* S. Hieronymus *in Isai. cap. 63.* S. Augustinus aduersus Donatistas. 6

Vnde error fuit Lutheri asserentis hoc solum credendum, quod ex Sacra scriptura elicitur, quem sumpsit a Vualdensibus, & Vuiclefo. Si hoc solum credendum est, quod scriptum in sacro eloquio inuenitur, Christum ad inferna descendisse, Sanctam Ecclesiam Catholicam, sanctorum quoque communionem credere non compellemur, quia hæc, non scriptura, sed symbolum tradit Apostolicum. Ergo & nihil obligabantur credere, quibus prædicabant Apostoli, aut Discipuli, quia tunc nulla erat scriptura. Igitur, vt dixi, hoc Matthæi, illud esse Ioannis, aut Lucæ Euangelium credere non tenemur. Nam hoc scriptura non docuit, sed Ecclesia determinauit. Dicit autem Augustinus contra *epist. Manich. cap.5. ego Euangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoueret auctoritas*. 7

Quod verò Ecclesia Romana sit Catholica, probat multis argumentis ibidem Augustinus *cap.4.* Docet propterea Damascenus *lib.4. cap. 8.* plura tradita ab Apostolis, non scripto, sed verbo, quæ tamen obseruanda sunt. Dicit quoque Augustinus in libro ex dictis Basilij, vt habetur in *d. can. Ecclesiasticarum dist.11.* Ecclesiasticarum institutionum quasdam in scriptis, quasdam verò Apostolica traditione per successores in ministerio confirmatas accepimus, quasdam verò consuetudine roboratas approbauit vsus. Idemque Dionysius *cap.1. de Eccles. Hierarch.* asserit, quoniam non scriptas doctrinas, seu leges Apostoli tradiderunt, quas oportet suscipere, videlicet quoad Sacramenta, quoad Orationes Ecclesiæ, circa Monachos, aut Sanctimoniales primitiuæ Ecclesiæ, item de orando versus Orientem, de imaginibus, de signo Crucis, & similibus, vt deducit Damascenus *lib.4. cap.13. ac 17.* de quibus etiam loquitur *d. cap. Cum Martha de celebr. Missar.* Quamobrem ait Paul. *2. Thes. 20. Traditiones, quas didicistis, siue per Sermonem, siue per epistolam nostram*. De his vide *in histor. tripar. lib.9. cap.38.* 8

Quid namque aliud quærebat Arrius contra Concillum Nicænum, nisi quod *Homousion*, seu consubstantiale nomen in scripturis non habetetur. Non itaque credendum est, quia scriptum est, sed quia verum est. Sic absque scripturis receptum est vocabulum Matris Domini *Theotocos*, idest Dei Genitrix. Scripturam quoque non docet Mariam, Virginem permansisse post filij Dei partum, quod tamen fatetur Synodus Chalcedonensis, quod & asserit Hieronymus contra Heluidium *p.1. epist.9.* & addit: *Tu dicis Mariam, Virginem non permansisse. Ego mihi plus vendico, etiam ipsum Ioseph, virginem fuisse per Mariam, vt ex virginali coniugio, virgo filius nasceretur*. Inquit etiam Augustinus contra Donatistas *cap. 24.* Consuetudines Ecclesiæ vniuersalis ab Apostolis fuisse traditas, existimandum, quamuis multæ non inueniantur in literis eorum, neque in Concilijs posteriorum. Et tamen quia custodiuntur per vniuersam Ecclesiam, 9

siam, nonnisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur. Docet hoc Ecclesiastica historia *lib.5.cap.6. & 11.* Ex quibus omnibus satis plenè videtur satisfactum obiectioni, Verbo Dei nil addendum, cum verbum Dei, ex dictis, non sit alligatum scripturis.

10 Quare Sacrosancta Synodus Tridentina orthodoxorum Patrum exempla sequuta omnes libros tam veteris, quam noui Testamenti, cùm vtriusque vnus Deus sit auctor, necnon traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel oretenus à Christo, vel à Spiritu sancto dictatas, & continua successione in Ecclesia conseruatas, pari pietatis affectu, ac reuerentia suscipit, ac veneratur.

11 Huic secundæ parti decreti, in qua Sacrum Concilium scripturas, & traditiones complectitur, oppono, quod semel decretum, in dubium reuocandum non est *can. maiores 14. q.1. l.nemo, C.de Summ. Trinitat.* & S.Leo *epist.40. & 41.* Respondeo ad confutandum errores damnatos, iterum damnandos laudabiliter id fieri ex D.Thoma 2. 2. *q.10. art.7.* & ex S.Leone *epist.16.*

12 *Cum vtriusque vnus Deus sit auctor.* De auctoritate Scripturarum S.Augustinus *in d.can.ego solis,* & *can.si ad scriptura cum seqq. dist.9.* vbi etiam differentia harum, & cæterorum scriptorum.

13 *Continua successione.* Primò, vt excipiat eas, quæ obsoluerunt, quia eas tantum ab Apostolis, vt perpetuò conseruarentur, traditæ fuerunt, quæ ad fidem pertinent. Nonnulla autem, vt ad tempus vigerent, vt de sanguine, & suffocato, & velando in Ecclesijs mulierum capite, & hujusmodi alia. Secundò, vt cum de traditionibus singulis, quas longum esset enumerare, det regulam in genere ad agnoscendum traditiones. Quæ enim pia, religiosa, & certa sunt ex singulis quibusuis Ecclesijs colligi possunt auctore Gregorio *in can. nouit fraternitas tua,* & *in can. illud dist. 12.*

14 Verùm cum traditionum aliæ ad fidem, aliæ ad ritus, ac mores pertineant, illæ, quasi Euangelium, istæ verò non item in Ecclesia recipiuntur *can. Ecclesiasticarum dist. 11. & can. illa autem dist. 12.* Quæro, si circa traditiones oriatur dubitatio, quis consulendus? Respondeo, Ecclesia Romana. Quæro etiam, quid de traditionibus, quæ nec auctoritate, nec consuetudine vniuersali comprobantur? Respondeo cum Augustino *epistola 119. cap. 19.* ad Ianuarium: Omnia talia, quæ neque Sanctarum scripturarum auctoritatibus continentur, nec in Concilijs Episcoporum statuta inueniuntur, nec consuetudine vniuersalis Ecclesiæ roborata sunt, sed diuersorum locorum diuersis moribus innumerabiliter variantur ita, vt vix, aut omninò numquam inueniri possint causæ, quas in eis instituendis homines sequuti sunt, vbi facultas tribuitur, sine vlla dubitatione resecanda existimo. Quamuis enim neque hoc inueniri possit, quomodo contra fidem sint, ipsam tamen religionem, quam paucissimis, & manifestissimis celebrationum, Sacramentis misericordia Dei esse liberam voluit, seruilibus oneribus præmunt, vt tolerabiliter sit conditio Iudæorum, qui etiamsi tempus libertatis non agnoverint, legalibus tamen Sacramentis, non humanis præsumptionibus, subijciuntur. Referuntur hæc *in can. omnia talia dist.12.* a b Inon. *part.4.cap.206.* Panu. *lib. 2.cap.168.*

15 *Pari pietatis affectu.* Quia traditionum Spiritus, qui & scripturarum auctor est, vt pulchrè etiam Basilius in *lib. de spiritus,* & *d.can.Ecclesiasticarum dist.11.* Quanti autem faciendæ sunt traditiones, videndum apud Irenæum *lib. 3. cap.4.* eadem enim secundum illum eis, vt sacris scripturis reuerentia debetur.

16 *Sacrorum librorum Indicem.* Tertia pars dicti decreti hæc est, in qua qui sacri sint, enumerantur. De eorum nonnullis dubitatum fuit, vtrum Canonici, an apocryphi fuerint, sed dubitantes fuisse hæreticos. De aliquibus testatur Hieronymus, & Eusebius, quippe qui eorum assertioni hujusmodi libros contraire cognoscebant. Itaque continua traditione pro canonicis libris habiti sunt, quos recenset Gelasius in *d.can. Sancta Romana Ecclesia dist.15.* Index his positus habetur in *epist. 3.* Innocentij primi ad Exuperium *cap.vlt.* in decreto Gelasij *de lib. Sacr.* in Concilio Romano, Concilio Laodiceno *cap.19.* Carthaginensi 3. *cap. 47.* in Florentino.

17 At dices in Florentino non reperiri hujusmodi Indicem, sed in Bulla Eugenij super vnione Iacobitarum, data Florentiæ 20. Februarij 1441. Respondeo huiusmodi Bullam editam ante dissolutionem Concilij, quod non statim post Græcorum vnionem dissolutum est, sed spatio trium annorum perdurauit multis editis illo intermedio tempore Constitutionibus.

Idem Index ponitur à Patribus Græcis, & Latinis, Eusebius *lib.6.cap.18. histor.* Athanas. *in Synops.* Cyrillus, Damascenus, Hieronymus *in prolog.galeat.* Ruffinus, Augustinus *lib.2.cap.8. de doctr.Christ.* Isidorus *cap.6. etymol.* Nec obstat quod non omnes libri, in decreto Concilij Tridentini recensitos à supradictis auctoribus recitari. Nam recitantur à plerisque, licèt non ab omnibus, neque eodem ordine. Concilium enim Carthaginense tertium, & S. Augustinus non nominant Baruch, sed dicendo vtrumque sub prophetia Ieremiæ, Baruch posuisse. Sententiam enim illius Prophetæ Augustinus *lib.17. de Ciuit.cap.33.* protulit sub nomine Ieremiæ, & cum Augustinus interfuerit Concilio Carthaginensi, secundum ipsum Concilium sensisse dicendum est. Sic etiam respondetur ad multa, quæ obijci possent. 18

Colligo ex his primo, libros in hoc Tridentino decreto non enumeratos, inter Canonicos non reputandos. Facit ad id *can. in Canonicis dist. 19.* & locus Augustini contra Faustum *lib.23.cap.9.* Canonicas dicens Scripturas esse, quas recipit Ecclesia. Secundo colligo, Ecclesiam dare Sacræ Scripturæ auctoritatem declaratiuè, declarando hanc esse Canonicam, illam non esse suffragatur Augustinus contra *epist. fundam. cap.5.* verbis superius relatis: *Ego vero Euangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesiæ commoueret auctoritas,* & contra Faustum *lib.2. cap.2.* Ex traditione Ecclesiæ habetur hanc esse scripturam Canonicam, illam verò non. 19

Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata latina editione habetur, pro sacris, & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens, & prudens contempserit, anathema sit. Hæc est vltima pars decreti, in qua ponitur anathema in eos, qui contra libros canonicos, traditionesque non susceperint. 20

Cum omnibus suis partibus. Propter huiusmodi verba Sacra Congregatio Concilii censuit, incurri in pœnas, si vna periodus, dictio, Syllaba, totumque id, quod repugnet vulgatæ editioni, immutetur, acriterque reprehendendum Vegam *lib. 15.cap.9. de iustific.* audacter hac de re loquutum. Quod verò ad oppositiones contextus græci, aut hebraici cùm latina vulgata editione pertinet remissum ad tertiam regulam Indicis sub Pio Quarto editi. 21

Prudens, & sciens. Quia in specie multas nescimus, quæ sint. Noto septimam Synodum anathemati subiecisse etiam violantes traditiones *can. si quis 1. quæst. 7. can. ridiculum, dist.12.* 22

Hinc ineptè sacrilegi censendi sunt Euangelici, qui sacræ Scripturæ libros, tam veteris, quàm novi Testamenti per mille sexcentos annos toto Orbe Christiano pro Canonicis receptos, nefariè violarunt, multa reprobarunt, pleraque addiderunt, verterunt, peruerterunt, corruperunt, eique suas confessiones, Apologias, & Catechismos ita exæquarunt, vt pro norma, forma, regula, methodoque credendi, recipienda putarent. 23

Hi namque Christi, & Ecclesiæ Catholicæ perduelles, Euangelici, hoc enim sibi nomen ob Euangelium in lucem è tenebris, vt aiunt, reuocatum, magno supercilio arrogant, non ferè aliam suæ ab Ecclesia discessionis causam in ore promptam habuerunt vnquam, & habent, quàm quod pro amore Euangelij, totiusque scripturæ dignitate, & auctoritate contra Catholicos, quos illis Papistas vocare visum est, in acrem descenderunt, armaque iniustissima sumpserunt, vt eam à commentis, & traditionibus hominum vindicatam, antiquæ, Apostolicæ, propriæ puritati redderent. Quamobrem etiam in omni de religione suscitata controuersia, solam, & vnicam scripturam regulam, iudicemque inter ipsos, & orthodoxos esse, dissentientium opinionum voluerunt, Patrum, Conciliorum, Pontificum, & totius antiquitatis interpretatione reprobata; idque neminem ex illis iturum inficias puto, & extant infinita in hoc genere Lutheri, Philippi, Caluini, Bulingeri, Martyris, Osiandri, & aliorum his similium testimonia. 24

25 Sed non diù latere passa est diuina bonitas hanc pietatis, & officij simulationem. Paulò post enim re ipsa ostenderunt, quod non pro amore verbi Dei, & Euangelij puritate, sed pro amore sententiæ, & opinionis propriæ, quàm verbo Dei affingere contendebant, in certamen descenderunt, illis non absimiles, quos Apostolus Petrus, indoctos, & instabiles appellat, Pauli scripta, & Epistolas, eadem qua & cæteras scripturas audacia deprauantes, ad suam ipsorum perditionem.

26 Aiunt igitur isti Euangelici, Scripturas canonicas, & satis claras, & satis plenas, sufficientes, atque instructas esse, quæ iustam possint suppeditare non solum fidei, sed & reformationis rationem, ad docendum, arguendum, corrigendum, erudiendum, vt Paulus ait, in iustitia. Hanc solam, & vnicam regulam, prima, & indubitata principia omnium fidei controuersiarum, esse debere censent, sine vllo prorsus additamento, nulla prorsus hominum adhibita, aut expectata auctoritate, vel interpretatione.

27 Quid autem? An nonnisi illi ipsi primi fuerunt, qui, quos fixerunt terminos, transilierunt? re, & veritate ostendentes, quod commentis, & additamentis hominum, aut plus, aut certè tantumdem fidei tribuant, atque ipsi Sacræ Scripturæ, quam spiritu Dei inspirati, loquuti sunt Sancti Dei homines. Idque ante omnia ex illorum dictis, & factis ostenditur. Firmum probationis genus, ait Tertullianus, quod etiam ab aduersario sumitur, vt veritas, etiam ab ipsis veritatis inimicis, probetur. Aduersus enim eos victoria est, sententiæ eorum manifestatio, ait Irenæus. Quippe, Lactantio teste, qui hostem, contra quem fuerit armandus, ignorat, nec aduersarium vincere, qui in dimicando, non hostem verum, sed vmbram petit.

28 In Comitijs Augustanis anno 1530. celebratis, cum sese pro verbi Dei maiestate, proque totius Scripturæ Sacræ dignitate, & auctoritate, & stare, & cedere velle profiterentur, Euangelici quidam Protestantes, & ab optimo Cæsare Carolo Quinto, Imperijque ordinibus vrgerentur, vt verbum hoc, quod esse Dei profitebantur, legitimæ potestati legendum, & examinandum offerrent, non Biblia, non Prophetica, & Apostolica scripta, non aliquam eorum partem, homines Dei, & sui obliti, sed duorum hominum commenta, confessionem scilicet fidei à Luthero meditatam, & Philippi digitis exaratam, obtulerunt, eamque verbum Dei, atque succum Propheticorum, & Apostolicorum scriptorum vocauerunt. Hanc regulam esse debere totius controuersiæ criterion decreuerunt, Augustananque confessionem, Christiana enim non erat, appellarunt.

29 Nec satis hoc, sed quod ferè motis de statu suo rebus, veritate, ac vetustate corroboratis accidit, audaciam audacia, impietatem impietate cumularunt. Ad confessionem enim Augustanam Apologiam quoque Melanchtonis adiunxerunt; paulò post & Catechismum Lutheri, paulò post & articulos Smalcaldicos verum verbum Dei pronunciarunt, & Euangelij loco censeri voluerunt. His in concione, his in disputatione, his in omni sermone, tanquam Herculis claua, contra omnem antiquitatem, vniuersitatem, consensionem, contra omnem Orthodoxorum doctrinam, & opinionem vsi sunt, his seruire scripturam, his ancillari Propheticos, & Apostolicos libros iusserunt, vt non quod scriptura diceret, id diceret, & Apologia, sed quod Apologia diceret, id ipsa quoque scriptura dicere, sentireque videretur.

30 Extant duo tomi Colloquiorum, Narrationum, & facetiarum Lutheri, collectarum in Mensa, prandij, ac cœnæ tempore, & in peregrinationibus per Henricum Petrum Rebenstoic Esseramensis Ecclesiæ Ministrum, Lutheri non solum amatorem, sed etiam adoratorem. Narrat in primo tomo; Lutherum non semel dixisse, quod Textus Bibliæ, & Psalterium Germanicum sunt vera methodus credendi, itemque Catechismus, deinde & loci Philippi, & Commentaria in Epistolam ad Romanos. Sed & Aurifaber in Colloquijs eumdem aliquando Lutherum hæc verba dixisse testatur; non est melior liber post Sacram scripturam, quàm Philippi Melanchtonis loci communes. Habent enim in se summa religionis, & totius Theologiæ. Legite Patres; & Sententiarij nihil sunt in istius comparatione.

31 Deinde verò extant Acta colloquij Altemburgensis inter Maioristas, & Flaccionistas instituti. In his non solum oculis vsurpare, sed manibus etiam suis palpare quisque potest, quod isti, si dijs placet, scripturæ, & veritatis vindices, præter ipsam scripturam, alias, atque alias habent fidei formulas, vel vt ibidem loquuntur, aliqua criteria, & principia, Augustanam scilicet confessionem vna cùm Apologia, Smalcaldicos articulos, & vtrumque Catechismum, reliquaque scripta Lutheri. Maioristæ verò etiam corpus doctrinæ Philippi ad illum canonem adiunxerunt.

32 Addamus & alium testem, impurissimum illum animarum in Ciuitate Regiomontana Archipyratam Osiandrum. Rem is indignissimam in suis ad Vuitembergenses Theologos scriptis statuit, & omninò grauissimis, in reliquis omnino libris suis eiet querimonias, apud Vuettembergæ Doctoribus, & verbi ministris non sola scriptura pro norma, regulaque credendi, & docendi proponitur, sed Augustana quoque confessio, Apologia Philippi, & loci eiusdem communes pro libris Canonicis obtrudantur. Nec aliter vel Doctores, vel Magistri creari permittuntur, nisi prius conceptis verbis iureiurando sese obstringant, se ea omnia, quæ in his libris continerentur, sine vlla exceptione ad vnguem seruaturos. Ex quo fit, ait, vt miseri cogantur delerere mandata Dei, & adhærere mandatis Philippi, derelinquere verbum Christi, & adhærere verbo Philippi, reprobare verba scripturæ, & adorare verba Apologiæ.

33 Ab his quoque datus Lasicius quoque Polonus in epistola ad Volanum, Scripturam Sacram non esse sufficientem iudicem putat controuersiarum fidei. Ego, inquit, vt fateor ingenuè, prorsus nescio, quis sit huius nostræ litis cum Pontificijs finis, quam nec sola per se mea opinione dirimunt. Biblia propterea quod de locis quibusdam tanè intelligendis, sit magna nostri certaminis pars, nec ipsi Patres, quorum aliqui nobiscum, aliqui autem, præsertim posteriores, cum aduersarijs faciunt. Non tamen se aperit, quonam præsidio defectus scripturæ supplendos existimet.

34 Inde profectò constat, Euangelicos omnes de auctoritate Sacræ scripturæ, quicquid tandem de eius cultu, & obseruantia blaterent, delicias sibi facere, eamque non aliter ac mollem ceram in alias, atque alias formas, figurasque fingere, ac refingere, nisi quod mirum videri non debet, quod eandem esse velint Scripturæ, & Apologiæ auctoritatem. Horrendum dictu fabulis modo non exæquantur, testis Aurifaber. Ait is, Lutherum dixisse: Quantum ego possum iudicare, ac intelligere, post Biblia nullus habetur in Orbe liber elegantior, quam scripta Catonis, & Æsopi fabulæ. Causam porrò addit Mathæsius, quod scilicet perfectissima Sapientia in fabulis contineatur.

35 Profert etiam Petrus Scarga, Societatis Iesu Theologos verbo, & opere potens, auditam esse cuiusdam Anabaptistæ vocem, ad Ecclesiam Dei redeuntis. Quod nisi Romana Ecclesia tanta cum veneratione, & constantia pro Sacræ scripturæ auctoritate staret, iam pridem illam Euangelici cum Æsopi fabulis exæquassent.

36 Lutherus in conuiualibus sermonibus decem præcepta fontem hæresum appellat. Librum Iob fabulam facit, ibidem *tit. de Patriarch. & Prophet.* Idem *eodem tit.* librum Ecclesiastis Talmudo similem statuit. Beza in Canticis Canticorum amatoria philtra tractari ait. Quod tribuitur Castallioni. Idipsum asserunt Scotici Ministri in Apologia suæ Confessionis. Caluinus librum Baruch reijcit *lib.3. cap. 20. Institut.* Kemnitius historiam Danielis ridet in examine 4. *session. Concilij Tridentini*. Mathæsius Psalterium ab Æsopo scriptum putat concione 7. *de Luthero*. Rebenstokius in colloquijs, & sententijs Lutheri Genesim. Ænigma vocat. Librum Iudith Tragediam vocat *in Colloq. fol.* 181. Caluinus similiter, & Iudithæ simul & Thobiæ historiam repudiat in *antid. session.* 4. Eamdem Tobiæ historiam pro Comædia reputat Lutherus *in Colloq. mens. fol.* 482. Vuitakerus quoque Cantabriensis professor Sacramentarius in responsione ad Campianum, illum, inquit, Thobiæ Raphaelem minimè moramur, nec illos septem Angelos agnoscimus, quorum ille meminit, hoc totum à scripturis alienum est, quod ab illo Raphaele commemoratur, ac superstitionem nescio quam redolet. Idem Lutherus librum Ecclesiastici, Prophetæ esse negat. Aurifaber, *fol.* 481. Caluinus eumdem Ecclesiastici,

librum non vult esse solidæ auctoritatis *lib.3.cap.4. Instit.* Idem Caluinus librum Sapientiæ mendacij arguit *lib. 1. Instit. cap.55. & lib. 2. cap.5.* Tertium librum Esdræ ait Lutherus in Albim proijcio. In quarto libro, qui continet Esdræ somnia, sunt pulchræ, & alioquin etiam bonæ Neniæ, Aurifab *in Colloq. tit. de script.* libros Paralypomenon fide putat indignos, *loc. citat.* Hester, & Machabæorum historiam iudaizare ait, ibidem Caluinus vituperat in Machabæorum historia, quod auctor libri laudat præposterum zelum, & superstitiosum factum Iudæ Machabæi, qui pro mortuis offerri sacrificium iussit *lib. 3. Instit. cap.5.* Beza quoque apertè reprehendit Machabæos ex Balduino ad Caluinum. Kemnitius porrò non negat quidem supradictos libros esse bonos, & sanctos, ac dignos, qui legantur, sed tamen non esse tales, vt ex illis firma argumenta duci possint, in examine Concilij. Vuitakerus Sacramentarius Machabæorum, inquit, librum minus curo *in respons. ad Campianum.*

37 Euangelici de Euangelio ludos sibi faciunt, & plerosque noui Testamenti libros reprobant, referente Cochleo in vita Lutheri. Dauid Georgius Batauus inter alia pestilentissima dogmata, ausus est, hoc quoque asserere apud Sur. *in comment.* ex historia Dauid Georgij Antuerpiæ impressa anno 1560. *ratiocin.* 8. Franciscus Danielis in Transyluania docuit, sepeliendum esse Euangelium, & recurrendum ad Mosem, & Mosis doctrinam esse lineam rectam, Christum autem Iesum, & eius doctrinam indirectam, Posseuin. *in Act. Transyluan.* Otto Brunsfellius Euangelia quidem ab Apostolis scripta non negat, sed ea pluribus in locis, vel secum, vel cum veritate pugnare contendit, Cochleus *cap.3. & 4. de scriptur. & Ecclesiæ auctorit.* Erasmus notatur a plerisque, quod dixerit, non esse metuendum, ne totius scripturæ corruat auctoritas, si leuis aliquis error in ea deprehendatur propter Euangelistas interdum memoria lapsos *in annot. in 2. & 27. cap. Matth.* Caluinus ait, Quintium quendam, quem porcum appellat, in Gallia extitisse, adeò impium in diuos, vt vnumquemque Apostolorum turpi aliquo scommate non dubitaret. Lutherus de numero Euangelistarum dubitat *in præfat. noui Testam.* Beza Lucæ Euangelium vel accusat, vel reprobat *in annot. noui Testam.* Geneuæ. Anglici verò Rabbini longius progressi, ausi sunt, planè totum Lucæ Euangelium reprobare eo, quod non recipiatur in Concilio Laodiceno, idque testatur Guilelm. Reynoldus contra Vuitakerum *lib. 1.* Lutherus solum Ioannis Euangelium pulchrum, & principale putat, reliqua inferiora *in secunda præf. noui Testam.* Beza vicissim longè diuersum à Luthero sentit *in annot.* Lutherus epistolam ad Hebræos Pauli esse negat, ibidem. Brentius idem prorsus cum Luthero sentit, vt videre est *in Confess. Virtembergensi cap. de sacra Scriptura.* Kemnitius idem etiam sentit *in exam. 4. sess. contra Tridènt.* Magdeburgenses Centuriatores *idem* affirmant *cent. 5. lib. 2. cap. 4.* Budnæus in Luthuania non solùm negat esse Pauli, sed etiam spiritu carere affirmat *in dissens. probationis 29.* Caluinus contra, docet, & contendit, Epistolam ad Hebræos esse verè Apostolicam, & errare in hac parte Lutheranos, tamen an Pauli sit, an alterius Apostoli, an Barnabæ, an Lucæ, dubitat *Instit. cap.10.* Posiacensium quoque Caluinistarum Confessio ponit hanc epistolam in numerum diuinarum scripturarum, sed tamquam auctoris incerti. Sanctius *in epist. de disput. Posiacens.* Erasmus quoque in dubium reuocat huius epistolæ auctorem, & cum nonnullis alijs existimat, hanc epistolam non hebraicè, sed græcè primum esse conscriptam, & quidem sententias esse Pauli, verba autem Lucæ, aut Clementis, quo, tamquam interprete, & scriba, vsus sit Paulus, *in comment. eiusdem epistol.* Epistolam Iacobi stramineam vocat, & repudiat Lutherus in prima editione sua noui Testamenti. Vitus Theodorus in summarijs Bibliorum illam reijcit, ac reprehendit. Pomeranus quoque illam non annumerat alijs libris, qui iustitiam fidei prædicant. Erasmus item negat eam redolere Apostolicam grauitatem Magderburgenses aiunt, epistolam Iacobi ab Analogia doctrinæ Apostolicæ haud mediocriter aberrare, dum legem appellat libertatis, cùm lex sit Testamentum generans seruitutem. His contrarium tenuit, ac docuit Memnon Simonius *in lib.* de fide Christiana, inquiens, Diui Iacobi epistolam magni momenti esse, ac zelum quemdam spirare. Caluinus quoque, tamquam Apostolicam recipit, & inter Canonicas scripturas numerat *in argum. epist. Iacobi.* Anglici quoque Caluinolatræ cum magistro suo in hac parte sentiunt, ex Gulielm. Vuitakero in *respons.* ad rationes Campiani, quod etiam Ioannes Schotus in sua confutatione citat. De epistola Iudæ, secunda Petri, & tertia Ioannis quid statuere debeant, ignorat Erasmus in sua censura de epistola Iudæ. Brentius, Kemnitius, Centuriatores dubij hærent, neque se explicant, Caluinus vicissim omnes eas recipit, & inter Canonicas numerat. Idem senserunt Caluinistæ in *confes. Posiacen.* Vide Apolog. Lutherus Apocalypsin pro libro Apostolico non recipit *in prima edit. noui Testamen. & in prolog.* Erasmus in fine *annot. in Apocalyp.* anxiè quærit, vnde probare possit Apocalypsim non esse Ioannis Apostoli. Vuitakerus Ioanni Apostolo Idololatriæ crimen affingit, quasi Angelum, tanquam Deum, adorare voluisset. Brentius, & Kemnitius cum Luthero illam reiciunt. Caluinus contra, & eum sequuti Centuriatores acriter pugnant contra Lutherum, asserentes, Apocalypsim esse vnum è libris canonicis.

At de his satis. Tedet enim, pudetque proferre quæ sacrilegè impij effutiunt apud Iodocum Coccium *in thes. auth. lib.6. de Sacris scripturis Ecclesia.* Violata autem scripturæ maiestate, & exposita cuiusuis libidini eius integritate; vt arbitratu quisque suo, id, quod os Domini loquutum est, formet, reformet, probet, improbet, addat, adimat, figat, refigat, struat, destruat, quæ esse poterit stabilitas in omnibus fidei articulis non video. Imò verò video quanta sit consequuta instabilitas, quanta moles errorum excitata, tam in doctrina de Sacramentis, quam in omnibus Symboli Apostolici articulis. Antiquorum planè hæreticorum mos, & consuetudo hæc est, cum cætera omnia, tum ipsas etiam. Sacras Scripturas vertendi, peruertendi, addendi, minuendi, mutandi, corrumpendi. Sic de sui temporis hæreticis scriptum reliquit antiquissimus ille Tertullianus *lib. de præscript. Ista hæresis non recipit quasdam scripturas, & si quas recipit, adiectionibus, & detractionibus ad dispositionem instituti sui, interuertit, & si recipit, non recipit integras, & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diuersas expositiones commentata conuertit. Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quantum corruptor stylus.* 38

39 In eamdem sententiam scribit Cyprianus *de vnit. Eccles. Corruptores Euangelij, & interpretes falsi extrema ponunt, superiora prætereunt, partim memores, & partim subdole corrumpentes. Vt ipsi ab Ecclesia scissi sunt, ita vnius Capituli sententiam scindunt.* Et Augustinus *hæres. 46. Ipsius noui Testamenti scripturas ità legunt, vt quod voluerint, inde accipiant, quod nolunt reijciant, eisque tanquam non totum verum habentibus, apocryphas anteponant.* Isto porrò quasi quodam aggere perrupto ad omnes, & singulos fidei christianæ articulos euertendos, quasi signum quoddam vniuersæ cohorti Euangelicæ sustulerunt, nec quidquam omninò illæsum, intactum, inuiolatum reliquerunt. Decantata sunt illa epiphonemata, non addes, non minues. Maledictus qui addit, maledictus qui adimit. Semel loquutus est Deus, & id genus alia, *Deuter.4. & 12. Prouer.30. 2. Petr.1. Apocal.22.*

40 Contra verò & Protocanonicos, & Deuterocanonicos scripturæ libros recipiendos esse, asserunt Concilium Carthaginense tertium *cap.47.* anno 397. Augustinus *de doctrina Christiana lib.2. cap. 8.* anno 400. Innocentius primus *epist. ad Exuperium Tholosanum cap. 7.* anno 406. Gelasius Papa cum septuaginta Episcopis *tom. 2. Concil. in decretis* anno 490. Alcimus Auitus *lib. ad Sororem de consolatoria castitatis laude* anno 500. Cassiodorus *lib. 1. diuinar. Instit. cap.13.* anno 540. Isidorus Hispalensis *lib. 6. Etymologicon cap.1.* anno 620. Rabanus Maurus *de Institutione Cleri lib. 2. cap.53.* anno 840. Theodulphus Aurelianensis Episcopus *in versibus, quos in fronte Bibliorum describi fecit* anno 850. Smaragdus Abbas *ad cap. 9. regulæ Sancti Benedicti* anno 950. Iuo Carnotensis *in decretis part. 4. cap. 61.* anno 1100. Petrus Cluniacensis *lib. 1. Epistol. 2.* anno 1140. Concilium Tridentinum *dicta sess. 4.* anno 1560. Gabriel Patriarcha Alexandrinus in confessione fidei anno 1595.

41 Mosen, & Mosaica scripta Summæ esse auctoritatis asserunt Sacræ literæ Deuteron.34. v.10. Iosue 1.v.8. Psal.1.v.2. Malachiæ 4.4. Ecclesiastici 45.1. Lucæ 20. 37. Ioannis 1. 17. & 5.46. Act.7. 20. Hebr.11. 24. Asserunt Patres Græci, Clemens Romanus constit. Apostol. lib.6. cap.1. anno 80. Iustinus orat. ad Gentiles anno 150. Theophilus Antiochenus ad Antolycum lib.2. anno 170. Irenæus lib.3. cap.6. & lib. 2. cap. 42. anno 180. Clemens Alexandrinus lib. 1. pedagog. cap. 7. & lib. 1. Stromat. anno 220. Origenes lib. 1. contra Celsum anno 230. Eusebius Cæsariensis de preparat. Euangelica lib. 11. cap.2. & de demonstration. Euangelic. lib. 5. post præfationem anno 320. Constantinus Magnus orat. ad Sanctorum cœtum cap. 17. anno 330. Antonius Heremita epist. 2. anno 330. Athanasius de incarnatione verbi Dei, & in Synopsi diuinæ scripturæ anno 340. Basilius Magnus in Hexameron hom. 1. anno 360. Macarius Ægyptius homil. 12. anno eodem, Gregorius Nazianzenus orat.6. quæ est ad Gregorium Nyssenum, & orat. 49. quæ est oratio de fide anno 370. Gregorius Nyssenus orat. ad eos, qui ægreferunt reprehensiones anno 380. Ioannes Chrysostomus ad cap.1. Geneseos homil.2. & Sermo de se ipso, cum esset Presbyter designatus anno 400. Cyrillus Alexandrinus lib.1. contra Iulianum, & lib.6. anno 430. Isidorus Pelusiota lib.3. epist.76. anno 440. Theodoretus quæst. in Genes. cap. 1. anno 450. Basilius Seleucius orat. 1. in annunciationem Sanctissimæ Deiparæ anno 460. Procopius Gazeus præfat. in Genes. anno 530. Anastasius Synaites in Hexaron lib.2. anno 580. Isychius Hierosolymitanus lib. 4. in Leuiticum cap.15. anno 600. Leontius Bizantinus de sectis act.2. anno 620. Maximus Monachus de Incarnatione verbi anno 640. Ioannes Damascenus orthodoxæ fidei lib.4. cap. 18. & cap.24. anno 730. Suidas in lexico anno 970. Oecumenicus ad cap.7. Act. anno 1050.

42 Asserunt Patres Latini, Tertullianus in Apologetico c. 19. & aduersus Marcionem anno 200. Cyprianus de bono patientiæ anno 250. Hilarius de Trinitate lib. 5. & ad Psal.67. anno 350. Hieronymus ad cap.6. Esaiæ, & Epist. 123. ad Paulinum, cap.7. anno 390. Concilium Carthaginense cap.47. anno 395. Augustinus de Ciuitate Dei lib.18. cap.37. & de doctrina christiana lib. 2. cap. 8. anno 400. Innocentius I. epistol. ad Exuperium Tholosanum cap.7. anno 460. Leo I. sermo 4. de collect. anno 445. Amæuus in Enchiridio veteris, ac noui Testamenti anno 460. Prosper ad Psal.105. anno 460. Alcimus Auitus lib. ad Sororem de consolatoria castitatis laude anno 500. Aurelius Cassiodorus institut. diuinar. lection. cap. 27. anno 540. Gregorius Magnus lib.6. exposit. in 1.Reg. cap. 16. anno 590. Isidorus Hispalensis lib.1. de offic. anno 620. Beda ad cap.1. Ioannis anno 700. Haymo homil. in fer. 2. Paschæ anno 820. Rabanus Maurus de instit. cleri lib.2. cap. 53. anno 840. Theodulphus Aurelianensis Episcopus in versibus, quos in fronte Bibliorum describi fecit anno 850. Smaragdus Abbas ad cap.9. regula S. Benedicti anno 950. Rupertus Ticiensis lib.2. in Exod. cap. 9. anno 1120.

43 Iobi historiam veram, & authenticam esse, asserunt Sacræ literæ Ezechiel 14. v.14. Tobiæ 2.15. 1. Corinth. 3. 19. Iacob.5.11.

44 Asserunt Patres Græci, Clemens Romanus constit. Apostol. lib. 1. cap.6. & can. Apostol. 75. anno 88. Ignatius epistol. ad Philadelphienses anno 100. Iustinus Martyr dialogo cum Triphone, & quæst.78. anno 160. Melito Sardensis epist. ad Onesimum anno 160. Clemens Alexandrinus lib.4. Stromat. cap. 2. anno 200. Origenes lib.1. in Iob anno 230. Eusebius de demonstrat. Euangel. lib.1. cap.6. anno 320. Athanasius in Apologia de fuga sua, & in synopsi diuinæ scripturæ anno 340. Basilius Magnus orat. 11. de patientia, & tolerantia anno 350. Concilium Laodicenum can.60. anno 360. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 4. anno 360. Gregorius Nazianzenus de veris, & germanis scripturæ libris anno 370. Amphilochius ad Seleucum de Sacræ scripturæ libris anno 380. Ioannes Chrysostomus Serm. in Beatos Iob & Abraham, & in catena Græcorum ad cap. 1. Iob anno 400. Nilus Abbas in Ascetico anno 420. Cyrillus Alexandrinus lib. 2. in Ioannem cap. 37. anno 430. Isidorus Pelusiota lib.3. epist.11. & epist.106. anno 440. Theodoretus quæst. in Genes. quæst.92. anno 450. Olympiodorus ad cap. 1. Iob anno 480. Procopius Gazeus præfat. in Genes. & in Exod. fol.291. anno 530. Anastasius Synaites comm. in Hexamer. lib. 10. anno 580. Antiochus homil. 117. anno 600. Maximus Monachus centur. 1. cap. 83. anno 640. Ioannes Damascenus orthodoxæ fidei lib.4. cap.18. anno 730. Cæsarius dialog.1. anno 760. Theophylactus ad cap. 8. Ioannis, & ad cap.18. Lucæ anno 900. Suidas in Lexice anno 970. Nicetas Heracleensis in Catena Iob cap.1. anno 1020. Nicetas Choniates orthodoxæ fidei lib.3. cap.1. de descensu in Virginem anno 1200. Nicephorus Callistus in Synopsi diuinæ scripturæ anno 1300. Ioannes Cantacuzenus orat. 2. in Mahometum anno 1360.

45 Asserunt Patres Latini, Tertullianus lib. de patientia cap. 14. anno 200. Cyprianus de opere, & eleemosynis, & de lapsis anno 250. Zeno Veronensis Sermo de S. Iob anno 260. Iulius Papa epist. ad Orientales pro causa Athanasii anno 336. Hilarius Pictauiensis ad Psalm.68. anno 350. Ambrosius de interpellatione Iob lib.1. cap.2. anno 370. Ruffinus in Symbolum Apostolorum anno 390. Hieronymus epist.103. ad Paulinum cap.7. anno 390. Augustinus de Ciuitate Dei lib.18. cap. 47. anno 400. Seuerus Sulpitius Sacræ historiæ lib. 1. anno 420. Philippus Presbyter lib.1. in Iob anno 430. Leo Magnus ser. 9. in Quadrag. anno 450. Prosper in Promissionibus, & prædictionibus Dei par. 2. cap. 22. anno 450. Gelasius Papa in decretis suis anno 490 Alcimus Auitus lib. ad Sororem in catalogo diuinar. scriptur. anno 500. Cassiodorus Institut. diuinar. lect. lib.1. cap.6. anno 540. Iustus Orgelitanus in Cantica numer. 107. anno 540. Gregorius Turonensis histor. Francor. lib. 1. cap. 8. anno 580. Gregorius Magnus præfat. in expositionem B. Iob cap. 1. anno 590. Isidorus Hispalensis lib.6. origin. cap.2. & de vita, & morte Sanctorum cap. 24. anno 620. Beda ad cap. 5. Iacobi anno 700. Alcuinus ad cap.5. Ioannis anno 760. Ambrosius Ansbertus lib.1. in Apocalypsin anno 770. Haymo Dominica 5. post Pascha, & Dominica 18. post Pentecosten anno 820. Rabanus Maurus de Institut. Cleri lib.2. cap. 53. de canone Sacrarum scripturarum, & de Vniuerso lib. 1. cap. 2. anno 840. Theodulphus Aurelianensis in versibus, quos in fronte Bibliorum describi fecit anno 850. Paschasius Ratbertus lib.2. in lamentationes Hieremiæ anno 880. Bridefertus Ramesiensis ad cap.4. Bedæ de temporum ratione anno 980. Petrus Damiani tract. de ordine Eremitarum, & facultatibus Eremi fontis Auellani anno 1050. Hildebertus Cenomanensis epist.31. anno 1100. Rupertus Tuiciensis de diuin. offic. lib.8. cap.8. & lib.2. de meditatione mortis anno 1120. Bernardus serm. 34. super Cantic. Canticor. anno 1130. Petrus Cluniacensis lib.2. contra Iudæos cap. 5. anno 1150. Guerricus Igniacensis Serm. in Purificat. S. Mariæ anno 1170. Innocentius III. de contemptu Mundi lib.2. cap.15. Iacobus Vitriacus histor. Occidentalium cap. 34. anno 1220. Thomas Cantipratensis lib. 1. miraculorum cap. 25. anno 1260. Alphonsus Tostatus Abulensis ad cap.22. Genesis anno 1430.

46 Ecclesiasten Salomonis, & Canonicum librum, valere ad Ecclesiastica dogmata confirmanda, asserunt Patres Græci, Meltio Sardensis epist. ad Onesimum anno 160. Origenes homil.1. in Psalm. 38. anno 230. Gregorius Neocæsariensis ad cap. 1. Ecclesiastis anno 260. Athanasius in Synopsi diuinæ scripturæ cap.15. Ecclesiastes anno 340. Basilius Magnus hom. 12. in princ. Prouerb. anno 370. Gregorius Nazianzenus in carminibus de veris, & germanis scripturis anno 380. Gregorius Nyssenus in Commentar. Ecclesiasten Salomonis anno 380. Ioannes Chrysostomus homil.2. de eo, quod dixit Esaias, Factum est anno, quo mortuus est Ozias Rex, vidi Dominum, &c. anno 400. Theophilus Alexandrinus epistol. 3. Paschali anno 400. Ioannes Cassianus monasticarum Institutionum lib.3. cap.9. anno 430. Theodoretus Præfatione in Cantic. Canticorum anno 450. Olympiodorus in Ecclesiasten Salomonis in præfat. anno 500. Anastasius Synaites comm. in Hexameron lib.4. anno 580. Isychius lib. 6. in Leuit. anno 590. Leontius de sectis act.2. anno 610. Ioannes Damascenus orthodoxæ fidei lib.4. cap. 18. anno 730. Theophylactus ad cap.6. Marci anno 900.

47 Asserunt Patres Latini, Tertullianus lib. de velandis virginibus cap.1. anno 200. Cyprianus lib.2. testimoniorum ad Quirinum cap.11. & cap. 30. anno 250. Hilarius ad psalm. 119. anno 350. Ambrosius proœm. Comment. in Lucam anno 370. Philastrius lib. de hæresibus c.83. anno 380. Hieronymus ad cap.1. Ecclesiastis, & lib.1. aduersus Pelagianos cap.10. anno 390. Augustinus de Ciuitate Dei lib. 20. cap. 3. anno 400. Prosper Aquitanicus de vocatione Gentium lib.1. cap.24. anno 450. Salonius Dialogo in Ecclesiasten Salomon. anno 480. Aurelius Cassiodorus diuinar. lect. lib.1. cap.15. anno 540. Gregorius Magnus 3.p. Curæ pastoral. admonit.16. anno 590. Isidorus Hispalensis lib.6. origin. cap.2. anno 620. Aponius ad cap.1. cantic. anno 700. Alcuinus in præfat. comment.

in

in Ecclesiasten, & *ad cap.*1. anno 750. Ambrosius Ansbertus *lib.*4. *in Apocalyps.* anno 770. Haymo *lib.* 1. *in Esaiam* anno 820. Angelomus *in Stromatis in Cantic.Cantic.* anno 830. Theodulphus Aureliaoensis *in versibus, quos in fronta Bibliorum describi fecit* anno 850. Guitmundus Auersanus *de veritate Eucharistiæ lib.* 1. anoo 1060. Hildebertus Cenomanensis *epistol.* 31. anno 1100. Hugo Etherianus *de regressu animarum ab inferis cap.* 4. anno 1160. Ioannes Saresberieosis *lib.* 2. *polyt. cap.* 22. anno 1160. Iacobus Vitriacus *Dominica* 3. *Aduentus* anno 1220.

48 Canticum Canticorum Salomonis, vt librum Sacrum canonicum, & authenticum valere ad Ecclesiæ dogmata confirmanda asserunt Patres Græci, Cleioens Romanus *can. Apostol.* 85. anno 80. Ignatius *epist. ad Ephesios* anno 100. Melito Sardensis *epist. ad Onesimum* anno 160. Origenes *homil.*2. *in Cantic. Canticor.* anno 230. Athanasius in *Synopsi diuinæ scripturæ* anno 340. Basilius Magnus *hom.* 12. *in princip. Prouerb.* anno 360. Concilium Laodicenum *can.* 60. anno 360. Gregorius Nazianzenus *de veris*, & *germanis scripturæ libris* anno 370. Amphilochius *ad Seleucum de Sacra scriptura libris* anno 370. Epiphanius *heresi* 69. anno 380. Ioannes Chrysostomus *homil.*37. *in Matth.* anno 400. Philo Carpathius *in comment. in Cantic. Canticorum* anno 420. Cyrillus Alexandrinus *de Vnigeniti incarnatione cap.*9. anno 430. Theodoretus *præfat. in Cantic. Cantic.* anno 450. Proclus Constantinopolitanus *homil. de Christi natiuit.* anno 450. Procopius Gazæus *ad cap.*27. *Genes.* anno 530. Anastasius Synaites *lib.* 4. *Hexameron* anno 580. Leontius Bizantinus *de sectis sect.*2. anno 610. Ioannes Damascenus *orthodoxa fides lib.*4. *cap.*18. Psellus *apud Theodoretum in cantica* anno 1050.

49 Asserunt Patres Latini, Tertullianus *lib.*4. *aduersus Marcionem cap.*11. anno 200. Cyprianus *epistol.* 76. anno 250. *Hilarius ad Psalm.*119. anno 350. Ambrosius *proœm. commentar. in Lucam*, & *lib. de Isaac*, & *Anima cap.* 4. anno 360. Optatus Mileuitanus *lib.*1. *aduersus Parmenianum* anno 370. Hieronymus *epist. ad Paulinum de Sacra scriptura libris* anno 390. Augustinus *de ciuitate Dei lib.*15. *cap.* 22. & *lib.*17. *cap.*20. & *lib. de Pastoribus cap.*15. anno 400. Gaudentius Brixiensis *tract.*1. *de lect. Euangel.* anno 406. Philastrius *de hæresibus cap.* 83. anno 400. Habdenus Episcopus *collat. Carthag.*3. *cum Donatistis fol.*378. anno 410. Arnobius Iunior *de Deo Trino*, & *Vno lib.*4. anno 440. Vigilius Tridentinus *contra Eutychem lib.*3. anno 480. Iustus Orgelitanus Episcopus *præfat. in Cantic. Cantic.* anno 540. Aurelius Cassiodorus *in comment. in Cantic. Canticor.* anno 540. Gregorius Magnus *prologo in Cantic. Canticorum* anno 590. Leander Hispalensis Episcopus *orat. de conuers. Gothorum* anno 600. Isidorus Hispalensis *lib.*6. *etymologiarum cap.* 2. anno 620. Ildephonsus Toletanus *Sermon. de assumpt. Mariæ* anno 670. Aponios *prologo in Cantic. Cantic.* anno 700. Beda *lib.*2. *in Cantic. Cantic. cap.*1. aono 720. Alcuinus *ad cap.*1. *Eccles.* anno 760. Ambrosius Ausbertus *lib.*1. *in Apocalyps.* anno 770. Haymo Alberstadensis *Sabbato post Pascha* anno 820. Angelomus *in Stromatis in Cantic. Canticor.* anno 830. Paschasius Rotbertus *lib. de corpore*, & *Sanguine Domini cap.* 11. anno 880. Petrus Damiani *epist.*3. *cap.*3. anno 1050. Vuilleramus *comment. in Cantic.* anno 1070. Hildebertus Cenomanensis *epist.*31. anno 1100. Honorius Augustodunensis *prologo in lib. Salomonis, qui dicitur Cantica Canticorum* anno 1120. Bernardus *Serm.* 1. *super Cantica* anno 1130. Stephanus Eduensis *de Sacramento Altaris cap.* 12. anno 1170. Innocentius Tertius *fer.* 5. *post primam Dominicam Quadragesimæ serm.*1. anno 1200. Thomas Cantipratanus *lib.*1. *miraculor. cap.*13. anno 1250.

50 Plura me hac de re proferre pudet. Adi mi lector Iodocum Coccium *loc. cit.* vbi ex Patribus Græcis, atque Latinis probat sacrorum librorum Indicem à Concilio Tridentino adscriptum decreto suo *sess.*4.

CONSVLTATIO CXLIX.

De instruenda lectione Sacræ scripturæ, & liberalium artium ex varijs Constitutionibus. Quid illis Concilium Tridentinum adiecerit? Neglectus Sacrarum scripturarum christiano homini quam indignus. Nomine Ordinarij qui veniant? Præbenda cui onus legendi est adiunctum, qua ratione liceat conferre? Idonei qui dicantur, ac sint? Quando res per substitutum adimpleri possit? Et quando censeatur electa industria personæ? In quibus Ecclesiis Sacræ scripturæ lectio habenda sit? Quid si omnes Canonicatus redditus in quotidianis distributionibus consistant? Quid ac si Secularis Clericus ad præstandum onera, huiusmodi præbendæ adiuncta, idoneus non reperiatur? Resignatio in fauorem non inducit vacationem. Quid si ad alium, quàm ad Episcopum spectet collatio præbendæ? Quid de præbenda in Ecclesiis, in quibus est ius optandi? Quid de Canonicatibus Sedi Apostolicæ reseruatis, vel quomodocunque affectis? Quæ magis necessaria cura ne animarum, an lectio Sacræ scripturæ? Quid in Ecclesiis Collegiatis, quarum præbendæ sunt de laicorum Iurepatronatus? Opus incompatibile quale sit? Clausula ipso facto quid importet? Quid de collatione præbendæ facta illi, qui Theologiam non profitetur? Quid in Ecclesiis non numeratis, siue Regularibus, & in his, quibus non potest assignari præbenda primò vacatura? Quomodo satisfaciendum huic Concilij decreto? Non est beneficium, quod secum non afferat onus aliquod? Quænam beneficia teneantur contribuere pro lectione Sacræ scripturæ? Episcopus an teneatur Capituli consilium sequi? Tempus, hora, & materia, quæ ex sacris literis Sumi debet, Ordinarij arbitrio relinquitur. Quæ materia lectionis magis congrua menti Sacri Concilij? Quid quando redditus Ecclesiæ tenues sunt, & populus exiguus? Gratis non docentes in quod crimen incurrant? Hoc Concilij decretum ad quas Ecclesias restringatur? De obligatione Monachorum circa Magistros. Alia de Monachis. Quid negligentibus Abbatibus, vel Prælatis inferioribus? Quatenus à sententijs Episcopi, etiam vt Sedis Apostolicæ delegati, appellari possit? Differentia inter Monachos, & cæteros Regulares. An pro legendi licentia aliquid exigi possit, vel permitti? An, & quibus conditionibus scholares Ecclesiastici possint ad gymnasia studiorum causa se transferre? Ad hoc, vt possint fructuum suorum beneficiorum perceptione gaudere, quid requiratur? Et an gaudeant, vt gaudent docentes? In casu proposito an lector habendus sit præsens? Quod aliud beneficium lector obtinere nequeat. Quid si mala valetudine laboraret? An possit alium sibi substituere? Quid si esset contumax?

DE hac re alibi multa, non omnia diximus. Nune iterum de illa tractabimus. Sacrosancta Synodus Tridentina *cap.*1. *sess.*5. *de reformat. pijs summorum Pontificum, & probatorum Conciliorum constitutionibus inhærens*, nempe Eugenij Secundi in Synodo Romana *can. de quibusdam distinct.* 37. Concilij Lateranensis sub Innocentio Secundo *cap.*11. Leonis Quarti, Gregorij Septimi, Alexandri Tertij in Concilio Lateranensi *cap. Quia nonnullis de magistr.* Honorij Tertij *cap. super specula eodem tit.* Clementis Quinti in Concilio Viennensi, *eodem etiam tit.* Concilium Cabilonense 2. *cap.* 3. His permotus Gregorius Decimus Tertius edidit Constitutionem, qua sanciuit, vt semel in hebdomada in omnibus locis, in quibus extat Iudæorum 1

Synagoga, lectio pro eorum conuersione instituatur, ad quam audiendam voluit illos posse compelli, *easque amplectens, & illis adijciens*. Quæ autem adlecta fuerint suis annotabimus locis, *ne cœlestis ille Sacrorum librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceat*. Quod quam Christiano homini indignum sit, collige, quod ignoratio scripturarum, ignoratio Christi est, *can. si iuxta dist.* 38. & qui ea, quæ Dei sunt nescit, à Deo nescitur, *can. qui ea dist. ead.* & S. Leo ad Flauianum *epist. 6. c. 1.* ex ignoratione scripturarum hæreses prouenire testatur.

2 *Statuit, & decreuit, quod in illis Ecclesijs, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quouis nomine nuncupatum stipendium loco lectoribus Sacræ Theologiæ, deputatum reperitur, Episcopis, Archiepiscopi, Primates, & alij locorum Ordinarij, eos, qui præbendam aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi obtinent ad ipsius Sacræ Scripturæ expositionem, & interpretationem per se ipsos, si idonei fuerint, alioquin per idoneum substitutum ab ipsis Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, & alijs locorum Ordinarijs eligendum, etiam per subtractionem fructuum, cogant, & compellant.* Nomine Ordinarij censuit Sacra Congregatio hoc loco venire etiam inferiores Prælatos. Præbendam autem, cui onus legendi est adiunctum, qua ratione licet conferre, habetur *cap. Significatum de præbend.* Quia si in prouisione fieret conuentio, vt prouisus legere teneatur, committeretur Simonia *cap. tua nos de Simon.* cùm Sacra lectio quid spirituale videatur, præbenda quid temporale sit. Qui verò sint idonei habetur in *l. 1. Cod. de profess. qui in Vrb.* Constantinop. *lib. 12. & l. Magistros C. de profes. lib. 10.* & tradunt Doctores in *Clemen. de Magistr. ab Episcopis &c.* eligendum. Contra, Qui per alium potest, sufficit, vt eligat, quem ipse idoneum iudicat ex vulgari regula *cap. extirpanda §. Qui verò de præbend. cap. qui per alium de regul. iur. in 6.* Respondeo, regulas non habere locum, quando expressè à lege aliter disponitur, vt hic, & infra. De cætero verò præbenda, præstimonium, aut stipendium huiusmodi nonnisi personis idoneis, & quæ per se ipsos id munus explicare possint, conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit, & inualida. Quia dando beneficium propter officium censetur electa industria personæ, vnde tacitè inhibetur surrogatio, *c. Quoniam Apostolica §. is autem de offic. deleg.* & *c. Quia nonnullis de Cler. non resid.*

3 In Ecclesijs autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, si Ciuitas insignis, vel populosa; ac etiam in Collegiatis existentibus in aliquo insigni Oppido, etiam nullius Diœcesis, si ibi Clerus numerosus fuerit, vbi nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocunque, præter quam ex causa resignationis, primò vacatura, cui aliud onus incompatibile iniunctum non sit, ad eum vsum ipso facto perpetuò constituta, & deputata intelligatur.

4 In hac parte decreti agitur de illis Ecclesijs, in quibus commodè ratione redditusum potest haberi Sacra lectio. Cum in Metropolitanis de iure communi huiusmodi lectio habenda sit, *d. cap. Quia nonnullis de Magistr.* hæc conditio ad Cathedrales est referenda, cùm legum correctio vitanda sit, *cap. Cum expediat de elect. in 6.* At quid, si omnes Canonicatus redditus in quotidianis distributionibus consistant? Sacra Congregatio censuit prouidendum lectori per assignationem earum distributionum, quæ loco præbendæ sunt. Et quid si secularis Clericus ad præstandum onera, huiusmodi præbendæ adiuncta, idoneus non reperiatur? Sacra Congregatio censuit collationem tamdiu suspendi, donec reperiatur, interea fructus omnes superiori alicuius Monasterij tradendos, qui idoneum aliquem Theologum de suis Regularibus deputet, qui publicè in Cathedrali, seu Collegiata Ecclesia illa sit, Sacram scripturam doceat, cui cùm ex fructibus necessaria subministrauerit, si aliud superit, in vsum Monasterij conuertat. Præterquam ex causa resignationis, puta in fauorem, quæ vacationem non inducit. *Primò vacatura.* Sed quid, si ad alium quàm ad Episcopum illius spectet collatio? Respondit Sacra Congregatio, electionem personæ ad solum Episcopum spectare, collationem verò relictam, cui de iure competebat, nec præiudicium successori factum, si aliter per prædecessorem fuerit seruatum.

5 Hæc locum sibi vendicant in Theologicis Canonicatibus post Concilium erigendis; nam in cæteris, quod hactenus seruatum, attendendum est. Quæro quid de præbenda in Ecclesijs, in quibus est ius optandi? dixit Sacra Congregatio, cùm loquatur Concilium de præbenda vacatura, & hæc in huiusmodi Ecclesijs à tali iure præuenta vacare diù non possit, assignandam pro Theologo illam, quæ per optionem vacat, in qua deinceps ius optionis locum non habebit. De Canonicatibus verò Sedi Apostolicæ reseruatis, vel quomodocunque affectis dixit Sacra Congregatio, dispositionem Concilij non habere locum cum consueuerit Concilium, quando voluit extendi aliquid ad ea, quæ priuilegia Apostolica concernunt, apponere clausulam derogatoriam, vt *cap. 18. & cap. 15. sess. 24.* Idque seruandum, etiamsi in omnibus mensibus reseruatis Sedi Apostolicæ, quibus Cardinales gaudent ex indulto, vacatio contingat.

Verùm cùm cura animarum magis videatur necessaria, quàm lectio, relinquitur ne arbitrio Episcopi primam præbendam vacaturam Pœnitentiario, an Theologo, cui magis libuerit assignari? Ex verbis *ipso facto* quæ in decreto Concilij apponuntur, censuit Sacra Congregatio primam Theologo omninò assignandam, & in aliquo loco particulari indicatum, vt prius de Pœnitentiario prouideatur, obtinendam à Sede Apostolica confirmationem. Si quæras, an idem sit seruandum in Ecclesijs Collegiatis, quorum præbendæ sunt de laicorum iurepatronatus? Respondit Sacra Congregatio seruandum, dummodo in tali Collegiata requisita in hoc decreto concurrant, videlicet, vt in insigni existat Oppido, & Clerus numerosus sit, & cum circa præsentationem nihil innouetur, personæ electionem ad Episcopum spectare. Opus autem incompatibile est illud, quod impediret munus lectionis, non seruitium Canonicatus, de quo infra. Ipso facto, sine ope exceptionis *cap. 1. de rescript. in 6.* Et hic ampliatur dispositio *dict. cap. Quia nonnullis de magistr.* quia ibi statuitur, vt de fructibus præbendæ prouideatur Theologo, hic Theologus Canonicus efficitur. Quæsitum est, an Collatio præbendæ, quæ primò post Concilij confirmationem vacauit, ipso facto, ex hoc decreto Theologis affecta, facta illi, qui Theologiam non profitetur valida sit? Respondit Gregorius XIII. ex Sacræ Congregationis sententia, cùm huiusmodi decretum sit conditionatum, si talis præbenda ante collationem actualiter pro Theologo ab Episcopo fuit deputata, & in Theologalem erecta, non tenere collationem, sin minus tenere. 6

7 *Et quatenus in ipsis Ecclesijs nulla, vel non sufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Episcopus ipse per assignationem fructuum alicuius simplicis beneficij; eiusdem tamen debitis supportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum suæ Ciuitatis; et Diœcesis, vel aliàs, prout commodius fieri poterit, de Capituli consilio, ita prouideat, vt ipsa Sacræ scripturæ lectio habeatur, ita tamen, vt quæcunque aliæ lectiones, vel consuetudine, vel quauis alia ratione instituta, propter id minimè prætermittantur.*

8 Dubitatum, quid in Ecclesijs non numeratis, siue Regularibus, & in his, quibus, cùm nullas habeant præbendas, non potest assignari hæc prima vacatura? Censuit Sacra Congregatio ab Ordinario vi huius decreti aliqua alia ratione prouidendum. Item censuit, non esse satisfactum huic decreto, si stipendium iam constitutum pro lectore Sacræ Scripturæ non sufficiens augeatur, sed per vnionem alicuius beneficij simplicis, vel contributionem. Et ponitur in hoc Capitulo gradus, quomodo prouideri debeat lectori Sacræ scripturæ, quando præbenda non est sufficiens. Censuit tamen Sacra Congregatio per huiusmodi assignationem fructuum non satisfieri huic decreto, si in alia Ecclesia adsit præbenda, quæ iuxta Concilij formam possit vniri; beneficij tamen debitis supportatis oneribus. Non enim est beneficium, quod secum non afferat onus, vel officij, vel missæ iuxta allegata Ioannis de Capistr. *cap. 35. num. 2.* & *allegat. 116. & seqq.* Vel per contributionem beneficiatorum, cùm omnium Clericorum intersit habere lectorem, à quo edoceri valeant. Sed teneanturne ad contributionem beneficia regularia possidentes? Dixit Sacra Congregatio, non teneri, sicut nec aliquis de redditibus parochialis Ecclesiæ propter lectoris stipendium detrahi potest. De membris verò Regularium beneficiorum à laicis possessis, aliter dicendum. Verba illa, *prout commodius*, arbitrio prudentia

viti

viri negotium commendat, cùm certa regula dari non possit. *De Capituli tamen consilio*. Censuit Sacra Congregatio, talia verba ad proxima tantummodò referri, nempè ad assignationem, & contributionem, atque in casibus, in quibus Episcopus Capituli Consilium exquirere tenetur, non teneri illud in eisdem sequi, vt per Doctores *in cap. Quanto de his, quæ fiunt à Prael. sine consens. Capit.* vt ipsa Sacræ Scripturæ lectio habeatur. Tempus, hora, & materia, quæ ex Sacris litteris, vel Theologis sumi debet, Ordinarij arbitrio relinqui placuit Sacræ Congregationi. Etsi enim propriè loquendo Sacræ Scripturæ nomine veniant libri Bibliorum, & Theologia dicatur, quæ in libris Sanctorum Patrum Augustini, Hieronymi, Thomæ, &c. & primariò decretum hoc illos recipere videatur, tamen cum indifferenter modò Sacra Scriptura, modo Theologia nominetur, de his omnibus erit intelligendum adeò, vt sufficiat alterum legere. Confirmatur, quia hoc decretum Constitutionem Concilij Lateranensis *in d. cap. quia nonnullis de Magistr.* ibi, *Qui Sacerdotes, &c.* præ oculis habuisse Concilium certum est, in quo de vtraque agitur lectione. Congruere tamen videbitur Concilij menti, si in lectione Scholastices, puta de vsuris permittatur aliquis locus ex Bibliorum libris desumptos, videlicet *mutuum dantes, &c.* Et deindè subordinatim Lector aggrediatur quæstio. *Ecclesia verò, quarum annui prouentus tenues fuerint, & vbi tam exigua est Cleri, & populi multitudo, vt Theologiæ lectio in eis commodè haberi non possit, saltem Magistrum habeant, ab Episcopo cum Consilio Capituli eligendum, qui Clericos, aliosque Scholares pauperes grammaticam gratis doceat, vt deinceps ad ipsa Sacra Scripturæ studia, annuente Deo, transire possint; ideoque illi Magistro grammatices, vel alicuius simplicis beneficij fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo perstiterit, assignentur, dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio, vel ex Capitulari; vel Episcopali mensa condigna aliqua merces persoluatur, vel aliàs Episcopus ipse aliquam rationem ineat suæ Ecclesiæ, & Diœcesi accommodam, ne pia hac, vtilis, atque fructuosa prouisio quouis quæsito colore negligatur.* Is grammaticæ Magister ad professionem fidei tenetur ex Constitutione Pij IV. *In Sacrosancta* sub annum 1564.

9 Quid quando redditus Ecclesiæ tenues sunt, & populus exiguus est circa Sacræ Scripturæ lectionem agendum sit, proponitur. Aduertendum tamen, talia non extendi ad Metropolitanas Ecclesias, quia Concilium in hoc illarum non meminit, sicut in cæteris casibus, in decreto enumeratis. Tum quia dicitur ab Episcopo cum consilio Capituli. In *dict. cap. Quia nonnullis* dicitur, *& eligat Episcopus* cum Capitulo, seu saniori parte Capituli, hic autem, vt eligat Episcopus cum illius consilio.

10 *Pauperes gratis doceat*. Idem habetur *in d. cap. Quia nonnullis*, contrarium verò facientes ex nonnullorum Doctorum opinione sunt simoniaci. Quæ sententia fundari videtur, præter alia in eo, quod hic titulus collocatur post titulum de simonia. Non tamen prætermittendum à grauissimis Doctoribus potius concussionis crimen existimari, & prior sententia non habet locum, si scholares spontè quid darent, vel talis Magister sufficiens stipendium non haberet. Non autem quod diuites non admittantur, sed quia pro pauperibus lectio sit instituta.

11 Decretum autem istud ex Sacra Congregatione restringitur ad illas Ecclesias, in quibus iuxta Concilij formam Seminarium non potest erigi, cum melius scholaribus pauperibus per Seminarium, quàm per huiusmodi scholam consultum videatur. Vbi autem propter paupertatem institui Seminarium non potest, debere institui scholam ex eadem ratione. Quia Concilium præcepit erigi Seminarium, Sacra Congregatio respondit ex illis verbis, *aliàs Episcopus, &c.*

12 *In Monasterijs quoque Monachorum, vbi commodè fieri queat, etiam lectio Sacra Scriptura habeatur*, cui addidit Paolus V. lectionem hebraicam, græcam, & arabicam Constit. Apostolicæ sub anno 1610. *qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc, vt Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remedijs compellant, In Conuentibus verò aliorum Regularium, in quibus studia commodè vigere possunt, Sacra Scripturæ lectio similiter habeatur, quæ lectio a Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus assignetur dignioribus magistris.*

13 In hac decreti parte ius vetus ampliatur, quod de huiusmodi lectione habenda in Ecclesijs sæcularibus, & publicis tantummodò gymnasijs sancitur, ampliatur ex *Clem. ne in agro de stat. Monach. §. ad ampliationem*, cum hoc decreto non solum Monachi teneantur habere Magistrum, qui grammaticam, & logicam illos doceat, sed & alium, qui Sacram Scripturam interpretetur. Dubitanti verò, an Monachus possit esse Magister, & legere hanc lectionem, non modò in suo Monasterio, sed publicè, respondetur, posse, ita tamen, vt à Superiore suo mittatur, & de licentia illius, ad quem spectat concedere huiusmodi licentiam, Doctores *in can. sunt nonnulli cum seqq. 16. q. 1.*

14 *Qua in re si Abbates negligentes fuerint, &c.* Id statuitur *in d. §. ad ampliationem*, vbi Glossa *v. facultatem*, quemadmodum etiam Episcopus, negligente Prælato inferiore in Magistro constituendo supplebit *cap. prohibeas de magistr.* vel datur appellatio, dummodò negligentia, siue huiusmodi deuolutio in dubium non vertatur, nec aliqua rationabilis causas opponatur, vt per Doctores *ibid.* Hinc censuit Sacra Congregatio Episcoporum habere eamdem facultatem constituendi huiusmodi lectorem in Ecclesijs Collegiatis inferiorum, etiam exemptis, & posse eumdem inferiorem non compellentem illos legere, qui pro huiusmodi lectione stipendium habent, supplere negligentiam, præmissis tamen in vtroque casu monitionibus, præfixoque termino, quibus peractis, cogendo, eligendo, substituendoque poterit procedere.

15 *Vt Sedis Apostolica delegati*. Ex sententia Sacræ Congregationis quando Episcopi ex Concilio procedunt, vt Sedis Apostolicæ delegati in causis, quæ sub eorum iurisdictione ordinaria non comprehenduntur, ab ijs ad Sedem Apostolicam prouocatur, neque ex hoc inferioribus Iudicibus vllum fit præiudicium. At quando iurisdictio delegata cumulatur cum ordinaria, Episcopus non potest huiusmodi delegationis prætextu declinare iurisdictionem Metropolitani in casibus illis, in quibus ante Concilium, tanquam Ordinarius vtebatur eodem iure, eademque potestate. Item in nonnullis casibus, veluti in materia correctionis morum, vbi Concilium expressè sustulit appellationem, non intelligitur sublata quoad effectum deuolutiuum, sed suspensiuum tantùm; quocirca auctoritas delegata, quæ Episcopis a Concilio tribuitur, non aufert ius illorum, ad quos, legitimè interposita appellatione, aliàs causa deuolueretur, & comprehendi Carthusianos, licèt strictioris clausuræ, censuit Sacra Congregatio.

16 *In Conuentibus, &c.* Nota hic differentiam inter Monachos, & alios Regulares. In Monachorum enim Monasterijs supplet negligentiam Abbatis Episcopus, quia ad Abbatem spectat lectio. In Regularium verò Conuentibus, quia per Capitula Generalia, vel Prouincialia fit prouisio, Episcopus eorum negligentiam non supplet. *Prouincialibus*. Hinc dixit Sacra Congregatio, Lectores in Conuentibus Regularium non esse examinandos, & approbandos ab Episcopo loci de vita, & moribus, ac scientia, cum à Concilio id commissum videatur Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus, secus si in Ecclesia publicè Sacra Scriptura legenda esset. Quia tunc seruandum, quod de prædicatore statuitur *cap. seqq.* huius sessionis, *& cap. 4. sess. 4. de muner. prædic. Dignioribus*, non modo debet esse Magister, sed dignior ex Magistris, vt per Doctores *in cap. Quanto de Magistr.*

17 *In gymnasijs etiam publicis, vbi tam honorifica, & cæterorum omnium maximè necessaria lectio hactenus instituta non fuerit, religiosissimorum Principum, ac Rerumpublicarum pietate, & charitate ad Catholicæ fidei defensionem, & incrementum, sanæque doctrinæ conseruationem, & propagationem instituatur. Et ne sub specie pietatis impietas disseminetur, statuit eadem Sancta Synodus, neminem ad huiusmodi lectionis officium tam publicè, quàm priuatim admittendum esse, qui prius ab Episcopo loci de vita, moribus, & scientia examinatus, & approbatus non fuerit, quod tamen de lectoribus in Claustris Monachorum non intelligatur.* Hinc emanauit Constitutio Pij IV. de professione fidei 13. Decembris 1564. *Docentes verò ipsam Sacram Scripturam, dum publicè in scholis docuerint, & scholares, qui in ipsis scholis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis, plenè gaudeant, & fruantur, cap. fin. de Magistr.*

18 Quæro hic, an pro docendi licentia aliquid exigi possit,

sit, vel permitti? Respondeo acceptum restitui, & promissum remitti, non obstante quacumque consuetudine, *dict. cap. prohibeas, et dict. cap. quanto de Magistr.* vbi Doctores.

19 An autem scholares Ecclesiastici, non petita licentia ab Episcopo, possint ad gymnasia studiorum causa se transferre? Respondeo, huiusmodi licentiam requiri, *cap. relatum de Cleric. non residen.* Et quod non debeat concedi, nisi sint docibiles, arg. *cap. super specula de Magistr.* Contra, talis licentia conceditur a Sede Apostolica *in dict. cap. super specula*. Respondeo ex indulgentia Sedis Apostolicæ scholares frui fructibus suorum beneficiorum, dum commorantur in ipso studio, & ad quinquennium extenditur hoc priuilegium *ex d. cap.* non tamen ex hoc sequitur, quod sine Episcopi licentia propter studia possint abesse. Idem intelligendum de his, qui domi litteris vacant, & ideò dictum à Concilio, qui in ipsis scholis student. Sed possitne Episcopus pro tali licentia aliquid exigere, vel accipere? Dic, vt dictum de licentia docentium. Sed quibus studendum? Dic Sacræ Theologiæ. Idemque intelligendum de docentibus. Quod de Theologia dicitur etiam de iure canonico tenendum est secundum Doctores *in dict. cap. nonnullis de Magistr.*

20 Et aduertendum, quod ad hoc, vt quis possit fructuum perceptione gaudere ex sententia Sacræ Congregationis, in ea, quam diximus Episcopi licentia debere apponi has conditiones. Primò, vt verè, & actu in insigni aliqua Academia Theologiæ, siue Sacris Canonibus det operam, alioquin licentia dicetur nulla. Secundò, vt præstito iuramento petentis anni in licentia chirographo exprimantur, quia maiori triginta annis licentia non datur, nisi iam cœptum studium non absoluisset. Hodie tamen hoc tempus ex Decreto Sanctissimi Domini Nostri Innocentij XII. hoc tempus reductum est ad vigintiquinque annos, vt ex decreto, quod extendi voluit etiam extra Vrbem, & pro omnibus vbique. Ipsum dabimus in fine huius Consultationis. Tertiò, quod non conceditur, nisi ad quinquennium à principio studiorum computando. Quartò, quod intra annum debeat promoueri ad Subdiaconatum, si natura beneficij requirat Sacros Ordines. Quintò, vt si beneficio seruitium debeatur, quod in absentia persolui possit, prouideatur; talem autem licentiam dixit Sacra Congregatio non dari hodie ijs, qui post Concilij confirmationem Parochiales obtinent, quandoquidem per concursum beneficium adipisci debuerunt, censentur idonei. Supradicta non habere locum in scholaribus, qui in Ecclesia audiunt Sacram Scripturam, censuit Sacra Congregatio, cùm hi Auditores potius dicendi sunt.

21 *Plenè gaudeant*. Sed gaudeantne, vt docentes huiusmodi priuilegijs? Et cum hi sint in duplici differentia, quando vel profitentur in publicis studijs, vel in Ecclesijs, censuit Sacra Congregatio cum illis seruandum esse ius commune, de quibus solummodò loqui Glossam, dixit Gregorius XIII. *in d. cap. Quia nonnullis, & in d. cap. super specula de Magistr.* Cum illis verò iuxta huius decreti formam agendum est. Vnde licet sint Canonici, ea die, qua legunt, tanquam præsentes Horis Canonicis, omnes distributiones quotidianas lucrantur, de quo alibi fusiùs.

22 Si quæras, an hic Theologus matutino, quod præcedenti vesperè pro sequenti die, quo ipse fortè priuilegio gaudet, lectiones recitari soleat, vt præsens habendus sit? Dixit Sacra Congregatio non habendum. Præterea aduertendum ex eadem Sacra Congregatione iuxta hoc decretum, huiusmodi Lectores non posse obtinere aliud beneficium incompatibile, aut curatum, aliamue residentiam, & legendo deseruire per substitutum, nec posse istis concedi licentia vacandi à lectione, vt alibi prædicationis munere fungantur.

23 Dubitatur an hic Lector mala valetudine sanabili impeditus, possit compelli, vt sibi interim substitutum eligat? Respondit Sacra Congregatio, non posse. Casu verò quo substitutio esset facienda, Episcopi esse electionem. At quid si is sit contumax in residendo? Ex eadem Sacra Congregatione debet Episcopus procedere iuxta decretum Concilij *sess. 24. cap. 12. de reform.* & tempore quo ex legitima causa, & iusto impedimento non legit, substituere alium Lectoris sumptibus, qui vices suas suppleat.

DECRETVM

Congregationis specialiter deputatæ.

Super Reformatione Indultorum eximentium à seruitio nonnullos Canonicos, & Beneficiatos Vrbis.

SAnctissimus D. N. Innocentius Papa XII. ad cuius notitiam peruenit, seruitium Basilicarum, & Collegiatarum Ecclesiarum Vrbis valdè diminui propter Indulta concedi solita nonnullis illarum Canonicis, & Beneficiatis quocumque nomine nuncupatis, vel ratione munerum, quibus funguntur, vel causa studij, cum exemptione ab huiusmodi seruitio, & cum priuilegio lucrandi fructus, & distributiones etiam quotidianas, tametsi ijsdem Ecclesijs non inseruiant, deputauit particularem Congregationem Eminentissimorum DD. Cardinalium Carpinei, Marescotti de Nortfolch, Colloredi, & Panciatici, necnon Illustrissimorum DD. Sperelli, Altouiti, Pallauicini, & Sacripantis, qui & eiusdem Congregationis Secretarius sit, ad effectum examinandi eadem Indulta, & proponendi illas moderationes, reformationes, reuocationes, & considerationes, quæ desuper opportunè visæ fuissent.

Quæ sanè Congregatio in Palatio prædicti Eminentiss. Carpinei, ter coacta, nimirùm sub diebus 13. & 20. Aprilis proximè præteriti, & 7. currentis mensis Maij censuit, si eidem Sanctissimo D. N. placuerit, huiusmodi Indulta quoad Nuncios Apostolicos, necnon Intimos, & eidem Sanctissimo actu inseruientes familiares, ac Subdatarium, & Cameræ Apostolicæ Commissarium non esse immutanda.

Quoad Gubernatores, & Vicelegatos Prouinciarum, Ciuitatum, & locorum Status Ecclesiastici, qui durante absentia nunquam possunt Ecclesijs interesse, necnon Procuratorem Generalem Montium, ac familiares S. R. E. Cardinalium (firmo tamen quoad eorumdem Cardinalium Caudatarios remanente decreto moderatorio S. Congregationis Eminentissimorum Cardinalium Sac. Concilij Tridentini Interpretum die 19. Augusti 1690. edito) esse reuocanda, & expedire, quod imposterum non concedantur.

Indultum inseruienti Secretariæ Congregationis Eminentissimorum Cardinalium Consultationibus negotiorum Ditionis temporalis eiusdem S. R. E. Præpositorum concessum esse reformandum, & imposterum restringendum ad illos dies, & horas dumtaxat, quibus ratione huiusmodi seruitij actualiter præstandi impeditus fuerit, eius conscientia desuper strictissimè onerata.

Indulta causa studij pro lucrandis fructibus dumtaxat, nec aliter pro lucrandis distributionibus quotidianis esse concedenda, quam pro Ecclesijs, quarum redditus consistunt, vel in solis distributionibus quotidianis, vel in ijsdem distributionibus vnà cum aliquibus fructibus tenuis præbendæ, dempta tamen tertia parte, quæ interessentibus accrescat, nec pariter concedenda vltra triennium, neque maioribus vigintiquinque annis, quinimò huiusmodi ætate vigintiquinque annorum expleta, eadem Indulta, licèt idem triennium adhuc expletum non fuerit, expirare.

Omnes denique habentes Indulta pro singulis diebus, & horis, quibus ratione seruitij in eorum muneribus, seu Officijs actualiter præstandi impediti fuerint, adhuc esse punctandos, toties quoties Ecclesiæ, seu Choro non interfuerint, sed in qualibet hebdomada huiusmodi puncta posse, & debere deleri, seu tolli pro illis tantùm diebus, & horis, quibus Indultarij allegauerint particularia impedimenta ratione eorumdem munerum, eorum conscientia desuper strictissimè onerata, & circa huiusmodi impedimentorum releuantiam iudicio proprij Vicarij cuiuslibet Ecclesiæ, In Ecclesijs verò, vbi non adest huiusmodi Vicarius, iudicio dignioris Canonici esse deferendum.

Facta per me infrascriptum hac die 8. Maij 1693. relatione prædictarum resolutionum S. D. N. Sanctitas Sua illas probauit, & à die 1. Iunij proximè venturi mandauit inuiolabiliter obseruari, Indultis tam à se, quàm à Romanis Pontificibus Prædecessoribus suis quomodolibet concessis, & alijs contrarijs quibuscumque non obstantibus, quibus pro obseruatione præmissorum amplissimè derogauit.

Ioseph Sacripantes Secr.

Die

Die 23. Maij 1693. Supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valuas Ecclesiæ S. Ioannis Lateranensis, Basilicæ Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, in Acie Campi Floræ, ac in alijs locis solitis, & consuetis Vrbis per me Franciscum Antonium Simoncellum SS. D. N. Papæ Curs.

Hippolytus Petretus Curs, Mag.

CONSVLTATIO CL.

De residentia Episcoporum, An ex decreto Sacri Concilij Tridentini cap. 1. sess. 23. colligatur, hanc residentiam esse de iure diuino? Quid suo decreto in Episcopis pro residentia requiratur? Summus Pontifex est totius Orbis Episcopus. Quomodo omnibus Ecclesiis præsideat? Multi Episcopi mercenariorum more residentes. Deserere gregem quid importet? Quid abesse? Residentia Episcoporum ex quo præcepto diuino sit? Ex quo præcepto diuino Baptismus, & integritas confessionis? Festorum obseruatio? Cura animarum quomodo commodiùs administretur? Præceptum residentiæ an obliget semper, & ad semper? Quanti sceleris sit Episcopum Ecclesiam suam deserere? Quæ requirantur, vt Clericus ab Ecclesia sua abesse possit? Sedes Apostolica an absolutè dispensare possit, vt quis non resideat? Sanctorum Pontificum ad id exempla. Super præcepto residentiæ dispensatio propriè, seu relaxatio considerari non videtur, sed potius interpretatio. Hæc interpretatio à quibus fieri possit? Actiones circumstantijs reguntur. Decreta Pontificum de residentia Episcoporum, etiam Cardinalium, & visitatione Diœcesis. De residentia Parochorum. De cura Sacramentali, eiusque onus. De cura trium, aut quatuor incolarum. De cura duarum Ecclesiarum vnitarum. De cura dignitati vnita. Vicarij perpetui quando, ac vbi deputandi. De beneficio curato annexo simplici. De vnione accessoriè facta. Quid de obtinente Ecclesiam baptismalem? Quid de Rectore, qui in rectoria habet Vicarium perpetuum? Quidnè de habentibus in cura Vicarium amouibilem? Qui nam habentes curam animarum compelli possint ad residendum? De Coadiutoribus in cura. Quid de cura animarum duobus, tribusue, aut pluribus presbyteris incumbente? Quid in Ecclesijs receptitijs? An, & quatenus Clerici, quorum beneficia alias non requirantur residentiam, ad residentiam compelli possint? Commendatitiæ litteræ sint eis deneganda? De Archidiacono, cui incumbit cura animarum. An, & quatenus Curati, & Archipresbyteri spoliorum Commissarij deputari possint? Quid de cura animarum vnà cum Canonicatu? Parochorum absentiæ causa à quo cognoscenda? Cura animarum ad quem principaliter spectet, ad quem instrumentaliter? Vt Clericus ab Ecclesia sua absit, quæ causa, & licentia requiratur? An satis sit, quod petatur? Quid si denegetur? Residere quàm strictè accipiatur? An Parochus compelli possit in domibus Parochialibus habitare? Quid si domus non extent intra Parochiam? Quid in Parocho, cui ratione infirmitatis datus fuit Coadiutor? Quando, & quomodo liceat Parochis abesse à suis parochijs? Quid si adesset distantia bidui, vel tridui à Sede Episcopali? Vel causa repentina se offerret? Abesse sine huiusmodi licentia, ne per hebdomadam quidem licet. De absentia duorum mensium Parochis concessa. Quid in Ecclesijs parochialibus, quarum institutio, & visitatio ad inferiores spectat? Quid de constitutione Episcopi, ne Parochi sine ipsius licentia absint per duos dies. An in huiusmodi constitutione imponi possit pœna excommunicationis? In hac re temperamentum. An Episcopus, ne Parochus resideat, possit dispensare? Aut causam legitimam non residendi declarare? Et quatenus. Quæ causæ excusari possint Parochum à residentia? Quid de Parocho criminaliter condemnato à suo Episcopo, & Romam proficiscente? Residenti in sua Parochia, an liceat per alium curam exercere? Residentia Parochorum an eos excuset, ne accedant in quibusdam solemnitatibus ad Ecclesiam matricem? Tempore pestis, an & quatenus Parochi residere debeant? Quid de Episcopis, etiam persecutionis tempore? Quot casus persecutionis? Quot fructus Parochus ob non residentiam amittat? Et congrua portio ei debeatur? Omnia iuxta mentem Sacræ Scripturæ, Sacrorum Conciliorum, præcipuè Tridentini, Constitutionum Summorum Pontificum, & Sacrorum Canonum, Patrumque doctrinam.

1 CVm præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, ex Sacro Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 1. & sess. 6. cap. item 1. de reform.* Ioan. 21. Act. 20. Ex his verbis non colligitur Sacrum Concilium voluisse declarare residentiam esse de iure diuino, si diligenter omnia Pastoris officia, quæ *in dict. cap. 1. sess. 23.* enumerat, expendantur. Porrò hæc officia, tametsi non negaverim propria esse Pastoris ex iure diuino, non propterea tamen sequitur, vt ad ea explenda necessariò, & de iure diuino requirant personalem Episcopi præsentiam. Si enim requireretur, nullo modo essent delegabilia, cùm passim munus prædicationis, Sacramentorum administratio, cura pauperum, & munia Pontificia ab Episcopis tam præsentibus, quàm absentibus ritè, rectèque alteri delegentur. Quin etiam neque ad oues suas agnoscendas, neque ad pascendas bonorum operum exemplo, neque ad offerendum pro illis Sacrificium necessaria est Episcopi præsentia, cum & absens possit quidem per literas, & per alium oues cognoscere, & bona opera efficere, sacrificia offerre.

2 Id autem dilucidius comprobatur perpensione verborum, quæ statim subiunguntur à Concilio, dicente: *Quæ omnia nequaquam ab ijs præstari, & adimpleri possunt, qui gregi suo non inuigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt.* Non ait Concilium, non posse ea præstari, & adimpleri ab ijs, qui abiunt, sed ab ijs, qui non inuigilant, neque assistunt.

3 Requirit igitur ex diuino præcepto in Episcopis vigilantiam, vt excubent animo, quantumuis absint corpore, eam dico vigilantiam, quam se habuisse testatur Apostolus his verbis: *Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum.* Is enim, quamuis de omnibus Ecclesijs esset solicitus, non tamen omnibus Ecclesijs præsens esse poterat; quemadmodum dicimus, Summum Pontificem esse totius Orbis Episcopum, & omnibus Ecclesijs præsidere, neque tamen corpore singulis Ecclesijs assistit, licet omnium, & singularum curam gerat.

4 Hanc autem interpretationem veram quoque, ac germanam esse conuincitur ex illo verbo, *deserunt*, quod contraponitur duobus illis, *inuigilant*, & *assistunt*, & significat negligentiam, ac desertionem curæ, quod sanè potest fieri, Episcopo etiam residente. Quam multi enim Episcopi sunt, qui mercenariorum more residentes, quod magnoperè dolendum est, prius deserunt, & abijciunt curam, quàm si longissimè gentium abessent.

5 Præterea ex modo loquendi, quo vti censuit Concilium facilè colligitur verbum, *deserunt*, importare curæ negligentiam, & contemptum non corporalem absentiam. Quippè cum eodem *cap. 1.* vbi decernitur de absentia personali, loquitur Concilium per verbum *abesse*, nunquam autem per verbum *deserere*. Idipsum licet obseruare *in c. 6. sess. 6.* Quandoquidem Episcopus, vt absit, tamen non deserit curam.

6 Postremò præcipit Sancta Synodus *in dict. cap. 1. sess. 23.* tam decretum illud sub Paulo III. in citato *cap. 1. sess. 6.* quàm hoc ipsum *cap. 1. sess. 23.* in Concilijs Prouincialibus, & Episcopalibus publicari, redditque rationem, vt in posterum nulla temporum iniuria, aut hominum obliuione, aut desuetudine aboleantur. Obseruandum tamen Concilium sciens, prudensque illo loquendi modo vsum esse s

Cum

Cum præcepto diuino, vt scilicet residentiam, quam proximè accedere ad diuinum præceptum manifestaret. Et hæc quantum pertinet ad explicandam mentem Sacri Concilij supradictis verbis inuolutam.

7 Cæterùm si ipse priuato nomine de tanta re rogatus essem, sententiam proferre, sine dubio responderem, residentiam esse ex præcepto diuino affirmatiuo, non quidem quemadmodum sunt Baptismus, & integritas confessionis, quæ sunt præcepta diuina affirmatiua determinata, sed quemadmodum sunt festorum obseruatio, & alia id genus, quæ quidem in generali sunt præcepta diuina affirmatiua indeterminata, quæ in particulari quantum ad modum, & circumstantias ab Ecclesia determinantur.

8 Id planè confirmatur, tum ratione finis, qui est cura animarum, quæ magis propriè, commodiusque administratur per præsentem; tum etiam ex eo, quod in eodem decreto *cap. 1. sess. 6.* exponuntur causæ, casus, & modi, quibus à residentia abesse liceat, sicut etiam *in dict. cap. 1. sess. 23.* diuersum absentiæ tempus declaratur, & ex his causis, & modis liquidò constat, præceptum residentiæ obligari semper, sed non ad semper, nempè pro eo tempore, quo sic, & à Superioribus declaratur.

9 Confirmatur id à tempore nascentis Ecclesiæ, quæ declarauit diuersis temporibus diuersa tempora, quibus Episcopi à residentia abesse possent, sicuti infra notabimus ex *d. cap. 1. sess. 6.* Sanctus Athanasius in Apologia ad Constantinum Imperatorem: *Nobis*, inquit, *ex lectione scripturarum, quanti sceleris sit, Episcopum Ecclesiam suam deferere, & negligere gregem Dei: Pastorum enim absentia lupis inuadendi gregem occasionem præstat*. De iure etiam veteri hoc manifestè deducitur, vt infra etiam declarabitur. Nam vt Clericus ab Ecclesia sua abesse possit, requiritur causa honesta, & licentia Superioris, quemadmodum colligitur etiam ex dicto decreto *cap. 1. sess. 23.* quæ causa legitima probari debet coram Metropolitano. Demum Sedes Apostolica nunquam censuit absolutè dispensare, vt quis non resideat, sed ad tempus, & ex legitima causa, & quando impedimentum intercedit perpetuum, vel permittitur resignatio, vel datur coadiutor.

10 Sic Salutanus Episcopus propter aeris frigiditatem renunciauit Ecclesiam, & Atticus Patriarcha Constantinopolitanus Ecclesiam Troadis illi commisit, inquiens: *Ecce quomodo nullam habes excusationem, cum Dominus tibi prouiderit de loco temperato, & commodo pro corporis morbis tolerandis*. Et Sanctus Gregorius Magnus neminem Pontificum à Paræcia sua, vel parumper absque ineuitabili prorsus necessitate discedere permittebat, quos nimirum in causis mundanis occupari vehementissimè prohibuit, & non residentes sub pœna detractionis in Monasterium compellebat ad residendum, vt ex libri *epist. 64. libri 5. epist. 23. libri 7. epist. 8. libri 8. epist. 11.* & alibi. Pro negotijs tamen Ecclesiæ abesse semper licuit, quemadmodum Sanctus Epiphanius Episcopus Salaminæ, & Paulinus Patriarcha Antiochenus Romam venerunt, & Flauianus Patriarcha similiter Antiochenus legatione functus est ad Theodosium Imperatorem, vt illius iram placaret in Antiochenos, quemadmodum etiam pro negotijs Ecclesiæ vniuersalis. Nam Sanctus Leo Papa secum habuit Prosperum Aquitanum, Episcopum Rhegiensem, & Vrbanus III. Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem, Gregorius VII. Anselmum Episcopum Lucensem, & Sanctus Gregorius *lib. 12. epist. 25.* inuitauit Ioannem Episcopum, vt Romam veniret, vbi ipsum à Sacro eloquio collegam haberet, & Sanctus Gregorius Episcopus Nazianzenus in commendam habuit Ecclesiam Constantinopolitanam, donec illi de idoneo Pastore prouideretur.

11 Ex quibus dispensationem propriè, seu relaxationem super præcepto residentiæ non considerari videtur, sed magis interpretationem, per quam declaratur aliquem casum non comprehendi sub præcepto. Quæ interpretatio fieri potest non solum à Summo Pontifice, verùm etiam ab ijs, quibus commissa est cognitio, & approbatio causarum, ex quibus abesse licet, vt puta à Metropolitano, vel antiquiori Episcopo residente respectu Episcoporum, vel ab Episcopo respectu inferiorum curatorum, vt habetur *in dict. cap. 1. sess. 23.*

12 Sed obijcies; nonnè dispensatur, vt quis possit obtinere aliquando plures Episcopatus, pluraue beneficia curata? Respondendo ex doctrina Sancti Thomæ *quodlib. 9. art. 15.* quod sunt quædam actiones, quæ absolutè consideratæ inordinationem, ac deformitatem inducunt, quæ tamen aliquibus circumstantijs aduenientibus, rectè efficiuntur, sicut non residere propter incompatibilitatem in vnoquoque beneficio curato, est absolutè malum, tamen aliquæ circumstantiæ superuenire possunt, vt actum ita honestarent, vt prædictæ inordinationes euacuentur, vt puta si necessitas obsequium illius in pluribus Ecclesijs postulet, & tunc cum huiusmodi conditionibus, recta tamen intentione, non esse malum, etiam non interueniente dispensatione, si consideretur tantùm præceptum, sed cum ex diuersis, & pluribus canonibus, id prohibeatur, necessaria erit dispensatio. Hæc omnia colliguntur etiam ex responsis Sac. Congregationis Concilij, prout inferius patebit. An autem residentia Episcoporum sit de iure diuino, inter Sapientissimus Patres Sacri Concilij Tridentini hac super re contentio fuit quidquid effutiat pecus illud maledicentissimum, contentionis cupidiorem, quàm veritatis, & quæ item nos scripsimus *in tom. 1.*

Excipit Sacrum Concilium *in d. cap. 1. sess. 23.* causas interdum repentinas, &c. quæ non possunt intelligi, nisi de Episcopis, cum huiusmodi verba inferioribus Curatis aptari non possit, ibi, *propter aliquod munus, & Republica officium Episcopatibus adiunctum*, sunt enim multi Episcopi in nonnullis Regionibus, qui partem habent in administratione Reipublicæ, veluti Commissarij, vel aliud munus obeuntes. Non debent tamen ad Summum tres menses excedere. Vnde Beatus Pius V. in Consistorio decreuit, quod omnes Episcopi in Vrbe existentes, irent ad residendum in suis Ecclesijs, & Cardinales Archiepiscopi, siue Episcopi saltem quolibet triennio tenerentur suas Ecclesias visitare, sed Gregorius XIII. in principio sui Pontificatus in Consistorio decreuit, Cardinales habentes Archiepiscopatus, vel Episcopatus teneri ad residentiam iuxta formam huius Capituli. Quo factum est, vt multi Cardinales suis renunciauerint Ecclesijs, non habentes iuxta formam huius Capituli permanendi in Curia legitimam causam, quæ ad continuam residentiam in suis Ecclesijs non tenerentur. Hocque perpetuò ipso Pontifice fuit obseruatum. 13

Hæc autem quæ dicta sunt de residentia, & absentia Episcoporum extenduntur ad inferiores Curatos modo præscripto, & ad alios quoscumque, qui beneficium aliquod Ecclesiasticum, curam animarum habens, obtinent. Quod etiam in specie habetur *sess. 6. cap. 2. de reformat.* Et hac vniuersali causa habentes beneficia simplicia excusantur à residentia. Licet enim de iure omnia beneficia personalem exigant residentiam, *cap. Quia nonnulli de Cleric. non residen.* Illi tamen ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine immemorabili non adstringuntur. Vnde habentem Altare, vel Capellam, posse per alium in Missis celebrandis deseruire, censuit Sacra Congregatio, sed dictum decretum *cap. 2. sessione 6.* non loquitur, nisi de beneficijs curam animarum habentibus de iure, siue de consuetudine in titulum, siue commendam. Commendatarium autem habentem curam iurisdictionalem tantùm, non teneri ex *d. cap. 2.* ad residentiam, teneri tamen de iure communi iuxta terminos *cap. Dudum de elect. & Extrauag. Execrabilis de præb.* censuit Sacra Congregatio. 14

Et in materia commendæ, & Commendatariorum nonnulla apud Sacram Congregationem Concilij quæsita fuerunt. Ac primò, An Commendatarij Sacros Ordines suscipere teneantur? Et distinguendo inter curam iurisdictionalem, & Sacramentalem dixit Sac. Congregatio Commendæ curam iurisdictionalem non adstringere Commendatarios ad Sacros Ordines. Sacræ Congregationis responsum, concurrente vna ex quatuor conditionibus, locum habere placuit Gregorio XIII. nempè si Monasteria commendata careant omni cura, & Conuentu. Si iurisdictionem tantùm habeant temporalem. Si curam animarum Sacramentalem Conuentui; non autem personæ incumbat. Si Commendatarij iurisdictionem, quam Sedis Apostolicæ concessione habent, non possunt actu exercere, quia prohibiti, & licet actu exercendo spiritualem iurisdictionem, curam animarum habere videantur, quia tamen ex larga significatione illud dicitur, hoc etiam casu non cogendos putauit Sacra Congregatio, licèt magis existimauerit, vt pro qualitate locorum, temporum, ac personarum iudicium huiusmodi relinquatur. 15

Ordo Subdiaconatus, an potius Sacerdotij esse debeat? 16

Ha-

Habetur id apud Card. *in Clem. 1. q. 20. de offic. Vicarij* Mil. *in v. Curatum in fin.* Rebuff. *in prax. tit. de non promot. num.* 32. vbi etiam intra quod tempus, & an cum decreto irritante. Curam autem animarum Sacramentalem siue Monachorum, siue personarum secularium incumbentem personis Commendatariorum voluit Sacra Congregatio obligare ad Sacros Ordines, & in Gallia indistinctè. Quia in concessionibus commendarum illius Regni apponitur decretum, vt intra annum ad Sacros Ordines promoueantur, & si aliter contigerit, Commendas ipso iure vacare. Quod si Commendæ aliquæ occurrerint de Monasterijs, quæ careant omni prorsus cura, & Conuentus, ad Sanctissimum Dominum spectare aliquam cum prouidendis habere rationem.

17 Quæsitum est secundo. An Commendatarij residere teneantur? Item distinguendo inter curam iurisdictionalem, & Sacramentalem, si illa sit sub conditionibus, quas in susceptione Sacrorum Ordinum annumerauimus ad residentiam Commendatarios non teneri, ait Sacra Congregatio, licèt spiritualem iurisdictionem exerceant, neque aliter sancitum *per d. cap.* 1. *sess.* 23. Quia etsi dictum *cap.* de curatis, & alijs quibuscumque beneficijs animarum curam habentibus loquens de sola etiam spirituali iurisdictione intelligi posse videatur, quia tamen ibi de cura animarum Sacramentali tantummodò tractatur, ideò nec cęteros comprehendit decretum illud, nec pœnis in illo Capitulo enumeratis subijciuntur. At iure veteri ij residere tenebantur; Si verò cura sit Sacramentalis, siue Monachorum, siue personarum secularium, inhærens personæ Commendatarij ad residentiam teneri ex dicto decreto *cap.* 1. *sess.* 23. placuit Sacræ Congregationi.

18 Quæritur etiam hic, an Rector, qui habet Vicarium perpetuum in sua Parochia, siue Rectoria, possit, ac debeat compelli ad personalem residentiam? Respondit Sacra Congregatio, si tota cura animarum translata sit legitimè in solum Vicarium perpetuum, non posse.

19 Ex dicto *cap.* 2. *sess.* 6. videtur tamen relictum arbitrio Ordinarij, ex qua causa velit non residendi licentiam dare, & fortasse senibus infirmis, Doctoribus nobilibus, & similibus, & vt in eorum Ecclesijs per Vicarios deseruire faciat, & in dicto *cap.* 2. habetur correctum dictum *cap.* 1. *sess.* 23. vbi imponitur necessitas residendi omninò, nisi ex quatuor causis ibidem expressis, censuit Sacra Congregatio. Nullique ex dicto *cap.* 2. priuilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragantur, eadem reuocantur *in cap. fin. de rescript. in 6.* tanquam malum exemplum continentia; Temporalia verò ex rationabilibus causis præferuantur, de quo infra. Et cum nunquam concesserit Sedes Apostolica indulgentias, & dispensationes, si reperiantur, censendæ sunt subreptitiæ. Dicitur Indultum perpetuum, quia nonnisi morte obtinentis finitur instar rei cuiuslibet, cuius terminus est interitus, Gloss. *in d. cap. fin. v. perpetuas*; Et in hac decreti parte ponitur Episcopi officium in temporalibus dispensationibus, quippè ex rationabili causa tum concessæ ab Ordinarijs legitimè approbatæ, quæ *in dict. cap.* 2. *sess.* 6. præseruatæ sunt, perdurant, nec *cap.* 1. *sess.* 23. sublatæ videntur, nisi velimus intelligere huiusmodi dispensationes comprehendi nomine priuilegij. Debet tamen Episcopus deputare Vicarium, de quo exactius infra ex *d. cap.* 1. *sess.* 23. vbi beneficiatus cogitur relinquere Vicarium, sed is est approbandus, in *cap. vero sess.* 6. Ordinarius, tanquam à Sede Apostolica delegatus, poterit ipse deputare Vicarium. Quia quod non mutatur, stare non prohibetur, & congruam Vicariorum portionem Beatus Pius V. censuit non debere minoris quinquaginta, nec pluris aureis centum æstimari.

20 Opportunis igitur iuris remedijs residere cogendi sunt. At dubitatur. Rectores intra, & extra Ciuitatem Parochiales habentes, quo in loco residere cogi debeant? Respondit Sacra Congregatio, licèt hi, qui extra sunt, plures numero sint, & per Vicarios amouibiles regi soliti sint, cogendum tamen illum residere in loco, vbi Ecclesia Parochialis est. Quod si inde Parochiani, qui extra Ciuitatem habitant, ob locorum distantiam, & alia patiuntur incommoda in percipiendis Sacramentis, ac diuinis officijs audiendis, succurrendum illis esse remedio *cap. ad audientiam de Eccles. edific.* & decreto Concilij *cap.* 4. *sess.* 21. Quod si essent duæ Ecclesiæ intus, & extra, & vna tantùm Parochia, Rectorem debere residere in Ecclesia, quæ est intra Ciuitatem.

21 In *d. cap.* 1. *sess.* 23. agitur de cura Sacramentali, cuius ratione etiam habens Parochiam, in qua tres tantùm, vel quatuor sunt incolæ, ad residentiam tenetur, etsi sint duæ Ecclesiæ vnitæ, residendum est in digniori, etsi de digniori non constet, in frequentiori. Quod si fuerit vna extra Ciuitatem, altera intra, in ea, quæ est intra; si verò duæ Parochiales æquè principaliter inuicem vnitæ sint ita, vt altera accessoriè annexa non dicatur, nec vtraque earum titulum habeat dignitatis, quam voluerit pro residentia eliget Rector. Cum autem in Ecclesia dignitatis quis residere teneatur, Prioratus curatus, seu Parochialis vnita dignitati, nullam requirit residentiam, sed in illa Vicarij perpetui sunt deputandi. Quod habet locum in omnibus Canonicatibus, & alijs iuxta formam *cap. extirpandæ*, §. *Qui vero de praeben.* Hoc tamen procedit, nisi dignitates, vel Canonicatus huiusmodi sint Ecclesiæ suppressæ, vel desolatæ, in qua nullum requiritur seruitium. Tali enim casu in suis Parochialibus tenentur residere.

22 Porrò beneficium curatum simplici annexum, cum denotet esse curatum, & naturam sumat annexi, si vnio accessoriè facta sit, & cura per Vicarium temporalem non exerceatur, ad residendum possidens minimè compellitur, sed obtinens Ecclesiam baptismalem, cui sola incumbit cura baptizandi infantes omnes Oppidi existentis sub cura, Archipresbyter licet in Archipresbyteratus Ecclesia præter baptismum, cætera administrantur Sacramenta, ad residentiam tenetur. Idem dicendum est de Rectore, qui in Rectoria, siue Parochia habet Vicarium perpetuum, nisi tota cura animarum in solum Vicarium legitimè sit translata, Habentes autem Vicarios amouibiles, cum ex tali deputatione constet curam esse apud deputantem, eidem subsunt legi, si Coadiutores Parochianorum, eorumque omnium, qui curam animarum habent, quomodocumque sint, etiamsi Capellaniæ nuncupentur, qui omnes vnà cum ipsis Rectoribus, sicut ad residendum compelli possunt, ita cum illis Episcopus, vt abesse liceat, dispensare non potest, etiamsi Coadiutores essent Canonici Cathedralis Ecclesiæ. Nam cum illis agendum erit iuxta Constitutionem Beati Pij V. vt dimissis quotidianis distributionibus, resideant in Parochiali, sed si cura animarum duobus, tribusue, aut pluribus presbyteris in Ecclesijs perpetuis beneficiatis receptinis alternis diebus, vel hebdomadibus incumbat, hoc decreto *cap.* 1. *sess.* 23. non comprehenditur, sed ad Episcopum pertinebit in talibus Ecclesijs idoneos Vicarios, siue Rectores, & illos quidem voluntarios, penes quos sit illius curæ administratio, constituere. Quod procedit etiam in Presbyteris in Ecclesijs receptitijs, in quibus tamen Rectori iniungitur cura animarum; Clerici verò, quorum beneficia alias non requirunt, residentiam ob necessitatem ad residentiam compelli possunt, licèt talibus litteræ commendatitiæ non sint ab Episcopo denegandæ, si alibi etiam extra Diœcesim voluerint deseruire. Quæ omnia sæpè petentibus respondit Sacra Congregatio.

23 Et cum adhuc dubitaretur, vbi Archidiaconus Cathedralis Ecclesiæ, cui dignitati in erectione Parochialis cura fuerit vnita, & postea ex dispensatione Apostolica aliam Parochialem, in qua residere tenetur, obtinuit, residere debeat? dictum fuit, in vnita Vicarium perpetuum deputare, & in obtenta residere, vt in citato *cap. Extirpandæ*, & *cap.* 7. *sess.* 7. Hæc spectare videtur, quod Gregorius XIII. Nuncijs Apostolicis rescribendum iussit, nempè, vt Curatos, & Archipresbyteros spoliorum Commissarios non deputarent, quod si fieri non posset, quominus eorum opera vterentur, vtantur in locis eorum Parochiæ, vt occasio ijs vagandi, & animarum curam deserendi non præbeatur. Facit etiam & illud, quod cuidam Canonico indultum fuit, vt Ecclesiam Parochialem, de qua dubitabatur, ne in manus hæreticorum perueniret, erat enim in locis, in quibus hæretici grassabantur, vnà cum canonicatu haberet, hac tamen conditione, vt maiori parte temporis resideret in Parochiali, & tempore absentiæ Vicarium idoneum, ab Ordinario approbandum, ibi relinqueret.

24 Itaque quandocumque Parochos, causa prius per Episcopum cognita, & probata, abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquere debent. Quia cura spe-

spectat ad Episcopum principaliter, & architectonicè, ad inferiores verò secundariò, & quodammodò instrumentaliter; quandoquidem ipsi sunt veluti Instrumenta ipsius Episcopi ad opera illa particularia, S. Thomas 2. 2. q. 184. *ar. 6. & 8.* De iure veteri, vt Clericus à sua Ecclesia abesse possit, requiritur causa honesta, & licentia sui Superioris non tacitè, sed expressè obtenta, nec satis est, vt sit petita, si non obtineatur, quia si denegata fuerit, habere debet recursum ad proximum Superiorem, nec sola distantia excusat, neque causa necessaria, vel iusta, nisi talis causa repentina esset grauis, quæ non pateretur dilationem, quia necessitas non habet legem, vel pro breui tempore, vel si quando erat reuersurus, impedimentum superuenerit, quo legitimè detineretur, ne possit redire, *cap. inter quatuor de Cleric. non resid.* ibique Gloss. & Doctores, & Afflict. *decis.* 189. quæ omnia optimè explicantur *in d. cap.* 1. *sess.* 23. *per tot.* contextum, *& can. quia frater* 7. *q.* 1. residere adeò strictè apud Doctores accipitur, vt residens in domo patrimoniali, & non in domo Ecclesiæ, residere non dicatur, quia in singulis casibus repentinis, & in quacumque hora commodè adesse debet, cùm residere sit deseruire. Vnde censuit Sacra Congregatio, Parochum in domibus Parochialibus habitare, ab Episcopo posse compelli, quæ si non extent extra Parochiam in alijs propinquioribus, vt per Doctores *in cap. Quoniam, §. porro, & lit. non contest.* has tamen si non inueniat, si extra Parochiam habitet, ad fructuum restitutionem non tenetur.

25 Quod procedit etiam in Parocho, cui ratione infirmitatis datus fuit Coadiutor, abesse autem à suis Parochijs Parochi non possunt, licèt adsit iusta causa, & in Parochijs relinquant Vicarios idoneos, & ab ipso Ordinario approbatos, quod in omnibus absentiæ casibus seruandum erit, vt *in d. cap.* 1. *sess.* 23. nisi causa cognita, & approbata ab Ordinario, & ab eodem in scriptis obtenta licentia.

26 Neque distantia bidui, vel tridui à Sede Episcopali illorum absentiam ex iusta causa excusabit, si non aderit dicta licentia, nisi causa repentina se offerat, quæ huiusmodi licentiæ petendæ dilationem non patiatur, quo in casu monendus est statim Ordinarius, vt de causa possit cognoscere, adeòque huiusmodi licentia requiritur, vt abesse sine illa, ne per hebdomadam quidem, licere iudicatum fuerit, cum contrarium videatur dicendum, ex eo quod veterum Canonum sanctione, qui aliquantisper tantum abest, cum statim sit reuersurus, non videatur abesse. Quin & absentia septem dierum causa visendi Consanguineos non fuit approbata, nec bona fides liberauit à culpa, & à pœna amissionis fructuum, eum, qui cum tacita Episcopi licentia, quam ei sine dubio non concessisset ea vrgenti causa, curandæ nempè valetudinis; absens fuerat spatio quatuor mensium, præsupposito quod periculum non fuisset in mora, quia si fuisset, aliter dicendum, & absentiam illam duorum mensium à Concilio permissam iuxta formam *dicti cap.* 1. *sess.* 23. indistinctè dictum fuit, Episcopi licentiam requirere, quam si non concedat, non suffragabitur Parocho ad hoc, vt non resideat, suæ conscientiæ iuramentum, quo affirmat, se grauem causam habere, quam manifestare non expediat. Si verò causam rationabilem, dum licentiam peteret, expresserit, & Episcopus illam concedere noluerit, recursus ad Superiorem, si petat, non est denegandus.

27 Quæ omnia iudicauit Sacra Congregatio, Episcopo à Concilio committi, vt executioni demandet, etiam in Ecclesijs Parochialibus, quarum institutio, & visitatio ad inferiores spectat, ipsique inferiores sint Abbates regulares, quam tamen facultatem Archidiaconi in districtu suæ iurisdictionis non habent. Hinc constitutio Episcopi prohibens Parochis sine ipsius licentia absentiam duorum dierum, tenet. Cùm tamen quidam Episcopus in simili Constitutione excommunicationis pœnam apposuisset, & à se legitimè impositam diceret, cum tali casu supponatur reatus peccati mortalis, tollendam tamen dixit Sacra Congregatio, quando breuitas temporis quodammodò absentem excusare videatur. Item Constitutio sub pœna prohibens, nullum Parochum à sua Ecclesia abesse posse, vel per diem absque Ordinarij licentia, quamuis causa etiam repentina, non fuerit iudicata aduersari Concilio. Id enim Concilium volle videtur. Dictum tamen fuit aliquo temperamento moderandum, quod scilicet Vicarij Foranei talem licentiam possint dare, etsi ex hoc temperamento quis inferat à maiori ad minus Vicarium Generalem, præsente Episcopo, in Diœcesi posse Parochis absentiæ licentias dare, quod aduersatur Concilio, quod Ordinarijs facultatem præbendi licentias dedit, respondetur, temperamentum de Vicario foraneo respicere causam repentinam, quæ dilationem non patitur: Vnde non valet illatio. Obtenta verò modo prædicto licentia per tres menses, si etiam per quantumcumque tempus sine iusta causa absuerit, pro rata tantùm mensis quarti fructus amittet, non autem à die absentiæ, sicut Episcopus quidam contra subditum prætendebat.

Ex quibus omnibus patet, instè à Sacra Congregatione 28 sæpius dictum fuisse, Episcopos cum Parochis, vt non resideant, dispensare non posse, benè tamen possunt legitimam non residendi declarare causam. Legitima autem causa dispensationis non erit illa, quod scilicet Episcopus, Parochi alicuius opera vtatur in visitatione, nisi tempore concesso duorum mensium. Item nec senectus, neque si Ecclesiæ fructus sint reseruati ita, vt nihil ferè remaneat pro Rectore, nec aeris intemperies, nisi eo modo, quo infrà notabimus; Nec quia Ecclesia residentiæ parum à Ciuitate distet, vnde commodè, vel in ea litteris posset operam dare, vel ex necessitate loci magistrum esse, & singulis Dominicis in dicta Ecclesia esse. Item neque odium Parochianorum, neque inimicitiæ, si tamen illæ sint graues post obtentum beneficium ortæ, & sic illius culpa, quo casu solitæ sunt dari à Sacra Congregatione litteræ Ordinario, vt concurrentibus supradictis conditionibus, concedat ei, vt in loco tutiori, ac viciniori possit, illis durantibus, non tamen vltra annum, congruam interim portionem ea Ecclesiæ fructibus Vicario assignando, quæ fructuum assignatio illi etiam Vicario fieri debet, qui curæ assistit, dum Rectori infirmo ob defectum Medicorum datur ab Ordinario dilatio trium, vel quatuor mensium, vt in locis vicinioribus Medicorum opera vti possit.

Porrò ex his super Ecclesiæ iuribus, & his, quæ præsen- 29 tiam Rectoris requirere videntur, legitima absentiæ causa declarari potest. Lis verò quæcumque, non vltra sex menses Parochum abesse permittit. Is etiam, qui condemnatus criminaliter ab Ordinario fuerat, dum Romam proficisceretur, legitimè abesse dictum fuit, nec posse suæ Ecclesiæ fructus sequestrari. Residere autem in sua Parochia, & de licentia Episcopi, puta quia nobilis, per alium curam animarum exercere, non licet, cum per seipsum munia, atque curam subire quis teneatur; hic tamen poterit habere subditos in illis casibus, de quibus *sess.* 5. *cap.* 2. *vers. Archipresbyteri, & sess.* 6. *dict. cap.* 2. *& sess.* 21. *cap.* 4. *in princip. & sess.* 22. *de Sacrif. Miss. cap.* 8. *in fine, & sess.* 23. *dict. cap.* 1. *vers. eadem omnino sess.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 1. *vers. qui aliter, & vers. præterea, & ead. sess. cap.* 8.

Aduertendum tamen, residentiam non excusare Paro- 30 chos obligatos in quibusdam solemnitatibus accedere ad Ecclesiam Matricem, & ratione talis obligationis posse compelli, etiam in die fundationis suarum Ecclesiarum ad huiusmodi munus obeundum, & cùm grassante peste in partibus Lombardiæ tempore Sancti Caroli quæsitum fuisset, an Parochi residere in Parochijs suis, & Sacramenta per seipsos ministrare Parochianis suis morbo infectis, teneantur, omninò in illis residendum dixit ex sententia Sac. Congregationis Gregorius XIII. etsi non resideant contra illos procedendum iuxta formam *cap.* 1. *sess.* 23. posse tamen illos Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, veluti necessaria per alium idoneum ministrare, & hoc propter commodum Parochianorum, qui sani sunt, cùm verisimiliter hi nollent cum Parochis ad infectus euntibus, habere commercium. Eadem pestis fuit causa, vt nonnullis Ecclesiarum Prælatis, quod esset proprium Episcopi officium tempore pestis à Sacra Congregatione scire cuperent, consultus Gregorius XIII. hoc tantùm illis respondendum dixit, decretum factum in Parochis, multò magis in Episcopis debere procedere, licèt in locis tutioribus manere, & inde prouidere eos, absurdum non sit, si quod immineret periculum vitæ temporalis ab hæreticis, an subeundum sit pro conseruatione fidei Catholicæ, & fuit consideratum, quod persecutionis tempore cum infideles, vel hæretici perdere conantur eorum corpora, vel animas, quadruplex rerum status esse potest.

Primus, vt omnes Catholici possint, & velint fugere. 31 Tunc etiam Episcopi possunt fugere, quia non remanent in Ciuitate oues, quarum cura geratur. Ita Augustinus *epist.* 180. ad Honoratum Episcopum. Secundus, vt remaneant

Ca-

Catholici in magno spiritualis ruinæ periculo inter hostes fidei, speciatim verò petatur ab eis persona Episcopi, qui per alios tamen potest. Id benè probat Augustinus loco citato, & fusiùs Athanasius in duabus Apologijs de fuga sua. Tertius cum in communi debacchatur persecutio, non in ipsum tantùm, aut certè, si in ipsum, non remanens, per quos oues defendantur à Lupis, tunc Episcopus non solum ex charitate, sed etiam ex officio, & iustitia tenetur manere cum suis, etiam cum periculo martyrij. Id enim inter Pastorem, & mercenarium interest, quod latè probat Augustinus ibidem, & Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *artic.* 5. remanente autem Episcopo cum suis Ministris ad gregis sui tutelam, cæteri quamuis Doctores, & Magistri fidei, siue Religiosi, siue sæculares, fugere possunt. Id Augustinus expresè concedit eo loco, & Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 26. *artic.* 5. alijque. Quoniam neque ipsis ea cura incumbit, non est extrema necessitas, manentibus Pastoribus. Quartus cùm Episcopi, cæterique, quibus animarum cura incumbit, fugiunt, aut desunt, & Catholici remanent in manifesto periculo subuersionis in fide, vel in moribus, tunc, qui non sunt Prælati, tenentur non ex officio, aut iustitia, sed ex charitatis præcepto remanere cum Catholicis, si inde sit magna spes conseruandi eos in via salutis, etiamsi subeundum sit periculum martyrij. Tunc enim est verè casus extremæ necessitatis spiritualis, cui quilibet Christianus tenetur subuenire cum periculo vitæ corporalis, vt ait Diuus Thomas 2. 2. *dict. quæst.* 26. *art.* 5. *& quæst.* 44. *artic.* 8. *& quæst.* 124. *artic.* 3. *ad* 1. & ex his duobus locis affirmat in hoc casu habere locum illud Apostoli præceptum, vt nos debeamus animam ponere pro fratribus nostris, quo loco etiam populum obligari, significat Augustinus *tractat. in epist.* 1. *Ioan.* Estque communis opinio, quæ fundatur in ordine charitatis, qui est in præcepto, vt plus diligamus animam proximi, quàm corpus nostrum, vt docet Augustinus *lib.* 1. *de doctr. christian. cap.* 27.

32 Vnde etiam non Episcopi ad id tenentur, quia illis deficientibus, vnicuique mandauit Deus de proximo suo. Nam & parentes tenentur alere filium, sed illi, si nolint, vel non possint, tenentur omnes, qui possunt. Id autem tanto verius est, si ex fuga Magistrorum fidei, etiamsi Episcopi non sint, sit probabile periculum, ne blasphemetur nomen Dei, & illi diffidere videantur veritati fidei; tunc enim remanere esset quædam fidei confessio, ad quem teneri vnumquemque docet Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 3. *artic.* 2. quando alioqui subtraheretur, vel debitus honor Dei, vel vtilitas proximi, & sic ex omissione confessionis crederet quis, vel quod non haberet fidem, vel fides non esset vera, vel alij auerterentur à fide.

33 Atque ex his fuit responsum, quod si in Transiluania non sunt præter Iesuitas, qui gerant curam Catholicorum, & horum fides manifestè periclitetur inter tot hæreticos ex Iesuitorum recessu, obligari præcepto charitatis ad remanendum Iesuitas, non omnes, sed necessarios, si non ampliando, at conseruando Catholicorum numero, eligi verò possunt, vt in allegata *epist.* tradit Augustinus, vel data singulis optione, & potestate eligendi quos velint propter infirmos. Imò extra casum necessitatis ex zelo fidei, & charitate studiosa magis adiuuandi salutem proximorum remanere cum periculo martyrij pertinere ad consilium super erogationis ad perfectionem charitatis, docet Sanctus Thomas *dict. quæst.* 26. *artic.* 5. *ad* 3. *& dict. quæst.* 124. *artic.* 3. Idemque probatur ex sanctorum exemplis apud Surium *tom.* 7. *pag.* 971. 973. *&* 981. Theodoretum *histor. Ecclesiast. cap.* 25. 27. *& seqq.* Petrum Damiani *in ser. de S. Vitalis*, Gregorium Nazianzenum *in orat.* in laudem Sancti Basilij, & in vita Nazianzeni, in vita S. Sebastiani, in vita Sancti Hilarij, & S. Athanasij, & hanc sententiam approbauit Summus Pontifex Gregorius XIII.

34 Ex *cap.* 1. *sessione* 6. *de reformat.* Illud In primis annotandum existimo, quod cupit Sacrosancta Synodus, vt ad Ecclesiarum regimen ij promoueantur, qui maximè digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas à puerilibus exordijs vsque ad perfectiores annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta, testimonium præbeat, *can. miramur distin.* 61. eius, qui promouendus est ad Episcopatum virtutem cognitam, atque perfectam esse oportere ex perseuerantia, quemadmodum de se testatus est Samuel: *Ego autem senui, & incanui, & ita conuersatus sum coram vobis ab adolescentia mea vsque ad præsentem diem.* Et de Cornelio Romano Episcopo Cyprianus scripsit *epist.* 52. non iste ad Episcopatum subitò peruenit, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in diuinis administrationibus Dominus sæpe promeritus ad Sacerdotij sublime fastigium cunctis Religionis gradibus ascendit. Idipsum expressum *in can. Omnis Episcopus dist.* 61. his verbis: *per singulos gradus, si dignus fuerit, ascendat ad culmen Episcopatus.* Vtinam temporibus nostris id eueniret.

Placuit eidem Synodo antiquos Canones aduersus non residentes promulgatos innouare, quod scilicet non liceat Episcopo vagari, & si monitus non residerit, certior fieri debet Summus Pontifex, vt habetur *in can. peruenit* 7. cum multis alijs *quæst.* 1. nec transire de Ecclesia ad Ecclesiam ibidem *can. Si quis vero, & can. Si quis Presbyter*, nec relicta Cathedrali in alia intra Diœcesim resideat Ecclesia, nec in re propria diutius, quàm oporteat constitui, & propriam Cathedralem negligere ibidem *can. placuit, & d. can. si quis presbyter*, si non residerit deponitur, & ab alterius Diœcesis Episcopo, nec recipiendus, præsertim diebus solemnibus, *can. si quis in Clero, vbi §. similiter si per tres hebdomadas*, Clericus ab Ecclesia sua defuerit huic damnationi succumbat, idest vt triennio à communione suspendatur vnà cum eo, qui illum detinet *can.* 2. 21. *quæst.* 2. Excipitur is, quem populus culpa sua non recipit *can.* 4. *&* 5. *distin.* 92. Nec sine licentia Papæ licet ad Comitatum proficisci, *can. quo ausu* 23. *quæst.* 8. Neque ad Imperatorem sine licentia Metropolitani *ibidem can. si quis Episcopus, aut presbyter*, nisi fuerit vel inuitatus, vel vocatus à Religiosis Imperatoribus *ibidem can. Si quis fratres.* Item *in can.* 18. *&* 80. qui adscribuntur sextæ Synodo, estque etiam per Imperatorem Iustinianum amplissimè prouisum Constitutione sexta *in auth. collat.* 2. *tit.* 6. *nouel.* 6. *Quomodo oporteat Episcopos, §. & illud etiam definimus*, vt Episcopis abesse à suis Ecclesijs plusquam per totum annum non liceat, quod neque propriæ Ecclesiæ causa discedant, sed per ministros Imperatorem certiorem faciant. 35

Omnesque quouis nomini, ac titulo, & quacumque dignitate curæ animarum præfectos monet ad residendum, illos scilicet, qui beneficia Ecclesiastica in titulum, & in commendam 21. *quæst.* 1. *per tot.* vel in procurationem *cap. innotuit de elect.* vel in administrationem habent, ac *sess.* 23. *dict. cap.* 1. vbi exprimuntur in specie Cardinales, vt omnis tollatur dubitatio, cum in generali sermone Cardinales non comprehendantur in eorum damnum. Vnde si Cardinales in officio à Sede Apostolica sibi iniuncto, non sunt adstricti abesse, tenentur residere in Curia, & assistere Romano Pontifici, aliàs amittunt fructus beneficiorum, & officiorum ex Concilio Lateranensi sub Leone Decimo *sess.* 9. *in Bulla reformat. Curia tit. de Cardinal. & ex cap. per venerabilem qui fil. sint legit. & cap. fundamenta, §. decet namque de elect. in* 6. Sunt enim adstricti Curæ vniuersalis Ecclesiæ secundum Innocent. *in cap. bonæ memoriæ* 1. ibique Doctores *de postul.* legitimo impedimento, siue rationabilibus causis cessantibus, vt clariùs *in dicto cap.* 1. *sessione* 23. vbi exprimuntur quatuor causæ, christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & euidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ vtilitas, & in eo *cap.* 1. additur, quod causa absentiæ sit cognita, & probata, in dicto verò *cap.* 1. *sess.* 6. non requiritur de necessitate causæ cognitio. 36

Et intra suam Diœcesim. Ergo si commorantur in sua Diœcesi, licèt extra Ecclesiam Cathedralem, non incurrunt, sed restringitur id *in d. cap.* 1. *sess.* 23. vt certis anni temporibus, ac diebus Ecclesiam suam Cathedralem non relinquant. Idem etiam iure Canonum sancitum est *in d. can. placuit, vt nemini* 7. *q.* 1. *can. Episcopus de consecr. dist.* 3. quod sublimitatur *in dict. cap.* 1. *sess.* 23. nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi alio vocant. 37

Pœna est amissio quartæ partis fructuum, quæ confirmatur *in d. cap.* 1. *sessione* 23. simulque idem ampliatur. At obijciet aliquis: Si per Concilium innouati sunt antiqui Canones aduersus non residentes, cùm *in dicto can.* 1. *sessione* 6. alia ab illis pœna præscribatur, quorsum antiqui Canones præscribantur? Respondeo, innouari Canones quoad culpam, vt Episcopi residere teneantur, & quoad pœnam priuationis, de qua à Concilio nihil statuitur, declaraturque, quod crescente contumacia, seueriori Canonum censuræ sub- 38

ſubijciantur, ſic etiam quoad modum priuationis ſecundum depoſitionem, *cap. Ex tua de Cleric. non reſiden:* quemadmodum cenſuit Sacra Congregatio, & declaratur *in d. cap. 1. ſeſſ. 23.*

39 Et hanc pœnam ipſo iure incurrunt: *In dict. cap. 1. ſeſſ. 23.* nihil dicitur an ipſo iure, an per ſententiam non reſidentibus pœna debeatur. Verùm cum ibi confirmetur pœna *in d. cap. 1. ſeſſ. 6.* ſtatuta, omnes conditiones repetitæ cenſentur contra opinantes, conſtitutiones ſuper reſidentia non imponere pœnam ipſo iure, vt per Afflict. *deciſ. 289. num. 8.* An autem ſit neceſſaria monitio, & mora poſſit purgari, plenius declaratur *in dict. cap. 1. ſeſſ. 23.* Notandum tamen, quod pœna, quæ imponitur ipſo iure incurrenda per Concilium, cenſuiſſe ſæpius eius Sacram Congregationem requirere declarationem, & quod dicitur *d. cap. 1. ſeſſ. 23. verſ. Si quis autem*, intelligendum eſt, quod tuta conſcientia fructus ſuos non faciant.

40 Creſcente verò contumacia id intra tres menſes Romano Pontifici denunciandum eſt, vt Summus Pontifex de priuatione, ac depoſitione cognoſcat *dict. can. peruenit 7. quæſt. 1.* vbi Gregorius ſcribens Anthemio *epiſt. 13.* ſiue 123. *lib. 5.* ſic ait, *in Monaſterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare, vt quid facere debeas noſtra iterum præceptione cognoſcas*. Quia cauſæ grauiores contra Epiſcopos, & potiſſimum quando agitur de depoſitione, vel priuatione, nonniſi à Summo Pontifice ſunt cognoſcendæ, vt *in cap. 5. ſeſſ. 24.* Et nota, quod pœna ingreſſus Eccleſiæ non inducit irregularitatem ei, qui prohibitus ingrediendi ingreſſus eſſet, licèt moraliter peccaret, ſecus ſi ingrederetur, & celebraret *cap. is, cui de ſentent. excommunic. in 6.*

41 Addunt aliqui Doctores, ſi Epiſcopus ſine cauſa abſit, etiam ſpatio trium menſium, vel minori, eum fructus ſuos pro rata non facere, ſed teneri reſtituere. Ita Garz. *de benefic. par. 3. cap. 2. num. 28.* quia ſi non laborat, non manducat, vt inquit Apoſtolus. Sed alij contra inquiunt, non teneri reſtituere, quia non videtur moraliter abfuiſſe ob paruitatem materiæ, vt patet ex eodem Tridentino *dict. cap. 1. ſeſſione 23.* quod verum eſt, dummodò officium ſuum per Vicarium idoneum præſtiterit, quatenus fuerit neceſſarium, & hanc tenent multi, quos allegat, & ſequitur Bonac. *de oblig. benefic. diſput. 3. punct. 4. numer. 8. & 9.*

42 Limitanda verò ſunt primò ſupradicta decreta Sacri Concilij Tridentini, vt obligatio reſidendi incipiat, quoad Epiſcopos, poſt conſecrationem, & quoad Archiepiſcopos poſt pallij ſuſceptionem, dummodò per eos non ſteterit, quominus citiùs pallium, vel conſecrationem ſuſcipiant. Nam antea non videntur vrgeri ad reſidentiam iure naturali, cùm non poſſint adhuc exercere, quæ ſunt Ordinis, Sanch. *lib. 7. opuſc. cap. 1. dub. 16. num. 15.*

43 Secundò, quod excuſatur à dictis pœnis, qui bona fide abſuerunt, ſcilicet ſi à mortali excuſentur, Garz. *l. c. n. 36.*

44 Ac tertiò, vt Epiſcopus abſens in foro conſcientiæ non teneatur reſtituere præcisè omnes fructus pro rata temporis abſentiæ, ſed poſſit ſibi retinere partem ob alia munia, vt recitationis horarum, & alia, quibus abſens pro grege ſuo functus eſt, & quoad hanc partem decretum illud pœnale, de quo Tridentinum *dict. cap. 1. ſeſſ. 6.* non obligat in conſcientia ante ſententiam, Bonace. *ibidem punct. 4. num. 5.*

45 Vrbanus Octauus Conſtitutionem edidit ſub anno 1634: die 12. Decembris, quo ſtatuit, vt Epiſcopi, & ijs maiores Prælati, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, reſidere teneantur, neque à loco reſidentiæ diſcedere, niſi priùs obtenta licentia à Papa per Breue, vel litteras miſſiuas, aliter incurrant ipſo facto abſque vlla declaratione pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, amiſſionis fructuum pro rata abſentiæ, & facultatis teſtandi, ſeu diſponendi de bonis ſuis à Sede Apoſtolica conceſſæ. Item vt deinceps promoti ad Cathedrales à die promotionis teneantur intra vnum menſem morantes in Curia Romana, & intra duos menſes morantes in Italia, & intra quatuor menſes morantes extra Italiam ſe itineri committere, & ad reſidentiam ſe conferre, & inde non diſcedere, vt ſupra; ſub pœnis eiſdem latæ ſententiæ: Et ampliat, vt Cardinales titulos Epiſcopales ſuburbicales habentes, teneantur reſidere in alio Epiſcopatu, ſi quem alibi habeant, ſub eiſdem pœnis. Item vt ex nulla cauſa abſentiæ excuſentur, quantumuis graui, & bonum publicum reſpiciente, ſed ſolum cauſa Synodi, vel Aſſembleæ, cui ſoleant intereſſe, & ratione officij, eorum Epiſcopatui adiuncti. Sed ob cauſam viſitandi limina Apoſtolorum limitauit abſentiæ tempus; ſcilicet pro Epiſcopis exiſtentibus intra montes, & mare, quatuor menſium, vltra montes, vel mare ſeptem menſium. Præterea idem Summus Pontifex viuæ vocis oraculo declarauit, non eſſe per hanc Bullam interdictam abſentiam ad modicum tempus, ideſt trium menſium, à Sacro Concilio Tridentino conceſſam.

46 Epiſcopi autem non reſidentes priuantur multis commodis, vt gratiæ alternatiuæ ſuper prouiſione beneficiorum, de qua re eſt *regula 9. Cancellariæ*. Item alijs facultatibus ſæpè conceſſis à Concilio Tridentino, & alibi in iure Epiſcopis reſidentibus.

47 Id tamen limita, quod non priuatur dictis facultatibus, neque incurrit pœnas non reſidentis Epiſcopus, ſi reſidet propè Diœceſim in loco non diſtanti vltra vnum milliare; Vnde nullum præiudicium officio, & animarum neceſſitatibus inferatur, quia parum diſtans moraliter eſt præſens, *l. pro locis, l. mediterranea, Cod. de ann. & trib. lib. 10.* Gonzal. *gloſſ. 43. num. 10. & num. 43. ad 83.* Bela *par. 4. caſ. 21.* Bonac. *loc. cit. punct. 1. num. 2. & 4.* & Garz. *de benefic. par. 3. cap. 2. num. 179.* vbi refert declarationes Sacræ Congregationis, quæ licet loquantur de Parocho, multò tamen magis procedunt in Epiſcopo, cum ipſius ſeruitium non ſit tam frequens, & immediatum.

48 At quid de Epiſcopo, qui frequenter recedit à ſua Diœceſi ad locum aliquem vicinum ob negotia, cum animo tamen citò redeundi, vt contingere poteſt Epiſcopis, qui vicini ſunt Ciuitati principali, ad quam contingit ſæpè eos ſe transferre ob aliqua negotia, animo tamen ibi non permanendi, ſed reuertendi quamprimum ad propriam Diœceſim.

49 Reſidere cenſeo ita, vt non obſtante frequenti receſſu cum animo breui tempore reuertendi, habeatur pro reſidens. Quia non habetur pro abſente, qui habet animum reuertendi, & breui eſt reuerſurus, *l. poſtliminis, §. poſt liminio, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. & l. 1. §. habitare, ff. de his, qui deiec. vel effud.* In hoc autem caſu mora breuis non habetur in conſideratione, quàm animus tenet perſonam addictam Diœceſi, quod ſufficit ad ſaluandam præſentiam moralem, in qua fundatur reſidentia. Vndè qui recedit animo reuertendi, non dicitur receſſiſſe, *§. In his autem animalibus, ff. de edib.*

50 Accedit etiam, quod quando conſideratur reſidentia, non conſideratur præſentia nuda corporis, ac veluti materialis, ſed præſentia viua, & formalis, quæ non conſiſtit in ſola præſentia corporis, ſed magis in animo applicante corpus, ac proindè non dicitur quis eſſe, vbi eſt corpore, ſi animo abſit *d. l. Poſtliminii, §. Captiuus* atque adeò reſidentia non eſt vera reſidentia, ſi abſit animus ſibi permanendi iuxta ea, quæ tradunt Archidiac. *in cap. licet canon num. 5. de elect. in 6.* & Corn. *conſil. 244. num. 18. lib. 2.* Cùm igitur qui recedit à propria Diœceſi animo quamprimum reuertendi, retineat animum reſidendi, non interrumpit omninò reſidentiam, quia remanet principalior pars, quæ conſiſtit in animo applicante perſonam ad reſidendum.

51 Idque præſertim locum habet in Epiſcopo, quia reſidentia Epiſcopi non debet eſſe otioſa, ſed actiua ita, vt inuigilet curæ animarum; & aſſiſtat aſſiduè curæ ſuæ Eccleſiæ, vt notant Cardin. *in Clem. vn. ſub init. num. 22. de for. competen.* Cuiac. *in princip. tit. de Cleric. non reſiden. v. quod præterea*, Lotter. *de re benefic. lib. 3. quæſt. 27. num 4.* & alij cum Gloſſ. *in cap. Conquerente, verſ. deſeruiat de Cleric. non reſidend.* Vnde reſidentia conſiſt ex duplici parte, nimirum præſentia corporali; & operatione in regenda Eccleſia. Quando autem recedit animo quamprimum reuertendi, interrumpitur ſola præſentia corporalis, quæ eſt veluti pars materialis reſidentiæ, continuatur verò operatio, quæ eſt pars formalis, ac principalis, & proindè ipſa ſufficit, vt reſidentia dicatur continuari, præſertim quia præſentia corporalis non eſt propter ſe requiſita in reſidentia; ſed propter operationem; & ideò, quamuis deficiat per aliquod breue tempus, itaut non deficiat operatio, non deficit

reſi-

residentia, cùm possit stare operatio pro aliquo breui tempore, sine præsentia corporali, ac proindè non sit necessarium, quod sit continua sine vlla interruptione.

52 An autem Episcopi, Canonici, aliique possint vnire trimestre absentiæ vnius anni à Concilio Tridentino concessi *sess.* 23. *cap.* 1. & *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* cum trimestri anni sequentis?

53 Negatiuè respondendum censeo. Quia ideò Concilium concedit tres menses, quia est modica absentia, & qui aliquantisper abest, non videtur abesse, quæ planè est tota ratio indulgentiæ. Contrarium autem contingeret, si trimestre vnius anni coniungeretur cum trimestri alterius anni, quia absentia duplicaretur, ac proindè non esset modica in tali casu, quæ sufficeret, vt absens non videretur abesse. Cùm enim modicum tempus iuxta magis receptam sententiam dicatur arbitrio Iudicis, habita ratione subiectæ materiæ, & circumstantiarum *l.* 1. *ff. de iur. delib.* & notant Gloss. *in l.* 1. §. *Quod autem*, *ff. supers.* & *l. etsi post tres*, *ff. Si quis caut.* Bartol. *in leg. Si insulam num.* 3. *ff. de verbor. obligat.* Alexand. *consil.* 219. *num.* 11. *lib.* 6. Menoch. *de arbitr. cas.* 4. *num.* 5. *lib.* 2. Afflict. *decis.* 241. *num.* 3. Rosental. *de feud. cap.* 6. *conclus.* 59. ac Rota coram Seraphino *decis.* 580. *num.* 5. & coram Coccino *decis.* 100. *num.* 2. Vnde cùm in præsenti materia Concilium duos, vel tres menses absentiæ iudicet modicam absentiam, negari non potest, quod hæc absentia duplicata sit magna, & consequenter non sit illa, de qua intelligit Concilium, quod non habeatur pro absentia.

54 Idque confirmatur, quia Concilium ponit summum terminum absentiæ, intra quem Episcopus, aut Canonicus possit diù aliquantisper abesse, & hunc vult esse spatium ad summum trium mensium. Vnde si excedatur iste terminus, non erit amplius illa absentia, quæ secundum Concilium facit aliquantisper abesse, atque adeò non erit absentia ab ipso concessa. Quando autem coniungitur trimestre vnius anni cum trimestri sequentis anni, exceditur terminus præfixus à Concilio, & non habet amplius locum ratio ab ipso assignata, atque adeò, nec etiam indulgentia absentiæ. Quia ad cessationem rationis mensuranda est *l. Si quis*, *ff. de acquir. possess. l. sunt leges*, *ff. de legibus*, & *l. Cùm mulier* 1. *solut. matrim.* & notant ibi Cumanus, Castrensis, Imola, & cæteri Doctores, Bald. *in leg. Si quis seruo*, *Cod. de furt.* Roman. *in leg. contra legem*, *ff. de legibus*, Paris. *consil.* 16. *num.* 29. *vol.* 3. Tiraquell. *tractat. Cessante causa par.* 1. *num.* 138. qui alios citat Rimin. Sen. *consil.* 183. *num.* 3. ac Euerard. *in topic. loco à ratione leg. vers. virtus enim legis.*

55 Nec refragatur, quod vnum trimestre referatur ad vnum annum, & aliud ad sequentem. Quia cùm coniugatur absentia vnius anni cum absentia alterius, fit notabilis absentia, & quoad effectum æquipollet absentiæ eiusdem quantitatis, quæ responderet eidem anno, quia per sex menses continuos remouet pastorem à cura sui gregis, & ideò non refert quoad effectum, an incidat tota in eodem anno, an intra duos, quia ex æquipollentibus non refert, quid ex ipsis fiat, quando inferunt eumdem effectum, *l. mulier*, *ff. ad Trebell.* & *l. fin. Cod. de donat. quæ sub modo*, & *l.* 3. *Cod. de institut.* & *substitut.* & notant Soccin. Iun. *in leg. Gallus*, §. *At quid si tantum num.* 28. *ff. de lib. & posth.* Ias. *in l. si tantum n.* 3. *Cod. de instit. & substit.*

56 Ex his autem deducitur resolutio alterius difficultatis, nempè non posse Episcopum coniungere tempus concessum pro visitatione liminum Apostolorum cum tempore concesso pro alia visitatione. Nam in hoc quoque militat eadem ratio proportionaliter, & etiam specialis ratio, scilicet, quod non possint coniungi duæ visitationes liminum Apostolorum. Finis enim visitationis liminum Apostolorum non solum est illa specialis obedientia, & obsequium, quod exhibetur Summo Pontifici, sed etiam informatio eiusdem Pontificis, de statu Ecclesiæ, vt desumitur ex *Constitut.* 15. §. 3. Sixti Quinti *tomo* 2. *Bullar.* Postquam Episcopus exhibuit informationem pro vna visitatione. Tum quia non supponitur statim mutatus status Ecclesiæ. Tum quia status Ecclesiæ non est de nouo examinatus, vt possit aliam nouam relationem facere. Vnde cum non possint coniungi fines visitationum liminum Apostolorum, nec etiam poterunt coniungi ipsæ visitationes, atque adeò nec tempus pro ipsis concessum.

57 Secundo deducitur, quod quando adsunt legitimæ causæ absentiæ, de quibus Concilium Tridentinum *dict. cap.* 1. *sessione* 23. *de reformat.* non tenetur Episcopus pro trimestri concesso, sed poterit vltra ipsum abesse quantum exigunt causæ, propter quas abest. Nam Concilium concedit trimestre absentiæ vltra prædictas causas, nempè illas, ratione quarum dixerat, Episcopum posse abesse, vt constat ex illis verbis. *Extra prædictas causas nullo pacto debere duos, aut ad summum tres menses excedere.* Cum enim absentia trium mensium sit concessa ex æqua causa pro singulis annis, non est concessa pro illis causis specialibus, ex quibus quoties opus fuerit, potest Episcopus abesse, ac proindè posse Episcopum vti trimestri concesso ad relaxationem animi, tradunt Azor. *par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 9. & Sanctarell. *var. resol. quæst.* 4. *num.* 5. *in fine.*

58 Atque ita etiam declarauit Sacra Congregatio super residentia Episcoporum habita in Quirinali die 17. Iulij 1657. in qua proposita fuerunt auctoritate Sanctissimi infrascripta dubia.

59 Cùm Sacrum Concilium Tridentinum *cap.* 1. *sessione* 23. *de reformat.* permittat Episcopis, vt singulis annis, dummodò æqua ex causa, & absque vllo gregis detrimento fiat, abesse possint a sua Diœcesi per duos, aut ad summum tres menses, quæritur.

60 Primò, An Episcopus possit iungere trimestrem absentiam vnius anni cum absentia trimestri sequentis anni adeò, vt licitè abesse valeat à sua Ecclesia per menses Octobris, Nouembris, & Decembris anni ver. gr. 1657. & continuare absentiam per menses Ianuarij, Februarij, & Martij anni 1658.

61 Secundò, An Episcopus in casibus, in quibus rationabilem causam habet non residendi, debeat vti mensibus per Sacrum Concilium concessis, & nonnisi ipsis consumptis, quatenus absentiæ causa duret, licentiam petere non residendi, An verò primò licentiam petere, & ad alios vsus reseruare bimestre, aut trimestre tempus à Concilio concessum?

62 Per Bullam sanctæ memoriæ Vrbani Octaui super residentia Episcoporum incipientem: Sancta Synodus 27. aliàs 137. permittitur, vt Episcopi ad effectum visitandi statutis terminis Sacra Beatorum Apostolorum limina, abesse possint à suis Ecclesijs per certum tempus, videlicet citra montes, vel mare existentes per quatuor menses, alij verò, &c. hinc.

63 Tertiò quæritur, An Episcopus visitans Sacra Limina in fine vnius termini, ver. gr. in fine vnius triennij, possit immediatè in principio sequentis triennij iterùm visitare, ac proindè visitationum titulo abesse à sua Ecclesia per octo continuos menses?

64 Quartò quæritur, An Episcopo, qui anteà per multum temporis, ver. gr. per decem continuos annos in sua Ecclesia resederit, & vel ab ipsa vacatione per Sacrum Concilium ex rationabili causa singulis annis permissa semper se abstinuit, possit aliquando concedi facultas non residendi per aliquod tempus, licèt non adsit vlla causa ex approbatis ab eodem Sacro Concilio Tridentino.

65 Ad primum Sacra Congregatio respondit, non posse. Tum quia eiusmodi semestris absentia complectitur illius temporis spatium Dominici Aduentus, & Quadragesimæ, quo ne à sua quidem Cathedrali, nedum à Diœcesi Episcopo abesse licet, vt in Concilio Tridentino *dict. cap.* 1. *vers. Eosdem interim admonet sess.* 23. Tum quia in eo, qui abest sex mensibus continuis non verificatur illud verbum *aliquantisper*, quo vtitur Concilium *in dict. cap.* 1. dum ait: *Quoniam autem, qui aliquantisper tantum absunt ex veterum Canonum sententia non videntur abesse*, cum Concilium illud restringat ad duos, vel ad summum tres menses, & antiqui Canones ad vnum, vt *in can. præsentium* 7. *q.* 1. vel ad duos, vt *in can. Si quis in Clero eadem caus. & quæst.* Et quatenus verificatur verbum, *aliquantisper*, non tamen verificantur sequentia, videlicet *quia statim reuersuri sunt*. Nam qui abest per semestre tempus, vtique non statim est reuersurus, cum dicto sta-

statim regulariter significat modicum temporis interuallum, vt est Text. *in l. Cum quidam*, *ff. de legat. 2. & in l. Si finito*, *§. non autem statim*, *ff. de damn. infect.* & notat Tiraquell. *in l. Si vnquam verf. reuertatur num.* 120. *C. de reuoc. donat.* Et aliquando importat interuallum vnius mensis, vt notatur *in leg. diuortio facto*, aliàs est *l. fructus 7. §. Papinianus* in Gloss. *verf. statim*, *ff. solut. matrim.* Tum quia absentia Episcoporum per sex continuos menses à Concilio non reputatur breuis, vt patet *sessione 6. cap. 1.* ibi, *si quis sex mensibus continuus extra suam Diœcesim morando absuerit, quartæ partis fructuum vnius anni pœnam ipso iure incurrat*. Tum denique, quia magis relaxari potest neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, maiusque detrimentum in spiritualibus, ac temporalibus potest pati Ecclesia, & praui abusus, & corruptelæ in Clero, & populo faciliùs introduci, & difficiliùs eradicari, si trimestre tempus absentiæ vnius anni coniugatur cum trimestri alterius anni, quàm si trimestria sint interpolata, ob quam rationem cùm *in cap. in singulis de stat. Monach.* statutum sit, vt Capitula Prouincialia Religiosorum, fiant de triennio in triennium, Ioan. Andr. *ibi in princip.* dicit, non sufficere in fine primi triennij facere vnum Capitulum, & statim in principio secundi triennij facere aliud, quia id potius esset facere Capitulum de sexto in sextum annum, quàm de triennio in triennium, & multo tempore posset sic tardari Ordinis reformatio. Vnde trimestre tempus, quod interpolatè, ac per se sumptum à Concilio reputatur breue, & cadit sub permissione, quia breui reuersus, nec diuertisse videtur *l. 3. in fin. ff. de diuort.* Si posteà iungatur cum alio trimestri, æstimatur esse longum, & cadit sub prohibitione, vt de diuersis donationibus simul iunctis notat Ostiensis *in cap. Apostolica de donat.* & de vnionibus, quæ quanuis singulæ per se non grauent, tamen simul omnes consideratæ grauant, & ideò omnes sunt reuocandæ, decidit Oldrad. *cons. 262. in quæst. num. 2.* Et de pluribus furtis rei modicæ docet Diuus Thomas *in 2. 2. quæst. 66. art. 6. ad 3.* Syluest. *in v. furtum num. 4.* Confert Text. *in l. Si libertus*, *§. Si quis plures*, *ff. de iurepatr. & arg. l. Si libertus*, *§. Si quis pluris*, *ff. de iurepatr. & arg. leg. necnon*, *§. Si quis sæpius*, *ff. ex quib. caus. maior.*

66 Ad secundum Sacra Congregatio consulendo putauit, nihil generaliter respondere, sed vbi casus particulares acciderint, maturiùs deliberare.

67 Ad tertium respondit, Episcopum, qui Beatorum Apostolorum limina visitauit, vet. gr. in fine vnius triennij, nequaquam posse immediatè in principio sequentis triennij iterum visitare, ac proindè nec visitationis titulo per octo continuos menses à sua Ecclesia abesse. Rationes huius tertiæ resolutionis habentur *in cap. ego N. n. 50. de iureiur.* vbi noster Fagnanus, olim Consiliarius Pontificum, nunc Pontificatus.

68 Ad quartum respondit, non posse. Quam Congregationis sententiam Alexander VII. ad se relatam, in omnibus approbauit.

69 Idem Sacrum Concilium *dict. cap. 1. sessione 6. & d. cap. 1. sessione 23. §. Eadem*, pœnas ibi statutas contra Episcopos non residentes extendit contra Curatos, Episcopis inferiores, & ad omnes habentes beneficium Ecclesiasticum, curam animarum habens, concedit tamen illis, vt abesse possint ex causa ab Episcopo prius cognita, & approbata, relinquendo Vicarium idoneum ab Episcopo approbandum cum debita mercedis assignatione. Discendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa, non obtineant.

70 Ex quibus primò apparet, quod Parochus non residens sine licentia legitima, non facit fructus suos pro rata temporis iuxta Tridentinum *in dicto cap. 1. sessione 23.* vt etiam ante sententiam teneatur restituere fabricæ, vel pauperibus loci, nulla compositione suffragante.

71 An autem excusetur ob modicum tempus absentiæ, vt si per tres, vel quatuor dies, vel saltem minus vna hebdomada continua, vel interpolatè sumpta intra vnum annum, respondent Doctores communiter, excusari vt Garz. *de benefic. dict. par. 3. cap. 2. num. 23. & seqq.* & in hoc non videtur difficultas. Sed aliqui dicunt, non teneri restituere, nisi absit vltra bimestre sine licentia, quia bimestre existimant paruam materiam, & inquiunt Concilium Tridentinum non requirere in Parochis licentiam Episcopi, nisi pro absentia vltra bimestre. Ita Bonac. *de obligat. benefic. disput. 5. dict. punct. 4. num. 4.* Nald. *in summ. v. Residentia num. 5.* Nauarr. *in man. cap. 25. num. 121.* Azor. *lib. 7. cap. 4. quæst. 9. tom. 2.* ac Beja *par. 4. resp. 21.* Sed contrarium tenendum est ex Textu *dict. cap. 1. sessione 23.* vbi absolutè requiritur licentia, etiam intra bimestre. Ita Sanchez *de matrimon. lib. 3. disp. 31. num. 11.* Vgolinus, Lessius, Posseuinus, quos sequutur Barbos. *de potestat. Episcop. alleg. 53. num. 96.* & Garz. *loc. cit. n. 23.* alijque communiter. Verùm est quod Parochus pro tempore absentiæ non tenetur absolutè omnes fructus restituere, sed potest aliquam partem sibi retinere ratione horarum canonicarum, & propter alia seruitia Ecclesiæ in absentia præstita, vt diximus de Episcopo.

Apparet secundo, quod Episcopus potest etiam procedere 72
contra Parochum ad priuationem quartæ partis fructuum, quoties absentia ad sex menses peruenerit sine causa rationabili iuxta Tridentinum *d. sess. 6. c. 1.* & Garz. *ibid. n. 32.* Et hæc pœna priuationis quartæ partis fructuum intelligenda est, vt sit de fructibus, etiam futuris, quos reuersus suos facturus est, vel quos aliàs absens suos fecisset, alias enim hæc pœna esset elusoria, vt patet, ac ita censuit Sacra Congregatio apud Garziam *ibidem*. Vnde quamuis pœna priuationis quartarum à Tridentino inferatur ipso iure, siue ipso facto incurrenda, non tamen ligat ante sententiam, secus, quoad fructus pro rata absentiæ amissos Sanchez *lib. 2. in decalog. cap. 5. num. 10.*

Limitatur hæc decreta contra Episcopos, & Parochos, 73
siue Curatos, vt nun procedant contra Abbates Priores, & alios habentes beneficia regularia. Nam si absentes per alium sua munia subeant, non tenentur fructus restituere, licèt peccent non residendo. Quia Tridentinum intelligitur de beneficijs secularibus, Less. *de iust. & iur. cap. 34. num. 161.* Filliuc. *tract. 41. cap. 6. num. 30.* & Bonac. *d. punct. 4. num. 14.*

Ex cap. Extirpanda, *§. Qui verò de prebend.* Paro- 74
chus non residens, incurrit ipso facto pœnam priuationis Parochiæ, vt liberè alij conferri possit. Sed an requiratur, vt præcedat monitio, multi affirmant, multi negant apud Garziam *dict. par. 3. cap. 2. num. 135. & seqq.* Verùm hodie ex Concilio Tridentino *dict. cap. 1. sess. 23.* non incurrunt Parochi dictam pœnam priuationis beneficij ipso iure, sed per sententiam, præcedente citatione, ac monitione, & coercitione per censuras, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, & alia iuris remedia. Et ita notat Garz. *num. 139.*

Parochiale, siue Curatum beneficium obtinens in 75
Curia Romana cum iuramento se transferendi ad residentiam intra certum tempus, ac ibi personaliter deseruiendi, si non obseruet, sed beneficium dimittat ad fauorem alterius varias pœnas incurrit. Ex Constitutione enim Pij Quarti 87. quæ incipit, *Inter multiplices*, quicumque beneficium Parochiale, etiam titulo Vicariæ perpetuæ, aliudnè Curatum vacans per obitum à Sede Apostolica obtinuerit, scilicet præuio examine, ac Diœcesani, & testium fide de idoneitate, ac cæteris de iure requisitis, & præstito iuramento iuxta stylum Curiæ, & Constitutiones Apostolicas, ac etiam fideiussione de se intra certum, & tunc expressum tempus ad locum beneficij se conferendi, & ibi per seipsum curam exercendo, residendi, si huiusmodi promissionum implemento non præstito, in alterius fauorem etiam intrusi, vel possessoris, vel occasione litis motę, aut aliàs resignauerit, cesserit, vel dimiserit beneficium prædictum, ipse, & ij, in quorum fauorem ea egerit, & ij, qui ad ea consilium, auxilium, vel fauorem præstiterint omnes, si tamen sint Episcopis inferiores, incurrunt ipso facto pœnam excommunicationis, Papæ reseruatæ, & priuationem illius, & aliorum beneficiorum per eos obtentorum, & inhabilitatem ad ipsa in posterum obtinenda, quæ ipso facto vacare censentur, & dispositioni Sedis Apostolicæ reseruata esse, quæ consanguineis, & affinibus, & confidentibus eorum, qui eis priuati fuere, conferri non poterunt. Vide de hac Constitutione Sayrum *lib. 3. de censur. cap. 31. num. 5.* Filiuc. *tract. 15. num. 167.* Garz. *par. 11. cap. 3. num. 44. & 191. & par. 8. cap. 2. num. 31.* & Paris. *de resignat. lib. 3. q. 2. num. 2.*

Inde fit, vt hodie ex ordinatione Gregorij XIV. non 76
ad-

admittuntur in Curia Romana resignationes Parochialium, & aliorum beneficiorum residentiam exigentium, nisi expressum fuerit in supplicatione per quantum tempus illud beneficium resignans possederit; & non solet admitti, nisi resignans possederit per quinque annos, vel circiter, idest plus, minusue sex mensibus, vt per Parisium, & Garziam *d. num.* 44.

77 *Ex cap. vnico de Cleric. non residen. in 6.* distributiones quotidianas suas non faciunt Canonici, & alij beneficiati, seu Clerici Cathedralium, & aliarum Collegiatarum Ecclesiarum, si Diuinis officijs non intersint, etiamsi resideant in Ciuitate, seu loco Ecclesiæ, non obstante consuetudine contraria ita, vt qui aliquid ex dictis distributionibus aliter perceperit dominium eius non acquirat, sed ad eius restitutionem teneatur, exceptis tamen illis, quos infirmitas, seu iusta rationabilis corporis necessitas, aut euidens Ecclesiæ vtilitas excusaret.

78 Si ergo Canonici, & beneficiati supradicti non resideant in loco, seu ciuitate, non solum amittunt distributiones, sed etiam omnes fructus præbendæ. Si autem resideant, sed non intersint Choro, amittunt distributiones, sed non fructus præbendæ per *cap. Cum omnes de constitut.* ibique Gloss. *v. Consuetudinem de Cler. non residen:* Garz. *p.* 3. *cap.* 2. *n.* 360. Seraph. *decis.* 1131. *n.* 1. Excipe, nisi sit consuetudo in contrarium, vt fructus præbendæ percipiantur in absentia, vt *d. cap. cum omnes*, & Gloss. *in cap. ad audientiam v. Constitutio de Cleric. non residen.* Excipe etiam, si absit quis cum causa rationabili; & ob seruitium Ecclesiæ ex *c. cum non deceat de elect. in 6:* vel causa studiorum ex *cap. fin. de Magistr.*

79 *In dict. cap. Cum non deceat*, absens à residentiæ loco pro Ecclesiæ vtilitate, vel alia iusta causa, percipit fructus omnes beneficij, seu præbendæ, exceptis tamen distributionibus quotidianis, vt *ibi*, & Gloss. *in dict. cap. vnic. de Cleric. non residen. v. vtilitas*, Garz. *dict. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 361. Idemque est de omni priuilegio concesso à Papa, siue vt ab homine, siue vt à iure participandi fructus in absentia, Gonzal. *in proœm.* §. 7. *num.* 206.

80 *Et cap.* 12. *sess.* 24. Sacri Concilij Tridentini *versic. Praeterea obtinentibus*, statuitur, vt obtinentibus in Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, non liceat vigore cuiuslibet statuti, aut consuetudinis vltra tres menses ab ijsdem Ecclesijs quolibet anno abesse, saluis tamen Constitutionibus Ecclesiarum, quæ longius seruitij tempus requirunt, alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ suos fecit. Quod si iterum eadem vsus fuerit negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ eo anno lucratus fuerit. Crescente verò contumacia contra eos iuxta Sacros Canones procedatur, idest ad priuationem beneficij, vt notat Garz. *dict. cap.* 2. *num.* 140. Et aduerte, quod licet ista pœna priuationis fructuum non sit latæ sententiæ, vt ipso facto amittantur, tamen habet rationem latæ sententiæ, quatenus non requiritur ad hanc priuationem fructuum monitio, sed sufficit citatio ad dicendum causam, quare non debeat priuari, vt per Garz. *ibid. num.* 145. cum Sac. Congregatione.

81 Ex eodem Tridentino citato *cap.* 12. statutum est, vt distributiones illi tantùm, qui statis horis interfuerint, percipiant, reliqui, quauis collusione, aut remissione exclusa, his careant iuxta *dict. cap. vnico de Cler. non residen. in 6.* quod Sancta Synodus innouauit, non obstantibus quibuscumque statutis, aut consuetudinibus.

82 Ex dictis concludunt Doctores magis communiter, quod de iure communi absens à loco residentiæ, etiamsi interesse alias non possit choro, impeditus ob infirmitatem, vel corporis necessitatem, vel Ecclesiæ vtilitatem, percipit quidem fructus præbendæ, sed non distributiones quotidianas, nisi adsit talis illius Ecclesiæ consuetudo. Si autem sit præsens in loco residentiæ, sed non intersit Choro ob dictas causas rationabiles impeditus, consequi debet etiam distributiones de iure communi: Ita ex *d. cap. vnico*, *& dict. cap. Cum non deceat de elect. in 6.* tenent Gloss. & Doctores *in dict. cap. vnic.* Laym. *lib.* 4. *tractat. de benefic. cap.* 7 *num.* 3. Sanchez *opusc: lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 92. *& seqq.* Gutierez *can. quæst. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 139. *&* 145. Excipitur tamen casus absentiæ propter impedimentum, prouieniens ex facto Capituli iniusto, vt ob litem, quia tunc percipit distributiones, si tamen sit præsens in loco, vel saltem per eum non stet, vt per Buratt. *decis.* 694. *num.* 5. & Seraphin. *decis.* 1239. *numer.* 4.

83 Quod autem in dicto Tridentino dicitur, remissionem non suffragari, limitandum est. Quia si Csnuoicus restituerit iniustè perceptas distributiones, possent ij, quibus accreuerant, eas eidem postea restituere, ac donare, Sanchez *loc. cit. dub.* 108. *&* 109. cum alijs.

84 Notandum insuper ex *dict. cap.* 12. *sessione* 24. *vers. Præterea*, quod id habet locum in omnibus Collegiatis, etiam non insignibus, nisi tamen istæ non insignes Collegiatæ essent rurales, prorsus destitutæ, aut in quibus nunquam antea super hominum memoria solitum esset residere, aut adeò tenues redditus, vt Canonicos aliundè non habentes vnde viuant, alere non possint, vt per Sacram Congregationem Concilij 24. Iulij 1674. & ex *versic. Qui statis horis, &c.* intelligitur secundum ordinationem factam, vel faciendam à Capitulo, & Episcopo iuxta *dict. cap. vnico de Cleric. non residen.* Et per illa verba non reuocantur consuetudines, secundum quas ordinantur distributiones, vt notat ibi Gloss. *in vers. Ordinationes*, & Gloss. *in Clement. vt ij, qui de ætat. & qualitat. in vers. nota per consuetudinem. Et in versic. Interea vero Episcopus*, intellige, vt interim Episcopus cum duobus de Capitulo prouideat circa ea, quæ spectant ad regimen debitum in officijs diuinis, veluti de congrua in his canendi, siue modulandi ratione, & alia huiusmodi, in reliquis salua semper Episcopi auctoritate, de quibus, & alijs pertinentibus ad *dict. cap.* 12. *sess.* 24. dictum est alibi fusius.

85 Coadiotor verò datus in beneficiu obligationem residentiæ, vel seruitij Chori annexam habente, tenetur residere, & inseruire per seipsum, ne Ecclesia defraudetur debitis obsequijs, Rota *decis.* 276. *num.* 2. *& seqq. tom.* 11. *recent.* Vnde si Choro non intersit, amittit distributiones, etsi non resideat, amittit fructus, etiam præbendæ, & ipse tenetur adiuto ad id, quod interest, quatenus propter hoc non poterit percipere fructus præbendæ, neque distributiones, Rota *ibidem num.* 4. Immò procedi contra eum poterit ad priuationem Coadiutoriæ, seruato iuris ordine, de quo *in cap. ex iure de Cleric. non residen.* Rota *loc. cit.* Non tamen tenetur Coadiutor extra Chorum horas recitare præcisè ratione coadiutoriæ, quia non est propriè beneficiatus, sed ratione Sacri Ordinis, Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 64. *numer.* 3.

86 Ex eodem Tridentino *sessione* 23. *cap.* 16. nullus debet ordinari, nisi iudicio Episcopi sit vtilis, aut necessarius suis Ecclesijs, & nisi adscribatur illi Ecclesiæ, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur Sedibus. Quod si locum, inconsultò Episcopo, deseruerit, ei Sacrorum exercitium interdicatur, hoc est suspendatur: Itaque ordinatus semel, vel tonsura initiatus, alicui Ecclesiæ adscriptus à proprio Episcopo, non potest inde discedere sine licentia sui Episcopi, neque alius Episcopus potest eum recipere, vt Sacra Congregatio declarauit super *dict. cap.* 16. Neque potest ordinari ab alio Episcopo, siue ratione domicilij nouiter acquisiti, siue iure collationis beneficij, vel iure triennalis familiaritatis: Aliàs incurrit ordinatus suspensionem duraturam ad arbitrium sui Ordinarij; & ordinans incurrit suspensionem à collatione ordinum per annum ex Tridentino *sess.* 23. *cap.* 8. *refor.* De pœnis autem Clericorum vagantium: Vide Menoch. *de arbitr. cas.* 531.

87 In hoc autem *cap.* 16. *sessione* 23. annotandum est, quod, vt Clericus Sacrum Ordinem suscipere valeat, requiritur primò, vt habeat vnde commodè viuere possit, ne cogatur mendicare, vel sordidum quæstum exercere. Secundo requiritur locus, vbi sui Ordinis functiones ordinatus exercere possit, ne incertis vagetur Sedibus; & inutiliter videatur ordinatus. De primo agitur *cap.* 2. *sessione* 21. de secundo *in dict. cap.* 16. *sessione* 23. in quo Sancta Synodus Tridentina adhæret vestigijs sacri Canonis Concilij Chalcedonensis relati *in can. solicitudo distinct.* 23. *& can. si officia distinct.* 59.

88 Quod autem in hoc Capitulo statuitur, etiam ad subditos exemptorum extenditur, illorum scilicet, qui intra fines alicuius Diœcesis sunt, non autem illorum, qui sunt nullius. Nullus igitur ait Concilium in posterum ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pro loco, pro cuius necessitate, aut vtilitate assumitur, non adscribatur, in qua tamen Ecclesia, seu pio loco hi, qui pro illorum necessitate assumuntur, non possunt cogi, vt gratis inseruiant. Eum verò, qui in ordinatione non fuit adscriptus, amplius adscribi minimè posse, dixit Sacra Congregatio. Ad hoc facit, quod dicitur *cap.* 13. & 24. eiusdem *sess.* 23. Et aduertendum est, dictum decretum *d. sess. cap.* 16. habere locum, etiam in minoribus ordinibus, non autem in prima tonsura, & perpetuò ab Ordinarijs esse obseruandum, nulla habita exceptione personarum, vel alijs rationabilibus causis. Tum quia Concilium id præcipere videtur. Tum quia absolutè loquitur, *nullus ordinetur*; Et tum quia vtitur illis verbis, *qui Ecclesiæ, aut pro loco non adscribatur.*

89 *Vbi suis fungatur muneribus*. Idipsum habetur *cit. cap.* 13. & 14. An autem obtinens beneficium possit acceptare aliud beneficium compatibile, siue incompatibile contra voluntatem Superioris primi beneficij, ex dispositione iuris communis inuestigandum, dixit Sacra Congregatio; etsi non abhorruerit à doctrina Hostiensis *in cap. admonet de renunc.* quod scilicet non sit in vsu dispositio illius Capituli. Non tamen ibidem possunt cogi ad titulum patrimonij, qui incertis vagantur Sedibus, vt alicui Ecclesiæ statis diebus, veluti festis, inseruiant, nec Clericis Sacerdotibus non habentibus beneficium in titulum, siue requirens residentiam, litteræ commendatitiæ sunt denegandæ, nec reuocari possunt, si alicui Ecclesiæ extra Diœcesim inseruiant.

90 Nullus præterea Clericus peregrinus, sine commendatitijs sui Ordinarij literis ab vllo Episcopo ad diuina celebranda, & Sacramenta administranda admittatur. Has autem litteras Abbatem, vel Commendatarium habentem iura Episcopalia exemptum, & non existentem intra alicuius Diœcesis fines concedere posse, presbyteris sæcularibus, sibi in temporalibus, & spiritualibus subiectis; dictum fuit, de quo nos alibi. Et cum dubitaret Episcopus, an Presbyter ab eo ordinatus, & Ecclesiæ adscriptus iuxta hoc decretum, qui posteà Ecclesiam ipsam sine litteris Episcopi commendatitijs deseruerat, & Romæ vagabatur, auctoritate Cardinalis Vicarij, vel eius Vicesgerentis possit compelli ad redeundum ad suam Diœcesim, censuit Sacra Congregatio, non posse cogi præcisè ad redeundum, nisi beneficium obtineat, requirens personalem residentiam.

91 In Congregatione verò super Episcopis, & Regularibus fuit propositum hoc dubium. Quidam Scholasticus iusta de causa venit Romam animo firmo ibi vitam degendi, in qua adhuc permanet. Quæsitum fuit, an possit ex hoc titulo legitimè ad Sacros Ordines promoueri, si aliàs necessaria requisita habuerit cum beneficio, vel patrimonio sufficienti? Quod dubium cum Sacra Congregatio remisisset ad Nauarrum, hic respondit, quod si consulens verò animo coram Deo constituit se permansurum Romæ, & velle fieri eius incolam, incepit habitare in ea, emendo, vel conducendo domum, vel vtendo habitatione, gratis ei concessa, poterit ab Illustrissimo Vicario, vel eius Vicesgerente, tanquam ab Ordinario suo ordinari, vel literas dimissorias ad alium Episcopum accipere ex allegatis in dicta responsione.

92 Ex Sacra Congregatione Concilij in Ariminensi die 5. Decembris 1574. Clericus, qui certo loco non est adscriptus, ab Episcopo suo inuitus retineri non potest, ne à sua Diœcesi recedat, & alibi Parochialem accipiat. Adscriptus verò retineri potest inuitus, prout ex literis Sacræ Congregationis super Episcopis exaratis Episcopo Cotroniati 19. Octobris 1592.

93 Subnectamus & ista. Pœna *à cap. licet. Canon de elect. in* 6. præscripta ijs, qui intra annum Sacerdotium non susceperint, locum non habet in Rectoribus curatarum Ecclesiarum in aliquo Ordine Sacro constitutis, adeò indoctis, vt ad presbyteratum promoueri non possint; dummodò intra annum a die pacificæ possessionis comparuerint, & se promoueri petierint, sed Ordinarius eos promouere noluit. In Sac. Congregatio Concilij ad *cap.* 4. *sess.* 23. in Mediolanensi.

Et Sacra Congregatio super Episcopis 13. Iunij 1573. ita scripsit Episcopo Clusino; *Se il prouisto della Parochiale non promosso dentro l' anno essendo citato à dir la causa, per la quale non si sia ordinato, non la prouerà legitima per giusto impedimento, si douera senz' altro dichiarare incorso nella pena del cap. licet Canon de elect. in* 6. 94

Eadem Sacra Congregatio super Episcopis 20. Iulij 1583. Episcopo Cameri: *Presupposto per vero, che N. prouisto d' una Parochiale dentro l' anno habbia fatto istanza à Vost. Sig. d' esser promosso, e che ella dubitando della validità della sua collatione habbia ricusato d' ordinarlo; la Congregatione ha resoluto, che non gli dee correre il tempo, perche il cap. licet Canon de elect. in* 6. *hà luogo contro i negligenti solamente, il che non si può dire di costui.* 95

Et Sacra Congregatio Concilij in Rubensi declarauit, Qui sunt in Sacris, & maximè presbyteratus ordine, nullo statuto videntur posse prohiberi, quin vocem in Capitulo habeant. 96

In Parmina Canonici, qui Ordines Sacros debitos post monitionem sumere recusant, ab Ordinario priuari debent. 97

In Anconitana. Dubitatum fuit in Sacra Congregatione super Episcoporum negotijs, an Canonico cuiusdam Collegiatæ deberentur distributiones, quamuis non esset Sacris Ordinibus initiatus, stante decreto *dict. cap.* 4. *sessione* 22. & resolutum, quod debeatur, cum obtinentes Canonicatum in Collegiata non requiratur, nisi quod habeat quatuordecim annos. Item resolutum fuit, quod distributiones debentur Canonico in Cathedrali pro medio tempore, vsquequò ordines suæ præbendæ annexos recipiat. 98

CONSVLTATIO CLI.

Cum *in cap. Inter cætera de offic. ordin.* habeatur ignorantiæ impedimentum non excusare Episcopum à munere prædicationis quandoquidem in dicto cap. defectum scientiæ reprobandum, nec de cætero tolerandum dicitur, quod Sacri Concilij decreto *in cap.* 2. *sess.* 5. *de reformat.* innouatur; *quid dicendum cum ferè nullus hoc tempore reperiatur Episcopus, qui per seipsum populo sibi commisso prædicet Sanctum Dei Euangelium? Et an requiratur, vt sit in Sacro Ordine constitutus is, cui hoc munus committitur? Vbi de modo prædicandi. Quomodo differant ineptitudo, & ignorantia? Sancti Episcopi docti, inepti tamen ad concionandum. Qualis prædicatio Episcopis iniungatur? De Ministrorum deputatione ad prædicandum. Munus prædicationis animarum curæ annexum. An committi possit simplici Clerico, laico, mulieri? Prædicatio quibus competat iure proprio? Peccant mortaliter qui Concionatores non idoneos eligunt. Quibus saltem diebus prædicandum? Concionator quæ docere debeat? De Ecclesijs Parochialibus subiectis Monasterijs in nulla Diœcesi existentibus. Quid de Concionatoribus regularibus? Consuetudo deputandi Concionatorem obseruanda. Episcopus in Regularibus quid hac in re facere possit? De Concionatoribus, errores, aut scandala seminantibus hæreses prædicantibus. Priuilegia prædicandi quomodo nulla sint?*

De prædicationis munere habetur *in sess.* 24. & in Sacris Canonibus multis in locis de circumspectione, qua verbum Dei tractandum est, deque illius excellentia, & attentione circa illud adhibenda multa recensentur q. 1. *can. interrogo vos fratres*, Concionator quippè debitor veritatis appellatur, quam à Deo audiuit, si aliter fecerit, proditor erit, *can. noli timere* 11. *quæst.* 3. proque ingenio discentium prædicare debet, *can. oportet quæst.* 1. ac operibus etiam docere tenetur, Prosper. *de vit. contemplat. lib.* 1. *c.* 15. 1

can. nemo 20. dist. 81. & can. quid 6. dist. 30. & can. quid est dist. 43. can. 8. q. 1. Est enim munus necessarium, quia finis lectionis Sacræ scripturæ est prædicatio Euangelica, cùm in ipsa præcipua parte cura animarum consistat, *cap. quia nonnulli vers. in his præsertim de Magistr. & cap. super specula eod. sit. & Clem. eod.* Animæ siquidem spirituali cibo æquè vt corpus materiali nutrienda est, *d. cap. inter cætera de offic. Ordin.* cibumque spiritualem non aliud, quàm Sacramenta, & Dei verbum, quod prædicatione explicatur, esse fatendum est. Adde quod fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei. Quomodo autem audient sine prædicante *ad Roman. 10. & dist. 47. per totam.* Ideoque præcipuum Episcoporum munus est ex Tridentino *d. cap. 2. sess. 5. & d. sess. 24.* Atque adeò non excusat eos impedimentum ignorantiæ.

2 Pro responsione supponendum est differre inter se ineptitudinem, & ignorantiam. Sunt enim vt plurimum Episcopi docti, & sacris literis, Pontificioque iure eruditi, tamen ad concionandum ita parum apti, vt ludibrio, ac derisui potius essent auditoribus ita, vt ad populum loquentes scenicum quiddam exhibeant, non aliter quam histriones, quorum actio nisi placeat populo, non optimo iudici, sibilis ejciuntur è proscenio. Atque interdum audiuntur indecoræ acclamationes, incompositæ manuum iactationes, alijsque turbulenti gestus, sibili, cachinni, nisi quid displiceret, aliasque, quæ vulgus è theatris, ac circis secum ferunt in Ecclesiam Dei. Queritur hoc frequentius Ioannes Chrysostomus, nonnumquam Hieronymus. Isti igitur detineri iusto impedimento censendi sunt.

3 Neque hoc in Ecclesia caret exemplo, sanctus Antoninus Archiepiscopus Florentinus, egregius Theologus Canonista, historicus, à prædicatione abstinuit, qui non propterea doctorem non fuisse dicendum est: Alexandrinam Ecclesiam suos proprios prædicatores habuisse, legimus, Clementem Alexandrinum, Origenem, aliosque multos, & Chrysostomus in Ecclesia Antiochena Flauiano Episcopo Diaconus, mox presbyter concionator fuit, Seuerianus Episcopus Giballiensis, & Antiochus Episcopus Tholomidæ suorum temporum prædicatores insignes, Constantinopoli ab Imperatoribus frequentissimè audiebantur. Neque ob id Episcopi doctores dicendi non sunt. Quia sicut ait Theodoretus *in Epistol.* Pauli ad Titum doctor amplectitur eum, qui secundum doctrinam, & fidelem sermonem, potens est exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere.

4 Potest etiam dubio responderi, Sacrum Concilium in *d. cap. 2. sess. 5.* iniungere Episcopis, quod nemo est, qui non possit, nempè familiariter de his, quæ ad salutem pertinent, ad populum verba facere, quod non tantam aptitudinem, & facundiam requirere videtur. Aduertendum tamen, non hinc sequi, nullum esse discrimen inter Episcopi, & Parochi sermonem. Nam & si vterque familiariter loquitur, Parochus tamen ad infima quæque se debet dimittere, non item Episcopus, cum ad illum audiendum non solum infimam plebem, sed & proceres ac scientia præditos conuenire credendum sit, cumque ipse sapientibus, & insipientibus sit debitor de rebus grauioribus ad religionem, ac diuinum cultum pertinentibus, de suo regimine, deque moribus Ciuitatis reformandis illi tractandum erit, & hæc omnia, quæ dicit Episcopus, ex dignitate, sermonisque grauitate pronuncianda erunt, non tamen ea ratione, sicut formati prædicatores. Ex quibus apertè constat ignorantia laborantes omninò remouendos, vt *in cap. nisi cum pridem de renunc. & cap. vlt. de ætat. & qualit.* Hinc dicitur ad Timoth. *attende tibi, & doctrinæ.*

5 Ad secundum si prædicatio est necessaria, ergo pariter deputatio ministrorum, ac cæteri legitimi ministri prædicationis assignandi sunt. Non enim æquum est, dixerunt Apostoli discipulis *Act. 6. Nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis: nos verò orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Ad hoc respexit Concilium Carthaginense *4. c. 20. & can. Episcopus 3. dist. 88.* dicendo, Episcopus nullam rei familiaris ad se curam reuocet, sed lectioni, orationi, verbi Dei prædicationi vacet; & sicut mundi primordio ministros prædicationis prophetas sanctos Deus delegit, sic postremò vt pariter Ecclesiæ consuleret, dedit alios Apostolos, & Doctores, cumque Apostolis primò dictum fuerit; ite, prædicate Euangelium omni creaturæ, hisque per legitimam successionem, manuumque impositionem successerint Episcopi, ipsorum propriè hoc prædicationis munus esse fatendum est, vt notat Sanctus Thomas *3. p. q. 67. art. 2. ad 1.* Hinc Apostolus, *Væ mihi, nisi euangelizauero,* & in Episcoporum consecratione, *Vade, & prædica populo tibi commisso.*

6 Dices in ordinatione presbyteri etiam dici, ipsum oportere prædicare, fateor talia verba denotare potestatem prædicandi.

7 Objicies iterum. Munus prædicandi in animarum cura censeri commissum, *cap. quod Dei timorem de stat. Monach. cap. cum ex iniuncto de hæret.* Respondeo censeri, si curatus sciat prædicare, non tamen id ab ipso exigi, quod ab Episcopo minimè potest; & colligitur ex *d. cap. 2. sess. 5. & d. cap. inter cætera de offic. Ordin.* cum prædicare ipsorum necessarium, ac proprium sit officium, & immeritò, quia si non certis personis id demandatum esset, omni vento doctrinæ fluctuantes circumferremur, & facile deciperemur ab ijs, de quibus Hierem. *Non mittebam Prophetas, & illi currebant, non loquebar, ad eos, & ipsi prophetabant.* Ad hæc cum prædicantibus fides adscribenda sit, dicente Christo: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit,* si vnicuique passim prædicare fas esset prædicatio quidem humanum, non Dei verbum dici posset. Quod sanè dicendum non est. Ex quibus colligitur in Ecclesia Dei esse Episcopos, ijsque munus huiusmodi de iure diuino competere: Verùm cum liquidò constet ex legitima causa, iustisque impedimentis licere Episcopis prædicationis exercitium alteri demandare, is, cui demandatur, censendus est, non propria, sed aliena, & demandata potestate prædicare.

8 Ex his respondeo sed secundum cum sacra Congregatione, committi posse id munus simplici Clerico, cùm ex dictis clarè constet, esse actum iurisdictionis, non ordinis. Hinc multa deducuntur. Primò Curatum, licèt sit simplex Clericus, non posse prohiberi, quin populo suo prædicet. Secundo, laicum excludi, *can. adijcimus 16. q. 1. & cap. sicut de hæret.* Id tamen locum non habet, si à Deo quis mitteretur, quod signis demonstrabit *d. cap. cum ex iniuncto.*

9 Objicies ex *d. cap. sicut, v. præsumant eod. can. adijcimus, v. audeat, & ex can. mulier dist. 23.* quod laicus, præsentibus Clericis, nonnisi ipsis rogantibus, debet prædicare. Respondeo, à multis viris sanctis id factum, licèt eorum facta, qui spiritu ducuntur, in exemplum deduci non debeant.

10 Tertiò deducitur, mulierem huius muneris esse incapacem, *d. can. mulier, can. quamuis de consecr. dist. 4.* Doctores in locis hic citatis, nominatim Cardin. *in Clem. Dudum de sepult.*

11 Sit itaque conclusio, prædicationem non competere iure proprio, nisi ex pastorali officio, cæteris ex delegatione, Superioris auctoritate, *cap. excommunicamus, §. Quia verò de hæret.* Vnde solus Papa non habenti curam animarum siue sæculari, siue regulari Clerico, vt vbique terrarum, & locorum possit prædicare potest concedere, cùm solius Papæ pastoralis cura totum Orbem respiciat, Episcopus in sua tantùm Diœcesi, Curatus in sua tantum Parochia, qui nonnisi de licentia & approbatione Episcopi prædicet, vt in *d. cap. 2. sess. 5.*

12 Notandum autem est, quod mortaliter peccant qui ex negligentia non idoneos eligunt, cum districtè subiacerent vltioni, Doctores *in d. cap. Inter cætera de offic. ordin.* His nominibus Archipresbyteros, omnesque inferiores, curam animarum habentes comprehendi, existimandum est, qui per se, vel per alios huiusmodi munus subire debent. In dicto tamen *c. 2. sess. 5.* censuit Sacra Congregatio, non loqui de prædicatore formato, sed de Sacerdote Curato, qui inter Missarum solemnia conuersus ad populum habet sermonem, vt patet ex ijs, quæ sequuntur de pœna suspensionis in negligentes, subtractione fructuum, honesta mercede persoluenda Coadiutoribus deputatis, & ex ijs, quæ habentur in *sess. 24. cap. 4.* Adde, quod ex Diuo Thoma 2. 2. q. 184. *art. 8.* ibique Caietano, & Soto *de iustit. & iure lib. 10. q. 2.* Parochi docere debent orationem dominicalem, & Symbolum tantùm Apostolorum, aliter tamen dicendum esset, si in aliqua Ecclesia Concionator conduci soleret, quod præuia licentia, & approbatione Episcopi faciendum est.

13 Idque diebus saltem Dominicis ex *d. cap. 2. sess. 5. & in can. 19. de script. 6. synod.* habetur, quod ij, qui præsunt Ecclesijs omnibus quidem diebus, sed præcipuè dominicis, omnem Clerum, & populum docere debeant, & ex Concilio Maguntino *cap. 25.* quod numquam desit, diebus dominicis, aut festiuitatibus, quin verbum Dei prædicet, ad quod respexisse videtur Sacrum Concilium Tridentinum

d. cap.

d.cap.2. Dum dixit pro sua, & eorum capacitate pascant, *&* *can. oportet* 8. q. 1. Dum dicitur pro ingenio discentium prædicare debere; alioquin, vt dicitur *in can. dispensatio dist.* 43. non audientium vtilitatem; sed suam ostentationem quærunt, quod est contra Apostolum dicentem, *Lac dedi vobis in potum, non escam*. Tempus concionandi habetur *in d.c.* 4. *sess.* 24. & meritò cum *in d.cap.* 2. *sess.* 5. agatur tantùm de Parocho, non de Prædicatore formato.

4 Docere autem Concionator debet ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem ex *d.cap.* 2. *sess.* 5. De modo prædicandi verbum Dei, & quæ sunt prædicatoribus prohibita, habetur ex Concilio Lateranensi *sess.* 11. sub Leone X. Patresque in Concilio Tridentino dixerunt, prædicatores non debere diuidere materias, & vna die arguere, ac sequenti confutare, sed sequendam Beati Francisci Regulam, qua fratribus eius præcipitur, vt sint examinata, & casta eorum eloquia ad vtilitatem, ac ædificationem populi, annunciando ei vitia, & virtutes; pœnam, & gloriam, vt habetur in *cap. Exijt §. habetur de verb. signif. in* 6. Cumque breuitate, & facilitate sermonis: Quia sacri prædicatores ad vtilitatem, non ad ostentationem debent prædicare, *can. olim* 8. q. 1. ex Augustino contra Faustum *lib.* 32. *cap.* 10. Cauere etiam debent, ne Prælati detrahant *Clem.* 1. *de priuil.* neque auditores detrahere à decimarum solutione sub pœna excommunicationis, *cap.* 1. *de decim. in* 6. *& Clem. cupientes de pœnis*.

15 Subdit autem idem Sacrum Concilium *d. cap.* 2. *sess.* 5. *Si qua vere Parochiales Ecclesiæ reperiantur subiecta Monasterijs, in nulla Diœcesi existentibus, si Abbates, & regulares Prælati in prædictis negligentes fuerint, à Metropolitanis, in quorum Prouincijs diœceses ipsa sita sunt tanquam quoad hoc, Sedis Apostolicæ delegatis, compellantur, neque huius decreti executionem consuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, siue recursus impedire valeat, quousque desuper à competenti Iudice, qui summarie, & sola facti veritate inspecta, procedat, cognitum, & decisum fuerit*. Hoc videtur nouum decretum, vt Metropolitanus horum negligentiam suppleat, & corrigat. Sed fortè factum, quia huiusmodi superiores habentes iura episcopalia, &, tanquam Episcopi in sua iurisdictione explicanda, considerentur. Vnde sicut Metropolitanus supplet negligentiam Episcoporum suorum in Prouincia sua, ita conceditur, vt possit eorum, quorum Superiores in nulla Diœcesi existentes pleno iure Episcopalem iurisdictionem exercent. Metropolitano visitando Ecclesiam nullius Diæcesis *sess.* 24. *cap.* 9. datur facultas viciniori, cum nullus locus reperiatur; qui non sit in aliqua Diæcesi, ideò præsumitur pro viciniori. Esse enim nullius Diæcesis est, vel ex immemorabili consuetudine, vel ex priuilegio, & hanc sententiam sequuta est Congregatio Concilij in multis casibus. Eadem Sacra Congregatio Concilij in Calaritana. Abbas, qui habet in suo territorio iurisdictionem priuatiuè, debet ad Episcopum tam eos, qui licentiam prædicandi obtinere voluerint, quam alios ad confessiones approbandos in Ecclesijs Abbati subiectis ipsi Episcopo, offerre.

16 In Cremonensi Præpositus, etiam exemptus non habet facultatem impertiendi benedictionem prædicatoribus.

17 In Calaritana, Rectores, & Beneficiati alicuius Ecclesiæ Parochialis sæcularis, subiectæ alicui Regulari, non poterunt in dicta Ecclesia prædicare sine licentia Episcopi. In Salernitana, si adsit consuetudo, vt in Ecclesijs Regularium verbum Dei prædicetur, seruanda erit, & si haberi poterunt fratres illius Ordinis, cæteris paribus præferendi sunt, alioquin alij alterius Ordinis deputari debebunt, à Regularibusque illius Monasterij recipiendi erunt.

18 Regulares verò, licet à suis Superioribus sint approbati, quibus eorum vita, & mores sunt noti, bonus enim Rector cognoscit oues suas, & à quibus licentiam obtinebunt; *cap. quam sit laudabile de iudic.* quod ampliatur *d.cap.* 4. *sess.* 24. attamen nequeunt prædicare, etiam in Ecclesijs sui Ordinis, Episcopo contradicente. Sed non sine causa debere Episcopum contradicere, censuit Sacra Congregatio. Licentia ab Episcopo concedenda est, etiam in illa Ecclesia, cuius Superior esset exemptus, nisi esset nullius Diæcesis. Tunc talis licentia Prælato illius loci nullius Diæcesis competeret; quemadmodum Sacra Congregatio censuit, & derogetur *Clementinæ dudum §. In Ecclesijs autem, de sepult.* Hæc ipsa etiam seruandam sunt, si Regulares in Ecclesijs, siue suorum, siue non suorum Ordinum voluerint in Ecclesia publica Sacram Scripturam legere, sicut sacra Congregatio respondit.

Notandum tamen ex sententia Sacræ Congregationis, quod præsupposita consuetudine, vt Episcopus deputare possit prædicatorem alicui populo suæ Diœcesis, eam esse obseruandam. Non potest tamen Episcopus Regulares compellere, vt extraneum in suis Ecclesijs concionatorem admittant, sed si prædicatores eiusdem Ordinis idonei haberi possint, cæteris paribus, ab Episcopo esse præferendos. Nec poterit ex eadem Sacra Congregatione Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere quenquam à prædicatione. 19

Si autem, quod absit, prædicator errores, aut scandala disseminauerit Episcopus ei prædicationem interdicat, si hæreses prædicauerit secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat ex *d.cap.* 2. *sess.* 5. de scandalosè, & hæreticè prædicantibus, de quibus *Clem.* 1. *de priuileg. & excess. Prælat. & Clem. cupientes de pœn. cap. ad abolendam*, ibique Glos. *fin. de hæret.* Censuitque Sacra Congregatio à Sede Apostolica non esse derogatum huic decreto sacri Concilij, nisi in ipsis priuilegijs appareat expressa dispositio contraria. 20

Priuilegia prædicandi nulla sunt, nisi preces veritati nitantur, *cap. ex parte* 1. *de rescript.* Item propter ambitionem subrepta, & obreta censentur, Innoc. *in cap. Duanm de priuileg. cap. ad audientiam* 2. *de rescript.* Item non sine ratione ea Sedes Apostolica concedit *cap. sanè*, ibique Glos. *de priuil.* Item nota, quod in quæstione de priuilegijs, à Sede Apostolica concessis, ad ipsam Sedem Apostolicam recurrendum, *& cap. Cum venissent de iudic.* & Glos. *in d.cap. ex parte de rescript.* De his, ac de quæstoribus vide alia, quæ alibi diximus. 21

CONSVLTATIO CLII.

De facultate concessa Episcopis, alijsque maioribus Prælatis visitandi Ecclesias quascunque, quibuscumque non obstantibus. Ad id decreta Sacræ Congregationis Concilij. Error Typographi in decreto Sacri Concilij. Quænam capitula in Concilio comprehendantur? An tollatur immemorabilis? An etiam concordia. Quænam concordia præseruentur? Quid de iuramentis? Quando Episcopus per se ipsum solum, quando per alios visitare possit? Quid de iure communi? An aliud sit visitare Episcopum cum capitulo, & aliud cum aliquibus de capitulo? De visitatione Ecclesiæ Collegiatæ omninò exempta à iurisdictione Abbatis. Quid si Abbatia esset nullius Diœcesis? Quid si Episcopus in visitatione iuramentum, ac depositiones testium in scripturam redigere voluerit? Quo in loco Episcopus visitare possit capitulum? Decanus, & capitulum potest cumulatiuè ipsum capitulum visitare. Et quomodò? Quænam decreta in visitatione capitali Episcopus condere possit? An decreto cap. 4. seß. 6. Sacri Concilij obstent priuilegia ex fundatione? Quos adiunctos poterit sibi Episcopus aßumere in visitatione personarum sui capituli? Ecclesias exemptas quomodo Episcopus visitare teneatur? Portionarij, aliique, qui Canonici non sunt &c. quomodo subiaceant Episcopo?

IN hac re Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 6. *cap.* 4. *de reformat.* ita decernit: *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, illorumque personæ nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs, quæ tantum suos obligent auctores, non etiam successores, tueri se possint, quo minus à suis Episcopis, & alijs maioribus Prælatis per se ipsos solos, vel illos, quibus sibi videbitur, adiunctis, iuxta canonicas sanctiones, toties, quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apostolica, possint, & valeant*, *& sess.* 14. *cap.* 4. *de reformat.* 1

Hæc autem facultas extenditur etiam extra visitationem *sess.* 25. *cap.* 6. *de reform.* & ampliatur ex decreto *cap.* 4. *sess.* 6. dis- 2

dispositio *cap. irrefragabilis de offic. ordin. §. excessus*; vbi erat præmittenda monitio, & postmodum Episcopus corrigebat, hodie verò ex hoc decreto per se solum, vel alijs sibi adiunctis, si ei videbitur, visitare, & corrigere poterit.

3 Fuit autem dubitatum, an in hoc decreto subesset error typographi, cum *cap. 6. sess. 25.* ad hoc *cap.* referatur. In illo autem nulla, vt in hoc sit mentio de maioribus Ecclesijs, quæ supra Episcopales consueuerunt intelligi, sed de Cathedralibus, & Collegiatis. Respondit Sacra Congregatio, sub esse errorem, & maiores hoc loco intelligendas Collegiatas, quas illud in specie expressit, hoc in genere.

4 Exemptionibus, alijsque quibuscumque non obstantibus. Vnde Sacra Congregatio Concilij censuit, accedente etiam Rotæ sententia, hoc decreto, & *dict. cap. 6. sess. 25.* Concilium non solum comprehendere Capitula exempta, sed etiam quæuis alia, prætendentia se posse tueri aduersus visitationem, si vigore consuetudinum etiam immemorabilium, siue sententiarum, siue iuramentorum, siue concordiarum, quæ suos tantùm obligent auctores, non etiam successores, quominus à suis Episcopis visitentur. Quæsitumque fuit, an tollatur immemorabilis, de qua in hoc decreto non fit mentio, sed in *dict. cap. 6. sess. 25.* Sacra Congregatio respondit, tolli, quia omnes derogationes, de quibus in *d. cap. 6.* extenduntur ad disposita in hoc decreto.

5 Censuitque eadem Sacra Congregatio hoc decreto, concordias confirmatas à Sede Apostolica non comprehendi, & stante hac declaratione Sacræ Congregationis, quærenti, an intelligantur præseruatæ concordiæ in forma communi, an verò illæ tantùm, quæ emanarunt ex certa scientia, & cum causæ cognitione? Sacra Congregatio respondit die 13. Decembris 1586. intelligi illas tantùm confirmationes præseruatas in decretis Concilij, quæ emanarunt ex certa scientia, & cum causæ cognitione. Et videtur Sacra Congregatio Concilij sensisse, verba illa, concordijs, quæ tantùm suos obligent auctores, referri ad concordias, & non ad iuramenta. Vnde Gregorius XIII. in sua Constitutione data Romæ 1584. Pontificatus anno 13. loquitur in hæc verba: *Decernentes eos, qui talia iuramenta scilicet contra decreta Concilij Tridentini scienter præstiterint, vsu, & commodo rei, & gratiæ, cuius causa iurauerint, priuatos esse, alios verò ignorantes, ad præstitorum iuramentorum huiusmodi obseruationem minimè teneri, nec non irritum, & inane quicquid secus per quoscumque scienter, vel ignoranter attentatum est hactenus, & deinceps contigerit attentari.*

6 Idque per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur, adiunctis. Hinc ex sententia Sacræ Congregationis, si Episcopus voluerit visitare ex hoc decreto, debet ipse personaliter agere, secus si ex alijs Concilij decretis, cùm per suum generalem Vicarium, aut visitatorem id agere possit, si modò legitimè impeditus fuerit, permissum est *cap. 3. sess. 24.* etiamsi de visitandis exemptis ageretur, cum *d. cap. 3.* exemptiones sustulerit, etiamsi de visitandis hospitalibus ageretur iuxta *cap. 8. sess. 22.* Censuit etiam Sacra Congregatio, Episcopum in visitatione Capituli suæ Ecclesiæ Cathedralis non teneri assumere aliquos ex gremio Capituli, sed posse, vel per se ipsum visitare, vel alijs, quos voluerit extra Capitulum adiunctis.

7 Iuxta tamen canonicas sanctiones, quibus ex verbis Rota dixit contra prudentem Sacræ Congregationis declarationem, Episcopum, sicut de iure communi teneri per Text. in *cap. vt iuxta*, vbi Doctores, *de offic. ordin.* adiungere sibi in visitatione aliquem ex suis Canonicis. Vnde reprobauit consuetudinem, secundum quam per se ipsum debere visitare in Extrauag. Bonifacij VIII. quæ incipit, *Debent, de offic. ordin.* sic etiam ad id teneri post Concilium, intelligendo decretum Concilij secundum terminus iuris communis ad quod videtur respexisse in illis verbis, *quibus sibi videbitur adiunctis, iuxta canonicas sanctiones*. Nec obstare illa verba *per se ipsos* solos, vtpotè quæ non excludunt Capitulares propter coniunctionem, quam habent cum Episcopo, *cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prel.* siue Cons. Capit. Nec alternatiua, *vel illis, quibus sibi videbitur adiunctis*, quasi declarentur per subsequentia iuxta canonicas sanctiones, vt intelligi debeant de extraneis. Contrariam tamen Congregationis sententiam, quàm modò retulimus, probauit Gregorius XIII. Tum quia hoc expressè permittunt illa verba, *per se ipsos solos*, excludentia etiam illos de Capitulo, vt patet ex *d. Extrauag. Debent*, ex qua videntur desumpta. Tum quia aliàs cessaret arbitrium, Episcopo tributum, ibi: *Vel illis, quibus sibi videbitur*. Et quamuis interdum dispositio loquens de solo Episcopo ratione coniunctionis, non excludat Capitulum, dicendum tamen est, id procedere in materia, quæ communiter explicatur, Capitulum autem seipsum visitare cum Episcopo nouum est.

8 Si dicas, aliud esse, Episcopum visitare Capitulum cum capitulo, & aliud cum aliquibus de capitulo, iam cessabit ratio coniunctionis Episcopi cum toto capitulo, non cum singulis, *d. cap. vt iuxta de offic. ordin.* loquitur de visitatione alterius Ecclesiæ, quàm Cathedralis, prout declarat Glos. in *d. Extrauag. Debent*, *v. religiosa*, vbi ait, secus esse in visitatione Cathedralis, quam ideò visitare faciliùs potest solus, quia præsumitur habere notitiam personarum, & si velit aliquas sibi adiungere, conuenientius eligit extraneos, quam capitulares, ne se committat suspectis, prout consueuerat ibi Bonifacius. Et quatenus tantum secundum antiquos canones debuisset Episcopus assumere adiunctos ex capitulo, Concilium tamen intendens remouere omnia impedimenta visitationis, liberauit Episcopum hac necessitate.

9 Nec refragantur illa verba relatiua, iuxta canonicas sanctiones, quia potius determinant subsequentia, vt sit sensus, Episcopus visitare posse, & corrigere iuxta canonicas sanctiones, si opus fuerit *per se ipsos solos, vel illis, quibus sibi videbitur adiunctis*, prout eadem verba habentur *in cap. 4. sess. 24.* vbi determinant ipsam visitationem, & correctionem in *cap. 10. sess. 24.* & alibi, quæ commodè non possunt referri ad præcedentia de adiunctis, quia non proferuntur canones, in quibus statuatur, Episcopum in visitatione sui capituli debere adhibere Canonicos, & propterea eos, qui sibi videbantur, & quatenus adessent, non erat necesse ad eos se referre, quando id Concilium disertis verbis expressit, argument. *l. doli clausula ff. de verb. obligat.*

10 Toties, quoties opus fuerit, visitari, &c. In territorio Abbatiæ de Couarruuias extat collegiata insignis omninò exempta à iurisdictione Abbatis. Quæritur quis illam, an Episcopus Burgensis, cuius Diœcesis prætenditur esse Abbatia, an verò ipse Abbas possit visitare, corrigere, etiam iuxta *cap. 6. sess. 25.* Sacra Congregatio Concilij censuit, hoc decretum in *d. cap. 4. sess. 6.* & prædictum *cap. 6. sess. 25.* nullum ius Abbati tribuisse visitandi collegiatam, quia capitula loquuntur de Episcopo tantùm, idcircò Episcopum posse visitare, si modo dicta collegiata est in Diœcesi Burgensi.

11 Atquid si dicta Abbatia esset nullius Diœcesis? Tunc dicerem, hanc facultatem spectare ad viciniorem Episcopum iuxta *cap. 9. sess. 24.* quemadmodum etiam Sacra Congregatio sæpè in consimilibus iudicauit. Vbi verò statutum inter Episcopum, & capitulum est ab Apostolica Sede confirmatum circa exemptionem capituli à iurisdictione Episcopi, Sacra Congregatio censuit, Episcopum, quando fit inquisitio, quæ vocatur præparatoria, non posse recipere iuramentum à visitatis, nec procedere ad capturam, nec mandare, vt detur copia testium, nec procedere ad vllum genus pœnarum, sed posse vtique visitare solum sine adiunctis. Quod si compilata processu, formato iudicio, prout iuris fuerit contra aliquem capitularem in casu, quo contra accusatum de crimine comprehenso in prædicto statuto, siue concordia, Apostolica auctoritate confirmata, ad pœnam voluerit procedere, seruandam esse concordiam.

12 Quia si Episcopus in visitatione iuramentum & depositiones testium in scripturam redigere voluerit, præsertim si contineant crimina aliquorum de capitulo, contra quos nonnisi cum adiunctis, est procedendum iuxta decretum *cap. 6. sess. 25.* Sacra Congregatio respondit, posse, & hanc facultatem visitandi extendi etiam ad res, & bona capituli, eiusque administratores, & si administratio rerum, & bonorum inter Episcopum est communis cum capitulo, alium modum præscribendum, nisi quod intra visitationis limites se contineat, & posse etiam Episcopum in visitatione procedere, & cognoscere de delictis occultis, ac secretis, nedum de scandalosis, & publicis. Præterea Episcopum non posse visitare in ædibus suis Episcopalibus, sed cum visitare voluerit capitulum, debere accedere ad locum, in quo capitu-

pitulares congregari, & suos actus expedire consueuerunt, si id tamen congruè fieri poterit, sin minus ad locum congruum, & communem, sed non teneri accedere ad locum capituli, quoties prosequi velit visitationem alicuius particularis personæ de capitulo; si tamen capitulum occasione visitationis conuocare ipse voluerit, non posse extra locum solitum iubere illud congregari, vt dictum est. Item censuit Sacra Congregatio, Episcopum in visitatione notarium capituli non teneri assumere, Item Episcopum in visitatione capituli posse aliquod crimen corrigere, ac punire, non tamen ad pœnam, sed potius ad emendationem morum, cum finis visitationis sit potius emendatio, quàm punitio. Quod si, compilato processu, & formato iudicio, prout iuris fuerit contra aliquem in visitatione, Episcopus voluerit procedere, seruare debet formam traditionem in *d. cap.6. sess.25.* vt non solus, sed adhibitis adiunctis procedat.

13 Neque hoc decreto *cap.4. sess.6.* prohibetur Decanus, & capitulum, quominus, si legitimè id sibi competat, visitare ipsum capitulum, singularesque personas subiectas cumulatiuè cum Episcopo, seorsum tamen ab eo, nec poterit Episcopus denuò punire, & corrigere, qui aliàs legitimè in visitatione fuit punitus, & correctus ab ipso Decano, non obstante, quod minus plenè punitus, vel correctus fuerit.

14 Notandum. Cùm Concilium de condendis statutis in visitatione nihil egerit, non præsumi maiorem auctoritatem dedisse, quàm ipsi visitanti de iure competit. In visitatione tamen licere debet ei decreta facere, etiam sine consensu capituli, dummodò ea non præcipiat, in quibus ius commune requirit consensum capituli.

15 Hoc autem decretum *cap.4. sess.6.* ita procedit, quod non obstent priuilegia ex fundatione competentia, neque consuetudo immemorabilis ex Sacra Congregatione Concilij in Cremonensi 13. Maij 1574.

16 Eadem Sacra Congregatio in Seguntina. Episcopus poterit in visitatione personarum sui capituli assumere adiunctos in actu visitationis, quos voluerit, etiam extra gremium capituli.

17 Et in Palentina. Episcopus Ecclesias exemptas per seipsum visitare tenetur ex hoc decreto, non autem per suum Vicarium generalem, sed benè per ipsum ex decreto *cap. 3. sess. 24.* Quod procedit in non exemptis, 20. Augusti 1574.

18 In Boscoducen. Hoc decretum, quod mentionem facit de Cathedralibus, alijsque maioribus Ecclesijs, collegiatarum quoque Ecclesiarum capitula omninò comprehendit, vt in *sess. 25. cap. 6.* expresè sancitum est Kalendas Aprilis 1570.

19 In Seguntina. Portionarij, alijque Beneficiati, Sacerdotesue eiusdem Ecclesiæ Cathedralis exempti, qui canonici non sunt, nec vocem habent in capitulo, Episcopo subiacent, ac etiam extra visitationem corrigi, puniri, & mulctari possunt,

CONSVLTATIO CLIII.

Quomodo excessus secularium Clericorum, & Regularium, degentium extra Monasteria, ab Ordinario loci corrigenda sint? Quæ requirantur in corrigendis excessibus? Quomodo Ordinarius agere possit contra professores militiarum, etiam Religionis Hierosolymitanæ? Reformatio, & correctio an idem? Decreta.

1 ID habetur *in cap. irrefragabili de offic. ordinar. & sess.6. cap. 3. de reformat.* etiam ratione quorumcunque beneficiorum, quæ possident in aliena Diœcesi, exceptis ijs, qui actu alicui militiæ, adscripti sunt iuxta, *cap. 11. sess. 24.*

2 Prælati autem Ecclesiarum ad corrigendum subditorum excessus prudenter, ac diligenter intendere debent. Ista enim duo in corrigendis excessibus requiruntur, Prudentia in obseruando modo, quam præscribit Concilium *sess. 13. cap.1.* Diligentia, & tantò diligentius. Prælatus assurgat, quantò damnabilius est offensas deserere incorrectas, *c. qualiter, & quando de iudic.*

3 Et nemo secularis Clericus ratione suis personalis, vel regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis priuilegij prætextu, tutus censetur, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat ex Sacro Concilio Tridentino *sess.6. cap.3. & sess.14. cap.4. & 5. de reformat.* Quibus confirmatur decretum Concilij Chalcedonensis in *can. qui verè 16. q.1.* vbi Monachi euntes per ciuitatem Episcopo subduntur, & *c. quoniam de priuileg.* vt seculares, & regulares, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, Episcopo subiaceant.

4 Tanquam super hoc a Sede Apostolica delegato. Ex quo censuit Sacra Congregatio, Ordinarium agere posse contra omnes professores militiarum, Hierosolymitanis priuilegio Beati Pij V. dumtaxat exceptis, & si dicti extra locum suorum Ordinum de Superiorum suorum licentia degerent, id ipsum in omnibus Regularibus statuit. Est hoc in loco quæstio, an Ordinarius Regularem, iam diu extra claustra de sui superioris licentia, degentem, ab ipso alicui muneri exercendo præfectum, punire valeat, si in eo cum scandalo illum deliquisse comperiat? An potius ad eius Superiorem puniendum remittere debeat iuxta *cap. 14. sess. 25. de regular.* Sacra Congregatio respondit, posse ab Ordinario puniri.

5 Ad quæstionem verò, an Regularis, qui non est de familia alicuius monasterij in Diœcesi, si ibi delinquens fuerit repertus, debeat per Ordinarium corrigi, an potius ad Superiorem illius Monasterij, vbi delinquens diuertebatur, an ad alium remitti ad præscriptum *d. cap.14. sess.25. de regular.* Sacra Congregatio respondit, Concilium non considerasse Regularem, nisi extra, vel intra Monasterium degente tam in *dict. cap.3. sess.6.* quàm in prædicto *cap. 14.* Vnde differentia inter vtrumque caput est, quod in *cap. 3.* Regularis delinquens, qui tamen extra Monasterium degit, potest ab Ordinario puniri, ibi verò in *cap. 14.* agitur de Regulari, qui notoriè intra, vel extra claustra delinquit, non tamen extra Monasterium degit.

6 An autem ab huiusmodi correctione detur appellatio, latè diximus alibi. An Regulares degentes ex licentia suorum Superiorum in domo ad erectionem Monasterij destinata, comprehendantur sub dispositione dicti decreti *cap.3.* adeo, vt ab Episcopo, si deliquerint, puniri, & corrigi valeant? Sacra Congregatio censuit, nisi in ea Domo sub Superiore regulariter viuatur, comprehendi iuxta canonicas sanctiones *d. c. qualiter, & quando de accus. & d. cap. quoniam de priuileg.* cum ibi notatis.

7 Et notandum, quod non est idem reformatio, & correctio morum, quemadmodum notatur in *d. cap. irrefragabili.* Quia, data potestate reformandi, non venit potestas corrigendi. In dicto autem *cap.3. sess. 6.* datur facultas corrigendi mores, non obstantibus priuilegijs, idque ne delicta remaneant impunita.

CONSVLTATIO CLIV.

Quod Episcopus in aliena Diœcesi nec Pontificalia exercere, nec Ordines conferre valeat. Alieno Episcopo quatenus liceat exercere Pontificalia in aliena Ecclesia, & ministrare chrisma? An de licentia Capituli, Sede Episcopali vacante? Quid de ordinatione familiarum Episcoporum? Quidue de Abbatibus benedictis? Ordinati illegitimè ex cap. 5. sess. 6. de reformat. quas pœnas incurrant? Et quas Ordinantes? Vicarius an possit concedere licentiam, vt alienus Episcopus pontificalia exerceat in sua Diœcesi.

1 EXtat hac de re decretum Sacri Concilij Tridentini *sess. 6. cap.5. de reform.* cuius hæc sunt verba: *Nulli Episcopo liceat, cuiusuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum. Si secus factum fuerit Episcopus ab exercitio pontificalium, & sic ordinati ab executione ordinum sint ipso iure suspensi.* Vide Concil.1. Nicænum *cap.15. ac 16.* Concil.2. Arelat. *cap.13.* Antioch. sub Iulio I. *cap.3.* Sardicense *cap.18. & 19.* Carthag.3. *cap.*

*cap.*20. *&* 31. Aurellanense 3. *cap.*15. *can.placuit cum seqq.* 7. *q.*1. & Concil. Trident. *sess.*14. *de reform. cap.* 2. 3. *&* 8. & pertractatur passim 9. *q.*2.

2 Censuit tamen Sacra Congregatio licere alieno Episcopo exercere pontificalia in aliena Ecclesia, & ministrare chrisma, & ordinare Clericos tum eiusdem Dioecesis, de licentia tamen Ordinarij, tum extraneos cum literis dimissorialibus suorum Ordinariorum, & hoc ipsum de licentia capituli, Sede Episcopali vacante, licere, non obstante *cap.*10. *sess.*7. quod voluit tantùm coarctare hanc facultatem intra annum. Nec obstare *d. cap.*5. *sess.*6. dum ait sine licentia Ordinarij, quia capitulum hoc casu vice Ordinarij fungitur. Minusque obstat dictio illa *subditos*, siue *subiectos*, quandoquidem hæ dimissoriæ suorum Ordinariorum fecerunt illos subditos. Hinc idem Episcopus ex eadem Sacra Congregatione ordinare poterit familiares triennales, tam Episcopi, in cuius Dioecesi exercet pontificalia; quàm alterius, si expressa adsit suorum licentia, cùm tales familiares, concurrentibus his, quæ in decreto *cap.*9. *sess.*23. & in Constitutione Innocentij XII. exiguntur de qua alibi, pro subditis habeantur.

3 Abbas verò benedictus, vel ex priuilegio pro benedicto habendus, facultatem habens exercendi pontificalia, & solemnem benedictionem populo dare poterit & omnia illa Sacra benedicere, in quibus vnctio non requiritur, in districtu tamen sui Monasterij, & Ecclesiæ, in qua habet iurisdictionem, extra verò varias benedictiones dare, reconciliare Ecclesias, & Cæmeteria, nonnisi de licentia Ordinarij.

4 Si verò in dicto loco suæ ordinariæ iurisdictionis, dum minores ordines confert suis subditis regularibus, alios Regulares ad hoc, vt ordinentur à suis superioribus missos sine consensu Ordinarij loci, ordinauerit, pœnam *d.cap.*5. positam incurret. Quod enim in eo statuitur in Episcopos, multò magis statutum in Abbates dicendum est, cumque simpliciter dicat suspensos ab exercitio pontificalium, debet intelligi absolutè, non per annum dumtaxat, sicut in *cap.* 10. *sess.* 23. Quia quando Concilium voluit suspendere per annum tantùm, expressit, vt *cap.*2. *sess.*14. *& cap.*8. *sess.*23. Vnde hic Abbas ab exercitio illorum actuum erit suspensus, quos pontificali dignitate, & auctoritate exercebat, nempe à collatione ordinum, & alijs supra numeratis, non autem à diuinis, quia vti Sacerdos celebrare poterit absque eo, quod in irregularitatem incurrat. Ad exercitium tamen eorum, à quibus fuit suspensus, rehabilitatione indigebit.

5 Estque aduertendum sic ordinatos, & proinde ex *d.cap.*5. suspensos ab ordinum executione, si celebrauerint, effici irregulares, ac indigere dispensatione.

6 Si quæras, an dictus Abbas hos ordinando incidat in pœnam *d.cap.*10. *sess.*23. Respondeo non incidere. Quia *cap.*10. loquitur tantùm de concedentibus dimissorijs, neque etiam incidit in pœnam *cap.*2. *sess.*14. Quia ibi agitur de Episcopi nullius; neque etiam incidit in pœnam *cap.*8. Quia ibi loquitur quando sine testimonio Ordinarij; quin etiam nec Episcopus, nullum habens Episcopatum, potest in Ecclesia suæ iurisdictionis, veluti si esset præpositura, sine expressa licentia Episcopi, intra cuius fines Dioecesis sita est præpositura, chrisma conferre, & alia pontificalia exercere, nec poterit Episcopus Pontificalia exercere in loco exempto, qui sit iurisdictionis Episcopi, intra cuius Dioecesis fines est locus ille, etiamsi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit, administrare Sacramentum confirmationis, dummodò locus ille exemptus sit intra fines Dioecesis alicuius, secus autem si esset nullius.

7 Licentia verò debet esse expressa. Hinc Vicarium non posse præbere hanc licentiam, nisi habeat speciale mandatum, censuit Sacra Congregatio.

8 Essata. In Mediolanensi 15. Aprilis 1575. Episcopus in alterius Dioecesi de licentia Ordinarij loci eos tantùm ordinare poterit, qui à suis Ordinarijs dimissorias generales habent.

9 Nec idem Episcopus in alterius Dioecesi chrisma ministrare potest eadem die, eodemque anno.

10 Non licet Episcopo extraneo in aliena Dioecesi, etiam in Ecclesijs prætendentibus iurisdictionem Episcopalem ab immemorabili tempore citra, Sacramentum confirmationis, & Ordinis absque licentia Episcopi, vel aliud pontificale munus exercere.

11 Nec etiam poterit Prælatus inferior, etiam exemptus, hanc licentiam concedere, sed Ordinarius loci intelligi debet Episcopus ille, in cuius Dioecesi locus est constitutus.

12 In Aquileiensi 14. Iunij 1569. non poterit etiam huiusmodi licentiam concedere. Patriarcha in locis alienæ Dioecesis, vbi aliquas Ecclesias sibi immediatè subiectas habet, nec pontificalia munia ibidem obire.

13 In Bisinianensi. Per decretum *cap.*5. *sess.*6. non excluduntur Clerici aliarum Dioecesum, si suas literas dimissorias habent, quominus possint ab Episcopis extraneis in aliena dioecesi, de licentia Ordinarij pontificalia exercentibus, ordinari.

CONSVLTATIO CLV.

Quinam sit Sacramenti Confirmationis ordinarius Minister? Quatenus Abbas illud conferre possit? Quis illius extraordinarius Minister? Definita a Pontificibus, & Concilijs generalibus dupliciter differunt. Quæ reuocare nequeat Pontifex? In quibus Pontifex infallibilitatem non habeat? Quid possit Pontifex contra Concilia? Quomodo, & in quibus successores Pontificis, à Pontifice non ligantur. De ijs, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam concernunt, quaue ad fidem. Decretum irritans appositum in Conciliorum, decretis quanti roboris? Derogatio specialis Concilij an necessaria?

1 DE ordinario ministro Sacramenti Confirmationis fusè alibi disceptauimus, ac liberè aliqua nunc dicemus ex Concilij Tridentini *can.* 3. *sess.* 7. *de confirmatione*, ita decernentis. *Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem, anathema sit, can. manus de consecrat. dist.* 5. Concil. Florent. *in decr. Eugen.* Innoc. I. *epist.*1. *cap.* 3. idem Trident. *cap.*4. *sess.*23. Concil. Senonense *de Sacram. Confirmat.* Guido de Monte Rocherij in manipulo Curatorum *tr.*3. *p.*1. *cap.*1. Nicolaus Lyranus *in cap.*8. *Act. Apostol.* Durandus à Sancto Pontiano *lib.*4 *sentent. distin.*7. *q.*3. Guilielmus Durandus *in rational. diuinar. lib.* 1. *cap.* 9. Guibertus Tornacus *de offic. Episc. cap.*43. Sanctus Thomas Aquinas in *tractat. de artic. fidei cap.*14. & contra *Gentil. lib.* 4. *cap.* 66. Edmundus Cantuariensis *in speculo Ecclesiæ cap.* 14. *de septem Sacramentis*, Innocentius III. I. Vicario apud Constantinopolim, & Patriarchæ Constantinopolitano, Petrus Lombardus *lib.*4. *dist.*7. Hugo Victorinus *de Sacramen. fidei lib.*2. *p.*15. *cap.*1. Robertus Ticinensis *lib.*5. *de diuin. offic. cap.* 16. Petrus Damiani *serm.*1. *in dedicat. Eccles.* Abbo Floriacensis *vita S. Eadmundi cap.*8. Rabanus Maurus *de institut. Cleri lib.* 1. *cap.* 30. Vualafridus Strabo *de rebus Ecclesiastic.* Concilium Parisiense *lib.*1. *cap.*33. Haymo *homil. in fer.* 2. *Pascha*, Carolus Magnus *lib.*6. *legum cap.* 83. *& cap.* 174. Alcuin. *de diuin. offic. cap.* 19. *de Sabbatho Sancta Pascha*. Vuilabaldus Eistetensis *vita Sancti Bonifacij cap* 20. Synodus Francica, Gregorius III. *epist.*2. ad Bonifacium, Marcellinus presbyter *vita S. Suniberti cap.*63. Beda *ad cap.*8. *Act. Apostol.* Gregorius Magnus *lib.*3. *epist* 9. Ioann. Tertius ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ, Leo I *epist.*88. Innocentius I. *epist. ad Decentium Eugubinum cap.* 3. Hieron. *dialog. aduersus Luciferianos cap.*4. Pacianus *epist.*1. *ad Sympronianum*, Concilium Eliberinum *can.* 38. Melchiades ad Episcopos Hispaniæ, Cornelius Papa *epist. ad Fabium Antiochenum*, Vrbanus I. *epist. ad vniuersos*, Clemens I. *epist.*4. Dionysius Areopagita *Eccles. hierarch. cap.*2. *p.*2. *& p.* 3. Simeon Thessalonicensis *lib.*2. *de Sacram.*

2 Extraordinarius autem Minister, est ille, cui Summus Pontifex id concederet. Vnde Abbas habens ex priuilegio Sedis Apostolicæ, vt Sacramentum confirmationis possit conferre, Gregorius XIII. audita relatione Congregationis Concilij, annuit, quod possit, de licentia tamen ordinarij. Et ex sententia eiusdem Sacræ Congregationis idem Gregorius respondit, Abbatem habentem priuilegium ea

om-

omnia, quæ spectant ad Episcopum, posse exercere, non posse Sacramentum confirmationis administrare, neque ordines conferre, cùm ea, quæ sunt Ordinis requirant specialem mentionem, nec reperiuntur inferioribus Prælatis concessa. Et licèt exceptio firmet regulam, non tamen implicat vltra eius naturam, vt comprehendat ea, quæ sunt aliàs reseruata, & de quibus facienda est specialis mentio, prout est confirmari.

3 Salua semper in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate, vt habetur in decreto de reformatione *dict. sess. 7. & sess. 25. cap. 21. in fine*. Quia, vt inquit Paschalis Secundus *in cap. Significasti de elect.* quicquid à Concilio manat Romanæ Ecclesiæ auctoritate fit, vt roboretur. Hinc pro multorum, quæ obijci solent, solutione aduertendum est. Cum definita à Pontificibus, & Concilijs generalibus legitimè conuocatis, & confirmatis in duplici constituantur differentia. Vel enim in credendis veritatibus versantur, & dogmata dicuntur. Vel in disponendis hominum actionibus, eisque dirigendis, consistere videntur, & legum nomine comprehenduntur. Priora Papa neque reuocare, neque eis contraria potest statuere. Posteriora verò, & reuocare, eisque contraria concedere, ac promulgare potest.

4 Diuersitatis ratio est, tum quia in dogmatibus constituendis Pontifex potestate infallibili nititur, qua fit, vt semel definitum, firmum, fixum, ratumque habeatur. Tum quia veritatis fidei constantia mutationes non patitur. Quod enim verum est, semper verum esse necesse est. Non item in edendis legibus. Primo quia in eis Papa infallibilitatem non habet, potestque eas hominum factis minus conuenientes constituere. Deinde quia facta, circa quæ leges versantur, mutari consueuerunt. Vnde quæ olim opportuno iudicata sunt, diuturnitate temporis extabuisse videmus. Mutatis enim circumstantijs, & facta mutantur *cap. non debet de consang. & affinit.* Sic tempus, quod multa secum defert ex rerum statu, multa commutauit in melius.

5 Olim clanculum in ædes priuatas conueniebant pauci christiani; nunc in templum publicum, & consecratum congregantur omnes. Vtrum decentius? Nimirum hoc. Olim in cœnis sumebatur Eucharistia, in quibus, teste Paulo, alius esuriebat, alius ebrius erat; nunc à ieiunis sumitur ad Sacram mensam. Vtrum religiosius? Olim in Ecclesia alius habebat hymnum, alius Apocalypsim, alius Psalmum, alius loquebatur linguis, alius prophetabat, & interim garriebant mulierculæ; nunc certis hominibus distributa sunt officia, cæteri taciti, compositique auscultant, aut orant. Vtrum religiosius? Olim in nocturnis vigilijs cursitabatur ad Sepulchra martyrum à pueris, puellis, viris, monachis, vxoribus, sacris virginibus, at flagitia, quæ sub vmbra pietatis admittebantur, persuaserunt, vt hoc vigiliarum genus tolleretur. Noctu populus obambulabat cum candelabris argenteis, canens hymnos, & interdum dum diuersæ professionis sibi occurrebant chori, hymni versi sunt in rixam, candelabra in arma. An non igitur, & hoc rectè sublatum?

Olim corpus Domini dabatur in manum, vt domi, cum vellent, sumerent, qui accepissent, at cum existerent, qui tractarent indignè, qui ad artes magicas abuterentur, mutata est in melius consuetudo. Olim populi suffragijs creabantur Episcopi, eiusdem libidine deijciebantur, interdum lapidabantur. Res erat plena tumultus, interdum & cædis. Itaque res ipsa persuasit, vt penes paucos, ac certos homines esset ius designandi Episcopos, aut etiam submouendi. Olim totus populus canebat, & Sacerdoti respondebat, Amen. Ibi strepitus tonitruo non absimilis, & ridicula vocum confusio spectaculum exhibebat indignum cultu diuino; nunc designati sunt qui canant decenter, cæteri psallunt in cordibus suis Domino. Recens Ecclesia nullam speciem musices recipiebat, nec sine reclamatione recepta est, sed modulatæ recitationi similior, quàm cantui, primum apud Græcos, deindè apud latinos, cuius specimen adhuc videre licet in precatione dominica, aut si quid aliud est eius generis, nunc, vt est natura rerum humanarum, cò degenerauit vsus, vt in nostris templis ferè nihil audiatur præter immanem boatum, aut ineptum vocum garritum, qui citius inuitet ad lasciuiam, quàm ad pietatis affectum. At non ideò musica omninò submouenda è templis, sed quod prauè irrepsit, arte corrigendum est.

Sæculis aliquot abominabile censebatur in templis Christianorum videri pictam, aut sculptam imaginem. Id iuxta illorum temporum rationem suadebat pietas, partim ob Iudæos, qui ex præcepto Dei detestabantur omnia simulachra alioqui procliues ad idolatriam, partim ob eos, qui ex gentibus veneranr ad Euangelium, in quibus probabile est aliquandiu resedisse veteris instituti reliquias. Nunc imaginum, & simulachrorum vsus cò processit, vt non solùm modum excesserit, verum etiam à decoro recesserit. Videmus in templis, quæ parum decore pingerentur, sculperentur in porticibus, aut popinis. Nihil tamen necesse est in totum submouere picturas, aut sculpturas, quæ plurimum habent, & voluptatis, & ornamenti, & vtilitatis, sed quod est vitij, corrigendum erit.

Olim Ecclesia nullas habebat scholas publicas, dumtaxat in re theologica; solus Episcopus erat Doctor omnium. Sed quanto rei christianæ bono institutæ sunt scholæ, præsertim apud nationes barbaras? Nunc quæstus, & ambitio vitiauit hoc bonum, quæstiunculis ad ostentationem magis, quàm ad pietatem facientibus. An ideò tollendæ scholæ? Nequaquam, sed ad Christianam sobrietatem reuocanda sunt studia. Olim liberum erat monachorum genus; sed cum increscens turba se per Orbem spargeret, exordiis ab Aegypto profectis, multaque flagitia sub obtentu pietatis committerentur, iamque per hos metueretur totius Ecclesiæ confusio, necessariò redacti sunt in vitæ genus adstrictius. Olim aduersus hæreticos non pugnabatur, nisi gladio spiritus; verùm postea quam eò peruicacia studiorum efferbuisset, vt res ad euentum Orbis tumultum spectare videretur, coacta est Pontificum; Cæsarumque potestas legibus, & armis publico occurrere discrimini. Quid multis? Si Paulus hodie viueret, non improbaret, opinor, præsentem Ecclesiæ statum, in hominum vitia clamaret.

Neque ex dictis ad Papæ impotentiam fas est arguere, cum non posse dogmata definita mutare. Nam vt dictum est, id ex eius infallibilitate prouenit, qua fit, vt ipse in definiendo errare minimè possit. Cùm ergo dicitur, Papam non posse contra Concilia, & Prædecessorum decreta statuere, intelligendum est de ijs, quæ fidei sunt. Cùm verò à Concilijs Papam, & successores à Papa non ligari dicitur, intelligendum est de legibus, & Constitutionibus, ac ijs, quæ communiter iuris positiui nomine comprehenduntur. Et ad ista respexit idem Paschalis, dum dixit in *d. cap. significasti de elect. par in parem non habet imperium*. 7

Ex quibus habetur qua ratione in Concilio Tridentino *cap. 21. sess. 25.* dicatur omnia, & singula &c. quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina in his Sedis Apostolicæ auctoritas salua sit, & esse intelligatur. Licet enim Papa conuocando, & postmodum approbando acta in Concilio, videatur se obligare, tamen quia sunt quæ reformationem, & Ecclesiasticam disciplinam concernunt, loca, tempora, personas, & circumstantias respiciunt, iure poterit Papa aliter, atque aliter statuere. Idipsum annuit idem Concilium Tridentinum in fine *de recip. & obseruat. decretis* Concilij in vltimis verbis ibi: *Vel commodiori quàcunque ratione ei visum fuerit, prouinciarum necessitatibus pro Dei gloria, & Ecclesiæ tranquillitate consulatur*. 7

Quod in Ecclesia non caret exemplis. Hilarius in *epist. 5.* ad Ascanium Episcopum dispensat in electione Episcopi facta contra quartum canonem Nicenæ Synodi sine Metropolitano, & simplicius *epist. 18.* ad Senonem electionem factam contra canonem Niceni Concilij, quo statuitur Episcopos in proprijs Ciuitatibus, & Comprouincialibus ordinandos, approbauit. 8

Hinc infertur, non multum habere robur in Concilij decretis decretum irritans contra Canonis auctorem, qui est Papa, quominus possit dispensare, & in totum pro Ecclesiæ ædificatione abrogare, temporum conditionibus postulantibus, vt pulchrè per Diuum Thomam contra *impugn. Relig. cap. 8.* propè finem, passimque Doctores in *can. sicut dist. 15. & 25. q. 1.* Et cum dubitaretur, an non obstantibus Concilij Tridentini aliquibus decretis, necessaria sit specialis derogatio in quocunque decreto, vbi Concilio esset derogandum? Respondit Sacra Congregatio ex sententia Rotæ, Beato Pio V. comprobante, non esse necessariam, quia comprehenditur in cæterorum Conciliorum generalibus derogationibus. Et ex his etiam clarè constat, Concilium Tridentinum, qua parte derogat dispensationibus, non 9

cen-

censeri derogasse dispensationibus post Concilium à Papa emanatis, etiamsi tales dispensationes specialem non habeant derogationem, quicquid Rota dicat in derogationibus Concilij, Lateranensis generalis Concilij requiri specialem mentionem derogationis, sed saltem vt generalibus Concilijs in genere derogetur.

CONSVLTATIO CLVI.

1. *De tenentibus plures Cathedrales Ecclesias. Vbi an comprehendantur Cardinales? Quid de retinentibus plures Commendas, Beneficia, &c.*
2. *Quibus personis beneficia conferenda? Pœna in prouisum, & prouidentem. Quid si non reperiantur viri idonei?*
3. *De retentoribus plurium beneficiorum contrà Canones. De quibus beneficijs id intelligatur? An de Commendis? Casus in quibus pluralitas beneficiorum toleratur. Præsumpta dispensatio an habeat locum contra decreta Concilij? Vbi decreta.*

1 AD primum. Nemo quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures Metropolitanas, seu Cathedrales Ecclesias in titulum, siue Commendam, aut alio quovis nomine, contra Sacrorum Canonum instituta nempe *cap. Cum in cunctis. §. Cum verò de elect. cap. Sicut de excess. Prælat. can. 1. & 2. 11. q. 1. Sanctorum dist. 70. can. vnio 10. q. 3. cap. quia in tantum, cap. ad hæc, & cap. de multa de præbend. cap. quia nonnulli de magistr. cap. Cum singula de præbend. in 6. Clem. gratia de rescript. cap. Execrabilis. §. Qui verò in Extrauag. com. de præbend.* Concil. Trident. *sess. 24. cap. 17. de reformat.* recipere, & simul retinere præsumat. Qui autem plures Ecclesias detinent, vna, quam maluerint retenta, reliquas intra sex menses, si ad liberam Sedis Apostolicæ dispositionem pertineant, alias intra annum dimittere teneantur, alioquin Ecclesiæ ipsæ, vltimò obtenta dumtaxat excepta, eo ipso vacare censeantur. Ita Sacrum Concilium Tridentinum *c. 2. sess. 7. de reformat.* Quod ampliatur, *cap. 17. sess. 24.*

2 At quæritur, an comprehendantur Cardinales, cum hi comprehendi non dicantur, nisi eorum fit mentio, & præcipuè in odiosis? Sacra Congregatio dixit comprehendi, cum simus in lege correctoria, & in materia peccati. Maximus enim abusus est, vt, qui vix fructuosè vnam Ecclesiam regere potest, alteram accipere audeat, cum vnusquisque in sua Ecclesia residere teneantur ex eodem Tridentino *sess. 23. cap. 1.* & Cardinalis etiam ad residentiam est adstrictus.

3 An verò liceat detinere vnam in titulum, alteram in commendam, vt habetur in *can. relatio* 21. q. 1. cum non prohibeatur, nisi plures habere in titulum, vel plures in commendam, & potissimum id non abhorret ab antiquis Canonibus *d. can. relatio*? Ex Sacræ Congregationis sententia dicitur, non licere tum ex contextu dicti *cap. 2. sess. 7.* tùm ex ijs, quæ tendunt Doctores in regula de triennali possessione. Nam commenda in *d. can. relatio*, erat temporalis, & nomine depositi tenebatur, & Commendatarius non faciebat fructus suos, vt apertè colligitur ex *epist. 13. lib. 1.* Beati Gregorij, ex qua hic canon desumptus est, & ex pluribus alijs epistolis eiusdem. Hodie verò cum sit perpetua, & omninò habeat rationem tituli, & fructus Commendatarius faciat suos, & nudum Commendæ nomen retineat, non est mirum, si cum alia Ecclesia, quæ habetur in titulum, non possit simul detineri, neve Commendatarij habeantur veri Prælati, *cap. nemo de elect. in 6.* ibique Glossa, & Doctores. Neque alio titulo, veluti, vt esset procurator, *cap. Cum nobis de elect.*

4 Sed quæritur, an habens vnam Ecclesiam, possit ad tempus alteram commendare, & sit nullius Ecclesiæ procurator *d. cap. cum nobis de elect.* Iuxta supradictos terminos *d. can. relatio, & can. obitum d. 61. & l. Commendare ff. de verb. signific.* puto, posse, nec tali casu contra dictum *cap. 2. sess. 7.* dispensatur. Non enim quod ex necessitate fit, prohiberi potest, & ad tempus, non autem ad commodum recipientis, quod Concilium abhorret.

5 Ad secundum. Ita etiam hac in re decernit Sacrum Concil. Tridentinum, *cap. 3. d. sess. 7. de reformat. Inferiora beneficia Ecclesiastica, præsertim curam animarum habentia, personis dignis, & habilibus, & quæ in loco residere, ac per seipsos curam ipsam exercere valeant, iuxta Constitutionem Alexandri Tertij in Lateranensi, quæ incipit, quia nonnulli, & aliam Gregorij Decimi in Generali Lugdunensi Concilio, quæ incipit, licèt canon, editam, conferantur: aliter autem facta collatio, siue prouisio, omnino irritetur, & Ordinarius Collator pœnas Constitutionis Concilij, generalis, quæ incipit: Graue nimis se nouerit incursurum.*

In hoc decreto innouatur *cap. quia nonnulli, §. Cum igitur de Cleric. non residen.* quod Ecclesia sit conferenda illi, qui residere in loco, & curam eius per seipsum valeat exercere. De qualitatibus requisitis ad dignitates, officia, & beneficia curata inferiora, vide *d. cap. Cum in cunctis de elect.* & Sacrum Concilium Tridentinum *cap. 12. sess. 12. de reformat.* vbi habetur de dignitatibus curam habentibus. 6

Item innouatur circa electionem eorum, qui regimen animarum suscipiunt *cap. licet canon de elect. in 6.* Denique ponitur pœna tam respectu prouisi, quàm conferentis contra supradictas Constitutiones. Quæ autem sit pœna respectu prouisi habetur in textu *d. cap. 3. sess. 7.* respectu prouidentis est, quod incurrit pœnam suspensionis beneficiorum post secundam monitionem iuxta *cap. graue nimis de præbend.* quod innouatur. Ex quo *cap.* Cùm iudicatur, *cùm possint viros idoneos ad Ecclesiastica beneficia possidere*, nota à contrario sensu, quid si non reperiantur idonei? Non idonei possunt assumi, ita tamen, quod non sint prorsus in idonei, vt inducatur peccatum, videlicet, si hi non callerent literas, essent tamen bonis moribus præditi, nec Papæ rescribenti prius parendum est, quàm ipse de idoneitate assumendi certior fiat, *cap. cum adeo de rescript.* ibique Doctores. 7

Ad tertium. *Quicumque de cætera plura Curata aut aliàs incompatibilia beneficia Ecclesiastica, siue per viam vnionis ad vitam, seu Commendæ perpetua, aut alio quocumque nomine, & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Constitutionis Innocentij Tertij, quæ incipit, De multa, recipere, ac simul retinere præsumpserit, beneficijs ipsis iuxta ipsius Constitutionis dispositionem, ipso iure, etiam præsentis canonis vigore priuatus existat.* Ita Trident. *sess. 7. c. 4. de reformat.* 8

Hac in re præmittendum est, quod incompatibilitas beneficiorum alia dicitur in primo genere, idest quando ipso iure vnum ab altero excluditur, ita vt primum vacet ipso iure, obtento secundo, siue ista repugnantia proueniat ex iure naturali, siue solo Ecclesiastico, vt sint duo Episcopatus, ex Trident. *sess. 7. cap. 2. de reformat.* vel duæ dignitates, aut personatus, aut beneficia curata, *cap. de multa de præbend. d. Extrauag. Execrabilis eodem tit.* Trident. *d. cap. 4.* Vel beneficia, aut præbendæ vniformia sub eodem tecto, *cap. literas de concess. præbend.* de quibus vide Less. *de instit. & iur. lib. 2. cap. 34. num. 140.* Garz. *de benef. p. 11. cap. 5. à num. 67.* Layman *lib. 4. tract. de benef. cap. 8. à num. 3.* 9

Alia autem dicuntur incompatibilia in secundo genere, idest cum licitè se non compatiuntur in eadem persona ita, vt teneatur in conscientia alterum dimittere, non tamen, vt vacent ipso iure. Ita supracitati Auctores, vt duo simplicia beneficia, vel vnum duplex, sit alterum sit sufficiens ad vitæ substentationem, *cap. is cui de præbend. cap. postulasti de rescript.* Trident. *sess. 24. cap. 17.* Item olim duo simplicia requirentia residentiam, vt duo Canonicatus, vel portiones, vel alterum duplex, aut alterum obligans ad residentiam, vt Parochia cum Canonicatu, Layman. *loc. cit. n. 3.* cum multis Doctoribus, & idem tenet Sanchez *opusc. lib. 2. cap. 2. dub. 7. num. 8.* vbi plurimos allegat, qui omnes putant etiam hodie post Tridentinum *d. cap. 4. sess. 7.* procedere, sed contrarium est verius. Nam per Tridentinum hodie primum vacat ipso iure, si vtrumque requirit residentiam personalem, vt ex Sacra Congregatione, & Rota, probat Garz. *ibidem à num. 83.* Buratt. *decis. 19. num. 1.* & Sanchez *vbi supra dub. 6. à num. 22.* 10

Ex *cap. de multa, §. præsenti decreto de presb.* Si quis habens primum beneficium esset consequutus secundum incompatibile in primo genere, & contenderet etiam primum de facto, retinere, idest si fuisset in mora primum dimittendi, erat non solum ipso iure priuatus primo ob vacationem supradictam, sed etiam per sententiam priuandus secundo, ut per Sanchez *d. dub. 7. num. 7.* 11

12 Sed hodie *ex d. Extrauag. Execrabilis, §. si verò, §. quæ omnia de prabend. & ex regul. Cancellar.* atque ex Trident. *d. cap. 4. sess. 7.* in tali casu, siue mora ipso facto, etiam secundo priuatus remanet in pœnam, & iuxta probabiliorem, & in Curia Romana receptam opinionem procedit etiam de duobus simplicibus, residentiam requirentibus, vt per Garz. *loc. cit. à num. 83.* cum allegatis contra Sanchez, & Layman.

13 An autem hæc pœna, scilicet priuatio secundi, obliget in conscientia ante sententiam declaratoriam, Doctores magis communiter affirmant, vt Sanchez *d. dub. 7. num. 4.* cum multis, & Garz. *d. part. 11. cap. 10. à num. 18.* Gonzal. *gloss. 15. num. 150.* Quia non videtur mera pœna, seu priuans iure absolutè iam quæsito, sed est conditio resolutiua ab initio annexa. Alij tamen negant, quia dicunt esse priuationem pœnalem iuris quæsiti, neque dicendum esse secundum beneficium fuisse collatum sub ea conditione, & ideò dicunt secundi beneficij facere fructus suos, non tamen primi, Less. *d. cap. 34. num. 143.* & multos pro hac allegat Garz. *d. cap. 10. num. 8. & seqq.* Alij verò distinguunt, dicentes, non teneri quidem dimittere beneficium eo casu ante sententiam, sed fructus teneri in conscientia restituere ante sententiam. Ita Azor. *lib. 7. cap. 17. quæst. 4.* Filiuc. *tract. 41. cap. 8. num. 17.* At hæc sententia non sibi cohæret.

14 Ex eadem *Extrauag. Execrabilis §. Quæ omnia,* cum Gloss. *v. Sedis Apostolicæ* illud secundum beneficium, quo priuatur quis modo prædicto, remanet reseruatum Papæ, vt per Garz. *d. p. 11. cap. 5. num. 45. & 55.* vbi stylum quendam Curiæ refert in hac materia.

15 Supradictus malæ fidei detentor primi beneficij cum secundo incompatibili efficitur ipso iure inhabilis ad quæcumque beneficia Ecclesiastica ex dicto *Extrauagant. §. Qui verò,* vide Garz. *ibidem num. 10.* Non tamen priuatur alijs iam obtentis compatibilibus, Garz. *n. 17.* cum pluribus alijs.

16 Ex *d. Extrauag. d. §. Qui verò deinceps,* qui secundum incompatibile obtinet, & primum non dimittit in manibus Ordinarij cum publico testimonio, statim post assecutionem possessionis secundi, vel si per eum steterit, quominus hanc possessionem assequatur, ad sacros Ordines inhabilis efficitur. Ex quo apparet, hanc esse irregularitatem ex delicto, quæ ipso facto contrahitur, Specul. *tit. de susp. §. iuxta n. 37. & §. dicendum num. 11.* Henriq. *lib. 14. c. 9. §. 1.* Maiol. *lib. 3. cap. 4.* Azor. *lib. 6. cap. 13. q. 1. tom. 2.* Abb. *in cap. dudum n. 23. de elect.* Layman. *d. lib. 4. cap. 8. n. 3.* Garz. *d. c. 5. num. 10.*

17 Sed nota, quod ista irregularitas est tantùm quoad Ordines suscipiendos, non quoad iam susceptos, Garz. *d. cap. 5. num. 17.* Vnde dicitur irregularitas partialis, vt Laym. *lib. 1. tract. de irregul. n. 7.* & procedit solum quoad Ordines sacros, non quoad minores, vt patet ex textu cum Glossa Zenzelini super *verb. Sacros.*

18 Limita tres posteriores pœnas, vt non procedant contra detinentem duo simplicia obligantia ad residentiam, vel vnum duplex, & aliud simplex, obligans ad residentiam. Quia Tridentinum illas non extendit, & in hoc procedit doctrina Sanchez, & Laym. & aliorum.

19 Quæres quis possit super incompatibilitate dispensare. Respondeo, si in primo genere solus Papa dispensat, Garz. *d. p. 11. c. 5. à n. 336.* Laym. *d. lib. 4. c. 8. n. 9.* In secundo autem genere, si sint simplicia, non requirentia residentiam, an, & quando, & à quo requiratur dispensatio, vide Trident. *sess. 24. cap. 17. de reformat.* Garz. *ibidem num. 262. & 304.* Sanchez *d. cap. 2. dub. 6. num. 24.* Filiucc. *tract. 41. cap. 7. num. 24.* Causas autem dispensandi vide *d. cap. de multa de prabend. & d. extrauag. execrabilis eodem tit.*

20 An autem consuetudo possit habere vim dispensationis, seu derogare incompatibilitati, vide Layman *ibidem num. 10. & 11.* An verò possidens bona fide duo incompatibilia cum titulo colorato, scilicet ex ordinaria collatione, tuuetur regula de triennali, vide Garz. *d. c. 5. n. 3.* Sanchez *d. lib. 2. cap. 1. dub. 31. n. 29.* Tenentur autem Ordinarij compellere obtinen-
21 tes incompatibilia, vt ostendant dispensationem Papæ, aliàs tamquam vacantia alijs sunt concedenda. Denique aduerte quod non priuatur quis primo incompatibili, nisi secundum pacificè possideat, vel si per eum stet, quominus possideat, cessante omni molestia, etiam extraiudiciali, etiam quoad fructus, vel eorum maiorem partem, vt per Rotam coram Buratto *decis. 19. num. 18.*

Porrò ex *d. cap. 4. sess. 7.* dicitur ampliata dispositio *d. cap. de multa,* quæ non prohibet, nisi plures Parochiales Ecclesias, dignitates, & personatus, cum Sacra Congregatio censuerit idem intelligendum in omnibus beneficijs residentiam requirentibus, quæ aliquis post publicationem Concilij receperit, veluti duos Canonicatus, vel Canonicatum cum Parochiali, vt dictum est, vt in eamdem pœnam, *d. cap. de multa,* incidat, ipsoque iure priuatus existat, eo quod præsumpserit recipere, ac simul retinere duo incompatibilia ratione residentiæ, vel sufficientiæ, licèt essent beneficia simplicia. Quapropter eadem Sacra Congregatio censuit antè Concilium duo beneficia obtenta à Summo Pontifice incompatibilia retineri posse, nisi duæ essent Parochiales antè Concilium obtentæ. 21

Commendæ autem de sex menses in Ecclesiis curatis fieri poterant ab Ordinarijs *cap. nemo de elect. in 6.* At post Concilium Tridentinum id amplius locum non habet. Quia hodie commendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatem, Gomez *in regul. Cancell. de triennal. q. 5. num. 13.* Quare in eis disputandi sunt Vicarij ad formam *cap. 18. sess. 24.* Et in hoc casu Sacra Congregatio censuit Episcopum habere auctoritatem contra Commendatarios, qui plura beneficia incompatibilia in Commendam obtinent contra formam Sacrorum Canonum. In titulum vni plura beneficia non committi, prohibuit Sanctus Gregorius, vt refert Ioannes Diaconus in eius vita, & habetur *in can. singula, distinct. 89.* quæ est eiusdem Gregorij scribentis omnibus Episcopis. In Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess. 9.* conceduntur dispensationes viris qualificatis ad duo. Vide notata per Ostien. *in Summa, & in cap. dudum de elect.* ibique Gloss. *in cap. eam te de ætat. & qualit. cap. Exposuisti de prabend. cap. Cum in nostris,* vbi etiam Gloss. *de concess. preb.* vbi enumerantur casus, in quibus pluralitas toleranda sit. 22

Dubitatum fuit, an præsumpta dispensatio, in qua fundatur regula de triennali, habeat locum contra decreta Concilij *d. cap. 4. sess. 7. & cap. 17. sess. 24.* ita, vt possidentes beneficia contra dispositionem dictorum decretorum ex tali præsumpta dispensatione suam possessionem tueri valeant? Sacra Congregatio respondit, non habere. 23

Rationem verò, quare pluralitas prohibeatur, vide apud Abbat. *in cap. Quia in tantum num. 2. de prabend.* cui adde quæ congerit, Rebuff. *tit. de dispensat. ad plural. à num. 1.* 24

Sed an ipso iure vacet simplex per adeptionem Parochialis? Sacra Congregatio censuit, vacare per *d. cap. 4. sess. 7.* Sed Nauarrus consuluit contrarium *consil. 34. de prabend.* & ponderat particulam, *etiam,* per quam infert non induci nouum casum, sed in casibus, *d. cap. de multa,* & alijs olim de iure expressis, dari vocationem ipso iure. 25

Duæ autem dignitates, vel Capellaniæ sub eodem tecto sine dispensatione obtineri, & retineri non possunt, & Episcopus non potest in eis dispensare, *cap. 1. de consuet. in 6.* & prosequitur Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 11. nu. 8. & 9.* Curt. Iun. *in tract. feud. in 3. q. princip. col. 2. vers. contra istam, & col. seq. ad fin.* Vide Nauarr. *cons. 35. de probat.* 26

Parochiales verò Ecclesiæ sunt incompatibiles cum beneficijs, in quibus assignatæ sunt distributiones quotidianæ, quas à diuinis absentes amittunt. 27

Si Capellania habet onus celebrandi certas Missas, & coadiuuandi in Cura animarum Ecclesiæ Plebanatus, est beneficium incompatibile cum alio beneficio curato, vel alias personalem residentiam requirente, nec eius rector subiacet *d. cap. licet canon de elect. in 6.* Sed quidem comprehenditur sub decretis Concilij Tridentini, loquentibus de residentia beneficiatorum, non tanquam Curatorum. 28

Pro Capellania, & Mansionaria, quæ sunt sub eodem tecto, opus est dispensatione Apostolica ad vtramque retinendam. Ita scriptum à Sacra Congregatione Concilij Episcopo Ferrariensi 19. Decembris 1570. 29

Canonicus optans dignitatem amittit Canonicatum, *arg. cap. 1. de consuet. in 6.* 30

In Pistoriensi. Habenti dignitatem tenuem in Cathedrali, quæ non participat de distributionibus quotidianis, Ecclesia Parochialis in consulto Romano Pontifice conferri non potest. 31

In Leodiensi. Decretum incompatibilitatis Concilij *d. c. 4. sess. 7.* procedit etiam in illis, qui post Concilium recipiunt duos Canonicatus sine dispensatione Sedis Apostolicæ, 32

secus

secus si ante Concilium, etiamsi ab Ordinario collatio facta sit.

33 In Assisiensi. Obtinentes Canonicatum, & Parochialem, si vnum ante, & alterum post Concilium obtinuerunt, Episcopus exequatur decretum, si verò antea resideant in Parochiali, & amittant distributiones Canonicatus, iuxta Bullam Beati Pii Quinti.

34 In Neapolitana. Hebdomada, & Constatanila Sanctæ Mariæ Maioris Neapolitanæ non sunt incompatibiles.

35 In Nouariensi, Archidiaconus, & Archipresbyter Nouariensis, ex quo non habent suos proprios fructus sufficientes, possunt simul etiam Canonicatum retinere.

36 In eadem. Quia verò Præpositura ex se fructus sufficientes habet, non potest Præpositus retinere Canonicatum, sed ex fructibus Præposituræ deducenda est tertia pars pro distributionibus quotidianis, iuxta *cap. 3. sess. 22.*

37 In eadem. Obtinentes duos Canonicatos in diuersis Ecclesijs ante Concilium absque dispensatione Apostolica, possunt vtroque priuari *cap. 4. sess. 7. & cap. 17. sess. 24.* Obtinentes verò legitimè vtrumque, priuantur distributionibus illius, cui non inseruiunt.

38 In eadem. Dignitas cum Parochiali absque dispensatione Apostolica, neque ante Concilium poterat retineri, neque post Canonicatus verò poterat obtineri, & retineri. Post Concilium verò neque dignitas, neque Canonicatus potest obtineri sine dispensatione Apostolica.

39 In eadem. Non potest Canonicus in eadem Ecclesia retinere Capellaniam, quæ habet annexum onus seruiendi Choro, si post Concilium illam obtinuerit, nec suffragatur sola dispensatio sub eodem tecto. Ante Concilium poterat obtineri cum dispensatione sub eodem tecto ad duo obtinenda.

40 In Palentina. Episcopus habens consuetudinem commendandi Parochiales Ecclesias personis idoneis ad nutum, non potest illas commendare obtinendi aliam, & si commendationes acceptet, est ipso iure priuatus vtraque, nec potest consuetudo illum iuuare contra ius, & dictum decretum *cap. 4. sess. 7.* Concilij.

CONSVLTATIO CLVII.

1. *De obtinentibus plura beneficia curatà. De beneficijs, quæ nullum seruitium per ipsos beneficiatos, neque per substitutos requirunt. Beneficia cur instituta? Quatenus ostendendus sit titulus beneficij? Et ad id cogendus beneficiarius?*
2. *Quæ beneficiorum vniones validæ censeantur?*
3. *Beneficia Ecclesiastica Curata, perpetuò vnita, quomodo visitanda? quomodò eis prouidendum? Decreta.*

1 SAcrosancta Synodus Tridentina *cap. 5. sess. 7. de reformat.* innouans *cap. Ordinarij de offic. Ordin. in 6.* decernit, quod obtinentes duo incompatibilia, siue Curata, siue non Curata, cogantur suas edere dispensationes, vt per Io. Andr. & Gloss. in *d. cap. Ordinarij v. personarum.* Additur tamen à Concilio, vt quoad incompatibilia Curata Episcopus per deputationem Vicarij procedat, vt animarum Cura nullatenus negligatur, & beneficia ipsa debitis non fraudentur obsequijs, coniunctiuè *&* sumpta, non disiunctiuè.

2 Similiter vbi agitur de animarum cura annexa Vicarius deputetur *d. cap. 5. & sess. 25. de regul. cap. 11.* Aliàs obtinens duos Canonicatus in Cathedrali non curatos, & in vno residens, non solum amittit ex altero distributiones quotidianas, sed habebit Vicarium, quod non est dicendum, cùm repugnet *tit. de Offic. Vicar.* Et sic intentio Concilij videtur esse, vt quoad beneficia incompatibilia curata, interim, donec ad priuationem deueniatur iuxta *d. cap. Ordinarij*, possit Episcopus per Vicarium Curam animarum exerceri facere. Quoad alia verò incompatibilia, sed non curata, distributiones amitti iubeat iuxta *cap. 3. sess. 23.*

3 Possunt etiam Ordinarij prouidere, ne quid sine literis, siue Bullis Beneficium possideat, & idcircò conquærenti Episcopo Lucano, quosdam suos Canonicos obtinere beneficia, nec expedisse literas, visum est Sacræ Congregationi, vt priuet eos, qui ita obtinent, adhibitis Vicarijs, qui inseruiant Ecclesiæ, donec admonitus Sanctissimus Dominus noster prouidere posit. At quid si aliquis habeat beneficia in diuersis Diœcesibus, requirentia dispensatione? Dic, quod quilibet Episcopus erit eius Ordinarius ad hunc effectum ex *d. cap. Ordinarij*, vbi Gloss. *v. Ordinariorum.*

Et notandum, quod Episcopus deputat Vicarium; nam alius inferior non potest, *Lap. alleg. 5. in princip. ac per tot.* Nisi fortè talis sit Ordinarius habens hanc iurisdictionem iuxtà Abbatem, & Doctores *in cap. Cum olim num. 2. de præscript.* & Gloss. *in d. cap. Ordinarij, v. locorum.* 4

Argumento textus *d. cap. 5. sess. 7.* pluries Sacra Congregatio censuit, eos, qui ex dispensatione Apostolica ante Concilij confirmationem duo incompatibilia, puta Episcopatum cum Canonicatu, vel duos Canonicatus obtinuerint, non cogi alterum dimittere, sed residendo in eo, cui Cura imminet, ex altero amittat distributiones, & reliquos fructus percipiat. Quod limitatur, non procedere in obtinentibus duas Parochiales, vel Episcopatum cum Parochiali per *cap. 17. sess. 24.* Vnde in dicto decreto *cap. 5. sess. 7.* censuit Sacra Congregatio Capellanias, & Canonicatus, aliaque Beneficia non curata, requirentia tamen residentiam, licet alias fuerint compatibilia, comprehendi. 5

Contra verò nihil innouandum in beneficijs simplicibus, 6 quæ Clericatus nonnumquam consueuerunt nuncupari, quorum fructibus possessores gaudent, nullum seruitium per seipsos, neque per substitutos præstando eis Ecclesijs, quibus dicti Clericatus existunt, vt nequeant cogi, vel per seipsos, vel per substitutos in habitu Clericali, quod illis Ecclesijs inseruiant, licèt *cap. 3. sess. 21. de reformat.* pro certo habeatur, omnia beneficia ad cultum Diuinum, atque Ecclesiastica munia obeunda instituta esse, iuxta *cap. vlt. de rescript. in 6.* Si iampridem possessores talium beneficiorum non sint coacti, ad aliquid istorum, nec appareat quid certum, ad quod obligati sint, cum etiam his nostris temporibus satis erit, si dicant Horas Canonicas. Vndè si beneficia ista non requirunt residentiam, non debent cogi per substitutum exemplo illius Canonici, qui studiorum causa non residet, nec etiam tenetur per substitutum inseruire, vt per Doctores *in cap. Licèt de præbend.* Huiusmodi tamen beneficia obtinentes Sacra Congregatio censuit teneri ad ostendendum titulum cuiusque beneficij, quod possident. Nec temporis longitudinem obstare, censuit Sacra Congregatio, quominus ab Episcopo possint compelli ad dispensationes exhibendas, & illorum titulos ostendendos, dummodo eorum beneficia ad iurisdictionem Episcopi spectent.

Dixi temporibus nostris. Nam olim in Ecclesia gradus 7 omnes Ecclesiastici erant ministeria, munia, onera, officia, quæ à Diuo Paulo opera vocantur, & à Christo in Euangelio operarij appellantur ij, qui illa obtinebant, nemoque, nisi per seipsum munus suum exercebat, sine cuius exercitio personali nemo retinebat titulum officij, eiusque fructibus gaudebat. Ex neglectu huius disciplinæ orta est dissolutio Ordinis clericalis, & originem duxit praua illa; præpostera, & peruersa distinctio beneficiorum de residentia, & de non residentia, hoc est, quod detur titulus, & stipendium absque vlla obligatione, exponendo illud effatum: Omne beneficium datur propter officium, nempè propter officium precum horariarum Breuiarij, adeo, vt quis habere possit redditus Ecclesiasticos quingentorum, mille decem millium, & amplius aureorum, vt solùm Breuiario manum admoneat, & legat sacras preces præcipit quadam mobilitate linguæ, celeritate verborum, ac summissa voce absque vlla animi cogitatione. At hæc, aliaque huiusmodi sapientissimo Sedis Apostolicæ iudicio relinquimus.

Ex *d. cap. 5. sess. 7.* Notandum, quod licèt regulariter 8 nemo cogendus sit edere titulum suæ possessionis, id tamen fallit vbi quis possidet contra dispositionem iuris communis. Omnia enim iura clamant contra pluralitatem. Notandum item appellatione Ordinariorum in *dict. cap. 5.* veniunt etiam inferiores Episcopis, ha-

bentes tamen iuriſdictionem Epiſcopalem, quia ſumus in materia adaptabilis, etiam inferioribus. Notandum quoque, non exhibentes diſpenſationem ſuper huiuſmodi beneficijs incompatibilibus intra tempus, ſibi ab Ordinario præfixum, præſumuntur illicitè illa retinere, niſi adducerent iuſtum impedimentum, & audiendum eſſe, puto volentem producere iura ſua elapſo termino aſſignato in *Clem. ſæpè verſ. non obſtante de verbor. ſignificat.* Notandum denique, oſtendens ſufficientem diſpenſationem non eſt amplius moleſtandus ſuper ijs, cum huiuſmodi diſpenſatio, quod erat illicitum, facit licitum.

9 In Brixienſi. Poſſidentes ante Concilium Canonicatum cum Parochiali, non ſunt cogendi oſtendere diſpenſationem, ſecus ſi cum Parochiali obtineant dignitatem.

10 In Alexandrina. Obtinens Canonicatum in Cathedrali, & Collegiata, debet reſidere in Cathedrali, poteſt tamen cogi ad celebrandum Miſſas in Collegiata per alium, ſi non poteſt per ſeipſum.

11 In Aquilana. Obtinentes beneficia incompatibilia ſunt cogendi exhibere ſuas diſpenſationes, etiamſi per quindennium poſſederint.

12 In eadem. Si quis narravit Summo Pontifici ſe obtinere duas Parochiales, non tenetur oſtendere diſpenſationem, niſi eſſent obtentæ ante Concilium.

13 In Mediolanenſi. Deputatio Vicariorum habet locum in omnibus beneficijs incompatibilibus, non autem in Curatis, quando eas obtinentes, eis non inſeruiunt.

14 In Auguſtana. Si Abbates Regularium ab Ordinarijs moniti, reperiantur negligentes ad corrigendum, Rectores Parochialium, ſuis Monaſterijs vnitarum, non propterea licet Epiſcopis dictos Abbates priuare iure conferendi, ac præſentandi, ac decimis, ſed prouidere Curæ animarum, &. quoad deputationem Vicariorum debet executioni demandari Conſtitutio Beati Pij Quinti.

15 Ad Secundum. Poſt examen faciendum ſuper diſpenſationibus, vt obtineri poſſint plura incompatibilia, Sacrum Concilium Tridentinum *d. ſeſſ. 7. cap. 6.* procedit ad alium abuſum circa eadem beneficia in materia vnionis perpetuæ; nam etiam ad tempus conceduntur, vt puta ad vitam illius, cui conceduntur, de quibus etiam habetur *ſeſſ. 14. cap 4. & 9. & ſeſſ. 21. cap. 5. & ſeſſ. 24. cap. 13. & ſeſſ. 25. cap. 9.* Ex decreto *d. cap. 6. ſeſſ. 7.* cenſuit Sacra Congregatio, non excludi Ordinarios, quominus poſſint vniones cognoſcere in caſibus, in quibus licet de iure communi etiam vltra quadraginta annos. Et cum Epiſcopus quidam examinaret vniones iuxta diſpoſitionem *d. cap. 5. & cap. 9. ſeſſ. 25.* ante quadraginta annos in ſua Diœceſi factas, & quæ antea, non tamen ante dictum tempus quadraginta annorum ſortitæ fuerint effectum, & ij, quorum intererat vigore prætenſarum ſuarum appellationum impedirent Epiſcopum ab huiuſmodi examine, reſpondit Sacra Congregatio, Caſum hunc à Concilio omiſſum: ideò ex decretis eiuſdem non poſſe quidquam in eos attentari. Excluduntur autem ab hoc decreto *cap. 5. ſeſſ. 7.* Præſidentes, & alij Superiores Clauſtralium. Et quæſitum fuit, an hoc decretum habeat locum in vnione, quæ tempore publicationis Concilij erant in parte effectum ſortitæ, & fuit reſponſum, non habere locum. Et niſi ex legitimis, aut aliàs rationabilibus cauſis, vt euidenti neceſſitate, vel vtilitate, *cap. expoſuiſti de preben.* alioquin factæ non valerent, quia quælibet Eccleſia ſuum oportet habere Sacerdotem, *cap. Cum non ignores eodem tit.* vocatis quorum intereſt, verificandis. Quia cauſa in vnione requiritur, atque idcirco adhibenda eſt cauſæ cognitio, *Clement. vlt. de rebus Eccleſ. non alienand.* Sic etiam in vnionibus factis à Papa oportet, vt de eis in partibus conſtet, aliter non eſſent validæ, vt in regulis Cancellariæ de vnionibus, ſed per ſurreptionem obtentæ præſumuntur, quia ſine cauſa fuerunt factæ, & ideo præſumuntur ſurreptitiæ. Exercentibus autem curam animarum in beneficijs vnitis, congrua portio aſſignetur.

16 Quadraginta anni, de quibus in *d. cap. 6. ſeſſ. 7.* connumerantur à die publicationis Concilij vniones factæ ſupra quadraginta annos remanent in terminis iuris communis.

17 In Lancianenſi: vniones perpetuæ ſupra quadraginta annos factæ, ab Ordinarijs examinari non poſſunt.

In Spoletana, Prætendens vnionem ſupra quadraginta annos, tenetur oſtendere eam Epiſcopo.

18 In Vicentina Viſitatores deputati à Commendatarijs Ordinis Valliſoletani ſancti Benedicti non poſſunt cognoſcere de iuribus vnionum factarum Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Monte Ferrato eiuſdem Ordinis.

19 Ad tertium ita Sacrum Concilium Tridentinum decernit *c. 7. ſeſſ. 7. de reformat. Beneficia Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu alijs Eccleſijs, vel Monaſterijs, beneficijs, ſeu Collegijs, aut pijs locis quibuſcumque perpetuò vnita, & annexa reperiuntur, ab Ordinarijs locorum annis ſingulis viſitentur, qui ſolicitè prouidere procurent, vt per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis Ordinarijs pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertia partis fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum, portione, etiam ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, priuilegijs, exemptionibus etiam cum Iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuſcumque in præmiſſis minimè ſuffragantibus.*

20 Ex hoc autem decreto ampliatur, ac ſuppletur *cap. de Monachis de prebend. & cap. 1. eodem tit. in 6.* & quod habetur in *Clement. 1. de iurepatron.* Nam aliquando Summus Pontifex, vel Epiſcopus propter inopiam Religioſorum concedit eis Eccleſiam ad tempus, vt poſſint percipere redditus, illoſque conuertere in propriam vtilitatem, conſeruato tamen priſtino Eccleſiæ ſtatu, & vt conſulatur cultui diuino, prouiſum fuit, ne quis præſentatus à Religioſis per Diœceſanum admittatur, niſi ei tantùm de Eccleſiæ prouentibus fuerit aſſignatum, vt tam ſeipſum, quam incumbentia onera valeat ſuſtinere *d. cap. de Monachis*, quod etiam in exemptos extenſum fuit *d. c. 1. de prebend. in 6.* Immò nec ipſi Diœceſani debent præſentatum ad aliquam Eccleſiam admittere, niſi intra terminum ab eis ſtatutum prouiſum ſit præſentato de idonea portione *d. Clem. 1.* Quod etiam habet locum contra exemptos *ex d. Clem. 1.*

21 Si autem cura incumbat certæ perſonæ, tunc non per Vicarium, ſed per ipſam perſonam cura adminiſtranda eſt. Si verò toti Capitulo immineat ita, vt à ſingulis viciſſim exerceatur, cogendi planè ſunt ſinguli ad eam exercendam, vt notant in *cap. ſtatutum de prebend. in 6.* quemadmodum cenſuit Sacra Congregatio, apud quam quæſitum fuit, An Vicarij perpetui conſtituendi eſſent in Cathedralibus, Collegiatiſque Eccleſijs, curam animarum habentibus, quam curam temporanei, mercenarijque Capellani conſueuerunt adminiſtrare? Sacra Congregatio reſpondit, nihil generali lege ſanciendum eſſe, ſed ſingulis quibuſque caſibus, vbi ſe offerunt, prout magis expedire videbitur, proſpiciendum.

22 In Eccleſijs verò Monaſteriorum iuxta moderationem Gregorij Decimi tertij Epiſcopus ad denominationem Monachorum debet vnum ex ipſis, prævio examine approbatum, & ad nutum eorumdem amouibilem, ſatiſque erit, ſi cum tali Vicario vnus Monachus habitet, ne plures extra clauſtra manere cogantur. In reliquis Conſtitutio Beati Pij Quinti, edita ad fauorem Regularium, quatenus diſponit de Eccleſijs curatis, eorum Monaſterijs vnitis, ac etiam illorum menſæ, minimè intelligatur reuocata. Quod ſi Monachi nominare vellent Capellanum ſecularem ab Epiſcopo approbandum, ille minimè ad ipſorum nutum amoveri poterit, quemadmodum Sacra Congregatio cenſuit.

23 Quæ quidem Sacra Congregatio etiam cenſuit, vt huiuſmodi beneficia curata ſunt vnita Archidiaconatui, vel alijs dignitatibus, vel Canonicatibus, ſeruandam eſſe diſpoſitionem *cap. extirpanda. §. Qui verò de presb.* Si verò fuerint vnita hoſpitali, ſeù Commendis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, tàm circa viſitationem, quàm deputationem Vicariorum cenſuit eadem Sacra Congregatio ſeruandam eſſe Conſtitutionem Beati Pij Quinti editam duodecima Septembris 1571.

24 Deputationem autem Vicariorum perpetuorum non eſſe faciendam, cenſuit Sacra Congregatio in Parochialibus, quæ

ſunt

ſunt membra Monaſteriorum, ſed prouidendum iuxta instituta Religionis, nec pertinere hoc decretum ad Eccleſias ipſorum Monaſteriorum, quibus imminet cura animarum, ſed in eis ſeruandum *cap. 12. ſeſſ. 25. de regular.* Quid ſi Parochialis vnita ſit perpetuo, & acceſſoriè beneficio ſimplici? Reſpondit Sacra Congregatio, Parochialem ex hac vnione aſſumere naturam ſimplicis beneficij, niſi cura in ea exerceatur per Vicarium temporalem. Hoc enim indicat, non eſſe ſuppreſſam.

26 Cenſuitque eadem Sacra Congregatio, hoc decretum habere locum dumtaxat in actu viſitationis, ideòque Epiſcopos viſitare poſſe Eccleſias Curatas, etiam Monaſterijs, quæ capita ordinum ſunt, vnitas. Nec obſtare *cap. 11. ſeſſione 25. de regular.* quia ibi excipiuntur Eccleſiæ Monaſteriorum, in quibus Generales, aut capita ordinum habent Sedem ordinariam principalem.

27 Et quamuis Concilium admittat, vt etiam per Vicarios amouibiles cura exerceatur, Conſtitutio tamen Beati Pij Quinti de Vicarijs deputandis in Parochialibus vnitis, ſuſtulit hoc arbitrium Epiſcopis, & præſcripſit formam deputandi Vicarios perpetuos cum taxatione congruæ portionis, ſicut Sacra Congregatio cenſuit. At quæritur quomodo conſtituantur Vicarij perpetui? Sacra Congregatio reſpondit præuia erectione tituli, ac præfixo decem dierum termino ab Ordinarijs ijs, ad quos nominatio Vicarij ſpectat ex Conſtitutione Beati Pij V.

28 Hæc autem fructuum portio iuxta moderationem Beati Pij Quinti aſſignanda eſt, in qua computantur etiam incerta, quæ oblationes dicuntur ex pede Altaris, cum comprehendantur illis verbis Conſtitutionis Beati Pij, videlicet computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & alijs obuentionibus, niſi facta eſſet inſtitutio illius Vicarij, ſed aſſignatio huius portionis fieri non debet, partibus non citatis, quando ad euitandam Vicariorum inſtitutionem, excipitur de fructuum tenuitate. Ideò reſpondit Sacra Congregatio, vbi apparent certi fructus, Conſtitutionem Beati Pij procedere, vt ſcilicet tot aſſignare Vicarijs ſufficiat. Vbi verò non apparent, dentur quinquaginta, cum veriſimile non ſit, eſſe Parochialem ſine fructibus, præcipuè ſi perſpicuis probationibus conſtaret, nonnullos Parochialis fructus extare.

29 At ponamus, quod cura vnita Collegiatæ, immineat Archipresbytero, & Capitulo, portio ex quibus bonis deducetur pro Vicario? Reſpondit Sacra Congregatio, communiter ex bonis Archipresbyteri, & Capituli portionem aſſignandam eſſe. Quæſitum etiam fuit, an Vicarius perpetuus conſtitutus vigore huius decreti teneatur ſubire aliqua onera Eccleſiæ, ſaltem pro rata? Gregorius Decimuſtertius ex relatione Sacræ Congregationis declarauit ex ipſa Conſtitutione Pij Quinti omnia onera incumbentia Parochiali, in qua erecta ſit Vicaria perpetua, pertinere ad ipſum Vicarium perpetuum ſolum, nulla autem ex parte ad Eccleſiam, aut Monaſterium, aut locum pium, cui vnita fuit ipſa Parochialis.

30 Si autem hæc prouiſio fiat in viſitatione, non eſt locus appellationi ad effectum ſuſpenſiuum. Si verò fiat extra viſitationem cum cauſæ cognitione, ac proceſſu ordinario, appellationem non ſolum deuolui, ſed etiam ſuſpendi, dixit Sacra Congregatio, quæ etiam cenſuit tolli, etiam priuilegia in fondatione conceſſa, etiamſi in priuilegio viſitatio ſpectaret, non ad Ordinarium, ſed ad Metropolitanum, aut alium Prælatum. Non tamen ex hoc decreto Concilij Ordinaris tribuitur poteſtas viſitandi loca regularia, quia etiam ſublata intelligatur immemorabilis conſuetudo deſeruiendi per Capellanum amouibilem. At de his etiam alibi dictum à nobis eſt.

CONSVLTATIO CLVIII.

De auctoritate Capituli quoad literas dimiſſorias, Sede vacante. Pœna in contrauenientes decreto Sacri Concilij Tridentini. Qua ex cauſa Capitulum, vel eius Vicarius poſſit intra annum dare dimiſſorias? Et ex qua facultate? Pœna interdicti in decreto Concilij an lata ſententiæ? Quid de literis commendatitijs? Pœna interdicti perſonalis in decreto appoſita, num reſeruata? Pœna priuationis priuilegii Clericalis ibidem lata quomodo afficiat? Ordinati in minoribus in hoc caſu quomodo incurrant ſuſpenſionem? Quid in locis, in quibus Tridentinum non ſit receptum? Quid de hoc ex antiquiori iure? Aliaque affatim practicè ac theoricè.

Antiquiori iure, quo Epiſcoporum ordinationes protelare nefas habebatur, nec impune erat, ſi aliquorum negligentia differrentur, piaculum credebatur, ſi vacante Sede, vel Capitulum, vel quiſquam alius in ea Eccleſia, vel ordinationes faceret, vel fieri procuraret. Statuit ſiquidem Concilium Aurelianenſe quintum, *can. 8. vt in Ciuitate, vbi Pontifex iure humanæ conditionis obierit, nullus Epiſcopus ante ſubſtitutionem reparati per ordinem ſucceſſoris, aut in Ciuitate, aut per Parochias ordinare Clericos, aut Altaria audeat conſecrare, vel quicquam de rebus Eccleſiæ præter humanitatem præſumat auferre. Quod ſi quiſquam temerarie auſu ſtatuta tranſcenderit, conuentus ab inſtituto Pontifice, verecundia ſua conſulens ſine dilatione oblata reſtituat. Si verò ſuæ voluntatis arbitrio, vel quorumcumque precibus actus quamcumque perſonam promouere, aut contra interdictum præſumpſerit, anne integro miſſas tantum facere non præſumat.* 1

Huic affine eſt, quod habet Regienſe Concilium *cap. 6. & 7.* vicinum Epiſcopum exequiarum tempore accedere debere ad Eccleſiam vacantem, & per ſeptem dies viſitatoris vice res eius Eccleſiæ diſtriſſimè componere, exin nullum ad eam accedere oportere, donec ad ordinationem futuri Epiſcopi à Metropolitano vocetur, ne quid in ea precibus populi compulſus egiſſe dici poſſit. Hoc, inquam, cum Eccleſiæ non diù vacarent, obſeruatum. Nam ver. gr. in Eccleſia Alerienſi, quæ diù vacauerat Sanctus Gregorius *lib. 1. epiſt. 79.* Leoni Epiſcopo Presbyteros, ac Diaconos ordinandi fecit poteſtatem. Idem etiam *lib. 2. epiſt. 29.* Felici Epiſcopo Acropolitano in Eccleſijs Velina, Boxentina, Blandana vacantibus, & Barbaro idem *lib. 3. epiſt. 39.* in Eccleſia Hortonæ vacante ordinandi facultatem tribuit. E contra verò in Eccleſia Capuana *lib. 4. epiſt. 13.* necnon in Rauennati *epiſt. 21.* eiuſdem libri, itemque in Tadinati *lib. 7. epiſt. 90.* & alijs, Sede vacante, Clericos promoueri vetat. 2

Iure autem communi poſteà introducto Capitulis conceſſum fuit, ſtatim poſt obitum ſui Epiſcopi, vt vicinos, vel alios pro arbitrio Epiſcopos ad ordinandos Clericos conuocet, vel ad eos ordinandos dimittat. Quia nempè in omnem Epiſcopalem iuriſdictionem ſuccedit, vt ex multis Eccleſiaſticis Canonibus patet, *cap. his, qui de maior. & obedien. cap. ſi Epiſcopus, & ſeqq. de ſupplen. neglig. Prælat. in 6.* & alibi, quorum plurimos collegit Pauinus *de poteſtat. Sede vacante p. 1. quæſt. 1. num. 3.* ijque maximè ad rem faciunt, qui vel Capitulo Sede vacante, *cap. Cum olim de maiorit. & obed.* electiones infirmandi, & confirmandi ius tribuunt, vel infirmitate grauato Pontifice, quæ ſunt iuriſdictionis explendi, *can. Pontifices 7. quæſt. 1.* & pro ordinibus celebrandis vicinos Epiſcopos conuocandi ius apud ipſos reſidere innuunt, certè conſuetudo obtinuerat, vt ſtatim ab obitu Epiſcopi litteras dimiſſorias Vicarij à Capitulo delecti petentibus concederent, quam conſuetudinem Concilium Tridentinum *ſeſſione 7. cap. 10. de reformat.* aboleuit; prohibens, ne ante annum expletum ab obitu Epiſcopi, præterquam in graui neceſſi- 3

tate Capitulum dimissorias vllas concedat, sed res integra futuro successori reseruatur, anno isto elapso, potestatem illam Capitulo non denegauit, sed iuri communi, & vsui rem totam reliquit. Ideoque expleto illo anno, dimissorias dare potest, iure verò nouo toto isto anno dare nequit, sed solum testimoniales, quibus Dioecesanorum probitas, moresque commendentur, vt docet Nauarr. *conf.27.num.5. de tempor.ordin.*

4 Vt autem quæ de nouo iure diximus, magis pateant, Concilij Tridentini circa prædictas quæstiones decreta omnia exhibeamus; Tridentinæ Synodi prior sanctio hæc est *d.cap.10. Non liceat Capitulis Ecclesiarum Sede vacante, intra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimissorias, seu reuerendas, vt aliqui vocant, tam ex iuris communis dispositione, quàm etiam cuiusuis priuilegij, aut consuetudinis vigore alicui, qui beneficij, Ecclesiastici recepti, siue recipiendi occasione arctatus non fuerit, concedere. Si secus fiat Capitulum, contrauueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto, & sic ordinati, si in Minoribus ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio Clericali, præsertim in criminalibus gaudeant, in maioribus verò ab executione ordinum ad Beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi,*

5 Ad cuius constitutionis expositionem annotandum est, tales suspensiones, quæ ad beneplacitum cuiusdam præseruari dicuntur, quibusdam non videri veras censuras, quæ irregularitatem inferant, si violentur, quibusdam verò videri, ideoque Nauarro, qui negantem opinionem tuetur *cons.27.num.1. de temp.ordin.* satis visum fuisse, quod ordinatus per literas dimissorias Capituli ad minores ordines, vel sine dimissorij procuret ordinationem suam ab Episcopo, vel Archiepiscopo nouo ratam haberi,

6 In dicto autem *cap.* 10. restringitur iurisdictio Capituli, Sede vacante. Poterat enim Capitulum, vacante Sede, concedere dimissorias à prima die Sedis vacantis *cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6.* Nouum igitur est decretum, vt non possit concedere dictam licentiam ordinandis, nisi arctatis vel post annum vacationis, & Sacra Congregatio censuit, Capitulum, Sede vacante, posse concedere licentiam extero Episcopo pontificalia in sua Ecclesia exercendi, & ordines conferendi tam Clericis ipsius Dioecesis, iuxta formam huius decreti, quàm exteris, habentibus literas dimissorias suorum Episcoporum, & Episcopo existenti notoriè hæretico, facultatem concedendi dimissorias iuxta hoc, decretum pertinere ad idem Capitulum, respondit eadem Sacra Congregatio, & tam in hoc quàm in alijs casibus, in quibus Capitulum concedere potest dimissorias, si Canonici propter hæresim dispersi sint, & nequeant conuenire, aut conuenire sine difficultate, sufficere dixit Sacra Congregatio, habere dimissorias à residentibus capitularibus; etiamsi vnus dumtaxat resideret, & pro susceptione Ordinum neque Metropolitanum, sed Sedem Apostolicam adeundum.

7 Ijs omnibus etiam qui beneficij occasione, siue ratione curæ, siue oneris, ipsi beneficio quomodolibet incumbentis, arctantur, eadem Sacra Congregatio censuit, Capitulum intra annum dimissorias literas posse concedere, quæ proprio annulo Episcopi sunt obsignandæ, in remotis tamen partibus vltramarinis oportet, vt quinque annuli obsignentur *cap.1. de Cler.peregr.*

8 Sed quia quatuor sunt genera canonicarum literarum, dimissoriæ, formatæ, pacificæ, & commendatitiæ, breuiter sciendum est, dimissorias esse, quibus quis à suo Episcopo alteri ordinandus dimittitur, vt in *d.cap.10.sess.7.* Formatæ verò illæ, quibus apud exteros sacris initiatus perhibetur, excogitatæ primo in Nicæno Concilio ad hoc, ne laici ordines mentirentur, neue aliquis prætextu pietatis ex propria in aliam Dioecesim sine literis transiret, licet aliquando apud alios, vt Optatum Mileuitanum pro literis certa quædam formula conceptis, quas Episcopi ratione communicationis vltro citroque ad Romanum Pontificem mittebant, accipiantur, quem sequitur Augustinus *epistol.* 263. disputando cum Donatista Fortunato suam Ecclesiam iactante, quærens ab illo num Fortunatus Epistolas posset, quo vellet, dare, & apud Suetonium formatæ literæ in vita Domitiani dicuntur à forma, qua in his scribendis solet vti, vel quod singularem formam habent, vel propter græcos characteres, quibus olim scribebantur. Pacificæ nihil aliud sunt quàm commeatus, & proficiscendi licentia, dictæ quasi pacis arbitræ, & has, nonnisi pauperibus dari solitas, assueuerant. Aliqui etiam pacificas eas dixerunt, quibus Romanus Pontifex approbat Ecclesias, ad quas eas mittebat fidem, & communionem. Commendatitiæ verò illæ sunt, quæ dantur in testimonium innocentiæ, atque dari solent ab Episcopo, qui eas petentes ordinauit ad commendationem eorum. Confusè tamen hæc quatuor genera literarum à scriptoribus vsurpantur, & indifferenter vna vox ad significandum, quod propriè aliæ solent significare, ponitur, vt fas est videre apud Gratianum *dist.73.*

9 Censuitque Sacra Congregatio, Vicarium capituli, sede vacante, intra annum posse concedere dimissorias ad primam tonsuram ei, qui est præsentatus à patronis laicis ad beneficium Ecclesiasticum iurispatronatus ipsorum, vt illud obtinere valeat. Idipsum dicendum est ex sententia Sacræ Congregationis in alijs consimilibus casibus veluti si quis in ordinandi fauorem suo beneficio renunciare vellet. Eademque Sacra Congregatio censuit *d.cap.10.* non habere locum in insignito solum charactere primæ tonsuræ, & promotum ad minores ordines posse in susceptis Ordinibus ministrare, ac beneficia obtinere; non autem priuilegijs, Clericis concessis, gaudere. Et in Placentina declarauit, Vicarium capituli, sede vacante, posse instituere præsentatos à prætensis patronis *cap.1. de instit. in 6.*

10 Posterior Sacri Concilij Sanctio illa est *cap.10.sess.23. de reform. Abbatibus, & alijs quibuscunque, quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius Dioecesis, consistentibus, etiamsi nullius Dioecesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre, nec ipsi Abbates, & alij exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium, literas dimissorias aliquibus Clericis Secularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant, sed horum omnium ordinatio seruatis omnibus, quæ in huius Sanctæ Synodi decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum Dioecesis fines existunt, pertineat non obstantibus quibusuis priuilegijs, præscriptionibus, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus. Pœnam quoque impositam ijs, qui contra huius Sanctæ Synodi sub Paulo III. decretum à capitulo, Episcopali Sede vacante literas dimissorias impetrant, ad illos, qui easdem literas, non à Capitulo, sed ab alijs quibusuis in iurisdictione Episcopi, loco Capituli, Sede vacante, succedentibus obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem dimissorias contra formam decreti, ab officio, & beneficio sint ipso iure suspensi.*

11 Hoc decretum fusè alibi explicauimus. His autem verbis comprehenduntur tum ij, qui Vicarij à Capitulo in spiritualibus, Sede vacante, constituti sunt, tum etiam ij, ad quos loco capituli ex aliqua consuetudine iurisdictio Episcopalis deuoluitur, quomodo Archidiaconos, & Archipresbyteros in quibusdam locis, ait Glossa in *c.significasti de offic. Archid.* Episcopo succedere. Episcopum verò Augustodunensem; Antistiti Lugdunensi mortuo, quoad administrationem eius Dioecesis tam in spiritualibus, quàm in temporalibus ex veteri consuetudine, succedere in Gallia sunt, qui testantur, quam consuetudinem ex Beati Gregorij priuilegio *lib.* 1, *epist.*114. sortitam Ecclesiam Augustodunensem ijsdem credunt, cui misso ad Syagrium pallio, inter omnes Ecclesias, Lugdunensi subditas, primam esse, concessum est, eiusque Episcopo primum locum tenere, ac subscribere, quamuis ordinatione posterior esset. Certè olim vicino Episcopo vacantes Ecclesiæ committebantur, vt patet etiam ex Gregorio *lib.2.epist.* 29. qui Felici Episcopo de Acropoli ob viciniam vacantium Ecclesiarum curam se committere dicit,

12 Vnum etiam hic notandum est, cum Capitulum è gremio Ecclesiæ suæ aliquem Episcopum elegisset, qui ad Diaconatus, vel Presbyteratus ordinem nondum promotus esset, solitum fuisse eum aut Metropolitano, aut digniori, vel antiquori Episcopo, vel ei, qui Metropolitani locum in electione tenuisset ordinandum in Diaconum, vel Presbyterum offerre. Sic enim legitur, Fulbertum Carnotensem Episcopum *epist.*30. Leutherico, qui electioni Odolrici in Aurelianensem Episcopum auctoritate primæ Sedis absente Leutherico Senonensi præfuerat, hunc sibi, vt facile ex dicta eius epistola ad Leuthericum Senonensem colligitur, oblatum in presbyterum consecrasse, quod tamen Luthericum Senonensem grauiter tulisse ex sequenti *epist.*13. conijcitur, Sic testatur Iuo Carnotensis *epist.*62. Hugoni, Ioannem Aurelianensem sibi *per literas Regis, & Capituli oblatum suo*

tem-

tempore ordinandum in Presbyterum, cum Sedes Senouensis Metropolitana vacaret. Quod etiam fieri solitum fuisse clariùs ostendit idem Iuo *epist.* 58. Congregationi Senonensi Beati Stephani, seu Capitulo ijs verbis rescribens, *petitorio vestro mandauit nobis vestra fraternitas, vt electum vestrum in Purificatione Beatæ Mariæ, pro officio nostro ordinemus in Presbyterum*, in eo, quod ait sibi electi ordinationem à Capitulo mandatam, Capituli potestatem agnoscit, in eo verò, quod ex officio sibi eamdem innuit peragendam adstrictam alicui Episcopo hanc ordinandi potestatem facilè conijcis ita, vt non cuiuis Capitulum electum suum offerre, sed digniori Episcopo Prouinciæ, vel qui electioni præfuisset, præsentare ad ordinandum deberet quemadmodum id obseruatum in istis ordinationibus animaduertimus.

13 Officiales autem Episcopi, seu Vicarij Generalis, quorum etiam nomine comprehendi possunt Archidiaconi, & Archipresbyteri ex prædicta Constitutione Bonifacij Octaui *in cap. Cum nullus de temp. ordinat.* dimissorias concedere nequeunt, nisi Episcopo in remotis agente. Quid sit autem Episcopum in remotis agere, disquirit Gloss. *in d. cap. v. remotis*, primoque eorum opinionem ponit, qui dicunt, in remotis Episcopom esse, videri, ipsum esse vltra montes, cum Diœcesis ipsius sit citra montes, vel è contra, quorum opinionem refellit, quia nempè qui montium interiecto spatio a suis ciuitatibus distant, non tam remoti, quàm valdè remoti in iure dicuntur, *cap. nihil de elect.* quæ quidem valdè differunt, sicut differunt inter se cautio, & sufficiens cautio, vt colligitur ex *l. Sancimus, Cod. de verbor. significat. & l. si mandato, §. vlt. ff. mandati*. Varia itaque iuris testimonia profert, secundum quæ remoti quidam dicuntur, qui extra Prouinciam, *cap. coram de elect. & l. vlt. Cod. de præscript. decem, vel viginti ann.* Qui duabus dietis, *cap. nonnulli de rescript.* Alij qui vna distant, *cap. statutum eod. tit.* Addit tandem arbitrarium esse Iudici, quis locus dicatur remotus.

14 Notat verò Ioan. Andr. *in d. cap. Cum nullus* suo tempore, qui mos etiamnum perdurat, specialem, & expressam potestatem Vicarijs Generalibus Episcoporum ab illis conferri solere, vt etiam ipsis præsentibus, & in Ciuitate degentibus, litteras dimissorias concedant, nec in eo videri sibi Canonibus repugnare, qui licentiam Episcopi requirunt, quia ea videtur ab Episcopo licentia concedi, quæ ipsius nomine conceditur. Sicut tamen Episcopos, ne omnibus passim petentibus dimissorias concedant, monitos iamiam dicemus, ita & officiales Episcopi, ne id faciant in Concilio Coloniensi anni 1536. prohibitos legitur *par. 1. cap. 29. Prohibemus*, inquit, *ne officiales nostri litteras dimissorias, quæ vulgo licentiatoria ordinandi vocantur, alicui temerè concedant; illarum enim prætextu, qui sua ruditatis, & inscitiæ sibi conscij sunt, nostrorum Vicariorum in Pontificalibus disquisitionem subterfugiunt, ac alio migrant, vbi nullus canonicæ traditionis respectus habetur*. Ob eamdem rationem quoque Moguntinum Prouinciale anno 1549. habitum *cap. 84. Commissarijs nostris seriò inhibemus, ne in posterum alicui litteras dimissorias sine magna, & necessaria causa, quam benè exploratam habere debent, concedant.*

15 Quoniam autem hæc materia frequens est apud Episcopos, operæ pretium esse duxi eam diligentius prosequi ad communem vtilitatem, ad quam referre omnia, & facere causa sua debemus. Litteras, quibus Episcopi Ordinis suscipiendi potestatem alicui ex suis Clericis faciunt, inaudito antiquis nomine *Reuerendas*, nonnulli vocant Concil. Trident. *sess. 7. dict. cap. 10.* præsertim Hispani, quod à salutatione, qua se inuicem Episcopi, *Reuerendos*, & Reuerendissimos honoris causa alloqui solent, vt plurimum incipiant. Easdem commendatitias, & dimissorias ius nouum appellat Trident. *ibid. & sess. 14. cap. 2. & 3.* & alia Prouincialia Concilia passim, quod & personæ ordinandæ commendationem contineant, & ad alium Episcopum ad ordinum receptionem liberam eundi potestatem, seu dimissionem concedant; non tamen commendatitiæ litteræ, quibus probitas, sufficientia, dignitas personæ, etiam ad ordines obtinendos commendatur, illicò sunt dimissoriæ. Vide Nauarr. *consil. 27. de tempor. ordinat.* Nam qui iurisdictionem non habent, tales testimoniales litteras dare possunt, ad dimissorias autem concedendas Episcopali iurisdictione opus est, & qui à Papa habet dimissorias, vt à quocumque Antistite promoueri possit, ordinati tamen non potest ex decreto Tridentino *sess. 23. cap. 8. de reform.* nisi ab Ordinario suo habeat commendatitias, quibus probitas eius, & mores laudentur, commendenturque. Earum verò litterarum, quocumque eas nomine vocaueris, alius iam vsus, ex prædictis, quàm qui apud antiquos receptus; sic enim Episcopi Clericos suos ad ordinandum dimittunt, vt sibi in eos ius, & auctoritatem retineant, ideòque toties dimissorijs indigeant, quoties ab alieno ordinari voluerint, nisi generalem ad quoscumque ordines recipiendos facultatem obtineant, quæ adhuc insufficiens erit, vt ad vnum Episcopum missus, ad alium quis recurrere voluerit.

16 Dimissoriarum ergo huiusce temporis aliæ sunt generales, aliæ speciales generales quoque duplicis sunt generis; quædam generales dicuntur, quod ad omnes Episcopos dirigantur, potestasque per eos concedatur, vt quis à quocumque Antistite Catholicæ communionis, non hoc, aut illo, qui determinatur, manuum impositionis beneficiom consequatur, qua ferè verborum formula, vt posteà patebit, litteræ dimissoriæ iam concipi solent, in quibus iuxta modum loquendi Innocentij III. *in cap. veniens de præscript.* conceditur, *vt a quocumque Antistite; ritè, & catholicè promoto, gratiam, & communionem Sanctæ Sedis Apostolicæ habente*, idest non excommunicato, non suspenso, non interdicto, vt explicat Gloss. *in dict. cap. veniens*; Ordines recipiantur. Aliæ dicuntur generales, quod vel ad tonsuram, & omnes simpliciter ordines, vel ad eos solum, si qui plures supersint, excepto semper Episcopatu, recipiendos generalem licentiam concedant, etiamsi ad vnum tantùm, vel alterum Episcopum dirigantur. Speciales quoque modo opposito duplicis generis dicuntur, quarum quædam ob restrictionem licentiæ ad tonsuram, vel certos ordines, aliæ ob determinationem personæ, ad quam diriguntur speciales dici queunt.

17 In dimissorijs generalibus priori modo hæc restrictio adhiberi solet à quibusdam, quod nonnisi ab Antistite, *Clerum, & Populum habente* ordinem recipiendorum licentia concedatur, ita nempè, vt facultas adimatur quibusdam Antistitibus titularibus, quorum potestatem restringit Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 2. de reform.* vel alijs per Prouincias vagantibus, qui disciplinam Ecclesiasticam turbant, & quoscumque ad se, sine præuio examine admittunt adeò, vt de eorum quibusdam dubium etiam esse possit, vtrum Episcopali charactere sint insigniti. Contra istos vide Concilium Vermatiense sub Pipino *cap. 14.* & Cabilononense II. sub Carolo Magno *cap. 43* & alia.

18 Hæc tamen restrictio dubitandi occasionem suppeditat, vtrum qui tales habent dimissorias ab Episcopo titulari, Clerum, & Populum non habente, qui in altera Diœcesi rogatu Episcopi Diœcesani, Ordines Generales celebrat, ordinari legitimè possint. Suppono verò legitimam fore ordinationem, si ab Episcopo, Clerum, & Populum habente, in aliena Diœcesi ex rogatu Episcopi Diœceseos ordines celebrante, ordinati fuissent, quod infra docebimus. De titulari hic sermo, illegitimè tales ordinari dimissorias à suis habentes triplici argumento probari posset.

19 Primò, quia non est extendenda ista gratia contra dimissoriæ epistolæ verba, & sensum. At ex hypothesi verba dimissoriæ expresè ferunt, vt ab Episcopo, Clerum, & populum habente, Clericus ordinetur. Quæ verba cum exceptionem adhibeant, non erit legitima ordinatio eiusdem Clerici, si ab Episcopo non habente Clerum ordinetur. Deindè quia Concilium Tridentinum *sess. 6. c. 5. de reformat.* volens eiusmodi titularium Episcoporum potestatem coercere, statuit: *Vt nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas*. Quibus verbis videtur saltem eiusmodi Episcopis titularibus iure adempta facultas ordinandi aliquos, ei non subditos, in cuius Ciuitate Ordines celebrant, sed cum dimissorijs alterius Episcopi accedentes. Postremò quia cui commissum fuerit excommunicare, vel absoluere aliquos, vel dispensare cum irregularibus, id alijs demandare non licet ex Gregorij IX. sententia *in cap. fin. §. cæterum de offic. & potest. Iudic. deleg.* Ergo cui dimissoriarum litterarum beneficio Clerici ordinanti potestas conceditur, alteri vt id faciat, potestatem dare non potest.

20 Contraria sententia his oppositis rationibus vtitur. Primò, quod nec concedentium litteras dimissorias, nec Concilij Tridentini intentio sit adimere vlli Episcopo, quantum-

tamuis titulari sine Clero, sine Plebe, dummodò rogatu, ac loco alterius habentis Clerum, & Plebem ordines celebret, ius ordinandi alios, ex alijs Diœcesibus cum dimissorijs accedentes. Sed Episcopi quidem dimissorias concedentes cum hac clausula excludi tantùm volunt titulares Episcopos suo nomine celebrantes Ordines, ad quos Clericos suos accedere nolunt, ne vel rei sint præsumptæ ab ijs sine licentia Ordinarij in alieno Territorio ordinationis, vel si illi ab Episcopo Diœcesis, in qua Ordines celebrant, licentiam obtinuerint, ipsi tamen clanculum Clericos suos ordinandos dimittere, vel non sufficienter probatos alienum examen refugientes, & conspectum, ad Episcopum, officiales non habentem, quibus cum examinet, & in ordinandos diligenter inquirat, nec territorium habentem, in quo publicè examinet, quasi ordinationem suffuraturos, reijcere videntur. Quæ omnia cessant, vbi titularis alieno nomine palam, ac publicè celebrat, ijsque solum, quos Diœcesanus, in cuius Ciuitate versatur, vel eius officiales ad Ordines præsentatint, sacram manuum impositionem impertitur.

21 Similiter Concilium Tridentinum supra de Episcopis tantùm loquitur, qui suo nomine priuilegium aliquod iactitantes, cuilibet ad eos accedenti Ordines conferebant, non de ijs, qui alieno nomine, & rogatu Ordines celebrant, qui communi iure *can. Pontifices 7. q. 1.* nituntur, per quod alterius rogatu potest aliquis Antistes ordines conferre, ideòque nec ex intentione conferentium tales litteras dimissorias, neque ex intentione, aut verbis etiam Concilij Tridentini, per quod intentio Episcoporum tales litteras conferentium diiudicari debet, quippè qui ex Tridentino Concilio talem restrictionem hauserint, conuincitur obesse prædicta exceptio, quominus quis ab Episcopo, non habente Clerum, & populum ordinari possit.

22 Secundò, quia dum talis Episcopus alieno nomine celebrat, non ipsi ordinatio adscribitur, sed Diœcesano, cuius rogatu celebrat. Esto ergo, exceptis delegatis Apostolicis *cap. Pastoralis de offic. Iudic. deleg.* non possit quis, cui excommunicandi, vel absoluendi potestas committitur, alium subdelegare, cùm ad hoc ministerium delectus sit, eiusque industria selecta. At vbi quis speciatim delectus non est, vbi eius nec persona expressa, nec industria requisita est, vbi ad eum acceditur, qui iure communi potestatem habet alium pro se ordines celebraturum ex causa rationabili aduocandi, vbi quicquid industriæ in ordinatione requiritur, & diligentiæ per eum agitur, ad quem dimissoria generatim saltem dirigitur, quis tunc dubitet in eo casu valere generatim iuris regulam, *potest quis per alium, quod potest facere per seipsum, reg. 68. de reg. iur. in 6.* Ideòque quis non fateatur Diœcesanum posse vel per se, vel per alium Antistitem, quem rogauerit, siue Clerum, & populum habeat, siue non, commendatos sibi per dimissorias ordinare?

23 Tertiò, quia nisi id admittamus, multò minus poterit Episcopus Clericum ad se ex aliena Diœcesi dimissum sine examine, vt tentetur, etsi capax fuerit, probetur, atque ordinetur, per alios examinare, ac probare, sed ipse per se discutere, & examinare debebit; nam eius fidei, ac diligentiæ commissum examen minus delegari posse videtur, quàm ordinatio, quæ fidem, industriamque personæ minus requirit, id tamen est contra praxim, & qui id assereret, nihil proficeret, quinimò conscientiam multorum molestis dubijs, & scrupulis solum inquietaret.

24 Quartò, quia moris est, vt cum litteris dimissorij, etiam habentibus prædictam clausulam, prædictis Antistitibus, Clero, ac plebe carentibus, à viris probitate, & doctrina spectatissimis, ordinandi passim offerantur. Nunc morem qui reprehenderent, & plurimorum, ac grauissimorum virorum auctoritati, quibus nemo vel mentè contradicit, sese opponet, & scrupulos multos inijciet. Certè in hac rationum paris ferè momenti contrarietate, consuetudinem tutò quemlibet sequi posse crediderim, cum aliquando legi, & rationi ipsa præualeat.

25 Circa generales dimissorias, quæ ad omnes ordines recipiendos conceduntur, obseruandum est, tales à Concilio Mediolanensi 4. *tit. quæ pertineat ad Ordinis Sacramentum*, minimè probari, vt ex ipsius verbis patebit, eamque ipsius Constitutionem Aquensi Concilio, *eod. tit.* placuisse, nec sine iusta causa. Etenim vel ad ordines omnes dimissoriæ istæ simul conceduntur, vt breui tempore omnes istos Ordines, is, cui conceduntur, consequi possit, vel, vt nonnisi diuturno, & à Canonibus præstituto tempore ordines isti ab illo recipiantur. Si eo fine dicamus istis litteris licentiam ad omnes Ordines concedi, vt quam breuissimo temporis spatio recipi possint, concedent ergo Ecclesiastici Canones à Concilio Tridentino reuocati, quibus, nonnisi per aliquod tempus in singulis Ordinibus exercitatis Superiores Ordines conferri prohibentur, corruet tota ista Ecclesiastica disciplina, qua tamen potissimum Clerici probantur. Si verò prædictæ litteræ traduntur, ea tamen conditione, vt interstitia illa inter singulos Ordines, ministeriaque obseruentur, certè nihil vrget, vt simul, ac semel ad illos omnes Ordines recipiendos eisdem litteris licentia concedatur. Quinimò videntur non prudenter concedi. Nam & in peius illo interiecto tempore potest ordinandus ruere, potest & infamiam criminis subire, mores ipsius progressu istius temporis, vel deteriores fieri, vel existimatio, nominisque dignitas lædi possunt. Quod si per istud tempus infamia laboret, vel irregularitatem contrahat, quanto Ecclesiæ præiudicio, virtute istarum litterarum homo perditæ famæ, atque conscientiæ ad Sacros Ordines nulla noua probatione tentatus, accedet?

Sed ponamus toto isto tempore innocenter aliquem vixisse; Vnde verò constabit, Ecclesiasticos eum mores imbuisse, erga disciplinam melius affectum vixisse, frequentius Sacramenta sumpsisse, presbyteris obedientiam, ac reuerentiam maiorem in dies exhibuisse, Sacra sui Ordinis ministeria deuotè, ac piè tractasse, progressum fuisse de virtute in virtutem, sicut de gradu in gradum, quæ tamen Sacri Canones, & Synodi Tridentinæ decretum *cap. 11. sess. 23.* explorata esse volunt, antequam ad Superiores Ordines ascendendi licentia cuiquam concedatur. Flocci illa omnia faciat necessum est, qui dimissorias eiusmodi litteras generales concedit, nisi graui, & vrgenti causa ad eas concedendas inducatur, vt si in remotissimas regiones Clericus pietatis causa profectus fuerit, si beneficium curatum obtineat, in quo functurus suo officio, quam breuissimo tempore fieri possit, debeat ordinari, quamuis in priori casu satiùs dimissorias secundum antiquum morem concedere; in posteriori nec generales passim concedi velim. Quis enim dubitet, quin v. gr. S. Audoeni tempore Ecclesia valdè afflicta fuerit, & eius opera, quàm maximè indiguerit, electus tamen ad Ecclesiæ Rothomagensis gubernationem, tantisper ordinationem distulit, quo Ecclesiasticam disciplinam penitùs calleret, vita S. Audoeni apud Surium 24. *Augusti.* 26

Has autem litteras dimissorias solus ordinariè, ac regulariter Episcopus concedit. Eiusdem enim est litteras ad ordines dimissorias dare, cuius est per se ordinare, *arg. ex reg. potest quis de reg. iur. in 6.* Itaque sicut Episcopus originis, domicilij, beneficij ordinare potest, *cap. cum nullus de temp. ordin. in 6.* ita & litteras dimissorias dare. Per accidens tamen aliquando contingit, vt Episcopus, qui non potest per seipsum ordinare, possit dimissorias literas concedere, puta si electus sit, nondum tamen consecratus, si in Archiepiscopum electus, & consecratus, sed nondum pallium habuerit. Nam electos quidem Episcopos, & confirmatos, quia habeat Episcopalem iurisdictionem, dimissorias dare posse, licet ordinare per se nequeant constantis iuris est, *cap. nosti, & cap. transmissum de elect. cap. auaritiæ eod. tit. in 6.* vbi Gloss. *v. Confirmetur, & cap. 1. de translat. Episcop.* Archiepiscopis quoque, quos vbi electi, confirmati, ac consecrati fuerint, dimissorias concedere posse, nemo vel leuiter ambigit, *cap. suffraganeis de elect.* ante pallij susceptionem Sacros Ordines conferre, quædam iura interdicunt, *cap. Quod sicut, §. super eo de elect.* Per accidens, inquam, id contingit, per se enim potestas ordinandi cum potestate iudicandi coniuncta est. Vnde Calixtus II. *epist. 2.* Sixtus II. *epist. 2.* Iulius I. *epist. 2.* Hadrianus I. *in cap. Ingiltamno datis cap. 16.* Concilium Moguntinum sub Arnulpho *cap. 14.* Capitularia Caroli *lib. 7. cap. 308.* & in addit. *cap. 149.* & alij passim auctores vnum ex alio inferunt. 27

Et sanè naturalis est vtriusque potestatis ordinis, & iurisdictionis connexio, vnaque alterius Societatem amicè expetit. Vnde in aliquo violento veluti statu detinetur, imperfectaque est, nec sibi sufficiens iurisdictionis Episcopalis potestas in Episcopo, cui potestas ordinis, vel nondum collata est, vel ad aliquod tempus suspensa, quamuis in- 28

integra iurisdictio competat, ratione cuius dimissorias dare possit. Hinc fit, vt per se neque Prælati inferiores Episcopis, subditis suis, neque officiales, nisi ex speciali priuilegio, neque Episcopi Vicarius Generalis, nisi ex speciali licentia, vel Episcopo absente, neque Capitulum, nisi fortè Sede vacante, dimissorias litteras ad ordines recipiendos dare possint. Huic conclusioni fidem facit Bonifacius VIII. *in dict. cap. cum nullus de tempor. ordin. in 6.* his verbis: *Inferiores quoque Prelati Religiosi, vel alij, nisi eis, quod suos Clericos, aut subditos possint, à quo voluerint Episcopo facere ordinari, à Sede Apostolica specialiter sit indultum, vel officialis Episcopi, cum ad hoc suiipsius efficium non extendat, huiusmodi nequeunt licentiam (suscipiendi ab alio ordines) impertiri. Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius Generalis, vel Sede vacante, Capitulum, seu is, ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.* Cuius Constitutionis capita omnia sigillatim examinanda sunt.

29 Olim exempti ab Episcopis, etsi speciali Indulto ab Apostolica Sede impetrato minimè niterentur, ijs tamen, qui sui corporis, seu Collegij, & Societatis essent, litteras dimissorias dabant, si facultatem istam consuetudine præscripsissent, vt notat Gloss. *in d. cap. cum nullus v. Indultum*. Poterant & inferiores Prælati, puta Archidiaconi, Archipresbyteri, Abbates consuetudine hanc facultatem præscribere. Notatque alia Gloss. *in cap. Significasti v. litteras de offic. Archidiac.* Archidiaconos, & Archipresbyteros, quorum munus est ordinandos Episcopo suo præsentare, *cap. 1. & cap. vt nostrum eod. tit. & cap. 1. de offic. Archipresbyt.* posse erga alios Episcopos ex *cap. 1. & c. ad hec de offic. Archidiac. & d. cap. 1. de offic. Archipresby.* Si Diœcesani Episcopi absentes essent, vel Sedes vacant, idem officium gerere, idest dimissorias tunc temporis, Ecclesiæ necessitate, vel vtilitate postulante concedere, *cap. cum olim de maior. & obed.* quod non videtur souere, si tamen consuetudo eis suffragaretur, cuius quidem consuetudinis exemplum habemus apud Frodoardum *lib. 3. histor. Rem. cap. 11*, vbi Metropolitana Remorum Ecclesia, Pastore vacante, impunè cessit Lupo Catalaunensi Episcopo Harduini Remensis Diœcesis in presbyterum ordinatio, quod eum *Archidiaconus Remensis Ecclesia cum alijs comministris tam Canonicis, quàm Monachis, illi obtulisset*. Nihilominus Innocentius III. *in cit. cap. significasti*, dimissorias litteras eis dare absolutè prohibuit. Nec mirum, nam ius quidem repugnat, quominus vllus, præterquam Episcopus, potestatem istam sibi vendicare audeat, consuetudinis dumtaxat beneficium prædicti in dignitate constituti allegabant, sed quæ corruptela potius, quam consuetudo quibusdam visa est.

30 Abbatibus quoque quibusdam, & Superioribus Regularium olim plura priuilegia concessa legimus dimissorias suis concedendi, quæ omnia reuocata sunt, nisi quod qui ad tonsuram, & minores ordines suos promouere possunt, cuiusmodi aliqui absque dubio possunt, ijsdem quoque haud dubiè dimissorias ad istos ordines dare poterunt. Ex ea verò regula, quam statuimus, eiusdem per se esse ordinare, cuius dimissorias dare inferri potest, quod sicut Abbates, quantumuis exempti, & iuribus Episcopalibus donati, non possunt sæcularibus sibi subditis ordines dare, ita nec dimissorias concedere, quod vtrumque nouo iure cautum est in Concilio Tridentino *cap. 10. sess. 23. de reform.* nisi fortè dimissorias concedere dicantur, quatenus sibi subditos regulares ad Episcopum Diœcesanum ordinandos præsentant, vel ad alium Episcopum, sed prius à Diœcesano probatos, & examinatos, si ipse abfuturus sit, nec ordinationes habiturus dimittant, dummodò tamen nulla fraus subsit, quod suorum ordinationem in tempus absentiæ Episcopi Diœcesani, aut quo ipse non est ordines habiturus, ex professo distulerint iuxta declarationem Sacræ Congregationis Concilij die 15. Maij 1596. quam etiam referunt Piasec. *in prax. Episcop. par. 1. cap. 1. num. 14.* & aliqui alij auctores apud Barbosam *de offic. & potest. Episcop. par. 2. alleg. 7. n. 18.* quam tamen Concilio Tridentino nequaquam præponderare existimo, cùm omnes istę declarationes in lucem editæ, à Summis Pontificibus improbatæ sint, ideòque auctoritatis habeant, quantum Concilij menti magis videatur congruere, & certius alijs argumentis nobis constat, eas ab Eminentissimis Cardinalibus promanasse, qualis est ea, de qua diximus. *Sed id vltrò concedamus*, nunquam tamen dabimus nouo iure posse ipsos, etiam qui magni Abbates dicuntur, & exempti sunt, & nullius Diœcesis, & id olim, vel ex priuilegio, vel ex consuetudine immemorabili, ac præscriptione habuerint, sæcularibus litteras dimissorias dare. Vide Henriq. *lib. 10. cap. 22. num. 3. & c. 23. num. 3.* Quarant. *in summa Bullar. v. Capitulum Sede vacante*.

Idem dicas de Capitulis, aut alijs Præpositis, aut Prælatis inferioribus Ecclesiasticis, quantumcumque terrulas, aut villulas habeant, in quas Episcopalem iurisdictionem, & contentiosam exerceant, quemadmodum contra Abbatem Pincianum, & Metinensem Henriq. *d. cap. 13.* & Præpositum Terræ Prati Florentinensis Diœcesis Farinacc. *decis. par. 4.* in Concil. Trident. *cap. 10. sess. 13. de reform.* & Archipresbyterum Terræ Collis, & Archipresbyterum Barensem, & Capitulum Salmanticense Romæ iudicatum refertur, Henriq. *eod. cap. 23.* nec prætendere possunt exempta illa Monasteria, vel Capitula, quod Concilij Tridentini sanctio ipsis significata non fuerit. Nam si in Diœcesi, in qua ipsa sita sunt, legitimè promulgatum est, si eodem ritu, quo Ecclesiasticæ leges in ipsa Diœcesi promulgari solent, publicatum fuerit, vel decretum ipsius, quo priuilegia ista reuocantur, non dubium quin ista facta promulgatione concidant, cùm non maiorem, imò verò minorem vim habeant, quàm ipsæ leges. Ideòque non maiori in ijs antiquandis opus sit solemnitate, quàm in legibus abrogandis, vel derogandis. Quod si ipsa acceptare Concilij decretum rennant, an proindè nullius erit post promulgationem auctoritatis? Imò contrarium tenendum est. Nam paucorum dissensu vim suam lex non amittit, alias nulla lex Ecclesiastica valeret, quia nihil tam Sanctum, tamque salutare sanciri potest, quod non aliquos offendat, in quod non aliqui incurrant. 31

Quod ad Capitulum, Sede vacante, spectat, iam diximus. Non omnibus autem neque passim dimissoriæ litteræ concedendæ sunt. Videtur sanè Concilium Tridentinum, nonnisi Episcopo, infirmitate grauato, velle eiusmodi litteras dimissorias concedi, & optare, vt ea cessante, ipse per seipsum omnes sibi subditos ordinet *cap. 3. sess. 23. de reformat. Episcopi*, inquit, *per semetipsos ordines conferant. Quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos, non aliter quàm iam probatos, & examinatos, ad alium Episcopum ordinandos dimittant*. Et sanè quis non ex historiæ Pontificiæ lectione perspicere possit antiquos illos Summos Pontifices inter tot Ecclesiæ negotia, quæ ad ipsos ex vniuersis terræ partibus deferebantur, inter tot persecutionis procellas, quibus Ecclesia concutiebatur, numquam tamen ab Ordinibus celebrandis cessasse, sed statis temporibus plures, paucioresue Episcopos, Presbyteros, Diaconos ordinasse? Vide Pontificale Damasi, seu vitas Summorum Pontificum, & Anastasium Bibliothecarium. Summa hæc videtur esse Episcoporum gloria, quod Patres Populo Christiano in Sacramento ordinationis generent. Singularis hæc eorum prærogatiua, quod non tantùm filios, sicut Presbyteri, verùm etiam Patres generare possint, Epiph. *in her. Aeri an. 75.* Minor hæc videtur esse opera, maior dignitas, quàm Regum, Imperatorum creatio. Ideò Paulus, qui de seipso dicere audebat 1. *Cor. 1. Non misit me Christus baptizare, sed Euangelizare*, idem tamen non aliena ad ordinandum manu, sed propria, vti conueniens ducebat, pluresque legitur ordinasse, quàm baptizasse, qui ad Corinthios dixit ibidem, *neminem vestrum baptizaui*, idem 2. *ad Timotheum 1.* dixit, *Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum*. Paterna hoc pietas, & charitas poscit, vt quos per Euangelium genuisti, patres facias per Ordinationis Sacramentum, nec alicuius eos manibus subijcias, quos tibi perficiendos Deus subiecit, tesnguique paterna dilectio, non dicam, ne alijs nutricibus alendos, sed alijs patribus fœcundandos, ornandos, ditandosque dilectissimos filios dimittas. 32

Vnum hunc casum ægritudinis, & infirmitatis agnouit etiam Nicolaus I. Aluino Ianuensi, seu Albino Viennensi Episcopo *d. can. Pontifices 7. q. 1.* quo casu *vicinorum vsque ad sanitatem recipiendam, Episcoporum auxilia surrogari* postulat. Non tamen excluduntur aliæ graues, & necessariæ causæ, quibus præpeditus Episcopus ad alium possit Clericum suum ordinandum dimittere, vt expressè meminit 33

bit Concilium Mediolanense Prouinciale tertium à Sancto Carolo habitum *tit. quæ pertin. ad Ordin. Sacram.* Neque si Episcopus ordines celebrat, cuius sine grauicausa debet litteras dimissorias concedere, ne vel paternum videantur refugere beneficium, vel examen Episcopi sui euitare. Concilium Coloniense passim dimissorias prohibet, similiter Moguntinum Prouinciale *cap.* 84. anno 1549. Clemens verò quatius *c.* 1. *de temp. ordin. in* 6. insuper iubet, vt in Clerici Vltramontani litteris causa rationabilis contineatur, ob quam ipsum Episcopus ordinare non potuerit, vel noluerit. Idem optandum esset in cæterorum dimissorijs litteris contineri.

34 Fraudibus itaque, & subreptionibus occurrens Synodus Tridentina *d. cap.* 3. *sess.* 23. statuit, prius debere ab Episcopo quemlibet examinari, ac probari, quàm dimissorias litteras accipiat, nec vllum debere extraneum admitti, cuius mores, & probitas ordinarij sui testimonio non commendentur; quas sanctiones explicans Mediolanensis tertia citata, cui etiam adstipulatur ferè per omnia Aquensis supra, sic habet: *Infirma valetudine, aliaue iusta causa impeditus Episcopus, si statas sacras ordinationes habere non potest, & aliquem propterea Clericum suum ad alium Episcopum mittere velit, à quo alicui Ecclesiastico Ordini adscribatur, testimonialibus litteris ei datis, hæc adscribat, & testata faciat, vitam primis, & morum probitatem, doctrinam, qua idoneus examine habito iudicatus est, Ecclesiasticum Ordinem, quemest proximè initiatus. Tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit. Si verò maiori ordini adscribendus est, ætatem item, & titulum, sufficientemque censum beneficij, vel pensionis, vel patrimonij, quod ille habet. Quicumque Clericus non huiusmodi litteras attulerit, quibus ea omnia adscripta, testata que fiant, ne adscribatur, perindè ac si nullus Episcopi sui litteras dimissorias impetrarit.*

35 Acqua sanè Constitutio, vt Episcopo neminem sibi subditum patiatur ordinari, sacro ministerio indignum, neminem offerat, de quo non legitimum testimonium ferat, neminem, nisi commendatum, probatumque præsentet. Certè, si, quod ob diuinum institutum, & mysterij significationem vacat crimine, crimini tamen dandum esset Iacubo, quod alienam benedictionem suffuratus sit *Genes.* 27. An putas immunis foret à reprehensione Rebecca, quæ instrumenta dederat, quibus eam suffurari possit? *In me*, aiebat illa, *sit ista maledictio*. Nec dubium est, quin in Episcopos, qui dimissorijs suis litteris, quasi primogenituræ priuilegio, secundogenitos, & in gratia minus prouectos ornant, maledictio illa conuertatur, quæ in caput indignè suscipientis ordines pro benedictione effunditur.

36 Neque verò tantùm ista constitutio iusta mihi videtur, sed necessaria. Neque enim fieri potest, vt ea omnia, quæ in prædicta Synodo Mediolanensi enumerantur, æquè à quoquam discutiantur, ac ab Episcopo proprio. Cæteri in his rebus coecutiunt. Facilè est circa ætatem, titulum, aliaque huiusmodi coram alieno Episcopo mentiri. Facilè est falsa remotorum hominum supponere testimonia, eas etiam litteras fingere, quarum ignota ipsa nomina sunt, & sigilla, qua de re iamdudum apud Alexandrum III. *cap.* 1. *de Cleric. peregr.* querimonia fuit, qui ob id quinque sigilla, vel plura Episcoporum, cum aliqui è distantibus valdè regionibus veniunt, in ordinatione voluit esse necessaria, vt supra notatum est. Quare aut earum rerum disquisitio omittenda, aut coram Episcopo proprio facienda.

37 Neque verò tantùm æqua, ac necessaria, sed antiqua hæc lex, atque regula. Esto enim antiquitus minus interesse videretur Episcoporum, qui Clericos à se dimittebant, quales ad ordines reciperentur, quia per litteras dimissorias ab eorum potestate in alterius gubernationem transibant, ab Ecclesia ipsis subdita in alienam migrabant, & ex ipsorum Clericorum catalogo expuncti, alieno inscribebantur. Nihilominus solebant litteris dimissorialibus eos commendare, quos à se dimittebant, non autem commendabant, nisi quos probauerant, formidantes, vt patet ex Augustino *ep.* 137. illos alieno Episcopo subintroducere, qui de quouis crimine notari, vel diffamari essent. Hinc litteræ, quæ ab ijs dimissoriæ dabantur, commendatitiæ quæque dici solebant ex prædictis. Hinc in varijs commendatitijs litteris, qui dimittuntur, idem etiam commendatur, vt in epistola Attici apud Gratianum *can. Sanctissimo distinct.* 73. quam tamen in contrariam partem trahunt aliqui, Hermanno Clerico testimonium perhibetur, quod instructus, & attentus fuerit, nec aliquid amplius ad eius commendationem coram Antistite dicendum videbatur, à quo non illicò ordinandus, sed longo prius tempore tentandus, & conuersatione diuina probandus, erudiendusque sperabatur, quàm ordinandus. Rectè quidem Atticus eius arbitrio ordinationem Clerici sui reliquit, quam tradidit magisterio.

Quo autem documento, quo exemplo ordinationem Clerici sui post vnum, aut alterum mensem conterendam alteri Episcopo vllus committere possit, qui nec sibi notus, & probatus fuerit, nec alteri esse queat, hoc certè non video. Iam si epistolam Luitrandi inspicias, videbis egregiam in ea Vualfadi commendationem paucis, sed luculentissimis verbis comprehensam *tom.* 2. *Concil. Gall. Credimus enim, quoniam, & sapientia, & mores ad hoc*, idest maiorum ordinum promotionem, *dignum eum vindicant*. In epistola dimissoria Dadonis Episcopi Virdunensis de Adruino, hoc testimonium legitur ibidem. *Ideo notum facimus paternitati vestræ, quod præsens frater harum litterarum portitor nomine Adruinus, non prusua nequitia expulsus est à nobis, sed postulantibus fratribus nostris, eo quod ex familia nostra fuit, dedimus ei libertatem receptam à cornu altaris canonicè*. In epistola Hedilonis Rotgerio testimonium probitatis, & scientiæ sufficientis istud perhibetur ibidem: *Vita vero, & moribus hactenus, inter nostros probum, laudabilemque sciatis, scientiæ denique capax, ministerij quantum autumamus officium scire dignoscitur*. In epistola denique, quæ pro formula generali dimissoriarum proposita, Marculfi cum alijs pluribus adiungitur, quæ nam de Clerico, qui dimittitur, Episcopus eum alteri commendans testari debeat, his verbis explicatur ibidem: *Vnde vestram fraternitatem compertam facimus, vt cuicumque placuerit eum suscipere, absque vlla ambiguitate hoc faciat, sciens illum, & boni testimonij esse, & à nobis sibi ab Ecclesia, quæ à nobis ad regendum commissa est, migrandi licentiam accepisse*. 38

Sanè qui Canones legerit, in ijsque aduerterit, nemi- 39
nem ad Sacra tractanda ex aliena Parochia venientem, olim dimissum, nisi testimonio Episcopi sui probatum, idem persuadere sibi non poterit, Clericos ad altiores gradus ab alieno Episcopo, qui eos non nosset, euectos fuisse, nisi dimittentis Episcopi testimonio prius probati fuissent. Vigebat sanè tunc temporis Carthaginensis tertiæ Synodi *can.* 22. *vt nullus ordinetur Clericus, nisi probatus, vel examine Episcoporum, vel populi testimonio*. Iam verò cum ordinatus ab alio Episcopo Clericus, proprio suo Antistiti stet, aut cadat, nec in ordinantis Episcopi, sed dimittentis Clerum adscribatur, si cuiusquam est de eius moribus, doctrina, pietate, industria, cæterisque, quæ in eis necessaria sunt, qui ad Clerum parantur, inquirere, ac sollicitum esse, maximè erit Episcopi proprij, qui litteras dimissorias ad ordines concedit.

Aliquando tamen ob graues causas Concilium Seno- 40
nense in decretis morum *cap.* 5. ante Concilium Tridentinum habitum sub Antonio de Prato anno 1528. promittit, vt alicui minimè examinato eiusmodi dimissoriæ litteræ concedantur. Tota Sanctio lectu digna est, *Et quamuis*, inquit, *Episcopus originis, beneficij, aut domicilij non solum ad ordines promouere, sed etiam litteras dimissorias ad ipsos ordines concedere possit, iniungimus tamen suffraganeis nostris, vt si quando litteras dimissorias ad Sacros Ordines indulgere voluerint, ne indigni assumantur, obseruent ordinem, qui sequitur, videlicet, quod volentes impetrare litteras dimissorias, accedant ad Diœcesanos, qui super præmissis ætate, litteratura, moribus, beneficio, seu patrimonio inquirant, seruentque diligenter prædictas solemnitates perindè, ac si in propria ordinare vellent, ac tunc sic examinatis, concedantur littera dimissoria, remittaturque ita examinatus cum litteris ipsis, in quibus etiam declaretur prædicta solemnitas sic obseruata, fiatque mentio expressa de beneficio, aut patrimonio, vt Episcopus, ad quem se conferet ordinandus, eum sine scrupulo promouere, & ordinare possit. Quod si propter infirmitatem, aut aliam causam rationabilem is, qui litteras dimissorias obtinere cupit, non possit commodè accedere ad suum Episcopum, tunc remittatur super ætate, litteratura, ac moribus, vt prius examinandus ad Episcopum, cui littera dimissoria præsentabuntur, inseraturque in iis litteris dimissorijs clausula, super quo conscientiam tuam oneramus, proviso tamen, quod nunquam concedantur litteræ dimissoria, nisi illi*,

illi, qui habuerit beneficium, aut patrimonium prætaxati valoris.

41 Certè raro quisquam Clericus alterius Ciuitatis Episcopo, siue Officialibus eius examinandus relinqui debet, si farta tecta disciplina haberi intenditur. Etenim, prout in aliqua Diœcesi magis, minusuè in Sacerdote, vel inferioris ministerij Clerico desideratur eruditio, aut Clericorum maior est copia, vel necessitas, vel disciplinæ maior profectus, vel minor, quis dubitet circa ordinandorum habitum, gestum, modestiam, doctrinam, diuersa fore iudicia, diuersas esse sententias? Itaque si quis ob rationabilem, & grauem causam Episcopus absenti litteras dimissorias dare constituat, ei imponendam esse hanc obligationem arbitrarer, vt cum si quis fortè, vel in Ciuitate, in qua petens dimissorias moratur, vel in locis vicinis Episcopo concedenti benè notus sit, qui genium loci, & quid Ecclesiæ ordinandi conducat, optimè calleat, primum adeat, ab eoque probetur, antequam dimissorias accipiat, quibus tamen licebit ad maiorem seueritatem eumdem ad Episcopi ordinaturi examen reijcere. Addit & aliam cautionem Mediolanensi quinta Synodus *par. 3. tit. de initiand. Sacram.* vt nempè si ita videatur, Episcopus alium Antistitem pro inquisitione sui Clerici, & examine deleget, nec prius litteras dimissorias concedat, quàm litteras ab eo receperit, inquisitionem continentes, quas & ipse discutiat; & iuxta eas, dimissorias, vel concedat, vel deneget. Quod est iuxta declarationem Sacræ Congregationis Concilij in Senensi 26. Februarij 1691. quæ est huiusmodi: *Questa Sacra Congregatione hà più volte risoluto, chegli Ordinarij possino conceder le dimissorie per gli Ordini etiam sacri a loro Diocesani assenti, purche prima fatte le douute diligenze, & inquisitioni consti loro de' requisiti, potendo essi commetter l'essame à persona idonea confidente nel luogo, doue si trouerànno gli Ordinandi, e con l'approuatione poi attestare della loro sufficienza.*

42 Verum quæstio est, an vbi ex litteris dimissorijs constat, ab Episcopo proprio fuisse aliquem examinatum, examinari iterum possit, aut debeat? Breuiter respondeo, non esse quidem necesse, vt in vitam, & mores inquiratur ordinandi. Nullum enim maioris auctoritatis haberi potest, quàm Episcopi proprij testimonium, nec alius ipsius Iudex est, vt in eum inquirere possit. Potest tamen si quid mali in eo comperetit, Episcopum proprium monere, vt de eo quæstionem faciat, quomodo Sanctus Gregorius Clero, & Ciuibus Neapolitanis *lib. 8. epist. 40.* refertur *in can. de Petro dist. 47.* de Petro à Neapolitanis electo, quem aliàs personam sibi ignotam fuisse testatur, rescribit, vt diligenter inquirant circa crimen vsurarum, de quo apud ipsum insimulatus fuerat, etsi innocens compertus esset, cum decreto ad eum ordinandum dimitterent. Si pariter, vel leuis de litteris Episcopi proprij dubitatio moueretur, non dubium est, quin satius esset aliquod tempus præstolari, quo vita, ac mores ordinandi diligentiùs inspicerentur, & litterarum testimonialium Episcopi fides augeretur, maximè si probabile sit ipsum ordinandum in Diœcesi ordinaturi commorari velle, vt patet tum ex Canone 8. Concilij Arausicani primi, duo requirentis ad ordinationem Clerici, qui in alterius Ciuitate manere voluerit, puta & consultationem cum Episcopo proprio, & habitationem ordinandi in ea Ciuitate, in qua morari vult, vt nempè interim mores eius, & vita notari possint, & ex rescripto Alexandri III. *cap. 1. de Cler. peregr.* qui Clericum peregrinum consulit non esse recipiendum, nisi & litterarum dimissoriarum fides discussa fuerit, & aliquo tempore suspensi detineantur, donec de eorum actibus pleniùs Episcopus, eos admissurus, instruatur. Quæ quidem testimonia haud dubiè præualent quibusdam Glossis, quæ sine vlla probatione, & examine dimissos ab Episcopo, & commendatos docent, eas tantùm auctoritates proferentes, quæ sine commendatitijs Episcopi proprij litteris quemquam ordinari vetant. Ex Glossæ sunt *in can. Episcopum 9. q. 2.* quam ibi sequuntur Præpositus *num. 3.* & Gemin. *num. 2. in can. Si quis Episcoporum v. ordinet* 19. *q.* 3. & aliæ.

43 Tutius est autem, saltem si Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 3. & 8. de reform.* obseruatio in vsu sit, non solum Episcopum, litteras commendatitias dantem, examinare ordinandos, saltem quoad doctrinam, & eruditionem, verùm etiam Episcopum, ad quem dimissoriæ diriguntur. Nam Concilium, quod prius *d. cap. 3. & 8. sess.* 23. vt vidimus supra, expressè statuit, idem habentes litteras dimissorias, quibus à quocumque ordinari possint, ab Ordinario examinandos innuit, *c. 11. sess. 7. de refor. facultates*, inquit, *de promouendo à quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam à proprijs Episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur, nisi ab Episcopo in sua Diœcesi residente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti præuio examine.*

Quamuis enim possint ista dici decreta de ijs, qui à Summo Pontifice facultates habent, ordines à quocumque suscipiendi, non dubium tamen est, quin ad eos etiam, qui eamdem à suo Episcopo licentiam habent, possint extendi, præsertim cum id Mediolani, teste Bonac. *de Sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 4. ad fin.* Neapoli, teste Quaranta, *v. Ordo vers. obligationem Episcopi*, atque alibi obseruetur, nec periculum sit vllum, quod quis denuò examinetur. Nam qui dignus est, semper reperietur dignus, & aliquando accidit, vt indignus, siue ob festinationem interrogantis, eiusque inaduertentiam, siue ob incuriam, siue felici quodam euentu, vt quis in eas quæstiones rogatus fortuitò inciderit, quas solum nouerit, cum tamen in reliquis omnibus, vel ferè omnibus ignarus sit, pro digno habeatur. Deindè minimum incommodum Ecclesiæ creatur ex eius reiectione, qui vtcumque dignus fuerit, maximum verò ex eius receptione, qui omninò indignus sit. Itaque non tam curandum, ne dignus reijciatur, quàm cauendum, ne admittatur indignus, verendumque, nedum Episcopus Clericum suum iterùm examinandum credit, in examinando negligens, alter, qui ordinat, dum examinatum suspicatur, nimium facilis, vterque non satis cautus, ignaros in Ecclesiam inducat, hic sua manu, illi testimonio.

Plures alias cautiones in dimissorijs concedendis adhibet Mediolanensis Prouinciæ, Præside Sancto Carolo, Synodus quarta *tit. quæ pertinent ad Sacram. Ordin.* quas etiam adhibet Aquensis *eod. tit.* & obseruare vtilissimum fuerit. 45
Sæpè, inquit, *illud, facileque euenit, vt vel hominis mores mutentur, vel quod de illius vita minus antea notum, atque exploratum erat, id postea aliquo modo patefiat, quo fit, vt quem Episcopus, superiorue aliquando probarit, dignumque existimarit, aliquo etiam Sacro Ordine initiari illum ipsum post inueniat indignum, neque idoneum esse, cui idem, aut maior Ordo conferatur. Quare, vt & erroribus, multiplicique fraudi occurratur, & planè seruentur decreta illa Tridentina cap. 11. sess. 23. Vnum, quod vetatur ad Superioris Ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquandiu Episcopi iudicio versati non sint, quique cum ætate, vita etiam merito, doctrinaque maiori non processerint. Alterum quo ibidem cap. 8. cauetur, nemini licere ab alio Episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi eius probitas, & mores ordinarij sui testimonio primum commendentur, Episcopus, aliusuè Superior, prout pro sua prudentia, pietateque expedire censuerit, in primis videat, ne cuiquam antequam Sacræ Ordinationis tempus proximè instet, litteras eiusmodi testimoniales, dimissoriasuè pro Ordinibus ab alio Episcopo suscipiendis sine necessaria causa vnquam concedat, neque item eisdem litteris facultatem det plures Ordines suscipiendi, quam illos ipsos tantum, quos vno, eodemque tempore ab eo suscipi voluerit, ac per Sacros Canones, Conciliaque licuerit. Præfiniat præterea in illis certum suscipiendi Ordinis, cui quisquam adscribendus est, tempus, menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, vt pro loci distantia, pro aliaue eiusmodi causa opus esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas litteras eo nomine à se concessas ei in posterum nihil suffragari, nihilque roboris habere ijsdem litteris declaret, quas etiam Cancellario Episcopali ab illo, cui concessa sunt, reddi decernat. Nec vero alienæ Diœcesis Clerico seculari, nec vlli omninò regulari, litterarum auctoritate, quas dimissorias, testimonialesuè, hic à Superiore, vnus ille ab Ordinario suo habet, Episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel maiorem, ac ne primam quidem tonsuram, tempore illarum litterarum præterito conferat. Quod si nullum eisdem litteris spatium temporis præscriptum sit, ne item in Sacra Ordinatione quemquam promoueat, nisi eas recentes, aut scriptas, aut renouatas, confirmatasuè is adferat, atque ita recenter quidem, vt non amplius duobus, tribusuè mensibus ante Sacræ Ordinationis, qua ille proximè initiandus est, tempus, datæ, confirmataue sint; si modo aut loci distantia, aut eius, qui ordinem suscepturus est, diuturna ab*

Epi-

Episcopo suo, Superiorevè absentiæ, aliaque id generis causa vetustiores litteras, eiusdem Episcopi iudicio admitti, probarivè non postulet. Idipsum quoque Episcopus in testimonialibus morum litteris cavebit, quas suæ etiam Diœcesis Clerici, alijvè quicumque eo de genere afferent.

46 Ex ijs autem primus modus sufficienter explicatur, quo litteræ dimissoriæ extingui solent, si nempè temporis ad ordinationem datis spatium effluxerit. Quod enim in causis aliquando euenire solet, vt lites longu eremodicio contritæ, & obliuione longissimi temporis sepultæ, nouo diplomate exuscitari debeant, idem in his litteris contingit, vt elapso licentiæ concessæ tempore, nullo subsequuto effectu, litteræ ipsæ intercisæ, & absoletæ, nullius vtilitatis existant, sed aliæ ab Episcopo impetrari debeant, qui modus emortuæ epistolæ dimissoriæ vsitatus esse minimè solet, quamuis maximè necessarius; quippè cum nullum certum tempus in litteris dimissorijs pro recipiendo ordine, quod consentaneum maximè esset ob rationes à Mediolanensi citato Concilio allatas, præscribi consueuerit.

47 Alius modus est, reuocatio litterarum dimissoriarum facta ab Episcopo, & ei, qui eas impetrauit iuridicè significata, vt per Gloss. *in cap. ex parte v. non valere de rescript. & in cap. mandatum v. reuocato de procur.* & alibi. Vel decreto publico confirmata, *cap. si postquam, cap. dudum, cap. si beneficia, cap. quidam de preben. in 6.* quo casu significatione opus non est, sed reuocatio eo ipso significata intelligitur, quo publicè promulgata. Vnde ignorantes obligat, quamuis qui contra reuocationem ignoranter agunt, à peccato nonnunquam, à pœna ferè semper debeant excusari, vt colliges ex ijs, quæ Theologi docent, agendo de legibus, & peccatis. Notatu autem dignum est, quod habet Nauarrus *cons. 34. de temp. ordin.* non censeri Episcopum dimissorias litteras reuocasse ex eo, quod ordinando dixerit, velle se ordines celebrare, ideòque nolle, quod ipse ab alio ordines suscipiat. Nam prohibitio ista expresè non videtur esse reuocatio, sed simplex tantum prohibitio, cuius nec ipsa transgressio ex intentione prohibentis fortè colligetur, peccatum vllum, vel saltem graue peccatum inducere, si tamen contemptus abfuerit. Certum est autem, Episcopum adeuntem suæ dignitatis ministerium tam à Capitulo datas, quàm à prædecessore suo dimissorias reuocare posse, vt per Rebuff. *in prax. rubr. de form. litter. dimissor. n.* 44. Campanil. *rubr. 9. diuers. iur. canon. cap.* 8. & alios. Neque enim quicumque ante ipsum Diœcesim administrarunt, eum ligandi auctoritatem habent.

48 Quæritur, an alijs modis dimissoriæ litteræ extinguantur, an scilicet per reuocationem Vicarij Generalis, an per mortem concedentis siue Episcopi, siue eius Vicarij? Ratio dubitandi est, quia mandatum extinguitur morte mandantis, *l. mandatum, Cod. mandat. cap. gratiosa de rescrip. in 6.* Itemque, reuocato procuratore, quæcumque posteà in vim eius procurationis aguntur, nulla sunt, *cap. audiuis de procurat.* & alibi, eaque est reuocationis vis, vt quæ saltem imperfecta sunt, reuocatione impediantur, quominus perfici possint, *cap. 15. cui de preben. in 6.* Quinimò reuocato aliquo, quæcumque inde sequuntur reuocata videantur, *Clem. 1. de immun. Eccles.*

49 Contrarium tamen iuxta hodiernam praxim tenendum est. Tum quod gratia perpetua sit, nec cesset obitu concedentis, *l. falsò, Cod. de diuers. rescript.* Tum, quod licet mandatum de conferenda gratia morte concedentis cessare fortè debeat, fortè dixi ob contrarium, *cap. si super gratia de offic. deleg. in 6. & cap. si cui de preben. pariter in 6.* At non eam gratiam cessare conuenit, cui iam concessæ nihil præter vsum, vel executionem deest *d. cap. si cui, & d. cap. si super gratia*. Decet enim concessum beneficium esse mansurum, *cap. decet de reg. iur. in 6. & d. cap. 15. cui de preben.* Licèt pariter reuocatio operetur, vt Vicarij, vel procuratoris reuocati acta omnia post reuocationem nulla sint, non tamen operatur, vt ante reuocationem concessa, etiam re integra stante, nulla sint, vt ex pluribus capitibus *in tit. de procurat.* Neque id tantùm locum habere Auctores passim docent in Vicarijs Generalibus Episcoporum, verum etiam Capituli, à quibus impetratas litteras dimissorias valere putant, re etiam integra, etiam post confirmatum, consecratum, & receptum Episcopum, Quarant. *in summ. Bullar. v. Capitulum, vers. dubitatur*, Petrus de Ledesma *in summ. par. 1. de Sacram. Ordin. cap. 8. concl. 4.* Molina *de iust. & iur. tract. 5. disput. 11. num. 4.* & alij. Consulit tamen Guttierez *canon. quæst. lib. 2. cap. 17. num.* 12. ordinatoribus, ne postquam inaudierint nouum Prælatum, possessionem sui Episcopatus adeptum esse, eas libenter accepterent. Vetitum autem est earum vllam habere rationem, si reuocatæ à nouo Episcopo fuerint. Possunt verò, vt diximus, reuocari, quod cùm non infrequens sit, iure à quouis Antistite timeri potest. Cæterum dictum nostrum etiam ampliamus ad dimissorias, quæ nondum audita morte Antistitis in remotis agentis à Vicario Generali conferuntur. Nam quamdiù de eius morte nihil auditum est, Vicarius eius Generalis auctoritate legitima fruitur, sæpè enim accidit, vt potestas in moralibus legitima sit, eo quod pro legitima habeatur, ideòque dimissoriæ ab ijs concessæ, ab auctoritate legitima promanantes, eamdem vim habent cum cæteris, quæ morte concedentis, vel eius, cuius nomine conceduntur, minimè expirant.

Formulas litterarum pro informationibus committendis, ac dimissoriarum exhibent acta Mediolana Sancti Caroli 8. & Rebuffus *in prax. benefic. d. tit.* Barbos. *in formular.* & alij plures. 50

Porrò decreta Tridentini *d. cap. 10. sess. 23.* ampliantur, vt Capitulum, vel eius Vicarius non possit dare dimissorias intra annum, vt supra arctato, alia causa quàm beneficij, vt si necessarij essent ordines ad obtinendum gradum Theologiæ, Sanchez *opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num.* 38. Item ampliatur, quod Vicarius Capitularis non potest dare dimissorias tam intra, quàm vltra annum, Sede vacante, nisi ei fuerit hæc facultas specialiter mandata à Capitulo, secus est in Vicario Apostolico, nisi ei fuerit restricta facultas in litteris suæ commissionis, Guttier. *loc. cit. lib. 2. cap. 12. num.* 22. cum Pauino, & Mandosio. Ampliatur denique, quod illa pœna interdicti est latæ sententiæ, Henriq. *lib. 13. cap. 43. num. 5.* Sanchez *ibidem num.* 36. Viuald. *de interd. num.* 18. Sayr. *lib. 5. de censur. cap. 12. num.* 15. Quia verbum subiaceat, vt alibi diximus, est latæ sententiæ. 51

Id autem limitatur primò, quod non est vetitum per hæc decreta Concilij Capitulo, vel Vicario concedere commendatitias de vita, & moribus ad effectum ordines recipiendi, v. g. vigore Breuis à Papa obtenti, Nauarr. *cons. 19. num. 1. de tempor. ordin.* Sanchez *d. dub. 20. num. 37. ac dub.* 26. Secundò limitatur, quod interdicti illius personalis generici absolutio nemini est reseruata, ideò poterit Episcopus successor absoluere ex *cap. nuper de sentent. excommunic.* Coninch. *de censur. disput. 17. num.* 76. Confessarius autem non potest in hoc casu absoluere particulares Canonicos. Limitatur tertiò, quod illa pœna priuationis priuilegij Clericalis, lata contra ordinatos in minoribus, vel prima tonsura initiatos, non afficit ante declaratoriam, vt per Bonacc. *de suspens. in partic. q. 1. punct. 11. n.* 21. vt in simili habetur in Bulla Vrbani VIII. *Secretis* contra Italos promotos falsis dimissorialibus. Imò aliqui dicunt, illam pœnam priuationis priuilegij Clericalis in hoc decreto Tridentino non esse latæ sententiæ, sed ferendæ propter verbum, *non gaudeat*, quod est futuri temporis, vt per Nauarr. *d. cons.* 19. Sanchez *loc. cit. dub. 28. num.* 14. Limitatur quartò, quod ordinati in minoribus in hoc casu non incurrunt suspensionem, tanquam ordinati sine licentia sui Episcopi, quia facta est commutatio in hanc pœnam priuationis priuilegij Clericalis, Suarez *de censur. disp. 31. sect. 1. num.* 20. & Sanchez *ibid. dub. 28. num. 5. & 14.* Limitatur quintò, quod vbi Tridentinum non est receptum, seruabitur ius commune, de quo *d. cap. cum nullus de tempor. ordinat. in 6.* vt possint etiam intra annum à Capitulo dimissoriæ concedi, Tolet. *lib. 1. cap. 49. vers.* 2. Sanch. *dict. dub. 20. num.* 37. cum Salzedo. 52

CONSVLTATIO CLIX.

An, & quatenus facultates de promouendo suffragentur? Et quomodò, & à quo vnusquisque promoueri debeat? Pœna in contrafacientes.

Extat hac de re decretum Sacri Concilij Tridentini *sess. 7. cap. 11. de reform.* in hæc verba: *Facultates de promouendo à quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam à proprijs Episcopis ordinari non possint, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur, nisi ab Episcopo in sua Diœcesi residente, aut pro eo Ponti-* 1

fica-

ſicalia exercente, & diligenti præuio examine. Interim tamen dum promouetur, debet per Capellanum miſſarum onera, ad quæ tenetur, ſuſtinere, ex Sacra Congregatione in Oſcen. & Algaren.

2 Huiuſmodi facultates intelliguntur à Sede Apoſtolica conceſſæ, non autem ab Ordinarijs, quæ appellantur litteræ dimiſſoriæ. Nouum eſt hoc decretum, cui ſubiecto *cap. 8. ſeſſ. 23. de reformat. Ordinationes Sacrorum Ordinum ſtatutis à iure temporibus, ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis, publicè celebrentur. Si autem in alio Diœceſis loco, præſente Clero loci, dignior quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur. Vnuſquiſque autem à proprio Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.*

3 Ordinationes autem Sacrorum Ordinum ſatis à iure temporibus celebrari debent, *cap. ſanè*, ibique Gloſſ. *v. quatuor*, & *cap. ſequenti de tempor. ordinat.* Non tamen priuilegium ſuſcipiendi Ordines extra tempora intuitu perſonæ conceſſum, hoc decreto ſublatum eſſe, cenſuit Sacra Congregatio. Et in Cathedrali Eccleſia, vt *can. Ordinationes* 2. vbi Gloſſ. *diſtin.* 75. Quod niſi vrgens neceſſitas aliud expoſcere videatur, ſeruandum dixit Sacra Congregatio. Si autem Epiſcopus contrafaciet, etſi perperam facere dicendum erit, non ideò Canonici ei dare aſſiſtentiam non tenentur, cùm Epiſcopo, Pontificalia exercenti, ſiue in Cathedrali, ſiue in alia Eccleſia, in Ciuitate, vel ſuburbijs, Canonici ex Sacra Congregatione teneantur præſtare aſſiſtentiam.

4 Vnuſquiſque autem à proprio Epiſcopo ordinandus eſt, ex quo declaratur *can. fraternitatem diſtin.* 71. *& tot. tit. de tempor. ordinat. in 6.* cum qui facultatem à Sede Apoſtolica obtinuerit, vt poſſit ordinari ab alio, quàm à ſuo ordinario, eius nihilominus probitas, & mores Ordinarij ſui teſtimonio ſit comprobandi, & ſignatura gratiæ Sanctiſſimi iamdudum conſueuerit in huiuſmodi facultatibus ponere clauſulam illam, de licentia Ordinarij, cuius teſtimonio mores, & probitas commendentur, & hoc ex Sacra Congregatione in omnibus ordinibus intelligendum eſt tam ſacris, quàm minoribus.

5 Et cum ex declaratione Gregorij XIII. ex ſententia Sacræ Congregationis edita, Regulares teneantur ſuſcipere Ordines Sacros, vel dimiſſorias ab Epiſcopis, in quorum Diœceſi eſt Monaſterium, in quo dum ordinantur degunt. Sixtus Quintus dixit, Regulares poſſe concedere dimiſſorias ad Epiſcopum Diœceſanum, eoque abſente, ad quemcumque, debere tamen ab ordinante examinari quoad doctrinam, & quoad abſentiam Epiſcopi Diœceſani intelligendum eſt, ſi is ſatis temporibus ordinationes non habeat; ſubditum etiam alienum, qui cum dimiſſorijs ſui Epiſcopi ab alio Epiſcopo ordinatur, poterit Epiſcopus ordinans, ſi ſibi videbitur, examinare. Et cum N. peteret, ne quis ſibi ſubditos abſque fide, & teſtimonio ipſius de vita, & moribus poſſit ordinari, Sacra Congregatio dixit, tunc tantummodò poſſe illum tales fides dare, cum ab Epiſcopis ordinantibus requiruntur.

6 Quærenti Cardinali Portugalliæ, an per hoc decretum, & *cap.* 11. 12. 13. & 14. eſſet ſublatum indultum Apoſtolicum conceſſum Religioni Societatis Ieſu dictæ Prouinciæ, vt poſſint extra tempora ad Sacros Ordines promoueri, Sacra Congregatio cenſuit, Indultum huiuſmodi eſſe reuocatum à Concilio.

7 Epiſcopus autem vocatus poteſt ordinare in Diœceſi vocantis, *can. Pontifices* 7. q. 1. & exercere omnem iuriſdictionem, etiam contentioſam in alieno territorio de conſenſu Iudicis illius, & partium, quas tangit, vt tenet Alex. Iaſ. & melius Decius *in leg. fin. num. 9. de iuriſd. omn. Iudic.* & ex his poteſt etiam in alterius Diœceſi cum licentia Ordinarij loci ordinare ſuos Clericos, & alios de licentia ſuorum Epiſcoporum.

8 Ordinarius permittere poteſt ſuum Diœceſanum ad Sacros Ordines promoueri ab alio Epiſcopo, ſi tamen ipſe prius probitatem eius, & mores teſtimonio ſuo commendauerit, vt in hoc decreto, cui hac in parte non aduerſatur *cap. 3. dict. ſeſſ. 23. de reformat.* Ex Sacra Congregatione Concilij in Caietana 24. Septembris 1573. vt etiam infra.

9 In Briſinon. Ordinatio poteſt fieri etiam in Eccleſia exiſtenti in ſuburbijs, Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis ex ſententia Sacræ Congregationis Concilij, quæ ita cenſuit, & decreuit 19. Februarij 1585.

10 Ex *d. cap.* 3. permittitur Epiſcopo, quando reſidet, & ægrotat, dare dimiſſorias, non tamen in caſu abſentiæ prohibetur. Quod autem Epiſcopus ægrotus poſſit concedere dimiſſorias, non eſt contra id, quod ſtatuitur *in d. cap.* 8. dum dicitur vnuſquiſque à ſuo Epiſcopo ordinetur. Quia ibi non prohibetur, quominus propter abſentiam, vel alia cauſa impeditus, concedere quis poſſit dimiſſorias, & ſic ita non conceditur, vt dari poſſint dimiſſoriæ, & tunc ſolummodò dari poſſint, cùm quis ægrotat. Quod ſi ex duobus his capitibus quis inſerat, non licere Epiſcopo alium Epiſcopum in ſuam Diœceſim adſciſcere, & illi generalem facultatem concedere, Ordines ſuis ſubditis conferre, quod ex *cap. 5. ſeſſ. 6.* permitti videtur, dicendum in duobus his capitibus agi de ijs ſubditis, qui extra Diœceſim ordinantur, non autem de ijs, qui intra Diœceſim Ordines ſuſcipiunt, quo caſu ſufficit generalis licentia Epiſcopi abſque licentia Sedis Apoſtolicæ. Quæ omnia ſemel, ac iterum a Sacra Congregatione fuerunt approbata.

11 Epiſcopi igitur, vt habetur *dict. cap. 3. ſeſſ. 23. de reformat. per ſe ipſos Ordines conferant, quod ſi ægritudine fuerint impediti, ſubditos ſuos non aliter, quàm iam probatos, & examinatos, ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant.* Id, quod à primordijs naſcentis Eccleſiæ cautum fuit Concilio Carthagin. 3. *cap.* 21. vt nullus Clericus ordinaretur, niſi probatus, vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio. Id etiam liquet ex *can. quando diſt.* 24. ex Concilio Nannatenſi *can.* 11. Poteſtque Epiſcopus cuiuis abſenti litteras dimiſſorias dare, & ordinandum etiam ſubijcere ſuo examini, ſi ita ſibi videbitur, etſi abſentes ſint ad ſe examinis cauſa euocare, ſi commodum erit, alioquin eorum examen debet committere ordinario loci, in quo illi degunt, & ordinandi ſunt.

12 Hoc autem decretum *dict. cap.* 3. ad vnguem eſt ſeruandum, quando Clerici ordinari volentes, ſunt præſentes, quia tunc neceſſariò ſunt examinandi, ſed quando abſunt, potuit examen committi Epiſcopo ordinanti, eius conſcientiam onerando, vt ſupra dictum eſt. *Mà non oſtanti le coſe ſudette la Sagra Congregatione hà ſempre tenuto, che miglior pratica ſia il fare eſſaminare prima da delegato il promouendo, & hauendo relatione, che ſia ſufficiente, dargli le dimiſſorie, facendo mentione; che è ſtato eſſaminato, & approuato. E coſì ſi oſſerua da migliori Prelati:* Ita ſæpiùs ſcripſit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis.

13 De iure communi recipiens ordines extra tempora à iure ſtatuta, non eſt permittendus in ſuſceptis miniſtrare *dict. cap. ſanè de tempor. ordinat.* Et olim quidem cautum erat, vt ſuſpenſus, ſeu depoſitus permaneret, donec à Sede Apoſtolica reſtitutionis gratiam meruiſſet obtinere, *cap. Cum quidam eodem tit.* Sed poſteà Gregorius Nonus *in cap. Conſultationi eodem tit.* ſtatuit, vt cum taliter ordinatis, pœnitentia peracta, ab Epiſcopo poſſit diſpenſari, vt in ſuſceptis miniſtrent, vt notat Gloſſa *ibi*, & Sayr. *de cenſur. lib. 4. cap. 14. num.* 2. cum alijs. Quod eſt intelligendum de Epiſcopo, qui non fuerit culpabilis in tali ordinatione, Angel. *v. irregularitas num.* 35. Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 24. num. 9.* & Cardin. *in d. cap. Cum quidam.*

14 Dubitatur primò, an dicta ſuſpenſio ſit latæ ſententiæ, vel ferendæ? Aliqui putant eſſe latæ ſententiæ, vt Angel. *ibidem*, Sylueſt. *dict. verb. irregularitas num.* 12. Tabiena *eodem v. 4. num. 7. q. 6.* Abb. *in cap. 2. de temp. ordin.* Sayr. *loc. cit.* Alij dicunt, eſſe ferendæ ſententiæ, vt Innocentius, & Oſtienſis, quos ſequitur Auila *de cenſur. par. 3. diſp. 5. dub. 7. §. ſecundò ſupponendum*, Io. Andr. & Abbas *num. 4. in d. cap. cum quidam*, Tolet. *lib 1. cap. 48. §. Quarta*, Suarez *de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. num.* 30. Quæ ſententia videtur magis communis recentiorum.

15 Dubitatur ſecundò, an hæc pœna procedat etiam contra ordinatum in minoribus extra tempora? Affirmant Doctores, quia Textus *d. cap. Cum quidam* generaliter loquitur.

Ita Marol. *loc. cit. num.* 10. Sayr. *ibid. num.* 21. Abb. *in d. cap. Cum quidam* in figuratione casus.

16 Ex Bulla Pij Secundi, quæ incipit, *Cum ex Sacrorum*, feritur pœna suspensionis latæ sententiæ ab executione ordinum contra eos, qui Sacros Ordines recipiunt extra tempora. Quod si celebrent in ea suspensione, irregulares efficiuntur, vt ibi dicitur.

17 Nota, quod illius suspensionis absolutio ibi non est reseruata Papæ, Auila *loc. cit.* Reginal. *lib.* 30. *tractat.* 2. *num.* 60. Quod non procedit illa pœna contra ordines minores, vel primam tonsuram recipientem extra tempora, Nauarr. *cap.* 25. *num.* 70. Mirand. *in manual. Prel. tom.* 1. *q.* 39. *art.* 7. *conclus.* 1. Suarez *disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 30. *in fine*, Tolet. *loco citato*. Et quod hæc suspensio est tantùm ab Ordine sic malè suscepto, Henriq. *tract. de suspens. cap.* 38. *num.* 1. Suarez *ibidem num.* 31. Layman. *de Sacram. Ord. cap.* 10. §. *tertium*.

18 Ex Bulla verò 91. Sixti Quinti contra Clericos malè promotos fuit lata suspensio, Papæ reseruata contra recipientes ordines extra tempora, sed ea Constitutio quoad hoc fuit abrogata à Clemente Octauo Bulla 40. *Romanum decet*, & redacta ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij Secundi supracitatæ, vt per Reginald. *loc. citat.*

19 Ordines conferens extra tempora, nullam censuram, seu pœnam ipso iure incurrit, sed est suspendendus à potestate ordines conferendi per *dict. cap. sanè*, ibique Abb. *num.* 3. *de temp. ordinat.* Gloss. *in dict. cap. Cum quidam*. Et quamuis per Bullam citatam Sixti Quinti incurreret suspensionem, & alias pœnas latæ sententiæ, tamen, vt dixi, eam Constitutionem moderatus est Clemens Octauus in ea parte, ideò dictæ pœnæ cessarunt.

20 Aduertendum autem est, quod Ordines Sacri solum conferendi sunt in Sabbathis quatuor Temporum, aut Sabbatho Sancto, aut Sabbatho ante Dominicam Passionis, *can. quod die distin.* 75. *cap. de eo de tempor. ordin.* Concil. Trident. *dict. cap.* 8. *sess.* 23. Nisi super hoc Papa dispenset, vt per Sanchez *lib.* 7. *opusc. cap.* 1. *dub.* 51. Vel nisi in vno casu, quando scilicet ob aliquod iustum impedimentum Episcopus, non potuit ordinationes explere in Sabbathis supradictis. Potest enim tunc in die Dominica immediatè sequenti, continuato ieiunio naturali ab Episcopo, & ab Ordinandis, ordines supplere, *cap. litteras de tempor. ordin.* vbi Gloss. *v. pertinere*, Ostiens. & Cardin. *num.* 1. Anan. *num.* 3. alijque Canonistæ.

21 Ordines autem minores conferri possunt, non solum dictis temporibus, sed etiam mane in qualibet die Dominica, vel festo, si priuata sit ordinatio, vt si vnus, aut duo ordinentur, *cap.* 3. *de tempor. ordin.* immò etiam si tres, aut plures, si non tam multi sint, vt videatur generalis ordinatio celebrari, Sanch. *loc. cit. dub.* 52. Diana *par.* 1. *resol.* 30. *miscell.* 2. cum allegatis. Prima verò tonsura quouis die, & hora conferri potest, Sanch. *d. dub.* 52. *num.* 1. & de communi testatur Henriq. *lib.* 10. *cap.* 12. *num.* 1. Episcopalis autem consecratio ex antiqua traditione, die tantum Dominica confertur, *d. can. quod die distin.* 75. S. Leo *epist.* 79.

CONSVLTATIO CLX.

An, & quatenus à quocumque præsentati ad beneficia Ecclesiastica, instituendi sint ab Ordinarijs? Vbi decreta.

1 SAcrum Concilium Tridentinum hac super re *sess.* 7. *c.* 13. *de reformat.* Ita decreuit: *Præsentati, seu electi, vel nominati à quibusuis Ecclesiasticis personis, etiam Sedis Apostolicæ Nuncijs, ad quæuis Ecclesiastica beneficia, non instituantur, nec confirmentur, neque admittantur, etiam prætextu cuiusuis priuilegij, seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præscriptæ, nisi fuerint priùs à locorum Ordinarijs examinati, & idonei reperti. Et nullus appellationis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur. Præsentatis tamen electis, seu nominatis ab Vniuersitatibus, seu Collegijs Generalium studiorum exceptis.* Vide *cap.* 9. *sess.* 25. *de reformat. & cap.* 18. *sess.* 24. vbi exceptio videtur reuocari.

2 Secus verò si præsentati fuerint Cardinalibus legatis à latere. Cùm enim isti habeant intra suam legationem ordinariam iurisdictionem, *cap. Legatos de offic. legat. in* 6. possunt præsentati examinari ab ipsis, nec propterea ad alios locorum ordinarios remittendi sunt, sicut declarauit Sacra Congregatio. Nec ita hæc generalitas accipienda est, vt omnia beneficia eamdem examinationem requirant. Nam in beneficijs curatis, quæ etiam ante Concilium exigebant examen, *cap. nihil. de elect.* siue sint iurispatronatus, siue liberæ collationis, examen faciendum est ab Episcopis Ordinarijs ad præscriptum Concilij *cap.* 18. *sess.* 24. In alijs verò quibusuis beneficijs, ad quæ præsentatio, seu collatio, vel ordinatio facienda est à quibusuis personis Ecclesiasticis, Episcopo inferioribus, præsens decretum obseruandum est, & aliud *in cap.* 9. *sess.* 25. quod obtinet, etiamsi institutio pertineat ad Monachos, quando institutio facienda esset ab inferiore, dummodò non dependeat ab aliquo iurepatronatus, quod per Concilium sublatum sit *in d. cap.* 9. quemadmodum Sacra Congregatio respondit.

3 Vindicat sibi locum decretum, etiam in ijs, qui in Ecclesijs patrimonialibus, siue receptitijs, tam numeratis, quàm non numeratis, ad beneficia, quæ vocant seruitoria, admittendi sunt. Item in Ecclesijs, vbi cum Canonicatus vacauerit, ad illum præsentari, & ab inferiore institui debet antiquior beneficiatus, & ad beneficium antiquior ex expectationibus. Quia hoc casu voluit Sacra Congregatio non sufficere examen, quo quis approbatus fuit ab Episcopo, cum ad expectandum fuit admissus, sed quempiam singulo quoque assensu nouum examen subeundum. Beneficia verò simplicia, & Canonicatus, quorum collatio liberè pertinet ad inferiorem, minimè quidem hoc decreto comprehendi, censuit Sacra Congregatio. A locorum autem Ordinarijs examinari debent. Regulariter enim examinatio personæ ad eum pertinet, ad quem pertinet impositio manuum, *cap. Venerabilem, vers. est enim regulariter de elect.*

4 Quæro, an Episcopus, cui per litteras Apostolicas commissum est examen alicuius, qui beneficium simplex obtinuit; possit alteri examen faciendum committere? Sacra Congregatio respondit, posse committi, etiamsi in litteris ipsius Episcopi conscientia esset onerata. Sed pone; quod commissum fuerit examen requisitum ex hoc decreto, quæ partes erunt Ordinarij? Sacra Congregatio respondit, institutionem beneficiorum post Concilium factam, non præuio huiusmodi examine, esse irritam, & inanem ex *dict. cap.* 9. *sess.* 25. & taliter institutos in foro exteriori priuari debere; & ad fructuum restitutionem compelli. Si tamen volent se ex integrò subijcere examini, posse eos admitti, vt eadem beneficia, quatenus reperiantur idonei, consequi valeant, ab ijs conferenda, ad quos prior collatio de iure pertinebat. Vt autem Episcopi scire possint, an possessores beneficiorum rectè illa post Concilium fuerint consequuti, censuit Sacra Congregatio, licere Episcopis virtute dictorum decretorum compellere beneficiatos ad exhibendum suas prouisiones.

5 Ex his verbis, *etiam prætextu cuiusuis priuilegij*, censuit Sacra Congregatio, sublatum esse quoad hunc effectum, etiam priuilegium exemptionis in fundatione concessum. Hæc autem præsentatio, siue exhibitio facienda coram Ordinarijs locorum, ad effectum examinationis dumtaxat, non impedit aliam præsentationem faciendam coram ijs, quibus alioqui legitimè competit ius instituendi, aut confirmandi tales præsentatos, siue electos, & Constitutiones de admittendis resignationibus, comprehendere etiam beneficia simplicia, censuit Sacra Congregatio.

6 In Pennensi. Obtinentes beneficia curata à collatoribus inferioribus, debent examinari ab ordinarijs, secus in beneficijs simplicibus, quorum examen ad inferiores collatores prædictos pertinebit, & idem seruandum de beneficijs, quæ de iurepatronatus sunt.

7 In Tarentina. Licet præsentati, vel nominati à quibuscumque sint approbandi ab Episcopo, hoc tamen non habet locum in ijs, qui assumuntur in Ecclesijs receptitijs, quorum magnus est numerus in Regno Neapolitano.

8 In Iacensi. Præsentati ad portionem iurispatronatus laicorum, quorum institutio pertinet ad Capitulum, debent exa-

examinari, & approbari ab Episcopo, priusquam à Capitulo instituantur *cap. 9. sess. 25. & cap. 18. sess. 24.*

9 In Cæsaraugustana. Rectores, præsentati ad Parochiales Religionis Hierosolymitanæ, non sunt admittendi, nisi ab Ordinario examinentur, & approbentur.

10 In Cremonensi. Mansionarij Ecclesiæ Cremonensis, qui ad nutum amouibiles eliguntur à Capitulo, & ab Episcopo approbantur, & confirmantur, possunt ab eodem examinari.

11 In Vercellensi. Videre, an beneficium sit iurispatronatus, & cognoscere de iuribus litigantium spectat ad inferiorem collatorem, qui ius instituendi habet. Examen autem super idoneitate præsentatorum, & eorum approbatione ad Episcopum loci spectat.

12 Ordinarius in sui præiudicium potest prorogare tempus concessum patronis ad præsentandum per quatuor, vel sex menses, vt fuit decretum in Rota, teste Crescentio *decis.* 148. in manuscriptis, Paris. *de resignat. lib. 7. q. 29. n. 11.*

13 In Pennensi. Hoc decretum procedit in beneficijs, quæ sunt de iurepatronatus simplicibus. Quod iterum fuit declaratum in vna Regiensi.

14 In Cremonensi. Quando agitur de beneficijs simplicibus iurispatronatus, examen pertinet ad Episcopum, non autem ad Præpositum, etiam exemptum, super idoneitate ætatis, litteris, & sufficientia.

15 Sacra Congregatio Concilij declarauit, Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos Collegiatæ Ecclesiæ Fogiæ Troianensis Diœcesis, examinandos, & approbandos esse ab Episcopo quotiescumque præsentantur, & eliguntur pro Canonicatu eiusdem Ecclesiæ, quamuis ordinem annexum non habeat mense Iunij 1590. & ita Romæ obseruatum, quamuis communiter prædicti non examinentur, præfata declaratione, & stylo Romano non obstante, hac ratione, quia Diaconus censetur idoneus ad beneficium simplex, & ad Canonicatum in Collegiata, ordinem annexum non habente.

CONSVLTATIO CLXI.

1. *Acta prima instantia intrà quot dies dari debeant gratis reo appellanti?*
2. *Testes deponentes contra Episcopum quales esse debeant? Vbi quid de causis Episcoporum?*

1 AD 1. Ex Sacro Concilio Tridentino *sess. 13. cap. 3. de reform.* sic habetur: *Reus ab Episcopo, aut eius Vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans coram Iudice, ad quem appellauit, acta primæ instantiæ omnino producat, & Iudex nisi illis visis, ad eius absolutionem minimè procedat. Is autem à quo appellatum fuerit intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioqui absque illis causa appellationis huiusmodi, prout iustitia suaserit, terminetur.*

2 Hoc decretum planè nouum videtur. Nam *in cap. vt debitus de appell.* satis erat, si appellans causam aliquam iustam suæ appellationis afferebat, vt Iudex, à quo posset de appellatione cognoscere. Idem habetur *sess. 24. cap. 20. ad finem.*

3 Is autem, à quo appellatum fuerit intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibere debet. At *d. cap. 20. sess. 24.* nullum tempus est præfinitum. Puto, responderi posse, hoc decretum loqui de reo appellante in causis criminalibus, illud verò de appellante in causis ciuilibus. Hoc verò tempus triginta dierum posset dubitari, an incipiat à die sententiæ, an autem à die requisitionis.

4 Censuitque Sacra Congregatio, nihil esse distinguendum, an ex Iudicis officio, an ad querelam partis in causa criminali procedatur. Et notandum, quæ in hoc decreto habentur, intelligenda esse de persona Iudicis, qui in criminali causa sententiam tulit, & à quo appellatum fuit, vt is scilicet quantum in se est, acta ipsa postulanti exhibeat gratis, atque ita nullam mercedem eo nomine accipiat, quę habentur *d. cap. 20. sess. 24.* intelligenda sunt de persona notarij, qui actorum copiam tenebitur exhibere appellanti, congrua mercede accepta. Item respondit Sacra Congregatio, si Cancellarij Iudicis à quo sunt ijdem, & notarij, mercedem eis debere ex dicto decreto *cap. 20. sess. 24.* alioqui nihil soluendum esset ex hoc decreto.

5 Eadem Sacra Congregatio censuit, constito de contumacia Iudicis, à quo, recusantis exhibere acta, partes Iudicis, ad quem esse absoluere partem appellantem à molestationibus, & pronunciare attentata, & sententiam Iudicis, à quo, si vnquam reperiantur, cassa fore, ac esse vana.

6 Porrò, vt alibi dixi, decretum hoc, in quo dicitur, quod acta postulanti gratis exhibeantur, intelligitur de Iudice, & de Commissario illo, qui pro officio exercendo habent constitutum salarium, alijs autem notarijs soluenda sunt iuxta locorum consuetudinem ex *d. cap. 20. sess. 24.*

7 Iterumque edico, quod Sacra Congregatio super Episcopis scripsit Episcopo Hostunensi, nempè: *Il Vescouo fà bene à non vendere la Mastrodattia, mà non dee participare esso di guadagno alcuno delle scritture, e nelle cause criminali quando si dà il processo da trasportarsi al Giudice all'appellatione, non si paga cosa alcuna, ne al Vescouo, ne al suo Cancelliere, stante la dispositione di questo decreto, mà al notaro della causa si dee ben pagare la sua mercede per il cap. 20. sess. 24. de reform.*

8 Ad 2. Ita etiam habetur ex Concilio Tridentino *dict. sess. 13. cap. 7. Testes in causa criminali ad informationem, vel indicia, seu aliàs in causa principali contra Episcopum, nisi contestes, & bonæ conuersationis, existimationis, & famæ fuerint, non accipiantur, et si odio, temeritate, aut cupiditate aliquid deposuerint, grauibus pœnis mulctentur, can. accusatio quoque, can. accusatio Episcoporum, can. testes 2. q. 7. can. vlt. 2. q. 5.* Concil. Roman. sub Syluestro iuxta Anacleti Papæ *epist.* 2. & Carthag. 2. *cap.* 6. & Carthag. 4. *cap.* 96. Sixti III. *epist. 3. cap. 2. & cap. qualiter, & quando 2. de appell.*

9 Vnde cùm delictum sit Ecclesiasticum, & testis laicus mulctandus est à Iudice Ecclesiastico, vt etiam significatur *cap. 3. sess. 25.* Glossa, & Doctores *in cap. licèt de pœn.* traditque Felin. *in cap. Irrefragabili, §. Cæterum de offic. Ordin.* ibique Doctores, quod Episcopus propria auctoritate id possit sine inuocatione brachij sæcularis, quod etiam asserit Abb. *in cap. Cùm sit de for. compet.*

10 Die 4. Ianuarij 1594. Cùm in causa Andriensi contra Episcopum examinati extiterint aliqui Testes pro fumo, vt dicitur, ad deliberandum, an concedendus esset Commissarius ad partes, & Sacræ Congregationi non visum esset, quod sufficerent dicta prædictorum Testium, accesserunt alij Testes ad Vrbem ad se examini subijciendum contra eumdem Episcopum, & data exceptione pro parte Episcopi contra ipsos ex eo, quia non essent bonæ vitæ, ac famæ, prout requirit Concilium, contra ipsos produxit aliquos processus. Tractatum fuit, an dicti testes essent examinandi, & seruato stylo hactenus seruato à Sacra Congregatione, & ab Auditore Cameræ Apostolicæ, fuit conclusum, præfata exceptione, & Concilio Tridentino non obstantibus, dictos testes examinandos esse, & D. Cardinalis Plato ponderabat verba illa *d. cap. 7. sess. 13.* testes in causa criminali ad informationem, vel indicia, seu aliàs in causa principali contra Episcopum, nisi contestes, &c. dicebat debere intelligi, quod Iudex post sumptas informationes non debeat contra Episcopum habere in consideratione dicta illorum Testium, qui non fuerint bonæ vitæ, famæ, & contestes.

11 Causæ verò Episcoporum, cùm pro criminis obiecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur, Concilium Sardicense *cap. 3. cap. ad abolendam de heret.* Concilium Tridentinum *sess. 13. cap. 8. & sess. 24. cap. 5. de reformat.* vbi id ampliatur, quod possint committi Metropolitanis, vel Episcopis à Sanctissimo Domino Nostro eligendis per rescriptum manu Sanctitatis suæ signatum. Et quamuis de iure anteà Episcoporum causæ à Metropolitano possent cognosci, tamen non poterant terminari, *can. quamuis liceat 3. q. 6.*

CONSVLTATIO CLXII.

De saluo conductu hæreticis dando. Quid contineri debeat? Exceptiones hæreticorum contra Concilium Tridentinum, Ea diluuntur.

1 QVanta cum diligentia, & charitate Summi Romani Pontifices hæreticos, & schismaticos ad vnitatem Ecclesiæ Catholicæ reducere conati sint, constat ex pari benignitate, qua vsus est Clemens Quartus in amplectendis Græcis in vnionem Ecclesiæ Catholicæ; qui scribens ad Imperatorem Constantinopolitanum sic ait: *Aliquos de peritioribus, quos repereris in Clero, vel populo, ad nostram mitte præsentiam, nosque, qui iuxta Principis Apostolorum sententiam parati sumus omni poscenti nos de ea, quæ in nobis est fide, & spe reddere rationem. Illos, quos miseris charitatiuè tractabimus, & patienter quicquid proponere voluerint, audiemus, & tam plenè, donante Domino, satisfaciemus eisdem, quod, amoto cuiuslibet dubietatis scrupolo, fidei veritatem agnoscent, & ad te cum gloria remeabunt.*

2 Quinimò publicam fidem tutò veniendi, ac recedendi, quæ vulgo appellatur saluus conductus, Pontifices dare solitos Sanctus Gregorius testatur *lib. 3. epist. 41*, vbi dum Bonifacium, ac cæteros ad examinandos eorum errores, & veritatem dignoscendam pluribus accersit, hæc addit: *Hi autem, qui dubitationis vestræ participes sunt, si ad me venire voluerint, nullam ex me, quasi ex potestate prodeuntem, violentiam pertimescant. Et lib. 4. epist. 43.* Petrum, & Prudentium Episcopos à rectâ fide deuiantes, ad se inuitans, ac inter cætera scribit: *Ego verò, diuina protectione gratia suffragante, satisfacere vobis, de quibus dubitatis paratus sum, & confido de Omnipotentis Dei misericordia, quod ita vobis satisfactio mea interius inhærebit, vt nihil charitati vestræ de cætero possit ambiguum remanere. Nam illa, quæ Sanctissimæ quatuor Synodi sapuerunt, atque definierunt, sicuti prædecessor noster Sanctissimus Leo Papa, ita ea, & nos sapimus, sequimur, ac tenemus, nec ab eorum fide aliquo modo dissentimus. Sed quia plus persona præsens, quàm epistola satisfacit, hortor, dilectissimi fratres, vt ad me venire, sicut præfatus sum, debeatis, dummodo ratione percepta à concordia Sanctæ vniuersalis Ecclesiæ dissensio vos nulla disiciet. Hoc tamen certa sit vestra charitas, quia vos, & cum affectu, quo decet suscipiam, & cum gratia relaxabo. Nec aliquam vos, vel quoscumque alios, qui pro hac ad me causa venire voluerint, afflictionem, vel molestiam sustinere promitto, sed seu ad consentiendum mihi cor vestrum misericordia diuina compunxerit, siue quod absit, in ea vos durare dissensione contigerit, ad propria vos remeare, quando volueritis, iuxta promissionem meam sine læsione, vel molestia relaxare curabimus.*

3 Id ipsum Gregorius Decimus cum Græcis in Concilio Lugdunensi, & Eugenius Quartus Marcum Ephesinum, & Nicolaum Metonensem, qui cum quibusdam alijs vnionis decreto consentire noluerunt, incolumes permisit à Concilio abire. Quod si benignitas, & clementia cum hæreticis nihil proficiet, saltem id operabitur, vt vnusquisque cognoscat eorum pertinaciam, & nullam excusationem habere apud Deum, & homines prudentes, quemadmodum legitur in decreto Theodosij, & Valentiniani Imperatorum pro Concilio Ephesino de eo, qui ad Concilium vocatus, non promptè venit, inquiens: *Nos harum rerum multam gerentes curam, neminem abesse à Concilio patiemur, neque vllam habebit apud Deum, neque apud nos excusationem, qui non statim iuxta prædictum tempus ad definitum locum diligenter peruenerit. Etenim qui ad Sacerdotalem Synodum vocatur, si non prompto animo concurrat, non rectâ videtur esse conscientiæ.* Hoc Patres eiusdem Concilij Imperatori scripserunt, dum Nestorium semel, iterum, ac tertiò vocatum, non venientem condemnarunt, dicentes, quod non oportebat Sanctam Synodum sine effectu manere.

4 Porrò summa cum ratione hæc cum hæreticis in Concilijs via initur, Nam, sicut inquit Sanctus Leo Iuuenali Episcopo Hierosolymitano, Concilium tempus Indulgentiæ est, quo quis resipiscentiam magis, quàm pertinaciam eligit. Et de Eutychete hæretico inquit, dum videtur insipientiæ suæ sensum catholicis moribus displicere, reuocare se à sua opinione debuerat, nec ita Ecclesiæ Præsides commouere, vt damnationis sententiam mereretur accipere, quam vtique si in sua sententia voluerit permanere, nullus poterit relaxare, Sedis autem Apostolicæ moderatio hanc temperantiam obseruat, vt & Seuerius agat cum obduratis, & demum veniam præstare correctis.

Magnus, & amplus est saluus conductus à Concilio 5 Tridentino datus Protestantibus in fine sessione 13. his verbis expressus: *Sacrosancta, & generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata, præsentibus in ea eisdem Sanctæ Sedis Apostolicæ legatis, & Nuncijs, omnibus, & singulis, siue Ecclesiasticis, siue secularibus personis vniuersæ Germaniæ cuiuscumque gradus, status, conditionis, & qualitatis sint, quæ ad œcumenicum hoc, & Generale Concilium accedere voluerint, vt de ijs rebus, quæ in ipsa Synodo tractari debent, omni libertate conferre, proponere, & tractare, ac ad ipsum œcumenicum Concilium liberè, & tutò venire, & in eo manere, & commorari, ac articulos, quos illis videbitur, tam scriptò, quàm verbo, offerre, proponere, & cum Patribus, siue ijs, qui ab ipsa Sancta Synodo delecti fuerint, conferre, & absque vllis conuitijs, & contumelijs disputare, nec non quando illis placuerit, recedere possint, & valeant; publicam fidem, & plenam securitatem, quam saluum conductum appellant, cum omnibus, & singulis clausulis, & decretis necessarijs, & opportunis, etiamsi specialiter, & non per verba generalia exprimi deberent, quæ pro expressis haberi voluit quantum ad ipsam Sanctam Synodum spectat, concedit. Placuit præterea Sanctæ Synodo, vt si pro maiori libertate, ac securitate eorum, certos tam pro commissis, quàm pro committendis per eos delictis, Iudices deputari cupiant, illos sibi beneuolos nominent, etiamsi delicta ipsa quantumcumque enormia, ac hæresim sapientia fuerint.*

Amplior ab eadem Sancta Synodus saluus conductus 6 datus fuit *sess. 14.* Amplissimus verò *sess. 18.* Germanicæ nationi. Vnde perperam excipiunt, *Concilium Tridentinum non fuisse liberum, nec Germanicæ nationis; Nam Tridentum est in Italia, loco parum salubri, cuius Episcopus fuit Cardinalis.*

Verùm maiorem libertatem vel in Concilio, vel Re- 7 publica datam nemo facilè dixerit. Itaque dum timorem causantur, satis ostendunt causæ se diffidere, lucem vereri, malle se in Germania simplices fallere, quam Ecclesiæ conspectum subire. Cur enim locum, & libertatem declinent, cum illum totum Imperium approbauit. In decreto imperiali anno 1548. Augustæ promulgato, id habetur, quò lectorem remitto. Cur hic vniuersum Imperium nihil de loco, de libertate, & Conuocatore Concilij quæritur? Sed illius sententiæ se subijcit? Quis autem fascinauit multos, vt nec veteri Ecclesiæ, nec recenti Concilio, cui omnis antiquitas consentit, crederent? Quis tam citò transtulit Germanorum constantiam, vt nec venirent ad Concilium, nec decreta eius tuerentur? Nempè illi, qui à prima Ecclesia eos absciderunt, nunc hoc agunt, ne cum reliqua christianitate coalescant, & ne hoc aliquando fiat, miseros in plurimas sectiunculas, & monstrosa tam nomina, quàm dogmata, diuidunt.

Facilè igitur ab æstu tuerentur Prædicantes, præser- 8 tim cum Imperator, & Iulius Pontifex, nisi impedimento prohibiti fuissent, eo se conferre parati essent. Cùm tot hominum opulentorum, & principum fuerit idonea Sedes, maximè cum inter Italicos soles, & alpium frigora quasi temperata aura tepeat. Nam frigus, quod Tridento adscribunt Cosmographi, Itali, & Hispani, minus est boreali algore, etsi tamen Saxonicam, Balticamque hiemem vinceret. Tridentinum gelu, ea de re queri Italos, Siculos, Hispanos, Francos oportebat, quos ex natiuo calore in rigentes plagas Germanorum discordiæ attraherent, nonnè illi mitius Cœlum, paulòque quietius orarent?

Quod

9 Quò autem de libertate negata querantur, iniquissimum est, solum ad inuidiam Catholicis ficta formidine concitandam. Nam Ciuitas Germanicæ nationis est Tridentum sub ditione Ferdinandi tum erat, & nunc quoque Augustæ Domus Austriacæ est. Quomodo igitur Oppidum Cæsareum libertatem imminuit, quam Cæsares ipsi sartam tectam seruabunt? Nec Cardinalis obstitit, immò nec potuit, cùm non ipse modò, sed vniuersum Concilium cum Pontifice, & Imperatore omnibus Germania, cæterisque nationibus saluum conductum non semel, sed iterum, iterumque ediceret? Tantum tota Ecclesia Christiana nationi Germanicæ indulsit.

10 Secunda exceptio solet esse contra Concilium, *quia à Pontifice collectum est, cùm id fieri debeat ab Imperatore.*

11 Non est tamen hæc legitima exceptio. Cur enim Germani, & Angli cum paucis nondum in scripto quærunt, cum reliquus Orbis Concilium veneretur? Ipse Imperator caput Imperij hoc egit, vt à Papa indiceretur, atque continuaretur, si honore sui Principis tangunt, ne eius solicitudinem Concilium quærentis aspernentur. Cur Saxonicam confessionem anno 1551. Concilio obtulerunt? in qua aiunt, se de concionatoribus suis non esse alicuius erroris, vel in doctrina, vel in Ecclesiæ gubernatione sibi conscios, attamen non dubitare eos tanta modestia, & pietate præditos, quia, si testimonijs cœlestis doctrinæ, & vero consensu Ecclesiæ Catholicæ admoniti fuerint, ædificationi, & tranquillitati Ecclesiæ haud quaquam sint defuturi.

12 Si verò repudiant Concilium, quia Papæ auctoritate est collectum, cur recipiunt Nicenum, quod non modo à Syluestro Papa collectum est, sed suo etiam decreto definiuit, quis iure indicere Concilium possit? Athanasij *epistol.* ad Felicem de infestationibus Arianorum verba sunt: *Scimus in Nicena magna Synodo trecentorum, & octodecim Episcoporum, ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Romani Pontificis sententia Concilia celebrari.* Inde, & Socrates *lib. 2. historiæ: Nullius roboris esse Concilia, quæ aliter celebrantur; quàm regula Ecclesiastica iubeat, non oportere præter Romani Pontificis sententiam Concilia celebrare.* Tantùm igitur abest, vt Pontificis auctoritas in celebratione Concilij interposita absterere debeat Status Augustanæ confessionis, vt potius ea causa promptissimè suscipi conueniat, cùm sine tali auctoritate Concilium sit inualidum. Concilium enim ab eo colligendum est, qui Ecclesiæ præest. At Imperatores non sunt Ecclesiæ præsides; immò sæpè fuerunt persecutores.

13 Deinde mirari satis non possumus, quid rationis illi prætendant, qui Imperatoris Caroli, Maximiliani, Ferdinandi, Rodulphi, Mathiæ auctoritate Concilia colligenda probare se dicunt; nam eorum doctores voce, & scriptis hos Imperatores Antichristianos esse calumniantur, decicornem bestiam esse Imperatorem, vel Imperium contendit Aretius *Apocalip. 13. 2. & 15. Nomen bestiæ est, esse filium Romanæ Ecclesiæ, seu Catholicum, seu Romanæ Ecclesiæ membrum.* Idem: *Draconem esse diabolum, qui sua ornamenta affingit imperio*; Idem: *Bestiam adorare: esse Imperatores superstitiosè colere, & id eos est facere, qui inuictum Imperatorem appellant.* Idem *queritur vers. 8. homines mirari Principum successum, ideo in cordepartes transire.*

14 Quomodo igitur Concilium auctoritate Imperatoria, hoc est bestiali, draconina, antichristiana, persecutoria, idolatrica, vt ipsi horrendum in modum Maiestatem blasphemando, fingere solent, pro Catholico, & legitimo approbabunt? Quorsum igitur Imperatorem nobis objciunt, cuius si auctoritatem in Synodi Congregatione agnoscunt, cur modestiam, prudentiam, fidem, religionem, zelum, quo in Concilij inchoatione, & continuatione Pontificem monit, adiuuit, audiuit, sententiam Concilij amplexus est, non sequuntur? Secutus est ille in re maximi momenti Constantinum, & alios pios Imperatores. Concilium quæritis imperatoria auctoritate congregatum, quod dari non potest, cur quod auctoritate imperatoria defensum, probatum, cultum est, non sequimini.

Deniquè & Pareus, & Archiconcionator Saxonicus auctoritate principali imperari Concilium posse sentiunt, vt integrum non sit, illud quocumque modo recusare, quia potestatem etiam coactiuam ad Synodum esse necessariam iudicarunt. At qui Imperator coget Hispanos, Italos, Gallos, Anglos, Suecos, Polonos, alios? Sicilicet exteros, nec sceptro suo obnoxios, ad itinerum pericula, expensarum damna coget, quem vos adeò imbecillem putatis, vt paucos negotiatores Mulhainenses, ab iniquo canutu, & insano sumptu faciendo cohibere non possint? Quem in ædibus illis imperatorij vigoris prouocatricibus dormientem pinxistis, cuius aquilam implumem contumeliosè formastis? 15

Tertia exceptio est: *Soli Episcopi, Cardinales, Monachi sententiam dixere, à iure suffragij laici exclusi sunt. Non igitur fuit concilium legitimum.* 16

Nemo exclusus est, cui ius est veniendi, & sententiam dicendi. Verba Pontificis, Concilium indicentis ista sunt: *Omnes omnibus ex locis tam venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios Abbates, quàm alios quoscumque, quibus iure, aut priuilegijs in Concilijs Generalibus residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas, &c.* Veteri religione standum est, ac proindè veteri iure Concilia indicenda, & celebranda sunt. Cùm verò potestas detur vniuersis veniendi, sententiamque dicendi, quibus iure, aut priuilegio concessum est, nemo queri potest, se exclusum, nisi contra ius venire iustum esse quis indicet. 17

Olim autem fuisse de fidei controuersijs iudicium Sacerdotibus permissum, clariùs est, quam vt doceri oporteat. Quid enim clariùs, quàm Nicenæ Synodi 318. Episcopos subscripsisse, nullum laicum? Aut igitur vnicum ex omnibus Concilijs det, cui cum Episcopis laici subscripserint, & sententiam definitiuam dixerint, & de Tridentino querelas audiemus, aut si non potest, omnia vetera Concilia vnico nutu abjiciat, seque ad hostes omnium Conciliorum, hoc est totius Ecclesiæ, apertè, & absque insidiosa simulatione conferat. Scimus quibusdam Imperatores subscripsisse, sed pium illi consensum ea re se testati sunt protestati, non iudicandi sibi partes arrogari. 18

Quarta exceptio. *Prelati, qui Concilio interfuere iureiurando Pontifici obligati fuerunt. Non igitur liberas sententias dixere.* 19

Constituto hoc; quod verum esse fatentur omnes, legitimo iuramento Iudicum, Consiliariorum, Senatorum, non tolli sententiæ dicendæ libertatem, sed firmari, disquirendum est de iuramento Prælatorum in Concilio Tridentino, anne veritati obstiterit? Potius profuisse docet Petrus Fontidonius oratione ad Germanos. Nam iureiurando ad veritatem docendam, atque acceptandam, prout sciuerint, & potuerint, adacti sunt. Non autem obstat, quominus liberè veritatem inquiras, si id te facturum esse iuraueris. Alioqui Principes subditis, quos sibi iuramento deuinciunt, libertatem eripere censerentur. Cum verò iuramentum non sit vinculum iniquitatis, optimè norunt omnes, se nullo iuramento teneri, vel ad mendacia defendenda, vel opprimendam veritatem. Quid verò? An Principes Imperij, quia iuramento obligati sunt Imperatori, idcircò à veritatis confessione arcentur. Quis Theologorum Protestantium non multis, immò iniustis iuramentis obstrictus est? Adiuratus, & adiurans in suæ Academiæ hæreses? 20

Quinta exceptio. *Concilij Tridentini definitiones, & Canones non sunt secundum verbum Dei. Meritò igitur illos recusamus. Cur enim humanis nos subijciamus legibus? Solus Christus sententiam dicat, solum eius verbum audiatur.* 21

Non constat sibi incertus error, in seipsum impingit, seque elidit tandem falsitas, dum vndique veritatis manifestationem fugit. Paulò ante laicorum suffragia æquabant Sacerdotum decretis, nunc solum Christum, hoc est Scripturam audire dignantur, atque vtinam audiant, sic enim audirent etiam Sacerdotes, quos audiendos esse Scriptura pronunciat. Quæ de Scriptura sola dicenda erant, varijs locis explicata sunt à Bellarmino, & alijs. Si enim sola scriptura sufficit, quid opus Concilio? 22

Nam in eo agendum est de vero sensu, & interpretatione scripturæ. Non ignorabant scilicet Principes Imperij de hac causa agi, cum Concilium petierunt. Nec dubitasse de veritate diuinorum eloquiorum, sed interpretationum pacem quæsisse tanto labore constat.

23 Sexta exceptio. *Scandala sunt in Papatu, & mala sæpè vita Paparum. Non igitur legitimum Concilium.*

24 Non vtar communi, sed vera, & quam Christus quoque probauit, responsione, *Luc.* 18. Nec vicissim tegeram tibi fratrem inhærere qui euellere de Papatu festucam laboras, quia non debeo vitia errantium componere peccatis Orthodoxorum. Iniqua est comparatio catholici cum hæretico; maximè imputatitio, cui nullum facinus iustitiam excutit. Hæc itaque mittamus, ne nos cum Luthero docere cogamur, Euangelicos septem diabolis in Euangelio obsessos esse, qui vnico solum antea vexabantur, ne cum Caluino queri ex Caluinistis vix decimum quemque sincerum esse.

25 Hoc vnicum, atque vnicè rogo, ne illi accusent innocentes, atque ex inuidia nominis, odioque communem causam faciant, ego nocentes non defendam. In Concilio multi docti, Sancti, atque vita integra fuere Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Doctores, si de moribus Iudices ex vero, non ex detractorum maledicentia. Quis ex tanto numero publicè infamis instar Caluini, & Bezæ? Ecce tantum Concilium in conspectu est, recense subscriptorum peccata, & proba, si accusas, aut probare te posse assere, si conuiciaris at parietibus tecta sunt. Hoc tibi vnde notum sit, quæro, quod tam solicita cautione tectum est? Nam si absque argumento accusas, calumniator.

26 Sint tamen, & apud nos scandala, vt reuera sunt, atque vtinam in auctorum exitio, atque damnatione sisterent; non tamen desinit Ecclesia esse, quamuis etiam intra septa sua malos teneat, nec Christus non erat caput Ecclesiæ, quia erat, & Iudæ; non amittit naturam triticum, quamuis sit inter zizania. Episcopus non amittit dignitatem, & officij potestatem, imò nec fidei veritatem, etsi non sint opera eius plena coram Deo suo. Alioqui cur Principes sæculi peccando non excedunt sedibus sui, si in ordinem redigitur Episcopus, vbi captus fuerit? Quod si decreta de reformatione legeris, facilè animaduertes Concilium recta docere, monere, hortari, reprehendere, siue Pontificum, & Romanæ Curiæ, siue Regum, & Magnatum sint. Nemo vel simoniacum, vel alia flagitia probauit, sed verò iudicio omnes amputanda censuerunt, licèt multorum malis impares sint leges, quod solum illi nesciunt, qui humanum genus ignorant.

27 Septima exceptio. *Falsa est doctrina Concilij. Ipsum igitur Concilium est repudiandum.* Iam supra monstraui, & alij probarunt, Concilij decreta, atque dogmata ex veteri Ecclesia ad nos vsque perpetua, & nusquam interrupta serie peruenisse. Hoc sanè operæ precium fuerit, cognoscere, quinam sint, qui Concilium Tridentinum falsitatis accusant, qui medijs in discordijs, & de religione contentionibus, quibus Germania concutitur, vniuersalem Ecclesiam iudicant. Vestris dissidijs medelam à Concilio quæsistis, arbitros elegistis, nunc Iudicem, postquam causa cecidistis rei, calumniari iuuat. Germani suis dissidijs agitati Christianum Orbem implorarunt, Concilium rogarunt, ægro membro vno totum concussum est corpus, vna pars Ecclesiam vniuersam fatigat, & eius pro se laborem vltrò contemnit, consilium aspernatur, imitata phreneticorum insaniam, quorum furor primo contra medentium solicitudinem asperatur.

28 Pacem religionis habebat Italia, maiorum institutis viuebat Anglia, vt seruaretur Vngaria, Pontifex, & Cæsar annitebatur, Gallia quietabat, nullus enim erat Caluinianus, Lusitania in Oriente, Hispania in Occidente fines Imperij, & Euangelij propagabat, tanta bona turbauit, & spes maiores intercidit noua fides Germanorum, quæ postquam in se diuisa, & lacera, ferre amplius, quæ ipsa fecerat mala, non poterat, ad vniuersam Ecclesiam respexit, vt domesticas factiones vniuersitatis iudicio, & consensione componeret, atque vtinam in eo, quod rectè institutum erat, perseuerasset. Sed ijdem Curiones, tubæ ciuilis belli, restituendæ paci obstiterunt.

29 Itaque, contempto Concilio, dati in reprobum sensum, in se mutuo conuersi amplius etiam furere cœperunt. Quid enim audacius, stolidiusque, quàm eos, quos Iudices omnes elegerunt, à reorum desperatissimis damnari; & quorum iam causa protrita, atque euicta extremo suffragio damnanda erat, eos Iudicum præoccupare subsellia; & quæ sibi mala timebant, in Iudices conuertere? *Doctrina*, inquiunt, *Concilij falsa est*. Falsa igitur doctrina illa, quam Concilio Tridentino vetera Concilia, Patres tradiderunt? Si non est igitur in toto Orbe veritas, in qua Germaniæ factione demum illa domicilium habet? Pacis omnem spem abscindit hæc accusatio, nemo est Memnonista, nemo ZuencKfeldianus, nemo Vbiquitarius, Socinianus, Trinitarius, Sacramentarius, Flauianus, Maiorista, Angliopapista, Puritanus, qui non hac oratione omnia vetera, noua, maxima, minima Concilia irridere possit, atque eludere, si falsum id esse dicat, quod suæ opinioni est repugnans, suæ voluntati ingratum est, suæ gloriæ, aut commodis aduersum.

Hinc illa immanis in nouitijs Religionibus, & celeberrima schismatum, atque nouarum sectarum propagatio. Hinc æterna bella sunt, in quæ dæmon eos præcipitat, qui remedia pacis contemnunt. Nam quæ pax in regno, quæ ciuium concordia, quæ familiæ poterit esse coniunctio, mutaque officia, nisi aut Magistratus, aut paterfamilias finiendarum litium habeat potestatem? Quis ferre poterit eos, qui omnem Iudicem, atque iudicium prorsus fugiunt? Qui enim Concilium contemnunt, quem Iudicem tandem admittent? De illis rectè Cyprianus *lib.* 1. *epist.* 3. *Quales putas eos, qui Sacerdotum hostes, & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec Domini comminatione, nec futuri iudicij vltione terrentur? Neque enim aliundè hæreses obortæ sunt, aut nata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex, Christi vice cogitatur, cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus Collegium Sacerdotum quicquam moueret. Itaque euidens est signum schismatis, Concilij fuga, aut obtrectatio.* 30

Octaua exceptio. *Concilia rarò prosperos euentus habuere, non igitur Tridentinum est suscipiendum.* 31

Concilia legitimè instituta non sua culpa, sed hominum 32 impiorum malitia, & calliditate interdum bella, persecutionesque peperere, Christus ipse docendo, rectè viuendo, miracula edendo inuidiam Iudæorum in sese armauit. Leges iustæ, & seruandæ Reipublicæ prudenter latæ, multis exitio sunt, ipsa disciplina, monitio, atque correctio tumidis, atque asperis ingenijs est detrimento. Nicenum Concilium, quas dedit turbas, cum primum stylo, & voce, deindè armis munita hæresis Ariana se de orthodoxis vindicaret? Nemo in accusationem legum vertitur, quia lege in maleficos agitur. Nemo disciplinam accusat, quia sæpè irritat feroces animos, vt in abrupta virorum licentiosius, atque desperatius ruant. Non sunt hæc vitia rerum bonarum, & quarum custodia Ciuitatibus, & Regnis necessaria est, ad frangendos improborum conatus semper retenta, sed hominum impiorum, qui legibus contineri, & regi nolunt. Ita nec Concilium Tridentinum, paci consecratum, pacis studiosissimum, quod ad vnius nationis pacem conciliandam, & reliquæ christianitati coniungendam toto Orbe conuenit Episcoporum, atque Doctorum multitudo turbarum sequentium causa fuit, verùm illi, propter quorum turbulentos conatus Concilium congregari oportuit.

Verùm plura de fructu tam magni, Sanctique Concilij dicenda arbitror. Nam primo consensus Catholici Orbis in eo patuit, non inter diuersorum Regnorum Theologos dumtaxat, sed cum primæua Ecclesia. 33

Deindè, reformati mores Cleri, & Plebis, quæ reformatio etiam Germaniam magna parte illustrauit. 34

Postremò, omnes hæreses Concilij anathemate, quasi 35 fulmine ictæ, deteriori conditione fuere, quàm ante, sensim ad vetustatem, & interitum tendere inceperunt. Anno 1564. confirmata est Synodus, cùm vltima sessio inchoata fuisset anno 1563. die 3. Decembris, absoluta die 4. Post illud tempus multò magis diuidi hæreses, & interire mutuis anathematismis cœpere. Vsque adeò, vt nunc vix vlla Ciuitas in Germania interueniatur, quæ omnes eas hæreses tueatur, in quas tum, cùm inchoaretur Concilium coniurarunt. Nemo iam confessionem Augustanam integram profitetur, dimidia pars Lutheranorum interea ad Calui-

nif-

nismum defecit, vel ad Catholicam vnitatem rediit, Caluinismus inter Catholicos propugnari desijt ea, qua ante pollebat potentia, quin & ipse iam impares factiones diuisus ruinam minatur.

36 Nona exceptio. *Qui in Concilio consederunt, inimici sunt, & aduersa factiones. Non igitur audienda sunt nobis, nec est aequum nos hostium stare iudicio.*

37 Vtinam vel Tridentinorum vos hostes non essetis, vel illos esse hostes vestros non fingeretis. Quomodo enim hostes, qui toties ad concordiam inuitarunt? Qui vestri causa sumptum fecerunt, molestias peregrinationis sustinuerunt? Errorum aduersarios fuisse nullas dubito, cùm ipsi, ne dubitare quis possit, eos damnarint, *Sed tamen hostile Concilium.* Sed obsecro quodnam amicum Concilium voces? Si Caluinianus es, Lutherani sunt tuo iudicio *turbulenti veritatis hostes.* Si mollis Caluinista, *Rigidi te quouis Haeretico, Turca, & Iudaeo deteriorem iudicant.* Si Rigidus es, molles & Manichaeum, & Borbonitam asseuerant. Si Maiorista es, aut Flauianus, aut Osiandrinus; omnes habebis inimicos, qui tuae factionis esse nolunt. Quale igitur Concilium eligis? An ex eo hominum genere, quod tibi addictum est, aut cui tu auctoratus es? Tali Concilio vinces sine certamine, sine periculo, prudentissime enim Iudices Legisti; neminem enim admittis, nisi qui te iam ante absoluit, nisi cui eadem tecum est causa. Et haec contra Paxeum. Vide quae de Saluo conductu alibi scripsimus.

CONSVLTATIO CLXIII.

De casuum reseruatione in Sacramento poenitentiae. A quibus fieri possit? Quid de Regularibus? Quidve de Sacerdote non approbato in articulo mortis, praesente Parocho, vel alio Sacerdote approbato? Quidve si Sacerdos esset Haereticus, vel Schismaticus? Sententia Sacrae Congregationis Concilij.

1 ESse in Ecclesia potestatem reseruandi aliqua peccata superioribus Iudicibus est de fide definitum in Concilio Tridentino *sess.14. cap.7. & can.11.* & probatur ex antiquissimo vsu. Nam in Concilio Carthaginensi 3. *cap.31.* & in Concilio Africano *cap.10.* quod habetur 26. *q.6. c.vlt.* dicitur, vt Presbyter non absoluat poenitentem, inconsulto Episcopo, nisi necessitate cogente, in ipsius Episcopi absentia. Idem colligitur *ex can. Latorem* 33. *q.2.* vbi est sermo de peccato matricidij, simul est in Concilio Vormaciense *cap.30.* Verùm in his, ac similibus decretis non est sermo expressus de hoc Sacramento, sed interdum de poenitentia publica. Verisimile tamen est, quando poenitentia erat reseruata, etiam absolutionem à culpa reseruatam fuisse, vt colligitur ex Cypriano *lib.3. epist.16. alias* 12. & ex Benedicto Vndecimo in *Extrauag. Inter cunctas de priuileg.* vbi fit expressior mentio casuum reseruatorum, sicut & in *Clem.1. eodem tit. & in Extrauag. Et si Dominici de poenit. & remiss. & in cap. si Episcopus eodem tit. in 6.* Pro hac etiam sententia refert Vualdensis Innocentium Tertium in Concione de Sanctis Apostolis Petro, & Paulo; citari etiam solet Origenes *homil.8. in Leuit. & homil.10. in Num.* & Augustinus *in can. in actione d.1. de poenit.* qui partim desumptus est ex *Enchirid. cap.65. & ex epist. 118. cap. 3.* sed ex ijs locis non potest desumi argumentum, quod admodum vrgeat.

2 Et quamuis de hac reseruatione haereticus Vuicleph effutiuerit id esse contra charitatis regulas, vt refert Vualdensis *tom.2. de Sacram. cap.149.* vbi hunc errorem ex Patribus impugnat; & haeretici etiam huius temporis negant Ecclesiae hanc potestatem in foro interiori, eamque vocant commentum politicum, quia putant in Ecclesia non esse potestatem ad absoluendum in hoc foro, & consequenter negant potestatem reseruandi; verumtamen hi haeretici supponunt falsum fundamentum, etiam diù reprobatum. Et quod de lege charitatis ait Vuicleph, nullius momenti est. Nam, supposita potestate, potest haec reseruatio esse conueniens ad commune bonum, immò & ad priuatum singularum personarum, & ideo non est, cur charitati repugnet talis reseruatio.

3 Maior ratio dubitandi est, quia videtur haec reseruatio repugnare institutioni, & veritati Sacramenti poenitentiae. Nam essentialiter postulat & integram confessionem, & integram absolutionem, ergo etiam postulat integram iurisdictionem circa omnia peccata mortalia. Repugnat igitur institutioni, & naturae huius Sacramenti dare iurisdictionem circa quaedam peccata mortalia, & tollere circa alia.

4 At, vt diximus, certum est de fide, esse in Ecclesia hanc potestatem, non solum quoad exterius iudicium, & politiam, sed etiam apud Deum, ita, vt facta reseruatione, absolutio data ab inferiori, non sit valida coram Deo, ex Tridentino loco citato, vbi ex natura, & conditione iudicij, quae huic Sacramento competit, & ex Ecclesiae vsu id probatur, ac definitur extra mortis articulum Sacerdotes alios in casibus reseruatis nihil posse.

5 Ratio autem est, quia cum in hoc Sacramento requiratur non solum Ordinis potestas, sed etiam iurisdictionis, quae inferioribus à Superioribus communicari debet, consequens est, vt superior possit hanc iurisdictionem magis, vel minus limitare. Quod non repugnat huic Sacramento, vt obijciebatur. Quia quando alia peccata fuerint coniuncta cum reseruatis per se loquendo, cessare debet minister inferior ab vsu iurisdictionis, etiam circa alia peccata propter connexionem, totumque hoc includitur in reseruatione ipsa. Congruentia verò est, quia ex Concilio Tridentino visum est pastoribus Ecclesiae hoc expedire ad rigorem disciplinae, & vt fideles magis contineantur ab huiusmodi peccatis, saltem propter difficultatem obtinendi absolutionem, & vt à Praelatis melius corrigantur, & ad emendationem iuuentur.

6 Difficultas tamen est quomodo possit Episcopus reseruare sibi aliquos casus, à quibus Parochi absoluere non possint? Nam Parochi eo ipso, quod sunt Parochi, sunt Pastores, & habent iurisdictionem ordinariam in suum populum, quam non videntur omninò habere ab Episcopo, sed ex institutione Summi Pontificis, à quo prouenit Parochiarum diuisio. Ad hanc difficultatem respondent Suarez, Vasquez, & Nauarrus apud Cardinalem de Lugo *de Sacram. poenit. disp.20. sect.1. num.4. & 5.* quorum responsio non videtur ipsi de Lugo esse iuxta mentem Concilij, quicquid & ipse dicat.

7 Maior difficultas est. Cùm verba Christi, quae in eius persona profert Sacerdotes consecrando Episcopus: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur ei, & quorum retinueris, retenta sunt,* falsa esse non possint, omnibusque, ac singulis aequaliter dicantur, scandalosum videtur de nouo Sacerdotibus ordinatis his verbis à Christo, aut Episcopo Christi nomine, qui in omnes aequaliter illimitatam habet auctoritatem, & iurisdictionem, alia distincta approbatione praeuia dari, quin & datam saepius adimi, saepiusque limitari, cum ita quasi contingere putetur, vt pro tempore, quo haec impeditur falsa videatur.

8 Si in his etiam difficultas remaneret, vt facto prius diligenti examine de ordinandorum idoneitate, doctrina, prudentia, vitae, morumque integritate, & parcior foret in admittendis subiectis ad tantae dignitatis sublimitatem, & admissis simul atque admittuntur, plenam quoque iurisdictionis potestatem Superiores tribuerent, cùm non sit sublimior ordo in medio Ecclesiae supra candelabrum omnium oculis expositus, qui & lapis offensionis, ac petra scandali cunctis sua quauis insufficientia esse solet, quemadmodum & natalium splendore, modestiae, reliquarumque virtutum candore illustratus, summum in Ecclesia lumen accendit, quod luceat omnibus, qui in domo Dei congregati sunt.

9 Quam indignum sit hanc sublimitatem substerni pedibus eorum, qui eam talem, ac tantam aestimare nesciunt; vt vel hinc in miserabilibus quibuscumque ex omni faece hominum collatis, nullaque penitus virtute naturali, aut acquisita ornatis collatam dignitatem Sacerdotalem; immunitatemque Ecclesiasticam vilissimis quotidie satellitum manibus tractari, legarique necesse sit, quis est qualicumque saltem Christiani nominis dignus honore, qui non perhorrescat; vbi qualemcumque secularium Principum ministreculum, & huius pedissequum ab hac iniuria videat Immunes?

10 Haec tamen, & id genus alia, quae Sanctae Matris nostrae decori deseruiunt, Christi magis immediatos ministros laicae potestati, atque haereticorum, aliorumque quorumcumque intuentium oculis venerabiles reddunt verbo diuino ab eis prolato, ac ministerio, fidem, deuotionem, reuerentiamque debitam conciliare nata sunt, eiusdem Sanctae Matris prudentissimae directioni, pietatique relinquuntur. Videantur interim Suarez, de Lugo, alijque. Nobis sufficit

Con-

Concilium Tridentinum definiſſe *dict. can.* 11. *Si quis dixerit, Epiſcopos non habere ius reſeruandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideò caſuum reſeruationem non prohibere, quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat, anathema ſit.*

11 Magnopere igitur ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, Sanctiſſimis Patribus Noſtris viſum eſt, vt atrociora quædam, & grauiora crimina non à quibuſuis, ſed à ſummis dumtaxat Sacerdotibus, abſoluerentur. Idem cenſuit Sacra Congregatio poſſe Prælatos Regulares in Regulares ſibi ſubiectos, & ſeculares inferiores iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in loco habentes, ac nulli Diœceſano, nec ipſi, neque eorum ſubditis ſubiacentes. Præſertim verò quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Vnde Regulares non poſſunt ex priuilegijs, præſertim ex illo, quod Mare magnum appellatur, eis conceſſis, abſoluere quemquam in caſibus, quos Epiſcopus ſibi reſeruauerit, de quo alibi.

12 Comprehenduntur etiam exempti, non autem qui ſunt nullius Diœceſis, qui, vt ſupra, poſſunt ſibi reſeruare caſus, nec poſſunt abſoluere ad cautelam tam in exteriori, quàm interiori foro eos, qui incidiſſe videntur in Bullam Cœnæ Domini. Omnes autem, qui audiunt confeſſiones, poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis virtute Bullæ Iubilæi, indicti à Summo Pontifice cum facultate abſoluendi à quibuſcumque excommunicationibus reſeruatis, etiam Sedi Apoſtolicæ, etiam in Bulla Cœnæ, ſed non virtute priuilegiorum, & facultatum perpetuò conceſſarum ipſis Regularibus, & Confraternitatibus, vt puta Roſarij, & aliorum piorum locorum, vt declarauit Sacra Congregatio.

13 An autem præſente proprio Sacerdote, aut delegato, poſſit quilibet Sacerdos abſoluere in articulo mortis, affirmant Nauarr. *conſil.* 15. *num.* 2. *de pœnit. & remiſſ.* Henriquez *lib.* 6. *ſumm. cap.* 11. Rodriquez *par.* 1. *ſumm. cap.* 15. *num.* 1. Ledeſm. *par.* 1. *ſumm. c.* 15. *de pœnit. diffic.* 2. poſt primam concluſionem, Vega *par.* 1. *ſumm. c.* 6. *caſu* 16. Ioan. Sanchez *in ſelect. diſput.* 49. *num.* 5. Probatur ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. in quo declaratur, quod omnes Sacerdotes abſoluere poſſunt in articulo mortis, & quod tunc nulla eſt reſeruatio, nec adhibet vllam reſtrictionem. Ergo non debet reſtringi, vt valeat tantùm in defectu Sacerdotis, qui aliàs poſſet abſoluere. Quia lex vniuerſalis, præſertim fauorabilis, debet vniuerſaliter recipi.

14 Negant verò Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 13. Suarez *diſput.* 26. *de pœnit. ſect.* 4. *num.* 4. Vaſquez *in* 3. *par. q.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. Coninch. *diſput.* 8. *de Sacram. Pœnit. num.* 16. alijque. Probatur. *In Extrauag.* 1. §. *Determinus de ſentent. excommunic.* declaratur, pœnitentes in certis caſibus poſſe in articulo morti abſolui, ſi non poſſint recurrere ad Superiorem, & *cap. eos, qui eod. tit.* abſolutus ratione imminentis periculi à cenſura reſeruata, ceſſante cauſa, tenetur comparere coram Superiore. Ergo ſi ſit præſens, non poterit ab alio abſolui. Item talis facultas eſt conceſſa ab Eccleſia, vt obuiet neceſſitati, & periculo, quod moribundus moriatur ſine confeſſione. Ergo eſt conceſſa ſolum in defectu alterius Sacerdotis.

15 Hæc ſententia tenenda eſt. Vnde Sacra Congregatio Concilij *ad dict. cap.* 7. *ſeſſ.* 14. cenſuit, Sacerdotem; alioquin idoneum, non tamen ad audiendum confeſſiones approbatum, iuxta *cap.* 15. *ſeſſ.* 23. non poſſe validè à peccatis mortalibus abſoluere pœnitentem, in articulo mortis conſtitutum, vbi citrà moræ periculum haberi poteſt copia Sacerdotis approbati, & longè id minus, ſi ipſemet Parochus præſens id prohibeat, paratuſque ſit infirmi confeſſionem audire, illumque abſoluere; nec vlla ſubſit cauſa Parochum ipſum recuſandi. Et omnes Sacerdotes in articulo mortis abſoluere poſſunt, non tamen ſi iſti Sacerdotes eſſent hæretici, aut ſchiſmatici ex ſententia Sacræ Congregationis.

CONSVLTATIO CLXIV.

De virtutibus heroicis chriſtianis, præſertim in martyribus. Vbi quæritur, cui virtuti potior laus in opere martyrij debeatur?

PRobabilis eſt eorum ſententia, qui exiſtimant, moti- 1
uum, ex quo martyr mortem acceptat, eſſe illi arbitrarium intra genus honeſti ſupernaturalis ita, vt ex quocumque motiuo voluerit, ſiue charitatis, ſiue Religionis, alteriuſuè cuiuſcumque virtutis, poſſit elicere, ac imperare, vel dumtaxat elicere acceptationem martyrij. Non enim martyr adſtrictus eſt ad certi alicuius motiui honeſti vſurpationem. Sufficit motiuum acceptandi martyrium eſſe ſupernaturale, & cum fide vera aliquatenus complicatum, atque adeò pertinens ad virtutem aliquam infuſam, ſiue theologicam, ſiue moralem. Hinc adduco virtutum omnium certamen inter ſe contendentium, quænam in opere martyrij primas ferat, & triumphi palmam.

Primò. Fides ſibi potiorem laudem deberi in martyrij 2
opere contendit. Quia ſic illa martyribus præluxit, vt quod corde crediderunt ad iuſtitiam, ore confeſſi ſunt ad ſalutem, & pro fidei confeſſione tormenta, & mortem animoſè ſubiere ipſius fidei robore firmati. Tunc enim, vt ait Cyprianus *de laud. Martyr. omne fidei robur expanditur*, & Ambroſius *ſerm. de Sancto Nazario, & Celſo: mater martyrij fides Catholica eſt*, & Chryſolog. *ſerm.* 128. *Non tam mors, quàm fides martyrem facit*. Præclarè Laur. Iuſtinian. *in lign. vitæ tract. de fide cap.* 5. & initio *ſerm.* de S. Laurentio: *Vnde illis tam glorioſa victoria, magnanimitas tanta, atque inexpugnabile robur? Nonnè vtique dixerim aliunde, quam ex illuminatione fidei?*

Secundò contendit ſpes, ſibi omninò adſcribendam in 3
opere martyrij eminentiam. Vt enim inquit Sanctus Gregorius *lib.* 6. *moral. cap.* 16. *Spes in æternitatem animum erigit, & idcirco nulla mala exterius, quæ tolerat, ſentit.* Firmiſſima hac ſpe, quæ æterna gaudia prægustabant, tormenta, & cruciatus hilari vultu, & infracto animo excipiebant in corpore, cuius inſtaurationem, & rediuiuam incolumitatem intrepidè ſperabant: *Etſi coram hominibus tormenta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalitate plena eſt*; *Sap.* 3. 4.

Tertiò charitas primas ſibi deberi vrget. Quia vt Cle- 4
mens Alexandrinus *lib.* 4. *ſtromat. cap.* 2. ait: *martyrium perfectum opus oſtendit charitatis*. Egregiè Tertullianus *in Scorpiaco cap.* 6. *Dilectio hominem martyrem excudit, in ſua plane ſuccenſa fornace, igne ſuo, & flammis, quibus correpti martyres facilè ſuperarunt, vel dictu horrendos cruciatus, omnis timor excluſus ingruentium calamitatum, & tribulationum*. Et quidem: maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis *Ioan.* 15. 13.

Quartò occurrit prudentia, & principatum ſibi expoſtu- 5
lat, quia reliquarum virtutum veluti auriga eſt, decorque luminoſus, ſine quo in tenebris, & magna imperfectione iacerent: Illæ ductu, arbitrioque prudentiæ operantur, à qua opus martyrij, egregium, laudabile efficitur, in eoque ipſa eſt, vt in naui gubernator, & ſplendor, vt ſol in mundo. In martyrij namque opere cernitur iudicium, electio, actus, vſus, in quibus eſt Prudentia, illa inquam, Prudentia tantoperè à Chriſto commendata in ſuis Athletis: *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes*. Matth. 10. 16. Vt enim ſerpens totum obijcit corpus ſaxo, baculo, gladio pro tuendo capite, vitæ origine, ſic martyres exquiſitiſſima prudentia ſua, ne caput perdant, Chriſtum ſcilicet, Chriſtique fidem, ſua corpora damno, ac periculis obijciunt.

Quintò efficere nititur Iuſtitia ſibi primatum deberi, 6
quod ipſa in martyrio ſummoperè reſplendeat. Vt enim hanc virtutem martyres propugnarent tormenta, & mortem pertulere. Ideò ab Iſaia 62. 4. appellantur *fortes iuſtitiæ*. Et Chriſtus *Matth.* 5. dixit: *Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam*, cui conſonat Petrus *epiſt.* 3. 14. Per hanc virtutem affecti martyres amore communi transfuderunt in proximos quicquid habebant quadam inclementiam ſui, Creatori, & creditori Deo debitum ex iuſtitia reddidere.

Sextò vrget fortitudo. Quia ex Sanctorum Patrum, &. 7

Do-

Doctorum sententia virtus hæc longè præ alijs vberius fulget in martyribus, cum martyrij acceptationem fortitudini soleant tribuere. S. Thomas, alijque communiter, qui statuunt martyrium esse actum fortitudinis, vt elicientis. Inde illi constantes, ac fortes in excipiendis quantumuis immanibus tormentis.

8 Septimò certat Temperantia, qua excelluere Martyres, dum hac virtute edocti voluptates omnes, præsertim corporeas, quæ ex gustu, & tactu percipiuntur restrinxere, excluseruntque nimium sui ipsorum amorem immoderatum vitæ propagandæ studium, ac mortis metum, seipsos egregiè abnegarunt, odio corpora sua prosequentes Sancto, maximèque laudabili, & omni protius carnificinæ exponentes pro animæ salute, & Christi gloria. Rectè Theodoretus *lib.* 8. contra Græcos. *Quid enim esse martyribus temperantius possit, qui noluerunt ab inceptis illis, dogmatibusque discedere, quæ olim bona esse crediderint.*

9 Non est meum decidere hanc litem, interim velim, vt vnaquæque virtus florem suum conferat ad corollam tum martyribus, tum alijs Sanctis texendam. Verè inter virtutes in martyrio promicantes palma incerta, cùm martyr ex cuiuscunque motiuo possit elicere, & impetrare acceptationem martyrij, at obsequium certum, cum omnes suo more, ac modo martyribus ad tam egregium opus obsequantur. Rectè hic Sanctus Gregorius Nazianzenus *orat.* 16. *Et quidem haud admodum promptum, & facilè inter virtutes, eam, quæ ceteras vincat, inuenire, eique palmam dare. Quemadmodum etiam in prato quodam plurimis, & suauibus floribus referto, florem omnium pulcherrimum, & fragrantissimum reperire, alio nimirum, alias olfactum, & aspectum ad se distrahente, atque ad primum illum decerpendum alliciente.* Ex amænissimo ergo, & florido virtutum omnium prato texendæ sunt coronæ martyribus, sanctisque alijs. Singulæ virtutes, singuli flores erunt pulcherrimi, varij, versicolores, suauissimè spirantes, ac ridentes, non solùm vere primo, vel æstate, sed hieme potissimùm martyrij asperrima.

10 Quod si vna fortitudinis, vel charitatis virtus, martyribus, cæterisque Sanctis primas ferre contendas, non idcircò reliquarum illis neganda est. Nam posita alicubi vna virtute in gradu perfecto, ei omninò reliquæ consonant, & connectuntur exquisitissima harmonia, & nexu mirabili. Quemadmodum si fides contentæ in idem melos sint, vna pulsa, altera etiam resonare circumfertur, & experientia comprobatum est, vt scribit Aulus Gellius *lib.* 9. *cap.* 7. & obseruat propè ad rem nostram Gregorius *lib.* 1. *moral. c.* 4. inquiens: *Hi, qui chordarum harmoniam temperant, tanta hanc arte dispensant, vt plerumque cum vna tangitur, longè alia, ac multis interiacentibus posita corda quatitur, cumque ista sonitum reddit, illa, quæ in eodem cantu temperata est, alijs impercussis, tremit. Sic ergo in Scriptura Sacra plerumque de virtutibus sic agitur, vt dum loquendo aliud insinuat, aliud tacendo innotescat.* De hac virtutum inter se connexione. Vide quæ alibi diximus.

CONSVLTATIO CLXV.

De causis canonizandi Sanctos. Et quæ in eo, qui canonizandus est, requirantur?

1 AD primum, vt subortæ fraudes tam hæreticorum, quam aliorum impiorum hominum caueantur, vtque ambitio cum affectu humano adiuncta euitetur, & simulata sanctitas detegatur, maior in Canonizatione Sanctorum inquisitio præstari cœpit. Hæretici enim atque schismatici cruciatus, ac necem passi pro Christi nomine aliquibus videbantur, quos tamen à Catholica fide alienos Ecclesia Catholica non recepit. Martyrem namque Christi, vt ait Augustinus *tom.* 2. *epist.* 61. & 166. non pœna facit, sed causa. Et quicquid patiantur ij, qui extra Ecclesiam Catholicam sunt, perfidiæ pœna, non martyrium esse censetur. Exemplum præbet Hermannus quidam Hæreticus fictæ sanctitatis. Is enim vita functus, sanctitatis opinionem, ac venerationem consequutus fuit, totoque vigiuti annorum spatio retinuit, cuius corpus postea Bonifacius VIII. exhumari, comburique iussit, diligentissima de ipsius hæresi, fictaque sanctitate habita inquisitione, Platina in Bonifacio VIII.

Affectus item humanus cum ambitione coniunctus causa etiam fuit, cur ex hac vita piè decedentes, tum consanguineos, tum affines, & amicos, tanquam Sanctos pro suo quisque arbitrio, & affectu veneraretur, patrociniumque ab eis publicè imploraret, hinc perturbatione, atque confusione suborta ille, qui à quibusdam, vti Sanctus colebatur, ab alijs magno cum scandalo irridebatur. 2

His, alijsque de causis res tanti ponderis, cuiusmodi Sanctorum canonizatio est, nonnisi mora interposita, & quidem longa, diligentissimaque habita peruestigatione, medijs interea magnorum Principum, Ciuitatum, & nationum summis precibus, vt scilicet veritas ipsa magis, atque magis elucescat, in annos plurimos differri solet, ac iure debet. Id, quod alijs omissis in Canonizatione Sancti Stanislai Episcopi Cracouiensis, & Martyris, qui anno 175. post martyrium Catalogo Sanctorum fuit adscriptus, factum constat. 3

Ad secundum. Fama inculpatæ vitæ longa temporum serie ad finem vsque illius inclusiuè nunquam interrupta, pro quouis canonizando in primis requiritur, ac postulatur. Vitæ autem rectitudo, catholica fide præuia factis, ac dictis comprobatur. Nam circa spiritualia, & corporalia misericordiæ opera; circa item castitatem, sobrietatem, & abstinentiam; circa bonos mores, actus, & labores multos, vel pro fide, vel pro animarum salute constanter toleratos; & circa denique virtutes omnes, præsertim verò circa christianam humilitatem versatur; Vitę namque Sanctimonia potest esse simulata, & ficta cuiusmodi vita hypocritarum est. Vera itaque vitę integritas, & innocentia miraculis interdum illustratur, ac declaratur. 4

CONSVLTATIO CLXVI.

Miracula vera pro Canonizatione Sanctorum quomodo à non veris discernantur? Miracula vera quomodo à bonis, & malis christianis, & non vera à magis, ac dæmonibus fiant?

DE his, alijsque huiusmodi plura leguntur in opere nostro de violatæ fidei Catholicæ Sacrosancto Tribunali, quod apud Supremam Romanam Inquisitionem adhuc retinetur, reuisendum. Porrò miraculorum inuestigatio diligentissima esse debet, cùm tam à malis, quàm à bonis hominibus fieri possint, imò & à Dæmonibus ipsis mirabilia quædam perpetrari soleant, quæ tamen reuera miracula non sunt. Miraculum namque propriè sumptum, sicut docet Sanctus Thomas, ac cæteri Doctores *par.* 1. *qu.* 110. *art.* 4. & *q.* 114. *art. item* 4. illud est, quod fit præter totius naturæ creatæ ordinem, sub quo omnis virtus creata continetur. Si enim lapis, qui suaptè natura deorsum tendit, non præter totius naturæ, sed tantum ipsius lapidis naturæ ordinem, à quopiam sursum proijciatur, id nequaquam miraculum dici potest. 1

Et quidem quatuor in miraculis pro aliquo canonizando requiruntur. Primum est, vt miraculum non ex arte, aut à dæmone fiat. Secundum, vt fit contra naturam. Tertium, vt non ex vi verborum, sicut panis in verum Christi corpus miraculosè transubstantiatur, sed ex meritò hominis fiat. Quartum, vt miraculum ad fidei corroborationem fiat. Herba enim, vt aiunt; hominis ministerio transit in vitrum, nulla fidei corroboratione intercedente. Ista Ostiensis *lib.* 3. *summ. de reliq. & vener. Sanctor.* Cassan. *par.* 3. *catal. glor. mund. consid.* 49. post Gloss. *in cap.* 1. *de reliq. & venerat. Sanctor. in* 6. *verb. Sedis Apostolicæ.* Ea itaque opera, in quibus dictæ conditiones desiderantur, miracula vera dici non possunt. 2

Miraculum propriè sumptum, nonnisi à Deo fieri potest. Si autem ab Angelo, vel à Sancto aliquo verum fiat miraculum, id virtute tantùm diuina factum fuisse dicas oportet. Fit quoque verum miraculum, non solum à bonis, sed etiam à malis christianis. A bonis, vt ait Sanctus Thomas *par.* 1. *q.* 110. *art.* 4. nonnisi per publicam fit iustitiam, quæ in toto mundo est, sicut lex publica in Ciuitate, hoc est, vt inquit Sanctus Bonauentura *lib.* 2. *sent. dist.* 7. *par.* 2. *q.* 2. *art.* 2. per fidem veram, quæ verè iustificat, & à veritate prædicatur, ad ipsorum Sanctitatem, necnon ad Dei gloriam indicandam, & ad prędicatam veritatem confirmandam. A malis autem istuc ipsum, Deo concedente, fieri 3

non-

nonnumquam potest non propriè per publicam iustitiam, sed per publicæ iustitiæ signa, quia ipsi fidem habent, & opera videntur habere, Christi nomen inuocantes, vel aliqua Sacramenta exhibentes.

4 Hinc *S. Matth.7.* malos christianos *in die iudicij* dicturos hisce testatur verbis: *Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* Prophetia enim, necnon dæmones eijciendi, & miracula faciendi facultates sunt gratiæ gratis datæ, quæ, vt tradunt Theologi omnes cum peccato mortali stare possunt. Huius autem generis facultates malis christianis a Deo interdum conceduntur, non ex meritis eorum, qui operantur, sed ex inuocatione nominis Christi ad condemnationem eorum, qui Christi nomen inuocant, atque ad vtilitatem eorum, qui talia vident, & audiunt, vt quamvis ea signa facientes contemnant; Deum tamen, ad cuius inuocationem tanta fiunt miracula, venerentur. Nam & Saul, & Balaam, & Caiphas prophetarunt nescientes quid ipsimet dicerent, 1. *Reg.10. Num.23. Ioann.* 11. Pharao, & Nabuchodonosor somnijs cognouerunt, *Genes.41. Daniel.2.* & in *Actibus Apostol.* 19. Filij Scævæ, Sacerdotum Iudæorum Principis, dæmonia eijcere videbantur. Iudas denique Apostolus cum animo proditoris multa signa inter cæteros Apostolos fecisse narratur. Hæc ex Hieronymo in *Matth. lib.1. cap.7. tom.6.*

5 Mali namque Christiani ex fide absque charitate, sine qua vitam æternam mereri non possunt, dictis de causis dæmones eijcere, miracula operari, & prophetare queunt, Hinc Chrysostomus de ijs dixit *homil.14. in cap.7. Matth. tom.2.* incerti Auctoris. *Sed considera, quia in nomine Christi se prophetasse dicunt non in Spiritu. Prophetant enim in nomine Christi, sed in spiritu diaboli, quales sunt diuinitores. Dæmonia eijciunt in nomine Christi, habentes spiritum inimici. Magi autem non eijciunt, sed eijcere videntur, colludentibus sibi dæmonibus. Faciunt & virtutes, idest miracula, non vtilia, & necessaria, sed inutilia, & vana.* Ita Chrysostomus, qui malos Christianos fidem tamen habentes, & Christi nomen in miraculis faciendis inuocantes, cum magicam artem exercentibus videtur confundere. Magi enim mirabilia quædam faciunt interdum, quæ reipsa miracula non sunt, eaque nonnisi per pactum, vt ait Sanctus Thomas *d. art.4. ad 2.* cum dæmone initum perpetrant. Mali vero Christiani per publicæ iustitiæ signa, veluti Christi nomen invocando, vera miracula, sed diuina quidem virtute faciunt. Miraculum namque propriè dictum, quod est, vt sæpè diximus, extra totius naturæ creatæ ordinem, causam habens omnibus omninò occultam, à solo Deo fieri potest, à bonis autem, & malis Christianis eo, quem explicauimus modo. Dæmones item, qui exactissima omnium rerum scientia insignes conditi fuerunt, quibus etiam integra post lapsum remanserunt naturalia, mirabilia quædam efficiunt, quæ tamen miracula non sunt, quia causam omnibus omninò occultam non habent, nec extra totius naturæ creatæ ordinem sunt, cuiusmodi vera miracula esse debent, ex Theologis cum Sancto Thoma *loc. cit. & quæst. 105. art. 7. in corp.* Alia alibi diximus.

CONSVLTATIO CLXVII.

Opera dæmonum ab Auctoribus narrata, cur miracula dici nequeant? Quot modis fiant?

1 MOdo iam dicto facta esse, credendum est, opera dæmonum illa, quæ plures nominatim Augustinus *de Ciuit. lib.18. cap.16. 17. ac 18.* de Diomedis, & Vlyssis socijs, illis in volucres, his verò à Circe in alias bestias immutatis, deque Arcadibus in lupos, deque alijs in asinos conuersis, narrat. Hæc, & id genus alia superficie tenus, vt ait idem Augustinus *loc. cit.* hoc est dæmonum ludificatione fieri possunt. Hinc idem *in lib. de spir. & anim. c.28.* de alijs dæmonum præstigijs, quas omnes mirabili eorum perspicacitati, necnon experientiæ, tam magno seculorum numero exercitatæ, motusque aereis corporis miræ velocitati adscribit: *Dæmones, ait, & acrimonia sensus hoc est subtilitate cognitionis, & celeritate motus aerei corporis terrenorum corporum sensum facile præcedunt, & quædam cogitata præmunciant quæ homines mirantur propter tarditatem terreni corporis. Accessit autem dæmonibus per tam longum tempus, quo eorum vita protenditur, rerum longè maior experientia, quam hominibus potest euenire propter breuitatem vitæ. Idcirco quædam futura prædicunt, & quædam mira faciunt, quibus homines alliciunt, & seducunt. Vnde quædam mulierculæ post Satanam conuersa, dæmonum illusionibus, & phantasmatibus seducta credunt se, & profitentur nocturnis horis cum Diana, Paganorum Dea, vel cum Herodiade, & Minerua, & innumera mulierum multitudine equitare, earumque iussionibus obtemperare. Ipse namque Satanas, qui transfigurat se in Angelum lucis, cùm mentem cuiusque mulierculæ, ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subiugauerit, illico transformat se in diuersarum personarum species, ac similitudines, & mentem, quam captiuam tenet in somnis deludens, modò læta, & modò tristia: modo cognitas, modò incognitas personas ostendens, per deuia quæque deducit, & cum solus hoc patitur spiritus infidelis, nec in animo, sed in corpore euenire opinatur. Idcirco omnis stultus, & hebes, qui hæc omnia, quæ spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitratur, cum Ezechiel, & alij Prophetæ, Ioannes etiam Euangelista, & Apostoli in spiritu, non in corpore visiones viderint.* Quæ ferè omnia ex Concilio Anquirensi à Gratiano inserta leguntur in *can. Episcop. 26. q.5.* Toto autem illo tempore, quo homines arte dæmoniaca sopiti existunt, à dæmone eorum corpora iuxta naturæ exigentiam, sustentantur, aliquo scilicet alimento, & subtili quidem in ea corpora libenter immisso.

Dæmonum igitur opera miracula non sunt, quia vires naturæ non superant, sed ijs, qui talium operum causas, aut talia faciendi modum ignorant, mirabilia videntur. Ea enim Dæmones faciunt, aut humanorum sensuum illusionibus, aut naturalium rerum operatione, naturales videlicet rerum causas disponentes, miraque celeritate adiuuantes, actiua denique passiuis applicantes, vel corpora huc, atque illuc deferentes. Angeli namque tàm boni, quàm mali omnium rerum cognitionem, ac scientiam callent exactissimam, eisque ad nutum, quantum ad motum, res corporeæ obediunt. Hinc dæmones ob naturalem omnibus spiritibus inditam facultatem, si à Deo interdum non impedirentur, tot, tantaque nobis inferrent damna, quot, quantaque à nobis excogitari non possunt, vt videre est in libro Iob *cap. 1.* 2

CONSVLTATIO CLXVIII.

In qua fusè, & articulatim disceptatur, quæ opera admiranda possint facere dæmones, vel per seipsos, vel per Magos.

PRæter dicta in citato nostro opere de Sacrosancto violatæ fidei Tribunali, in quo ea omnia, quæ ad illud pertinent hac super re accuratè discutimus, duo sunt hic ponenda ad euitandas fraudes in causis Canonizationum Sanctorum ex Sacris literis manifesta. Primum est, dæmones per se ex vno loco in alium moueri, & quidem maxima celeritate legimus enim in libro *Iob* 1. & 2. Satan Deo interroganti, vnde veniret, respondisse: *Circuiui terram, & perambulaui eam*, & Dominus in Euangelio ait, quendam spiritum nequam, egressum ab homine, quem tenebat, perambulasse per loca arida, & inaquosa, & iterum assumptis alijs septem spiritibus nequioribus se, ad eumdem illum hominem reuertisse, *Matth. 12. & Petrus 1. 5.* admonet fideles, *vt sobrij sint, & vigilent, quoniam aduersarius eorum diabolus, tamquam leo rugiens circuit quærens, quem deuoret.* 1

Alterum est, dæmonem non solum posse mouere seipsum, sed etiam alia corpora ex vno loco in alium transferendo. Id quoque ex sacris literis certum est. Dæmones enim per peccatum non perdiderunt dona naturalia. Sicut igitur Angeli naturali vi mouent orbes cœlestes, sic dæmones possunt mouere alia corpora, & sicut Angelus ille *Dan.* 14. Prophetam Habacuc capillo capitis apprehensum ex Iudæa Babilonem vsque transportauit, indeque reportauit in Iudæam, ita posset dæmon idem facere. Quinimmò id eum fecisse certum est. Legimus enim *Matth.4.* diabolum tulisse Dominum nostrum in pinnaculum templi, & in mõtem excelsum. 2

3 No-

3 Neque hoc loco disputandum est, an talis virtus motiua dæmonis sit distincta ab eius intellectu, & voluntate, nam distinctam esse equidem arbitror, licèt plerique negent. Nec definio nunc quanta sit virtus motiua dæmonis, vel quot corpora, aut quanta mouere queat, & non amplius. Id enim incognitum mortalibus puto. Existimo tamen in dæmonibus superioribus maiorem esse hanc vim motiua, inferioribus verò minorem. Sicut enim eorum naturæ sunt, vel perfectiores, vel imperfectiores, ita quoque eorum potentiæ sunt vel fortiores, vel imbecilliores. Nam quia Angelus est terminatæ speciei, ac definitæ naturæ, & perfectionis, ideò nec potest esse vbique locorum, neque potest quantacumque velocitate quantumlibet corpus mouere.

4 Præterea sciendum est, duplicem esse dæmonum actionem, quæ à philosophis vocatur transiens. Alteram immediatam, quæ immediatè proficiscitur à dæmone, & hæc est motus localis, quo mouet corpora. Nam sicut intelligentiæ non per aliqua media instrumenta, sed immediatè mouent orbes cœlestes, sic dæmones immediatè possunt mouere corpora secundum locum. Altera eorum operatio transiens, est mediata, nempè quæ motionem localem ab ipsis factam consequitur. Dæmones enim afferendo in varijs locis, & inuicem applicando causas naturales, & per agentia inuicem, & patientia componendo, varios producunt effectus, qui immediatè quidem existunt ex causis naturalibus, mediatè verò à dæmonibus, qui illas causas præsentes fecerunt, & materijs, quæ ab illis aptæ sunt pati accommodauerunt. His positis quænam opera admiranda possint dæmones facere, demonstremus.

5 Principio per motum localem multa possunt dæmones facere, quæ fidem excedere videantur, quorum nonnulla hic rocijciam. Primò possunt ignem ex superiori aeris parte dimittere, quo multa consumant, & perdant. Possunt etiam immittere vehementes ac turbulentos ventos, qui magna diruant ædificia, sicut fecisse legitur aduersus Iob 1. *Cecidit*, inquit Scripturas, *ignis de Cœlo, ac tactas oues, puerosque consumpsit, & repente ventus irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt*. Potest dæmon grauissimas tempestates, & procellas in mari excitare, vel aquas maris ab imo commouendo, vel per concitatissimos ventos. Potest terram magnis motibus concutere, vel immittendo vehementem aliquem spiritum in cauernas terræ, vel in illis inclusum vehementissime agitando. Sic fortasse fieri potuit, quod narrat Philostratus de duobus dolijs, quæ vidit Apollonius apud Indos, quæ aperta, imbres, & ventos emittebant, clausa verò eadem cohibebant, atque compescebant.

6 Secundò. Potest transferre ex vno loco in alium, quantumuis remotum, vel homine, vel animalia, vel quæuis alia corpora. Sic diabolus Christum tulit in pinnaculum templi, & in montem excelsum, & historia Ecclesiastica narrat, Simonem Magum a Dæmonibus per aera euectum esse in Cœlum. In historijs etiam Gentilium traditum est nonnumquam visos esse, dracones, & homines per aera volantes. Quin etiam Albertus tradit aliquando Boues, seu vitulos pluuisse. Quod hac ratione factum esse existimandum est.

7 Tertiò. Potest dæmon subitò res præsentes è conspectu hominum subtrahere, atque ita reddere inuisibiles, sicut Apollonius cum esset in conspectu Domitiani Imperatoris, repente ex oculis omnium excessit, & nisi volumus fabulam fuisse id, quod de Gyge memorat Plato *in 2. de republ.* & Cicero *lib.3. de offic.* hac etiam ratione dicemus, Gygem, cùm volebat, potuisse latere oculos præsentium, & spectantium, idque fecisse, non vi, & potestate eius annuli, quem gestabat, vt illi tradunt, sed potius dæmonum artificio.

8 Quartò. Potest facere, vt statuæ, vel aliæ res inanimatæ ambulent, & incedant more hominum, dæmone illas mouente, ac motum moderante. Sic factum est, quod ex Philostrato legitur de tripodibus lapideis, & pincernis æreis, qui apud Iarcham, præsente Apollonio in conuiuio per se mouebantur, & more famulorum ministrantium mensis, & pocula, & fercula conuiuijs suo loco, & tempore præbebant.

9 Quintò. Possunt facere, vt statuæ, arbores, animalia loquantur more humano. Qua ratione fieri potuit, quod narrat Valerius Maximus *lib.1.cap. vlt.* de simulachro Iunonis Monetæ, quod Romani Veijs Romam transferre religionis ergo cupiebant. Cùm enim quidam militum per iocum interrogaret illud simulachrum, an Romam migrare vellet, velle se respondit, qua voce audita, lusus in admirationem, & religionem versus est. Simulachrum etiam fortunæ mulieris à matronis Romanis, cum æde sua consecratum, bis loquutum esse, idem Valerius auctor est, his verbis: *Ritè me matronæ vidistis, ritè me consecrastis*: Et Caio Volumnio, & Seruio Sulpitio Consulibus dicitur, bos humano sermone loquutus. Bello etiam Punico secundo fertur Gneo Domitio bouem dixisse: *Caue tibi Roma*.

10 Hic quoque pertinet, quod narrat Philostratus, cùm Apollonius esset cum Gymnosophistis Æthyopum, quorum princeps erat Thespecion, eius tacito iussu arborem vlmum humana voce Apollonium salutasse. Nec putandum est vel leones, vel arbores, vel alias res inanimas modo hominum loqui posse, sed dæmonem esse, qui sermones illos articulatos, & humanis similes in aere formet iuxta, vel intra corpora. Sic Angelus, qui occurrit Balaam, ei mortem intentans, fecit, vt eius asina loqueretur: Nam etiam videmus esse quosdam, qui per organa, vel alia instrumenta musica; tanto artificio modificare, ac temperare possint flatum, quo illa pulsantur, ac resonant, vt voces, & cantus hominum æmulari, ac reddere videantur.

11 Sextò. Possunt facere, vt animalia mirabili quadam ratione se ipsa moueant, & quædam agant, quæ sine intelligentia, & ratione nec ea quidem vulgari, sed admodum solerti, ac prudenti, minimè fieri posse videantur. Tale est, quod narrat Valerius *lib.1.cap.8.* quod est de miraculis, de serpente illo Æsculapij, quem Romani quasi volantem, & intelligentem, & quædam rationis, ac religionis, necnon diuinitatis cuiusdam signa dantem, Epidauro Romam aduexerunt. Huius etiam generis est, quod narrat Philostratus *lib.5.cap.15.* de leone quodam mansuetissimo, qui loco veluti canis, in Ægypto per Vrbes ducebatur, contrectantibus se non modò non nocens, sed etiam blandiens, qui ad genua Apollonij, modo supplicantium hominum humiliter se abiecit, quem aspiciens Apollonius, ad eos, qui aderant: Hic, inquit, *Leo me rogat, vt vos doceam hominis animam illum habere. Fuit enim hic quondam Amasis Aegypti Rex*. Quæ simulatque dixit Apollonius, leo miserabiliter fremens, lacrymabilem rugitum edidit, tùm dentibus infrendens cum plorare videretur, vberrim lacrymas fundebat: *Hunc*, inquit, Apollonius, *Leonem censeo Leontopolim mittendum, & in templo collocandum: Regem enim in Regiam belluam conuersum, tamquam egenum mendicare indignum indico*. Quæ omnia arte magica Apollonij, & opera Dæmonum facta sunt, quo facilius error Pythagoricus de transmigratione animarum humanarum in varia bestiarum genera hominibus persuaderetur.

12 Septimò, quod in historijs Romanorum legitur, Claudiam mulierem Vestalem, quo suam pudicitiam probaret, nauim ita hærentem in Tiberi, vt multi eam homines loco mouere non possent, Zona sua, quò volebat nullo labore traxisse. Et Tucciam item Vestalem, aquam Tiberi haustam, ad Capitolium vsque cribro tulisse: Hæc, inquam, facta sunt opera dæmonis, qui & nauim occultè promouebat, & aquas, ne per cribrum dilaberetur, suspensam tenebat.

13 Octauò. Potest facere, vt subitò globus aliquis igneus, vel flamma appareat, vel circa aliquem fulgeat, sicut Plinius *lib.2.cap.107.* Seruio Tullio dormienti es capite, flammam emicuisse, & L. Martio in Hispania interemptis Scipionibus concionanti, & milites ad vltionem exhortanti, arsisse simili modo.

14 Nonò. Potest aquas fluminum dirimere, & eas retropellere ita, vt flumina retrofluere videantur, quod Plinius suo tempore accidisse scribit *lib.2.cap.103.* his verbis: *Amnes retrofluere, & monstra vidit ætates, Neronis Principis annis supremis, sicut in rebus eius retulimus*.

15 Decimò. Potest dæmon varia corpora variè formata assumere, eaque mouere ita, vt homo, vel Angelus, vel ea, aut aliud quoduis anima videatur, idque facit vel ad exterrendos, vel ad decipiendos homines. Legimus enim beato Antonio dæmones in varijs animalium formis, & quidem horribilibus, ac terrificis ad eum perterrefaciendum, & à sancto proposito remouendum apparuisse. Sic accidum est, quod scribit Valerius Maximus *lib.1.cap.8.* Romanis

nis apud lacum Rheginum pugnantibus cum acie Tusculanorum, Castorem, & Pollucem Romanorum partium propugnatores visos hostiles copias penitus fudisse, & Publ. Vatinio noctu Vrbem petenti, obuios esse factos duos iuuenes excellenti forma, albis equis insidentes, nunciantes, illo ipso die Persam Regem à Paulo fuisse captum, quod ita euenisse postea compertum est.

16 Vndecimo. Potest dæmon repræsentare varias figuras cuiuslibet rei, vel auri, vel gemmarum, vel dapum, vel hominum. Nam sicut fictores, sculptoresue ex materijs sibi subiectis varias formas, & figuras rerum effingunt, & interdum tales, vt veræ, ac naturales videantur, sicut traditur de illis vuis à Zeuxide pictis, adeò perfectè naturales vuas reddentibus, vt eas ab auibus appetitas esse dicatur, sic dæmon ex aere condensato, vel alia quauis materia cuiuslibet rei figuram effingere potest, cuius rei ex Philostrato exemplum exhibemus Lamiæ cuiusdam, quæ Menippo, quem decipere volebat, maximas opes, pretiosa ornamenta, magnam copiam vini, & epularum ostendebat, quæ Apollonius ostendit esse tantùm inania simulachra, & imagines earum rerum, quæ videbantur.

17 Duodecimò. Possunt concitare, & conturbare humores, vel spiritus, qui sunt in corpore humano, disiungere etiam, atque distrahere partium compages, & connexiones, qua re grauissimos morbos, & acerbissimos cruciatus efficiunt, sicut in ijs, qui à dæmonibus torquentur, cernere licet.

18 Decimotertiò. Possunt etiam spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus peragendis inseruiunt, ita mouere, & conformare, vt res quaidam, vel præteritas, vel præsentes, vel futuras repræsentent. Possunt etiam eosdem spiritus, in quibus insunt species rerum sensibilium, extrinsecus per sensus exteriores impressæ, vsque ad ipsos sensus exteriores deuoluere ita vt etiam qui vigilant, videantur sibi aliquid videre, audire, & facere, quod re vera non est. Hoc enim videmus accidere in phreneticis. Quod igitur homini vi alicuius morbi contingit, dubitandum non est, etiam id dæmonum artificio in homine effici posse.

19 Decimoquartò. Possunt dormientium phantasmata mouere, & conformare ad repræsentandum aliqua futura, quæ dæmones cognoscunt esse futura, vt ita decipiant homines, fidem habentes somnijs, & ex ipsis actiones humanas, vel suas, vel aliorum cognoscere, ac dirigere velint; atque hinc quidem ortum duxit diuinatio per somnia cuius diuinationis exempla sunt quam plurima apud Valerium Maximum *lib.* 1. & apud Ciceronem in libris *de diuinatione*. Simili Dæmonum artificio fidem, & veritatem inuenit apud Gentiles Augurum, & Aruspicum disciplina per volatum, vel garritum auium diuinans, & per inspectionem exterum animalium cæsorum, vel per electionem sortium. Eiusmodi enim rebus dæmon se ingerit, & immiscet, quo mentes hominum superstitionibus imbuat, & varijs erroribus implicet. Nam quod in Romanis historijs traditur, in victimæ opimæ, quam Iulius Cæsar immolauerat, ex istis, non esse inuentum cor, & in alijs vel iecur, vel principem aliam partem corporis non esse repertam, non alia ratione, quàm dæmonis occulta vi partes illas ablatas esse, credendum est.

20 Decimoquintò. Possunt dæmones sensus exteriores immutare, ac seducere dupliciter. Vel extrinsecus, obijciendo sensibus varia sensibilia non vera, hoc est, non talia, qualia videntur, sed solas eorum imagines, & simulachra. Vel intrinsecus commouendo spiritus, & humores, quorum commotione etiam sensus exteriores variè afficiuntur, & turbantur, vt non rectè iudicent de suis obiectis. Id, quod cernimus sensibus exterioribus phreneticorum accidere.

21 Decimosextò. Possunt varias passiones, vel amoris, vel odij, vel timoris vehementer excitare in homine, idque facere dupliciter. Aut obijciendo species rerum, quæ ad tales passiones excitandas plurimum valent. Aut interius mouendo phantasmata ad similes res repræsentandas, vel agitando, & accendendo humores, qui sunt harum passionum materia, nimirum vel sanguinem, vel atram, aut flauam bilem.

22 Atque hæc sunt & alia horum similia, quæ dæmones per motum localem facere possunt, & interdum quidem faciunt. Neque enim quæcumque possunt facere, licet eis facere, sed quantum eis per diuinam prouidentiam permissum est. Habent enim potentiam à Deo restrictam, & quasi ligatam, quam eis interdum laxare solet Deus, vel ad exercendos bonos, vt aduersus Iob, vel ad puniendos malos, vt aduersus Achab, & Prophetas eius. Sicut enim dæmones permissu Dei, ingressi in porcos, præcipitarunt eos in mare, sic homines in omnia malorum tam culpæ, quàm pœnæ genera deturbarent, si eis Deus quantam vellent potentiæ, ac malitiæ suæ exercendæ potestatem faceret.

Per alteram porrò actionem dæmonum, quæ non est motus localis eorum, sed eum consequitur, hoc est per actiones causarum naturalium, quas dæmones inuicem applicarunt, & temperarunt, mira quoque dæmones possunt efficere. Sunt enim singulares quædam virtutes occultæ, & ignotæ hominibus, sunt inquam, in certis quibusdam aquis, terris, succis, gemmis, lapidibus, herbis, lignis, animalibus, & in ipso hominis corpore mirabilium, ac penè incredibilium operum effectrices, quarum rerum exempla in citato opere nostro de sacrosancto violatæ fidei Tribunali, tractando de magia naturali, ac dæmoniaca plura posuimus, sed plurima reperiuntur apud Solinum, Plinium, & Albertum, & alios, ibi adductos. Hæ virtutes, quibus in rebus naturalibus insint, vbi locorum lateant, quibus cum rebus componi, misceri, ac temperari debeant, quo tempore tempestiuè, & opportunè ad operandum adhiberi oporteat, notissimum est dæmonibus, quas etiam vndecunque & quocunque voluerint, maxima facilitate, celeritateque clam dæmones transferre possunt. 23

Huiusmodi autem effectus quatuor ob causas sunt hominibus admodum mirabiles. Primò quia sunt noui, & inusitati. Deinde quia modus, quo dæmon illos molitur, est occultus, & inuisibilis, Tum quia sicut homines variè temperando, & accommodando res naturales, possunt aliquos effectus producere, quos nonnunquam per se causæ naturales produxissent, sicut patet in arborum incisionibus, in distillationibus aquarum, in ciborum, & condimentorum confectionibus, & in medicamentorum compositionibus, sic dæmones effectus aliquos singulares per causas naturales possunt producere, quos ipsi per se nunquam produxissent. Postremò quia, vt inquit Sanctus Thomas *lib.* 3. aduersus Gentes *cap.* 103. *& par.* 1. *q.* 110. *art.* 2. *ad* 3. cum Angeli, vel dæmones adhibent causas naturales ad effectus aliquos procreandos, vtuntur eis, tanquam instrumentis, non secus quam medicus vtitur herbis ad sanandum. Ex instrumento autem procedit effectus, non tantùm virtuti eius respondens, sed etiam ea superior, & præstantior, nempe respondens virtuti principalis agentis, à quo mouetur ad operandum illud instrumentum, quemadmodum securis non solum secat, sed etiam facit lectum, vel mensam, vel hominis statuam, vt est instrumentum hominis ex arte operantis; & calor naturalis, qui est in semine, vel in animali, non solum calefacit, rarefacit, aut segregat, sed etiam generat sanguinem, carnes, & ossa in virtute animæ, vel animalis, cuius est instrumentum. 24

Sic etiam causæ naturales interdum prodierunt effectus præstantiores suis ipsorum virtutibus, ex eo, quod sunt instrumenta Angelorum, vel dæmonum, à quibus mouentur, & reguntur. Posset igitur dæmon plurimos morbos arte medicinæ, quam homines callent, incurabiles, magna celeritate, ac facilitate sanare. Tum quia nouit optimè omnes morborum, etiam abstrusiorum, causas, & affectiones. Tum quia scit omnia genera remediorum, & idoneam eorum applicationem, sed non omnes tamen posset sanare, quia sunt morbi aliqui simpliciter incurabiles. Vide præfatum opus nostrum, vbi de philtris ad amorem, ad odium, ad morbos, ad alia. 25

CONSVLTATIO CLXIX.

Quæ dæmon nec per Magos, neque per seipsum possit efficere?

1 PEr motum localem, qui est immediata dæmonis operatio transiens, multa ipse non potest facere. Vt enim monet Sanctus Thomas in quæstionibus de potentia *quæst. 16. art. 8. & in lib. 3. aduersus Gentes cap. 108.* non potest destruere, aut subuertere ipsum vniuersum. Sunt enim dæmones pars vniuersi. Pars autem non habent vim, atque potestatem in totum, cuius est pars, & vt ait Paulus ad Hebræ. *non subiecit Deus Angelis orbem terræ*. Nec possunt peruertere ordinem vniuersi, cùm auctore Arist. bonum vniuersi sit ordo. Non possunt item perturbare, vel suis locis commouere principes partes mundi, ex quibus eius integritas coalescit. Non possunt sistere Cœlum, vel motum eius in contrarias partes agere. Non possunt ele-
2 mentum aliquod ex vno loco in alium transferre. Non possunt facere, vt detur vacuum, cùm vacuum tollat coniunctionem, connexionem, atque subordinationem omnium partium vniuersi, in quo eius conseruatio, atque gubernatio consistit.

2 Dixi non posse dæmonem eiusmodi res facere vel simpliciter, vel secundum potentiam ordinariam eis à Deo concessam, & quam eis concedi possit æquissima diuinæ prouidentiæ ratio. Et cùm dæmones habeant vim motiuam definitam, alij quidem maiorem, alij verò minorem, non possunt quantumlibet corpus quantalibet velocitate mouere, nedum in instanti. Non possunt facere, vt duo corpora sint simul in eodem loco, vel vnum corpus in duobus locis simul, vel vt vnum penetret dimensiones alterius. Nec potest dæmon distans à corpore, illud mouere secundum locum, quia mouens, & mobile debent esse simul, alioquin posset mouere per vacuum, & per quantamcunque distantiam. Non potest transferre corpus de extremo ad extremum, & non per medium.

3 Multa quoque sunt, quæ per alteram actionem dæmonum, quam mediatam diximus, cuiusmodi est naturalis alteratio, corruptio, generatio rerum naturalium, non possunt à dæmonibus effici. Et primo non potest dæmon immediatè producere vllam formam substantialem, vel accidentalem. Cum enim sit incorporeus, non potest immediatè alterare materiam corpoream, vnde formæ naturales educuntur.

4 Secundo, non potest aliquid creare ex nihilo. Tum quia id requirit infinitam virtutem actiuam, qualem Deus solus habet. Tum quia nec motus localis dæmonis, neque operatio, quam per causas naturales exercet, in nihilo recipi, aut circa nihil versari possunt.

5 Tertio, non potest ex quolibet facere quodlibet.

6 Quarto, nec per quamlibet causam, vel instrumentum potest quemlibet effectum producere, sicut medicus non potest per quamlibet medicinam quemlibet morbum sanare, nec artifex per quæuis instrumenta quodcumque voluerit opus perficere. Atque hoc est, quod Augustinus compluribus locis docet, nec dæmones, nec Angelos esse creatores rerum, nec posse transmutare formas rerum, nec materiam corporalem ad nutum illis obedire.

7 Quinto non possunt dæmones producere formas substantiales, non præuijs alterationibus, & præmissis dispositionibus.

8 Sexto, nec possunt eas in instanti, aut quantumlibet paruo tempore producere.

9 Septimo, non possunt quamlibet rem naturalem immediatè in quamlibet aliam transmutare, etiam adhibendo causas naturales.

10 Octauo, non possunt animalia perfecta sine semine producere. Quare si visi sunt vnquam, vel ex lapidibus, & lignis producere equos, vel Leones, vel ex nubibus pluere vitulos, non est putandum sic eos fuisse generatos, sed vel aliunde inuisibiliter per dæmones illuc translatos, vel non fuisse vera animalia, sed eorum tantum imagines, & simulachra, cernentium oculos fallentia.

11 Nono, nec possunt animalem producere subito secundum perfectam eius magnitudinem, & virtutem. Denique quod superat vires agentium naturalium, quodque naturali eorum dispositioni, & ordini repugnat, & ad quod virtus agentium naturalium nullo modo se extendit, id fieri à dæmone nequaquam potest.

Decimo, non potest peruertere, atque immutare ordinem, qui est inter formas, & dispositiones rerum naturalium, vt possit posteriores inducere, non inductis prioribus, aut extremas, non inductis medijs. 12

Vndecimo, non potest mortuos ad vitam reuocare propter causam supradictam. 13

Duodecimo, non potest impedire, ne agens naturale habens omnia requisita ad agendum, non agat. 14

Disputari posset hoc loco, an vlla res naturalis habere possit vim in dæmones expellendo, propter id, quod dicitur in libro Tobiæ *cap. 6. & 8.* de iecore cuiusdam piscis, cuius fumo fugabantur dæmones in perpetuum, & de melodia Dauidis, qua expellebatur spiritus malus à Saule; ac de radice Salomonis, cuius odoratu dæmon exibat per nares eius hominis, quem tenebat. Verùm de his, alijsque rebus nostras disputationes, & sententias, mi lector reperies, in dicto opere nostro de Sacrosancto fidei Tribunali, quod annuente Deo, saltem posthumum, lectitabis, interim lege theologum magistrum in quæstionibus *disp. q. 6. de miracul. art. 1.* 15

CONSVLTATIO CLXX.

Quomodo sensus hominum à dæmone ludificentur ad eius illusiones cauendas in probatione miraculorum pro canonizatione Sanctorum? Vbi de dæmonis præstigijs ad eius illusiones cognoscendas?

QVoad sopitos, aut ludificatos tam exteriores, quàm interiores sensus attinet Ægydius *lib. 2. sent. dist. 8. q. 2. art. 5. dub. 1.* id tribus modis fieri posse tam rationibus, quàm exemplis docet. Nos autem, præter alibi dicta, hanc rem paucis explicabimus. Humanorum itaque sensuum tum exteriorum, tum etiam interiorum ludificatio tribus modis ratione scilicet obiecti, medij, & organi, quantum ad figuram, colorem, & imaginationem, fieri potest. Obiectum, vt de sensu visu loquamur, est res sensata visibilis, quæ visus sese offert. Medium est aer perspicuus, per quem res visibilis ipsi visui offertur. Organum autem, hoc est instrumentum videndi, est oculus. Duo prima facillimè à dæmone, & quantum ad colores, & quantum ad figuras immutari possunt, vt Augustinus *lib. 18. de Ciuit. cap. 5.* testatur, dicens: *Quod enim homines coloribus, & corporibus veris, hoc dæmones figuris fictis facillimè possunt.* 1

Huius autem generis illusiones, vel per fictione colorum, vel per immutationem sensuum à dæmone fieri solent. Modica enim in sensu mutatio ludificat sensum ita tamen, vt quod non est, ei appareat, sicut phrenetics euenire solet, quibus, quæ reuera non vident, videre videntur. Idipsum ferè nobis dormientibus accidere interdum constat, calore, qui animæ sensitiuæ instrumentum est, à corde ad interiora sublato. Hinc sensus exteriores sopitos manere, necesse est. 2

Immutari etiam potest organum phantasticum, hoc est imaginatiuum instrumentum, quod est medius cerebri ventriculus, in quo phantasmata, siue species eorum tam præsentium, quàm absentium à communi sensu phantasiæ, seu imaginatiuæ ipsi oblatæ imprimuntur. Sicut enim organo phantastico per fumositatum ascensum deficcato, dormientes sibi videre videntur, quæ non vident, ita & dæmon tali deficcatione dictum organum immutando, facere potest, vt falsæ imaginationes, aut species, quales sunt, quas dormientes videre sibi videntur, hominibus suo ipsius arbitratu, sensibus sopitis, appareant, nisi à Deo impediatur. Homines autem hunc in modum illusi, quamuis non dormiant, dormientibus tamen, sensibus immutatis, aut sopitis, assimilantur. Dæmones enim, quibus ad nutum res corporeæ, quantum ad motum, obediunt omnem figuram in quamcunque figuram, omnemque colorem, in quemcunque colorem conuertere videntur humore oculorum variato, vel alterato. 3

CONSVLTATIO CLXXI.

Viuorum, & Mortuorum apparitiones ad illusiones dæmonum in Canonizatione alicuius cauendas, explicantur.

1 ANgeli, siue boni, Deo iubente, siue mali, Deo saltem permittente, ad alicuius mortui, vel viuentis personam repræsentandam, illi scilicet ad visitatem, & consolationem, isti verò ad ludificationem præstandam, apparent ex Augustini sententia in *lib. de spirit. & anim. cap. 29.* dicentis: *Cum homines mortui, siue viui hominibus dormientibus, vel vigilantibus apparent, non in ipsis rebus, vt sunt, videntur, sed in quibusdam similitudinibus rerum. Istud autem angelicis operationibus fieri credimus per dispensationem prouidentiæ Dei, benè vtentis bonis, vel malis secundum inscrutabilem altitudinem iudiciorum suorum, siue hinc instruantur mentes mortalium, siue fallantur, siue consolentur, siue terreantur, sicut vnicuique vel præbenda est misericordia, vel irroganda iustitia ab eo, cui misericordiam, & iudicium non inaniter decantat Ecclesia.* Id Augustinus *loc. cit.* ratione comprobat his verbis: Quæ iterum oportet adducere: *Ibi siquidem sunt. Spiritus defunctorum, vbi non vident, neque audiunt, quæ aguntur, aut eueniunt in ista vita hominibus. Ita tamen est eis cura de viuis, quamquam quid agant, omnino nesciant, quemadmodum cura est nobis de mortuis, quamuis quid agant, vtique nesciamus. Nesciunt quidem mortui, quid hic agatur, sed dum hic agitur, postea audire possunt ab eis, qui hinc moriendo ad eos pergunt, non quidem omninò, sed quantum sinitur eis indicare, & eos oportet audire. Scire etiam possunt ab Angelis, qui hic nobis præsto sunt, & animas nostras ad illos deferunt. Spiritu etiam Dei reuelante, cognoscere possunt, quæ hic aguntur, quæ necessarium est eos cognoscere.*

2 Num autem mortuorum fiant apparitiones per eorumdem præsentiam, an personas mortuorum Angeli in corporibus assumptis repræsentent, reuocat in dubium Augustinus, inquiens: *Quidam etiam ex mortuis ad viuos rapi possunt, non per propriam naturam, sed per diuinam potentiam. Verum tamen ista fiant per eorum præsentiam, an per Angelos suscipientes eorum personam, affirmare non audeo: Deus enim Omnipotens, qui est vbique præsens, per Angelica ministeria vsquequaque diffusa potest præbere ista hominibus solatia, quibus in huius vitæ miseria iudicat esse præbenda.*

3 Atque hunc in modum Sanctus Ambrosius ad Altare Mediolani rem Sacram faciens, somnoque correptus, exequijs Sancti Martini Turonensis interesse potuisset, si verum esset, quod Gregorius Turonensis *lib. 1. miracul. S. Martini cap. 5. tom. 7. bibliot. Patr.* Surius *tom. 6. die 11. Nouembris*, ac Lippom. *p. 2. com. ead. die*, hac de re scribunt. Eodem namque tempore Sanctus Ambrosius inter celebrandum Mediolani, & Turonis in S. Martini exequijs, vt aiunt, visus fuit. Fieri enim potuit, vt Sanctus Ambrosius somno consopitus, per visionem imaginatiuam, & virtute quidem diuina exequias illas adeo clarè viderit, vt eis interfuisse sibi visum fuerit, sicut dormienti, & per somnum aliquid videnti euenire frequenter solet. Personam insuper, aut imaginem Beati Ambrosij ministerio Angelico in corpore assumpto, repræsentatam illic fuisse, censendum est.

4 Hinc factum fuit, vt qui dictis exequijs adfuerunt Beatum Ambrosium eis interfuisse sine dubitatione crediderint; dummodo historia enarrata concedatur; quando quidem Cardinalis Baronius in *annot. ad Martyrolog.* Gregorium Turonensem redarguit, dum S. Ambrosium ante Beatum Martinum diem suum obijsse perspicuis argumentis demonstrat.

5 Atque hæc dicta sint, vt vera à falsis miracula, præsertim verò in ipsa mortuorum suscitatione facilius dignoscantur, necnon ad fallacias, & illusiones dæmonum cauendas cautior quisque reddatur. Opera enim dæmonum mirabilia reuera sunt, & ab ijs, qui miram eorum scientiam cum longa experientia coniunctam, atque potestatem non impeditam, ignorant, miracula, tanquam à Sanctis viris facta existimantur, quæ tamen sunt dæmonum ludificationes ad mentes hominum decipiendas præstitæ. Vera namque mortuorum suscitatio, quæ potissimum in canonizatione tenet locum, à solo Deo, & à Sanctis diuina tamen virtute, fieri potest.

CONSVLTATIO CLXXII.

De suscitatione Samuelis Prophetæ, incantationibus Pythonissæ tentata, deque aliorum mortuorum suscitationibus, & apparitionibus ad illusiones dæmonum cauendas in suscitandi mortuos miraculis pro canonizatione alicuius cum fama sanctitatis defuncti.

DE Necromantia plura in sæpè citato nostro opere de Sacrosancto fidei Tribunali diximus. Hunc qualis, quantaue sit eius vis, vel potius fraus, & fallacia breuiter ostendamus. 1

Necromantici profitentur, se animas mortuorum euocare posse, ex ijsque cognoscere multa, quæ sunt occultissima, vel etiam futura. Animas autem mortuorum præsertim eorum, qui flagitiosè vixerunt, aut violenta morte de vita deturbati sunt, Magis eas inuocantibus adesse, respondere, multaque manifestare, docet Porphyrius *lib. 2. de abstinentia animalium*: Nam cum de prauis, & fallacibus dæmonibus dixisset, mox subdit hæc de animabus. *Tales*, inquit, *sunt & animæ mortuorum, quæ vitijs repletæ à corpore migrarunt, conflictantur enim etiam tunc ira, & concupiscentiæ perturbationibus, & in naturam conuersæ dæmonum, similes illorum redduntur, noxiæ, ac turbulentæ in varias se vertunt formas, ac modo conspicuas se oculis præbent, modo recedunt, & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiam cogitantium.* Et quodam alio loco: *Praua*, inquit, *anima, quæ corpus suum violenter reliquit expoliata ad hoc ipsum deinde se admouet, ibique moras trahit. Vnde nonnunquam visæ sunt animæ lamentari. Nam animæ carentium Sepultura circa corpora immorantur, quibus malefici sæpius abutuntur ad ministerium suum explendum, compellentes animas à positione corporis, vel partis cuiusdam assumptione. Quocirca qui vaticinantium animalium insinuari sibi animas optant, præcipua illorum membra deglutientes, veluti ceruorum, vel talparum, vel aliarum accipiunt, & ita præsentem sibi faciunt animam, Dei ritu vaticinantem. Talis enim anima vnà cum sui corporis integra sumptione in corpus humanum se penitus ingerit.* Hæc Porphyrius. 2

Magnam sanè huic arti fidem facere videtur, quod legitur *lib. 1. Reg. cap. 28.* Pythonissam rogatu Regis Saulis excitasse à mortuis animam Samuelis, fecisseque, vt Sauli de euentu impendentis belli consulenti, quæ mox ei euentura erant, prænunciaret. Et quidem Augustinus *lib. 2.* ad quæstiones Simpliciani, respondens ad tertiam quæstionem, & in libro de octo Dulcitij quæstionibus, *q. 6.* disputat in vtramque partem, an fuerit ille verus Samuel, an potius dæmon specie, ac figura Samuelis; propensior tamen est ad credendum, illum non fuisse verum Samuelem, sed eius imaginem, & Simulachrum, arte dæmoniaca formatum, & aspectui Saulis præsentatum, appellari autem in scriptura Samuelem, quod illum habitu, specie, & auctoritate repræsentaret. Non enim rarò tum in communi hominum loquendi consuetudine; tum in sacris literis rerum imagines, & simulachra nominibus ipsarum rerum appellantur. 3

Hoc idem citra dubitationem vllam traditur in *lib. 2. de mirabil. Sacræ scripturæ cap. 2.* & in *lib. quæst. veter. & nou. Testament. q. 27.* qui libri nomine Augustini in eius operibus numerantur. Tertullianus in *lib. de anima*, non solum hoc probat, sed contrariam sententiam omninò improbat. Nam loquens de Samuele, hæc scribit: *Ecce hodie eiusdem Simonis hæreticos tanta præsumptio artis magicæ extollit, vt etiam Prophetarum animas ab inferis mouere se spondeant, & credo, quia mendacio possunt. Nec enim Pythonicu tunc spiritui minus licuit animam Samuelis effingere, post Deum mortuos consulente Saule. Absit autem, vt animam cuiusquam Sancti, nedum Prophetæ à dæmonio credamus extractam, certè, quod ipse Satanas transfiguretur in Angelum lucis, nedum in hominem lucis,* 4

lucis, etiam Deum se affeuraturus, signaque portentosiora editurus, ad auertendos, si fieri posset, electos. Quibus verbis, alijsque proximè consequentibus apertè docet, non fuisse illum verum Samuelem.

5 Sanctus Thomas *p.1. q.89. art.8. & 2.2. q.95. art.5. ad 2. & q.174. art.5. ad 4.* dubitanter de hoc loquitur, sequutus nimirum Augustinum. Idemque fit in decretis *can. nec mirum 25. q.1.* sed, vt Lyrano, & Tostato, & ni fallor, etiam Augustino *lib. de cura pro mortuis agenda cap. 15.* sic etiam & mihi probabilius est, imò certum, fuisse veram animam Samuelis, quæ Sauli apparuit, exercente quidem Pythonissa artem suam magicam, sed non eius artis vi, & potentia, sed Dei imperio ab inferis excitatam, quæ dispensatione diuina Pythonissam, & Saulem latente, ostendit se aspectibus iniqui Regis, diuina eum sententia percussura, vt impius Rex, quæ post mortem supplicia suæ impietati debita passurus erat, iam tum acerbissimo doloris sensu prægustaret. Idque etiamsi Saul à Pythonissa, vt inuocato dæmone, suscitaret, postularit, dicens: *Samuelem mihi suscita.* Diuina enim voluntate non ad Pythonissæ inuocationem, neque ad meritum Saulis, sed ad Regni scissuram, quam Sauli Regi Samuel, dum viueret, prædixit, confirmandam, factum fuit, vt Samuel ipse, Propheta Domini verax, & ab ipso dilectus, excitaretur, arte magica impedita. Hunc in modum consultatio dæmonum ab Ochozia Rege Israel, vt in 4. *Regum lib.* legitur, tentata, nuncijs ab eo ad Beelzebub, deum Accaron missis, impedita fuit, Elia propheta ad ipsum Ochoziam allegato, qui mortem, id ei scire cupienti, prædixit. Huic adsimile euenit Balaam, qui cum esset ariolus, & magus Balac Moabitarum Rege postulante dæmonem pro eo consulturus, à Deo non semel impeditus fuit. Hinc pro maledictione, quam Israeli Balac inferendam cupiebat, benedictionem, responsis dæmonum impeditis, tandem emisit. Neque ad hoc probandum, aut persuadendum opus est testimonijs, vel argumentis, cum id in Sacra scriptura perspicuè traditum sit. Nam in *lib. Ecclesiastici cap. 46.* sic legitur: *Et post hoc dormiuit Samuel, & notum fecit Regi, & ostendit illi finem vitæ suæ, & exaltauit vocem illius de terra in prophetia, delere impietatem gentis.* Et sanè Beatus Augustinus libro illo de cura pro mortuis agenda, & S. Thomas 2.2. non obscurè significant, si liber Ecclesiastici, tanquam Sacer, & canonicus recipiatur, necessariò sentiendum esse, verum Samuelem apparuisse Sauli. Loquuntur autem illi conditionaliter de auctoritate libri Ecclesiastici, non quod non eum pro Sacro, & canonico haberent, sed quia nec Hebræi eum recipiunt, & reponunt, in libros canonicos, & quidam Catholicorum olim de eius auctoritate, dubitarunt. Quare nobis, vt de eius libri fide, & auctoritate, sic neque de vero Samuele, Sauli post mortem prophetante, dubitare licèt.

6 Nec obstat huic sententiæ, quod ille Samuel dixisse legitur Sauli: *Cras tu, & filij tui mecum eritis*, cum certum sit, diuersas esse Sedes post mortem bonorum, & impiorum, & in Euangelio *Luc. 16.* legatur, Abraham dixisse illi Epuloni, *inter se, & ipsum, maximum, & intransibile chaos intercedere*, hoc, inquam, non obstat. Nam illa verba Samuelis, vt rectè interpretatur Augustinus, respondens ad tertiam quæstionem Simpliciani, non ad æqualitatem fœlicitatis, sed ad similem conditionem mortis referri debent, vt sit sensus, Cras, & non amplius eris inter viuos, sed inter mortuos, inter quos ego sum. Quin etiam & tunc, & vsque ad Christi Domini resurrectionem, omnes tam boni, quàm mali apud inferos, licet sedibus disclusi detinebantur.

7 Samuel autem, vt ait, Tostatus in *d. cap. 28 lib. 1. Reg.* in corpore suo suscitatus non fuit, sed anima eius in corpore aereo assumpto, Angeli ministerio ex receptaculis mortuorum à Deo reuocata ad solam Saulis prophetiam indicandam, non in Ramata, vbi Samuelis erat Sepulchrum, sed in Endor, vultu tamen, & habitu Samuelis repræsentato, arteque magica impedita, apparuit.

8 Porrò Necromantia olim multis locis, & apud multas gentes celebratissima fuit, Osthanes apud Plinium *lib. 30. cap. 2.* huius artis nobilissimus professor, promittebat quorumlibet mortuorum excitationes, & colloquia cum viuis. Et quidem maioris est admirationis, quod extremo illo capite subdit Plinius: *Adolescentibus nobis*, inquit, *visus Appion grammaticæ artis prodidit cynocephaliam herbam, quæ in Ægypto vocaretur Osyrites, diuinam non in viuos modo, sed etiam in mortuos habere potentiam, eaque se euocasse vmbras ad percunctandum Homerum, qua patria, quibusque parentibus genitus esset.* Cicus Asculanus in Commentarijs, quos in sphæram edidit, nominat librum, qui olim extabat, & inscribebatur *Scriptura Cham*, opus magicæ, ac maleficæ impietatis plenum, continens elementa, & praxim Necromantiæ. Tertullianus *lib. de anima*, vbi de inferis, & defunctorum euocatione disserit. *Publica*, inquit, *iam literatura est, quæ animas, etiam iusta ætate sopitas, etiam proba morte disiunctas, & prompta humatione dispunctas, euocaturas se ab inferorum incolatu pollicetur.*

9 Fuerunt quondam multa apud varias gentes loca, Necromantiæ vsu nobilitata, vbi & à defunctis oracula, & responsa petebantur. Homerus *lib. 11. Odys.* Cymmericum oraculum ad Auernum Campaniæ lacum celebrat, quo Vlysses concessit, vt Thiresiam de reliquo itinere suo consuleret, cuius etiam meminit Strabo *lib. 5. geographia.* Tesprotium in Epiro Orpheus celebre fecit, in eo manes cantu permulcendo, & Euridicæ coniugi ad superos reditum impetrasse creditum fuit, de quo etiam Virgil. *lib 6. Æneados.* Apud Lucanum Erictone venefica Thessala mortuum euocat, qui sex. Pompeio exitum Pharsalicæ pugnæ denunciet. Phigaria, Arcadiæ Ciuitas, habuit huiusmodi Necromantas, a quibus occulta, & futura sciscitari vsitatum fuit. Beatus Augustinus *lib. 9. de Ciuit. cap. 11.* etiam Apuleium affirmantem, animas hominum dæmones esse, & e hominibus fieri lares, si meriti boni sunt, lemures autem, aut laruas, si mali, qui nullis bonis sedibus in terra vagatione puniuntur, inane terriculamentum bonis hominibus; cæterum noxium malis. Cum verò incertum est, quæ cuique sortitio obuenerit, vtrum lar sit, an larua, manes Deos nominant, & fanis, atque cæremonijs vulgò admittuntur, vt oracula reddant, vt in Bæotia Amphiaraus, in Africa Mopsus, in Ægypto Osiris; alius alibi gentium; Æsculapius vbique. Hæc ex Apuleio, quem ibi Augustinus verè, grauiterque refellit: Et apud Tertullianum in *lib. de anima*, sic habes: *Nasamonas propria oracula apud parentum Sepulchra mansitando captare, Eraclides scribit. Celtas apud virorum fortium busta, eadem de causa abnoctare, Nicander affirmat.*

10 Verum has omnes mortuorum, quæ arte Necromantica fiunt apparitiones, vanas, & fallaces esse, non est dubitandum; pleraque enim ab ipsis Necromantis, alijsuè fictas esse, compertum est. Si quæ autem reuera contigerunt, in his existimandum est, non animas defunctorum apparuisse viuis, sed ipsos dæmones tales se ostendisse Necromantis, vel eos consulentibus, tales inquam habitu, specie, ætate, voce, & affectu, quales fuerant olim mortui, cum inter viuus versarentur.

11 Hanc ego opinionem, vt proculdubio veram putem, rationibus, testimonijsque, & experimentis adducor. Ratio nec obscura, nec sanè infirma sit ea, qua S. Thomas *p. 1. q. 117. art. 4.* huc ipsum confirmat. *Non potest*, inquit, *anima separata naturali virtute sua mouere aliquod corpus. Cum enim sit naturalis forma humani corporis, non habet vim mouendi secundum locum, nisi corpus, quod informat, & viuificat. Nam etiam cum est vnita corpori, si sit aliquod membrum mortificatum, non obedit anima ad motum localem. Quare animæ defunctorum nec assumere corpora, nec cum illis ad viuos venire possunt.*

12 Deinde Necromantæ non habent vim, & imperium in animas defunctorum, quæ sunt in Cœlo, nec quæ sunt in Purgatorio. Non enim conuenit, aut decet animas Sanctorum impijs Necromantarum artibus subiacere, neque in animas, quæ sunt in inferno. Nam cum illuc sint à Deo, tanquam in carcerem detrusæ, vt æternas scelerum suorum pœnas luant, nulla inde vi possunt efferri, nec nisi Dei mandato egredi. Non est autem credibile, Deum id concessurum Necromantis, per quos Dæmon satagit mortales decipere, & à veri Dei cultu auertere. Sic enim Deus artem Necromanticam, & per se infamem, & toties à se in sacris literis reprobatam, extremoque mortis supplicio condemnatam, non solum honoraret, sed etiam fide, cultuque apud mortales dignam redderet. Profectò, si cui mortuorum redditus ad viuos concedendus fuit, videbatur concedendus diuiti illi, cuius mentio fit apud Lucam *cap. 16.* qui obnixè rogabat Abraham, vt de ijs, qui simul erant in inferno, aliquem mitteret ad amicos, cognatosque suos monendos, vt benè viuendo,

ditas, & perpetuas inferni pœnas euaderent, nec tamen ei concessum est.

13 Non inficior, animas, quæ sunt in Purgatorio, nonnumquam apparuisse viuis. Id enim Beatus Gregorius *in 4. lib. dialogor.* nonnullis, & quidem certis probat exemplis. Nec equidem nego, etiam animas beatas, vel martyrum, vel aliorum Sanctorum, descendere in terras hominibus, eorum auxilium implorantibus, opem, & solatium laturas. Id enim confirmat Augustinus *in lib. de cur pro mort. agenda cap.* 16. exemplo B. Felicis Nolani Episcopi, quem Ciuitas suis Nolanis, cum à barbaris oppugnarentur, apparuisse, & subuenisse, affirmat Augustinus, Ac non incertis rumoribus, sed certis testibus audiuisse. Hæc, inquam, non nego, sed aio, animas mortuorum, cum apparent viuis, non id facere sua voluntate, & arbitratu, nec naturali potestate, multòque minus vi, & potentia artis necromanticæ, sed id fieri singulari quodam Dei consilio, voluntate, ac potestate.

14 Nec animas defunctorum interesse rebus viuorum minus est miraculum secundum Beatum Augustinum loco citato, & secundum Beatum Thomam *part. 1. quæst. 89. articul. 8. ad 2.* quam vel illuminatio cæci, vel alia, quæ in magnis Dei miraculis numerantur. Adscribam hic in hanc sententiam Beati Augustini verba ex eo loco, quem proximè indicaui, *Verum ista*, inquit, *diuinitus exhibentur, longè aliter quàm sese habet vsitatus ordo singulis creaturarum gradibus attributus. Non enim ideo putandum est viuorum rebus quoslibet interesse posse defunctos; quoniam quibusdam sanandis, vel adiuuandis Martyres adsunt; sed ideo potius intelligendum est per diuinam potentiam Martyres viuorum rebus interesse, quoniam defuncti per naturam propriam viuorum rebus interesse non possunt*.

15 Sed audiamus Tertullianum, qui in *libro de anima*, vbi de inferis, & animarum euocatione agit, hanc sententiam grauissimis, disertissimisque verbis comprobauit. *Necromantia*, inquit, *secunda est idololatria, in qua se dæmones perindè mortuos fingunt, quemadmodum in illa Deos*. Quidni? cum & Dij mortui sint? *Itaque inuocantur quidem defuncti; sed dæmones operantur sub eorum obtentu. Hanc autem fallaciam diaboli sub personis defunctorum delitescentis, ni fallor, etiam rebus probamus, cum in exorcismis nostris interdum dæmon aliquem se ex hominibus affirmat, interdum gladiatorem, vel bestiarium, sicut & alibi Deum, nihil magis curans, quam hoc ipsum excludere, quod prædicamus, ne credamus animas vniuersas malorum ad nihilum redigi, ut & iudicii, & resurrectionis fidem turbent. Et tamen ille dæmon postquam circumstantes circumuenire tentauit, instantia diuinæ gratiæ victus id, quod in verò est, inuitus confitetur sic etiam in Necromantia, quæ iam quiescentes animas euellere ab inferis creditur, & conspectui exhibere, non alia fallaria vis est, operatior, planè. Quia & phantasma præstatur, & corpus effingitur, nec magnum illi exteriores oculos circumuenire, cui interiorem mentis aciem excæcare perfacile est. Nulli autem animæ omnino inferos patere, satis Dominus in argumento illo pauperis requiescentis, & diuitis ingemiscentis, ex persona Abrahæ sanxit, non posse relegari renunciatorem dispositionis infernæ, quod vel tunc licere potuisset & Moysi, & Prophetis crederetur. Sed & si quasdam reuocauit Dei virtus in documentum iuris sui, non idcirco communicabitur fidei, & audaciæ Magorum, & fallaciæ somniorum, & licentiæ poetarum. Nam in hac mortuorum resurrectione, qua Dei virtus in corpora animas repræsentat solida, & contrectabili, & satiata veritate præiudicatum est, hanc esse formam veritatis, vt omnem mortuorum exhibitionem incorporalem, præstigias indices*. Ita Tertullianus.

16 Simulant igitur Dæmones animas defunctorum, secundum Augustinum, & Chrysostomum, quorum testimonia loco supracitato memorat Sanctus Thomas, quo facilius errores Gentilium animis hominum inferant ad eos decipiendos. Primum enim sic dæmon facilius homini quidquid vult persuadet. Namque homines animabus defunctorum, vel parentum, vel cognatorum, vel amicorum suorum, quos diligunt, & à quibus se diligi non dubitant, libentius, & promptius credunt, quàm dæmoni, quem naturaliter horrent. Deinde ita persuadet hominibus, infernum non esse carcerem perpetuum, ex quo non liceat aliquando egredi; nec esse adeò graues, & perpetuas inferni pœnas, sicut homines putant; Ad hæc sic facit, vt homines putent, animas etiam post mortem habere corpora, vel posse quælibet se in corpora inducere, vel in quælibet hominum, aut bestiarum corpora migrare, qua re conficitur error Pythagoricus de transmigratione animarum, eoque concepto labescit fides, & spes Christianæ resurrectionis. Præterea hac ratione faciunt dæmones, vt viui mortuos, vel tanquam terrificos, & noxios sibi metuant, & varijs superstitionibus placare, sibique conciliare studeant, vel tanquam beneficos, sibique vel amicitia, vel necessitudine deuinctos animum superstitiosè diligant, & colant, vel tanquam animas hominum quorumdam apud mortales, aut sapientia, aut fortitudine, aut potentia clarissimorum, non humanis modò, sed diuinis etiam honoribus prosequantur, atque venerentur.

Hugo Sancti Victoris *lib. 6. eruditionis didascalicæ cap. 5.* numerosius hanc Magiæ varietatem enarrans, in hunc modum scribit: *Magiæ repertor primus creditur Zoroaster, Rex Bactrianorum, quem nonnulli asserunt, ipsum esse Cham, filium Noe, sed nomine mutato. Hunc postea Ninus, Rex Assyriorum bello victum interfecit, eiusque codices artibus maleficiorum plenos igne cremari fecit. Scribit autem Aristoteles de hoc ipso, quod vsque ad bis, & viginticentum millia versuum eius de arte Magica ab ipso dictata. Hanc artem postea Democritus, amplianit tempore, quo Hippocrates in arte medicinæ insignis habebatur. Magia in philosophia non recipitur, sed est extranseçus falsa professione omnis iniquitatis, & malitiæ magistra, de verò mentiens, & veraciter lædens animos, seducit à Religione diuina, culturam dæmonum suadet, morum corruptionem ingerit, & ad omne scelus, ac nefas mentes sequacium impellit*. Et mox. 17

Hæc generaliter accepta quinque complectitur genera maleficiorum, Manticen. quod sonat diuinationem, & mathematicam vanam, sortilegia, maleficia, Præstigias. Mantice autem quinque continet species sub se. Primam Necromantiam, quod interpretatur Diuinatio in mortuis. Vnde est diuinatio, quæ fit per Sacrificium Sanguinis humani, quem dæmones sitiunt, & in eo delectantur effuso. Secunda est, Geomantia, idest diuinatio in terra. Tertia est, Hydromantia, idest, diuinatio in aqua. Quarta est, aeromantia, idest diuinatio in aere. Quinta est, diuinatio in igne, quæ dicitur Pyromantia, Varro enim quatuor dixit esse, in quibus diuinatio constaret; Terram, Aquam, Aerem, Ignem. Prima ergo, idest, Necromantia, ad Infernum videtur pertinere. Secunda ad Terram, Tertia ad Aquam. Quarta ad Aerem. Quinta ad Ignem. At de his, alijsque suo loco, in citato nimirum opere de Sacrosancto fidei Tribunali, satis abundanter dictum. 18

CONSVLTATIO CLXXIII.

Iterum atque vberius, de miraculorum generibus. Supra naturam. Præter naturam. Contra naturam. Eorum gradus, ac differentia. Quomodo maiora, & minora dicantur?

Miraculum, propriè sumptum, illud est, vt non semel diximus, quod est præter totius Naturæ ordinem. Hoc nonnisi à solo Deo virtute propria fieri potest; à sanctis verò, & à malis hominibus, non virtute propria, sed diuina, diuersis tamen rationibus, vt explicatum est. Quamuis autem miraculum ab admiratione sortitum sibi fuerit nomen, propriè tamen miraculum dici non debet, si aliquibus tantùm ipsius effectus causa sit occulta. Eclipsis enim solis, aut Lunæ causa rudibus est occulta, Astrologis verò notissima est. Illud igitur, quod Naturæ vires excedit, vel præter totius Naturæ ordinem est, propriè miraculum tam supra Naturam, & præter Naturam, quàm contra Naturam dici potest, ac debet, cuius causa ab omnibus omninò ignoratur. 1

Tribus modis, vt Sanctus Thomas 2. *sent. dist. 18. q. 1. art. 3.* 2

*art.*3. & Ægidius ibidem *dub.*13. docent, miraculum esse potest. Supra naturam. Præter naturam. Contra naturam. Atque hisce tribus modis conuersionem Beati Pauli miraculosam fuisse docet eo loco Ægidius.

3 Miraculum supra naturam tunc dici debet, quando natura in substantiam facti agere non potest, veluti est diuisio Maris rubri, mortuorum suscitatio, idque genus alia.

4 Miraculum præter Naturam illud est, in quo quamuis Natura quantum ad substantiam facti operari queat, illud tamen fit præter Naturæ operationem iussu diuino, ac tribus quidem modis. Primo modo præter Naturam dicitur propter excessum, & singularem facti modum, cuiusmodi fuerunt ranæ in Ægypto productæ tanta multitudine, quantam nemo antea vidit vnquam. Secundo modo præter Naturam nuncupatur, quatenus miraculum ad diuini nominis inuocationem præfinita hora contingit. Id, quod Ieroboam declaratur exemplo, cùm scilicet manus eius contra Prophetam extensa, fuerit arefacta, & ara eius diuisa. Tertio modo præter Naturam miraculum vocitatur, dum aliquid generatim, ac vniuersè contingit, vt est illud, quod in veteri Testamento de aqua Zelotypiæ legitur, post cuius potionem venter adulteræ diuino miraculo putrescebat, aquæ maledictione virtute.

5 Miraculum contra Naturam appellatur, quando rei aliquid inest, quod est contrarium ei, quod fit, vt exempli gratia, si graue, quod suaptè natura deorsum tendit, seorsum moueatur, si virgo pariat, & huiusmodi alia, ita scilicet, quod Natura manente contraria, quæ scilicet contrarij actus principium est, miraculo expresso sequatur actus.

6 Atque hæc de tribus miraculorum generibus, quæ à solo Deo propria fiunt virtute, a Sanctis verò, & a malis hominibus diuina virtute, diuersis tamen rationibus, vt sæpè diximus, fieri possunt. A Sanctis ad eorumdem sanctitatem indicandam, & veritatem comprobandam. A malis autem hominibus, ad solam prædicatam veritatem confirmandam. Mala etiam agentes, & veritatem prædicantes miracula interdum facere possunt ad hominum vtilitatem, ad Christi nominis, quod inuocant commendationem, & ad Sacramentorum, quæ exhibent, venerationem. Quamuis enim mali Christiani, malam scilicet vitam degentes miracula dictis de causis facere nonnunquam possint, falsam tamen doctrinam prædicantes, non item, ne Deus, qui in miraculis veris operatur, falsitatis testis existat. Vide quæ alibi de hac re sparsim diximus.

7 Quod verò ad miraculorum gradus, ac differentias, si infinita Dei potentia consideretur, nihil miraculum dici potest. Factum enim quodcumque ait Sanctus Thomas *part.* 1. *q.* 105. *art.* 8. diuinæ potentiæ comparatum, minimum dici debet iuxta sententiam Isaiæ dicentis: *Ecce Gentes quasi stilla situlæ, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt*, *Isa.* 44. Si autem nonnulla, quatenus totius Naturæ vires excellunt, considerentur, tunc illa verè miracula dici possunt, ac debent. Aliqua tamen maiora, aliqua verò minora miracula, in eo scilicet, quod illa magis, & hæc minus Naturæ facultatem excellunt, appellantur. Tribus autem modis Naturæ facultas à re aliqua superari potest. Vel quantum ad facti substantiam, id est, quantum ad id, quod fit. Vel quantum ad id, in quo fit, vel ex quo fit. Vel quantum ad faciendi modum.

8 Primo modo vires Naturæ superantur, si Sol retrogrediatur, vel in medio Cœli persistat, vt in libro Iosue factum esse constat. Vel corpus humanum glorificetur, sicut corpora Beatorum in resurrectione vniuersali fore credimus. Quæ sanè omnia vires Naturæ superant, summumque inter miracula obtinet locum.

9 Secundo modo vires Naturæ superantur quantum ad mortui suscitationem, & cæcorum illuminationem, & quantum ad eiusmodi alia. Potest enim Natura dare vitam, sed non mortuo, visum etiam præstare potest, sed non cæco. Potest item natura producere aurum, & arborem, sed non ex nihilo. Hæc autem inter miracula medium tenent locum.

10 Tertio modo Naturæ facultas quantum admodum, ac tempus faciendi superatur, vt si quis diuina virtute, nulla curatione præuia, nulloque consueto Naturæ ordine, aut cursu, à febre illico liberetur. Potest enim medicus sanare ægrotum, sed non illico, nec absque medicamento: Potest item Magus, vel dæmon, vel Natura ex ligno producere Serpentem, sed non immediatè. Superatur etiam Naturæ facultas, si diuina virtute absque naturalibus causis, aer statim in pluuias densetur, sicut ad Samuelis, & Eliæ preces, 3. *Reg.* 18. factum esse perhibetur. Quamuis autem hæc inter miracula infimum obtineant locum, diuersos tamen retinent gradus, quatenus alia magis, alia verò minus Naturæ facultatem excedunt.

Miraculorum itaque vnum, diuinæ potentiæ comparatum, maius alio dici non potest. Quia illa omnia, quatenus totius naturæ facultatem longe superant, à virtute infinita fiunt. Vnum tamen quantum ad rem factam, maius alio est. Suscitatio enim mortui maior est, quàm curatio Leprosi, & Leprosi maior quam subita ægrotantis, aut febre laborantis curatio. Idipsum si operandi modus consideretur, affirmare necesse est. Maius est enim Leprosum, vel quempiam ægrotantem solo verbo, quàm tactu, & per vmbram maius esse, quam per verbum curare, dicas oportet. Verbum namque aliquid est, virtutem habens ab humano ore prolatum, sed vmbra ipsius hominis nihil est, sed sola ex corpore interiecto lucis priuatio propriè nuncupatur. Quod in *Act. Apostolor. cap.* 5. factum legitur. Quamuis enim ab Apostolis multa fierent signa, & prodigia, sicut Beatus Lucas Euangelista testatum reliquit, Petrus tamen, tanquam Apostolorum Princeps, sola sui ipsius vmbra homines ab ægritudinibus liberabat, vt impleretur illud Saluatoris dictum: *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet*. Christus namque vmbra sua homines curasse non legitur. 11

CONSVLTATIO CLXXIV.

De miraculis super ordinem Naturæ quoad operandi modum, & quoad id, in quo fit ex Testamento nouo.

Miracula omnia, ea præsertim, quæ circa ægritudinum curationes versantur, ferè semper produci solent, dum alicuius Canonizatio proponitur in sacrorum Rituum Congregatione. Cum autem miraculorum cognitio, siue tractatio inter primarias, maximèque arduas canonizationis partes connumeretur, ea idcircò, veluti trutina quadam, iuxta proprias miraculorum conditiones suo iam loco explicatas, examinanda sunt, illis etiam additis conditionibus, quas infra narrabimus, & obseruandas diximus. 1

Miracula in primis omnia, vt sæpissimè diximus, supra totius naturæ creatæ vires esse debent, ita scilicet, vt effectus ipsi viribus Naturæ, vel in illo saltem instanti produci nequeant. Si quis enim, vt ad miracula circa ægritudinum curationes examinanda deueniamus morbo aliquo, nulla præuia dispositione, siue nulla temporis intercapedine illicò liberetur, eum miraculosè liberatum dicas, necesse est. 2

Huius generis exempla tam in veteris, quàm nouæ legis Testamento videre licet. Nunc autem sat erit commemorare, quæ apud Euangelistas, & in Actis Apostolorum conscripta leguntur. Et primo illud præcipuè miraculum de Socru Simonis febre laborante ab Euangelistis recitatum, sed à Beato Luca magis insigniter expressum, in hæc verba: *Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, & rogauerunt illum pro ea. Et stans super illam, imperauit Febri, & dimisit illam. Et continuò ministrabat illis*, *Lucam* 4. *Matthæum* 8. *Marcum* 1. 3

Hunc in modum, nulla scilicet temporis mora, nec dispositione medicamentorum præuia, moribundum Reguli filium temporis momento sanatum constat. Postquam enim Regulus Saluatori nostro dixit: *Domine descende prius quàm moriatur filius meus*, ad hæc Saluator: *Vade filius tuus viuit*, & ad magnam Reguli Fidem, sine corporis Saluatoris nostri præsentia filius Reguli ab imminenti morte reuocatus, quia moribundus, 4

vel quia, vt Euangelista inquit, incipiebat mori, perfectæ illicò sanitati fuit miraculosè restitutus.

5 Idipsum de Leproso manu Saluatoris mundato affirmandum omninò est. Nam vbi primum Leprosus Saluatorem nostrum adorauit, & obsecrauit, dicens, *Domine, si vis potes me mundare*, ad hæc duo Saluatoris verba: *Volo mundare*, temporis momento sanatus est, Matthæo teste *cap.* 8. qui ait: *Et confestim mundata est Lepra eius*, nulla scilicet inter præceptum, & opus, morula intercedente.

6 Neque absimile est illud Centurionis exemplum, qui seruum suum paralyticum solo Christi verbo sanari posse firma fide credens, ipsum solo verbo sanatum audire meruit his verbis Matth. 8. *Vade, & sicut credisti, fiat tibi*, Quod Euangelista testatur, dicens: *Et sanatus est puer ex illa hora*, vno scilicet horæ momento.

7 Hoc etiam modo Publij patrem febribus, ac dysenteria, intestinorum videlicet exulceratione vexatum, ad Beati Pauli orationem, manuumque impositionem protinus sanatum in Actis Apostolorum sic legimus; *Contigit autem, patrem Publij febribus, & dysenteria vexatum iacere, ad quem Paulus intrauit, & cum orasset, & imposuisset ei manus, saluauit eum*.

8 Hæc de varijs ægritudinum curationibus miraculosè præstitis, quæ, licèt medicamentis, & longo temporis interuallo vix vnquam curari valuissent, absque tamen præuia medicamentorum dispositione, & nulla interposita mora, in instanti temporis nequaquam fieri potuissent. Illa enim naturæ facultatem superant, non quantum ad substantiam facti, vel quantum ad id, quod fit, nec quantum ad id, in quo fit, sed quantum ad naturalem operandi modum, & ordinem, ob idque miracula sunt, & hunc in modum nonnisi diuina virtute fiunt.

9 Si quis autem morbo aliquo ad inuocationem Dei, vel Sanctorum à medicis non destitutus, paulatim liberaretur, tunc illud reuera miraculum dici non videtur, curationem tamen, siue sanitatem illam, diuina opitulante gratia, sanctisque intercedentibus, paulatim, sensimque recuperatam fuisse, credendum est. Morborum namque curatio miraculosa iudicatur, si repentè, ac confestim fiat, vel à Medicis iam desperata, temporisque momento perfectè præstetur.

10 Si quis præterea tertiaria, vel quartana, siue quotidiana febre laboraret, & post Sancti alicuius inuocationem terminus ille febris, statis vicibus euenire consueuit, amplius non rediret, vel si febris continua esset, Sancto iam inuocato, abiecta omni cunctatione, euanesceret, miraculum omninò illud est. Eoque præstantior, & euidentior, magisque miraculosa censetur curatio, quo morbus medicam omninò subterfugiens artem, principijs Naturæ curari nullo modo possit, cuiusmodi est homo à natiuitate claudus, vel cæcus, mutus, vel Surdus, & huiusmodi.

11 Quod verò ad miracula quantum ad operandi modum, & quantum ad id, in quo fit, homo, vt ait Lucas *Act. cap.* 13. ex vtero matris suæ claudus, à Beato Petro sanatus fuit his verbis; *In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula*. His deinde Sanctus Lucas hæc subnectit verba: *Et apprehensa manu eius dextera, alleuauit eum, & protinus consolidatæ sunt bases eius, & plantæ, & exiliens stetit, & ambulabat, & intrauit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum*.

12 Ille item alter, vt inquit Luc. *Act. cap.* 14. ex vtero matris suæ claudus, his B. Pauli sanatus est verbis: *Surge super pedes suos rectus, Et exiliuit*, eodem Euangelista teste, & ambulabat.

13 Homo etiam à Natiuitate cæcus vel potius medicamento naturæ aduersante, hoc est luto super oculos imposito, non virtutem habente medicam, sed solum mysterium repræsentante, supra naturæ facultatem à Christo Domino sanatus est, visu recepto, vbi primum in natatoria Siloe, hoc est in piscina, aut fonte ad Sion Montis radicem sito, oculos suos ex præcepto Christi Domini lauit.

14 Hæc autem miracula de claudo, & de cæco à natiuitate, quantum ad id, in quo fiunt, nonnisi diuina virtute fieri possunt. Quia, licet, vt diximus, natura visum præstare possit, non tamen cæco à natiuitate. Quamuis item membrorum rectitudinem dare queat, non tamen claudo à natiuitate. Illa item miracula paulò superius enarrata, quantum ad modum operandi, hoc est sine medicamentis, ac sine perceptibi ferè temporis momento præstita, vera sunt miracula; licet enim ægritudines illæ medicamentis, & longo tempore curari potuissent, illo tamen temporis momento, quo diuinitus curata fuerunt, arte sanè humana, etiam principijs Naturæ medijs, curari nequiuissent.

CONSVLTATIO CLXXV.

An Eudæmones, siue Cacodæmones sua virtute ægritudines non à Natiuitate, sed ex accidenti contractas, temporis momento, ac sine medicamentis curare possint?

1 ANgeli, siue boni, siue mali, quibus quantum ad motum res omnes corporeæ ad nutum obediunt, tanta omnium rerum pollent scientia, quantam docti omnes, præsertim verò medendi arte egregiè instructi. Quicquid igitur longo temporum spatio medicinæ arte fieri potest, illud ipsum, sed multo exactius, quàm omnes, qui medicinam optimè callent, Angelos omnium medicorum scientissimos, temporis momento principijs naturæ medijs facere posse fatendum est. Angeli enim siue boni, siue mali, exactissimam omnium rerum scientiam penitus habentes, penitissimasque morborum causas cognoscentes, materiam sibi subiectam mira facultate, ac celeritate ad sanitatem suscipiendam disponunt, impedimentis, quæ medici vel ignorant, vel amouere nequeunt, amotis; quicquid enim a Natura, medicamentis præuijs, ac magno temporum interuallo effecisset, vel ignorata morbi causa, medicus nunquam efficere potuisset, Angeli, principijs Naturæ medijs, Naturam ipsam adiuuantes, statim efficiunt, & hunc in modum sua virtute sanitatem conferre dicuntur. Huius autem generis morborum curationes miracula reuera non sunt. Quia ægritudines illæ principijs Naturæ medijs curari possunt. Quæ autem ijsdem principijs curari nequeunt, si sanentur, tunc effectus ipsi miracula, re ipsa dicuntur, ac sunt quidem.

2 Huc spectare videtur, quod Cornelius Tacitus *lib.* 4. *histor.* scriptum reliquit de Vespasiano Imperatore, qui monitu Serapidis, quem alibi Tacitus vocat Æsculapium, Apollinis filium, ob medicinam ab ipso ampliatam, in Deorum numerum a Gente superstitionibus addicta, receptum, cuidam oris excremento visum, alteri vero pedis contactu vsum manus, temporis momento, si Tacito credimus restituit. Ita enim ait Tacitus: *Ex plebe Alexandrina quidam oculorum tabe notus, genua eius*, Vespasiani scilicet, *aduoluitur, remedium cæcitatis exposcens gemitu, monitu Serapidis Dei, quem dedita superstitionibus Gens ante alios colit, precabaturque Principem, vt genas, & oculorum orbes dignaretur respergere oris excremento. Alius manum æger, eodem Deo auctore, vt pede, ac vestigio Cæsaris calcaretur, orabat. Vespasianus primo irridere, aspernari, atque illis instantibus, modo famam vanitatis metuere, modo obsecratione ipsorum, & vocibus adulantium in spem induci, postremò æstimari à medicis iubet, an talis cæcitas, ac debilitas ope humana superabiles forent. Medici variè disserere. Huic non exesam vim luminis, & rediturum si pellerentur obstantia; illi elapsos in prauum artus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari. Id fortasse cordi Dijs, & diuino ministerio Principem electum. Denique patrati remedij gloriam penes Cæsarem, irriti, ludibrium penes miseros fore. Igitur Vespasianus cuncta fortuna sua patere ratus, nec quicquam vltra incredibile, læto ipse vultu; erecta, quæ astabat, multitudine, iussa exequitur. Statim conuersa ad vsum manus, ac cæco reluxit dies.*

3 Hæc Tacitus, cui Suetonius Tranquillus in Vespasiano adstipulatur, & sanatæ loco manus, de oculis, & crure sanatis loquitur in hæc verba: *E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure sedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis, demonstratam à Serapide per quietem, restituturum oculos, si inspuisset, confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere. Cùm vix fides esset, rem vllo modo successuram, ideoque ne experiri quidem auderet. Extremò hortantibus amicis, palam pro concione vtrumque tentauit, nec euentus defuit.*

Hæc

4 Hæc Taciti, & Tranquilli verba si rectè perpendantur, dæmonem ob faciliem superstitiosorum hominum credulitatem sub Serapidis nomine in Vespasiano, dum cæcus, & manu, seu crure læsus curaptur, operatum esse, illaque opera, etsi mirabilia, miracula tamen non fuisse, fatendum est. Ægritudines namque illæ testimonio medicorum, vt ait Tacitus, ope humana superabiles erant, impedimentis quæ à dæmone, & fortassè non à medicis, nascebantur, amotis. Curationes autem fuerunt mirabiles, non quoad substantiam facti, nec quoad id, in quo factæ fuerunt, sed quoad modum, & ordinem operandi hominibus tantùm ignotum, non autem naturæ. Quia hoc modo fuisset saltem miraculum illud, quod inter miracula infimum tenet gradum, vti iam suo loco explicauimus. Quamuis enim in Vespasiani sputo, & calce virtus sanandi ægritudines illas reuera non fuisset, cæcitas tamen, & manus, siue cruris debilitas sine intrinseco medicamento per amotionem impedimentorum præstito, curatæ non fuerunt. Impedimentorum namque amotio intrinsecè non euidenter, aut non visibiliter operata, medicamentum quoddam est. Et quamuis interea temporis momento curatæ videantur, præuia tamen dispositiones impedimentis amotis, aliqua item temporis intermissione, & non sine aliquo medicamento intrinseco, sensim factas fuisse, dicendum est.

5 Et hoc modo oculum dextrum equi cuiusdam viri nomini Lenæi, ictu quodam læsum, & officio suo priuatum à Dæmone sub Serapidis nomine restitutum in pristinum fuisse censendum est, vt Ælianus *lib. 11. cap. 3. de animalium natura* testatur. Is enim Auctor post multas equi laudes enarratas, ac studiosissimam Lenæi precationem Serapidi habitam, equum, vt ipse ait, eximium, sed oculo læsum, eoque captum, fumentis denique ad Serapidis iussum redintegratum fuisse narrat his verbis: *Tum Deus, vtcumque magnus, non neglexit, neque contempsit brutum, mutumque animal, & pariter ipsius supplicantis misertus remedium dictat, iubetque oculum equi, non quidem perfundi liquido vllo remedio, sed fomentis per meridiem in ambitu templi calefieri. His peractis equi oculus redintegratus est, & Lenæus Deo, vt gratum se declararet, sacrificauit. Equus iam integer saltabat, & hinniebat circa templum, iam que grandior, & formosior videbatur, seque veluti ostentans ad aram vsque non sine ambitione accurrebat. Denique circa gradus se volutans, Deo seruatori, quo posset modo, gratias se agere præseferebat.*

6 Quæ autem diuinitus fiunt, siue à Sanctis, siue à malis hominibus, ad inuocationem tamen nominis Dei, iuxta circumstantias iam enarratas, nulla penitus re, neque intrinsecè, neque extrinsecè morbis adhibita, solo iussu, ac temporis momento fiunt, vt videre est in illis hominibus à natiuitate claudis. Nam ad sola hæc verba: *In nomine Iesu Christi Nazareni, surge, & ambula. Exsurge super pedes tuos rectus*, Act. 4. & 14. ambo exilierunt, & ambularunt laudantes Deum.

7 Si qua verò corporea res adhibeatur, illud ad mysterium repræsentandum fieri, credendum est, vt in homine illo à natiuitate cæco actum vidimus. Nam, vt Sanctus Ioannes Euangelista testatur *cap. 9.* Christus Dominus in cæco sanando, expuit in terram, & lutum ex sputo fecit, & liniuit lutum super oculos cæci, deindè oculos in Natatoria Siloe lauari præcepit. Hinc Sanctus Augustinus in hunc locum ait: *De saliua sua fecit lutum, quia verbum caro factum est. Vel, vt indicaret se esse, qui ex limo terra hominem formauerat*, vt ait S. Thomas, & colligitur ex Chrysostomo *homil. 9. in Marc.* apud quem fit mentio de illo altero cæco per sputum item paulatim sanato, quem, vt ibi ait Beda, *vno verbo totum simul curare poterat, paulatim curat, vt magnitudinem cæcitatis ostendat, quæ vix, & quasi per gradus ad lucem redeat, & gratiam suam nobis indicet, per quam singula perfectionis adiuuat incrementa. Vel id factum fuit propter imperfectam ipsius cæci, & offerentium fidem*, vt inquit Sanctus Thomas ex Chrysostomo, & alijs, qui citatum Marci locum interpretantur, *par. 3. q. 44. art. 3. ad 2.* & in Marcum *cap. 8.* ibique Lyranus.

8 Ægritudines itaque ex accidenti contractæ, principijs autem Naturæ curabiles, quamuis curatu difficillimæ, & à medicis desperatæ, à dæmone tamen curari possunt ita verò repente, & absque vllo medicamento extrinseco, aut morbis apto, & congruenti, vt curationes ipsæ miracula videantur. Atque hoc item modo curationes à dæmone cognitas in Æsculapij templo sub ficto Æsculapij Dei nomine factas fuisse censeo, sicut græca inscriptio marmore incisa, in eodemque olim templo ad Insulam Tyberinam, vbi remedia morborum, vel gratiæ impetratæ scribebantur sita, nunc verò in antiquarum totius Orbis inscriptionum libro, quem Martinus Smetius edidit, græcè, ac latinè impressa, & Superioribus annis in ædibus Cardinalis Maffæi extabat. Vide Theatrum *vit. hum. tom. 5. pag. 1404. §. Tabella*.

9 Quare huius generis opera, & alia item multa diligentissimè examinanda sunt, ne dæmonum fraudolentis operibus siue falsis, siue veris, ab hypocritis, aut pseudosanctis decipiamur. Cætera verò miracula, quæ principijs Naturæ medijs fieri nullo modo possunt, quatenus Naturæ facultatem omninò superant, cuiusmodi sunt curationes circa ægritudines à Natura contractas, mortuorumque suscitationes tantam inquisitionem, atque inuestigationem non postulant. Quæ sanè miracula a Prophetis, à Sanctis Apostolis, & à Christo Domino facta in Scriptura Sacra passim leguntur 3. *Reg.* 17. 4. *Reg.* 4. & 13. *Matth.* 9. 27. *Marc.* 5. 6. 16. *Luc.* 3. 5. 7. *Ioann.* 11. *Act.* 3. 5. 9. 14. 19. 20. *Hebr.* 11.

CONSVLTATIO CLXXVI.

Quomodo miracula Magorum, malorumque hominum à veris miraculis differant, & cognoscantur? De signis, & virtutibus, deque prodigijs, ac portentis, aut ostentis.

1 ITerum, ac tertiò argumentum hoc versamus, quia necessarium. Admiranda Magorum opera, non solum Ethnici, sed etiam nostri Theologi interdum vocant miracula, vel quia verorum miraculorum sunt similia, vel æstimatione hominum, quod ea ipsi nec facere, nec quemadmodum facta sint intelligere possunt, non Naturæ, sed diuinitatis opera existimantium.

2 Et sanè nonnulla faciunt Magi in speciem non dissimilia eorum, quę faciunt Sancti. Nam Magi Pharaonis similiter, vt Moises, & virgas suas verterunt in serpentes, & aquam mutarunt in sanguinem, & magnam ranarum vim subitò produxerunt, *Exod. 7.* Sanant nonnunquam Magi ægrotos, & Dæmones ex corporibus hominum eijciunt. Nec tamen hæc operum similitudo facit, vt Magorum opera vera sint miracula, alioquin miraculum non esset idoneum declarandæ, probandæque Deitatis, atque veritatis argumentum, quare ratio fidei, ac doctrinæ christianæ, quæ miraculis tanquam veris diuinæ potentiæ sigillis obsignatur, omninò periret. Docere igitur breuiter conuenit cum alibi præsertim, ac prolixè id docuimus in nostro opere de Sacrosancto fidei Tribunali cur huiusmodi Magorum facta non sint miracula, & quibus rebus differant, quibusuè notis, atque insignibus à veris miraculis internoscantur.

3 Tripliciter potest intelligi, aliquod esse miraculum. Primò simpliciter, & absolutè, nempè comparatione cuiuslibet naturæ. Hac significatione nullum planè est miraculum. Nihil enim est, quod diuinæ potentiæ, & sapientiæ comparatione, miraculum dici queat. Nam miraculum alicui dicitur, quod eius, & facultatem, & intelligentiam excedit. Deus autem nihil est, quod admirari possit; quippè cùm, & causas omnium, quæ sunt optimè nouerit, & ipse Princeps causa sit efficiendi omnia. Nam qui per ludum, & iocum, vt est in prouerbijs Salomonis *cap.* 8. ex nihilo mundum condidit, quid ei magnum, nedum miraculum esse queat? Cum est apud Isaiam *cap. 40. & in lib. Sapientiæ cap. 9. Omnes gentes, totusque terrarum Orbis apud ipsum sit tanquam gutta roris antelucani, & quasi puluis, & tanquam inane, & nihil.*

4 Deindè potest appellari miraculum respectu hominum, quiquæ sunt ipsis inusitata, & quorum causas ignorant; quoniam ea maximè admirantur, dicunt miracula. Qua ratione non modo Dæmonum, & Magorum, sed etiam Sapientum hominum inuenta quædam noua, & artificiosa opera, qualia fuerunt illa Architæ, & Archimedis, aliorumque, de quibus alibi, miracula nominantur, sed verè, ac propriè miraculum dicitur opus, quod ideò verè, ac meritò mirandum est, quia omnis Naturæ creatæ vim, atque potestatem excedit.

Hoc

5 Hoc autem multis modis potest euenire. Nam excessus naturæ creatæ, vel est in eo, quod fit, quale nullo modo natura potest facere, cuiusmodi est, vt duo corpora simul sint in eodem loco, & se permeent, vel vt corpus humanum euadat immortale, impossibile, & gloriosum, & alia huiusmodi, de quibus sæpè diximus, quæ quidem tenent primum locum, & gradum in miraculis. Vel excessus est non in eo, quod fit, sed in eo, vel ex quo, vel in quo res fit. Vel excessus est in modo, vel ordine, vel in alia qualibet circumstantia, alijsuè rebus, cum quibus omnibus naturaliter opus illud fit, de quibus pariter alibi exemplum attulimus, quæ vt modò melius intelligantur, latius explicabimus.

6 Dæmonum, & Magorum miracula, non vera, differunt à veris miraculis, quæ in scripturis, & historijs Ecclesiasticis à seruis Dei facta legimus, his quinque modis. Dignitate virtutis efficientis. Qualitate eorum, qui faciunt. Diuersitate factorum. Modo faciendi, & fine, cuius gratia fiunt vera miracula, cum omnis naturæ creatæ vim exuperent, solius Dei potestate possint effici. Nam quamuis per Angelos, vel seruos Dei fieri videantur, illi tamen non agunt virtute sua, sed Dei, cuius sunt administri, & tanquam instrumenta. Magi autem opera sua faciunt, vel virtute quarumdam rerum naturalium, quibus vtuntur occultè, vel opera dæmonum, qui clam Magis auxiliantur. Vera miracula, licèt interdum faciant etiam homines mali, rarò tamen, nec nisi ad confirmationem veritatis, & diuinæ virtutis declarationem, ferè autem Magi homines sunt flagitiosi, & malefici, quos proindè diuinis, humanisque legibus consulere, & adire prohibemur.

7 Quæ faciunt Magi, vel sunt tantùm phantastica, & simulata, & ideò nec diuturna, vel sunt perniciosa, vel inutilia. Vera autem miracula sunt opera solida, & vera, vtilissima hominibus, & nonnisi magna aliqua necessitate, & vtilitate facta. Magi opera sua faciunt, vel per causas naturales, vel ope dæmonum, vtuntur multis præstigijs, mendacijs, ludificationibus hominum, figuris, characteribus, verbis, vel nihil, vel absurda significantibus, alijsque superstitiosis cæremonijs, miscentque sacra profanis, namque nonnulla verba sacra, quæ vsurpant, adiunctis superstitionibus fœdant, & contaminant. Docent enim ea dici debere sub certo quodam constellationum situ, certoque loco, & tempore, toties signo Crucis facto, tot candelis accensis adhibitis, vel filis, aut velis, vel chartis, quas vel pueri, vel virgines tantum tetigerint. Adhibent etiam quædam, quæ nihil prorsus ad effectum producendum pertinent, sed ridiculam habent vanitatem. Dicunt enim oportere tali hora, & toties, & tali aqua lauare faciem, radere capillos, hac, vel illa veste induci. Sed, quod impietatis plenissimum est, sanguinem ex humano corpore mittunt, eoque libamina quædam consecrant, nomina quorumdam dæmonum vsurpant, quibusdam animalibus familiariter vtuntur, & cum eis colloquuntur, dæmonibus sacrificant, nomen, & fidem Christi abiurant, prohibent homines signare se signo Crucis, aliaque faciunt, partim superstitiosa, partim ridicula, partim penitus execranda. Nihil tale Sancti faciunt edendis miraculis, sed vel interiori, vel etiam exteriori supplicatione, & inuocatione diuinæ virtutis, vel facto signo Crucis, vel aliquibus verbis sacris recitatis, miracula operantur.

8 Ad extremum cur, vel dæmones, vel Magi faciant illa sua miracula, non est obscurum, nimirum vel lucri, vel gloriæ, & honoris cupiditate, sibi diuinum nomen, & cultum aucupantes, vel vt veritatem peruertant, & falsitatem hominibus persuadeant, vel ad patranda maleficia, veluti furta, adulteria, homicidia. Sancti autem faciunt miracula non sua causa, cùm & diuitias contemnant, & honores fugiant, sed vt Deum honorent, Ecclesiam ædificent, homines que non solum corpore, sed multo etiam magis animo iuuent.

9 Qui igitur sanæ mentis est, & studiosus veritatis, amatorque virtutis, non erit ei difficilè vera miracula à falsis discernere. Qui autem flagitiosè viuit, & Christi doctrinam odit, nec studio veritatis, sed vanæ curiositatis cupiditate miracula quærit, is iusto Dei iudicio permittitur, vt quia veritati consentire, & acquiescere noluit, circumueniatur mendacijs, & falsis miraculis persuasus, peruersam doctrinam, falsaque dogmata, pijs, verisque repudiatis, amplectatur. Hoc est enim, quod docuit B. Paulus 2. *epist. ad Thessal. cap.* 2. præmonens venturum Satanam, vel Antechristum *in omni virtute, in signis, & prodigijs mendacibus, & omni seductione iniquitatis*, non quidem omnibus, *sed ijs, qui charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent; his enim mittet Deus operationem erroris, vt credant mendacio, iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.*

Idipsum docet Augustinus, qui inter miracula Magorum, & Sanctorum hominum discrimen in 83. *quæst.* libro affert his verbis: *Cum talia faciunt Magi, qualia nonnunquam Sancti faciunt, talia quidem visibiliter esse apparent, sed & diuerso fine, & diuerso iure fiunt. Illi enim faciunt, quærentes gloriam suam, isti quærentes gloriam Dei, & illi faciunt per quadam potestatibus concessa in ordine suo, quasi priuata commercia, vel beneficia, isti autem publica administratione, iussu eius, cui cuncta creatura subiecta est.* 10

Eadem ferè habet D. Thomas *lib. 2. sent. dist. 7. q. 3. ar. 1.* vbi sic exactius rem hanc definit. Quantum ad efficaciam, & durationem differunt miracula bonorum hominum, & Magorum. Quia miracula à bonis hominibus facta, nonnisi virtute diuina fiunt, cuiusmodi est suscitatio mortui, & id genus alia, virtutem naturæ actiuam excedentia, quæ dæmones reuera facere non possunt, nisi præstigijs quibusdam, hoc est incantationibus, & illusionibus, quæ diù durare non possunt. 11

Differunt etiam quantum ad vtilitatem, quia bonorum miracula nonnisi vtilitatem afferunt, cuiusmodi sunt admirabiles ægritudinum curationes; Magorum autem signa sunt noxia, & vana, dum volatum affectant, & ostentant, stupidaque hominum membra efficiunt. 12

Differunt etiam quantum ad operandi modum. Boni enim homines Dei nomen piè, ac reuerenter inuocantes miracula faciunt. Magi verò quibusdam vtuntur deliramentis, dum se cultris incidunt, & alia id genus turpia operantur. 13

Differunt tandem quantum ad finem. Quia bonorum miracula ad Catholicæ fidei ædificationem, atque ad rectos mores propagandos efficiuntur. Magorum verò signa, nonnisi manifestum fidei, & honestatis detrimentum afferre solent. 14

Quoniam verò miracula modò virtutes, & signa, modò prodigia, & portenta vocitantur; ideò quid horum vnum quodque sibi velit, declarandum est. Miracula omnia quatenus totius naturæ vires excedunt, si consideretur illud, quod fit, virtutes nuncupantur. Si autem consideretur illud, propter quod miracula, ad aliquid videlicet super naturale indicandum fiunt, tunc miracula vocantur signa, quatenus per illa aliquid supernaturale significatur. Miracula denique per excellentiam, quatenus aliquid præostendunt, portenta, siue ostenta dicuntur. Quatenus autem futura prædicunt, prodigia nuncupantur. Portendunt enim, & quasi prædicunt aliquid futurum. 15

CONSVLTATIO CLXXVII.

Specimina aliquot, præter alia alibi adducta, miraculorum variarum sanationum, quæ ad secundum, ac tertium miraculorum gradum pertinent.

PRæseruationis à morte alicuius post inuocationem serui Dei veneno sibi præparato, & propinato, quod probatur tum auctoritatibus, tum rationibus. Primò, vt inquit Baccius *de venen. cap.* 4. Hercul. Saxonia *lib. 10. pract. med. cap.* 38. & Amatus Lusitanus *curat. med. cent.* 2. *curat.* 72. cum venenum sit res non naturaliter, quæ quomodolibet corpori humano admoueatur, naturam illius sua malignitate corrumpit, ac destruit, necessariò mortem debet inferre. Secundò Paul. Ægid. *lib. 5. cap.* 29. agens de vi veneni, loquit, si expectatur, nihil planè in medicina spei est ægris propter moram iam deploratis, desperatisque, quæ in casu de applicandis præsidijs non solum esse debet omnimoda, sed nihil auxilij applicari. 1

Quod clariùs euinceretur ex sequentibus. Primò si natura debet præualere ipsi veneno, vt succedat sanatio, id fieri non potest, nisi vel aliqua euacuatio superueniat, puta vomitus, aut alia expulsio idonea, vnde æger melius se habeat, quod est indicium spei ad salutem. Vel vis veneni 2

in

in aliquam aliam ægritudinem degeneret, quorum cum nihil vnquam euenisset, remanet euidens miraculum in hac sanatione.

3 Secundò solent euasi à veneno propinato remanere aliqua morbosa dispositione per longum tempus infecti, vt tabe contumaci vteritia, ac saltem corporis debilitate. Quod non solum remanere non debet in sanato, sed in illomet instanti, quo se commendat seruo Dei, liber electo surgere debet.

4 Tertiò breuitas temporis, qua actiuitatem suam vis veneni demonstrat, ostendit esse venenum agens à proprietate, siue à tota substantia, non solis qualitatibus manifestis, quibus facilius est aduersari suis contrarijs. Et quia venena, quæ tota agunt substantia, sunt omnium infensissima. Vnde celerrimus succedere venenatis interitus solet, vt inquit idem Baccius *loc. cit. cap.* 18. nil aliud est verendum, quàm interitus, dum morbus non dat inducias, vt adhiberi possint præsidia.

5 Si ergo constiterit tam de extremo propinationis, quàm de pessima veneni qualitate; quod patientem in manifesto vitæ discrimine constituat, fateri oportet præseruationem à morte fuisse supra vires naturæ, ac proindè hoc miraculum secundo generi adscribendum.

6 Subitæ restitutionis iudicij. De quo miraculo dubitare non licet, cum agatur de subita, & perfecta sanitate dementiæ, quæ satis dignoscitur ex ingenti furore, cæterisque effectibus, Rota *decis.* 2. *num.* 4. post Zacch. *qq. medicoleg. tom.* 2. *pag.* 365. & sanabilis natura est, vt tradit etiam Paulus de Castro *in l. qui testamento* 20. §. *nec furiosus n.* 3. *ff. de testam.* vbi ait: *qui semel incipit fatuizare, nunquam liberatur*, & in Schola Medicorum hæc insania cum furore vocatur ex græco idiomate *Mania*, quæ præsertim, quando confirmata est, difficillima curatu censetur ab Auicenna adducto per Iacob. Sylu. *de melanchol. morb. curat. pag.* 413. Daniel Sennert. *tom.* 3. *lib.* 1. *par.* 4. *cap.* 15. *de mania*, & Ioan. Fort. *tom.* 1. *cent.* 1. *consult. & respons. medic. obser.* 19. vbi de mania loquens, ait: *Affectus quidem curatu difficillimus. Etenim totum sanguinem depurare difficilè quidem, sed intemperiem auferre admodum laboriosum euadit, quæ etsi ad habitum redigantur, impossibile.* Tunc enim toto vitæ curriculo delirio detineretur, modò maniaco, modo melancholico, præterquam quod breui tempore fato cedere posset. Et hanc maniam facilè oriri etiam ex nimio studio, docet Sennert. *tom.* 2. *lib.* 2. *par.* 3. *cap.* 4. Quamobrem repentina, & perfecta sanatio auxilio alicuius serui Dei implorato, tribuenda est. Et simile miraculum celebratur à Clemente V. per Canonizationem Sancti Petri Cœlestini *constit.* 4. *Bullar. tom.* 1. §. 16. his verbis: *Quidam factus ita furiosus, & amens, vt ne seipsum, aut alios offenderet, funibus, & catenis ferreis ligaretur. Adductus ad dicti fratris præsentiam, cum comedisset de pane per ipsum exhibito, sic est curatus perfectè, vt de dicta infirmitate nil vlterius vnquam senserit.*

7 Cæterùm inhærendum non est in abstracto theorijs medicorum, quæ ex varijs facti circumstantijs, vt notat Tiraquell. *de nobilitate cap.* 31. *num.* 442. *& seqq.* omni casui non sunt aptabiles, sed in omni dementia habendum est in concreto iudicium medici, qui dementem curauit, & solemni iuramento adstrictus, pensatis omnibus, sanationem dementiæ, seu maniæ certo serui Dei miraculo tribuit, eique propterea fides præbenda est, tanquam perito in arte, & de ipsa infirmitate versato *l. septimo mense*, ibique Bald. *ff. de stat. homin.* Specul. *tit. de probat. par.* 2. §. *vlt.* Rota *decis.* 207. *num.* 6. *par.* 2. *diuers. & decis.* 38. *num.* 6. coram Vbaldo, ac in durioribus terminis Auditores eiusdem Rotæ in relatione Canonizationis Sancti Thomæ de Villanoua post Contelor. *pag.* 677. & *pag.* 697. Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis *sub* §. 1. post obitum in fine, Sancti Caietani Thienæi *tit. de mirac. super* 1. *mirac.* §. *sanationem*, venerabilis serui Dei Gregorij Papæ Decimi *super* 13. *miraculo*, §. *Quæ omnia*, venerabilis Ancillæ Dei Catherinæ Ricciæ *par.* 3. *super* 3. *mirac. sub* §. *defectum*, & ex relationibus Sanctæ Franciscæ Romanæ, Sancti Caroli Borromæi, & Sancti Ignatij Loiolæ firmat Contelor. *cap.* 18. *num.* 12.

8 Præsertim si remedia per eumdem medicum sub initium morbi præscripta, nihil profuerint; Vnde faciliùs subsequuta sanatio tribuenda est inuocationi serui Dei. Exemplum extat Lucæ *cap.* 8. de emorrhoissa, *quæ in medicos erogauerat omnem substantiam suam, nec ab vllo potuit curari*. Quem locum exponens Sanctus Bonauentura, ait: *Probabile, si curabilis fuisset ægritudo, quod per artem fuisset curata; attamen ars non profuit. Vbi natura arti non proficit, magis nocet.* Vnde ex medicaminum inutilitate augetur ratio miraculi, ex ijs etiam, quæ de seipso aiebat Sanctus Gregorius Nazianzenus in vita scripta à Cardinali Baronio *cap.* 19. *in* 2. *tom.* mense Maij apud Henschenium, & Papebrochium, videlicet: *Adsum hic tibi æger, Christe, à medicis veniens, nullum autem fructum consecutus, quàm quod nihil pluris facere didici, quàm te, à quo, vt cætera proficiscuntur omnia, sic etiam remediorum vires. Saltem tu mihi Saluator dic verbum aliquod, & consolidabor.* Et plenè firmant Auditores Rotæ in relationibus Canonizationum Sancti Andreæ Corsini apud Lezanam *consult.* 1. *num.* 261. & 269. & Sanctæ Theresiæ sub *mirac.* 11. post obitum. Idque planum fit ex pluribus Canonizationum diplomatibus, nempè Sancti Cœlestini ex *Constit.* 4. *Clementis V.* §. 15. *Bullar. tom.* 1. Sancti Raymundi ex *Constit.* 77. *Clementis VIII.* §. 44. & 49. *tom.* 25. Ignatij Loiolæ ex *Constit.* 3. *Vrbani VIII.* §. 36. *tom.* 4. & Sanctæ Rosæ Limanę ex *Constit.* 37. *Clemen. X.* §. 54. & 57. *tom.* 6.

Liberationis ab imminenti periculo mortis. Libratis 9 enim singulis facti circumstantijs tam circa primum, & secundum extremum, quàm circa inuocationem serui Dei, vndequaque refulgebit miraculum liberationis ab imminenti, & ineuitabili periculo mortis, cum etiamsi adhibita fuissent medicæ artis præsidia, difficillimè æger, præsertim infantulus, à tali periculo ereptus esset ex casu, relato à Schenchio *obser. med. lib.* 3. *obser.* 4. recensente: *Concubina cuiusdam nobilis cum in vltimo mense partus grauida foret, poma cruda immatura, quæ à Diuo Ioanne nomen habent, cum auidius sine masticatione deglutiuisset, gula ita infarcta sunt, vt noctu pene suffocata, voce quoque in totum suppressa, anhelitu impedito, animam agere videretur. Ad quam noctu euocatus, speculo in os immisso, nihil quicquam in guttere inspicere potui permanserat in tali angustia, & sine voce per duas horas. Sed cum fortè fortuna propè lectum animaduertissem poma illa cruda adesse, interrogaui, numquid ex ijs quædam deuorasset? Annuit autem, cum eloqui non posset, digitoque monstrabat in gutture hærere, cum neque per os ceruisiam sumere posset, ea ipsa ad nares regurgitante, oxymel continuò lambendum dedi, quo rursus emissis, tandem per continuum vsum oxymelitis, pituita crassa per os exeunte, mox poma incisa per acetum in stomachum delapsa sunt, & anhelitum, ac vocem recuperauit, & præter omnium opinionem à præfocatione hoc præsidio liberata fuit.* Idque etiam patet ex pluribus, & arduis remedijs, ac instrumentis, quorum nullum adhibitum est pro extrahendis è gutture rebus similibus casu deglutitis, quæ insinuantur à Sennerto *to.* 3. *lib.* 2. *p.* 1. *cap.* 23. *vers. Inanimata.*

Quapropter harum rerum extractio sola ope serui Dei secuta, eiusdem miraculo referenda est, vt similis periculi 10 euasio extollitur in relatione Sancti Isidori apud Contelor. *de canonizat. Sanct. pag.* 751. & à Leone Decimo pro Canonizatione Sancti Francisci de Paula *Constit.* 38. §. 28. *Bullar. tom.* 1. & *in* 3. *lect.* officij de Sancto Blasio ad diem 3. Februarij, vbi inter Sanctos ab eodem Sancto refertur: *In illis puer fuit, qui desperata à medicis salute, transuersa spina faucibus inhærente, animam agebat.*

Subitæ sanationis morbi in oculis. Ex hac sanatione 11 miraculum euidenter emergit, propterea quod oculorum suffusio est humorum circa pupillam congelatio, quæ visiuam virtutem impedit ex Aetio *tetrabil.* 2. *serm.* 3. *cap.* 51. cuius morbi curationem difficillimam, præsertim in pueris, affirmant Galen. *lib.* 14. *method. medendi cap. vlt.* Ionstonius *lib.* 4. *idea medic. art.* 2. Arculan. *in* 9. ad Almansorem. Cùm itaque remedia ab initio applicita nihil præsidij attulerint, sed fortasse morbum auxerint, nec aliud fuerit adhibitum tempore inuocationis, nec paulò antea, subita, & perfecta sanatio non alio pharmaco, quàm de Cœlo à seruo Dei præstito, tribuenda est. Et hanc liberationem ab oculorum caligine miraculo adscripserunt Clemens IV. pro Canonizatione Sanctæ Heduigis *Constitut.* 9. §. 14. *Bullar. tom.* 1. Leo X. pro Canonizatione Sancti Francisci de Paula *Constit.* 38. §. 24. *eod. tom.* 1. & Vrbanus VIII. pro Canonizatione Sancti Ignatij Loiolæ *Constit.* 3. §. 40. *tom.* 4.

Et notandum est, quod si statim post imploratam opem, 12 vel admotam Imaginem alicuius serui Dei fuerit sublata ma-

litia

litia morbi, sufficeret ad rationem subitæ, & miraculosæ sanationis, vt post plures Auditorum Rotæ relationes firmat Contelor. *cap. 17. num. 14.* Sed etiamsi ipse morbus recesserit, licet cum aliqua virium debilitate, quam etiam in instanti sublatam esse non requiri, tradunt Auditores Rotæ in relatione Canonizationis Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis *in 2. mirac. in vita §. nec aliquod*, & in relatione Canonizationis Sancti Ludouici Bertrandi *sub 9. mirac. post mortem §. maximè non excluditur*, asserentes, quod virium recuperatio paulatim facta, non derogat perfectioni miraculi, & in relatione Sancti Andreæ Corsini apud Lezanam *d. cons. 1. sub num. 193.* & Contelor. *d. cap. 17. num. 16.* Sufficit ergo, quod vis morbi in instanti tollatur ad hoc, vt supra eius vires sanatio contigisse dicatur. Quia natura non potest in instanti sanationem operari, sed omnis alteratio, & mutatio per ipsam fit in tempore, vt ex Auicenna inquiunt Auditores Rotæ in d. relatione Sanctę Marię Magdalenæ de Pazzis *in 7. mirac.* in vita, & in *3. post obitum §. hæc sanatio*.

13 Sanationis hæmorrhagiæ. Nam Riuer. *in prax. medic. lib. 2. cap. 7.* ait, *hemorrhagis nimis copiosa, & vehementes, pessima sunt, ad conuulsionem deferunt*, & Ludouic. Mercat. *pract. med. lib. 1. de intern. morb. curat. cap. 25. de fluxu sanguinis narium lit. C.* inquit. *Quo factum est, vt sanguine immodicè fluente corpus in grauiora pericula promptius dilabatur.*

14 Idcirco cum sanguis repentè cohibitus fuerit cum perfecta, robusta, & continuata valetudine patientis, id tantummodò fieri potuisset liquet diuina ope, & hoc ipsum miraculum sanatæ fluxionis sanguinis è naribus probant Auditores Rotæ in relatione Canonizationis Sancti Caroli Borromæi *par. 3. tit. de miracul. in vita miracul. 1.* & Sancti Ioannis de Deo *in 5. mirac. post obitum*.

15 Nec officit, quod Zacutus *in prax. med. admirand. lib. 1. obser. 72.* narret, curasse mulierem gracilem, quæ septendio 31. libras sanguinis per nares emiserat.

16 Primò, quia Zacutus non refert sanguinem fluxisse per narem, quo casu talis fluxus mortiferus reputatur. Secundò, quia in casu curationis Zacuti effluxio non fuit ita vehemens, & abundans. Nam spatio septem dierum, quot fluxus durauit, emittere debuisset longè maiorem quantitatem libris 31. si sanguis emanasset ea copia, & impetu, quibus prosilijt sanguis sanati ope serui Dei. Tertiò, quia à Zacuto adhibita fuerat longa curatio per totum tempus septem dierum per varia, & fortia remedia adstringentia, & præ cæteris applicitum fuit cauterium, veluti auctor ibidem narrat.

17 Sic alter casus ex eodem Zacuto relatus à Riuerio *in prax. medic. lib. 4. cap. 7.* circumstantijs sanati per miraculum destitutus est, & illi vetulæ datum fuit stercus asininum per os cum Saccharo spatio septem dierum, vt narrat idem Riuerius, propterea non idem iudicium efformandum est in sanatis ope seruorum Dei ex circumstantijs nimis diuersos, Gloss. *in Extrauag. antiqua* Ioannis XXII. *v. censendum*, sed vt Sanctus Augustinus *de doctr. Christ. lib. 3. cap. 12. tomo 3.* rectè docet: *Facta indicantur ex circumstantijs*. Et Sanctus Bernardus *epist. 73.* scribit: *In similibus enim factis causa dissimilis simile recusat iudicium.*

18 Subitæ sanationis erysipelatis grauissimi in capite. Nam ex Hipocrate *6. aphor. 25.* habetur. *Erysipelas ab exterioribus ad interiora conuerti, malum est.* Quamobrem cum non suppurauerit, nec per externas partes eductum fuerit, sed admota serui Dei Imagine, vel Reliquia retrocesserit, ex materiæ illius ad interiora recursu, in læthale periculum Æger incidit, vt docent Sennert. *tom. 1. lib. 2. cap. 16.* & Io. Fort. *consult. & respons. med. tom. 1. cent. 1. obser. 95.*

19 Præsertim ex madefactione partis affectæ cum vino stillatitio; nam in curatione talis morbi omnia calida vitanda sunt; quia ea in bilem facilè conuertuntur, & incendium augent, vt tradit Villacorta *tom. 1. disp. 2. dub. 2. de curat. Erysipelatis*. Quare subita, & continuata sanatio serui Dei auxilio tribuenda est. Maximè extante circumstantia repentini redditus, & recessus morbi ex apposito, ac deindè sublato laneo funiculo, vt similis circumstantia extollitur in fine 5. lectionis officij de Sancto Basilio ad diem 14. Iunij, qua miraculi comprobatione carebat sanatio similis erysipelatis ope Sanctæ Theresiæ à Montali obtenta, quæ pro illius Canonizatione inter miracula recensetur à Gregorio XV. *constit. 20. sub §. 18. Bullar. to. 4.* & latè Auditores Rotæ in relatione Canonizationis eiusdem Sanctæ *tit. de mirac. art. 2. mirac. 2. in vita*, & S. Petri de Alcantara *p. 2. ar. 2. mirac. 5. post obitum*. Atque huiusmodi ligamina nullius esse virtutis ad pellendos morbos, fusè probat Caspar à Reyes *elys. iucund. quæst. camp. q. 23. præcipue num. 10.*

20 Patetque miraculum, si statim post appositam Reliquiam, vel inuocationem serui Dei infirmum vim cœlestem illius experiatur, & somnus placidus contra solitum præcedentium noctium subsequatur, ab eadem Reliquia, vel inuocatione mirè productus, adeout diluculo expergefactus integrè sanum se habeat, vt in simili obseruarunt Auditores Rotæ in relatione Canonizationis Sancti Andreæ Corsini apud Lezanam *d. consult. 1. num. 261.* recensentes: *Propinauit cibum puella, & eam obdormiuit*, & clariùs exponitur in diplomate Canonizationis Sancti Ludouici Bertrandi Episcopi Tholosatis *Bullar. tom. 1. Constit. 2. Ioannis XXII. §. 27.* vbi dicitur, *dormire cœpit, & expergefacta a morbo penitus est curata*, & pro Canonizatione Sancti Thomæ Aquinatis idem Ioannes XXII. *Constit. 11. §. 15.* inquit, *Emissoque voto, cum nocte sequuta dormisset, in crastinum se liberatam sancti meritis reperijt, vt aptabat.*

21 Sanationis attracti. Et quidem paralysim curatu difficilem esse, vtpotè ortam ex varijs morbis, productis, præcipuè à lue venerea, ex qua sæpè neruorum contractio nascitur, firmant Zacutus *tom. 2. prax. histor. lib. 1. cap. 10. de paralysi*, Sennert. *tom. 3. pract. lib. 1. par. 2. cap. 27. de paralysi*, Io. Fort. *tom. 2. consult. & respons. medic. cent. 1. consult. 32.* & Riuer. *in prax. med. cap. 5. de paralys.* vbi ait, paralysis ab humore pituitoso neruorum substantiæ impacto, genita, curatu difficilis est, quia ægerrimè discutiuntur propter frigiditatem partis, eiusque debilem expultricem, quæ remedijs cooperari debet, & situm spinæ, neruorumque profundum ita, vt ad eas partes vis remediorum integra peruenire non possit.

22 Maximè si morbus non cesserit remedijs exhibitis. Paralysis autem cum vehementioribus non cesserit medicis auxilijs, inexpugnabilis censenda est, inquit Io. Fort. *tom. 1. consult. medic. cent. 1. consult. 54.*

23 Sanatio autem paralysis non semel à Sede Apostolica inter miracula recensita fuit, & præsertim pro Canonizatione Sancti Thomæ de Villanoua, vt ex relatione Auditorum Rotæ post Contelor. *de Canoniz. Sanctor. pag. 402. & 690.* vbi agebatur de paralysi brachij ad dies decem, & octo tantùm protracta, & pro Canonizatione Sancti Paschalis Baylon ex alia relatione Auditorum Rotæ *in 5. & 6. mirac. post obitum*, & pro declaratione martyrij B. Iosaphat Polocensis, ex relatione eorumdem Auditorum Rotæ *par. 4. vers. ab extremo*, ac sæpè in alijs.

24 Miraculum autem vndequaque coruscat ex subita integrarum virium recuperatione exemplo paralytici a D. Petro valetudini restituti *in act. Apostol. 9.* vbi Cornel. à Lapide *pag. 95. col. 2. littera D.* exponens verba, *ambulans, & exiliens*, inquit, *Duplex fuit miraculum. Prius, quod claudo restituta sit pedum rectitudo, & firmitas. Posterius, quod illico promptè incesserit, imo exilierit. Qui enim diu non ambularunt, esto sanati sint, & valeant pedibus, vt incarcerati, tamen ex longa dissuetudine ambulandi expeditè incedere nequeunt, vt experientia cunctis, &c.* Et apprimè fauet simile miraculum à Congregatione Sacrorum Rituum approbatum pro Sancti Francisci Salesij beatificatione, quod legitur in actis Canonizationis illius. Agebatur enim de paralysi Claudi Iuliani, & ibi dicitur, *qui tertia vice delatus a matre ad sepulchrum Salesij cum illud oscularetur consolidatis basibus, & plantis, momento surrexit, & exiliens stetit, & ambulauit.*

25 Et sanè cum validiores corporis partes, fuerint frigidæ, ac emortuæ, innatus calor in illis partibus absumptus fuerit, ac propterea non remaneat amplius possibilitas naturalis enutriendi easdem partes frigidas, & emortuas, signum etenim indicans partem aliquam esse depauperatam calido innato, ac vitali, si cum frustratoria nutritione coniuncta sit motus impotentia ex Hippocrate *lib. 2. prædict. 2. 5.* docente: *Quibus cura cum hoc, quod mouere non possunt, morbosa corporis pars attenuatur, hi in sanitatem restitui non possunt*, & ex Galeno *lib. de tremor. & palpit. lib. 3. sect. 1. cap. 3.* habetur: *Conuulsiones, quarum siccitas causa est, minimè medicaberis*. Et rursus *lib. 12. method. med. cap. vlt. in fin.* idem Galenus de hac conuulsione inquit: *Quæ ex remotarum partium siccitate prouenit, insanabilis est*. Idemque

que comprobant Petrus Forest. lib. 10. obseruat. 106. Iacob Holler. in schol. ad cap. 12. lib. 1. de morb. intern. tit. de conuulf. Ludouic. Duret. in annot. ad eund. Holler. & Iodoc. Lemn. lib. 2. obser. med. p. 34. ad rem addit: *Qualibet resolutio neruorum mediocris vix sanatur, vehemens sanari non potest.*

26 Et quod reuera huiusmodi partes fuerint emortuæ, affirmare debet medicus, aperteque patebit ex deperditione motus, cum vita explicetur per motum actiuum, & prouenientem ab intrinseco, vt in Genes. 1. 23. legitur: *Creauit Deus omnem animam viuentem, atque motabilem*, ac in Leuit. cap. 11. dicitur, *quæ in aquis mouentur, & viuunt*. Vnde post Aristotelem lib. 1. de anima text. 51. D. Thom. par. 1. q. 18. art. 8. & in com. lib. 1. de anim. text. vlt. ait: *Viuere propriè est eorum, qui habent motum, & operationem ex seipsis, sine quo moueantur ab alijs.*

27 E contrario igitur, vbi motus deficit, vita abest, & quod asseritur de toto homine, proportionabiliter asseri debet de partibus emortuis, vt tradit Paul. Zach. quæst. medicol. lib. 4. tit. 2. q. 8. num. 41. vbi assignans discrimen inter paralysim, & atrophyam, quod scilicet ista sit partis alicuius consumptio, & ariditas, quæ amplius nutrimento non fruitur, ostendit, hanc priorem fore existimandam paralysim propter vitæ carentiam in illa parte his verbis: *Non multum abest à paralysi natura atrophya, hoc est partis consumptio, in qua passiue corpus, & corporis pars aliqua non amplius nutrimento fruitur, & naturaliter semper aliquibus decedentibus, nullis verò in eorum loco subeuntibus summa macies oritur*, vt Cornel. Celsus dicebat lib. 3. cap. 22. *Pars ergo, quæ atrophya laborat, vita carere dici potest, cum vita per nutritionem existat.* Et restitutionum talium partium sic deperditarum idem auctor ibidem miraculo adscribit.

28 Ac ita quidem, vt nullo pacto morbus reputari possit torpor, qui consistit in leui imminutione motus, vt explicat Riuerius prax. medic. cap. 5. §. duplex item, vbi loquens de paralysi imperfecta, eam sic describit: *Altera imperfecta, in qua functiones istæ tantum imminuuntur, etsi leuis sit earum imminutio nondum paralysis, sed torporis, vel stuporis nomen obtinet.* Quando igitur non adest sola functionum naturalium imminutio, sed totalis impossibilitas ob partes frigidas, & emortuas, hoc casu vera paralysis, & curatu difficillima existimatur ab eodem Riuerio d. cap. 5. §. Quoad prognosin, dicente: *Paralysis ab humore pituitoso, neruorum substantia impacto curatu difficilis est, &c.* & id pro miraculo habitum fuit in Canonizatione Sancti Ioannis de Deo in attracto solum in cruribus, qui reptans incedebat, & Chirurgus eum morbum *Cianca*, qui est idem, ac torpor, nuncupauit, illiusque miraculi approbatio patet ex Bulla Canonizationis, ibi, *Duo ex pluribus miraculis post concessam venerationem à Deo editis in antedicta Congregatione maturè discussis, &c. probarat. Primum videlicet instantanea, Sanctionis Ioannis de Marino cruribus, ac tybijs impotentis, & attracti.* Quinimo in talis morbi sanatione ad constituendum miraculum, opus non esse, vt in instanti fiat, planè tradit Cardinalis de Laurea in 3. sentent. tom. 4. disp. 20. de mirac. ar. 20. num. 862. & seqq. & num. 867. & 868. ac 874.

29 Vnde si sanatio trium dierum spatio successisset, non excluderetur instantaneitas, habitu respectu ad diuturnitatem, & grauitatem morbi præcedentis absque vllo medicæ artis auxilio. Quandoquidem aduerbiam statim, illicò, incontinenti, ac similia in sanationibus miraculosis non physicè, sed moraliter accipienda sunt secundum qualitates morborum, quibus pensatis fit locus arbitrio Iudicis, vt tradit Maluer. de Canoniz. Sanct. dub. 3. §. 3. n. 3. & 4. inter tract. gener. tom. 3. pag. 83. inquiens: *Conclusio est, quod dictio mox, statim, & similes in materia indifferenti recipiunt interpretationem arbitrio Iudicis*, Gloss. in c. an sic v. incontinenti de appell. *Ita in hac materia Iudex debet arbitrari qualitatem febris, an sit magna, vel parua, vel fortè quartana, quæ cum difficultate solet recedere. Item an febricitans sit valdè grauatus adeò, quod Medici desperent de eius salute, & sic de singulis, ex quibus Iudex poterit arbitrari infirmum potius gratia diuina, & sic supernaturali sanatum.* Idemque tenet Contelor. cap. 17. num. 13. libenter itaque id admittendum est in hoc pertinaci morbo, qui non est simplex febris, sed attractio, & deperditio medietatis corporis cum suis circumstantijs, quibus concurrentibus instantanea sanatio dicitur, quæ in triduo, aut in fine tridui succederet, idem Maluer. loc. cit. num. 28. & Laurea d. disp. 20. art. 20. num. 800. Qui num. 864. hæc subdit: *Aduerte 3. quod dupliciter accidere potest, vt miraculum non sequatur statim, seu illico ad inuocationem. Primò, quia facta inuocatione, seu applicatione non sequitur, sed fit aliquod remedium, vel accidit crisis, vel morbi periodus aduenit, & tunc nullatenus euentus ille censendus est miraculosus, sed naturalis, vel saltem dubius. Secundo accidere potest, vt post inuocationem in illa die, vel hebdomada, vel mense obtineatur euentus, at medio illo tempore neque fuit applicatum remedium, neque accidit crisis, neque constat de periodo, & tunc euentus ille erit miraculosus, neque officit, quod in prima inuocatione, sed in postrema accidit euentus, quia, vt diximus, id ex duplici capite potuit prouenire, vel ex defectu fidei, seu fiducia in patiente, aut inuocante, vel ex Dei prouidentia exigente maiorem dispositionem in patiente, vel probante illius patientiam.*

30 Neque id tribuendum vehementi imaginationi, alioquin actum esset de miraculis, & hoc ipsum cuperent hæretici, qui Pomponatio duce, omnia miracula nedum Sanctorum, sed & ipsius Christi Domini vi imaginationis euenisse dictitant, vt admonent Paul. Vecchi obser. med. in Sacr. Script. obser. 32. §. 4. Emanuel Valle de incantat. seu Ensalm. opusc. 1. sect. 2. cap. 4. num. 6. & seqq. & Caspar à Reyes in elys. iucund. q. camp. q. 50. num. 22.

31 Quinimmò ex ipsa ingenti fiducia miraculum certius redditur. Nam Matth. 9. 2. scriptum est: *Videns Iesus fidem illorum*, dixit paralytico: *Confide fili.* Quæ verba explicans ibidem Cornel. à Lapide, inquit, *Paralyticus hic iam habebat fidem, & spem in Christo; sed Christus iubet, vt illam corroboret, & adaugeat.* Et post pauca subdit: *Paralyticum excitauit ad actum magnæ fidei.* Rursus in 2. ad Cor. 3. propriùs ad rem nostram sic differit: *Talis est fiducia, quæ suggeritur Sanctis à Spiritu Sancto ad facienda miracula, quia Deus non tantum in impetrante, sed in suscipiente miraculum, aliundè donum Dei quasi congruam dispositionem exigere; ac præmittere priusquam donare, & inspirare solet, vt anima per abundantiam hanc se dilatans, & erigens, miraculi, vel doni illius fiat capax.* Vnde Cassianus collat. 9. cap. 92. rectè dixerat: *Signum futuræ impetrationis esse, quando Spiritus Sanctus mouet ad petendum magna fiducia, & quasi securitate impetrandi.* Quamobrem concludendum est cum Auditoribus Rotæ in relatione Canonizationis S. Caroli Borromæi par. 3. tit. de mirac. in 11. mirac. §. secundo valdè, & 13. mirac. §. tertia tandem, & 14. mirac. §. quarta circumstantia, affirmantibus: *magna fides infirmi verisimilius reddit miraculum.*

32 Subitæ sanationis vlceris cancrosi. Et quidem gangrænam, quam periculosum esse malum cuiuis facilè patet, inquit Sennert. tom. 5. pract. lib. 5. par. 2. cap. 19. in prognost. n. 1. rationem ibidem reddens, *nisi cum citissime auxilium feratur, in sphacelum breui degenerat, & patiens planè emoritur.* Et similem sanationem vlceris sæpius miraculum existimarunt Auditores Rotæ in relationibus Canonizationum Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis 2. & 8. mirac. in vita, Sancti Ludouici Bertrandi tit. de mirac. mirac. 11. B. Andreæ Auellini par. 3. eod. tit. mirac. 2. S. Elisabeth Reginæ Portugalliæ 3. mirac. in vit. & Sancti Francisci Xauerij 11. mirac. post obitum, super quo miraculo scripsit Angel. Victori consult. 25.

33 Subitæ sanationis à fortissima apoplexia. Pondus miraculi satis apparet ex ipso apopletico morbo. Etenim Zacutus tom. 2. prax. histor. lib. 1. cap. 7. in princip. ait: *Nullus est morbus grauior apoplexia, hoc illius nomen apertè significat. Apoplexia enim vox græca est, quæ percussionem significat. Quare apopletici vocantur, quasi percussi, sumpta similitudine ab animalibus, quæ in Sacrificijs ante aras cædebantur, quæ percussa statim in terram considebant.* Causam verò huiusmodi fuisse in patiente phlegmatum copiam, vt admonuit Sennert. tom. 3. pract. lib. 1. par. 2. cap. 33. de apoplex. ex eo liquere poterit, si medicus ad expurganda è stomacho eadem phlegmata, potionem præscripserit, & ex symptomatibus patebit fortem fuisse hanc apopleziam, & ex Hippocrate 2. aphor. 42. habetur: *Apoplexiam soluere impossibile est, debilem, non facilè*, & similem morbum infantibus magis periculosum existimat idem Sennertus lib. 4. tract. de infantibus morb. p. 2. cap. 10. in prognost. num. 1. Et propterea apoplexiæ sanationem miraculum censuerunt Auditores Rotæ

in

in relatione Canonizationis Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis *miracul. 7. in vita*, Beati Andreæ Auellini *mirac. 16. post mortem*, Beati Felicis Capuccini *mirac. 8.* & Venerabilis Nicolai Factoris *mirac. 11. in vita*.

34 Subitæ liberationis à periculosissimo puerperio. Nam omnis partus difficilis, periculosus, & cum mater, tum fœtus in eo periclitantur, solentque grauia mala vasorum vteri, & aliarum partium in abdomine, vt & pulmonum ruptiones peruenire, ait Sennert. *tom. 4. pract. lib. 4. par. 6. sect. 6. cap. 4. de part. diffic. natural. q. 4. in prognost. num. 1.* vbi ex Guil. Fabricio refert fœminam è partu difficili intra 24. horas mortuam fuisse, & Riuer. *tom. 4. obser. & curat. singul. obser. 93. pag. 487.* ad liberandam à partu difficili mulierem per triduum laborantem, cuius vires admodum deiectæ erant, plura remedia adhibuisse, testatur. Et in geminorum puerperio, eos, & matrem facilè interire probat Zacch. *quest. medicoleg. tom. 1. lib. 1. tit. 2. q. 7. num. 14.* & latiùs *lib. 7. tit. 3. q. 4. num. 11.*

35 Et similem liberationem à lethali puerperio miraculum reputarunt Auditores Rotæ in relatione Canonizationis S. Caroli Borromæi *mirac. 14.* & B. Iacobi de Marchia *miracul. 7.* & exprimitur pro Canonizatione Sancti Raymundi à Clemente VIII. *Constit. 77. §. 46. Bullar. tom. 3.* his verbis: *Altera item honesta conditionis fœmina, Romea appellata, Beati Raymundi opem experta est. Nam cum mature iam fœtu acerbissimis pariendi doloribus premeretur, &c. tribus integris diebus, ac noctibus grauissimo cruciatu torqueretur, nihil propius factum est, quàm ex hac vita decederet. Nam ob languentis stomachi fastidium, cibos omnes, haustusque respuebat, atque à sensibus alienata, vocisque vsu priuata, iacebat exanimis, quo tam præsenti vxoris suæ periculo Michael vehementer animo consternatus, ad templum illico excurrit, Beati Raymundi opem, subsidiumque implorans, qui simul, ac domum rediit Romea felicissimum partum edidit, atque omni dolore est liberata.*

36 Subitæ sanationis diuturnæ Ischiadis, seu Rheumatismi. Releuantia huius miraculi patet ex causa, & origine morbi, vt si ex menstruorum defectu per integrum vitæ cursum, vel per longum tempus. Siquidem Riuer. *in pr. med. lib. 15. cap. 6. de hysteric. passion. in princ.* ait: *Dum semen, & sanguis menstruus præter naturam retinentur in mulieribus, putrescunt, ac corrumpuntur, necnon malignam, & venenatam qualitatem acquirunt, vnde vapores maligni eleuantur, & ad varias corporis partes deferuntur propter nimium consensum, quem vterus habet cum omnibus propemodum partibus.* Et ex Democrito *in epist. ad Hipocratem* subdit: *Sexcentarum ærumnarum, atque calamitatum esse vterum*, & deindè fusè refert diros effectus passionis hystericiæ, qui morbos incurabiles gignunt.

37 Idque siue morbus sit ischidiacus rheumaticus, cùm sit eiusdem generis, quia vterque prouenit ex eodem humore per articulo descendente, periculo plenus est. Et sanationes similis morbi existimarunt miraculosas Auditores Rotæ in relatione Canonizationis Sancti Caietani *tit. de miracul. mirac. 4.* Sancti Francisci Borgiæ *p. 3. ar. 2. mirac. 5.* Sanctæ Franciscæ Romanæ *art. 6. mirac. 6. post obitum*, & Venerabilis serui Dei Hieronymi Æmiliani *num. 48.*

38 Dubitandum non est, *tametsi, &c.* sunt verba Auditorum Rotæ in relatione S. Hiacynti § *Circumstantiæ, quædam nebulæ difficultatum, vt illustriora miracula remaneant, tolerandæ videantur*. Siquidem nihil inter homines sic est indubitatum, vt non possit suscipere quandam sollicitam dubitationem, inquit Imperator *in auth. de tabel. c. 1. §. 3.* quod effectum vti perpetuò menti tenendum, haud semel repetit Gloss. *in c. bona memoria v. recepit de elect. & in cap. cum dilectus v. iudicanda de purg. can. & in can. Lotharius sub initio 2. q. 1. & in can. pudenda v. notissimum 24. q. 1. & in Extrauag. Sedes Apostolica* Ioannis XXII. *v. posset*.

39 Cordium in malo pertinacium repentinæ, atque adeò prodigiosæ conuersiones. Sine enim cum Sancto Thoma *2. 2. q. 178. art. 2.* miraculi veritatem metiamur ex supernaturali hominum vtilitate, siue cum eodem *p. 1. q. 105. art. 8.* ex altiori supra naturam excessu, quid vel hominibus vtilius, vel vltra naturæ metas altius spectari potest ea mutatione dexteræ Excelsi, qua obdurati peccatores ad solum aspectum, vel contactum alicuius serui Dei, imò ad primum eminus conspectum ictu subitaneo compuncti lachrymis permaduerunt, eiularunt simultiones, eiurarunt vitæ præteritæ fœditates?

Primum miraculum in Cœna Galileæ S. Ambrosius *serm. 2. Epiphan.* magnum planè signum appellat. Nam hoc signo vtique Resurrectionis mysterium continetur. At nemo dubitat longè præclarius idem contineri mysterium in subita conuersione peccatoris, qua videlicet non corpus è puluere, sed anima mortua è luto fæcis resuscitatur ad vitam. Vnde & illi miraculo in Cœna Galileæ hoc tanquam excellentius præfert ibi Ambrosius: *Si gloriosum est*, inquit, *aquam in vinum mutare, quanto est gloriosius peccata in iustitiam commutare, & mores potius temperare, quam pocula?* Subscribit his Gregorius *homil. 29. in Euangelium*, hanc regulam statuens: Miracula tanto maiora sunt, quanto spiritualia. Tanto maiora sunt, quanto per hæc non corpora, sed animæ suscitantur. 40

Obseruat Sanctus Hieronymus *in Matth. c. 15. num. 38.* quod Pharisæi dicentes Christo: *Magister volumus à te signum videre*, tacitè respexerint ad miraculum Samuelis *1. Reg. cap. 12. v. 16.* qui olim increpans vniuersum populum fecerat è Cœlo æstiuo tempore contra naturam loci mugire tonitrua, coruscare fulgura, imbres ruere. Huc enim spectat, eodem interprete, quod Marcus, & Lucas, ille *cap. 8. v. 11.* hic *cap. 11. v. 16.* non qualecumque signum, sed signum de Cœlo petitum fuisse commemorant. Fortè inuidis Iudæis grandius apparebat portentum Samuelis præ illis, quæ à Christo exhiberi conspexerant, ita visum Hieronymo sic ait: *Signa postulant, quasi quæ viderant, signa non fuerint*. Paulò aliter visum Chrysostomo *in d. cap. 12. Matth. Ambulans*, inquit, *si mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata, quamuis omnes videas transeuntes, tamen neminem vides. Sic & Iudæi frequenter signa videntes, adhuc signa petebant. Quia hoc videbant, quod videre nolebant*. Nec tamen inficiari quisquam poterit, reuera grande fuisse portentum Samuelis. Hoc enim ipsemet Propheta fatebatur, ibi, *Nunc state, & videte rem istam grandem, quam facturus est Dominus in conspectu vestro. Dabit voces, & pluuias, &c.* 41

Verùm audiamus in citatum *cap. 12. Reg.* Magnum Gregorium definientem multo grandiora esse, quæ in cordibus hominum obstinatorum operatur illud arcanum tonitru supernæ conuersionis. Maius quippè miraculum est intimo sonitu insensibilem montem concutere, quam collisis per ventum nubibus tonitruum intonare, præsertim, cùm teste D. Ambrosio *lib. 1. Hexam. c. 17.* surdiora sint corda hominum, quàm dura saxorum. Atqui talia sunt corda saxea, surda, insensibilia, quibus ad alicuius serui Dei conspectum, aut tactum repente immugit illud præualidum conuersionis tonitru, irradiat coruscum fulgur terrifici luminis, exundant pluuiæ lachrymosæ contritionis. 42

Eiuscemodæ conuersionis supra quæuis alia miracula præcellentiam in conuerso Apostolo Paulo doctissimè ponderat Chrysostomus *in c. 9. Act. v. 5.* audetque interrogare quid hoc mirabilius fieri possit? Comparat deindè miracula Christi, ante, & post Crucem edita, hæcque illis maiora pronunciat eo, quod ante Crucem non aliter mortuos ad vitam reuocarit Saluator, quàm adhibito, vel contractu manus, vel saltem vocis imperio, post mortem verò sufficere voluit solam transeuntis Petri inanem vmbram, vt comprobaretur illud Ioan. *cap. 14. v. 12. Maiora horum faciet*. Nec tamen id sufficit Chrysostomo, nisi ex huic maiori vmbrarum miraculo disertè præferat Pauli conuersionem: *Nam Pauli mentem pellexisse, atque expugnasse, maius signum fuit, quàm vmbrarum opera mortuus suscitasse.* Quod sic assertum suum probat. Nam illic quidem sequebatur natura, neque imperanti contradicebat, hic verò in potestate liberi arbitrij positum erat, vt persuaderetur, vel non persuaderetur. Vnde magna virtus eius, qui persuasit, ostenditur. Multò quippè maius fuit voluntatem conuertisse, quàm naturam correxisse. 43

Hoc aurei oris apodicticum argumentum planè prosequitur Sanctus Thomas *p. 1. d. q. 105. art. 4. & 1. dist. 47. art. 4.* vt demonstret solius infinitæ, ac diuinæ virtutis esse in liberam nostram voluntatem dominium exercere. Quod pridem apud Indos Calanum Gymnosophystam agnouisse, ac Magno Alexandro prolixis litteris obiecisse recenset, ac ponderat Ambrosius *in psalm. 118.* 44

Concludamus ex his cum citato Chrysostomo: *Maius igitur cæteris signum fuit. Paulum, &c.* Vt enim in toto naturæ ambitu iuxta Diuum Bernardum *lib. medit. c. 17.* nihil humano corde, seu libero arbitrio sublimius, nihilque 45

Deo propius, aut ſimilius, ita naturam altiſſimè tranſcendat, neceſſe eſt quicquid efficaci, ac ſubita mutatione rebellem eius contumaciam flectit ad meliora. Hanc humanorum cordium admirabilem victoriam tanti facit ipſemet Deus cordis noſtri, vt videatur in ea quatuor altiora gratiæ ſuæ trophæa, atque vexilla tranſtuliſſe. Hinc Teſte eodem Chryſoſtomo loco citato *in Matth.* fecit de Piſcatore primum Eccleſiæ Paſtorem, de Perſecutore Magiſtrum Gentium, & Doctorem, de Publicano primum Euangeliſtam, de Latrone primum Cœlicolam.

46 Vt ergo ſuorum ſeruorum mirabilem ſanctitatem Dominus commendaret, cæteris eius miraculis hoc adiungit miraculorum genus altiſſimum, conuerſiones ſubitas rebellium voluntatum, quæ quidem inter prodigia loco ſupremo Apoſtolico examini ſunt proponenda. *Ingentia enim miracula*, teſte Cyrillo Alexandrino *in cap. 9.* Ioannis, *ægrè fidem faciunt*.

47 Inſtantaneæ ſanationis brachij ſicci, aridi, ac paralytici tactu corporis, vel inuocatione ſerui Dei. Hæc infirmitas, tanquam proueniens ex fortiſſima apoplexia, vtpotè ſenſuum omnium tam externorum, quàm internorum ruina, & quæ ſemper in paralyſim terminatur ſecundùm Zachiam *quæſt. medicoleg. lib. 9. conſ.* 25. *n.* 7. *& conſ.* 29. *num.* 5. *ac conſ.* 30. *num.* 2. naturaliter curari minimè poteſt.

48 Nec obſtat Tulpius *obſeruat. medicoleg. lib.* 3. *cap.* 49. ante finem, qui teſtatur, quod exatefacto brachio nautæ per ſolam impoſitionem cucurbiculæ corneæ tantùm caloris, & ſanguinis ad cutis extrema attractum fuiſſe, vt exuuium illud brachium tantùm virium, ac roboris acquiſiuerit, vt is ſtatim potuerit nauigare. Vnde liquet magna cum facilitate poſſe naturaliter contingere prædictorum ſanatio.

49 Nam hic Auctor loco citato non aduerſatur, dum in aſſerta nautæ virium acquiſitione in brachio præceſſit impoſitio illius cucurbiculæ corneæ, nec pariter aſſerit ſanum, & illæſum remanſiſſe, & in omnem caſum prædicti exempli nullam habendam rationem ſuadetur primo, in iure non exemplis, ſed legibus eſſe iudicandum *l. nemo*, *Cod. de ſentent. & interloc. omn. Iudic.* ibique Bald. *num.* 3. ait, locum à veritate vincere locum ab auctoritate, quia exempla non arctant regulam *l. regula* 8. *§. fin. ff. de damn. infect.* Neguſant. iun. *reſp.* 215. *num.* 2. *&* 3.

50 Secundò, argumentum ab exemplo, & ſimili non procedere in caſibus à iure expreſſis. Quia caſus prouiſus, & expreſſus facit ſilere, & ceſſare tacitum, Bald. *in leg. data opera num.* 11. *Cod. qui accuſ. non poſ.* Quod præcipuè locum habet, quando auctoritas, ſiue exemplum vincitur per rationem manifeſtam, & neceſſariò inferentem, vt ait idem Bald. *in l. conuenticulam num.* 25. *Cod. de Epiſc. & Cleric.*

51 Etenim cum infirmitas hæc in prædicto brachio, ſenſu, ac motu priuato, præceſſerit ex apoplexia in paralyſim terminata, ex cuius morbi terminatione tam propter debilitatem partis, quàm caloris natiui impotentiam, & humoris ad reſolutionem repugnantiam, inſanabilis prorſus eſt, tantò magis quando partes ſenſu, ac motu animali carent, & influxu deſtitutæ, nec perfectè viuifico calore illuſtratæ, marceſcere neceſſe eſt, & in priſtinum reduci nequeunt, cùm non benè nutriantur, vt in hoc caſu, quo brachium iam ſiccum, & aridum deuenerat.

52 Conſtito itaque de euidentia ſtatus præcedentis Infirmitatis, humanis remedijs inſanabilis, per teſtes conteſtata, & ſubſecuta illicò ſanatione ex implorata ope ſerui Dei, vel tacto eius corpore, aut reliquijs, meritò reponendum eſt in ſecundo grado miraculorum. Aſſimilatur enim miraculo relato in lectionibus Feſti Inuentionis Corporis Sancti Stephani Protomartyris, in quibus hæc verba leguntur: *Memorati memoriam martyris Lucillus Epiſcopus, populo præcedente, atque ſequente, portabat fiſtula, cuius moleſtia iamdiù laborauerat, vbi ſanctas attigiſſet reliquias, repente ſanata eſt.* Ac alteri relato per Diuum Bernardum in vita Sancti Malachiæ, quod in eius tumulatione accidit, dicentem: *Interim parantur exequiæ, offertur pro eo Sacrificium, conſumantur ex more omnia cum ſumma deuotione, ſtabat eminus puer, cui emortuum pendebat à latere brachium, magis illi impedimento, quam vſui, quo comperto innuit, vt accederet, & apprehenſam aridam manum applicuit ad manum Epiſcopi, & viuificauit eam, nempè viuebat in mortuo gratia ſanitatum, & manus eius fuit mortua manui, quod mortuo homini Eliſeus.*

CONSVLTATIO CLXXVIII.

An probent miraculum alicuius ſerui Dei vnus teſtis de viſu, alter de ſolo auditu à patre, ſiue à matre ipſius ſanati? Vel ſaltem adminiculentur hiſtoria vitæ ſerui Dei à pluribus viris ſcripta.

AD primum reſpondeo, negatiuè ex notatis *in cap. licèt ex quadam de teſtibus*, atque ex regula ſtatuta per Farinacc. *eodem tractat. quæſt.* 69. *cap.* 1. *numer.* 2. fruſtraque adminiculantur dicto eorum, qui hiſtoricè ſcripſerunt ipſius vitam, cum neque, concurrente fama, teſtimonium de auditu alieno faciat probationem ad Textum *in cap. tam litteris in princip. de teſtib.* cum ibi notatis per Gloſſ. *v. auditu*, Oſtienſ. *num.* 2. Bald. *num.* 1. Abb. *num.* 5. & Aretin. *num.* 3. alioſque relatos à Farinacc. *dict. quæſt.* 69. *cap.* 1. *n.* 2. teſtante de communi. Maximè quia nec ſufficiens probatio miraculi dicitur ea, quæ fundatur in dicto vnius teſtis de viſu, & aliorum, ſicque plurium de auditu alieno, ſicut conſtanter aſſerit Caſtellin. *de dilat. part.* 3. *propoſit.* 3. Et meritò quidem. Quia ex communiori ſententia teſtimonium de huiuſmodi auditu non facit ſemiplenam probationem æquiualentem alteri teſtis de viſu, veluti, reiecta contraria opinione Alberici, concludunt Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 46. *cum ſeqq.* & Farinac. *loc. cit. num.* 42. *&* 43. teſtantes de communiori. 1

Verùm quod Scriptores nullam fidem faciant, nego cum Contelorio *de Canonizat. Sanctor.* aſſerente, quod quando cum dicto vnius teſtis concurrit publica vox, & fama, probata ſaltem per duos teſtes, tunc miraculum remaneat probatum, in cuius dicti confirmationem refert plures relationes Sacræ Rotæ, & auctoritates *cap.* 18. *num.* 2. *cum ſeqq.* Multòque magis credendum erit Scriptoribus, qui nullo modo præſumuntur ita immemores ſalutis æternæ, vt poſteritatem mendacijs decipere voluerint. 2

CONSVLTATIO CLXXIX.

An teſtes domeſtici legitimè probent miraculum ſanationum? Quinam dicantur domeſtici? Quid ſi loquerentur aſſertiuè? Si infirmus ſe ſanum ſiſtat coram Iudicibus Apoſtolicis?

REſpondeo affirmatiuè. Domeſtici autem non ſolum dicuntur illi, qui ſunt de eadem familia, quique ſub familiæ appellatione continentur, vt *in l. pronunciatio §. familia, ff. de verbor. ſignific. & in l. ædiles, §. familiæ, ff. de ædil. edict.* Verùm etiam ij, in quos ius habemus, de quibus notatur *in l. præſenti, §. ſanè, Cod. de his, qui ad Eccleſ. confug.* Quod latiùs explicat Io. Sicard. *in l. etiam* 2. *num.* 5. *Cod. de teſtib.* 1

Quare Baldus tenet, omnes illos, qui vt vulgò dici ſolet, viuunt in eadem domo ad vnum panem, & & ad vnum vinum, domeſticos dici poſſe per Textum *in cap. in litteris num.* 1. *de teſtibus*, quem ſequuti ſunt Felin. *ibidem num.* 1. Salyc. *in dict. leg. etiam poſt princip. C. eodem*, & Maſcard. *de probat. concluſ.* 533. *num.* 7. *lib.* 1. 2

Ideò in probandis factis domeſticis, non ſolum admittuntur, verùm etiam præferuntur alijs, tanquam integræ fidei, omnique exceptione maiores, cùm ſemper magis informati præſumuntur, vt inquit Bald. *in leg. Lucius* 3

num. 5. ff. de his, qui notantur infames, & in l. data opera num. 55. Cod. qui accuſ. non poſſ. Nellius *de teſtibus num.* 199. & Farinacc. *eodem tractat. quæſt. 55. inſpect. 1. num.* 50. Et ſignatè in probatione infirmitatis, ſicut poſt Bertachinum, quem allegat, tenet Diaz. *regul.* 742. *fallent.* 22. *ac ſeqq.* & Farinacc. *num.* 48. Et propterea ratio ſcientiæ ſemper attendenda eſt, quia ſunt domeſtici.

4 Præſertim, ſi loquantur aſſertiuè, dicendo aliquid factum, vel dictum, præſumitur fuiſſe præſentes, & plenam probationem conſtituunt, etiamſi non dicant, quia fuimus præſentes ſecundùm Bald. *in cap. tertio loco numer.* 6. ibique Felin. *num.* 4. ac Dec. *num. 39. de probat.* Quam opinionem, tanquam veriſſimam, quando teſtis deponit de iis, quæ ſenſu viſus, vel auditus percipiuntur, etiamſi nullam redderet rationem ſcientiæ, tenet Farinacc. *eodem tractat. quæſt. 70. num.* 154.

5 Ac præſertim, ſi infirmus ſanum, ac illæſum coram Iudicibus Apoſtolicis ſe exhibuerit, vt magis eluceſceret miraculum. Quæ Iudicum oculis inſpectio ſatis, ſuperque foret pro concludenti probatione facti miraculoſi. Etenim ocularis inſpectio Iudicis præferri debet cuicumque alio generi probationum, ſecundùm Bald. *in l. contra negantem num. 10. in fin. Cod. ad leg. Aquil.* cum ſimilibus relatis à Hieronymo Monte *in tractat. fin. regund. cap. 30. num. 2. & ſeqq.*

6 Tantòque magis, ſi huiuſmodi depoſitiones exceptæ fuerint coram prædictis Iudicibus Apoſtolicis pro confectione proceſſus, à Congregatione Sacrorum Rituum delegatis, & à notario, cauſæ Actuario ab ijſdem deputato, ſubſcriptæ ita, vt de huiuſmodi inſpectione iudiciali nulla dubitatio remaneat, ſi ipſemet Actuarius fidem faciat.

CONSVLTATIO CLXXX.

An primum extremum miraculi, nempè infirmitas, probetur ex aſſertione Sacerdotis, infirmi, ac ſanati per inſtrumentum publicum rogata cum præſentia teſtium? Vnicus teſtis, an & quatenus probet miraculum? Quatenus illud probet notorietas facti?

1 NEgatiuè reſpondendum videtur, ſi nullus ex teſtibus deponat ex certa ſcientia per ſenſum proprium, quia viderit, ſed ſolum ex aſſertione dicti Sacerdotis, ſicque per ſenſum alienum, ideòque nihil probant, ſicut ex verbis *can. teſtes 3. quæſt. 9. & cap. licet ex quadam de teſtib.* argunt Ioan. Andr. *num.* 2. & Butr. *num. 1. in 2. notab.* alijſque relatis Farinac. *de teſtib. cap. 69. n.* 3. Cùmque ratio ſcientiæ debeat eſſe manifeſtior dicto ipſius teſtis, vt Iudex inde, veluti ex certo moueatur ad ei credendum, id minimè aſſequi poteſt, ſi illud fundetur in ſola aſſertione aliena, iuxta animaduerſionem Bartol. *in tractat. de teſtib. num.* 10. cuius poſt alios meminit Farinac. *loc. cit. num.* 3.

2 At nihilominus affirmatiuè reſpondendum cenſeo. Probatio namque per inſtrumentum publicum dicitur clara, euidens, & euidentiſſima, ad tradita per Gemin. *conſ.* 21. eamque facit manifeſtam, certam, liquidam, & indubitatam, vt aſſerunt Pariſ. *conſ. 170. num. 8. lib.* 4. Natt. *conſ. 543. num. 28. lib.* 3. & Purpurat. *conſ. 34. in fin.* alijque paſſim, Abb. *in cap. cum olim de cenſib. num.* 10. amplians etiam reſpectu eorum, quæ ex inſtrumento indirectè probantur. Quia cùm productio inſtrumenti ſit de actis, acta verò faciant notorium, ſanè ex productione inſtrumenti inſurgit notorium. Quare inſtrumentum publicum facere probationem probatam, ſæpiſſimè firmauit Rota, præcipuè *deciſ. 96. num. 1. & deciſ. 590. num. 1. par. 1. & deciſ. 2. num. 4. & deciſ. 430. nu. 1. par. 4. tom. 2. & deciſ. 17. num. 1. & deciſ. 220. num. 1. & deciſ. 234. n. 1. & deciſ. 238. num. 9. & deciſ. 356. num. 2. par. 5. & deciſ. 122. num. 1. & deciſ. 327. num. 1. par. 6. recent.* Ac ita, vt probatio per ſcripturas, inſtrumenta publica, ſeu documenta anthentica in concurſu præualeat probationibus, per teſtes ad textum *in l. cenſus, ff. de probat.* Rota coram Seraph. *deciſ. 33. num.* 7. Caualet. *deciſ. 294. num.* 1 & coram Coccino *dec. 235. nu. 17. & in recent. deciſ. 582. n. 1. par.* 1. Quia cùm probatum per ſcripturas non indigeat alia probatione, fruſtra recurritur ad probationem per teſtes, cùm illa ſit magis tuta, ſincerior, & expeditior, Rot. *deciſ. 34. num. 1. par. 1. & deciſ. 589. num. 2. par. 2. & dec. 46. num. 13. & deciſ. 235. num. 12. par. 5. recent.*

3 Imò Sacerdoti referenti factum in perſona propria plenè creditur in materia difficilis probationis, vt eſt iſta facti miraculoſi, Simoneta *in relat. S. Franciſci de Paula*, Rota in relationibus Sancti Hiacynthi *in 2. mirac.* S. Raymundi *par.* 2. Sancti Caroli *miracul.* 18. Sanctæ Franciſcæ Romanæ *miracul.* 8. Sanctæ Thereſię *mirac.* 3. Sancti Ignatij *mirac.* 2. Sancti Franciſci Xauerij *mirac.* 9. Gregorij Papæ X. *mirac. 3. §. neque dubitauimus*, Beati Iacobi de Marchia *mirac.* 3. Beati Caietani Thienęi *mirac. 1. & 2.* & B. Andreæ Auellini *mirac.* 4. pluribuſque comprobat Contilor. *de Canoniz. Sanctorum cap. 18. num. 18. ac ſeqq.*

4 Idque potiſſimum, ſi agatur de depoſitione Sacerdotis recepta per Notarium publicum cum interuentu teſtium, qui in verbo Sacerdotis, & cum iuramento, vt moris eſt, haud dubiè narrauit præcedentem ſtatum infirmitatis, & ſequentem inſtantaneæ ſanationis, cui propterà omnimoda fides adhibenda videtur. An autem, & quatenus credendum ſit vnico teſti aſſerenti in ſua perſona patratum eſſe miraculum, quando aliter probari nequit, cùm de facto proprio deponat alibi diſſeruimus.

5 Quinimò, quando cum dicto vnius teſtis concurrunt indicia, & adminicula, præſertim notorietas, ac publicitas facti miraculoſi, ex quibus Iudex poteſt animum ſuum informare, quod teſti ſit credendum, concurrente præcipuè communi reputatione, miraculum probari, teſtatur Contilor. *de Canoniz. Sanctor. cap. 18. num.* 17. Subdens, quod Leo III. fidem adhibuit vnico teſti, dum S. Svvitbertum Canonizauit, & Innocentius III. in Canonizatione S. Homoboni fidem pariter adhibuit teſtimonio Osbertij Presbyteri, qui fuerat patrinus dicti Sancti, atque Bonifacius IX. in probandis miraculis Sanctæ Brigidæ admiſit teſtimonium filiæ, vt refert Panuin. *in relat. S. Bonauentura par. 2. art.* 4. Simonet. *in relat. S. Franciſci de Paula in fine.*

6 Nam ſi in factis, ac materijs antiquis ratione difficilis probationis quælibet negatiua probatur per publicam vocem, & famam ſicut poſt Martinum de Fano, Bartolum, Baldum, Alexandrum, Decium, & alios tradunt Herculan. *de negatiua num.* 290. iuncto *num.* 309. & Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 49. num.* 47. Sanè fortior, ac concludentior cenſenda eſt probatio per notorietatem facti, non indigentem probatione, Bartol. *in leg. Si verò §. qui pro rei qualitate num. 1. ff. de in integr. reſtitut. & in leg. emptorem num. 4. ff. de act. empt.* Bald. *in l. non idcirco num. 3. C. de contrahen. empt. in leg. Ciues num. 1. Cod. de appellat. & in leg. 1. num. 7. Cod. quand. & aduerſus quoſ.* Nam, vt ait *in leg. ex, cui bonis num. 2. ff. de teſtam.* notorium æquiparatur ſententiæ quoad liquidationem facti, *& in l. ea quidem num. 22. Cod. de accuſ.* cum impoſſibile ſit notorium non eſſe notorium, negatio illius nihil operatur. Nam, vt ſubdit *num.* 19. notorium eſt communis, ac indubia certitudo rei, de qua quæritur, indubiam ideò fidem faciens, vt negari, vel inficiari non poſſit, concludens id procedere non ſolum in notorio actus de præterito, quando notorium ex manifeſtis quondam principijs, & tunc non negabilibus procedit.

7 Quod corroboratur ex Sacra Scriptura, *Act. cap.* 3. referente miraculum patratum ab Apoſtolo Petro in perſona claudi, exiſtentis ad portam Templi. Siquidem ex ſola notorietate, ac publicatione facti, conuicti remanſerunt Iudæi, qui miraculi veritatem denegare conabantur, & hoc argumento notorietatis vſus eſt contra eos, Petro Apoſtolo dicente: *Et in fide nominis eius, hunc, quem vos vidiſtis, & noſtris confirmauit nomen eius, & fides, qua per eum eſt, dedit integram ſanitatem iſtam in conſpectu omnium veſtrum*, & infra capit. 4. *Videntes autem Petri conſtantiam, & Ioannis, hominem quoque videntes ſtantem cum eis, qui curatus fuerat, nihil poterant contradicere, & conferebant ad invicem dicentes. Quid faciemus homini-*

bus

bus istis, quoniam quidem notum signum factum est per eos, omnibus habitantibus Hierusalem manifestum est, & non possumus negare.

8 Signum ergo, seu miraculom, qood patens, & notum fuit omnibus habitantibus in loco, in quo patratum fuit miraculum, negari, vel inficiari non potest, cum huiusmodi notorietas indubiè fidem faciat, & concludentem miraculi veritatem præbet. Constito itaque tam de primo extremo, quàm de alijs requisitis, miraculosa, & instantanea sanatio recenseoda est.

9 Quare ex his oon obstat vnicitas in hoc substaotiali adeò, vt res ipsa maneat incerta, oeque ideò ad fioem, de quo agitur, attendenda iuxta monitum Sixti Pontificis, de quo Gratian. *in §. His ita respondetur* 30. q. 5. & Sancti Ioaonis à Capestrano *in speculo conscient. §. restat num.* 185. *tractat. tom.* 2. *fol.* 348. *à tergo*, nempè: *Incerta nemo Pontificum iudicare præsumat. Et quamvis vera sint, non tamen credenda, nisi quæ veris inditijs comprobentur, quæ manifesto iudicio conuincuntur, nisi quæ iudiciario ordine publicantur?*

CONSVLTATIO CLXXXI.

An, & quatenus sanatio ab ariditate crurum aliorumuè membrorum ex appositione terræ sepulchri alicuius serui Dei supra, vel vltra naturæ vires censenda sit?

1 NEgatiuè respondendom videtur. Quia hoc mirum tribui potest natiuæ indoli terræ prædictæ, quam medicamenti vires subire, ait Augustinus de Angelis *in lection. meteorolog. disput.* 4. & de impressionibus terreis *lect.* 1. *num.* 19. Mirandas enim terræ proprietates varijs in locis inueniri, notat Caspar à Reyes Francus *in campo elysio q.* 34. *num.* 15. & nos alibi.

2 At verò affirmandum puto, si solo tacto terræ sepulchralis statim sanatio omni ex parte perfecta probetur. Quare, etiamsi daretur, quod absolutè negatur, quod natiuæ indoli terræ prædictæ inesset virtus sanandi iofirmos, attamen hoc solo tactu; & in instanti fieri minimè potest.

3 Auctores verò, quos in contrarium adduxi, & adduci possunt, solùm loquontur de terra apta ad desiccandom cadauera, & ea præseruanda à putredine, de qua nos alibi. Quod sanè latius probauimus, cum de miraculo multiplicationis terræ sepulchralis alibi egimus.

4 Cùmque igitor aliquis seruus Dei in illa terra sepultus fuerit, terraque solita distribui infirmis sit illamet, quæ ab eius sepulchro extrahitur, & crura tangit infirmi; si in ea adesset aliqua vis naturæ indolis, procul dubio esset exsiccandi, & consomandi citiùs. At cruribus iam exiccatis, & aridis, non potest suscitare partes illas iam emortuas vnico illius tactu exteriori.

5 Eòque magis, si crura, aliaque membra multo tempore permanserint semper immobilia, & sicca cum abolitione totali notritionis, motus, ac sensus, quæ sunt infallibilia signa demortui alicuius membri in viuente corpore. Hæc autem symptomata, quamuis disiunctim data, possint soperari ab arte, vel ab ipsa Natura, simul tamen ex collectione sumpta, nunquam possunt naturaliter admittere regressum ad gradum vitalem, quando iam eius realis priuatio successit, & partes infimæ non mouentor, nisi à mouente extremo, quia sunt expertes vita. Ea oamque non habent vitam, quæ ab extra tantummodò mouentur, secondùm Diuum Thomam *in* 2. *de anima lib.* 1. *text.* 3. Nam in eis deficit principiom intrinsecum motis, quod est ipse calor natiuus. Calor enim naturalis est principiom, quod mouet in homine ex Aoerroe 7. *physic. textu* 32.

6 Nam, præter influentem, inoatus etiam calor in illis partibus absumitur, ac propterea non remanet amplius possibilitas naturalis renutricodæ partis, & sic velut emortua, amplius reuiuiscere non potest, signom quippè indicans, partem aliquam esse depauperatam calore innato, ac vita, si cum frustratione nutritionis coniuncta sit motus impoteotia ex Hippocrate, qui *lib.* 2. *prædict.* 2. 5. ait: *Quibus unà cum hoc, quod mouere non possunt, morbosa corporis pars attenuatur, hi in sanitate restitui non possunt.* Quo modo prænunciandi solum in deploratis vtitur Hippocrates.

7 Et quidem certum id est, si crura, aliauè membra sint arida. Nam illud, quod aridum est, perfectè etiam siccum est ita, vt sit congelatum ob defectum propriæ humiditatis, Aristot. 2. *de generat. & corrupt.* 5. 1. *capit.* 2. *text.* 11. Quæ ariditas nunquam reperta fuit in arte, vel ope naturæ sanatis. Quod comprobatur exemplo virentis arboris, cui si exiccetur aliqois ramus vsque ad ariditatem, ounquam amplius reuiuiscere potest. Et similitudo procedit, qoia alterius potestatis actus, & functio est quid commune animalibus, ac stirpibus, vt per Alexand. *Aphrod. in* 1. *de anim. cap.* 21. Quare præter ariditatem partis naturaliter excluditur renutriri, ac reuiuiscere. Quia viuentis forma in subiecto realiter, & substantialiter mutato, atque destructo inhabili ad naturalem vitam.

8 Ex quibus huiusmodi miraculum reponendum est in secundo ordine. Tamdiù enim viuimus, quamdiù nutrimur, & hoc posse eueoire in partibus tantùm absque eo, quod eueniat in toto, clarè patet. Quia partes corporis propter partes animæ sunt secundùm D. Thom. 3. *de anim. lib.* 14. *text.* 46.

CONSVLTATIO CLXXXII.

An Testes desumpti ex processu, auctoritate Ordinarij confecto, in causis Canonizationis Sanctorum, attendendi sint?

NOn videntur attendendi, quia in causis Canonizationum solum inseruioot loco denuociationis facti, quæ Summo Pontifici fieri debet, antequam causa committatur, non autem vim probationis obtinet, reseruatæ soli Romano Pontifici, ex ootatis per Ostiens. ac cæteros Caoonistas *in cap.* 1. *de Reliq. & venerat. Sanctor.* 1

At verò attendendos esse, autumo. Nam licèt Episcopi nequeant aliqoem Sanctorum Ordini adscribere, cum ille actus sit reseruatus soli Summo Pontifici, possunt tameo informationes capere de sanctitate vitæ, moribus, & miraculi eius, qui petitur beatificari, vel canonizari, quod quæ eorum processibus fides adhibita fuerit, & faciant plenissimam probationem, patet ex pluribus relationibus Sacræ Rotæ, relatis à Contelorio *de Canonizat. Sanctorum cap.* 4. *num.* 20. & 21. *in fine*, addito in specie in relationibus Saoctorum Hyacinthi, & Raymundi fidem adhibitam fuisse processibus, factis per Vicarios eorumdem, quod repetit Lezana *consult.* 1. *num.* 212. *in fine*. Quin etiam Contilor. *dict. cap.* 4. *num.* 23. asserit, idem censoisse Congregationem Sacrorum Rituum die 7. Augusti 1596. & probasse Clementem Octauum, ac propterea in caosa Canonizationis Sancti Didaci peractæ à Sixto Quinto, habitum fuisse pro valido antiquum processum Compluti factum auctoritate Archiepiscopi Toletani ante annos 170. circiter. 2

Et meritò quidem, dum huiusmodi testes, morte præuenti, non possunt repeti coram Iudicibus Apostolicis. Quo caso etiam de iure, non solum faciunt per se semiplenam probationem, iuxta theoricam Bartoli *in leg. admonendi num.* 45. *ff. de iureiurand.* quam probant Iason ibi. *num.* 98. *cum seqq. & in leg.* 2. *num.* 24. *Cod. de edend.* Alexand. *in leg. sæpè num.* 71. *post med.* vbi Bartol. *ff. de re indic. & consil.* 156. *num.* 7. *volum.* 2. Imol. *in cap. fin. num.* 7. *de iureiurand.* Felin. *in cap. causam, quæ num.* 19. *de testibus, & in cap. quamuis num.* 1. *de sentent. & re indic.* cum vtrobique notatis per Addentem, concludendo non esse ab hac opinioone discedeodum in consulendo, & iudicando, Marsil. *singul.* 279. *num.* 8. *& singul.* 435. *num.* 1. Dec. *consil.* 42. *numero* 14. *& consil.* 109. *num.* 2. atque Aymon. *cons.* 585. *num.* 7. 3

4 Imò plenissimam, quando depositio prædictorum testium iudicialiter excepta fuit cum legitimo contradictore, qui testes fuerunt examinati cum interrogatorijs Promotoris Fiscalis Mensæ Episcopalis, ipsoque in omnibus actibus citato; Quare benè probant æquè, ac sententia lata in causa status, ad Textum *in leg. ingenuum*, vbi notant omnes *ff. de stat. homin.* & *in leg. 1. §. penultim. in fin. ff. de liber. exhib.* Gloss. *vltim. in cap. quamuis*, ibique Felin. *sub num. 9. de sentent. & re indic.* Alexand. *in dict. leg. sæpè cum similibus*. Etenim à pari procedunt sententia, acta, & probationes, Butr. *in dict. causam quæ num. 4. de testibus*, Alexand. *loc. cit. num. 125.* Gratian. *disceptat. 869. num. 16.* Achill. *decis. 5. in fin. de iudic.* Gregor. XV. *decis. 535. num. 9.* Rota *decis. 271. num. 2. par. 1. recent.* & coram Bichio in Britonoriensi fideicommissi 24. Martij 1642. *§. delataque causa*.

5 Sublatis igitur omnibus contrarijs, firma remanet probatio infirmitatis arte humana, & natura insanabilis, atque adeò eius sanitas in secundo gradu miraculorum ponenda.

CONSVLTATIO CLXXXIII.

An liberatio à periculoso partu, edito fætu mortuo in vtero, post imploratam opem alicuius serui Dei, vel applicatam eius imaginem, aut reliquiam adscribenda sit miraculo?

1 NOn videtur. Nam facilis est curatio in hoc casu, quam describit Zacutus Lusitanus *in prax. histor. lib. 3. cap. 17. de fætu mortuo, vers. Curatio pag. 509. colum. 1.* Necnon etiam refert Ioann. Skenkius *obseruat. medic. lib. 4. de partu obseru. 12. pag. 567.* pluraque exempla matrum, quæ superstites fætum mortuum diu in vtero gestarunt, recenset idem Skenkius *loc. cit. de fætibus in vtere putrefactis obseru. 4. & 5.*

2 At ego affirmandum puto. Quo in casu plurimi facienda est depositio obstetricis ob suam peritiam, ac experientiam, pro miraculo huiusmodi partum habentis. Ab experientia enim validum esse argumentum, tradunt Riminald. Sen. *consil. 657. num. 8. vol. 6.* & Surd. *cons. 132. num. 23.* Cùm experientia sit omnium rerum mater, & magistra, faciatque artem, cognitioque veritatis ex ea sequatur, Bald. *cons. 136. num. 2. lib. 2.* & Barbos. *axiom. tur. 88. per totum*.

3 Nec dicatur, facilem esse huiusmodi curationem. Nam dato, quod affertur de retentione fætus mortui à prædictis medicis, verùm sit, si diligenter ponderentur etiam scripta, apparebit fætus huiusmodi extrusos fuisse, vel præcedentibus triplicatis balneis, varijs herbarum generibus compositis, paulatim in frustula, vel excitato absceßu fuisse excreto, vel ferro vnco extractos, quemadmodum præcipit Hippocrat. *lib. de exect. fæt.* Paulus *lib. 6. cap. 74.* Celsus *lib. 4. cap. 29.* Ætius *Tetrabil. 4. serm. 4. cap. 23.* Auicenna 21. 3. *tract. 1. cap. 14.* Rasis 22. *Contin. tract. 7. cap. 5.*

4 Ex quibus apparet ex opposito facilitas huiusmodi partus, in quo nullo ex prædictis modis fuerit enixa mulier, sed statim, ac inuocauerit seruum Dei, in instanti emisit mortuum fætum, quod non erat naturaliter expectandum. Nam si in naturali parti partu tot scopuli obstant, emergunt ærumnæ, dolores, angustiæ, quanto magis in violento, & morboso ingruere debent immania, anxietas ingens, acerbi cruciatus, deliria, aliaque funesta accidentia, quæ mortem horrore plenam minantur?

5 Propterea solent, debentque auxilia celeritate, ac summa efficacia præscribi. Nam si pro naturali partu requiruntur matris, & infantis robustæ vires, vt ait Galenus *lib. 5. aphor. 55.* Quid erit expectandum, vbi non sunt auxilia congrua administrata, vbi mater vi corporis, animique deijcitur, & fætus extinctus, immò putrefactus?

6 Quare supernaturali tantùm virtute fætum huiusmodi emergere dicendum est, implorata ope serui Dei, vel applicata eius imagine, aut reliquia super ventre, matre iacta, & valida remanente, maxima cum admiratione adstantium, præcipuè obstetricis. Ideòque miraculo adscribendum.

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An liberatio à morbo nephritico cum suppressione vrinæ per triduum, emisso, post inuocatum auxilium alicuius serui Dei, calculo instar oliuæ, adscribenda sit miraculo? Vbi quid si testis non reddat rationem per sensum corporis, & auditum?

1 VIdetur non mereri miraculi nomen. Nam Tulpius *obseruat. medic. lib. 3. cap. 7.* refert mulierem agentem annum octuagesimum nonum, vbi per triennium integrum animosè tulisset in vesica vrinaria calculum ponderantem tres vncias cum duobus dragmis, illum felicissimè enixam fuisse, ac quotidie in publicum prodijsse, frequentasseque Sacras conciones, ac si nihil vitij esset perpessa. Pluresque etiam historias emissorum calculorum ingentium refert ScKenKius *obseruat. medicoleg. lib. 3. titul. Curatio nephriticorum obseruat. 6.*

2 At verò id quoque miraculo adscribendum esse, censeo. Nec exempla relata officiunt, cum prædicti Medici intelligendi sint loqui de ijs solum, qui ante emissionem prægrandis calculi, vt plurimum lapillos, vel solos, vel multos simul conglobatos pluries antea excusserunt, vnde ab his dilatati vreteres aptiores fiunt, per quos tutò transire possit magnus calculus, si quis tandem in renibus producatur.

3 Secus autem dicendum est de eo, qui nullibi constat vnquam ante calculo laborasse, sed prima vice maximum calculum cum ingentibus, ac diuturnis cruciatibus explodisse, miraculosè à mortis periculo euasisse fatendum est. Quando enim in angusto vretere præ scabbritiæ, seu magnitudine calculus impactus remanens transmeare nequit, vrinam supprimit, ac mortem infert, vt testantur Trincanellius *10. de morbis capit. 9.* Pareus *24. chirurg. cap. 19.* Forestus *lib. 24. obseruat. medic. 29.* Accidentibus præsertim in limine instantaneæ sanationis vehementi rigore, maximo languore ob lancinantes dolores, & syncope cum dolore, cruciatu, vigilijs per longum tempus adeò, vt imbecillimus, incurabilis potius recensendus esset.

4 Immò huius miraculi magnitudo augetur ex suppressione vrinæ cum vehementi rigore. Id enim signum lethale esse, asserit Hippocrates *lib. 1. de prædict. & in coactis prænot.* vbi ait, suppressæ cum rigore vrinæ malæ, tum aliàs, tum si antea sopor apprehenderit. Nam fere semper huic malo suppressionis vrinæ concomitatur somnus grauis, qui mortis imminentis est signum ex Ludouico Mercato *lib. 4. de intern. morb. curat. cap. 22.* cum sit argumentum putrefactionis euaporantis ad caput, quæ rigori coniuncta lethalis est ex Hippocrate superius allegato.

5 Etenim suppressionis tempus trium dierum non potest, qui mortem afferat, ad summum quarta die, prognosticante Roderic. Fonseca *lib. 1. de calculo capit. 21.* qui ita inquit: *Manifestum est, si duo insignia symptomata huic malo copulentur, magnus scilicet dolor, & vrinæ retentio, nec lapis vllo remedio promoueatur, perseuerantibus symptomatibus, mors quartum diem non transcendet*. Ideò si sanatio quarta, vel quinta die contigerit, miraculum esse dicendum est.

6 Quod verò ad testes, si deponant per verba præsentiam importantia, quamuis ea non fuerit explicitè narrata, vtique ex necessitate dicendum est, quod fuerint præsentes omnibus ijs, de quibus deponunt iuxta doctrinam Baldi *in capit. tertio loco de testibus*, vbi in difficilioribus terminis sic ait: *Mirabile est, quia non deposuerunt per sensum corporis, nec de ipsorum præsentiam. Sed respondeo, quod tacitè hoc videntur dixisse. Nam cum ipsi essent de Conuentu, & dicant,*

quod

quod totus Conuentus, &c. & quod vox fuit vnanimis, &c. includunt de necessitate reipsa fuisse præsentes, &c. Additque *num.* 60. vti notabile, ac menti tenendum, quod vbi testis non interrogatur de præsentia, & loquitur affirmatiuè, præsumitur fuisse præsens. Id ipsum docet Felin. *ibidem num.* 4. egregiè comprobans, quod etsi testes non reddant rationem per sensum corporis, & auditum, tamen benigna interpretatione inspecta, satis videntur hoc asserere, ac Dec. *num.* 39. *& seqq.* hoc latè comprobat, aduertens *num.* 41. *&* 42. dicta testium benignè interpretanda, & iuuanda esse, non cauillanda, & quod ratio testis adaptari debet ad id, quod dicit, se scire. Idemque tradit Farinac. *de testib. quæst.* 70. *num.* 154.

7 Quod si admittitur etiam, vbi testis nihil dixit de proprio visu, fortius admittendum est, si faciat mentionem de visu; Idque comprobatur ex alia receptissima conclusione, quod vbi testis deponit de re sensu corporis perceptibili, probatio est perfecta, etiam absque redditione causæ scientiæ, dum testis de ea non fuerit interrogatus, Barbos. *in leg. solum num.* 3. *de testibus*, Gomez. *var. tom.* 3. *cap.* 12. *num.* 10. Viuius *opin.* 898. *num.* 1. vbi de communi, Farinac. *dict. quæst.* 70. *num.* 93. Contilor. *de Canoniz. cap.* 25. *num.* 72. ac Rot. *decis.* 286. *n.* 9. coram Merlino.

8 Accedente maxima verisimilitudine, si nempè testes sint domestici, ac famuli, pluries viderint infirmum tali morbo laborantem. Similitudo enim plurimum confert ad probationem, *leg. ob carmen, §. fin. ff. de testibus*, Roland. *consi.* 49. *num.* 41. *& seqq.* Corn. *consi.* 23. *num.* 6. *vol.* 4. Crauett. *consi.* 95. *num.* 10. Mascard. *conclus.* 1370. *num.* 8. *de probat.* Rot. *decis.* 18. *num.* 16. *par.* 4. *recent. tom.* 2. *& decis.* 263. *num.* 6. *par.* 7. ac Surd. *decis.* 235. *num.* 5.

9 Eoque præsertim si coadiuuetur probatio ex inspectione oculari facta per Iudices remissoriales infirmi, in cuius corpore vestigia, & signa, exempli causa, lepræ, à qua mundatus fuerat, remanebant, ex scriptoribus hoc factum referentibus, & similibus. Quamuis enim hæc considerari non possent, nisi tanquam adminicula, plurimum tamen ea conferunt ad perficiendam, & magis concludentem reddendam probationem, Abb. *in cap. præterea num.* 7. *de testibus*, Butr. *in cap. cum causa num.* 32. *de probat.* Bald. *consil.* 400. *num.* 9. *vol.* 5. Mascard. *de probat. conclus.* 55. *num.* 5. *& seqq.* & firmauit Rota *decis.* 205. *num.* 29. *ac decis.* 417. *num.* 4. *tom.* 2. *& decis.* 392. *num.* 23. *par.* 5. *ac decis.* 169. *num.* 13. *par.* 6.

CONSVLTATIO CLXXXV.

An mundatio à lepra, applicatis ei reliquijs, aliisuè rebus, quæ eas tetigerint, sit miraculo adscribenda?

1 HAc de re tertio edico, id esse miraculum magnum, ac secundi generis, data probatione facti omninò concludenti, ac perfecta, cum verè incurabilis sit lepra, præsertim dum est confirmata, vt ferè omnes Medici fatentur, & præ alijs ex antiquis Ætius *Tetrab.* 4. *ser.* 1. *cap.* 120. *de Elephantiasi* loquens, *est autem grauis morbus, & ex eorum numero, qui incurabiles existunt*, & Paulus Ægineta *lib.* 1. *cap.* 1. eiusdem Ætij auctoritatem sequutus, inquit: *Rectè mea sententia Cappadox Ætius memoriæ prodidit auxiliorum vim morbis fortiorem esse oportere, ideoque elephantiam nullam curari, vt qua nulla potentior medicina reperiatur.* Et Rases *lib.* 9. ad Almenforem Regem *cap.* 13. asserit: *Hæc passio postquam mansiua fuerit, incurabilis est.*

2 Mansiuam autem fuisse elephantiasim, seu lepram, qua quis affligitur, clarè dignoscitur, si Testes deponant plura fuisse applicata remediorum præsidia absque vllo fructu. Et ex recentioribus Iacobus Vuecherus suæ syntaxis *lib.* 1. *par.* 2. in qua habet, quod *elephantiasis inueterata nunquam curatur*, & iouenetatæ nomine eam intelligit, quæ per plures menses durauit, vt ibi videre est, & Felix Platerus *lib. de vitijs cap.* 4. ostendens difficultatem maximam præseruationis à lepra, sic asserit: *Multo minus si confirmata sit, curari poterit*; ac subdit, *nec dum qui eam curarent hactenus inuenti fuerunt.* Vnde patet tutam non esse opinionem Casparis Reys *in suo Campo elysio quæst.* 60. *num.* 4. quod facilè possit remedijs naturalibus sanari, ideòque miraculi essentiam funditus destruit.

3 Præsertim verò, si testes asserant fuisse deperditam omnem spem, eo quia facta experientia, nulla medicamenta iuuauerant, quemadmodum fuerat in hac specie ponderatum in relatione Sancti Francisci Xauerij ad probandam incurabilitatem similis morbi *miraculo* 9. *post mortem*, §. *Eoque magis.*

4 Tantò magis, si fuerit infans, qui in vtero matris leprosum elephantiasi potest euadere, dum concipitur menstruationis tempore, vt tradit Ludouic. Mercat. *de mulier. affect. lib.* 3. *cap.* 7. Roderic. Castrens. *lib.* 3. *de nat. mulier. cap.* 4. Bernard. Gord. *in lilio medic. par.* 1. *cap.* 22. Hieronym. Mercurial. *lib.* 4. *de morb. mulier. cap.* 1. Ac etiam hæreditario iure à leprosis parentibus, vel ab altero eorum dumtaxat contrahi valeat, iuxta sententiam *Auer.* 3. *Collig. cap.* 7.

5 Sique lepra cœperit iam magnum incrementum ita, vt humor cholericus in toto corpore sparsus iam putrefieret, vt vlcera subsequuta indicabunt. Nam Auicenna *lib.* 4. *fen.* 3. *tract.* 3. *cap.* 1. *in princip. & in fine*, asserit esse difficilis curationis, ea ratione motus, quia si cancer, inquit, qui est lepra membri vnius, est de illis, quibus non est sanatio, quod dicemus de lepra, quæ est cancer totius corporis?

6 Ideò cùm a morbo insanabili contigerit curatio in instanti, hoc miraculum esse instar illius, quod narrat *Matth. cap.* 8. *Marc. cap.* 1. *& Luc. cap.* 5. pro certo statuendum est. Cùmque à morbo insanabili contigerit perfecta vndique, ac instantanea curatio, verum miraculum constituendum est ad instar vndecim leprosorum in nouo Testamento, à seruatore nostro sanatorum, quorum curatio omni ex parte fuit supernaturalis, sicuti refert Paulus Zacchias *quæst. medicoleg. lib.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 8. *num.* 59.

7 Et magnitudo huius miraculi augeretur, si patratum fuerit sola applicatione terræ sepulchralis serui Dei, foliorum florum ex eius sepulchro, ac similibus. Hoc enim miratus est Sanctus Gregorius Nazianzenus, loquens de miraculis patratis ad martyrum sepulchra *serm. de summis. anim. cast. temp.* ita inquiens: *Magna sunt hæc, sed quod ad Reliquias spectat, maiora his addimus, quod non tantùm tenuis puluis ex ossibus Martyrum, capillus, vel pannus vilis valeat præstent, sed etsi super illorum sepulchra flores, vel alia huiusmodi admoueantur, tantam ex his, quæ intus sunt Sacris Reliquijs virtutem hauriunt, vt ad animarum, corporumque salutem consequendam, ac insuper ad mortuos suscitandos, potestatem accipiant.*

8 Meritò igitur cum Theologis huiusmodi mundatio lepræ cum perfecta sanatione tot vlcerum reponenda est in secundo ordine miraculorum, vtpotè omninò excedens facultatem totius naturæ creatæ, quantum ad id, in quo fit.

9 Dato autem, quod lepra hodie non dicatur morbus contagiosus, & incurabilis, possitque curari, adhuc miraculum ratione instantaneæ illius curationis erit reponendum, Natura enim non potest in instanti operari tam mirabilem curationem, neque in illo temporis momento arte humana, etiam validissimis artis medijs curari potest, sed longo temporis interuallo, etiam ratione vlcerum. Quia non possunt illicò, ac repente sola florum, aliarumuè rerum applicatione ad sanitatem perduci, sicque necessariò miraculum concurrere fatendum quidem est. Quia vlcera nunquam curantur, nisi prius abstergantur, & à sordibus purificentur, exiccentur, & ad cicatricem perducantur, vt ex Hipocrate *lib. de vlceribus*. Quæ omnia licet à Natura, & ab arte fieri possint; debito tamen tempore fieri debent. Ideòque ratione modi, quo huiusmodi curatio succedit, semper pro miraculo habenda est, saltem in tertio miraculorum ordine reponenda.

CONSVLTATIO CLXXXVI.

Ampulsationes, sonitus, crepitus, strepitus, rumores, tinnitus, concussiones, & id genus alia, quæ audiuntur intus arcas, siue sepulchra, in quibus quiescunt corpora quorumdam seruorum Dei, sint adscribenda miraculo?

1 NEgatiuè respondendum videtur. Nam prætermissa suspicione Alberti Magni *lib. 2. miracul.* admonentis, hæc multoties esse deceptiones hominum, & Sacerdotum ad pecuniam, siue honorem aucupandum, quod Pomponatius *de imaginat. cap. 10. pag. 146. versic. Verum*, testatur nostris temporibus aliquando contigisse, exemplumque addit Polidor. Virgil. *de prodig. pag. 247.* sub finem, dicitur, hanc prodigiosam pulsationem, quatenus supponitur indicare prosperos, aut sinistros euentus in salutem, siue perniciem Reipublicæ, in sententia Aristotelis, naturaliter fieri ab intelligentiis mediantibus corporibus cœlestibus, vt latè probat Pomponatius *loc. cit.* Et quatenus diceretur, id auditum ab omnibus pro responso ad eorum preces, id facilè potest tribui vehementi imaginationi, qua credunt exaudire ictus optatæ pulsationis, strepitus, sonitus, &c. Nam per phantasiam multa nos agere, & pati contingit, teste Aristotele *lib. 3. de anima cap. 3.* inferente ex hoc, quod imaginationes humanent, sensibus similes sunt. Quare etiam *lib. de motu animal. cap. 6.* fatetur phantasiam alterare sensus & meditationes, & Thomas Fienus *de virib. imaginat. q. 4. sub versic. Probatur secunda* ex eodem *lib. 3. de anima cap. 5.* arguit, phantasiam posse operari secundum naturam talis sensibilis, qualis fit imaginando. Leges aliquando, annuente Deo, quæ nos mira scribimus de huiusmodi prodigijs, deceptionibus, viribus imaginationis in nostro opere de Sacrosancto fidei Tribunali.

2 Nec dissimilia narrantur de sepulchro Pronis filij Heraclis apud Vrbem Pioniam, vnde fumus spontè exibat, dum ciues illi parentant, quod vidisse testatur Pausanias *in Bœotica lib. 9. pag. 357. sub vers. est ibi modica*, in tumulo pænes Insulam Lipari, in quo cymbala cum crotolorum boatu exaudire ex Aristotele refert Nicolaus Leonicus *de vana historia lib. 1. cap. 89.* In sepulchro Aiacis penes littus sigæum, à quo vox truculenta emissa fugere coegit pastores Phrygios, qui illius memoriam maledictis lacessebant, teste Philostrato in primo dialogo Heroicorum.

3 Et Cicero *lib. 1. de diuinat.* asserit, quod paulò ante Leuctricam calamitatem passam à Lacedemonijs, arma sonuerant in Herculis Fano. Plutarchus in vita Timoleonis refert, quod Adranitæ apertis portis euocarant Timoleonem, quia visum fuit, ostijs Templi patefactis, Deum pili cuspidem concussisse, & Iulius Obsequens *de prodig. cap. 31.* enarrat, statuam Martis tam Lauinij, quam Faleriæ excussisse hastam, quam manu tenebat sub Consulatu Gnei Servilij, & vndecimo Consulatu Quintij Flaminij *cap. 34.* idem contigisse Præneste Consulibus Q. Fabio Maximo, ac tertio M. Claudij Marcelli, *cap. 35.* arma magnum sonitum edidisse in Templo Iouis Vicillini Comitatus Cassani sub Consulatu Q. Fabij Maximi, & vndecimo Sempronij Gracchi, *cap. 43.* magnum strepitum cum horrendo rumore accidisse in Templo Iunonis Lanuuij, Consulibus Cornelio Cethego, & P. Sempronio Tuditano, *cap. 60.* hastas Martis ibidem contremuisse sub Consulatu L. Æmilij, Paulli, & Gnei Bebij Pamphulij, *cap. 104. & 110.* Bis hastas Martis per se motas, & concussas fuisse, semel Consulibus Mario, & Q. Lactantio, iterùm Consulibus P. Crasso, & Q. Sceuola, *& cap. 113.* Fesulis ingratum strepitum auditum fuisse sub telluri, Consulibus C. Claudio, & M. Perpenna. Oracula quoque Dodonæa Iouis Hammonis per tinnitus elebetibus æneis ad numerum, sine casu, siue consulto edi consueuisse memorant Alexander ab Alex. *genial. dier. lib. 6. cap. 2. versic. Quotiescumque oraculum edebatur*, ibique Tiraquellus *in annotat. versic. lebetes æneos.*

4 Ex his enim liquet huiusmodi pulsationes, sonitus, strepitus, rumores, &c. non posse miraculo adscribi, dum constat, non dissimiles olim auditos; tinnitosque etiam ad numerum editos minimè habitos fuisse pro miraculis, sed priores pro accidentibus prodigiosis dumtaxat, nouissimos autem ad casum, vel studiosum artificium, quale mathematicis instrumentis quotidie fieri videmus.

5 Et quidem in Belgio habent Vrbes præcipuè in Turri Templorum cymbala ænea complura, quæ ita ordine modulato temperantur, vt priusquam horologium grandiori sonu horas narret, misceant dulcem strepitum, & musicum hymnum æneis labris emodulentur. Incinere autem solent, dum rota versatur, cuius pars conuexa, cum sit clauiculis artificiosè aspersata, dispositio ritè funiculos ferreos, vertigine sua mordet, ac deprimit, funiculi verò dum inclinantur, sustollunt alligatos malleolos, atque hi, postquam remiserit impetus, supra ipsas nolulas, caduut, statimque æra personant numerosè. Sed & licet ijs nolulis canere, motis taxillis libera manu, & micantibus digitis. Quemadmodum in musico organo fieri consueuit. Quæ harmonia tam læta, & tam genialis potest audiri iam Romæ in ædibus Barberinis. Nam ad horas quascumque, aut quoties phanasco, seu cytharedo libuerit, modulabitur. Hinc egregium Epigramma 62. Iosephi Silos *centur. 3.* de horologio organum singulis horis personante apud Antonium Cardinalem Barberinum.

Pegmate, quæ celse vocalis machina surgit
Quam belle harmonico diuidit ære diem.
Namque vbi labentes horas notat aurea cuspis,
Organa dulci sono carmine pulsa canunt.
An resonat dum currit iter reuolubile tempus,
Vt sibi cen releuet tædia longa viæ?
Fluxilis an vitæ, vt tristes tibi temperet horas
Tinnula mellifluo verberat æra sono?
Fallimur. Insidiæ sunt hæ variabilis æui,
Et noua sirenum musica monstra vides.
Namque tuam tempus vorat inter cymbala vitam.
Cuspide & exerta dum canit hora, necat.

6 At nihilominus, seclusis fraudibus, & imposturis improborum hominum, huiusmodi pulsationes, sonitus, strepitus procurantium ad pecuniam, & honorem aucupandum; teste enim Lactantio Firmiano *diuin. Institut. lib. 1. cap. 4. voluntas fallendi, & mentiendi illorum est, qui opes appetunt, lucra desiderant.* Et paulò post: *A quibus abfuit studium lucri, abfuit etiam studium, & causa fallendi.* Et probato per legitimos testes, quod nulla arte humana eueniant, dubitandum non est, quin inter miracula debeant referri. Nam cum sit effectus admiratione plenus, & habeat causam omnibus occultam, ei profectò conuenit definitio miraculi tradita a Bagnes, & ab alijs in S. Thom. *par. 1. quæst. 105. art. 7.* Et quatenus velimus inuestigare causam, siue auctorem huiusmodi pulsationis, sonitus, strepitus, eisdem conuenit altera definitio, quam tradit idem Diu. Thomas *loc. cit. art. 2.* quod miraculum dicitur aliquid arduum, & insolitum præter facultatem, siue ordinem naturæ, ac spem admirantis proueniens.

7 Aut enim huiusmodi strepitus, sonitus, concussiones, pulsationes tribuuntur corpori alicuius serui Dei, & tunc inter miracula resurrectionum, vel secundi gradus, quæ iuxta D. Thomam *dict. q. 105. art. 8.* circa subiectum, in quo fiunt, consistunt, sunt connumerandæ, quia cum serui Dei corpus in arca, vel in sepulchro mortuum existat, non potest, vt viuum operari absque eo, quod supernaturaliter viuificetur.

8 Aut adscribuntur animæ ipsius serui Dei, & tunc violenter pariter adscribendæ miraculo secundi gradus. Quia cùm anima hominis, separata à corpore, non possit localiter corpora mouere, vt per Diu. Thom. *part. 1. quæst. 117. artic. 4.* Fienom *de virib. Imaginitat. cap. 2. quæst. 8. & quæst. 12.* sequitur, quod nec etiam possit huiusmodi strepitus, sonitus, ac pulsationes naturaliter dare.

9 Aut tribuuntur immediatè Deo, & tunc inter miracula tertij gradus, quæ secundùm D. Thomam *d. q. 105. art. 8.* consistunt circa modum, & ordinem faciendi, possunt numerari. Nam licet in arca, vel sepulchro possit naturaliter sonus audiri, quia tamen naturaliter non datur sonus absque motus ex Aristotele *de anim. lib. 2. cap. 4.* nec motus absque motore, ex eodem *de physic. audit. lib. 7. t. 1.*

cum

cùm in illi audiatur prorsus absque naturali motore, consequitur, quod ille sonus supernaturaliter existimari debeat ex traditis à Diuo Thoma *d. quæst.* 105. *art.* 8. in responsione *vers. & cum statim*, & Zachia *lib.* 4. *quæstion. medicoleg. quæst.* 2. *num.* 2.

10 Nec officit, motorem esse Deum. Nam effectus supernaturalis non ideò dicitur miraculum, quia producitur à Deo, cum eius respectu nihil debeat reputari miraculum. Sed quia Deus huiusmodi effectum operatur contra Naturam, siue præter ordinem à se in creatione mundi decretum. Non enim est miraculum, quod graue, nulla arte humana mediante, ascendat, aut leue descendat respectu omnipotentiæ Dei. Quia sicut disposuit, quod leue ascendat, aut graue descendat, sic potuisset contrarium statuere, sed quia id euenit contra ordinem ab eodem in creatione mundi constitutum, vt per D. Thom. *d. q.* 105. *art.* 8.

11 Neque obstat, quod huiusmodi sonitus, pulsationes, &c. non sint inter miracula recensendæ, cum possint contingere mediantibus intelligentiis, quæ sicut possunt naturaliter corpora mouere, ita possunt percutere arcam, vel sepulchrum, & efficere, vt sonus percussionis audiatur.

12 Nam effectus intelligentiarum, præsertim Angelorum, qui etiam naturaliter possunt contingere debent aliquando nuncupari miracula respectu obedientiæ præstitæ à natura, siue intelligentijs ad diuini nominis inuocationem, siue Dei iussum, & in terminis earum rerum, quæ fieri possunt ab intelligentijs, Angeli Sacrosanctam Domum Lauretanam in Illyricum primò, deinde in Italiam transportarunt, & nihilominus id supernaturaliter contigisse, nemo non fatetur. Angeli pariter, assumpto corpore aereo pro S. Isidoro ararunt, & Rota in relatione de illius Canonizatione in primo miraculo id recens & inter miracula, ea quidem ratione, quia licet non sit extra sphæram naturæ Angelicæ assumere corpus apparens, quando tamen talis assumptio est ad aliquem sanctum effectum, tunc fit virtute diuina, & talis assumptio, siue actus superat vires naturæ Angelicæ, & sic omninò ad miraculum referendus est ex Diuo Augustino, D. Thoma per Bagnes allegatis. Templum in mari constructum, in quo fuit repositum corpus S. Clementis, fuit similiter ab Angelis naturaliter constructum, & tamen Catholica Ecclesia supernaturaliter id euenisse affirmat in Lectionibus Breuiarij Romani, quæ in eius die festo recitantur, idque nedum ex ratione adducta à Rota, sed etiam quia, licet Angeli possint mouere naturaliter corpora, nihilominus cum vnusquisque sit deputatus à Deo ad proprium officium, non possunt ad aliud opus se conuertere, nisi præter ordinem naturæ à Deo constitutum, atque adeo nonnisi supernaturaliter ad tradita per D. Thomam *d. q.* 105. *ar.* 7. ibique Bagnes.

13 Et quidem huiusmodi miracula non consistunt in eo, quod Angeli faciunt, quæ sibi sunt naturalia, sed in eo, quod nulla præcedente causa naturali abstrahant sese à munere sibi iniuncto à Deo in creatione vniuersi, & agant in hoc Mundo inferiori, quæ illis Deus iubet. Nam quando corpora, siue Angeli obediunt Deo in aliquo opere, etiam eis naturali peragendo ex solo iussu diuino, vt quando belli victoria reportatur auxilio Angelorum, & quando repente imbres Cœlo mittuntur, nulla præcedente causa naturali, tunc effectus prædicti miraculis sunt adscribendi iuxta D. Thomam citata *q.* 105. *art.* 8.

14 Nec dubitandum huiusmodi pulsationes, sonitus, strepitus ab Angelis fieri, si agatur de referendo inter sanctos aliquem Beatum. Quia cùm certum sit Beatum frui beatifica visione, ex quo fuit à Summo Pontifice ex legitimis probationibus super illius sanctitate vitæ, virtutibus, ac miraculis ad numerum Beatorum adscriptus, nullo modo credendum est per malos Genios ad eius sepulchrum huiusmodi sonitus, ac pulsationes fieri, ex quibus cultus, ac veneratio erga Beatum in dies magis ac magis augeatur, nec fineret Deus homines diù sic à dæmone decipi, si ad malum finem ab eo fierent.

15 Eoque præsertim, si testes deponerent, se magna cordis lætitia ex huiusmodi pulsationibus mirificè affectos fuisse. Nam sicut inter signa, quæ à Theologis mysticis dantur, an visiones sint bonorum, an malorum spirituum, illud præcipuum est, quod si ex eis oriatur cordis lætitia, tunc quidem bonæ sunt censendæ, vt præ cæteris ait Sancta Teresia in vita à se scripta *cap.* 25. paulò post principium; si vero mestitiam afferant, malæ. Sic etiam dæmones dum exorcismo ab obsessis corporibus excutiuntur, sonitus, ac strepitus edunt, non lætitiam, sed terrorem incutiunt.

16 Atque ex his respondetur exemplis, quæ adduximus ex Pausania, & aliis. Nam effectus illi, si veri fuerint, à dæmone emanarunt, & ideo non sunt miracula, vt per S. Thomam, & alios alibi à nobis adductos. Valdè enim interest, an Angeli hæc faciant, an dæmones. Nam Angeli, qui sunt ad proprium officium à Deo destinati, dicente Diuo Paulo: *omnes sunt administratores spiritus*, non possunt se ingerere in hoc mundo inferiori ad aliquod opus peragendum, ne quidem naturale, nisi deserendo proprium officium, atque adeo præter ordinem à Deo ipsis iniunctum, & absque speciali Dei iussu, ex Lactan. Firm. *diuin. institut. lib.* 2. *cap.* 16. & Bagnes in D. Thom. *q.* 53. *art.* 1. *dub.* 3. ac proinde absque eo, quod miraculum censeri debeat. Dæmones verò, qui per vniuersum vagantur ex eodem Lactan. *loc. cit.* possunt hæc facere, at sine miraculo. Tum quia naturaliter operantur. Tum quia non peruertunt ordinem Naturæ; deserendo suum officium, cùm nulli sint quasi addicti.

17 Nec refragatur, quod huiusmodi sonitus, compulsationes, ac strepitus possint esse phantasticæ. Nam licet imaginatio alicuius possit huiusmodi effectus sibi affingere, vt quam plurimis relatis exemplis tradit Coel. Rhodig. *antiqu. lect. lib.* 17. *cap.* 2. *&* 3. Thom. Fienus *de virib. imaginat. q.* 10. *conclus.* 36. non tamen potest efficere, vt aliorum imaginationes idem percipiant, cùm anima, siue illius potentiæ non possint mouere vllo modo phantasiam, siue aliorum potentias animales, aut ipsam animam, & quatenus corpora aliena moueant, nonnisi per sensus exteriores id efficiunt, vt docet idem Fien. *q.* 2. *conclus.* 12. *& q.* 12. *concl.* 39. Et quidquid esset de vnica, vel binis vicibus, & in vnius, vel alterius hominis imaginatione, secus esset de multiplici, satisque frequenter pulsatione ex auditu ab hominibus quam plurimis perfecti iudicij, perfectæque prudentiæ, ac imaginationis per vehementiam non deprauatæ temporibus omninò diuersis.

18 Neque item refragatur, quod fortisse non sit notus finis, ob quem huiusmodi ictus, siue pulsationes fiant, ideoque censeri non debeant miracula. Nam si finis esset certus, ac exploratus, ille operaretur tantummodò, vt possent vocari prodigiosæ, cùm prodigium sit quoddam insolitum, certè rem aliquam portendens. At inde non sequeretur, quod esset miraculum, nisi aliunde constaret, cum interdum prodigia non sint miracula, vt sunt Cometæ, ac huiusmodi alia, quapropter miraculum in hisce pulsationibus non consistit in certitudine finis, sed in eo, quod fiant à Deo, vel corpore, vel anima alicuius serui Dei, hoc absque dubio supra Naturam contingit, & quatenus ab Intelligentijs, id fieri ab Angelis, non à dæmone.

19 Minus refragantur prodigia, quæ pluries euenisse dicuntur. De sepulchro enim Pionis nil mirum, cum collocatum fuisset apud Insulam Liparitam; quæ ex sulphurea materia non modò fumum, & ignem, sed boatus emittit. De voce truculenta semel emissa è sepulchro Aiacis, de vnico armorum strepitu in Herculis fano exaudito, de triplici excussione statuæ Martis, de Oraculorum quasi vocibus, de ingenti strepitu semel audito sub telluri, quis non dixerit, postremum hunc ex terræ vaporibus euenisse? Et nuper antequam à Vesouiano Monte ignis erumperet, rumor magnus exauditus fuit; alia verò aut arte dæmonum, ita permittente Deo, aut eorumdem illusione euenisse.

20 His autem robur accedit, quia consueuit Deus permittere, vt huiusmodi sonitus, siue pulsationes ad Sanctorum Sepulchra audiantur. Narrat enim Vuadingus *in annal. Minor. tom.* 7. *anno* 1491. *num.* 40. de Beato Eustochio sequens miraculum in hæc verba: *Perpetua quidem bina illa reputo miracula, quod integro, pulchro, odorifero, molli aspectu gratissimo in diem hunc persistat corpore, & quod pulsata sensibiliter arca, in qua iacet perpetuo præmoneat aliquam ex Sororibus decessuram. Exploratum est, nullam eo loco obiisse, quin sonitum hunc admirandum omnes præsenserint. Huius prodigiosæ præmonitionis experimentum, quod nollet, in se probauit Leonora Osoria, Siciliæ Proregina, Ioannis de Vega contheralis, quæ Monasterium ingressa anno* 1550.

1550. *ad locum transpulsari interius audiuit, & expauit, paulo post Panormum profecta, ex hac vita decessit.*

21 Scribit itidem Didacus Lopez in vita Sanctæ Theresiæ *lib. 2. cap. 4.* sub initio, quod in arca, in qua corpus huius sanctæ primo loco sub humo collocatum fuit, sæpissimè auditæ fuerunt huiusmodi pulsationes donec supra terram fuit positum. Et inferius eodem capite ait, quod cùm Ioannes Cautilus Thesaurarius Ecclesiæ Abulensis in Capitulo Generali Discalceatorum Carmelitarum instaret pro translatione corporis dictæ Sanctæ ex Alba ad Ciuitatem Abulensem eadem hora, qua literas patentes ad id obtinuit, Moniales Monasterij Albæ audierint tres ictus in arca, vbi corpus Sanctæ in earum Ecclesia quiescebat.

22 Acheruntij, quæ est Ciuitas Lucaniæ, seu Basilicatæ, quam appellant, in festo Patroni, seu Diui Tutelaris, sub altari strepitus inauditur instar murmuris magni, quasi clamor sit interfectorum Apocalypsis dicentium: *Vindica sanguinem uestrum Deus noster.*

23 In Hispaniæ Oppido Vdilla, sito ad ripam Iberi, haud procul Cæsaraugusta, est nostra, & auorum memoria per celebris campana, quæ nobilissimos quosque euentus, seu tristium, seu lætorum pro Christiana Republica prænunciat sonitu, nullo impellente. Auriti, & oculati testes plurimi hoc serio affirmant. Varrus scait *lib. 2. de fascino cap. 14.* huius rei testimonium per publicos tabelliones transmissum à Proregibus illius Regni sæpius legisse. Ioannes Mariana *lib. 21. de reb. Hispan. cap. 1.* pulsum eam edidisse spontè, scribit pridie quam capti Reges, & iterum sonuisse, quo tempore composito Mediolani fœdere Aragonius in libertatem est restitutus. Ioannes Eusebius Nierembergius *de mirac. natur. in Europa lib. 1. cap. 8. Quid opus est*, inquit, *aggerere Auctores, cum testatissima res sit, & ipse quater, aut quinquies nostris diebus audiui pulsatam, quod fide publica, & multis testibus comprobatum Regibus nostris renunciatum fuit insigni aliquo euentu subsequente.* Sic ipse, qui apud Iapones scribit admirationi esse campanam adsimilem, qua tumultus ait, & simultates enonciari.

24 Salerni Cœnobium est Dominicanorum, cui fama est, tum ab insigni thesauro, nempe manu D. Thomæ Aquinatis, tum à nolula, quæ fune nullatenus reuincta, sonum edit quoties est moriturus aliquis Religiosorum ex ea familia. Si æger quispiam decumbit, salua res videtur, sed magnopere anceps, si omnes valent prosperè. Aliquando ibi externus religiosus sollicitus de primitijs postridie in Templo futuris, ab Ordinis Neomysta, turrim Campanarum ascenderat, signum videlicet daturus, & prolapsus inde momento interijt, pro cuius funere nolula illa eo die pariter audita fuerat.

25 Ferunt etiam, cùm noctu diriperetur argentea theca in qua includebatur manus D. Thomæ, campanulam eamdem spontè sonuisse, veraque dedisse indicia; manè fuit animaduersum. Postquam enim diluculauit, reperta est manus super aram absque argentea eius hierotheca.

26 Ioannes Lupus, Episcopus Monopolitanus, perhibet, eius ingenij campanulam spontè vocalem in Cordubensi Cœnobio S. Dominici vltro tinniendo, fatur semper portendere mortem aut alicuius Religiosi ex ea familia, aut primarij saltem viri ex ordine Dominicanorum.

27 Idem Episcopus in Monasterio Camorensi huius etiam Ordinis in Hispania pulsu suo, ait, triduo antè præmonere aliam nolulam, quando ibi ex domesticis aliquis est è viuis excessurus.

28 Surius in vita Sancti Meinulphi *tom. 5.* scribit, esse campanulam in Parthenio Cœnobio Saxoniæ Bodkensi, seu Budicensi, cui magna est reuerentia, vel ideo, quia sanctimonialibus spontaneo strepitu prædicit mortem imminentem.

29 In Suria est monasterium aliud Sanctimonialium Ordinis Sancti Benedicti, quod Gossense appellatur, & in quo solum, quando ex hac vita migratura est loci Antistita, maior campana duabus, aut tribus hebdomadis ante obitum, nemine trahente, funebrem sonum edit. Id verò anno 1611. Patres Societatis annuis literis Prouinciæ scripserunt contigisse, qui adstiterunt Antistitæ morienti, atque eam Sacra exomologesi expiarunt.

30 Legitur etiam Campanas aliquoties spontè sua edidisse sonum, vti cùm Romæ obijt Sanctus Alexius, vel in paterna domo ignotus, & pannosus in humili strato. Id euenit pariter in obitu Sancti Alberti Ordinis Carmelitarum, atque insuper ad Sacras reliquias S. Vunebaldi Abbatis ex Surio in *Augusto*, & *in Decembri.*

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An testes deponentes de solo auditu alieno, publicáque voce, & fama, admitti possint ad probandum miraculum? Quidue si adessent alij testes de visu, & certa scientia? Et an circumstantiæ miraculi debeant plenè, & concludenter probari? Quotque testes requirantur ad probationem miraculi? Opinio testium an probet factum? Quid de teste impubere? An, & quatenus probet? Quidue de testimonio puberis de visis in pupillari ætate? Quid de infante?

QVod ad primum attinet, certum est nullam eorum rationem habendam esse per textum in *cap. cum literis in principio*, ibi: *nihil esse contra Lucanum electum sufficienter ostensum, nisi de auditu, & fama de testib.* cum notatis per Gloss. *d. v. de auditu*, Ostiens. *num. 2.* Bald. *num. 1.* Abb. *num. 5.* & Aretin. *num. 3. in 2. notab.* aliosque relatos a Farinacio, testante de communi eodem tractatu *quæst. 69. cap. 1. num. 22.* Pertritumque etiam est, nullam sufficientem probationem in factis recentibus oriri ex voce communi, & fama publica *l. 3. §. eiusdem ff. de testib.* Gloss. *in cap. 1. v. famæ*, ibique post antiquiores Dec. *num. 36. de appell.* Bald. in *l. milites 8. num. 1. C. de quæst.* Rota *dec. 16. de probat. in nou.* Cassador. *dec. 2. eod. tit.* Gregorius XV. *decis. 325. num. 14. & dec. 387. num. 13.* Quod fortius vrget, dum agitur de probatione miraculi, requirente certam scientiam veritatis facti, quod dicitur miraculosè patratum, vt euitetur omnis suspicio elusionis in fama, qua, vt plurimum solent homines decipi ex notatis ab Angelo Roccha *de Canonizat. Sanctor. cap. 25.* & Zacchia *quæst. medicoleg. al. lib. 4. tit. 1. q. 8. num. 1.* Quare vbi requiritur scientia vera, ac certa, non sufficit scientia per famam, Gloss. *in Clem. causam v. plena de elect.* quam ita intelligunt Cardinalis *ibi v. Intimatio q. 14. num. 5.* & Imola *num. 79.* Felin. in *cap. Cum contingat n. 4. de rescript.* Buratt. *dec. 459. n. 6.* 1

Verùm id accipiendum est, quando ad probandum factum miraculosum adsunt tantummodo testes de auditu, & publica voce, & fama, secus verò quando adsunt alij testes de visu, ac certa scientia. Tunc enim sicut testes de auditu debent coniungi ad plenam probationem faciendam, ita multò magis debent coniungi testes deponentes de publica voce, & fama, cùm maiorem gradum probationis efficiant, quàm testes de auditu, Farinac. *dict. q. 69. num. 16.* adeo, vt multis in casibus vnus testis de certa scientia, & duo de fama publica sufficiat ad plenam probationem faciendam, vt tradit Gabr. *de probat. conclus. 1. num. 8.* Gregor. *dec. 258. num. 2. & dec. 273. num. 1.* ibique Add. *num. 9.* Quare probatio non debet tantùm residere in duobus testibus, sed etiam in alijs, qui partim deponerent de visu, & partim de auditu, & in alijs testibus de auditu, & publica voce, & fama. Nam simul iuncti, prout coniungi debent, non est dubium, quin indubitatam constituant probationem, Gabr. *loc. cit. concl. 1. num. 1.* Gregor. *dec. 345. num. 2. & 3.* Nec testes dicerentur singulares, si nonnulli ex ipsis, præter depositionem de actibus præcisis, testarentur etiam de alijs actibus in genere, tempore non adiecto. Vnde reduci poterunt ad alios actus, per cæteros testes specificè expressos, & sic redderentur contestes in eodem actu, nempe in eodem genere miraculi. Admittunt enim Doctores, quod si vnus ex testibus deponat de certo actu, adiecto certo die, loco, ac tempore, alius verò deponat de eodem actu, non tamen recordatur de tempore, & loco, ij testes præsumuntur contestes, & non singulares, Crot. *de testib. q. 7. num. 321.* Aymon *de antiq. temp.* alijque per Farinac. relati eodem *tract. q. 64. num. 74.* Præsertim vbi agitur de probatione actus miraculosi successiui, & quasi continui, quo casu testes, tempus præcisè non exprimentes, non dicuntur singulares, sed probant, vt per innumeros, quos adducit, ac sequitur Farin. *d. q. 64. n. 90.* 2

Præterea quamuis agitata sit inter Doctores controuersia, an probent testes, qui nullo modo de tempore deponunt, & pro affirmatiua, nempe quod in testibus regula- 3

xitet

riter non sit de substantia tempus, testantur Præpositus, Bald. Nellius, alijque relati à Farinacio *dict. q.64. num.92.* Pro negatiua verò, quod testes non deponentes de tempore, minime probent, tradunt ij, quos citat Farinac. ibidem *num.94. & seqq.* Concordantur tamen, quando tempus non est de substantia facti, de quo agitur, vt per Farinac. *n. 96.* Si igitur testes rectè, ac concludenter deponant de eodem miraculo successiuo, & in hoc verè sint contestes in hoc, & in illo actu indiuiduali, cum omnes tendant ad idem genus miraculi, est facienna omnis interpretatio, vt testes dicantur contestes, & non singulares, Bald. *in d. l. de quibus n.38. ff. de legit.* Quod verissimum fatetur cum alijs à se relatis Farinac. *d.q.64. in fine.*

4 Ad secundum. Certum item existimo, quod circumstantiæ miraculi debeant plenè, & concludenter probari absque vlla prorsus hæsitatione. Nam respiciunt essentiam miraculi, qua ratione monuit Troyl. Maluet. *de Canoniz. Sanctor. dub.3. num.64. tom.14. fol.101. à tergo*, quod in miraculis probandis fieri debet examinatio testium super singulis circumstantijs, subdens, ita intelligendum esse dictum Bartoli *in tractat. de teste §. Qualitas, siue substantia*, & Martini Laudensij *in Canonizatione S. Bernardini*,

5 Hinc non videtur attendenda opinio testium, si detegatur erronea, tanquam inducta à principijs non euincentibus factum, asserente Baldo in *l. scire leges num. 3. ff. de legibus*, quod opinio sit motus animi elicientis sibi aliquam conclusionem ex aliquibus principijs, quæ cum possint esse fallacia, sequitur illi minimè standum esse in materia requirente probationem necessariam, non præsumptiuam adeo, vt veritas probanda sit concludenter, non coniecturaliter sola præsumptione, quæ idem Bald. in *l.1. n.28. C. de seru. fugit.* notat differre inter se, subdens propterea in *l. proprietates n.6. C. de probat.* quod notitia veritatis non debet esse in teste per rationem disputandi, sed in ipsius veritatis actu cadente sub sensu, cum veritas dicatur vera entitas, non autem conceptus mentis se applicantis ad alterum extremorum iuxta descriptionem opinionis relatam ab eodem Baldo in *l. plagis n.8. C. ad l. Flau. de plagiar.*

6 Quoad testem impuberem dicendum videtur, quod impubes, non dum superato anno decimo quarto, non est admittendus ad ferendum testimonium, ad textum in *l. 3. §. lege Iulia*, iuncta Glossa *v. impubes*, ac *v. lubricum*, & in *l. inuiti in fine ff. de testib.* cum alijs plena manu congestis à Farinaccio *de testib. q. 58. num. 1.* Præsertim si in eo comprobetur dictum Alber. de Malet, Campeg. Æmilian. Cagnol. & Clar. cuius meminit Farinac. *dict. q.58. num.59.* Quod si facta sint talia, quæ non cadant in sensum, ac intellectum pupilli, eius testimonium super illis non valeat, quamuis subijceretur examini iam pubes effectus.

7 Et quoad testem puberem deponentem de visis in pupillari ætate, idem dicendum videtur. Obstat enim communis assertio Scribentium, quod non valeat testimonium puberis de visis in pupillari ætate, quando erat proximus infantiæ, vt inquiunt Alber. *d.l.3. §. a lege Iul. n.26.* & Florian. *ibidem n.5. de testib.* Aretin. *in l. ad testium num.3. ff. de testam.* Ioan. Faber *in §. testes autem num.2.* Angel. Aretin. *num.4. Institut. de testam. ord.* Abb. *in c. Cum nobis n.6.* ibique Felin. *n.9. de præscript.* alijque, etiam testantes de communi, quos recenset Farinac. *d. q.58. n.62.*

8 Quod fortius asserendum videtur de infante. Indubitatum quippe est, infantem nullam fidem facere de visis tempore infantiæ. Nam talis ætas quicquid videt, ignorat, *l. 1. §. Impuberes C. de fals. monet.* per quam Bald. in *l. testium num.9. C. de iur. delib.* negat credibile esse testimonium infantis, sicut præter Alber. Io. Fabr. Aretin. & Felin. *loc. cit.* tradunt in specie Bartol. *d.§. l. Iulia num.1.* Dec. in *l. 2. §. Impuberes n.11. ff. de reg. iur.* Feder. Sckenk. *de testib. num.15.* Campeg. *eod. tract. reg.250.* Clar. in *§. fin. q.24. n.18.* Viuu. *comm. opin. v. testis esse non potest pupillus*, Farin. *d. n.62.* Didac. de Narbona in *annal. an.7. q.44. n.2.*

9 Et quamuis Ioan. Andreas in *addit. ad specul. tit. de testib. §.1. num.35. lit. V.* dixerit, infantem, effectum maiorem, posse deponere de visis in infantia, si talia sint, quæ cadant in intellectum, ac sensum ipsius, vtpotè memoria parentum, ac ætas Socij coætanei in Scholis, non tamen eius assertio procedit in alijs exigentibus animaduersionem, vt ibidem subdit Ioannes Andreas, & obseruant Felin. in *d. c. Cum nobis n.9. de præscript.* Alber. de Malet. *de testib. num.22.* eodemque tract. Campeg. *reg. 112. fol. 6.* dictaque regula 250. Æmilian. *part.1. ver. testis adductus sub num. 10. & 11.* Farinac. *dict. q. 58. num. 63. cum seqq.* & Narbon. *d. q.44. n.15.*

Et nihilominus tenendum est, quod, si quis examinaretur, dum esset impubes, nondum completo decimoquarto anno, & sic proximus pubertati, illius testimonium, si non est habendum, tanquam dictum integri testis, faceret saltem aliquale iudicium, & admitti debet, Farinac. *de testib. q.58. num.18.* prout etiam testis non esset deucendus ab alijs ex eo, quia propter defectum ætatis non debuerat examinari, si fuerit examinatus, Parte non opponente, quo in casu nulli dubium est, quin ex eius dicto resultet indicium ad probandum ea, ad quæ fuit inductus, Farinac. *dict. q.58. num.290.* præsertim si testaretur de ijs, quæ cadebant in illius sensum, ac intellectum, & de facto tam graui, ac immemorabili, facilisque recordationis, Farinac. *loc. citat. num.63.* 10

Idque multò magis dicendum est de testibus, qui viderunt, ac sibi euenerunt in puerili ac infantili ætate. Quia cum eorum dictum sit circa ea, quæ cadebant in eorum sensum, ac intellectum, rectè possunt de illis ferre testimonium, Farinac. *d.q.58. n.63.* 11

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

1. *Intrà quod tempus processus Canonizationis confici debeat?*
2. *Ad probandum miraculum quot testes sufficiant?*
3. *An apponendo diadema capiti alicuius Beati, ac exhibendo illi, vel subscribendo illius magni titulum Sancti, transgrediantur limites Beatificationis?*

AD primum, Debet absolui intra terminum nouem mensium, iuxta declarationem Alexand. Sciath. in *prax. cap.6.* relatam à Farinac. *de testib. q.77. n.137.* & numeratur à die præsentationis remissorialium, & si aliàs oppositus fuerit textus in *l.1. & l. fin. C. de dilat. & can. spatium 3. q.3.* quod intelligendum est à die concessæ dilationis. Defectus verò exhibitionis remissorialium, coram binis dumtaxat ex tribus deputatis, cessat ex clausula *seu duobus ipsorum*, apposita etiam in inscriptione literarum. 1

Ad secundum. Duo tantùm sufficiunt, cum quilibet actus duobus testibus concludentissimè probetur, *cap. nouit ille de iudic. cap. in omni, & cap. licet de testib.* Et in specie, quod miraculum duobus testibus comprobetur, firmatunt Collectat. in *cap.1. de reliq. & vener. Sanctor. n.6.* Felin. in *d. cap. licet num.21.* Gabr. *de testib. concl. 2. num. 59.* Pannin. *in relat. S. Bonauenturæ p.2. art.4.* Castellan. *de Canoniz. q.7. §. Quæro.* Rota in relatione Sancti Raymundi *p.2. art.8.* & in relatione S. Isidori Agricolæ *in 4. miraculo* post mortem, & in relatione Sancti Ignatij Loyolæ in primo miraculo, & in relatione Beati Andreæ Auellini in *1. & 13. miraculo*, & alibi pluries, teste Contiloro *de Canoniz. Sanctor. cap. 28. num.3.* 2

Ad tertium. Affirmatiuè respondendum videtur. Nam Imago Beatificati cælatur, aut pingitur cum radijs tantùm, Canonizati verò cum diademate circum caput, vt inter eos appareat differentia, testibus Troylo Maluetio *de Canoniz. Sanctor. dub.1. num.19. ac 20. tract. tom.14. fol.92.* & Contilor. *eod. tract. cap.2. num.10. & seqq.* Cumque Beatificatio, & Canonizatio differant essentialiter inter se, vt inquiunt Scauhus *de notis, & signis Sanctit. sect.1. cap. 8. lit. B. pag.97. & 98.* ac Lezana *consult. 1. n.60. cum seqq.* non est Beatificato tribuendum nomen Sancti, quod ab Ecclesia vsurpatur pro superiori respectu inferiori, prout *d. c.8. pag. 98.* animaduertit Scauhus sub eadem *lit. B.* 3

At verò quoad diadema, etiamsi vera esset distinctio Maluetii circa signorum significationem, nihilominus dum nulla lege prohibetur pingi Beatos cum diademate, potest, nulla habita ratione distinctionis pingi à pictore imago alicuius Beati cum eo signo, ex quo omnia censentur permissa, quæ non reperiuntur prohibita, Oldrad. *cons.228. n. 1.* Anchat. *cons.243. in princip.* Alex. *cons.57. n.2. vol. 1.* Præsertim 4

fertim quia pictores fupra capita Beatorum promifcuè quodlibet fignum ad fuum libitum pingere confueuerint, vt afferit Coutiior. *loc.cit. c.2. num. 12.*

5 Quod verò ad pronomen Sancti, cum illud à Surio, Lippomano, & à Sanctis Patribus indifferenter omnibus tum Canonizatis, tum ijs, qui cum fama Sanctitatis obierunt; tribuatur, vtique poterit præponi nomini illius, quia Sede Apoftolica titulo Beati fuit infignitus abfque eo, quod tranfgrediantur limites Beatificationis, cum dici poterit non fuiffe additum ad fignificandam folemnem Canonizationem, fed potius gloriam, qua in Cælis fruitur, prout propriè in aliquibus Regionibus illud nomen accipitur; Quando quidem in interpretatione verborum magis infpicienda eft fignificatio Regionis, in qua proferuntur, quam alterius, feu propria ipfius verbi, vt per Alexan. *conf.* 131. *num.4. vol.6.* Surd. *dec.*227. *num.* 4. ac Rota *dec.* 390. *num.*7. *p.2. recen.*

6 An autem Canonizatio differat effentialiter à Beatificatione alibi difceptauimus.

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An puer fubmerfus in mari, in puteo aquæ, mufti, fpatio trientis, vel quadrantis horæ, vel femiquadrantis, vnco per veftes extractus, liuidus, & lingua exorta, fi inuocato auxilio alicuius Serui Dei, non moriatur, id miraculo fit adfcribendum?

1 AFfirmo, & confirmo, quod alibi de hac re differui. Poteft enim iterarò cum fructu idem argumentum verfari. Vt autem id probem præfari primum oportet, quod calor, in quo præfertim vita animalium, fanguine præditorum, confiftit, adeo eft vehemens in corde hominis ob eiufdem fanguinis abundantiam, vt nifi continua refpiratione, & expiratione refrigeretur, illicò perire neceffe fit ex fententia Ariftotelis *de refpir. cap.2. in fine, cap.* 7. *& cap.*16. Fernel. *in phyfiol. tit. de fun. & humor. lib.6. cap.* 16. fub initio. Quodque tanta eft in homine refpirationis neceffitas, vt licet in hiftorijs, recenfitis à Zacchia *queftion. medicolegal. lib.4. tit.*1. *q.*7. *num.*9. *& feqq.* fcriptum reperiatur abfque potu, ac cibo, qui pariter funt plurimum neceffarij ad vitam conferuandam, vt per Zacch. *loc. cit. num.* 2. *&* 22. multos homines naturaliter diu vitam duxiffe, de quo nos alibi fufiffimè; nihilominus tamen abfque refpiratione nullum, ne quidem exiguo temporis fpatio vixiffe legitur, immò nec poffe viuere communis eft omnium tam Philofophorum, quàm Medicorum fententia, cùm refpiratio fit ipfa vita, Ariftot. *loc. citat.* & eodem *tit. de refpirat. cap.* 19. *in fin.* Beluacen. *de natural. hiftor. lib.*24. *cap.* 52. Galen. *lib.* 1. *de refpirat. cap.*12. Hieron. Faber. *eod. argum. lib.* 1. *cap.* 1. Fernel. *ibidem lib.6. cap.*17. Zacch. *d. lib.*4. *tit.*1. *q. vlt. num.*42. Sicut enim, vt ait Cæl. Rhodigin. *antiq. lect. lib.* 1. *cap.* 20. ex Ariftotele, & Pico Mirandulano motus primi mobilis vita eft omnibus, ita euidentiffima, & communis operatio vitæ intimus motus. Ceffante autem Cœlo nec cætera mouebuntur. Sic in minori item mundo, fi ceffet motus cordis, omnes alij motus ceffare pernecesse eft. Nec lapis itaque deorfum defcenderet, neque afcenderet ignis. Quod mirum vtique eft, fed verum, fi motus quiefceret primus. Eft autem primum, quod in vnoquoque genere eft caufa reliquorum, quæ fub ea continentur ferie, licet non omnia eadem caufæ habeant rationem. Vnde nil mirum, fi nonnulli ex antiquis Philofophis Vniuerfum exiftimarunt animatum, cùm non incongruè ipfe motus eiufdem anima dici poffit, ac hominem appellarunt Microcofmum, cum ad illius fimilitudinem fuerit creatus.

2 Deinde quia nulla datur fub aquis refpiratio defectu materiæ ipfius refpirationis, quæ eft aer ambiens fecundum Ariftotelem *de refpirat. cap.*5. Quia cùm vnum quodque elementum in fuo loco, fiue regione naturaliter permaneat, non poteft aer fub aquis, nifi violenter attractus, exiftere, & quatenus aliqua detur fub aquis refpiratio, vt ex Plinio *lib.9. natur. hiftor. cap.*7. afferente, pifces in aqua refpirare, illam tamen non effe fufficientem & proportionatam ad refrigerandum vehementem calorem cordis hominis, ita, vt ex defectu refpirationis, & refrigerationis non moriatur, ex mox dicendis patebit.

Ad hæc, quia iuxta doctrinam Fernelij *loc. cit. cap.* 17. facultates motiuæ in homine funt triplicis generis. Prima quæ femper ad ftatutum illi tempus à Natura operatur, nec valet ab homine impediri, vt eft pulmonum, & arteriarum pulfatio. Secunda quæ eft abfolutè ipfi homini libera, & voluntaria, vt ambulatio, & locutio. Tertia, quæ quidem eft eidem homini voluntaria, fed non abfolutè, vt funt lotij, & excrementorum, ac etiam refpirationis retentio. Poteft enim homo huiufmodi facultates motiuas ad tempus prohibere, fed neceffitate cogente, poftquam aliquo interuallo temporis illas compreffit, demum exercere compellitur. Verum quanto tempore poffit homo dictas facultates compefcere, quifque poterit proprio experimento iudicare, & quicquid fit de excrementorum compreffione, refpirationem certè nedum quarta, fed ne vigefima quidem horæ parte comprimere poffe, cognofceret. 3

Poftremò quia maxima eft differentia inter eos, qui fuffocantur in aqua ex defectu refpirationis, ac illos, qui laqueo, fumo carbonis, fiue alterius fimilis rei, aut Syncope, apoplexia, & alijs huiufmodi. Nam licet aliquo ex his morbis, fiue accidentibus impediatur refpiratio, dummodo in totum non tollatur, poteft nihilominus infirmus viuere, cùm exiftendo in loco, vbi eft aer ambiens aliqualiter, licet infenfibiliter, poffit refpirare, prout neceffariò fatendum eft, refpirare illos, qui poft longum deliquium abfque fignis refpirationis recipiunt ex integro vires, cum alioquin afferendum effet eos vixiffe abfque refpiratione. Quod nemo dixerit. At id non accidit in fuffocatis in aqua; quia cum in ea non adfit aer; nullo modo poffunt refpirare, atque adeo breuiffimo tempore illis mori neceffe eft. 4

Ex his autem certum remanet, non poffe puerum præcipuè ne per quadrantem quidem horæ in mari, in puteo aquæ, mufti permanere abfque eo, quod moriatur, cum impoffibile fit tanto tempore naturaliter viuere fine refpiratione, quæ vitæ comes eft neceffaria, qua carere non poffumus, vel per temporis minimum, tefte Ariftotele *lib.6. de refpir. cap. vlt.* Galeno *lib.*1. *de refpir. cap.*12. *& de vtilit. refpir. lib.*1. *cap.*1. *de vfu part. lib.*4. Fernel. *loc. cit. lib.6. cap.*16. Horfmannus ex fententia Schenkij, & ipfe Horfmannus in *comm. lib. de vfu partium*, Gal. Laurentius *cap. de pulmon.* ac Hieronym. Fabricius, qui in *lib. de refpirat. cap.* 1. fic ad rem differit: *At vero a refpiratione maximum, & præcipuum fructum animalia percipere hinc dignofci licet, quod, præcifis cruribus, protinus ambulatio, manibus vero amputatis, exemplo apprehenfio deperditur, fic oculo exempto, ceffat vifio, lingua vero amiffa, locutio perimitur, at refpiratione, vel paruulo internallo cohibita ex templo & vitam, & locutionem; & inceffum, & apprehenfionem, & vno verbo dicam, vitam ipfam deperdi videmus eatenus, vt refpirationem à vita, & vitam à refpiratione feparare, ita, vt viuentem non fpirare, & fpirantem non viuere fit impoffibile.* 5

Hæc ratio infuper addi poteft. Quia infpiratio, ac refpiratio fit à neceffitate, medijs, materia, & inftrumentis. Infpirationis autem materia eft aer, qui nullus fub mari, fub puteis aquæ, vel mufti exiftit. Inftrumenta verò cum moueantur ab inftinctu, à natura, & à neceffitate, fcilicet ad cordis æftuantis flabellationem, fequanturque cordis, primi motoris motum, certè mouentur ad exigendum, exugendumque aerem, qui nullus eft fub aqua, cùm occupetur ab aqua. Etenim Spiritales partes primùm, poftea totum corpus in aqua enatant, & fubmerguntur, ficque cor, exiftente flabellandi neceffitate ex defectu aeris non potentis fub aqua exiftere, & ex inhabilitate inftrumentorum, non potentium fequi motum cordis, cor fuffocatum iri neceffe eft. 6

Neque obftat Zacchia *queft. medicoleg. lib.* 4. *tit.* 1. *queft. vlt. num.*28. dum ex eo non videtur attendenda opinio teftium fuper morte ex fuffocatione, qui infantem extractum viderunt lingua extra os porrecta, & fine motu, cùm potuerit vtrumque accidere ex generato vapore mufti. Nam loquitur de eo, qui quafi mortuus reputatur ex ebrietate, vapore vini, aut ceruifiæ, fulminifque ictu. His enim cafibus refpiratio non ceffat, ficuti ceffat in fuffocato. Alibi refpondimus Alexandro Benedicti, Sckenkio, Chriftophoro à Vega, & Petro Forefto. 7

Minuique dicatur fub aquis dari aliquam refpirationem per ea, quæ tradit Plinius *lib. 9. cap. 7.* in quæftione, an 8

pifces

pisces respirent. Nam quicquid de Plinij affirmatiua opinione quoad piscium respirationem, quam nec ipse vult pro vera affirmare, cùm pro negatiua militet Aristotel. *de respirat. cap.* 12. certum omninò est, posse hominem sub aquis aerem, quem intrinsecus retinet, emittere, & expirare, sed cum non habeat branchias, aut fistulam, certum pariter est, non posse eamdem aerem resumere, aut cum illo respirare, quia loco aeris, vel simul eum eius minima quantitate longè maiorem aquæ bibat, & repleat concauitates corporis, in quibus aer expulsus extitabat adeò, vt paulatim aere emisso, non moriatur.

9 Quod sanè mirabilius esset, si postquam puer fuerit extractus, aquam, aut mustum non euomeret, cum illud toto tempore, quo in eo submersus fuit, non biberit. Si in musto, non in aqua maneret suffocatus. Nam dum non bibit mustum, necesse est dicere, id accidisse, vel quia obierit statim, vel quia in eo steterit per quadrantem horæ sine respiratione. Si primum, illius vita inter miracula resurrectionum debet numerari. Si secundum, cùm id naturaliter contingere non possit absque eo, quod moriatur, saltem supernaturaliter à morte fuisse præseruatum, dicendum est.

10 Eoque magis, si non in aqua, sed in musto fuerit submersus. Nam cùm homo suffocari possit non solum ob impedimentum respirationis, sed etiamsi aer ambiens sit vel in extremo calidus, vel frigidus, vt per Beluacens. *in specul. histor. lib.* 24. *cap.* 54. dum fuerit duplex in puero suffocatio ex defectu scilicet aeris ambientis, vt ex vapore calidissimo musti, vtique vel de resurrectione, vel de præseruatione à morte non est dubitandum.

11 Quare probatis precibus alicui seruo Dei porrectis, & instantanea resurrectione absque aliquo medicamento, vel humana ope, ex inuocatione enim alicuius serui Dei miraculum ad ipsius intercessionem sequutum dici, habetur in relatione Beati Thomæ de Villanoua per Coccinum, Sacræ Rotæ Decanum, impressa apud Contilorum *de Canonizat. Sanctorum.* Hac etenim ratione per Sanctos miracula fieri dicuntur, dum Deus ad eorum inuocationem, sed per eorum merita miracula dignatur operari, vt per eumdem Contilor. *loc. cit. cap.* 17. *num.* 4. Et probatis extremis, nempe pueri morte, & inuocatione, siue voto emisso illi, de cuius beatificatione, vel canonizatione tractatur, satis probatum miraculum asserit Contilor. *loc. cit. cap.* 18. *n.* 13. & Gloss. in *can. nihilominus* 3. *q.* 9. relata à Panuin. *in relat. S. Bonauentura p.* 2. *art.* 4. *in fin.* quibus addo Rotam in relat. S. Ignatij *mirac.* 2. Beati Iacobi de Marchia *mirac.* 5. Beati Petri de Alcantara *mirac.* 9. post mortem, & B. Andreæ Auellini *mirac.* 4. Videndus Troilus Maluet. *de Canoniz. Sanctor. rub.* 3. *n.* 71. *tract. tom.* 14. *fol.* 102. vbi agitur de testibus deponentibus vidisse mortuum, & paulò post ad preces, siue intercessionem alicuius serui Dei, resurrexisse.

CONSVLTATIO CXC.

An, & quatenus sanatio instantanea à neruorum conuulsione, pluribus annis confirmata cum manuum, pedumque attractione, ac lingua ad loquendum impedita, implorato alicuius Serui Dei auxilio, sit miraculo adscribenda? An, & quatenus adhibenda sit fides assertioni dicentis, quod aliquis Seruus Dei sibi apparuerit, ac præseruauerit ab infirmitate, à periculo, à morte?

1 AD primum negandum videtur. Nam certum est, quamlibet speciem conuulsionis enumeratam à Sennerto *instit. medic. lib.* 2. *p.* 3. *sect.* 2. *cap.* 5. arte medica sanari posse ex traditis ab eodem *medic. pract. lib.* 1. *p.* 2. *cap.* 28. Zacchuto *tom.* 1. *de medic. princip. histor. lib.* 1. *histor.* 51. & 52. Alexandro Benedicto *de omn. morbor. sign. lib.* 1. *cap.* 44. *ac seqq.* & *lib.* 10. *cap.* 5. ac Ludouico Mercato *tom.* 6. *lib.* 1. *de internorum morbor. curat. cap.* 15. *de conuulsione.* Data enim possibili curatione ex medicamentis adhibitis spatio aliquot dierum, non debet pro miraculo asseri, quod virtus Naturæ, illis adiuta, valet efficere.

2 At esse miraculo adscribendam, concurrentibus infrascriptis circumstantijs, respondendum censeo. Pro qua re præmittendum est, quod conuulsio, quæ græcè spasmos dicitur, præ cæteris prouenit ex omnibus causis, quæ immodicè corpus exiuant, vt per Galen. 3. *progn. com.* 36. Nam tunc ob nimiam siccitatem fit neruorum attractio, in qua præsertim consistit morbus conuulsionis, ac insuper quod sicuti neruus destinatus motioni alicuius partis corporis, magis afficitur, ita quoque pars illa magis attrahitur, & ostenditur, vt quia nerui destinati ad motionem manuum, pedum, ac linguæ sint magis affecti, quàm cæteri.

Præmittendum item est, quod inter causas exiccantes connumerantur omnes passiones animi, & præcipuè timor vehemens ex Galeno *loc. cit.* ac Pacet. *in chirurg. sit. de vulner. in vniuersal. lib.* 2. *cap.* 15. *de conuulsi. caus.* Quia omnis calor, & spiritus ad cor recurrit timoris causa, & aliquando adeò vehementer, vt illud suffocet, Fernel. *in physiol. tit. de morb. caus. cap.* 18. Vnde multoties conuulsio prouenit. 3

Præmittendum etiam est, quod conuulsiones ex siccitate prouenientes ferè immedicabiles sunt, Galen. *lib. de timore, palmitat. & conuulsi. propè fin.* vbi conuulsiones, quarum siccitas causa est, minimè medicabiles. Nam sic affecti citissimè intereunt, nec medicamenta sibi ipsis vtilia excogitare permittunt. Et conuulsio, quæ multas partes, præsertim cerebro vicinas, occupat, periculosa est, tam etiam illa, quæ musculos thoracis obsidet, nam metuitur, ne ob difficilem respirationem æger suffocetur, Lazar. Meysson. *in breuiar. medic. lib.* 1. *cap.* 6. §. *Diagnosis, si a copioso sanguinis fluxu*, & Hippocr. *sect.* 5. *aphor.* 3. & *sect.* 7. *aphor.* 9. aut immodica purgatione ex eodem *sect.* 5. *aphor.* 1. & 4. & *sect.* 7. *aphor.* 24. conuulsio generetur, vt plurimum lethale signum est. Tum quia talis conuulsio ab inanitione oritur. Tum quia fieri potest, vt illa interdum ab irritatione eueniat commotis humoribus acribus, ac biliosis, & ad partes neruosas translatis, vel à qualitate maligna medicamenti, vt ex assumptione hellebori, & antimonij contingit, Meysson. *loc. cit.* Conuulsio vero, quæ perniciosam phrenetidem sequitur, lethifera est. Hinc Aetius *tetrab.* 2. *serm.* 1. *cap.* 131. ait, ex ijs, qui ita *conuulsi sunt, neminem seruatum esse ipse vidi, neque qui vidisset, audiui.* 4

Ac demum præmittendum, quod quatenus curentur non posse, nisi longo tempore curari, tradit Paect. *ibidem lib.* 2. *cap.* 2. ex sententia Hippocratis, asserentis, quod absoluta, & prorsus confirmata siccitas insanabilis est, quæ non omninò, ac prorsus confirmata, non est interdum, & si cum difficultate curationem admittat, cum longum tempus ad siccitatem remouendam sit opus. 5

Ratio autem est. Quoniam ad tollendam confirmatam conuulsionem, cuius causa vehemens fuit siccitas, maxima humiditas necessaria est, ideoque non valet cum illa, quæ regulariter in corpore humano extitit, sanari. Tum quia non est ex se sufficiens. Tum quia nec intrinsecus, neque extrinsecus potest taliter augeri, vt maximam siccitatem in instanti humectet. Quod secus est in conuulsione orta ex frigiditate, aut humiditate. Nam tunc sicuti calor naturalis potest breui tempore vehementissimè accendi motu, ira, alijsque similibus causis, sic poterit in instanti exiccare humiditatem, aut expellere, aut tollere frigiditatem. 6

His igitur sic præmissis, manifestè liquet, quod cum timor, ac consequenter siccitas fuerit causa conuulsionis, vel quæ sequitur phrenitidem, aliæque superius enumeratæ, quatenus arte medica possint sanari, nihilominus si infirmus ante instantaneam sanationem fuerit ab ea oppressus, vt non potuerit loqui, ambulare, ac operari, nec medicamenta adhibita illi profuerint, quinimo in peiori forsan statu, quam esset in principio morbi, eum constituerint. Quod deponere medicus debet, proculdubio dicendum est, sanationem sequutam in instanti, non contigisse naturaliter, sed miraculo esse adscribendam. Vnde miraculum huius sanationis non consistit in eo, quod infirmitas esset insanabilis, sed quod non potuerit in instanti sanari. 7

Eoque magis si periti in arte asserunt, morbum aliquem curatu impossibilem, aut difficillimum esse, non videtur hæsitandum, attentis facti circumstantijs, de euentu miraculoso, cum medicus ipse talem iudicauerit, cui standum est in his, quæ respiciunt suam artem, Anchat. *cons.* 330. *n.* 6. Bald. *cons.* 136. *num.* 4. & *cons.* 237. *ante med. lib.* 2. Clar. *recept. sent.* §. *homicidium num.* 43. passimque alij, & in hac 8

specie

specie Rota, & Congregatio Sacrorum Rituum plurimi semper fecerunt peritorum, medicorumque iudicium, præsertim in relatione Sancti Ignatij *miraculo* 1. Beati Thomæ de Villanoua *miraculo* 1. apud Contilor. *de Canonizat. Sanctor. pag.* 677. Addo Angelum Victorem *consult. medic.* Beati Paschalis Baylon *mirac.* 7. eundemque Contilor. *cap.* 38. *n.* 129. Et ad inducendum miraculum non est necessaria impossibilitas curationis morbi, sed sufficit, quod maximè difficilis extiterit ex deductis per Zacch. *quæst. medicoleg. lib.* 8. *q.* 8. *num.* 4. Quod magis comprobaretur, si infirmus sanitatem in omnibus membris vno, eodemque instanti recuperauerit, quod certissimum miraculum dicendum est ex copiosè congestis à Contilor. *loc. cit. cap.* 17.

9 Esto igitur, quod aliquæ conuulsiones sanabiles dici possint, consideraudæ tamen sunt in facto plures circumstantiæ, ex quibus sanatio redditur miraculosa, nempe assertio Medici de morbo incurabili, vel cura difficillimo, deque medicamentis frustra adhibitis, reputatio ipsius medici pro euentu omninò miraculoso, efficaces preces seruo Dei porrectæ, sanitatis recuperandæ in eo spes omnis collocata, indubitabilis instantaneitas, qua immediatè post serui Dei imploratam opem, vel illius apparitionem salutem penitus recuperauit. Quæ omnia cum sint ex causa supernaturali, ac supra vires totius Naturæ creatæ, constituunt verum miraculum ex D. Thoma *p.* 1. *q.* 107. *art.* 8. *&* *q.* 110. *ar.* 4. *&* 22. *q.* 178. *art.* 2. Gloss. *in cap. vn. v. Sedis Apostolica de reliq. & vener. Sanct. in* 6. alijsque congestis à Contilor. *d. cap.* 18. *n.* 2. Præcipuè si sanctio fiat subitò, ac in instanti, & sit vndique perfecta ex perpensis à Zach. *loc. cit. lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 8. *num.* 7. *ac* 9.

10 Neque scrupulum inijciunt adhibita medicamenta. Nam cum ex Medici assertione omninò ad curam in sufficientia habita fuerint, & ex Galen. 2. *aphorism. textu com.* grauitas maior, & morbi pernicies arguitur, si medicamenta adhibita nihil profecerint, & de miraculis Rota iudicauerit, licet medicamenta adhibita fuerint, præcipuè in relatione Sancti Caroli *mirac.* 6. & Sancti Ignatij *miracul.* 8. & Hieronymi Æmiliani *mirac.* 7. post obitum, vbi considerata fuit relatio Chirurgi super qualitate morbi, & inefficacia remediorum.

11 Ad secundum, respondeo. Quando ex natura miraculi aliter id probari non potest, vt contingit in reuelationibus, & apparitionibus illius, de cuius beatificatione, vel canonizatione agitur, tunc sufficit vnicus testis ad probandam reuelationem, vel sanationem ex apparitione sequutam, vt expresse scripsit Contilor. *de Canoniz. Sanctor. cap.* 18. *n.* 18. auctoritate Rotæ in relatione Sancti Raymundi *p.* 2. *art.* 8. *mirac.* 8. *&* *ar.* 4. *mirac.* 9. in relatione Sancti Caroli *p.* 3. *mirac.* 4. in relatione Sancti Ignatij *miracul.* 2. *&* 3. in relatione Sanctæ Teresiæ *de miracul. tit. de aliquibus mirabil.* in relatione B. Petri de Alcantara *p.* 2. *de aliquibus apparit. in fin.* & in relatione S. Didaci §. 10. *in fin.*

CONSVLTATIO CXCI.

An, & quatenus sanatio à vulnere lethali, emissis precibus ad aliquem Dei seruum statim consolidato, cicatrice tantùm apparente, sit supra vires Naturæ?

1 Respondendum videtur, sanationem hanc naturaliter contingere posse, addita fiducia vulnerati. Cùm enim vulnus non læserit aliquam partem neruosam, nec vlla ex parte liberum capitis motum impediuerit, & magnum sanguinis profluuium, inde exierit, facillimè poterit sanari. Narrat enim Alexander Benedictus *lib.* 1. *cap.* 48. sub initio, vidisse vulneratos post sanguinis copiosum profluuium sine contractionis metu paucis diebus liberatos, subdensque in Castris vidisse Chirurgum curantem nobilem adolescentem, cuius vulneri ad cohibendum sanguinis profluuium amici linteolos admouerant, statim illos amouisse, & simulando nescio, quid in vulnere digito perquirere, vt frustrando eluderet amicos vulnerati, conquerentes de larga sanguinis profusione, donec permitteret sanguinem pro ægri viribus citra animi deliquium fluere, quo astu ægrotantem tutum à spasmo reddidit, vt octauo die sanus per cubiculum deambulauerit. Quod ex eo repetit Sckenckius *obseruat. medic. lib.* 5. *tit. de vulner. obseruat.* 3.

2 Deque vulnere abluendo cum vino meminit Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *lib.* 2. *cap.* 10. *de vulner.* relatus à Sckenckio *loc. cit. obseru.* 18. Vinum enim, sicut potentia calidum est, ita potentialiter reductum ad actum per se calefaciendo exiccat, vt ratiocinatur Zacbutus *de medic. princip. histor. lib.* 2. *histor.* 74. *in paraphr. sub lit. A.* adnotans cum Hippocrate *lib. de vlcerib.* quod vlcera vino sunt exiccanda, non prætermittendo, quod vulnerum conglutinatio solius naturæ opus est, teste Sannerto *instit. medic. lib.* 5. *p.* 2. *sect.* 3. *cap.* 7. qui etiam Medicinæ practicæ *lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 17. *n.* 8. docet, vulnera capitis in occipitio, nempe posteriore illius parte, non esse periculosa, quia ibi os firmius est.

3 At nihilominus, si constiterit, quod vulnus fuerit lethale, aut difficilis curationis, quod medicamenta vulneraria frustra adhibita fuerint à perito Chirurgo, cuius attestationi standum est, cùm hoc sit de ijs, quæ concernunt eius peritiam, ex alibi adductis, quibus addo *l. semel, C. de re milit. l.* 1. *ff. de ventr. inspic.* Gloss. *in §. præterea Institut. de rer. diuis.* Bartol. *in l. Diuus ff. de extraord. crimin. in l. nulli, C. ne Sanct. baptism. in l.* 1. *C. de condit. ob caus. in l.* 1. *ff. ad municip. in l. si tibi §. si quædam ff. de pact.* Angel. *in l. si cum dotem §. si Maritus ff. solut. matrim.* Becc. *consf.* 44. *num.* 10. Gregor. XV. *dec.* 125. *num.* 9. ac probata instantanea vulneris sanatione, vel quod non potuerit tam citò naturaliter sanari, sanatio dicenda erit supernaturalis, atque adeo miraculosa.

4 Nec obstat exemplum relatum ab Alexandro Benedicto ad corroborationem sui dicti, quod vulnera etiam lethalia possint sanari. Nam miraculum huiusmodi consistit vel in instantanea, vel in præpropera sanatione, in qua fundantur miracula, quæ dicuntur tertij generis. Et propterea cum idem Alexander asserat se vidisse vulneratos post sanguinis copiosum profluuium sine contractionis motu paucis diebus liberatos, & paulò post in exemplo allato, vulneratum, octauo die sanum per cubiculum deambulasse, inde argui potest, non posse paucis horis vulnus lethale sanari, atque adeò sanatio illicò, vel breuissimo temporis spatio absque vllo medicamine sequuta, relicta tantùm minima cicatrice ad maiorem miraculi euidentiam, non potest contingere, nisi supernaturaliter exponderatis per Contilor. *de Canoniz. Sanct. cap.* 17. *n.* 14.

5 Minus officiunt, quæ dicuntur de ablutione vulneris cum vino. Constat enim nullius esse ad medelam vulneris efficaciæ. Quinimò periti testantur potius obesse. Est enim apud Chirurgos tritum, quod in vulneribus, præsertim altis, debeat prius deueniri ad medicamenta expurgantia, vt est vsus terrementinæ, ac similium, adhibitis etiam minutissimis panniculis, siue lineamentis, vt sanguis, & materia purulenta paulatim extrahatur, deinde ad restringentia, inter quæ vinum. Itaque statim adhibitum vinum subitò vulnus restringendo, corruptum sanguinem putredini magis exponit. Idque præsertim si vulneratus dolorem non perceperit. Ex hoc enim magis miraculum comprobatur ex Contilor. *loc. cit. num.* 19. Hæc enim est natura miraculi, vt fiat sine dolore illius, in quo patratur. Nec dici poterit læsam non fuisse aliquam partem neruosam, si contrarium testetur peritus, cui omninò fides adhibenda est ex iam dictis.

CONSVLTATIO CXCII.

De Canonizatione Sanctorum. Martyres vindicati. Miracula post mortem. Processus Canonizationis. Ritus eiusdem. Canonizatio de Cælo. Canonizatio miraculis confirmatur. An miracula sint necessaria in Ecclesia. A Ioanne Caluino tentata mortui resuscitatio.

Ecclesiæ consuetudo fuit, vel in eius prima ætate, vt in Dyptica non transcriberentur, nisi magno cum delectu, nomina eorum, quibus cultus, ac veneratio deberetur. Quod adeò verum est, vt Martyres ipsi sine maturitate suffragiorum, eum honorem non consequerentur. Etenim de ijs Episcopus ad Primatem referebat, & Primas re 1

dis-

discussa cum alijs nationis Episcopis, de cultu eorum decernebat, Baron. *anno Christi* 514.

2 Reprehensionem ideo meruit Romæ Lucilia, potentissima fœmina, quod visa esset Lipsana exosculari Martyris cuiusdam nondum *vindicati*, vt loquitur Optatus Mileuitanus, idest nondum declarati, seu approbati. Ex qua re conijcere sit, ne ex priuata quidem pietate id olim licuisse. At calculo Ecclesiæ accedente, implorabantur ex veteri Ecclesiæ disciplina, quæ *habet*, inquit sanctus Augustinus *de verb. Apost. ser. 17. cap. 4. vt cum Martyres recitantur ad altare Dei ibi non pro ipsis oretur. Iniuria est enim pro Martyre orare, cuius nos debemus orationibus commendari.*

3 Id præsertim decernebatur, cum frequentia erant miracula ad Sacras eorum exuuias: *Si quis est fortè*, ait Sanctus Ioannes Chrysostomus, de S. Babyla Martyre agens *orat. contra Gent. qui mortuorum resurrectionem neget, cum viderit Martyris nostri facta illustriora esse post obitum, in posterum erubescat. Qui Martyr strenui alicuius bellatoris more, trophæis trophæa coniunxit, magnis maiora, & mirabilibus mirabiliora?*

4 Iam de vera virtute, ac sanctimonia eorum, qui in diuos transcribi debent, Sacra Romæ Tribunalia disquirunt, & coacto Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Senatu, cui quoque interueniunt Episcopi, quotquot in Vrbe fuerint, in suffragia itur, ac demum ipse Romanus Pontifex, cuius ore loquitur Deus, nomina Sanctorum sine errore pronunciat. Verùm de hac re infra.

5 Hæc autem nostrorum Diuorum apotheosis, vel vt castigatiori vocabulo vtamur, Canonizatio, visa est interdum cælitus etiam confirmari. Nempè in Sicilia obierat Albertus, vir religiosissimus ex Ordine Carmelitarum, & cum de eius supremis honoribus ageretur, Clerus quidem tenax disciplinæ seuerioris, ordinarium Sacrificium pro defunctis ei destinauerat, etsi erat illustris opinio de illius sanctitate. Contra, populus vniuersus iudicabat eximi eum debere à conditione communi. Ergo in re ancipiti consilia conferunt Siciliæ Rex Fridericus, & Vindericus Episcopus Messanensis. Et quia prodigia obuenerunt, sono spontè dato ab ipsis nolulis Templorum in eius obitu, & emissa odoris fragrantia ex corpore ipsius, statuerunt Deo rem committi debere, indicto tridui ieiunio. Cùm ecce tibi, dum erant supplices in Templo Clerus, & Populus, aderantque Rex, atque Antistes, de Cœlo sunt allapsi pueri duo, amicti albis stolis auro intextis, ac de aeris pegmate, siue odæo enunciauerunt in Alberti funere cantandum esse: *Os iusti meditabitur sapientiam*, & mox in Cœlum recepti ex omnium conspectu abierunt. Quo circa Aris, & Templis dignus summa Populi, & Cleri gratulatione Sanctus Albertus habitus est, & tam Fridericus, quàm Antistes Vindericus Apostolicæ Sedis consensum pro eius perpetuo cultu, ac veneratione impetrarunt, Surius *in Augusto*.

6 Sed Cœlum videatur etiam Imperatrici Cunegundæ, quæ virgo vel in ipso coniugio vixit, suffragium dedisse pro eius apotheosi. Etenim circa sepulchrum illius, quicquid fuit pulueris, aut glebæ immutatum est diuinitus in thuris suauissimi vbertatem. Id verò expendens pro concione in Sacra Lateranensi Æde Innocentius Pontifex, meritò interpretatus est, fuisse argumentum eius, tum sanctimoniæ, tum virginitatis, Deo enim, ac Superis solet thus adoleri, Surius *in Martio*.

7 Confirmata quoque miraculis est ipsamet ritè facta à Romano Pontifice inauguratio Sanctorum. Vuerdæ in Germania puerum in Rheno submersum, rursus vitæ compotem fuisse ope Sancti Vuiberti, dum is à Leone Romano Pontifice ibidem coram Carolo Magno, ac flore Imperij in Sanctorum album referretur.

8 Sed coronidis loco sit miraculum, quod Vlysipone in Lusitania cum ingenti omnium lætitia, & admiratione euenit diuinitus. Quo die Gregorius Romanus Pontifex eius nominis Nonus, Spoleti Sanctum Antonium, ciuem Vrbis illius, & Religiosum Ordinis Sancti Francisci, numero Cælitum aggregauit. Nimirum conscia eius rei Ciuitas Vlysiponensis esse humanitus non potuisset, & tamen cum eius Sancti Viri patria esset, excitata est ad publica felicium gaudia, sono hilari, ac festiuo omnium æneorum cymbalorum, quibus erant instructæ Sacrarum Ædium turres. Edito autem spontè tinnitu, exciti omnes sunt ex domibus, atque officinis, & cum hilaritate, atque tripudijs per compita, & plateas cursitarunt ludibundi, etsi passim omnes ignorabant, ex qua potissimum causa exultim ea præter solitum hilaria celebrarent. Posteà tempore suo de Sancti Antonij apotheosi certiores facti, eo ipso die peractam animaduerterunt, quo illi tanta cum innocentia, & prorsus ex Numinis instinctu fuerunt exhilarati.

9 At non ita Sectarij, qui miracula, inquiunt Ecclesiæ Romanæ pleraque sunt otiosa spectacula, quæ spectantibus afferunt stuporem absque vtilitate. Horum, aiunt, quis fructus? Nempè his artibus plebs attonita percellitur, & erroribus implicatur. Hinc de cereo Atrebatensi, qui coram Icone Beatissimæ Virginis Deiparæ aliquot iam sæculis ad dies eius celebriores, & sacratiores accendi, atque ardere, neque tamen consumi. Quid facilius aiunt, quam candelæ semiconsumptæ substituere alteram? Et de sanguine Sancti Ianuarij Martyris, qui Neapoli colliquefieri in phiala solet, quando est coram cranio eius, quid, inquiunt, faciliùs, quàm inijcere calcem in lagenam, quæ sic excitet bullas, vt liquor feruere videatur?

10 Addunt. Deus in deserto promulgauit legem suam multo cum terrore inter flammarum globos, & fulgura, ac tonitrua, tubæque clangorem. Sed noluit hæc prodigia esse perpetua. Maiestas enim illa terrifica, & miracula, cum quibus lex primo publicata est, creauerunt fidem, & auctoritatem legi diuinæ in sequentia sæcula. Idcircò quando Rex Iosias legem Dei obliuione penè sepultam, protulit in lucem, nulla ad creandam ei auctoritatem facta sunt miracula, cùm antiqua sufficerent. Hæc ipsi.

11 At Catholici restitutam esse legem, assertamque morum disciplinam, & factam insignem Templi, atque Altaris repurgationem opera Iosiæ Regis, sed non sine præuijs miraculis, affirmant. Iorobeam adeant Sectarij 3. *Reg.* 13. & discent vaticinij miraculo fuisse prænunciata omnia illa, quæ facturus erat Iosias. Item confirmatum fuisse vaticinium signo abscissæ aræ, atque effusione cinerum eius, & præterea prodigio arefactæ manus eiusdem Regis Ioroboam, quam extenderat aduersus virum Dei, & quæ mox ei etiam restituta est. En quatuor miracula. Deinceps consequuta sunt innumera Eliæ, Elisæi, Isaiæ, Ionæ, atque aliorum in omni semper æuo miracula, vt non iactent Sectarij, post promulgationem legis factam in Sinai vertice, manum Dei omnipotentem inaruisse, sicut inaruerat manus Ioroboam, & sicut aridæ fuerunt Lutheri, & Caluini manus, expertes istiusmodi operum diuinorum.

12 Quinimò Nouatores, hoc est falsi Euangelij præcones, mirum est, vt pruriant ad famam miraculorum, qua appendice, tanquam pendulo sigillo Apostolatum suum erranti plebeculæ commendent. Neque tamen ausi vnquam sunt arrogandis se ingerere, nisi illis, quæ fucum, & fraudem olent. Nam quis nescit energumenos insaniam, & sanitatem ponere, deponere pro re nata, & cuiusque stomacho? Et tamen in soluenda hac obsidione Luther plausum captauit, quàm ineptè? Alius aute me risit. Sed alius ei succenturiandus est, Coapostolus eius Caluinus, si dijs placet, cum eodem coturno eidem theatro inducendus. Scilicet hic Logodædalus Doctorum, & nihil, nisi fermentum, hoc cosito vehementer incitatus mortuum animauit in hunc modum. Cùm Ecclesia egressus scholam erroribus aperiret quidam Brulæus ad eum Octnno Geneuam migrauit Orientis erroris studiosus, nec minus Caluini gratiam captans, quo scilicet commendatus ei veniret in partem peculij pauperum, cuius ille loculos gestabat. Caluinus ei, atque etiam vxori pronus pollicetur subsidia omnia ad benè, beatèque viuendum, tantùm vt ipsi operam suam ei commodarent ad rem, quam per ipsos fieri vellet, sed opus esse fide, & magna taciturnitate. Illi è contra totos se vendere, obæratos fateri, duceret quo vellet, se itineri expeditos. Quid hæreamus? Hic Brulæus morbum simulans lecto sternitur, & dolet altum, grauius, grauiusque dietim, vt iam denique timeretur in populum Proserpinæ referendus.

13 Ministelli interim pro rostris populo eum commendare, vt precibus morbum, stipe egestatem eius subleuarent. Tentatum id omne, sed frustrà, morbus inexorabilis fuit, & deniq;

Brulæum ad manes transmisit, super quo admonitus clam Caluinus, quasi rerum omnium ignarus, foras gradi tur auræ captandæ, sed stipatus satellitio amicorum, sine quibus vix pedem domo efferebat. Ibat autem de industria eo vrbis, vbi funus esse sciebat & tamen eo appulsus, cum eiulatus audiret quasi nouitate perculsus, vultum in scapulas vertit, à sequentibus sciscitatus, quid murmuris ibi audiret? Fuit autem, vt ipse edixit, vxoris eiulatus, quæ ficticijs lamentis misellam, & desolatam viduam egregiè exprimebat. Id, cùm Caluinus audiuisset, visus est vicem eius dolere, vnde etiam domum eius subijt, vbi in genua prouolutus cum circumfusa caterua Dei misericordiam in subsidium defuncti elata voce implorauit, etiam illud eum obtestans, vt postliminio vitæ huius hominis testatum mundo vellet, se Ioannem Caluinum peculiaris notæ amicum esse, atque ab ipso singulariter ad Euangelij Ministerium, siue Ecclesiæ reformandæ vocatum.

14 Quæ cùm orasset, proprius Brulæum accessit; & apprehensa illius manu in Dei, & Iesu Christi nomine imperauit, vt se erigeret in pedes, & graderetur. Sed interposuit paululum moræ mortuus, vnde hic imperium repetiuit, iterùm eumdem sermonem dicens. Sed Brulæus iteratus moras adiecit, quod etiam tertiò fecit, & si alter acer instaret, ac tantum non admoneret factæ stipulationis, Sed ille adhuc prostare, pallere,

Nec magis incepto vultum sermone moueri,
Quam si dura silex aut stet Marpesia cautes;

quùm etiam vxor non destiterit interim eum fodicare, pungere, cursum prorsum versare, sed ille non segnius stertere, grauitare, nec quicquam, nisi pati, quippe iam expirauit. Tam egregiè fabulam egit, ita graphicè mortuum expressit.

15 Quod cùm vxor eius vera re ita geri comperisset, tum enim verò illa seriò plangere, ex animo vlulare, Caluinum proscindere, impostorem, & homicidam vocare, cuius fraudibus ipsa mariti orbitatem incurrisset. Nam & omnem rei seriem stirpitus orsa, ad exitum vsque elata voce declamauit, neque aut minis terreri, aut pollicitationibus vllis inuitari potuit ad tacendum. Quò se vertere decimus tertius Apostolus hic, quintus Euangelista Caluinus? Mactata hostia lenior sensim se subduxit, in vulgus spargens viduam illam mariti obitu lymphaticam, adeoque excusandam. Illud certum est conuentum deinde cum ea, vt vrbe abscederet, & re ipsa Octunum regressam. Ita Hieronymus Bulsec. in vita Caluini, Brendembard *lib. 7. collect. cap.* 3. & Baron. in portentis iucundis *portent.* 9.

16 Sed pergunt Sectarij. Idem factum, inquiunt, in prædicatione Euangelij, cuius prima prædicatio facta ab Apostolis, & Apostolorum Discipulis fuit miraculis illustris, quorum doctrinam si quis amplectitur, eorumque vestigijs religiosè insistit, iniustè ab eo requiruntur miracula, cùm miracula facta a Christu, & Apostolis istam doctrinam abundè confirment.

17 Sic ipsi. At nostri mirantur, cur iniustitiæ nos arguant, qui possumus iustissimè miracula requirere in gratiam illorum, qui aut nullatenus, aut perperam credunt? Nimirum semper Ecclesia est habitura vim hanc effectricem miraculorum, eaque imprimis tessera gloriabitur, se a sectarum colluuie discriminari. *Signa eos, qui crediderint*, inquit Christus Dominus Marc. *cap. vlt. hæc sequeretur. In nomine meo demonia eijcient, linguis loquentur nouis, Serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & benè habebunt*, Alibi plus adhuc pollicetur Ioan. 14. *Qui credit in me*, ait, *opera, quæ ego facio, & ipse faciet*. Quæ diuinæ promissiones non pertinent ad eos tantùm, qui crediderunt in primitiua Ecclesia, sed ad eorum quoscunque seros etiam nepotes. Est verò sensus, non singulos quidem *distributiuè, sed collectiuè* vniuersos, compotes futuros huius potestatis, vt videlicet potiri videatur sic Ecclesia perpetuò gratia miraculorum.

18 Hæc verò est omnium Catholicorum sententia, quem egregiè prosequitur Chrysostomus *in psalm.* 110. *Quid est*, inquit, *memoriam fecit mirabilium suorum? Nunquam*, ait, *miracula facere intermisit. Hoc enim est, fecit memoriam. Non cessauit, non destitit per omnem generationem facere miracula, & per res admirabiles excitare crassiores. Qui est enim excelso animo, & philosophia dedito, non habebit opus signis, habetiores enim sunt, qui non viderunt, & crediderunt. Quoniam autem ipse non eorum tantummodo curam gerit, sed etiam crassiorum, in omni ferè generatione non cessat facere miracula*. Post hæc enumerat Chrysostomus, quæ in Palæstina, quæ in Babylone, quæ post transmigrationem quæ tempore Machabæorum, quæ in ipso Christi Domini aduentu, quæ deinceps vsque ad suam ipsius ætatem euenerunt diuinitus, præsertim ad S. Martyris Babylæ sepulchrum.

19 Ad hæc sectarij: Eius est, inquiunt, edere miracula, qui noua profert, & populis inaudita. Nos assentimur equidem, dummodo vera proferat. Quia causa dumtaxat veritatis confirmandæ miracula fiunt. Mox ita pergunt sectarij. Cuius rei gnarus Satan, multa per veteres hæreticos fecit miracula, qui in hac parte se orthodoxis Superiores esse gloriabantur, vt docet Tertullianus *de præscript.* & aduersus Marcionem; sed misere ad Tertulliani librum de præscriptionibus prouocant; nam cum in eo volumine sectarios nostros describat graphicè, asserens eos *sine Ecclesia, sine Matre, orba fide, extorres, & quasi sibilatos vagari*, addit, *notata sunt etiam commercia hæreticorum cum Magis quamplurimis*. En ipsos ad signa ea tantùm ablegat, quæ fiunt per priuatos contractus cum reprobis Angelis, & quæ vtique non sunt vera miracula. De ijsdem, quando in futuro iudicio reddent rationem, præsertim ipsius fidei, quam à se corruptam, confirmare voluerunt adulterinis miraculis. *Quid illi dicent*, inquit, *qui illam stuprauerint adulterio hæretico Virginem traditam à Christo?* Et tum ait responsurum vtique Deum: *Prænunciaueram planè, futuros fallacia magistros*. Atque his consentanea scribit Tertullianus aduersus Marcionem.

20 Frustra etiam sectarij quærunt patrocinium in Sancti Augustini dissertatione contra literas Petiliani Donatistæ *lib. 2. cap.* 55. Ibi admittit potius in Ecclesia Dei miracula esse, sed probat, magis oportere gloriari de charitate. In epistola verò ad Clerum Hipponensem *epistol.* 137. miracula fatetur in Africa desiderari, sed non in vniuersa Dei Ecclesia, quod sectarij falso asserunt. Nam ibi meminit statim de miraculis S. Felicis Nolani, & de alijs, *quæ nos*, inquit, *nouimus Mediolani ad memoriam sanctorum*, nempe Geruasij, & Protasij.

21 Sed quanta est eorum nequitia, dum prouocant ad librum Sancti Augustini de vera Religione, vbi asserit Deum non permisisse, vt miracula perseuerauerint vsque ad sua ipsius tempora, reticent verò id à Sancto Augustino fuisse reuocatum tum in libro primo *retract. cap.* 13. Codicem adeat quisquis de vera eius sententia certius cognoscere voluerit. *Quod dixi*, inquit, *nec miracula ista in nostra tempora durare permissa sunt, ne anima semper visibilia quæreret, & eorum consuetudine frigesceret genus humanum, quorum nouitate flagrauit, Verum est quidem. Non enim nunc vsque cum manus imponitur baptizatis, si accipiunt Spiritum Sanctum, vt loquantur linguis omnium gentium; aut nunc vsque ad vmbram transeuntium Prædicatorum Christi sanantur infirmi, & si quæ talia tunc facta sunt, quæ postea cessasse manifestum est. Sed non sic accipiendum est, quod dixi, vt nunc in Christi nomine fieri miracula nulla credantur. Nam ego ipse, quando istum ipsum librum scripsi, ad Mediolanensium corpora Martyrum in eadem Ciuitate, Cæcum illuminatum fuisse iam noueram, & alia nonnulla, qualia tam multa etiam istis temporibus fiunt; vt nec omnia cognoscere, nec ea, quæ cognoscimus, enunciare possimus.*

22 Parum hoc videatur, nisi sectarij, vt adstruant fidem errori suo, studuerint etiam ipsa Sacræ Scripturæ oracula mutilare, Si totum Nouum Testamentum, inquiunt, peruoluas, comperies, nulla nouissimis temporibus prædici miracula, nisi falsorum Doctorum. Tum de his aiunt, vaticinium illud esse: *Dabunt signa magna, & prodigia ita, vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electis*, Matth. 24. In Apocalypsi autem aiunt, hæc item referri, *cap.* 13. de Bestia priori: *Fecit signa magna, vt etiam ignem faceret de Cælo descendere in terram in conspectu hominum*.

23 Enim verò dum hoc asserunt, aut nequam, aut in Scriptura sacra infantes sunt. An non prænunciatur, signa sequutura eos, qui crediderint? An non est in Apocalypsi 11, quod iam adscribo? *Hi sunt duæ oliuæ, &*

duo

due candelabra in conspectu Domini terræ stantes , & si quis voluerit eis nocere , ignis exiet de ore eorum , & deuorabit inimicos eorum . Et si quis voluerit eos lædere , sic oportet eum occidi . Hi habent potestatem claudendi Cælum , ne pluat diebus prophetiæ eorum , & potestatem habent super aquas , conuertendi eas in sanguinem , & percutere terram omni plaga , quotiescunque voluerint . Nulla ne ergo nouissimis temporibus erunt miracula , nisi falsorum Doctorum ? Nulla in toto nouo Testamento prænunciantur ?

24 Nihilominus nos impudentiæ audent insimulare, dum subit animum admiratio , inquiunt , qua fronte Pontifices audeant ponere miracula inter notas veræ Ecclesiæ , cùm Paulus velit Ecclesiam , quæ adhærebit filio perditionis hac nota discerni . Atqui hoc falsissimum est . Nam S. Paulus eum , ait , *signis mendacibus* debere discriminari ab Ecclesia , verorum vtique miraculorum effectrice . Vera siquidem erunt miracula illa , quæ paulò ante recensui de duobus Athletis illis , qui dicuntur pugnaturi contra filium perditionis , & qui superata morte imbui de integro spiritu vitæ , & ad Cœlum scandere vehiculo nubium videbuntur . At de his hactenus . Mordicus dumtaxat Sectarij aerem feriunt . Nostra interim Ecclesia , Apostolica Romana gloriabitur , se hac miraculorum prærogatiua interstingui à perfidia sectarum , alibi si fiant, ludibria erunt , ac meræ dæmonum præstigiæ . Est hæc ratiocinatio . Sanè grauis , & pertinens Sancti Augustini *lib. de vnit. Eccles. cap. 16. Quæcunque talia*, inquit, *in Catholica fiunt , ideo sunt approbanda , quia in Catholica fiunt* .

CONSVLTATIO CXCIII.

1 *An aliquis ob miraculorum euidentiam à Sede Apostolica in Sanctorum numerum referri possit ?*

2 *Quid de habente donum scientiæ , ac prophetiæ ?*

3 *Quidue de eo , qui pro sancto à principibus viris , & à Populo denunciatur ?*

1 AD primum certum est , quod sanctitas sine miraculis esse potest , vt de sancto Ioanne Baptista , & plerisque alijs constat . Certumque item est, miracula etiam à non sanctis , imò à malis hominibus fieri posse , vt alibi ostendimus . Homines autem tribus modis mali esse possunt . Vel ob malam doctrinam . Vel ob prauam vitam . Vel ob inanem gloriam . Homines mali primo modo sunt dæmonem in arte magica inuocantes, qui vera miracula facere non possunt . Hæc enim nonnisi virtute Dei fieri possunt Angelorum ministerio , sanctisque orantibus , ac impetrantibus ea , quæ ad horum inuocationem fiunt, vt docet Augustinus *lib. 22. de Ciuitat. cap. 9.* & nos alibi.

2 Homines mali secundo modo possunt ad inuocationem nominis Christi , & Sanctorum vera miracula facere ad bonorum hominum vtilitatem , vt ipsi Deum venerentur , & in fide , ac doctrina vera per ipsa miracula confirmentur . Miracula enim , teste Hieronymo *lib. 1. in Matthæum cap. 7.* non semper ad meritum illius , qui operatur , sed ad condemnationem inuocantium , & ad eorum , qui miracula vident , & audiunt vtilitatem fiunt .

3 Homines tertio modo quanta maxima sanctitate sint , nonnumquam de aliquo miraculo inani gloria captos fuisse , legitur , vt apud Lucam 10. videre licet , vbi Saluator noster lætitiam , qua ob spiritus sibi subiectos , discipuli affecti videbantur , reprehendit , quod ea lætitia , vt Doctores exponunt , inanem gloriam saperet . Huic ait Chrysostomus : *Cum cætera vitia in seruis Diaboli locum habeant , vana gloria etiam in seruis Dei locum tenet* . Quare etiamsi huius generis homines hac in re boni non sint, ad testificationem tamen sanctitatis , ac doctrinæ veritatis multa signa , & miracula eis à Deo conceduntur .

4 Quamuis igitur hominibus malis miracula interdum facere concedatur , aliqui tamen ob miracula euidenter facta in Sanctorum numerum referri possunt , ac debent, nulla in primis re vitæ Sanctitati aduersante , cùm miracula signa sint testificationis sanctitatis , ac doctrinæ veritatis Sanctorum manifesta . Quoniam verò miracula dictas ob causas ab hominibus etiam non sanctis nonnumquam fieri possunt , cùm sint gratiæ gratis datæ , quæ cum peccato stare queunt , ideo miracula post mortem facta maiorem sanctitatis euidentiam, quàm quæ in vita sunt patrata , præseferunt, atque idcircò relationem inter sanctos facilius admittunt .

5 Ad secundum . Canonizatio charitatem , & sanctitatem postulat , sine qua scientiæ donum , ac prophetiæ datur secundum Apostoli sententiam 1. Corint. 13. *Et si habuero prophetiam , & nouerim mysteria omnia , & omnem scientiam . Et si habuero omnem fidem ita , vt montes transferam , charitatem autem non habuero , nihil sum* . Quamuis enim vita æterna , quæ sanctis datur , scientiæ donum habenti videatur promitti . Ecclesiast. 24. *Qui elucidant me , vitam æternam habebunt* , scientia tamen , aut doctrina non ex se tantùm , sed igne charitatis accensa , præmium illud æternæ vitæ promeretur , & consequitur .

6 Huius generis erat doctrina Pauli , qui in fide , ac veritate Doctor Gentium fuit . Nam sicut ferrum ignitum non est aliud quam ignis , vt ait Chrysostomus *homil. 3. de laudib. Pauli* , ita eius doctrina igne charitatis accensa aliud , quàm charitas non erat . Nemo itaque propter solum scientiæ donum canonizari potest . Hinc Gregorius Nonus de sanctitate sine scientia , quàm doctam imperitiam , vel imperitam doctrinam appellare possumus , in Canonizatione Sancti Francisci Assisinatis ait , quod ille feliciter migrauit ad Dominum , multos præueniens scientia præditos , scienter nescius , & sapienter indoctus , vt refert Gerardus Vossius , & constat ex regesto anni secundi eius Pontificatus in *Bibliot. Vatican.* sapienter quidem instar Apostoli sciebat , qui scribens ad Corinthios 1. 2. ait : *Non iudicaui me scire aliquid inter vos , nisi Iesum Christum , & hunc crucifixum* . In Christo enim crucifixo veterem hominem nostrum Cruci affixum discimus , vt scilicet destruatur opus peccati , & vltra non seruiamus peccato , quæ quidem scientia , vt inquit Paulus 1. *Corinth.* 2. in mysterio abscondita est . Hinc sicut literarum ignorantia sanctitatem interdum admittit , ita literarum peritia nonnumquam sanctitatem excludit . Huc spectare videtur illud Beati Hieronymi *epistol.* 2. ad Nepotianum : *Nec rusticus , & simplex frater ideo se sanctum putet , si nihil nouerit ; nec peritus , & eloquens lingua æstimet sanctitatem . Multò melius est è duobus imperfectis rusticitatem Sanctam habere , quàm eloquentiam peccatricem* . Atque hæc de scientiæ dono sine sanctitate , Canonizationem non admittente .

7 Ad secundum . Quamquam Spiritus Sanctus in animas sanctas se transferat amicos Dei , ac prophetas constituendo , vt in libro Sapientiæ *cap. 7.* legitur , spiritus tamen sanctus non se transfert in animas eorum , quibus donum prophetiæ datur , nec eos amicos Dei constituit , nisi quando ad mentem recipientis illustrandam prophetiæ donum confertur , non autem quando ad aliarum tantùm instructionem datur . Et licèt à Diuo Petro 2. 1. dicatur : *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia , sed Spiritu Sancto inspirati loquuti sunt sancti Dei homines* , aliud tamen est loqui in Spiritu sancto , aliud verò in virtute Spiritus sancti . Sancti enim homines loquuntur vera in Spiritu sancto , sed mali homines loquuntur vera virtute nominis Christi , & virtute Spiritus sancti , non in Spiritu sancto . Hinc mali homines à Diu. Matthæo *cap. 7.* in vniuersalis iudicii die dicturi sunt : *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus* ? Quibus respondebitur à Domino : *Nescio vos* .

8 Nemo igitur propter solum scientiæ , ac prophetiæ donum absque sanctitate canonizari potest . Sola enim vitæ Sanctitas , & planè clarissima , longa temporum serie ad finem vsque vitæ inclusiuè , numquam interrupta cum miraculis , Canonizationem à principibus viris , siue ab Imperatore , à Rege , atque item à Pro-

Prouinciis, à Regnis, & à populis Ciuitatum, aut locorum, suppliciter, ac frequenter postulatam, ordineque iudiciario, ac ritu solemni celebrandam, admittit.

9 Ad tertium. Cùm Canonizationis opus maximum sit, ac difficillimum inter ea, quæ in Ecclesia Dei fieri solent, ideo maximam postulat maturitatem, diligentem scilicet rerum gestarum, vitæque illius, qui catalogo Sanctorum est adscribendus, non semel repetitam inquisitionem. Testes enim fallere, & falli possunt aliquo indecenti affectu persuasi, vt proinde dicat Beatus Ioannes Apostolus 1. 4. *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint*. Industriæ igitur celeritas, ac diligentiæ tarditas, quæ veram faciunt maturitatem has ob causas in Canonizatione iure, meritoque desiderantur, hoc est propter sanctitatis, & miraculorum veritatem, operis arduitatem, ac fidei firmitatem, atque constantiam. Hinc Augustinus in *lib. de vera relig. cap.* 25. nos admonet, vt quibus credendum sit, quod ad miracula, & inuisibilia pertinet, diligenter videamus, omni scilicet adhibita maturitate sapientissimo Saluatoris nostri documento, qui non statim, sed extremoniis præuiis Lazarum à morte suscitauit. Nec item Chananææ filiam statim sanauit, sed, vt ait Chrysostomus *hom.* 53. *in Matth.* 15. quanto magis mulier suppliciter orabat, tanto magis Christus sanitatem reddendam negabat,

10 Propter fidei quoque firmitatem, atque constantiam roborandam Canonizatio item differri debet. Christus, vt inquit Chrysostomus in citatum Matthæi locum, mulierem illam Chananæam clamantem, non statim exaudiuit, vt fides illius promulgaretur, vt quam intus moueret, Christi diuinitatem, & humanitatem confiteretur verbis illis: *Miserere mei Domine, filii David*, Hinc ipsa meruit audire: *O mulier, magna est fides tua, Fiat tibi sicut vis*, Matth. *ibidem*, Ex hac autem prorogatione frequentia miraculorum augetur, eorumque veritas magis elucescit, operumque misericordiæ fama multò magis diuulgatur, ac fides de operibus misericordiæ canonizandi in cordibus tandem Populorum confirmatur, roboraturque, ac sanctitas declaratur. Temporis namque diuturnitas magistra est veritatis, imò filia temporis ex Aulo Gellio *lib.* 12. *noct. Attic, cap.* 11,

11 Idque vt alibi diximus exemplo de quodam Hermanno hæretico, fictæ sanctitatis homine comprobatur, quem post falsam à populis sanctitatem viginti annorum spatio prædicatam, Bonifacius Octauus exhumari, comburique iussit, diligentissima de ipsius hæresi, fictaque sanctitate habita inquisitione ex Platin. in Bonifacio Octauo, Tempore item Alexandri Tertii, vt habetur in *cap. Audiuimus de reliq. & vener. Sanctor.* quidam in ebrietate, ac seditione occisus, tanquam Martyr colebatur. Et Sancti Martini ætate ignotus quidam, etiam tanquam Martyr honorabatur, de quo ita Sulpitius Seuerus testatur de *vit. Sancti Martini cap.* 8. *& tom.* 7. *Bibliot. veter. Patr.* *Deinde Martinus super Sepulchrum ipsum astans, orauit ad Dominum, vt quis esset, vel cuius meritus sepultus, ostenderet. Tum conuersus ad læuam, vidit prope assistere vmbram sordidam, trucem. Imperat, nomen, meritumque, vt loqueretur. Nomen edicit, de crimine confitetur, latronem se fuisse ob scelera percussum, vulgi errore celebratum, sibi nihil cum Martyribus esse commune, cùm illos gloria, se pœna retineret. Mirum in modum vocem loquentis, qui aderant, audiebant, personam tamen non videbant. Tum Martinus quid vidisset, exposuit, iussitque ex eo loco altare, quod ibi fuerat, submoueri atque ita populum superstitionis illius absoluit errore.*

12 Sanctorum itaque Canonizatio longa temporum, aut seculorum serie iure differri solet, ac debet. Exemplo sint S. Hiacynthus, qui anno Domini 1257. obiit, deinde anno 1594. in Sanctorum numerum relatus. B. Raymundus anno 1275. die Epiphaniæ ex hac vita migrauit, anno 1601. fuit sanctorum cœtui adscriptus.

13 Quamuis autem res ita sese habeat, ob admirandam tamen sanctitatis, & miraculorum euidentiam, siue ob martyrium, cunctis interdum difficultatibus, quæ Canonizationem prorogare solent, non minus diligenter, quàm citò superatis, breui temporis interuallo nonnulli cum Sanctis fuerunt annumerati. Horum è numero est Antonius Lusitanus, qui eodem anno, quo ex hac vita decessit Spoleti, Sanctis adscriptus fuit à Gregorio IX. Huius Canonizationis autographum iamdiu Anagniæ asseruatum fuit, nunc verò in Bibliotheca Vaticana iussu Gregorii XIII.

Petrus Martyr Veronensis ex ordine Prædicatorum anno post martyrium primo nondum exacto, in sanctorum Ordine positus fuit ab Innocentio IV. 14

Thomas Cantuatiensis anno post Martyrium sequenti ab Alexandro Tertio, in Sanctorum Concilio fuit collocatus. 15

Elisabeth Vidua Ordinis Minorum fuit in sanctas relata anno post obitum quarto à Gregorio IX.

Bellinus Episcopus Patauinus Sanctis annumeratus fuit biennio post martyrium ab Eugenio Tertio, vel, vt alii volunt, anno primo post martyrium, hoc est, anno 1550, 16

Franciscus Auctor Ordinis fratrum Minorum diem supremum obiit anno 1226. quarto die mensis Octobris, & cœlestes honores ei decreuit Gregorius IX. anno 1228, die 16. Iulii, 17

Homobonus Cremonensis, qui anno 1197. è vita profectus est, ab Innocentio Tertio inter sanctos fuit relatus anno 1198. 18

Birgitta Vidua mortalitatem expleuit anno 1373. die 23. Iulii, & in Catalogo Sanctorum anno 1390. à Bonifacio IX. fuit adscripta. 19

Vbaldus Episcopus Eugubinus extremum vitæ spiritum edidit anno 1169. & à Cœlestino Tertio in Sanctorum numero fuit repositus anno 1192. 20

Dominicus Ordinis Prædicatorum Institutor anno decimoquarto post eius excessum, nempe anno 1221. à Gregorio Nono Sanctorum honorem, cultumque obtinuit anno 1234. 21

Thomas Aquinas anno quinquasimo postquam abiit è vita, ritè inter sanctos relatus fuit à Ioanne Vigesimosecundo. 22

Antoninus, Archiepiscopus Florentinus, post annum sexagesimum sui obitus, ab Adriano Sexto sanctis fuit adscriptus, 23

CONSVLTATIO CXCIV.

De miraculis diligenter etiam atque etiam examinandis in Canonizatione Sanctorum. De modo illa examinandi: Et quæ necessaria sint pro sanctis in Ecclesia militante declarandis?

TAnta in miraculis examinandis debet adhiberi diligentia, quanta maxima esse potest ob summas, & quidem plurimas, quæ in dies oriri solent difficultates, quemadmodum ea, quæ de veris miraculis, necnon ludificationibus admirandis, dæmonum opera, antea demonstrauimus. Hinc Sacrum Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de reliq. & vener. Sanct. prope fin.* nulla noua miracula admittenda esse decernit, nisi recognoscente, & approbante Episcopo, qui simulatque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, aliisque piis viris, ea faciat, quæ veritati, ac pietati consentanea iudicauerit, 1

Testes insuper in hanc rem, tam grauem, & arduam, adhibendi sunt de singulis miraculorum circumstantiis, summa diligentia interrogati, qui vt clariorem veritatis, rerumque gestarum testificationem efficiant, contestes de vna, & eadem re esse debent, & plures quidem. Si enim vnus de re singulari, alter verò de re altera testetur, tanquam testes singulares, nihil profectò probant, Arcbid. in *can. nec mirum* 26. *q.* 5. Bald. *in l. solam de testib.* passimque alii, è quorum numero item sunt, qui in aliqua testificatione scientiæ causam non reddunt, Pluris enim est oculatus testis vnus, quàm auriti decem, vt etiam Poetæ aiunt, Plaut. *in Trucul.* 2

Porrò Gregorius Nonus dum Sanctum Franciscum Perusii, Sanctum Antonium Spoleti, Sanctum Dominicum Reatæ, S Elisabeth Perusii inter sanctos retulit, regulam canonizandi posteris fermè constituit, vt videre est ex eius literis Apostolicis, quas ex Bibliotheca Vaticana desumptas Gerardus Vossius, vir pius, & eruditus, in lucem emisit. Nos ea tantùm hoc loco apponimus, quæ in eisdem literis ad Canonizationem Sancti Antonii pertinentibus scripsit in hæc verba: *Ad hoc, vt sanctus habeatur* 3

apud

apud homines in Ecclesia militante, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum, merita videlicet, & miracula, vt hæc, & illa sibi ad inuicem contestentur, cùm nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis. Sed cum merita sanè præcedant, & clara succedunt miracula, tunc certum præbent indicium sanctitatis, vt nos ad ipsius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, ac signis subsequentibus exhibet venerandum. Quæ duo ex verbis Euangelistæ plenius colliguntur: Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & Sermonem confirmante sequentibus signis, Marc. 16. Hæc Gregorius IX.

4 Quæ sanè omnia, & fusius quidem à D.Thoma 2.2.*q.*82. *art.*8. & à B.Antonino *p.*3. *tit.*12. *cap.*8.§.1. & ab alijs enarrantur. Ex eo etiam, quod Chrysostomus de sanctitate scriptum reliquit, colligi potest, quid pro sancto declarando requiratur. Ait enim *homil. in psal.* 144. *Quid est sanctus? Rectus, purus, mundus, ab omni reprehensione alienus, qui nullam vlli omninò præbet ansam.*

CONSVLTATIO CXCV.

Qui Ordo iudiciarius in Canonizatione obseruari consueuerit? Actiones in ea requisita. Et an ordo iudiciarius tam in Canonizatione Martyrum, quàm Confessorum obseruandus?

1 ORdo iudiciarius duobus modis considerari potest. Primo, quoad inquisitionem, aut discussionem causæ canonizationis. Secundo, quoad causam, vt aiunt, motiuam. Primo modo iudiciarius ordo tam in Canonizatione Martyrum, quàm Confessorum obseruandus est. Secundo modo non item. Quando enim aliquis pro Martyre canonizandus est, non solum causa, propter quam fuerit passus diligentissimè est inuestiganda, quia causa, non pœna facit martyrem, vt ait Augustinus *epist.* 61. & 166. sed modus item patiendi est accuratè inquirendus. Multi enim hæretici passi sunt, & patiuntur pro Christo, dum eius doctrinæ, ac præceptis aduersantur, de quibus inquit Apostolus *ad Rom.* 10. *Zelum quidem Dei habent, sed non secundum scientiam.* Quam in rem Glossa inquit: *Stultum est Dominum legis venerari, & legem eius, ac doctrinam persequi, & falsificare.* Causa igitur, & modus patiendi omni cura, & diligentia inuestigari debent, nisi causa adeo esset manifesta, vt aliqua probatione, aut inquisitione non indigeret. An autem in Martyra canonizando requirantur miracula, fusè alibi differui.

2 Quod verò ad causam Canonizationis motiuam, idem ordo iudiciarius tam in canonizatione Martyrum, quàm Confessorum obseruari minimè debet. Nam finalis Martyrij causa est defensio, atque confessio veritatis fidei Christianæ, necnon eorum, quæ fidei annectuntur, cuiusmodi sont ea, quæ de Ioanne Baptista à Mateo Euangelista scripta leguntur. Is enim, quamuis nullum patrauerit miraculum, & Christum, aut Christi fidem negare coactus non fuerit, veritatem tamen, atque iustitiam negare cogebatur. Herodes namque nolebat, vt Ioannes diceret: *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* Quoniam verò pro tali veritate passus est, ipsum ob talem causam Augustinus *in Psalm.* 140. Martyrem Christi effectum fuisse, affirmat.

3 Causa itaque motiua illlos, qui pro Martyre canonizandos est, talis esse debet, qua existente, nulla alia inquisitione præuia, pro martyre canonizandus est, etiam nondum baptizatus, cui, vt Augustinus ait, *epistol.* 108. passio pro baptismo reputatur, qui non aquæ, sed sanguinis baptismus est.

4 Et licet martyrium tam bonis, quàm malis commune sit, martyrij tamen causa extrinseca, & finalis, quæ est confessio Christianæ fidei, & pro veritatis fidei defensione mortem obire, omnibus communis non est, veluti nec etiam charitas, quæ est meritoria, & intrinseca martyrij causa, opus videlicet martyrij meritoriè imperantis. Hinc S. Hieronymus in *cap.* 5. *ep. ad Galat.* relatus in *can. Vide* 1.*q.*1. de opere sine charitate facto ait: *Vide quantum bonum est charitas. Si ita Martyrium ferimus, vt nostras velimus ab hominibus reliquias venerari, & si opinionem vulgi sectantes intrepidi sanguinem faderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus, huic operi non tam præmium, quàm pœna debetur, & perfidia magis tormenta sunt, quàm corona victoriæ.*

Martyrium itaque pro Christo, proque fidei confessione, 5
charitate intercedente susceptum, cum ex se causa sanctitatis existat, facit, vt aliquis nulla alia, ne operum quidem misericordiæ inquisitione præuia, an neque miraculorum? (Quæ tamen pro Confessoribus canonizandis est necessaria) pro martyre canonizari, possit, ac debeat.

CONSVLTATIO CXCVI.

Quænam actiones in Sanctorum Canonizatione requirantur?

ACtio prima. Ante omnia Principes, aut Optimates 1
cum populis locorum Romano Pontifici Seruum Dei canonizandum proponunt, eiusdem vitæ probitatem, opera, & miracula explicantes. Id pluribus mensibus, atque annis interiectis frequenter, ac suppliciter faciendum est, vt ea prorogatione veritas rei clarius in dies eluceat. De hac prima actione tempore Sixti Quinti extat exemplum. Nam Philippi Secundi Hispaniarum Regis, & Ciuitatis, ac Regni Valantiæ nomine sub die 23. Iunij anno 1586. in consistorio secreto per Procuratorem, Aduocato consistoriali accedente, supplicatum fuit, vt res de Beati Ludouici Berttandi vitæ sanctitate ab eodem Pontifice aliquot viris fide dignis in Regno Valentiæ pro eodem Bertrando canonizando committereuiut. Idipsum eodemque modo anno 1604. die 4. Februarij in consistorio item secreto, Clemente Octauo sedente, per duos Nuncios, vel Oratores, Mediolanensi Aduocato consistoriali postulante, suppliciter actum fuit, vt acta videlicet de vita, & miraculis B. Caroli Borromæi pro eo canonizando exhibita diligenter examinarentur.

Actio secunda. Si fama sanctitatis crebrescente, magna- 2
que miraculorum facta in dies accessione, supplicibus postulationibus, & indesinenter quidem insistatur, Romanus Pontifex in consistorio, quod secretum vocant, S. R. E. Cardinalibus canonizationem suppliciter, ac tot vicibus postulatam, proponere consueuit, eaque in consistorio decerni solet, & in Patriam, & Prouinciam illius, qui canonizandus est, pro notitia eorum, quæ denunciata fuerunt, suscipienda scribatur. Publica sanctitatis, & miraculorum fama, populorumque erga canonizandum deuotio, & id genus alia, Episcopis, & honestissimis viris, vitæque integritate insignitis diligenter, ac generatim inuestiganda committi solent.

Actio tertia. Si Episcopi, ac viri integerrimi ea omnia, 3
quæ de seruo Dei canonizando scripta iam fuerant, vera esse respondeant, & omninò affirment, in consistorio item secreto S.R.E. Cardinales à Romano Pontifice rogantur, num scilicet sanctitatis, & miraculorum fama speciatim inuestiganda committi debeat?

Actio quarta. Si veritatis indagatio speciatim commit- 4
tenda censeatur, ijsdem, vel alijs Episcopis, ac viris integerrimis scribendum est, ac diplomate Pontificio mandandum, vt veritatem ipsam, primum de fama, deinde de vita, hoc est de misericordiæ operibus cum vera animi dimissione, vel humilitate coniunctis. Postremò de miraculis, & quidem omnia diligenter, exactè, prudenter, ac fideliter iuxta formam in diplomate præscriptam, necnon iuxta articulos in eodem diplomate comprehensos, inquirant. Omnia hunc in modum examinata, necnon sigillis munita, & inclusa ad Romanum Pontificem mittuntur.

Actio quinta. Hæc tandem ad Romanum Pontificem 5
missa, in Romana Curia aliquot Sacræ Rotæ Auditoribus, quos Papa Capellanos, siue Sacellanos appellat, auctoritate, prudentia, & doctrina insignibus, à Summo Pontifice committi solent, ea tamen lege, vt omnia diligenter perpensitent, titulos item, ac notas, & conclusiones inde conficiant, suumque ijs in rebus omnibus iudicium sincerè subijciant.

Actio sexta. Omnia præfatum in modum ab Audito- 6
ribus Sacræ Rotæ diligenter examinata, & iuxta examen, vel vt aiunt, processum de vita canonizandi formatum disposita, iussu denique Summi Pontificis in Congre-

gatione Sacrorum Rituum à S. R. E. Cardinalibus seuero, ac censorio iudicio, legitimaque cognitione iterum multorum mensium interuallo, diu, ac singillatim examinantur, ac perpenduntur, an scilicet omnia exactè sint ab Auditoribus Sacræ Rotæ comprobata, vel nonnulla ex ijs rebus animaduersione digna censeantur, ita verò, vt Canonizatio iure admitti queat.

7 Actio septima. His ritè peractis Congregationis Sacrorum Rituum Decanus in Consistorio secreto coram Summo Pontifice, vniuersoque S. R. E. Cardinalium Collegio refert sententias in ipsa Congregatione prolatas circa examen, & Sacræ Rotæ Auditorum relationem, in qua processuum acta, & probationes expenduntur, & iudicium super Canonizatione facienda interponitur ad Sacrorum Canonum ritualium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ præscriptum. Si autem Summo Pontifici Canonizatio celebranda videatur, id in sequenti Consistorio, quod semipublicum vocitatur, definiri solet.

8 Actio octaua. Ad Consistorium semipublicum tam Cardinales, quàm Prælati conuenire solent. Patriarchis itaque, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus, qui mitræ, ac pastoralis baculi vsum habent, tunc in vrbe commorantibus, ad Consistorium semipublicum conuocatis, Romanus Pontifex narrat ea, quæ in causa Canonizationis acta sunt, ac legitimè probata, secreta tamen definitione suppressa, quæ in præcedenti Consistorio facta iam fuit, omniumque tam Cardinalium, quàm Prælatorum sententias exquirit.

9 Actio nona. Certa deinde in eodem Consistorio semipublico dies Canonizationis assignatur, qua omnes in certam Ecclesiam, Romanus Pontifex, Cardinales, & Prælati cum vniuerso Clero, & Populo conueniant.

10 Actio decima. Sanctissimus Dominus Noster Papa sermonem habet, acta recitat, & probationes commemorat, adstantesque omnes ad exorandum Deum cohortatur, vt in eo tam graui, tamque arduo negotio diuinam sibi opem largiatur. Denique omnes genibus flexis orant, & cantatur hymnus; *Veni Creator spiritus*.

11 Actio vndecima. Hymno decantato, Summus Pontifex ab oratione surgens, illum de quo agitur, Sanctum esse, definiendo declarat, Sanctorumque catalogo adscribendum, & tanquam Sanctum colendum, ipsiuique festum diem singulo quoque anno celebrandum esse decernit.

12 Actio duodecima. His ritè, ac piè peractis, sententia scilicet Canonizationis pronunciata, Hymnus, *Te Deum laudamus* decantatur, quo tandem expleto, Romanus Pontifex in honorem Sancti Canonizati Missam ritu maximè solemni decantat, atque hunc in modum Canonizatio præsens in tempus absolui, terminarique solet.

CONSVLTATIO CXCVII.

De rebus, quæ pro celebranda Canonizatione fieri solent. De Consistorijs. De suffragijs. De septem honoribus, qui Canonizatis debentur. Et quatenus, etiam à Sede Apostolica non Canonizatis, debeantur?

1 QVamuis ordo iudiciarius modò in Canonizatione Sanctorum obseruari soleat, in primitiua tamen Ecclesia dicta omnia non obseruabantur, quia Sancti eo tempore, plerumque martyrio erant insigniti, in quibus canonizandis tot examinanda non videbantur. His etiam accedit, quod ex fidei feruore, ac Christi meritis miracula, aliaque opera maiorem in modum erant euidentia, quæ idcircò aliqua tergiuersatione occultari non poterant, quinimò eò magis elucebant, quo magis occultabantur. Nunc verò, sapientissimè quidem, dum aliquis in Sanctorum numerum est referendus, omnia ad hanc rem præstandam necessaria, inter doctissimos, ac pijssimos viros, per quam diligentissimè librantur, atque hanc ob causam multi sanè Conuentus haberi solent, treique Sacræ Rotæ Auditores iuris peritissimi, tanquam Iudices integerrimi à Summo Pontifice deliguntur, vt acta omnia de viro Canonizando allata cognoscant, atque expendant in primis, an ritè, ac rectè condita, & an legitima sint testimonia, siue ad probationes idonea.

Deinde verò postquam de omnibus hisce rebus inter Iudices disceptatum est, omnia ad Summum Pontificem referuntur, ac tribus Cardinalibus ad hanc rem præsertim delectis recensentur, ac explicantur. Postremò ab ijsdem Cardinalibus, quorum primus est Episcopus Cardinalis, secundus Cardinalis presbyter, tertius Cardinalis Diaconus, nec non ab alijs è Congregatione Sacrorum Rituum Cardinalibus omnia summa cura cognoscuntur, & maturissimè iudicantur. His tandem, sed longo post tempore omni ex parte examinatis, & absolutis tria in primis Consistoria ad rem hanc perficiendam celebrari solent, quorum primum, secretum, alterum publicum, tertium semipublicum appellant. 2

In primo Consistorio vnus ex tribus Cardinalibus delegatis Iudicibus in Congregatione antiquior, siue primarius, orationem habet, in qua de viri canonizandi vitæ sanctitate, fideique integritate, in qua re totius negocij summa consistit, necnon de laudabili eius obitu, deque miraculis, siue in vita, siue in morte factis, sermonem habet, de quibus specimen mox dabo. His omnibus recitatis, Cardinales sententias proferunt, num in ijs, quæ ad canonizationem pertinent, sit vlterius procedendum. Denique iuxta Cardinalium consilium, & assensum, quid hac in re faciendum sit, decerni solet. 3

In secundo Consistorio Aduocatus Consistorialis actionem habet, in qua vel alicujus Regis, aut Principis, qui virum illum canonizandum curat, ardentissimum, ac perpetuum desiderium cum Christiano zelo coniunctum, egregiè commendatur, eiusdem viri canonizandi sanctimonia, admirabilium virtutum promerita, & miracula, præsertim insignia, enarrantur. In peroratione autem vel Regis, ac Regni, seu Principis, ac Prouinciæ, necnon Ciuitatis nomine postulatur, vt vir ille tantoperè in sanctitate vitæ laudatus, in sanctorum numerum referatur. Tum inde Secretarius Apostolicus ex præcepto Summi Pontificis respondet, Christianamque postulantis pietatem, diuturnamque rei tam piæ postulationem laudat, & tandem propensam Papæ in eo canonizando voluntatem declarat. Sed huius generis negotium tam graue, tamque arduum, maturius, ac diligentius considerandum, esse ostendit. Hinc denique Sacrum Cardinalium Collegium, Patriarchas item, Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates hortatur, vt in eam tanti ponderis rem pro suffragijs ferendis toto mentis conatu incumbant, ac Deum in primis orent, vt sanctitatis suæ mentem lumine Diuino illuminet, quo rectius actionem tantam dirigat, tùm ad ipsius Dei gloriam, tum etiam ad Ecclesiæ Sanctæ amplitudinem, Christianæque pietatis fructus vberrimos. 4

In tertio Consistorio suffragia feruntur, an ille, de quo agitur, in Sanctorum numerum sit referendus. In hoc consistorium non solum Cardinales, verùm etiam Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates pro suffragijs ferendis acciti, conueniunt. Protonotarij Apostolici eidem Consistorio intersunt, ad fidem circa ea, quæ ibi decernuntur, exhibendam. Auditores autem Sacræ Rotæ, præsertim illi, quibus cura iudicandi fuit, ad idem consistorium admittuntur, vt si in processu aliqua oriretur controuersia, vel difficultas, eam explicent, ac declarent. Ante verò quàm suffragia ferantur, Summus Pontifex è solio suo habet orationem, in qua de re ad tam grauem, tamque arduam actionem pertinente, verba facit. Deinde pro Sancto canonizando sententias dici iubet, Tum suo quisque statim ordine sententiam dicit. 5

Vbi verò primum Romanus Pontifex singulorum sententias audiuit, certam canonizationis diem decernere solet, ac locum, vel hoc ipsum propediem decernendum promittit, omnesque tam Cardinales, quàm Prælatos cohortatur, vt orationibus, ac ieiunijs, alijsque pijs operibus operam nauent, Deum humillimè obsecrantes, vt de canonizatione proposita, omniumque sententijs comprobata, quid faciendum sit, Sancti spiritus doceat illustratione. 6

Decreto canonizationis pronunciato, Indulgentia visitantibus Ecclesiam, & sepulchrum, vbi corpus canonizati requiescit, concedi solet. Deinde Missa solemnissimo ritu à Summo Pontifice decantatur, multaque item alia ante, & post decreti pronunciationem fiunt iuxta ritum in Sacrarum Cæremoniarum libro præscriptum. Honores autem, qui exhibentur canonizatis ex vi decreti, necnon ex ipso Sanctorum iure, sunt huiusmodi. 7

I. Ca-

I. Canonizati Catalogo Sanctorum adscribuntur, hoc est iubetur, ac statuitur, vt ab omnibus publicè colantur, ac dicantur Sancti.

II. In publicis Ecclesiæ precibus inuocantur.

III. Templa, & Aræ Deo in eorum memoriam, & honorem eriguntur.

IV. Sacrificia tam Sacrosanctæ Ecclesiæ, quàm laudum, & precum, quod passim officium, & Horæ Canonicæ nuncupantur, Deo in eorum honorem publicè offeruntur.

V. Dies festi in eorumdem honorem celebrantur.

VI. Imagines eorumdem pinguntur, addito certo quodam lumine in signum gloriæ, quam habent in Cœlo.

VIII. Eorumdem Canonizatorum Reliquię pretiosis thecis inclusæ, publicè in Ecclesia honorantur.

8 Hæc à Cardinali Bellarmino in prima de Beatitudine Sanctorum libro enarrantur, vbi etiam Sanctos nondum Canonizatos cultu non publico, sed priuato coli posse, rationibus, atque exemplis probatur. Id quod in eo item, quod in 3. *decretal. lib. de Reliq. & venerat. Sanctor. cap.* 1. legitur, colligi potest. Ibi enim Alexander Tertius, dum publicum nondum Canonizatis cultum exhiberi prohibet, priuatum permittere censetur, sicut etiam Doctores eo in loco affirmant. Cultus verò publicus non est ille, qui coram alijs exhibetur, sed qui totius Ecclesiæ nomine, & tanquam ab Ecclesia institutus. De quo nos alibi.

9 Et, quamquam Sanctos, nondum Canonizatos credere, ac vocare Sanctos liceat, eos tamen, tanquam Sanctos ab Ecclesia catalogo Sanctorum adscriptos prædicare non licet, & quamuis nonnulli honores modo commemorati ijsdem non Canonizatis priuatim exhiberi possunt, tertius tamen, & quartus eis nullo modo dari posse videntur. Templa enim, & Altaria, & sacrificia ex sui natura sunt publici cultus, quia nullum sacrificium in Ecclesia est, nisi commune, & à Deo ipso institutum. Templa verò, & Altaria ad Sacrificium referuntur.

10 Quamuis denique Sanctos, nondum Canonizatos priuatim inuocare liceat, in Litanijs tamen publicis non licet, nec etiam in sacro officio, nisi id à Summo Pontifice expressè concedatur; Vnde non solum diuinum officium, sed etiam Missæ Sacrum in eorum memoriam, ac festos dies celebrari, eorumque Imagines depingi posse concessit Clemens VII. Sigismundo Poloniæ Rege suppliciter postulante, in memoriam Sancti Hiacynthi.

11 Vt autem pro Sanctis Canonizatis habeantur, sufficit, quod in eorum honorem Templa, & Altaria tantùm Deo sint constituta, cùm illa publicum cultum nomine Ecclesiæ denotent, & erectio Altaris cum Imagine alicuius Sancti signum est Canonizationis. Canonizatis enim tantùm Ecclesia ea permittit, vt ex Petro Damiani docet Baronius ad ann. 993. §. *non est autem*, quem refert, ac sequitur Moises. *cons.* 45. *num.* 32. Vel quod Sacrificium in illorum memoriam Deo sit oblatum, quod magis, ac præcipuè ipsum nomine Ecclesiæ cultum confirmat, cùm nullum in ea fiat Sacrificium, quod non sit commune à Deo institutum, & Templa, & Altaria ad ipsum referuntur, vt iam diximus.

12 Nec obstat, quod quamplures Sancti non sint à Sede Apostolica Canonizati, neque eis ab Ecclesia vniuersali præfati honores exhibeantur. Quia nedum Ecclesiæ particulares, sed etiam Ecclesia vniuersalis venerantur Sanctos antiquiores, non ex vi legis, vel alicuius decreti Summorum Pontificum, sed ex antiqua consuetudine, cum expresso, vel saltem tacito Sedis Apostolicæ consensu, sine quo illa nulla esset, vt in hac specie Bellarm. *loc. cit. cap.* 8. ex Diu. Thoma 1. 2. q. 97. *art.* 3. Moises. *cons.* 46. *num.* 12. & fusè Lezana *consult.* 2. *num.* 11. *& seqq.* vbi in terminis Sanctorum suæ Religionis Carmelitanæ, quæ à Sede Apostolica non fuerunt Canonizati, sed ex antiqua consuetudine ab eadem Religione coluntur, probat hanc consuetudinem sufficere, vt eorum festa celebrentur, & officium recitetur.

13 Hæc autem consuetudo debet esse immemorabilis. Nam ea probata, censetur probatus iustus titulus *cap.* 1. *ad fin. de præscript. in* 6. Mascard. *de probationib. conclus.* 1229. *num.* 8. & iustitiam permanentem habere censetur, ac tituli defectum supplet, Couarr. *de præscript. par.* 2. §. 3. *num.* 9. ita, vt alius titulus non requiratur, Gabr. *com. concl. de præscript. concl.* 1. *num.* 4. *&* 47. Rota *decis.* 977. *num.* 4. *p.* 1. *& decis.* 11. *num.* 2. *&* 3. *par.* 2. *& decis.* 631. *num.* 3. *in fin. par.* 4. *recent.* quicquid dixerit Paul. Rub. *ad decis.* 14. *num.* 20. *par.* 2. *recent.* Habetque locum etiam in reseruatis Principi, *l. hoc iure*, §. *ductus aquæ*, *ff. de aqu. quotid. & æst. cap. super quibusdam*, ibique Gloss. *v. non extat memoria de verb. signifi.* nec requiritur probatio scientiæ Principis, Dec. *cons.* 2. *lib.* 1. & ex cursu tanti temporis præsumitur iustus vsus, & quod intercesserit auctoritas, & consensus Pontificis ex congestis à Rota *d. decis.* 11. *num.* 3. *p.* 2. *recent.* & in terminis immemorabilis tituli Beatitatis acquisiti ante decretum Alexandri III. *in cap. Audiuimus de Reliq. & vener. Sanctor.* tradit Scacch. *de cult. & venerat. Sanctor. sect.* 1. *cap.* 8. *vers. Si vero titulum fol.* 49. *littera C.*

14 Extatque etiam in hac specie Constitutio Vrbani VIII. quæ incipit, *Sanctissimus*, edita 4. Aprilis 1625. vbi Summus Pontifex postquam prohibuit venerationem, & cultum hominum, qui obierint cum fama sanctitatis, vel martyrij à Sede Apostolica non Canonizatorum, nec Beatificatorum, subdit hæc verba, *declarans id, quod per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Quod tempus longissimum, illiusuè immemorabilem cursum idem Vrbanus in alia sua Constitutione, cuius initium est, *Cœlestis Ierusalem*, emanata 5. Iulij 1634. declarauit, debere esse illud, quod excedit metam centum annorum.

15 Hæc autem scientia, & tolerantia magis præsumitur, quando hic cultus adhibitus est notoriè. Quia tunc verisimile est, Summum Pontificem illum sciuisse, Capyc. *decis.* 4. *num.* 30. Menoch. *præsumpt.* 132. *num.* 71. Et multò magis præsumitur scientia, & tolerantia Ordinarij, quando hic cultus publicè est exhibitus in locis suæ iurisdictionis, cùm non sit verisimile, quod res tanti ponderis, quæ publicè fit, ab eo fuerit ignorata, & ex dicta Constitutione Vrbani, *Sanctissimus*, alternatiuè sufficit scientia Sedis Apostolicæ, aut Ordinarij ob dictionem, *vel*, quæ ex sui natura, maximè quando inter diuersa replicatur, est disiunctiua, seu alternatiua, vt per Barbos. *dict.* 414. *n.* 1. *& seqq.* sufficitque, vt altera pars verificetur.

16 Quæ quidem omnia procedunt tam de consuetudine, quàm Sancti coluntur ab Ecclesia vniuersali, quam de ea, qua illos venerantur Ecclesiæ particulares, etiamsi in Kalendario, & Martyrologio Romano descripti non sint. Sed probatur primo ex Constitutione Gregorij XIII. quæ incipit, *Emendato iam Kalendario* impressa in principio Martyrologij, à Cardinali Baronio notis illustrati, vbi Summus Pontifex postquam decreuit, vt in peragendo diuino officio de Sanctis in Choro illud tantum Martyrologium adhibeatur, ne existimetur, vt perpendit Lezana *loc. cit. n.* 23. non posse fieri officium de Sanctis, in ipso Martyrologio non appositis, ac ita subdit: *Si quos alios habuerint Sanctos in suis Ecclesijs, aut locis celebrari solitos, eos in hunc librum ne conferant, sed separatim descriptos habeant.* Ex cuius Constitutionis verbis elicitur, vt ait Scacch. *ibid. sect.* 11. *cap.* 4. *vers. Verum contra hoc*, a Gregorio prohibitum esse conscribi in hoc Martyrologio nomen cuiusuis Sancti, licet de eo in aliqua Ecclesia officium recitetur. Nam aliud est legitimo loco legi, aliud nomen eiusdem imprimi. Illud enim respicit Horarum Canonicarum recitationem, & Vesperas illius diei. Vnde vbi aliquod officium Vesperarum dicitur, ex rubrica primo loco legi debet in Martyrologio, licet in lectione ipsius Martyrologij eiusdem diei vltimum locum, aut nullum haberet. Hoc verò, nempè imprimere nomen illius in eodem Martyrologio respiceret quandam extensionem cultus, quod nemini absque Sedis Apostolicæ consensu, ne quidem Episcopis, permittitur.

17 Et propterea verum est, subdit Scacc. *vers. seqq.* non valere argumentum ad effectum Canonizationis à recitatione officij ad impressionem in Martyrologio, quamuis, si officium constaret recitari de licentia Sedis Apostolicæ, esset validum argumentum ad extensionem cultus Sancti, de quo recitatur in particulari Ecclesia, & propterea in Martyrologio possit describi de licentia eiusdem Sedis, ad quam pertinet extollere, ac extendere cultum Sanctorum.

18 Deindè probatur ex Rubrica ipsius Martyrologij §. 4. in qua hæc habentur: *Festa, de quibus eo die fit officium, semper primo loco ponuntur, quod etiam seruandum erit, & in festis mobilibus, quæ pronuncianda sunt, vt infra dicetur, & in*

in Sanctis proprijs particularium Ecclesiarum in hoc Martyrologio non appositis, qui in ijs tantum Ecclesijs, & locis, vbi præcipuè eorum memoria celebris habetur, legi poterunt, etiam primo loco, si de illis ibidem agatur. Si verò non agatur, post Sanctos in hoc Martyrologio descriptos Ordine suo, videlicet Martyres post Martyres, Confessores post Confessores, Virgines post Virgines.

19 Ac, licet Scacchus *dict. sect. 11. cap. 4. in fine*, dicat, hanc Rubricam, debere intelligi de Sanctis Canonizatis, vel receptis ab Ecclesia Romana, vt Canonizatis, si tamen, quod ipse tradit, verum esset, ijdem Sancti fuissent descripti in ipso Martyrologio, & per totam Ecclesiam Vniuersalem colerentur, atque adeò intelligenda est de Sanctis, de quorum Canonizatione non constat, sed de consuetudine in aliquibus Ecclesijs coluntur. Quinimò ipse Scacchus *ibidem*, rursus affirmat ex eadem Rubrica posse ob hanc consuetudinem in particularibus Ecclesijs legi in Martyrologio Sanctorum nomina, qui in illis coluntur per vniuersalem Ecclesiam extendi, ipsos in Martyrologium prædictum absque licentia Sedis Apostolicæ inserendo.

20 His accedit, quod in eadem Rubrica Martyrologij §. 5. præscribitur, vt quælibet lectio quotidiana debeat terminari his verbis: *Et alibi aliorum plurimorum Sanctorum Martyrum, & Confessorum, atque Sanctarum Virginum, &c.* Quæ clausula est antiquissima, & legitur in vetustissimis Martyrologijs, ac præcipuè in singulis lectionibus Martyrologij Adonis, & in quodam vetustissimo Martyrologio manuscripto, quod seruatur in Archiuio Sanctæ Mariæ de Pulsano Montis Gargani in Apulia, vt testatur Ioannes Grimaldus Societatis Iesu in vita Sancti Rugerij Episcopi Camensis, siue Canusini *annot. 1. in fine*.

21 Sub his autem verbis legitur implicitè in singulis Ecclesijs memoria cuiuslibet Sancti, qui in aliqua particulari Ecclesia tantùm colitur, Scacch. *loc. cit. sect. 1. cap. 7. versic. Communes quoque Ecclesia praxis fol. 81. lit. N. & fol. 82. littera A.* cuius hæc sunt verba. *Communis quoque Ecclesia praxis plausum populorum de sanctitate alicuius prædefuncti roborat, atque confirmat, vt nulla indigere Beatificatione, aut Canonizatione ferè videatur, qui communi populorum voto Sanctus censetur, vel ei de Beatificatione, aut alicuius talis Dei serui Canonizatione agatur, præstantissimum inde argumentum, & validum hauriri constat. Per totam namque Ecclesiam diuersis in Episcopatibus, Ciuitatibus, Oppidis, ac locis plures Dei serui coluntur, ad eorumdem honorem Horæ Canonicæ recitantur, & Missæ Sacrificium ad illorum memoriam supremo Numini offeruntur, de quorum Beatificatione, ac Canonizatione nihil certi habetur, quia etiam plurimorum talium Sanctorum Dei nomina sub titulo sanctitatis in Martyrologijs leguntur, quorum quidem tanta est multitudo in diuersis Orbis regionibus, vt propterea in fine lectionis eiusdem Martyrologij addatur: Et alibi aliorum plurimorum Martyrum, & Confessorum, atque Sanctarum Virginum, quibus quidem sub titulis comprehenduntur quotquot per Orbem sanctitatis sub titulo à fidelibus venerantur.*

22 Postremò probatur ex Rubrica prima Breuiarij Romani *de offic. duplic.* quæ sic ait: *Officium fit duplex, &c. & in festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, Religiones, vel Congregationes consueuerint solemniter celebrari cum officijs proprijs à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis, seruata tamen forma huius Breuiarij, alioquin de communi, etiamsi prædicta in hoc Kalendario non sint descripta*. Ex quibus clarè apparet, posse etiam recitari officium duplex de Sanctis non Canonizatis à Sede Apostolica, qui de consuetudine alicuius particularis Ecclesiæ, Religionis, vel Congregationis solemniter coluntur, quamuis in Kalendario Romano non sint descripti, vt eamdem Rubricam in terminis prædictorum Sanctorum suæ Religionis Carmelitanæ considerat Lezana *d. consult. 2. num. 2.*

23 Nec refragatur, quod alia sit ratio Martyrologij, alia Kalendarij Romani, cùm in hoc tantùm Sancti, quorum recitatur officium Ecclesiasticum, in illo verò omnes Sancti ab Ecclesia vniuersali approbati scribi consueuerint, vt expendit Baron. in eodem Martyrologio die 22. Iunij in notis Sanctorum decem millium crucifixorum sub initio, atque adeò hæc Rubrica intelligi debet, quod habeat locum in Sanctis non descriptis in Kalendario, dummodo tamen sint appositi in Martyrologio Romano, & non est inferenda ad Sanctos in hoc non relatos, & qui ab Ecclesia vniuersali non coluntur.

24 Nam respondetur, eamdem Rubricam necessariò intelligendam esse etiam de Sanctis in ipso Martyrologio Romano non descriptis, quos Ecclesiæ particulares tantùm venerantur, alioquin repugnaret dictæ Constitutioni Gregorij XIII. emendato iam Kalendario, & ipsius Martyrologij Rubricæ §. 4. modo recensitis, in quibus statutum est, posse dici officium de Sanctis, qui tantùm ab Ecclesijs particularibus coluntur, etiamsi in Martyrologio prædicto non legantur.

25 Est tamen verum ex ijs, quæ tradit Lezana *cit. consul. 2. num. 35.* ponderando prædictam Rubricam in terminis prædictorum Sanctorum suæ Religionis non Canonizatorum, quod vt illius dispositio locum habere possit, requiritur qualitas cultus solemnis, quæ in ea exprimitur, subditque cum Gauanto mox citando, quod hæc solemnitas importat respectu Cleri sæcularis festiuitatem ipsius Cleri, vel Populi cum pompa exteriori, putà cum processione, apparatu, concursu, & huiusmodi alijs, & ita declarasse ait ex eodem Gauanto Congregationem Sacrorum Rituum 28. Augusti 1628. Respectu verò Regularium, vel Congregationum significat singularem quendam cultum communem alijs festis in Kalendario descriptis, & ex prædicta Rubrica, sufficitque pro his Sanctis, quorum festa solemniter celebrantur, quod si non habeant officia propria, sumantur de communi,

26 Nec etiam, ait Lezana *loc. cit. num. 24.* eidem Rubricæ obstare, quod Beatus Pius V. in sua Constitutione, quæ incipit: *Quod a nobis*, edita anno 1568. statuerit, recitantes officium, conformari debere cum Breuiario Romano, non obstantibus consuetudinibus in contrarium. Quia, ne idem Summus Pontifex videatur sibi ipsi in eadem Constitutione, ac Rubrica contrarius, dicendum est, eum non excludere consuetudines in ipsa Rubrica commemoratas. Dispositio enim generalis ex ratione particulari restringitur *l. Cum Prætor, §. Dulcissimus, ff. de legat. 2. l. Si de re certa, C. de transact.* Et non comprehendit casum specialiter definitum *l. Cum in testamento, §. fin. ff. de hæred. instit. l. seruo manumisso, ff. de pecul. leg.* Et rescripta Summorum Pontificum debent exponi iuxta communes iuris regulas, *c. Cum causam de rescript. & cap. licet de præben.* Rubricæ autem Breuiarij sunt veluti iuris communis totius Ecclesiæ regulæ, vt per Thom. à Iesu *in reg. Carmel.* quem refert, ac sequitur Lezana in sæpè *citat. consult. 2. dicto num. 24.*

27 Idemque in terminis, quod scilicet Beatus Pius V. in sua Constitutione non deroget consuetudinibus festorum solemnium Sanctorum, quę seruari præscripsit in eadem Rubrica, & in alijs subsequentibus, nempè *tit. 2. de offic. semidupl. num. 1.* ibi, *Officium fit semiduplex, &c. & in festis proprijs quorundam locorum, seu Congregationum, quæ solemnius apud illas, quàm simplicia consueuerunt celebrari. Et tit. 7. de octau. n. 1.* ibi, *fit de octaua in Paschate, &c. Et in festis aliorum Sanctorum, quæ apud quasdam Ecclesias, Congregationes, & Religiones consueuerunt solemniter cum octaua celebrari*, docet Gauant. *in com. Rubr. Breuiar. sect. 2. cap. 2.* de Bulla Pij V. & vsu eiusdem Breuiarij *num. 27.* his verbis: *Dices, in Rubricis habentur sæpius hæc verba, vt tit. 1. num. 1. tit. 2. num. 1. & alibi, Festa Sanctorum, quæ consueuerunt celebrari. Ergo concedit Pius V. retineri has consuetudines. Respondeo, quod sic se habet textus, celebrari consueuerunt solemniter, vel solemnius. Tum quia alioquin Pius V. sibi esset contrarius, si in Rubricis concederet consuetudines, quas abrogauit in Bulla. Non enim abrogauit consuetudines solemnes, quas concedit in Rubricis. Tum quia verè concessit retineri festa Sanctorum in locis proprijs, non autem quæcumque festa, sed solemniter celebrata*. Subditque Gauantus *num. 28.* quod, licet in eisdem Rubricis *tit. 7. num. 4.* habeantur præcisè sine aduerbio *solemniter* hæc verba, *consueuit celebrari, & tit. 5. n. 1. consuetum celebrari*, tamen posteriores textus pendent à prioribus. Et ideò in eodem sensu accipiendi sunt, ac priores, qui addunt dictum aduerbium, ne inter se pugnent.

28 Minusque obstare poterit huic consuetudini de recitando officio huiusmodi Sanctorum, quod Doctores *in d. cap. 1. de Reliq. & vener. Sanctor.* negant, posse dici officium pro Sanctis non Canonizatis, & qui ab Ecclesia vniuersali non coluntur. Quia pro eorum cultu deficit communis consensus ipsius Ecclesiæ, & ideò pro Sanctis Canonizatis

dici

dici taorùm posse; inquit Gloss. *in cap. 1. v. Sedis Apostolicæ eodem tit. in 6.* prout & alij Doctores docent. Nec Ordinarij, inconsulta ipsa Sede Apostolica, proprijs Kalendarijs Sanctorum officia addere possunt. Nam id prohibuit Sacra Congregatio Rituum octaoa Aprilis 1628. apud Barbos. *in summ. decis. Apostol. v. officium diuinum collect.* 532. *num.* 17. ac refert Gauant. in indice decretorum eiusdem Sacræ Congregationis *num.* 33.

29 Nam respondetur, Glossam, & Doctores *loc. cit.* non posse intelligi de Sanctis, qui ex immemorabili consuetudine, non solum ab Ecclesia vniuersali, sed etiam ab Ecclesijs particularibus coluntur, alioquin aduersarentur prædictis Constitutionibus Vrbani VIII. incipien. *Sanctissimus, & Cœlestis Ierusalem*, ac Gregorij XIII. incipien. *Emendato iam Kalendario*, ac dictæ Rubricæ 1. Breuiarij Romani *de offic. duplic. & d. §. 4.* Rubricæ Martyrologij Romani, vel saltem ex earum dispositionibus Glossæ, ac Doctorum doctrina locum habere desinit, & prædictum decretum Congregationis Sacrorum Rituum anni 1628. posset intelligi, quod Ordinarijs non sit permissum absque consensu Sedis Apostolicæ addere Kalendarijs officia Sanctorum ab ipsis composita, vt colligitur ex illis subsequentibus verbis: *Nisi ea dumtaxat, quæ Breuiarij Romani Rubricis, vel Sacrorum Rituum Congregationis, seu Sedis Apostolicæ licentia concedantur.*

30 Sed dato, quod indifferenter intelligatur, ex eo decreto, prohibitum esse Ordinarijs concedere facultatem recitandi officia pro Sanctis, etiam de communi, inconsulta Sede Apostolica, id tamen non habet locum in casu consuetudinis immemorabilis illa recitandi, ob quam eiusdem Sedis licentia intercessisse præsumitur. Alioquin prædictum decretum non solum dispositionibus quoque memoratarum Constitutionum Vrbani VIII. & Gregorij XIII. ac Rubricarum Breuiarij, & Martyrologij Romani repugnaret, sed etiam esset contrarium alteri decreto eius Sacræ Congregationis in Visensi 2. Iulij 1605. apud eumdem Barbosam *loc. cit. num.* 11. cuius verba sunt: *Officium pro Sanctis, etiam non Canonizatis, potest recitari de communi, vbi viget consuetudo immemorabilis recitandi.*

31 Et quidem hæc consuetudo immemorabilis venerandi Sanctos non Canonizatos à Sede Apostolica incœpit ab initio nascentis Ecclesiæ quoad Martyres, habuitque originem, etiam ab Apostolis. Quare sciendum est duobus modis Canonizationes Sanctorum in Ecclesia Dei introductas esse. Particulariter, & vniuersaliter. Particulariter, vt in vno loco particulari, scilicet in vna Diœcesi, vel Prouincia colantur, honorentur, & habeantur pro Sanctis. Et hoc modo in primordio Ecclesiæ Martyres Canonizabantur ab Episcopis, in quorum Diœcesibus passi erant, cùm ad eos id munus pertineret, vt notant Canonistæ *in cap. fin. de fer.* & tradunt Bellarm. *controu. tom. 1. controu. 7. gener. lib. 1. cap. 7. ac* 10. & alij, quos refert Malnet. *de Canoniz. Sanctor. dub.* 2. Molan. *in Natal. Sanctor. Belgii* 23. *Maii*, Diu. Augustin. *in breuic. collat.* cum Donatistis *collat. 3. cap.* 13. Optat. Mileuit. *lib.* 1. contra Donatistas, aliique apud Molfes. *cons. 46. num.* 10. pateique ex epistola Pij Summi Pontificis ad Iustum apud Baron. *ad annum* 166. *num.* 3. ibi, *Cura autem Sanctorum Martyrum corpora, sicut membra Dei quemadmodum curauerunt Apostoli Stephanum, carceres Sanctorum visita, ne aliquis tepescat in fide, Martyria Sancta Spiritu Sancto preba.* Sanctus quoque Cyprianus *epist.* 37. ad Presbyteros, & Diaconos Carthaginenses, quam ad rem hanc refert Baron. *in Martyrol. cap. 4. & ad annum* 253. *num.* 40. sic ait: *Denique dies eorum, quibus excedunt adnotate, vt commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus.* Idemque seruatum fuit, vt inquit ipse Baronius *ad ann.* 254. *num.* 57. à Gregorio Thaumaturgo de populari lætitia in Natalitijs Martyrum, teste Gregorio Nysseno in vita eiusdem Gregorij, ita de eo scribente: *Descendit rursus in Vrbem, & omni circa regione, vndique peragrata, ac perlustrata, additamentum, quasi corollarium studii sui erga Numen diuinum instituebat, apud omnes, vbique populos, sanciens, vt nomine eorum, qui pro fide certassent, dies festi, atque solemnes Conuentus celebrarentur, cumque alii in alium locum corpora Martyrum deduxissent, per anniuersarii circuli ambitum congregati lætabantur, in honorem Martyrum ferias agentes.*

32 Sed longè ante Pij Summi Pontificis, ac Cypriani, & Gregorij Thaumaturgi Episcoporum tempora, egregiam à maioribus eidem rei nauatam esse operam adeò, vt non modò ab Episcopis, Præsulibus, alijsque, qui in Ecclesia illustriores erant, sed etiam ab infimi Ordinis hominibus Martyrum acta conscriberentur, & statim, ac passi erant, illorum ossa, vel cineres honorificè seruarentur, colerentur, ac in ipsorum honorem sacrificia à Christi fidelibus Deo offerrentur, tradit idem Baronius, & Pontio, Cypriani Decano *ad annum* 258. *num.* 5. qui *ad annum* 58. *num.* 93. ait, hanc consuetudinem ab Apostolis emanasse his verbis: *Non negligenda in primis videntur, quæ de his apud Clementem*, nempè *Constit. lib. 8. cap. 39. Scripta leguntur, manasse hæc scilicet ex Apostolorum institutis, cum antiquæ traditioni Sanctorum Natalitijs celebrandis complures antiqui scriptores adstipulentur, nemo certè, nisi Apostolorum auctoritatem tantam in noua Ecclesia, absque vllo antiquæ scripturæ exemplo, introducere præsumpsisset, neque rursum ab vniuersali Ecclesia recepta esset, nisi id omnes ex Apostolica traditione manasse nouissent.*

Idemque Baronius in Martyrologio *cap.* 4. sub initio ait, 33 quod sicut olim Romæ fuit commissum Notarijs negotium de conscribendis Natalitijs Sanctorum Martyrum, ita hoc idem fuit impositum in alijs Ecclesijs alicui ex earum Clero, vt quot annis eodem recurrente die in cuiuslibet Sancti Martyris memoriam Deo offerrent Sacrificium. Et eodem *cap.* 4. ita prosequitur. *Ex prædicta igitur nota dierum Natalium Sanctorum Martyrum pro commemorationibus faciendis, Martyrologij scribendi prouenit occasio. Cum enim frequens esset Martyrum numerus, decem enim illis, quas numerant, persecutionibus, in vnaquaque Prouincia necatos fuisse quamplurimos, nemo poterit dubitare, atque in chartis Ecclesiæ singulorum nomina, & dies, quibus Martyrium consummassent, notata haberentur, ex eisdem Ecclesiasticis monumentis pridie dies Natalis, vt hodie fit in Martyrologio, annunciabatur in Ecclesia, quorum Natalitia recensenda essent die sequenti, eorumdemque vna cum sacrificio foret commemoratio facienda, eiusmodi Ecclesiasticas tabulas, quibus singulorum Martyrum Natalitia conscripta haberentur, fastos fuisse appellatos optimè, eruditèque notat Pamelius in d. epist. 37. Cypriani. Ille enim in lib. de coron. Martyr.* hæc ait: *Habes tuos census, tuos fastos, nihil tibi cum gaudijs, &c.*

Ita Baronius, qui subdit *loc. cit.* quod hæc antiquitas veneranda, & ab Apostolis manans, semperque seruata, ac propagata traditio non tantùm egit, vt anniuersaria celebritate Sanctorum commemoratio ageretur, sed etiam, vt in ipsorum honorem memoriæ passim erigerentur. Memoriæ enim vocabantur Ecclesiæ, quæ in Sanctorum Martyrum honorem Deo consecrabantur, vt testatur D. Augustinus *de Ciuit. lib. 2. c.* 10. Et hic quidem laudabilis vsus ab Apostolorum temporibus visus est duxisse initium, ea nimirum occasione, quod veneranda Martyrum corpora sub Altaribus recondi consueuerunt secundum illud Ioannis in Apocal. cap. 6. *Vidi sub Altare Dei animas interfectorum propter testimonium, quod habebant*, vt omnes præsertim antiquiores tam græci, quàm latini declarant interpretes. Ex cuius Sacræ Scripturæ *in Apocal.* auctoritate infert Baronius *loc. cit. num.* 7. quod licet Felix primus decreuerit, vt quot annis sacrificia, Martyrum nomine celebrarentur, vt ait Platina in eius vita, longè tamen ante Felicis tempora Ecclesia eiusmodi institutionem sibi vindicauit, & huius Summi Pontificis decretum stabiluisse potius videtur, quod absque scripto Canone, traditione tantùm simpliciter seruabatur. 34

Modus autem hic antiquus Canonizandi Sanctos fuit 35 prius introductus, quoad Martyres, quam quoad Confessores. De illis enim, non autem de istis Ecclesia ab initio festum celebrare cœpit, & post multos annos à Christianæ Religionis fundatione in Pontificatu Bonifacii IV. sub anno 608. ignorabatur, fuisse generaliter constitutos dies festos pro Sanctis Confessoribus, ex quo enim ab eodem Bonifacio Pantheon in honorem Beatæ Virginis, & omnium Sanctorum consecraretur, titulus fuit ei datus Sanctæ Mariæ ad Martyres, nulla habita Sanctorum Confessorum commemoratione, Platina *de vit. Pontific.* in principio vitæ eiusdem Bonifacii, Innocentius III. *de myster. Miss. lib. 3. cap.* 10. & D. Augustinus *de Sanct. Virg. cap.* 45. Et ex eadem ratione in Canone Missæ Sanctorum, & Sanctarum Martyrum memoria tantùm, & non Confessorum re-

recensetur. Quia tempore, quo idem Canon fuit compositus, nullum festum de Sanctis Confessoribus celebrabatur, & quod hæc Sanctorum Martyrum commemoratio in Canone Missæ sit vetustissima, tradit quoque Durandus *de ritib. Eccles. Cathol. lib. 2. cap. 35. num. 3.*

36 Huiusmodi autem mos particulariter Canonizandi cessauit, & Sanctorum Canonizatio fieret cum omni omninò diligentia, & ne populo detur errandi occasio ita, vt non Sancti pro Sanctis haberentur, & ob alias rationes, quas refert Tuschus *v. Canonizatio concl. 41.* & ante eum Gloss. *in d. cap. 1. d. v. Sedis Apostolicæ de Reliq. & vener. Sanctor. in 6.* fuit secundus modus canonizandi vniuersaliter præscriptus ab Alexandro III. ac Innocentio III. *in cap. 1. & 2. eodem tit.* vt scilicet nullus pro Sancto colatur, nisi fuerit Canonizatus à Sede Apostolica, ad quam pertinet solum decernere, quid credendum, quidue agendum sit de rebus, quæ fidem, ac Religionem respiciunt, vt per Doctores adductos à Molfesio *d. cons. 46. num. 11.* Atque hi ab vniuersali Ecclesia, seu fidelium Congregatione, vti Sancti coli debent.

37 Et nihilominus certum est ante prædicta Alexandri III. & Innocentij III. decreta aliquos Sanctos fuisse à Summis Pontificibus Canonizatos, qui fuerunt vndecim, quorum nouem enumerantur à Rocca *de Canoniz. Sanctor. in Catalogo*, à Summis Pontificibus ab anno 804. vsque ad 1601. Canonizati, & duo alij fuerunt ab ipso prætermissi, quorum Constitutiones sunt inter congestas in Bullario *tom. 1.* Ante verò annum 804. non legitur aliquis in Sanctorum numerum ab vllo Summo Pontifice adscriptus, vt ait se credere Bellarm. *d. cap. 8.* ac refert quoque Surius *tom. 2. cap. 9.* licet Auctores in id non conuenire, tradat Molfes. *eod. cons. 46. num. 15.* Nam aliqui existimant B. Trudpertum anno 770. fuisse Canonizatum à Stephano Papa Tertio, vt ex libello Sanctorum Ecclesiæ Constantiensis, nondum typis excuso, habetur. Ii autem primi vndecim Sancti Canonizati sunt sequentes.

S. Suitbertus à Leone III. anno 804. 9. Septembris.

S. Vldaricus, Augustæ Vindelicorum Episcopus, à Ioanne XV. anno 993. Mense Februarij.

S. Simon, Monachus Treuerensis, à Benedicto IX. anno 1035.

S. Stephanus, primus Hungarorum Rex, & S. Emmericus eius filius ab eodem Benedicto IX. anno 1036. 4. Nouembris.

S. Vvolfangus, Ratisponæ Episcopus, à Leone IX. anno 1049.

S. Gerardus, Episcopus Tullensis ex Colonia Agrippina ab eodem Leone IX. anno 1052.

S. Antilaus, Episcopus Zamorensis, ab Vrbano II. circa annum 1088.

S. Petrus, Episcopus Anagninus, à Paschali II. anno 1110. 4. Ianuarij.

S. Hugo, Episcopus Gratianopolitanus, ab Innocentio II. anno 1134. 22. Aprilis.

S. Henricus primus, Romanorum Imperator, ab Eugenio III. anno 1152. 13. Martij.

38 Post prædicta verò decreta Alexandri III. & Innocentij III. ij, qui fuerunt in Sanctorum numerum cooptati ab eodem Alexandro, sunt Eduardus, Anglorum Rex, Bernardus Abbas Claræ Vallis, Thomas, Episcopus Cantuariensis, & M. Galganus Eremita, reliqui fuerunt Canonizati à Summis Pontificibus successoribus ita, vt omnes, computatis prædictis vndecim Sanctis ante Alexandrum Tertium vsque ad Pontificatum Vrbani Octaui inclusiuè, qui fuerunt congesti à Rocca *loc. cit.* & referuntur in prædictis Constitutionibus Apostolicis, in Bullario positis, ad septuaginta duos tantùm ascendant, præter aliquos Regulares Martyres ab eodem Vrbano Octauo Sanctos declaratos, & si qui hunc numerum excedunt, perpaucos esse, ait Rocca eodem *Catal.* in fine, & de his à Summis Pontificibus in Sanctorum numero ante tempus Alexandri III. adscriptis, poterunt videri Trithemius *in lib. de viris illustribus*, Demochates *in tabul. Episcopor. Aurelian. num. 5. lib. de omnib. Episcopat. German. cap. 9. & seqq.* ac Molan. *in append. ad Martyrolog.* Vsuardi. Cæteri verò innumerabiles Sancti Martyres, & Confessores ab Ecclesia vniuersali, & Ecclesiis particularibus, siue sint in Kalendario, & Martyrologio Romanis, siue non descripti, de consuetudine coluntur.

39 At deindè, tradentibus Dino Augustino *dict. collat. 23.* Molan. *loc. cit.* & Baronio *in notis ad Martyrolog. 2. Aprilis v. Sanctorum numero*, alius mos fuit in Ecclesia Catholica introductus in Canonizatione Martyrum. Cùm enim quis martyrio occubuisset, Episcopus, sub cuius ditione id contingebat, rem deferebat ad Primatem, qui, conuocato Episcoporum suffraganeorum Concilio, eius martyrium illis communicabat, &, si, re benè perpensa, decernebatur, passum inter Sanctos in tota Ecclesia habebatur. Hunc morem cœpisse in Africa tradit Baron. *ad ann. 302. n. 126.* quem in alijs Prouincijs seruatum quoque credit, & hanc fuisse veterem praxim Ecclesiæ, affirmat Scacch. *dict. sect. 1. eod. cap. 7. fol. 28.* & Molfes. *d. cons. 46. num. 13.* ait idem antiquitus fuisse posteà quoque introductum pro Sanctis Confessoribus. Si quis enim cum opinione sanctitatis obierat, & in vita, & post mortem miraculis claruisset, res hæc agebatur, ac diligenter discutiebatur in Synodo, siue Concilio Prouinciali, & eius assensu ille eleuabatur, id est canonizabatur cum mirabili gaudio, ac concursu populorum.

40 Et ideò innumeros Sanctos Confessores non à Sede Apostolica, sed hoc modo in Sanctorum numerum relatos vniuersalis venerata est, ac veneratur Ecclesia, quorum plurimi referuntur à Sancto Gregorio Turonensi in historia Sanctorum Patrum, & à Sancto Gregorio Papa *in lib. dialog.* & inter eos plures Sancti insignes conspiciuntur, quales sunt, Antonius Abbas, Hilarion, Gregorius Nyssenus, Ioannes Chrysostomus, Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, alijque.

41 Nec obstat, quod huiusmodi consuetudo colendi Sanctos non Canonizatos à Sede Apostolica, magno periculo falsi cultus exhibendi ijs, qui verè Sancti non sunt, neque cœlesti gloria fruuntur, subiaceat, prout aliquando contigit in Ecclesia, vt alibi retulimus. Ideòque semper hac in re Ecclesia magnam adhibuit diligentiam, ne falsis Sanctis cultus aliquis adhiberetur, vt patet ex pluribus Concilijs, quæ refert Lezana *d. consult. 2. num. 28.* & ex Concil. Trident. *sess. 25. de inuoc. vener. & Reliq. Sanct.*

42 Quia respondetur cum eodem Lezana *loc. cit. num. 29.* quod casus prædicti, aliique consimiles particulari Dei prouidentia fuerunt manifestati, & verba illa, quæ Augustino tribuuntur, *multorum corpora honorantur in terra, quorum animæ torquentur in gehenna*, Bellarm. *d. lib. 1. de Sanct. & Beatit. cap. 10.* testatur, quod nunquam in operibus Sancti Augustini reperire potuit, & etiamsi reperirentur, subdit, intelligi debere de impiis, qui superbissimis sepulchris honorantur in terris, quorum animę in gehenna torquentur, vel de corporibus defunctorum fraude aliqua pro Corporibus Sanctorum suppositis, vel de Martyribus Donatistis, qui ab hæreticis, vti Sancti honorabantur, etsi prædicta vrgerent, necessariò sequeretur, quod solum ij, qui à Sede Apostolica sunt Canonizati, ab Ecclesia coli deberent, & tamen verum est, innumeros non Canonizatos ab eadem Sede ex longæua consuetudine cum eius tacito, vel expresso consensu, legitimè præscripta ab Ecclesia, vti Sanctos, coli, & honorari. Prætereà casus prædicti rarò eueniunt, & ideò non possunt vitiare factum legitimum ex immemorabili consuetudine, vt in terminis docet Molfes. *d. cons. 45. num. 68.* Lex enim attendit ea, quæ ordinariè, non quæ rarò contingunt, *l. nam ea, ff. de legib.*

43 Minusque obstat, si nullibi extaret eorum memoria. Nam satis notum est, acta Martyrum, quæ Romæ iussu Clementis, & in alijs Prouincijs iussu aliorum Romanorum Pontificum congesta sunt, magnam iacturam passa esse tempore Imperatorum, qui Christianos persequebantur, præsertim Diocletiani, vt tradit Baron. *ad ann. 60. n. 45.* his verbis: *At non Romæ tantum, & locis extra Vrbem positis, sed in alijs Ciuitatibus, atque Prouincijs sub eodem Nerone passi Martyres reperiuntur. Nam tradit Orosius lib. 7. cap. 7. per omnes Prouincias pari persecutione christianos vexari à Nerone mandatum esse. Horum enim magna ex parte nomina exciderunt, exustis Ecclesiarum monumentis à Diocletiano Imperatore, vt suo loco dicemus adeò, vt vix paucorum habeatur mentio in Romano Martyrologio; sed omissis cæteris, cùm non nostri sit instituti omnium Ecclesiarum Martyres omnes prosequi, quæ pertinent ad ea, quæ Romæ gesta sunt, tantummodo nunc prosequamur.*

44 Videatur etiam idem Baronius ad *Martyrolog. cap. 3.* vbi fusè agit de iactura actorum Martyrum, quorum plura

non

non solùm fuerunt flammis tradita ; sed etiam alia diminuta conspiciuntur ita, vt quo martyrij genere aliqui eorum, quos etiam Ecclesia vniuersalis veneratur, obiere, ignoretur, vt inquit idem Baron. *ad ann.* 302. *n.* 128. & ad Martyrolog. *cap.* 8. vbi refert Gregorium Papam *lib. 7. Regist. epist.* 29. ad Eulogium, Episcopum Alexandrinum, hoc sic attestantem: *Nos pene omnium Martyrum distinctis per dies singulos passionibus collecta in vno Codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemnia agimus. Non tamen in eodem volumine quis, qualiter sit passus, indicatur, sed tantum locus, & dies passionis ponitur. Vnde fit, vt multi ex diuersis Terris, atque Prouincijs per dies, vt prædixi, singulos cognoscantur coronati.* Et quo tempore fuerint aliqui ex prædictis Martyribus passi, etiam ignoratur, vt habetur in Martyrologio in eisdem notis, nempè Bassæ, & Sociorum 10. Augusti, ab eodem Baronio instructis. Sufficit ergo traditio, siue consuetudo immemorabilis de eorum cultu.

45 Nunc præsto, quod promisi, specimen nempè relationis, quæ siue spectes vitam, siue virtutes, siue miracula, siue genus ipsum dictionis, siue omnia, siue singula, verè mirabilis est, En illa,

RELATIO FACTA

in Consistorio secreto coram S. D. N.

GREGORIO PAPA XV.

A Francisco Maria, Episcopo Portuensi S. R. E. Cardinali à Monte

Die 24. Ianuarij 1622. super vita, sanctitate, actis Canonizationis, & miraculis

BEATI FRANCISCI XAVIER, è Societate Iesu.

46 Diuinæ prouidentiæ consilio statutum est, Beatissime Pater, vt Christus Deus, & homo ineffabili mysterio in tempore de Virgine natus, suæ legis splendore humanum genus ad salutem illustraret, quem propterea æterni Patris nomine ita Isaias alloquitur: *Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.* Non tamen omnibus per seipsum Christus hoc beneficium contulit, sed intra Iudeæ fines se continuit, inde verò Apostolos, tanquam sol, splendidissimos radios misit in vniuersum mundum prædicare Euangelium, nec Apostoli, electi à Deo nuncij, omnes Orbis terræ Prouincias peragrarunt, sed cum falli non possit diuini oraculi vox, quæ de illis prædixit: *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum*, Apostolis Apostolici viri successerunt, qui ab hac Sancta Sede missi Christum Dei, salutem, ac veram mundi lucem alijs subindè Prouincijs prædicarunt.

47 Hos inter seruus Dei Franciscus Xauerius ita eluxit, vt in eo diuini oraculi pars illa impleta esse videatur: *Et in fines terræ verba eorum.* Diuino enim beneficio segregatus in Euangelium Dei, qua immensa patent Oceani littora ad Orientem solem deduxit sonum Apostolorum: *Et in fines Orbis terræ verba eorum.* Nam, vt taceam Indos, Brachmanas, & Malabares, ad quos aliqua Euangelij fama olim emanarat, & multorum sæculorum ætatibus obliterata, Xauerij prædicatione reuixit, ipse primus Parauis, Malais, Iais, Acenis, Mindanais, Mobruensibus, ac Iaponibus Apostolico sanè spiritu, & virtute Euangelicæ lucis fulgorem induxit, & salutem annunciauit. Vltra quas Prouincias ad Orientem solem nihil reliquum Orbis terrarum habet.

48 Nuncius tamen ille hinc discessit Apostolicus, à Paulo Tertio Pontifice Summo missus, vt illis gentibus salutem nunciaret, & Apostolus inde reuertitur. Hoc enim nomen Apostulicis factis primum in Lusitania obtinuit, deindè in India, Iaponia, Sina, & reliquis Orientis Prouincijs conseruauit. Communi enim omnium consensu, non nisi Apostolus nominatur, meritòque tam honorifica appellatione dignus censetur, qui Apostolico planè spiritu in tot Prouincijs Euangelium prædicauit, ita Domino cooperante, & sermonem serui sui confirmante sequentibus signis, vt multa centena hominum millia doctrina, & miraculis, Apostolorum miraculis simillimis, ab idolorum seruitute ad veram libertatem filiorum Dei traduxerit, in fide instituerit, & propria manu baptizauerit, inter quos Reges, ac Principes non pauci numerantur. Quod Apostoli nomen ab hominibus seruo suo tributum insigni miraculo Deus confirmasse videtur, cum illi non solum miraculorum, sed etiam linguarum dona concesserit, quibus olim Apostolos Hierosolymis ad prædicationem Euangelij armauit.

Apostolus igitur ad hanc Sanctam Sedem reuertitur, 49
qui Apostolicus Nuncius ab illa missus est, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, quem tu summe Sacerdos benedicas, & Deo offeras. Illius enim fructus sunt tot millia hominum Catholicæ Ecclesiæ aggregata, tot illustrium virorum victoriæ, qui in illis Prouincijs, in quibus Euangelium prædicauit, pro fide tuenda sanguinem profuderunt, hodieque profundunt, constantia, & patientia, qua innumeri Confessores inter acerbissimas persecutiones fidem tuentur, illius etiam fructus est nomen, & fama, quam Apostolicæ sanctitatis, vbique obtinuit, & desideria totius Ecclesiæ de illius Canonizatione, nulla etiam natio est in Orbe Christiano, quæ Xauerium, eximiè Sanctum, non prædicet, cupiatque plenos illi Beatorum honores ab hac Sancta Sede pro tantis meritis tandem decerni.

Hæc igitur celebris fama, communique Ecclesię vox, 50
ac desiderium Pauli V. fel. record. animum inclinarunt, vt ad preces totius Societatis Iesu, illiusque Præpositi Generalis in ordinem ad Canonizationem de vita, & sanctitate huius heroici viri, iuxta Sacros Canones inquiri iusserit, proptereaque fabricatis processibus de iure, ac stylo necessarijs, illisque maturè per plures annos discussis, hodie in eo statu causa versatur, vt legitimè instructa videatur, & iussu sanctitatis vestræ coram amplissimo Sacro Senatu illius statum relaturus, breuitati consulendo, tripartito ordine illum explicabo.

Primò, vitam, actiones heroicas, virtutes huius serui Dei proponam.

Secundò, res in huiusmodi causa ordinatim gestas.

Tertiò, miracula insignia, a Deo eius intercessione facta, vt si priora duo sanctitas vestra approbatione digna esse iudicauerit, & hanc postremam partem recensendam decreuerit, rogatis de more singulorum Reuerendissimorum Dominorum meorum sententijs, quid pro Dei gloria, & Catholicæ fidei exaltatione magis expediat, deliberare, & statuere possit.

De vita.

In ea Nauarræ partes, quæ trans Pyreneum Montem ad Hispaniam pertinet, natus est seruus Dei Franciscus Xauerius anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo in Castello Xauier, à nobilibus parentibus Ioanne Iasso, regij eiusdem Prouinciæ Consilij Præside, & Maria Azpilcueta, Xauerij oppidi, & aliorum circa locorum dominis, à quibus piè educatus, & christianæ disciplinæ rudimentis diligenter instructus, vbi ætas adoleuit, Lutetiam Parisiorum missus est, vt in celebri illa academia litterarum studijs animum excoleret. Cùm one de eo domum reuocando pater cogitaret, Maria Magdalena, Francisci soror, quæ Gandię discalceatarum virginum magna sanctitatis fama Monasterium regebat, de patris consilio, ac fratris futura gloria diuinitus edocta ad patrem scripsit, Parisijs Franciscum omni ope foueret, vt in studijs pergeret, etiamsi opus esset domesticum censum in ea re exhaurire, quia nimirum electus à Deo noui Orbis Apostolus erat.

Parisijs ergo amicitiam contraxit Franciscus cum Ignatio Loyola, Societatis Iesu postea parente, & fundatore, qui eum ad diuinam gloriam procurandam socium à Deo multis obtinuit precibus, & lacrymis, spiritualibusque exercitationibus instruxit. Quibus ille tantum profecit, vt Euangelicæ perfectionis amore incensus, sæculi honoribus, ac diuitijs contemptis, durum, ac vile vitæ genus, eodem Beato Ignatio duce, animosè aggressus sit, & constanter prosecutus. Victum emendicando quærebat, orationi, ac diuinis rebus vacabat semper, corpus ieiunijs, alijsque pœnis affligebat.

Egressus Parisijs in Italiam venit, & dum peregrinandi in Palæstinam tempestatem expectat cum socijs, vt Turca-

earum conuersione sibi incumberent, cuius rei voto se adiunxerant, Venetijs, Bononiæ, alijsque Vrbibus præclaro sanctitatis exemplo, & spiritus ardore concionando, alijsque pietatis, & charitatis officijs proximorum saluti indefesso incubuit studio. Venetijs ad titulum paupertatis Sacerdos creatus, magno humilitatis, & charitatis exemplo ægrotis in hospitali domo inseruiuit, illis familiaribus assistens, quorum aspectum propter insanabiles morbos, ac vulnera reliqui ferre non poterant, & vt gloriosiorem de se victoriam reportaret, sæpè aquam hausit, qua eorum vulnera lauerat.

Sublata igitur nauigandi eo anno spe, Romam cum alijs socijs venit, quemadmodum inter omnes conuenerat, vt se Summo Pontifici sisterent, offerrentque in quascumque vellet Prouincias emandare ad proximorum salutem procurandam, vitamque hic spiritualibus exercitationibus, ac laboribus pro diuina gloria ditissimam; cæterum pauperrimam, & asperam dum agerent, iactis primis Societatis Iesu fundamentis, Ioannes Lusitaniæ Rex, Orientalis Indiæ conuersioni maximè intentus, à Paulo Papa III. suppliciter petijt, vt ex Ignatij Socijs, quos sanctitatis, & doctrinæ fama ad eam expeditionem aptissimos iudicabat, aliquos sibi mitteret, qui Euangelium vastissimis illis in Prouincijs promulgarent.

In quam rem Ignatius, cui Summus Pontifex negotium commiserat, Franciscum nominauit, qui Apostolici Nuncij dignitate, ac potestate à Pontifice instructus Indiæ Apostolus iuxta sororis vaticinium, à Deo electus, sine mora proficiscitur, eaque sanctitatis, & Apostolici ardoris signa exhibuit in Lusitania, vt communi omnium voce Apostolus dictus sit, quod nomen non solum ipse dum vixit, & post obitum obtinuit, verùm in illius memoriam, ac venerationem, qua Lusitanum Imperium per Europam, Africam, Asiam, & nouum patet Orbem, omnes de Societate Iesu Apostoli nominantur; tantum enim fidelis Dei seruus Apostolicis factis, & sanctitate promeruerit, vt non solum sibi gloriosum nomen, sed suis etiam comparauerit.

Ex Lusitania in Indiam soluit, nec vllis regij Prætoris precibus adduci vnquam potuit, vt viatici nomine aliquid acciperet, præter vilem centonem. Mendicando victum quærebat in naui, in publico dormiebat, nautico fune pro lecto vtens, ægrotis omne ope semper præstò erat, illis cibos, si indigerent; non solum à ditioribus procurabat, sed propria etiam manu, & industria parabat, ac diuidebat, non veritus etiam illorum vestes lauare, aut aliquod officij genus, quamuis vilissimum, illis exhibere, in quibus prudens Christi seruus ipsum Christum semper agnouit, & veneratus est. Vt Sacramenta illis ministraret, periclitantibus adesset, & mærentes solaretur, totas noctes vigilabat indefessus; diebus in summo labore, & oratione transactis; Vnde aliqui dicere soliti sunt, Francisci delitias esse præter orationem, ægrotis inseruire. Quod viuendi institutum non solum in hac, sed in omnibus nauigationibus, in quibus deinceps magnam vitæ partem posuit, constantissimè retinuit. Nec solum in Marítimis charitas ita in pauperes, & ægrotos eluxit, sed dum in Vrbibus moraretur, nihil ab hoc instituto vnquam remisit. Quin omnibus omnia factus, vt Christo omnes lucrifaceret, reliquos homines, qui vel propter pinguiorem fortunam, vel propter valetudinem ea opera non indigebant, alijs non minoribus officijs prosecutus semper est, nullique vnquam labori pepercit, quo proximorum saluti prodesse posset.

Indiam vt attigit post tam longam nauigationem, quæ annum tenuit, curando corpori nullum tempus dedit, sed ignem, quem in illas Prouincias mittere venerat, statim cœpit spargere. Pueros ac rudem plebem per vrbem tintinnabulo vocabat, cogebatque in aliquam Ecclesiam, in qua omnes doctrinam Christianam edocebat ea spiritus efficacia, vt altissimè in omnium corda penetraret, veluti doctrina ipsa Apostolorum. Orationes per plateas, ac domos, vt decantarent, omnibus persuasit, & in domibus suis familiaribus eas traderent. Qui mos ab eo inductus, hodie in India, magna Dei gloria, perseuerat.

Adultos ad confessionem, ac pœnitentiam peccatorum, christianæque vitæ sanctitatem omnibus officijs inuitabat. Ethnicos ab Idolorum seruitute ad veram filiorum Dei libertatem indefesso studio, & per aperta vitæ discrimina vocare nusquam destitit, in ignotas, & abditas penetrans Prouincias, nudis sæpè pedibus, laceris vestibus, & mendicis. Qua in re ita serui sui conatibus Deus adfuit, clarissimis, & Apostolorum simillibus miraculis sermonem illius, vbique confirmans, & interius auditorum corda mouens, vt multa centena hominum millia, ad fidem conuerterit, & baptizauerit, multos vitiorum cæno pertinaciter immersos, magnis ad id susceptis peregrinationibus, nauigationibus, & corporis afflictionibus, extraxerit.

Multa sunt Regna, Prouinciæ, & Insulæ, per quas Cœli, ac Romanæ Sedis Nuncius verbum Dei seminauit. Tandemque dum aditum Euangelio quærit in vastissimum Sinarum Imperium, laboribus supra humanas vires pro Dei gloria fractus, & cœlesti Christi videndi ardore extenuatus, in Sanctana deserta Insula ad patriam, & nuptias Agni euocatus fidelis seruus, in gaudium Domini introiuit.

De Virtutibus.

Apostolici huius viri clarissimarum virtutum insignibus excellens sanctitas per RR. PP. Rotæ Auditores firmata, & per Sacram Rituum Congregationem legitimè comprobata, apertè ex dicendis manifestatur.

De Fide.

Fides in excellenti gradu in eo floruit, quam non solum per Sacramentorum deuotam susceptionem, & indefessam ministrationem professus est, sed heroicis etiam operibus, susceptis ad eam prædicandam per barbaras, & ignotas prouincias, ac maria magnis peregrinationibus, & nauigationibus per aperta vitæ pericula, & sine vllo humanæ opis auxilio, exprimens in seipso Euangelicæ doctrinæ, quam prædicabat, puritatem, ac sanctitatem, attulitque eius fides in millia millium per vastas istas prouincias propagata, & allatura in posterum est fructum benedictionis in horrea Domini. Ex quibus rebus ea virtus eminenter in illo claruisse patet.

De Spe.

Firmissimam habuisse spem, planum est, cum in eo omnia illa abundanter concurrisse probentur, quæ cum tali Spe indissolubili nexu sociantur, nempè despectus temporalium rerum, voluntaria ærumnarum perpessio, aggressio difficilium, securitas in periculis, gaudium in aduersis. Nam despectus temporalium apparet, quod spretis mundanis honoribus, diuitijs, feudalibus castrorum successionibus, dignitatibus, & commodis humilem vitam, religiosamque paupertatem sub obedientia in viridi ætate est amplexus. Quoad voluntariam ærumnarum perpessionem, euidentissimè constat illa, quia cunctis relictis commodis, ærumnas plurimas, maximosque labores propter Christum voluntariè suscepit, vt inferiùs suo loco designabitur ita, vt quanto maiores illius fuerunt labores, & grauiores ærumnæ, tantò etiam in eo feruentiorem Spem fuisse, affirmandum sit. Quoad aggressionem difficilium illam docent plurima ardua, difficilia, & humanas vires prorsus excedentia, quæ toto vitæ cursu perfecisse probatur, inter quæ vnum tantùm, ne longior sim, narrandum censui, videlicet admirabile illud, quod cum magnis itineribus per montium cacumina numerosus Badagarum exercitus in Regnum Trauancoridis, atque Promontorium Comorini furens excurreret in ruinam Christianorum, quos ipse baptizauerat, Xauerius solus inuictæ in Deum fiduciæ clypeo tectus, obuiam barbaris processit, militesque seuerè increpuit. Stetit illicò exercitus immobili vestigio, nec progredi vlterius potuit, quin etiam ducibus pergere volentibus respondebant milites, progredi se nequaquam posse, & cernere e regione astantem cum Xauerio virum quendam magnum, & maiestate terribilem, nigra veste indutum, qui eos terrebat, neque ardorem ex vultu, atque oculis emicantem ferre se diutius posse. Quod cum ipsi etiam duces experirentur, retrocessit totus exercitus, atque ab incœpto destitit, victorque Xauerius Christianos, quos Christo pepererat, à cæde, & rapinis liberauit.

Aggressionem difficilium ostendunt etiam cum admiratione tot peregrinationes susceptæ ad infideles populos, incognitos, & barbaros cum aperto vitæ periculo, solo studio diuinæ gloriæ propagandæ. Securitatem in periculis in illo floruisse, certissimum est, cum probetur sine cura

fuisse

fuisse in medijs curis, & sæpiùs sine metu fuisse imminente naufragio, securum ingruentibus hostibus, securum in infirmitatibus ipsis ita, vt firma spes in Deo, quæ in illo vigebat, certam securitatem in periculis ei præstaret, non secus, quam anchora naui in fluctibus præstat, & in Domino confideos nihil timeret, possetque cum Dauide canere: *Si exurgat aduersus me prælium, in hoc ego sperabo.*

Postremò quoad gaudium in aduersis, illud euidenter probat continua hilaritas animi, promptaque voluntas, quibus non solum sine mœrore, sed cum Apostolo ad *Roman.* 5. glorians in spe filiorum Dei, tot labores, & ærumnas, ac pericula, & aduersa passus est, instè, ac piè viuens in hoc sæculo, expectans beatam spem, & aduentum magni Dei, qui seruum, quem vigilantem, & laborantem cum gaudio inuenerit, ad gaudium vocat æternum.

Charitas.

Charitatem, virtutum præstantissimam, seruum istum Dei habuisse in eminenti gradu tam erga Deum, quam erga proximum, euidenter probatum est.

De Charitate in Deum.

Nam quoad Deum, charitatem illius ostendit exacta obseruantia mandatorum ipsius etiam Dei, & Domini Nostri Iesu Christi approbatione, qui dixit Ioann. 15. *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me.* Quàm exactè verò fidelis iste seruus Domini mandata seruauerit, colligitur ex puritate conscientiæ, ex assidua meditatione diuinæ legis, ex horrore cuiusque, etiam leuissimæ transgressionis, ex studio, quod adhibebat, vt ab alijs diuina præcepta seruarentur, ex voluntaria paupertate, castitate, & obedientia, in quibus tantum excelluit, vt non solum is, qui exaduersò est, nihil habens de illo dicere, obmutesceret, sed omnium lingua, ac vocibus tam à christianis, quàm ab idololatris, nonnisi Sanctus communiter diceretur, quæ fama nonnisi exactissima diuinæ legis obseruatione colligi potest.

Probant eamdem charitatem frequentia, & familiaria colloquia, quæ longa, & quàm assiduè cum Deo habebat, in quibus Dei amore taliter incendebatur, vt sæpè vultu inflammato, oculis ad Cœlum affixis, diutiùs à terra eleuaretur, quasi in Cœlum, vbi erat illius thesaurus, & propterea cor, etiam corpus raperetur, & sæpè non valens resistere abundantiæ dulcedinis diuini amoris, clamauerit: *Satis est Domine, satis est.*

Ostenditur eadem charitas per extinctionem timoris in subeundis periculis, & arduis operibus aggrediendis amore Dei. Nam perfecta charitas foras mittit timorem, ille verò tantùm abfuit à timore, vt propter Deum non timuerit naufragium, peregrinationes per Indiam, & deserta loca non formidauerit, nec feros ethnicorum mores expauerit, quamuis ab omnibus vno consensu exitium sibi imminere denunciaretur. Nec minus elucet eius eximia in Deum charitas ex contemptu terum humanarum, ex mortis, qui in tota huius serui Dei vita ita elucet, vt verè cum Apostolo posset dicere: *Quis nos separabit à charitate Christi? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum, &c. In his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.*

Nec minus eamdem testabatur charitatem continuò de Deo meditando, dulces de illa sermones habendo, cunctos ad illius amorem hortando, iaculatorias orationes ex inflammato pectore etiam in medijs turbis emittebat tanta dulcedine, vt audientes ad Dei amorem accenderet, quin & dormiens in has voces frequenter erumpebat, *Mi Iesu, Dulcis Iesu*, non solum in vigilia, sed in somno Iesum in ore, & corde habebat, quod ardentissimæ charitatis signum est clarissimum.

De charitate in proximum.

Charitas verò in proximum feruentissima in eo probatur, non solum ex præmissis de charitate erga Deum, sed etiam ex pijs operibus, in quibus se continuò exercuit, seruiendo ægrotis hospitalium locorum, illis cibum proprijs manibus ministrando, sordes illorum purgando, lectulos versando, & sternendo, sinu, amplexuque fouebat, quantumuis viceroſos, & tabidos, cum illos crebro pernoctabat, extremum agentibus spiritum assistebat, mortuos abluebat, & sepulturæ tradebat, omniaque alia, quantumuis vilia seruitia, & charitatis officia eisdem præstabat indefessus Dei seruus, omnibus omnia factus.

Nec minus eadem charitas in proximos colligitur ex beneficientia, qua maximè eluxit in pauperes, illis non solum, quæ habebat benignè diuidendo, sed etiam ab alijs, vt illis darent, sæpissimè ostiatim postulando, omnia in egenos, ac desolatos distribuendo, tanto amoris sensu, & voluptate, vt non solum Pater pauperum communiter diceretur, sed etiam illius delitias pauperes esse, & otationem permulti affirmarint. Eximia pietate fuit erga carceratos, illos crebrò visitabat, verbis consolabatur, cibo, potuque reficiebat, spirituali alimonia confirmabat, causamque illorum, quantum modestè poterat, agebat, idque tam sedulò, vt sæpissimè domum rediret post occasum Solis, quo tam longa sentiret ieiunia, cuius potissimus cibus erat Christi voluntatem facere.

Ardentem charitatem etiam in proximos probauit per tantum tempus pueros christianæ fidei elementa docendo, rudibus adultis christianam legem vberius explicando, peccatores omni conatu ad officium reuocando, infidelibus, discussis errorum tenebris, euangelicam lucem aperiendo, vehementissimo zelo animarum, quo semper flagrasse ostendunt, satis quæ hactenus diximus, & alia charitatis officia, quibus nil aliud quærebat præter animarum salutem, quas ita diligebat, vt sanguinem pro illis dare paratum se esse ostenderet ipsis periculis, & laboribus, quos intrepidus ob illatum salutem aggrediebatur, armatus Domini exemplo, *qui prior dilexit nos, & lauit nos à peccatis sanguine suo.*

De orandi studio.

Habuit hic seruus Dei eminenter orandi studium, quod charitatem indiuiduè comitatur, cum nemo amet, qui non cupiat cum eo esse, & agere, quem amat, cumque per orationem cum Deo simus, & agamus. Excelluisse igitur illum tam in vocali, quàm in mentali oratione, probatur non solum ex frequenti assiduitate, sed etiam ex feruenti efficacia, & declaratione, quibus orare solitum fuisse, constat. Tantum enim ei cordi fuit assidua frequentia orandi, vt nullæ difficultates, nullæ occupationes, nulla negotia, quamuis ardua, nullumque tempus illum ab ea retrahere possent, vbicumque locorum esset. Quod si aliquando solitum, & præfinitum tempus orandi, & meditandi propter occupationes, quas Ecclesiarum sollicitudo, & proximorum amor ingerebant, defluxisset, aliud pro illo reponebat, & cum aliter non posset, illud nocturnæ quieti subtrahebat, noctes integras sæpè orationi dans, vel maiorem illarum partem, sæpiusque obseruatum fuit post graues, & multiplices diurnos labores à media nocte vsque ad lucem orasse, Christi exemplum secutum, qui pernoctabat in oratione Dei, imò in medijs etiam, ipsis tempestatibus nihil commotus animo orationem continuabat. De nocte surgens in hortis domorum Societatis deprehensus fuit sæpè, vbi libero, & fulgenti Cœlo fruens totus in contemplationem diuinæ pulchritudinis rapiebatur, & vt diutius hoc potiretur bono, binas tantùm, vel ad summum ternas horas quieti dabat, vt reliquum temporis meditando, orandoque consumeret.

Feruens autem efficacia cum delectatione in orando, satis demonstratur tam ex prolixitate orandi per integras noctes, vt supra, quàm ex illius externa facie, ex qua in ipso actu ardor orationis ita apertè emicabat, vt totas cœlesti quodam igne exardesceret, ac in præsentes quoque flammas pietatis emitteret, qui illius aspectu ad pietatem, & Dei amorem accendebantur. Illam etiam probat extasis, quam patiebatur orans, & missam celebrans, itaut planè à sensibus abstraheretur, nec ministrum vestem identidem succutientem aduerteret, nec ad se rediret, nisi post horam. Orando talibus affluebat gaudijs, vt vix illis ferendis mortale pectus sufficeret, & ob id audi tus sæpè fuit, dum secreto oraret dicens: *Non plus Domine. Satis est Domine*, & similia, de quibus iam diximus.

De humilitate.

Humilitatis dono, sanctitatis fundamento, amplissimè dotatum fuisse, ostenditur, cum in interna, & externa mirificè excelluerit.

Ac primò demississimè de seipso sentiebat, & vilissimum omnium, & peccatorem maximum reputabat; omnibus inferiorem se esse affirmabat, & nihil erat tam vile, & abiectum, quo se dignum non putaret, nihil honorificum, quo se indignum non iudicaret ita, vt nulli præesse vellet, sed omnibus subesse cuperet, omnesque propterea, vt Superiores, reuereretur.

Secundò eamdem probauit humilitatem honorifica quæque spernendo, ad suas laudes, non secus, ac alij ad probra, erubescens, si quid esset, vnde laus ipsi aliqua posset peruenire, vt in faciendis miraculis, studiosè id factis, & verbis celabat, & sociorum, aliorumque meritis, & intercessionibus adscribebat.

Auctoritatem amplissimam legati Apostolici, qua instructus in Indiam missus fuerat, non solum non iactauit, sed data opera, texit, quasi gladium in vagina adeò, vt per decem annos nemo illum Nuncium Apostolicum sciuerit, præter Episcopum Goanum, nec nisi semel, vltimo quasi remedio ad Dei gloriam procurandam, ea potestate vsus est, re prius cum Episcopo Goano communicata, & illius permissa arbitrio.

Eadem humilitas ostenditur ex propria sui abiectione. Nam Christum imitatus, cum diues esset, omnium egenus fieri voluit, & dum laute ex suo posset, ex alieno precariò victitare maluit, abiectissimo vestitu semper vsus. Patet etiam ex quotidianis exercitijs, & actionibus, quibus sollicitam operam præstitit tam in Indica nauigatione, quàm in domibus hospitalium Indiæ, viliora quæque ministeria, vt iam dictum est, hilariter, & spontè eligendo, ex humili reuerentia ostenditur, qua semper veneratus est Episcopos, Sacerdotes, & Superiores quoscumque adeò, vt cùm Beato Ignatio, suo Superiori, scriberet, nonnisi genibus flexis scriberet, reuerentiæ causa. Multaque sunt alia, ex quibus plenissimè colligitur, Christi vestigia Xauerium fuisse sequutum, qui de se dixit: *Mitis sum, & humilis corde.*

De paupertate.

Paupertatem Euangelicam, quam vouit, perfectissimè ab illo seruatam fuisse, demonstrat ratio vitæ, quam semper seruauit in victu, vestitu, supellectili, itineribus, habitatione. Victus namque fuit parcissimi, non eo solum, vt corpus affligeret, sed etiam, vt voto paupertatis satisfaceret, vtque verum pauperem ageret, quodcumque sibi ab alijs victio subministrabatur, & ea, quæ solitus erat ipse per se mendicare, alijs pauperibus distribuebat, contentus ipse quolibet vili cibo, & pane obuio, vt latius dicemus, dum de pœnitentia agetur.

In vestitu verò non minus tenax paupertatis apparuit. Erat enim plerumque attritus, resartus, & assumentis varijs intertectus in summa optimarum vestium copia, quæ certatim illi ab omnibus offerebantur.

In supellectili præterea eius paupertas valdè resplenduit. Eius in cubiculo nihil aliud elucebat, nisi ipsa paupertas, nudi namque erant parietes, lectulus potius ad arcendum somnum aptus, quàm ad conciliandum, vtpotè sine culcitra, sine lodicibus, vilibus tantum stragulis, duro ceruiculi adiuncto, & præter ista, non aliud quidpiam erat in cubiculo, quam pauci libri, sibi, vel alijs necessarij.

In itineribus conficiendis, quæ tam longa, tam multa, tam difficilia fuere, tot longinquis peregrinationibus in vltimas terras susceptis, studium paupertatis suum maximè probauit, nullo alio vectore, quàm baculo pro equo, & vehiculo vsus est, pedes semper incedendo, & non rarò sine calceis, sine alio tegumento plantarum, Viaticum non in pera, & sacculo, sed in Dei benignitate, & aliena pietate repositum habebat, nullum lecum ferrè solitus, nisi vbi per deserta, & inuia loca esset incedendum, & tunc nil aliud parabat, quàm cibum castrensem, & castigatissimum. Et in toto longo, ac impedito itinere Meacensi assa tantùm victitauit oriza. Nec viatoriæ vestes luculentiores erant, quàm cibus, adeò pannosus se in viam dabat, vt aliquando pueris ridiculo esset. E Lusitania in Indiam soluens, precario semper in naui victitauit, nec ab illo instituto precibus Regij Prætori vllatenus adduci passus est. Idem institutum in nauigationibus reliquis seruauit, nunquam alio diuertere solebat, quàm in publicas domos hospitalium, vt quemadmodum precariò vescebatur, ita mendicato hospitaretur. Hoc in Italia, hoc in Lusitania, hoc in India semper præstitit.

De mortificatione, ac pœnitentia.

Mortificationis studium, ac opera pœnitentiæ in eo tales fuisse constat, quales ad insignem, & excellentem requiruntur sanctitatem.

Primò eximia fuit in eo abstinentia cibi, cum non solùm carnis, & vini, sed etiam panis triticei vsum procul à se abdicauerit. In priuata domo, & quoties apud alios non vesceretur, de industria insulsis, ac vilibus vtebatur cibis, ac parcissimè.

Secundò manifestè colligitur ex maceratione carnis; corpus enim frequentissimè flagellis cædebat, quandoque æneo filo contextis, quæ etiam ferreis punctis, & stellulis de industria exasperabat ita, vt sanguinem copiosè profunderet. Somno nonnisi breuissimo corpus recreabat, incommodè vel humi, vel fune nautico iacens, vel lectulo vilibus stragulis, vt supradictum est, parato, reliquum noctis orationi, & contemplationi dabat, vel ægrotis visendis. Quin extra solitum suum longè plura, & maiora pœnitentiæ opera exercebat. Sæpiùs namque per plures dies ab omni cibo abstinuit, & aliquando à Dominica passionis vsque ad Sabbathum maioris hebdomadæ, sæpè per biduum, vel triduum, quandoque per quatuor totos dies, præsertim in principio suæ conuersionis, quando etiam, vt doloris sensu magis cruciaretur, funiculis sibi adeò arctè coxendices, & lacertos constrinxit, vt cum plures dies eo in cruciatu iter agendo perseuerasset, animo repentè destitutus præ doloris magnitudine in media via conciderit, vinculis in carnem tam altè depressis, vt medici vulnus insanabile iudicauerint, actumque de eius vita esset, nisi miraculosè vincula rupta fuissent sine ope artis humanæ.

De fortitudine, & magnanimitate.

Fortitudine, magnanimitate, & patientia in laboribus tolerandis, & superandis heroicè, ac insigniter à Deo donatus fuit, mundum vicit sui ipsius abnegatione. Christum secutus, honores, ac dignitates sibi oblatas spreuit constanter, vitam religiosam, vilem, & pauperem elegit, & fortiter retinuit, eluxitque sæpè eius animi fortitudo, quod plagis, & pustulis pauperum mendicorum lauatis, aquam ipsam, qua illas abluerat, non semel biberat.

Nec solum tam gloriosa de seipso victoria eius emicuit inuictus animus, sed etiam in aggrediendis rebus arduis propter Dei amorem, & in superandis difficultatibus. Longinquas regiones, ac prouincias adijt, vitæ spreto periculo, nec barbarum, & efferum in hospites incolarum ingenium timuit ad christianam mansuetudinem inuitare, à quibus sibi mortem paratam esse audiebat. Ab anno millesimo, quingentesimo quadragesimo primo, quo in Indiam nauigauit vsque ad annum millesimum quingentesimum quinquagesimum secundum, quo diem clausit extremum, multas diuersarum nationum, & linguarum Prouincias prędicandi Euangelij causa peragrauit, contractis etiam ob assiduos labores morbis grauissimis, sæpiùs naufragium passus est, æstus, frigoris, nuditatis, vigiliarum, sitis, famis incommoda diutissimè sustinuit, nudis pedibus inter vepres, & sentes longissima itinera perfecit, contumelijs, probris, irrisionibus, & omnis generis illusionibus, & iniurijs appetitus, verbera insuper, lapidationes, ac sputa passus, omnia semper non solum æquo animo, sed sibi plaudente, illius verè discipulus, qui Apostolis dixit: *Cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & exprobrauerint, & eiecerint nomen vestrum, tanquam malum propter filium hominis, gaudete, & exultate*; Deoque propterea in omnibus gratias hilaris, & humilis agebat, & pro illusoribus, ac persecutoribus deprecabatur.

De

De fama sanctitatis, & nomine Apostoli.

Propter hæc non immeritò, Beatissime Pater, non solum vastissimas Orientis Prouincias, sed Occidentis etiam extrema sanctitatis fama, viuus, & mortuus compleuit. Vnde non alio nomine etiam viuus communiter vocabatur, nisi Sanctus tam à Christianis, quàm ab infidelibus, qui omnes in angustijs illum etiam absentem inuocabant, illi ægros, ac mortuos offerebant, vt sanitatem, & vitam restitueret, & quidquid illius habere poterant religiosè asseruabant.

Mortuus omnium prædicatione est celebratus, corpus eius Malacæ, & Goæ eximia veneratione exceptum est tanto populorum concursu, vt cùm primum Goæ expositum fuit, per multos dies cancellis, lictoribus, armato milite concursus fuerit compescendus, qui vsque ad hanc diem maximus est, confluentibus ex tota India multis cuiuscumque conditionis, sexus, & ætatis ad eius sepulcrum, vt testantur vota soluta, tabellæ appensæ, & peregrinationes solemnes, vestes, superpelliceum, & alia, quibus vsus est, pro reliquijs religiosè venerantur omnes, multaque propterea, ac magna à Deo beneficia comparant, ioca etiam, quibus ille aliquando diuersatus est, piè ab omnibus religiosa frequentia coluntur.

Imagines ipsius tam publicè, quàm priuatim deuotè à populis visitantur, & coluntur, & in promontorio Comorini in Ecclesia Cottatæ illius Imago in tanta veneratione est, vt ethnici, & fideles propterea ad Ecclesiam illam religiosè peregrinentur, nec alio nomine illam appellent, nisi Ecclesiam magni Patris. Donaria illi offerunt, vota soluunt, ac beneficia à Deo illius intercessione postulant, & non vulgaria singulis diebus obtinent. Tanta veneratione christiani, & ethnicoræ Trauancoridis propè promontorium Comerinum colunt, & venerantur Xauerium, vt cum in interioribus locis dictę oræ duodecim Ecclesiæ fuerint destructę, & nunquam deinceps renouatæ, solum Ecclesia, vbi est posita Imago illius hucusque intacta persistit.

Accedit illustre testimonium præcipuorum ætatis nostræ scriptorum de insignibus virtutibus huius eximij viri, & de opinione sanctitatis, quam habet in toto Orbe christiano. Quadraginta sunt, ferme omni exceptione maiores, vtpotè Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Religiosi, Iurisconsulti, aut alia prærogatiua insignes, qui singulare testimonium de eius sanctitate protulerunt, omnes ordinatim nominati in iam dicta relatione Auditorum Rotæ.

Concurrit vehemens desiderium, & summa expectatio totius, vbique Ecclesiæ ob continuatam perseuerantiam prædictæ opinionis sanctitatis, quæ non solum eius morte latius propagata est, sed in dies magis, ac magis propagatur.

Postremo superadditur honestissimus titulus Apostoli, quem summo consensu Hispaniarum populi, ac Indiæ illi detulerunt, apud quos non alio appellatur nomine, nisi Apostolus, quod non solum mirabili præsagio Mariæ Magdalenæ eiusdem Xauerij sororis, natu maioris, de quo supra egimus, verum insigni miraculo Christus illi confirmasse videtur, eum illum linguarum dono exornauit, quo Apostolos ad prædicationem Euangelij instruxit.

De dono linguarum.

Diuersarum namque gentium linguis, quas non didicerat, cum eas Euangelij causa adiret, ita eleganter, ac expeditè loquebatur, ac si ibi natus, & educatus esset, & contigit non raro, vt eum concionantem diuersarum nationum homines, sua quisque lingua planè, & politè loquentem audiuerit, id, quod pro maximo miraculo ab ea gente habitum, non solum auxit venerationem Xauerij, sed multos etiam ad fidem conuertit. Voluit enim Deus, qui illum ad prædicationem Euangelij in illis prouincijs segregarat, vt sicut in cæteris Apostolicum spiritum acceperat, sic etiam dono linguarum Apostolis similis esset, & vt non solum spiritus feruore eximio, sed etiam varijs linguis magnalia Dei, vbique loqueretur.

De gestis in causa.

Quibus sic summatim relatis de vita, heroicis virtutibus, & actionibus huius serui Dei Xauerij.

Ad secundam partem circa res ordinatim gestas in huiusmodi causa deueniendo iuxta præmissum ordinem, Sanctitati vestræ exponitur, qualiter anno à Xauerij obitu sexagesimo, cùm fama sanctitatis, & miraculorum, vndique more christiani populi celebris esset, placuit felic. record. Paulo Quinto ad preces Societatis Iesu committere Dominis Cardinalibus Sacræ Rituum Congregationi Præfectis, vt super recognitione processuum per ordinarium Indiarum Goæ, Cocini, Bazaini, & Malacæ ad instantiam Ioannis Lusitaniæ Regis, vt dictum est, fabricatorum, ac super fama sanctitatis, & miraculorum, ac populorum deuotione in genere inquirerent, ac referrent, an talia viderentur, vt ad specialem inquisitionem procedendum foret, quæ Sacra Congregatio, annuente eodem Paulo Quinto sub die vigesima Martij anno millesimo sexcentesimo decimo deputauit bonæ memoriæ Cardinalem Pamphilium, qui auctoritate Apostolica, ac eiusdem Sacræ Congregationis Rituum nomine per seipsum, vel aliquem Prælatum, seu Prælatos ab ipso eligendos in Vrbe, cum notarij deputatione prædicta omnia perageret, qui Cardinalis, electo prius Nicolao Rogeto in Notarium, ad omnia prædicta absoluenda deputauit Rotæ Auditores Horatium Lancellottum, deindè Cardinalem, in cuius locum subrogatus fuit Ioannes Baptista Coccinus eiusdem Rotæ Decanus, Franciscum Sacratum, tunc Archiepiscopum Damascenum, modò ob eius insignia in Ecclesiam merita, Cardinalem, & Ioannem Baptistam Pamphilium, coram quibus exhibitis per legitimum procuratorem articulis super generali inquisitione famæ sanctitatis, & miraculorum Xauerij, examinati fuerunt duodecim Testes cum interrogatorijs, & seruatis alijs de iure seruandis.

Mortuo Cardinali Pamphilio, eadem Sacra Rituum Congregatio sub die prima Septembris subrogauit Cardinalem Lancellottum, à quo deputato Ioanne Viseto Notario in locum Nicolai iam defuncti, productisque processibus huius causæ, informatiuis, illisque fideliter interpretatis à deputato interprete, & in forma recognitus, absoluta quoque generica informatione Romæ, vt supra sumpta, eadem Congregatio, referente eodem Cardinali Lancellotto, decreuit, sufficienter, & abundanter constitisse de fumo sanctitatis vitæ, morum, & miraculorum, ac populorum deuotione. Erga seruum Dei Xauerium, proindè posse ad specialem inquisitionem procedi.

Vnde idem Paulus Quintus per speciale rescriptum commisit eisdem tribus Auditoribus, vt causam huiusmodi reassumentes, omnia acta, & processus videtent, noua iura in Curia, & extra compulsarent, nouos etiam Testes interrogarent, litterasque remissoriales, & compulsoriales, prout opus esset decernerent, & relaxarent, prout præuijs legitimè productis articulis pro speciali inquisitione decretæ, ac relaxatæ fuerunt ad Archiepiscopum Olysiponensem, ad Episcopos Pampilonensem, Baionensem, & Iacensem pro Ciuitate Pampilonæ, ad Archiepiscopum Goanum, seu eius Vicarium pro Ciuitate Goæ in India, ad Episcopum Cocinensem, siue eius Vicarium in India pro Ciuitate Cocini, ad Episcopum Malacensem, siue eius Vicarium pro Ciuitate Malacæ item in India.

Quibus litteris sic expeditis, dum in partibus executioni mandantur, fuerint hic Romæ ab eisdem tribus Auditoribus alij examinati Testes super articulis in specie, ipsis prius citatis, & cum interrogatorijs, & alijs de iure requisitis.

Transmissis deindè ad Vrbem processibus remissorialibus, & compulsorialibus, qui vigore dictarum litterarum in partibus fabricati sunt, illisque per fidelem portitorem consignatis, ac per deputatos ab Auditoribus fideliter interpretatis, productis, & recognitis, instante procuratore Societatis Iesu, nomine etiam Serenissimi Hispaniarum Regis, & aliorum multorum Principum, ac totius Indiæ Cleri, vt ad vlteriora procederetur, tres Auditores prædicti, visis

visis omnibus, & singulis processibus iam dictis, illisque maturè discussis, & examinatis, in pluribus Congregationibus, singillatim singulos legitimos, & legales, testesque in illis contentos ritè, ac rectè examinatos, ac esse in forma probanti declararunt, & examinatis virtutibus, & actionibus per particularia dubia cum longa temporis maturitate, causa demum instructa iuxta canonicas sanctiones, de sanctitate, ac excellentia vitæ, ac miraculis constare censuerunt, suamque super præmissis relationem fecerunt eidem felic. record. Paulo Quinto, quam relationem sanctitas vestra mensibus elapsis ad eamdem Rituum Congregationem, discutiendam remisit.

Nos verò, Beatissimè Pater, relatione Auditorum Rotæ accepta, & super illa pluribus habitis sessionibus, diligenter, & accuratè discussis eorumdem Auditorum assertionibus, & conclusionibus, vnanimi voto censuimus, omnes supradictos processus authenticos, & validos esse, prout etiam censuimus probationes, in illis processibus contentas, super sanctitate, excellentia fidei, & præclaris miraculis serui Dei Francisci Xauerij fuisse legitimas, & sufficientes. Quæ si sanctitas vestra esse statuat, vt ad Canonizationem sufficere videantur, quæ supersunt tertio loco dicenda, de miraculis in particulari breuiter prosequar.

De miraculis.

Ex multis miraculis, quæ in processibus continentur in vita, & post mortem, a seruo Dei Xauerio patrata, pauca hæc collegimus.

De miraculis in vita.

Primum. *Aqua salsa maris, facto signo Crucis efficitur dulcis.*

Cùm Pater Franciscus Xauerius ad Sinas contenderet in magna naui Sanctæ Crucis, in qua quingenti erant vectores, cessantibus ventis tanta fuit malacia, vt per quatuordecim dies eodem hærere loco nauis coacta fuerit, neque in illa maris vastitate vllus locus, vel insula appareret, vnde possent auxilium petere; propterea aquæ penuria ita laboratum est, vt præsiti multi iam ex vectoribus morerentur. Adeunt igitur omnes Xauerium, & enixè petunt, vt tantò malo opem ferat. Ille post longam orationem benè in primis sperare iussit de Diuina Prouidentia, eos non esse perituros certò affirmans, deindè vocato Nauarcho, & nautis, reliquisque vectoribus, iubet illos sumere aquam ex mari, atque dolia, vrnas, ac vasa omnia nauis impleri, quam cum degustassent salsam repererunt, tunc Xauerius eleuatis in Cœlum oculis, magna in Deum fiducia, facto signo Crucis aquam maris, quam in vasis illis collegerant, benedixit, & præcepit, vt iterùm degustarent, cui obtemperantes, aquam illam dulcissimam, & optimam repererunt, quo miraculo vectores Xauerium Sanctum acclamaruut, & Mahometani aliquot, qui aderant, cum vxoribus fidem receperunt, aquam deindè illam, quæ abundè superfuit ex nauigatione, in varias prouincias, & Vrbes Indiæ distribuerunt, qua multi ægroti sanitatem miraculosè receperunt.

Secundum. *Puer mortuus ad vitam reuocatur.*

Puer quidam pestilenti febri correptus Mutano in Oppido Indiæ Orientalis, veste funebri, hoc est sindone de more illius gentis obuolutus, & consutus per viginti quatuor horas asseruatus, sepulturæ mandandus efferebatur magno parentum eiulatu. Occurrit Xauerius, qui tunc in eodem Oppido operam nauabat conuertendis Ethnicis, & erudiendis in fide christiana ijs, quos baptizarat. Itaque parentum orbitatem miseratus genibus flexis, & oculis ad Cœlum eleuatis, Deum orauit pro pueri vita, & corpus aqua benedicta aspersit, deindè iussit funebrem vestem rescindi, & cum cadauer appareret, Cruce illud signans, atque manu apprehendens, in nomine Iesu viuere iubet, & statim puer surrexit viuus, eumque sanum, & viuentem parentibus tradidit, & in memoriam, & honorem huius miraculi eo in loco Crux ab incolis erecta fuit magna omnium celebritate.

Tertium. *Mortuus, qui per diem fuerat sepultus, suscitatur.*

Cùm seruus Dei in promontorio Comorino concionem ad populum haberet in Ecclesia, in qua die præcedenti sepultus fuerat quidam defunctus, ipseque Xauerius difficultatem magnam pateretur in conuertendis Ethnicis, qui aderant, orauit aliquantulum pro eorum conuersione, & peracta oratione, vt ad Christum illos adduceret, iussit, sepulchrum, in quo cadauer defuncti iacebat, aperiri, & populo significauit, placuisse Deo, iterum mortuum illum ad vitam reuocare, vt ipsi conuerterentur. Patefacto igitur sepulchro, & rescissa veste funebri, qua defunctus erat inuolutus, apparuit cadauer. Tunc verò oratione à P. Francisco pro vita illius Deo facta, statim surrexit viuus. Quo viso miraculo vehementer omnes admirati sunt, Deum laudantes, & admirantes Xauerij sanctitatem, & infideles illi, atque multi alij propter hoc miraculum christianam fidem susceperunt, & baptizati sunt ab eodem Patre.

Quartum. *Dum Missam celebrat altius cubito à terra eleuatur.*

Dum Xauerius Teuanapatano in portu oræ Coromandelis, & alijs etiam in locis Indiæ Orientalis Missæ Sacrificium celebraret, visus est ab vniuerso populo, qui aderat Missæ altius cubito sustineri diuina vi sublimis à terra. Quam rem omnes habuerunt pro miraculo, & dono particulari Xauerio concesso, eumque deinceps, vt virum sanctum venerati sunt, crediderruntque famæ, quæ de illius sanctitate, & miraculis vulgabatur.

Quintum. *Puer in puteo suffocatus, & mortuus ad vitam reuocatur.*

In ora Pisariæ Indiæ Orientalis apud Oppidum Combutute, cum puer filius mulieris eiusdem loci indigenæ casu in puteum cecidisset, & iacens per multas horas sub aquis suffocatus esset, mater, & eius cognati mortuum inde extraxerunt, cùmque eum ad sepulturam flentes deducerent, accurrit Dei seruus Xauerius ex proxima Ecclesia Sancti Stephani, qui venerat ad celebrandam Missam, quem cum vidisset Mater pueri, eum deprecatur, vt vitam filio reddat. At ipse lachrymis matris commotus, & misertus pueri casum propè accedens, oculis eleuatis in genua prouolutus, pro vita pueri orat, eiusque manu apprehensa, inquit; In nomine Iesu Christi surge, & confestim puer surrexit viuus, & illum sanum tradidit matri suæ, & cognatis. Omnes ergo, qui aderant, tantò miraculo obstupefacti, cœperunt clamare miraculum, & gratias Deo egerunt, qui meritis, & intercessione P. Xauerij illud operatus est. Xauerius verò præcepit eis, ne cuipiam rem gestam narrarent.

Sextum. *Cæco visus restituitur.*

Dum Xauerius in Iaponia Ethnicis fidem prædicaret, mercator quidam, quem à multis annis apud omnes constabat esse cæcum, ad eum accessit, petens, vt vellet sibi visum restituere, quo iamdiù omninò carebat. Xauerius recitato prius super eo quodam Euangelio, fecit super eius oculos sanctissimum signum Crucis, quo peracto, subito, & eodem momento aperti sunt oculi eius, & cœpit videre, ac se domum recepit iussu eiusdem Patris Xauerij. Sequenti verò die venit prædictus cæcus ad Ecclesiam, quærens iterum P. Xauerium oculis tamen apertis, & claris, & prostratus ad illius pedes simul cum tribus filijs, maximas ei gratias egit pro tanto accepto beneficio, affirmans se melius videre, quàm antea, cùm nondum in illam cæcitatem incidisset, & postea deduxit vxorem, & totam suam familiam, petens à Xauerio, vt vellet eos baptizare, quemadmodum factum est, & vulgata fama huius miraculi inter alios Ethnicos, commoti sunt vehementer quamplurimi, & plusquam trecenti conuenerunt Xauerium, petentes sacrum baptismum, quos omnes ille baptizauit.

Septimum. *Mendicus vlcerosus miraculosè sanatur.*

Cùm in promontorio Comorini occurreret Xauerio mendicus toto corpore vlcerosus, Pater illius plagas, & pustulas magno charitatis sensu lauit, & vt maiorem de se victoriam reportarit, hausit aquam, qua lauerat. Postea in-

genua prouolutus, enixè precatus est Deum pro salute dicti pauperis, qui statim fuit liberatus ab omnibus plagis, atque vlceribus.

Octauum. *Cancer marinus deperditum in mari Crucifixum Xauerio miraculosè defert.*

Cùm Franciscus Xauerius in Insulis Moluccis ageret, atque ex Amboino ad Baraoulam Insulam nauigaret, sæua tempestas exorta est, ad eamque sedandam imaginem Crucifixi longam vno digito e collo detraxit, atque in mare immisit, dumque illam manu detinet desuper ex nauigio, fortè accidit, vt ex manu dilaberetur, atque in medium mare decideret; Qui casus Xauerium tantopere afflixit, vt magni doloris signa dederit. Sequenti verò die ad Insulam Baranulam peruenerunt, in qua est oppidum Tamalo, quod vectores nauigij, nautæque petebant. Quare nauigio ad terram applicato, descendens Xauerius cum Socio per ipsum littus iter faciebat, quo Tamalum perueniret, dumque medium milliare peregissent, atque à loco amissi Crucifixi multis iam milliaribus distarent; ecce tibi marinus Cancer cum prædicto Crucifixo e mari erumpit in littus, quem chelarum vtrimque morsibus eleuatum, & erectum gestabat, & sic ad Xauerium festinus accurrit, atque ante ipsius conspectum stetit; at Xauerius in genua se prouoluit, cancer verò expectauit quousque Xauerius Crucifixum ex ipsius chelis apprehenderet, quo peracto, statim in mare, vnde exierat, se recepit. Tunc Xauerius deosculatus, & amplexatus Crucifixum, brachijs ad pectus in modum Crucis porrectis, humi prostratus per semihoram in oratione stetit. Idem fecit Socius, qui ad latus adhærebat, gratias agens Domino Iesu Christo pro tam insigni miracolo.

Nonum, *Scapha tempestate abrepta miraculosè redit ad nauem.*

Cùm Xauerius ad Sinas contenderet in Naui Odoardi à Gama, sæuissima orta tempestate ita, vt omnes de se actum esse existimarent, gubernator, ne repentina procellæ vis scapham auferret eam rudentibus ad onerariam religari iussit, nauantes operam scaphæ nox oppressit, nec ita multò post abruptis retinaculis scapham tempestas abstulit tanto impetu, vt pene temporis momento omnium conspectum effugerit. Vt verò quisque cognatos, necessariosque in scapha habebat, certatim eorum casum deplorare cœperunt. Xauerius ergo vniuersos collacrymantes intuens, bonum eos habere animum iussit, ac prædicit fore, vt ante triduum filia remaneret ad matrem, his verbis significans scapham ad onerariam redituram.

Postero die prima luce Xauerius læto vultu prodijt in medium, & nauarchum rogat, vt iubeat aliquem malo conscenso speculari, num scapha compareat, & vbi renunciatum est ex malo eam non conspici, in cubiculum se abdidit, ibique lacrymans bonam diei partem in oratione extraxit, inde læta nuncians, ipsos non multò post scapham esse visuros, nauarchum rogat, vt vela dimittat, & scapham expectet, reclamantibus cæteris, quod frustra iam expectaretur scapha, & quod sine manifesto periculo onerariæ expectari non posset. Nauarchus, qui precibus Xauerij defatigatus, vela demitti iusserat, intermisso temporis spatio, cum scapha nec adhuc conspiceretur, & nauis iam periclitari videretur, sæuiente adhuc mari, tolli propere vela imperat. Instistit Xauerius, rogans nautas, vt adhuc paulum expectent, certò affirmans, scapham nullo periculo onerariæ non multò post affuturam. Cùmque nauræ desperarare, ac stimulante metu, nihilominus vela sustollerent, Xauerius accurrens, manuque antennis iniecta, per Christi mortem, & vulnera obsectare instituit; ne pigerei etiamnum morari parumper. Illi obtemperarunt, ipse semel, atque iterùm. Interea, dum scapha expectaretur, & nullibi conspiceretur, & omnes ibi sine periculo se immorari non posse censerent, sublatis in Cœlum manibus enixè orabat nauarchum, cæterosque bono animo esse iubens. Intereà nauis expectans ingentibus agitabatur fluctibus impunè, iamque per tres ferme horas dilata omnium expectatione, pro desperata res erat, cùm repente quidam scapham apparere, atque aduentare proclamat. Tum verò læti omnes Deo, Franciscoque gratulari cœperunt, vt scapha in conspectu omnium fuit, confestim ad eam excipiendam nauis in obliquum statuitur, at illa, Deo ducente, rectè ad onerariam tendit, adoenanti alacres nautæ funem de more emittere parabant, cùm Xauerius nihil fune opus est, inquit, ipsa per se spontè accedet ad onerariæ latus. Idque omnibus miraculo attonitis ita euenit, atque ita aptè se applicuit, vt miseri illi commodè exciperentur, quin etiam in medijs fluctibus, retinente nemine, tamdiù stetit, quoad religaretur ad nauim, vt satis appareret eiusdem, cuius adducta fuit precibus, eam retineri.

Decimum. *Super vrbe Tolo pluit cineribus.*

Cùm Franciscus Xauerius in Moluccas Insulas penetrasset, & primus illas gentes ad Christum adduxisset, vrbs Tolus, in qua ad vigintiquinque hominum millia baptizauerat, suasu cuiusdam tyranni fidem Christi deseruerat, ciuesque Ecclesia destructa, Cruces, & Sacras Sanctorum Imagines per ludibrium fregerant, quam rem ægerrimè ferens Franciscus, dolensque de iniuria Deo illata, & de pernicie illarum animarum, postquam irritas suas preces vidit, quibus rebellium animos ad resipiscendum, quoad potuit, pertentauit, Christianos milites ad vindicandam Dei iniuriam promissione victoriæ excitauit. Viginti igitur Lusitani cum aliquibus Moluccarum indigenis, qui omnes numerum quadringentorum explebant, expeditionem aduersus Tolum susceperunt, Francisco suadente, & comite, ac felicem belli exitum promittente.

Erat arx Toli in edito loco posita non minus armis, quàm sito munita. Accesserat hostium fraus. Nam ea parte editæ rupis, qua sola adiri poterat, stimulos ferreos supposuerant, in quos sese inducerent, qui propè arcem conarentur accedere. Vix Christiani ad Tolum accesserant, cùm Francisco ad Deum preces fundente, ex vicini montis vertice cum horrendo mugitu, & fragore magnum erupit incendium, & ingens cineris, ac pumicum vis eiecta, quod nunquam in ijs partibus cueniste constat, non modò stimulos ferreos cooperuit, sed etiam arcis fastigium æquauit.

Per idem tempus terræ motus insolitus tectorum vrbis ingentem edidit stragem ita, vt plerosque hostium pauor compulerit in fugam, cineres deindè, ac pumicum copia congesta, facilem in mœnia ascensum dedit. Quare arx, oppidum, totaque regio sine vllo certamine fuit subacta, & ciues, qui tali prodigio perterriti, vrbem deseruerant, & in proximas syluas se abdiderant, ad Xauerium statim supplices accurrerunt, & ad eius pedes prostrati, delicti veniam petierunt. Xauerius igitur eosdem cum Ecclesia reconciliauit, imposita salutari pœnitentia, vt templa euersa reficerent, & susceptam semel Christi fidem in posterum sanctè, pièque colerent.

Communis omnium, etiam barbarorum, consensus fuit, hanc memorabilem victoriam diuina, non humana ope obtentam fuisse, & tam opportunè flagrantis montis auxilium cum subita cineris, & pumicum coogerie miraculosè intercessione, ac precibus Xauerij euenisse, qui diuinam opem suis orationibus conciliarat, vt cuius belli auctor extiterat, præcipuus quoque suis orationibus esset adiutor.

De miraculis post mortem.

Primum. *Corpus incorruptum perseuerat.*

Mortuo Patre Francisco Xauerio in Insula Sanciani propè Sinas, eius corpus in capsa lignea, viua calce iniecta, sub terra sepelitur, vt quamprimum, exesa carne, ossa possent in Indiam deportari. Quatuor inde post menses effoditur, apertaque capsa, & excussa calce, prorsus integrum corpus reperitur sine vlla tabe, ac si tunc humatum esset ita, vt color viuax, caro recens, vestimenta nulla ex parte læsa essent.

Iniecta iterùm calce in eadem arca Malacam defertur, ibique aperta arca integrum sicut antea inuenitur. In templum deindè Dominæ Nostræ de Monte defertur, excussaque calce, in nouo loculo sepelitur. Noui verò loculi breuitas coegit eos, qui funeri operam dabant, corpus nonnihil comprimere, atque inflectere, quod causæ fuit, vt ex humeris repente effluxerit sanguis.

Cùm ergo ibi aliquandiu iacuisset, nono post obitum mense, sepulchro patefacto non minus integrum ex humo, quam antea ex calce inuentum est, & velum, quo eius facies coperta fuerat, propter ingestæ, compressæque terræ pondus in humatione, recenti imbutum cruore.

Quo noui miraculo, qui aderant, nouam curarunt arcam intus, forisque serica, & aurea veste coopertam. Sic in-

Indiam delatum Cocciol portum primum appulit, confluentibus deuotione, & admiratione ciuibus ad contuendum corpus. Inde Goam exportatum, celebrique, ac festa pompa à Prorege, & omnibus Ordinibus exceptum in Ecclesiam Societatis Iesu defertur, vbi affluentiæ populi cupiditati, vt satisfieret, corpus validis cancellis munitum per totum triduum oculis omnium exponi necesse fuit.

Et quoniam rei miraculum excedebat fidem, de mandato Proregis ab insigni Medico corpus inspectum, pertentatumque fuit, & compertum incorruptum, succosum, & molle, integris, ac solidis intestinis, ex quibus per paruum vulnus inflictum, manabat sanguis, nullo balsami, olejue indicio. Exacto triduo, arca propè aram maximam ad dextram in sepulchro per eos dies parato, ad tempus condita est. Posteà Vicarius Generalis Episcopi Goani, Sede vacante, & Inquisitor Generalis aperto sepulchro, multis collucentibus facibus pro suo munere, atque officio pertentarunt corpus iterùm, ac denuò, nihilque non integrum repererunt.

Secundum. *Corpus eius suauissimum emittit odorem.*

Dum Corpus Xauerij in Insula Sanciano, vel Malaca loculo includitur; vel ab eo extrahitur, similiter dum Malacam, & exindè in Indiam naui aduehitur, vel Goæ visendum exponitur, aut ibidem in capsa visitatur, licèt nullo odoramentorum genere curatum esset, suauissimum tamen odorem ex se emittebat ita, vt omnium spiritus suscitaret, & confortaret, nec poterant discernere, cuiusnam rei tam suauis ille odor esset.

Tertium. *Aduentu corporis Xauerij Malaca cessat repente pestis.*

Cùm Malacam vrbem in India Orientali celeberrimam, & frequentissimam sæua pestis inuasisset, quod propter Ciuium peccata euenturum illi antea discedens Xauerius prædixerat, breuique tempore quamplurimi paucis admodum superstitibus perijssent, nec dum deferueret lues, sed maximè in dies grassaretur, vt primum corpus Patris Francisci, quod ex Sinis in Indiam afferebatur, eò appulit, & ex naui in vrbem delatum fuit, statim ac subitò contagiosus ille morbus omninò cessauit, nec ab ea die mortuus vllus, aut morbo correptus fuit, sed adeò tota lues extincta est, vt tam pestiferi morbi deinceps, ne vestigium vllum superfuerit.

Quartum. *Ex digito pedis Xauerij defuncti recens sanguis effluit.*

Cùm Goam Xauerij corpus Malaca aduenisset, & in Ecclesia fuisset expositum, magnaque populi multitudo deuotione commota ad deosculandum illius pedes accessisset, deuota quædam mulier, feruore deuotionis adducta, digitum pedis mortui apprehendit, & dentibus nixa est euellere frustulum, quod pro Reliquia sibi conseruaret, ex quo morsu recens effluxit sanguis, ac si manaret de corpore viuo. Quo viso miraculo, omnes, qui præsentes aderant, valdè sunt admirati, & maximam inde deuotionem erga Xauerium conceperunt.

Quintum. *Puer vtroque crure, ac pede siccis, & aridis ad sepulchrum Xauerij miraculosè sanatur.*

Puer Ventura Goæ natus in domo Dominæ Ioannæ Fonsecæ, quæ illum, vt filium diligebat, habebat à natiuitate vtrumque pedem, & crura omninò sicca, & arida, neque amplius digito crassiora ita, vt per quinquennium semper humi manibus reptare cogeretur, nec erectum in pedes illum continere poterant, quin statim caderet. Multis remedijs frustra tentatis ad Xauerij opem Ioanna confugit, puerum magna fide, ac deuotione illi commendans, sepulchrum illius cum puero per nouem dies visitaturam se promittens, cùmque votum cœpisset adimplere, tertia iam die, qua sepulchrum visitabat, puer in eius gremio existens, repente ferream sepulchri cratem manibus apprehendens, suis stare pedibus, & ambulare cœpit, & statim omninò sanus euasit ita, vt per se deinceps sine aliquo adminiculo ambulauerit, & inde melius semper se habens, intra nouem illos dies, quos promiserat crura carne repleta sint, & sic perpetuò valens, & sanus deinde vixit.

Sextum. *Lampades sola aqua repletæ ante imaginem Xauerij ardent.*

In Ecclesia Cottatæ oræ Trauancoridis in India Orientali lampades positæ ante imaginem Patris Xauerij sola aqua benedicta repletæ, sæpè ardere visæ sunt, & per multas horas, ac si oleum haberent, & hoc in fidei christianæ confirmationem, & ad ostendendam falsitatem idolatriæ, & sanctitatem Patris Xauerij multis Ethnicis, Mahometanis, & Christianis videntibus, & admirantibus, quorum aliquot, præsertim ex infidelibus, inuitati à Christianis ad videndum miraculum, vt experimentum facerent de illius veritate, aquam subindè mutarunt, & noua elychnia in dictis lampadibus imposuerunt, quæ nihilominus arserunt, vt antea, & dum essent extinctæ, ignem interdum ex seipsis concepere.

Septimum. *Infans mortuus ad vitam reuocatur.*

In Regno Trauancoridis Indiæ Orientalis infans vnius mensis magno ventris profluuio, & febri laborans emoritur. Eius cadauer inhumatum seponitur, tradendum postea sepulturæ, & per septem, & amplius horas manet contectum linea tela, quæ fuerat ad vestem funebrem conscissa ab ipsomet parente iuxta morem illius gentis. Interim cum parens filij mortem acerbe ferret monetur ab amicis, vt filium Patri Francisco voueat, quippè qui posset illi vitam reddere, cum tot, & tanta miracula patrasset. Parens magna fiducia de Xauerio concepta, vouit ipsius Xauerij Ecclesiæ, quæ apud Cottatæ oppidum est, magnam eleemosynam, si vitam filij reddat. Insuper se filio nomen Francisci impositurum. Dumque multis lachrymis precatur Xauerium coram filij cadauere, vt suæ consulat orbitati, cernitur repente puer aperire oculos, mouere manus, pedesque, ac voculas, & lamenta puerilia edere. Accurrunt vndique circumstantes, videntesque puerulum non modò viuum, sed omninò sanum, & valentem, acclamant, & mirantur tantùm miraculum. Parens suscitatum filium ducit ad Ecclesiam Xauerij, & ibi illi imposito Francisci nomine, & collata eleemosyna, voto se exsoluit, atque omnes maximam exindè erga Xauerium concipiunt deuotionem.

Octauum. *Cæcus visum recepit ante imaginem Xauerij.*

Quidam Malabaris nomine Chiambaratecute, Thesaurarius Sanctæ Crucis oppidi Colechæ Regni Trauancoridis in India Orientali, dum festos ignes, componit ad Ecclesiæ prædictæ festiuitatem celebrandam, sulfureus puluis inopinato accensus, vultum illi pene totum combussit, & visum oculorum omninò ademit ita, vt nihil prorsus posset cernere. Cùmque aliquot iam annos cæcus perseuerasset, apparet illi in somnis Pater Xauerius, eumque monet, vt ad Ecclesiam ipsius visitandam pergat, fore enim, vt hac oratione lumen oculorum recipiat. E somno expergefactus ducem itineris statim accipit, atque in Ecclesiam Cottatæ contendit, in qua Xauerius magna veneratione colitur. Ibi per nouem dies commoratus, assidua precatione Xauerij opem, & patrocinium implorat, & dum ante Xauerij imaginem orat, decussa caligine oculorum, lumen repente recipit, & gratijs pro beneficio actis, domum suam reuertitur absque vllo itineris duce, quæ à dicta Ecclesia sex leucas distat, eamque deuotionem animo erga Xauerium concepit, vt in illius honorem multa carmina, & laudes lingua malabarica composuerit.

Nonum. *Leprosus miraculosè sanatur.*

Franciscus Peremal natione Chiauallacaire in India Orientali, homo adhuc Ethnicus, cùm toto corpore lepra esset affectus, & pustulis plenus, atque ab omni remedio humano desperatus, ac sæpiùs fidem christianam suscipere detrectasset, monitus in somnis à Patre Xauerio, adiuit Ecclesiam Cottatæ, cuius oppidi erat indigena, & ibi vngens se oleo lampadis, atque prostratus ante Xauerij imaginem, dum illius opem implorat, repente mundatur à lepra, & integram sanitatem recuperat. Quo viso miraculo, se conuertit ad fidem, & duos inde post menses baptizatur.

Decimum. *Dysenterica vngens se oleo lampadis Xauerij, perfectè sanatur.*

Francisca Rebila dysenteria, seu fluxu sanguinis tres menses continuos non sine ventris tumore laborarat, cuius morbi vis cum eam in vitæ discrimen adduceret, nec amplius medicamenta ei prodesse viderentur, feria quinta maioris hebdomadæ venit ad Patris Francisci imaginem in Capella quadam Ecclesiæ Societatis Iesu Conlani appensam, vota inibi Deo nuncupat, enixeque Xauerij auxilio pro recuperanda salute implorato, cum acerbo ventris dolore, prout dysentericis euenire solet,

let, ſe premi ſentiret, vngit ſe oleo lampadis Patris Franciſci magna fide, ac certa fiducia recuperandæ ſalutis, & repente omni dolore liberatur, atque ex illa hora prorſus ab ea infirmitate conualeſcit adeò, vt nulla deinceps huiuſmodi tumoris, & dyſenteriæ ſenſerit incommoda.

Pro tribus ſequentibus miraculis.

Lucia de Villanzan Sinica annorum centum, & viginti cognouit Patrem Franciſcum Xauerium, dum in India prædicabat, & ab eo in fide Chriſtiana fuit inſtructa, & ob id magnam erga Xauerium deuotionem concepit, Eo deinde mortuo, honeſtè ſemper, & laudabiliter vixit, frequentando Sacramenta confeſſionis, & Euchariſtiæ & inſeruiendo pauperibus, alijſque operibus pietatis vacando. Cumque medaliam in qua effigies erat Patris Franciſci obtinuiſſet in vrbe Coccini duodecim ante annis ea tangebat infirmos, vel aquam, cui eadem medalia iniecta fuerat, potandam præbebat, vel ea lauabat partes morbo affectas, nulla tamen vtens illicita cæremonia, aut ſuperſtitioſo modo, ſed magna humilitate, & reuerentia ſignans eos ſigno Crucis dicens: In nomine Ieſu, & Patris Franciſci Xauerij tibi reſtituatur ſanitas, qua indiges. Quare præuia humilitate, ac deuotione, ſinceraque fide huius mulieris, dignatus eſt Deus opera mirabilia facere meritis, & interceſſione Xauerij, vt ex dicendis patefit.

Vndecimum. *Laborans inueterato, & vlceroſo cancro repente ſanatur.*

Gondiſaluus Rodriquez de Valle Coccinenſis auola maximum, & vlceroſum a multis annis habebat cancrum, cordi proximum ita, vt nec manducare, nec quieſcere, nec alijs actibus naturalibus vti vllo modo poſſet propter magnos dolores, ſumptiſque fruſtra varijs medicamentis, motus fama miraculorum, quæ fiebant virtute medaliæ Patris Franciſci, conuenit prædictam Luciam, eamque genibus flexis precatur, vt medaliam cancro applicet, cui vt illa morem gereret, facto prius Crucis ſigno, cancro vlceroſo, medaliam impoſuit verbis prolatis: In nomine Ieſu, & Patris Franciſci Xauerij tibi reddatur ſanitas. Statim, & eodem momento liberatus fuit, & penitus ſanitati reſtitutus.

Duodecimum. *Habens crura vlceroſa & laborans dyſenteria, miraculoſe ſanatur.*

In Vrbe Coccini Emanuel Rodriquez annorum quinquaginta ſeptem, habens crura vlceribus plena, varijs per aliquot annos in vanum tentatis medicamentis, ita in dies habebat peius, vt neruis contractis, crus vnum breuius altero euaſerit, quo neque poterat incedere, neque terram tangere, & propterea geſtatoria ſede deferebatur, quibus malis ventris profluuium, ſeu dyſenteria acceſſit, proptereaque à Medicis proſtrata omninò valetudine, derelictus eſt, cum nulla iam ſubeſſet ſpes recuperandæ ſanitatis, tandem fiducia meritorum, & interceſſionis Patris Xauerij ductus ad prædictam Luciam, ab ea petijt deuotè, vt medaliam ſibi applicaret, cui illa morem geſſit, facto prius ſuper cruribus ſigno Crucis cum verbis: In nomine Ieſu, & Patris Franciſci &c. & aquam deinde potandam dedit, in qua fuerat iniecta medalia, ſtatimque liberatus eſt à dictis vlceribus, & dyſenteria, & intra triduum perfectam omninò recuperauit ſanitatem, & ſanus perſeuerans nullo deinde impedimento ambulabat.

Decimum tertium. *Mulier paralytica, & cæca ſanitatem, ac viſum oculorum recuperat.*

In eadem Vrbe Coccini Maria Diaz, vxor Ioannis de Caruaglio, per ſeptem annos paralytica ita laborauerat ex dimidia corporis parte, vt nec manum, nec pedem, nec quicquam ab eo latere mouere poſſet. Item ita amiſerat viſum oculorum, vt à ſeptem annis eſſet omnino cæca. In his infirmitatibus conſtituta, adita Lucia prædicta, penes quam medaliam eſſe ſciebat, eum magna fide precata eſt, vt dictam medaliam ſuis oculis, & membris affectis applicaret, & aqua illius prædictas partes lauare dignaretur. Quod cum eadem ſæpius, & per ſeptem continuos dies efficeret, imponens medaliam ſuper oculos, & partes affectas, ſignans eas Signo Crucis, Inuocato Xauerij nomine, & eaſdem lauans, ſtatim melius habere cœpit, & intra illud ſeptidunm recuperauit viſum oculorum, ac perfectam ſanitatem recepit, & baculum, quo antea ægra membra trahebat, reliquit in Eccleſia Societatis Ieſu in memoriam accepti beneficij.

De miraculoſis Prædictionibus.

Ex miraculoſis prædictionibus huius ſerui Dei aliquot principaliores etiam referemus.

Prima.

Cùm infideles barbari Aceni è Somatra Inſula Malacam veniſſent ad prædandum cum claſſe, quæ conſtabat nauibus ſexaginta, & quinque millibus armatorum, inter quos erant Turcæ, & Iannizeri non pauci, aliquot Chriſtianorum naues in Portu Malacenſi incenderunt, & in captos Chriſtianos eximiæ crudelitatis exempla in odium Chriſtianæ fidei ediderunt. Quare hortatu Patris Franciſci Xauerij milites Chriſtiani non amplius triginta ſupra ducentos in octo naues diſtributi, barbaros inſecuti ſunt, licet te in vrbis conſilio agitata, ciuibus vniuerſim temerarium videretur, tam paucos aduerſus tantam claſſem huiuſmodi expeditionem ſuſcipere.

Præterea cum Luſitana claſſis è portu ſolueret, Prætoria biremis, ſpectante Ciuitate in ipſo portu, incertum quo caſu, aperitur, & ſubmergitur, ſaluis tamen militibus, quo infortunio excitatus populus infelicem portendi ratus euentum, temerarium iudicabat contra validam Acenorum claſſem tam pauco nauigiorum numero velle contendere.

Franciſcus tamen Luſitanorum militum animos ad plum bellum accendens, vt Acenos Chriſti acerrimos hoſtes ſuperbe abeuntes inſectarentur, ijs præcipit, promittens certam Chriſti ope victoriam, eademque die pro vna biremi amiſſa, duas venturas, & claſſi eſſe adiungendas pronunciat. Et ecce ante ſolis occaſum Franciſcus à Cœlo admonitus, biremes duas Luſitanas, vnam Didaci Suarij nobilis inſtitoris, alteram Ioannis eiuſdem filij procul in mari conſpicit, ex Molucis Patene venientes, inſtructas militibus, & bellico apparatu, alium tamen tenebant, curſum vlterius dirigentes, ne vectigal ſolitum, ſeu portorium Malacæ pendere cogerentur. Conſcendit illico lembum Xauerius, ad Didacum Suarez contendit, eumque ad bellum ſuſcipiendum pro Chriſti nomine adhortatur. Ille Xauerij rogatu omni tributo exolutus à Præfecto vrbis Simone Mello, Malacam cum ſuis biremibus appellit, bellique ſocium ſe offert reliquis Luſitanis. Hanc igitur tumultuariam militum manum Chriſti cohortem Xauerius appellauit. Abiere milites Patris promiſſis, ac ſanctitati freti. Cumque iam vnius, & dimidiati menſis ſpatio nihil de illis ſciretur, famaque ab infidelibus vulgata, noſtri ab Acenis trucidati crederentur, ciuitas vniuerſa mærebat, & mulieres viros ſuos pro mortuis lamentabantur, multique ad artes illicitas, & magicas recurrebant, vt aliquo modo ſcirent quid tandem de illis actum eſſet.

Die igitur quadam Dominica ſub finem concionis, ea ipſa die, & hora, qua noſtri ad flumen Parles, quod Malaca diſtat trecentis milliaribus, promiſſam à Franciſco victoriam, non ſine miraculo obtinebant, occiſis quatuor millibus barbarorum, & captis, vel demerſis cunctis eorum nauibus; poſtquam Xauerius modicam aſtantium fidem reprehendit, diuini ſpiritus inſtinctu ad Crucifixi effigiem conuerſus cum effuſa corporis actione vaticinans, primum claſſium congreſſum verbis deſcribere per ambages cœpit, ac ſi in ipſa pugna præſens adfuiſſet auditoribus admirantibus, Poſtea ardentibus oculis, vultuque propugnantibus orat, factoque deprecandi fine, corporis deficiens actione, caput quaſi fatigatus, ſumma ſuggeſti ſponda pauliſper inclinauit. Deinde inuſitata oris hilaritate inſurgens: Recitate, inquit, vnum Pater, & Aue, & agite Deo quantas maximas poteſtis gratias pro victoria, quam noſtri hac ipſa horâ de Acenis reportarunt, tribus tantùm, aut quatuor ex noſtris in bello deſideratis, & tali die vobis aderit ea de re nuncius, Diem etiam definiuit, quo noſtri reuerſuri erant ſpolijs onuſti.

Vaticinationem multiplici ſucceſſu exitus comprobauit. Nam biduo, triduoue poſt, eo die, quo Pater prædixerat, nuncius aduenit, noſtrique ſpolijs onuſti dicta ſubinde die reuerſi ſunt, collatiſque inuicem rebus, ac circumſtantijs omnibus, conſtitit eadem ipſa hora, qua Pater Franciſcus Malacæ in tanta locorum diſtantia pronunciauerat, victoriam contigiſſe, illudque pro maximo miraculo vniuerſa

Ci-

Ciuitas habuit, cum nonnisi diuina reuelatione, quæ pronunciata sunt à Francisco sciri potuissent.

Secunda.

Cùm Pater Franciscus naui Iacobi Pereiræ, cui à Sancta Cruce nomen erat, veheretur, obortaque graui tempestate nautæ, ac reliqui vectores timerent, ne procellæ impetus nauem discerperet, ipse omnes hoc metu liberauit, & eam benedicens prædixit, nauem illam non in mari tempestatis vi, sed in nauali dissoluendam. Deindè Pereiræ nauarcho peritissimo denunciat naufragium alterius nauis, quæ vnà cùm ipsis e portu soluerat, & breui se illius calamitatis conspecturum indicia. Nec multò post sedata procella, viderunt super vndas tabulas, & cadauera fluentia, certissima dissipatæ nauis indicia.

Cæterùm nauis illa Pereiræ annos propè triginta Patri Francisco superstes, quamuis vetusta, & cariosa, fluctibusque labefactata ex tot cursibus, ac tempestatibus incolumis semper euasit, quin vectores, institoresque dictæ prædictioni confisi in illam certatim suas merces imponebant, ac sine metu naufragij, iacturæque vltrò, citròque commeabant. Quocumque appellebat nauis, tumultu, & plausu populi excipiebatur, & tota iam India illam vocabat nauem Sancti Patris. Demùm Duci cuidam Diensi diuendita, post multas nauigationes, cum Coccinum appulisset, ibique in nauali subducta esset, vt quassata reficeretur, ibidem seipsa dissoluta est, & sic Xauerij vaticinationem comprobauit.

Tertia.

Cùm Xauerius Malaca ad Amboinum Insulam traijceret, cum eo profectus est Ioannes de Arausio Mercator Lusitanus. Sub idem verò tempus classe Hispanorum vna, & altera Lusitanorum ad Amboinum appulsis, cœpit sæua lues complurimos vtriusque classis absumere. Itaque Xauerius de more res necessarias, & medicamenta à diuitibus conquisita, egentibus ægrotis suppeditabat, à diuite Arausio eiusmodi eleemosynas potissimum petens, qui tamen sua tenaciùs conseruans, iam ægrè præstabat Xauerio, frequentius petenti, metuens, ne sibimetipsi aliquando deessent. Vnde cuidam Francisco Paleæ Xauerij nomine pro infirmo roganti vinum, ægrè dedit, admonens, se id Francisco tum quidem dare, sed ea conditione, vt in posterum aliud tale ab eo non postularet. Quod vbi Xauerio nunciatum est ab eodem Francisco Palea, Xauerius repente, Quid? Existimat, inquit, Arausius, possessionem eorum, quæ habet, fore diuturnam, & consumpturum se esse suum vinum? Errat certò. Sciat, se in hac ipsa Insula esse moriturum, & eius bona in vsum pauperum cessura, & posteà eum monuit, vt libenter pro infirmis petita præstaret, animæque suæ consuleret; quandoquidem illa esset vltima terra, in quam de naui excensurus erat.

Prædictioni respondit euentus. Discendens enim Pater Franciscus ex Amboino in Molucam, in eadem Insula reliquit Arausium. Postmodum cùm in Ternate Insula, quæ vna est ex Molucis, post multos dies Sacrum faceret in magna populi frequentia, post offertorium, conuertens se de more ad populum, dixit: Orate fratres pro anima Ioannis de Arausio, qui modo in Amboino expirauit, & commendate illam Deo. Heri Sacrum pro illo feci, & hodie iterum facio. Ad hæc mirati qui aderant, post mutuos præ stupore intuitus, quæsiuere inter se, qua tandem ratione id scire Franciscus potuisset, cum ab eo loco distaret Amboinus, passuum millibus amplius ducentis, & neminem per eos dies inde venisse constaret, admiratione deinde in expectationem versa, notatur res, diesque ab ijs, qui audierant, & tamdiù fuere de re dubij, donec interiectis duodecim diebus, naui ex Amboino vectus Raphael Caruallius, Arausij mortem nunciauit id, quod etiam ex litteris à Ioanne Derio ad Xauerium missis, & à Caruallio delatis certò constitit, illum nimirum esse mortuum in loco Tibiquisanis eiusdem Insulæ, & temporibus prætereà, ac rebus inter se computatis, omnia cum Francisci prædictione congruere comperta sunt. Quare nemini dubium fuit, quin id Xauerius diuinitus cognouisset, adeòque illum, tanquam prophetiæ dono præditum, omnes suscipere cœperunt.

Quarta.

Meliapore quidem mercator erga Patrem Franciscum maximè pius, illum salutauit in digressu, volens nauigare Malacam, instanterque petijt aliquid, conseruandæ illius memoriæ causa. Xauerius e collo detractam precariam coronam ei dedit, commendans, vt eam magni æstimaret, & simul ei promisit, quod quandiù illam apud se haberet, non esset in mari periturus. Quod ita prorsus euenit. Nam in ea nauigatione, cùm iam esset propè Malacam, longissimè a Meliapore, nauis, qua vehebatur, vi tempestatis abrepta, in mari perijt, & desiliens mercator cùm nonnullis alijs vectoribus in tabulata, quæ ex lignis raptim composuerant, in alto mari alienato à sensibus animo deliquium, seu animi extasim passus est, in qua sibi videbatur proprijs oculis inspicere P. Xauerium, & cum illo colloqui in eodem loco, à quo profectus fuerat, & à Xauerio acceperat precariam coronam. Demum quinto post die, ex quo desilijt in ea tabulata, ab illa animi extasi velut ab alto somno expergefactus, repentè se vidit in littore Nagapatani prope Meliaporem saluum, & incolumem, ereptum à fluctibus, amissis, marique absumptis reliquis omnibus, qui cum eo in tabulata desilierant. Quia neque amplius illi, neque ea comparuerunt.

Quinta.

Cùm Pater discederet ex Moluco, & traijceret in Insulam Mori, lætis omnibus, qui nauigio vehebantur, in medio cursu certo quodam die quasi indignans surrexit, & scindens vestem exclamauit: Iesu. Illi homines, qui occidunt illos homines. Cæterum vectores nouitate permoti, ad Xauerium accurrunt, & quid rei esset, percunctantur. Tum ille in se rediens, re dissimulata, nihil esse respondit. Verùm cum nauis ad Insulæ portum appulit, comperiunt quosdam Lusitanos in littore à latronibus fuisse interfectos eo ipso tempore, quo Pater prædicta verba protulerat in naui.

Sexta.

Ioannes Durus mercator adolescens ex Cellano profectus in vrbem S. Thomæ, conuenit P. Franciscum Xauerium, vt cum illo confiteretur. Confessione peracta à Francisco petit, vt semet vitæ Socium accipiat, quod tandem post multas preces obtinuit, & opes suas in pauperes distribuere cœpit. Posteà tamen à communi hominum hoste sollicitatus, à Francisci obedientia se abduxit, & cum in quædam peccata incidisset, mercibus in nauiculam occultissimè impositis, Xauerio inscio, vt credebat, parabat fugam. Tum Pater occultæ fugæ consilium diuinitus cognoscens, subitò per puerum cum iamiam e porta soluturum, ad se vocari iubet. Quo nuncio vehementer admiratus constitit dubius quid ageret. Sed rem dissimulans tandem decreuit ad Franciscum vocantem ire, quem vix limen domus attingentem, aspiciens Pater: Peccasti, inquit, peccasti. Quibus ille auditis, submisso capite respondit: Verum est, peccaui. Cui adiunxit Franciscus: Accede igitur ad confessionem. Quibus verbis Durus adeò fuit commotus, vt domum profectus, eo ipso die nauigium vendiderit, & facta confessione, atque in pauperes mercibus distributis, Socium se, vt anteà Xauerio constanter adiunxerit.

Cùm illo itaque traiecit in Insulas Molucas, & iterùm Malacam venit. Inde in desertam insulam delatus, cum in æde quadam Sacra moraretur de nocte grauiter tentatus fuit à dæmone, &, incertum vigilans, an somnians, insolita aliqua vidit, nec ita multo post, cum sua delicta de more confiteretur, visionem celauit. At Xauerius, re diuinitus cognita in confessione, ex eo quærit, quidnam rei in desertæ insulæ templo ei contigerit? Nihil verò, inquit, ille. Cùm Pater instaret iterum, ac sæpiùs, semper visionem celauit. Tandem Franciscus, vt vidit illum ex composito visa celare, ipsemet omnia enarrare cœpit. Quod audiens Durus, obstupuit, & cognouit Deum in Francisco habitare, ac demum cum illo redijt in gratiam, cui posteà Xauerius denunciauit, fore, vt Franciscanorum institutum, ac disciplinam amplecteretur, ibique æternam

fa-

salutem esset consequuturus. Prædictioni non defuit euentus. Durus enim Religionem S. Francisci ingressus est.

Septima.

Cùm Xauerius aliquando Machai apud Sinas Petrum Vellium lutruoculis ludentem in domo aliena conueniret, ab eo petijt eleemosynam ad opus faciendum. Ei Vellius tradidit clauem arcæ nummariæ, auferre iubens quot vellet nummos. Xauerius adiuit domum illius, & tercentis nummis aureis ex arca depromptis, Vellio reddidit clauem, qui rediens domum, & aperiens arcam nummariam, nullam pecuniam ex ea cognouit defuisse, & sciscitanti à Xauerio quantum auri abstulisset, Pater respondit, se depromsisse tercentos aureos, cui Vellius, se reperijsse dixit omnes quotquot habebat in arca nummos, nullosque defuisse, addiditque, ei se arcæ clauem eo animo tradidisse, vt ex æquo dimidiam trigiota millium aureorum, qui aderant, partem sibi demeret, cui Xauerius: Ego verò tibi Velli, in Dei nomine polliceor, nunquam Deum tibi defuturum, dum vixeris, & tibi semper suppeditaturum abundanter ea, quæ tibi opus erunt, & omnes tibi liberali animo, & voluntate largituros. Quinimò diuinitus supremum vitæ diem agnosces. Nec Vellium Franciscus fefellit. Quia, licet ei acciderint multa, quibus esset casurus in paupertatem, nisi omnes eum liberaliter iuuissent, nihil tamen illi aliquando pro se, & pro sua familia defuit.

Multos igitur post annos diuinitus de instanti morte Vellius præmonitus rem suam familiarem magna ex parte in pauperes prius diuisit, Missas celebrari pro anima sua iussit, propinquis, & amicis vltimum vale dicens, Xauerij prædictionem, eiusque euentum lætus ijs exposuit, qui eum delirare credebant. At verò cum interfuisset Missæ, solemni ritu defunctorum celebratæ, ipse se in feretro composuit tapete coopertus, mortem senex expectans. Finita Missa, & dicto à Sacerdote responsorio: Requiescat in pace, accurrerunt famuli eius, vt auferrent tapetem, credentem viuum esse. Sed ille iam animam Creatori suo reddiderat, quæ res comprobauit Xauerij vaticinationem.

Hæc sunt, Pater Beatissime, quæ ex legitimis actis huius causæ dicenda fuerunt de vita, & moribus serui Dei Francisci Xauerij Societatis Iesu, ac de miraculis, illius intercessione, & meritò factis. Quibus latius in pluribus Congregationibus diligenter perpensis, atque discussis, Cardinales Congregationis Sacrorum Rituum in eam sententiam vnanimiter venerunt, Posse Sanctitatem Vestram, si ei placuerit, ad vlteriora procedere, & Canonizationem serui Dei Francisci Xauerij iuxta Romanæ Ecclesiæ Sacror Ritus perficere, ac solemniter celebrare.

CONSVLTATIO CXCVIII.

1. *An conductores bonorum Ecclesiæ, vel Clericorum pro bonis conductis gaudeant immunitate à vectigalibus, &c.*
2. *Et quid de Colonis?*

1 AD 1. Affirmo cum Post. *cons.* 184. *num.* 9. ac Bruno, qui alios adducit *in tract. super stat. quod stant. mascul. fæmin. non succed. art.* 8. *quæst.* 22. *num.* 107. Quicquid Carol. de Grass. *effect.* 3. *num.* 147. & alij apud ipsum cum suis illis friuolis distinctionibus contrasentiunt. Semper enim comprobaretur, quod Clerici saltem indirectè grauarentur, dum huiusmodi conductores grauantur, quia non ita facilè reperirent, qui sua bona conducerent, ideòque cogerentur ea locare tanti minoris, vt de Colonis Clericorum tradunt Vinc. de Ann. *sing.* 99. Bertach. *in tractat. de gabell. par.* 7. *num.* 15. Federic. de Sen. *cons.* 111. Carol. de Grass. *loc. cit. num.* 71. Bellet. *par.* 1. *disq. Cler. num.* 3. & Megal. *cons.* 75. *num.* 6. Atque ita sæpè declarauit Sacra Congregatio Immunitatis, vt alibi retuli, ac denique in Hydruntina, vt ex subiecta epistola.

All' Arciuescouo d'Otranto. Illustre, e Reuerendissimo Sig. come fratello. E stato piu volte dichiarato da questa Sagra Congregatione dell' Immunità Ecclesiastica, che gli affittuarij de' beni degli Ecclesiastici godano l' esentione da pesi per i frutti raccolti ne' medesimi beni. Onde dopo essersi vdita l' informatione di V. S. sopra il memoriale del Sacerdote Basilio Ferrari affittuario d' vna Massaria del Clerico Pietro Angelo Romano da San Pietro in Galatina, luogo di cotesta Diocese, hanno questi Eminentissimi miei Signori ordinato, che si mandi à V. S. l'incluso documento de' decreti, affinche ella si conformi alla dispositione de' medesimi, con fargli pienamente osseruare. Glie le significo, e me le offero. Di V. S. Roma 6. Decembre 1695. come Fratello Affettuosissimo G. Card. di Carpegna. G. Vallemani Segretario.

Ita reperitur in libro decretorum Sacræ Congregationis super Immunitate Ecclesiastica, & controuersiis iurisdictionalibus sub die 14. Februarij 1628. videlicet Agrigentina, Clerus: Sacra Congregatio censuit, affictuarios bonorum Ecclesiasticorum, siue Clericorum non teneri ad solutionem gabellarum pro fructibus recollectis in eorumdem bonis. 2

Et sub die 17. Septembris 1632. Fanen. *Clericus Castracanius, Sacra Congregatio secundum ea, quæ proponuntur, censuit, affictuarios bonorum Oratoris gaudere debere exemptionibus, priuilegijs, & immunitatibus pro dictis bonis ipsi Oratori competentibus. In quorum fidem, &c. Datum Romæ hac die sexta Decembris 1695. G. Cardinalis Carpineus. I. Vallemanus secretarius.*

Ad 2. Etiam affirmatiuè. Tum ex ijs, quæ alibi addu- 3
xi. Et tum quia cùm huiusmodi vectigal sit onus mixtum, quod imponitur personæ pro rebus, illudque diuidatur, exigaturque, habita solum ratione bonorum possessorum, vt docent Doctores relati à Cohel. *super Bul. Boni regiminis cap.* 35. *num.* 1. vt proindè huic oneri non supponantur fructus, sed prædia ipsa ratione fructuum, ex Petr. de Vbald. *in tract. de collect. num.* 6. *&* 7. Et collectæ pro onere mixto petendæ sint iuxta descriptionem bonorum, ac vires patrimonij singulorum, relatam in publicas tabulas, quas æstimum appellant, ideò Ecclesiasticorum Coloni ad huiusmodi collectarum, siue vectigalium solutionem non tenentur. Quia cùm, vt prædiximus, collectæ imponantur personæ pro rebus, vtique non ad Colonum partiarium, sed ad dominum prædij, solutio illius pertinet, per Textum *in l. hi penes, C. de agnit. & cens. lib.* 12. Ibique Gloss. *verb. recepta*, & Io. de Plat. Add. ad Bart. alijque nominatim Eugen. *cons.* 9. *n.* 8. *lib.* 1. vbi de communi.

Collectarum autem solutionem ad eum pertinere, qui 4
pro suo nomine possidet, non autem ad habentem nudam detentionem, probatur *in l. final.* vbi Bald. *C. sine censu, vel reliq. compar. non pos. l. Quæso*, ibique Bart. *ff. de vsufr. leg.* Afflict. *decis.* 252. *num.* 4. Osasch. *decis.* 8. *num.* 6. Surd. *consil.* 282. *num.* 27. *vol.* 2. Felic. *in tract. de Societ. cap.* 27. *num.* 47. Quod autem Coloni habeant nudam detentionem, constat ex *l. tertia §. ex contrario*, vbi Gloss. *ff. de acquir. possess.* Menoch. *de recup. remed.* 1. *num.* 63. Vnde Locatori, non Conductori imponi collectam, tradunt passim Doctores, præcipuè Bald. *in l.* 1. *C. de annot. & tribut. lib.* 10. Boss. *de Principe num.* 126.

Et quidem cum regula imponendi collectam sit, vt æsti- 5
mentur, ac ponantur in æstimo singulorum bona, vt secundum talem æstimationem imponatur collecta, quæ idcircò dicitur per æs, & libram Bart. *in l.* 1. *num.* 3. *ac seqq.* ibique Add. *C. de mul. & in quo loc. lib.* 10. Bald. *in l. propter honorem, C. qui bona ced. poss.* Io. de Plat. *in l. Indictionem propè fin. C. de annot. & tribut.* Hinc collecta dicitur sequela æstimi, Dec. *cons.* 283. *num.* 5. Natt. *cons.* 286. *num.* 7.

Atque ex his redditur planè impossibile, vt Coloni Cle- 6
ricorum ratione prædiorum, quæ colunt, ad collectam adstringi possint, cum prædia Clericorum in æstimo describi nequeant. Nam per huiusmodi descriptionem inferior subiectis, *cap. Cum venerabilis de censibus*, Bald. *in cap. fin. de causis possess. & propriet.* Et æstimatio, ac descriptio bonorum dicitur actus iurisdictionis, Corn. *cons.* 199 *num.* 11. *vol.* 1. Alex. *in l. Si se non obtulit num.* 15. *ff. de re iud.* Surd. *cons.* 162. *num.* 28. *vol.* 2.

Et propterea iure, ac meritò Sacra Congregatio Boni 7
Regiminis, testante Sperello *decis.* 85. *num.* 19. *&* 20. & Sacra Congregatio Immunitatis in Pisaurensi 16. Decembris 1626. teste Rubeo *in addit. ad decis.* 412. *n.* 22. *&* 26. *par.* 9. *tom.* 1. *recent.* declararunt, quod quoties bona, siue aliqua ex allibratis, & in æstimo descriptis ad Clericos peruenerint, censeantur vel ipso iure ab æstimi libro deleta, vel saltem facta interpellatione ad Clerici, vel Prælati instantiam delenda sint, de quo etiam nos alibi.

Porrò, quod re vera Coloni Ecclesiasticorum collectari 8
non possint, docent Bart. *in l. placet in fin. C. de Sacrosanct. Eccles.*

Eccles. latè Syluan. *conf.9.* Lotter. *de re benef. quaest.31.n.46.* pro qua opinione triginta octo Doctores constipat Sperell. *decis.41. a num.48.* eauque comprobat, & contrariis respondet, concluditque, quod temerarium esset ab hac opinione in consulendo, ac iudicando recedere, addo ego, & Sacrilegium ratione materiæ. Et in specie, quod coloni, affictuarij, mezardi, vel partiarij bonorum Ecclesiasticorum gaudeant immunitate a collectis tam ordinarijs, quàm extraordinarij pro portione colonica decreuit Sacra Congregatio super Episcopis in Oppidensi 18. Septembris 1618. de qua Diana *part.5. resol. moral. in resolut. Sac. Congregationum num.16. & part.3. tit.1. de immun. Eccles. resolut. 19. sub initio.*

9 Aliter enim Immunitas Ecclesiastica læderetur. Cùm enim certissimi iuris sit, quod collectæ non respiciant fructus, sed rem ipsam, atque adeo, quod onus illas soluendi spectet ad Dominum fundi, non autem ad Colonum ex legibus, Doctoribus, & Sacrarum Congregationum declarationibus quibus adstipulantur Paul. de Castr. *in l. ex conducto in princ. ff. de loc.* Natt. *conf. 409. num. 7. volum. 2.* alijque copiosè congesti à Sperell. *decis. 40. num. 56.* Sequeretur, quod si Colonus expensas pro solutione collectarum subiret, posset à Domino repetere, & sic à Communitatibus auctoritate laicali Clerici indirectè grauarentur, quod fieri nequit, Bartol. *in l. impensa ff. de impens. in reb. dot. fact.* Alex. *in l. divortio §. Impendi num. 3. ff. solut. matrim.* Menoch. *de arbitr. cas.215. num.4.* Ioseph. Ludouic. *dec. 24. num.9.*

10 Nec prædictis obstaret consuetudo aliqua, etiam immemorabilis, cuius vigore assereretur ius imponendi collectas Ecclesiasticorum Colonis. Nam huiusmodi consuetudo est abusus omninò damnatus à Sacris Canonibus, de qua nos sæpè alibi. Constat enim, quod si consuetudo non sit rationabilis, non subsistit, sed est corruptela extirpanda *cap. final. de consuetud.* vbi Doctores commooiter, & Nouel. 134. *cap. 1. in fine.* Tunc autem est irrationabilis, quando inducit aliquid contra ius Diuinum, & Ecclesiasticum. Hæc autem consuetudo inducit vectigalia prohibita imponi Clericis iure Diuino, & Ecclesiastico, ut alibi quoque probauimus. Et ideò non potest suffragari, sed est extirpanda *d. cap. fin. de consuetud.* Præterea Communitates, quæ acquisiuerunt ex consuetudine, vel ex præscriptione ius collectandi contra aliquos, non possunt illo uti contra alios, qui collectas non soluerunt, cùm consuetudo, ac præscriptio non recipiant extensionem, ut in hac specie tradunt Bald. *conf.227. lib.2.* Natt. *conf.555. num. 5.* Crauet. *conf.111. num. 15.* Dec. *conf. 215. num. 5.* vbi ait, quod ex pluribus actibus exactionis factæ contra alios, non est inducta consuetudo exigendi contra omnes. Consuetudo enim est stricti iuris, Caren. *resol.32. num. 6.* Thomat. *decis. March. 131. num.39. ac decis. 240. num. 4.* Et ideò non extenditur de re ad rem, neque de persona ad personam, Thomat. *d. decis.131. num. 39.* ac Rota *decis. 94. num. 3. & seq. part.4. recent. tom.2.*

CONSVLTATIO CIC.

1. *An denunciatio pro accusatione, & denunciator pro accusatore habendus?*
2. *An denuncians cogi possit ad crimen delatum probandum, & in iudicio contra delatum procedendum?*
3. *Si denuncians non probat delictum delatum, an, & qua pœna affici debeat?*
4. *Quando Iudex arbitrium suum formabit in puniendo falsum accusatorem, falsumque denunciatorem?*

1 PRo resolutione harum quæstionum non desunt ex Doctoribus, qui ad quæstionem hanc primam impliciter affirmatiuè respondeant, & ad hoc allegant textum in *l. Cum patronum §. 1. ff. de iurepatr.* vbi expresè cauetur, quod qui nomen detulit, accusare videatur, Farinac. *q. 16. num. 17.*

2 Idque extendunt siue de processu, siue de effectu loquantur, Rosbach. *in process. crimin. cap. 1. num. 1.* vbi tradit, quod denunciator, qui ratione officij ad denunciandum non tenetur, sit ad instar accusatoris ita, vt debeat assistere denunciationi, sicut accusator accusationi suæ. Et *nu. 16.* quod in talibus denunciationibus denunciatio plus sapiat accusationem, quàm inquisitionem ita, vt denunciatio nomine, & effectu ab accusatione non differat.

3 Similiter Bossius *in prax. crimin. tit. de denunciat. num. 1.* cum alijs quibusdam ait, quod modus procedendi per denunciationem fundet processum ordinarium, & denunciator fiat accusator. Pariter, quod accusationis, & delationis effectus quoad delicti punitionem vnus, ac idem sit, deducit ex *l. 1. in fin. ff. quod quisq. iur. & l. 1. vel 5. §. docetur, ne quis eum, qui in ius voc.* Farinac. *d. quæst. 16. num. 17.* vbi propterea infert, idem iudicandum de tali denunciatore, sicut de accusatore. Quod ante ipsum quoque tradidit Clar. *§. fin. quæst. 7. in fin.* quod ratione calumniæ condemnandus sit, vt accusator.

4 Contrarium tamen, & quod denunciator non sit ad instar accusatoris, apparet primò ex ipsa diuersitate nominis, quæ arguit diuersitatem rerum, *l. si idem 7. C. de codicill. l. 6. ff. de testam. tut.* Tusch. *lit. D. concl. 517.* Et quod accusator publicè prodeat, & delinquentem palam in iudicio accuset; denunciator autem clam Iudicem informet, & in secreto id, quod scit, indicet.

5 Quoad processum autem, falsum esse, quod aliqui dicunt, & modum procedendi per denunciationem non esse modum separatum ab inquisitione, tendit Carpzou. *part. 3. crim. quæst.108. num.54.* & rectè. Nam in accusatione procedi solet ordinario modo, vti in causis ciuilibus, oblato libello, facta litis contestatione probatione, reprobatione, donec sententia feratur, idem Carpzou. *d. part. 3. quæst. 103. num. 15. & 17.* Aliter se res habet in denunciante, qui nihil horum facere tenetur, ne quidem libellum edere, Rosbach. *d. cap. 11. num. 16.* Sed denunciationem simpliciter in scriptis offerre, Clar. *d. §. fin. quæst. 7. num. 11.* & Iudici viam aperire ad inquirendum ex officio, Clar. *loc. cit. num. 2. in fin.* Vlterius autem nihil facere teoetur, sed Iudici faciendum relinquit, cuius partes sunt, inquirere de delicto, examinando testes, in denunciatione nominatos, & alios, à quibus veritas haberi potest, Clar. *ibidem num. 70.* Vnde hoc inter accusatorem, & denunciatorem interest, quod accusator inscribere se cogatur, accusationem suam probare, fisco assistere, iudicium interdum suis sumptibus prosequi, denunciator verò nihil horum præstare cogatur, sed dumtaxat obligatur, ostendere ea, quæ de illo crimine nouit, atque etiam nominare testes, criminis huiusmodi conscios.

6 Et quamvis quoad hoc videatur inter accusatorem, & denunciatorem aliqua conformitas, quod etiam ille non opus habeat formare aliquam conclusionem, vel petitionem, VVesemb. *num.12. ff. de accus.* Sed sola eius narratio absque omni petitione, & conclusione admittatur, Gail. *lib. 1. obser. 16. num.18. & seq.* Negari tamen non potest, quin accusator saltem Iudicis officium in cognoscendo, & iudicando implorare debeat, Carpzou. *d. quæst. 103. n. 17.* qui *quæst. 106. num.14. & 15.* expresè tradit, in libello accusatorio conclusionem ponendam, qualem petitionem faciendam, & saltem in genere eam pœnam petendam, quam lex ipsa præscribit, atque determinat, ita videlicet, vt delictum officio Iudicis puniatur. In denunciatione autem deferens absque tali imploratione, & petitione defert, & delictum cum indiciis solummodò Magistratui suggerit per superius tradita.

7 Ex quo deducitur, quod denunciatio proprius accedat ad inquisitionem, & quod nihil aliud operetur, nisi quod succedat loco diffamationis, vel querelæ, & sic aperiat viam Iudici ad inquirendum ex officio contra aliquem. Quod admitti potest, quando Iudex procedit per inquisitionem propter denunciationem, secus autem si procedat super denunciatione, prout loquitur Mascard. *conclus. 507. num. 9.*

7 Neque his obstat textus in *l. Cum patronum §. 1. ff. de iurepatron.* à Farinacio allegatus. Nam hic textus neque sub isto titulo, neque sub alio *in ff.* reperitur, & textus *in l. Cum patronus 22. § 1 de oper. libert.* nihil simile continent. Neque textus in *l. 1. in fin. ff. quod quisque, & l. 1. vel 5. §. docetur, ne quis eum,* à Farinacio allegari plus dicunt, quàm quod verba cum effectu sint accipienda. Si autem alius textus habet, quod is, qui nomen detulit, accusasse videatur, responderi potest verbum *videtur* esse notam improprietatis, & id, quod videtur tale, non esse tale per tradita Gailli *lib.2. obser.11. n.4.*

9 An autem denuncians cogi possit ad crimen delatum probandum, & in iudicio contra delatum procedendum, affirmatiuè respondendum videtur, idque per textum in *l. ab accusatione* 6. §. 3. *ff. ad S.C. Turpil.* vbi nunciatores, qui per notoria indicia produnt, notorijs suis assistere iubentur, hoc est, qui magistratui delicta indicant quasi certis elogijs, & notorijs argumentis deprehensa, vti explicat Vvesemb. *n. 9. ff. eod. tit.*

10 Ad idem adducitur textus in *l. Diuus 6. ff. de custod. reor.* Ex quibus deducit Mascardus *concl.* 506. *num.* 1. & Farinac. q. 16. *num.* 16. quod denunciatores debeant probare id, quod denunciant, præsertim si sint priuati, & spontè crimina denuncient, secus si ex necessitate, vel debito officij. Tunc enim sufficere putant testes, de delicto informatos, nominare. Concordat Clarus §. *fin.* q. 7. *n.* 10.

11 Contrarium autem, quod denunciator non cogatur denunciationem suam probare, nec fisco assistere, neque litem suis prosequi sumptibus, sed dumtaxat obligetur ostendere ea, quæ de illo crimine nouit, atque etiam nominare testes, criminis huiusmodi conscios, supra tradidimus. Quo faciunt scripta à Mascardo *d. concl.* 506. *num.* 2. quod de consuetudine denunciator non teneatur probare quod denunciat, sed solùm nomina testium dare Iudici. Similiter Clarus *d. q. 7. num.* 10. expressè refert, licèt de iure (secundum ipsum) denunciator teneatur probare, vera esse, quæ in sua denunciatione continentur, communem tamen vsum, & praxim hoc non admittere, sed sufficere, quod nomina testium, vel nomina eorum, à quibus id intellexit, Iudici aperiat.

12 Illa distinctio magis tolerari posset, quam tradit Mascard. *d. concl.* 506. *num.* 4. quod à probatione denunciator liberetur, si sumus in dubio, ipsum carere dolo, secus si de illius calumnia, vel dolo constet.

13 Neque his obstat textus in dicta *l. 6. §. 3. ff. ad S.C. Turpil.* ex quo Clarus deducit *d. q. 7. num.* 10. quod denunciator de iure scripto teneatur probare, vera esse ea, quæ in sua denunciatione continentur. Nam textus ille nihil de probatione dicit, sed de hoc tantùm, quod Magistratui suis illis argumentis in inquisitione assistere cogatur. Vnde Iudex plerumque mandat ipsimet denuncianti, vt melius se informet.

14 Minus facit *d. l. Diuus ff. de custod. reor.* vt cuilibet inspicienti patebit, neque enim in terminis hoc dicit, ad quod à Doctoribus allegatur, neque etiam rectè argumentum ex ea ad id stabiliendum ducitur.

15 Ex quibus patet, quod denunciator ad palàm procedendum contra denunciatum, & probandum delictum regulariter non sit vrgendus.

Quæres fortasse: si denuncians non probat delictum delatum, an, & qua pœna affici debeat?

16 In accusatione res est clara per textum in *l. 1. §. 2. & 3. ff. ad S.C. Turpil.* quod calumniatoribus pœna irrogetur, si nimirum falsa crimina intendunt. Non tamen vtique qui non probat, quod intendit, protinus calumniari videtur. Nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscentis committitur, qui reo absoluto, de accusatoris incipit consilio quærere, qua mente ductus ad accusationem processit, & siquidem iustum eius errorem reppererit, absoluit eum. Si verò in euidenti calumnia eum deprehenderit, legitimam pœnam ei irrigat.

17 In denunciatione res est magis dubia. Vvesembecius *n. 9. ff. ad S.C. Turpil.* ita scribit: Nunciatores etiam, qui absque inscriptione, & metu similitudinis supplicij per notoria indicia produnt, hoc est indicant Magistratui delicta, quasi certis elogijs, & notorijs argumentis deprehensa, ijsdem illis argumentis suis in inquisitione assistere coguntur *d. l. 6. §. 1. eodem tit.* Quod si calumniosè detulisse deprehendentur, impunitam eorum audaciam remanere non oportet, *l. 1. Cod. de Curio. & Statut. lib. 12. & l. D. Adrianus de cust. reor.*

18 Præter hæc stant rationes prò, & contrà. Nam pro affirmatiua, & quod falsò denunciantes puniri debeant, facit id, quod aliás nullus vir honestus à falsis delationibus, & calumnijs esset tutus. Pro negatiua, quod si denunciantes seuerè punirentur, nemo quenquam, etiam notoriè improbum, & infidelem ministrum, vel officialem delaturus esset ex timore subsequuturæ pœnæ. Vide Clarum §. *final.* qu. 81.

19 In proposito autem liberandus putatur delator propter publicam famam, & indicia. Quando autem accusator, vel denunciator pro se habet euidentia indicia, puta famam, vel auditum a fide dignis, vel quid simile, excusabitur, etiamsi deficiat in probatione, post Crauett. *cons.* 178. Guidopap. *decis.* 446. Clar. §. *fin.* q. 62. *num.* 8. Oportet enim, vt quis calumniæ pœnæ subijciatur, in euidenti calumnia deprehendi, aliàs si per errorem, quem detulit, calumniator non censetur per *l. 1. §. 3. ff. ad S.C. Turpil.* Gregor. Tholos. *lib. 32. cap. 7. num. 8.* vbi recitat verba Ciceronis pro Roscio Amer. dicentis: *Accusatores multos esse in Ciuitate, vtile est, sed ita vtile est, vt non planè illudamur ab accusatoribus. Innocens est quispiam, verumtamen, quanquam abest à culpa, suspicione tamen non caret, tametsi miserum est, tamen ei, qui accusat, possum aliquo modo ignoscere.* Cum enim aliquid habeat, quod possit criminosè, ac suspiciosè dicere, apertè calumniari, ac sciens ludificari non videtur, præsertim quia is, qui non probauit delictum imputatum, non est in vera, sed tantum in præsumpta calumnia, quando non constat, quod scienter innocentem detulerit, vt per Clar. *d. q. 62. num. 4.*

20 Quæ autem alia delatorum excusent à pœna calumniæ, vide plenius apud Menochium *de arbitr. cas.* 198. *num.* 13. *& seqq. cas.* 322. Clarum *d. q. 62. num. 8.* Farinacium q. 16. *num.* 32. 74. *ac seqq.* vbi videbis quod præter indicia, & præsumptiones, famam, auditum à fide dignis, quærelas, testimonium vnius testis, deceptionem testium, errorem, rescriptum Principis, ac necessitatem officij excusationem præstare velint, Menochius *d. cas.* 198. *num.* 12. generalem conclusionem facit, quod deferre quilibet possit in ijs casibus, in quibus Iudex ex officio procedit. Et Farinacius *num.* 61. quod si quis habuit indicia sufficientia ad inquirendum, ex ijs ad accusandum, vel denunciandum commotus, à præsumpta calumnia excusetur, si postea in probatione succubuit.

21 Quamuis autem olim calumniator ad pœnam talionis fuerit condemnatus, idest ad talem pœnam, qualem delatus sustinere debuisset, si de crimine imputato conuictus fuisset, *l. fin. vers. sed quisquis C. de accusat. l. fin. C. de calumniat.* hæc tamen pœna hodie non ampliùs frequentatur, Farinac. *de accusat. lib. 1. tit. 2. q. 16.* Oldendorp. *class. 1. act. 10. in affin. remed. num. 10. in fin.* Sed in extraordinarijs criminibus calumniator extra ordinem pro arbitrio Iudicis, & qualitate delicti punitur per *l. 1. §. 1. l. si quis repetere, l. stellio, l. & in priuatis ff. ad S. C. Turpil.* Idque non tantùm obtinet in accusatore, sed etiam in denunciatore, qui non ex necessitate officij, sed spontè accedit ad denunciandum. Is enim ratione calumniæ eodem modo condemnandus est, sicut accusator, vt per Clar. *d. §. fin. q. 7. n. 12.* ac per Farinac. *q. 16. n. 17. 18. ac 19.*

22 Ex quibus omnibus patet, cùm certa pœna in iure determinata non reperiatur, arbitrariæ pœnæ locum esse, *arg. cap. super his de caus.* vt cæteri simili pœna deterriti ad temerarias denunciationes, & aliorum infamiam non facilè prosiliant, *arg. c. fin. de calumn.* Venator *in analys. iur. Pontif. tit. de accusat. in fin. & effect. denunciat.*

23 Quomodo autem Iudex arbitrium suum formabit? Et ad quod extendet? Ad hoc respondet Farinacius *d. q. 16. num.* 5. quod Iudex imponere possit modò pecuniariam, modò corporalem pœnam iuxta facti, & personarum qualitatem, Iulius Clarus *q. 81. vers. sed quæro nunquid 3. propè fin.* refert alium ad catenam infamem, alium per triennium ad triremes fuisse condemnatum. Et quamuis alij existiment hanc pœnam vsque ad mortem extendi posse, Farinac. tamen *d. num.* 5. nunquam falsum accusatorem (nedum denunciatorem) ad mortem condemnaret, si ex sola accusatione nullus mortuus fuerit, nisi cum falsa accusatione magnam falsitatem commisisset, & de capitali pœna actum, & falsitas in egregias personas commissa fuisset. Id *n. 6.* facilius concedit, quod si quis consueuerit falsas proponere accusationes, acriùs puniendus sit, quàm si semel tantùm calumniatus sit, & *num. 7.* quod is, qui officiales, ac Iudices querelatur, grauius puniri debeat, quàm qui priuatus accusat, mitius autem, qui ex necessitate officij id facit, quàm qui spontè ad denunciandum accedit, *ibidem num. 16. & num. 7.* addit, quod de consuetudine numquam falso accusatori mortis pœna infligatur, sed vel pecuniaria, vel corporalis pro motu Iudicis. Et ex Bossio refert, quod Aduocatus quidam, qui instigatus erat, vt plures falsæ accusationes contra bonum officialem mouerentur, à Ditione Mediolanensi perpetuò

perpetuò

petuò exulare iuſſus fuerit, & ad omnia damna, expenſas, & intereſſe damnatus. Plura de pœna calumniatorum vide apud Farinac. *dict. quaſt.* 16. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cent.* 4. *caſ.* 322. vide etiam alibi *noſtram Conſultat. de pœna Talionis.*

CONSVLTATIO CC.

De Imperatoris, Regum, ac Principum officio in protegendo Romanam Eccleſiam, Sedem Apoſtolicam, eiuſque immunitatem, libertatem, ac iuriſdictionem. A quo tempore, & qualiter Imperatores Eccleſiam Romanam defenderint, Ioannis Papa, & & Iuſtiniani Imperatoris epiſtola, qua habentur ſub tit. de Summ. Trinit. Cod. Iuſtiniaa. an ſint genuina? Quomodo Eccleſiaſtica protectio à Gracis Imperatoribus ad Gallorum Reges tranſlata fuerit? Vbi vera cauſa tranſlationis Imperij, Graci ad Germanos. Alia pracipuè de Patriciatu.

1 HVius rei antiquitas ex eo ſatis manifeſta euadit, quod in Coocilij Maleuitani, quod Diuo Auguſtino Præſide in Numidia ab Epiſcopis totius Africæ tempore Conſularus Arcadij, & Hooorij anno poſt natum Chriſtum 402. circa tempora Iooocentij Primi Papæ habitum eſt, & *tom.* 1. *Concil.* extat inter alia *cap.* 16. ſtatutum fuerat, vt omnibus Eccleſijs à Principe defenſores, atque protectores poſtularentur. Verba Canonis ita habent: *Placuit etiam, vt petatur à glorioſiſſimis Imperatoribus, quo iubcant Iudicibus dari petitos ſibi defenſores ſcholaſticos, qui in actu ſint, vel in officio defenſionum cauſarum Eccleſiaſticarum more Sacerdotum, vt prouinciæ ijdem ipſi, qui defenſionem Eccleſiarum ſuſceperint, habeant facultatem pro negotijs Eccleſiarum, quoties neceſſitas flagitauerit, vel ad obſiſtendum callide decipientibus, vel obrepentibus, vel ad neceſſaria ſuggerenda, ingredi Iudicum ſecretaria.* Hactenus verba Canonis.

2 Sic etiam conſtat in ſequenti tempore Anaſtaſij Papæ in Concilio Carthaginenſi quioto poſt Conſulatum Cæſarij, & Attici ſexto Kalendas Ionij anno ſalutis noſtræ 398. celebrato, quod reperitur *Concil. tom.* 1. *pag.* 262. legationem ad Imperatores Arcadium, & Honorium pro petendis defenſoribus Eccleſiæ, decretam fuiſſe. Eodem enim in Concilio, vt *cap.* 9. habetur ſubſequens decretum hac de re ſancitum, ſic habet: *Ab Imperatoribus vniuerſis viſum eſt poſtulandum propter afflictionem pauperum, quorum moleſtijs ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, vt defenſores eis aduerſus potentias diuitum cum prouiſione Epiſcoporum delegentur.* Hæc quidem Patres in eodem Concilio congregati decreuerunt, quæ & obtiouiſſe videatur. Nam de magiſtratu in Africa, qui loco Imperatoris dicebatur defenſor Eccleſiæ Poſſid. in vita Sancti Auguſtini *cap.* 12. meminit, & perſeueraſſe in poſterum eiuſmodi in Eccleſia Defenſores S. Gregorius pluribus Epiſtolis fidem facit, vt ex eis refert Cardinalis Baronius ad annum 398. *n.* 33.

3 Ex his igitur antiquiſſimis Conciliorum decretis primo firmiſſimè contra Andreæ Knichij pronunciatum inſtituta defenſionis Eccleſiaſticæ ad tempora Pipini, & Caroli Magni referentis, ſumitur, cùm ea Concilia quadringentis, eoque amplius ante Caroli Magni æuum annis celebrata fuerint, eoque tempore Protectorum Eccleſiaſticorum vſus viguerit.

4 Deinde id ipſum quoque ex vetuſtiſſimis diplomatibus, & multis antiquorum Galliæ Regum exemplis euincitur. Quamuis enim non dubitemus antiquiora etiam, quæ adhuc non vidimos, priſcorum Protectorum mentionem facientia extare documenta, illud tamen certò conſtat, non ſolum tempore Dagoberti Regis, qui teſte Nauclero *vol.* 2. *gener.* 23. circa aonum Chriſti 600. in Auſtraſia regnauit, & ſic ducentis anois ante Caroli Magni Imperium vixit, Protectorum Monaſticorum conſtituendorum morem viguiſſe, imò multo etiam ante Dagoberti Regis ætatem apud Gallorum Reges Eccleſiaſticas Protectiones in vſu fuiſſe, non ſolum Modoaldus Treuerenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſed & ipſe Dagobertus duobus ſubſequentibus diplomatis euidentiſſimum facit. In his enim apertiſſimè continetur ab anterioribus etiam Francorum Regibus, Sigeberto, Theodeberto, Theoderico, & Lothario ipſius Dagoberti genitore, Treuerenſi Eccleſiæ Duces Moſellanicos in Protectores *vſitato*, vt literæ habent, *more*, datos atque adſignatos fuiſſe.

5 Ea ipſa diplomata in maiorem rei fidem integra leguntur apud Franciſcum de Roſiere *ſtemmat. lotharing. ſub num.* 1. & 2. Diploma ſecundum datum fuit 3. Idus Nouembris anno ab incarnato Domino 623. cui ſubſcripſere Dagobertus, Rex Francorum, Cunibertus Archiepiſcopus Colonienſis, Atto Epiſcopus Metenſis, Pipinus Epiſcopus Spirenſis, Arnulphus Dux Auſtriæ Moſellanicæ, Pipinus Dux Haſbaniæ Maiordomus, ac roboratum ſex ſigillis, vno aureo, quinque cereis. Primum quod & aureum Dagoberti eſt, habens inſculptum Scutum Lilijs plenum. Secundum, tertium, quartum, quæ & cærea Epiſcoporum ſunt ſigilla, in quibus impreſſæ ſunt Epiſcoporum ſedentium figuræ. Quintum, quod & cæreum D. Arnulphi, in quo impreſſum eſt ſcutum ornatum cruce, & Carbunculo, ſextum, quod & cæreum Domini Pipini, in quo eſt impreſſum ſcutum munitum faſcia.

6 Sed vt alia eiuſmodi Conſtitutionis Protectionis exempla de Pipino, Carolo Magno eius filio, itemque Ludouico, qui pariter ex more, & conſuetudine maiorum ſuorum Protectiones Eccleſiarum inſtituerunt, vt eorumdem diplomata apud eumdem Franciſcum de Roſieres ſub *num.* 9. 12. & 18. inſerta edocent, omittamus, illud etiam non minimum continuatæ vetuſtatis Protectionum Eccleſiaſticarum momentum præbet, quod multo tempore etiam ante Carolum Magnum, Conſtantinopolitanos Imperatores Catholicos in actu in augurationis ooo minus atque à Carolo Magno, eiuſque ſucceſſoribus, fieri conſueuit de protegenda Eccleſia ſolemne Sacramentum præſtiterunt, nominatim adſeuerante multorum inſignium auctoritate ſtiparo Marquardo Freher in ſuis ad Petrum de Andiar *de Imperat. Rom. not. lib.* 2. *cap.* 6. vbi is loquens de proceſſu Coronationis Conſtantinopolitanorum Cæſarum, ait, coronandos electos Imperatores iuraſſe Patriarchæ ante omnia de conſeruanda religione orthodoxa, quod teſtatum facit diuerſis in locis Paulus Diaconus Aquileienſis in hiſtoria ſoa Lombard. & Zonaras *hiſtor. Byzantin.* Iurabant autem, noo vt noſtri, per ſacroſaocta Euangelia, ſed per Sacroſancta & viuifica Crucis ligoa, vt ex Paulo Diacono notat Marquardus Freher. *d. cap.* 6. Præterea cauebant etiam de conſeruandis iuribus, & priuilegijs Eccleſiæ, vt refert Nicetas Aconitan. *in hiſtor. ſua Byzantin. fol.* 268. His peractis benedicebantur, vngebantur, & coronabantur ſtemmate aureo, regio in ſummo Sanctæ Sophiæ Templo manu Patriarchæ, qui & ipſe plerumque antea in Concilium electionis adhibitus fuerat, teſte eodem Paulo Diacono loco citato.

7 Quorum omnium rituum verba formulæ ſolemnia minutatim cognoſci poſſunt, tum ex illis Byzantinis ſcriptoribus, iam laudatis, tum è Curopalate, ſiue Georgio Codino *commentar. de official. Palat. Conſtantinopol. & Offic. magn. Eccleſ.* & Leunclaio in *Pandect. Turcar.*

8 Imò verò non ſolum Chriſtianis Imperatoribus, ſed nec Ethnicis apud Romanos olim, niſi iuratis Rempublicam adminiſtrare licuiſſe, ſcriptores teſtantur. Quod nominatim de Traiano, qui poſt tyrannidem Neronis, Caligulæ, & aliorum, Senatui Romano, antequam Imperij gubernacula ſuſcepiſſet, fidem ſuam iuramento obſtrinxit ex adductis ibi Autoribus probat Anton. Colcr. *de iure Imperij Germanici ſect.* 5. *concluſ.* 32. vbi teſtatur, poſtmodum Imperatores Græcos hos ſequutos eſſe, dum Pontificibus Romanis iurare ſoliti ſunt, quod ſcilicet fidem catholicam tueri velint. Idemque teſtatum facit Richardus Dieterus de *Summa Summi Imperij poteſtate concluſ.* 73. vbi ait, nullam præter Turcicam ita ſtupidam, ac barbaram eſſe gentem, quæ non in regibus ſuis in augurandis, aliquam ab illis fidem, ac iuramentum exigat, Auctor *vindicat. contra Tyran. q.* 3. Bodin. *de republ. cap.* 8. Petr. Syring. *de pac. Relig. concl.* 19. *lit. B.*

9 Et huiuſmodi iurandi morem, non ſolum in Imperatoribus, ac Regibus, ſed etiam minoribus Magiſtratibus, vſu receptum fuiſſe, credendum eſt. Iurabant enim, non ſolum Athenienſium Prætores, vt ait Suidas, niſi ea præſtarent, propter quæ magiſtratum gererent, ſe auream ſtatuam de-

dedicaturos esse in Vrbe Delphis, & Olympiæ, sed
etiam Lacedemoniorum Primates, vt testatur Aristoxe-
nua Pythagoricus in *lib. apophthegmat.* ante susceptum
Imperium iuramentum præstabant, se imperaturoa iu-
xta leges Ciuitatis, prout ex ijs refert Georgius Drau-
dius in *Scheda Regia Agapeti, Diaconi Aphorismum*
13.

10 Quod verò ad Imperatorum de Ecclesijs, ac Religio-
ne Christiana defendenda iusiurandum attinet, dubium
non est, eiusmodi iurandi consuetudinem apud Christia-
nos Imperatores in vsu continuo permansisse. Hinc non
abs re Sigismundus Seld. *in consil. de Cæsarum, & Pa-
parum potestate part.* 3. *&* 4. meminit Constantini Ma-
goi, & aliorum Constantinopolitanorum Imperatorum
temporibus, cum Ecclesia Romana bonis temporalibus
noo admodum, esset aucta, & Pontifices debitæ obser-
uantiæ cultu Imperatores proleqnebantor, illi verò vltro
fidem Christianam defenderent, optimum vbiuis in orbe
Christiano rerum omnium fecisse statum, & oegotia fidei
optime processisse. Id, quod & Petrus Anch. in *clem. vnic.
de iureiur. notab.* 17. testatur.

11 Præsertim autem post Imperatores Orientales tale iura-
mentum pro defensione Ecclesiæ Apostolicæ Leoni Tertio
Papæ Carolum Magnum in Coronatione anno 800. præ-
stitisse historici testantur, cuius tenor apud Spondanom
in *epit. annal. Ecclesiastic.* Baron. eodem anno *num.* 3. ex-
tar. Et sic quoque Othonem Imperatorem Ioanni Papæ
iurasse, Goldast. *tom.* 2. *part.* 5. *Constitut. Imperat.* refert.
Ferdinandum Primum Imperatorem iuramentum illud
Pontifici præstitisse Seld. *loc. citat. part.* 28. testis est. Et
illud qnidem inueteratum iutaodi morem, Ethnicis, vt
dictum est, Imperatoribus, Græcisqne vsurpatum, & post
illos à Carolo Magno restitutum, atque ab omnibus post-
modum Cæsaribus, ac Romanorum Regibus vsitate rece-
ptum, in præsens adhuc vigere, notorium est.

12 Verum enim verò, oon attento etiam iuramento,
quod ab omnibus Imperatoribus iam inde à Constantino
Magno de protegenda Ecclesia Romana, Sede Apostolica,
& Papa, præstitum fuisse ostendimus, ex eo etiam fir-
missum id fit, quod Imperatoribus ipso iure absqne vllius
iurisiurandi religione, tutela, ac defensio Ecclesiarum,
maximè verò Romanæ, sedisque Apostolicæ, & Papæ ex
officio incumbat, *l.* 1. 3. *q.* 10. *& tot. tit. Cod. de Summ.
Trinitat. & cap. Clerici de iurepatr. cap. Conuenior §. vltim.
ver. bonus Imperator auxilium quærit Ecclesia* 23. *quæst.* 8.
Textum *in Clemen. vnic. vers. Ipsius Ecclesiæ debeant esse
promptissimi defensores de iureiur.* & in *Constitut. Friderici
Imperat. de pace tenenda, & eius viol. in princ.* ibi: *Eccle-
sias, siue Ecclesiasticas personas sublimare, & ab incur-
su, & inuasione quorumlibet defensare intendentes*. Idque
adeo, & tanta cum obligatione, vt Papa eosdem Eccle-
siam non defendentes, excommunicare possit per tradita
à Hier. de Cæual. *in specul. comm. opin. tom.* 4. *conclus.* 333.
num. 10. Imo & deponendi eosdem potestatem habeat, vt
voluit Restaur. Castal. *de Imperat. q.* 81. Guid. Panciroł.
cons. 119. *num.* 32. Petr. de Fideic. *q.* 12. *num.* 281. Ioan.
Montaigne *tract. de Parlament. num.* 16. Qnod tamen alij
Electoribus, penes, quos electio est Imperatoris, etiam
tribuere videntur, qui hac sibi competente potestate vsi,
Vvenceslaum Imperatorem inter alias causas ob non
præstitam Ecclesiæ defensionem anno 1400. deposuerunt,
vt per Goldast. *par.* 1. *fol.* 158. Quod ipsum innumeri scri-
ptores cùm antiquiores, nominatim Aluarot. *tract. feu-
dal. tit. de pac. tenend. inter subditos num.* 7. Innocent. in
cap. licet ex suscepto de for. compet. Hier. Balb. *de coronat.
part.* 25. Ioan. de Lignano *tract. de bello cap.* 15. Cardinal.
in dict. cap. vnic. de iureiur. notab. 10. August. de Ancon.
de potestat. Papæ q. 35. *argument.* 6. Dec. in *cap. recepimus
num.* 17. *de priuileg.* Lupold. de Beben. Episcopus quondam
Bambergensis *de iure Regni cap.* 3. *&* 9. Tum moderni,
Gaspar Leipold. *de concur. iurisdiction. qu.* 19. *§. bis vero*,
Menoch. *de arbitr. Iudic. cas.* 338. *num.* 7. vbi ad alios quo-
que Principes hoc extendit per *can. Principes, can. Regum,
can. Administratores* 23. *q.* 5. Petr. de Andal. *de Imper. Rom.
lib.* 2. *cap.* 18. Quirin. Cubach. *Iurisp. Germano publ. cap.* 23.
n. 27. alijque passim testantur.

13 Hinc Cardinalis Baronius *ad ann.* 422. *num.* 3. scribit Ec-
clesiæ, Religionis, & iurium Ecclesiasticorum defensio-
nem, solidum esse ad substinendum Imperij molem, fun-
damentum, ac sustentaculum, quo si careat, corruat, ne-
cesse est, idque cum in alijs mundi Proceribus, tum
euidenter in Galliæ Monarchis ostendi posse, ait. Quan-
diu enim defeosores Ecclesiarum, & rerum Ecclesiastica-
rum vixere Francorum Reges, & Imperij Principes, vt
Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, & alij, qui
legibus, armis, mnltoque Sanguine bona Ecclesiastica illi-
bata seruarunt, felices illi fuere, eorumque hostes victi iu-
go submissi, nomenque Francorum summa gloria toto orbe
diffusum, vbi verò direptione rerum Ecclesiasticarum ad-
uersus Deum conflatum est bellum, imbelles populi, Reges
Socordes, & obtusa eorum facta sunt arma, vt pluribus
exemplis ostendit Baron. *ad ann.* 845. *n.* 33.

Maximè autem supremam Romanæ Ecclesiæ Protectio- 14
nem Imperatori, ac Regi Romanorum primitus semper
attributam fuisse, præ cæteris solidè comprobant textus in
cap. Venerabilem vers. nunquid de elect. Andr. Knich. de
Sax. non prouoc. iur. ver. Ducum Saxoniæ cap. 5. *num.* 557.
Etherius *de iurisd. cap.* 1. Hinc Pipino, & Carolo Ma-
gno, magnorum, ac præcipuorum Ecclesiæ Romanæ Pro-
tectorum nomen, Othoni verò magno Defensoris, Hen-
rico Secundo, seu Sancto Aduocati Sancti Petri titulum
attributum fuisse, aliosque Imperatores eodem olim vsos
fuisse ex Reinerij Annalibus, Dithmarso, & Fabricio osten-
dit idem Knichius. Sic & Ludouicum Primum Impera-
torem Catholicæ fidei propugnatorem, Michael de Cæsena
in lit. ad Regem Rom. & Principes Aleman. apud Goldast.
Monarch. S. Rom. Imper. tom. 2. salutat. Quinimò Impe-
ratores, ipsi Protectores, ac defensores Ecclesiæ sese
passim appellarunt, Ecclesiæque protectionem iure quasi
diuino à diuina prouidentia ad se pertinere, sæpius pro-
fessi sunt.

Hac ratione Iustinianus *in l.* 1. *Cod. de offic. Præf. Afr.* 15
seruum Ecclesiæ se vocat, atque *Nouel.* 3. *in fin.* non mi-
norem sibi horumqoe sanctissimis Ecclesijs prouidere, quàm
animæ suæ curam sibi profitetur: Quo pertinet id, quod
Carolus Magnus in *rescript. de non adorand. Imag.* contra
Synodum Patrum Græcorum in *Concil. Francf. ann.* 794.
dato, & à Goldasto *Constitut. Imper. tom.* 2. relato sic re-
scribit: *Quoniam Ecclesia in sinu Regni gubernacula, Deo
tribuente, suscepimus, necesse est, vt in eius defensione ob
exaltationem eius, Christo auxiliante, toto annisu certemus,
vt ab eo boni serui, & fideles nomine censeri valeamus.*

Eleganter id ipsum testatur generatim de Imperatoribus 16
loquens Albertus primus, Rodulphi Primi filius, in di-
plomate per Cardinalem Baronium ad annum 996. *sub num.*
48. allato, quod inter alia sic habet. *Recognoscens igitur,
quod Romanum Imperium per Sedem Apostolicam de Græcis
translatum est in persona Magnifici Caroli in Germanos, &
eius eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem postmodum
promouendum, certis Principibus Ecclesiasticis, & Secula-
ribus est ab eadem Sede concessum, à qua Reges, & Impera-
tores, qui fuerunt, & erunt pro tempore recipiunt gladij tem-
poralis potestatem ad vindictam malefactorum, laudem ve-
rè bonorum, pia deuotione, & sincero corde profiteor, quod
Romanorum Reges, in Imperatores postmodum promouendi per
Sedem eamdem, ad hoc potissime, ac specialiter assumantur,
vt sint S.R.E. Protectores, Catholicæ fidei, ac eiusdem Ec-
clesiæ præcipui defensores &c.*

Idem expressim profitetur Fridericus Primus Impera- 17
tor in epistola sua anno Christi 1159. ad Antipapam, &
Cardinales Romanos, qua eosdem ad Concilium Pa-
piense inuitat, conscripta sequentibus verbis: *Frideri-
cus &c. In hoc itaque sacratissimo proposito constituti, cum
omnibus Ecclesiis in Imperio nostri constitutis debeamus
patrocinari Sacrosancta Romana Ecclesia, tanto propen-
sius debemus prouidere, quanto ipsius cura, & defensio
à diuina prouidentia creditur nobis esse commissa specia-
lius.*

Euidenter hoc ipsum patet testimonio Sigismundi 18
Imperatoris in Epistola anno 1413. Carolo Franciæ Re-
gi ad inuitandum eum ad Concilium Constantiense
missa, quæ sic habet. *Inter profectò curas varias, &c.
Postea verò cùm ad Imperialia gubernacula fuissemus as-
sumpti, id, quod erat nobis in desiderio transiuit in
præceptum, cùm teneamur Sanctam Matrem Ecclesiam
per Imperiale Officium tueri, cuius etiam Canones San-*

clarum Patrum nos appellant Aduocatum , & Defensorem .

19 Accedit prædictorum Imperatorum testimonijs Inuictissimi , & Triumphatoris Cæsaris Caroli Quinti auctoritas , qui cum per peculiarem quandam , & elegantem ad Collegium Cardinalium 20. Nouembris anni 1559. Bruxellis datam epistolam eosdem , post Pauli III. Pontificis Maximi obitum , ad noui , & idonei electionem cohortaretur , inter alia hisce verbis , se Ecclesiæ Protectorem ex veteri maiorum instituto esse pronunciat : *Et si* , inquit , *nihil dubitamus , vos pro vestro officio in Rempublicam Christianam , & pietate prouinciam hanc ea prudentia , & maturitate gesturos , qua & præsens Respublica Christianæ Status , & omnium de se expectatio postulat , ac neque nostris monitis ad eam rem opus esse arbitremur , attamen , vt in mentem venit nos Aduocati Ecclesiæ munus , & prouinciam sustinere , eoque nomine ex veteri maiorum instituto in partem huius solicitudinis vocatos esse , non potuimus , neque certe debuimus officio nostro deesse , quin huic rei omnium maximæ , grauissimæque partes nostras interponeremus . Quod , vt eo magis præstare cupiamus , & studium religionis nos incitat , & muneris nostri ratio , ac iurisiurandi religio , qua Ecclesiæ Dei , & huic Sanctæ Sedi deuincti sumus , ad hoc quasi adigunt , & impellunt* . Et quæ sequuntur elegantissima de Pontificis eligendi qualitatibus inter Epistolas Mundi procerum *fol.* 305.

20 Illud sanè in aperto quoque est , adeò Imperatores non erubuisse munus hoc protectionis de se ipsis prædicare , vt etiam in literarum inscriptionibus cum titulis alijs hunc Defensoris Ecclesiæ coniungere , & eum defensionis onere atque Ecclesiæ cura , & testamento , ac dispositione inter viuos filijs mandata ad posteros transire voluisse . Quod de Carolo Magno Spondanus in anno Christi 794. *num.* 2. & in anno 806. *numer.* 3. & de Ludouico Pio Goldast. *Constitut. Imper. tom.* 2. *part.* 20. in eiusdem Ludouici Pij *de pac. public. & diuis. regn. fac. int. fil. anno* 837. ordinata constitutione testatur , constatque istam testamenti Carolini de obligatione defensionis Romanæ Ecclesiæ periodum in omnibus postea successorum diuisionibus repetitam fuisse , vt speciatim notat Pithæus in partitione facta à Ludouico Imperatore inter tres suos Filios , Pipinum , Ludouicum , & Carolum , de qua Baronius ad annum 838. *num.* 1. *ac* 2. Quin & illud grauatim Recessus Imperiales euoluenti haud obscurum est , Cæsares non olim duntaxat , sed & hodie quoque in Protectoris Ecclesiarum titulis plausisse , eosque publicè vsurpasse , Id , quod primò ostendit Recessus de anno 1518. Deinde in Recessu Ratisponensi de anno 1543. Item Recessu Augustano de anno 1530. sic etiam in Recessu Spirensi de anno 1529.

21 Cum igitur tam ex legum auctoritate , quàm ex proprijs Imperatorum testimonijs , Imperijque Recessibus , manifestum sit , ius , & obligationem defensionis Ecclesiarum Imperatoribus , non vt alijs , ex vinculo specialis conuentionis , sed iure Imperialis à Deo concessæ potestatis , competere , & necessitate officij incumbere , nemo sanè inficiabitur , Ecclesiasticam Protectionem , licet absolutam rerum vetustarum cognitionem assequi non procliue sit , sub initia statim Christianorum Imperatorum , inter quos Constantinum Magnum , familiam duxisse constat , non autem temporibus primum Pipini , ac Caroli Magni vsu introductum fuisse . Et de Constantino Magno extat testimonium Sigismundi Imperatoris in Reformatione sua *cap.* 10. *lib.* 2. *pag.* 115. *edit. Basil.* in qua de Imperatore Constantino fidei Christianæ Protectore constituto agit .

22 Quod ipsum auctoritate etiam Christophori Geuuoldi confirmatur in *commentar. de Roman. Imper. Septimuiratu cap.* 8. *pag.* 168. *edit. vltim. Ingolstad.* adducens ex Reginaldo Polo *lib.* 2. *defens. Ecclesiastic.* insignem pro Sede Apostolica locum , qui in fine de Regibus , & Principibus secularibus loquens ait , eos à Deo Nutricios Ecclesiæ , Sedisque Apostolicæ Protectores esse constitutos , notabiliter subdit , hanc praxim , hoc est Protectorum Romanæ Ecclesiæ semper a Constantino Magno vsque ad nostra tempora ita obtinuisse , piosque , ac Catholicos Imperatores , Reges , Principes omnes proprium hoc officium sibi vendicasse , nec non vt facerent à Pontificibus Romanis requisitos fuisse . Quò pertinet id , quod Platina in vita Gregorij Tertij scribit . *Consueuerunt* , inquit , *Pontifices Romani si quid mali ab externo hoste immineret , auxilia ab Imperatore Constantinopolitano petere* . Id , quod Lupold. Bambergen. in *libr. de veter. German. Principe in Fide Christi Zelo* multis exemplis declarat .

23 Ab hac sententia non abhorrent ea , quæ in literas retulit Matth. Boetius inter *Arum. discurs. Acad. volum.* 1. *de nat. iur. Maiestat. cap.* 3. *conclus.* 40. vbi Protectionem Ecclesiæ Romanæ à potestate Patriciatus à Constantino Magno , Zosimo *lib.* 2. *histor. Ecclesiast.* & Goldast. *in Ration. ad Bullam Hadriani I. ver. Dignitatemque Patriciatus* tellibus , introducti originem suam ducere asserit . Quò tendunt ea , quæ scribit Ludolph. de Bebemburg. *de iurib. Regni , & Imperij Roman. cap.* 13. vbi ex *gloss.* 2. *can. Hadrianus distinct.* 63. asserit , per hunc Patriciatum intelligi Protectionem Ecclesiæ Romanæ , quam habet Rex Romanorum , vel Imperator ab Ecclesia Romana . Quia enim temporibus Græcorum Imperatorom Patricij in omnibus Reipublicæ vt patres Filijs prospiciebant , Petr. Gregor. Tholosan. *Syntagmat. iur. lib.* 47. *cap.* 16. *num.* 2. per textum in 5. *generaliter titul. constitut. qua dig. in Authent. collat.* 6. Et quem Populus Romanus Patricium , illum Pontificis Protectorem nominabant . Eius appellationis hanc esse rationem arbitror , quod quemadmodum apud Ethnicos Romanos Sacrorum procuratio , tuitioque incumbebat Patricijs , ita non inconueniens erat , vt in Religione Christiana , qui Ecclesiam defenderet , Patritiatus indigitatione notaretur .

24 Ordiendo igitur à primo Christianæ professionis Imperatore Constantino Magno , qui anno Christi 306. totius exercitus suffragantibus votis , Constantino vita functo , imperium accepit , historiæ ostendunt sub eo Romani Imperij populos rerum statu adeo tranquillo potitos esse , vt defensione armata ijs temporibus non egerint , id , quod annuit Eusebius in Vita Constantini *lib.* 2. *cap.* 19. præter alios , Gaspar Bruschius *in chronograph. Monast. Sancti Maximini* testatur hoc ipsum Monasterium Ordinis primum & regulæ Orientalium Monachorum , nunc verò Benedictinæ professionis ab ipso Imperatore Constantino sub perpetuo duraturam protectionem Imperatoriam susceptum fuisse : Idipsum adstruit Michael Buebinger. in *histor. Ecclesiastic.* sub Papa Syluestro Primo propè finem . Quibus addo P. Coccium Societatis Iesu Theologum , qui in Vita Dagoberti Regis Francorum pronuper in lucem datæ *cap.* 22. protectionem Imperatoribus commissam Ecclesiasticam iam olim sub æuum Imperatoris Constantini Magni vsitatam fuisse , testatur .

25 Quantopere autem Imperator Constantinus Magnus Christianam religionem restituerit , Ecclesiamque diris antea Ethnicorum persecutionibus prostratam erexerit , quamque strenuum sese Ecclesiæ , ac Religionis Christianæ Protectorem exhibuerit , nominatim testatur Eusebius *lib.* 3. *cap.* 3. his verbis . *Quemadmodum* , ait , *probitatis hostis dæmon graui in prosperum Ecclesiæ statum exardescens inuidia tempore pacis , & lætitiæ , seditionis procellas , & tumultus intestinos contra illam excitauit ; sic Imperator , Deo charus Constantinus , ea , quæ ad suum spectabant officium , minimè neglexerit , sed omnia contrarijs , quæ antea à tyrannica crudelitate admissa instituit , & quemque Ecclesiæ hostem inimicumque facile deuicit &c.*

26 Eo autem vita functo , eiusdem filios Constantium , & in primis Constantem Imperatores , non minori Ecclesiam , & Religionem Romanam cura protexisse , Theodoretus *lib.* 2. *cap.* 5. hisce verbis edocet . *Athanasius ad Constantem accedens , de factionis Arrianæ insidijs conqueri , bellum contra fidem Apostolicam excitatum lamentari , & tum patris , tum magni Concilij Niceni , quod ille conuocauerat , ei in memoriam reducere cœpit . Talia cum gemitu , & lachrymis apud Constantem Imperatorem elocutus , eum ad patrem æmulandum excitauit . Nam simulatque ista audiuit , literas scripsit ad fratrem ,*

quo-

quibus eum hortabatur , vti hæreditatem pietatis paternæ , integram , inuiolatamque seruaret . Illum enim Imperium pietate stabiliuisse , tyrannos , qui Romanos oppresserant , profligasse , & barbaros vndique in suam potestatem redegisse . Quibus literis persuasus Constantius mandatum dedit , vt Episcopi , tam Orientis , quàm Occidentis , Sardicam , quæ est in Illyria vrbis Daciæ primaria , aduentarent . Nam alijs multis morbis vexabatur Ecclesia , ad quos curandos Concilium necessario requirebatur .

27 Ex quo apparet , Constantem, Magni Constantini dignissimum filium, qui & parentis , vt rectè Baronius ad annum 350. *num.6.* asserit, pietatem in his visus est plurimum superasse , haud enim inuidiosa erit huiusmodi comparatio . Nam gloria Patris est Filius sapiens *Prouerb.* 15. dum adeo coluit officijs Athanasium exulem , vt etiam aduersos Constantinum fratrem paratus esset pro vno Athanasio illi bellum inferre , non destitisse totum Orientem, & Occidentem commouere , donec Oecumenico Sardicensi Concilio coacto Arianorum violentes retuderit impetus , & Orthodoxos calumniam passos , à suis ipsorum sedibus eiectos Episcopos, sententia absolutos , in proprias Ecclesias, inuito, & moras nectente Constaotio , aduersantibus , & reclamantibus Arianis , postliminio restituerit , quos olim primo pater Constaotious imprudens deceptus ab Eusebianis eiecerat , & deinde eorumdem instigatione perfidorum Constantius frater maiore iactura , atque ignominia proscripserat .

28 Quin etiam Constantium lege publica lata iussisse omnia vbique claudi Deorum templa , manifestè edocet ad Taurum Præfectum Prætorio ab eodem Imperatore scripta *l.4. de pagan. in C. Theodos.* quæ sic habet: *Placuit omnibus locis , atque vrbibus vniuersis claudi protinus templa , & accessu vetitis omnibus licentiam delinquendi perditis abnegari , volumus etiam cunctos sacrificijs abstinere . Quod si quis fortè aliquid huiusmodi perpetrauit , gladio vltore sternatur . Facultates etiam perempti fisco decernimus vindicari , & similiter affligi rectores Prouinciarum si facinora vindicari neglexerint .*

Datum Kalendas *Decembris Constantio Quarto , & Constante A A. Coss.*

29 Tertio iam vlterius in cœpta Imperatorum serie pergendo, omisso Iuliano Apostata , & persecutore Ecclesiæ , in quo Coostantini linea defecit , Iouinianus eum in Imperio anno 363. insecutus, summis etiam viribus Ecclesiam protexit , atque fidem Christianam propagauit . Id quod ex Sozomeno *lib. 6. cap. 6.* apertè testimonio colligitur . *Cum præterea* , inquit , *experientia didicisset Iouinianus Imperium propter iram diuinam in Iulianum , qui ante ipsum regnauerat , accensam esse , acerbe afflictatus est , adiecta tamen omni cunctatione , scripsit ad Præsides Prouinciarum , vti ad Ecclesias frequenter conuenirent , diuinum Numen studiosè colerent docerentque suos solam Religionem Christianam , verum Dei cultum in se complecti . Ecclesijs insuper , & Clericis , viduis , & virginibus immunitatem reddidit , & quidquid vel ad commodum , vel ad honorem Religionis Catholicæ , ac Romanæ Ecclesiæ spectabat , quod à Constantino , ac liberis suis sancitum fuerat , à Iuliano autem postea euersum , summo studio redintegrauit , atque restituit .*

30 Illud etiam propensum Iouiani Imperatoris erga statum Ecclesiasticum animom declarat , quod is legem custodem sacrarum Virginum , vt tradit idem Sozomenus *d. lib. 6.* aduersus earum raptores seuerissimam promulgari iusserit: *Misit* , inquit , *item ad Secundum Præsidem generale edictum , quo iubebat , vt qui sacram Virginem , vel ad nuptias contrahendas pellicere conaretur , vel lasciuo quodam obtectu aspiceret , maximè omnium , si per virum rapere tentaret , capitis supplicio mulctaretur . Istam legem ideo tulit , quod quidam improbi viri , regnante Iuliano , tales Virgines , vel vi vel persuasione in hanc corruptelam inductas , sibi connubio iunxissent , quemadmodum fieri solet , cum Religionis statu perturbato turpis libido , id genus sceleris consciscendi impunitatem ponit .*

31 Extat quidem legis huius pars illa de ijs , qui adeo execrandum scelus vel tentare præsumpserint tam in *C. Theodosiano* , quàm Iustiniano *lib.6. C. de Episcop. & Cler.* descripta his verbis : *Imperator Iouianus Augustus Secundo Præfecto Prætorio . Si quis non dicam rapere , sed attentare tantum iungendi causa matrimonij sacratissimas Virgines ausus fuerit , capitali pœna feriatur .*

32 Somma sanè & illa laude digna habentur , quæ ab eodem Iouiano primùm, vt imperium adeptus, est, vt decebat Christianum Principem, decreta fuisse , testatur Gregorius Nazianzenus in *orat. de laude Athanasij* , per hæc verba : *Hoc porrò Iuliano nimirum extincto , Imperator alter exoritur , nequaquam ore impudens , quemadmodum is, de quo ante verba fecimus , nec duris , & ærumnosis operibus , & edictis Israelem opprimens , sed mira pietate , animique lenitate præditus . Qui , vt præclarissimum Imperij sui fundamentum iaceret , rectamque legum sanctionem , vnde conueniebat , auspicaretur , cum omnes alios Episcopos , tum eum* nempè Athanasium *ante omnes , qui omnibus virtute antecellebat , & citra dubitationem vllam pietatis causa bello vexatus fuerat , ab exilio reuocat . Quin etiam fidei nostræ vnitatem à multis laceratam , & perturbatam atque in sexcentas opiniones , partesque distractam , sibi tradi postulauit , vt maximè quidem vniuersus Orbis , si fieri posset , in fidei negotio consentiret , spiritusque auxilio in vnum coiret , sin minus , ipse certè optimæ parti sese adiungeret , simulque & ei robur afferret , & ab ea vicissim acciperet , excelsè simul , & magnificè de rebus maximis cogitans .* Hæc Nazianzenus .

33 Quartò insuper, cum post Iouianum altero statim Imperij suscepti anno Valentinianus anno Christi 364. & ab eodem in consortem Imperij assumptus frater germanus Valens, vterque ab initio Catholicus, imperare cœpissent, ipsis pariter protectionem Ecclesiæ , & hominum Ecclesiasticorum in primis curæ fuisse ex eo liquet , quod sacras Virgines , viduas , & pupillos à censu capitationis statim exemptos esse voluerint , dum ad Vicentium Præfectum Prætorio Galliarum *l.4. de censib. Cod. Theodos.* sequentem in modum rescripserunt . *In virginitate perpetua viuentes , & eam viduam , de qua maturitas pollicetur ætatis nulli eam esse nupturam , à plebeia capitationis iniuria vendicandos esse decernimus , item pupillos in virili sexu vsque ad viginti annos ab istius modi functione immunes esse debere . Mulieres autem , donec virum vnaquæque sortitur .*

Datum 10. *Kalend. Decembris Valentiniano , & Valente A A. Coss.* Addiderunt insuper , ne Christiani ab Exactoribus die Dominico conueniri possent *l. 10. de exact. Cod. Theodos.*

34 Idque ex alijs etiam duobus rescriptis ad Prætextum Præf. Vrbi datis manifestum euadit , quorum altero hæreticos ab Vrbe pellit , altero autem Basilicam Vrbis à Schismaticis occupatam , Damaso , Pontifici Romano , restitui iussit . Vtrumque extat cum alijs in peruetusto Codice Vaticano , in quo scriptæ sunt epistolæ complurium Romanorum Pontificum , quorum prius ita habet .

35 *Imperator Prætextato . Dissentionis auctore sublato , omnis causa discordiæ sopienda est , ne aliqua remanente materia , nihil prosit e medio sustulisse fomitem iurgiorum , Prætextate , parens charissime . Quamobrem præcelsa sublimitas tua , Defensoris Ecclesiæ Vrbis Romæ , siue Damasi , sacræ legis Antistitis , petitione perspecta , quæ vna tantum Ecclesia ex catholicæ Religionis obsequio à diffidentibus adhuc dicitur retentari . Quoniam pro publica securitate metuendum est , ne aliquis hinc iterum tumultus oriatur , quandoquidem non parua sit separationis effigies , vt tale aliquid putetur occlusum Damaso , eam iubebit aperiri , vt singuli , vniuersique cognoscant , quo vnitas studio colenda sit , quæ omnibus pace viuendum , cum Ecclesijs restitutis plenissimam postulet congregationem , vbique promissa concordia .* Hæc de reddenda Basilica Valentinianus . De pellendis verò ab Vrbe socijs Vrsicini ad eundem quoque Prætextatum sic scripsit .

36 *Ea nobis innata est moderatio , vt publicam disciplinam sine cuiusquam calamitate munire cupiamus . Itaque quoniam animarum aduersarum occasionibus non fauemus Vrsicini socijs , & ministris , quos præcelsa sublimitas tua propter quietem Vrbis æternæ de medio putauit esse tollendos , Romæ tantum , cuius tranquillitati studemus , excepta vbicumque voluerint absque Religionis iniuria , vt peregrinari potius , quàm exulare videantur , proprio liceat iure versari , Prætextate , parens charissime . Neque enim interest nostra , quem habitationis eligant locum , dum-*

modo incentiuis dissensionis ablatis , firma sit rursus in plebe concordia.

Datum pridie Id. Iun. A. A. II. Coss.

37 Non tamen inficiari possumus , Valentem postea anno 370. cùm ab Ecclesia Catholica desciuisset, & Arrianis adhæsisset , protectionis debitæ oblitum contra orthodoxos vehementissimas excitasse persecutiones , & Valentinianum etiam in Ecclesiæ defensione remissiorem factum , indulsisse hæreticis, & gentilibus.

38 At quintò , cum Valentiniano è vita sublato , Gratianus eiusdem filius anno 385. Imperator inauguratus esset, qui aliquot annis vna cum patruo Valente , & Valentiniano fratre Imperium administrauit, is non minus etiam se strenuum Ecclesiæ Romanæ Protectorem , ac defensorem vti ex varijs illis Rescriptis infra iniertis , colligitur , exhibuit , idque dilucidè testatur Sozomenus *lib.7. cap.1.* vbi inquit : *Gratianus interim vna cum fratre vniuersum Romanum Imperium adeptus , cum patrui sententiam non probaret , qua ille pertinaciter catholicos , fuerat persecutus , qui Religione ab ipso dissenserant , omnibus ijs , qui ab illo viuente Religionis ergo in exilium pulsi fuerant , reditum ad suas Ecclesias concessit .* Quod ipsum etiam expressius innuit in libris ad Gratianum datis S. Ambrosius , qui *epist.26.* inter alia hæc habet : *Reddidisti Ecclesiæ perfidorum ora , atque , quod vtinam ! & corda clausisti.*

39 Quin & idem Imperator Gratianus statim , extincto orthodoxæ fidei perduelle Valente , legem tulit , eaque hæreticos Ecclesias Catholicis cedere iussit , de qua quidem lege hæc Theodoretus *lib.3. cap.2. Conscripsit legem , qua iubebat , tum pastores , eiectos in exilium , reddere , suisque gregibus restitui , tum Sanctas Ecclesias tradi ijs , qui Damasi communionem amplexarentur .* Hic Damasus , Episcopus Romanus , fuit in illius Ecclesiæ administratione successor Liberij , vir sanè propter vitæ præstabilis ornamenta insignis , qui, quoad eius fieri poterat , doctrinam Apostolicam assiduè tutatus est . Vt autem lex, quam dixi , maiorem haberet auctoritatem , misit cum ea Ducem Saporem , virum id temporis propter nominis , & famæ celebritatem facilè præstantissimum , cui dedit in mandatis , vt tum Arrianæ blasphemiæ præcones, tanquam feras quasdam agrestes , è Sacrosanctis Templis exigeret , tum optimos pastores Sanctis eorum gregibus restitueret.

40 Inde verò è prælio , quo Gothos anno 379. vicit , reuersus , aliam legem promulgauit , qua hæreticorum omnium ora blasphema compescuit , ad Hesperium Præfectum Prætorio ita scribens in *l.5. de hæretic. Cod. Theodos. & l.2. Cod. Iustin. eodem tit. Omnes vetitæ legibus , & diuinis , & Imperialibus hæreses perpetuo conquiescant. Quisquis opinionem plectibilibus Deo profanus imminuit sibi tantummodo nocitura sentiat , alijs ob futura non pandat . Quisquis redempta venerabili lauacro corpora parata morte , tabescat , id auferendo , quod geminat , nempè baptismum sibi solos talia nouerit , alios nefaria institutione non perdat , omnesque peruersæ istius superstitionis magistri pariter , & ministri , seu illi sacerdotalis assumptione Episcoporum nomen infamant , seu quod proximum est , presbyterorum vocabulo Religionem mentiuntur , seu etiam se Diaconos , cum nec Christiani quidem habeantur , appellant . Denique antiquato rescripto , quod apud Sirmium nuper emersit, ea tantum super catholica obseruatione permaneant , quæ perennis recordationis pater noster , & vos ipsi victura in æternum æquè numerosa iussione , mandauimus . Datum 3. non. Augusti Mediol. Accept. XIII.* Kalend. *Septembris Ausonio , & Olybrio Coss.* Hæc ex Cod. Theodosiano antiquiori deprompsit Cardinalis Baronius.

41 In Codice autem Iustiniano *d. l. 2. de hæretic.* cum hæc habeantur summatim constricta, his additur ista appendix : *Hæreticorum autem vocabulo continentur , & latis aduersus eos sanctionibus succumbere debent , qui vel leui argumento à iudicio Catholicæ Religionis , & tramite detecti fuerint deuiare .* Quin & antea idem Imperator pro Clericorum immunitate *l.24. de Episcop. & Cleric. Cod. Theodos.* ita rescripsit : *Presbyteros , Diaconos , Subdiaconos , atque Exorcistas , & Lectores , Ostiarios etiam , & omnes perinde , qui primi sunt personalium munerum expertes esse præcipimus.*

Datum 13. non. Martij Gratiano Quarto , & Merobaude Coss.

42 Sexto adscitus à Gratiano postmodum in Collegam Imperij anno Christi 379. Theodosius, militis cuiusdam strenuissimi eiusdem nominis , quem Valentinianus ad oppugnandum Firmum Tyrannum in Africam miserat, filius , non minus acri etiam studio Ecclesiæ protectionem gessit , nihilque antiquius habuit , quam de fide Catholica benè mereri , de quo Sanctus Augustinus de *Ciuitat. lib. 5. cap. 26.* sic ait ; *Inter hæc omnia ex ipso initio Imperij sui non quieuit , iustissimis , & misericordissimis legibus aduersus impios laboranti Ecclesiæ subuenire , quam Valens Hæreticus fauens Arrianis vehementer afflixerat , cuius Ecclesiæ membrum esse magis , quam in terris regnare gaudebat .* Huius autem rei fidem facit aurea illa sanctio in *l.2. de fid. cathol. Cod. Theodos.* ab eo Thessalonicæ promulgata, quæ sic se habet.

43 *Impp. Gratianus , Valentinianus , & Theodosius AAA. ad populum Vrbis Constantinopolitanæ . Cunctos populos , quos Clementiæ nostræ regit temperamentum , in tali volumus Religione versari , quam diuinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis , Religio vsque nunc ab ipso insinuata declarat , quamque Damasum sequi claret , & Petrum Alexandriæ Episcopum , virum Apostolicæ sanctitatis . Hoc est , vt secundum Apostolicam disciplinam , Euangelicamque doctrinam Patris , & Filij , & Spiritus Sancti vnam Deitatem sub parili Maiestate , & sub pia Trinitate credamus . Hanc legem sequentes Christianorum Catholicorum nomen iubemus amplecti , reliquos verò dementes , vesanosque iudicantes , hæretici dogmatis infamiam sustinere , ac conciliabula eorum , Ecclesiarum nomen accipere , diuina primum vindicta post etiam motus nostri , quem ex cœlesti arbitrio sumpserimus , vltione plectendos .*

Dat. 3. Kalend. Martij Thessalonicæ , Gratiano A. quintum, & Theodosio A. primum Coss.

44 Nec in eo solum Theodosius , egregius Ecclesiæ Protector , ac Defensor ei laboranti præstò fuit , sed in compescendis , ac funditus extirpandis eiusdem hostibus , omnem mouit lapidem , vt nominatim testatur Marcellinus Comes *in chron.* anno Christi 339. cum ait : *His Consulibus , Theodosius Magnus , postquam de Scythis , & Getis triomphauit , expulsis continuo ab Orthodoxorum Ecclesiis Arrianis , qui iam ferè per quadraginta annos eas sub Arrianis Imperatoribus tenuerant , nostris Catholicis orthodoxis restituit Imperator mense Decembris .*

45 Similiter ab eodem præstita Ecclesiæ Protectio , ac propugnatio euidentius adhuc colligitur ex alia eiusdem sanctione in *l. 3. de fid. cath. Cod. Theodos.* qua is Imperator anno 381. cùm sciret complures hæreticos sub catholico nomine adhuc retinere Ecclesias , speciatim Sacerdotes aliquos , quorum fidem spectatam habuit , nominauit , sanciuitque, vt qui eorum communione iungerentur, ijdem Catholici haberentur, & Ecclesijs præficerentur. Sanctio autem hæc est.

46 *Theodosius Imperator ad Ausonium Proconsulem Asiæ . Episcopis tradi omnes Ecclesias , mox iubemus , qui vnius Maiestatis , atque virtutis Patrem , & Filium, & Spiritum Sanctum confitentur eiusdem gloria , claritatis vnius , nihil dissonum , profana diuisione facientes , sed Trinitatis ordinem personarum assertionem , & diuinitatis profitentes , quos constabit communione Nectarij Episcopi Constantinopolitanæ Ecclesiæ, nec non Timothei intra Ægyptum Alexandrinæ Vrbis Episcopi esse sociatos , quos etiam in Orientis partibus Pelagio Episcopo Laodicensi , & Diodoro Episcopo Tarsensi , nec non in Asia Proconsolari, atque Asiana Diœcesi Amphilochio , Episcopo Iconiensi , & Optimo , Episcopo Antiocheno in Pontica Diœcesi , Helladio , Episcopi Cæsariensi , & Otreio Meliteno , & Gregorio Episcopo Nisseno , Bretannio , Episcopo Scythiæ, Marmano , Episcopo Marciapolitano communicare constiterit . Hos ad obtinendas Catholicas Ecclesias ex communione probabilium Sacerdotum oportebit admitti . Omnes autem , qui ab eorum , quos commemoratio specialis expressit , fide communionis dissentiunt , vt manifestos hæreticos ab Ecclesijs expelli, neque his penitus post hac obtinendarum Ecclesiarum Pontificum , facultatemque permitti , vt vera , ac Nicenæ fidei Sacerdotia casta permaneant , nec post euidentem præcepti nostri formam malignæ locus detur astutiæ .*

Da-

Datum 3. Kalendas Augusti Heraclea, Eucherio, & Syagrio Coss.

47 Denique ne plura hic accumulemus, acerrimum status Ecclesiastici Protectorem fuisse Theodosium palam facit rescriptum eius ad Optatum Præfectum Augustalem Ægypti de Ecclesiastico iure illibate seruando in *leg. 3. de Episcop. iudic. Cod. Theodos.* his verbis: *Grauiter admodum mota est nostra clementia quadam ab his, qui Episcoporum sibi nomina vendicant, perpetrata, & contra leges non minus diuinas, quàm humanas improbata temeritate commissa. Vexatos etiam nonnulles Orthodoxorum Clericos, quorum ætas huic iniuria à Sacerdotio repugnabat, flagitates itineribus, quæstionariis deditos, atque hæc omnia per eos commissa, qui ad tegumenta frontis, Sacerdotij nominis titulos præferebant. Denique lectis in Consistorio precibus, quibus Episcopalis pietas aliquid postulans refragatur, denegatque, idcirco continua lege sancimus, nomen Episcoporum, vel eorum, qui Ecclesia necessitatibus seruiunt, ne ad iudicia, siue Ordinariorum, siue extraordinariorum Iudicum pertrahatur. Habent illi Iudices suos, nec quicquam his publicis commune cum legibus, quantum ad causas tamen Ecclesiasticas pertinet, quas decet Episcopali auctoritate decidi. Quibuscumque igitur mota fuerit quæstio, quæ ad Christianam pertineat sanctitatem, eos decebit sub eo Iudice litigare, qui Præsul est in suis partibus omnium Sacerdotum, id est, per Ægypti diœcesim, Optate charissime, ac iucundissime. Quare laudabilis auctoritas tua arbitrio temperato, quidquid negociorum aliunde incidet, terminabit, habituro Pontificum Sacra disceptationis Timotheo Episcopo, quem sibi omnes etiam suo iudicio prætulere. Est enim vir, cum omnium Sacerdotum susceptatione venerandus, tum & nostro iudicio approbatus.*

48 Ex quo colligitur Theodosium insensissimo accepisse animo, quod Episcopi deferrent ad Præfectos, vel ipsum Imperatorem excessus Collegarum, vel crimina inferioris Ordinis Sacerdotum, subterfugientes Episcopale iudicium, eosque reijcit Imperator, nec audiri patitur à Præfectis, quos & dato rescripto conuenit ab Ecclesiasticis iudicijs penitus abstinere, quæ ad Episcopos Ecclesiasticarum rerum, ac personarum legitimos Iudices deferri mandauit. Vide etiam eius sanctionem de immunitate Ecclesiarum in *leg. pateant de his, qui ad Ecclesiastic. confug. Cod. Theodosio*, à Gothofrido recognito.

49 Septimo insuper tribus istis Imperatoribus, Gratiano scilicet anno post Christum natum 383. Valentiniano anno 392. Theodosio autem anno 395. vita functis, cùm pijssimi Theodosij filij Arcadius ætatis annum agens vigesimum primum, & Honorius annos natus decem Imperium eodem anno suscepissent, Arcadius natu maior, parentis maximè pij insistens vestigijs, nihil prius habuit, quàm Ecclesiæ sedulam curam, ac protectionem suscipere, Christianamque Religionem, fidemque Catholicam sartam tectam seruare, ac salubertimis communire legibus. Nam mox in ipso Imperij ingressu contra hæreticos grauissimam tulit legem, atque ad Ruffinum Præfectum Pretorio in *l. 26. de hæretic. Cod. Theodosio*, Anno Christi 395. mense Martio in primis ista rescripsit.

Omnes pœnas, cuncta supplicia, quæ sanctionibus diuæ recordationis genitoris nostri aduersus hæreticorum sunt pertinaces spiritus constituta, nostre etiam decrete reparantes decernimus. Quicquid etiam his est contra meritum delinquentium spe correctionis speciali quadam sanctione concessum, id irritum esse. Eunomianorum vero perfidam mentem, & nequissimam sectam speciali commemoratione damnamus, statuimusque omnia, quæ contra illorum vesaniam decreta sunt, illibata custodiri, illud addentes, ne quis memorata secta militandi, aut testandi, vel ex testamente sumendi habeat facultatem, vt sit omnibus commune damnum, quibus etiam communis est Religionis furor, cessante videlicet, siquid à patre nostro quibusdam fuerat super testandi iure beneficio speciali concessum.

Datum 3. Idus Martij Constantinopoli Olybrio, & Robine Coss.

50 Et rursus subsequenti anno eorumdem petulantiam, cùm illi procaciter accepta à Præfecto licentia se inferrent in Vrbem, cohibuit dato ad Clearchum Vrbis Præfectum aduersus eosdem eiusmodi rescripto in *l. 30. de hæretic. Cod. Theodos.* quo & ipse Præfectus puniendus esset. *Cuncti hæretici proculdubio nouerint omnia sibi loca huius Vrbis adimenda esse, siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica, siue in priuatis domibus, vel locis priuatis Fisco nostro adcorporandis. Præterea omnes Clerici hæreticorum ex Sacratissima Vrbe pellantur, neque his finibus liceat conuenire. Ad hoc ijs interdicatur omnibus ad litaniam faciendam intra Ciuitatem noctu, vel interdiu profanis coire Conuentibus. Statuta videlicet condemnatione centum librarum auri contra efficium sublimitatis tuæ, si quid huiusmodi fieri vel in publico, vel in priuatis edibus concedatur.*

Datum 5. non. Martij Constantinopoli Arcadio quartum, & Honorio III. Coss.

51 Nec verò remissiori studio Ecclesiæ protectionem gessit Honorius. Nam statim etiam patrocinij Ecclesiastici munijs Imperij sui primordia consecrans, nominatim Ecclesiæ seruientibus protectionem deferri peculiari rescripto præcepit, simulque omnia à prædecessoribus Imperatoribus Catholicæ Ecclesiæ collata priuilegia anno salutis 395. confirmauit *l. 29. de Episcop. & Cler. Cod. Theodos.* inserta ad Hiericum ita rescribens: *Quæcumque à parentibus nostris diuersis sunt statuta temporibus, manere inuiolata, atque incorrupta circa sacrosanctas Ecclesias præcipimus. Nihil igitur à priuilegijs immutetur, omnibusque qui Ecclesijs seruiunt, tuitio deferatur, quia temporibus nostris addi potius reuerentiæ cupimus, quam ex his, quæ olim præstita sunt immutari.*

Datum 10. Kalendas Aprilis Mediolani, Olybrio, & Probino Coss.

52 Imò verò, vt idem certissimum Ecclesiæ Protectorem sese ostenderet, aduersus perturbatores Ecclesiarum, & inferentes iniuriam in personas, ac loca sacra capitale statuit supplicium. Rescriptum desuper ab vtroque Imperatore datum à Sancto Gregorio Papa citatur, & in *Epistol. 53. lib. 11.* ad Ioannem recitatur his verbis: *Arcadius, & Honorius Augusti Theodoro Præfecto Prætorio. Si quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias Catholicas irruens Sacerdotibus, & Ministris, vel cultoribus ipsis, vel cultui ipsi, locoque aliquid importet iniuria, quod geritur, a prouinciæ rectoribus animaduertatur, atque ita prouincia moderator Sacerdotum, & Clericorum, & Catholicæ Ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius, & diuini cultus iniuriam capitalis in cunctos, seu confessos reos sententia nouerit vindicandam.* Et post pauca: *Sitque cunctis laudabile, factas atroces Sacerdotibus, aut Ministris iniurias, veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis vltionem mereri &c.*

Datum 6. Kalendas Maij, Mediolani Honorio Augusto quater, & Eutychiano ter Coss. Ita apud D. Gregorium.

53 Sic idem Imperator Honorius anno subsequenti 401. immunitatem concessit Clericis, & Monachis, ad Pompeianum Proconsulem talem in modum rescribens *l. 36. de Episcop. & Cleric. Cod. Theodos.* inserta: *Quicumque Catholicæ Religionis Clericis inter eum modum, vnde victus emendi, vendendique vsum lege præfinitum exercent, ab auraria pensione habeantur immunes. Ab his quoque, quos à publicis laboris actu, & gradus clericatus, & quod non minus est, sanctior vita defendit, præcipimus temperari; nec etiam vllum eorum, qui excepti legibus probabantur, subiacere patimur iniuria &c.*

Datum prid. Id. Iulij Mediolani post Consulatum Stilichonis, & Aureliani VV. CC.

54 Hæc scribens pro Catholicis tantùm Africanæ Ecclesiæ Imperator, tacitè admonitos voluit Donatistas, vt alienos ab Ecclesia, ab Imperatore reiectos haberi, vt ita ea vexatione tributorum ad mentem integram redire deberent. Quod verò ijsdem, quibus Clericos priuilegijs frui voluit eos, *quos*, inquit, *sanctior vita defendit*, esse Monachos intelligendos, omnes puto consentient. Plusque adiecit Imperator præcitatis legibus, alia etiam pro rebus, ac personis Ecclesiasticis rescripta in *C. Theodos. sub legib. 40. & 41. eod. tit.* ne scilicet bona Ecclesiastica diuersijs alijs, præter canonicam pensionem, teneantur obligata muneribus, neue Clerici apud alios Iudices, quàm Episcopos, iudicio postulentur. Voluit enim Honorius

Ecclesiasticum iudicium Episcopis in omnibus illibatum seruari, & vt sacrosanctum inuiolatum custodiri. Ipsa rescripta omitto. Qui ea legere ambit, ad fontes ipsos recurrat.

55 Vt tamen penitus de solicita huius Imperatoris in Ecclesiam Romanam protectione constet, prætermittere non possum, quin in plenam protectionis probationes epistolas huic argumento in primis inseruientes his attexam, quas nimirum anno 419. Bonifacius Pontifex eo tempore Romanus, ad Imperatorem optimum scripsit, & hic contra ad eumdem rescripsit, quæ ita se habent.

Bonifacius Episcopus Honorio Imperatori Ecclesia me, cui Deus noster Sacerdotium meum, vobis res humanas regentibus, deputauit, cura constringit, ne causas eius, quamuis adhuc corporis commoditate detinear, propter conuentus, qui Sacerdotibus vniuersis, & Clericis & Christiana plebis perturbationibus agitantur, apud aures Christianissimi Principis desini, Siquidem secus quam oporteat eueniat, non vos id facere, qui cuncta aqua moderatione componitis, sed nos per nostram tacentem desidiam videbimur, quid tinitatis quietem Ecclesia peruertere valeat, admisisse. Cum enim humanis rebus diuina cultor Religionis, Domino fauente, prasideas, nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria, quam certum est diuinis semper rebus animo promptiore fauisse, firmo, ac stabili iure custodiatur, quod per tot annorum seriem, & sub illis etiam Principibus obtinuit, quos nulla nostra Religionis cura constrinxit, idest, vt fidens vtar licitis, ve sub vestra imperio clementia minime qua sunt illicita formidantur. Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam, christianissime Imperator, meo quidem sermone, sed suo venerabili appellat affectu, quam Christus Deus vester nostri fidus victor, & gubernator Imperij, vni desponsatam sibi, & intactam virginem seruat, ne in eam aliquos insidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis insolita rumore turbari contingat, gloriosissime, & tranquillissime Imperator Auguste.

Ipsa ergo, qua vni desponsata, vestra tamen mater est, Ecclesia, hac pietatem vestram legatione, quam suis Sacerdotibus commisit, appellat; praterita, prasentiaque repetit. Vobis, inquit, glorioso imperantibus creuit meus, qui modo tuus est, populus, tam fidus Deo, quàm tibi, qui es Princeps Christianus. Ecce enim inter ipsa mysteria, inter preces suas, quas pro vestri felicitate dependet Imperij, teste apud quem, & de cuius Sede agitur, Sancto Petro solicitos pro Religionis obseruantia vocibus clamat, cum solicita petitione miscetur oratio, ne hos, varias in res semel effusa distrahat à cultu solitu, tentatore solicitante discordia. Augeretur pluribus, Princeps Christianissime, mater Ecclesia, nisi apud te suarum esset secura causarum, & nisi in oppressionibus idolorum, in hareticorum correctionibus, fide tua diuino cultu pariter cum imperio semper florente vicisset. Habet refugium, pium tua mansuetudinis animum, cum sua Religionis veneratione coniunctum, cum quicquid huic proficiat, vos agatis, & conferatis fratribus, & consacerdotibus meis probatissimis viris, à me, & ab omnibus, qui Ecclesiam faciunt, huiusmodi legatis, quibus precamur, Sacra causam Religionis persequentibus, in vrbe vestra mansuetudinis, hoc animo, quo postulatis annuitis, in perpetuum statum Vniuersalis Ecclesia consulatis. Datum Kalendis Iulij.

56 His Bonifacij literis perceptis Honorius Imperator eidem hunc in modum respondit: *Victor Honorius, inclytus triumphator, semper Augustus Sancto, & venerabili Bonifacio, Papa vrbis aterna. Scripta beatitudinis tua debita reuerentia gratulatione suscepimus, quibus recensitis egimus omnipotenti Deo maximas gratias, quod sanctimoniam tuam post longum incommodum optata redditam didicimus sanitati, & ideo reuerentibus venerabilibus viris gaudium nostrum sacrorum apicum attestatione signamus, ac petimus, vti quotidianis orationibus Apostolatus tuus, studium, ac votum suum, circa salutem, atque Imperium nostrum dignatur impendere. Illud autem pietati nostra satis placitum esse cognosce, quod sanctimonia tua de Ecclesiarum, aut populi perturbatione solicita est, qua, ne no aliqua ratione possit euenire, satis clementia nostra credit esse prouisum. Denique beatitudine tua pradicante, id ad cunctorum clericorum notitiam volumus peruenire, vt siquid forte Religioni tua, quod non optamus, humana sorte contigerit, sciant omnes ab ambitione esse cessandum. At si duo contra fas temeritate certantes, fuerint ordinati, nullum ex his futurum penitus sacerdotem, sed illum solum in Sede Apostolica permansurum, quem ex numero Clericorum noua ordinatione diuinum iudicium, & vniuersitatis consensus elegerit. Vnde id obseruandum est, vt omnes tranquillam mentem, & pacificos animos ex serenitatis nostra admonitione custodiant, nec aliquid seditionis conspirantibus, tentare conentur, cum certum sit, nulli partium sua studia profutura.* Hæc Honorius ad Bonifacium, de futura Sede vacante solicitus.

Octauo præterea humanis exempto Arcadio, postquam Theodosius eiusdem filius cum Honorio patruo Imperij habenas suscepit, exemplo maiorum singularem etiam sese exhibuit hominum Ecclesiasticorum Protectorem, ac cultorem, attestante id Socrate *hist. lib. 7. cap. 22.* vbi inter alia scribit, Theodosium adeo pium fuisse, *vt omnes Dei Sacerdotes honorifice coluerit, ac protexerit.* Hinc etiam rectè Baronius ad annum 423. *num.* 3. & 4. attestatur, Theodosium proinde Imperium defendisse, tuendo Ecclesiasticam Immunitatem, & Religionem. Cui rei testimonio est ipsius Theodosij ad Acacium, Berœensem Antistitem, & alios Orientis Coepiscopos, & Anachoretas anno 432. data epistola, quæ extat apud Concilium Ephesinum *edit. Pelt. to. 5. cap. 10.* quæ est huiusmodi. 57

Nihil omnino eorum omnium à nobis est prætermissum, qua Religionis Christiana causa nostro studio effici debuerant. Atque hoc ipsum Sanctitas vestra cum à Ioanne, piissimo Ecclesia Antiochena Episcopo, tum à cateris quoque sanctis Episcopis, qui apud illum versantur, dilucide cognoscere poterit. Acciderunt autem nonnulla inter quosdam circa Religionis negocium difficultates, & controuersia, quas quidem è vestigio de medio tollere, & abolere exoptabamus; verum negociorum magnitudine, & multitudine impediti, quod volebamus, & conabamur, conficere non valuimus. Certa nihilominus, fixaque stat sententia, ab hoc concilianda pacis studio non prius desistere, quàm misericors Deus vestris intercedentibus precibus, Ecclesijs vnionem, & pacem restituere dignabitur. Debet proinde vestram sanctitatem omni diligentia, studio, ac contentione hac à Deo deposcere; vosque probatos Romana Religionis Sacerdotes esse manifesto argumento declarare. Hactenus Theodosius ad Acacium, & alios, vt habet inscriptio, aliarum Prouinciarum Episcopos, & Solitarios. 58

Quod verò ad hanc Theodosij Augusti epistolam spectat, velim nomenclaturam obseruet alienus à Religione Catholica Romana lector, qua Imperator fidem Catholicam pro priori vocabulo *Romanam Religionem* appellat, propriori, inquam, quoniam dicendo tantum fidem Catholicam, cum omnes ferè heretici eam apud se esse profiteantur, haud facilè illos distingues eo nomine, dum agitur cum ipsis, à veræ pietatis cultoribus, secus autem voce illa *Romana Religionis*, quæ peculiaris, & propria est orthodoxorum. 59

Nono, postquam Valentinianus III. Theodosij huius ex Sorore Placidia nepos, ab eodem anno post natum Christum 425. Augustus appellatus, Imperij coronam accepisset, tanquam verus etiam Ecclesiæ Protector, non minus ac alij hactenus enarrati Imperatores, pro acceptis à Deo insignibus, pias valdè edidit sanctiones, quibus concessa Ecclesijs priuilegia illibata esse voluit, ea de re ad Bassum Comitem rerum priuatarum sequentem in modum rescribens *l. 47. de Episcop. & Cleric. Cod. Theodos. Priuilegia Ecclesiarum omnium, qua seculo nostro tyrannus inuaderat, prona deuotione reuocamus, scilicet vt quidquid à diuinis Principibus constitutum est, vel qua singuli quique Antistites pro causis Ecclesiasticis impetrarant, sub pœna sacrilegij iugi solidata aternitate seruentur. Clericos etiam, quos indiscretim ad seculares Iudices debere deduci, infaustus prasumptor edixerat, Episcopali audientia reseruamus. Fas enim non est, vt diuini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio &c.* 60

Datum 8. Idus Octobris Aquileia D. N. Theodosio A. XI. & Valentiniano Cæs. Coss.

Vt autem Vrbs Roma ab omnium hæreticorum illuuiè purgaretur, idem Imperator aduersus eosdem eiusmodi promulgauit edictum *l. 61. de hæret. Cod. Theodos. Manichaos hareticos, schismaticos, omnemque sectam Catholicis inimicam ab ipso aspectu Vrbis Roma exterminari pracipimus, vt nec prasentia criminosorum contagione fœdentur. Circa hos* 61

autem

autem maximè vrgenda commotio est, qui prauis suasionibus à venerabilis Papæ sese communione suspendunt, quorum schismate plebs etiam reliqua vitiatur. His conuentione præmissa viginti dierum condonauimus inducias, intra quos, nisi ad communionis redierint vnitatem, expulsi vsque ad centesimum lapidem solitudine, quam eligunt, macerentur. Dat. 6. Kalend. Augusti Aqui Theodosio A. XI. & Valent. Cæs. Coss.

62 Sequenti verò mense de ijsdem ad Proconsulem Africæ eiusmodi rescriptum dedit *l. 63. Cod. eod. omnes hæreses, omnesque perfidias, omnia schismata, superstitionisque Gentilium, omnes Catholicæ legis inimicos insectamur errores. Si quos vero hæc quoque clementiæ nostræ statuta pœna commetur, & nouerint. Sacrilegæ superstitionis auctores, participes consocios præscriptione plectendos, vt ab errore perfidiæ, si ratione trahi nequeunt, saltem terrore reuocentur, & vniuerso supplicationum aditu in perpetuum denegato criminibus debita securitate plectantur, &c. Dat. prid. non. Augusti Aquileiæ D. N. Theodos. A. XI. & Valentiniano Cæs. Coss.*

63 Idem quoque Valentinianus, cùm Theodosius Imperator ab Eutychete, atque Dioscoro deceptus, & in transuersum actus, Flauiani Episcopi Constantinopolitani iniustam damnationem ratam habuisset; & nonnulla etiam quoad fidem minus rectè agerentur, in Synodo Ephesina ad eumdem pro defensione, & pro Romano Pontifice, tanquam egregius Romanæ Ecclesiæ Protector, sequentem in modum scripsit.

Domino meo Theodosio, gloriosissimo Victori, ac Triumphatori perpetuo, Imperatori, & Patri Valentinianus gloriosus Triumphator semper Augustus, & filius. Cum aduenissem in Vrbem Romam ad diuinitatem placandam sequenti die ad Basilicam Apostoli, Petri processi, & illic post venerabilem noctem diei Apostoli, & à Romano Episcopo, & ab alijs cum eo ex diuersis Prouincijs congregatis rogatus sum scribere vestræ mansuetudini de fide, quæ cum sit conseruatrix omnium animarum, dicitur perturbata, quam nos à nostris maioribus traditam debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis Beato Apostolo Petro intemeratam, & in nostris temporibus conseruare, quatenus beatissimus Romanæ Ecclesiæ Episcopus, cui Principatum Sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat, ac facultatem de fide, ac Sacerdotibus iudicare, Domine Sanctissime Pater, & Venerabilis Imperator. Hac enim gratia secundum solemnitatem Conciliorum, & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellauit propter contentionem, quæ orta est de fide.

Huic itaque postulanti, & iuranti salutem nostram communem annuere negaui, quatenus ad tuam mansuetudinem meam petitionem ingererem, vt prædictus Sacerdos congregatus ex omni Orbe etiam reliquis Sacerdotibus intra Italiam, omni præiudicio summoto, à principio omnem causam, quæ vertitur sollicita probatione cognoscens, sententiam ferat, quam fides, & ratio vestræ diuinitatis expostulat. Non debet enim nostris temporibus contra Religionem turbatam petulantia præualere, dum incommota fides hactenus fuerit conseruata. Ad perfectiorem vero agnitionem vestræ dignitatis direximus etiam gesta, per quæ desideria, & acclamationes omnium pietas vestra cognoscat. Extant hæ litteræ *tom. 1. Conciliorum ante Chalc. Conc.*

64 Decimo insuper, cùm post defunctum Theodosium Imperij Romani Sceptrum Martiano anno scilicet 450. delatum fuisset, is etiam, tanquam verus Ecclesiæ Protector nihil antiquius habuit, quam dissipatam Ecclesiam Romanam adhibito in consilium Leone Papa, synodoque vniuersali indicenda componere, vti ipsemet Imperator in sermone ad Episcopos in Concilio Chalcedonensi *Act. 1.* habito, dilucidè testatur, cuius hoc est initium.

Vbi primum diuino iudicio ad Imperium sumus electi, inter tantas necessitates Reipublicæ nulla nos magis causa constrinxit, quàm vt Orthodoxa, & vera fides christiana, quæ sancta, atque pura est, indubitata omnium animis insideret; & cætera, quæ recitat Baronius ad annum 451. Deindè eius in tuenda fide Catholica studium ardentissimum ex eo etiam comprobatur, quod simul, ac in Imperium electus est, recens obortos Eutychianos hæreticos grauissima in eos promulgata sanctione, quæ est vltima in *Cod. Iustin. de Apostat.* reprimere studuit. Ea lex ita sancit: *Eos, qui Catholicarum Ecclesiarum Clerici, vel Orthodoxæ fidei Monachi, relicto vera Orthodoxa Religionis cultu, Apollinaris, vel Eutychetis hæresim, & dogmata abominanda secuti fuerint, omnibus pœnis, quæ Superioribus legibus aduersus hæreticos constituta sunt, iubemus teneri, & extra ipsum solum Romani Imperij repelli, sicut de Manicheis præcedentium legum statuta sanxerunt. Dat. Kalend. Augusti Valentiniano VII. & Auieno Coss.*

Rursum verò eodem sui Imperij exordio idem Martianus ad præcipuum Ecclesiæ visibile caput conuertens oculos, eius nutu cuncta agere statuens animo ad S. Leonem, Romanum Pontificem, has litteras dedit ante Concilium Chalced. *tom. 1.* Conciliorum: *Ad hoc maximum Imperium venimus Dei prouidentia, & electione Senatus excellentissimi, cunctaque militia; Vnde pro veneranda, & catholica Religione christianæ fidei, cuius auxilijs virtutem nostræ potentiæ confidimus gubernari, tuam sanctitatem principatum in Episcopatu diuinæ fidei possidentem, sacris litteris in principio iustum credimus alloquendam, inuitantes, atque rogantes, vt pro firmitate, statuque nostri Imperij æternam diuinitatem tua sanctitas deprecetur, vt tale propositum, atque desiderium habeamus, quatenus omni Imperio, errore sublato per celebrandam synodum, te auctore, maxima pax circa omnes Episcopos fidei catholicæ fiat, ab omni scelere pura, & intemerata consistens. Actum Constantinopoli Consulatu Valentiniani perpetui Augusti.* 65

Quod ipsum etiam manifestè edocet eiusdem Martiani fragmentum sanctionis de Ecclesiarum priuilegijs in Iustinianeum Codicem illatum *l. 12. Cod. de Sacrosanct. Eccles.* his verbis: *Imperatores Valentinianus, & Martianus Augg. Palladio Præfecto Prætorio. Priuilegia, quæ Generalibus Constitutionibus vniuersis Sacrosanctis Ecclesiis Orthodoxæ Religionis retrò Principes præstiterunt, firma, & illibata in perpetuum decernimus custodiri. Omnes sanè pragmaticas sanctiones, quæ contra Canones Ecclesiasticos interuentu gratiæ, vel ambitionis elicitæ sunt, suo robore, & firmitate vacuatas esse præcipimus. Et quia humanitatis nostræ est, egenis prospicere, ac dare operam, vt pauperibus alimenta non desint, salaria etiam, quæ Sacrosanctis Ecclesiis in diuersis speciebus de publico hactenus ministrata sunt, iubemus nunc quoque inconcussa, & à nullo prorsus imminuta præstari, liberalitatique huic promptissimè perpetuam tribuimus firmitatem. Dat. Ætio, & studio Coss.* 66

Quamquidem legem, vt dicamus à Martiano potius, quàm a Valentiniano sancitam, cum vtriusque Imperatoris habeat nomina inscripta, Præfecti Palladij nomen, ad quem data est, Martiani esse, necessariò fateri admonet. Etenim ipse Constantinopoli gerebat præfecturam, vt ex *Nouellis* eiusdem Martiani Imperatoris apparet. 67

Denique ne plura de huius Imperatoris Martiani egregiè perfuncta protectione consecter, haud illi satis visum fuit, fidei Catholicæ se exhibuisse protectorem, sed & personas etiam Ecclesiasticas pristinæ restitui voluit iustioni libertati, antiquis legibus illis aduersus libertatem Ecclesiasticam, ab alijs Imperatoribus antea promulgatis, quibus & interdicebatur Clericis, ne quid ex testamento relictum à viduis caperent. Itaque ista ad Palladium Præfectum Prætorio Martianus *Nouell. tit. 5.* rescripsit. 68

Sæpe materiam scribendis, ferendisque legibus negotia inopinato exorta, suppeditant, & aut nouas constitui sanctiones; aut durius, & asperius latas faciunt abrogari. Æqualis enim in vtroque æquitas est, vel promulgare, quæ iusta sunt, vel antiquare, quæ grauia sunt. Nuper cum de testamento clarissimæ memoriæ Hipatiæ, quæ inter alios virum Religiosum Anatolium presbyterum in portione manifesta bonorum suorum scripsit heredem, amplissimo Senatu præsente, tractaret pietas mea, & dubium videretur, an vera esse deberent hæ voluntates viduarum, quæ testamento suo aliquid his Clericis relinquunt, qui sub prætextu Religionis huiusmodi fœminarum domos adeunt, cum lex diuæ memoriæ Valentiniani, & Valentis, Gratiani Ecclesiasticos, vel eos, qui se continentium volunt nomine nuncupari, nihil quacumque liberalitate viduarum extremo iudicio permittat adipisci, contra verò hæc diuæ memoriæ Valentiniani, Theodosii, & Arcadij constitutio legeretur. Inspicientibus, & affirmantibus nobis latoris animum, visum est, iusta, ac rationabili pœnitentia priorum Constitutionum vigorem antiquare voluisse. Nam cùm in prima lege viduarum tantummodò mentio facta sit, in secunda autem tantummodò diaconissarum, intelligitur, eam Constitutionem, quæ viduarum, & diaconissarum meminit, de lege vtraque dixisse. 69

Quod cum de voluntate latoris, & de sanctione legis nobis

bis videretur, vniuersum testamentum nobis iussimus relegi, atque replicari, & cum apertum fuisset, alias quoque partes eiusdem voluntatis ita iuste, ac prudenter institutas, vt nullum benè de se meritum neglexerit, multa Sacrosanctis Ecclesiis, multa pauperibus, multa Monachis Religionis intuitu, multa captiuorum redemptioni, commota miserabili eorum sorte, contulerit, multa libertis suis eadem latorum sibi obsequiorum contemplatione præstiterit; alteram quoque partem institutionis, in qua Anatolium presbyterum reliquit heredem, aduertimus ordine fuisse dispositam. Ea enim mobilia, quæ plurimis iustè, ac piè reliquit, per hunc velut vniuersa compleri, vt non solum heredis, sed etiam dispensatoris fungatur officia. Ideoque huiusmodi clarissimæ memoriæ Hypatiæ voluntatem etiam in ea parte, qua Anatolium presbyterum instituit heredem, mea auctoritate firmans.

Sed ne in posterum, vel ex prioribus Constitutionibus, quarum fecimus mentionem, & quas nunc præcipio penitus abrogari, vel ex præsentis negotij dubitatione aliquid fortè relinquatur ambiguum, securitati, vel fiduciæ morientium prouidentes generali, perpetuoque victura hac lege sancimus, vt siue vidua, siue diaconissa, siue virgo, Deo dicata, vel Sanctimonialis mulier, siue quocumque alio nomine religiosi honoris, vel dignitatis fœmina nuncupetur, testamento, vel codicillo suo, quod tamen alia omni iuris ratione munitum sit, Ecclesiæ, vel martyrio, vel Clericos, vel Monachos, vel pauperibus aliquid vel ex integro, vel ex parte in quacumque re, vel specie crediderit relinquendum, id omnibus modis ratum, signatumque consistat, siue hoc institutione, siue substitutione, siue legato, aut fideicommisso per vniuersitatem, vel specialiter, siue scripta, siue non scripta voluntate fuerit relictum, omni in posterum de eiusmodi negotio, ambiguitate summota: donationibus etiam, vel qualibet liberalitate tam viduarum, quàm diaconissarum, siue virginum, quæ Deo dicatæ sunt, vel Sanctimonialium quæcumque in Ecclesiam, vel martyrium, vel Clericum, vel Monachum, vel pauperes collata fuerint, pari robore firma esse præcipio, Pallads, parens charissime Augustorum. Illustris igitur, & magnifica auctoritas tua, ea, quæ generali legis huius sanctione decreui, edictis ex more propositis ad omnium notitiam faciat peruenire. Dat. 10. Kalend. Maij Constantinopoli, Anthemio viro clarissimo Consule.

70 Vndecimo postquam Martianus ab amicis Ætij, dolo Maximi cuiusdam Senatoris ex stirpe illius Maximi Tyranni, vt scribit Procopius de *bello Vvandalico lib.* 1. quem Theodosius è medio sustulit, occisus, atque Leo Tribunitius, Thrax ipse quoque genere, anno humanæ salutis 457. Imperator Romanorum salutatus fuit, statim ad eum Sanctus Leo Romanus Pontifex litteras ex more gratulatorias dedit, hortatusque est ad protectionem eius, quam vna cum Imperio acceperat à prædecessore Martiano Augusto, fidem Catholicam, defensionemque Chalcedonensis Concilij, quod tantoperè hæretici cùm in Ægypto, tum in Palæstina labefactare conati sunt. Leo Augustus igitur, tanto excitatus classico, licèt spontè curreret, vehementius tamen in opus fertur. Quamobrem nihil, & ipse antiquius habuit; quàm fidei orthodoxæ consulere, & quibus eam valeret viribus obfirmare, atque solidius stabilire. Ad id præstandum salubre illud consilium iniit, vt sanctionem amplissimam ederet, qua significaret, se confirmare omnia à prædecessoribus Imperatoribus aduersus hæreticos promulgata decreta, atque in primis, quæ pro firmitate Chalcedonensis Concilij haud pridem à Martiano Augusto sancita, fuissent edicta.

71 Adiecit postea, vt ad Metropolitanos omnes Orientales litteras daret, quibus reliqui pariter admonerentur Ecclesiarum minores Episcopi, vt cuius essent fidei redditis litteris facerent manifestum, ex quo alterum de duobus efficeretur, vt vel in hunc modum calculo omnium Orthodoxorum iterùm ipsorum confessione Chalcedonense Concilium firmaretur, & proindè, ac præsentes essent in Synodo sua scriptione fidem Catholicam communirent, vel ex hoc, qui essent hæretici palàm fierent, detectique tum sententia Episcoporum, tum etiam legibus Imperatorum è gradu, sedeque protinus pellerentur. Horum omnium fidem faciunt litteræ Alexandrinorum, & Ægyptiorum Orthodoxorum ad ipsum Leonem Imperatorem postea redditæ, extantes inter epistolas illustrium personarum pro Concilio Chalcedonensi *tom. 2. Concilior.* in quarum exordio ista narrantur.

A suprema gratia modo diuinitus confortatus, iustè non cessas pro communi vtilitate cogitare, post Deum cunctorum venerabilis Imperator. Quapropter etiam omnis fortitudo verborum suis vincitur actibus, quibus diuinitas exornatur, & verba ad hoc eis necessaria non sunt, quibus opera facere noscuntur indicium. Nuper enim electus à Deo, & purpura exornatus optimum indicasti propositum tuum magnum ostendere, quem ipse omnium Creator elegit benignis initijs largitorem remunerando bonorum, quando repente in ipso principio voce vestra ex scripto procedente piissima ad Sanctissimos Metropolitanos Episcopos infrangibilem Ecclesiæ Catholicæ crepidinem roborastis, & priorum omnium piissimorum Principum constituta pro Orthodoxa Religione firmastis.

Insuper & ijs, quæ nuper a sanctæ memoriæ Martiano Principe nostro sancita sunt consona decernentes, nihil aliud estis mercati, quam pacem omnium, & stabilitatem Reipublicæ frenantes linguas eorum, qui aduersus Ecclesias Christianas consurgunt, & blasphemant Deum, aut in eum quocumque modo delinquunt. Iniuria namque Dei manifesta est hæreticorum abscindentium semetipsos a recta fidei sententia. Quapropter hanc optimè sciens, venerabilis Imperator maligni prelem existere, insidiantis quieti Sanctarum Christi semper Ecclesiarum, eamque immutilatam pacem consistere non sinentis, rectè prouidentiam tuam studuisti mox adhibere, ei per omnia resistentem, quod est opus piissimorum Principum, pro Orthodoxa fide pugnantium, & resistentium primitus malis extrinsecus venientibus, & animabus fidelium aduersantibus.

Hæc de institutione Leonis Imperatoris ipso Regni 72
sui exordio fidem Catholicam confirmantis, optimique Principis specimen edentis, sic posteris relinquentis exemplum Imperatoribus, quodnam tantæ moli regiminis debeant subijcere fundamentum, vt sit ab omni hostium turbine inconcussa, atque stabilis permansura.

Nec minus etiam ardens Leonis Imperatoris in defenden- 73
dis Ecclesijs studium indicat sanctio eius de Ecclesiastica Immunitate seruanda ad Eurythrium data, ad quam cùm extet *l. 6. C. de his, qui confug. ad Eccles.* eò lectorem remittimus.

Eo autem tempore, præter Imperatores, alios etiam pe- 74
culiares extitisse Ecclesiarum Protectores, atque defensores, verba eiusdem legis apertè innuunt. In eadem enim *sub* §. 2. incip. *quod si finibus*, ibi, *Religiosus Oeconomus, seu defensor Ecclesiæ*. Et rursus *in* §. 6. incip. *quod si hoc facere* istis verbis, *studio, & prouidentia viri Reuerendissimi Oeconomi, siue defensoris Ecclesiæ diligentia.*

Quod autem antiquitus Protectores Ecclesiarum, œco- 75
nomi etiam dicti fuerint, testatur Nicol. Camurat. his verbis: *Aduocati antiquitus Ecclesiis, & Cœnobijs à Regibus præficiebantur, erantque tanquam procuratores, œconomi, & administratores Ecclesiasticorum prouentuum, &c.* Cùm ergo textus in prædicta *l. 6.* manifestè indicet, temporibus prædicti Leonis Imperatoris, & sic plusquam trecentis annis ante Pipinum, & Carolum Magnum certos Ecclesiarum Protectores extitisse, certum est.

Remanserunt denique eiusdem Leonis Imperatoris egre- 76
gia pietatis monumenta in pluribus Religionis ab eo editis sanctionibus, necnon in sacris ab ipso erectis ædibus, vt inter alias, quam pro Clericis, & Monachis *in l. 33. Cod. de Episcop. & Cleric.* Sanxit, ne ad sæcularia iudicia traherentur, & aliæ ad eorumdem bona spectantes. Illæ etiam adhuc extant, quibus Sanctas Ecclesias, & domos hospitales Constantinopolitanæ Ciuitatis priuilegijs honestauit *l. 36. C. eod. tit.*

Duodecimo, postquam Leo Imperator inter viuos esse 77
desijt, subsecutis duobus Cæsaribus, Zenone, cuius imperium septemdecim annos durauit, & Anastasio, qui annis viginti septem regnauit, quorum vterque hæresis contagione conspersus fuit, hic quidem verus simulator Orthodoxæ Religionis, sub ijs, inquam protectione Ecclesiastica aliquot annorum curriculo nonnihil quieuit, & neglecta iacuit, miserandusque Christianæ Reipublicæ status existit, vniuerso Orbe hæreticorum dominijs subiecto. Italiam namque, Vrbemque Romam Herulorum Rex Odoacer Arrianus in potestate habebat, qui eamdem mutato nomine à se Odoacriam denominauit, Sebast. Munster. *Cosmograph. lib. 2. de Italia*. Sic quidem Romanum Imperium in vniuersum sublatum, & oppressum, defecit circa annum Christi 471. Odoacer enim in Vrbe Roma Regni Sedem

con-

constituens, in eadem annos quatuordecim dominatus est, idque tanta cum potentia, tautisque viribus, vt nullis Zenonis, Imperatoris Constantinopolitani, vel consilijs, vel armis eijci potuerit. Gallias itidem Principes Burgundiones, & Gotti, ijdemque Arriani, & Franci adhuc gentiles partiti erant. Hispania pariter Gothos, Arrianos dominos patiebatur, Africæ etiam Gensericus, dirus tyrannus, Arrianusque, & Ecclesiæ persecutor infestissimus præerat, Vict. *de persecut. Vuandal. lib.* 1. Vniuersum verò Orientale Imperium Zenonem, & post ipsum Anastasium Eutychianos hæreses simulata perfidia substituit, Baronius *ad ann.* 476. *num.* 6.

78 Decimotertio, postquam extinctis istis Ecclesiæ Catholicæ hostibus, magisquam Protectoribus, anno post natum Christum 518. Iustinus ad Imperij fastigium euectus est, sub eo neglecta aliquot annorum interitutio protectio Imperatoria, magnoperè rursus effulsit, vti rei argumento sunt litteræ ab Hormisda Pontifice Maximo ad eumdem anno 519. missæ, quæ extant *tom.* 1. *epist. Rom. Pontif. epist.* 23. quarum hoc est initium.

Hormisda Episcopus Iustino Augusto. Sumptam de Imperij vestri ortu lætitiam, quamuis apud nos pollentem meritò præcedenti quoque geminastis alloquio, reciproca deuotione testati iam tum secutura prouidimus, quæ nunc de Ecclesiasticæ vnitatis affectu cœlestis gratiæ inspirante significastis. Habes ergo, clementissimè Imperator, præsentem de tali voto iam gloriam, sed expectatur de perfectione perpetua. Hæc sunt validissima Imperij vestri fundamenta, quæ in ipso nascentis Regni vestri principio, diuinam vniuersis præferunt sancta dispositione culturam. Tenete itaque hanc pia solicitudinis curam, & pro Catholicorum pace, sicut cœpistis, insistite, quia Deus noster, qui vobis hunc tribuit animum, elegit etiam, per quos præstet effectum. Nam & Episcoporum vota, precesque nobis effusas gratanter amplectimur, qui tamen loci sui consideratione communiti ea desiderent, quæ dudum vt sequi vellent, Sedis Apostolicæ exhortatio crebra non defuit. Et quoniam clementiam vestram id cupere, illos etiam hæc didicimus postulare, quæ res hactenus Ecclesiarum pacem sub contentiosa obstinatione diuiserit, nec pietatis vestræ, nec illorum refugit, velut latenti causa, notitiam.

Quid igitur facere debeant, & litteris vestris, & libelli, quem direximus series continetur. Hæc si Deo nostro, & clementia vestra adiuuante susceipiunt, & sequuntur, poterit ad eam, quam maximo desideramus ardore, perueniri concordiam: Filius præterea noster V.C. Gratus, Sacri Consistorij Comes, & Magister Scrinij memoriæ ostendit in se vestrum allegationis suæ maturitate indicium, cuius mora sensibus vestris, eo referente, melius asseretur. Hæc ad Iustinum Hormisda.

79 Contestantur etiam Iustini Imperatoris susceptæ in Ecclesiam, ac Religionem protectionis pium affectum, eæ, quæ idem Summus Pontifex ad eumdem Imperatorem dicto anno elegantissimè præscripsit. Earumdem litterarum ex Codice Vaticano Cardinalis Baronius depromptarum, atque ad annum 519. insertarum verba, quibus laudabile amplexæ à Iustino protectionis Christianæ institutum comprobatur, ita habent.

Hormisda Iustino Augusto. In tantum pro gratia diuinitatis gloria vestra famam constat extensam, & ita vos, suffragante vitæ merito, laudabiliter mundo contigit innotescere, probatissimorum hominum opinione vulgante, vt super vos potius credatur dilatatum culmen Imperij, quam per Imperium vos aliquis dicat agnosci. Certum est quidem huiusmodi protectione vestra pristino splendori accessisse decoris cumulum. Sed sicut tenuistis olim moribus principatum, sic cum vos per ora gentium impatiens secreti magnitudo detulerit, ad nos quoque sicut mysticè loquuntur scripturæ, testimonijs suauitatis vestræ aduenit, &c.

80 Nec verò censendum est Imperatori Summum Pontificem ijs verbis esse blanditum. Is enim, vt ardentissimus Cleri protector, ac fidei Catholicæ non defensor modò, sed etiam restaurator vigilantissimus, primo statim Imperij sui anno grauissimum promulgauit edictum, quo iubebantur exules omnes fidei causa sub Anastasio condemnati, ad propria postliminio redire debere, pristinosque gradus, atque honores recipere, subrogati verò in ipsorum locorum hæretici procul pelli, alijsque pœnis exagitati. Insuper addidit, vt lege pariter confirmaret Sacrosanctum Chalcedonense Concilium, iuberetque ipsum in Sacras inferri tabulas, & ab omnibus obseruari, vtque pax tutissima omnibus Ecclesijs redderetur. At licet non extet ipsum quidem edictum, mentio tamen eius habetur in actis magni Sabæ.

81 Mox etiam idem, qui zelo Catholicæ fidei æstuabat, Catholicus Imperator, post promulgatum primum edictum pro fide Catholicæ, eiusque cultoribus, secundum adiecit, quo exagitauit Seuerianos hæreticos, vel alios Ecclesiæ Catholicæ perduelles, dum vetuit, ne hæretici fungi publicis muneribus possent, ab omnique essent militia alieni. Non extat ipsum quidem, verùm eius meminit Iustinianus in Constitutione à se sancita aduersus omnes hæreticos, vbi cauit, ne dotalia priuilegia hæreticis mulieribus prodessent.

82 Decimoquinto, cùm deinceps Iustinus morbo, senioque grauatus Iustinianum ex sorore nepotem anno Dominicæ Incarnationis 527. Imperij successorem delegisset, eumdem Auunculi sui exemplo nihil eorum, quæ ad Ecclesiæ, fideique Catholicæ tuitionem spectarunt, omisisse, notorium faciunt ea, quæ eo imperante, Ioannes Ecclesiæ Romanæ summus Antistes ad eundem Iustinianum, nec minus hic ad istum præscripsit. Extat vtriusque epistola sub finem *l.* 7. *C. de Summ. Trinit.* quæ cum longiores sint, earum dumtaxat primordia, hic apponere placuit. Ea igitur, quam Papa Ioannes ad Iustinianum dedit epistola ita incipit.

83 *Inter claras sapientiæ, ac mansuetudinis vestræ laudes, Christianissime Principum, puriore luce, tanquam aliquod sydus, irradiat, quod amore fidei, quod charitatis studio edocti Ecclesiasticis disciplinis Romanæ Sedis reuerentiam conseruatis, & ei cuncta subijcitis, & ad eius deducitis vnitatem, ad cuius auctorem, hoc est Apostolorum primum, Domino loquente præceptum est: Pasce oues meas. Quam esse omnium verè Ecclesiarum caput, & Patrum regula, & Principum statuta declarant, & pietatis vestræ reuerendissimi testantur affatus. Patet igitur in vobis impletum fore, quod scripturæ loquuntur Prouerb.* 8. *Per me Reges regnant, & potentes scribunt iustitiam. Nihil est enim, quod lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in Principe. Nihil est, quod ita nequeat occasus subiacere, quàm vera Religio. Nam cum auctorem vitæ, vel luminis vtraque respiciant, rectè tenebras respuunt, & nesciunt subiacere defectui, &c.*

84 Textus autem Imperatoris epistolæ talis est; *Reddentes honorem Apostolicæ Sedi, & vestræ Sanctitati, quod semper nobis in voto fuit, & est, & vt decet patrem, honorantes vestram beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent festinauimus ad notitiam aeferre vestræ sanctitatis. Quoniam semper nobis fuit magnum studium vnitatem vestræ Apostolicæ Sedis, & statum Sanctarum Dei Ecclesiarum custodire, qui hactenus obtinet, & incommotè permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoque omnes Sacerdotes vniuersi Orientalis tractus & subijcere, & vnire Sedi vestræ Sanctitatis properauimus. In præsenti ergo, quæ commota sunt, quamuis manifesta, & indubitata sint, & secundum Apostolicæ vestræ Sedis doctrinam ab omnibus semper Sacerdotibus firmè custodita, & prædicata, necessarium duximus, vt ad notitiam vestræ Sanctitatis perueniant. Nec enim patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamuis manifestum, & indubitatum sit, quod mouetur, vt non etiam vestræ innotescat Sanctitati, quæ caput est omnium Sanctarum Ecclesiarum. Per omnia enim, vt dictum est, properamus honorem, & auctoritatem crescere vestræ Sedis. Manifestum igitur facimus vestræ Sanctitati, &c.*

85 Etsi verò hanc epistolam Iustiniani ad Ioannem Pontificem, illamque ab ipso ad eum redditam Franciscus Hotomannus *lib.* 1. *cap.* 1. *respons. amicabil.* Romanæ Ecclesiæ auctoritatem labefactare satagens, partum esse supposititium, aliquot inductis argumentis ostendere nitatur, in eo tamen operam, oleumque perdidit. Nam è contra Cuiacius *obseru. lib.* 2. *cap.* 26. prædictas epistolas agnoscit genuinas, secutus sententiam Alciati, qui *lib.* 4. *parerg. cap.* 25. hæc de his habet.

Sunt qui & suspectam habeant Ioannis Pontificis epistolam, quæ sub titulo de Summa Trinitate in Iustiniani Codice sita est, dicuntque in antiquis Codicibus non inueniri, quod vt arbitrer, eo faciunt, vt illos adiuuent, qui Romani Pontificis auctoritatem deprimunt, quo nomine alios quoque auctores deprauato ab eis deprehendi, vt Othonis Frisingensis Chronica, & Lygurini poetæ carmina quædam. Ego in antiquis plurimis eam extare scio, nec ulla suspicione conuelli posse.

pesse. Quod si vnus, aut alter Codex non habeat, id scriptorum incuriæ tribuendum, qui eam quandoque omiserint, quod non multum ad legalis scientiæ materiam pertineret, non tamen ideò hæsitandum est, quin genuinus, germanusque Ioannis sit fœtus. Hucusque Alciatus, cui absque hæsitationis scrupulo Cuiacius non tantum, vt diximus, inhærens, adstipulatus est, verum etiam ex epistola eiusdem Ioannis Pontificis ad Senatores eiusdem sententiam firmius roborauit, ac penitus stabiliuit.

86 Manifestè insuper per Iustinianum susceptæ Ecclesiasticæ protectionis studium cumulat de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum præconium. In epistola enim, quæ extat recitata in *Synodo 6. Act.* 4. ad Heraclium, & Tiberium Imperatores post recitatos Sanctos Orthodoxos Episcopos, qui aduersus hæreticos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Iustiniano hæc subdit: *Et pro omnibus æmulator vera, & Apostolicæ fidei piæ memoriæ Iustinianus Augustus, cuius fidei rectitudo, quantum pro syncera confessione Deo placuit, tantum Rempublicam Christianam exaltauit. Et vtique ab omnibus gentibus eius religiosa memoria veneratione digna censetur, cuius fidei rectitudo per augustissima eius edicta in toto Orbe diffusa laudatur, quorum vnum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præsulem aduersus Acephalorum hæresim missum est pro Catholicæ fidei rectitudine satisfacere sufficiens, cum hac nostra humilitatis suggestione vestra tranquillissima christianitati dirigentes per præsentium latores offerimus, &c.*

87 Et in alia rursus epistola ad eosdem Augustos Roma ex Synodo centum vigintiquinque Episcoporum missa, Theodosij Magni, atque Martiani fidei Catholicæ præstantiam prædicauit, hæc de Iustiniano mox infert, cùm præfert ijsdem: *Sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium magni illius Iustiniani, cuius vt virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restaurauit, cuius instar fortissima vestra clementiæ principatus virtutis quidem conatibus Rempublicam Christianam tuetur, & restaurat in melius, pietatisque studijs Catholica succurrit Ecclesia.* Hæc sunt ex Agathone Romano Pontifice Iustiniani præconia.

88 Non quidem nos præterit, eumdem Iustinianum paucis ante obitum suum annis, vbi semel pacis, & concordiæ Ecclesiasticæ ineundæ velamento, cœpit cum hæreticis habere consuetudinem, quos procul pellere, & more Catholicorum Imperatorum in exilium mittere debuisset, eorum venena minus cautè euitasse, duoque aduersantes sibi Romanos Pontifices auersari cœpit, ac persequi, factum esse, vt tum maiorem fiduciam conciliaret hæreticis, tum etiam aduersus eos clamantium ora Orthodoxorum obstruxerit, ex quibus partes hæreticorum redditæ fuerint firmiores. Sed & quod quidem essent inter se conflictantes hæretici ad inuicem separari, æquè factum est, vt quod consueuit in ludis Circensibus, alteri ipsorum parti, aduersus alteram fautorem se Imperator addixerint, hincque infelix in hæresim se præcipitem dedit.

89 Postquam denique Iustinus secundus eiusdem Iustiniani ex sorore nepos, extincto auunculo, Imperij habenas anno Domini 565. excepit, iam inde à Constantino Magno mirificè exculta, & per prædictos Imperatores continuò propagata Ecclesiastica Protectio, hoc ipso imperante Iustino a Græcis Imperatoribus ad Gallorum Proceres translata fuit.

90 Cùm enim inuitatione, ac Consilio Narsetis, Italiæ Exarchi anno 568. Longobardi in Italiam irrupissent, eamque fermè totam occupassent, adeùnt Constantinopolitani Imperatores omni propemodum Imperio, ac iurisdictione exuti fuissent, indeque Pontifices Romani Longobardorum iniurijs, & oppressionibus vndique circumscripti, à Byzantinis Principibus, prioribus Ecclesiæ Romanæ Protectoribus, nihil amplius auxilij, ac protectionis expectare, ac habere possent, necessario ipsis ad aliorum potentiorum, minorique locorum interuallo dissitorum Regum præsentanea extra ordinem Protectionis, & defensionis, à prædecessoribus Imperatoribus ad illud vsque tempus laudabiliter, ac sufficienter continuata, atque exhibita subsidia quærenda, & arctiùs sibi prouidendum suadente, ac cogente necessitate compulsi fuerunt. Ex qua rerum mutatione euenit, vt Imperialis protectio Summi Pontificis, ac Romanæ Ecclesiæ apud Græcos Cæsares remissa, ac deficiens, ab ijsdem ad Germanos transierit. Qua occasione autem eadem Protectio sub præfato Iustino à Græcorum Imperatoribus ad Gallos primum Principes, ac Reges deuoluta fuerit, narrandum nunc est.

Cùm multos post annos Italia, atque Ecclesia Romana 91
propter insatiabilem Longobardorum dominandi libidinem multis, ijsque fœdis per eosdem vulneribus lacerata fuisset, Luitprandus Longobardorum Rex, non eam solum Italiæ partem, quæ Græcis Imperatoribus antea subiecta fuerat, in suam potestatem redegit, sed captis etiam finitimis, circumquaque Ciuitatibus, Romanos ingressus fines, vastato agro, vbi quoque obsidionem admouit, castrisque in Campo Neronis locatis multos Romanorum Nobiles Longobardorum more attonsos, ad sese attraxit.

His pressus angustijs Gregorius eius temporis Pontifex 92
Romanus, omni Imperatoris Constantinopolitani destitutus auxilio, aliundè opem, ac defensionem quærere coactus fuit. Gerebat autem illa tempestate summum in Francia Magistratum Carolus cognomento Martellus, Caroli Magni Auus, qui vulgò Maior Domus appellabatur, ac ius omne Regni domi, forisque administrandi habebat. Ad hunc igitur, vt refert Chronica Godfridi, Gregorius properè legatos Anastasium Episcopum, & Sergium presbyterum maritimo itinere destinauit, atque honoris eius gratia claues Sancti Sepulchri, aliaque munera augustissima misit, obtestans, vt sibi, atque affectis Ecclesiæ rebus succurreret, & Vrbem obsidione Longobardorum eximeret.

Ea res, vt noua, sic mirabilis, atque honorifica illo tempo- 93
re visa, Carolus quanto ea res honori, & Regi, & sibi futura esset, intelligens, quod primus e Francis à Pontifice Romano esset ad amicitiam appetitus, Legatos liberalissimè excepit, & fœdere cum Ecclesia icto, eos extemplò cum suis remisit, datis muneribus, quæ Pontifici redderent, & mandatis, quæ ad Luitprandum super Romano bello deferrent. Grata Luitprando ea legatio fuit, Caroloque petenti, vt Romana ditione sine maleficio cederet haud grauatè concessit, oppida tamen quatuor, quæ occupauerat, nempè Ameriam, Ortam, Polimartium, & Bledam sibi retinuit, atque inde Papiam Augusto mense septima Indictione repetijt, teste Carolo Sigonio de Regno Italiæ *lib.* 3.

Quod autem prædictus Carolus Martellus non statim ar- 94
ma sumpserit aduersus Luitprandum, ea de causa factum est, quod Carolus eumdem Regem in prælijs aduersus Saracenos, magno discrimine, dubiaque valdè alea, sæpè commotis, fidelissimum habuerit adiutorem, Pontifici tamen non defuit, sed principio statim Luitprandum Regem amica exhortatione ab Vrbis obsidione retraxit, vt testatur Munster. *Cosmograph. lib.* 2.

Nec verò Martellus solum eo, vt dictum est, modo, Ro- 95
manam Ecclesiam iuuit aduersus Luitprandum, sed & Pipinus eiusdem filius, ac Carolus Magnus nepos sese acerrimos, ac promptissimos Protectores exhibuerunt. Cùm enim Aistulphus, Longobardorum Rex anno post natum Christum septingentesimo quinquagesimo tertio cum ingenti exercitu Romanam in ditionem irrupisset, eoque ipsi Vrbi admoto vltimum Pontifici, ac Romanis excidium, ac seruitutem, nisi ipsius se potestati permitterent, comminaretur, summis oppressus difficultatibus Stephanus Secundus, Pontifex Romanus, conuocato populo, & instituta supplicatione, nudis pedibus, & capitibus omnium cinere, humilitatis argumento, conspersis, ad præsepe in Basilicam itionem fecit, diuinam opem, ac misericordiam inuocando, eaque re ritè perfecta, cum spes nulla esset, vt Imperator Constantinopolitanus iura Imperij, quę in Italia residua erant à Longobardis inuasa, defenderet, diuinitus propè admoueri visus est, vt Antecessorum suorum exemplo auxilium à Francis postularet.

Itaque ipse Pontifex, nulla mora interposita, ad Pipi- 96
num, Caroli Martelli filium in Galliam properauit, ipsumque, vt causam Sancti Petri, & Ecclesiæ Romanæ aduersus Longobardos susciperet, rogauit, cui peroranti mox annuendo Pipinus respondit, se daturum operam, vt & ipse Pontifex, & tota Italia intelligat sibi neque erga Ecclesiam fidem, & protectionem, neque in Italia defendenda virtutem defuisse. Quod & re ipsa Aistulphum duplici bello reprimens, atque vniuersas Ecclesiæ Romanæ ditiones ab eo occupatas restituens præclarè reipsa præstitit.

Nec minor postea ipsius Caroli in defendenda Sede Ro- 97
mana virtus extitit. Cùm enim Hadrianus Pontifex anno 773. eumdem vt aui, patrisque insistens vestigijs, rebus

Ec-

Ecclesiæ per Desiderium Longobardorum Regem vehementer afflictis contra eumdem iamptidem saluti, ac libertati Italiæ insidiantem, & multis Ecclesiæ Oppidis occupatis, ipsi etiam Romanæ Vrbi extrema minitantem succurreret, per legatos implorasset, is mox, vt ex Alcuino præceptore eius habetur *in can. hortatu* 23. *q.* 8. dicti Hadriani precibus inductus eidem defensionis præsidia liberaliter deferens, Desiderium, vt quæ Romanæ Ecclesiæ ademerat, sine mora restitueret, per Nuncium studiosè commonuit. Reuersis autem cum irrito responso legatis, vbi eum de sua pertinacia nihil remittere velle acceperat, decreto aduersus eumdem bello, arma intentiori, quam vnquam antea studio, ad Ecclesiam defendendam assumpsit, Desideriumque cum omni exercitu apud Vercellas fusum, & victum, Papiam Regni Longobardici Sedem, quo effugerat, sexto obsidionis mense, cœpit, eòque angustiæ adegit, vt se, vxorem, liberosque in suam potestatem dedere cogeretur. Et hæc quidem victoria finem Longobardorum Regno attulit anno postquam Italiam occupauerant ducentesimo sexto, Christi verò septingentesimo quarto, quod & inde à Desiderio ad Carolum, & à Longobardis ad Francos deuenit.

Cùm autem dictus Imperator Carolus Magnus his factis Romanam Sedem magnis non solum belli, & cladium difficultatibus, liberasset, sed & opibus etiam, ac temporali ditione extulisset; quippè Rauennam, cum Exarchatu, Flaminiam, & Picenum Prouincias Longobardis ereptas, Sedi Romanæ liberalissimè largitus est, vicissim ab eadem Sancta Sede tanquam singularis Protector, atque optimè cum patre, auoque de Romana Ecclesia meritus, magnis honoribus, ac dignitatibus auctus fuit. Francorum enim primo, mox Longobardorum Rex inuictus, Patricius Romanorum postea creatus, ac proclamatus est, Godfrid. Viterb. *Panthei p.* 17. *Costantini*, inquit, *Imperij anno tertio idem Carolus Rex Romam veniens ab Hadriano honorificè suscipitur, ibique Sancto Paschato celebrato, Pipinus filius eius Italiæ, & Ludouicus alius eius filius in Regem Aquitaniæ inungitur. Ipse autem Carolus, vniuerso Romano populo acclamante, Patricius Romanus appellatur.*

99 Fuit autem Patriciorum dignitas ea tempestate apud Græcos Imperatores summa post Imperatoriam, prout innuit Imperator Zeno *in l. nemini C. de Consulib.* 12. vbi vocat Patriciatus honorem sublimem, qui cæteris omnibus anteponitur. Inde & lege cautum, vt qui ea condonati fuerant, supra ipsos Præfectos Prætorio sederent *l. vlt. eod. tit.* Quod etiam testatur Zosimus *lib.* 2. *histor. Ecclesiast.* Hinc Theodoricus, & Athalaricus Gothorum Reges Patriciatum, ab Anastasio Imperatore concessum, valdè sibi honorificum esse duxerunt, vt colligitur ex Cassiodoro 8. *var.* Et Carolus Magnus Francorum, Longobardorumque Rex, quasi tanto fastigio aliquid accedere posset Romanorum Patricius diù audijt, Marquard. Freher. *orig. Palatin. par.* 1. *cap.* 1.

100 Vnde patet prædictam Patriciatus dignitatem à temporibus Constantini Magni Romano in Imperio supremi, ac splendidissimi tituli fuisse, vt fusiùs tractat Onuphrius Panuinius *in lib. de Comitus Imperat. tit. de Oriental. Imper. orig. & Occid. excid.* & Goldast. *tom.* 1. *Constitut. Imperial.* in notis ad Bullam Hadriani I. §. *Dignitatemque Patriciatus.* Honorabantur autem Patricij ab Imperatoribus loco Patris, & quod ipsos in arduis rebus consulerent, & vice parentis essent, quorum loco hodie Cardinales Romæ successisse videntur, qui & ipsi Summo Pontifici assistentes magnis in negotijs consulunt, vt existimat Guidus Pancirolus *in Comment. ad notitiam Imper. cap.* 2.

101 Ab Imperatore autem Patricij Codicillis creabantur, & ea adepta dignitate soluebantur patria potestate *l. Sancimus, l. fin. Cod. de Consul. §. filiusfamil. instit. quib. mod. patr. potest. solu.* In historia Pauli Diaconi *de reb. gest. Longobard.* forma dignitatis Patriciatus constituendæ talis habetur: *Patricij dignitas*, inquit, *disponenda est, quatenus illa non vili persona, nec alicui concedatur ignoto, sit enim valdè notus Imperatori, sit fidelis, & prudens, non elatus. Protospatarius veniens ante Imperatorem osculetur suum humerum, & dicat: Maximè Imperatorum, adest, quem vocasti. Tunc stet ad sinistram Imperatoris illius Hipparchus, quem nos dicimus Præfectum, & dicat ei Imperator cum Protospatario, futurum Patricium adducito. Dum autem venerit Patricius, in primis osculetur pedes Imperatoris, deindè genua, ad extremum osculetur ipsum. Tunc osculetur omnes Romanos circumstantes, & dicant omnes; Beneueniatis. Nobis nimium laboriosum esse videtur, concessum nobis à Deo ministerium solum procurare. Quocirca nobis adiutorem facimus, & hunc honorem tibi concedimus, vt Ecclesijs Dei, & pauperibus legem facias, & inde apud altissimum Iudicem rationem reddas. Tunc induat eum Imperator mantum, & ponat ei in dextro indice annulum, & det ei in bombacinum propria manu scriptum: Esto Patricius, misericors, & iustus. Tunc ponat ei in caput aureum circulum, & dimittat.*

102 Multò autem amplior honoris huius splendor fuit, quàm Patriciatus priscorum Romanorum à Romulo instituti, quem Accursius, & eius asseclæ cum hoc confundentes miris inuoluunt tenebris.

103 Fuit tamen, & apud veteres quoque Romanos diuersa Patriciorum vsurpatio. Cùm enim primo Romulus Rempublicam suam ordinaret, illustres genere, ac virtute celebres, opibusque, vt tunc ferebant tempora abundantes, quibus essent liberi, secreuit ab obscuris, egenis, & humilibus, & hos vocauit Patres, alios plebeios, exemplo ab Atheniensium Republica sumpto, in qua bifariam erat distributa Reipublicæ multitudo, in Patricios ex illustribus familijs, pollentibus opibus, apud quos fuit ciuitatis regimen, & in ceteros ciues rusticos, quibus nullum erat in Republica suffragium, licèt tandem ij quoque ad magistratus gerendos admissi sint, Dionys. Halicarnas. *lib.* 2. Posteà, teste Liuio *lib.* 1. Patricij dicti sunt Senatorij Ordinis viri, quique ab ijs progeniti fuerunt. Et alibi idem *lib.* 10. Patricios dictos dicit, qui patrem, auumque ciere possent.

104 Quod verò officium fuerit tum Patriciorum, tum Plebeiorum Halicarnasseus his verbis indicat: *Romulus*, inquit, *postquam discreuit potiores ab inferioribus, mox legibus latis præscripsit; quid vtrisque faciendum, vt Patricij sacra curarent, Magistratus gererent, ius redderent, secum Rempublicam administrarent, res vrbanas obirent. Plebeis verò ab his negotijs immunes, quippè qui talium imperiti essent, nec vacaret eis propter inopiam, agros colerent, pecora alerent, exercerent quæstuosa opificia, ne seditiones orirentur, sicut in alijs ciuitatibus, dum humiliores protruduntur à potentioribus, aut egeni, ac viles excellentioribus inuiderent, &c.* Hæc ille, qui tamen paulò post scribit etiam hoc interfuisse inter Patricios, & Plebeios, vt quoties Patricij conuocarentur à Regibus, preco quemque suo, ac paterno appellarit nomine. Plebeios verò Ministri quidam cornibus bobulis concinentes in concionem contraxerint.

105 Et hæc quidem primis temporibus differentia inter Patricios, & Plebeios fuit. Procedente autem tempore, & impetratis a Patricijs Tribunis plebis plurima dignitatum, & honorum ornamenta, vt sacrorum quorundam curationem, Magistratus Curules, Consulatum, Dictaturam, Censuram, & cætera, quæ antea solis Patricijs concessa erant, per Tribunos suos Plebs Patribus extorsit, sicuti etiam connubiorum inter Patricios, & Plebeios communionem, vt testatur Liuius *lib.* 4. ac Ioann. Rosin. *antiquit. Roman. lib.* 5. *cap.* 37.

106 Porrò Carolus Magnus non semel tantum, sed sępius Pontificum defensionem subeundo, Romanam Ecclesiam, eiusq; Antistites in securitatem restituit. Cùm enim Leo III. Papa, subsequentibus temporibus anno scilicet 799. Paschale Primicerio, & Campulo coniurationis auctoribus, vniuerso inspectante Clero, & populo, dum ex veteri Ecclesiæ instituto ab æde S. Laurentij ad templum S. Georgij publica processio fieret, ex insidijs adortus miserè tractatus, ac Vrbe expulsus, ad Carolum in Germaniam auxilij implorandi gratia confugisset, ab eodem adiutus, in pristinum dignitatis locum repositus fuit.

107 Huic beneficio, vt Leo Pontifex condignam gratiam referret, vt iam antea, teste Spondano ad annum septuagesimum nonagesimum sextum; dono vexilli honorauerat, ita tunc Imperatorio titulo per trinam Romani Populi acclamationem insignitum, aurea corona pretiosissima, & augustali chlamyde exornauit, & eo ipso recepto ab illo solemni fidelis defensionis iuramento, Protectorem Romanæ Ecclesiæ constituit, vt præter alios, cùm historicos, tum cæteros auctores, testatur Sigonius *in histor. de Regno Italia lib.* 4. *ad annum* 799.

108 Formula autem iuramenti talis fuit: *In nomine Christi spondeo, atque polliceor ego Carolus Imperator coram Deo, & Sancto Petro Apostolo, me Protectorem, & defensorem fore huius Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus vtilitatibus, quatenus diuino fultus fuero adiutorio, prout sciero, poteroque.*

109 Sed & ante Carolum ex eo, quod Carolus Martellus, Auus, & Pi-

& Pipinus Caroli parens, Romanis Pontificibus, quoties opus habebant, præsidijs suis præstò semper fuerint, per Stephanum Secundum Papam, ijdem defensoris, ac tutoris titulo decorati fuerant, vt nominatim testatur Ludulphus de Bebemb. *de iurib. Regni cap.3. & lib. de zel. antiq. Princip. cap.4.* vbi hoc nomine Carolus Martellus, Pipinus, Carolus Magnus, Ludouicus, Ottones, Henricus Tertius, & Lotharius Tertius laudantur.

110 Ex quibus clarissimè constat Ecclesiarum, Protectiones tunc primum initium sumpserunt, cùm Græci Imperatores, quos Ecclesia Romana, teste eodem Leone Papa Protectores iampridem constitutos habuit, eiusdem patrocinium deseruissent, necessarium protectionis officium Ecclesiæ debitum, vnà cum noui Imperij fastibus, acclamante, & petente populo Romano, in supradictum Carolum Magnum ab Orientalibus Imperatoribus translatum fuit, id, quod euidenter comprobat ipsius Leonis Papæ ad Carolum effusa querimonia, quam verbotenus ex Sigonio loco citato depromptam hic subijcere non grauabor. Ea autem sic habet.

111 *Et quidem diffiteri non possum, debuisse me his calamitatibus obrutum ad Imperatoris, hoc est Constantinopolitani, fidem, auxiliumque confugere, quem Tutorem, ac Patronum sibi Ecclesia iampridem habeat constitutum. Verum præterquam quod Imperatores iamdudum ita se aduersus Ecclesiam gerunt, vt plus ab ijs detrimenti metuendum, quàm auxilij expectandum esse videatur, nota etiam eius, qui nunc rerum potitur, vt in muliebri spiritu, animoque infirmitas ab huiusmodi me consilio capiendo deterruit. Gratias autem Deo ingentes ago primum, quod nefarijs me latronum e manibus, præter opinionem omnium, incolumem conseruauit, deindè quod Imperatore Ecclesiæ patrocinium deserente, tu extitisti, qui ad eius salutem, dignitatemque tuendam, non solum opes, ac virtutem incredibilem, sed studium etiam, ac fidem adhibes singularem. Hæc igitur, ne me opinio fallat, te per omnia Sacra, perque auitam, patriamque in protegenda Ecclesia gloriam oro, &c.*

112 Quin hoc ipsum etiam non obscurè testatur Sigonius dicto *lib. 4.* vbi inquit, *Dignitatis Imperatoriæ titulum in Momyllo Augustulo vltimo Occidentis Imperatore, ante trecentos fermè annos sub Regnum Gothorum in Italia defecisset, in eodem Occidente Pontificem in Carolo Magno renouasse, vt haberet Ecclesia Romana aduersus infideles, hæreticos, ac seditiosos Tutorem, cuius officium repudiasse iampridem Imperator Orientis videretur.*

113 His insuper accedunt auctoritates Polydori Vergilij, ac Sebastiani Munsteri, ille *de rer. inuentor. lib.4. cap. 10.* apertè id affirmat his verbis: *Cum paucis post annis Gregorius III. ac nonnulli alij deinceps Pontifices Longobardorum iniurijs pressi, nihil auxilij à Constantinopolitanis Principibus haberent, ad Carolum primo Martellum, & Pipinum, deindè ad Carolum Magnum ipsius Pipini filium Francorum Reges confugere coacti sunt. Quas ob res Leo Tertius ipsum Magnum Carolum fecit Imperatorem, cuius successores consueuerunt itidem Pontificis electionem confirmare. Atque sic vsu venit, vt tum primum Tutela Romani Pontificis ab Imperatoribus Constantinopolitanis ad alios translata sit.*

114 Hic verò *Cosmograph. lib.2. de Italia* sic habet: *Longobardi, qui sese iam in Italiam insinuauerant, Rauennam forti manum obsident, oppugnant, & tandem capiunt, simulque Imperatorem omni iurisdictione Italica priuant, sicque factum est, vt Luitprandus, Longobardorum Rex, regnandi cupidine, & ambitione flagrans eam Italiæ partem, quæ Constantinopolitanis Imperatoribus ante subiecta fuerat, suo regno vendicaret, & finitimis Vrbibus circumquaque captis, ipsam quoque Romanam Vrbem obsidione premeret. Quod videntes Veneti, Romanus Pontifex, & reliqui Populi Italiæ auxilium, & defensionem quærunt, non apud Imperatorem Constantinopolitanum, quod is negligens esset ad tuendam Italiam; vel vt alij dicunt, quod simultas quædam nata esset inter Romanum Pontificem, & Imperatorem ratione Imaginum Sanctorum, sed Papa legatum misit ad Carolum Martellum regiæ domus in Galliis Præfectum, rogauitque illum, vt laboranti Romæ, & Ecclesiæ succurreret. Nec spreuit Pontificis preces Carolus, quin Luitprandum Regem amica exhortatione retraheret ab Vrbis obsidione, & Romam graui periculo liberaret. Et tunc quidem Ecclesiæ tutela primum ab Imperatoribus Græcis ad Gallorum Principes est translata.* Hactenus Munsterus.

Constat igitur ex his omnibus, quod Ecclesiæ Romanæ Protectio à Sede Apostolica Regibus Francorum, & Carolo Magno speciali quadam prærogatiua, & per quandam excellentiam attributa fuerit, & peculiare eiusmodi Apostolicæ Sedis defendendæ concessum ipsis priuilegium eo tempore in maximum, Pipini, filiorumque, ac posterorum suorum honoris augmentum cesserit, quemadmodum etiam ijdem Reges Summo in Romanam Ecclesiam zelo, & communi illorum temporum deuotione, eiusdem Protectionem maximo consensu susceperunt, & quamuis Imperatores facti, iure, ac maiestate Cæsarea Ecclesiam sibi defendendam esse, non ignorarent, ad specialem tamen eius tuendæ obligationem singulari se obstringere iureiurando voluerunt. Hinc afflictis Pontificibus, & aduersa fortuna iactatis Principibus, ab omni æuo semper in Gallorum amicitia tutissimum, ac fidelissimum perfugium fuit. Nam hoc Gallorum ingenijs insitum, vt miserorum calamitatibus maximè omnium commoueantur, & afflictos contra potentiorum oppressionem tuendos suscipiant. Imitatores enim Dei sunt Reges Galliarum, cui proprium est misereri, & parcere. 115

Nec minori prærogatiua hodie gaudet Augustissima Domus Austriaca, cuius in Ecclesiam protectio, & pietas omnibus in comperto est. Huius Aquila alis suis fidem christianam circumuolitauit, Ecclesiam Romanam protexit etiam ad eas Orbis regiones, ad quas Aquilæ Romanæ peruenire non potuerunt. Ex eo quod Indiæ, atque Ecclesię Occidentalis Reges Austriaci Protectores euaserint ex primo auro in Castellam ex ea aducto, facta est hierotheca, in qua Augustissimam Eucharistiam Ecclesia Toletana pro more retectam proponit. Laborabit posterorum fides, vt credat, quod refert alloquens Philippum IV. Scribonius *polit. christ. in præfat. Memineris te ab iis venire, qui in solo Occidente supra septingenta Templorum millia, ditissima pietate extruxerunt, & à Iacobo Aragonio, qui solus bis mille Templa Dei felici, locuplete, ac regia manu ædificauit.* Nusquam clarius fulget, quàm in aris, delubris, & diuorum simulachris Austriacum aurum. Addit Surius *in annal. Tot hominum millia in nouo Orbe Carolino* (sic Americam, Caroli V. armis subiectam nuncupat) *Christi fidem complexa, atque hoc admirandum Eucharistiæ mysterium istic veneratos fuisse, quot esse possint Christiani in veteri Orbe nostro.* Quare frendeat Orbis, & Orcus, Religiosissima hæc domus perstabit, quam Lipsius vocat, Domum ad summum fastigium genitam, quę vt alius rectè asserit, vna manu Orientem, altera Occidentem ferrè videtur, At de hoc alij. 116

Finio hanc Consultationem: Deus omnium bonorum dator, qui Imperia legitima, sine quibus nec domus vlla, nec Ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus, nec rerum natura omnis a te ex nihilo creata, stare potest, prudentia tua dispones, ac gubernes, Te publica voce oro, & obtestor, vt quod optimum Hispanijs, atque adeò toti Catholico Orbi dedisti, id proprium nobis facias, tuisque beneficijs faueas, & tantis muneribus diuturnitatem addas, simplexque; & vnum omnia ista complexum votum perficias, Regem nostrum Carolum II. eiusque Domum Augustam serues. Nam eius salute pacem, concordiam, securitatem, opes, & cætera Ecclesiæ Romanæ optatissima, contineri agnoscimus, ac profitemur. Proindè illius consilia ad regendum Imperium moderare, prolemque Augustam ei concede, per quam fides Catholica Instauretur, noua Sectarum monstra, noua Religionum commenta aboleantur, tandemque sublata scissura, pax in Domo Dei, in conscientijs quies, securitas in Republica Christiana constituatur. Amen.

Hoc meum votum, finisque Tomi Decimi.

ALIENA.

Omnibus amicis nostris, si minus ad referendam gratiam satisfacere possumus, ad prædicandam certè, & habendam satisfacere possumus, ac debemus. In gratiam igitur amici mei Dominici Sabbatini, viri docti, ac pij, subiectas iuris allegationes celebris Romani Aduocati, Octauij de Iandis, decreta, sententias, aliaque in eius, aliorumque causis emanata pro bono publico huc adducere operæ pretium duxi. Ea hæc sunt.

ROMANA IVRIVM PAROCHIALIVM.

Stantibus, &c.

Dubia an liceat Ministris Consolationis.

1. Benedicere mulieres post partum, & oua tempore Paschali.

2. Retinere Confessarios in Ecclesia ad audiendas Populi Confessiones.

3. Facere processionem per Parochiam intra octauam Sanctissimi Corporis Christi, & præsertim die, quo fit per Ecclesiam Parochialem.

4. Associare cadauera alibi tumulanda cum Cruce, & stola ab Hospitalibus ad locum Catena, & impedire Parochum, ne accedat pro illis ad ianuas Hospitalium.

EMinentissime Domine tam ex dispositione iuris, quàm Concordiæ anno 1664. celebratæ cum authoritate, & decreto huius S. Congregationis inter Ecclesiam Parochialem S. Nicolai in Carcere, & Archihospitale Consolationis videtur negatiuè respondendum præinsertis dubijs, quæ ad supplicationem Domini Dominici Sabbatini moderni Parochi S. Nicolai in Carcere, & Principalis mei proponuntur, prout ex consueta benignitate, & Iustitia Eminentissimorum Patrum supplices speramus.

Quoad primum enim de benedictione mulierum puerperarum, quæ aliàs sub vocabulo purificationis applicatur, dubium non est incumbere Parocho priuatiuè quoad omnes Clericos tam seculares, quàm regulares, quia est qoid Sacramentale dependens à Sacramento Matrimonij, fitque publicè cum superpelliceo, stola, & aqua benedicta, quæ sunt iurisdictionis, & secum fert oblationem candelæ benedictæ, ideò spectat ad Parochum, qui est Minister Sacramenti Matrimonij, habetque iurisdictionem, & intentionem fundatam super omnibus oblationibus intra fines suæ Parochiæ, vt septem adductis fundamentis, pluribusque congruentijs latissimè probat Pignatell. *tom. 5. consult. 76. per totam*, vbi *sub num.* 17. refert ita decisum à Sac. Congregatione Concilij in Antuerpien. die 18 Nouembris 1662. Genuens. *in prax. cap. 72. n. 13.* latè Bordonus *cons. 16. à n. 1. per tot.* Nicol. *inter floscul. verb. Parochus sub num.* 17. pluries cumulans resolut. S. Congregationis Episcoporum, & Regularium.

Idemque videtur dicendum de benedictione ouorum, quę similiter fieri consueuit cum oblationibus fidelium, ac proindè soli Parocho incumbit non autem aliis, nisi de Parochi licentia, idem Pignatell. *d. consult. 76. sub num. 16. tom. 5.* & relatis declarationibus Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium Nicol. *vbi suprà, vers. Hoc etiam cum pluribus seqq.* vbi de benedictione ouorum, & ciborum paschalium, & Genuens. *cit. cap. 72. num. 13. in praxi.*

Et quoad secundum quidquid sit in Regularibus, quibus ex priuilegio est indultum posse audire confessiones absque licentia Parochi statim, ac sunt approbati ab Ordinario, vt post alios Summos Pontifices declarauit sanctæ memoriæ Clemens X. *constit. 7. §. 4.* respectu Confraternitatum fuit sæpè decisum non posse in eorum Ecclesiis per suos Capellanos confessiones audire, vel alia Sacramenta ministrare, & similia, quæ ad solum Parochum spectant absqoe expressa licentia Ordinarii, & ipsius Parochi, vt post decretum Concilii Lateranen. *in cap. Omnis vtriusque sex. de pœnitent.* respondet Sacra Congregatio Rituum in Cæsaraugustana 14. Ianuarii 1612. & in Neapolitana 18. Maii 1602. apud Lezanam *tom. 2. cap. 15. n. 22. vers. septimus, & n. 29. vers. tertio*, Barbos. *in summ. Apostol. verb. Confratres collect. 207. n. 17. & in tractat. de iur. vniuers. Eccles. lib. 2. cap. 11. num. 10.*

Quoad tertium de processione intra octauam Sanctissimi Corporis Christi, licèt Confraternitatibus permittatur intra ambitum Ecclesiæ, exeundo ab illius ianua, & per eam redeundo non tamen eis, licèt etiam durante octaua prædicta supplicationem ducere per Parochiam, nisi accedat Parochi licentia, vt ex pluribus resolut. Sacræ Congregationis Rituum probat Pignatel. *tom. 4. consult. 85. per tot.*

Potissimum verò eadem die, qua similis processio fit per Ecclesiam Parochialem, nam licet permissum esset hanc supplicationem ducere, non tamen permittendum esset absolutè, sed quatenus honorificè duci possit, & diuersis tantùm diebus, quia incongrum prorsus videtur geminas eodem tempore fieri processiones in eadem Parochia, vt ex Concil. Trident. *sess. 13. cap. 13.* notat idem Pignatel. *consult. 99. num. 3. per tot.*

Ad quartum modica denique videtur subesse difficultas, quia vbi cadauera ex electione morientium in Archihospitali Consolationis alibi, quàm in eorum Ecclesiis tumulantur, nequeunt eorum Rectores, cum stola, cotta, & propria Cruce associare dd. cadauera per vias publicas, sed hoc spectat ad Parochum, vt magistraliter firmauit Rot. fauore Parochi S. Bartholomæi in Insula contra Hospitale Sancti Ioannis Colabitæ in Romana Iurium Parochialium 4. Iulii 1653. coram Zarate inter eius impress. *decis. 45. à n. 40. vsque ad* 54. repetita *in recent. decis. 348. n. 34. cum plurib. seqq. par. 11.*

Præmissa verò, quæ ex sola iuris dispositione sunt certa, redduntur certiora, inspecto Instrumento concordiæ inter Parochum S. Nicolai in Carcere, & Archihospitali Consolationis anno 1664. celebratæ, vbi fuit specialiter conuentum, quod in posterum liceat Priori, Capellanis, & Confessariis, &c. in dicta Ecclesia, & Hospitali degentibus, omnibus infirmis tam de familia, quàm exteris, &c. qui curandi, seu seruiendi causa accederent intra limites eiusdem Ecclesiæ, & Hospitalium, &c. eorumque habitationem tantùm, & non aliàs Sacramenta administrare, &c. & curam animarum in illis exercere intra dictam Ecclesiam, & Hospitalia eorumque habitationes solummodò sunt verba Instrumenti relati *in Summario num.* 1. ex qoibus patet ius ministrorum dicti Hospitalis esse restrictum ad infirmos, & alias personas degentes in ipso Hospitali, ac intra limites eorum Ecclesiæ, & Hospitalis cum dictionibus *taxatiuis tantum, solummodò, & non aliàs*, quæ excludunt protogationem, vt in his terminis respondit Rota *d. decis. 45. n. 43.* coram Zarate consequenter eis permissa non sunt spectantia ad Parochum, qualia sunt benedictio mulierum post partum, ouorum tempore Paschali, Processio per Parochiam, & Confessiones Populi, eo inuito, exercere, quoad personas extraneas non degentes in Hospitali, & extra loca præfinita, cum ipsi non habeant Parochiam, nec Territorium, vt prosequitur Rota coram Zarate *d. decis. 45. à num.* 43. vsque ad fin.

Quinimò transigentes in eadem Concordia explicarunt, *quod Parochus S. Nicolai habeat ius administrandi Sacramenta, & curam animarum exercendi in tota Parochia S. Nicolai, valeatque transire, & liberum habere accessum, & recessum per viam ante, & circa Ecclesiam Consolationis, & vtrumq; Hospitale tam hominum, quam mulierum, & expressè declarando vias prædictas esse de Parochia Sancti Nicolai absque eo, quod præmissorum causa, & occasione molestari, & impediri possit, neque super prædictis Domini Custodes Hospitalis ius aliquod habere possint, & valeant, prout ijdem Domini Custodes nominibus, quibus supra per se, vel per alios, &c. non molestare, nec impedire promiserunt, nec molestari, & impediri facere, sed versa vice licitum sit ministris dictorum Hospitalium, &c. liberè extrahere ex dictis* Hos-

Hospitalibus, eorumque habitationibus cadauera decedentium, & per dictas vias circa dictum Hospitale, & Ecclesiam cum Cruce, & stola solemniter, & liberè deferre ad effectum illa tumulandi in dicta Ecclesia Sanctissima Consolationis, quia sic, &c. sunt pariter verba transactionis *dict. num.* 1.

Vnde oritur resolutio quarti dubij respectu cadauerum, quæ in alijs Ecclesijs, quàm Beatæ Mariæ Consolationis ex morientium electione tumulantur, Super his enim transactio nullum ius tribuit DD. aduersarijs, vtpotè restricta ad ea tantùm cadauera, quæ in eorum Ecclesia sepeliuntur, cùmque ex prædictis viæ publicæ, quæ sunt propè Ecclesiam, & Hospitalia declarentur de Parochia, & Parochus debet per eas habere liberum accessum, & recessum, impedire non valeat occasione leuandi cadauera, deferenda ad alias Ecclesias, quin accedat vsque ad ianuas Hospitalis in viam publicam respondentes, quia id esset violare conuentionem, & litteram concordiæ, vndique custodiendam à transigentibus, vt in terminis iurium Parochialium est lex *in cap. fin. de pact. lib.6.* Rota *decis.22. n. 6. par. 2. diuers.*

Ex quibus etiam ruit prætensio, quam habent aduersarij leuandi ab Hospitalibus dd. cadauera, alibi tumulandi, & illa associandi cum stola, cotta, & propria Cruce per viam publicam vsque ad locum Catenæ distantem per sexaginta circiter passus à ianuis Hospitalium, ibique, & non antea consignandi Parocho, quem cogunt expectare in platea valdè distanti; tum quia id repugnat concordiæ, quæ concedit Parocho liberum accessum, & recessum per omnes vias prædictas, tanquam de Parochia, tum quia debet Parochus cum alijs vocatus ad funus accedere domum, ex qua illud leuandum est, non autem expectare per vias, ex sententia Sacræ Congregationis apud Barbos. *de offic. Paroch. par. 3. cap. 26. num. 64. cum trib. seqq.* tum denique, quia in funeralibus deferenda est vnica tantùm Crux illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, idem Barbos. *d. cap. 26. num.* 28.

Accedit prædictis decretum huius Sacræ Congregationis, quod præcessit d. concordiam præscribens modum ineundæ transactionis cum dictionibus taxatiuis, & excludentibus quodcumque præiudicium Ecclesiæ Parochialis ex quorum sola lectura præsens controuersia potest definiri, vt *in Summ. sub num.* 2.

Quare, &c.

Faustus Guidottus.

Eminentissimi, e Reuerendissimi Signori.

Praticandosi da Ministri dell'Ospedale, e Chiesa della Consolatione di Roma, esistente dentro la Parochia di San Nicolò in Carcere Tulliano molti graui abusi di sommo pregiuditio al ius Parochiale di detta Chiesa contro la Concordia fatta tra il Capitolo, e Parocho di essa con li Ministri del mentionato Ospedale con l'approuatione di questa Sacra Congregatione sotto li 21. Agosto 1664. cioè

Sacra. Congregatio Visitationis Apostolica approbauit transactionem inter Custodes Hospitalis Beata Maria de Consolatione, & Capitulum, & Canonicos, ac Parochum Collegiata Ecclesia S. Nicolai in Carcere quoad capita infrascripta.

Primum, vt vtraque Pars cedat liti.

Secundum, Custodes quolibet anno in festo S. Nicolai tribuant Curato Calicem valoris decem aureorum, vel eius pretium arbitrio ipsius, ita tamen, vt si per mensem ante diem festum huiusmodi non declarauerit cum intimatione se velle pretium in pecunia numerata tenentur Custodes tribuere Calicem. Quod si cessauerint per triennium, tunc sit in facultate Capituli, & Curati redire ad prima sua iura, perindè ac si transactio non emanasset.

Tertium, vt Presbyteri Capellani à prædictis Custodibus pro tempore deputati, atque ab Ordinario approbati possint audire confessiones non tantùm Infirmorum, sed etiam Ministrorum, ac seruientium Hospitalis in eo degentium, eisque Sacramenta Eucharistia, & Extrema Vnctionis ministrare, ac decedentes tradere Ecclesiastica sepultura, absque eo, quod Curatus prædictus possit quidquam prætendere ratione quarta funeralium.

Vltimum, vt in cæteris omnibus in præsenti transactione non expressis iura Parochialia ipsi Capitulo, & Curato salua, & illibata esse intelligantur absque eo, quod nulla fiat dismembratio: Quatenus dictum est de notula Communicatorum in Paschate, & numero animarum Ecclesia, & Hospitalis antedictis quot annis Curato Sancti Nicolai tradenda.

De Ecclesia filiali nulla fiat mentio in transactione, cum non fiat erectio Parochialis per viam dismembrationis à Parochia Sancti Nicolai.

Item reliqui articuli de Parochianis Sancti Nicolai eligentibus sepulturam in Ecclesia Hospitalis, & de Infirmis, & Ministris Hospitalis sepulturam eligentibus in Ecclesia S. Nicolai, vel in alia Ecclesia nulla fiat mentio in Concordia, sed relinquantur in dispositione iuris.

Ita reperitur in regesto autographo Sacra Congregationis Visitationis Apostolica habita die 21. Augusti 1664. In quorum fidem, &c. Roma hac die 2. Aprilis 1687.

Locus ✠ Sigilli.

B. Panciaticus Secretarius.

Per tanto Domenico Sabbatini, moderno Parocho di essa Chiesa, Oratore humilissimo dell'EE. VV. per la giusta difesa del ius Parochiale, e per ouuiare alli continui scandali, che producono detti abusi inherendo alla pendenza della lite auanti questa Sacra Congregatione, citati prima li Ministri sudetti, e loro Procuratore respectiuè auanti Monsignor Auditore di Nostro Signore, & ottenutone sotto li 5. del corrente mese di Settembre il solito decreto, Procuratore presente, per la remissione della causa all'EE. VV. citati hora, & intimati nuouamente li detti Ministri, e per essi il loro Procuratore auanti questa Sacra Congregatione, Ponente l'Eminentissimo, e Reuerendissimo Signor Cardinal Bichi, supplica humilissimamente l'EE. VV. per la dichiaratione degl'infrascritti dubij, prout de iure.

1. *An liceat Ministris Consolationis benedicere mulieres post partum, & oua tempore Paschali.*

2. *Retinere Confessarios in Ecclesia ad audiendas Populi Confessiones.*

3. *Facere processionem per Parochiam intra octauam Corporis Christi, & præsertim die, quo fit per Ecclesiam Parochialem.*

4. *Associare cadauera alibi tumulanda cum Cruce, & stola ab Hospitalibus ad locum Catenæ, & impedire Parochum, ne accedat pro illis ad ianuas Hospitalium.*

Sacra Congregatio Visitationis Apostolica ad singula dubia superius proposita, Ponente Eminentissimo Bichio in hunc modum respondet, videlicet.

Ad primum *Negatiuè.*

Ad secundum *Negatiuè, nisi de licentia Eminentissimi Vicarij.*

Ad tertium *Negatiuè, præterquam intra Ecclesiam dumtaxat.*

Ad quartum *Negatiuè.*

Datum die 15. Septembris 1695.

Locus ✠ Sigilli.

I. Caracciolus Secretarius.

His accedit infrascripta sententia Auditoris Cameræ Apostolicæ, quæ est huiusmodi.

Die 23. Decembris 1695.

Christi nomine inuocato. Pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes per hanc nostram definitiuam sententiam, quam de iurisperitorum consilio in his scriptis ferimus in causa, & causis, quæ primo, & in prima coram nobis, seu alia veriori veriæ fuerunt, & vertuntur instantiæ inter R. D. Dominicum Sabbatinum Parochum, & perpetuum Vicarium S. Nicolai in Carcere Tulliano Vrbis actorem ex vna, & Venerabilem Archihospitale, & Ecclesiam B. Mariæ Consolationis, eiusque Ministros, & officiales reos conuentos partibus ex altera, de & super exceptionibus per supradictos reos conuentos oppositis ad mandatum de exequendo decreta S. Congregationis Visitationis Apostolicæ inter dictas partes emanata sub die 15. Septembr. 1695. seu, &c. in quibus definiuum, & declaratum extitit, non licere Ministris Consolationis benedicere mulieres post partum, & oua tempore Paschali, minusque retinere in Ecclesia Confessarios ad audiendas Populi confessiones, nisi de licentia Eminentissimi Cardinalis Vicarij, & non licere dictis Ministris facere Processionem

per

per Parochiam intra octauam Corporis Christi, & præsertim die, quo fit per Ecclesiam Parochialem, nec associare cadauera alibi tumulanda cum Cruce, & stola ab Hospitalibus ad locum Catenæ, & impedire Parochom, ne accedat pro illis ad Ianuam Hospitalium à nobis per decretom relaxarum, rebusque alijs, &c. Dicimus, pronunciamus, decernimus, declaramus, & definitiuè sententiamus præfatas exceptiones per dictos reos conuentos, vt sopra oppositas, fuisse nullas, irritas, iniustas, & de facto datas, & non obstitisse, neque obstare executioni dicti mandati de exequendo, imò ab illis supradictum Dominum Dominicom Sabbatinum actorem absoluendum, & liberandum fore, & esse, prout absoluimus, & liberamus, ac præfatis reis conuentis super eisdem exceptionibus perpetuum silentium imponendum fuisse, & esse duximus, prout imponimus, ac pro imposito haberi volumus, & mandamus; Victosque victori in expensis condemnamus, quarum tasatio nobis, vel cui de iure in posterum reseruamus non solum præmissu, sed & alio omni meliori modo, &c.

Ita proounciaui ego Carolus de Marinis Auditor Cameræ.

Romana Iurium Parochialium.

Eminentissime Domine Negligentibus olim, vt in re communi passim contingit, pluribus Ecclesiarum, etiam Maiorum Vrbis Capitulis onera curæ eisdem incumbentis, in grauissimam animarum perniciem, Beatus Pius Quintus cui præ cæteris ardentiùs illa cordi fuit, perpetoas Vicarias in pluribus præfatis Ecclesijs authoritate Apostolica constituit, & expreisè erexit, ad hunc finem, vt Cura proprio iure Vicarijs perpetuis incumberet, & eo diligentiùs, ac vigilantius illam gererent, quo magis suam, & propriam, & ad seipsos spectare, ipsisque incumbere nouissent.

Singulisque Vicarijs huiusmodi certas portiones ex Ecclesiarum redditibus assignauit, & vlterius omnia, & singula emolumenta, & obuentiones, quæ ratione Curæ, & administrationis Sacramentorum, ac officiorum funeralium, exceptis, & reseruatis tantùm anniuersarijs ad easdem Ecclesias pertinerent, per ipsos Vicarios iure, & authoritate propria percipienda, exigenda, & leuanda, ac in suos vsus, & vtilitates conuertenda, dictamque portionem, & emolumenta nominatim pro congrua dictorum Vicariorum assignare, & constituere espressit, quemadmodum latius habetur ex ipsa Constitutione munita amplissimis clausulis, & decreto irritanti la 139. *Bullar. tom.* 2.

Inter præfatas Vicarias adest illa antiquissimæ Parochialis Ecclesiæ, & Collegiatæ Sancti Nicolai in Carcere ex Titulis, & Diaconijs Cardinalitijs, cui Vicariæ propter postmodum vicinarum Parochiarum suppressionem aliæ Curæ accesserunt vnitæ a Summis Pontificibus, nempè medietas Curæ Sanctæ Martinæ à Sixto V. & totalis cura Sanctæ Mariæ in Vineis à Clemente VIII. *Summario num.* 1. & ex cura Sancti Laurentij de Cabaluccis ipsi Capitulo à Gregorio XIII. annexæ, certa portio scutorum decem annuorum eidem Vicario, & omnia incerta emolumenta sub onere administrationis pariter perpetuò assignata fuerunt *Summ. num.* 2.

Insuper eidem Vicario pro iuribus Parochialibus, & funeralibus competentibus in Hospitali Sanctæ Mariæ Consolationis, in quibus vsque de anno 1625. manuteneri obtinuerat, fuit ab hac Sacra Congregatione per concordiam decretum, vt Hospitale quolibet anno præstaret Calicem valoris scutorum decem, vel eius pretium arbitrio eiusdem Vicarij *Summ. num.* 3.

Cum aotem de anno 1665. excitata fuerit controuersia à Reuerendissimo Capitulo super præfatis emolumentis, hæc Sacra Congregatio die 27. Augusti declarauit omnia ad Vicarium spectare, etiam pro Ecclesijs vnitis; Sola verò emolumenta pro subterratorio, seu loco sepulturæ Capitulo reseruauit; Verùm non acquiescente Vicario, deuentum fuit ad quamdam pactionem, & compositionem, vita tantùm Parochi duraturam *Summ. num.* 4.

In hoc statu Reuerendus Dominus Sabbatinus de hac Vicaria à Sanctissimo nuper prouisus, & specialiter iussus, vt iura Vicariæ tueretur, nec aliqua concordia supprimeret, instat humiliter in præsenti pro declaratione, qood omnia emolumenta etiam subterratorij, & d. Calicis hodie pariter controuersi ad ipsum Vicarium pertineant, & exaudiendus omninò videtor.

Quo enim ad emolumenta, & in specie pro subterratorio habent isti Vicarij perpetui ad eorum faoorem clarissimam litteram, & concessionem dictæ Constitutionis Beati Pij, qui nominatim pro congrua ipsorum assignauit, vt prædictum est, omnia, & singula emolumenta, & obuentiones, quæ ratione Curæ, & administrationis Sacramentorum, & officiorum funeralium, exceptis anniuersarijs, ad Ecclesias pertinuissent, vt *in* §. 3. *vers. Item*; Ex quibus verbis omninò veniunt subterratoria, quia hæc nil aliud sunt, quàm emolumenta pro subterraodis cadaueribus, seu pro iure sepulturæ, vt clarè probat statutum Cleri Romani *cap.* 6. §. 10. *num.* 5. ibi, *subterratorium, seu ius sepulturæ*, quæ dictio, *seu*, stat expositiuè, & denotat materiam synonimiam inter duo verba idem significantia, ex traditis per Barbos. *dict.* 362. *num.* 7. Rota coram Coccino *decis.* 1045. *num.* 11. Pamphil. *decis.* 446. *num.* 3. *&* 8. *& decis.* 556. *n.* 5.

Deriuat quidem subterratorium à verbo subterratore, quod significat humo mandare, sepellire, Terræ infodere, seu subtus Terram ponere, prout explicat do Fresne *in Glossar. ad med. & in fine latin. script. tom.* 3. *litt. S. verb. subterrare*, & idem prorsus denotat, ac funerare, seu funestare, quæ verba pariter humo mandare designant, idem du Fresne *d. Glossar. tom.* 2. *litt. F. verb. funestare*.

Proindè dum Vicarijs perpetuis concessa sont omnia emolumenta, quæ ratione Curæ, & administrationis Sacramentorum debentur Ecclesiæ Parochiali, venit subterratorium, seu ius sepulchri, quod ratione Curæ, & administrationis Sacramentorum Ecclesiæ, & Parocho debetur *cap.* 1. *cum seqq. de sepultur. cap. cum quis in* 6. *& Clement. dudum eodem tit. Clement. vltim. in fin. de Relig. domib.* Genuen. *in prax. cap.* 6. *num.* 1. Barbos. *de Paroch. par.* 3. *cap.* 26. *num.* 34. Gratian. *discept.* 94. *num.* 74. Sperell. *decis.* 87. *num.* 8. Cardin. de Luca *de Paroch. disc.* 23. *num.* 7. Rota coram Seraphin. *decis.* 1135. *num.* 3. Priol. *decis.* 365. *eodem numero in recent. decis.* 348. *n.* 9. *par.* 11.

Attentis præsertim illis verbis vniuersalibus geminatis omnia, & singula, quæ ex sua generalitate omnia prorsos complectuntur, Gloss. *in Clement. dudum de sepultur. verb. funeralibus*. Et ponderata illa vnica exceptione, & reseruatione anniuersariorum, qoæ confirmat omnia alia, & singula emolumenta fuisse concessa, Rota coram Gregorio *decis.* 254. *num.* 4. Priol. *decis.* 365. *num.* 5. *&* 762. *num.* 11. *& in recent. decis.* 762. *num.* 11. *par.* 18.

In indiuiduo autem, quod supradicta Constitutio Piana comprehendat, & assignet subterratoria, & omnia funeralia Vicarijs perpetuis, firmat Cardin. de Luca *de Paroch. discurs.* 22. *num.* 4. *vers.* 4. *in eleemosyna dari solita pro sepultura*, Gratian. *discept.* 925. *num.* 18. Rota coram Coccino *decis.* 1179. *vers.* 4. vbi de subterratorijs, *& decis.* 1268. *per tot.* vbi pariter omnia possessa, & funeralia concessa decidit Rota ex generalitate dictorum verborum.

Concessis namque omnibus funeralibus, Indubitatè venire debet subterratorium, seu ius sepulturæ, & subterrationis, quæ est principalis pars funeris, & funeralium, Caldetin. *consil.* 4. *de sepultur.* Lauor. *in suis lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 191. Axor. *instit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 13. *vers. funeralium*, Barbos. *appell.* 117. *num.* 3. Samoel *de sepult. tract.* 1. *controuer.* 10. *conclus.* 2. *num.* 5. Rodrig. *resolut.* 18. *num.* 3. Murg. *disquisit. moral. tom.* 1. *tract.* 9. *sect.* 1. §. 1. *num.* 5.

Iureque optimo Pontifex omnia emolumenta largitus fuit Vicarijs perpetuis, quia ob negligentiam Capitulorum in Constitutione expressam, ipsi constituti fuerunt veri Parochi, & a Pontifice intitulati, cum authoritate, & iure proprio percipiendi omnia emolumenta ad præcisum effectum, & finem, *vt eo diligentius, ac vigilantius curam gerant, quo magis eam propriè ad se pertinere, & sibi incumbere nouerint*. Quapropter omnis cura in eos translata est, & sunt veri Curati, & Parochi actu, licèt denominentur Vicarij iuxta doctrinam Innocentij *in cap. cum non ignores n.* 3. *vers. etsi est, de præben.* quàm latissimè seqoitur, & comprobat Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 20. *à num.* 112. *cum pluribus seqq.* vbi ait translationis vim consistere in intitulatione Vicariæ perpetuæ, & in exercitio, ac exactione iure proprio, ex quibus arguit, quod licet Cura originalis habitu dici possit pertinens ad Collegiatam, tamen post Vicariam constitutam, vt supra, Cura actu præsentiali spectat ad Vicarium, Rot. *in recent. decis.* 579. *numero* 2. *par.* 2.

Et pariter in indiuiduo, quod nostri Vicarij sint veri Parochi, tenet Rubeus apud Gratian. *discept.* 298. *sub n.* 76. *vers. idem Rota coram Coccino d. decis.* 1179. *sub num.* 2. ibi, *Vicario, seu Parocho*.

Nullatenus refragante nominatione Vicariæ, quia dum est perpetua, & iure proprio exercetur, dicitur verus titulus, & verum beneficium Ecclesiasticum, Nauarr. *consil.* 9. *n.* 2. *de praben. lib.* 3. Rebuff. *in prax. benefic. tit. de Vicar. perpet. num.* 15. Spad. *cons.* 147. *num.* 21. *lib.* 3. Garz. *de benef. par.* 9. *c.* 2. *n.* 286. & *par.* 10. *cap.* 2. *n.* 10. Viuian. *de Iurepatr. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 42. Gonzal. *ad regul. Cancellar. gloss.* 5. §. 3. *n.* 19. Tondut. *quæst. beneficial. par.* 2. *c.* 1. §. 5. *num.* 15. Peutinger. *decis.* 53. *à n.* 79. Cherubin. *in compend. Bullar. ad eamdem Constit.* 139. *Beati Pij schol.* 1. vbi determinat istas Vicarias esse vera beneficia.

Nomina etenim Parochi, Rectoris, & Vicarij sunt prorsus synonima, & idem præferentia gloss. *in Clem.* 1. §. *nonnulli verb. Rectoribus*, & ibi Vitalin. *n.* 35. *de excessib. Prælator.* Rebuff. *de congrua n.* 112. Ceuall. *commun. quæst.* 757. *num.* 54. Rub. apud Gratian. *discept.* 298. *n.* 72.

Et iuxta superiùs tradita constans semper fuit intelligentia huius Constitutionis in Tribunalibus. Rota siquidem coram Coccino in relatis decisionibus 1179. & 1268. omnia funeralia Vicario, seu Parocho Sanctæ Mariæ in Vialata adiudicauit, & in specie subterratoria, seu emolumenta pro iure sepulturæ. Vlterius Aud. Cam. per sententiam idem definiuit, & pronunciauit pro Vicario Sancti Angeli in foro Piscium, & ei pariter subterratoria concessit. Summario *num.* 6. Quæ sententia, & res iudicatæ, vtpotè emanatæ in causa status, citatis legitimis contradictoribus, afficiunt omnes, & firmant intelligentiam dictæ Constitutionis iuxta Textum *in l. Ingenuum, ff. de stat. hominum*, Rot. coram Coccino *decis.* 905. *n.* 10. *decis.* 1292. *n.* 6. & *in recent. decis.* 139. *n.* 10. & *decis.* 274. *par.* 17.

Verum pro hac intelligentia nulla remanet difficultas, dum habemus decretum huius Sacræ Congregationis à sanctæ memoriæ Alexandro VII. confirmatum, quod fauore Vicarij Sancti Ioannis Lateranensis declarat, sunt verba præcisa, & decernit emolumenta quæcumque Parochialia, ac incerta funerum tam Parochialium, quàm exterorum, qui ad Basilicam Lateranensem, pro Ecclesiastica sepultura deferendi, aut aliàs tumulandi fuerint, spectare ad ipsum Vicarium curam animarum pro tempore exercentem, iuxta Constitutionem Pij Papæ Quinti, &c. exclusis Capitulo, & Canonicis ab omni participatione præmissorum, vt in Summario *num.* 7. quod decretum ponit rem in claris, & vti à Pontifice editum facit legem declaratoriam, etiam in cæteris obseruandam, Rota coram Dunozetto Iuniore *decis.* 72. *num.* 3. Castill. *decis.* 39. *num.* 16.

Demùm hac eadem intelligentia resultat ab vsu inueterato, & obseruantia continua, dum omnes Vicariæ à Beato Pio erectæ, exceptis duabus, aut tribus concordatis, percipiunt emolumenta subterratorij, exclusis omninò Capitulis, vt ex attestationibus *Summario num.* 8. de quibus etiam testatur Cardinalis de Luca *de Paroch. disc.* 22.

Neque resistit, quod obuentiones subterratorij præstentur pro loco sepulturæ, itaut debitæ videantur Canonicis, tanquam Dominis Ecclesiæ materialis, quemadmodum sensisse prætenditur hæc Sacra Congregatio de anno 1665. & quod aliàs Parochiani sepeliri debeant in Cœmeterio.

Siquidem, quidquid dicendum sit ex primo antiquiorum Antistitum instituto, an mortui in Cœmeterio, vel Ecclesia sepeliendi veniant, dum ipsa Cœmeteria primitùs Templa erant, in quibus omnia Sacra peragebantur promiscuo Oratorij, & Cœmeterij nomine appellata, teste Nicephor. *lib.* 8. *cap.* 13. S. Clemens *lib.* 7. *Constitut. Apostol. cap.* 29. Euseb. *histor. Ecclesiast. lib.* 6. *cap.* 13. & *lib.* 9. *cap.* 2. cum alijs relatis per Samuel. *de sepultur. centur.* 2. *num.* 1. & 3. Et quamuis medio tempore Cœmeteria ab Ecclesijs separata fuerint, & singulis personarum generibus stabilita, vetita specialiter sepultura in Ecclesijs, eaque solum ibi concessa Episcopis, Sacerdotibus, & laicis dumtaxat, miraculorum signo notatis ad Text. *in cap.* 1. *de consecr. Eccles. cap. Si Ciuitas de sentent. excommunic. cap. nullus* 13. *quæst.* 2. Samuel vbi supra *num.* 4. & 5. allegans Diuum Chrysostom. Euagr. & alios, Murg. *disquisit. moral. tom.* 1. *tractat.* 3. *disquisit.* 3. *conclus.* 1. & 2. Rota coram Zarate *decis.* 45. *num.* 19.

Attamen ad tenorem vltimi, & obseruati ad præsens Ecclesiarum vsus, vel mitigato medij rigore, vel restituto primo statu omnibus Christi fidelibus in communione morientibus tumulari in Ecclesijs libera facultas concessa est, vt iuxta Sancti Gregorij Magni animaduersionem propinqui, amici, & cæteri fideles sepulchra in Ecclesijs conspicientes, vt hac præsentanea visione excitati, pro mortuis preces effundant, & ad benè viuendum, & moriendum tali memoria ducantur, *cap. Ecclesiam de consecrat. distinct.* 1. *cap. ex parte, leg. Cum liberum de sepultur.* Gloss. *in cap. Cum gratia* 13. *q.* 2. & ibi Turrecremat. Durant. *de rit. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 7. Samuel *de sepultur. dict. controuers.* 2. *num.* 7. & 8. Lauor. *var. lucubr. tit.* 2. *cap.* 5. *num.* 107. Barbos. *de Paroch. cap.* 26. *num.* 8. Rota coram Zarate *d. decis.* 45. *num.* 14. & *in recent. decis.* 561. *num.* 1. *par.* 4.

Hinc autem mos inoleuit retinendi in Ecclesijs particulares sepulturas, quas vocant communes, & quidem distinctas ad honestatem seruandam iuxta Defunctorum dignitatem, & sexum, aliàs nempè pro Sacerdotibus, alias pro paruulis, alias pro masculis, & alias pro fœminis, quæ specialiter in omni Ecclesia Parochiali constitutæ, & necessariæ sunt, prout adsunt in nostra ex notatis per Ricc. *resolut.* 215. *num.* 5. *par.* 1. Barbos. *de offic. Paroch. par.* 3. *cap.* 26. *num.* 1.

Prædictis itaque suppositis distinguendi planè sunt in hac materia duo casus, quantum ad subterratoria, seu emolumenta, quæ deberi possunt pro loco sepulturæ. Primus est si agatur de emolumento pro habendo sepulchro in loco particulari, & nobiliori Ecclesiæ, seu monumento, vrna, statua, & similibus, & in his terminis pro loco sepulturæ, & pro illo honore merè profano, licitè congruum aliquod emolumentum recipitur, quod debitum est Ecclesiæ independenter à cura, & ab administratione Sacramentorum, seu iure Parochiali sepulturæ, Abb. & cæteri Doctores *in cap. abolendæ de sepultur.* Siluest. *v. sepultura quæst.* 1. Caietan. *v. simonia*, Genuen. *in prax. cap.* 40. *num.* 19. *in* 1. *edit. alias* 32. *in* 2. Sanchez *de matrimon. tom.* 3. *lib.* 9. *disput.* 15. *num.* 43. & *cons. lib.* 1. *cap.* 3. *lib.* 14. *num.* 1. Ledesma *in summ. par.* 2. *tractat.* 12. *conclus.* 34. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 210. *num.* 25. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 2. *cit. cap.* 10. *num.* 25. & 26. Mancin. *de iur. Sacro differt.* 30. Samuel *de sepultur. tom.* 2. *controuers.* 13. *sub num.* 1. & 2. Barbos. *de Paroch. cap.* 26. *num.* 26. Lotther. *de re benef. lib.* 2. *quæst* 4. *num.* 10. Noguerol. *allegat.* 36. cum alijs latè citatis per Salgad. *in Labyr. cred. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 46.

Secundus casus emergit, dum cadauera sepeliuntur in foueis communibus, & destinatis, & pro istis locis, seu sepultura in eis nihil prorsus debitum est Ecclesiæ ad Textum litteral. *in cap. abolendæ de sepultur.* cuius dispositio congruit *cap.* 7. *Ecclesiastici*, vbi habetur, moneo non prohibeas gratiam, idest gratis sepulturam, & alibi quid Terræ Terram vendis? De quibus *in cap. in Ecclesiastico* cum antecedenti, & pluribus sequent. 13. *q.* 2. Siluest. *v. Simonia quæst.* 11. Gulielm. Reddan. *eodem tractat.* 3. *cap.* 6. *num.* 15. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 22. Filiucc. *tom.* 3. *tractat.* 45. *cap.* 5. *n.* 26. Mancin. *d. differt.* 30. Samuel *de sepultur. tom.* 2. *controuers.* 13. *num.* 6.

Ex his intelligendum est decretum de emolumentis pro loco sepulturæ, nempè pro loco particulari, & nobili, non autem pro sepultura in Ecclesia in foueis destinati, & communibus pro quibus nihil recipi potest, & in hoc sensu verè editum fuisse decretum, constat ex traditis per Cardin. de Luca in ea causa pro Vicario scribentem citato *disc.* 22. *n.* 9. *de Paroch.* qui enunciatis omnibus emolumentis, & in specie sepulturæ, ea omnia spectare ad Vicarios firmat, & descendendo ad nostrum Vicarium Sancti Nicolai in Carcere, ait in omnibus fauorabiliter ab hac Sacra Congregatione obtinuisse.

Nec aliàs dici potest controuersa emolumenta obuenientia Ecclesiæ Parochiali sub titulo subterratorij deberi pro loco sepulturæ. Nam veriùs est esse eleemosynas, seu partes funeralium, quæ complectuntur omnes oblationes, & commoda funeris quomodocumque ad Ecclesiam, in qua defunctus tumulatur, pertinentia, vt in terminis quartæ latè probant Carracc. *de quarta funeral. q.* 3. Barbos. *de offic. Paroch. c.* 25. *n.* 26. Guttier. *de iuram. p.* 2. *q.* 4. *n.* 3. cum alijs, quos refert, & sequitur Panimoll. *decis.* 5. *annot.* 4. *num.* 24.

Siue

Sive denturi Ecclesiæ ante, dum cadaver est in feretro, sive in ipsa sepultura, vel demum postea vsque ad trigesimum diem, *Barbos. dict. cap. 25. num. 36.* Rota *decis. 501. num. 2. par. 1.* & sub nomine quartæ funeralis huiusmodi subterratoria deberi Vicario; probat Rota coram Coccino *d. decis. 1379. vers. 4.*

Idque euidentissimè comprobatur ex duplici demonstratione. Altera nempè, quod illud adhuc exigitur à Parocho, etiamsi in alio loco sepeliatur, cum ei debeatur portio de omnibus *Clemen. dudum de sepultur.* cum alijs supra citatis. Altera quod Parocho debetur hoc subterratorium, etiamsi desuo8us in ipsamet Ecclesia Parochiali sepeliatur in loco particulari, vel in sepulchro maiorum, vt colligitur ex statuto Cleri dict. summ. *num. 5.* & communi obseruantia, quæ sunt demonstrationes euidenter probantes, quod obuentiones subterratorij non dentur pro loco sepulturæ communis, cum prorsus absurdum foret, & implicans, vt quis ad illud teneretur, tametsi alio in loco sepulturam, vel in eadem Ecclesia illam haberet in loco proprio, & sepulchro maiorum. Quapropter dicendum est, hoc emolumentum prouenire ex iure Parochiali, in quo Ecclesia nullam habet participationem.

Addimus ex abundanti, quod cum Vicarius perpetuus sit verus Parochus, & habeat ius humandi cadauera in dicta Ecclesia independenter à Capitulo, & Canonicis ex concessione Beati Pij, præsertim quia cura, administratio Sacramentorum, & ius sepeliendi indiuidua prorsus sunt in necessarium antecedens habere etiam debet sepulturas materiales in Ecclesia existentes, sine quibus ius Parochiale, & sepeliendi explicare non posset, Gratian. *discept. 615. n. 70.* dum sepulturæ ex dictis sint vnum ex ijs, quæ necessaria sunt ad constituendam curam, & ius Parochiale, & in vanum allegatur Cœmeterium, quia hæc hodie inseruiunt ad expurgandas, & exonerandas sepulturas communes, prout verè adhuc solum effectum habile est Cœmeterium Sancti Nicolai sepulturis destitutum, & ab antiquissimo tempore ad hunc vsum non habitum, vt deponunt Testes *summ. num.*

Cæterùm cum non minus Cœmeterium, quàm septa Ecclesiæ constituant vnum, & idem corpus circa ius sepulchri, eædem rationes, & iura, quæ super Ecclesia competunt, & competerent super Cœmeterio, cum hoc ab illa non distinguatur, latè Rota coram Zarate *decis. 45. n. 15.*

Hactenus de subterratorijs; Quoad verò ad pertinentiam recensiti Calicis, res est magis plana, nam lite orta inter Venerabile Hospitale Beatæ Mariæ Consolationis, & Vicarium Curatum Sancti Nicolai, prætendentem vi authoritatibus, & iuribus Parochialibus in dicto Hospitali tanquam existente intra limites suæ Parochiæ, ac consequi emolumenta funeralium, & sepulturæ pro ægrotatis in eo morientibus, fuit deuentum ad concordiam, in qua Custodes d. Hospitalis ratione iurium Parochialium, & administrationis Sacramentorum se obligarunt annuatim tradere vnum Calicem valoris scutorum decem aureorum; Vnde sicuti iura Parochialia, & emolumenta prouenientia ab administratione Sacramentorum spectabant ad Parochum, ita & ad eum spectare debet ista annua præstatio, quæ illorum loco fuit subrogata, ad Text. *in l. Cum quis, §. Iniuriarum, ff. si quis cantion.*

Et ad huc effectum emanauit à Sacra Congregatione Visitationis Apostolicæ beneplacitum super celebratione dictæ concordiæ, quod datur *in summ. n. 5.* ibi, *Vt Custodes tribuant Curato Calicem valoris scutorum decem aureorum, vel eius pretium arbitrio ipsius*, & in tertio Capitulo præfatæ concordiæ, ibi, *absque eo, quod Curatus prædictus possit quidquam prætendere ratione quartæ funeralium*: Vnde cum præfatus Calix, seu valor decem aureorum annuatim soluatur à prædicto Hospitali intuitu quartæ funeralis, quæ ex supra deductis debetur Vicario independenter à Capitulo, videtur per necessarium consequens ad ipsum Vicarium spectare, non autem Capitulo aduersario.

Quare, &c.

Octauius de Iandis Aduocatus.

De mandato Illustriss. & Reuerendiss. D. A.C. met, & ad instantiam Reu. D. Ioannis Bernardini Duranius Curati Sancti Angeli in foro Piscium principalis, ad cuius fauorem fuit lata sententia, tenoris sequentis videlicet: Christi nomine inuocato pro Tribunali Sedentes, & solum Deum præ oculis habentes per hanc nostram definitiuam sententiam, quam de iuris Peritorum consilio pariter; & assessu ferimus in his scriptis in causa, & causis, quæ primò, & in prima coram nobis vertuntur, & vertæ fuerunt instantia inter Reuerendum Dominum Ioannem Bernardinum Duranrem Parochum, seu Vicarium perpetuum Curatorem Ecclesiæ Sancti Angeli in foro Piscium Vrbis actorem ex vna, & RR. DD. Capitulum, & Canonicos eiusdem Ecclesiæ reos conuentos partibus ex altera; de & super iure percipiendi propria authoritate leuandi, & exigendi, ac in proprios vsus, & vtilitatem conuertendi omnia, & singula emolumenta funeralia, intorticia, faculas, & candelas, omniaque alia cum cadauere inuecta, & illata, & obuentiones omnes, & eleemosynas sua iura pro loco sepulturæ, & tumulationis, atque omnium, & quorumcumque officiorum funeralium, quæ ipsa die humationis cadauerum celebrantur, necnon quartam funeralem, rebusque alijs, &c. ad curam animarum spectantibus, & pertinentibus, dicimus, pronunciamus, decernimus, & declaramus, & definitiuè sententiamus prædicta omnia, & singula emolumenta, & obuentiones præfato Ioanni Bernardino, ac in dicta Cura, & Vicaria perpetua successoribus competijsse, & spectasse, ac competere, & spectare occupationes, detentiones, molestias, vexationes, perturbationes, ac impedimenta quæcumque per dd. Capitulum, & Canonicos, de & super præmissis illatas, præstitas, & factas fuisse, & esse illicitas, indebitas, & iniustas, temerariasque, & de facto factas, easque facere dictis Capitulo, & Canonicis minimè licuisse, & licere. Propterea d. Ioannem Bernardinum ab impetitis absoluendum, & liberandum fore, & esse, prout absoluimus, & liberamus, dictisque Capitulo, & Canonicis perpetuum silentium imponendum fore, & esse, prout imponimus, illosque ad restitutionem omnium, & singulorum prædictorum emolumentorum perceptorum à die motæ litis, ac in futurum percipiendorum vsque ad actualem præsentium paritiones condemnandos fore, & esse, prout condemnamus, & mandatum desuper necessarium, & opportunum relaxamus. Victosque Victori in expensis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure, reseruamus, & ita dicimus, pronunciamus, decernimus, & declaramus, & diffinitiuè sententiamus, isto non solum, sed & omni, &c.

Ita pronunciaui Ego Palutius Palotius Albertonius Auditor. Tenore præsentium.

Mandatur Reuerendis Capitulo, & Canonicis Sancti Angeli in foro Piscium, & alijs, ad quas spectatur, quatenus statim visis, &c. sub mille ducentorum auri Reuerendæ Cameræ Apostolicæ applican. & pro illis mandari exequi, & in iuris subsidium excommunicationis, alijsque &c. pœnis debeant, & quilibet eorum adamussim, & inuiolabiliter obseruasse, illique, & illis in omnibus, & per omnia paruisse, & obediuisse, debitæque executioni demandasse, suosque plenarios effectus sortiri fecisse, & pro effectu portionis huiusmodi, & in executiones præinsertæ sententiæ, & intra illius formam quidquid per d. RR. DD. Canonicos de emolumentis in præfata sententia enunciatis à die motæ litis perceptum fuerit d. Domino Ioanni Bernardino instanti restituisse, & restitui fecisse. Necnon mandatur Baroncellis, exequutoribus, & subexequutoribus, cæterisque Iustitiæ Ministris, vt sub pœnis, & censuris antedictis cogant, & compellant eosdem RR. Canonicos ad reficiend. d. D. Instanti scuta vndecim sine præiudicio aliarum expensarum in huiusmodi causa factarum pro expensis præsentis mandati pro omnium, & singulorum bonorum dd. Canonicorum ablatione, &c. Quæ sic ablata, &c. deponantur, &c. ad effectum, &c. & insuper inhibetur eisdem RR. Capitulo, & Canonicis, omnibusque alijs, & singulis in executione præsentium nominatis, & cognominatis, ne sub iam dictis pœnis audeant d. R. D. Ioannem Bernardinum instantem contra formam d. sententiæ molestare, vexare, & perturbare, seu emolumenta in eadem sententia enunciata percipere quouis prætextu, &c. absolutionem, &c. Quoniam stante præfata sententia seruatis seruandis, ac eisdem Canonicis citatis, & relatis lata, & alias, prout in actis Reu. Dom. ita mandauit hac die 20. Martij 1662. Olimpiades Petruccius Notarius, &c. Ostendatur per tres dies.

P. Palutius Albertonius Auditor, ante etiam domi dimissa D. Assentio copia.

Loco ✠ Sigilli.

Decretum ad fauorem Vicarij perpetui Sancti Ioannis Lateranen. emanatum à san. mem. Alexandro VII. de anno 1659.

QVo cura animarum per viros idoneos, & probatos accuratius exerceatur, ac eiusdem onera facilius supportentur Sanctissimus Dominus Noster declarat, & decernit emolumenta quæcumque Parochialia, & incerta tam funerum Parochianorum, quàm exterorum, qui ad Basilicam Lateranensem pro Ecclesiastica sepultura, aut aliàs tumulandi fuerint, spectare ad ipsum Vicarium curam animarum pro tempore exercentem iuxta Constitutionem Pij Quinti, & decretum visitationis Vrbani Octaui 28. Septembris 1630. & 31. Martij 1639. exclusis Capitulo, & Canonicis ab omni prorsus participatione præmissorum, &c.

Ita reperitur in libro Visitationis Apostolicæ Basilicæ Lateranensis existen. in Secretaria Sacræ Congregationis Visitationis Apostolicæ. In quorum fidem, &c. Romæ hac die 25. Octobris 1687.

Loco ✠ Sigilli.

B. Panciaticus Secretarius.

Die Lunæ 23. Septembris 1630. coram Eminentiss. & Reuerendiss. DD. Cardinalibus S. Onuphrij Ginetto, & DD. Vicesgerens Episcopus Tigrinus Torniellus, Patres Capuccini, & Commissarius pro Vicario perpetuo Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis, contra Capitulum, & Canonicos Vicario deberi omnia, & singula emolumenta, & obuentiones, quæ ratione exercitij curæ, & administrationis Sacramentorum, & officiorum funeralium, &c. etiam accedentium extra Parochiam, quæ ipsa die humationis cadauerum celebrantur. Anniuersaria verò ad Basilicam pertinere, ostendatur decretum etiam sub pœna suspensionis, & alias &c.

Aliud adest sub die 31. Martij 1639. incipien. partito decreto, &c.

In causa Romana funeralium inter Capitulum, & Canonicos Collegiatæ Ecclesiæ Sanctorum Quirici, & Iolittæ ex vna, & Iosephum Guarnerium ipsius Vicarium ex altera. Proponente Eminentissimo, & Reuerendissimo Domino Cardinali Colloredo. Sacra Congregatio Visitationis Apostolicæ habita die 23. Nouembris 1690. examinatis iuribus hinc inde deductis, rescripsit. Emolumenta pro iure sepeliendi, & pro subterratorijs in sepulturis communibus spectare ad Vicarium, exclusis Capitulo, & Canonicis à participatione ipsorum. In quorum, &c.

Responsum D. Adoocati Octauij de Iandis in causa Romana Prætatici. Pro admodum R. D. Dominico Sabatino Vicario perpetuo, seu Parocho insignis Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Nicolai in Carcere contra Iudæos detinentes Domos Ghetti parui ad Portam Leonam. Vbi agitur.

De Prætatico à Iudæis præstando Ecclesijs Parochialibus, intra quarum fines domos habitant, vel detinent, aliàs à Christianis habitari solitas, seu de refectione damnorum, & interesse, quæ dictæ Ecclesiæ patiuntur in deficientibus oblationibus, & emolumentis Christianorum debita ex iustitia naturali, dispositione Sacrorum Canonum, & Conciliorum communi opinione Doctorum, consuetudine Vrbis, & decretis Apostolicis.

Reijcitur contraria opinio Ricciulli *de Iure personarum extra Eccles. Grem. existen. lib. 2. cap. 9.* & Card. de Luca *de Paroch. disc. 29.* & vtrumque eorum fundamentum ex auctoritate, & ratiocinio deductum.

Datur vera intelligentia, & concordantia vtrique textui *in cap. nimis praua penult. de excess. Prelat. & in cap. quanto 18. de vsuris.*

Et demum probatur competere manutentionem Ecclesiæ in quasi possessione exigendi tale Prætaticum, tametsi à multo tempore exactio intermissa fuerit.

Romana Prætatici.

Facti species.

Ob impia scelera à Iudæis sparsim tunc per Vrbem habitantibus patrata, sanct. mem. Paulus Quartus, & Beatus Pius Summi Pontifices, decreuerunt inter alia prouidè sancita illos certo in loco recludere, vt qui aliàs abusi fuerant christiana pietate, eos in testimonium fidei, & conuersionis incitamentum, tolerante, dignoscerent operis effectu, quamdiù in suo errore persisterent, ex hac custodia habitationis, & carcere nocturno propriam seruitutem, seu verius dispersionem, quemadmodum præfati Pontifices exprimunt in Constitutionibus desuper editis, quæ sunt ex Ordine Bullarij tertia Paoli Quarti, & septima Beati Pij: Adeòque de facto intra ambitum vtriusque Septi, seu Ghetti, alterius, videlicet Magni nuncupati ab antiquo foro per flumen ad Pontem quatuor Capitum, & alterius Parui ad Portam Leonam, occlusi fuerunt propè eorum clausuram, iam olim à Romanis, & ab ipso Augusto ijsdem ferè de causis Transtyberim inter vilissimas artes designatam, ex qua, (vt ad præsens) sulfurata per Vrbem venditando ramenta, eaque ruptis vitris commutando, Victum vnicè quæritabant, vt ex illis Martialis carminibus *lib. 1. epigramm. 42.*

Hoc quod Transtyberinus ambulator,
Qui pallentia sulfurata fractis
Permutat vitreis,

ibi passim colligunt Interpretes, & signanter Ramirez de Prado, & Antiquarij, de quibus videndi Card. Baron. *tom. 1. Annal. in apparat. pag. mihi* 18. Scueran. *de sept. Eccles. Vrb.* de regione Transtyberim *pag.* 300. Nardin. in Roma antiqua *lib. 7. cap. 11.* Martinell. *in Rom. Sac. pag.* 163. Gaspar. Aluer. in Roma in omni stat *par. 1. pag. 162. & par. 2. pag. 403.*

Cùm autem ex recessu Christianorum è domibus vtriusque Ghetti Iudæis assignati, quamplurima damna, & præiudicia passæ fuerint circumstantes Ecclesiæ Parochiales Sancti Angeli in foro Piscium, Sancti Nicolai in Carcere, Sanctæ Mariæ de Planctu, Sanctæ Mariæ in Monticellis, Sancti Thomæ de Cincijs, & Sancti Gregorij ad Pontem, quatuor Capitum, indeficientibus prouentibus, & emolumentis Parochialibus, quæ Christiani ibidem degentes intra fines cuiusque Parochiæ sitis Ecclesijs præstabant de viuatijs, & mortuarijs, tempore vsque tunc ad formam iuris, & forsan consuetudinis aliarum Parochialium pro quadam compensatione, seu istorum damnorum refectione, vndique iusta, & æqua, exigere certam semestrualem præstationem in pecunia sub nomine Prætatici per ipsos Iudæos soluta in Capita, vel in familias, quæ subindè iteratis etiam transactionibus antiquis, & recentibus cum nonnullis prædictarum Ecclesiarum Parochis à Iudæis approbata extitit, & vlterius comprobata fuit à Summis Pontificibus Vrbano Octauo, & Innocentio Decimo, qui talem præstationem, & Prætaticum, pro rata tamen domorum Parochiæ assignarunt, & pluries ipsa Sacra Congregatio visitationis Apostolicæ super hoc Prætatico rescripsit, signanter de anno 1660. mandando in eius solutione seruari solitum, illudque propterea canonizando tum in genere, tum in specie, & in vtraque præstatione per capita, seu per familias, prout constat ex ipsis Instrumentis, litteris Apostolicis, & decretis in forma authentica exhibitis, relatis in fine.

Insignis Collegiata, & Parochialis Ecclesia Sancti Nicolai in Carcere ex Ghetto paruo ad Portam Leonam intra suæ Parochiæ fines constituto, Domibusque in eo sitis à Iudæis illas detinentibus ab antiquissimo tempore Prætaticum exigere consueuit, non tamen per capita, sed per Domos, & familias in præstatione semestruali antiquorum bonoorenorum sex pro quolibet, idque iustificat præsertim à principio cadentis sæculi ex antiquis libris introituum Ecclesiæ à Parochis pro tempore descriptis, vbi accuratim apparent ad notatæ solutiones à Iudæis factæ, semperque continuatæ vsque ad annum dumtaxat 1677. quo tempore Parochus de ea cura prouisus, diuersis laceßitus infortunijs passus fuit exercitij priuationem, Cura sub Œconomo sequestrata, ad quam nuper assumptus admodum Reuerendus Dominus Dominicus Sabatinus in curandis, exquirendisque iuribus suæ Ecclesiæ diligentissimus, post alias causas feliciter peracta, vel concordatas, ad restaurandum quoque hoc intermissum Prætaticum se conuertens, iudicialem instantiam con-

contra Iudæos illud soluere renuentes, instruxit coram Eminentissimo Vrbis Vicario pro manutentione Ecclesiæ in quasi possessione exigendi, & pro sententia declaratoria in meritis; Ast opponentibus Iudæis quod meritis Pretaticum omni Iure indebitum definiri à Ricciullo *de Iur. person. extra grem. Eccles. existen. lib. 2. cap. 9.* & Card. de Luca *de Parochis disc. 29.* Et manutentionem ex intermissa vltra decennium exactione, & ammissa, propterea etiam ciuili possessione nullatenus competere ex tradit. per Post. *de manutent. obseruat. 58. à num. 1.* quæsiuit à me in præmissis ex pura veritate.

R E S P O N S V M

An controuersum Pratatricum debeatur, & an competat Ecclesia manutentio.

SVpradeductis itaque stantibus materia hac satis peregrina, & exemplari, accuratè pensata in vtroque puncto ad fauorem Ecclesiæ contra Iudæos de iure verius existimo respondendum.

Respectu namque primi super meritis, & petitorio, moneor ex eo, quod dum Iudæi habitant, vel detinent Domos, in quibus olim Christiani habitabant, neque amplius habitare possunt, sicuti æquum non est, quod propter illos Ecclesiæ Parochiales damnificentur, & præiudicentur in ijs oblationibus, prouentibus, & emolumentis Parochialibus, quæ Christiani habitantes præstabant, & præstarent, ita rigor ipse iustitiæ naturalis suadet, quod ijdem Iudæi teneantur reficere, & compensare huiusmodi damna, & præiudicia Ecclesijs per eorum habitationem illata, quæ in Vrbe sub nomine Prætatici ab eis præstari solet, vt sic Parochiales Ecclesiæ conseruentur indemnes, neque propter Iudæos valeant suis iuribus fraudari, quemadmodum definiuit Innocentius Tertius in Concilio Lateranensi, de quo in *cap. Quanto 18. §. final. de vsur.* ibi: *Iudaeos decernimus compellendos ad satisfaciendum Ecclesiis pro Decimis, & oblationibus debitis, quas à Christianis de domibus, & possessionibus aliàs percipere consueuerunt, antequam ad Iudaeos quocumque titulo deuenissent.* Et addit Pontifex rationem iustitiæ, & æquitati dixam, *vt sic nempe Ecclesiæ conseruentur indemnes.*

Idem prius sanciuerat Alexander Tertius in *cap. de terris 16. de decim.* vbi expressè mandando, quod Iudæi soluant decimas prædiales, subnectit generalem rationem, *ne fortè occasione Iudaeorum Ecclesiæ valeant suo iure fraudari.*

Concordat Gregorius Nonus *cap. penult. de excess. Prælat.* vetans Ecclesijs compensationem damnorum, quæ eis inferunt Religiosi domos habitantes, sicuti exigunt de Iudæorum domibus.

Præcæteris autem hæc damnorum refectio stabilita habetur ex Concilio Viennensi sub Clemente IV. relato inter Concilia generalia *tom. 7. pag. 870. col. 1. in fin.* cuius hæc sunt aurea verba: *Iudaei Sacerdoti Parochiali, infra cuius Parochia terminos manserint pro eo quod loca, in quibus Christiani habitare deberent, occupant iuxta quantitatem damni, quod ei ex hoc inferunt, ad arbitrium Diœcesani loci, omnes prouentus, quos a Christianis, si ibidem manerent, Sacerdos perciperet, refundere compellantur: Decimas etiam prædiales cum omni integritate persoluant,* & notat in Epitome Conciliorum Gregor. de Riues *verb. Iudaei de Concil. Vienn. n. 17.* cui eadem verba refert ad vnguem, & Bzou. *Annal. Eccles. to. 13. ad annum 1297. n. 20.*

Hanc Sacrorum Canonum dispositionem explicando comprobant Glossa literales in *d. cap. Quanto in figuratione casus in fine, vers. & sic nota, & verbo deuenissent de vsur. d. c. penult. de excess. Prælat. verb. domibus, & in cap. tua 26. verb. prætextu vers. & Iudaeis de decimis.*

Et iuxta prædicta ex Sacris Canonibus, Concilijs, & Glossis deducta inualuit sententia communis, quod Iudæi habitantes, & detinentes Christianorum domos teneantur reficere Ecclesijs Parochialibus damna, quæ in deficientibus oblationibus, & prouentibus à Christianis præstari solitis inferuntur, de qua Anan. in *d. cap. Quanto de vsuris num. 3.* Butr. *num. 7.* Boich. *num. 1.* Abb. *num. 4.* Hostien. *n. 6.* Zabarell. *num. 2.* Ancbar. *num. 7. & 8.* Ioan. Andr. *n. 1.* Barbos. *num. 1.* Gonzalez *verb. oblationes, & in d. cap. de terris de decim.* Butr. *num. 2.* Boich. *num. 1.* Abbas *num. 5. & 6.* Anchar. *num. 1.* Io. Andr. *n. 1.* Barbos. *num. 1.* Lap. *alleg. 62. n. 2. vers. nec prodest dicere*, ibique Mandos. *lit. N.* Oldrad. *cons. 91. per tot.* Mantua. *cons. 188. num. 3.* Bellencin. *de charitat. subsid. q. 67. num. 1. & seqq.* Piringh. *in method. iur. canon. lib. 3. tit. 30. sect. 1. num. 36.* Nicol. *instit. canon. tom. 2. lib. 3. tit. 30. num. 5. in fine*, Rebuff. *de decim. q. 5. num. 11.* Bonac. *de præcept. Ecclesiæ to. 2. q. 5. punct. 3. num. 6.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 35. q. 3.* Barbos. *de Paroch. p. 3. cap. 28. §. 3. & de iur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 3. numer. 3. & 4.* Paulut. *in iurisprud. Sac. lib. 6. tract. 10. cap. 3. sub num. 8.* & latissimè in puncto Prætatici Vrbis à Iudæis debiti Ecclesijs Parochialibus Pignatell. *consult. 70. tom. 5.* & antea *consult. 177. n. 64. tom. 1.*

Quod si contrarium teneretur, seu practicaretur vndique absona esset iniuria Ecclesiarum, & valdè aperta iniquitas contra ipsarum iura, & emolumenta, quandoquidem non solum aduersus omnia principia naturalia, & Ecclesiastica propter perfidos Iudæos Parochialium Ecclesiarum conditio euaderet deterior, quod dictum abominabile prorsus est: sed imò possent in proprijs prouentibus, iuribus, & iurisdictionibus ad nihilum quandoque reduci eo possibili casu, quo omnes Parochiæ domus à Iudæis detinerentur; Tunc enim Ecclesiæ remanerent priuatæ suis iuribus Parochialibus, & omnibus emolumentis, in quibus si per Iudæos damna emergunt, meritò de rigore iustitiæ distributiuæ, & ipsius naturalis æquitatis, vt dictum est, ne vni per alterum iniqua eueniat conditio, *leg. Seia cum concord. ff. ad Velleian.* reficienda sunt per eos, qui illa causarunt debita compensatione, & refectione à sacris Canonibus, & Concilijs sancita, & communi omnium Doctorum sententia comprobata, veluti ratiocinantur supra relati auctores, & præsertim Io. Andreas, Abbas, & Hostiensis in *cit. cap. Quanto 16. de vsur.*

Accedit præfatis ipsa Vrbis, Curiæque consuetudo, nedum vniuersalis antiquissima respectu Iudæorum Ghetti magni, qui Prætaticum a vetustissimo tempore [illegible] runt præstare, & soluere Parochis Sancti Angeli in foro Piscium, Sanctę Mariæ in Monticellis, Sancti Gregorij ad Pontem quatuor Capitum, & alijs supra relatis, approbata pluries mediantibus iteratis transactionibus ab ipsis Iudæis celebratis cum aliquibus ex dictis Parochis super quantitate, & modo soluendi, præsertim de annis 1604. 1614. & 1643. canonizata in Tribunali Eminentissimi Vicarij per decreta interposita a R. P. D. Vicegerente, imò ab ipsis Pontificibus, Vrbano Octauo, & Innocentio Decimo, qui specialibus litteris Apostolicis in forma Breuis huiusmodi Prætaticum pro Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Monticellis confirmarunt, de quibus exhibentur documenta authentica, & testatur Pignatell. *cit. consult. 70. à num. 4. tom. 5.* & antea *consult. 177. n. 64. in fin. tom. 1.*

Sed quæ fortius viget, concurrit vlterius indiuidua consuetudo, etiam antiquissima respectu Prætatici præcisè debiti a Iudæis ex domibus huius Ghetti parui ad Portam Leonam, & solui nostræ Venerabili Ecclesiæ Parochiali Sancti Nicolai in Carcere, eiusque Parochis, dum constat à libris Ecclesiæ, & Testibus, quod ab initio præsertim huius seculi vsque ad annum 1677. illud fuit continuò præstitum, & solutum à Iudæis ibidem degentibus, vel domos detinentibus, quæ consuetudo vniuersalis, & specialis in hac materia potissimè spectanda, totum operatur, iuxta Text. *in d. cap. Quanto*, ibi, *consueuerant. De vsur.* & benè Abb. *num. 4. ibid.* Boich. *in d. cap. de Terris de dec.* Pignatell. *alleg. consult. 177. num. 64. in fin. tom. 1. & consultat. 70. nu. 4. & 5. tom. 5.* Et generaliter in terminis Decimarum Rota coram Coccin. *decis. 1609. num. 1. & decis. 1776. num 7.*

Demum habentur etiam plures resolutiones Sacræ Congregationis Visitationis, quibus huiusmodi Pretaticum approbatum fuit, quoties in controuersiam deduci contigit, mandando describi capita Hebræorum, & iuxta ea quandoque solui, & postmodum obijcientibus Hebræis solutionis vsum aliquando per familias, decernendo de anno 1660. seruari solitum, ita canonizato Prætatico in genere, & in specie pro numero personarum, seu familiarum ex vsu, & solito: Et conformes huiusmodi declarationibus Sacræ Congregationis ponderandæ sunt laudatæ litteræ Apostolicæ in forma Breuis, quibus Pontifices Prætaticum hoc comprobarunt, vnde illius iustitia vindicata remanet ab omni dubietate, & manifestè in eo confirmata iustitia, & æquitas naturalis, ac dispositio vtriusque iuris

scri-

scripti, nempe in Sacris Canonibus, & Concilijs, & non scripti in antiqua, & inueterata consuetudine, & decretis Sacræ Congregationis, ac Pontificijs litteris, quæ omnia expenduntur à Pignatello sæpè allegata *consult.70.num.5. & 6.tom.5.*

Nullatenus refragantibus Ricciollo *de iur. person. extr. grem. Eccles. exist. libro 2. cap.9.* præsertim *sub num.* 3. & eo citato Card. de Luca *de Parocho disc.29.* qui tueri conantur opinionem contrariam, Iudæos videlicet, non teneri ad contributionem Prætaticum, seu indemnitatem Ecclesijs pro damnis, & præiudicijs emolumentorum, & prouentuum, quæ patiuntur ex eorum habitatione in domibus intra fines Parochiæ existentibus à Christianis habitari solitis, & prædicta emolumenta præstantibus.

Istorum namque Doctorum opinio ex prædictis apparet apertè repugnans ipsi Iustitiæ, & æquitati naturali, & de directo contraria dispositioni Sacrorum Canonum, & Conciliorum, communique sententiæ omnium Canonistarum, & Doctorum, qui intrepidè, & absque ulla hæsitatione ad tenorem illorum, firmant Iudæos teneri ad hanc indemnitatem, & compensationem, vt illicò demonstratur. Nam in dicto *cap. Quanto de vsur.* Innoc.III. ait: *Super decimis, & oblationibus &c. Vt sic Ecclesia conseruentur indemnes,* & ibi Gloss. *in figuratione casus*, ibi: *Vt Ecclesiæ conseruentur indemnes*, Alexander III. *in cap. de terris* ibi: *Ne forte occasione illa Ecclesiæ valeant suo iure fraudari*, & gloss. *in figuratione casus.*

Præcæteris verò clarius Concilium Viennense in verbis supra relatis ob eorum apertam, & litteralem expressionem hic iterum repeti merentur ibi: *Iudæi &c. pro eo, quod loca, in quibus Christiani habitare deberent, occupant iuxta quantitatem damni, quod ex hoc inferunt, omnes prouentus, quos Christiani, si ibidem manerent, Sacerdos perciperet, refundere compellantur*; Quæ verba clarissima sunt, vt explicat etiam Gregorius de Riues; vlterius mandando, quod decimas, etiam prædiales cum omni integritate Iudæi persoluant.

Sequuntur Canonistæ, & DD. communiter, & ex eis Hostien. in *d.cap. Quanto num.6.* ibi: *Si Iudæus acquirat domum, æstimari debet quantum à Parochiano, &c. & in tantum obligatur*, addens materiam esse fauorabilem pro Ecclesia. Rursus in *cap. de terris num. 1.* ibi: *Et est ratio vt in cap. Quanto*, nempè *vt Ecclesiæ conseruentur indemnes.*

Ioan. Andr. *in eodem cap. Quanto num. 3.* ibi: *Habeatur æstimatio prouentuum, qui peruenire solebant Ecclesiæ, & ad illud teneatur Iudæi Ecclesiis Parochialibus, Pone enim, quod Iudæi domos omnes vnius Parochiæ emerent, vel maiorem partem habitarent, certè fuit subueniendum Ecclesiis Parochialibus, cum ex hac causa subtrahatur &c.* Et testatur ità obseruari per Arelatensem, & alios Episcopos, & rursus in *cap. de terris* ibi: *soluant æstimationem eius, quod perceptura erat Ecclesia à Catholicis Parochianis, quia vt in c. Quanto in fine de vsur. ne forte videlicet occasione illa Ecclesia valeant suo iure fraudari.*

Anan. *dict. cap. Quanto num.5.* ibi: *Habeatur æstimatio prouentuum &c. Et ad illam tenentur Iudæi Ecclesiæ Parochiali.*

Butr. *in cap. Quanto num.7.* ibi: *Ecclesiæ decimis, & oblationibus læderentur ex habitatione Iudæorum, ideo in hoc habent remedium contra Iudæos.*

Rursus *in cap. De terris num.2.* ibi: *Quod haberet Ecclesia &c. stantibus Christianis ad illud damnum resarciendum tenentur.*

Ancar. *in cap. Quanto num.7.* pariter loquitur de refectione damni, & in *cap. De terris num.1.* ibi: *Ex habitatione Iudæi non debet Ecclesia damnum pati, dicemus quod Iudæus teneatur ad illud.*

Abb. *in cap. Quanto sub num.4.* ibi: *Ne per defectum Christianorum inde Ecclesia patiatur detrimentum, nam posset sequi, quod Iudæi emerent ferè totam Parochiam, & sic defraudarentur iura Parochialia, & id absque dubio firmat, si adsit consuetudo,* & clariùs *in cap. de terris* ibi: *Iudæus Ecclesiæ obligatur ratione satisfactionis damni, & interesse, quod sustinet ex eo, quod habitat in domo Christiani.*

Zabarell. *in cap. de terris* ibi: *non soluunt decimas, sed æstimationem eius, quod perceptura erat Ecclesia à Catholicis Parochianis*, & rursus *in cap. Quanto num.2.* ibi: *Prouidet Concilium, vt Iudæi teneantur ad oblationes, quas solebat Ecclesia percipere, & est ratio, ne Ecclesiæ fraudentur.*

Barbos. *in d.cap. quanto num.1. in cap. de Terris num.2. de Parocho par.3. cap.28. num.3. & 4. & de iur. Eccles. lib.3.cap. 26.§.3.num.3. & 4.* egregiè tuetur, Iudæos teneri Ecclesijs Parochialibus ad compensationem damnorum, & interesse, quæ patiuntur in prouentibus, oblationibus, ac cæteris emolumentis Parochialibus debitis per Christianos, qui habitarent domos, quas Hebræi detinent, & propter istos deficientibus, cum æquum, & iustum non sit, in eis per Hebræos Ecclesias fraudari.

Gonzalez in *cit. cap. Quanto*, verbo oblationibus pariter ait, Ecclesias consequi debere indemnitatem pro oblationibus sibi debitis.

Oldrad. *cons. 91.* in terminis Infidelium firmat etiam esse Ecclesiæ Parochiali debitam compensationem.

Belleucin. *de charitat. subjd. q.67.* ibi: *ne Ecclesia per possessionem eorum sit deterioris conditionis.*

Lap. *alleg.92.* & ibi Adden. *lit. N.* ibi: *læderetur Parochus, si non posset agere contra Iudæum, & rursus quoad rationem ne Ecclesia lædatur.*

Pirryngh. *in method. iur. can. lib.3. tit.30. sect.1. n.5. in fine.* Confirmat hanc compensationem damni per Gloss. in *c. Tua nobis de Dec.*

Rebuff. *de Decim. q.5. num.* 11. pariter disertè ait saltem tenebuntur Iudæus, & Infidelis soluere æstimationem illius decimæ personalis, & oblationum, quas habuisset Ecclesia à bono Christiano, qui in illa domo, in qua Iudæus habitat resedisset, si Iudæus abfuisset.

Idemque docent Azor. *Instit. mor. p.1. lib.7. cap.35. qu. 3.* Bonacein. *de præcept. Eccles. q.5. punct. 3. num.6.* Sot. *lib.9. de iustit. & iur. quæst.4. art. 4. col. 3.* Abulen. in *cap. 23. Matthæum quæst. 195.* reddentes rationem, quod non debent Ecclesiæ Parochiales per Iudæorum habitationem damnificari.

Et demum latè hanc sententiam tuetur Pignatell. *consult. 70. per tot. tom.5.* præcisè comprobans deberi à Iudæis in Vrbe Prætaticum in compensationem damnorum, & interesse, quibus habitando domos Christianorum Ecclesias afficiunt, & antea hoc ipsum firmauerat, *consultat. 177. n.64. tom.1.*

Vrget præterea contra vtrumque auctorem consuetudo Vrbis supra relata, quam consuetudinem idem Cardinalis de Luca scribens pro Iudæis admittit, adeoque dum hæc opinio ipsorum manifestè aduersatur dispositioni iuris naturalis, Canonici, & Ecclesiastici, & communi sententiæ omnium Doctorum consuetudini antiquissimæ in Vrbe vigenti, decretis Sacræ Congregationis, & Constitutionibus Papalibus Prætaticum comprobantibus, meritò, vti suoditus falsa, & absona abolenda, & reijcienda est, ex traditis per Rot. coram Dunozett. Inn. *decis.449. num. 59.* & his reiectis aduertit Pignatell. *dict. consult. 70. à num. 4. tom.5.*

At ad effectum autem quod magis, magisque insubsistentia huius opinionis appareat, ostendam, etiam funditus varias, nulliusque roboris gemina illa fundamenta, quibus innixi eam defendunt Ricciull. & Card. de Luca auctoritate, & ratiocinio: Allegant enim pro capitali auctoritate Textum in *dict. cap. penult. de excess. Prælat.* ex illis verbis; *nec non de habitaculis fratrum, sicuti de Iudæorum domibus, contendunt redditus extorquere*, Educere exinde conantes propter illa verba: *Redditus extorquere*, quod indebita sit compensatio damnorum à Iudæis præstanda, sicuti indebita definitur compensatio damnorum de habitaculis fratrum. Verùm hæc illatio, seu interpretatio, toto inspecto tenore, & ponderato casu Canonis, illicò detegitur contraria, & repugnans germanæ illius dispositioni, & intelligentiæ eius, quippe casus talis erat, vt glossa ibidem explicat. Prætendebant Prælati, & inter alia Parochi Religiosos eorum iurisdictioni subesse, nec non exigere ab eisdem decimas, & compensationem damnorum, quæ Religiosi acquirendo domos à secularibus habitari solitas, Ecclesijs in ijsdem decimis, oblationibus, & prouentibus inferebant, adducendo similem compensationem, quam Ecclesiæ exigunt à Iudæis pro domibus ab eisdem detentis. Iste erat casus, super quo Pontifex respondens, æquum non putauit, Religiosos subijcere Prælatis, & Parochis secularibus, minuique eos decimas ex hortis, quæ colunt proprijs manibus, & aliquam compensationem dictorum damnorum præstare

de

de habitaculis fratrum, sicut Hebræi præstant, adeoque definiendo rescripsit, Prælatos, & Parochos de Hortorum fructibus decimas, & de habitaculis fratrum redditus nullatenus posse extorquere, sicut de domibus Hebræorum, vt clarè colligitur ex Textu, cuius omissis ad rem non facientibus, sequentia sunt verba præcisa.

Nimis praua &c. cum quidam viri Religiosi &c. in arctissima paupertate Christo pauperi famulentur, plerique Prælati, & alij eos ad Synodos suos cogunt accedere, ac suis Constitutionibus subiacere &c.

Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas, nec non de habitaculis fratrum, sicuti de Iudæorum domibus, contendunt redditus extorquere, asserendo quod nisi fratres morarentur, ibidem ab alijs habitatoribus prouentus aliqui soluerentur. Quocirca mandamus, quatenus vniuersi, & singuli à præfatis grauaminibus desistatis, subditos vestros ab huiusmodi arctius compescendo.

Ex hoc Textu patet, quod illa verba: *Sicuti de domibus Hebræorum*, intra parenthesim inclusa, non præbent sensum, neque patiuntur Interpretationem superius oppositam, sed potius euidenter comprobant nostram sententiam, quod scilicèt Parochi de habitaculis fratrum non possunt exigere compensationem damnorum, sicuti exigunt à Iudæis, cum illa verba: *Sicuti de Iudæorum domibus*, stent aduersatiuè, & suppositiuè ad exemplum, non verò dispositiuè, vt Iudæi nec ipsi soluant, ita enim expresè declarat Gloss. ipsa *vers. Iudæorum domibus*, ibi: *Iudæi enim de domibus soluunt*, & alia glosella marginalis, ibi: *Iudæi tenentur*. Hoc idem tradit in eodem *cap. penultimo*, Hostiens. *numer. 5. ver. Iudæorum domibus*, ibi: *Quia in solis Iudæis speciale est.*

Io. Andr. *ibidem* ex sententia Innocentij aduertit, esse iure speciali sancitum Iudæis, vt soluant Parochialibus Ecclesijs damnorum compensationem propter eorum habitacula, quam noluit Pontifex iniungere fratribus ob eorum paupertatem, & institutum, tenuens in hoc exemplum, & similitudinem de Iudæis.

Boich. *in cap. de terris num. 2. in fin. de decimis*, ait: *Iudæus, ad quem domus peruenit, tacitè obligatur, ut infra de excess. Prælator. cap. nimis praua*, & in *c. Quanto allegat* istos Text. vt concordantes, prout facit Io. Andr. *in cap. Quanto num. 2. vers. Consueuerat*. Concordans cum eodem *cap. nimis praua de excess. Prælat.*

Egregiè Lap. *allegat. 92. per tot.* plenissimè ostendens, iure quoque speciali sancitam esse in Iudæis hanc compensationem, & denegatam in fratribus, adducens pariter vti concordantem Textum in *cap. penult. de excess. Prælat.* cum alijs supracitatis Canonibus in *c. Quanto n. 18. de vsur. cap. de terris 16. & cap. Tua nobis de decim.*

Huiusque intelligentiæ veritas comprobatur ex tenore eiusdem *cap. Quanto de vsur.* vbi tam pro prædijs reales decimas, quam specialiter pro domibus compensationem damnorum sancitam habemus, ea naturali iustitia, & æquitate, ne valeant Ecclesiæ de suis iuribus fraudari, cuius Textus dispositio cum clara sit, & ita communiter interpretetur ab omnibus Canonibus, & DD. euidenter quoque ostendit germanam intelligentiam, *cap. penult. de excess. Prælat.* in contrarium allegati. Cum alias isti Canones essent de directo contrarij, quod nemo dixit, imò omnes Interpretes eosdem tanquam concordantes allegarunt, sicuti ponderat Pignatell. citata *consult. 70. num. 4.* Et desuper autem cessat omnis hæsitatio, attento Concilio Viennensi, nullam controuersiam admittente, quod vti posterius prædicto *cap. penult. de excess. Prælat.* cum latum fuerit à Gregorio Nono anno 1327. & Concilium Viennense habitum anno 1367. sub Clemente IV. materiam in claris educit. Aduertendo insuper esse prorsus inuerisimile, quod si vigore *d. cap. penult. de excess. Prælat.* denegata fuisset Ecclesijs Parochialibus compensatio damnorum ex Iudæorum habitationibus, illam concessisset Concilium Viennense; quapropter à primo ad vltimum patet huiusmodi canonem non solum non aduersari nostræ sententiæ, vt malè opinantur Ricciull. & Card. de Luca; sed imò litteraliter, & expresè illam probare, & confirmare, prout docent tot classici DD. supra relati.

Asserere autem, vt facit Card. de Luca *d. disc. 29.* quod Textus in *cap. Quanto num. 18. de vsur.* loquatur solum de decimis prædialibus, & realibus, pariter est contra litteram illius: Etenim de decimis prædialibus præcedenter iam dispositum erat ab Alexandro III. in *cap. De terris 16. de decim.* Quare dum Innocentius III. in citato *cap. Quanto* loquitur tam de decimis realibus ex prędijs, quàm de oblationibus respectu domorum, superaddendo rationem, ne Ecclesiæ valeant per Iudæos suo iure fraudari, satis apertè constat, quod summus ille Ecclesiæ, & iuris Monarcha, non solum repetijt dispositionem iuris præcedenter firmatam in decimis realibus, sed supplendo id, quod adhuc non erat definitum, mandauit etiam per Iudæos de domibus, & oblationibus Ecclesias Parochiales non fraudari; Et sic nedum de decimis realibus, sed de cæteris omnibus emolumentis, prouentibus, & iuribus ex domibus à Christianis habitari solitis eorumque æstimatione ab Hebræis refundenda loqui, & intelligendum hunc Textum, docet Anan. in eodem *c. quanto num. 5. & 6.* ibi: *Habeatur æstimatio prouentuum* Io. Andr. *num. 3.* in illis verbis: *Habeatur æstimatio prouentuum, qui peruenire solebant Ecclesiæ*, & Zabarell. *in cap. de terris n. 16. de dec.* pariter ibi: *Æstimationem eius, quod perceptura erat Ecclesia, cap. quanto*, & clarius Barbos. in vtroque cap. cum alijs supra relatis.

Idem ipsum præfert litteraliter Text. in *d. cap. quanto*; dum vltra decimas præcisè loquitur de oblationibus ex domibus, quarum oblationum generica, & vniuersali appellatione planum est, comprehendi omnia emolumenta, & prouentus, ac præstationes Parochiales, tam de Vxuarijs, quàm de mortuarijs, cum omnia Deo offerantur & oblationes verè sint in pretium, & redemptionem peccatorum, vt tradunt DD. in *rubr. de Dec.* Gonzal. *in cap. 13. num. 3.* Maluir, *de oblat. num. 5. & seqq.* Sacciu. eodem *tract. libell. 1.* Rebuff. *de Dec. q. 1. num. 17.* Monet. *eodem tract. cap. 2. q. 3. num. 10.* Diuu. Thom. & Cajetan. 2. 2. q. 86. *art. 1.* Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 27. q. 8.* Palao *tom. 2. tract. 10. punct. 17. num. 1.* Leander *tom. 3. Moral. de solut. Decim. tract. 6. disp. 10. q. 1.* Moscon. *de Maiest. Milit. Eccles. lib. 1. p. 3. cap. 3.* Barbos. *appell. 171. num. 2.* & *de iure Ecclesiastico cap. 3. num. 2.* Antonell. *de Regim. Eccles. lib. 5. cap. 18. num. 3.* Amostaz. *de caus. pijs lib. 5. cap. 12. num. 23.* Rot. apud Posth. *de manut. decis. 166. num. 3. & 4.* & *in recent. decis. 391. eisdem numeris par. 4. tom. 2.* Coccin. *decis. 1502. num. 26.* & benè probatur ex Leuitico à primo ad 22. ex numeris à 5. ad 29. Montolon. *in promptuario verb. offerre.*

Clarius idem exprimit Concilium Viennense in Canone supra relato distinctè, & separatim, primitusque, ac principaliter disponens, quod Iudæi teneantur, ad æstimationem damnorum; quæ inferunt Ecclesijs, habitando domos à Christianis habitari solitas in oblationibus prouentibus, & emolumentis eorum causa deficientibus, & secundariò postea transeundo ad decimas reales, & prædiales, addens specificè, quod ad eas, etiam Iudæi teneantur vt benè ibidem animaduertit Gregorius de Riues, à quo Canone Concilij Viennensis distinctè ita loquente emergit germana interpretatio, & intelligentia alterius Canonis in citato *cap. quanto de usur.* latiab Innocentio III. in Concilio Lateranensi, ita eosdem ad inuicem declarando, & supplendo, vt fieri debet ad Text. in *l. non est nouum 26. & l. sed & posteriores 28. de ff. legib.* Rot. *in recent. decis. 499. num. 24. & 25. p. 18. tom. 2.*

Faciliùs ex his corruit alterum fundamentum in ratiocinio consistens, quod scilicet Iudæi sicuti non tenentur ad decimas personales, quia Sacramenta non recipiunt, & quia huiusmodi decimæ ex proprio quæstu, & labore olim debitæ, nec minus hodie quoad ipsosmet Christianos sunt amplius in vsu, eodem planè iure non teneantur ad aliquam compensationem damnorum, & interesse pro his emolumentis, quæ Ecclesiæ perciperent à Christianis. Etenim quicquid sit de illa quæstione: An Iudæi obligentur ad decimas personales, & an eisdem desuetudo istarum decimarum quoad Christianos suffragari valeat, in qua verior forsan opinio de iuris rigore militat contra Iudæos ex firmatis per Gloss. *in cap. quanto sub figurat. casus in fine de vsur.* Ancar. *num. 7.* ibique Hostien. *num. 6.* Zabarell. *num. 2.* Io. Andr. Butr. *num. 7.* eadem Gloss. in *cap. Decima 16. q. 1.* ibique Tancred. & Io. Abb. in *cap. de terris num. 6. de decim.* ibique Ancaran. *num. 1.* Boich. *num. 1.* Bellencin. *de charit. subsid. d. q. 67. num. 5.* vbi quod hæc est communior, & verior opinio, Rebuff. *de decim. q. 5. num. 11.* Abulen. in *cap. 23. Matthei q. 195.* Contra quos iuris rigor est attendendus *cap. 2.* vbi Gloss. penult. *& cap. si Iudæus de Iudæis*, Berous *cons. 28. n. 39. lib. 3.* Simon de Pret. *cons. 120. num. 3.* Marescott. *var. resolut.*

lib. 2.

lib. 2. *cap.* 125. *num.* 16. Ricciull. *de iur. personarum extra Grem. Eccles. lib.* 2. *cap.* 2. Belmont. *decis.* 25. *numer.* 16. Pollhum. *resolut.* 137. *num.* 50. Mel. *allegat.* 39. *num.* 2. *lib.* 2. Bonden. *collect.* 22. *num.* 5. *lib.* 2. Card. de Luca *de servitut. disc.* 70.

Attamen strictè ad ratiocinium, illud nihil penitus concludit ad intentum, de quo agitur, quando quidem tunc vis illius vrgeret, quando Ecclesiæ prætenderent à Iudæis decimas personales, & compensationem earum, ex quo habitent intra limites Parochiæ, sed hæc pro nunc non est prætensio Ecclesiarum Parochialium, quæ vnicè sibi deberi Prætaticum contendunt pro alijs oblationibus, prouentibus, & emolumentis in quibus damnificantur Iudæorum causa domos habitantium, & detinentium, solitis aliàs præstari de Viuatijs, & mortuarijs à Christianis habitantibus, circa quæ nihil habet commune obiecta ponderatio decimarum personalium; non enim sequitur illatio facta; Non tenentur Iudæi ad decimas personales, quas nec minus Christiani soluunt. Ergo neque tenentur ad compensationem aliorum damnorum, quæ Ecclesijs habitando inferunt, pro quà cum assistat Ecclesijs omnis iustitia, æquitas naturalis, & dispositio iuris scripti, & non scripti, perperam impugnari valet ex disparata prorsus conclusione decimarum personalium, vt ex dictis patet, & in specie reiecto hoc ratiocinio Cardinalis de Luca, & Ricciulli; benè respondet Pignatell. *dict. consult.* 70. *num.* 7. *& seqq.* palam faciens ex ipsis verbis Suarez, à Ricciullo allegatis; hanc compensationem damnorum omni iure debitam esse.

Et extranea hinc quoque conuincitur parietas à Ricciullo ex eodem Suarez opposita, quod Ecclesiæ Parochiales valerent etiam compensationem prætendere ab ipsis Christianis nobilibus, & diuitibus, eò quod acquirendo domos Mercatorum, & Artificum præiudicant Ecclesijs in decimis personalibus ex quæstu, & artificio prouenientibus.

Siquidem ista paritas cessat in supposito, quia decimæ personales antiquitus ex lege veteri sanctæ non erant, vt latè probat Abulen. in *cap.* 23. *Matthei* q. 141. S. Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 2. *ad* 1. Sotus *de instit. & iur. lib.* 9. q. 4. *art.* 2. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de diuino cultu cap.* 10. *num.* 7. Fagundez *lib.* 1. *de quinto precept. Eccles. cap.* 2. *n.* 4. Raffael della Torre *in* 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. *disput.* 5. *num.* 9. dicens, hanc sententiam esse veram, & communem tam apud Theologos, quàm apud Canonistas, Leander *tom.* 3. *moral. de sol. decim. tract.* 6. *disp.* 1. *q.* 12. Licèt in lege noua debitæ sint ex præcepto Ecclesiæ, & iure canonico in *cap. non est cap. ex transmissa, & cap. Pastoralis de decim.* Ea particulari ratione, & differentia, quod antiquitus Iudæi habuerant agrorum partitionem, vnde decimas soluebant, quod non accidit in Christianis, quorum plures agris carent; adeoque necessum fuit decimas personales imperare in Cleri substentationem, vltra alias rationes apud Abulens. *d. cap.* 23. *Matthei q.* 171. Raphael della Torre *cit. art.* 3. *disp.* 5. *num.* 10. Facundez *d. cap.* 2. *cit. num.* 4. Leand. *alleg. tract.* 6. *disput.* 3. *q.* 2. Hodie tamen in desuetudinem huiusmodi decimæ personales abierunt, & sic quoad eas cessat omne suppositum, ex tradit per Abbat. *in cap. Cum sint homines de decim.* D. Thom. 2. 2. q. 87. *art.* 2. Abulens. *in d. cap.* 23. *Matth. q.* 147. *&* 151. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *q.* 9. *&* 35. Suarez *d. lib. cap.* 31. Fagundez *lib.* 1. *de* 5. *precept. Eccles. cap.* 2. *v.* 1. Vasq. *in opusc. tract. de benef. c.* 1. *dub.* 6. Palao *tom.* 1. *tract.* 10. *punct.* 6. Bonaccin. *de precept. Eccles. precept.* 5. *punct.* 3. *num.* 5. Leand. *moral. tom.* 3. *eodem precept.* 5. *tract.* 6. *disput.* 3. *quæst.* 1. Gall. *de fruct. disput.* 39. *numer.* 13. Card. de Luca *de Paroch. d. discurs.* 29. *sub n.* 4.

Cæterum ad excludendam paritatem, vrget illa ponderatio, quam ipse Suarez expendit, quod scillicet Ecclesiæ Parochiales non habent aliquod ius certum, & quæsitum, vt ij, qui intra fines Parochiæ habitant, laborent, & lucrentur artificio, vel negociatione, ex quibus decimas præstent, neque vt ij, qui habitant, & exercent illa, semel cœpta prosequantur, vt propterea cum hæc omnia artificia, & mercimonia libera sint, & voluntaria Parochianis, & eis inuitis minimè iniungi possint; sicuti à mercatoribus, & artificibus voluntariè ab opere, & mercatura deficientibus, non valent Ecclesiæ aliquam refectionem cessantis decimæ prætendere; Ita neque aliquam compensationem petere, seu exigere possunt à Diuitibus, seu nobilibus domos mercatorum deficientium, vel eas alienantium acquirentibus; quia artificium, seu mercatura consistit in pura libertate, & voluntate, in qua non datur ius certum Ecclesiæ. Ex opposito autem materia procedit respectu Iudæorum, qui acquirendo Domos à Christianis habitari consuetas, præiudicant Ecclesijs in iuribus certis, & omninò debitis, ac quæsitis de Viuatijs, & mortuarijs, ad quæ Christiani habitantes certo, & quæsito iure Ecclesijs tenentur, cum non possit Populus non mori, non nasci, & non baptizari, atque non contrahere matrimonia, prout aduertit alijs relatis, Card. de Luca *de Paroch. discurs.* 18. *num.* 1. & hæc omnia ex sola causa Iudæorum deficiunt, quos ideo naturali ratione, ac dispositione Sacrorum Canonum, consuetudine, & decretis Apostolicis teneri supra ostensum fuit.

Præterea aduertendum est, quod habitatio hebræorum non succedit ex locatione breuis temporis cum damno Ecclesiæ temporali, & finituro; sed est perpetuum, & irreparabile, eò quod omnes domus vtriusque Ghetti parui, & magni fuerunt ipsis assignatæ in locationem perpetuam priuatiuè in futurum quoad habitationem Christianorum, in quibus ab anno 1555. circiter iam introducti nullam præbent Ecclesijs spem eorum recessus, & redditus Christianorum ad statum antiquum; quo attento, hæc ipsa damnorum perpetuitas vnicè in se considerata, valet iustificare exactionem Pretatici, quod debitum etiam dici potest in recognitionem vndique iustam, & æquam dominij, & iurisdictionis Parochialibus, ad quam Iudæos, & Infideles ipsos teneri docent, Marquard. *de Iuda. cap.* 7. *num.* 6. Suarez *de Relig. tract.* 2. *cap.* 16. *sub num.* 8. *lib.* 1. Ad instar Cathedratici, quod debetur Episcopis in signum subiectionis pro iure, & honore Cathedræ *cap. Placuit, & cap. Inter cætera* 10. *q.* 3. *cap. Cum olim de cens.* ibique Ioannes Andr. Gloss. in *cap. Conquerente* 16. *Verbo duos soluendos de offic. ordinar.* ibique Fagnan. ex *num.* 44. Abb. *cons.* 7. *num.* 4. Gemin. *cons.* 85. *num.* 6. Leo *Thesaur. for. Eccles. p.* 2. *cap.* 29. Barbos. *de Episc. alleg.* 86. *n.* 40. Gratian. *discept.* 620. *num.* 2. Tondut. *resol. benef. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. Pignatell. *cons.* 284. *& seqq. tom.* 1. Card. de Luca *de iurisdict. discurs.* 38. *num.* 2. Rota coram Coccin. *decis.* 1279. *num.* 5. 10. *&* 11. Dunozet. iun. *decis.* 803. *num.* 5. sa. me. Alexand. VIII. *decis.* 179. *n.* 18. *dec.* 223. *n.* 17. & in *recent. dec.* 304. *n.* 45. *p.* 19.

Sublatis fundamentis contrariæ opinionis faciliori responsione tollitur aliud obiectum à Iudæis in facto deductum, quod scillicèt tametsi ipsi domos retineant in hoc Ghetto paruo ad Portam Leonam, non tamen ibidem aliquis eorum actualiter inhabitet, sed domos, & loca in eo existentia detineant ad vsum magazenorum pro mercibus conseruandis, ex quibus ideò ad nihil obligatos esse prætendunt.

Etenim constat in facto, quod Prætaticum soleat à Iudæis etiam præstari pro domibus, & locis ad vsum Magazenorum detentis in Ghetto magno, de quo testatur Reuerendus Parochus Sancti Gregorij ad Pontem quatuor capitum, & obseruantia ipsa conuincit in hoc paruo Ghetto, in quo testes ipsi asserunt à multo tempore Iudæos non habitasse, sed detinuisse ibi domos, & loca ad vsum Magazenorum & tamen Pretaticum semper soluisse vsque ad annum 1677. cum quibus Testibus concordant partitæ solutionum extractæ ex libris introituum Parochialium, in quibus numeratim, & indiuidualiter expressè sunt omnes domus, & loca ipsius parui Ghetti, & descripti Iudæi detentores nominatim cum solutionibus per eos factis, itaut in facto penitus obiectum corruere appareat.

Verùm de iure pariter cessat, aduertendo, quod cum antiquitus in his domibus habitauerint Christiani, & postmodum illæ assignatæ fuerint Iudæis, qui eas per multum tempus habitarunt, sat est ad effectum, de quo agitur, quod solitæ fuerint à Christianis habitari, & à Iudæis tam habitatæ, hodie eorum arbitrio etiam ad habitandum, vel ad alium vsum, & commodum detineantur, nam si Iudæi detinendo has domos à Christianis habitari solitas præiudicant Ecclesijs in Prouentibus Parochialibus, de plano intrat iustitia, & æquitas ipsa naturalis pro refectione damnorum, & interesse, & si hodie non habitent, tum quia ipsi domos Christianorum occupant, & damna inferunt, tum quia per ipsos stat, quin habitent, quemadmodum probat text. *in d. cap. Quanto de vsur.* ibi: *quocumque titulo deuenissent*, & egregiè Concilium Viennense in illis verbis: *Pro eo, quod loca, in quibus Christiani habitare deberent, occupant*; quod

ver-

verbum *occupant* præfert, & denotat tam habitationem, quàm omnem aliam detentionem, & vsum iuxta illud Iudicum 4. *Occupant terram eorum*, & tradit Prateius *verb. occupare* ibi: *Aliàs est detinere*, Alberic. *verb. occuparent*, & alij passim.

Denique respectu quantitatis huius Pretatici omnis quæstio definita est ex resolutione Sacræ Congregationis Visitationis Apostolicæ, quæ mandauit in eo seruari solitum, quod R. D. Sabbatinus prosequi intendit ad ratam antiquorum bononenorum sex semestrualium pro singulis domibus in dicto paruo Ghetto existentibus præstitam, & exactam à suis antecessoribus, vt probant libri Parochiales, cui solito etiam de iure attenta diuturnitate temporis inducente validam consuetudinem, standum esse in his terminis, monet Pignatell. *d. consult. 70. num.* 14. & olim Abb. *in cap. Quanto, num. 4. de vsur.* Rebuff. *de dec. q. 13. num.* 46. Cuuarr. *lib. 1. var. cap. 17. n. 8.*

Transeundo ad alterum punctum manutentionis existimo illam Ecclesiæ omninò competere, de cuius quasi possessione exigendi controuersum Prætaticum, dubitari non potest, iuxta vulgatum *§. retinendæ Instit. de interd.* & generaliter in materia prouentuum, & Decimarum Parochialium Rota coram Bichio *decis.* 120. *num.* 3. Cels. *decis.* 52. *num. 2. & decis. 57. num.* 6. & in puncto Prætatici Pignatell. *alleg. consul. 70. à n. 1. lib. 5.*

Illa enim quasi possessio abundè probatur ex libris Introituum, & Decimarum Ecclesiæ per antecessores Parochos de more, ac ex officio scriptis, & retentis, in quibus habentur partitæ distinctæ, & punctuales solutionum à Iudæis factarum; Libri enim, & Codices Ecclesiæ in summarissimo manutentionis, pro quo leuiores admittuntur probationes, ex se soli superabbondant ad hanc quasi possessionem exigendi probandam, vt firmant in terminis oblationum, prouentuum, & decimarum Parochialium Post. *de manut. obseru. 35. num. 35. vers. exigendi etiam Decimas*; Rota post eum *decis. 31. num.* 3. Thom. *decis. March. 41. num.* 8. Rota coram Ninor *decis. 1. num.* 3. Bich. *decis. 386. num. 7. in rec. decis. 2. num. 3. p. 18. & 152. à num. 6. p. 19.* & generaliter in quacumque alia materia Reusner. *cons. 23. num.* 58. Turret. *cons. 33. num. 8. vol. 1.* Marant. *resp. 78. num. 1.* Genua de *script. priuat. lib. 5. cap. 5. num. 9.* Posth. *de manut. obseru. 35. num. 34. vers. & quod* Berlich. *var. conclus. tom. 1. concl. 36. num.* 18. Quælada Pilo *controu. 36. num.* 6. Rub. *singul. Rotæ tom. 1. ad decis. 1. Sacrati fol.* 400. vbi de constanti Sacræ Rotæ sententia, & Rota ipsa in *recent. decis. 290. num. 4. p. 1. decis. 233. num. 4. p. 7. & decis. 300. num. 25. p. 12.* coram Martin. Andr. *decis. 76. num.* 1. Vbald. *decis. 104. eodem num.* Coccin. *decis.* 628. & Dunozet. Iun. *decis. 692.* vtrobique *n. 6. & dec. 989. n. 2.*

Rursus probata extat à duobus testibus formiter examinatis; qui concludentissimè de hac possessione deponunt; Primus enim nepos penultimi Parochi tam defuncti de visu proprio expresse testatur, quod Iudæi possidentes domos in paruo Ghetto ad Portam Leonam reclusas: *Sono stati sempre soliti pagare il Pretatico al Curato della detta Chiesa di San Nicolò in Carcere, è quando sono stati morosi in pagare, ho visto, che li Curati di detta Chiesa gl'hanno fatto imbrogliare le porte di detti magazzeni, & altro, e serrategli il detto Portone, che li medesimi per rientrarui e seguitare le loro Sinagoghe, e negotij in detti magazzeni di detto Ghettarello, hanno sodisfatto li Curati della Chiesa di San Nicolò in Carcere, e ciò so in specie per hauer lo visto fare da altri, e dal q. Simone Coruini mio zio*, Qui Testis quando etiam non adesset probatio librorum neque alia concurrerent de quibus infra, solus, & vnicus vti de visu deponens, sufficientissimè probaret possessionem ad effectum manutentionis ex traditis per Posth. *de manuten. obseru. 38. num.* 14. Thomar. *decis. 216. num. 2.* Adden. ad Pamphil. *dec. 51. numer.* 10. & ad Gregor. *decis. 160. num. 3.* Rota coram eodem *decis.* 438. Caualer. *decis.* 54. Buratt. *decis.* 594. in omnibus *num.* 3. Coccin. *dec. 212. num. 4.* Peutinger. *dec. 15. num 2. & decis. 233. num. 1.* Dunozett. iun. *decis. 581. num. 1.* vbi de possessione exigendi obuentiones, & decimas parochiales in *recent. decis. 788. num. 2. dec. 214. sub num. 3. dec. 511. sub n. 8. p. 1. & dec. 26. n. 3. p. 13.*

Alter Testis est habitator, ex vicinus eidem paruo Ghetto cum fenestris suæ domus ibidem respondentibus, & quidem ab antiquissimo tempore qui deponit: *Li Signori Don Andrea Pensio, Gio: Battista Baglione, e Simone Coruino hanno esatto dalli sudetti hebrei il Pretatico per il detto Ghettarello, e ciò so, perche quando non voleuano pagare, e che erano morosi nel pagare, li medesimi gl'imbrigliauano le porte, & altro di detto Ghettarello, & esser ciò publico e notorio*; subdens vlterius de auditu, præsertim à dicto Parocho Simeone, *che gl'hebrei gli haueuano pagato il Pretatico*. Hic autem Testis non solum ex se plenè probaret, vt dictum est supra de primo, sed eò magis attendi meretur, cum appareat etiam contestis super facto sequestri, vt proinde resultet quasi possessio probatissima ex duobus testibus, & formiter examinatis iuxta Textum in *cap. in omni negocio 4. & cap. Licet 23. de Testibus, leg. vbi numerus ff. eodem* cum ibi latè notatis.

Et satis esset in hoc summarissimo possessorio pro manutentione, quod ex his omnibus resultarent adminicula, adeout vel libri adminicularentur à testibus, vel ipsi testes à libris, quibus stantibus manutentio in hac materia Parochialium obuentionum, & decimarum omninò concedenda foret, Posth. *de manut. obseru. 35. num. 35. vers. exigendi etiam decimas*, Thomat. *d. decis. 41. num.* 8. Rota coram Bichio *decis. 386. num.* 7. Ninot. *decis. 1. num. 3. in recent. decis. 2. eodem num. p. 18. decis. 47. num. 1. & decis. 152. à num. 6. p. 19.*

Neque aduersatur vnica exceptio in contrarium opposita, quod libri, & Testes loquantur de solutionibus antiquis, vsque ad solum annum dumtaxat 1677. ideoque cum ab eo tempore ad præsens elapso iam decennio fuerit intermissa exactio, & per consequens amissa omnis possessio, non sit amplius locus manutentioni ex possessione ciuili, quæ vltra decennium non durat iuxta doctrinam Posthum. *de manutent. obseru. 58. num. 1.* vt supra in facto obiectum apparet.

Siquidem certi iuris est, quod possessio iam quæsita Ecclesiæ ab antiquissimo tempore apud eam radicaliter, & fundamentaliter manet, qua stante, Rectorum, & Parochorum negligentia in exigendo non valet eidem Ecclesiæ, eiusque possessioni vllatenus præiudicare, & propterea nomine ipsius Ecclesiæ omni iure peti potest manutentio ex primæua, & antiqua possessione; tametsi lapsum fuerit decennium, prout omissis generalibus, probat in terminis oblationum, & decimarum parochialium, Rota coram Bichio allegata *dec. 386. n. 9.* Ninot. *d. dec. 1. num. 16.* & vltra eas coram Peutingerio *dec. 434. n. 6.* & coram clar. me. Cardinali Cerro *dec. 180. n. 11.*

Potissimè quia; licèt exactio controuersi Pretatici neglecta fuerit ab antecessore Parocho, non tamen potest dici illa antiqua, & primæua Ecclesiæ possessio exigendi interuersa, seu amissa, dum non constat, nec imò probari potest vnquam à Iudæis, quod hoc Pretaticum petitum fuerit ex parte Ecclesiæ, & ab ipsis denegatum cum succumbentia, & acquiescentia, in qua denegatione, vnita positiuæ acquiescentiæ, & succumbentiæ, consideratí posset aliqua interuersio, seu amissio aliqua possessionis: Cæterum sola hæc abstinentia, seu negligentia ab exactione merè facultatiua Rectoris nullum infert præiudicium Ecclesiæ, eiusque possessioni, nullamque interuersionem producit, neque impedit, quin etiam elapso decennio Ecclesiæ manutentio debeatur ex sua primæua, & antiqua possessione, vt egregiè tuetur Posth. *de manutent. obseru. 10. num. 100. & seqq.* Thomat. *decis. 52. num. 14. & 15.* Rota coram Royas *decis. 414. num. 3.* Bich. *decis. 386. num. 5.* Peutinger. *dec. 434. n 6.* Ninot. *dec. 1. n. 15.* Cerr. *dec. 180. n. 11.* & in *recent. dec. 271. n. 8. p. 18.*

Processit autem hæc negligentia in exigendo, ex quo de anno 1677. vt expressum supra est, Parochus diuersis agitatus infortunijs, fuit priuatus exercitio, sequestrata cura sub Oeconomo, ad quam nuper assumptus modernus Parochus tutè, & rectè nunc instat pro manutentione, cui nomine suæ Ecclesiæ allegatus lapsus temporis, & obiecta negligentia exigendi obstare non potest, dum vacante Ecclesia, eaque sub Oeconomo languente, nullum præiudicium eius statui, & possessioni fieri valuit de iure, cum tanquam suo verò Tutore, Sponso, & defensore destituta consideretur pupilla incapax cuiuscumque præiudicij, ad Textum *in cap. 1.* ibique Canonistæ communiter, & præcisè Ancaran. Ioan. Andr. *num. 1.* & Hostien. *n. 12.* & *cap. fin. ne sede vacante*, Rota coram Dunoz. Iun. *dec. 252. n. 27. 28. & 29.* reperita apud Posth. *de manutent. decis. 330. eisdem numeris.*

Mi-

Minuſque reſiſtit, quod ſolutiones emanauerint à Iudæis antiquis, non à modernis conuentis, & Domos nunc poſſidentibus, vt proindè quoad iſtos prorſus deficere obijciatur quaſi poſſeſſio exactionis, & ſolutionis reſpectiuè.

Cum enim ius exigendi hoc Pretaticum ratione Domorum, quas in hoc Ghetto Iudæi retinent, pateniet dignoſcatur eſſe ius merè reale vniuerſaliter debitum Parocho, ſeu Eccleſiæ ab ijs, qui domos retinent, & poſſident, neceſſariò inde ſequitur, quod poſſeſſio quæſita Eccleſiæ, & Parochis contra antecedentes poſſeſſores, ſuffragetur etiam contra modernos, eò quia Domus ſemper ſunt eædem, onera ipſis infixa transeunt ad quoſcunque detentores, & ius exactionis, & poſſeſſionis ex parte Eccleſiæ poſſeditricis deſumitur, & oritur re ipſa, non ex parte ipſius, qui ſoluit, & rem poſſidet, Poſth. *de manut. obſeruat.* 56. *num.* 25. Rota coram *deciſ.* 157. *num.* 1. *&* *deciſ.* 455. *num.* 3. Pignatell. *conſult. Canon.* 121. *num.* 22. *tom.* 1. Rota coram Penia *deciſ.* 1509. *n.* 3. Coccin. *deciſ.* 695. *num.* 1. *&* 2. & *deciſ.* 795. *eodem numero*, Bich. *deciſ.* 386. *num.* 3. & *dec.* 163. *n.* 9. Celſ. *deciſ.* 44. *n.* 5. *&* 3. Royas *dec.* 414. *num.* 2. *& in rec. deciſ.* 341. *num.* 1. *dec.* 189. *n.* 3. *& dec.* 205. *n.* 2. *p.* 2.

Ex quibus, Salua &c.

Octauius de Iandis Aduocatus.

Decreta S. Congregationis Viſitationis.

Ad inſtantiam Curatorum Sancti Angeli in foro Piſcium & Sancti Gregorij ad Pontem quatuor Capitum Sacra Congregatio cenſuit, eſſe committendum, prout præſentis decreti vigore committit Eminentiſſimo Vrbis Vicario, vt ad fraudes euitandas petitam deſcriptionem Capitum Iudæorum fieri procuret, hac die 29. Aprilis 1660.

Die prima Iulij 1660. ſimiliter approbatum fuit decretum pro nonnullis Parochis Vrbis habentibus intra fines Parochiæ ſuæ domos, in quibus habitant Hebræi, videlicet.

Sacra Viſitationis Congregatio ſupplicantium precibus inclinata committendum cenſuit, prout præſentis decreti vigore committit R.P. Vicesgerenti, & nunc, & deinceps ſingulis annis deſcribendos curet Hebræos vtriuſque ſexus degentes in domibus ſitis intra fines Eccleſiarum Parochialium ſupradictorum, eiſque publico edicto præcipiat ſub pœnis arbitrio ſuo infligendis, vt infra terminum competentem ſua cuiuſque nomina, & cognomina Parochis earumdem Eccleſiarum verè, & ſincerè tradant in ſcriptis, & ſi quod ab ipſis Hebræis fraudulenter, ſeu doloſè actum, geſtumvè comperetit ſeuerè in eos animaduertat. Prætetea eoſdem compellat conſtituere Exactorem, qui iuxta formam mandati executiui ad fauorem Parochorum aliàs relaxati, à quolibet ipſorum Hebræorum pecuniam in mandato expreſſam, eamque ſexto quoque menſe eiſdem Parochis cum effectu perſoluat, Datum die prima Iulij 1660.

Ita reperitur in Regeſto authographo Sacræ Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ. In quorum fidem &c. Romæ hac die 20. menſis Martij 1685.

Locus ✠ Sigilli.

B. Panciaticus Secretarius.

Cum inter Parochos Eccleſiarum Sancti Angeli in foro Piſcium, Sancti Gregorij de Ponte quatuor Capitum, Sancti Nicolai in Carcere, Sanctæ Mariæ de Planctu, S. Thomæ de Cincijs, & Sanctæ Mariæ in Monticellis ex vna parte, & Vniuerſitatem Iudæorum ex altera vertatur controuerſia, An ſex Bononeni pro iure, & vocant Pretatici ſolui debeant à Iudæis ſexto quoque menſe pro numero Capitum, ſeu perſonarum, An verò pro numero familiarum, ſeu focorum, earumque domorum exiſtentium intus recintum Iudæorum infra limites prædictarum Eccleſiarum, S. Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ, perpenſis ſcripturis, ac Iuribus deſuper vtriuſque exhibitis, reque accuratè diſcuſſa, cenſuit, in ſolutione huiuſmodi ſeruandum eſſe ſolitum, & ita ab omnibus, ad quos pertinet, ſeruari præcipit. Datum die 29. Iulij 1660.

Ita reperitur in Regeſto authographo Sacræ Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ. In quorum fidem &c. Romæ hac die 4. Ianuarij 1689.

Locus ✠ Sigilli.

B. Panciaticus Secretarius.

Chriſti nomine inuocato pro Tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam de iuris peritorum conſilio in his ſcriptis ferimus in cauſa, & cauſis, quæ coram nobis primò, & prima ſeu alia veriori verſæ fuerunt, & vertuntur inſtantia inter R. D. Dominicum Sabatinum Vicarium Curatum Venerabilis Collegiatæ, & Parochialis Eccleſiæ Sancti Nicolai in Carcere Tulliano de Vrbe actorem ex vna, & Alexandrum Vellitrum, Abraham de Caſtro nouo, Iacobum Gioioſum, Rubinum Calò, Dattilum Micadorum, Camerarios Scholæ, ſeu Societatis Mortis Hebræorum, nec non Sabbathum Triumphum, Creſcentium Sermonetum, Leonem de Medinos, Aron à Caſtro nouo, Sabbathum de Monte, Iacobum Raphaelem, Conſilium Scandtilium, Michaelem de Capua, Samuelem Sacerdotem, Iacobum Gattenghium, Ioſephum Cattem, Iacobum Firmum, & Gabrielem de Abron Hebræos poſſeſſores quatuordecim domorum, exiſten. intus paruum Ghettum, vulgò Ghettarello, poſitum propè Portam Leonam, reos conuentos partibus ex altera de, & ſuper ſolutione Pretatici ad rationem obulorum ſex pro qualibet ex dictis domibus, & ſemeſtre, rebuſque &c. dicimus, pronunciamus, decernimus, declaramus, & diffinitiuè ſententiamus, Hebræos ſupranominatos, tanquam poſſidentes ſupradictas quatuordecim domos, etiamſi in illis actualiter non habitent, eaſque retineant ad vſum Scholæ, & reſpectiuè Magazenum, ſeu alium quemcumque vſum, teneri, & obligatos eſſe ad dandum, & ſoluendum d. Vicario Curato Sancti Nicolai in Carcere Pretaticum conſuetum ad rationem obulorum ſex pro qualibet ex ſupradictis domibus, & ſemeſtre, ac pro illius ſolutione, & terminis iam decurſis, & non ſolutis decernendum, & relaxandum fore, & eſſe contra dd. Hebræos mandatum exequutiuum, & aliud quodcunque neceſſarium, & opportunum, prout decernimus, & relaxamus.

Item pari noſtra diffinitiua ſententia, & per caput ſeparatum dicimus &c. & diffinitiuè ſententiamus exceptiones oppoſitas per ſupradictos Hebræos aduerſus mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſionem exigendi d. Pretaticum ad fauorem ſupradicti Vicarij Curati per nos decretum, & relaxatum fuiſſe nullas, irritas, calumnioſas, & de facto datas, & propterea non obſtetiſſe, neque obſtare exequutioni ſupradicti mandati de manutenendo. Imo ſupradictum Dominum actorem ab eiſdem exceptionibus abſoluendum, & liberandum, ſupradictis verò Hebræis ſuper illis imponendum fore, & eſſe perpetuum ſilentium prout abſoluimus, & liberamus, ac reſpectiuè imponimus, & pro abſoluto, & liberato, ac reſpectiuè impoſito haberi volumus, & mandamus victoſque victori in expenſis condemnamus quatenus tamen huic noſtræ ſententiæ non acquieſcant, quarum taxationem tali caſu nobis, vel cui de iure in poſterum reſeruamus & ita dicimus, pronunciamus, decernimus, declaramus, & definitiuè ſententiamus, non ſolum, &c. ſed & omni &c.

Hæc ſententia fuit publicata die 5. Menſis Decembris 1691. prout in libro receptorum fol. per acta Pini notarij Eminent. Cardinalis Vicarij, pariterque expeditum mandatum exequutiuum ſub die 7. dicti Menſis Decembris eiuſdem anni 1691. ad fauorem huius Eccleſiæ.

Romana Pretatici.

Reſponſio Iuris.

Eminentiſſime Domine. Omnia, quæ deducuntur à Domino exaduerſo ſcribente in hac cauſa ad vnicum motiuum redacta ſunt, quod ſcilicet Hebræi in paruo Ghetto non maneant, ſed illum hodiè detineant ad merum vſum Maga-

zeno-

zenorum, pro quibus propterea nullum ab eis soluendum sit Pretaticum, ne teneantur ad duplicem illius præstationem, dum illud soluunt Parocho, vbi degunt ad instar decimarum, quæ vnicæ non duplicatæ debentur.

Verum in facto dicimus in hoc Ghetto Hebræos habitasse, & ad habitandum fuisse concessum, actusque existere in eo scholam, adeòque non potuisse hebræos, mutando domos de habitatione in Magazzena Ecclesiæ præiudicare.

Præterea adducta ratio debilissima est, quia Pretaticum non debetur Parochis pro decimis personalibus, quæ ratione personæ debentur, adeòque duplicatæ exigi non possunt, eo quod vnica est persona, & per consequens vnica etiam decima, sed debitum est alio respectu, nempè pro restauratione damnorum, quibus succumbunt Ecclesiæ in domibus à Christianis habitari solitis, quas ipsi occupant, habitando, vel detinendo ad proprium vsum, & seruitium, ex qua occupatione sicuti indubitatum est, quod damna Ecclesiis prouenium in viuarijs, & mortuarijs, tam si habitent, quam si non habitent, ita ex debita iustitia tenentur ad eorum refectionem sub nomine Pretatici exigi solitam, vt probat Text. *in cap. Quanto de usur.* ibi, *super decimis, & oblationibus, &c. ut sic Ecclesia conseruentur indemnes, cap. de terris eod. tit. ne valeant Ecclesia frandari*, Concil. Viennense, *ex eo, quod loca, in quibus Christiani habitare deberent occupant*, & firmant Hostiens. *in cap. de terris num.* 1. ibi, *vt Ecclesia conseruentur indemnes*, Io. Andr. *in cap. Quanto*, ibi, *habeatur æstimatio prouentuum, qui peruenire solebant Ecclesia, & ad illud tenentur Iudai, & in cap. de terris*, ibi, *ne fortè videlicet occasione illa Ecclesia valeant suo iure fraudari*, Butr. *in cap. quante num.* 7. ibi, *Ecclesia decimis, & oblationibus læderentur ex habitatione Iudæorum; Ideò in hoc habent remedium contra Iudæos*. Rursus *in cap. de terris n.* 1. ibi, *ad illud damnum resarciendum tenentur*, Aucharan. *in cap. de terris num.* 1. ibi, *Ex habitatione Iudai non debet Ecclesia damnum pati*, Abb. *in cap. Quarto sub num.* 4. ibi, *ne per defectum Christianorum Ecclesia patiatur detrimentum, & in cap. de terris*, ibi, *Iudæus Ecclesiæ obligatur ratione satisfactionis damni, & interesse*, Zabarell. *in cap. Quanto*, ibi, *ne Ecclesia fraudentur*, Gonzal. *in d. cap. Quanto*, ibi, *Ecclesias consequi debere indemnitatem pro oblationibus sibi debitis*, Bellencin. *de charit. subsid. q.* 67. ibi, *ne Ecclesia per possessionem eorum sic deterioris conditionis*, Lap. *allegat.* 92. & ibi Adden. *littera N.* ibi, *ne Ecclesia lædatur*, Rebuff. *de decim. q.* 5. *num.* 11. *tenebitur Iudæus soluere æstimationem illius decimæ, quam habuisset Ecclesia à bono Christiano, &c.* Azor. *instit. moral. par.* 1. *cap.* 35. *q.* 3. *lib.* 7. vbi, quod non debent Ecclesiæ pro habitatione Iudæorum damnificari, idemque firmat Bonacc. *de precept. Eccles. quæst.* 5. *punct.* 3. *num.* 6. & Sot. *de iust. & iur. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 4. *col.* 2. Et demum latè hanc sententiam tuetur Pignatell. *consult. canonic.* 70. per totam *tom.* 5. præcisè comprobans deberi à Iudæis in Vrbe Pretaticum in compensationem damnorum, & interesse, quibus habitando domos Christianorum Ecclesias afficiunt, & antea hoc ipsum firmauerat, *consult.* 177. *num.* 64. *tom.* 1.

Hinc Iudæi siue habitent, siue non habitent cùm damnum inferant, detinendo istas domos à Christianis habitari solitas ad eius refectionem tenentur ex vi iustitiæ distributiuæ naturalis, ne vni per alterum iniqua inferatur conditio: adeòque ex sola possessione hebræorum hæc damna deberi, probat Bellencin. *de charitatin. subsid. q.* 67. ibi, *ne Ecclesia per possessionem eorum sic deterioris conditionis*, & in hoc nimis clarum est Concilium Viennense, decernens damna pro iis locis à Christianis habitari solitis, quos Hebræi occupant, parum obstante quod dixerit, manserint, quia verbum manere significat etiam detinere *l. In fiscalibus, C. de exactionib. tribut. lib.* 10.

Aduertendo insuper, quod hic non agitur de aliqua temporanea locatione, sed de perpetua acquisitione istarum domorum, quibus in perpetuum Christiani sunt priuati: Vnde ratione istius perpetuæ acquisitionis, & priuationis tenentur ad hoc Pretaticum, vt perbellè firmat Hostiens. *in d. cap. Quanto num.* 6. *de decim.* ibi, *Si Iudæus acquirat domum, æstimari debet quantum à Christianis, &c. & in tantum obligatur*, Abb. *ibidem num.* 4. ibi, *ne per defectum Christianorum Ecclesia patiatur detrimentum, nam posset sequi, quod Iudai emerent totam Parochiam*.

Ista enim perpetuitas concessionis omnium lædit ius Parochiæ, quæ in perpetuum priuata remanet suis obuentionibus, & emolumentis, ratione cuius perpetuæ priuationis ius, & æquitas suadent aliquid Ecclesiæ deberi in recognitionem saltem iurisdictionis Ecclesiasticæ, Marquard. *de Iud. cap.* 7. *num.* 6. Suarez *de Religion. tract.* 2. *cap.* 16. *num.* 8. *lib.* 1.

Ad instar Cathedratici, quod debetur Episcopis in signum subiectionis perpetuæ pro iure, & honore Cathedræ *can. placuit, & can. inter cætera* 10. *q.* 3. *cap.* 1. *cum olim de censib.* cum alijs in discursu citatis.

Quæ certiora redduntur ex obseruantia, dum hebræi ex Magazenis Ghetti magni soluunt Pretaticum, & ex attestatione Parochi exigentis, cui tanquam testanti de facto proprio, & omni exceptione maiori standum est licèt vnico, cum habeat vicem duorum, Rot. *in recent. decis.* 378. *num.* 10. & 11. *par.* 17.

Accedente nouo facti motiuo, quod scilicet Hebræi soluunt de omnibus, & singulis magazenis per eos extra Ghettum retentis scuta quatuor annua Conseruatorio Diuinæ Clementiæ, cui illa applicauit Pontifex: Vnde verè pro eis, dum occupant Christianorum domos, apothecas, & magazena actualiter soluunt, & quod plus vrget Conuenti hebræi ad soluenda dicta scuta quatuor de his magazenis in Ghetto paruo existentibus à Conseruatorio prædicto opposuerunt, domus istius Ghetti fuisse ad habitandum eis concessas à Pontificibus, & ipsos habere in eis ius Gazagà, & ad hunc effectum per eos detineri, sic euadendo solutionem pro magazenis; quare dum se eximunt à solutione ratione magazeni, debent succumbere Pretatico ratione habitationis, seu habitabilitatis.

Demum ad illud motiuum, quod deberetur duplex decima; facilè respondetur, si enim hebræi soluerent Pretaticum pro decima personali motiuum procederet, sed Iudæi illud soluunt pro damnis oblationum, & prouentuum Parochiis deficientium, cæterum etiam in ratione decimarum potest quis soluere plures decimas, nempè personales, vbi habitat, reales vbi habet prædia bona, fundacos, & magazenos, Guttier. *practic. quæst. lib.* 1. *q.* 17. *per tot.* Castill. *de Tert. cap.* 2. *à num.* 11. Azanz. *decis. moral. tractat.* 3. *q.* 32. Ricc. *collect.* 2468. Rota coram Cocc. *decis.* 1586. *n.* 3. *& seqq.*

Hæc sunt, quæ in petitorio deducuntur, cæterum in possessorio petita manutentio denegari non potest. Constat enim de quasi possessione exigendi ex libris Ecclesiæ, qui ad hunc effectum manutentionis in terminis istarum oblationum, prouentuum, & decimarum plenè probant, Posth. *de manutent. obseruat.* 35. *num.* 35. *vers. exigendi etiam decimas*, Rot. post eum *decis.* 31. *num.* 3. Thomat. *decis. Marchiæ* 41. *num.* 8. Rota coram Ninor. *decis.* 1. *num.* 3. Bich. *decis.* 386. *num.* 7. *in recent. decis.* 2. *num.* 3. *par.* 18. *& decis.* 152. *à num.* 6. *par.* 19.

Et generaliter in quacumque alia materia Reusner. *cons.* 23. *num.* 58. Turrett. *cons.* 33. *num.* 8. *vol.* 1. Matanta *respons.* 78. *num.* 1. Genua *de script. priuat. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. Post. *de manut. obseruat.* 35. *num.* 34. *vers. & quod*, Berlich. *var. concl. tom.* 1. *conclus.* 36. *num.* 18. Queseda Rilo *controu.* 36. *num.* 6. Rub. *singul. Rota tom.* 1. *ad decis. prim. Sacrat. fol.* 460. vbi de constanti Sacræ Rotæ sententia, & Rota ipsa *in recent. decis.* 290. *num.* 4. *par.* 1. *decis.* 233. *num.* 4. *par.* 7. *decis.* 300. *num.* 25. *par.* 12. coram Martin. Andr. *decis.* 76. *num.* 1. Vbald. *dec.* 104. *eodem num.* Coccin. *decis.* 628. Dunozetto Iuniore *decis.* 692. vtrobique *num.* 6. *& decis.* 989. *num.* 2.

Accedentibus præsertim duobus Testibus, altero nempè deponente de solutione actuali, de visu, qui sufficientissimè ex se solus, & vnicus probaret quasi possessorem ad effectum manutentionis, ex traditis per Posth. *de manutent. obseru.* 38. *num.* 14. Thomat. *decis. Marchiæ* 216. *num.* 6. Adden. ad Pamphil. *decis.* 51. *num.* 10. ad Gregor. *decis.* 160. *num.* 3. Rota coram eodem *decis.* 438. Canaler. *decis.* 54. Buratt. *dec.* 594. *in omnibus num.* 3. Coccin. *decis.* 2012. *num.* 4. Peutinger. *dec.* 15. *num.* 2. *decis.* 233. *num.* 1. Dunozett. Iun. *decis.* 581. *num.* 1. vbi de possessione exigendi obuentiones, & decimas parochiales *in recent.* 788. *num.* 2. *decis.* 214. *sub num.* 3. *decis.* 511. *sub nu.* 8. *par.* 1. *decis.* 26. *num.* 13. *par.* 13.

Et altero pariter de solutione deponente, ac conteste de sequestro, & clausura Ghetti, vt proindè resultet quasi possessio probatissima ex duobus testibus contestibus, *cap. in omni negocio de testib.*

Et satis esset in hoc summarijssimo possessorio, quod Testes adminicularentur à libris, vel libri à testibus, vt exin-

de quasi possessio exigendi probata resultet ad huiusc effectum, Post. *de manut. obseru.* 35. *vers. exigendi etiam decim.* Thomat. *decis. March.* 41. *num.* 8. Rota coram Bichio *d. dec.* 386. *num.* 7. Ninot. *decis.* 1. *num.* 3. *in recent. dec.* 2. *eod. num. p.* 18. *& dec.* 47. *n.* 1. *dec.* 152. *a n.* 6. *p.* 19.

Quare &c.

Octauius de Iandis Aduocatus.

Et in grati animi fidelem memoriam erga amicum nostrum Peruenerabilem virum D. Franciscum Mottam, qui Reuerendissimi Capituli sui Andriensis huic iudicio apud Romanam Curiam iura suggessit, ac præsentiam suam commendauit, hæc subijcimus.

Andriensis Seruitij Ecclesiæ.

In Cathedrali Ecclesia Andriensi, quæ receptitia est, antiqua irrepserat consuetudo admittendi æqualiter, ac indistinctè omnes Sacerdotes ad seruitium Ecclesiæ, & consequenter ad participationem omnium emolumentorum massæ Capitularis, excepto tamen primo anno seruitij, in quo illi, qui fuerant promoti ad Sacerdotium intra mensem Septembris participabant integrè, & æqualiter cum cæteris alijs, promoti verò post dictum mensem, nedum tenebantur gratis inseruire vsque ad mensem Augusti subsequentis, verum etiam in casum prætermissæ celebrationis mulctabantur pœna vnius Caroleni pro qualibet vice, ac pro qualibet missa non celebrata. Hanc consuetudinem vti minus æquam sacrisque Canonibus parum consonam, particulari decreto in visitatione edito improbauit Episcopus, non dissentiente tunc, vt ipse asserit, maiori parte Capitularium. Cùm autem alij sub nomine Capituli reclamantes, interposito recursu ad hanc S. Congregationem, institeri pro dicti decreti reuocatione, ac pro obseruantia veteris consuetudinis, hinc vtraque parte informante ab Eminentiss. Patribus decernendum erit,

An decretum Episcopi in visitatione factum, sit obseruandum?

Die 5. Maij 1696. S. Congregatio S.R.E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit, danda esse decreta in Salernitana 11. Maij 1609. & in Policastrensi 13. Ianuarij 1685. tenoris sequentis.

Salernitana. In Ecclesia receptitia Terræ Padulæ adest consuetudo, quod presbyteri primo anno, quo ad Ecclesiam recipiuntur, nihil percipiant de illius fructibus, qui diuiduntur inter alios presbyteros. Supplicatur declarari primo, An huiusmodi consuetudo sit seruanda. Secundo, an Ordinarius possit illam tollere, Sacra &c. Ad primum respondit, *esse seruandum*. Ad secundum, *non posse*.

Policastrensis participationis. Supplicante huic S. Congregationi Procuratore Terræ Laureæ seruari immemorabilem consuetudinem, iuxta quam Sacerdotes ad numerum participantium noniter admissi tenentur per vnius anni spatium Ecclesiæ gratis inseruire, omniaque Missarum etiam perpetuarum, ac ordinariarum onera ad Communitatem ipsius Cleri spectantia subire, non obstante decreto, quo mediante Episcopus in postrema visitatione dictam consuetudinem abrogavit. Auditus fuit Episcopus ipse, qui in sequentem modum respondit. In omnibus ferè Ecclesijs matricibus, ac receptitijs huius Diœcesis viget consuetudo, quod antequam Sacerdos de recenti ordinatus admittatur ad participationem redditEcclesiæ, debeat inseruire gratis per aliquod tempus dictæ Ecclesiæ in exercendo Officium Sacristiæ, & Procuratoris, seu Præpositi. In Ecclesia verò matrici, & receptitia S. Iacobi Terræ Laureæ vltra hanc, adest etiam consuetudo, quod modernus Sacerdos teneatur explere onus missarum sibi contingens ea diuisione, quæ fit inter Sacerdotes, inseruire choro, & interesse alijs officijs extraordinarijs, & stipendia ac emolumenta tam missarum, quàm aliarum oblationum appropriant sibi alij antiqui Sacerdotes, & inter se diuidunt, nulla portione penitus assignata Sacerdoti moderno celebranti, dictasque missas, & alia onera capient. Hanc consuetudinem in visitatione anni præteriti aboleri curaui, vti Sacris Canonibus contrariam, atque reprobatam à Sacro Concilio Trident. *sess.* 24. *cap.* 14. *de reform.* eamque damnant Abbas, Felinus, & Decius *in cap. Cum M. Ferrariensis de constitut.* ac cæteri Canonistæ in *c. Iacobus de simon.* atque non solum damnant hanc consuetudinem, in qua vtilitas vertitur in vtilitatem priuatorum, sed etiam multi Doctores illam etiam damnant, in qua vtilitas vertitur in vtilitatem ipsiusmet Ecclesiæ, vt præcæteris videre est Felician. Oliu. *de for. Eccles. lib.* 3. *q.* 6. *sub num.* 36. Neque verum est, quod Clerus S. Iacobi sustineat multa onera pro Sacerdotibus de recenti ordinatis, quia nullum reuera sustinet onus, neque pro illis aliquam facit impensam, sicuti falsum exposuit præfatus Procurator, quod hæc consuetudo vigeat in tota hac diœcesi. Quia in eadem Terra Laureæ adest altera Ecclesia matria, & receptitia sub titulo S. Nicolai, in qua adest Archipresbyter cum numeroso Clero, neque tamen viget consuetudo talis, sed statim ac quis ordinatus est Sacerdos, admittitur ad participandum redditus Ecclesiæ, sicuti cæteris Sacerdotes antiqui. Iam igitur voti, vt pareant mandatis EE. VV. dictam consuetudinem abolendam esse, tanquam sacris Canonibus, & S. Concilio Tridentino contrariam, vtpotè præseferentem simoniæ speciem, & sordidæ auaritiæ labem, ac etiam contra ius naturale, quo dictante nemo debet cum altera locupletari iactura, maximè in his regionibus, in quibus summa paupertas viget. Huius autem occasione deduco ad istant eandem S. Congregationem, quod in tota hac diœcesis pro admissione moderni Sacerdotis ad participationem emolumentorum Ecclesiæ antiqui Sacerdotes omninò volunt, vt Sacerdos ordinatus de recenti canat missam, ac faciat pastum, vel aliquod comestibile cuilibet Sacerdoti in domum mittat. Hanc eandem consuetudinem damnatam expressè inuenio *in d. cap. Iacobus de simon.* Illam tollere cupio, si videbitur Eminentissimis Patribus. Hæc inter supplices libellos postremæ Congregationis relata per modum dubij proponenda esse censuerunt Eminentissimi Patres, qui proinde respondere dignabuntur, An dicta consuetudo vigens in Ecclesia S. Iacobi Terræ Laureæ, vel potius Episcopi decretum illius abrogatorium seruari debeat?

Secundo, an toleranda sit præfata consuetudo vigens in tota diœcesi, quod Sacerdotes admittendi ad participationem emolumentorum Ecclesiæ canant missam, faciant pastum, vel aliquod comestibile mittant ad domum cuiuslibet Sacerdotis. Sacra &c. Ad primum censuit transmittendum esse decretum emanatum in causa Salernitana 10. Iunij 1609. quæ est in tomo 17. posit. pag. 488. Ad secundum quoad pastum, vel aliud munus, non esse cogendos.

Finis Tomi Decimi.

I N D E X
RERVM, SEV MATERIARVM,
Quæ in hoc Tomo Decimo copiosiùs explananṭur.

A

Causa

CAPTIVI, VIDE REDEMPTIO.
CARCER, VIDE STATVTVM.
CARDINALIS, VIDE CAVSA, ELECTIO, ORACVLVM.

In

DIA-

Sa-

Vel,

Qua-

EXI-

H

Quid

Quid

Ma-

OB-

ORDO, VIDE REDEMPTIO.

ORIS APERITIO.

P

PACTVM, VIDE CADVCITAS, RESTITVTIO.

PALLIVM.

PAPA, VIDE PONTIFEX.

PARALYSIS, VIDE MIRACVLVM.

PAROCHIALIS, PAROCHVS, VIDE ECCLESIA, OBLATIONES, RESIDENTIA, BENEFICIVM.

In

Quid

pau-

RE-

oA

T

Te-

Pro-

F I N I S.